T.C
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TANZİMAT DÖNEMİNDE MİZAH VE DİYOJEN GAZETESİ

72711

YÜKSEK LİSANS TEZİ

72711

ŞÜKRAN OĞUZ

DANIŞMAN : YRD.DOÇ.DR. ZÖHRE BİLGEGİL

BALIKESİR 1998

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana bilim Dalında Yüksek Lisans tezi jürimiz tarafından incelenerek, aday ..Şükran OĞUZ....., ..13/02/1998 tarihinde tez savunma sınavına alınmış ve yapılan sınav sonucunda, sunulan tezin...BAŞARILI.... olduğuna oy birliği..... ile karar verilmiştir.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

ABSTRACT

In this study, information given by the collection of the first humor magazine "Newspaper Diyojen"and the data of literary works of humorus charactesistics taken as basis. Not only Diyojen and humorous works of Period of Tanzimat but also the existing works have been studied about, and so the humor in the Period of Tanzimat and Diyojen have been studied about together.

In the introduction, there is given information about humor, and humor in Turkish Literature is divided into two parts as written and oral humor. In the first chapter,Turkish Humor literature Before Tanzimat and the main works of Folk Literature and Divan Literature; in the second chapter,major works of Turkish Humor Literature in the Period of Tanzimat and its characteristics with the understanding of humor in that period;in the Third Chapter, press and humor magazines of the Period of Tanzimat; and in the Fourth Chapter, the "Neswpaper Diyojen "is explained. At the end of the study; the text of the collection of Diyojen in Latin letters ; and advertisements and caricatures published in the newspaper are given.

ÖZET

Hazırladığımız bu çalışmada, Türk basınının ilk müstakil mizah gazetesi "Diyojen Gazetesi" koleksiyonunun verdiği bilgiler ve Tanzimat edebiyatı döneminde, yazılı mizah alanında meydana getirilmiş mizahî nitelik taşıyan edebî eserlerin verileri esas alınmıştır. Diyojen Gazetesi'nin ve Tanzimat dönemine ait mevcut mizahî çalışmaların değerlendirilmesi ile Tanzimat dönemi mizahı ve Diyojen Gazetesi koleksiyonu bir bütün olarak incelenmiştir.

Giriş kısmında, mizah hakkında bilgi verilerek Türk edebiyatında mizah yazılı ve sözlü olarak ikiye ayrılmıştır. Birinci bölümde, Tanzimat öncesi Türk mizah edebiyatı, Halk edebiyatı ve Divan edebiyatı dönemlerinin belli başlı eserleri; ikinci bölümde Tanzimat dönemi Türk mizah edebiyatının başlıca eserleri ve özellikleri ile dönemin mizah anlayışı; üçüncü bölümde, Tanzimat dönemi basın ve mizah gazeteleri; dördüncü bölümde ise Diyojen Gazetesi tanıtılmıştır. Çalışmamızın sonunda; sonuç, Diyojen Gazetesi koleksiyonunun Latin harflerine çevrilmiş metni ve gazetede yayınlanan ilânlar ile karikatürler bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
İÇİNDEKİLER	VI-VII
ÖNSÖZ	VIII-IX
KISALTMALAR	X
GİRİŞ	
A- MİZAH NEDİR?	1-3
B- TÜRK EDEBİYATINDA MİZAH	3-4
I. BÖLÜM	
A- TANZİMATTAN ÖNCE TÜRK MİZAH EDEBİYATI	5
I- HALK EDEBİYATINDA MİZAH	5-9
II-DİVAN EDEBİYATINDA MİZAH	9-10
a- Şeyhî (Har-nâme)	11
b- Fuzûlî (Şikâyet-nâme)	11
c- Nefᶜî (Sihâm-ı Kaza)	12
d- Evliya Çelebi (Seyâhat-nâme)	12
e- Keçecizâde İzzet Molla (Mihnet-Keşân)	12
II.BÖLÜM	
B- TANZİMAT DÖNEMİ TÜRK MİZAH EDEBİYATI	
I- TANZİMAT DÖNEMİNDE MİZAH	13-14
a- Edhem Pertev Paşa (Avᶜava-nâme)	14-15
b- Ziya Paşa (Zafer-nâme)	15-17
c- Şinasi (Şair Evlenmesi)	17-18
d- Namık Kemal (Hirre-nâme)	18-19
e- Âli Bey (Lehçet-ül-Hakayık)	19-20
f- Ahmed Midhat (Felâtun Bey ile Rakım Efendi	20-21
g- Recaizâde Mahmut Ekrem (Araba Sevdası)	21-22
h- Mehmet Eşref (Hicivleri)	22-24

III. BÖLÜM

C- TANZİMAT DÖNEMİ BASIN VE MİZAH GAZETELERİ 25-27
I- TANZİMAT DÖNEMİ BASIN
II- TANZİMAT DÖNEMİ MİZAH GAZETELERİ
a- Letâif-i Asar (1868-1873) 27
b- Diyojen (1870-1873) 28
c- Terekki-i Eğlence (1870-1871) 28
d- Asır (1870) 28
e- Hayâl (1872,1873-1876) 28-29
f- Çıngıraklı Tatar (1873) 29
g- Lâtife (1873-1878) 30
h- Şafak (1874) 30
ı- Medeniyet (1874-1878) 30
j- Kahkaha (1875) 30
k- Meddah (1875) 30
l- Geveze (1875) 31
m- Çaylak (1877) 31-32

IV.BÖLÜM

D- DİYOJEN 33-46
SONUÇ 47-51
EKLER
I- GAZETENİN LATİN HARFLERİNE ÇEVİRİSİ 52-1354
II- GAZETEDE YAYINLANAN İLANLAR 1355-1395
III- GAZETEDE ÇIKAN KARİKATÜRLER 1396-1399
KAYNAKLAR 1400-1404

ÖNSÖZ

Türk tarihî ve edebî hayatının önemli bir dönüm noktası kabul edilen Tanzimat Döneminde hemen her alanda büyük değişmeler ve gelişmeler olmuştur. Bu dönemde batıya yönelen Türk edebiyatı duyuş, düşünüş ve ifade ediş tarzlarıyla toplumsal bir nitelik ve yeni bir kimlik kazanmıştır.

Türk mizah edebiyatının temelleri Tanzimat dönemin'de atılmıştır. Türk yazılı mizahının ilk denemelerini gördüğümüz bu dönemde batılı anlamda hiciv ve mizahın ilk örnekleri de verilmiştir. Ayrıca bu dönemde, yeni edebiyat anlayışına paralel bir anlayışla mizahın da daha çok toplumsal konulara yönelerek toplumsal ve siyasal konuları işleyen en etkili araçlardan biri konumuna geldiği görülmektedir.

Basın tarihimize Türkçe yayınlanan ilk müstakil mizah gazetesi olarak geçen Diyojen'in 1870 yılında yayın hayatına başladığı tarih aynı zamanda Türkiye'de yazılı mizahın başlangıcı kabul edilmektedir. Diyojen kendine özgü mizahî üslûbuyla yayınladığı alaylı tenkid yazıları ve karikatürleriyle dönemin meselelerine farklı bir yorum getirerek o dönem Türkiye'sinin panoramasını çizmiştir.

Hazırladığımız bu çalışmada, Tanzimat dönemi mizah anlayışının konulması bu dönem mizahî nitelik taşıyan edebî eserleri ve Diyojen Gazetesi'nin verileri bir bütünlüğe kavuşması bakımından konu ile ilgili mevcut araştırmalardan da faydalanılarak değerlendirilmiştir. Çalışmamızın sonunda Diyojen Gazetesi'nin bir bütün halinde Türkçe metinlerini "Ekler" başlığı ile vermeye çalıştık. Ekler başlığı altında gazetede yayınlanan ilalar ve karikatürler gazete metninde ayrı olarak verilmiştir. Amaç okuyucuya Diyojen koleksiyonunu tanıtırken daha iyi bir görüntü verebilmektir.

Çalışmamızda, Diyojen koleksiyonunun bir bütün halinde yer alması

Türk mizahî alanında yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesi düşüncesi ile bugüne kadar konu bazında kalmış araştırmalardan öte tüm koleksiyonu konu ile ilgilenenlerin gözleri önüne sermek ve hizmetlerine sunmak çabasının bir sonucudur.

Bu çalışmamızın gayesi Türk edebiyatında mizah tarihini yazmak değil Diyojen koleksiyonunu tanıtmak ve Tanzimat dönemi mizah anlayışıyla yazılı mizahın kuruluş dönem eserlerini bir bütünlük anlayışı içinde sunmaktır.

Bu tez konusunun verilmesini teklif ve hazırlanmasını teşvik eden, bu amaçla çalışmalarımın başlangıcından itibaren bilgi ve tecrübeleriyle her türlü yardımı, ilgiyi, gayreti esirgemeyen, büyük bir titizlikle yol gösteren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Zöhre Bilgegil'e ve çalışmamın her aşamasında her türlü yardım ve ilgiyi esirgemeyen sevgili eşim İsmail Oğuz'a teşekkür ederim.

Şükran OĞUZ

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
Bk.	Bakınız
c.	Cilt
Çev.	Çeviren
doğr.	Doğru
Fak.	Fakültesi
H.Yücebaş,Türk	Hilmi Yücebaş, "Türk Mizahçıları Nüktedanları ve Şairleri", İstanbul 1958, Bk. Kaynaklar.
Haz.	Hazırlayan
İ.Ö.	İsa'dan Önce
K.Akyüz, Batı	Kenan Akyüz, "Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1986, Bk. Kaynakları.
K.Akyüz, Modern	Kenan Akyüz, "Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri I (1860-1923)", İstanbul 1982, Bk. Kaynaklar.
mad.	Maddesi
no.	Numara
öl.	Ölüm
s.	Sayfa
Selçuk Üni.Sos.Bil.Ens.	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.D.E.	Türk Dili ve Edebiyatı
TDK	Türk Dil Kurumu
TTK	Türk Tarih Kurumu
Yay.	Yayınları

GİRİŞ

A- MİZAH NEDİR?

Mizah kelimesi, genel anlamda kullanılmaktadır. "Mizah"ın sözlük anlamı "Gülmece"dir. Gülmece ise "Eğlendirmek, güldürmek ve birine bir davranışa incitmeden takılmak amacını güden ince alay" ve "Gerçeğin güldürücü yanlarını ortaya koyan edebiyat türü"dür. O halde mizah genel anlamda güldürme sanatı olarak tanımlamak mümkündür.

"Gerçeğin, güldürücü ve alışılmamış taraflarını ortaya koyan, gerçeğe değişik bir açıdan bakmayı da beraberinde getiren mizah başlı başına bir sanat dalı ve düşünce sistemidir. Bu nedenle mizah, gerek ortaya çıkması gerekse yorumlanması aşamalarında zekaya ve sistemli bir düşünce bütünlüğüne muhtaçtır.

Mizah kavramının içinde; güldürmek, eğlendirmek kadar alay etmek, iğnelemek, dokundurmak, yermek, bam teline basmak da vardır. Mizah kavramını, yergi ve taşlamayı da içine alan geniş kapsamlı olarak düşünmek gerekir[1]. Bunun içindir ki mizah edebiyatımızın zenginlik derecesini ifade eden, aralarında anlam farkı olmasına rağmen dilimizde geçmişte ve bugün kullanılan: şaka, alay, fıkra, latife, nükte, hiciv, hezliyyat, zevkiyyat, mutâyebat, şathiyyat kelimeleri mizah kavramının içinde değerlendirilmiştir [2] .

Mizah; olaylara, meselelere, kişilere, topluma farklı bir açıdan bakmaktır. Mizahçı, etrafına farklı bir gözle bakarken, var olanı ele alarak, kendi düşüncesiyle yorumlar, aklın süzgecinden geçirip, en can alıcı noktasını belirleyerek zekası ile süsleyip, yine aldığı kaynağa; hayata geri gönderir. Bu durum da, mizahçının diğer insanlardan ayrıcalıklı bir yaratılışa ve zekaya sahip olduğunu gösterir.

Mizahçı, insanları güldürmek, eğlendirmek için; karikatür, konuşma ve yazı gibi anlatım biçimlerini araç olarak kullanır. Mizah; yazılı, sözlü ve çizgi biçimlerinde ortaya çıkarken sadece güldürme amacı taşımaz. Aynı zamanda bir düşünceyi ortaya koymak için başvurulan bir düşünce tarzı olarak da görülür. Mizah, güldürürken düşündürmeyi sağlayan, yani eğlenirken yoğun düşünme ortamına sürükleyen bir anlatım tarzıdır.

---

[1] M.Sunullah Arısoy, "Türk Gülmece ve Yergisinden Seçmeler-Hiciv ve Mizah Antolojisi", İstanbul 1977, s.10.
[2] Zahir Güvemli, "Türk Mizah Edebiyatı Antolojisi", İstanbul 1955, s.3.

Mizah, ayrıca sosyal bir ihtiyaçtır. Mizah yoluyla, hayatın sert çehresi yumuşatılarak zorlu hayat şartlarına adeta pembe gözlükle bakılabilir. Mizah, toplumun hoşgörülü ve medenî olmasına da katkıda bulunur. Eleştiriye açık, demokratik toplumlarda mizah serbestçe ortaya çıkma olanağına sahip olduğu için, toplumun moralini düzelten, sıkıntılarını dağıtan bir araç olmuştur[3].

Demokratik olmayan toplumlarda mizahın eleştiri gücünden korkulmuş ve mizah bir tehdid unsuru olarak görülmüştür. Böyle toplumlarda mizah, bir savunma silahı olarak görülmüş ve çok defa da sonuç alınmıştır. Çünkü; diktanın zulmün en şiddetli zamanlarında halk mizahçı temsilcileriyle o zulmü yıkmak için [4] işi espriye dökerek bir mücadele vermiştir.

Mizah yoluyla gerçeğin ortaya çıkarılması için övgü kadar yergiden de yararlanılmıştır. Özellikle baskı altında olan toplumlarda yergiye daha çok yer verilmiştir. Bu nedenle mizah, yaşam çatışmasının bir ürünüdür [5] .

Mizah, övgü ve yergiyi bünyesinde öyle birleştirir ki bazen hedef alınan şeyler göklere çıkarılıp övülür gibi gösterilirken, gerçekte adeta yerin dibine geçirilir ve küçük düşürülür. Ama, unutulmaması gereken bir nokta vardır ki; alay ederken, yererken bayağı küfürlerle sataşmak, özellikle yerilen kişiye, ailesine, namusuna dil uzatmak mizah anlayışı içinde değerlendirilemez.

Siyasî olaylar ve günlük söylentiler de mizahçıya malzeme olur. Ama bunlarla evrensel ve uzun ömürlü bir mizah anlayışına ulaşılamaz. Güncel olan, kısa vadede popüleritesini yitiren ancak gülünüp geçilen şeyler ve sululuk, ahlak dışılık üzerine kurulan hikaye ve fıkraları edebî mizahtan sayılamaz. Bir mizah eserinin ölümsüz ve evrensel boyutlara ulaşabilmesi ancak insanlığı ilgilendiren bir gerçeğe dayanması, bütün zamanlara seslenen temalar işlemesiyle mümkündür. Kişilere ve belli bir gruba yönelik sataşmalar; insanların kusur ve sakatlıklarıyla uğraşmalar; ırklar, mezhepler arasında kin doğuracak nitelikte çalışmalar, içine şahsî his ve tahrik karıştırılan mizah denemeleri kısa ömürlü ve gündelik olmaktan öteye geçemez [6] .

---

[3] Ahmet Kabaklı, "Türk Edebiyatı", I, İstanbul 1989, s. 168.
[4] a.g.e., s.168.
[5] Seyit Kemal Karaalioğlu, "Türk Edebiyat Tarihi",I,İstanbul 1980, s.281.
[6] A. Kabaklı, a.g.e. , I, s.168.

Mizahın en önemli özelliği hiç kuşkusuz zekanın verimi olmasıdır. Mizah yapmak bu nedenle zor bir iştir fakat gülmek, insanların gülme yeteneklerine de bağlıdır. Bu durumda mizahçının işini zorlaştırır.

Mizahın insanları güldüren yanı, alışılmamış, şaşırtıcı, garip ve beklenmedik oluşudur. Ayrıca, görünür görünmez bir çelişme, bir çatışma her türlü mizahın şartları arasındadır. Mizah türlü nedenlerle doğrudan söylenilemeyenleri söylemenin bir yolu olduğuna göre komiklik unsuru mizahlı anlatımın bir kılıfıdır. Mizah, ciddînin tersi olarak düşünüldüğünden dolayı da bir şeye gülerken, onu bir başka şeyle karşılaştırıyoruz, çatıştırıyoruz demektir. Mizahı saçmalıklardan ayıran özellik ise onun zekanın bir verimi olarak yerinde ve zamanında ortaya çıkarak bir mantık örgüsüyle sunulmuş olmasıdır [7] .

Mizahın bir diğer özelliği de millî olmasıdır. Her milletin farklı bir mizah anlayışı vardır. Bir milleti güldüren bir durum, bir söz, karikatür diğerlerine aynı oranda etkili olmaz. Bu durum da millî karakter, yaşama tarzı, olaylara bakış açısı, düşünce tarzı gibi farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Aynı milletin fertleri arasında bile aynı mizah unsuruna çeşitli tepkiler verilir ki bu durum normal karşılanmalıdır. Çünkü herkesin her olaya aynı tepkiyi göstermesini beklemek olası değildir [8] .

Milletlerin mizah zevki ve anlayışına, millî karakteri ve fertlerinin ortak davranışları sinmiştir. Türk milletinin mizah zevkini ve anlayışını evrensel boyuta taşıyan Nasreddin Hoca fıkraları, millî mizahın evrensel ve ölümsüz olan boyuta taşınması çizgisinde varılabilecek en son noktaya ulaşmıştır.

B - TÜRK EDEBİYATINDA MİZAH

Türk edebiyatında mizah; sözlü ve yazılı olmak üzere iki koldan gelişerek varlığını sürdürmüştür.

Türk mizah edebiyatının ürünleri sözlü mizah alanında daha çoktur. Ne yazık ki sözlü mizah ürünlerimizin çoğu toplanıp kitap haline getirilmiştir. Türk zekası ve hazır cevaplılığının en güzel örnekleri sözlü mizah sahasında görülür[9]. Sözlü mizah ürünleri arasında halkımız arasında söylenen ve kuşaktan kuşağa zenginleşerek geçen fıkralar, masallar, seyirlik halk oyunları ön sırada yer alır.

---

[7] A. Kabaklı, a.g.e., I, s.166
[8] H. Yücebaş, Hiciv ve Mizah Edebiyatı Antolojisi", İstanbul 1976, s.58.
[9] a.g.e. , s.47.

Mizah, yazılı edebiyatımızın türlü dallarına yayılmıştır. Yazılı edebiyatımızda meydana getirilen pek çok edebî eser arasında mizahî nitelik taşıyanlar bulunmaktadır. Yazılı mizahın başlangıcı Divan edebiyatının başlangıcına kadar inmektedir. Mizah edebiyatımızın kuruluşu ise Tanzimat dönemine rastlar.

I. BÖLÜM

A-TANZİMATTAN ÖNCE TÜRK MİZAH EDEBİYATI

Tanzimat dönemi mizahını değerlendirmeye geçmeden önce, Tanzimat dönemi öncesi Türk mizah edebiyatının "Halk Edebiyatı" ve "Divan Edebiyatı" dönemlerini ele alarak edebiyatımızın bu dönemlerine ait edebî eserlerin ürünlerinin mizahî nitelik taşıyanlarını gözden geçireceğiz. Üzerinde duracağımız edebiyat dönemlerimizin ürünlerinde mizah hicivle bir bütün olarak düşünülmüştür.

I - HALK EDEBİYATINDA MİZAH

Mizah, halk edebiyatı ürünlerimizde hem sözlü hem de yazılı gelenekte varlığını sürdürmüştür. Sözlü gelenekte mizahın en yaygın kullanıldığı alan güldürücü fıkralar ve nükteli küçük hikayelerdir. Bu gruptaki anlatılar fıkra, lâtife, nükte, ve bir çok hallerde de sadece hikaye olarak adlandırılmıştır [1].

Genellikle gerçek hayat hadiselerinden hareketle "hisse" kapmayı hedef tutan ve temelinde az-çok nükte, mizah, tenkid ve hiciv unsuru bulunan sözlü, kısa, mensur hikayelere "fıkra" adı verilir [2].

Başlangıçta ferdî karakter taşıyan ve zamanla kahramanları halkın çoğunluğunca benimsenmiş mizahî hikayeler, önce sözlü gelenekte meydana gelmiştir. Daha sonra gelişip kitaplara da geçen, lâkin yine halk tarafından sözlü hayatiyetlerini devam ettiren bu tarzda üç ünlü fıkra tipi sayacağız: Nasreddin Hoca, İncili Çavuş ve Bekrî Mustafa [3].

Türk milletinin mizah alanında insanlık alemine sunduğu belki de en büyük değer Nasreddin Hoca'dır. Her milletin kültüründe, karakterini aksettiren şahsiyetler ve eserler vardır. Bazı eserler milletlerarası seviyeye yükselir ve insanlığa mal olur. Bu eserler temel olarak içinden çıktığı halkın düşünce ve duygularından beslenmiştir. Bu bakımdan Nasreddin Hoca'nın en büyük özelliği halk klasiği olmasıdır. Onda Türk'ün safdilli ve zekası birleşmiş, eskilerin "Nekregû" dedikleri ince ve gizli bir felsefeyle yüklü derinlik, şaşırtıcı bir duygu zenginliği vardır[4].

---

[1] Pertev Naili Boratav, "100 soruda Türk Halk Edebiyatı", İstanbul 1992, s.85.
[2] Şükrü Elçin, "Halk Edebiyatına Giriş", Ankara 1993, s.566.
[3] a.g.e. , s.566.
[4] Fikret Türkmen, "Letaif-i Nasreddin Hoca", Ankara 1989, s.5.

Nasreddin Hoca fıkralarında, yaşama bağlı, her türlü zorluk ve sıkıntılarına hoşgörü, iyimserlik, alayla değinmesine rağmen; zalimliği, bencilliği, iki yüzlülüğü kendine özgü sevimli üslûbuyla yeren, alay eden dünyaya gülerek bakarken, inceden inceye dokunduran bir anlayış vardır. Onun fıkralarında "hazırcevaplık, nükte, sağduyu" ile "saflık ve tuhaflık" öğeleri birbirine sıkı sıkıya bağlıdır[5] . Bu bağ da onun keskin zekasıyla açıklanır.

IV. Murat döneminde yaşayan Bekrî Mustafa ise, ayyaşlığı ile tanınmış bir şahsiyettir. Onun adı, çevresinde oluşturulan fıkralarda kalender yaratılışlı, içkiye düşkün halk adamı tipiyle karşımıza çıkar. Bekri Mustafa fıkralarında toplum kuralları ve içki yasağını koyanlar arasında çatışma işlenmiştir. Bu noktada Bekri Mustafa fıkraları ile Bektaşî fıkraları zaman zaman birbirine karışmıştır [6] .

İncili Çavuş fıkralarında ise Batı ülkelerinin saraylarında rastladığımız kralın "maskara"ları rolünü oynayan bir tip karşımıza çıkar. Bu tip padişahı eğlendirir ve saray halkının padişaha kadar, aksak yönlerini çekinmeden alaya alır.

Diğer taraftan toplum zümrelerini konu edinen fıkralar ise konu edindikleri zümrelere göre sınıflandırılır. Bunlar: a) "Mevlevî, Bektaşî, Yörük, Terekeme, Tahtacı, Köylü" zümre; b) "Yahudi, Rum, Ermeni" azınlık; c) "Kayserili, Karadenizli" bölge ve d) "Ana-baba, deli, bakkal, cimri, hakim" gibi gündelik tipler fıkra repertuarını teşkil ederler [7] .

Türk halk edebiyatında din, mezhep, tarîkat zümrelerini konu alan fıkraların en yaygını Bektaşiler üzerine anlatılanlardır. Zaman zaman Bekrî Mustafa fıkralarıyla benzerlik gösteren bu fıkralarda dinin yasaklamalarına, içkinin haram yargısına aldırmazlık, alaylı bir yaklaşım vardır [8] .

Ayrıca, Türk halk masallarında da mizahî nitelikler bulunur. Mesela güldürücülük özelliği yanında ders veren Keloğlan masallarında yoksul, çevresinde küçümsenen, tembel ama zeki, kurnaz Keloğlan'ın maceraları mizahî bir üslûbla anlatılır. Keloğlan'ın zorluklarla mücadele etmesi ve kötülerden öcünü alması güldürücü niteliktedir [9] .

---

[5] P.N.Boratav, a.g.e. , s.9.
[6] a.g.e., s.88.
[7] Şükrü Elçin, a.g.e., s.567.
[8] P.N.Boratav, a.g.e., s.92.
[9] a.g.e., s.83.

Seyirlik halk oyunları altında toplanan meddahlık, kukla, karagöz, ortaoyunu, tulûat tiyatrosu, köylü oyunları da [10] güldürücü olma nitelikleriyle mizahî özellik taşırlar.

Karagöz oyunu ise bilgili, eğitimli Hacivat ile bilgisiz, cahil Karagöz arasında geçen konuşmalara dayanır. Karagöz, Hacivat'ın sözlerini yanlış anlayarak ona gülünç cevaplar verir ve bu durum da oyuna mizahi özellik kazandırır. Bu iki tipin karşıtlıkları, anlaşmazlıkları, yöneten-yönetilen ilişkisinin toplumsal eleştirisidir. Karagöz'ün karşısında Hacivat yöneten, iki yüzlü, herkesin suyuna göre gitmesini, nabzına göre şerbet vermesini bilen çıkarcı bir kişidir. Karagöz ise gerçeği olduğu gibi söyleyen, hiç bir çıkar kaygısı taşımayan, korkusuz yönetilen kesimin sembolüdür. Karagöz kendi zayıf, aksayan yönlerini bile ortaya koymaktan çekinmez. Ona yergi, eleştiri gücünü veren de bu tutumudur[11] .

Türk halk tiyatrosunun başlıca özelliklerinden birisi de ciddî - acıklı konuları dahi komikliğe kaydırmak, güldürüyü ön plana almaktır . Karagöz, meddah ve ortaoyununa mizahî nitelik veren yön gülmeyi sağlayan sözcüklerin yanlış anlaşılması, kaba sayılabilecek sözcüklerin ulu orta söylenmesi ve bunların jest ve mimiklerle bütünleşmesidir.

Sonuç olarak Halk edebiyatı ürünlerimizin pek çoğu mizahî özellik taşır. Bu durum halk edebiyatının nazım- nesir sahasında karşımıza çıkar. Yukarıda nesir sahasındaki mizahi alandaki örnekleri vermiştir. Nazım sahasında ise gerek anonim olsun gerekse söyleyeni belli olsun bazı mani, türkü ve destan gibi türlerde de mizahî özellikler görülmektedir. Mesela; halkımızın espri ile zekayı birleştiren mizah anlayışına en güzel örneklerden biri Kastamonu yöresine ait "Tiridine Bandım" türküsüdür. Mandayı söğüt dalına yuva yaptıran, yavrusunu sineğe kaptıran ince espri anlayışını nice örneklerle halk edebiyatımızda görmekteyiz.

---

[10] P.N. Boratav, a.g.e., s.182.
[11] a.g.e., s.215.

Mirasyedi destanından:

Arzum kaldı evde kalan somağa

Her yedikçe tat verirdi damağa

Karnı tok misafir ağırlamağa

Su verdiğim telli bardak nic'oldu

....

Komşular bilirler cümle bu işi

Arpa yemez kırılmıştı her dişi

Kuyruğundan kaldırırdı beş kişi

Odun taşıdığım eşek nic'oldu

Selimî [12]

Halk şairleri taşlama adı verilen yergi ve eleştiri tarzı şiirlerinde yergi ile birlikte güldürü unsurunu da ön plana çıkarmışlardır. Bu yergiler kişisel veya toplumsaldır. Kişi ve kurumların dışında kalan taşlamalar baht, kader, talih gibi soyut kavramlara ve hayvanlara ve toprak gibi doğa unsurlarına, sevgili yergilerine kadar uzanır. Osmanlı toplumunda âşıkların, sultanı ve yakın çevresini bile taşlaması dikkat çekicidir. Haksızlıklar karşısında korkusuzca duygularını dile, dizeye getiren âşıklar gerektiğinde yazdıklarından ötürü başlarından bile olmuşlardır[13] .

Taşlama örneği:

Ormanda büyüyen adam azgını

Çarşıda pazarda insan beğenmez

Medrese kaçkını sofra bozgunu

Selâm vermeğe dervişan beğenmez

....

[12] S.K. Karaalioğlu, a.g.e. , I, s.483, 484.
[13] Metin Karadağ, "Türk Halk Şiiri", Balıkesir 1991, s.46

Kazak Abdul söyler bu sözü

Yoğurt ayran ile hallolmuş özü

Köyden şehre gelse bir Türk'ün kızı

İnci yakut ister mercan beğenmez[14].

Tekke ve saz şiirinin önde gelen bazı temsilcileri de mizahî nitelikli şiirler söylemiş veya yazmışlardır. Yunus Emre'nin, Kaygusuz Abdal'ın ve diğer Alevî-Bektaşi şairlerin şathiyeleri de bu konuda önem arz etmektedirler.

Kaygusuz Abdal'dan:

Bir kaz aldım ben karıdan

Boynu da uzun borudan

Kırk abdal kanın kurutan

Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz.

Sekizimiz odun çeker

Dokuzumuz ateş yakar

Kaz kaldırmış başın bakar

Kırk gün oldu kaynadırım kaynamaz[15]

....

II - DİVAN EDEBİYATINDA MİZAH

Eski mizah yazılarımızın büyük çoğunluğu "Letâif" adı verilen kitaplarda toplanmıştır. Letâiflerde güldürücü niteliği olan güzel sözler, hikayeler ve fıkralar bulunmaktadır[16] . Bunun yanı sıra Divan edebiyatında yüksek zümre sanatçılarının mizahî özellik taşıyan eserlerinin olduğu da bilinmektedir. Şeyhî'nin Har-nâme'si, Fuzûlî'nin Şikâyet-nâme'si, Nefi'nin Sihâm-ı Kaza'sı, Evliya Çelebi'nin Seyâhat-

[14] S.K.Karaalioğlu, a.g.e. , I, s.480.
[15] M.Karadağ, a.g.e. , s.116
[16] Z.Güvemli, a.g.e. , s.5.

nâme'si İzzet Molla'nın Mihnet-Keşân'ı Divan edebiyatının en tanınmış mizahî özellik taşıyan eserleridir.

Divan edebiyatında mizah konularının toplumsal olmaktan çok şahıslara ve bazı kavramlara yöneldiği görülmektedir. Divan edebiyatında hiciv daha çok rağbet görmüştür[17] . Yergi (hecv, hicv), Divan edebiyatında bir "nazım türü"dür. Genellikle hezl (gülmece) ile birlikte anılır. Ancak, bu ikisi arasında farklılıklar vardır. Hiciv "Kötü huyları, gülünç halleri alaylı bir dille ortaya koyan manzum yazılmış eser"[18] olarak tanımlanmaktadır. Divan edebiyatında daha çok şahıslara yöneltilen hicivlerde yerilen kişiye yönelik küçük görme, aşağılama derecesinde hakaretlerle ve küfürlü sözlerle saldırılmıştır[19] . Her mizah unsurunun ardında bir hiciv maksadının olduğu unutulmamakla beraber konu edindiği şahsı inciten, hırpalayan okuyanı da utandıran türdeki eserlere ne kadar mizahî eser denilebileceği de ayrı bir tartışma konusudur.

Ağır hakaretler, ölçüsüz sözlerle yapılan hicivlerin yanında bu dönem sanatçılarının oldukça zarif söyleyişlerinin olduğu da görülmektedir.

Divan edebiyatında sınırsız yergiler kullanılmış, kırıcı yıkıcı bir rol oynamış olduğu bilinmekle birlikte bu dönem yergilerinin çoğu sanat bakımından pekâlâ savunulabilir. Divan edebiyatı sanatçıları tarafından ustaca kullanılan söz sanatları öbür türlerin çoğunda olduğu gibi yergi için de kullanılmıştır. Hatta bunların yergi için önemli gereçler olduğu söylenilebilir[20].

Bu dönem mizahî eserleri gülünç olanı ortaya koymak için genellikle şahıslara yönelik yergilerle, toplumsal sorunlardan uzaklaşmaları noktasında ortak özellik taşırlar.

Bu dönemin mizah edebiyatı sahasına girecek nitelikteki önemli eserlerini kısaca gözden geçirerek, dönemin mizah anlayışı hakkında daha somut veriler elde etmemiz mümkündür.

---

[17] A.Kabaklı, a.g.e. , I, s.183
[18] Alpay Kabacalı, "Çeşitli Yönleriyle Şair Eşref Hayatı Sanatı Yergileri", İstanbul 1988, s.141.
[19] a.g.e. , s.141.
[20] A. Kabaklı, a.g.e. , I, s.144,145.

a - Şeyhî (Har-nâme)

Şeyhî, Har-nâme'sinde yaşadığı devrin toplumsal aksaklıklarını gözler önüne sermektedir. Bu eser, Divan edebiyatımızın en kuvvetli hiciv-mizah örneğidir. Padişahın kendisine verdiği tımarı alamayan Şeyhî, üstelik tımarın eski sahipleri tarafından da soyulmuştur. Bunun üzerine kaleme alıp, II.Murad'a sunduğu bu eserinde; yoksulları ezenleri, yetkisini kötüye kullananları, haksızlıkları, cehâletin nasıl bilimden üstün tutulduğunu hicvetmiştir[21] . Şeyhî'nin Har-nâme'si bir fabl ve mizah şaheseridir. Şeyhî, bir eşeğin bile görebileceği adaletsizlikleri Har-nâme'de dile getirmiştir.

Har-nâme'den:

Tâc-ı devlet konuldu başlarına

Et ü yağ doldu iç ü taşlarına

....

Bunların başlarına taç neden

Bizde bu fakr ü ihtiyacı neden[22]

....

b - Fuzûlî (Şikâyet-nâme)

Fuzûlî; Kanunî Sultan Süleyman Bağdad'ı fethettiğinde, Kanunî'ye ve ordudaki paşalara kasideler yazmış; Osmanlı hükümeti de kendisine 9 akçelik bir aylık bağlamıştır. Fakat Fuzûlî bu aylığı bir türlü alamamıştır[23] . Nişancı Celâlzâde Mustafa Paşa'ya "Şikâyet-nâme" adlı bir mektup gönderen Fuzûlî, mektubunda bozuk düzeni, iki yüzlüleri, hak yiyici memur ve katipleri hicvetmiştir[24] .

"Selâm verdim, rüşvet değildir deyü almadılar" diye şikayete başlayan Fuzûli Şikâyet-nâme adlı eseriyle kendi sorununu dile getirirken, haksızlıklara, rüşvet yiyenlere sitem etmektedir. Şikâyet-nâme bu yönüyle toplumsal içerik taşır.

---

[21] S.K.Karaalioğlu, a.g.e. , I, s.639,641.
[22] a.g.e. , I, s.641.
[23] a.g.e. , I, s.191.
[24] A.Kabaklı, a.g.e. , I, s.183.

c - Nefʿî (Sihâm-ı Kaza)

Nefʿî'nin hiciv sahasına giren Sihâm-ı Kaza (Kaza Okları) adlı bu eseri divan şiirimizin tüm hiciv özelliklerini taşımaktadır. Dilini tutmasını bilmeyen Nefʿî korkusuzca zehir zemberek diliyle padişahı bile hicvetmekten çekinmemiştir[25]. Nefʿi'nin yergileri ve övgülerinde sınır yoktur. Yergilerinde zaman zaman aşırı hakaretlere, dahası sövmelere varan bir tutum içindedir[26] .

Nefʿî'nin çektiği dili belasıdır demekle onun bu çok uzun ve keskin olan dilinin başına ne kadar dertler açtığını en kısa ve özlü şekilde belirtmiş oluruz.

d - Evliya Çelebi (Seyâhat-nâme)

Evliya Çelebi, hayatını seyahat ederek geçirmiştir. Gezip gördüğü yerleri anlattığı Seyahât-nâme adlı eserinde yer yer görülen şakacı, yergili, abartılı anlatımıyla kendine özgü mizahî bir anlayış ortaya koymuştur.

e - Keçecizâde İzzet Molla (Mihnet-Keşân)

Kendisine atılan iftiralar sonunda Keşan'a sürülen İzzet Molla İstanbul'dan ayrılırken Keşan üzerine kurduğu güzel hayaller yolculuk esnasında birer birer kırılır ve yolculuk sonunda Keşan'ın acı gerçeğine düşer. Mihnet-Keşân isimli eser yazarının gördükleri ve başından geçenleri anlatışı ile tam bir manzum seyahatnamedir[27]. Keşan macerasını hikâye eden bu eserinde yer yer neşeli, eğlenceli anlatım tarzını, sızlanmaları sevmemek mümkün değildir[28] . Mizahî bir üslûbla şair sürgün hayatını nükteli bir şekilde bu eserinde anlatmıştır.

Yukarıda isimlerini zikrettiğimiz eserler dışında, Divan edebiyatının mizahî özellik taşıyan eserleri arasında Kânî'nin Hirre-nâme'sini, Surûrî'nin Hezeliyât'nı, Enderûnlu Fazıl'ın Zenân-nâme'sini de saymamız da icab eder.

---

[25] Nihat Sami Banarlı, "Resimli Türk Edebiyatı Tarihi", II, İstanbul 1987, s.659.
[26] M.S.Arısoy, a.g.e., I, s.32.
[27] A.Kabaklı, a.g.e. , II, s.654.
[28] Ahmet Hamdi Tanpınar, "19.Asır Türk Edebiyatı Tarihi", İstanbul 1988, s.91-92

II - BÖLÜM

B - TANZİMAT DÖNEMİ TÜRK MİZAH EDEBİYATI

I - TANZİMAT DÖNEMİNDE MİZAH

Eski edebiyatın "Sanat için sanat" anlayışı karşısına "Toplum için sanat" anlayışı ile çıkan Tanzimat edebiyatının ilk dönem sanatçıları edebiyatımıza yeni bir kimlik kazandırmışlardır. Batı edebiyatına yönelmiş Türk Edebiyatı'nın bu döneminde toplumsal içerikli eserler verildiği görülmektedir.

Yeni edebiyat anlayışına paralel olarak, Tanzimat dönemi yazılı mizahı da, daha çok toplumsal konuları ele almıştır. Ülke sorunları, hükümetlerin kusurları, siyasette ve devlet işlerindeki yolsuzluklar, yetersizlikler ve ihmaller[1], toplumsal hayattaki bozukluklar, yitirilen ve bozulmaya yüz tutan moral değerler yazılı mizaha bu dönemde malzeme olmuştur.

Divan edebiyatında mizahın konusu toplumsal olmaktan çok şahıslara ve bazı kavramlara yönelik iken bu dönemde mizah, toplumsal ve siyasal konuları işleyen en etkili araçlardan biri olmuştur.

Tanzimat döneminde toplumsal bir boyut kazanan mizah, fikir inceliği ve ifade zarafetine dayanan bir anlatım tarzını benimsemiştir[2]. Mizahtan ayrı düşünemeyeceğimiz hiciv (yergi) de bu dönemde-eski edebiyattaki çoğunlukla adi küfürlere ve ağır hakaretlere dayalıdır[3] – Tanzimat döneminde Divan edebiyatının hiciv anlayışından farklı olarak zarif bir söyleyiş tarzıyla alaysı bir üslûba bürünür. Diğer taraftan da Divan edebiyatı hicvinin özelliklerini taşıyan hicivler bu dönemde de karşımıza çıkmaktadır.

Tanzimat döneminde bazı sanatçılar mizaha yönelirken bazıları da daha çok hicve yönelmişlerdir. Mizah ve hicve yönelenlerin birleştikleri nokta ise hedef aldıkları şahsı, olayı, kurumu hırpalamalarıdır[4]. Bu durum mizahın karakterinden ileri gelmekle beraber henüz tam anlamıyla eski edebiyatın mizah anlayışının izlerinin silinememiş olmasıyla da açıklanabilir.

---

[1] A.Kabaklı, a.g.e. , I, s.183.
[2] Kenan Akyüz, "Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri, İstanbul 1982, s.64
[3] a.g.e. , s.64.
[4] K.Akyüz, a.g.e., s.64.

Tanzimat dönemi sanatçılarının mizahî nitelik taşıyan, gerek doğrudan doğruya mizahî unsurlarla gerekse hiciv yoluyla meydana getirilmiş bu dönemin mizah ve hiciv anlayışını yansıtan belli sanatçılarını ve eserlerini gözden geçirelim:

a - Edhem Pertev Paşa (Avcava-nâme)

Tanzimat döneminde batılı anlamda mizahın ilk örneğini Edhem Paşa'nın Avcava-nâme'sinde görmekteyiz[5] . Avcava-nâme, Şinasi'nin çıkardığı Tasvîr-i Efkâr'ın 102 numaralı sayısında yayınlanan[6] "İstanbul Sokaklarının Tenvîr ve Tathiri" adlı makalesine karşılık olarak yazılmıştır. Şinasi, bu makalede İstanbul sokaklarında sayıları çoğalan sokak köpeklerinin toplattırılmasını ve zehirlenmesini istemektedir[7] .

Edhem Pertev Paşa mizahî bir üslûbla Şinasi'nin makalesine karşılık olarak ve köpeklerin başıboş dolaştıkları İstanbul sokaklarında haklarını (!) korumak maksadıyla Avcava-nâme adlı bu diyoloğu yazmıştır[8]. Edhem Pertev Paşa eserinde bir filozofla (Hakîm) bir köpeği (Kıtmîr) esprili bir şekilde konuşturarak köpeklerin bu olay karşısındaki tepkilerini ifade etmektedir. Avcva-nâme'den:

"Kıtmîr - (Ayağını sürüyerek) Vay, vay, vay!

Hakîm - (Bulunduğu feragat ve seyir köşesinden bu biçare hayvanı görüp) vah vah biçare hayvan! Şu hayvanın aciz ve miskinliğine ve insanların kudret ve gafletine bak!

Kıtmîr - (Kendi nefsine) Vay vay! Şu adam insaniyetten kopuşup hayvaniyette karar verdi.

Hakîm - Bu kazaya ne veçhile uğradın beyan eyle.

Kıtmîr - Üzerimden bir seyirci (gezinti) arabası geçti, beni bu hale koydu.

Hakim - Bu takdirde kabahat sende. Öyle it izi at izine karışmış kalabalıkta ne gezersin?

---

[5] K.Akyüz, a.g.e., s.64.
[6] A.Kabaklı, a.g.e. , I, s.230.
[7] a.g.e. , III, s.17-18.
[8] N.S.Banarlı, a.g.e. , II, s.955.

Kıtmir - Ah efedim! Her vakit bizi böyle düşkün eden kemik kavgası değil midir?....

....

Kıtmîr - İşittiğime göre bunca asırlardan beri bâb-ı hizmetlerine lazım olduğumuz adamlar, güya medeniyetçe terakkî ederek bundan böyle cemiyetlerin bir yanında bizim gibi düşük mahluklara lüzum kalmadığından bir "karga-büken" ziyafeti ile cümlemizi diyar-ı ademe defetmek ve silip atmak sadedinde bulunuyorlar imiş. Böyle it dirliği ile yaşayıp bizim cinsten olanların böyle umumî musibetlerini görerek kat kat azap ve keder duymakdan ise bırak şu hal ile ölüp gideyim.

Hakîm - Bu, erâcif makulesinden bir söz olmalıdır....

Kıtmîr - Hayır, hayır! Erâcif değil. Bu keyfiyetin gazetelerde sözü geçmiş bir mesele olduğunu bilmekteyim.

Hakîm - Memleketimizde gazetelerin fiil ve fikirleri, hareketlerin dayanağı değildir; onlar altı ay ileri altı ay geri söylerler. Sene başında yine eski mahallerindedirler[9] .

Av^{c}ava-nâme, zarif ve esprili mizahî üslûbuyla Tanzimat dönemi mizah edebiyatının eski edebiyatın mizah anlayışından ayrılarak gerek konu gerekse söyleyiş tarzı itibariyle batı edebiyatının mizah anlayışına yöneldiğini gösteren bir eserdir.

b - Ziya Paşa (Zafer-nâme)

Ziya Paşa Zafer-nâme adlı eseriyle o zamana kadar edebiyatımızda görülmeyen mizah yolu ile hicivin en güzel örneğini vermiştir[10] .

Ziya Paşa hem buluş, hem işleyiş ve hem de kuruluş bakımından mizah şaheseri demeye layık olan [11] bu eseriyle Tanzimat dönemi hiciv ve mizah alanının

---

[9] Not. Bugünkü dile çevrilen bazı kelime ve kelime grupları koyu renkle yazılmıştır. Bk. A.Kabaklı, a.g.e. , III, s.17-18.

[10] S.K.Karaalioğlu, a.g.e., II, s.190.
[11] A.Kabaklı, a.g.e., III, s.76.

da sayılı temsilcileri arasına girer. Ziya Paşa'nın Zafer-nâme'si mizah ve hiciv edebiyatımız için çığır açıcı bir nitelik taşır[12] . Bu eserinde Ziya Paşa, siyasal anlamda anlaşmazlık içinde olduğu devlet adamlarını, özellikle Âli Paşa'yı kıyasıya eleştirmekten alay etmekten sakınmamıştır. Över gibi görünerek alabildiğine Âli Paşa ile eğlenmiş ve hiciv oklarıyla delik deşik etmiştir[13] .

1868 yılında, Girit Rumlarının isyanını bastırmak için gönderilen Âli Paşa hiç bir başarı elde edemeden döner. Ziya Paşa, Âli Paşa'nın verdiği tavizlerle adanın diğer eyaletlerden ayrı bir statüye bağlanması gibi devlet otoritesini küçük düşürücü hareketlerini bir siyasî başarı, bir zafer şeklinde nitelendirerek Âli Paşa'yı zafer kazanmış bir komutan gibi göstererek göklere çıkarırcasına överek küçük düşürmektedir[14] .

Zafer-nâme'de Ziya Paşa, o dönem Türkiye'sinin acıklı-gülünç siyasî tablosunu ortaya koyarken [15] dalkavukları, istismarcıları, cahilleri ve bu türden kişilerin tutumları ile sebep oldukları olayları gözler önüne sermiştir.

Zafer-nâme kaside, tahmis ve şerh olmak üzere üç bölümden meydana gelmektedir. Kaside bölümü güya Âli Paşa'nın dalkavuklarından Fazıl Paşa; tahmis bölümü Hayri Efendi, Şerh bölümü Hüsnü Paşa ağzından yazılarak üçü de Âli Paşa'nın dalkavuğu olan bu kişiler gülünç ve acıklı bir duruma düşürülerek modern hicvin ilk örneği verilmiştir[16] .

Zafer-nâme hakkında Ebuzziya Tevfik şöyle der: "Zafer-nâme şerhinin İstanbul'a gelişi ve gizli gizli dağıtılışı Sadrazam Âli Paşa üzerinde son ve öldürücü darbe etkisini yaratmıştı. Çünkü bu bölüm öylesine parlak ve keskin hicivlerle, öylesine zehirli alaylarla doluydu ki ve öte yandan öylesine saf... bir dille kaleme alınmıştı ki hücumlara hedef olan kimselerin bunları okuyup da kahrolmamasına gerçekten imkan yoktu... Ciddiyetle mizahın aynı eserde böylesine ustalıkla kaynaştığı ve ortaya çıktığı bir eser - değil Türk edebiyatında - bütün dünya edebiyatında bile az rastlanır örneklerden biriydi."[17]

---

[12] M.S.Arısoy, a.g.e., s.40
[13] S.K.Karaalioğlu, a.g.e., II, s.190.
[14] K.Akyüz, a.g.e., s.64.
[15] A.Kabaklı, a.g.e., III, s.76.
[16] S.K.Karaalioğlu, a.g.e., s.190.
[17] a.g.e., s.190.

Ziya Paşa "Zafer-nâme"de düpedüz düşmanıyla alay ederken Âli Paşa çevresinde dönen dönemin bütün dedikodularını da ard arda sıralamıştır[18] .

Ziya Paşa, bu eseriyle Divan edebiyatının espri ve zarafetten uzak hiciv ve mizah tarzından ayrılarak, batılı anlayışta, zeka inceliğine ve zarafete dayanan hiciv ve mizahın ilk ve başarılı örneğini vermiştir[19] . Ziya Paşa'nın alaylı bir üslûbla - Âli Paşa'nın hoş görmediği taraflarını sanki över gibi yaparak - hicvi ustaca kullanarak Tanzimat dönemi mizahına modern anlamda bir yorum getirdiği görülmektedir.

Zafer-nâme'den:

Kimseler olmadı bu feth-i mübine mazhar

Ne İskender ne Hülâgû ne Sezar ü Anibal

Askere verdi kumandayı misal-i Bonapart

Gerçi kim gelmedi hiç silsilesinde ceneral

....

Vermedi ablukada şan-ı donanmaya halel

İngiliz devletine olsa sezadır amiral [20]

....

Ziya Paşa'nın, ayrıca devrin sosyal ve ahlâkî durumunu doğrudan doğruya hicv eden şiirleri de vardır. Terkib-i bend'inin bazı beyitleri atasözü gibi bugün bile söylenmektedir.

c - Şinasi (Şair Evlenmesi)

Şinasi'nin Şair Evlenmesi adlı tiyatro eseri gerek konusu gerek tiplemeleriyle mizahî bir özellik nitelik taşır. Şinasi bu eserinde Karagöz ve Ortaoyunu'ndaki yanlış anlamalara dayanan, çok basit vakalı bir konuyu işler[21]

---

[18] A.H.Tanpınar, a.g.e., s.325.
[19] Kenan Akyüz, "Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi (1860-1923)", İstanbul 1986, s.31.
[20] N.S.Banarlı, a.g.e. , II, s.875.
[21] İnci Enginün, "Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları", İstanbul 1991, s.12.

Şair Evlenmesi'nde Şinasi o dönemin toplumsal gerçeklerini yansıtır. Ele aldığı evlenme konusuyla, gençlerin birbirlerini görmeden evlendirilmeleri, evlenmede gençlerin yerine ailelerin ve toplumsal bir takım kuralların etkili olduğu, toplumda rüşvetle iş görülmesine eleştirel bir açıdan yaklaşmıştır. Görülüyor ki Şinasi, asırlarca sürüp gelmiş olan görücü ile evlenme usulünün aleyhinde bir komedi yazmıştır. Sağlam bir yuva kurabilmek için evlenecek kadınla erkeğin birbirlerini bilip tanımaları, haklarında fikir sahibi olmaları gerekir. Bu, 1858-1859 Türkiyesi için çok ileri bir fikirdir. Rüşvet alarak iş yapan mahalle imamları vardır, her sarıklı mutlaka arkasından gidilecek insan değildir; din adamları arasinda menfaatçilik havası içinde halkı istedikleri yerlere sürükleyenler de bulunmaktadır. Cahil halk yalan yanlış her şeye, hele hocalara inanıp bilir bilmez işlere karışırlar, halkın bilgi ve düşünce seviyesini yükseltmek lazımdır.[22]

Gerek kişilerin konuşmaları, gerekse olayların cereyanı ile "Şair Evlenmesi" komedisi mizahî bir nitelik taşır.

d - Namık Kemal (Hirre-nâme)

Namık Kemal, Sadrazam Mahmud Nedim Paşa'yı hicvetmek için yazdığı ve Diyojen Gazetesi'nin 128. sayısında yayınlanan "Hirre-nâme" (Kedi Manzûmesi) adlı manzûmesinde mizahî bir üslûbla hicvin en güzel örneğini vermiştir[23] .

Mahmud Nedim Paşa'yı kediye benzeten Namık Kemal, bu hicvinde gayet zarif mizahî bir üslûb ve alaysı bir dil kullanmıştır.

Ayrıca "Kedi Manzûmesi"nde hicvedilen Mahmut Nedim Paşa olmakla beraber burada asıl Mahmud Nedim Paşa'nın yolsuzlukları, devlet idaresinde izlediği politika ve siyasî tutumu[24] eleştirilmektedir.

Gerçek anlamda toplumsal eleştiriye dönük yergi şiirleri yazan ilk şair; Namık Kemal'dir. O yergiyi verdiği özgürlük savaşında bir araç olarak kullanmıştır. "Hürriyet Kasidesi" hürriyet fikrini yücelten bir övgü olmakla birlikte baskı rejimini yeren tarafıyla dikkat çekmektedir. Ayrıca Namık Kemal'in, sosyal ve

---

[22] Refik Ahmet Sevengil, Tanzimat Tiyatrosu - Türk Tiyatrosu Tarihi, III.c., İstanbul 1961, s.30.
[23] Bk. ekler, Diyojen sayı no:128.
[24] Kötü ideresi ve iktidarda kalabilmek için Rus Elçisi İgnatieff'e dayanması nedeniyle halk tarafından Mahmud Nedim Paşa'ya "Nedimof" lakabı takılmıştır.

siyasî konularda hicvin en güzel örneklerini verdiği başka şiirleri de bulunmaktadır[25] .

Bunun yanında Namık Kemal, eski edebiyat yolunda, keskin küfürlerle dolu hicivler de yazmıştır.

Diyojen'de çıkan imzasız yazılarıyla Namık Kemal o dönemin siyasal-toplumsal hayatını mizahî bir üslûbla dile getirmiştir. Bu yazılar Tanzimat dönemi mizah edebiyatının mizah gazetelerine yansıyan boyutu hakkında somut bilgiler vermektedir.

e - Âli Bey (Lehçet-ül-Hakayık)

Modern bir mizah anlayışına sahip bulunan Ali Bey'in mizah edebiyatımızda özel bir yeri vardır[26] . İlk Türkçe mizah gazetesi Diyojen'de yayınlanan mizahî yazıları ve tiyatro çalışmalarıyla tanınmıştır.

Âli Bey'in Lehçet-ül-Hakayık adlı mizahi sözlüğü Türkçe'nin ilk mizahi sözlüğüdür. Bu eserinde Âli Bey, kelimelerin bilinen anlamlarına hicivli ve mizahî anlamlar vermiştir[27] . Âli Bey'in kelimelere verdiği ince ve alaylı anlamlar bugün bile esprisini kaybetmemiştir.

"Lehçet-ül-Hakayık" da sosyal hayata dokunan, kadınları iğneleyen, toplumu, yönetimi hicveden 361 kelime bulunmaktadır[28] . Kelimelere verdiği anlamlarla Âli Bey'in ne kadar zeki, kültürlü ve esprili bir insan olduğunu anlamak mümkündür.

Lehçet-ül-Hakayık'tan:

"Hiç: Her şeyin aslı. **Filosof** : Daha ziyade bedbaht olmadığından dolayı kendisini bahtiyar bulan, **Kibir**: Ahmakların vekarı. **Ahlâk** : Akıl polisi. **İstihza**: Salah oyunu. **İşsizlik**: Zararlı nasihatçı, aile yıkımı. **Bahane**: Sevmek. **Af** : Güzel intikam. **İhtiyarlık** : Delilik ettirmeyi arzu ettiren yaş. **Edip** : Bir kaç ahbab arasında kullanılır bir ünvan. **Balo elbisesi**: Kuyruklu incir yaprağı. **Testere** : Hitabet aleti. **Şair** : Söz Kantarcısı. **Şiir** : Darası alımış söz. **Vaiz** : Sermayesini

---

[25] A.Kabacalı, a.g.e., s.146.
[26] K.Akyüz, Modern, s.65.
[27] H.Yücebaş, a.g.e. , s.19.
[28] a.g.e. , s.19.

yemez tacir. **Aktris**: Komedya oynadığını gizlemeyen karı. **Şeytan**: Kadınların dostu. **Yılan**: Kocanın dostu. **Nadir**: Makul kadın. **İffet**: Kadınların içyüzü **Eşref**: Gamın aksi sedası. "Geçmiş azman olur ki..." **Evlenme**: Darısı başınıza[29] . **Hayır dua**: Ucuz hizmet. **Sersem**: Siz; pardon bendezi... biz vesselam. **Taş**: Soğumuş gönül. **Tabib**: Gel sözümü dinle sade su iç **Çocuk**: Ailenin gerçek reisi. **Avukat**: Suçluların çamaşır yıkayıcısı. **Şemsiye**: Dostluk gibidir, yağmurda bulunmaz[30] . **Matbaa**: Fikir mutfağı **Kese**: İtibar terazisi. **Maharet**: Karda gezip izini belli etmemek. **Fasulye**: ?... **Kurşun tanesi**: Muharebe şekerlemesi. **Yazı**: Gözle görülen fikir[31] .

Âli Bey'in mizahî nitelik taşıyan bir diğer eseri de "Seyyâreler"dir. Konusunu Yunan mitolojisinden alan bu eserde Jüpiter'in, günün birinde, "insanları mutlu etmek" hevesine düşerek, yedi gezegeni temsil eden tanrıçaları, mutluluğu sağlayan başlıca unsurları insanlara satmak için dünyaya göndermesinin kısa hikayesi anlatılır. Gerek konusu gerek konunun işlenişi bir masal atmosferi içinde verilen eserin çok esprili ve zarif bir anlatım tarzı vardır[32] .

Tiyatro alanında da eserler vermiş olan Âli Bey'in başlıca tiyatro eserleri: Kokono Yatıyor, Ayyar Hamza, Misafiri istiskal, Geveze Berber, Evlenmek ister Bir Adam, Çıngırak'tır. Ayrıca Letâfet adlı bir de opereti vardır.

Âli Bey'in Diyojen'de "Bir zat"[33] takma adıyla yazdığı mizahî yazılarla, dönemin siyasî ve sosyal hayatını karikatürize etmiştir. Bu mizahî yazılarında; canlı, samimi, esprili bir üslûbla sade bir dil kullanmıştır. Zekası ile mizahî yönünü birleştiren Âli Bey, modern anlamda mizah anlayışının ilk ürünleri olan eserleriyle edebiyatımızda yazılı mizahın kuruculuğunu yapmıştır.

f - Ahmed Midhat (Felâtun Bey ile Rakım Efendi)

Edebiyatımıza pek çok alanda eserler veren Ahmed Mithad'ın eserlerinde yer yer mizahî unsurlara rastlanır.

---

[29] H.Yücebaş, a.g.e. , s.19.
[30] S.K.Karaalioğlu, a.g.e., s.312.
[31] a.g.e., s.313.
[32] Selim Nüzhet Gerçek-Servet İskit, "Ali Bey", Aylık Ansiklopedi, I (10), İstanbul 1945, s.294.
[33] H.Yücebaş, a.g.e., s.18.

Letâfif-i Rivâyât adlı 24 kitaplık hikaye serisinde Ahmed Midhat'ın güldürücü özellikte hikayeleri de bulunmaktadır[34] . Ayrıca "Kısadan Hisse" adı altında topladığı fıkralarda[35] da okuyucuya ders verirken bir taraftan güldürmüş, bir taraftan da okuyucuyu düşünmeye davet etmiştir.

Yazar, "Felâtun Bey ile Rakım Efendi" romanında ise batılılaşmanın ne şekilde ve hangi yoldan olacağını anlatmaya çalışır[36]. Romanda iki zıt karakterli tip karşımıza çıkar. Felâtun Bey alafrangalık özentileri içerisinde halka yabancılaşıp çevresinde gülünç duruma düşerken, Rakım Efendi bilinçli, yeniliklere açık, çalışkan sorumluluk sahibi tipler[37]olarak karşımıza çıkmaktadır. Felâtun Bey, o dönem Osmanlı toplumunda batılılaşmayı yanlış anlayanları temsil eder ki bu yönüyle eleştirilir. Diğer taraftan onun bu yönü, onun gülünç duruma düşmesine neden olur. Eser bu haliyle mizahî bir özellik taşır. Felâtun Bey tipi daha sonra daha terli toplu işlenerek Recaizâde Ekrem'in "Araba Sevdası" romanında karşımıza çıkar[38] .

g - Recaizâde Mahmut Ekrem (Araba Sevdası)

Tanzimat döneminin ikinci kuşak sanatçılarından olan Recaizâde Ekrem "Araba Sevdası" romanında batılılaşmayı yanlış anlayan, aşırı alafranga ve züppe tipleri "Bihruz Bey"'in kimliğinde eleştirmiştir.

Recaizâde Ekrem'in otuz yaşını doldurduğu yıllarda yazdığı bu eser, ilkin Servet-i Fünûn Dergisi'nde ressam Halil Paşa tarafından resimlenerek tefrika edilmiştir[39] .

Araba Sevdası'nda yazar, İstanbul'un eğlencelerini, mesire yerlerini, alafrangalık özentisi içindeki hoppa gençleri, konuşmalarında Fransızca kelimeler kullananları, moda peşinden koşanları, mirasyedi sorumsuz zengin çocuklarını, kısaca batılılaşma olgusunu özümseyemeyen ve şekilcilikten öte gidemeyen ve gülünç duruma düşen uçarı tipleri alaylı bir dille eleştirmiştir.

---

[34] N.S.Banarlı, a.g.e. , II, s.967.
[35] K.Akyüz, Modern, s.50.
[36] a.g.e., s.54.
[37] S.K.Karaalioğlu, a.g.e., II, s.340.
[38] a.g.e., II, s.342.
[39] A.Kabaklı, a.g.e., III, s.113.

Diğer taraftan Recaizâde Mahmut Ekrem, "Araba Sevdası" romanında o dönemin toplumsal hayatını alaylı satirik bir dille ve realist çizgilerle yansıtmıştır. Eserin mizahi özelliği "Bihruz Bey" tipinden ve yazarın üslubundan kaynaklanmaktadır.

Recaizade Ekrem "Araba Sevdası" için:

"Araba Sevdası gülünecek şeylerden addolunabilir fakat dikkat olunursa çok hazin ve elem vericidir." demiştir[40] .

h - Mehmet Eşref (Hicivleri)

Mehmet Eşref, Tanzimat döneminin doğrudan doğruya hicivle uğraşan şairidir[41] .

Eşref'in hicivleri, Divan şiiri geleneğinin bir uzantısıdır. Aruzla yazmış olduğu şiirlerinin çoğu kıta şeklindedir. Dili de döneminin genel anlamda şiir diline uygundur. Eşref, bu şiirleriyle yergi şiirine içerik yönünden yenilik getirmiştir[42] . Kendisinden önce var olan Divan şiirinin yolunu takip ederek döneminin siyasî ve sosyal olaylarını, II. Abdülhamid'i ve hükümet adamlarını hicvetmiştir[43] .

Şâirin iğneleyici, gayet ince hicivlerinin yanında Divan edebiyatı dönemi hicivlerine benzer kaba ve çirkin küfürlerle dolu şiirler de yazmıştır. Şahıslara yönelik hicivlerinde ise, eski şiir geleneğini takip etmesine karşın objektif olmuştur[44]. Siyasî - sosyal içerikli şiirleriyle haksızlıklara, yolsuzluklara karşı çıkan Şâir Eşref, II. Abdülhamid'i çok ağır bir dille eleştirmiştir. Kısaca toplumsal bozuklukları şiirleriyle hicvetmiştir.

Eşref şiirlerini; İstimdâd, DeccâI, Hasb-ı Hâl, Deccâl II, Şah ve Padişah, İran'da Yangın var adlı kitaplarında toplamıştır[45] .

---

[40] A.Kabaklı, a.g.e., III, s.117.
[41] K.Akyüz, Modern, s.65.
[42] A.Kabacalı, a.g.e. , s.148.
[43] a.g.e. , s.188.
[44] a.g.e. , s.190.
[45] A.Kabacalı, a.g.e. , s.187-195.

Eşref'in şiir anlayışını yansıtan iki dörtlük aktaralım:

Hâmemi aheng-i matbûâta tevfik eyleyib
Şiiri bin külfetle söyler, bî-teküllüftür derim.

Bir kolay sanᶜat mı var âlemde şâirlik gibi,
Sözlerimde olmasa maᶜnâ, tasavvuftur derim.

Ekserî hicvimde taᶜyîn-i esâmî eylemem,
Fikr-i mahsûsumca bu hâlin şudur ki mûcibi:

İsterim her bir denîye kabil-i tatbîk olub,
Kullanılsın her biri bir numrosuz gözlük gibi![46]

Sonuç olarak, Tanzimat dönemi manzum mizahı, Ziya Paşa'nın Zafer-nâme'si Namık Kemal'in Hirre-nâme'si gibi eserleriyle modern mizah sahasında ilk ürünlerini vermiştir. Divan edebiyatının kişiye yönelik, belirli konular etrafında dönen, cinsel temaları işleyen, ağır küfür ve hakaretlerle dolu hiciv anlayışından farklı bir hiciv anlayışına ulaşıldığı bu eserlerde açıkça görülmektedir.

Yalnız, bu dönemde eski edebiyat geleneğinden gelen alışkanlıklar tam anlamıyla terk edilmemiştir. Bu nedenle eski edebiyatın hiciv ve mizahının bir uzantısı niteliğinde olan manzum eserler Tanzimat edebiyatında karşımıza çıkmaktadır. Şair Eşref'in hicivleri bu anlayışın bir devamıdır.

Ziya Paşa'nın Zafer-nâme Şerhi, Namık Kemal'in Diyojen'deki mizahî yazıları, Âli Bey'in Lehçet-ül-Hakayık'ı ve Diyojen'deki mizahî yazıları Tanzimat dönemi mizahî nesrinin karakteristik örnekleridir. Âli Bey Tanzimat dönemi mizah edebiyatının önde gelen ismi olmasının yanında bizde mizah edebiyatının kurucusu da sayılır. Lehçet-ül-Hakayık'ındaki espri anlayışına bugün bile ulaşmak zordur.

Bu dönem mizahî nesrinde kuruluş aşamasında olan mizah edebiyatımızın güzel örneklerinin verilmesi yanında yer yer bayağı ve lâubâli eserler de kaleme alınmıştır. Bu da, o sahada henüz ilk denemelerin verilmesinden ve tam anlamıyla modern mizah anlayışının aydınlarımız tarafından henüz yeteri kadar anlaşılamamasından kaynaklanmıştır.

---

[46] A. Kabacalı, a.g.e. , s.166.

Tanzimat döneminde kaleme alınan mizah eserlerinin Türk mizahî zekasının sembolü Nasreddin Hoca fıkralarındaki öz ve yoğun söyleyişe ulaşamamasına rağmen, bu dönem mizah edebiyatımızın batılı anlamda ilk yazılı örneklerini vermesi açısından önem taşır. Türk mizah edebiyatı bu dönemde henüz kuruluş aşamasında olmasının yanında basın yoluyla mizah yapmaya da bu dönemde başlanmıştır.

III. BÖLÜM

C - TANZİMAT DÖNEMİ BASIN VE MİZAH GAZETELERİ

I - TANZİMAT DÖNEMİ BASIN

Abdülaziz'in padişahlığı yıllarında Takvim-i Vakayi, Ceride-i Havadis, Tercüman-ı Ahvâl, Tasvir-i Efkâr, Muhbir, İbret Basiret ve Diyojen gibi Türk basın tarihinde özel birer yeri olan gazetelerin yanında ufak bazı gazeteler de yayınlanmıştır[1]. Özellikle Şinasi'nin Tasvir-i Efkâr'ı çıkmaya başladıktan sonra, Türk basınında bir çok gazete yayın hayatına girmeğe başlamıştır. Bu dönemde çıkan gazetelerin bazıları kısa ömürlü olmuştur, bazıları da sık sık ad değiştirmiştir[2]

Gazetelerin çıkmasıyla birlikte Türk basın tarihinde ilk yasaklar, 1858 Ceza Kanunu ile başlamıştır. Bu tarihte Türk basınında devletin resmî gazetesi olarak Takvim-i Vakayi ve Ceride-i Havadis Gazetesi yanında bir de Vakayî-i Tıbbiye adında bir dergi yayınlanmaktadır. Fransızca'dan Türkçe'ye çevrilen 1853 Ceza Kanunu ile Türk basını ilk yasaklamalarla tanışmıştır. Söz konusu kanunun 139. maddesinde genel adaba aykırı mizah yazıları ile müstehcen resim basılması yasak edilmiştir[3] .

1864'de yayınlanan Matbûât Nizâmnâmesi ise özenti bir yönetmeliktir. O yıllarda Türk basını Takvim-i Vakayi, Ceride-i Havadis, Tercüman-ı Ahvâl ve Tasvir-i Efkâr ile yayın hayatını sürdürmekteydi. Bu dönemde bir takım yöneticiler Avrupa'da basın gücünün hükümetleri sarsmasından etkilenerek, aynı tehlikenin Osmanlı İmparatorluğu'nda huzursuzluk yaratabileceğini sezip, bu konuda önceden tedbir almaya yönelmişlerdir[4] .

Hükümet, Matbûât Nizâmnâme'sinin getirdiği yasaklarla yetinmeyerek 1867'de Kararnâme-i Âli adıyla yeni yasaklamaları getiren bir kararname yayınlar. Kararnâme-i Âli, geçici olarak çıkarılmış olmasına rağmen 1909'a kadar yürürlükte kalmıştır[5] ki, Diyojen Gazetesi de bu kararname ile kapatılmıştır.

---

[1] Hıfzı Topuz, "100 Soruda Türk Basın Tarihi" İstanbul 1973, s.25.
[2] Enver Behnan Şapolyo, "Türk Gazeteciliği Tarihi ve Her Yönüyle Basın", Ankara 1969, s.151
[3] H.Topuz, a.g.e. , s.43.
[4] a.g.e. , s.43.
[5] a.g.e. , s.46-48.

Bu dönem gerek Matbûât Nizâmnâmesi kararları, gerekse Kararnâme-i Âli kararlarıyla gazetelerin tatil edilmesi ve bazı kitapların toplattırılması nedeniyle huzursuz olan gazeteciler Abdülaziz idaresinin kararsızlığından rahatsız olmaya başlamışlar ve günlük emirlerle idare edilmekten bıkmışlardır. Bunun için Matbûât Nizâmnâmesinin düzenlenmesi için gazeteciler, mücadele vermişlerdir[6] .

Yalnız Sultan Abdülaziz devrinde mizah, nisbeten serbestti. Lâkin Abdülaziz idaresi, Diyojen'in alaylı yayınları, kuvvetli tenkitlerine tahammül edemeyip gazeteyi kapattırmıştır. Bir müddet sonra da mizah gazetelerinin sansüre tâbî tutulacağını ilan etmiştir. Bilâhere V.Murat devresinde de bu tutum aynen devam etmiştir[7] .

II.Abdülhamit yönetiminde ise, Abdülaziz döneminde konulan sansürün aynen devam ettirilmesi yanında daha sıkı tedbirler de alınmış bütün yazılı basına sıkı bir denetim getirilmiştir. Lâkin II.Abdülhamid, ilk dönemlerinde basına belli bir ölçüde bir yorum hürriyeti vermiştir. Fakat bu durum çok kısa sürmüş ve komiklik derecesine varan sıkı bir sansür uygulanmıştır [8].

Mizah gazetelerinden ürken bir zihniyetle bu tür yayın yapan gazetelere getirilen yasaklamalardan sonra, mizah gazetelerinin kaldırılması bile söz konusu olmuştur. II.Abdülhamit, 33 yıllık saltanatı süresince çeşitli yollarla mizah gazetelerini kaldırmaya çalışmışsa da başarılı olamamıştır. Meclise mizah gazetelerini yasaklayıcı tasarı getirmesine rağmen, padişah söz konusu yasayı meclisten çıkaramamıştır. Meclis-i Mebusan da Ahmed Vefik Paşa başkanlığında yapılan toplantıda bu madde hararetli tartışmalara sebep olmuştur. Meclis üyelerinin bir kısmı mizah gazetelerini soytarılık saymış, bir kısmı ise, mizah gazetelerini savunmuştur. Bu toplantıdan dikkate değer bir bölüm aktaralım:

Macit Bey (Matbûât müdürü)-Mizah gazeteleri lüzumsuz, faydasız olduktan başka zararlıdır da. Soytarılığın lüzumu yoktur, yâvegûluğun keza. Vâkıa Avrupa'da mizah gazeteleri vardır, fakat biz onları taklide mecbur değiliz.

Hasan Fehmi Efendi - Mizah gazetesi neşrinde ne mazarrat vardır?... Mizah gazeteleri başka memalikte bulunmasa bile bunları biz kendimiz yapmalıyız. Her

---

[6] A.H.Tanpınar, a.g.e. , s.357,358.
[7] M.S.Çapanoğlu, a.g.e. , s.12.
[8] Bernard Lewis, "Modern Türkiye'nin Doğuşu", (Çev. Prof. Dr. Metin Kıratlı), Ankara 1991, s.185.

vakit ciddiyet ile uğraşmaktan tabiata yorgunluk gelir. Matbuat ne kadar serbest olursa o kadar fayda hâsıl olur. Ben mizah gazetelerinde bir gûna mazarrat göremem.

Solidi Efendi - Mizah gazetelerinin lüzûmu malûmdur. Ciddî gazetelerin yapamadıklarını bunlar yaparlar.

Kozanlı Mustafa Efendi - Mizah gazeteleri şer'an yasaktır[9]".

Abdülhamit döneminde sansür artınca mizah yapmak hele siyasî mizah ve hiciv yapmak kimsenin göze alacağı bir şey değildi. Koyduğu yasaklamalarla basını bunaltan Abdülhamit dönemiyle Türk basını yasaklar ve sansür dönemine girmiştir.

. 1908'de II. Meşrutiyetin ilânıyla birlikte sansür kaldırılınca hürriyetle tanışan Türk basın hayatı tekrar hareketlenmiş ve bu devrede pek çok mizah gazetesi çıkmıştır[10] . Basın yoluyla mizah yapmak, halkı güldürmek, gülme zevkini unutan halkımıza adeta yeni bir pencere açmıştır.

II - TANZİMAT DÖNEMİ MİZAH GAZETELERİ

a - Letâif-i Asar (1868-1873):

Türk basın tarihinde ilk çıkan mizah gazetesi müstakil bir mizah gazetesi olmayıp "Terakki" isimli gazetenin ilave sayısıdır. 1868 de Ali Râşid ve Filip Efendi Terakki'yi yayınlamaya başlamışlardır. Terakki Gazetesi ayrıca haftada bir kadınlara özel ilave bir sayıda çıkarmıştır[11] .

Selim Nüzhet Gerçek "Türk Gazeteciliği" isimli eserinde "Letâif-i Asar" hakkında şunları yazmaktadır:

"İptidaları içinde resim olmadığı gibi, mündericatı da oldukça saçmadır. Muharrirleri öteye beriye yaptıkları tarizler, neyi kastettikleri pek iyi anlaşılmayan sözlerle epeyce bir müddet gazeteyi doldurmaya çalıştılar. Fakat muvaffak olmadıklarını kendileri de anladıklarından gazetenin gerek başlığında gerek mündericatında değişiklik yapmaya mecbur oldular"[12] .

---

[9] H.Yücebaş, a.g.e. , s.4,5 ve M.S.Çapanoğlu, a.g.e. , s.14,15.
[10] M.S.Çapanoğlu, a.g.e. , s.27.
[11] E.B.Şapolyo, a.g.e. , s.152.
[12] H.Yücebaş, a.g.e. , s.33.

b - Diyojen (1870-1873)

Türk basın tarihinde müstakil olarak çıkan ilk mizah gazetesi Diyojen'dir. Bu konuda daha geniş bilgi için çalışmamızın ilgili bölümüne bakılabilir.

c - Terakki-i Eğlence (1870-1871)

Ali Râşid tarafından çıkartılmış olan Terakki Gazetesinin haftalık mizah nüshasıdır[13] .

d - Asır (1870)

Sahibi Mehmet Tevfik'tir. Bu gazetede özel eğlence sayısı da bulunmaktadır[14] .

e - Hayâl (1872,1873-1876)

Teodor Kasab tarafından çıkarılmıştır. Diyojen Gazetesi'nin devamı niteliğindedir. Gazetede Cemal, Mehmet Rauf ve Ebuzziya Tevfik'in yazıları önemli bir yer tutar. Hayâl de Diyojen gibi her işi lâtifeye dökerek tenkit etmek yoluyla meşhur olmuş kuvvetli bir mizah gazetesidir[15] .

Hayâl Gazetesi; başlangıçta cuma ve salı günleri olmak üzere haftada iki; daha sonraları da üç defa yayınlanmıştır[16] .

Hayâl, 1876 da ilan edilen Kanunu Esasî'nin "Matbuat kanun dairesinde serbesttir" maddesine ilişerek bir karikatür yayınlar. Karikatür eli ayağı bağlı bir adamı göstermektedir. Altında "Matbuât kanun dairesinde serbesttir" yazısı yer almaktadır. Teodor Kasab bu şekilde gazetelere hareket imkanı bırakılmadığını anlatmak istemiştir. Söz konusu karikatür Sultan Abdülhamit'i çok kızdırır ve gazeteyi tatil eder. Gazete, bu kapatılmasını yayınladığı bir ilave ile şöyle ilân eder:

---

[13] Hasan Duman, "İstanbul Kütüphaneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Kataloğu 1828-1928", İstanbul 1986, s. 399-403.
[14] a.g.e. , s.27; E.B.Şapolyo, a.g.e. , s.153 ve F,Süreyya Oral "Türk Basın Tarihi" I.Kitap Osmanlı İmparatorluğu Dönemi, Ankara 1968, s.114.
[15] F.S.Oral, a.g.e. , s.115-116.
[16] H.Duman, a.g.e. , s.147.

"Aldığımız bir ihtar-nâme üzerine şimdi alemi faniye vedağ etmekliğimiz lazım geliyor. Allah rahmet eylesin iyi adam idi deyiniz. Sakın ağlamayınız. Gülünüz. Bu dünya kimseye baki değildir. Canım boğazıma gelmiş olduğu halde bile herkese selâmda kusur etmek istemem. İşte sesim kısılmaya başladı. Ca...nım...çı...kı...yor...çık...tı...!..."

Gazetesinin kapatılacağını ilan eden bu yazı üzerine Teodor Kasab, üç yıl habse makkum edilmiştir[17] .

f - Çıngıraklı Tatar (1873)

Teodor Kasab tarafından yayınlanan bu gazetenin ilk sayısı 5 Nisan 1873'de çıkmıştır. Haftada iki defa cumartesi ve perşembe günleri yayınlanmıştır[18] .

Diyojen'in devamı niteliğinde olan bu gazetede Teodor Kasab, Ebuzziya Tevfik ve Yanko Resmi'yi görmekteyiz[19] .

1. sayısı şöyle başlar:

- "Çıngır çıngır ben geldim!

- Çıngıraklım hoş geldin!

- Oh oh, sizin çıngırağınız yok ya! Ama isterseniz ben veririm. Çünkü çıngırak takmak, takınmak imtiyâzı benimdir. Benden ruhsatsız kimse takamaz ha!.

Ben bu imtiyâzı alıncaya kadar ne zahmetler, eziyetler, ne üzüntüler çektim bilir misiniz? Vermek istemiyorlar efendim. (Böyle eğlenceli cicileri öyle bir köşede bırakıp paslandırmak lâyık mıdır?) dedim ne hâl ise aldım."

Çıngıraklı Tatar Gazetesi 89. sayıdan sonra kapatılmıştır.

---

[17] M.S.Çapanoğlu, a.g.e. , s.12,13.
[18] H.Duman, a.g.e. , s.70.
[19] M.Orhan Bayrak, "Türkiye'de Gazeteler ve Dergiler Sözlügü (1831-1993", İstanbul 1994 s.26.

g - Lâtife (1873-1878)

Zaharya Beykozlıyan tarafından çıkarılmış bir eğlence gazetesidir. Haftada iki defa çıkmış ve her sayısında bir karikatür yayınlanmıştır.

"Lâtife" aralıklarla yayın hayatını sürdürmüş, Osmanlı Rus Savaşı (1877-1878) sırasında da yayınlanmıştır. Mizahî yazıların çoğu politikaya aittir ve Çarlık Rusyasını hicvetmiştir. Osmanlı Rus Savaşı sırasındaki ekonomik krizi de fıkralarla belirtmiştir[20] .

h - Şafak (1874)

Mihalâki tarafından çıkarılmıştır[21] .

ı - Medeniyet (1874-1878)

Söz konusu gazete, Eğribozlu Mehmet Arif Bey tarafından çıkarılmıştır. Haftalık olup cuma günleri yayınlanan bu gazetede Çaylak Tevfik, Lehli Hayrettin Karski, Faik Reşat ve Binbaşı Sait Beylerin yazıları görülmektedir[22] .

Medeniyet Gazetesi'nin de mizah nüshası bulunmaktadır[23] .

j - Kahkaha (1875)

Basiretçi Ali tarafından çıkarılmıştır. Haftada iki defa çıkan bir mizah gazetesidir[24] .

k - Meddah (1875)

Haftada iki defa yayınlanan bu gazete Aristotelis tarafından çıkarılmıştır[25] .

---

[20] M.S.Çapanoğlu, a.g.e. , s.18,19.
[21] F.S.Oral, a.g.e. , s.117. ve E.B.Şapolyo, a.g.e. , s.154.
[22] E.B.Şapolyo, a.g.e. , s.155.; H.Topuz, a.g.e. , s.27 ve H.Duman, a.g.e. , s.247.
[23] M.S.Çapanoğlu, a.g.e. , s.13.
[24] H.Duman, a.g.e. , s.198.
[25] a.g.e. , s.246.

l - Geveze (1875)

Haftada iki defa çıkan ve mizahî yazılarıyla herkese çatan bu gazetenin sorumlusu Mehmet Tevfik'tir[26].

m - Çaylak (1877)

Sahibi Mehmet Tevfik'tir. Haftada üç defa ve toplam 162 sayı olarak yayınlanmıştır. Zamanın önde gelen şair ve yazarlarını kadrosunda toplayan bu gazete, satış rekoru kırmıştır. Dönemin en ince esprileriyle dolu olan bu gazete taşıdığı adı sahibine lâkab olarak bırakmıştır[27] .

Çaylak Gazetesi mizah sahasında Diyojen'den sonra benzerleri arasında bir özellik ve hatta üstünlük taşıyan bir gazetedir. Bazı fıkra ve yazıları sade bir dille yazılmış olmasına rağmen bazıları da ağdalıdır[28] .

Çaylak'ın son sayfasında sürekli bir karikatür yayınlanmıştır[29] .

Sonuç olarak, bu dönemde bağımsız olarak çıkarılan mizah gazeteleri yanında bazı gazeteler de mizah ilaveleri yayınlamışlardır. Tanzimat döneminde mizah gazetelerine eğlence gazetesi de denilmiştir. Eğlence gazetesi olduğunu ilan eden bu gazetelerde dönemin siyasî, soysal, kültürel, edebî, ekonomik hayatı karikatürize edilmiştir. Ayrıca bu dönemde sözlü ve yazılı mizahın yanında karikatürler de görülmektedir. Böylelikle batılı anlamda basın yoluyla mizah yapmanın ilk adımları Tanzimat döneminden atılmıştır.

Diyojen ve Hayâl dönemin siyasî olaylarını mizahî dille değerlendirerek sütunlarında daha çok yer vermişlerdir. Basın tarihimizde iz bırakan bu gazeteler tam manasıyla siyasî mizah gazeteleridir[30] .

Yayınladığı Diyojen, Hayâl, Çıngıraklı Tatar gazeteleriyle Teodor Kasab mizah basınının kurulmasına öncülük etmiştir.

---

[26] H. Duman , a.g.e. , s.120. ve E.B.Şapolyo, a.g.e. , s.155.
[27] M.O.Bayrak, a.g.e. , s.25. ve F.S. Oral, a.g.e. , s.122.
[28] M.S.Çapanoğlu, a.g.e. , s.21.
[29] a.g.e. , s.22.
[30] M.S.Çapanoğlu, a.g.e. , s.12,13.

Diyojen, Hayâl, Çıngıraklı Tatar, Çaylak adlı gazeteler Tanzimat döneminin en etkili ve en önemli mizah gazetelerdir.

IV. BÖLÜM

D - DİYOJEN GAZETESİ

Diyojen, Türkçe yayınlanan müstakil ilk mizah gazetesidir. Gazetenin sahibi Teodor Kasab adında bir Rum'dur[1] . 12 Teşrîn-i sânî 1286'da (24 Kasım 1870) yayınlanmaya başlayan gazete, 29 Kânûn-ı evvel 1288 (10 Ocak 1873) tarihine kadar yayın hayatını sürdürmüştür.

Diyojen, bu yayın döneminde 183 sayı ve her sayısı dört sayfa olarak yayınlanmıştır. 1. sayıdan 22. sayıya kadar perşembe günleri olmak üzere haftada bir; 23. sayıdan 147. sayıya kadar bir süre salı ve cuma bir süre de çarşamba ve cumartesi günleri olmak üzere haftada iki çıkmıştır. 148. sayıdan itibaren ise bir süre salı, perşembe ve cuma bir süre de salı, çarşamba ve cumartesi günleri olmak üzere haftada üç defa yayınlanmıştır.

Diyojen'in yayın hayatındaki stratejisini belirleyen ve karakterize eden en önemli faktör; gazete başlığının altında devrilmiş fıçısının ağzında oturan meşhur Sinoplu Filozof Diyojen "Diogenes"in[2] Büyük İskender ile konuştuğunu gösteren bir resmin bulunması ve resmin altında yazılı olan gazetenin sloganını ifade eden[3] "Gölge etme başka ihsan istemem!" sözünün yer almasıdır. Bu söz Âli Bey tarafından gazetenin başlığı altına yazılmıştır ve bizde bir atasözü gibi kalmıştır. "Gölge etme başka ihsan istemem!" sözü ile Diyojen Gazetesi o devrin hükümetine adeta bir gönderme yapmıştır.

Bu gazeteyi ve sahibinin meslek anlayışını daha yakından tanımak için Filozof Diyojen'in felsefesini yansıtan bir kaç menkıbesini hatırlayalım:

"Diyojen, "Ne vakit yemek yemeli?" diye soranlara "Zengin iseniz istediğiniz vakit fakir iseniz bulduğunuz vakit" cevabını vermiştir. Diyojen, serveti ve içtimaî kayıtları hor görmüştür. Onun için kendisinden bir dileği olup olmadığını soran İskender'e "Gölge etme başka ihsan istemem" diyebilmiştir. Tabiata uygun yaşamayı âdet edinmiştir. Kendisi bir çanakla su içmeye alışık olduğu halde

---

[1] A.D. Jeltyakov, "Türkiye'nin Sosyo-Politik ve Kültürel Hayatında Basın 1729-1908. Matbacılığın 250. Kuruluş Yıldönümünde Armağan.", Çev: Basın-Yayın Umum Müdürlüğü, İstanbul 1979, s.88.

[2] Kynik Diogenes (Sinop İ.Ö.404'e doğr. - öl. 323'e doğr.) Yunanlı filozoftur. [Büyük Larousse, Diogenes mad. (VI), İstanbul 1922, s.3196.]

[3] A.D. Jeltyakov a.g.e. , s.88.

avucundan su içen bir çocuğu görünce "Bu çocuk bana bu çanağın da lüzumsuzluğunu öğretti" diyerek çanağı kırmıştır. Nihayet bir gün elinde fener sokak sokak gezmeye başlamış ve ne aradığını soranlara "Bir insan" cevabını vermiştir[4].

Filozof Diyojen'in adını alan ve onun felsefesini benimseyen Diyojen Gazetesi, yayın hayatında bu çizgiden bir an bile ayrılmamıştır.

Gazetenin 1. sayısında yer alan mukaddimesinde: "Diyojen'in maksadı, efkâr-ı umûmiyye ve makâsıd-ı Hükûmet-i Seniyye'ye tercemanlık ve ahlâk u terbiyye ve vatanımıza ecnebî olan şeyler hakkında ta^{c}rîz ü istihzâ ile terze-bânlık etmek..." olduğunu belirterek "İcraât-ı devlet muvâfık-ı hikmet-i Hükûmet olduğu cihetle hey'et-i idâre hakkında takdîrden başka söyleyecek doğru bir söz bulamayacağımızdan Diyojen bu bâbda ne emsâline sû-i misâl olur ve ne de sû-i emsâle imtisâl eder." denilmekte ve gazetenin yayınlanmasının amacı ortaya konulmaktadır. Bu ifadeleriyle gazete ciddî bir yayı organı olduğunu ispatlamak istemektedir.

Oysa Diyojen, Osmanlı basın tarihinde Türkçe ve müstakil olarak çıkan ilk mizah gazetesidir. Tanzimat döneminde Diyojen'den önce Terakki Mizah (12 Safer 1287/14 Mayıs 1870), Asır Eğlence (Cemâziyelâhir 1287/Ağustos 1870) Terakki Küçük Mizah (10 Şâban 1287/5 Kasım 1870) adlı mizahî nitelikli gazeteler çıkmaktaydı . Fakat bunlar gündelik gazetelerin paralı ilaveleriydi. Ayrıca, bu gazetelerde yer alan fıkra ve nükteler son derece soğuk ve seviyesizdi. [5]

Diyojen, ilk bağımsız Türkçe mizahî gazetedir[6] . Bu gazetenin ayrıca Rum, Ermeni ve Fransız dillerinde de nüshaları çıkarılmıştır.

Diyojen, Türkçe yayınlanmadan önce Rumca, Ermenice ve Fransızca olarak yayınlanmıştır. Türkçe nüshasının yayınlanmasından sonra da bu dillerde gazetenin yayınlanmasına devam edilmiştir. Farklı dillerde olmasına rağmen bu gazetelerin yazarları ile makale ve fıkraları aynıdır. Diyojen'in 19. sayısında yer alan "ihtâr" da Teodor Kasab bu durumu şöyle izâh edilmektedir.

---

[4] Hilmi Yücebaş, "Türk Mizahçıları Nüktedanları ve Şairleri", İstanbul 1958, s.19,20.
[5] Ziyad Ebuzziya, "Diyojen", İslam Ansiklopedi, IX, İstanbul 1994, s.479.
[6] M.O.Bayrak, a.g.e. , s.33.

"Yine îzâh-ı merâm ederiz ki Diyojen'in Türkçesi Rumcası ve Ermenicesi gibi Fransızca neşr ettiği nüshasına tâbi^{c}dir. Bu cihette ânın güftârı hatâ ve garazdan sâlim olunca bi-t-tab^{c}i diğer üç lisânındaki neşriyyâtı be-ayn Fransızcası hükmündedir.

O halde Türkçe nüshasında bir bendin veyâhûd bir cümle veya bir kelimenin mütealliik olduğu maksadı bırakıp da ândan ledünniyyât aramak bir adamın sözüne i^{c}tibâr etmeyip de zamâirini keşfe kalkışmak gibidir.

Hâsılı Diyojen'in Fransızcası ne ise sâir nüshaları da odur. Ve binâen aleyh bir esâs üzerine binâ-yi efkâr eden bir gazete kaç lisân ile arz-ı merâm ederse etsin lisânını değiştirmekle efkârını değiştirmiş olamaz."

Kayserili bir Rum olan gazetenin kurucusu Teodor Kasab, çocuk yaşta İstanbul'a gitmiştir. Burada zekası sayesinde bir Fransız'ın ilgisini çekmiş ve bu şahıs tarafından Fransa'ya götürülmüştür. Teodor Kasab, eğitimini Paris'te görmüş, Fransız yazar ve gazeteci muhitinde yetişmiştir. İstanbul'a döndüğünde Fransa'da edindiği mizah kültürü ve gazetecilik tecrübesiyle Diyojen Gazetesi'ni çıkarmış. Bu gazetenin yazı kadrosuna maaşlı olarak topladığı kuvvetli kalem sahipleri sayesinde, söz konusu basın organının en yüksek tiraja ulaşmasını sağlamıştır[7].

Diyojen, yazı kadrosuna dahil ettiği yazarları maaşa bağlamıştır. Bu konuda gazetenin 14. sayısında Teodor Kasab'ın şu ilanı yer almaktadır:

"Diyojen'in kendine mahsûs maâşlı muharrirleri olduğunu ve yazdığı şeyleri benim re'y ve ta^{c}rîfim üzerine bu muharrirlerin kaleme aldıklarını ve hâricden gönderilen şeyler ise "Bir Varakadır" ser-nâmesiyle derc olunmakta idüğünü i^{c}lân..." olunmaktadır.

Diğer taraftan gazeteye gönderilen okuyucu mektupları değerlendirilmekte ve "Bir Varakadır" başlığı altında gazetede yer almaktaydı.

Osmanlıya son derece bağlı olan Teodor Kasab, o yıllarda Rum ve Yunanlılar ile diğer azınlıkların ayrılıkçı hareketleri ile Osmanlı düşmanlıklarına karşı şiddetle mücadeleye girmiştir. Osmanlı ülkesinin, müşterek unsurların el birliğiyle yükseleceği fikrini Teodor Kasab ısrarla savunmuştur[8].

---

[7] Z.Ebuzziya, a.g.m. , s.479.
[8] a.g.m. , s.479.

Bu hususta, Namık Kemal meşhur "Nüfus" makalesinde Theodor Kasab'dan şöyle bahseder: "O asırda ne kadar Rum var ise Türkleri mahvetmek, ne kadar Tür var ise Rumlara karşı tahaffuz etmek için silâha sarılmaktan başka hiç bir şey düşünmez iken, bundan otuz beş kırk sene sonra İstanbul'da bir Rum peyda olacak, "Diyojen" namiyle maruf bir gazete çıkaracak, onda Yunanistan'ın gerek kaideye ittiba etmek istesin, gerek faydasını arasın Devlet-i Aliye'ye iltihaktan başka çaresi olmadığını Fransızca, Türkçe, Rumca ilan eyleyecek, bir Türk gazetecisi de âtide tasvir ettiği bedayi-i medeniyyeden (yani Osmanlı vatanının kalkınmasını) birine bürhan suretinde gösterecek denilse kim inanırdı"[9].

"Diyojen" in sahibi Teodor Kasab gazetecilik âlemimizin çok önemli bir simasıdır. "Diyojen" den sonra en kuvvetli mizah gazetelerimizden biri olan "Hayâl"i de o çıkarmıştır. "Hayâl"de "Diyojen" gibi siyasî ve toplumsal olayları ironik bir dille eleştirmiş ve çok başarılı olmuştur. Teodor Kasab ayrıca "Diyojen"in devamı niteliğinde olan "Çıngıraklı Tatar" adlı mizah gazetesiyle "İstikbal" adlı günlük gazeteyi de yayınlamıştır. Kendi tarifine göre "Hergün bir yaprağı neşrolunan bir kitap" niteliğinde olan "İstikbal" bir kitap ciddiyetini taşımaktadır. Bu gazetede de matbuâta ait bahisler büyük bir yer tutar[10].

Teodor Kasab'ın yönetimindeki "Diyojen"in yazı heyetinde "Türk mizah edebiyatının babası"[11] Direktör Âli Bey, Namık Kemal, Ebuzziya Tevfik ilk sıralarda yer almışlardır.

Diyojen'deki yazıların büyük çoğunluğu imzasız çıkmıştır. Bu yazılardan bir kısmının kimlere ait olduğu, yazarlarının diğer gazete ve dergilerdeki makalelerinde bizzat belirtmeleri ile veya aynı konuyu işlerken Diyojen'deki yazılarından yaptıkları alıntılardan anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra hatıra ve özel mektuplarından hareketle yazarlar tesbit edilebilmiştir[12] .

Diyojen'de devrin bütün gazetelerinin aksine, halkın kolaylıkla anlayabildiği sade bir dil kullanılmıştır. Ağdalı bir dil kullanan diğer gazetelerle ve konuşmalarına Fransızca kelimeler katma meraklılarıyla alay edilmiştir. Ayrıca atasözü ve deyimlere de sıkça yer verilmiştir.

---

[9] A.H.Tanpınar, a.g.e. , s.351,352.
[10] H.Yücebaş, Türk, s.21.
[11] A.D. Jeltyakov a.g.e. , s.88.
[12] Z.Ebuzziya, a.g.m. , s.479.

Diyojen'in işlediği konulara gelince; bunların bazılarını şöyle sıralayabiliriz: "Konuşmalarında hep Frenkçe kelimeler kullanan sivilize gençler", "Almanlara karşı mağlub olan III.Napolyon", "Rusya'nın Paris Muahedesi'ndeki bazı kayıtları kaldırma isteği ve teklifleri" , "Mısır Hidîvi İsmail Paşa'nın Mısır'ı ele geçirme çabalarına şiddetli karşı çıkışlar", "Papa'nın hata etmezliği meselesi", "Bulgar Kilisesi'nin Rum Kilisesi'nden ayrılması", "Türkiye'deki muhtelif Patriklerin birbirlerini afaroz etmeleri", "Ermenilerin Hasonist ve Anti Hasonist diye iki gruba ayrılmaları", "Rumeli Demiryolları", "Tramvay", "Şirket-i Hayriye", "Kolera salgını", "Alafrangalıklar", "Güllü Agop ve Osmanlı Tiyatrosu", "Altıncı Belediye Dairesi'nin faliyetleri", "Rasathâne Müdürü Kombari'nin zevâl vaktini bildiren topu", "Manzûme-i Efkâr sahibi Panosyan'ın kulağı ve burnu", "Beyoğlu'nda her biri yabancı bir sefaretin himayesi altındaki tatlısu Frenkleri'nin çıkardığı gazetelerin yazıları", "Toplumsal hayattan kesitler", "İşin ehli olmayan kişilerin bulunduğu mevkilerdeki icraatları", "Medeniyete giden yolda neler yapılması gerektiği", "Doğu kültürü ile batı kültürü arasında kalmış Osmanlı toplumunun batılılaşma yolundaki durumu" sayılabilir.

Diyojen'in makale ve fıkralarının hemen hepsi memleketin siyasî ve sosyal hayatı hakkında mizahî üslûbta kaleme alınmış eleştirilerdir. Gazetede her sayıda işlenen konuya göre küçük fıkralar yer almıştır ki bunlarla işlenen konunun özü kısaca esprili bir şekilde verilmiştir.

Ayrıca Diyojen'de "Kızılcan ile Akbaba'nın Muhâveresi" isimli yazıda olduğu gibi Bektaşî sohbetleri mizahî bir üslûbla müşahede edilmektedir.

Diyojen bir mizah gazetesi olduğu halde yayın hayatı boyunca sadece üç karikatür yayınlamıştır. Bunlar, Ermeni harfleriyle yayımlanan Türkçe Manzûme-i Efkâr Gazetesi'nin sahibi Panosyan Ahbâr'la ilgili karikatür 74. sayıda, atlı tramvayla ilgili karikatür 121. sayıda, sadâret ve hükümet değişmesiyle ilgili karikatür 123. sayıda yer almıştır.

Diyojen'de yayınlanan yazıların çoğu tatlı esprili, canlı mizah örnekleridir. Diyojen'in yazı ailesinde önemli bir yeri olan Türk mizah edebiyatının babası Direktör Âli Bey - Diyojen'in ilk yazarı olduğunu unutmamalı - "Bir zat" takma adıyla zarif yazılar yazmıştır. Diyojen'in Büyük İskender'e söylediği meşhur sözü

"Gölge etme başka ihsan istemem!" şeklinde ifade etmiş ve bu sözü gazetenin başlığı altına yazmıştır[13].

Âli Bey, "Tanzimat Dönemi"nin Avrupa edebiyatını iyi tanıyan ve anlayan önemli kişilerindendir. Âli Bey, Diyojen'de uzun zaman hemen hemen tek başına çalışmış ve dönemin siyasî ve sosyal hayatını karikatürize eden mizahî makaleler kaleme almıştır[14] .

Diyojen'in başlığı altındaki "Gölge Etme Başka İhsan İstemem" ibaresi, "Encümen-i Ülfet" makalesi (7.sayı), "Lûgat" fıkraları (7,9,23,+1. sayılar), "Teşbîhât" (15. sayı), "Nezâketin Öbür Ciheti" (28. sayı), "Sokakta" (30. Sayı), "Akdemce Vuku^{c}bulan Bazı Sehviyyâtın Sahîhleri" (57.sayı), "Mîzân (57.sayı) "İki Taraftan Nedâmet" (58. sayı), "Lûgat-ı Osmâniye'ye ilâve" (88.sayı) ve "Ecel-i Kaza" (167.sayı; Ebuzziya Tevfik'in piyesi hakkında eleştiri) Âli Bey'e aittir[15].

Diyojen'in 11 Eylül 1282 tarihli 52. sayısında ise, Şinasi'nin ölümü Ebuzziya Tevfik'in imzalı bir mektubu ile duyurulmaktadır. Diyojen'in görevi halkı güldürmek olduğu halde Şinasi'nin ölümünden dolayı Ebuzziya Tevfik'in duyduğu üzüntüyü anlatan bu mektubu yayınlamıştır.

Diyojen'de yayınlanan "Bir Yolcu Tarafından Mektûb" (52.sayı) ve "Diyojen Tarafından İ^{c}lân" (179.sayı) başlıklı yazılar Ebuzziya Tevfik'e aittir[16].

Diyojen'de Şinasi'nin ölümünü duyurmak ve üzüntüsünü bildirmek için Ebuzziya Tevfik'in yazdığı "Tevfik" imzalı yazı (52.sayı) ve gazete sahibi Teodor Kasab'ın "İ^{c}lân" ve "İhtâr" başlıklı yazıları (14. ve 19. sayılar) dışındaki bütün yazılar imzasız yayınlanmıştır.

Namık Kemal'in Diyojen'deki yazılarına gelince:

Namık Kemal, kendisi bizzat 25 Kasım 1870 yılında, Avrupa'dan döndükten sonra, Diyojen'e yazı yazdığını bir mektubunda belirtir. Fakat hangi yazıları yazdığını açıklamaz ve "Diyojen'deki bendleri neşreyledim" diyerek bu gazetedeki yazılarının neler olduğunu belirtmemiştir. Her ne kadar yakın arkadaşları Teodor

---

[13] H.Yücebaş, Türk, s.18.
[14] N.S.Banarlı, a.g.e. , II, s.997.
[15] Z.Ebuzziya, a.g.m. , s.479.
[16] a.g.m. , s.479.

Kasab, Ebuzziya Tevfik Bey, Direktör Âli Bey, hatta Ahmed Midhat Efendi, Namık Kemal'in yazılarının hangileri olduğunu bilseler de sonraları bunları açıklayıcı bilgileri bizlere iletmezler. bu konuda kimi ipuçlarını bize veren Ebuzziya'nın açıklamaları ise yeterli değildir[17] .

Âli Paşa, Namık Kemal'in Avrupa'dan dönmesini yazı yazmamak kaydıyla kabul etmiştir. Bu şartla yurda dönen Namık Kemal Diyojen dışında hiçbir yere yazı yazmamıştır. [18]Bunu bütün kaynaklar teyid eder.

1870 yıllarında, satirik-mizah basını Türkiye'nin toplumsal ve siyasal yaşamında önemli bir rol oynamaya başlar. Diyojen de siyasal mizah ruhu taşıyan bir yayın organıdır[19] . Namık Kemal adını açıkça açıklamamasına karşın Diyojen gibi bir yayın organında yazılarını yayınladığını yukarıda ifade etmiştik.

Buna bağlı olarak Diyojen'de yayınlanan "Yolsuzluk ve Nizâmsızlık" (25,46,53,64. sayılar), "Matbûât" (36.sayı) "Mösyö Thiers'in Politikası" (39.sayı), "Göz Değil Çıra Budağı" (42.sayı), "Tiyatro" (44.sayı), "Afâkî Sohbet" (47,48,51,52. sayılar), "Âli Paşa'nın Vefâtı'na Dâir" (49. sayı), "Sadr-ı Esbak Müteveffa Âli Paşa Merhûm'un Vasiyyet-nâmesi" (51. sayı), "Serbesti-yi Matbûât" (54.sayı), "Dellâl" (55. sayı), "Vah Bî-çâre Rochefrot!" (57. sayı), "Vasiyyet-nâme, Lebbeyk Efendim" (59. sayı), "Casûslara Dair" (60.sayı), "Sadrazam Vasiyyet-nâmesidir" (60. sayı), "Vasiyyet-nâme Muhakemesinden" (61.sayı), "Tramvay Şirketi" (65.sayı), "Bulgar ve Hason Mes'elesinin Netîcesi, "Diyojen'in Avdeti" (123.sayı), "Herşeyden Bahis" (124. sayılar), "Haddin Varsa Bir Meslek tut da ânda Devâm Et" (127. sayı), "Cehennemde Bir Muhâvere" (128.sayı), "Meraklı Bir Bey'in Sevgili Pamuk Kedisi Bir cenkde Farelerin Vücûduna Açtığı Yaralardan Gözden Nihân Olması Üzerine söylediği Mersiye-i Mütahassirânedir" (128. sayı, tekrarı 133.sayı), "Matbûât Nizâm-nâmesi" (130. sayı), "Hakikaten Memleketimizde Terakki Var" (131.sayı), "Kedi Manzûmesi'ne Nazîre; Köpek Manzûmesi" (132.sayı), "Dağarcık'ın 4.Sayısındaki Yazılara Dâir" (133.sayı), "Kedi ile Fare Beyninde Muhâvere" (siyasî hicviyye) (136. sayı), "Kızılcan ile Akbaba'nın Muhâveresi" (136.sayı), "Böyledir Ahvâl-i □lem, Kâh Şâd u Kâh Gam" (137.sayı), "Kızılcan ile Akbaba'nın ikinci Muhâveresi" (141. ve 142. sayılar), "Biraz da Şundan Bundan.." (149. sayı), "Bizde Efkâr-ı Terakki" 152.sayı), "Biraz da şundan

---

[17] Efdal Sevinçli, "Namık Kemal'in Diyojen'deki İmzasız Yazılar Sorunu", Tarih ve Toplum, I.c., 26 (Şubat 1986), İstanbul 1986, s.63.
[18] A.H.Tanpınar, a.g.e. , s.352.

Bundan; Kasımpaşa Ahâlî-yi İslâmı" (161.sayı), "Terakki" (162.sayı), "Tiyatro Mâddesi" (164.sayı), "Kapitülâsyonlar" (166.sayı), "Müdâhenecilik" (167.sayı), "Osmânlı Tiyatrosu Mes'elesi; Haşmet Ağa'ya Yâhûd Efendi'ye, İhtimâl ki Bey'e ve Mümkün ki Paşa'ya Cevâb" (168. sayı), "Tiyatro Mes'elesi; Haşmet'in Notu Hakkında" (171.sayı), "Fenn-i Mâliyeye Dâir Bir Keşif" (176.sayı), "Rus Politikası" (177.sayı), "Ahmed Midhat'ın Dağarcık'ı" (183.sayı) başlıklı yazılar Namık Kemal'e aittir[20]. Bunun yanı sıra "Tiyatro" (44.sayı), "Fenn-i Mâliye Dâir Yeni Bir Keşif" (176.sayı), "Rusya Politikası" (177.sayı) ve "Kapitülâsyonlar" (166.sayı) başlıklı yazıların Namık Kemal'e ait olup olmadığı hakkında bazı tereddütler olduğu bilinmektedir. Bu tereddüdlerin dayanak noktasının da Namık Kemal'in hayat hikayesi, fikirleri, edebî kişiliği ve diğer gazetelerde yayınlanan yazıları göz önünde bulundurulduğunda birbirini tutmayan veriler bulunması olarak zikredilebilir.[21]

Diyojen'in bir mizah gazetesi olması nedeniyle; espirili bir dili ve mizahî anlatım tarzının olması, bununla birlikte yayınlanan yazıların imzasız olması, gazetenin yazı ailesinde bulunan yazarların yazılarındaki üslûb benzerlikleri hatta yayınlanan yazıların ortaklaşa yazılmış izlenimini uyandırması göz önünde tutularak Diyojen'de yayınlanan imzasız yazıların kimlere ait olduğuna dair yapılan tasniflere belirli bir şüphe ile bakmayı bir tedbir olarak elden bırakmamak gerekir. Diyojen'in yazarları ve bunların kaleme aldığı diğer eserler, üslûbları, edebî şahsiyetlerine yön veren fikirler ve hayat hikâyeleri doğrultusunda ciddî bir çalışma ile incelendiğinde imzasız yazıların tasnifi doğru olarak tesbit edilebilir.

Âli Bey, Namık Kemal, Ebuzziya Tevfik'in dışında Menâpirzâde Nuri Bey ve Kayazâde Reşad Bey de Diyojen'in yazı ailesinde yeralmıştır. Bu şahıslarda yazılarında imza kullanmamışlardır. Söz konusu yazı heyeti, Yeni Osmanlılar ruhunu ve daha önce bu yolda verdikleri mücadeleyi bu gazetede yazmış oldukları yazılarıyla devam ettirmiştir[22].

Diyojen'de işlenen konular arasında memleketin iç sorunları, siyasî ve sosyal olayları büyük yer tutar.

---

[19] A.D. Jeltyakov a.g.e. , s.88.
[20] Bk. Mustafa Can, "Tanzimat Dönemi Süreli Yayınlardan Edebi Dergilerle Gazetelerdeki Yazıların Toplu Bibliyografyası", Selçuk Üni.Sos.Bil.Ens., Konya 1992, s.195-203. (Basılmamış Doktora Tezi). Ayrıca Bk. Z.Ebuzziya, a.g.m. , s.479,480.
[21] E.Sevinçli, a.g.m. , s.63,64.
[22] Z.Ebuzziya, a.g.m. , s.480.

Diyojen'in yayınlandığı yıllarda Ermeniler Hasonist ve Anti-Hasonist olarak ikiye ayrılmış, Rum ve Bulgar Ortodoks kiliseleri birbirleriyle çatışmaya girmişlerdir. Diyojen'in 58.sayısında yayınlanan "Diyojen'den Hıristiyanlara Mektûb" başlıklı yazıda: "Ey Hıristiyânlar adem-i ittihâdınız ve mübâyin-i efkârınız nedir? İşte şimdi sıfır tükendi. Kolera kapınızın eşiğine geldi. Kordon da arkasında hâzır. Artık bu Rum'dur Ermeni'dir. Katoliktir Hasonisttir... Bilmem nedir? Boş efkâr. Bunların cümlesi birdir. Bu çocukluktan vazgeçiniz. Siz de bir vücûd olunuz..." diye öğüt verilmektedir.

Ayrıca, o yıllarda Mısır Hidîvi İsmail Paşa Mısır'ı ele geçirmeye çalışıyordu. Diyojen İsmail Paşa'nın bu politikasına şiddetle karşı çıkmıştır. Bir yandan da tatlısu Frenkleri'nin İstanbul'da yayınladıkları Levant Herald, Courrier d'Orient, Esprit, La Turquie, Levant Times, Phare du Bosphore gibi ecnebi gazetelerinin her biri bir menfaat ve maksadın esiri olup memleketi o maksat ve menfaata bağlamak için çabalıyorlarda. Bu gazeteler amaçlarını gerçekleştirmek için çeşitli meseleler çıkarmaya çalışıyorlar, gerek kendi aralarında gerekse Türkçe gazetelerle tartışmalara ve çekişmelere giriyorlardı. Bazan o derece ileri gidiyorlardı ki işi devlet ve milleti küçük görme derecesine kadar vardırıyorlardı[23].

Tanzimat döneminde batı medeniyetiyle tanışan ve medeniyetin nimetlerinden yararlanmaya başlayan Osmanlı toplumunun sosyal ve ekonomik hayatı da değişikliğe uğramıştı. Diyojen bu değişimi yaşayan toplumun yeni yeni şekillenmeye başlayan çehresini mizahî bir üslûbla gözler önüne sermiştir.

Diyojen'in sayfalarında batılılaşmayı, medenî olmayı yanlış anlayan, batılılar gibi giyinip konuşmakla medenî olduğunu zanneden bir takım gençlerin içinde bulunduğu komik durum ironik bir üslûbla eleştirilmiştir.

. Diyojen, 1870'li yıllarda İstanbul şehrinin sorunlarını yansıtan yazılara da sütunlarında yer vermiştir. O yıllarda İstanbul halkının su sıkıntısı çektiği, yağan yağmurlar sonrasında Beyoğlu sokaklarının çamur deryası olduğu, çöplerin düzenli toplanmadığını öğrenmekteyiz. Bunun yanında atlı tramvay arabalarında balık istifi gibi insanların taşındığı, tramvayların sebep olduğu ölümlü kazalar, şirket vapurlarının düzensizliği gibi sosyal konulara gazetenin değindiğini müşahede etmekteyiz.

---

[23] Mustafa Nihat Özön, "Namık Kemal ve İbret Gazetesi", İstanbul 1938, s.3,4.

Toplumda çeşitli alanlarda görülen yolsuzluklar, işin ehli olmayan kişilerin tutumları, din adına yapılan mantıksız hareketlere şiddetle bir karşı çıkma Diyojen'in karakteristik özelliğidir.

Diyojen dış politikayı da takip etmiştir. Bu politikada izlediği yayın çizgisinden, o yıllarda Rusya'nın Avrupa siyasetine hakim olma emellerine karşı bir tutum sergilediği ortaya çıkmaktadır. Bu konuda, 3. sayıda yayınlanan "Bir Mahalle Gavgası" ve 8. sayıda yayınlanan "Bir Gazinoda" başlıklı birbirinin devamı niteliğindeki yazılarda Eskici Yuvanof (Rusya), Veli Ağa (Türkiye), makinist John Bull (İngiltere), hazır esvabçı François (Avusturya - Macaristan), saatçi Frederick (Prusya), tuhafiyeci Joseph (Fransa), mızıkacı senyör Kokoriko Kokoriçi (İtalya) aralarında geçen konuşmalarla, Rusya'nın o sıralarda en önemli dış politikası Boğazlar meselesi ve Karadeniz limanlarının silahlandırılması konularından bahsettiği görülmektedir.[24]

Diyojen'de yayınlanan yazıların hemen hepsi o devirde memleketin siyasî ve sosyal hayatını karikatürize eden mizahî üslûblu hicivler ve eleştiriler olduğunu daha öncede belirtmiştik. Bunların yanı sıra Diyojen'de manzum taşlamalar yer almıştır. Diyojen koleksiyonunda farklı bir çeşni olarak manzum taşlamaların içerik olarak makale ve fıkralarla aynı karakterde olduğu görülmektedir.

Ne var ki Diyojen'in bu üslûb tarzı, o devrin eleştiriye tahammül sınırını aşmaktaydı. Bu nedenle matbuat idaresi, Diyojen'e zaman zaman bazı ihtarlarda bulunur. Bu ihtarlara uyulmadığı görülünce diğer Tanzimat dönemi gazeteleri gibi Diyojen'in de hükümet tarafından bir kaç defa kapatılmıştır. İlk olarak 4. sayıda yayınlanan İran Şahı'nın Bağdat'ı ziyareti nedeniyle yayınlanan fıkrada şahın maiyetinin 10.000 insan ve 20.000 hayvandan ibaret olduğunu mübalağalı bir şekilde tasvir etmesi yüzünden "mübalağada bulunmak" suç sayılarak Diyojen'e bir buçuk aylık bir kapatılma cezası verilmiştir. İkinci kapatılma olayı ise 14. sayıda yayınlanan "Dehlîzden Efendi Arab Kölesine" fıkrasında "konağın su hazinesinin boşalmış ve farelerin doluşmuş olduğu" anlatılmıştır ki bu fıkra da "devlet hazinesinin kastedilmesi" şeklinde yorumlanmış ve gazete on iki gün süreyle kapatılmıştır. Henüz yayın hayatına yeni başlayan Diyojen'in her iki kapatılma olayı da dörtlü sayılara tesadüf ettiği için, dört sayısını gazetenin yazı heyeti uğursuz saymaya başlamış ve 24. sayısına 23+1 numarası verilmiştir. Ayrıca 121.

---

[24] M.N.Özön, a.g.e., s.3.

sayıda Fransız gazetelerinin birinden tercüme edilen "Fransa'da sevdiği genç ile evlendirilmeyen bir kızın kendisine kazık cezası uygulayarak çok münasebetsiz olan intihar şeklinin olduğu gibi yazılması" nedeniyle, bu haber "adâba mugayir" sayılmıştır. 123. sayıda ise "Bulgar ve Hason Meselelerinin Netîcesi" adlı makalede hükümet icraatine dair hükümete dokunacak "Bir makale-i tezyîfiye" ile yine 123. sayıda gazetelerin iktidardan uzaklaştırılanları (Mahmud Nedim Paşa kabinesini) kötülemesi ve yerlerine gelenleri (Midhat Paşa kabinesini) övmesini kınayan karikatürü nedeniyle iki aylık kapatılma cezası almıştır. Bu konudaki teblig de aynen şöyledir:

"Diyojen Gazetesi 121 numrolu nüshalarında âdâba mugayir fıkralar neşrettiği gibi 123. numrolu nüshasında dahi hükûmete dokunacak bir makale-i tezyîfiye ile bir de resim derc eylemiş olduğundan 12 Mart sene 1867 kararnâme mûcibince tarihi ilânından itibaren iki ay müddetle taᶜtîl edilmiştir. (24 Rebiülevvel 1289 ve 20 Mayıs 1288".

Tercümân-ı Divân-ı Hümâyûn

Sadullah

Diyojen bu kapatılma süresinin tamamlanmasından sonraki ilk çıkan 20 Temmuz 1288 / 1 Ağustos 1872 tarihli sayısında bu iki aylık tatil edilmesinin (kapatılma cezası alması) nedenleri üzerinde durduktan sonra verilen bu cezanın hafif bir ceza sayıldığı belirtilmiş ve bunun için Hükûmet'e; "iftihar ve teşekkür ederiz" ifadesi yer almıştır.

Namık Kemal'in, Sadrazam Mahmud Nedim Paşa'yı "Kedi"ye benzeterek yazdığı meşhur "Kedi Manzûmesi"de 128. sayıda yayınlanmıştır. "Meraklı Bir Beyin Sevgili Pamuk Kedisi Bir Cenkte Farelerin Vücuduna Açtığı Yaralardan Gözden Nihân Olması Üzerine Söylediği Mersiye-i Mütahassirânedir" başlığıyla yayınlanan "Kedi Manzûmesi" çok beğenildiğinden Diyojen'in 128. sayısı çok satılmıştır ve 133. sayıda tekrar yayınlanmıştır. Bir taraftan da bestelenerek notasıyla beraber satışa çıkarılmıştır.

Diyojen'in 132. sayısında "Kedi Manzûmesi" ne nazîre olarak bir de "Köpek Manzûmesi" yayınlanmıştır. Nazîrede kedinin köpek şekline sokulduğu görülmektedir. Ancak "Köpek Manzûmesi"nde kullanılan "Taᶜbirât-ı galize ve müstehcene" den (terbiyesiz ve edebsizce sözlerden) dolayı işe hükümet karışır ve

Matbûât kalemi Diyojen'e "Resmî ihtâr" gönderir. İhtarda gazetenin kullandığı lisan eleştirilirken bir daha böyle bir hareketi görülür ise tatil edileceği bildirilir.

133. sayının ilk sayfasında yer alan bu ihtarın altında Diyojen "Taᶜbirât-ı galize ve müstehcene" hakkında görüşlerini ortaya koyar ve "Taᶜbirât-ı galize ve müstehcene Köpek Destânı mündericâtı mıdır anlayamadık. Öyle ise bir köpek için yazılan manzumede acaba nasıl taᶜbirat istiᶜmâl etmeliydi?" diye sorarak "istediğini söyleyememenin tamamen susmadan hiç bir farkının olmadığını" belirtmiştir.

Namık Kemal'in, Mahmud Nedim Paşa'nın sadrazamlıktan azli üzerine yazdığı "Kedi Manzumesi" ve ayrıca Mahmud Nedim Paşa'nın idare tarzını hicvettiği yazıları büyük önem taşır.

Mahmud Nedim Paşa, Âli Paşa'nın ölümünden sonra sadrazam olmuştur. Âli Paşa'nın ölümü üzerine gazetelerde, Âli Paşa'nın siyaset ve idaresiyle ilgili pek çok yazılar görülmeye başlanır[25]. Diyojen'in 51. sayısında "Sadr-ı Esbak Müteveffâ Âli Paşa Merhûmun Vasiyet-nâmesi" başlığıyla mizahî bir tarzda kaleme alınan bir vasiyetnâme metni yayınlanmıştır. Bu sözde vasiyetname ile Âli Paşa idaresi hicvedilmiştir.

Hükümet, bu yayınlardan rahatsız olduğu için 9 Kânûn-ı evvel 1871'de "İdare-i sabıka aleyhinde hiç bir şey yazılmaması için gazeteleri uyarır[26].

Bu uyarı üzerine, gazetelerin düşüncelerini söyleyebilme imkanları azalmıştır. Hükümetin bu uyarısından sonra, Diyojen tercüme eserler yayınlamaya yönelmiştir.

Diyojen'in sembolü olan ilk sayfadaki resmin 62. sayıda kaldırıldığı gazetenin resimsiz küçük bir başlıkla çıktığı görülmektedir. Bunun nedeni de yayınlanacak tercüme eserler için sütunlarda yer kazanmaktır[27] . Diyojen'de, Alexandre Dumas Fills'in "Monte Kristo" isimli eseriyle Voltaire'in "Mikromego" isimli eserlerinin tercümelerinin kısmen tefrika edildikleri edilmiştir.

---

[25] M.N.Özön, a.g.e., s.6-10.
[26] a.g.e., s.6-11.
[27] H.Yücebaş, a.g.e., s.22.

Ayrıca Ahmet Vefik Paşa tarafından tercüme edilen "Hikaye-i Hikemiye-i Mikromega"[28], gazetenin 62. sayısından 66. sayısına kadar tefrika edildiği görülmektedir. Henüz bu eserin sonuna gelmeden, 66. sayıdan itibaren Teodor Kasab'ın kendi tercüme ettiği "Monte Kristo" tefrika edilmeye başlanmıştır. Fakat bunun çok yer tutacağı ve uzun süreceği görülerek, bu tefrikadan vazgeçilmiş ve roman bölümler halinde yayınlanmıştır.

Her yeniliği bünyesinde barındıran gazete, yeni türlerin tanıtılması ve gelişmesi için elinden geleni yapmıştır. Diyojen, edebiyatımızda henüz yeni bir tür olan tiyatro ile ilgili yazılar da yayınlanmıştır. O devir de tiyatrolarda oynanan yabancı piyeslerin tercümelerinin Türk toplum hayatı açısından uygun olmadığı, bunların yerine Türk toplum hayatına uygun Türkçe telif eserler ortaya konulması gerektiğini belirtmiştir.

Yayın hayatı boyunca her sayısı dört sayfa olarak çıkan Diyojen Gazetesi'nde ilânlar da yer almaktaydı. 28. sayısında "İhtâr" başlıklı yazıda gazetenin bir kısmının sürekli olarak ilanlara ayrıldığı duyuruluyordu. İlânlar Diyojen'in 4. sayfasında "İʿlân" veya "İʿlânât" başlıklarıyla yayınlanmıştır. Öyle ki bazan tam sayfa ilan yayınlandığı da görülmektedir.

Diyojen; 179, 180 ve 182. sayılarında Mısır Hidîvi İsmail Paşa ile Rus Çarı II.Aleksandr, Rusya Dışişleri Bakanı Gorçakof ve Rusya'nın İstanbul Elçisi İgnatieff'in ağzından yazılmış mizahî mektupları da yayınlamıştır. Hakayık Gazetesi'nin jurnali üzerine[29], "tanınmış kimselerin haysiyetine dokunmuş olduğu" gerekçesiyle Kararnâme-i Âli hükümlerine göre 10 Ocak 1873 tarihli 183. sayısında gazetenin yayını bu yazılardan dolayı durdurulmuş ve imtiyazı iptal edilmiştir.

Takvim-i Vakayi bu konuda şu duyuruyu yayınlamıştır:

"Diyojen Gazetesi mizaha mahsus bir gazete olduğunu bahane ederek, âdab-ı umûmiye ve kaide-i Hükümetin cevaz göstermeyeceği bir yolda idare-i lisân etmeyi itiyad etmiş tashihi usul etmesi için defaatle ihtar ve tenbih ve bir kaç kere tatil dahi edilmiş ise de yine mesleğinde ısrar ve 179 - 180 ve 182 numaralarında dahi bazı zevat-i fiham'ın şan ve haysiyetine dokunacak isnadatı şâmil imzalarıyla sahte mektuplar neşretmek faciasına kadar ihtiyar etmiş olduğuna ve bu hali ile devamı

---

[28] Sevim Güray, "Ahmet Vefik Paşa", Ankara 1991, s.18.
[29] A.H.Tanpınar, a.g.e., s.357.

aslâ caiz olamayacağına binaen , fi 12 Mart 1867 tarihli kararnâme mûcibine işbu tarihten itibaren külliyen fesih ve ilga kılınmıştır"[30] .

Diyojen Gazetesi'nin kapatılmasına karar veren Sadrazam Şirvanizâde Rüştü Paşa[31] da Türk basın tarihine mizah gazetesi kapatan ilk sadrazam olarak geçmiştir.

Sonuç olarak, Türk basın tarihine ilk mizah gazetesi olarak geçen Diyojen, Türk siyasî mizah gazeteciliğini de başlatmıştır. Kendisine özgü mizahî üslûbuyla yayınladığı mizahî yazılarıyla hükümetin yanlışlarını hicvederek olup bitenlerden toplumu haberdar etmesi konusunda Diyojen'in yaptığı hizmeti o devrin ciddî yayın organları yapamamıştır. Onun işi halkı eğlendirmek olduğu halde yayın hayatı boyunca halkı eğlendirirken düşünmeye sevk etmiş ve bir gazete olarak kendinden beklenen görevi lâyıkıyla yerine getirerek Türk basın tarihindeki yerini almıştır.

Diyojen koleksiyonunda o devrin edebî, tarihî, siyasî, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatının, kolay anlaşılabilir esprili bir anlatım tarzıyla ifade edildiğini görmekteyiz.

---

[30] F.S.Oral, a.g.e., s.112.
[31] M.O.Bayrak, a.g.e., s.33.

SONUÇ

Mizah; olaylara, meselelere, çevreye, topluma kısaca dünyaya farklı bir açıdan bakma hadisesidir. Gerçeğin komik taraflarını alışılmamış bir şekilde ortaya koyan mizah, başlı başına bir sanat dalı ve düşünce sistemidir. Mizah eserleri yalnızca güldürme amacını taşımazlar, aynı zamanda bir fikir verme ve insanları düşünmeye sevk etmek amacına da hizmet ederler.

Zorlu hayat şartları karşısında yorulmuş, bunalmış beyinler mizah yardımıyla dinlenir.

Mizah, demokratik ortamda gelişme imkanı bulabilir. Baskı altında olan toplumlarda mizahın daha çok yergiye yöneldiği müşahede edilmektedir. Mizah sayesinde birbiriyle barışık, hoşgörülü bireylerden oluşan toplumlar meydana gelir. Bu nedenlerle mizahın sosyal boyutlu bir ihtiyaç olduğu ve toplumda yapıcı bir görev üstlendiği söylenebilir.

Mizahın ilgi alanı sınırlandırılamaz. İnsan zekasının bir ürünü olan mizah politik, sosyal her türlü aktüaliteyi yakından takip eder. Mizah eserlerinin uzun ömürlü olması ve evrensel boyutlara ulaşabilmesi için bayağılıktan uzak, seviyeli bir dili ve üslûbu olması, tüm insanlığın ilgisini çekecek niteliklere sahip olması gerekir. Mizah eserinin en can alıcı noktası espri ve zeka'dır.

Türk edebiyatında mizah sözlü ve yazılı olmak üzere iki koldan gelişerek varlığını sürdürmüştür. Türk mizah edebiyatının ürünleri sözlü mizah alanında daha çoktur. Kısacası Türk mizahının en güzel örnekleri sözlü mizah alanında verilmiştir.

Mizah, halk edebiyatı, ürünlerimizde de hem sözlü hem de yazılı gelenekte varlığını devam ettirmiştir. Halk şairlerinin güldürücü destanları, olaylı maniler ve özellikle taşlama adı verilen mizah ve hicve dayanan manzumeleri bulunmaktadır. Taşlamalarda topluma, zamana, bazı karakterlere ve zümrelere yönelik yergiler yanında belli kişilere, vefasız sevgiliye, kara bahta sataşmalar da görülür. Öyle ki ozanların bu konuda dilinin ve kaleminin uzanmadığı hiçbir şey kalmamıştır. Taşlamalar arasında küfürlü sataşmalar görülmekle birlikte, zarif bir dil ve uslûbla meydana getirilmiş, sanat değeri açısından oldukça kaliteli olanları da önemli bir yer tutar.

Bazı istisnaî örnekler bir kenara bırakılırsa Divan edebiyatında mizah konularının toplumsal olmaktan çok, şahıslara ve bazı kavramlara yöneldiği görülmektedir. Divan edebiyatında hiciv daha çok rağbet görmüştür.Genellikle şahıslara yöneltilen hicivlerde; hicvedilen kişiye aşağılama derecesinde hakaretlerle, küfürlü sözlerle saldırılmıştır. Bu dönem mizahî nitelik taşıyan eserler arasında oldukça zarif söyleyişlerin olduğu da müşahede edilmektedir.

Tanzimat dönemine gelince, yeni edebiyat anlayışına paralel olarak mizah daha çok toplumsal konulara yönelmiştir. Bu dönemde mizah toplumsal ve siyasal konuları işleyen en etkili araçlardan biri olmuştur.

Tanzimat döneminde bazı sanatçılar mizaha yönelirken bazıları da Divan edebiyatının tesirinden kurtulamayarak daha çok hicve yönelmişlerdir. Bu dönemde kaleme alınan mizahî eserler de fikir inceliği ve ifade zarafetine dayanan bir anlatım tarzını benimsemiştir.

Bu dönemde, Türk mizah edebiyatı batılı anlamda hiciv ve mizahın ilk örnekleri vermiştir. Edhem Paşa Avcava-nâme ile modern anlamda hiciv ve mizahın ilk örneğini kaleme alırken; Ziya Paşa, Zafer-nâme ile divan edebiyatının espri ve zarafetten uzak hiciv ve mizah tarzından ayrılarak zeka inceliği ve ifade zarafetine dayanan hiciv ve mizahın ilk ve başarılı örneğini vermiştir. Özellikle Âli Bey bu dönemde, modern anlamda mizah anlayışına uygun eserler vererek yazılı mizahın öncülüğünü yapmıştır.

Tanzimat döneminde, eski edebiyat geleneğinden gelen alışkanlıklar tam anlamıyla terk edilememiştir. Bu nedenle eski edebiyatın hiciv ve mizah zevkinin uzantısı niteliğinde olan manzum eserler de görülmektedir. Bu dönemin mizahî nesrinde Türk satirik zekasının sembolü olan Nasreddin Hoca fıkralarındaki kısa, öz, yoğun ifade gücüne ve edebî nüktelere aynı kuvvetle rastlamak mümkün değildir. Bu dönemde kaleme alınan mizahî eserlerde kısa ve öz ifadelerin yerini uzun anlatımlar almıştır. Bu anlatımlarda gereksiz yere uzatılmıştır. Bunu batılı anlamda nesir dilinin ve mizah edebiyatının kuruluş aşamasında olmasıyla açıklayabiliriz. Bu dönemde mizahî nesir alanında güzel örneklerin yanında yer yer bayağı, abartılı ve laubali bir ifade tarzının da kullanıldığı mizah eserler de görülmektedir. Kısaca Tanzimat döneminde modern mizah anlayışının tam olarak anlaşılamadığından, bu sahada verilen örnekler sınırlı kalmıştır dememiz mümkündür.

Netice olarak; Tanzimat dönemi fikir ve edebiyat hayatının ana kaynakları arasında gazete ve dergiler çok önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle Türk düşünce ve edebî hayatının Tanzimat dönemine âit bölümü incelenirken gazete ve dergilerin göz ardı edilemeyeceği unutulmaması gereken bir gerçektir.

Tanzimat döneminde, basın yoluyla mizah yapılmaya başlanmıştır. Türkçe yayınlanan ilk müstakil mizah gazetesi Diyojen'dir. Türkiye'de yazılı mizahın başlangıç tarihi Diyojen'in yayın hayatına başladığı tarih olan 1870 yılı kabul edilmektedir. Diyojen, Osmanlı basın tarihinde Türkçe olarak çıkan ilk mizah yayın organı olmamakla beraber, mahiyeti itibariyle ilk siyasî mizah gazetesi özelliğine sahiptir. 1870 yıllarında satirik mizah basını Türkiye'nin toplumsal ve siyasal yaşamında önemli bir rol oynamıştır. Diyojen koleksiyonu incelendiğimizde, Diyojen'in siyasal mizah ruhunu taşıyan bir yayın organı olduğu görmekteyiz.

Diyojen'de yayınlanan makale ve fıkraların hemen hepsi o dönem Osmanlı ülkesinin siyasî ve sosyal hayatını karikatürize eden mizahî eleştirilerden meydana gelmiştir. Kendine özgü mizahî tarzda yayınladığı yazılarıyla, hükümetin yanlışlarını hicvederek, toplumu bilgilendirmesi açısından olup bitenlerden toplumu haberdar etmesi Diyojen'in yaptığı hizmeti, o devrin hiçbir ciddî yayın organı yapamamıştır.

Diyojen'in üslûb tarzı o devrin eleştiriye tahammül sınırını aştığından Babıâlî, gazeteyi zaman zaman uyarmış ve kapatma cezaları vermiştir. Bu rağmen yayın çizgisinden taviz vermeyen Diyojen sonunda tamamen kapatılmıştır. Kısacası Diyojen Gazetesi Tanzimat döneminin adeta basın barometresi olmuştur.

Her yeniliği bünyesinde barındıran Diyojen yeni türlerin tanıtılması ve geliştirilmesi için de ayrıca elinden geleni yapmıştır. Tanzimat döneminde bir mekteb vazifesi gören diğer gazeteler gibi Diyojen de bir gazete olarak görevini layıkıyla yerine getirerek, basın tarihimizdeki yerini almıştır.

Diyojen koleksiyonunda o devrin edebî, tarihî, siyasî, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatının kolay anlaşılabilir esprili bir anlatım tarzıyla ifade edilmiştir. Bugünün meselelerinin düne dayandığı gibi, yarının meselelerinin de bugüne dayanacağı göz önünde tutulduğunda Diyojen koleksiyonunun önemi bir kat daha artmaktadır.

EKLER

I – GAZETENİN LATİN HARFLERİNE ÇEVİRİSİ

II - GAZETEDE YAYINLANAN İLANLAR

III - GAZETEDE ÇIKAN KARİKATÜRLER

I. GAZETENİN TÜRKÇE METNİ

دیوژن

﴿ کولکه اغه بشقه احسان استم ﴾

غته ده بردفعه طبع ونشر اولنور . غزته خانه سی غلطه ده یکی جامع جاده سنده واقع زنجیرلی خان درونده کائدر . برسنه لکی نصف عثمانلی ایراسنه والتی ایلغی ـ ۱ مجیدیه یه وبرنسخه سی ۱ غروشدر طشره ایچون پوسته اجرتی [illegible] بهر سطرندن ۳ غروش ومواد سائره نك سطرندن ۶ غروش النور .

﴿ مقدمه ﴾

بر کتاب ویا غزته مقدمه سی منذرجانه دال یعنی براعت استهلال اولق لازم کلورکن هر غزته بدایت ظهورنده عی الدوام قوللانه جغی شیوهٔ لسانك غیری استناد الندن چقمش بر مقدمهٔ بلیغه نشر ایدیور . بوعادت سر وحکمتی ارانلمسزین تقلید ایدیلان مملکتمزك سائر کوره نکلری صره سنده بر بدعدر که (غزته جیلك دیمامك ایچون) دیوژنك مسلکنه توافق ایتمز . بناء علیه محتاج اولدیغم عمومك حسن نظر ومعاونتندن بشقه بویله بر بدعت ایچون کیمسه یه آبرو دوکیم دیو مقدمهٔ وجیهه سنی یلدیکم وقت والاندیغم لسان اوزره تقریر وتحریر ایلدم .

دیوژن حکمای یونانیه دن خم نشینلکله شهرت شعار سینوبلی برمذهب کامل اولوب مشرب ومذهبی بوغزته نك موافق مسلکی اولدیغندن بواسم ایله توسیمی مناسب کورلدی . دیوژن چه ماهدنبرو فرانسزجه ورومجه اوله رق نشر اولنمقده اولوب مصدی ایسه افکار عمومیه ومقاصد حکومت سنیه یه ترجمانلق والاق وتربیه ووطنمزه اجنبی اولان شیلر حقنده تعریض والتهزا ایله ترزبانلق اولدیغندن هفته ده برکره دخی ترکجه اوله رق طبع ونشر ینه بالاستیذان مساعدهٔ سنیه شایان بیورلمشدر .

هرنصلسه خطابتی بنی اسرائیل فقرالرندن بحث ایدن واعظلر تقلید ایله یالکز پدرانه پند ونصیحته حصر ایتدکلرندمید ندر مزاج وقت (افندی کهنه یهودی عقائدین صاقه ﴿ نصا یوتازه معارفله اسکیلرالایم) بیتیله تلقی ومقابله ایدیور کی کورندیکندن وبویله برمزاجك اصلاح سیئاتی ایسه ایکی قو یعنی جبرو شدته ویاخود تزیف ومذمته محتاج اولوب بونل دخی برنجیسی شان حکومته لایق اولمغله یالکز ایکنجیسی س استعمال ایله شخصیاته انتقال ایتدیرلمامك شرطیله حال ومصلح موافق بولندیغندن ایشته دیوژن وطنه خدمت ایچو وطنداشلرینك حسن قبول ورغبته وصنعت ارقداشلرینا اعانه وهمته استناد ایدرك بویله غایت مشکل ونازك بروظیفه التزام ایلمشدر . (ومن الله التوفیق)

اجرات دولت موافق حکمت حکومت اولدیغی جهتله هیئ اداره حقنده تقدیردن بشقه سویلیدجك طوغری برسو بوله میه جغمزدن دیوژن بو بابده نه امثالنه سوء مثال اول ونده سوء امثاله امثال ایدر .

* * *

﴿ اخطار ﴾

اشبو برنجی نسخه یی کوندردیکمز ذواتك غزته مزه مشتر

Numro 1 Pencşenbih 12 Teşrîn-i sânî sene 1286 Birinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

(Mukaddime)

Bir kitâb veya gazete makaddimesi mündericâtına dâl ya'ni berâat-i istihlâl olmak lâzım gelirken her gazete bidâyeti zuhûrunda aliyy-ül-dâm kullanacağı şîve-i lisânın gayrı üstâd elinden çıkmış bir mukaddime-i beliga neşrediyor. Bu adet sırr ü hikmeti aranılmaksızın taklîd edilen memleketimizin sâir görenekleri sırasında bir bid'attır ki (gazetecilik dememek için) Diyojen'in mesleğine tevâfuk etmez. Binâenaleyh muhtâc olduğum umûmun hüsn-i nazar ve muâvenetinden başka böyle bir bid'at için kimseye ayrı dönmeyim diye mukaddime-i vecîbesini bildiğim ve kavillendiğim lisân üzre takrîr ve tahrîr eyledim.

Diyojen hükemâ-yi Yunaniyye'den hum-nişînlikle şöhret-şiâr Sinop'lu bir meczûb-i kâmil olup meşreb ü mezhebi bu gazetenin muvâfık mesleği olduğundan bu isim ile tevsîmi münâsib görüldü. Diyojen çend mâhdan beri Fransızca ve Rumca olarak neşrolunmakta olup maksâdı ise efkâr-ı umûmiyye ve makâsıd-ı Hükûmet-i Seniyye'ye tercemanlık ve ahlâk u terbiyye ve vatanımıza ecnebî olan şeyler hakkında ta'rîz ü istihzâ ile terze-bânlık olduğundan haftada bir kere dahi Türkçe olarak tab' ü neşrine bi-l-istîzân müsâade-i seniyye şâyân buyrulmuştur.

Vâkıâ umûm gazeteler şu maksâda hizmet etmekte iseler de her nasılsa hitâbeti benî İsrâîl fıkralarından bahseden vâizlere taklîd ile yalnız peder-âne pend ve nasîhatâ hâzır ettiklerinden midir nedir mizâc-ı vakt (Efendi köhne Yahûdî akadin satma * Nasıl bu taze maârifle eskiler alayım) beytiyle telakki ve mukâbele ediyor gibi göründüğünden ve böyle bir mizâcın ıslâh-ı seyyiâtı ise iki kuvvete yani cebr ü şiddete veyâhûd tezyîf ve mezemmete muhtâc olup bunun dahi birincisi şân-ı hükûmete lâyık olmakla yalnız ikincisi sû-i isti'mâl ile şahsiyyâta intikal ettirilmemek şartıyla hâl ve maslâhatâ muvâfık bulunduğundan işte Diyojen vatanına hizmet için vatandâşlarının hüsn-i kabûl ve rağbetine san'at arkadaşlarının iâne ve himmetine istinâd ederek böyle gayet müşkil ve nâzik bir vazîfeyi iltizâm eylemiştir. (Ve min-Allahül tevfik)

İcraât-ı devlet muvâfık-ı hikmet-i hükûmet olduğu cihetle hey'et-i idâre hakkında takdîrden başka söyleyecek doğru bir söz bulamayacağımızdan Diyojen bu bâbda ne emsâline sû-i misâl olur ve ne de sû-i emsâle imtisâl eder.

(İhtâr)

İşbu birinci nüshayı gönderdiğimiz zevâtın gazetimize müşterî olmayacakları takdîrde nüsha-yı mezkûreyi iâde buyurmaları lâzım gelir. Tevkîf edenlere abone nazarıyla bakılacaktır. Diyojen'in terceme-i hâliyle gazetenin başındaki resmin mebnî-i aleyhi olan fıkraya dâir ileride bir bend-i mahsûs neşredileceği şimdiden va'd ve beyân olunur.

(Ahvâl-i Hâzıra)

Bildiğimiz gibi.

Ancak bir müddetten beri Gianpietrie'nin mikrâsı gibi Korya D'Orient'a hizmet eden Mösyö Brunswick efkârında ba^{c}zı diplomatların söyleyişlerine bakılırsa bildiğimiz gibi değilmiş. Bu diplomatlar derler ki:

"Napoleon Prusya ile muhârebe etmeyi bekasına muktezâ bildiğ için İspanya'yı bahâne ederek i^{c}lân-ı harb etti demek ne büyük haksızlıktır. Bu adamın devlet ve tebaası hakkında olan efkâr ve niyyât-ı hâlise ve hayriyyesine vâkıf olmaksızın böyle bir hüküm giydirmek revâ değildir. Hiç Fransa'nın İspanyaca olan menfaati azîm olmasa böyle netîcesi vahîm biri şeye teşebbüs eder mi idi? Bâ-husûs ki nîm vatanı sayılır. Böyle vatanperver bir hükümdâr zî-i ikitidârın on sekiz seneden beri zîr-cenâh-ı pür-felâhında dil-seyr-i ni^{c}met-i ma^{c}delet olan Fransa'ya ve belki bütün Avrupa'ya Meksika ve Cezâyir ve Kırım ve Şam vak^{c}aları gibi gösterdiği bunca âsâr-ı cihângîri ve zîr-i destan-perveri her ef'âl ve harekâtının kemâl-i adl ü hakkaniyyete ve belki birer anlaşılmaz hikmete muvâfık olduğuna delîl-i alenî değil midir? İşte bu def^{c}a İtalya prensinin İspanya'ya kral oluşu bu hükm-i hafiyyeye bir ser-rişte-i vukûf olmuştur ki Napolyon'nu ahvâl-i atiyyesince bir mütâlaa-i kuvviyye beyânına muktedir olamadığımız hâlde şimdilik muhârebe-i hâzıraya bâdî olan şu menfaat-i mechûlenin vâhi olduğunu çerâğ-ı hâssı bulunan İtalya'ya o menfaatin tasallut icâbından emr-i muhâfaza ve vikayesini tevdî^{c} ve teslîm etmesiyle meydâna koymuştur" zihî muhâkeme.

İşte görüyor musunuz böyle bilinmedik hikmetler varmış. Vâkıâ dünyanın en

medenî ve ma'mûr yerlerini Ortaköy silahhânesi'ne çeviren iki hükümdâr hamiyyet-şiârın her bir hareketleri bir hikmete müstenid olmayacak olsa benden ne farkları olurdu? Bu hesâbca muhârebede bu kadar cân telef oldu demek bile aynı hatâdır. Çünkü "Ne ekersen o biter mezraa-i âlemde" hikmetine tevfîk-i hükûmetle vatan evlâdını teksîr için asker ekdiler denmeyeceği ne ma'lûm? Sakın Terakki'nin şâirlik damarları tutarak şu mısra'yı tazmîn için "Yerine tahm-i fesâdın gül-zibâ bitmez" demesin.

Türklerin Dostu Kim Düşmeni Kim

Mösyö Brunswick Courrier d'Orient'ın geçen cum'a ve cum'a ertesi nüshalarında (Türklerin dost ve düşmeni) ünvânlı Hamza-nâme kadar bir bend neşretti. Okudunuz mu? İbtidâ ânı sonra şu bizim kasap fıkrasını okuyunuz---.

Fıkra-i Meşhûre

Kasap Hüseyin Ağa'nın her nasılsa parmağı kırılır müşterîlerinden komşusu Velî Ağa'nın elinden çıkıkçılık geldiği cihetle himmet edip Hüseyin Ağa'nın parmağını sardığından teşennüc olupta kat'ine hâcet kalmaksızın ifâkat bulur. Şu muvaffakiyyetten dolayı müftehir olan Velî Ağa her sabâh hânesine et almak üzre Hüseyin Ağa'nın dükkânına gittiğinde şöyle bir muhâvere olur.

-Nasıl Hüseyin Ağa parmağın iyidir â?

-Elhamdülillâh eski halinden a'lâ

-Lâkin Allah yaptı. Eğer ben tesâdüf etmeye idim iş fenâ idi.

-Eksik olmayın efendim doğrusu minnetdârınızım

Ahşâmları Mahalle Kahvesinde

Nasıl Hüseyin Ağa parmağın eski hâlinden iyi ya? - Ana şübhe yok efendim minnetdârınızım - lâkin ben olmaya idim parmak elden gitti idi. Mehmed Ağa sen gördün müydü Hüseyin Ağa'nın parmağını?

Hüseyin Ağa beri gel de Mehmed Ağa parmağını görsün... Nasıl hiç belli mi? - Hayır pek güzel olmuş

Sokakta

- Hah iyi tesâdüf etti. Şimdi arkadaşım Ali Ağa ile senin sözün oluyordu. Şu parmağını göster. - İşte efendim. Nasıl Ali Ağa dediğin gibi değil mi? - Vâkıâ öyle.

Hâsılı bu hâl beş on seneler devâm eder. Bî-çâre kasabın artık bıçak kemiğine dayanır. Bir gün yine Velî Ağa mu'tâd şu elini itmesi üzerine Hüseyin Ağa birden kalkıp parmağını satır ile dibinden kat' ettikten sonra Velî Ağa'ya -Bu kadar minnet ettiğin parmak iyi olmayaydı bu hâle girecek değil miydi? İşte o hâle girdi artık sesini kes - diyerek parmağı gibi Velî Ağa ile ülfeti keser.

(Ne Güzel Desîse-i Harbiyye ve Muhabbet-i Vataniyye)

Bundan mukaddem Fransız gazeteleri "Otuz sekiz milyon nüfusun gayret ve vataniyyeleri heyecân ve galeyân eder ise dünyada âna mukâvemet edecek bir kuvvet bulunamaz" dedikleri vakit ben bir çok gülmüş ve bu hesâbdan karılar ile Courrier d'Orient muharriri Gianpietrie ve Mösyö Borée ve emsâli Napoleon tarafdârlarını tenzîl etmiştim. Lâkin hatâ ettiğimi şimdi anlıyorum. Biz Fransız karılarını (bu husûsta) adam yerine koymuyorduk ama iş öyle değilmiş Meğerse Fransa'nın güvendiği karılar imiş. Yoksa erkeklerinin bir işe yaramadığını ve Gianpietrie gibi terk-i vatan etmişlerden vatana hayır olmadıktan başka bir taraftan dahi (Aşağıda zikr edeceğimiz) şehâdet-nâmesini zâyi' etmiş karılarla berâber yine o nev'i şehâdet-nâmesizlerden tevellüd etmiş vatan evladından pek çoklarının hasb-el-mevsim tiyatro oyunculuğu etmek üzre şuraya buraya dağıldıklarını ve husûsuyla buranın Fransız Tiyatrosu için bir gemi dolusu kadarının dahi Der-saâdet'e geleceğini görerek artık Mösyö Gambetta'nın nutk-ı resmîleri ve Marsilîz havaları buna çâre etmediğini hamdolsun bu kere öğrendiler.

İşte bunun için o nazlım Fransız karılarından darbe zarba dayananlarını kendilerine uygun âlât-ı cidâl ile cihâzlıyarak ve başlarına serden geçtiliğe şiâr olmak için eğri hotoz ve fistan ve pistân-ı mümâyişlerine bedel merdâne câmeler ilbâs ederek bizim eski yeniçerilerin civeleklerine benzer iki tabur Amozon dedikleri karı atlısı askeri teşkîl ettiklerini gazetelerde gördük.

Bu havâdisin hâsıl ettiği hayreti bir tarafa bırakalım da bu bâbda ba'zı mütâlaât beyân edelim.

Evvelâ: Bunlara kim kumanda edecek? (Bî-taraflık sıfatına mugayir olmasa Kırım Muharebesi zamânında Kürdistân'dan gelmiş olan Kürd atlısının ser-gerdesi Kara Fatma'yı bu Amazonlara general olmak üzere teklîf eder idik) Hesâbca zâbitânı erkek olmak lâzım geliyor. O hâlde bizim bildiğimiz Fransız zâbitânının haşarıları neferât-ı

âdiyyeye nizâmen emr edemiyecekleri şeyi emredip icrâda muhâlefet ettiklerinde câhil neferleri iknâᶜ için kullandıkları "Âmirin emriyle" maᶜnâsına olan ordre supèrieur sözünü acabâ bu karı taburlarında da istiᶜmâl edecekler mi? Burası adamın hâtırına geldikçe gidip de bunlara zâbit olmak için Fransa'ya gönüllü asker yazılacağı geliyor!

Sâniyen iki tabur karı bir Prusya ordusuna dayanabilir mi? İnd-el-hisâb bunda başka bir kuvvet-i maᶜneviyye görülüyor. Bu âdetâ desâis-i harbiyyeden oluyor. Fransız karılarının teshîr-i ricâlde olan mahâretleri yerine göre bin mitralyöz değer bir iki aydan beri vatanında çoluğundan çocuğundan ayrılıp meydân-ı maᶜrekede can alış verişi eden zavallı Prusyalıları teshîr için bundan aᶜlâ tuzak mı olur?

Karşılarına çıkan Prusyalıları mutlakâ ezerek pasdırmasını sucuğunu çıkarıp tedmîr ve belki tekmîl-i orduyu esîr edeceklerinde iştibâh yoktur.

Be hey adamlar mâdemki sizin elinizde böyle hazine denir bir kuvvet ve sermaye vardır niçin şimdiye kadar istiᶜmâl etmediniz? Kabahat yine Gianpietrie de. Size ihtâr etmeli değil miydi? Fakat maᶜzûr tutalım belki içlerinde hemşîre ve teyze gibi hısım ve akrabâsı vardır.

Bir de bu asker olacak karıların hâl û şânına ve iffet ü istikâmetine dâir yedlerinde birer şehadet-nâme olacakmış.

Bana kalırsa bu zâid bir şey. Çünkü medeniyyet-i hâzıra îcâbınca hüsn ü câzibe sâhibeleri her dürlü maâyibden beri derler. Bu daᶜvâyı isbâta her cem'iyyette Frenklerin karılara izhâr ettikleri kemâl-i hulûs-i şâhid kâfîdir. Bu takdîrce asker olan karılar genç ve güzel iseler kendi şahısları şehadet-name yerine kaim olur. Binâenaleyh artık şehâdet-nâme veyâhûd diploma diye ellerine birer şey vermek maᶜlûmu iᶜlâm demek olacağı için abestir.

Şu kadar ki şahıslarında tecessüm eden şehâdet-nâmelerin kağıt parçası gibi usûl üzre zîri memhûr olup olmadığını bilemeyiz.

(Gazetecilerin Nâmûsu Yok mu)

Boğaz-içi Feneri maᶜnâsına olan "Phare du Bosphore" gazetesi - Ne tuhaf isim hayâlî fener gibi - her nüshasında bir nevᶜi politika ittihâz ve iltizâm eylemekte olduğu hâlde bir müddettir mündericâtının şîve-i kalemiyye ve reviş-i ifâdesi dahi tahavvül ve tebeddül etmekte görüldüğünden muhtelif iktidâr ve ma'lûmâtta müteaddid muharrirleri

bulunduğuna zâhib olmuş idim. Meğerse böyle değilmiş. Hani ya bir gazete diğer gazeteden bir bend istinsâh ile neşreylediği vakt o bendi kangı gazeteden aldığını bâlâsında göstermek veyâhûd zîrine ismini koymak âdeti yok mu? İşte "Phare du Bosphore" bu âdete riâyet etmiyor âdetâ el malını babasının malı gibi derc ü neşr etmekte olduğunu anladık ve kendinin neşr eylediği bendleri aldığı Avrupa gazetelerinin ismiyle berâber buranın sâir gazetelerinde aynen gördük.

Hay koca sersem hay! "Mal-i kâfir hestber mü'min helâl" demişler ama "Mal-i kâfir nest ber- kâfir helâl" dememişler. Buna âdetâ sirkat derler. Terakki gibi daha dünyanın kaç bucak olduğunu bilmez yeni yetişmelere sû-i misâl mi olcaksın? Gözünü aç sonra elindeki fenere kulak vermezler âdetâ çevirirler.

Terakki'ye Taklid Edelim.

Edebiyat

(Bir zât tarafından gönderilen varakadır)

Lûgat-i garbda ba^{c}zı kere Vav ile Yâ ilga-i kalb olunur imiş işittik Lâkin Ayın harfinin ilga-i kalb olunduğunu işitmemiş idik. Hele bunu dahi Terakki Efendi'nin düzdüğü şarkıdan öğrendik ol şâir-i beliğ usfûr diyecek yerde asfûr demiş. Demek ki maârif çoğaldıkça kaide tevessü^{c} ediyor. Öyle ise biz de ol fâzılın eserince gidelim ve düzdüğümüz nazîrede zikr edeceğimiz zenbûrek-zâsını Zâ'ya kalb edelim şarkı-sâz mû mâ-ileyh gafer-Allahü leh bî-çâre usfûrun başına getirdiği beliyye-i mezkûreye kanamayıb Ayın'ından bozduğu Elif'i dahi medd-i sakîl ile çekmiş uzatmış ya^{c}nî Elif'in üzerine alâmet-i medd-i vaz^{c} edip usfûr resminde yazmış biz de günâhı ânın boynuna deyip Zâ'dan bozduğumuz Tâ'yı medd ile tanbûr yazalım

Şarkî yâhûd Garbî

Pek çok severçün tatlıyı cânım
Tanbûr-ı aşkım bağlar mekânım
Ağaç kovuğu dâr-ül-âmânım
Tanbûr-ı aşkım dağlar mekânım

Pîş-i Rum'dur ba^{c}sub himmet
Mahsûl-ı tab^{c}im şehd letâfet
Nîş-i zebânım ağyâra âft
Tanbûr-ı aşkım bağlar mekânım

Kovan-ı nahle sürme elini
Köylü görse kırar belini
Eşek arısı soksun dilini
Tanbûr-ı aşkım bağlar mekânım

Gencşen âsa etmem çırıldı
Hemcinsim ile kat'en dirildi
Ba ki korkmaz gavga hırıldı
Tanbûr-ı aşkım bağlar mekânım

(Muhâvere)

Tabîb- (Hastanın nabzına bakarak) Biraz hararetiniz var istahınız nasıl?

Hasta- Hiç yok.

Tabîb- Ameliniz yolunda mı?

Hasta- (İçini çekerek) Orasını yaradan bilir.

(Beyoğlu Bahçesinde)

- Kapının önünde duran Mekteb-i Sanâyi'de yaptıkları Viyana kârı ekmeklerin arabası degil mi?

- Evet

- Burada niçin duruyor?

- Gulubetlik olduğu için.

- Güzel ama bu araba bütün mahalleleri dolaşmak için değil mi? Ben İstanbul'da bu ekmeklerden aradığım vakt tâ Köprübaşı'nda ki ma'hûd kulübeye kadar ayvazı gödermeğe mecbûr oluyorum. O hâlde bu arabanın ne lüzumu var? Mekteb-i Sanâyi' İstanbul'da ama mahsûlâtını Beyoğlu'nda görüyoruz.

- Anın sebebi var. Bizde sanâyi' yoktur ve onlarda ilerlemiyor diye ta'rîz eden komşularımızın gözlerine sokup da sakalı yalnız değirmende ağartmadığımızı göstermek için.

- Anladım. Dostlar alış verişte görsünler demek ama ânın daha başka kolayı var idi. Bunun için İstanbul ahalîsini mahrûm etmekten ise bahçenin kapısının önüne ve belki içine Köprübaşı'ndaki gibi bir ufak kulübe yapsalar da ânın içinde satsalar dahi iyi olmaz mı?

- Mâ-şâ-Allah herkes senin kadar düşünmüyor öyle mi? Bahçenin içinde yerli ne görüyorsun? Hepsi müteharrik değil mi? Her şeyde münâsebet aramak mültezim olduğu için bizim gibi iᶜrâbdan mahalli olmayan sâkin adamların işte demincek söylediğin maᶜhûd yerli kulübelerden ve Beyoğlu'nun acı ve tatlı su mahsûlâtı olan müteharrik gürûhun dahi öyle müteharrik bir şeyden alış veriş etmelerindeki münâsebet tâmmeye riâyet olunuyor.

- Düello ile muhârebenin farkı nedir?

- Düello edecek adamlar yanlarına ikişer şâhid alarak o şâhidlerin işareti üzerine birbirine silah atarlar. Muhârebede ise birbirleriyle gavga edecek devletler kendileri döğüşmeyip gönderdikleri beşer yüz bin şâhidler döğüşürler. Farkı bu.

- Fransızların karılarıyla erkekleri beyninde ne fark vardır?

- Bir fark var idi o da kalmadı. Evvelî karılar harbe gitmezdi şimdi gidiyorlar.

- Bu fark ârızî bir şey. Eskiden beri fark tabîleri nedir? Hiç yok. Çünkü ikisinin de tabᶜan hiffetleri müsâvîdir.

- Şâirle gazetecinin farkı nedir?

- Hiç bir farkı yok.

- Niçin?

- İkisinin de sermayesi yalan olduğu için.

İftardan Sonra

Müstecib Efendi- (Pencereden bir hayli baktıkdan sonra) Acaba mâhiyye ne yazıyor?

Hâne sâhibi- Top arabası yapmış.

Müsteceb Efendi - (Yanında oturan bir zâta) Okumak ne iyi şeydir. İşte beyefendi çarçabuk okuyup anladılar.

(Teodor Kasab)

Çiçek Pazarı'nda Cem'iyyet-i İlmiyye-i Osmâniyye matbaasında tab' olunur.

Numro 2 Pencşenbih 19 Teşrîn-i Sanî sene 1286 Birinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def^{c}a tab^{c} ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi^{c} Câddesinde vâki^{c} Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

(Vecîbe)

Diyojen âmmenin hüsn-i kabûlune mazhar oldu. Hattâ birinci nüshasından bir tane kalmadığı için bir tertîb daha tab^{c}ına mecbûriyyet göründü. Bu kadar rağbet ve kabûle sezâ değilken gösterilen hüsn-i nazar meslek-i esleminde devâma şevk ve gayret verdiğinden borçlu olduğu teşekkür vecîbesini nâil olduğu teveccühât-ı âmmeyi zâil etmemeye çalışmakla îfâ edecektir.

Vâkıa ba^{c}zı gazeteler Diyojen'in aleyhine yürümekte iseler de zîrdeki fıkrayı hâtıra getirerek ma^{c}zûr tutarız.

(Fıkra)

Hazret-i Cebrâîl Hakk ile Hased'e hitâben-Cenâb-ı Hakk birinizin ârzû ettiği şeyin iki mislîni diğerine verecek - demesi üzerine Hased cevapda müsâraatla- Bir gözümün kör olmasını isterim. Demiştir-

---

(Versailles Sarayı'nın Bir Salonunda)

- Sizi bekliyordum kont. Hem geciktiniz diye telâş ediyordum.

- Çok şey... Çok tuhaf şey!

- Nasıl tuhaf şey?

- Evet efendim şu ta^{c}zîriniz tuhaf şey. Sizin gibi kralın biri bir vakit işte bu sarayda ve bu salonda ve belki sizin oturduğunuz mahallde generallerinden birine bu yolda söz söylemişti fakat ânın sözü daha mücez ve muhtasar idi.

- Bundan maksad?...

- Şu oluyor ki o vaktin büyük ve zi-şevket hükümdârları şimdiki ufak tefek krallar gibi değildi.

- Acabâ neslimiz mi bozuldu yaᶜni ânlara nâ-halef mi olduk?

- Mösyö Rochefort hükümdar nesli kabil-i ıslâh değildir hayvân nesli bu bâbda daha müreccihdir diyor.

- Netîcesi?...

- Bu oluyor ki zât-ı şevket-meâbınız dahi on dördüncü Lui'nin generallerinden birine "Az kalsın ki seni beklemiş olacaktım" diye tevbîh etmesi gibi ben denizi taᶜzîr etmenizle Mösyö Rochefort'a hak veriyorsunuz.

- Kont eğer ahlâk ve tabîatınızı bilmemiş olsamdı beni tahkir ile terbiyesizlik ediyorsunuz derdim.

- Vay bu söz mü terbiyesizliğe haml buyurmuyor musunuz?... Öyle ise teessüf ederim.

- Ne demek! Maksadınız beni tahkir mi?

- Daha suâl buyurduğunuza taaccüb ederim.

- Kont!

- Dinleyiniz efendim. Ben denizle bir kaç gün kadar bozuşmanız lâzım geliyor. Bir küçük gazab saâdet hâline çalıştığımız Almanya'ya pek büyük hizmet edecektir. İstirhâm ederim.

- Latîfe mi ediyorsunuz? Mösyö Thiers gelmiş mütâreke bekleyip yatarken böyle şey olur mu?

- İşte bunun için yâ.

- Hâ bir kaç gün sonra mütâreke işine bakalım dersiniz.

- Belki.

- İyi ya böyle bir dar vakitte bir kaç günlük râhat-ı kalbden niçin mahrûm olalım?

- Tamam işte bu vaktin dar olması için.

- Ya böyle dar vakit izâa edilir mi?

- Ricâ ederim bunu belleğinizde ba'de-mâ ta'rîz ve istihzânızda ol kadar şiddet göstermeyiniz.

- Of bu sözlerden hiç bir şey anlayanıyorum. Nihâyet maksadınız nedir? Ne oluyor?

- Efendim hiddet buyurmayıb yalnız Mösyö Thiers'in mütâreke talebiyle buraya geldiğini tasavvur ediniz.

- Pekâlâ işte bende kabûl edelim diyorum.

- Niçin?

- Niçin olacak mesâlihe etmek için.

- Mesâlihe edildi bile.

- Nasıl?

- Çünkü Mösyö Thiers yiyecek ekmek istiyor. Bu mâdde-i desâis-i harbiyye fennî ıstılahâtca mahzenlerde artık fare kalmadı demektir.

- Netîcesi?

- Netîcesi... Mösyö Thiers'in fasâhat-ı lisanı pek meşhûrdur... Kendisiyle hiç konuştunuz mu?

- Evet vâkıâ güzel söz söylüyor.

- Öyle değil mi? Adam "Consulat et de l'Empire" [1] nam kitâbı okuyorum zannediyor. Ta'birât-ı beliğasının metâneti akla hayret veriyor. Fesâhat lisânını adam dinledikçe dinleyeceği gelir. Gûyâ ağzından bal akıyor. Hattâ ben ağzına bakarak üç gün kadar kendini mütehayyir-âne dinledim.

---

[1] Mösyö Thiers'in te'lifat-ı meşhûresinden bir kitabdır.

- O söylerken siz cevâb vermiyor muydunuz?

- Ağzından bal gibi akan o tatlı sözü hiç kesermiyim.

- Lâkin çok cin fikirlisin kont.

- İltifâtınızın mahcûbuyum.

- Ne vakit avdet edecek?

- Biz ânı dinlemenin yolunu bildikçe hiç bir yere gideceği

- Güzel ama askerimiz perîşan oluyor. Bir ayak evvel şu harb gailesine netîce vermek isterim.

- İnâyet-i Allahiyye bu bâbda dahi yardımcımız olur.

- Evet ama "Sen kendi işini yoluna koy ândan sonra Allah yardım eder" demişler. Nerde inâyet-i Allahiyye'nin te^{c}sîrini teshîl edelim hele ben üç gün kazandım.

- Kifâyet etmez.

- Çok bile. İki milyon aç nüfûsun üç günde ne yediğini ben bilirim. Bî-taraf komşularımıza mütâreke teklîf ettiren hâfız-ı hakikimizdir.

- Kont çok derîn bir adamsınız.

- Kaç kulaç kadar?

- Berlin'in (De la Karva) Gazetesi ile Paris'in (Figaro) Gazetesi'nin gösterdikleri iki derece-i mütehâlife beyninde hadd-ı mutavassıd kadar.

Roma'da Kaç Papaz Var

Geçen gün bir mahallde Roma'da ne kadar papaz olduğuna dâir açılan söz nihâyet on oniki bin papazda karâr kılmış ise de vicdânım bu mikdâra kani^{c} olmamıştır. Vâkıâ (Esprit) Gazetesi'nin muharririnden sormak hâtırıma geldi ise de o mübârek de papazlığın şerefine kesretinde arayan gürûhdan olduğu cihetle ândan alacağım cevâbın Acemler'in ma^{c}hûd (Bizim İran'da üç bin anbarlı gemiler vardır) mübâlağâları meâlinde olacağı ve beyhûde matlub hâsıl olmayacağını bildiğimden ne Şam'ın şekeri ne Arab'ın

yüzü diyerek sükût etmiş idim. Fakat (deveyi gördük mü yedden olsun) demeyip merak ediyorum. Hele Allah râzı olsun bu aralık Roma'dan gelmiş bir zâta tesâdüf ederek hâl-i müşkil eyledim.

O zât der ki:

"Roma'daki papazların mikdâr-ı sahîhine vâkıf değilsem de kırk bini mütecâviz olduğunu ahâlîden pek çok kişilerden işittim. Bundan başka geçen sene bir yortu günü Papa'nın alay ile (Saint Piyer) Kilisesi'ne gittiğini seyr etmiş idim. Rikâbında yürüyen papazların geçidi tamam iki buçuk sâat imtidâd etti. Vâkıâ sür^{c}atli gitmiyorlardı ama âdetâ papaz gibi yürüyorlardı ya^{c}ni adımlarını büyücek atıyorlardı ki önümüzden sâniyede iki tanesi geçiyor idi bu hesâbca sâatte yedi bin ikiyüz ve iki sâatte dört bin dört yüz ve iki buçuk sâtte on yedi bin tanesi geçti demek olur. Fakat bu papazlar iki keçeli ya^{c}ni iki sıra olduklarından bu âdede bir ol kadar daha zam ve ilâve lâzım gelir ki cem^{c}an yalnız ellerinde birer yanar bal mumu ile rikâbda yürüyen papazların mikdârı otuz dört bine bâlig olur." İşte gördünüz mü? Ay aydın hesâb belli. Yalnız yayan yürüyen papazların mikdârı otuz dört bine çıktı. Hani ya bunun araba ile gezen kardinalleri. Hani ya atlı piskoposları. Diyakozları da sana caba. Daha bunun dişi kısmı da var. Fransızların Amazon askeri kaidesince dişilerin erkeklerden farkı ne. Husûsuyla papaz olursa.

Gelelim bu hesâbın cebr ve hendese kaidesince sıhhatini ispata.

Hani ya papazların ellerinde birer yanar bal mumu var dedikdi. Bu mumları akdığı vakit ellerine damlamasın diye önlerine doğru meyyâl tuttuklarından akan damlaları kaldırmak üstüne düşer imiş alây biter bitmez yüz kadar külhen çapkınları ellerinde birer demir parçasıyla yere damlayan bal mumları kazıp her biri (La Turquie) muharriri Mösyö Bordeano'nun başı büyüklüğünde bal mumundan bir top hâsıl ederler imiş. Yüz kadar bal mumundan Bordeano'nun kafası demek olur. Bordeano'nun kafası ne gelir ya^{c}ni ne cürm ve sıklette zer dersiniz? En aşağıdan üç yüz dirhem gelmelidir. Çünkü mukavvadan olsa yine yarım okka gelir. Üç yüz dirhem diyelim. Yüz tanesi otuz bin dirhem eder. Beher mumdan en şağıdan kaldırımın üstüne birer dirhem bal mumu düşmemiş midir dersiniz. Belki daha ziyâde.

Demek oldu ki hesâb doğru imiş. Yalnız yayan papazın mikdârı otuz bini mütecaviz olduğuna ve kâffesi kırk binden ziyâde bulunduğuna şüphem kalmadı.

Medeniyyete mukavemet için bu mikdârda kifâyet eder.

Gianpietrie'nin mikrâsı Mösyö Brunswick bizim birinci nüshadaki Kasap Hüseyin Ağa fıkrasını terceme edip bazı mütâlaât derc ve ilâvesiyle neşreylemiş. Âferîn himmetine.

Ancak Türkçe anlayışı söz anlayışına benzediği için tercemesinin sakâmeti meâline pek çok halel getirdiğinden bu defʿa verilecek cevâbı etrafıyla tefhîm için vatanının lisân-ı sabıkıyla yazmak iktizâ eyledi.

Binâen aleyh cumʿa-ertesi günü çıkacak Fransızca nüshamıza mürâcaât eylemesini kendisine ihtâr eden olur ise teşekkür ederiz.

(Ahretten Mektûb)

Bir müddetten beri buraca şâyân-ı işʿâr vukuât-ı mühimme yoktur. Şu kadar ki gelenlerin kesret ve tehacümü hasebiyle defʿat-ı tevtin ve iskânları kabil olamadığından ve cânib-i meʿvâlarına nakl ü iʿzâm ise vaktine muhtâc olup bir yandan dahi pey-der-pey gelmekte olduklarından buna bir çâre aramak üzre beş aʿzâdan mürekkeb bir iskân komisyonu teşekkîl olunmuş idi. Bu komisyonun verdiği raporet meâline nazaran imâkin-i mevcûdenin adem-i kifâyetinden dolayı hâsıl olan izdihâm gerçi evvel gelmişlerin pey-der-pey mesken ve mevʿâlleri cânibine iʿzâmları husûsunda iltizâm sürʿatle tahkîk edilebilir ise de levâzım-ı nakliyye derece-i kifâyede olmadığı misilli gelenlerin tahkîk-i hâl ü şanlarıyla tefrîk-i cins ve meskânları zımınıda bir müddetcik tevkîf ve muâyeneleri lâ-büdd olmak hasebiyle bu zidihâm bi-t-tabʿ devâm edeceğinden bunun için lüzumu mikdâr barakalar inşâsı ile mühimmen imkân emkîne-i kâfîye peydâ etmekten başka çâre olmadığı anlaşılmış ve bu inşâât dahi buranın meşâhir-i miʿmârânından eski dünya kalfaya havâle edilmiştir. Ancak Fransa'nın Amazon taburlarından gelecek şehâdet-nâmeli karıların bu kadar haşerât içine karıştırılması câiz olamayıb mezkûr şehâdet-nâmelerin muhâfaza-i ahkâmı ise mültezim bulunduğundan yine iskân komisyonunun karârı üzerine mezkûreler için bir harem dâiresi tertîb ve ifrâz olunarak orada iskânları tensîb ve Fransızca bilir ne kadar Osmânlı var ise bunlara mihmândar taʿyîn kılındı.

(Mektûbumun bu fıkrasını İstanbul'a henüz Fransız Tiyatrosu gürûhu gelmemiş ise buranın ifhâmı tezâyüd etmemek üzre neşretmeseniz münâsib olur) Bu karıların hısım ve akrabâsından gelen oldukça ve husûsiyle kocaları zuhûr ettikçe cüzʿî-ül-mikdâr almakdar olan mihmândârların hizmetini tahfîk için şehâdet-nâmelerle berâber anlara teslîm olunacak imiş. Şimdilik bu kadarla iktîfâ ve gelecek hafta vukûât-ı mühimme olur ise yazacağımı vaʿd ü beyân eylerim.

An-Cehennem

Hâmiş

Mektûbumu mühürledikten sonra şimdi bir mektûbunuzu aldım. Ba^{c}zı gazetelerin size taklîden bu tarafdan kağıda aldıklarına dâir olan neşriyyâtı hakkında beyân ettiğiniz mütâlaâta doğrusu taaccüb etmedim desem yalan söylemiş olurum. Vâkıâ bu gazetecilerin umûm gazeteler sırasında birer yeri bulunmasından dolayı bura ile münâsebetleri var ise de öyle muhâbere edecek me^{c}mûriyyet ve salâhiyyetleri olmadığını pek ra^{c}nâ bilirsiniz buranın me^{c}mûr-ı mahsûsu sizsiniz. Binâen aleyh sâirine mektûb yazmaya ne me^{c}zûniyyetimiz vardır ve ne de tenezzül ederiz. Hattâ buranın daha kıdemli mensûblarından olan Bordeano ile Gianpietrîe'ye bile yazmayız nerde kaldık ki yeni yetişmelere yazalım. Hem ândan başka zaten muhâbere-i şedîd memnû^{c}dur. Geçende buranın mason cem^{c}iyyeti reîsi mûmâ-ileyhâ Bordeano'ya ba^{c}zı teblîgâtı olduğundan bahisle yazacağı bir mektûbun tavsîlini istid^{c}â eylediği hâlde müsâade olunmadı. Anlaşılan mühimce bir şey olmalıydı ki reîs-i mûmâileyhâ pek telâş ve ısrâr ediyordu.

Masonlara dâir buradan ne haber olabilir dersiniz? O kadar yalvardım söylemedi buranın polis nâzırına bildirdim bakalım ne olduğunu anlarsa öğrenir yazarım.

İstiâzesiz Sokağa Çıkmayınız

Anti-Hasonistler Papa tarafından la^{c}net olundular. İşitmediniz mi? Hani ya geçende Palvım isminde papa'nın bir vekîli gelmişti. İşte bu zât tarafından papa'nın emriyle bütün Hason Efendi aleyhinde bulunanlara aforoz olundu. Şimdi ne kadar Anti-Hasonist varsa şetânların yed-i tasarruf ve tasallutuna teslîm olunarak cennetden mahrûm edildi. Vah vah?

Hason Efendi işine böyle şeytânlık karışacağı kimsenin hâtırına gelmezdi. Sakın bunda bir yanlışlık olmasın? Acabâ Papa Anti-Hasonistleri (Victor Emmanuel) tarafdârı mı zannetti? Öyle olsa bile pek semer dönmeğe benzemez mi? Hâsılı hem işte aklım ermedi hem de bî-çâre Anti-Hasonistlere acıdım. Şimdi kim bilir vicdânları nasıl muazzebdir.

Fakat İtalya askeri Roma'ya girdiği zamân Papa telâş ile (Vatikan) sarayından firâr ederken cennetin anahtarını düşürmüş diyorlardı sahîh ise Anti Hasunistler artık telâş etmesin. Çünkü bu hesâbca Papa kendileriyle berâber açıkta kalıp cennete giremeyecek.

(Encümen-i Ülfet)

Encümen-i Ülfet nâmına teşkîline muvâfık olunan cem^{c}iyyetin nizâmnâme-i esâsîyyesini ba^{c}zı gazetelerde gördük müessislerini tebrîk ederiz. Bu eser-i hayr aleyhinde halk birçok söz söyledi. Lâkin Diyojen hiç birini ta^{c}yîb etmez. Çünkü bizde ne olduğunu bilmediğimiz şeyin muhassenât ve mazarrâtından bahs etmek âdettir. Binâen aleyh müşebbeh ve müşebbehün-bihden bî-haber olan mu^{c}terizleri teşbîhat-ı sakîme ve mütehayyilelerle bir tarafda bırakıp âlem-i medeniyyetin bu misillü âsâr-ı nâfıasından istifâdeye çalışalım.

(Osmânlı Tiyatrosu)

Üç seneden beri ba^{c}zı zevâtın himmetiyle vücûda gelen Türk Tiyatrosu'na bu def^{c}a on sene için taraf-ı devletten imtiyâz verilmiş. Doğrusu teşekkür ve tebrîk ediliyor.

Ancak İstanbul'un Fransızca tekellüm eden (Sivilize)lerini daha Beyoğlu'nun Fransız Tiyatrosu'na devâmdan men^{c} edecek raddede görülmüyor. Vâkıâ direktörü Agop Efendi'nin himmetiyle bi dâyet teşekkülünden şimdiye kadar pek çok Türkî etmiş ise de (Marşoba. Baryam. Ekse. Cılbak. He efendim) gibi sözler henüz bakî olduğundan muhtâc olduğu tarafdan himmet ve iâne görevi de düzeldikçe yalnız bî-çâre direktörün fedâkârlıkları bu gidişle tiyatro maksadını imtiyâz müddetinin hitâm ve inkızâsına kadar meydâna koyamaz.

(Sivilize)lerimiz mâdemki Fransızca biliyor ve tiyatroyu seviyorlar şu işin aşağı işini bırakıpda yerli mahsûlüne iâne etseler ya^{c}nî âdâb ve terbiyemize muvâfık sûretde ba^{c}zı oyunlar terceme ve tertîb ederek iâne eyleseler ne olur. Böyle bir hizmet alafrangalığa halel getirmez. Belki sâhibini (Votaire) diye yâd ettirir. Lâkin Mösyö Noci nâm doktorun şehâdet-nâmesitle çürüğe çıkarak (Amazon) kur^{c}asından yakayı kurtaran (Pale du Cristal) illetlilerinden yakayı kurtarabildikleri yok ki. Allah ıslâh eylesin ne diyelim.

Ey Agop Efendi! Sen bu (Sivilize)lerden bir şey bekleme. Minnet altında kalırsın. Ârzûlarına hizmet etme. La^{c}net altında kalırsın. Senin tuttuğun yolun ef^{c}âl ve âsârından değilse akvâl ve etvârından tiyatro maksadına hizmet olduğunu anlayanlar sana yardımdan geri durmazlar. Âlî himmetler hizmetlerini kimseye somazlar. Sen devâm ve gayretden geri durma. (Sivilize)lerin iânesini rü^{c}yâda görsen bile hayra yorma. Sana imtiyâz ihsân eden bâb-ı ma^{c}delet-meâba git. Oraya arz-ı hâcet et. Hâcetin revâ olur. Ümîdin yerin bulur.

(Muhâvere)

Bayezid Câmi^{c}i Havlusunda

- Abdest alıyorsun da ne için câmi^{c}e girip namaz kılmıyorsun?

- Vâkıâ o niyetle alıyorsam da bi-l-fil ihrâz-ı sevâba muvaffık olamayıb yalnız niyetle me'cûr kalıyorum.

- Ne demek

- Ne demek olacak. Halkın papuçları beni papuşsuz câmi^{c}den dışarı kaçırıyor.

- Buna bey namaz özrü derler.

- Eğer papuçlar namaz ile mükellef veyâhûd abdest gibi namazın şartından ise hakkınız var yoksa mükellef olduğumuz tahâret îcâbınca bu özre nâ-makbûl denilemez.

- Kime aşinâlık ediyorsun zo?

- Bizim Baron Humparsom'a

- Amân ânın Anti-Hasonîst olduğunu bilmiyor musun ahbâr?

- Ne olur?

- Zo aforozludur.

- Ne zararı var göze görünür bir şey değil â.

Teodor Kasab

Çiçek Pazarı'nda Cem^{c}iyyet-i İlmiyye-i Osmâniyye matbaasında tab^{c} olunur.

Numro 3 Pencşenbih 26 Teşrîn-i Sânî evvel sene 1286 Birinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

(Bir Mahalle Gavgası)

Eskici Yuvanof- (Arkasında çalı çırpı yüküyle geçer) öf... öf...

Velî Ağa - Yâhû bana bak çelebi nereye gidiyorsun böyle?

Yayanov - Şu sırtımdakileri odunluğa götürüyorum.

Velî Ağa - Nasıl odunluk ! Komşular oraya böyle şeyler doldurmayacaksın diye sana tenbîh etmediler mi ?

Yuvanof - Haydi şuradan sen de. Ben öyle tenbîh falan bilmem. Yolumun üstünde durma bakayım. Var da. Dokunmasın

Velî Ağa- (Mahalleliye) İşitiyor musunuz komşular?

Makinist John Bull - Bana bak Yuvanof. Geçende ser-hôşlukla odunluğa böyle şeyler koyduğun için mahalleyi yakacaksın diye seni dögdüklerini unuttun mu? Hattâ o vakit odunluğu boşalttıktan sonra bir daha böyle şey koymayacağına yemîn etmiş idin.

Yavanov - Benim.

Velî Ağa - Olur â. Hiç senin bu illetten kurtulmak ihtimâlin var mıdır?

Yuvanof- İçmiyorum dedim â. Artık rakıdan el çektim.

Hâzır esvâbcı François - Yalan söylüyor. Her akşam içip içip yanı başımda kıyâmetleri koparıyor. Gürültüden bir akşam râhat uyku uyuduğum yok.

John Bull- Yâhû komşu sen ne dersin?

Sâatci Frederik- Ben mi? Ben ne karışırım. Odunluğa çalı çırpı koy diyen ben değilim a.

John Bull- Hele hele saklama doğrusunu söyle bakalım.

Frederik- Ne demek? Ben öyle şeylere karşıyım. Kaç gündür komşum Tuhafçı Joseph'in hânesinde sâatlerin ayârını düzeltmekle meşgûlum. Hattâ kazâ ile odanın birindeki oturtma sâati düşürüp kırdığım için ücretime mahsûben üst-üme alacağım. Âni düşünüp yanarken şimdi bana Yavanov'un odunluğu lâzım mı?.. Hem ne zararı var bırakınız bî-çâre adam varsın koysun. John Bull - Benim söylediğim bence bir zararı olduğu için değil ama... Velî Ağa ile François'nın evleri bitişik de... Ânlar istemiyorlar.

Francois - Ben mi? Hayır hayır bence müsâvîdir. Öbür sefer koymasın diye kendisini döğen sizdiniz de... Ânın için yine siz bilirsiniz.

Velî Ağa- Bence de öyle. O vakit Yovanov'a yalnız ben tenbîh etmedimdi ya. Eğer siz şimdi ateşten korkmazsanız ben de korkmam benim evim kar-gîrdir. Artık siz düşünün. Fakat gelin bir kere de Tuhafçı Joseph'e soralım. Bakalım o ne der.

Tuhafçı Joseph- (Hiddetle) Benim mahalle gavgası dinleyecek vaktim yok. Evdekilerin gailesi yetip artıyor.

Musikacı Siyor Kokoriko Kokoriçi- Ben ânın hakından gelirim ama... Şu bizim evdeki misâfir papaz başımdan def^{c} olmadı ki... Odasında oturup da akşamdan akşama ibâdetini ederek Allah ne verdi ise ânı yiyip kanâat edeceğine her sabâh matbaha giderek işçinin hamîr işine karışıyor... Bana bak Yuvanof evvelki yediğin dayağı bilirsin a. Eğer sözünde durmazsan yine döğerler bilmiş ol.

John Bull- Evet evet. Velî Ağa ile François'nın gönlünü yapmaya bak yoksa ikisi de amca ile sana bir dayak atarlar ki sen de beğenirsin.

François - Geçen sefer sırtında sopa parayanlar beni gaib ederler mi zann ediyorsun?

Velî Ağa - Anladık. Hiç kimse üstüne almıyor. Galibâ gayret dayıya düşecek.

Sâatci Fredrick - Beni dinlerseniz böyle sokakta gürültü patırtı edeceginize haydi John Bull'un evine gidin de orada işe bir karâr verin.

Cümlesi birden- Tamam. Pekâlâ. Pekâlâ. Buyurun gidelim

Yuvanof- Hele aliyy-ül hesâb şu sırtımdakileri odunluğa yerleştireyim de sonra işe bakalım

(Ba^{c}zı Mektûb Sûretleri)

Prusya Kralı'ndan Fransa İmparatoru'na

Birâder-i azîzim

(Wilhelmshöhe)(*) Sarayı müdîrünün iş^{c}âr-ı ahiri meâline nazaran geçen gün saray-ı mezkûr bahçesinde bulunan ceviz ağaçlarından birini bir çok gözden geçirdikten sonra bir ip talep buyrulmuş ise de tarafımızdan emr olmadıkça verilemeyeceği cevâbıyla i^{c}tâsında muhâlefet olunduğu anlaşılmıştır.

Acaba bu ip talebinden maksat nedir? Nefsinize sû-i kasd mı edecektiniz? Bunun vahâmetini der-piş-i mütâlaa buyurmadınız mı? Zaten böyle şeye teşebbüs için bir sebeb göremiyorum. Tebaa-i sâdıkanızın kısm-ı a^{c}zamî tarafdarınız olup yine tâc ü tahtınıza sâhib olmak ümîd-i kavîyyesi meydânda iken canınıza kasd etmek hatâ-yi azîmdir.

Vâkıâ Bismarck zât-ı şevket-meâbınızın salâbet-i dîniyyesini bildiği cihetle böyle mağfiret-i ilâhiyyeden mahrûm edici şeylere teşebbüs buyurmayacağınızı pek kavî söylemekte ise de vicdânım yine bu varak-pâre ile istîzâh-ı keyfiyyetle sahîh ise tebdîl-i efkâr ve niyet buyrulmasını temennîye lüzûm göstermiştir. 1870 Birâder-i muhibbiniz

3 Teşrîn-i sânî Külle yevm

An-Versailles

Fransa İmparatorun'dan Prusya Kralı'na

Haşmetlü efendim hazretlerine

Hakk-ı âcîz-ânemde izhâr buyurdukları kemâl-i lûtf ve iltifâta ne yolda arz-ı şükr ve mahmidet edeceğimi ta^{c}rîf edemem.

Saray müdîrü kullarının inhâsı tamamıyla vâkıa mutâbık ise de Mösyö Bismarck'ın mütâlaa ettiği vechle mukadderâta rızâ gösterir bir abd-i âcîz kul olduğumdan emânet-i kibriyâ olan hayâtı Cenâb-ı Hakkın zuhûr-ı irâde-i ilâhiyyesine değin hiç bir vakitte terk ve fedâya cür^{c}et etmeyeceğim bedîhîdir.

Vâkıâ bir ip istedim. Lâkin tasavvur olunan maksada mebnî olduğunu isbâta

---

(*) Napolyon'un ikamet ettiği saray- Haddin varsa dilini ısırmdan oku-

muktedir kimse varsa buyursun söylesin. Beni hüsn-i nazar-ı âlîlerinden düşürüp sû-i şöhret kazandırmak garazıyla bu misillü erâcîf neşrine cesâret edenler hakkında protesto ederim. İstediğim ip gündüzleri bir iki sâat eğlenerim diye büyük ceviz ağacına bir salıncak kurmak için idi. Mâdem ki hiç hâtır ve hayâlden geçmeyen böyle bir mütâlaa-yı sakîme ile ipi vermediler ben de refâkatimde bulunan zâbitân ile esîr almaca oynayıb eğleniyorum.

İşte hakikat hâlin arz u beyânına cür'etle teveccühât-ı fehîm-ânelerinin devâmını temennî ederim. 1870 Esîr-i mutîniz

Teşrîn-i sânî 8 Napoleon

An-Wilhelmshöhe

Amsaaltı tüccârından bir zât tarafından Girit'de sâkin İsperâki Ağa'ya:

Müste'ciren ikamet ettiğim mağazanızın kontratosu şurûtundan on birinci bentte mağaza derûnuna eşyâ-yi nâriye vaz'etmeyeceğim musarrah ise de bu mâdde ser-bâzî-i muâmelâtıma halel verdiğinden bend-i mezkûru çizip iptal eyledim. Ba'de-mâ her nev'i emtia ve eşyâ vaz'ında ser-bâz bulunduğumu ihtâr ile berâber harîk muhâtarasından korkan mağaza komşularımın dükkân ve mağazalarını sigorta ettirmeleri lâzım geleceğini beyân ederim.

Şu sûretle keyfiyyeti ihtâr ettiğim cihetle mağazanızın ihtirâkı hâlinde dahi bir gûne mes'uliyyet tahtına giremeyeceğim ma'lûm-ı vâlâları buyurulmak siyâkında nemîka-i mahlası terkîm kılındı.

Yine mûmâ-ileyh tarafından Galata tüccârından Manolâki'ye:

Ba'zı esbâb-ı mücbireye mebnî size medyun bulunmaklığım uyamıyor. Binâen aleyh yedinizdeki dîn-i senedimin bir gûne hükmü kalmadığı cihetle vusûl-i tezkerede sened-i mezkûrun şakk ve ihrâk buyurulması lâzım geleceğini ihtâr eylerim efendim.

Yine mûmâ-ileyh tarafından ketebeden Muhtecib Efendi'ye

Cânınıza sû-i kasd ettiğimden dolayı müebbeden habs ü tevkîfime hükmolunarak bir müddetden beri mahbesde bulunduğum hâlde geçende bizim mahbes bekçisiyle diğer birinin beynlerinde zuhûr eden nizâ' ve mudârebe esnâsını fırsat addedip firâr ettim ve habsimi hükmeden i'lâmı dahi elime geçirerek şakk ve ihrâk eyledim. Binâen aleyh ba'de-mâ ser-bâz olup bir güne hükm ile mahkûm olmadığımı bildiririm.

Hulâsat-ül-efkâr

Haftada beş defᶜa tabᶜ ü neşr olunmak üzre bu defa (Hulâsat-ül-efkâr) isminde bir gazete zuhûr eyledi. İsmini bilmediğimiz sâhib-i imtiyâzını tebrîk eylediğimizin kendisine telîğini vekîlinden temennî ederiz.

Bu gazete (Basîret) hacminde ise de ser-levhası ol kadar hüsünlü değil. Besbelli ramazân hâliyle aceleye gelmiş. Şîve-i lisânı ise bir iki seneden beri birbirini müteâkıben çıkıp kapanan Muhibb ve Türkistan ve Memâlik-i Mahrûsa gazetelerinin kuvve-i kalemiyye sâhibi muharrirleri bulunduğu zamânlarda çıkan nüshalarına benzer. Nâmına nisbet edilecek olursa şimdilik bayramlık veyâhûd cumᶜalık lisânı kullanıyoruz denir. Maa-hazâ mahviyyet ve iftikârına bakılırsa memleketimizin âdâbına hizmet edecek gibi anlaşılır.

İn-şâ-Allah sû-i emsâle taklîd etmeyip mesleğinde devâma muvafffak olur.

(Kapitülasyon)

Mösyö Bordeano'nun Rusya Mesᶜelesi hakkında beyân ettiği efkâr ve mütâlaâtı her nasılsa (Kapitülasyonun) Türkçesini bulmada müşkilât çeken baᶜzı Türk gazeteleri kadh ü takbîh eyledi.

Âferîn veliyy-i nimetlerinin azâd kabûl etmez bende-gânından imişler.

Bu söz anlayışla efkâr-ı umûmiyyeye hizmet edişi zihnimde buluyorum. Doğrusu terakki ve medeniyyet yolunu tutmuşuz. Vâh bî-çâre Bordeano vâh. Sen böyle söz anlarlara merâmı anlatırım mı sanıyorsun? Sakın ha! Hâlâ La Turquie'nin resmîlik sıfatını terk ile gayr-ı resmî olarak tabᶜ ü neşr olunduğuna vâkıf değiller. Bu gazetelerin şu vechle söz anlayışını gördükçe şu fıkra hâtırıma gelir.

(Fıkra)

Bedestân[1]hâcegîlerinden Hacı Murtazâ Efendi hâlet-i nezᶜde hasta olan komşusu Mehmed Ağa'nın iyâdetine gider.

- Geçmiş olsun geçmiş olsun. Sizinle daha pek çok kuzu başları yiyeceğiz.

---

[1] İmlâ-yı sahîhi Bezazistân imiş. Cehâletimize verilmesin.

- İn-şâ-Allah!... İn-şâ-Allah...

Gibi sözlerden sonra Hacı Murtazâ Efendi Mehmed Ağa'nın hastalığının şiddetine ve baᶜzı saçma sapan sözleine bakarak "Acaba beni tanımadı mı" diye şüpheye varır ve kendisinden suâl eder.

- Mâ-şâ-Allah. Hiç tanımazmıyım Hattâ size otuz guruşda borcum var. Oğluma bırakdığım hesâb defterlerinin içinde yazılıdır.

Bu suâl Murtazâ Efendi'nin zehâbına takviyyet verir.

- Nasıl borc... Amân efendim yanlış olmasın? Benim sizden bir habbe alacağım yok.

- Nasıl yok... Bilmezmiyim... Benim en ziyâde dikkat ettiğim borcumdur.

- Amân efendim yanlış olmalı. Beni bilemediniz demek.

- Mâ-şâ-Allah... Bilmem olur mu hiç... Köşe başındaki Bakkal Kosti değil misin?

Murtazâ Efendi yerinden kalkıp "Sen bu anlayışla... Bilmem ne mi iyi olusun" diyerek çıkar gider.

Ey Bordeyano! İşte bunları bir tarafta bırak da şu aralık kendine ehemmiyyet vermek garazıyla mütâlaanın hilâfında berikilere pey-revlik eden Levant Times gazetecisi maᶜhûd gemi dellâlını iknâᶜya çalış. Korkma Diyojen bu bâbda seni alkışlayarak taᶜkîb eder.

(Fransız Şîvesinde İngiliz Saçması)

Maᶜhûd simsâr yine bir ters halt etmiş. Hakayık-ül-vekayiᶜin "Saltanat-ı Seniyye ind-el-îcâb bir milyon asker çıkarabilir" demesine gûyâ taᶜrîz edip masrafını kendi verecek gibi "Bu kadar askeri devlet nasıl idâre edecek" diyerek zımnen bir şeyler murâd eylemiş.

Böyle söz anlamaz makiniste ne cevâb verilebilir? Mikdârı husûsunda "Devlet-i Aliyye'nin Nizâmât-ı Cedîde-i Askeriyyesine mürâcaat et" desen herif Türkçe bilmez ki meâl anlasın.

Emr-i idâresi bahsinde öteden beri bu misillü masârif-i zarûriyye ve fevk-al-âde için iltizâm edilen târik ve usûlden söylesen... Ânda da kafa tutup anlamak istemez. Hele

gerek askerin mikdârını ve gerek sûret-i idâresini teᶜmîn eden gayret ve hamiyyet-i vataniyye ve İslâmiyye ne demek olduğunu teşbîh ve taᶜrîf kabil değil ki aklına yer etsin. Mutlaka tuhafçı dükkânlarında satılır bir şey zanneder.

Binâen aleyh içinde yaşadığı bir memleketin bu misillü şeylerde ne râddeye kadar kendini göstereceğini bilmeyen bir serserî simsâra (Berber traşım ak mı kara mı?- Önüne düşerse görürsün) darb-ı meselinden başka cevâb olamaz. Diğer türlü îzâhât kaydına düşmek abese iştigaldir maa-hazâ cumᶜa-ertesi günü çıkacak Fransızca Diyojen belki baᶜzı sarâhatâ girişir.

(Mısır Seyâhatı)

Mösyö Ksenis Mısır'dan avdet eyledi. Mösyö Ksenis Byzantis Gazetesi'nin sâhibi ve Mecîdî nişânının hâiz ve hâmili hayvânla gezer eli kırbaçlı kara sakallı uzun boylu güler yüzlü parayı çok sever bir zâttır.

Geçende Rum Patriği Efendi ile birlikte Mısır'a gitmiş ve Hıdîv'e takdîm olunmak şerefine nâil olmuş ise de müşârün-ileyh Rumca bilmediğinden gazetesine müşterî olmak taraflarına yanaşmamıştır.

Rivâyet olunduğuna göre Mösyö Ksenis avdet edeli bir Arabî hâcesi tutarak Arapça tahsîline kalkışmış ve bundan maksad (Byzantis) kelimesi harf-i taᶜrîf alıp almadığını öğrenip eğer alıyor ise (El-Byzantis) diyerek Mısır'a öbür gidişinde Arapçası diye satmak imiş.

Âferîn Hakâyık. Sen baᶜzan me'mûlün gayrı tuhaflık ediyormuşsun. Doğrusu hasedime dokundu. Sen yalnız "Umûmun menâfii için her nevᶜi havâdisten bahseder gazete" değilmişsin. Meğerse "Eğlence ve (Udhûke) ye dâir" şeylerden de bahsediyormuşsun. İşte geçen salı günü çıkan nüshandaki muhâvere doğrusu pek güzel olmuş. Gazetemde yer olaydı aynen derc ederdim. Olmadığı için mezkûr muhâvereyi müşterîlerime tavsiye ile iktifâ eylerim.

(Eczâcı Dükkânında)

Eczâcı- (Çırağını tekdîr ederek) Ben seni kangı işe göndersem işte böyle yüzüne gözüne bulaştırırsın. Şimdiye kadar ettiklerin neyse. Lâkin bu sefer bıçak kemiğe dayandı. Â

Hebenneka - (Dükkândan içeri girer) Karımı sıtma tutuyor bir ilâc ver.

Eczâsı - (Kulak vermeyerek yine çırağına) Seni gidi haylaz...

Hebenneka- Bana bir ilâc ver diyorum.

Eczâcı- (Hiddetle) Reçetesiz ilâc olmaz. Defᶜ ol şuradan bakayım

Hebenneka- Parasıyla bedâva değil â.

Eczâcı- (Hebeneka'ya iki tokat urarak) Al sana ilâc defᶜ ol bakayım.

Hebenneka'nın hânesinde

(Karısına bir tokat urarak hatuncağızın birdenbire yediği tokattan korkmasıyla sıtması mündefiᶜ olur)

Hebenneka- Nasıl iyi geldi mi?

Karısı- Eseri bile kalmadı. Güzel ilâc ama biraz acı.

Hebenneka- Bana iki tane vermişti lâkin ikincisine hâcet kalmadı

Ertesi günü yine eczâcı dükkânında

Hebenneka- Dünkü verdiğiniz ilâcın parasını vermemiştim kaç guruşudur.

Eczâcı- (Lâtîfe zannıyla) Bir beşlik.

Hebenneka- (Yüz para çıkarıp) İşte birinin parası. Ötekine lüzûm kalmadığından geri getirdim.

(Eczâcıya bir tokat urup çıkar gider)

(Tavuk Kümesinde)

Kaz- Sus! Sus! Sus!

Tavuk- Sen sus a hayvân. Ben seni çalıyorum hiç sesim çıkar mı benim.

(Teodor Kasab)

Çiçek Pazarı'nda Cemiyyet-i İlmiyye-i Osmâniyye matbaasında tabᶜ olunur.

Numro 4 Pencşenbih 2 Kânûn-ı Evvel sene 1286 Birinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Tashîh

Diyojen'in geçen haftaki nüshasında müderric tavuk kümesi muhâveresinde (sârik) yazılmak lâzım gelirken tertîb sehvi olarak (tavuk) yazılmıştır. Besbelli hurûs akıllı müretteb efendiler veyâhûd tertîb-i tashîhini eden zât tavuk kümesine sârikten ziyâde tavuğu münâsib görmüş demek olur. Şu hâlde acabâ öyle bir muhâvereden ne yolda nükte ve ma'nâ çıkardılar? Gönül burasını öğrenmek ister. Gazetenin merkez idâresiyle matbaası bir mahallde veyâhûd yekdiğerine karîb buluna idi mutlaka sorardım. Tuhafı şu ki ben belki hurûs okurlar diye (hırsız) yazmak istedim de mahsûs sârik yazmış idim. Bu hesâbca tavuk ile sârikin müretteb ve musahhih nazarlarında hiç farkları yok imiş. Belleyim lâzım olur.

Ehl-i Meraka Bir Güzel Hesâb

Bağdad'ı teşrîf eden İran Şâhı'nın maiyetinde kık bin can varmış. Âlâyın Hânkîn Câddesi'nden geçîdi tamam otuz altı sâat imtidâd etmiş. Ancak bu nüfûsun hepsi insan olmayıb otuz bini at deve eşek gibi hayvân olduğundan müşârûn-ileyh maiyyeti halkı topu on bin kişiden ibâret demek olur. Evvel-emirde bizim Kalemci Settâr ile Bahçe-kapısındaki Tenbâkûcu Hüseyin Efendi'ye hulûs için müşârûn-ileyhin kudûmunu tebrîk ettikten sonra şu kırk bin hayvân ve insanı hesâb edelim bakalım.

Bu mikdâr nüfûstan yalnız rub'i iki ayaklı hesâb edilmek şartıyla bir takımı çıplak bir takımı nal'lı bir mikdârı da âdet üzre kundura ve çizmeli tamam yüz kırk bin ayak hâsıl olur. Baş mikdâr nüfûsa muâdil olmak lâzım gelirse de kâffesi bir cirm ü sıklette olamayıb çünkü içlerinde eşek başı deve başı at başı gibi muhtelif cesâmette başlar olduğu gibi insan başlarının dahi elli dirhemlikten bin dirhemliğe kadar tefâvüt üzre bulunacağında iştibâh olmadığından bunlara bir hadd-i mutavassıt vaz'ıyle hamîr edilerek taksîmi hâlinde sâlif-ül-beyân yüz kırk bin ayak nisbetinde insan başı hâsıl olacağı bedîhîdir. Kulaklar dahi baş gibi bozulup düzelmeye muhtâcdır. Çünkü her ne

kadar kık bin nüfusta seksen bin kulak varsa da uzunlu kısalı olduğundan yüz kırk bin ayaklık kulak vücûda getirilmek iiçin bi-n-nisbe taksîmi îcâb eder. Ve kifâyet eder. Kuyruk bahsine gelince yalnız otuz bin kuyruk olup bu ise hemen bir boyda ve bir cirmde bulunduğundan taksîmi sigar yeri yok gibidir. Binâen aleyh Diyojen insan ile hayvânı fârik bir alâmet olmak üzere kuyruğu hâliyle yerinde bırakır.

(Bağdat'dan Telgraf-nâme-Fî 1 Kânûn-ı Evvel)

Meuse kal^{c}asının yüz yetmiş bin asker ile Purusyalılara teslîm olunduğu haberi bu gün alındı. İran Şâhı Hazretlerinin teşrîfleri münâsebetiyle burada tecemmu^{c} eden ba^{c}zı diplomatlar karîben Paris'in muhâsıra olunacağını zann ü tahmîn etmektedir.

Boğaz-içi Feneri'nin Yine Tersi Dönmüş!

Phare du Bosphore Bordeano'nun (kapitilasyon) hakkında yazdığı bendin aleyhine şiddetle yürüdükten sonra bir takım hezeyân söylemeye kalkışmış. Böyle gazetelerin memleketimizde ettikleri ve edecekleri hizmetten ne ben bahs edeyim ne de sîz dinleyiniz. Köpeksiz köyde çomaksız oynarız mutâlaasıyla terk-i vatan etmiş ipten kazıktan kurtulmuş gürûh-ı mekrûh hakkında hâsıl etmiş olduğumuz zann-ı sahîh neşriyyât vâkı^{c}alarını kendileri gibi nazarımızda pek hükümsüz bırakır. Maa-hazâ herifler pek ârsız ve terbîyesiz olduğundan ne istiskalden anlıyorlar ne de yazdıkları şeyin adem-i te^{c}sîrini görüp sükût ediyorlar. Biz âna da tahammül ve sükût ediyor isek de edebsizliklerini ba^{c}zan mu^{c}tâd derecesinden ileri sürüp devlet ve milleti tahkire cür'et ediyorlar. İşte Phare du Bosphore'un geçen pençşenbih günü çıkan nüshasında ettiği hezeyân bu kabildendir ki birinci numromuza taş atmaya cür'et eden ba^{c}zı Türk gazetesi ma^{c}hûd gazeteyi tesâhuba kalkışmış idi. Şimdi mahmîsinin işgüzârlığını görsün de iftihâr etsin. Lâkin tuhafı o değil ben hâlâ bizim matbûatın derece-i ser-bestîsini lâyıkıyla bilemediğimden ma^{c}hûd gazetenin coşturulacağına muntazır olup duruyorum. Hâlbuki hezeyân ve haltıyyâtına revâc vererek muttasıl çıkıp yatıyor. Öyle ise icâbında ben niçin boş boğazlık etmem?

Hâzır ol bizim mükâfâta eyâ mest-i gurûr.

---

* Bir Zât Tarafından Gönderilmiştir*

- Manzûme Gazetesi'ni okuduğunuz var mı?

- Ermenice bilmem ki okuyayım.

- Manzûme Türkçe yazar. Vâkıâ hurûfâtı Ermeni ise de lisânı Türkçe'dir.

- Öyle olduğunu biliyorum ama geçen gün Osmânlı Tiyatrosu aleyhine derc ettiği mektûbdan bir şey anlayamadığım için Ermenice zann ettim.

- İşte ben de size o mektûbdan su'âl edeceğim. Ne anladınız?

- Yazanın kabalığından başka bir şey anlayamadım.

Cânım bu kadar meâl anlaşılmaz şey olsa gazeteci neşretmezdi. Çünkü Manzûme sâhibi söz anlar bir adamdır. Öyle saçma şeyi nasıl kabûl ve neşr eder?

- Sen her gazeteyi Diyojen mi zannettin? Parayı verdikten sonra istediğin gibi kullanırsın. Meselâ bu gün temize çıkardığı şeyi yarın pisler. Daha ertesi günü pislediği şeyi temizleyeyim diye bütün bütün (aykırı) bir şey yazar. Vâkıâ Manzûme sâhibini ben de sizin gibi dirâyetli bir adam zann ederdim. Hâlbûki yazanın cehl-i mürekkeb olduğunu gösteren bir takım (dırdırıyyâtı) hâvî mektûb-ı ma'hûdu kabûl ve neşr eyledi. Eğer kendi de bu efkârda olmasaydı gazetesine derceder miydi? O efkârda değil farz etsek hakkında daha fenâ olur. Orasını kendi anlamaz ama vicdân mes'elesine riâyet eden gazeteciler anlar.

- Herifi güzel vasıf ve muhâkeme ettik ama asıl mektûbtan bir şey açmadık. O ne hezeyân ediyor bakalım?

- Ne hezeyân edecek. Âdetâ başından büyük haltıyyâta burnunu sokuyor.

- Cânım o adam Memiş Ağa oyununu beğenmiyor. Bu ayıb bir şey mi? Herkes bir şeyin iyiliğine fenâlığına dâir aklı erdiği kadar söz söylemez mi?

- Hay hay! Herkes efkârını beyânda serbesttir. Lâkin echelü min Karagöz olan bu zât-ı şerîf hiç semtine uğramayan terbiye ve adâptan bahs etmeye kalkışıp hezeyân söylüyor. Yoksa bahs ettiği şeyin yenir mi yenmez mi cânlı mı cânsız mı ne olduğunu bilse diyecek yok.

Direktör Agop Efendi'yi fasletmek istemiş her nasılsa üstüne adam gelmiş olmalı ki koyuveremeyip ratb ü yâbis ağzına gelen türrehât-ı kûh yatmış.

- Memiş Ağa oyunu meşhûr Moliere'in âsârından (George Dandin) komedyası değil mi?

- Öyle ya.

- Öyle ise bu mektûb sâhibi acaba fıkrayı mı beğenmiyor yoksa tercemeyi mi?

- İkisini de fenâdır diyor.

- Öyle ise bu adam Moliere'in âsârını bilmiyor demek olur o hâlde ma^{c}zûrdur.

- Pekâlâ ma^{c}zûr tutalım. Ya tercemeye ta^{c}rîz edişine ne buyurursunuz?

- Orasını Türkçe bilmezliğine veririm. Çünkü işittiğime göre bu oyunu terceme eden zât mektûb sâhibi şöyle dursun âdetâ Manzûme sâhibine kırk yıl daha Türkçe ve Fransızca ders verir.

- Elbette. Âna kimse şübhe etmez. İşte ben de ânın için böyle echel heriflerin hamîr işine karışmalarına tar^{c}îz ediyorum â.

- Hem zannıma göre mütercim üçüncü faslın tercemesinde aslı gibi Memiş Ağa'yı bütün bütün mağdûr bırakmayıb nihâyet kari^{c}yi ithâm eylemiş. Bana kalırsa doğrusu fenâ yapmamıştır. Çünkü memleketimiz hâlini bilirsiniz. Böylesi daha yakışık alır.

- Hakkınız var. Ben de bu efkârdayım. Lâkin geliniz de siz ânı bu câhile anlatınız.

- Hem orasını anlayamıyorum. Bu herif tercemenin neresine ta^{c}rîz edebilir? Yukarıdan aşağı bütün zürefâ beyninde her biri birer hikâye ve fıkra-i meşhûreye mebnî ve müstenid olan ta^{c}bîrât ile yazılmıştır ki İstanbul ahâlîsinin en ziyâde isti^{c}mâl ettiği ve mütelezziz olduğu şîve-i lisân işte budur.

Pek doğru. Lâkin herif câhil dedik ya. Milletdâşı olan oyuncuların ağzına yakışmayan ıstılahâttan bir şey anlayamadığı için oyunun sûret-i tertîbine ta^{c}rîz ediyor.

- Öyle ise böyle hezeyân edeceğine yalnız "Ben bundan bir şey anlayamadım" deyip sükût etse olmaz mı?

- Olur ama milletdâşı dediğimiz oyuncuların ağzından işittiği için diyemez. Namusuna dokunur. Binâen aleyh yalnız "Terceme eden fenâ etmiş" diyerek zımnen "Niçin Ermeni ağzına yakışacak sûrette yazılmamış" demek ister.

- İyi ya. Oyuncular zâten yazılışı gibi söylemiyorlar ki. Pek çok yeri yine Ermeni Türkçesi oluyor.

- Daha fenâ ya. Çünkü sırf Ermeni Türkçesi olduğu için gurûruna dokunur.

(Porsonyak) veyâhûd (Don Grigorio) gibi Ermeni kalemiyle inşâ kitâbları lisânında yazılmış şeylere bir şey der mi hiç.

- Bu bahis uzun sürecek. Muhâkemesini Diyojen'e havâle edelim.

- Pekâlâ. Ben de ma'hûd mektûb sâhibi ile Manzûme'yi âmmenin istihzâsına havâle ederim.

Bu muhavereyi gönderen zât görünüşte doğruyu seviyor ama ma'hûd mektûb sâhibi olan orta oyunundaki Hamhumcu gibi biraz da çok söylemeyi seviyor galibâ. Hem de havâleyi yanlış etmiş. Âdetâ Manzûme Gazetesi'ni tahin helvâsı satmak için bakkala ve sâhib-i mektûbu da tımârhâneciye havâle edip bu kadar uzun söz yazmamalı idi.

Ben tiyatro hakkında olan mütâlaamı sırası düştükçe birer birer meydâna korum. Hele şimdilik vükelâ gelecek dedikleri akşam oynanan oyunlardan bahs edeyim.

Evvelâ: (Devr) isminde opera diye bir şeyler yaptılar. Eğer i'lânda ismini görmeye idim mutlaka (Hu gogo cânım) ilâhicileri çıkmış zann ederdim. Agop Efendinin gayreti ba'zı vakit pek ileri gidiyor da işte böyle halktan i'tirâzlar işitiyor. Be hey adam başından büyük işlere niçin kalkışıyorsun. Düz komedyalar senin nene elvermiyor? Her şeyin bir sırası var. Sabret bir iki sene sonra o da olur. Hem o vakte kadar boş durmayıb oyuncularına her sabâh yumurta içir ki biraz sesleri açılsın.

Sâniyen: Zor Nikâh'ı oynadılar. Pek â'lâ idi. Yalnız hekîmlerin elbisesine bir ma'nâ veremedim. Tiyatro Türkçesinden anlamayan Ermeniler orta oyunu zann edip de Manzûme'ye varaka gönderseler hakları yok mu? Vakıa kangı zamâna isnâd olunuyorsa oyunculara o zamânın elbisesini giydirmek lâzımdır. Buralarını da Agop Efendi bilir ama nasılsa elindeki eskileri harca sürmek istiyor demek olur. Lâkin yolsuz ediyor. Sonra fenâ takarım ha!

Salîsen: Memiş Ağa oynandı. Bu da pek â'la idi nasılsa öteki kadar dikkatli oynanmadığından mıdır nedir ba'zı yeri soğukça gitti. Sahibi her kim ise himmet etse de (Manzûme'deki mektûb sahibi hiç hâtır ve hayâline gelmeyen ve belki gözüne güzel görünen) bir iki yerindeki Ermeni ta'bîrlerini kaldırsa daha güzel olacak. İhtimâldir ki yazılmışı öyle değildir de oyuncular öyle yanlış söylüyorlar. Bir de ismi pek fenâ. Memşâ gibi zannıma göre bunun evvelki ismi Tosun Ağa idi. Niçin değiştirdiler? Acaba tosunlardan mı korktular? Öyle ise bu da hezeyândır.

Râbiân: Bir kaç parça zevzeklikler var idi ki doğrusu herkesle berâber benimde hoşuma gitmedi desem yalan söylemiş olurum.

Şu kadar ki bunlardan biri âdetâ her akşam fasıl aralarında direktörün çıkıp ıslık çalanlara verdiği terbiyenin üstü biberlisi ya^c^nî bestelenmiş idi. Doğruyu taaccüb ettim. Yanımda bir düdük buluna idi engele mukâbele edecekdim ama bereket versin ki bulunmadı.

Her ne ise bu kadar kusûru da çok görmeyelim. Agop Efendi'nin himmet ü gayret ve fedâkârlığı bunun gibi pek çok kusûrları setr eder. İnsâf edelim de devlet ve millet tarafından muhtâc olduğu iâne ve himmet görününceye kadar ma^c^zûr tutalım. .Hadîka Gazetesi bu bâbda güzel güzel şeyler yazmış idi. Allah te'sîrini halk etsin. İn-şa-Allah semeresi görülünceye kadar benimle berâber bu yolda teşvîkât-ı icrâsından geri durmaz.

---

* Muhâverât *

Bir Yelken Sefînesi Derûnunda

Râkid-i Hevâ

Yolcu- (Elinde bir kitâb ile kapudânın yanına gelir) Kapudân okumak yazmak bilir misin?

Kapudân- Hayır. Nasılsa öğrenememedik.

Yolcu- (Arkasını dönüp bir tarafa doğru çekilerek) Ne zahmetli hayât!

Şiddetli Fırtına

Yolcu- (Ağlayarak kapudâna) Amân! Kapudân ümîd yok mu diyorsun?

Kapudân- Yüzmek bilir misiniz?

Yolcu- Hayır. Nasılsa öğrenemedik.

Kapudân- (Arkasını dönüp bir tarafa çekilerek) Ne zahmetli memât!

Beyoğlu Harikinde Evleri Yanmış İki Kişi Beyninde

- Neden şikâyet ediyorsun?

- Bana yalnız bir lira verdiler.

- İşte iyi ya. Âna bile ne istihkakın var idi.

- Evim yandı.

- Doğrusu mükâfât görecek bir güzel istihkak!

- Pekî ama sen ne yaptın ki üç lira verdiler? Benden ziyâde bir şey mi yaptın? Yok. Senin de benim gibi evin yandı.

- Amma tuhafsın! Beni kendinle bir tutuyorsun ha?

- İyi ya benden fazla ne muhasenâtın var?

- Ne olacak şeytân gibi karım var. İâne komitesine gidip biraz ağladı sızladı hâsılı ne yaptıysa yaptı azânın merhametini celb ederek üç lirayı kaptı.

- Yazık ki bizimki yangında yandı. Gördün mü? Yandığına ben şimdi acıdım. Eyvâh eyvâh! Ne olurdu iâneden sonra yana idi. Sağ olaydı mutlaka... Lâkin sana nasıl akçe verdiler?

- Altın akçe verdiler. Üç tane Osmânlı lirası!

- Vah zavallı karıcığım! Yazık oldu... Bana mecidiye verdiler.

- Öyle ise ne duruyorsun? Tez bir daha evlen.

- Allah bir yangın daha gelip ötekinin yanına götüreceğini bilsem.

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tab olunmuştur)

Numro 5 Cumᶜa-ertesi 23 Kânûn-ı sânî sene 1286 Birinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmiᶜ Câddesinde vâkiᶜ Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı liraşına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Hevâ-yi Hasbihâl veyâhûd

Görünmez Kazâ Kefâreti

Keyfiniz iyi mi? Beni sorarsanız aᶜlâdan aᶜlâyım. Hele iki ay ruhsatla ahrete sılâ edeliden beri o kadar semirttim ki bütün vücûdumun derileri çatladı. Lâkin işsizlikten güç belâ bir buçuk ay kadar durabilip avdet eyledim.

Ahrette işsiz bulunmak ne fenâ! Cânımın sıkıntısından bütün gün kitâb okudum yattım. Hele Nadir Şah Târîhi'ni bir kaç kere hatm eyledim. Çok büyük adam imiş!

Ya geceleri bir rahatsız oldum ki taᶜrîf edemem. Bütün gece rüyâmda cinnî gibi bir takım sivri külâhlı adamlarla uğraştım yattım. Vâkıâ dışarılık alâmeti olduğu için rahmanî değildi azgas ve ahlâm kabîlinden şeytânî rüyâlar idi ama pek korkunç şeyler olduğundan ağız tadıyla deliksiz bir gece uykusuna hasret oldum. Her gece bir kaç yüz kere muavvezeteyn sûrelerini okumaya o derece alıştım ki âdetâ gündüzleri bile sokakta giderken bir eşek sürüsüne râst gelsem kulakları gözüme başka türlü görünerek derhâl okumaya başlıyorum. Hemen iyi sâatte olsunlar! Cenâb-ı Hakk bizi ânlardan ânları kurttan kuştan esirgesin!

Bu gün heva ne güzel! Dün daha güzel idi. Yarın daha güzel olacak.

Şirket-i Hayriyye vapurlarında mecîdî yirmi iki buçuğa alınmaya başladı işittiniz mi?

İstanbul'un hevâsında ıtrâd yoksa da pek latîftir. Lâkin Tahran'ın hevâsından daha hoş mudur bilmem. Dünyada güzel hevâ isterseniz Petersburg'un hevâsıdır.

Târîhleri görüyoruz eski vakitlerde pek câhil ve terbiyesiz milletler varmış.

Hamd ü senâ olsun şimdi bütün dünya medeniyyet kesb etti. Her milletin efrâdı birer âlem-i zû-fünûn olmaya başladı. Âlem-i zû-fünûn dedim de Terakki Efendi hâtırıma geldi. Bî-çâre şu bir buçuk ay zarfında ne kadar bozulmuş! Az kaldı tanıyamayacaktım. Bense koyunun bulunmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi derler i'tikadında idim. Vâkıâ umûmun fark-ı nîk ü bedde olan terakkisi böyle bir zann-ı sakime mahall bırakmazsa da yalnız ben değil kendi de benim gaybûbetimden istifâde ümîd eyler idi. Meğerse o da sâyemde geçinen fukarâdan imiş. Hattâ ba'zı ehl-i dikkatin rivâyetine bakılırsa öteden beri bana taklîde çabaladığı için müddet-i gaybûbetimde ne yol tutacağını şaşırmış kalmış... Ne büyük iftirâ! Neresi bana benzer? Görenler Allah için söylesinler! Daha ne var ne yok bakalım? Demir yol ile Çekmece'ye doğru gittiğiniz var mı? Güllü Agop'un tiyatrosu ne hâlde? İşittiğime göre kendisine iâne edenler nankörlükle mukabele olundukları için el çekmişler. Öyle ise taaccüb ve teessüf olunur. Çelebi Misailidis galibâ bu günlerde ba'zı mertebe hasar-dîde olmuş. Vâh vâh. Ne yapalım dünya hali. Hep öyle değil mi ya?.. Misailidis dedim de hâtırıma geldi. Tenbâkuyu sever misiniz? Bana sorarsanız sevmediğime çok müteşekkirim çünkü seveydim içmek lâzım gelecekti. Ben ise içenlerin bile yüzünü görmek istemem.

- Amma yaptık! Bu nasıl saçma sapan sözler. İstanbul'dan Tahran'a Tahran'dan Petesburg'a Petesburg'dan Şirket-i Hayriyye vapurlarına git ândan sonra Terakki'den Misailidis'den bahs et...

- Ben söylediğimi bilirim. Senin anlayacağın sûrette söz söyleyip de kuyruğumu ele verecek vaktim yok. Öyle kuyruklu yıldız kırk yılda bir doğar. Fincancı katırlarını ürkütüp de bir daha ahrete sılâ edecek kadar deli değilim. Seyâhat benim işim mi? Âni varsın İngiliz lordları yapsın. İşte Levant Times bana bakarak bir seyâhat kapısı açtı. Ardı sıra da Phare du Bosphore'u aldı götürdü. Ne a'lâ. Allah selâmet versin. Darısı Terakki'nin başına. Hâzır bana taklîde çabalıyormuş diyorlar... Benim fıçımın içinden bir kenarda halkı seyir ve istihzâneme alıvermiyor?

.....

Hah! Hah! Hah! Amân Terakki Efendi'nin şu dediklerime kemâl-i memnûniyyetinden ağzının suları aktığını zihnimde buluyorum. Hay mashara hay. Sen iki bin yıllık Diyojen'i Eyüb oyuncaklarından ma'hûd fırıldak gibi hevâya tabîatıyla dört tarafa dönerek sana benzer mi zann ettin? Koca şaşkın yağma yok!

Benim istikamet-i mesleğim âmme ile berâber ulü-l-emr nazarında müberhen ve hüveydâdır. Yoksa aliyy-ül-ıtlak kırk bin nüfûs-ı muhtelife hakkında ettiğim hesâb-ı hevâyînin her nasılsa üst yanındaki ibâreye karışmış olmasından dolayı müntic olduğu ihtâr-ı mücerrîd âdet yerini bulsun maksadına mebnî olduğunda iştibâhın olmasın. Zirâ

müddet-i ta'tîlimin tenzîl buyrulmasıyla mazhar-ı afv ve taltîf oluşum senin gibi genç beyinler nazarın da efkârımın istikâmetini i'lân ve isbât içindir. Binâen aleyh şu lûtf-ı celîl ki vatan-ı azîzimizin hayrına hizmet olan efkâr ve makasid-i seniyyeyi kendime bedreka ve pey-rev-i ittihâz etmiş olduğumun inzâr-ı kibâr ü sigarda sıdk u sübûtunu müeyyeddir. Borçlu olduğum şükür ve mahmidetini istikamet-i insilâkeme aslâ halel getirmeyerek ibrâz-ı hidemât-ı müstahsene ile îfâya çalışacağımı i'lân eder ve şu ta'tîl müddetimde müşterîlerimi Terakki'ye tenezzül ettirdiğimden dolayı hâsıl olan teessür kalbimi teveccühât-ı sâbıkalarının merkez-i aslîsine ric'atiyle izâleye muvaffak olacağımı ümîd eylerim.

Görünür Kazâ

Mahmud Paşa Câmi'inin nerd-bânları o derece aşınmış ki çamurlu vakitlerde inip çıkmak âdetâ hayâtını tehlikeye koymaktır. Hele karlı hevâlarda Allah imdâd eyleye. Gazeteler böyle şeyleri Hükûmet-i Seniyye'ye ihtâr etmek lâzım gelirken şimdiye kadar hiç biri ve bi-l-husûs hayli vakitler bu nerd-bânların öte tarafında matbaası bulunmuş olan Terakki Efendi ağzını bile açmadı. Lâkin Terakki'nin sükûtunda sebeb var. Ânın için bir şey diyemem. Çünkü bîçârenin eğlence nüshası o derece bıdâadan mahrûm ki halkı güldürmek için ne renge gireceğini bilmiyor. Binâen aleyh "Karlı hevâlarda ortalık buz tuttuğu vakit bu nerd-bânlardan yuvarlanıp tuhaf bir kılığa girsem belki müşterîlerimi güldürürüm. Hâzır yanı başımda böyle bir sermâye var iken niçin boş boğazlık ederek elimden çıkarayım" diye sükût ediyor. Allah muvaffak eylesin. Ne diyelim.

Kemâl ü Zevâl

Rasadhâne-i Âmire her gün vakt-i zevâli i'lân için bir top atacakmış.

Buna rasadhânenin kemâli denir.

İşte bu kemâl ile halka zevâl bildirilecek ya'ni halk sâatlerini toptan ayâr edecek. Şu hâlde artık muvakkathânelere lüzûm ve ihtiyâc kalmayacak.

Buna da zavâllı muvakkat efendilerin zevâli denir.

Lâkin rasadhâne bu kemâlini daha halka i'lân-ı zevâl ile bildirmedi. Yalnız gazetelerde okuyup iftihâr ettik. Acaba bu kemâl daha kendini göstermeden zevâl mi buldu? Yoksa âlem-i eflâktan zevâl mi zâil oldu?

Aliyy-i kelâm-ül-takdîrine gazetelerle i'lân-ı zevâl lâzım gelirdi. Takdîr-i evvelâ ola "Her kemâlin zevâli tabiîdir." diye mukâbele olunur takdîr-i sâniye "Her zevâlin zevâli olur" denebilirse denir. Denemezse Allah denir. Başka bir şey denmez.

Halk memleketimizce bir çok elzem şeyler durup dururken böyle lâzım kabîlinden olan rasathâne gibi ihtirââtın topuna boş nazarla bakar. İşte Mösyö Kombari burasını bilip de rasadhânenin kemâlini i'lân ettiği günün zevâlini de i'lân için topu atmış olaydı muhassenatımca diyecek kalmamış olurdu. Yoksa topu atıncaya kadar halk böyle kendine taş atar.

İstifâde Olunur Bir Kerâmet

Levant Times sahibi Mösyö Hanly "Paris alınmaz. Alınırsa ben başımı keserim" demiş. Levant Herald sahibi Mösyö Mâkvân da zıddını iddiâ ederek "Paris alınmazsa ben kendimi asarım" diye yemîn etmiş imiş. Bu hâlde şu iki zirzobun birinden kurtulduk demek ama gönül Mösyö Gianpietrie'nin de gayret-i vataniyyesi tutarak Mösyö Hanly gibi bir kerâmet satmasını isterdi!

Allah Şifâlar Versin

Papa bir derecede hasta imiş ki zevâllı iğne ile ipliğe dönmüş. Ya bir takım aforozlu heriflerin Roma'yı zabtettiklerini düşüne düşüne insan ne olur? Şuûru lâ-yuhtî ve lâ-yetezelzel olmasaydı âna bile halel gelirdi.

Lâkin merak bu ya. Acaba kuvvet-i cismâniyyesine bedel kuvvet-i rûhâniyyesine halel gelecek olsaydı bu kadar zaif düşer miydi? Kardinal Antonelli'nin kavline bakılırsa öyle olmamalı. Zirâ kuvvet-i cismâniyyeye kuvvet-i cismâniyye elzem imiş.

(Sivilizelere Müjde!)

Kâğıthâne mesîresinin kabiliyyet-i mevki'yesinden her sûretle istifâde için Paris'in harâb edilen (Bouis de Boulogne ve (Vincennes ormanlarının şenlikli zamânlarına benzetilmek üzre olduğu işitilmiş.

Nargile Tokurdusu Zevkiniz Mi?

Zorla değil â. Anatoli Gazetesi muharriri Mesailidis Çorbacı bizi sevmiyor ve-s-selâm. Diyojen'in lâkırdısı oldukça herif küplere biniyor. "Bir köpek bir adamı ısırırsa

artık o adamın köpeği tutup ısırması lâzım gelmez" demişken sükût edemeyip Diyo, bir latîfesine gücenerek diş geçirmeye kalkışmış.

Vah vah. Sen böyle olur olmaz şeyden nem kapma. Nâfile kendini üzüp sıkılma efendim. Hele bir iki nefes nargile çek bakayım. Biraz gönlün gözün açılsın. Memleketten ne haber? Hiç mektûb aldığın var mı? Cânım bir müddettir iyi pastırma gördüğümüz yok. Acaba biz mi tesâdüf etmiyoruz? Yoksa gelmiyor mu? Ricâ ederim elinize geçtiği vakit bir mikdâr benim için alsanız...

İşte gördün mü? Öyle latîfelere diş bileyerek mukabeleye kalkışmak nene lâzım. Bakkallar gazete bekliyorlar. Hattâ bizim bakkal Kosti "Anatoli Gazetesi vaktiyle çıkmıyor" diye şikâyet ediyordu. Beyhûde böyle ağzına yakışmayacak sözlerle vakit geçirip yatma. Nargilenin suyunu ateşini değiştirmek gibi hizmetlerle gazetenin umûr-i tahrîriyyesi az meşgûliyyet midir? Hemân Allah kuvvet versin.

İlâhî yâ Rabbi şu Karaköy köprüsünün açılıp kapanması Mösyö Kombari'nin attığı top gibi bir vakt ü sâate mahsûs olduğunu göremeyecek miyiz? Yirmi dört sâatin kangı sâatinde geçilse gündüzleri kıtâ^{c}-i tarîkin dağda yolcunun karşısına çıkarak "Davranma" demesi kadar şiddet-i te'sîri olan "Köprü açıktır!!!" ibâresi yazılı tahta ile geceleri yangın kulelerinin harîk zuhûrunda çıktıkları fener gibi helecân-ı kalb veren ma^{c}hûd kırmızı kandîl adamın göğsüne dayanır.

Tevekkeli külhen çapkınları beyninde "Yürrrrü! Köprü açılıyor!" sözü darb-ı mesel olmamış.

Geceleri gûyâ sâat üç buçuk dörtte açılıp altı altı buçukta kapanır imiş. Hâlbuki geçen gece sâat yedi buçukta "Kapanalı bir sâat kadar olmuştur" itikadîyle köprübaşı'na geldim. Bir de ne bakayım. Yine ma^{c}hûd kırmızı fener Köprübaşı'na adam asılmış gibi sallanıp durur. Köprü me'mûrundan suâl ettim maa-t-teessüf "Büyüklerden biri geçecek dediler ânın için bu akşam kapanacağı vakitte açıldı" cevâbını aldım. Maa-t-teessüf diyorum.

Çünkü şu cevâbın müstenid olduğu büyüklerimiz iktidârlarını böyle haksız bir emir ile sû-i isti^{c}mâl etmezler belki şu intizâmsız hâle bir hüsn-i netîce vermek cihetine sarf ederler.

Çünkü kendilerinin "Amân beriki köprü açıktır öte taraftan dolaşalım" dediklerini pek çok kereler işittim.

Çünkü büyük küçük cümlemiz köprü me'murunun keyfe mâ yeşâ harekât ü sekenâtının esîr ve tabi'i olmuşuz.

Çünkü... Çünkü.... Çünkü...

Şirket vapurları bile şöyle böyle oldukça ihtiyacât-ı âmmeye mukabele edebilecek bir nizâm ve intizâm tahtına girdi. Acaba köprünün şu ârzû edilen intizâmı yalnız demirden olmasına mı münhasır olacak? Öyle ise...

Haydi dursun söylemeyim. Allah sabırlı kulunu sever derler. Bende yeni köprünün hitâmına kadar sabredeyim.

Muhâverât

Mektebde

- Gel bakalım buraya. Derslerini bellememiş gibi görünüyorsun.

- Sorun efendim. Hepsinden iyi bilmezsem cezâma râzıyım.

- Öyle ise coğrafiyadan sorayım bakayım. Prusya ile Fransa beyninde ne vardır?

- Muhârebe var.

- Ben sana hudûd soruyorum. Fransa'nın hudûdu nereleridir?

- Şimdilik hudûd mudûd yok. İsterseniz cevâbını muhârebeden sonra vereyim.

- Anlaşıldı. Haylazlıkla dersini bilemeyip böyle saçma söylemeyi ben sana öğretirim. Fransa'nın nüfûsu ne kadardır âni söyle bakayım?

- Fransa öyle bir devlettir ki zamân-ı harbde asâkir-i müstahfaza dâhil olmaksızın yedi yüz elli bin asker çıkarabilir.

- Ahâlinin mikdârını soruyorum sana. Ne kadardır?

- Efendim galebe ve muzafferiyyet nüfûsun mikdârı ile değilmiş değeri nisbetine imiş.

Vâlidesinin Kucağında

- Anne! Şekerci geçiyor.

- Param yok â kuzum.

- Zararı yok. Şekercinin parası vardır. O bize verir.

- Hele şu yavrucağa! Hiç şekercinin kendi parasıyla şeker alınır mı?

- Şekerci para verdikten sonra niçin alınmaz? Çünkü ben gördüm. Para veriyor.

- Nasıl gördün bakayım?

- Evet veriyor. Geçen gün sütnineme verdi.

- Amma yaptın! Ya sütninen âna bir şey verdi mi?

- Hiç bir şey vermedi. Yalnız takkemdeki ma-şa-Allahlı altını verdi o kadar.[1]

Galata Sarrâflarından Birinin Odasında

Gianpietrîe - (Bir kâğıt parçası ibrâz ederek) Bu bononun bedelini verir misiniz? Müddeti geçeli de on beş gün oldu.

Sandûk-kâr- (Eline alıp baktıktan sonra iâde ederek) Vâkıâ öyle.Alınız efendim.

Gianpietrîe - (Mütehayyir) Niçin? Bedeleni vermeyecek misiniz?

Sandûk-kâr- İşte görüyorsunuz ya. Sizin gazetenin verdiği havâdis gibi. Müddeti geçmiş artık hükmü kalmamış. Siz ânı götürünüz de bakkalın birine veriniz. İçine peynir kosun.

- Diyojen bu sefer niçin fenersiz geldi?

- Aradığı şeyi bulamayacağını bildiği için beyhûde yük etmek istemedi

---

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tabᶜ olunmuştur)

---

[1] Bu fıkra bir mahallde vukûᶜ bulmuştur.

Numro 6 Pençşenbih 28 Kânûn-ı sânî sene 1286 Birinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İ'lân

Diyojen'e derc olunmak üzere hafta içinde idârehâneye bir çok varakalar gelmiş ise de gönderenler bilinemediği misillü ba'zısı bir şey anlaşılmaz hâlde pek mübhem yazılmış ve bir takımı dahi edebin hilâfı ve Diyojen'in mesleğine münâfî ta'bîrât-ı galîze ile memlû bulunmuş olduğundan bi-z-zarûre tab' ü neşr edilemedi.

Ba'de-mâ lûtfen gönderilecek varakaların bizce ma'rûf bir imzâ ile mümzâ ve mündericâtı dahi Diyojen'in lisân ve mesleğine muvâfık olması lâzım gelip hilâfı takdîrinde Terakki matbaasında mürâcaât buyurulması iktizâ ider.

Diyojen'den Bismarck'a Mektûb

Bu sana son mektûbumdur. Sedan vukuâtından sonra işe bir netine verilip gavganın ber-taraf edilmesini sana tavsiye etmiş idim. Sözümü dinlemeyip hâlâ makatileye devâm ediyorsun. Şu işteki inâd ve ısrârından dolayı Almanya'nın eski huzûr ve âsâyişini de ber-bâd ederek belânı bulacak ve pek çok nâdim olacaksın. Zamân-ı iktizâsınca sen de Almanya'nın ittihâdını ârzû edenler sırasında bulunduğundan pek büyük adam zannolunur idin. Lâkin değilmiş. Halk indinde kazanmış olduğun hüsn-i zann ü riâyet ve Almanya ordusunda vuku'a gelen galibiyyet seni ser-mest-i gurûr etmesiyle Papa gibi kendini lâ-yuhtî kıyâs eyledin. Ama burası ayıb değildir benim sözümü dinlemediğin ayıbdır. Kendi vatanına iyilik edecek yerde Fransa'nın kîn ü adâvetini celb ü da'vet ve iki milleti karındâş gibi yek-dil ve yek-cihet edebileceğin fırsatları fevt ile birbirlerine kanlı düşman ederek hıyânet ettin.

Mukaddemâ sana mektûb yazdığım sırada Fransızlara da ba'zı nasâyihi mutazammın mektûb göndermiş idim. Ânlar sözümü dinleyip talebiyle sana (Jules Favre)i gönderdiler. Adem-i kabûl ile herifi ağlaya ağlaya ric'ate mecbûr ettin. Müteâkıben ta'yîn ve i'zâm ettikleri Mösyö (Thiers)i dahi Versail'de beş altı gün kadar beyhûde yere tevfîk edip ve şerâit sulhiyye diye önüne bir takım kabûlü müşkil teklîfât-ı

müzahrefe döküp oyaladıktan sonra yine eli boş Paris'e iâde eyledin. Bunlar ayıb şeylerdir.

İşte sözü burada tekmîl ve seninle muhâbereyi ta'tîl ettim. Ba'd-ezîn bana mektûb gönderme okuyacak değilim ve-s-selâm.

Musalâhadan Ne Haber

Almanya ile Fransa beyninde mevcûd olan ceng ü cidâlin ber-taraf edilmesi için mukaddemâ Prusyalılar Fransa'dan iki eyâlet ve bir kaç gemiyle biraz akçe istiyorlar idi.

Bu def'a vukû' bulan mütâreke üzerine sulhun husûlü Fransızların üç eyâlet ve yirmi adet zırhlı gemi ve on milyar frank i'tâ eylemesine müteveffık idüğine dâir Mösyö Bismarck tarafından ba'zı tekâlif der-miyân olunduğunu telgraflar haber veriyor.

Çok şey! Adam hem teessüf ediyor hem de çocuklukta işitilen ma'hûd soğan yemez bakkal fıkrası hâtıra gelerek gülmek sitiyor. Fıkra âdî bir şey ise de hâtırıma gelmişken söyleyeyim bari.

-Fıkra-

Karakuş'un zamân-ı hükûmetinde soğan yemez bakkalın birisini eksik dirhem isti'mâl ederken tutup huzûr-ı Karakuş'a götürürler. Karakuş bakkala cezâ için bir soğan yedirilmesini emreder. Bakkal soğanı yemekten imtinâ' eylemeyesiyle kendisine yüz değnek urulur muahharen iki soğan yemesi veyâhûd bin guruş cerîme vermesi teklîf edilir. Bakkal soğanları yememek için derhâl cerîmeyi verir. Bu def'a üç soğan yemek üzere icbâr olundukda Bakkal yine inâdında ısrâr etmekle tekrâr kendisine iki yüz değnek urulup müteâkiben önüne dört soğan konulur. Bakkal görür ki inâdında devâm ettikçe dayak ile soğanın arkası kesilmeyecek çâresiz dört soğanı yiyip sızlanarak evine gelir. Karısı hâlinden suâl ederek vuku'-i keyfiyyeti haber alınca "A şaşkın sana iptidâ yedirmek istedikleri soğanı yemiş olsaydın bu kadar dayak ve cerîmeden ve en sonra da dört soğan yemekten kurtulur idin ya!" demiştir.

İhbâr-ı Gaybiyye

Bir vakt gelecek ki:

İstanbul'da bütün halk Türkçe söyleyecek.

Terakki Gazetesi terakkinin kendi anladığı şey olmadığını öğrenerek safsatadan vaz geçecek va açlıktan nefesi kokacak.

Fenn-i hukuk âlimi senyörler çelebiler didonlar bir daha İstanbul'a ayak basmamak üzre defᶜ olup gidecekler.

Baᶜzı dükkânların üzerinde görülmekte olan "Fransız Berberi-Paris Kunduracısı-Almanya Kahvesi- İngiliz Lokantası" diye yazılı tahtalar kaldırıp yerlerine "Müslüman Berberi- Türk Kunduracası-Osmânlı Terzisi- Memâlik-i Mahrûsa Mahsûlâtı Satılır Şark Ticâretgâhı" diye levhalar taᶜlîk olunacak ve bu sırada Tophâne'deki nalbant dükkânı sahibi Türk şîve-i lisânına göre tashîh-i ibâreye mecbûr edilecek.

Cizvit papazları cehennemin kaynar katrân kazganlarında ebedî pişmemek üzre kaynayacaklar.

Hükûmet-i Seniyye Diyojen'in min gayri haddin arz edeceği nasâyih-i meczûbâneyi istimâᶜa rağbet buyuracak.

Esprit Gazetesi dîbâcesindeki "Yârabbi sana şân olsun" ibâresine çıkaracak. Ve artık Papa'nın lâ-yuhtîliği iᶜtikadındaki hatâyı iᶜtirâf edip bundan dolayı cehennemin şeytânları ile-l-ebed bu gazetenin varak-pâreleriyle sigaralarını yakacaklar.

Korya D'Orient'ı okuyacak kimse kalmayacak. Ve sâhibi de başka entrika bulamayıb gazete bi-t-tabᶜi kapanaak.

Konsolit ortadan kalkacak. Ve Havyar ve Komisyon hanları Unkapanı'na dönecek. Ve el-hâletü hazihi oraya devâm ile verem illetine mübtelâ olan tîmârhâne kaçkınları derdlerine devâ için eşek sütü içecekler.

Devlet-i Aliyye tabiiyyet-i seniyyesinde bulunan gazetecilere ecnebî gazetecilerden ziyâde ser-bestî ihsân buyuracak.

Byzantis Gazetesi Rum Patriki Efendi'ye nasîhat etmekten vaz geçecek.

Esprit Gazetesi cennet kapısının sökülüp sayılarak çalınmadığını anlayarak üç kere yakasını ısırıp tükürdükten sonra varıp farmason olacak.

Gördüğümüz şu süslü kadınlar çocuklarını emzirmekten netîcesini başaramayacağı şeyi harîs-âne arzû etmek daha ayıb olduğunu anlayıb artık çocuklarını kendileri emzirecek ve süt ana belâsı oratadan kalkacak.

Ecnebînin ayaklarıyla mezbûr da^{c}vâların önü bir günde kesileceği cihetle memleketlerine avdete muktedir bulunamayan ecnebî avukatlar kundura boyayacaklardır.

Matbûât ve Hükûmet

Levant Times ta^{c}tîl olunmasından dolayı Korya D'Orient'da "Paris Fenn-i Hukuk mektebi'nden çıkma bir Fransız" imzâsıyla bir bend görüldü.

Bunun hulâsa-i meâlinde memâlik-i şarkıyyede bulunan fenn-i hukuk erbâbından zîrde münderic dört mes'elenin halli ü îzâhı ricâ olunmuştur.

1- Levant Times Gazetesi'nin emr-i ta^{c}tîli matbûât hakkında müesses olan nizâma ve kaide-i hakkaniyyete muvâfık mıdır?

2- Bu gazetenin kapatılması acaba memleketin menâfi^{c}i mütâlaasından mı iktizâ etmiştir?

3- Matbûât Nizâmnâmesi ba-irâde-i seniyye müesses olduğu hâlde gazetenin ta^{c}tîli hakkında sâdır olan emrin dahi irâde-i seniyyeye müstenid olması iktizâ etmez mi?

4- Memâlik-i şarkıyyede intişâr-ı ma^{c}ârif ve medeniyyete hizmet eden vesâitin birincisi matbûât değil midir?

İşte mezkûr mekteb mahsûlü olan bî-âr ü neng ya^{c}nî bir satır kadar imzâdan sonra ismini yazamayan Frenk şu mes'elelere cevâb istiyor. Zevzekliğine imzâsı gibi şâhidi olan mechûl-ül-ism bir herif ile kanûn-ı münâzara üzre muhâvereye hâcet yoğ ise de memâlik-i şarkıyye fenn-i hukuk erbâbının ileri gelenlerinden olduğum cihetle ahvâli cümleye ma^{c}lûm olan Korya D'Orient vâsıtasıyla ismi mechûl bir Frenk tarafından sorulan şeylerin başka mes'eleler serd ile isbât-ı butlânını vazîfeden addederim.

Ey fenn-i hukuk âlimi mösyö! Memâlik-i şarkıyyede neşr-i maârife vâsıta olan matbûâttan maksadınız Levant Times Korya D'Orient Esprit Levant Herald Phare du Bosphore gazeteleri midir? Öyle ise bunların maârif ve medeniyyete ne yolda hizmet ettiklerini arayalım bakalım.

İngiliz hilkatiyle Fransız gayreti güdmek isteyen Levant Times kemâl-i hiddetinden dolayı Prusya İmparatoru hakkında zebân-dırâz-ı hezeyân olarak dûçâr-ı varta-i ta^{c}tîl oldu. İki devlet-i muazzama beyninde cereyân eden ceng ü cidâle teessüften başka diyecek yoğ iken münâfi^{c}-i zâtiyyesinin sevkiyle bilâ-sebeb tarafeynden birine kîn ü adâvet izhâr eden bir gazete memleketin fâidesine hizmet edebilir mi?

An-asl Fransız olduğu hâlde Rumlara rağmen mukaddemâ Bulgar ve şimdi de Fransa'ya imdâda giden beş on palikaryadan dolayı Yunanistan'a îfâ-yı teşekkür için cümleye ağyâr olan Korya D'Orient'ın lisân ve efkârından şarkça istifâde mümkün olur mu?

Cizvit Papazlarının ağrâz ve efkârını beyâna ve Hıristiyanlık taᶜlîmine alet-i ittihâz olunmuş olan Esprit Gazetesi'ne mülke hizmet ediyor denilir mi?

Ahşâmdan sabâha kadar bukalemûn-âsâ renkden renge giren Levant Herald'dan menâfiᶜ-i mahalliyyeyi te'mîn edecek kadar râst-gûluk me'mûl olunur mu?

Ya Phare du Bosphore'un baᶜzı zevzek "Ksenomanlara"(*) ecnebîye taklîd-mişvâr lüzûmunu taᶜlîm ve tevcîhten başka maᶜrifet ve hizmeti vardır denilse sahîh olur mu?

İşte matbûât dediğin gazetelerden fenn-i hukuk mektebinden çıkıp para kazanmak üzre birbirini iterek buraya gelmiş olan Avrupalılar idâresinde bulunmağla beş altı kadarının taᶜrîf olunan hâlleriyle mâhiyyeti maᶜlûm oldu.

Sen ne satıyorsun? Anladın mı şimdi? Artık hezeyân edip yatma. Sesini kes!

Bir Zât Tarafından Gönderilen Varakadan Hulâsa Edilmiştir.

Kırâathânede

- (Hizmetçiye) Bu gün Terakki çıkmadı mı?

- Hayır efendim cumᶜa olduğundan çıkmadı. Cumᶜa günleri "Şalvârî" çıkar.

- Getir bakalım.

- (Baᶜdel-l-kurrâᶜ yanında bulunan bir zâta) Cânım efendim bu Terakki'nin şârivârîsi hakkında bendenizin bir müşkilim var.

- Nasıl efendim?

- Bendenizin bildiğim Avrupa'da çıkan bu makule tuhaflık gazetelerinden serlevha olarak konulan resimlerin kâffesi bir maksada mebnî imiş. Hattâ burada basılan Diyojen'in bile resimleri nasıl maᶜnâlı olduğu târîh-şinâs-ânın maᶜlûmudur. Bu hâlde şu

---

(*) Xénomane ecnebî âşık ve meczûbu maᶜnâsınadır

Terakki'nin ser-levhasına konulan resimler niçin böyle değildir?

- Vâkıâ hakkınız var. İbtidâ ânı bendeniz de düşündüm hiç bir ma'nâ veremedim. Muahharen öğrendim meğerse hepsinin ma'nâsı varmış.

- Acâib! Ne imiş?

- Efendim bunlar matbaa halkı imilş. Hattâ şu orta yerde duran sâhib-i imtiyâz imiş.

- Zannetmem lehçesi andırıyor ama elbisesi hiç benzemiyor.

- Çünkü bu bizim bildiğimiz elbisesi değil. Viziteye gittiği vakit giydiği "Sivil" urbası imiş. Lâkin aceleye mi gelmiş nasıl olmuş bilmem fesini değiştirmeyi unutmuş.

- Hattâ dikkat buyuruyor musunuz? Azıcık başını eğse takmış olduğu diploma yakalığı burnuna girecek.

- Sahîh öyle! Hiç dikkat etmedim idi.

- Lâkin her ne ise hakkâk pek usta şey imiş aşk olsun fotoğrafyadan hiç farkı yok.

- Vâkıâ öyle! Acaba kime yaptırmışlar?

- Yaptırdıkları adamdan hiç me'mûl olunmaz. Postahâne yanında yirmi paraya mühür kazan Buharalı imiş.

- Acâib!

- Evet ibtidâ resimlerini hey'etçe fotoğrafya ile aldırmışlar sonra o resmi hakkâka vermişler ise de bu resimden pek iyicek olunamayacağını beyân etmesi üzerine takımca gelip beher gün dört sâat kadar karşısında durarak güç hâl ile bir levha kazdırmışlar.

- Cânım efendim ta'cîz ettik ama afv edersiniz ötekiler kim imiş?

- Sol tarafta Frenk'e tokat uran matbaanın me'mûrîn kalemiyyesinden biri ve Frenk de Fransızca hâcesi imiş.

- Hâcenin münâsebeti yok ama... Neyse. Ötekiler kim?

- Söylemek işime el vermez. Ânları da siz bulunuz. Bu kadar merâkdan kurtuldunuz ya.

-Ricâ ederim efendim ânları da ta^{c} rîf buyursanız.

-v'Allahi efendim ben bu muhâvereyi Diyojen'e göndermek efkârındayım. O adam ise dahâ ahretten yeni geldi. Kendisine suâl edelim. Eğer bir dahâ azîmete niyeti var ise ânları da söylerim.

- Hiç niyetim yok. Beyhûde zahmet buyurmasanız.

(Diyojen)

Kıyâfetnâme

veyahûd Mütâlaât-ı Hükmiyye

Uykusunda horlayan koca iffeti şüpheli karı için bir inâyet-i ilâhiyye olduğu gibi pâk-dâmen karıya dahi her gece bir azâb-ı elîm ve işkencedir. Binâenaleyh kızını ni^{c}met-i ismet ve terbiye lezzetinden behre-dâr etmiş dûr-endîş bir peder veyâhûd vâlde dâmâd edeceği zâtı bir kaç gece koynuna alıp yatmadıkça akd-i izdivâc etmemesi lâzım gelir.

Kadın kısmının nazar-ı dikkate eldığı şeyi bilmek istersen baktığı cihetin hilâfında ara. Bulursun. Kadınların bakışı acemi avcının attığı tüfeng gibidir ki nişân aldığı şeye isâbet etmez.

Elleri güzel kadın idâre-i beytiyyece kocasına beheri yirmibeşer guruşdan lâ-akall haftada bir çift eldiven hesâbıyla senevî bin üç yüz guruş tasarruf gösterir. Nitekim idâre-i beytiyye muvâzenesini şaşırıp giriftâr-ı düyûn olmuşlardan çoğunun karılarının elleri çirkin olduğu mücerrebdir.

Kadınlarca gülmek pek çok kere lüzûm üzerinedir zarûrî veyâhûd tabîî değildir. Ya^{c}nî gülmek kendince lâzımsa güler yoksa gülecek bir şey olduğu için değil.

Muhâvere

- Sizinle bir Kâğıthâne âlemi yapmak isterim.

- Pekâlâ olur. İn-şâ-Allah mevsimi gelsin de gider eğleniriz.

- Nasıl mevsimi? İşte yarınki pazar-ertesi günü erkenden gideriz.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

- Aklınızı mı bozdunuz? Husûsiyle ta'tîl günü değil.

- İşte erken gidelim dediğim ânın için ya. Öğleye kadar avdet edip yine me'mûriyyetimizin başında bulunabiliriz.

- İyi ya bârî hevâ açık olsa... Bu soğukta ne yaparız?

- Cânım bir parça ateş yaparız.

- Tuhaf söylüyorsunuz? Bu mevsimde Kâğıthâne'de cinler top oynuyor. Karşımıza bir kaç Hırvat çıkarak bizi soymaya kalkışacak olurlar ise?

- Cânım biz de yanımıza ikişer kişi alarak müsellâh gideriz.!!!

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tab' olunmuştur.)

Numro 7 Pencşenbih 4 Teşrîn-i sânî sene 1286 Birinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Han derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadı. Taşra için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İ'lân

Gazetemizi bundan böyle müşterîlerimize Şehir postası vâsıtasıyla irsâl ve tevzî' edeceğiz. Binâenaleyh vakt ü zamânıyla alamayan olursa Posta Nezâret-i Behiyyesine şikâyet edilmek üzere idârehâneye ma'lûmât vermesi lâzım gelir.

Beyân-nâme

"Ben ki bi-lutfihi teâlâ ve bâ-râddetül-millet ma'zûl Fransa İmparatoru Napolyon'um cümleye ba'de-s-selâm inhâ' ve i'lâm ederim ki İtalya'nın geçende Roma'nın inzimâm ve iltihâkıyla hudûd-ı tabîiyyesini tahdîde muvaffak oluşu şu menkûbiyyet içinde bana bir büyük teselliyet olmuştur."

"Bonaparte familyası ibtidâ o ülkede i'lâ-yi livâ-i şân ü şöhret eylediği için öteden beri İtalya'yı sevmiş ve sevmekte bulunmuştur. Vâkıâ şu zamîme-yi lâ-hakkaya bir çok zamândan beri ben mümânaat etmekte idim. Lâkin zarûrî olduğu için vicdânım muazzib idi. Çünkü hâiz olduğum hükümdâr-ı dîndâr sıfatıyla teveccühünü kazanmış olduğum dokuzuncu pey-nâm-ı zât-ı kudsiyyet-simât pey-der-pey bana ifâza-yı fazl ü kemâlât eylediği misillü benden ziyâde dîndâr ve hamiyyet-şiâr olacağında iştibâhım olmayan oğlumun vaftiz babası bulunduğu cihetle kendisine bi-t-tab'i ziyâdece hürmet ve muhabbetim var idi. El-yevm hulûs-i kalbim ber-kemâl ise de şimdiki hâlde imparator külle yevm bırakmadığı cihetle gidip ikdâm-ı rif'at ünvânına yüz sürmeye muvaffak olamadığımdan kendisini birâder-i azîzim Victor Emmanuel'e tavsiye ve hüsn-i sûretle muâmele göstermesini temennî ile iktifâ eylerim."

"O lâ-yuhtî idi. Ben lâ-yugleb idim. Binâenaleyh birbirimize uyup hüsn-i muâşeret üzere idik. Lâkin şimdi ben mağlub oldum. İn-şâ-Allah o muhtî olmaz."

"Cenâb-ı Hakk cümleyi müşârün-ileyhin da'vât-ı hayriyyesine mazhar eyleye."

"Napoleon"

Rivâyet olunduğuna göre Esprit gazetecisi bu beyân-nâmeyi okurken dayanamayıb ağlamış imiş. Hakkı var! Nasıl ağlamasın ki zavallı zât-ı kudsiyyet-simât bu kadar gayret-i lâ-yuhtî-âne ile bir takım mülhidînin taht-ı mukaddesi zîr ü zeber etmelerini menᶜ ü defᶜe muktedir ve muvaffak olamadı!

Encümen-i Ülfet

Encümen-i Ülfet aᶜzâsından lisân-ı âşinâ yirmi kadar zevâtın teşkîl ettikleri Terceme Cemᶜiyyeti'ni biz de tebrîk ederiz. Doğrusu bir güzel eserdir. Lâkin Mösyö Bordeano'nun mütâlaası gibi emsâlinin tuttuğu yola giderse teessüf olunur. Aᶜzâsından baᶜzısının vaktiyle terceme edip yedlerinde bulunan âsârını şimdiden meydâna koyacak imiş. İn-şâ-Allah yakında heyᶜet-i cemᶜiyyetin dahi güzel güzel eserlerini görerek iftihâr ederiz.

Neşrî İltimâs ile Bir Zât Tarafından Gönderilen Varakadır.

Mahalle imâm veya muhtârlarından şikâyet ya haklı veya haksız olur. Haklı olması şerâit-i imâmet ve vezâif-i hizmette uhdedâr olamadığı gibi nâ-marazî harekâtta dahi bulunmasından dolayı ahâlînin işkâsı ise de bunun çâresi Hükûmet-i Seniyye'nin yed-i iktidârında olmasıyla medâr-ı şikâyeti tahkîk ve isbâtı ile oraya mürâcaat olmalıdır. Ve haksızı dahi eimme ve muhtârândan icrâ-yı mefsedete meydân bulamayan erâzil-i eşhâs ve edebsiz gürûhunun şikâyeti olup bunun bir yerde mesmûᶜ olmayacağı cihetle yalnız kendi lisânlarından veyâhûd gazatelerden işitilirse de gerçekten gazete sıfatında bulunan evrak-i havâdis menâfiᶜ-i âmme ve âdâb-ı fünûna dâir olmayıb ale-l-husûs hukuk-ı mukaddese ve nâmûsa dokunur herze ve türrühâtı yazmayacağından olsa olsa kendi sihriyye ve ibtidâlini ser-nâmesinde resmen iᶜlân etmiş olan bir gazete zih bilip buna dahi mukabele iktizâ etmez ise de halk ânın ne makule kağıt olduğunu bilmeyerek yalnız gazete taᶜbîrine aldanıp eimme ve muhtârânın seyyiât-ı ahvali gazetelerde görülmektedir diyecek ve yazdıranlar dahi zuᶜmlarınca teşeffî-i gayz edecek olmalarıyla o makule varak-pâre-yi âmmenin masharası ve dalkavuğu demek olup hükmü olmadığını ve öyle şikâyeti vâcib imâm ve muhtârlar var ise Hükûmet-i Seniyye ânların ıslâhını tekeffül buyurmuş olduğunu cümleye iᶜlân ve işâat ve ânı yazan gazeteye dahi böyle şeyler yazacağına beldemizde nedreti olmayan ve kesb-i mümâreset ve mahâret etmiş olan kâse-i lısan gurûhundan halkı eğlendirmek usûlünün tahsîli mümkün olacağını beyân ile irâe-i tarîk-i sühûlet için iş bi varakanın tabᶜı müstercâdır.

Artık Ölülere de Rahmet Okumamalı.

Vaktiyle "Sıhhat-nümâ" [*] isminde bir gazete neşrolunurdu. Hâtırınıza geldi mi? Bu gazete ol vakit her nasılsa muammer olamayıb vefât eylediği hâlde sâhib-i imtiyâzı ya'nî "Terakki" ve "Terakki Eğlence" ve müteveffâ "Terakki-i Muhadderât" ve-l-hâsıl terakkiye müteallik kâffe-i edevât ve hırdavât sâhibi bulunan zât mezkûr gazeteye bu kere yeniden bahş-i hayât etmek tasavvurunda imiş. Pekâlâ eder. Bu gazetenin isminden anlaşıldığı üzere dâr-ı şifâyı ihyâ ve dâhil ü hâricindekilere ibrâz-ı hidemât-ı lâ-tuhsî edeceği hüveydâdır. Doğrusu böyle hâtır ve hayâle gelmez şeyleri vücûda getirmek husûsunda olan mahâret ve gayretinden dolayı sâhibini tebrîk bi-l-vesîle kendisiyle berâber avenâtının dahi istifâdelerini cân u gönülden temennî ve ârzû eyleriz.

"Terakki Eğlence" okumak bilir tulumbacılarla Türkçe öğrenmeye heves etmiş Vanlı ayvazları gereği gibi dil-sîr-i ni'met-i medeniyyet etti. İnşâ-El-Rahman "Sıhhat-nümâ" ile dahi harâbe-i mülk-i irfân olan dâr-ı şifâ ma'mûr ve âbâdân olur.

Lâkin ne kadar müşterî tutabilecek? Orasını merak ediyorum. Çünkü tuhaflık gazetesinden üç yüz nüsha kadar satabiliyormuş diye işittim ki İstanbul'da okumak bilir tulumbacı ile ayvaz o nisbette imiş demek olur. Binâenaleyh ne kadar deli varmış orasını da öğrenmek isterim.

Her hâlde mevcûd gazetelerin en çok müşterîlisi olacağında şüphem yok.

Boş Boğazlıktır Ama...

Ba'zı zevât her ne maksada mebnî ise ötede beride Diyojen'e muharrirlik ediyorum diye ehibbâsını kandırmış işittim de hem memnûn oldum hem de taaccüb ettim.

Memnûn oldum: Çünkü bu söz bana rağbet olunduğunu gösterir.

Taaccüb ettim: Çünkü bana muharrirlik bu kadar şeref verici şey olduğunu bilmezdim.

Ancak hakikat hâli bilmeyenler gerçek zannedip de bana iâne ve himmetten müstagnî imiş nazarıyla bakmasınlar. Zirâ bidâyet-i zuhûrundan beri muharrirlik hizmetimi eden zât kuvve-i kalemiyyece mu'terif olduğu aczine meşgûliyyet-i sâiresinin nusreti ma'zeretini ilâve ile el çekecek olursa kıvırcık kulak hesâbına hâcet kalmaksızın yine ahrete sılacı olacağımda şübhe etmiyorum. Binâen-aleyh bana muharrirliği

---

[*] Müste'filün vezninde hastalara şifâ derdlilere devâ ma'nâsınadır.

nefslerine isnâd etmekte zûll ve iftikâr görmeyen zevâtın henüz nâil olamadığım inâyet ve himmetlerine hakikaten eşedd-i ihtiyâc ile muhtâcım.

Şîve-i kalemiyyeleri mesleğime tevâfuk edeceğini bilâ-tereddüd teslîm ederim. Çünkü muharrirlik husûsunda ettikleri da^{c}vâ kendilerinin hâl ve şânını benden iyi bilmeleri lâzım gelen ahbâbları indinde mesmû^{c} olmuş...

Lâkin şeytân ne diyor biliyor musunuz?... Yok yok söylemem... Söylemem ama hakkı da var. Çünkü ne kadar kuvve-i kalemiyye sâhibi varsa gidip "Terakki Eğlence'ye" muharrir oluyorlar. Diyojen'e tenezzül ve rağbet eden yok ki!

Anatoli Nâm-ı Bakkal Gazetesi'nde görülen bir i^{c}lân hakikaten dikkate şâyân olmağla aynen derc eyledik.

"Müddetleri bitip de bedelini göndermemiş olan hayır-hâh müsterilerimize hitâb-ı i^{c}lândır:

Bu def^{c}a 94 lira bir borçlumuz [1] gelip iki ayağımızı bir pabuca sokuyor. Hâsılı "Fevrier'un [2] 15'ine değin ya bu parayı vereceksin yâhûd hakkında da^{c}vâ edeceğim" diyor.

Bizim ise müddeleri yetmiş bitmiş ba^{c}zı müşterîlerimiz üzerinde iki yüz liramız öylece duruyor. Şimdi şu mübârek müşterîlerimiz tiz elden borçlarını gönderseler de doksan dört lirasını şu borçlumuza versek de kurtulsak ve kusûruna da yeni hurûfât getirterek "Cefâkâr"ın [3] kitâbını ve "Evangeliarium'un"[4] ve tevârih-i umûmiyyenin ve coğrâfiyanın kusûrlarını bastırsak hoş olmaz mı? Ödünç istemiyoruz hakkımız taleb ediyoruz. Şimdi bizim paramız dururken borçludan rencîde çıkmamız müşterîlerimizin rif^{c}atine düşer mi? Allah aşkına olsun! Amân olsun! Ricâ ve niyâz ederiz. Gerek taşradakiler ve gerek Der-saâdet'dekiler bir an evvel bedellerini göndersinler ki hem pilav yağlansın hem şem^{c}dân temiz olsun."

O ne? Gülüyorsunuz!.... Hiç merhametiniz yok mu? Zavallının başında ateş yanıyor...

Vâh bîçâre Çorbacı Misâilidis! Sen bu hâle girecek adam mı idin? Ne çâre! Düşmez kalkmaz bir Allah!

---

[1] Alacaklımız olacak.
[2] Şubat demek olacak.
[3] Misailidis'in kendi te'lîf ettiği bir roman.
[4] İncîl demek.

Lâkin tuhafı o değil. Para vermiyorlar diye müşterîlerini âdetâ tahkîr ve tekdîr ediyor. Bakkaldırlar diye müşterîlere bu kadar bed muâmele edilir mi? Bakkal olma ile? Bakkalların nâmûsu yok mu? Anlar Misailidis'yi apıştıran akçeyi dirhem eksiğiyle üç okka Edirne kaşarından çıkarır adamlardır. Binâenaleyh ol mikdâr peynirin bir defʿalık yalnız kâr ile bi-l-iktifâ dirhem temettuʿunu kendisine terk ettirecek sûrette merhametlerini celb için hüsn-i muâmele ve iftikâr göstermek iktizâ edeceğini hâlis-âne ihtâr ederiz.

Ahbâr-ı Gaybiyye

Bir vakit gelecek ki:

Diyojen gazetesi'nin üç aylığı üç Osmânlı lirasına olacak ve şimdi para vermemek isteyen müşterîleri gazetenin kırlardan toplanır Hudâyî-nâbit bir şey olmadığını anlayarak borçlarını serîan ve memnûnen te'diye edecekler.

Moda mübtelâsı kadınlar süs için takındıkları baş belâsı davul kadar eğreti saçların sıkletini hissederek başlarından çıkarıp atacaklar.

İstanbul köpekleri tarafdârânının sahâbetine bakılmayarak defʿ edilip halkın kulağı avʿ ave-i râhat-güdâzdan masûn olacak.

Byzantis gazetecisi Ksenis Efendi küçük adamların ağzına büyük sözlerin yakışmadığını anlayarak Diyojen'e taklîd-i lisân edecek.

La Turquie muharriri Bordeano dünyada kendi gazetesinden başka her şeyin müstaidd-i terakki idüğini anlayıb üç kere "Keffâreti budur" dedikten sonra gazetesini parça parça yırtıp atacak. "Terakki Eğlence" nâm gazete yakın vakitte batıp fakat tulumbacıları gazete okumaktan mahrûm etmemek için yerine daha maʿnîdâr bir ünvân ile diğeri çıkacak ve çünkü "Terakki Eğlence"nin ehemmiyyetli parçası zîrindeki imzâ olup bu hamiyyet ise ser-levhasında olmak daha münâsib görüldüğünden ânın için altı üstüne çevrilerek zîrindeki imzâ mündericâtına tevfîk edilecektir.

Kıyâfet-nâme

veyâhûd Mütâlaât-ı Hükmiyye

Delikanlılar terledikleri vakit yüzlerine ârız olan kırmızılık netîcesi bâis-i hicâb olur efʿâli irtikâb etmek tasavvurunun henüz vârid-i hâtırları olduğuna işârettir.

Kadınlar hakkında kanûnca ve erkeklerce gösterilen müsâade ve riâyet zindâna konulmuş insanlar için edilen merhamet kabîlindendir.

Evlilik bir kayıktır ki dümeni karının ve kürekleri erkeğin elindedir.

Kadınların gönlüyle lisânı iki yüzlü tüccâr defterine benzer. Şöyle ki bir yaprağında mağazada mevcûd olan emtia ve eşyânın kıymet-i hakikiyyesi ve diğer yaprağında dahi kıymet-i hakikiyyesi diye müşterîyi iknâ^{c} için ibrâz ettiği kıymet-i gayr-i sahîhası yazılıdır.

Bir kadın evinin kapısından sokağa çıkarken hevâ iyi mi fenâ mı âna bakıyor gibi başını yukarı doğru kaldırırsa mutlaka gözleri güzeldir.

Eğer bil^{c}akis sokakta çamur var mı gibi önüne doğru bakarsa gözleri halkın nazar-ı dikkatini celb edeceğinden şüphesi olduğuna delâlet eder.

Kadınlar indinde kukla ile kocanın farkı yok gibidir. Biriyle çocuklukta ve diğeriyle de büyüdükten sonra eğlenir.

Kadınlarda dişlerin güzelliği veyâhûd çirkinliği tabîatta olan hüzün ve inbisât hallerini tervîc husûsunda medhal-i küllisi vardır.

Dişleri çirkin kadınlarda tebessüm tabîî olmadığı misillü dişleri inci gibi güzel kadınlarda dahi bükâ ve keder me'nûs değildir.

Bir kadın ağlarsa saâdet hâlince noksân gördüğü şeyin husûliyle inbisâtı ârzû ettiğindendir. Gülerse bahtiyârdır. Bahtiyârsa kocası bed-bahttır.

Kadınların çirkinlerinde açık meşreblikten ziyâde güzellerinde iffet ve edeb bi-n-nisbe nâdir ve nâkıstır.

Hiss-i derûnunca i^{c}mal-i fikr eden kadın hâl-i inbisâtında keder ve zamân-ı kasvetinde neş'e göstermek isteyenlere müşâbihtir.

Lûgat

Fistan - Sûreten soğuktan muhâfaza olunmak ve hakikaten ısınmağın yolunu bulmak için ipekten veyâhûd pamuktan iᶜmâl olunup kadınların giydiği bir nevᶜi gılâf.

Yangın - Gemi kapudânlarına İstanbul sularında bulunduklarını bildirmek için şark miᶜmârları tarafından îcâd olunmuş bir işâret.

Öğle - Galata köprüsünün açıldığı dakîka.

Okumak - Bir muharririn derece-i cennetini anlamak için göz ve akıl yormak.

Yazmak - Bir anda herkese söylenmesi mümkün olmayıb hôd-be-hôd edilen zevzekliği anlamaya halkı mecbûr etmek.

Şehir - Sahârî ve beyâbânda yaşamayıb yekdiğerini ızrâr ile taayyüş eder bir takım hayvânât-ı muzırrenin mecmûᶜu.

Nankörlük - Evvelce pazarlığı edilmemiş bir iyiliğe mukabil vukuᶜbulan teklîf-i mâ-lâ-yutâkı kabûldeki tereddüt.

Muhâvere

Gece Yarısı Yatak Odasında.

Koca - (Başını kaldırıp kulak vererek) Gürültü etme dur bakalım!

Karı - Ne oluyorsun gece yarısı? Ne var?

Koca - Gazete satan değil miydi?

Karı - Hayır cânım! Bozacı geçiyor.

Koca - (Yorganı başına çekerek) Hakayık ilâvesi zannettim de...

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tabᶜ olunmuştur)

Numro 8 Penc-şenbih 11 Şubat Teşrin-i sânî sene 1286 Birinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Bir Gazinoda

Yuvanof- (Kapıdan içeri girerek) Beni çağırmışsınız galibâ

John Bull- Evet. Hele şöyle buyurun oturun bakalım. Garson! Bir arpa suyu getir.

Yuvanof- Benim içinse teşekkür ederim. Demincek içtim

John Bull- Siz bilirsiniz.

Yuvanof- Ne için da'vet olunduğumu öğrenebilir miyim acaba?

John Bull- Şimdi söyleriz. Tuhafçı Joseph gelsin de...

Sâatci Fredrick - Tuhafçı Joseph gelemez zannederim

Hâzır Esvâbcı François - Niçin?

Fredrick - Niçin olduğunu pek âlâ bilirsiniz. Hem de bugünkü günde kendi evinin içindeki kargaşalığı bırakıp da mahallenin öbür başındaki bir dostunun evine ileride hırsız girmesin gibi bir şeyi müzâkere için gazinoya gelmesinde ma'nâ yoktur.

François - Bu kargaşalığa da sebeb sen oldun.

Fredrick - Evet inkâr etmem. Lâkin ben ânın rahatını kaçırmaya idim o benim evime gelip ortalığı alt üst edecekti.

François - (Kendi kendine) Orası öyle ya! (Âşikâre) Hayır. Âna kalsa gelecek ama sen bırakıyormuşsun.

Fredrick - Doğrusunu isterseniz bu işte Joseph'in hiç lüzûmu yoktur.

Yuvanof - Cânım efendim Joseph ister gelsin ister gelmesin beni ne için da^{c}vet ettiğinizi siz de bildirebilirsiniz zannederim.

Velî Ağa- Gûyâ sebebini bilmiyorsun gibi soruşuna taaccüb ederim

John Bull - Durun söyleyeyim. Siz ne hakla Velî Ağa'nın tarlasından geçiyorsunuz?

Yuvanof - Benim geçtiğim tarlanın sâhibi yalnız Velî Ağa değil ki görmüyor musunuz etrafındaki arâzînin yarısı benim mâlım. Ânın için tarlada da hakkım var.

François - Öyle ama bundan evvel Velî Ağa ile olan muhâkemeni unuttun mu? O zamân bu tarlayı keşf ettiler. Senin haksızlığın ve komşunun mâlına göz diker bir adam olduğun tebeyyün ederek hakkında i^{c}lâm çıkardılar.

Yuvanof - Siz de benim o vakit bu muhâkeme haksız oldu diye protesto ettiğimi unuttunuz mu?

John Bull - Aslı yok! Nasıl protesto? O zamân ağzını bile açmadın.

Velî Ağa- Benim hâtırıma gelmiyor.

Francois - Ben de hâtırlayamıyorum.

Fredrick - Bu yoldaki protestolar cümlenin ma^{c}lûmu olmak lâzım gelir.

Yuvanof- Ne demek? Benim o zamân kendi kendime gönlümden protesto ettiğimi işitmediniz bile hiss ettiniz mi? Eğer işitmedinizse işte işitin. Şimdi tekrâr protesto ederim

John Bull - Ba! Mâdemki bu gün tekrâr protesto ediyorsun.

Velî Ağa - Mâdemki bu gün yine protesto ediyorsun.

François - Mâdemki şimdi tekrâr protesto ediyorsun.

Fredrick - Mâdemki bu sefer tekar protesto ediyorsun.

Cümlesi birden- Ne diyelim?.. Size bir arpa suyu ikrâm edelim bârî.

Yuvanof (Çıkıp giderek) Teşekkür ederim. Demincek içtim. Hoşçakalın.

Cümlesi birden- Uğurlar olsun! (Herkes kendi kendine) Cehenneme kadar yolun var! (Birbirlerine) bârî biz içelim. Pekâlâ olur. (John Bol herkesin kadehine arpa suyu doldurup toka ederek) Aşkınıza! Sıhhatinize! Sizin sıhhatinize! (Hep birden bağırarak) Yaşasın Avrupa!!! Yaşasın Avrupa'nın arpa suyu fabrikaları!

François - (Cebini karıştırarak) Durunuz parasını ben vereyim...

John Bull - (Fransuva'nın kolundan tutarak) Ne yapıyorsunuz? Öyle şey olmaz...

François - (Elini cebinden çıkarârak) Öyle ise bu sefer siz mi vereceksiniz?

John Bull - (Cebini karıştırarak ve yan gözle Fredrick'e bakarak) Hay anasını!.. Ufaklığım yok...

Fredrick - (Yan gözle Velî Ağa'ya bakarak) v'Allahi şu uğursuz Joseph'in evini bu hâle koymak için masraf etmemiş olurum...

Velî Ağa - Anlaşıldı. Benden başka sehâvet gösterecek kimse yok. Bu sefer de ben vereyim bârî. Lâkin bundan böyle tarlamdan istediğimi geçirir ve istediğimi salıveririm.

Musâlaha Baş Gösterdi

Mütârekenin imtidâdına bakılırsa ma'hûd bakkalık âkibet soğanı yemeye râzı olduğu anlaşılıyor. Elbette! Her zamân da mütâreke musâlahanın mukaddimesi ola gelmiştir.

Mösyö Thiers şu meşhûr Thiers hani ya cnım moruh Thiers on sekiz eyâlet tarafından milletvekili ta'yîn olundu. Bunun ma'nâsı Orleans Hanedânı yine meydâna çıkacak demek olur.

Gazetecilere İhtâr

Amân! Zamân müsâid iken şu hanedân aleyhinde diyeceğimiz varsa diyelim zirâ krallık tâcı başlarına geçtikten sonra değil kendilerinden hâlâ atlarının itlerinin kulaklarıyla kuyruklarından bile bahsedemeyiz.

Şimdi harbe netîce verildi. Artık silâh patlamayacak mı? Bil'akis bundan sonra da şu tâc giydirecekleri zâtlara "Fransa Kralı diyelim. Yok öyle demeyelim de Fransızların Kralı diyelim" diye hâsıl olacak ihtilâfın bir muhârebe-i dâhiliyyeyi müntic

olacağında iştibâhınız olmasın. Yakında Hakayık ilâvesinde görürsünüz. O da bir şey değil bir kaç sene devâm edecek kadar yine âsâyiş yerine gelir. Lâkin bugünkü günde Fransa'ya "Mâdemki zamân-ı hükûmeti yine Orleans Hanedânı eline teslîm ediyorsunuz niçin 1848 ihtilâlini ettiniz?" diye soracak olsak acabâ Mösyö Gianpietrie bize cevâbını verebilir mi? Ve Fransa'nın şu sûretle mütevalliyen tedbîl-i hükûmet etmekten ne fayda ve menfaat husûle getirdiğini beyâna muktedir olabilir mi? Maa-hazâ Fransa'da el-yevm harb taraflısı bir fırka var ki Gambetta'ya pey-revlik ediyor ve belki Mösyö Floran'ı sergerde ittihâz etmiş bir fırka daha olabilsin buna ne buyurursunuz? Acabâ kangı kudret ve silâh ile muhârebe edecekler? "Krupp" toplarına yatak odalarında küçük dolap içinde hıfz olunan porselen kaplarla mı yoksa (Bon Marşe) da satılan ma^{c}hûd elastik toplarla mı mukabele gösterecekler?

Bir Müşevveş Milliyyet

Musâlaha dedim de hâtırıma geldi. Bu musâlahanın şurûtundan biri Fransa'nın ma^{c}hûd iki eyâlet-i cesimesinin Prusya'ya terki mâddesidir ki bununla Korya D'Orient iki kilise arasında kalmış putpereste benzeyecek bî-çâre kangı milliyyeti iltizâm edeceğini şaşırdı.

Mesleği Fransız gidişi mikrâsı Türk işi sâhibi Gianpietrie İtalya'lı muharrirlerinden Brunswick Alsaceli Friznick Loren'li şimdi şu üç zât menâfi^{c}-i vataniyyelerince olan ihtilâfı acaba nasıl tevfîk eyleyecekler. Musâlahanın bu şartı aleyhinde Protestan mı edecekler yoksa Alamânlığı kabûl ile Fransızlıktan vaz mı geçecekler? Doğrusu pek müşkil bir hâl! Şunlardan biri ben olmadığıma bin hamdolsun! Kendini Fransız zannedip dururken birden bire Alman ol! İşitilmiş şey değil! Meselâ bir sabâh yatağından kalkıp aynaya bak ki ne göresin? Köşe başındaki Bakkal Bedos olmuşsun! Adam düşündükçe aklını oynatacak. Alman iken Fransızım diye her kese kafa tut! Hâlbuki ne olduğunu kendin de bilme! Lâkin tuhafı o değil. Almanlar hakkında o kadar şiddetli lisân kullandılar ki ta^{c}rîf kabûl etmez. Meğerse kendi kendilerine la^{c}net okumuşlar imiş. Adamın inanacağı gelmiyor zavallı adamlar! Kangı milletten olduklarını lâyıkıyla anlamak için kim bilir gelen telgraf-nâmelere nasıl dört el ile sarılırlar. İhtimâldir ki yedlerinde bulunan pasaportları el-yevm Fransa İmparatoru nâmı ve arması ile muanvendir. Vâkıâ zâhir hâlde doğruca Prusya Kançılaryasına bi-l-mürâcaat tedbîl ettirmekten kolay bir şey yok ise de hakikatte bundan müşkil şey olmaz. Husûsuyla bu kadar aleyhinde bulunduktan sonra. Vah vah! Heman Allah yardımcıları olsun.

Bilmem Nedendir

Bir müddettir herkes sâbıkan "Terakki-i Eğlence" velâ-hakkan " " nâm gazeteden o derece nefret ediyor ki beher gün i'tirâzı mutazammın Diyojen idârehânesine varakalar yağdırıyorlar. Bunların kaffesini tab' etmeye Diyojen nüshası kifâyet etmeyeceği misillü esnâfdan bulunmamız dahi bir yandan kendisini himâyeye mecbûr eyledikten bu bâbda ashâb-ı evrâkın afvlarını ricâ ederiz.

Lâkin ba'zıları da ol derece güzel yazılmış ki tab' etmemek elden gelmiyor. İşte bu kabilden iki kıt'asını ber-vech-i âtî derc eyledik. Doğrusu böyle etraflı ta'rîze insâfı varsa Terakki Efendi de gücenmez belki tahsîn eder.

Bir Varakadır

- Terakki'nin bu haftadaki eğlence nüshasını gördünüz mü?

-Evet satıcıların ve dün sabâh da bizim ayvazın elinde gördüm fakat alıp okumadım.

-Amân pek görülecek bir hâlde idi.

-Bendeniz bu gazetenin etvâr ve güftârında bir tuhaflık göremedikden başka reviş ifâdesinde pek sıkıldığım için okumuyorum.....Yine neler....yazmış.

-Bu nüshada (Oku da bak hiç münâsebet var mı?) mukaddimesiyle söze âgaz ve gazino ve meyhânelerin nâmına tagyîr ve oralarda cereyân eden ahvâli hikâye ve ta'bîr eder iken ara yere bir Amazon âlâyı resmi koyduktan sonra yine meyhâne fıkrasında devâm ve mevki'e münâsebet bir misâl îrâdıyla hatm-ü perhîz-i kelâm eylemiş.

Pek münâsip vâkıâ meyhânelerin..... hâlinde halka haber verilmeli ya!

Daha başka....?

-Bunlardan sonra "Tımârhâne'nin baş penceresinden Tiryaki Çarşısı'na doğru derînden derînden bir sadâ" diye bir bend daha yazmış fakat bunun meâli pek de zabtolunur sûretde olmamasıyla hâtırımda kalmadı. Ayvazdaki nüshayı getirtip okusak olmaz mı?

-Niçin olmaz istediğiniz hâlde getirsinler. "Gazete getirilerek bend-i mezkûr kıraât olundukda"

Vâkıâ tuhaf "Bakır Çalmış" ve "Ben Deniz Geçtim" gibi ma^{c}hûd orta oyunlarında işitilen mazmûnlar da var ama yine âdetâ deli saçması değil mi?

-Ey ne olacaktı ya!!!

Öyle ise bu gazete ayvazları eğlendirmek için ma^{c}hûd ibâreyi kendüye ser-nâme-i ittihâz ederek ağzına geleni yazacak demek olur.

-Hangi ibâreyi?

-(Oku da bak hiç münâsebet var mı?) İbâresini.

-Efendim bu ibâre gazeteye ser-nâme değil belki meyhâneler ahvâline dâir olan bende ve ihtimâl ki bu nüshanın kâffe-i mündericâtına mukaddime ittihâz olunmuş olmalı baksanıza nereye yazmış.

-Pekâlâ ama bu gazetenin ser- nâmesi yok. Resmin altındaki ser-nâne deliği açık duruyor.

-O delik şimdi açıldı. Yoksa içinde ser-nâme olarak "Terakki-i Eğlence" ibâresi var idi. Geçende her nasılsa bir küçük taş atan olduğu için içindekiler dışarıya dökülüp hâneyi boş bıraktılar.Sûreten ol hânenin hâmîleri makamındaki haşerât ki üst tarafına tasvîr olunan pat burun ve kaba sakal ve fesli ve şapkalı ve kerrâkeli bir âlây heriflerin sûretleridir dâireyi himâyeye kadir olamadılar.

-Acâib ! Ey şimdi bu hâneyi böyle açık mı tutacaklar?

-Me^{c}mûl etmem. Çünkü göz önünde öyle açık bir hâne çirkin duracağından belki "Amazon" âlâyı gibi nâdir-ül-âsâr bir şey bulup doldururlar...

Diğer Varaka

Terakki'nin pazar-ertesi günü çıkan bir numrolu büyük nüshasında şâyân-ı dikkat bir şey gördüğümden bir küçük mu^{c}ziblik etmek lâzım geldi. Binâenaleyh tensîb buyuruluyorsa Diyojen'e derc edilmek ricâsıyla şu varaka-i acîz-ânemi tahrîr ve irsâl eyledim.

Terraki Efendi bu nüshada "Haricden tab^{c} olunmak üzere gönderilen varakaların kesreti cihetle âdî nüshaya derci hâlinde havâdis-i mühimmeye yer kalmadığından bu misillü varakalar derc edilmek için haftada bir kere bir büyük nüsha çıkarılacaktır"

meâlinde bir şey söylemiş. Demek oluyor ki bir büyük nüsha haricden varakalar veyâhûd i^{c}lânlar gönderilirse çıkacak gönderilmezse çıkmayacak veyâhûd gayret muharrir efendilere düşüp ânların âsâr-ı nâdire-i kalemiyyeleriyle imlâ neşredilecek.

Mu^{c}ziblik bu ya. Şimdi ben Terakki müşterîlerinin yerinde olsam muharrir efendileri fazla olarak bir kere daha çarşaf kadar gazeteyi dolduracağız diye apıştırıp biraz saçma söyletmek için iltifât ederek iki ay kadar Terakki matbaasına ne varaka ve ne de i^{c}lân hiç bir şey göndermezdim.

Kabil-i Şâkird Olan Üstâd olur Üstâddan

Âferîn Terakki işte bu sefer gözüme girdin ötedenberi bana taklîde çabalaya çabalaya bütün tutacağın yolu şaşırmış iken hele bu salı günü çıkan nüshanın bir fıkrasını olsun bana benzetmeye muvaffak olabildin. Doğrusu beşinci numrolu nüshamdaki mekteb muhâveresine güzel taklîd etmişsin. Tebrîk ederim. İşte her vakit bu yolda tab^{c}ı muvâfık şeyler yazmak fenâ mı olur?Şimdiye kadar senin yerinde başka biri olaydı çoktan bana benzerdi. Lâkin biraz zihnin kapatır da yazdığım şeylerin mezâyâsına birden bire varamazsın. Senin kusûrun yalnız humk ve belâhettir. Yoksa fenâ çocuk değilsin. Bu gabâvet ise zekâ gibi dâd-ı hakk olduğu için ayıb değildir. Bir şey maa-hazâ geç olsun da güç olmasın vefkince benim mukallid-i sahîhim olmak sence vakte muhtâc ise dahi çabalayıb gabâvetinle me'yûs olma. Zamân ile her şey kemâl bulur. Derece derece böyle taklîde muvaffık olduğunu gördükçe bendesini bütün bütün taht-ı himâyeme alıp ileri götürmeye ve ayvaz odalarından çıkarıp kibâr meclislerinde kendini bilir adamlarla bir sıraya çıkmaya çabalarım. İşte şimdilik seni teşvîk için şu taklîde muvaffak olduğu muhâvereyi nümûne olarak zîrde derc eyledim.

Hemen Allah zihin açıklığı versin!

Fransa'da bir Mektebde

Hâce - Dersini ezberledin mi?

Şâkird - Evet sîgalar değil mi ezber etmekteyim.

Hâce - Çek bakalım.

Şâkird - Bâş üstüne. Döğüldüm döğülürüm döğülürüz döğerler döğüldüler döğüldüm daha bakalım ne vakte kadar döğüleceğiz.

Hâce - Cânım bu fi^{c}lin müteaddîsi yok mu.

Şâkird -Şimdilik hâlimiz mechûl üzerine binâ olunmakda olduğundan ef^{c}âlimizde de taaddî kalmadı artık bu aralık böyle çekmek lâzım geliyor.

İ^{c}lân

Her gün traş olur ve moda elbise giyer elleri eldivenli gözleri gözlüklü başı şapkalı gayet müstaidd bir delikanlı gönlünü alıp koca makamında hizmet etmek üzre bir kadın taharrîsinde olduğunu. Ve akçece aza çoğa bakmayacağını i^{c}lân eder.

Ağzında dişleri tam binâen-aleyh elfâzı düzgün bir kahveci uşağı Fransızca hâcelik etmek üzere büyücek bir dâireye sokulmak ârzûsında idüğünden taleb eden zevâtın matbaaya mürâcaat etmesi.

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tab^{c} olunmuştur.)

Numro 9 Pencşenbih 18 Şubat sene 1286 Birinci Sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def^{c}a tab^{c} ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi^{c} Câddesinde vâki^{c} Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İ^{c}tizâr

Geçen haftaki nüshamız her nasılsa tertîb-i tashîhine bakılmadığı için ba^{c}zı yeri meâl anlaşılmaz hâlde hatâlı olarak tab^{c} ü neşr olunmuştur. Bu bâbdaki kusûr matbaa me'murlarının sehvinden ileri gelmekle beyân-ı mazeret eder ve müşterîlerimizin afv ü iğmazlarını temennî eyleriz.

Marsilya gazetelerin birinde (Emile Olivier) tarafından esnâ-yi muhârebede Prusya Kralı'na yazılan bir mektûb ile cevâbını gördük. Şâyân-ı mütâlaa olduğundan tercemelerini zîrde derc eyledik.

Haşmetlü Efendim Hazretleri

"Bu muhârebenin başlıca sebeblerinden biri de ben olduğumdan dolayı pişmân değilim. Çünkü bu vak^{c}a-i müteellime Fransızların hükümdârı için tarafınızdan tertîb olunmuş bir hareket idi. Cenâb-ı Hakk'ın vahdâniyyetine ve dâimâ Fransa'yı himâye eylemiş olduğuna imanın olduğu cihetle Fransa'nın muzaffer olacağına şübhe etmem."

(Emile Olivier)

Bismarck tarafından cevâbı

Efendim.

"Takdim etmiş olduğunuz mektûb her ne kadar kral hazretlerinin eline geçmemiş ise de cevâbını bendiniz verebilirim zann ederim. Mâdemki Cenâb-ı Hakk'ın vahdâniyyetine îmânınız vardır şimden sonra diz üstüne gelerek vatanınıza ettiğiniz fenâlığın Cenab-ı Hakk'dan afvını temenniye hasr-ı enfâs etseniz bakıyye-i ömrünüzün buna kifâyet etmeyeceğini bilmeniz lâzım gelir."

(Bismarck)

Buna ne buyurursunuz? Bismarck haklıdır â? Âna şübhe yok. Çünkü Fransızlar bile gadr-mücessem dedikleri Bismarck'ı bu bâbda haklı görüyorlar!

Terakki'ye İhtâr-ı Hâlis-âne

Benim sana ettiğim letâiften şahsiyyâta müteallik maᶜnâlar çıkmadığını anlatmak için evvel-emirde terbiyesizliğinle cehlinden bahs ederek seni biraz tahsîl-i âdâb ve terbîyeye mecbûr eylemek lâzım imiş. Bilemedim.

Çünkü ben seni kaideten gazete ve gazeteci sıfatıyla tanırım. (Cenâb-ı Hakk'a bin kere hamdolsun) Şahsen nasıl şey olduğunu bile bilmem. Ve bilmek de lâzım değildir. Binâen aleyh "Gazeteci elbette sanᶜatını bilir" ve yahûd "Sanᶜatını bilmek lâzımdır" iᶜtikadı ile sâirleri gibi sana da baᶜzı lâtîfe etmekte hiç bir be's göremedim idi. Meğerse sen sanᶜatın şöyle dursun hala terbiye-i zâttiyye ve şahsiyyât ne demek olduğunu anlayacak kadar izᶜân ve irfândan bile mahrûm imişsin. Bilemedim.

Bi-l-farz şahsiyyâta girişilmek mücâz olsa bu cehâletle senin iltizâm edeceğin kaide-i mübâhase iki nevᶜden ibârete olabilir ki biri şütûm-i galîzâ ve diğeri azv-i erâcîf ve iftirâdır. Bu ise kendi hakkında daᶜvet-i cezâdır. Bence pek â$lâdır. Doğrusu çok ahmak imişsin. Bilemedim.

Ama şimdi öğrendim.

Binâen aleyh sana hâlis-âne ihtâr ederim ki ben Terakki'yi gazete ve (Ali Râşid'i) gazeteci tanıdığım gibi sen de Diyojen'i gazete ve (Teodor Kasab'ı) gazeteci tanımaya mecbûrsun. (Teodor Kasab) Müslümânmış Hıristiyânmış Yahûdî imiş veyâhûd evli imiş bekâr imiş nâ-bekar imiş buralarına gerek alenen ve gerek zımnen girişmek senin haddin değildir. Nitekim (Ali Râşid) Müslümânmış Hıristiyânmış Yahûdî imiş evli imiş bekar imiş nâ-bekar imiş bence de buralarından bahsetmek câiz değildir. Ve âdetâ memnûᶜdur. Hilâfı halinde adamın kuyruğunu tâbe saçına çevirirler.

Lâkin "Terakki Gazetesi tulumbacılarla ayvazların gazetesidir. Yazdığı şeylerin bir maᶜnâsı ve râbtı ve sebki yoktur. Bir fikr-i metin üzerine mübtenî bir şey yazmaya muktedir değildir" demeye benim hakkım olduğu gibi senin de "Diyojen tatlı sarf ediyor. Metin yazıyor. Yazdığı şeylerde taᶜrîz edecek bir şey bulamıyorum. Ânın için îmânımızı gözeten nizâmı unutup da şahsiyyâta girişmek istemek gibi kahbelik ediyorum. Ah bir kere yakası elime geçse kendisinden öğrendiğim sözlerle etmeyeceğim taᶜrîz yoktur" demeye salâhiyyetin vardır.

İşte bu dersi belle de ana göre hareket eyle. Edebsizlik ve tulumbacılıkla vazîfenin hâricine çıkma. Diyojen böyle kendine âid olmayan şahsiyyât nâmına müftereyâta cür'etinden dolayı aslâ mesleğini değiştirmez. Her ne vakit şâyân-ı istihzâ bir hâlini görsem yine taᶜriz ederim. Hattâ 83 numrolu nüshanda gördüğüm bir bendi işte zîrde derc eyledim. Aklını başına topla adam ol da hakkında taᶜriz ve istihzâ daᶜvet eyleme. İşte bu kadar.

---

83 Numrolu Terakki Gazetesi'nde görülen Bir Bendin Hulâsa-i Meâlidir.

Muhârebenin ibtidâ-yi zuhûrundan beri ulüvv-i efrûz-ceng ve vega ve ateş-i kârzar dehşeti ve gerek Fransa'ya bahş eylediği hezîmet-i muᶜtenâ keşâkeşe uğramış rişte-i mûyîn [1] sâr-ı keselânından baş kalmış muzmâr-ı şark-ı Arab'da dünyanın herc ü mercini cerha olunan himmetler kerb ve harbine mukavemet-zebûn meşiyyet koyarak efsâne-i yâve-gûyân haritasının şark tarafında zuhûr eylemektedir ne demek kendini bahtiyâr addeden alt ve üst edecek bir sedd-i âhenîn olacağını kabûl edemem makhûr ve müdebbir indimizde çok gaflettedir.

Tahran'dan mektûb fî 15 Şevvâl sene 1287 Raviyân-ı ahbâr-ı emsâr ve nakilân-ı âsar çenin-averde andaki derîn ruz-ha ez- cümle ruz-na-mecât-ı meşhûre ve nuştecât maᶜrûfe-i şehr-i Kastantin ki manzûr-i mühre-i üdebâ ve şöhre-i ulemâ-i iran şüdde ve mey-şûd ve hâh- deşti ki hem Diyojen nâm-ı rûz-name-ist ki biz amm-hâd bâ herkesi mey-hâşd ve bâ her çepezi mey-hurdeşed yaᶜnî bâ salâh-ı fesâdât-ı zamâna mey-guşed. Velâkin çend çizâz ân rûz-nâme be-çesm-i mâ hâ hord ve bezhen mahâ zed ki tevcîhşân netüvân kürd ve azer şan nemi tüvan güft. Mâhâ mey danîm şemâha hem bedayend ki ançe ebn-i rüz-nâme mey k küyed ve hâhed güft hemân güpte-ha-set ki Diyojen ez-rû-yi kitâb-hâ-yi fârisi mey güft-est güyendekân diğer hem güfte end. Ve engehi ism-i Diyojen galat-ı mahz mahz-ı galat ve hatâ-yı sarf sarf-ı hatâ nüşte-est. Çerâ ki puşide ve pinhan ve mestur ve nihân nist ki sâhib-i cehl ve çehâr ferhenk muᶜteber-eyn esmera ba cethad lağvî (Diyocanes) ber vezn (bîocanes) tasrih ve tashihkerdaned. Ve icmâᶜ eimme elfâz bir ayn-est ki ayn-ı ism ez elkab ve künye cât (Eflâtûn hum-nişîn) es ki baᶜdazan ki (Darab) ki es padişaha niset ki be-cezire-râ pâ-yi tâser ve sertâ qâyi ab fer ve girifte-est ve ser-a-pâ-yi ân cezire baᶜb fer ve refte est reft deranca duhter padişah anca (Filkos) ra be-cebâle-i nikâh der-averd. Çün iskender-i Zülkarneyn ki dü-şâh dâşet ezvî mütevelled şüd Eflatun hum-nişin râ baᶜn padişah lüle başı kürd. Ve küyend ki çün İskender şar ve garb-râ zîr ü zeber ve zîr-i kürd. Baᶜd ez-rücᶜat ez-zülmât becâ-yi âb-ı hayât kitâbı ez-rumûz zerdüştyan ki deran ez-hezarbar hezar hezar sâl piş ezin ançe ez-acaibât ve

---

[1] Mûyîn hayvânât kuyruklarında bulunan kıl maᶜnâsınadır.

garâibât-dide bu dend ve şenide bu dend ve cemᶜ-i kürde bu dend ve nüşte bu dend ve gezişte budend bed-est âverdpes hükemâ-yi Yunan hem de âzân kitâb-ı ders hândend ve ançe hem (Diyocanes) yaᶜnî (Eflatun hum-nîşîn) ez-durûb-i emsâl ve efsânhâ-yi güfte hüme âzan kitâb ez-dide est.

Bende-i şimâ kelîni

Bir zât tarafından bâ-tezkere gönderilen muhâveredir ki zîrde derc olundu. Tezkereyi derc etmek iktizâ idi ise de bu hafta yazacak şeyimiz az olduğu misillü Terakki'den istinsâh edecek bir şey dahi bulamadığımız için yer tutsun diye tabᶜ eyledik.

"Dün oturup dururken karnavalda öküz dolaştırmak deebi hâtırıma gelerek melfûz muhavereyi yazdım. Hoşa gidecek sûrette olup da gazetenin mesleğine tevâfuk ederse Diyojen'e derc buyurabilirsiniz. Derc buyurulduğu takdîrce başkaca bir memnuniyyeti de mûcib olur yaᶜnî bendeniz de günün birinde Diyojen'e muharrirlik ettim daiyyesinde bulunup da yemîn dahi edersem hiç olmazsa başım olsun ağrımaz baki....

Paris'de İki Fransız Beyninde

- Birâder (Mardîgras) yaklaştı.[1]

- Ey sanki ne demek istersin?

- Gönül bir besili öküz bulup dolaştırmak ârzû eder.0Halbuki biz muhâsarada zebûnunu bile bitirdik.

- Adam sende âna güçlük ne?

- Ne o? Bir bildiğin yerde var mı?

- Var zâhir. General (Le Boeuf'dan)[2] besilisini mi bulacaksın? Genç yaşından beri süvâri âhûrlarında mîri otuyla perverde olmuş.

- Sahîh iyi dedin!

- Öyle ya. Hem âlâyla dolaştırırız hem de selh-hâneye bedel (Ecafaud) ya[3] çıkarırız. Âdet de yerini bulmuş olur o da cezâsını.

---

[1] Karnavalın son salısı.
[2] Le Boeuf öküz maᶜnâdır.
[3] Echafaud maktel demektir.

Yine Bakkal Gazetesi

Ey Çelebi Misailidis! Geçende bize cevâb vermeye kalkışıp bir hayli saçma söylemiş idin. Ancak cevâbını Fransızca söyler Diyojen'den aldığın cihetle bu sefer ne diyeceğini şaşırıp bizi bakkalara havâle eylemişsin.

Bizden maksadın gazete ise bakkallar ne yapacak? İçine peynir koyup satar! Ne zararı var? Fenâ bir şey değil â.

Eğer sâhibi ise bakkallarla ne alış veriş? Esnâf kethüdâsı değil a bu.

Maa-hazâ mâdem ki bizi (kangımızı olursa olsun)bakkallara havâle etmişsin biz de seni doksan dört lira alacaklıya havâle ederiz.

Olmak ve Görünmek.

Olmak bir şey değildir. İş görünmektedir.

Görünmek gibi güzel şey olmaz. Düz bir herif amma melek görünür. Karı amma perî görünür.

Olmak pek ucuzdur. Lâkin görünmek bahâlıdır. Çünkü insan görünmek için yaşar.

Olmak bir nev^{c}idir. Lâkin görünmek mütenevvi^{c} ve muhteliftir.

Herifsadedir ama biraz mazmûndârlıkla berâber parmağına taktığı pırlanta yüzüğünü sıkça sıkça fesini veyâhûd saçını düzeltmekle halka göstererek âlemin nazarnıda kesb-i ehemmiyyet eder. Bu görünmenin en sâde yolu.

Ba^{c}zı ulûm mukaddematiyla muntazamca söz söylemek öğrendikten sonra evde oturmak olmaktır. Görünmek için gidip bir mecmâ-yı nâsda mübâhaseler etmelidir.

Evde iki yorganla dört gömlek sekiz mendil var. Modası geçmiş bir pırlanta broşu satarak akçesiyle bir ipekli entâri veyâhûd ferâce alıp da niçin sandığı sepeti elbise ile dolu zannettirmemelidir? Tezyînât-ı hâriciyyeyi mühimsememek halka lisân-ı hâl ile ihtiyâcım var demek değil midir?

Müstecib Çelebi'nin kızı Zibâ Hanım on bin liralık cihâz sâhibesi imiş. Bunu işitince artık terziye birkaç yüz frank borç edinmemek cinnet değil midir? Sonra Zibâ

Hanım benim kim olduğumu ve nasıl yaşadığımı bilir ve pejmürde bir kıyâfette görürse artık kendisini almak ümîdi kalır mı? İşte ümid ile yaşamak için görünmeliyiz.

Ben kızıma beş yüz liradan ziyâde cihâz veremiyorum. Damâdlığa rağbet edenlerinde sermâyesi o kadar ama dört katına mâlik gibi göründükleri için benden bu cihâzın üç katını istiyorlar. Biz de hilede ânlara rekabet edip kendilerini celb ve ıtmâ^{c} için kızımıza kilitli mîrâs bırakacağız gibi görünürüz.

Bir uşak tutmak bahâlı olur. Tutmamak.... İyi ama görünmek lâzım. Anlattık ya. İki okka peynir almışım. Hamal gibi yüklenip kendim eve getirmek uyamayacak. Peyniri de bizim evde çokça yedikleri için sıkça sıkça alıyorum. Ne yapmalı? Meşiden veyâhûd keceden bir el çantası benim bu işimi pekâlâ görüyor. Bizi bu çanta ile görenler akşamları evde hesaba bakmak için içinde hesâb defterlerini taşır tüccârdan bir adam zennediyorlar. Çünkü çanta o derece güzel ve zarîf ki sâyesinde her gün bir iki guruş hamal parası kazandığım kimsenin hâtırına bile gelmiyor.

Tiyatrodan hoşlanmıyorum. Çünkü Fransızca bilmiyorum. Frenk musikasından da bir şey anlamıyorum. Lâkin bu sene tiyatroya ayak basmadım mı? Yok diyecek kimse yok! Ya sivilize kibârlar sırasında bulunduğumu göstermek yok mu?

İşte görüyorsunz â. Görünmek teferruâtından olan kaymak merhemişle pirinç tozundan şinivenden eldivenden attan arabadan daha bahs etmedim. Artık anları da sizin kuvve-i mütehayyilenize bıraktım.

Burun

Burunsuz insan tasavvur olunamayacağı misillü ba^{c}zı burun da insansız tasavvur olunamaz.

Daha açık söyleyelim:

İnsanın burnu olmak tabîî olduğu gibi burunun da insanı oluyor.

Sâbıkan Fransız Tiyatrosu direktörü Mösyö Manas ma^{c}lûmunuz mu? Eğer hayâtta se Allah selâmet versin. İşte bu dediğimiz enf-i zü-l-insan fırkasından idi.

İdi değil hâlâ o fıkadandır. Çünkü anasından kusûrlu doğmuş gibi doğan ya^{c}ni bir cihetine insan merbût olan öyle bir burundan ölünceye kadar insan ayrılabilir mi? Bana kalsa belki o vakit bile ayrılamaz. Çünkü mezâra gömülen insan değil burun demektir.

Yoksa insan o burnun bir tarafına merbût bulunuyor.

Sizin bizim burunlarımız gibi âdî burunlar böyle uzun uzadı beyân-ı mütâlaât zahmetine değmez. Fakat böyle iki tarafından arkasında saklı olan insanın parçaları görünen burunları adam gördükçe kavun karpuz helvacı kabağı gibi ağacı küçük meyvesi büyük mahsûlât-ı arziyye hâtıra gelerek tabiatın sanᶜatlarına mütehayyir olmamak elden gelmiyor. Bu cins burunlar ekserî Mösyö Manas'ın milletdâşlarında görülür. Bunların burunları ne kadar küçük olsa bizimkilerin mutlaka üç büyüklüğündedir. Eğer bir Ermeni'de öyle harîk-âde bir burun görülmezse kendisi harîk-âdedir.

Türkler'de vakar ve sıklet. Rumlar'da mefsedet. Fransızlar'da gevezelik ve yalancılık. Almanlar'da kibr ü gurûr. İngilizler'de akıl ve âdâtin hilafı ters şeyler yapmak muktezâ-yi milliyyet olduğu gibi ânlarca da burun milliyettin âsâr ve alâim fırkasındadır.

Başka milletten bir adamda öyle fevk-al-ade bir burun görecek olsam milliyyetinde vicdânım müterediddid kalır. Meğer ki vâlidesi beni te'mîn ede.

Hakkım yoksa söyleyiniz. Hiç bir Ermeni gördünüz mü ki burnu olmasın yaᶜni hürmetli bir burnu olmasın? Böyle burunlara insan burnu tasarruf etmiyor burun insanı tasarruf ediyor denmez mi?

Doğrusu böyle azametlü burunlar pek zevkime gider. Meselâ adam başını bir tarafa çevirdiği vakit asıl çevrilen burundur. Yoksa baş burnun hareketiyle müteharrik olup burnu taᶜkîb ediyor. Burun çehrenin teferruâtından değil bilᶜakis çehre ve belki tekmil baş burnun teferruâtındandır.

Bu bâbdaki mütâlaât mümküne yazılacak olsa büyük burunlar nisbetinde büyük ciltler hâsıl olur. Maa-hazâ biz bir burun risâlesi yapmak tasavvurunda olduğumuzdan böyle hürmetli burunlara dâir maᶜlûmatı olan müşterîlerimizin maᶜlûmât-ı külliyye ve cüz'iyyelerini idârehâneye işᶜâr eylemeleri mütemennâdır.

İᶜlân

Yukarıki bendde taᶜrîf ettiğimiz nevᶜi buruna mâlik olanlardan beher gün öğleden akşama kadar Diyojen idârehânesine mürâcaatla burununu muâyene için bir sâat kadar karşımızda durmaya rağbet edenlere derece-i kudret ve ehemmiyyetlerine göre bir liradan beş liraya kadar ikrâm olunacağı iᶜlân olunur.

Lûgat

Hekîm	Elinde şikârını gasb için ecele kılıç sallar deli.
Köpek	İnsanın sadık dalkavuğu.
Kedi	Pek akıllı nankör
At	Güzel bir merkeb
Eşek	Sabûr ve vakur küçük at
Dost	Niyeti mechûl bir düşman.
Düşman	Efkârını ketmetmez bir dost

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaası'nda tab^{c} olunmuştur)

Numro 10 Pençşenbih 25 Şubat sene 1286 Birinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadı. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Beyân-nâme

"Ben ki be-lûtfihi teâlâ ve bâ-raddetül-millet ma'zûl Fransa İmparatoru Napolyon'um. Cümleye ba'de-s-selâm inhâ' ederim ki Mareşal Bazaine ve Canrobert ve General Frosar ve kâtib-i müstaidd Pietrie nâm sâdık kullanımın sevk ve teklîfi üzerine geçende ikametgâh-ı hâzırım olan "Wilhelmshöhe" Sarayı bahçesinde kızak kayarken her nasılsa düşüp ser-haşmet-i efserim bendegân-ı rıkkıyyet nişânımı helecâna düşürecek bir hâlde berelenmiş ve on bir gün kadar esîr-i firâş olmuş isem de Haşmetlü İmparatoriçe Eugenie Hazretlerinin irsâl buyurdukları tabîb-i hâzıkın tedâbîr-i hakîm-âne ve müessiresiyle kesb-i bürû' ve âfiyet edilmiştir.

İşte şu kazâ-yi nâgeh-zuhûrun mûris olduğu âlâm ve evcâ' ile ya'nî başımın derdiyle uğraşmakta iken bu kere devlet-i imparatoriyemde yeni bir hükûmet vücûda getirilmekle berâber Almanya ile müsâlahanın akdi zımnında bir heyet-i idâre teşkîl olunduğu haber-i keder eseri vâsıl-ı sem'-i teessüfüm olmuştur.

Ey Fransız Milleti ! Şimdiye kadar Bonaparte Hânedânından ve bi-l-husûs benden görmüş olduğun bunca hidemât-ı meşkûre ve müstahseneyi ferâmûş mu ettin?

Daha geçen sene ve bu mevsimde kur'a ile bana gösterdiğin itâat ve teslîmiyyet acaba hâtırından mı çıktı? Daha beş seneden ziyâde icrâ-yi hükûmete hak ve salâhiyyetim olduğunu bilmiyor musun?

Kimdir o nâ-bekâr ki müsâlahayı akd etmek gibi nâzik bir hizmeti bizden iyi îfâ edeceği zu'm ve iddiâsında bulunsun?

İcrâ-yi hükûmet ü siyâset ve i'lâ-yi şân-ı dîn ü millet ve muhâfaza-yı mâl ü cân-ı ahâlî-yi memleket husûslarında benden ziyâde sarf-ı mesâî ve himmet edecek kim vardır?

Benim on sekiz sene-i kâmile zarfında ettiğim hükûmet ve hizmet-i ra'nâ ma'lûmundur. Binâenaleyh benden başka hâkim intihâb etmez ve edemezsiniz.

Başka hâkim! İyi ya kimdir? "Bourbonlar" mı?... Bilirsin ki bu sülâle karışmış ve bozulmuştur. "Orleans" prensleri mi? Sen ânları 1848 senesinde tard u defᶜ edip yerlerine cumhûriyet koydun. Cumhûriyet mi? Cumhûriyet dediğin senin masharalık ve çocuk oyuncağındır. Hem sen beyhûde kendine iftirâ ediyorsun. Senin hürriyeti sevmediğini ben pekâlâ bilirim. Sen o âlûfteye benzersin ki zâhiren herkesle ihtilât etmek hürriyeti muvâfık mesleği ise de hakikatte bir kişinin taht-ı tasarrufunda bulunmak esâretine meyl-i tabîîsi vardır. Binâen-aleyh senin selâmet-i encâm ve himâyet-i şan u nâmın benim ve silsilemin hükûmetine mütevakkıftır.

Ey Fransız Milleti! Mahzâ senin âkıbet endîşesizliğin semeresi olarak vücûda gelen şu muhârebe-i müellimenin müntic olduğu bunca felâketleri kendisine atıf ve isnâd etmek gibi gösterdiğin eser-i cinnet ve sû-i hareketi afv ve ağmaz ile kemâ-fi-s-sâbık saâdet hâline hizmet etmeye hâzır bulunan imparatorunun on sekiz senelik hizmet ve hükûmetini unutma. Teşkîl ettiğin hey'et-i idârenin vereceği karârın beni "Bois de Boulogne" lakının üzerinde kızak kaymak lezzet ve niᶜmetinden mahrûm etmeyecek sûrette olmasına gayret eyle.

Zirâ kızak kaymak merâkımı bilirsin ikdâm-ı nâzike-i imparator-ânemin alışmadığı Almanya'nın eğri büğrü buzları üzerinde kayıb da ikide birde böyle başımı gözümü yarmaklığımı tecvîz etmezsin iᶜtikadındayım.

İşbu beyân-âmenin neşri ve iᶜlânına kâtib-i müstaiddim Pietrie me'mûr edilmiştir."

"Napoleon"

An-Wilhelmshöhe fi 2 Şubat sene 1281

"La Turquie'nin" Kavlince Mösyö Thiers

Müverrih-i bî-nazîrdir. Çünkü yazdığı târîh ile Birinci İmparatorluğun şânını aᶜlâ eyledi. Büyük adamdır. Çünkü "Louis Filib" vükelâsından idi. Fransa ahâlîsinin aᶜkal ve dûr-endîşidir. Çünkü 1848 Cumhûriyeti'nin riyâsetini Louis Napolyon'a teslîm etti. Bî-garaz-ı vatan-perverdir. Çünkü İkinci İmparatorluğu takdîr ederek kahrını çekti. Vatanının nâcî ve hâmîsidir. Çünkü Paris'in etrafına istihkâmât inşâ eyledi ki az kalsın geçende içinde bulunan iki milyon kişi açlıktan ölecekti. Muhikktir. Çünkü İtalya'nın birleşmesine muhâlefet gösterdi. "Mütenevvir" âkıldır. Çünkü el-yevm "Louis Filib" sülâlesini cumhûriyet sâyesinde ihyâya çalışıyor!

İşte "La Turquie'nin" koskocamân "Thiers" bu zât bî-menenddir ki geçen gün "Versailles" Sarayı'nın bir salonunda vuku^{c}bulan mükâlemenin bu zât hakkında olan kısmını zîrde derc eyledik.

.....

- Hele ânı bırakalım efendim. Almanya İmparatorlarının bile aleyhinde söz söyleyici bulunur. Efkârda ihtilâf ve mübâyenet muktezâ-yi tabîat-ı beşeriyyettir. Gürûh-ı muhâlifîn devletlerin sivrisineğidir. Rahatsız eder ama soktuğu yer pek çabuk iltiyâm-pezîr olduğundan cibinliğe ihtiyâc vermez.

- Orası öyle ama....

- Varsın söylesinler diyorum size. "Thiers'den" evvel "Jules Favre'i" gördünüz mü? Bendenize ânı haber veriniz.

- Evet. Niçin sordunuz?

- Siz şu sâatte cumhûriyet tarafdârı mı veyâhûd "Orleans" tarafdârı mı bulunuyorsunuz? Ânı anlamak için.

- Hiç bir taraflı değilim. Daha doğrusu imparatorluk tarafdârıyım. Lâkin şu şeytan heriflerin ikisi de bir güzel söz söylüyor ki hüsn-i ta^{c}bîr ve fasâhat-ı takrîrlerine kapılmamak elde değil.

- Demek oluyor ki şimdiki hâlde hem cumhûriyet hem de "Orleans" tarafdârısınız.

- v'Allahi öyle! Ne yapayım? Dedim ya ikisi de bir güzel söylüyor ki... Ya siz kangı tarafı tercih ediyorsunuz?

- Ben "Jules Favre'i" "Thiers'den" sonra gördüm.

- Öyle ise cumhûriyet tarafdârısınız.

- Şimdiki hâlde evet. Lâkin bir sâate kadar Mösyö "Thiers" ile görüşeceğim. Ânın için cumhûriyet tarafdârlığında sebât edip etmeyeceğimi bilemem.

- İyi ama bizce asıl kangı tarafı iltizâm etmek lâzım?

- Bizce imparatorluktan elverişli yoktur.

- Evet hakkınız var. Zirâ zavallı adam [1] acınacak bir hâlde bulunuyor. Husûsiyle kızak kayarken düşüp başı yarıldıktan sonra bütün bütün bozulmuş. Doğrusu kendisini bu hâlde bırakmak revâ değildir.

- İyi ya ânın da başı yarılıncaya kadar gidip buzların üstünde dolaşmasında maᶜnâ ne idi?

- Tuhaf söylüyorsunuz! Ne yapsın? Bîçâre adam cânının sıkıntısından ne yapacağını bilmiyor. Bir parça eğlenirim diye kızak kaymak istemiş. Ayıb değil â.

- Lâkin bu kazâ Galata Borsası'na hiç te'sîr etmemiş tuhaf değil mi? Osmânlı konsolitleri aşağı inmedikten sonra beş on para yukarı bile çıkmış.

- Zavallı adam! Tamam on bir gün yatağından kalkamamış.

- Zavallı adam!

- Acaba şu adamı tekrâr canlandırıp meydâna çıkarmanın yolu yok mudur?

- Ah mümkün olsa! Bu muhârebeden Almanya'nın kazandığı şeylerin en başlısı bu iş olurdu ama mümkün değil... Meğer ki teşekkül eden hey'et-i idâre ârzû ede.

- İyi ya biz hey'ete teklîf ederiz. Kabûl etmez de ne halt eder? Hakk-ı galibiyyetimiz yok mu?

- Amân efendim yavaş söyleyiniz! Sonra "Levant Times" işitir.

- "Levant Times" ne oluyor?

- Gemici Gazetesi demekle meşhûr.

- Anlayamadım.

- Cânım hani ya "Neologos" yok mu?

- Ha evet evet. Almanya lakırdısı olur olmaz sinir illeti tutan bir gazetedir galibâ.

- Evet tâ kendisi. İşte "Levant Times" şimdi ânın yerine kaim oldu.

---

[1] Zavallı adam Almanyaca Napolyon demek olmalı.

- O da bizi sevmiyor desen â?

- Sevmemek ne demek! Mösyö Kayserling'in yazışına bakılırsa bizi bulsa bir kaşık suda boğacak. Ânın için kendisini gücendirmek muhâtaradan sâlim değil gibi.

- Biz de ihtiyâtlı davranırız. Husûsiyle bundan sonra artık herkesle güzel geçinmek isterim... Hele Gemici Gazetesi'ni bir tarafa bırakalım. Şimdi "Thiers" ile "Jules Favre'i" ne yapacağız? Âna bakalım.

- v'Aallahi efendim bizim uğraşmamız beyhûdedir. İşi kendilerine bırakalım. Zirâ ânlar bir yandan "Gambetta"nın inzimâm-ı himmet-i vatan-perverânesiyle Fransa'yı Almanya'ya harâc-güzâr etmek için elbette bizden iyi çalışıyorlar.

Ehibbâmızdan bir zât "Diyojen'e muharrirlik ettim diye yemîn edecek olursam başım ağrımaz" mütâlaasıyla Diyojen nâmına zîrdeki muhavereyi tertîb ve irsâl eylemiş olduğundan maa-t-teşekkür tab^{c} ve derc eyledik. Yer olaydı berâber gelen tezkireyi dahi derc ederdik ama olmadığı için sarf-ı nazar edildi.

Diyojen ile Bir Muhâvere

Diyojen - Nereden geliyorsunuz?

Efendi - Ma^{c}lûm â. Kemeraltı'ndan.

- Hangi Kemeraltı'ndan? Bozdoğan Kemeri'nden mi?

- Yok a cânım bizim matbaadan.

- Sizin matbaanın bir adı da Kemeraltı mı? Bu matbaa neresi?

- Mâ-şâ-Allah! Ne tez unuttunuz? Ahrete seferinizden bir gün evvel görüştüğümüz matbaayı bilmiyor musunuz?

- Hay Allah iyilik versin! Hâtırıma geldi. Vâkıâ Kemeraltı'na da benzerse de hele matbaadan ziyâde matbaha müşâbihtir. Bir de senin kavlince matbaa denince matbah hâtıra gelen o mahalle şimdiye kadar herşey girmiş farz olunsa mutlak iki şey girmemiştir. Bakalım hâtırlayabilir misin?

- Hayır bendeniz öyle saçmaya gelemem. Siz galibâ ahrete seferinizden beri ya dürüst söz söylemeye tövbe etmişsiniz veyâhûd böyle muvakkaten terk-i âlem-i fânî

edenlerin ukubât-ı uhreviyyenin mahâfetinden dürüst söz söylemeye dilleri varmıyor. Böyle de değilse mutlaka oranın lisânı bizim lisânımıza uymuyor demek olur.

- Be cânım niçin böyle acâib fikirlere zehâb ediyorsun? Ben söylediğimi bilirim demiştim hem o kadar itᶜâb-ı fikre hâcet kalmayarak söylediğim söz anlaşılır. Fe-sübhân-Allah! Ne tuhaf zamân ki halk azıcık tefekkür etmeği bile külfet addedip her sözü müfessir veyâhûd tefsîre muhtac olmayacak sûrette müvezzeh istiyor. Merak bu ya benim de âdetim mûcez ve münakkah söylemektir. Câni isteyen düşünsün bulsun. Halkı hassa-i fikr ve izᶜândan ârî farz edip de lâkırdıyı çekitaşı gibi ağır ağır yuvarlayacağıma âmmenin izᶜân ve irfânına iᶜtimâd ile âdeta saçma sıkletinden ufak tefek sözler söylesem ne zarâr etmiş olurum? Bir kere vezn ü hesâb et. Bir çeki saçma kaç adede bâliğ olur? Bismarck'ın mutâlebe ettiği on milyar frankı geçer mi geçmez mi o zamân anlarsın. İşte buna tükenmez derler. Varsın öyle çeki taşı gibi sözleri kendin bilmeyen taşçı eşekleri yuvarlasın. Biz öyle Odunkapı hamalı gibi kırân cân kişilerden değiliz ki ağır tartılalım.

- İtâb ise de tekdîr ise de elverir afv buyurun bir daha îzâhât taleb etmeyerek sözlerinizi câdde-i fikr ü mülâhazadan geçirip anlamak üzere bu seferlik şu mübhem sözleri tefsîr buyurmanızı ricâ ederim.

- Mâdem ki bundan sonra sormayacağına taahhüd ediyorsun artık ricânı kabûl ile ben de muhtasaran şerh eyleyeyim.

- Teşekkür ederim. Buyurun.

- Matbaadan ziyâde mezbaha müşâbeheti kapısından içeri girerken iki kepçeli tencerelerle işkenbe çorbası. Keşkek. Fasulye yahnisi. Nohud topu paça. Kuskus pilâvı gibi her biri bir diyâr halkın mahsûs itᶜâme-i uᶜcûbe müşâhede olunmasından ve içerisinde ise edevât-ı tabîiyyeden ziyâde tecemmülât-ı tabhîye bulunmasındandır. Ben ilk girdiğim gün eğer kırık dökük bir iki huruf kasasıyla Anti-Hasusinstlerin lisân-ı resmiyyesi makamında olan Mecmûa-yı Havâdis Gazetesi müellifi gayretlü (Evâkîm) Ağayı görmemiş olsaydım zihnimde âdetâ yanlışlıkla aşçı dükkânına girmişime karâr verip matbaa nerededir diye soracaktım.

- Husûsen sizin matbaanıza sabâhleyin erken gitmek her yiğidin kârı değil. Bir gün nasılsa pek erken gitmiş idim. İçeriyi bir sarımsak kokusu bürümüş idi ki insan beş dakika tevakkuf etse mutlaka yâ kuvve-i şâmmeden veyâhûd vâsıta-yı istişmâmdan mahrûm olurdu. Çünkü adamın burnunu düşürecek râddede bir taaffün vardı. Meğer her bir hizmet ve me'mûriyyete sâhib ve (ez gayr-i Rum) Kürd Bulgar Ermeni'den ibâret olan matbaa halkı zindân gibi rutûbet-meâb bir bodruma toplanıp pişirdikleri paçayı yerler imiş. Biraz sonra matbaanın ileri takım me'mûrları geldiler. Kapıda paçacı var

dedikti ya. Sabâh kahvesi getirir gibi gelen zevâta birer tabak kokusu üstünde paça zuhûr eyledi. O zamân izᶜân eyledim ki o gün matbaa halkının paça ekli için bir yevm-i mahsûsudur. Bir daha sabâhleyin erken gitmeğe tövbe ettim. Çünkü ez kazâ ertesi günü de kuskus bayramına tesâdüf edersem miᶜdemin fesâda varacağı bedîhî idi.

- Hakkınız var. Bendeniz de bir iki kere fasulye panayırına tesâdüf etmiştim.

- Şimdiye kadar her şey girmiş farz edip de aliyy-ül-ıtlak girmediğine hükm eylediğim iki şeyin birisi hevâ diğeri güneştir. Vukuᶜunu isbât edecek varsa salâ!

Bir Varakadır

Geceleyin odasında şömine yanında kitâp okumakla meşgûl olan efendi uşağına:

- Ahmed! Sofadan bakıver bulutlar sıyrılmış mı?

Ahmed efendinin yanında yanmakta olan lambalardan birini alıp giderken tekrâr efendi:

- Oğlan ânı nereye götürüyorsun?

- Havâya bak demediniz mi?

Diğer Varaka

Bir arabanın arkasına hırsızlama binip giden çocuğu gören diğer çocukların hasedlerinden dolayı "Arabacı! Arabacı! Arkana bak" dedikleri işitilince nasıl denmez ki "Hay anasını! Maᶜsûm bildiğimiz çocuklar da küçük küçük insanlardan ibâret imiş!..."

Bir Kahvede

- Efendim kerem edip kangı milletten olduğunuzu bana söyler misiniz?

- Ben Almanyalıyım.

- Sizi tanıdığıma memnûn oldum. Yanınızdaki zât acaba kangı millettendir?

- Kendisinden suâl ediniz.

- (Üçüncüye): Efendim siz nerelisiniz?

- Ben mi?

- Evet siz.

- Bendeniz ha?

- Burada başka kimse yok ya. Siz.

Bendeniz.... Efendim mâdem ki bilmek istiyorsunuz..... Kulunuz..... Şeyim..... Mösyö Gianpietrie'nin hemşehrisiyim.... Lâkin bendeniz millet ve memlekete mensûbbiyyet iddiâsında değilim. Vatanım küre-i arzdır.

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tab^{c} olunmuştur)

Numro 11 Pençşenbih 4 Mart sene 1287 İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Diyojen'e Mahsûs Telgraf

Londra 10 Mart

Haşmetlü Eugenie Hazretlerinin vuku'bulan tavsiyesine mebnî Mösyö Gianpietrie Prens Napolyon'un kavâid-i lisân hâceliğine ta'yîn olunmuştur.

Londra 9 Mart

Reîs-i cumhûr asâletlü (Juares) tarafından sâbık İmparator Napolyon'a gönderilen bir mektûbda "Şu aralık Avrupa'da ikametiniz ne hâlinize ve ne de meslek ve müşâverenize tevâfuk eder. Meksika'nın âb ü hevâca olan letâfeti elbette Maximilian birâderînizin o an hükûmetinde ma'lûmunuz olmuştur. Bu cihetle burayı teşrîfinizde kâide-i mihmân-nüvâzîye riâyette kusûr edilmez." ibârâtı muharrer idüğini Times'in ilâvesi yazıyor.

Viyana 15 Mart

Haşmetlü Fransuva Josef Hazretleri (Juares)in Napolyon'a irsâl ettiği mektûb üzerine imparatora ifâdât-ı âtiyeyi hâvî bir telgraf çekmiştir.

"Birâder-i azîzim

(Juares'in da'vet-nâme-i ebleh-firîbânesine emniyyet buyurmayın. Birâderimin vak'a-i müellemesini ihtâr ile zât-ı âlîlerini îkâz edirim."

Fî 9 Mart

(Panteon) nam-ı ma'bedin kubbesinden dürbünlerle müşâhede olunduğuna nazaran (Strazbourg) ve (Meuse) ve (Thionville) kal'aları Paris'e mendil sallayarak son veda'yı icrâ eyledikleri anlaşılmıştır.

Paris Kezâ

Alman askerinin Paris'e duhûllerinin akîbinde evlerine çekilip kapanmak harekât-ı mukâvemet-kârânesine şitâb eden ahâlî bugün hamdolsun kemâl-i ser-bestî ile dışarı çıkmışlardır.

Bir Küçük Muᶜziblik

On binden ibâret olan musâlaha şurûtunu okudunuz mu? Hiç böyle tuhaf şey olmaz. Zâhir hâlde (Belfort) kalᶜasından mâ-adâ (Alsace) kâmilen ve (Lorraine) in bir humsu Almanya'ya terk olunuyor. Lâkin Almanya'nın kangı parçasına ilhâk ediliyor? Orası biraz müşevveş. Çünkü her ne kadar müttefika-i Almanya denmekte ise de el-yevm ittihâd-ı milliyyet mefkud. Meselâ bizdeki Rum Ermeni Yahudi ve emsâli bir takım milel-i muhtelifenin Osmânlılığa tefrika verircesine her birerlerinden meşhûd olan istiklâl-i milliyyet dâiyeleri gibi Bismarck'ın dâire-i ittihâda alarak yek-vücûd ettim zanneylediği Almanyalılar beyninde dahi istiklâl efkârında Prusyalı Bavyeralı Badenli ve Württembergli bir takım büyük milletler ve küçük küçük devletler var ki her biri Fransa'dan koparılan yağlı kuyruğa diş biliyor ve iltihâk husûsunda yekdiğerine rüchân iddiâsında bulunuyor.

Hakikat hâlde şu saydığımız Almanya devletlerinin her birine müsâvât üzere hem-hudûd olan (Alsace) acaba kangısının idaresine verilmek lâzım gelir? (Belfort) bunların birini ıskata kâfî iken Paris'e girmek zevki için fedâ eylediler.

Muhârebede Prusyalılar şecî-ane harb etti denirse Bavyeralılar asker sakalığı etmediler â. Anlar da gavga ettiler.

Bavyeralılar Almanyalı ise ve Württembergliler Çinli değil â. Anlar da Almanyalı. Niçin Şu iki eyâletin vâlîliği bir Prusya prensine teslîm olsun. Niçin her yerde her zamânda her her şeyde Prusyalılar göze görünsün de sâirlerinin adı okunmasın? Almanya mı Prusyalaştı? Yoksa Prusya mı Cermanyalaştı?

Âh bıraksalar böyle fitil vere vere mâl-i ganîmet dedikleri şu iki eyâleti koyacak ve yerleştirecek bir yer bulanamayıb yine Fransa'ya iâdeye Almanyalıları mecbûr edeceğime söz veririm!

Papa ve İspanya Kralı Birinci Amedeo

İspanya Kralı Birinci Amedeo İtalya Kralı Victor Emmanuel'in oğudur maᶜlûm â.

İtalya Kralı Victor Emmanuel kilise yaᶜnî Papa'nın düşmenidir. O da maᶜlûm. Papa kiliseye riâyetsizliğinden dolayı Victor Emmanuel'i aforoz etti. Bilirsiniz.

Aforoz denilen şey pederden evlâda da intikâl eder imiş.

Binâen aleyh İspanya gibi kötülük müteassıbı bir devletin kralı aforozlu olmuş oluyor.

İşte bunun üzerine Papa geçende Kral Amedeo'ya "Hükûmet-i rûhâniyye kendisini tanımak için böyle aforozlu bir babanın evlâdlığından sarf-ı nazar ederek fî-maᶜbed Victor Emmanuel'i baba tanımaması lâzım gelir" diye haber göndermiş. Tuhaf değil mi?

Bir adama "Sen babanı tanımayacaksın" denmek ihtimâli olduğu hâtıra gelir şey değil! Ne demek? Ben babamın oğlu olmam da gökden zenbîl ile mi inerim? İşitilmiş şey değil! Zavallı İspanyalılar! Bu kadar taassubla berâber lâ-yuhtî cenâblarının mazhar-ı kîn ü gazabı olmak!... Bu âlemde artık neye güvenmeli? Vâh? Vâh müşkil bir hâl! Meğer ki rûhâniyet Hazreti Îsâ bil-fiᶜl yardımcıları ola.

Bunamış Kocakarı Bu Ya!

La Turquie Gazetesi geçen hafta bir bend neşr etmiştir ki efkârının ulviyyetini yaᶜnî âlem-i hâbda bile umûr-i hayriyyeyi mütefekkir olduğu cihetle mevhibe-i maᶜneviyyeye mazhar olageldiğini tasdîke kâfîdir. Efkârı şu meâldedir:

"Fransa'nın muhârebe-i hâileyi ber-taraf etmek için ihtiyâr ettiği bâr-i külfet tâkat-i beşeriyyeyi tak edecek derecededir. Bu bârın tahfîfi ise milletlerin mürüvvet ve âtıfetine tevakkuf eder. Yaᶜnî şunu demek isteriz ki her bir millet derece-i servet ü iktidârına göre Fransa'ya nakden iâne edip Almanya'nın mutâlebe eylediği beş milyar frankı te'diye ile Fransa'yı kurtarmalıdırlar."

İşte bu gazete bu bendi neşr ettiğinin ertesi günü hâbda bî-dâr oldukda Amerika'dan şöyle bir telgraf geldiğini görür;

"Fransa'yı dûçâr olduğu bâr-i azîmden kurtarmak üzere burada iâne cemᶜiyyetleri teşekkül eyledi" ve ânın üzerine şu mütâlaayı îrâd eder:

"La Turquie efkârımın ulviyyetiyle yaᶜnî Amerikalılar gibi azamet ve sahâvet ile meşhûr ve maᶜrûf bir halkta ancak müşâhede olunabilecek efkârın kendisinde dahi cilveger zuhûr olmasıyla bahtiyârlığı mefharen iᶜlân eyler" ve bu fikr-i mahsûsun ne sûret

kesb edeceği merakında bulunduğunu dahi ilâve-i makal eder.

Gelelim bu fikrin fi^{c}liyyâtına: Bir iâneye kim girişecek? Haydi aşağıdan başlayarak yukarılıyalım. Yunan halkı mı? Bize kalırsa ânlar vazîfe-i muâveneyi bedenen îfâ ettiklerinden şimdi de bedelen tekrarına kadir olamazlar. Yok eğer Yunanlılar da La Turquie gibi erbâb-ı azamet ve sahâvetten ise âna diyecek yok.

İtalyanlar mı? Hâlbuki ânlar Papa'nın idâresini der-uhde ettiklerinden dolayı muhtâc-ânedirler. Olmasalar bile bir vakit kendilerini yoktan var etmekle berâber bil^{c}âhire varlığını yok hükmüne getirmeğe çabalayan Napolyon'un hatâyâtından tevellüd eden mazarrâtın def^{c}ine mi çabalayacak? Aklımız ermez!

İspanya mı iâne edecek? Hâlbuki şikâk ve keşâkeşle meşgûl ve âdetâ birbirleriyle muhârib bir millet ism-i bî-müsemmâ hükmünde olan İspanya hazînesinden bir torba para alıp da (Pirene) dağlarının üzerinden Fransa'ya mı saçacak? Saçmak şöyle dursun yeni kralları olan birinci (Amedeo'nun) matbah masârifinden olsun iğtinâm etmek için ne tedbîr ittihâz edeceklerini bilemiyorlar.

İngiltere mi? Bu millet hâl-i âşinâlıktan ziyâde hesâb-şinâslıkta mâhir ve nefslerine muhabbetle müştehir olduklarından, La Turquie'nin bu rü'yâsı taşa nüfûz etse bile ânların kalbine yol bulamaz.

Avusturya ve Macar mı? Vâkıâ bunlar mukavaleli iâneden bir vakit de çekinmez olduklarından bir kaç karamîc verebililer. Lâkin bir (Sadowa) muhârebesi daha vuku^{c}unda öbür seferki gibi yalnız bırakmayacaklarına La Turquie kefâlet ederse.

Almanlar mı? Bunlar istedikleri tazmînâtın fâizini dahi musirr-âne taleb ederler.

Şu kadar var ki Courrier muharrirlerinden Mösyö Brunswick ile Friznick Alsace ve Loren'in zabtından dolayı yeni Alman ve fasâhat-ı lisân ile müşârün bi-l-benân bir hatîb-i mu^{c}cize-gû olmalarından belki birer nutk-i belîğ îrâd ile fâizin fâizinden bir mikdâr şey terk ettirmeye muvaffak olabilirler. Buna da Bismarck ber-hayât oldukça söz veremez!

Rusya mı? Vâkıâ bu millet-i saf-dil böyle bir iâneden kaçmaz ise de ne çâre ki Prens Gorçakof Mösyö Bismarck'la hem-meslek ve amm-zâde olmasından dolayı bi-t-tab^{c}i ekmediği yerden biçmek tarafındadır.

Osmânlılar mı? Bunlar ilcâ-i zamân ile dûçâr oldukları düyûnu tesviyeye sâî iken başkasının borcunu tahfîf için kendi borçlarını taz^{c}îf etmek fikrinde bulanacak kadar

sahâvetin maᶜnâsını yanlış anlamamışlardır.

Burada La Turquie'nin iki mürâcaat-gâhı kaldı ki biri Çin Hükûmeti diğeri İran'dır. Belki ânlara vukuᶜbulacak niyâz ve istirhâmından istifâde eder.

Leylek Gazetecilere Edebsizlik Getirmiş!

9 numrolu Diyojen'deki burun bendinde "Ermenilerce burun milliyetin âsâr ve alâyim fârikasından gibidir" demişidik.

Bu burun bendi kendini bilen zevâtı kırâatıyla mütelezziz eylediği misillü "Manzûme-i Efkâr" sâhibi Baron Panosyan'a yaᶜnî yalnız medeniyyet ve terakki kelimelerini diline vird etmek ahlâk-ı hasene ve terbiye sâhibi görünmek için kifâyet eder zuᶜmmiyle burnunun ucundan ilerisini göremeyen bî-izᶜâna dahi ol kadar te'sîr etmiş ki taᶜrîf kabûl etmez. Acaba Panosyan Ahbâr'ın burnu hilâf-ı âde küçük müdîr ki milleti içinde hecîl ve rüsvâ olmuş gibi Diyojen'e bu kadar hiddet ü şiddet göstermiş? Eğer bu hiddet böyle bir maksada mebnî yaᶜnî kendini temize çıkarmak mütâlaasına mübtenî ise doğrusu çok büyük yanlış etmiş. Zirâ edebsizlikte o derece ileri gitmiş ki nâmûs-ı ebeveyni hakkında efkâr-ı âmmeyi teşvîşden kurtaracak yerde bilᶜakis asâletten mahrûmiyyetini isbât ve te'yîd eylemiş.

Vâh Vâh! Teessüf olunur ki Ermeni Milleti gibi âlem-i medeniyyet ve terbiyeye şeref vermiş bir millet-i cesimenin idâre-i efkârına muayyen evrâk-ı havâdis sırasında Panosyan gibi terbiyesiz echel bir herifin gazetesi bulunuyor.

Nâmûs ve terbiyeden başka gayret ve hamiyyet-i milliyye hasâil-i cemîlelerinden dahi ve derece-i mahrûm ve bî-bühredir ki "Sadâ-yi Hakikat vâsıtasıyla milleti aleyhine kendi gibi hamiyyetsizler tarafından gelen taᶜrîz ve hakâreti menᶜe çalışması hiç olmazsa gazetecilik kâh sükût ile ve kâh mutâlaât-ı riyâkâr-âne ile tervîc edip öyle bir millet-i cesimeye mensûb olmak liyâkat ve istihkakından asâleti gibi mahrûmiyyetini meydâna koymuştur. Böyle bir herife artık insan nazarıyla bakılır mı?

Mâdem ki hilye-i girân-bahâ-yi insaniyyetten ârîdir. Diyojen her sûretle merkumun seng-i taᶜrîz ü tahkîrinden berîdir. Çünkü hakâret hem-cins ve akrândan gelirse vâkiᶜ ve müessirdir. Yoksa hayvân insanın nâmûs ve vicdânı hakkında müessir bir fenâlık etmeye gayr-i muktedirdir.

Bir Zât Tarafından Gelen Varakadır

Diyojen! Meğer sen de hatâ edermişsin. Fenerini niçin bıraktın? Aradığını bulamazsın zannetme. Hakâyık matbaasına git. Orada biri peydâ olmuş. Sanıyorum beğeniyorsun. Çünkü sözlerine bakılınca insaniyyetin fevkinde yâhûd dûnunda veyâhûd hâricinde bir şey görünüyor.

Bu mâ-fevk yâhûd mâ-dûn veyâhûd (Yanlışsa maᶜzûr ola) mâ-hâric (Bir varmış bir yokmuş) der ki; Mısır'da bir herifin pamuk temizlemeye mahsûs bir makinesi varmış. Mîrîye resimden borçluymuş âna karşılık makineyi zabt etmişler. Çünkü edevât-ı zürrâᶜın tekâlîfe bedel zabt olunmaması destûrda musarrah imiş. Orası lâzım değil. Sonra herif İspanyalı çıkmış dünyada bir de "Hükûmet-i Mısriyye" derler bir şey varmış *İspanya Devleti* ki hakikaten mevcûddur. O Mısır Hükûmetini ki Mâ-Hâric Hazretlerinin mevhûmâtındandır protesto etmiş şöyle olacakmış böyle gidecekmiş der ki. Demişdin ya. Ne der ki. Şunu der ki (Ya biz üslûb-i muâmelât-ı hükûmâtı başka türlü anlıyoruz).

Mes'ele anlıyoruz kelimesinde. Yoksa yalnız başka türlü taᶜbîrine kalsa tarafımızdan beş milyar şübhe mi fedâ olmasın.

Yine der ki; (Veyâhûd münâsebât-ı hükûmât mes'elesi henüz hallolunamamıştır) Mısır'a hükûmet denilebileydi o vakit münâsebâtı düşünebilirdik. Her ne ise Mısır'a galibâ vilâyet derlermiş yâhûd eyâlet. Diyojen (Hakîm dedikse darılma feylosof demek istedik. Yoksa Türk mektebinde Fransızca tahsîl-i tıbb ettim diyen he ile hekîm demek istemedik) ben şimdi Mâ-Hâric Hazretlerinin hukuka ukuka dâir olan efkâr ve etvârını muhâkeme etmek istemem. Sen fenerle Fener'de yâhûd kırâathânelerde gezdiğin zamânlar bunları görmüşsündür gecikse de hâtırından çıkmaz. Şunu derim ki o yine der ki (Kangı kaideye sığar ki Hükûmet-i Mısriyye'nin bir me'mûru aleyhine daᶜvâ edilsin) başka bir şey demem. Lâkin kangı kaideye sığar ki bu memlekette hükûmet Hükûmet-i Pâdişâhî'den ibâret iken bir vilâyetin idâresine (Bilmeyenler lûgatlara mürâcaat etsin maᶜnâlarının farkını anlar) hükûmet denilse bu taᶜbîr acaba o idâreyi ibtidâ teşkîl edenler zamânında câiz görülür müydü? Saçma bu ya Mahmûdiye Kantarası Azîziye Kumpanyası'na (Nâm-ı diğer Posta-i Hıdîvîye) benzer mi?

Yine der ki; (Şarkta mahâkimin sû-i ahvâlinde bahs olunuyor) Şarkta mahâkimin sû-i ahvâlinde bahs eder adam aranırsa birinci derecede Mâ-Hâric Hazretlerini buluruz. Sevâbıktan katᶜ-i nazar yalnız mevzûᶜ-i bahs ettiğimiz bende de hayliden hayli taᶜrîz mi diyelim zarâfet mi diyelim hâsılı bir şeye benzemez şeyler görülür.

Yoksa Diyojen Efendi sen fenerini eline al Hükûmet-i Seniyye'nin (Aliyy-i kavl-i

Hükûmet-i Mısriyye'nin değil) mahkemelerini gez kanûn görürsen ânların icrâsına muktedir zevât görürsen bunlar noksân ise düşmenlerin nerede kalır? Devlet-i Aliyye dostlarının mahkemeleri bile pek mükemmel değildir.

Diyojen Efendi ne buyurursunuz? Biz meselâ mürüvvet eder veyâhûd bir zarûrete düşer de bir Avrupalıya mümâşât-kârâ ne muâmele olursak şarkın ıslâhından filândan katᶜ-i ümîd etmeli imiş (Hayır hayır Hükûmet-i Mısriyye hukuk-ı sarîhasını elbette vikaye eder) imiş. Biz kim Hükûmet-i Mısriyye kim oluyor? Hukuk-ı sarîhası ne demek? (Hukuk ve vazâif umûm ve husûsun lâyıkıyla taayün "yâhûd taᶜyîn" ve takarrür etmesini muktezî zamânlarda) imişiz. Ya Mâ-Hâric Hazretleri umûm ve husûstan da mı hâricdir ki bu kaidesine riâyet etmiyor?

Ey Diyojen Efendi yine tekrâr ederim fenerini eline al bütün dünyayı dolaş. Şu sözün fâilinden başka insaniyyetin mâ-dûnunda yâhûd mâ-fevkinde veyâhûd hâricinde birini bulabilirsen ânın bulamazsan bunun yakasına yapış beğenmezsen fenerini söndürüp fıçına çekilmek yine yed-i ihtiyârındadır.

Bir Tezkire

"İnsan âdetâ ittibâᶜa mecbûr mudur değil midir? Her kime sordumsa bir sağlam cevâb alamadım. Kendi zihnimde de bir maᶜnâ veremedim. Mecbûr değildir dense âdât olmak lâzım gelir. Mecbûrdur dense sen niçin âdâtın hilâfı fıçı içinde yaşıyorsun? Cevâbını isterim safsata yok mu?"

Bu herif zorlu! Olur olmaz çene haffâflığına gelmeyecek. Cevâb istiyor. Başka lâkırdı yok. İşte gördün mü gazeteci olacak adamı? Panosyan Ahbâr aftos piyoz?

Şimdi buna merâm anltacağım diye uğraşmalı. Ne güç şey! Her kim sevâbına benim tarafımdan bir cevâb-ı müskit verip de beni şu belâdan kurtarır ise doğrusu minnetdârı olurum.

Merak ve Meraklı Adamlar

Meraklı adamlar merak hakkındaki zuᶜm ve tasavvurlarına bakılınca mütehâlif-ülefkâr bir çok kısımlara münkasem olarak bunların her birinde merak bir nevᶜi nâmûstur. Mesalâ Diyojen Mösyö Gianpietrie ile pâ-dâşlarına burada vazᶜına muvaffak oldukları esâs-ı medeniyyet bizce kifâyet edeceğinden artık kendilerinin memleketlerine avdetleri lüzûmunu anlatmayı nâmûsuna âid bir vazîfe addeylediği misillü.

Esprit Gazetesi Hırıstiyânlar için yeni bir dîn mûcidi olmasıyla Katolik tarafdârı görünmez ve ale-l-husûs Hazret-i Îsâ vâlidesi Meryem'in hâl-i bikrinde dünyaya geldiği gibi Hazret-i Meryem'i dahi vâlidesi Anna bâkire olduğu hâlde doğurmuş olduğuna îmân ve iᶜtikad olunması hakkında Papa'nın sâdır olan irâde-i lâ-yuhtî-ânesini halka tasdîk ettiremez ise.

Bir tâcir izhâr-ı iflâs eder ise.

Misâilidis Çorbacı doksan dört lira borcu veremez ise.

Bir kapudân gemisini karaya düşmekten kurtaramaz ise.

Bir avukat der-uhde eylediği daᶜvâ hakkında niyet ve tasavvuru hilâfında hüküm giyer ise.

Bir gardiyan muhâfazasına me'mûr olduğu mahbesdan mahbûs kaçar ise.

Bir gazeteci gazetesi satılmaz ise.

Bir aşçı pişirdiği yemek yenmez ise.

Bir moda madaması pencereden şinivensiz görünüyor ise.

Byzantis Gazetesi sâhibi Ksenis Efendi matbaasında her vakit yeni hurûf bulunmaz ise.

Maᶜhûd Neologos Gazetesi muharrirlerinden Gözlüklü Vutiras Çorbacı yakında teşkîl olunacak ruhbân cemᶜiyyeti tarafından Bulgarlara hakk verilecek olur ise.

Bir gazete müşterîsi abone olduğu tarîhden lâ-akall altı ay mürûr etmeksizin kendisinden gazete bedeli istenir ise.

Bir mukallid tiyatroda icrâ-yi sanᶜat eylediği sırada ıslık çalınır ise.

Güllü Agop Efendi her ahşâm tiyatrosunu sardalya fıçısı gibi dolu görmez ise.

Bir mösyö madamasını bir adama mektûb yazar görür ise.

Bir kokona modası geçmiş fistan giyer ise

Nâmûs ve iᶜtibârına halel gelmiş iᶜtikâd eder.

Âtîdeki iki suâle muvâfık ve münâsib bir cevâb bulanlar zâten müşterîlerimizin idâdına dâhil ise abone müddetlerine üç ay zammolunacak ve hâricden iseler üç aylık Diyojen ikrâm olunacaktır. Ve bundan sonra bu şart dâhilinde olarak sırası düşdükçe yine bu misillü suâller îrâd edilecektir.

İkiyüzlü bir kumaşın bir yüzü "Mertebânî" olursa öbür yüzü ne renk olmak lâzım gelir?

İki yüzlü bir levhanın bir tarafında "Safâ-nazar-ı âşık" ibâresi olursa diğer tarafında ne yazılmış olmak îcâb eder?

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tab^{c} olunmuştur)

Numro 12 Pençşenbih 11 Mart sene 1286 İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmiᶜ Câddesinde vâkiᶜ Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Mevsûk-ül-kelim bir zâtın ifâdesine nazaran Baron Panosyan dünyaya deldiği vakit rahmetli pederi necl-i necîlinin burnu gayet küçük olduğunu görerek pek çok ağlamış imiş!

Serî-ül-infiâl veyâhûd Buluttan Nem Kapan Kimseler.

Sürᶜat-i infiâl ne kusûrdur ve ne de kabâhattir. Buna olsa olsa bir insanın hilkatinde hiffet ve istiᶜdâd ıtlak olunur.

Sürᶜat-i infiâl şiddet-i hiss ve istiᶜdâd emâresi olup bu da bir küçük hatânın zihinde iᶜzâm ve mübâlağasından vukuᶜ bulmuş veyâ vukuᶜ bulacak veyâhûd vukuᶜ bulması muhtemel bir yolsuz hareketin yâd-ı dâimîsiyle hâsıl olan helecândan ibârettir.

Sürᶜat-i infiâl eğer bir sebeb-i mâzîye müstenid ise nedâmet veyâhûd ıztırâb-ı derûn maᶜnâsını mutazammın olur. Farkları şudur ki nedâmet vukuᶜbulmuş bir yolsuzluğun eseri ise sürᶜat-i infiâl melhûz iken vukuᶜbulmayan fenâlığın yâd ve tahatturundan hâsıl olan helecândır. Bu helecâna nedâmet-i hafîfe ıtlakı dahi câiz olabilir.

Nedâmet yalnız mâzîyi mutazammındır. Sürᶜat-i infiâl yaᶜnî buluttan nem kapmak ise mâzî ile hâl ve müstakbel için cârî ve vâkiᶜdir. Buluttan nem kapan adamın dâimâ kulağı kirişte dir. Böyle adam birinin kendi hakkında gösterdiği muâmelenin veyâhûd kendinin bir diğerine karşı olan hareketinin kıymet ve derecesini zihninde iᶜzâm ede ede ya sezâ-yi istihzâ-i evzâᶜ ve etvâr peydâ eder veyâhûd her şeyde hikmet tasavvuruyla hâce-i dânâ geçinen sükalâ silkine girer. Bu bilgiçlik buluttan nem kapma ile tev'emdir.

Nâdiren bilgiç serî-ül-infiâl olmaz ama serî-ül-infiâller dâimâ bilgiç olur.

Bu bâbda efkârımızı iyice tefhîm için baᶜzı misâl îrâd edelim.

Bir münâsebetsiz hareket etmiş adam her yapılan şeyi ve her işittiği sözü kendi münâsebetsizliğini îmâ için yapılıyor ve söyleniyor zanneder. Niçin? Çünkü gerek ihtiyârıyla ve gerek istemeyerek yaptığı münâsebetsizlikten şiddetle müteessir olmuş.

Buluttan nem kapanlar ettikleri hatâyı pekâlâ bilirler ve mübâlâğa ederler.

Çelebi Misâilidis pekâla bilir ki gazetesini pek bayağı adamlar okur. Lâkin kendisine bakkallardan bahsedilse hiddet eder.... Çünkü bulluttan nem kapar.

İstanbul gazeteleri bir mâdde-i mühimme üzerine yazdıkları bende taᶜrîz edildiğini görseler muᶜterizin hasm-ı cânı olurlar. Niçin? Çünkü o mâdde üzerine serd ettikleri mütâlaât ve efkârın istikamet ve sıhhatinde kendileri de tereddüd ve iştibâh üzeredirler. Ve yazdıkları mücerred-i nümâyiş ve izhâr-ı maᶜlûmât içindir.

Niçin baᶜzı gazeteciler Diyojen'in ettiği istihzâda haklı olduğunu görüp be-hakk taᶜrîz edecek bir tarafından tutmak istedikleri hâlde ellerine bir ipucu geçiremediklerine hiddetle şahsiyyâta girişirler?

Çünkü Diyojen'i kendileri gibi hatâ-yi mücessem kıyasıyla gösterdikleri mukabele-i bed-hâhhânenin hâvî olduğu azviyyât-ı mütehayyile ve bâtılaya sebeb verilmiş ve hem tasavvurî serî-ül-infiâller hakkında olan hükmünü icrâ ederde cür'etlerinin isâbeti musaddak olur hayâl-i fâsidinde bulundukları içindir.

Meselâ biri güzel gözlü diğeri şipel gözlü komşularımın hakkında birinin bir gözü yok diğeri bütün bütün kördür diyecek olsam acaba kangısı alınıp hiddet eder? Elbette şipel gözlüsü...

Buluttan nem kapan zevât-ı kirâm hazarâtı şurasını bellemelidirler ki sürᶜat-i infiâl isnâd olunan kusûr ve kabâhatin kendilerinde vukuᶜunu tasdîk etmektedir.

Tersine Terakki!

Âlem-i medeniyyete ibtidâ-yi duhûl-i esbâb ve şerâitinin en birincisi bol şalvarı çıkarıp dar pantolon giymektir. Çelebi Misâilidis ve Baron Panosyan gibi.

İbtidâ-yi emr için şu tebeddül büyük terakkidir ki ehemmiyyeti cây-i inkâr değildir. Zirâ efkâr-ı amîka ashâbı evvelî bol şalvarlar içinde gaib olup göze görünmez idi.

Medeniyyette kesb-i kemâl etmek ise başına bir üstüvâne koymaktan ibârettir.

Eğer içi boş ise bundan aʿlâ şey olmaz. Zirâ asrın âsâr-ı nefîse ve nâdiresini vazʿ ve hıfzedebilir.

Burnunda veyâhûd boynunda asılı bir gözlük medeniyyette tekmîl-i nüsha ederek hâce çıkmışlara mahsûs diploma demektir. Çünkü dört gözle elbette burnunun ucundan ilerisini görebilir. Böyle medeniyyetin mahsûlât-ı nâfıası kabil-i tahdîd ve taʿyîn olamayıb maa-hazâ bir kaçından bahs edelim.

Medeniyyet görmezden evvel refâh ile taayyüş olunur ve herkesin kazancında bereket görülür idi. Şimdi gayet müşkilât ile ve tekmîl kazandığını veyâhûd kazanamadığını sarf ile geçiniliyor. Sefâhat bir tarafa havâyic-i zarûriyyeyi tedârik ve istihsâlde bile kudretsizlik görülüyor.

Evvelleri ipek veyâhûd çuka giyerler idi. Yine herkesin sandığında bir kaç kat elbise bulunur idi. Şimdi pamuk ve yün giyiliyor. Öyle iken yedek elbise sâhibi nâdir bulunuyor.

Evvelleri akrabâ ve ehibbâ kemâl-i meserret ile daʿvet ve kabûl olunur ve ziyâdece kalmaları ricâ ve ısrâr edilir idi. Şimdi bunların huzûrlarıyla bî-huzûr olunuyor. Kabûl lâzım gelse bir taraf için râhatsızlık diğer taraf hakkında mütâlaasızlık görülüyor.

Evvelleri esnâf sanʿatı sâyesinde para kazanıyor idi. Şimdi sanʿatı bir tarafa her ne sûretle olursa olsun kazanmak istiyor ama uyduramıyor.

Evvelleri Türkler bir takım ihsânın habs ü zabt eyledikleri akçeleri bir vesîle ile meydân-ı tedâvüle çıkartıp muâmelât-ı nâsı teshîl ederler idi. Şimdi Türklere bedel bu hizmeti Frenkler görüyor ama muâmelât-ı nâsı teshîl etmeyip bilʿakis tasʿîb ediyor.

Evvelleri Türkler bir Frenk metâʿı istiʿmâl edecek olsalar günâh işledik zannederler idi. Şimdi Frenkleri bi-n-nefs istiʿmâlde be's görmediklerinden başka kendi memleketleri mahsûlünü istiʿmâl etmeyi ayıb görüyorlar. Ve gide gide dûçâr-ı fakr u ıztırâb oluyorlar.

Evvelleri Türkler edîb ve mihmân-nüvâz ve sözlerinin eri idiler. Şimdi şu evsâfın zıddıyla tahliye-i zât ediyorlar.

Evvelleri kadınlar kocalarına itâat eder ve kocalar da karılarını sever idi. Şimdi karılar kocalarını kulaklarından tutup istedikleri tarafa çekiyorlar. Kocalar da sakallarını karılarının ellerine verdiklerinden dolayı yalnız döğünüp için için âh ediyorlar.

Evvelleri delikanlılar bir karı besleyecek kadar geçinecek peydâ ettikten sonra beğendikleri ve istedikleri karı ile akd-i izdivâc ederler idi. Şimdi bir parası olmayan gençler kendilerini besletmek için zengîn karı arıyorlar.

Evvelleri kızlar kocaya varıncaya kadar erkek yüzü görmezler idi. Fakat hiç biri evde kalmayıb kocaya varır idiler. Şimdi seyir yerlerinde ve evlerinin pencerelerinde erkeklere görünüyorlar. Lâkin koca bulamıyorlar.

Evvelleri kızlar evlerinde giyeceklerini iᶜmâle çabalarlar idi. Şimdi borç ederek tedârik ettikleri moda elbiseyi istiᶜmâle çabalıyorlar.

Evvelleri erkekler çocuklarının terbiyesiyle uğraşıp kendilerine geçinecek sermâye bırakmaya çabalarlar idi. Şimdi karılarının tezyînâtını modaya tevfîke çalışıyorlar. Lâkin âna da muvaffak olamıyorlar.

Evvelleri...

Şimdilik bu kadarı kifâyet eder.

Medeniyyet yolunu tutalı daha ne oldu? Bu kadar terakki az şey midir? Ama bana barbar diyecekler imiş. Desinler. Bakkal kasap medeniyyet almıyor. Para istiyor para! Para! Para!

Paran var mı? Medenîsin! Hüner ve maârifden behre-dâr mısın? Medenîsin! Bu iki şeyden mahrûm isen vây hâline!

Bursa'dan Mektûb

9 numrolu Diyojen'de münderic "Burun" bendi ile zîrindeki iᶜlânı gördük. Keşkî görmeye idik! Çünkü bizim Dudu ile benim Bursa'da enf-i zü-l-insanlıkla şöhretimiz olduğundan mezkûr bendi gördük göreli râhat ve huzûrumuz münselib oldu. Münselib oldu ama Manzûme sâhibi Panosyan Beyefendi gibi tehevvür ve şiddet göstererek veyâhûd külhen çapkınlarının "Bu burun burun mudur delikleri furun mudur" şarkısını çağırarak sokak sokak ardımız sıra dolaştıklarına hiddet ederek münselib olmadı. Ândan yana emîn olunuz. Yalnız karı koca her gece sabâha kadar burun gavgası ettiğimiz için bî-huzûruz. Meselâ:

- Zo! Diyojen burun demiş ise zannedersin ki senin burnundur? Fikrine durup sakayım! Bilmezsin ki hayların içinde "Minc Kît" derlerse benden başka yoktur?

- Çe Ahbâr yanlış edersin "Minc Kît" derlerse sanorsun ki sensin? Seninki çekme burundur ne. Benim burnumu görmezsin ki bir adamın (ensesinden) gider ise (mim) mek arşın uzak olmasa burnumun (herifin ensesine) dokanmış eder.

Beni dinlersin? Bu hafta İstanbul'a gideriz. Diyojen'e sorar öğrenmiş ederiz.

Diyojen vapur nolu (Kaydar) para vermiş edeceğini bilsem dükkânı Bedros'a ısmarlar ısmarlamaz şıp diye İstanbul'a gideriz ama bu burunlar olmaz dediyse ne yapmış ederiz?

- Zo! Benimki para eder dersem inanmazsın ne ?

- Ya Diyojen küçüktür dedi para vermediyse?

- Küçüktür dediyse benden al!

- Dün inc önüne inci dos? Olsa bile sen burnundan kıl aldırırsın ki bana para veresin?

- Zo Panosyan Ahbâr'ın familyasından birinde alacağın varsa unuttuk? Kaç ki İstanbul'a gidersek sanorsun ki bu sefer köpoğlunun herifinden hakkımızı almayız.

.....
.....

-A safates helk da! Çi ki vur as Kaydar a nemitin es! Hiç o familyadan para alınır? Ben çoktan kendisine bahş etmişim. Şimdi Diyojen para vermiş ederse bundan iyi ne istersin ki?

Hâsıl her gün her gece böyle gavgaların ardı kesilmiyor. Amân Diyojen! Bize bir cevâb gönder. Benim burnumun ucun sekiz santimetre uzunlukta aşağı doğru sarkıktır. Dudu'nun burnu da ol kadar uzun ise de yukarı doğru yüksektir. Acaba para eder mi? İşettiğime göre İstanbul'da gereği gibi hürmetli burunlar varmış. Ânın için cesâret edemiyorum. Ânların yanında para etmezsem sonra "Hümhüm ile Burunsuz biribirinden uğursuz" diyerek beni de Panosyon Ahbâr'ın yanına çekersin diye korkuyorum. Cevâbına muntazırım. Bâki duâ.

Bursa'da Ispanakçı Mahallesi'nde

Sâkin Bornazyan Hümhüm Bedros

Beyoğlu Lâklâkıyyâtının Aks-i Sadâsı

Ben hâlâ inanmak istemiyorum ama. Bi-z-zât müşâhede etmiş olan ba^czı ahbâbımızın ifâdâtına bakılırsa gûyâ geçen hafta içinde bir gün Galata Köprüsü öğleden akşama değin ya^cnî altı sâat açılmamış imiş! Eğer inanan varsa aşkolsun! Mu^czibin biri âtîde muharrer olan mes'ele-i mu^ctenâ-bahânın hallini Diyojen'den taleb ediyor.

Hamalların bakır onluğa olan rağbet ve muhabbetleri ma^clûmdur. İki hamal köprüden mürûrlarında bir tek onluk kâr etmek için yekdiğerinin bârına katlanır ya^cnî sırtına binerse köprü me'mûrlarının yirmi para taleb etmeye hakları var mıdır? Zirâ bir adam ağırlığında veya daha ziyâde sıklette yük yüklenmiş bir hammaldan on paradan ziyâde almıyorlar!

Doğrusu halli müşkil mes'ele! Bunu bilmeyecek ne var? Sırtında yükü olan bir hamal köprüden öbür yakaya mürûra mecbûr değil mi? Arkadaşını yüklenmiş hamal dahi köprünün yarı yerinde veya me'mûrların nazarından tebâûd eyledikde sırtındaki yükü mâşıyen ale-l-kademî hâline koyup hem bakır onluğu hem de yarı yolu kazanır.

- Pekî ama hamal îmânım hakkı için indirmem ve indirmek niyetim yoktur diye köprü me'mûrlarının huzûrunda yemîn ederse?

- Hayır efendim dîn bahsi başka para bahsi başka köprü me'mûrları bütün bütün başka hele bir köprü me'mûrunun yemîn etmemek de hakkı vardır. Çünkü orası mahkeme değildir.

- Pekâlâ! Böyle olunca bîçâre hammala da acımak lâzım gelir bak herif on paranın hâtırı için altmış okkalık arkadaşını sırtına yükleniyor. Eğer herifin beş on adım ileride yükünü sırtından indireceğini bilirlerse me'mûrun biri herif köprüyü tecâvüz edince kadar ya^cnî öbür başa dek ardı sıra gitsin ve yolda indirecek olursa men^c etsin.

- Bu da iyi ya o aralık köprü açılıverirse sâir hamallar gibi bu da yükünü indirecek değil mi?

- Evet. Elbette indirecek.

- Bunun yükü sâir yüklere makis mi? Bu âdetâ hamûle-i seyyâre. Herif arkadaşının sırtından indiği gibi gezmeye başlar. Köprüyü eskitir. Belki de bir aralık galabalığa sıkışıp arkadaşını yükten kurtarır. Böyle şey olmaz denemez.

Taksim'de vâkiᶜ "Para ile girilir" Millet Bahçesi'nin masârifi îrâdıyla tekabül edemiyor imiş! Vah vah sakın bu da Terakki'nin şârivârîsi gibi kapanmasın?

Esprit Gazetesi bir kuvvet-üz-zahr daha peydâ eyledi. Yaᶜnî Cenâb-ı Hakk ile Papa'nın mâbeyninde bir iktidâr-ı uhrevîyi hâiz bir azîz daha keşf etmiş. Bu azîz Hazret-i Meryem'in zevci "Zuᶜm olunan" Saint Joseph imiş. Ve Papa Cenâblarının bir irâde-i lâ-yuhtî-ânesiyle kilisenin mâhîsi olan ve Victor Emmanuel'in hakkından gelmek için kiliseye bunu hâmî-i mutlak nasb eylemiş.

Altıncı Dâire bu sene Beyoğlu balo ve gazinolarıyla derneklerinden üç yüz bin guruş kadar vâridât hâsıl etmiş iftirâ etmiyorum ya defterlerinde yeri var. Allah kâr açıklığı versin! İşte medeniyyetin birinci semeresi iktitâf olunmaya başladı.

Esprit Gazetesi dişçiliğe başlamış ve diş çıkarmak için bu kere keşf ettiği bir yeni usûlü ve dişlerinin fevk-al-âde güzel olduğunu uzun uzadı taᶜrîf ediyor. Dişlenmek ârzûsunda olanlar merkez idâresine mürâcaat eylesin. Beyoğlu'ndadır. Âferîn be! Biz ise papaz gürûhunu yalnız ahretce olan umûra müekkel zanneder idik. Meğerse dünyaca da işe yararlarmış. Hem öyle olmalı ya. Bî-çâre adam ne yapsın? Victor Emmanuel'e ettiği inkisâr bî-te'sîr kaldığını ve Fransa'nın muzafferiyyeti için zânû-be-zemîn-i tazarruᶜ olarak vukuᶜbulan ediyyesinin geçmediğin görünce diş geçirmeğe kalkışmış. Bârî emsâline ibret olsa!...

Bir Varakadır

"11 numrolu Diyojen'de iki suâl îrâd ve cevâb-ı münâsib ve muvâfık verenlere abonelerden ise üç aylık zamm ve hâricden ise üç aylık Diyojen irsâl olunacağı vaᶜd olunmuş idi. Suâllerin birincisi ki mertebânînin diğer yüzü aranıyor orasını bilmem. Ve bilmek için de yorulamam. Fakat ikinci suâlin cevâbını verebilirim.

Bir tarafta (Safâ-nazar-ı âşık) yazılı olan levhanın diğer tarafında iki kelime muharrerdir ki harf-i evvelleri (dal) ve (mim) dir. Eğer cevâb doğru ve suâli îrâd edenler tarafından kabûle şâyân görülür ise üç aylık Diyojen'i isterim."

Cevâb pek doğru ve kabûle şâyân olduğundan vaᶜdimizi bu haftadan iᶜtibâren îfâya mübâderet ederiz.

Binâenaleyh baᶜd-ezîn buna dâir başka cevâblar zuhûr eder ise ashâbının üç aylık gazete talebine hakkı olamayıb ancak hall-i müşkildeki mahâreti veya taᶜbîr-i diğerle levhanın iç yüzüne mahremiyyeti sâbit olmuş olur.

Bu günlerde fünûn-i mâliyye ulemâsının kesretle zuhûr ile gazetelerde o fenne müteallik mübâhis ile meşgûl olmalarının hikmetini baᶜzı erbâb-ı tedkîk "Bismarck'ın nukûd-ı mevcûde-i âlemin sülüsânını yalnız Fransa'dan gasb etmesinden dolayı" ahd-i karîbde vukuᶜu me'mûl olan züğürdlük âfetini şimdiden menᶜ etmek maksadına veriyorlar. Saᶜyları meşkûr olsun!

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tabᶜ olunmuştur)

Numro 13 Pencşenbih 18 Mart sene 1287 İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Şehzâde Emâretinden Mektûb Fî Gurre-i Muharrem 88

Hû Gogo Cânım

Bin iki yüz seksen sekiz senesi geldi Hû Gogo cânım

Allah cümlemize mübârek eyleye Hû Gogo cânım

Kimseyi mahkemelere düşürmeye Hû Gogo cânım

Protestodan sükustrudan esirgeyi Hû Gogo cânım

İki tane olsun gazeteci yarata Hû Gogo cânım

Panosyan Ahbâr'ın burnunu da kulağı kadar uzata Hû Gogo cânım

Hasun'u Papa'ya şîrîn göstere Hû Gogo cânım

Hakayık matbaasına biraz hevâ biraz ziyâ ihsân buyura Hû Gogo cânım

Sıhhat-nümâ'ya âfiyetler vere Hû Gogo cânım

Terakki Eğlencesi'ne rahmet eyleye Hû Gogo cânım

Cerîdeyi Türkçe eyleye Hû Gogo cânım

(Tramvay)ın bittiğini evlâdlarımıza olsun göstere Hû Gogo cânım

İstanbul'dan şose yol diye sokaklara atılan taş parçalarını kaldıra Hû Gogo cânım

Kulak kuyruk hesâbından kimseyi mes'ûl tutmaya Hû Gogo cânım

Vâlide Hânı'nda darb-zen olan eşekçilere imdâd eyleye Hû Gogo cânım

Müneccim-başı efendiyi takvîm neşr etmemek küskünlüğünden dûr eyleye Hû Gogo cânım

Yangın yerlerini direksiz desteksiz kâr-gîr evlerle âbâdân eyleye

Hû Gogo cânım

Köpekleri cüst-cû-yu menfaat edenler gibi şunun bunun ardından koşup da balığını simidini kapmaktan mahrûm eyleye Hû Gogo cânım

İstanbul'u geceleri aydınlattırıcı yangından başka bir vâsıta halk eyleye

Hû Go cânım

Bizden başka Hûy Gogoculuk edenlere oturup da sükût edecek bir mahall nasîb eyleye! Hû Gogo cânım

Mecidiyeden altından banknottan. Konsolide kuponundan. Sene başı geldi. Hiç olmazsa abone parasından. Yâhû! Eyvallah!

Kulak

"Burun" bendi baᶜzılarının hoşuna gitti baᶜzılarına da fenâ te'sîr etti. Acaba bu kulak bendi de öyle mi olacak?

Panosoğlu'nun kulakları rivâyet olunduğuna göre ol kadar uzun imiş ki yarısını fesinin içine saklar imiş. Burnu ne kadar hurde-bîn ile güç görülür derecede gayet ufak ve hurdeli ise kulakları da ol rütbe nisbetsiz büyük imiş. Sakın (Köpoğlunun herifi) İskender-i Zülkarneyn sülâlesinden olmasın?

Panosoğlu'nda asâlet çingâne evinde musandıra demektir zannederken... Kulak zihnimizi bozacak.

Gerek insanda ve gerek hayvânda burun âlet-i şâmme olduğu gibi kulak dahi âlet-i şâmiadır.

Burun birdir ama kulak ikidir. Niçin? Besbelli "Sadâ-yi hakikat" burundan girip diğerinden çıksın için.

Kadınlar kulaklarının ucunu delip bir takım şeyler asarlar... Uzasın diye olmalı. Zirâ kulağın mevzûnundan ziyâde uzununu severler.

Gürcistan ve Çerkezistan ahâlîsi muhârebede tuttukları esîrlerin kulaklarını keserler imiş. Anlaşılan bu âdet Prusya'da cârî değil ki bugün yarın yedi yüz bin kulak gittiği gibi bikrile pâk olarak yine Fransa'ya girmek üzeredir.

Şimdiki kulaklar yaradılışı gibi dosdoğru ve tastamam görülür. Eski zamânda ise kalpakların ağırlığıyla iki kat olup yarısı kadar görünmez idi. Doğrusu bu husûsta da medeniyetin ettiği hizmet cây-ı inkâr değildir.

Sizin bizim kulaklarımız böyle uzun uzadı gazeteye bend yazmak külfetine değmez. Lâkin yaradana kurban olayım ba^{c}zı kulak var ki tûlen ve arzan şâmil olduğu vüs^{c}at ve cesâmetle âdî kulaklardan temeyyüz ve teferruk ediyor. Bir adamın iki şakaklarına birer el yapıştırılmış veyâhûd değirmen katırlarının güzellikleri tersine dönmüş gibi.

Burun insanın haseb ve nesebini bildirici alâmet olduğu gibi kulak veyâhûd kulaklar - Çünkü ikisi de bir boyda olmak lâzım gelir-dahi zekâ ve dirâyetin derecesini gösterir.

Şuâra-yı Yunaniyye (Agamemnon) ve (Menelaos) ve (Priamos) gibi enf-i kebîrleri medh ü senâ eyledikleri sırada müverrihler dahi (Eflâtûn) ve (Sokrates) ve (Aristotales) gibi uzun üznlerin ve bi-l-husûs Panosoğlu'nun ceddi İskendir-i Zülkarneyn'nin şânını a^{c}lâ etmişlerdir.

İki burunlu doğmak mümkün olmadığı misillü dört kulaklı yaradılmak dahi olamaz. Lâkin tabîat iki burun kadar veyâhûd daha ziyâde kokudan aldırmak istediği mahlûkûta bir kaç burun cesâmetinde bir burun-ı azamet-meşhûn verdiği misillü fart-ı zekâ sahibi eylemek istediğine dahi başını sünger gibi bir çok kulaklarla delik deşik etmemek için âzân-ı müteaddideyi hamîr ederek bir çift ayvaz yenenîsi kadar kulak verir.

İşte bu hesâbca bir adamın kulağı ne kadar büyük ise ol kadar tabîatın ehemmiyet ve i^{c}tinâ ile vücûda getirdiği mahlûkâttan addolunabilir.

Ba^{c}zı adam var ki kulaklarını oynatır. Ben yapamam. Sen yapabilir misin Panosoğlu? Bir tecrübe et bakalım?

Kulağın cesâmet sahibinin derece-i kâbiliyyet ve zekâsı nisbetindedir. Hattâ

ekserî hükemâ ve zû-y-ül-ukulun kulakları nisâbından ziyâde pehnâver ve uzun ve nâdiren mekbûn ve ekserî müstezhez ve ses deliği çalı gibi kırçıl kıllarla mesdûd ve muhât ola gelmiştir. Kış günleri sokakta râst geldiğin feylesof-ı kamillere dikkat et başlarının şu ziynet-i safîhası be-heme-hâl boyun sargılarından uç gösterir.

İşte burun asâlet alâmeti olduğu gibi kulak dahi zekâ ve dirâyet emâretidir. Tabîat hayvânların bile en feylesofunun başını alâmet-i fârika-yi fatânet ü rü'yet olan şu iki âletin en hürmetli ve azametlisi ile tezyîn eylemiştir.

Anlıyor musun Panosoğlu?

(Şimdi buluttan nem kapanlardan bir takımının ya kulağı elinde ve ya eli kulağındadır. Uzun kulaktan elbette işitilir ya.)

Guguk!

Söylemez söylemez ama dürr-i meknûn söyler sırrına mazhar olan Panosoğlu gazetesini kuyumcu çarşısına çevirmiş. Yumurtladığı cevâhirden ba^{c}zısıyla biz de gazetemizi tezyîn ve tersî^{c} eyledik.

"Mezkûr iri burun illetine uğramış olan hayvan herif" Guguk! "Fransızca nüshasında dahi bize karşı bir çok hakaretler eylemiştir" Guguk!

"Besbelli bir yeri gicişmekte olduğundan" "Guguk!

"Sürünecek yer aramaktadır" Evet..... Uzat burnunu. Guguk!

"Acaba edebsiz Kasab" Guguk! "Bizim bu söylediğimizi cerh edebilir mi? Haşâ!" Guguk!

"Hayf ki bırakalım sâir lisânlar Türkçe hurûfla dahi öyle bir zevzek leylek" Lak lak lak lak lak! "Ve budalanın yazdıkları İslâm ahâlîsi elinde dahi lisân-ı Türkî'ye bir leke olarak" ispanak kabak! "Kesmektedir" Guguk!

"Bu edebsiz câhil insaniyyet ve medeniyyetten bî-çehre" Guguk

"Hülâsa-i kelâm aslen ve esâsen, halken ve hilkaten hayvan herif" Guguk! Guguk!....

"Öyle bir edebsize ve millet ü halk kepâzesine başka türlü ya^{c}nî insana lâyık

surette cevâb vermek donuza ilm-i mantık dersi vermeye benzeyeceğinden" Diyojen dahi Panosoğlu'na cevâb vermez.

Panosyan

İstitlâᶜ olunduğuna göre Baron Panosyan'ı hîn-i tevlîdde vâlidesi mahtûm-ı mevsûmunun burnu küçük olmasından dolayı ser-zenişe âğaz edecek olan zevcinin iknâᶜını ebe kadına havâle etmiş imiş.

İstihbâr eyledik ki Panosyan Ahbâr'ın hârik-ül-âde küçük burunlu olması üzerine (Minces Kît)[1] pederi zevcesiyle bir buçuk sene kadar taᶜtîl-i muvâneset etmiş.

Panosyan'ın derâz-gûş olması esnâ-yi velâdetinde ebesine suhûlet bahşolmuş imiş

(Ber-hurdâr osun)

Ahbâr-ı Gaybiyye

Bir vakit gelecek ki :

İstanbul sokakları gaz fenerleriyle tenvîr ve kaldırımları tanzîm ve tathîr olunup en güzel şehirler idâdına dâhil olunacak ve halk geceleri hırsızlar gibi zulmette gezmekten ve kış günleri çamur okyanuslarında şinâverlik etmekten kurtulacak.

Memâlik-i Osmâniyye'de istifâde ve suhûlet tarîkleri açılıp şimdiki yolsuzluk beliyyâtının yâd-ı te'sîri bile hiss olunacak.

Mösyö Gianpietrie bilgiçlik iddiâ eylediği maᶜrifeti bilmediği bir sanᶜat vâsıtasıyla iᶜlân etmekten zarâr edecek yaᶜnî ya ilm-i sarfa vukuf-ı dâğıyyesinden ferâgat veyâhûd bir çok maᶜlûmâta tevakkuf eden gazetecilikten mücânebet eyleyecek.

Kalpakçılarbaşının müsemmâsı gibi isim ve cismi dahi mahvolup erbâb-ı sevk şehrin her tarafına dağılacak ve memâᶜ-ül-ezdâd olan girîve meydân-ı sadâda tahavvül edecek.

Galata Köprüsü'nü vakitli vakitsiz bî-huzûr etmemek için tersâne halîcine girip çıkacak olan gemilerin direklerini indirmeye mahsûs makineler îcâd edilecek.

---

[1] Ermenice iri burun maᶜnâsına

Panosyan Ahbâr'ın mesleğiyle burnunun küçüklüğü unutulmamak için Samatya Hastahanesi ile Kız Mektebi kıyısının üzerine birer heykeli vazᶜ olunacak.

Diyojen her bâr müdâfaası müşkil taᶜrîzâta hedef olmamak için fıçısını terk ile küpe girecek.

Rasadhâne Müdîri Mösyö Kombari muharremin gurresinde endâhtına muvaffak olamadığı vakit zuhûr topuna bedel iflâs topu atacak.

---

11 numrolu Diyojen'e bir tezkire derc ederek cevâbını tarafımızdan kim verirse bizi minnetdâr eder demiş idik. Buna dâir bir zât tarafından gelen varaka zîrde derc olundu. Bu bâbda başka cevâblar dahi gelir ise sırasıyla tezkere sâhibinin nazar-ı kabûl-i intihâbına arz ederiz.

Varaka

11 numrolu nüshada münderic tezkirede îrâd olunan "Mecbûr değildir dense âdât olmamak lâzım gelir" mukaddimesi mülâzım-ı aliyy-i Hak-hâ müsellem değildir. Zirâ âdet-i ukulun hükmüyle nâsın müstemirr olduğu ve merret-en-baᶜde uhrâ avdet eylediği şeydir. Ve üç nevᶜi vardır. Âdet-i örfiyye-i âmme. Örfiyye-i şerᶜiyye. Örfiyye-i hâssa.

Örfiyye-i âmme : Cemâat-ı kesîre beyninde vâzıᶜı maᶜlûm olmayan bir örfdür ki tâife-i mahsûsaya müstenid olmayıb herkes ahz ve tenâvül eder. Edeb. İnsaniyyet. Merhamet kavâidi gibi.

Örfiyye-i şerᶜiyye : Kütüb-i semâviyye ve kavânîn-i devletin ahkâmı gibi.

Örfiyye-i hâssa : Tâife-i mahsûsa ve belki nefs-i vâhidenin ittihâz eylediği usûl ve ıstılahdır. Dar pantalon giymek. Ve hamâm aldım. Ve teşekkür takdim ederim. Demek gibi.

İşte herkes evvel ki iki âdete ittibâᶜa mecbûr olup üçüncüye ittibâᶜa mecbûr değildir. Meselâ bir kimse şütûm-i galîze gibi efᶜâl ve akvâlinde kavâid-i edebe ve iᶜlân-ı fısk gibi ahkâm-ı şerᶜe ve kânûna mugayir harekette bulunamayıb, fakat keşf-i avret etmeyerek uryân gezmeği ve menzîl tedârik etmeyip de oturmayı ihtiyâr eylediği hâlde elbise-i fâhire giymek ve konakta oturmak için icbâr olunamaz."

Beyoğlu Sokaklarında Bir seyâhat

İnsan ne acâib bir mahlûktur. Mücerred zevk ü safâ ve râhat u huzûr için yaradılmış gibi müddet-i ömrünü müşteheyâtının husûlüne sarf eder bin doksan birinci (olimpiyatın) üçüncü senesinden beri kademhade-i âlem-i şühûd olan insanların ahvâlini birer birer pîşgâh-ı nezâreye takrîb ettikçe bugünkü halkın tavrına inhimâkına mutâbık buluyorum. Müşteheyât-ı insaniyye kat'en tahallüf etmiyor. Fakat vesâit-i iştihâ-tenevvü' ve tekessür ediyor.

Bakalım şu mukaddimeden ne netîce çıkacak?

Bu gün bir takım adam görülüyor ki her birinin dolabını açacak olsak binlerce altına mâlik ve fakat borsa denilen şemâtet-serâda tezâyüd mikdârı esbâbını istihsâle sâî ve münhemiktir. Lâkin inhimâkları bir derecedeki insan mâlikle memlûku farktan âciz kalır. Evet bir adam bin altına mâlik geçiniyor fakat akşama kadar tabanı yanmış .... gibi dolanmaktan hâli kalmıyor. Şimdi sen böyle bir adama mâlik mi dersin memlûk mu?

Nihâyet bankodunu tezyîd ile memlûkiyyetini teşyîd veyâhûd "Ez bâd-i hevâ âmed ü ber-bâd-i hevâ reft" meseline mâ-sadak düşerek (Hevâdan güldür) sâikasıyla sermâye-i saâdetle berâber kendisini de gaib ediyor.

İşte bunlar hep râhat ve safâ husûlü için oluyor. Ama herkesin bir düziye ve ber-vech-i matlûb kâr ve ticâret etmesi mümkün olsa dünyada çıplak gezip aç yatmak iktizâ ederdi.

Bir takım sâhib-i gaile pederler de evlâdına ilm ü fazîlet ü ahlâk tedrîsiyle izâa-yi amâ nâzenîn etmeyi kendilerine zevk edinmişlerdir veyâhûd "Âlemde zevc için zevcesini darb ü te'dîb etmek için mûcib-i hazz ü sürûr bir şey olamaz" kavl-i sahîhine imtisâlen karılarını sopa ile taltîf ve nevâziş etmekten zevk - yâb olur nice ukalâ-yı ümmet vardır.

Hâceler. Şeyhler. Papazlar. Hahamlar rukye ve efsûn okuyup para kazanıyorlar. Bunların sermâye-i hayâtı da nüsha ve nefestir.

Hanımlar. Madamlar. Kokonolar. Dudular. Boliçeler endâm ve libâslarını tezyîn veyâhûd kendilerini temâşâ-günânın nazar-ı tahsîn ü pesendine arz için erlerinin pederlerinin tüccâra tuhafçıya terziye olan duyûnunu teksîre bezl-i cehd ü ikdâm buyururlar.

Avukatlar (nâm-ı diğer müzevvirler). Münâfıklar kağıt haffâfleri vifâk ve

muhabbet-i nifâk ve ukubete tahvîl ve bu tarîk ile nukud-ı vefire tahsîl ederek zevk ve safâlarına bakarlar.

Fakat bîçâre züğürdlerin ve sâf-dillerin rû-yi zemîne bâr olmaktan başka bir gûne kâr ve iştigalleri yoktur. Akşama kadar kûçe ve bâzârı devrederler. Maksûd nedir desek kendileri de bilmezler. Böye boş gezmekle me'lûf olanlar ahyânen merkeblere ve merkeb sürücülerine tesâdümle teker meker âhirete sefer ederler eğer ellerine Nadirşâh Târîhi ve yâhûd "Geledüz" şâir-i meşhûrunun eş^{c}âr-ı nâdiresinden bir kaç varak geçmezse orada bile râhat edemezler.

Ey dostum levn ve sîmâna nazaran çâşnî senc-i kerem ve serd-i âlem ve la-akall elli def^{c}a olsun sayf ve şitâ müşâhede ederek saç ve sakalın gubâr ve berfden ağarmış bir pîr-i muhterem olmalısın.

Eğerçi destâvîz-i şitâdan vehn a^{c}sâb ve veca^{c}-i izâm ve nezle-i sadriyye ve (romatizma) gibi ilel ü emrâzın var ise ilâcını ta^{c}rîf edeyim. Hemen hânene git mahfûzca bir odaya çekilip der ü dervâzeleri muhkemce sadâ ile bir köşeye yaslan eline bir kutu (Felemenk) enfiyesi diğer eline de uyku getirir bir gazete al. "Cerîde-i Havâdis veyâhûd Byzantis gibi" Bir taraftan bilâ-ârâm burnuna enfiye çek uykunu def^{c} etsin bir taraftan da gazete mütâlaa eyle ki galebe etsin.

Yok!!! Tahmînim gibi olmayıb da zümre-i şebâbtan kıyâfeti latîf saçları muntazam bir hub-rû olup da akşama kadar gezip dolaşmaktan bî-zâr olmaz isen ve başında sağ cihete mâil bir fes veyâhûd tüylü şapka ve ayaklarında sıkı ve musîkârlı bir potin ve (kolan) denilen dar pantolon ve boynunda iki metre altın kordon ile tek güzelliğin varsa peşime düş fenerde mum tükeninceye kadar seni gezdireyim.

* İkinci Fıkra*

- Bilâ-maksad ü merâm akşama kadar sokaklarda gezmekte ma^{c}nâ ne? Hayır maksad ü merâm orada kendi kendine arz-ı endâm eder sen beni dinle keyfine bak.

Bu sokakları akşama kadar dolaşan zevât-ı kirâm gâh rikkat-efzâ bir hâle ve gehîce de letâfet-bahşâ ba^{c}zı timsâle müsâdefetle ya münkesir-ül-kalb veyâhûd mutayyeb-ül-hâtır olurlar. Bahtiyâr isen sen de memnûn olursun hele Beyoğlu maymunlarının temâşâsı insana bir başka safâ verir.

Cânım dedimdi ya insan hakikaten taaccübe sezâ bir mahlûk-ı garâbet-nümâdır. Çünkü işi gücü fikri endîşesi taklîdden ibârettir. Mukallidlik ise maymunluk değil midir?Lâkırdı lâkırdıyı açtı da söyledim yoksa hikemiyyâttan dem urmak merakım değildir.

Haydi sizinle Beyoğlu Câddesi denilen girîveye dâhil olalım. Bu câddenin meydânı Tekke ve müntehâsı Taksim'dir. Tûlen ve arzan muhtelif-ül-ittisâ^{c}dır. Ba^{c}zı sefâret-hâne kapıları müstesnâ olarak girmeli çıkmalı pek çok yerleri ve sathen inişli çıkışlı bir hayli sokakları vardır. Ba^{c}zı yerlerinde kaldırıma benzer şeyler görünür.

Bu Beyoğlu denilen memleketin bir de hayır-hâhı vardır ki havâss ü avâm ve efrâd-ı ecnebîyyenin de ayrı ayrı üç nâm ile müteârifdir. Meselâ lisânını bilenler ya Dâire-i Sâdise veyâhûd Altıncı Dâire-i Belediyye derler. Avâm ekserîyyet üzre Altıncı Dâire ve ba^{c}zı kimseler de mazmûm okuyarak (Altıncı) Dâire ve ecnebîler Komisyon derler. Bu hayırhâh-ı sâhib-i intibâh Berberistân ve Habeşistân ve Arabistan denilen memâlik-i mütemeddinede yolların muntazam ve kaldırımlı olduğunu istihbâr ile bir gün sabâh kahvesinden sonra bir çok taş kırıntısı toplayıb memleketin sokaklarına saçmış fakat sabâh keyifle nasılsa birdenbire topuklarımızın nâzik ve potinlerimizin Avrupa kârı olduğunu der-hâtır edememiş.

(Mâ-ba^{c}dı var)

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tab^{c} olunmuştur)

Numro 14 Pençşenbih 25 Mart sene 1286 İkinci Sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İ'lân

Diyojen'in bidâyet-i zuhûrunda mücerred hâtırımız için bir iki nüshasını yazmış olan bir zât haylî vakitten beri el çekmiş olduğu hâlde her nasılsa pek çok kişiler el-yevm gazetemizi bu zât yazıyor zann ve i'tikadında imişler. Bu i'tikad bizce mûcib-i teşekkür ise de bu zât hakkında olan te'sîrini bilemeyiz. Binâen aleyh bir müddetden beri Diyojen'in kendine mahsûs maâşlı muharrirleri olduğunu ve yazdığı şeyleri benim re'y ve ta'rîfim üzerine bu muharrirlerin kaleme aldıklarını ve hâricden gönderilen şeyler ise "Bir Varakadır" ser-nâmesiyle derc olunmakta idüğini i'lân ile şu yanlış zehâbı tashîhe müsâraat eyleriz.

Teodor Kasab

Vecîbe

Manzûme-i Efkâr'ın geçen pençşenbih günkü nüshasında şöyle bir bend gördük:

"Dünkü gün Diyojen'in müellifine olduğu gibi tarafımıza dahi şu burun mücâdelesi bahslerinden artık vaz geçilerek hitâm verilmesi resmen ihtâr edilmiştir. İmdi biz kendi tarafımızdan kemâl-i itâat ile sükût edip Diyojen'in yeniden sebebiyyet vermesine bekleriz."

Vâkıâ Matbûât Kalemi Müdîriyyet-i Behiyyesi cânibinden böyle bir ihtâr vuku' buldu. Ve kemâl-i müsâraatla kabûl ve itâata borçluyuz. Lâkin bu ihtâr buluttan nem kapıp da Diyojen'in (humoristique) dedikleri eğlence gazetesi sıfatını unutarak ahlâk u terbiye-i umûmiyyeyi ifsâd edecek sûrette aleyhinde gâyet müstehcin şeyler yazdığından dolayı yalnız Manzûme-i Efkâr hakkında vâki'dir. Bâ-husûs Diyojen Manzume'yi muhâtab ittihâz ederek öyle bir burun mücâdelesi etmedi. Maa-mâ-fîh mâdem ki müdîriyyet-i behiyye-i mezkûre cânibinden öyle bir ihtâr vuku' bulmuştur ve mâdemki Manzûme edebsizliklerine hitâm verdiğini i'lân eylemiştir biz de bundan böyle bir şey yazmayız. Ancak bu nüshamızda evvelce yazılmış ba'zı letâif olduğundan bi-z-zarûre

ânlar derc edildi. Sırf latîfe olduğu için kusûra bakılmaz iᶜtikadındayız.

Gemici Gazetesi Bu Ya.

Levant Times geçenki taᶜtîlinden dolayı Prusya'ya öyle hasım olmuş ki taᶜrîf edemem. Dünyada ne kadar Alman varsa hükümdârlarından tut da ednâ çûblarına kadar cümlesine sû-i şöhret kazandırmaya azm ü cezm ve kasd etmiş. Hele bir müddettir şu maksada öyle hizmet ediyor ki kemâl-i hayretle berâber takdîr etmemek insâfsızlıktır.

İşte bu senyörün rivâyetine bakılırsa Fransa'da cep sâati asma sâat oturtma sâat "Guguk!" lu sâat hâsılı ne kadar sâat varsa hiç bir tane kalmamış. Bütün Prusyalılar gasb ve yağma etmişler. Besbelli sâat kaçta yerlerine avdet ve muvâsalat edeceklerini bilmek için olmalı.

Tuhafı neresi! Çaldıkları sâat kadar başka şey gâret etmiyorlar imiş. Merakları sâat çalmak. Ayıb değil â!"

Şârivârî diyor ki: "Varsınlar sâatlerimizi alsınlar. İntikam sâatinin çalmasını mence muktedir olamazlar â."

Biz de cevâb olarak; "Öyle ama mesâfenin buᶜdiyetine nazaran galibâ sâatin çaldığını işitemeyeceksiniz" deriz.

İᶜlân

Yesârî-zâde hattıyla "Atîk-i Durûb-i Emsâl Mecmûası" ünvânlı elimize bir nüsha-i nâdire geçti. İçinde bir takım darb-ı meseller var ki bu günkü günde tamamıyla mechûl ve nâ-müstaᶜmel. Mecmûanın eski sâhibi meraklı bir adam imiş. Bu misüllü durûb-i emsâli el-yevm maᶜrûf ve müstaᶜmil olanlarla tatbîk ve mevkiᶜ-i istiᶜmâllerini şerh ve taᶜrîf eylemiş. Tabᶜ ü neşr olunsa hayli para eder. Lâkin ne fâide ki güve dedikleri muzırr hayvân ekser sahîfelerini okunmaz derecede kafes gibi delik deşik eylemiş. Ez-cümle "Pa.....da burun" yazılı. Ara yerdeki bir kelime veyâhûd iki kelime her ne ise güve zedelediğinden okunmuyor. Şerhinde (Bu darb-ı mesel yerine el-yevm "Devede kulak" darb-ı meseli müstaᶜmeldir) demiş. Bu şerhe ve burun kelimesine nazaran üst yanındaki bozulmuş olan kelime veyâhûd kelimeler mutlaka bir zî-rûh yaᶜnî hayvân ismi olmak lâzım gelir. Maa-hazâ ne olduğunu bilemedik.

İşte bu kabilden bir çok bozuk sahâyifi var. Eğerçi böyle durûb-i emsâl-i atîkaya vukufu olup da ıslâh için mecmûayı görmeye ve bi-l-husûs "Devede kulak" mevkiᶜnde müstaᶜmil olan "Pa.....da burun" darb-ı meselindeki okunmayan kelime veyâhûd

kelimeler kangı hayvânın ismi olduğunu bildirmeye rağbet buyuran var ise Diyojen idarehânesine mürâcaat buyurmasını temennî ve iᶜlân ederiz.

Anatoli Nâm-ı Bakkal Gazetesi'nde gördüğümüz bir bend dikkate şâyân olmakla zîrde derc eyledik.

Ehl-i insâfü nısf-üd-din[*]

"Bundan bir buçuk mâh-ı mukaddem ihtiyâcımızın derecesini bil-beyân her kim İstanbul'da gazetemizin iki seneliğini peşînen on altı mecidiye ve taşralarda yirmi mecidiye verir ise düstûrun şimdiye değin basılmış olan sekiz cüz'ünü meccânen vereceğiz demiş idik. İstanbul'da büyük ama pek büyük zevâttan bir müşterîmiz yaᶜnî Diyojen'in vasf ettiği bakkâl esnâfından değil[1]. Öteden beri altı ayda bir dört buçuk mecidiye yerine seksen guruş bakır akçe vererek gazetemizi aldığı takdirde şu iᶜlânımızın üzerinde düstûru da meccânen almak için iki seneliğini peşînen verecek olmuş ise de belki şu iki seneden evvel vefât eder isek hakkını zâyiᶜ etmemek için vârislerimizden alınmasını vereceğimiz makbûz senedinin arkasına vasiyyet etmemizi teklîf buyurmuş [2].

Bunun üzerine bizler senedin arkasına şu vechle şerh vermiş idik. "İᶜtibârlı filân kimseye düstûrun sekiz cüz'üyle bile iki sene müddetle gazete vereceğiz. Şayed bu müddet yetmezden evvel kalıbı değiştirecek yaᶜnî geberecek olur isek kusûr filân hakkının evvel-emirde terekemizden verilmesini vârislerimizden vasiyyet ederiz" diye.

Bu pusulamızı gördükde kim bilir nâdim mi olarak ben böyle dedim illâ gazeteyi boşlayıb da başka iş ile meşgûl olacak olur ise hakkımızı kimden alacağız dedim idi. Bu bileti o tarza yazsın diye emir buyurmasının üzerine defᶜa biz şu cehle şerh verdik. [3]

"Filân kimesneye düstûrun sekiz cüz'üyle bile iki senede gazete vereceğiz ve şâyed müddetten evvel başka bir mesleğe sâlik olacak olur isek[4] kusûr filân hakkını tamâmen vereceğiz" diye. Bunun üzerinde on altı mecidiye yerine üç yüz yirmi guruş göndermiş olduğundan biz de kabûl etmeyip geri eyledik.

---

[*] El-insâf!...

[1] Besbelli Havyar Hânı'nın setre pantolon giyer bakkallarından olmalı.
[2] Hay ârsız herif! Ölür müsün öldürür müsün!
[3] Bu hesâbca makbûz senedi bakkal defterine dönmüş demek olur.
[4] Acaba ne olabilir?

İhtâr

Bizler akçe kesb için olmayıb ancak vatana hizmet etmek üzere Anatoli Gazetesi'ni ihdâs eyledik ve ale-t-tevâlî otuz seneden beri devâm etmekteyiz ve meslek tebdîl etmeyerek bu yolda olacağız. Ve hattâ şu iki sene bitmezden evvel ölecek olsak Misailidis ölür ama ismi de ve gazete de ölmez. Zirâ para kazanmak ise Allah'ın inâyetiyle yarım düzeni ya^{c}ni altı nefer evlâd kazandık[5] ve ilim tahsîl etmektedirler. [6] Elbette bunlar babalarının Anadolu uğrunda inşâ etmiş olduğu binâyı yıkmayarak daha ziyâde ilâve edecekleri şübhesizdir. Bu yüzden ol insâflı dostumuz sâlim olsun"

Dünyada Herze-vekîl Yalnız Diyojen midir?

Geçen cum^{c}a günü Boğaz-içi vapurlarının birinde ba^{c}zı zevât Diyojen'den söz açarak aleyhinde hayli söylenmişler. Olabilir â. Herkes efkârında ser-bâzdır. Ama bu dediğimiz zevâtta efkâr yok imiş. Olmayıversin. Meâl anlayıştaki ser-bâzlıklarına diyecek yok â.

Lâkin ne demişler? Geçen 13 numrolu nüshamızdaki (Guguk!) bendini tezyîn eden (Manzûme-i Efkâr) gazetecisi Panosyan'ın cevâhir-i kelimâtını bizim sözlerimiz zannederek "Diyojen Ermenilere söğüp saymış" demişler. Âferîn anlayışlarına! Öyle ise yine guguk!

Biz bu makule meâl anlamaz enf-i kebir-i hulûs-kârlarının Diyojen okuduklarını aslâ me'mûl etmez idik. Bile idik evvel-emirde Panosyan'ın türrehâtıyla Diyojen'in sözlerini tefrîk eden şu " " işaretlerin ne demek olduğunu şerh ve beyân eder idik. Sağır için iki kere kamet olmaz ama mâdem ki bu anlayışta Diyojen okuyan adam var imiş biz de "Küllüm-ül-nâs ilâ kader-i ukulühüm" sırrına tevfîk-i lisân ile şimdiye kadar Panosoğlu'na dâir yazdıklarımızı ber-vech-i âtî tefsîr ve îzâh eyleriz.

Panosoğlu ta^{c}bîr olunan Manzûme-i Efkâr Nâm Gazetesi'nin gazetecisi buluttan nem kaptığı cihetle bilâ-sebeb bize bir çok söğüp saydı. Biz kendisini adam yerine koymadığımız için 11 numrolu nüshamızda "..... hakaret hem-cins ve akrândan gelirse vâki^{c} ve müesserdir. Yoksa hayvân insanın nâmûs ve vicdânı hakkında müesser bir fenâlık etmeye gayr-i muktedirdir." diyerek sükût eyledik. Ve artık Panosoğlu'na cevâb vermek şöyle dursun "oşt" demeye bile tenezzül etmedik. Yine etmeyiz.

Meâlini anlamak şânınızdan olmayan 13 numrolu nüshada ise Panosyan'ın

---

[5] Allah bağışlasın.
[6] Allah zihin açıklığı versin.

sözlerini şu " " mu^{c}terize içine alarak yalnız köpoğlunun herifinin bıyığına ve yâhûd kuyruk sokumundan bozma burnuna sadâ-yi süflî perde ve kâfiyesinde guguk! Nağmesiyle istihzâ eyledik. Anladınız mı şimdi?

Zîrdeki "Yeni çıkma kavâid" eazz-i ahibbâ ve maârif-mendân asırdan bir zât tarafından irsâl olunmakla maa-t-teşekkür derc olundu.

Bu zât "İnsan âdetâ itbâ^{c}a mecbûr mudur değil midir? Suâline cevâb olarak 12 numrolu nüshada münderic varakayı gönderen zâtdır ki fazl ü kemâli ândan dahi ma^{c}lûm olur.

Yeni Çıkma Kavâid

Ef^{c}âle mahsûs olan kelim-i mücâzâtın ism-i ma^{c}ref bil-l-lâm üzre duhûlü.

(Meh-mâ-l-mekân) gibi

Tarlaların etrafları gibi ism-i cem^{c}-i muzâfın zamîr-i izâfîsi dahi cem^{c} olduğu ya^{c}nî merci^{c}i bulunan muzâf ile dahi cem^{c}i bulunduğu kabîlinden olmayarak bir kelime Arabca cem^{c}lendikten sonra Türkçe dahi cem^{c}lenmek.

(Talebeler) gibi

Alâmet-i te'nîs mücerred masâdırın sıfatı müennes îrâd olunmak

(İttifâk-ı Mezkûre) gibi

Dâhil ve hâric kelimeleri dâhildâr ve hâricdâr terkîblerinden vuku^{c}u gibi zarf olmayıb da vasf-ı müştakk olarak isti^{c}mâlinde edât-ı zarf ilhâk olunmak.

(Dâhil-i Dâire-i İhtimâlde) gibi

Menâsıb ve me'mûriyyetlere mahsûs sıfat olan "esbak" kelimesi sâir sıfat ve ünvan arasına vaz^{c} olunmak.

(Fahr-üş-şi^{c}r-üs-sebk izzetlü) gibi

Lûgat-ı ecnebiyyenin üslûb-i Fârisi üzere tevsîfi

(Lord Müşârün-ileyh) gibi

Çizmeden Bozma Kulak

Ashâb-ı cemᶜiyyetten bir zât re's-i idâresinde olduğu bir mektebe hizmet-i müftehire olarak vefât ettiği sene içinde bulunan çocuklardan her hangisinin ayakları büyük olduğu tebeyyün ederse pabuç ve ziyâde geldiği sûrette konçlu çizme yapılmak üzre kulaklarının derisini vakfetmiş ve fakat bunun âsâr-ı İslâmiyye'den tefrîkiçin yeşil ve Hasunistler tarafdârı zannolmamak için Papa'nın mahsûsâtından olan kırmızı ve Yahûdîlere müşâbehet hâsıl olmamak için çıfıtı mâî ve Rumlara benzememek için bî-renk yapılmamasını sûret-i mahsûsaeda tavsiye eylediği sâmia-i memnûniyyetle işitildi. Bu kadar muntazam bir işi akrânına fâik ve vasiyyetin hâl ü şânına lâyık olabilecek sûrette mevkiᶜ-i icrâya çıkarmak Mekteb-i Sanâyiᶜin kârı değildir. Olsa olsa Vitali veyâhûd Heral'in himmetine kalır.

Lûgat

Sehm: Bir o kadar ki mecrûhu muttasıl bağırır çağırır. Fakat kolaylıkla halâs olamaz.

Taᶜtîl: Cumᶜa namazıyla pazar gününe denir.

Meyhâne: Zehir satar eczâcı dükkânı. Yâhûd ahretin pasaport odası.

Şirket-i Hayriyye: Eyâlet-i mümtâzede hükmü yalnız Boğaz-içi'ne işler bir beylik.

Tîmûr köprü: İki sâhili birleştirmek şânından olmayan inşâat maᶜnâsına terkib-i Türkî'dir.

Dehlîzden Efendi Arab Kölesine

- Reyhân gündüz o mumu ne yapacaktın?

- Hazîneye bakmak için.

- Ne var?

- Ne olacak su çekilmiş fare dolu.

Bu gün Muharrem'in yirmi altısı Mösyö Kombari hâlâ top atmadı. Acaba topu

gizlice attı da biz mi doymadık yoksa kumbara veyâhûd humbara bir başka yere mi atıldı?

- Tıbbiyede dersler Türkçe okunacakmış.

- Olmaz.

- Niçin? Hastalar ölümüverir?

- Hayır hastalar değil ama hâceler ölür.

- Neden?

- Kimi kederden kimi gayretinden kimi hırsından.

- Acaba! Hekîm de ölür müymüş?

Anlaşılan beyhûde şöhretin bol bol aylıkların arkası kesilince Azrâil Aleyhisselâm kendi nâibine de pek merhamet etmiyor .

Beyoğlu Sokaklarında Bir Seyâhât (Mâ-ba^{c}d)

Câddenin hâlini anlattık ya. Tûlüne doğru medd-i nigâh olunsa elli metrodan ziyâde mahalli rü'yet olunamaz. Bir de nazarı mâni^{c} olan şeyler kimi alt ve kimi üst ve ekserîsi orta katta olan balkon ve şeh-nişîn denilen çıkmalardır.

Bu şeh-nişînlerin yemîn ü yesârında birer de soba borusu vardır ki Terzi Mier'in nev-zuhûr açık renk paltolarına alâmet-i fârika ya^{c}nî sâbit birer damga vaz^{c} etmeye pek harîstir. Bu cihetle ya^{c}nî paltosunu vikayeye i^{c}tinâ edenler arabalarla mürûra mecbûrdur. Bu palto veya moda meraklılarının arabaya binmek mecbûriyyeti ise yayaların harekâtını ta^{c}tîl ve zâten sokak demeye bile lâyık olmayan câddeyi bütün bütün kendi arabalarına hasr u tazyîk eder.

Bir de tuhafçı dükkânlarının zemînden üç arşın irtifâ^{c}ında olan tente ve kepenkleri vardır ki telaşlı ve dalgın ve şaşkın şaşkın gitmeye gelmez. Bu tuhafçı dükkânlarının önlerine îkad olunmuş rengârenk akmişeden ma^{c}mûl malakoflar ve fistanlar da bulunur karşılıklı sokağın rubcunu zabtederler.

Şah-nişîn denilen şeyler birer dil-nişîn kafestir ki derûnlarında hubb-ı âvâz andelîbler bulunur. Dükkân-ı şeh-nişîn kafesi dedim de hâtırıma bunları yapan kalfalar geldi.

(Mâ-bâ^{c}dı var)

(Teodor Kasab)

(La Turguie matbaasında tab^{c} olunmuştur)

Numro 15 Çehâr-şenbih 7 Nisan sene 1287 İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İ'tizâr

Diyojen bu hafta gününü niçin şaşırdı bilir misiniz? Elbette Paskalya hâtırınızdan çıkmamıştır hele sizin hâtırınızdan çıktı ise bile pencşenbih günü çıkamadığım için gelecek Paskalya'ya kadar benim hâtırımdan çıkmaz bizim fıçı ma'lûm â? Semtte Beyoğlu'nda aşağıya kendi kendine inmeyeceği de âşikâr yüksek kaldırımın basamakları ise Allaha emânet elbette hamal ile iner. Paskalya ise hamalların bayramı hepsi ayaklarına kırmızı kenarlı birer yemeni giyip başlarına sarılı mâîli birer mendil sarmışlar davul zurna ile sokakları dolaşıyorlar. İşte bizim fıçıyı nakledecek kimse kalmamasından zarûrî bir kaç gün evde kapandık kaldık. Siz hoş görürseniz ben de hamalların kabâhatini afv ederim.

Ne Sihirdir Ne Kerâmet El Çabukluğu Ma'rifet

Yirmi sene mi ne oldu Fransa Cumhûru Prens Louis Napolyon'u kendine reîs intihâb etmiş idi. Çünkü bu zât bir kere yalnız bir âlây askeri iğfâl etmeye ve Strasbourg'da [1] bir ihtilâl çıkarmaya kalkıştı. Sonra tuttular öldürecekler idi. Habs ettiler. Kaçtı. Sonra şapkasına bir parça domuz yağı koyarak bir karakuş alıştırdı. Gelir dâimâ başına konardı. Fransızlarca kara kuş şevket ve satvet alâmeti olduğundan Napoleon bu hâle güvendi. İngiltere'den (Boulogne) tarafına gitti. Bir ihtilâl daha yaptı. Bu sırada kendi elçeğiziyle bir de adam öldürdü [2]

- Ne sihirdir ne kerâmet el çabukluğu ma'rifet!

Napoleon reîs iken meb'ûsân-ı milletin ekserî cumhûriyeti bozacağına ve Fransa'yı nefsi için bir çiftlik [3] hükmüne koymak istediğine yakin hâsıl ettiler. Herifin

[1] Birası pek meşhûr idi.
[2] Galibâ (Assassin) ya'nî katil lakabını o zaman almış olmalı.
[3] Hattâ bu çiftliğe jizvitleri demirbaş kaydeyledi.

ahz ü habsine karâr verdiler. Hattâ bu re'yde bulunanların en birincisi Mösyö Thiers Hazretleri idi.

- Ne sihirdir ne kerâmet el çabukluğu maᶜrifet!

Napoleon erken davrandı. Bu mebᶜûslarla tarafdârlarının bir çoğunu öldürdü bir çoğunu mülkten tard eyledi bir takımını da habse koydu. Hattâ müşârün-ileyh Mösyö Thiers Cenâbları bu habsolanlardan idi. Binâen aleyh imparatorluk zâtında karârlaştı.

- Ne sihirdir ne kerâmet.....

Napoleon zamân-ı hükûmetinde Fransa'dan istediği kadar para aldı istediği kanûnu yaptı. Hemen bütün Fransa kendinden hoşnûd olmamaya başladı.

- Ne sihirdir ne kerâmet.....

Uzatmayalım Mösyö Thiers Hazretleri Napoleon aleyhinde bulunmak için o zamânca millet-meclisine aᶜzâ olmak denâetini kabûl edenlerin birincisi bulundu. İmparatorluk ilga oluncaya kadar [4] her ne vukuᶜ buldu ise cümlesine iᶜtirâz eder dururdu.

- Ne sihirdir ne kerâmet.....

Napoleon müsâraat etti. Kırım muhârebesinde Devlet-i Aliyye ile İngiltere'nin ettiği fedâkârlıklardan me'mûl olan netîcenin yarısında olsun mahrûm bırakmaya sebeb oldu. İtalya'yı birleştirdi. Fakat Papa ile jizvitlerin tahakkümü altında bıraktı. Bu münâsebetle iki eyâlet kaptı. Tamᶜa bu ya! Lüksemburg kıtᶜasını ârzû etti. Sadowa muhârebesini tervîc eyledi.

- Ne sihirdir ne kerâmet.....

Dünyadan cumhuriyeti kaldırmak istedi. Meksika'ya imparator gönderdi.

(Juarez) yetişti. Meksika İmparatoru'nu kurşuna dizdi. Bismarck müsâraat etti. Fransa İmparatorluğunu yerin dibine geçirdi.

- Ne sihirdir ne kerâmet.....

Fransızlar varsın milletlerinin vatanlarının ihyâsına çalışsın. Gambettaların

[4] Yaᶜnî kendisi imparator oluncaya kadar.

Rochefortların ne hükmü var? Mösyö Thiers Hazretleri ki Louis Filib'in reis-ül-vükelâsı. Ândan sonra zuhûr eden cumhûr millet-meclisinin bu sözü dinlenmez mec^bûsu hem Birinci Cumhûr'un ve hem de ânı ikna eden Büyük Napolyon'un müverrih nâmında dalkavuğudur. Seksen yaşında iken *Pîr-âne serem aşk-ı civânı be-ser üftâde * sevdâlarına düşerek bugün gûyâ milletin riyâsetine geçmiş. Yetmiş senede öğrenebildiği her türlü desâisi Rusya'yı fi^le ihrâc ile Fransızlar hakkında Bismarck'ın tasavvuruna bile cesâret edemediği bir takım mezâlimi bî-pervâ icrâ edip duruyor. dedik ama tekrâr ederiz.

- Ne sihirdir ne keramet el çabukluğu ma^rifet!

Şuradan Buradan

Zîrûh-ı mahlûkatın kâffesinde olduğu gibi Şirket-i Hayriye'nin de bir burnu iki kulağı vardır.

Burun; vapurlarının ba^zı mahallinde taaffün olmadığını yolculara isbât içindir.

Kulaklarına gelince; sağ kulağı ne kadar serî-ül-hiss ve kuvve-i sâmiası kemâlde ise sol kulağı o kadar sağırdır.

Binâen-aleyh sağ kulağı dâimâ ve müstemiren akçe iskontasının fırladığını istimâ^a ma^tûf ve sol kulağı ise iskontanın tenezzülüyle ahâlînin şikâyâtını dinlemeye mahsûstur.

Geçende akçe iskontası biraz tenezzül etmiş idi. Bundan şirket me'mûrlarının nasıl vakt ü zamân ve sâat ve dakikasında haberdâr olduklarını gördünüz.

Lâkin iki gün sonra iskonta yine fırladı. Lira evvelki gibi yüz on yedi guruşa çıktı.

Bunu bütün İstanbul ve belki Memâlik-i Mahrûsa işittiği hâlde hâlâ şirket duymadı. Çünkü Galata tarafına sol kulağı ma^tûftur.

Avrupa'daki şu karışıklığın hikmet-i hafiyyesi ne imiş biliyor musunuz? Papa'nın hükûmet-i cismâniyyesinin imhâsı imiş!

İnanmıyor musunuz? Bunu ben uydurmadım! (Esprit) söylüyor. Hiç öyle varaka-i mukaddese yalan mı yazar.

Esprit dedim de hâtırıma geldi. Anti-Hasonistlere yine laᶜnet etmiş. İşte size haber veriyorum. Yolda râst geldiğiniz Ermeni Katolikleri'nin evvel-emirde nabzına bakıp ne cins adam olduğunu anlamadıkça "Bonjur mösyö" diyerek yanına sokulmayınız. Sonra karışmam günâhı boynunuza.

Gemici Gazetesi'nin hevâî-meşreb zirzobun biri olduğunu bilirsek de baᶜzı kere de yaptığı deliliklere tâkat getirilmiyor. Sersem (Shipping Gazette) bu ya tutmuş da Türklere uzun uzadıya (Mösyö Vels) isminde bir balon ustası tavsiye etmiş. Ama görseniz neler yazmış! Ne hezeyânlar etmemiş!... Zavallının emeğine acıdım. Türkler balon ustasını ne yapacaklar â şaşkın? Ânlar senin bildiğin gibi havalanacak kadar hafif değildir senyör! Sen galibâ bizim ne ahlâk ve tabîatta olduğumuzu bilmiyorsun da kalb sürer gibi "Eğer Türkler şu balon ustasına iᶜtibâr etmezlerse sonra herif Rusya'ya gider de Türklerin aleyhine hizmet eder" diyerek herifi çakmak istiyorsun öyle mi? Yağma yok! Uğurlar olsun! Gözümüzü mü korkutacaksın sanki? Kendini daᶜvet etmedikdi ya. Nereye giderse gitsin Allah kâr açıklığı versin.

Biz öyle hırs ve tamaᶜ sâhibi milletlerden değiliz senyör. Bizde asla fütûhât ârzûsu yoktur. Binâen aleyh Petersburg şehrini balon ile fethetmek hâtır ve hayâlimizden bile geçmez.

Bununla berâber Rusların da İstanbul'a geldiklerini istemeyiz. Biz vatanımızın tasallut-ı aᶜdâdan muhâfazası çâresini bulur ve biliriz. Lâkin öyle çaylak gibi hevâda yağmacılıkla değil âdetâ merdce gavgacılıkla. Binâen aleyh varsın (Mösyö Vels) balonunu Ruslara arz etsin. Biz asla kıskanmayız.

Fakat şeytâna uyup da Ruslarla berâber balonuna binerek bu taraflara doğru gelecek olursa alimallah deme yemîndir süpürge sopasıyla balonunun başında paralayıb kendini denize dökeriz! Anladın mı?

Haydi git de o senin baloncu senyörüne böyle söyle!

Çekmece şömendöferi ne hâlde? Geçen günü ilk defᶜa olmak üzere gittim gördüm. Kâşki görmeye idim! Bizim Şirket-i Hayriye ânın yanında zemzemle yıkanmış hacı dedesi gibi kalır. Lâkin daha vücûda geleli senesi olmadığı için maᶜzûrdur. Nekaisinin tafsîlâtına girişip de haksızlık etmeyelim. Hele şu kadarcık olsun attığımız taşla şirketin yüreğine su serpmiş olalım.

- Kimdir o ki İstanbul'da buluttan nem kapanların infiâllerini tahrîk etmeksizin söz söylesin?

- Rasadhâne Müdîri Mösyö Kombari.

- Niçin?

Çünkü Mösyö Kombari dâimâ hevâî söyler.

- Bir ma^crûf gazetecinin kulakları ile paratoner [[1]]in beyninde fark nedir?

- Hiç yoktur. Çünkü sâika maâdine müteallik şeylere isâbet ettiği gibi yüksek ve sivri şeylere de düşer .

Teşbîhât

Dünyada her şeyi bir şeye benzetmişler. Meselâ:

Eşeği dedeye benzetmişler. Çünkü ikisi de dört ayaklıdır.

Bir ma^crûf gazeteciyi maymuna benzetmişler. Çünkü ikisinin de burunu küçüktür.

Kadın kısmını gölgeye teşbîh etmişler. Çünkü ardı sıra koştukça kaçar ve arkanı çevirip gidersen seni ta^ckîb eder.

Kuklayı kocaya teşbîh etmişler. Çünkü ikisi de oyuncak nev^cindendir.

Şirket-i Hayriye'yi bir vapur kumpanyasına benzetmişler. Çünkü ikisinin de vapurları var.

Güneşi aya teşbîh etmişler. Çünkü ikisi de nücûm-ı seyyâredendir.

Ayağı ele teşbîh etmişler. Çünkü ikisi de a^czâ-yı vücûdun müntehâlarıdır.

Hayvânı insana teşbîh etmişler. Çünkü ikisi de mahlûk-ı Hâlik-ı azîm-üş-şândır.

(Neologos) Muharriri Mösyö Vutiras'i Mösyö Thiers'e teşbîh etmişler. Çünkü ikisi de ehl-i kalemdir.

Aşkı ateşe benzetmişler. Çünkü ikisi de mahrûkdur.

Kadınları çiçeklere benzetmişler. Çünkü ikisi de çabuk solar.

---

[1] Paratoner siper-i sâika demektir.

Atı eşeğe teşbîh etmişler. Çünkü ikisi de yük taşır ve samân yer hayvânâttandır.

Sizi bana teşbîh etmişler. Çünkü ben yazar siz de okur delilerdeniz.

Ya niçin bir maᶜrûf gazeteciyi feylesofa teşbîh etmişler? Mâdemki ikisinin de kulakları fevk-al-âde büyükdür.

Üç yıldızla bir ay Tunus arması değil midir?

İşte bir kaç aydan beridir istanbul'da çifte bâr-gîrli zeytûnî boyalı Viyana kârı bir kupa peydâ oldu. İki kapısında üç yıldız bir ay yaᶜnî Tunus arması var. Yalan söylemiyorum ya. Taᶜrîf ettiğim arabaya tesâdüf ederseniz görürsünüz fakat araba kimindir diye sorarsanız bilmem. Çünkü ben de kimindir merakındayım. Şimdiye kadar hiç değilse haftada üç gün tesâdüf etmek şartıyla beş altı aydan beridir lâ-akall elli altmış defᶜadır görüyorum fakat bir türlü sâhibi içinde ikin râst gelemedim. Bu da bütün bütün merakımı arttırdı. Vâkıâ burada Tunus'a mensûb bir iki zât varsa da ânların arabalarını evvelden beri görür ve biliriz.

Öyle armadan falandan ârîdir. Böyle Viyana kârı değil Paris maᶜmûlâtından güzel arabadır. Her ne ise yine tekrâr ederim ki şu araba kimin ise haber verin zirâ meraktan çatlayacağım.

Ahbâr-ı Gaybiyye

Bir vakt gelecek ki:

Gazetelere duâ-gû vazîfesi verilmeyecek.

Arz-ı hâlciler her yazdıkları arz-ı hâle "Bu kulları" diye başlayıb ve "Merâhim-i aliyyelerinden mercûdur ki iktizâ-yi hâlin icrâsı niyâzım bâbında" ibâresiyle hitâm vermekten fâriğ olacaklar.

Kâtib efendiler bir şey yazdıkları vakit maᶜnâyı kafiyeden evvel düşünecekler veyâhûd yazamayacaklarını akılları kesince üç kere keffâreti budur diye hokkaya tükürüp kalemlerden firâr edecekler.

Mâliyye Hazîne-i Celîlesinde kırma siyâkat ile "În kadr-i urba der-râh tutrakan kırılmış şad" şu yazılamayacak.

Fenn-i defterî eşnâlarına dörtle dört ne eder denilince "Tevekkeltü alâ-Allah on yedi eder" demek muhill-i edeb sayılacak.

Bir gazete ez-kazâ burun kulak bahsi ederse herkes kulak kabartıp burnundan tutulmayacak.

Diyojen burundan kulaktan kuyruktan bahse muktedir olamazsa hiddetinden kabına sığamayıb küpünü mezâra tahvîl edecek.

Terakkiyât-ı beşeriyye hadd-i kemâle bâliğ oldukça çocuklar daha söze başlamadan okuyup yazmaya muktedir olacak ve binâen aleyh bunlar için uykuluk Körükçüoğlu maᶜcûnuna bedel (Letâif-i Âsâr) istiᶜmâl olunacak.

Erkekler sırmalı esvâb giymemek husûsunda olsun karılara taklîd edecek.

Tramvay ile tîmûr köprü hitâm bulacak fakat bu hâtime ya ferdâ-yi kıyâmet veyâhûd ihtimâldir ki kıyâmet bulanlar ferdâsına tesâdüf edecek.

Diyojen gölge etmemek niyâzını terk ile fincancı katırlarını ürkütmemek çâresinin kendine beyân buyurulmasını İskender'in mezîd-i inâyetinden temennîye mecbûr olacak.

Târîh-i hicret Târîh-i mîlâdî geçerek yıldıza bakarken pîş-gâhındaki kuyuyu görmeye kadir olamayan müneccimler sâat bozucu muvakkat efendiler şiᶜrini kantar ile vezn eden müverrihler pusulayı vakti arûzu hâsılı her nevᶜi mikyâsı mesâhayı şaşıracaklar ve meselâ İskender zuhûr-ı Osmâniyân'dan birkaç yüz sene sonraya tesâdüf edeceğinden Rumlar bârî bununla olsun Asya'yı istilâya muvaffak olduk diye teselli bulacaklar.

Fransızca tarafdârı olan hekîmler sıhhat-nümâ'yı büyük marazlara düşürmekle berâber Basîret'in dahi gözüne mil çekecek ama yine Türkleri Fransız etmeye muvaffak olamayacaklar.

Rim Papa mestûr olduğu pamuk kutusundan baş çıkaracak ve suâllerini üç defᶜa değil üç milyar kerede îrâd edecek ama cevâb almak için milyonlarca Hıristiyân içinde Hason Efendi'den başka sözünü dinler bir Hıristiyân oğlu Hıristiyan bulamayacak.

Rusya'da Büyük Petro'nun vasiyet-nâmesi Almanya'da Eşeranil, İngiltere'de Pazar günü yortusu Fransa'da Mösyö Thiers'in nutukları Avusturya'da Bavyera birası Yunanistan'da Palikaryalık daᶜvâsı İtalya'da Makaronya haşlamasıyla musika sevdâsı

bizde borçla geçinmek hülyası Mısır'da angarya belâsı İran'da çorapla gezmek ve bir adama ne kadar değnek urulursa o kadar da altın cerîme almak tanzîmât-ı âdil-ânesi yeni dünyada eski dünyadan gelenleri okutup da insan etmeye çalışmak sevdâ-yı mecnûn-ânesi Hokand'da Hive'de Afgan'da bâ-husûs Buhara-yı şerîf'de abdest ibriğini kitânla boynuna asmak kaidesiyle enfiye çekenlerin burnunu kesmek cezâsı ve Rûm-i şerîf Çây-ı şerîf taᶜbirleri Çin'de sülün kebabı meyve kurdu yenmesi kırlangıç yuvası çorbası - unutmayalım - bizim gazetelerin edebsizliği sokakların taş kırıkları köpekleri menᶜ-i tebevvül için köşelere dikilen (Şühedâ rûhuna El-fâtiha) kazılmış mezâr taşları şirket vapurlarının seyyâr kahvecileriyle biletcileri belki Cenâb-ı Hakk ahd-i karîbde müşâhedesiyle cümlemizi karîn-ül-ayn eyleye. Vücûdu yaᶜnî imtiyâzı ve bâr-gîrcilerin reh-güzâra sedd ve iskelelerde kayıkçıların "Efendi nereye ben götüreyim" diye el etek çekişi kışın harâreti şapkanın rağbeti kuyruklu yıldızın nuhûseti müneccimlerin mahâreti takvîmlerin kesreti söz anlayanları nedreti iri fes uzun setre ve daᶜvâ çavûşu-vârî pantolon giyerek girdiği mecliste yedi yerden selâm ile bed'an kelâm etmeyi vazâif-i âdâbın akdemi addedenlerin tavır ve kıyâfeti- "Gel biraz da hâne sayışalım" Ahşabhâneler. Havayı ifsâd eden salhâneler Gazinoları kapattırıp da halkı işret yerine zehir içmeye mecbûr eden meyhâneler ve kârhâne. Daha neler. İskele kahvesi. Gazino. Tiyatro. Ârâmgâhî nâmında bulunan kumârhâneler. Sarrâf yetiştirir meddâh söyletir bunc satar içinde imlâsız maᶜnâsız beytler yazılı levhalardan başka bir şey bulunmaz irili ufaklı kırâathâneler mahv ve nâ-bûd olacaktır.

v'Allahü aᶜlem be-hakikat-ül-hâl ![*] Anlayamadın mı efendi? Meselâ sizin velâdetiniz Târîh-i rûmî ve mahdûm Beyinki Arabî iᶜtibâriyle zabt olunmuş bu hesâbca gide gide mahdûm bey sizden on sene yüz sene bin sene büyük olacak. Ve tavuk yumurtadan mı çıkar yumurta tavuktan mı mes'elesi bütün bütün hallolunmaz bir hâle girecek.

(Teodor Kasab)

(La Turquie matbaasında tabᶜ olunmuştur.)

Numro 16 Salı 27Nisan 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Şükür Sağlığa!

-Merhabâ Diyojen!

-Merhabâ.

-Kaç gündür nerde idin? Göremedik.

-Üstünüze iyilik sağlık! Belime bir ağrı yapıştı. On beş gün kadar kımıldanamadım.

-Vah vah! Geçmiş olsun öyle ise.

-Teşekkür ederim ama daha bütün bütün geçiremedik.

-İlâc etmiyor musun?

-Hay hay. Lâkin te'sîri görülmüyor. Besbelli sıtma gibi vakti sâati gelmeyince iyi olmayacak.

-Hazîne muşambası urmadın mı?

-Amân amân söyleme! İşte asıl fenâlaştıran o ya.

- Ne demek! Hiç hazîne muşambası bel ağrısına iyi gelmez olur mu?

-Hakkınız var ama bize hazîne muşambası diye verdikleri bez parçasına fare otu sarılı imiş .Fâide edecek yerde mazarratını gördüm. Ânın için bir daha yine öyle karışık bir şeyle başımı belâya uğratmayayım diye adını bile anmıyorum.

-Acâib ! Kazâ !... Ortalıkta ne var ne yok bakalım?

-.....

-Bir şey söylemedin?

-.....

-Niçin söylemiyorsun?

-Hayır efendim söyleyemem.

-Sebeb? Söz söylemeye tövbeli misin?

-Üstüme varma söyleyemem diyorum.

-Cânım ne var?

-Ne olacak? Buna âlem derler her şey var. Kulak var burun var el var ayak var kedi var köpek var fare var eşek var eşekçi var konak var hân var hamam var sahrınc var su hazînesi var ayazma var çeşme var hâsılı var var var. Kim bilir? Ne olur ne olmaz.

-İyi ya ne olur?

-Ne mi olur? Sen daha dünyanın kaç bucak olduğunu bilmiyorsun galibâ.... Hayır efendim hayır. Kuyruğumu kapana kıstırıb da cızık cızık bağıracak vaktim yok !

-Ne demek istiyorsun? Anlayamıyorum. Ben sana politikadan ve yahûd umûr-i devletten bahset demiyorum â. Hevâyî konuşuyoruz. Hevâyî söz söylemekle odamın kuyruğu neden kapana kısılsın ?

-Zaten hevâyî söylemek imtiyâzı Mösyö Kombari'ye verilmiş ândan bahsedemeyiz â. Lâkin eşeğin kulağından kuyruğundan tavan arasında gezen mahlûktan sahrıncın suyundan gecelik külâhından filândan da bahs etmek bence mazarrattan hâli değilmiş tecrübe ettim.

-Anladım. Kendine ehemmiyyet vermek istiyorsun.

-Alimallah ben vermiyorum ama veriyorlar. Ben ağzıma geleni söylüyorum. Halk "Diyojen hükemâdandır.Her söylediği elbette bir hikmete müsteniddir" diye ehemmiyyet veriyor.Ne yapayım ?

-İyi ya. Sen de iftihâr et.

-Âna şübhe yok. Belki böyle ara sıra halkın nazar-ı dikkatini celb için âhirete sılacı olayım diye vesîle olana rüşvet bile vereceğim gelir ama..... Bu âhiret seyâhatları ba'zân pek züğürtlük zamânıma tesâdüf edeyor da fenâ belimi büküyor.

-Ay ! Bu günlerde yine sılacı mı oldun ? İşitmedimdi.Ne vakit?

-İşte on beş gün kadar oluyor.

-Ya "On beş gündür belim ağrıyordu. Bir yere kımıldanamadım" diyordun ?

-Birdenbire söylesem belki şikâyet ediyorum zannedersin diye korktum. Görüyorsun â gözüm ne kadar korkmuş.

-Bu seferki seyâhatın sebebi ne ?

-Hani yâ on üç ile on beş arasındaki rakamla murakkam nüshamda bir efendi ile kölesi Arab yani parayı fare telaffuz eden zenci cinsinden Reyhan'ın muhâveresi yok mu işte o çünkü bu muhâvere âhirete müteallik imiş. "Dünyada bir takım günâh-kârların ağzında dolaşmasın. Tiz elde götür" dediler. Bunun için on beş gün kadar gaybûbete mecbûr oldum.

-Acâib !... Lâkin on üç ile on beş arasındaki dediğin 14 numro mu olacak ?

-Sus !

-Nasıl sus ? On dört numro değil mi?

-Sus diyorum ! O rakam bence aded-i meş'ûmdur.

-Neden?

-Öyle ya. İbtidâki seyâhatim üç ile beş arasındaki rakamlı nüshamda idi şimdikine de tam üç ile on beş beynindeki numro sebeb oldu. Binâen-aleyh işte o ismini söyleyemediğim üç ile beş arasındaki rakam her kangı aded arasında gelirse bence meş'ûmdur.

-Öyle ise boş boğazlıktan neye korkuyorsun ? Mâdemki seyâhatine sebeb 4 rakamı imiş artık söylediğin sözde ehemmiyyet arama. Bu hesâbca yirmi döddüncü numaraya kadar müsâadesi var demek olur. Korkma ! Mukaddeme-gede ki "icrâât-ı devlet" "Muvâfık-ı hikmet-i hükûmet olduğu cihetle heyet-i idâre" "Hakkında takdîrden başka söyleyecek doğru bir söz" "Bulamayacağımızda Diyojen bu bâbda ne imsâline su-

i misâl olur" "vene de su-i emsâle emtisâl eder" ibâresini gözünün önünde tutarak ağzına geleni söyle ve yalnız yirmidördüncü numarada dilini biraz kısa tut.

-Yok yok. Benim gözüm öyle vakitli vakitsiz seyâhatlerden yıldı. Boş boğazlık edemem kuzum.Hevayî söylemek yed-i vâhid usûlü altına alındıysa Panosoğlu'nun burnuyla kulakları da alınmadıya sermâye celebendim ! Gibidir kâfir evde olmazsa gazete yerine düz beyaz kâğıt neşrederim ve-s-selâm.

Dehrin bu vazᶜına güldüm hem ağladım.

Yunanistan'da iki hekîm görmüşdüm ki insan bir anda boğazı yırtılmak derecesine gelinceye kadar gülmeye ve gözünü kan bürüyünceye kadar ağlamaya muktedir midir değil midir mes'elesine dâir bir büyük bahis açmışlar idi. Bu hâli işitince (muhâverât-ı hükmiyye)de mücâdeleleri mestûr olan gözü yaşlı feylesofun ağlamaktan yüzünde su yolları peydâ olmaya ve sırıtkan hakîmin gülmekten ağzı kulaklarına varmaya az kalmıştı. Fakîr ise mesᶜeleyi o zamân hiç benimsemedim. Çünkü ağlasam küp dolar bana yer kalmazdı. Gülsem sadânın aksinden kulaklarım muztarib olurdu. Fakat geçende on beş gün kapanmaya me'mûr ve binâenaleyh mecbûr olunca hâl değişti. İş nefsime intikâl etti.

Ey feylesof-i girye-muᶜtâd ! Ne dersin ? Sen olsan kör oluncaya kadar ağlamaz mıydın ? Vey hakîm-i hande-nihâd ! Ne buyurursun ? Benim yerimde bulunsan nefesin tutuluncaya kadar gülmez miydin? Lâkin benim hâlim hiç birinize benzemez. Bir taraftan mecbûriyyet-i ihtifâ ve bir taraftan terkib-i zuhûr ile cemᶜ-i zıddına muztarr oldum. Bi-l -husûs ki Türkistan'da yaşadığımdan ândaki bir şâirin hakîkat- perdâzlığını iki Yunan hekîminin safsata-bâzlığına makâm-ı münâsebeti cihetiyle müreccah gördüm de Keçeci-zâde'nin kavlince "Dehrin bu vazᶜında güldüm hem ağladım". Gözlerimden yaş geldi. Ağladıkça dahi kendi kendime güler oldum.

.....

İnâd Bu Ya Ben Böyle Tasavvur Ederim.

Versail'de yapılan musâlahayı Bordeaux'daki heyet-i idâre niçin tasdîk etti? Sulh ve musâfât taraftarlarından ve intizâm ve cemᶜiyyet hâmîlerinden mürekkeb olduğu için.

Dahâ doğrusunu ister misiniz? Nâmûs-i milletten ziyâde menfaat-i zâtiyyesini arayan bir takım emlâk ve arâzî sâhibleri oldukları için.

Sûret-i zâhirede vatan ü milletin ve dîn ü devletin nâmûs ve intizâmını vikaye zımnında gayrete gelerek Paris ehl-i fesâdını te'dîb etmek bahânesiyle hükûmet-i mahdûde ve muvakkatelerinin muhtâc olduğu istiklâl ve takviyyet-tâmmeyi hâsıl etmek isterler.

Olmaz şey değil â ! Heyet-i idâre bugünkü günde kırk bin kişiden mürekkeb bir orduya mâlik. Bu askeri Paris ve Vincennes asâkir-i müstahfazası şeytâna uyup da usâta iltihâk ve iâne etmek gibi ters bir halt etmedikçe usâtı te'dîbe kâfî değil midir? Hey^{c}et-i idâreyi teşkîl eden millet-vekîlleri dediğimiz zevât-ı hamiyyet-simâtın böyle muhârebe-i dâhiliyye ve ihtilâller ve bi-l-husûs cumhûriyetin şânından olan müsâvât menfûrları oldukça şu isyânın Orleans prenslerinin krallığıyla ber-taraf edilmeyeceği ne ma^{c}lûm ? Tebeddül-i hükûmet başka türlü olmaz â . İşte böyle olur. Hemân kolay gele senyörler ! Lâkin iyice dikkat etsinler ki yarın (Selâmet-i Ahâli Komitesi) namına bir hey'et teşekkül edip de ma^{c}sûm-âne zulm eden şu gaddârların levs vücûdundan Fransa'yı tathîre kalkışmasın.Şu hey^{c}et-i hâkimenin dahâ içinde bulunduğu cumhûriyetin harf-i evveli olan (Müsâvât-ı ahâlî)yi düşünmeksizin esâfil-i nâs nazarıyla bakıp da kendilerini bir çok ta^{c}bîrât-ı galîze ve resûllerini muâmelât-ı anife ve gayr-i lâyıka ile tahkîre cür^{c}et ettiği ahâlî bir gün kesb-i vücûd ve cesâmet ve belki bütün Fransa'da icrâ-yı hükûmet edebileceğini tahattur eylesin.

Bakalım âyîne-i devrân ne sûret gösterir. Hele yakında Avrupa meşâhîr-i ukalâsından ve müverrihînden bildiğimiz Mösyö Thiers'in usât sırasında katılunduğunu göreceğiz.

Yunanistan'ın Alsace ve Loren'i

Yunanistan'a ne buyurursunuz ? Bol keseden etrâfa ihsânlar saçarak bacak kadar boyu ile o da kendinden bahsettirmek istiyor.

(Courrier d'Athenes) nâm-ı Yunan gazetesi der ki "Kıbrıs cezîresinde imtidâd eden korkaklıktan dolayı ekinler âfet-zede ve ahâlî hasâr-dîde olduğundan ahâlî-yi merkumeye iâne olmak üzre taraf-ı devletten yirmi bir drahmi tefrîk ve îtâsı millet-meclisine teklîf olundu. İdâre-i maliyyece her ne kadar sıkıntı çekilmekte ise de devletin şu teklîfini kemâl-i memnûniyet ve müsâraatla takdîr ve tahsîn ederiz. Zirâ İslâm'ın taht-ı tasarrufuna geçmiş olan bu misillü eyâlet-i Yunaniyye bizim Alsace ve Lorraine kıt^{c}alarımızdır"

(Courrier d'Athenes) in ibârât-ı münevveresi biraz rabtsızdır ama nazmen daha iyi yazar. Kusûruna bakmayınız.

Kıbrıs cezîresi Yunanistan'ın Alsace ve Loren'i !... Çok şey ! Çok şey ! Hiç me'mûl değil ! Ne buyurursunuz efem ?

(Acabâ Courrier d'Athenes)in bu sözden murâdı ne oluyor ? Kendince şu Alsace ile Loren'in Fransa ve Almayası kim olmak lâzım gelir? Bizce Almanyası Türkistân olduğuna şübhe etmeyiz ki şu Alsace'la Loren'i Yunanisten'a geçip de sabâhdan ahşâma kadar (Courrier d'Athenes) gibi gazeteleri okumak zahmetinden kurtarmak için terahhumen zabt ve tasarruf ediyor. Bu hâlde ne duruyorsunuz çorbacılar palikaryalar ? Mâdemki Fransasız oluyorsunuz Almanyanızın şu zorbalığına karşı protesto etseniz â. Fakat gözetiniz ki mukallidi olduğunuz Fransa gibi Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmayınız. Evvel-emirde elinizdeki yerlerin zirâatinden istifâdeye çalışınız. Bakalım ileride Kıbrıs kumandaryasıyla ser-mest edilmenize lüzûm görünecek mi anlayalım da...

Ha ! Anladım. Şimdi aklıma geldi. (Courrier d'Athenes)in Kıbrıs'a diş bileyişi yalnız şarabı içindir. Başka şey için değil. Zirâ Bekrî Mustafâ sülâlesinden gelmiş gibi gece gündüz hepsi ser-hôş. Santorin Adası'nın yetişterdiği şarâb yetişmiyor ki. Ne yapsınlar ?

Hayır kuzum hayır ! Söylediklerinizi bilecek kadar ayık değilsiniz ki biraz da Kıbrıs şarabı teklîf edelim. Binâen-aleyh ma'hûd Alsace ile Loren'e gidemeyeceğinizi iyice bilip beyhûde yere yol tedârükâtıyla masraf ederek tepenize kadar borca giriftâr olmamânızı hâlis-âne tavsiye ederiz

Muhâveret

Halıcı Mustafâ - Sana geçen gün yeni yetişme bir şey gelmiş idi ne söyler ?

Angaryacı Hacı Ahmed - Ya efendi bizim evin kenarlarını da duvar yaptırmak isterdik. İmâm efendi rızâ göstermez.

-Güzel Hacı Baba ama senin değil imâm efendinin meşrûtası. İstediğin gibi yapıp yıkabilir misin?

-Biz şok yıktı lâkin şimdi bir kere yafacık ister.

-Yafacık ister ! Yafak ister !.. İmâm efendi âdetâ bizim evi gasb edecek diyor. Hem yaptığın binâlar yolu da mı kesiyormuş ne imiş ?

-Kesmez bu ya efendi. Gasb etmez bu ya efendi. Biz istemez böyle şey. Bir bir

Frenk de söyler. Mahkemede gider davâmız kazanır.

-Etme Hacı Baba "Fransuva'yı" evinden çıkardılar. Buralarda da mahalle işine karışacak Frenk kalmadı. Sonra seni fenâ hırpalarlar !

Bir Varakadır

Gazetenizin ünvânı bir kaç resim ile müressim ve "Gölge etme başka ihsân istemem" ibâresiyle muanven olduğundan ashâb-ı mütâlaa bunun menşe' ve hakikatini anlamaya pek merak etmişlerdir. Binâberîn Mısırlıların bin iki yüz elli iki târihinde Fransız lisânından bi-t-terceme Arabî'ye nakleyledikleri târîh-i kudemâ-i felâsifeden bu müşkilin halline medâr olan hikâye ve buraca menşe' ve mebnî-i aleyh olan ibâre Türkçe'ye terceme olunarak matbaanıza gönderildi. Kabûl ve neşri mütemennâdır.

Bir hakîm-i dîvâne-nümâ ve feylosof-ı hakikat- âşinâ idi. Bir gün "Diyojen"in (Korinthos) şehrinde ikameti esnâsında (İskender) "Diyojen" Sokrat'ın kelbiyye[1] tesmiye olunan şâkirdânı cümlesinden olup "Ve Rabb-i cünûn Ali Baba yescüd-ül-ukalâ" fehvâsınca ittibâ^{c} ve hışm ile "Diyojen"i ziyaret için ol tarafa tahrîk-inân azîmet ettikde gördü ki "Diyojen" güneşin karşısına oturmuş kendi fıçısının ta^{c}mîriyle meşgûl ve hiç bir kimse ile mukayyed değildir. "Diyojen"in bu hareket-i lâübâliyânesi ve İskender'e nazar ve i^{c}tibâr etmemesi İskender'in urûk-ı hayretini tahrîk eylediğinden ber-vech-i âtî beyinlerinde bir mükâleme vâki^{c} olmuştur.

İskender - Ben cihânı dest-i tasarrufa almış meşhûr İskender'im

Diyojen - Ben de Diyojen'im.

İskender - Benden korkmaz mısın?

Diyojen - Sen iyi adam mısın yoksa fenâ adam mısın?

İskender - Belki iyi adamım.

---

[1] Çünkü Sokrat'ın vefâtından sonra şâkirdânı üç fırka oldu. Birinci fırka (Kelbiyye) tesmiye kılındı. Bu vech tesmiyeyi beyânda ba^{c}zılar bu fırka-yı kelbiyye taayyüşlerinde kelâb gibi olduğundan kelbiyye tesmiye olunmuş demişler.Ba^{c}zılar bunların mahall-i ta^{c}lîmi (Atina)nın hâricinde Yunânîce kelb ma^{c}nâsına yakın bir ism ile müsemmâ olduğu içindir demişler "Antisinos" bu fırkanın şayh ve reîsi idi. İkinci fırka İşrâkıyye tesmiye olundu. Eflâtûniyye de denilir. Üçüncü fırka (Kurvanye) ile müsemmâdır.

Diyojen - Mâdemki iyi adammışsın senden kimse korkmaz. Müşârün-ileyh İskender bunun böyle akıl ve fatânet ve lisânın fasâhat ve talâkatını görünce vâle hayrân oldu. Biraz musâhabet ve muâşeretten sonra:

İskender - Senin pek çok şeye ihtiyâcını görüyorum. Ben ise senin hiddet-i ferâsetine meftûn ve kemâl-i belâgatından memnûn olduğumdan havâyic-i zâtiyyene muâvenette bulunmak isterim.

Diyojen gibi dünyayı bir pula satın almaz bir feylosofa. İskender'in bu teklîf ve ifâdesi gayet kerân geldiğinden "Amân Allah'ı seversen buradan var git. Senin lûtf ve ihsânından vaz geçtim. Zirâ benden güneşin pertev ve ziyâsına ve ânınla olan telezzüzât-ı ruhâniyyeme hâil ve mâniᶜ oldun" cevâbını verir.

İşte Diyojen'in ser-tâc-ı ünvânı olan "Gölge etme başka ihsân istemem" mazmûnunun menşe'i budur. Ve ol resimler Diyojen'in resmiyle İskender ve ittibâᶜının resimleri olacaktır.

Sâhib-i varakaya teşekkür ederiz. Ancak varakasının bir mahallinde bir küçük hatâ olduğundan ânın tashîhine ibtidâr eyleriz. Şöyle ki Diyojen Sokrat'ın şâkirdânından olmayıb bana kelbiyyun mektebinin reîsi ve müdîrü bulunan (Antisthenes) nâm hekîm-i meşhûrun şâkirdânından idi.

(Teodor Kasab)

(Şevkî Bey'in matbaasında tabᶜ olunmuştur)

Numro 17 Cumᶜa-ertesi 1 Mayıs 1286 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmiᶜ Câddesinde vâkiᶜ Zincirli Han derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Fransa'nın Hâl-i Hâzırı

Şu Fransa'nın hâline akıl erdiren varsa salâ!

Fransa'nın hâlini bırakalım. Evvelâ gazetelerdeki "Ajans havas Bullier Reuter" ve "Bordeano Kumpanyası" telgraf-nâmeleriyle muhâberât-ı mahsûsadan bir meâl çıkaran sevâbına bize de bildirsin.

Bu iki telgraf kumpanyasının birbirine rekâbet eder gibi verdikleri maᶜlûmâtın yek-dîğerine taban tabana zıdd olmasından başka ehemmiyyeti varsa her hâlde verdikleri havâdisin sıhhati ve vâkıa mutâbıkı husûsunda olmadığını Diyojen iddiâ eder.

"Ajans hevâ....." telgrah-nâmelerini okudukça Mösyö Thiers'in katl ü iᶜdâmı için cellâdların ya eli satırında veyâhûd satırı elinde zann ederim. "Bordeano Kumpanyası" ile mekâtîb-i sâirenin verdikleri havâdise baktıkça cumhûriyet nâmıyla meydâna çıkan Versailles Hükûmeti bugün yarın bir Orleanslı krala teslîm-i hükûmet etmek üzre "Komün" gürûhunun te'dîb ve tenkîline hitâm vererek iâde-i rabt ü zabt ve intizâm ile uğraşıvere zihnimde karâr veriyorum. Bu ne hâl? Ve ne turfe hayâl?

Kaht var dedikleri Paris'in ahâlîsi Prusyalıların muhâsarasından ziyâde Versailleslilerin muhâcemesine tahammül ettiler ve ediyorlar.

Bir aydan beri "Komün" askeri fütûr getirdi diyorlar. Hâlbuki gayret ve besâletlerini alkışladıkları Versailles askerine hâlâ mukâvemet edip mağlub olmuyorlar. Bu ne hikmet? Ve ne rezâlet?

Fütûr getirdiği hâlde bile böyle cengaverlik eden "Komün" askeri acaba Prusyalılar etrafı sardığı vakit uykuda mı bulunmuş yoksa o zamân Arab'ın adedi daha kırkı bulmadığı için gayrete mi gelememiş?

Ya Versailles'deki "diskur" ların fasâhat ve belâgatına ne diyelim? Ya o yürekler acısı "Jules Favre'in" şu aralık Frankfurt'da Bismarck'la boğaz boğaza musâlahayı müzâkere etmesini kangı cebimize koyalım? Hele o nazlım Napoleon dostumuzun "entrika"ları hiç söz istemez.

İşte kuzum Fransa'nın bugünkü hâli şundan ibâret. Artık evir çevir de bak bir kaba kurtarabilirsen..... hulâsasını bana da bildir.

Politikaca geçen sene bu mevsimdeki vukuât ile şimdiki hâlât beyninde ne kadar fark olduğu bilinmek için bu haftadan i'tibâren geçen sene bugünkü günde gazetelerde görülen havâdis-i mühimme ber-vech-i âtî rûz-be-rûz hulâsa edilerek ba'de-mâ her nüshamıza derc olanacaktır.

(Muvâzene-i Politika)

1870 Senesi Mayısının birinden beşine kadar.

1 Pazar --- Bu yevm-i mes'ûdda her yerin âsâyişi ber-kemâl --- Mösyö Kombari tarafından bir gün evvel haber verilen şiddetli yağmur yerine gâyet güzel hevâ --- Fransa İmparatoru'nun cânına sû-i kasd etmek üzere Londra'da teşekkül eden bir cem'iyyet-i hafiyyenin Paris'de meydâna çıkarılması.

2 Pazar-ertesi --- Bükreş'de vükelâ kabintosunun teceddüd ve tebeddülü--Fransa İmparatoru'nun cânına sû-i kasd için teşekkül eden cem'iyyetin Paris'de 21 aded humbarası ele geçirildiği --- Marsilya ve Lyon ve Creuse şehirlerinde bir takım ehl-i fesâdın polis tarafından der-dest ve tevkif edilmesi --- Mösyö Florans'ın cem'iyyet-i hafiyyede medhali olduğu söylenmesi üzerine Londra'ya firârı --- "Morning Post" Gazetesi'nin Florans hakkında sû-i zann olunduğunu iddiâ ve Londra'nın her-bâr bu misillî firârîlere melce olması lüzûmunu der-miyân eylemesi

3 Salı-La Turquie Gazetesi'nin vakt ü hâlin hukûku kuvvet ü galebeye ve sulh u âsâyişi harb ü ihtilâle tahvîl ve tebdîle müstaidd olduğunu tahsîn eylemesi --- Levant Times'ın Yunanistan aleyhinde şiddet-i lisânı ve Yunan Hükûmeti'nin ilgâsı lüzûmunu der-miyân eylemesi.

4 Çehâr-şenbih-Rumca Diyojen'in zuhûru-Şehir postasının yakında işlemeye başlayacağının sabâhtan yazılmış bir mektûbun ahşâmüstü cevâbı alınacak sûrette intizâm idâresine dikkat olanacağının Posta İdâre-i Behiyyesi cânibinden i'lân edilmesi.

5 Pencşenbih - Yunan Kralı'nın yevm-i mahsûsu olmak münâsebetiyle

Beyoğlu'nda kâin Rum Kilisesi'nde âyîn ve resm-i dûâ icrâ olunduğu ve Yunan Sefîri Mösyö Rangabe'nin kilisede hâzır bulunduğu - Fransa İmparatoru'na sû-i kasd için teşekkül eden cem^{c}iyyet-i hafiyyede Mösyö Florans'ın medhali olduğunu müeyyed bir takım âsâr ve delâil zuhûru - "Morning Post" Gazetesin'de "Maraton" Eşkiyâsı vak^{c}asında Yunan Hükûmeti'nin medhal ve iştirâki olmadığına inanacak kadar dünyada sâfderûnlar bulunduğuna taaccüb etmesi - Yunan reis-i vükelâsının İngiltere Elçisi Mösyö Ersekın tarafından der-miyân vükelâder-miyân olunan "Eşkiyânın yüz bulması devletçe olan tedâbîrden neş'et eylemiştir" kendi tarafından sudûr ve vuku^{c}-i iddiâsını tekzîb eylemesi.

Bir mâdde-i mühimmeye dâir şu aralık her sınıf ahâlî lisânından işitilen sözler zirde derc olundu.

Sözünü Sohbetini Bilir İki Zât Beyninde

- Doğrusu şu asırda zuhûr eden âsâr-ı nâfıaya hadd ü pâyân yoktur.

- Şübhe yok. Şu bir iki sene zarfında görülen terakkiyi Avrupalılar bile zann-ı âciz-âneme göre bir derecede iken ancak on beş yirmi sene zarfında vücûda getirebilmişlerdir.

- Efendim şu hiç bir şey gibi görünmüyor ama düşünülse ne kadar nef^{c}i var!

- Acaba bozuk ve bulutlu havalarda da atabiliyormuymuş?

- Hay hay efendim! İşte muhassenât orasında ya. Doğrusu mûcidine mükâfât etmelidir.

Direktörü ecnebî tebaasından imiş galibâ. Rütbe filân verilebilir mi?

- Nişân verilir â.

Gazetelerde

.....

Asrımızın mağbût-ı a^{c}sâr-ı mâziyye ve müstakbele olduğunu te'yîd ve isbât eder bu misillü âsâr-ı hasene ve nâfıanın pey-der-pey ser-zede-i sâha-i zuhûr olduğunu gördükçe âlem-i medeniyyetin en şerefli zamânında bulunduğumuza günde yüz bin kere hamd ü senâ etmeliyiz.

Ahad Beyninde

- Lâkin çok şeytânlık! Şu Frenklerin îcâd etmeyecekleri şey yok.

- Akıl Frengistân. Saltanat âl-i Osmân derler.

- Çok orostopolluk! Hiç gidip gördün mü?

- Frengistân'a mı?

- Hayır cânım Tophâne'ye!

- Gitmedim ama bir gün gidip göreceğim.

- Git. Git de gör. Gör de sen de şaş ben de şaşayım.

Mahalle Kahvesinde

- Mehmed Ağa ne dersin?

- Ne oldu?

- Ne olacak dünya inceldi. Daha bakalım neler çıkaracaklar?

- Sağ kalırsak in-şâ-Allah dah pek çok şeyler göreceğiz â. Lâkin çıkan şey nedir?

- Müezzinler artık sâat taşımıyacaklar imiş.

- Öyle şey olur mu? Ezân vaktini nasıl bilecekler?

- Humbara ile.

- Nasıl humbara?

- Cânım şimdi yeni çıkma bir Senyör Humbara varmış. Ezân vakitleri patlıyormuş. İşitmişdin mi?

- Ha evet. Lâkin beş vakitte patlamıyor yalnız öğle ezânında atılıyormuş.

- Acaba öteki namaz vakitlerini bilmiyor mu? Ne bilsin Müselmân mı bu?

- İn-şâ-Allah İslâm müyesser olur.

- İn-şâ-Allah! Mâdemki hakk dîne hizmet ediyor.

İki Bektâşi Beyninde

- Ezân vaktini halka işittirmek için top atmaya kalkmışlar. Ne dersin?

- Ne diyeyim? Allah derim!

- Lâkin ba^{c}zı gün atılmıyormuş. Acaba barut ziyân olmasın diye mi?

- Vâkıâ öyle! Masraf edecek seneler değil. Bakılsa yalnız bayram namazlarında atılmalıdır.

Bir Varaka

Merhabâ Diyojen! Evvelâ hoş geldin safâ geldin. Keyfin iyi mi? Sâniyen kedinin ayağı kaç? Cevâb verir.

Bir tuhaf varaka ki!.... Buna ne cevâb verilir? Merhabâsına merhabâ. "Hoş geldin safâ geldin" hitâbına hoş bulduk safâ bulduk. "Keyfin iyi mi?" suâline de zevât-ı kirâm güruhûndan ise "Allah ömürler versin efendim!" değil ise "Eyvallah. Sen nasılsın bakalım?". Lâkin alt yanında "Sâniyen" kaydıyla îrâd ettiği suâle ne diyelim? Buna sarakanın çiftçesi denmez de ne denir? Hakkı da var ya. Ma^{c}hûd aded-i meş'ûmun hükmü yalnız Türkçe nüsham hakkında cârî değil. Fransızcamın da ta^{c}tîli 44 numarada ve Ramazan'ın yirmi dördünde idi. Binâenaleyh ecille-i yevm-i sebt gibi "Kuyruğuyla berâber beş" cevâbını verecek kadar 4 rakamından gözüm korksa hakkım yok mu?

İhtirââttaki İki türlü Menfaat

Za^{c}f-ı basarı olanlar gözlük îcâd etmişler. Bununla hem kendileri görür hem de hased ettikleri kuvve-i basar sâhiblerinin gözlerini sakat ederler.

Fukarânın iştirâk-i emvâle meyli zenginin fukarâya bakmak usûlünü ihtirâ^{c} eylemelerine sebeb olmuştur ki bununla hem ebnâ-yi cinsine iâne etmek fazîletiyle muttasıf ve hem de servet ü sâmânlarına ser-bâzca mutasarrıf olurlar.

İnsan şeytânı ihtirâ^{c} eylemiş. Çünkü ânınla hem huzûzâta dâir olan ârzûsunu

tervîc eder hem de istifâ-yi hattân sonra tebriye-i zimmet için maᶜzeret gösterir.

İstanbul gazetecileri gazete çıkarmışlar. Bununla ahâlî ve memlekete hizmet ediyorlar gibi görünerek kendileri müstefîd olurlar.

Nevᶜ-i benî Âdem düşmenleri insanları milliyyete taksîm ve tefrîk ile muhârebeyi îcâd etmişler. Böylelikle hem hükûmet kolay oluyor hem de milletler çabuk inkıraz buluyor.

Karılar aşk ve alâkayı ihtirâᶜ etmişler ki hem kendilerini eğlendirir hem de erkeği mashara bir hâle kor.

İstanbul'un miᶜmârları şeh-nişînlari îcâd etmişler. Bununla hem yaptıkları binâların biçimsizliğini örterler hem de bu memleket ahâlîsinin hiç bir şeye benzemeyen hoppa ve oynak mizâclarına hizmet ederler.

Elleri çirkin adamlar eldiven giymeyi îcâd etmişler bununla hem kendi ellerinin çirkinliklerini örterler hem de güzel elleri halkın nazarından setrederler.

Mümteniât

İnsanın kendisini beğenmemesi.

Fransızların akıllanması.

Asıl Osmânlının tahvîl-i efkâr etmesi.

Şirket-i Hayriye vapur kahvecilerinin insâfı.

Demir köprünün itmâmı.

Zahm-i sihâmın iltiyâmı.

Diyojen'in iki ayda bir ahrete sılâ etmemesi.

Türkistan gazetelerinin müddet-i meddîde devâmı.

Sütçü güğümlarının kalaylanması.

Tîmûryol piyangosundan birinci numaranın kumpanyaya çıkmaması.

Zevcenin zevci aldatmaması.

Hovardalık etmemiş adamın zevcesine meclûb ve mahkûm olmaması.

İstanbul zen-dostlarının teceddüd-i ikbâli.

Sâatçıların yaptığı iş bilinip de âna göre ücret verilmesi.

Kıyâfet-nâme

Veyâhûd Mütâlaât-ı Hükmiyye

Müteehhil adamların ekserî (sedye) taşıyan hamallara benzer. Yolda giderken gelip geçenleri seyretmeye ne ârzûları ve ne de vakitleri vardır. Ara sıra durmaları ise mücerred-i teneffüs ve istirâhat içindir.

Kocalı karıların ekserî kocaya varmayı sedyeye binmeye teşbîh ederler. Kendilerinni sürüyecek biri ellerinde iken râhat gitmek için bir tane daha ararlar.

Adı Yamân!

Dünyada her cânlı mahlûkun bir burnuyla iki kulağı olduğu gibi hâlini beyân etmek istediğimiz bir hayvânlıkta vardır. Amân nasıl hayvân derseniz adını söylemekten korkarız. Çünkü galibâ ahrette fincancılar ânı kullanmaya başlamış. Biraz sabrediniz de düşüne düşüne size taᶜrîf edeyim. Vücûdu ufaktır. Kulağıyla berâber kuyruğu da olduğundan kuyruk kulak hesâbına dâhil olabilir. Panosoğlu kulaklarını oynattığı gibi bu da dâimâ burnunu oynatır. Rengi baᶜzı kulakta olan tüyler gibi kırçıldır. Sokulgan bir şey olduğundan ve burnu kokudan ve kulağı gürültüden ihtirâz etmediğinden helâlarda duvar içlerinde su hazînelerinde çok bulunur. Hani Paris muhâsarasında kangısı ele geçtiyse yediler. Bilmiyor musun? A gözüm hani biz ândan korktuğumuz gibi o da kediden korkar. Ay! Be efendim anlayamadın mı! Şu cânım....(Piresi leşker-i Tatar gibi bî-pâyân) beytinin mısrâᶜ-i evvelinde mezkûr olan hayvân yok mu? İşte o. Bir evde tekessür eder ise bizimki gibi ve fakat sırlı bir küp almalı imiş içine biraz buğday atmalı imiş. O mübâreklerin cümlesi bağdayın başına üşüşüp fakat küpün sırlı olması cihetiyle çıkamadıklarından Paris'in mahsûrlarına taklîden bir birini yemeğe başlarlarmış. Nihâyet en kuvvetlisi kangısı ise cümlesinden sonraya kalır ve fakat ebnâ-yi cinsini yemeğe alışırmış. İşte bir adam öyle birisini ele geçirir de boğazına bir çıngırak takarak hânesinin bir köşesine salıverirse (dağa taşa üzerimizden ırâk ihrâc) o hayvânların cümlesinin tard edermiş. Keyfiyyet halka nâfıᶜ-i mevâddan olmağla sâir gazetelerimizden umûr-i hayriyyeye hizmette geri kalmamak için meccânen iᶜlâna ibtidâr olundu.

Fenn-i Meşy ü Hareket

Acabâ farkına varıyorlar mı? Yoksa yalnız ben mi tecrübe ettim? Bu memleketin sokaklarında yürümek denizde yüzmekten kat kat müşkil. Jimnastik taᶜlîmi avcı taᶜlîmi gibi şeyler buranın sokaklarında gezmek fennini tahsîl etmenin yanında hiç hükümsüz. Bu cihetle yeni ayak bir çocuk günde bin kere nasıl düşerse bizim sokaklarda gezenler de fenn-i meşy ü hareket tahsîl edinceye kadar lâ-akall ayda yirmi dört kere düşer. Ve ancak bu fennde mahâreti otuz otuz beş senede tahsîl edebilir. Ne fâidesi var ki "Oh! Artık yürümek fennini öğrendim bundan sonra cihân kaydımda değil" demeğe vakit kalmadan odamcağız nalları atar.

Öyle ise var ahrette babana selâm söyle!

Hamidiye'de kâin Balıklı demekle meşhûr eczâhânede gayet aᶜlâ hâzine muşammaᶜı bulunduğu iᶜlân olunur.

Diyojen bir uşağa muhtâc olduğundan söz anlar ve eli ayağına uygun olupta kapılanmak isteyen var ise idârehâneye mürâcaat eylemesi iᶜlân eder.

Vereceği maâşın mikdârı cüz'îdir ama kendisiyle berâber her on haftada bir sılacı edeceğine söz verir.

İki defᶜa şehir postasının Aksaray merkezi vâsıtasıyla Diyojen'e varaka gönderen zât her kim ise kendisiyle görüşmeyi arzû ettiğimizden lûtfen Diyojen idârehânesine rağbet buyurmasını temennî ederiz.

Hazînedâr-zâde Mahallesi'nde. Şey Çıkmaz Sokağı'nda Gümüşlü Değirmen ittisâlinde kâin terbîan bin üç yüz yetmiş iki buçuk zirâᶜ arsa derûnunda müteaddid kuyularla iki aded cesîm su hazînesi ve mahzen bulunduğu hâlde beher zirâᶜı yarımşar Osmânlı altınına fürûht olunacağından tâlib olanların mahalle-i mezkûre imâmı Bakırcı-zâde İsmail Zühdî Efendi'ye mürâcaat eylemeleri iᶜlân olunur.

(Teodor Kasab)

Numro 18 Peneşenbih 6 Mayıs 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def^{c}a tab^{c} ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi^{c} Câddesinde vâki^{c} Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

"Fangola" Nâm Eğlence gazetesi'nin Paris Cumhûriyet Avâmı'nı istihzâ yolunda neşreylediği nizâm-nâmeyi ba^{c}zı gazetelerde gördük. Biz de Versailles Hükûmet-i Muvakkatesinin bu kere elimize geçen nizâm-nâmesini ber-vech-i âtî derc ve neşreyleriz.

Versailles Hükûmet-i Muvakkatesi Meslisi'nin Nizâm-nâmesi

Birinci mâdde

Hey'et-i idâre a^{c}zâsının fasâhat-ı lisânı müsellem olanları tarafından her mecliste birer "diskur" îrâd olunmadıkça mevâdd-ı mühimme müzâkeresine girişilmeyecektir. Diskurlar mümtedd olur ise dahi ihtisârı câiz olmayıb müzâkerât-ı mühimme diğer meclise te'hîr ve tevkîf edilecektir.

İkinci mâdde

İdâre-i askeriyye reîsi her mecliste askerin gayret ve şecaâtinden bahs edecek icrâ me'mûrunun emri üzerine el çırpıldıktan sonra makama münâsib cevâb yollu nutuklar îrâd olunarak hulâsasını her meb^{c}ûs me'mûru bulunduğu eyâlete telgraf vâsıtasıyla teblîğ ve iş^{c}âr eyleyecektir.

Üçüncü mâdde

İcrâ me'mûriyyeti uhdesinde bulundukça Mösyö Thiers tarafından îrâd olunan nutuklarda Paris'deki konağının yağma mâ-cerâsını îmâ eder rikkat-amîz sözler bulunmak lâ-büdd olup bu sözlerin esnâ-yi tefevvüh ve îrâdında gözlerini oğuşturarak bükâ edecek ve müteâkıben hazâr tarafından "Bravo" sadâlarıyla el çırpılarak avutulacaktır.

Dördüncü mâdde

"Komün" gürûhunun tezyîf ve tahkîri diskurları ta^{c}kîb etmek lâzımeden olduğu cihetle bu vecîbe herhâlde mevâdd-ı mühimme müzâkerâtına tercîh ve takdîm olunur.

Beşinci mâdde

Her meclisin hitâmında reîs bulunan zât a^{c}zânın önüne düşüp kiliseye azîmetle hükûmet-i muvakkatesinin asâleti için icrâ-yi âyîn ve duâ olunacaktır.

Altıncı mâdde

Umûr-i hafiyye müzâkerâtına mahsûs komiteler Prusyalılara tazmînât-ı harbiyye olarak on beş milyar i^{c}tâsına Fransa hâzır ve müheyyâ iken yalnız beş milyara râzı olduklarından dolayı Mösyö Bismarck'ın aldatılmış olduğuna dâir fahriyyeler tanzîm ve inşâdıyla iştigal edecektir.

Yedinci mâdde

İcrâ me'mûriyyeti diskurların hüsn-i cereyânına dikkat ve nezâret demek olup nutuk îrâd edecek hutebâyı intihâb ve ta^{c}yîn ve bir nutkun esnâ-yi îrâdında tela^{c}süm vuku^{c}bulacak olur ise bundan dolayı hatîb hakkında lâzım gelen muâmele-i cezâiyyeyi icrâ eyleyecektir.

Sekizinci mâdde

Hutebânın sûret-i intihâbı icrâ me'mûrunun re'y ve tensîbine müfevvız ve merhûn ise de hatîb ta^{c}yîn olunacakların evvel-emirde "Consula et I'Empire" nâm mahalle-i Blanga'nın lâ-akall üç sahîfesini bilâ-rekâket kırâat edip edemedikleri bil-imtihân sâbit olmak meşrûttur.

Dokuzuncu mâdde

Hükûmet-i muvakkatenin vazîfe-i hâliyesi olan kavvallık fiâlliği mübeddel olur ise icrâ me'muriyyeti vak^{c}a-nüvîsliğe kalb ve tahvîl edilecektir.

Takvîm[1]

Geçen 1870 senesi mayısının altısından on ikisine kadar.

6 Cumᶜa - Paris'de Mebᶜûsân-ı Millet Meclisi'nin sol taraf komitesi tarafından neşrolunan beyân-nâmede Fransa İmparatoru'nun cânına sû-i kasd için teşekkül eden cemᶜiyyet-i hafiyye hakkında mübâlâğa olunduğunun iᶜlân edilmesi. Baᶜzıları tarafından zikrolunan cemᶜiyyet-i hafiyyenin vücûdu olmayıb yalnız İmparator Napoleon ile Mösyö Olivier ve Mösyö Pietrie taraflarından zann ve tahmîn edildiğine dâir iddiâ olunması --- Marseillaise Gazetesi'nin tutulması --- Yunan Kralı'nın Matmazel (Lloyd'a) bin lira atiyye iᶜtâ eylediği --- La Turquie Gazetesi'nin Zeynep Sultân Câmiᶜindeki antika nevᶜinde bir mermer parçasının muâyenesini antika meraklısı Mösyö (Dethier)ye tavsiye eylemesi.

7 Cumᶜa-ertesi - Petersburg'da Avusturya Sefâreti me'mûrlarından Prens (Daranberg) nâm zâtın kendi dâiresinde katl ü iᶜdam edildiği --- Londra'da Kırım muharebesindeki İngiliz ordusunun kumandanı Lord Raglan yerine kumandan taᶜyîn kılınmış olan General (Sir James Simpson'un) vefâtı.

8 Pazar - Memâlik-i Fesîha-yi Îrâniyye hükümdâr-ı maᶜlât-bârî şehinşâh-i sâmî-câh Nasreddin Şâh Hazretlerinin rûz-i firûz velâdet-i bâ-mesᶜ adet münâsebetiyle limandaki ıtlakı daha münâsib görüldü. karavul sefûne-i hümâyûnunun Îrân sancağı keşîdesiyle yirmi bir pâre top endâht edildiği --- Fransa İmparatorluğu için toplanılan (Plebisit) re'yinin hitâmı --- Zikrolunan (Plebisit'in) İmparator Napoleon hakkında hayırlı olması duâsının Avrupa'nın her cihetinde tezkâr ve edâsı --- Fransızca Diyojen'in bu bâbda bütün Avrupa'yı istihzâ eylemesi.[2]

9 Pazar-ertesi - Tekmîl Avrupa'nın (Plebisit) hakkında ettiği duânın müstecâb olması yaᶜnî Fransa'nın bu bâbda verdiği cevâb 7,157,379 "evet" ve 1,530,909 "hayır" ile 1,500,000 "sükût" dan ibâret bulunması --- Londra'da bulunan Yunanlılar tarafından Madam (Lloyd) ve çocukları için bir iâne defteri güşâdı --- Paris'de baᶜzı mertebe karışıklık zuhûru --- Üç mahallede (Omnibüs) arabalarıyla istihkâm ve metrisler yapıldığı hâlde üzerlerine asker sevkiyle dağıtıldığı.

10 Salı - İspanya'da krallık mülâzemetine (Espartero) intihâb olunduğu --- Paris'de yine karışıklık zuhûru --- Mösyö Bismarck'ın keyifsizliği.

---

[1] Geçen haftaki nüshamızda sene-i sâbıka vukuâtını (Muvâzene-i Politika) ünvânıyla derc eyledik ise de bu vukuât yevmiyye-i mâziyyeye takvîm-i ıtlakı daha münâsib görüldü.

[2] Diyojen'in 10 ve 11 ve 13 nuralı Fransızca nüshalarına mürâcaat buyurulması.

11 Çehâr-şenbih - "Phare du Bosphore" muharriri Mösyö Kyriakopulos ile Mösyö Rene nâm kimesne beyninde Feri-köyü'nde düello vuku^{c}u --- La Turquie Gazetesi'nin ahd-i karîbde vuku^{c}bulacak karışıklıklara hâtır ve hayâline bile getirmeksizin müşterîlerine kurt ile ve koyun fıkrası naklettiği.

12 Pencşenbih - Paris'de "Temple" ve "Belleville" mahallelerine asker sevk ve ikamesi --- Fransa İmparatoru'nun hatt-ı destiyle General (Canrobert'e) yazdığı nâmede kumandasında bulunan asker ve zâbitân hakkında olan emniyyet ve i^{c}timâdının ber-kemâl idüğini bildirmesi --- Diğer bir nâme ile dahi General (Lebrun)un kumandasındaki askerin Paris'deki karışıklıkları der-akib yatıştırmaya muvaffak olmasından dolayı beyân-ı mahzûziyyet ve tebrîk eylemesi --- İmparator ve İmparatoriçe'nin açık araba ile (boulevard)ları ve kışlaları dolaşmaları ve her gittikleri yerde ahâlî tarafından alkışlanarak hüsn-i kabûl gördükleri --- "Phare du Bosphore" Gazetesi'nin bâ-karâr-ı âlî bir mâh müddetle ta^{c}tîli.

Zuhûru Agleb-i İhtimâl Bir Hatâr-ı Azîm!

Hevâ gayet latîf ve altımdaki çârpâ ise beyâz eşek cinsinin en a^{c}lâsı idi.

Bir sûrette (Rahvân) yürüyor idi ki kendimi (şömendöfer) arabasında zann ediyordum. Farkı yalnız bunun üzeri ve etrafı kıllı değil.

Eşekleri ben ne kadar severim bilir misiniz? Önümde öyle iki muhteşem ve muazzam kulak diklenmiş! Ama ne kulak! ..... Panosoğlu'nun kulakları ânın yanında çocuk oyuncağı gibi kalır.

Kendi keyfine yürüsün diye bıraktım.... Çünkü eşeğin kendi keyfine hareketi pek hakîm-ânedir. Yoksa dizgini bırakılınca curcunaya çıkan yalnız gürûh-i insandır.

Eşeğe bindiğiniz vakit siz ânı istediğiniz yere sevk etmeyiniz. Bırakınız o sizi götürsün. Mutlaka öyle bir a^{c}lâ mahalle götürür ki "Manzûme-i Efkâr" kendi müşterîlerini ânın kadar güzel yerlere sevk edemez.

Benimki ya^{c}nî altımdaki eşek de kendi âleminde kulaklarını sallayarak ve çamurlu ve taşlık yerlyerden uzak dolaşarak yürümekte idi. Bir de baktım ki Beylerbeyi Câddesin'den Çamlıca'nın araba yolunu tutup yokuşa sardı. Üst başta Yahûdî maşatlığına varmaksızın ma^{c}hûd düz yere gelince durup biraz nefes aldıktan sonra gûyâ kat^{c} eylediği mesâfeyi gözden geçirmek için geldiği tarafa doğru döndü.

Fakat eşek burnunu (gûyâ maᶜhûdlarından imiş gibi) havaya kaldırarak ve kulaklarını (Panosyan Ahbâr'a taklîden) önüne doğru uzatarak pîş-i nazarımızdan güzâr eden temâşâ sihr-i âsâra nigerân olmak ârzûsunda bulunduğunu bu sûretle îmâya başladığını görünce ben de bu şâir-âne mahlûkun hâline taklîdi münâsib addeyledim. Eşek pîş-gâhımızdan akıp gitmekte olan bedâyi-i tabîatın temâşâsına müstağrık olduğu hâlde ben de kendimce efkâra dalmışidim.

Siphr-mînâ rengin ortasında hûrşîd-i bahârı en sâf ve nurânî olan pertev-i cihân-efrûzuyla şaᶜşaᶜa-nisâr-i berûz olarak desen-hoşî-i envâr ile ezhârın tabîat-ı nâmiyesine ilka-yi kuvvet ve harâret ederdi.

Boğaz-içi deryâsı yılankavi bir şekilde bâlâya doğru cereyân eder ve âb-ı âyîne günü muᶜtâdden ziyâde berrak olarak köprüye avdet eyler gibi görünüyordu.

İki tarafta birbiriyle hem - âğûş-ı ittihâd olmak için ednâ bahâneye muntazır gibi görünen körfez ve burunlara (Koryasınca! Burada da mı peydâ oldun?) nazar ettikçe iki sahilin vaktiyle muttasıl iken yanardağ iltihâbı veya zelzele sadmesiyle ayrıldığına dâir ashâb-ı fennin tedkîkât ve istidlâlâtı hâtırıma geldi.

Vâkıâ insan Beylerbeyi'nin üstünden Boğaz-içi'ne nazar ederse bu cedvelin zuhûru etrafında olan karanın teşekkülünden muahhar olduğunu bilmek tabakat-ı arz fenninde mâhir olmağla tevakkuf etmez. Kendi kendime "İstanbul bir büyük muhâtara içinde. Öyle muhâtara ki hiç kimsenin hâtır ve hayâline bile gelmiyor. Bununla berâber vukuᶜu ağleb-i ihtimâl" demeye başladım.

Öyle ya. Bir zelzele sadmesi ile vücûd bulmuş bir boğazın diğer bir zelzele ile mahvolması olmaz şey midir? Tabîat için herşey hadd-i imkân dâhilindedir vaktiyle bir İngiliz kapudânı Malta ile Sicilya cezîreleri beyninde bir ada keşf ettiği hâlde bir müddet sonra adanın mahvolduğu cümlenin maᶜlûmudur. Hattâ ol vakit bu ada kangı tarafa râciᶜ olmak lâzım geleceğine dâir İngiltere ve Napoli devletleri beyninde bir ihtilâf bile vâkiᶜ olmuşidi.

İşte bir gün bir yanardağ iltihâbı veyâhûd hareket-i arz sadmesi ile şu gözümüzün önündeki boğazın mahvolması dahi mümkün değildir denebilir mi?

Acaba o hâlde neler vukuᶜbulur?

Meselâ; sahildeki yalı sâhibleri bir sabâh uykudan gözlerini açıp görürler ki karşıdaki yalıların "Yâ Hâfız" levhası alınlarına yapışmış!....

Geniş geniş dolaşmakta olan Şirket-i Hayriye vapurları kapana tutulmuş Adı Yamân gibi iki karanın arasında sıkışmış kalmış.

Vapurlardan birinin içinde bulunan şirketin idâre me'mûrlarından ba^{c}zısı işi anlayıncaya kadar vapuru kapudân karaya çıkardı zannıyla "Bre kör olasıca eşek herif! İn-şâ-Allah azl ü habs ettireyim de emsâline ibret olsun" diyerek kamarada ter ter tepinir. İşi anladıktan sonra şirket idâresi Londra'ya sipariş ettiği (feribot)ların kontratosunu fesh için Londra'ya telgraf çeker. Şâyet fabrikatör kabûl etmezse Septe Boğazı'nda lâzım olur (kokusu güzel a^{c}lâ buhûr) diye Fas Pâdişâhı'nın başına dolamaya kalkışır.

Tîmûr köprünün denizin öte yerinde kalmış olan bir ucu ittisâl-ı kesb eder.

Boğaz-içi Feneri ma^{c}nâsına olan "Phare du Bosphore" Gazetesi ne halt eder? İsmini değiştirmek için başkaca imtiyâz almak lâzım gelir.

Hâlbuki geçende Boğaz-içi'nin bî-taraf kalması mes'elesini halleden konferans karârı 1856 muâhedesi gibi hükümsüz kalır. Acaba Mösyö Gorçakof bu işe ne der?.....

İşte ben bu mütâlaada iken eşek kendi temâşâsına hitâm verdiğinden dönüp Kadıköyü cihetine doğru yolu tuttu. Daha tasavvur edecek şey çok idi ama bi-z-zarûre eşeğin sevk ettiği yola gitmeğe mecbûr oldum.

Sa^{c}d-âbâd!

Geçende Kâğıthâne'ye gitmişidim.

Bu mevsimde Kâğıthâne'ye niçin gidilir? Bilirsiniz. Havalar güzelleşti. Çayırlar büyüdü. Ağaçlar yapraklandı. Kapalı yerler artık cân sıkıyor. Gönül böyle açık yerlere çıkıp da biraz geniş nefes almak istiyor. Benim de cânım yok mu? Yılnız hayvâna taklîd etmem. â. Biraz da nebâta benzemek için yeşillenmek istedim. Binâenaleyh Sa^{c}d-âbâd'a doğru ham-ı cinâna azîmet oldum.

Sağlıkla gitmeye idim!

O gülşen bildiğimiz mesîre âdetâ külhen olup içinde gezen beyler ya^{c}nî zenpâreler ise kül kedisinden (veyâhûd ta^{c}bîr-i kadîmce beylerden) ibâret imiş. Bu bir tozâbâd ki sa^{c}d-âbâd nâmının tahattürü "Ba^{c}zı nâ-pâkın adı tâhir olur" mısra^{c}-i meşhûrunu yâd ettiriyor.

Kapalı arabalılar ile bir ahşâp binânın esnâ-yi inhidâmında içinde bulunup da firâr edemeyerek bir pencere sövesine sıkışıp kalmış ve fakat esnâ-yi inhidâmında hâsıl olan tozdan topraktan yüzü gözü Şâfiî köpeğine dönmüş gibi acınacak bir hâlde idiler. Bu hâlde gelen geçenlere harf-endâzlıklarını görenler maᶜhûd pencere sövesinden "Cankurtaran yok mu!" diye bağırışıyorlar zannetmez mi? Yayalar henüz topraktan çıkıp da kırlarda gezen tûtîlerden gelen olmasın diye korkusundan şaşkın şaşkın etrafına bakınmaktan tozunu toprağını gidermek için silkinmeye vakit bulamamış köstebek o nazlım hanımefendiler ise tozdan hâsıl olan ebr-i keşîf içinde gezmelik zann olunurdu.

Ağzımın içi tozla karışık harâretten güneşte kalmış mürekkeb hokkasına döndü. Burnum Felemenk enfiyesi çeker gibi nefes aldıkça içeri gidip de kıllara yapışan tozdan alafranga kalem sildikleri fırçal kalem-dâna benzedi. Yüzümüz gözümüz bir hâle geldi ki herkes babasının "Yüzün ağ olsun" duâsına muhtâc idi. Toz yaşmağı yalnız gençlere ve toz yepbesini de penbesini de yalnız penbe renge mahsûs bilir idik. Hâlbuki orada on beş yaşından yetmiş yaşına kadar hâtûn kişiler ale-l-umûm toz yaşmak tutunuyorlardı. Ne kadar renk varsa bilâ-istisnâ toz renginde idi. Sülâle-i Hazret-i Adem'den geldiğimizi ve Hazret-i Adem'in topraktan halk olunduğunu inkâr eden varsa Kâğıthâne'ye gitsin.

Cümlesi topraktan. Bir râddede toprak içindeki âdetâ meyyit-i müteharrik gibi akşam üstü hânesine avdet edip de yorgunluktan kinâye olarak "Amân öldüm!" diyenler elbette sözlerinde sâdıktır hele altmış yaşından yukarı hâtûn kişelere Kâğıthâne avdetinde "Mezâr kaçkını" ıtlakı hâle pek muvâfıktır.

Hâl böyle iken Kâğıthâne deresi şarıl şarıl akıp gidiyor da iki tulumba ile imdâda yetişmek hiç bir sâhib-i hayrın hâtırına gelmiyor! Meğer ki bu emvât-ı müteharrikeye Cenâb-ı Hakk rahmet ihsân eyleye.

Vah Kâğıthâne vah! Sen böyle olacak yer misin? Vücûduyla iftihâr edeceklerinin kudûmu seni ber-bâd etsin de Samatya tulumbacılarından istimdâda mecbûr ol. Amân ya Rabbi! Ne günlere kalmışız. Allah beterinden esîrgensin! Âmin!

Hikmet-şinâs İki Kişi Beyninde

- Kuvve-i seyyâle şerâre hâsıl eder ise de uzakta bulunan bir cisme te'sîri bir râddede olamaz.

- Vâkıâ te'sîrde kuvvet müsâvi değildir lâkin barutu yakmak için ne kadar az kuvvet olsa kifâyet ederiz.

- Ben de öyle biliyorum ama geçen gün nasılsa top ateş almamış. Acaba havanın rutûbeti mâniᶜ olabilir mi?

- Elektriğin te'sîrine rutûbet mâniᶜ olamaz ama belki zevâl topuna te'sîr etmiyor.

- Demek ki Mösyö Kombari şu tecrübe ile hikmet-i tabîiyyeye de hizmet etmiş oluyor. Eğer ara sıra topun ateş almamasıyla zevâli iᶜlân hizmetinin geri kalması hikmet-i tabîiyyece böyle bir şey keşf ederek cebr-i noksân eder ise doğrusunu Mösyö Kombari'ye ne mükâfat edilse azdır.

Mösyü Minasyan bu kere Amerika'dan nev-îcâd gayet güzel fare kapanları celb ederek ehven bahâ ile satmakta olduğundan istek edenlerin mûmâ-ileyhin Galata'da Yeni Câmiᶜ civârında vâkiᶜ mağazasına mürâcaat eylemeleri.

(Teodor Kasab)

Numro 19 Pencşenbih 13Mayıs 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmiᶜ Câddesinde vâkiᶜ Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İhtâr

Fransız lisânına âşinâ olanlara maᶜlûmdur ki "Humoristique" denilen gazeteler dâimâ hakikati lâtîfe tarzında tasavvur eder. Diyojen ise bu meslekte bir gazete olduğundan mevâdd-ı mündericesini dahi bi-t-tabᶜi bu esâs üzerine binâ etmiştir ki Fransızca nüshasını nazar-ı mütâlaaya alanlarca mesleğinin sevâbını tasdîk şîve-i güftârını tasvîb etmemek muhâldir. İşte Diyojen Türkçe lisânla arz-ı merâma başladığı günü maksadının neden ibâret idüğini iᶜlân ve esâs-ı hareketinin taᶜyîn etmişti. Ve gûyâ zannederiz ki şimdiye kadar Türkçe neşriyyâtında birinci nüshasında taᶜyîn ettiği meslekten katᶜen inhirâf etmemiştir. Şu kadar var ki Diyojen'in Türkçesini mütâlaaya rağbet edenlerden Fransızca bilmeyenler mündericâtını ser-tâ-be-pâ taᶜrîze hamletmekte ve Diyojen'i değil letâfet için mahzâ taᶜrîz eçin neşr olunmaktadır iᶜtikadına zehâb eylemektedirler.

Yine îzâh-ı merâm ederiz ki Diyojen'in Türkçesi Rumcası ve Ermenicesi gibi Fransızca neşr ettiği nüshasına tâbiᶜdir. Bu cihette ânın güftârı hatâ ve garazdan sâlim olunca bi-t-tabᶜi diğer üç lisânındaki neşriyyâtı dahi be-ayn Fransızcası hükmündedir.

Bu hâlde Türkçe nüshasında bir bendin veyâhûd bir cümle veya bir kelimenin müteallik olduğu maksadı bırakıp da ândan ledünniyyât aramak bir adamın sözüne iᶜtibâr etmeyip de zamâirini keşfe kalkışmak gibidir.

Hâsılı Diyojen'in Fransızcası ne ise sâir nüshaları da odur. Ve binâen-aleyh bir esâs üzerine binâ-yi efkâr eden bir gazete kaç lisân ile arz-ı merâm ederse etsin lisânını değiştirmekle efkârını değiştirmek olmaz.

İşte Diyojen'in Türkçe nüshasını ele alıp da taᶜrîz aramak zannederiz ki pek bîmaᶜnâ bir zahmet olup böyle bir tavr-ı garîb izhâr edenler bulunduğu hâlde mutlaka Diyojen'i efkârına tâbiᶜ-i zuᶜm edenler olmak lâzım geleceğinden Türkçe nüshasını okuyanların umûmen bu fikr ü zehâbda bulunmaları farz olunsa Diyojen de merâmını

anlatamamış olduğunu maa-t-teesüf iᶜtirâf ile kimseye sû-i misâl olmamak için bilᶜâhire kendi kendine taᶜtîle mecbûr olacağını ihtâr eder.

Teodor Kasab

Takvîm

1870 senesi Mayısının on üçünden on dokuzuna kadar.

13 Cumᶜa--- Bank-ı Osmânî 31 Kânûn-ı sânî sene 1870 târîhinde maᶜlûmât-ı vâkıasının defterini iᶜlân etmeye karâr verdiği --- Şirket-i Hayriye aleyhinde şikâyet-i müteaddide --- Bükreş'de vükelâdan Mösyö Aporyano prensin emri üzerine millet-meclisini güşâd eder ise de iş görecek kadar hâzır mebᶜûs bulunmadığından dolayı meclisi kapayıb kahvaltı etmek üzere hânesine avdet eylediği --- Gemlik yolunda Bursa emânetcisini soymuş olanların iki neferi zâbıta maᶜrifetiyle ahz ü girift olunup üzerlerinde üç yüz aded lira bulunduğu.

14 Cumᶜa-ertesi --- Bükreş ile Giurgiu beyninde tîmûryol arabaları birbirine çatıp bir hayli sakatlık vukuᶜu --- Atina'daki Fransız elçisi fî-mâbaᶜd tebaa-yi ecnebîyyeye haydûdlar tarafından tasallut vukuᶜbulacak olur ise Yunan Hükûmeti'nin mes'ûl tutularak tazmînât-ı lâzımeyi iᶜtâ edeceğini beyân eylemesi --- (Kontuvar du Constantinople) nâm banka şirketinin birinci defᶜa ictimâᶜı.

15 Pazar - Paris'de Prusya Devleti ile harb vukuᶜuna dâir emâret görülmesi ve Mösyö (de Gramont'un başvekîl nasbı --- Zât-ı hazret-i sadâret-penâhinin tersane-i âmireyi dolaşması --- Yunan cemᶜiyyet-i edebiyyesinin yevm-i te'sîsi olmak hasebiyle cemᶜiyyet-i mezkûre tarafından şenlik icrâsı.

16 Pazar-ertesi - Ermeni Katolikleri tarafından makam-ı sadâret-i uzmâya be-tekrâr arz-ı hâl takdîmiyle diğer arz-ı hâllerde dedikleri sözleri yaᶜnî Hason Efendi'yi sevmediklerini bildirmeleri --- Avrupa'da sükûnetin kemâli ve gelen telgraf-nâmelerin ehemmiyetsizliğiyle berâber gazetecelirn hırhıryât-ı lâ-taannîsi --- Rusya İmparatoru'nun (Ems) kaplıcalarına vâsıl olması.

17 Salı - Paris'de General (Gavayon'un) vefâtı --- Mösyö (Vikont de la cronier'in) istifâ eylediği havassı --- Mösyö (Rochefort'un) "Marseillaise" nâm gazetesinin bir mâh müddetle taᶜtîli --- Madrid'de Mösyö (dᶜEspartero'nun)krallık etmesi --- Bombay gazetelerinin rivâyetine göre (Buelkra) hâkimi ile Abdurrahman Hân'ın Rusya tarafından vukuᶜbulan teklîf ve teşvîk üzerine bir hayli askerle

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Afganistan'a doğru yürüdükleri --- Sicilya Kralı sâbık ikinci Francesco'nun Der-saâdet'de bulunduğu --- Hasanistlerin Hason Efendi'yi me'mûriyyetinde ibka-yi esbâbının istihsâli için Papa'ya me'mûr-i mahsûs göndermeyi ârzû ettiler --- Hıdîv-i Mısır Hazretlerinin harem-i muhteremeleri ile büyük mahdûmları Devletlü Mehmet Tevfîk Paşa Hazretlerinin Der-saâdet'e gelmek üzere İskenderiyye'den hareket ve paşa-yi müşarün-ileyhin buradan dahi Avrupa'ya seyâhat eyleyeceği --- İstanbul'da geceleri gaz işc âli mutasavvir olduğundan şehr-emânet-i behiyyesi'nin imtiyâz talebinde bulunanlardan te'mînât-ı nakdiyye taleb eylediği --- Köprünün İstanbul ve Galata taraflarındaki câdde ve meydânların tevsîc i zımnında bac zı ebniyenin hedmolunmakta olduğu gibi Şehr-emânet-i behiyyesi'nin dahi bir münâsib mahalle nakledileceğini Terakki'nin ic lân eylemesi --- Girit cezîresinde Lâşid sancağında zuhûr etmiş olan çekirgelerin kamilen refc olunmuş olduğunun ve İsfâkya ve Apokron nahiyelerinde taharrî-i âsâr-ı atîka için Devlet-i Aliyye tarafından on bin lira tahsîs buyurulup İerapetra'da bulunmuş olan bac zı atîk taşların dahi Hanya'ya nakledileceğinin kezâlik Terakki Gazetesi'nde muharrer olması. Karadağ Knezi'nin taraf-ı pâdişâhîden ihdâ buyurulmuş olan vapuru bir İngiliz'e iki bin beş yüz liraya fürûht eylemesi.

Yine Burun

Ben de bıktım ama ne yapayım gönderiyorlar.

Evvelleri bir kitâbı açınca aradığın şeyden evvel öbek öbek tahta kehlesine tesâdüf olunurdu. Şimdi ne oldu bilmem ânlardan nişân bile görülmüyor. Fakat âna bedel kangı kitâb ele alınsa azametli bir burun zuhûr ediyor.

Geçen gün Müneccimbaşı Târîhi'nde Şâh Abbâs vakcasını gözden geçirirken şu fıkra gözüme ilişti.

"Serav sahrâsına ki Erdebil kurbundadır nüzûl eyledik de Şâh Abbas'ın belli başlı adamlarından bir kimse geldi ki burnu büyük olmağla kendüye Burun Kasım Bey derlerdi. Gelip huzûr-i serdârda sulh mükâlemesine şürûc eyledi. Esnâ-yi mükâlemede vâkic olan inkisâr ahvâlini îrâd ve tefâhür etmeye başladı. Bu esnâda bir şedîd rüzgâr çıkıp Dilâver Paşa sadedi değiştirmek için Kasım Bey'e suâl edip: Bu diyârda her zamân böyle şedîd rüzgâr mı eser? Diyecek elçi cevâb vermezden evvel Bâki Paşa: Yok yok Kasım Bey'in burnunun yelidir dedikde ehl-i meclis hande edip Kasım Bey münfail oldu. Bu lâtîfe Şâh Abbâs'ın mesmûcu oldukda hazzedip Bâki Paşa'ya hediyye-i behiyye irsâl eyledi" c[ild] 3 sahîfe 646. Galibâ bu burun küfr-i bahâînin *Ya kılağılı borudur ya zurnadır ya kerenây *Kim nefes aldıkça dâim dağları sarsar burun* beytiyle vasf ettiği burun olmalı.

Bu fıkra pek tuhaf olduğundan târîh-âşinâ bir Acem'e ifâde ile Îrân'da her asırda böyle insan sâhibi burunlar var mı? Ve bu Kasım Bey'in sülâlesi el-hâletü hâzihi böyle burun familyasından maᶜdûd mudur? dediğimde cevâb olarak "Kasım Bey'in burnu ne kısım [1] burundur? Îrân'da mîn zürrâᶜ aᶜşârî buruna mâlik adamlar vardır" dedi. Vâkıâ bir gün mevâki-i bahriyyeleri olmadığı hâlde dest-gâhlarında yüz elli mîn anbarlı gemi iᶜmâl olunur bir belde de böyle harîk-ül-âde burunlar istibᶜâd olunmaz.

Acaba karanlıkta kimse çarpmamak için Kandilli burnu gibi çifte kandil asarlar mı?

Fî Ş[aᶜbân] sene 1288

Tekerlekli şaᶜbânları gördükçe o kadar güleceğim geliyor o kadar hoşuma gidiyor ki taᶜrîf edemem. Hem ne kadar çok. Hepsi de mahlûkât-ı cedîdeden olduğundan "Şâyed ayaklı şaᶜbânların murâkabe ve müsâbakasına tesâdüf edecek olursak hiç hükmümüz kalmaz ve yeni bir mahlûk oluşumuz bir işe yaramaz" diye nereye olursa birlikte bir râddede ve husûsen bizim bildiğimiz gibi ayaklı şaᶜbân olmayıb tekerlekli ve oldukça vücûdlu olduklarından altmış tanesi bir araya gelince ne sokaklarda geçmeye yer ve ne de bunların gürültülerinden patırtılarından insanın başında kulağında hissden eser kalıyor. Eğer böyle giderse yaᶜnî bu gidişle tekerlekli şaᶜbân ağalar tekessür eylerse ayaklılar sokağa çıkmaktan mahrûm kalacak. Demek isterim ki biz ki ayaklı şaᶜbânlardan ve küre-i arzda bulunan mahlûkâtın eşref ve aᶜkal geçinir gürûhtanız ve en sonra halkolunmuş oluduğumuz hâlde bizden evvelki mahlûkâtın kâffesine akıl ve zekâ sâyesinde galebe etmişiz. Böyle mahlûkât-ı cedîdeye yaᶜnî ne aᶜrâb'da ne aᶜrâfda mahalli olmayan gürültülü bir mahlûka mağlub olmayalım. Ve hiç değilse şamatalarından kurtulmak için hepsinin birden bir arada gezmelerinin menᶜini Şehr-emânetinden temennî edelim.

Perdesiz Hevâ Çalmak

Hevâ almak bilirdik ama hevâ çalmayı ne bilir ve ne de hâtırımıza getirebilirdik. Yok yok. Meselâ mûsikîden filân havayı çaldı değil. Bu âdetâ hevâ gazı çalmak.

Geçen gün herifin biri elinde bir tulum olduğu hâlde tutulur. Ve tulumu böyle şişkin şişkin elinde götürmesinin hikmeti sorulur. Cevâbında hevâ doldurdum der. Soran zât lâtîfeye haml eder. Efendi yâhûd herif cidden hevâ olduğunu ve onda tedârik etmiş olduğu (tuyau) yaᶜnî gaz musluğunda yakmak üzere Tophane civarında gaz fenerlerinin

[1] Sakın tahrîh ederek okumayınız!

birinde tulumba doldurduğunu ifâde eder.

Şimdi bu hevâ sârikine ne cezâ lâzım gelir? Bana kalırsa yeni bir kaide keşf edecek kadar erbâb-ı zekâdan bulunduğu için mükâfât etmeli. Yâhûd başkalarını bu maᶜrifetten mahrûm etmek için mücâzât eylemek lâzım gelirse havayı bir fiᶜlden dolayı falakaya yatırıp gölgesine bin değnek urmalı.

Bir Varakadır

Es'ile-i Sebᶜa

1. Şirket vapurlarının teshîlât-ı mevhûmesine aldanıp Boğaz-içi'ne nakledenler nâdim midir değil midir?

2. Kemâl-i hırs ve mecbûriyyetten üç parmakla enfiye çekenler oturdukları yeri telvîs ederler mi etmezler mi?

3. Akşamları köprü'den vapura girenler Pazar kayıklarına eşyâ nakleden hammalların kesretinden "Yâhû vapura girecek başka yol yok mu?" derler mi demezler mi?

4. Üsküdar cihetinden araba veyâhûd hayvân ile Göksu'ya gitmek mümkün müdîr değil midir?

5. Akşamları Anadolu cihetinden boyuna gider üç aded vapurdan Kandilli İskelesine ikisini uğratmayıb yalnız birini yanaştırmak mütâlaasızlık mıdır değil midir?

6. Eşeğin rahvânı Girit rahvânından iyi midir değil midir?

7. Fransızlar bir de gözlerini açıp görseler ki giriftâr oldukları beliyye meğer rü'yâ imiş memnûn olurlar mı olmazlar mı?

Tosun beylerin beyinlerinde meşhûr ve müstaᶜmel olan ıstılahât ile lâflanmaları.

- Kahramân Allı'ya bir oski (lira demek) uçlanmış da Allı kafa tutmuş şimdi şân vermiyormuş adam ben onu kaça alırım bu çıngarlar (gavga) hep bizim kaymaktan dolayıdır.

- Altı şişe çektikten ve habe (yemek) ettikten sonra gidip şekerciye tartılacağım

(tasallut). Tosunum susta verme kendini bana.

- Oğlan hem tosun ve hem belâlı ve hetekade (akçe) çok yapar ya mangiz (para) olsa saraçta (meyhâne) çeyizlendikten sonra ben de tekmîl içerlerdim.

- Hu'nun Hristo gelse de gacoya (karı) haber uçlanıp (göndermek) akşama atlasam. Birâder Acem sarsılmış topunu deliğe tıkmışlar.

- Babacığım benim zârım pek fenâdır ol gün iki pund bulaydım dört beyaz ezecektim piyiz (rakı) ağa ve mey

- Nanayım anacığım.

- Samatya sağlam ve gaco hâzır ama iş tekmîl çakamadım.

Diyojen! Eğerçi memleketimizde neşr-i maârife yardım etmek sence dahi mûcib-i mefharet ise şu iki satır i^{c}lâncığı gazetenin bir tarafına sıkıştırıver

İ^{c}lân

Ebnâ-yi vatandan iktisâb-ı maârife heves-kâr olup da coğrafiyayı lâyıkıyla tahsîl etmek ârzûsunda bulunanlar Rûznâme-i Cerîde-i Havâdis matbaasına buyursunlar. Zirâ orada coğrafiya fennine ziyâdesiyle âşinâ ba^{c}zı zevât vardır ki küre-i arzın taksîmât-ı cesimesinden kat^{c}-i nazar en küçük adalara varıncaya dek kangısı kangı devlete âid ve râci^{c} olduğuna kadar ma^{c}lûmâtları vardır. Ez-cümle Büyük Napolyon'un menfiyyen ikamet etmiş olduğu Saint Helene Adası'nın Fransa'ya merbût adalardan olduğunu bile koyabilip gazetelerine dahi yazmışlardır. İnanmaz iseniz Rûznâme'nin 1653 numrolu nüshasında 7445 numrolu sahîfenin ikinci sütûnunda on dördüncü satırı okuyunuz.

Lâkin şurasını da ihtâr edeyim ki o satırın alt tarafında Napoleon sekiz yüz yirmi bir senesinde vefât etmiş olduğunu görünce bunu dahi bir sehve atıfla Rûznâme'yi ta^{c}yîb etmeyip sene-i kameriyye ve şemsiyyede ekserîyyâ (bin iki yüz) kelimeleri zikr edilmeyerek yalnız seksen bir ve seksen iki denildiği gibi Rûznâme dahi sene-i Mesihiyye husûsunda velev ki emsâli nâ-mesbûk ya^{c}nî ilk def^{c}a olarak olsun (bin) kelimesi hazf edip yalnız sekiz yüz yirmi bir demekle iktifâ etmiştir diye te'vîl etmelidir.

Çünkü zirve te'vîl kabûl etmez ise bu eder yâ.

(İʿlân-ı âtî bir tarz-ı nevîn ve bir şîve-i dil-nişîn üzere kaleme alınmış olmasından mütâlaa edenlerin emr-i ifâdece istifâde eylemeleri maksadıyla gazetemize dercini münâsib gördük. İn-şâ-Allah gelecek hafta daha selisine dert-res olursak ânı da derc ü neşr eyleriz)

İʿlân

Mösyö Richard Souliee ahâliye iʿlân eder ki Avrupa'dan gelmiş olan bir büyük timsah ki on sene meveddet-i meyl-i mübarekede olan cümle yolcuları bu hayvân kokudur idi. Bu hayvân pek fenâ olduğundan Mısır Vâlîsi Paşa Hazretleri dahi bu hayvânı her kim urur ise yüz elli bin frank veririm dedi meşhûr nev-beyân-ı makass demek ile muarref bir zûz-bâz adam olup bir usûl öğrenip bu hayvânı bir usûl ile zabtedip çok çalıştı encâmın tuttu demir kafes içine koyup şehir be şehir gezdirip en evvel Amerikalı meşhûr Mösyö Barnum yolcu olduğundan bu hayvânı görüp satın almıştır. Oradan Amerika'ya götürüp ahâlî cümle görüp korkmuşturlar ve oradan Londra'ya ve Paris'e ve büyük şehirlere ve Prusya'ya götürüp göstermiştir. Şimdi Dersaâdet'e göndermiştir ve bunda dahi Mösyö Richard Souliee ahâlîye sekiz gün için bu pazar günü seyir ve temâşâ ettireceği bu timsahın büyüklüğü üç metre olduğundan Beyoğlu Büyük Câdde çar-dehinde Filor ittisâlinde gösterecek.

Fiyat-ı duhûliyye guruş-ı aded 2

(Teodor Kasab)

Numro 20 Salı 18 Mayıs 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def^{c}a tab^{c} ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi^{c} Câddesinde vâki^{c} Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Dua-yı Umûmî

Paris alınmış. Acaba sahîh midir? Artık Havas Bullier ve Bordeano telgrafları şehâdet ediyorlar zarûrî inanmalı.

Paris zabt olunmuş ama yanmış da. O baldırı çıplaklar Mösyö Thiers'in donlarını gömleklerini bütün yakmışlar. Bakar mısın donuz heriflere bizim yok da ânın niçin var diye Thiers'in çamaşırlarını kıskanmışlar. Paris alındı ama bilir misiniz nasıl alındı? Dur size söyleyim. Kanı geçende Thiers ve Versailles Milet Meclisi bütün Fransa'da umûmî duâ okunmasını emretmediler mi? İşte o duâlar kabûl oldu da harb-i dâhili Paris'in alınmasıyla ve yanmasıyla nihâyet buldu. Bu tedbîr Mösyö Thiers'in aklına güzel gelmemiş mi? Doğrusu ya şunu bir kral etseler yakın vakitte böyle müessir esliha-i ruhâniyye sâyesinde Prusya'yı değil bütün dünyayı titretir.

Bana diyecek olursanız ki: Mösyö Thiers'in duâsı bu kadar te'sirli de niçin bidâyet-i muhârebe de hiç harb olmasın diye etmemiş acâib! Siz Thiers'i o kadar akılsız mı zannedersiniz? Galebe ümid ederdi. Niçin kalksın da duâ ettirsin. Ama diyeceksin ki: Sedan vak^{c}asından sonra okutmamasının sebebi nedir? Sedan'dan sonra mı? Efendim Sedan'dan sonra... Amma yaptık ha Sedan'dan sonra niçin duâ okutsun?... Hem bana baksanıza Allah'ı severseniz ben şirket me'mûru muyum? Şömendöfer me'mûru muyum? Gelenin geçenin müşkilini halledecek değilim ya. Mösyö Thiers'in her tuttuğu iş mukarin-i hak ve sevâbdır ve-s-selâm.

Ortodoks Hasoni

Mes'ele çoğaldı. Bu sene dolu yerine mes'ele yağıyor. Tesâdüf edenin vay başına Allah encâmını hayreyleye. Bak ben söyleyim siz parmaklarınızla sayınız.

Şark mes'elesi 1. Bulgar mes'elesi 2. Hason Efendi mes'elesi 3. Kule ovlos me'elesi ma^{c}hûd bildiğiniz aded...

Bu ne? Bu mes'ele nerden çıktı? Cânım bilirsiniz ki adam despotsuz ne doğar ne yaşar ne ölür. Kayserliler ise hem doğmak hem yaşamak hem ölmek isterler. Bu iyi ya despotları evfât etmiş bunlara bir despot lâzım. Lâkin bir tane lâzım çünkü bu adamlar her nasılsa bir kere doğup bir kere yaşayıb bir kere ölürlermiş diyorlar. Anatoli Gazetesi muharriri Nargileci Misailidis Çorbacı buraları okumuş öğrenmiş hem de hıfz etmiş. Ve iyice biliyor.

Gelelim Rûm Patrikhânesi'nde bir Kleovlos Efendi var ki patrik efendinin vekilidir. İşte Kayserililerin birtarafın bunu ister diğer tarafı başka birini ister. Patrikhâne Metropolit Meclisi ise söz uzayacağından başka orada bir çok entrika görerek ikisini de nasb etmeyip diğer bir zâtı intihâb eder. Ve Kayserlilere işte bununla doğup bununla yaşayıb bununla öleceksiniz der. Usta Bedoslar bunu işitince ne demek patrîkhâne Ruhbân Meclisi bizi adam yerine koyup sözümüze itâat etmiyor. Hâlbuki herkes efkârında hür ve serbesttir diye gücenerek ellerine onar paraya birer simit ve dükkândan birer parça peynir ve birer sigara alarak doğru Patrikhâne havlısına dolarlar. (Buna ben cebimden söylemiyorum. Rûmca bilenler bilmeyenlere Byzantis Gazetesi'ni okusunlar da baksınlar) Hulâsa rezâlet baştan aşar patrik efendi bakkallara söz anlatmak için zabtiyyelerin muâvenetine muhtâc olurlar.

Gördün mü mes'eleyi tuz ile biber ile gibi simit ile peynir ile. Ama bunlar böyle terbiyesizliğe nasıl cesâret etmişler? Nasıl edecekler? Misailidis'nin gazetesine müşterî olup ânınla tahliye-i efkâr edenlerden bundan başka ne me'mûl olunur.

Bana bakın çorbacılar bu sizin ettiğiniz yakışır şey değildir. O size nasîhat veren ve terbiye edeceğim diyen gazetecinin terbiyesini hakkımızda ettiği şu rezaletei okuyup da hem siz anlarsınız hem biz de cevâb vermediğimizin sebebini anlatmış oluruz.

"Baᶜzı gazeteler arasında topal merkeple kârbâna karışmak ârzûsunda olan Diyojen Nâm-ı Mashara Gazetesi dahi Kayserlileri başlıca teşvîk eden (Anatoli) Gazetesi'dir diye ard ayağıyla kulağını kaşıyarak aleyhimizde yürümüş. Biz ise halkın umûmî efkârını beyân ederek îcâb eden öğüt ve nasîhatten dûr olmadık.

Öbürleri neyse ne ama Diyojen'e yakışmaz idi. Zirâ Diyojen'in zâtı Basmahâne-kapısı önünde yatan anlı sakar uyuz kelb olup sofra kırıntılarımız ile beslenir iken bir gün ansızdan nâ-bedîd oldu. Meğer gebererek (Pisaqores) kavlince Diyojen kalıbına girmiş de mashara gazetesi olmuş. Lâkin nankörlüğüne doymasın ve anlı sakar olduğundan Diyojen değil! Uzun kulaklı eşek olsa bile bellidir. Ve tabᶜan köpek köpekliğini işleyeceğinden gücenmeyiz. Köpek duvara siyeceğinde ayağını kaldırıp kibarlık gösterir iken kenefe gider de kazûre yer (!!!) İşte Diyojen dahi zâten kapımızdan kaçma kelb olduğundan böylece tabîatını icrâ eder buna gücenmeli mi? Ve

hattâ bu mâddede kılâvuzları kargadır artık konacağı yeri suâle hâcet kalmaz"

Gördünüz mü terbiyeyi gördünüz mü nâsıhınızın sözlerini? İşte bu makule kelimât-ı fevâhiş İstanbul'un ortasında tabᶜ olunan bir gazeteye hem derc ve hem neşrolunuyor. Âferîn edebe âferin gazeteciye. Doğrusu Misailidis Çorbacı tefâhür ettiği yirmi sene gazetecilikde iyi medeniyyet kesb etmiş ve ettirmiş.

Bahtiyâr Eyleyen İnsanı Kasır mı Küp mü?

Kasrı tercîh eyleyen ekser. Küpü râcih eyleyen ender. Belki de tâliᶜlilik kasra maksûr olmada halk-ı müttefiklerdir.

Fransa şuarâsından biri âlâyiş-i dünyadan âzâde ve lâ-kayd olan âkıl-ı mecnûn-nümânın bahtiyâr olduğunu iddiâ eylemiş. Bana kalsa bahtiyâr ancak lâ-kayd olanlardır derim.

Abdâllık bahtiyârlık ve bahtiyârlık dahi abdâllıktır.

Kasr-ı gınâda murabbaᶜ-nişîn olan erbâb-ı servet benim fıçıda ihâta eylediğim yerden fazla mahalli ihâtaya muktedir değildir.

Fıçı kasr değildir lâkin kasr da fıçı değildir. Zengîn kasrında râhat uyyuyamaz. Çünkü rü'yâsında bile hânesinin zîr ü bâlâsını dolaşmakla sayıklar. Benim fıçımın ise gezecek tolaşacak yeri olmadığından huzûr-ı tamamla gunûde-i hâb-ı istirâhat olurum.

Bana kibr-i nahvet gömleğimin yırtıklarından müşâhede olunuyor derlermiş. Ancak bendeki gurûr-ı ağniyânın penceresinden aks eden parlak fânûslar şuᶜlesinden istidlâl olunan kibr ü azametten ziyâde muktedir değildir.

Ben mağrûr isem kanâatime mağrûrum. Zengîn topraktan hâsıl olan maᶜdenlere ve âhirin sanᶜatıyla iᶜmâl edilmiş müeyyen şeylere mağrûrdur. Bu cihetle benim gurûrum zâtımadır. Zenginin gurûru avârızadır. Erbâb-ı yesârın sultalar muâvenetiyle hâsıl ettiği iştihâ benim fıçımda nâbit ve her vakit sâbit olur. Zenginin iştihâ-yi muvakkatesi şol bir nevᶜi böceklere benzer ki ânda mevcûd ve bir ânda nâ-bûd olur.

Vâkıâ benim ayağımda potinim ve parlak kunduram yoktur. Lâkin nasırım da yoktur. Hem meşy ve hareketimde zenginin yürümesinden fenâ değildir.

Ağniyâ bürûdet-i hevâdan muhâfaza için bu gün kürklere bürünürken hasb-el-kader yarın kürksüz kalsa benim kadar mı üşür? Benim fıçım yanarsa başka nerde yatsam

daha râhat gelir. Lâkin zenginin kasrı muhterik veya münhedim olursa fıkdân-ı firâş ânı elbette dil-hırâş eder. Çünkü ben nerde olsa uyurum. Zengîn ancak yatağında uyuyabilir.

Eğer sevk-i tâlic'le bir gece bana mec'va-firâş-ı ağniyâ olursa yüz senelik sâfa hâsıl ederim. Ama zengîn bir gece benim fıçımda yatarsa azâb-ı elîm ve nâr-ı cehenneme dûçâr olur.

Bir kaç bendeye hâkim olmak için nice teşrîfât ve tazyîkâta mahkûm olmak iktizâ eder. Fıçı-nişîn olmak ise öyle bir sultânlıktır ki sultânlara serfürû etmez.

Zâyic olması kabil olan eşyânın kesreti insanı bir şeyi zâyic edeceğim efkârıyla be-hakk bî-huzûr eder. Lâkin hiç bir şeyi olmayan neyi gaib ederim diye havf eder.

Aklın kuvve-i hayâliyyesinde olan ve lizzeti tac'rîf ve tavsîfe sığmayan tasavvurlar derûnları âlâyiş-i gûnâ-gûn ile meşhûn olanlara ne sûretle müyesser ve cilveger olur? Fıçıyı mesken-i intihâb eden ise bundan başka ne düşünür. (Ben değişmem fıçımı kasra dahi ve-l-hâsıl).

Takvîm

1870 Senesi mayısının on sekizinden yirmi birine kadar.

18 Çehâr - şenbih - İspanya vükelâsı insan yalnız etmekle taayüş etmeyip kralla da taayyüş edeceğinden İspanya tahtına münâsib bir hükümdâr bulamadıkları hâlde Serrano'ya krallık ünvânı verilmeye karâr verdikleri --- Paris'de imparator cemc edilen plebisit resm-i takdîminde îrâd- edeceği nutku hâzırlaması -- Londra Vükelâ Meclisi'nde Mösyö Oteve'nin Yunanistan hudûdlarının muhâkemesi zımnında Atina'ya donanma irsâline hâcet görülmediğini hükûmet tarafından beyân etmesi ve bu havâdis Levant Times ile Levant Herald'ı fevk-al-hadd dil-gîr eylemesi --- La Turquie Gazetesi'nin Fransa kurc'a-yi umûmiyyesinde adem-i kabûl tarafdârını Fransız gazetelerinin takbîha tenezzüllerini tac'yîb zımnında gâyet mufassal bir bend neşr ile bu yolda (işini gücünü bilmez bir kaç müfsid ve bî-serûpânın sözlerini kâle alıp ehemmiyyet vermek münâsib olmadığını) beyân ve Fransa'nın Napoleon sâyesinde ân-karîb bir gülistân-ı gıbta-nümâ olacağını şimdiden müşâhede eylediğini ilâve ve ityân eylemesi.

19 Pencşenbih - Paris'de Mösyö (Mej) Maârif Nezâreti'ne ve (Marki Taluve) Kavânîn Meclisi Riyaset-i Sânîsi'ne nasb ve tac'yîn olunmaları --- İtalya Hükûmeti tarafından Caprera'da ictimâc'i melhûz olan fırka-i isyâniyyenin menc'-i teşkîli için donanma irsâli --- La Turquie Gazetesi Paris'de Napolyon'un ömrüne kasd-ı efkâr ile

teşekkül eden cemᶜiyyet-i hafiyye ashâbını sûret-i şedîde de takbîh ederek nasılsa bu defᶜa dûr-bîn müşâhedesi şu katiller diye zemmettiği kesânın yakınında Fransa'yı tahlîs edeceklerini fark edememesi.

20. Cumᶜa - Atina da İngiliz elçisi Mösyö Eskin Mösyö Zaimis tarafından haydûdların Yunan avukatlarından irâe-i tarîk taleb eyledikleri haber verildiğini İngiltere'ye yazdıktan sonra avukatlar bunun adem-i sıhhatini iddiâ ve Zaimis dahi haber-i sâbıkı inkâr eyledikde "Mösyö Zaimis den almış oluduğu haberi aynen yazmış ise de o vakitten beri kendisiyle mûmâ-ileyhin kuvve-i hafızaları arasında hâsıl olan yanlışlığa beyân-ı teesüfle berâber Atina avukatlarının ekserîsini iyi adam bildiğinden bu yolda kendisine incindiklerine esef ettiği" cevâbını vermesi --- Sâbık Napoli Kralı İkinci Francesco'nun Varna tarîkiyle İstanbul'dan Viyana'ya azîmeti.

21 Cumᶜa-ertesi - Paris de plebisit kurᶜasının esnâ-yi resm-i takdîminde imparator tarafından miletin kendi hakkında "isbât-ı emniyyet" eylemesine teşekkürle berâber nutk-ı âtî îrâd eylemesi.

Sûret-i Nutk

Bu defᶜa icrâ olunan kurᶜa-i umûmiyye hükûmetininn yeniden ittihâz eyediği mesleğe dâir ahâlînin re'yini istifsâr olduğu hâlde muhâliflîn tarafından bu imparatorluk ile ihtilâl tarafdârânının ekserîsini tahkîk-i kıyâsı olunmuştur. Millet imparatorluk cihetini tercîh eylemiş. Çünkü imparatorluk intizâm-ı ahvâl ve ser-bestiyyettir. Bugün imparatorluk (sebât ve takviyet bulmuş olduğundan) sûret-i hâlîm-ânede kendi kudretini gösterecek ve tarîk-i ser-bestîden kıl kadar ayrılmayıb düşmanlarının entrikalarını nazar-ı iᶜtibâra almayarak ve muhâlif-i efkârda bulunanları tefrîk etmeyerek cümlenin menfaatini himâye ve vikaye edecek. Ve baᶜde-mâ maksad-ı millete mugayir olan tezvîrâtı mahv ve izâle eyleyecektir. Şimden sonra bize lâzım olan Tanzîmât-ı Cedîde'yi esâslandırmak için her fırkanın erbâb-ı haysiyyetinden etrafına cemᶜ ile emniyyet-i âmmeye takviyet ve agrâz-ı nefsâniyyeyi refᶜ ve efkâr-ı fâsideye karşı bi-l-cümle menâfiᶜi vikaye etmektir. (Baᶜd-ezîn biliriz ki müstakbelde korkumuz yoktur) Zirâ politika fırtınaları arasında bir muazzam milletin esâslandırdığı ve ser-bestiyyet içinde takviyet bulan hükûmetin dâimâ tarîk-i terakkide katᶜ ettiği mesâfeye kim karşı gelebilir"

Bütün Avrupa imparator iş bu nutkunda kaidesi olan imparatorluk asâyişdir. Cümlesiyle hatm-i kelâm etmediğine pek ziyâde taaccüb etmişlerdir.

- Hubaret Paşa'nın bâ-telgraf İstanbul'a çağrılması.

- İngiltere Yunan Hükûmeti'nin tebdîl ve adem-i tebdîlinde müttereddid bulunduğu.

Doğrusu Acıdım

Ben merhamet ettikten sonra bîçârenin evvelki hâlini bilen ahbâbı kim bilir ne kadar esef eder. Olur olmaz şeyi iᶜzâm ile hayâl-i hâma düşmek tevekkeli fenâdır dememişler. Hâfız-Allah adamın zihni zıvânadan çıkıyor da bak ne kem insan oluyor.

Bu hâlet erbâb-ı akıl ve basîrete büyük bir ders; ibrettir. Vah zavallı Panosyan vah! Sen böyle olacak "Babanın oğlu değildin". Gerdiş-i felek-i nâ-hem-vâr bak adamı ne umulmaz hâllere dûçar ediyor. Sözün daha doğrusu bunun şimdiden bir çâresine bakılmazsa uğradığı illet-i hiffet git git cinneti netîce verecek.

Cânım herkese de eğlence lâzım. Kimse kimsenin hâlinden bilmez âlem acâyib olmuş. Bir adamın zıddını buldular mı üstüne düşerler bağırtırlar ağartırlar en nihâyet zırlak bir deli eder kapar koyuverirler. Ama kabâhatin büyüğü yine kendinde. Kulağına bir türlü nasîhat girmiyor. Meselâ Diyojen'e bir şey yazılmış ama sudan bir kere ürkmüş vâkıâ bu ürkeklik tabîîdir. Haydi maᶜzûr olsun herkese anlatmayacak kadar idâre de lâzım değil mi? Ama kime anlatırsın kulağına giren lâkırdı bir daha aransa bulunmuyor ki. Pekî ama bak neyi daᶜvet ediyor halkta zevzek de çok. Geçende biri Manzûme matbaasına gidip sellemeh-üs-selâm tâ yanına kadar çıkar. Bu nâzenîn meşgûl bir hâlde iken herifin sıkı sıkıya gelişine zihince ehemmiyyet verip ifâde-i vâkıasını istimâᶜa ser-â-pâ gûş olmuş iken "Afv edersiniz Diyojen matbaası nerededir?" suâlini işitince galebe-i hiddetle herifi redd ve kapıyı sedd ile cânının sıkıntısından şöyle bir uzanıp yatmış iken elinde Fransızca yazılı kâğıd tutarak uğrun uğrun yüzüne bakıp pek münâsib yollu başı ve gözü ve kaşı ile işâret ederek bir Frenk kapıdan dâhil ve yanına vâsıl olup şu muhâvereye ibtidâr ederler

F - (Kağıttan okuyarak) Mösyö Panosyan Ahbâr siz misiniz?

P - (Ermenice lâfz-ı ahbâr mösyö maᶜnâsını işᶜâr ettiğini bilmezden geldiğine cânı sıkılarak) Evet.

F - Ama sahîh söyleyin siz misiniz?

P - Cânım benim.

F - Samatya... Müdîr-i sâbıkı Panosyan mısınız?

P - (Bağırarak) Benim dedimse biter it!

F - Eğer sizseniz cemᶜ-i mâl ve terfîh-i hâle vesîle olacak bir hayır haberim var kulağının bir parçasını bana ver.

P - (Para lâkırdısı işitince başını çevirip kulaklarını dikerek) Söyle.

F - (Kulaklarını görünce dayanamayıb şiddetle) Kah kah kah gerçekmiş.

P - Ne gerçekmiş?

F - Hayır şu kulağınızı burnunuzu ölçüp dedikleri gibiyse resminizi alarak tabᶜ ile beher tanesini altmışar guruşa fürûht ve sizi de kâra müşterek edeceğim.

P - (Kemâliyle hiddetlenip) Seni buraya kim yolladı?

F - Diyojen Diyojen Diyojen.

Bu muhâvereyi müteâkib Frenk gaib olduğundan, hani Diyojen'in resimcisi diye enker-ül-esvât ile sayha edince aşağıda bulunanlar bu âvâzdan Diyojen istiyor kıyâsla bir nüshasını arz ederler. Hemen uşağın hesâbını kesip gitmesini ve başkalarına ibret olmak için hizmetinden reddetmesini düşünürken bir mûcib-i kaide ve üslûb üzeri mühürlü bir mektûb vürûd eylediğinden bârî bunu mütâlaa ile defᶜ-i merak etmek üzre mektûbu güşâd ve mündericâtına atf-ı nazar murâd eyledikde ne görsün hatt-ı celî ile "Panosoğlu'na üç kere dom dom dom imzâ Diyojen" yazılmış. Burada ahbârın hiddeti sâmiyyenin kuvve-i idrâkiyyesine havâle olunur. Bu hiddetle kendisini sokağa dar atıp nereye gideceğini bilmeyerek ve vâkıât-ı güzeşteyi tefekkür ederek cânı yanmış olmağla attan ziyâde koşarak köprübaşına kadar gelmiş. Hinoğlu gazete müvezziᶜinin biri kulağının dibinde Basîret! Terakki! Diyojen! Şimdiki çıkan! diye bağırınca efkâr ile evvellerini derk edemeyip yalnız Diyojen'i işitir işitmez artık gasb ve hiddeti aşmış ve taşmış olmağla müvezziᶜi bir iyi tekdîr o ise bunun Diyojen'den kızdığını anlayınca zâti böyle eğlenceyi para kazanmaya tercîh edeceği âşikâr olduğundan ardına düşer. Diyojen diye bağırır. Panosyan tabanı kaldırıp kaçar ve arada dönüp herifi tekdîr ederse de aldırmayıb muttasıl Diyojen diye bağırır. Bu hâl ile bir kahve dükkânına kadar düşüp tahlîs-i girîbân ettim kıyâs eder ise de maᶜhûd müvezziᶜ oralarda ne kadar gazete satıcı var ise şu kahvede Diyojen istiyorlar diye taᶜrîf ve hepsi birden içeri girip bir âvâzdan Diyojen diye bağırır. Panosyan o köşeden o köşeye kaçıp bağırmadan ter içinde kaldığı hâlde uyanır bakar ki bunların hepsi rü'yâ imiş. Ey şimdi böyle gündüz bunu düşünen gece bununla sayıklayan adamın hâli neye varır.

(Teodor Kasab)

Numro 21 Salı 25 Mayıs 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmi' Câddesinde vâki' Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Müjde

Köprü'den şirket vapurlarına paçacılar da girmeye başladı. Hem bin ayak bir ayak üzerinde iken (Â paça paça iyi vâr) nidâ-yi Arnavud-ânesiyle baştan kıça kıçtan başa o kadar ser-bâz gezip dolaşıyorlar ki temiz elbise giyenlere fare deliği bin altına. Lekeci esnâfıyla ortak olan revgân-ı zeyt hamalları bile ramazân izdihâmında Bayezid Meydâ'nından o kadar ser-bâz geçemezler. Her ne ise bu makule şeyler vapurların şânı lâkin hammâl parası vermemek için o misillü matbah ve kilâr levâzımâtını vapurlara girip dolaşan satıcılardan mübâyaayı i'tiyâd eden zevâta ne diyelim? Efem?

Yakın vakitlerde tramvaya binmeyi ve tîmûr köprüden geçmeyi hâtıra getiriş şirket vapurlarının hüsn-i idâresi husûlünü tasavvur edip zihni yoruş gibidir.

Eldiven almaya para bulamayanların tırnaklarını uzatıp sivritiş saçlara pomata bulayış gibidir.

Bi-l-hassa pisliği iltizâm edenlere telkîn-i nezâfet ediş münâsebetsiz şeyler yiyip mi'deyi bozuş gibidir.

Fiyat-ı maktûa ile eşyâ satılan "Bon Marşe" gibi mağazalarda pazarlığa girişiş (Zo Frenk'in bizde söz bir olur) diyen esnâfın sözlerine aldanıp pazarlıktan ictinâb ediş gibidir.

Erkeklerin elmâs ve buna mümâsil yüzük takışı pantolonların paçasına yırtmaç yaptırış gibidir.

Vapurun iskeleden açılıp gitmekte olduğu seksen yüz adım öteden görüldüğü hâlde yetişirim efkârıyla iskeleye kadar gelip sırıtarak duruş halkı güldürmek için masharalığı iltizâm ediniş gibidir.

Çatal ile bıçak tutmasını öğrenmeksizin isti^{c}mâline heves edenlerin lokantalarda kemikli külbastı ısmarlayışı anaforu bırakıp akıntıya kürek çekiş gibidir.

Göz alıştıktan sonra bir gûne bedelin görülemeyeceği der-kâr iken el'ân feslere püskül takış aslâ lüzûmu olmayan bir şeye lüzûm gösterip ısrâr ediş gibidir.

Mayısın on yedisinde nüzûl-i berfe hükm ediş "Efendim hevâlara ne buyurursunuz" deyiş gibidir.

Mâ-ba^{c}dı var

Lûgat

(Kadın) Bir murziadır ki el'ân sütünden kaymak yapılmak düşünülmemiş.

(Mi^{c}de) Dibi delik bir zarftır ki hîç kimse doldurmaya muvaffak olmamış.

(Sürü) Hayvânâttan teşekkül etmiş millet.

(Millet) İnsan sürüsü.

(Pantolon) İnsanın iki ayaklı olduğuna ta^{c}rîz kabûl etmez bir delîl.

(Kuş) Kanatlı ve tüylü insan.

(İnsan) Kanatsız ve tüysüz kuş.

(Ehl-i Coğrafiya) Dünyanın başka cihetlerini bir mikdâr öğretmek için kendi beldesini bilemeyen bir seyyah.

(Ehl-i hey'et) Kendi bulunduğu âlemden başka avâlimi seyâhat.

(Garaz) İnsanları birbirine rabteden ve muhabbet ü sadâkat nâmlarının zuhûruna bâis olan hâletlerin en sahîhi.

(Gurûr) İnsanda bulunan fazâil veyâ mahâsinden biri tahsîn edildikçe gösterilen tavr-ı mübâlâğa.

Şapkaya öyle kadr ü haysiyyet verenler var ki güya karılar görünce çıldırma derecesine varıp erkekler bayağı korkarlar kızların dîde-i ümîdlerini ona güşâde çocukların ta^{c}zîme büyükler i^{c}tibâra âmâdedirler.

Efendim çünkü şapka medeniyyet alâmetidir. Elbette medeniyyet ne demek? Medenî olanlar ilimde sâhib-i yed-i tûlâ ve mahârette kâmil-i bî-bahâ. Nezâket ve

zarâfetle şöhre-i dünyadır. Hem de şapka giyenlerin memleketlerinde bu kadar askerleri var bu kadar donanmaları var hem zengîn hem kuvvetlidirler. İşte o güzelim fes giyenlerin soba borusu gibi şapkaya heves edişleri bunun içindir. Ama nasıl heves? O dereceye kadar ki kendi memleketlerinde doğduklarına pişmân olarak fesliler içinde dünyaya geldiklerine hicâb edip kıyâfetlerini medeniyyete medeniyyetini kıyâfetlerine uydururlar.

Lâkin ne yalan söyleyim bunlar pek zevkime gider. Yürümelerinden davranışlarından âşinâlıklarından babalarından fes mi görmüş şapka mı ol sâat anlarım.

Amân selâm verişleri pek tuhaftır. Belki siz de dikkat etmişsinizdir. Çünkü adam her adımda bir kaç tanesine râst gelir. Eğer dikkat etmedinizse bir tecrübe edin. Boyunlarını dimdik ve endâmlarını sipsivri gayr-i müteharrik bir hey'ette tutarak üç parmağını sımsıkı kapayıb elini burunun doğrusundan yukarı kaldırarak iki parmağıyla şapkayı kolu kalktığı kadar kaldırıp bir bonjur deyiş var. Ây amân beni Allah böylesiyle âşinâlık etmekten esirgesin. Çünkü ne yapayım elimde değil mutlaka kahkahayı koyuveririm. Cânım asıl şapkalılar şapkayı çıkarıp selâm vermezler mi? Verirler ama pek az. Hem de tavır başka. Hattâ bir dikkat edin de bakın feslilere yalnız temennâ ederler. Şapka ile sâde şapkalılara selâm verirler.

Yapma şapkalılardan pek çoğunu tanırsam da hele bir tanesini pek iyi bilirim ki sabâhleyin yataktan kalkınca en evvel giydiği ve ahşâm en sonra çıkardığı şapkadır.

Halk da acâib ya ba'zı gülmeyi sevenler belki rü'yâda viziteye gitmek iktizâ ederse şapkalı olduğumu bilmezler diye yatarken de çıkarmayanlar varmış diyorlar.

Cânım bunların birbirinden çok farkı vardır. Bir cihetini daha söyleyim. Tecrübeyi göğe çekmediler ya. Tecrübe et muvâfık çıkmazsa sözümü geri alırım. Sonradan şapka giyenler şapkayı giymeyi de bilmezler. (Ense)leri ya bütün bütün açık yâhûd kapalı olur. Çünkü başlarına nasıl şapka uyacağını bilemediklerinden başka ne tarafa giyileceğini de bilemezler. Asıl şapkalıların hilkatindeki zarâfet veyâhûd kadîm âdetleri olduğu için nasılsa başlarına biçim aldırayorlar. Bir yeni kirve ise zâhir bunun tamamen aksi olduğu için olmalı ki pek yakışıksız oluyorlar.

Takvîm

1870 senesi mayısının yirmi ikisinden otuz birine kadar.

22 Pazar - Avusturya Elçisi Saxe-Cabourgh Dükünü zât-ı şâhâneye presenta ettiği --- Atina'da haydûdların mürâfaasına mübâşeret ve on dört sâat imtidâd ederek yedi

neferinin iᶜdâmına hükm olunduğu --- Almanya Cemᶜiyyeti'nin Hünkâr-iskelesi'ne teferrücleri.

23 Pazar-ertesi - Maᶜhûd Esprit Nâm-ı Papaz Gazetesi'nin ibtidâi neşriyle mukaddimesinde min-taraf-illâh doğruluk ve iyilik taᶜrîfe me'mûr olduğunu iᶜlân ile bu beyânattan İstanbul ahâlisi lâ-yuhtîlik istişmâm ve Diyojen adem-i ihtirâm ile hande-künân olduğu---Paris Kavânin Meclisi'nde senatörlere senevî on beş bin frank iᶜtâ olunmasına dâir bir lâyıha takdîm olunduğu --- Bükreş'te Prens Şarl'ın yevm-i nasbını tebrîk esnâsında prens tarafından prensesin hamile bulunduğunu tebşîr ve bunun mahzûziyyet-i âmmeyi mûcib olması (Üç yüz gün zarfında vukuᶜ bulan tebdîlâtı Diyojen şimdi terk ediyor) --- Serkiz ve Odyan efendilerin me'zûnen Varna tarîkiyle Avrupa'ya azîmetleri.

24 Salı - Zîr-i ufuk-ı hafâda muhtefî ufak bir sehâb zuhûruyla bunun raᶜd ü berki Diyojen kendi başına patlayacağından haberi olmayarak Bağdâd cânibine Acem Şâhı'nın gelmesi haberinin vusûlü --- Millet Gazetesi olan La Turquie kendi milletinin dahi okuyup yazmak vakti gelmiş ise de lisân-ı Osmânî'de müstaᶜmel olan hurûfâtın ifâde-i merâma adem-i kifâyeti cihetle medeniyyetin derece-i kusvâsına vâsıl olan Fransız elifbâsı alınarak o harflerin istiᶜmâli iktizâsını gösterdiği --- İngiltere Kraliçesi'nin yevm-i mahsûs-ı velâdeti olup kırk yaşına duhûl ettiği cihetle vükelâ ve süferânın İngiltere'nin Der-saâdet Elçisi Sir Henry Elliot Cenâblarına tebrîke gittikleri.

25 Çehâr-şenbih - Gebralte'de haydûdların dört İngiliz'i ahz ü girift ettikleri haberi vâsıl olmakla bütün Avrupa haydûdların İngilizler aleyhine iᶜlân-ı harbine esef eylemeleri ve Diyojen dahi bu aded kendi hakkında da muzırr olduğunu bilmeyerek İngilizlere dört arkadaş oldukları hâlde seyâhat etmemeleri için nasîhat eylemesi --- General Prim millet meclisinde son defᶜa Portekiz'de zuhûra gelen vukuât içinde İspanya'nın teşvîki olmadığını haber vermesi --- İngiltere'de yedi kişiden mürekkeb bir familyanın bir anda maktûl bulunması --- Gazeteler şirket vapurlarının adem-i intizâmından şikâyeti hâvî her taraftan varaklar vârid olması --- Saxe Cobourgh Dükasının İstanbul'u terk etmesi.

26 Pencşenbih - Amerika'da Fenianlar mağlûb olup ser-kerde O'neil'in esir edilmesi. Devletlü Nevres Paşa Hazretlerinin ser-kurenâlığa taᶜyîn buyurulması. Bağdâd'a Acem Şahı'nın vusûlü ve taraf-ı şâhâneden tebrîk zımnında Ali Bey'in ol tarafa iᶜzâm kılınması. Bir mektûbun posta vâsıtasıyla sâhibine vusûlü işbu mektûb Siroz'da nisan bir târîhiyle yazılmış olduğu --- Levant Times Gazetesi zât-ı şâhânenin Acem Şâhı ile mülâkat zımnında Bağdâd veyâhûd Kerbelâ'ya gideceğini sûret-i mevsûkada haber vermesi.

27 Cumᶜa - Belçika Kralı'nın Londra'da Müsürûs Paşa'ya vizite vermesi--- Akıntıya tesâdûf eden bir İngiliz gemisinin Vani-karyesi'nde bir yalıya çarparak harâb etmesi.

28 Cumᶜa-ertesi - La Turquie ile Levant Herald gazeteleri miyânesinde Fevâid-i Osmâniyye Kumpanyası hakkında münâzaa zuhûru ve hakkın kangı tarafta olduğu mechûl bulunduğu --- Yan. Gın. Var. â! Galataza şerbât-hâneza lâkin korkacak kadar bir şey değil altmış hânenin yanması --- İki sâat sonra Fîrûz Ağa'da dahi bir harîk zuhûru..

29 Pazar - Çin'in garb-ı şimâli cihetinde bulunan Müslümânların vukuᶜa getirdikleri ihtilâlin kesb-i cesâmet ettiği --- Rusya'nın Moğollar tarafına muâvenet vaᶜd eylediği havâdisinin vürûdu.

30 Pazar-ertesi - Saxe Cobourgh Dükası'nın Atina'ya vusûlü (Havâdis yok cebimden yazacak değilim ya)

31 Salı - Paris'de Lator Dorni'nin Viyana'ya sefîr nasbolunacağına dâir bir havâdis şâyᶜi olması --- İsviçre'den bir takım cumhûriyet tarafdârının İtalya'nın Como Vilâyeti'ne vürûdu görülmekle bunların defᶜi için iki tabur asker irsâl kılınması --- Memleketeyn'de Botoşâni mektebi'nin talebeleri Yahûdîler aleyhine kıyâm ile evlerinin ekserîsinin camlarını kırmaları.

İhtiyâcât-ı ahâlîyi teshîl ve âmed ü şûd ebnâ-yi sebîli tesrîᶜ maksadıyla vazᶜı dest-gâh teşkîl edilmiş olan Şirket-i Hayriye ve imtiyâz-ı derûn-i Köprü vapurlarının gerek me'mûrlarının hüsn-i îfâ-yi umûrda tecvîz ettikleri keselân ve rehâvet ve gerek emr-i idârece gösterilen adem-i takayyüd ve dikkatten baᶜzı gûne yolsuz ve intizâmsız hâl ve hareketleri müşâhede olunmakta iken re'y-i sâkıb ve fikr-i sâib ile müsellem-i cumhûr olean Saâdetlü Hüseyin Hâkî ve Aristidi efendilere teslîm-i zimâm-ı idâre edildiğinden beri vukuᶜa gelen ve gelmekte bulunan her türlü sû-i ahvâlin önünü almak ve esbâb-ı mûcibesini defᶜ ü refᶜ etmek ve gazeteler lisânıyla umûm tarafından vukuᶜ bulan be-hakk-ı iştikâları kemâl-i sürᶜatle istimâᶜ eylemek husûsunda gösterdikleri saᶜy ve ikdâm-ı meşhûd basıre-i ibtihâc havâss ü avâm olduğunu maa-t-teşekkür beyân ve efhâm ile berâber bu misillü tecrübe ve hâdise ile anlaşılabilecek şeylerin kâffesini derk ve teyakkun ukûl-i beşriyyenin mâ-fevkinde bulunduğu ve kesb-i vukûf ile ahbâr-ı keyfiyyet hem idârenin mûcib-i memnûniyet ü mahzûziyyeti ve hem de bu misillü hâlât-ı nâ-marazîyyenin istimâᶜ edildiği hâlde refᶜine ikdâm olunacağı vâreste-i iştibâh bulunduğundan menâfiᶜ-i âmmeye bir hizmet-i mûcib-ül-mefharet bulunacağı cihetle baᶜde-mâ gazetemizin bir kısmını iş bu kumpanyaların bu yolda yolsuz ve nizamsız hareketlerini gördükçe derece tahsîs ettiğimiz gibi asıl idâre me'mûrlarının vâkıf

olamadığı gibi bizim dahi kâffe-i nekaise ıttılâ^{c}ımız derece-i imkândan hâric olmağla fâide ve muhassenâtı mastagnî-i ta^{c}rîf olan böyle bir umûr-i hayriyyeye delâlet edecek erbâb-ı vukûf tarafından irsâl olacak varaka ve ihtârlara dahi nüshamızın kısm-ı mezkûru güşâde ve neşr ü i^{c}lânına her vakit âmâde olduğunu beyân ile berâber bu günden i^{c}tibâren mevâdd-ı Atina'nın ittibânına mübâderet ederiz.

Evvelâ : Vapurlarda mevki^{c} nâmiyle birer mahall-i ikrâz ve bunun oldukça sâir yerlerden müzeyyen ve istirâhatli olması hakikaten tahsîn olunur bir tedbîr-i mümtâz ise de ahâlînin râhatıyla berâber şirketin dahi menfaati ahass-ı âmâli olan bir idâre bunun için ayrı bilet verilmek iki cihetten muzırr olduğunu ya^{c}nî hem halk iki kere bilet almak sıkıntısından ve hem kumpanya iki nev^{c}i biletçi ile bir çok me'mûrlar istihdâmı ve kâğıd ve tab^{c}a masârifinden kurtulmak için yalnız mevki^{c} biletlerinden tebdîl-i fiyat verenin ve bundan sol taraf kumpanyası dahi örnek alması husûl-ı maksada tedbîr-i takrîbîdir.

Sâniyen : Bütün şirket müşterîlerinin esâs-ı iştikâsı ve mahall-i da^{c}vâsı vapurlara havsala-yı tahammülünden kat kat ziyâde yolcu irkâbı irtikâbiyle Varna pilici gibi ayakta kaim olanlara kıyâm-ı kıyâmetten eser ve oturup efendi ayağını gözet ağa boğçayı dizime dayama madam çocuğunu ağlatma sıkıntılarıyla nümûne-nümâ-yi mahşer edilmesinin men^{c}i esbâbını taharrî olup bu da kemâl-i suhûletle kabildir.

Şöyle ki her vapurun ne kadar müşterî alabileceği hesâb ve aded-i müşterîye göre mahaller tahsîs edilip biletler dahi Köprü üzerinde veyâhûd iskelelerin yapılacak olan mevkif kapılarında fürûhtu ve elinde bileti olmayanlar duhûlden men^{c} edileceği misillü bilet satan bir me'mûrun yedine alınabilecek müşterînin aded-i muayyeninden fazla bilet verilmemesi ve bunda dahi masrafca tasarruf ve intizâm esbâb-ı istirahat der-kâr ü esnâ-yi muhâsebede yüsr ve suhûlet işkâr olduğundan icrâsında tevakkuf câiz değildir.

Sâlisen : Kahvecilerin fürûht ettikleri meşrubât ve me'kûlâtın fiyatını soranlar burası Malta mı ta^{c}biriyle (gûyâ Malta buradan bahâlılıkmış) rû-gerdân olunca ne yapalım yevmiye kumpanyaya birer lira veriyoruz. Üçüz verince nereden çıkaralım yollu kendilerinin muttasıf oldukları gaddârlık ve adem-i insâf kabâhatini şirketin üzerine yükletmek gibi kelimât-ı gayr-i lâyıkalarına mahall bırakmamak için bunlara iyice nezâret ve fiyat-ı mukannesinden fazla bir şey sattırmamaya dikkat muktezâ-yi tabîat-ı maslahattır.

Hevâ Tarafından Bu Sabâh Alınan Telgraf-nâme

Roma'dan Mayıs

Papa Cenâblarının hastalığı kesb-i hiffet etmiş ise de lâ-yuhtîliği teşeddüd eylemiştir.

Atina Mayıs

Her bir şeyi bizde duruyor poyrazdan gelen politika dumanları ahâlinin basîretlerini ızrâr etmiş ve gözlerinde adetâ görmeğe iktidâr bırakmamıştır. Fakat mezkûr dumanın yakında zâil olacağı rivâyet olunmaktadır.

Paris Kezâ

Selâmet-i umûmiyye komitesi kendi kendüyi muhâfaza edebilmekte ve hâricden muhâfız tedârikine ihtiyâc göstermemektedir.

Mısır ve İskenderiyye Kezâ

Kâffe-i umûr ve husûs yolundadır ama ne çâre ba^{c}zı amele takımı işsiz kalmıştır.

Petersburg Mayıs

Burada harâret ve bürûdet i^{c}tidâlde ve sıhhat-i umûmî kemâldedir. Ancak çoktan beri nâ-mizâc bulunan ve iâde-i sıhhatleri için müdâvât olunan Senyör Panof hâlâ lâyıkıyla kesb-i âfiyet edememiştir.

Es' ile

Yeni ev yaptıranlar duvarlara aydınlık için pencere açarlar da niçin karanlık için açmazlar?

Güneş aydınlığın menba^{c}ı iken karanlıkta aslî olmasına Sebeb nedir?

Geceyi aydınlatmak için mum gaz kandil gibi mütenevvi^{c} şeyler olunmuş da gündüzü karanlıklatmak için neden bir şey îcâd olunmamış?

Fukarânın zengîn olması zengîn kendini fakîr etmekten kolay olmamasının sebebi nedir?

Kadınlar erkekler gibi lâübâlî veyâhûd erkekler de kadınlar kadar hayâlî olsa idiler nasıl olurdu?

Tahta kurusu ayıklamayınca çoğalır da ayıklayınca niçin azalmaz?

(Teodor Kasab)

Numro 22 Cumᶜa-ertesi 29 Mayıs 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmiᶜ Câddesinde vâkiᶜ Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Çehâr-şenbih günü Beyoğlu büyük yangınının yevm-i mahsûsu idi. Doğrusu ya dört taraftan iyi şenlik icrâ olundu. Hem efendim bu yolda büyük vukuâtlar gerek ferahlı bir şey olsun gerek kederli bulunsun hâtıra getirmek için bir gün tahsîs etmek insana bir ders-i ibret demektir. Makbûl ve muᶜteber tutulacak bir âdettir ama bir şeyi eksik oldu o da geçen seneki poyrazdır. Lâkin şimdi benim aklıma geleni de söylersem maᶜzûr buyurursunuz ya! Ben bu şenliği pek de beğenmedim. Ama hiç mi yapmayalım? Nasıl yapmayalım? Bu pekâlâ bir kaidedir tulumbaları getirelim sokaklarda koşuşalım insan resimlerini kömür gibi yakıp sokağa atalım bunlar fenâ değil. Hem sakın yüz oyuncak da zarâr dokunacak diye düşündüğümden zannetmeyin. Elbette bu şenliktir masraf olmaz mı? Benim korktuğum asıl neresi bilir misiniz? O günkü bulunmadı dediğim poyrazın geleceği tutar da evvelki yangından ziyâde bir yangın yapar. O da bir yevm-i mahsûs ister isen teselsüle varır. İyisi mi bir daha senin yalnız hey'etiyle iktifâ etsek fenâ olmayacak.

Bir Zât Tarafından Varakadır.

Bayat Düğün Yapacaklara Taᶜlimâttır.

Evvelâ gelecek misafirleri nerd-bân başından karşılamak için birisinin zeytûnî ve diğerinin kahverengi şalvarı ve bellerinde kırmızı mârpîçli şâlı ve gümüş köstekli sâati ve ayağında mesti ve başında büyücek fesi ve üzerinde güğez oyalı yemenisi olmak şartıyla sakalları uzunca iki adam bulunacaktır.

Misafirlere buyurun denilecek odaların perdeleri etrafı çok saçaklı ve mâî renkli marinoz ve makᶜadı kırmızı tüğlü ihrâm veya kahverengi çuka ve üç taraf döşeli olup bir sandalye bulunmayacak ve bîçâre açılmayıb odanın içi çubuk dumanından görünmez dereceye gelecektir.

Sofada bir guguklu sâat ve odaların duvarlarında în niz bi-güzered kılıklı baᶜzı levhalar asılı bulunacaktır.

Kapının önüne kır sakallı ve eli sopalı bekçi baba ikᶜâd edilecektir.

Elinde kaşıklar tahmînen elli beş yaşında kadar bir hizmetçi karı ortada dolaşacaktır.

Su bardakları içinde kenarı zımbalı lâciverd çuka parçaları olmak şartıyla altı tabaklı ve üstü kapaklı elmas tıraş denilen cinsden olup öyle kupa kadeh gibi şeyler bulunmayacaktır.

Hâne sahibi telâş içinde ve misafirlerin gözü yemekte olacak ve dâmâd efendi durmayıb terleyecektir.

Der-beyân-ı Sofra ve Yemek

İşlemeli sofra ve üstüne havlu yerine ipekli peşkir ve ortasına altı ayaklı cadefkâri baş aşağı konmuş iskemle ve içine bir de alacalı kedi ve üzerine kenarında sâhibinin ismi hakkolunmuş büyük bakır tepsi ve tahta kaşıklar konduktan sonra etrafından buyurun sadâları zuhûr edecektir.

İbtidâ kalaylı bakır taş içinde üstüne darçın ile amel aşçı baba nakş olunmuş terbiyeli mercimek çorbası ve ândan sonra baharat ile karışık et ve daha sonra kenarlı tepsinin içinde nohutlu pilav ve dört aded kara kalem kâse ile zerde ve nihâyette karpuz biçimi billûr kase ile üzüm hoşafı konulacak. Ve ikide birde nikâhı akdetmiş olan imâm efendinin önüne buyurun diyerek zerde kâsesi sürülecektir.

Misafirin göğüsleri enfiye yemenisi ve kutusu vesâire ile dolu olacak ve-l-hâsıl bir karış kadar kaba ve ileride bulunacaktır.

Misafirlerin en ihtiyârı sofrada pilâv yerken herkesin yüzüne doğru hapşu hapşu diyerek enfiye ile karışık pirinç dahmesi atmaya başlayacak ve diğerleri de ya Rabbi şükür ya Rabbi şükür diyerek sofradan kalkacaktır.

Edilecek lâkırdılar dahi hevâlar acâib, enginar iki para fırlamış fırlamış etler buz gibi daha ben kömürü atamadım gibi şeylerden ibâret olacaktır.

Takvîm

1870 senesi haziranın birinden onuna kadar

1 Haziran Çehâr-şenbih - Konsolit elli dokuzda.

2 Pencşenbih - Mısır Vâlîsi'nin mahdûmu Tevfik Paşa'nın İstanbul'a gelmesi --- Büyükada'da vuku^{c} bulan harîkde yetmiş beş evin yanması.

3 Cum^{c}a - İki gün sonra Hünkar-iskelesi'nde icrâ olunacak şenlik için ekserî Ermeni evlerine hâzırlıklar görülmesi --- Taksim civarında Vâlide Çeşmesi Sokağı'nda bir hâne sâhibinin bir okka â^{c}lâ kaşar peyniri getirip matbahdaki dolaba koyması ---.

4 Cum^{c}a-ertesi - Levant Times Gazetesi'nin bir mâh müddetle ta^{c}tîl edilmesi --- Vâlide Çeşmesi Sokağı'nda bir farenin dolapta bir gün evvel alınmış peynir kokusu duyup deliğin ağzında beklemesi ---.

5 Pazar - Beyoğlu ahâlîsinin erkenden ekserîsi li-ecl-it-tenezzüh köylere gitmesi --- Sâat on iki Vâlide Çeşmesi'nde bir hânenin matbahdaki dolabının yanındaki delikte farenin peynir beklemesi --- Sâat bir Vâlide Çeşmesi'nde bir beslemenin matbahdaki dolaptan sabâh kahvaltısı için peynir alıp dolapbın kapısını açık bırakması cihetle avdetinde farenin peyniri yemekte olduğunu görünce acele davranıp fareyi tutarak ayağına bir sicim bağladıktan sonra gaz tenekesinin içine bastırıp iyice bulayarak ateşe tutup yakdığı hâlde koyuvermiş ve ip ile geri çekmesini murâd etmiş ise de ipin yanması cihetle fare sür^{c}atle tavan arasına kaçması ile berâber yangının zuhûruyla âleme işâa edilmesi---

Sâat iki tulumbacılar gayet acele gelip yorulmuş olduklarından yangının karşısında tulumbaları indirip birer sigara yapması --- Sâat üç şiddetli poyrazın hübûbu --- Sâat altıda yangının önü alınmasına dâir olan ümîdlerin zâil ve rüzgârın şedîd olması --- Sâat sekizde harîk üç kola münkasem olup Beyoğlu'nu dâir emâdar ihâta etmesi --- Vakt-i gurûb hevânın kesb-i mülâyemet edip rüzgârın azalması --- Sâat altıda on sekiz sâatte dört bin hâneyi muhterik ettikten sonra harîkin kendi kendine müntefî olması.

6 Pazar-ertesi - Galata ve Beyoğlu gazetelerine en muktezî olan bir gün olduğu sebeble kendi kendilerine ta^{c}tîl olunmaları --- Beyoğlu sokakları yanıp kömür olmuş lâşelerle memlû olması --- Diyojen iki kere ikiyüz yirmi iki kıt^{c}a gazetesinin tütüncü dükkânlarında yanmış olduğunu görmesi

7 Salı - Harîk-zede-gân için her taraftan iâne defterleri güşâd edilmesi:

8 Çehâr-şenbih - Beyoğlu ve Galata gazetelerinin kenarları mâtem alâmeti olan siyah cedvellerle ağlaya ağlaya zuhûr edip ve ahâlî bunların esnâ-yi ferahta bildikleri mahâretsizliklerini o an kaderde dahi bi-aynihî müşâhede etmeleri.

9 Pencşenbih - Falmouth ve Gebralte ve Malta arasında tahte-l-bahr bir vakitten

beri inşâ olunmakta bulunan telgraf hattının ikmâliyle muhâbereye mübâşeret etmesi.

Basîret Gazetesi ba^{c}de-mâ gazetelere Âyât-ı Kur'âniyye'den bir şey yazılmamasına dâir vuku^{c} bulan tenbîhi derc ile alt tarafına öteden beri kendisinin bu şeye olan dikkatinden ve "El-hamdüli-llâh" şimdiye kadar Âyât-ı Kur'âniyye ve ehâdîs-i nebeviyyeden bir şey yazmadığından uzun uzadı bahs eylemiş...

Beyhûde zahmet etmiş. Herkes bilir ki Basîret Gazetesi "o miguleden dağaldir".

Fransa Hükûmet-i Muvakkatesi icrâ me'mûru Mösyö Thiers'in tedâbir-i sâibesi semeresiyle Paris şehri yed-i eşkıyâdan tahlîs edildi. Lâkin geçende de söylemiş idik ya Avâm Hükûmeti tarafdârı olan o merhametsiz hamiyyetsiz herîfler bunca sarayların bahçelerin muntazam ebniyelerin hedm ü tahrîbine kanâat etmeyip bîçâre Thiers'in donuna gömleğine varınca bütün yaktılar. Adamcağızı kendileri gibi donsuz bıraktılar. Onlar garazlarını icrâ ettilerse cezâlarını da gördüler ve görmektedirler. Lâkin biz gelelim Mösyö Thiers'e. Bu zât icrâ reîsidir. İşine mukaddemdir. Allah için sa^{c}y ve ikdâmı inkâr olunmaz. Elbette temşiyet-i umûr için dışarıya çıkacak. Dışarı ise don ile çıkılır. Çünkü Mösyö Thiers o herifler gibi donsuz değil. Donu yoksa yandı da yok. Edîb. Kâmil. Âkıl. Müverrih. Müdebber bir zâttır. İhtimâli yok donsuz dışarı çıkamaz. İşte millet-meclisi buraları birer birer pîş-i nazar-ı mütâlaaya aldı. Ve me'mûriyyetleri yalnız hâin-i vatan olanlara mücâzâta münhasır olmayıb belki de bu güne kâr-güzârlık ve yararlıkları mesbûk olanlara mükâfât dahi dâhil-ı vazîfe-i me'mûriyyetleri olduğuna derk ile Mösyö Thiers'e don ve gömlek yapılmak üzere serian yüz yirmi yarda bez alınıp i^{c}mâlini ricâ ile Madam Thiers'e irsâl olunmasına ekserîyyetle karâr verdi. Ve karâr-ı mezkûr tasdîk olunarak sür^{c}at-i tesviyesi için lâzım gelen me'mûr yine emr-i mahsûs i^{c}tâ kılındı.

Diyojen'e hikmet ve ma^{c}rifette yed-i tûlâsı ve fazl ü zekâvette mertebe-i ulyâsı ilâ-i zamânında hazâ meşhûr ve mezkûrdur. Şimdi yalnız fıçıya çekilip oturmayı ve halktan ihtiyâr-ı kenâr edip muâvenet-i ebnâ-yi cinsinden geri durmayı bir vechle câiz göremediğinden. Ve husûsen hasb-el-mezheb âlâyiş-i dünyadan aba etmiş ise de ârâmiş-i bâl ve âsâyiş-i hâl beni nev^{c}ine hâhiş-ker ve mezheb-i kelbiyye ise buna müsâade olduğu mukarrer bulunduğundan. Geçen gün fıçısını nağme-i meczûb-ânesiyle devr-i esvâk ve mahallât ederken yorulmadığı cihetle bir mahallde dinlenmek için oturmakta ve sadâ-yi bülend ile yine beyân-ı maksad etmekte olduğu hâlde erbâb-ı hâcetten müşkillerini beyân ile müsterîh-ül-cenân avdet edenlerdir.

Bir efendi - Efendim bendeniz.

- Efendi sensen benim bendem yoktur.

- Cânım siz.

- Biz kaç kişiyiz.

- (Kendi kendine) Anladım. (Diyojen'e) Sana bir şey suâl edeceğim.

- Çabuk söyle zirâ galabalık yığıldı herkesin müşkili var.

- Benim bir haremim var.

- Öyle ise belâlar mübâreği.

- Lâkin çocuğum yok ne yapayım?

- Haremini burada tenhâ bırakıp bir vakitceğiz azm-i seyâhat eyle.

Hakâyık Muharriri - Amân Diyojen şu Cerîde-i Askeriyye elinden pek yandım. Okudukca hiddetimden uykum kaçıyor. Buna bir çâre var mı.

- Uykun kaçarsa Rûznâme oku.

Anti - Hasunistlerden biri - Diyojen! Papa'ya lâ-yuhtî diyorlar bu lâyık mıdır? Çünkü insanı sıfat-ı rahmân ile tavsîf demek olur. Eğer Papa'ya lâ-yuhtî denirse Cenâb-ı Hakka ne demeli?

- Lâ-yemût Papa .

Bir kız mânend-i gül-i sîr-âb kemâl-i şerm ü hicâb ile - Diyojen Baba acaba kocaya varabilecek miyim?

- İşi bilir.

- İşi ne demek hüsn ü ân ile meşhûr-i cihân ve edeble dillerde dâstânım.

- İyi ama bunlardan başka nen var?

- Perveriş ve terbiye-i etfâli lâyıkıyla bilirim.

- Bu da azdır.

- Fransızca'ya tamamıyla ve her nev^{c}i sazı kemâliyle bilirim.

- Âferîn kızım bu sende bu kemâle diyecek yok lâkin kocaya varmak hususunda bunlar dahi kâfî ve halvet-hâne-i izdivâca dâhil olmaya zad-ı vâfî değildir.

- Ayol daha bir adamın nesi olur?

- Paran var mı paran?

- İşte o yok.

- Ne yapayım bende de yok ki sana vereyim husûl-i maksad ise âna mütevakkıftır.

Bakkalla gavga edip kızmış bir aşçı elinde Sebeb hiddetle - Diyojen bakkalla kazın beyninde fark nedir?

- Biri uçar biri uçurur.

- Yok kazın uçmadan ziyâde suya batması meşhûrdur.

- Bakkal batmaz mı?

Panosyan - Benim senin elinden kurtulmama çâre nedir?

- Kulak vermemek.

- Nasıl vermeyim. Bir düziye kulağımdan yakalıyorsun.

- Bir tarafa tutulmayacak surette deyin.

İstanbul'la ahz ü î^{c}tâsı olan Galatalı bir tüccâr vakt-i zevâli haber verdiği için - Kombari'den müteşekkir misin?

- Biz onu köprünün açılmasıyla bilirdik değil mi?

Bir adam - İstanbul'da âdet nedir?

- Hiç lüzûmsuz şeye elzem çâşnîsi vermektir.

Tıbbîyyeli bir talebe - Bana bir mes'ele suâl et.

- Ne okuyorsun?

- Teşrîh.

Dur sorayım - Havâss-ı zâhire kaç derûnadır.

- Beşdir zaika-i şâmme...

- Dur bilmiyorsun.

- Niçin?

- Bu her insan hakkında mutarrid değildir.

- Mutarriddir niçin olmasın?

- Kuvve-i zâikası olan rakı gibi telh-i nâ-hoş-güvarı içer ve kuvve-i şâmmesi olan Fener Gazinosu'nda oturma değil yanından bile geçmez ve kuvve-i sâmiası olan o düzenleri bozuk bozuk düzen çalgı ve çalgıcıların nagamât-ı gûşhırâşını dinler ve kuvve-i bâsiresi olan göz göre kendini onlar gibi mahall-i müzâyakaya ilka eder ve kuvve-i lâmisesi olan yaz günü eldiven giyer mi?

Millet Bahçesi müste'ciri - Matlab-ı aslî olan ticâret şöyle dursun îrâdım masrafla tekabül etmiyor. Buna çâre nedir?

- Bahçenin orta yerine büyücek bir değirmen taşı vaz^{c} ve her tarafından kollar inşâ edip uçlarını musikanın esnâ-yi terennemünde devr edenlere rabt ve garsonların arsızlıklarını zabt ile.

Müşerbi güşâda ve kayd-i şerm ve hicâbdan âzâde bir duhter-i şirîn peyker-Diyojen!

- Ne var?

- Terâhuma nedir.

- Tabîblerin ta^{c}mı ağır habbları bel^{c} edenlerin istikrâh etmemesi için üzerine yaldızladıkları nev^{c}den bir şeydir.

- İzdivâc nedir?

- Li-hadd-ı mihnet ve hafre-pây-i meveddettir.

- Yeni karı koca beynindeki muhabbete ne dersin?

- Hücre-i icrâ-yi garaza dâhil olmak için tevakkuf olunan kahve ocağıdır.

Yeni İstanbul'a gelmiş bir Frenk - İstanbul ahâlîsi nedir?

- (Tencere yuvarlandı kapağını buldu) Meselini tekzîb için tecemmü[c] etmiş her ciheti muhtelif bir kavimdir.

Basîret Gazetesi - Kuzum şu Frenklerle İstanbullu'nun terakkide tefâvütü ne sebebe mebnîdir?

- Görmez misin bizim sâat bir buçuk iken onların altı oluyor bizim Mayıs on üç iken onların yirmi altı oluyor.

- Bir esnâf erkeği en çok aldatan kangı kadındır?

- Kendisi en az aldanandır.

(Teodor Kasab)

Numro 23 Salı 1 Haziran 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da Yeni Câmiᶜ Câddesinde vâkiᶜ Zincirli Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.(Senelik elli iki numro iᶜtibâr olunmuştur)

İhtâr

Hüsn-i teveccüh tâziyâne-i eşheb-gayret. Ve kabûl-i amme mirvaha-i lehîb edâ-yi hizmettir. Diyojen Gazetesi haddinin mâ-fevkinde mazhar-ı hüsn-i kabûl oldu. Müteşekkirdir. Nâil olduğu lûtf mesâî-i vâkıasının izdiyâdına icbâr eylediğinden bugünden iᶜtibâren salı ve cumᶜa-ertesi günleri olmak üzere haftada iki defᶜa neşrolunacağı ve abonelerin seneliği elli iki numro iᶜtibâr edileceği ve mahalli idâresinin dahi Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnuna nakledildiği ihtâr olunur.

Dünya Gaib Oldu Bulana Bir İtalya Müjdesi Var.

Papa bu defᶜa Katolik rehâbînine umûmî tahrîrât yazmış. Mezâyâsından âtîdeki fıkralar müstebân oluyor.

"İtalya Roma'yı zabtediyor. Dünya gaib olmaktadır. Her taraftan duâlarla çâresine bakılsın" bu mektûbu Esprit Gazetesi muharriri elbette görmüştür. Daha ne duruyor. Katolik duâsı ise maᶜlûmudur. Müvellid-ül-mâ' gibi havanın sıklet-i izâfiyyesinden on dört derece hafiftir. Yohsa Mösyö Vels'in balonu gibi suûdundan şübhesi mi var? "Papa'nın vârid-i hâtırı olan her bir şeyi mahz-i ilhâm-ı ilâhîdir" gördünüz mü? Bizse az daha Papa herkesi efrûz ediyor diye taᶜyîb edecektik. Meğer kendiliğinden değilmiş. Lâkin Papa burasını bildiği gibi meşiyyet-i ilâhiyyeden hâric bir hareket kabil olmayacağını da pekâlâ bilir. Demek ki Victor Emmanuel'in Roma'yı zabtı dahi murâd-ı ilâhî imiş. Artık etraftan duâ ve yardım istemek maksad-ı ilâhîye karşı koymak değil midir? Yok eğer Esprit Gazetesi'nin (her belâ sû-i amelden tevellüd eder) kavline binâen bu musîbetin sebebi akdemce Papa'nın bir hatâsıdır. Onun afvı için duâ olunacak denirse su götürür ise de Papa'nın lâ-yuhtîliği bu zehâba mâniᶜdir. "Cenâb-ı Hakk kilisesini himâyet eder" İşte iyi ya artık etraftan muâvenet talebi lâzım değil bu himâyet kâfîdir. İtalyalı'dan evvel gelir yetişir "İtalya'nın verdiği te'mînât ise Papa'ya mevdûᶜ olan kuvvet-i rabbâniyet icrâsına kâfî değildir" Mâdemki Papa'nın elinde kuvvet-i ilâhiyye gibi bir silâh-ı bâis-ül-necâh var benî beşerin âna galebeye ne kudreti

olur? Tüfenge iğne ile mukabele kadar bile değildir. Papa beyhûde merak ediyor. "Papa'nın hakkı Cenâb-ı Hakk'ın olduğundan hukukla halel-târî olacak musâlaha tekâlîfine aslâ rızâ gösterilmeyecektir". Âferîn Papa hukuk-ı ilâhiyyeyi güzel vikaye ediyor. Doğrusu ya. Eğer kendi hakkı başka olsa hiç aramayacak.

Esprit Gazetesi Yeni Bir İlâc Keşfetmiş

Sağırlık. Körlük. Topallık. Frengi. Yara. Bere gibi gelecek belâlardan emîn olmak isteyen Papa'ya hürmet etsin. Herif nâmûsuna yemîn ederek söylüyor ki her kim Papa'ya riâyet etmemişse dünyada iken belâsını bulurmuş. Kani Birinci Napolyon'un oğlu Reichstadt Dükası bir hastalığa uğradı da gün günden vucûduna zı^{c}ftârî oldu. Hakîmler teşhisinden âciz kaldı en sonra muvakkat zehir içirilmiş ma^{c}nâsı verildi. Nihâyet muammer olamayıb yirmi yaşında ölmedi miydi? Bunlar hep yalanmış. Bak insan her şeyi bilmez ya! Meğer bu hastalığın sebebi ne imiş? Yeni doğduğu vakit daha beşikte iken Roma Kralı ünvânı vermişler işte bîçârenin çektiği hep onun belâsıymış. Şimdi anladın mı. Onu zehirleyen o mâdde imiş. Esprit Gazetesi (İşte Papa'nın etini yiyen böyle olur) diyor. "Demek ki dünyada Papa'dan zehirli bir şey yokmuş kim yerse zehirleniyor hele ben ondan yemedim" Cenâb-ı Hakk'ın Hazret-i Mûsâ'ya ettiği on tenbîhten başka Tevrat'da yazılı değilse de on birinci tenbîhi de Papa'yı Hakk gibi tutmak olduğundan nikrîs nâsûr baş ağrısı gibi illetler bu tenbîhe adem-i riâyetten neş'et edermiş. Artık sokaklarda bu misillü ma^{c}lûlîne sadaka vermeyiniz çünkü onlar bu illetlere gazab-ı ilâhî ile dûçâr olmuşlar.

Dünyada bu misillü saçma sapana inandığından veyâhûd celb-i menfaatlerine medâr bildiklerinden inanır suretle neşreden bî-idrâkların bulunduğu ve oldukça bunları bastırabilmeye para ve heveslere olduğu ol kadar acîb görünmez. Ancak beni mütehayyir eden şurasıdır ki acaba bu âlemde böyle varak-pâreleri alıp istihzâ kastetmediği hâlde okuyan var mıdır? İşte bunu anlamalı. Acaba Esprit Gazetesi'nin kendi aklırnda müşterîleri var mı? Varsa şunların adedini öğrensek de İstanbul'da kaç deli olduğunu bilsek. Ey Esprit Gazetesi müşterîn var.

Fazl-ı bahâr tekmil-i müddet-i karâr eyledi. Yaz kapıları açıldı. Şiddet-i harâretten sûz-nâk olanları ferah-nâk etmenin çâresinin aramak muktezâ-yi kanûn-i hikmettir. İşte bu nükteye mebnî şehr-i şehîr-i İstanbul ve tevâbi^{c}inde sû-be-sû deniz hamamlarına düzen verildi. El-hakk İstanbul'un muhassenâtı hesâbına ser-defter olacak fâidelerden biri de denize girmek husûsunda olan suhûlet ve civârının kabil-i icrâ-yi sebâhat olması kaziyyesidir.

Ama bundan ne hâsıl ki ahâlînin yüzde biri yüzmek bilmez ve şu fenn için bir

mekteb-i tahsîl güşâdı belki de şimdiye kadar kimsenin hayâl ve hâtırına gelmemiştir. Hele yüzme bilir bir kadın İstanbul'a ayak basmamıştır diye iddiâ ve bu da^{c}vâya ayak basıp ısrâr edersem hiç bir taraftan hedef-i ta^{c}rîz olmam. Çünkü kadınlarımız yüzme değil yüz adedini bile sebâhatâ delâleti cihetle meş'ûm addederler.

Lâkin ekserîyyâ bahren azîmete mecbûr olduğumuz bir memlekette tahsîli kemâl-i yüsr ü suhûletle kabil olan ve siper-i kazâ-yi bahr denilmeye şâyân bulunan böyle bir hünerin ehemmiyyet dâiresi dâhiline alınmaması nasıl tecvîz edilir bilemem?

Beş dakîka su yüzünde duramamak seyyiesiyle ne kadar cânlar telef ve ne kadar civânlar sihâm-ı ecel-i kazâya hedef oluyor.

Evvel-emirde fenn-i sebâhatte isbât-ı mahâret etmeyen kayıkçıların esnâf tezkezeresi olmasına taraf-ı Hükûmet-i seniyye'den müsâade edilmemesi fevk-al-gaye i^{c}tinâ olunacak bir dakîkadır. Bu sâatte ise kayıkçıların müşterîden evvel garîk-i lücce-i fenâ oldukları müşâhede olunuyor.

Hâsıl ömr-i azîzî ciğer-pâreleri evlâdlarını cânından ziyâde sever ve mâl ü mülkünü her türlü tahsîl ve terbiyesine fedâ eder. Pek çok pederler vardır ki bir sâatte haber-i mevtiyle dâğ-dâr olabilmesi mümkün olan bu derece muktezî bir şeyin öğretilmesini aslâ kurup vazîfe etmiyor. Paris ve Londra şehirlerinde bulunan enhâr-ı sagîrenin üzerlerinde müteaddid köprüler mevcûd olup kayıkla geçmek zarûrî değil iken daha sen rüşde vâsıl olmayan çocuklarda bile yüzme bilmeyen hiç yoktur. Yüzmek bilmeden kayığa binmek nefsini göz göre muhâtaraya ilka demek olup bu ise büyük günâh ve çâresi kabil-i bî-iştibâh iken biz Avrupalıların sefâhate dâir olan şeylerini maa-l-iftihâr ahz ve telâkki edip duruyoruz da böyle fâideli âdetlerini almadan ağmâz ediyoruz. Yohsa onları da kemâl-i semâhatten Hindli ve Çinlilere mi terk ediyoruz? Ba^{c}zı ukalâ akıllı olan kayığa binmeye cesâret edemez demiş. Bana kalsa alışmayınca ahmaklar bile mütecâsir olamaz. Hâsılı fenn-i sebâhat öyle bir muktezî ma^{c}rifettir ki hem öğretilmek ve hem öğrenmek ehemmdir. Vâkıâ peder ve mâderleri çocuklarına yüzme öğretmeye icbâr ediş taht-ı imkânında bir iş değildir. Lâkin mekteblerde buna dâir bir ders olsun bulunmak lâzım değil midir? Mekâtib-i mevcûde sâyesinde her şeyin tahsîline dest-res oluyoruz da genç yaşımızda başımızı garîk-i mevc-i fenâ olmadan tahlîsin çâresini öğrenemiyoruz.

Acaba kadınlar niçin yüzmek öğrenmezler? Rızâ-i Allah şuna bir yeni mâdde süsü vererek heves ve tahsîlini aksâ-yi mültemis ettirecek hayır sâhibi kimse yok mu?

Ama bilir misiniz ne kadar kolaydır? Cüz'î bir ta^{c}rîf ile adam kendi kendine

öğrenir. Belki de aslâ taᶜrîfe hâcet kalmaz. Ve buna delil göstermek lâzım gelse pek çoktur. Hiç kelblere dikkat ettiğiniz yok mu? Onlar da bizim gibi karada doğmuş ve batarsa boğulacağı mukarrer bir mahlûktur. Bunlara yüzmeyi kimse taᶜlîm etmediği dahi âşikârdır. Denizi görünce pekâlâ yüzerler. İnsan ise akıl ve zekâ ile eşref-i mahlûk iken bundan izhâr-i aczetmesi bir vechle kabûl olunmaz. Hele bizim kadınlarımız adem-i cesâretten başka denizde yüzmeyi ayıb da addediyorlar. Hasb-el-îcâb bunlara tabîb tarafından denize girilmek tertîb edilse arabalar tutulur kayıklar hâzırlanır bîçâre zevcleri bunca masârife dûçâr olur da korka korkâ denize girse bile yüzmek değil kullarını kımıldatmayı bile pek büyük ayıb sayar. İşte bu misillü hiç bir âkıl indinde taᶜyîb olunmayacak bir hüneri tahsîlde hicâb süsü vermeyip kollarını kımıldatmış olsa öğrenip gidecek. Hele o kokonalar havraya ettikleri dikkatin binde birini buna etseler. Kolayı var iken bulmayıb öldüğü için şâyân-ı istihzâ olan mevtin taᶜyîbinden olsun kurtulmuş olur.

Bu yolda tedrîs-i fenn-i sebâhat için bir mekteb hamamı yapan olur ise pek büyük ticâret edeceği âşikârdır. Diyojen dahi iᶜlân ve işâatı hizmetini maa-l-iftihâr meccânen der-uhde eder.

Suâl ayıb olması (Courrier) Tatar maᶜnâsına değil mi? Fakat ne demek? Hiç mukîm Tatar işittin mi? Elbette olamaz Tatar dediğin seyr ü sefer etmek iktizâ eder. Buraları böyle iken müddet-i medîde İstanbul'da ne oturup duruyorsun? Eğer maksadın bir vakitceğiz İstanbul ahâlîsine nasîhat ve neşr-i medeniyyet ise artık yetişir biz sizin hem medeniyyetinizi gördük hem de tecrübelerle anladık. Artık me'mûriyyetini icrâ et: Esprit Gazetesi'ni. Cizvit papazlarını. Papa'nın kardinallerini. Ve hâssaten Monsenyör Hason'un ismini cismini. Şark kapısını ecnebîlere güşâd ettiğimizden dolayı gelip geçmiş günâhlarımızı. Fransızca'yı. Fransızca'ya olan meyl ü heveslerimizi. İstanbul'da çağırıp bağırıp kimseye fâidesini anlatamadığın Fransızca okunan tıbb derslerini. Yirmi para masrafı var iken Moror çiçeği suyu ve papatya maᶜmûlünü lira mecidiye hesâbına satılmaya sebeb olan Fransızca reçeteleri. Gençlerimizin gözünü dünyayı görmekten alıkoyan alafranga gözlükleri. Kadınlarımızın alışmamış başlarını nezleden hâlî etmeyen şinivenleri. Daracık potinleri. Ve ânlardan husûle gelen nasırları. Ellerimizin kıyâfetini unutturan eldivenleri. Mösyö (Gronbaki) ve Mösyö (İstimadyadi'yi) (Bon Marşe'yi) (Mösyö Vels'i) balonunu. İᶜlânlarını. Lüksemburg hamamlarını... Hep yüklenip git. Hem öyle bir uğurlar olsun ki hiç olamaz. Ricâ ederim yolda kimseye çarpmamak için vâridâyı tekrâr etmeyi unutma. Zannedersem bu yük sana yetişir. Yetişmez diye o kadar yükün altından bağıracak değilsin ya. Ama eğer bağıracak olursan sonra pişmân olursun. Phare du Bosphore. La Turquie gibi hazzetmediğin şeyleri de yükletirim. Yok eğer Phare du Bosphore'u isterim fenersiz çevirirler dersen. Ben onun da heveslisi değilim al götür.

Yükün ağır olmasın diye sevdiğimden ve vikaye ettiğimden söylüyorum. Götürmezsen hâtırım kalır.

Darb-ı Mesel [*]

(Üzüm üzüme bakarak karârır). Bu ne olmaz kelâm. Bu ne kadar da^{c}vâ-yi hâmdır. Olacak şey değil. Ben bu lâkırdıyı bir vechle kabûl edemem. Farz-ı vücûd iktizâ etmez ya. Haydi bunu olsun deyiverelim. Mes'ele tavuk yumurta bahsine intikal etmez mi? İbtidâ ki üzüm neye bakarak karârır. Meselâ bir tanesi karârmış. Ben onu tutup beyâza boyarsam öbürleri hiç karârmayacak mı? Herkes benim gibi merak ederse dünyadan kara üzüm dedikleri o koca kütüklerin ismi cismi kalkacak mı? Beyâz üzümlerin karârmadığına sebeb yanında siyâh üzüm bulunmadığı mıdır? Rû-yi nigâr ve elsine-i nâsda nûr-i nigâr denilen meyvâ-i hoş-güvâr pek az görebildiğinden mi pek karârmıyor? Yohsa bu darb-ı meselin adem-i sıdkından târî olan hicâbdan mı kızarıyor? Yok yok bu olamaz. Sen çocuk musun? Sonra Çamlıca bağlarının o cânım çavuş üzümü verenlerin sâhiblerine herifin biri darıldımı. Uzaktan fiske ile bir kara üzüm atar. Al sana ne kadar üzüm varsa karârır. Artık bu pek beyâz değil. Hem bana bak bir daha bunu söylemeyin. Çünkü kaide-i durûb-i emsâl öze söz yalnız üzerimde kalmayıb başka taraflara intikal eder. Evde Arab aşçının yüzüne baka baka ömrü kûtâh olanların yüzü de siyâh olmaz mı. Ama sen diyeceksin ki ba^{c}zı kara sevdâya uğramış gibi aktan karayı seçemeyenlerin yüzü kara çıktığı yok mu? Var ise de (Ennâdirü ke-l-ma^{c}dûm) der. Ekser için hükm-i küll vardır kaidesini hâtırdan çıkaralım mı? Bu iş nerelere varacak! Deniz de zâhir karaya baka baka kara olmak lâzım gelecek. Gözünün renginden hoşnûd olmayan mâî elâ gözlüler gözlerini karârtmak için gidip üzüm gibi kara gözlülerin gözünden gözünü ayırmayacak. Amân bu gerçek çıksa bile tahrîrli elâ gözleri pek severim onlar gözlerini karârtmasınlar. Çok acaîb şey benim bir türlü aklım almıyor. Olmaz ve-s-selâm. Arab olayım olmaz. Olacak şey olsa insanlar üzüm kadar da mı olamazlar? Bir birine baka baka karârır ağarır kızarır renkten renge girerdi.

Suâl

Bir diş tabîbi dört at kullanacak kadar yesâra mâlik olmak için ne kadar diş çekmiş olması iktizâ eder.

Diş tabîbi ma^{c}hûd Mösyö Pliz'in İran'da müşterîleri olduğu rivâyet olunuyor! Artık müşterînin dişlerini dürbün vâsıtasıyla muâyene edip muhtâc-ı ta^{c}mîr olanlar postaya tevdîan îsâl kılınır. İcrâ-yi ameliyyâttan sonra iâde ediyor demek olur.

---

[*] Durûb-i emsâlin mevridi ne kadar münâsib ise asıl ma^{c}nâsı o kadar münâsebetsizdir.

Diyojen'e Arz Olunan Müşkilâta Cevâb-ı Sevâb

(Bakıyyesi numro) (22)

Bir âlim - Yüzme bilmeyenleri niçin istihzâ edersin?

- O size göre değil.

- Neden?

Çünkü sizin bilmediğinize mukabil bildiğiniz de vardır. Meselâ yüzmek bilmezseniz boğulmayı pekâlâ bilirsiniz.

Efkâra dalmış bir adam - Zevcim bana çok oun oynuyor.

- Zarâr yok onların ekserîsi öyledir.

- Çâresi yok mu?

- Sen de türkü çağır.

Bir kayıkçı - Geçinmekte pek müzâyaka çekiyorum.

- Anadolu kıyısına işle.

- Vapurlar varken kim kayıkla gider?

- Müşterîye bu yakaya vapur yoktur de.

- Hiç inanırlar mı?

- O taraf ahâlîsini bütün şâhid tut.

Bir alacaklı - Matlûbâtımın tahsîli çâresi nedir?

- Bir kat daha vermektir.

- Ama ben verdiğimi alamıyorum.

- İyi ama çivi çiviyi söker derler.

- Adam o saçmadır.

- Öyle ise senin başka vakit para kaptırdığın yok.

Mösyö Vels - Balonumun uçmamasına sebeb nedir?

- İbtidâ iᶜlânlarla çok uçuruldu da yorulmuştur.

- Bundan böyle gaz dolup kalkmazsa ne yapmalı?

- Tabanı kaldırmalı.

Mösyö Kombari - Bozuk havalarda vakt-i zevâl topumu ne yapayım?

- Öyle ya dikkat edip kendin ateş ver.

Bir bakkal - Ticâretimin fâidesini göremiyorum.

- Başkalarının sanᶜatına göz dikme ancak kendi ticâretine bak.

- Allah etmesin benim kimsenin ticâretinde gözüm yoktur.

- Öyledir de niçin sâzendelere taklîd etmekten ayrılmazsın?

Neologos Gazetesi - Sen herkesi bozmak için mi geldin?

- Herkesi bozmuyorum aynı aynına söylüyorum aᶜmâya iki gözlü demek halkı bozmak mıdır?

(Teodor Kasab)

Numro 24 Salı 10 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defʿa tabʿ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiʿ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İʿlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Dikkat

Buyurun efendim. Şimdi bu oldu mu. Bak Esprit Gazete-i Mukaddesi ne yazıyor (Paris Muhâfız-ı Milliyye Asâkiri'nden biri gece nöbet bekleyecek olduğundan hânesine gidip kapının önünden setresini ister. Zevcesi dahi setreyi pencereden atar. Herif giyinip nöbeti tekmîl ettikten sonra sabâh olunca bakar ki arkasındaki kendi setresi olmayıb göğsünde Legion d'honneur nişânı muallâk bir setredir) diyor. Gördün mü bir kere Esprit gibi muharriri Katolik papazı olan bir gazete vazîfesi ûlî-yi nasâyih-i dîniyyeyi bırakıp da müşterîlerini böyle hikâyelerle eğlendirmek lâyık mıdır? Husûsen böyle hikâye. Eğer bu hikâyeyi Diyojen bile yazsa taʿyîb edeceği şübhesiz idi. Amân ya Rabbi ne günlere kaldık.

Varaka

Ahbâbdan bir zâta Mahmud Paşa Câddesinde tesâdüfle bir kaç şişe lavanta birden aldığını görüp merak ederek olunan suâle ahzolunan cevâb ber-melâl-i şayân-ı dikkat göründüğünden muhâvere kalbine ifrâğ olunarak gazete-i muteberenizle neşrolunmak üzre irsâl kılınmıştır. Münâsebet ile tabʿı iltimas olunur.

- Yahu birâder bu kadar lavanta ve koku şişelerini ne yapacaksınız?

- Ey maʿlûm â Kasımpaşa ahalîsînden bulunduğumuzdan bu kadar lavantanın nesi olur. Hele familyaca kesret üzre dünyada lâyıkıyla yaşamayı ârzû eden zevât âdetâ vergi hükmünde gibi bunun bir kaç mislini alırlar.

- Bunda sebeb nedir? Size bir şişe rayihe-i tayyibe kaç gün gidebilir?

- Öyle değil birâder. Zann-ı âcizîye göre zât-ı âlîniz mevsim-i sayfta Kasımpaşa deresinden yukarı geçmediniz bi-l-âde beyân ettiğim vechle Kasımpaşa ahâlîsinden bulunduğumdandır.

- Vah tuhaf! Cânım birâder şimdi lâtîfe ber-taraf lâkin hiddetle söyledinize bakıyorum da semt-i âlînizde beyân buyurduğunuz dereden taᶜcîzliğiniz vardır gibi anlaşılıyor.

- A efendim Kasımpaşa deresi meşhûr bed-nâm ve ahalîsine verdiği vehâmet ve hasârat cümle indinde müsellem ve be-nâm olduğu hâlde zâtınızın kesb-i itlaᶜ eylediğinize âdetâ taacüb ederim.

- Hüdâ-alîm haberim yoktur. Şu derenin hâlini ihtâr ve ahâlîsinin ahvâlini beyân buyurmanızı temennî ederim.

- Mâdem öyledir maᶜrûzât ve hikâyât-ı acîz-âneme nazar-ı bî-kaydi ile bakmayıb çünkü ehl-i heşyar ve sâhib-i hamiyyet ü fatânetin kulübünü yakıp kebâb ü yebab edeceği bî-şekk olduğundan muhtasarca ifâdesine başlayalım. Mezkûr Kasımpaşa deresinin erbâb-ı vukuftan istihbâr kılındığı vechle âdetâ amîki altı yedi zirâᶜ olduğu hâlde on beş yirmi seneden beri Tatavla ve Feri-köy'ü taraflarına yapılan büyût ve iskân ettirilen ahâlîden ve komisyonun yaᶜni Altıncı Dâire'nin maᶜrifetiyle Beyoğlu ile mahall-i mezkûreden yaptırılıp mezkûr dereye iltihâk ettirilmiş olan lağımların kesret-i çerk-âb-ı müzahrefâtından şimdi bayağı kaldırımlardan irtifaᶜı yükselip dere halinden çıkmış ve hattâ bundan iki mâh akdem nüzûl eden bârândan bağteten zuhûr eden sel Kasımpaşa'nın cevanib-i erbaasını ihâta ederek hâneleri su basarak ve ziyâdeleştikçe pencerelerden içeriye girip odalara duhûlünde ol vakit olunan vâveylâ ve âh-ı figâne sabr ü tahammül olunur şey olmadığından ve geçen sene ise Kasımpaşa deresi ile hudûd taᶜyîn olunarak Tatavla'ye kadar Altıncı Dâire'nin taht-ı idâresine geçip ve bir taraftan vergi muhassasalarını istihsâl eylemeye başlamış olmasıyla herkesin cânları yanmış olduğundan Kasımpaşa mebᶜûsu maᶜrifetiyle keyfiyyet dâire-i mezkûreye beyân-ı hâl kılınmış ise de el-hâletü hâzihi vukuᶜât-ı müteellim önü alınamamış olduğuna mebnî şu günlerde mezkûr sel gibi bir vukuât olur ise çekilecek mihnet-i meşakkat ukul ve havâtır-ı ahâlîde mestûr olmasıyla şimdi bundan sarf-ı nazarla bas-mer olan lavanta şişelerinin bu vechle kesret-i iştirâsına şürûᶜ edelim.

- Amân birader asıl maksad o ya.

- Mezkûr dere boyundan sabâh ve ahşâm mevsim-i sayfta geçmek zarûrî olduğundan iş bu dere ise dere şekline müşâbih mahalli olmayıb cereyân eden pislikten hâsıl olan taaffün sabr ü tahammül hâric-i ez-dâire havsala olduğu cihetten mezkûr lavanta ile mendili kokutarak derenin hizâsını geçinceye kadar herkesin yaptığı gibi bendeniz dahi burnumu tutup geçerim ve-l-hâsıl bu derenin vehâmeti ind-i ahâlîde maᶜlûm ve Hükûmet-i Seniyyemize çend defᶜa maᶜrûzât takdîm kılınmış ise bir semeresi müşâhede olunamadığından keder ve endîşemize tezyîd olunmakta idigi emr-i meczûm

bulunduğundan tabîatiyle müftehir olduğumuz Hükûmet-i Seniyyemizden ve husûsiyle Altıncı Dâire Riyâset-i Aliyyesi'ne müteferri^{c} mevâddan olan mezkûr derenin vehâmetinin indifâ^{c}ı çâresine bakılmasını niyâz ederiz.

- Vâkıâ Cenâb-ı Hakk masûn buyursun Kasımpaşa'nın bir tarafında Debbâğhâne ve taraf-ı diğerinde Mumhâne ve müteaddid Debbâğ-hâne ile Başhâne'den hâsıl olan rayîha-i kerîheden mâ-adâ en müşkil-i azîm olan mezkûr dere ise de mâdemki Altıncı Dâire'nin zîr-i idâresine geçmiştir elbet ve elbet tahsîl eylemekte olduğu vergiyi bu yola sarf edip ahâlî-i merkumenin huzûr ve istirâhat hâllerini istihsâl edeceğinden şübhe yoktur. Endişe etmeyiniz birâder.

- Ey efendim şimdilik Allaha ısmarladık!

- Allah selâmet versin yine görüşelim efendim.

Diyojen

Gazetemizin sütûnları dâimî sûrette bu misillü vatan ve ebnâ-yi vatan hakkında câlib-i menfaât ve dâfi^{c}-i mazarrat olmak emel-i hâlisiyle irsâline himmet buyurulan varakalara güşâde ve neşr ve ihtârına hâzır ve amâdedir. Her ne kadar geçen hafta tiyatrolar hakkındaki efkârımızı bu nüshada beyân edeceğimizi va^{c}d etmiş ve âciz-âne mütâlaâtımızı mübeyyin bir bende dahi hâzırlamış isek de bu mâddenin bir kadem-i akdem ihtârı indimizde daha mürcim görülerek ifa-yı va^{c}d gelecek nüshaya bırakılmıştır.

Varaka

- Sucu iki varil su yüklet de ben de berâber gidip hânemizi göstereyim. Bundan sonra üç günde bir kere iki varil su bize de bırak.

- (Baştan aşağı süzdükten sonra) Sen necisin? Me'mûriyyetin nedir? Ben seni bilmiyorum.

- Acâyib... Benim me'mûriyyetimi ne yapacaksın?

- Ben şimdiye kadar beş yüz guruş gaib eyledim. Bilmediğim adama su vermem.

- İyi ama ben sana veresi ver kapı arkasına tebâşir çek demiyorum al işte parasını. Bundan böyle getirdikçe parasını peşin almayınca suyu verme.

- Evin nerde?

- Yakın. İşte şu köşeyi döndüğün gibi üçüncü ev.

- O mahallenin sakası yok mu?

- Burada çeşme ve çeşme sakası olduğundan bir adam Karaağaç'tan kuyu suyu getirir ise de acı olduğundan içmek için senden alacağım.

- O mahallenin ahâlîsi kimden alıyor ise sen de ondan al.

- Ayol o mahalleye getiren adam Karaağaç'tan acı su getiriyor.

- Öyle ama birbirimizin mahallesine su vermeyiz sonra cereme olur.

- Tamam mutlaka o acı suyu mu içmeli? Ben param ile alınca istediğim suyu alamaz mıyım kim darılır ise göster ben söylerim.

- Bu mahallede öyle şey olmaz vermem ve-s-selâm.

- Anlaşıldı bu hâneden çıkıp istediğimiz suya meşrût olan mahallede bir ev bulmalı.

Diğer

- Kim o?

- Azıcık aşağı kapıya geliniz.

- Ne haber?

- Efendi hânenin kirâsını istiyor.

- İyi ama daha ay başı gelmedi ..... Ben sabâh efendiyi görürüm.

- Kira için adam gönderdim ay başı gelmedi demişsiniz.

- Evet daha on beş gün var.

- Neden? Galiba rûmî hesâb ediyorsunuz ben öyle rûmî filân bilmem.

- Cânım bu nasıl lâkırdı? Her bir muâmelâtımız rûmî ile değil mi?

- Benim aklım ermez arabî ayı hesâbıyla oturur isen otur yoksa çık.

- Bak indi bir kere ay efendim lûtf edin odun kömür aldım.

- Hayır hayır başka lâkırdı bilmem arabî arabî

- Subhân-Allah pek iyi arabî olsun daha arabînin de yirmisi ay başına on gün var.

- On gün sonra verecek değil misin ne zarârı var on gün evvel olsun.

- Öyle ama bir adama iki gün sonra yiyeceği taâmı birden yedirmek gibi olmaz mı?.. Fakat ne ise verelim ..... Lâkin damı aktarıp çerçeveleri taᶜmîr edecek idiniz.

- Onlara karışmam. Ben yalnız aklıma geldikçe gelip kirâ istemesini bilirim. Lâzım ise kesenden yaptır.

- Tamam. Ne söyleyeyim Allah insâf vere.

Levant Times'de Görülen Bir Varakanın Harf-be-harf Tercemesidir.

Efendim - Ruhsat verdiğiniz sizin riâyete şâyân olan gazeteniz vâsıtasıyla (Beyoğlu Mutasarrıflığı Zabtiyyesi'nin dikkatini Beyoğlu ve Galata sokaklarında ifrâtla bulunan kedilerin üzerine daᶜvet edeyim) Efendim ben Ağa Câmiᶜine karîb sokakların birinde ikamet ederim. Bu sokak (gayet şâyeste-i hürmettir) ve hâl-i sükûnettedir Lâkin ne çâre ki taliᶜin müsâadesizliğinden erkek ve dişi kedilerle mâl-â-maldir. Bunların hengâm-ı şâmda mavlamaları (Benim ikametimi ârzû ettirmiyorlar) (Bunların sadâsı) baᶜzı kere delikanlıların sesine o kadar benziyor ki (isimleriyle) bile işᶜar edebilirim. Bunların (hevesi zinâ) nidâları gerek uzak ve gerek yakından (onbir sâatlerde) ve nısf-ül-leyl de bile (leylen) istimâᶜ olunur. Ve benim (sinn ü âdetimde olanlara bu hâl fevk-el-hadd mûcib-i keder ve melâldir. (Vâkıâ bir Filober tabancası yâhûd bir küçük torpil) Bu belâyı başımdan defᶜ edebilirse de (iktizâsı olmayan şeylere dikkat eden) zabtiyyeye âid olan vazîfeye müdâhale etmek istemiyorum. Mademki siz (köpekleri hezâr-bâz terbiye ettiniz) ricâ ederim bu Ağa Câmiᶜi ve Ağa Hamamı ve ânlara karîb mahallenin (sokağının) civârlarının erkek ve dişi kedilerini dahi benim hâtırım için ihtâr ediniz.

İmzâ

E B T

Nasıl mektûb? İşte aynen terceme ettik. İbâresindeki fasâhat ve belâgatla berâber maᶜnâsındaki lezzet de sana caba. Bu mektûbun kâtibi mutlaka İngiliz olmalıdır. Çünkü böyle tuhaf ibâreyi İngilizlerden başka kim yazabilir? Ama tuhaf deyip de

geçivermeyelim tuhafın da daniskası işte buna (İngiliz kalemiyle Fransızca ibâre yazmak) derler. Hele şu Beyoğlu Mutasarrıflığı Zabtiyyesi?nin (!) dikkati kedilerin üzerine daᶜvet olunmamasına ben de sizin dikkatinizi celb ederim. Ya sokağın şâyeste-i hürmet olması. Yâhû hakikat şu Frenkler ehl-i dikkat adamlar. Bak şu Beyoğlu bizim memleketimizken hâlâ orada şâyeste-i hürmet sokak olduğunu bilmiyoruz. Bilmem bu gafletle işimiz nereye varacak, vah vah mektûbun ibâresinden maᶜnâ çıkmıyor yoksa eğer çıksa şu sokağı öğrenir de ben de hürmet ederim.

Ya Mister (Ebts)nin ikametini ârzû edemediği ibâre-i beligasını kangı cebime koyayım. Bunların sadâsı baᶜzı kere baᶜzı delikanlıların sadâsına benziyor adlarıyla söyleyebilirim. Cümle-i zırva-kârânesini nasıl te'vîl edeyim? Kimi söylüyor? Kedileri mi kedilerin sadâlarını mı delikanlıları mı? Bunların seslerini ya onbir sâatlerdeki cemᶜiyyet.. Ne buyurdunuz?.. Yolunda mı?... Efem.

Bunların hepisi bir tarafa doğrusu gece yarısı leylen ibâre-i fasîhasındaki lezzete bir türlü doyamuyorum. Tekrâr ettikçe zevki çıkıyor. Kâşki bir kaç gece lafzı daha ilâve etseydi. Amân efendim ya zinâ hevesine ne buyurdunuz? Anlaşılan bu Mister (Ebtsc) (Bilmem o kadar var mıydı?) kedilerin nikâhını kıymaya me'mûr olmalı ki bu sokaktakilerin ki zinâ olduğunu kesip atıyor. Böyle de diyoruz ama sakın bunlar İngiliz saçması olmasın yoksa acaba uyku sersemliğiyle yaygarasından herifin tersi mi döndü? Ama sen depersinki bu şeyler benim sinnime ve âdetime uymaz diye mırıldanıp yatıyor. İyi ya işte müsinn ise tiryâkînin gelecek marta kaldı hikâyesinden ibret alsa zarâr mı eder? Hem bu da haksızlık. Kendisinin âdeti genç kedilerin âdetine uymuyor diye onlar mı buna uysunlar? Bir de bu (Eb vesâire) artık ben İngilizim diye kızar kızmaz hemen tarpile davranması da lâyık mı ya? Kediler kızmaz mı? Onların da hevâ torpili varsa haydi İngilizler torpile alışıktır diyelim. Filober tabancasını niye eline alıyor? Silâhla şaka olur mu bu ne kadar cesâret? Bak şu iktizâsız yere dikkat eder iktizâlı yere bakmayan zabtiyye ibâresinin maᶜnâsını biri mi çalmış ne olmuş? Bir şey anlaşılmıyor ama mister bunda elbet ber maᶜnâ murâd etmiştir. İyi ya mâdemki zabtiyye iktizâlı yere dikkat etmez diyor mâdemki şu kedi mâddesinde iktizalı olduğunu kendi daᶜva ediyor abes yere çenesini yoracağına torpilini tabancasını alıp isterse ... Bir de Çarha topu... Çıkıverse olmaz mı? Bir de Levant Times muharriri Mister Hanly'ye köpek terbiyecisi diyor. Biz bu misterin gazeteciliğini biliyorduk. Yakında o dellâllığını da öğrendik lâkin bu sanᶜatını bilmiyorduk tebrîk ederiz. Ha gerçek az daha unutuyordum sakın bunda bir yanlışlık olmasın sokağının civarının kedileri diyordu. Acaba bu adam köpekleri kedi zannetmesin??? Hulâsa Diyojen Beyoğlu Mutasarrıflığı (Zabtiyyesi'ne) nasîhat verir ki bu misterin sözüne uyup da kedilerin terbiyesine kalkışmasın çünkü bu Frenk kısmı buldukça bunar. Yarın evlerindeki sivrisinin ve tahta kehlesin de defᶜini zabtiyeye havâleye kalkışır.

Tramvaya binmek murâd eden mâlen ve bedenen hizmet etmek lazımdır. Çünkü iki guruş rükûbiyeden başka biletçi kapının önüne gerilip yolunu düzeltmek için arkasından itmeyen binemeyecek diyor. Bakalım medeniyyetten başımıza daha neler gelecek?

(Teodor Kasab)

Numro 25 Çehâr-şenbih 9 Haziran 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Yolsuzluk ve Nizâmsızlık

İşte gördünüz mü? Şirketin yolsuz ve nizâmsız hâllerini Hüseyin Efendi anlayınca ıslah edeceğini Diyojen bilirim ve emniyyet ederim demedi miydi? Doğru değil miymiş? Hakkı yok muymuş? Hay hay işte meydânda. Bak geçenki ihtârımızın te'sîrine. Hani ya vapurlar hareket üzerinde ve herkes birbirini çiğneyerek girmeye ikdâm eylediği. Ve izdihâmdan durup oturulacak yer bulunmazken bir de ellerindeki keçi ayaklarını herkesin başına kakarak ite süme dolaşan paçacıların. Ve ellerindeki gazetelerde olmayan havâdisten bahisle bar bar bağırıp eli ağzına uymayan gazete müvezziᶜlerinin ve bu yolda şirkete bile asla faydası olmayan satıcıların girmesine müsâade edilmiyor. Hele o gazete müvezziᶜlerini sorma. Niçin dersin?.. Diyojen'e bir içerlemişler bir içerlemişler ki anlatamam. Çünkü bunlar hep Diyojen'in başının altından olduğunu biliyorlar. Varsın kızsınlar ne ilişik. Oh. Pek iyi olmuş. Gitsinler başka yerde satsınlar. İsterlerse hiç satmasınlar benim umurumda mı?

Maksûd şirketin intizâmıdır. Diyojen bu ihtârının mesmûᶜu olduğu gibi ihtârât-ı sâiresinin dahi Hüseyin Efendi Hazretlerinin müsellem olan dirâyet-i kâmeli ve mesâî-i cemîlesi sâyesinde karîben mevkiᶜ-i icrâya konulacağını müşâhede ile karîr-ül-ayn olacağını kuvviyyen me'mûl eder. Amân dur dur. Hâzır sırası gelmişken mevkiᶜler hakkında gelen varakayı da şirket idâresine ihtârı unutmayalım. Sâhib-i varaka Boğaziçi'ne âmed ü şûd eder vapurların ekserîsinin hemân başta derdi mevkiᶜdir diyor. Hele şu on iki numrolu vapurun mevkiᶜden hâric-i humsundan ziyâde yeri olmadığını biz de biliriz ya. Hesâbı kolay. Kış üzerindeki köşk. Altındaki kamara. Yan kamaraları. Davlumbaz üstü hep mevkiᶜ nâmiyle ayrılmış. Geriye kalandan makine üstü ve baca. Ve kahvecilere mahsûs yerler gibi oturulmak kabil olmayan mahaller çıkarıldı mı? Belki humsu da kalmaz hâlbuki her yerde olduğu gibi bizim memleketimizde de ağniyaya nisbetle fukarâ on kat ziyâdedir. Bu hesâba göre vapurların onda biri mevkiᶜ-i ifrâz olunmak iktizâ eder. İşte Diyojen vazîfesi dâhilinde bildiği ihtârda kusûr etmedi. Ve icrasının müdîr-i şirketin kabûlüne mütevâkıf olduğunu bildiği gibi ihtârât-ı harbiyesinin kûşe-i nisyânda kalmayacağını dahi pekâlâ bilir.

Gelelim (imtiyâz-ı derûn-i Köprü) vapurlarına. Haber verildiğine göre. Kazgancı elinden bin kere yama ve kalay yemiş tencereden hurde ve Ebü-l-kasım el-Tanbûrî'nin medâsından sakil ve pejmürde olup. Hele içerisinin temizliği yüzü undan yüz sene beyâzlaşmış bir değirmenci on dakika otururşa kırk yıllık kömürcü gibi simsiyâh çıkacak derecede bulunan maᶜhûd "Sultâne" vapuru hâlâ silke sarsa müşterî taşımakta imiş. Biz Mösyö Aristidi'nin ne derece hamiyyet ve nezâfeti olduğunu biliriz ve tasdîk ederiz. O cihetle bu vapura şimdiye kadar asla binmemiş olduğunu anlıyoruz. Yoksa bu yolda bir vapura hürmet ve riâyetini iltizâm ettiği ahâlîyi irkâbı irtikâb edeceğini asla me'mûl etmeyiz. Şimdi bir ecnebî Fener'e gitmek üzere bu vapura binse İstanbul'un vapurları ve vapurların kumpânyaları ve kumpânyanın direktörleri hakkında her ne derse hakkı yok mu? Mösyö Aristidi'nin nezâfet ve dirâyeti müsellemdir. Bu vapuru asla görmediğine şübhe etmeyin eğer görmüş olsa mutlaka şimdiye kadar çoktan çürüğe çekerdi.Bak işte. İhtâr ettik ya. Bir daha o vapuru işlerken görebilir misiniz?

Levant Times Gazetesi Beyoğlu yangınının yevm-i mahsûsundaki harîkden "Şükür ki rüzgâr sâkin idi" diyor.

Rüzgâr sâkin idi!.. Çok şey! Bu ne demek? Ben mi anlayamıyorum yoksa rüzgârın başka maᶜnâsı da mı var? Besbelli bu terkîb "La Turquie" modası olan "Durarak yürüyordu" yâhûd "Yürüyerek duruyordu. Amâ görüyordu. Dilsiz söylüyordu" gibi makinist terkîbi olacak. Hattâ bu gazete geçende "Cansız ölü" dediği gibi "Bir kızın müebbed sûretiyle" öldüğü ve bir çocuğun altı sâat su içinde kalarak "Tamamıyla" boğulduğunu yazmıştı. Lâkin muharririn hevâ demek olan rüzgâra sâkin denildiğini daha işitmemiştim. Bir yaşıma daha girdim.

Bir zât tarafından varakadır

Ey Diyojen 19 numrolu nüshanda neşrettiğin ihtârındaki zehirli sitem okları ciger-gâhımıza te'sîr etti. Çünkü mezkûr ihtârda Diyojen'in hakikati lâtîfe tarzında tasvîr eder bir gazete olduğunu yalnız Fransızca bilenlere hasr etmişsin. Lâkin bu bâbda iltizâm etmiş olduğun meslek-i hakkaniyyet ve insâfı elden bırakmışsın. Zirâ bizler gerçi Fransızca söylemez ve senin emsâline Fransız lisânında "Humoristique" dediklerini bilmez isek de ser-zede-i zuhûr olduğun günden beri senin güftârı latîf ve melîh efkârı sedîd ve sabîh bir gazete olduğunu tasdîk etmiş idik. Hattâ esnâ-yi seyâhatlerinde cümleten sîne-zen-i ye's ü mâtem olup fezâ-yı vesî-âlem gözlerimize zindân-ı belâ ve elem görünüyordu. Ey Diyojen farz edelim ki bizler de anlamayan gürûhdan olalım. Lâkin mezkûr ihtârın siyâk u sibâkından anlaşılan "Fransızca bilmeyen kimse Diyojen'in hakikatini anlayamıyor. Fransızca bilenler hakikati anlarlar" kaziyyatân-ı külliyatânın

sıdkı ve vâkıa mütâbakatı müsellem değildir. Çünkü her kavmin beyninde hakikat hâli anlamayanlar bulunduğu gibi eşyâyı hâdde-i tedkîkten geçirir ezkiyaside bulunacağından umûm kavmi bir hâl ile mahkûm kılmak katᶜen tecvîz olunamaz. Eğer Diyojen'in hakikatini anlamayanlar Fransızca bilmeyenler arasında kesret üzre bulunduğunun "Li-l-ekser hükm-ül-küll" kaidesine mebnî Fransızca bilmeyenler hakkında anlamaklığı kanûn-ı umûmî addettim der isen bunda da hakka isâbet edememişsin. Zirâ ânlar beyninde senin kadrini bilmeyen bilene nisbetle olsa olsa binde birdir. Bu da deminki dediğimiz gibi her kavim arasında merâm anlamaz yâdigârlar bulunduğundan cây-i keder ve istigrâb değildir. İşte Diyojen'e şu kadarcık söylemeye salâhiyyetimiz var ise de şuraları da hâtırlardan çıkmasın ki Diyojen gibi "Niᶜme-l-ihsân" kabîlinden olan bir gazeteyi başlarda gezdirmek lâzım iken bir takım sebükmagzân-ı zamânenin sihâm-ı taᶜrîzine hedef olması bilᶜâhire libâs-ı lisân-ı Türkî'de arz-ı cemâl etmemesini mûcib olup bunca âşıkîn ve müştâkîni sirâb âb-ı huşk-vâr visâli olamadan hicrân-ı dâimîsine dûçar edeceğinden be-hakk şâyân-ı teessüfdür. Daha doğrusu eşiᶜa-yi maᶜlûmâtıyla âlemi tenvîr eder. Diyojen'in müstefîdin üzerinden ziyâsı münkatıᶜ olmadan ise yarâsa gözlülerin bu âlemden inᶜidâmı daha evvelâ ve âhirendir.

(Diyojen)

Hakkımda olan hüsn-i zann ve nazarınıza teşekkür eder ve hâl-i hâzırımla dahi kemâ-fî-s-sâbık hüsn-i nazarınızın mühimmisi olmaklığımı ümîd ve ricâ eylerim.

Muhâvere Deniz Hamamında

- Birâder ne bozulup duruyorsun bu tarafa doğru gelsene.

- O tarafta tutunacak yer yok hem boy almıyor.

- Ne var yoksa yüzme bilmez misin?

- Hayır hiç bilmem.

- Adam bundan kolay şey yoktur.

- Nasılsa cesâret edip öğrenmedim.

- Elini bana ver ama pek basma. Ayaklarını da yavaş yavaş koyuver telâşlı hareket de etme. Kendi kendine yüzmeyi öğrenmiş olursun.

- Efendim siz zevkinize bakın.

- Gel birâder çekinecek bir şey yok.

- Hayır hayır üstüme varma bana lâzım değil.

- Efendim bunu hayvân olsa bilir. Size ayıb.

- Âferîn be! Bana hayvânlığı mı öğreteceksin?

Oğlu ile Validesi Beyninde

- İyi ama â vâlide o kızı almak için ettiğiniz ısrârın sebebini anlayalım?

- Artık neye lâzım ezip büzmek. O kız bizim çekimize gelmez ve-s-selâm.

- Vâkıâ hakkınız var. Ancak ihtimâl ki sizi birisi li-garaz-ı tenfîr etmiş. Olabilir ya.

- Hayır ben iᶜtimâd olunmayacak adamın sözüne bakmam. Ancak kusûruna kemâliyle de vâkıf olduktan sonra kendi elimle ciger-pâremin başını nâra yakmam.

Ne kusûru var şimdi fîzamânına Allah için hüsn ü ân ve edeb ü irfân cihetleriyle bildiklerimin içinde eşi akrânı yok.

- Bulunmayan o kız olsun lâzım değil. Hem niçin bulunmaz? Saçımın telinden çok.

- İyi ama ben de anlamalıyım sâde olmazla da kesip atılmaz ya.

- Ay oğlum sana bir hâl olmuş. Şu benim sözümü hiç bir vakitte kırıp böyle dik başlılık ettiğin yoktu. Mutlaka başlarına uğrayasıcalar büyü yapmışlar. Büyülerine tavşan başı.

- Hayır ne büyüsü var ne bir şey. Fakat muttasıf olduğu hüsn ü cemâliyle berâber hüsn-i hulukunu halk söyleye söyleye bitiremezken husûsen siz de bir vakit ifrâtla medh ü senâsında bulunurken şimdi birden bire olmaz diye kesip atınca cânım sıkılıyor.

- Oğlum bana emniyyetin var ya. Ah ne yapayım elin yetişmiş kızının adını çıkarmakta istemem ama kusûru var kusûru.

- Acâib. Kusûru ne imiş? Çıban yara gibi bir şey mi?

- Ah kâşki çıban yara değil bir kolu bir ayağı bir gözü olmasa idi de böyle olmayaydı.

- Ya Rabbi sen bilirsin! Ya Rabbi nedir bundan çekdiğim? Bre cânım ne lâkırdı anlamazsın.

- Allaha emânet acaba ne imiş pek fenâ söylüyorsunuz.

- İşte dedim ya onu alan başına teller takınsın.

- Amân merakımdan çatlayacağım nedir dostu mu varmış.

- Dost nedir anmayasıcaya işitenler hep düşmen? Sana da söylesem böyle şeyler kabil olmayıb istemem diyeceğine hiç şübhem yok. Artık beni söyleteceksin Allah ânın vâlidesi gibi hanım ânın vâlidesi gibi kadın olmazdı. Artık zâhir zamâne iktizâsı.

- Evet ben de iyiliklerini bildiğim temiz familyadan olduğundan fenâlık me'mûl etmiyorum.

- Hey oğul (Ummadığın taş yarar baş) derler. (Yavaş yavaş söyleyerek) onu nerde görmüşler biliyor musun.

- Yok. (Gayet yavaş) Deniz hamâmında.

- Eey! Orda ne yapıyormuş?

- Artık onun ayıbını toprak örtsün. Kâşki vâlidesi vefât edeceğine hasebe kendi gire idi. Ne de biliyormuş bilinsek.

- Ne biliyormuş?

- Amân herkese duyurmak lâzım değil. Tazeliği var bizden bulmasın (işitilir işitilmez). Yüzmek biliyormuş yüzmek.

Bir Varaka

Ehl ü ıyâl hasb-i hâli

- Yâhû bugün de boşa çıktık, bir para alamadık.

- Amân sende! O da düşünecek bir şey mi? Benim telaşım var. Sus mırlanma. Bugün okuyucular geldi. Nalburun Nâile kızını kocaya veriyor. Düğüne okudular. Ne giyeceğim sen ânı düşün.

- Evet ama odun kömür geçiyor. Nasıl etmeli bilmem. Bakkalda artık veresî vermiyor. Geçinmek güç oldu.

- Güç oldu ise ne yapalım? Yüz yazısı günü giydiğimi büyük sözüme tövbe paça günü de giymem ya. El âlem ne der? Sakın hâ kadife hırkayı da unutma! Yarın akşam mutlaka getirmelisin. Ben şunu bunu bilmem.

- Cânım ben ne söylüyorum sen ne söylüyorsun? Anlayamıyorum.

- Ya bak söylediğim senin kulağına girmez ki. O senin söylediğin münâsebetsiz şeylerin şimdi sırası mı? Kulağıma bile girmez. Çocukların da hiç giyecekleri kalmadı.

Sakın basma yünlü alma! Kız canfes oğlan da sırmalı setre istiyor. Her vakit bildiğine gidersin ama çocukları mahzûn edersin. Her gün yüreğimin başı sızlıyor. Allah sana merhamet vermemiştir ki.

- Of! Off! Ayol güzel ama bu dediğin şeyleri nasıl almalı?

- Allah Allah! İstanbul'da çarşı da çok. Ne kadar istersin?

- Â kuzum ne ile almalı?

- Ay sen artık lâkırdı anlamıyorsun. Şaşırdın mı?

- Herkes endâze ile alır. Hiç görmedin mi? Soracak ne var.

- Endâze ile verirler bilirim. Lâkin herif para istemez mi?

- Artık ne bu bu kadarcık şey alacak paran yok mu sanki? Beni aldatacaksın değil mi?

- A cânım bizim îrâd kaç guruş? O da vaktiyle alınamıyor. Bilmiyor gibi söyleme.

- O benim neme lâzım. Îrâdın az olsun ne yapayım. Sen de çoğaltmanın yoluna bak. Herkes nasıl yapıyorsa öyle yap.

- Â cânım îrâdı çoğaltmak insanın kendi elinde midir? Ne söylüyorsun?

- Evet söylerim ya. Bak karşımızdaki komşu efendi paşa oldu. Uşağı halâyığı yok idi. Hem uşûk ve hem de çifte çifte halâyık aldı. Çocukların lâlası başka. Urba da aldı. O senin gibi haremini horlamıyor. Her şeyi kat kat getiriyor. Sen böyle sâde bana vır vır vırla senin merâmın benim başımı yemek. Ben bilmiyor muyum?

- Ben pekâlâ anlarım. İşine gelmiyor değil mi? Şimdiye kadar ne dedim de oldu? Ne yaptın? Aldığın topu topu iki iğne bir yüzük bir küpe ile evin yarısından başka karı koca olalı dört senedir ne aldın? Halâ ben senin neni gördüm? Bak şu utanmaza? Halayık bile almıyorsun da bütün gün el kahrı çekiyorum. Aşçı kadına yine üç aylık olmuş niçin hakkını vermiyorsun? Bütün gün başımın etini yiyiyor. Artık verem olacağım. Ölürsem görürsün o vakit hâline köpekler güler.

Bakıyyesi var imiş

Hikâyât-ı Lâtîfe

İki arkadaş resimci dükkânına gidip birisi resmini aldıracak ise de amele işleri olduğundan bekletmemesini resimciden ricâ eylediklerinde resimci elindeki işi bırakamayacağından yarım sâat olsun tevakkufları iktizâ edeceği cevâbını verince diğer arkadaşı "Adam murâdın resim ise bak bu kadar hâzır resim var birini al gidelim. Beklemene ne hâcet" demiş.

Târîh

Sâhib-ül-hayrât bilmem ne efendi hazreti
Teşne-gânın gördü göz yaşın edip rahm-ı tamâm
Fî-sebîl-illâh icrâ eyledi bu çeşmeyi
Sû-be-sû hayrâtını cârî kıla Rabb-ül-enâm
Mâlikâne eyleyip sokalara hem çeşmesin
Nehr-i Cûdî zümre-i ekrâdı etti şâd-kâm
Böyle tescîl eyledi vakfiyyesinde şartını
Vermesinler kimseye bir katrecik su subh-şâm
Eyledikçe desticikle su alan etfâli darb
Hâsılı geçmişleri ervâhına olsun müdâm
Söyledi ashâb ibret Cevher'in târîhini
Kürdlere olsun helâl ve gayriye olsun harâm

(Teodor Kasab)

Numro 26 Cumᶜa-ertesi 11 Haziran 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İhtâr

Diyojen'in birinci numrosundan altı ay için abone olanların müddeti tekmîl olduğundan gazetelerinin gönderilmesi ârzû bulunanların tecdîd-i abone etmeleri ricâ olunur.

Sekiz Haziran Frenkî Târîhiyle Mösyö "Thiers" in

Versailles Millet Meclisi'nde Îrâd Eylediği Nutukdur.

Efendiler ben bu kaderîn gidişinden hiç bir şey anlayamıyorum. Benimle bir yolda muâmele ediyor ki asla ağız açtırmıyor. Beni teklîfsiz biliyor da hiç acımıyor. Bugünkü günde tamam yetmiş dört yaşındayım. Doğduğum günden beri ne kadar güç ne kadar müşkil işler varsa bana yükletiyor. Artık bu teklîfsizlik değil saygısızlıktır. Bunu iyi bilin ki eğer benim yerimde bir başkası olsa idi çoktan öykelenir ülfeti keserdi. Yoksa ben esrâr-ı kaderi anlamakta akl-ı insânî kasır olduğunu biliyorum da onun için emirlerine dâimâ itâat ediyorum.

Ben Hıristiyânım. Hem öyle böyle Hıristiyân değil Katolikim. Ve cânib-i kaderden hizmetlerimin mükâfâtına nâil olacağımı yakınabiliyorum. Kader-i ilâhî geçenlerde bana Fransa'nın efkâr-ı müteharrikesini teskîn ve âsâyişi temkîn etmeyi Paris'in çapkınlarını terbiye eylemeyi emretmişti. Ama efendiler bilir misiniz nasıl çapkınlar hem de pek çokluk ve silâhlı. Lâkin nasıl silahlı ya? Her ne hâl ise tuttum onları terbiye ettim. Herifler o kadar azmışlar ki kudret-i ilâhînin benim ağzımdan çıkan sözlerine bile itâat etmek istemiyorlardı.

Bu muzafferiyyetle yalnız Fransa'yı kurtardım zannetmeyin. Belki bütün Avrupa'yı halâs ettim. Avrupa'da bana çok teşekkür etti. Lâkin bilirsiniz ya ben hani ya öyle haksızlığı kabûl eden adamlardan değilim. Bu galebenin şerefini yalnız kabûllenmem sizinle ve kader-i ilâhî ile beynimizde taksîm etmek isterim. (Etraftan el çırpılarak âferîn sedâları)

Amân efendiler şimdi uslu durunuz. Hiç gürültü etmeyin. Usât ser-kerdeleri Paris'in lâkırdı anlamaz zevzeklerini yaramazlık ettirmek için bizim elimizdeki cumhûriyeti muhâtaradadır demişler. Bak nasıl iyi olacak onları bütün yalancı çıkarmak için ileride ne yolda davranacağımızı hiç dışarıya sezdirmeyelim. Bourbon familyası dâimâ Fransa ile yek-vücûd olduğunu ben de sizinle berâber ikrâr ederim. Ancak bakalım bunu söyleyivermenin vakti gelmiş mi? Memleketi yeni bir nizâm tahtına almayı evvelâ iyice düşünmeli taşınmalı her şeyi hâzırlamalı yoksa acele ile ve tedbîrsiz yapılan işin faydası görülmez. Orleans Prenslerini ben de severim veliyy-i ne^{c}metimdirler. Hele babacıklarının yanımda izzeti derecesizdir. Çünkü o adamcağız beni on bin kişinin içinden intihâb edip almıştı. Ben onun perverdesiyim.

Lâkin efendiler bunların hepsi bir tarafa bize asıl lâzım olan acele etmemektir. Çünkü şimdi herkesin hiddeti ayaktadır. Garaz ve kînleri hareket etmiştir. Büyük bir tehlikedeyiz. Ey ne var geç olsun da güç olmasın ağır ağır hareket edelim. Lâkin ayak basdığımız yere olanca kuvvetimizle basalım.

Siz bilirsiniz yok eğer bilemiyorsanız öğreniniz ki politika mâddelerinde tebdîlât göstermeye sâde ismin değişilmesi kifâyet eder. Ânın için teşkîl edeceğimiz hükûmete bir kaç kelime ilâve ediverelim de "Riyâseti evlâda tevârüs eder cumhûriyet" deyiverelim. Vâkıâ bu kelimeler ma^{c}nâsız bir şeydir. Olsun bizim maksadımıza vusûle kâfîdir.

Memleketin idâresi hükümdârın elinde olsun da adına ister kral densin ister imparator ister reîs hiç birinde be's yoktur.

Efendiler uslu durunuz dediğimin sebebini şimdi anladınız mı? Uslu durunuz da siz de benim gibi günün birinde krallığa da cumhûriyete de ne sana hiyânet ettim ne sana diyebilirsiniz.

Cumhûriyetin cumhûriyet tarafdârları elinde niçin temel tutup terakki etmediğini bilir misiniz? Çünkü efendiler cumhûriyet dediğin kral tarafdârlarının elinde olmak iktizâ eder. Siz de Fransa'da cumhûriyetin esâslandığını görmek isterseniz kral tarafdârı olunuz.

Ancak her şeyden akdem ordu ile iyi geçinmeye bakın zirâ her şey ordunun elindedir. Vâkıâ Bismarck'a zevzek deriz ama (Hakk-ı gâl...) şey.. amân pakladım töbeler olsun az daha ağzımdan fenâ bir kelime çıkaracaktım. Hele kader-i ilâhî imdâdıma yetişti de lâkırdının yarısı ağzımda iken sükût ettim ancak burasını tekrâr tekrâr söylerim ki ben orduyu evlâdım gibi severim. Siz de öyle seviniz ve-s-selâm.

İşte ben nutka hitâm verdim ve kürsüden nüzûl ediyorum. Benden iyi söyleyeniniz varsa buyursun (Etraftan tahsîn ve âferîn)

Thiers'in Papa'ya Mektûbu

Azîz Papa ! Çok çok selâm eder ve mukaddes ayaklarının pâ-pûşlarını şiddet-i hürmetle öper ve hayır duânızı ricâ ederim. Neşrolunan tahrîrât-ı umûmînizi mutâlaa ettim. Gayet âkıl-âne ve usûlünde ve herkesi iknâᶜ eder sûrette yazılmış. Tebrîk ederim. Çünkü benim nutuk fenninde olan mahâretim dünyanın maᶜlûmudur. Ve bu yolda yazılan mevâddın derece-i iᶜtibârını bilirim. Size maᶜlûmdur ki kader-i ilâhîyi idâre eden benim. Ve kuvve-i icrâiyye reîsi olduğumdan cânib-i kaderden her ne emr olunursa icrâsında kusûr etmiyorum. Fransızlardan kiliseye düşmen olanları katl ü telef ettikten sonra İtalyan dinsizlerini katle mübâşeret edeceğim.

Azîz Papa ! Sen asla korkup merak etme. Fransa Fransa oldukça İtalya'nın borusu ötmeyecektir. Ve senin hakkını vikaye için edeceğin daᶜvâ bizimdir. Senin lâ-yuhtî olduğuna asla şübhe yoktur. Pekâlâ bilirim. Şurası da var ki lâkin yine afvınıza mağrûren söylüyorum. O lâ-yuglebe müsâade etmemeliydin. Zirâ eğer o arada olmasa idi ve Prusya ile böyle muhatâralı ve akılsızca gava kapısını açmasıydı Victor Emmanuel Roma'yı pây-i taht etmeyi aşîkâre değil rü'yâsında bile göremezdi.

Artık ne hâl ise mezâ mâ-mezâ işte şimdi Almanya ile müsâlaha akettik. Paris'in karışıklığını ortadan kaldırıp yetiştirdik. Birinci derecede düşüneceğimiz sarf-ı efkâr edeceğmiz İtalya işlerine müdâhaleye vesîle ve fırsat arayıb bulmaktır. Ve aramak üzere biz bulacağımızda da iştibâh yoktur. Çünkü eğer İncîl'i okudunsa bilirsin ki arayan bulur diye yazılıdır. Te'mînât mâddesi yok mu? İşte o mâdde bize büyük bir ser-rişte ve bahânedir. Sen duânda sâbit-kadem ol. Her ne teklîf ederlerse sakın kabûl etme ve hîç bir vechle kalbine korku getirme. Avn-i Mesîh sana yâr ü yâver. Ve kader-i ilâhî dahi benimle berâberdir. Ben sana kaderîn muâvenetini takdîm edeyim. Sen dahi lûtfen benden müzâheret-i Mesîhî dirîğ etme. Bu iki büyük kuvvetin ittifâkı hâsıl olup bize yardım ettikten sonra her vakit galibiyyet ve muzafferiyyet bizim tarafta olacağına hiç şekk ü şübhe etmemeli.

Hem efendim bu ne kadar haysiyyetsizlik ne kadar insaniyyetsizliktir. Hâtırıma geldikçe yerime sığamıyorum. Küre-i arzın kâffesi kader-i ilâhî ve Mesîh'in iken bir uç yeri bunlardan esirgemek ne demektir? Dînsizliğin en büyüğü değil midir? Acâib şey Cenâb-ı Hakk Hazret-i Mesîh'e tahsîs ettiği bir küçük yeri kıskanmak! Eğer tevâzuᶜ etmemiş olsa dünyayı bütün bütün zabta muktedirken ufak bir mahalle râzı olduğu hâlde bunu da çok görmek. Artık dalâlın birinci râddesi bu tıbkı müdîr-i beytin hâne

sâhibinden yatacağı bir küçük odayı dirîğ etmek gibi değil midir? Hayır hayır efendim. Sen hukukun tahsîlini istemekte ısrâr et. Fransa Papa'nın umûm üzerinde olan hükûmet-i rûhâniyyesi gibi Roma'daki hükûmet-i cismâniyyesini dahi icâbiyye gasp ettirmemek için her türlü harekâta hâzır ve müheyyâdır. Dâimâ hayır duânızı ve hüsn-i tevveccühünüzü ve rûhâni muâvenetinizi temennî ederim.

Yunan cezîrelerinin birinde yeni bir maᶜden keşf olunmuş. Otuz kıyye topraktan bir kıyye altın çıkıyormuş. Bu havâdis şüyûᶜ buldu. Elbette işitmişsinizdir. Lâkin o taraftan aldığım bir mektûb bunu tekzîb ediyor. Sâhib-i mektûbun kavlince bu havâdisi oranın kızları ihtirâᶜ etmiş ve murâdları da işitip altın hevesiyle giden delikanlıları kendilerine celb etmek imiş. Demek ki gidenler yine sıfr-ül-yed dönmeyecekler defîneye mâlik olacaklar.

Üsküdar Vapurlarından Şikâyet

Üsküdar'a işleyen on üç numrolu vapurun dümencisi gayet süslü gezmekte ve kendisi yakışıklı olup tabᶜan dahi mâil-i fesâd olduğu cihetle baᶜzı kendine uygun kadınlarla mercimeği fırına vermeye kanâat etmeyip ehl-i ırz hanımlara da tasallut etmeye kadar işi azıtmış ve hattâ baᶜzı vapur hareket ettiği hâlde bile dümenci kendinden bî-haber ve muhabbet deryâsına dalmış olduğundan bir vakitler kapudânın işâretini görmediğinden güç hâl ile aklı başına getirildiğini ve daha mübâlâğa olunarak ve vapurun yalıların üzerine kadar çıkma derecesine vardığından şikâyeti ve araba vapurunda erkek kadın karma karışık gezdiğinden rivâyeti hâvî Üsküdâr sâkinelerinden bir hanım tarafından imzâlı ve mühürlü bir mektûb alarak. Çâre ne? Artık bir kere şirket idâresine şikâyet kapı kethüdâlığını taahüd ettim. İhtâra borçluyum bilmem ya eğer araba vapuru olsa gider görürüm. Burada dümencinin yanına başka adam koymazlar. Eğer bu kadının ifâdesi gerçekse mecmû-ı nisvânda ve husûsen emniyyet olunmak için tahsîs kılınan böyle bir mahall-i muhrezde o misillü sû-i zannı daᶜvet eder adamın bulunması asla câiz olmadığından bunun defᶜi lazımdır. Lâkin bana baksanıza ben mercimeği fırına vermeden bir şey anlayamıyorum. O fenâ şey mi? Mercimeği yanar fırın mı yıkılır? Yok eğer başka maᶜnâlı fenâ bir şeyse onu da defᶜ edivermeli. Araba vapurunun tefrîki ise der-desttir zannederim. Vâlide sen merak etme karîben vâsıl-ı murâd olduğunu görürsün.

Takvîm

1870 senesi haziranın on yedisinden yirmi üçüne kadar.

17 Cumᶜa - Haşmetlü Fransa İmparatoru Hazretlerinin dûçâr olduğu hastalığı kâmilen şifâ-pezîr olması haber-i meserret eseri ve imparatorun kendilerine bağışlandığı

için kâmilen Fransa'nın bâr-gâh-ı ulûhiyyete arz-ı teşekkür etmesi --- Hâinin birisi Mösyö Kombari mâhir olduğu fenn-i nücûm ile müstakbeli ihbâr etmesi lâzım gelirken mâzîden haber verdiğini beyân etmesi.

18. Cumᶜa-ertesi - Fransa İmparatoru her ne kadar kâmilen iâde-i sıhhat etmemiş ise de teşekkül eden vükelâ meclisinde riyâset ettiği (Bu ne gayret) --- Ulah Beyi senatosunu ve mebûsân meclisinin haziran yirmi yedi târîhiyle fevk-al-âde ictimâᶜlarını teklîf etmesi (Ne büyük vukuât) --- Yunan Kralı'nın Atina'ya avdeti (Bu ondan büyük).

19 Pazar - Surre emîninin İstanbul'a avdeti --- Harîk-zedegâna olunan iânenin ibtidâ-yi taksîmi.

20 Pazar-ertesi - Şâh-zâdegân-ı civân-baht-ânın sûr-i velîmelerine mübâşeret olunması --- Konsolit elli sekiz --- Prusya Kralı tarafından Beyoğlu musâb-dîdelerine yirmi bin frank irsâl olunması --- Fransız imparatoru'nun Senklo Sarayı'na nakli.

21 Salı - Ulah Beyi'nin harîk-zedegâna yirmi beş bin frank iâne etmesi --- Londra'da kâin Bank-ı Osmânî şuᶜbesine vârid olan iânenin mikdârı altı bin liraya bâliğ olduğunun iᶜlân olunması --- Atina'da İngilizleri katleden bedel-i haydûddan beşinin başının kesilip birinin katle, biri küreğe vazᶜ ve diğer biri tahkikatı icrâsı için alıkonması --- Vükelânın velîme münâsebetiyle Dolmabahçe Sarayı'na azîmet etmeleri.

22 Çehâr-şenbih - Ziştov'da büyük bir harîk zuhûru (Bu sene yangın modası var)

23 Pencşenbih - Fransa'da Orleans Prensleri Kavânîn Meclisi'nde kendilerini menᶜ eden idârenin geriye alınmasını istidᶜâ eylemeleri --- Arnavud-karyesi'nde bir kadın üç kız birden doğurması (Telâş etmeyin validesi de çocuklar da sapasağlamdır) --- Mısırlı Halîm Paşa Dolmabahçe Sarayı'nda taâma daᶜvet olması.

Taᶜmîm-i Sanᶜat

Hah! Hele çok şükür. Medeniyyette eksiğimiz kalmıyor. Artık bütün bütün sivilizeleşiyoruz. Her noksânı ikmâl ettik yalnız bir resim salonu kalmıştı. Çok şükür ki onu da yapacakmışız. Niçin yapamayalım efendim? İşte esbâbı hâzır ve müheyyâ şimdiden Avrupa'nın en muntazam mekteplerinde okuyup öğrenmiş üç meşhûr ressâmımız var bize her nevᶜi resimler yapacaklar ve öğretecekler. Her sene bunlara mahsûs bir salon açılacak. Tedkîki için bir komisyon teşkîl edilecek. Komisyon bunları hâdde-i nazardan geçirecek iyilerini intihâb edip alacak fenâlarını reddedecek. Gazeteciler gidip bunları görecek bir çok medhler yazacak her kim iyi resim yapıp beğendirirse tervîcine uğraşacak birbirleriyle saç saça baş başa bahs ü cedeller edecek.

Zengîn efendiler gidip binlerle guruş vererek bunlardan iştirâya rağbet edecek. Salonlarına asacak. Rabbim göstermesin yangın oldukça acınacak usta malı artacak. Buna göre daha neler olacak neler olacak ..... Hele Hakk'dan oluyor da şu Avrupalılar gidip kendi kendini asmıyorlar. Eğer onlar böyle bir şey yapacak olsa hiç şüphesiz biz de gidip ânlara tatbîkan kendimizi asacağız..... Yok yok yanlış söylemeyim. Dur dur gerçek hâtırıma geldi. Avrupa'da bu da var. Londra'da bir cemᶜiyyet vardır. Adına Societe d'Pendu derler. Türkçesi Asılanlar Cemᶜiyyeti demektir. Bu cemᶜiyyetin aᶜzâsı on beş günde bir kere toplanıp birbirini asarlar. Bunun sebebi de hâlet-i nezᶜe yakın bir nevᶜi lezzet duyulurmuş o lezzet içinmiş. Lâkin yanındakiler el çabukluğuyla ipi kesip asılan adamı ölmeye bırakmazlarmış. Ama sakın yalan zannetmeyin bu şirket gerçekten var.... Lâkin gördün mü bir kere. Kâşki bunu yazmaya idim. Çünkü korkarım yarın burada da böyle bir cemᶜiyyet peydâ olur. Hâlbuki bizim elimiz de alışık değil vaktini bilmez ipi kesme vaktini geçiririz de bütün bütün katᶜ-i rişte-i hayât ederiz.

Varaka

Diyojen! Sen geçen gün İstanbul gazetelerinin birer muktedir muharrir bulması için duâ edilmesini tavsiye ediyor idin. Senin şu taᶜrîfinden İstanbul gazetelerinin muharrirleri muktedir olmadığı anlaşılıyor öyle değil mi? Öyle ise ben bunu protesto ederim. İstanbul'da muktedir muharrir niçin yok? Hakayık gözün görmüyor mu? Ne iktidâr! Ne kalem! Bâ-husûs uzun kulaktan ne derece sürᶜatle havâdis alıyor. Telgraf bunun yanında halt etmiş. İnanmaz isen geçen pazar günü çıkarmış olduğu 6 haziran târîhli nüshayı oku da bak ne görürsün!...

Ne göreceksin? Sen zahmete girme bârî sana ben taᶜrîf edivereyim.

Maᶜlûm ya o nüshanın târîhi 18 haziran Frenkîdir. İmdi nüsha-yı mezkûrede münderic 16 haziran Frenkî târîhli bir telgraf-nâmede "Almanya gazetelerinin Berlin'e muzaffer-âne-i duhûl âlâyı bu gün icrâ olundu" denildiği hâlde o memdûh gazete üçüncü sahifesinde âlay-ı mezkûrun keyfiyyet-i icrâsına dâir tafsîlât dahi vermiştir. Gördün mü ne sürᶜat? Telgraf da olsa ancak bu kadar olur. Estağfirullah olmaz. Telgraf vâkıâ bu kadar serîᶜ olabilir ise de bu derece tafsîlât verebilir mi? Veremez olmasını işte o nüshada münderic telgrafın vermemiş olmasıyla müsbettir. İşte bak bu da iktidârla olur.

Ama sen diyeceksin ki cânım Berlin gazeteleri bir defᶜanın vukuᶜu gününden bir gün sonra İstanbul'a gelemez. Pekâlâ Hakayık bunu cebinden uydurmadı ya. Ve geçen gün Beyoğlu gazetelerinin Correspondance de Berlin Gazetesi'nden naklen "Almanya askeri Berlin'e gider iken şöyle olacak böyle gidecek" diye derc eyledikleri bir bendi Hakayık görüp de bunda ne kadar (-cek) var ise cümlesini (-miştir) e tebdîl ederek yazmadı ya.... Böyle bir şey Hakâyık'ın elinden gelmez. Gelmez değil ama! Şâyed

Cerîde-i Askerî muharriri görür de (kuyruğundan) yakalar diye korkar.

Hulâsa ben Hakayık'ın şu derece sürᶜatine hayran oldum. Pes ettim sen de pes eder misin?

Hikâye-i Lâtîfe

Serserî makulesinden biri gece yarısı sokak ortasında oturduğu hâlde zâbıta me'mûrları tarafından der-dest edilerek orada sebeb-i tevkîfi suâl olundukda. Sabâhı bekliyorum cevâbını verince sabâhı ne yaparsın denildikte. Geceye muntazır olurum demiş.

(Teodor Kasab)

Numro 27 Salı 15 Haziran 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nde vâki' Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Bakkallık Dirhemleri

Yâhûd

Avrupa Muvâzenesi

- Çîn-i seherde usta Bedos çehre-i ubûs ile feth-i bâb ve şiddetli tehverle çırağına hitâb edip - "Ulan hayın köpoğlu! Bu sirke fıçısı dolu duruyor. Dünkü sattığın nerdendi ben ondan alındı zannediyordum?"

- Çirak gözleri yanmış çıra budağı gibi parıl parıl parlar ve hile dellâlı olduğunu îmâ için fırıl fırıl döner olduğu hâlde "Usta bu dünkü içinden yirmi okka sattığım fıçıdır lâkin ben ânın üstüne su doldurdum."

- Yavaş dağıtcı ters: O ara mumların nîk fabrika nişânını değişdirdin mi?

- Onları hep yaptım.

- Marsilya şişelerine âdi zeytin yağı doldurdun mu?

- Doldurdum usta.

- Tıpasına iyi dağıt ettin mi müşterî sezinlemesin?

- İstersen tercebe et sen bile anlayabilen mi?

- Şekeri neyi dövdün mü?

- Dövdüm ununu da ipten kattım.

- Salamura peynirlerini silip çayır peyniri yaptıydım mıydı? Hani sen gene taze peynir satıyon!

- Yok usta işte şu duranlar hep salamuradır sen fark edecek olsan ben müşterîye ne şekil satarım?

- Dersini tekrâr edip alâyını öğrendin mi?

- Evet ezberledim?

- Gel bakalım öğrenmiş misin bu dirhemler kaçar dirhemdir?

- Beş. On. On iki buçuk. Yirmi beş. Elli. Yüz. Yarım okka. Bir okka.

- Bir okkayı niçin dirhem dirhem yapmışlar?

- Terâzînin iki gözünü birbirine uydurmak dengi bulmak için.

- Denk neye derler?

- Terâzînin bir gözünde olan cisim öbür gözünde olan cisimi hareket ettirememeye derler.

- Baᶜzı bilmeyenler nasıl taᶜrîf etmişler?

- Sen ânlara bakma onlar câhildir de terâzînin bir gözündeki cisim diğer gözündeki cisimle müsâvî sûrette olmalı demişlerdir.

- Bunları yüzden bellemişsin fakat ameliyyâtının icrâsında ne yapmalı?

- Metâᶜ tarafı hafif gelmemek için müşterî görmeksizin terâzînin dilini dirhem tarafına doğru el ayasıyla tutmalı.

- Ya müşterî hileye vâkıf olursa?

- Sıkı sıkı and içmeli! Panaiyyeyi şâhid tutmalı! Bir çok istavroz çıkarmalı.

- Ulan müşterî dediğin bin türlü olur. Bunların hiç birine kanmazsa ne yaparsın?

- Nâmûsum var tenezzül etmem derim! Esnâf arasında öyle şeyler kabûl olunmaz derim. Daha olmazsa hiddet gösterir dükkândan defᶜ ederim.

- Yap bakalım. Şu okkaların her birini terâzînin bir gözüne koy nasıl olacak?

- Yok usta. O öyle olmaz. Niçin ki öyle koyuşun bakkallıkta kazanılan hünerin faydası kalmaz. Câhillerin muvâzenesi çıkar.

- Kaç dirheme kadar okka öyle denk getirilebilir?

- Bir dirhemden üç yüz doksan dirheme kadar bizim tartıya uydurulabilir. Dört yüz dirheme varınca ol vakit bizim hesâb bozulur.

İşte bak şu bir okka bu tarafta şu on dirhem öbür tarafta nasıl denk var mı?

- Tamam - İşte şu yirmi beş dirhem. Şu elli dirhem. Şu yüz dirhem. Görüyor musunuz yine terâzînin dengi tamam. İşte iki yüz dirhem daha cümlesi üç yüz seksen beş dirhem oldu. Denk yine bâki. İşte buna denk derler çünkü bu gözdeki dirhemler okkayı yukarı kaldıramazlar.

- Ey bundan ne çıkar?

- Ne çıkacak? Bakkal terâzîyi uydurmak istedi mi mîzânın müşterî tarafı her vakit dükkân tarafına galib gelir.

- Ulan âferîn bellemişsin. Haydi git mağazadaki kömüre bir kaç kova su daha at da dua tekmîl olacak vakit geçir. Çabuk kiliseye git.

Esnâf Ağzı

Esnâfda usta çıkmak için surette mâlik iyisini kötüsünü fark etmek cins ve nevᶜini tanımak alırken fiyatta aldanmamak gibi şeyler tahsîl olunmak lâzım ise de maᶜnâda her sınıf kendi sanᶜatının ağzını öğrenmek lazımmış.

Fesci

- Efendim fes lâzım mı? Güzel fesler aᶜlâ püsküller verelim....

- Ver bakayım lâkin Allah'ı seversen kullanılır bir şey olsun.

- Efendim size vermeyip de kime vereceğim? İşte aᶜlâ Fransız fesi.

- Bu pek kaba.

- İncesi bir şeye yaramaz. Çabuk çıkar. Havsizdir. Şimdi modası kaba giyerler...

(Yâhûd):

- Bu pek ince.

- Kabası neye yarar?

- İki günde bütün bütün kabarır hâvı dökülür. Kaytanlıdır....

- Sakın boyama olmasın!

- Estağfirullah bizde öyle şey bulunmaz. Dükkâna bile koymayız.

- Lâkin eski fesi trampa edeceğim. Alır mısın?

- Alayım efendim beş guruş tutarım.

- Onu sonra ne yaparsın?

- Boyatırım. Onu da alacak müşterîsi var....

Kunduracı

- Senyör bana göre hâzır bir çift potin kundura var mı?

- İşte efendim buyursunlar.

- Yok bu dükkân bayatı iyice bir şey varsa ver.

- (Camekânların bir kaçını açıp kapayarak) Efendim var size bir şey lâkin ısmarlama. Sâhibi bugün gelecekti gelmedi. Tamam ayağınıza gelecek. Ama bir kaç guruş fiyatından kaçmayın.

- Bakalım nasıl? Off ayağımı sıktı.

- Efendim ne vakit bir iki gün gezeceksiniz açılır râhat olur. (Yâhûd)

- Pek bol.

- Efendim hevâlar sıcak ne vakit giyeceksiniz çekecek.

- Ne ise alalım lâkin dayanmazsa.

- Altı ay giyemezseniz buyurun haddim olmayarak bir çift yenisini yaparım.

- (Üç gün sonra) Senyör bunar yırtıldı. Ne çürük şeymiş?

- Ne yapayım? Cânınız sağ olsun. Baᶜzı adam var denizde gemisi batar bir şey söylemez....

Astarcı

- Gayet enli sık astarın var mı?

- Aᶜlâsı var. İşte efendim birinci fabrika mâlı şâl gibi dokunmuş.

- Yok kuzum ben daha enli ve daha sık isterim.

- Hayır efendim çarşıyı boydan boya gezseniz bundan aᶜlâsı olmaz. En baş astardır.

- Yok yok. Ben bilirim ve hem yukarıda bir dükkândan her vakit alırım. Eğer varsa çıkar yoksa gideyim.

- Efendim o dediğiniz astar var fakat bahâsına tamaᶜkârlık etmeyiniz.

- Getir bakayım.

- İşte efendim metâᶜ görün bakın bir eşi daha var mı?

- Ayol bu da ötekinin cinsinden. Beni anlamaz yerine mi koymak istiyorsun?

- Hayır efendim bu mâl başka o mâl başka. Getir enini açalım. İşte bir.

- İyi ama bu sıkıdır.

- Benim gözüm yanımda değil mi? İşte sıklığı da bir.

- Öyle ise ben de başkası yoktur....

Âlemde de ne kadar çok herze-vekîl var! Bak indi bir kere! Rum Patrikhânesi'ndeki büyük ağacı kesmişler. Bu ağaç kesilmeli midir? "Onu oraya tevekkelli dikmediler â? Elbette bir sebebi vardır" diye bir takım güft ü gû ediyorlar. Bunu bu kadar lâkırdı edecek ne var? Eski adamlar bir takım vahşi kimseye karışmak istemez adamlarmış. Ne kimse bizi görsün ne biz kimseyi görelim derlermiş. Tutmuşlar o koca ağacı dikmişler. Şimdikiler ise nâzik zarîf ehl-i dil zâtlar. İhtilâtı sever ve herkesle hoş geçiniyorlar. Etrafı görüp gönülleri gözleri açılmak için kestiler elbet keserler ya.

Kombari'nin kadrini anladınız mı? Zevâl topunun haysiyyetini gördünüz mü? Eğer yine mukâdderi bilinmediyse artık hiç bilineceği yok! Doğrusu ya büyük iᶜtibâr. Bakın yıldırım bile riâyet ediyor da geçenki borada kendisine zahmet olmasın hem böyle bir hüner sâhibinin hizmetinde bulunayım diye topu atıvermeye gelmiş tâ üzerine indi. Lâkin ne fayda yine kusur Kombari de. Hiç adam topu doldurmadan bırakır mı? Artık barutu da berâber girecek değil ya. Hep tellerin üzerinde dolaşmış oraları fırıl fırıl dönmüş. Meğer Mösyö Kombari'yi aramış ki bir daha topu boş bırakmamasını tenbîh edecekmiş hem de galiba eski but-perestlerin maᶜbûd-i ittihâz ettiği sebᶜa-i seyyâreden müşterî tarafından selâm da varmış. Gelmesi de onun teşvîkiyle imiş diyorlar.

Panosoğlu'nun aklınca medeniyyet dedikleri Çin çayı gibi gayet nâzik bir nebâta benzediğinden ne kadar gözetilse ne kadar muhâfazalı kaplara konsa mutlaka denizden geçince bozulurmuş. Panosyan buralarını iyice düşünmüş taşınmış da onun için Akdeniz'den geçerek getirmeyi istemiyor. Ayağı karada olsun diye Rusya tarîkiyle İçmazin'den geçerek getirmesini istiyor. Ne var fenâ da olmaz. Hâzır oradaki Ermeni Patriği Efendi'nin de duâsını almış olur.

Şemsiye

Şemsiyenin hey'eti evelleri âlât-ı harbden olan kalkandan alınmıştır. Ve alacaklıya râst gelinirse görünmemek için îcâd olunmuştur. Mûcidi hakikaten sitâyişe şâyândır. İstanbul'a duhûl ü intişârı ise medeniyyetle berâberdir. Ne yalan söyleyeyim! Ben de pek çok paydasını gördüm. Mücerribimdir. Mûcidine burada neşredene şemsiyeye ayrı ayrı teşekkür ederim. Baᶜzıları süslü hanımların yüzünü görmeye-ara perde-hicâb oluyor diye taᶜrîz ederler. Bunlardan istediğine arz-ı cemâl etmek isteyenleri dîde-i rukabâ muhâfazası faydasını ne yapalım.

Fıkarât-ı Lâtîfe

Kurevîlerden bir kadın Paris'de kendi karyesinden geçen şömendöfer istasyonuna giderek ücretini suâl ile beş frank vereceği ihbâr olundukda pazarlığa kalkışmak ister. Me'mûr tarafından bunun fiyatı mukannenen olup öyle pazarlık götürür şey olmadığı haber verilince "Siz bilirsiniz burası Paris'dir. Benim köy gibi yalnız bir şömendöfer yok ya! Gider başkasına binerim" demiş.

(Eğer şirket me'mûrlarına bu yolda birisi gider fevâid vapurlarına binerim demiş olsa hayli telâş eder. Kıyâs olunur). Ancak geç vakit Üsküdar'a gideceklerden ateş kayıklarına cesâret etmediği hâlde Harem İskelesinden Büyük İskeleye kadar olan mesâfeyi gözüne alıp da fevâidle gidenler mâ nahnü fîhimizden müstesnâ.

Şehrin hâricinde olan ahbâbını ziyâret kasdıyla giderken tarlalar içinde yolu şaşırmış olan bir zât ebnâ-yi sebîlden köylünün birine tesâdüfle suâl ettikde kemâl-i taaccüble - Bu da bilmeyip sorulacak şey midir? İşte bu yol doğru oraya gittiğini ahmak dahi bilir. - Cevâbını verince "Benim de senden suâlimin sebebi odur" diyerek haber aldığı yola doğru azîmet etmiştir.

Bir an evvel memleketine yetişmek üzere kemâl-i sürᶜatle gitmekte olan köylülerden biri esnâ-yi tarîkde ahşâmın takrîbi cihetle tesâdüf ettiği karyeye azîmetle o gece orada beytûtet etmek üzere hânenin birisine nüzûl etmiş ise de sâhibi tarafından misâfirin kesreti cihetle fırından başka yer olmadığından merkumun orada yatması teklîf olundukda kabûl ve fırına duhûl ile kapısını dahi seddederek bir hayli vakit uyuduktan sonra uyanmış ise de ziyâ-yi sabâhtan eser göremediğinden bir zamân daha yatıp yine kalkar ve yine karanlık olduğunu görünce tekrâr yatar hulâsa bu hâl ile aradan yirmi dört sâat kadar geçip hâne sâhibine fırın iktizâ etmekle kapısını güşâd ve misafirini kayd-ı şebâne âzâd edip hezâr-ı hamd ile yola girerek o ahşâm bir karyeye daha râst gelmiş ise

de en evvel ehl-i karyeden "Bu köyün gecesi de öbür köy gibi midir? diye suâline ikisinin de bir olduğu haberini alınca "Benim gibi acele işi olanlara böyle uzun geceli köylerde müsâferet yaramaz" diyerek gece dahi yürümeye karâr vermiştir.

Mecânînden biri kapısının önünde ikametle her kanı içeriye da^{c}vet ve mecâne gayet güzel bir resim göstereceğini rivâyet etmekte olup sözünü kabûl ile derûn-i hâneye duhûl edenleri üstü perde ile örtülü cesîm bir tahtanın yanına getirerek perdeyi keşf ile mezkûr tahta hâlî olduğu hâlde nümâyân ve bunun Hazret-i Mûsa'nın Bahr-i Ahmer'den geçmesinin resmi olduğunu beyân eder. Nazar edenler kanı Mûsa ve benî İsrail dediklerinde - Onlar geçti - Ya kanı firavun ve avanesi dedik de onlar gelecek - Kanı Bahr-i Ahmer diye suâl olundukda - O da çekti. Der imiş.

Rosçilt bir karyeye giderken esnâ-yi tarîkte tarassud etmiş olan üç harâmî önüne çıkarak mûmâ-ileyhin dahi kendileri gibi Alamânyalı olup bir karındâş sayılacaklarından mâlik olduğu kırk milyon filorini beyinlerinde taksîm etmeyi teklîf eylediklerinde Rosçilt dahi "Hep bir karındaş gibi olduğumuz Almanlar kırk milyon nüfûs olduğundan alınız hissenize tesâdüf edeni" deyip merkumlara birer filorin i^{c}tâ ile def^{c} eylemiştir.

Veled-i zinânın birine "Pederînin hayâtından mı yohsa memâtından mı memnûnsun? denildikde: "Bunların ikisini de istemem ancak pederimin maktûl olmasını ârzû ederim ki hem katilden diyete ve hem de mîrâsa mâlik olayım" demiş.

(Teodor Kasab)

Numro 28 Cumᶜa-ertesi 19 Haziran 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır. Senelik elli numro iᶜtibâr olunmuştur.

Yirmi altı numrolu Diyojen'e on üç numrolu Üsküdar vapurunun dümencisinin sû-i harekâtına dâir bir hanım mührüyle vürûd eden varakayı hulâsaten tabᶜ etmiş idik. Dümenci tarafından varaka-i mezkûre mündercâtının garaz-ı mahz-i ifk-i sarîhden ibâret olduğu beyân olunur. Sâhibe-i varaka iddiâ vâkıasının sıhhatini isbâta muktedir olduğu hâlde ya kendisinin veyâhûd tarafından göndereceği vekîlinin iş bu salı gününe kadar matbaamıza gelmesi lâzım gelir. Gelmediği hâlde ihbârât vâkıası hakikaten garazdan ibâret ve taᶜbîrât-ı mesrûdesi kendi hâlini beyândan kinâyet demek olacağından mürsel varaka mûmâ-ileyhin hüsn-i hâlini tasdîk ile azvolunan kizb kendisinin nâme-i sadâkatini lekedâr etmekten başka fâide hâsıl eylemeyeceği zâhir olur.

İhtâr

Gazatemizin bâlâsında her ne kadar vürûd eden iᶜlânların neşr olunacağı tasrîh olunmakta ise de bundan akdem haftada bir defᶜa çıkarılmakta bulduğundan bunları derce açık sütûn bulunamamakla kabûl edilmemekte idi. Şimdiki hâlde ise haftada iki defᶜa neşr olunmakta idüğinden baᶜde-mâ vürûd edecek her nevᶜi iᶜlânât için gazetenin bir kısmı dâimî sûrette ve sûret-i mahsûsada açık olduğundan beyân-ı keyfiyyete ibtidâr olunur.

Varaka

Bak şimdiden söyleyelim. Sonra bahâne bulmayınız. Çünkü gazetelerin âdetidir her sene bu vakitler aleyhimize hücûm eder. O nazlım muharrirler kuvve-i kalemiyye ve fikriyyelerini bizim tard u defᶜimiz çâresini bulmakta tecrübe ederler. Çünkü maᶜlûm ya her cinste olduğu gibi bizim içimizde de bir takım aslı nesli belirsiz çapkınlar var gidip kuduruyorlar. Argınlık kızgınlık ediyorlar. Aleyhimizde bulunanlar buna tamam fırsat bilerek akıllarına gelen yâve-tırâzlığı ediyorlar. Hâlbuki herkes kendinden mes'ûldür.

Biz de öyle kudurmuşları cem^{c}iyyetimiz içinde kabûl etmeyiz. Ve vücûdlarına dahi râzı değiliz. Lâkin ne yapalım elimizden zabtetmek gelmez. Selâmımız insanların gücü yeter silahları. Sopaları var o misillüler eczâ-yi fesâddan men^{c} edilsin te'dîb olunsun cezâsı verilsin. Asla hâtırımız kalmaz ve niçin yapıyorsun bile demeyiz. Lâkin öyle bir kaç kendini bilmezi vesîle tutarak cümlemizi mücrim addetmeyi kabûl etmeyeceğimizi ve onlarada lâyık görmeyeceğimizi beyân için şimdiden şu protestoyu gönderdik. Gazetenizle i^{c}lânını temennî ederiz.

Sûret-i Protesto

Ey ev sakinleri biz size ne yaptık? İnsanı merhametli bir mahlûk bilir ve asla özür me'mûl etmezdik. Vah vah vah yazık ki zannımızda hatâ etmişiz. Bizim hakkımızda gâh zehirlemeye gâh denize dökmeye gâh dağ başlarına atmaya karâr vermişsiniz! Hiç Allah'dan korkunuz yok mu? Bu ne kadar insâfsızlıktır içimizden bir kaçının kudurmasıyla bütün cinsimize cezâ etmek layık mıdır? Acaba insanlarda kudurma illeti dahi olmadığı hâlde birbirini telef eden müfsidler yok mu? Sizin içinizde bizi senân-ı zahme-i hedef edenler bulunmaz mı siz bizden birbirinize şikâyet ediyorsunuz biz sizden kime şikâyet edelim yoksa kuduzluk bizim kendi sanîamız mı? Bu illetin bizde zuhûru insanların ettikleri günâh mukabilinde ısrâr için min-taraf-illâh bir belâ olmak baîd-ül-ihtimâl midir? Bu böyle olduğu hâlde çâre-i indifâ^{c}ı bizim ortadan kaldırılmamız mıdır yoksa sebeb-i sahîhi olan günâhı terk etmek midir? Aralarında birkaçı hastadır diye kâmilen cinsini telef etmek kangı tarihte görülmüş zulümdür? Ve bizi telef ettikten sonra cânib-i Hakk'dan başka bir belâ zuhûr etmeyeceğine kim tekeffül edebilir? Hayır hayır efkârı serdedenler âkıl-âne hareket etmemişler! Bununla şeref-i insaniyyeyi meydâna getirememişler! Bu tedbîr âdetâ bir memleket halkının bir cinsini diğer cins üzerine havâle ile derûn-i şehre harb-i dâhilî idhâl demektir. Bizim kusurumuz iki ayaklı olmadığımız mıdır? Dört ayaklı isek de vatanımızın diğer mütemekkinleriyle berâber ve doğduk doğalı bir hevâdan teneffüs ve bir sudan def^{c}-i harâret ve bir mahsûlden def^{c}-i iştihâ etmiyor muyuz? Yakılsın aleyhimizde böyle efkâr veren gazeteler. Yırtılsın bu yolda neşriyyât eden varakalar. Aslına mutâbıktır.

İmzâ

Diyojen

İstanbul Sokakları mütemekkinleri

Ölmedi değil Yaşıyor

Ölmedi mi yaşıyor mu?

La Turquie ölmedi diyor. Esprit öyle değil yaşıyor diyor.

Şimdi siz bana bu ölmeyen yaşayan kim olduğunu suâl edeceksiniz. Kim ölecek! Dîndârlık. La Turquie'nin kavlince ölmediğine delîl Protestanların bulunması. Esprit kavlince Katoliklerin vücûdu. Bize oraları lâzım değil. Bak bize neresi faideli.. Bunlar öldü ölmedi yaşıyor yaşamıyor sen dinsizsin dinsiz sensin diye kameti azıttılar. Hele himmeti dâim olsun Esprit Gazetesi bir türlü iskat olmuyor herif köpürmüş bir tarafa bakmaksızın Hükûmet-i Seniyye cânibinden La Turquie'nin taᶜtîlini istiyor. Tuhafı şurası ki geçen gün La Turquie dahi Esprit hakkında cânib-i hükûmete bu yolda istidâᶜ ediyordu. Bakalım hükûmet bunların kangısına müsâade edecek? Bu müşkilin halli için Diyojen dahi kendisince münâsib gördüğü re'yi ihtâra mecbûrdur. Bunlardan birinin istidâᶜsını kabûl öbürününkü reddedilmiş olsa rencîde-hâtır olacakları âşikârdır. Kerîmlerin şânı ise taleb olunan şeyi vermektir. Bu cihetle benim aklıma kalırsa ikisinin birden istidâᶜsının kabûl olunması hâzır bu sırada el değmiş iken Phare du Bosphore'la Courrier d'Orient dahi bir hâle benzetilmesi ve be-minhü teâlâ yakında Levant Herald'la Levant Times birbirinin hakkında cânib-i hükûmete bu yolda bir istidâᶜ eyledikleri hâlde ânları mahzûn etmemesi pek münasibtir.

- Efendim geliniz hâzır cânınız sıkılmasın çelebi gelinceye kadar sizinle konuşalım. Lâkin ne konuşalım ötekini berikini fasledeceğimize haydi seninle uçtu uçtu oynayalım. Ebe ben olayım.... Uçtu uçtu güvercin uçtu. Efendim ben bu oyunu küçüklükte oynardım lâkin şimdi.... Anladım büyüdün ev bark sahibi oldun artık böyle oyunların lezzetini bulamıyorsun... Utanıp kızaracak bir şey yok senin ehl-i ismet olduğunu bilirim iffetinin rengini bana göstermek iktizâ etmez. Kadın kısmı ne kadar iffetli olursa olsun bir kere kocaya vardı mı erkeklerin ne yolda lâûbâlî olduğunu bilirim. Zavallı kadınlara baᶜzı eğlenceler öğretirler ki bî-çâreler söylemeye bile çekinirler.

Afv edersiniz efendim ürümek değil iş güç .... - Cânım bilirim şübhe mi var? Uçtu bakkal uçtu.... Niye parmağın kaldırdın? .... Uçurdu dedin zannettim de - Uçtu uçtu Vels uçtu.... Niçin parmağını kaldırmadın?

- Efendim Vels uçmaz. Geçende gördün ya uçamadı.

- Onun zarârı yok. Bir iki kere uçamamak ile ne olur?

- Buraya gelmeden başka memleketlerde üç yüz kere uçmuş. Sen Levant Times okumaz mısın?

Üç yüz birinci üç yüz ikinci kerede uçamadıysa ne olur? Üç yüz üçte uçacak. Bu sefer uçmadığının sebebi kanatları kırılmış da ondan içinmiş.... Uçtu uçtu Diyojen uçtu... Ne o niçin böyle acele parmağını kaldırıyorsun?

- Siz bakkal uçtu demediniz mi? Bakkal kasab hep bir hesâb değil mi?

- Anladım sen beni istihzâ etmek istiyorsun. Lâkin be's yok. Hakikat ben de bir kere uçtum ne vakit olsa yine uçabilirim.

- Bu oyunun sakalı bitti. Gel sana nasıl uçtuğumu nakledeyim.

- Artık Hakayık. Basîret. La Turquie. Rûznâme okumaktan bıktım. Geçen haftaların birinde bir parça eğlenip gönlüm gözüm açılmak için Balıklı'daki Rum Tîmârhânesi'ne gittim. Oradaki fâzıllarla neler konuştum neler öğrendim onu bir başka vakit naklederim. Lâkin şaşılacak şey değil mi tutmuşlar oradaki o kadar akıllıların içinde üç tane de deli koymuşlar. Ama pek tuhaf da adları var. Birinin adı nâzır. Birisi tîmârhâneci. Birisi de öksüz çocukların hâcesi imiş. Benim tabîatımı bilirsin ya akıllılarla konuşurum... -Vay beni de akıllılardan mı addediyorsun öyle ya efendim benimle konuşmuyor musun?

- O üç deliye yüz vermedim. Âkıl dediklerimi bir vakit dinledikten sonra ben de lâkırdılarına karışıp ma^{c}lûmât izhâr etmek istedim. Bilmem bir eksik bir şeyi mi söyledim nedir anlaşılan câhil olduğumu anlamışlar öfkelendiler yaka paça beni yanlarından koğdular. Ben de bir daha İstanbul gazetecisi tavrı göstermeye tövbe ederek çıkıp Narlıkapı'ya kadar gittim.

- Tîmûryolu gördüğün var mı? Görmediysen git gör ..... Çelebiden ruhsat al da. Ben gittim gördüm! Doğrusu şâyân-ı taaccüb bir şey! Dil ile ta^{c}rîf edemem gidip görmeye muhtâc. Hele onun me'mûrları. Artık pek nâzik şeyler. Adama öyle kısa kısa ma^{c}lûmâtlar veriyorlar ki. Olamaz o kadar muhtasar ki hattâ Küçük Çekmece'nin adını bile Küçük deyip bırakıyorlar.

- Ay Küçük Çekmece'ye sâde Küçük denilir mi?

- Efendim bunlar efrenc takımıdır diyebilir. Demeli. Çünkü onlar vakti nakit saydıklarından beyhûde yere zâyi^{c} etmek istemezler. Hattâ öyle duvara yapıştırılmış i^{c}lân kâğıdından ma^{c}lûmât alır gibi bunlar uzun uzadı suâl de etmemeli.... İ^{c}lâna bakmak istersen mevkifde hepsi var. Kapı şimdi kapalıysa da karşısında bir kahve var orada oturup bir kahve iç bir kaç sâata kadar kapı açılır o vakit istediğin kadar gider i^{c}lânları okur ve son nöbet akşam sâat dördü otuz geçerek hareket eder olduğunu anlarsın.

- Â. Bu ne gece vakti kadın kısmı orada ne yapar.

- Yok telâş etmeyin. O sâat dört buçuk gece olması eski şeyler şimdi onlar değişildi. Frenkler dokuza dört buçuk derler... Hani ya Küçük Çekmece'nin yarısını söylemiyorlar mı?

- Öyle ise arşını otuz guruşa olan şeye niçin on beş istemiyorlar da altmış istiyorlar?

- Efendim onlara senin aklın ermez bu sâata mahsûstur.

- Ay Çekmece sâati mi?

- Sâattir dedim yâ geç orasını ... Bütün bunları bizim başımıza çıkaran Kombari değil mi? Zevâl topu atacağım diye sivilize sâati. Barbar sâati. Tîmûryol bilmem ne... Bunların hiç biri benim vaktimde yok idi. Her ne hâl ise. Sâat dört buçuk dokuz demek olduğunu buluncaya kadar hayli zahmet çektim. Nihâyet oturdum oradaki kumlarda parmağımla rakamlar dökerek buldum. Çıkardım ki sâat on buçukta Küçük Çekmece'den Narlıkapı'ya vâsıl olup küpünün yolunu ele alacağım. Ayak üstü üç sâat ya'nî yüz seksen dakîka ya'nî 10800 sâniye dura dura ... (Ah Kombari âh bak başıma neler çıkardın) Ayağıma kara su indiği hâlde arabanın birine girdim ve hakikaten Narlıkapı'dan bir sıçramada Makri-köyü'ne ve oradan bir adımda Ayastafanoz'a. Oradan da "Küçük'e" uçtum bunların hepsi kırk dokuz dakika da... Kırk dokuz doğru olmalı işte i'lânlarda yazılı ya neme lâzım sâata bakayım.

Bakıyyesi sonra

Nezâketin Öbür Ciheti

- Gelen ahbâba niçin ayağa kalkılır?

- Sû-i niyeti varsa hâzır bulunmak için.

- Frenkler bildiklerine râst gelince neden şapkasını çıkarır?

- Kapmasın diye.

- Misâfir neden kapıya kadar teşbî' olunur?

- Bir şey çalıp gitmesin diye.

- Kapıdan çıkmada neden kendisine takdîm olunur?

- Ne harekette bulunacağına dikkat için.

- Bir şey yenildiği vakit ahbâba niçin önce yedirili?

- Zehirli oyup olmadığını anlamak için.

- Yemekte ibtidâ riâyet ettiği adam başlamayınca niçin kendisi başlamaz?

- Yemeklerde ekşimiş varsa haber alıp miᶜdesi bozulmasın diye.

- Alafranga beyler niçin paltosunu uşağa vermeyip kolunda gezdirir?

- Aylığa tuta alıp kaçmasın diye.

- Arabaya biner iken niçin takaddüm olunmaz?

- Hayvânlar birden bire ürkerse içinde bulunmamak için.

- Gazino garsonları niçin ağızla çağırılmayıb kupayı vurularak çağrılır?

- İcâbet etmezse bardağını kırarım demeği îmâ için.

- Yolda râst gelince niçin ahbâbı geçsin diye beklenir?

- Arkamdan taş atmasın diye.

- Niçin kahve içinceye kadar başı ucunda uşak bekletilir?

- Fincanı cebine sokmasın diye.

Takvîm

1870 senesi haziranın yirmi dördünden otuzuna kadar.

24 Cumᶜa - Harîk-zede-gân için ehven fiyat ile tahsîs kılınan vapur şirketin fâidesi için olup iᶜlân olunduğu vechle musâbiyyete menfaat için olmadığını Levant Times uzun bir bendde beyân eylemesi --- Büyük bora vukuᶜuyla Kağıthâne'de birine yıldırım isâbet etmesi --- İtalya ile Portekiz beyninde olan nizâᶜın karîben tesviye - pezîr olacağı me'mûl olunduğu--- Paris'te dakikin fiyatı iki frank tenezzül etmesi (Bu ucuzlukta akıllı olan zahîre hâzırlasın).

25 Cumᶜa-ertesi - Cülûs-ı hümâyun rûz-i mesᶜûdu münâsebetiyle Dolmabahçe Sarayı'nda huzûru muᶜtâd olan zevâtın kabûl buyurulması --- Neologos Gazetesi Memleketeyn Beyi'nin telef edildiğini bir ilâve-i mahsûs ile neşr etmesi üzerine

kansolitin altmış para tenezzülü ve Galata ile Beyoğlu beyninde hâdise zuhûru ve havâdisin bir sâat sonra kizb-i sarîh olduğu meydâna çıkmakla o münâsebetle zarâr-dîde olanların Neologos'a la^{c}net okuması -- Cânib-i zabtiyyeden Neologos matbaasının kapatılması --- Paris'de sâbık İspanya Kraliçesi İsabel'in hakk-ı hükümdârîsini oğlu Prens (Alfonso'ya) terk ettiğine dâir bir layihayı imzâlaması --- Orleans Prenslerini Fransa'dan nefyeden irâdenin lağvı sırası gelmediği taraf-ı hükûmetten beyân olunması (Demek ki bu meyvenin kemâle gelmesine daha üç yüz gün var imiş).

26 Pazar - (Pazar günü havâdis mi olur).

27 Pazar-ertesi - Lord Kalarando'nun vefâtıyla Lord Granville'in ânın yerine İngiltere Hâriciyye Vekîli nasb olunmasını --- Atina Kralı'nın Korfu'ya azîmeti --- Memleketeyn Senatosu'nun on gün güşâd edilmesi---Neologos kendisinin berî-üz-zimme olduğuna dâir uzun bir ilâve neşr ile âmmenin bâis handesi olması --- Beyoğlu'nda hafrolunan mağaza arsası içinde bir hayli yanmış insan kemikleri bulunması.

28 Salı - Roma'da Papa'nın lâ-yuhtîliği mazbatasının hâzırlanması --- Trabzon'da Anti-Hasonistlerden birinin cenazesini ora piskoposunun kaldırmak istemediği Trabzon Vâlîliği'nden cânib-i Bâb-ı Âlî'ye bâ-telgraf bildirilmesi.

29 Çehâr-şenbih - Avusturya İmparatoru tarafından Beyoğlu harîk-zedegânına yirmi bin frank iâne irsâl olunması (Daha Fransız İmparatoru tarafından bir şey gönderilmediğine herkesin taaccüb etmesi) --- Şirket-i Hayriye hakkında her taraftan bir çok şikâyet (Allah bereket versin).

30 Pencşenbih - Mısırlı Nubar Paşa'nın Paris'e vusûlü --- Paris Kavânîn Meclisi'nde sene-i sâbıka tatbîkan kur^{c}a-yi askeriyyenin tenâkus edilmesi müzâkereye vaz^{c} olundukda Harbiye Nazırı leBoeuf (Pastırmayı severmiyiz) düvel-i sâire askerini Fransa'ya tatbîkan tenkîs etmediği cihetle bu sene 1868 senesi vechle kur^{c}a keşîdesi lüzûmunu beyân etmesi üzerine Mösyö Thiers mûmâ-ileyhi tasdîk ile "Avrupa'da sulhu bâki tutmak için Fransa'nın kuvvetli bulunması iktizâ eder" demiş --- Yine meclis-i mezkûrda Mösyö Olivier Mösyö Jules Favre'ye cevâben "Hiç bir târîhte musâlaha şimdiki gibi takviyet bulmamıştır ve bütün Avrupa devletleri 1856 ahid-nâmesi ve Brage muahedesinin bekâsı lüzûmunu anlamış olduklarını" beyân eylemesi --- İspanya tevâbi^{c}ndan Barcelona'da ihtilâl zuhûruyla dört kişinin mecrûh olması.

(Teodor Kasab)

Numro 29 Cumᶜa-ertesi 19 Haziran 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

(Tîmûryol Bakıyye-i Numro) 29

Tîmûryol hakikatte görmeye sezâ bir şey. Hem kadınlara da yasak değil. Eğer beni dinlersen bir kere git gör. Kadınlara yasak olmak şöyle dursun... Ben Ayastafanoz'u hiç görmemiştim. Bir kere önünden geçtim. O müferrih karye sâkinelerinin ahlâk ve etvârını kâmilen anladım. Ayastafanoz'un büyük madamaları akşam üzeri geçen tîmûryol arabalarına binip küçük Çekmece'ye kadar gidip teferrüc ederek arabadan çıkmadan yine avdet ediyorlar. Ben Ayastafanoz'un ne kadar kadınları varsa görmedim ya. Lâkin gördüğüm iki madamânın tezyînât ve tertîbâtına bakılınca oranın kadınları bütün büyük madamalar olduğu anlaşılıyor. O gördüğüm iki madamânın biri başına hey'et-i acîbede ince tülden bir örtü takmış. Lâkin başka türlü bir şey. İslâm kadınlarının yaşmaklarını bilirsiniz yâ? Ne ona benziyor. Ne de Cenovalıların (Pisto) dedikleri örtülerine benziyor. Bilmem Cenovalıların pistolarını bilir misiniz? Bilmezseniz size taᶜrîf edeyim. Cenova kızlarının gözleri siyâh ve mahmûr. Valonları şiddetle beyâzlıkta misâl-i kâfûr ten-i semînleri ayn-ı billûr. Ârızları gül-i al ve miyânları ince bir hayâl gibidir. Kadd ü kametleri ne kadar mevzûn ise lepiska saçları dahi o kadar uzundur. Hele reftâr ve güftârları hiç söz götürmez pek güzel ve pek edâlı şeylerdir. Lâkin öyle hüsn-i sûret benim indimde şâyeste-i ehemmiyyet şeyler değil yâ! Bilirsiniz ki ben ehl-i ırz ve istikametdenim. Onların tek'sir-i cemâli bir takım mâil-i zenân olanlara olabilir. Benim şu tafsîlden murâdım başlarındaki örtüyü taᶜrîf etmektir. Bu kızların örtüleri tepelerinde o güzel saçlarına tutturulmuş ve iki ucu iki taraftan koyuverilip arka tarafa doğru atılmış güzel bir tülbenttir. Ancak o güzel kızlara ne giyseler yaraşırsa da bu örtü başka bir ziynet verir. Gûyâ güzellik üstüne bir güzellik daha giymiş gibi olur. Lâkin bunların hiç birisi benim gözümde de değil yâ. Çünkü böyle şeylere kapılmak benim gibi ehl-i iffetin kârı değildir. Bunlar da hep mâil-i zenân olanlar hakkındadır. Hattâ benim öyle adam olduğuma şurası delâlet eder ki bir takım zen-dostlar kadınların o kadar düşmenidir ki gördükçe yiyecek gibi bakarlar. Ben bunların sâde elbiselerini sevmem. Esvâblarının düşmeniyim. Ama sakın bunu da bana kabâhat saymayın. Bir adam meyvenin kaşrını sevmemekle kabâhatli mi olur?

*

İşte bu iki madamalardan biri başına taᶜrîf ettiğim Cenova kızları örtüsüne yakın bir nevᶜi tülbent takmış. Gayet güzel ve nâzende fistanının etekleri kısa. Reftâr ettikçe öyle hafîf basar ki keklik gibi sıçrayıb bülbül gibi şakıyordu. Görsen uçuyor zannedersin. Eğer o sırada seninle uçtu uçtu oynasaydık keklik uçtu desem mutlaka parmağını birden bire kaldırırdın. Arkasındaki fistan kenarları sayvanlı koyu menekşe yâhûd kahve renginde. Rengi pek hâtırımda kalmamış. Çünkü hûrşîd-i cemâli gözlerimi kamaştırdı. Üzerinde de al atlastan içi pamuklu çaku giymiş. Bilmem iyice gördüm mü görmedim mi. Çünkü artık tâliᶜimden midir nedir bilmem! Bir kadın görünce esvâbına dikkat edeceğim vakit aklım başka şeylere gider. İyice farkına varamam. Ben de bu tabîatimden hoşnûd değilsem de ne çâre ki terki elimde değildir.

*

Bu madamaların diğeri karmakarışık giyinmiş. Boyda arkadaşından az uzunca ve semîn olup biraz batî-ül-hareke ve elbisesi İslâm kadınlarının elbisesi gibi yalnız arkasında ferâcesi yok idi. Öbürü Fransızca tekellüm eder. bu ise hiç bir şeyi söylemez idi. Artık bu kadınların kim olduklarını suâl etme. Çünkü bilemem. Ben güzel bir kadın görünce aslını neslini sormak hâtırıma bile gelmez. Husûsen bunlar gibi biri pek güzel biri de zararsız iki kadın görürsem pâdâşının güzelliği öbürünün asâlet-i hubbuna dahi hükmettirir.

*

Şömendöferin avdetinde bu iki madam yine Ayastafanoz'a çıktılar. Biz de oradan kemâ-fi-s-sâbık adımda Narlıkapı'ya vâsıl olduk. Sâate baktım. Tamam on bir buçuğa gelmiş. Sâat on bir buçuk olduğu vakit alafranga kaç demek olacağını suâl etmeyi pek çok istedim ise de me'mûrların nezâketi benim suâle cesâretimi zâil ettiğinden bir türlü kıbışamadım. Ve hele sâat üçte küpüme dâhil olup o gece dışarıda kalmadım.

Anatoli Gazetesi sahibi Misailidis Çorbacı yalnız gazetecilikle geçinemeyeceğini anlamış da şimdi hekimlik de ediyormuş. Fenâ değil. Hattâ bir ilâc da taᶜrîf etmiş. Şöyle ki sıcak geçmekten muhâfaza olunmak isteyen parmağını soğuk suya batırıp sıkça sıkça kulaklarının etrafına sürmeliymiş. İşittin mi Ponosyan?

Bir Varaka

Köprüden ve Yemiş iskelesinden vapura binip Aya-kapısı'na çıkanlardan evvelce alınan kırkar paranın yirmişer parası sonra Aya-kapısı iskelesinde niçin kendilerine reddolunuyor? Acaba yol az olduğundan dolayı idâre kırkar para almayı tecvîz etmediği için mi? Öyle ise ibtidâ almamalı değil mi? Yoksa yirmişer paranın beş dakika idârenin çekmecesinde durması fayda mı addolunuyor. Hâ aklıma bir şey geldi. Bu belki herkesin

vapurda rahatsızlığı ve ayakta kaldığı görülüp de utanıldığı için olmalı. Ama böyle de değil. Çünkü böyle olsa her iskele müşterîlerine para reddolunmak iktizâ etmez mi? Bu rahatsızlıkları ânlar da görmüyorlar mı? Artık her ne ise biz bundaki murâdı anlayamadık! Bu usûlün iltihâzı zâhirde iskele müşterîleri bir kat daha izᶜâc maksadına mebnî olmalı. Öyle ise âferîn idârenin himmetine.

Diyojen

Vâkıâ bunun sebebi biletlerin vapura girmeden alınması olduğunu bilir isek de bu misillü müşkilâtı dâî olacak husûsen ileride her iskelenin baᶜdi derecesinde fiyat takdîri gibi bir ıslâh vukuᶜ bulursa iş bütün bütün karışacağından bu usûl dahi yolundadır diyemeyeceğimiz âşikârdır. Lâkin kâşki her kusûr bu kadar olsa.

Hâce ile Çocuk Beyninde Muhâvere

- Gel bakayım taᶜtîl vaktinde ne yaramazlıklar ettin?

- Hayır hace efendi. Hiç yaramazlık etmedim.

- Pederîn evde oturmuyor diyordu. Korkarım hiç dersine bakmadın?

- Hâce efendi! Ben dersime gece yatıncaya kadar bakarım.

- Öyle ya gündüzleri vaktini oyunla geçiriyorsun değil mi?

- Hayır oyun oynadığım yok gündüz de başka şey tahsîl ediyorum.

- Ulan ne tahsîl ediyorsun?

- Bana ve herkese elzem bir hüner.

- Acâib! Kimden öğreniyorsun?

- Arkadaşlarımın bilenlerinden.

- Arkadışların da senin gibi haylaz. Bakayım o ne imiş?

- Hâce efendi yüzme öğreniyorum.

- Sus bre edebsiz. Bir daha seni o misillü işte işitmeyem!

- Amân hâce efendi yüzme fenâ mı? Gazeteler dâimâ öğrenmeye nasîhat veriyorlar.

- Vay sen gazete de mi okuyorsun? Özürün kabâhatinden büyük.

Esnaf Ağzı Bakıyye-i numro 26

Ayak Sucusu

(Vâkıâ bu sınıfın büyük esnâf arasında nakli yolsuz ise de mevsim münasebetiyle müşterîlerimizin ekserîsinin bunlardan yürekleri yanmış olacağından takdîmi münâsib görüldü)

- Sucu gel bakalım. Nasıl soğuk mu?

- Buz değilse bir paranı almam.

- Lâkin fenâ su olmasın. Geçtim. Çünkü alışık değilim dokunur.

- Efendim aᶜlâ Göztepe suyu.

- .... İyi bu pek sıcak sakın tepe göz (Hamam) suyu olmasın..? Be adam bu acı su.

- Hayır tatlıdır.

- Cânım işte içtim. Acı diyorum.

- Efendim gerçek içtiniz ama benden yalan me'mûl eder misiniz?

- Demek ki ben yalan söylüyorum. (Yanındakine) İç Allah'ı seversen bak.

- Geçtim. Acısa karnımı şişirmesin... Âdetâ kuyu suyu

- Hayır tatlıdır. Zâhir size yalan söyleyeceğim.....

Basmacı

- Kuzum iyi perkal basma var mı?

- Efendim aᶜlâları var.

- Getir faturayı... Bunun kırmızısı solmasın?

- Vay sen gazete de mi okuyorsun? Özürün kabâhatinden büyük.

Esnaf Ağzı Bakıyye-i numro 26

Ayak Sucusu

(Vâkıâ bu sınıfın büyük esnâf arasında nakli yolsuz ise de mevsim münasebetiyle müşterîlerimizin ekserîsinin bunlardan yürekleri yanmış olacağından takdîmi münâsib görüldü)

- Sucu gel bakalım. Nasıl soğuk mu?

- Buz değilse bir paranı almam.

- Lâkin fenâ su olmasın. Geçtim. Çünkü alışık değilim dokunur.

- Efendim aᶜlâ Göztepe suyu.

- .... İyi bu pek sıcak sakın tepe göz (Hamam) suyu olmasın..? Be adam bu acı su.

- Hayır tatlıdır.

- Cânım işte içtim. Acı diyorum.

- Efendim gerçek içtiniz ama benden yalan me'mûl eder misiniz?

- Demek ki ben yalan söylüyorum. (Yanındakine) İç Allah'ı seversen bak.

- Geçtim. Acısa karnımı şişirmesin... Âdetâ kuyu suyu

- Hayır tatlıdır. Zâhir size yalan söyleyeceğim.....

Basmacı

- Kuzum iyi perkal basma var mı?

- Efendim aᶜlâları var.

- Getir faturayı... Bunun kırmızısı solmasın?

- Hayır efendim kırmızı bir vakitte solmaz. Mâî yeşil renk olsa güvenemem.

- Şu mâî zemînli gayet zarîf. Ondan da bir esvâb alırdım lâkin solar diyorsun.

- Hayır solar dediğim bu mâî değil. Bu hâs boya.

- Getir tülbentin ucunu ıslatıp bakayım.

- Dur efendim ben bakayım... İşte hiç çıkmıyor.

- Getir bir de ben bakayım... Nedir bu masmavi kesildi.

- Ne demek efendim o kadar basmaya ne dayanır? Bu kol boyası.

- Hem bu ne kadar çirişli?

- Hayır çiriş yoktur.

- Ayol işte bu toz nedir?

- Efendim dükkânda dura dura tozlanmış.

- Demek ki bu geçen senenin malı.

- Yok daha bu hafta geldi yeni çeşit.

- Neyse arşını kaç para?

- Sekiz guruş.

- Oo herkes üç guruşa alıyor!

- Efendim hiç bilmezsen bârî yarısını ver.

- Ziyâde etmezsen bilirsin... (Bir kaç adım gider)

- Efendi uygun bahâ ver. - Ziyâde yok

- Beş guruşa alır mısın?

- Bir para ziyâde vermem.

- Buraya gel kaç arşın alacaksınız? İşte dörtten on para eksik.

- Eziyyet istemem. Üçe vermezsen gideyim.

- (Ölçtükten sonra) İşte kesiyorum üç buçuktan.

- Off. Ziyâde vermem diyorum.

- Efendim biz kimden kazanalım. Dükkân kirasını uşak aylığını nerden çıkaralım?

- İşte üç guruşa vermezsen kesme (Kestikten sonra) Al yirmi arşın altmış guruşa.

- Efendim yirmi mişer parası.

- Yok. Kavlimiz üç guruşa.

- Efendim zarâr eder. Sermâyesine gelmez.

- Eziyyet isterem vermeyeceksen gideyim.

- Efendim kestirdiniz.

- Ben sana keserken ziyâdeye almam demedim mi?

- O kadar döktürdünüz. Alış veriş edelim dedim. Neyse alın sağlıcakla başka vakit acısını çıkarırım.

Sebzevâtçı

- Kabağı nasıl veriyorsun?

- Efendim bir kaç okka şey kaldı. Kırk paraya alın.

- A be bu kadar şey için pazarlık edip yorulmalı değil ya. Tart bakalım ne kadar gelecek?

- (Çırâk) Usta o kabaklar satıldı.

- (Müşterî) Satıldıysa bulunmaz hint kumaşı değil ya gider başka yerden alırım!

- Usta (Müşterî gittikten sonra) "Ulan niçin satıldı diye müşterîyi kaçırdın?"

- Ne bileyim? Sen "Az kalan şeye müşterî çıkınca gelip satıldı de" diye tenbîh etmedin mi? Bunu da ondan sandım.

Marangoz Dükkânında Sâat Altıda

- Senyör bu konsola ne istiyorsun?

- Bu. Verecekseniz dokuz mecidiye.

- Yok. Sekiz mecidiye versem olmaz mı?

- Biz pazarlık yapmaz bir lâkırdı. Öteki var yanında hani görüyorsunuz olur sekiz mecidiye ama ayna yok.

- Hayır. Ben aynalı isterim.

- Çünkü siz ayna ister. Dokuz mecidiye vereceksiniz.

- Pekî bir kaç sâate kadar geçer alırım.

- Efendim... Müşterî çıkarsa?

- Satmayınız.

- Ne vakit pey bırakırsanız o vakit satmayız...

Sâat Onbirde

- Haydi senyör ev yakındır. Konsolu çocuğa söyle götürsün de bahşişini veririm.

- Pekî efendim... Hristo! Gel şu konsolu beyin konağına götür.

- Ama kuzum bekleyecek vaktim yok. Biraz çabuk davran.

- Efendim pekî.. Şimdi aynasını çıkarayım da.

- Aynasını çıkarmak neye lâzım. Gideceği yer uzak değil ya usûlünle götürsen kırılmaz. Sonra onu evde kim takacak.

- Değil efendim onun için ama zannım aynasız pazarlık yaptık. Unuttunuz.

- Ne ne ?? Aynasız mı pazarlık ettim? İşte bu tuhaf. Ben kendimi şaşırmadım.

- Niçin şaşıracak insan unutmak çok var.

- Ne söylüyorsun? Çocuk musun? Yoksa şaka mı ediyorsun!

- Değil efendim. Gerçek unutmuşsunuz.

- Senyör lâtîfe etmiyorsun. Sen pek fenâ bir adamsın. Ben senin aynandan da vaz geçtim konsoldan da. Ver bize iki beyaz mecidiyeyi!

- Pekî efendim ama siz bilir pay geri verilmek yok. Çünkü siz gittikten sonra müşterî çıktı. ben satmadım.

- Çok şey! Ay ayna kaç guruşadır.

- Efendim bu başkasına iki mecidiye fakat siz bir mecidiye daha verin de nizâ[c] olmasın size verelim.

- Doğrusu senyör gene insâflı imişsin. Dört istesen ne demeliydi. Çâre yok hiç olmazsa tuhaf vukuât olduğu için al sana bir mecidiye daha. Lâkin konsol dükkândan çıksın da parası öyle. İstediği fiyata satanları yâhûd biraz aşağı verenleri çok gördüm. Lâkin böyle istediğinden bir mecidiye yukarı vereni yeni görüyorum.

(On bir numrolu şirket vapurunun sağ taraf yan kamarasında

(1871) Haziranın on birinde köprüden sâat ona çâr-yek kalarak nöbetinde)

- Kahveci...!

- Buyur efendim.

- Bu kurabiyenin ikisi kaç paraya?

- Efendim ikisi yirmi para?

- Onar paraya mı?

- Evet efendim.

- Öyledir de niçin şimdi Kuzguncuk'a çıkan delikanlıdan yirmişer para aldın?

Mahcûb gördün de onun için mi yoksa acemiliğinden mi?

- Hayır efendim biz o adamlardan değiliz.

- Öyledir de neden yirmişer paradan aldın.

- Efendim... Amma yaptınız... O onun gibi mi?.. Ben ona tepsi üzerinde götürmedim mi ya?.....

(Teodor Kasab)

Numro 30 Cumᶜa-ertesi 26 Haziran 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

On üç numrolu Üsküdar vapurunun dümencisinden şikayet eden kadın ya bi-z-zât veya vekîlinin matbaaya gelmesi lüzûmunu yirmi sekiz numrolu Diyojen ile ihtâr etmiş idik. Mûmâ-ileyh buralara yanaşmayarak gûyâ dümenci tarafından bizim de iğfâl olunduğumuzu müştekâ ve bir takım kinâyâtı hâvî bir mektûb daha irsâl ile bu yolda leke-i garazdan tathîr-i dâmen etmek istemiş ise de bu mektûbun dahi ifâde-i sâbıkası gibi bizce medâr-ı istinâd olamayacağı cihetle ihtârât-ı vâkıasının maraz-ı garaz ve kâffe-i ifâdesinin iftirâ-yı mahz olduğu anlaşılmıştır.

Diyojen Gazetesi'nin vapurlar hakkında yazdığı şeyler maa-l-memnûniyye mütâlaa olundu. Ve kabûl buyurulur ümniyyesiyle nizâm-nâme yolunda iş bu lâ hakka takdîm kılındı. Tatvîl ve tenkisi Kasab'ın sâtırına havâle eyledim.(*)

Birinci mâdde - Köprü'den Kabataş'a kadar nevl otuz para olduğu hâlde mevkiᶜ hala kırk para olduğundan ve mevkiᶜ mahallinden başka yerde oturmak şöyle dursun ayak üzere durabilecek yer bulabilene bir milyon âferîn mükâfât verilecektir ve Köprü'den Mîrgûn'e değin mevkiᶜ yine kırk para idüğinden Kabataş'tan Mîrgûn'e kadar olan mesâfe tortop edip ceblere konulacak ve çıkarılsa sâat zenbeleği gibi çözülür korkusuyla ketm ketm ve ihfâ olunacak ve bunun için bir kimse tarafından ses çıkarılması usûl-i ittihâz kılınacaktır.

İkinci mâdde - Köprü'den Mîrgûn'e nevlini yüz para ve mevkiᶜi dahi kırk para olup ânın karşı ve hizâsında bulunan Kanlıca'nın nevli yüz on para ve mevkiᶜ dahi altmış para olduğundan Köprü'den Mîrgûn'e kadar ip uzatılarak ölçebilmek ve Kanlıca'dan dahi yine o yolda mesâha edilerek her kaçar kantâr arşın gelir ise cemᶜ ile birbirinden tarh olunarak kangı taraf uzun ve ziyâde ise daᶜvâda eksik olan tarafı kazanacağı gibi böyle olmadıktan sonra Anadolu ahâlîsi cânibinden cezâ-yi mahsûs olarak söz söylenmemesi lâzım gelecektir.

(*)Ben bunda satır çıkaracak şey bulmuyorum.

Üçüncü mâdde - Üsküdar vapurlarından (13) ve (15) numrolu sürᶜat vapurları mevkiᶜ mahallerinin düşmeleri hin-i inşâ ve tefrîşinden şimdiye kadar süpürülüp değişildiğini bilip haber veren olur ise yedi bin kıyye hiddet ile bin çeki gazab müjde verilecektir.

Dördüncü mâdde - Mezkûr vapurları süpürmek için on beş bin aded süpürge Kıbtî fıkrasına sipâriş olunduğunu ve zikrolunan mevkiᶜler sâyesinde fıkra-i merkume biraz müstefid olacakları gibi ol vakit mevkiᶜler süpürülüp temizleneceği me'mûliyle şimdilik müşterîler müsterîh-ül-hâtır olacaklar. Şâyed eski ve yırtılmış olan yerlerin tecdîdi lâzım gelir ise Paris Komünü tarafından harâb ve ihrâk olunmamış fabrika kalmış olduğu surette mefrûşâtı oradan celb kılınacaktır. Eğer kalmamış ie fabrikaların tecdîdiyle yapılacak akmişenin vürûduna değin ömrü olup görmek emelinde olan ahâlî-i Üsküdar sükût ile sabrederek yine toz içinde oturup mevkiᶜ kıyâsıyla maa-nevl ellişer para verilecektir.

Beşinci mâdde - Gemi çeken ve şirket ve derûn-i Köprü vapurları ve tâifi hakkında olan taᶜlimât-ı seniyye ahâlî-i sekinenin vikaye-i emniyyet-cânı için bir nizâm-ı müstahsene olup idârelerden kapudânlara verilmek üzere cânib-i limandan müteaddid nüshalar meccânen verilmiştir. Ânın mündericât ve mevâddının en mühimmi müşterîler kapudân mahalline ve davlumbaz üstüne ve vapurun taşra gezinti ve iskele mahallerine yine oturulmak memnûᶜ olduğu hâlde me'mûrların adem-i takayyüdünden nâşî Üsküdar vapurlarının hâric ve taşrasında müşterîler biri biri üzerine istif oturup iskeleye yaklaşır yaklaşmaz iskele konmadan (yaᶜnî tahta) uzaktan atlamak ve şâyed iskeleye atlayamayıb denize düşer ise birinci gayret ve müsâbakat mükâfâtı kazanmış olmak cühelâ-yi müşterîye mahsûs olacaktır.

Altıncı Mâdde - Şirket müdîri efendinin muttasıf oldukları dirâyet ve hakkaniyyet-i müselleme îcâbınca bu husûslara maᶜlûmât-ı kâmilesi olduğu hâlde çâre-i serîasına bezl-i himmet edeceğini Üsküdar vapuru me'mûrları bildiklerinden ahâlî-i Üsküdar'ın sükût eylediklerine cezâ-yi mahsûs olmak üzere müşârün-ileyhe haber verilmeyecektir.

Yedinci mâdde - Derûn-i Köprü vapurları köprü tarafında üç dört kıtᶜası bir biri üzerine yanaşarak araları açık ve uzakça olup yolcular için uzatılmak üzere iskele dahi olmadığından bîçâre hâtûnlar girip çıktıkça atlamayınca geçememek ve ihtiyâr ve hamile kadınlar gemiciler tarafından el ve koltuklarına yapışılarak geçirilmek ve o sırada bîçâreler söylendikçe gülmek ve belki iskele yapılır ümîdiyle müşterîler sükût etmek ile iktifâ olunacaktır.

Asya ahâlîsinden

hakkaniyyet borusu

Cemᶜ-i Azdâd

Şirket ahâlîyle. Ahâlî nizamla. Nizâm nizamsızlıkla. Hülâsa sahibi gazetecilikle. Gazetecilik taraf-gîrlikle. Taraf-gîrlik bî-taraflıkla. Bî-taraflık gazetecilerle. Gazeteciler hakikatle. Hakayık Basîret ile. İstanbul gazeteleri akılla. Akıl aşkla. Aşk tezevvücle. Zevceyn müsâlaha ile. Müsâlaha muhârebe ile. Muhârebe medeniyyetle. Medeniyyet Avrupalılarla. Phare du Bosphore Courrier ile Courrier zekâvetle. Zekâvet Paris Komünleriyle. Komün Versailles Millet Meclisi ile. Versailles Millet Meclisi cumhûriyetle. Cumhuriyet krallıkla. Krallık millet-meclisiyle. Rumlar Bulgarlar ile. Bulgarlar Neologos ile. Neologos Slâv ittihâdıyla. Slâv ittihâdı Yunan ittihâdıyla. Yunan ittihâdı ittihâd-ı umûmiyye ile. Protestanlık Katoliklik ile. Katoliklik Hıristiyânlar ile. Hıristiyânlar Hıristiyânlık ile. Esnâf insâfla. İnsâf kanâatsizlikle. Kadınlar akılla. Akıl erkeklerle. Erkekler şeytânla. Şeytân melekle. Melek sizinle. Siz de benimle....

Nezâketten Anlaşılabilen Maᶜnâ

- Vakt-i şerifler hayrolsun.

- Sâir vakitler şerrolsun.

- Safâ geldiniz.

- Keder gelmez me'mûl iken safâ geldinize taaccüb olunur.

- Keyfiniz iyi mi?

- Daha hâlâ.

- Ne yapıyorsunuz?

- Yine eski fenâ âdetleriniz mevcûd mu?

- Çoluk çocuk ne âlemde?

- Evvelki gibi elinden yanıp yakıla yürürler mi?

- Cânım göreceğimiz geldi.

- Ahbâbı arayıb sormaz hamiyyetsiz bir adam mısın?

- Ba^{c}zı uğrayıvermeli.

- Sakın her vakit gelme.

- Sizi pek severim.

- Fenâlığın dokunacaksa sevdiğim için bağışla.

- Afvınızı ricâ ederim.

- Çünkü sen pek merhametsizsin deme bir hâl ile afv etmezsin.

- Afvınıza mağrûren.

- Ne bileyim senin bu kadar gazab sıfatlı olduğunu.

- Kusûrum çoktur.

- Sen de merhametsizin birisisin.

- Hâk-pâya yüz süremedim.

- Çünkü bu derece kendine riâyet ettirmek isteyeceğini bilmezdim.

- Pek uzattınız.

- Yoksa kedi gibi çekilip çekilip de birdenbire mi atılacaksınız?

- Azv-i şerefle gidin.

- Gittikten sonra nasıl olursan ol.

- Uğurlar olsun.

- Öyle bir uğurlar olsun ki hiç olamaz.

- Âferîn.

- Âferîn be.

- Pek memnûn oldum.

- Çünkü senden iyilik me'mûl etmezdim.

- Şükür görüştüğümüze.

- Senin gibi bî-vefâdan umulmazken.

- Gerçek hakikatli imişsiniz.

- Ben seni pek hakikatsiz ve münâfık bilirdim.

- Bu sözde ben de sizi tasdîk ederim.

- Başka hiç bir lâkırdına iᶜtimâd etmem.

- Doğru buyurdunuz.

- Her vakit yalancılık ederken.

- Sizi kardeşim gibi severim.

- Sû-i zannın meşhûrdur şehvetle bakıyor sanma.

Numro

(Esnâf Ağzı'ndan Mâ-baᶜd) 29

Koltukçu

- Dellâl al şunu gezdir.

- Pekî efendim. Buyurun kahvede oturun da son payını gelir haber veririm... A cânım yüz kırk sekiz kalmasın garazlısı veriyorum.

- Şâkir Ağa yüz elli.

- Şâkir Ağa bakayım kimin üzerinde.

- Hûrşid Ağa'nın.

- Öyle ise parmağım içinde.

- Harç harç veriyorum.

- Şakir Ağa kimde?

- Hurşid Ağa'da.

- Parmağım içinde.

- Harç kalmasın garazlısı.

- Kimde ?

- Hûrşîd Ağa'da.

- Parmağım içinde.

- Al efendim beyim öf terledim kahveci bir kahve getir...

- Amân birâder kaça çıktı?

- Uzatma haricden bir müşterî zuhûr etti tozuyla beziyle kendi tamam yüz elli aslanlı işte parasını aldım.

- Amân efendim pek ucuz gitmiş.

- Beyefendi ne söylersin şimdi para kimde var. Bereket versin dışarıdan müşterî çıktı yoksa dükkâncılara kalsa hâl yamândır yine bahtın varmış.

- Ah ne çâre ver parayı.....

- Ağalar geldik bakalım mezâd edelim.

- Bir evlek (Mecidiye çâr-yeki Hacı Hasan Sokağı ağzıdır) iki evlek.

- Yarım evlek daha benden.

- Dellâl dellâllığını aldın mı?

- Âferîn pîr olun be! Beş yüz guruşluk şeyr yüz elli guruşa kapattınız da bir de dellâllık mı alalım ona yüz surât ister.

- Biz kâr uşağıyız. Ağzını açacağına gözünü açsın hele bana iki mecidiye verin ben işin içinden çıkayım..

- Öyle ya hepimizin payına düşen hakkımızı verin de işimize gücümüze bakalım.....

Muhâvere Karaköy-kapısı'nda Filib'in Kahvesi'nde

- İki biraya ne vereceğiz?

- Efendim dört guruş.

- Ay bu ne kadar ucuz şey ne ise al şunun üst tarafını getir.... Ne o verdiğim mecidiye çâr-yeki idi yetmiş para vereceksin?

- Efendim mecidiyeyi usta yirmi iki guruştan ziyâdeye almaz.

- Demek ki ustanın ayrıca sana taᶜrifesi var! Verdiğin birayı her yerde altmış paraya verirler. Mecidiyeyi de yirmi üç guruşa alırlar.

- Efendim bizim usta malını istediği fiyata satmaya ser-besttir.

- Öyle ya ser-besttir. Lâkin biz de akçemizi istediğimiz fiyata vermeye ser-best olmalı değil miyiz? Benim mecidiyem yirmi altı guruşadır.

- Biz almayız.

- Öyle ise ben de biranızı almam.

- Efendim içtiniz.....

Takvîm

1870 senesi temmuz birinden yedisine kadar

Temmuz 1 Cumᶜa --- La Turquie Gazetesi Napoleon Hükûmeti aleyhinde bulunmak kendisince emr-i muhâl olduğunu ve Fransa müşarün-ileyhin hüsn-i idâresi sayesinde politika teᶜsirince fevk-al-âde ilerlemiş bulunduğunu beyân eylemesi (Diyojen zımmetmeyi sever diyenler La Turquie'nin 1871 senesi o günkü nüshasını okusun da Allah için söylesin) --- Şirket-i Hayriye ve Fevâid-i Osmâniyye vapurları kahvecilerinin sattıkları me'kûlât ve meşrûbâtın taᶜrifesine riâyet etmediklerini hâvî ahâlî tarafından şikâyetler.

2 Cumᶜa-ertesi - Bâb-ı Âlî de ders başlanması --- La Turquie Boğaz-içi'nin iki tarafını orman yapmak tavsiyesine dâir birbirini müteâkib neşrettiği uzun uzadı bendlerinin bugünden başlanılması.

3. Pazar - Bidâyet-i cidâl ve her yerde General Prim'in İspanya tahtını Leopold Hohenzollern'e takdîm ettiğine dâir güft ü gû --- Roma'da Papa'nın lâ-yuhtîliği iᶜlân olunmasına karâr verilmesi.

4 Pazar-ertesi - Hıdiv'in İstanbul'a gelmek üzere İskenderiyye'den hareketi --- Fransa gazeteleri eğer Prens Hohenzollern'in İspanya Kralı olursa Fransa'nın tehlikede kalacağına dair umûmen neşr-i efkâr etmeleri --- Efkâr-ı umûmiyye Fransa'nın İspanya umûr-i dâhiliyyesine müdâhelesini acâib görmesi --- Londra'da Dük (Storland) tarafından Mösyö (Lesseps'e) ziyâfet verilmesi.

5 Salı - Beyoğlu'nda bir hâne mahzeninde beş kişinin naᶜşı daha bulunması --- Galata tîmûr köprüsü dubalarının İstanbul'a ibtidâ gelişi ---Konsolit elli altı buçuk --- Prusya elçisi kralıyla mülâkât etmek üzere Paris'ten Ems'e gitmesi --- Vükelâ meclisinde İspanya mâddesine dâir icrâ-yı müzâkerât ile Hohenzollern'nin Madrit'e gidecek olduğu hâlde Fransa politikası tenezzül edeceğinden Prim'in bu niyetine karşı gelinmeye karâr verilmesi --- Prens Leopold'ün İspanya tahtını kabûl ettiği âmmenin maᶜlûmu olması.

6 Çehâr-şenbih - Londra ve Floransa ve Viyana kabinetoları Prens Leopold'ün İspanya'ya kral nasb olunması için Fransa'nın gayretlerine muâvenet va'd eylemeleri --- Paris Kavânin Meclisi'nde Duc de Gramont'un Prens Hohenzollern ispanya Krallığı'nı kabûl eylediğini resmen bildirmesi ve bu mâdde üzerine olunan muhâbere hitâm bulmamış olduğundan buna dâir olacak mübâhesenin te'hîrini meclisten ricâ ile bütün Avrupa'ya yıldırım gibi serîan yayılan kelimât-ı âtiyenin îrâd eylemesi "Hükûmet bî-taraflıkta sebât edecekse de İspanya tahtına Fransa'nın azamet ve nâmûsuna halel îrâs edecek bir ecnebî prensin intihâbını asla kabûl etmeyecektir. Hükûmetin İspanya ve Almanya milletlerine emniyyet-i kâmilesi var ise de eğer bu emniyyetinde aldanmış olur ise asla zaᶜf ve fütûr getirmeyerek muᶜamele-i lâzımeye tebebbüs edecektir" demesi ve etraftan el çırpılarak tahsin olunması --- Hıdiv'in İstanbul'a vürûdu --- Me'mûrînden birisinin zîrdeki mektubu bir gazeteye göndermesi "Dün akşam on dokuz numrolu şirket vapuru sâat on bire çâr-yek kala köprü'den hareket edeceği yerde şirket müdîrini beklediği için yedi dakika sonra hareket etti. İşte imtiyâzdan hâsıl olan semere budur" --- Konsolit fiyatlarında ziyâdece ve bir düziye inip çıkmak.

(Teodor Kasab)

Numro 31 Salı 9 Haziran 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defʿa tabʿ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiʿ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği nısf-ı Osmânlı lirasına ve altı aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İʿlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Ondokuzuncu Asırda Avrupa Medeniyyeti

Tantana-i temeddünü âlemi tutan Avrupa'yı bir kere hâdde-i nazar-ı tedkîkten geçirelim. Bakalım medeniyyet kangı cihetindedir? Ve Diyojen'in ahvâl-i âleme gülmek için tamam vaktinde geldim demeye hakkı yok mudur?

Tahsîl-i ser-bestiyyet ü hürriyyet ve teşkîl-i idâre-i cumhûriyet uğrunda eski dünya kıtʿalarını kanlarıyla boyayan milletler elli sene sonra yeni dünyanın bir kıtʿasından cumhûriyeti izâle ve krallıkla idâre ârzûsuyla nice canlar telef ve nice kanlar sarf ederler. Hükûmet-i kraliyyeyi muzırr bilerek redd ve hevâ-yi cumhûriyetle krâl metbûʿlarını halʿ ve tard eden millet ol ânda taharrî-i krâla şitâban ve senelerce memleket-be-memleket krâl arayıb nihâyet ve hükümdâr bulduk zannıyla âsâyiş-i âlemi perişân eder ve en sonra muvaffak oldukları krala tebaiyyette dahi müttehid-ül-cenân olamayarak erbâb-ı basîreti taʿyin müddet-i hükûmetinde kayd-ı eşkâle dûçâr eder. Bu milletin cânib-i şimâlîsine doğru bulunan iki büyük cezîre ahâlîsinin bir cüz'-i asgarı Karûn gibi mâl-dâr ve hesabı bulunmaz derecede sâhib-i yesâr iken cüz'-i aʿzamı geceyi gündüze katarak çalıştığı hâlde açlıktan ölme derecesinde kayd-ı zarûrete dûçâr ve tahsîl-i kuvvet-i yevmiyede bî-medâr olur. Ânın cihet-i şarkîsinde olan bir millet ahz-i hem-civârın göreceği mazarrat havfı bahânesiyle câr-ı diğeriyle güşâd-ı bâb-ı kattâl. Ve vatan ve ebnâ-yi vatanlarını düşmenlerinin atları ayağında pây-mâl ettikten sonra yine fârig-ül-bâl bir köşede karâr ile açtığı yaranın onulmasına intizâr etmeyerek tarîkinde ısrâr eder. Arkalarındaki dîbâ-yi medeniyyet iftihârıyla reftâr eden yakın komşuları bu yolda müdhiş muhârebe ve bu gûne-i müşevveş musâlahayı uzaktan seyir ile her yerde düstûr-ül-amel tutulmakta olan (El-hakku limen galebün) mazmûnuna tatbik-i hareketle feth-i dehâna bile himmet etmezler.

Cihanın diğer bir cihetinde hayât ü memât ve kâffe-i harekâtta herkes igibi insanın biri eski Roma İmparatorları gibi sıfat-ı uluhiyyetin kendisinde vücûdunu iʿlân etmek ister. Ve nice milyon Avrupalı dîn-i sahîh kıyâsıyla bunu tasdîk eder. Avrupa'yı

zîr-i satvet ve kuvvetine almış olanlar tarafından bunun sürᶜat-i menᶜine teşebbüs iktizâ ederken işin kendi menâfiᶜlerine dokunur cihetini müşâhede etmedikçe müdâhaleye ibtidâr olunmaz.

Usûl-i bî-tarafının mûcid ve münteşiri olduklarını iddiâ eden milletler neşrettikleri kaidenin hilâfına hareketle muâmelât-ı ecnebiyyeye müdâhaleden bir an geri durmazlar.

Esâs-ı dînleri meveddet üzerine binâ kılınmış ve kitâb-i mukaddeslerinin bidâyet ve vasat ve nihâyetinde adâvet câiz olmadığı şedîden tenbîh ve te'kîd edilmiş olan Hıristiyânlar bu kitâbı altın gümüşlerle tezhîb ve teclîd eder. Ve ellerine alıp ânınla yekdiğerinin başlarını yararlar.

Küre-i arzın kâffe-i medâininde tedâvül eden kavânîn insanlar beyninde müsâvât olduğunu tensîs ve tasrîh eder. Muâmelât-ı câriyyede prens ve sâhib-i servet ve erbâb-ı kuvvetler bu kanûnun hilâfına mümtâz tutulurlar.

İstihsâl-i ser-bestiyyet uğrunda nice başlar fedâ ve nice tenler cândan cüdâ olur tamam maksûd-ı mutasavvur mir'ât-ı emelde cilve-ger olur olmaz fazl-ı izâle edileceği bilinmez derece tedârik-i imhâsına teşebbüs olunur. Kulûbe cebr ve tazyîki tecvîz etmeyen dînin sahibleri tarafından yine kendi dîninde bulunup teferrüâtında mütefâvit olan milletleri veya milel-i sâireyi cebren kaidelerine ittibâᶜ ve kendi tarîklerine iknâᶜ ettirmek için bilâd-ı baîdeye misyonerler irsâl olunur.

Enfiye düşmeni ihtiyârlar veya sigara hâini gençler vücûb-i ulûhiyyeti isbât ve inkâr zımnında yekdiğere nefr ü lâᶜn ederek nâşir-i hakikat ve mübeyyin-i sıhhat nâmını ihrâz ârzûsunda bulunur.

İnsanların isâet-i seyyieleri mukabilinde kıbel-i ilâhîden inzâl olunan beliyyâtın refᶜi ümîdiyle aralarında en zaîf bulunanın günâhı iᶜzâm ve rızâ-yi bârî için denilerek o zaîf kurban edilir.

Aktâr-i cihânda siyâh elbise iktisâ edenler bin dokuz yüz senelik bir dînin keyfiyyetini taᶜyîn ile bütün dünyanın memleketlerini laᶜnet-i umûmiyye içinde bırakmak ister.

İddiâ-yi medeniyyet ve hakkaniyet eden milletler gûya musâlahaya takviyet vermek için cân u dilden muhârebe ârzûsunda bulunur. Ve vakt-i sulhu ihzâr-ı mühimmât-ı harbiyye için sever. Ve sebeb-i ceng ü cidâl olacak bir ser-rişte tutamadığı sûrette bî-huzûr ve cevâb-ı rahattân dûr olur.

Aksâ-yı memâlik-i rû-yi zemîn olan Çin'in sekinesi ferâğ-ı bâlla âsûde-nişîn iken bunları barbarve gaddarlıktan hâlâs ve neşr-i medeniyyet ve hakkaniyyet edeceğiz diyerek düveller yekdiğeriyle bil-ittifâk oralara sevk-i cüyûş ve esvâk ü bâzârında bir takım evbaş mahalle gibi camlarını ve pencerelerini kırıp yıkarak cûş ü hurûş ederler. Hakikat hâlde ise neşr edecekleri medeniyyet dört bin sene mukaddem ki milletlerden tevârüs eden sû-i ahlâktan ibârettir.

Bu hâlât-ı mesrûdeye nazaran insan ile hayvânın sâire miyânesinde kalan medâr-ı fark ve temyîz-i hükûmet veya fenn-i kimyadan keşfolunan bir iki mesâil-i nâçîz demek oluyor. Mösyö Châssion'un düşmen-cân olan ihtirâᶜı sâyesinde nâil olduğu milyonlarca servet ve sâman en merhametli ve en büyük feylosofları ağızları suyu akarcasına gıbta-künân ediyor. Avrupa meydânlarının kâffesinde altın temeller üzerine resm-i mücessem sanâyiᶜ-i teressüm ile bütün milletler âna serfürû eyliyor. Avrupa hükûmetleri fevâhiş üzerine vergi taᶜyîn eder.

Vezüv likânı ise 1900 seneden beri gûyâ vukuât-ı meşhûda ehemmiyyet verilir bir şey olmadığından uzaktan çubuğunu yakmış seyreder gibi etrafa neşr-i duhân eder. Veyâhûd Pompei şehri gibi bütün Avrupa'yı harâb ve bî-tâb edip etmemeyi tefekkürle vakit geçirir.

Şeytân ise hâlât-ı mezkûreye hande-i istihzâ ile nigerân ve artık kendi vücûduna hâcet-i mes etmeyeceğini beyân etmektedir. Bir taraftan da Panosyan bu hâli medh ile imlâ-yi sahâif eder.

Eşkâl Taᶜrifesi

Diyojen mütâlaa edenleri hoşnûd edecek bir hizmet olması efkârıyla insanların hâl ve hareketlerinden serâir-i kalbiyyelerine vusûle dâir taᶜrîfât-ı âtiyeyi ihtâr eder.

Bunlardan ebnâ-yi asırda mazarrat isâbeti ihtimâli var ise evlâd ve ahfâdımızın istifâdesince menâfiᶜi der-kârdır.

Mütâlaât-ı âtiye iki bin seneden beri mihekk-i tecrübe ve pota-i imtihânda hall ve akd edilerek sıhhatine iᶜtimâd olunmuş esâslı mübâhis olmağla yalnız okuyup geçiverilmeyerek dikkat ve iᶜtinâ edilmesini dahi ârzû eder.

Sokakta

Başını yukarı kaldırıp havaya bakarak gidenler; müstakbeldeki muâmelesini tedbîr eder.

Bil^{c}akis taraf-ı zemîne eğerek meşy ü hareket edenler; hâl-i mâzîsini tezkîr eder.

Bir tarafa meylettirmeyerek doğru tutanlar; umûr-i hâliyesini mütefekkirdir.

Etrafı seyr ü temâşâ ve öteye beriye bî-muhâbâ meyledenler; bir gûne efkâr ve hiç bir kârı olmayanlardır.

Dönüp dönüp arkasına nigerân ve hareketinde şitâbân olanlar dâyinlerinden havf edenlerdir.

Gayet ağır yürüyenler; ya hesâb veya bir ince şey fikr ü mütâlaasıyla meşgûldür.

Sür^{c}at-i seyr ile gidenler; çehresinde hiddet müşâhede olunmazsa memnûn olacağı bir işin tesviyesine gider.

Koşarak gidenler; ya müjdeye veya itfâ-yi harîke gider.

Reftârı ne pek tîz ve ne pek ağır ve tavr u hareketi ne mütekebbir ve ne farfara olanlar; eshâb-ı akl u vakâr ve erbâb-ı re'y-i üstüvâr merd-i hoş-yârlardır.

Yürürken adımını gayet kısa atıp gözlerini nîm açarak muttasıl omuzlarını hareket ettiren. Fener Mahallesi sâkinlerinden olmadığı hâlde be-heme-hâl muacciz ve gevezedir.

Her vakitte vehhâm ve her husûsda velhân olanlar. Ya nâkıs-ül-akl veya gazetecidir.

Selâm ve âşinâlıkta vakur ve ubûs-ül-vech ve çîn-i cebînle giderek esnâ-yi selâmda aslâ tebessüm etmeyenler; me'mûrînden olduğu hâlde kibr ü gurûrundan olmayıb rütbe-i hâliyesinin i^{c}tibârını bir derece ziyâde bildiğindendir ve eğer gazetecilerden ise Neologos muharriridir.

Râst geldiğine kâh başı ve kâh gözü kaşı ile selâm verenler; hem terbiyece dûn ve hem gurûr-i nâ-sezâsı hadden bîrûndur.

Mâ-fevkinde bulunanlara esnâ-yi temennâda gösterdiği inhinâ mâ-dûnunda bulunanlara da isti^{c}mâl edenler; ya müstehzî veya şâyân-ı istihzâdır.

Sû-i ahlâk eshâbından bulunan sigar ü kibâr; tesâdüfleri hâlde birbirini görmemekten gelirler.

Bir sâat zarfında ne kadar çok tesâdüf ederse o kadar çok selâm veren ve o kadar âşinâlığa kıyâm edenler; merd-i bî-idrâk ve zevzektir.

Pek cesâretli selâm verenler; dâyindir.

Korkarak selâm verenler; medyundur.

Yekdiğerinden müteneffir olanlar; birbirinin şerrinden havf ettikleri sûrette selâmda taᶜzîmi derece-i ifrâta çıkarır.

Hiç bir korkusu olmadığı hâlde. Ne selâm ve ne kelâm eder.

Ahbâblık el ile verilen. Ve aşk ü meveddet göz ve renk ile verilen selâmdır.

Eğlence mahallinde dost olanlar; ne kadar kederli mahallde tesâdüf etse gülerek âşinâlık eder.

Bilᶜakis kasâvetli yerde ahbâb olanlar. Ne kadar mevkiᶜ-i şâdîde görüşseler kederli selâm verirler.

Feste

Ermenilerin îrâd ve akar sahibleri ve eski sarraflarla dülger kalfaları ve kilise kabz-i mâlları açık mâî püsküllü başından büyük fes giyerler.

Konsolitçilerle sonradan görme ağniyâ ve pazar gününe mahsûs elbise-i cedîde giyen esnâf çırakları kısa ve siyâh püsküllü giydikleri fesi önüne doğru eğer ve saçlarını dahi gayet kısa keser.

Bu yolda olan fes arkaya meyl ettirilmiş ise lâbis olan zât şüphesiz yeni (şıklarından) lâkin bu sûrette arkasında alaturka setre bulunmak şarttır. Bunları daha açık taᶜrîf isterseniz Fransızca türkü söylemeyi ve dans etmeyi de bilirler.

Türkleri medeniyyete alıştırmak için gelip burada bir me'mûriyyet kapmak ârzûsundan gezen Frenkler kalıpsız ve ütüsüz fes giyerler. Bunların fes giymesi pek tuhaftır tıpkı geçen günkü lakırdısı geçen tatlısu Frenklerinin şapka giymesine benzer.

Koyu renk fes giyenler esmer-ül-levn olup başı sık sık terleyenler ve idâreye riâyet edenlerdir. Bu renkte fes maᶜhûd şık beylerin başında görülürse buraları aslâ hesâba alınmayarak yalnız yüzlerinin beyâzlıklarını izhâr içindir.

Fesi düşecek râddede arkasına yatıran. bî-kâr-ı nâ-bekârın biridir. Mâî ipekten kalın bükülmüş püsküllü tepesi kalıpsız ve müdevver fes iksâ edenler Mısırlı veya Tunuslu yâhûd kendini Mısır'a gitmiş bildirmek isteyen İngiliz veya ânın Yunanlı tercemânıdır.

Püsküllü ve fesin asabesi uzun olup arka tarafı nîm kıvrık giyenler Kalpakçılarbaşı'nda tuhafçıdır.

Yaz günleri yolda giderken fesin kenarını kıvıran idâresini bilenlerdir.

Kenarı siyâh şerit çekilmiş gibi iki parmak yağlı fes giyenler Arnavudların en kibârıdır.

Dünyayı hiçe saymış ve kendisi bahr-i hayrete dalmış olanlar rengi solmuş ve kaytanları çekilmiş fes giyerler.

Şapkada

Şapka giyenlerin akl u tavrı sûret-i telebbüsünden istidlâl olunur.

Şapkayı yan tarafa mâil olarak giyenler kendisi korkak olduğu hâlde şecâatli görünmek ve cesâretiyle iftihâr etmek isteyenlerdir. Arkaya doğru eğenler ya Sakızlı veya Ulahlıdır. Ve bunlardan olmadığı sûrette ahvâl-i zamâneden câhil ve gafildir yâhûd eski hocadır.

Önüne meylettirenler müstehzî ve mütelevvindir.

Ön taraftan burnuna ve arka taraftan boynuna kadar indirip başını bütün bütün şapkada gizleyen titiz ve tiryâkî ve şikâyet etmeye sebeb arayanlardır.

Şapkasını elinde tutup gidenler berber dükkânından yeni çıkmış ve bir büyük zât ile mülâkata niyet etmiş olanlardır.

Ucu sivri ve kenarı enli şapka telebbüs edenler sözden sazdan anlamaz da'vâlı adamlardır.

Memleketinden yeni gelmiş olanlar mutlaka kısa şapka giyer ve bir kaç gün boynunda asılı çanta gezdirir.

Pazar münâsebetiyle giyinip kuşanmış ve seyr ü temâşâ için Beyoğlu câddeleriyle sâir seyir mahallerine boşanmış olan kasap ve kunduracı ve Bon Marşe çırak ve uşakları biraz arkaya mâil uzun ve ipek şapka giyer.

Yed-i tîmârlarında bulunan bîmârlardan ümîd riâyet eden etibbâ enli kenarlı ve kısa şapka iksâ eder.

(Maᶜlûm ola ki tatlısu Frenklerinin şapkaları taᶜrîfât-ı mezkûrenin hâricindedir.)

Es'ele

Mahalle köpeklerinin geceleri fenerlilere ilişmeyip fenersizleri havladıkları için bu bîçârelere lâzım gelen teşekkür yerine hâlâ ötekinin berikinin ahşâm üstü hânelerine getirdikleri simit ve balıklarını mahatâradan kurtarmaya niçin saᶜy olunur?

Şirket-i Hayriye vapurlarından on birde Köprü'den hareketle Rumeli cihetine giden yirmi üç numrolu vapur vakt-i muayyenesini beş dakîka geçirdiği hâlde idârehâne büyük me'mûrlarından birinin gelip gelmeyeceğini köprü me'mûrlarından birisi haber vermeyince hareket etmemesinin sebebi nedir?

Mahalle bekçilerinin geceleri dolaşır iken düdük çalmaları hırsızlara bekçi geliyor gizlenin demek değil de nedir?

Gece kayıkla gezen dondurmacılara halkı sancıya uğratmak için mahalle eczâcıları ve hekîmleri tarafından me'mûr bir vâsıta olmaktan başka ne maᶜnâ verilir?

Vapur vaktini iyiden bilmek için bir adam sâatini düzeltmeye Yeni Câmiᶜ Muvakkathânesi sâatlerinin kangısına iᶜtibâr eylemek lazımdır?

Gece çiğ yağar da gündüz güneş olduğu hâlde niçin pişmiş yağmaz?

(Zîrdeki sualler bir zât tarafından vürûd etmiş olmağla

tarafımızdan verilen cevâb)

Kadınlar niçin yaşmak tutunurlar?

Erkeklerin yüzünde perdesi olmadığı yaᶜnî yaşmak tutunmadığı için.

Gelinlere duvak niçin korlar?

Kadın kısmı dâimâ balığı denizde pazar etmeği sevdiği için.

Misâfirin kunduralarını niçin çevirirler?

Görüp gitsin de yüz çevirmeye hâcet kalmasın diye.

Mevsim-i şitâda odaya niçin soba korlar?

Beyhûde (Mankal karışdırılmamak) için.

Hoşab için niçin büyük kaşık korlar?

Arkadaşlarının hırsından bir kaşık alabilen misâfirin yanında küçük düşülmemek için.

Kadınlar evleri niçin sık sık yıkarlar?

Çünkü çabuk yıkarlar.

Mahalle mekteblerinde hâceler niçin çocukları döğerler?

Çünkü dayak isterler.

(Teodor Kasab)

Numro 32 Cumᶜa-ertesi 3 Temmuz 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İhtâr

Diyojen haftada iki defᶜa neşrolunduğu cihetle otuz numaradan sonra müşterî olanlara bir seneliği yaᶜnî yüz dört nüshası dört mecidiye ve altı aylığı yaᶜnî elli iki nüshası yarım lira ve üç aylığı yaᶜnî yirmi altı nüshası bir buçuk mecidiyeye takdîm edileceği iᶜlân olunur.

Havâdis-i Mütenevvia

Bereket versin ki Kont Bismarck daᶜvâlı adam değildir de öc almaya kalkışmaz. Yoksa Fransa'dan râzı olduğu beş milyar frank tazmînâttan pek çok aldandığını elbet anlamıştır. Lâkin Fransızların şarlatanlıklarına ne buyurursunuz? Bir taraftan Jules Favre veremeyiz efendim o kadar paramız yoktur diye yaygarayı basar bir taraftan Mösyö Thiers ter ter tepinir. Ve millet meclisi birbirine girer Paris ayağa kalkar Thiers'in donlarını yıkarlar. Napolyon'un eskilerini satıp verecek olurlar idâre etmez. Herkes de bu gürültüleri gerçek sanıp hallerine merhamet eder. Bir de iş parayı vermek bâbına geldi mi açtıkları dâhili istikrazdan dört sâatin içinde tamam dört milyar para toplarlar. Eğer Fransızların meşhûr olan cân tezlikleri olmasa da bir sâat daha sabretmiş olsaydılar beş milyar tamam olup gidecekti. Ey şimdi bu beş sâatlik iş için bu kadar gürültü tezvîrât değil mi?

Bismarck böyle kolayca yakaları kurtarılacak bedele râzı olduğu için aldanmış olmaz mı?

Al sana coğrafiyaca bir tebdîlât daha. Artık bu fenden te'lifât yapanlar bir düziye zeyle muhtâc oldukları için İtalya Devleti'nden daᶜvâ etseler hakk kazanırlar. İnanmazsanız Papa'ya danışın. Allah bir adama yürü kulum deyince yürür ama artık böyle tahtını alıp da mı yürür?

Bir vakit Lorraine bir vakit Floransa oldu. Şimdi de Roma pây-i taht oluyor. Demek ki İtalya pây-i tahtı sâbık pây-i tahtı esbak pây-i tahtı tekmîl oldu başka ta^{c}bir kalmadı artık burada bârî karâr etsin.

Papa'yı Korsika'ya da^{c}vet ediyorlarmış. Fenâ değil. Çünkü orası zâten Fransa'dan ayrılacak deniyor idi. Rochefort kavlince Korsika'da biten otlar Fransızların mi^{c}desini bozarmış. Acaba Korsikalıların bu da^{c}veti o efkâr üzerine midir. Eğer böyle ise iyi ya hâzır Mösyö Thiers de bu vesîle ile halkın dilinden kurtulmuş olur. Lâkin Papa kendisi bilir ama gitse fenâ olmaz. Çünkü tekevvün eden mes'elelerin bir haylisi tesviye olunur. Meselâ Katolikler gidip Roma'da Victor Emmanuel'in tâcını başına geçirmezler. Papa'nın yeni ülkesine ta^{c}yîn-i hudûd sıkıntısı olmaz. Fransa'nın istemediği otlar mecbûren kendi tarlasında bitmiş olmaz. Ve bizce de Mösyö Gianpietrie'nin lâ-yuhtî bir reîs-i tebaası olacağından sözlerine emniyyet fâidesi hâsıl olur ve Courrier d'Orient'da ıslâh edilmiş olur.

İllet-i Frengî

Fenn-i tıbbın menâfi^{c}i hiç bir vakitte inkâr olunamazsa da bu fâideye hakîmlerimiz vâsıtasıyla muvaffak olamıyoruz. Erbâb-ı ulûmdan kavli fi^{c}line ve bir sözü bir sözüne uymayan bu fırkadan başka yoktur. Baş ağrısı. Mâlîhulyâ. Nikrîs-i medeniyyet. Ayak nasırı ve buna müşâbih bir çok emrâz-ı rû-zümreden hıfz-ı sıhhati bırakırlar da tutarlar hummâ-yi mahreke. Zât-ül-cenb. Sekte-i sâika. Verem. Südde gibi Lokmân gelse çâresini bulamayacağı hastalıklarla uğraşırlar. Hâlbuki bu misillü emrâz da olmasa bir takım ashâb-ı servet ü sâmânın taze taze vârisleri neye ümîd-vâr ve ne ile mâlik-i dînâr olacaklarını hayâl ü hâtırlarına bile getirmezler.

Sarban-ı medeniyyetin önüne katıp sürüye sürüye getirdiği ilel ü emrâzın en mahûfu illet-i sâriye-i Frengîdir. Bu illet sûret-i zâhirde mühlik olmadığı der-kâr ise de hakikat hâlde tagayyür-i tabîat ve ahlâk-ı haseneyi kötü hûylara tebdîlde te'sîr-i serî^{c}-i âşikârdır.

İllet-i mahûfe-i mezkûre olan İstanbul'a sirâyet ve yalnız burada hükmünü icrâ etmekte iken bil'âhire Memâlik-i Mahrûsa'nın her yerinde baş gösteriyor.

Düşmen-i insaniyyet olan mezkûr illet şedâid-i gurbetle bî-mâr ve muhabbet-i vataniyye ile bî-karâr olanların uğradıkları renc ü mehenk tamamen zıddıdır. Alâmet-i maraz-i gurbet günden güne za^{c}f ve bî-mecâllık ve helâk etmesi muhtemel olan bir nev^{c}i gizli sıtma îrâs eder. İllet-i Frengî ise nabız ve karûre ile teşhîs olunmaz. Vücûdca

alâmet-i maraz müşâhede edilmez. Ve esâs illet ta insanın beyninde zuhûr-ı maraz-i mezkûr tabᶜan teşhîsi kabil-i imkân olmadığı gibi ukalâ pek kolay teşhîs edilebilir.

Bu illete dûçâr olanlarda emtia-ı vatanından maktûᶜ-ül-iştihâ olmak ve bunları gördükçe istikrâh etmek alâmeti müşâhede edilir. terzisi berberi aşçısı işçisi kayıkçısı arabacısı hakîmi ecnebî olmak dahi muktezâ-yi illettir.

Hastanın efkârı ise vatandaşı olan hakîm tîmârıyla iyi olmaktan ecnebî hekîm elinde ölmek daha evlâdır yolunda devrân eder. Bu derdin nişânesinin biri de nisvân-ı vatanı ne kadar hüsn-i dâr olsa ecnebînin iri yarı kara kuru kadınlarına benzetememektir.

Muktezâ-yi maᶜlûliyyet zevceleri ecnebî olsaydı zevceleri hadden ziyâde muhabbet ederlerdi. Zâhir hıfz-ı sıhhate dikkat olunmadığından ve te'sîr-i maraz nefs ü hevâyı ifsâd eylediğinden marîzalarında kocalarına azvettikleri kabâhat ecnebîye benzememesinden ibârettir.

Bu hastalığa tutulanların kundurasına varınca ecnebî yapmazsa giymez. Ebesi ve evlâdlarının ebesi ve süt ninesi hâlet-i nez'de başı ucunda mukîm olan ve baᶜd-i vefâtta mezârına defn edene varıncaya kadar ecnebîdir. Reviş hareketlerine bakılırsa bî-çâreler şiddet-i marazdan rûz-ı mahşerde de bir ecnebî avukat bulmak efkâr-ı ebleh-ânesiyle hastalık delisi olmuşlar gibi anlaşılır. Bu illet bir derece daha kesb-i şiddet ve sû-i mizâc bir hayli vakit tedbîr ve ilâc olunmayıb ırk ve aᶜsâba sirâyet ederse maᶜlûller vârislerin teksîri dikkatinde ecânibe havâleye kalkışmalarından korkulur. Benim endâmım yakışığını ecnebî terziler bozdu. Senin ayağının nasırlarını ecnebî kunduracılar îcâd etti. Okumuşum Yaver Ağa ecnebî hocalar elinde câhil kaldı. Bizim birbirimizle daᶜvâyı ecnebî avukatlar zuhûra getirdi. Sizin gözünüzü âlemi görmekten ecnebî gözlükleri mahrûm etti. Frengî illetine uğrayanlara bu illet ecnebî hekimlerden sirâyet etti.

Ecnebî Avrupalı adı anıldımı ondan büyük ondan güzel ondan asil-zâde ondan nâzik ondan zengîn kimse olamaz. Hele bu Avrupalıların insanların mâ-fevkinde bir şey olduğunu bilirim lâkin ne olduğunu bilemiyorum.

Şimdi şurasını bir tefekkür edelim. Avrupalılar kendi memleketlerinde gayet alçak gönüllü ağır başlı adamlardır da niçin buraya geldikleri gibi yaramaz çocuklar gibi birdenbire şımarıyorlar? Ne kanûn ne âdet-i belde ne ahlâk tanıyorlar. Hiç bir şeye riâyet etmeyip sâde dillerine doladıkları (Bizim Fransızlar!!!) (Biz Fransa'da!!!) lâkırdılarını tekrâr edip ve bize hakaret nazarıyla bakıyorlar acaba kabâhat kimdedir. Onların kabâhati olsa olsa gördüğü riâyet ve bulduğu yüzden şımarmaktır. Sözün doğrusu aranırsa kabâhatin asıl büyüğü bunlara bu kadar yüz verdiğimiz için bizdeki

illet-i Frengî'dedir. Her ne kadar taᶜbîrât-ı sâde ile ifâde olunuyorsa da hakikat mâdde bu merkezdedir. Ve hükemâ bu derdin devâsı ve bu devânın şifâsı çâresini bulmalıdır. Eyyâm-ı hayâtımızı tûl ve dırâz edeceğimize ahlak-ı milliyyelerimiz ne yolda tagayyür edeceğimizi bilmiyoruz.

Bârî taklîdi ârzûsunda bulunduğumuz şâyeste-i heves ve herkesce mültemes bir şey olsa. Avrupa'da en ziyâde menfûr ve şâyân-ı istihzâne varsa onların taklîdi.

Vâkıâ bir kaç seneler bizim hâb-girân-ı gafletle bî-hûş olduğumuz vakitlerde Avrupalıların ulûm ve fünûndan keşf ü ihtirâᶜ ettikleri şeylere taklidimizin sebebini anlıyorum. Lâkin Avrupalılardan baᶜzıları birer kulaklarını kesiyorlar diye bizim iki kulağımızı kesmeye kalkışmamızın sebebini bir türlü anlayamıyorum.

Takvîm

1871 senesi temmuzunun yedisinden öndördüne kadar

7 Pencşenbih - Paris Kavânîn Meclisi'nde Mösyö Olivier hükûmet-i musâlahayı ister lâkin vikaye-i nâmûsuyla berâber ve eğer muhârebe lâzım olur ise meclisin haberi olmaksızın iᶜlân-ı harb olunmayacaktır demesi --- Paris ve Berlin ve Madrid beynindeki telgraf her dakikada teller kırılacak derecede hareket etmesi --- Berlin'de Fransa elçisi Mösyö Benedetti hâb ve râhaı terk etmesi kralı arar bulamaz Mösyö Bismarck'ı arar Mösyö Bismarck Mareşal Prim'i takbîh eyelemeleri --- Leopold'un İspanya Kraliyeti'ne intihâbından dolayı Paris'de zuhûra gelen te'sîrden Berlin'de hâdise vukuᶜu ---Sekiz günden beri ortada dönen muhârebe güft ü gûsu hakkında İstanbul gazetelerinin hiç biri kendi efkârlarından bir şey neşretmemesi ve bilᶜakis La Turquie Gazetesi aldananlar ve aldatanlar ünvânlı yazdığı bendde konsolitin çabuk çabuk tebdîl-i fiyat etmesi konsolitçilerin adem-i dirâyetinden neş'et edip esâsen hiç bir ehemmiyeti olmayan mâddeye vücûd verdiklerinden olduğunu beyân eylemesi. Acaba bugün konsolitin altmış para birden fırlaması bu bendin te'sîrinden midir? Yohsa tencere yuvarlandı kapağını buldu mu diyelim?

8 Cumᶜa - Paris gazetelerinin kâffesi harb ârzûsunda idâre-i lisân etmeleri. Senatoda Baron Brunier Fransa bandırası şereflendiğine dâir hükûmete tebrîk etmesi. Kavânîn Meclisi'nde Mösyö Olivier hükûmetin akdem-i imâli âsâyiş-i umûmiyye ile berâber Fransa nâmûsunu vikaye etmek olduğunu beyân eylemesi. İngiltere ve İtalya ve Avusturya tarafından Prim ve Bismarck'a olunacak teblîgatta Fransa'ya muâvenet edileceğine vaᶜd edilmesi --- Rusçuk'da harîk zuhûruyla on sekiz sâat imtidâd etmesi.

9 Cumᶜa-ertesi - Bugünkü La Turquie Gazetesi Napolyon'un ser-bestiyyet politikasında bulunduğu için be-hakk şereflenmiş olduğunu beyân eylemesi --- Mösyö Benedetti'nin Prusya Kralı ile mülâkât ederek kral tarafından Hohenzollern'in İspanya tahtını kabûl etmesine kendisi ruhsat vermiş ise de terk ettireceğine vaᶜd eylemesi --- Hıdîv-i Mısır'ın zât-ı şâhâne ile mülâkâtı.

10 Pazar - Galata-sarayı Mektebi'nde imtihân mükâfâtı tevzîᶜ edilmesi --- Taraf-ı sadâret-penâhîden Hıdîv-i Mısır'a ziyâfet keşîde edilmesi. Almanya gazeteleri Prusya'nın Leopold'ün İspanya'ya kral olmasında bir fâidesi olmadığı cihetle harbin vukuᶜuna ihtimâl vermeyip Fransa'ya beyân-ı keyfiyyet olunacağı efkârında bulunmaları --- Edirne-kapısı'nda yangın var telâş etmeyiniz çok bir şey değil iki bin hâne yanıyor.

11 Pazar-ertesi - Belçika Kralı tarafından zât-ı şâhâneye ihdâ olunan nişan Belçika murahhası tarafından takdîm edilmesi --- Prusya Devleti'nin bil-cümle süferâsına İspanya tahtına kral nasbına müdâhalesi olmadığına dâir ihbâr-ı keyfiyyet eylemesi.

12 Salı - Paris'de İspanya elçisi Prens Hohenzollern'in İspanya tahtından ferâgat ettiğine dâir prens müşârün-ileyhin pederînden bir mekûb alması. Yine o anda Prusya Kralı tarafından Fransa Berlin elçisi Mösyö Benedetti'ye bu haber verimiş olduğundan bâ-telgraf Paris'e ihbâr-ı keyfiyyet eylemesi.

13 Çehâr-şenbih - Hıdîv tarafından Bank İmperiale Osmânî'ye Beyoğlu harîk-zede-gânı için Mısır'da toplanmış olan kırk bin lira iᶜtâ edilmesi. Neologos'un neşrolunmaya başlaması --- Dük Gramont Leopold'ün İspanya tahtından ferâgat ettiğini Kavânîn Meclisi'nde beyân ile berâber daha kâffe-i müşkilâtın tesviye olunmadığını dahi ilâve eylemesi --- Mösyö Bismarck'ın Berlin'e avdeti --- Benedetti Ems'de Prusya Kralı'nı taᶜcîz eylemesi.

14 Pencşenbih - Bugünkü La Turquie Gazetesi'nde "Bizce muhârebe bütün bütün muhal olduğu tahakkuk etti. Şimdi işler sırasına girecek ve insanlar emniyyet hâsıl edip umûr-i atîka kemâ-fi-s-sâbık tesviye olunacaktır" taᶜbîri görülmesi (şeytânın işi gücü yok ya tuhafa bak ki La Turquie bu sözleri harb iᶜlân olunduğu sâatte söylüyor). Yine bugünkü La Turquie Gazetesi hükûmete yeniçerilerin kesildiği gibi tulumbacıların da kesilmesi lüzûmunu ihtâr ile böyle edilmediği hâlde hükûmet bunlardan havf ediyor olduğunu anlayacağını beyân eylemesi --- Ems'de Mösyö Benedetti hâlâ Prusya Kralı'nı taᶜcîz etmekte ve Paris'den yeni aldığı emirler üzerine kral her ne kadar Hohenzollern'in kendi maᶜrifetiyle intihâb olunmadığını ve şimdiki hâlde terk ettiğini beyân etmişse de buna râzı olmayıb ileride de kabûl etmeyeceğine dâir te'mînât taleb etmesi ve bu kadar

edebe riâyetsizlikle ısrârından dolayı kral tarafından mûmâ-ileyhin tard edilmesi --- Tuilleries sarayı'nda imparatorun taht-ı riyâsetinde bir Vükelâ Meclisi akdolunduğu ve o esnâda Benedetti tarafından rumûzlu bir telgraf vürûd edip Prusya Kralı kendisinin ettiği ihâfeden aslâ helecân sûreti göstermediği ve kendisinin tard edildiğini ifâde eylemesi ve bunun üzerine der-akab iᶜlân-ı harbe karâr verilerek o ahşâm Paris bulvarlarında Marseillaise türküleriyle galebeliğin kesreti ve yaşasın imparator batsın Prusya yaşasın harb batsın müsâlaha Berlin'e gidelim diye bağırışılması.

Mülâtafa

Panosoğlu işi ilerletti. Herifçioğlu diplomatlığa kadar yolu var. İâde-i vizite için mektebindeki kızları alıp Madam İgnatieff'e geleceğine dâir haber göndermiş. Allah Allah şu iki kulağın karakulak gibi matmazellerin önüne düşüp giderken âlaylarını seyretmeye ve Madam İgnatieff'e gidip (Dikin mink urus neri vurçep gırısnik) dediğini görmeyi ne kadar ârzû ederdim. Yazıklar olsun ki Madam İgnatief hasta olduğunu özür ederek başka vakit gelsinler diye haber göndermiş.

Şu insan kısmı akılsız bir mahlûktur. Şurada bir gazete çıkarır adına Anatoli der. Burada bir gazete çıkarır Manzûme tesmiye eder. Hem pek zevzektir tutar da gazetesinin ismini Byzantis kor. Ağzına yakışmayan sözlere kalkışır. Ekmekçilere taᶜrîz eder. Ya dirheminde eksiklik veya fiyatında ziyâdelik vardır. Ekmekçilere bunlar iyi şey değildir diye nasîhat vereceğim diye şamata eder. Şimdi buna Diyojen sesin batsın dese hakkı yok mu? Geçen sene kendin Napoleon İspanya işlerine karışıyor diye ayıblıyordun da bu sene sen niçin ekmekçilerin umûr-i dâhiliyyesine müdâhale ediyorsun. Onlar gelip senin ilâvelerini kaç paraya satıyorsun diye suâl ediyorlar mı? Nasıl ilâveler senin ise ekmekler de öylece onun mâlıdır. Hükûmet tarafından ilâvelerinin okkasına altmış para narh konulsa satar mısın. Satarsın da bayatlatır öyle satarsın. İşte ekmekçi de ekmeğin okkası doksan paraya karnı aç olan alır yer. İstersen al ye istemezsen yeme yersen dırlanma.

Ve bilmiş ol ki insan yalnız Manzûme gibi akılsız ve Anadolu gibi ahmak değildir. Diyojen gibi de hafîf-ül-meşrebdir. Görmez misin öteye beriye nasîhat veriyorum diye bendler yazar herkesin aklı bir derecede olmadığını düşünmez. Neye lâzım başka delîl göstermeye. İşte geçen günkü tîmûryollar için yazdığı uçtu uçtu oyunu seven iki kadın okur okumaz bunun seyrine gitmeyi kurar (Çelebiden izin al da) parçasını hiç hâtıra bile getirmez. Vagona biner bizim gibi üç adımda Küçük'e gider.

YÖKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Kadın kısmının tabîatı maᶜlûm gezip yürümek oldu mu her bir şeyi unutur. Oraları da eğlenceli yerler bir tarafı gözü aldığı kadar deniz bir tarafı çimenlik. O güzel çiçekleri seyir edelim şurasını gezelim derken vakti geçirirler. Bir de gelir bakarlar ki vapurun yerinde yeller eser kalkıp gitmiş. Başka çâre yok orada ne hâl ise geceyi geçirip ertesi gün evlerine gelirler ise de

Efendileri Agop Efendi'nin tiyatrosundaki Muhsin Ağa gibi başlarını pencereden çıkarıp bakarlar. Ne dediklerini bilmiyorum. Lâkin ümîd ederim ki onun gibi kadınların sözlerine inanıp kapıdan dışarı çıkmamışlardır.

(Teodor Kasab)

Numro 33 Salı 6 Temmuz 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâki' Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Lâtîfe

Taksim'deki Beyoğlu Komisyonu Bahçesi'nin garsonları müşterîleri döğüyorlarmış giderseniz kendinizi gözetin. Elbet sebebsiz bir şey olmaz ya bunun sebebi geçen gün Byzantis Gazetesiyle ekmekçiler beynindeki mücâdelenin sebebine benziyor. Herifin birinin bir mecidiyesi varmış. Deli bu ya. Meğer mecidiyesini yirmi üç guruş i'tibâr edermiş. Geçen gün insan-ı zevzek olduğunu isbât ettimdi ya. Ba'zı adamlar var ki lirayı bile yüz on yedi guruştan sarf etmek istiyorlar. Mecidiyenin asıl fiyatıysa bilirsiniz ki yirmi guruştur. Bahçenin garsonları o kadar akılsız mı? Bunun yirmi guruşa olduğunu bilmezler mi? Pekâlâ bilirler. Ama sen dersen ki bilirler de niçin geçen gün benden yirmi iki guruşa aldılar..... Hâ o yirmi iki guruşa aldıkları... Efendim ma'lum ya.... İşte insanın muannid ve akılsız olduğunu bildikleri için uyup incitmeyelim diye ilişmeyip hüsn-i ahlâklarından alırlar.

İşte bu adam mecidiyeyi yirmi üç guruşa veremeyeceğim diye ayak basmış ne söyledilerse anlatamamışlar. Bî-çâre garsonlar da ne yapsınlar? Terbiye nev'inden olarak bir ufacık ders vermişler ki bir daha bu yolda azgınlıklar edip aklı erer ermez akçesinin fiyatını arttırmasın. Eğer onların yerinde sen olsan belki daha fenâ muamele edersin. Hâlbuki gazeteler tutuyorlar da garsonlara kabâhat buluyorlar. İşte dedim ya insan kısmı zimâm-müfterî-i bed-hûy bir cins olduğundan gider gazeteciye varıncaya kadar ölür. Hâlbuki komisyon bahçenin bir bucağına mecidiyeye yirmi iki guruş narh koyduğunu yazmış imiş.

Şimdi erbâb-ı nâmûstan ve gayret-i vataniyye ashâbından olan seyircilerin bahçeye girdikleri andaki vazîfesi nedir? Elbette gidip akçenin narhı kaça olduğunu öğrenmektetir. Burasını söylemeye bile hâcet yok. Şimdi bu herif her kimse ne hakla nâmûs-dâr ve vatanına muhabbetli olanların vazîfe-i nazîfesini ayak altına alıp pây-mâl ediyor. Hâtır için söyleme böyle bir aksî adam sana tesâdüf edip bu yolda ârsızlansa döğer misin döğmez misin? Ben döğerim. Taksim Bahçesi'nin garsonları da komisyonun emriyle döğüyorlar. Galata'da Karaköy'deki Filib'in Kahvesi hizmetçileri de döğerler.

Hem v'Allahi pek iyi yapıyorlar.... Sanki pek iyi yapıyoruz diyeceğim. Çünkü şu insanı böyle hilâf-i akıl hareketten halâs etmeli. Efendim nedir bu? Eğer derseniz ki Beyoğlu Komisyonu gibi dirâyet-kâr bir idâre İstanbul'un her yerinde kabûl olunan mecidiyenin yirmi üç guruş fiyatını neden kabûl etmiyor. Bu nasıl akıl bunu bütün İstanbul'da böyledir diye kim söylemiş? Karaköy'deki Filib'in Kahvesi kabûl ediyor mu? Öyle bir ufacık kahvenin yapabildiğini koskoca bir komisyon neden yapamasın? Hem şurasını da hesâb etmeli ya. Senin cebinde bir mecidiyen varmış benim de bahçemde serin ve lâtîf hevâ îş ü işret var. Sen mecidiyeni yirmi üç guruşa i'tibâr edermişsin. İyi ya akılsızdan her şey me'mûl olunur. Ben bahçe sâhibi olduğum hâlde yirmi iki guruşa i'tibâr ederim. Efendim işine gelmezse evinde otur. Gelip bahçemde hevâ alıp yiyip içme. Sen Byzantis imişsin ekmeğin okkasını iki guruşa yemek istermişsin. Ben ekmekçiyim yüz paraya satarım. İstemezsen yeme efendim. Sen müşterî imişsin ben de Karaköy kahvecisiyim. Mecidiye çâr-yekini beş guruş ve insâflı olduğum için beş buçuk guruş i'tibâr ederim. Daha ne yapayım. Benim biram var iki guruşadır içer misin? İçmezsen uğurlar olsun efendim. ve-l-hâsıl ya mecidiyeni kabûl ettikleri fiyata vereceksin ve ekmeği narhından yirmi para ziyâdeye yiyeceksin veyâhûd dayağını yiyip bu insan cinsi de ıslâh olacak. Kangısı işine gelir? Benim hesâbca yemînle söylemeyim ama dayağı ekmek kadar sevmem.

Mecidiye Fiyat Cetveli

20	Kesildiği
21	Mâliyyece
22	Komisyon Bahçesi ve Filib'in Kahvesi
24	Yüzde kırk eksiğine mağazalarda
--	Şirketinde yirmi üçten yirmiye tenzîli perkal ile muallak
23	Raici
23	Lira hesâbından

Gördün mü bir kere ortadaki mes'eleler yetişmez gibi bir mes'ele daha baş gösterdi. Bârî Allah vere de gürültüsüzce hallolaydı. Hani geçen Akdeniz'de Onomia nâmında bir Yunan vapurunun ceb-hânesin ateş almış. İçinde bulunan yetmiş kişi birden ber-hevâ olmuş demiyorlar mıydı? Meğer bunların üçü İngilizli değil miymiş? Acaba bu havâdis Londra'da şüyû'bulmadı mı? Çünkü hâlâ kamaraya bunun tahkikine dâir suâl olunmuyor. Yohsa biz mi duymuyoruz? Çünkü âlem bu ya belki Yunanlılar İngilizlere nefsâniyyetlerine ceb-hâneye ateş vermişlerdir. Bunlar yaparlar mı? Yaparlar. Üç İngiliz'in telef olması için altmış yedi Yunanlıyı telef ederler. Hem altmış yedi olduğunu da kendileri söylüyor. Kim bilir belki de o kadar yoktur. Bu da'vâ kurcalaştırılarsa İngiltere epey tazmînât alabilir.

Artık İtalya bir çok vakitten beri göz diktiği Roma'yı pây-i taht edeceğinde şübhe

kalmadı. Orası bizim vazîfemiz değil Allah mübârek etsin. Papa da Roma'da ikamete karâr verdiğinden ba^{c}zı devletler İtalya nezdine gönderdiği sefîrlerinden başka birer sefîr de Papa'ya göndereceklermiş. Demek ki o devletlerin Roma'da ikişer diplomatı bulacak (Dibaumat) iki gözlü ma^{c}nâsına olduğundan iki sefîri bulunanlar Roma'ya dört gözle mi bakmak istiyorlar? Hayır yoksa Papa'nın hükûmet-i cismânîsini tasdîk ediyorlar. O da değil. Eğer böyle olsa bir postta iki arslan olmaz deyip de İtalyalıya mâni^{c} olmaları îcâb ederdi. Mâdemki mâni^{c} olmuyorlar demek ki Papa'nın hükûmet-i cismânîsi de tasdîk etmeyip yalnız reîs-i ruhânî bildikleri hâlde riâyeten birer sefîr gönderiyorlar. Gördün mü mes'elenin bize dokunur yerini? Şimdi biz de hamambaşı ve Rum ve Ermeni ve sâir patrik efendilerin reîs-i ruhânî oldukları için o devletlerin her birinden ayrı ayrı sefîr göndermelerini da^{c}vâya hakkımız yok mu?

Merak Bu ya Suâlim Var

Bir takım "Sivilize şık" beyler Fransızcayı bırakırlar ise Courrier ile La Turquie müdîrleri gazetelerini kimlere satacaktır?

Şimdi o beylerin almadıklarını kime satıyorlarsa yine ona.

Acem Şâhı'nın dişçibaşısı vehâhûd ma^{c}hûd dişçibaşı Paris'e gider ise Hakayık Gazetesi son sütûnuna ne yazacaktır?

Bir gözaçıcı i^{c}lânı kor.

Avrupa'dan gelme sıtmacıları biter ise Basîret Gazetesi ne i^{c}lân edecektir?

Misailidis'i Diyojen'e havâle etmeyip kendi bahs eder.

İki seneden beri paltoların yan ceplerinden görünen mendil modası değişir ise ol vakit "Şık" beyler nereden tanınacaktır?

Moda batmaz ya.

Diyojen'in feryâdından Şirket-i Hayriye vapurları me'mûrları insâfa gelip vapurları nizâma koyup müşterîlerini hoşnûd eylerler ise ol vakit Diyojen kimlere îfâ-yi teşekkür edecektir?

Mukaddem rencîde buyurduğu için insâfa.

An-karîb-üz-zamân "Tramvay" arabalarının işlemesi sahîh ise sâir kirâ arabaları ne olacaktır?

Vapurun zuhûrunda kayıkların çoğaldığı gibi çoğalacaktır.[*]

Panosyan Ahbar büyük fes giyip de kulaklarını saklar ise ma^hûd burnunu ne yapacaktır?

Bize tutamak lâzım değil mi?

Şitâ duhûlünde Boğaz-içi ahâlîsi İstanbul'a gelir ise "Phare du Bosphore" Gazetesi ol vakit kendine ne isim takacaktır?

Yine Phare d'Bosphore denecektir.

Anatoli Gazetesi abonelerinden matlûbunu ahz eyler ise sonra kimlerden şekvâ eyleyecektir?

Abone olmayanlardan.

Avrupa'ya gidip avdet edenler kendilerinin Avrupa'yı görmüş olduğunu halka bildirmek için çâre nedir?

Türkçeyi galat söylemektir.

Bir meraklı adam

Bu suâllerin alt tarafında iki suâle bedel bir büyük suâl daha var ve ona da cevâbımız hâzır ise de sâhib-i varaka kendisini tanıtmadıkça yazamayız.

Bir Zât Tarafından Vürûd Eden Varakadan Hulâsa

1871 haziranın yirmi ikinci salı günü Yukarı'dan hareketle sâat dokuz buçukta Rumelihisarı'na yanaşan vapur çıkacakları çıkarıp girecek müşterîlerin bir mikdârı girip bir mikdârı girmeden düdük çalınmaya başlar. Bunlar düdüğü vapur me'mûrlarının hâzırlanmasına işâret zannıyla önce telâş etmezlerse de meğer vapur hareket edeceğinden gireceklerin curcuna tepmesine alâmetmiş. Bunu bilenler hemen hora oynar veyâhûd parende atar gibi kendilerini vapura atarlar. Sâhib-i varaka ile iki kadın dışarıda kaldığından kadının birisi nasılsa bir yer bulup kendini içeri attığı gibi yüzükoyun düşer. Bu zât öbür kadının atlayamayacağını ve atlayacak olsa da yer bulamayacağını ve arkadaşı girmiş ve düştüğü hâlde kimsenin kaldırmadığınını sebebini de anlamamış bulunduğu cihetle terahhumen öbür kadını koltuğundan tutup vapurun yanındaki gezinti

[*] Vapur yok iken kayık istatistiki altı bin iken şimdi on altı bindir

mahalline sıçrar ve bir hâl ile içeriye girerlerse de o düşen kadının kaldırmamasının sebebini de merak ededursun iki gün sonra Beşiktaş'a gittiği sırada vapurdan çıkan bir kadını düşmesin diye tâifeden biri tuttuğuna kapudân darılıp düşerse seni düşürdü derler dediğini görünce o kadının da kırılmış ve sakatlanmış yeri varsa kendilerinden bilinmemesi için kaldırmadıklarını anlayıb şimdiki hâlde şirket nefsi nefsi olduğunu derk ettiğinden kendi dahi bundan ibâret alarak eğer öbür kadın da düşmüş olsa kendinden bileceklerini anlayarak bir daha bu yolda meᶜlûnete tövbe etmemiş ise de büyük tövbeye taᶜlikan tövbe kapısına kadar yaklaştığını ifâde ile letâif nevᶜinden olarak li-ecl-it-tabᶜ bu varakayı matbaamızı gönderdiğini beyân ediyor.

Ebnâ-yi cinsini tehlikeden vikayeye muâvenet bir vakitte zâyiᶜ olmaz bir haliyyet-i insaniyye iken şirket me'mûrlarının sâyesinde ekmek yediği ahâlî hakkında bir takım vâhî özürlerle bunu icrâ edenleri görenleri bile ferâgat ettirir râddede menᶜ edişleri gülmek için değil ağlamak için bir gazete çıkarmış olsaydık ona dercini daha münâsib görürdük.

Varaka

Ey Diyojen eğri oturup doğru konuşalım. Birinci numaradan al da yirmi dokuz numaraya kadar seni okudum ve bunların her birinde olan güzel güzel sarakalar gayet zevkime gitti. Hele Manzûme sâhibi Panosyan'ın burun ve kulak târîhi değil benim âmmenin nazar-ı tahsîn ü takdîrini celb eyleyişiydi. Bu günlerde bundan bahsetmez oldunuz doğrusu mahzûn oluyoruz. Çünkü o zât dostum olduğundan nüshanızda ismini görürsem memnûn olurum fakat biraz da kendisinin müdîri bulunduğu Samatya Mektebi hakkanda olan gayretinden bahsederseniz bu da gerek benim ve gerek bemin gibi kendisini sevenler için mûcib-i mahzûziyyet olacaktır. İnsâf da lâzım â (Diyojen) sen gidip o mektebi gördün mü?..... Ben gittim gördüm orada kızlara (Fransızca ve Ermenice) okuyup yazmak ve dikiş dikmek ve kurdeşe ve kanaviçe işlemek ve kasnakta sûzen işi vesâire ve makamat vü piyano ile raksın envâᶜı ve cimnastik hâsılı her türlü maᶜrifet tekmîl öğrenmektedir. Baktım baktım da ağzımın suyu aktı bunun için herifi yalnız taᶜrîze boğmayıb gayretinden dahi bahs etmenizi ârzû ederiz fakat bu mektebin masârifine karşılık başlıca bir tahsîsât yok. Düzce şunun bunun iânesiyle imiş bu da pek garip şey. Koca bir Ermeni milleti buraya bir şey tahsîs etmemişler. Her ne ise bizce elimizden gelen gayrette kusûr etmeyelim de milletçe olan himmetsizlik bize lâzım değil. (Amman cânım Diyojen) Hâtırıma bir şey daha geldi sırası gelmiş iken söyleyem de dâğ-ı derûn olmasın. Şu mektepde tahsîl-i fenn edip de çıkacık kızlar elbette bir kocaya varacak ya şübhe yok. Lâkin bunların ma'lûm ya her birerleri evlâdı değil acacba bu kızlar için Panos Efendi birer zengîn koca da hâzır etmiş midir yohsa? Burasını pek merak ediyorum zirâ bunların her biri akrânına varmak lâzım gelse ya kunduracı veyâhûd

çilingir esnâfından birine varacak. Bu herif bir piyano almak için akalli dört bin guruş tedârik etmeli ama sen dersin ki piyano hâceliği eder de o vechle şu akçeyi tedârik eyler. Hâ buna aklım yeter eğer kocası izin verirse nihâyet Panosyan'ın gayretini de hâtırdan çıkarmamânızı ricâ ederim ve bu bâbda yazılacak daha şeyler var ise de başka vakte bırakalım da bahs-i âhire girişelim. Mösyö Kombari'nin zevâl topuyla Vels'in bolonuna ve şirket vapurlarının yolsuzluğuyla tîmuryolları me'murînin nezâketine ve tramvay şirketi bahsine geldiğinde yeniden söze başlayalım (Ama sıkılma ha!) Bu bâbda olan taᶜrîzleri pek becâ görürsem de tramvay şirketinin işe başlar başlamaz hakkında zebândırâzlık etmenizi lâyık görmem. Bunda hakkınız yok yok yok. Hiç olmazsa şu vesîle ile sokaklarımız tesviye olundu ya eğri büğrü yollar doğruldu ya hemân Hudâ nasîb etse de Yeni Köprü başından Eyüp'e doğru bir şuᶜbesi de açılsa belki şu vesîle ile o mühlik yollar dahi temizlenir. Amân amân o câddenin tehlikelerini yazacak olsam gazetenin bir kaç sütûnunu dodurmak bir şey değildir sonra oradan da biraz gevezeleniriz ya Edirnekapı ile Topkapı daha bu misillü yollarda buna benzerse de artık bu câdde fenâ hâlde bozulmuş olduğundan gerek süvâri gerek piyâde oradan yürümek âdetâ müteassir hükmüne girmiştir. (Şu tramvay) ın oradan dahi geçmeye ben duâ edeyim sen de âmîn de.

Bakkıyyesi var var da neler var

Bir merakım daha var baᶜzı sararıp baᶜzı ağarıyorsunuz buna Sebeb nedir Merak ettiğimden suâl ederim ve cevâbına da intizâr eylerim.

Diyojen

Abone paralarını isterseniz sarı altın isterseniz beyâz akçe olarak gönderîn diye müşterîlere îmâ için.

Panosoğlu bu günlerde söyleyecek söz bulamadığından o musîbet dellâllığına başlamış bunu menᶜ için baᶜzı taraftan ağzına biber konması tensîb olunuyormuş. Bize kalsa ağzının kabâhati verilmeyip böyle inanılmaz şeyleri işitmemesi için giden masrafa bakılmayıb kulağına kurşun akıtmak daha münâsibdir.

(Teodor Kasab)

Numro 34 Cum^{c}a-ertesi 10 Temmuz 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def^{c}a tab^{c} ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâki^{c} Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İhtâr

Diyojen haftada iki defâ^{c}a neşrolunduğu cihetle otuz numaradan sonra müşterî olanlara bir seneliği ya^{c}nî yüz dört nüshası dört mecidiye ve altı aylığı ya^{c}nî elli iki nüshası yarım lira ve üç aylığı ya^{c}nî yirmi altı nüshası bir buçuk mecidiyeye takdîm edileceği i^{c}lân olunur.

Katolik. Protestan. Hıristiyân. Medeniyyet. Ser-bestiyyet. Cumhûriyet. Müsâvât. Uhuvvet. Ondokuzuncu asır. Panosyan. Misailidis her birinin ayağı öbürünün başında paralansın. A barbarlar şu telgrafı okuyun da bakın.

New York 12 Temmuz

Protestanlarla Katolikler beyninde bir münâzaa zuhûru me'mûl edilmekte olduğu hâlde bu def^{c}a Protestanlar icrâ-yi âyîn etmek üzere iken İrlandalı Katolikler tarafından hücûm olundu. Bunları men^{c} için on iki tabur asker sevk olundu. Usâtın altmış telefâtıyla yüz elli mecrûhu vardır. Bu sırada altı nefer zabtiyye ve on asker telef olmuştur. Nısf-ül-leylde âsâyiş iâde kılındı ve usâttan yüz elli kişi kadar ahz ü tevkif edildi.

Diyojen taassub şarkta mı yohsa garbda mı çok olduğunu Türklere barbar diyen Frenklere anlatmak için geçen gün Beyoğlu'nda Fransa elçisi Kont de Venny Cenâblarının gözü önünde Papa lâ-yuhtîliği şerefine icrâ olunan şenlikte ne Rum ne Ermeni ve ne Yahûdî ve daha acaîbi ne de İslamdan bir mani^{c} bulunmadığını ifâde eder.

Müteassıblık şarkta mı çokmuş yohsa garbda mı ben artık bilemem orasını siz anlayın.

Medeniyyet ilerledi. Beyoğlu ve Fener'de ve bu gibi mahallerde ev kalmadı kulüp

oldu. Hemân Allah encâmını hayreyleye. Böyle böyle incele incele ne olacağız bilemem. Bu tatlı yâhûd acı su Frenkleri bizi amân artık yeter deyinceye kadar önlerine katmışlar. Sürecekler. Lâkin bizde de amân diyecek hâl göremiyorum.

Her pazar günü her kulüpte fünûna dâir dersler veriliyor ki işitenler mecbûren âlim olacaklardır. İşte yarınki pazar günü de zîrde mezkûr kulüplerde âtî-esâmî hâceler tarafından verilecek derslerin fihristidir.

Hocalar	Esâmî- Kulüp
Mösyö Balkabağı	Kara Belâ

Cins-i Ders

Asr-ı Nuh'dan yüz sene sonra kullanılan tencelerin şeklinin taᶜrîfi

Senyör Sıkıntı	Çizmeli

Ders

Atîk-i Keldânî'lerin saçlarını kangı tarafa yatırdıklarının bahsi

Baron Ebü-l- Burun	Gümüş Halkalı

Ders

Harf-i lâmın harf-i mîm üzerine sebeb-i takaddümü

Kont Ben Bilmez	Poncurlu

Ders

Şeş-Pâ-yi bahrînin bir ayağının naᶜlı kaç okka olması lâzım geleceğine dâir

Marki Tiryâkî	Çıngıraklı

Ders

Kızkulesi'ndeki kızı sokan yılanın tûlüne dâir

Şövalye Topuz	İyneli'de

Ders

Çiçeklerin soğan ve tahammülü olanlarının sûret-i farkı

Mösyö Hümhün — Kıl Burnu

Ders

Barutun îcâdından evvel ceng olacağı vakit ne kokusu duyulduğuna dâir

Burunsuz Efendi — Zincirli'de

Ders

Leylâ ile Mecnûn'dan kangısına aşk-ı ibtidâ zuhûr ettiğine dâir

Senyör Taᶜcizini — Yakala'da

Ders

Savt-i himâr kaç nota olduğunun tahkikine dâir

Hacı Fışfış — Karagöz'de

Ders

Zillet-ül muhtâlenin saçlarının rengine dâir

Baron Topalyan — Sarâc'da

Ders

Çolakların çektiği suûbete dâir

Diyojen — Camlı Han'da

Ders

On dokuzuncu asırda şarkta bulunan fâidesiz ilim âlimlerinin iftihâr-i nâ-becâllarına dâir

Varaka

Geçende Şirket-i Hayriye vapurlarının birinde gayet susamış olduğumdan bir su

istedim getirdiler içtim. Beş para geriye almak üzere bir onluk verdim. Suyun bardağı on paraya olduğunu beyân ile geriye para vermedi. Burası neyse ne biz şirketteki satıcıların gaddârlıklarını bilir ve işitir olduğumuzdan aldırmadık. Sonra yine o herif elinde testi ve bardakla geziniyordu. Yanımızda bulunamlardan biri su içti yirmi para verdi geriye on beş para aldı. Bu tefavüt fiyatı merak edip sucuya suâl ettikde yalnız bardakla getirilir ise on paraya testi ile berâber getirilir ise beş paraya olduğunu beyân eyledi. Biz bunun sebebini sormuşsak da kemâl-i nezâketinden cevâba tenezzül eylemediği cihetle bizim düşünmemiz lâzım geldi pek çok düşündük bir kaba kurtaramadık. Nihâyet (aklıyla yaşasın) içimizden bir zât bunun sebebi bardakta bırakılan cürᶜayı testiye koymasından ucuz düşeceğini beyân ile şu müşkilimizi halleyledi.

Amân Diyojen belki bizim gibi merak edenler daha vardır bunun neşriyle herkese bildirilmesini ricâ ederim.

Bu da garâib şirket idâresi me'mûrlarının kabâhatine bedel müşterîlere cezâ ediyor. Buna ne demeli ne diyelim Allah deriz. Geçende mevsûk-ül-kelim bir zât Ortaköy'den Beylerbeyi'ne gitmek üzere vapura binip Ortaköy'e mahsûs markayı alır biletçiye gösterip biletini alırken kendisinden kırk para ister o da parayı verip bileti alıp verdik kırkı gitti korku derken tamam vapur Beylerbeyi'ne yanaşıp çıkacağı vakit iskelede bilet toplayan me'mûr bu zâtı yakalayıb bilet bu marka bileti değildir elli paralık bilet vereceksin der. Her ne kadar ben bilmem İstanbul'a yeni geldim al on para daha vereyim demiş ise de bir türlü anlatamaz tekmîl müşterîler çıkıncaya kadar belki bir sâat ayak üstünde ve güneşin anlında bî-çâre adamcağızı bekletir. Eğer fi-l-hakika oranın fiyatı elli para ise demek ki biletçi yanılmış onun yanılmasından müşterînin ne kabâhati var ve acaba bu şirketin yolsuzluklarını kim arar sorar. Amân bunu kimseye söylemeye korkarım müdîr-i şirketin kulağına giderse heriflere fenâ muâmele eder geçtim sebebi biz olmayalım.

İhtârât-ı Ticâriyye

Kadınlara mahsûs olmak üzere neşrolunan (Oridis) Gazetesi'nin nasâyihı te'sîriyle ekser kadınlar yüzlerine sürdükleri (pudra) nâm tozun istiᶜmâlinden ferâgat eylediklerinden prinç tozu fiyatı hayliden hayli tenezzül ettiği hasb-el-civârîye mûcib-i teessüfümüz olmuştur. Akdemce Misailidis Çorbacı kesret-i istiᶜmâlinden gördüğü mazarrattan mütenebbih olarak şimdiki hâlde beher gün muᶜtâdından on beş hıyar noksân yediği cihetle Tahtakale'de Tanbûreci Hânı civârındaki hıyar satanlar metâlarının revâcı kalmadığından şikâyet etmektedir.

Muahharen ekmeğe vazᶜ olunan narh hükmünce onun fiyatı tenezzül etmesi me'mûl edilirken ekmekçiler bu farkı dirhemce eksik işlemekten çıkardıklarından onun

fiyatınca asla tenezzül görülememiştir.

Bon Marşe'nin mağazasında tanesi on paraya aᶜlâ Fransız askerleri satılmakta bulunduğundan çocuklarına ucuz oyuncak almak isteyenlerin merkumun mağazasına mürâcaatı lâzım gelir.

Harbin nihâyet bulması cihetle gazeteler ondördüncü ve onbeşinci ilâvelerine havâdis bulamayıb çıkarmadıkları ve bu sebeble kâğıt aldıkları fabrika maᶜmûlâtını sarf edemediğinden izhâr-ı iflâs edeceği şâyiâtı devrân ediyorsa da bunun sıhhat ve mevsûkıyyeti bizce meşkûktur.

Karaköy'de Filib'in Kahvesi'nde mecidiye yirmi iki guruşa olmak üzere bir ufak kumpas iki guruşa bira satılmakta ve mezkûr biranın nefâseti azlığına fâik gelmekte olduğundan istek edenlerin mürcâatı lâzım gelir. Mezkûr kahvede tûl ve arzı birer rubᶜ peşkîr tutup yemek yenilmekte ve her ne kadar defᶜ-i cû edilmezse de verilen para hesâba alındığı hâlde on kişinin doyacağı yemek demek olduğundan zâten mezmûm olan ekûllükten ferâgat göze aldırıldığı hâlde yenilebilir.

Hem efendim kibârlık başka bir şey. Anladınız mı şık beylerin oraya devâmının sebebini? Meğer himyeyi taᶜlîm içinmiş. Bu sûrette bakılırsa Mösyö Filib'in de hükemâdan olması iktizâ-yi haldendir. Hem hiddet-i mizâcından da hükemâdan olduğunu anladım. Çünkü ben orada yemek yedim. Fiyat bahsinde benim gözüm açılacağı yerde onun gözü benden çok açıldı. Allah akıllar versin..... Sakın Filib'e sanmayınız sana bana hevâ- yi politika râkid ve haber-i havâdis sâkindir. Gazeteler sütûnu ise Levant Herald'ın neşredip resmen tekzîb edilen ihtirââtı gibi asl ü esâssız şeylerle doldurulmaktadır. Sakın bunlara inanıp yalanlarına aldanmayınız. Şimdilik hiç bir havâdis yoktur. Eğer olursa ben size haber veririm.

Fransalı madamalardan olup Beyoğlu'nda ikamet etmekte olan Caroline Faure cemᶜ ve tertîb ettiği Makalât-ı Târîhiyye nâm eserini mekâtib-i resmiyye-i Devlet-i Aliyye'de okutturulmak ârzûsuyla Meclis-i Maârif'e takdîm etmiş. Bizim Millet Gazetesi olan La Turquie bu madamânın medhinde bir derece ifrât ediyor ki taᶜrîf olunmaz. Görsen Osmânî Milleti'nden bir kadını medhediyor. Zannedersem hattâ bu kitâbı ceste ceste gazetesine derc ile neşredeceğim diyor.

Diyojen'in Mûmâ-ileyhe Mektûbu

Kızım tertîb ettiğin Makalât-ı Târihîyye'yi Meclis-i Maârif'e takdîmde beyhûde zahmet çekmişsin. Ah ne bileyim işte zâhir zamâna iktizâsı vakt ü hâl acâib. Şimdi öyle işin hakikatini anlamadan yalnız medh ve saffiyye bir yerde inanıp aldanmadıkları gibi

Türkler de aldanmıyorlar. Ay ayol onlar da bozuldu hattâ şimdi öyle kolaycacık aldatılacak Türk öyle oldular öyle oldular ki bir şeyin fâide ve muhhassenâtını iyice anlayıb tahkik etmedikçe bir türlü kabûl etmiyorlar. Ama buna kızılmaz mı? Kızılır ama ne çâre. Şimdi taraftan da tutsun La Turquie yüzüne karşı seni bu kadar medh etsin. İyi bilirim ki La Turquie'nin medhettiğini sen bilmezsin eğer bilmiş olsan muttasıf olduğun hâl-i tevâzu^{c}un buna râzı olmaz. İşte sana ihtâr ediyorum ki La Turquie bu söylediğim fenâlığı ediyor. Bak ne yaparsan yap da şu ağzını durdurmanın bir çâresini bul. Bâki duâ.

La Turquie ile Esprit Gazetesi mübâhese derken kameti azdırmışlar. Birbiriyle boğaz boğaza cedelleşmeye ve alt üste becelleşmeye kalkışmışlar. En sonra Esprit La Turquie hakkında nâmûsunu ihlâl edercesine lisân kullanmağa başlamış.

Efendim ma^{c}lûm ya bu papaz gazeteleri sebb ve düşnâmdan başka bir şey bilmezler karşı koyanları ise cânları elimizdedir diye cehenneme kadar gönderirler. Her ne hâl ise lâtîfe bir tarafa La Turquie bu kelimât-ı tahammül söze fenâ hiddetlenip Esprit hakkında arz-ı hâl vermiş da^{c}vâ ediyor. Ve îcâb eden mahkemede bu rezâlete karîben bir netîce verilmesi muntazırdır.

Eğer hakikat hâl suâl edilirse La Turquie'nin Esprit'ye zıdd gelmesi vazîfe-i mahsûsadır. Ve gazetelerimizin kâffesi La Turquie mesleğini tutması îcâb-ı haldendir. Bunlar ise halkı ihtârca olan vazîfelerinin eczâsından geri durup bir takbîh ile iktifâ ettiler. Lâkin Diyojen Fransızca ve Rumca nüshalarında bu vazîfeyi yerine getirmekten bir an hâlî olmayarak tamamıyla îfâ etti. İslâmlar ise gazetelerden bu gûne ihtâra muhtâc olmadıklarıyla bahtiyârlardır. İşte o sebeble Diyojen dahi Türkçe nüshasında bu yolda mübâheseye hâcet görmemişti. Ancak ba^{c}zı şık beylerimizin mütâlaasına tenezzül ettiği Courrier d'Orient Gazetesi de vazîfesinin hâricinde ve yalnız vikaye sadedinde Esprit'ye tarafdârlık etmekte olduğundan yalnız gazete-i mezkûrun vatanımız hakkında sû-i niyetini meydâna koymak için Türkçe nüshaya da buna dâir bir bendde tahrîrini münâsib gördük. Hele Esprit Gazetesi'nin derece-i i^{c}tibârdan sâkıt ne yoldan bir varak-pâre-i lâkît olduğu âmme-i nâsın ma^{c}lûmundur. Hattâ ibtidâ-yi zuhûrunda ahâlîmiz baştan başa hande-i istihzâ ile mütâlaa ederek ve kemâl-i ikrâhile atıverdiler. Avrupa memâlikinin kâffesinden def^{c}leri lüzûmu zâhir olup tardedilmiş olan Cizvit papazlarının ellerinde âlet-i ihtiyâlleridir ki ânınla halkı kendileri gibi Hıristiyânlığa da^{c}vet etmek maksadındadırlar. Şimdi böyle bir gazeteye (Voltaire) ve (Rousseau) ve (Daudet) mektebleri talebesinden muharriri olan gazetenin ondokuzuncu asırda ve medeniyyetle mütehallî bir millet-i muazzamânın gözü önünde çıkagelip sahâbet etmesine ne ma^{c}nâ verilir. Bu hâl aynen Napolyon'un Roma'da Papa'ı sahâbetine benzemez mi? Kendisi medeniyyet da^{c}vâsından bir kadem aşağı inmezken taassubun derece-i nihâyetine varanları sahâbeti ezhân-ı ûlâ-ül-nuhyeyi bozmaz mı. İşte Courrier d'Orient diye bir

yere sığdıramadığımız gazetenin hâl ü şân'ı budur..... Yine doğru söyleyeceğim. Efendim dedik ya yine kabâhat onda değil hep bizde Courrier böyle entrikalarla kendi sanᶜatını tervîh ediyor. Buna muâvenet ve yüzvermekle acaba biz ne yapıyoruz?

Takvîm

1870 senesi temmuzunun on beşinden on altısına kadar

15 Cumᶜa --- Dünyanın garbından şarkına kadar sâika gibi sürᶜatle neşrolunan ve herkesi hayrette bırakan havâdis Fransa Hükûmeti Senato ve Kavânîn Meclisi'nde Prusya'ya iᶜlân-ı harb haberi gönderdiğini beyân eylemesi --- La Turquie idârehânesinde Hohenzollern'in Ispanya Krallığı'ndan ferâgat eylediği cihetle muhârebe olmayacağı tahakkuk ettiğinden ferah ve sürûr ile berâber kendilerinin de işin nihâyeti oraya varacağı evvelce teyakkun etmiş olduklarını sarahaten ifâde -- Mösyö Olivier Kavânin Meclisi'nde ihtiyât âlâyları dünden çağırıldığı ve Fransa'nın menâfiᶜi ve mâmûsunu vikaye ve havf ü haşyeti izâleye dâir hâzırlıkları görülmekte olduğunu ifâde eylemesi ve o andan meclis karâr-ı âtîyi vermesi. Harbiyye Nezâreti için elli milyon frank istikrâz (264 re'yi 10 re'ye karşı) 16 milyon Frank Bahriyye Nezâreti için (248 re'yi 1 re'ye karşı !!!) Muhâfız askerlerinin cemᶜ edilmesi (243 re'yi [*] 1 re'ye karşı) Esnâ-yi muhârebede gönüllü tahrîrinin ruhsatı (244 rd'ye 1 re'ye karşı) --- Paris bulvarları üzerinde laᶜnet olsun Prusya'ya Berlin'e gidelim sadâlarının artması --- Bükreş'de senato Yahûdîlere dâir olan kanûn hükmünce mezheb-i merkumenin arâzî-i hükûmeti tasarrufları memnûᶜ olduğunu zikreylemesi --- Atina vükelâsı miyânesinde zuhûra gelen adem-i ittihâd üzerine istiᶜfâ eylemeleri.

(Teodor Kasab)

---

[*] Bu bir re'yi sâhibi her kimse sahîh Fransız ve en akıllı im,ş

Numro 35 Salı 13 Temmuz 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def^{c}a tab^{c} ü neşr olunur. Gazetehânesi vâki^{c} Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Bütün Dünyaya Salâ!

Vay! Hani ya bizim aded-i meş'ûmun şeâmeti? Kedinin yürekliği samânlığı kadar mı? İşte bizim geçen ki 34 numrolu nüshamızda ağzımıza geleni yazdık bütün âlemi tezyîfât ve istihzâ eyledik ve hattâ şimdiye kadar çıkan nüshalarımızın hiç birinde görülmemiş sûrette gayet şiddetli lisân kullandık öyle iken "Ey gazîler yol göründü" şarkısını çağırtmadılar. Acaba "Çivi çiviyi söker" meselince aded-i meş'ûmun şeâmetini şiddet-i lisân mı mahv ve ilka eyledi yoksa ta^{c}tîl-i me'mûriyyeti mi ta^{c}tîl-i me'muriyyet etti? Her ne hâl ise 4 rakamındaki şeâmetin hükmü el-yevm cârî olup olmadığını tecrübe için geçenki nüshamızda ahret seyâtini göze alarak bir hayli fincancı katırlarını kışkırtmak istedik ama hiç biri kuyruklarını omuzlarına urmadıktan başka kulaklarını bile kımıldatmadılar.

Binâen aleyh bu günden i^{c}tibâren yine paçalarımızı sıvayıb eski Diyojenliğimi ele aldım. Ma^{c}lûmunuz olsun.

Duc de Chambord'un Beyân-nâmesi

Ey Fransızlar! Hayli vakittir ki idâre-i cumhûriyetin ne olduğunu müşâhede ettiniz pekâlâ bilirsiniz. Sonra bir vakit Bonaparte'ı bir vakit tekrâr cumhûriyeti en sonra Napolyon'u tecrübe ettiniz. İşte anladınız ya bunların hiç biri Fransa'nın işine gelmiyor ve gelmez. Bilin ve âgâh olun ki sizin asıl kralınız (Beşinci Henri) benim. Lâkin şurasını dahi biliniz ki benim krallığı kabûl eylemekliğim Fransa bandrasının devr-i beyâz olmasıyla meşrûttur. Ben öyle çocuk oyuncağı gibi alaca bulaca bayraklarla kral olacak adam değilim! Almanya'dan Alsace ve Lorraine eyâletleri bu bayrağın gölgesiyle alındılardı. Yine bu bayrakla mezkûr iki eyâleti Fransa memâlikine ilhâk ederim. Tarafınızdan olunan da^{c}vete icâbet edip işte geldim ve yine avdetle doğru Chambard'a gidiyorum. Mahall-i ikametim ma^{c}lûmunuz olsun da ne zamân kraliyetime karâr verirseniz çarçabuk telgrafla bildirdiğiniz gibi gelir ve bu şecî ordu ile düşmenlerinizden intikam alırım.

Fransa benim ecdâdımın idi o cihetle şimdi benim mal-i mevrûsumdur. Lakîn oralardan bahs-i iktizmâ etmez ya haydi ben Fransa'nın mâlıyım diye tevâzuᶜ edivereyim de iş olup bitsin.

Şurasını dahi beyân ederim ki siz Hıristiyân milleti olduğunuz için ser-bestiyyet-i milliyyenize halel getirmemeye râzıyım yok eğer başka bir millet olsa idiniz o vakit bi-t-tabᶜi iş başkalaşırdı. Kraliyet ve insaniyyet nâmûsuma kasem ederim ki Fransa menâfiᶜi için ne kadar uğraşmak lâzım gelirse dirîğ etmeyip saᶜy ederim lâkin burasını tekrâr söylemeye Beşinci Henri Dördüncü Henri'nin bayrağını terk etmez.

Diyojen

Gördün mü kral olacak adamı? Herif idare-i hükûmet için cân alacak noktayı nasıl biliyor.

İstanbul'dan Hoş Görenler

Feylosof iki kısım olup bunlardan bir kısmı (Optimist) yaᶜnî hoş- görenler. Diğer bir kısmı (Pesimist) yaᶜnî makabihlerdir. Birinci fırka gerek sunᶜî gerek tabiî her gördükleri şeyi tahsîn ikinci fırka ise bilᶜakis takbîh ederler. Tahsîn edenler (El-eşyâ-yi tengşef be-ezdâd hâ) medlûlüne düstûr-ül-amel tutarak kâffe-i ahvâl-i seyyi' efᶜâl-i hesenenin teşhîs-i lezâizine vâsıta olmakta müştehî sultaya tesbîh ederler. Bu meslekte bulunanların dünyanın başka mahallinde vücûdu ol kadar acîb değildir. Lâkîn İstanbul'da vücûdu Anatoli Gazetesi'nde zekâvet La Turquie'nin efkârında istikamet tâife-i nisâda sadâkat ve şirket kahvecilerinde insâfa riâyet ve gazete müvezziᶜlerinde âdâb ve sükunet bulunmasından daha garîbdir. Bu hoş gören gürûh hiç bir şeyin sezâ-vâr-i istihzâ olan cihetini görmeyip hakikatte yolunda ve sırasında kıyâs ederler. Meselâ Beyoğlu'nda Tekye-önü'nden Taksim'e kadar hiç bir şeye gülmeden gitmek uzaktan Adalar'ın hey'et-i muntazamasını müşâhede edip içinde vukuᶜâ getirilen mugayir-i âdâb bunca hâl ü hareketi hayâline bile getirmeyip letâfet manzarasını tahsîn etmek ellerinden gelir . Sokaklarda top top seele fırkalarına tesâdüf eder ceb-i merhamete vesîle oldukları için lüzûmunu beyân eyler moda bir madamaya râst gelir eteklerinin çamur içinde mülemma olduğunu görmez elbisesinin zerâfetini taᶜrîf eder.

Ben bu hoş görenleri hem deryâda ve hem karada taayyüş eden hayvanlara benzetirim. Çünkü gerek iyilik görsün ve gerek fenâlık ikisini de hoş geçer ve her hâlde taayüş eder. Filib'in Kahvesi'ne gider dondurmayı medheder yemeklerini beğenir. Komisyon bahcesinin yalnız nezâretini havasını görür acaba bu hoşgörenler neler yapmamışlar ve neler dememişlerdir. On dokuzuncu asrı medeniyyeti insanın hayvânât-ı

sâireden temizini izhâr etmek isteyen İstanbul'da Paris modasını maymun gibi taklid edenleri insandan sayan şirket idâresine bir de hayriye nâmını veren Dâire-i Sâidesi İdâresi'nin Beyoğlu ve Galata'da bunca ıslahâta muvaffak olduğu için ahâlî îfâ-yi teşekküre medyûn olduğunu ihtâr eden bunlar değil mi?..... (Saygısızlıksa da Beşinci Daîre nerededir?)

İstanbul'da bunların mikdârı ol kadar tekessür etti ki hemen bütün İstanbul'u kapladılar her ne görseler hoş gör kelâmını dillerine dolamışlar. Mesalâ süvârın biri yolda sana çarpar zebân-şikâyeti açtın mı hoş gör cevâbı alırsın. Kirâyla bir ev tutacak olsan bir aylığına satın alma bahâsı istenir hoş gör şirket me'mûrlarının cefâsını at sürücülerinin ezâsını şoselerin hurde-i na-becâsını Filib'in kahvesi'nde mecidiye fiyatının noksânını bulunan me'kulât ve meşrûbâtının fenâlığını Altıncı Dâire me'mûrları fakîr sebzevâtçıdan kaldırımı eskitiyorsun diye on para olmasını ağniyâ arabaları alabildiğine gidip kaldırımları alt üst ettiği hâlde hiç bir şey denilmemesini hep hoş gör.

Geçen gün tenşît-i hâtıra sebeb olur ümîdiyle esvâk ve bâzârı kaide-i medeniyyet üzre teşᶜîl edilmiş olan Beyoğlu sokaklarının birinden geçerken içeriden sadâ-yi hande nagamât-ı sâzende ve hânende gelir ve halkın kimi girip kimi çıkar bir mahalle tesâdüfle bunun ne olduğunu merak ederek ben de dâhil oldum. Derûnunda yiyip içen hadden bîrûn ve benât-ı naᶜş gibi duhter-ânın sâz-ı zehre-âvâzı ve nevây-i hâtır-güzârı câlib-i şevk-derûn olmakta ve herkes bir türlü neş'e ile âlemden kâm almakta olup bu mahallin bir tarafındaki oda derûnunda ise bâzâr-ı kumâr-nâ-bekar kurulmuş ve oradakilerin kimi alıp kimi vermeye koyulmuş ve orta yerde ise sapsarı altın yığılmış. Bunları görünce bana da bunlara karışıp oymak hevesi galip gelip eğer şeytânın ayağını kırıp bu yolda bir kaç bin guruş kapabilirsem hâsılat-ı vâkıadan Karaköy-kapısı'ndaki kulüplere mükemmel bir ziyâfet vermeğe niyet etmiş isem de burada bakır para alınmadığı cihetle husûl-i maksada muvaffak olmadım. Ben gazetenin birinde böyle yerleri Altıncı Dâire seddettiğini okumuştum. Lâkin her işitilen gerçek olmaz ya oynadıklarını gördüm her bir şeyi yerli yerinde ve hoş görülür buldum.

Şu hoş görünlerin nebât-ı hodro gibi ekilmediği yerde bittikleri ve bizi de kendi mesleklerine celb için ne kadar sa'yları varsa sarf ettikleri iki hâl pek zıddıma gidiyor. Eğer bunları nasıl bileyim der iseniz durun size taᶜrîf edeyim. Hoş görenler eldivenli moda urbalı parlak gözlü saçları güzel taranmış karınları nısf-ı küre şeklinde elfâzı düzgün ve lezîz selâmı mütekebbir-âne ekser tiyatroya müdâvim ve orada alâmet-i tahsîn olan el çırpmakta dâim La Turquie Gazetesi'ne müşterî olanlardır ve şu takbîhatı okudukda gûyâ İstanbul'da ancak fenâlık bu sözleri söylemekmiş gibi elinden atanlardır.....Mâdemki İstanbul'da her şey hoş görülür varak-fâreyi de gazete diye inzar-ı âmmeye arza cesâretimi de hoş gör.

Tramvay Şirketi'ne İhtâr

Mevkiflerin ittisâl veya mukabilinde bakkal dükkânı tesâdüf etmiş var ise öyle mevkiflerde arabaların vakfı lâ-yecûz.

Çünkü salamura sardalya fıçılarının yağlı sularını serpmekten kaldırımlar öyle bir hâle geliyor ki insan bir eliyle kepengin bir tarafını tutmayınca durmak mümkün olamıyor. Arabalar nasıl durur bilmem?

- Vay Diyojen neden îcâb etti bu tekdîr? Bu kadar pirinç torbalarının üzerinden atlayıb düşüp kalkarak hezâr-ı meşakkatle matbaana seni ziyârete geldiğim için mi?

- Hayır..... Seni yaramaz çocuk şimdiye kadar niçin iki satır bir şey yazıp göndermedin?

- Anlaşıldı gücenmişsin afv buyurun. Lâkin beş özrüm olup bunun ile berâber bir de ricâm olduğundan kabûlünü niyâz ederim.

- Nedir söyle bakayım?

- (Birinci) Kalemim yok idi. Her nasıl ise kamıştan bir şey tedârik olundu fakat bir kaç günler bunun için vakit geçti.

- (İkinci) Kâğıtım olmadığından biraz müddet-i taharrîsinden bulundum nihâyet bakkaldan aldığım peynirin üzerine sarmış olduğu Anatoli Gazetesi'nin kenarına yazmaklığı kurdum ise de.

- (Üçüncü) Mürekkebim dahi bulunmadığından kahve telvesine mürâcaat olundu.

- (.....cü) (Korkma aded-i meş'ûmu söylemem) Aklımda hiç bir şey yok.

- (Beşinci) Terkîb ve eşkâl-i harf kâmilen zihnimden çıkmış olduğu. İşte özürler tamam gel gelelim ricâya.

Kuzum Diyojen benim okuyup yazmam ve oldukça tahsîl-i ulûm etmem için (elime geçtikçe) mâh-be-mâh yüz elli iki yüz guruşa kadar râzı olur bir ma'lûmâtlı hâce matbaanıza mürâcaat eder ise ihtâra himmet buyurmanızı niyâz ederim.

Takvîm

1870 senesi temmuzunun 16. gününden yirmi birine kadar

- Taraf-ı şâhâneden Hıdîv-i Mısır'ın Mâbeyn-i hümâyûna da^{c}vet olunması.

- On günden beri konsolitin fiyatı muayyen değildir. 54'den kırk ikiye tenezzül etti. Borsa kapalıdır. Çok familyaların dûçâr-ı fakr olması ve Kadıköy'lü bir delikanlı sermâye-i yesârını gaib ettiği cihetle kendini denize atmış ise de tutulup çıkarıldığı.

16 Cum^{c}a-ertesi --- Roma'da Papa'nın lâ-yuhtiliğinin 540 ruhbân re'yiyle karârı --- Paris'de dünkü gün Kavânîn Meclisi'nin verdiği karârı Senato'nun tasdîk etmesi Senklo Sarayı'nda Napolyon'un Senato a^{c}zâsını kabûl etmesi --- Riyâset-i sadâret-penâhîde harbin umûma sirâyeti hâlinde ne yolda muâmele olunmasına dâir meclis-i vükelâ akdedilmesi. Galata Borsası el'ân kapalıdır.

17 Pazar --- Zât-ı şâhâne tarafından sadrâzam ve ser-asker ve serdâr-ı ekrem hazarâtı Dolmabahçe Sarayı'na da^{c}vet buyurularak iki sâat şeref-i mülâkâta nâil olmaları --- Berlin'de kâffe-i ordunun hareketine dâir bir irâde sudûru --- Bükreş Meclisi Memleketeyn'in muhârebe-i vâkıada bî-taraf kalacağını beyân eylemesi.

18 Pazar-ertesi - Galata Borsası korkarak kapısını yarım açması ve peşîn para ile kırk ikiye veriyor ise de alan olmadığı --- (Fransızların kralına karşı birinci la^{c}net bu kapıdan çıkmıştır) Courrier d'Orient Gazetesi mekrâzını alıp külle yevm ve Bismarck'a karşı kılıç sallamaya başlayarak gücünüz yetmeyeceklere karşı koyduğunuz için dayağı yiyin de hâlinizi görün demesi---- Evvelki günkü istikrâzâta ilâveten 440 milyon Harbiyye ve 70 milyon Bahriyye Nezâretleri için yeniden istikrâz akdolunması ve tedâvül eden kavâim-i devletin mikdârının beş yüz milyona iblâğına ve sene-i hâliye kur^{c}asının yüz kırk bin olmasına Fransa Kavânîn Meclisi'nde karâr verilmesi --- Washington'da muhârebe-i hâzırının Amerika'ya dahi sirâyeti havfıyla neferât-ı bahriyyenin tezâyüd ettirilmesi --- (Uzattık ama ne yapalım o günün havâdisi) Papa'nın lâ-yuhtîliği 2 kur^{c}aya karşı 533 kur^{c}a ile karâr verilmesi --- Almanya ile Fransa miyânesinde kat^{c}-i muhârebe olunup i^{c}lân-ı harbin resmen Prusya'ya gönderilmesi.

19 Salı - Bâb-ı Âlî'de Vükelâ Meclisi akdolunarak muhârebenin ta^{c}mîmi hâlinde Devle-i Aliyye ne meslekte bulunacağının karârı ahzolunması --- İngiltere Devleti Fransa'ya tavassut teklîf edip Fransa'nın reddetmesi --- İngiltere ve İtalya ve Belçika ve Felemenk devletleri muhârebe-i vâkıada bî-taraf bulunacaklarını i^{c}lân eylemeleri --- Fransa Senatosu tarafından dünkü Kavânîn Meclisi'nin verdiği karârlar tasdîk olunması --- Müttefika-i Almanya Meclisi'nin güşâdı ve kral tarafından îrâd olunan nutukta Fransa

harb kapısını açmaya sebeb arıyordu diye bed' ile Almanyalıların muhabbet-i vataniyyelerini tahrîk ile hitâm vermesi --- Fransa ile Prusya İsviçre bî-taraflığını kabûl etmesi --- Atina Vükelâsı'nın isti^{c}fâsı kral tarafından kabûl olunması --- Fransızlar Prusya hudûdunu geçerek Saarbrücken'e takarrüb edip Solestreto nâm gümrük mahallini yağma etmek üzere taharrî ettikleri.

20 Çehâr-şenbih - Paris Kavânîn Meclisi ve Senato'da (Duc de Gramont) i^{c}lân-ı harb haberi Prusya'ya irsâl kılınmış olup dünden beri iki memleket beyninde hâlet-i harbin bed' etmiş olduğunu haber vermesi ve bu ifâde mezkûr iki mecliste dahi kemâl-i hâhişle kabûl olunması --- Berlin'de Bavyera Hükûmeti Fransa'ya karşı olunacak muhârebede iştirak edeceğini beyân eylemesi --- Bütün Fransa Almanya hükûmetleri Prusya ile ittihâd ettiklerini takbîh eylemesi --- Atina'da yeni kabinenin teşekkülü.

21 Pencşenbih - Paris Resmî Gazetesi Prusyalılar ve müttefiklerin Fransa'da bulunan tebaaları şikâyet ettirecek bir harekette bulunmadıkça ikamet edebileceklerini ve tüccâr gemilerinin Fransa limanlarında (bir ay müddet) daha durabileceklerini i^{c}lan eylemesi --- Württemberg pây-i tahtında Fransız elçisinin pasaportunu alıp gitmesi --- Yeni Fransız elçisi La Cronier'in Paris'den İstanbul'a doğru hareketi.

Fahriyye-i Panosyan

Diyojen ağzına alma ki kemiktir kulağım

Burnum anbar gibidir hem dahi diktir kulağım

Hükmeder tâ çenemin başına dek her birisi

Kişver-revime gûyâ ki melektir kulağım

Kulağım burnuma burnum kulağıma benzer

Burnuma eyle nazar âna şerîktir kulağım

Burnumun bir kılına salb ederim dünyayı

Kevsel hurdunda büyüklükte büyüktür kulağım

Sen ol görse idin korkar idin tûlünden

Diyojen korkma sakın şimdi kesiktir kulağım

Burnumun her deliği külhene benzerse n'ola

İşitir her sözü gayetle deliktir kulağım

Aç kaldındı sana yarısını gönderdim

Gitti bir parçacığı işte güdüktür kulağım

(Teodor Kasab)

Numro 36 Cumᶜa-ertesi 17 Temmuz 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Matbûât

Diyojen Fransızca nüshalarıyla İstanbul'da tabᶜ ü neşr edilen bil-cümle gazetelerle etvâr ü mişvâr ve meslek-i nâ-hemvârlarını hedef-sinân-ı istihzâ etmekte. Ve bunun menşe' ve sebeb-i hakikisini dahi bil-defaât intizâr-ı âmmeye arz eylemekte olduğu gibi.

Bu nüshada dahi matbûât hakkında elde bulunan nizâm-nâmenin mevcûd gazetelerin kâffesini bir karâra ve Osmânlı Gazetesi denilmeye şâyeste meslek-i üstüvâra getirmeye kâfî ve kâfil olabilmesi lüzûmundan bahsedecektir.

Zirâ mevcûd gazetelerimizn ekserîsi emniyyet olunur hâlde bulunmadıklarından taraf-ı Hükûmet-i Seniyye'den bunların kavânîn-i mezkûre hâricinde taht-ı dikkate alınması ehemm ve elzemdir. İşte gazetelerin bu hâli hükûmetin bir seneden beri haklarında şiddet göstermeye sebeb olmuş olmalıdır.

Birinci derecede şu dakika pîş-i nazar iᶜtinâya alınmalıdır ki ecnebî bizim âdât-ı belde ve ahlâk-ı milliyye ve fevâid-i vataniyyemizden bi-t-tabᶜi câhil ve husûsen şarkta kendi menâfiᶜlerini vikaye zımnında geldiklerini neşrettikleri varakalarında muᶜterif ve kâil oldukları için burada gazete yazamayacakları âşikârdır. Ebnâ-yi vatandan bulunan gazetecilerimiz ise matbûâtın der-uhde ettiği vazîfe-i mukaddese-i sanâyiᶜ ve maârif. Ve ahvâl-i politika. Ve mesâil-i ilmiyyeden her bir nice maᶜlûmâta müteveffık olduğu hâlde henüz mekteb-i tahsîlden tahlîs-i girîban edenlerden. Ve kerem-i serd nîk ü bed âlemi mahakk-ı tecrübeden geçirmemişlerden bulunduğundan bu vazîfenin tamamî-i îfâsına kâfî ve muktedir olamayıb belki ecnebî mukallidleridir.

Avrupa gazetelerinin hâiz olduğu derece-i ehemmiyyet ve iᶜtibâr ise muharrirlerinin mahâret ve iktidârından olduğu emr-i muhakkaktır.

Bununla berâber müstağnî-i taᶜrîf olduğu üzere ticâret-i vâkıa ve müşâhede-i

emsâliyle umûr-i müsellemedendir ki mücrimîn tarafından vuku^{c}a getirilen cerâime mukabilinde icrâ olunacak cezânın cürm ve kabâhatin kesretini mûcib ve bil^{c}akis hiffeti nedretini müstevcibtir. Şu hâl bil-cümle mürebbîler ve hattâ terbiye-i etfâle me'mûr mekteb hâceleri nezdinde bile tahakkuk etmiştir. Tabâyi^{c}-i milel ise kabûl ve adem-i kabûl terbiyede tıbkı çocuklara müşâbih olduğu emr-i müdelleldir. Bu da^{c}vâ kefe-i mîzân-i akılda vehleten şâyeste-i kabûl ve asga değil gibi görünür ise de ind-el-muhakkıkîn bu misillü umûr-i muazzamada tecrübe-i delîl kâfîdir. Çünkü kavânîn-i mevzûa yalnız terbiye maksadında olduğu sûrette aded-i mücrim azaldığı umûr-i mücerrebedendir. Ve vâkıâ katl-i nüfûsa cesâreti men^{c} eden pençe-i mücâzâta çarpılmak havfı değildir.

Zirâ kaçıp kurtulmak ümîdi olduğu gibi esnâ-yi hiddette buraları tefekkürü akıl edemez.

İşte bahsi sadedinde olduğumuz gazetelerden bir seneden beri girftâr-ı mücâzât olanların kesret mikdârı dahi bu da^{c}vânın isbâtına ayrıca bir delîl-i celîdir.

Şöyle ki Levant Herald'ın me'mûrundan birinin nâmûsuna dokunduğu cihetle ta^{c}tîl edildiği Phare du Bosphore mûcib-i intibâh olamayıb bir ay sonra o da aynen bu kabâhatle ta^{c}tîl cezâsına sezâ oldu.

Asır'ın Devlet-i Aliyye müttefiklerinden bir hükümdâr hakkında mûcib-i tahkîr olacak lisân kullandığı için kapatılmasından Diyojen ibret alamayıb bir kaç gün zarfında tıbkı o cürümle ve ânı müteâkıb Levant Times da yine bu kusûr ile mazhar-ı cezâ edildi. Tafsîlât-ı meşrûhadan müstebân olduğu vechle cânib-i Hükûmet-i Seniyye'den gazeteler hakkında bu sene gösterilen şiddet hiç bir vakitte vuku^{c}a getirilmediği hâlde bu yıldaki izhâr-ı cürm eden gazetelerin mikdârı sinîn-i sâireden daha ziyâdedir. Mâddenin şu cihet-i mu^{c}tenâsını dahi ilâve-i makal ederiz ki cezâ-yi muayyene mücrimin havsala-i tahammülü hâricinde olmaması umûr-i mukteziyyedendir.

Vâkıâ Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye ve Hükûmet-i Âdile-i Seniyye her kâr ve ef^{c}âlde taraf-ı adâlet ü hakkaniyyeti iltizam ettiği meczûm ve müsellemdir. Bununla berâber matbûât hakkında bu sene gösterilen şiddet dahi inkâr olunamaz. Zirâ Asır Gazetesi on beş gün dûçâr olduğu sekte-i ta^{c}tîlden bir derece zedelendi ki bir daha belini doğrultamadı. Hükûmet-i Seniyye gazete imtiyâzına tâlib olanlara bir taraftan müsâade etmesi diğer taraftanbunları perîşân etmek maksadına mebnî olduğu dahi emr-i müsbet ve bu zu^{c}m-i fâsidde bulunmak mugayir-i akıl u dirâyettir. Maa-mâ-fîh hükûmet gazeteleri had-serâne bir hâlde bıraksın ve aslâ mazhar-ı mücâzât etmesin demek istemeyiz belki bil^{c}akis mücâzât etmesini ârzû ederiz. Lâkin cezâ ta^{c}tîl olmayıb mûcib-i

terbiye ü intibâh olur râddede olması ârzûsındayız. Farazâ mugayir-i nizâm-ı harekette bulunan gazeteler için ibtidâ-yi emirde bir tenbîh ile iktifâ ve kusûrunun tekerrürî sûrette tahammül ve iktidârî nisbette ufak bir cezâ-yi nakdî ile tecrîm olunduğu hâlde gazetecinin tamamıyla mütenebbih ve mütenassıh olacağı vâreste-i iştibâhtır. Yok eğer gazete üçüncü defᶜa yine tekrâr kusûra cesâret ederse ol vakit taᶜtîl edildiği hâlde bu usûl hem ahlâk-ı millet-i Osmâniyye ve hem niyyât-ı hayriyye-i Hükûmet-i Seniyye'ye mutâbık ve muvâfıktır. Husûsât-ı mesrûdeyi bir de gazeteciler tarafından tedkîk edelim. Baᶜzı gazetecilerin âdâbın hilâfı ve menâfiᶜ-i vatana münâfî neşriyyâtını Diyojen'in takbîh ve taᶜrîzini ihtimâl ki mübâlâğaya hamledenler bulunsun. Şimdi şurada herkesin maᶜlûmu olup kimsenin kale almadığı bir hâlden bahs edelim. Gazeteciler arasında baᶜzı eşhâs vardır ki zımnında pâre olan hiç bir cürüm ve kabâhatin icrâsından geri durmazlar haydi beni de o fırkadan farzedelim. Şimdi hâricden biri gelip bana der.

- Şunu gazeteye derc et.

- Kaparlar.

- Ne kadar müddet.

- En azından üç ay.

- Bu müddette ne gaybedersin?

- Üç yüz lira.

- İşte sana üç yüz lira. Git bir kaç gün Adalar'da gez eğlen. Ben o şeyi her ne ise gazeteye derc ederim. Müşterîmin ne fâidesi olduğunu bilmem. Ancak ben eziyyetsiz altı yüz lira kazanırım. Ahâlî de bir hayli şey gaybeder. Şimdi Bu sûretle hükûmet tarafından gösterilen cezânın ne te'sîri olabilir?

Buraları iyice mütâlaa edilmelidir ki mâdem ki bilâ-tenbîh taᶜtil cezâsı ahlâk-ı seyyie eshâbından olan gazeteciler için müfîd ve menâfiᶜ-i vataniyyeyi vikaye edenler hakkında muzırrdır. Ve mâdem ki bu hâlde hâinler istediği kadar kazanıp sâdıkların tâb ve gayreti münkatıᶜ olur. Hükûmet o yolda bulunanlara hem habs hem cezâ-yi nakdî ve hem taᶜtîl ile mücâzât etmelidir. Ve hükûmetçe dahi hakikat mâddeyi izhâr bir emr-i düşvâr değildir. Gazeteciler menâfiᶜine dokunur yeri olmayan cerâimî mahsûs işler kıyâs olunmasın bu vefret-i cesâretten değil belki yalnız adem-i dikkatendir.

Meselâ ben gidip Bağdad'da Acem Şâhı'nın atlarının kuyruğunu kulağını sayarsam kim beş para verir ve bu gibi mahz-i dikkatsizlikten neş'et eden husûs için iki ay taᶜtîlim neden lâzım gelir? Levant Times'in Prusya Kralı'nı muhakkir bir bend tasnîᶜ etmesi ne fâide hâsıl eder? Kezâlik iki ay kapanır. Cezâya o gazete müstehaktır ki baᶜzı

musannaᶜ telgraf neşriyle borsayı tenzîl eder ve hem tezyîd eyler. Hulâsa-i kelâm mutbûât hakkında şu ihtâr olunan kaide vukuᶜa getirilmekte olunan sû-i hâlâtı esâsından katᶜetmeye eslem-i tarîk mülâhaza olunmuş ise de tedkîk ve tashîhi mâddenin âid olduğu tarafın sâibine müfevvezdir.

Mekteb-i Sultânî'nin Muhassenâtı

Mekteb-i Sultânî'nin teşkîlini ihtâr ettiği için Mösyö Bouree'ye büyük teşekkür etmeye medyûnuz. Mekteb-i mezkûrda tekmîl-i maᶜlûmât eden talebe maârif ve sanâyiᶜde fâik-ül-akrân olduğu şöyle dursun el'ân tahsîlde bulunanlar bile zamân-ı taᶜtîllerini boş geçirmeyip İstanbul gazetelerine nush ve pend ile lisânlarının tashîhine himmet ediyorlar.

İşte mezkûr talebelerden biri Courrier d'Orient'a yazdığı bir mektûbda La Turquie Gazetesi'ndeki galatât-ı sarfiyyeyi beyân ve börekçiler böreklerini bu gazete parçalarına sardıklarından gördükçe okumaya mecbûr olup okudukça da öğrendiği Fransızcayı gaib edercesine zihnini taglîd ettiğinden şikâyetle börekçilere hiddet ve ayrıca da La Turquie'nin harekât-ı hôd-serânesini terk ile âkıl-âne davranmasını nasîhat ediyor.

Ne mutlu! Çocuklarımız büyük adam oluyor. Allah nazardan esîrgesin in-şâ-Allah bu mekteb sâyesinde feslilerle şapkalıları Courrier d'Orient'nın ârzûsu gibi birbirlerinden fark olunmaz derecede medeniyyetten hisse-mend görürüz. Bu sırada Mösyö Bouree'nin ismini yâd ettirecek bir resm-i mücessemini yapmayı da hâtırdan çıkarmayalım.

Mesâil-i İlm-i Hesâb

Aklımın bir tarafında kalmış. Lâkin bilmem ne vakit ve kangı kitâbda okudum.

Kangı kitâbda ve ne vakit okuduğumu bilemiyorum. Lâkin aklıma geliyor ki bin sekiz yüz kırk ikiden bin sekiz yüz kırk sekize kadar Memâlik-i Devlet-i Aliyye'nin ihrâcâtı birbiri üzerine senevî dört yüz milyona idhâlât ise dört yüz elli milyona bâliğ olmuştur.

Bu hesâbın sıhhat ve adem-i sıhhati ne râddeye kadar kabil-i emniyyet olduğunu bilemem. Lâkin şurasını bilirim ki 1848'den bugüne kadar yirmi iki senelik medeniyyetimizin tezâyüdü dahi illet-i Frengîmiz nisbetinde olarak el-yevm ecnebîye sattığımız mâldan satın aldığımız ziyâddedir yaᶜnî aldığımız paranın bir kaç katını

vermekteyiz. Bâlâda bahsettiğimiz dört yüz elli milyonun sebeb-i zikri defâtir-i resmiyyede dahi muayyen olduğu üzere bu yolda senevî bir kaç milyon altını ecnebîye verdiğimizi ve ecnebî dahi bu memâlike bereketli bir altın maᶜdeni nazarıyla bakarak muâhedât-ı atîkanın lağvını istemediklerinde haklı olduklarını ve bizim medeniyyette katᶜ ettiğimiz mesâfeden kemâl-i mahzûziyyet hâsıl ettiklerini anlatmak içindir.

İşimiz de yok ya gelin sizinle bu husûsa dâir bir kaç mesâil-i hesâbiyye halledelim.

(Birinci mes'ele) İstanbul ve havâlîsinde 200 000 hâne farz olunsa ve her hânenin on penceresi olsa cümlesi kaç pencere eder?

(Cevâb) 2 000 000 pencere.

S - Her evde bir cam kırılsa senede kaç cam kırılmış ve beheri yüzer paradan kaç guruş etmiş olur?

C - Günde 200 000 camdan senede 73 milyon ve bedeli dahi 172500000 guruşa bâlig olur.

(Günde ve senede ne kadar bardak tabak şişe ve fincan gibi şeyler kırılır ve bedeli ne mikdâra bâliğ olur. Bu hesâbı ben yapamam orasını Mekteb-i Sultânî'den mahrec bulunan ve vatana hizmet edecek olan mâhir vatandaşlarımıza havâle).

(İkinci mes'ele) S - Bu evlerin her biri gece kırkar paralık birer mum yaksalar bir gecede kaç paket ve senede kaç guruşluk mum yakılmış olur?

C - Gecede 50 000 paket ve senede 18250000 paket yaᶜnî 73 000 000 guruşluk mum yakılmış olur.

(Üçüncü mes'ele) S - 200 000 hânede 1 000 000 nüfûs olduğu ve her biri senede en aşağıdan onar guruşluk birer gömlek eskittiği hâlde senede gömlek için kaç guruş verilmiş olur?

(Cevâb) Bir milyon ona darb edildiği sûrette on milyon eder.

(Pantolon yelek palto fistan çâr-şeb pîş-gîr mendil ve buna mümâsil meblusât-ı vesâirenin dahi hesâbı yine Mekteb-i Sultânî talebelerinin dirâyetine muhavveldir).

(Dördüncü mes'ele) Bir milyon ahâlîden elbette beş yüz bini tütün içer ve bunlardan her biri en azdan günde on sigara içmez mi? Söyle bakayım günde ne kadar sigara kâğıdı telef oluyor?

C - Beş yüz bin kişi onar kâğıttan bir günde beş milyon kâğıt yaᶜnî ellişer yapraklı yüz bin deste ve senede 36400000 yaᶜnî destesi beşer paradan 4562500 guruşa bâliğ olur.

(Beşinci mes'ele) Başka cins kâğıtlar âlât-ı me'kûlât ve meşrûbât ve mücevherât ve tîmûr âlâtları ve eşyâ-yi beytiyye ve çocuk oyuncakları ve buna dâir olanlar bir tarafa beytiyye ve çocuk oyuncakları ve buna dâir olanlar bir tarafa dursun da yukarıdaki dört kalemin neye bâliğ olduğunu söyle?

C - Senevî

182500000	kırılan camlar
073000000	yanan mumlar
010000000	eskiyen gömlekler
004562500	telef olan sigara kağıtları
470062500	Yekûn

(Altıncı mes'ele) Bu derecesiz hesâba karşı İstanbul her ahşâm ne yapar?

C - Ne yapacak medeniyyet uğruna yalnız bu dört lüzûmsuz şeyler için o gün yedi yüz otuz dokuz bin sekiz yüz doksan yedi guruş telef ettiği için izhâr-ı şükrâniyet eder.

Takvîm

1870 senesi temmuzun 22'sinden yirmi yedisine kadar

Cumᶜa 22 - Konsolit otuz sekiz buçuk --- Paris'de imparator Kavânîn Meclisi aᶜzâsını huzûruna kabûl ettiği esnâda "Bana emniyyet olunan işi kemâl-i sebâtle ileri götürmeye karâr verdim zirâ Fransa bana kuvvet-üz-zahr ve inâyet-i hakk muâvindir" demesi --- Serkiz Efendi'nin Avrupa seyâhatinden avdeti --- Bad Dükalığı Fransa aleyhine olunan muhârebede Prusya ile müttefik bulunduğunu iᶜlân etmesi --- Prusyalılar Gül köprüsünün sağ tarafında olan kemerini lâzım ile atmaları.

23 Cumᶜa-ertesi - Paris'de imparatorun neşredilen bir beyân-nâmesinde "Hakk üzre hareket eden bir millet-i muazzama dâimâ lâ-yuglebtir" cümlesi münderic bulunması --- Senato ve Kavânîn Meclisleri'nin hitâm-ı müddetleri --- İtalya resmen bî-taraflığını iᶜlân eylemesi --- Rusya Devleti dahi ol vechle iᶜlân etmiş ise de Rusya menâfiᶜine zarâr isâbet etmemesini şart etmesi (Bunun maᶜnâsı ise bir şey kapmak ümîdim olmadıkça muhârebeye dehâlet etmeyeceğim demektir).

24 Pazar - Büyük küçük kâffe-i düvel kollarını sıvayıb silahlarını bilemeye

mübâşeret etmekte ve kimsenin dost ve müttefiki olmayıb her yerde adem-i emniyyet ber-kemâl olarak herkes geçmiş kusûrlarını tahattür etmekte küçükler büyüklerden bizi mahvederler diye havf eylemekte büyükler dahi başkaları bunları vesîle ile harb kapısını açar diye korkmaktadır --- Otuz aded Prusya Ohelan askeri Sarreguemines ile Haguenau beyninde olan timûyolu harâb etmesi.

25 Pazar-ertesi - Mösyö Bouree'nin İstanbul'dan hareketi. Diyojen ve dostlarının Cenâb-ı Hakk'a arz-ı şükrâniyet etmesi --- Paris'de Prens Napoleon Baltık ordusunun kumandânı ve General Trochu ordu-yu mezkûr erkân-ı harb reîsi taᶜyîn edilmesi --- Bütün Fransa ahâlîsi Prusyalıların böyle bir işini bilmez reîsler eline düştükleri cihetle tahammül olunamaz bir tehlikeye dûçâr oldukları için terahhum etmeleri.

26 Salı - Danimarka Devleti bî-taraflığını iᶜlân etmesi --- Mösyö Bismarck Times Gazetesi vâsıtasıyla bütün Avrupa'ya akdemce Fransa Prusya'ya bir muâhede sûreti takdîm ettiğini ve bu muâhede Belçika ve Lüksemburg'un Fransa'ya ilhâk olunduğu hâlde Almanya ittihâdına Fransa iᶜtirâz etmeyeceğinden ibâret bulunduğu iᶜlân ve bu muâhedenin sûreti Kont Benedetti'nin el yazısıyla olduğundan iᶜtimâd etmeyenler Berlin'de Hâriciyye Nezâreti'nde görebileceklerini ilâve etmesi. bu havâdisi Benedetti istimâᶜ ettikde Mösyö Bismarck'ın diktesiyle yazdığından yeti beyân ile tebriye-i zimmete kalkışması (Bütün Avrupa gülmeden bayılıyor).

27 Çehar-şenbih - Konsolit 24 --- Fransa Devleti Roma'da bulunan askeri çekmeye karâr vermesi --- Fransa İmparatoriçesi imparatorun harbe azîmet edeceği cihetle esnâ-yi gaybûbetinde kaim-makam taᶜyîn olunması --- Fransa'nın birkaç eyâleti muhâsara hey'etine konulması.

(Teodor Kasab)

Numro 37 Salı 20 Temmuz 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defʿa tabʿ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiʿ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zam olunur. İʿlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

1870 Senesi Vefeyât Defteri

Emvâtın Esâmîsi	Sebeb-i Mevtleri
Fransa'nın İkinci İmparatorluğu	Sedan darına salb olunarak.
Napoleon Hanedânı'nın Fransa Kraliyeti hakkı...	Akıttıkları sel gibi kanların terâkümünden hâsıl olan deryâda gark olarak.
Prusya Kraliyetiyle Almanya-yı Şimâlî ittihâdı...	Almanya İmparatorluğu tîg-i bî-diriğiyle kat ü helâk edilerek [*].
Paris Hükûmet-i Müstahfazası.....	Süvâr oldukları balondan düştükleriniden millet meclisi yediyle pâre pâre edilerek.
Paris Komünü	Mösyö Thiers eliyle atılan humbaranın teʿsîrinden zuhûr eden ateş içinde yanıp kül olarak.
Bourbon familyasının krallık ümîdi	Duc de Chambord'un beyân-nâmesi boğazında kalıp menfez-i nefesi münkatîʿ olduğundan memnûn olarak.
Papa'nın hükumet-i cismâniyyesi	VictorEmmanuel yediyle (Tiber) nehrine atılıp gark edilerek.
Müşârün-ilephin lâ-yuhtîliği	Alehinde olan efkâr-ı umûmiyyeden tesmîm alınarak.

[*]Bu ikisinin henüz terk-i câme-i hayât etmediğine dâir baʿzı havâdis cereyan ediyorsa da hilâf vâkiʿdir.

1856 ahid-nâmesi .....Emniyet edilen hizmetçiler dikkatsizlik edip iyi bakamadıklarından

Yunan haydutları .....Dört İngiliz'in vesîle-i hasene ittihaz olunarak.

Karadeniz bî-taraflığı..... Londra'da konferans yediyle ihlâk edilerek.

Rabbim cümlesine ganî ganî rahmet eyleye

Sene-i Merkume Mevlûdât Defteri

Esâmî-i Mevlûd — Cihet-i Velâdet

Almanya İmparatorluğu .....Bismarck ile Prusya'nın akd-i izdivâc etmesinden (Bu sûre Sadova vak^{c}ası ağırlık verilmiş ve Fransa azameti düğün masrafı edilmiştir).

Fransa Cumhuriyeti ..... Peder ve mâderi mechûl ve beka-yı hayâtı meşkûk bir zaîf kızcağız ise de esnâ-yi velâdetinde pek çok dökülüp saçlanmış.

İtalya Krallığı .....Victor Emmanuel ile nişanlısı Roma'nın akd-i nikâhından.

İspanya Kraliyeti .....Toprağı kadar yaşasın mütevveffâ General Prim'in yetimceğizidir.

Allah tûl-i ömr ile muammer eylesin

Fransa'nın Terceme-i Hâli

Uslu akıllı bir çocukcağız idi. Saçları sarı gözleri mâî idi. Anası tekdîr ettikçe başını önüne eğip edebini takınırdı. Mamasını yer bozasını içer yatar uyur kalkar oynardı. Mahalleli cânı gibi severdi. Vâlidesinin de gözünün bebeği idi. Birdenbire bir huysuzluk geldi. Bilmem nazar mı değdi? Güzel güzel gülüp oynarken ârsızlık ve şamata etmeye başladı. Dilleri kurusun evlerine bir kaç misâfir gelmişti öpüp okşarken güzelsin

akıllısın demişler o da inanmış şımarmış. Bir sabâh uyanmış çağırıp bağırmaya başlamış.

Vâldesi - Çocuğum ne istersin?

- İstemem hıı!

- Ne istemezsin?

- Kraliyet Kadın'ı.

Kraliyet Kadın süt ninesinin ismidir.

Zavallı kadına bir tekme çarpar kolunu budunu kırar. Vâldesinin cânı sıkılır.

- Ay ne yaptın a çocuk? Şimdi yerine kimi getirelim?

- Cumhûriyet Hanım'ı ..... Yok yok konsülatoyu ..... Yok yok İmparator Ağa'yı.

İmparator Ağa dediği terbiyesiz bir evbâş idi onunla berâber gider mahallelinin camlarını kırardı. Vâlidesi hiddetlenir bunu tutar süt ninesinin eline verir. Bir kaç gün edebiyle oturduktan sonra evvelki yaramazlıklar hâtırına gelerek bir değnek kaptığı gibi zavallı kadının başında paralar.

- A çocuk ne istersin?

- İstemem işte hah! Ben Cumhûriyet Hanım'i isterim..... Yok yok süt ninemin küçük kızını isterim.

Süt ninesinin küçük kızıyla oynamaya başlar. Lâkin yine bir gün hiç asılsız o kızcağızla da gavga çıkarıp döğer kapıdan dışarı koyar.

- A çocuk ne yaptın? Şimdi seni kim eğlendirecek?

- İstemem işte hah! Ben Cumhûriyet Hanım'ı isterim..... Yok yok İmparator Ağa'nın oğlunu isterim.

İmparator Ağa'nın oğlu dediği de meşrebi bozuk serserî yaramaz babasına rahmet okutur evbâşın biriydi.

Hadd-i bülûğa erişmiş olduğundan bunu ayartır kendisi gibi hovardalığa alıştırır ve mahalle içinde o kadar rezâlet çıkarırlar ki herkes yüzü çevirir.

Komşulardan birinin evine kundak korken çıkar tutar oğlanı habse kor kızın evine gider bir iyi döğer tutup saçını başını yolar ellerini arkasına bağlar ne kadar mücevherâtı varsa elinden alır ve bir vakit mahallenin râhatını bozamayacağına emniyyet hâsıl edip gider. Vâlidesi kızının fenâ huylarından bıkmış ve terbiye olmasını istemekte bulunmuş olduğundan komşu efendiye teşekkür eder ve hâlâ şimdi suâl etmektedir.

- Kızım ne istersin?

İstemem işte hah! Ben cumh... Yok yok kum... Mukra... İmp...Orl... Bourb... İstemem işte hah! İstemem.... Ben şey isterim...

Bunun ne istediğini bulana aşk olsun.

Hele şükür. La Turquie'nin ihbârât-ı kabl-el-vuku^{c}undan nasîhatlarından milliyyet iddiâsından başımız dinç olup râhat edeceğiz. Hemen darısı Esprit ile Levant'ların başına. Amân gerçek Courrier da var unutmayalım.

Yaşa Yaşa Kör Temâşâ

Acaba idâre yolunu tutmak mı yoksa edilecek sefâhate cüz'î ile mâni^{c} olmasın diye mi bilmem ba^{c}zı efendiler gazete tebdîline kalkışmışlar. Meselâ müvezzi^{c}in birinden yirmi paraya bir Basîret aldı mı istîfâ-yi hazz edinceye kadar okuyup başka bir müvezzi^{c}e onu verip Hakayık ve kezâlik başka gazelerle tebdîl ediyorlar. Vâkıâ ekonomiye riâyet etmek lazımdır. Lâkin böyle müvezzi^{c}lerin bile zebân-ı ta^{c}yîblerine düşecek derece haset göstermek de büyük ayıbdır. Pek iyi biliriz ki bunu yapanlar ahşâm üstü gazinocuya seve seve avuçla para verenlerdir. Bir takım mûcib-i şeyn olan mahallerden esirgenilmeyen sehânın cüz'-i kemterini menâfi^{c}-i vataniyyeye muâvenet yolunda dirîğ etmek ne büyük hamiyyetsizliktir. Ben efendiyim diye oturduğu yere sığmayanların gazete müvezzi^{c}liği demek olan bu hâle tenezzülü ne derece insaniyyetsizliktir. Durun eğer şunların isimlerini tahkik edebilirsem i^{c}lân edeyim de ba^{c}zı ale-l-acele gazete lâzım olanlar gidip alsınlar bârî en sonraki gazete ellerinde kalmayıb bu yolda da mutazarrır olmasınlar.

Varaka

Geçen gün Tophâneli-oğlu semtine gitmek üzere Üsküdar'da Bülbül deresi tarîkine girdim. Ne için bilmem oranın bir yüz metre tûlünde yolunu tesviye kılıklı kazıp (şoseye) benzetmişler ise de havaların sıcaklığından topraklar bir derece kabarmış ki o

yüz metre yeri geçinceye değin setre ve fesimin üzerine bir derece toz toplandı ki ta^{c}rîf edemem. Eğerçi bu yolu tekmîl böyle tesviye etmiş olsalar idi bilmemki hâlim neye varacaktı. Fakat bir yağmur yağarsa oradan geçeceklere Allah imdâd eyleye. Doğrusu böyle topraktan şose de hiç görmemiş idim bir yaşına daha girdim. Şu benim mûcib-i teesüfüm olduğundan umûmun ma^{c}lûmu olsun da benim gibi tesviyesi duâsında bulunsunlar için gazetenizle i^{c}lânını ricâ ederim. Belki bir duâsı makbûl zâtın te'sîr-i da^{c}vât-ı hayriyyesiyle yapılır da ibâd-ullah şu beliyye-i azîmeden hâlâs olur.

Muhâkeme-i Mediniyyet

İddiâ-yi medeniyyet eden Frenkler cümleye barbar gözüyle bakarlar hususuyla biz ki beyn-el-akvâm Osmânlı nâm-ı âlisini hâiziz bununla berâber ba^{c}zı milletlerin barbarlık nâmıyla hedef-tîr-i ta^{c}n ü ta^{c}rîzleriyiz. (Amân ne kadar yanlış efkâr) Gelelim Fransızların bunlar da^{c}vâ-yi medeniyyette yek-tâ ve müddeâ-yı yesâr ve servetle bî-hem-tâ ve ale-l-husûs Osmânlılara barbar diyenlere reh-nümâ iken medâin-i dehrin ser-bülendi ve bütün âlemin dil-bendi bulunan ve ez-cümle kendi düşmenleri bile hedm ve tahrîbinden müctenib olan (Paris) gibi bir şehr-i şehîr-i ferah-fezâya (harâbe-i Paris be-vâsıta-i Almanya) ibâresini yazık yazık ki târîh 1288 düşürdüler. Fakat bunlar gûyâ hürriyyet-i milliyyeye âşık ve efkârları ise hükûmet-i cumhûriyyeye pek muvâfık gibi olup (in^{c}ikad-ı cumhûriyet 1288 be-Fransa) târîhiyle murâd olanlara karşı böyle bir memleket-i müzeyyenelerini kendi elleriyle yakıp yıktıklarıyla bir çok vatandâşlarını kendi elleriyle kesip biçtikleri meşhûr-i âfâk oldu. (Doğrusu güzel medeniyyet zihî hamiyyet) Acaba şu vukuât-ı müteellime bir büyük gaddârlık ve gaddârlık ise bedeviyyete lâyık bir bî-ârlık değil de ya nedir? İşte otuz dört numrolu nüshanızda tatlı veyâhûd acı su Frenklerinin medeniyyetine dâir yazılan bendinizi tasdîk ederim. Gelelim Osmânlılara; Osmânlılar kemâl-i şefkat ve merhametle min-el-kadîm esbâb-ı medeniyyetin eczâ-yı mütemmimesine birleşmiş ve bi-gayr-ı hakkın yüzlerinden bir ferdin bile burnu kanamamış olduğuna iftihâren her biri sağ elinde hamiyyet tasdîk-nâmesi ve dest-i yesârında dahi hatt-ı celî ile (menba^{c}-i insaniyyet) lafzıyla müzeyyen sancaklarını açarak ve devlet-i matbûâ^{c}-i müftehirelerine ilâ âhır-ül-eyyâm (Pâdişâhım çok yaşa) duâsını ez-dil ü cân îfâ ederek medeniyyet da^{c}vâsında bulunsunlar diye iddiâda kendimi haklı görür ve işi erbâb-ı tayakkuzun manzara-i insâfına arz eylerim. Artık bir daha gerek tatlı ve gerek acı su Frenklerinden bahsetmee hâcet kalmamıştır.

Muhâvere İki Seyyâh Beyninde

- Yâhû vakitler aşk olsun.

- Eyvallah îmânım. Keyifler hoş mu?

- Eyvallah.

- Erenler görüşemiyoruz.

- Baᶜzı akşam dem-hâneye yürüyüver görüşürüz.

- Fenâ olmaz bir akşam lokmayı da birlikte yürütürüz. Şimdi me'mûriyyet ne tarafa?

- Beyoğlu'na doğru yürüyoruz.

- Orada ne müşâhede olunacak?

- Rum (kulübünde) bir süre vâkıf olacağız.

- Sırrı sırredenlerden olduğumu bilirsiniz acaba nedir?

- Maᶜlûm ya bizim merak ilm-i kâffe dâir baᶜzı maᶜlûmât alacağım. Çünkü zühreyi şems etmek için abdi akreble teklîs ettim. Merîh'i Müşterî ile tasᶜîd ettim amel-i vücûda gelmedi. Gidip firârı sâbit etmeyi tahsîl edeceğim sonra bu maᶜmûl kibrît-i ahmer olacak bir dirhemini on dirhem kamere vereceğim hâlis şems olacak.

- Acâib orada bunu biliyorlar mı?

- Evet buna dâir nutuklar oluyormuş.

- Öyle ise amân git öğren. Fakat bunları almak için dünyalık var mı?

- Adam nafaka-i manzarı çıktıktan sonra kazancımın fazlası buna münhasır.

Bu da tuhaf! Geçenlerde Rumeli tarafından biri gazetemize müşterî olur. Bakarız ki yolladığı bedel istediği müddetin fiyatından on beş guruş noksân. Şimdi buna parayı tekmîl etdiye üşenmeden mektûb yazacak değiliz ya. biz oralarda mıyız? Başlarız gazeteyi irsâle bir müddet sonra Anadolu cihetinden bir müşterî daha çıkar. Bunun parasını sayarız on iki guruş fazla gelir tutar bu fazlayı öteki noksâna mahsub ederiz. Bu adama sened gidince on beş guruşluk noksân yazılmış demesin mi v'Allahi iyi hesâb biz kendisinden üç guruş daha isteyeceğimize tutup da onun bizden istemesine ne buyurursunuz? Dünyada ne adamlar var.

Amân La Turquie'yi görmeyin. Ne kadar herze-vekîllik etmiş. Artık sorma. Hani tiyatrodaki Moliere'in te'lîfindeki hekîmin kullandığı lisân yok mu? Tıbkı o. Deniz hamamını ele almış buna bir ehemmiyyet verir ki vay efendim vay. Söylediklerini isterseniz aksîni yapmak için belleyin! Suya girerken ağır ağır girmeli birden girilirse

maâz-Allah fecîayı da^{c}vet eder diyor. Oysa bizim bildiğimiz (Hele fecîa Gazetesi'nin üstünde kalsın hiç işitilmemiş ya) önce ayağını sokup yavaş yavaş girilirse baş ağrısı getirir diye birden girilir derler. O da denizin verdiği ferah ve serinlikle def^{c} olur gider. Amân sakının La Turquie'nin sözüne bakıp denize girmekten yüzme öğrenmekten soğumayın. Bu âdetâ eğlence nev^{c}inden bir şeydir zımnında da boğulmaktan kurtulmak fâidesi var. Yoksa öyle kuyûd ve şurûtuna riâyetle büyük bir sıkıntı hükmü verilecek şey değildir. İşte bilir bilmez yalnız hakîm lisânı kullanmakta mahâretini göstermenin sonu buna varır. Köprünün ortasında on bin kişinin gözü önünde boğulmaya ta^{c}rîz edeceği yerde tutar da kaidesini bilmeden girmek muzırrdır diye teşvîke kalkışır.

(Teodor Kasab)

Numro 38 Cumᶜa-ertesi 24 Temmuz 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Terakki

Terakki hüsn ü ânlı bir perîdir * Batî-ül-seyr-i kıtâlin biridir.

Kamet-i insan çınar ağacına siyyân olduğu zamân ki o vakitki çınar üç şimdiki kadar var idi.

Yevmen min-el-eyyâm zükûr ve nisvân çoluk çocuk bir gürûh insan kenar-ı deryâda teferrüc-künân oturmuşlardı. Deniz daha yakında keşfolunmuştu. Yaᶜnî iki yüz sene var yoktu. O asır insanları denizin zamân-ı keşfini bilemezlerdi. Târîhleri bir gün evvelki yağmur veya güneşten ve bir sene evvelki soğuk veya sıcaktan bahs edebilirdi.

(Deniz) Kabîleleri efrâdının âkıl ve ihtiyârları tecrübesinden korkunçluğu meydânda olan ve bin türlü nasîhatlarıyla menᶜ edilemeyen bir mecnûnun bulundukları dere kurbundaki tepeyi çıkmaya cesâretinden keşf olunmuş ve bu dünyanın nihâyeti zannedilmişti. Bilmem nasıl oldu da bu deli kendi gibi delilerin defaâtle ettikleri cesâretten telef olduklarını bilirken böyle tehlikeli bir seyâhati ihtiyâr ile sağ olarak avdet etti.

Çünkü daha şâhid-i arzın libâs-ı sebzi insan eliyle soyulmamış olduğundan rûy-i zemin nebât-ı giyâh ile ormana misâl ve ormanların içerisi kedi köpek at eşek gibi teper kapar tırmalar mahûf hayvânlara mâl-â-mâl idi. İşte o zamânda yevmen min-el-eyyâm zükûr ve nisvân çoluk çocuk bir gürûh insan deniz kenarında otururdu. Lâkin denize bir hayli vakit uzaktan bakmayla iktifâ etmişlerdi. Sonra azar azar ürke korka yaklaşmışlardı hattâ delinin biri bir gün yıkanmak ârzûsuyla boğulmuştu da.

Terakki hüsn ü ânlı bir Perîdir *Batî-ül-seyr-i kıtâlin biridir

---

Bir delikanlı taş sektirme oyununu îcâd etmişti ve kızlar bu oyunda kim mâhir ise âna müteveccih olur ve gülüşürlerdi. İçlerinden bir mecnûn attıkları taşlar arasında bir ağaç kabuğunun suyun yüzünde kalmasına dikkat edip bu kolay kırılan taştan bir kaç tane daha attılar ve cümlesinin batmaması acîbesini mütehayyir-âne gördüler.

Aradan on yıl geçtikten sonra yine o gürûh deniz kenarında teferrüc seyâhatini ihtiyâr ettiler. Bu misillü seyâhat-ı asîr her vakit kabil olması yesîr değildi çünkü pek muhatâralıydı. Ormanlarda balkanlarda ısırıcı tırmalayıcı kediler köpekler tepici kapıcı atlar eşekler mevcûd idi. Hattâ nice mecânîn bunlara takarrüble fenâ derecede vücûdlarını yara ve bereletmiş ve ba^{c}zıları "Korkutucu uyku"ya bile dûçâr olmuştu. Bu def^{c}a da delikanlıların biri taş sektirmeye kalkışmasından on sene evvelki deli meşe kabuğunun yüzdüğünü der-hâtır ederek tecrübe zımnında bir büyük meşe kökü getirerek suya atmalarını arkadaşlarına teklîf edince; âkıllar bunu hande-i istihzâ ile zevke alıp bir tecrübe için bu kadar yorulmak ayn-i hamâkat olduğunu söylemişlerse de delilerin inâdında ısrârı eskiden beri tabîat ve müşvârı olduğundan arkadaşlarının adem-i muvâfakatına bakmayarak yalnız başına bir ağaç kökünü sürükleyerek getirip denize ilka ve batmadığını görüp sâhil de sığ olduğundan üzerine süvâr oldu. Bunun gayr-i muntazam hareketleri kütüğü deniz yüzünde yüz adım kadar ileriye götürdü. Denizin o mevki^{c}i derîn olmağla geriye dönemedi. Karanlık vakit yaklaştı refîkleri meskenlerine avdet ettiler deli gaib olup gitti. Bunun nasıl gaib olduğunu kimsenin göremediği cihetle miyânelerinde vak^{c}a-i mezkûre çok vakit unutulmayıb buna dâir mübâhaseler ederdi.

Terakki hüsn ü ânlı bir perîdir * Batî-ül-seyr-i kıtâlin biridir

---

Deniz şikârını içine çekerek gark ettiği için çok vakit bundan haşyet ettiler. Ancak bir kaç on sene mürûr ettikten sonra genç delinin biri kabîlesi ihtiyârlarının ihâfe ve nasâyihine kulak vermeyerek deli bu ya bir türlü sözden sazdan anlamayıb denizde kütüğe binmek oyununu oynamaya mübâşeretle iri bir ağaç kökünü yuvarlayarak getirip su üzerine attı ve kendi de üstüne bindi. Ancak bir uzun değnek bulup ucunu kıyıda kendine uydurduğu bir adamın eline vermişti. Vâkıâ delinin bu ihtiyâtı pek fenâ değildi lâkin değneğin ucu elinden kayıb düşmesiyle fâidesi görülemeyip denize doğru açıldı.

Eğer el veya ayağıyla çabalaması bindiği ağaç kütüğünü birer sûretle harekete getirmesine dikkat etmemiş olsaydı bu da öbürü gibi galibâ ölecekti. Tamam o hükümden çabalamasından husûle gelen harekâtı mülâhaza ve harekâtını ağaç kökünü karaya doğru götürmeye uydurarak iki gün sa^{c}y ve gayretle beşinci gün akşam üzeri süvâr olduğu kök ile sâhile gelebildi. Ancak karaya çıktıktan sonra beş gün aç ve bî-ilâc kalmış

olduğundan ol kadar palamut yemişi ekleyledi ki kabil-i taᶜrîf değildir.

. . . . . .

Terakki hüsn ü ânlı bir perîdir * Batî-ül-seyr-i kıtâlin biridir

. . . . . .

(Eflâtûn) ile bunun arasındaki deryâlar mülâhaza olunsun.

Bitti Şirketin İşi

Meğer sokaklardaki tozlar topraklar çamurlar yıkıntılar dökünтüler tevekkelli değil imiş. Şaka maka derken gerçekten tramvay meydâna çıktı. Diyojen'e bir resimci lâzım olduğunu o gün anladım. Ayasofya kubbesi kadar kamburun olaydı da tramvayın muntazam sûrette yapılmış her biri benim küpümün önü kadar arabaları yol üzerinden geçerken o esnâfların hayretle bakakalmalarını görmeliydin. Börekçi poğaça doğrarken keskisi elinde hayrân hayrân bakar. Sandıkçılar çekici yukarı kaldırmış öylece kalmış. Haffâflar muştayı gâvsâleye yaklaştırmışken urmayı unutmuş. Kasap satırını kaldırıp şaşmış. Aşçının bir elinde kepçe bir elinde tencerenin kapağı. Çilingirin elinde körük ağzı açık. Sebzevâtçı teraziyi kaldırmış. Havyar Hânı oyuncuları bile me'mûlün gayrî kolunu kaldırıp iki parmağını uzatıp mütehayyir bir hâlde bir hâlde seyretmekte idiler.

Ben bunların bu hâline hem güler hemde ilâhî kör olma medeniyyet daha neler çıkaracaksın derdim. Arada da şirketin hâli neye varacak diye düşünürdüm. Bî-çâre denizin üzerinde bâlîn-i imtiyâzına dayanıp uyur. Karadan böyle bir tehlike geleceğini hiç düşünmezdi. Bakalım şimdi ne yapacak? İstediği gibi alıp satmadan ücret-i nakliyyesine anasının nikâhını istemeden ahâlîden sabır ve tahammül kalmadı. Doğrusu tramvayın hem fiyatça ucuz hem kat kat râhatlı seyâhati dururken kahvecisi biletçisi çımacısının eziyeti sucusunun gaddârlığı yokken şirket vapuruna binilmez. Efendim ölürsün de karada kalırsan da. Acaba şirket şimdi fiyatı tenzîl edecek mi? Cânım tramvayın iskeleleri de Köprü Kabataş Beşiktaş Ortaköy epeyce var. Eğer şirket bu iskelelerin fiyatı indirirse bir çok zarâr edeceğinden başka öteki iskeleler de daᶜvâya kalkışır. Hâsılı her taraftan mutazarrır olacak husûsen bir takım şirketten hoşnûd olmayanlar var ki indirirse bile binmezler. Hele bana suâl ederse Köprü'den Ortaköy'e kadar olan iskelelerden şirkete binmeye yemînliyim ve benim efkârımda daha binlerle adamlar vardır. Yok eğer şirket tebdîl-i hâl edip de ıslâh olacak olursa diyeceğim yok ya. Şurasını bilirim ki şimdiki hâlde şirket her taraftan zarâr ediyor. Hele tramvay Büyük Dere'ye kadar işleyecek olursa başına neler geleceğini varsın düşünsün. "Şimdi işinin bittiğini anladın mı şirket?".

Bunun daha tuhafı şurasında ki bu kadar ahâlînin içinde bir kaç hissedârdan başka şu şirkete yazık oldu diyen de bulunmayacak. Doğrusu ya bir buçuk milyon adamın

içinde bir acıyacak kimesne bulunmaması da şirkete ayrıca bir şereftir. Ya öyle bir buçuk milyon ahâlîyi velev ki ahmak bellemiş olsun hiç yerine tutmanın sonu buraya varır.

İşte ben buraları mülâhaza ve tefekkür ederken arabaların Tophâne'ye avdet ettiklerini gördüğümden aşağı inip tramvay şirketinin deniz şirketine galebesi için duâ ederek küpüme dâhil oldum.

İhtâr

Baᶜzı gazetelerde Diyojen'le mübâheseye girişmek istiᶜdâdı görülüyor. Abes zahmete giriliyor. Muharririnin edeb ve terbiyesi derecesini bilmediği gazetelerle mübâhese ve münâzaraya girişmeyeceğini Diyojen ihtâr eder.

(Panosyan bu karârdan müstesnâdır)

Gülmek isterseniz İbret Gazetesi'ni okuyun. Ben okudum gülmeden katıldım. Gördün mü eğlenceyi? Tuhaflık dediğin de böyle olmalı. Neye lâzım maᶜnâsından lâtîfe çıkacak diye itᶜâb-ı zihin etmek lûtfunun tuhaflığı biter gider. Hani baᶜzı adamlar vardır yüzüne bakınca gülecek olur işte onun gibi.

Ne yalan söyleyim. Panosoğlu'na kulaktan âşık oldum. Adını anmasam bir türlü râhat edemiyorum. Ama darılacakmış ne yapayım elimde değil. Eğer benim dilimi tutmak isterse kulaklarını gizlemenin çâresine baksın. Ama sen diyeceksin ki mızrak çuvala sığmaz. Acâib! Çuvaldan biraz büyücek fes giyiversin. Hem bu da gerçekten mızrak değil ya bak indi şeytânın aklıma getirdiğine. Acaba Panosoğlu kayığa binince rüzgâr arkadan gelirse kulakları yelkenlik eder mi? Hele denize düşse batmamak için pek büyük bir medârdır. Batsa bile tutup çıkaranlara ne kadar kolaylık? Merak bu ya acaba köprüden geçerken kaç para verir?

Varaka

Amân Diyojen beni arz-ı teşekküre medyûn ettin. Çünkü bugünkü hayâtımın sebebi oldun. Ben senin gazetelerini okur ve efkârını beğendiğimden nasîhatlarını kabûl ederim. Geçenki yüzmek hakkında yazdığın bend beni bu fennin tahsîline mecbûr ettiğinden ve hakikatte kolay bir şey bulunduğundan gidip bir kaç kere denize girdim ve epeyce öğrendim. Meğer o gazeteyi okuduğum kerâmet olmuş. Verilmiş sadakam varmış

li-maslaha sandalla bir yere gitmek üzere iken sandal devrilip denize düşmedim mi? Dedim ya eğer bir kaç gün evvel yüzmek öğrenmiş olmasa idim boğuldum gittiydi. Hemen necât bulup ayağımı karaya basar basmaz bu varaka-i teşekkürü yazıp irsâl ettim münâsib ise vatandaşlarımıza ibret olmak için gazetenize dercini rica ederim.

İnsandan maᶜdûd biri denizden gözü korkmuş olduğundan yüzme öğrenmeden elini suya sokmamaya tövbe etmiş. Keşkî o adamı bilse idim yüzme öğrenmeye muvaffak olamayacağına ben de yemîn ederdim.

Takvîm

1870 senesi temmuzun 28'inden ağustosun dördüne kadar

28 Pencşenbih - İmparator oğlu ve Prens Napolyon'la berâber orduyu azîmeti --- Parisliler şimdiden avdetlerinde edecekleri şenlikte ne sûretle eğleneceklerini tasavvur etmesi --- Fransız donanmasından yedi zırhlı ve iki avîr ve iska kesrrok'dan geçmesi.

29 Cumᶜa - Fransa İmparatoru'nun Metz şehrine muvâsalatı ve orduyu zîr-i kumandasına alarak neşrettiği beyân-nâmede (ser-bestiyyet ve medeniyyetin devâmı bizim muzafferiyyetimize merbûttur) demesi --- Hıdîv-i Mısır ile Halil Bey miyânesinde zuhûr-ı nizâᶜ ile mîr-i müşârün-ileyhin istifâ etmesi.

30 Cumᶜa-ertesi - Roma'daki Fransız askerinin Civitavecchia İskelesine ictimâᶜı için General Domo'nun emir ahzetmesi --- Fransızlar Saarbrücken üzerine hücûm ile ricᶜat ettirilmiş iseler de âleme galebelerini işâa etmeleri --- Papa'nın lâ-yuhtîliğinin iᶜlân olunması üzerine Avusturya Hükûmeti akdemce olan muâhedesinin lağvına karâr vermesi --- Fransa sefîri La Cronier'in İstanbul'a vürûdu.

31 Pazar - Mısır Vâlîsi'nin İskenderiyye cânibine azîmeti --- Bir kadının hânesinde maslûb bulunması.

1 Ağustos Pazar-ertesi - Prusya Kralı'nın Mayanes şehrine muvâsalatı --- Meydân-ı harbde ufak tefek cedellerin vukuᶜu --- La Cronier Dolmabahçe Sarayı'nda zât-ı şâhâneye mes'ûliyyeti --- Halil Bey'in istifâsı üzerine Server Efendi'nin Hâriciye Müsteşârı nasb ve taᶜyîni.

2 Salı - Saarbrücken'de küçük bir muhârebe --- Prens İmperiale Lolo'nun meşhûr atış vaftizi bu arslan pençenin ayağı ucuna düşmüş kellelerle oynaması ve omzundan geçen bir kurşunu eliyle kapıp cebine saklaması --- Mısır Vâlîsi'nin İskenderiyye'ye

vusûlü --- Yunan'ın Korint körfezinde hareket-i arz vuku^{c}uyla iki şehir ve bir çok kurânın harâb olması --- Prusya Kralı ordularının başında ve kudret-i ilâhiyye tahtına geçmesi.

3 Çehâr-şenbih - Papa ülkesini âhirin hücûmundan vikaye için İtalya askeri Papa hudûdunu kordon dâhiline alması. (Ya bizim takvîmden bıktık diyenler bunlar sizin için değildir) --- Fransızların çok çok barut yakmaları ve her tarafta muzafferiyyet neşretmeleri. Fransız gazetelerinde ise Almanya ve hâssaten Prusya'ya nefr ü lâ^{c}ndan başka bir şey yok.

4 Pencşenbih - Fransız askerlerinin Papa toprağından çekilmeye başlaması. Alsace ve Lorraine ve İssenbrücken muharebesinde Fransızlara birinci galebeleri --- General Duve'nin vefâtı. Courrier d'Orient'ın bunların hepsini tekzîb ile Fransızlara Almanya'nın galebesi inanılmaz bir yalan olduğunu i^{c}lân etmesi.

(Teodor Kasab)

Numro 39 Salı 27 Temmuz 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def'a tab' ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâki' Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevvâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Mösyö Thiers'in Politikası

Mösyö Thiers 22 haziran Frenkî târihiyle millet meclisinde irâd eylediği nutukta İtalya ittihâdının husûlünden Fransa'ya terettüb eden mazarrâtı ve Fransa bu ittihâdın vücûda gelmesine ve milliyyet efkârının tervîcine ettiği muâvenetle kendi aleyhine çalışmış ve büyük bir hatâda bulunmuş olduğundan bahisle Fransa'nın beka-yı azamet ve devâm-ı te'sîr-i nüfûz için İtalya'nın zaîf kuvvetlere münkasım bir hâlde bulundurulması lâzım geleceği. Ve İtalya ittihâdının Almanya ittifâkına sebeb ve örnek olup Fransa bu yolda politika ittihâzı ise açıktan açığa kendisini tehlike ve muhâtaraya ilka demek olduğunu beyân. Ve Fransa beka-yı şevket ve azamet için Papa'yı himâye etmesi muktezâ-yi hâl ve maslahat ise de el-yevm Fransa'nın icrâ-yı iktidârına za'f-târî. Ve İtalya kâffe-i düvelin hüsn-i nazarını celb etmiş olduğu şübheden ârî bulunduğundan bugün İtalya'nın Roma'yı pây-i taht etmesine karşı i'lân-ı harb etmek Fransa'nın işine elvermezse de bu emniyyenin husûsu için vakt-i merhûne terakkub olması lüzûmunu beyân etmiştir.

Mücrîm der ki; nişâne-i hedef-i ta'rîz ettiğim şahsın zâhir halinde bir vakitler fenâlık müşâhede olunmasa ve hattâ bir adamdan kalben hazz edemediğimin sebebini kendim de bilsem mutlaka bil'âhire sû-i hâli meydâna çıkıp sevmediğim için aslâ mahcûbiyyette kalmam.

Meşhûrdur ki (Bir adamın yüzüne bakmalı da âna göre süt ummalı) eğer Thiers'i şahsen görmedinizse gözünüze vereceği eziyyete tahammül edin de bir kere resmine nazar eyleyin çirkinlikte zebân-zed olan sahra cini bunun yüzünü görmüş olsa kırk yıllık yola kaçar. Ben ve benim mezhebimde olanlar bu adamdan ne iyilik me'mûl edebilir. Buraları sahîhtir. Ancak acırım acırım bunu ta'rîf zımnında ba'zı kadîm büyük zevâta teşbîh sırasında îrâd ettiğim kelimâta acırım.

Öyle ya! Geçen sene bu vakitler kapı kapı muâvenet dilenmek için çıkıp Avrupa'nın tâ üstünde muâvenet mukabilinde babasının mâlı imiş gibi şarktan bedel

vaᶜdeden eskal-i min fi-l-arz heriften bundan iyi nutuk mu me'mûl olunur.

İnsanın şerefi savlet ve kuvvetle değildir. Ben insanı kuvvetiyle mürecceh addedeni insandan bile saymam. Eğer kuvvetiyle iddiâ-yi rüchâniyet câiz ve şeref-i insaniyyeyi sâhib-i kuvvet olanlar câiz olsa hayâdîd ve kattâᶜ tarîkin bu daᶜvâda cümleden ziyâde hakk ve salâhiyyeti zâhirdir. Zaîf hakk-şinâs kuvvî hakk-şinâsdan efdâl ve eşref olduğu bedîhîdir.

Mösyö Thiers kendi milletinin sebeb-i azamet ve kudreti hem-civârlarının zaᶜf ve iktidârsızlığından neş'et eyler kıyâs eder. Hâlbuki bu misillü efkâr-ı bâtıla ve ârâ-yi âtıla efrâd beyninde olduğu gibi milletlerce de geçen sene Fransa'nın uğradığı muâvenesiz ve merhametçisiz hâle dûçâr eder ki hâlet-i mezkûreden nâmûs-i milliyye ve belki hayât-ı azîzelerini bile hâlâs edemezler. Mösyö Thiers Fransa'nın azameti İtalya'nın zaᶜfından husûle geleceği iddiâsında bulunuyor. Ve bugünkü günde dâhil-i ittihâd olan İtalya'nın sırasını düşürdüğü hâlde tefrîk-i eczâsı çâresini arıyor. Mösyö Thiers'in bu efkârı neşretmesi ol vakittedir ki Fransa eczâsını tefrîk ettiği için yine o vakitte Prusya'yı şedîden taᶜyîb ve takbîh eyliyor. Ve bu emniyyesinin husûlüne o dînî âlet-i ittihâz ediyor ki o dîn esâsı ve ibtidâ-yi emri kendinin hazzetmediğini başkasına yapma emridir.

Kadîm Yunanîlerin târîhinde mütâlaa olunmuştur ki; Atinalılar birinciliği câiz olmak Yunan'ın diğer cumhûriyetlerinin mâlik olduğu sefâin-i harbiyyeyi vakt-i âsâyişi fırsat-ı ittihâz ederek bir sanîa ile ihrâk bi-n-nâr etmeleri lâzım geleceği ukalâ-yi akvâmdan biri tarafından re'y ve teklîf edildikde ukalâdan diğer bir zât bu re'yin muvâfık ve hüsn-i tedbîr olduğu musaddak ise de mugayir-i insaniyyet ve hakkaniyyet olduğunu beyân ve bu zâtın kavlini diğerleri dahi istihsân ettiklerinden teklîf-i mezkûru reddetmelerini müteâkıb vâkıâ şahs-ı evvelin taᶜrîf ve beyân eylediği vechle mezkûr donanma vâsıtasıyla Atinalılar hükûmeti ömr-i tabîîsinden yüz sene mukaddem muzmahill ve harâb edilmiş ise de insanca bâis-i şeref olan sahâif-i tevârîhinde el'ân hakkaniyyetleri medh ve tavsîf olunmaktadır.

İşte bunda nümâyân olur ki bir millet-i milel-i müstakbelenin nazar-ı istiğrâb ve hayretini Thiers'in ârzûsu gibi kendi evinin iᶜmârı için komşusu hânesini hedm ve harâb etmekle celb edemez. Gelki hakkaniyyeti iltizâm ile kazanır.

Acaba Avrupa'nın gözü önünde Thiers'in mugayir-i hukuk u insaniyyet ve edeb bu misillü nutkunu işitip de bir taraftan ses çıkarılmamak da medeniyyetin ahvâl-i garîbesinden biri midir?

Telgraf

Paris

Bütün Fransa ahâlîsinin nısfı Mösyö Thiers'in sükûtunu iltimâs ile ellerini ağızlarına ve nısf-ı âhiri öyle ricâ ile nutuktan ferâgat etmeyeceğini bildiklerinden parmaklarını kulaklarını götürmeye karâr vermişlerdir.

İtalya

Bil-cümle mûsikî meclislerinde Roma'nın pây-i taht edildiğine dâir yeniden bir hevâ îcâd olunmak üzere kemâl-i isti^{c}câl ile sa^{c}y ü gayret olunmaktadır.

Württemberg

Prusya ile şöhret-i feth ü zaferi taksîmde hayâl evindeki Ferhâd'ın bir tek çizmesi hikâyesi tahattür olunduğu alenen söylenmektedir.

Cezayir

Âsâyişin karîben iâdesi kuvviyyen me'mûl ise de ihtilâl hemen kaffe-i kabâile sirâyet etmektedir.

Salı-pazarı'ndan

Bayır olan yerlerde yolcuların muâveneti dirîğ edilmediği hâlde tramvay kemâl-i ser-bestiyyetle icrâ-yi me'mûriyyete müteahhid bulunduğu ve kapısının ba^{c}zı tutarığı tutup açılamadığından şimdilik bir çilingir ustasının lüzûmu olduğu söyleniyor.

Çamlıca Bahçesi'nden

Çiçek kokusunda bir nev^{c}i semmolduğu ba^{c}zı etıbbâ tarafından keşfolunalı züvvâr yalnız bahçenin etrafını dolaşmayla iktifâ ve ihtiyâta riayet etmektedir.

Filib'in Kahvesi Borsası'ndan

Mecidiye fiyatınca asla tebeddül vuku^{c}bulmayıb sabâhleyin yirmi ikide açıldı gece saat altıda yine o fiyatta kapandı.

Yenikapı'dan

Buradaki mestler adedce ayıkların kat kat mâ-fevkinde olduğu hâlde her bir köşede sızıp kaldığından galibâ ayıklar da kalmıştır. Şimdilik başka bir vukuât yoktur.

Varaka

Geçende gazete tebdîl edenler olduğu yazılmış ve bu zevâtın hamiyyetsizliğinden bahsolunmuş idi orasını bilmem hele tecrübesiz imişler denilebilir. Çünkü Hudâ'nın birliğine emânet gazetelerimiz mevâdd-ı dâhiliyye neşrinde nasıl müttefik iseler ecnebî gazetelerinden her bâr terceme etmekte olduklarını havâdis dahi gûya var gibi yekdiğerinin aynı veyâhûd (baᶜzı gazeteler) gibi mukallid olup yalnız nesak ibareleri başka olduğundan yalnız birini okumak gayriden ignâ edeceğini bilememişler. İşte şimdiden sonra tecrübe ederek bu zahmetten vâreste olacaklarında şübhe yoktur.

Diğer

Allah kişiyi iyi gördüğünden yâd etmesin

Mukaddemâ âlîl ve aᶜmâ her dilenciden hezâr-ı cebr ü âzâr ile bilet parası isteyen ve almadıkça bırakmayan şirket me'mûrları muhtâc oldukları hayır duâ ve iâne-i kabiyye ârzûsuyla körleri ihtirâm ile iskeleye çıkarıp parmaklık kapıdan bile elinden tutup geçiriyorlar.

Adama bin nasihattân bir musibet yeğdir.

İbret kendisine muâvenet ârzûsunda bulunanların kesretinden şikâyet ediyor. Lâkin iyi biliniz ki aklının ermediğinden söylüyor. Çünkü o gazete az muâvenetle kabil-i ıslâh değil bunu şeytânlar tashîh edecek değil ya elbet muâvenet ister. Ama topal şeytân gelirmiş kör şeytân kendi gelse yine nâfile.

Taksim Bahçesi'nde Muhâvere

Garson - Efendim ne buyuracaksınız?

Müşterîler - (Birbirine hitaben) Ne istersiniz kahve değil mi?

- Hayır ben çok içtim.

- (Garsona hitaben) Öye ise bir kahve ile bir bira getir.

- Ne lâzım siz de bira için.

- Hayır ben kahve isterim.

- Bu galabalıkta kahve olmaz.

- İyi ama benim böyle şey içtiğim yok â kuzum.

- Ey çünkü içmezsen ne gelip oturuyorsun?

Ateşçi --- Bizim bahşîş?

- Biz ateş istemedik.

- Olsun kahve içtiniz ya.

- Hayır daha içeceğimiz belli değil.

- Sonra unutuluyor hele şimdiden verin. Bir şey değil ey efendim yirmi para.

Muhâvere Su-yolcular Kahvesi'nde

Sâyis Hacı Şamândıra - Be hey Ganem! Biz de konakta su nişün akıtmıyorum?

Su-yolcu - Hacı ağa kemerde su yok. Bendler çamur dolu yollar bozuk. Olan su da gelirken zâyi^{c} oluyor ne yapalım?

- Be hey ben bozuk su yok bilmez. Ya şimdi su koyuverşin ya sonr fenâ.

- Hacı baba sen müselmân değil misin? Bak câmi^{c}e bile su yetişmiyor. Şimdi câmi^{c}den keselim de size mi yollayalım? Eğer istersen öyle yapalım.

- Lâ ya Ganem! Korkar biz saka getirtir. (Gittikten sonra kendi kendilerine) Gerçek o konağa çoktan beri su koyuvermediniz mi?

- Elbet koyuvermem geçen ay beş on guruş almak için borularına kök salıverip tıkayarak bol ta^{c}mîr istiyor demiştim. Tahkike kalkıştı mahsûs yaptığımı anlayıncaya

kadar çalıştı. Öğrensinler bir daha para esirgemeyi. (Diğer bir ağa) Su-yolcu ağalar Vekîl-harc Ağa mahsûs selâm etti hazîne nâfile yere taşıp dökülüyor artık suyu kessinler diyor.

- Pekî efendim isterseniz daha boş yerler varsa doldurun?

- Yok artık neye lâzım bu su kıtlığında.

- Hayır elhamdülillâh suyumuz boldur.

- İyi ama nâfile ziyân oluyor isrâf harâmdır.

- Ey efendim suyun isrâfından ne olacak? Pekî emriniz vechiyle keselim ne vakit lâzım olursa haber yollayın.

(Kahvede diğer müşterî) - Cânım bunlara bu kadar çok su verip başkalarını sevillendireceğinize onlara da birer mikdâr akıtsanız olmaz mı?

- Parayı veren düdüğü çalar.

- Acâib! Su onların mâlı değil mi?

- Su onların mâlıysa su-yolcu nereden geçinsin?

- Aylığınızı vermiyorlar mı?

- Böyle günde sâde aylıkla mı su verilir? Elin geçtiği köprüden geçmeli.

Hikmet

Hüsn-i sadâya mâlik olmayanlar mûsikî meşk etmek; ekserî bozuk düzen hânende meclisinde kendini mu^{c}zib etmek içindir. İkisinde de oturacak yer yokken şirkette mevki^{c}e çıkıp ayakta durmak; semâhatle sefâhat beyninde fark etmemektendir.

Çalgı çalınırken ayakları ve elleri ve parmakları ile muttasıl usul tutmak; kabil olsa curcuna tepmeye müheyyâ olduğunu anlatmaktır.

(Teodor Kasab)

Numro 40 Cumᶜa-ertesi 31 Temmuz 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satırından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satırından 6 guruş alınır.

Kullanıcılar

İşini bilmek de başkaca bir hünerdir. Bu hüner de kesb-i mahâret edenler kimseyi rencîde-hâtır etmeden kâh müdârâ ve kâh dübârâ ile hem işlerini becerir hem de herkesin serâir-i hafiyyeleri mahrem olur.

Bu sanᶜat-ı garabet-nümâ mukaddimleri bizde nâ-bûd ve nâ-peydâ olup bidâyet-i sudûr ve iştihârı medeniyyetin zuhûr ve intişârıyla tev'emdir. Lâkin öğünmek gibi olmasın bu hüner ahd-i karîbde ahzolunmuşken el-hâletü hâzihi mevcûd olan dalkavukluk ve hırs ü tamaᶜ kadar o da kesb-i terakki etmiştir. Lisân-ı kadîm üzre dessâs ve zebân-ı medeniyyette kullanıcı hüsn-i taᶜbîr ile ihsas olunan eşhâsın zâhir hâlde harekâtı câlib-i memnûniyyet ve ünsü ülfetleri ayn-ı nezâket ve mücâleşet ve musâhabetleri pür-lezzettir. Lâkin efkâr-ı bâtına ve muâmele-i dervineleri envâᶜ-i hiyel ve desâisle memlûdur.

Her millet beyninde müsellem bulunan ve zebân-zed-i âlem olan içi dışı bir sözü sâdık özü sözüne mutâbık gibi sıfat-ı memdûhalarımız iktizâ-yı medeniyyet üzre mahv ü tebâh olunmuştur.

Be kârımız esâs-ı dessâsî üzerine binâ kılınmakta bulunmuşutur. Kanı o bir şey suâl edildikde evvelâ sakalını tutup tefekkürle o maslahat ne gûne olmuşsa aklına gelen doğrusunu söyleyenler. Kanı vara var yoka yok deyişler. Nerede yapacağı şeye neam yapmayacağını lâ ile kesip atanlar ki sen de işin doğrusunu anlayıb âna göre lâzım gelen tedbîri icrâ edesin.

Şimdiki kullanıcıların ağzından cevâb redd çıkmaz ve hiç bir ricâyı olmaz deyip menᶜ etmezler. (Galibâ Mösyö Filib'in geçen seneki neşretmekte olduğu mizâh gazetesinin bâlâsındaki (Olmaz olmaz deme, olmaz olmaz) beyt-i bî- bahânesi bu maᶜnâyı îmâya bir delâlet-i nâzik-âne idi)

Belki cevâb sevâba bedel tatlı sözler güler yüzlerle (Yüreğim yandı benim; tatlı lisânınla senin) mısrâᶜına mâ-sadak bir takım mevâîd urkubiyye ve büyük uhûd-i bî-

fayda ile gûyâ gönül alırlar. Artık işin yoksa bu va^{c}dlerin incâzını ve bu ahdlerin îfâsını nihâyet eyyâm-ı hayât ve belki ferdâ-yi kıyâmete kadar bekle dur. Ettiğin işin husûlünde kendimin çıkarı var mı? Olmaz deyip sana kat^{c}-i ümîd ettirsem kârım olur mu? Mâdemki cihetin müsâvîdir artık seni cevâb-ı dirîg redd etmek kabalık değil midir?

Sû-i zann adamı tehlikeden kurtarmaz mı? Ben seni nasıl doğru adam bellerim? Ya beni aldatmak istiyorsan! Ya sen de benim gibi dessâs isen! Öyle ya bugünkü günde kim desîse etmez? Sen kullanıcı isen ben senden kullanıcıyım.

Bu hususta kullanıcı kendini vikaye için desîseye müteşebbih olduğundan zâhir hâlde hakkı var gibi görülür. Çünkü karşısındakinden havf ile ihtiyâta riâyet eyliyor. Ahlâk tagayyür etti gaddâr kum gibi kaynıyor. Lâkin şurası mütâlaa olunmalıdır ki halk-ı cihân kâffeten tarîk-i hiyel ü desâise pûyân olsalar bile ben istikamet-i derûn ve safvet-i kalb ile ânların miyânesinde kemâl-i istirâhatle taayyüs edebilirim ve ânlara mümâşât ve müşâbehet asla iktizâ etmez. Zirâ tecârib-i adîde ile müsbet ve delâlit-i emsâl kesîresiyle muhakkaktır ki (Doğruluk bir vakitte adamı yabânda koymaz) (Doğrunun yardımcısı Allah'tır) ve kübrâ-yı ukalâ (Hîle-kârın mumu yatsıya kadar yanar) kavliyle bu ma'nâyı inbâ etmişlerdir. Farazâ karşımdaki adamın dessâs olduğunu anlasam bile benim için bi-l-mukabele silâh-sıdk ve istikamete sarılmaktan başka çâre ve yine doğruluk yolunu tutmaktan gayrı şâh-râh yoktur.

Dessâsa desîse ile mukabelede ihtimâl-i mağlûbiyyet zâhirdir. Çünkü hasmının fenn-i desâiste sana rüchâniyyeti câiz ve kâbildir. Lâkin dessâsa doğrulukla karşı konulduğu hâlde her sınıftan kendisine riâyet muktezâ-yi tabîat-ı insaniyye olan istikametin âlât-ı gadr u hıyânetten keskin birer ağılı sikkîn olduğu kaziyye- i müsellemedir.

Bu mülâhazaların reddi nâ-kabil ve cerhi gayr-i muhtemel ise de kullanıcıların ibrâz-ı zekavette iddiâ ettikleri mahareti terk ile tebdîl-i meslek etmeleri dâire-i imkânın hâricindedir.

En ziyâde hazz olunan şey?

Karzen alınan paradır. Çünkü hiç eziyetsiz kazanılmıştır.

En ziyâde nefret edilen şey?

Alacaklılardır. Çünkü paradan başka bir şey almaz.

En ziyâde ta^{c}cîli istenilen şey?

Söz verdiği adamın gelmesidir. Çünkü el-intizâr eşeddümin el-en-nârdır.

En ziyâde ta'vîki ârzû olunan şey?

Kirâda olanlara ay başıdır. Çünkü ay dediğin şakır şakır işler.

Nev-bâliğlerin en istediği şey?

Teehhüldür. Çünkü gençlik ateşten gömlektir.

Müteehhillerin en istediği şey?

Bekârlıktır. Çünkü kadının tuz demesi var.

Âlâyiş-i dünyaya kapılanların en ferah vakti?

Hamamdadır. Çünkü âlem-i tecerrüddür.

En kederli vakti?

Esnâ-yi ticâretindedir. Çünkü gaybetme havfı vardır.

Dünyada tamamıyla zıdd?

İslâmla Hıristiyânın teehhülüdür. Çünkü biri ağırlık verir öbürü terâhume alır.

En ziyâde iyilik?

İkisinin de lağvıdır. Çünkü teksîri nüfûsa bâis olur.

Havâdis-i Müteferrika

Müjde

Mösyö Kombari'nin zevâl topu gene atılmaya başladı. Öğle vakitlerine doğru atılıyor. Lâkin sakın evvelki gibi bozulacak zannetmeyin. Mösyö Frenki Kombariye duâ etmiş.

Kont Bismarck aynı şimşeğe müşâbihdir. Çünkü şimşek çaktığı vakit arkasından gürültü hâzırdır. Bismarck'ın da bir kere adı anılmaya başladı Sadowa topları patladı yine gayboldu. Bir daha çıktı Fransa gürültüsü zuhûr etti. Şimdi yine çıkıldı kimesnenin de diline aldığı yok diplomatlık olursa bu kadar olsun. Bu zât Napoleon gibi sâde korkuluk değilmiş.

Kilisede Papa'nın duâ ettiği vakitte önünde yanmakta olan bir mum dikkat-i nazarnı celb eder. Birisi gayet müzeyyen bir mumu göndermiş ise de arzû ettiği mahalle konmayıb kilisenin bir köşesinde yanmakta iken Papa'nın gözne ilişerek söndürülmesini emreder ve âyîn tekmîl olduktan sonra mezkûr mumu kim irsâl ettiğini suâl ile bilen bulunmaz ve derhâl yarılmasını emredip içinden bir humbara çıkarır. (İşittiniz mi?)

Byzantis'in İhtârı

Buralara dikkat etmeli! Herifin birinin zevcesi hasta olmuş da gidip attâra "Ehlim hasta oldu" demiş. O da bir ilâç vermiş. Zavallı hâtûncağız ilâcı yediği ânda helâk olmuş! Bî-çâre zevci bu hâli görünce şaşırıp doğru attâra giderek "Verdiğiniz ilâc fenâ imiş hasta yeryemez telef oldu" demesi üzerine attâr dükkânında fenâ ilac bulunmasını kabûl etmeyeceğini beyân ile herifi iknâ^{c} etmek üzere bir parça da kendi yediğini müteâkıb odahi terk-i dükkân-çe-i hayât ve dâhil-i zümre-i emvât olmuştur.

Ma^{c}lûm ya bu ihtârdan üç akılsız anlaşılıyor. Biri hastanın zevci ve biri attâr biri de Byzantıs'dir. Lâkin bana kalrsa Byzantis diğer ikisinden akılca noksân ise de akılsızlıkca kat kat ziyâdedir derim.

Tîmûr köprünün i^{c}mâlini taahhüd eden zât bu işi ya^{c}ni Eminönü'nden Karaköy-kapısı'na kadar denizin önüne yapmaya mübâşeret ettiği köprü bittikten sonra Eyüp'den Kadıköy'üne doğru bir de bu yöne köprü yapmak emelinde bulunduğunu ba'zı sırr-dâşlarına hafiyyen beyân ediyormuş.

(Ne var çalışmak ile her şey vücûda gelir)

Mülkümüzde şâyeste-i takbîh bulunan eski âdetlerimizin en büyüğü orta oyunu rezâletidir. Doğrusu ya ifsâd-ı ahlâk hakkında mazarratı âşikârdır. Biz bunun ortadan kaldırılmasını ârzû edip dururken bir vakitten beri buna bir de tiyatro ilâve olundu. Lâkin bu Avrupa'dan geldiği için fenâlığı ağıza düşmedikten başka alafrangalığın itmâmı ârzûsunda bulunanlar tarafından fevk-al-âde tahsîn ve takdîr edildi. Hattâ tiyatrocular buradan cesâret alarak i^{c}lanlarında gördüğümüz medeniyyet mektebi diye yâd ettiler. Belki de gördüğümüz medeniyyetin mektebidir çünkü biz bu yolda medeniyyet denilen şeyin tehzîb-i ahlâka medâr olur daha bir cihetini görmedik ki bunula hâsıl olmaz diyelim. Ancak şu kadar diyebiliriz ki bu mektebden şahâdet-nâme alan medenîler rezâlette orta oyunu müdâvimlerini geçiyorlar.

(Tiyatronun fâidelisi ile mazarratlısını tefrîk için gelecek hafta bir bend-i mahsûs neşr olunacaktır.)

Muhâvere "Dâmâdla Kaim-peder Beyninde"

-Pekî efendi peder. Ancak matlûb buyurulan şeyler sâde bir ünvân ve gösteriş demek olacak.

- Öyledir. Hakkın var lâkin bilmez misin el ârî düşmen gayreti derler.

- Â efendim bizim böyle nâ-hakk yere dökülüp saçılmamız ve bir takım ağır borçlar altına girmemiz bil'âhire düşmenlerimizin mûcib-i meserreti olur.

- Âferîn oğlum. Benim kızımın iki paralık kadr ü haysiyyeti yok mu? Vâkıâ sözün haklı lâkin akrân ve emsâl arasında ne derler?

- Güzel buyuruyorsunuz ancak sizin gibi haysiyyetli zâtın kızı böyle hafîfçe izdivâc ederse o vakit sâirlerine de görenek olur. Yoksa bir âdete herkes riâyet ettikçe ortadan kalkar mı?

- Yok efendim ben nâsa ibret olamam. Söylediğim şeylerin kangısı geri kalabilir? Gelinin yüzü yazılmaz mı? Askı asılmayınca olur mu? Yüz yazısı ve pâça günü giyeceği esvâh ağır olmalı değil mi? Ne kadar ahbâb varsa çağırılmamak olur mu? (Hele ahbâb vergiden dolayı çağırılmasa daha memnûndur.) Aynası çekmecesi incili potini hısım akrabâsının hediyesi yüz görmeliği.... Bunların kangısı lüzûmsuz?

- Bana kalınca hepsi lüzûmsuz fakat tahmîni bir hesâb edelim.... O yüz yirmi beş bin guruş benim işim değil. İstanbul'da evlenemeyeceğim.

- Neden â kuzum?

- Ya bende topu yirmi beş bin guruş var yok.

- Cânım üst tarafını istikrâz et.

- Sonra ödemesi.

Panosoğlu'nun Fahriyyesine Nazîre

Diyojen basma ki her bâba eşiktir kulağım

Çok bağırma ki çocuklara beşiktir kulağım

Gerçi çoktur kafamın duygusu ama nideyim

İşlemez tîr-i sühan ayn-ı çeliktir kulağım

Yel değirmen kanadı reşk ede gelmekte iken

Kim demiş gûş.... de çeviktir kulağım

Kâh Pırgiç'e varır kâh Samatya'ya gider

Rişte-i gayrete gûyâ ki mekiktir kulağım

Burnumun her kılı bin türlü makam eyler ise

Har açıp ağzını dinler puseliktir kulağım

Haylar içre burnum Kaf Dağını aşmış ise

Diyojen attığı taşlarla eziktir kulağım

Bakma ahbâr o köpüklü burnum yerde ise

Bir ucundan da semâya bitişiktir kulağım

Takvîm

1870 senesi ağustosunun beşinden sekizine kadar

5 Cum'a- Fransızların Weissenburg Muhârebesi meydânında en önce gözünü açıp galip miyiz mağlûb muyuz diye suâl etmeleri.

6 Cum'a-ertesi - Esbçern'de küçük bir mudârebe vuku^{c}u --- Vurut'da Prusyalının Mac-Mahon ordusunu bozmaları ve lâ-yugleb ma^{c}hûdun dâmen-i amân ibtidâ-yi teşebbüsü --- Tuilleries Sarayı'nda meclis-i vükelâ dâimî surette in^{c}ikad etmesi --- Yekdiğerini müteâkıb vürûd eden telgraflar hâl-i hâzırın vehâmet-i encâmını beyân ettiğinden meclis-i mezkûrda vukuâtın hakkı tutulmasına karâr verilip yalnız bidâyet-i muhârebede tâli^{c}in Fransız silâhlarına müsâid olmadığını i^{c}lân etmeye re'y eyledikleri --- Paris'in muhâsara hey'etine vaz^{c} olunması --- Senato ve Kavânîn meclislerinin ertesi gün güşâdına orada zuhûru --- Fransa'nın Der-saâdet elçisi La Kronier'in tebrîk-i kudûmu zımnında vükelânın Tarabya'ya azîmeti.

7 Pazar - Halîl Bey'in Viyana'ya elçi nasb ve ta^{c}yîn buyurulması --- Forbah Muhârebesi Reichshoffen ve Safano ve Sarreguemines'i Prusyalıların zabt ve istîlâsı- Fransa Kavânîn Meclisi ve Senatosu'nun güşâdı.

8- Pazar-ertesi - Fransa'nın resmî gazetesi Avrupa muvâzenesi münhal oldu Fransa'yı boğuyorlar diye âvâzı çıktığı kadar yaygara etmesi.

(Teodor Kasab)

Numro 41 Salı 4 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defʿa tabʿ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiʿ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zammolunur. İʿlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Şehir Postasıyla Gelen Varakadır.

Otuz beş numrolu nüshanızda bir zâtın okuyup yazması ve oldukça tahsîl-i ilm eylemesi için cüz'î bir maâşa kanâat eder maʿlûmâtlı bir hâce taharrîsinde olduğuna dâir bir varaka gördüm. Senâ-kârınız sâhib-i varakaya istediği ulûm ve fünûndan ve husûsiyle riyâziyyâttan ders vermeye taahhüd eder isem de taayyüş-i âcîz-ânem yevmiyye on ikişerden mâhiyye iki yüz elli guruşa mütevakkıf olup varaka sâhibinin mâhiyye ve ale-l-husus (eline geçtikçe) vereceği iki yüz guruşla idâre olamayacağımdan şehriyyesi iki yüz elli guruş eden yevmiyye on iki gurûşu peşînen te'diyye etmeye râzı olduğu takdîrde matbaanıza mürâcaat eylemesi husûsunun kendisine teblîği mütemennâdır.

Diyojen

Allah böyle okuduğunu bellemiş hâcelere zevâl vermesin. Şunda göze görünür kim kaldı? Bunlar da olmasa zulmet-i cehl ü nâ-dânî içinde kalacağız. İşte şu hâce-i dânânın böyle hem gündelik hem maâş hesâbına râzı olarak arz-ı hizmet edişi Cenâb-ı Hakk'ın bu ümmet-i merhûmeye olan eltâf ve inâyât-ı sübhâniyyesi cümlesinden olduğu cây-i inkâr değildir. Lâkin mukassem-i ezelî nevʿ-i beşeri temeyyüz ve tebcîl eden istiʿdâd ve zekâ gibi hasâil-i celîleyi taksîmde nasılsa kendine kısmet ve nasîb çıkarmamış olduğundan bîçâre mahâret iddiâ ettiği fenn-i riyâzîde iki kere ikinin Diyojen'e meş'ûm olan adedi hâsıl eyleyeceğine bakkala sormayınca îmân edemeyecek derecede mâhir olduğunu taayyüşünün mütevakkıf olduğu maâşın yevmiyyeye taksîminde ne kadar ettiğini hesâb edememesiyle meydâna koymuştur. Hemen Cenâb-ı Hakk şâkird olacak zâta zihin açıklığı ihsân ederek kendisi de âhiret hesâbından masûn eylesin.

(Gerçi taʿrîzimiz becâ ise de yüz elli guruşa bundan aʿlâ riyâzî hâcesi bulunamayacağı cihetle mütâlaat-ı mesrûdemizin yalnız lâtîfeye hamlolanmasını ricâ ederiz)

Acaba Bunlar Bundan Ne İster?

Kemâl-i taaccüble gördüğüm baᶜzı şeyleri endâze-i akılla ölçer biçerim bir türlü maᶜnâ veremem. Ama nasıl şeyler acâib ve pek tesâdüf olunur. Bakın hak vermez misiniz? Geçen gün envâᶜ-i ziynetle müzeyyen ve her türlü süs ve zerâfeti mükemmel hüsn ü cemâli kemâlde kadd ü kameti iᶜtidâlde moda bir madama âheste reftâr ve nâzende güftârı ile hirâm edip gelir yol üzerindeki Usta Bedos'un dükkânında esvâbındaki yağ kenar mahalleleri bakkallarına altı ay sermâye olur yüzünü dokuz mahallenin kelbi üç gün yalasa karnını doyurur başındaki fesi mâtem için siyâh örtü çekmiş hey'ete girmiş saçları anasından doğduğu vakitki vaftizden başka su ve ebedî tarak görmemiş kehle ile mülemma bakkal çırâğı dik dik bu nâzendeye bakar. (Acaba bu bundan ne ister?)

Moralılar ellerinden bellerini bırakıp çiftlerini haftalığa terk edip imâretten hâli mezruattan ârî Santorin Adası'nın yüksek dağları başına çıkarak nümûne-nümâ-yı cennet ve mezrûât-ı zümürrüd-famle düşmenlerine ibret olan Girit maᶜmûresine bel bel bakarlar. (Acaba bunlar bundan ne isterler?)

Sîm-endâm-ı semen-fâm bir nice nev-reste gulâm. Su mâlikesi veyâhûd gümüş balığı gibi deniz hamamında seyâhat ve kendi kendilerine âlem-i âbdan kesb-i lezzet ederler. Etrafta bir takım zıpır herifler miskal kamışı dizilip dâmen-i maksûde el erdirmek ibn-üs-semâ ibn-üs-semek demek olduğu bî-şekk iken şebeke-i nazarlarını (su uyur düşmen uyumaz) meseline tatbîkan sabahtan akşama ve kabil olsa akşamdan sabaha kadar ayırmayıb diğerlere. (Acaba bunlar bunlardan ne isterler?)

İtalyanlar başlarındaki bunca gavâile ve şimdiki yuttukları yerleri hazmında tesâdüf edecekleri haile bakmazlar Tunus açıklarında gemilerinin direklerine çıkıp harîs-âne sahra ve vadilerini gözden geçirip Allah ederler (Acaba bunlar bunlardan ne isterler?)

Dükkân-çe-i sarrâfta tepe tepe yığılmış sîm ü zer ve deste deste yığılmış kaimeler marîn ve âbîrine cilve-gerlik eyler. Keseleri nakidden tehî ve hâtıraları âlâyişe müştehî olanlar hazîn hazîn boyunlarını büküp baka kalırlar (Acaba bunlar bundan ne isterler?).

Avusturya diplomatları Sadowa mağlûbiyyetini Macarların adem-i ittihâdını Almanların heves-i ittihâdını tefekküre vakit bulamazken meşgûliyyet arasında dönüp dönüp Bosna hudûduna bakarlar (Acaba bunlar bundan ne isterler?).

Aşçı dükkânındaki etᶜime-i lezîze ve hulviyyât-ı latifeye akşama peynir ekmek bulmak çâresini düşünüp bulamayanlar yutkuna yutkuna bakarlar (Acaba bunlar bundan ne isterler?).

Elinde bulunup mülk-i îcâr ile tasarruf ettiği küçük bir evin damını aktarma

masârifine tahammül edemeyen baᶜzı beyler komşusunun daha doğrusu ev sahibinin serây-i âlîsinin bâhçesine göz diker. (Acaba bunlar bundan ne isterler?).

Bakıyyesi sonra

Hikmet

Zihî hikmet-i rabbâniyye ki bu dünya-yı fânî kâr-gâh sunᶜ-i ezelî ve âyîne-i sûret-nümâ-yı ser-celîdir. İnsan ve hayvân ve nebât belki kâffe-i eczâ-i kâinât sûreten kabil-i muhassin ü kabâih ve hakikaten câiz-i envâᶜ-i mesâlihtir ale-l-husus insan bir alem-i asgardır ki muhît-i âlem ekberdir. Hele hakikat rûh u revânı ve rây-ı tûr-ı akılda bir lâtîfe-i Rabbânîdir ve her bir kuvve-i zâhire ve bâtınası fevâid-i gûna-gûn ve hükm-i zât-üş-şücûnu hâvî olup baᶜzısı bedâhet-i bi-ş-şühûd-ül-ayân ve baᶜzısı dahi aᶜmâli efkâr ile bil-delîl-ül-bürhân maᶜlûm olur simâ-medâr-i dâire-i cemâl ü merkez-i pergâr-ı makal olan (burun) aᶜzam-ı erkân-ı vücûd ve hulâsa-i bûdü nebûd denmeğe şâyândır eğerçi nezd-i sûret-i pür-sitân zâhir beyninde fâidesi kuvve-i şammeye münhasırdır ve lâkin fî nefs-ül-emr ol kadar işârât-ı hafiyye ve emârât-ı celîyei mutazammındır ki beyânı dâire-i ihtimâlden bîrûndur. Baᶜzı insan burun ve baᶜzı burun insan demektir. Öyle ki; emsâlinden ser-firâz ve hattâ tabîîyyet-i şiᶜrîye ile dahi mümtâz olduğuna (ân kadar bâriz maᶜnâyım ki der-vakt-i zükâm * cây-i atse mısraᶜ-i ber-ceste mi ayet-i burun) nazmı şâhid-i hâl ve sened-i makaldir. Azamet ve şânı dillerde dâstân ve tahâret-i ırk ve nesebe bir büyük bürhân-ı sedîd-ül-beyândır baᶜzıları dahi vüsᶜat-ı istiᶜdad ile sonradan büyür ve delîli dahi şu olabilir ki bî-müzd ü ücret tahsîl-i maârif ve hulûs-i muvakkatle celb-i menâfiᶜ ve bî-kasd ü niyet tebşîr-i hudâya hâssa-i lâzımesidir ve baᶜzân hâric-i ez-hadd-i tabîat küçük olup doğrusu sahibi taᶜziye ve her çend kulak ânın yerini tutmazsa da zâd-Allahu tûl-i bekaullah duâsıyla teselliye olunmalıdır.

Al Şirketten Bir Haber Daha

Maᶜlûm ya (Dünyada bir inâd bir murâd için yaşanır) derler. Şirketin inâdı maᶜlûm. Murâdı da maᶜlûm ama iki türlüdür. Biri sûrî biri maᶜnevî sûrîsi. Elinden gelse müşterîlerinin kesesinde ne varsa alırcasına para kazanmak! Maᶜnevîsi her ne suretle olursa olsun ahâlîyi rencîde ve muᶜzib etmektir! Bu maᶜnevî emelinin husûlü için neler yapmaz ne sûret-i hakkdan görünmez. Adam bakar bakar da şaşar kalır. Ez-cümle geçenki bir vukuât ile bu maksadı icrâya kalkışmak kimin aklına gelir ve kim bunda da şirketin bir çıkarı vardır derdi. Doğrusu ya ben ibtidâdan işitince tahsîn ettim. Sonunu buraya vardıracağı hâtırıma bile gelmemiş idi. Bu nazlım gece İstanbul'dan Boğaz-içi'ne eğlenmeye gitmek isteyenleri götürmek ve saat dörtte alıp her iskeleye uğrayarak Köprü'ye avdet etmek üzere yirmi bir numrolu vapur her iskeleye bir çâr-yek mecidiye

alarak azîmet edeceğini iᶜlân eder.

Şimdi bu fenâ mı? Böyle bir mehtâbı ve serinlikte eğlenişi kim istemez? İşitir memnûn oluruz. Bak sonu nereye varır? Tamamdır. Her taraftan ve ekserî İstanbul'dan bir çok müşterî binip ve bu iᶜlânı görenlerden akşamdan orada kalkıp vapura binenler vakt-i muayyende avdetle Üsküdar'a geldiklerinde vapur orada kalıp Köprü'ye gitmeyeceği katᶜiyyen beyân olunur. Müşterîler pusulayı şaşırır ve herkes bu kumpanya me'mûrları ricâ anlamayacağını bildiklerinden beyhûde o teklîfe düşmeyip kendilerine sığınacak birer mahall tedârikine düşerler ise de içlerinden bir ecnebiyye kadın bir yer bulmadığı ve lisâna da isnâd olmadığından bel bel bakarken bu hâli istimâᶜ ile kendisinin vapurda olsun alıkomaları için dâmen-i niyâza sarılmış ise de "Haydi (ihtiyâr) işine git! İhtiyârsan (ihtiyarsın). Geçtim hâtırına dokunuruz" diyerek defᶜ eder. Çıkıp gider. Kim bilir nereye gider? Cânım bu idâre me'mûrları gazetelerin şikâyetinden çekinmiyorlar. Ya Hüseyin Efendi'nin işitmesinden de mi havf etmiyorlar? Buraları bütün bütün mûcib-i taaccüb oluyor.

Deniz hamamına gittiğiniz var mı? Eğer gitmiyorsanız gidip de bir görün gülmeden bayılırsınız! Cânım ne tuhaf ne antika adamlarımız var. Amân şu düzce bir eğlenceden ibâret olan denize girmeye bir ehemmiyyet veriliyor ki şaşar kalırsın. Oraya gelenlerin her biri gûyâ kudemâ-yı hükemâdan birinin şâkirdi ve orası da dar-üş-şifâ veyâhûd bunların konsulto mahalli imiş. Bunların hiç birinde âhirin kavline ittifâk yok. Maâz-Allah adam bunların sözlerine iᶜtimâd edecek olsa deniz değil âb-î hayât olsa girmeye cesâret edemez. Çünkü her kangısının sözüne iᶜtimâd olunsa âhirin kavlince büyük tehlike ve mazarrata uğrayacak. Kimisi denize birden bire girmeli yavaş yavaş girilmek envâᶜi illete sebeb olur der. Bir diğeri bilᶜakis birden girilmek gayet muzırr ve harâret-i garîzayı mahveder tedrîcle ve vücûdu alıştırarak girilmek lâzım olduğunu söyler. Sen buna iᶜtimâd et. Kangısını yapasın? Kimi başını evvelce ıslatmayı kimi nezleyi tahrîk edeceğinden başa su dokundurmamayı kimi deniz içinde hareket vücûdca câlib-i menfaat olduğunu; ve kimi aslâ kımıldanmayıb râhat durmak icâb edeceğini; baᶜzısı aç karnına girmek iktizâ edeceğini; baᶜzısı tok olmadan girilirse safrâya dokunacağını; kimi sabâh serinliğinde; kimi üşümemek üzere öğle sıcağında; kimi yorulmuş vücûdu dinlendirmek için akşam üzeri girmeyi re'y eder ve her biri âhirin kavlini redd ile bir delîl beyân edemeyerek yalnız pek fenâdırla iktifâ eder.

Ben bunlara sâde gülüyorum. Güldüğümün sebebini de söyleyemem. Bu sözleri tıbkı kadınlar fenâ imiş kavilleriyle söyledikleri tandır-nâmelerine benzetiyorum. Amân kadınların tandır-nâmesi dedim de aklıma geldi. Şimdi gerçek kadınların deniz hamamı da var. Acaba kocamân sakallı bıyıklı erkeklerimiz vakit geçirmek ve eğlenmek ve serinlemek nevᶜinden olan bir oyuna bu kadar maᶜnâlar verince kadınlar neler yaparlar?

Çünkü: Allaha emânet kadınlarımızın hâli maᶜlûmdur. Mutlaka iyi saatte olsun yerdeki o bir şeyleri bizi onlardan onları kurttan kuştan gibi bin türlü şeyler bulmuşlardır. Acaba önce çocuklarını aldatmak için kendileri uydurup sonra gene kendileri inanıp korktukları kapı anası ocak anası çehâr-şenbih karısı hamam anası gibi deniz hamamı anası da îcâd ettiler mi?... Allah Allah! Şu kadınların deniz hamamı pek tuhaf ve eğlenecek bir yerdir lâkin ne çâre adamı koymazlar ki gidip seyr edeyim.

Takvîm

1870 senesi ağustosun dokuzundan on birine kadar

9 Salı - Kavânîn Meclisi'nde Mösyö Jules Favre Fransa'nın mağlûbiyyetinde Başkumandan Napolyon'un mahâretsizliği sebeb olduğunu ve bunun atları ve arabaları askerin harekât ve manevralarına hâil olduğunu beyân ile imparator kumandanlığı terk edip ordunun idâresi Kavânîn Meclisi'ne havâle olunmasını teklîf etmesi üzerine ekserîyyet bunu şedîden redd ile Mösyö Jules Favre'i takbîh etmeleri --- Mösyö Bikar vükelânın tebdîlini taleb etmesi Mösyö De Graterry imparatorun istiᶜfâ etmesini istemesi üzerine reîs tarafından mûmâ-ileyhin dâire-i nizâm haricine çıkmış olduğu cihetle taᶜzîr ile sükût ettirilmesi --- (Mösyö De Graterry ve ânı taᶜzîr ile sükût ettirenler yirmi altı gine kadar imparatorun tard olunacağını ne bilsinler?) --- Metz'de Mareşal Bazaine ordu kumandanı taᶜyîn olunması --- Fransız ordularının Roma'yı bütün tahliye etmesi --- Paris bulvarları üzerinde ahâlî galebe etmeler ile asâkir-i muhâfaza tarafından bunların cemᶜiyyetleri dağıtılması.

10 Çehâr-şenbih - Kavânîn Meclisi'nde gürültü ve vükelânın istiᶜfâsı--Duc d'Palikavo (le Boeuf'un) yerine harbiyye nâzırı nasb olunup kabine teşkîline me'mûr edilmesi --- Beş yüz bin asker silâh altına alınmasına karâr verilmesi --- Strasbourg'u Prusyalılar bütün bütün taht-ı muhâsaraya alması --- İngiltere Parlâmentosu'nun temdîd müddeti için kraliçe tarafından emr-i sudûru.

11 Pencşenbih - Kavânîn Meclisi'nde Mösyö De Graterry Bismarck'ın harekâtını tahkik zımnında bir komisyon teşkîli taleb etmesi üzerine Mösyö Palikavo bu re'ye muhâlefet etmesi --- Dört gün zarfında hudûda yedi yüz bin askeri sevk edeceğini harbiyye nâzırı meclise vaᶜd etmesi --- Dâhiliye Nazırı Mösyö Chaurree Fransa toprağında bulunan kâffe-i Almanların memleketleri cânibine tard olunacaklarını beyân etmesi

---

(Teodor Kasab)

Numro 42 Cumᶜa-ertesi 7 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevvâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Göz Değil Çıra Budağı

Geçenlerde Courrier Gazetesi sâhib-i imtiyâzı olan Mösyö Gianpietrie: "Sarayburnu'ndan baktım deniz yüzünde ufak ufak siyah noktalar gördüm. Yüzmek için girmiş bir Bavek askeri başı zannettim meğer karpuzmuş" diyor. Âferîn Korsika haşhaşı doğrusu şu buluşuna diyecek yok zihnin İzmid çekelevesi Korkarım bu mösyönün kendi buluşu değildir. Çünkü bu kadar dirâyet-i me'mûl olunmaz. Amân mösyö sakın bu defᶜa karpuzu asker başına benzettin yarın da asker başını karpuza betzetme! Yok eğer benzetmece oynuyorsak ayıb değil ya ben de başka şeye benzetirim. Şimdi o karpuz benzese benzese Korsikalı bir gazeteci başına benzer. Hem seninki gibi münâsebetsiz değil ve cübbe şibhi de var. Çünkü söylediğim gazetecinin başı diplomat başı olduğundan bal kabağına benzeyen karpuza benzer. bal kabağı da karpuza benzer. Her bir baş ki bal kabağına benzer. Bu gazetecinin başı da karpuza benzer. Nasıl kıyâs yolunda mı? Beğenildi mi? Şimdi bal kabağını yâhûd karpuzu zikretsek senin başını murâd etsek güzel bir istiâre-i musarraha olmaz mı? Ama sen bunu asker zannetmişsen askere de münâsebet olur. Ne var karakol bekler gibi Esprit Gazetesi'ni himâye edip durmuyor musun? Eline tüfeng makamında bir asma kabağı al beline rulor yerine endâze. Boyu suyundan bir çift langa hıyârı sok. İstersen nazar değmesin diye boynuna da bir kaç demet soğan sarımsak as. İşte o vakit karpuz Korsika askerine benzer hem de mahsûlâtça münâsebet olur

Courrier çatal tarzındaki mikrâzını eline alıp arkasındaki kûfe makamındaki gazetesine Fransız gazetelerinden toplattığı bir takım hırdavât arasında Toulon Gazetesi'nden de "Muhârebe-i mündefia münâsebetiyle Fransa Devleti'nin derece-i nüfûzu şark tarafında tenezzül ettiğinden Fransız bayrağını o taraflara âlâyiş-nümâ-yı ihtizâz etmek üzere bir filo donanma ile Amiral (Ribino) me'mûr edildiği kezâlik Fas tarafında bulunan Fransa tebaasının iᶜtibârdan sâkıt olduğundan oralara dahi bir görünmek üzere diğer bir filo donanma ile Amiral (Divedonna) gönderileceği" parçaları almıştır.

Acaba bu Fransızlar daha ne vakit uslanacaklar ne zamân terbiye olacaklar? Râhat oturmak fitnelikten vaz geçmek bunların hâl ve şânından değil midir? Bir düziye çekirge gibi öteye beriye atlamaktan ferâgat etmeyecekler mi? Mahv olup gitmek derecesine geldiler hâlâ eski kokorozluğu elinden bırakmıyorlar. Başlarına gelen musîbet kendilerine büyük ibret olmak lâzım gelirken bütün bütün azıyorlar bir türlü kaplarına sığamıyorlar. Lâkin (Keskin sirkenini kabına zarâr ettiğini) bi-l-fi^{c}l tecrübe ettiler artık mütenebbih olmalı değil mi? İyi ya bu Fransızlar acaba ne iddiâdadırlar? Gianpietrie'ler yine ne muâmele etmelimiş? Haydi Gianpietrie'ye insan gibi baktığımız için hak verelim. Gerçek; Gianpietrie insan değildir.... Lâkin â cânım bu mülkte değil ya biz ne bilelim? Neye benzetelim? Ne diyelim?

Levant Times Muharririne Diyojen'in Mektûbu

Hakikatlü birâderim:

Kirâya hâne verecekler matbaanıza bildirdikleri hâlde güzel müşterîler bulacağınızı i^{c}lân etmişiniz. Doğrusu pek memnûn oldum. Vakt-i hâl ma^{c}lûm ya! Şu vakitte İstanbul'da ecnebî bey-zâdeleri gazetecilikle heybelerini altın doldurmak mümkün olamıyor. Hakikat gazetehânenizi o dellâlî idâresine tebdîl ettiğinizde pek akıllı davranmışsınız. İn-şâ-Allah san^{c}at-ı cedîdeniz de behre-dâr olursunuz. Mâdemki dellâllığa mübâşeret olunmuş hasb-el-münâsibe benim de ufak bir işimi görmekten geri durmayacağınızı bir vakitten beri bir san^{c}atta bulunduğumuz hukuka isnâden âşikârdır. Çünkü benim de öylece bir kirâya verilecek sundurmacığım var. Lûtfen buna bir müşterî buluvermenizi ricâ ederim. İ^{c}lânınızda tafsîlât dahi istemişsiniz. Bu sundurma istivânüş-şekl ve bir katlı olup gayet kullanışlı ve her bir tarafa nakil ettirmeye kabildir. Vâkıâ kuyu kazmak ve sahrınc yapmak gibi su cem^{c}ine lâzım gelen mahallerin inşâsı mümkün değilse de naklinde olan sühûlet cihetiyle her nereye götürülecek olursa bir çeşme yakınına vaz^{c} olunuvermelidir. Fiyatça dahi her vechle uyuşulacağından yakında bir müşterî bulmanızı ricâ ederim.

Tahşiye

Mezkûr sundurmanın mefrûşâtı dahi olmadığı işbu mahalle tahşiye kılındı.

Diyojen Gazetesi'ne işbu âtiyy-üz-zikr-i vukuât-ciger sözü bilâ-garaz-ı ve-l-âvâz arzı ile ebnâ-yi beşere teblîğini niyâz ederim.

Şehr-i hâlin ikinci pazar-ertesi günü ahşâm üzeri sâat dokuzda Köprü'den Rumeli tarafına giden yirmi bir numrolu vapurun süvâri-i muvakkatesi ve an-asl on iki numrolu

vapurun kapudânı Hırvat Luka Salı-pazarı önlerinde bir ecnebî vapurunun diğer bir vapura rabt eylemiş olduğu gergin halatı göremeyerek gelip çatmasıyla sadmesinden tente direği fukarâdan bî-kes bir hâtûnu başına düşmüş ve mazlûme-i mezbûre terk-i ferve-i hayât eylemek üzere iken mezkûr vapur Beşiktaş İskelesi pîşe-gâhına gelip iskele-i mezkûreye yanaşıp ve bî-çâreyi baᶜzı kimseler tutup iskeleye bırakmışlar.

Âh âh mazlûme-i mezbûrenin arkasında olan mâî ferâce kanından bir acâib renk-i ciger-sûzü girmiş ki Şirket-i Hayriye aleyhinde direfş-i Gâvyânî hâtırlara getirmiştir.

Şu hâl ism-i müsemmâsına muvâfık olan Şirket-i Hayriye idâresinin ne derecelerde mutabassır-âne ve müteyakkız-âne hareket eylemekte olduğunu ahşâm sabâh vapur-süvâr esîrân dest-beste ve emniyyet-şikeste ve her gün deryâda diyâr-ı ahret seferine âmâde ve gûyâ dünyada ziyâde olanların kuvve-i müdrikesine havâle olunur.

Asıl nazar-ı hamiyyet celb eden bî-çâre-i mezbûrenin İstanbul'da almış olduğu bir mikdâr kürk ve armud mendili husûsiyle ayakkabıları vapurda ve dökülen hûn-i mazlûmî meydânda kaldığı hâlde yarı canlı yarı cansız Beşiktaş İskelesine atılmasıdır.

Dünyada esâret mâdde-i kerihesi lağv olunur da sonra Anadolu ve Rumeli ve Üsküdar ahâlî-i bî-çâreleri Şirket-i Hayriye'ye esîr-i deste-i beste edilir ne aᶜlâ ne aᶜlâ.

Nizâmât-ı Cedîde-i Şirket

Birinci mâdde : Şirketin te'sîsinden beri denizde kayık ve mavna vesâire gark ve içinde bulunan adamlar helâk edilmek nizâmı kemâ-kân îfâ olunup şimdi ise vapurlar içinde olan bî-çâre-gânın birer sûretle iᶜdâmına esbâb-ı mûcibe taharrî edilecektir fakat şirket mutazarrır olmamak için bilet paraları baᶜde-mâ peşîn alınacaktır.

İkinci mâdde : Şirket-i Hayriye vapurları yolundan kalmasın masârif az olsun temettuᶜ çok olsun isterse vapur içinde bulunan nüfûs-i beşeriyyenin kâffesi göz göre helâk ve mağrûk ve âfet-zede olsun katᶜan ehemmiyyet verilmeyecektir.

Üçüncü mâdde : Birinci defᶜa olarak içinde bir hâtûn derece-i şahâdete getirilmiş olduğu hâlde her nasılsa kapudânın sû-i tedbîriyle Beşiktaş İskelesine çıkarılmış ise de zinhâr-be-zinhâr bundan sonra vapurlarda bu hâl ile vefât edenlerin naᶜşı vapur yolundan kalmamak ve sırr meydâna çıkmamak için ale-l-acele hafiyyen bahre ilka olunmasını şirket vapurları me'mûrlarının vazîfe-i zimmeti olacaktır.

Şirket-i Hayriye Tarafından 2 Ağustos Târîhiyle Neşrolunan İᶜlân-ı Cedîde

Gerek Anadolu gerek Rumeli'den Köprü'ye varıncaya kadar mahallerde kâin iskelelerden ve Köprü'den vapura binmek isteyenler ez-cümle hânesinden çıkarken ehl ü ıyâline hukuku helâl ve her bir vasiyyetini ikmâl eylesin. Zirâ ihtimâldir ki vapurda ya kahvecilerin ayağı altında gidecektir yâhûd şirketin kapudânlarının sadme-i gaddâr-ânesine uğrayıb çorbayı ahrette içecektir ve bununla berâber o makule kapudânlar kat'an mes'ûl ve muâtab olmayacağından başka kemâ-kân şirket idâresinin mazhar-ı iltifâtı olacaktır.

Diyojen

Sâhib-i varaka bu vukuâtı kapudânın adem-i dikkat ve basîretinde atfeder ba'zı kelimât ilâve ise de zuhûra gelen telef-i nefs mâddesi şer'an ve kanûnen muhâkeme olunacağından ve muhâkemede der-dest-i rü'yet bulunan mevâdd hakkında hâricden itâle-i lisân câiz olamayacağından o misillü mahallerin tayy eylediğinden dolayı beyân-ı ma'zeret ederiz.

Acâibdir ki geçende Çengel-köyü önünde bir mavnayı devirip iki adamı gark eden ve gece yarısında İstanbul'a gelecek ecnebî bir ihtiyâr kadını vapurda alıkoymayıb Üsküdar İskelesine atan ve bu vak'a-i dil-sûze sebeb olan bu yirmi bir numrolu vapurdur.

Muhâvere Hakayık Matbaasında

Mösyö Filib ile Ehibbâsından Biri Beyninde

- Baksanıza Filib! Basîret Hey'et-i Umûmiyye-i İslâmiyye ünvânıyla bir bend neşrediyor şunu alsanıza.

- Ne? Basîret mi? İşine bak işine!

- Ama bend hakikaten güzel bir kere bak.

- Olmaz.

- Adam bir oku para ile değil ya.

- Ver bakayım şunu. (Okuduktan sonra) A be evet fenâ değil....

- Ay derc eder misin?

- Bakalım.

- Nasıl bakalım.

- Sana birşey söyleyim mi?.... (Muharrirlere hitâben) Zevra'yı kollaştırıverin.

Zavallı Mösyö Filib'i çarşıya çıkmaya tövbe ettirmişler kangı sokaktan geçse metâ^{c}ını kapan esnâf (Bağdad) mâlı diye önünü kestiriyor. Hattâ sucular bile öğrenmişler matbaanın önünden geçerken buz gibi yerine Bağdad suyu diye bağırıyorlar.

- Hakayık İttihâd-ı Osmânî nâmiyle güzel bir bend yazıyor gördünüz mü?

- Evet. Fakat ma^{c}lûm ya o bendi Basîret Gazetesi bundan iki ay evvel neşretmiştir. Bunun durup durup da şimdi alması acaba ne sebebe mebnîdir?

- Yok efendim o bend Basîret'in değil Zevra'nındır. İşte nihâyetinde Zevra diyor.

- İyi ama işte Zevra bu bendi Basîret'den aldığını yazıyor.

- Acâib! Demek ki bu bendi Basîret'in ordan Zevra almış Zevra'dan da Hakayık alıyor.

- Çok şey! Çünkü beğenmiş de burada Basîret yazdığı vakit almayıb da tâ Bağdad'ı Basra'yı dolaştıktan sonra almada ne ma^{c}nâ var?

- Efendim Hakayık bendin güzel olduğunu ne bilsin? Bağdad Gazetesi intihâb etmiş. Elbet bu gazete fenâ şey beğenmez ya iyiliğine şahadet etmiş demek olduğundan sonradan almada haklıdır.

- Pekî bendin altına Basîret depmek lâzım değil mi?

- Of cânım (Basîret'den) almıyor (Zevra'dan) alıyor dedim ya.

Takvîm

1870 senesi ağustosun on ikisinden on dördüne kadar

12 Cum^{c}a - Madrid'de afv-ı umûmînin i^{c}lân olunması --- Fransız ordusu Mareşal Bazaine'in taht-ı kumandasında oldukları hâlde Metz tarafına hareketleri --- Limetrburg kal^{c}a-yi sagîresinin Prusyalılara teslîmi ve birçok mühimmât mağazaları Prusyalıların

yed-i zabtına geçmesi (Fransız askerlerini cesâretine aslâ halel gelmemiştir)---Pont-a-Mousson'un Prusyalılara teslîmi.

13 Cumᶜa-ertesi - Metz'de terakkub olunan mühimmâtın vürûdu. Beklenilen mühimmât peksimet idi. Arabalar açıldığı hâlde dolu.....kundura.

14 Pazar - Fransa Resmî Gazetesi bir bendine şimdiki hâlde müsâlahaya dâir müzâkere olamaz mağlûbiyyet efkârı Fransızların bir ferdine elvermez kavliyle hitâm vermesi --- Prusyalılar Nancy şehrini istilâ etmesi --- Fransız meclisleri iki milyar dört yüz milyona kadar banka biletleri neşrine karâr vermeleri --- Fransız İmparatoru oğluyla berâber Metz'den avdeti esnâsında orduya neşrettiği bir beyân-nâmede (Prusyalıların Fransa toprağına taaruzu vukuᶜbulan muhâcemelerini redd zımnında azîmet ediyorum ve bu sırada Metz'i sizin muhabbet-i vatniyyenize havâle ederim) demesi --- Paris'in Villette mahallesinde karışıklık zuhûr etmesi --- Ve Verdun miyânesinde büyük ve kanlı bir muhârebe vukuᶜa gelmesi (Fransız askerlerinin cesâretine aslâ halel gelmemiştir.)

(Teodor Kasab)

Numro 43 Salı 10 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def^{c}a tab^{c} ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâki^{c} Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zam olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Dikkat

Buyurun efendim. Şimdi bu oldu mu. Bak Esprit gazete-i mukaddesi ne yazıyor (Paris Muhafız-ı Milliyye Asâkiri'nden biri gece nöbet bekleyecek olduğundan hanesine gidip kapını önünden setresini ister zevcesi dahi setreyi pencereden atar herif gidip nöbeti tekmîl ettikten sonra sabâh olunca bakarki arkasındaki kendi setresi olmayıb göğsünde Legion d'honneur nişanı muallak bir setredir) diyor. Gördün mü bir kere Esprit gibi muharriri katolik papazı olan bir gazete vazîfesi ûlâ-yi nasâyih-i diniyyeyi bırakıp da müşterîlerini böyle hikayelerle eğlendirmek lâyık mıdır? Husûsen böyle hikaye. Eğer bu hikayeyi Diyojen bile yazsa ta^{c}yîb edeceği süphesiz idi amân ya Rabbi ne günlere kaldık.

Varaka

Ahbâbdan bir zât Mahmud Paşa Câddesinde tesadüfle bir kaç şişe lavanta birden aldığını görüp merak ederek olunan suale ahz olunan cevâb pür-melal-i şâyân-ı dikkat göründüğünden muhâvere kalıbına ifrâğ olanarak gazete-i mu^{c}teberenizle neşr olunmak üzere irsâl kılınmıştır.

Münâsib ise tab^{c}ı iltimâs olunur.

- Yâhû birâder bu kadar lavanta ve koku şişelerini ne yapacaksınız?

- Ay ma^{c}lûm a Kasımpaşa ahâlîsinden bulunduğumuzdan bu kadar lavantanın nesi olur hele familyaca kesret üzere dünyada layıkıyla yaşamağı ârzû eden zevât âdetâ vergi hükmünde gibi bunun birkaç mislini alırlar.

- Bunda sebeb nedir size bir şişe râyiha-i tayyibe kaç gün gidebilir?

- Öyle değil birader zann-ı âciziye göre zât-ı âlîniz mevsim-i sayfda Kasıppaşa deresinden yukarı geçmediniz bâlâda beyân ettiğim vechile sebebi Kasımpaşa ahâlîsinden bulunduğumdandır.

- Vah tuhaf cânım birader şimdi latife ber-taraf lâkin hiddetle söylediğinize bakıyorum da semt-i âlînizde beyân buyurduğunuz dereden taᶜcîzliğiniz vardır gibi anlaşılır.

- A efendim Kasımpaşa deresi meşhûr-i bed-nâm ve ahâlîsine verdiği vehâmet ve hasâret cümle indinde müsellem ve be-nâm olduğu hâlde zâtınızın buna kesb-i ıttılâ eylemediğinize âdetâ taaccüb ederim.

- Huda-alîm haberim yoktur. Şu derenin halini ihtâr ve ahâlîsinin ahvalini beyân buyurmanızı temennî ederim.

- Madem öyledir maᶜrûzât ve hikâyât-ı âciz-âneme nazar-ı bî-kaydî ile bakmayıb çünkü ehl-i hüşyâr ve sâhib-i hamiyyet ve fatânetin kulübünü yakıp kebâb ü yebâb edeceği bî-şekk olduğundan muhtasarca ifadesine başlayalım. Mezkûr Kasımpaşa deresinin erbâb-ı vukûfdan istihbâr kılıdığı vechile âdetâ amîki altı yedi zirâᶜ olduğu hâlde on beş yirmi seneden beri Tatavla ve Feri-köyü taraflarına yapılan büyût ve iskân ittirilen ahâlîden mezkûreden yaptırılıp mezkûr dereye iltihâk ettirilmiş olan lağımların kesret-i çirk-âb ve müzahrefâtından şimdi bayağı kaldırımlardan irtifâᶜı yükselip dere hâlinden çıkmış ve hattâ bundan iki mâh akdem nüzûl eden bârândan bağteten zuhûr eden sel Kasımpaşa'nın cevânib-i erbaasını ihâta ederek hâneleri su basarak ve ziyâdeleştikçe pencerelerden içeriye girip odalara duhûlünde ol vakit olunan vâ-veylâ ve âh-ü figâna sabır ve tahammül olunur şey olmadığından ve geçen sene ise Kasımpaşa deresiyle hudûd taᶜyîn olunarak Tatavla'ya kadar Altıncı Dâire'nin taht-ı idâresine geçip ve bir taraftan vergi-yi muhassasalarını istihsâl eylemeye başlamış olmasıyla herkesin cânları yanmış olduğundan Kasımpaşa mebᶜûsu maᶜrifetiyle keyfiyyet dâire-i mezkûreye beyân-ı hâl kılınmış ise de el-hâletü hâzihi vukuât-ı müteellimenin önü alınamamış olduğuna mebnî şu günlerde mezkûr sel gibi bir vukuât olur ise çekilecek mihnet ve meşakkat ikûl ve havâtır-ı ahâlîde mestûr olmasıyla şimdi bundan sarf-ı nazarla bahs-i mer olan lavanta şişelerinin bu vechile kasret-i iştirâsına şürûᶜ edelim.

- Amân birâder asıl maksad o ya.

- Mezkûr dere boyundan sabâh ve ahşâm mevsim-i sayfda geçmek zarûrî olduğundan işbi dere ise dere şekline müşabih mahalli olmayıb ceryân eden pislikten hâsıl olan taaffüne sabır ve tahammül hâric-i ez-dere havsala olduğu cihetten mazkûr lavanta ile mendili kokutarak derenin hizâsını geçinceye kadar herkesin yaptığı gibi bendeniz dahi burnumu tutup geçerim ve-l-hâsıl bu derenin vahâmeti ind-i ahâlîde maᶜlûm ve Hükûmet-i Seniyyemize çend defᶜa maᶜrûzât takdî kılınmış ise de bir semeresi müşahede olunamadığından keder ve endîşemiz tezyîd olunmakta idüği emr-i meczûm

bulunduğundan tabîatiyle müftehir olduğumuz Hükûmet-i Seniyye'mizden ve husûsuyla Altıncı Daire Risâyet-i Aliyyesi'ne müteferri^{c} mevâddan olan mezkûr derenin vahâmetinin indifâ^{c}ı çâresine bakılmasına niyâz ederiz.

- Vâkıâ Cenâb-ı Hakk masûn buyursun Kasımpaşa'nın bir tarafında Debbağhane ve taraf-ı diğerinde Mumhane ve müteaddid Yağhâne ile Başhâne'den hâsıl olan râyiha-i kerîhaden mâ-adâ en müşkil-i azim olan müzkûr dere ise de mâdem ki Altıncı Dâire'nin zîr-i idâresine geçmiştir elbet ve elbet tahsîl eylemekte olduğu vergiyi böyle sarf edip ahâlî-i merkumenin huzûr ve istirâhat hâllerini istihsâl edeceğinden şübhe yoktur endişe etmeyiniz birader.

- Ey efendim şimdilik Allaha ısmarladık.

- Allah selamet versin yine görüşelim efendim.

Diyojen

Gazetemizin sütunları daimi surette bu misillü vatan ve ebnâ-yi vatan hakkında calib-i menfaat ve dafi^{c}-i mazarrat olmak emel-i halisiyle irsaline himmet buyurulan varakalara güşâde ve neşr ve ihtarına hâzır ve amadedir. Her ne kadar geçen hafta tiyatrolar hakkındaki efkârımızı bu nüshada beyân edeceğimizi va^{c}d etmiş ve âciz-âne mütalaatımızı mübeyyin bir bende dahi hâzırlamış isek de bu maddenin bir kadem-i akdem ihtarı indimizde daha müreccch görülerek îfâ-yi va^{c}d gelecek nüshaya bırakılmıştır.

Varaka

- Sucu iki varil su yüklette ben de berâber gidip hanemizi göstereyim bundan sonra üç günde bir kere iki varil su bize de bırak.

- (Baştan aşağı süzdükten sonra) Sen ne cisin? Me'mûriyyetin nedir ben seni bilmiyorum?

- Ben şimdiye kadar beş yüz guruş gaib eyledim bilmediğim adama su vermem.

- İyi ama ben sana veresi ver kapı arkasına tebeşir çek demiyorum al işte parasını bundan böyle getirdikçe parasını peşîn almayınca suyu verme.

- Evin nedere?

- Bakın işte şu köşeyi döndüğün gibi üçüncü ev.

- O mahallenin sakası yok mu? -

- Burada çeşme ve çeşme sakası olduğundan bir adam Karaağaç'tan kuyu suyu getirir ise de acı olduğundan içmek için senden alacağım.

- O mahallenin ahâlîsi kimden alıyor ise sen de ondan al

- Ayol o mahalleye getiren adam Karaağaç'tan acı su getiriyor.

- Öyle ama bir birimizin mahallesine su vermeyiz sonra cereme olur.

- Tamam mutlaka o acı suyu mu içmeli ben param ile alınca istediğim suyu alamaz mıyım kim darılır ise göster ben söylerim.

- Bu mahallede öyle şey olmaz vermem ve-s-selâm

- Anlaşıldı bu hâneden çıkıp istediğimiz suya meşrût olan mahallede bir ev bulmalı

Diğer

- Kim o?

- Azacık aşağı kapıya geliniz.

- Ne haber

- Efendi hânenin kirasını istiyor.

- İyi ama daha ay başı gelmedi ..... Ben sabâh efendiyi görürüm.

- Kira için adam gönderdim ay başı gelmedi demişsiniz.

- Evet daha on beş gün var

- Neden galiba rûmi hesâb ediyorsunuz ben öyle rumi filân bilmem.

- Cânım bu nasıl lâkırdı her bir muamelatımız rumi ile değil mi.

- Benim aklım ermez arabi ayı hesabıyla oturur isen otur yoksa çık.

- Bakındı bir kere ay efendim lûtf edin odun kömür aldım.

- Hayır hayır başka lâkırdı bilmem arabi arabi

- Suban-Allah pek iyi arabi olsun daha arabinin de yirmisi ay başına on gün var

- On gün sonra verecek değil misin ne zararı var on gün evvel olsun.

- Öyle ama bir adama iki gün sonra yiyeceği taâmı birden yedirmek gibi olmaz mı fakat ne ise verelim ..... Lâkin damı aktarıp çerçeveleri taᶜmir edecek idiniz.

- Onlara karışmam lâzım ise kesenden yaptır.

- Tamam ne söyleyeyim Allah insaf vere.

Levant Times'de Görülen Bir Varakanın Harf-be-harf Tercemesidir.

Efendim - Ruhsat verdiğiniz sizin riâyete şâyân olan gazeteniz vasıtasıyla (Beyoğlu Mutasarrıflığı Zabtiyyesinin dikkatini Beyoğlu ve Galata sokaklarında ifrâtla bulunan kedilerin üzerine daᶜvet edeyim) Efendim ben Ağa Câmiᶜne karib sokakların birinde ikamet ederim bu sokak (Gayet şâyeste-i hürmettir) ve hâl-i sükûnettedir Lâkin ne çâre ki taliᶜin müsâadesizliğinden erkek ve dişi kedilerle mal-â-mal dir. Bunların hengam-ı şamda mavlamaları (Benim ikametimi ârzû ettirmiyorlar) (Bunların sadâsı) baᶜzı kere delikanlıların sesine o kadar benziyor ki (isimleriyle) bile eşᶜar edebilirim. Bunların (hevesi zinâ) nidâları gerek uzak ve gerek yakından (onbir sâatlerde) ve nısf-ül-leyl de bile (Leylen) istimâᶜ olunur. Ve benim (sinn ve âdetimde olanlara bu hâl fevk-el-had mûcib-i keder ve melâldir (Vâkıâ bir Filober tabancası yâhûd bir küçük torpil) bu belâyı başımdan defᶜ edebilirse de (iktizâsı olmayan şeylere dikkat eden) zabtiyyeye âid olan vazîfeye müdâhale etmek istemiyorum mademki siz (köpekleri hezar-bâz terbiye ettiniz) ricâ ederim bu Ağa Câmiᶜi ve Ağa Hamamı ve ânlara karib mahallenin (sokağının) civârlarının erkek ve dişi kedilerini dahi benim hâtırım için ihtâr ediniz.

İmzâ

E b t

Nasıl mektûb? İşte aynen terceme ettik. İbâresindeki fasâhat ve belâgatla berâber maᶜnâsındaki lezzet de sana caba bu mektûbun kâtibi mutlaka İngiliz olmalıdır çünkü böyle tuhaf ibâreyi İngilizlerden başka kim yazabilir. Ama tuhaf deyipte geçivermeyelim tuhafında daniskası işte buna (İngiliz kalemiyle Fransızca ibâre yazmak) derler. Hele şu Beyoğlu Mutasarrıflığı Zabtiyyesinin (!) dikkati kedilerin üzerine daᶜvet olunmamasına

ben de sizin dikkatinizi celb ederim. Ya sokağın şâyeste-i hürmet olması, yahu hakikat şu Frenkler ehl-i dikkat adamlar, bak şu Beyoğlu bizim memleketimizken hâlâ orada şâyeste-i hürmet sokak olduğunu bilmiyoruz, bilmem bu gafletle işimiz nereye varacak, vah vah mektûbun ibâresinden maᶜnâ çıkmıyor yoksa eğer çıksa şu sokağı öğrenir de ben de hürmet ederim.

Ya Mister (Ebts)nin ikametini arzû edemediği ibâre-i beligasını kangı cebime koyayım. Bunların sadâsı baᶜzı kere baᶜzı delikanlıların sadâsına benziyor adlarıyla söyleyebilirim, cümle-i zirve-gâr-ânesini nasıl te'vîl edeyim. Kimi seviliyor, kedileri mi, kedilerin sadâlarını mı, delikanlıları mı, bunların seslerini, ya onbir sâatlerdeki cemᶜiyyet.. Ne buyurdunuz.. Yolunda mı?... Efem.

Bunların hepisi bir tarafa doğrusu gece yarısı leylen ibâre-i fasîhasındaki hezzete bir türlü doyamuyorum tekrâr ettikçe zevki çıkıyor kâşki bir kaç gece lafzı daha ilâve etseydi. Amân efendim yaz nâ-hevesine ne buyurdunuz anlaşılan bu Mister (Ebtsc) (Bilmem o kadar varmıydı) kedilerin nikâhını kıymaya me'mûr olmalı ki bu sokaktakilerin ki zinâ olduğunu kesip atıyor. Böyle de diyoruz ama sakın bunlar İngiliz saçması olmasın yoksa acaba uyku sersemliğiyle yaygarasından herifin tersi mi döndü ama sen depersinki bu şeyler benim sineme ve âdetime uymaz diye mırıldanıp yatıyor iyi ya işte müsinn ise tiryâkînin gelecek marta kaldı hikâyesinden ibret alsa zarâr mı eder hem bu da haksızlık kendisinin âdeti genç kedilerin âdetine uymuyor diye onlar mı buna uysunlar. Bir de bu (Eb vesâire) artık ben İngilizim diye kızar kızmaz hemen tarpile davranması da lâyık mı ya diye kızmaz mı onların da hevâ tarpili varsa haydi kediler torpile alışıktır diyelim Filober tabancasını niye eline alıyor silâhla şaka olur mu bu ne kadar cesâret. Bak şu iktizâsız yere dikkat eder. İktizâlı yere bakmayın zabtiyye ibâresinin maᶜnâsını biri mi çalmış ne olmuş bir şey anlaşılmıyor ama Mister bunda elbet ber maᶜnâ murâd etmiştir. İyi ya mâdemki zabtiyye iktizâlı yere dikkat etmez diyor mâdemki şu kedi maddesinde iktizalı olduğunu kendi daᶜva ediyor abes yere çenesini yoracağına torpilini tabancasını alıp isterse .... Bir de Çerge topu... Çıkıverse olmaz mı? Bir de Levant Times muharriri Mister Enli'ye köpek terbiyecisi diyor. Biz bu Mister'in gazeteciliğini biliyorduk. Yakında o dellâllığını da öğrendik lâkin bu sanᶜatını bilmiyorduk. Tebrîk ediriz ha gerçek az daha unutuyordum sakın bunda bir yanlışlık olmasın sokağının civarının kedileri diyordu. Acebâ bu adam köpekleri kedi zannetmesin??? Hulâsa Diyojen Beyoğlu Mutasarrıflığı (Zabtiyyesine) nasîhat verir ki bu Mister'in sözüne uyupta kedilerin terbiyesine kalkışmasın çünkü bu Frenk kısmı buldukça bunar yarın evlerindeki sivrisinin ve tahta kehlesinde defᶜini zabtiyeye havâleye kalkışır.

Tramvaya binmek murâd eden mâlen ve bedenen hizmet etmek lazımdır çünkü iki guruş rükûbiyeden başka biletci kapının önüne gerilip yolunu düzeltmek için arkasından itmeyin binmeyecek diyor bakalım medeniyyetten başımıza daha neler gelecek.

(Teodor Kasab)

Numro 44 Cumᶜa-ertesi 14 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi Galata'da İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Eyvâh! İşte şimdi sıfır tükendi yağmurdan kaçarken doluya tutulduk. Hani bizim aded-i meş'ûm yok mu? Biz birinden korkup dururken bu numarada ikisi birden gelmesin mi? Çok şey! Cins-i adedde ne çok 4 varmış biri bitmeden biri geliyor. Artık illâllah. Galibâ Nasreddin Hoca gibi ben de burada ya dört dursun ya ben diyeceğim. Efendim aded-i meş'ûm nüshası diye sakınmadan şaşkın oldum. Göz de korkmuş ağzına geleni yazamazsın. Şunda hâzır sermâye olarak suya sabuna dokunmayan sâde Panosyan'ın kulağı var. O da artık pek uzadı. Onu yazsan herkes bu uzun kulak bendlerinden bıktık diye şikâyet edecek. Ahret seferini gözüne alsan yol meşakkatine tahammül yok. Dünyada duracak olsan dört adedinden râhat yok. Lâkin öyle de diyoruz ama iki nefyden bir isbât çıktığı gibi iki meş'ûmdan bir hayır zuhûru da me'mûldür. Haydi sadakat ve istikameti elden bırakmayalım da yine bildiğimizi yazalım.

Tiyatro

Gazetelerimiz sütûnlarına her sene bu vakit Madam Bodel veya Mösyö Noçi yâhûd Mösyö Manas Avrupa'dan yeni tiyatro oyuncusu celbetmek için gitti iᶜlânları bir sermâye-i muᶜtâd olur. Vâkıâ Teşrîn-i evvel'de soğukla berâber oyuncuların geldiğini de görürüz. Zevkimize gider eğleniriz gider seyrederiz. El çırpar baston tıkırdatır ayak patırdatırız. Lâkin ârzûsunda bulunduğumuz esbâb-ı terakkinin teleskop hakikatiyle ve istifadesini ümîd ettiğimiz medeniyyetin hurde-bîn ibretiyle bakılırsa bu hâl pek ağır ve mûcib-i esef görülüyor. Çünkü tiyatro medeniyyetin tutar eli ve tarîk-i edebin mekteb-i bî-bedeli olup zekâya kuvvet ve akla vüsᶜat îrâs ettiği tiyatrosu çok ve duhûliyyesi avâm harcı olan mahallerin ahâlîsi bilᶜakis fiyatı galî ve tiyatrosu az olan memleketler sekinesine fart-ı zekâ ile tevaffuk eylemesi tecrübesiyle sâbittir. Şimdi böyle bir nazik ve halkin terbiyesine kâfil olacak emrin ne olduğunu bilmediğimiz ve kangı yoldan geldiğini anlamadığımız madam yâhûd mösyönün eliyle bırakıp da baᶜzı ne sattığını bilmeyen şarlatan eczâcı ve attârın cismen gördüğümüz mazarratları gibi açtıkları yerlerde ahlâkları ifsâd edecek gıdâ-yi rûhu istedikleri gibi alıp satmaları büyük mazarrat değil midir?

Bir takım kendisinden bî-haber ya^cnî yalnız sûreten benî beşer bulunanlar buna bir eğlence nazarıyla bakarlar lâkin halkın bu zannını tagyîr iktiza etmez. Çünkü tabîat-i insanî dâimâ hevâ tarafına câlib ve adam kendisince fâide anladığı mahallden müctenib bulunduğundan eğer bunun medâr-ı istifâde olduğu anlaşılırsa değil para verip gitmek belki para ile çağırılsa kimse ayak basmak istemez.

Evet tiyatro ne kadar çok ve ne kadar ucuz olursa o memleket ahâlîsi o kadar müstefîd olur. Bununla berâber maârifde derece-i akılla muvâzene olunmalıdır. Cem^ciyyet-i milliyye efrâd-ı beşeriyye gibidir. Elli yaşında bir milletin okuyacağı dersi beş yaşındaki millete okutmak fâide etmez. Bil^cakis mazarratı dahi görülür.

Şurası da bedîhîdir ki her milletin gerek maârif ve gerek kaidesi kendi âhlak ve etvârlarına göre olup bunları âhir milletin tamamı tamamına ahz ve telâkkisi elveremez.

Şimdiki hâlde Fransa'dan buraya getirdikleri tiyatro oyunları bir kaç nev^ciden ibârettir. Bunlardan birisi dram birisi komedya birisi vodvil birisi de operettir. Hele operetin ahlâkça medhali olmayıb yalnız oyuncu kızların baldırlarını seyretmek safâsıdır. Vodvil ise Fransız lisânı şivesine mahsûs bir takım tecnîsât ve mazâmîn ile musikasından bile bir şey anlayamayacağımız türkülerle eğlendirip vakit geçirmek olduğundan onun dahi ahlâkça bir gûne te'sîr ve fâidesi olamaz.

Gelelim tiyatrodan maksad-ı aslî olan dramlarla komedyalara Tiyatrolarımızda oynanan dramların cümlesi şimdiki Fransızların tabîat ve meşreblerince yapılmış olduğundan bunların hiç birisinden gerek târîh ve gerek ma^clûmât cihetinden bizce bir fâide mülâhaza bile olunamadığından kat^c-i nazar ekser fâzılları âdâbımızın mugayir bulunduğundan ve komedyalar ise Fransa ve ale-l-husûs Paris'in ahlâk-ı hâzırasını istihzâ olduğundan bunlardan dahi istifâdemiz mümkün ve kabil olmadıktan mâ-a^cdâ mazarratı dahi âşikârdır.

Moliere ve ba^czı yeni yetişme esâtîz-i fuzalânın Fransız lisânında şimdiye kadar cem^c ve tertîb ettikleri bir takım şayeste-i takdîr ve tahsîn komedyalar ve dramlar vardır ki yalnız bize değil umûm dünyaya ve terakkide ne kadar mesâfe kat^c etmiş millet olursa olsun fâidesi âşikâdır.

İşte bunlar alınmalı bunlarda da tabîî bizim ahlâkımıza uymayan yerler bulunursa tebdîl ve tagyîr edilmek kabildir ve bu oyunların mûcibleri bulunan ukalâ kendi te'lîflerine kalem karıştırıldığı için dil-gîr olmak değil fâidesi ta^cmîm edildiği için hazz bile ederler.

Hulâsa-i kelâm şimdiye kadar söyledik ve söylüyoruz ve söyleyeceğiz ki ahlâkça

büyük te'sîri müsbet olan böyle bir nâzik emrin teftîş ve tahkîk olunmaksızın İstanbul'a duhûl ve aslı nesli belirsiz (Bodel) ve (Noçi) ve (Manas) isminde bir kaç kâr uşağının eline bırakılması bilᶜâhire muhatâra-i azîmeyi mûcibdir.

Tiyatro keyfiyyetinin dirâyet ve reviyyet-i kâmilesi müsellem olan maârif meclisin taht-ı nezâretine alınması ve oynanacak oyunların Paris'in (Fransız Tiyatrosu) nâmiyle be-nâm ve ifsâd-ı ahlâka dâir oyunları kabûl etmeyip dâimâ meşâhir-i fuzalâ te'lîfâtını ahzeylemekle meşhûr-i enâm olan tiyatronun mecmûasından işimize işimize gelenler bil-intihâb ahzolunarak ânlar da bir komisyon-ı mahsûs maᶜrifetiyle tedkîk edildikten sonra icrâ ve bu komisyonun izin ve maᶜlûmâtı olmadan hiçbir oyun oynanmaması şedîden menᶜ edilmek ve hele geçenki bir nüshamızda ortaoyunundan muzırr dediğimiz vodvil ve operet ve baletler bütün bütün reddedilmek lâzım gelir.

İşte biz âciz-âne mülâhazâtımızı beyân eyledik bu mütâlaamızın tashîh ve tasdîki re'y-i sâhib-i re'ye menûttur.

Mâl Bulunur Cân Bulunmaz

Sekiz dev. Pardon yanıldım sekiz zeybek İzmir havalisinde yüzelli babayiğidi soyduğunu ve bunların arasında Kelâs kasabası müdîr ve nâibi dahi bulunduğunu İzmir'de tabᶜ olunan gazetelerden biri yazıyor.

Eğer bu vakᶜa sahîh ise aşkolsun doğrusu yüzelli aded merdân-ı meydânın sâha-i secaâtte gösterdikleri sebat ne kadar takdîr olunsa sezâdır. Öyle ya yüzelli kişinin sekiz kişiye karşı koyması yiğitlik midir? Yiğitlik emvâl ve eşyâsından geçip sekiz kişiyle uğraşmışlar nâmını kazanmamaktadır. İşte dünyada mâl ve mülkünde gözü olmayan ve böyle ednâ şeyler için ebnâ-yi cinsini incitmek istemeyen varsa bu uryânlardır.

Maᶜlûm ya Fevâid Kumpanyası'nın dâimî surette iki vapuru taᶜmîrde bulunmak kaide-i mahsûsasıdır. Elbet bir kere düşünsenize hiç bir çok iskemle olmadan vapur taᶜmîr olunur mu? Olunmaz. O sebebden işlemekte olan vapurların iskemleleri de ânlara naklolunuyor. Müşterîler oturacak iskembe bulamıyor bulanlar da tavla mühimmini oynayanlara lâzım olduğundan herkesin li-z-zarûre ayakta kalması lâzım geldiği cihetle Adalar ahâlî-i şahâvet-kârı tarafından müşterî oturmaya meşrûta olmak üzere mezkûr kumpanyaya yüz iskemle teberrûᶜ olanacakmış. Pekâlâ olur ve fevâidin de çekinmeyip bu hediyeyi kabûl etmesi hakkında hayırlıdır. Benden söylemek.

Gazeteler İstanbul'da baᶜzı sokakların adem-i nezâketinden bahisle bar bar

19 Cumᶜa - Fransa İmparatoru esb-süvâr-ı haşmet dolaştığı hâlde asakir etrafını alıp ileriye yürümeye ruhsat taleb ettikleri.

20 Cumᶜa-ertesi - Gravelotte vukuâtı Kavânîn Meclisi'nde Kont Palikavo tarafından kâmilen ve resmen inkâr olunup "Bilᶜakis üç Prusya ordusu Mareşal Bazaine üzerine gösterdikleri hücumda Sonon ocaklarına ricᶜat ettirildiler ve Barloden karîblerinde çarhacılarımız bir kaç ufak galebeye nâil olmuşlardır şekk yoktur ki her bir şey yakında daha ziyâde ıslâh olacaktır" demesi --- Ulah'da şûriş --- Phalzbourg kaᶜlasının Prusyalılara teslîmi.

21 Pazar - Fransız ser-gerdelerinden firâr edenlere mebde olmak üzere Prens Napolyon'un Floransa'ya firârı.

22 Pazar-ertesi - Fransa Senatosu'nda Bahriyye Vekîli "Gravelotte'de dokuz saat imtidâd eden muharebeden sonra Mareşal Bazaine düşmeni ricᶜata mecbûr edip bulunduğu mevkiᶜi hazzetmiştir" demesi.

23 Salı - La Turquie eğer Almanyalılar Fransa toprağından içeri doğru giderlerse büyük hatâ ve tehlikede bulunacağını müşterîlerine isbât için büyük bir bend neşretmesi --- Gazetelerimizin adem-i mahâreti cihetiyle sözlerini tek'sir ettiremediklerini isbâta âtîdeki mektûb bugünkü La Turquie'de görüldüğü.

Meâl-i Mektûb

"Ber-mûcib-i kanûn-nâme ekmekçi esnâfının eksik ekmek çıkarması kuvviyyen memnûᶜ ve bu memnûiyyetin hilâfında bulunanların ekmekleri mücâzât-ı cânib-i mîrîden zabt edilerek cezâ-yi lâzımî dahi olduğu maᶜlûm iken Üsküdar'da At-pazarı Fırını'ndan Tabl-kâr Yahya'nın ahz ile Üsküdar ve Kuzguncuk ve Beylerbeyi ve Çengel ve Vânî köylerine dağıttığı ekmekler üç yüz elliden üç yüz yetmiş beş dirheme kadar (*) olduğunun sebebi merkum tabl-kâra suâl olundukda: Fırından öyle çıktığını herkes bilir cânı isteyen alsın cevâbı verilmekle keyfiyyet Çengel karyesi merkezi yüzbaşısına kadar verildikde bu keyfiyyet Şehr-emânetine müteferriᶜ olduğu beyân olunması üzerine oraya dahi mürâcaat olundukda bunun hakkında resmen arz-ı hâl verilmesi lâzım geleceği cevâbı alınmağla ol vechle arz-ı hâl verilmiş isede yirmi gündür bir cevâb alınamadığından ne yapmak lâzım geleceği La Turquie'den istifsâr olunuyor"

Derûn-i mektûbda yirmi gün oldu denilen ekmek keyfiyyeti üç yüz altmış beş gündür yaᶜnî bugünkü gün devâm etmektedir. Buna her bir umûrda muvaffak-ı min

(*)Her ne kadar üç yüz yetmiş beş dirhem denmiş ise de mezkûr ekmek üç yüz yirmi beş dirhem olduğu maᶜlûmumuzdur.

indillahi olan zabtiyye-i müşîr müşterî tedbîrinin nazar-ı dikkat ve bu ekmek alanlar içinde yalnız ekmekle geçinen fukarânın mevcûd olduğundan merhamet-i aliyyelerini celb ederiz.

(Teodor Kasab)

Numro 45 Salı 17 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Memleketyn Beyi dolandıcılığı merak ederek kendisini ziyârete gelmiş olan ve aᶜzâsı prens ve dük ve konttan mürekkeb meşhûr kumpanya direktörü Strozberg'e suâl ve mûmâ-ileyh dahi bu keyfiyyet şömendöfer arabasına râkiben ancak kendi memleketini dolanmaktır diye ifâde-i hâl etmesi üzerine bunu kendisine göstermesini ricâ ettiğinden iki yüz kırk beş milyon yüz altmış bin frank iᶜtâ eylediği hâlde bu hali re'y-ül ayn müşâhede ettireceğini ve dokuz yüz kilometro şömendöfer tarîki üzerinde gezdireceğini beyân ve mîr-i müşârün-ileyh dahi mebâliğ-i mezkûrenin iᶜtâsını emrederek baᶜde-l-te'diye mûmâ-ileyhin memleketi cânibine azîmet ettiğini görünce hani gelip dolandırmadı. Şömendöfer nerede kaldı? Diye merak ediyormuş.

Diyojen mir-i müşârün-ileyhin beyhûde merak etmemesini ve mûmâ-ileyh vaᶜdini îfâ etmiş olduğunu ihtâr eder.

Haydi siz de merak etmeyin keyfiyyet-i vukuᶜu taᶜrîf edeyim. Kumpanya-yı mezkûr direktörü mûmâ-ileyh Strozberg 1868 senesinde üç senede tekmîl etmek üzere dokuz yüz şu kadar kilometro şömendöfer tarîki yapacağını ve beher kilometrosunu Memleketyn arâzîsi gibi sath-î müstevî mahallerde ticâretiyle berâber yüz elli bin franktan ziyâdeye çıkmaz iken iki yüz yetmiş bin franka çıkaracağını ve mebâliğ-i mezkûreyi hisseler fürûhtuyla tahsîl edeceğini taahhüd ederek gerek düyûn ve gerek yüzde yedi buçuk fâizinin iᶜtâsını Memleketyn Hükûmeti tekfîl ve te'mîn eylediği hâlde tekmîl hisseleri fürûht ve paraları aldıktan sonra üç senede yalnız beş yüz kilometro kadar mahall inşâ ederek para bitti diye hâliyle bırakmışlar ve mîr-i müşârün-ileyh bu taahhüdü şömendöferin tekmîl edilmesi kavliyle olduğu cihetle kumpanya-yı mezkûreyi protesto ederek hisse-dârân tarafından tarîk yoluna konulursa yine müteahhid bulunduğunu beyân etmektedir.

Levant Times'ın Arz-ı Hâli

Levant Times Gazetesi şitâiyye olmak üzere Beyoğlu'nun münâsib mahallinde bir

bahçe inşâsı lüzûmunu beyân ve bu bâhçenin inşâsı zımnında olunacak istikrâz alınacak olan duhûliyyesiyle az vakit zarfında fâiziyle berâber te'diye olabileceğine ilâve ederek ve husûsa dâir cânib-i Bâb-ı Âlî'ye takdîm edeceği arz-ı hâli tanzim etmiş olmakla Beyoğlu ve İstanbul ahâlîsini mezkûr arz-ı hâle imzâ ve vaz^{c} etmek üzere matbaasına da^{c}vet ediyor.

Vâkıâ kış hengâmında çamurların karların içinde yuvarlanarak yaş yağmur altında bahçede gezmek sıkıntısı der-kâr ise de Mister Hanly'nin bu teklîfi elbette tevekkelli ve beyhûde olmayıb ya bir İngiliz yâhûd bir Fransız'a iş bulmak emel-i hâlisine mebnî bulunduğunu âşikâr olduğundan herkesin gidip arz-ı hâli imzâ etmesi fâideden hâli değilse de bu kadar meşgale arasında Diyojen gidip imzâ edemeyeceğini ve bu meşakkatten kendisinin mu^{c}âf buyurulmasını ricâ eder.

Fransa Hükûmeti Enternasyonal Cem^{c}iyyetine a^{c}zâ olanlar hakkında bir yıl habs edilmek ve ba^{c}de-l-habs beş sene taht-ı dikkat ve nezarette bulundurmak ve Fransızların nâil olduğu hukuktan mahrûm edilmeye ve cem^{c}iyyet-i mezkûre a^{c}zâ-yı sâiresinden biri hilâf-ı marazî bir harekette bulunduğu hâlde bunun dahi mes'ûl ve muâteb olmasına karâr verilmiştir.

Ma^{c}lûm ya Fransa kaç def^{c}a olduğu gibi şimdi de cumhûriyettir. Cumhûriyet serbestîyle mürâdiftir. O cihetle her Fransız ser-besttir lâkin bu def^{c}aki cunhûriyette şurûtâtiye-i seneye riâyet vâcibe-i zimmet-i milliyyetmiş. Olsun böyle bir ehemmiyyetsiz şartlarla dâmen-i cumhûriyet ve âna lâzım-ı melzûm kabilinden olan ser-bestiyyete leke-i cebr ve tazyîk-i terettüb etmez ya! Buna Mösyö Thiers cumhûriyeti derler. Başka cumhûriyetlere benzeyince seksen yıldan beri umûr-i âşinâlıkta sît ve şöhreti âleme velvele veren Mösyö Thiers'in ne meziyyeti kalır? Husûsen Fransızlar ârzûları olan bu cumhûriyete nâil oluncaya kadar ne kadar cânlar fedâ ne kadar insanlar bî-ser ü pâ ne kadar emvâl ve emlâk hebâ oldu? Daha yeni vâsıl oldukları ve bu kadar sıkıntılarla hâsıl ettikleri maksatlarından teberrâ ederler mi? Şurût-ı mezkûr ise bunlardan ibârettir.

Her Fransız Ser-besttir:

1. Eğer Katolik ise.

2. Eğer Papa'yı sever Almanya'dan ikrâh ederse.

3. Memleketinin hükûmetinin efkârından başka efkâra sülûk etmezse.

4. Küçük iken atalarına büyüdükde hükûmet ve fenne mutbu^{c} ve minkad olursa.

5. Kendi kendini öldürmek istemezse [1]

6. Yalnız hükûmetin efkâr ve harekâtını takdîr eden şirkete aᶜzâ olur ise.

İşte bu hâl Figaro'nun İspanya'da ser-bestiyyet-i matbûât hakkında îrâd ettiği makala müşâbihtir. İspanya'da matbûât mezhebden politikadan şahsiyyâttan harekât-ı hükûmetten âdâb ve ahlâk-ı milliyyeden olan mübâhisden ağmâz ve tesâmih etmek şartıyla fevk-al-hadd ser-best ve istediğini yazabilmekte muhtâr ve her yerden ziyâde müsâadeli olduğunu medh ve tevsîf eder.

Yazık Gianpietrie'ye bunca senedir Türkiye'de ikamet ediyor ve gazetecilik gibi nâzik bir işte bulunuyor da hâlâ meşhûr "El için yanma nâra yak çubuğunu zevkini ara" meselini bile öğrenmemiş. İşte herze-vekîlliğin sonu buraya varır. Misk gibi gazetecilik dururken nesine lazımdı hamilik bakalım şimdi kendisini Esprit kurtarır mı? Esprit'nin yardımı olsa olsa duâ ile olabilir o da (Esprit'nin duâsı kabûl olsa Bordeano ile kendi başa çıkardı) herifin soyuluşu fenâ. Hemen Esprit'nin himmeti yardımcısı olsun. Fellik fellik sebzevâtçı dükkânlarını sebze bostanlarını dolaşıyor sebze tüccûrlarını münakasaya daᶜvet ediyor. Gianpietrie'nin geçenki taᶜrîf ettiğimiz silâhı gibi silâh yaᶜnî en uzun ve kalın cinsinden asma kabakları cemᶜ edip yakında Gianpietrie ile edeceği düello için arz edecek [2]. İşte benden bu kadar söylemek işin sonu fenâya varır iki gazeteci gaib etmiş olacağız. Haydi bu neyse ne diyelim fakat asma kabakları telef olup gidecek mülkümüzce bu iki gazeteciye nisbette kabaklar daha büyük zâyiât sayılacak

---

Adam geçenki yirmi bir numrolu şirket vapurunda ecel-i kazâ ile terk-i mihnet-hâne-i âlem eden ihtiyâr hâtûn için beyhûde bunca ehemmiyyet verilerek şirketin günahına girilmiş. Bak bir şeyin aslına ermeden lâkırdı söylemek iyi değildir derler ya meğer müteveffâ-yi mûmâ-ileyhâ şirketin yabancısı değilmiş. Kendi marangozunun kaim-vâlidesi imiş ve elli yaşında kadar varmış. Ey artık şirket bil-hâssa marangozunun akrabâsını ve bi-l-vâsıta kendi arabasını telef etmiş diye hâricden bulunanların güft ü gûsu revâ mıdır? Bir adam evinde gavga etse komşuların yâhûd sokaktan geçenlerin müdâhelesi sezâ mıdır? Şirket kendi me'mûrlarına ve me'mûrlarının akrabâsına istediğini yapabilir ve üstüne vazîfe olmayanların taarruza hakkı yoktur fakat yaygaramızı anladı ya başkalarını bu terbiyeden hisse-dâr ederse râhat durmayız.

---

[1] Fransızlar tevvellüdleri husûsunda muhtâr ise de ölmekte ihtiyârları yed-i iktidârlarında değildir. Çünkü kendisini telef etmek isteyip nâil-i maksad olmadan yakayı ele verenler habs ve tazyîk edilirler.
[2] Avrupa'da âdet düello edecekler ibtidâ silâhını düşmene gösterip tercîh ettirirler.

Varaka

Çamlıca Bahçesi'ni gidip gördüğünüz var mı? Ben gittim gördüm yüreğim parça parça oldu. Hani o iğne atsan yere düşmez binbir ayak bir ayak üstüne bir taraftan girip bir taraftan çıkanın hadd ü hesâbı olmayan o bahçe-i ferah-fezâ kuş uçmaz kervan geçmez yılan bağırsağını sever yemez bir mihnet-serâ olmuş. Ne eşcâr ve şükûfelerinde âb ü tâb var ne havz-ı âyîne-âsâsında zevk ü şadîden haber var ne kimsede temâşâ-yi sebze-zârına rağbet ne kendisinde celb-i kalb-züvvâra liyâkat var. Ben bunun evvelki hâlini bildiğimden müteessir ve şimdiki hâline mütekedder olarak akdemce nâil olduğumuz safâya riâyeten bir aytesliyet hemen duhûle rağbet ve hazîn hazîn duran çemen-zârına dikkatle birbirimize lisân-ı hâl ile güft ü şenîd ederken uzaktan gördüğüm birkaç Arnavud'un yanına giderek bu hâle ve teneffür-i halka sebeb nedir diye suâlime beyân-ı hayretle asl ü esâsını bilmeyiz fakat gelen etrafı devr ü ziyaretle iktifâ ve içeriye duhûlden ibâ ediyor. Bu hâl ile buranın îrâdı masrafına tekâbül edemeyeceğinden yakında harâbe-zâr olacağı baîd-ül-ihtimâl değildir demelerine bir kat daha dil-hûn olup hazen-i müstevli olmuş iken ba^{c}zı kendini bilirlerin duhûl ve safâ ile meşgûl olduklarını ve yekdiğeriyle ettikleri mükâlemede burası şimden sonra mecma^{c}-ı zürefâ olacağını istimâ^{c} ile biraz yüreğime su serpilmiş ise de bahçenin şimdiki hâli pek esef-i iştimâl olduğunu re'y-ül-ayn müşâhede ettiğimizden münâsib ise gazetenize derc ile akdemce bizim gibi oradan kesb-i huzûr edenleri haberdâr etmenizi ricâ ederim.

Bil-etraf yazdığımı iyi biliyorum lâkin kangı nüshada olduğu hâtırımda kalmamış belki sizin hâtırınızdadır. Hani bir bahisten dolayı La Turquie sâhib-i imtiyâzı Bordeano Esprit hakkında arz-ı hâl vermişti şimdi iş muhâkemeye karâr verilmiş. Mösyö Gianpietrie'nin Esprit'yi sahâbeti ma^{c}lûm ya şimdi de da^{c}vâya papaz kendisi gitmesin Mösyö Kapuci gitsin diyor. Bordeano ise vekîl kabûl etmiyor Gianpietrie eğer Esprit Gazetesi'nde yazdığı gibi söyleyecek olursa da^{c}vâsını gaib edeceğini iyice bildiğinden havf ediyor. Hâlbuki Bordeano'nun murâdı da budur bakalım iş neye netîce verecek?

Gianpietrie'nin Esprit'yi bu kadar tesâhubunun sebebini biliyor musunuz? Bilmiyorsanız ben söyleyim ama lâkırdı mâ-beynimizde kalsın neme lâzım benden işitilmiş olmasın. Hani Papa'yı Korsiya'ya da^{c}vet etmiyorlar mı Gianpietrie'de Korsikalı değil mi ya kabûl edip giderse işte alt tarafını anlayıver.

Varaka

Hakkaniyyet cümle indinde ezher-i min-eş-şems olan Diyojen Gazetesi'ne işbu zikri âtî-i mâddeyi ihtâr ve inbâ ve münâsib görüldüğü hâlde tab^{c}ını ricâ ederim.

24 numrolu gazetenizde yirmi bir rakamlı Şirket-i Hayriye vapuru derûnunda itlâf olmuş olan bir hâtûndan dolayı bir zât tarafından gelip tabᶜ edilen bendi maa-t-teessüf mütâlaa eyledim ve böyle şeyleri nakş-ı sahîfe-i ityân eyleyip âmmenin pîş-i nazarına vazᶜ eylediklerine fevk-al-âde arz-ı kâlâ-yi şükrâniyyet eylerim. Fakat sâhib-i varaka yalnız Şirket-i Hayriye'nin sûreten olan sû-i idâresinden bil-bahs bess ü şekvâ etmiş hâlbuki ledünniyyât ve maᶜneviyyât dâhiliyye-i şirkete matlaᶜ ve âgâh olamamıştır. Çünkü şirketin hâricen olan sû-i idâresi gibi dâhilen dahi bir sû-i istiᶜmâli vardır ki mazarratı bil-cümle menâfiᶜ hisse-dârâne âid ve râciᶜdir. İmdi bu mâdde-i dâhiliyyenin ser-â-pâ îzâhâtına teşebbüs olunur ise bu cerîde-i hayriyyenin havsalası âna mütehammil ve kâfî olamaz. Fakat (*) tafsîl-hâ-yi pinhân şeddedir perde-i icmal-hâ * verâsından şöyle beyân-ı hâl ederim ki taraf-ı şirketten bu kere tanzîm olunup hisse-dârândan baᶜzılarına verilmiş olan geçen seksen altı senesi umûm muhâsebe defterlerinin masârif-i mütenevvia ve sermâye ve sâir ekser hâneleri yekûnları ser-â-pâ müşevveş ve cemᶜi muhtell olduğu bi-t-tedkîk zâhire ihrâc olunmuş olduğu istimaᶜ kılınmıştır. Bu defter-i mezkûr dahi tashîh ve tebdîl olunmak üzere olduğu işitilmiştir. Gerçi bu defterin bu suretle tanzîmi ammde mebnî olmayıb mücerred-i sehv ve gafletten neş'et eylemiş bir hâl olduğu vâzıh ve hüveydâ ise de böyle dâhilen ve hâricen gaflet âlûd olan Şirketi Hayriye baᶜde-zin kapudânları hakında emniyyet şöyle dursun muhâsebât defterlerine dahi nazar-ı sıhhatle bakılmamasını bil-cümle hisse-dârâna ihtâr ederim efendim.

İmzâ

Cibâli Pazarı Dergâhı'nda lokmacin

Abede-i derviş Hacı Emîn

Bu mâdde 43 numrolu gazetede yazılan bendin müsâadesine igtiraren yazılmıştır.

Diyojen

Gazetemizin sütûnları dâimî surette bu misillü vatan ve ebnâ-yi vatan hakkında câlib-i menfaat ve dafiᶜ-i mazarrat olmak emel-i hâlisiyle irsâline himmet buyurulan varakalara güşâde ve neşr ve ihtârına hâzır ve âmâdedir.

Aşk Olsun

Bâlâda beyân olunan mâdde ise hem vatan hem de ebnâ-yi vatan hakkında câlib-i menfaat ve dâfiᶜ-i mazarrat olduğunu bildiğimden iş bu varaka-i dervîş-ânemi matbaa-yi behiyyenize irsâle mübâderet eyledim. Bu dervîş ya dem yâhûd ısrâr kuvvetiyle bunu yazmıştır deyip kûşe-i nisyâna endâhte eylememenizi ricâ ederim efendim.

(Teodor Kasab)

Numro 46 Cumᶜa-ertesi 21 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. Gazetehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Monte Kristo

Fransa meşâhîr-i müellifîninin ser-efrazı olup kuvve-i kalemiyye ve fikriyyesi cümle indinde makbûl ve müsellem bilinmiş olan (Alexandre Dumas) nâm-ı fâzılın âsâr-ı mergubesinden işbu Monte Kristo hikâye-i hayret-efzâ lisân-ı azb-ül-beyân Türkî'den başka bil-cümle Avrupa lisânlarına nakil ve terceme edilmesiyle te'lîfât-ı sâiresine isbât-ı rüchâniyyet ve tefevvuk etmiş olmakla ebnâ-yi vatanımızı dahi hikâye-i mezkûrenin lezzet-i bî-bahânesinden hissedâr etmek ve zebân-ı kalem-i Türkî edâ ile de söyletmek emel-i hâlisiyle mezkûr hikâye terceme edilmiş olduğundan gazetemize tefrika edilecek ve ayrıca bir yer tutmamak üzere buna bedel locadaki resim ilga ve takvîminde eylül dört târîhindeki Napolyon'un halᶜi ve Fransızların kibr ü nahveti mahvolmasıyla artık latifeye şâyân mahalli kalmayıb havâdis-i rûz-merre hâline gireceğinden terk olunacaktır. Ancak hikâye-i mezkûrenin ilerileri konup asıl mezâyâsı anlaşıldıkça kesb-i letâfet edileceği ve bilᶜâhire bidâyeti dahi tekrâr görülmeye merak olunacağı cihetle müşterîlerimizin mezkûr nüshaları zâyiᶜ etmemelerini şimdiden ihtâr ederiz.

Anladınız mı te'sîri? İşte Fevâid şimdi ağzı süpablısına râst geldi. Diyojen'in ihtârı elektrik gibi aksetti. Hani o oturacak iskemle bulunmayan Fevâid Kumpanyası'nda şimdi iskemleden oturacak yer bulunmuyor. Artık herkes istediği kadar tavla oynasın. Nemize lâzım iskemleyi zabt edecek değil ya. Tavlaya mahsus ayrıca iskemleler de yapılmış hâsılı esbâb-ı istirâhat yoluna girmiş. Hemân Allah sebât ihsân eylesin. Lâkin halkın ağzı tutulmaz ya buldukça bunadıklarından mıdır nedir iskemleler yoluna girdiyse de ona bedel tenteler kalktı diye şikâyet ediyorlar. Pekâlâ onu da ihtâr ederiz Şirket-i Hayriye İdâresi gibi sözden sazdan almaz kumpanya değil ya.

Yolsuzluk ve Nizâmsızlık

Şirket dedim de hâtırıma geldi yâhû biz bu şirketin cevr ü ezâsını ne vakte kadar

çekeceğiz? İşte müterakkıb olduğumuz nihâyet müddet-i imtiyâzı geldi. Yine kurtulamadık on sene daha medd aldı. Hattâ eğer sahîhse Şirket-i Hayriyye İskenderiyye'ye de vapur işletecek diyorlar. Artık bizim hissemize beyân-ı şükrâniyyete bedel (Mısır'a gitti kurtulamadı) türküsünü çağırmak düşecek. Lâkin zannederim ki şirkete ihsan olunan bu müddet cânib-i hükûmetten metâlib-i muhakka ve istirâhat lâzıme-i âhalîye riâyet şartıyla verilmiştir. Şartın fıkdânı meşrûtun fıkdânını îcâb edeceğinden Hükûmet-i Seniyye tarafından imtiyâzın istirdâdı dahi emr-i esheldir.

Çünkü şirket gittikçe ıslâha riâyet edeceğine gittikçe kameti azdırıyor. Hani evvelki kahveci sıkıntısı müşterî galabalığı biletçi eziyeti şikayetleri şimdikilerin yanında zemzemle yıkanmış hacı devesi gibi kaldı da onun yerine bir kayıkta üç müşterî gark etmiş iki mavnada dört kayıçı batırmış bir kadın öldürmüş gibi cânını emniyyet etmemek iştikâları kaim oldu. Ama bunu kime söyleyelim. Biletçilere söylüyoruz dinlemiyor çımacılara arz ediyoruz anlamıyor. Kalk idâreye ifâde et. İdâre ne yapsın kangı biriyle başa çıksın? Me'mûrlar başa çıkılır mahlûk değil. Yohsa kendisine kalsa taht-ı mes'ûliyyetinde olan bir idârenin bu kadar yolsuz ve nizâmsız hareketlerine rızâ göstermeyeceği âşikârdır. Şimdiye kadar vuku^{c}bulan ifâdeler havâle-i sem^{c} etmiyor elediğimizde ma^{c}nâsız şey. Çünkü haydi işitmiş ve ıslâhını ârzû etmiş elinden gelmeyen bir şeyi nasıl icrâ etsin? Adam vüs^{c}ünün hâricinde olan emriyle mükellef midir? İşte buraları bilmiyor isek de öğrendik. Artık şirket hakkında edeceğimiz ifâde ve arz-ı hâlleri doğrudan doğruya cânib-i Hükûmet-i Seniyye'ye arz etmeye mecbûr olduğumuzu bilmeliyiz.

El-Kelâm-ı Bücr-ül-Kelâm

Elinden gelmiyor dedim de hâtırıma geldi. Bir zât li-maslahat mahalle mektebi hâcesinin biriyle görüşmek üzere mektebe gider. Hâce ile musâhabetin devâmı müddetçe etfal-i mevcûde yekdiğerine misâfir gitmek tepsiler üzerinde aldıkları yemişleri yemek farz edip bir birini da^{c}vet etmek gibi oyunlarla meşgûl ve hiç biri dersini okumak değil hâtırına bile getirmediğini görünce bunlar benim hâceyi lâkırdıya tuttuğumdan fırsat aldılar hâce görür de bir takım bî-günâh ma^{c}sûmlar benim sebebime dayak yer gibi efkârlara saparak ve eğer efendi pek hiddet ederse rica edip teskîn-i gazab ettirmeyi de zihninde karâr vererek çocuklara dersleriyle meşgûl olmalarını tenbîh buyursanız dediğinde "Ne yapayım kardeş onlar her vakit öyle. Ben başa çıkamıyorum Allah çıksın" cevâbını alınca kâh hâcenin haline gülerek ve kâh binâ-yi terbiyemizin birinci kademesi olan mekteblerimizin bu hâllere kadar geldiğine ağlayarak çıkıp gider.

Diyojen'in Fistanı

Efendim murâdın elinden bir şey kurtulmaz. Çalışmakla her şey vücûda gelir. Bak Kadı-köyü'ne doğrusu ya aşk olsun! Medeniyyeti gözü aldığı kadar ilerletmiş hattâ şimdi moda bile oradan çıkıyor. Hem de en ağır ve kibâr yerinden çıktığından yakında her tarafa intişâr edeceğine iştibâh yoktur.

Bu güzün modasının resmini gördünüz mü? Görmedinizse ben giyenleri gördüm. Doğrusu pek beğendim hem gayet güzel hem de pek yakışmış bayağı ağzımın suyu aktı. Bak bu güz hanımların modası ne imiş? Bir dar pantolon yelek üstünde kısa bir ceket elde ince kamçı. Hafif karakulak soyu gibi üflesen uçacak. Güzel nâzik lâtîf bir hey'et ki dur dur da bak. Ya o gece mehtabda Kadı-köye sokaklarında geşt ü güzâr etmeleri artık hiç söz götürmez ne desen değer. Adam medhederse böyle şekl ü zarîf ve böyle tavr-ı lâtîfi medhetmeli. Başka şeyler bunun yanında ağız açmaya değil dudak kımıldatmaya bile değmez.

Bak erkek modasını görmedim. Lâkin (Akıl var yakîn var) akılla buldum. Çünkü kolay bir şey. Erkekler kadınların aksini giyinecek değil mi? Erkeklerin modası da ipek fistan altında tenteneli beyâz gömlek başında şiniven elinde yelpaze olacaktır. İşte bu moda da fenâ değil. Hakikat düşündükçe fâidelerini anlıyorum. Bak ne kadar muhassenâtı var. Artık şimdiden sonra erkekler kadınlara izhâr-ı muhabbet etmeyecekler. Belki bilʿakis kadınlar erkeklere dîde-i niyâzı güşâd ve ânlar da ellerinden geldiği kadar sûret-i şîve ve nâzı îrâd edeceler ama bu benim için değil ya. Çünkü ben öyle nâz ve istifzâ etmeye tahammül edemem. Göğsü açık fistanımı giyer başıma şinivenciğimi takar Moda burnuna yan atar otururum. Artık kendine güvenen kadın bana söz atsın. Acaba ne taraftan bir gûşe-i çeşm oynayacak diye nâzır ve cüz'î bir âşinâlık görsem bin kere tahrîk-ebrû-yi cevâba hâzırım. Bana niyâz edene nâz mı edeyim? Estağfirullah... Nâz mı? Hayır hayır!! Ben öyle nâz ve niyâzla sîne-i üftâde-i endâmımı pür-güzâr edecek nâzendelerden değilim. Azıcık yanıma yakın gelen geçmek için olsa bile açık fistandan gözüken çıplak omuzumu ağzına tutuveririm. Buraları hep belli lâkin maʿlûm ya bu iş yalnız buralarda kalmaz... Gerçek orası var... Neyleyim efendim evvelî ihtiyâta riâyet edemedik. İyi ama işin böyle tersine döneceği kimin aklına gelirdi. Şimdi benim cihâzım cehennemde yok işte buraları var. Adam cihâzım yoksa da benim aldığım kadınlar eğer bildiğim güşâda meşreblerse beni cihâzsız kızıl et kabûl ederler. Hele benim tabîatım maʿlûm ne nişân takımı ne ağırlık ve ne yüz görümlüğü isterim. Vakt ü hâlin oralara müsâade etmediğini bilenlerdenim. Hattâ vaktim olsa yüz görümlüğünü ben verir. Ve-l-hâsıl bu moda bize münteşir olduğu şunu biliniz ki en meşhûre ben olacağım.

Tü Tü Uykum Sana

La Turquie çıkmış gördünüz mü? Çıkmış ama nasıl? Karagöz'ün ışkırlağı gibi yine eski kafasıyla çıkmış hattâ ben birdenbire görünce bilemedim de bal kabağı zannettim. Uykum sana demeye başladım. Sakın benim bilemediğimi kafası değiştiğinden kıyâs etmeyin. Hani eski başı bal kabağına benzemez mi? Bir vakitten beri görmediğimden birdenbire bal kabağı zânnetmişim. Yoksa yine eski kafa hâlâ sebeb-i taᶜtîli olan bendden dikkatsizlik etmişim diye beyân-ı maᶜzeret edeceğine iyice dikkat ettim idi ve tekrâr tekrâr okudum idi demesin mi? Biz de ona okuduğunu anlar dediğimiz yok ya fakat dikkatsizliğini bile bilmiyor. Hem bu kafa ile çıktığına da hoşlandım. Çünkü bize eğlenecek bir kafa lâzım değil mi? Ah Allah eksik etmesin La Turquie'nin kafasından iyi eğlenecek kafa mı olur? Bir de bunun dah tuhafı neresinde bize de taᶜtilinden müteessir oldular diye beyân-i şükrâniyyet ediyor... Allah için siz söyleyin adama bu kadar iftirâ olur mu??? Ben La Turquie'nin kapandığına ne vakit mükedder oldum. Bu adam okumak da mı bilmiyor... Ha gerçek bu millet gazetemiz Türkçe hurûfâtın beyân-ı murâd edemediği efkârında olduğundan belki ters anlamıştır. Yohsa eğer ben bunun kapandığına memnûn olmadım ise Allah belâmı versin.

Hah! İşte tramvay şimdi kumpanya sıfatını hâiz olmağa başladı. Biz şirketleri kumpanyaları yeni görüyor değiliz ya. Hiç adam öldürmedik kumpanya olur mu? Şirket-i Hayriye'yi görmüyor musunuz? Yoksa bu şirketten pespâye mi elbet değildir. Şirket deryâya hükmederse kara kazâsına tramvay hakimdir. İşte bir Lehliyi telef etmiş. Vâh vâh yazık olmuş acıdık ama tramvaya da hak verdik. Öyle ya tramvay bu adamı Yahûdîdir diye mahsûs arayıb öldürmedi ya. Ona bir telef edecek adam lâzım kangı milletten olursa olsun. İşte bizim geçenki terakki bendinden baᶜzılar bir şey anlayamamışlar. İşte onun maᶜnâsı budur. Bir ihtirâᶜın te'sîsi niceleri kurbân eder.

Yâhû hiç bir merak edeniniz yok. Yoksa hepiniz biliyor musunuz? Bak ben şimdiye kadar düşünememiştim şu İstanbul'un bir vakitten beri yıkılıp yapılmasıyla uğraştığımız niçindir? Sakın bu kendimizin istirâhatini iltizâm ettiğimizden kıyâs olunmasın. Bu hedm ü inşâdan garazımız evlâd ve ahfâdımıza olan muhabbetimizin eseri olduğu der-kârdır. Çünkü şehrimizin kemâliyle kesb-i intizâm ettiğini kendimiz göremiyeceğimiz emr-i âşikârdır.

Kayık Yarışına Gittiniz Mi?

- Hayır efendim bendeniz gidemedim.

- Ben de yidemedim ya.

- Acâib siz niçin gitmediniz?

- Ey cumᶜa-ertesi günü biz gidebilir miyiz ya! Siz niçin yidmediniz?

- Benim gitmediğimin sebebi de o değil mi? Çünkü me'mûriyyet ashâbının asıl iş görüp çabalayacağı gün cumᶜa-ertesi günüdür.

- Acaba bunu cumᶜa-ertesine tahsîs etmenin sebebi nedir biliyor musunuz?

- Hayır bilmiyorum ve bir maᶜnâ veremedim.

- Efendim maᶜlûm ya İngilizlerin pazar günü yortuları olduğundan işe bakmazlar.

Acâib bu bir iş mi eğlence nevᶜinden bir şey. Hem de haydi iş farz edelim cumᶜa-ertesi gününden başka gün bulamadılar mı?

- Efendim İngilizler dedim ya! Bunlar kendilerinden başka seyirden bile kesb-i hazzetmelerini istemediklerinden müsâbakayı taᶜtîl gününe tesâdüf ettirmemişler ve hâzır bî-çâre Yahûdîleri de mahrûm etmeye kolaylık olsun diye cumᶜ-a ertesinin tercîh etmişlerdir. Çünkü o gün orada bir takım işsiz güçsüzlerden başkası bulunmaz.

Takvîm

1870 Senesi ağustosunun yirmi döründen otuza kadar

24 Çerhâr-şenbih - Paris'de Phalzbourg kalᶜasının teslîmiyyeti tekzîb olunması --- Resmî gazete el'ân hâl-i hâzırda musâlaha ümîdi akla bile gelmiyeceğini iᶜlân eylemes --- Fransızlar Châlons ordugâhını bütün bütün terk etmeleri ve Prusya âlâylarının ileride bulunanları Châlons'u geçmeleri.

25 Pencşenbih - Fransa Resmi Gazetesi tûlde iki tabur muhâfız askeri bir hücûmda düşmene hayli mazarrat îrâs ettiğini iᶜlân etmesi --- General Trochu tarafından sudûr eden bir emirde geçinmeye iktidârı olmayan ve Paris'de bulunması intizâm-ı umûmiyyeye tehlike irâsı me'mûr bulunan ve müddet-i medîde müdâfaaya muhâlefet edecek olanların Paris'den tardı beyân olunması.

26 Cumᶜa - Paris'de Şûârâ-yi Devlet Reîsi Mösyö (Bussone) Fransız ordularının

hâli sûret-i matlûbede olduğunu haber vermesi --- Musich. Bich. Mine. Darro. Dupodi. Talve ve Thiers Paris Müdâfaa Komitesi'ne aᶜzâ nasb olunduğu (Bî-çâreler müddet-i me'mumiyyetlerini acaba en kadar vakit meᶜmûr ederler?

27 Cumᶜa-ertesi - Fransa Dâhiliyye Nâzırı Strasbourg Asâkir-i Muhâfazası'nın encâmı muzafferiyyetle bir çok muhâcemelerini ihbâr etmesi --- Kavânîn Meclisi'nde Kont Palikavo (Dün on bin Prusyalı Verdun'a hücûm ile Muhafız-ı Milliye Askeri bir çok telefâtla mecbûr ettiklerini) beyân etmesi --- Mösyö Erago Prusya asâkirinin nerelerde bulunduğuna dâir maᶜlûmât istedikde Kont d'Palikavo iᶜtâ-yi cevâbda tereddüd ettiği.

28 Pazar - General Trochu'nun bir irâdesi Paris'de bulunan bil- cümle Almanyalıların üç güne kadar tard olunmasını ve buna itâat etmeyenlerin dîvân-ı harbe çekileceğini emretmesi.

29 Pazar-ertesi - Terakki Gazetesi'nin bir ay ve Asır Gazetesi'nin on beş gün müddetle taᶜtil olunması.

30 Salı - Prusyalılar Strasbourg kalᶜası önünde birinci defᶜa paralel açmaları --- Prusya ordusu Boullion'da Mac-Mahon üzerni bir galebeye nâil olup Fransa ordugâhı kâmilen Prusyalıların eline düşmesi --- Mac-Mahon Bazaine'le ictimâᶜ ümîdini katᶜ etmiş olmağla Sedan'a doğru çekilmesi.

(Teodor Kasab)

Numro 47 Salı 24 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def^{c}a tab^{c} ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâki^{c} Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Âfâki Sohbet

Sirkencübîn şurûbu zevkiniz mi? Sirkencübîn sirke ile şekerden olur. İkisini birden seversiniz değil mi?

- Hayır benim cânım sirke istiyor senin ne vazîfen? Bunun teklîfi sana âidse intihâbı bana değil mi? Öyle olunca ya^{c}nî ben beğeneceksem sirkeyi isterim şekerle karışık istemem.

- Ama iyi ya şu sirkencübîni bırakıp da yalnız sirkeyi almaklığında hiç ma^{c}nâ yok.

- Ma^{c}nâ var yok orası benim bileceğim şey. Ben sirkencübîn değil ayrıca şekeri de istemem. Belki mi^{c}demde iştihâsızlık var belki şekeri sirke sanıyorum. Belki sirkeyi şeker zannediyorum. Belki senin sözüne inanmıyorum. Ben sirkencübîn mirkencübîn nedir bilmem sirkeyi alırım ve-s-selâm.

Sormak ayıb olmasın ama acaba Hakayık matbaasında lûgat kitâbı yok mu? Bana kalırsa olmalı çünkü birinci muharrir lisân-ı tâzîde ayaklı kütüphâne ünvânıyla yâd olunacak kadar mâhir bir zâtmış hem ikinci muharrir de ânın refâkatine sığınalıdan beri galibâ kendisini birincinin derecesinde tutuyor da lûgata mürâcaat külfetinden veya ta^{c}bîr-i âhirle (ki Hakayık'ın muhtereât-ı edebiyyesindendir) istiknâh-ı sevâbdan vâreste lâkin i^{c}tikad ediyor. Fenâ değil.

Evet birinci sâhib-i karîhe ve yazdığını bilir bildiğini yazar okuduğunu anlar bir zât imiş. Amân yazadığını bilir dedim de hâtırıma bir fıkra geldi. Geçen gün bir mahelle-i resmîde dev âyînesine bakıp da kendisini büyük görenlerden biri hakikaten ve ilmen ve rütbeten kendisinden büyük bir zâtın huzûrunda ahbâbdan birinin gûyâ tezkiyesini ihlâl garazıyla "Efendim bu adam yazdığını bilmez bildiğini yazamaz

okuduğunu anlayamaz" demiş Siz ne buyurursunuz? Efem.

Ne buyurayım belki kendisin ta^{c}rîf etmek istiyormuş da Hebenneka gibi o zâtı birden bire kendisi zannetmiş. Olmaz birşey değil â? Şimdi Guguk desek eskidiğinden o kadar te'sîri olmaz.

Hem Panosyan'ın hûyu acâibtir bak! Bana söylediği şeyi başkasına da söylüyor diye kıskanır durur. Ey bârî çâre ne? Hakkı var diyelim de sus olsun.

Lakîn bu lâkırdı fenâ değil. İpliği bamya dizer gibi ne tuhaf amân şunu bir daha söyle bakayım "Yazdığını bilemez. Bildiğini yazamaz. Okuduğunu anlayamaz" v'Allahi tuhaf al (mebânî-ül-inşâ) da kelâm-ı mûcir ve münakkaha bir misâl daha.

Nerede kaldık idi? Hâ hâtırıma geldi. Sanki demek isterim ki atûfetlü (Server) Efendi diyecek kadar olsun ashâb-ı ma^{c}rifetten olmak doğrusu hayli ma^{c}lûmâtla tevakkuf eder. Kâşki o ma^{c}lûmât ve ma^{c}rifetin nefsinde fıkdân ve ademine kail olsaydı da üst tarafındaki zâttan bir kere sorsa idi. Ama efendim adamın kabâhati ne? Hûyu öyle zorla değil â! Şekeri almaz da sirkeyi alır.

Cânım bir hâlde bulunduk ise kıyâmet kopmadı ya? Yoksa terbiyesini der-uhde mi ettim? Şimdi ona dünyanın ne olduğunu anlatmak beynini ütersine çevirmek olur. Ama sen diyeceksin ki bir adam gazeteci geçinir de hiç olmazsa matbûât hususunda olsun böyle bir re'y-i sakîmde bulunur mu? El-cevâb bulunur.

Bak sana önce bir kaide beyân edeyim de âdetâ ezberle ândan sonra böyle bir daha zihin yormaktan kurtulursun.

(Kaide)

Bu memlekette her hangi şeyde olursa olsun hayât-i medîd müşâhede edecek olursan iyice bil ki onlar istihkakîn hayâta lâyık olmayanlardır. Meselâ Cerîde-i Havadis'in müessisi ve ânın mahdûmu oldukları hâlde yaşadığını görmüyor musun? Ey bir kere nazar-ı i^{c}tibâra ol görürsün ki Cerîde-i Havâdis yirmi beş sene hayâta layık bir gazete midir? İşte her şeyde bu mikyâsı elden bırakma. Şimdi Basiret de hayâta layık bir gazete olmuş olsa idi Tasvîr-i Efkâr gibi illet-i fâliceye uğrayarak sükûn ve sükûnet hâlinde bulunurdu.

Öteki gazeteler hakkında da bu kıyâsın mu'teber oluduğunu unutma.

- Kıyâsınızın sıhhatini teslîm ile şunu demek isterim ki Bahâî Hezelliyâtı ahlâkı bozar şöyle eder deyip de (Türkistân'ın terakki-i maârif ve sanâyi^{c}de ve vesâit-i yesâr ve servette Avrapa'ya muâdil ve müreccah olmadığına dâir olan iddiâsını isbât için mi bilmem) galibâ Basiret Gazetesi Memâlik-i Osmâniyye halkının on binde dokuz bin

dokuz yüz doksan dokuzunu okumak yazmak bilir zuᶜm ediyor ki Bahâî Hezelliyyâtı'nı okuyanların ahlâkı bozulacağına hükmediyor ve menᶜ-i intişârını Maârif Nezâreti'yle Matbûât Kalemi'nden ricâ ediyor.

Âferîn be! Bu muharrir veya sâhib-i varaka acaba Çin'den mi gelmiş? Yok yok Çin'de de böyle on bin kişide yalnız kendisini bir şey bilmez farzedip de kusûrunu allâme tanıyacak kadar beyhûde - gû bulunmaz. Belki Buhara'dan gelmiş olmalı. Ne tuhaf iᶜtikad be! Maârif Nezâreti bunca meşagil-i mebrûresini bırakıp da Basiret'in keyfi gelecek diye Bahaî Diyojen'i arkasında dolaşacak öyle mi? Basiret'e şunu soralım.

Bizim memlekette okuyup yazamak bilenlar zuhûru kavlini eğlence zannıyla gidenlerden elbette bir milyonda dokuz yüz bin kere azdır. Ey insâf et! Zuhûru kavlinde tefevvüh edilen elfâz-ı şenîa acaba hiç bir yerde işitilmiş mi? Ahlakı o bozmamış da şimdi Bahaî Hezzelliyâtı mı bozacakmış? Arab'ın âdab ve ahlâkına Basîret acaba bir söz bulabilir mi? (Kitâb-ül-heyk fi-l-nîk) İsminde bâhden bâhis koca bir kitâb el'ân kitâbhânelerde mevkiᶜ-i ihtirâmda hıfzediliyor. (Ebu Şaduf) Ünvânlı Hezell'in envâᶜini câmiᶜ bir kitâb da Mısır'da basılıp memâlik-i İslâmiyye'nin her cihetinde neşrediliyor. Arapça bilmemekte maᶜzûrsa gazetecidir mütercimlerine olsun sorsun da öğrensin. Ahlak ve âdaba asrımızda Arablar derecesinde riâyet eden Avrupalılarda (Peron'un) âsâr-ı matbû mudur değil midir?

Basîret varaka veren zât her kim ise Bahâî Dîvânı'nın basıldığına yanıp yakılacağına kitâbın birinci sahîfesinin balasında (Mecmûa-yi Dîvân-ı Vehbiyye) terkibine ve o sahîfenin arka tarafında (Bin ikiyüz elli altı târîhlerinde şuarâdan Vehbî ve Aynî ve Ganî-zâde ve surûrî ve Sadrâzam Gürcü Mehmed Paşa ve Cumhur ve Mezbûri ve Hocazâde ve Yahya Efendi dîvânları ve daha tuhaf ve güzel dîvânlar dahi cemᶜolunmuştur temettuᶜm) kelimâtına teessüf etse sezâ idi. Böyle bir ta'rîfe tîmâr-hâne sükkânı bile hande-künân istihzâ olmamak muhâldir. Şu sefer tası gibi bir biri içinde olan hatâyâtı görmeyip de dîvânın basıldığını görüşüne ne diyelim. Diyecek çok amma!.... Bu tıbkı vaktiyle herifin biri yolda birine tesâdüfle "Yahû kangı velîdir o ki kızını Yemen çöllerinde arslânlar parçaladı" suâlini îrâd eylediğinde "Birader Allah cezânı versin bu hatânın hangisini ıslâh edeyim; velî değil nebî idi kızı değil oğlu idi vakᶜa Yemen çöllerinde değil Kenᶜân ellerinde idi arslân değil kurt idi" dediğine benzer.

Şimdi Basîret'e o varakayı veren zât Bahâî Hezelliyyâtı'nın basılışından dolayı nasıl hiddetlenmiş ise ben de kitâbın hatiyatıyla berâber Bahâî'nin bir çok gazellerin noksân oluşuna o kadar hiddet ettim. Çâre ne sâhib-i varakanın keyfi değiliz â! Şekeri almaz da sirkeyi alır.

Bakıyyesi var

Mösyö Thiers'in müddet-i riyâseti imtidâd etmek ârzûsunda olanların vücûdunu işitir ve bu ârzû ashâbının Fransız olduğunu bildiğimden koca bir Fransız milleti arasında böyle efkâra sapmış birkaç kişinin bulunmasına pek de taaccüb etmezdim. Lâkin şimdi iş başka kalıba döküldü. Telgraf telleri hazîn hazîn Mösyö Thiers'in devâm-ı riyâsette ekserîyyet kazandığı inhâ ve gazete sütûnları yanık yanık bu havâdisi inbâ ediyorlar.

Vâkıâ her millet intihâb-ı riyâsette hür ve muhtâr ve her kavim muâmelât-ı dâhilliyyelerince istedikleri re'ye mütâbaat edebilecekleri emr-i âşikârdır. Ancak Fransızların yirmi senedir mehâr-ı hükûmeti ba^{c}zı hatâda bulunan Bonaparte'a teslîm ettiklerini hayıflanıp durur. Ve bu hatâ-yi azîm sebebiyle gaybettikleri nüfûz ve haysiyyetlerinin iâdesini ârzûda pûyân olurken otuz milyondan mütecâviz Fransız miyânesinden hâl-i ikbâlinde Napolyon'un senâkârı ve Orleansların muhibbi olmakla müştehir kraliyet tarafdârı hâsılı her cihetle milletin mugayir-i efkâr ve mişvârı olan Mösyö Thiers'i tercîh ve ta^{c}yîn etmekte acaba ne fâide mülâhaza ettiler? Eğer Mösyö Thiers'in bu riyâseti muhârebe-i müdafiada izhâr ettiği sa^{c}y ü gayret ve sadakat ü istikamet ve fikr-i sâib ve rey-i sâkıb sâyesinde millet ve vatanın istirâhatine Sebeb olduğuna mükâfâtendir denirse acaba Mösyö Thiers'in harb-i sâbıkta ne muhassenâtı görülmüştür? Tamam muhârebeye mübâşeret olunmuş ve artık hatâ sevâb herkesin müttehid-ül-efkâr olması lâzımeden bulunmuş iken meclisin re'yine muhâlefet ettiği için rişte-i ittihâd-ı millet tefrika-pezîr-i iftirâk ve bu sebeple ser-kârda bulunanlar beynindeki vifâk dûçâr-ı nifâk olmasıyla zuhûra gelen mazarratlar mıdır? Yoksa Fransa umûmen harâb olursa ben içinde bulunmayım yollu esnâ-yi cidâlde diyâr-ı ecnebiyyeye sefer ve uğradığı yerde zerre kadar akıllı olan tefevvüh etmeyecek yolda ve Fransa'ya muhabbeti olanların adâvetini celb etmekten başka fâidesi olmayacak bir takım mevâîd-i mâ-lâ-ya^{c}nî ile yardımcı arayıb bunu kendine iş gördüm zannetmesi midir? Yoksa eczâ-yı azametlerini tenkis edercesine akd-i sulh eylemesine midir? Paris komünlerinin sebeb-i şikâyetlerini beyân zımnında irsâl ettikleri sefîrlerini kabûl ve istimâ^{c}a azameti râzı olmayıb reşk-belâd-ı dünya olan şehr-i şehîri harabe-zâr ve en sonra Fransız kurşunuyla târ ü mâr etmesine midir? Düşmen vatan bildikleri Prusyalıların hakk-ı zafer olarak be-hakk taleb ettikleri bedel-i tazmînâttan evvel bu kadar dûçâr-ı harâbiyyet olan milletine kendi zâyiâtını öttüğünden midir? Kim yudu kim taradı sohbet kime yaradı.

Hey koca Mösyö Thiers hey! Haydi bakalım pîr-âne ser-lezzet-i câm hükûmeti Orleanslar Bourbonlar Bonaparteelar aşkına bir müddet sen nûş et.

Avusturya ve Prusya hükümdârlarının ictimâ^{c}ını işitmişsinizdir. Gazetelerdeki buna dâir yazılan bendleri gördünüz mü? Amân neler söylemiyorlar. Ne herze-vekîllikler etmiyorlar. Gûyâ sabâh kahvaltısını bunlarla berâber etmişler. Kimi bu ictimâ^{c}ın

sebebini bir ittifâk-ı hafiyyenin akdi kimi Prusya ile Avusturya beyninde muâhede-i düveliyyenin rabtolunması kimi bekâ-yı âsâyişe bil-ittifâk çabalayacaklarını kimi rişte-i sulh ve müsâlemeti katᶜedeceğini hâsılı her biri aklına geleni ve diline yakışanı söylüyor. Öyle ya gazetecilere sermâye lâzım azıcık su götürür bir vukuât buldular mı hiç olamazsa onunla yirmi otuz nüsha doldurmak ve bî-çâre müşterîleri aldatmak fennini bilmeyen gazeteci bile değildir. Efendim bu ne kadar ihtimâlât ne kadar münâsebetsizlik hâlbuki bu iki hükümdârın sebeb-i ictimâᶜı cânları sıkılmış da ikisi bir yere gelip konçina oynamak için imiş. Ancak şurası var ki yutturmaca mı eğlence mi henüz mechûl olduğundan onu dahi tahkik edersen beyân ederiz. Bunu o kadar uzatıp ehemmiyet verecek ne var?

İşte bu havâdis iyi. Âferîn Levânt. Artık gözüme girdin. Hem sen muhakkaksın yalan söylemezsin. Bakın ne olmuş Levant'ın kavlince İngiliz müselmân olmuş çok şükür darısı öbürlerinin başına. Anladın mı Esprit muharriri Papaz Efendi! İngiliz senden akıllı çıktı. Biz sana bunu kaç kere teklîf ettik. Müselmân ol dedik olmadın. Urum ol dedik kabûl etmedin. Ermeni ol dedik dinlemidin. Yahudi ol dedik râzı olmadın. Bârî hiç olmazsa adam ol dedik onu da kabûl etmedin. Bakalım şimdi daha inâd edecek misin? İşte bak İngiliz koca milletin Levant'ı Müselmân oldu diyorsun. Kim oluyorsun?

Ne yalan söyleyeyim. Esprit Gazetesi'nden gözüm korktu. Bu papaz dünyayı kendine celb edecek. Hani şu geçende bizim de derc-i sahîfe-i ketb ettiğimiz palto hikâyesini yasdığı için takbîh eden Levant Times Gazetesi şimdi kılıcını sallamaya başlamış Esprit muharriri Mösyö Kapuci'nin La Turquie aleyhinde yazdığı mektûbu gazetesiyle aynen neşrediyor. Demek ki bu da kapılmış. Artık ben kendimden de korkmaya başladım. Çünkü Courrier'i celb etti. Levant'ı celb etti. Anlaşılan yavaş yavaş hiç bir gazeteci bırakmayacak. Çok şey! Kırk yıllık koca Prostestan Mister Hanly durmasın da Katolik olsun. Acaba buna herkesin kapılması papazlarda olan bir inâyet midir yoksa gazetecilerdeki akılsızlık mıdır? Dur bakalım. Eğer mason Bordeano'yu da celb ederse artık biz de hâzırlanmalı.

Takvîm

1870 senesi ağustosun otuz birinden Eylül ikisine kadar

31 Çehâr-şenbih - İki günden beri Sedan civârında muhârebe-i şedîde netîcesi henüz maᶜlûm değilse de Fransızlar dâimâ ricᶜat üzeredir --- Fransa Kavânin Meclisi'nde Strasbourg şehrinin mukavemeti için arz-ı teşekküre karâr vermesi --- Kavânîn Meclisi ve Senato'da Fransa vükelâsı Sedan etrafında vukuᶜa gelen mağlûbiyyet-i sagîrelerini

sûret-i galibîde iᶜlân etmeleri --- Metz karîblerinde Birinci Prusya ordusuyla Bazine miyânesinde muhârebe-i şedîde vukuᶜ bulub sabahdan akşâmı kadar imtidâd ile gece Bazaine Metz'e ricᶜate mecbûr olması.

1 Eylül - Pencşenbih --- Avrupa'nın nazar-ı dikkati Sedan üzerine atfolunması --- Almanya bil-cümle kuvve-i askeriyyeleriyle bir muhârebe-i azîmeye mübâşeret eylemeleri ve bu muhârebenin netîcesi olark Mac-Mahân etrafına düşmenden çekilmiş sedd-i âhenîni geçmek ümîdini katᶜederek Sedan'a iltică etmesi ve kendisi ağırca yaralı olduğundan ordunun kumandası dün Afrika'dan gelmiş olan General (Vettib Fenn'e) havale olması --- Almanya ordularının hâlâ Napolyon'un nerede olduğu maᶜlûmları olmaması.

(Teodor Kasab)

Numro 48 Cumᶜa-ertesi 28 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır

Afâkî Sohbet

Al sana merâm anlamazın birini daha şirket şirket deyip dururken başımız bir de (tramvay) çıktı. Bunun sekiz arabası ve her arabasının yevmî onar nöbeti ve mecmuanın akşama kadar seksen kere Azap-kapısı'ndan Beşiktaş'a sefer ve avdeti var.

Pekâlâ buna diyecek yok. Mâdemki sekiz arabanın günde her birine onar nöbet tahsîs edilmiş elbette birer daha fazla edemezler. Mâdemki nöbeti mahdûd ve muayyendir her arabanın kabûl edeceği nüfûsun mikdârı da mahdûd olmak lâzım gelir. Hayır böyle değil adamların kimi Marsilya'dan gelen sardalya kutuları gibi birbiri üzerine istif edilmiş kimisi de üzengi gibi kayışlara asılmış kımıldanmaya değil nefes almaya ihtimâl yok. Hele evvelki pazar günü sâat dokuz nöbetinde Azap-kapısı'ndan hareket eden ve benim Beşiktaş'dan bindiğim arabaya Kabataş'da tesâdüf eden vagonun birinde erkekler kadınlarla berâber o kadar sıkı ve birbiri üzerinde oturuyorlardı ki taᶜrîfi tramvay arabasında bulunmayınca mümkün olmaz. Hani ya vapur makinelerinde on bâr-gîr yirmi bâr-gîr diye emr-i iᶜtibâri yok yok pek de emr-i iᶜtibârî deyip de geçivermeyelim âdetâ hesâbî bir kuvvet vardır. Bunların topu ikişer bâr-gîr var öyle iᶜtibâre falana uzun uzadı hesâba hâcet bile yok. Bî-çâre hayvanların dörder ayağı ikişer kulağı birer kuyruğu dahi dâhil-i hesâb olup da sekizerden on altı bâr-gîr kuvveti vardır denmez â! Hay Allah ıslâh eyleye kuyruk kulak dedim de aklıma maᶜhûd hesâb-ı mezbûr geldi. İlâhi Kara Panos Efendi ne diyeyim şu hesâbsızlığı nereden ettik de benim de hâtırıma şu münâsebetsiz şeyi getirdin ây! Tuhafa bak ki araba bâr-gîrlerinin kulaklarını kuyruklarını sayarken maᶜhûd hesâb Kara Panos Efendi derken Panosoğlu hâtırıma geldi. Yoksa bâr-gîrlerin nevᶜinden mi ola? Bakındı şimdi meraka!. Hayır hayır elbette bâr-gîrlerin kulağından olmamalı. Panosoğlunun kulağı o kadar ufak mı ya? Estağfirullah mutlaka Panos lafzından olmalı her ne ise şimdi arabalar böyle ıskarça dolacaksa buna bâr-gîrin canı mı dayanır? Hem İstanbul halkı moloz mudur ki birbiri üstüne yığıp da götürürlüyor? Hayır efendim hayır bu memlekete şirket yaramıyor inhisâr dedin mi mutlaka halkı esir zannediyorlar. Ayol bir kere lûgata bakın inhisâr-ı imtiyâz ne demek ne demektir ândan sonra yaptığınız şeylere nâdim olursunuz. Galibâ bu sirkatler (inhisâr) lügatına bakarken gözlerine (hasr) gelmesi ilişiverde hizmetimizin maᶜnâ-yı

lağvisi bu imiş diye halkı daracık yerlere sıkışdırıyorlar. Şirketin vâsıta-i mücâzâtı suya boğmak tente direğiyle öldürmek bunun da galibâ sıkıştırıp da canını çıkarmak olmalı. Her ne ise Rabbim binenleri ve yolda gidenleri muhâfaza eyleye Âmîn!.

Kara Panos Efendi adam sende ben iki hayvânın bahâsını bir günde yalnız bir arabadan çıkarıyorum diyecek kadar insâfsız mıdır? Ya o insâfsızsa Hükûmet-i Senniyye adamı ne yapar? Husûsen ingilizlerin Himâyet-i Hayvanat Cemᶜiyyeti'nin aᶜzâ-yi seyyâresinden İstanbul'da bulunanları ses çıkarmaz mı zannediliyor? Ya dostum yalnız para kazanmamalı biraz da insâf satın almalı.

Hele şu kadınlar için mahsûs arabaların fıkdânı cân sıkacak şeydir. Diyojen'e lâkırdı söylüyor derler söylemesin de patlasın mı? Her gün yeni bir şey görüyor yoksa buna da mı keyfinin kahyâsı değilsin ya şekeri almaz da sirkeyi alır diyelim.

Brüksel şehrinin karada olduğuna ne buyurursunuz? İnsan yâhû yaşını aldıkça neler öğreniyor. Allah böyle coğrafiya hâcelerini eksik etmesin. Hele Basîret'in şu hususta olan himmet-i muhakkık-ânesi doğrusu her türlü hatâyâtdan münezzeh hevâî-yi merhûmun * Allâme vahdehu ebedâ lâ şerike leh * kavliyle mevsûf bir büyük delîldir. Zavallı gazete hâlâ kadrini bilmiyor da adamın esması ona yanıyor. Ama efendim ilişik lâzım değil halk bu ya şekeri almaz da sirkeyi alır bize ne?

Ya bizim elbetteyi Dal ile (elbetde) ve harâret-i garîziyyeyi (harâret-i garîza) ve kirâyı Ya ile (kîrâ) yazışımıza ne derler? Ne diyecekler sâir gazetelerin efᶜâl-i hatâkârânesine iştirâkden ise böyle hatâyâta lafziyyelerine taklîd etmeyi münâsib görmüş derler. Hem efendim herkesin elinde değil mi şekeri almaz da sirkeyi alırız.

Dünyada doğru bir şeyden bahsederken mutlaka saçma söylemek bizim lisânın hasâisinden midir? Cânım kadın oldu demek nerede (Ve mazlûme-i mezbûre terk-i ferve-i hayât eyledi) demek nerede? Bu bî-çâreyi şirket insan yerine koymadı da iskeleye bırakdı diye biz de mi insafı elden bırakalım bu hâtûn tilki değildi ya acaba arkasında kürk mü vardı? Bu sıcakta o da olmaz. İşte insana merak veren buralarıdır. Lâkin ne diyelim ki her kesin ihtiyâr kendi elindedir şekeri almaz da sirkeyi alır.

Şükür tramvayın tedâvüle çıkarılacak hisselerini de görüp karîr-ül-ayn olduk lâkin... Yolun yapıldığını inkâr edemeyiz. Onu da gördük ya fakat bu şirketin vaᶜdleri hadd ü hesâba gelmezse de yol yalnız Beşiktaş'dan Galata'ya kadar olduğu hâlde o da; bir yol maᶜlûm ya tramvaya binenleri pişmân eden beklemek fenâlığından halâs olmak için bir gelen vagona ve bir de gidene mahsûs olmak üzre iki yol olursa o vakit bizim tramvay memâlik-i ecnebiyyede olan tramvay şuna benzer ve bir şeymiş gibi modellikden

kurtulup da gerçekten tramvay olacaksa da ona da Mösyö (Hösman)'ın Paris'de iᶜmâl ettiği gibi dar olan mahallerde bulvarlar açılmak lazımmış. Buna da yaᶜnî yapacağız diye memleketimizi arsa hey'etine koymaya vaktimiz olmadığından demekki taramvaydan görülmesi ihtimâlden olan muhasssenâtı pek de me'mûl etemeyelim.

Bununla berâber müessislerin hâtır-ı ahâlîye olan riâyetinin îfâ-yi teşekkürüne vecibeden biliriz. Çünkü şu hisse ahzi husûsunda vatandaşlarımızı umutmayıb açtıkları yirmi bin hissenin on beş binini kendileri alarak beş binini bizim için ayırmışlar teşekkür ederiz aldık kabûl ettik. Yine kendilerine bahş ettik ne zahmet efendim onu da kendileri alsınlar. Lâkin murâdım yanlış anlaşılmasın bu hisseler fenâdır demiyorum benim almadığımdan herkesin almaması lâzım gelmez ya... Cânım benim merakım maᶜlûm artık bir kere âdet etmişim nihâyeti mechûl olan şeye bir türlü para vermiyorum. Hele bakalım şirket hisseleri gibi fiyat maktûᶜunu bir parça olsun geçerek revâc bulduğunu görürsem o vakit alırım. Elhamdülillah parımı saklayamayıb münâsebetsiz yerlere sarf ediverecek kadar akılsız değilim.

Yük Çeken Bâr-gîrlere Allah İmdâd Eyleye

Baᶜde-mâ Beyoğlu ve İstanbul'un her tarafında yük taşımakta olan merkeblerin ortadan kaldırılması hakkında yeni bir nizâm te'sîs edeceği gazetelerde görülüyor.

Demek ki bî-çâre merkebler hakk-ı hayvâniyyelerinden mahrûm ediliyor. Artık buna alçacık eşeğe herkes binerden başka bir maᶜnâ verilemez. Ölye ya şimdiye kadar eşeklerden vatanımız hakkında mazarratı dâîᶜ kangı şeyi gördük ki bunların defᶜiyle fenâlığa netîce veriyoruz? Hilm-i hayvânîyle muttasıf bir kutr-i bî-çârelerin yerine tepici kapıcı atları katırları getirmek muvâfık-ı akl u hikmet midir? Yoksa (Har-ı bâr beriyye ez-şîr merdim der) mısraᶜ-yı ber-cestesinin masharı olan bu cins enîs değil midir? Tâ Mısır ve Merzifon'dan gelip bunca vakittir iskân ve îvâ ettikleri ve ve ekserîsinin doğup büyüdükleri vatanlarından tard u defᶜleri bunlar hakkında mûcib-i özr olmaz mı?. Yazık yazık ki zavallı merkebler gâh tâziyâne-i Acem'den pür-yâre ve gâh zahm-i zebân-ı sürciyâdan dil-i pâre oldukları hâlde her gün sabahdan akşama kadar durmayıb oturmayıb esbâb-ı nezâfet ve istirâhatimiz uğruna çalıştıklarına mükâfât olarak böyle nefy ü icla' edilecekler!. Hayf hayf ki (Eşeği düğüne çağırmışlar ya suyadır ya oduna) meseline mevrid olmuşlarken kadr u kıymetleri bilinmeyip gidecekler!. Lâkin zannederim ki bunlar sabr u sükûneti bir dereceye kadar olup daha ileriye gidildiği yaᶜnî bütün bütün defᶜine karâr-ı katᶜî verildiği hâlde (Eşeğin cânı acıyınca attan yürük olur) diyerek yerlerini gasbedecek olan atlardan katırlardan öç almaya kalkışmaları da baîd-ül-ihtimâl değildir. Efendim nedir bu İstanbul'un hâli ortadan izâle edilecek şey yok gibi gâh eşekler gâh köpekler kaldırmakla uğraşırlar. Eğer kaldıracak şey aranıyorsa

Konsolit Hânı kumarbâzları kaldırılsın. Bîçâre hayvanlardan ne isteniyor? Hem bu husûsta ne kadar müşkilât ne kadar suûbât var? Evvelâ; terk-i dâr ü diyar ve gurbeti ihtiyâr edip gelen bunca eşekçi Acemler neyle geçinirler? Saniyen; ne kadar taş atarsak da sevdiğimizdendir. Bizim maᶜhûd gazeteci bu kurtdan kıyas olunmamak için kulaklarını gizlemeye ne kadar masrafa girer? Salisen; eşeklerin maᶜdûmiyyetiyle katırların dahi silsilesi kesilerek yalnız bar-gîr kalıp yük taşımak husûsunda mezmûm olan inhisâr mâddesi bi-z-zarûre meydân bulacak. Râbian; İngiliz Himâye-i Hayvânât Cemᶜiyyeti'ne bir şer-rişte-i müdâhale verilecek kezâ ve kezâ işte şu sayılan güçlükler hep bu karârdan tevellüd edecek. Hâlbuki eşeklerin kalkmasından bir fâide mülâhaza olunamıyor. Ey biz de fâidemizi zararımızı bilirlerden bulunduğumuzdan bu karârın aleyhinde olacağımız âşikârdır.

Zü-l-ciheteyn

Baᶜzı şey vardır ki hasâis-i mütekabile ile muttasıfdır.

Meselâ gazetecilik hem kolay hem güç: Kolaydır; çünkü kim olsa bir gazete ihdâs edebilir. Güçtür; mazhar-ı kabûl-i âmme olup devâm edemez.

Beyoğlu harîki hem muzırr hem nâfiᶜ: Samân ve hanman sahibi olup da muhterik olan hakkında muzırr ve olmayıb da gayrin vâridâtiyle geçinenlerin ehl-i İslam mahallesinde haricden istiâneye muhtâc olmayanlar hakkında mafiᶜdir (Mesâib-i kavm ind-i kavm-i menâfiᶜ)

Diyojen hem makbûl hem menfür: meâl-i âşinâ ve kadir-şinâs olanların nazarında şâyân olduğu mertebe makbûl ve .....

Tıbbın Türkçe taᶜlîmi hem ribh hem hasâr: Gerek müddet-i tahsîl ve gerek masârif ve muâlecâtta ehl ü zann hakkında ribh ve bir kelime Türkçe bilmeyip hizmet-i taᶜlîm ile bol bol maâş alanlara hasâr.

Vazifesini ifâya muktedir olmayan baş me'mûr hem var hem yok: Vücûdu iᶜtibariyle var; matluba vusûl-i iᶜtibâriyle yok.

Edepsizlik hem vesîle-i râhat ve hem sebeb-i ezîyet: Sâhibinin muâmelât-ı fahişesinden herkes bî-huzûr ve kendi (Yek li-hıttayı hayâti ve bâki heme huzûr) mevâddesince müsterîh.

Deve çânları hem buldurur hem gâib ettirir: Kırda dağılan develeri sesiyle

buldurur: İstanbul sokaklarında gece yarısı tatlı uykuları kaçırır.

Kadınların mevkiᶜ-i mahsûslarının kıç tarafa naklolunması için şirket idâresine arz-ı hâl vermişler ve bu suretle tehlikeden kurtulmuşlardır. Erkekler ne yapsın? Kangı birinden kime arz-ı hâl versin?

Geçenlerde Ada'da icrâ olunan kayık yarışı seyrinden avdet eden şirket vapurunda her ne sebebe mebnî ise müşterîlerden biri bayılmış ve kahveciler kemâl-i telâş ile bir kadeh limonata getirip bîçâre herif ayıldıktan sonra on iki guruşunu almış olduğunu herze-vekîlin biri matbaamıza gelip acâib kabilindendir diye haber veriyor.

Diyojen

Doğrusu bunda bir acâiblik göremiyorum. Herifin bayılmasında desem bayılabilir ya insanlıktır. Bu kahvecinin telâş ile limonata getirmesinde desem kendinden evvel diğer kahveci getirir veyâhûd herif kazaen ayılıra korkusundandır bunda ne var.

Bir kadeh limonata için on iki guruş aldığında desem o da değil. Eczâcılar baᶜzân bir şişe sıcak limonataya yirmi guruş aldıkları hâlde bu sıcakta kahvesi ılık limonataya niçin on iki guruş almasın anlayamadım ve-s-selâm

---

Takvîm

1870 senesi eylülün ikisinden üçüne kadar.

2 Cumᶜa Avrupa yirmi seneden beri komedyanın ve bir aydan beri meydâna çıkan kanlı terajedinin nihâyetini seyrekmekte imparator-ı lâ-yugleb odasının damına bir gülle isâbet etmiş havfından benzi atmış olduğu hâlde odada gezinerek yalnızca ber-vech-i âtî irâd-ı kelâm etmesi "Ey nâmûs ben yiğitlik edeceğim diye gelerek önüne atılır veyâhûd kendi kendimi telef edersem ve söz Avrupa içinde şâyiᶜ olursa sen parlamışsın ben ne olurum? Toprakta emir olmaktan hayâtta esîr olmak iyi değil midir" bunu söyleyip Prusya Kralı'na âtîdeki nâmeyi tahrîr eder "Haşmetlü efendim hazretleri askerimin en önünde mevtî arayıb bulamadığımdan şahsımı zât-ı haşmet-ânelerine teslîm ve kılıcımı yed-i âlînize takdîm ederim" İş bu mektûbu bi-t-tahrîr yâver-i mahsûslarından biriyle vere emrini îtâdan sonra mektûb-ı mezkuru Prusya kralına irsal eder kral-ı müşârûn-ileyh dahi baᶜde-l-kurrâ'ya "Birinci Napolyon'un dediği gibi kılıç teslîm olmaz kırılır"

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

demişse de esâretini kabûl ve Hessen-Kassel'deki Wilhelmshöhe Sarayı'na irsâl etmesi --- Bütün Avrupa'da hayret derece-i nihâyeye varmıştır. Herkesin hâtırına Habeş hükümdârı Vahşi Teodoros vürûd etmesi ve bu hayrette kalanlar muâyenesinden yalnız Napolyon'un korkaklıkta merdliğini evvelden beri bilen Victor Hugo'nun taacüb etmesi.

(Teodor Kasab)

Numro 49 Salı 31 Ağustos 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def'a tab' ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâki' Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır

Bir vakitten beri icrasıyla uğraşılan tedâbîr-i hakim-ane kâr-gîr tek'sir ve ilâc olamayarak bin ikiyüz seksen sekiz senesi şehr-i cemâzi-yel-âhirin yirmi birinci çehâr-şenbih günü Sadrâzam Âlî Paşa terk-i hayât-ı müsteâr ve azm-i dâr-ül-karâr eylediği cihetle ertesi pencşenbih günü ba'zı gazeteler alâmet-i mâtem ittihâz ettikleri siyâh cedvel ile gözüktüler.

Hâlbuki Türkiye'de hâlet-i mâtemi siyâh giymekle işâat mer'iyy-ül-hâtır bir âdet değildir ve bu vechle izhâr-ı küdûret ne sebebe mebnî olduğu bizce bâis-i istiğrâb ve hayret olmuştur.

Eğer buna "Kendilerinin merhûm-i müşârün-ileyh tarafından ayrıca bir hüsn-i nazara mazhar olduğu sebebiyyet vermiştir." der isek hakikat maddenin bu merkezde olmadığı emr-i meczûm ve eğer ahâli hakkında merkezde olmadığı emr-i meczûm ve eğer ahâlî hakkında çâresi bulunmaz bir me'yûsiyyeti i'lân ve işâat denirse bu iddiâ dahi mugayyer-i hakikat olduğu ma'lûmdur. Çünkü milletimiz müteveffa-yi müşârün-ileyhe muâdil büyük adamalar yetiştirmiş ve hpenüz yetiştirmekte bulunmuş olduğu beyâna hâcet göremeyiz. Bu misillü merâtib-i âliye eshâbının vefâtını sebt-i defter umûmî millet etmek vazîfe-i tevârih olduğu cihetle o vazîfeyi gasb edercesine gazetelerde izhâr-ı alâyim-i mâtem kendi umurunun derecesini bilmekte adem-i mahâretinden neş'et ettiği müsellemdir. Zirâ gazeteciler için vazîfe böyle buyuk adamların vefatı vaktinde yalnız şahıslarına acıyıp çe-günki ahvâlinin beyânını târîhe havâle etmelidir. Husûsen böyle bir günde bir gazete siyâh alametle zuhûr eylediği hâlde millete büyük bir me'yûsiyyet göstermiş olur. Bu ise milletin böyle acıklı vaktinde müteessif olan derûn-i küdûret-numûne bir de kat'-i ümîd-i kederi ilâve etmek değil midir? Levant Herald Gazetesi'nin müşarün-ileyhin vefâtı akîbinde kazanmış olduğu nâm-ı nikûyü leke-dar etmek evhâm-ı bâtıla o an hayâtında tefevvüh edemeyeceği elfâz-ı gayr-i lâyıka ile aleyhinde idâre-i kelâm edişi ne kadar mugayir-i insaniyyet ve muhâlif-i hamiyyet ise bu da o kadar vazîfesizlik ve dirâyetsizliktir.

Vâkıâ her kalb için sabır olunmaz derecelerde keder istilâ etti ve bu kederi Kıbrıslı Mehmed Paşa'nın ertesi gün vuku^{c}-i vefâtı kat kat artırdı. Lâkin bizce milletimiz böyle büyük zâtları gaib etmesiyle umûmen hâl-i me'yûsiyyette kalmaları lâyık görülmeyip belki halef-i âlileri bulunan zâz-ı hazret-i vekâlet-penâhinin merhûm-i müşârün-ileyhin ifâ etmekte bulunduğu vazîfe-i nazîfeyi maa-ziyâdetin edâya sa^{c}i ve muktedir olduğuna dâir rabt-ı kalb ettiğimiz ümîd-i kuvvîmize itbâ^{c} eylemeleri îcâb eder.

Atina'da neşrolunmakta bulunan (İndependance alimbic) nâm Fransızca gazete (Proodos) nâm Rumca gazeteden naklen Memâlik-i Mahrûsa evrâk-ı havâdisinin ne derece dâire -i akıl ve iz^{c}ânın hâricinde neşr-i makalât etmekte olduğu isbât zımnında âtideki havâdisi (Hudâvendigâr) Gazetesi'nden naklettiğini beyân etmiştir:

Hudâvendigâr Vilâyeti dâhilinde Uşak kazâsı kurâsından bir karyede hiçbir tarafında hilkat-i insaniyyeye muhâlif yeri olmayan üç günlük bir çocuk pederînin kucağında yatar iken lisâna gelerek (Baba ben ne yiyeyim) demesine pederi (Oğlum başını ye) cevâbını verince çocuk da (Ben başımı yerim ama sende fenâ bulursun) dediğini müteakıb çocuk vefât ettiği ve bir gün sonra pederînin dahi dünyadan gittiği üzerine keyfiyyet Trabzon kadısı İbrahim Efendi'ye haber verildikde çocuğun öldüğünü ve pederînin verdiği cevâbı tahsîn ile eğer vefât etmemiş olsa idi cümleye îrâs-ı mazarrat edeceğini cevâben söylemiştir.

Diyojen

Bu vak^{c}anın sıhhatine i^{c}timâd eder Türkiye ahâlisinden bir fert bulunmadığı cihetle Hudâvendigâr Gazetesi'nin bu missillü makalâtı neşr etmeyeceği cümle-i vâzıhâttandır. Bununla berâber Yunan gazetelerinin Türkistân gazetelerine iddiâ ettikleri tevaffuk ve mahâretlerini yalnız kezb ile isbât edebileceklerinden ve Yunan gazeteleri hakkında senede bir kere doğru söylemek tevâtüren sâbit olmuş ise de o doğruyu da böyle ehemmiyyetsiz şeylerde kullanmayacaklarından bizce bunun i^{c}timâda şâyân mahalli olsa olsa Uşak'da zuhûr eden mâddenin Trabzon kadısından istiftâhı köşesi olabilir. Lâkin bilmeyiz ya eğer Atina'da kadıları salonların tırabzanına ik^{c}âd etmek âdet olup oradan hâtırlarına geldi der isek Yunan gazetecilerini fenn-i coğrafice olan cehâletlerinden olsun kurtarmış oluruz.

Reîs-i Cumhûriyet-i Fransa

Mösyö (Thiers) in rahim-i mâderden ibtidâ-yi zuhûru avukatlık için olduğu hâlde

baᶜde-l-vilâdet bir vakit nutukçuluğa karâr sonra bir eyâlet tarafından mebᶜûsan-ı millet aᶜzâsı safına dâhil olarak Kavânin meclislerinde eyyâmını imrâr ve gide gide (Orleans) hanedân'ından (Louis-Philipp'in) iᶜtimad-ül-devleliği hizmetinde istikrâr eyledi. Mûmâileyhin kuvve-i fikriyyesi mûcid ve muhteriliğe müstaidd bulunduğundan bu hâssasını meydâna getirecek başka bir şey bulamayıb Paris istihkâmâtını îcâd ve izhâr eyledi. Bunun için telef olan para ve sarf olan bir takım bî-çâre şöyle dursun bu husûs Fransa târîhi sahâifine bir de (eğlence) sahîfesi ilâve etti. Bu istihkâmlar Krupp topları ve açlık düşmenleri karşısında tâb-aver-i mukavemet olmayıb Almanyalılara Paris kapısını güşâda ve arkasında âmâde bulunan tîmûryol açıldığını anlayınca Paris'den Versail'e Versail'den Paris'e mekik dokuyarak her ne teklîf olunursa kabûl etmek şartıyla millet-meclisi toplanması için Bismarck'ı râzı etmek muvaffakiyyeti şerefine nâil buyuruldu.

Memleket bu âna kadar tesâdüf etmediği bir hâl-i küdûrette idi. Çünkü Bourbonları Onaltıncı Louis'nin başını kesmekle ve Oleansları Louis Filib'i tard ile gaib edip ümîdi yalnız Bonaparteların muâvenetine kalmış iken onlar da milletin ellerini ayaklarını bağlayıb düşmene teslîm etmiş ve düşmen Fransa'nın tâ vasatında oturup müsâlaha şurûtunu ifâde etmekte idi. Bu ifâdeyi yazmak için bir akıllı adam lâzımdır. İşte Mösyö Thiers akıllı davranıp hesâbı bulunmaz para vermek iki vilâyeti teslîm etmek ve düşmen askerini müddet-i medîde beslemek şurûtunu ifâdeleri vechiyle kaleme aldı.

Bundan akdem Fransa'nın daha kuvvetsiz olduğu ve askerinin yiyecek ve içeceği olmadığı ve otuz milyon ahâlîsi bulunduğu hâlde böyle me'kûlât ve melbûsâtı mükemmel ve kırk milyon ahâlisi müştemil vaktindeki dereceye gelip mukâvemet mümkünsüz olmamış idi. Birinci Napoleon zamânında Rusya ve İspanya'da gösterilen milletlerin eyyâm-ı hayâtındaki ya ölmeli ya kalmalı dakikası gelmiş idi. Ama amânın aması var herif bunca senedir boşuna mı çalışmış olsun? Bir şey olamasın mı? İşte saᶜyına mükâfât olarak (Kuvve-i icrâiyye reîsi) oldu ama ne tuhaf meᶜmûriyyet târih kitâblarının hiç birinde böyle bir meᶜmûriyyet adı işitilmemiş. Çin'de Hind'de Avusturalya'da Amerika'da herkes böyle meᶜmûriyyet olur mu diye gülerler. Mösyö Thiers'in cânı sıkılır düşünür taşınır kendi de beğenmez beş ay nutuk îrâd eder. Ve ettirir ve bu isim her ne kadar sezâ-vâr-ı istihzâ ise de vech-i tesmiyesini îfâ maksadıyla Paris'i Komün nâmıyla icrâ etti el-hâsıl icrâ ede ede ve vatana ettiği hizmetleri söyleye söyleye veyâhûd söylete söylete en sonra (Reîs-i cumhûriyet) oldu.... Pekî efendim şimdi Orleans prensleri buna ne hakk ile bizi aldattın diye bilirler? İdi haydi onları kral etmedi ise onlar kendini ne yapabilirler idi? Haydi yapsınlar yapsınlar vezîr etsinler bundan ne olabilir. Senin cumhûriyet reîsi dediğin tutar hâd-be-hâd krallara mektûb yazar. Hem efendim dur bakalım Mösyö Thiers bu lakabdan da hevesini aldıktan sonra kendilerine ümîd ettikleri hizmeti etmeyeceğini ne bilirler? Kendisine bir tekaüdlük çıkar ki bundan aᶜlâsı tasavvur olunamaz. Efendim güç bir şey mi işte elli iki senesi örneği önünde

duruyor. Günün birinde kalkar millete "Fransızlar on ay zarfında biz cumhûriyeti hâsıl-âne-i nazar ve kemâl-i dikkatle tecrübe edip Fransa'nın işine gelmediğini anladık binâen-aleyh Fransa şimden sonra kraliyet ile idâre olunması emrimdir ve bu emrin icrâsını Paris sokaklarına taᶜyin olunan bir kaç yüz top taahhüd etmiştir"

İmzâ

1871 senesi Fransa Cumhûru-reîsi Thiers

İstanbul'da kesret üzeri bulunan seele gurûhunun harekât-ı müzᶜicleri derece-i ifrâta varmış ve hele Eyüb vesâir bu missillü mahallerde halkı geçirmez bir hâle gelmişlerdir.

Bunlardan ekserîsinin erbâb-ı yesâr ve iktidârından olduğu ticâriyyet-i adîde ve rivâyât-ı kesîre ile müsbet olduğu gibi eshâb-ı ihtiyâcdan olanlarının çoğu da genç ve dinç taşı sıksa suyunu akıtır ekmeğini taştan çıkarır bir âlây tenbeller olup züll-i suâl ve âr-ı ihtiyâli irtikâb ile gezip yürüdüğü ve oturduğu yerden râhatça para kazanmayı alnının teriyle kesb-i kâr etmeği mürecceh tutanlar ve evlerde aranıp bulunamayan tahta silip çamaşır yıkamaya muktedir ve her türlü işe güce yarar avratlardır ki bunların birini ihtiyâr etmeyip kâh suâl kâh başka hâl ile tahsîl-i akvât-ı yevmiyye ederler.

Gurûh-ı seelenin memerr mahalleride yürekler tahammül etmeyecek derecede ezberlemiş bulundukları elfâz ile halkı dil-gîr ettiklerinden ve hâl ve he'yetlerini acîb ü garîb kıyâfetlerle ve ekserî sunᶜî sakatlıklarla gösterdiklerinden başka olur olmuz adamlara vâcib-ül-taᶜzîm esâmî-i azîmeyi îrâd ile hem kendilerini ve hem herkesi sevab kazandıracağız diye büyük günâha sokarlar. Şâyed defᶜ-i belâ garazıyla birisine para vermek murâd olunsa artık başına toplanan seeleden yakayı kurtarıp gitmek âdetâ bir büyük sıkıntıdan kurtulmak ile berâberdir. Hele çarşı ve pazarlarda alış veriş ederken kesenin ağzı açıldığı birisinin gösüne ilişmesin (Mutlaka ilişir ya çünkü adam başına bir tanesi bulunur) artık defᶜ etmek muhal kabîlindedir para vermesen kendi gitmez versen arkadaşları gelir hâsılı bir müşkil-i azîmdir.

Bu gürûhdan bir fırka daha vardır ki evde erkek bulunmayacağı vakitte terakküble kendi evi gibi kapıları tık ederek ekserî âdet olduğu gibi kim olduğu suâl olunmadan kapı açılırsa hemen bulabildiği gözüne ilişen tencere vesâireden bulursa alıp firâr eder ve bunun emsâli ekserîyyâ görülmekte olup bu hâlin daha ziyâde fenâlığı müncerr olabilmesi de mühtemeldir.

Ve baᶜzıları da bir takım etfâl-i fukarâyı cüz'î bir şeyle iğfâl edip desâis-i nârevâsına âlet-i ittihâz ederek dilendirip akşama kadar topladığı akçeyi elinden almayla ticâret ve bî-çâre çocukcağızı bir sanᶜat ucu tutmak ve okuyup yazmaktan mahrûm ederek en sonra âna da o sanᶜatı âdet ettirir.

Ve-l-hâsıl İstanbul'un şu suâl âdeti acınır sûrette bir hâl-i nâ-revâ olup hem herkes erbâbını bulamayacağından sadaka vermek haslet-i hasenesini icrâdan mahrûm ve hem bir takım eşhâsın işe güce bakmayıb ribka-i millete bâr olmasıyla berâber daha pek çok fenâlığa sebeb olduğundan bunun bir sûret-i lâyıkaya ifrâğ ve ıslâhı me'mûl ve muntazırdır.

Tramvay arabalarından geçende zuhûra gelen kazâ üzerine bâr-gîrleri kullanmakta olan arabacının yedinde bulunan düdüğünü muttasıl öttürmeye karâr vermişler.

Demek ki artık tarmavayın (düdüğü ötecek) fakat maᶜlûm ya arabacının bir elinde terbiye ve bir elinde kırbaç olduğundan ve arabacılar da başka insanlar gibi ikişer elli bulunduklarından düdüğü tutmak için bir üçüncü ele lüzûm görülüyor. Merak bu ya ben bunu bir vakit düşündüm en sonra bir çâre mülâhaza ettim. Şöyle ki; nefes doldurulduğu vakit bir istasyondan öbür istasyona kadar idâre edecek maᶜhûd rûz-i hızır çobanları (Gayda) larından bir gayda peydâ edip arabacılar oturdukları yerden üzerine basarak öttüre öttüre mevkife kadar gidip orada dahi me'mûrlar meᶜlûnetiyle yine nefes doldurularak kezâlik öttürülmelidir. Böyle şeylere benden başka merak edecek pek çok olduğunu bildiğimden arabacı boruyu ağzına sokmadan ötürmeye başka türlü bir çâre bulan var ise ihtârını ricâ ederim.

Takvîm

1870 senesi eylülün üçünden dördüne kadar

Cumᶜa-ertesi - Fransa İmparatoru son defᶜa olarak haşmetlü Napoleon Hazretleri Prusya Kıralı'nın Sedan civârında bir bağ köşküne mülâkât eylemeleri dessâs Bismarck uzakta taᶜzîmle kaim olduğu hâlde nazar etmekte olup ağzı ve etvârı vakarda olduğu hâlde gözleri gülmek bu vatitte Bismarck'dan görülmüştür bakması dahi kendi öğrettiğinden başka bunlar birbirine bir şey söylemesin havfıyladır.

(Teodor Kasab)

Numro 50 Cumᶜa-ertesi 4 Eylül 1288 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır

Mülkümüz Kıbrıslı Mehmed Paşa gibi bir zât sütûde-sıfâtı gaib etti. Bu zât Osmânlılık şerefinin tamân hâiz ve hâmili ve milletimizin bir ferd-i âkılı idi. Vatan bu zatın da pek çok himmetini görmüş ve ebnâ-yi vatan mesâî-i cemîlesinden ziyâdesiyle müstefîd olmuştur.

Acaba bunda sebeb nedir ki gazetelerimizden La Turquie'den başkası âdetleri olduğunu anladığımız siyâh libâs içine girmediler. La Turquie'de yarım mâtem alâmetini göseterdi. Sübhân-Allah musîbet musîbet üzerine olduğu gibi yanlışlık da yanlışlık üzerine oluyor. Kâh tutarlar vatan gaib olmuş gibi sûret-i ye's ü harmândan gözüküp câme-i siyâh içinde âh ü vâh ederler. Ve kâh âna muâdil bir musibete dûçâr olurlar. Bî-gâne vâri uzaktan nigâh ederler.

Tramvay Şirketi Müdiri Kara Panos Efendi'nin aklı mûcid ve muhteriᶜ-i akl olduğundan geçende sadme-i vagondan âfet-zede olan Lehli Yahûdî vakᶜasından sonra arabaların esnâ-yi seyrinde muttasıl düdük çaldırmaya karâr ve bu karârda görülen müşkilât üzerine baᶜzı tarafdan gayda çalınmak veya sûret-i âhirle kolayı bulunmak şıklarından (Sakın şıktan başka bir şey anlamayın) birinin ihtiyârı ihtâr olunmuştu.

Dedik ya Kara Panos Efendi mûcid akıllıdır öyle başka taraftan gösterilen reᶜylerin kabûlüne tenezzül eder mi? Bak hiç kimsenin aklına gelmeyen bir yol bulmuş ki tramvaya binmeyecek olanlar bile bunun seyretmek için olsun gideceklerdir. v'Allahi tuhaf her arabanın önünde mâî gömlekli mâî donlu acâib kıyafetli ellerinde sopa birer me'mûr seyirtiyor. Bu me'mûr elindeki sopayı durmayıb sallıyor. Önüne râst gelenin başı gözü kaşı neresi olur ise Allah yarattı demeyip uruyor. Etraftan sopa menzilinden uzakta duranların kemâl-i beşâşetle seyretmeleri bir tarafa deve gülecek bu hâle ardındaki bâr-gîrlerin gülmeden çatlamadıklarına taaccüb etmiyorum der isem yalan söylerim. Acâib nasıl oluyor da bâr-gîrler gülmüyor bu hey'ete ve bu gidişe kim gülmez? Şimdiye kadar söyledim ve şimdi söylüyorum ve yine söyleyeceğim ki (Diyojen) ahvâl-i âleme bakıp bakıp gülmek için tamam vaktinde gelmiş.

Byzantis Gazetesi beş numrolu şirket vapuru bir sandal çiğneyerek içinde bulunanları kâmilen gark ve telef ettiğini derc-i sahîfe-i makal ederken sözü başka havâdise atfederek bunun keyfiyyet-i vuku^{c}una ve nerede olduğuna dâir bahisden ağmaz eylemiş. Bunun bî-asl ü esâs bir dürûğ-ı bî-fürûğ olduğu da tahkikat-ı ahîreden müstebân olmuştur.

Demek oluyor ki Byzantis muharriri gazetelerin şirket aleyhine yazdığı bendleri göre göre kendine de bu yolda bir şey yazmaya heves gelerek özenip bezenip bu vak^{c}ayı yazmış. Lâkin öyle mechûl üzerine yazdığı şeyin bil'ahîre tahkik ile kizb-i sarîh olduğu meydâna çıkacağını derk ve iz^{c}ân edememiş. Amma tuhaf ha! Mâdem ki şirketin sû-i ahvaline dâir bend yazmaya özenip bunun doğrusu yok mu şirkette yolsuzluk nizâmsızlık mı arasın bunların birini yazma da tut kendinden yalan uydur yoksa şirket için gazetelerin ettiği şiykâyetleri kendi garaz ve kînlerdin muhdes birer hilâf ve iftirâ mı kıyâs ediyorsun? Hem efendim bu şirketten sen ne istiyorsun? Çünkü sen dâima bar-gir-i süvâr olduğun hâlde evden matbaaya ve matbaadan evine gidersin vapura binmezsin işe karışma ve-s-selâm.

İşte bu a^{c}lâ. Geçen gün gençten Hakkı Bey nâmında bir zât arkadaşıyla berâber şirket vapurlarından birine binip oturacak yer olmadığını görünce hemen kahveciyi çağırıp bize üç iskemle getir tavla oynayacağız deyince kahveci ber-vech-i mu^{c}tad saklamış olduğu iskemlelerden üç tanesini koşarak getirdiği gibi birisine kendi ve diğerine arkadaşı oturup diğer birini dahi kendileri gibi ayakta kalmış bir ihtiyâra vererek kahveciyi tard u def^{c}eder.

Öyle ya artık şirkette iş desîselerle istirâhatını bulmaya kaldı. Çünkü şirket me'mûrlarının ıslahatâ ney-zen bakışı bakıp başlarını çevrimekten başka kârları yok. Şikâyet dinlemezler sözden anlamazlar değil ahâliyi müdîrlerini bile âciz bıraktılar. Ahâli de ne yapsın ister istemez her biri birer yol bulup durup oturacak mahalle muvaffak oluyorlar. İşte buraları hâtırda olsun da bu vapurlara binecek olanla önce birer hîle hâzırlasınlar. Mesmûâta göre şirket vapurunda kahveciler tavla isteyenlere "Göster bakayım paranı" diyerek görmeden iskemle getirmemeye karâr vermişler.

İşte bundan anlaşılır ki kabâhat ahâlidedir. Kahvecilerin sözüne bakmayarak meşrûbâtın değerini verse gittikçe kameti azdırıp bu raddeye gelmezlerdi ya.

İstanbul sokaklarında geşt ü güzâr fenn-i meşy ü hareketi tahsîl etmedikçe mümkün olmaz müşkil bir kâr olduğunu defaâtle ihtâr etmiş idik. Bu fi^{c}lde biz ne kadar

müşkilâta düçar olsak ecnebi misâfirler elbette bizden ziyâde güçlük çekecekleri âşikâr bulunduğu cihetle bunun tarikinin taᶜrifine lüzûm görerek ve ahlâk-ı kelbiyye eshâbından bulunduğumdan ve İstanbul sokaklarında râhat yürümek isteyen ecnebîler köpeklerle alışmak iktizâ edeceğinden evvelâ bunlardan başlayalım. Efndim maᶜlum ya (El-garib-i kâlâ-yi amâ velev kân-ı basiren) derler. Ecnebiler köpeklerin tabiatini bilmezler ya tutarlar bilmeyerek üzerine basarlar yâhûd alıp evlerine götürmeye kalkışırlar bilki de sayd ü şikâr olunacak hayvan cinsinden zannederler. Hattâ bilmem ya ben nakledenlerin yalancısıyım günahları üzerlerinde kalsın. Kırım Muharebesi'nde buraya gelen ecnebiler ufak ufak tombul tombul yavrucukları buldukça kapıp kapıp götürdüklerini görürdüm de acaba bunları alıp ne yaparlar diye vâkiᶜ olan sualime baᶜzıları tarafından yemek içindir cevâbı alır idim. Efendim bunlar yenmez avlanmaz üzerine basılmaz öyle edebe mugayir yanlarında at koşturulmaz. İşte senyörünüze basdık yollu alabildiğine ve hukuklarına dokunurcasına at koşturanları naᶜre-i avᶜave-yi redd ile tâ senyör başlarına kadar tarda ederler. Şehir içinde öyle terbiyesizlik istemezler. Avrupa memâlikini hükûmât-i müteaddideye taksîm ettikleri gibi bunlar da esvâk ve mahallâtı beyinlerinde tevziᶜ taksîm etmişlerdir. Merᶜiyy icrâ kanûnları ve âdet ve üslubları vardır. Hattâ kavanın mevzûalarına ol derece riâyet ederler ki Rumelihisârı vapur iskelisindeki iki tahta arasındaki hattı bir tarafı bir sınıfa ve diğer tarafı başka bir sınıfa ayrılmış ve mezkûr hatt dahi hatt-ı fâsıl hududları bulunmuş olduğundan bir tarafa düşen şikâra öbür taraftan müdâhale ve diğer tarafı için dahi kezâlik öbürleri münâzaa etmeyip her biri kendi kısmetine râzı olduğunu yerlilerden bilmeyen yoktur. Bu gürûh dişilerini severler ve modadaki madamaların mazhar oldukları riâyete bunlar da erkekleri tarafından mazhar olurlar. Ne kadar gazab ve hiddet üzerinde olsalar yine dişilerini ısırmazlar. Lâkin (Allah bir kulunu düşürmesin) bi-çâreler pek düşkün ve fakir bir hâldedirler. Kanâatin zirvesine kadar çıkmışlar ise de zavallıların karınları aç ve nafakaya muhtâc olduklarından bir kimsenin elinde ekmek görür ise kaparlar. Balık ve o misillü kabil-i ekl olan şeyleri çok aşağı tutmaya ve şaşkın şaşkın gitmeye gelmez. Çünkü kaparlar ama buna öyle sizin bildiğiniz gibi başkasının mâlında ve ekmeğinde gözü olduğundan kapıyorlar maᶜnâsı verilmesin. Bunları köpekleri yaᶜni kendilerini tanıyıp başkalarını zi-ruh cinsinden addetmediklerinden ve cins-i âhirin mâlik-i emvâl olmasını tanıyıp kabûl eylemediklerinden kapmayı tecvîz ederler. Yoksa öyle insanlar gibi birbirin ağzından kapmazlar kapsa da âhir senyör efrâdının ağzından kapar. Karşılarında ekmek yenildiği vakit iki adım geride durup enciklerini dikip kuyruk ve kulaklarını sallayarak hamyâze-keş terakkub olduğu hâlde ağzının salyalarını akıtır hele uzaktan atılan ekmeği yere düşürmeden kapmak bu sınıfa münhasır bir hünerdir.

Bakıyyesi sonra

Geçende Diyojen'in göğsu açık fistan giyip de reftâr edişine tavᶜan ve kerhen

iffetini tasdîk ettirmek isteyip de göğsünü açan madamalar "Adam bu da artık pek tuzsuz bibersiz bir tuhaflık" diyorlarmış. Hanımlar size doğru doğru dosdoğru söyleyeyim mi? Sizin esvâb diye kabûl edip giydiğiniz memelerinizi yarı yerine kadar gösteren fistanlarınız bizim Türk kadınlarınını varla yok arası giydikleri ferâceye benzer ki ikisinin de hiç giyilmesi daha evlâdır.

Bir kadın vücudundan göstermesi caiz olmayan şeyi gösterirse gösterebileceği şeyi göstermek istemediğini nasıl anlayabilelim? Bilirsiniz ki benim mezhebim kelbîdir. Ben köpeğe kedi gözlü diyemem. İşte beni düçar-ı iştibâh eden mahall şurasıdır ki acaba nasıl olur da müteehhile bir kadın ehl-i arz ve istikametten olduğu hâlde yalnız zevcinin görmesi caiz olan bir mahhalli panayırlarda satılığa çıkarılmış esnâf mâlı gibi müşterîye arz eder? Ve yutacak gibi ağzını açıp kapacak gibi gözünü diken erkeklerin aks-dîde-i hırs u iznden renk-i hicâbını meydâna çıkarıp kızarmaz.

Eğer bir kadın bu misillü elbise-i gayr-i lâyıkıyı kocamın karşısında giymek için heves ediyorum diye iddiâ ve bu ta^{c}biri zevcine inbâ ediyorsa mutlaka zevci ya cevher-i akldan bî-gâne olup ölesiye bir dîvânedir. Çünkü bunu başkasına görünmek için giyiyorum diyen bir kadın yoktur. Velev ki şâhid-i bazar ve eşnâ-yi hezâr olsun veyâhûd zevci de zevcesiyle şerîk-i bî-bahânedir. Evet benim tuzum biberim yoktur. Çünkü sizin kadar güzel şeyi tanıyamam fakat sizin tuzunuz biberiniz de sarı meşîn gibi bir kemik bir deri kalmış göğsünüze bağrınıza sürdüğünüz pirinç tozlarındandır.

Güzel hanımlar büyük valideleriniz babalarınızı emzirdikleri vakit ön sokaktan geçenlerin görmek veyâhûd karşı komşuların evlerinden gözükmek mümkün olmayan karanlık köşelerine çekilip orada da cârlara bürünüyorlar idi. Siz şimdi yetiştirdiğiniz Beyoğlu şık beylerini köylü süt analarına bırakıyorsunuz da seyir yerlerinde ve vapurlar içlerinde iktizâsı kalmamış olan memelerinizi açıp da geziyorsunuz...

Vâkıâ ta^{c}bîrât-ı mesrûde biraz bârid ve tafsilât-ı meşrûha zâid ve kaba saba gibi görünüyor ise de eğer bana memelerinizi göstermemiş olsanız bu misillü tezyîfâta kalkışmak değil memelerinizin olduğunu bile bilemem.

Doğrusunu söyleyeyim mi? Eğer vaz^{c}-ı kanûna bir hak ve salâhiyyetim olsa idi yarı çıplak yarı kapalı gezen kadınları gördüğüm anda evbâş delikanlılara ne yaparsanız yapınız der ve me'zûniyyet-i kâmile verirdim ki hak ve insâf benim yedimde kalır idi. Eğer iktizâ-yi zamâna ve tabîat-i hâliye bu merkezde olduğundan ma^{c}zûruz derseniz bu beyân-ı ma^{c}zeretle ahlâkınızın bozukluğunu ta^{c}rifden başka bir hak kazanamazsınız.

Anadolu Gazetesi'nde Görülen Mühim Bir Havâdis

Fatânetlü efendim Eskişehir'den adamlarımızdan mevrûd bir kıtᶜa varaka meâline göre evinde mâl müdîri rifᶜatlü Sâbit Efendi Hazretlerini eylül ibtidâsından iᶜtibâren gazete-i muᶜteberenize müşterî kaydederek beher hafta göndermeniz niyâz olunur.

İmzâ

İstanbul hân-ı esᶜad 1871

Urum Pûlâdoğlu Reşîd

Teşekkür ederiz mûmâ-ileyh Sâbit Efendi'ye zirâ gazete-i âciz-ânemize muhtaç olmadığı takdîrde müşterî olmaklığa rağbet buyurmaları hem-vatan hem-cinslerimizden biz başka gazete okuyoruz Anatoli Gazetesi artık iktizâ etemez diyenlere ibret olmuştur.

İmzâ

Muharrir

Bu bendi ahz ü dercimiz müşterîlerimizin Anatoli Gazetesi'nin taᶜbirat-ı selîsesinden hazzeylediklerini bildiğimizdendir. Âferin Misailidis Çorbacı gazeteyi dolduracağım diye bir takım yalan yanlış havâdis derc etmedinse böylece matbaanın havâdis-i dâhiliyyesinden bahsetmek hem intizâm-ı sıdk hem de muharrir filân masraflarından tevakkidir. Bana kalsa sair gazeteler de Anatoli'ye itibâᶜ ediyorsalar epeyce tasarruf hâsıl ederler.

(Teodor Kasab)

Numro 51 Salı 7 Eylül 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def^{c}a tab^{c} ü neşr olunur. İdarehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâki^{c} Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İhtâr

Gazetemize birinci numaradan senelik olmak üzere müşterî kaydolanların elli ikinci numarada müddetleri tekmîl olacağı cihetle gazetesinin devâmını ârzû eden zevatın senedlerini tecdîd etmek üzere ber-kadem-i akdem irsâli iltimâs olunur.

Sadr-ı Sâbık Müteveffâ Âlî Paşa Merhumun Vasiyyet-nâmesi

Fuâd Paşa merhumun vuku^{c}-i vefatı akîbinde vasiyyet-nâmesi ne suretle i^{c}lan olunduğu ma^{c}lum-ı sigar ü kibar ve bu zât-ı maâlî-semâtın müşârün-ileyhin mâ-dûnunda olmadığı dahi emr-i âşikâr bulunmayla bir vasiyyet-nâme yâd-gâr etmesi cây-i taaccüb değildir. Diyojen'den ise hiçbir şey hafî ve mestûr olamayacağından işte sûretini neşr ve işâa ediyoruz.

Vatanın ihtiyâcâtı

Evvelâ: Ecânibe kadrinin mâ-fevkinde yüz verip şımartmamak ve be-tahsis hiçbir işe ecnebîden me'mûr nasb ve ta^{c}yîn etmemek.

Sâniyen:Müsâvâtı ta^{c}mîm etmek.

Sâlisen:Tedrîcen te'diye-i düyûn-u milliyyeye sarf-ı mesâî ve mukadderet etmek.

Râbian: İstikrâz-ı usûl muzırrını ref^{c} ve ibtâl etmek.

Hâmisen: Fenn-i zirâat ve umûr-i ticâret ve husûs-i sınâatı terakki ettirmek.

Sadisen: Menâfi^{c}-i millet-i Osmâniyye'yi hâlis-âne tefekkür eden Diyojen Gazetesi'nin nush ve pendini istimâ^{c} ve husûsen Matbûât Kanûn-nâmesi bâbında ânın re'yini istifsâr etmek.

Sâbian: Memâlik-i Osmâniyye'yi ser-â-pâ ihâta eden ormanları ve maâdin-i muhtelifeyi istikametli ellerle işlettirmek.

Sâminen: Ecnebî kumpanyalarına rekabetle fabrika ve vapur kumpanyalarının teessüs ve devâmı hususunda sarf olunacak nukuda acımamak.

Tâsian: Lüzumun haricinde tezyinata heves kaidesini vatandan dûr etmek için evvelâ vükelâ-yı pîş-rev olmak.

Aşiren: Erbâb-ı liyâkatın kadri derecesinde rütbesini terfîᶜ ve dirâyetsizleri pespâye etmek.

Hâdî aşr: Râşî ve mürteşîleri ve umûr-i me'mûresini sûen istiᶜmâl ile millet zenbilini babası mâlı zannedenleri mahv ve izâle etmez.

Sânî aşr: Esâs-ı terbiye ve insaniyyet olan mekâtibin hâlini tecessüs ve ıslâh etmek.

İşte Âlî Paşa gibi zât-ı âlî kadar Diyojen'in efkâr'ın hâlis-âne ve etvâr-ı muhikk-ânesini tahsîn ve bu efkâr-ı sahîhayı halefleri olan zevât-ı maâlî-simâta tavsiye ve telkîn ettiğini ağzınızla kırâat ve gözünüzle rü'yet ettiniz. Artık bunun tekzîb edecek yeri ve şübhe götürür yeri kalmadığı cümle indinde tahakkuk ve taayyün etti. Biz de bu vaziyyete itbâᶜ ve bu emre imtisâlen Matbûât Kanûn-nâmesi hakkında bil-defaât derc-i sahîfe-i makal ettiğimiz efkârı buracıkta hulâsa-i istimâᶜı zimmet-i himmetimize ayn-ı farz ve vazîfe-i hizmetimize lâzım-ı îlâda bir farz bildiğimizden ber-vech-i zîr derc ve arz ederiz.

Esâs-ı Kanûn-nâme-i Matbûât

İş bu kanûn-nâmeyi esâs-ı âtîye üzere binâ-i iktizâ-yi maslahat bulunmuştur.

Birincisi: Memâlik-i Osmâniyye'de ikameti on beş seneye resîde olmamış bu müddet içinde cevher-i nâmûsunu leke-dâr etmiş ve mensûb olduğu devletin pasaportunu şakk ile Osmânlı sınıfına dehâlet etmemiş ve meşhûr dâr-ül-fünûnlardan fünûn-i lâzımeyi tahsîl ettiğini musaddak yedinde şahâdet-nâmesi bulunmamış ecnebîlere gazete imtiyâzı verilmemek.

İkincisi: Tebaa-yi Devlet-i Aliyye'den olup da gazete imtiyâzına tâlib bulunanların yedlerinde bu misillü şahâdet-nâmesi bulunmak ve hiçbir vakitte nâmûsuna halel getirmemiş ve sinni otuza resîde olunmuş bulunması meşrût olmak.

Üçüncüsü Dirâyet ve maᶜlûmâtı ind-el-imtihân tebeyyün edenlerden mürekkeb bir matbûât meclisi teşkîl edilmek.

Dürdüncüsü: Bu meclis-i matbûâtı taht-ı dikkat ve nezârete alıp zuhûra getirilen sû-i ahvâalde evvelâ tenbîh sâniyen tecrîm sâlisen bütün bütün taᶜtîl etmek.

Beşincisi: Matbûât bu vechile nizâm-ı tahta alındıktan sonra gazeteler istedikleri kadar ser-best bırakılıp her bir umûra kabl-el-mübâşere gazeteler beyninde o emre dâir vukuᶜa gelecek mübâhasâtın derece-i istikamet ve sakametini teftîş ve tecessüs ile re'y-i sevâbı ser-nümâ-yi meydân-ı zuhûr ettirmeye müsâade olunmaktır.

Mütâlaa

Gazete imtiyâzına tâlib olanların evvel-emirde kulaklarına dikkat olunmak ve-s-selâm.

Âfâkî Sohbet

- Hevenk olup asılmak zevkiniz midir?

- Hayır gençliğim var asılamam.

- Ey sardalya olup fıçıya basılmaya söz yok â?

- Ona hiç gelemem ... Hem sen çıldırdın mı böyle akla gelmez teklîfleri nereden düşünüp söylüyorsun?

- Hayır düşünüp de söylemiyorum ikiside başıma geldi de ânın için.

- Ne demek insan hevenk gibi asılır veyâhûd balık olup da fıçıya mı basılır?

- A Diyojen bârî sen söyleme.

- Niçin? Ha anladım küpe bizim taᶜrîz etmek değil mi?

- Evet hem küpde yatıyorsunuz hem bu memlekette yaşıyorsunuz.

- Allah Allah!... Bu memlekette yaşayınca insanlıktan çıkıp da mücerred kâh meyve ve kâh balık envâᶜine mi iltibâs etmeli? Küp içinde adam yatmaz mı? Hâzır yangını yok. Zelzelesi yok. Taᶜmiri yok. Masrafı yok. Kimsenin gözü üstünde kalmaz.

Çok gören bulunmaz. Nakli kabil yazın Boğaz-içi'nin en latîf sevâhiline veyâhûd Üsküdar'ın Çamlıca gibi havadâr mevâkiᶜine götürürüm kışları Beyoğlu'nun Kasımpaşa deresine nâzır olan lodos cihetine naklederim zevkime bakarım. Hem bu sene İstanbul'a geçeceğim zirâ Beyoğlu'nun yangın yerlerinde geceleri geç kalınca geçilmek biraz güçce yine İstanbul emniyyetli husûsen kış için pek elverişli. Meselâ Bâb-ı Ser-askerî civârına Mercan Süleymâniye filândır. Beyoğlu'yla derece-i irtifâᶜları bir ve belki daha bülend ve âlî ve nezâretçe her tarafa şümûlü Beyoğlu'ndan aᶜlâ iken yine karşısı rutûbet yaparmış vücûdu zaîflere yaramazmış diyorlar. O da pek maᶜlûm değil â. Belki benim vücûdum küp içinde otura otura rutûbetle ülfet hâsıl etti. Belki ben okadar zaîf ve soğuğa kulak verenlerden değilim. Belki Frenk Mahallesi'nin soğukluğu Müselmân Mahallesi'nin rutûbetinden ziyâde mühlik sanıyorum. Belki Beyoğlu'ndaki simitçi tablası üzümcü küfesi gibi eşyâ-yi menkule ve müteharrikeden rüsûm alındığını gördüm de bizim küpden de Toprak Bastı veyâhûd Virâne Hakkı filân diye bir resim alırlar korkusuna zâhib oldum. Ben Kelbiyyun'dan değilim? Beyoğlu'nda Frenk hekîmlerinin verdikleri sürme hapları sâyesinde hiç köpek kalmadı. İstanbul'da şükürolsun mezhebimde kâfile-sâlâr olduğumu gösterecek kadar hem köpek var hem de köpeklere bu yolda ihânet edeni seven değil belki edeni ve etmek tasavvurunda bulunanların vücûdunu âlemden kaldıracak kadar ehl-i insâf mevcûd. Ey! Artık sen olsan böyle iki tarafın hâlini bilirken Beyoğlu'nda mı otursun İstanbul'da mı? Bak ben daha İstanbul'a geleli bir iki ay oldu ama havasıyla pek uyuştum bilmem Beyoğlu'nun ufûnet-i havası veya kesret-i mûziyâtı muktezâsı mı nedir adam iki ayda bir kere ahrete sılaya mecbûr oluyor. Ödüm koptu az kaldı ya yedi kere dirilen Circîs veyâhûd yetmiş kere öldürülen maᶜhûd Hırsız Manol olacaktım. Hem efendim insan zebânilerle ülfete? Bir türlü alışamıyor. İkinci seferimde gerek tecrübe-i sâbıka ve gerek müddetin kısalığı cihetle o kadar vahşet görmedimse de ilk seferim pek arbedeli bir zamâna yaᶜnî Paris muhâsarası esnâsına tesâdüf ettiğinden her an bir türlü ukubât-ı hâile temâşâ etmekten insan kıyâfetinden çıkmıştım hâlâ hâtırımdan çıkmıyor. Ben ne ise bir iki kere muvakkaten me'mûr oldum. Ya bed'an azîmet edenler o yerde ne yapacaklar bilmem. Doğrusu ahret pek müşkil. İşte ânın için İstanbul'a geçtim. Şâyed biraz müddet daha oturaydım yok oturaydım değil az kaldı ikinci azîmetten avdetin haftasında bir kurᶜa daha isâbet ediyordu ya berekât versin La Turquie matbaasından çıkışımız sadaka yerine geçti hem iki ay sonra kendi başına geldi. Ya bir daha ahrete sefer ve o seferde ez-kazâ seferi makarredeydim şimdi hâlim nice olurdu? Hemân Rabbim ahrete gidenlerden cehennemlik olanlara münâsibse afv ü magfiret eyleye yoksa hâl müşkil olur.

(Mâ-baᶜdı Sonra)

Kolera Var mı Yok mu?

Biz koleranın mevcûdiyyet ve ma^{c}dûmiyyetini anlayıb bilmek istemeyiz. Bize lâzım olan bunun sârî olup olmadığını anlamaktır. Hükemâ bu husûsta müttehid-ül-efkâr olamayıb kimi sirâyetini iddiâ ve kimi adem-i sirâyetini da^{c}vâ ediyor. Cânım Allah'ı seversen fenn-i tıbb fünûn-i sâire gibi mes'eleleri ehline ma^{c}lûm olmaz mı? Bizim bilmediğimiz fünûndan meselâ riyâzî bilenler iki kere ikinin dört ettiğini yakinen ve sahîhan bilirler. Ve bunun hilâfını da^{c}vâ edip üç veya beş eder diyenleri âdetâ tîmârhâne delisi sayarlar. Bu koleranın sirâyeti husûsunda yekdiğerine muhâlif efkârda bulunan hakîmler ise birbirerlerini iknâ^{c}a değil habta bile kadir olamıyorlar. Eğer tıbb tahsîl ile ma^{c}lûm olur fenn ise niçin bu husûsta muhâlefet edeni deli saymamalı ve eğer böyle değil ise hükemâya neden bu kadar riâyet etmeli? Doğrusunu istermisin? Bunun ne sirâyet ve ne adem-i sirâyetini düşünmeyip cümlesini kendi kusûrundan bilmelidir. Bak ben niçin korkmam? Kimsenin hakkını kabûl etmem de ânın için korkmak ve-l-hâsıl bizim tahkikatımıza göre kolera İstanbul'da ya var veya yok ya sârî veya gayr-i sârîdir. Buraları biliniz de ona göre davranınız.

Vârid Olan Bir Varaka Sâhibine Cevâb

Düğün hikâyesi ve fayton fıkrasına dâir kemâl-i hulûs-i cenân ve istikamet-i beyân ile yazılmış olan varakayı aldım. Varaka-i mezkûre mündericâtına adem-i vukufumuzu ibhâm ve husûsât-ı mebsûtanın gazete sütûnlarına derc edilmesi ifhâm buyurulmuş. Hakikat hâl ise bu merkezde olmayıb varaka-i mezkûrenin kâffe-i mündericâtı misâl-i şems-i tâbân pîş-i nazar-ı teesüfümüzde min-el-kadîm nümâyân ise de sebebleri kendisince mechûl olmayan ba^{c}zı mevâni^{c}den dolayı şimdiye kadar inzâr-ı umûmiyyeye arz ve işâadan teberrî olunduğu gibi şimdi dahi bi-z-zarûre neşri tecvîz edilememiştir.

Sâhib-i varaka buna dâir daha ziyâde ma^{c}lûmât ister. Ve işin tahkik ve ta^{c}mîkine girişmek murâd eyler ise müsâid bir vaktinde şifâhen arz-ı ma^{c}lûmât olunmak üzere matbaamızı teşrîfi müstercâdır.

Bakıyye-i Takvîm

4 eylül sene 1287 pazar - Artık yalan tükendi. Sedan teslîmiyyeti havâdisi Paris'de şüyû^{c} buldu. Halk Kavânîn Meclisi'ni taht-ı muhâsaraya alır ve bir müddetcek sonra içeriye girerek meb^{c}ûsân-ı milleti dışarıya tard ve imparatorun mahlu^{c}iyyetini i^{c}lân ve Muhâfız-ı Milliyye nâmında bir hükûmet teşkîl ve bu hükûmeti cumhûriyet

tarafdârından bir kaç zâta tevdîᶜ eder ki bunlar General Trochu maiyyetinde Jules Favre ve Thiers ve Gambetta misillülerdir. Kavânîn Meclisi'ni seddile hükûmet-i cedîde mevkiᶜini Hôtel de Ville'e tahvîl eder. Haşmetlü Fransa İmparatoriçesi'nin (bu haşmet de en nihâyet elkabıdır) âdî bir ahâlî kadını gibi firâr eylemesi --- İmparator tarafdârları alabildiklerini alıp alabildiklerine yangından mâl kaçırırcasına kaçmaları --- Hükûmet-i Muhâfaza'nın birinci îfâ ettikleri me'mûriyyet Fransa'nın Almanya'ya ne bir parmak yer ve ne kalᶜalarından bir taş vermeyeceğini işâat olması ----------
---

Bu komedyanın perdesi de bu vechile kapanıp oyuna hitâm verildiğinden takvîmden murâd-ı aslî ise Fransa Hükûmeti'nin derece-i dirâyetini taᶜrîf etmek bulunduğundan baᶜde-zâ takvîm yazış havâdis-i âdiyye-i rûz-merreyi işâatle bayağı takvîmlere benzeyeceğinden Diyojen burada takvîmini itmâmı münâsib gördü.

(Teodor Kasab)

Numro 52 Cumᶜa-ertesi 11 Eylül 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

İhtâr

Gazetemize birinci numaradan senelik olmak üzere müşterî kayd olanların elli ikinci numroda müddetleri tekmîl olduğu cihetle devâmını ârzû eden zevâtın senedlerini bu nüshadan iᶜtibâren tecdîdi iltimâs olunur

Mektûb

Az çok mûcib-i teessüf olan veyâhûd daha doğrusu aranırsa bilerek bilmeyerek teessüf olunan zâyiâtın içinde yanız bir zât vardır ki memleketten gaib olduğuna --- Diyojen'in vazîfesi halkı güldürmek iken --- ânın vâsıtasıyla dahi umûmun ağlaması lâzım geleceğini iᶜlân etmek isterim.

Murâdım merhûm Şinasî Efendi'den bahsetmektir. Gazetenizi uzun uzadı vazîfesinin haricinde bir takım tafsîlât ile mesleğinden çıkarmaya cesâret edemem. Şunu demekle iktifâ ederim ki merhûm zamânımızda milletimizin en büyük adamı idi. Daᶜvâmın delâili başka neşriyyâtta görülecektir. Bu iᶜtikadda yalnız değilim. Hakikat hâli iᶜtirâf edenler pek çoktur.

Tevfîk

Varaka

Aksine Rekabet

Şirket şirket. Bu bî-çâre ne yapsın? Halka cevâb mı yetiştirsin yoksa bir takım rakîblerine galebe etmeye mi çabalıyorsun? Şaşırdı kaldı. Adamlar insaf edin şirket rakîbi olan tramvaya nasıl galebe çalıyor bir kere vapurların baş taraflarına bakın anlarsınız. Hani evvelden kayıkçılara boru ile bağırılır idi şimdi tramvaya taklîden

arabacılarınkilere galebeten iki misli büyüklükte zurnalar ile bağırılıyor. Tramvayın en galabalık ve en büyük arabalarına nihâyet dört bâr-gîr koşuluyor. Şirketin en ufak vapuru altmış bâr-gîr kuvvetindedir. Tramvay geçenlerde Pencşenbih-pazarı'nda vücûdu dünyadan kalkması lâzım gibi bir herifi çiğner. Şirket ertesi günleri iki mavna üç mavnacı ve ba^{c}zı hesâba gelmez piyâdeler filânlar gark ve ale-l-husûs bir ihtiyâr hâtûncağızı (Börekçi Hasan gibi) akla gelmez bir ölümle telef eder. Tramvay tîmûr köprü üzerine yapacağı yolların masârif-i inşâiyye ve ta^{c}mîriyyesini der-uhde eder. Şirket de kendisine lüzûmu olan dubaları yalnız masârif-i inşâiyyesi tarafından ve masârifât-ı külliye-i âtiyesi Tersâne-i Âmire tarafından olmak üzere yapmaya söz verir ve fazla olarak imtiyâzını on sene daha temdîd eder. Halk bunlara atf-ı nazar-ı i^{c}tibâr etmiyor da şirket hakkında ağzına geleni söylüyor. Bir adam (*) daha ne yapabilir bir de tramvaya rekabet iskelelerin fiyatını mı indirsin? Bunu hiç bir vakitte kabûl etmez. Eksik olmasın koca şirket bihâr olsa midâd-ı eşcâr-ı aklâm bu lûtfun binde birin etmez i^{c}lâm fehvâsından başka bir şey denilemez.

İmzâ

Şirket Tarafdârı Kumpanya A^{c}zâsı'ndan

E.....Z.....

Tebdilât-ı cedîde münâsebetiyle Der-aliyye'de ba^{c}zı kesân acaba âkıbet kârımız neye müncerr olacak yollu dûçâr-ı havf ü helecân ve bir hâl-i tereddütle zuhûrâta nigerân oluyorlar. Bu misillü havf ü haşyet senin ve benim gibilere müstevlî olması münâsebet almaz ya kemâl-i tevâzularından derece-i iktidârına güvenemeyen müstaiddlerimizdir ki bunlar bu ana kad bulundukları mevki^{c}de sebeb-i devâmlarını şunun bunun hüsn-i nazarı sâyesinde zann ve kıyâs ve mahâret ü dirâyetlerine istinâd ve i^{c}timâd etmeyenlerdir. Hakikat-i hâl ise bu merkezde olmayıb mûmâ-ileyhimin şimdiye kadar karâr ve ikametleri kendi eser-i isti^{c}dâd ü dirâyetleri bulunduğu gibi vükelâ-yı cedîde hazarâtının erbâb-ı mahâret ü dirâyet hakkında riâyet ve eser-i dirâyeti düşmenlerinde bile müşâhede eyleseler sahâbet ve himâyet buyuracakları kayd-ı şübheden vâreste bulunduğundan böyle zunûn-i vâhiyeye tebaiyyetle havf ü haşyet vehm-i gümân-ı beyhûdeden ibârettir.

Courrier d'Orient Memleketyn Tîmûryolu müteahhidi Strosberg aleyhinde ve Ulahlılar lehinde güzel bendler neşrediyor "Pek de yolunda" mütâlaalar beyân eyliyor. Öyle ya size şömendöfer tarîki yapacağım diye Memleketyn ahâlîsinin paracıklarını

(*)Bak bir görmeyeli şirket adam olmuş da duymamışız.

toplayıb memleketine kaçan bir adamın aleyhinde neşr-i makal etmek elbette nazar-ı tahsîn ile görülmeye şâyândır. Âferîn Gianpietrie Bordeano'nun hemşehrilerine sahâbet ediyor. Çünkü Bordeano'da Ulahlık bulunduğu gibi her Ulah'da Bordeano'luk bulunmak tabîîdir. Lâkin tâliᶜ olmayınca bir adam ne kadar cehd ü ikdâm etse ve ne kadar müstakîm-âne harekette bulunsa nâfile. Mösyö Gianpietrie'nin bu mütâlaasını her kim okur ise maksadı hakkı beyân etmek değildir. Strosberg Alman bulunduğundan hâlâ Almanlar hakkında iltihâb eden ateş kîn ve garazının saçtığı kıvılcımların eseridir diyor. Öyle söyleyenlere ne diyebiliriz? Çünkü Courrier'nin tîmûryolu maddesiçin bast ettiği mütâlaalar ne kadar haklı ise bu iddiâda bulunanlar da bidâyet-i muhârebeden şimdiye kadar Almanlar hakkına kullandığı lisânla isbât-ı müddeâya kalkışırlarsa o kadar haklı çıkarlar.

Âlemde efkâr hem-milliyye bulunanların kabûl ve vücûd-i fiᶜliyyetleriyle müsbet ve bir sokak yâhûd mahallenin efrâdı başka sokak veyâhûd mahalle takımıyla iltihâk ve ittihâd etmemesiyle müeyyeddir. Bu cinsin ifâde-i merâma kâfî lisânları ve beyân-ı mâ-lezimelerine vâfi beyânları gayr-i münker. Husûsen biz bunların ifâdelerinden bir şey anlamaz ikin onların beyninde tedâvül eden dictionnaireleri vechiyle hoşt kuçu kuçu ve ıslık ve parmak şakırdatmak gibi bize muhtâc oldukları muâmelede istiᶜmâle lüzûm gördükleri lûgatları da kemâl-i dirâyetlerinden tahsîl etmişlerdir. Hattâ saz çaldıkları ekserîyyâ görüldüğü gibi kendilerine mahsûs makamât-ı adîde ile icra-yi nagamât ettikleri de işitilmektedir. Hele muvâneset ve muvâfakatları derece-i nihâyede ve tevâzuᶜ ve alçak gönüllükleri mertebi-i gayededir. Hiç bir mahallden tard olunduklarına dil-gîr olmayıb çağırılınca icâbet ve menfûr-i ukalâ olan kibr ü gurûrdan ictinâb ile daᶜvetli daᶜvetsiz her bir mahalle azîmet ederler. Beyoğlu sokaklarında harâret-i sayf ile yatıp kalmış bakkal çıraklarının peynir kokmuş esvâbından ikrâh etmeyip yalaya yalaya konunda yatar. Ser-hôş düşüp kalanların ve çamura mülemmâ olanların yüzünü gözünü yalar. Bunlara dâimâ inâyet-i bârî yârî olup kışın bu sittînleri tezâyüd ederek kürklenir. Yazın tüyü dökülür biz buna uyuz maᶜnâsı verir isek mahz-ı hatâdır. Bunların sarısı beyâzı karası hâsılı her renklisi olduğu gibi kimisinin kulağı ve kimisinin kuyruğu kesiktir ve bu kesiklik de kendilerine daᶜvâ-yi rüchâniyet eden insanların eser-i zulmüdîr. Zirâ bunların kulaklarını bakkal çırakları ve kuyruklarını sokaktan geçen arabalar çiğner. Çünkü insanlar tarafından arabaları cüz'î yolundan çıkarmak tecvîz edilmediği gibi bakkallar sâir esnâf gibi olmayıb fare artıklarını insanlara yedirmek istediğinden bunlara bir şey vermedikten başka cânları sıkıldıkça böylece kulaklarını keserler.

Bakıyyesi sonra

Ahbâr-ı Gaybiyye

Bir zamân gelecek ki...

Diyojen küpünü altınla doldurarak yan gelip safâsına bakacaaak.

Mösyö Gianpietrie makasını terzi Mösyö Mier'e satarak esmânıyla zâd-ı râhını tedârik edip Korsika'da balık avlayacaaak!

Terakki Gazetesi sâhib-i imtiyâzı tabâbetle gazeteciliğin bir kefeye sığamayacağını dûr ve dırâz mülâhazadan sonra idrâk ederek ya tabâbeti terk ile gazeteciliği ihtiyâr veyâhûd gazetecilikten ferâgatle sanᶜatında karâr edeceeek!

İstanbul gazeteleri on beş gün evvel öve öve ayyûka çıkardıkları hâlâtı şimdi yere yere doyamadıklarını görenler kim bilir ne maᶜnâlar vereceeek!

Havyar Hânı'nda (Azyikaz'ın) kaldığınız duyan mösyölerin fesleri şampanya tıpası gibi başlarından fırlayacaaak!

Arabca hurûf ve (oldu. olacak. bitti .bitmiş. der. den) gibi edevâttan mâ-adâsı arabî'yle Fârisî'den ibâret olan Türkçe lisânla basılan gazeteler tîmârhânelere tezkire-i duhûl olmaktan başka bir işe yaramayacaaak!

Me'mûriyyet almak istihkaka istihkak maᶜlûmâta maᶜlûmât ulûm ve fünûna ulûm ve fünûn hasr-i evkâta muhtâc olduğu bilineceeek!

Maᶜhûd tîmûr köprünün onuncu dubası rabt edilinceye kadar Şirket-i Hayriye'nin imtiyâzına zammolunan on sene hitâma erişip şirketle köprünün alâkası ber-taraf olacaaak!

Tramvay mevkiᶜlerindeki sâatlarin ne Frenklerin ve ne de Türklerin evkâtını haber veremeye muvaffak olamadıkları anlaşılıp ya rakamları dahi alafrangaya veyâhûd ayârları rakamları misillü Türkçeye tahvil edileceeek!

Afâkî Sohbet

- Ey bârî hevenkle sardalyayı öğrenmek istersen Galata tarafına geç. Bir kere tramvaya bak ne olduğunu anlarsın.

- Ay!... Mösyö Kara Panos insan sardalyası mı kuruyor? v'Allahi iyi. Adam ben

Avrupa görmekliğinin ekonomist olmaklığın hâli başkadır derim de kimseye inandıramam. İşte şirketin noksânı buralarıdır. Şimdiye kadar şirket mavna kayık kazâ ricâ falan filân diye karantina defterleri yoklanmış olsa ibtidâ-yi zuhûrundan beri lâ-akall iki üç bin kişiyi kem etmiştir. Ya onları li-kârda kursaydı olmaz mı idi? Bak koca Kara Panos Efendi geçen gün bir Lehli öldürür öldürmez sardalya kurmaya başlamış. Zâhir fıçıları hâzır imiş. Oh ne güzel. Yarın Havyar Hânı'nda filânda Lehistan sardalyası diye revâc bulur. Âferin Diyojen lâkırdının izᶜâcına ... Maᶜnîyi öğrenmişsin. Ben maksadı söylemeden sen saçma söylemeye başladın.

- Ha gerçek sizin bir maksadınız vardı. bir türlü söyleyemediniz.

- Ya senin te'vîlâtından râhat mı var? Ne ise başka lâfa bakalım. Hevâlardan ne haber?

- Hangi hevâlardan. Âdetâ rüzgâr maᶜnâsına olan hevâlardan mı? Yâhûd afâkî havâdisten mi? Yoksa Mösyö Holland'dan mı? Hangisinden istersen söyle.

- Maᶜlûm â âdî hevâlar bozuldu. Güz bârânı başlar başlamaz olmuş meyveler dökülmeye başladı. Ama üzümlere cemᶜ-i azabisi (sefâric) olan ayvalara o kadar ziyânı yok hem teşne-dil-ân-ı vatanîde epeyce iska etti. Baᶜzı hükemânın yağmur filân hakkındaki akvâli de sâdık çıktı.

- Ey Komisyon Hânı hevâsından ne haber?

- Ha bak orasını bilmem. Bizim küpte konsolit hıfzetmek değil ben bile başımı güç muhâfaza ediyorum. Hem haftada iki gün çalışıp beş gün muattal durmakla para mı birikir? Konsolit mi alınır? Onu zengînlere Mösyö Kamondor'a filânlara sormalı.

- Ey afâkî havâdisde.

- Onu hiç bilmem. Avrupa havâdisini öğrenmek istersen Mösyö Bismarck. Yâhûd hatîb-i meşhûr Thiers'den veyâhûd bunların ayrı ayrı tercemân-ı efkârı olan Lu Turquie ile Courrier'dan ve Türkçelerini anlamak istersen kopyaları olan Hakayık'dan son. Na işte bir tanesi de bizim hânın üst katında oturup duruyor ve-s-selâm.

(Teodor Kasab)

Numro 53 Salı 14 Eylül 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def'a tab' ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâki' Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Ey Diyojen 4 adedini meş'ûm addeder de dâimâ ânı yazmaktan ihtrâz ediyorsun. Hattâ 44 numrolu nüshanda ikisi birden geldiğinden haylice telâlar ettin. Lâkin senin irfânına verilmezki şu 4 adedinden bu kadar ürkmüş ve kaçınmakta bulunmuş iken gazetenin ser-levhasında (Bir seneliği 4 mecidiye) diye her nüshanda şu adedini hem kendin karşına alır ve hem de inzâr-ı âleme gösterirsin. İşte buna taaccüb olunur eğer bir daha bir fenâlığa uğrarsan bunun şeâmeti demek olacağından ve bendeniz ise böyle bir şeâmete uğramaklığı tecvîz etmediğimden ya şu 4 adedi uca veyâhûd başa tebdîl etmekliğini haber-i hâhâne ihtâr edirim.

Muhibb-i Hâlisiniz

Diyojen

Bu "Muhibb-i Hâlisimiz" aftospiyoz deli midir dîvâne midir yoksa nedir? Baba bu para-bahşidir para! Parada şeâmet mi olur? Bu yolda biz dört on dört kırkdört değil dörtbin dörtyüz kırk dört bile deriz.

Yolsuzluk ve Nizâmsızlık

Şirket-i Hayriye'nin bir numrolu vapuru ahşâm nöbetinde tecemmü' eden müşterîlerin bir cüz'ünü irkâb ve bâkisinin ahzini irtikâb etmeyerek tahrîk-i çerh-i azîmetle iskele başında eli böğründe kalan müşterîlerin ekserî dûçâr-ı suûbet ü zahmet oldukları mütevâtiren söyleniliyor.

Aşk olsun! Doğrusu tarîkinde istihsâl-i kemâlin bundan ziyâde ihtimâli yoktur. Şirket idâresi bâdbân-i keştî-i niyeti ne tarafa tahvîl ederse yolsuzluk ve nizâmsızlık da o tarafa tahavvül ediyor. Bu şirket değil midir ki daha geçende bir takım adamları beklemek için vakt-i mu'tâd hareketini geçiriyor diye şikâyet edenlerin iştikâsını hakk vererek istimâ' ediyor idik. Şimdi yine o şirket değil midir ki müşterînin duhûliçin

tevakkuf etmiyor diyenleri de tasdîk ile haklı görüyoruz. Hakikat hâlde de hak bu iki tarafında yanında olduğu zâhirdir. Bununla berâber şirketin de ahâlîyi taᶜcîz ve dil-gîr etmek husûsunda zıddının ictimâᶜındeki gösterdiği mahâret şâyeste-i takdîrdir.

Böyle de diyoruz ama şirket idâresi de ne yapsın? Vakt-i nöbetini geçirse hedef-i tîr-i taᶜrîz olur vaktiyle hareket etse yaranamaz. Hem efendim belki vapurun daha ziyâde yolcu istîâbına tahammülü yoktur. Buna şirket ne yapabilir? Artık ahşâm üzeri yolcu çok olacakmış bir vapur kifayet etmeyecekmiş ahâlî iskele başında kalacakmış diye tutup da ihtiyâten şamadıra bend-i iftihâr olan vapurların birin dahi tahsîs edecek hâli yok ya. bahşîşâtın deyişine mi bakılır? Şirket ahâlînin maa-ziyâdetin sevâbına îfâ idi. Verdiği hüsn-i hizmeti yetmiyor da tutup teshîl-i âmed ü şûdüne de mi kalkışsın? Bunlardan ne öğrenecek. İşte şirketin ahşâm nöbetinde bir numrolu bir vapuru vardır yine bilmek isteyen iskeleye erkenen gelmeli vapur yanışır yanaşmaz müşterîleri çıkarmasına biletçilerin me'mûrların markacıların yaka paça tutmasına bakmayıb ne tarafından olursa olsun vapura dâhil olmanın kolayına bakılmalı ama acele ile gireceğim derken üstü başı yırtılacak denize düşecek bağulacakmış onu da kendisi düşünsün buraları Şirket-i Hayriye'nin hâric ve vazîfe-i zimmet berî-ül-töhmetidir. Siz de şirketi ettiği hayra pîşmân etmeyin.

Londra'daki (Compagne de Mariage) (yaᶜnî İzdivâc Kumpanyası)

Cânibine Diyojen'in Mektûbu

Umûr-i hayriyye-i izdivâca dâir olan iᶜlânınızı kemâl-i dikkatle kırâat ve meâl-i müdericesini arîz ve amîk mütâlaa ve vicdânımca muhâkeme ederek tamamen muvâfık-ı hâl ve maslahat gördüm. Öyledir ya dünyada tek ve tenhâ yaşamayı istemeyip de ıyâl ve evlâda karışmak hevesine ve ev bark olmak sevdâsına düşenlerin bil-sehvile işini görüverip matlûbuna îsâl etmek tebrîk olunur bir hüsn-i hizmet ve muvaffakıyyettir. Hattâ yalnızlıkla ülfet edenler bile böylece suhûlet yollarını gördükçe tenhâlık vahşetinden ibâ ediyoruz eder ya dünyanın neye tahammülü var. İşte birisi de ben değil miyim? Yalnız başıma küpümün içinde sermâye-i ömrü tüketip âlem-i tecerrüdde geziyorken şu himmetiniz teehhül âlemini de görmek ve küpümün içinde biraz da Diyojen yavrucukları yetiştirmekle vakit geçirmek sevdâsını ilka eyledi. Hulâsa-i kelâm zihnimce evlenmeyi ihtiyâr ve bu ihtiyârı cemᶜiyyetiniz tarafına ihbâr-ı karâr verdim.

Bendeniz zümre-i nisvândan olmayıb gürûh-ı ricâlden olduğum münâsebetiyle kaideniz vechle mektûbumu hareminize yazmayıb doğrudan doğruya tarafınıza yazıyorum. Lâkin şurası maᶜlûmunuz olsun ki öyle (ölüceye kadar geçinmeye yoruluncaya kadar gezmek lâzımdır) diyenlerden değilim. İᶜlânınızda istifâde olunduğu

vechile on beş senedir bu sanᶜatın içinde vakit geçirmişsiniz artık müsellem olan dirâyetiniz bu müddet zarfında kesbetmiş olacağınız derece-i mahâreti taᶜyîn edebileceğinden cemᶜiyyet-i muᶜteberenize kemâl-i emniyyetimi ifâdeye bile hâcet yoktur. Taharrî olunacak hanımın hüsn ü letâfet ve kadd ü kameti matlûbum değildir. Maᶜlûm ya hüsn ü cemâl içerisi bir takım muzahrefât ile memlû bir derînin nümâyişinden ibâret bir hâldir. Ve-l-hâsıl güzelinde çirkininde değilim ancak bence asıl dikkat olacak şey dünyalık ciheti olduğundan o cihetinden maᶜmûr olması lâzım ve kâfîdir. Yoksa öyle dört başı maᶜmûr isteyip de sizi bir takım suûbet ve müşkilâta dûçâr etmem. İşte yalnız yesârca matlûba muvâfık bir şey bulunduğu hâlde evlenmeye hâzır olduğuma kuvviyyen söz veririm. Efendim yalnızlık müşkil şey. Allah kimsenin başına vermesin. Bir başıma küpün içinde otura otura oturamaz oldum usandım bıktım. Ey nedir bu benim çektiğim? Evleneceğim efendim evleneceğim. Siz bulun öyle bir paralı kadın hiç bana bile danışmadan nikâh kıyıverin. Sâde şurasını ricâ ederim ki iᶜlânda kimsenin sırrını meydâna çıkarmayacağınıza dâir olan vaᶜdinizi benim hakkımda da kemâliyle icrâ buyurun da sır beynimide kalsın ve-s-selâm.

Kuvve-i şâmesine iᶜtimâd eden Eminönü'nden geçmekte muhtârdır. Bak bir fenâ kokuyor veyâhûd pek fenâ kokuyor lafzlarını her şeyde istiᶜmâle kâfî kıyâs ederdik. Lâkin Allah eksik etmesin bir takım sebze ve meyve süprüntüleri çer çöp döküntüleri çamur bikintileri şu iᶜtikâdımızı tashîh ile daha şiddetli bir lafzın lüzûm-i vazᶜını gösteriyor. Eğer taafünât-ı kerîhenin fennen sıhhat-i umûmiyyeyi ihlâlce te'sîri müsbet ise yalnız Eminönü'nün bu te'sîrden istisnâsına biz emîn değiliz. Vâkıâ miᶜde ve tabiatten bahsolunamadığı gibi baᶜzı burundan da bahsolunamaz. Lâkin baᶜzı kendine güvenen burun veyâhûd burnuna güvenen insanların zarâr-dide olmayacaklarına istinâden bu taaffüne tahammül edemeyen ekserîyyetin hilâf-ı marazîsi olarak Eminönü'nün bu hâlde kalması tecvîz edilmemelidir. Çünkü ekser için hükm-i küll olduğu bir kazıyye-i müsellemedir. Vâkıâ mahall-i mezkûrun pis ve müteaffin bir hâlde bulunmasına sebeb olan sebzevâtçı ve sâirlerinin öyle az buz ihtâr ile mütenebbih olmayıb kendi bildiklerine ve burunlarının doğrusuna gidecekleri kayd-ı taᶜrîfden bîrûn olduğu âşikârdır. Ancak teşebbüsât-ı hayriyye-i vâkıasının cüz'i himmetle vücûda gelmediğini müşâhede edildiği hâlde teksîr-i himmetle tenbîhi te'kîde ve te'kîde tazyîke tebdîl ederek şu hâl-i vehâmet ihtimâlin ortadan kaldırılarak oradan geçtikçe kırılmadan kalmamış olan burnumuzun direklerini taᶜmîr ve tecdîd ettirdikten sonra tekrâr tehlikede kalmamasına ihtimâm buyurulacağını me'mûl ederiz.

Bir Yolcu Tarafından Mektûb

Geçende Edirne'ye gidiyordum. Nasılsa yolu şaşırmışım bir köy bulabilir miyim

diye öte beri gezinip dururden akşam oldu. Hayvânâtın ve belki bil-cümle erbâb-ı hayâtın şerrinden mevtâlara sığınmaktan gayri çârem kalmadı. Nihâyet bir mezâristâna girdim. Kibrit şuᶜlesiyle mezâr taşı okuyarak hayli vakit geçirmişim. Takrîben gece yarısı idi ki mezârlığın yanında bir hengâme peydâ oldu. Ne göreyim? Garîb-ül-heykel acîb-üş-şemâil bir vücûd ateşli bir iskemle üzerine oturmuş etrafına hayâl ve hâtıra gelmez nice şekil ve sûretle birçok mahlûkât-ı garîbe tecemmüᶜ etmiş. Meğer şeytân-ı aleyh-il-laᶜne cenâblarının mahâret için mükâfât dağıttığı gece imiş de dîvân oraya tesâdüf etmiş. Vaktâ ki çâvûşân-ı dergâh "İmtihana hâzır olan hünerini arz etsin" sadâsıyla vâveleye başladı. Karşıdan iki göz şeklinde bir vücûd zuhûr eyledi. Huzûr-ı şeştânide girye-rîzân-ı sürûr olarak dedi ki "Ey emîr-i nâ-mûr vâ-yi sevâb-söz hatâ-perver sâye-i dalâlet ve himâye-i melᶜanetinde bulunan bu abd-i ahkar altı senedir bunca senedir bunca saᶜylar ettim. Âkıbet Fransa ile Prusya beynindeki muhârebeye sebeb oldum. Bu yolda dökülen kanlar ve çürüyen kemikler asâkir-i nuhust-müessirinin terbiye ve takviyesine şarâb-ı ahmer ve gıdâ-yı sekrdir mükâfâtına ben arz-ı istihkak edirim."

Şeytân bu sözleri işitince şekl-i maᶜhûda karşı tevcîh-i hitâb ederek şu yolda bast-ı makal eyledi:

"Eyvallah meğer senin terbiyen için çektiğim emekler hep hebâ imiş ve Fransızların "Şeytân o kadar hayvan değildir" dedikleri söz bâtıl bir müddeâ imiş. Bunca yıllardır akıntıya mı kürek çektik? Bu kanların dökülmesinde o kemiklerin çürümesinde Bismarck biraderimizle Napoleon yeğenimiz sana hâcet mi bırakırdı? Be ne beyhûde pûy imişsin yıkıl karşımdan" dedi. O da cehennem oldu gitti.

Yine çâvûşlar hitâbını tekrara başlayınca gayet uzaktan bir şekl-i garîb daha peydâ oldu. Yaklaştıkça uzadı kızardı kabardı Galata kulesi kadar bir burun şekline girdi. Bâr-gâh-ı iblîset-panâha yaklaşır yaklaşmaz bir tuhaf takla kıldı. Soluyarak şu yolda arz-ı hâcete başladı ki "Benim müddet-ül-emr saᶜy ve gayretim kendi halinde bulunan insanlar arasına nifâk bırakmak idi. Döktürmediğim kanlar yakmadığım cânlar kalmadı. Hattâ Diyojen'i bile bir herze-vekîl ile boğaz boğaza getirmeye mecbûr ettim" şeytân bendeniz Diyojen nâmını işitince kulaklarını kabarttı hayli memnûniyyet gösterdi. "Dur bakalım eğer daha mâhiri zuhûr etmezse mükâfât senindir" hitâb-ı taltîfiyle burun hazretlerini ümîd-vâr eyledi ama çâvûşlar yine nidâyı tekrara başladılar.

Bir de baktım ki öteden iki kulak zuhûr etti. Büyüdükçe büyüdü az daha birinin kırçıl kırçıl tüyleri ok gibi burnuma girecekti. Divân-ı şeytânette biraz oynadılar biraz eğildiler büküldüler baᶜde şu vechle arz-ı merâm ettiler ki "Ey semîᶜ-i hakikî olan hâlika adem-i itâat küstahlığını ihtiyâr eden melᶜûn biz sana itbâc ettik akıl ile ittisâf etmeyen mahlûkun cümlesine yapıştık. Hattâ insanlar beni eşekliğin alâmet-i fârıkası addettiler buna da kaniᶜ olmadım. "Velâ tecessü" âyetinin hilâfında nice casus ettiler peydâ

eyledik. Merkez-i medeniyyet olan Paris'de adedleri beş bine çıkardı ötede beride var kıyâs et!.. Biz ki insan içinde yine insanın hetk-i esrârına çalışır şeytândan şenîᶜ bir fırka hâsıl edelim. Mükâfâtına biz lâyık değiliz de kimdir?" dediler. Şeytân ise bu kulağı buruna tercîh ederek daha mâhiri zuhûr etmez ise mükâfât senindir hitâbıyla taltîf eyledi. Ben ise acaba daha ne şekil ve sûretle ve ne tavır ve kıyâfette bir iblîs zuhûr edecek ve ne türlü şeytânetten bahseyleyecek diye düşünür durur ve münâdîlerin daᶜvetine intizâr ederken öteden çangal çungal kanbur zambur ye'cûc me'cûc bir mahlûk nümâyân olarak "Benim adıma zincir-i esâret derler en evvelki maᶜrifetim halkı cehl içinde tutmak ve şimdiki maᶜrifetim ise bir insanı öldürmeden beynini çıkarmaya çalışmaktır. Meşhûr Machiavellirler Napolyonlar Bismarcklar hattâ Haccâclar Cengizler Ebkiriztorlar hep benim müsteffîz maᶜrifetimdir. Ben olmasaydım ne bundan evvel huzûruna gelenler huzûruna gelip söz söyleyebilirdi ne de bundan sonra gelmek istiyenler bir söz söylemeye muktedir olabilirdi. Çok söyleme de mükâfâtımı ver". Şeytânın sürûrundan ağzı kulaklarına burnu ayaklarına erişti. Derhâl zincir-i esâret hazretlerini taht-ı azametine oturtarak etrafını güllerle tezyîn eyledi ve-s-selâm.

Bir yolcu

Mösyö Thiers'le Avusturya Sefîri Metternich Beyninde Muhâvere

Mösyö Thiers - Efendi bu iki imparatorun kastında ictimâî ne niyete mebnîdir?

Metternich - Efendim konçina oynamak için.

- Sakın Fransa hakkında mazarratı dâî bir keyfiyyet olmasın.

- Hayır hayır. Hattâ Avusturya Fransa hakkında göstereceği harekâtta ser-best bulunmasını taleb ediyor.

- Demekki Fransa'ya dâir mübâhese olunuyormuş?

- Ben konçina için ictimâᶜ ettiklerini ifâde ettim ve vazîfem de budur. Orasını da Prusya Sefîri Kont (Darneim'den) istifsâr buyurun.

- İyi ama o diplomatın da dili tutulmuş.

- Ne yapayım onun vazîfesini de ben îfâ edemem ya.

- Hakikat öyle lâkin alınacak cevâb da sizden ahzettiğim maᶜlûmâta benzeyecek. Çünkü siz ham hum diyorsunuz o da suâl olundukça muh mahla cevâb veriyor.

(Teodor Kasab)

Numro 54 Cumᶜa-ertesi 18 Eylûl 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmalatı'nda vâkiᶜ Camlı Han derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zammolunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Ser-bestî-i Matbûât

Gazeteler gerek şân-ı hükûmet ve gerek kendi terbiye ve medeniyyetine cesbân-ı lisân nezâket-i beyân ile umûr-i muazzama câriyye-i hükûmete dâir îrâd-ı makal ve bahs-i ahvâl etmek husûsunda ser-best bulunmaları derece-i lüzûm ve vücûbdadır. Çünkü gerek maârif ve sanâyiᶜ ve gerek tefekkür-i re'y-i vakayiᶜi râdde-i kemale îsâl ictimâᶜ-i ukul ile kabil-i imkân ve akl-ı vâhid delâletiyle emr-i muhâldir. Ukul-i mütezâddenin mübâhesesi esnâda mâddenin nîk ü bed ahvâline dâir nihâde-i meydân-ı bahs ü muâraza olunan delâil-i gûnâ-gûn ve şevâhid-i bûkalemûn ile re'y-i savâb zîr-i sehâb-ı hicâbdan mânend-i mühr-i münîr keşf-i nikab edeceği umûr-i mücerrebedendir.

Acaba gazeteleri hâl-i ser-bestîde tutmamaktan vatan ve hükûmet ve millete ne fâide me'mûl olunabilir? Eğer buna sebeb baᶜzı gazeteler edeb ve terbiyelerini bilmediklerinden ekserî vukuât hakkında idâre edecekleri lisân-ı asga ve istimâᶜa gayr-i şâyân ve bâis-i istihcân olup bundan husûle gelecek zarâr me'mûl olan menâfiᶜi sebkat edeceği efkârına mebnî ise gazete yazmayı terbiyeli ellere ve gazeteciliği edebli lisânlara teslîm etmek dahi hükûmetin yed-i iktidârındadır.

Gazetelere îtâ-yi ser-bestiyyeti tecvîz etmeyen hükûmetler kendi hâl-i isâet meâllerini ifşâ ve tuttukları tarîk-i iᶜtisâfı gazeteler îmâ etmesi havfına mebnîdir. El-minnetullah hükûmet-i âdilemiz dahi bu haşyetten be-hakk vârestedir. Eğer bu tazyîk-i efkâr mâddesinin şimdiye kadar usûl-i müttehize sırasında tutulması Fransa gibi her hâl ü hareketi muvâfık-ı maslahat ve hikmet-i kıyâs olunan hükûmetlere tatbîk maksadına mebnî ise bu sırada bizim ahlâk ve âdâbımız ânlara tatbîk-i hareketi tecvîz etmeyeceği âşikârdır.

Şu mütâlaa sahîh ve bu beyân olunacak kavl-i delîl sarîh değil midir ki bir ferd her ne kadar mesned-i âlî-eshâbından bulunursa bulunsun mâdemki insandır sehv ü nisyân ile terekkübde sâir insanlar ile siyyândır ve âdî bir adamın o zâtın re'yinin mâ-fevkinde re'y-i savâba muvaffak olması kabil-i imkandır. İşte bu cihetle şahs-ı vâhidin

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

72711

Numro 56 Cumᶜa-ertesi 25 Eylül 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada bir defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmalatı'nda vâkiᶜ Camlı Han derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Rûznâme ile Diyojen Beyninde Bir Muhâvereciktir

R- Her şeyin vukuᶜundan evvel esbâb-ı dâfianın icrâsı kaide-i akıl ve hikmete muvâfık umûr-i zarûriyyeden olup geçen seksen iki sene-i hicriyyesi hilâlinde dehşet-efzâ-yi vukuᶜ olan illet-i zâilenin Kasımpaşa'da bırakmış olduğu ciger-sûz ve gayret-efrûz âsârın istidlâliyle mezkûr dere bir magak-i helâk idüği anlaşılmış.

İşbu mahâzîrin çâresine bakılmak için evrak-ı havâdis vâsıtasıyla merreten baᶜde uhra Dâire-i Belediyye'ye ihtâr olunmuşiken bu ana kadar te'hîrine bâis ne olduğu bilinememiş.

D - Kayıtsızlık.

R - Eğer fıkdân-ı nukud işbu emr-i hayrın hayır ve husûle vusûlü için esbâb-ı mâniadan maᶜdûd ise bunu teslîm edemeyiz.

D - Hayır başka.

R - Acaba baᶜzı ağniyâya mahall-i tenezzüh olmak üzre Taksim'de tanzîm olunan mesîrenin masrûfâtı mezkûr derenin tanzîf ve tathîrine vefâ etmez miydi?

D - Nısfının nısfı ve belki de cüz'i sarf olunsa kafî-i vâfî idi. Lâkin Allah boşboğazları eksik etmesin. Şimdi bu kadarcık münâsebetsiz mahalle sarf olunan o kadarcık akçeyi bile çok görüyorlar. Daha neler var neler var. Kombari var topu var tramvay var arabaları var tiyatro var tîmûr köprü var var var. Zâhir şimdi zevk ve safâyı bırakalım da Kasımpaşa deresini taᶜmîr edelim. O güzel güzel madamaların fistan fısıltısını terk edelim de Kasımpaşa deresinin kokusunu dinleyelim vah vah.

Ez-cümle Beyoğlu ve Kasımpaşa ile o civârda bulunan fukarâ-yı ahâlî içecek su bulamayıb çukur yerlerde biriken ve zehr-âbe-i ecel denmeğe şâyân acemlerin getirdikleri müteaffin sudan içip de ötede ağniyânın hâneleri rutûbet mahzûrundan vâreste olmak uçün yapılarının çamurları Taksim suyuyla yoğurulsun. Acaba menbaᶜ-i

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

münkasım ve merhamet-i deryâ-yi bî-müntehâ-yi lûtf u âtıfet olan Saltanat-ı Seniyye bunu revâ görür mü? (Estağfirullah görmez).

Bizim Sıhhiyye Komisyonu'nun yalnız filân ve filân yerde şu kadar neferin koleraya tutulduğu ve şu kadarı terk-i gaile-i hayât eylediği gibi dehşet verici raporetlerinden başka bir şey göremiyoruz. (Sabır etmeli elbet görürüz).

Bâlâda vasfı pîçîde-i kalem esef-i tev'em olan zehr-âbe-i eceli su diye içenler için terk-i dağdağa-i kâinâtla garîk-i lücce-i memât olmaktan başka bir çâre olabilir mi? (Artık öyle zehr-âbe-i ecel olan su da içilmez ya). Ve bunun için de Sıhhiyye İdâresi ne yapsın zâhir bütün bütün işlerini güçlerini terk edip de bize mi baksınlar. İçmeyiversinler uzak değil ya gitsinler Taksim'den içsinler. İşte şurası câ-yi istigrâbdır ki Sıhhiyye Meclisi'nin vazîfe-i me'mûriyyeti evvel-be-evvel me'kûlât ve meşrûbâtın nezâfetine nezâret etmekten ibâret bulunduğu hâlde Beyoğlu ve civâr ahâlîsinin su hakkında olan zarûret ve müzâyakalarını re'y-el-ayn görüp durur iken bunun çâre-i indifâ^{c}ına bakılmak için henüz Dâire-i Belediyye cânibine bir gûne ihtârı vuku^{c}bulmamıştır. (Benim zannım bulmuştur ki Beyoğlu tarafından ciğer kebapcıları ve çürük meyve satanların barakaları kaldırılmış ama Tophâne ve Yeni Câmi^{c}-i şerîf havlısında güneş altında kebâb ile berâber kebâbcılar da pişenler bâkidir ve üç günlük yemek satan aşçılar ve ba^{c}zân da konak ayvazlarının sofralardan düşürmeye ve uşakların önünden kapma ve az bir ta^{c}mîr ile üzerleri yapma çanak taâmları hiç görülmemiştir. Hekîmler şerbeti nabza göre verirmiş... Hani ya şerbet değil sudan olsun bir tesellî bile verdikleri yoktur.).

Varaka

Sıhhat-i umûmiyyeye muzırr olmasından nâşî çend-sene akdem yalnız İstanbul'da hânelerin süprüntülerini kaldırmakta ve denize ilka etmekte bulunan ve bunlar görüldükçe Üsküdar'da bulunmadığı cihetle ahâlînin mahzûrriyetini mûcib olan çöpçüler elhamdülillah bir kaç senedir Üsküdar cihetinde dahi tekessür etmişidi. Sâye-i sıhhat-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Altıncı Dâire-i Belediyye misillü Şehr-emânet-i Behiyyesi idâresinde dahi bu kere bir takım muntazam süprüntü arabaları yaptırılmış ve bunlar şimdilik eğerçi yalnız çarşı ve pazar mahallerindeki süprüntüleri kaldırmakta bulunmuşlar ise de emânet-i müşârün-ileyhin ikdâmât-ı mütevâliye-i hayriyyesiyle (Allah vapur ve tramvay şirketlerine benzetmesin) mezkûr arabaların an-karîb-i mahallât derûnunda dahi bu hizmeti îfâ edecekleri bilâ-şekk ü lâ-şübhedir. Lâkin bundan murâd hayriyye-i sıhhat ve râhat-ı umûmiyyeye bir hizmet olup doğrusu bunun teşekkürünü îfâya muktedir değil isek de şimdilik mezkûr Üsküdar cihetince teessüf olunur.O hâne halkı vikaye olunmakta olduğu hâlde bir de külliyyen aksi mevcûddur ki o dahi külle yevm Üsküdar vapurlarıyla iskeleye âmed ü şüd eden bil-cümle ahâlînin iskele-i mezkûr

civârında mevcûd olup sıhhatçe der-kâr olan mazarratıyla berâber hâsıl olan taaffünâtı mûcib-i dil-gîr olan ve emânet-i müşârün-ileyhâ idâresinde bulunan mezkûr arabalar tarafından terâküm ettirilen bir süprüntü burnudur. Bu burun öyle bir burundur ki görülmeye muhtâc olup taᶜrîf ise muhâldir. Şöyle ki yevm-i mahsûsunu bekleyip kırâatına mübtelâ ve müştâki olduğumuz gazete-i muᶜteberenizde her bâr (tövbe senâs) cereyân eden Panosoğlu'nun burnuna takaddüm etmiştir aliyy-i kavl nâ-berâberleşmiştir. İşbu varakanın gazete-i muᶜteberenize derciyle mezkûr burnun külliyyen dünyadan kaldırılmasını ve şu arabaların semeresinden mahallât ahâlîsinin dahi hisse-mende buyurulmasını evvelâ Cenâb-ı Hakk'dan ve sâniyen emânet-i müşârün-ileyhâdan temennî ederiz.

Gönül bu ya geçen salı günü bir seyâhat ârzû ederek çarşı bâzârı gezmek murâd eyledim ve küpten çıkıp sebû kibâr olarak bir mikdâr döndüm dolaştım. Bir vechle nâdim ve pişmân bir suretle de mesrûr ve şâdân oldum. Kâh bir izdihâma tesâdüf edip güç hâl ile yakayı kurtarıp geçebildim ve kâh moloz merkeblerinin arasında sıkılıp kaldım. Her ne hâl ise biraz vakit geçerek küpüme geldim ise de bu bâbda yalnız müşterîlerimi vaktiyle ziyâret edemediğime teessüf ederim. Lâkin şurasını da vaᶜd ederim ki esnâ-yi seyâhatımda tesâdüf olan ahbâbdan aldığım maᶜlûmât-ı garîbe ve kendi gözümle gördüğüm baᶜzı ahvâl-ı acîbeyi ileride müşterîlerime bir bir arz ve beyân edeceğimi ilâve-i güftâr ederek beyân-ı maᶜzerete ictisâr eyledim.

Şeyhin Kerâmeti Kendinden Menkul

Diyojen'e mevhibe-i mahsûsa-i ilâhiyye olan kuvve-i zekâ ü dirâyet ve daha doğrusu olan kerâmet iktizâsından zamân-ı istikbâli düşünüp ve salının gelişini pazardan bildiğinden husûsiyle keşfiyyât hakkında âdetâ asrının birincilerinden bulunduğundan pek çok zuhûru melhûz olan hâdiseyi keşfederek inzâr-ı âmmeye vazᶜ ettiği bu kere de gelip Kasımpaşa'da karâr edeceğini ve in-şâ-Allah dışarıya çıkamayacağını evvelce Bursa'ya geldiğinde keyfiyyetin neye müncerr olacağını bildiğinden ve Kasımpaşa kordon dâhiline alınıp âmed ü şûdû mümkünsüz olacağını reviş-i hâlden anladığından bu bâbda ihtiyâta riâyet ederek ve muhâvere maksadıyla baᶜzı mertebe ahbâblarını kayırmak ve düzcesi havâdis alıp vermek için esnâ-yi muhâsarada Fransa'da görüldüğü gibi Diyojen dahi şu fedâkârlığı ihtiyâr ederek bir çok güğercinler alıştırmış idi ve şimdi de tamam lüzûmu der-kâr bulunmuş olduğundan işte bu günden iᶜtibaren mârr-ül-beyân maᶜlûm güğercinler vâsıtasıyla Diyojen Kasımpaşa ile muhâvereye ibtidâr eyledi.

Kasımpaşa'dan Mektûb

Güğercin vâsıtasıyla Kasımpaşa'dan aldığımız bir kıt'a tahrîrâtın meâline nazaran Kasımpaşa'ya girilmek memnû' olmayıb yalnız girildiği hâlde çıkmak men' edilmiş ve işbu karâr henüz sâyi' olmamış olduğundan bir kimse kömür almak üzere Beyoğlu tarafından gelmiş ve kömürü alıp gitmek murâd etmiş ise de kordon mahallerinden dışarıya çıkılması taht-ı memnûiyyette olduğunu haber alınca bî-çâre herif güle güle bayılmış ve kabâhati kömür aldığı zannıyla kömürü dahi bırakıp çıkmasına râzı olmuş ise de mümkün olamayacağını anlayıb artık çâr-nâ-çâr kordonun çözülmesine intizâr etmekte imiş.

Diyojen'den Kasımpaşa'ya Tahrîrât

Ey Kasımpaşa ahâlî-i mütemekkinesi!Sizlerin vatan hakkında der-kâr olan hamiyyet ve gayretiniz cümle vatandâşlarınız indinde müsellemdir. Husûsiyle bu kere görülen şecâat ve gayretiniz bir kat daha şân-ı hamiyyet-nişânınızı uc-u bâlâya çıkarmıştır. İşte sizlere hâlisen ve muhlisen ihtâr ederim ki Kasımpaşa dâiren-mâdâr kordon altına alınmıştır. Bir taraftan kordon sâyesi bir taraftan da sizin gayretinizin semeresi olmak üzere koleranın Kasımpaşa'dan bir hatve ileriye gidebilmesi adîm-ül-imkândır. Sakın çocukluk edip havf etmeyin ve koleranın bekasını salıvermeyin sıkıca tutun. Kasımpaşa'dan dışarı çıkıp o kıvrak İstanbul kibârlarını endîşeye düşürüp korkutmasın. Hemen sizler dâire-i istikametten ser-i mû-yi inhirâf etmeyin ve zerre kadar korkmayın. Sizler vatanın birinci derecede gayret-keş bahâdırlarından aded ü şümâr olacaksınız. Fakat pek ziyâdesiyle sıkılıp da nefer almak veyâhûd firâr edip gitmek için bir tarîkin güşâdı îcâb eder ise yalnız Beyoğlu'na doğru bir mahall-i menfes açılsa zarâr etmez zannındayım. Lâkin Beyoğlu'nda da ... ha!!! Medeniyyet var.

Geçen gün öğlenden sonraca ikindiden evvelce vâki' olan bir havâdise nazaran Kasımpaşa tamamıyla kordon dâhilinne alınmış ve girilip çıkılması kat'iyyen memnû' edilmiş. Ancak işbu karârdan Diyojen ve ta'lîm-gerdesi olan güğercinleri müstesnâ tutulmuştur.

Kolera hakkında bir hakîmin tahkik-gerdesi olan ma'lûmâtına ve bu bâbda vuku'bulan keşfiyyâtına nazaran koleradan yarım sâat zarfında bir milyar yavru doğarmış. Bunun aded ve kanat ve ayaklarını ta'dâd etmişler ise de zannım bi-z-zât daha kendisini görememişlerdir. Diyojen oldukça vatan-perver ve aklı- evvel olduğundan şu

yavruların itlâfı için çarçabuk bir çâre-i seria ve bir ilâc-ı dâfia keşfetti. O da Adalar'dan gelip kuş şikâr ettikleri maᶜhûd öksedir. İşte Kasımpaşa ahâlîsi bir çok ökse edinip duvar üzerlerine ve kiremitlerine ve pencerelerine vazᶜ edip cümlesi birden yapışıp oracıkta helâk olacakları me'mûl-i kuvvîdir.

Lâkin şurası da ferâmûş olunmasın ki bunlar gayet küçük olduklarından fevk-al-âde büyük gösterir birer gözlük tedârik etmeli. Fakat şık beylerin tek gözlüğü olmaz ha!!! Zirâ bir tarafa bakarken maᶜhûdlar diğer taraftan gelip Beberûhî gibi yapışırlar ise sonra hâl-i düşvâr olur.

Aziziye Kumpanyası Vapurlarından Samatya Tarîkine

Âmed ü Şüd Bir Vapurun Nizâm-nâmesidir.

Birinci Mâdde

Cümlenin maᶜlûmu olduğu üzere Yenikapı ve Samatya'nın iskeleleri olmadığı cihetle ahâlînin defaâtle vukuᶜbulan iştikâsı üzerine her nasılsa kayıklara maâş tahsîsiyle gûyâ kayık masârifinden kurtarılıp fakat bütün bütün suûbet ve meşakkate dûçâr edilmiştir.

İkinci Mâdde

Vapur-ı mezkûrun kapudânı Hâfız Efendi tarafından vukuᶜbulan ve bulmakta olan muâmele asâkir-i şâhâne zâbitânından ve neferâtından yâhûd ahâlî tarafından olsun kayığa biner iken: "Ey eri boy aşağı otur" denildiği hâlde asla cevâb verilmeyip sükût edilecektir.

Üçüncü Mâdde

Müşterîlerin her biri bir söz söyleyerek kimisi geçenlerde asâkir-i şâhâne yüzbaşılarından birine bed-muâmele eylediğinden üç mâh kadar izin verilmiş idi. Hâlbuki kendisine el-ihsân ale-l-ihsân olarak yine me'mûriyyetine taayyün olunmuş ise de bu muâmeleler doğrusu çekilmez diyerek cümle tarafından tasdîk olunduğu hâlde yine kapudân-ı merkum havâle-i semᶜ iᶜtibâr etmeyip kelâmında ısrâr edecektir.

Dördüncü Mâdde

Köprü'ye yanaşmak esnâsında iken ada vapurlarından birinin cerhini zedeledikten sonra vapura geri kumandası verilip gûyâ evvelce vermiş olduğu kumandasını makineci

almadı şahâdetiyle idâre tarafından merkumun değiştirilmesi ve bununla berâber Köprü'den hareket ettiği esnâda düvel-i ecnebiyye tebaasından olur ise geriye çevirilip kabûl ve tebaa-i Devlet-i Aliyye'den olanlara redd ile cevâb verilecektir.

Beşinci Mâdde

İkinci bendde beyân olunduğu üzere zâbitân ve neferâttan her kim olur ise olsun kapudân tarafından bed-muâmele olunduğu hâlde bil-mukabele cevâb verilir ise senin ... bile yapamaz cevâbı verilecektir.

Altıncı Mâdde

İdârenin tahsîs etmiş olduğu kayıklar vapura yanaşdıkda müşterîlerin kollarından tutup birbiri üzerine atar derecelerinde kapudânın ve bâ-biletçinin ve tâifelerin telâş etmesiyle ahâlînin evvel gelen kayığa dolup ve bir taraftan dahi müşterîlerin cânım vapurlar gibi kayıklarda birer mevkiᶜ yapılsa feryâdı âsmâne çıkar ise de kimsenin vazîfesinde olmayıb kendi işleriyle meşgûl bulunacaktır.

Yedinci Mâdde

Evvelki kayığa müşterîler dolduktan sonra geri kalan kayıklar boş olarak iskeleye avdet etmesi âdet-i kadîmeden bulunduğundan bunun kemâ-kân îfâsı kapudân efendinin re'yine havâle kılınmıştır.

(Teodor Kasab)

Numro 57 Salı 28 Eylül 1287 sene İkinci Sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki def'a tab' ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltında vâki' Camlı Han derûnunda kâindir. Bir seneliği dört mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirasına ve üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Vah Bî-çâre Rochefort

Rochefort'un muhâkemesi bitmiş ve müebbed sûretle kal'a-bend olmak üzere Fransa'nın dışarısında bir mahalle nefyolunmuş.

Mösyö Thiers pekâlâ Hıristiyândır ve ale-l-husûs hâss Katoliktir. Kendine olan hakaretleri afv etmiyor ve hânesini yıkan veyâhûd yıkmaya sebeb olanlar hakkında buğz ve adâvetini unutmuyor galib geldiği düşmenlerden merdâne ahz-i sâr ediyor. İşte büyük adamların hâl-i şânı da budur..... Hâlbuki donlarını yağma edip kendisini donsuz bıraktıklarından bir milyon elli üç bin frank tazmînât aldı.

Her ne hâl ise Fransa'da bugünlerde zuhura gelen vukuât-ı nâ-dîde insanın yüreğini bulandırıyor. Şu General Trochu dedikleri zât fenn-i harbi yalnız hâcesinden tâ'lîm ettiği gibi icrâ eder âdî bir kimsedir. Bu generallik sıfâtını nice ihrâz ettiğinden sarf-ı nazar edelim şimdiye kadar her kangı işe el attı ise ol işi telvîs ettiği de şöyle dursun ahad-i nas kadar nâmûs ne idüğini bilir bir kimse olsa idi kendisinin ettiğini taleb ederek Rochefort'un mahbûstan mahrem-âne yazdığı tahrîrâtı kendinin dirîğ-i şahâdet ettiği mektûbuyla berâber Rochefort'un aleyhinde bulunan avukata teslîm etmez idi.

Buna da cevâb veriyorlar ki bir mutezâ-yi kanûn mahbûsta bulunan adamın yadığı tahriratı veyâhûd âna dışarıdan gelen mektubları mahbushane müdîri güşâd edermiş.....

Acaib! Bu ne sırrdır ki adi bir adamda adaba mugayir görünen bir hareket Fransa adaleti nezdinde müsâade olabilsin....

Ey Fransızdan medeniyyet arayan Türkeler şimdi anladınız mı eshâb-ı medeniyyet diye arkasına düştüğünüz Fransızların ne ahlakta millet olduğunu?.....

Bu hesabda şu Fransız adaleti taht-ı istinkatta bulunan bir politika müttehimenin

başının tasını kaldırıp da efkârda bulunduğunu anlamak mümkünsuz olduğu için mükedder olmalı.

Her ne hâl ise şurası varki bugün töhmetli Fransa'dan nefy ettikleri Rochefort bütün Fransa'nın bildiği İmparator-ı sâbık Napolyon'un birinci düşmenlerinden idi kendi ettiği kasem ve ahd ve peymânı ayığı altına alıp pây-mâl etmiş olan Napoleon Sedan'da Fransa'yı eli kolu bağlı olduğu hâlde düşmanına teslîm edecek ahlakta bir kimse olduğunu haber vermişti ve Rochefort Napoleon zamânında kesb-i yediyle kazandığını kâmilen cezâ-yi nakdi verir idi. Bu Rochefort milliyye-vekili bulunduğu hâlde Kavanin Meclisi'nden cebren kaldırıp mahbûsa atıldı ve fasâhat-ı lisân ile kendi uğruna isyâna hâzırlanmış olan iki yüz binden mütecaviz ahâlîyi teskîn etmiş idi.

Vah bi-çâre Rochefort!

Kabahati ne imiş efendim Mösyö Thiers'in büyük adam olduğunu beyân etmemiş ve kendi vatanının hetk-i namusuna halel getirmeye inza veren Bordeaux Meclis A'zâlarına taᶜzîm etmiş. Vah bî-çâre Rochefort!

Roma'dan Mektûb

Hasmetlü Papa Hazretleri sandelî-nişîn oldukları Vatikan Sarayı'nda hükûmet-i cismâniyyesinin gaybûbet ve firkatinden dolayı hâsıl olan teessür kalbini taᶜtîl edecek tesellî bulamamasından ve lâ-yuhtîlik hususunda kendisini bî-baht ve sitem-dîde-i tâliᶜ saht-i add ü şümâr etmesiyle sanbar kilisesi sadâ-yi hâlâvet edâsından aks-pezîr olmayıb hizmetinde bulunan kardinaller huzurunda feth-i dehane hirâsân oldukları hâlde mezkûr Vatikan Sarayı'nın müzeyyen salonlarında ekserîyyâ münferiden ve müteessiren gezinir ise de bu hâl ve mahall ukde-i düşvâr güşâd-ı dil-gamm-âbâdını halletmediğiden başka her barbarlıkta geşt ü güzâr ettiği Cizit papazlarının şirîn şirîn şîve-i güftârlarını der-hâtır edip odasının pencereleri önünde mahzûn-âne oturup işin çeşmini etrafa serper ve italyanların Roma'ya girdikleri kapıya hasr-ı nazar ediyor. Kendi tarafdarânının gösterdikleri nümâyişler kâr-ger-i tek'sir olamayıb me'yûsen avdete mecbûr olduklarında terk ettikleri ve ellerinden attıkları buhûr-dânlık paraları ve mum parçaları ve duâ kitâbı varak-pareleri ve çamurlar ile mülemmâ olmuş beyaz bayrakları nâ-gehan gözüne ilişmesi akîbinde kendi havadâr ve mürevvec efkârlarından siyâh-puş iki şahsın Vatikan Sarayı'na doğru geldiklerini görmesiyle hareket-i merdâne ve reviş-i levend-ânelerine atf-ı nazar-ı dikkat ettikde birinin Cizvit papazı olduğunu anlayıb bildi ise de diğer refâkatinde bulunan pîr-i akl-perveri şahsın Onna Katolika Nâm-ı Papaz Gazetesin'nin muharriri Sinyör Margotti olduğunu taşahhus edemedi.

Roma muhbirimiz şu mektûbu her ne kadar kendi tarafından yazmış ise de biz bunun serika olduğunu zannederiz.

Aldı Yürüdü

La Turquie Gazetesi'nin üçüncü dördüncü sahîfeleri bir kaç haftadır ki Almanlı olarak çocuklar için süt nine konaklar için aʿlâ besleme iʿlanlarıyla dopdoludur hâla. İçlerinden birisi de isminin önüne Berlinli lafzını koymuş Berlinli demekten maksad ne idüği maʿlûm ya. Hani ya sâbık Fransız köylü karılarının Paris şöhretiyle müftehir oldukları ve şimdi de Paris harab olup kazcı kadınlarnın dahi tezkiyeleri bozulduğundan artık nöbet bunlara geldi bunlar da medeniyyeti alıp yürüdüler. Kendilerini Berlinli diyerek ismen ne kadar uçuruyorlar. Artık bu makulelere ve bu akılda bulunanlara ne demeli? doğrusu ya hiçbir diyeceğimiz yok. Hemân-Allah bazarlarına revac versin. Bize de kadının eşedd-i lüzûmu der-kâr ise de mukaddemce Londra'ya sipariş etmiş olduğumdan şimdilik anların intizarı ile dem-güzârım... Ha şidicek lâzım olacak bir şey daha var ki hani ya La Turquie'nin dördüncü sahîfesinde yedi lisana aşina bir delikanlı hizmetkarlık için bir temiz konak arıyormuş. O cânım ne kadar tuhaf. Şimdi bu adam yedi lisanı tahsîl edesiye kadar ne kadar zahmet çekmiş de şimdi de hizmetkâr olmak için bir yer arıyor. Çok şeydir doğrusu. İşte tamam bizim küpü de konaktan aʿlâ olduğu evvelce iʿlân ve beyân etmiş idik. Artık karı marı küpü tezyin edecek olduğumuzdan yedi lisân bilir bir delikanlının bize ne kadar lüzûmu olduğu elbet Bordeano'nun maʿlûmudur. Ricâ ederim şu delikanlıyı bize göndersen.

Kolera Tarafından Feryâd-nâme

Ey insanlar!

Nedir bu benim sizin elinizden çektiğim? Koca küre-i arzın üzerinde duracak oturacak yerim kalmadı. Nereye gittim ise tardedile tardedile şaşırmış kalmış idim. Nihâyet bizim Türkler pek âlî-cenâbdırlar. Misâfir-perverdiler. Leh gelir ikrâm görür Macar gelir ikrâm görür Alman Fransız İngiliz illet-i Frengî-i medeniyye tve kezâ ve kezâ bârî ben de gideyim şayed beni de hürmet ve ikrâm ile kabûl ederler dedim kalktım geldim ne yapayım güzel havayı nezâretli mahalleri severim. Fakat bu gibi yerlerde ekserîyyâ beni istiskal eyledikleri cihetle böyle güzel güzel mahallerden dâimâ mahrim kalıp nerede bir pislik var ise oraya atılır idim. Bârî İstanbul'da olsun bir güzelce yerde oturayım diye Orta-köyü veyâhûd Arnavud-köyü'nü intihâb eylemiş idim.

Ben bî-çârenin tâliʿi maʿlûm ya oracığa sığındıktan bir iki saat sonra bir va-

veylâdır koptu vay kolera icrâ-yi hükm ediyormuş diye üzerime hücum ettiler. Cânım İstanbul'da yalnız ben mi icrâ-yi hükm etmiyorlar mı? Züğürtlük cehâlet vatan-perverlik icrâ-yi ahkâm etmiyorlar mı? Lâkin kime arz-ı hâl edersin?

Hâsıl-ı kelâm baktım ki olmayacak hâlime münâsib neresi var diye düşündüm taşındım Kasımpaşa'yı buldum. Bârî burasını olsun bana çok görmezler diye oraya nakl-i mekân eyledim fakat baht olmayınca..... Amân bu hücumu görmeli idiniz. Bizi abluka içine aldılar hir nerede azıcık baş gösterecek olsam başımı ezmeye hâzırlandılar.

Dert şurası ki bana bir aralık katillik töhmetini dahi isnâd ediyorlar. Cânım ben kaç kişi öldürdüm? Adam insâf ediniz Bismarck Napoleon vesâire vesâire durur iken ben nerede kalırım ben çoluktan çocuktan ihtiyâr sakattan topu topu yüz kişinin hâtırını suâl eder isem anlar genç dinç beş yüz kişiyi uyuşturuveriyorlar. Hem de vücudunda azıcık bir sakatlığı olanı dahi kabûl etmeyip hekimlere muâyene ettire ettire başlarına hâl getiriyorlar. Daha tuhafı şurası ki kolera meydânda durdukça halkın yüreği emin olamayıb dâimâ bir helecân içinde bulunurmuş. Cânım siz beni ortadan kaldıracağınıza asıl büyük kolerayı aradan kaldırınız ki o dahi şinâyi^{c}dir ve Krupp fabrikalarıdır. Ben ânların i^{c}mâl ettiği bir mitralyöz kadar da olamam ya benden ne istiyorsunuz? İllallah sizin elinizden artık ey insanlar illallah.

Kolera duâcınız

Artık vakt-i hâl icabınca kayığa da binmek de tehlikeden tehlike oldu ben Beylerbeyi'nden kayığa binip gelir iken bir de kayıkçının yüzüne bakayım ki; yüzü mararmış gözleri dönmüş el ayak tir tir titrer. Amân baba bana bir şey oluyor demesiyle ben de titremeye başladım.... Hele bereket versin birşey değilmiş torbada bir parça ekmek var imiş herife verdim yedi de aklı başına geldi. Lâkin benim ödüm koptu ki denizin ortasında şimdi kayığı karantina ederlerse benim hâlim nice olur?

Müjde Kasımpaşa'dan kordon çözülmüş temiz bulaşık karmakarışık olmuş. Artık köye gelen misâfirlere hoş-âmedi safâ-âmedi. Zâten biz de misâfirden çekinmez ve koleradan ölümden korkmaz idik yalnız yedi sene karantina beklemeyi de gözümüze aldırmazdık. Artık bundan böyle kolera gelsin hastalık gelsin misâfir gelsin kim gelirse gelsin köyün kapısı açıktır.

Azıcık da tuhaflık lâzım ya bir de misâl söyleyelim: karyelerin birinde ez-kâzâ kuyuya bir eşek düşmüş olduğundan haber alan birikmiş gelmiş hâsılı başka çâresi yok eşeği kuyudan çıkarmalı. Ne hâl ise bir kaç re'y bir araya gelip eşeği çıkarmakta iken

köylüden birisi de kuyruğundan damlayan sular kuyuya düşmesin için eline bir tas alıp altına tutmuş.

Şimdi anladınız mı?

Eşek kolera İstanbul kuyudur köylü de sıhhiyye tas da Kasımpaşa'dır.

Cânım kolera İstanbul'a Bursa'dan geldi şimdi tuhafı İstanbul'dan gidenlere Bursa'da karantina çektiriyorlarmış. Öyle ya bu bâbda doğrusu hakları var. Şimdi verdikleri hedâyâyı tutsunlar da geri mi alsınlar? Almazlar ya oldukça nâmûsları vardır ve İstanbullu da o kadar ahmak değil ya aldığı şeyi geri versinler.

Herkes kolera için bir ilâc arıyormuş. Courrier d'Orient'da Fransız olmuş. Bu Fransız Kasımpaşa tarafından her iki yüz metre mahallinde bir kazana katran koyup kaynatmalı ne kadar kolera var ise iş bu katranın kokusundan telef olurmuş.

Biz ökse diye geçen nüshamızda beyân etmiş idik lâkin şimdi bu hekîmin kavline bakılırsa ökseden sarf-ı nazar yüzlerine katran sürmelidir. Bu bâbda yelpaze ve gözlüğe de hâcet kalmaz.

Akdemce Vuku^{c}bulan Ba^{c}zı Sehviyyatın Tashîhleri

Mihnet Bahçeleri	Millet Bahçeleri
Sirkat Vapurları	Şirket Vapurları
Şirret-i Hayriye	Şirket-i Hayriye
Kapanya	Kumpanya
Anadolu Kazatası	Anadolu Gazetesi
Kuzu Doğuran	Courrier d'Orient
Durvay Sürakası	Tramvay Şirketi
Gazete Sürakası	Gazete Barakası
Harvar Hânı	Havyar Hânı
Misi Yaladı Çorbacı	Misailidis Çorbacı

Boğaz Gazetesi	Papaz Gazetesi
Sakar Çesmeleri	Saka Çeşmeleri
Teremvay Ardebeleri	Tramvay Arabaları
Hakayık Vekây	Hakayık-ül-vekayi^{c}
Zornâme	Ruznâme
Kumbara Topu	Kombari'nin Topu
Min Asiyân Mağarası	Minasyan Mağazası
Barbar Gazinosu	Barba Gazinosu
Alakarga	Alafranga

Mîzan

Mekteb hâcelerinin kendi mektûblarını okuyamayıb âhire okutması.

Okuyup yazmak bilmeyenlerin mekteb hâcesi olması.

Ba^{c}zı büyücek hâce efendilerin mektûb ve ilm ü haberlerini arz-ı hâlcilere yazdırması.

Arz-ı hâlcinin okumasını bilmemesi.

Attâra reçete ile ilâc yaptırıp isti^{c}mâl olunması.

Sonra hekîme kabâhat bulunması.

Vâiz meclisinde lâ-yenkati^{c} sohbet olunması.

Vâizin boş yere dâimâ söylemesi.

Ma^{c}nâsını bilmediği lûgatı kullanıp kendi cehlini isbât etmesi.

Kendi cehlinden kendi de haberdâr olması.

Atı arabası olduğu hâlde yayan gidip gelmesi.

Atı arabası olmayanlar ata arabaya binmesi.

Sâhibine gücü yettiği hâlde hayvânı döğülmesi.

Hayvânını girip zarâr ettiği tarladan sâhibinden cezâ-yi nakdî alınması.

De^{c}vetsiz düğüne gidilip tahkîr olunması.

Da^{c}vetli olup gidilmemesi.

Karnı tok iken yemek yiyip rahatsız olması.

Karnı aç iken yemek yemeyip aç durulması.

Câmi^{c}lere elinde kundura ile girilmesi.

Sonradan yalın ayak çıkılması.

(Teodor Kasab)

Numro 58 Cumᶜa-ertesi 1 Teşrîn-i evvel 1287 sene İkinci Sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltında vâkiᶜ Camlı Han derûnunda kâindir. Bir seneliği dört mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirasına ve üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Panosoğlu'nun Mektebi

Görünüşte mekteb müdîrriyyeti kârlıca bir san'at imiş. Bak Panosoğlu evvelce açmış açmış olduğu kız mektebini hesâblarından zâhir memnûn olmuş ki şimdi Fener'de bir de oğlan mektebi açıyormuş ve bundan maksadı nevᶜ-i insanın yalnız bir kısmını kayırmış olsa nevᶜ-i diğerini mahrum bırakmış olacağından ve hem de mekteb-i maârifte tahsîl-i kemâl edip ilm-i medeniyyeti öğrenmiş ve ahlâklarını tehzîb ve tahliye etmiş olan kız çocukları öyle mekteb görmemiş ve terbiye olmamış barbar çocuklar ile imtizâc edemeyeceklerini bildidiğinden bunları ileride imtizac edecek bir hâle getirmek hevesinden ibâret bulunmuştur. Doğrusu Panosoğlu dûr-endîş ve maarif-meniş bir zât imiş ki bu dakikaları bir sâat evvel der-pîş ve mütâlaa etmiş ve hakikat mâddeyi teşrîh edip zâhire çıkarmış da şimdiden o kızcağızlara koca hâzırlıyor. Lâkin mâdde her ne kadar sûrette küçük bir şeyi görüyor ise de maᶜnâda pek büyük bir şeydir ve Panosoğlu bu nükteleri elbet düşünüp taşınmıştır. Bir de reviş hâle bakılır ise erkek mektebini Fener'de yapmaktan asıl maksadı Rum ile Ermeni'yi öteden beri birleştirmek emelinde bulunan âlimlerin efkârlarına tebaiyyet etmek istediğinden şu husûsun icrâsına kalkışmış olmalıdır. Zirâ ittihâd-ı Osmânî yolunda bu efkâr fenâ bir efkâr değildir yol da bu yoldur. Şimdi asıl maksada intikâl edelim. Bu mektebin Rum mahallesi'nde yapılmasından arz Rum çocuklarını okutup Samatya Mektebi'nin kızlarıyla ittihâd ettirerek bir vücûd etmek ve ara yerden teklifi kaldırıp tarafeyn-i yek-dil ve yek-cihet olmak ise de baᶜzılar burada tereddüt ediyor ki şimdi Rum Ermeni lafzlarını ortadan kaldırmak murâd olunurken karışık ism-i fâil bir lâfz daha meydâna çıkacak. Lâkin Panosoğlu oldukça akl-ı evveldir elbet buralarını düşünmüştür. Bizce asıl cây-i istiᶜrâb şurasıdır ki bu iki nevᶜi insandan doğacak çocukların burunları ne şekil olacaktır? Hesabca ikisi ortası olmak lâzım gelir ise de ileride modellerini görmedikçe ne olacağı şimdiden keşf olunmaz bizce mechûldur ve-s-selâm.

Diyojen ile Birinin Mahâveresi

F- Ey Diyojen bu azl-i nasblara ne dersin?

D- Azl-i nasbdan bana ne?

F- Nasıl sana ne?

D- Küpüme kimseyi nasb etmesinler de....

F- Senden iyisini bulurlar da nasb ederlerse?

Estağfirullah ben iyi olduğumdan değil ya halka kâşâneleri ne kadar tatlı ise bana da küpüm o kadar tatlıdır. Baksanıza bir gün beni de sılacı edecek ise artık gel sen benim ağzımı tut.

F- Vây azlolanlardan şikâyet edenler de mi varmış?

D- Ey dünya bu ya erliktir belki de bulunur.

F- Lâkin nasbolanlardan teşekkî eden yok zannederim.

D- Zann et ama yemîn etme ihtimâldir.

F- Mansûblulardan ta^{c}rîz edecek kimseyi görüyor musun?

D- Şindiden ne belli er yarın dîvânda belli olur. Vaktiyle avcının birisi bir çok şikâr edip hânesine geldiginden şikârını matbahında bırakıp ve bizim meslekten çârpâ bu hizmetçisini berâberce kapayıb dışarıya çıkarken zabtiyye yakalayıb mahbushaneye tıkmış ve ara yerden tamam bir hafta geçerek halâs olmuş ve evine gelip bakmış ki bî-çâre arkadaş açlığından telef olmuş da muktezâ-yi cibilliyyeti avı yememiş. Bu tabîatta yalnız değil ya pek çok dü-pâlarda görürüz.

F- Amma yaptın hâ! Sadakat yüzünde olanlara da mı bir hüsn-i ta^{c}bîr ile idâre-i kelâm etmesini bilmezsin?

D- Sadakat nere gitse sadakattır ve bu cümle indde müsâvîdir. Hemen bulunmasına duâ edelim.

Diyojen'den Hıristiyânlara Mektûb

Ey Hıristiyanlar adem-i ittihâdınız ve mübâyin-i efkârınız nedir? İşte şimdi sıfır tükendi. Kolera kapınızın eşiğine geldi. Kordon da arkasında hâzır. Artık bu Rum'dur Ermeni'dir Katoliktir Hasunisttir. yok hilâf-gîrânidir. Yok Bulgarçe'dir. Ladır ledir... Bilmem nedir? Boş efkâr. Bunların cümlesi birdir. Bu çocukluktan vazgeçiniz. Siz de bir vücûd olunuz. Öyle kil ü kâl edip durmayınız. İncîl'i birbirinizin başına uruyorsunuz. Bakınız bu şakaya gelmez. Buna ölüm derler. Gidip gelmemek vardır. Tövbe ediniz. Barışınız. Öpüşün kokuşun. Güzelce ittihâd edip görüşün zirâ hâl yamândır. Bak şimdi hânenin birinde ufacık bir papaz yâhûd büyücek bir çorbacı oğlu ölecek olsa hâliniz nice olur? Siz hekîmlerin söylediğine bakmayın. Gelin dersi benden alın. Benim kolera ile aram hoştur. Ben cümlesiyle barışık ve her gün görüşüyorum. Koleranın da benim ile başı hoştur. Âdetâ kafadârımdır.

İzmirden Tahrîrat

Bendeniz gazete muhâbiri olduğum hâlde bu ana değin gazete-i mu^{c}teberenize bir havâdis veremedim. Al şimdi yağlı ballı bir havâdis ki okuyanlar bayılsın.

Geçen gece ahbâblarımdan birinin cem^{c}iyyeti olup eğlenmekte iken düğün sahiblerinden iki kişiyi kapı önünde zabtiyyeler yaka paça setresiz ve fessiz doğruca mahbushaneye tıkarlar ne çâre. Arkalarından gidip hâli anlamak istedim. Bir de konak kapısından içeriye girdim ki hemen sağdan soldan urun tutun öldürün ne duruyorsunuz gibi bir şamataya kulak verdim. Bir de cânım efendim yanı başımdan şıb diye bir şaplak gelince gözümden âteş fıladır. Bir de bakayım ki ma^{c}hûd şamar tabancasının mûcidi ve binbaşının yaveri onbaşı imiş. Hay Allah hayır versin tamam. Şamar silahını îcâd eden zâtın ismi müzemmâsının aynı imiş der demez hınzır oğlu hınzır ser-hôş kerata galiba konağı basıp mahbûsları almak istersin diyerek bir iki daha sille tokat tefriş eder. Baklava fehvâsınca ma^{c}hûd şamar mucidinden bir kaç şamar daha yiyince bu kere aklım başımdan gitti. Ne hâl ise bereket versin ki bayılmışım. Hemen oradan köpek lâşesi gibi sürüklenip kendimi çeşme başında buldum. Bir de gözümü açtım ki şamar yine ensemde duruyor. Amân ya Rabbi bir kere daha ensemde patlar ise bu kere gözüm patlayacak dedim. Tekrâr bayılmadan başka çâresi yok deyip bir parça daha baygınlak gösterdim. ve-l-hâsıl işi ferdâya bırakıp sabâh olmasına müterakkıb ve binbaşının gelmesine çâr-çeşmle muntazırr iken meğer onbaşı şamar işi bizden evvelce binbaşıya çakmış olduğundan soğukluk olarak bir kaç da binbaşıdan tekdîr yedikten sonra alın şu şakîyi de öbür ser-hôşların yanına deyince bizde sıfır tükendi. Bre amân zamân diyerek hele işi meclise havâle ettirdik. İşte mecliste de aleyhimize tertîb olunan jurnal kırâat olundu. Nihâyet istintaka havâle olunur. Müstantik işi tahkîk ederek ve benim ser-hôş

olmadığımı ve katᶜen ağzıma işret almadığımı bilerek hasb-el-usûl bizden şâhid telebinde ısrâr eder. Cânım gece vakti mahbûshâne önünde ben Şamar'dan şamar yediğime kim şâhid olabilir dedim ise de kâr-ger te'sirli olamayıb nihâyet yediğim sille ve tokattan karârmış morarmış yâre ve bereleri makam-ı şahâdette ibrâz eyeledim ise ânlar dahi fâide-mend olamadı artık ağzımı sildim oturdum.

Lâkin şu vakᶜadan asıl murâdım mezkûr jurnal olacak ki ber-vech-i zîr beyân ederim. (Jurnal) Dün gece karakol maᶜrifetiyle iki çıplak gönderilmiş olup âkibinde bir şakî ser-hôş zuhûr ederek konağı basmış ve bin türlü sibâb ü küfr ile mahbûsları alacak olmuş ise de şükürler olsun bizim Şamar Onbaşı bir kaç şamar ile ve daha doğrusu şamar değil teşhîr-i şamar ile ber-taraf etmiş.

Lâkin cây-i taaccüb şurasıdır ki böyle Şamarları şamar üzerine sevk etmiyorlar da İzmir gibi şehr-i şehîr ve böyle bir mevkiᶜ-i bî-nazîr de tevkif ediyorlar.Şimdi Şamar'ı şamar ile çarpıştırmış olsalar bir tokatta Şamar bî-şamarı târ ü mâr ve perîşân edeceği bî-iştibâhtır.

İki Taraftan Nedâmet

Evliler evlendiğine.
Bekârlar evlenmediğine.

Manavlar veresiye verdiğine.
Müşterîler aldığına.

Bekrîler ser-hôş olduğuna.
Meyhâneci rakı verdiğine.

Nev-hevesler kirâ bâr-gîrine bindiğine.
Bâr-gîrciler kirâya verdiğine.

Tok gözlüler çok yediğine.
Aç gözlüler az yediğine.

Panosyan gazeteci olduğuna.
Gazetesi gazete olduğuna.

Panosyan mekteb yaptığına.
Çocuklar mektebe girdiğine.

Duhâniler bahâya çıkardığına.

Fazla duhân aldığına.

Tramvay şirketi küçük bâr-gîr aldığına.

Bâr-gîrler buraya geldiğine.

Kolera Kasımpaşa'ya geldiğine.

Kasımpaşa kolerayı kabûl ettiğine.

Misâfir geldiğine.

Ev sâhibi evde bulunduğuna.

Taze kızlar gelin olduğuna.

Dul kadınlar olmadığına.

Bir gazeteci gazetesini îcâra verdiğine.

Müste'cirleri aldığına.

Millet bâhçesi müste'ciri müste'cir olduğuna.

Müşterîler bâhçeye girdiğine.

Cibâli Yenikapı Dâhilinde Bir Muhâvere

- Mâ-şâ-Allah Hacı Saîd nasılsın?Nasıl keyfin iyi mi?

- Şükür.Şükür. Hamdolsun

- Gene eski akılda mısın?

- Evet evet geçemem fakat hâlâ başımı bulamadım.

- Niçin?Başın nereye gitti?İşte yerinde duruyor ya.

- Hayır hayır â cânım öyle değil.

- Ya nasıl?

- Nasıl olacak?Dün dükkânı açtım. Cânım paça istedi. Varayım bir tanecik çakayım da bir paça yaptırıp yiyeyim diye Haleblioğlu'na gittim.Bir de baktım ki bizim

Tûtî Mehmed. Kâtib Hüseyin. Çingâne Maro. Deli Âkif. Berber Todori. Bıçkın Yorgi. Safâ geldin buyurun dediklerinde oturur oturmaz bir bir daha bir daha sakalıma dayadılar.Ben "Cânım ben paça yemeye geldim'' dedimse de işte bu da paça altıdır diyerek her biri ikişer üçer kadeh sundular.Bir aᶜlâ oldum.Bir de baktım ki iş başka. Dükkâna serilip ahşâmı nasıl buldum bilmem.Hele bir oluş oldum ki sorma.

- Ne oldun?

- Ne olacak işte oldum.

- Acâib.Ne oldun?

- Çok şey bunu bilmeyecek ne var.Ser-hôş oldum ve-s-selâm.

- Ey sonra paça yedin mi?

- V'Allahi bilmem yemişe de benziyorum yememişe de.Fakat şimdi kafamı bulamıyorum.

- Hacı çivi çiviyi söker ve insan düştüğü yerden kalkar.Bir tanecik daha yutar isen o vakit kafanı bulursun.

- Sakın hâ Allah esirgesin.

- Ben ayda mayısta.

- Böyle olurum ama iyi olurum.

- Hacı be.

- Ne var?

- Niçin ellerin titriyor?

- Maᶜlûm ya.

- Neden maᶜlûm?

- Be cânım neden olacak?Rakıdan rakıdan rakıdan.

- Hiç rakıdan el titrer mi?

- Titrer ya.Sen de benim gibi mübtelâ ol da bak.

- Pekiyi ama şu dükkânın önünde ördek gibi gezinirsin.

- Nasıl ördek?

- Çin ördeği gibi.

- Adam sen de bak beni nerelere benzettin.

- Hacı ben seni daha çok şeylere teşbîh edebilirim.

- Neye teşbîh edersin?

- Birinci asla ayık gezmez ser-hôş.

- İkinci kayarlar bozulmuş... eşeğe benzetmediğime şükr et.

- Üçüncü naᶜlîn ile sokakta gezenlere daha çok ama şimdilik dursun.

- Evet hakkınız var.Bizim kaldırımların şu fenâlığını sakın aklına getirme.Bu kaldırımlar böyle iken beni neye teşbîh ederseniz size hakk veririm.

- Ya niçin bu kaldırımları yaptır mıyorsunuz?

- Acâib.Bizim kaldırım iᶜmârına ne haddimiz var?Ben bu yaşa geldim bu kaldırımların taᶜmîrini gömedim. Eski zamânlarda ihtiyâr hâtûnlar mallarının sülüsünü kaldırım taᶜmîri ve buna mümâsil hayrâta sarf olunmak üzere vasiyyet edeler idi. Şimdi o da kalmadı. Onlar da nerd-bân altına ve ocak önüne gömüp bu vechle zâyîᶜ ediyorlar.

- Be cânım Hükûmet-i Seniyye'nin öyle ihtyâr kadınların vasiyyetlerine ne ihtiyacı var? Görmüyor musun taraf taraf her zamân kaldırımların taᶜmîri ve esvâkın tathîrinden geri kalmıyor ve husûsiyle geçenlerde Şehr-emâneti Behiyyesinin turuk muâyenesi zımnında tâ Çekmece'ye kadar azîmetini gazeteler ifâdesinden anladım ki daha ne sûretle himmet ve dikkat buyurulsun?

- Nankörlük etme.

- Hâşâ nankörlük değil değil. Lâkin maksadım bize semtin kaldırımlarının taᶜmîrine asla bakmadığını beyândan ibârettir.

- Pekiyi ama hiç istidʿâ ettiniz mi? Komisyona haber verdiniz mi? İstanbul büyük bir memlekettir. Sizin semtin kaldırımlarının fenâlaştığını komisyon ne bilsin?

- Amma tuhaf söylüyorsun hâ. Her gün me'mûrları geziniyor sokakları süpürüyorlar da kaldırımların şu fenâlığını niçin görmüyorlar? Süprüntü arabaları karantinaya uğramış gemiler gibi yalpa uruyorlar.

- İşte Hası Saîd bu kadarcık ihtâr ettik ya yollarında an-karîb tesviye olunacağına muntazır olalım. İn-şâ-Allah-ir-rahman komisyonun nazar-ı dikkatine tesâdüf eder de şu tarîkleriniz tesviye olur.

- İn-şâ-Allah. İn-şâ-Allah. Ben duâda kusur etsem ve-s-selâm.

(Teodor Kasab)

Numro 59 Salı 4 Teşrîn-i evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜ tabᶜ ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmalatı'nda vâkiᶜ Camlı Han derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zammolunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Vasiyyet-nâme

Mâdemki biz âdî bir eğlence gazetesiyken mülkümüzdeki evrâk-ı havâdis içinde ciddî lâkırdı söylemek de bize münhasır kalmış. Yeni zuhûr eden bir fırsat üzerine yine vazîfemizi ister istemez îfâ edeceğiz.Âlî Paşa nâmına Hakâyık'da neşrolunan vasiyyet-nâmeyi elbette görmüşsünüzdür. Sahîhan Paşa'nın öldüğüne iᶜtimâd ettiniz mi? Biz inanmadık. Niçin derseniz? İşte sebebleri geliyor.

Evvelâ:Zamân-ı vefâtına kadar yanında bulunanların rivâyetine göre Paşa illetinin imtidâdına sıkılmışsa da maraz-ı mevt nevᶜinden olduğunu hâl-i sekerâta düşünceye kadar anlamamış (sekerât içinde de anlaşımaz â) hiç kimse hastalığının mühlik olduğunu haber vermeyi nezâkete yakıştıramamış. Verilen haberler meselâ - Tütün içerseniz işret ederseniz çok işle meşgûl olursanız falan şöyle gelirse filân böyle giderse hastalığın uzaması. v'Allahi göstermesin.

.....

Bir fenâlığı edebilmesi muhtemel gibidir - Derecesinde dolambaçlı hulûskârlıklardan ibâret imiş.

Ya bu rivâyât-ı mevsuka bile vasiyyet-nâmenin mukaddimesini birbirine nasıl tevkif edebiliriz?

Sâniyen: Vasiyyet-nâmede müteveffânın baᶜzı âsârından istirâk ile öteye beriye serilmiş bir iki şîve ve birkaç taᶜbîr varsa da eserin terkîb-i umûmîsi Âlî Paşa kaleminden çıkma bir şey olmadığını bilenler ifâde ediyorlar.

Sâlisen:Vâkıâ Âlî Paşa dirâyet ve maᶜrifetinde müdâhinlerinin zamân-ı hayâtında uçurduğu mertebe âlî idi demeyiz. Fakat vefâtından sonra yine o müdâhinlerin tenzîl ettiği mertebe dûn bir hâlde de değildi. Herşeyde bir cihet-i iᶜtidâl vardır ki müdâhin ağzından işitilmez fikr-i bî-taraf-âne ile bilinir.

İşte biz de bu efkârda ittibâ-en vasiyyet-nâmenin her cihetinde görülen aşağılık Paşa'nın eseri olmadığına bi-z-zât delâlet eder.

Vasiyyet-nâme başlar başlamaz en evvel meydâna konulan dâîye --- Gûyâ Paşa'nın dünyada her bir fi^{c}li garaz ve nefsâniyyet âsârından imiş gibi bu varakanın o iki ârızadan sâlim olduğunu isbâta çalışmaktan ibâret oluyor.

İnsan ne kadar garazkâr olsa ne kadar sevâbıkının mahcûbu bulunsa yine vasiyyet-nâmesine böyle bir sözle başlamaz.

Esrâr vardır ki bir ayak mezârda iken bile ifşâ olunamaz.

Vasiyyet-nâmenin revişince Paşa kendinin daima ta^{c}n ve teşnî^{c}e dûçâr olduğuna mu^{c}terif imiş.Hâlbuki kendinin aleyhinde bulunanları birkaç kişiye hasr ederek her neden ise.... Bütün halkı hâlinden hoşnûd bildiği ve hattâ Avrupa ukalâsını bile dirâyetine hayrân zannettiği iki üç kere meclisine girip çıkanların cümlesine ma^{c}lûmdur.

Ya hele sağlığında kuvvede kalan teşebbüsâtı vefâtından sonra fi^{c}le çıkarmak garazıyla vasiyyet-nâmeyi vükelâdan birine tevdî^{c} etmeyip de mechûl bir elden derece-i tibârı ma^{c}lûm bir gazeteye vâsıl olacak kadar meydânda bırakmasına ne buyurursunuz?

Lebbeyk efendim.

Biz merâtib-i âliyeye vusûlde baht ve tâli^{c}in dahli olduğunu bilirdik fakat bir âlî mertebede iken haysiyyet ve i^{c}tibâr bulmak için yine baht ve tâli^{c}anın ihtiyâc göründüğünü hiç işitmedik.

Nâmını ser-levha-i i^{c}tibâr etmekle müftehir olduğumuz Diyojen ömrünü bir küp içinde geçirecek kadar bed-baht olduğu hâlde cihân-gîrlere gıbta-resân olan İskender'i ayağına getirdi. Ya nasıl diyelim ki haysiyyette tâli^{c}a mütevakkıftır ya nasıl inanalım ki bu kaide Ali Paşa gibi dirâyetli bir zâtın kaleminden çıkmadır.

En büyük saâdet bir insanın baht ve tâli^{c}i menfaat-ı zâtiyyesine menâfi^{c}-i umûmiyye ile berâber hizmet etmekten bunu biz de teslîm ederiz fakat kaide yalnız muâmelât-ı âdiyyeye tatbîk olunur. Meselâ halkı bir müzmen sûrette tesmîm ederek büyük büyük servetlere nâil olan bir meyhâneciye nisbet kınakınayı bularak hem umûmun sıhhatine hem kendi menfaatine hizmet eden tabiat sahîhan saîd-ül-hâldir.

Ama nazar-ı siyâsiyyâta ta^{c}lik olduğu gibi kaidenin hükmü bütün bütün sükût eder. Çünkü umumun hizmetine girenlerin vazâifinde aslolan şahsınca âmalini hıfz-ı nâmûs ile idâre-i beytiyyeye hasretmektir. Bunlar hak olduğu için nâmlarına menfaat denilemez ve bu hakların haricinde bir me'mûrun menfaat taharrîsine ise bir vakit cevâz gösterilmez.

Bir adam hem devletine hem menfaatine hizmet etse ne zararı vardır? Denilmesin me'mûr için kendine âid bir menfaati terk etmek devlete aynıyla bir hizmettir. Bu da müsellem bir kaidedir ki bir işin daha yapılacak çok yeri oldukça tamamiyyetini hükmetmek mümteni^{c}dir. Binâenaleyh bir me'mûrun elinde terk edebilecek bir menfaat bulundukça vatan-perverlik vazîfesini ikmâl etmemiş olur.

Belki hâtırınızdadır. Endülüs'de bulunan mülûk-i Emeviyye'den Abdurrahman-ı sâlis vefât ettiği zamân koynundan çıkan bir varakada müddet-ül-ömr topu on dört gün râhat edebildiği el yazısıyla muharrer görülmüştür.

Abdurrahman'ın elli sene saltanat sürmüş ve feyz ü ikbâlini derece-i intihâya îsâl etmiş olduğu düşünülürse zamân-ı safâsının kılleti inanılmaz derecede görünür. Lâkin vazîfe düşünülürse belki o da çoktur.

Otuz seneye yakındır Devlet-i Aliyye'nin gâh müştereken gâh münferiden riyâset-i idâresinde bulunmaya muktedir olan Âlî Paşa elbette buraları bilmeyecek kadar câhil değil idi.

Sûret-i da^{c}vâyı hâtırdan çıkarmayalım. Mes'ele icrâda değil idrâktedir.

Vasiyyet-nâmede bir sütûndan ziyâde ifâdât ile kıllet-i ömründen ve vükelâyı kapudana ve halkı yolcuya teşbîh ederek bu süretle halkın cehâletinden ve rüfekasının fıkdân-ı muâvenetinden olunan şikâyetler ne be-hakk-ı muhâkemeye değer ne de Paşa'nın lisânı irfânına yakışır. Fakat garib olarak bu sütûn içinde bir münâsebetsizlik görüyoruz ki müddeâmızı müeyyid olduğu için isbâta lüzûm görüyoruz. Denilirki her şeyi halka olduğu gibi göstermek tedâbir-i müttehazanın isâbetini isbât edermiş fakat muvâfık-ı maslahat olmazmış.

Acaba niçin muvâfık-ı maslahat olmazmış? Halk sûret-i idârenin hakkaniyyetini anlayıb da te'yîdine kalkışırsa mı zarâr görülürmüş? Yoksa öyle sâib-i tedbîrler meydâna çıkarsa umacılar mı kaparmış? Yine söyleriz. Yine tekrâr ederiz. Âli Paşa bu kadar açık türrehâtı kaleme getirmez.

Bir de Paşa surette gayet mütevâzî bir zât idi. Vasiyyet-nâmesinde ise hakkında vuku^{c}bulan i^{c}tirâzların hiç biri muvâfık-ı hakkaniyyet olduğu iddiâ olunuyor.

Zannederiz ki dünyada hiç bir âkıl böyle bir zu^{c}ma zâhib olacak kadar nefsie i^{c}tinâ etmez. Enbiyâdan zelle sâdır olmuş derler.

Bu Vasiyyet-nâme'nin rivâyetine bakılırsa Paşa'nın tedâbîr-i hâriciyyesi Avrupalılara mümâşât ve teklîf-i vâkıayı "Taaddî ederek imhâl ile tervîc" etmekten ibâret imiş.

Terakkiyât-ı maârif bize tamamıyla isbât etmiştir ki devlet denilen vücûd-i siyâsîye ârız olur ne kadar illet varsa cümlesinin devâsı da mevcûddur.

Hattâ bu dehâlet için ümîd-i hayât yoktur diyenlerin pek çoğu fenâ buldu devlet hâlâ duruyor ve bi-lutfihi teâlâ ile-l-ebed bekasını da ümîd ederiz.

İşte bu mülâhazaya binâen Âlî Paşa mâdemki devletin hâricden gelen illetini görmüş elbette çâresini de görmek lâzım gelirdi. Hiç olmazsa kendinin ve hattâ Avrupa'da mekteb çocuklarının okuduğu kitâblarda olsun bulurdu yoksa mümâşât idâre demek değildir. "Taᶜdîl ederek imhâl ile tervîc" tekâlîf ibâresinin hiç maᶜnâsı yoktur anlaşıldı mı ki vasiyyet-nâme Paşa'nın değilmiş.

(Bir Varaka)

Efendim

Haylice vakittir matbaanıza (Lâtîfe değil bir ibret Diyojen'de olan girân-bahâ) ser-nâmesiyle bir varaka irsâl eylemiş idim.. Şimdiye değin kabûl veya adem-i kabûlüne dâir hiç bir cevâbınıza nâil olamadığından geçen gün bil-îcâb Mühendishâne-i Hümâyûn'da ve hattâ dünkü gün bil-iltizâm matbaa-i behiyyenize gelip suâl ve tahkik-i keyfiyyet eylemiş isem de çe-fâide bir faîdeyi hâsıl edemedim. Doğrusu Diyojen! Gazete-i muᶜteberinizin fasâhat ve belâgatı cihetiyle bil-cümle erbâb-ı kemâl indinde kadr ü iᶜtibârı vesâirlere rüchâniyyeti müsellem olduğundan yalancılık ve sûrî olarak hulûskârlıktan ihtirâzbirle iktizâ-yi mesleğim bî-garaz ve bî-taraf-âne doğrusunu tahrîr eyledim ve mücerred-i rasîn ü metîn olan esâs-ı efkâr ü meslek rızâ-cûyînize istinâden menâfiᶜ-i umûmiyyeden addolunan matbûâtın muhtâc-ı ıslâh olduğunu iᶜlân-ı maksad-ı hayriyyesiyle tarafınıza tesyâr eyledim. Bunun hüsn-i kabûlünü vâcibe-i zimmet ve vazîfe-i lâzımeden addederim.. Bak Diyojen! Senâkârınız zâten muhibb-i sâdıkınız bulunduğum cihetle şu varakanın hüsn-i kabûlünü musirr-âne ârzû etmekliğim tabîî ve menâfiᶜ-i umûmiyye içinde herşeyi kabûl etmekliğim zarûrîdir!

Her hâlde irâde zât-ı âlîlerinin taht-ı imtiyâzında olup şâyed bu surette kabûl buyurulmayarak tabᶜolunmayacak ise mürüvveten bugün varakamı postahânenin Üsküdar şuᶜbesine irsâl eylemenizi temennî ederim. Ve ale-l-gafle vâkıa-i kusûrumu afv ile cümlenize selâm ve vukuᶜbulacak hayr-hâblığınıza arz-ı mahzûziyyet ederim.

Diyojen

Mebhûs-ün-anh olan varaka-i âlîniz her ne kadar tabᶜa muvâfık ve Diyojen'in mesleğine mutâbık ise de varaka-i mezbûrenin mündericâtı senâ-kârları istihkakımızın

mâ-fevkinde sitâyiş buyurulmuş olduğundan vecîbe-i teşekkürü îfâya mecbûrum ve bununla berâber Diyojen'in fevk-al-âde kabûl-i âmmeye mazhar olması ancak zât-ı âlîleri gibi hayr-hâh erbâb-ı kemâlâtın tesvîkat-ı serîaları semeresi olduğunu da raᶜnâ bilirim. Binâenaleyh işbu muᶜterif olduğum taksîrât-ı âciz-ânemin dâmen-afv ile mestûr buyurulması temennâsıyla hatm-i kelâm ederim.

Courrier d'Orient Gazetesi Bulgar Mes'elesi hakkında teşkîl olunan komisyon aᶜzâsının Rum Patrikhânesi'ne gidip Bulgarların mes'ele-i maᶜlûmesi hakkında mukaddemâ sâdır olan fermân-ı âlîden bahsetmeyerek işi beyinlerde bir sûret-i dost-âne tesviye etmeyi teklîf etmiş olduğunu yazıyor ise de aᶜzâ-yi mezkûreden Patrik Efendi'nin kabûl edenlere Gospodin (Gianpietrie) bir derecede izhâr-ı hiddet bir mertebede irâe-i sûret-i gazab ü şiddet etmektedir ki ötede beride Bulgarların hukuku muhâfaza olunmayacak mı diyerek atıp tutmakta ve be-heme-hâl bunların hukuku pây-mâl olacaktır demektedir.

Âferîn Jhan Pietri işte senin Burgaroğlu Bulgar olduğunu bu da isbât eder. Adam dediğin de böyle olmalı ve insan hem-cinsi uğrunda elinden gelen saᶜy ü gayreti icrâ etmelidir. İşte ben böylelere gıbta ederim. Doğrusu herif iyiden iyi kîn güdüyor ve marazîsine muvâfık olan şeyin husûliçin tarîk-i fedâkârının nihâyetine kadar gidiyor. Bu misillü erbâb-ı hamiyyet nasıl takdîr olunmaz ki bu Gospodin Gianpietrie sâbık Napoleon hakkında olan efkârında ne kadar sebât etti ise bunlar hakkında olan efkârında dahi ol kadar sebât ve metânet gösteriyor. Bunun sözüne bakılır yaᶜnî kalden hâle istidlâl edilir ise bu mes'elenin her bir ciheti nefsine âid gibi anlaşılmakta olduğundan şu sûret kesb-i netîce ve nihâyet eder ise doğrudan doğru Gianpietrie Cenâblarına dokunacak ve binâenaleyh kendisine hıyânet olmuştur efkârında bulunacaktır.

Bir telgraf meâline nazaran imparator tarafdârânı değil bütün Fransa'da Korsika'da bile dâire-i intihâba alınmıyor imiş. Buyurun sultânım şimdi bu telgrafa nasıl inanayım? Hayır efendim hayır mutlaka inanılamaz. Sahîh der isen bu telgrafı yazan kimsenin Napoleon taraflılarının bir şuᶜbesi de Courrier d'Orient olduğundan haberi olmaması iktizâ eder. Acaba Çelebi Gianpietrie'nin bu yolda dediği şecere-i saᶜy ü gayret semeresiz ve çektiği taᶜb ve meşâkkat fâidesiz mi kalacak? Vâh Courrier d'Orient idâresi vâh! Sen de mi bâd-bedest ve ve şarâb-ı ye'sle ser-mest oldun?.. Doğrusu bu misillü me'yûsiyyetlerin yekdiğerini teakûb etmekte olmasından dolayı mükedder olmamak elden gelmiyor.

İnkılâbât

İnkılâbât yalnız politika inkılâbâtı değil hâ!!! Bugünlerde kiliselerce dahi bir

hayli inkılâbât görüldüğü gibi Rum Kiliselerinde dahi bir hayli teveccühât ve inkılâbât vuku^{c}buldu.

Ve nihâyet-ül-emr (Klevolos) Efendi Kayseriyye Metropolidi oldu ve Misailidis Çorbacı bunu ilâve-i mahsûsa ile neşreyledi. Âferîn Usta Bedos'lar işte himmet ve vatan uğrunda edilecek gayret böyle olmalıdır. Ne dersin âkıbet herifler sözlerini yürüttüler ve Patrikhâne Ruhbân Meclisi'ne galebe çaldılar yemînlerini pây-mâl etmediler.

Li-l-Panosyan burunât kulağıyla yataru hâ

Fî-l-manzûmet fıkravât Diyojen'i kataru hâ

Li-l-şirket vapurât kayıklara çataru hâ

Fi-l-kayıkât müşterîât deryâlara bataru hâ

Li-l-Misailidis gazetevât ohmak bulsa sataru hâ

Li-l-Kombari kumbaravât her zevâlde ataru hâ

(Teodor Kasab)

Numro 60 Cumᶜa-ertesi 8 Teşrin-i evvel 1287 sene İkinci Sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltında vâkiᶜ Camlı Han derûnunda kâindir. Bir seneliği dört mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirasına ve üç aylığı - 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Casûslara dâir yazdığımız bir makale her neden ise bir zâtın nazar-ı dikkatini celb etmiş de sâatlerce sıkıntılar çekmiş. Buna dâir bir varaka yazmış hattâ şu zamânda Şehir postasına kırk para vermek fedâkârlığından kaçınmamış kağıtcağızını Basîret'e göndermiş!...[1]

Bundan murâd bizi veya halkı iknâᶜ ise câsûsun lüzûmsuzluğunu fikirlerden kaldırmak için evvelâ hazret-i allâm-ül-guyûba taᶜlîm-i hikmetle tecessüsü âyet-i kerîme ile tahrîm eden Furkan-ı kerîmin ahkâm-ı bâkiyyesini tahvile bir yol bulmak lâzım gelir.

Yok burada câsûsları idâme etmek ise Basîret'de Diyojen'e cevâb iᶜtâsından ise işin âid olduğu mahalle bu bâbda bir arz-ı hâl vermek daha münâsib olurdu. Çünkü ânları kaldıran biz değiliz idâre-i hâzıranın isâbet-i efkârıdır.

Biz sâhib-i varakanın iᶜtirâzını te'yîd yolunda girdiği cemᶜiyyet-i hafiyye bahislerini halledecek kadar hükemâdan değilsek de şu kadar diye biliriz ki gerek şerîat ve gerek fenn-i hukuk üzerine bir cezâ taᶜyin etmemiştir. "Hattâ muhtesibler ehl-i sevkin hafâyâ-yi ahvâlini tecessüs etmek bile memnûᶜdur" âdil bir hükûmet ihtilâlin kusuruna ihtiyât ve fiᶜline mücâzât ile mukabele eder. Şark ve garb ulemâsının ne kadar muᶜteber kitâblarını gördükse hepsinde görülen kaide budur.

Bundan evvel bir çok adamların casus şerrine uğrayarak bilâ-muhâkeme habsolunduğunu bilirdik. Ve idâre-i hâzıranın müessir-i maᶜdeletinden olmak üzre bî-çârelerin geçende reh-yâb-ı halâs olduklarını kemâl-i memnûniyyetle istihbâr eyledik. Fakat mahbûsların burnu kanadı mı kanamadı mı orasını tahkik edemedik. Maᶜlûm ya biz kendimizi tecessüsden memnûᶜ biliyoruz. Sâhib-i varaka o kadar meraklı ise birini bulup suâl etmekte muhtârdır.

Siayet ki ehl-i hükûmet gibi havf olunur bir taraf nezdinde vukuᶜbulan nemîmeye

[1] Basiret'in bu varakayı kabûl edişine bir şey demiyoruz hatta doğrudan doğruya bize dahi göndermiş olsa neşrederdik.

derler (Lisânımızda câsûsluk denilen budur) memnûᶜ olmak şöyle dursun islâm nazarında ne kadar muhakkar olduğunu meydâna koymak için "Halk arasında siayet etmez illâ veled-i zinâ veya zinâdan anda birşey olan eder" meâlini mutazzammın olan hadîs-i şerîf kâfîdir.

Hâl böyle olunca sâhib-i varakanın istediği gibi nâmûslu câsûs taharrî etmek Diyojen'in fener yakıp da adam aramasına benzemez. Ehl-i ırz fâhişe cânlı cenâze beyâz Habeş Hanefî Yehûd cüst-cû etmek kabilinden olur.

Muᶜterizimize şuracığını da sorarız ki sizi câsûs aleyhinde bulunduğumuz için müfsid sûretinde göstermek isteyince biz de ânın buluttan nem kapar ve râst geldiğini fesâd ile ithâm eder câsûslardan olduğuna zâhib olursak hakkında verdiğimiz hükmü kendi kaidesine tatbik etmiş olmaz mıyız?

Hatm-i kelâm etmeden evvel şunu da söyleyelim; İsviçre'de Amerika'da câsûs kullanıldığını bilmiyoruz. Fransa'nın şimdiki cumhûru pesendîde-i âlem olduğunu ise şakşaka-zenlikte sâhib-i varaka ile farkı top sadâsının kalem cızıltısıyla nisbeti mertebesi de olan Mösyö Thiers dahi hâlâ iddiâ edememişti. İlerledik ilerledik çok ilerledik!

Hele câsusların "Cemᶜiyyet-i hâmiye" terkîbiyle vasfolunmuş lâkırdıyı mizâc derecesinde tutamamaya bizi mecbûr ediyor. Şu bâlâdaki sözlerimize bakılsın da hilâf-ı rızâ-yi âlî niyeti cinâyet hükmünde göstermeye vâsıta olanlar hâmi bir cemᶜiyyet midir? Yoksa yoksa mâhî-i adalet midir? Mülâhaza buyurulsun..... İşte cevâbımız hülâsası budur.

Sâhib-i varaka parası yoksa gocunmasın. İdâre-i cedîdenin efᶜâli ânındır ki idrâkinden âlî görünür. Hele vatan için hiç muhâtara telaşına düşmesin. Hattâ devlet hizmetlerini reddettiği zamânda dahi yine İstanbul'da câsûs ihtilâlcisinden ziyâde bulunur.

Gazetemizde meselâ belyât yerine (bî-nât) ve iktifâ yerine (iktizâ) yazılmış olmasından dolayı sâhib-i varaka taᶜrîzini geri almak veyâhûd mücerred ısrârı iltizâm ederse şenia kelimesini (şenîe) ve merâmının kelimesini (nizâmının) suretlerinde tertîb ettiğiçin mürettibin başını gözünü yarması lâzım gelir zannederiz.

Ufacık Bir Fıkra

Rüsûmat emânetince bu günlerde bir hayli güft-gûlar olmakta ve hattâ Phare du Bosphore meclis bozuldu demekte. La Turquie ise adem-i sıhhatından bahsetmektedir.

Hakayık Çelebi'yi sorar iseniz kâh sıhhat ve kâh adem-i sıhhatini tasdîk eylemektedir. Bu misillü ihtilâfât ve bir mâddeyi kemâ-yenbagî tahkik etmeksizin yazdıklarıçün sözlerinde olan adem-i sebâtleri hikâye-i âtiyeyi bize ihtâr etti.

Şöyle ki hükema-yi Yunaniyye'den (Aristeides) nâm zâtın akl u fatânet ve dirâyet ü adâletle meşhûr ya'nî lisân-ı enama (Ebu-l-adl) nâmiyle mezkûr olmaya başlaması ba'zı hussâdın menfaatine dokunmasından ya'ni âdil-i mûmâ-ileyhin işbu şöhret ve şânının havsala-i hasedlerine sığdıramamalarından dolaşı biz töhmetle ithâm etmek için aleyhine re'y almakta iken bir gün yazmak okumak bilmez köylünün biri mûmâ-ileyhi tanımadığı hâlde bi-t-tesâdüf aleyhine re'y vereceği elinde bulunan bir tahta parçası üzerine Aristeides'yi istemeyiz ibâresini yazmasına teklîf etmesine mebnî adil-i mumaiyeh bu Aristidi sana ne yaptı diye suâl ettiğinde köylü dahi efendim âdil lakabını çekemiyorum demiş bunun üzerine Aristeides de ismini yazıp eline vermiş.

La Turquie'nin Hâl ve Şânı

La Turquie Gazetesi bu günlerde iltizâm ettiği meslek müdâhaneden ibârettir desek pek de yalan olmaz.

Diyojen her şeyi meydân-ı imtihâna vaz' edince gücenirler. Şimdi bir şey daha var söylemesem yine darılırlar. Söylesem gûyâ bilmezler gibi merak edip dururlar. Doğruluk ise doğruyu ketmetmemek derler bilmem ne yapmalı yine doğruyu söylemeli ve demeli ki sütûn ve sahâifini idâre-i sâbıkanın medh ve sitâyişiyle dolduran ve bundan bir kaç gün evvel gûyâ millet gaib olmuş gibi mâtemler giyen La Turquie bu gün allı yeşilli sürur elbiselerini giyinmiş idare-i cedîde gözlerine kamaştırmasından bî-çâre ne söyleyeceğini bilmiyor (ve diyor ki eski idarede maâş şahsa mahsûs idi şimdi ise me'mûriyyete mahsûstur) . Bu sözlerin eski idâre hakkında ne kadar hakaret olduğunu tafsîl etmek lâzım değil okuyanların ma'lûmudur.

Bununla berâber zavallı pek de ta'yîb olunmaz ne yapsın elde değil â cânım elde değil (el-adetün lâ-terk) yok mu adetini terk edebilir mi?

Byzantis Gazetesi Cizvit papazlarının memleketlerinden dahi tard olunmakta olduğunu yazıyorlar acaba bunlar nerelere kadar gidecekler? İşte asıl karantina bunlar hakkında icrâ olunmalıdır ki mazarratları kolera hastalığına nisbetle ve koleranın esbâb-ı indifâiyyesi yine oldukça mümkün ise de bunların tard u def'i be-gayet usretlidir. Çünkü herifler her nereye giderler ise fesâd ve mazarratı dahi omuzlarına alıp berâber götürüyorlar.

Typos nâm Rum gazetesi hakkında fevk-al-âde cezâlara dûçâr olduklarını bir Amerika gazetesinden alarak Çin mahbûslarının taᶜrifi beyânında âtî-l-beyân taᶜbîrâtı kullanmıştır. (Zîrdeki mektûb New York gazetelerinden birine Çin'den gönderilmiş olduğundan gazetemizin bir sütûnuna derc eder ve mes'ûliyyetini o gazeteye bırakınız) Allah Allah bu yolda taᶜbîrler yalnız İstanbul gazetelerinde görülebilir Çin Hükûmeti İstanbul'da basılmış bir Rumca gazeteyi okuyup da acaba daᶜvâya mı kalkacak ki mes'ûliyyetini Amerika gazetelerine atfediyor? Daha tuhafı şurası ki Çin Hükûmeti'nin burada elçisi değil hâlâ bir tebaası bile yok. Gerçi sen Matbûât Nizâm-nâmesi ahkâmına riâyeten idâre-i kelâm ederek ve daha doğrusu korkarak bu bâbda melhûz olan mes'ûliyyeti Amerika gazelerine atfetmişsin. Lâkin bunlar sâir düvel-i müttefikamız tebaası aᶜdâdından ma'dûd değildir. Eğer ister isen Çinlilerin tırnak ve kulak ve kuyruklarını bile taᶜdâd edebilirsin.

Söz ya manzûm veya mensûr olur. Her kimse mensûr söz söylemekte ve yazmakta mecbûrdur. Çünkü mâ-fi-z-zamîrini ifâde âna mütevakkıf olmayla tâ fasâhat ve belâgat ile edâ-yi merâma muktedir olunca sükût edemez yazmak dahi böyledir ne dereceye kadar te'lîf-i kelâm ve ifâde-i merâm edebilirse anda mecbûr ve hatâsında maᶜzûrdur. Çünkü bazen familyaca veya işçe mekâtibe edenler veyâhûd kitâbet ile geçinenlere yalan yanlış nasıl ise yazmak zarûridir ama kelam-ı manzûm bunun aksinedir. Yaᶜni insan bir târîh söylemekte derdini söylemek gibi mecbûr değildir. Şiᶜr kangı lisanda olur ise ol lisanın müfredât ve mürekkebâtı tashîh edecek kadar bildikten başka turuk-i edâ-yi murâdı ve muktezayât-ı makamı ve selâset-i taᶜbîri ve kavânin-i arûza muvâfık ozanı var bâb-ı arûzun tecvîz edip etmedikleri ahvâli bilmek ile muktezâ-yi tabîat evinde söylenir sözdür medâr-ı taayyüş ittihâz olunmaz. Çünkü kimse bir paraya almaz iftihâr olunmaz zirâ âsâr-ı eslâf gibi medâr-ı iftihâr olacak derecede şiᶜr esbâbı mevcûd değildir. Gazetelerle iᶜlân münâsib olmaz zirâ (El-samt-i zîn li-l-gabi fatıma *Miᶜyâr-ı leb-ülmer'et yeteküllemâ) meâlince kailinin mâhiyyetini iᶜlân eder.

Ama teklîf efᶜâl-i ihtiyâriyyede olup muztarr-ı muâheze olunamayacağından tabîatı cûş ü hurûşa gelip de Derviş Yunus bana söyleme derler ya ben öleyim mi söylemeyince derecesine gelenlere sözümüz yok.

İşte kordon Hasköy'e de vazᶜ olundu arkasından kolera da geliyor. Lâkin şurası câ-yi taᶜcîzdir ki Hasköy ahâlîsine kendi iskelelerinden gelip gitmeyi menᶜ ettiler de biz-zarûre Halıcıoğlu İskelesinden âmed ü şûde mecbûr ettiler. Zannım kordonun vazᶜında muhassenât yalnız yalnız ahâlîyi iskeleden iskeleye dolaştırmaktan ibâret imiş. İşte kolera da ayın son çehâr-şenbihi gibi kimine yarar kimine yaramaz. Şimdi Hasköy kayıkçıları da bir müddet râhat otursunlar da Halıcıoğlu kayıkçıları para kazansınlar.

Cânım ben yalnız şurasına merak ediyorum ki bu kordonu kolera içeriye girmesin diye mi koyarlar? Eğer içeriden dışarıya çıkmasın için ise işte Kasımpaşa'dan çıktı yok içeriye girmesin için ise İstanbul'a niçin koymuyorlar? Bana kalırsa her mahalleye ayrı ayrı kordon koymalı ki ne girebilsin ne de çıkabilsin...

Hekîmin birisi bir ilâc daha bulmuş. Bu ilac da sokaklarda çer çöp yakmak imiş ve bu sözünü isbât için de diyormuş ki geçen yetmiş üç senesindeki kolera ateşini Hâcepaşa yangını sördürdü. Bu hekîmlerin sözüne uydukça daha çok belâlar gelecek. Ağızlarından çıkanı iksîr-i zü-l-hâsse zannediyoruz. Ânınçün korkarım ki evindeki tahta kurularını telef etmek için evini yakan dîvâne gibi hekîmlerin sözüne uyup da biz de bir gün İstanbul'u yakmayalım.

Amerika'da yangın var!!! Beyoğlu yangını gibi... İllinois'de!!! Chicago şehrinde!!! Fecr-i şimâli değildir. Pangaltı yangını da değildir. Kule yalan söyler ama Diyojen yalan söylemez... Âmîn!

Çerge-nişîn İki Tâife Beyninde Muhâvere

- Siz gene bize mi karıştınız?

- Niçin soruyorsun?

- Bir vakit bizden çıkıp âdeten insanlar arasına karışmak sevdâsına düşmüş idiniz. Anlaşılan o beyhûde efkârdan vaz geçtiniz?

- Hayır biz sarf-ı nazar etmedi nasılsa ettirdiler.

- Ey bundan fehm olur ki milletimizden çıktıktan sonra yine rücûᶜ etmişsiniz?

- Evet öyle oldu.

- Amân bu nasıl şey! Nakletseniz?

- Biz bir kaç familya bundan akdîm yevmen min-el-eyyâm çerge-nişîn-i ihtişâm idik. Zamân-ı sâbıkta olan şeref ve kadrimizin şimdiki tavâif-i milel arasında mensî olup bizim beyn-el-halk hakîr olduğumuz esnâ-i sohbette birimizin hâtırına gelmekle başkalarına hitaben "Artık biz çerge-nişîn olarak sanâyiᶜ-i hasîse ile böyle muhakkar yaşamaktan ne öğreniyoruz haydi gelin biz dahi insanlara karışıp halk beyninde mükerrem olalım" demiş ve bu emelin okuyup yazmakla vücûda geleceğini beyân eylemiş olmağla biz dahi bil-ittifâk merkumun tedbîrine teşebbüs edip vâkıâ okuduk okuttuk ve adamlar yetiştirip biz dahi bir müddet insanlar beyninde hayli şeref ve iᶜtibâr bulduk ve

zâten ne takımdan olduğumuzu bildirmedik. Herkes bizi eskiden asîl ve şerîf insanlardan zannedederdi lâkin ne çâre ki tıynetimizde merkûz olan haslet bu teşebbüsümüzle zâil olmayıb cibilletimizi ibraz ile halk arasında milliyyet-i asliyye ile mümtâz olduğumuzdan bizi aralarından tard ve yine sizinle karışıp ke-l-evvel çerge-nişîn olmak üzre emr ü tenbih ettiler. Ânın için gelip size karıştık.

- Hoş geldiniz safâ geldiniz. Herkes hem-cinsi ile bulunup cins-i âhire karışmak iyi değildir. Çünkü kendi hem-cins ve meşrebini terk âhir sınıfa girdiği anlaşılır. Ve sizler koğulursa hem ânlar beyninde daha menfûr ve hem bizim aramızda mebguz olur. Ama biz bu def'a seyyiâtınıza bakıp tekdîr etmeyiz zirâ sizin nasılsa bulup hâla damağınızda kalan şeref ve i'tibârın lezzetini tahattür ezâsı kifâyet eder. Varın çergenizde râhat edin Cenâb-ı Hakk bizi kalburculuk sıfatıyla geçindirir.

(Teodor Kasab)

---

61 Numro Salı 11 Teşrîn-i evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Gölge etme başka ihsân istemem

Haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'na vâkiᶜ Camlı Han derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşra için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

(Vasiyyet-nâme Muhâkemesi'nden) Mâ-baᶜd-ı Numro 59

Memleketimizde (Nâ-becâ" değil fakat câ-be-câ müteheyyic olan gayret-i milliyye satvet-i Osmâniyye'nin iâdesini - İltizâm değil -istilzâm edemediyse ne etrafımızda kimseyi gocundurdu ne dâhil-i mülkte "şerr ve şûr" tahaddüsüne sebebiyyet verdi.

Vasiyyet-nâme Âlî Paşa'nın değildir dedik idi ya asıl sâhibi kimse âna suâl olunsa bu yolda meydâna koyduğu daᶜvâya hiç bir delîli var mıdır?

Gayret-i milliyye ashâbını beğenmiyorsa doğrudan doğruya meydâna çıkıp da taᶜrîz edecek yerde dört üç kemik ve iki arşın kefene siperlenerek kûteh-bîn filân taᶜbîrleriyle yâve-gûluklar etmek güzel celâdet değil midir?

Sübhân-Allah! Devlet-i Aliyye'nin üslûb ve usûlde idâresi asla kabil değilmiş! Ya şimdiye kadar nasıl idâre olunmuş? Vasiyyet-nâme kendisine isnâd olunan Âlî Paşa riyâset-i hükûmette iken dâre-i devletin elli sekiz üslûbu altmış dokuz usûlü mü varmış?

- Bak hele bak hele bizim devlette re's-i idârede bulunan sâhib-i tedbîr bir zâtın ictihâdı usûl ve kaideden "Ziyâde daha" müsmir olur imiş! Demek ki ne mahâkim-i şerᶜiyye ve nizâmiyyenin ne meclislerin ne destûrların ne kemal-i iᶜtinâ ile yazılan taᶜlîmâtların vesâyâ-nâmelerin hükmü var? Semereyi bir zâtın ictihâdından beklemeli fakat ictihâdda bir hatâ zuhûr ederse âkıbetin vehâmetinden kim mes'ûl olacak? Tutalım ki sâhib-i ictihâd mes'ûl olmuş millete terettüb edecek zararda telâfi nasıl olacak? Buralarından bahsolunmuyor. - Dirâyetçe olsun büyüklüğü müsellem olan bir zâta isnâd olunacak sözler bu kadar açık türrehât olmamak lâzım gelir değil mi?

A be efendim millet-i Osmâniyyeyi teşkîl eden "milel-i muhtelife" ne demek?

Cemᶜden ferd teşekkül eder mi ya?...

Âli Paşa yazı yazmak da mı bilmezdi?

Bu "Milel-i muhtelifenin birbirlerine olan (eğer varsa) rekabetinin netâyic-i muzırresini defᶜ etmek" bir sâhib-i tedbîrin ictihâdıyla nasıl hâsıl olur? Aradıkları sâhib-i ictihâd Avc bin Unk gibi ayağı yerde başı gökte bir heykel-i azîm olup da herkesi avucunun içinde yoğuracak mı?

Eğer iki kavim arasında rekabet varsa ânın defᶜi menfaatlerini teşrîke ve bu ise menâfiᶜ-i müşterekeyi himâyesi altında tutacak âdil-âne bir takım kavâid-i sâbitenin vücûduna tevakkuf eder yoksa şahsî ictihâdların netâyici hep rüzgâr gelen deliği tıkamaktan ibâret kalacağından o türlü tedâbir-i muvakkate ile bugün defᶜ edilebilecek bir dâiyenin yarın yine avdeti zarûrîdir. "Ara sıra Yunanlılar..... refᶜ-i livâ-yi isyân" ederler imiş..... Hoppala! ..... Bir devlet bir devlete isyân mı eder ya? Yoksa Yunanlılardan murâd Rumlar mı olacak? Efendi insâf et Paşa sekerât halinda dahi bu kadar münâsebetsiz bir taᶜbîr kullanmazdı ya?

Şimdi bunlar isyân ettikleri vakit "Haklarında istiᶜmâl olunacak tedâbir-i şedîdeden ziyâde bagy ve tuğyânlarını mûcib olacak hiç bir sebeb" yok imiş ve-s-selâm! Te'sîri bizde zıddına düştü devâların!.....

Hele şurasına dikkat buyurun? "Matlûblarının isᶜâfı kendilerinin metbuᶜları olan devleti hüsn-i hareket ve itâatlarıyla te'mîne mütevakkıf bulunduğunu Avrupalılara isbât için zarûrî olarak baᶜzı fedâkârlıklara mecbûr olmak Devlet-i Aliyye'yi hakikaten her zamân için yeni bir ictihâda icbâr eden hâller" imiş.

Cânım efendim şurasını anlayalım mâdemki isyân eden halk itâatla devleti te'mîn etmedikçe matlûbuna nâil olmayacağını Avrupalılar nazarında isbât edeceğiz mecbûr olduk diye bir takım fedâkârlığa kalkışmak aradığımız maksada bütün bütün münâkız değil midir? Devleti hüsn-i idâreye lâzım olan ictihâdlar bu kabilden şeyler ise ne diyelim el-hükmullah!

"Vakt-i zarûrette baᶜzı esâsında vehn-i herem görülen bir binâyı beğenmeyip hâl-i kadîmine ircâᶜ için temelinden yıkarak sonra açıkta kalmaktan ise mümkün olduğu kadar hâl-i hâzırı üzere taᶜmîr ve termîm edip derûnunda bir zamân daha geçirmek ve kusûrunu sia-i hâle taᶜlîk etmek elbette hâkim-âne bir harekettir."

Vasiyyet-nâmenin müellifi şu konak teşbîhine zihnince bir münâsebet buldurmuş lâkin herem taᶜbîri garîb değil mi? Zâhir binâ da ihtiyârlarmış?

Şurasını da söyleriz ki yaptırılmasının sia-i hâle taᶜlîki hayırlı olacak konaklar

bulunabilir. Lâkin devletin esâsında bir vehn görülürse biz açıkta kalacağız diyerek hâl-i hâzırı ta'mîr etmek ve gün geçtikçe tezâyüdü mukarrer olan bir esâslı fenâlığı îfâ eylemek câiz olmamak gerektir. Bu da yeni îcâd olunmuş bir kaide-i hikmet ise ânı bilmeyiz.

Ta'cîz ettikse de sırası geldi bir daha söyleyelim Âlî Paşa'ya dünyada ne kadar münâsebetsizlik varsa isnâd etmek insâfa yakışmaz.

Hele Nef'înin beytine ne buyurursunuz? Anlaşılan devleti idâre için lüzûmu beyân olunan ictihâd-ı deyyânede sârî olmak ve İslâm ve ilhâd arasında bir menzile îcâd etmek iktiza ediyor. Kim muktedir ise salâ hele biz vasiyyet-nameyi yazan zâtın maksadı dünya ile hiç ilişiği kalmamış bir şeyi tahkir midir istihzâ mıdır? Veyâhûd böyle parça bohçası gibi hiç bir cüz'ünün rengi diğerine benzemez efkâr-ı bukalemun nakş ile hikmet-furûşluk mudur? Buralarını anlayamıyorum.

"Bu gün tedâbire riâyet olunduğu hâlde umûmen efkâr-ı ahâlî bir takım kadîm ve sakîm yâd-gârlardan tahliye olunabileceğinden menâfi'-i sahîha-i umûmiyye cihetinde tabîî bir ittihâd hâsıl olup düşmenlerimiz icrâ-yi nüfûzlarına dâhil-i memâlikte vesâit bulamazlar."

Âlî Paşa otuz senedir devletin riyâset-i idâresinde idi. Niçin lâzım olan tedâbire bidâyet-i me'mûriyyetinde teşebbüs etmemiş de bugün riâyet olunmasını râhat döşeğinde ahlâfına vasiyyet ediyor?

Vasiyyet-nâmenin sâhtekârı kim ise bir kere işi kendi nefsine ircâ' etsin. Sağlığındaki ef'âlinin umûmiyyetini bir ayağı çukura girdikten sonra böyle bir zevzeklikle cerh ve tezyîf eder mi?

Ya Mevlânâ - Adam yavaş yavaş Türkçe'yi gaib ediyor - Mekteb-i Sultânî gibi bir kaç mekteb terakki matlûbunu hâsıl edecekse Âlî Paşa ne güne dururmuş? Bu tedbîr ne hıfz-ı câhe dokunuz. Ne rakîb peydâ edebilir. Ne kimseden ta'rîz görür. Ne de icrâsına hazînenin müzâyakası mâni' olur. Fakat bize kalırsa bir kaç mekteble bir devleti ihyâ etmek bir sadrâzamın nerede kalır âdetâ mekteb çocuklarının bile hâtırına gelecek herze-vekîlliklerden değildir.

Garîb şey! Bizde dâhilî nasıl işe teşebbüs olunursa ibtidâ umûr-i hâriciyyece hâsıl olacak te'sîrâta dikkat etmek lâzım imiş Avrupa bizim vasîmiz mi? İdâre-i cedîdenin zuhûrundan beri evvelleri beş on yılda görülmeyen bir çok tebdîlât beş on günde zuhûr ediveriyor. Kim ağzını açtı da ne söyledi? Kim kavlimizi tuttu? Kim boğazımıza sarıldı?

Mes'eleyi iyice anlayalım. Devlet-i Aliyye celeb elinde esîr değil kendi kendine müstakil bir devlettir. Mesela İngiltere nasıl kendine fâideli gördüğü şeyi giymek hoşuna gelip giymek zıddına gideceğini hiç düşünmeden fi°le çıkarırsa biz de menâfi°-i dâhiliyyemizi istediğimiz yolda icrâ ederiz.

Cânı isteyen beğenir. Cânı istemeyen mahzûn olur.

Talleyrandlar. Metternichler. Şeytâna halef olmak için ebed-i dünyaya gittiği zamândan beri Avrupa'da borçluya kefîl güçlüye vekîl olacak devlet kalmadı.

Herkes himmetini gayretini kendi işine hasreyledi. Her devlet komşuları terakki ettikçe kendisinin bir kat daha hissedâr-ı menfaat olacağını anladı. Binâen aleyh hangi devlet dâhilen her ne ıslahât meydâna getirse memâlik-i sâirede alkış sadâsından başka bir te'sîr hâsıl ettiği yoktur.

Vasiyyet-nâme Âlî Paşa'nın ölmediğini bu sefer de söylemeye hâcet var mı bilemeyiz. İşin en rûhlu yeri en sonraya bırakılmış. Şu Rusya politikasıyla Avrupa'nın urûk rekabetini tahrîk tedbîrine ne buyurursunuz?

Bu mütâlaa-i hakîm-âne tabîbe kızıp da zehir yemeğe benzemez mi? Biz zâten Avrupa'ya Rusya'nın şerrinden kendimizi muhâfaza için mürâcaat etmek mecbûriyyetinde idik. Şimdi Rusya politikasına giderek Avrupa'yı kıskandırıp da ne işte istihdâm edeceğiz? Palikaryalar İstanbul'u almaya kalkışırsa mı garbdan istimdâta muhtâcız?

Vâkıâ bir meyyite kimsenin seng-i i°tirâzı erişmez. Fakat bu türlü efkâr-ı fahşâ mezârdan değil tâ ka°r-ı zemînden çıkarılsa yine muhâkemât-ı fikriyye meydânında recmolunmaya şâyândır.

Resm-i Geçit

İspanya Kralı fare ve örümcek var mı diye görmek için hânesinin dört köşesini gezmektedir ve her yerde yaşasın çağırıyorlar. Demekki cumhûriyet hakkında olan nümâyişler hep beyhûde bir mübâlâğadan ibâret imiş. Cânım şu milletlerde ahşâmdan sabâha kadar ne kadar inkılâbât oluyor.

Portekiz İspanya'nın heğbesine girerim hülyasıyla dâimâ bîdâr idi. Şimdi korkusundan halâs olarak yine uykuya düşmüş.

İngiltere Kraliçesi tebaaları kraliçe pek çok yiyiyor diye teşekkî ediyorlar. Bu da tuhaf erkek olsun dişi olsun kral olduktan sonra çok yemeyen olur mu ya!

Fransa'da Mösyö Thiers Almanya'ya dördüncü defᶜa olarak verecekleri yarım milyar tazmînât hâzır olduğuna kalbi ferah olarak gayet geniş oturuyormuş. Allah safâ-yi hâtır versin millete de zevâl vermesin bunun sâyesinde millet daha çok tazmînât verir Mösyö Bismarck korkmasın.

İtalya Roma'da yediği yemeğin hazmına ümîd-kavî ediyormuş. Papa Hazretleri de cennet kapıcısı Saint-Pierre'e bir mektûb yazmak üzere imiş. İşbu mektûbun suretini karilerimize vaᶜdederiz.

Belçika'da bir hayli teessüf olunuyormuş ki Napoleon bize kral olmak emeline muvaffak olamadı hâlbuki böyle bir krala muvaffak olmak her millete mahsûs değildir.

Bavyera'da Papa'nın lâ-yuhtîliğine hâlâ inanamıyorlarmış. Ne dersiniz şu ârsızlığa? Efendim dünya öyle bir olmuş ki ne Katolik'de Katolik kaldı ve ne de Yahûdîlerde Yahûdî. Doksan beş yaşındaki adam günâh edeyim dese bile edebilir mi? Ama geçmiş günâhları olabilir diyeceksiniz. Efendim o başkalarının bile günahlarını afv eder de kendi geçmiş olan günahlarını afv etmez mi?

Geçelim Prusya'ya : Mösyö Bismarck benden günâh-kâr kimse yoktur deyip oturuyormuş. Bana kalırsa Allah bu herifin günâhlarını afv eder? Sen de diyeceksin ki ya Papa afv etmezse ..... Artık orasını da Bismarck düşünüp de Papa ile bozuşmayaydı.

Otuz dokuz târîhinde Gülhâne'de kırâat olunan hatt-ı hümâyûnun meâli bu günlerde telgraf vâsıtasıyla Viyana'ya aksetmiştir. Prens Gorçakof cenâbları Mösyö Bismarck ile bir görüşmek ârzûsunda imiş. Acaba bu buna ne diyecektir?

Yunun gazeteleri dün duymuşlar ..... Ama neyi duymuşlar? Âlî Paşa'nın vefâtını duymuşlar. Lâkin Fuâd Paşa'nın vefâtını duyup duymadıklarını biz haber alamadık. Krallarının sılası bitmiş geliyormuş.

Şimdi Avrupa'nın havâdislerini vatandaşlarımıza bir bir beyân ettik. Lâkin buradan Avrupa'ya da havâdis vermek lâzım gelir ya..... Şimdilik biz hânemizin tathîr ve nizâmıyla meşgûl olduğumuzdan başka bir havâdis veremeyiz. Yalnız Matbûât Kanûnnâmesinin tanzîmiyle uğraşıyoruz ancak bunu ihtâr edebiliriz.

Geçelim Asya'ya : Acem'de .... Kapar mısın? ..... Ben Acem'den bahsedebilsem Tanbûreci Hânı'ndaki Misailidis'yi taᶜcîz eden Acemlerden bahsederim.

İstanbul'da neşrolunan Typos Gazetesi'nin Çin'e duhûlünü menᶜetmişler ve bir kaç vakit kapanması için şimdiden bir protesto tertîb ediyorlar imiş.

El-amân Dest-i Sakadan El-amân

Amân yâhû bir şey soracağım. Hani eski çamlar bardak oldu denilir ve fi-l-hakika kâh eski çamlar bardak ve kâh eski bardaklar çam olur da şu sakaların zulm-i sarîhleri niçin encâm bulmaz? Bu zulmün izâle ve imhâsı niçin iltizam olunmaz? Acaba çâre mi bulunmaz? Ya bu zulm değil midir ki hânesinde bir küpü bulunanların yüzde biri su yüzü görmez? Zirâ bir küpü olan bî-nevâya göre saka anka gibidir. Çünkü ismi dillerde mevcûd ama cismi nâ-peydâ gibidir. Ya o eski delik deşik kırba kapıya gelinceye kadar suyun yarısı yollara serpildiği ve kullanılanın yarısı da küpten dışarı döküldüğü bununla berâber bir yerine beş tebeşir çekildiği bir tarafa gûyâ bunların âdet-i adâvet menkabetleri iki bâr-gîr istiᶜmâlinden ibâret imiş ve buna riâyet farîza-i zimmet imiş. Bir bâr-gîr ile su götürmek büyük kabâhat imiş. Ama bu iş cevr ü bî-dâd olduğu der-kâr imiş kim dinler. Suyun eşedd-i lüzûmu var imiş kim anlar. Parayı peşîn ver nâfile (Mahallelinin olmaz efendim ne demek âdet olur diye bağırmaları bir tarafa) mikdâr-ı muayyeninden ziyâde ver nâfile. Bir çamaşır yıkamak için günde bin kere ayaklarına âb-ı rû dök nâfile. Ricâ nâfile. Güftâr nâ-becâ. Amân! Fenâ söyle daha fenâ. Zirâ bir kere Türk damarı tutar da darılır ise Türkçesini şaşırır artık habâset ve rezâlet kırbalarını taşırır. Arka sakalarına mürâcaat olsa berikilerin müdâhalelerinden korkar muvâfakat etmez kaçarlar. Ânların muvâfakatları istihsâl olunsa bunların cihet-i imkân göstermeleri muhâl. Hele kethüdadan buna ruhsat-ı taleb beyhûde taabtır. Çünkü kethüda görünmez bir kazâ gibi zâhirde bulunmaz güç hâl ile bulunsa da lâkırdı anlatması nerede söz ve saz işittirmesi emr-i müşekkel. Ücretle diğer bir adam bul suya yol vermezler. Kendileri tarîk-i intizâma girmezler. Hâsılı bu ... bed-likalar ne isterlerki?Dünyayı sahrâ-yi Kerbelâ'ya çevirmek isterler. Bu gaddârlara muhtâc olan nâçârlara cenâb-ı perverd-gâr imdâd eylesin. Ama bunların elinden kime arz-ı hâl edelim? Kime gidelim? Basîret her şeyi göremez. Hakayık bütün hakayık-ı eşyâyı bilemez ya. Rûznâme ise yevmiyesi peşinde gezer. Vekâyiᶜ-i Ahvâl vâkıadan bî-haber. Terakki yok olsa da buralara çıkışamaz. Ey Diyojen sen bir hakîm zü-fünûnsun bunun çâresi? Eğer çâresi iki küp dersen böyle bir küplülerle her mahalle dopdoludur.Hattâ senin küpün dahi birdir. Haydi kabûl olunsun diyelim. Lâkin şu asr-ı âsâyişte bu uygunsuzluklara ne söyleyelim? Acaba bu heriflerin gedikleri ve gedik âdetleri ve bu hâl-i cefâkârları niçin taᶜdîl olunmaz? Kangı esâs üzere kurulmuştur ki hâlâ inhilâl ve indirâs bulmaz?. Bârî şu varaka-i reft-

nişânîsin işâe ve iᶜlân ile belki akşam sabâh Göztepe suyu ile defᶜ-i harâret edenlerin gözüne görünür de ıslâhına himmet olunur. Yoksa bu iş bu gidişle her anda husûsiyle suyun eşedd-i lüzûmu zamânında bir resm-i mâim icrâsını intâc ediyor. İnan-irâde ise keff-i idâreden fekkolup gidiyor. Başka makala mecâlim yok ve-s-selâm.

İmzâ

Nâle-i atşân

(Teodor Kasab)

---

62 Numro Cumᶜa-ertesi 15 Teşrin-i evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Bâb-ı Âlî karşısında 57 numrolu matbaa da haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşralar için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İhtâr

Fransa'nın meşâhîr-i müellîfinin ser-firâzı olup kuvve-i kalemiyye ve fikriyyesi cümle indinde makbûl ve müsellem olan (Alexandre Dumas) nâm fâzılın âsar-ı mergubesinden olarak (Monte Kristo) hikâye-i hayret-efzâsı lisân-ı izzet-ül-beyân Türkî'ye terceme olunarak tefrika sûretiyle gazetemize derc olunacağı mukaddemâ iᶜlân olunmuş ise de Voltaire nâm şâir-i meşhûrunun eser-i hâmesi olup lisân-ı letâfet-resân Türkî'ye tercemesine bir zât-ı ulüvv-i kadr tarafından himmet buyurulmuş ve üç dört nüshada itmâm olunacağı mukarrer bulunmuş olan işbu hikâye-i şîrîn-edâ teberrüken derc olunmuştur. Ve işbu numrodan iᶜtibâren resimli levha kaldırılmıştır. Be-minh-ül-kerîm hitâmında vaᶜd-i sâbıkamız vechiyle mezkûr Monte Kristo'nun derc olunacağı ihtâr olunur.

Kordon Yetişmedi Düğüm Çözüldü

Hem Kordon kırıldı hem düğüm çözüldü. Tedâbîr-i Sıhhiyye Komisyonu doktorları yavaş yavaş anlıyorlar ki bir kuyuya eşek düştüğünde çıkarıldığı hâlde kuyruğunun altına bir tas tutmakla kuyunun pisliği temizlenemeyecek. Hasköy'ün şark ve cenûb ve şimâl taraflarına kordonu çekmişler ise de ip kısa geldiğinden Pîrîpaşa'da düğümlemişler. Lâkin Hasköy Yahûdîlerinin hâli acâibdir polisler evde bekliyor elbet biz gideriz diyerek düğümü çözüp Pîrîpaşa'dan Halıcıoğlu ve oradan İstanbul'a gidip gelmekte idiler. Tedâbîr-i Sıhhiyye doktorları bu hâli görünce kordonu Sütlüce'ye kadar temdîd etmesini istediler ama ne çâre ki ip kısa geldi ve Pîrîpaşa'da da düğüm çözülmüş bulundu. Bir ucu çözülmüş mendilin içinden kaçan yengeçler gibi Yahûdîler kordonunn düğümünü çözüp darmadağın öteye beriye dağılırlar. Bunun üzerine komisyonu-ı mezkûrun cânı sıkılıp vapurların Halıcıoğlu'na duhûlünü menᶜ eder ve bu emrin üzerine vapurlar hakikaten işlemezler ise de Yahûdiler cebleri kolera dolu olduğu hâlde İstanbul'un her bir tarafına gelip giderler ve üç gün esnâsında o fenâ hevâ ile bütün

Hasköy ahâlîsi Halıcıoğlu İskelesinden gerek Eyüb tarîkiyle ve gerek doğrudan doğruya İstanbul'a işlemekte olduklarını işte görüyorsunuz â hem kordan yetişmedi hem düğüm çözüldü.

Doktor Zifos'un Hîlekâr Kriptogamları

Geçen bir nüshamızda bu Zifos hakîm-başının kavlince kriptogam ta^{c}bîr olunan böcekleri beyân etmiş idik. İşte şimde bunun tafsîli lâzım geldi. Şu böcek diyerek ta^{c}rîf ettiğimiz (kriptogamlar) âdetâ nebâtâtta olduğu gibi bunların da erkek ve dişileri olduğunu söylemiş idik. Görünüşte de bu kriptogamlar gayet desîse-kâr bir mahlûktur. Baksana efendim Tedâbîr-i Sıhhiyye â^{c}zâlarını âdetâ oyuncak gibi aldatıyorlar. İşte bak nasıl. Hani ya geçenlerde Courrier mahall bemehall katran kaynatmalı demesi üzerine Diyojen'in dahi katranı yüzlerine çalsalar demesi yok mu işte Tedâbir-i Sıhhiyye a^{c}zâları Diyojen'in kavlini daha münâsib görerek icrâsına teşebbüs atmişler ise de bilmem niçin tamamıyla tasdîk etmemişler. Geçen gün Hasköy'ün bütün sokaklarını katran ile suladılar ve kapıları boyadılar. Merak bu ya şu kriptogamların ne şekil olduğunu bir de ben göreyim diyerek bakılan eşyâları yedi sekiz yüz kere büyük gösterir bir hurde-bîn alıp gittim. Hasköy'ün sokaklarının birinde ne kadar katran gölleri var ise baktım ve hiç birisinde kriptogam göremedim. Görünüşte şu yaramaz böcekler bunun kendilerine tuzak olduğunu hissederek kat^{c}en o tarafa yanaşmamışlar. Şimdi ben de şundan korkuyorum ki kapıların üzerinde katranı görerek pencerelerden girmek akıllarına gelmesin ânın için yine eski sözümde sebât ederim ve derim ki mutlaka katranı yüzlerine çalmalıdır.

Tedâbîr-i Sıhhiyye

Birinci : Sekiz nüfûsu hâmil bir evde birisi koleradan öldüğü ve diğer yedi kişi sağlam olduğu ve koleradan hiç bir emâre görülmediği hâlde ol hâne karantina olacak. Ama on hâne aşırı diğer bir hânede zuhûr eder ise mâni^{c} değil ana bakılmayacaktır.

İkinci : Kolera Bursa'dan gelip Arnavut-köyü'ne oradan Kasımpaşa'ya ve oradan dahi Hasköy'e geldiği gibi ve oradan dahi İstanbul'un her bir tarafına sirâyet edebilir lâkin kasımpaşa ile Hasköy yine kordon altında kalacaktır.

Üçüncü : Açlıktan susuzluktan ve zarûrretten soğuktan ölenlere nazar-ı bi-kaydî ile bakılıp yalnız koleradan ölmek isteyenlere dikkat olunacaktır.

Dördüncü : Üçüncü bendin meâline itâat etmeyip de hilâfında hareket edenler gözünü açsın sonra familyaları habsolunacaktır.

Beşinci : Hakîmlere koleraya tutulmak ve koleradan ölmek memnûᶜ olduğu gibi bunlara kolera sirayet eder iᶜtikadında kimse bulunmayacaktır.

Altıncı : Yalnız Galata ve Beyoğlu müstesnâ olduğu hâlde İstanbul'un her mahalline kordon çevrilip karantina olunacaktır. (olmalıdır ya)

Yedinci : Koleraya tutulmuş bir kimsenin bulunduğu hâne kordon tahtına alınacak fakat bu kordondan baᶜzı haneler müstesnâ tutulacaktır.

Sekizinci : Fatih zamânından beri sokaklarda yığılmış kalmış olan pislikler yalnız kolera zuhûrunda temizlenmeleri münâsib görülerek sâir vakitlerde bunlardan hâsıl olan taaffün Doktor Zifos'un kriptogamlar yine katranın te'sîri gibi bunlar da medâr olacaklardır.

Dokuzuncu : Baᶜzı okumak bilmez adamları korkutmamak için külle yevm vefât edenlerin adedini gazetelerde resmen azaltacak ama bir köyde üç beş adam ölür ise çarçabuk kordon vazᶜ olunacaktır.

Onuncu : On bin hâneli bir köyde iki adam koleradan vefât edecek olur ise ol köy kordon altına alınıp diğer iki bin hâneli bir mahalle sirâyet etmemek için ol köyün ahâlîsi kâmilen vefât edecek olsa bile yine kordonun çözülmesi câiz olmayacaktır.

On birinci : Cenâzenin kalkmasıçün verilen tezkirede eğerçi dört kişi ile kaldırılması zikrolunmuş ise imâm olsun babası olsun başka bir kimse bulunmayacaktır.

On ikinci: Patrik Efendi'nin emri mucibince cenâze olan eve papaz girmeyecek ve cenâze gider iken arkasından uzaktan gidecek ve tamamen mezâra gömüldükten sonra duâ okuyacak ve öteden beri kiliseden verilmesi âdet ve ölecek kimsenin alması farz hükmünde olan kilise nânını isteyen ölü ahrette alabilecektir.

On üçüncü : Mekteblerde dersler kesilecek ve galabalık mahalleler seyreklenecek fakat Eyüb vapurları tahammülünden ziyâde sardalya istifi gibi müşterî taşıyabilecektir.

On dördüncü : Bu belânın defᶜi için kiliselerde ahşâm sabâh dualar okunup ve bu illet geçinceye kadar kînler ve baᶜzı vaᶜd-i odlar ve garazlar hâsılı bu hastalığı daᶜvet eden her nevᶜi fenâlıklardan ve günâhlardan şimdilik sarf-ı nazar olunacaktır (buna da her vakit riâyet lâzımdır) âmîn.

Bir Zât ile Diyojen Beyninde Muhâvere

- Diyojen galiba kasım takarrüb ettiğinden olmalı şu günlerde sılacılar çoğaldı. Herkes memleketlerine gidiyorlar. Senin de sılaya gitmeye niyetin var mı?

- Sakın ha! Ben öyle sılaya filân gidemem. Vâkıâ kasımın takarrübünden nâşî sahîhan benim de zihnim duruyorsa da benim öyle sılacılık gibi bir efkârım olmayıb nefsimce başka düşündüğüm var.

- Ahretcilik mi dedin?

- Yok â cânım. Sus sen de ağzını hayra aç öyle uygunsuzlukları sakın lisânına alma kızarım ha!

- Ne olsun kış geliyor soğuk var kar var karantina var kolera var bora var tipi var duman var fıçım da eski biraz taᶜmîre muhtâc. Kış gelmezden evvel taᶜmîr etsem de kışın bârî zahmet çekmesem diye düşünüyorum.

- Taᶜmîr edebilirsiniz.

- Evet taᶜmîr edebilirim. Lâkin para ister para. Bu iş az masrafla hâsıl olur mu? Tahta ister çenber ister çivi ister kinnâb ister hâsılı ister oğlu ister.

- Acâib sen bu kadar yıllık koca bir Diyojen olacaksın böyle bir fıçının taᶜmîriçin akçesizliği der-miyân etmekten hicâb etmiyor musun?

- Diyojen olmayla altın kesmiyorum ya. İşte bir gazetecilik ile geçiniyorum.

- Vay gazeteciliği beğenemedin mi? Gazetecilikten aᶜlâ ne olabilir? Senin maᶜhûd Panosyan'ın Ermenice bir gazete çıkarıp onun hâsılâtıyla hem kendini hem de Samatya'da güşâd ettiği kız mektebini idâre ediyormuş ve şimdi Fener'de bir oğlan mektebi açacakmış. Âferîn gayretine vatan-perverliğine.

- Hay Allah râzı olsun Panosyan dedin de aklıma geldi. Geçen gün bir varaka gelmişidi. Fıçının telâşına düşdüğümden tekmîl okuyamadım. Fakat bâlâsında burun kulak gibi uzun uzadıya şeylar gözüme ilişti idi. Sakın Panosyan hakkında olmasın dur bakalım açar bakar. Acâib bu bir gazel türünde şeydir. Ama tuhaf ha! Bunu yapan her kim ise benim tarafımdan yapmış fakat evvelden beri şiᶜr söylemediğimden benim inşâ etmediğimi âlem bilir her ne ise. Pekâlâ bu muvaffakıyyet de sizin sâyenizdedir yoksa ben bunu unuttum gittim idi.

- Âferîn pîr-i evvel herifçioğlu. Demek oluyor ki sen bunun gibi her gelen varakayı şurada burada unutup hasır altı ediyorsun.

.....

- Bak â cânım yok hiç unutulur mu unutulmaz. Lâkin bu nâzeninim hakkında gelen varakanın hadd ü hesâbı olmadığından ba^{c}zısını böyle unutuyorsam da bu gazel bir vechle hâtırımdan çıkmaz hemen tab^{c} etmelidir. Zirâ fıçı eski para yok kış da geldi. İşte fıçımın tacmîrine mümkün mertebe para kazanma yolunu bulduk. Kahbe Panosyan sağ ol be sen dünyada oldukça Diyojen Gazetesi hiç boş kalır mı? Estağfirullah ne mümkün elbette kalmaz.

Panosyan hakkında olup bâ-posta vürûd eden gazel

İki kulağı ile bir de burnu var Panosyan'ın

Kulakların Hudâ birbirine teşbîh eder ânın

Ve lâkin burnu küçüktür kulakları büyüktür hâ

Bu biçimde kulağı var mıdır dünyada insanın

Hudâ mahlûkunun ba^{c}zısına böyle kulak vermiş

Yakıştırmış bezetmiş ba^{c}zısını da yuvalak vermiş

Panosoğlu işitip sözlerime hep kulak vermiş

Büyücek kese idi bir fesi örterdi her yanın

Panosyan'ın kulakların eğer yolunda ölçtürsem

İki fistan çıkar kızlarına terziye biçtirsem

Başına ura ura ah bu hûydan bârî geçtirsem

Ne olduğun bilirdi ol zamân Kona ve dünyanın

Panosyan'ın şu alnı altına küll ile bir dikkat

Efendiler ânın burnu cünbüş verir elbet

Eğer ben aklına gelsem ısᶜâr burnun eder rikkat

Mutâbık sanma burnun kulağına sen o şeytânın

Edebden oldu vâreste ne ki yazmış ise ber-bâd

Hamallar ile ayvazlarladır zevk etmesi muᶜtâd

Buruşturman amân Manzûme'yi diye eder feryâd

Güzel dersler verir arttırmak ister şöhret ü şânın

Eğer bir kızcağız bir top çiçek verse Panosyan'a

Köpoğlunun herifi çok hediyeler verir âna

Hele antika yerine kulağı gelse meydâna

Bir iki eski püskü cebe-gömlek gördük ihsânın

Kabûl olur girse kangı cinse hiç olunmaz redd

Kişi-zâdeliği inkâr olunmaz tâ âbâ an-cedd

Panosyan havf ederdi Diyojen hicv etmesin şâyed

Kulaklarına hiç burnu uyar mı baᶜzı hayvânın

Küçüktür burnu hem de Ermeniyim der eder daᶜvâ

Ve lâkin Ermenilik âna nisbet pek büyük gavga

Medeniyyet ışığıyla edeb-i ahlâk eder îmâ

Ne bahtiyârîdir kulakların gören Panosyan'ın

Diyojen

Bilmem ama zannıma göre işbu ebyât pek de tehî olmayıb Fransa'nın meşhûr şuarâsından (Musset'nin) Fransızca inşâ etmiş olduğu bir şiᶜrin Türkçe meâlinden alınma bir şiᶜr olduğuna şübhem yok ise de doğrusu mûcib-i teşekkürüm olmuştur.

(Teodor Kasab)

Tefrika

Ser-hevha-i hükemâ-yi melâmiyye olan meşhûr Voltaire Arouet aşağı takım içinden türeyerek mebâlâğa-i cevelân zihninden nâşî cümle ulûma ve fünûna el atmış ve her müşkil-i matlabe baş urdukda memleketinin evvel zamânki kanûn-ı şeâmet-nümûnu iktizâsınca kişi-zâde olmadığıçün bir tarîkte feyz bulamayacağını ve menvî-i zamîri olan temeyyüz ve tahayyüzü ihrâz edemeyeceğini derk etmiş ve öyle cânı tek durmez cin fikirli kişi milletinin esâs vaz'ını zîr ü zeber etmek ve yeni çığır açmak üzere memleketinin rükn-i bekâ-yı intizâmı olan kaide-i tav' u takvâyı taassub ve tagallüb diye yıkmaya vâkıâ bir takım çirkin mesleklerinde ipucu bulmuş idi. Hezl ü tezyîfî gürz ve sinân-i ittihâz ederek herşeyi ve herkesi hande-i serd istihzâsına hedef edinip nice zamânlar mârid-i muannid gibi gâhîce cânlar yakarak gâhî dil çıkarârak ve memleket hâricinde bile tâc-dârân-ı kuvvî-i iktidârı ürküterek hattâ Almanya'nın muhyisi denilen Frederic sânîyi ve Çariçe-i Rus Katerina'yı harâc-ı tabasbusa keserek memleket dâhilinde başa çıkamayacaklarını müdâhine ve hünerine ilişemeyeceklerini bühtân ve müşâteme ve re'yine râm edemeyeceği üdebâ ve zürefâyı iftirâ ve ithâm misâli kör gözlerin göremediği nesneyi bütün çürüterek ve sözüne uymayan kimesneyi yufla söndürerek zehrini âleme dökmüşidi. Bu ifâdâtın müstenid bulunduğu şevâhid ve hüccec cümle külliyâtında münderic ve Fransa'nın gayrı yerlerde bâzâr-ı maârifi kesâd olan ba'zı köşelerde hâlâ mukallidler ellerinde müterricih bulunmağın uzun şerhle ıtnâba hâcet yoktur. Ancak ânın her yolda kuvve-i kalemiyyesi ve cerbezesi ve her zemînde hüsn-i selîkaü ve karîhası nihrîr-ân-ı mâzi derecesine yaklaşmış ve micmer-i cevdet zekâsı nice şerâreler saçmış olduğundan sevâdının mütâlaasıyla gönül karalayanlar hâr-ı metâib-i ta'lîmden vâreste olarak kolayca ândan üç beş çalımlı söz belleyip insan ıdlâlına çıkmaları imkânı akl-ı kasîre ve cehl-i kesîre bir kısacık teferrüd yolu tehiyye ettiğinden ânın Fransa'dan başka yerlerde karanlık bucaklarda hâlâ sözü geçmez değildir. Ol dâhiye-i ucûbenin tarz ve tavırlarına nümûne olan resâilinden seyâhat-ı Mikromega dediği hicviyye sâir çirkin âsârına nisbetle tab'a biraz yakın olduğundan ibret-üs-sâirîn ânın tercemesi ihtiyâr olunmuştur ve lâfz-be-lâfz taklîle Türkçe'nin tavır ve edâsına baîd olan müşvârları gösterilmiştir. Bilmezden bahsini süren kafadârları bârî meslek-i hikmet-i riyâkâr-ânesini görüp kesb-i hayret etsinler. Şenîden ki bûd-i mânend diden mazmûnunu mülâhaza buyursunlar. Zirâ şu güzerân eden zamân-ı câhiliyyette nev-hevesler terbiyesizlerin cesâreti pek hadden aştı.

Hikâye-i Hikemiye-i Mikromega

Fasl-ı evvel : Alem-i şi'rî ahâlîsinden birinin keyvân âlemine seyâhatı

Şi'rî sabitesinin devrinde dönen seyyârelerin birinde bir civân-ı zekî ü zinde var idi ki bizim lâne-i hakir-i mûr-âneye geçende vuku'bulan seyâhatı esnâsında şeref ülfeti

ile mübâhî olmuşidim. İsmi Mikromega Ağa idi ki bu nâm devr ü dırâz-i eâzıme yapışır olduğu nümâyân ve bârdır. Ânın kameti sekiz fersah idi. Sekiz fersahdan merâmım ya'nî beheri beşer kademe müsâvî yirmi dört bin hatve-i hendesiyye idi.

Tâife-i lâzım-ül-vücûd muhâsibîn-i nâsa îrâs-ı menfaatten bir an geri kalmadıklarından hemen kalemi ele alırlarsa sâkin-i âlem-i şi'rî olan Mikromega Ağa çünkü baştan ayağa yirmi dört bin hatve imtidâd tûlu vardır ve bu da kadem-i beledî a'şârıyla yüz yirmi bin kadem eder ve mâdemki biz ahâlî-i âcize-i arz-ı süflî nihâyet beş kadem boyumuz olur ve hâlbuki küremizin dâire-i devri yedi bin bu kadar sâat çeker. İşte ânlar ânın me'vâsı olan kürenin çevresi mutlaka yirmi bir milyon altı yüz kırk bin kat daha büyük olduğuna kat'iyyen hükmedeceklerdir. Bu rütbe ifrât ü tefrît ve büyüklükte tesâdüf-i âlem kevn ü fesâdda bir emr-i tabîî ve mu'tâddır. Almanya ve İtalya'nın ba'zı hükûmetleri etrafları yarım saatte dolaşıldığı cihetle Memâlik-i Osmâniyye'ye ve Moskof ve Çin ülkelerine nisbeten hâlleri hilkatin o misillü müfrat-ı mütefâvit ma'mûlâtının bir muhtasar nirengîdir. Âlî-câh-i celâl-i iktinâhın boyu dediğim tûlde olmağla tenâsüb-i aşnâ-yân-i nakkaş-ân ve endâze-şinâs-ân-ı mâhir-ân-ı be-nigerân ve seng-traş-ân ânın kemerinin devri kırk yedi bin kadem olacağını eziyyetsiz i'tirâf ederler. Bu da doğrusu ez-tenâsüb ve bed-endâm değildir.

Reşadet-i zihnine gelince ânın ki zihinlerimizin en ziyâde ârâyiş-i maârifle ârâste olanlardan bulunmayla türlü ma'rifet ve hüner bilir ve ba'zısını dahi kendi îcâd eder idi. Henüz iki yüz elli yaşına bâliğ olmamıştı ki daha örf-i belde üzere siyâdesinin Cizvit rahibi mekteblerinde tahsîlde iken kuvve-i fikriyle tahrîr-i Eukleides'in elli da'vâ-yi nazarîsini halleylemişidi. Bu bizim Pascal'dan on sekiz mes'ele ziyâde bulmuş demektir. Paskal otuz iki mes'eleyi hemşire-i muhteremesinin rivâyetine göre çocuklukta oyun oynar

Bakıyyesi sonra

63 Numro Salı 18 Teşrin-i evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Bâb-ı Âlî karşısında 57 numrolu matbaada haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşralar için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İhtar

Birkaç gündür ki geçen bir nüshamıza derc olunan câsûs bendi aleyhinde varakalar gelmekte ise de cümlesinin meâli bir kuvvî senede mübtenî olmayıb yalnız bend-i mezbûrun hakkını cerhi ve ibtâl etmekten ibâret bulunmuş. Hâlbuki öyle bir esâsa müstenid olmayıb kuru bir daᶜvâ ile bend-i mezbûrun mecrûh olamayacağı bedîhîdir. Binâen aleyh bu yolda olan bî-esâs varakaları gazetemize derc edif inzâr-ı âmmeye vazᶜ etmek husûsunda maᶜzûr bulunduğumuzu ihtâr ederiz ve şunu da ilâve-i makal edebiliriz ki en ziyâde gösterdikleri emsâl hiç bir vechle millet-i muazzama-i Osmâniyân'ın şân u şerefine yakışmaz. Çünkü Osmânlılık nâm-ı sâmîsi ancak bir takım cesûr ve kahramân yiğitledrin saᶜy ve ikdâm ü gayretiyle vücûda gelmiş yoksa hiç bir vakitten câsûsların desîseleriyle iş görülmemiştir.

Yalnız şurasına teesüf ederiz ki millet-i Osmâniyye'nin yiğitlik ve doğrudan doğruya merdlik ile mazhar oldukları şân u şeref-i azametini ferâmûş edip de yine Devlet-i Osmanî'nin baᶜzıları câsûsluğu tercîh ederek hukuk-i milleti pây-mâl itmek isterler de keyfiyyetin ne olduğunu hâlâ anlayamıyorlar.

Manik şehrinde tecemmuᶜ eden Katolikler'in ibtidâ ki tecemmuᶜ olunan meclisde Paris meşâhîr-i ulemâsından (Beriacent) nâm zâtın Papa'nın lâ-yuhtîliği ve taraf-gîrân hakkında âtî-l-beyân makaleyi îrâd eylemiş olduğunu Papa taraf-dârânından (Esprit) nâm Papaz Gazetesi muharrirlerine ihtâr olarak makale-i mezbûr aynen terceme ve bevech-i zîr derc ve tezbîr olunmuştur.

Bunlar değil midir ki Hazret-i Eyyûb'a muzallat olan şeytân gibi dünyanın her bir tarafını dolaşıp küre-i arzın bir köşesinde bir hükûmet bulmak istiyorlar ki hem nâbinâ ve hem de ol derece ednâ olsun ki işbu zamân-ı hâlde bunların şerîki ve zamân-ı istikbalde dahi âdetâ şikârî olmaklığı kabûl etsin. Doğrusu ya Cizvit papazlarının ve Cizvit'in bundan aᶜlâ taᶜrîf ve tavsîfi olamaz.

Bir Siyah Nokta

La Turquie Gazetesi muharriri (Bordeano) Çelebi çıkmış.....çıkmış..... çıkmış ama nereye çıkmış? Galata Kulesinin en yükseğine çıkmış..... Ama niçin çıkmış? Etrafa bak için çıkmış. Bakmış da ne görse iyi? Almanya'nın üzerinde bir siyah nokta maâz Allah karakuş gibi dolanır. Yaᶜnî yeni muhârebe emâreleri görünüyor. Ama kiminle? İşte orası mübhem orasını kestirememiş de Almanya ile demiş. Bak ne kadar tuhaf adam. Hiç döğecek bir kimse bulamayıb da kendi kendini döğmeye benzemez mi? Gûyâ Almanyalılar yeni ittihâdlarından hoşnûd değiller imiş de Mösyö Bismarck'ı Birinci Napoleon gibi Saint-Helene adasına sürmek istiyorlarmış. (Bordeano'da) Çok ya Allah bize akıllar versin... Cânım bu herif biraz vakittir müneccimlikten vaz gemiş idi. Acaba ne akla hizmet etti ki yine eski sanᶜatını ele aldı yoksa muhârebe zamânlarında gazetesini doldurmak için bir çok yazacak şeyi buluyordu da yine bir muhârebe mi ârzû ediyor?.. Geçen gün de bir iᶜlân derc etmiş ki dünkü cumᶜa gün çıkan bendimizin sununda beş mi altı mı söz başları pazar-ertesi çıkacak bendimizin nihâyetine derc olunmalıdır diyor! Bu yolda tuhaflığı da hiç görmedim idi. İşte dili dolaşıp da pazar-ertesi diyeceğini cumᶜa-ertesi cumᶜa-ertesi diyeceğini pazar-ertesi diyor. Demektir ki bu herif bu gün sabâhlar keyfiniz diyecek olur ise üç gün sonra hayrolsun iyi mi diyecek... Kim bilir belki de şu karakuşa benzer siyah noktanın bir kaç günden sonra yanlış olup bir beyâz güğercin olduğunu dahi iᶜlân edecektir. Âferîn Bordeano aklınla bin yaşa . İşte aklına bakmaz da bir sütûn bend ile Bismarck'ın başını okuyup o gün vermeye kalkar pîr ol.

Gelelim (Gianpietrie) Çelebiye maᶜlûm ya herif (Korsikalıdır). Hele onun hakkı var imiş işte bugünlerde meydâna çıktı. Bir telgraf meâline nazaran İmparator Napolyon'un yeniden sandelî-i inparatoriye ikᶜâdı hakkında Korsika'da hayli nümâyişler oluyormuş..... Öyle ya niçin olmamalı amucasına olan yeğenine niçin bol gelmemeli? Birinci Napoleon Rusya Muhârebesi'nden sonra (Elbe) adasına nefyolunmuşiken Fransa hakkında hıyânetini isbât ederek aleyhinde az mı kîl ü kal ettiler ve seng-i istem ettiler idi? Bunun gene Faransa'ya imparator olacağı kimin aklına gelirdi. O vaktin Bonaparte'ı Fransa'nın maᶜmûriyyetini iltizâm etti de şimdiki Bonaparte etmedi mi? İşte hâlâ verilen tazmînât o zâtın taht-ı idâresinde iken cemᶜ ve iddihâr olunan akçeler değil midir?

Dünyada olmaz olmaz bu bâbda nâ-ümîd olmak ve yemîn etmek ahmaklıktır bana kalırsa bunun için fıçımın bir çenberini bile bahs ve mukaveleye koyamam. Ayıb değil ya koyamam ve-s-selâm.

Ponosyan'ın Kendi Vasfı Olarak Terceme-i Hâli

Geçenlerde bir pazar günü Panosoğlu'nun Fener'de inşâ ettirmiş olduğu oğlan mektebinin açılması husûsuyla bir çok daᶜvetli kimseler ve Ermeni Patriki Efendi dahi mevcûd olarak böyle cemᶜiyyetlerde muᶜtâd olan duâdan sonra Panosoğlu kürsî üzerine çıkıp terceme-i hâlini Ermeni lisânı ve Kayseri şivesi üzre ber-vech-i âtî nakl ü hikâye etmiştir.

"Beni şimdi böyle parlak gördüğünüze bakmayın ben zâdegân dahi değilim. Ben bir ednâ familyadan Kayseriyye'de doğmuşum. İstanbul'a geldiğimde kırmızı çizme ile mâî don giyerdim ve ben kırk guruşa hizmetkârlık ederdim ve ânı dahi yemeyip familyama gönderir idim. Topraklar üstüne değmesin Agaton Efendi bende bir büyük adam mâyesi görerek zirâat mektebine kodu ise de baht-i siyâhımdan çok sürmedi mekteb kapandı ve ben dahi medeniyyet ışığına ve âdâb-ı ahlâka gözlerimi açmış olmağla artık hizmetkârlık etmesini istemedim. Kendim çamaşırcı oldum. Şurdan burdan kapma biraz Müselmânca ve biraz da Fransızca örgendim ise de çamaşırcılıkta geçem yolu güç olduğundan gittim şıp diye gazeteci oldum. Ama gazetecilikte bir ganî kâr göremeyip başladım sadaka dilenerek Samatya'daki Ekabikyan Mektebi'ni açtım. İşte o vakitten beri ismim duyuldu ve şânım arttı. Milletimin ve vatanımın eşrâfı oldum. İşte bakınız gayret adamı nereden nereye getirir. Ben bu kızlara Allah'dan korkmamayı ve pâdişâlardan ve atalardan korkmayı ögrettim. Şimdi bunlar Allah'dan pâdişâhtan atalaradan kokmazlar ânları severler"

Panosyan işbu nutku bitirdiği akabinde ahacık dudular (Gitse Panosyan gelsi Panosyan) diyerek haykırdıktan sonra sâbık Amerika'da Osmânlı konsolosu Osfanyan Ahbâr kürsîye çıkıp âtî-l-beyân nutku îrâd etmiştir.

"Vaktiyle bir gün Sultân Murâd tebdîl-i kıyafette gezmeye çıkmış ve bir köylünün çadırına varmış yoğurt yemiş ayran içmiş. Köylü buna sen kimsin diye suâl etmiş o da bana Murâd Efendi derler İstanbul'a gelirsen benim konağımı sor da gel bul demiş ve bunu her kim görür ise alsın bana getirsin ibâresini bir kâğıta yazıp ve tuğrasını dahi koyup köylüye vermiş. Günlerde bir gün köylü İstanbul'a gelip elindeki kağıdı gösterecek Murâd Efendinin konağını aramakta iken tutmuşlar sadrâzama götürmüşler. Sadrâzam dahi alıp doğru hünkâra götürmüş hünkâr dahi ayağa kalkıp kahve çubuk getirtir ve söz sohbet arasında köylü sarayın saltanatına bakarak be Murâd Efendi bu konağı sen mi yaptırdın yohsa babadan mı kaldı diyerek suâl etmiş. Sultân Murâd dahi babadan kaldığını ifâde edince köylü ha! Hele sana kalsa yaptıramazdın ya dediği gibi ben de bu gün sana sorarım a Panosyan bu dediğin şeyleri bütün sen mi yaptın yohsa

millet mi? Millet yaptı millet sana kalsa köylünün dediğini bile yapamazdın..." der demez Panosyan'ın fenâ hâlde bozulduğunu anlayıb bir başka kalıba sokarak ta^{c}mîr kalkışmış ise de buraya da geldikten sonra artır ta^{c}mîr kabûl eder mi ya? Nutuklar bittikten sonra ahacık matmazeller Ermenice ilâhiler söyleyip medeniyyet ışığından henüz âgâh olduklarını isbât için hocaları piyano çalıp kendileri bir takım hora oyunları oynamışlar. Doğrusu şu raks fenninde olan maharetlerine hiç bir diyeceğimiz yoktur ve bunları seyr ü temâşâda başkaca bir tellezzüz hissolunduğu inkâr olunamaz.

Bu kızcağızlar babalarının gözleri medeniyyet ışığından kamaşmış olmalı ki âbâ ve ecdâdlarından görmedikleri bir hâle râzı olarak çocuklarını alâ mele-in-nâs raks ettirip böyle bir âdab-ı ahlâk hocasına teslîm etmişler de öteden beride raks ettirmelerine rızâ gösteriyorlar.

Bir Nev^{c}i Delilik

İnsanın derecesi mâdemki müstakbelini ezher-i cihet te'mîn edecek ser-menzîl-i nihâyete varmıştır artık umûr- i beytiyyesi veyâhud familyasının kayırılması veya intiâşa medâr olabilecek bir köşenin aranılması husûslarına sarf-ı zihn edip umûr-i müvekkelisini pây-mâl edenlerin hiffet-i aklına atfolunamaz. Mahzâ dâğ-ı cünûnun en yüksek mahallerine çıkmış demektir. Bu makule nâkıs-ül-akl ve bî- iz^{c}ân olanlara âkıl nazarıyla bakmak ayn-i hatâdır. Bunların tabîat ve mişvârlarına göre muâmele olunmak lâzım gelir ise bu misillülere câh-ı karârla! İllâ tîmarhânedir.

Bir kimse ki idbâr ile ikbâlini farka muktedir olmaz ve emsâlinden ibret alıp intibâh edemez. Bunlara ne demeli? Düzceli demeli âdlı. Mâdemki fakr ü fâkadan kurtuldun ve şu fânî dünyada me'mûl ettiğin en büyük dereceye nâil oldun yine haklı haksız parayı para üzerine yığmak ve bir takım zevzeklere âlâyiş-i saltanat ve debdebe-i dâratını gösterip halkın gözünü kamaştırmak için bir takımlüzûmlu lüzûmsuz yere para sarf ve israf etmek ne demek? Delilik değil de ya nedir? Bu makule zevzeklerin hâline bakılırsa bir nev^{c}ide afva sezâdır. Bunlardan nefret olunmak lâzım gelmez yalnız teessüf olunmalıdır. Çünkü (Dîvâne-râ kalem nisttir):

Bir altını bir cevize değişen çocuklar gibi cevher-i nâmûsunu bir katırcı boncuğu değmez eşyâ ile mübâdele edenlere horoz olmuş da gözü çöplükte kalmış demekten başka ne diyebiliriz? Şuracıkta bir nev^{c}i delilik daha hâtırıma gelir ki kal^{c}a-bend etmek ve daha büyük cezâlar ile mücâzât etmek lâzım gelir. Meselâ bir nutuk ile bütün dünyayı herc ü merc eder de hem kendi azamet-i şân u şerefini ve hem de bir milel-i muazzamânın kadr ü meziyyetin mahv ü perîşân eder. Böyle zâlim gaddâr ve hod-bîn

barbarların fikr-i sakîmi ve akl-ı zaîfi bir nevᶜi dîvânelik ise de bu makuleler ol derece cezâya müstahak olabilir. İllâ tîmarhâneye lâyık olanlar müstesnâdır. (Dîvâne- râ kalem nisttir).

Mâdemki dîvânelere kalem yoktur. El-hakk dîvânelerin meskeni timarhanedir. İşte bu sebeblere mebnî Diyojen'in efkârı da (New York) şehrinde Şehr-emâneti sandığından para sirkat eden me'mûrları me'mûriyyetlerinden tard ve tebᶜîd ve düzcesi keçe külâh ederek doğruca tîmârhâneye göndermelidir. (Dîvâne-râ kalem nisttir).

Kasımpaşa'dan almış olduğumuz bir varakanın meâline nazaran baᶜzı muhtâcîne tevzîᶜ olunmak üzre eshâb-ı hayr tarafından gönderilmiş olan öküzleri kesip kokuttuktan sonra ahâlîye tevziᶜ etmek murâd olunmuş ise de et koktuktan mâ-adâ bir taraftan da kurtlanmış olduğundan kimse tarafından rağbet ve tenezzül olunmayıb âkıbet mahsûr bulunan köpeklere verilmiş olduğu anlaşılmıştır. Şimdi âna mı acırsın yohsa esbâb-ı hayrın hayrına mı teessüf edersin yohsa bi-çâre öküz işte ben de fukaraya taksim olunup insan kursağına gireceğim diyerek sevinip de âkıbet Doktor Zifos'un kriptogamlarına nisbet olunduğuna mı yanarsın?

(Teodor Kasab)

Tefrika

62 Numrolu Tefrikanın Mâ-baᶜdı

gibi kolayca buluvermiş iken yine sonunda bir bambayağı mühendis ve bir eşerr-i züğürd hakîm-i mütekellim oldu. Bizim Şuarâvî sinninin dört yüz ellinci salına doğru mürâhiklikten henüz şebâba bülûğundan nihâyet yüz kadem kadar kutrî olmak mülâbesesiyle âdî hurde-bînlerin hadd-i temyîzinden dûr olan pek küçücük böcekleri teşrîh etmeğin buna dâir bir tuhaf nâ-dîde-i kitâb dahi kaleme aldı. Lâkin çok paparasını çekti. Zirâ memleketinin papazı ki bir koca câhil-i kâhil ve bâtıl-ı âtıl herif idi. O kitâbı meşkûk ve muzırr ve mudill ve müezzî ve mütecezzî-i rafz ve-l-hadd kokulu mesâil ile dopdolu bulup şedîden zecrî ardına düştü. Daᶜvâ açtı. Mes'ele küre-i şuâranın berr-i gavslarının hey'et-i kevniyyeleri helezonîyyâtınkiyle bir tabîatta olup olmadığını bilmekten ibâret idi. Mikromega zerâfet ve edeb ile müdâfaa kıldı. Kadınlar bütün âna taraf çıktı. Hele daᶜvâ iki yüz yirmi sene sürdükten ve gazetelerde enine boyuna ahkâm sürüldükten sonra encâm buldu. Şöyle ki papaz ol kitâbı asla okumamış olan bir takım hükkâma katᶜiyyen kadh ve aleyhinde hüküm verdirerek musannifin der-bâr-ı devlet-karârdan sekiz yüz sene müddetle iclâsına emr-i ısdâr etti.

Ama o böyle fikir hikir ve zikir mikir ile galeyânda olan bir der-bârdan tebᶜîd olduğuna pek çok talanmayarak bir de gayet nemekîn hicviyye-i şarkı söyledi. Lâkin papaz şarkıyı hiç umursamayıb Mikromega artık zihnini tenvîr ve ahlâkını tehdîd kazıyyesiçin seyâreden seyyâreye seyâhate karâr verdi. Menzîl bâr-gîriyle ya da posta arabasıyla seyâhate alışanlar yukarı alemin yolculuğuna elbette şaşırırlar. Zirâ biz bu vahal-gâhda âdetlerimizden öte hiç bir şey bilemeyiz. Hâlbuki bizim seyyah-ı kavânîn tabîiyye-i devr-i ecsâmı ve kuvvâ-yi câzibe ve dâfia-i ecrâmı ve nikâtını cümleten esâsından bilirdi ve bu vesâiti öyle güzel sırasında kullanırdı ki kâh güneşin bir şuâᶜıyla kâh bir kuyruklu yıldız zerîasıyla itbâᶜını istishâben küreden küreye aşıp gûyâ o daldan bu dala uçar idi. Samân uğrusun az zamânda dolaştı ama şurasını ikrâr etmeli ki ebrû-yi ehl-i hey'et ü rasad olan üstâd ve dehâmın dürbünü ucunda gördüğüne tefâhür ettiği felek-ül-eflâkı ol keh-keşânın yıldızları arasından bir cüz'îce dahi göremedi. Bu sözüm ol üstâd hâşâ sümme hâşâ yanlış görmüş demek değildir. Ama Mikromega yerinde bi-z-zât hâzır bulup kendisi mâhir-i mersad idi. Lâkin ben hiç kimseyi reddetmesini istemedim. Nizâᶜı sevmem. Her ne ise bizim Şuarâvî dönüp dolaşıp nihâyet Keyvânî küresine vâsıl oldu. Her ne kadar yeni bir şey görmeye göz alıştırmış ise de ibtidâdan ol âlemin küçüklüğünü ve halkının miskinliğini görünce en âkıl adamların bile baᶜzân kaçırdakları hande-i istihzâ ve enâniyyetten birden bire sakınamadı. Doğrusu da bu ki küre-i Keyvânî küre-i arzdan ancak bir dokuz yüz kere daha büyük ve hele sekinesinin nihâyet bin kulaç kadar boylu cüceler olmasından İtalyalı bir mûsikî-şinâsın Fransa'ya henüz gelip Usta Lully'nin kârlarını işittiğinde hemen gülmeye başladığı gibi Şuâravi dahi kendi hademesiyle berâber cüceleri söyleşip gülüşme tuturmuş ise de istikamet-i aklî cihetiyle bir mahlûk-ı mütefekkir mücerred altı bin kademden ziyâde kametli olmamağla artık masharaya alınması lâzım gelmeyeceğini serîan derkbirle Keyvânîlere boy göstermekle hayret-endâz olduktan sonra ânlarla ülfet ve âmîziş etti. Encümen-i dâniş kâtib-ül-sırr ile akd-i râbıta-i muvâlât etti.

Ol kâtib dahi bir zekî zât idi. Eğerçi ki muhtereât eshâbından değildi ama sâirinin ihtirââtını o güzel güzel takrîr ve telhîs ederdi ve kısa kısa güzelce ebyât söyleyip uçsuz bucaksız uzun hesâblar yazardı. Mütâlaa-i güzerân evrak-ı perîşânın cemᶜiyyet-hâtırlarıçün bir gün Mikromega ile kâtib-ül-sırr arasında cereyân eden mükâleme-i garîbeyi biz bu mahallde arz ve iᶜlâm edelim.

Fasl-ı sânî : Şuarâvî'nin Keyvânî ile olan mükalemesi

Âlî-câh-ı celâl-iktinâh Şuarâvî boyuna uzanıp yattıkda ve kâtib-ül-sırr ânın yüzüne yaklaştıkda Mikromega buyurdu ki: âzâde-kayd-ı beyândır ki âsâr-ı hilkat pek mütenevviᶜ ve taaddüd-i aksâmı bîgerândır. Keyvânî dahi "Evet gûyâ hilkat bir gülistândır ki ezhârı bi-şümâdır" cevâbına dehân-guşâ olurken amân gülistânı bir yana ko diye Şuarâvî bağırıp "Ey bir mahfil-i perî-rûyân der ki anda gül-rûhlar ve gendüm-

gun-i ferruhlar firâvân" diye ityânına cânım ben gendüm-gûnü ne yapayım demesiyle "Bu hilkat bir bekâristandır ki eşkal-i nukuşu mütebâyin ve... diye yine devâm-ı tasâddisine hayır dedim hayır hilkât hilkâttir ana müşebbeh aramak ne hâcettir diye seyyâhımız ânın makalını kesti. Kâtib-ül-sırr dahi "Maksadım size hoş-âmedlikle tahsîl-i rızanızdır" cevâbını verincek bana yaran yaranmağı asla hazzetmem işe yarar iş

Bakıyyesi Sonra

64 Numro Cumᶜa-ertesi 22 Teşrîn-i evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Bâb-ı Âlî karşısında 57 numrolu matbaa da haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur. İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Ey!!! Artık illâllah bıktık usandık bu nedir? İyiden kork bilmem nesinden kork tosundan kork sakalardan kork. İşte artık korka korka korkamaz oldum. Koğma muannidi yiğit edersin. Yok mu ya artık ne aded-i meş'umdan korkmalı ve ne de sağa sola bakmalı. Düzcesi hem söylemeli ve hem de öte yana geçmeli ama sılacı edeceklermiş pekâlâ. Terziye güç iğnem başımda meselince ben de mâdemki küpü terk edip meydâna çıktım. Artık ıslanmışın yağmurdan pervâsı olur mu ya? Benim belimi büken ancak küp idi. Evlenelim dedik Londra'ya bir kız sipariş ettik. O da çıkıp gelmedi. Görünüşte para istiyorlar. Para ile olduktan sonra istediğimi alabilim. Artık dünyada mücerred olduğum hâlde bak anlara sölüyorum görünüz ne hovardalıklar ederim. Acaba şimden geri ele avuca gelir miyim veya öyle olur olmaz yere sığar mıyım? İşte bilin tahkik olun âgâh buna (64) derler bana da (Diyojen) derler. Dinleyin şimdi benden makalatı. Ben geçen gün vapur-süvâr olduğum hâlde hem Kasımpaşa'ya gittim hem Eyüb'ü ziyaret ettim ve hem de Sulukule'de zurna çaldırdım ayı oynattım. Gezdim eğlendim pek çok şeyler gördüm. İşte birini ber-vech-i peşîn nakledeyim.

Yosuzluk ve Nizamsızlık

Memeleketimizin baᶜzıları istiklâliyyeti ol kadar severler ki gûyâ müstakil bilre'y olmak ve hükm-i hükûmet etmek ve emirlerini yürütmek zannıma göre bunlara pederlerinden intikal etmiş mîrâs olmalıdır. Lâkin bununla berâber mahkûm olmayı da bi-t-tâbᶜ ârzû ederler.

Kanûn-ı âdile ise tebaa ve zîr-i destânı daima hüsn-i sûretle himâye ve cümlesine bir derecede rıfkla muâmele etmek esâsına merbût olduğu hâlde istiklâliyyet ârzûsunda bulunan kem mâyeler muâmele-i bâride ile halkı tekdîr etmek dersini nereden almışlar acaba kangı mektib-i cehalette okumuşlar? En küçük bir me'murdan bir şey taleb olunmak veyâhûd asla neşrolunmamış olduğundan görmemiş oldukları bir kanûndan bahsedip ihtara istihkakı olanlara türüş-rûy olarak muâmele-i nârevâ ve gûya bir ednâ bendesi imiş gibi ağzının tersiyle ters cevâba maksadı olup mart ayına kalmış lahana

turşusu gibi yüzünü ekşitirler. Sokaklarda sebze ve sâire satan bî-çâregândan kaldırım kirâsı olarak onar para talebinde bulunan Altıncı Dâire me'murlarından al da derûn-i Köprü vapurlarının biletçi ve çımacılarına varıncaya kadar hiç bir me'mûr bulamazsınız ki cüz'ice bir kabahat için seni tekdîr etmeyip anandan doğduğuna pişmân etmesin. Lâkin şu isti^{c}dât ve kabiliyyet ne terbiyesizlikten neş'et etmiş ve ne de cehâletten ileri gelmişbir tab^{c} ve denâettir. Bana kalırsa mahzâ dûn-meşreb olan kimselerin cibilliyyetleri iktizâsınca mâ-fevkinde bulunan me'mûrlara ne kadar müdâhene ve tabasbus-ı kelbiyye etmeye kabiliyyet ve isti^{c}dâdı var ise ol kadar da mâ-dûnunda bulunanlara haraket etmeye tabîatları müstaiddir ki mâ-fevkinde gödüğü muâmele-i gayr-i lâyıkıyla muktezâ-yi cehl-i nâdani mâ-dûnunda bulunanlara aynıyla îfâ etmeye sa^{c}y ederler de gûyâ bununla ahz-i sâr ettim zu^{c}m-i fâsidinde bulunurlar. İstanbul gibi bir şehr-i azîm ahâlîsi sâyesinde ihyâ olan imtiyâzlı şirketlerin a^{c}zâları kendileri terbiyeli zâtlar oldukları hâlde ahâlîye hizmete me'mûr ettikleri maiyyet me'murlarının edeb ve terbiyesine dikkat edip ahâlîyi hoşnûd edecek derecede mümkün mertebe bunların ıslâhına sa^{c}y olunsa olmaz mı? Lâkin şuracıkta bir kaba ta^{c}bîr var ki it sahibine işer.

Nedir şu Eyüb vapurlarında üstü başı dökülmuş pejmürde zibidi kıyafet? Haftada bir kere yüzünü yıkamaz senede bir kere hamam yüzü görmez aylığı dört yüz guruş kîrâtında bulunan biletçiler ki vapurun esnâ-yi hareketinde parasını verip aldığını bir bed-çehre ile biletini getir evi boy diyerek feryâd edip kıyametler koparıyor?

Ya bir kapudân parçası herifin dilenci gibi her iskeleden onar yirmişer müşterî toplayıb akşam postasından Köprü'ye yanaştığı hâlde her biri işlerine gidecek yüz elli müşterîyi Köprü'ye yanaştıktan sonra tekrâr açıp diğer müşterîleri evvellerine gidecek vapur hareket etmedikçe yanaşmayıb da halkı bir çar-yekten ziyâde iz^{c}âc etmeye ne hakk-ı salâhiyyetleri olabilir?

Ya Halıcıoğlu İskelesinde akşam postasında Eyüb'den avdet eden vapurlara Halıcıoğlu'na uğramak için min-el-kadîm çekilen bir işâretin kaldırılmasına acaba sebeb nedir? Ya akşam postasında ba^{c}zı vapurlar Fener İskelesine uğramayıb da Cibâli'ye yanaştıkları niçindir? Nizâmsızlık değil de nedir?

Ya niçin müşterîlerinin çıkacağı iskelede sabâh postasında bilet yerine ma^{c}hûd kırk para veyâhûd bir adam kabûl etmek nizâmından bulunduğu hâlde ne hakla sabâh postasında vapura biletsiz giren müşterîleri Yemiş'de ve Köprübaşı'nda bâlâda vasfettiğimiz pejmüde biletçi git bilet al diye hakaret yolunda bulunur? Acaba ahâlîye lûzumsuz bir eziyyet değil de nedir?

İşte size bu kere daha hâlis-âne ihtâr. Ya şu sevdâdan vaz geçiniz veyâhûd hiç

olmaz ise bari şirketin yolunu tutunuz da ya biletleri toplayan para kabûl etmesin yahud bırakınız da müşterî gerek girer ve gerek çıkarken parasını istediği yerde versin. Elbette müşterî bileti gaib edip bir guruş yerine iki guruş vermesini istemez ya ve hem şurası da var ki vapur dediğiniz kazganların içinde sardalya istifine giren müşterî bilet değil kendini gaib etmediğine teşekkür etmelidir. Bak bunun bir ciheti daha vardır eğer aklınız ermezse işte sevabıma size söyleyeyim. Geliniz beni dinlerseniz şu akşam postalarında yaptığınız gibi sabâh postalarında dahi ol vechle icrâ ediniz. Yaᶜni Yemiş'den giren müşterîlerin biletini Yemiş'de alınız ve lâkin ben bilirim sizin tabiatınızın yaradılışında nizâmı bilmemek yolsuz hareket etmek böbürlenmek istiklâliyyet üzre hareket etmek halkı bi-gayr-ı hakkın taᶜcîz etmek vardır. Fakat bununla berâber de sizin kanûnlarınıza dünyada bir adam yoktur ki güle güle bayılmasın. Ya şu hâli nasıl vasf ü taᶜrîf etmelidir ki akşam sabâh tentelerinizde yağmurla karışık is pis çamurları tentelerinizden akıp dururken bir terbiyeli kimsenin koyun sürüsüne gösterdiği riâyet ve hürmeti bile müşterîlere göstermeyerek vapurun tahammülünden on kat ziyâde kadın çoluk çocukları virâne pilici gibi doludurup binbir ayak bir ayak üstünde götürüyorsunuz. Vapur ise bir yanına durulup çarhın biri havada biri deryâda gidersiniz ya o köprünün daracık gözünden geçerken müşterîler ne kadar helecân çeker bilir misin? Yok nenize lâzım... Lâkin sakın zannetmeyiniz ki size ıslâh olunuz diye nasîhat ediyoruz. Biz sizin ıslâha istiᶜdâdınız olmadığını pekâlâ biliriz. Yalnız şurasını ihtâr ederiz ki iyi idâre ve yolunda hareket ve nizâma riâyet edip umur-i dolabı mihver-i lâyıkında çeviriyoruz hülyâ-yi hamından sarf-ı nazar edif ne kumaş olduğunuzu ve ne derece yolsuz harekette bulunduğunuzu bilseniz bize kâfî-i vâfîdir.

Bu saatle bugünkü târîh ile aldığımız bir telgraf meâline nazaran haşmetlü Papa Hazretleri ve rütbetlü kardinal efendiler ve bütün Papa tarafdârânı bundan tamam üç yüz sene evvel yaᶜnî 571 sene-i milâdiyyesinde teşrîn-i evvel'in yedisinde (Lepant) nâm Yunanistan körfezinde Sultân Selîm-i sânî üzerine Venedik ve İspanya ve Papa askerlerinin bahren olan muzafferiyyetinin ki yüz pâre tekne ile otuz bin askere galibâne mazaffer oldukları günün bugün zikri olup Roma'da bu sene olan şenlik sâir senelerden fevk-al-âde icrâ olmuştur.

Tuhaf!

Ehibbâdan tuhaf bir zatın nasılsa bi-t-tesâdüf pederiyle görüşülüp bir güzel adamcağız olduğundan oğlunu gördüğümde pederînin hüsn-i hâlinden bahsettiğim sırada gûyâ pederîni medh makamında (Keşkî öyle beş on babam olayda demiştir) zihî medh ü sena.

Daha Tuhaf! Bakkal Dükkânında Muhâvere

Çocuk - Baba pirinci kaça pazar ettin?

Babası - Oğlum dört guruşa pazar ettim.

Çocuk - Amân baba aldanmışsın geri ver.

Babası - Niçin oğlum aldandım?

Çocuk - Ya anam ânı evde üç guruşa satıyor.

Tuhaflardan tuhaf!

Çocuk - (Kapının önünden) Amân baba bahçenin kapısını aç da kaç.

Babası - Niye oğlum ne var?

Çocuk - Ramazân Ağa geliyor.

Babası - Oğlum oruç mu?

Çocuk - Hayır hayır başka Ramazân Ağa.

Babası - Oğlum ne var beni yemez ya?

Çocuk - Amân baba belki sen onu yersin. O sen gelirken her gün kaçar ya!

Tuhafımsı

- Hayrola muhtâr çelebi Hasköy'de ne var ne yok? Ölen var mı?

- Efendim Allah ömür versin ölenler öldü kalanlar kaldı.

- A günde kaç tane ölüyor?

- v'Allahi efendim sekiz on günden beri hiç ölen yoktur.

- Şimdiye nereye gidiyorsun?

- Efendim Rum karısı ölmüş de Allah ömürler versin kiliseden bir papaz çıkardık ve Ermeni cangözüyle çıkardık.

- O nasıl lâkırdı hiç Ermeni cangözüyle Rum karısı kalkar mı?

- Efendim ne yapsın ortada koksun mu?

- Pekâlâ ama bu papazı kordondan nasıl çıkardın?

- Efendim yine tıkacağız.

- Pek iyi sen nasıl çıktın?

- Ben muhtar değil miyim ya?

Kasîde-i Makrûşet

Bi-mesned hâ-yi dünya i^{c}timâd etme çürük-est
Yemut ehli hep ister büyük-est ve küçük est
Bununla hem güler-hest ve hem ağlar bî-hesâbdır.
Belî o bir fersî gibidir bular dıraht-ı yük-est
Terakkiye taramvay dahi fi-l-asr-ı delîl
İnanmazsan nazar kün câdde-i koska çökük-est
Azablar külheni kordonlanıp hamam açıktı
Bilindi galiba ki kolera ender kütük-est
Fama kokmuş ekmek mey-hurd hâlâ ahalî
Hekîmler söylesinler bu çe iş-est ve sülûk-est
Diyâr-ı Türkiyâ makrûşet bil-dürlü dürlü
Kimi kibriyâ kimi mori ve ba^{c}zısı hödük-est
Kimi canlar yakar-est ve kimi gözler bozar-est
Kiminin âb-ı rûyu yok kimi ayn-ı köpük-est
Misâfir-râ biri taltîf eder ya akciğer-hâ
Sanır der-çerke bayram mey-kend zirâ yürek-est

Nemi bâbed kitâb ü mekteb an timurciye kim

Fela şay'i lâ fî-l-gurbet ancak görük-est

Yakardı bî-günâhını kimi imana fehimid

Ki anka hâne süzed âhir ocağı sönük-est

Kimi çalar kimi oynar der in düğün ve lâkin

Kid ve peder-i gülhem bâki olan ancak düdük-est

Gehi yapar gehi yıkar nemidand ne eyler

Politika ki derler ya deli ya bir çocuk-est

Cihan bağı çözülmüşse Diyojen gamm ne hored

Fıçının çenberi mâdem ki leys-i çözük-est

(Teodor Kasab)

Tefrika

63 Numrolu Tefrikanın Mâ-ba^{c}dı

öğretmesini temennî eylerim. Şu sizin kürenizde insanın kaç hissi vardır bana orasıdan başlayıb ma^{c}lûmût veriniz ta^{c}rizini yetiştirmesine; kâtib-i sâhib-i dâniş dahi bizim yetmiş iki havâssımız vardır. Burası müsellemdir. Bütün gün bunun azlığından şikâyet etmekteyiz hayâlimiz dâim ihtiyâcımızın ötesine geçer. Biz yetmiş iki havâssımız ve mıntıkamız ve beş kamerimizle berâber yine maksûr-ı mukassır bulunuruz ve istiksâya kemâl-i müsellemiz ve yetmiş iki havâsstan neş'et eden haylinden hayli mübtelâyâtımızla berâber boş vaktimiz kalıp kulübümüz maksi olur dedi. Mikromega dahi ey vâkıâ öyle olmalı ki bizim âlemde binden ziyâde "Havass-ı hamsemiz" vardır.Öyle iken bilmem ne meâlsiz bir emelimiz ve bir endîşemiz kalır ki bizim hiç gibi bir şey olduğumuzu ve bizden kâmil mahlûkatın vücudunu muttasıl îmâ eder. Ben biraz gezdim tozdum bizden çok aşağı mahlûkat gördüm pek çok a^{c}lâlarına da rastladım ama hiç birini görmedim ki havâyic-i zarûriyye-i hakikiyyesinden ziyâde dilekleri olmaya ve mazhariyyetinden artık mübtelâ bulunmaya. Belki bir gün olur ki bir diyâra varırım ki ânda hiç bir şeyin fıkdânı duyulmaz ola. Lâkin hâla ol diyârı bana haber verir kimesne zuhûr etmedi dedi.

Şuarâvî ve Keyvânî bunda îrâd etmedik envâ^{c}i faraziyyat komayıb pek çok mâhir-

âne ve bî-semer nice mukayeselerden sonda hadd-i zât-ı eşyâya rücûᶜa mecbûr bulundular. Şuarâvî refikine siz ne kadar yaşarsınız diye suâl ve Keyvânî "Ah ömrümüz pek kısacıktır" cevâbını irâd-ı misâl ettik de yine Şuarâvî aynı bizde olduğu gibi demektir. Biz de dâimâ ömrün kısırlığından iştikâ ederiz. Bu bir âdet-i umûmiyye-i mahlûkât olmak gerektir dedi. Keyvânî bu sözü velî ile ama hayf ki biz şemsin yalnız beş yüz devr-i kebîri kadar yaşarız demektir ki hayâtın bir kapısından girerken hemen diğer kapısından çıkarız. Ömrümüz bir nokta-i mevhûmedir. Bekamız bir müddet-i bi-imtidâd âlemimiz bir küre-i müsâvî-i zerre. Biraz bir şey öğrenip anlamaya başlanır başlanmaz daha kullanmaya vakit olmazdan makt-ı ecel çatar bir niyet tasmîmiyle bir tarîke sülûk etmeye bile cesâret etmem. Ummân-ı bîgerân ve bî-pâyânda kutre-i hakire gibi dururum. Hele sizi gördükçe âlem-i vücûdda benim vazᶜ-ı nâ-çîz-i hande-fermâmdan pek utanırım dedi. Keyvânî'nin beş şüz devr-i kebîr-i şemsî dediği bizim hesâbla on beş bin sene demek idi. Şuarâvî cevâb ve suâl edip eğer siz hakîim-i meşreb olmasa idiniz bizim ömrümüz sizinkinden yedi yüz kere daha uzun olduğunu söylemeye çekinirdim ve keder îrâs etmekten gocunurdum. Lâkin size raᶜnâ maᶜlûmdur ki teslîm-i rûh zamânı gelip cesedimizin zerratı dağılarak yine anasıra munkalib ve sair kalıba müteferrig oldukda ebed kadar bir âmed veyâhud yalnız kısacık bir günceğiz yaşamış olmak tıbkı ikisi birdir. Bizim yerden daha bin kat ziyâde ömr-i tabîîsi olan deryâlara gittim diyâr-ı zindegî ve zinde-gânı azlığından mırıldanmaz mahlûk görmedim. Bununla berâber her tarafta erbâb-ı insâf ü dirâyet vardır ki olanı hoş görüp halik-i âlem-i vücûda arz-ı hamd u senâ kılarlar ol sâniᶜ-i tabiat bir nizâm-ı muttarid acîble berâber bu âlemde bir tenevvüᶜ-i vefret-i bezl buyurmuştur ki meselâ cümle âkıl ve mütefekkir olan kâinât biri birindan mütegayir iken yine tefekkür ve ağrâz esâsen bir birine müteşâbih olur. Cevher her yerde münbasit lâkin her âlemde arzları ve havâssı mütenevviᶜdir. Sizin cevher de o makule havâss kaçtır dedi. Eğer şu imtidâd-ı sulb-i salt hareket-i sılket-i inkısâm ve sâir gibi ile-l-âhir bu kürenin olduğu hâlde etmeğin zahirde bu aded cüz'î havâss-ı hâlik'in sizin mesken-i nâ-çîz hakkında takdîr buyurduğu netâyice kâfî olmak gerekir. Bu hikmeti her şeyde hayretle müşâhede eder ve her mâdde ve istatikte taaddüd ile berâber tenâsüb dahi mütâlaa eylerim. Sizin küreniz küçük ahâlîsinin boyu dahi küçük havâssınız az havâss-ı mâddiyye dahi azdır. Hazâ takdîr-ül-azîm-i el-hakîm ey sizin güneş dikkatle muayene olunsa rengi nedir dedi. Gayet sarımtırak beyâz olduğunu ve şuâᶜı billûr ile hall ve taksim kılındıkta yedi levn-i aslîyi hâvî bulunduğu tebeyyün eylediğini Keyvânî haber verdik de Şuarâvî dahi bizimki kızılımsıya çeker ve otuz dokuz elvân-ı asliyyemiz vardır. Hâlbuki yaklaşabildiğim güneşlerin hiçbiri yoktur ki diğerine andıra. Nitekim sizlerde bir lehçe bulunmaz ki bütün sâir çehrelerden bambaşka olmaya diye kelamın hatmetti.

Bu türlü nice es'ileden sonra küre-i Keyvânda sahîhan müteferrik kaç nevᶜi mâdde olduğunu istifsâr ve sâni ve heyûla ve cism-i münbasit ve cism-i hass-ı

mütefekkir ve cism-i mütefekkir-i gayr-i hass bir otuz kadarını saydıklarını istihbâr edecek. Şuaravî'nin âleminde üç yüz kadarı bulunup kendisi seyâhati hengâmında üç binden ziyâdesini keşfetmiş olduğundan kazıyyeyi Keyvânî'ye tebliğibirle ânı netîce-i hayrete müstağrık kıldı. Hâsılı birbirleriyle biraz bildiklerinden ve pek çok bilmediklerinden teâtî-i mütâlaat ve bir devr-i şems-i kâmil muhâvere eylemek akîbinde birlikte bir seyâhat-i hükmiyye etmeye azm ve karâr kıldılar.

Bakıyyesi sonra

65 Numro Salı 25 Teşrîn-i evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Bâb-ı Âlî karşısında 57 numrolu matbaada haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Tramvay şirketi şunun bunun kesmekte rezâlet çıkıp bir çok kîl ü kal olduğunu gördüğünden şimdi usulü değiştirmiş de önünden kaçan çıplak yasakçı ile yoldan geçenlerin ayaklarından sünnet etmeye karâr vermiş. Fakat kabâhat ölende mi yoksa öldürende midir? Geçenlerde ölende idi şimdi de ayağı kesilendedir. Öyle ya hiç taramvayda kabâhat olur mu ne gezer atları ile yasakçının arasında. Lâkin doğrusunu söylemelidir şimdi atlar arabaya koştuğu gibi yasakçıyı da atlara koşamaz ya. Asıl doğrusuna bakarsan kabâhat ne ölende ne öldürende. Kabâhat Şehr-emânetindedir ki taramvay şirketine hâne mi hân mı hamam mı meyhâne mi kerhâne mi her ne ki önüne tesâdüf ederse yıkıf harâb etmeye me'zûniyet vermiyor. O zavallı da ne yapsın bakıyor ki Galata'da galabalık pek çoktur şunların bârî bir kaçını telef edeyim de biraz ayakları kesilsin baᶜdehû müteharrik koğuşlarını geniş geniş yürütsün.. Şaka bir tarafa geçenlerde dedik idi ki bu arabaların önünde giden çıplaklara verilen para beyhûde bir masraftır. İşte dediğimiz geldi çıktı. Hem de öyle ya şimdi ben kendimi arabanın altına atmayı murâd etsem yüz hatve ileride gidip yasakçı beni menᶜe kadir olabilir mi?

Bir de iki arabaya bir yasakçı olduğu hâlde ve arabaların arasında da yüz arşın mesâfe bulunduğu sûrette ve bununla berâber ahâlînin de içinde çoluk çocuk kadın ihtiyâr kör topal sağır bulunduğu hâlde artık belâlar mübâreke ya bunları onlardan çıkarmamalı veyâhûd tramvayı bir nizamına koymalı yoksa Kara Panos Efendi'nin yalnız kendi re'y ve efkârı üzere o çıplak heriflerle tramvayın hiçbir vakitte önü kestirilemez. Şimdiye kadar dayak yiyen zavallı Eşekçi Acemlerin (Heriflere bu kadar da mı tesâhub etmeyelim?) yedikleri dayak yalnız yanlarına kâr kalıp birşey istifâde olunamayacaktır. Fakat şunu esâs ittihâz edersin ki tramvay arabalarının on adım önünde yatmış bir çocuk veya sızmış bir ser-hôş gödüğünde duramaz ve durmaz. Ol vakit bu şirkete Hazret-i Nuh'dan beri dünya yüzüne gelmiş milletlerin hiçbir şirkete vermemiş olduğu bir imtiyâzı vermiş olacağımız der-kârdır. Bundan mâ-adâ bizim bilişimize göre zât-ı şâhâne dahi tebaalarının bir kaçının amed ü şûd ve görüşmelerine teshîl-i tarîk için diğer bir kısmının baş ve ayaklarının kesilmesine hiçbir zamânda râzı olamaz.

Yok eğer bu yolda imtiyâzı şirkete vermek istemediğimiz hâlde mâdemki arabaların aralarında kör topal çoluk çocuk bulunup da şu maᶜhûd çıplak yasakçılar menᶜe muktedir olamayacaktır bunların neye lüzûmu vardır?.. Bizce mâdemki medeniyyet bizi bu arabaları kullanmaya mecbûr etmiş hiç olmazsa biz de tramvay arabalarını ağır ağır yürütmeye ve on adım ilerisinde bir adam gördüğü hâlde arabasını durdurmaya ve bâ-husûs Galata vesâir mermer-i nâs olan sokaklarda basîret üzere bulunan ihtiyâta riâyet etmeye tramvayı mecbûr etmeliyiz.

Bak bir ciheti daha vardır ki biz şu arabaları bu minvâl üzere harekete mecbûr edemeyip de yine kendi aklına uyarak dolu dizgin atları sürüp yollarda adam çiğnemeye devâm edecek olur ise ol vakit biz de mecbûruzki her bir aᶜzâlarımız için bir fiyat vazᶜ edip hîn-i hâcette şirketten alabilelim.. Lâkin şurada da başka bir hesâb hâtırıma geliyor ki şimdi bu aᶜzâlara fiyat vazᶜ olunduğu hâlde varır da Panosoğlu hergün kulaklarının bir mikdârını taktırıp kestirdiği sûrette ol vechile de şirkete gardı mûcib olacağı mütebâdır-i hatıdır hâtıra bu ya.

Beyoğlu'nda Fransız Tiyatrosu idâresi rakkaselerin baldırlarına ve oyuncularının fistanlarına abone yok diye teşekkîye kalkışmış... Ayol bu sene ahâlîden kim kaldı? Beyoğlu süslülerinin ekserîsi gaib oldu. Şık beyleri suâl edersen mirasları geçen sene tükettiler. Modamsı beylere gelince bir varmış bir yokmuş Hasret-i Süleyman'ın buyurduğu gibi fânînin fânisi işte bu da medeniyyetin medeniyyeti. Gelelim tüccarlara; efendim ticâret durdu karantina münâsebetiyle ne mâl gidiyor ve ne de geliyor îrâd sâhiblerinin hepsi evlendi ve aldıkları kadınlar daha kendilerinden usanmamışlar ki gitsinler de oyuncuların yağlı bıyıklarıyla mütelezzez olsunlar. Bundan katᶜen nazar îrâd sahiblerinin de yavaş yavaş ayakları suya ermektedir. Şunda bir göz görünür konsolitçiler kaldı ama onların da sabahtan ahşâma kadar Havyar Hânı'nda çağırıp bağırmaktan nefesleri kısılıp tiyatro değil hâlâ evlerine bile gitmeye mecâli kalmıyor. İşte şuralarını güzelce anlaıktan sonra bak bak da işine elverirse evvel Allah işte ben hâzırım ve hemân daᶜvete muntazırım.

Yine mi Doktor Zifos!

Evet ne zannettiniz? Yine Doktor Zifos yine Doktor Zifos? Panosoğlu maᶜlûm ya ben bir adamın kulağından tuttuktan sonra bırakma.. Şimdi de kalkışmış ki koleradan korkmalı değil çünkü ekserîyyâ kolerayı korku getirir. Pekâlâ ama korku söz anlar mı herifceğiz burasını düşündüğü var mı kalkışmış da çocuk iken ihtiyâra süt ninesinin

büyük anasından işitmiş olduğu şu maᶜhûd fıkrayı naklediyor. Elbet o benden eskidir böyle köhne misâlleri çok bilir. Durun ben de size nakledeyim: Gûyâ Rusya'da iki katil üzerinde kolerayı şu yolda tecrübe etmişler ki; haberleri olmaksızın dört katili dört koleradan fevtolmuş adamların yatağına koymuşla hiç birisine bir şey olmamış. Birkaç gün sonra diğer dört temiz yatak göstermişler ve demişler ki işte şu dört yatağında içinde koleradan adam öldü eğer siz cesâret eder de yatarsanız kabâhatleriniz afv olunacaktır demeleri üzerine katiller rızâ gösterip yatmışlar ve üç neferi koleraya tutulmuş... Doktor Zifos'un usûlünde şurası benim pek zevkime geliyor ki bir hastaya yasak ettiği ilâcı biraz sonra tutar da iki mislini verir. Meselâ birini kolera korkusundan menᶜederken sonra kendini korku kolerasına dûçâr eder. Bir de der ki koleradan vefât edenleri hakîmler bile muâyene edemez ve ekserîyyâ koleraya tutulanlar diri diri gömülüp baᶜdehû mezârda vefât ederler... Şimdi anlaşılıyor ya korkuyu menᶜ etmek ister de taᶜdâdı nâ-kabil olan müşterîlerine iki kat korku veriyor. Bu tuhaf şeyleri böyle söyler de sonra tutar da gülenlere kızar gülenler yine güler. O da kızdıkça kızar gülenler güldükçe güler lâkin şurası tuhaf ki acaba bunları sâirleri söylese kendisi gülmez mi ve güle güle bayılmaz mı?

Fıkra

Şık beylerden biri öteden beri saatle uşak kullanmasını âdet etmiş ve böylede bir kaç kapısız alıştırmış olduğundan bir gün Beyoğlu'nda geçerken ahşâm tiyatroya gelmek üzere bir bilet almış ise de oyuna geldiğinde bir özrü zuhûr etmiş olduğundan bilet-i mezbûr boşa gitmemek üzre maᶜhûd uşakların birine ihsân tarîkiyle verip haydi git bu ahşâm tiyatroda benim yerime otur eğlen demiş. Uşak dahi kemâl-i memnûniyyetle gidip edâ-yi hizmet etmiş ve ferdâsı günü miᶜdâdı vechile bir pusula verip efendim gece dört sâat hizmetiniz bulundum ber-vech-i hesâb beşer guruştan yirmi guruş eder paraları ver deyince efendinin tiyatrodan mahrûm kalması üzerine bir de uşağa para vermek gücüne gittiğiden vermeyecek olmuş ise de nihâyet zabtiyyeye mürâcaat edeceğini işâaret edince yana yana yirmiyi yanmıştır.

Şömendöferlerin birinde makinistlerden birinin ayağı zedelenmiş olduğundan tabîbce kesilmesi lâzım gelmiş olduğu müfettiş tarafından direktörüne bildirilmiş ve birkaç gün sonra diğer bir makinistin başı cüz'îce yaralanmış tekrâr direktörüne bildirdiğinde geçende ayağından yaralanıp ayağı kesildiği gibi bu kere de birinin başı yaralanmış ise de hamd olsun kesilecek kadar mecrûh olmadığını mektûbunda beyân etmiş.

İki Tüccâr Beyninde Muhâvere

- İşler nasıl? Ticârete pek yolunda mı?

- Hamdolsun efendim bizim ticâretler yolundadır.

- Gûyâ ne gibi yolundadır? Senede ne kadar ticâret edebilirsiniz?

- Efendim ticâretin sözü mü olur? Şundan kıyâs et ki senevî on iki bin guruş yalnız mürekkeb parası veriyorum.

- Adam sen de! O da bir şey mi? Yazılan tahrîrâtın bâlâsına yalnız besmele işâreti olan (۹) koymadığım için senevî yirmi dört bin guruş ticâretim oluyor.

Lâ-l-kandil arabât Ahşâma dek gezerü hâ

Fî-l-arabât modesterât Sivilizeleri üzerü hâ

Lâ-l-sivilizvât gözlükât Hanımları süzerü hâ

Fi-l-hanımât onurât Çok olunca kızaru hâ

Lâ-l-mahkûkât gammâzât Kuyuları kazaru hâ

Fî-l-sokakât casûsat Her ne göre yazaru hâ

Lâ-l-Panosyan kulakât Fes altında büzerü hâ

Fî-l-Manzûmet saçmavât Utanmadan dizerü hâ

Lâ-l-tramvay sürᶜatât İnsan dahi ezerü hâ

Fî-l-insan me'mûlât Bezdiğinden bezerü hâ

Lâ-l-şirket âdelât Yollarından azaru hâ

Fî-l-vapurât yolcuât Gark olursa yüzerü hâ

Lâ-l-Misailidis Bedosât Para varsa sezerü hâ

Fî-l-Bedosât akdevât Despot geldi çözerü hâ

Tefrika

64 Numrolu Tefrikanın Mâ-baᶜdı

Fasl-ı sâlis: Şuarâvî ile Keyvânî'nin bil-murâfakat seyâhatleri

Bizim iki hakîm bir mükemmel takım âlât-ı hendesiyye ve rasadla nesîm-i Kîyvân'a urub maksûda âzim oldular. İbtidâ mıntıkaya sıçrayıb ânı bizim küçük dünyanın bir âlem-i Müsterî keşfettiğine mutabakatı müstevî yassı mücellâ buldular ândan kamerden kamere geçip en sonrakinin yanından bir kuyruklu mürûr etmekte olmağla ahmâl ve itbâᶜ ile âna atladılar ve bir yüz elli milyon sâat yol gittiklerinde Bercîs'in sagirelerine rastladılar. Andan nefs-i Bercîs'e varıp bir sene ikametle nice hafâya ve ledünniyyât tahsîl ettiler ki eğer matbûât müfettişinin taᶜrîzine dûçâr olmasaydı şimdi tabᶜ-ı dest-gâhlarında bulunurdu ama ben müsveddesini bir bülend-i menzilet Episkopos'un lûtf ve âtıfet-i memdûhası bereketiyle ânın kitâbhânesinde muâyene ettim. Biz seyâhatlerimize gelelim. Bercis'den çıkarken yüz milyon sâat mikdâr bir mesâfe aşıp bizim küremizden beş kat daha küçük olan mikdâr bir mesâfe aşıp bizim küremizden beş kat daha küçük olan Merîh seyyâresi kurbundan ubûr ettiler ve ânın kullandığı iki sagîreyi buldular. Ben iyi bilirim ki papaz (Kassel) bu iki ayın vücûdu aleyhine tuhaf risâleler yazabilir ama ben teşbîh ve kıyâs ile muhâkemeye me'lûf olan erbâb-ı insâfın re'yine mürâcaat ederim.Bu iki ay vâkıâ bizim ehl-i hey'etin nazar-ı tarassudunda ihtifâ ve ihtisâf etmiştir.Lâkin Merîh küresi şemsten gayet baîd olması sebebiyle iki kamerden de eksik ile idâresi ne kadar müşkil olur ânlar iyi bilirler pes bizim yolcular orasını pek küçük bir yer gördüklerinden yatacak mahall bulamamak vâhimesiyle bir harâb köy hânı önünden geçer gibi ândan savışıp ilerideki menzile şitâb ve çok yol gidip bir yer bulamadıklarından işlediklerine nedâmet eylemekte iken hele bir zâif ışık seçtiler. Bu da küre-i arz idi ama Bercîs gibi âlem-i nûrdan gelen seyyâhlara pek hakîr göründü hele beterinden ihtirâzen oraya yanaşmaya karâr verip kuyruklunun kuyruğundan dolaşarak hâzır ve hâlî bir fecr-i şimâlî kollayıb ândân târîh-i cedîd-i Gregorius'nin bin yedi yüz otuz yedi senesi temmuzunun beşinci günü Bahr-i Baltık'ın sâhil-i şimâlîsinde karaya indiler.

Fasl-ı râbiᶜ :Küre-i arzda olanlara vâkiᶜ olan ser-güzeşt

Bir zamân istirâhatle adamlarının güzelce tabh ettikleri iki tel-i mükellel ile kahvaltı eyledikten sonra bulundukları vilâyetçiği anlamak istediler ve şimâlden cenûba doğru indiler.Şuarâvî ile itbâᶜının âdetâ adımı otuz bin kademe vardığından Keyvânî bunlara arkadan erişmek için soluğu darca alır verirdi zirâ ânların bir hatvesine bu on iki adım atmağla yetişirdi.Eğer mesâğ olsa şöyle teşbîh ve tasavvur ederdim ki bir

küçücük fino köpek asker-i hâssa-i kralî mümtâzâtından bir sürü zâbıta ardınca giderdi.

Bu seyyâhlar sürᶜatlice gittiklerinden otuz altı sâat zarfında küre-i arzı devrettiler.Küre dahi bu seferi vâkıâ yirmi dört sâatte katᶜeder ama kendi mihveri üzere müsterîhan fırıl fırıl dönen elbette ayacıklarıyla yürüyüp zahmetle gidenden kolay hareket eder.El-kıssa kaldıkları mahalle yine varıp Bahr-i Sefîd dedikleri göze görünmez havzı ve muhît-i kebîr nâmıyla ol berzahı ihâta eden gölü gördüler. Cücenin baldırına kadar su çıktığı olmuş idi ama ayakdâşının topuğu anca ıslanmış idi.Giderken bu kürenin üstü veya alt tarafı meskûn olup olmadığını keşfe-vâr-ı himmetî sarf ettiler eğlendiler yattılar elleriyle her yanı yokladılar lâkin elleri denî-dünyada sürtünen hakir mahlûklara münâsib olmadığından biz ve hem-cinsimiz olan sâir cihâniyânın âlem-i kevnde vücûd-i bâhir-ül-cûdumuzu ânlara derk ettirecek hiç bir şey hissedemediler.

Cücenin âdeti acele kesip atmak olduğundan rû-yi zemînde hiç bir mekîn-i pürtemkîn olmadığına hemen hükmetti.Birinci delîli de şu idi ki kimseyi görememiş idi lâkin Mikromega kıyâsının batılânını âna zarîf-âne îmâbirle kendinin pekâlâ gördüğü beşinci derece büyüklüğünde olan baᶜzı küçük yıldızları ânın gözle görememesine binâen ânların vücûdu olmadığına karâr vermeyeceğini ihtâr etti.Kasîr-ül-kame elleriyle iyi araştırdığını ve bu küre bir geç vazᶜda olup hey'eti gayr-i muntazam ve maᶜzûr ve her hâli müşevveş göründüğünü ve derelerin çayların birisi doğru akmayıb göller ne müdevver ne beyzî ne murabbaᶜ ve ne sâir bir şekl-i muttaridde olduğunu ve yüzü pürtük pürtük diken misâli olup ayaklarını alazladığını yaᶜnî dağlarını ve kürenin hey'et-i mecmûasına bu geç reftârına bakıldıkça kutublarının yassılığı kendinin güneş devrinde münhânî mihver üzre çarpık çarpık dönüp aktâr-ı kutbiyyesi hükemâ-i yoz içinde iᶜmârdan mahrûm kaldığını hâsılı fehm ve idrâki olan mahlûk böyle bir ters dünyada durmaya bir türlü râzı olmayacaklarına binâen doğrusu oranın ıssız olmasını aklının bilâ-tereddüd hasm ve katᶜ ettiğini yine musirr-âne der-miyân etmekle Mikromega Ağa ey belki sükkânı eshâb-ı fehm ü idrâk dahi olmamak zâhiren mütebâdirdir. Lâkin bu yuvarlak boşuna yapılmış demek de revâ olmayıb bunda bir illet-i gaiyye olmalıdır.Size bunda herşey gayr-i muntazam görünmesi Keyvân ve Bercîs seyyârelerinin işleri hep ip ve çırpı ile yapılmış muntazam ve münâzaralı olmasından neşᶜet

Bakıyyesi Sonra

(Teodor Kasab)

66 Numro Cum'a- ertesi 30 Teşrîn-i evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Bâb-ı Âlî karşısında 57 numrolu matbaa da haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşralar için posta ücreti zamm olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Alışmış kudurmuştan beterdir derler meğer sahîh imiş... Artık alıştık ya. ama neye? Gevezeliğe gevezelik de değil ya düzcesi doğru söylemeye. Bir zamân küpümü doldurayım yan geleyim zevkime bakayım. Bir zamân da ihtiyâr-ı uzlet edeyim. İğnenin gözünden Hindistan'ı seyredeyim. Azıcık aşım gavgasız başım be neme lâzım göz görmediğine gönül katlanır dedik olmadı. Ne hâl ise bir de seyâhat edelim dedik artık göz gördü gönül sevdi ne çâre? Öyle ya göz görüp kulak işitirse elbete görüp işittiğini söylemelidir. Lâkin şurası garîbdir ki hikmet-i Hudâ nerede bir uygunsuz nizâmsız yolsuz şeyle var bütün bütün tesâdüf ediyor. Köprübaşı'ndan çıkıp Bâb-ı Âlî tarafına doğru gidecek oldum câddelere dört köşeli muntazam taşlar tefrîş olunmuş çamurdan tozdan bir eser kalmamış gödüm. Sevincimden bayıldım ve ne yalan söyleyeyim şimdiye kadar tramvay şirketine attığım taşlara adetâ pişmân olur gibi oldum. Biraz daha ileriye vardım iy kesme taşlar be-bütün kırma taşlara tesâdüfa ettim. Bunlara da evvelce kundura kolerası demiş bulundum. Artık şimdi de tahsîn etsem o da işime elvermeyecek. Biraz daha ileriye vardık ki bütün bütün maᶜhûd eski kaldırımlara işi dökmüşler ha! Anladım ki tramvay işi menâfiᶜ-i zâtiyyeye intikal ettirmiş. Öyle ya limen-bücr gitmiş yalnız timûr hatların içi mezkûr kesme kayalardan ibâret olup sâir yerleri ise bizim kâr-ı kadîm eğri büğrü iniş yokuş kaldırımlardan yapılmış. En acınacak yeri de Aksaray'ın iki keçeli piyâde yollarına zamânıyla konulmuş koca koca düz döşeme kayalarını Hallâc-ı Mansûr gibi atıp eski hayrâtları da mülevves etmiş artık buna cân olsun da dayansın. Baktık gördük olmayacak vakit ahşâma karîb oldu bârî arka sokaklardan avdet edelim dedik. Dedik ama; adın nedir Reşîd ne ben söyleyeyim ne sen işit? Amân efendim dünyada ne tenbel adamlar var imiş cânım efendim bu ne kadar pislik bu ne kadar kayıtsızlık ne basacak yer bulabildim ve ne de burnumu tıkamadan geçebildim. Hele Şehzâdebaşı'nın çamur deryâsından yiğit isen geç barkayım ya Eminönü'nden burnunu tıkamadan toz bakayım. Artık efendim dünyada ne kadar ukala ne kadar müneccim ne kadar hekîm var imiş. Herkesin elinden birer gazete gibi mâzî kimi müstakbel kimi de ahvâl-i hâzıradan bahsederler. Baᶜzıları da kolera hakkında doktorların adem-i

ittifâkından söz açmış vere mübâhese ederler. Zevk bu ya ben de kulak verdim. (Uslu dur Panosyan sen kulak kabartma!) Baᶜzıları sert rakı içmeli demiş. Baᶜzıları hayır ispirtoya dâir meşrûbât-ı muzırrdır demiş. Kimi katran buğusu olmalı demiş. Kimi de hayır çerçöp yakmalı dermiş. Kimi de çürük hâm meyve yememeli; kimisi de evet hiç bir şey yememeli dermiş. Baᶜzıları yağmur yağarsa fenâdır baᶜzısı da sokaklara katran dökmeli dermiş. (Diyojende) Yok yüzlerine sürmeli diyor. Artık bir çok mişlerden sonra atalarımızdan gördüğümüz ve öteden beri ilâc-ı hâssımız bulunan ıhlamur ve hatmi çiçeğiyle hatm-i kelâm ve maᶜhûd bizim babadan mîrâs yün kuşaklara karâr vermişler. Şimdi doktorların kangısının kavline bakmalı? Her ne tarafa sülûk etsek aç kalmalı. Lâkin Hakayık Basîret fabrikalar yapmalı tîmûyollar yapmalı ileriye gidelim terakki edelim pek güzel pek maᶜkul ben size gitmeyin demem lâkin evvel-emirde sokakları tathîr edelim bak kolera var imiş diyorlar. Adam senede iki kat esvâb ziyâde eskitiyor daha doğrusunu istersen düzcesi yürümesini gaib ediyor da keklik gibi sekiyor. Artık her iş bitti de lâkin örtüsü kaldı gibi göz önündeki işleri bitirmişler de nerd-bânın birinci ayağına basmadan kiremitliğe çıkmasını istiyorlar. Gerçi bunların hiç biri bile Diyojen'e lazımlı bir şey değil ise de artık göz gördü gönül beğendi nedir çâre?

Mühim Bir İhtâr

Galata - sarayı'nı bilirsiniz ya karşısında bir de hâneceğiz var elbet onu da bilirsiniz. Bak ben o hânenin sâhibini de bilirim ama adını unutmuşum. Bu adını unutuğum zâtın iyi Hıristiyân ve baştan başa Katolik olduğunu dahi bilirsiniz. Bu zât öyle Hason Efendi'ye taş atanlardan ve Papa'nın lâ-yuhtîğine şübhe edenlerden değildir. Ne münâsebet herifceğiz kiliselerin yevm-i mahsûslarında sokaklarda papazların önünde en büyük mumları bu adamcık çeker hiç görmediniz mi? Hiç öyle adamın Allahlık olduğuna şübhe olur mu? Bence olunmazsa da ne yaparsın efem dünya pek acâib olmuş zamâne azmış ahlâklar bozulmuş. Gerek iyi gerek fenâ her ne yapsan söyleniyorlar elbet bir kulp takıyorlar. Değirmencinin eşeğinin fıkrası maᶜlûmunuzdur ya eğer bilmez iseniz bir gün hâtırıma getirin de size nakledeyim fakat şimdilik onun sırası değil. Şimdicek şu adını bilmediğim mösyönün fıkrasını nakledeceğimdir. Beyoğlu ahâlîsi bu adamın aleyhinde güft-gû ediyorlarmış ki bu zât hânesini bu sene sâir senelerden elli lira ziyâdeye îcâra vermiş. Gördünüz mü şimdi tuhafı. Zâhir para kazanmak da ayıb olmuş. Cânım bu nedir herif gidip konsolit oynamıyor ya artık bu adam mutaasıb Katolik oldu diye işini de mi bilmemeli? Duâsı üzerimde olsun haşmetlü Papa Hazretlerin tarafdârlarına kazanmayı menᶜ etmedi ya... Belki evin içine girenler de elli lira ziyâde vermek işlerine elverir belki sanᶜatlarına Beyoğlu'nun en memer ve muᶜteber mahallinde bulunmak elverir belki de ânlar da kendi mâllarını elli lira ziyâdeye verirler. Her ne hâl ise bana suâl olunur ise kabâhat ne verendidir ne de alanda. Ancak Mekteb-i Sultânî'nin yetişmiş talebelerindedir ki teneffüs vakitlerinde şu hânenin elli lira ziyâdeye

verildiğinden elbet bir hikmet vardır diyerek ve gûyâ pencelerine bülbül konmuş gibi gözlerini ayırmıyorlar. Çocukluktur diyeceksiniz ama mektebin direktörüne ihtâr etmek borcum değil midir ya?

Efendi ile Uşak Beyninde Muhâvere

Efendi- Receb!

Uşak- Efendim.

- Şu giden efendilerden kırmızı cübbeli efendiyi çağır.

- Pek iyi efendim. (Der Uşak gider yeşil cübbeli efendiyi çağırır gelir)

- Receb ben sana kırmızı cübbeli efendiyi çağır dedim.

- Efendim ne zararı var? Kırmızı olmasın da yeşil oluversin?

- Ayol benim ona diyeceğim var idi.

- Efendim buna deyiveriniz.

- Ayol benim onunla âşinâlığım var idi.

- Efendim bununla da âşinâ olursunuz.

- A kuzum benim âna sipârişim var idi.

- Efendim tuhafsınız buna sipâriş ettiniz de almadı mı?

- A çocuk ben onu görecektim.

- A efendim bunu görseniz olmaz mı?

- Anladım Receb sen söz anlamıyorsun.

- Efendi ben de anladım sen söz dinlemiyorsun.

- Buyurun efendim her ne kadar zahmet oldu ise afv edersiniz bârî bir kahve içelim.

- Efendim siz uşak ile muhâvereyi bitirin in-şâ-Allah ben de gelirim Allaha ısmarladık!

- Safâ geldiniz yine buyurun in-şâ-Allah.

- Pekâlâ.

İki Zât Beyninde Muhâvere

- Haberiniz var mı?

- Hayrola.

- Kasımpaşa kordonundan halâs olan mahallâtın ba^{c}zısında yine çat pat kolera zuhûr etmiş diyorlar.

- Amân ne söylüyorsunuz?

- Ey cebimden söylemiyorum ya bir zabtiyye binbaşısıyla bir kantarcı bir kaç sâat zarfında fevt olmuş diyorlar.

- Vâh vâh! Acaba bu iş neden oldu?

- Orası pek kestirilemez ise de tedâbir-i sıhhiyyeden öldü diyen yor.

- Amân efendim mukaddemâ tedâbir - i sıhhiyyeden ölmedi mi ya?

- Evet efendim makaddemâ denilen tedâbîr semeresiyle illet-i mezkûre sıhhiyye tarafından tard ve teb^{c}îd olunduğu için bu def^{c}a yine sıhhiyye tarafından da^{c}vet olunmadıkça gelmeye cesâret edemedi.

- Bu ne demek Allah'ı severseniz?

- Ne demek olacak hani ya o esnâ da Kasımpaşa'da mütevattın amele ve bekârlar Okmeydânı'nda hayme-i rekz ikamet olmadılar mı idi?

- Evet evet oldular idi ya.

- İşte onlardan ba^{c}zılarını muahharen başka mahallere kaldırdıkları sırada otuzdan mütecâviz hastalarını Kasımpaşa'da bir hân istîcâr edip iskân etmişler imiş şimdi de Kasımpaşa'da tek tük kolera da zuhûr etmiş.

- Lâkin bunun netîcesi ne olacak?

- Ne olacak bu gidişle Kasımpaşa'ya her yirmi günde bir kere kordon çevrilerek ahâlâ habsolup işlerinden ve ticâretlerinden kalacaklar. Hükûmet-i Seniyye bunca masârife giriftâr olacak ta'yîn buyurulan doktor efendiler bu iş münâsebetiyle dâimâ bâr-gîr üzerinde reftâr edecekler ba'zı küçük karantina me'murları kollarına diktikleri sarı yün şeridi âdetâ bir büyük me'mûriyyet alâmeti gibi göstermek için gayet telâş ile koşuşup önlerine geleni kaparak arkalarına geleni tepecekler. Hükûmet-i Seniyye şu vakitte ve dâimâ bezl-i âtıfet ü merhamet buyurur ise de bu missillü ufak me'mûrlar kendi keyiflerine hareket edecekler.

Tefrika

Bundan evveleri dahi tekrâr- be- tekrâr ihtâr olunduğu vechile bu kere dahi tekrâr etemeyi vazîfeden addederim. İşte bu günden i'tibâren Monte Kristo hikâyesi gazetemize derc olnumuştur. Zinhâr nüshalarının zâyi'edilmemesi hâlis-âne ihtâr olunur.

Monte Kristo

Bâb-ı evvel: Muvâsalat

Firavun nâm üç direkli bir kıt'a Fransız sefînesinin İzmir ve Trieste ve Napoli şehirlerine uğrayarak 1815 sene-i mîladiyyesi Şubat'ın yirmi dördüncü günü Marsilya'ya takarrüb eylediği işâret kulesinden görülmekle hasb-el- âde limandan bir kılâvuz hurûc ve (Morejyon) burnuyla (Riyon) adası arasında sefîneye yanaşıp vülûc eyledi.

Marsilya limanına bir sefîne duhûlü ve husûsuyla bunun gibi Marsilya dest-gâhında inşâ olunmuş bir geminin müddet-i medîde seyr ü seferden sonra avdet-i vürûdu o vakitler hükmünce beyn-el-ahâlî vukuât-ı nâdireden ma'dûd olmasıyla (Saint Jean) Kal'ası maydânı seyircilerle mâ-â-mâl olup sefînenin baş ve kıç direklerinde gemilerden mâ-adâ bütün yelkenleri indirilmiş olduğu ve kemâl-i batâet hareketinden ve tâifesinin evzâ'ından bir felâkete uğramış olması hissolunduğu hâlde (Kale Sarini) ve (Jaroz) adaları arasında sadme-i volkandan açıldığı muhtemel olan boğazdan geçip (Pomaga) burnunu dolaşması üzerine orada tecemmü' eden halk birbiriyle kîl ü kal ve fenn-i seyr-i sefâine âşinâ olanlar dahi hareket-i sefînede hissolunan hâl-i küdûret- meâlin geminin bir kazâya uğramasından olmayıb belki içindekileri felâket- dîde olmalarından neş'et eyleği istidlâl etmekte ve bu hâl üzre sefîne yaklaştıkça Marsilya'nın dar limanına duhûlüne tavassut ve delâlet etmek üzre gemiye evvelce gimiş olan kılâvuzun yanında ve (Edmond Dantes) nâmında bir civân-ı hoş-endâmın mahâret-i tâm ve cesâret-i mâ-lâ-

kelâm ile geminin harekâtına dikkat ve kılâvuzun verdiği işâretleri tâifeye tebliğ ve işâat eylemekte olduğu görülür idi.

Sefînenin ahvâl-i felâket-nümûnu seyirciler miyânında ve (Morrel) nâmında bulunan bir zâtın cümleden ziyâde mûcib-i helecân-derûnu olmağla bunun sâhile muvasalatına değin intizâra sabır ve tahammül edemeyerek hemen bir küçük filikaya râkiben hareket ve (Rezro) hizâsında sefîneye takarrüb eylediği civân-ı maᶜhûdun meşhûru olunca derhâl kılâvuzun yanından ayrılıp ve geminin kıyısına gelip güverteye tayanarak ve şapkasını eline alarak Mösyö (Morrel'e) gönderdikde:

Morrel- Vay Dantes sen misin? Cânım ne oldunuz gemide görülen hâl-i küdûret - meâl nedir?

Dantes- Efendim kapudânımız bî-çâre (Leclere) (Civitavecchia) yakınlarında terk-i dağdağa-i hayât ile ahrete sefer eyledi. İşte hâlimizde görülen hüzün ve keder âna olan teessür ve teessüfümüzden neş'et eder.

Mâ- baᶜdı sonra

---

65 Numrolu Tefrikanın Mâ-baᶜdı

eder ve me'mûldur ki buradaki karışıklık oralardaki münâzara ve intizâmdan iktizâ etmiştir zirâ ben size mukaddem dememiş miydim ki ben seyâhatlerim esnâsında dâimâ teceddüd ve tefennün gördüm diye cevâbla yine muhâvereyi arttırdılar. Keyvânî hâzır cevâb olduğundan belki mübâhese daha azardı bereket versin ki Mikromega debelenir boynunda kılâdesinin silki koptu elmasları yere döküldü. Bunlar büyüklü küçüklü dize sayı taşı olup kabacaları ancak üç kantar gelirdi.

Kasîr-ül-kame ânın bir kaçını topladı ve gözüne yakın gittikde fasetalarının biçimi sebebiyle aᶜlâ hurde-bînlik ettiğini gördü pes eline yüz altmış kaden kutr-i sanâiyyeye mâlik bir küçücük hurde alıp gözünün bebeğine yakıştırdı. Mikromega dahi iki bin kademlik birini şimdi aᶜlâ şeyler idi ama ibtidâdan nesne görülemediğinden ânları merkeze uydurmak ve mahâreti bulmak lâzım geldi. Nihâyet Keyvânî zerre mikdârı şey gördü ki İsveç açıklarında su altından giderdi. Meğer bir ada balığı idi ânı serçe parmağıyla usulcacık tutup baş parmağının tırnağına koyarak Şuarâvî'ye gösterdikde bu dahi bizim alemimizin halkının küçüklüğüne yine gülme tutturdu. Keyvânî bu dünyanın meskûn olduğuna kandığından artık sekinenin yalnız ada balığı cinsine münhasır olmasına zâhib olup kendisi gayet delîl ve bürhân meraklısı olduğundan bu zerrenin kuvve-i hareketinin nereden nâşî olduğunu ve evhâm ve hayli yâhûd irâdesi ve ihtiyârı olup olmadığını bulup bilmek istedi. Mikromega bu bâbda teşvîşe uğrayıb hayvânî teennî

ile muâyene kılardı. Netîce-i efkâr öyle bir cüz'-i lâ-yetecezzâ rûha cevelân-gâh olmasına inanılmayacağında karâr buldu ve seyyâhlar bizim me'vâmızda akıl ve zekâ bulunmadığına ihtimal verdi derken hurde-bîn vâsıtasıyla Baltık denizi üzre yüzer ada balığından kabaca bir şey münâhede ettiler. Maᶜlûm dühûr ve âfâktaki ol târîhte fuzalâ-yı hükemâdan bir şerr-i zemme dâire-i kutbun altında daha kimesnenin hâtırına gelmedik nice me'eleleri tarassuddan gelirlerdi. Ol zamânın rûz-nâmeleri ânların gemisi Botni körfezi sevâhilinde karaya urduğunu ve cânları güçle kurtulduğunu rivâyet etmişlerdi lâkin bu cihânda bir şeyin bilinememiş ve altı üstünden ehven çıktığı düşünülememiştir. Biz mâcerânın hakikatini vukuᶜu gibi sadece nakledelim ve cep gibi şunu bunu ilâve ile tellendirip bulandırmaktan kemâl-i dikkatle ictinâb kılalım. İşte doğrusu bir vakᶜa-nüvîse göre bu da ez-mücâhede ve fütüvvet değildir.

Bab-ı hamis: İki seyyâhların tecâzüb ve ihtiyârı

O şeyin görüldüğü tarafa Mikromega yavaşça elini uzatıp iki parmağını kâh ileri sürerek kâh yanılmamak için geri çekerek ya açıp yâhûd yumarak hele ol zevâtı hâmil olan merkebî üslûbla tuttu ve azmamak için pek de sıkmayarak yine tırnağı üzerine oturttu. Keyvânî işte bu başka türlü bir hayvân demekte iken Şuarâvî ânı avucunun ayasına koydu. Gemi halkı ve yoculârı bir kasıga cezbiyle havaya uçtuklarını zu'm edip bir kayaya binmiş olmaları zannına düşmeğin cümleten deprenip; gemiciler kumanya varillerini sefîneden dışarı Mikromega'nın avcuna atıp nefslerini ol variller üzerine ilka; mühendisler irtifâᶜ-i rubᶜ-i dâirelerini ve oktanlarını ve li-eb kızlarını kavrayıb Şuarâvî'nin parmaklarına nüzûl ettiler. Hâsılı ânlar öyle debelendiler ki bu da parmaklarını bir şey gıcıkladığını hissetmeye başladı. Çünkü ânlar bunun ihnâmesine bir arşın kadar bir tîmûr

Bakkıyesi sonra

(Teodor Kasab)

67 Numro Salı 2 Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Bâb-ı Âlî karşısında 57 numrolu matbaa da haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Muammâ

Halledebilene Aşk Olsun

Geçen gün kayıkla Balat İskelesine yanaşıp çıkmak istediğimde zabtiyyenin biri elinde bir değnek olduğu hâlde kayıkçıya hitâben burası yasaktır müşterî çıkaramazsın demesi üzerine kayıkçı a kuzum nereye çıkarayım suâline cevâben zabtiyye vapur iskelesine çıkar dedi. Ey Diyojen şimdi bu muammâyı nasıl halletmeli? Doktor Zifosların bundan murâdı nedir? Diyecek olursa ki Hasköy Balat'daki kayık iskelesine muhâzî olduğundan istikamet üzere gidildiği sûrette koleranın hiçbir tarafı zedelenmeyerek doğruca çıkar da sirâyet eder.

Ama vapur iskelesi bir hatt-ı münhanî olduğu ve koleranın ihtiyârlığı hasebiyle zedelenir de te'sîri kalmaz.... Evvelâ: Hasköy kordon dâhilinde olması münâsebitiyle oradan kayırla çıkmak ne mümkün. Çünkü öyle bir kordondur ki rûhâniyyûn (yaᶜnî imamlar papazlar hahamlar hekîmler muhtârlar bekçiler zabtiyyeler hamallar) dan başka kuş uçmak muhâldir.... (Ey Diyojen acaba Lâleli civârında Çukurçeşme karşısındaki büyük hâneye nasıl gelmiş? Sakın balonla uçmasın..) Sâniyen: Teslîm edilmeye rûhâniyyûndan başkası da bir takrîble çıkabilsin o koleranın dahi bir tarafı zadelensin. Vapur iskelesine çıkan adam dolaşarak kayık iskelesine gider de lağım ve kârîzler civârında bulunan evlere (kriptogamları) dağıtırsa bu yasağın ne fâidesi olabilir..? Yok demek isterlese ki zabtiyyenin beklemesi kriptogamların çıkmasını menᶜ içindir.

Çünkü hâlâ lâyıkıyla gözleri açılmadığından vapur iskelesinin göremeyip kayık iskelesine çıkmak isterler... İyi ama dedik ya Has-köyü'nden kuş uçmaz nasıl çıkabilir...? Ve siz dahi küpten hurde-bînle bakıp gayet küçük olduklarını taᶜrîf ettiğinize göre bunların çıkması ne kadar uzak haydi diyelim çıkabilsinler.. Ey dağ gibi insanları da (kriptogam) mı zannediyorlar ki yasak diyorlar? Hâsılı ben bu muaamâyı

halledemedim..... Giremez çıkamaz sığamaz yasaktır ve-s-selâm.

Ha Diyojen sığamaz dedim de hâtırıma bir hikâye geldi. Hikâye a^crâbînin biri (ba^cl-i Bedir'e) gidip bî-çâre küpüne sığamadığından her oturduğu kahvehânede (Ya gânim biz ister avlanır) diyerek halkı ta^ccîz eder. Nihâyet bir gün bir takım evbâş infâk edif a^crâbîye derler ki: Artık hâzır ol seni evlendireceğiz ve sana Fındıksığmaz Leylâ Hanımı nikâh edeceğiz. Bî-çâre a^crâbî Fındıksığmaz lakırdısını duyunca sevinçten kendisini şaşırıp bunları ne türlü duâ edeceğini bilemez. Hâlbuki Leylâ Hanım dedikleri yâd-gâr doksan yaşında bir fâhişe imiş. Ve-l-hâsıl nikâh ve düğünden sonra a'râbîyi gerdeğe sokarlar. Ertesi gün a^crâbî pür-hiddet olduğu hâlde kahvehâneye gelip oturur. Mahallilerin hepsi toplandıktan sonra a^crâbî ayağa kalkıp (Ya ehl ba^cl-i Bedir'e gelgim hamhum biz fâzâr etti Fındıksığmaz kavun karpuz) (haydi haydi).

Ey Diyojen işittim ki sen dahi küpüne sığmayıb İnglizlere kız ısmarlamışsın. Pekâlâ ama şimdiki vakitte kardâş kardâşa çivi sokmaya çabalıyor husûsuyla herifler ecnebî ve çivi sokmak âdetleri olduğu cihetle kız oğlan kızdır seksen beş aylık gebedir diyerek sana da böyle doksan yıllık bir şikâr gönderirler ise ne yaparsın? Gel bu sevdâdan vaz geç. (Yâr elinden zehir içmek ağyâr elinden bal şerbeti içmeden daha hayırlıdır) darb-ı meselini hâtırına getir de küpündeki râhatı bozma. Nene lâzım elin girdisi çıktısı.

Cânım efendim şu Beyoğlu çapkınları duâsı kupümün üzerinde evvelâsı isperi Gazetesi muharriri Papaz Efendi'yi çıldırtacaklar. Cânım bunlar ne kadar ârsız adamlardır ki kalkışmışlar da Papa Hazretlerinin elçisi Monsieur Frenki Hükûmet-i Senniyye'den istediğini alamadı diyorlarmış. Papaz Efendi ise halt etmişsiniz aldı hem öte yanına bile geçti diye inâd ediyor....

Artık koskoca papaz durur iken şimdi bir takım zevzeklerin erâcîfine inanılmaz ya!.....

Her ne hâl ise aldı alamadı yüzük oyunu oynar gibi aldın aldın almadın taslamadın yiyemedin demelerine bakıp bunun üzerine de şu ma^chûd İngiliz Gemici Gazetesi Levant Times yok mu. O da Monsieur Frenki'nin istediği bir enfiye kutusu ise bak onu aldı diyormuş...

Şimdi faraziyyât bu ya sen papaz olsan veya Katolik olsan veyâhûd Esprit muharriri olsan ve bâ-husûs Hason Efendi'nin kendi bendesi bulunsan patlar mısın patlamaz mısın?

Cânım herifi zor ile günâha sokuyorlar va^cdesinden on beş sene evvel herifi

cehennemin kaynar kazanlarına gönderecekler.... Şunlara diyesin ki be a zevzekler siz o kutuyu açıp baktınız mı ki içinde ne var?

İşte Diyojen'e her şey maᶜlûm olduğu için size maᶜlûmât verir ki o kutunun içinde bir de mektûb var idi ve mektûbun meâli de işte geliyor.

Meal-i Mektûb

Fazîletlü Efendim Hazretleri;

İstanbul'da ne kadar ârâm etseniz o kadar memnûn oluruz lâkin mücerred-i teşrîfiniz muktezî ise ricâ ederiz ki bir ân evvel mahall-i maksûdunuza teşrîf buyursanız fenâ olmaz. Zirâ bizce kasımdan sonra deniz seferi tehlikeli olduğundan bahren seyâhate cevâz gösteremeyiz. Efendim Allah hıfz eylesin şeytân kulağına kurşun başınıza bir felâket gelecek olsa artık acısını ber- vechile ferâmûş edemeyiz. Çünkü her ne hâl ise zâtınızı ziyâdesiyle sevdik.

Haşmetlü efendinize de tarafımızdan çok çok selâmlar teblîğ ediniz. Ricâ ederiz ki asdika-yi tebaa-yi Devlet-i Aliyye'den Hason Efendi tarafdârlarını duâlarında unutmasınlar. Şimdiki bulundukları hâli ber-tafsîl-i ifâde ve tefhîm ediniz.

İşte sizde gördünüz ya ânları ne kesiyoruz ne asıyoruz ve nede kazıklıyoruz. Kilise işlerini keyfe mâ yeşâ istedikleri gibi görüyorlar ve cennete de kimin sırtına binip gitmek isterlerse ser-best bırakıyoruz ki ânın sırtına binip gitsinler. Çünkü biz de oldukça medeniyyet ışığından uyandık yaᶜnî (âdâb-ı ahlâk öğrendik) maᶜlûmunuzdur ki zâtınız o kadar zahmeti ihtiyâr edip buraya teşrîfiniz ancak İncîl-i Şerîf'in şu tenbîhine olan riâyetenizdendir ki birbirinizin yükünü kaldırınız sûret-i muâvemeti dirîğ etmeyiniz. İşte zât-ı fazîl-âneleriniz dahi bizim üzerimizde yük çok olduğundan bir mikdârını alıp yükümüzü tahfîf etmek yaᶜnî Katoliklerin idâresini der-uhde etmek idi fakat İncîl-i Şerîf'in diğer bir fıkrasında dahi buyurulmuştur ki bir insanın yalnız kendi istifâde edeceği bir işi âhire gördürmek câiz değildir ânınçün biz de bu bâbda günâh altında kalıp zâtınıza gördürmeyi ber-vechile kabûl edemeyiz bununla berâber teşekkürlerimizi dirîğ etmeyiz ve şu iş zımnında teşrîfinize pek de beyhûde oldu diyemeyiz. Hiç olmaz ise görüştük ve teşrîfinizden memnûn olduğumuzdan biraz daha oturmanızı ister idik lâkin mâdemki gitmek istersiniz artık yolcu yolunda gerek fehvâsınca pek safâ geldiniz hoş geldiniz ayağınız düşerse yine teşrîf buyursanız fenâ olmaz zannediriz.

Hele gazetelerimiz bir vakitcek olsun tercemeden sarf-ı nazarla dâhilî baᶜzı

ıslahâtın ihtârına teşebbüs ederek iᶜtâ-yi re'ye kalkıştılar. Kalkıştılar ama ekserî birinin efkârına mübâyin olduğundan mıdır nedir dâimâ birini cerh ve ibtâl ve arasıra da tekzîb-gâhda bir de tasdîk ediyorlar. Meselâ Basîret bir efkâr beyân eder. Hakayık cerh ve ibtâle kıyâm eder ama haklı haksız eder ya. Tuhafı neresi? Basîret'de de yürek mi yok korkak mı desem ne desem bilmem? Mes'elenin rûhsuzluğuna mı hamletsem acaba ne desem geçen bir nüshasında menfîler hakkında mı ne yine bir bend neşr etmiş galiba da Hakayık redde kıyâm edince ben âna cevâb veririm ama vaktim yok mu demiş ne demiş de iki satır bir cevâb ile iktifâ etmiş. Hakayık Çelebi de zâhir kedinin yürekliği samânlığa kadar meselince o da ben cevâba tenezzül etmem diyerek daᶜvâyı Abidin Abbas kısa kes gibi kesivermişler (Ah hir gavgalar böyle kısacık kesilse ne kadar aᶜlâ olur). Şimdi mülâhaza bu ya eğer işlerine gelir bir mâdde veyâhûd gazetelerini dolduracak bir fıkra olaydı ne kadar uzun uzadıya bahisler cevâb sütûnlarını doldururlar idi lâkin anlaşılan bundan bir şey istifâde etmeyeceklerini anladılar da işi terk edip öteden beri âdetleri olan cerr-i menfaatlerine yüz çevirdiler. Şimdi bana kalırsa mâdemki bunlar millet gazetesidir millet olan borçlarına menâfiᶜ-i umûmiyyeye dâir neşriyyât ile me'lûf olup herkesin istifâdesine kâfî bir derecede vazîfelerini icrâda tekâsül edip de menâfiᶜ-i zâtiyyelerini menâfiᶜ-i umûma tercîh ediyorlar. Asıl bakılırsa bunları nefyetmelidir.

Üç İngiliz Beyninde Muhâvere

Birinci - Hülyâ bu ya dünyada ne kadar zerrât varsa o kadar liram olsa.

İkinci - Ben senden zengîn olabilirim. Dünyada ne kadar su var ise bir rakamının önüne sıfır atılsa hâsıl hesâb-ı rakam kadar liram olsa.

Birinci - (Üçüncüyü îmâ ederek) Arkadaşa bir şey bırakmadık.

Üçüncü - Allah beni ikinizden ziyâde zengîn edebilir. Meselâ siz ikiniz de ölseniz de mîrâsınızı ben alsam.

Fıkra

Kırk beş yaşlarında bir kadın takıp takıştırmış ve en ağır esvâblarını giyip âyînenin karşısında kemâl-i derece süslendikten sonra yanında bulunan halâyığına suâl etmiş ki: nasıl kız beni beğendin mi yaᶜnî mevsim yolunda olduğu gibi hüsn ü ânım dahi derece-i kemâlde midir? Halâyık dahi: doğrusu efendim pek yakıştı ve pek güzel oldunuz demesi üzerine â kız beni kaç yaşlarında zan ve tahmîn edersin? Amân efendim bana kalırsa henüz doğmuş derim.

Ekserî gemici köpekleri dalgaya ürüdükleri gibi baᶜzılar da Diyojen'e uzaktan kem küm ediyorlarmış da şuracıkta hâtırıma bir fıkracık geldi. Herifin biri çarşı içinde bir köpek öldürmüş çarşı ahâlîsi herifi yaka paça doğruca mahkemeye götürmüşler. Bir kere de söz ayağa düşmüş artık gürültüden söz ayağa düşmüş artık gürültüden söz anlaşılır gibi değil hâkim efendi bakmış olmayacak ya hû bu galabalık nedir siz şöyle durunuz da asıl maktûlün akrabâ-yı taᶜlikâtından kimse yok mu asıl vâris kim ise o meydâna çıksın demiş.

El-doktorât güzellikât

Kolera nereye gitti bakru-hâ

Kasımpaşa'dan Hasköy'e kriftogamât

Doktor Zifos koşaru-hâ

Bil-balon ile Aksaray'a firârât

Doktor Zifos şaşaru-hâ

Külle yevm bir kaç vefeyât

Doktor Zifoz patlaru-hâ

Monte Kristo

- Geminin hamûlesinden ne haber?

- Hamdolsun hamûle selâmette ve ticâreti sizi fevk-al-hadd memnûn edecek sûrettedir.

(Hamûlenin selâmeti haberini alınca çehresinde alâim-i meserret müşâhede olunarak) Acaba illeti ne idi? Mağrukan mı vefât etti?

- Hayır efendim baş hummasına uğrayıb pek çok meşakkat ve zahmet çekerek gitti dediği sırada yüzünü tâifeden tarafa çevirip geminin demiri atılacağından hâızr bulunmaları kumandasını iᶜtâ ile sekiz on kişidân ibâret olan tâifenin kimi iplere ve kimi yelken ve plakonlara sarılarak iş başında müheyyâ olduklarından kendisine iᶜtâ-yı maᶜlûmata müterakkıb olduğu (Morrel'in) maᶜlûmu olunca bırktığı yerden söze başlayıb:

- Cânım bu hâl nasıl ve ne zamân vukuᶜbuldu?

- Efendim ansızın işte öyle bir şey oldu (Leclere) Napoli liman resi ile bir hayli musâhabet ettikten sonra kendisine baᶜzı mertebe sıkket-i derûn eserleri müşâhede olunduğu hâlde Nopoli'den fekk-i lenger ile gemiye yol vermiş idi. Aradan takriben yirmi dört sâat mürûr eder etmez şiddetli bir baş ağrısına tutulup sefîne-i rûhî derya-yi ademe vazᶜ-ı lenger ve hamûle-i cesedi dahi ayaklarında ve boğazında birer taş bağlı olduğu hâlde (İl Giglio) Adası önünde kaᶜr-ı deryâyı makarreyledi iftihâr nişânıyla kılıncını familyasına götürmek üzere saklıyorum efendim dünya hâli bu ya! Eğer bu adamda İngilizlerle on sene müddet muhârebe edip kazâya uğramadığı hâlde en sonra âhâd-i nâs gibi kaba kaba râhat döşeğinde ölmüş olsa acâib bir şey olurdu.

- Ne yapalım? (Edmond) cümlemiz iyilik yolcusuyuz. Dünya kimseye bâki değildir. Eskiler gitmese yenilere yere açılmaz yaᶜnî eğer mevt olmasa kimse için terfîᶜ-i rütbe mümkün olamaz idi. Mâdemki geminin hamûlesi selâmet imiş.....

- Evet efendim hem selâmettir ve hem de bu seferin hâsılât ve menfaati yirmi beş bin frank ticâret getirecek derecededir.

- (Edmond) Bu vechile mükâleme etmekte iken sefîne müdevver kuleyi geçtiğini görerek geminin kusûr yelkenlerinin dahi toplanması kumandasını iᶜtâ ve bu emrin harb üzere bulunan bir sefîne maᶜlûmâtı gibi sürᶜat icrâsıyla sefîne eski hızıyla yürümekte ve (Morrel'in) ahvâl-i sefîneyi iyice tahkîk etmeye ârzû ve acelesi görünmekte olmasıyla filuka'ya bir ayıb atarak efendim gemiye çıkmak isterseniz buyurun işte gemi hâcesi Mösyö (Danglars) kamarasından çıkıyor her ne maᶜlûmât murâd ederseniz ândan alabilirsiniz bendeniz de ruhsatınızla gidip heyᶜet-i sefîneyi hâl-i mâteme tebdîl edeyim demesi üzerine sâhib-i sefîne hemen (Dantes'in) attığı ipin ucunu tutup geminin dışarısına taᶜlîk edilmiş olan nerd-bândan hurûc ve derûn-i sefîneye duhûl ederek (Dantes) dahi işinin başına gitmiş olduğu hâlde kîn ve hasedi çehri-i ubûstan ve gemi halkını umûmen dil-gîr ve na-hoşnûd eden kibr ü gurûru evzâᶜ-i nâ-becâsından anlaşılır yirmi altı yaşlarında ve geminin hâcesi olup (Danglars) nâmına bulunan bir delikanlı kamarasından çıkıp (Morrel'i) istikbâl ederek şu vechile söze başladılar.

Mâ-baᶜdı sonra

Tefrika

66 Numrolu Tefrikanın Mâ- baᶜdı

kazık çakmışlardı. Bu gidişmekten evvel hayvânın içinden bir şey çıkmasına muttaliᶜ oldu ama ibtidâdan zihni bunun ilerisine varmadı. Hurde-bîn balıkla sefînenin

farkını ancak temyîz ettirip benî Âdem gibi nâçiz-i kâinâta hükmü erişmezdi. İş yapan erbâb-ı enâniyyeti gücendirmek olmasın ama ânlardan niyâz ve tazarruᶜ ile iltimâs ederim. Bir kere şurasını mülâhaza buyursunlar ki insanın kaddı beş kadem tutuldukda bizim küre-i arz üzerinde vazᶜımız çevresi on kadem olan bir kelli üzre bir arşın parmağının altı yüz bin cüz'ünde bir cüz'ü kadar kameti olan bir mevhûm cismin hâli gibi olur. Bir vücûd farz olunsa ki küre-i arzın elinde karpuz gibi tutmaya muktedir olsa ânın nazarında yer yüzünün vukuât-ı azîmesini acaba nasıl teşekkül eder? Encâm-ı kâr iâdesi lâzım gelimiş olan iki üç nâhiye yerin ibtidâdan zabtına bâis olan mühîb-i kârzârlara acaba ne kadarcık iᶜtinâ edebilir? Tefekkür olunsun.

İş bu icâleti mümtâz bölükler zâbitânından bir altı kadem boylu hâssa yüzbaşısı okursa askerinin kalpaklarını elbette iki karışı daha uzatacağına şübhe etmem ama âna ihtâr edeyim ki her ne yapsa kendi ve askeri yine mübâlâğa ile küçükler adâdından kurtalamaz hiç çâre yoktur.

Bizim hakim-i Şuarâvî'nin bu dediğim nikâtı muâyene etmesi gayet de acîb bir hüner ve mahârete mevkuf idi. Hâce Leonhevek veyâhûd üstâd Hadestoker gibi hakîmler nutfede zerrât-ı hayâtiyye-i insanî ibtidâ rü'yet kıldıklarında bile ol derece acîb bir sırr-ı hafî keşfetmemiş idi. Bu asgar-ı sigar kâinâtın kımıldadıklarını ve türlü oyun icrâsiçin kıpırdadıklarını ve ânların cümle iᶜmâlini bir bir duyup mütâlaa ettikçe Mikromega müstağrık-ı cevr ü safâ oldu hazzından haykırdı refîkinin eline dahi ale-l-acele bir hurde-bin tutuşturup ikisi birden amân işte görüyorum bakınız yük taşıyorlar yine doğruluyorlar diye

Bakkıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

---

68 Numro Cumᶜa-ertesi 6 Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Bâb-ı âlî karşısında 58 numrolu matbaada haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Papa Hazretlerinin lâ-yuhtîliğine iᶜtimâd etmeyenler bahtiyâr olduğuna bakalım ne diyecekler? Doğrusu çok büyük tâliᶜ pek âlî tecellî lâkin bir adamın ikbâli idbâra tahavvül edince de eder mi idi? Artık her taraftan işleri aksine döner. Bak Papa Hazretlerinin hakkında Fransızların hâlâ muhabbetleri bâki imiş fakat ne çâre ki tâliᶜi müsâid yâver olmayınca buna insan ne yapabilir? İşte akdemleri Papa nâmına olarak Fransa'da tedâvüle çıkarılmış olan sîm sikkenin ayârı biraz dûnca olduğundan tedâvülden menᶜiyle toplanıp Fransa tarafından bir hediyecik olarak Papa Hazretlerine takdîm olunması lede-l-tezekkür karârlaşmış ise de işte artık tâliᶜ birisine mi dönmüş nasıl olmuş yohsa Fransa'da nukudun fıkdânı mı bâis olmuş ve-l-hâsıl irsâlinden sarf-ı nazarla yine tedâvüle çıkarılmış. Şimdi sen ol da kızma artık buna yürek olsun da dayansın. Â cânım bârî gönderemeyecekseniz şu ihtiyâr adamı sevinç illetine uğratmayın. Şimdi onun için kasalar hâzırlanmıştır sevinçler olmuştur bir de maâz-Allah böyle bir haber bâdî-i ye's-i fütûr insan kulağına girse insan nasıl olur âdetâ rü'yâda mâl bulmuş veyâhûd hülyada saray yaptırmışa döner mi dönmez mi? Hay zevzekler hay kim bilir kim mâniᶜ olmuştur lâkin bana kalırsa ne feleğin adem-i müsâadesi ve ne de Papa'nın ihtiyâr olmasıdır derim. Ancak Fransa'nın bu aralık akçece der-kâr olan eşedd-i müzâyakasıyla Bismarck'ın adem-i müsâadesi olmalıdır. Vâh vâh ne kadar acıdım yüreğim parça parça oldu artık ne çâre bir kere olmuş Allah başka keder vermesin.

Varaka

Ey Diyojen sen kolera hakkında hayliden hayli tedbîrler ettin Doktor Zifosların re'y-i sakîmlerine muârız olarak neler söyledin ne ihtârlar ettin hiç birinin te'sîrâtı görülmedi buna ne dersin?

İmzâ

Mâfiş

Diyojen

Vaktiyle bir resm-i geçitte mülâzımın biri vazîfe-i me'mûriyyetini terk ederek sâiri seyr ü temâşâya dalmış olduğundan binbaşısı bu hâli görünce bir tokat aşk edip utanmaz mısın dedikde hayır efendim utanmam diye cevâb verince binbaşı tahayyürde kalıp bir gûnâ cevâb bulamamış. İşte ben de ânın gibi şaştım kaldım. El-ârif yek-fî re-lâ-şemâe

---

Beşiktaş'dan bir mahalle gitmek için bir kirâ arabasına binecek olursanız ve Galata'dan geçmek murâd ederseniz arabadan inmeli ve tramvayın tîmûrları bulunan yolların üzerinde yayan yürümeli imiş yohsa Kara Panos Efendi şürekâsıyla bil-ittifâk adamın başını kesip ayaklarını kırar ha!

Bunu ben kendiliğimden söylemiyorum ya gazeteler yazıyor. Gûyâ Kara Panos Efendi'nin Beşiktaş'dan Galata'ya araba işletmemeye hakkı var imiş hattâ hükûmet maᶜrifetiyle bile menᶜedebilirmiş.... Öyle ya arabacılar ne hakla Galata'dan Beşiktaş'a Beşiktaş'dan Galata'ya yolcu taşımalı? Herifler tîmûryol iᶜmâliçin bu kadar akçe sarfettiler?

Aslına bakılır ise at ile yâhûd sedye ile bile geçilememelidir daha doğrusunu isterseniz yaya bile yürümek haksızlıktır. Artık araba ile olsun sedyen ile yaya olsun her ne vechile olur ise olsun tramvayın arabasına binmiyorsun ya! Tramvayın murâdı yolcu geçirmeyip kendi fâidesini aramaktır. Baksanıza hâlâ herifler ayaklarımızı bile kesiyor ki yayan dahi yürümesinler. Şimdi Beşiktaş arabaları da kalkmış ki ehven fiyat ile müşterî nakletmeye ve tramvay ile âdetâ yarış etme ayol evvelce aklınız nerede idi? Hem sakın yarış edeyim diye kalkıp da adam öldürmek adam kesmek ser-hôş çiğnemek köpek ezmek husûslarında rekabet etmeyin sonra pençe-i mücâzâta giriftâr olursanız karışmam ha!

Meyhânecilerden Arz-ı Hâl

Ey (Diyojen)! Hani ya bizlerden şikâyet-âmîz bir çok sözler hakkımızda tanzîm olunan nizâm-nâmeler? Müşterîlere lâyıkıyla bakılmıyor ateşler geç geliyor nârgile içenlere kulak asılmıyor bilmem neler oluyor diye feryâd-nâmeler yok ahret şömendöferlerinin mevkifi imiş diyerek yazılan müteaddid bendler? Gelin de şimdi hâl-i pür-melâlimizi görün. Bakınız o söz anlamayan garsonlar ateş getirmeyen çıraklar anaduziko diye mastika diye bağıran Palikaryalar âlâsına diyen büfeciler cümlesinin elleri böğründe ağızlarıyla sinek avlıyorlar. Meyhânelerin içinde şeytânlar cinler top oynuyor. Ah ah meğer meyhânelerin şerefi hep o beyefendiler ile imiş. Artık bundan böyle tövbeler olsun ki sert rakı vermeyelim. "Ah ah ne belâdır bize ya Rabb ne kara

gündür bu". Ey bizim kâr-gîr îrâdlardan metîn ve rasîn kâr-ı kadîm bâdî-i izdiyâd-ı servet ve sermâyemiz müdâvim müşterîlerimiz tövbe bir dahi hizmetinizde kusûr etmeyelim. Ah ah pek bî-kes kaldık artık mübârek bayram ayını dört gözle gözleyip müjde edenlere şimdiden hediyeler hâzır eyledik.. Geçen bir gün müşterîlerimizi görmek ve hâl-i felâket iştimâllerini anlamak için Bayezid Meydânı'na gittik. Ah keşkî ayağımız kırılsa idi de gitmese idik. Ah neler gördük ciğerimiz hûn oldu. Hani ya o bülbüller gibi öten kadeh takırdatan garson diye lisân-ı nezâket ile feryâd eden veya o kemâl-i zevk ve şevkinden kahkahası âsmâna çıkan beylerim her bir süt dökmüş kedi gibi birer köşede düşünürler. Yüzlerini ekşitmiş gûyâ dünyayı cebinden düşürmüş veyâhûd ipin ucunu kaçırmış gibi endîşe ediyor. Baᶜzıları da derîn derîn hülyalara dalmış hemen bom desek ödleri kopacak gibi dalgın dalgın sallanıp cânsız cenâze gibi dolaşıyorlar. Kimileri de elinden simidi köpeğe kaptırmış onu düşünür. Baᶜzıları da enfiye kutusunu evde unutmuş kimi de afyon alamamış kaşınırlar. Artık bu hâllere cân olsun da dayansın vâh vâh.

İmzâ

Meyhâneci Esnâfı Kulları

Yunan Kralı Viyana'da iken prensin biri Yunanistan Başvekili'nin ismini suâl edince kral hazretleri dahi başvekîilin adını unutmuş olduğundan sükûta mülâzemet etmiş ve baᶜdehû Viyana'da bulunan elçisini çağırıp Comondoros olduğunu öğrenmiş diye Yunan gazeteleri yazıyorlar. İşte siz de grüyorsunuz. E doğrusu hâtırda kalacak bir isme benziyor mu? Her ne hâl ise haşmetlü kral hazretleri Atina'ya avdetinde mûmâ-ileyh başvekîlini azletmiş. Bu bâbda gazetelerin efkârına bakılırsa sebeb-i azlî başka bir mâdde için olmalıdır diyormuş. Lâkin bize kalırsa böyle bir muğlak isimli başvekîlin ne lüzûmu var diyerek mahzâ ismini öğrenemediğinden dolayı azletmiştir diyebiliriz. Fakat en ziyâde tuhafı neresi kral-ı müşârün-ileyh hazretleri Neologos Gazetesi muharrirlerine birer kıtᶜa iftihâr nişânı göndermiş bu da tuhaf değil mi ya? İstanbul gazetecilerin Yunanistan'a ne hizmeti olabilir ve ne de istihkakları bulunabilir. Gece ve gündüz yanında bulunan başvekilinin ismini öğrenmediği hâlde bunların isimleri daha muğlak bulunduğu sûrette bunların isimlerini nasıl öğrenebilmiş?... Adam sen de dünyada tuhaflık mı ararsın?

[Gazel-i Hacı Ahmed]

Üş sene el-kazete satdık idi râhat ile

Şimdi var bir bâr kî vermez bize fârât ile

Sanki artık bitti mi bu daha vardır tejvîhât

Dâimâ biz satalım şok kazete kerrât ile

Biz arab uşak dayanmaz böyle şıflak fi-l-şâne[c]

Ruba ister kimli bir fantalon hırkat ile

Şok şamur bu memleket fi-l-kundura leş fâide

Almalı bir şif şorab ama kavi cizmat ile

İşte geldi ramazân ister hacı abla reşel

Sâim olmaz yâ efendi sâde makarnat ile

On buşuk sâat gezer Kübrübaşı'nda külle yevm

Derken taze Hakayık şıkdı i[c]lânât ile

Erbaîn fâre bu İbret kimse almaz şok baha

Rahmet olsun şok Terakki sattı Bâsûrat ile

Courrier d'Orient var La Turquie Phare du Bosphore şıkmadı

Tolu çanta antika al işte (curnalât) ile

El-cevâib burda satmaz hepsi yollar fi-l-Mısr

Şok alış veriş yafar İskenderûn Dimyat ile

Fi-l-cerîde Mösyö Cozeb mâb-ârif ve-s-selâm

"Hacı Ahmed" uğraşır mı böyle bir Hırvat ile?

(Monte Kristo)

Danglars - Ey Mösyö Morrel başımıza gelenleri işittiniz mi?

- Evet evet zavallı kapudân Leclere iyi adamcağız idi.

- Evet efendim husûsuyla fenn-i seyr-i sefâin vukûf-ı mahâreti der-kâr ve sizin gibi ticâret-i bahriyye ile me'lûf zevâtın vikaye-i menafi^{c}i emrinde işe yarar ve müddet-i ömrünü deryâda geçirmiş ve sinn-i tecrübesi hadd-i kemâle ermiş bir kapudân-ı kârgüzâr idi.

Morrel - (Dantes'e doğru bakarak) Zannederim ki san^{c}atta mahâret sinn ü sâl ile değildir. İşte Dantes'in gemi işini idârede kimsenin muâvenetine muhtâc olmaması bu fennde mahâretine delâlet eder.

Danglars - (Dantese gözlerini dikerek) Evet efendim vâkıâ gençlik mâni^{c}-i mahâret değildir ama tecrübesizlik acâib - Kapudân fevt olur olmaz kimseye danışmaksızın sefînenin kumandasını der-dest etti. Ve doğruca Marsilya'ya gelmek lâzım iken (Elbe) Adası'nda (*) bir buçuk günü beyhûde izâa ettirdi.

- İkinci kapudân bulunduğu cihetle geminin kumandasını îfâ etmek vazîfesiyle mükelleftir. Ânın için bir şey denilemez. Lâkin bir buçuk gün mezkûr adada izâa-i vakt eylediği sahîh ise orada hatâ etmiş. Yoksa gemi ta^{c}mîre mi muhtâc idi?

- Hayır gemi ta^{c}mîrden müstagnî idi ve bu bir buçuk gün beyhûde izâa eylendi.

Akîb-i mükâlemede Mösyö Morrel Dantes'i da^{c}vet ve o dahi daha bir mikdâr işi kaldığından afvını taleble tâifelere demir atması emrini verdi. Her ne kadar kılâvuz yanında idiyse de Dantes işinin başından ayrılmayıb geminin bayraklarını ve direklerini mâtem hey'etine tahvîl ettiğini Danglars müşâhede ile:

- Efendim görüyor musunuz? Şimdiden kapudânlığı kurmuş.

- Hakikat de kapudândır ya.

- Evet yalnız sizin ve şerîklerinizin tasdîkine muhtâcdır.

- Bunu kapudân etmemekte bir sebeb yoktur. Fi-l-hakika bir mikdâr genç ise de san^{c}atında mahâreti göz önünde duruyor.

Danglars'ın bu sözden çehresi bozulup Dantes dahi efendim bendeniz çağırıyordunuz... Emrinize muntazırım demesi üzerine Danglars bir mikdâr geriye çekilir.

(*) Birinci Napolyon'un ilk def^{c}a nefyolunduğu ve ol târîhde mukîm bulunduğu adadır.

Mösyö Morrel dahi Dantes'e hitâben Elbe Adası'nda mûcib-i tevkifinizi suâl edeceğim demesiyle:

- Efendim bunun sebebi bendenizce mechûldür. Oraya gidişim Kapudân Leclere'nin emr ü vasiyyetiyledir. Çünkü Kapudân Leclere bana Mareşal Bertarain'e teslîm etmek murâdıyla bir paket vermişti.

- (Taaccüble) Vây!!! Edmond sen mareşalı gördün mü?

- Evet efendim gördüm.

-(Etrafına bakınarak Edmond'u kenara çekip yavaşça) imparator nasıldır?

- Efendim bendeniz iyi gördüm.

- Vây sen imparatoru da mı gördün?

- Evet efendim.

- Sen âna hiç bir şey söyledin mi?

- Hayır o bana söyledi.

- Ne dedi?

- Efendim gemi Marsilya'dan ne vakit çıkıp nereye gittiğini ve hamûlesinin ne olduğunu tahkik etti. Zannım tehî bulunsa ve benim malım olsa iştirâ emelinde idi. Lâkin bendeniz ikinci kapudân olup gemi zâtınızın olduğunu ifâde edince (İmparator ya bu gemi Morrel'in midir? Bu Morrel familyası min-el-kadîm ticâret-i bahriyye ile me'lûfdurlar. Evvelâ Nice'de muhâfız iken bulunduğum taburda Morrel familyasından bir arkadaşım var idi? buyurdular.

- (Kemâl-i ferahla tasdîk ederek) Evet benim amcamdır. Sonra yüzbaşı oldu. Dantes git amcama imparator kendisini hâtırdan çıkarmadığını ifâde et. Eğer bî-çâre bunu işitecek olursa sevinir. (Omuzunu ohşayarak) Paketi götürdüğün ve imparatorla görüştüğün işitildiği hâlde hakkında muhâtara ve mazarratı da'vâ gibi görünürse de Kapudân Leclere'in emrine itâat ve Elbe Adası'na azîmet ettiğine memnûn oldum. Âferîn Dantes.

- Acâib! Gördüğüm şeyin ne olduğunu ben de bilmediğim hâlde bundan bana ne mazarrat gelebilir? İmparatorla ettiğimiz musâhabet ise müşârün-ileyhin herkese

söyleyebileceği sözlerden ibâret idi.

Mâ-ba^{c}dı sonra

Tefrika

Altmış Yedi Numrolu Tefrika'nın Mâ-ba^{c}dı

Çığırışma tutturdu öyle yeni şeyler mülâhaza ettiklerine elleri sevinçten titreyip ânları gaib etmekten korkardı. Keyvânî sû-i zannın bir nihâye-i mübâlâğasında kemâl-i itmînânın öbür ucuna varıp bu zerrât-ı mûziyâtın tekâpûsunu tenâsüble iştigallerine haml birle tabîatı icrâ-yi fi^{c}liyyâtında bastım diye yaygaralar bastı ama zâhir hâlden aldanmış oldu. Bu da gerek hurde-bînle gerek hurde-bînsiz tefakkud ve muâyeneye meşgûl olanların çok kere başına gelmektedir.

Fasl-ı sâdis: Ânların benî Âdem ile olan ser-güzeşti

Mikromega refîkinden çok ziyâde müdekkik bir müterassıd-ı muhakkık olduğundan bu zerrât-ı hakire gâhî miyânelerinde mükâleme ettiklerine yakinen vâkıf oldu ve bunu refîkine ihtâr etti. Lâkin Keyvânî tenâsül keyfiyyetinde aldandığına mahcûb olup bu kere o makule mahlûkun mübâdele-i efkâr etmeye iktidârlarını kabûl etmedi Şuarâvî misillü lisân-ı âşinâ olması cihetiyle zerrât-ı hakirenin seslerini işitmediğinden tekellüm edemediklerini hükmeylemiş ve öyle göz görmez mevcûdâtın âlât-ı savtları ve a^{c}râz-ı istifâdeleri olmasını münekker bulunup tekellüm-i ağleb-i evkâtta tefekküre mevkûf ve bunların tefekküre kabiliyyetleri rûh sâhibi olmalarını îcâb ettirmek münasebetiyle öyle mahlûklara rûh veya hûd rûh ivazında bir şey teslîm etmek gibi bir butlân olacağını iddiâ etmiş.

Bakiyyesi sonra

(Teodor Kasab)

---

69 Numro 9 Salı Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

Bâb-ı âlî karşısında 57 numrolu matbaada haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İhtâr

Beyoğlu hekîmlerinden Doktor (Mühlek) ve (İspatari) ve (istimatyadi) her hangi hasta için olur ise olsun celb olundukları hâlde haste-gâne meccânen tedâvi edecekleri memûnen ihtâr ve bununla berâber kendilerinin hazâkatı müsellem olduğundan kebîr ü sagîr zengîn ü fakîr her kim olursa olsun bu hekîmlerden başkasına mürâcaat etmemeleri lüzûmunun hâlisânına beyânına ibtidâr olunmuştur.

Varaka

(Diyojen) Bir zamândan beri resimsiz olarak zuhûr ediyor biz sebebini anlayamadık. Acaba kış münâsebetiyle gemilerin tersane limanına alınıp armaları su yolduğu gibi Diyojen dahi soğuktan ictinâben fıçısına mı çekilmiştir yohsa tabᶜına muvâfık bir kızcağız bulmak için akla yelken edip Londra'ya mı gitmiştir? Şimdi fıçısına çekilmiştir desem zâhirde fıçının yerinde yeller eser yok Londra'ya gitmiştir desem mukaddemâ sipâriş edip muahharen kendinin pek de iᶜtimâd edemem. lâkin bana kalırsa sipariş olunan kız geçindiğinden veyâhud diğer bir nüshasında îmâ olunduğu gibi doksan aylık gebe bir uᶜcûbe-i devrân olmamasından ve-l-hâsıl şu Avrupa zevzeklerine iᶜtimâd edememesinden nâşî mutlaka kendi gitmiştir derim. Fakat beyhûde gitmiş olduğunu da iddiâ edebilirim. Eğerçi murâdı terbiyeli olsun hünerli olsun okur yazar olsun demek ise öyle sâhibi bahtına (kör-est topal-est kabûl-est) varıp da ne idüği belirsiz bir kız almaktan ise işte medeniyyet sâyesinde Panosoğlu nice terbiyeli kızlar yetiştiriyor hem iş bilir ve hem de para çıkarır. Oldukça da okur yazar dikiş diker piyano çalar oyun oynar hora teper kızlardan birini alıp âhir ömründe râhat râhat vaktini hoş geçirse olmaz mı yoksa Panosyan'dan istesek vermez mi? Artık bu husûsta her vechle mütehayyir kaldığımdan sebeb-i hikmetini suâle mecbûr ve vürûd edecek cevâba muntazırım.

Diyojen

Bunun ne sebebe mebnî idüğini uzunca taᶜrîf edip de uzun uzadıya bahsetmek lâzım değil ya gerçi Panosoğlu'ndan istesem memnûnen vereceğini ben de bilirim lâkin kızı verdiği hâlde kulaklarımı bırak diyecektir. Hâlbuki elime geçmiş iken ben de bırakmasını istemem ve belki de bir kulağını on kıza değişmem. Binâen aleyh ânın vereceği kızı işte bu şartıyla kabûl edemem ve-s-selâm.

"El-râhaten fi-l-pislik velev kân dize kadar" derler de bak ben inanmaz idim. Meğer aslı var imiş. Elbet bir şey beyhûde söylenmez. E bir maᶜnâ-yı zâhirîsi olduğu gibi bir de maᶜnâ-yı bâtınîsi vardır. İşte kolera gelmedikçe bunun maᶜnâ-yı hakikisi bilinemedi. Ben ânı safsata-âmîz bir söz zannederdim. Meğer öyle değilmiş. Bak erbâb-ı vukûf ne güzel bulup çıkarmışlar ve maârızlarını ne yolda iskât etmişler. Hani ya öteden beri hükemâ koleranın mebde' ve menşe'i pislik ve pis boğazlıktır demiryorlar mıydı meğer öyle değilmiş. Baᶜzı erbâb-ı vukûfun tahkikatına ve bizim mesmûâtımıza nazaran hani ya bizim bar bar bağrıp çağırdığımız pislikler temizlenmiyor bataklar çoraklar tathîr olunmuyor Köprübaşı'ndan ve daha sâir mahallerden çöplükler kaldırılmıyor diye çabaladığımız meğer boş imiş. Tedâbîr-i sıhhiyye'den verilen merbûtlar katran buğusu vermeli çer çöp yakılmalı çoraklara derelere kireç dökülmeli bunların da birinin aslı yok imiş. Temizlik asl-ı medâr-ı sıhhat ve mukarin-i akl u hikmet ve ferâsetçe dahi pek maᶜkul ve muᶜteber ve makbûl u tedbîrden maᶜdûd ise de ânın dahi iç yüzü başka imiş. Hemân Allah ukalâya zevâl vermesin meğer dünyada en büyük fenâlık tecrübesizlik imiş. Bak ne güzel bulmuşlar ama neyi bulmuşlar ortalığı temizlenmemenin yolunu bulmuşlar. Ben işittim ki eğer çoraklar ve bataklar tathîre kıyâm olunsa ânların altında sinmiş olan fenâ kokular meydâna çıkıp havâ-yi nesîmîyi ihlâl edermiş ve batak mahallerine kuru toprak veyâhûd kum ve daha fenâ mahallere ve derelere kireç dökmek ve çorak ve batak olan ve çamur biriken çamurları tesviye etmek ve akıntısı olmayan yerlere akıntı yapmak boş efkâr imiş. Olacak olurmuş çâr ve na-çâr ister kalbini geniş tut isterse dar ne Doktor Zifos'un tedbîrinde bir fâide ve ne de illet-i menhûseye çâre var imiş yaᶜnî göğün direklerini kesivermeli imiş. Elbet el elden üstündür arşa kadar derler zâhir akılda böyle imiş ne yalan söyleyeyim ben bilmez idim. Allah ukalâyı ve bize bu yolda maᶜlûmât verenleri eksik etmesin.... Kolera Hasköy'e duhûlünde civârında Fâtih zamânından kalma pisliklerin harekete mübâşeret olunduğu sûrette fenâyı intâc edeceğini (Diyojen) daha ol zamân ihtâr ve icbâr etmiş idi. Acaba akl-ı evvel ve müdebbir geçinir beylerin aklı ol zamân nerede idi?.... Meğer bizim idârehâneye nisbet imiş bak orasına bir şey diyemeyiz. Demek oluyor ki İstanbul o rengi bizden alıyormuş.

Tiryâkînin biri hilâli görmeyince Ramazân-ı şerîfte oruç tutmak câiz olmadığını haber almış ve der-akab hânesine gidip pencere kanatlarını kâmilen kapamış ve hilâli görmemek için gökyüzüne bakmayı dahi kendi kendine yasak etmiş. Bir gece evinden kalkıp önüne bakarak mahalle kahvesine giderken çukurun birinde birikmiş suda hilâlin aksini görünce amân ey mübârek gözüme mi gireceksin anladım işte ramazân olmuş demiş.

Diğer

Tiryâkînin biri kahve cezvesini mangala sürüp gıdası olan afyonu hâzırlayarak eline almış kâh yüzüne bakıp neş'e-yâb oluyor ve kâh elinde yuvarlayıb eğleniyor. İşte bu hâl üzerine ezâna müterakkıb iken arasıra da hareminden ezânı istifsâr etmekte ve ba^{c}zân dalıp kendinden geçmekte iken suâlini tekrâr edince haremi dahi bir ay tesellî müezzini gördüm minareye çıkıyordu demesi üzerine hay Allah râzı olsun diyerek kahveyi cezveye salmış ve afyonu iki parmağının arasına sıkıştırmış hemen ezâna mütarakkıb iken kulağının yanı başından bir sürü sinek vızlayıb geçince bî-çâre tiryâkî sineğin vızıltısını ezân zannıyla (azîz Allah) diyerek afyonu yutmuş ve kahve fincanını eline alır almaz haremi içeriye girip yâhû ne yapıyorsun daha ahşâma yarım sâat var deyince zavallı tiryâkînin aklı zıvanadan çıkıp Allah Allah ne yapalım varsın günâhı sivrisineğin olsun demiş.

Zâtın biri hem sahur yer hem de oruç tutmaz imiş. Kapı yoldaşları ittifâk edip demişler ki yâhû ya sahuru yer isen oruç tut yâhûd oruç tutmaz isen sahur yeme. Ol zât dahi cevâb olarak pîr olun be farzı terk ettiğim elvermiyor da bir de sünneti mi terk edeyim demiş.

İki hanım bir dükkânın önünde alış veriş etmekte iken bir mikdâr yüzlerini açmış olduklarını bir iki beyefendiler görüp harf-i endâzlık etmek üzere yanaştıklarında der-akab yüzlerini setredince beyefendilerin cânları sıkılıp

- Hanımefendiler Hıristiyânlara yüz gösterip İslâm'dan setrediyorlar demeleri üzerine hanımlar dahi cevâba tasaddî edip :

- Beyefendiler bizim bu hareketimiz aynı sizin evlerinizden çıkıp Beyoğlu'nda milel-i sâire miyânesinde oruç yemenize benzer demişler.

La Turquie Gazetesi gittikçe gidiyor ilerledikçe ilerliyor. Bakınız herif hikmetten bile dem urmaya başladı geçen bir bendinde ehl-i İslâm'a nasîhat olarak ramazân münâsebetiyle çok yememelerini tavsiye ederek perhîze riâyet olunmasını tavsiye etmiş. İşte gördünüz mü millet gazetesi dediğin elbet her telden çalmalıdır. Lâkin şurası garîbdir ki ben millet gazetesiyim diyerek meydâna çıkmış da hâlâ hizmet ediyorum zannetiği millet-i Osmâniyye'nin hâl ü şân ve tabᶜ-ı mişvârlarını anlayamamış. Bilmez ki millet-i Osmâniyye bu iᶜtikadlarda olmayıb kalben ve kalıban kanûn-ı ilâhiyyeye mecbûr olacak olur demeye hâzırdırlar ve lâkin La Turquie'de bu bâbda maᶜzûrdur zannederim. Çünkü ne bilsin herif Frenk'dir. Fakat şurası garîbdir ki gazetenin adı millet gazetesidir.(*)

Hacı Ahmed'in Gazeline Nazîre

Nişe yıllardır küruse koşar idim at ile

Fi-l-küruse seyrederdim dehri hanumân ile

Ramazân geldi erişdi köyde hiş bir fâre yok

Yâ hayy ya kânım oruş olur mu bir şorbat ile

Şâresiz kaldı sofular şıkdılar minberlere

Kâmiᶜe dolmakdadırlar elde tesbîhat ile

Meskid ve Kâmiᶜde vâizler kemîᶜan vaᶜz eder

Âleme şok şok nasîhatlar verir isbât ile

Ya hayy La Turquie münkim gibi söyler gaybdan

Kourrier d'Orient Anadolu Phare du Bosphorât ile

Bil-kazete Diyoken Manzûme'yi taᶜzîbeder

(*) Eski vakitte Ramazân-ı şerîfte herkesin yüzü ekşimiş gözleri örümceklenmiş bir hâl-i garâbet-i iştimâlde idi. Şimdiki baᶜzı gördüğümüz şık beylerin yüzü güler çehreleri de yerinde. Acaba bunun sebeb-i hikmeti nedir diyerek hayli düşündüm bulamadım. Zannedersem bu da medeniyyetten neş'et etme bir hâl olmalıdır.

Şıkmasın der böyle munhâr ve bukulafât ile

Fi-l-skender el-kevâibden dağılır tevjihât

Hik âdet fi-l-Mısır gelmekde der-busât ile

ᶜAşr-ı kazâ ilâve işte şıkdı şimdicek

Şok havâdis var telgraf ve murudât ile

Kümle şarmutât fi-l-şarşu gezerken külle yevm

Şok şükür mevlâya menᶜ oldu bular zûr-batla

Bir arab uşak-mâb örf-i hile vahdua şoy

Vazᶜ eder fi-l-magrib ve şıkarız heyhât ile

Şerbet-ül-uhve mâ-el-sekr sabâha vel-mesâ

Hâkî ablam bir asude-hulv ve baklavât ile

Hâkî Mahmûd gibi var mıdır kihânda ehl-i hayr

Fi-l-tarîk el-Mekke su tevzîᶜ eder kırbât ile

(Monte Kristo)

- Bunlar bu mukâlemede iken karantina ve gümrükten me'mûrlar geldiğini gördükde ricâ-yi afv ile sâhib-i sefîneden iftirâk ettiğini uzaktan gözetmekte olan (Danglars) görünce Mösyö Morrel'e takarrüble

- Efendim size Elbe Adası'na gitme sebebini anlattı mı?

- Anlattı... Hakkı varmış.

- Hakkı var ise de pekalâ bir adam refîkinin îfâ-yi hüsn-i hizmetle efendisinin nazar-ı teveccühü celb ettiğini anlasa hazzedeceği âşikârdır.

- Evet Dantes vazîfesinden hâric bir iş görmemiş. Çünkü bu hareketi Kapudân Leclere'in emrine mütâbaat demektir.

- Kapudân Leclere dediniz de hâtırıma bir şey geldi. Dantes zâtınıza bir mektûb takdîm etti mi?

- Hayır! Bir mektûb mu var?

- Maᶜhûd paketten başka bir de mektûb vardı. Kıyâs ederim.

- Nasıl paket?

- Cânım hani ya Dantes'in götürdüğü paket.

- Vây sen paketi götürdüğünü ne biliyorsun?

- (Cânı sıkılarak) Efendim müteveffâ kapudânın kapısı açık duran kamarasının önünden geçerken Dantes'e bir paket teslîm ettiğini görmüştüm.

- Paket maᶜlûm ama mektûba dâir bir şey söylemedi. Lâkin eğer mektûb da olsa idi elbette bana verirdi.

- (Bir mikdâr tefekkürden sonra) Öyle ise efendim kendisine bir şey söylemeyin belki yanlış görmüşümdür. (deyip Dantes'in avdetini görüp yine yerine çekildi).

Morrel - Gel bakalım dantes artık işin kalmadı.

- Evet efendim. Emvâl defterini gümrükçüye gönderdim. Bir tâifeyi de kılâvuz ile karantinaya gönderdim.

- Artık burada işin kalmadı mı?

- (Etrafı nazar-ı dikkate alıp her bir işin tekmîlen yolunda olduğunu anladıkda) Hayır efendim.

- Öyle ise bizimle birlikte taâm edebilir misin?

- Efendim daᶜvetinize arz-ı şürkâniyet ederim. Ancak afv buyurun gidip pederimi göreyim.

- Hakkın var. Pederîni sevdiğini bilirim.

- (Biraz tefekkürden sonra) Acaba ne hâldedir? İyi midir?

- Vâkıâ bu günlerde görmedimse de iyidir zannederim...

- Evet odasında yalnızca oturmayı sever.

- Demek ki sen burada yok iken hiç bir şeye ihtiyâcı olmayıb her şeyi tekmîl imiş.

- (Tebessümle) Efendim pederim müstağnî adamdır. Cenâb-ı Hakk'dan başkasına arz-ı hâcet etmez.

- Pekî pederîni gördükden sonra bize gelirsin ya?

- Efendim yine afv-ı âliyeniz istirhâmındayım. Bu ziyâreti müteâkıb başka bir ziyâretim daha var.

- Evet evet hâtırıma geldi. Hani ya (Katalan) karyesinde sizi bir gözeten olduğunu bilirim. Matmazel (Mercedes) değil mi? (Tebessümle) Kızcağız bir kaç def'alar gelip (Firavun)dan havâdis suâl etmesinin sebebini şimdi anladım. Lâkin Edmond güzel metresin var tebrîk ederim.

- Nişanlımdır efendim.

- Adam nişanlı metres hep bir hesâb değil mi ya?

- Bizce öyle değildir efendim.

- Her ne ise bizce olan vazîfenizi icrâ ettiniz. Buyurun hakk selâmet versin. Para ister misin?

- Hayır efendim şimdilik istemem. Maâşlarım hâliyle duruyor.

- Bilirim sen idâreni bilirsin.

- Ne yapayım efendim? İhtiyâr pederim var.

- Evet sevdiğini de bilirim. Şimdi ben de evlâd babasıyım. Böyle bir kaç ay seyâhatten sonra oğlumu gördüm. Alıkoyup yanıma getirmeyen olursa doğrusu benim de cânım sıkılır.

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

70 Numro 13 Cumᶜa-ertesi Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İhtâr

Geçen hafta Hıristiyânların dükkânları önünde sigara içilmesi sûret-i katᶜîde olarak Şehr-emânet-i Behiyyesi tarafından bâ-iᶜlân resmî gazeteler vâsıtasıyla beyân olunmuş idi.

Hâlbuki baᶜzı adamlara ne kanûn bilir ve ne de nizâma riâyet eder. İşte ez-cümle kendi gözümüzle gördüğümüzü bî-taraf bulunduğumuz hâlde ber-vech-i zîr beyân ediyoruz:

(Bahçe-kapısı'nda Eczâcı Klaya) - (İstanbul Balık Pazarı'nda bakkaldan Nevşehirli Yorgi ve Lazari ustalar)-(Asmaaltı'nda Bakkal Vasil)- (Kalpakçılarbaşı'nda. Tuhafçı Bedos Çorbacı) - (Beyoğlu'nda doğruyol'da Kahveci Anton Recis) - (Karaköy'de Sarrâfândan Çatato) - (Çarşı'da Piyâzcı Papaz oğlu Stefan) - işte şimdilik bu kadarca ile iktifâ olunmuş ise de yalnız bunlar olmayıb bir çok daha nizâma riâyet etmeyenler var ise evvel- emirde ibreten li-s-sâirîn bunlar terbiye olduğu hâlde sâirlerinin dahi gazetemis vâsıtasıyla iᶜlân olunacağını vaᶜd ederiz.

Şehir Postasıyla Gelen Bir Mektûb

Ey Diyojen! Geçenki mektûbda münderic (Küpte rahatı bozma nene lâzım elin girdisi çıktısı) taᶜbîri yok mu? Tacbîr kabûl etmez bir büyük hatâdır. Hele bütün bütün çık da bak ki âlemde neler oluryor? Hem çıkmalısın ve Doktor Zifosların ettikleri rezâleti bütün âleme bildirmelisin. Çünkü Hakayık Çelebi ile Basîret kumkuması dâimâ mizâc aradıkları cihetle bunların tedâbîr-i sakîmesini âdetâ semâdan nâzil olmuş bir vahy-i ilâhî gibi senâ etmeden geri durmayıb ve nihâyet kordonun bir fâidesini müşâhede edemedikleri cihetle feshine karâr vermişlerdir diyerek bir takım da ham hum ederler.

Acaba halkın kapılarında bekleyen zabtiyyeler nedir? Kordon değil midir? Ve kordon buna nisbetle öpülüp başına konacak bir şey değil midir? İllallah bu perhîz ne bu lahana turşusu ne?

Sıhhatine iᶜtimâd olunmayarak kahvehânede işitilen bir hâdise kordunun feshinden iki gün mukaddem Şehzâde civârında Masraf Sokağı'nda bir ihtiyâr zât vefât eder etmez haber alıp kapısına bir zabtiyye dikerler. Hâlbuki evin içinde cenâzeyi bekleyecek bir koca karıdan başka kimse yok. Komşuları her ne kadar girmek istemiş iseler de muvaffak olamamışlar. Hâsılı o ahşâm bî-çâre kadını uyku tutar. Fareler de cenâzenin başına birikerek parçalamışlar. İn-şâ-Allah aslı yok yalandır. Eğer sahîh ise âferîn Doktor Zifoslar. Şimdiye kadar böyle şey işitilmemiş idi. Zihî hamiyyet zihî insâf.... Devlet-i emedd-müddet size bunca fedâkârlıklar etsin ve siz dahi duymayıb amân nasıl para kapalım diye ahâlîyi ceviz kabuğuna sokmaya cabalayın. Güzel tedbîr.

Üç beş gün mukaddem bir zâtın halâyıkı hastalanır muâyene ve tedâvî ettirmek üzere getirilen Zifos kapıyı açıp bir kurşun menzili mesâfeden hastayı görünce (sesi kısılasıca) âvâzı çıkabildiği kadar kolera diyerek haykırıp kaçmaya kalkışmış. Hâne sâhibi Zifos'un yakasından tutup "Be şaşkın! Bu Arab'dır. Zaten rengi siyâhtır" demesiyle Zifos "Ya öyle mi?" demiş. Ey şimdi buna ne demeli? Telgraf vâsıtasıyla nabzına baktı da anladı desek o telgraf hâlâ buralara gelmedi. Keşifle anladı desek bunların ne cenâ.... oldukları maᶜlûm. Doğrusu arar isek edebisizlik ve-s-selâm.

Tabîblik karşıdan bakıp koleradır. Afyon rûhu verin diyerek savuşup kapıya zabtiyye dikmekle hâne halkını habsetmekten ibâret ise kolerayı herkes tanır ve afyon rûhunu dahi herkes bilir. Böyle olduğu sûrette bunların bu derece imtinânı niçin çekmeli....? Ve bunlara bu kadar paralar niçin vermeli....? Daha doğrusunu arar isek şu maᶜhûd kordon yok mu? Asla tecrübe ve koleranın sârî olduğu ise bir delîl zannı ile olsun henüz isbât olunmamış olduğu hâlde Zifoslar mücerred kendilerine iş bulmak için devleti bunca masârîf-i beyhûdeye dûçar ve ahâlîsini dahi giriftâr-ı telâş ve hasâr ettikleri cihetle masârih-i mezkûre kendilerinden tazmîn olunduktan sonra Zifoslar da tenkih olunmalıdır.

Dört gün mukaddem Malta Sokağı'nda bir konakta sâyisin biri hastalandığı gibi hastahâneye kaldırıldıktan sonra konak kapısına bir zabtiyye dikilir. İçeride kalanların suyu tükenip be cânım biz esîrmiyiz nedir bu? Sakkayı bârî bırakın su getirsin diyerek bağırdıkları maa-t-teessüf işitilmiş. Ey Diyojen gel şimdi küpteki rahatına bak da söylenme bakalım. Hükûmet-i Senniyye-i Âdile katle müstahak olanlara bile hiç bir vakit böyle muâmele-i şedîde göstermemiştir ve göstermek ihtimâli dahi yoktur. Allah göstermeye içeride kalanların hepsi hastalansalar bunlara kim bakıp hizmet edecek.....? Ve hekîmler hastalıktan korkup da hastaların yanına sokulmadıkları sûrette kimin vâsıtasıyla ve ne türlü müdâvât edilecek.....? Meşakkatla mı cân versinler?.....

Hiç böyle şeye Allah râzı olur mu?.. Şimdi buna çâre: Peder-i müşfikimiz makamında bulanan Hükûmet-i Seniyye-i Âdile'ye ricâ edelim de Doktor Zifoslara anlatsınlar ki ecel birdir. Maktûl bile kendi eceliyle gider. Ecel-i mevcûdu gelmedikçe insanın ölmesi muhâldir. Ve böyle gaddârlıkla bu misillü belâyânın defci mümkün değildir.

Cenâb-ı Allah hakîm âdil olduğu ve gadra hiç bir vechle râzı olmadığı cihetle bilki böyle gadr ile defcine sacy edilen belâyı teşdîd ve tacmîm edeceğinde şübhe etmesinler de halkı böyle izcâc etmeden vaz geçsinler ve hastaların nabzına bakıp illetlerini teşhîs ederek müdâvât etsinler. Ve bir kurşun menzili mesâfeden deli gibi haykırıp da hastaları şaşırmasınlar. Belki asıl hekîmliğin hastalara teselli etmekten ibâret olduğunu bilsinler.

Li-l- doktorât bastonât	Kolerayı koğaru	hâ
Velhân bâr-gîrât	Koleredan kaçaru	hâ
Kendileri kolerât	Herkese çok sararu	hâ
Koleraya düşmânât	Sâyesinde yutaru	hâ
Velhân liravât	Külle yevm kaparu	hâ
Hepside hâinât	Bütün halkı soyaru	hâ

İmzâ

(Bir İslâm)

(Gedik Paşa Tiyatrosu'nda Ayyar Hamza Oyunu)

Geçen pazar-ertesi gecesi Gedik Paşa Tiyatrosu'nda Ayyar Hamza'yı oynadılar. Bu... oyun Fransızca'dan lisân-ı letâfet-resân-ı Türkî'ye bir zât-ı hakayık-dânın himmetiyle terceme olunmuş gayet eğlenceli bir oyundur ve tercemesi de sâirlerine nisbetle pek güzel ve yolunda terceme olunmuş olduğu bu bâbda maclûmâtı olanlara hafî değildir. Bu oyunun oynanması üzerine yapılacak bir kaç mütâlaa var ise de bu husûsta mahâretlü ve zekâvetlü ve dirâyetlü ve kemâl-i fatânetlü ve maclûmâtı Güllü Agop Çorbacı'nın ahlâkı maclûm â eğri doğru kendi bildiğine gider nasîhat kabûl etmez bildiğinden geri dönmez bir zât olduğundan bu bâbda beyhûde nefes tüketmeyelim geçelim oyuncularına. Bunlar me'mûldür ki kabûl ederler (evvel-emirde geçen seneden şimdiye kadar) Türkçe telaffuzda terakki ettikleri dereceyi tebrîk ederim. Lisânları Türkçe'ye benzeyecek ümîdini îmâ ediyor. İn-şâ-Allah daha gayret ederler ve sancatlarında her cihetle mâhir olurlar. İçlerinde başkaca müstaidd oyuncular görünür. Meselâ (Magakiyan) (Ahmed Efendi) (Ruştuni) (Sancakcıyan) ve (Tospatıyan) efendiler ve (Aznif) ve (Karakaşyan) kadınlar oyuncu değildirler. Çünkü Fransa'dan gelenler gibi bunlar bu sancatı mektebde tahsîl etmemişler ve Agop Ahbâr bunların bu tabîî

isti^{c}dâdlarıyla daha çok mahâret kesb ettirebilir idi ve kendisi dahi daha ziyâde istifâde edebilir idi. Her ne hâl ise Ahmed Efendi'ye nasîhat olarak şunu deriz ki elbisesi ve yüzü taklîd ettiği Muhterem Ağa'nın kıyâfeti değildir. Çünkü merkumun kıyâfeti asl-ı istihzâya medâr olacak ve kahkaha edecek bir sûret değildir. Magakiyan Efendi her ne kadar Hamza'nın taklîdi güç ise de biraz daha gayret ve bir kaç def^{c}a tekerrür eder ise zannım fenâ oynamayacak doğrusu (Rüştuni Zuhûrî Efendi'nin taklîdinde ve Sancakcıyan Efendi de Yâver'in taklîdinde) hiç bir ta^{c}yîb edecek mahall bırakmadılar ve bütün seyircilerin memnûniyyet ve teşekkürünü celb ettiler ve be-hakk mazhar-ı âferîn oldular.

Gelelim Aznif Kadın'a. Güllü Agop Çorbacı bildiğinden şaşmaz dedik ise bu kadıncağız da şaşmaz demedik ya elbet bu kadın verilen nasîhatları kabûl eder. Evvelâ hayli vakitten beri tiyatro oyunlarında gezer ve hayli mülke kesb etmiş olduğundan şurasını bilmelidir ki gerek dediği sözlere ve gerek yaptığı oyunlara seyircilerden evvel kendinin gülmesi seyircilere fenâ hâlde te'sîr edip oyunun kâmilen letâfet ve tuhaflığını mahveder ba^{c}dehu muallim tarafından fevk-al-âde iâne talebinde bulunur. Muallimin vâzifesi ise yalnız şaşırdığı mahallerde yardım etmektedir ve öyle her bir kelimeyi harf-be-harf sana ta^{c}lîm etmek değildir. Azîf Kadın ise muallim söylemeyince o da söylemeyeceğinden sarf-ı nazar zannım muallim öksürecek olsa o dahi öksürecek sûrette görünür. Öyle dersini ezber etmeyip mütemâdî muallimden imdâd beklemenin bir fenâlığı daha vardır ki oyun mahallinde dâimâ kalbi muallime merbût ve bi-z-zât kendi mukayyed bulunduğundan sâir el ve ayak vâsıtasıyla icrâ edeceği oyunları dahi sekte-dâr edip lâyıkıyla icrâsına muvaffak olamaz..... Şimdi şu nasîhatları oyunculara teblîğimize de sakın Agop Çorbacı'nın cânı sıkılmasın!

(Kastamoni'de Falfaloğlu Karısı Âişe Kadın)

Benim Vâldecüğüzüm

Elhamdüllâ bu güne kadar sağ salim doğuz gice ben ancak İstangul'a gelüken yolda çekdüceğüm zakmatladan zorub zuâl edesin. Bi bi ve bi demisşem sen de şaşa kalusun. Kastamoni'den çıkdukda iskeleye vadukda belki bön (kayık) bindukda kayığın kıçı iki yatdı bi kakdı gurppadan denize bakdı. Ali Fakı eşhed balla ve belle doğuz dirabı kurul kurul ötdürü orta diren ellemeden gitti. Gabahlar gıyya yayıldı. Su belde kala kalduh bu da böylece me'lûmunuz ossun.

İmzâ

Oğlun

(Folfal)

Bana göndereceğün nektubun üstünü böylece cızıkdırıvessin doğrıca bana usûl bulu.

Bu nektub İstangul'da Eminöğün'de ağzı köbüklü Falfaloğlu Folfal'a usûl böyle.

(Benim Vâldecüğüzüm Gül Emme'nın Macına)

(Söyledüğüm Gazeldir)

Bir Türük gızının ardı sıra hayli dolaşduk
Bir hayli yorulduk emme en sonra ulaşduk
Tenha düşüb saldudum ol dilbere bir kez
Ormanda kütükler gibi emme yuvalaşduk
Sığırtmaç Hasan'dan haber alduk ki Gül Emne
Dağa gidiyoymuş biz dahi çaluyu dolaşduk
Emmin gızının muhabbet unutturuvidi
Bu hevez ile biz Gızılırmak gibi taşduk
Billuzeden ağ baldırını gördüğüm ânda
Zilletlü gabak gibi âna şöyle yanaşduk
Âyâna gammazlayıvidi Gül Velî doğurıda
Kartalaş yiyerek zarppadan İstangul'a kaşduk
Farisî Arabî karmaşumak işte hevâyî
Biz böyle gazel söylemeğe şinci bulaşdık

Al Sana Delinin Birini Daha

Gazeteciler hâl yamân Bordeano Çelebi zinciri koparmış önüne gelene saldırıyor.

Biz delilerin inkırâzına gayret ediyoruz herkes deli olmasına seğirdiyor. Deliden ne istersin â deli ama deli kimdir? Aklına geleni yapar. Diline geleni söyler. Aynı bizim La Turquie Çelebi gibi gûyâ şimdiye kadar söylediği saçmaları az gelmiş gibi şimdi de bizim koca babalık Deli Mustafa'nın ne lüzûmu var imiş donsuz geziyormuş don giydirmeli imiş yok ortadan kaldırmalı imiş gibi bir âlây safsata-âmîz sözler ile gazetesini deli alacasına çevirmiş. Hâsıl-ül-maᶜnâ Deli Mustafa kaldırılmalı imiş. Â deli â Bodeyano Çelebi sen hep gördüklerini kaldıracak mısın ve her kırmızı sakallı gördüğüne baba diyecek misin? Vay senin başına vay benim aklıma vay!.

Kaldıracak şey mi ararsın? Evvelâ sokaklardan pislikleri kaldır. Fransız Tiyatrosun'nun lağım kokusun kaldır. Ba^{c}zı fenâ ahlâklar var ânları kaldır. Ez cümle birisi yangın me'mûrlarından şu eski dînî âdeti kaldır ki köşk bekçisi alabildiğine giderken babam uğur ola desek ses çıkarmaz kuvvet ola desek haber vermez taban olan desek kulak asmaz yangın nerede desek bilmem nerede diyerek dâire-i edebin hâricinden dem urur. İyi ya öyle acı acı na^{c}re atacağına yangını suâl edenlere haber verse ne olur sermâyeden ne zarâr mı eder yoksa ağzı kirâ mı ister? Bu ne kadar fenâ bir âdet ve tab^{c}-ı denâettir ki ebnâ-yi cinsi ve bâ-husûs vatandaşı hakkında fâideli olan bir husûsda nefesini bile ketmediyor. Vah vah şu bizim âdetlere vah!

(Monte Kristo)

- (Resm-i selâmı icrâ ederek) Ruhsatınızla keseyim.

- Başka bir diyeceğin yok mu?

- Hayır efendim.

- Kapudânın hîn-i vefâtında benim için size hiç bir mektûb verdi mi?

-Efendim mektûb yazabilecek hâlde değil idi. Lâkin bunu söylediğinizde hâtırıma geldi. Sizden on beş gün ruhsat isteyecektim.

- Teehhül için mi?

- Evvelâ teehhül sonra Paris'e gitmek için.

- Hây hây vaktimiz var. Sefînenin tahliyesi lâ-akall bir buçuk ay sürer ve üç mâhtan akdem sefer-i âhire mübâşeret edemez. Lâkin üç ay sonra bulunmak kavliyle diyerek ve arkasını ohşayarak (Firavun kapudânsız olamaz)

- (Gözlerinden sevinç-nümâyân olarak) Kapudânsız mı buyurdunuz? Amân efendim mevâid-i aliyyeniz ümîdimi tahrîk ediyor. Yohsa bendinizi Firavun'a kapudân etmek mi emel buyuruyorsunuz?

- Hây hây başlı başıma olsaydım bu dakikadan tezi yoktur. Lâkin ma^{c}lûm ya İtlalyanca bir darb-ı mesel vardır. "Ortaklı adam filindilli köleye benzer" derler. Lâkin iki re'yden birisi kazanılmıştır. İşin yarısı bitmiş demek olup bâkiyyesi için dahi elden gelen gayret sarf olunacaktır.

- (Dantes sevinçle Mösyö Morrel'in elini tutup) Efendim pederim ve Mecedes

taraflarından dahi zât-ı âlînize îfâ-yi şükrâniyyete medyûnum.

- Pekî pekî... İyi adamın yardımcısı Allah'dır. Git ibtiden peder ve Mercedes'ini gör sonra gel beni de gör.

- Murâd buyurursanız sizi sâhile kadar götüreyim.

- Hayır teşekkür ederim. Ben burada kalıp Danglars ile hesâblara bakacağım. Nasıl esnâ-yi seyâhatte hareketini beğendin mi?

- Efendim hoşnûd değilim. Çünkü beni sevmez zannederim. Bir gün nasılsa beynimizde bir nizâᶜ vukuᶜbulup o nizâᶜı silâhla fasletmek üzere bir kaç dakika (Monte Kristo) Adası'na çıkmamızı teklîf eylemiştim. Kabûl etmedi idi. Lâkin gemi hâceliği istifsâr buyurursunuz. İşte hiç bir diyecek yoktur zannederim. Siz de hoşnûd olursunuz.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

71 Numro Salı 16 Teşrîn-i evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumca günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir. Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır. Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Şaka lâtîfe ber-taraf kolera bizim memleketin ya huyundan veyâ suyundan hoşlanmış olmalı ki imhâsı şiddetle ârzû olundukça devâsı kesretle görülüyor.

Buna sebeb nedir bilir misiniz? Ben azıcık öğrenir gibi oldum. Her kimi gördümse ya kendisinin veyâhûd ahbâbının şu illetle musâbiyyetinden bahse yanıp yakılıyor.

Ve herkes âh şu illet defᶜ olup gitse de halk gözünü açsa! Amân ya Rabbi şu ramazânda da bu musîbet nedir? Gibi zamân-ı ıztırâb ve ifticâᶜda ne kadar söylenilebilir söz varsa yanıla yakıla söyleyip şikâyet ediyorlar.

Be cânım şurayı niçin düşünmüyorlar ki bu illet (Bir pis sifli adamlara benzer) nerede bir murdârlık nerede bir ufûnet hevâ varsa orada ya temelleşir kalır yâhûd kendisine bir melceᶜ add ile ara sıra gelip eğlenir.

Bizim memleketin bütün sükkân-ı arz bilir ki hevâsında ufûnet değil ciyâdet-i fevk-al-âde var. Ya burası böyle iken niçin bu illet buraya gelip halkı rahatsız ediyor? Evet o letâfeti mahv edeceği vesâit-i muzırreye letâfetten ziyâde rağbet ettiğimiz içindir. Görmez misin ki memleketimizde temizliği muhâfaza etmesi lâzım gelenler pisliğe sebeb olanları şiddetle himâye ediyorlar.

Bizim evde bir tavuk ölse ben ânı kapının önüne atmam çöpçüye attırırım. Lâkin çöpçü götürür bizim evin gûşesini dolaşır dolaşmaz oracığa bırakır geçer gider. Bunu kimse görmez. Gören aldırmaz. Belki o gün bi-t-tesâdüf ben de geçer görürüm ve vâh vâh (Bizim tavuğun yumurta bir karındâşı da işte buracıkda ölmüş) der geçerim. Hâlbuki o bizim tavuk kadar bunun gibi evlerden atılan şeyleri kaldırmaya me'mûr olanlar kaldırmayıb hâliyle îfâsını memleketin cümle-i levâzımından bilerek veya taᶜbîr-i âhirle vazîfelerini bilemeyerek kollarını sallayıb geçip giderler. Vehlem cerâ işte sen artık bu memleketten kolera gidecek diye işin yoksa sayıkla dur. Yâhû idrâkin de mi yok ki bir şeyin esbâb-ı dâfiasını düşünmeden evvel vesâit-i câlibesini mülâhaza edip de ândan

sonra çâresini düşünmeli. Sokaklarımızın hâli sokak demek ne demek diyenlerin hâlleri gibi mülevves. Bârî Allah bana İzzet Molla'nın dediği gibi bu adamlar kadar akıl verse de yarım sâat râhat uyku uyusam ve-s-selâm.

Fransızların muktezâ-yi cibillet ve kibr ü nahvet ve azametleri hasebiyle mukaddemâ birbirine husûmet ettikleri sırada silâh bed-est olarak düelloya kıyâm ederdi. Şimdi ise kahvehâne ve meyhâne vesâir mahallerde vuku^{c}bulan gavgalarında öyle silahdan düellodan sarf-ı nazar ederek sille tokat ve baston ile işi görerek nihâyet polis ma^{c}rifetiyle tesviye ederler. Hay gidi Fransızlar hay! Acaba bunlar ahlâkını mı tebdîl ettiler yohsa vakt-i hâle göre içlerinde öyle silâh bed-est olup meydâna çıkacak ve Marseillaise türküsünü çağırarak yiğitleri mi kalmadı? Bana kalır ise ne öyle ne de böyledir. Zirâ cân vermek para vermeye benzemiyor.

İngiliz'in biri Fransa'da bir lokantada girip öküz eti yemek istemiş ise de lokantacı orada olmayıb madaması dahi lisân bilmediğinden ve madamânın lisânını İngiliz dahi anlayamadığından işâret ile anlatmak üzere öküzün büyüklüğüyle boynuzlarını îmâ eder işâretler göstermiş ise de madama anlayamadığından uşağına ne istediği suâl ettikde: Efendim bilmem lâkin işâretine bakılır ise zannım çelebiyi suâl ediyor demiştir.

Geçen hafta Beşiktaşlının biri iskeleye inip odun pazar edip beş yüz kusûr guruşluk kadar odun almış. O anda oduncunun yanında birisi peydâ olmuş ve efendim hesâbı rü'yet edelim diyerek müşterîyi bir tarafa çekip odunun bahâsı olan beş yüz kusûr guruşu aldıkda ve oduncu müşterîye hitâben buyurun bir kahveye gidelim de hesabınızı alınız demiş ve üçü birden kalkıp bir kahvenin önüne oturmuşlar ve merkum cebinden bir İngiliz lisası çıkarıp amân efendim durun şunu tütüncüye bozdurayım diyerek yanlarından kalkıp kahvenin karşısındaki tütüncüye gitmiş ise de tütüncünün verdiği paraları beğenmeyip pür hiddet sarrâfa bozdurmak üzere savuşmuş. Müşterî ile oduncu bir çok zamân bir birlerine bakdıktan sonra oduncu efendiye hitâben: Efendim sizin uşağınız nere gitti hala gelmedi. Nasıl uşak? O benim adamın değil. Ben ânı odunların yanında gördüm hesâbı görüp paralarını verdim. Amân efendim o benim adamım değildir. Ben onu bilmem. Paraları ver bakalım demesi üzerine ve-l-hâsıl senin adamındır yok senin adamındır diyerek lâkırdıyı uzatıp nihâyet zabtiyyeye karâr vermişler

---

"Yaşasın Burunlar Yaşasın"

Ermenice neşrolunan (Mamul) Gazetesi geçen haftadaki cum^{c}a-ertesi nüshasında Ermeni millet-meclisinin resmini tersîm etmiş ve resm-i mezkûrda reîs ayağa kalkıp her kim ki nizâm-nâmeyi kabûl eder ise elini yukarı kaldırsın demiş. Gazeteci ise resmin altına ilâve olarak hamam kızdı oyununu oynamak isteyen meclise buyursun demiş. Doğrusu ya benim pek hoşuma gitti. Âferîn Ayvazyan Ahbâr.

Lâkin cümlesinden ziyâde zevkime giden a^{c}zâların burunudur. Ama ne burunlar! Acaba Diyarbakır çakmağı bir kelime mi her biri pancar gibi kızarmış ve hindi babası gibi kabarmış olduğundan "Hay bu burun burun mudur? İçine girsem derîn midir?" Türküsünü yâdettirdi. Ama ne burunlar? Pot burun yan burun kerkenez burun atmaca burun çekme burun tümsek burun yüksek burun semer burun kemer burun patlıcan burun hâsıl burunların babası burunoğlu burun. Artık resim de yalan söylemez ya! Benim burnu küçük olan Ermeni tam Ermeni değildir. Mutlaka karışıktır dediğimde bana gücendiler. İşte şimdi Mamul Gazetesi'ni gösrünler de anlasınlar. Anladın mı şimdi Panos idis? (*)

Geçenlerde gülmeye mâil tahafladan birisi Beyoğlu'nda bir lokantaya girip temiz olarak karnını doyurduktan sonra lokantacıyı çağırıp suâl eder.

- Efendim her gelen müşterîlerden yemek parasını peşîn mi alırsınız yoksa yemek yedikten sonra mı?

- Yemeden yemek parası alır mı?

- Ya sonra vermez ise!

- Efendim o sıralar pek nâdirdir. Belki de yılda bir kere öylesi zuhûr etmez.

- Pekâlâ zuhurunda ne yaparsanız?

- Ne yapalım efendim verâsına bir leked urup kapı dışarı ederiz.

- Öyle ise ..... buyurun efendim ..... hem çabuk yapın çünkü işim pek aceledir diyerek ayağa kalkıp setresinin arka eteklerini açıp bir mikdâr önüne doğru eğilip zuhûr edecek lekede muntazırr olarak kapıdan dışarıya çıkıp gitmiş ve lokantacı dahi arkasından şaşkın şaşkın bakarak mütehayyir kalmıştır.

(*) Şimden sonra ittihâd-ı milliyyeye daha ziyâde takviyet için İdis ile nihâyet bulan isimleri (yan) ile (yan) ile nihâyet bulan isimleri (idis) ile tesmiye edeceğizdir. Her kim buna dil-gîr olup da gücenir ise demekdir ki ittihâd-ı milliyenin bekâsını istemezler.

Diyojen Gazetesi Matbaasına

Kuzum Diyojen! Bir merakım var şunu defᶜ eder iseniz doğrusu minnetdârınız olurum. Bundan çend-mâh akdem Mektîb-i Tıbbiyye-i Şâhâne'den tedris olunan ulûm u fünûnun lisân-ı letâfet-resân-ı terakki üzre taᶜlîm olunması mevkiᶜ-i icrâya vazᶜ buyurulduğu sırada baᶜzı garaz-kâr ecnebi doktorları tarafından suretleri gazetelerde gözümüze ilişen iᶜtirâzât ve hilâfârânın baᶜzıları da acaba mektebin talebesi tarafından mı idi? Çünkü maᶜlûm-ı avâm olduğu üzre Kasımpaşa'nın illet-i müdhişe-i mündefia olan takîdât-ı sıhhıyyesine olan iᶜtinâ olunmakta olup hattâ evvelki gün Mekteb-i Tıbbıyye-i Mülkiyye tarafından me'mûr buyurulan (Habeşi) doktor efendi bir cenâzenin karantina ilm ü haberini tahriren tastîk ederken imzâsını Türkçe fakat ismini Fransızca yazması acaba ne hikmete mebnîdir? Ayıb değil ya merak ettim. Hâtırıma iki şey geliyor. Eğer idare-i sıhhiyede Türkçe okur yazar yok ise mûmâ-ileyh bu vechle Fransızca yazmasında maᶜzûrdur ve eğer mezkûr ilm ü haberi okuyabilecek kadar Türkçe biliyor ise doktor mûmâ-ileyhin bu vechle Türkçe ve Fransızca olarak mülemmaᶜ yazması çarşının orta başına birikmiş ahâliye izhâr-ı belâgat mıdır?

(Tiryâkîlerin Duâsı)

İlahi hükûmet yasağına uğrayalar

Câmiᶜ-i şerîflerden papuş çalanlar

Tabanca fişenk atanlar

Böh diye ansızın insanı korkutanlar.

Sabâhleyin sokaklarda lahana pırasa satanlar

Nisbetine gibi karşımızda fosur fosur tütün içenler

Koşarak giderken kör körüne adama çatanlar

Öğle vakti top atanlar

Acı acı arabalarda boru çalanlar

Afyona çam sakızı katanlar

Bokca tütüne bafra katanalar

Kahveyi hafîf yapanlar

Ateşi geç getirenler

İftar vakti kapıyı kakanlar

Kapıların önünde çifte naᶜra çalanlar

Âmîn âmîn âmîn![*]

"Ramazân Hakkında Baᶜzılarının Müşâfesi"

Bir fakir- Cânım bir kaç gündür ortalık pek galabalıklaştı. Acaba nedir?

Bir efendi- Â kuzum bilmiyor musun ramazân geldi.

F- Nereden geldi? Ramazân nedir?

E- Nereden geldiğini bilemem fakat ramazân ol bir şeydir ki o gelince kimse bir şey yemez. Nerede ramazân var ise ahâlîsi açlığa susuzluğa sabır etmelidir.

F - Hâ! Anladım anladım efendim anladım. Demek ramazan bizim fakîrhânede imiş. Çünkü ahâlîsi açlığa susuzluğa bi-l-mecbûriyye sabır ediyorlar. Lâkin buraya gelmiş olduğuna göre artık bizim evde vücûdu kalmamış olması lâzım gelir ise de hâlâ bizdedir.

Diğer

Çocuk - (Simitçi fırınının önünden geçer iken) Ana simit isterim.

Vâlidesi - Pekâlâ çocuğum alayım yavrum. (Alır çocuğuna verir)

Ç - Ana bu simit ne güzel.

V - Oğlum ramazân gelmedi mi ya?

Ç - Ey ramazân gelince simitler güzel mi olur? Başka vakit fenâ mıdır?

V - Evet öyledir yavrum.

Ç - Kâşki her zamân ramazân olsa.

---

[*] Dördüncü âmîn beş elif mikdârı olacaktır.

Diğer

Arab câriye - Âh karındâşım bizim efendi ne aᶜlâlaşdı. Artık rakı içmiyor yemek sâat yedilere kadar beklemiyor ahşâm vaktiyle yemek yiyor.

Beyâz câriye - Âh karındâşım artık içilir mi? Öyle gürültüler edilir mi ya? Ramazân geldi.

Arab - Vây ramazân gelince bunlar olmaz mı?

Beyâz - Olmaz ya.

Arab - Keşkî ramazân bir daha gitmese

Monte Kristo

Mâ-baᶜd-ı Numro 70

- Ey Dantes! Sen Firavun'a kapudân olursan Danglars'ın me'mûriyyetinde bekasından memnûn musun?

- Efendim sefînenin emniyyetini kazanmış olan bir zâta riâyet vâcibe-i zimmetimdir.

- Âferîn Dantes âferîn! Ve seni her cihette müstahsen buldum. Ve artık durmaya sabır edemeyeceğini anladım tevkif etmeyeyim.

- İstediğim izni verecek misiniz?

- Git dedim ya.

- Sizin teşrîf buyurduğunuz filîka ile sâhile kadar gideyim mi?

- Pekî.

- Efendim lûtfunuza müteşekkirim. Hakk'a emânet olun.

- Bu mükâlemeyi müteâkıb delikanlı filîkaya atılıp kıçına oturarak filika mümkün mertebe sürᶜatle liman ağzındaki gemilerin arasındaki dar geçitlerden geçip Orleans İskelesine yanaşdı.

- Sâhib-i sefîne tebessümle bunun ardından iskeleye çıkıp gaîb oluncaya kadar bakdı. Danglars'ı gelmiş arkasında duruyor gördükde o zâhirde sâhib-i sefînenin emrine muntazır ve hakikatte o da Dantes'in arkasından nâzır idi. (Ancak mezkûr delikanlının arkasından ihâle olunan şu iki nazar arasında fark azîm-i zâhir idi.)

(Bâb-ı sânî)

(Danglars) (Morrel'in) (Dantes hakkında gösterdiği teveccühü çekemediğinden şübheyi da^{c}vet eder bir takım nifâk-âmîz sözlerle (Morrel'i) (Dantes'den) tebrîde uğraşadursun biz gelelim (Dantes'in) sûret-i azîmetine. Merkum câddeyi geçerek bir küçük hâneye dâhil olarak bir eliyle nerd-bânın tırabzanını tutup diğer eliyle kalbinin halecânını teskîne uğraşarak hânenin karanlık ve dört katlı nerd-bânından serîan çıkıp pederînin ikâmet-gâhı olup kapısı nîm-güşâd olan bir küçük odanın önünde tevakkuf eyledi. Pederi ihtiyâr (Firavun)un avdetden henüz bî-haber olduğu hâlde bir sandalye üzerine çıkıp odası penceresinin demirlerine sarılmış ba^{c}zı çiçeklerle barışmış sarmaşığı tanzîme uğraşırken (Dantes) odadan içeri girip babacığım babacığım diye ihtiyârı kucaklayınca bî-çâre herif kemâl-i hayret ve meserrettinden gözleri karârıp ve benzi rararıp titreyerek oğlunun kucağına düşdü. (Dantes) babasının bu hâlini görünce öyle ansızın odaya girişinden nâdim olarak (Baba ferah ile adama havf gelmez diye habersizce girdim. Bunda öyle kendini gaîb edecek ne var? İşte şükürler olsun sağ ve sâlim avdet ettim ve ber-murâd olacağız. Hele kalk biraz kendine gel gözünü aç) demesiyle ihtiyâr (Nasıl ber-murâd olacağız? Sanki şimden sonra bir daha taşraya gitmeyecek misin?) suâlini îrâd eylediğinden (Dantes) Öyle değil. Hüdâ bilir ki kimsenin musîbetinden istifâde etmek istemem ama ne yapayım? Bir familya ki dûçâr-ı felâket olmuştur. Âna acımaktan başka elimden ne gelir? Bî-çâre Kapudân (Leclere) câme-mevtî nûş etti. Mösyö Morrel'in hakkımda gösterdiği hoşnudluğunun sebebiyle (Leclere'in) yerine ben ta^{c}yîn olunacağım zannederim.

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

72 Numro 19 Cumᶜa Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İhtâr

Geçen nüshamızda Beyoğlu hekîmlerinden Doktor (Mühlek) ve (İspatari) ve (İstimatyadi) Çelebiler her hangi hasta için daᶜvet olunurlar ise meccânen tedâvî edecekleri yazılmış idi.

Binâen aleyh bu hekîmlerin para almadıkları gibi verecekleri reçeteleri dahi herkes keyfe mâ yeşâ istedikleri eczâcıya yaptırabilecekler mi yohsa yalnız kendilerinin re'yi üzere beyân ettikleri eczâhânelere mi mahsûstur yollu bir çok varakalar matbaamıza vürûd etmektedir.

Hâlbuki öyle hayr-hâh-ı vatan kimseler bu makule şeyi kabûl edip de reçetelerini bir eczâcıya inhisâr eder mi? Hiç öyle meccânen hastalara bakan adamlar bu makule husûsu irtikâb edip de cevher-i nâmûslarını lekedâr ederler mi? Elbet kabûl etmezler.

Lâkin sâhib-i varakalardan şurasını suâl ediyor ki mezkûr doktor efendileri celb edip de bu bâbda bir muâmele-i nâ-revâ mı görmüşler yohsa bu yolda cânları yanmış da bu zâtları da öyle mi zann ediyorlar. Bak insan kısmı ne kadar tuhâf ve müvesvis mahlûktur. Herifler hem bedava hastalara baksınlar hem de böyle sû-i zanna bâis olsunlar doğrusu yakışmaz.

Rastgele

Doktor Zifos'un keşfettiği kriptogamların muâyenesi zımnında hakikat-i hâli anlamak üzere bir risâletin tertîbiyle Paris'e irsâli için Paris etıbbâsı tarafından Doktor Zifos'a bâ-telgraf bildirilmiş ve maᶜhûd kriptogamlardan bir mikdârını bir kutuya koyarak Paris'e irsâli doktor-ı merkum tarafından aranılmakta ise de bu âna değin destres olamadığı anlaşılmış olduğundan işte kribtogamlar geçen gün bizim küpün yanı

başına gelmiş ve zabtiyye tarafından me'mûr-i mahsûs gelip odayı mühürlemişler ve kriptogamlar şimdilik bizim küpün yanı başında mahsûr bulunmuş olduğundan Doktor Zifos'a ihbâr olunmak üzere beyân-ı hâle ibtidâr olunmuştur.

Şu Atina gazeteleri olmasa idi acaba hâlimiz nereye müncerr olurdu? Doğrusu ya eksik olmasınlar memleketimizde ne var ne yok ne olup ne bitiyor cümlesini bize ihbâr ediyorlar.... Bilir misiniz ki gerek dâhil ve gerek hârici Devlet-i Aliyye'nin borçu olan yüz otuz milyon lira nereye sarf olanmuştur? (İndependance alambic) Nâm Atina gazetesine mürâcaat ederseniz anlarsınız.....

Ama bak siz Fransızca bilmezseniz bârî ben okudum işte size de maᶜlûmât vereyim de anlayınız ki ne kadar derîn bir şeydir. Gûyâ bu paralar gerek İstanbul'da ve gerek Memâlik-i Mahrûsada gazete muharrirlerine verilmiş ki Yunanistan'a iftirâ etsinler. İşte anladınız mı bir kimse komşusunun aleyhine bulunur ise bak ne kadar borç altına giriyormuş? Komşusuna fenâlık niyetinde bulunanın işte nihâyet hâli budur.... "Zihî efkâr-ı bâtıla"

Sudan İᶜlân

Bayramlık miᶜdelerini kolalatmak ve işkenbeye süs verip girîbân-ı iştihâyı kapatmak murâd eden zevâtın Şehzâdebaşı'nda vâkiᶜ kahvehâne müste'ceri Mehmed Ağa'ya mürâcaatlarında bir bardak (subye) ile fevk-al-âde kolalayacağını iᶜlân eder.

Allah boşboğazları eksik etmesin. Lâkırdı bilmez de yâ şimdi bu adamcağızın muradı ne olduğunu bilebilir miyiz â? Yok nerede öyle yâ. Belki herifin murâdı kolera korkusundan nâşî bir nevᶜi ilâc düşünmüş de zihninde zuhûru melhûz olan ishâli kestirmek için kolayı bulmuştur. Şimdi bana kalırsa doğrusu ya ben Doktor Zifos'un tedbîrine fâiktir diyebilirim. Çünkü kolanın faydası me'mûl değil ise de mi'deye bulantı vermekten başka da bir kederi yoktur zannediyorum. Bak çay ve meşrûbât-ı sâiresinden bahs olunsa ânlara ben de hak verebilirdim. Çünkü çay olur da su olmaz. Olmaz â. Hâ! Siz bir kaç kere kaynanmış artık çay kokusu kalmamış olduğunu tutup da şarpadak yüzüne vuracaksanız bak orasına ben karışamam çünkü murâd ne olduğu bilinmez. Dur bakalım herifin niyeti müşterîyi memnûn etmek mi yohsa koleraya bir çâre aramak mı? Şimdi herif Sinop gibi yerden kalkıp buraya gelmiş artık para kazanmazsa ayıbtır.

Ba-husûs bizim de hem-şehrimiz bulunmuş artık buna da boşboğazlık olur mu yâ yok!

Eczâcı Dükkânında Muhâvere

- Dünyada merak edecek çok ya birisi de fenn-i tıbbdır.

- Acâib! Fenn-i tıbbda merak edecek ne var?

- Ne mi var? Birincisi tıbb bir kolera da bir. Lâkin her hekîmin tedbîri niçin muhtelif?

- Evet tıbb bir kolera da bir lâkin hekîm bir değil.

- Pekâlâ bunların kangısının kavliyle âmil olmalı ve kangısının ilâcını almalı?

- İşte (elif) hekîmin ilâcı gayet müessirdir. Bana kalırsa ândan almalı.

- Müsesir olduğu ne maᶜlûm tecrübe olundu mu?

- Mâ-şâ-Allah geçen gün Hasköy'de bir Yahudi'ye verdi herif çıkmadı. Bundan âᶜlâ te'şîr mi olurmuş?

Diğer

- Efendim en iyi kolera ilâcı kangısıdır?

- Şübhesiz (b) doktorunkidir.

- Adam sen de dün ândan dostumun birisi ilâc almış üç saat sonra koleraya tutulmuş.

- Â! Ne vakit olmuş?

- Bu gece saat altıda.

- Gördünüz mü ki on iki saat sonra olmuş. Başka doktorlarınkini istiᶜmâl edenler ise üç saat sonra ölüyorlar.

Diğer

- Efendim dün sizden kolera ilâcı almış idim karındâşıma verdim. Bu gün koleraya tutuldu.

- Amân efendim mümkünü yok.

- Nasıl mümkün yok? Yalan mı söylerim?

- Öyle ise o kolerayı dünden almış.

İki Deveci Beyninde

- Kaç düello yaptın?

- On ki. Sen?

- Yirmi dört.... Kaçını öldürdün?

- Sekizini..... Sen?

- Yirmi beşini.

- Yirmi beşini mi? Hiç yirmi dört düelloda yirmi beş adam ölür mü?

- En sonrakinde şâhidi de öldürdüm.

Diğer

- Vay sen kime tokat uruyorsun?

- Sana işte. Al bir daha.

- Buyurun meydâna.

- Pek iyi yarın şâhidimi gönderirim.

- Gönder de ibtidâ onu öldüreyim.

- Ertesi gün bir daha gönderirim.

- Onu da öldürürüm.

- Â ben düelloyu kiminle yaparım?

- Sen de benim şâhidimle yap.

Diğer

- Vah dostum pek teessüf ediyordum.

- Niçin?

- İşittim de havf ediyordum.

- Neyi?

- G ile olan düellonuzu.

- Adam sende bunda havf edecek ne var?

- Nasıl ne var? Düelodan korkulmaz mı?

- Adam! O zannettiğin kadar korkulu bir şey değil.

- Hele bir naklet bakayım nasıl oldu.

- Nasıl olacak bu sabâh düello meydânına şâhidlerimiz ile berâber dâhil olduk. İki meç getirdiler. Hangisini ister isen al dedik. Ben de hiç birisini intihâb edip almayı münasib göremedim.

- Yine C hani yâ sen meç oyununu iyi mi bilirim der idin ne?

- Bilirim efendim ama uçlarını pek fenâ bilemişler de gayet sivri idi.

- Anladım â. Sonra?

- Sonra iki tabanca getirdiler ve yine hangisini istersen al dediler. Ben de yine hiç birisini almadım.

- Korkarım dolu idi de ânınçün.

- Öyle ya hem de kurşun ile.

- Ne halt eder bunlar! Sonra..?

- Sonrası hasmım: "Anladım sen silâh beğenmiyorsun." Elindeki bastonu gösterip "Bunu bunu beğeniyor musun?" dedi. Ben de bir diyecek bulamadım.

- Öyle yâ onun içine ne kurşun girer ve ne de bilenir.

- Lâkin herif ne güzel baston oyunu biliyor.

- Bilir ya.

- Ya meçi intihab etse idim?

Serserînin biri polis tarafından tutulup hâkim huzûruna çıkarıldıkta: --Ayıb değil mi? On iki keredir buraya gelirsin. - Lâkin on iki kere çok mu ya? Siz her gün gelirsiniz.

Ser-hôşun biri gece vakti meydânda dururken kol gelip burada ne duruyorsun? Efendim mahalle dönüyor bizim ev buraya gelsin de giderim demiş.

Yankesicinin biri babasının yanına gelip "Efendim size günâh mı söyleyem" diyerek önüne diz çöküp bir takrîb ile sâatini sirkat etmekte iken papaz "Günâhın nedir?" diye suâl edince: "Efendim hırsızlık ediyorum" demiş. Papaz dahi oğlum etme deyince "Efendim ettim artık" demiş. Öyle ise çaldığın şeyi yerine ver demesi akabinde hırsız elini cebine doğru götürmekte iken yok sâhibine ver demiş. Hırsız dahi cevâbında "Efendim veriyorum da almıyor" dedikde: "Öyle ise zevkine bak günâh senden çıktı" demiş.

İngiliz'in biri bir perukâr dükkânına girip bir tabanca ile beş aded lira göstermiş ve demiş ki "Eğer bir tarafımı kesmeden tıraş edersen işte sana beş lira veririm. Yok! Bir tarafımı kesersem şu tabanca ile ururum". Perukâr dahi pekâlâ buyurun deyip tamamen traş ettikte aynaya bakıp hiç bir yeri kesilmemiş görünce "Yâhû tabancadan korkup da elin titremedi mi?" demesi üzerine "Yok titremedi ve korkmadım. Şâyed titreyip de bir tarafını kesmiş olaydım başını keserdim" demiş.

Amelenin biri binâdan düşüp vefât edince kumpanya tarafından familyasına yüz guruş maâş tahsîs olunup birinci aylığını bir me'mûr vasıtasıyla göndermişler. Kadır parayı görünce fevk-al-âde mesrûr olduğuna me'mûr taaccüb edip sebebini suâl ettikde: "Merhûma vardım varalı işte bu evine getirdiği para ilk getirdiği paradır" demiş.

Monte Kristo

Mâ-ba^{c}dı Numro 71

"Şu genç yaşımda eğer kapudân olur isem senevî iki ben frank ücret ve ticâretten dahi hisse alacağım baba anladın mı?

İşte bu yüzden ber-murâd olacağız. Benim gibi fakîr gemici makulesi bir adamın böyle bir niᶜmete nâil olacağını kim me'mûl eder idi? İn-şâ-Allah şu ümîdim husûle gelsin de ilk defᶜa alacağım mebâliğ ile senin için bahçeli küçük bir hâne iştirâ edeyim. Hoşlandığın çiçekleri diker eğlenirsin" dedi. İhtiyâr vâkıâ bu sözleri dinler ve "Evet oğlum müsâade-i tâliᶜ ile her şey olur" gibi cevâb kaydında bulunur idi ise de oğlunu öyle ânsızın görüşünden ve müteâkıben böyle tebşîr olunuşundan hâsıl olan meserret ve hâlecânına zayıb vücudu bir kat daha şiddet verdiğinden bî-çâre arkası üzere düşüp bayıldı.

(Dantes) İhtiyârım işbu gaşy-i nâ-gehânîsinden bütün bütün şaşırıp tedâvî kaydına düştüğü sırada ihtiyâra bir parça şarâb vermek tedbîrini der-hâtır etmesiyle (Baba şarâbın nerededir?) diye şarâb taharrîsine başladığında ihtiyâr nâfile arama iktizâ etmez.

Dantes (Odanın dolablarını karıştırarak) Hayır hayır sen bana söyle şarabın nerededir?

- Aramak iktizâ eder. Şarabım kalmadı.

- Ne demek şarâbınız kalmadı mı? Yohsa paranız mı tükendi?

- Hayır evlâdım her şeyim var. İşte sen geldin ya!!!

(Anlından akan soğuk teri silerek ben bundan üç ay evvel giderken sana iki yüz frank bıraktıydım.

- Evet oğlum öyledir. Lâkin komşumuz Caderousse'e biraz borcun var imiş. Gider iken nasılsa unutup vermemişsin. Bana geldi ihtâr etti. Ve vermeyecek olur isem gidip Mösyö Morrel'den isteyeceğini anlattı. Ben de Mösyö Morrel bunu işitir ise şâyed senden tebürrüd eder diye havfımdan te'diye eyledim.

- Bu nasıl lâkırdı? Benim Caderousse borcum yüz elli frank idi.

- Öf...

- Sana bıraktığım paradan mı te'diye eyledin?

- Öf...

- Öyle ise demek oluyor ki sen üç ay elli frank ile geçindin.

- Telâş etme. Bilirsin ki ben aza kanâat ederim.

- (Pederînin ayaklarını öperek) Amân babacığım afv edin!

- Amân oğlum ne yapıyorsun?

- Baba şu hâlden yüreğim pâre pâre oldu.

- Oğlum her geçen unutulur hele şimdi feraha bakalım.

- Off baba! Öyledir. Şükürler olsun işte geldim. Sağ ve sâlim seni gördüm. Param az ise de ümîdim çoktur. Şimdilik al şunu birazıyla yemek aldır. Diyerek cebinde olan iki üç yüz frank parayı sofranın üzerine döktüğünde.

(Yüzü gülerek) Bunlar kimindir?

- Senin ve benimdir ve hepsi bu değil. Yarın daha getireceğim.

- Oğlum münâsib ise yine hâl-i sâbıkım râddesinde masraf edeyim. Çünkü birdenbire çok şey alacak olur isem halk acâib evvelki imsâki züğürlüğündenmiş derler.

- Her hâlde re'y sizindir. Lâkin her şeyden evvel bir besleme tutunuz artık. Sizin evde yalnız kaldığınızı istemem. Geminin safrasında gümrükten bir küçük sandık içinde â°lâ tütün ve kahvem var.

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

---

73 Numro. 23 Salı Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

72 numrolu Diyojen'in ikinci sahîfesinin ikinci sütûnunda (İki Hamal Beyninde) denilecek yerde mürettib efendiler (iki Deveci) ibâresini koymuşlar ise de asıl ibâre (İki Düellocu) olacağından ve yine o gazetenin diğer sahîfesinde (evet) yerine (öf) ve (iktizâ etmez)e bedel (iktizâ eder) sözleri yazılmış olduğundan dolayı mürettib efendiler tarafından bil-vekâleten arz-ı iᶜtizâr ederiz.

Amân düellocu dedim de hâtıram geldi. Geçen gün iki şaşkın Frenk benimle düello etmek için bizim küpe gelmesin mi? Lâkin ne için düello istiyorlar bilir misiniz? (Ne için olur ise olsun ben öyle şeye girişmem ya) Ezmine-i sâbıkada Avrupa'dan (Croisades) nâmıyla gürûh gürûh serserîler gelip dîn uğruna gavga ve Kudüs-i Şerîf'i zabt ve istilâ edeceğiz der iken birçok dayak yiyip arkalarına bakmadan defᶜ olup gittikleri târîhlerde mündericdir.

İşte bu gürûhun bakıyyet-üs-süyûfundan olmak üzere geçenlerde (Pale du la Barier) nâmında bir Frenk'in taht-ı idâresinde olmak üzere Beyoğlu'nda bir cemᶜiyyet teşekkül etmiş. Ama bu cemᶜiyyetin niyeti Kudüs'ün zabtı olmayıb yalnız lâ-yuhtî Papa Hazretlerinin efkârını mülkümüzde neşr de iᶜlândır. Ve âlât-ı cihâdiyyeleri dahi sadece tesbîh ve duâdan ve Esprit Nâm-ı Papaz Gazetesi vâsıtasıyla neşredebildikleri bir takım evhâm ve hülyadan ibâret imiş. Ben de keyfiyyeti işitip fevk-al-âde zevkime gittiğinden geçenki Fransızca nüshaların birinde bunların efkârını tezyîf için bir bend yazmışidim.

Şimdi mâddenin mâhiyyeti ve gelen heriflerden birinin maᶜrifeti anlaşıldı ya? Bakınız dünyada ne tuhaf deliler var.

Geçen salı günü küpüme çekilip kendi âlemimde otururken bir de baktım ki birisinin setresi iliği kırmızı kurdelalı diğeri pejmürde kıyâfetli ve delikanlı iki Frenk

zuhûr etti. Ben bunları görünce ve hâl ü kıyâfetlerini gözden geçirince mukaddemâ Londra'ya sipâriş ettiğim kızı görmüş olmalıdırlar diye kendilerini taltîfe ihtimâm ettim. Meğer bunlar maᶜhûd mâddenin başı olduğundan ve gûyâ yazılan bendin ucu kendilerine dokunduğundan nâşî düzce gavga etmeye ve bir de fazla olarak nâmûs iddiâ etmeye gelmişler.

Sanᶜatı mechûl olan Frenk'in yanıma oturup sen geçen gün gazetende bir şey yazmışsın (arkadaşını göstererek) bu mösyönün nâmûsuna dokunmuş deyince ay oğul eski (Croisadesler) buralara dîn gavgasıyla gelirler imiş siz şimdi nâmûs iddiâsı için mi geziniyorsunuz? Hem nâmûs sizin hanginize lâzım ne yapacaksınız? Nasıl şeydir bilir misiniz filân diye iskât etmek istedimse de herif safsata ile karışık bir takım ihâfat-ı ebleh-firîbâneyi perde perde arttırarak sekiz güne kadar senin gazeteni elinden alacağız bilmem ne yapacağız biz seni düelloya daᶜvet edecek idik lâkin sen düello etmez imişsin demesine düello bir sebeb ile olur ibtidâ ben seni tanımıyorum sen kimsin? Dediğimde Küçükparmak-kapı Sokağında on beş numrolu hânede sâkin olduğunu ve ismi (Bode) idüğini (*) ifâde ve iddiâ ve safsatasını tekrâr ve iâde ve bunlara hamal ve tulumbacı lisânıyla bir takım hezeyân dahi ilâve etmesiyle ey artık halt ediyorsunuz! Siz Diyojen gibi bin belâdan arta kalmış bir herifi öyle ayak patırtısına pabuç bırakır mı zannedersiniz? Hele bir kere tecrübe edeniz de görürsünüz diye (Bir kaç hamal çağırıp kendilerini küpten püskürtmek için ayağa kalkışıma başka maᶜnâ verdiklerinden) kemâl-i nâmûs için düello talebine gelen Frenkler karârı firâra tebdîl ile ber-takrîb savuşmak telâşına düştükleri sırada hele senyörler biraz durunuz ki anlayalım şu setrenin yakasındaki kurdela (Legion d'honneur) alâmeti midir? Birinizde var da birinizde niçin yok? Bunun imtiyâz berâtı yanınızda mıdır yohsa evde mi kaldı diyerek bunları kahkaha-i istihzâya alıp ben güldükçe ânlar kızdı ânlar kızdıkça ben güldüm. El-hâsıl gavgaya böyle netîce verdik defᶜ olup gittiler.

Fe-sübhân-Allah!! Dünyada bildiklerimizden başka daha ne zevzekler var imiş?!.....

(Envâᶜi mazarratı görülmekte ve renc ü humârı çekilmekte olan bir takım fenâlıkların programı) Nâmıyla zatın birisi matbaaya bir varaka göndermiş hulâsa-i meâlinde diyor ki eğer biz cesâret eder de bundan böyle haber vereceği mevâddı gazetemize dercedecek olur isek (Osmânlı Tiyatrosu'nun havlısında kirâ odalarından bir takım harîk-zede-gân çıkarılarak yerlerine oturtulan) aktör ve aktrisler ile bir takım şık beylerin muâmelâtına. Ve yine orada olup üzerinde (Lokanta ve gece için yatak) levhası

(*) On beş yaᶜnî (Dasen henk) veya (Daka pendi) numrolu evine düelloya daᶜvetinden âdetâ bizi alt üst edeceğini zımnen anlatmış ise de ben oralara girişemem.

muallak olan mahalle. Ve Maᶜcûncu ve Pencşenbih-pazarı civârında. Ve Ağa Hamamı. Ve Sakız Ağacı. Ve Emîn Câmiᶜi. Ve Hekîm Bahçesi. Ve Galata Sarayı civârında vâkiᶜ hânelere ve yakında açılacak olan balolar ile Büyük Dere'de iskele üzerindeki lokantaya. Ve Beyoğlu'nun ekser otellerinin sûret-i kâr ü kesbine. Ve Galata'nın Kürkçüler-içi'yle Sandıkçılar-arkası nâm sokaklara. Ve bir mikdâr da Üsküdar ile Büyükada'nın civârına. Ve Çarşı-içi bâzergânlarına dâir maᶜlûmât-ı amîka iᶜtâsını vaᶜd edip hâtimesinde İstanbul Tramvayı'ndan bahs edeceğini de ilâve etmiştir.

Diyojen

Matbûât Nizâm-nâmesi'nin mesâî dâiresini tecâvüz etmemek yaᶜnî edeb ve ahlâktan tevcîhât ve tenkihât ve lüzûm-ı tatarrufâttan ve maa-hazâ sokakların çamurundan köprüden şirketten tramvaydan Frenk'den ecnebîden elçiden tercemândan kapıdan bacadan nâmûsdan onurdan insandan hayvândan koleradan Doktor Zifos'dan vesâir bunlara mümâsil ahvâlden bahs olunmadığı hâlde her ne kadar ser-best ve açık yazılır ise bilâ-tereddüd gazetemize derc-i iᶜlân olunacağını vaᶜd ve taahhüd ederiz.

Bir Varaka

Ey Diyojen âtîdeki suallerime cevâb-ı sevâb isterim.

Oruç yemek ayıb da namaz kılmamak niçin değil?

Kumar oynamak ayıb da alivre oynamak niçin değil?

Zen-pârelik ayıb da genç uşak kullanmak niçin değil?

İstanbul gazinolarında müsekkerât satmak ayıb da Tavuk Pazarı meyhânelerinde niçin değil?

Mekteb-i Sultânî pazar günleri taᶜtîl de cumᶜaları niçin değil?

Erkeklerin lâübâlî hareketleri ayıb da kadınların niçin değil?

İstanbul gazetelerinin ser-best lisân kullanmaları ayıb da Beyoğlu gazetelerinin niçin değil?

Diyojen

Önümüzdeki yetmiş dört numrosunun şeâmeti muhatârasından sâlim olacağımı

bilip ihtiyât mecbûriyyetinde olmasa idim bu suâllerde muayyebâttan addolunan efᶜâl ve ahvâlin bilᶜakis mübâh hükmünde ihtiyâr ve icrâ edildiğini beyân ile iktifâ etmeyip arîz ve amîki cevâb iᶜtâsına ve İstanbul gazetelerinin ser-best lisân kullanamamalarının sebebini sâhib-i varaka tahkîk edebilmiş ise sevâbına bize de anlatıvermesi ricâsına ibtidâr eder idim. Lâkin..

Bir Varaka

Diyojen Matbaası İdârehânesi'ne Tuhaf Müşâhede

Geçen pençşenbih günü biraz gezineyim diye Sultân Bayezid havlısına gidip orada fakîr ve ihtiyâr bir Ermeni'nin elinde bir kaç tane sigaralık direğin birine dayanmış duruyordu. Mezkûr ağızlıklara bakmak üzre herifin yanına varip birisini elinden alarak buna kaç para istiyorsun diye suâlim esnâsında bilmediğim bir adam gelip herife hitâben bir beşlik vereceksin demesi üzerine zavallı herifceğiz neye uğradığını bilemeyerek ne parası istediğini suâline biz burayı on iki keseye iltizâm ettik burada bâd-i hevâ eşya satılır mı? Hemen beşliği verdiğinde herifceğiz efendim benim ne sergim var ve ne de burada oturacağım. Havlının bir kapısından girdim öbüründen çıkacağım ben nasıl para verebilirim? Derken (Zamân-ı evâilde olan Çingâne harâççılarına benzer) uzun boylu bir adam daha zuhûruyla (Gözlerinden sevinç alâmeti nümâyân olarak) Dilencilerden kopardım diye refikini gûyâ tebşîr eder o da nasıl ve kaçar para aldığını istifsârına geçen senenin nısfını yaᶜnî yirmişer para ihbâr eyledikde baktım baktım da şaştım ve bu şaşkınlığa vatandâşlarımızı nasıl hisse-yâb ederim hülyasına zihnimi pek çok dolaştırdığım anda işbu varakamı bi-ibâretihâ gazete-i muᶜteberenize derc etmenizi bi-t-tensîb irsâl eyledim.

Aynen Varaka

Cumᶜa günü Fâtih Camiᶜ-i şerîfine gidip ikindi namazını edâdan sonra kitâbhâneye gideyim de biraz kitâb mütâlaa edeyim hülyasıyla kitâbhane kapısına geldiğimde bir izdihâm gördüm ki aslâ taᶜrîf edemem. Birinden bunun sebebini suâl eylediğimde Hazret-i (Ali) Kerremallahü Vecheh ve radıyallahü anh hazretlerinin hatt-ı destiyle olmak üzere mevcûd bulunan Mushaf-ı Şerîf'i ziyâret ediyorlar da bu galabalık ânın içindür diye cevâb verdi ben de belki Serây-ı Hümâyûn'da mahfuz bulunan emânetlerden ziyâret dunmak üzere getirildi zannıyla ne hâl ise zar zor kapıdan içeri girdim bir de ne bakarsın Fatih Sultân Mehmed Tâb-ı şeref-Allah Hazretlerinin tedârik etmiş olduğu o nefîs cânım kelâm-ı kadîmleri gûyâ taᶜzîm makamında kimi bûs ve kimi yüzünü sürerek bütün bütün karârtmışlar ve iki tarafına sarılan mendiller üzerine züvvâr tarafından bir hayli akçeler birikmiş olduğuyla bir kaç sûhtenin önünde bir bakraç su

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

olup ellerinde süpürge misillü bir demet hurma teliyle züvvârın üzerine su serpmekte olduğu bi-t-tesâdüf orada bulunan bir zât-ı maâlî-simâtın manzûru oldukta hâfız-ı kütübü celb ile tekdîr ve şu vukuât-ı nâ-meşrûayı menᶜ eylemiş ve hâfız-ı kütüb ise henüz şâbb-ı emred bir sûhte olmasıyla efendim bendeniz bu muâmelenin hilâf-ı şerᶜ olduğunu bilmem fakat pederim müteveffâdan böyle gördüğüm cihetle bu vechle icrâ ediyorsam da baᶜdemâ tövbe olsun diyerek arz-ı iᶜtizâr eylemiş ise de müşârün-ileyh merkumun iᶜtizârına asla iltifât etmeyip defᶜ etmiştir. Doğrusu bu misillü hutût-i nefsiyye ile yazılmış ve Fâtih müşârün-ileyh zamânından erbâbına yâd-gâr bırakılmış Mushaf-ı Şerîfleri mücerred istihsâl-i menâfiᶜ-i zâtiyyesi için merkumun bir takım kadr bilmez eşhâs ellerinde harâb ettirmesi bâis-i teessüf idüğinden bunların cânib-i evkaf-ı hümâyûnda resmen menᶜolunması intizârıyla işbu varakanın dahi tabᶜ ü neşrini ricâ ederim.

Doktor Zifozlardan birisi maᶜhûd kriptogamlardan birazını tutup Paris'e göndermek üzere taharrî eylemekte olduğunu işittiğimizden ve bunlardan birazı geçen gün bizim küpün yanında bir odaya gelmiş ve zabtiyye tarafından me'mûr-i mahsûs vürûduyla oda temhîr ve kriptogamlar habsedilmiş idüğinden 72 nomrolu Diyojen'de keyfiyyeti Doktor Zifoz'a ihtâr eylemiş idik. Me'mûr-i mûmâ-ileyh tarafından mezkûr odanın kapısı temhîr olunduğu sırada her ne mütâlaaya mânî ise penceresi açık bırakılmış. Ve binâen aleyh kriptogamlar bütün kaçmış olmağla beyhûde zahmet etmemesini Doktor Zifoz'a ihtâr ederiz.

(Monte Kristo)

Mâ-baᶜd-ı Nomro 72

Yarın sabâh getiririm.... Dur bakalım birisi geliyor.

- Hâ komşumuz (Caderousse) evveli senin geldiğini işitti ise hoş geldine gelir.

- İçi dışına uymaz bir herif olduğundan kendisini hiç sevmem. Her ne hâl ise buyursun.

Dantes şu sözünü bitirir bitirmez (Caderousse) kapıdan içeri girdi. Bu adam yirmi beş yirmi altı yaşında kara sakallı ve terzilik sanᶜatıyla taayyüş eder orta hâlli bir herif idi. Elinde yamalık bir koca kumaş parçası olduğu hâlde sırıtarak Marsilya lisânıyla:

- Geldin hâ? Dantes hoş geldin.

Dantes (Heriften hoşlanmadığını bildirmeyerek) - Evet komşum Caderousse

geldim. Hoş bulduk. Elimden gelebilen bir hizmetiniz olur ise îfâsına hâzırım.

- Eyvallah eyvallah! Benim kimseye ihtiyâcım olmaz (Ekser başkalarının bana mürâcaatı vuku^{c}bulur) demesine (Dantes'in) cânı sıkıldığını çehresinden anlamasıyla (sakın bu sözü üzerine alma.) vâkıâ sana da akçe ikrâz ettim ama te'diye ettin zararı yok. Komşulukla böyle şeyler olağandır.

- Para edâ olunur ise de hizmet edâ olunmaz. Biz işimizde bulunmuş olana borcumuzu edâ ettikten sonra hakk-ı teşekkürü de îfâ eyledik.

- Adam böyle lâflar lâzım değil. Geçmişe mâzî derler. Senin selâmetle geldiğine bakalım. Şimdi kumaş almak için çarşıya doğru gitmiştim. (Danglars) dostumuza tesâdüfle vây sen Marsilya'da mısın? Ben seni İzmir'de zann ediyordum dedim. O da daha yeni geldiğini ve senin berâber avdet ettiğini haber vermesiyle koşup seni görmeye geldim.

İhtiyâr (Caderosse) hakikatlidir. Komşularını unutmaz ve bizi ziyâde sever.

- Evet sever ve ziyâde riâyet ederim. Doğru adam az kaldı... (Yan gözle sofranın üzerine bakarak) Lâkin (Dantes) bu sefer zengînce gelmişsin zann ederim.

- Evet. Lâkin bu para benim değildir. Ben burada yok iken harçlığı tükenip tükenmediğini şimdi babama suâl etmiş idim. O da bitmediğini isbât için çıkarıp oraya döktü. (Pederîne hitâben) Paralarını kaldır yerine koy dedikten sonra. (Coderousse'e hitâben) Şâyed iktizânız olur ise biz de size muâvenette mukabil ederim.

- Hayır efendim ihtiyâcım yoktur. Beni san^{c}atım geçindiriyor ve teşekkür ederim. Parayı saklayınız her vakit lâzım olur.

- Sanki lüzûmu var ise biraz şey ikrâz edebilirim demiş idim.

- Şübhe yok edebilirsiniz. Anlaşılan Mösyö Morrel ile pek iyi imişsiniz hâ?

- Evet Mösyö Morrel eksik olmasın hakkımda hüsn-i teveccühü aslâ dirîğ etmedi.

- Öyle ise yemeğe da^{c}vetini kabûl etmediğine hatâ etmişsin.

İhtiyâr - Ne? Mösyö Morrel seni yemeğe mi da^{c}vet etti?

Dantes (Pederînin bu taaccübüne tebessümle) Evet yemeğe da^{c}vet etti.

İhtiyâr - Oğlum öyle de niçin icâbet etmedin ya?

Dantes - Seni bu kadar vakittir görmemiş olduğum hâlde beyhûde biraz zamân da orada geçirmekte ne maᶜnî var?

Caderousse - Mösyö Morrel'in daᶜvetine icâbet etmeliydin. Kapudânlık isteyen adam gemi sâhibini kırmamalıdır ya.

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

74 Numro 29 Cumᶜa Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa Salı ve Cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Diyojen Küpe Bindi!...

Gazete okuyan efendiler! Bilirsiniz ki benim kafam biraz kalındır. Bir az değil âdetâ pek kalındır..... Bir büyük pâdişah kendine gelip de "Dile benden ne dilersen?" dediği zamân "Güneşimden çekil" cevâbını mukabele eder bir adamdan ne umarsınız?

Böyle bir adam lüzumlu iş yapmaz. Kimsenin çığırında gitmez değil mi?

Sadedden çıkmayalım da işe gelelim. Öyle iş ki zihnimi teşvîş ediyor. Aklıma hayret veriyor. Bana kendimi gaib ettiriyor. Beni küpe bindiriyor. Hâsılı hakikatini anlamaktan âciz kalıyorum.

Bilirsiniz ki bir aydan beridir Beşiktaş arabacıları Kara Panos Efendi değil - Estağfirullah... Vâkıâ Kara Panos Efendi'nin de arabaları var ama sürücülüğünü kendi etmez yaᶜnî kendi kullanmaz. - Kara Panos Efendi'nin müdîri bulunduğu şirketine rekâbet etmek istemişler. Hâlbuki şimdi bir münâsebetsiz merak eseri olarak mütâlaa etmekte olduğum ruhsat fermânında Hükûmet-i Seniyye hiç bir şirkete tramvay tarîki üzerinde muvakkaten yolcu veya eşyâ nakline müsâade etmemeyi taahüd etmiştir. Şimdi Beşiktaş arabacılar vâkıâ eşyâ nakletmiyorlar fakat adam taşıyorlar. Şübhesiz devletten me'zûn bir şirket sûretinde değildirler. Ancak ayrıca çalışmakta kusûr etmiyorlar. Doğrudur ki şirketin demiryolu üzerinden geçmiyorlar. Lâkin etrafından geçerek tramvayın menâfiᶜne zarâr verdikleri dahi mahakkaktır.

Maa-mâ-fîh Kara Panos Efendi devletçe bir daᶜvâya kıyâm etmiyor da baᶜzı gazeteler lisânından zayıf zayıf taᶜrîzâtla iktifâ ediyor.

Arabalarını. Kendinden yiyecek isteyen bâr-gîrlerini. Ücret veya temettuᶜ

talebinde olan hademesini. Muhasiblerini. Hisse-dârânını muâheze için hiddet ve himmeti bu kadar mıdır?

Ben de hissedârım. Çünkü ekanîm-i selâse sarrâfının ki Hıristâki ve Zarîfî ve Kara Panos Efendilerdir. İstanbul halkına ihsân ettikleri beş bin hisseden bir tanesini de o halktan bulunduğum cihetle fakîr almış idim. Binâen-aleyh hakkım var. - Bu hakkı da çil akçe sayarak yetmiş iki guruşa satın aldım - Menâfi'imi muhâfaza ederim. Kendimi Beşiktaş arabacılarının pençe-i gadrında bırakamam.

İleriki intihâbda konuşuruz.

Hani ya Paris'in muhasarası esnâsında tuhaf tuhaf mektûblar yazar (Victor Hugo) nâmıyla şöhret-şiâr bir şâir yok mu idi ki Fransa nev'-i insanın kalbi. Veya bir gözü. Veyâhûd damarlarının içinde cevelân eden demir. Veyâhûd re's-i insanın beynidir. Ve dâire-i medeniyyetin merkezidir. Daha bilmem nedir? Filândır der idi. İşte yine o şâir meşhûr gazetenin birine tuhaf bir mektûb daha yazmış ve demiş ki "Fransa kanatlıdır. (Acâib! Biz Fransa'nın ne olduğunu bilir idik lâkin uçara gittiğini bilmez idik) Fransa da her ne kadar bir şeyi kalmadı ise de bütün milletler yine Fransa'nındır. Eğerçi Fransa sûrette iki eyâlet zâyi' etmiş ise de ma'nâda bütün dünyayı kazanmıştır. "Pek âlâ diyelim ki öyle olabilsin. Lâkin bütün dünyayı Fransa kazanmış olduğu sûrette Alsace ile Lorraine acaba dünyanın hâricinde midir ki ânları gaib ettim diyor. İşte şu hülyâsı fevk-al-âde zevkime gittiğinden güle güle bayıldım ve âdetâ katıldım. Amân durun hâzır elim değmiş iken şu mektûbun bir parçasını terceme edeyim de bir az da siz gülünüz.

Terceme-i Mektûb

"Fransa kâinâtın levâzımâtından olup Fransızların dahi sâde Fransız olmaya değil hattâ insan olmaya bile kabiliyyeti vardır ve yalnız Fransa değil bütün dünya kendi vatanları hükmündedir. Bunlar Fransız cinsinden değil âdetâ nev'-i benî Âdem'in kazanışı gibidirler ve hattâ adam olmaya dahi mâildirler. Ey Fransızlar gelin bu meyilde kalalım. Bizim için pek iyidir. Lâkin şurasını da bilelim ki Fransa başka vatanlara kıyâs kabûl etmez. Çarh-ı terakkinin mahreki binâ-yi medeniyyetin bedeni nev'-i benî Âdem'in bir sütûnudur. Eğerçi bu sütun bir cânibe meyleder de cüz'î inhirâf vaki' olursa büsbütün binâ-yi âlem harâb olur. Belki de temelinden yıkılır. Şurasını dahi anlayalım ki eğer Fransa bir kadem arkaya kalacak olur ise bütün milletler tarîk-i terakkiden tenezzül eder ve evvel ânda muhârebe emâreleri zuhûr edip ceng ü cidâl ve harb ü kıtâl avdet eder. Ol vakit görürsünüz ki milletlerin yüzünde hâl-i dehşet-i nümâyân olup tevvücle endîşeye dûçâr olur. Hemen biz sa'y edelim ki milel-i sâireyi kurtarmak için Fransa'yı kaldırıp ta'mîr edelim ve şurasını da ferâmûş etmeyelim ki vatanı sevmek kendi

familyasını sevmektir. Ve nevᶜ-i insanı sevmek vatanı sevmektir yaᶜni Fransa'yı sevmek demektir. Zirâ başka bir vatanı sevmek çarh-ı terakkinin âlât-ı mahrekî makamında bulunan Fransa'yı harâb etmektir. İşte meâl-i mektûb ne kadar tuhaf olduğu anlaşıldı ya. Yaᶜnî Fransızlara yardım etmek milel-i sâireye iâne etmek demek imiş.....

İşte ben de şimden sonra (Pale du la Barier) ve Bode mösyöler hakkında bahsettiğim zamân ayıb değil ya! Artık bunlara Fransız diyecek değilim. Ancak medeniyyetin bedeninden ayrılmış veyâhûd nevᶜ-i insanın direğinden çıkmış mösyöler deyeceğim. Çünkü bu da Fransız demek değil mi ya?...

Lâkin şurası da var ki mâdem ki Fransa iki eyâlet zâyiᶜ ettim ise bütün dünyayı kazandım iᶜtikadındadır. Artık Alsace ile Loren'i gaybettim demek ayşa iştigal etmektir. Lâkin şurası garîbdir ki mâdem ki bu böyledir ve Victor Hugo'nun Mösyö Bismark'a o kadar tecâvüz edişi ve barbardır merhametsizdir deyişi ne idi ya? Şimdi kendi sözüne bakılır ise Mösyö Bismarck nevᶜ-i insanın bir direğini yıkmış olur demektir. Âdetâ kendi mülkünü harâb etmiş olacak.... Böyle deyip de Alman barbarlarını hiddetlendirmede maᶜnâ nedir? Şimdi yarın Fransızların taᶜmîr edecekleri direği bunlar gelip yeni baştan yıkacak oldukları hâlde artık Fransızlar kıyâmete kadar bu direklerin taᶜmîr ve termîyle uğraşacaklar değil â? Ama hasb-i vatan ind-i Allah'da makbûl bir şeydir diyeceksiniz sahîh öyle ise de artık kıyâmete kadar da bir direk taᶜmîriyle uğraşılmaz â.

Hakayık-ül-vekayiᶜ

Bu gazetenin salı ve çehâr-şenbih günkü nüshalarını elbette okumuşsunuzdur ya. Nerelerden bahs ediyor? Koca diplomat dünyanın havâdisini ve maᶜhûd İngiliz'in mektûblarını bitirdi de şimdi âhiretten dem uruyor!

Âferîn Hakayık şânına lâyık sûrette vazîfeni îfâ ediyorsun! Gazete dediğin öyle olmalı ya! Hem dünyadan hem de âhiretten haber vermeli. Ben bir vakit ahiretten muhbir vasıtasıyla havâdis alır gazeteme yazar idim. Sende şimdi rü'yâ ile istikşâf-ı hakayık ediyorsun bravo! Lâkin bundan böyle âlem-i hakikat havâdisciliğinde devâm edecek isen baᶜde-zîn göreceğin rü'yâların adgâs u ahlâm kabilinden olmaması için riyâzet ve perhîze ziyâde dikkat etmelisin. Anlıyor musun?

Bir Varaka

Diyojen şu âtîdeki suâlime cevâb isterim.

Mâdem ki kolera sâridir deniliyor ve maâz-Allah birisi tutulup fevt olsa ânın

bulunduğu mahalldeki kriptogamlar etrafına dağılmamak için kordon altına alınır da Beyoğlu'nda kriptogamı üzerinde cenâze nakline mahsûs ve bayağı tekerlekli kriptogam demeye şâyân olan arabalar niçin sallama deve gibi geziyor?

Diyojen

Vâkıâ bu suâle diyecek yok.... Lâkin ben Doktor Zifos gibi koleranın sirâyeti ve kriptogamların vücûdu iddiâsında ve tutup Paris'e göndermek sevdâsında değilim ki ..... Cevâb kaydında olayım bu mes'elenin halli Doktor Zifos'a âiddir. Doktor Zifos işitiyor musun?..... Bak aradığın ma^{c}hûdların tekerleklisi de var imiş. Eğer şu suâle makbûl bir cevâb verebilir isen aşk olsun!!

Yâhû insan dünyada yaşadıkça neler görüp işitiyor. Bakınız geçenlerde tekerlekli şa^{c}bân modası var idi. O bitti şimdi tekerlekli kriptogam işitiliyor. Sâde bu mu yâ? Geçen ahşâm Osmânlı Tiyatrosu'nda bir de tekerlekli cân-bâz görüldü. Elbette siz de seyretmişsinizdir yâ. Doğrusu heriflerin mahâretine söz yok. Öyle değil mi? O perende-bâzın arkası üzere yatıp yukarı doğru kaldırmış olduğu ayaklarıyla küçük çocukları envâ^{c}-i mahâret icrâsından sonra fırlatıp atması... Ya zor-bâzın altmış yetmiş okka sıklette âdetâ bir demir direği (Allah kuvvet versin) çenesinin üzerinde bir hayli vakit tutması... Hele o küçük çocukların kâh birbiri üzerine çıkarak ve kâh sıra sıra yatıp denizden henüz çıkmış taze balık gibi yekdiğerinin arasından sıçrayarak yuvarlanması.. Ve Güllü İdis Agop Efendi'nin böyle lu^{c}biyyât-ı nâ-dîde erbâbını (Ama bir gecelik imiş varsın olsun) ele geçirip de mevki^{c}-i temâşâya koyması..... Sahîhan şâyân-ı takdîr ve sitâyîş-i mevâddandır.

Keşkî her ahşâm komedya ve dram ve opera yerine böyle eğlenceli oyunlar oynatsa....

İki Zât Beyninde Muhâvereye Dâir Varaka

- Amân birâder ne kadar rezâlet ne kadar fenâ âdet

- Hayır ola. Ne o?

- Ne olacak bayağı bir şey.

- Anladık ya! Ne demek istersiniz? Ne olmuş?

- Cânım ne olsun. Böyle rezâlet ne görülmüş ve ne de işitilmiş.

- Rezâlet nedir? Kim görmüş? Ne imiş?

- Cânım geçen gece ahbâbdan birinin teşvîkiyle Alkazar'a gittim. Gûyâ tiyatro imiş de herkes gider eğlenirmiş. Baktım baktım da şaşırdım kaldım ve gittiğime gideceğime de pişmân oldum.

- Neye şaştınız? Niçin pişmân oldunuz? Sebeb nedir?

- Ne olacak. Ne sözleri söze ve ne de oyunları oyuna benzer.

- Ha! Bunlara mı şaşırdınız? A şaşkın sen o sözleri anlamış olsa idin pekâlâ zevkine giderdi ve oldukça da istifâde ederdin.

- Be â cânım farz edelim ki ben Fransızca bilmiyorum. Yanımda bir zât var idi ki bütün Fransa'yı dolaşmış, aʿlâ Fransızca öğrenmiş oyunların pek çoğunu seyir etmiş. Ona da sordum. Ne böyle oyun görmüş ve ne de bu oyundan bir şey anlamış.

- İyi ya tiyatro müdâvimlerinden başka bir kimse yok mu idi?

- Hâ! Gerçek bir de Beyoğlu'na civâr bir mahalle imâmı var idi ki kış gecelerinin hiç birini fevt etmemiş âdetâ tiyatronun hâfızı olmuş. Bilse bilse bu bilir diyerek kendisine suâl ettim. O bile hâlâ bir şey anlamadığını der-miyân edince ol vakit ayaklarım suya erdi. Demek ki bunlar dünyada olmadık bir oyun oynamışlar. Eyvâh bizim vaktin beyhûde geçtiğine vâh amân. Efendinin devâm ve sebâtına yazık. Yazık paracıklara. İşte Beyoğlu'nun hâl ü şânı. İşte Alkazar'ın oyunu. Bak bak da ibret al.....!

Monte Kristo

Mâ-baʿd-ı Numro 72

- Ben daʿvetine icâbete mânîʿ olan maʿzeretimi kendisine bi-l-itirâf anlattım. O da kabûl etti zannederim.

- Efendim kapudân olmak isteyen adam efendisine biraz da müdârâ etmeli.

- Evet öyle ama ben müdârâsız kapudân olmak ümîdindeyim.

- İşte iyi yâ! Eski dostlar memnûn olur hele (Katalanya) mahallesinde bir dost bilirim de o daha ziyâde mahzûz olacaktır.

İhtiyâr - (Mercedes) mi demek istiyor?

Dantes - Evet baba ânı söylüyor. Sizi gördüm ya ruhsatınız olur ise gidip biraz da ânı göreyim.....

İhtiyâr - Git evlâdım git. Rabbim beni senden nasıl memnûn ettiyse seni de zevcenden öyle hoşnûd eylesin.

Caderousse - Karısından mı? Dur bakalım. daha fol yok yumurta yok.

Dantes - Vâkıâ şimdilik daha öyledir. Lâkin in-şâ-Allah zevcem olması da gecikmez.

- Her hâlde acele ettiğine iyi yapasın.

- Neden?

- Neden olacak (Mercedes) güzel kızdır. Güzelin düşmeni çok olur. Hele senenkinin şimdiden on on iki kadarı arkasına düşüyor.

- (Gülümseyerek ve hâlinde biraz havf eseri müşâhede olunarak) Amma yaptın ya hâ!

- Sen benim dediğime bak. Hem de iyi yerlerden istiyorlar. Lâkin kapudân olacak olur isen seni sâirlerine tercîh edeceği şübhesizdir.

- (Tebessüm ederek) Demek ki kapudân olamaz isem.....

- Ay artık orasını kim bilir?

- Öyle ise benim kadınlar ve be-tahsîs (Mercedes) hakkında olan iᶜtimâd ve iᶜtibârım seninkinden ziyâdedir. Çünkü kapudân olsam da olmasam da (Mercedes'in) bana sadâkat edeceğinde iştibâhım yoktur.

- İşte iyi ya. Daha ne istersin? Bir adamın alacağı karıya emniyyeti olmak Pek âᶜlâ şeydir. Lâkin beni dinler isen hemen git geldiğini ve kapudân olmak için Mösyö Morrel'den vaᶜd aldığını haber ver.

Dantes - İşte gidiyorum diye söze netîce verip pederînin ellerini öptükten ve Caderousse ile vedâᶜlaştıktan sonra çıkar gider.

Caderousse dahi ihtiyâr ile bir kaç dakika daha eğlenip avdetle Senan Sokağı köşesinde kendisini beklemekte olan Danglars'ı bularak beyinlerinde ber-vech-i âtî mûkâleme ederler.

Danglars - Ne yaptın görebildin mi?

Caderousse - Gördüm.... Şimdi yanından geliyorum.

Bakıyyesi sonra

Şu acâib mühlûkun ne idüğini bilene Diyojen'in ilk nüshasından bu nüshaya kadar olan numaraları meccânen verilecektir.

(Teodor Kasab)

75 Numro 30 Salı Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İnsan nisyândan mürekkeb olduğunu elbet bilirsiniz. Ben de bilirim â. Lâkin insan baᶜzı vakit bile bile hatâ ediyor. Bak ben de geçenlerde göz göre göre hatâ etmişim. Hâta etmişim de ne olmuş? Ne olacak gazetenin bir iki sütûnunu telvîs etmişim. Hani yâ geçen bir nüshamızda (Bode) nâmında birini derc-i sahîfe-i istihzâ ederek nâm ü şânını ve hiç bir şeye değmez ve belki de bir incir çekirdeği doldurmaz ahvâlini nakl ü hikâye edip uzun uzadıya bahs ettiğim (Bode) yok mu? İşte o (Bode) pek aşağı bir şey imiş. Âdetâ aşağının da aşağısı imiş. Biz ise ânı sahîhten bir adam kıyâsıyla gazetemize derc eyledik. demek oldu ki hatânın da büyüğünü etmişiz. Ancak tuhafı neresi bilir misiniz? Gel ayıbından başka bir de yedi sekiz sahîfeden ibâret bir de risâle te'lîf etmiş ve hem de matbaamıza kadar göndermiş. Tuhaf değil mi yâ? Biz de ele alıp da okuyacak olduk. Okuyacak olduk ama okuyamadık. Çünkü bir kere imlâsı yanlış ve maᶜnâsı yok. Vezni maᶜlûm yâ!.... Aklınca zâhir yongaya karışmak istemiş. Olur.... Ey ne günlere kaldık? Ey Gâzi Hünkâr! Daha tuhafı neresi? Paris gibi yerden kalkmış da Türkiyâ'ya taᶜlîm-i ulûm etmek için gelmiş lâkin te'lîf ettiği risâlede ilim ve maᶜlûmâta dâir bir şey zannolunmasın âdetâ darb-be-darb darben gibi fiᶜl-i tasarrufundan ibâret olacak ise de o da olamamış bayağı bir şey olmuş ise bu adamcağızın efkârı ve risâlesinin meâli anlaşıldı ya gûyâ Türkiyâ'yı okutup terakki ettirecek bilmem neler edecek yollu safsatadan ibâret mâ-lâ-yaᶜnî bir şeyi yaᶜni bu herif Fransız hâcesi olduğundan ileride beyân olunan darb-ı darben ile başlaypıp ferîfer-i firârada firâr etmiş. Hây Allah akıllar versin. En tuhafı şurasıdır ki şu risâle ile berâber bir de mektûb göndermiş ve geçen defᶜa vâkiᶜ olan rezâletinden dolayı bin özürler ve hesâbsız pardonlardan sonra bir de berâberinde getirdiği arkadaşını pek iyi tanıyamamış olduğunu iᶜtirâf ederek yalnız kendisini istediğimiz kadar istihzâ olunmasını arz ve beyân etmiş ise de artık bu makule kimseleri Diyojen istihzâ değil kale bile alamayacağını Fransızca nüshasında arîz ve amîk beyân etmiş olduğundan burada tekrara hâcet kalmamıştır. Çünkü pardon demenin yolunu dahi bilmiyor.

Yine İstanbul Gazeteleri Dakayık-şinâslığı Arttırdılar

Hele La Turquie'ye ne buyurursunuz? Geçen gün Kuruçeşme'de çocuğun birisi kuyuya düşmüş ve iki saât sonra zabtiyyeye haber verilerek gelen me'mûr çocuğu mağrûkan kuyudan çıkarmış olduğunu beyân ettiği sırada (Zabtiyye iki saat evvel gelmiş olaydı çocuğun hayyen çıkarılması me'mûl idi) diyor.

Vây gidi koca La Turquie vây!! Bu ne kadar ferâset ne kadar maᶜlûmat? Zabtiyyeye iki saat sonra haber vermişler dedikten sonra iki saat evvel geleydi çocuk sâlimen kurtarılır idi demek ne demek? İki saat evvel bir çocuğun kuyuya düştüğünü zabtiyye kerâmetle mi keşfedecek idi? Vâh bî-çâre La Turquie vâh!! Sen böyle olacak adam mı idin!! Bu kadar saçma kılıkla Avrupa'da olaydın acaba neler olmaz idin? Hiç olmaz ise Rochefort kadar da mı olamaz idin? Elbet.....

Lâkin ne çâre ki Türkistân'da kadrin bilinmiyor ve böyle dakîk-i mesâili hall ü keşfinde olan maharetin takdîr olunmuyor! Koskoca bir diplomat iken sözlerine (Panosidis) Ahbârdan başka kulak asan bulunmuyor.

Amerikalı cân-bâzların oyunları arasında bir de ayaklarını yukarı kaldırıp bir hayli müddet elleri üzerinde gezinmek sanᶜatı var ki bu sanᶜatı İstanbul halkının ve hususuyla Azap-kapısı'ndan Tophane'ye ve Sîm-keş-hâne önlerinden Aksaray'a doğru olan tarîklerden külle yevm mürûr-i ubûr mecbûr olan zevâtın ziyâde dikkat ve gayretle çalışıp öğrenmesi ve öyle yürümek için vücûdlarına idmân vermeye çalışması lâzımdır. Çünkü tramvay arabalarında böyle sürᶜatle ayak kesmek mahâreti var iken bir sene kadar kimsede ayak ve bacak kalmayacak ki....

Amân yâ Rabbi! Denizde vapurlarının karada da tramvayın muhâtarasından kurtulmak için (bir de balon şirketi zuhûr etmemek şartıyla) bârî bize ikişer kanat versin de uçsak!!!

Hâlâ Tramvay

Artık anlaşıldı yâ! İşi gücü terk edip Kara Panos Efendi'nin kara haberleriyle uğraşıp durmalı. Artık başka işimiz yok â. Alimallah pek tuhaf ama ne kadar tuhaf. İşte ne kadar istersen o kadar tuhaf? Gûyâ Diyojen Gazetesi tramvay şirketinin vukuât-ı müteellime ve zuhûrât-ı müessifesini iᶜlân ve intişâra vakf edilmiş. Bir neşrinden müşterîlerimiz okuyup dinlemesinden dil-gîr olup usandılar. Bu nazlım ise hatâdan kazâdan usanmıyor ve daha tuhafı neresi? Utanmıyor da ne kazâsının biteceği ve ne de

insâf edip bir çâre göreceği var. Cânım ne olur kıyamet kopmaz â? Bir gün de gazetemizi tramvayın kazâsı haberlerinden hâlî görelim. Artık bilemem şu vazîfeyi kime tahmîl edelim de bir günceğiz olsun halkın dilinden kurtulalım. Zannolunmasın ki Diyojen mübâlâğa eder yâhûd li-garaz söyler hâşâ kabûl etmez ve tramvay hakkında gelen varakalar ayniyle derc olunmak lâzım gelse Hudâ-âlim bir kaç gazeteyi dahi ilâve etsek yine sığmaz. Bu Kara Panos Efendi'nin şom haberleri o kadar uzadı ki zikri hayrolsun. Panosyan Efendi'nin kulaklarını fersah fersah çekti. Matbaamıza üç varaka gelse ikisi mutlaka tramvaydan şikâyet yalnız birisi diğer bir mâddeyi îmâ ve işâretten ibârettir. Hele teşekkür ederiz ki kış olduğundan mı nedendir biraz müddet Şirket-i Hayriye vukuâtından kulağımız dinç oluyor ve başımız selâmet buluyor. Artık yaz gelirse Rabbim imdâd eyleye. Zannım başka bir havâdis yazmaya yâhûd bir ip ucu yakalayıb eğlenmeye hasret kalacağız.

Hani yâ geçenlerde şirkete nisbetle tramvayın kazaları ehvendir. Oldukça korkuyorlar. Adam öldürmekten sarf-ı nazar edip şimdi de ayaktan sünnet ediyorlar demedik mi idi? İşte zâhir herifler kızdılar mı yohsa onurlarına mı dokundu nice oldu bilmem? Geçen gün yine birinin ayağını kırmış. Artık ses çıkaran olmayınca bu kere de koskoca bir arabayı orta yerinden çatıp ikiye bölmüşler. Artık benim de iyiden aklım kesti ki önüne geleni kesip biçecekler. Âdetâ tersane bıçkılarına muâdil olacaklar ve anlaşılan kimse ses çıkaramayacak. Buyur tramvay biraz da sen es savur. Bakalım nice olur?

Galata Gümrüğünde Biriken Eşyâ-yi Mütenevvia

6000 aded iskemle	Eyüp Vapurları İdaresine
4 dink tenbâkû	Tanbûreci Hânı'nda Anatoli Gazetesi Muharriri Misailidis'ye
162 sandık oyun kağıdı	Kadı-köyü zâde-gânlarından ba^{c}zılarına
6 kûfe kereviz	Hakayık muharirlerine

8 sandık kireç kaymağı ve zâc-ı kıbrıs vesâir eczâlar Beyoğlu'nda Fransız Tiyatrosu'na

64 çift kenarları ustura gibi keskin araba tekerleği Tramvay İdâresine

2682 Malta taşı	Güllü Agop İdis'in tiyatrosuna
12 çuval arpa	Tramvay İdâresine

Güllü Agop Çorbacı gitmiş de biriyle karındâş olmuş! Ama kiminle bilir misiniz? Panos İdis ile. İki ayak Agop da var iki ayak da Panosoğlu Garabet Çorbacı da var ki hesâbca dört ayaktır. Anlaşıldı yâ? İşte bunlar dört ayağı bir yere getirmişler düşünmüşler taşınmışlar ki şu (Diyojen) Rum'dur. Bizim ileri gittiğimizi terakki ettiğimizi istemez de ânın için bizim aleyhimizde geziyor. Hâlbuki Rumlar Ermenilere mâildirler diyerek Beyoğlu'nda gazetemi tutup âteşe yakarlar. Ermeniler Rûm'dur diyerek türlü türlü hezeyân ederler. Lâkin Diyojen ne Rum'dur ve ne de Ermeni'dir. Âdetâ adamdır. Pekâlâ diyelim Güllü İdis Çorbacı Ermeni imiş ve tiyatrosu dahi Ermeni Tiyatrosu imiş. Yâ niçin bunun nâmı "Osanlı Tiyatrosu"dur? Şimdi Agop Çorbacı'nın kendi iddiâsına bakılır ise gidip Panosoğlu ile karındâş olmamalıdır.

İki Uşağın Beylerini Vasf Edişleri

- Bizim deli bey sâirlerine nisbetle oldukça akıllı gibidir.

- Bizimki de zirzoptur ama cin fikirlidir.

- Bizimki ne köpek oğlu köpektir.

- Ya bizimki ne hin oğlu hindir.

- Bizimki rind-meşreb hem mahbûb dosttur.

- Bizimki de pür-peri kıyâfet hem dahi zen-dosttur.

- Bizimki idâresini bilmez tasarrufa riâyet etmez. Akçe indinde pul gibidir.

- Bizimki de ardını önünü aramaz gayet cömert ve hem de hovarda meşrebdir.

- Bizimkinin bir kabâhati var ki şeytânlığa aklı ermez. Biraz sâf-derûndur.

- Bizimki mâ-şâ-Allah şeytânın kıç bacağıdır. Lâkin kendi biraz mülâhazasızdır.

- Bizimki biraz böndür. Lâkin işini kimseye sormaz kendi bildiğine gider.

- Öyle yâ kendi düşen ağlamaz fakat bizimki vâlidesinden izinsiz selâmlığa bile çıkmaz.

- Yok bizimki alafrangalığa meşrebtir ki Frenkleri taklîdde emsâli yoktur.

- Bak bizimki öyle değil âdetâ hacer şecer.

- Bizimkinin bir iyi ahlâkı daha vardır ki suyun akıntısına gider. Hem mürâî ve hem müdâhin ve hem dahi mürtekibdir.

- Âh bizimki öyle değil. Doğru söyler ama aslâ sözünü sakınmaz pek boş boğazdır.

- Bizimki hiç hamur işine karışmaz kayıdsızdır ve hem de yalnız kendi nefsini bilir. Dünya yıkılsa vazîfe edinmez.

- Adam onlar ne kadar olsa yine zengindir. Biz iki paralık mum alalım da kendi derdimize yanalım.

Monte Kristo

Mâ-ba^{c}d-ı Numro 72

- Kapudân olacağına dâir sana da söz açtı mı?

- Adam kendisi olmuş bitmiş gibi söylüyor.

- Dur bakalım daha pek acele etmesin.

- Efendim anlaşılan Mösyö (Morrel) va^{c}d etmiş olmalı.

- Öyle ise pek neş'elidir hâ?

- Ne demek? Kemâl-i inbisâtından bayağı zevzekleniyor. Gûyâ şimdiden adam olmuş gibi öteye beriye ödünç para vermeye kalkışmış. Sanki kendisi zengîn bir sarrâftır!

- Anlayamadım. Para verdi de sen almadın mı?

- Niçin alayım?.... Hoş alabilirdim yâ! Kendisi parayı ibtidâen bende gördü. Lâkin anlaşılan şimdi kimseye ihtiyâcı kalmamış da.... Ey kapudânlık... kolay mı yâ?

- Adam sende daha olmadı ya?

- Ne yalan söyleyeyim olmasa hatâ edeceğim. Herif şimdiden tavrı değiştirmiş.

Kapudân olur ise hiç yanından geçilmeyecek.

- (Kendi kendine mırıldanarak) O bizim elimizdedir. İster isek kapudân olmak şöyle dursun şimdiki me'mûriyyetini bile gaib eder ise....

- Ne dedin? Anlayamadım.

- Hayır hiç bir şey dediğim yok. (Mercedes'i) hâlâ seviyor mu?

- Çıldırasıya. Bu dakikada (Mercedes'in) yanındadır. Lâkin zann ederim ki o yüzden biraz cânı sıkılacaktır.

- Amân neden? Şurasını açık söyle bakayım!!

- Senin nene lâzım?

- Lazımdır sen bilmezsin.

- Sen (Dantes'i) sever misin? İbtidâ orasını söyle.

- Ben öyle ne oldum delisi olanları sevmem.

- Öyle ise şu (Mercedes) fukarâsını bana anlat.

- Cânım işte dedik yâ Kapudân (Dantes) şu teehhülden pek bahtiyâr olamayacak ve-s-selâm.

- Neden anladın?

- Şundan anladım ki (Mercedes) her ne vakit şehre gelse kara gözlü kırmızı yüzlü esmer benizli gayet harâretli bir delikanlı ile gelir. Bu adam.... Gûyâ amca-zâdesi imiş.

- Amân sahîh mi söylüyorsun? Bu delikanlı (Mercedes'i) seviyor mu demek istiyorsun?

- Âna şübhe ne. Yirmi bir yaşında bir delikanlı on yedi yaşında bir kız ile öyle sık sık başka niçin görüşüyor?

- Ey şimdi Dantes Katalanya Mahallesi'ne mi gitti diyorsun?

- Evet oraya gitmek üzere benim önüm sıra evinden çıktı.

- Öyle ise haydi biz de o tarafa doğru gidelim. Bir kahvede oturup birer kadeh şarâb içeriz.

- Sanki ne anlayacağız?

- Cânım hiç olmaz ise yolunun üzerinde bulunalım geçtiği vakit ne olup olmadığını alâyim evzâ^{c}ından istidlâl ederiz.

- Gidelim ama kahve paralarını sen vermek şartıyla.

- Pek iyi ben veririm.

Demesiyle ikisi de sür^{c}atle dedikleri mahalle giderek bir şişe şarâb ile iki kadeh ısmarladıkları sırada (Dantes'in) oralardan mürûrunu gazinosundan lede-l-suâl beş on dakika evvelce geçip (Katalanya) Mahallesi'ne gittiği haberini almalarıyla gazinonun önünde vâki^{c} çınar ağacının sâyesine oturup ağacın üzerinde ötüşen kuşları dinlemeye başladılar.

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

76 Numro 6 Salı Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İhtâr

Diyojen Gazetesi'nin ilk numarasından yetmiş beş numrosuna kadar nüshaları eczâ olarak 70 guruş fiyat ile matbaamızda fürûht olunmakta olduğundan gerek yetmiş beş nüshasına tâlib olanlar ve gerek eksik nüshalarına başkaca tâlib bulunanlar için matbaamıza mürâcaat eylemeleri ihtâr olunur ve taşralar için dahi başkaca posta ücreti zammolunacaktır.

Al Sana Bir Daha! Tramvay Hâ!

Dünyada benim bir kaç seye aklım ermiyor. Bir kaç şeye değil pek çok şeye aklım ermiyor â. İşte biri de tramvayın hâiz olduğu imtiyâz-ı fevk-al-âdeye aklım ermiyor. Lâkin bu aklımın ermediğine taaccüb olunmasın zirâ benim gibi bir çok kimselerin daha aklı ermiyor. Âdetâ hayrette kalmışlardır. Hani ya akıllar hayran gîsa. Yok mu işte tamam bu bâbda hem hayran ve hem de kısa ermiyor ve-s-selâm.

Şimdi gelelim mâddenin asıl cân alacak yerine pek âlâ bilirsiniz ki şerîat-ı garrâda olduğu gibi kavânîn-i sâirede dahi kısâs bahsi musarrahtır ve hâss değil umûma mahsûstur. Emir böyle olduğu hâlde tramvayın istisnâsına sebeb nedir? Aklım ermiyor. Düşündüm taşındım aklım ermiyor ve-s-selâm.

Ayak kırar bacak keser baş yarar araba devirir hayvân öldürür insan telef eder hiç fütûr etmez gider. Suâl olunacak olsa kazâdır ve hem de kazâ-i nâ-gehânidir der geçer. İşte yine aklım ermedi yâ!... Kazâdır dediğimiz mâdde vukuᶜu nâdir belki de ender olursa kazâdır diyebiliriz. Lâkin İstanbul'da kaza artık tekerlekle mi gezecek? Kazâ-i nâ-gehânidir desek estağfirullah göz göre kazâdır. Önünde giderken insana yâhûd hayvâna çarpacağını görüyor da durmuyor. İşte burasına da aklım ermiyor â. Suâl ayıb

olmasın lâkin acaba niçin duramıyor? Hayvânların dizgini sâyislerin ellerinde bâ-husûs inhidârı da var. Böyle bir hâl vuku^{c}unda duruyorsa ne lâzım gelir? Acaba nâmûsuna halel mi gelir yoksa yolundan mı kalır? Hâ! Şuracıkta bir kavl-i zaîf var ki durur ise yürütmesi müşkil imiş. Hayır hayır öyle de değil. Durduğu ânda arkasından itecek bir çok itenleri var. İtiverirler mutlaka. Bunda bizim bilmediğiz bir şey olmalıdır ki aklım ermiyor ve-s-selâm.

Zann-i yakin ifâde etmez â. Lâkin benim zannıma göre bu şirketin elinde bir açık fermânı var yâhûd önüne geleni çiğnemek için azm ü cezm etmiş. Ahd ü peymânı var yâhûd bizim havsala-i idrâkimize sığmaz aklımız ermez. Fikrimiz ihâta etmez. İşin bir ledünniyyâtı var ki... Bu nazenîn ne işitmek ve ne de görmek ve ne dahi anlamak şânından değil. Zor ile değil â. İşte şu cihetlerine de aklım ermiyor ve-s-selâm.

Şimdi gelelim bizim nâzlı tramvaya. Baş kırar fes içinde bacak kırar don içinde adam çiğner çarşı içinde. Göz önünde araba devirir yol üzerinde bîçâreleri kırar döker Aksaray'ın göbeğinde. Lâkırdı beynimizde ya. Biz hiç bir şey bilmiyoruz işitmiyoruz. En garâibi de gazetelerimiz de neşr etmiyor. Hâlâ kale bile almıyorlar ama duymuyorlar mı artık bilemem? (Panimici Panka) aklım ermiyor ve-s-selâm.

Bak bir cihetine daha aklım ermiyor lâkin akl-ı evvel olanlar tarafından ihtâr ve ihbârına himmet olunur ümîdiyle hâzır sırası gelmiş iken ânı dahi arz-ı inzâr-ı ammeye vaz^{c}edelim. Bu tramvay şirketinin bir kolu da karşı yakada olduğunu bilirsiniz ve belki de benim gibi merakınız var ise gidip görmüşsünüzdür ki Azap-kapısı'ndan nihâyetine kadar kaldırımlar bir sûret-i muntazamada tefrîş olunmuş ve oldukça ihtimâmlıca yapılmış. Gelelim İstanbul cihetine. İbtidâ Köprübaşı Bâb-ı âlî Câddesi hâsılı büyücek efendilerimizin güzer-gâhı olan mahaller meh-mâ-emken bir sûret-i muntazamada yapılmıştır ki bunlardan yalnız bir tahsîn-i âferîn alabilir. Çünkü küberâ ve vükelâ hazretlerinin atları arabaları vardır. Tramvaya tenezzül etmezler ve bir para vermezler. Asıl para verecek ve tramvayın arabasına binip türküsünü çağıracak Aksaray ahâlîsidir. Hâlbuki Aksaray değil daha Bayezid Meydânı'ndan al da aşağı doğru kaldırımları bir kere muâyene et ki bak ne görürsün? Eski hayrâtları da telvîs ettiklerinden mâ-adâ maâz-Allah geçecek peydâ yollarını bile en istemediğin bir hâle koymuşlar. İşte buralarına da aklım ermiyor ve-s-selâm.

Gazete okuyan efendiler bu tramvay şirketinin ihdâsında ya^{c}nî ibtidâ-i mübâşerette millet gazeteleri dediğimiz varak-pâreler bunun muhasenât-ı kesîresinden vâfir bendler neşriyle bir çok vasf ü senâlar ettiler. Teşekkürler tebrîkler bilmem neler neler de en sonra da nefret ettiler. Lâkin Diyojen hiç bir kerecik bile kale almadı. Yalnız uzaktan seyrine baktı. İşte şimdi sırası geldikçe Diyojen dahi söze başladı ve vazîfesini

ortaya koydu. Gören gözlere dinleyen kulaklara yanan cânlara rabbim Allah sabırlar ihsân eyleye! (Âmîn) Benim aklım ermiyor ve-s-selâm.

İstanbul'da gazetecilere riâyet eden de çok etmeyen de çok. Ama hakları var mı yok mu orası şöyle dursun.

Gazeteciler ise kimisi ben hakayık-füruşum ve kimisi de ben basîretim dûr-endîşim dakika-şinâsım hurde-bînim diyerek uzun uzun yatıp türlü türlü rü'yâlar görüp vakur-âne böbürlenirler. Hâlbuki kerevizin bahâsı dağları aştı âdetâ tencerelerden taştı. Bunlar hâlâ rü'yâ görelim diye var kuvveti boğaza vermişler gece ve gündüz kereviz babam kereviz... Yemeli yâ! Hâlbuki ben de gazeteciyim ama pancar bile yediğim yok. Şimdi bunlar da benim gibi gazeteci değil mi? İşte terelelli hep bir hâlli. Bana suâl olunur ise ben iki para etmem. Bunları kaça alırım?

Tiyatro Terakki Ediyor.

Diyojen'in öteden beri tuttuğu meslek maᶜlûm ya! Birincisi doğru söylemek ikincisi yine doğru söylemek. Hâsılı doğru görmek doğru söylemek hoş görmek yine başka. Şimdi biz gördüğümüzü doğrudan doğruya söyleyelim. Evvelâ gazete okuyanların maᶜlûmlarıdır ki bir zamân gazetelere âyet yazılmasın mezhebden bahsolunmasın riâyette kusûr olunmasın diye tenbîhler oldu ve mahsûs bendler ile neşrolundu. Çünkü gazeteler her mahallde okunur ve her mahalle atılır. Bunun için şâyed hürmetsizlik olur.

Pekâlâ pek doğru mütâlaa ve pek ra'nâ mülâhazadır. Lâkin bir kere de tiyatronun halinden bahsedelim. Bu tiyatro maᶜlûm yâ eğlenmek ve vaktini hoşça geçirmek için bir mahalldir. Ve bu mahallde de söylenilen sözler oynanılan oyunlar bütün usta mâlıdır ve ekserîsi Fransızca'dan terceme olunmuş bir takım vukuât-ı garîbeden ibâret ve hem de böyledir. Lâkin bunların içinde baᶜzı âyet hadîs dahi telaffuz olunuyor. Acaba bu âyetler nereden alınmış? Hangi müellifin eserinden naklolunmuş? Buraları bilinemediğinden baktım baktım da taaccüb ettim. Bu tiyatroya medeniyyet mektebi lakabını verenler zannedersem gide gide mahalle mektebine çevirecekler. Hây gibi müellif hây! Galiba âyet-i kerîmeden başka bir lâfz bulamamış yâhûd kendisini sahîhen mekteb-i medeniyyet hâcesi zannetmiş olmalıdır.

Bir müddet tekerlekli şaᶜbânlar vâsıtasıyla esvâk ü pazardan süprüntüler kaldırılıp ortalık bayağı temizlenmek üzere iken biraz müddetdir yine süprüntüler atıldığı yerlerde kalıyor. Hâlbuki bunlar için tahsîs kılınan ikilik mütemâdî veriliyor. Bilmem neler oluyor diyerek matbaamıza baᶜzı varakalar pey-der-pey vurûd etmektedir.

Cânım bu İstanbul halkı nedir? Ne acâib ve ne kadar acûl adamlardır? Durun bakalım biraz da sabırlı olalım. Belki şa^{c}bânların yerine recebiyyûn gelecektir. Veyâhûd başka bir sebebi vardır. Bunda acele edecek ne var? Süprüntüleri şa^{c}bânlar kaldırmadı ise kıyâmet kopmadı ya! İşte Allah'a şükür ara sıra yağmurlar yağmakta seller akmakta. Şimdi koskoca seller akıp dururken recebin şa^{c}bânların ne lüzûmu vardır?

Biraz da suyun akıntısına gidivermelidir. Bize kalırsa şa^{c}bândır filândır diyerek eğlendiğimize mi kızdılar ne oldu? Dur bakalım receblere ne ma^{c}nî verecekler? Hele çıksın da anlaşılır.

Kahbe dünya bu ya kimini güldürür kimini ağlatır. Kiminin de yüreğini oynatır. Geçen gün Fransa İmparatoriçesi Eugenie'nin yevm-i velâdet-i mahsûsası olmak mülâbesesiyle Fransa'da bulunan Napoleon tarafdârânı icrâ-yı âyîn-i şâd-mânî eyledikleri sırada fevk-al-âde büyük iki demet çiçek yapıp ve masanna^{c} surette birine Napolyon'un ve diğerine Eugenie'nin isimlerini tersîm ederek erkek kadın bir âlây kimsenin ellerine verip Londra'ya göndermiş olduklarından bunların müşârün-ileyhümâ taraflarından ve ihtirâmât-ı lâyıka ile kabûl olundukları evrak-ı havâdiste görülmüştür. Şimdi merak edecek yeri neresidir bilir misiniz? Bak benim aklıma gelen elbette bu havâdisi Mösyö Rochefort mahbûs bulunduğu mahallde işitmiştir. Kim bilir ne kadar telâş etmiştir? Hiç olmazsa rü'yâsını olsun görmüştür. Acaba ne ma^{c}nâlar vermiştir? Gerçi politikaca ehemmiyyete şâyân bir şey değil ise de böyle yirmi otuz bin kadar kimsenin Napolyon ve hanedânı hakkında nümâyişleri elbet hilâf-gîrânının te'sîr-i derûnlarını mûcib olmuştur. Lâkin şuracıkta merak ettiğim şudur ki bu koskoca çiçek Paris'ten çıkarken veyâhûd Londra'ya giderken acaba gümrük veyâhûd karantinaya tutulmamış mıdır ki öyle kedersizce mahalline vâsıl olmuş ola? Asıl dikkate şâyân olan mahalli şurasıdır ki geçen sene Napolyon'un yevm-i mahsûs-ı velâdetin Fransa'nın ba^{c}zı mahallerinde ağaçtan resmini yapıp ve sokak sokak dolaştırdıktan sonra bir kilise meydânında yakıp külünü hevâya savurmuşlar idi. Bu sene de ismini envâ^{c}-i şükûfeler ile tersîm ederek bi-z-zât kendisine takdîm etmişlerdir. Şimdi şu yekdiğerine mugayir efkâra ağlar mısın güler misin? Lâkin bana kalır ise bunları yapan eden bütün bütün vakittir ya^{c}nî felektir. Kim bilir revâ-yı perdede daha neler var? Ne oyunlar çıkaracaktır!!!

Monte Kristo

Mâ-ba^{c}dı Numro 72

(Üçüncü Bâb) Katalanya Karyesi

(Dantes'in) karyeden sûret-i avdetini müşâhede için (Danglars) ile (Caderousse'un) gözleri ufukta ve kulakları kirişte olarak oturup pey-der-pey bâde-nûş

ettikleri mahallin yüz adım ilerisinde ve çıplak bir tepe üzerinde Katalanya karyesi görülüyor idi.

Katalanya karyesi ezmine-i sâlifede İspanya'dan Marsilya'ya kendileri bilinmez ve lisânları anlaşılmaz bir takım serserî muhâcirler gelerek içlerinden Marsilya lisânını biraz anlayabilir birisinin şehr-emâneti'ne mürâcaatıyla sefînelerini çektikleri burunun üzerinde li-ecl-il-iskân kendilerine bir mikdâr arâzî-i haliyye verilmesini istidᶜâ eylemesi üzerine tahsîs olunan mahallde ve on beş kadar hâneyi hâvî olarak üç mâh müddetle bunlar tarafından binâ olunmuş bir karyedir.

Bu karyenin ebniyyesi yarısı Arab ve yarısı İspanyol tarz miᶜmârisinde pek tuhaf bir sûretle inşâ kılınmıştır. Müessisleri olan muhâcirler kendilerine tahsîs olunmuş olan mahalle kanâatle üç dört yüz seneden beri ânı tebdîl ve tecâvüze ve Marsilya halkının efkâr ü etvârını ü usûl ve âdâtını taklîde meyl ü rağbet etmedikmisillü el-hâletü hâzihi lisânlarını ve elbiselerini bile tagayyür ve tebdîl eylememiş ve sülâlelerine ecnebî karıştırmamak için beynlerinde akd-i izdivâc ile hâricden kız alıp vermemek üzere ithâz eyledikleri kaideye riâyet etmekte bulunmuşlardır. Katalan karyesinin yalnız bir sokağı olup bunun iki tarafında bulunan hânelerin güneşten sararıp kuru yaprak rengine girmiş olan hâricî duvarları karyenin manzarasına başka bir letâfet verir. Ve beyâz badana olunmuş içerileri dahi İspanyolların tezyînât-ı beytiyyesinde nümûne gösterir idi.

Saçı leylâ ve nergis-i müste'zen elâ bir mahbûbe-i dilârâ bu hânelerin birinde bir tahta perdeye ittikâ ile dirseklerine kadar sıvanmış ve güneşten biraz yanmış pamuk gibi kolları baş mumundan dökme esnâmdan nümûne-nümâ olmakta ve alacalı çorap içinde habsolunmuş billûr gibi baldırları seçilmekte elindeki ıtır yapraklarını güzel parmaklarıyla koparıp koparıp yere atmakta ve küçücük ayaklarını aralık aralık yere urmakta olduğu görülür. Ve şu evzâᶜından kalbinin ıztırâb-ı fevk-al-âdesi hissolunur idi.

Andan bir kaç adım ötede bir iskemleye oturup dirseklerini eski masa üzerine dayamış kalbini bî-huzûr eden öfke ve âlâma mukâvemete çalışır. Gözleri gönlünün ârzûsundan eser-i istifsâriçün istihsâl-i mesâğa ve muhâtabası ise dik dik başkışlarla kendisine izhâr-ı mâ-fi-z-zamîr yasağa uğraşır. Yirmi yirmi ii yaşında uzunca boylu bir delikanlı ile beyinlerinde şu vechle sözleşilirdi.

Fernand - Bakalım (Mercedes) İşte paskalya yaklaşıyor tamam düğün edecek zamandır. Bana katᶜî bir cevâb ver de ben de....

Mercedes - Fernand ben sana bin kere cevâb verdim. Gerçekten sen kendi nefsinin düşmeni imişsin. Öyle olmayacak hayâl-i hâm içün hâlâ sorup duruyorsun!.

Fernand - Pek iyi. Bir daha tekrâr ediniz de ben de benim size olan ve vâlideniz tarafından tensîb olunan aşk ü muhabbetimi reddedeceğinize inanayım. Ve benim saâdet ü sefâletim ve hayât ü mevtim indinizde müsâvî olduğunu söyleyiniz de bileyim. Aman ya Rabbi!! Mercedes on seneden beri seni dâhil-firâş-ı izdivâc edebilmek ümîd ve hayâliyle vakit geçireyim de şimdi birdenbire nasıl katᶜ-i ümîd edeyim?..

Mercedes - Öyle bir ârzûda bulunmak içün ben sana aslâ ümîd ve cesâret vermedim. Ve yüzüme urulacak sûrette aşk ve muhabbete dâir hiç bir eser göstermedim. Seni karındaşım gibi sevdiğimi ve benden bu muhabbetin başka türlüsünü beklemek beyhûde idüğini ve gönlüm başkasında olduğunu sana her vakit söylemiyor muyum?..

Fernand - Evet pek iyi bilirim bu sitem-i zâlim-âneyi yüzüme karşı söylediniz. Lâkin unuttunuz mu ki Katalanlıların yek-diğeriyle izdivâcı âbâ ve ecdâdımızdan kalmış bir kanûn-ı mukaddesdir.

Bakıyyesi Sonra

74 numrolu nüshamızda olan resim hakkında pek çok varakalar gelmiş ve binâen aleyh gelecek nüshaya derci musammem bulunmuş olmakla mezkûr resme dâir gönderilecek evrâktan önümüzdeki cumᶜa gününe değin gelecek varakalar kabûl olunup ândan sonra vukuᶜbulacak ihtârât istimâᶜ olunamayacaktır.

(Teodor Kasab)

---

77 Numro 10 Cumᶜa Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

74 numrolu nüshamızdaki maᶜhûd resmin keşf ü halline dâir matbaaya ne kadar varaka gelmiştir kıyâs edersiniz. Manzûm ve mensûr olarak ol kadar ihbâr-nâmeler geldi ki kâffesini derc etmek için gazetemizin bir nüshası değil on nüshası bunlara hasredilse yine kifayet etmeyecek. Bu cihetle biz de aynen tabᶜ ü neşrinden sarf-ı nazar eyledik... Lâkin sarf-ı nazar edişimiz yalnız o evrâk-ı mevrûdenin kesretinden mi? Hayır biraz da mündericâtının maksada adem-i tevâfukundandır. Çünkü evrâk-ı mebhûse mürselleri yekzebân ittifâk olarak mezkûr resim mutlaka Panosoğlu'nundur diyorlar ve isbât-ı müddeâ için serd eyledikleri delâil sırasında resimdeki burnun küçüklüğünü ve kulakların cesâmetini şâhid gösterip mevᶜûd olan Diyojen nüshalarını istiyorlar.

Lâkin maksad o değil anlaşılamamış. Vâkıâ biz Panosoğlu'nun burnuna ve kulaklarına dâir mukaddemâ baᶜzı şeyler yazdık. Evet yazdık inkâr etmiyoruz ama kulakları pek büyüktür dedik ise sipsivridir demek burnunun küçüklüğünden bahs eylediğimiz sırada böyle yok hükmünde ve eğreti olduğunu iddiâ eylemedik ya! Tuhaf şey be! Dünyada her uzun ve sivri kulaklı zî-rûhun Panos-zâde olması mı lâzım gelir? Hem de resmin yalnız kulaklarına mı dikkat etmeli ya! Ama diyeceksiniz ki dikkate hâcet yok. İbtidâ göze çarpan kulaklardır. Varsın olsun! Biraz da kıyâfetine bakmalı değil mi? Baksanıza resimdeki kıyâfet hemücek Kayseriyye'den gelmiş ve şalvar ile entârinin üzerine bir palto ve daha yenice medeniyyet ışığını görmeye başladığı anlaşılmak için acele bir de Frenk gömleği giymiş ve insana benzemek için her ne lâzım ise yapmış ise de henüz benzeyememiş bir şekl-i acâib ve heykel-i garîbdir.....

Şimdi bunun Panos-zâde'ye neresi benzer? Ama dersiniz ki kulakları ne yapalım? Ey artık afv edersiniz her uzun kulağın sâhibi Panos-zâde olamaz ve-s-selâm.... Vâh bîçâre Panosoğlu vâh! Halk nerede bir uzun kulak görse seni zannedecekler. Sanki bu bâbda efkâr-ı umûmiyye müttehid ve müttefiktir. Yalnız İbret Çelebi yaᶜnî İskender Efendi ki be-maᶜnî Aleksandr Çorbacı li-hikmeten muhâlif re'yde bulunuyor. Çünkü bu zât gazeteci olduğundan ve sâhib-i resmin hem-pâ yaᶜnî ayakdâş veyahûd arkadaş ve

kafadâr-ı hâssı ve belki de müşâhebet-i tâmesi ve bilgiçlik husûsunda cümleten evvel ortaya atılması ihtimâline medeniyyetten dahi duygusu bulunduğundan resm-i mezbûru aramış taramış enine boyuna ölçmüş biçmiş hâsılı dört ayağını bir yere getirmiş. Bu var ise Teodor Kasab'dır diye kesmiş atmış. Gördünüz mü şimdi safâ-yı dünyada akl-ı evvel dûr-endîş-i medeniyyet-meniş uzun düşünür bir sâhib-i ferâset yoktur derler de beni ağustos böceği gibi sırıtmadan patlatırlar. Adamlar insâf edin bir kere de gözünüzü açın da dünyaya bakın. Görün ki Allah neler yaratmış. Ben şu tramvay sözünden usanır gibi olduğumdan ve söylendikçe herkesin bana boş boğazdır bilmem nedir diyeceklerini bildiğimden bu nüshada olsun ândan bahsetmemek niyetinde idim. Lâkin durabilir isen dur! Cânım idârenin şu gidişi dilsizleri bile söyletecek! Ağzı dili olan insan nasıl sükût edebilir? İşte Hakayık'la Rûznâme bile şükürler olsun şikâyet ve rivâyete başlayabildi.

Geçen gün Kabataş'ta bir dervîşi iki ettiğinden dolayı orada bulunan ahâlî arabacıyı dövmüşler ve arabanın camlarını kırmışlar imiş. Döverler yâ! Ama dayak yiyen arabacı dervîşi çiğneyen arabacı değil imiş.

Hangisi olur ise olsun. İnsan öldürmenin ucunda dayak olduğunu arabacılar bârî birbirine haber verirler ya!.....

Hani ya Beyoğlu doktorlarından bir kaç zât-ı hamiyyet-simâtın hasta-gâne mecânen tedâvî etmekte olduklarını geçen nüshalarımızın birinde iᶜlân etmiş idik. Mesmûâta nazaran Üsküdar Galata husûsiyle Eyüb civârlarından bir çok hasta-gân gelip kendilerini muâyene ettirdikten sonra hânelerinde bulunan hastalara tedâvî etmek üzere doktorları daᶜvet ediyorlar imiş. Cânım insan da ne kadar acâibdir buldukça bunar. Şimdi bir kaç zât-ı fevt-simâtın ebnâ-yi cinsine meccânen hizmet edeceğini işitir işitmez Beyoğlu'nda bulunan bir doktorun vizitesi bedâvadır diyerek hafif bir nezle hastalığı için Eyüb'e kadar daᶜvet etmek de insâf değil â.

Allah kimseyi muhtâc etmesin. Ağırca bir hastalık zuhûr edip de civârda Tabîb Hazek bulunamadığı hâlde bunlar çağrılsa ne ise ne. Yohsa öyle pek uzak yerlerden vukuᶜ bulan daᶜvete icâbet etmekte maᶜzûrdurlar. Çünkü isâbet edecek olsalar yarın öbür gün Gebze'ye Kartal'a ve belki İzmid'e dahi çağıracaklar. Bu da olur mu ya? Baksanıza ramazân içinde Eyüb tarafından bir takım hasta-gân gelip sora sora bu doktorlardan birinin evini bulmuş. Doktor dahi bunları kadîm ve paralı müşterîlerindendir zannıyla bir çok ikrâm ve ihtirâm icrâsından sonra kendilerini kemâl-i dikkatle muâyene etmiş ve hattâ kendilerine tatlı ve kahve bile teklîf eylemiş ise de ramazân münâsebetiyle kabûl etmemişler. İşte pekâlâ bu kadarla kanâat etmeli ya! Hayır bir de evdeki hastalarının muâyenesi için doktorun Eyüb'e gitmesini ricâ etmişler. Bedâva hekim hafif bir hastalık için Beyoğlu'ndan Eyüb'e daᶜvet olunur mu? Beyoğlu'ndaki hekîmin Galata ve

Kasımpaşa civârıyla Fındıklı Kabataş nihâyet Beşiktaş'a kadar celbi câiz olup vâkıa bunların fütüvvet-i fevk-al-âdesi iktizâsınca her nereye çağrılsalar icâbet edecekleri derkâr ise de yukarıda taᶜyîn olunan hudûdun ilerisine daᶜvet olundukları hâlde hiç olmaz ise hârc-i râh olarak bir mikdâr şey iᶜtâsı lâzımdır. Vâkıâ kendileri kabûl etmez ama verilmelidir..... Çünkü biraz da emsâlini düşünmeli yâ! Bakınız Fener'de de (Zinopus) ve (Mikailidis) ve (Ygoriadis) isminde üç zât hazâkat-simât var ki bunların fennlerinde mahâretleri meşhûrdur. Lâkin ne çâre ki parayı ziyâdece alırlar imiş. Artık hâli ne çâre ki parayı ziyâdece alırlar imiş. Artık hâli muvâzene edip de ebnâ-yi cinsine meccânen hizmet eden zevâtı hüzûmlu lüzûmsuz celb ve taᶜcîz ile dûçâr-ı ye's ü fütûr etmek de lâyık değildir.....

Dikkat

Gazetelerin havâdisât-ı kâzibeleri (pardon) mevsûkaları diyecek idim. Prens de Gaille Hazretleri ağırca hastadır keyifsizliği kesb-i sıhhat etmiştir. Yok hafîfçedir. Hâlet-i nezᶜa gelmiştir.

Prens Bismarck Hazretleri ağırca hastadır. Yok iyicedir. Hayır hayır hastalığı cismânî değil rûhânîdir. Yok yok kalb hastalığı nevᶜinden korkulacak râddede değildir. Hayır hayır mühlik bir politika hastalığı olmalıdır. Yok yok Fransa'nın ahz-i sâra kıyâm edeceğini düşünüyor. Keyifsizliği efkâr yorgunluğudur. Hayır hayır öyle de değil de Rusya'nın tedârükât-ı harbiyyesi zihnine dokunmuş da düşünerek ansızın yüreğine inmiş. Âdetâ kuruntu buruntu nevᶜinden bir şey imiş. Yok yok dışarlık alâmeti yâhûd içerlik alâmeti gibi bir ufacık hastalık geçiriyor imiş. "Hobbala şimdi bu havâdislerin hangi birine doğru nazarıyla bakıp da iᶜtimâd olunmalıdır. Bana kalırsa hiç birinin aslı yoktur. Gazetelerin sayıklamasıdır diyebilirim. Haydi benim dediğim gibi de olmasın da gerçek oluversin." Şimdi bu kadar hastalığın peşîn peşîn hangisine hükmolunacak? Bunlara hangi hekîm bakıp da tedâvî edebilecek? Ne ilâc verilmek lâzım gelecek? Böyle büyücek adamların hastalığına âdî bir ilâc olamaz â. Ve hem de yalnız bir hekîmin kavliyle hükmolunacak. Elbet bunun için konsolto olunmak îcâb eder ve konsoltoda da elbet İngiliz bulunur. Fransız bulunur. Rus bulunur. Şimdi bunlar her biri mütehâlif-ül efkâr kimi enine çeker kimi boyuna çeker. Kimi de ulu orta gider.

Çünkü kara humma diyenler de var imiş. İşte bu olmadı. Buna mutlaka kan almak lâzım gelecek. Lâkin hangi damardan alınması îcâb edecek? Bak buraları pek ince fikre ve derîn derîn mülâhazaya muhtâçtır. Şimdi şâh damarından kan alınsa belki imparator kail olmaz. Çünkü kanı dinmek bilmez. Başka damarlarından alınmak lâzım gelse vakit uzayacak. Hâsılı bana kalırsa öyle vakitsiz tedaviye kalkışmak pek de akıl kârı değildir. Hem de hesâbca mutlaka evvel-bahara tevkif olunmalıdır. Zirâ hevâların bürûdeti

sebebiyle yâreyi teşevvüş ederlerse sonra önünü almak müşkil olur. Lâkin en garâibi şurasıdır ki gazeteler hastalığına hükmederler de kendisi hâlâ hekîme mürâcaat etmiyor ve hattâ kendi hekîminin bile vizitesini kabûl etmiyor. İşte anlaşılan ayak üstünde uzunluca bir hastalık geçiriyormuş ve-s-selâm.

Monte Kristo

Mâ-ba^{c}d-ı Numro 76

Mercedes - Yanlışınız var. O dediğiniz kanûn değil bir âdetten ibârettir. Bana inan da husûl-ümîdin için o âdetten istimdât etme. Fernand hiç düşünmüyor musun ki kur^{c}an çıktı. Şimdiye kadar askere almadılar ise de verdikleri ser-bestiyyet bir müsâadeden ibâret olmakla bugün yarın sancak altına celb edebilirler. Sen askere gidince beni ne yaparsın? Ya^{c}ni ben öksüz ve fakir bir kızım.

Pederimden vâlideme ve ândan bana kalan şu harâb kulübe ile yırtık mırtık bir kaç balık ağıdır. Ândan başka bir şeyim yok. Vâlidem vefât edeli bir sene oldu. O vakitten beri ben komşuların sadakasıyla geçiniyorum. Ba^{c}zı def^{c}a saydettiğin balıklardan gûyâ sana hizmet etmiş gibi bana da getiriyorsun. Bunları kabûl ettiğimin sebebi amca-zâdem olduğun ve adem-i kabûlüm takdîrinde mükedder olacağını bildiğim içindir. Şurasını da iyi bil ki getirdiğin balıkları satıp akçesiyle bu güldüğüm kitâbı alıyorum ve bunun aynen sadaka olduğunu da biliyorum.

Fernand - Adam sen de ne zararı var? Sen yalnız imişsin fakir imişsin var ol! Sen benim indimde Marsilya'nın en büyük tüccârlarının ve en zengîn sarrâflarının kızlarından makbûl ve mu^{c}tebersin. Bizim gibilere lâzım olan evini güzel idâre ve ırz u nâmûsunu muhâfaza eden bir karıdır. Şu iki haslete malik senden iyi başka kimi bulacağım?....

Mercedes - (Başını sallayarak) Bir karının muhabbeti kocasından başkasına olur ise o karının evini fenâ idâre edeceği der-kâr ve ırz ve nâmûsunu muhâfaza etmeyeceği âşikârdır. Sen benim dediğim gibi yalnız kardaşca muhabbetime râzı ol başka türlüsü elimden gelmez.

Fernand - Evet anlıyorum. Sen kendi fakr u zarûretini çekmeye sabır ediyorsun da benim fakirliğimden havf ediyorsun. Ama ben seni alıp da tâli^{c}imi deneyeceğim. Ve senin uğruna sâhib-i servet olacağım. Balıkçılıkla tevsî-i ticâret ederim ve yarın tüccâr yanında çalışırım veyâhûd başlı başıma tüccâr olurum.

Mercedes - Nâfile. Bunların hiç birisini yapamazsın çünkü sen askersin. Şimdi

burada kaldığın muhârebe filân yok da ânın içindür.... Beyhûde sanᶜatını terk etme. Kendini böyle hâm sevdâlarla üzme. Zirâ sonu daha muzırrdır. Mâdemki başka bir şey yapamam yalnız dostluğuma kanâat et. İşte bu kadar....

Fernand - Şimdi anladım hakkınız var. Öyle ise ben de gemici olurum. Ve babalarımızdan kalıp nazar-ı nefretle gördüğün şu kıyâfeti terk ile başıma parlak bir şapka ve arkama çubuklu bir gömlek ve ânın üzerine düğmeli gemi demiri resimli mâî ceket giyerim. Senin muhabbetini celb etmek için bu kıyâfeti ihtiyâr etmeli öyle değil mi?...

Mercedes - (Hışım ve gazabla bakarak) Ne demek istiyorsun? Anlayamadım.

Fernand - Demek isterim ki sana gösterdiğim muhabbeti öyle gaddâr-âne reddedişin dediğim kıyâfette birini gözettiğin için. Lâkin beklediğin adam sebâtsız olabilir. Öyle olmasa da deniz hâli bu ya!!

(Mercedes kemâl-i hiddetle) Yazıklar olsun Fernand! Ben seni bir iyi adam kıyâs ederdim. Hatâ etmişim! Senin kalbin pek fenâ imiş! Mâdemki öyledir artık ben de saklamam. İşte dediğin adamı seviyorum bekliyorum. Ve şâyed gelmeyecek olur ise zannettiğin gibi sebâtsızlıkla değil. Belki bana olan muhabbetinde son nefese kadar devâm ile terk-i cân ettiğine mü'temîn oluyorum. (Demesiyle Fernand'ın hiddetinden cânı burnuna geldiğini görerek yine sözünde devâm ile) Anladım ben seni sevmedim için ona düşmen olacak ve düello etmeye kalkışacaksın. Lâkin bir kadının sevdiği bir adama hakâret ve sû-i kasd etmek o kadına kendini sevdirmek için bir tedbîr-i makûl değildir. Düello edip de galib olur isen sana olan muhabbetim adâvete tebdîl ve mağlûb olur isen hakkında gösterdiğim riâyeti husûmete tehvîl etmiş olursun. Bundan başka eline ne girecek? Bilirim ki sen bu olmayacak sevdâlardan vazgeç ve sâde karındâş gibi gösterdiğim muhabbet ü riâyetle iktifâ edersin ama (Bak şu hâtırıma getirdiğin musîbetlere gideli de dört ay oldu. Ve bu müddet içinde hayli fırtınalar da vukuᶜbuldu. Dediğin gibi deniz de karârsızdır) diyerek ağlamaya başladı.

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

---

78 Numro 14 Salı Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İhtâr

Diyojen Gazetesi'ne abone olan zevâttan baᶜzılarının gazetesi vâsıl olmamakta idüği rivayet olduğundan idârece gazetelerin nerede zâyiᶜ olacağı anlaşılıp te'mîn-i vusûlü çâresi bulunmak üzere abonelerimizden gazetelerini alamayan zevatın idâre hâneye lûtfen işᶜâr-ı keyfiyyet buyurmalarını ricâ ederiz.

(Medeniyyet Beliyyesinden Biri Daha)

Cânım bana boş boğazdır derler ama ortalığın hâlini görüp de sükût etmek de elden gelmiyor! İnsan söylemese çatlayacak. Kabâhat söyleyende mi söyleten de mi? Allah bu dili boğazı insana niçin vermiş? Söylesin diye öyle değil mi? Husûsiyle boş boğazlık da taht-ı inhisâr da değil....

Bakınız size anlatayım. Benim yerimde olsanız söyler misiniz söylemez misiniz? Amân neler neler maydanozlu köfteler..... Hani yâ Neologos nâmında bir Yunan gazetesi yok mu? İşte bu gazetenin teşvîkiyle Boyacı Köyü kokonaları yüz yirmi baştan (daha doğrusu yüz yirmi şinivenden) ibâret olarak bir cemᶜiyyet teşkîl etmişler. (Sanki kulüb demek olacak.) Bunun her aᶜzâsı mâhiyye ikişer gurûş vererek bilmem ayda mı yohsa haftada mı ne bir kere tecemmuᶜ edip millete ve mekteblere dâir maslahatlar ile uğraşacaklar imiş. (Mektebler taᶜbîrinden mekâtib-i sıbyâniyye anlaşılmasın. Böyle bir ehemmiyyetli cemᶜiyyet öyle çoluğun çocuğun ufak tefek mesâlihini der-miyân edecek ya! Elbette büyük büyük şeyler düşünürler) Ne düşünürler ise düşünsünler orası üstümüze lâzım değil... Şimdi yüz yirmi kokonadan mürekkeb bir cemᶜiyyeti gözünüzün önüne ve edecekleri müzâkerâtı hâtırınıza getirmek bu cemᶜiyyetin karılar hamamına dönmeyeceğini iddiâ edebilir misiniz? Hayır ben de edemem...

Daha tuhafı neresi bilir misiniz? Kadınların süse ve âlâyişe mecbûriyyeti maᶜlûm. Şimdi bunların mecmâᶜları olacak kulûpte bir de (tuvalet) odası ve ânın içinde bir çok âdî ve firkete iğneleri ve şinivenlerini çıkarıp takmak ve arkalarını önden göstermek için endâm aynaları ve daha bir çok âlât ve edavât lâzım.

Bunların tedâriki de hayli masârife muhtâc. Kulûbün nüfûs-ı nisbetiyle iki yüz kırk gurûşdan ibâret olan vâridâtı kifâyet edecek mi? Haydi etsin. etmez ise başka bir çâre bulsun diyelim. Ya bu kulûbe yine tâife-i nisâdan olmak üzere reîs sandûk-kâr kâtib gibi me'murlar da lâzım. Haydi bunlar da bulunsun! Bulunsun ama kokonalar kulûpte tecemmuᶜ ettikleri vakit evlerinde yemeği kim pişirecek? Dikişi kim dikecek? Çorabı kim örecek? Çamaşırı kim yıkayacak? Yatağı kim yapacak? Ve bunlar oraya gider iken dekolte mi giyecekler? Gündüz mü yoksa gece mi gidecekler? Husûsiyle reîs kadın hamile bulunur ise nasıl olacak? Sandûk-kârın veyâ kâtibin memede çocuğu bulunur ise berâber mi getirecek? Veya bunların çelebileri ayda ikişer guruş vermezler ise kulûbün vâridâtı nasıl te'mîn edilecek? İşte şuralarını merak ederek Rumca nüshaların birinde latîfe tarzında baᶜzı suâller îrâd etmiş idim.. Bir kaç gün sonra matbaaya iki üç zât gelip "Sen bizim çoluğumuz çocuğumuz için gazetende bir takım şeyler yazmışsın" diye beni muâheze etmek istemeleriyle "Cânım senyörler! Ben sizin çoluğunuza çocuğunuza bir şey demedim. Boyacı Köyün'e kadınlar bir kulüp yapmış ânâ ve ânın aᶜzasına dâir baᶜzı sualler yazdım.. hem de böyle bir şeyi ise herkes anlatabilir. Binâen-aleyh sizin beni menᶜ etme hakkınız yoktur. Olsa olsa mezkûr kulüp aᶜzâsı içinde kimseler var ise oraya gitmekten ânı menᶜ edebilirsiniz falan" dedim. Herifler defᶜ olup gittiler. Gittiler ama içlerinden birisi pek hiddetli gitti. Lâkırdı beynimizde yâ! Zannedersem kulûbün reîsi kendisine müteallika imiş. Her ne ise neme lâzım...

Tramvay arabalarından birinin içinde geçen çehâr-şenbih günü ahşâm üzeri Fındıklı önlerinde tuhaf bir şey olmuş. Olmuş ama söylenmez ki söyleyeyim! Cânım ser-hôş işi. Ser-hôş işi... Ayık adam hem yapamaz hem de söyleyemez... Meselâ insan pek çok arpa suyu içerek kendini gaybedercesine ser-hôş olsa da miᶜdesi bulanıp başı dönse ve bu sırada Nemçelilerin (kav) dedikleri biracı dükkânı zannıyla tramvay arabasına girse de arabanın yürüdüğünü durduğunu bilemez ve mevkiflere geldiğini fark edemez bir hâle gelse ne yapar? Ama diyeceksiniz ki sızar...

Hayır bu herif sızmamış. Çünkü bir taraftan fevk-al-âde miᶜde bulantısı diğer taraftan da arpa suyunun hâlinin maᶜlûm ya... Herif şu taᶜrîf olunan hâlin sevkiyle ne yapabilir ise ne yapabilir ise maa-ziyâdetin yapmış. Vâkıâ ayıb ama ne ise iyi yapmış... Sâde tramvay bildiğini ve istediğini yapacak değil â. Biraz da yolcular...

Mütâlaât-ı Garîbe

Kombari top atmıyor lâkin yine öğlen oluyor.

Tîmûr köprü başlandı ama hâlâ bitmedi.

Levant Times varakasını büyülttü de Levant Herald için küçük diyor.

Güllü İdis Agop Efendi oyuncuları hakkında vuku^{c}bulan ta^{c}rîzâta vâkıâ kızıyor ama (Aznif Dudu'ya) müteallik olan i^{c}tirâzât daha ziyâde hiddet ediyor.

La Turquie Çelebi biraz vakitten beri sıhhiyyeye dâir bendler neşr ettiğinden müşterîlerinin yüzü âdeta sararmaya yüz çevirdi!

Tramvay şirketinin i^{c}lânlarını derc eden gazeteler ân-be-ân ser-zede-i zuhûr olan vukuât-ı müteellimeye kazâdır diyor.

Hükûmet-i Seniyye'nin her bir dâiresinde ıslahât kemâl-i sür^{c}atle icrâ buyuruldu. Matbûât Nizâm-nâmesi'ne hâlâ sıra gelmedi!

Tramvay şirketi arabalarının ramazân içinde bir iki gün âmed ü şûdû men^{c} edildiğinden dolayı tazmînât iddiâsına kıyâm etti de kırdığı ayaklar kestiği bacaklar telef ettiği cânlar için diyet ve tazmînât vereyim demiyor.

Satıcıların Dâd ü Feryâdı

İllâhlah artık bu satıcılardan. Birisinin sesi bitmeden diğeri feryâda başlar.

- Eskiler alayım!

- Yeni çıktı Rûznâme!

- Lahana... Pancar... Kereviz!

- Hakayık... Hakayık. Yeni havâdislerim var!

- Lahana... Biber turşusu!

- Basîret... Taze şehir mektûbları var!

- Keskin sirke..!

- Bugünkü Diyojen!

- Dumanı üstünde taze nohut toplarım!

- Eğlence-i İbret!

- Ocaklar! Süpüreyim!

- Esprit Papaz Gazetesi var!

- Asmalar yudayım!

- Levand Herald vereyim!

- Çocuklara eğlence kukla oynatayım!

- Mamul Gazetesi vereyim!

- Aᶜlâ bastırma kaşar peynirim de var!

- Anatoli Gazetesi ilâvesi!

- Ekşi tatlı boza.. Boza!

- Manzûme-i Efkâr yeni çıktı hâ!

İstanbul halkınca ekserîyyet üzere gazete almak kundura boyatmak ile müsâvidir. Boyacıya râst gelince kundura boyatmak hâtıra geldiği gibi gazete almak da müvezziᶜe tesâdüf etmeye ve cebinden para çıkarmak için üşenmemeye tevakkuf eder. Tesâdüf olunmaz ise akla bile gelmez.

Geçen nüshalarımızın birinde gazeteciler iki paraya değmez demiş idik. Bu iki paraya değmez taᶜbîrini gazetecinin biri kendisine alınarak bundan dolayı kızıp bir hayli mırıldandıktan sonra belki ben dört para ederim demiş. Varsın etsin. Neme lâzım benim gözüm kalmaz â. Ben sözü iki paraya değmez gazeteci için söylemiş idim. Şimdi işin içinde bir de dörtlük çıktı. Tuhaf şey!

Monte Kristo

Mâ-ba^{c}d-ı Numro 76

Fernand - Gûyâ bu ağlayıştan müteessir olmuyor gibi Mercedes'in nergis-i çeşmânından gül yanağı üzerine dökülen dürr-i dâne-i eşkini silmek kaydında olmadıysa da döktürebileceğini bilse her katresine bedel kendi kanından bir kadeh fedâya hâzır idi. Ama ne fayda ki bu yaşlar bir başkası için dökülüyordu. Bu aralıkta Fernand yerinden kıyâm ve külübenin içinde aşağı yukarı bir az hırâm ettikten sonra kızgın gözlerle bakarak ve yumruklarını sıkarak Mercedes'in önüne gelip:

Fernand - Mercedes bir kere daha cevâb ver bakalım!... Bu karârın muhakkak mıdır?

(Mercedes hiddet ve bürûdette) Ben (Edmond Dantes'i) seviyorum. Ândan başka hiç bir kimse benim zevcim olamayacaktır!

Fernand - Bu muhabbetin devâm edecek mi?

Mercedes - Cânım tende oldukça!

(Fernand kemâl-i ye's ü fütûrundan başını önüne salıp ve inleyerek âh cânına çektikten sonra alnını yukarı çevirip dişlerini gıcırdatarak ve burnundan soluyarak)

- Şâyed öldü ise?

Mercedes - Ben de ölürüm!

Fernand - Ya seni unuttu ise? Derken kulübenin kapısı önünden Mercedes! Mercedes! diye bir sadâ gelmesiyle (Mercedes) bu sesi işitince kemâl-i meserretle gördün mü? Beni unutmamış. İşte geldi diye koşarak kapıyı güşâd ve vürûduna intizarda bulunduğu yâr-i vefâdârına mülâkat ile kalb-i mahzûnunu şâd eyledi.

Fernand - Bu hâli görünce yol üzerinde yılana râst gelmiş gibi birden bire benzi atıp titreyerek ve kendini tutamayarak geriye çekilip arkasındaki sandalyeye oturuverdi. Edmond ve Mercedes kemâl-i meserretle cihânı ferâmûş ve kapının aralığından içeriye ziyâ-pâş olan şuâ^{c}-ı şems içinde yek-dîğerini der-âğuş ile işbu muvâsalattan hâsıl olan ferahlarını eksik kelimât ile birbirlerine ifâde ederken bir hâl-i ye's ve fütûr içinde çehresi sarkmış ve elini belindeki bıçağı üzerine atmış odanın bir tarafında Fernand'ın oturduğu Dantes'in gözüne ilişince kaşlarını çatarak Fernand'a hitâben "Afv edersiniz.

Burada üç kişi olduğumuzu sezememiş idim" dedikten sonra (Mercedes'e) dönüp "Efendi kimdir?" diye suâl etti. Mercedes dahi "Bu benim amca-zâdem ve dünyada senden sonra en ziyâde sevdiğim karındâş ve seninde muhibb-i sâdıkın olacak olan Fernand'dır. Tanımıyor musun?" Cevâbını vermesiyle "Dantes evet evet şimdi bildim?" diyerek bir eliyle Mercedes'in elini tutup öbür elini te'kîd-i râbıta-ı muhâlasat için Fernand'a uzattı ise de Fernand iş bu muâmele-i dost-âneye muzmer-i derûn olan kîn ü gazabın sevkiyle sükûttan başka mukabele gösteremediğinden Dantes dehşet ve taaccüble bir kere Mercedes'e atf-ı nazar ve müteâkıben Fernand'a bakıp ânın de tenevvür-i sînesinde heyecân eden âteş-i hased ü gazabından yüzünden müşâhede-i eser kan başına sıçrayıb "Mercedes senin evine bu kadar istekle koşa koşa gelip de orada bir düşmene tesâdüf edeceğimi bilmezdim.

Mercedes - (Amca-zâdesine hiddetle bakarak) "Düşmen benim evimde mi? Düşmen diyorsun? Düşmen olduğunu bilsem şimdi seni kolundan tutar ve doğru Marsilya'ya gidip bir daha Katalanya Karyesi'ne ayağımı basmayacağıma temîn ederim." dediğini işitince Fernand'ın gözleri yanar âteşe döndüğünü kız görmesiyle ve Dantes hakkında tasavvur etmekte olduğu sû-i niyeti anladığını îmâ edercesine "Amca-zâdesine bakarak Edmond'a hitâben "Eğer senin başına bir kazâ gelecek olursa (Morejyon) burnuna çıkıp baş aşağı kendimi denize atacağıma hiç şübhe etme." Bu sözden Fernand'ın yüzü kireç gibi kesildiği hâlde Mercedes söze devâm ile "Lâkin Edmond yanlış zann ediyorsun. Senin burada düşmenin yoktur. Düşmen bellediğin benim karındâşımdır. Şimdi kalkıp musâfaha edecektir." Gözüyle dahi Fernand'a emr ü işâret etmesiyle Fernand üftâde ve işâretlerine cânını fedâya âmâde olduğu çeşm-i ebruvân vâsıtasıyla aldığı redde kadir olamayarak ve hâh nâ hâh kalkarak Edmond'a yanaşıp elini uzattı. Emvâc-ı bahrın sâhil-i deryâdaki kayalara çarpıp târ ü mâr olduğu gibi Fernand'ın dahi hiddetli kızın kendisine olan hükmünün önünde perîşan oldu.

Mâ-ba^{c}d-ı sonra

(Teodor Kasab)

---

79 Numro 17 Cumᶜa Teşrîn-i sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 Mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 Mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

A cânım şu tramvay şirketinin halkın başına getirmekte olduğu felâketleri sayıb döküp duruyoruz da vukuᶜa gelememesi için şirkete bir çâre ihtâr edemiyoruz. Edivermeli. Artık ihtâra başladık diye şimdiye kadar ettiğimiz ve bundan böyle edeceğimiz iᶜtirâz-âne halel gelmez ya! Mâdem ki iᶜtirâzın önünü kesmek idârenin yoluna girmesine mütevakkıftır o ise heyhat! Şimdi ne ise Kara Pano Efendi'yi de pek kızdırmayalım da edeceğimiz ihtârı güzelce dinlesin.

Şu arabaların insan çiğneyip telef etmesi sürᶜatli gitmesinden neş'et ediyor değil mi? Demiryol üzerinden giden arabanın hızını birdenbire kestirmek de mümkün olamaz ya! Hayvânlar alabildiğine gider. Öyle ise o önden koşturduğu herifler ve bayrakdârlar ve çaldığı düdükler hiç bir şeye yaramaz. Vâkıâ kırmızı bayraklar arabaların kan dökeceğine delâlet edebilir ama kazâ vukuᶜunu menᶜedemez. Demek oldu ki arabaların hızını taᶜdîl için başka bir çâre bulmalı. Bakınız benim aklıma bir şey geliyor ama bilmem Kara Pano Efendi kabûl eder mi? Arabanın önüne koştuğu iki bâr-gîrden başka arkasına da bir bâr-gîr koşsa ve öndekiler ileri çektikleri gibi arkadaki de geriye doğru çekse arabanın sürᶜati meh-mâ-emken taᶜdîl olunur ama bu hâlde her araba için zâid bir hayvân beslemek iktizâ eder denilir ise Kara Pano Efendi de o kadarcık fedâkârlıktan geri durmaz â.. Yâhûd bundan sarf-ı nazarla öndeki bâr-gîrlerin ikisinin arasından ileriye doğru uzunca bir ağaç uzatıp ânın ucuna da arabanın bir buçuk eninde diğer bir ağaç taksa da o ağaç vâsıtasıyla güzer-gâhında bulunacak halkı iteleyerek gitse hem yayan gidenlerin meşy ü hareketini teshîl eder hem de herkesin hayâtını tehlikeden kurtarır.

Kadı-köyü'ne işleyen vapurlar kömürlerini yolcular girip çıktıkları vakit alırlarmış da bunun için Kadıköy ahâlîsi La Turquie'ye şikâyet etmiş. O da vapurların esnâ-yi hareketlerinde kömür almaları münâsebetsizdir. Hâlî bir vakitte alsalar olmaz mı filân diye bir takım efkâr beyân etmiş... Tuhaf! Vapurlar hâlî vakitte kömürü ne yapacak? Kömür yolda lâzım olacak. Ânın için esnâ-yi harekette alırlar. Yohsa hâlî

vakitte alsınlardan murâd kömür mübâyaa etsinler demek midir? Ama bu da olmamalı çünkü Mösyö Bordeano kömür dellâlı değil â. Herif millet gazetecisidir millet... Ne ise buraları bir şey değil. En garîbi vapurların vakt-i hareketleri hakkındaki mütâlaasını beyân eylediği sırada (sâat altıdan ikiye kadar) diye bir müddet taᶜyîn etmiş.

Bu ne demek? Bu müddet ne alaturkaya ne de alafrangaya uymuyor... Bir kere hesâb etsenize şimdi alafranga desek gerek ahşâm gerek sabâh sâat altı vakitleri gecedir. (İnanmaz iseniz Kombari'ye suâl edebilirsiniz.) Alaturka desek gecenin sâat altısından sabahın ikisine kadar karanlıktır. Hem de bu idârenin adamları gece kuşu değil ya işlerini gece görecekler. Bir de görmüşler uykuyu ne vakit uyuyacaklar?.....

Gündüzün altısından gecenin ikisine kadar diyecek olsak bu vakitte kömürü nasıl alabilecek ve ahşâm postası için yatsıdan sonra mı hareket edecek?... El-hâsıl her ne türlü hesâb olunsa anlaşılamıyor. Siz de anlayamadınız â.... Nâfile zihninizi yormayın bakınız olsa olsa bu nâzenînin murâdı alaturka sâat altıdan alafranga sâat ikiye yaᶜnî (dokuza) kadar demek olacak ama alaturkayı alafrangaya karıştırarak ukalâlık taslayacağım diye böyle de münâsebetsizlik olur mu? Bu taᶜrîfi kendisinden başka kim anlayabilir? Hây koca Bordeano hây... Beyoğlu'nda ve husûsiyle Pangaltı taraflarında çat pat zuhûr eden hırsızlara dâir olan mütâlaasına ne buyurursunuz? Ben güle güle bayıldım. Hükûmet-i Seniyye bu hırsızlar hakkında ne kadar şedîd muâmele eder ise etsin kendini bilen zevâtın efkârı Hükûmet-i Seniyye ile berâberdir diyor. Gûyâ bu dediği zevâtın efkârı Hükûmet-i Seniyye ile berâber olmaz ise hırsızlar cezâsız kalacak imiş! Â Bordeano sen çıldırdın mı? Hükûmet-i Seniyye icrââtında senin kendini bilir dediğin heriflerin muâvenet-i efkârına mı muhtacdır?

Bir Ulahlı Fransız lisânıyla Türkistân'da millet gazeteciliği eder ise işte böyle yazar.

Bir Varakadır

Diyojen sen ehven-i mevcûd bir feylesofsun. Merak ettiğin şeyi etraflıca teftîş ve tahkik edersin. Sana ne oldu? Hilâf-ı muᶜtâd-ı gaflet etmişsin. Yohsa kuyruk kulak hesâbından gözün korktu da tegafül mü ediyorsun? Analayamadım. Her ne ise.

Hani ya geçen nüshaların birinde resmini teşhîr eylediğin hayvân yok mu? O galat-ı tabîattan neş'et etmiş acâib mahlûkâttan değildir. Âdetâ memeli hayvânâttan bir sınıftır. Hattâ memeli hayvânât bunun ile tamam on sınıfa bâliğ olur. Ama sen diyeceksin ki bu hayvândan ilm-i hayvânât kitâbları bahs etmiyor. Maᶜlûm ya hayvânât tenvîᶜ ettikçe ve yeniden keşfolundukça kitâblara zeylolunur. Bu keşfolunalı daha pek

çok olmadı da ânın için kitâblara henüz derc edilmedi. Hem kitâblarda görülmekle ne hâcet! Bu hayvân kufârda sâkin olur makuleden değildir ki. Dâima imâret arasında taayyüş eder. Herkes görür ama oldukça insana müşâbehetinden dolayı dikkat etmezler. Hattâ sen bile tesâdüf etmişsin. Burnundan kulağından başka mahalline dikkat etmemişsin gibi anlıyorum. Bendeniz tesâdüf ettiklerimden bir tanesine güzelce dikkat eyledim. Bu bâbda olan tahkikatımı sana beyân edeyim. Bu hayvânın uzunca kulakları olduğu gibi kuyruğu da vardır. (Korkma.) Ama ne kuyruk? Emsâli görülmüş işitilmiş değil. Hani ya bildiğimiz kuyruklar ki: Kıl kuyruk. Çatal kuyruk. Topuk kuyruk. Kefçe kuyruk. Yağlı kuyruk. (Eline geçene aşk olsun) Yassı kuyruk. Hiç bunların birine benzemez. Görmeye sezâ bir şey! Bu hayvânda bir de garîb haslet var Maᶜlumdur ki memeli hayvânâtın bir kaç familyası şâmil bir sınıfı vardır ki dişileri yavrularını baᶜde-l-vilâdet karnının haricinde vâkiᶜ tabîî bir kese içinde bir vakte kadar taşır. Ânın gibi bu hayvânın da erkeği büyük küçük yavrularını kuyruğunda taşır. Ama ne tuhaf! Yavrular kuyruğuna sıkı sıkı yapışır. Hattâ oynadıkları ufağı tefeği bile bile bırakmayıb berâber taşıyorlar. Şu hâl pek hoşuma gitti. Hem yavrular muhâtaradan sâlim hem de her cânibde babalarıyla berâber. Doğrusu pek güzel şey! Dikkat eyledim babaları yavrularını pek de sevdiğinden taşımıyor. Bu hayvânın büyüğü batî-ül-hareke ve küçükleri bi-n-nisbe batî-ül-hareke serî-ül-hareke olduğundan yavrularının taayyüşüne küllî muâvenet ediyorlar. Hâ!... Hâtırıma gelmiş iken sakın batânet hareketine bakıp da hâlimdir diye ihtiyâtsız ardına sokulma! Sonra deper hâ dikkat eyle!.. Gelelim bu hayvânın me'kûlâtına. Et. Ot. Tohum. Meyve cinsine hep yiyecek çünkü azı ve küçük ve ön dişleri hep var. İlm-i hayvânât kavâidince artık her ne bulur ise ve-s-selâm. Hâ unutmayayım bu hayvânın zâviye ve cephesi de altmış ile altmış beş derece miyânındandır ki istiᶜdâdı maymunlardan aşağı demektir. Bendeniz de tecrübe eyledim. Hakikaten ol kadar ahmak buldum.

İşte bu hayvâna dâir tahkikatım bundan ibârettir. Bunu gazetenizle iᶜlân buyurmanızı ricâ ederim. Şâyed ilm-i hayvânâta bir hizmetcik etmiş oluruz veyâhûd bizden ziyâde bunun ahvâline vâkıf olmuş biri bulunur ve gazeteniz vâsıtasıyla iᶜlân eder de biz de istifâde eyleriz.

Roma'da Tabᶜolunan Eternasyonal Nâm Gazete'de Görülen Bendin Tercemesidir.

Fransa'dan bulunan sâhte zâdegândan zâdeganlık nâmı için bir vergi tahsîl olunur ise senevî yüz on üç milyon altı yüz seksen bin frank istihsâl olunabileceğine dâir Mösyö Thiers bu kere kıtᶜa-i lâyıha ile sûreti zirde muharrer bir defter takdîm olunmuştur.

Sûret-i Defter

İsimleri (Dü) harf-i ta^{c}rîfiyle başlayan	Nüfûs	Beherinden frank	Milyon frank
.....	2 000 000	10	20000000
Baron	300 000	20	6 000 000
Vikont	300 000	40	16 000 000
Kont	600 000	80	48 000 000
Marki	100 000	160	16 000 000
Dük	20 000	330	6 400 000
Prens	2 000	640	1 280 000
	3,422,000	.....	113,680,000

Şu sâhte zâdegân adedi vâkıâ biraz mübâlâğalı gibi ise de bu mübâlâğa üçte biri belki nısfı bile hesâbdan çıkarılsa kusûrundan alınacak akçe yine bu günkü günde az para değildir.

Diyojen

Bu gazete işbu sâhte zâdegânın yalnız Fransa'da bulunanlarını hesâb etmiş. Acaba şu Fransız sahte zâdegânından memâlik-i sâirede ve husûsiyle bizim memlekette ne kadar vardır?.....

Fıkra

Prusya Krâlı meşhûr Frederic asâkir-i hâssası içinde tanımadığı her hangi neferi görse kaç yaşındasın? Ne vakitten beri benim hizmetimdesin? Maâş ve elbiseni istediğin gibi alıyor musun? Suâllerini îrâd eder imiş. Bir gün bu askere hiç Alman lisânı bilmez bir Fransız yazılmış ve bu neferin dahi kralın gözüne eriştiği hâlde mezkûr suâllerin îrâd edileceği ma^{c}lûm olmasıyla zâbiti tarafından nefere zikrolunan suâllerin cevâbları sırasıyla ta^{c}lîm olunmuş imiş. Tesâdüf bu ya kral nefer-i merkumu gördükde ibtidâen ikinci suâli îrâd etmesiyle nefer birinci suâlin cevâbı olarak (Yirmi bir sene) demiş ve

birinci suale dahi ikincisinin cevâbı olmak üzere (Bir sene) diye kendisini bir yaşında göstermesi üzerine kral (Birimizden birimiz aklımızı zâyiᶜ etmiş olmalıyız) dediğinde nefer bunu üçüncü suâl farz ederek (ikisi de muvâfık-ı tabᶜ-ı şâhânenizdir) demesiyle kral vâh vâh askerim içinde bir dîvâne görüyorum demiş ise de bî-çâre nefer dördüncü cevâbı bilmediğinden Fransızca ifâde-i hâle başlayıb kendisinin Alman lisânının bir kelimesine âşinâ olmadığını beyân etmiştir.

Diğer

Paris'te Lüksemburg Bahçesi'ndeki seyircilerden bir kızın yanı başındaki sandalyeye birisi gelip yerleşir de kıza nasıl harf-endâz olayım diye düşünüp dururken mûmâ-ileyhânın arkasında olan şala bir böceğin çıktığını görünce harf-endâzlığa vesile ittihâz ederek Matmazel! Arkanızda bir hayvân var demesi üzerine kız heriften tarafa dönüp vây mösyö sizin arkamda olduğunuzu bilmiyordum demiş....

Diğer

Herifin birisi gece karanlıkta bir sokağın gûşesinden döner iken bir diğeri karşı gelip para keseni ver yohsa cânına kıyarım! Dediğinde beriki herif arkadaş ben de sana ânı diyecektim cevâbıyla ândan keskin çıktığından kurtulur gider.....

Monte Kristo

Mâ-baᶜd-ı Numro 78

Oldu ama Dantes'in eli eline değer değmez işin neye mütecebbir olacağını yaᶜnî şu hâl ile Dantes'ten ahz-i sâra teşebbüs edemeyeceği cihetle delisi olduğu Mercedes'in niᶜmet-i visâlinden mahrûm kalacağını hissetmesiyle hemen kulübeden çıkıp (iki eliyle saçlarını yolarak) ve eyvâh eyvâh bu herifin vücûdunu dünyadan kim kaldırıp da beni kurtaracak diye haykırarak koşmaya başladı. Bu aralıkta ey Fernand! Bana bak öyle koşarak nereye gidiyorsun? Diye kulağına bir sadâ erişmesiyle durup etrafına bakındıkda maᶜhûd çardağın altında Caderousse ile Danglars'ın oturduklarını görerek yanlarına gitmesiyle üçü birden ber-vech-i âtî müşâfeheye başladılar.

Caderousse - Fernand gel bakalım! Öyle koşarak nereye gidiyorsun? Pek acele bir işin mi var? Dostlara bir âşinâlık olsun yok mu?

Danglars - Hem öyle dost ki önlerinde de dolu şişe var. Dediyse de Fernand bunlara hayran hayran bakıp başka bir şey söyleyemediğinden

Danglars (Caderosuse'un dizini dürterek yavaşca) - Pek mükedder görünüyor. Me'mûlümüzün hilâfı olarak acaba Dantes mi buna galebe etti?

Caderousse - (Danglars hele dur şimdi anlarız) Fernand'a hitâben "Gel kuzum şuraya otur bakalım" dedikde (Fernand orada bulunan iskemlelerin birine oturup bir hayli zamân terini sildikten ve çardağın gölgesinden harâreti ve yorgunluğu biraz kesb-i hiffet ettikten sonra beni neye çağırdınız?

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

80 Numro 21 Salı Kânûn-ı sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Yâhû bizim gazeteler de ne kadar haksızlık ediyorlar. Baksanıza â şimdi sütûnlarını tramvayın medh ü tavsîfine hasr ettiler de yazın mahassenâtını yaza yaza bitiremedikleri Şirket-i Hayriye'yi unuttular. Artık kale bile almıyorlar! Buna da Şirket-i Hayriye râzı olur mu ya? Şirket-i Hayriye ister ki halkın ve gazetelerin mebhûs-ün-anh dâimâ kendisi olsun.

Gazeteciler içinde hukuk-şinâs yalnız bir gazeteci var imiş. O da (Typos) Gazetesi'nin muhariri. İşte bu zât Şirket-i Hayriye'yi unutmamış yine bir bend yazmış.

Muharrir-i mûmâ-ileyh (Şirket-i Hayriye nazarında en ucuz şey hayâttır) mukaddimesiyle söze girişip geçen hafta pazar-ertesi günü saât onu çâr-yek geçerek şirketin yirmi iki numrolu vapuru Yenimahalle'den hareketle Büyük Dere. Tarabya. Yeniköy. Mîrgûn iselelerine uğrayıb oralardan İstanbul'a gelmek üzere bir çok yolcu aldıktan sonra Rumelihisârı'na yaklaştığı sırada kapudân vapuru sâhile karîb ve su içinde bulunan taşlara çarparak makinesini sakatladığından güç hâl ile Rumelihisârı'na yanaşabilip artık vapurun o hâl ile İstanbul'a kadar gitmesi mümkün olamayacağından bahisle yolcuları oraya çıkardığını ve yolculardan henüz bilet almamış olanlara da bilet verilip fakat kendisinin İstanbul'a varmayınca rızâsıyla bir akçe vermeyeceğinden meğer ki cebren alabilmeleri ihtimâlini der-miyân eylemesi üzerine me'mûrların yalnız muharrir-i mûmâ-ileyhin bileti bedelini afv eylediklerini hikâye ve atılan yolcuların kâmilen bileti vererek vâzifelerini îfâ etmiş olmalarına mukâbil Şirket-i Hayriye'nin dahi buradan diğer bir vapur gönderip iskele başında dökülüp kalmış olan yolcuları Köprü'ye kadar nakil ve isâle mecbûriyyeti tabîî de denilir ise öyledir ama bu hâli idâreye ihbâr için hisârdan telgraf yazmak lâzım. Orada telgraf da var lâkin ne vakit gidecek ve İstanbul'dan vapur ne zamân gelecek? Nasıl olsa vakit geçip yolcular da işinden gücünden geri kalacak. Bunun için vaktiyle başlarının çâresini düşünmeleri daha

hayırlı olacağından artık kapudân şirketin îfâsına mecbûr olduğu mukabeleden sarf-ı nazar etmiş. Etmiş ise ücret-i nakliyyeden vazgeçmemiş ya! Kapudân mâdem ki şirket me'mûrlarındandır vazîfesi de şirketin menâfi^{c}ni muhâfazadan ibâret olur. İşte bu da me'mûriyyetini îfâ etmiş. Artık kusûru ne lâzım?...

Ama diyeceksiniz ki hevâ o gün pek soğuk ve yağmurlu imiş. İstanbul'a götürmek üzere Büyük Dere'den beri iskelelerden yolcu alıp da getirip Hisâr iskelesinde bırakmak lâyık mıdır? Evet değildir. Çünkü sâde yolcu alsa cânına minnet. Yolculardan nevl dahi almış. Hem hevâ bozuk imiş. Öyle hevâda Boğaz-içi'ne tenezzül için kimse gitmeyeceğinden bu yolcuların müsta^{c}cil bir iş için gitmiş olmaları da bedîhî imiş ve tutulmaya çolukları çocukları da merak ile intizârda kalmış ama ne yapalım? Vapur bozulmuş dedik ya! İşte buna cevâb bu kadarcır. İsterseniz şirkete dahi suâl edin. Bu karcık bile cevâb alabilir iseniz cevâb değil sû-i dilinizi işittirebilir iseniz aşk olsun.

Anlaşıldı ya Şirket-i Hayriye İstanbul gibi bir pây-i tahtın limânında vapurlarını istediği gibi seyr ü hareket ettirir ve kimse kendisine bir şey diyemez bir idâredir. Öyle ise bu vâsıta ile Boğaz-içi'ne gidip gelecek halkın kendilerini yağmurda yağışta öyle Hisâr İskelesinde filân kalmaktan ve çoluğunu çocuğunu telâş ve intizârda bırakmaktan vekâyet-i ba^{c}d-ezîn Boğaz-içi sevâhilinde bulunan karyelerin kâffesinde birer dost peydâ edip böyle kazâlara tesâdüf ettikçe ânlarda misâfir olması ve tramvay güzâr-gâhından mürûr mecbûriyyetiyle sabahleyin hânelerinden çıkanların hâneleri halkıyla helalleşip yola düzüldükleri gibi Boğaz-içi yolcularının dahi şirket vapuruyla yola gideceğini ve vapurun yolda çarhı bozulur ise ahşâma eve gelemeyeceğini akrabâ ve müteallikatına ifâde ve tefhîm ile yola çıkaması lâzım gelir.....

Gazete okuyan beyler efendiler pekâlâ bilirsiniz ki medeniyyet terakki etmekle terakki de ileri gitmekledir. Her ne kadar ileri gidilir ise o kadar terakki edilir. Ya^{c}nî bu bâbda ne kadar sür^{c}atle koşulur ise tarîk-i medeniyyette o kadar yol alınır. Eski vakitte insanlar ayaklarıyla koşarlar idi. Sonra atlar ve eşekler keşfolundu. (Elbet kulaklarından keşfolunmuştur.) Artık insanlar dört ayak ile koşmaya başladılar. Biraz sonra bunlar da kifâyet etmiyormuş gibi denizde vapurlar karada demiryolları icâd edildi. Artık insanlar zî-rûh-i vesâit-i nakliyyeden inip bî-rûh-i edevât ü alâta binerek koşmaya başladılar. Vâkıâ bî-rûh-i vesâit attan eşekten daha ziyâde koşuyor evet koşuyor. Mâdem ki medeniyyet demiryoludur demiryol da medeniyyettir. Demek oldu ki şimdi herkes medenî olmuş. Öyle ise ben de herkesle berâber kesb-i medeniyyet etmişimdir. Şübhe mi var? Elbette etmişimdir. Bu hâlde gidip Filorya'da medeniler gibi ya^{c}nî sıcak ise yudum yudum soğuk ise birdenbire bir kahve içebilirim. Şimdi kıştır ama altı ay sonra yaz gelir ve marul mevsimi olur. O vakite kadar demiryol da elbet Sirkeci İskelesisine kadar

uzanır artık marulun mebzûliyyetini görmeli. Bir takım yâve-gûlar demiryol ileri ileri gideceğine geri geri gelir diyorlar ama bunların hakkı yoktur. Çünkü demiryol beri taraftan arka arka yürüyerek Sirkeci'ye doğru nasıl gelir ise öbür taraftan da Edirne cihetine doğru öyle ilerleyecektir diyenler de var. Ama Edirne'ye ne vakit varacak? İşte benim de kemâl-i ârzû ile beklediğim o yâ! Çünkü bir gün sabahleyin Edirne'ye gidip biraz kaşar peyniri yedikten sonra avdetle ahşâma Beyoğlu'na gelerek bir dostumun bildiği lokantada (*) (Babelyon) taᶜbîr olunur. Gûyâ kağıt içinde pişirilmiş maᶜhûd etten yemek isterim lâkin Edirne kaşarına daha vakit ister. Gâh vakit ister ise Yedikule Bahçelerine diyecek yok ya? Yaᶜni demiryol şimdi oraya kadar gidemez değil â. İn-şâ-Allah marul yemeye gidilir ise acaba bir marul mevsimi gelsin gider Yedikule'de medeniyyet yâhûd terakki marulu yeriz. Demiryol ile marul kaça olur? İbtidâen şunu hesâb edelim. Maᶜlûm ya bizim fıçı her vakit bir yerde durmaz. Eyüb. Balat. Fener. Hasköy civârlarını dâimâ dolaşır. Şimdi oralardan Yedikule'ye gitmek için evvel-emirde Köprü'ye kadar gidiş geliş ve vapura iki. Sirkeci İskelesinden Yedikule'ye kezâ gidip gelme demiryol nevli (temiz akçe olarak çünkü kumpanya kirli para almaz.) dört ve kırk para da akçe farkı cemᶜân yedi guruş. Hâ köprüyü unutmayalım. Avdette de on para oraya lâ-akall yirmi para da marula. İşte tamam yedi guruş otuz paraya bir marul ama terakki marulu..... Büyük Dere Tarabya civarlarında bulunanların cânları bu maruldan yemek ister ise vây hâllerine.

Monte Kristo

Mâ-baᶜdı Numro 78

Caderousse - (Gülerek) Seni mecnûn gibi koştuğundan gider de kendini denize atarsın diye telâş ettim de ânın için çağırdım. Senin dost dediğin yalnız bir iki kadeh şarâb teklîf ve kirâm etmekle mi olur zannedersin? Asıl sâdık dost ahbâbını tehlikeden menᶜ edendir...

Fernand - Bu sözleri işitince ağlarcasına bir âh-ı cân-gâh çektikten sonra kollarını sofraya dayayıb başını üzerine koydu.

Caderousse - (Damdan düşer gibi) Fernand kovulmuş âşığa benzer. Galiba yüz vermeyip yüzdürmüşler. (diye ettiği şakaya kaba kaba gülerek)

Danglars - Adam sen de böyle yakışıklı delikanlı öyle pek de yüzdürülemez. Şaka mı ediyorsun?

(*) Bu lokantanın hâlini ve nefîs taâmlarını dediğim dostum daha unutmamıştır zann ederim.

Caderousse - Ne şaka edeyim? Baksana bîçâre nasıl içini çekiyor. (Dedikten sonra Fernand'a dönüp) Ey dilekanlı! Başını kaldır da cevâb ver. İstifsâr-ı hâtır eden ahbâba böyle muâmele olunmaz..

Fernand - (Başını kaldırmaksızın ellerini sıkarak) iyiyim.....

Caderousse - (Yan gözle Danglars'a bakarak) Danglars bak sana ben bir şey söyleyeyim. Bu Fernand Marsilya'da bulunan balıkçıların en ustalarındandır. Mercedes isminde Katalanlı bir kıza alaka etmiş. Lâkin kız Firavun'un ikinci kapudânını seviyormuş. Firavun gemisi de bu sabâh limana vâsıl olmuş.... Artık ötesini anlayıver.

Danglars - Hayır anlayamam.

Caderousse - Adam bunda anlamayacak ne var. İşte bîçâre Fernand'ı düzce koğmuşlar.

Fernand - (Başını kaldırıp hiddetli hiddetli berikilerin yüzüne bakarak) Ey ne olmuş? Mercedes istediği tercîhte muhtâre değil midir?

Caderousse - Öyle ise pekâlâ. Sen râzı olduktan sonra bana ne? Ben seni Katalanyalı zannederim. Maᶜlûm ya Katalanyalılar da ağyârına kolayca teslîm-i rişte-i maksad etmezler. Husûsiyle senin ahz-i sârda olan mahâretin de meşhûrdur.

Fernand - (Dudaklarını güler gibi ederek) Âşıkın ahz-i sârından ne olur?

Danglars -- (Gûyâ bunun hâline merhamet ediyor gibi) Zavallı çocuk Dantes'in böyle ânsızın geleceğini biliyor muydu? Belki de ya öldü veyâhûd Mercedes'i unuttu zanneder imiştir. Böyle şeylerin ânsızın vukuᶜu daha muhayyer ve müesserdir.

Caderousse - (Ser-hôşluğundan dili dolaşarak) Dantes'in böyle sâlimen Marsilya'ya vürûdu yalnız Fernand'ı nevmîd ve me'yûs etmedi ya! Biraz da sana.....

Danglars - Evet öyledir. Hakkın var. Lâkin şu gelişinin hâsıl edeceği netîce Dantes hakkında pek de hayırlı olmayacaktır diyebilirim!

Caderousse -- (Danglars'ın ikinci Fernand'ın birinci ve kendisinin dokuzuncu veya üçüncü kadehini doldurarak) İyi ama işte herif hem geldi ve hem de bu günlerde Mercedes'i akd etmek üzeredir.

Danglars - (Caderousse'un sözlerinin Fernand'a erimiş kurşun gibi te'sîr ettiğini hiss ederek) Düğün ne zamân?

Fernand - Düğün daha olmadı.

Caderousse - Evet daha olmadı. Lâkin olacak hem olacağı da Edmond'un Firavun gemisine kapudân olması kadar muhakkaktır. Öyle değil mi Danglars?

Danglars - (Edmond kapudânlığı sözünden irkilerek bundan murâdını anlamak için Caderousse'nin yüzüne dikkatli bakar ise de çehre-i hamakât behresinde eser-i sekr ü mekrden başka bir şey göremediğinden kadehleri doldurarak) Öyle ise haydi o güzel Mercedes ile kocası aşkına birer şarâb daha içelim! Demesi üzerine Caderousse bir yudumda şarâbı nûş ve şu hâller bîçâre Fernand'ı mütehayyer ve bî-hoş etmesiyle kendisi için doldurulan kadehi yere çarpıp kırdığı sırada

Caderousse - Fernand hâl-i şarâb benim kuvve-i bâsıramı harâb ettiğinden pek de seçemiyorum. Senin gözün elbet benimkinden iyi görür. Baksana şu Katalan tarafındaki tepenin üzerinde gezenler kimlerdi? El ele vermiş iki aşık ve maᶜşûka benzemez mi? Ay ay! Bak ne yapıyorlar? Bizim kendilerini gördüğümüzden haberleri olmamalı. Âdetâ birbiriyle öpüşüyorlar...

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

81 Numro 23 Cumᶜa Kânûn-ı evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve edârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Sâl-i Tebrîk

İşte yılbaşı da geldi. Gazete idârehânelerinde kim bilir ne türlü bendler yazılmakta ve geçen sene vukuâtının hulâsasını mutazammın ne kadar defterler yapılıp sâl-i cedîde içinde ne makule keşfiyyâta hâzırlanmaktadır. Hele çıksınlar da görürüz.

Şimdilik tebrîk viziteleriyle hediyelere ve duâlara bakalım.

Hediye tebrîkten iyidir elbet. Ânı bilmeyecek ne var? Viziteler duâlar bütün hediye içindir. Viziteler vâkıâ biraz angarya ise de îfâsından sarf-ı nazar da edilebilir. Çünkü Beyoğlu'nun şimdiki usûlü iktizâsınca fıkra nâmına açılan iâne defterine beş on guruş verilince vizite vazîfesi sâkıt olur imiş. Öyle ise yalnız tebrîk ve duâlar ile hediyyelerimize bakalım.

1872 sene-i mîlâdiyyesinde Allah herkesin gönlüne göre muradını versin.

{Yaᶜnî}

Tramvay arabalarına yol üzerinde çok sağırlar körler! Avukatlara daᶜvâlar! Hekîmlere hastalar! Eshâb-ı hayra dilenciler! Altıncı Dâire'ye balolar dernekler! Göz hekîmlerine açacak gözler! Dişcilere çıkaracak dişler! Kömürcülere on beş derece soğuk! Karcılara bozacılara elli derece sıcak! Dekolte giyen kokonalara göğüs ve gerdân meraklıları! Mekteb çocuklarına fevk-al-âde taᶜtîller! Kırâathânelere müşterîler! Sakalara su kılleti! Beyoğlu'ndaki Rûm kulübüne feylesoflar âlimler! Ecnebîlere bizim memleketimizdeki gibi işletecek maᶜdenler! Kumârhânelere kumâr-bâzlar! Meyhânelere bekrîler! Patrikhânelere karı-koca daᶜvaları! Balolara göğsü açık kadınlar! Günâh çıkaran papazlara günâhkârlar! Kiliselere müteassıb kadınlar! Gemici Gazetesi için vukuât-ı bahriyye! Hakayık Gazetesi'ne uzun rü'yâ görür muharrirler! Mösyö Bismarck'a

birleştirmek için Alman memâliki ve Almanlar! Rusya'ya yutmak için bir çok ahlât! İngiltere'ye silâh sipârişleri! Papa elçilerine enfiyye kutuları! İmparator Napolyon'a bir nohut! Fransa'ya bir kral! Türkistân'a medeniyyet ve terakki! Atina'ya gazete kesreti! Matbûât İdâre-i Behiyyesine taᶜtîl edecek gazeteler! Boşta kalan me'mûrîne çok maâşlı me'muriyyetler! Galata Borsası'na konsolitçiler! (îhsânıyla cümleyi nâil-i merâm buyura. Âmin!)

İşbu tebrîkten arabacı masa ile mezârcıların ve tulumbacıların istisnâsı kendilerinin gönlüne göre duâ etmek işimize elvermediğinden neş'et etmekle bunlardan gelecek hediyeleri kendilerine bahş ettik....

Fransa Cumhûriyeti

Cân çekişiyor! Çekişiyor. Vâkıâ çok da yaşadı. Artık eskidi. Hele Fransa'ya göre pek eskidi. Dünyada ömrü en az olan en güzel şeydir. Gül gibi cumhuriyette Fransa da bir gül idi. Gül kadar yaşadı kânûn-ı evvel yirmi beş târîhiyle Paris'ten alınan bir telgraf meâline göre millet-meclisinde bir çok gürültüler şamatalar olmuş kıyametler kopmuş. Gambetta aᶜzâ-yı meclisin cumhûriyeti bozmak ârzûsunda olduklarını istitmâm eylediğinden bahisle meclisinin dağılması lüzumunu der-miyân eylemiş.

Gambetta. Hani şu meşhûr Gambetta. Dâimâ cumhûriyet tarafdârıydı. Hem de hîç bir kralın vükelâsından olmak istemez. Hâtırından zevzekçe mülâhazalar geçmez ve öyle olur olmaz şeyden korkmaz bir adam olduğu için ben ânın sözüne inanırım pek doğrudur.

İnanırım demeye ne hâcet? İşte Mösyö Thiers ibtidâen vaᶜd ettiği gibi cumhûriyeti pek hâlis-âne ve bî-tarâf-âne tecrübe etti. Bu cumhûriyet Fransa'ya elvermiyor ve-s-selâm. Zor ile değil â. Çünkü cumhûriyet geniş bir kundura olduğundan Fransa'nın küçük ayaklarını sıkıyor. Fransa'nın işine cumhûriyet gelmiyor. Bunun için Fransa ise medenî milletlerin kılâvuzudur. Ayakkabı râhat olmayınca yürüyemiyor. Hâsıl-ı kelâm Fransa sâir milletlere tarîk-i medeniyyette nasıl delîl oluyor idiyse kendisine de delâlet etmek için öyle bir krala muhtâçtır. Hattâ Mösyö Thiers Madam Thiers ve Courrier muharriri (Gianpietrie) bile bu efkârdadır. Bunların üçü de cumhûriyeti pek güzel tecrübe ettiler. Gördüler ki Fransa baldırı çıplakların memleketi olduğundan krallıktan başka suretle idâresi uyamayacak.

Fakat Mösyö Thiers ve Madam Thiers ile (Gianpietrie'nin) efkârları arasında şu kadarcık bir fark var ki.... Şu üçün ikisi ticâret-i hâliseleri iktizâsınca Fransa'ya mutlak Orleans Hânedânı'ndan bir zâtın imparatorluğu lüzûmu iddiâ ve birisi her hangi familyadan olur ise olsun yalnız krallığın vücûbunu beyân ile iktifâ ediyor.

Fransa'da dal budak salmış kral hânedanlarının kesretini gördükçe oradaki diplomat familyalarının daha tarafdârlarını kendi vatan ve vatanlarını kendi taᶜlikâtları gibi görmekteki hakları inkâr olunamaz.....

Doğrusu ya öyle bir takım tezvîrât ile Mösyö Thiers'in hakkı iinkâr edilemez. Mûmâ-ileyhin hakkını ancak cumhûriyet tarafdârları gibi hakk-ı nâ-şinâs adamlar inkâr edebilirler. Bakınız efendim Fransa'nın cumhûriyet sâyesinde geçirdiği vukuâtın başlıcalarını taᶜdâd edelim. Evvelâ: Paris şehrinin muhâsarasıyla Almanlar tarafından alınması.

Saniyen: Komünlerin zuhûru. Fransız lûgat kitâbları bunların sâyesinde bir lûgat daha kazandı ki o da (petrolies) kelimesidir ve lügât Amazon âlâyında bozulup sonra Komün tarafdârlığı etmiş olan kadınlara da kullanıldığından müennesi (petrolies) olur. Petrolies gazcı demek ise de bundan murâd sokaklarda gaz satanlar olmayıb şehirleri ve memleketleri gaz ile yakanlardır.

Sâlisen Fransa beş milyar frank borca girip iki de vilâyet gaybetti.

Râbian: Cezayir isyân etti.

Haşmetlü Çin İmparatoru Hazretleri Tiençin şehrinde Fransa veya Fransızların kral yâhûd imparatorlarının bu kadar kanları dökülmüş olduğu hâlde yalnız (pardon) yanlışlık olmuş deyivermekle kurtuldu ve afv olundu. Bu gibi mühim bir mes'eleyi eğerçi kazansa krallık veyâhud imparatorluk olsa idi Çinliler öyle kolaylıkla geçiştirebilir mi idi? O eğri gözlü Çinlilerin çıngıraklı köşkleri başlarına yıkılmaz mı idi? Bî-çâre Papa Roma'da mahbûs! Garibaldi Nice şehrini ister! İtalyanlar Fransa'yı mühimsememekte devâm ederler! Türkler memleketlerine gelen Fransız zâdegânına evvelki gibi riâyet etmezler. Prens Bismarck ise şımardıkça şımarır!.....

İşte bunların cümlesi şimdiki Fransa Cumhûriyeti'nin başlıca vukuâtı. Hâl böyle iken cumhûriyet-i mezkûre Fransa'nın saâdet-i âtîyesini te'mîn edebilir mi? Elbette edemez.

Ey Mösyö Thiers! Sen cumhûriyet tarafdârları gibi bir takım hâin-i vatan olanların entrikalarına kapılmayarak işine bak. Senin aklın sana kâfîdir. Bu gibi bir takım büyük büyük tehlikeler arasında yuvarlanmakta olan vatan-ı azîzini ister isen (Duc du Mali) ileri sürerek nâbit-i kadem muhikk ve muvâfık bir hükûmet teslîm et ve böyle bir hükûmet teşkiline muvaffak olur isen bunca fedâkârlıklar ihtiyâriyle vatanına ettiğin hizmetleri ekmel etmiş olursun. Bil'akis buna muvaffak olamaz isen bu bâbda olan ümîdler münkatıᶜ olacağı gibi şimdiye kadar bu yolda sarf ettiğin emekler de heba olup

gidecek ve ihtimâl ki ortalığı ifsâda çalışan Bonapartelar ve Chambord Hânedânı ile cumhûriyet tarafdârları bunca felâketlerden kurtararak tekrar kazanmak istediğin Fransa'yı diğer bir vartaya daha uğratacaklar. Her hâlde sen kendi cürmünün küçüklüğüne bakmayıb aklının fikrinin büyüklüğüne güvenerek dînini vatanını Burkorlerd'in ellerinden kurtarmaya sa^{c}y et. İşte ben de bu bâbda muvaffakıyyetin duâsına âmîn derim.

Dört yol Ağzında Bir Kadın ile Bir Erkeğin Beyninde

Erkek - Efendim o elinizdekiler nedir?

Kadın - Tuhafçı dükkânına gitmiş idim. Ba^{c}zı ufak tefek aldım.

Erkek - Neler aldınız?

Kadın - Bir kaç şişe pomada pudra düzgün altı tane diş fırçası aldım.

Erkek - Ây! Her dişiniz için ayrı ayrı birer fırça mı alıyorsunuz?....

Mütâlaât

Tramvay şirketi gerek İstanbul'da ve gerek Galata'da yaptığı mevkifleri bütün cânib-i mîrîye âid arâzi üzerine inşâ ediyor.

Bâlâda muharrir-i mütâlaa tramvay şirketinin i^{c}lânlarını derc ve neşr eden gazetecilere suâl olunsa tramvay imtiyâz fermânını görmediklerinden bahisle bundan bir şey anlayamadıklarını beyân ederler.

Geçenki rü'yâsına hayırdır in-şâ-Allah diyen olmadığı için Hakayık Gazetesi artık rü'yâ görmüyor.

Tramvay arabaları şühedâsının sağ iken sağır olduklarını isbât için La Turquie gazetecisi (Çokoy)* Bordeano cenâzelerin kulaklarına çağırıyor.

Byzantis gazetecisi Ksenis Efendi'nin saçları dâimâ siyâhtır.

---

* (Çokoy) Kopoy vezninde Ulah zâdegânı demektir.

Senede bir kaç yüz lira alır bir ecnebi direktör idâresinde İstanbul'un da bir müzehânesi vardır. Ama bunu ecnebilerden baᶜzıları görmüş ise de yerlilerden İstanbul'da bir müzehânenin vücûdunu bilen bile yoktur.

İki devirden beri medeniyyet yolunda koşarız ama hâlâ yerimizdeyiz.....

Rum gazetelerinden birisi terbiyenin insana lüzûmunu keşfetmiş. Büyük muvaffakıyyet!

Biraz da Öte Tarafa

Derûn-i Köprü vapurları için sipâriş olunmuş altı bin âdet iskemlenin gümrüğe çıkarıldığını istihbâr ile geçen nüshalarımızın birinde yazmış idik.

Bu defᶜa aldığımız maᶜlûmâta göre zikrolunan vapurlar idâresi mezkûr iskemlelerin yalnız yüz kadarını gümrükten çıkarıp sekiz âet vapuruna taksîm etmiş! Böyle alış veriş kahtlığında o kadarcık olsun masraf-ı ihtiyâr edişi az şey değil! Zavallı yolcular ne kadar sevinmişlerdir. Sevinirler yâ! Düşünmeli oturacak yer yok. Tramvay gibi asılacak kayış yok. Hele bî-çârelerin hâli yürekler acısı bir şey idi.

(Ey şimdi idârenin şu fedâkârlığını beğendiniz ya! Doğrusu ben pek beğendim! Bu züğürtlüğünde böyle. Ya biraz daha ticâreti tevsîᶜ ederek zenginleşecek olur ise yolcuların rahatları için artık ne fedâkârlıklar ihtiyâr eder? İbtidâen gümrükteki beş bin dokuz yüz âdet iskemleyi çıkarır ve halkın esbâb-i istirâhatini istiᶜmâl eder.)

(İşte Şirket-i Hayriyye de buna bakıp bakıp da ibret almalı.) (Diyojen'i de terk etmemeli ha!)

Lâkin şaka da hoş ama sözün doğrusunu da söylemeli. Bu idâre söz dinliyor nasîhat kabûl ediyor.

Şimdiye kadar hâlis-âne vukuᶜ bulan ihtârlarımızın hiç biri boşa gitmedi. Ne kayık çiğneyip insan telef ettiği var ne de öteki şirketler gibi burnunun doğrsuna gittiği var.... Öteki şirketler mi? Ânlar şirket değil maâz-Allah biri inâd-ı mücessem ve diğeri belâ-yi mübrem.....

Monte Kristo

Mâ-ba^{c}d-ı Numro 80

Bî-çâre Fernand bu hâlleri gördükçe derûnunda heyecân eden âteş-i aşk ve hasedin iztirâbından ve bir yanında berikilerin tahrîk ve a^{c}zâbından büsbütün dûçâr-ı pîçtâb olduğu sırada.

Danglars - Fernand siz şu gezenleri tanıyor musunuz?

Fernand - Evet Edmond Dantes ile Mercedes'tir.

Caderousse - Bak bak! Ben tanıyamamış idim. Dedikten sonra bülend-âvâz ile Ey Dantes! Ey Mercedes! Buraya geliniz bakalım. Düğününüz ne vakittir? Fernand'a suâl ediyoruz söylemek istemiyor. Diye yanlarına doğru gitmek istedikte

Danglars - Otur be! Ayak üstünde duracak hâlin yok. Şimdi düşeceksin. Bırak âşık ve ma^{c}şûk istediklerini yapsınlar. Senin nene lâzım? Bak Fernand nasıl uslu oturuyor.....

Bu sırada Fernand artık yerde sabrü e tahammülü çâk ile rakîbi olan Dantes'in üzerine hücûma hâzırlanmakta iken Mercedes'in kendisine gülerek bakışını ve mukaddemce kızın hayâtı Dantes'in âfiyetine menût idüğine dâir dediği sözün hâtırına verûdu zavallının cesâretine mani^{c} olmakla yine yerine oturup alık alık düşünmeye başladı.

Danglars - Kâh Caderousse ve kâh Fernand'a bakarak (kendi kendine) amân ya Rabbi bunlar nasıl sersem adamlar! Hiç birisiyle iş göremeyeceğim. Biri mest-i şarâb diğeri ateş-i aşkla hâli harâb. Hele şu Caderousse budalası fenn-i fesâdda ibrâz-ı mahâret edeceği yerde nûş-i şarâbda ezhâr-ı şecâat ediyor. Öteki ise alâka-gerdesini âguş-ı ağyârda gördüğü hâlde birşey yapamayıp da yalnız oturup çocuk gibi ağlıyor..... Lâkin gözleri İspanyol Sicilyalı İtalyan gözlerine benziyor. Ateş gibi bunlar ahz-ı intikamı da pek severler.... Herifte yumruklar var ki bir öküze ursa öldürür... Lâkin ne fayda Dantes'in tâli^{c}i kendisine yâr. Bahtı saâdetine yardım ediyor.. Hem güzel kızı alacak hem de kapudân olup bize galib olacak. Eğer ben bir şey beceremez isem.....

Caderousse - (Biraz doğrulup elini sofraya urarak: Ey Edmond be! Dostları görmüyor musun? Yoksa şimdiden azameti ele aldın da bize söz söylemeye tenezzül etmiyorsun?

Dantes - Estağfirullah azamet değil. Bilirsin ya insan ferahla etrafını pek göremez.

Caderousse - (Mercedes'e hitaben) Bonjur Madam Dantes!

Mercedes - (Kemâl ü kâr ile âşinâlık ettikten sonra) Afv edersiniz! İsmim daha Madam Dantes değildir. Bizim memlekette kızların nişânlısının nâmıyla yâd olunması meş'ûm addedildiğinden bana yalnız Mercedes demenizi ricâ ederim.

Dantes - (Mercedes'e hitâben) Komşumuz Caderousse'un bu hatâsını afv edin. Çünkü dediği söz pek de yanlış değildir.

Danglars - (Dantes ve Mercedes ile âşinâlık ettikten sonra) Mösyö Dantes düğününüz ne vakittir?

Dantes -- Elimizden geldiği kadar taᶜcîle çalışacağız. Bu gün pederînin evinde toplanıp yarın yâhud pek geç kalsa öbür gün nişân resmini îfâ ve andan sonra da düğün ziyâfetini bu gazinoda iᶜtâ edeceğiz. Dostlarımızın ve ale-l-husûs sizinle Mösyö Caderousse'un teşrîfini ricâ ederiz.

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

---

82 Numro 28 Salı Kânûn-ı evvel 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Acaba şu Beyoğlu gazetecileri niçin kardaş gibi geçinmeyip de dâimâ yekdiğeriyle itişir dururlar?..... Meselâ geçen gün La Turquie Gazetecisi eşekçiler (eşekçilerin Acem olduklarını bilmez yâ!) eşekleri pek çok dövüyorlar. Şu bî-çâre hayvânların böyle zâlim ve gaddârlar ellerinden kurtarılmasına bir çâre bulunmasını Hükûmet-i Seniyye'ye tavsiye etmiş. Fenâ mı? Pek âᶜlâ!

Öteden Courrier muharriri (Gianpietrie) Cenâbları sopa salanlık ederek (Zuᶜmunca Çokoy Bordeano'ya) efkârını tezyîf ile hakaret etmek için (Bordeano'nun şu bî-çâre hayvâncağızlar hakkında gayret-keş-âne gösterdiği asâr-ı tesâhud kendisinin cemᶜiyyet-i fıtriyyesinden ileri gelmiştir eğer şu hayvânlar okumak bilip de Bordeano'nun şu bendini mütâlaa etmiş olaydılar îfâ-yi vazîfe-i teşekkür için elbette kendisine bir çok anırırlardı) demiş.

Bakınız şu Gianpietrie'nin yazdığı şeylere! Yazık yazık! Bu sözlerle Bordeano'yu tahkir etmek istiyor.

Çokoy Bordeano oralarda mı? Hiç böyle sözlere kulak... asar mı? Â Gianpietrie senin eşeklere iᶜtibârın yok diye Mösyö Bordeyano da mı iᶜtibâr etmesin demek istersin?

Hem eşeklere niçin nazar-ı hakaretle bakıyorsun? Eşeği Allah yaratmadı mı? Ânın neresi senden eksik? Kulakları mı? Elbette değil eşeğin kulaklarını ölçseler mutlaka seninkinden küçüktür. Ama değil imiş müsâvâta diyecek yok ya! Ayakları mı? O da değil. Çünkü senin iki ânın dört ayağı var. Derisi ise iki parmak kalınlığındadır. Senin gibi kendisini soğuktan sıcaktan muhâfaza zımnında gör ki ve ruba ve sâireye ve İstanbul'un çakıllı yollarında ayaklarını incitmemek için kaloşa ve çizmeye ihtiyâcı var mı? Yohsa senin gibi hayvânât-ı sâire et mi yer? Sineklerini koğmak vücûdunu serinletmek için senin gibi yelpâzeye mi muhtâcdır? Allah âna bir yelpâze vermiş ki ne eskir ne kırılır ne taᶜmîr ister ne tebdîl olunur.

Eğer sen öyle bir yelpâzeye sâhib olmak için kırk yıl çalışsan ve mâl-i mülkünü versen yine mâlik olamazsın. Hem de eşek senin gibi bir dilim ekmek için vatanını terk ile memâlik-i ecnebiyyeye gider mi? İnsâf et â Gianpietrie bu hayvân anasından doğar doğmaz kalkar ayağını yere basar yiyeceğini tedârike başlar. Sen ise yiyecek içecek tedâriki şöyle dursun anca üç dört senede yürüyebilirsin.

Â Gianpietrie şu dediklerim yalan mıdır? Sıhhatini inkâr edebilir misin? Elbet edemezsin. Öyle ise sahâbet ediyor. Gayretlerini güdüyor diye hem Çokoy Bordeano'yu hem de eşekleri niçin tezyîf ve tahkir ediyorsun? Ama eşekler okumak bilmezler imiş vâkıâ bilmezler. Sen okuma bildin de ne oldun? Bak eşekler okuma bilmedikleri için Bordeano'nun haklarında ettiği sahâbetten haberdâr olamadılarsa senin iᶜtirâzından da bî-huzûr olmadılar ya!

Gelelim sana sen şu bendi okuyunca eşekle kendi beyninde olan farkı okuma sâyesinde anlayıb kızacaksın ama kızmamalısın. Hani ya Fransa müşâhîr-i şuarâsından (Bovalo) eşek ile iki ayaklı hayvanatı cebir hesâbıyla muvâzene ederek senin iᶜtibâr etmediğin eşeğin baᶜzı iki ayaklılara rüchânını isbât etmiş idi.

İşte buralarını anla da bir daha böyle eşeğe meşeğe adem-i riâyet gibi büyük bir haksızlıkda bulunma sonra Çokoy Bordeano'yu gücendirirsin hâ karışmam.....

Vatikan Sarayı'nın Bir Salonunda

İtalya Kralı tarafından me'mûren gelmiş bir yâver ile Kardinal Antonelli beyninde muhâvere:

Yâver - Sabâh şerifiniz hayrolsun Mösyö Kardinal Antonelli! (Neûzü-b-illâh diyerek ve haç çıkarârak) Sabahınız hayrolsun.

- Haşmetli efendimiz faziletlü papa Cenablarına tebrîk için bendenizi gönderdiler.

- Neyi tebrîk için mahbûsiyyetini mi?

- Hayır efendim! Sâl-ı cedîdi .... Acaba görebilir miyim?

- Neyi göreceksiniz mahbûsiyyetini mi?

- Hayır efendim! Papa Hazretlerini.

- Afv edersiniz Papa Hazretlerinin mahbûsiyyetini seyretmeye geldiniz zannettim de...

- Anlayamadım efendim. Papa Hazretleri ne için mahbûsdur borcu mu var idi?

- Evet efendim evet. Mahbûsdur. Lâkin borç için değil.

- Cünha için mi?

- Değil efendim değil.

- Ey başka ne için?

- Pekâlâ bilirsiniz yâ!

- Alîmallah bilmem efendim.

- Günâhlarımız için! Günâhlarımız için!

- Acâib! Ben sizi lâ-yuhtî kıyâs ederdim.

- Lâ-yuhtîlerin günâhı olur mu ya?

- Lâ-yuhtî biz değiliz Papa Hazretleridir.

- Vâh sizin günâhlarınız için Papa Hazretleri mi habsolundu?

- Evet efedim evet! Haşmetlü efendiniz pek iyi bilir!

- Vâh vâh! Şarâbı başkası içip de hamurunu papa Hazretleri çekiyor hâ? Yazık yazık! İnsanın yüreği parça parça olur.

- Yâ! Yâ! Öyle değil mi? İtalya Kralı'nın yâveri.

- Öyledir efendim öyledir.... Lâkin ricâ ederim ben denizi huzûrlarına götürseniz de ifasına me'mûr olduğum tebrîki icrâ etsem.

- İşte sâde o mümkün değildir.

- Sebeb?

- Çünkü... hastadır.... Rahatsızdır keyfi yoktur.

- Hastalığı nedir?

- İşte belli ya mahbûs adamın keyfi olur mu?

- Anladım ama cânım bunu kim habsetti?

- Habseden etti.

- Allah'ın gazabından korkmadan Hazret-i Îsâ'nın vekîli olan bir zâtın sırtına dokunan acaba hangi kâfir imiş?

- Haşmetlü efendinizdir. Haşmetlü efendiniz.

- O nasıl lâkırdı? Haşmetlü efendimiz Papa Hazretlerinin istediği mahalle gitmeye ser-best ve muhtâr olduğunu iᶜlân etti. Meselâ Fransaya mı? İster?....

- İhtilâlciler içine öyle mi?

- Türkistân'ı mı ister?.....

- Müslümânlar memleketine ha?

- İngiltere'ye mi ister?....

- Protestanlar memleketine gitsin ha?

- Yunanistan'a yâhud Rusya'ya mı ister....

- Muᶜtezîler diyârına öyle mi?

- İspanya'ya mı ister?.....

- Babası afarozlu bir herifin taht-ı hükûmette bulunan bir memlekete gidilir mi?

- Efendim öyle ise Roma'da veyâhûd İtalya şehirlerinden sâir hangisini ister ise orada otursun haşmetlî efendimiz kendilerini ser-best bırakıyor. Zann eder isem bu hale mahbûsiyyet denilemez.

- Evet efendim evet. Sofiyye lisânında buna mahbûsiyyet derler.

- Bendeniz şimdi haşmetlü efendimize ne söyleyeyim?

- Papa Hazretlerinin keyfsizliği cihetle tebrîki bana ettiğinizi söyleyiniz.

- Hastalığını suâl eder ise ne diyeyim?

- Ne der iseniz deyiniz..

- Öyle ise mutaassıb hastalığı diyeyim...

(Dudaklarını ısırarak)

- Allaha ısmarladık Mösyö Kardinal.

- Hoş geldiniz. Uğurlar olsun.

Fıkra

On üç on dört yaşında kızın biri kazâen bir nehre düşer bir müddet çalışır çabalar ise de çıkamayıb boğulacağı sırada orada bulunan Kopoy cinsinden kelbin biri suya atılarak kızı nehirden çıkarır aradan biraz vakit geçerek kızı kocaya isterler ise de kız babasına "Ben kimseye varmam ancak beni sudan çıkaran delikanlıya varırım" demiş. Üzerine babası dahi "Kızım seni sıdan çıkaran bir köpektir" deyince kız donmuş kalmış. Bî-çâre kendisini kurtaran mahalle gençlerinden sevdiği bir delikanlıdır zanneder imiş.

Diğer

Herifin birisi Paris kapûlarının birinden içeri girer iken kapı önünde duran gümrük me'mûruna elinde bulunan kurbağalardan gümrük alınıp alınmayacağı suâl ettikde me'mûr dahi "Kurbağa ile eşekten gümrük alınmaz" demiş.

Diğer

İki zât gâyet yorulmuş ve karınları da açıkmış olduğundan karınlarını doyurmak ve bu münâsebetle biraz da dinlenmek için lokantanın birine girerek sandalyelere oturur oturmaz Türkçe bilmez bir garson gelip "Efendim siz ne alacak" demesiyle ânlar dahi "Nefes alacağız" cevâbını verdiklerinde merkum gider derhâl geri gelerek "Siz ne istiyorsanız bitmiş" der.

Tuhaf değil mi? Zâtın birisi bilmem hangi kitâbda Fârisî ama eski Fârisî bir

kıtᶜaya tesâdüf etmiş. Evirmiş mütâlaa etmiş çevirmiş okumuş hiç bir şey anlayamamış. Düşünmüş taşınmış bunu etse etse Diyojen hâlleder diye bana göndermiş.....

Kıtᶜa

Becendir ferânî çu marik meça

Kılây genüzer teki mıntıka

Sehâb gacalının zemş pertuku

Mehalik ve mençur ki çün pürtekla

Şimdi bunu ben halledeceğim ha ne gezer! Ne gezer! Zirâ ben nerede Fârisî kelime görsem görsem değil yalnız işitsem bile birden bire aklıma kuyruk kulak mes'elesi gelip zihnim perîşân oluyor. İşte böylelikle bu lisânın acemisi oldum. Nasıl hallederim? Halletmek şöyle dursun okumam bile neme lâzım?

(Monte Kristo)

Mâ-baᶜd-ı Numro 80

Caderousse - (Ser-hôş ser-hôş gülerek) Fernand gelmeyecek mi?

Dantes - Ne demek? Fernand zevcemin ve benim biraderimizdir. Öyle bir hengamda bulunmaz ise ikimiz de aşırı keder ederiz.

Fernand - Cevâb vermek için ağzını açar ise de diyeceği sözler boğazına tıkılmakta....

Danglars - Yâ! Yarın yâhûd öbür gün nişân hâ! Acâib! Kapudân bu kadar aceleye sebeb ne?

Dantes - (Gülerek) Yok! Danglars şimdi Mercedes'in dediğini ben de sana söylerim. Henüz hâiz olmadığım bir me'mûriyyetin lakabıyla beni yâd etmeniz iyi bir şey değildir.

Danglars - Afv edersin. Pek o kadar acele etmeyin demek istiyorum. Çünkü vaktimiz vardır. Firavun daha üç aya kadar buradan hareket edemez....

Dantes - Efendim hayırlı işe ne kadar acele edilse be's yoktur. İnsan çektiği meşakkatleri düşündükçe... Böyle ârzûsuna muvâfık tesâdüf ettiği hâleri rü'yâ zannediyor. Ale-l-husûs Paris'e gideceğim...

Danglars - Evet öyle! Bundan evvel hiç Paris'e gittiniz miydi?

Dantes - Hayır gitmedim.

Danglars - Bir işiniz mi var?

Dantes - Kendi işim için değil bilirsiniz ya! Bizim müteveffâ Kapudân Lecler'in vasiyyeti var idi. Ânı îfâ etmeli çâre ne? Terk etmek olmaz. Lâkin çok duracak değilim. Yalnız gidip gelmek...

Danglars - Evet evet. (Kendi kendine bunun Paris'e gidişi Mareşal Bertrand'ın verdiği mektubu birine îsâl içindir. Tamam işte Dantes'i bitirmek için bu mektûbdan a'lâ ser-rişte olamaz.. Tamam tamam öyle ise Dantes dostumuz artık kapudân olmakla acele etmesin. Oh! oh! Ser-rişteyi yakaladım) Dantes epeyce uzaklaşmış olduğu hâlde arkasından uğurlar olsun! Uğurlar olsun!

Dantes - (Uzaktan eliyle işaret ederek) Eyvallah! Eyvallah! Diyerek mahbûbesiyle ve kemâl-ı ferah ve meserretle çıktı gitti.

Dördüncü Bâb

Edmond Dantes Aleyhinde Sû-i Kasd Tertîbi

Mercedes ile Dantes'in (Saint Nikola) Kal'asının gûşesini dolaşıncaya kadar Danglars arkalarından nazar ettikten sonra Fernand ile Caderousse dönüp Fernand'ın benzi atmış ve hâlet-i ye's ü fütûrun derece-i nihâyesine varıp titremeye başlamış olduğu ve Caderousse ise evvelce başladığı türküyü kekeleyerek söylemeye uğraştığını gördükte

Danglars - (Fernand'a hitâben) Baksanıza Fernand! Şu Dantes ile Mercedes beyninde icrâsı musammem olan izdivâc cümleye bâis-i ibtihâc olamayacak zannediyorum.

Fernand - Hele benim için bâis-i ibtihâc değil mûcib-i terk-i hayât olsa gerektir!

Danglars - Mercedes'e alakanız mı var?

Fernand - Ne demek? Mercedes'in aşkıyla çıldırıyorum.

Danglars - Çoktan mı?

Fernand - İlk gördüğüm günden beri.

Danglars - Çünkü öyledir. Niçin bir çâresini aramayıb da böyle dîvâne gibi yalnız saçlarınızı yolup duruyorsunuz? Vaz geç Allah'ı sever isen! Ben Katalanyalıları böyle kıyâs etmez idim.

Fernand - Ne yapayım?

Danglars - Ne yapacağını ben ne bileyim? Mercedes'in âşığı ben değilim yâ. Mâdemki sen seviyorsun çâresini de sen düşünüp bulmalısın. Arayan bulur derler meşhûrdur.

Fernand - Ben buldum yâ.....

Danglars - Ne buldun bakalım?

Fernand - Dantes'e bir bıçak lâkin Dantes'e bir hâl olur ise kız da kendisini telef edeceğini söylüyor.

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

---

83 Numro 1 Cumᶜa-ertesi Kânûn-ı sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(Tahsîs)

Geçen nüshanın ikinci sahîfesinin 2. sütûnunda yirmi üçüncü satırda (hürriyetine dokunan) denilecek yerde tertîb-i sehvî olarak (sırtına dokunan) denilmiş olduğundan tashîh ederiz.

Mütâlaa

İdâre-i sâbıka aleyhinde hiç bir şey yazılmaması için 27 Ramazan 88 târîhinde vukuᶜbulan emr-i resmîye Hakayık Gazetesi itâat etmiyor.

(Diyojen'in Bir Kadın ile Musâhabeti)

Madam! Mütekaddimîn derler idi ki.... Lâkin hâtırıma bir şey geldi ibtidâ ânı söyleyim de eskilerin dediklerini de sonra.....

Ben dâimâ kadınlarla ettiğim mükâlemeyi erkeklerle olan müşâfeheye tercîh ederim. Hem en ziyâde mütelezziz olduğum şey de budur. Bir erkek ile olunan lâf ile sizinle edilen musâhabet arasında ol kadar fark vardır ki taᶜrîf ve kıyâs kabûl etmez. Ama siz kendinizle olunan mübâhesâtta ne kadar lezzet olduğunu takdîr edemezsiniz. Çünkü bir kadın ile edilen mükâlemenin lezzet ve letâfeti o mübâhasede istiᶜmâl olunan elfâzın yerinde ve yolunda sarf olunmasıyla berâber nâmûs ve edebe mugayir olmamasına dikkat edilmesinden ve baᶜzı küçük kelimelerin büyük maᶜnâlara delâlet ettirilmesinden ibârettir.

İnsan erkekler ile ne laf eder? Sizin hayal ve hâtırınıza gelmeyen ve tefevvüh edilemez zannolunan ve belki sizce bütün bütün mechul bulunan şeyleri söylüyorlar.

Çünkü kendileri pek ser-best ve zevzek olduklarından o misillü sözlerden ziyâde mütelzziz oluyorlar ve bulundukları cem'iyyette istedikleri lâflar edilemez ise kalkıp savuşuyorlar. Ama sizlerle hem-meclis olsalar cebr-i nefs ederek ister istemez çiçeklerden dantelalardan ipeklerden kadifelerden yıldızlardan filânlardan hâsılı sizin hazzedebileceğiniz şeyden bahsederler.

Hele yalnız kalsınlar maâz-Allah birbirleriyle ettikleri sözleri işitecek olsa insan şaşar da kalır. Bu cihetle ben erkekleri sevemiyorum ve-s-selâm. Çünkü bunlara nasıl muhabbet edilebilir? Letâfet ve nezâketten bî-behre hadd-i zâtlarından hâyrat hâsılı erkek.....

Evet hep böyledirler. Böyledirler ama içlerinde ba'zı müstesnâları da var. Meselâ bende-i halisiniz gibi... Lâkin öyleleride yüzde beş ya çıkar ya çıkmaz kusûru hep niyetleri fenâ adamlardır.

Efendim bir kere mütâlaa buyurunuz hiç olur şey midir? Ben bunlardan ba'zılarını bilirim ki iki kadın seviyorlar! Hem de başka başka iki kadın! Hattâ şu hâllerini şuna buna hikaye ederken yüzleri bile kızarmıyor. Hay hainler hay!

Bir erkek bir kadını sever alır yâhûd alır sever o başka ama bir erkek iki kadına muhabbet etsin hâ... Amân ya Rabbi insan düşündükçe çıldırmak işten bile değil. Buna siz de şaşarsınız ya belki benden ziyâde... Öyle değil mi? Çünkü bu dediğim erkekler kendi zevceleri hayâtta iken diğer birini daha seviyorlar. Allah cümleye gecinden versin zevcesi ölür ve küçük çocukları kalır ise ânları güzel baktırmak bahânesiyle bir diğerini tedârike kalkışsın (Üvey ana hiç çocuklara kendi evlâdı gibi bakar mı?) ama ne ise ne erkek şu vesile ile kendi ârzûsunu mecbûriyyetle ihtiyâr olunmuş bir hâl şeklinde gösterebilir. Lâkin bu dediğim herifler öylesi değil hem zevcesi hayâtta ve hem de aldığı vakit ândan başka hiç kimseye meyl ü muhabbet etmeyeceğine dâir bin türlü yemînler filân da etmiş. Etmiş etmiş de sonrada gitmiş bir başka karı daha sevmiş! Hâlbuki ikinci sevdiği karıyı kaideten izdivâc edemeyip..... efem.

Madam! Bu nev'i erkekler meslek ü mişvârlarını ve husûsiyle iki üç karı sevmeğe müsâid olan efkârlarını her ne kadar zem ve takbîh etsem beni haklı görürsünüz zannederim. Öyle değil mi?

Bu evli erkeklerin zevceleri üstüne ettikleri hıyânetler yalnız bundan ibâret mi zannedersiniz? Ah efendim neler neler de hiç işitilmedik şeyler... Ya bekârlıklarında ettikleri işleri..... Ba'zısını kendileri bile söyleyemez... hele siz işiteniz bütün bütün bunlardan istikrâh edersiniz...

Ah madan! Şu erkeklerin nerelere gittiğini ve nikâhlı zevceleri üzerine ne türlü hıyânetlikler ettiğini söylemem ki nasıl söyleyeyim hicâb mani^{c} oluyor.

Sizinle edilen mübâhesâtta olur olmaz şey söylenemez demiş idim ya! Lâkin bunların gittikleri yerlerde ettikleri habâsetleri şenâatleri ve cibilliyyetleri şevkile eyledikleri ser-bestlikleri siz görecek olsanız mutlaka....

Şimdi bunların nerelere gittiklerini bilmek istersiniz ya! Elbet çünkü insan merak eder. Öyle ise bârî gittikleri yerleri size söyleyeyim. Dilim de varmıyor ama ne ise artık sizi merakta bırakmayayım.

Bakınız efendim! Bu erkekler her pazar günleri kiliseye... gidiyorlar. Ama siz diyeceksiniz ki kiliseye gitmekle ne olur? Vakıâ öyle ama bunlar ibâdet için gitmiyorlar. Yalnız kiliseye gelen kızları kadınları seyir ve ziyâret için gidiyorlar. Gidiyorlar da ne yapıyorlar? Elbet siz de görmüşsünüzdür ya! Kilise havlısında ve kapılar önünde dilenci gibi dizim dizim diziliyorlar. Bundan maksadlarını size anlatayım. Anlatmaya ne hâcet besbelli gelip geçen kızları kadınları gözden geçirmek içindir. Bunlardan henüz teehhül etmemiş olanları bir kız beğenip de almak için olsa ne ise ne ama öyle değil içlerinde öyleleri de var bunlara ne diyelim bir kız beğenirler ise alabilecek değiller a ya beğendikleri kız veya kadın evli ise o makulelere nazar-ı şehvetle bakmak yakışır mı?

Hayır efendim hayır bu haller muvâfık-ı hakkaniyyet değildir. Beni terbiye edenlere binlerce teşekkürler ederim ki bu gibi şeylerden beni müteneffir etmişler. Ben evleneceğim vakit güzel ve tab^{c}a muvâfık bir kız nerede var ise arayacağım kendisini göreceğim seveceğim kendisine kendimi sevdireceğim sonra kendisiyle izdivâc edeceğim.

Kendi ismet hâliniz içinde ekser adamların bu gibi fenâ hâllerinden bî-haber idiniz ya madam.

İşte şimdi zannederim ki asrımızın bu gibi ba^{c}zı derîn derîn hâllerini size gösterebildim ve ümîd ederim ki hem-nev^{c}imden bu derece istikrâhımdan dolayı haklı olduğumu i^{c}tirâf edersiniz. Muikk olunuz madam bu hakkımı teslîm ediniz. Ve ruhsat verir iseniz bir başka def^{c}a size eskilerin dediğini dahi hikâye ederim. Çünkü görüyorsunuz ki şimdiki hâlde gazetede yer kalmadı.

Büyük de Değil Zebellâyî

Ma^{c}lûm â her şey bir dâire-i mahdûde içine alınmıştır. Eğerçi o şey mahdûd olan dâireyi tecâvüz eder ise lezzeti letâfeti mahv ü zâil olacağı şübhesizdir.

İşte bunun gibi her hâlde büyüklüğün de bir derecesi vardır ya bu derece tecâvüz olunur ise ânda da lezzet kalmaz öyle değil mi? Meselâ Kont de Bismarck'ın büyük bir adam olduğunu herif iktizâ etmez. Lâkin herif bu kadar büyüklükle de iktifâ etmiyor. Büyüdükçe büyüyor. Ey şimdi Kont de Bismarck bu hâlde devâm eder yaᶜnî büyüdükçe büyür ise ne olacak? Belki de daha büyük olacak ya daha büyür ise zebellâyî olacak biraz daha büyümeye gayret eder ise artık ne olacağını bilemem. Lâkin zannederim ki kendisi bir kere zebellâyî denilecek bir dereceye geldiği gibi daha ziyâde büyümeye lüzûm ve mecbûriyyet görmez bakınız efendim haksız mıyım? Geçenlerde Londra'dan bir telgraf çekmişler hulâsa-i meâlinde Prens Bismarck Cenâblarının düvel-i muazzama kabinetolarına gönderdiği notaları şimdi Almanca yazmaya başlamış. Bunu Londra'nın Times Gazetesi de tahsîn ediyormuş. Times Gazetesi maᶜlûm â hani ya Londra'da basılır. Aynı bizim (Hakayık-ül-vekayiᶜ) gibidir. Bunların ikisi beyninde şu kadar fark var ki Hakayık Gazetesi kendi iktidârını bildiği cihetle her gördüğünü takdîr ve tahsînden başka hiç bir şeye karışmaz Times Gazetesi ise kendi iktidar ve salahiyyetine iğtirâren baᶜzı kere de takbîh ve tezyîf eyler..... Akıl bu ya geliyor! Şimdi de küçük bir fıkra geldi. Hani ya meşhûr Eflâtun yok mu bir gün ânın hâcesine suâl ile "Yâhû halk senin için pek âlimdir diyorlar sen ne bilirsin" dedim. Mûmâ-ileyh dahi "Ben yalnız bir şey bilmediğimi bilirim" cevâbını verdi...

Şaka hoş ama biz hikâye mikâye der iken sadedin haricine çıkmışız da haberimiz yok.... Her ne ise bahsimize rücûᶜ edelim Kont Bismarck işbu efkârı umûm Avrupa kabinetoları taraflarından dahi tahsîn olunmuş. Her devlet notalarının kendi lisânı üzre yazılmak usûlünü kabûl edecek imiş.

İşte burası garîb! Lâkin o kadar düşündüm taşındım hiç bir maᶜnâ veremedim. Olsa olsa bu lisânı şimdiye kadar cümlesi kullandı. Elbette eskimeye yüz tutmuştur. Ânın için tecdîdine lüzûm görmüşlerdir dedim. Ama o da değil hiç öyle şey mi olur? Lisân eskir mi? Ha! Ha! Anladım. Tâ geçen seneye kadar Fransa Devleti Avrupa devletlerinin en büyüklerinden (Ama ne kadar Bismarck'dan bile büyük) birisi idi bîçâre geçenki muhârebede mağlûb oldu şimdi ânın yerine Almanya.... şey Almanya demişim Bismarck çıktı.

İşte şu mağlûbiyyet yaᶜnî Sedan teslîmiyyeti üzerine bizim şık beyler bile Fransızca hâcelerine ruhsat verdiler. Besbelli bunlar Fransızca'yı Napolyon'un hâtırı için öğreniyorlar imiş. Acaba Avrupa kabinetoları da bu şık beyler gibi Napolyon'un hâtırı için mi notalarını Fransızca yazıyorlar imiş.... Yok yok kabinetolar bunu mukaddemâ Fransa'dan gördükleri fenâlıklar üzerine yaptılar bu da tuhaf be! Baᶜzı fenâlığı Fransa'dan gördüler de hiddetlerini şimdi lisânından mı alıyorlar zavallı lisânın ne kabâhati var?.....

Lâkin hükümdârlar da milletlerin müşterek bir hâlde bulunmasını istemezler ellerinden gelse herkesi iki kere iki üç veya beş eder diye kandırmak isterler!.... A cânım benim neme lâzım ne yaparlar ise yapsınlar. Fakat bu usulün fenâlıklarını da der-hâtır etmelidir. Meselâ Fransızca yerine Almanca konuluncaya kadar her devlet ecnebî dâirelerinde lisânların kâffesine âşinâ tercemânlar bulundurmalı. Ya bir aralık bir muâhede yazılmak lâzım gelir ise de ne yapmalı? Zirâ her devlet ve her milletin muâhedenin kendi lisânı üzerine yazılmasını ister. İster ya hakkı da var.....

Cânım dünya bu elbette âna da bir çâre bulunur. Hiç olmaz ise muâhede yapan devletler bir muhârebe açarlar. Hangisi gâlib gelir ise mağlûb olan galibin lisânı üzerine yazılmış muâhedeyi imzâya mechûr olur. Lâkin Almanca'da olan letâfet de inkâr edilebilir mi ya!... Benim pek zevkime gider. Nerede beş altı kişi Almanca konuştuklarını işitsem herifler ağızlarında fındık kırıyorlar zannederim.

Fıkra

Fransız şuarâsından (Mari) nâm şâirin rivâyetine göre o eğri gözlü Çinliler İngiliz gemicilerinden birisini fenâ hâlde döğmüşler tepelemişler sonra hâtırlarına İngiltere'nin zırhlı gemileri gelerek (Hiç İngiliz döğülür mü!... Ânlara eğri bile bakılamaz) herifin gidip haber vermemesi için bî-çâreyi Çin memâlikinin içerisinde vâkiᶜ bir büyük şehre götürmüşler. Orada vâlînin konağına habsetmişler. Zavallı herif orada on on beş sene kalmış. Fakat herif İngiliz. Hiç İngilizler öyle boş boşuna vakit geçirebilirler mi!.... Şehr-i mezbûrda eline geçen kitâblardan Çince okumaya başlar. Koca gemiciye ne buyurursunuz müddet-i mahbûsiyyeti içinde Çince'yi tamamen tahsîl etmiş âdetâ hâcesi olmuş. Ve bir aralık firâra yol bularak kaçmış. Bir İngiliz gemisine kapağı atarak Londra'ya vâsıl olmuş. Olmuş ama bî-çârenin cebinde bir paralar yok açlıktan nefesi kokar karnı zil çalar ne yapacağını ve ne işe yapışacağını düşünüp durur iken bir de eline bir iᶜlân geçmiş. Baksın ki Maârif Nezâreti'nin Elsine-i Şerîfe Dairesi'nden Çince bilir bir tercemân istiyorlar. Hah aᶜlâ işi bulduk kısmet çıktı der derhâl dâire-i mezkûreye gider. Mümeyyiz efendiler bunu imtihân etmek için Çince suâllere başlarlar. Merkum bakar ki bunların söyledikleri Çince değil anlayamaz. Sonra kendisi Çince söyle ânınkini de mümeyyizler anlayamazlar. Nihâyet sen bir şey bilmiyorsun diye herifi kovarlar.

(Monte Kristo)

Mâ-baᶜd-ı Numro 82

Danglars - Adam sen de lâfdır o öyle derler ama yapamazlar.

Fernand - Mercedes'i siz bilmezsiniz acâibdir....

Danglars - (Kendi kendine mırlanarak) Hây budala hây! Mercedes kendisini hâ telef etmiş hâ etmemiş bana ne? Dantes kapudân olmasın yohsa...)

Fernand -- (Sözünde devâm ile) Evet Mercedes dediğini yapar. Hem âna bir şey olacak olur ise ben de kendimi telef ederim.

Caderousse -- Aşk olur ise böyle olsun. Âferîn Fernand âferîn!

Danglars -- Fernand hakikat seni cânım pek sevdi. Sana bir iyilik etmek isterim. Lâkin.....

Caderousse - (Danglars'a) Söyle bakalım ne türlü iyilik edeceksin?

Danglars - (Caderousse) Bana baksan â sen ziyâde ser-hôşsun. Şişedeki şarâbı iç söze karışma. Bizim yapacağımız iş için aklı başında adam ister. Senin hâlin ise meydânda!

Caderousse - Ben ser-hôş muyum? Senin şişe dediğin ne oluyor? Hem bunlar şişe mi? Lavanta şişesi. Ben bunların dördünü beşini içerim.... (Kadehi sofraya urarak) Gel meyhâneci şarâb getir şarâb.

Fernand - (Telâşlı telâşlı Danglars'ın yüzüne bakarak) Efendim ne söylüyordunuz?

Danglars - v'Allahi şaşırdım. Hoş Caderousse zihnimi karıştırdı.

Caderousse - Artık sen istediğin kadar ser-hôş de. Şarâb içmeyen insan insan mıdır? Şarâb içmeyenler fenâ niyetlerini ketm edememek havfıyla ictinâb ederler. (Deyip şarâb üzerine bir takım ebyât okumaya başladı.)

Fernand - (Danglars'a) Efendim senin işine bir çâre bulabilirim diyordunuz.

Danglars - Evet sizi şu hâlden kurtarmak için yalnız Dantes'in Mercedes'i alamaması kâfîdir. Bu da Dantes'in cânına kasdetmeksizin kabil olabilir zannederim.

Fernand - Efendim Mercedes'den Dantes'i ancak ölüm ayırır olmalı!

Caderousse - (Fernand'a hitâben) Senin aklın o kadar erer. Sen Danglars'a bak. Herif şeytân gibidir. Senin bulunduğun efkârdaki hatâyı şimdi isbât eder. Haydi Danglars şu budalaya Dantes'i öldürmeye hâcet olmadığını anlat. Hem ben Dantes hakkında sû-i kasd kabûl etmem. Dantes benim dostumdur. İyi çocuktur. Pek severim.

Aşkına Dantes. (Deyip bir kadeh daha içer)

Caderousse'un Dantes hakkında böyle ibrâz-ı muhabbet edişi Fernand'ın cânını sıktığından kalkıb gitmek ister ise de Danglars "Adam bırak varsın söylesin ser-hôşdur. Hem yalan da söylemiyor ya!" diyerek Fernand'ı tekrâr oturtarak.....

Danglars - (Fernand'a hitâben) Meşhûr meseldir "Gözden ırak olan gönülden de ırak olur". Farzen Dantes ile Mercedes'in arasına bir habs duvarı konulsa bir mezâr duvarı kadar olamaz mı?

(Bakıyyesi sonra)

(Teodor Kasab)

84 Numro 4 Salı Kânûn-ı sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İhtâr

Taşrada bulunan müşterîlerimizden abone müddetleri tekmîl olmuş olan zevâttan gazetemizin mütâlaasına rağbet buyuracaklara abone senedlerinin sürᶜat-i tecdîdine himmet buyurmalarını ihtâr ederiz.

Maᶜlûm â her yıl başında o senenin vukuâtı ile yeni sene içinde vukuᶜu melhûz olan hâlâtı hulâsa vechle karîînlerine haber vermek gazetecilerin borcudur. Biz de gazeteci değil miyiz ya bu vazîfe ile kendimizi mükellef add eyledik.

Binâen aleyh ibtidâ geçen senenin vukuâtını sonra da yeni sene içinde zuhûru me'mûl olan hâdisâtı beyân edeceğiz.

Bin sekiz yüz yetmiş bir senesi vukuât-ı mühimmesi koleranın sârî olduğu vukuâtın ilm-i tıbb lisânında kriptogam taᶜbîr olunur ve dakikada dokuz yüz doksan dokuz bin dokuz yüz doksan dokuz değil bir milyon bir de değil tam bir milyon hâsıl olan bu böceklerden ibâret idüği Doktor Zifos tarafından isbât ve iᶜlân olundu.

Memâlik-i Osmâniyye'de dahi dağlar ve nehirler olduğu ve nehirlerin sudan ve dağlardan taştan topraktan ibâret olarak dağların; ovalardan ve dere ve denizlerden yüksek idüğini Kombari nâmında bir hekîm zû-fünûn-ı isbât ve iᶜlân eyledi.

Güneş doğunca gündüz ve batınca gece olduğu dahi hekîm-i mûmâ-ileyh tarafından isbât ve vakt-i zevâlin günün ortasında idüğünü Der-saâdet halkına öğretmek için öğle vakti patlar acâib bir top îcâd eyledi.

Hakâyık Gazetesi derîn uykularda korkulu rü'yâlar görüp dururken matbûât müdîriyyet-i behiyyesi tarafından uyandırıldı.

Körlerden sağırlardan topallardan İstanbul ve Galata'yı temizlemek için saçını sakalını mütâlaa ile ağartmış Kara Pano nâmında bir âlim-i mâhir tarafından gayet kullanışlı bir makina îcâd edildi.

Müslümânlar oruclu iken Hıristiyânların sigara içmesi esâs-ı müsâvâta menâfiᶜ idüğinden ramazânda Hıristiyânların dahi tütün içmemesi Şehr-emâneti-i Behiyyesi tarafından iᶜlân ve tenbîh buyuruldu.

Papa Hazretlerinin Der-saâdet sefâretine taᶜyîn eylediği sefîr iki ay sonra sefâret-hânesiyle berâber Roma'ya gitti.

Hüsnî Efendi nâm zâtın idâre-i sâbıka ile olan muhâsebâtı tenkihât komisyonunda rü'yet olduğu sırada Beyoğlu'nda bir gazeteci ile Galata'da diğer birinin efendi-i mûmâ-ileyhin müddet-i me'mûriyyetinde polis masârifinden mâhiyye almış oldukları elli liranın kendi zimmetleri idüği tahakkuk etti.

Boyacı köyü kokonaları tarafından (külüp) nâmıyla bir encümen-i ülfet teşkîl olundu.

Sıhhiyye Komisyonu tarafından bir kordon îcâd olunarak hastalığı misâfir eden mahallât ve baᶜzı hânelerin muhasarası hizmetinde istiᶜmâl olundu.

Rumeli şömendöferleri nâmıyla Yedikule'den Sirkeci iskelesine kadar bir tîmuryol yapıldı. Ve bu tarîkin geri geri Sirkeci iskelesine gelişine bakarak oradan bahren Edirne'ye gideceği rivâyet olunduğundan halk husûl-i netîceye intizarda kaldı.

İstanbul'da bir müzehâne olduğu haber alındı. Ve Der-saâdet ahâlîsinden seyretmeye gidenlerin müzehânede direktör ile baᶜzı me'mûrlarından başka eski bir şey göremedikleri işitildi.

İstanbul gazetelerinden birinin şikest ettiğinden bahisle gûya zâdegândan bir zât nâmûsunu ikmâl için Bâb-ı Zabtiyye'ye depozito etti.

İçine ne konulacağı mes'elesi bu sene hallolunmak üzere Fener'deki Rum mektebine bir kasa konuldu.

Hayreddîn nâm-ı diğer Karsekin'in Der-saâdet'ten gaybûbetini mey-hânecilerin bir çok göz yaşı dökmesini bâis oldu.

Hüseyin Hâkî Efendi nâm zâtın Şirket-i Hayriye direktörlüğünde te'bîd-i me'mûriyyeti hakkında hisse-dârân tarafından karâr verildi.

(Vukuât-ı Garîbe)

Geçen sene içinde Galata köprüsünün bir kaç kere sabahtan ahşâma kadar açık durduğu vuku^{c} bulmadı.

İstanbul ve Galata kuleleri bu sene içinde vuku^{c}bulan yangınlardan bir veyâ ikisini doğru haber verdi.

Tramvay yolları üzerinde hiç kazâ vuku^{c}bulmadık bir iki gün geçti.

Rum milleti pek de istedikleri kadar müsinn değilse de takrîben doksan beş yaşında kadar bir Patrik'e nâil oldu.

Bulgar mes'elesi yeni Patrik efendi hazretlerinin himmetiyle bu sene dahi Bulgar mes'elesi nâmıyla yâd olunacak bir reng kesb eyledi.

Vukuât-ı Hâriciyye

Zencîlerin insana müşâhebetini Brezilyalılar keşfetti.

Jules Favre Fransa toprağından bir karış yer ve kal^{c}alarından bir taş verilmeyeceği hakkında olan sözünü halka anlatmak için mufassal risâle yazdı Hakâyık da bunu tercemeye başladı.

(Maâz-Allah) Kahta ve vebâdan dûçâr oldukları mesâibden dolayı İngilizler Acemlere olan merhametlerini göstermek için meclisler komisyonlar teşkîl ederek derece-i teessüflerini bildirmeye karâr verdiler

İtalya Kralı Victor Emmanuel Cenabları Roma'nın İtalya'da olduğunu Kardinal Antonelli'ye isbâta kalkıştı.

Yunan Kralı Cenâbları kendisine hüsn-i hizmete muvaffak olanlara ne yolda mükâfât eylediğini Neologos Gazetesi'nde i^{c}lân eyledi.

Strozberg nâm Almanyalı bir zât yaptığı gayet bahâlı şömendöferlerler pek ziyâde ticâret edilebilen tarikini irâe eyledi.

Fransa Cumhûriyeti gayet halis-âne surette Mösyö Thiers ma^{c}rifetiyle tecrübe olunarak bunun Fransa'ya yarar şey olmadığı anlaşıldı.

Tiyatro Şerefleniyor

Geçen cumᶜa gecesi Mösyö Güllü İdis Agop Efendi'nin.... (Çorbacı denilir ise darılıyor)..... (Sinîn-i vefîreden beri sâha-i luᶜbiyyâtta ibrâz-ı hüsn-i mahâretle zevât-ı hakk-şinâsânın hüsn-i nazarını kazanmış olan) tiyatrosuna niçin gitmediniz? Yohsa size loca bileti göndermedi mi?..... Ne göndermedi mi?.... Vay sizi adam yerine koymamış hâ!... Gönderdi ise niçin gitmediniz? Hâ anladım. Anladım. Baᶜzı rivâyete göre o nevᶜi biletlerin bedeli oyunun hitâmında (Efendim loca paralarını topluyoruz siz ne vereceksiniz) diye suâl olunurmuş da (Ama her ne verilir ise kâr addedilmek üzere) ânın için değil mi? Hakkınız var. Agop Efendi cenablarının bu misillü muâmelât-ı fevk-al-âdesi hakikaten benim de hoşuma gitmiyor. Çünkü görülmüş işitilmiş şeyler değildir. Sâde bu misillü muâmelâtı mı ya!? Ne ise geçelim. Elbette her sanᶜatın hilesi vardır. Belki o sanᶜat da bunu icâb ediyor. Her ne hâl ise aşk olsun çevirene. Agop Ahbâr (Artık buna da darılmaz yâ!) anahtarını bulmuş dolabı çeviriyor. Ama nasıl çeviriyor? Artık orası lâzım değil. Çeviriyor ya nasıl çevirir ise çevirsin bravo.....

(Sinîn-i vefîreden beri.. ilâh....) Tiyatrosunu mensûb olduğu (Osmânlı) nâm-ı sâmîsi sâyesinde Der-saâdet halkının mazhar-ı rağbeti eylediği misillü şimdi milel-i ecnebiyyeyi dahi rağbete mecbûr etmek için acâib bir usûl ittihâz etmiş. Hani ya hâsılatı yangın veya zelzele veyâhûd kaht ü galâ gibi felâketlerin biriyle musâb olanları iâneten verilmek üzere baᶜzı tiyatro direktörleri balolar verirler. Ve bu balolara müddeî zevâtı tergib ile hâsılatı tezyîd için balonun riyâset ve himâyetini vüzerâdan veya zadegândan veyâhût elçilerden bir zâta teklîf ederler. Ânlar da bu misillü umûr-i hayriyye için himmetlerini dirîğ etmezler.

İşte Agop Çorbacı (ama darılır imiş) bu usûlden dahi istifâde etmeyi kurduğundan leyle-i mezkûrede (sinîn-i vefîreden beri sâha-i ilâh..) tiyatrosunu İtalya Elçisi Mösyö Barbolani Cenâblarının taht-ı riyâset ü himâyetine koymuş ve elçi-i mûmâ-ileyh dahi tiyatronun nâmına hürmeten veya Agop Efendi'nin istidᶜâsına merhameten riyâset-i kabûl ile o gece tiyatroya gelmiştir.

Mösyö Agop Efendi'nin sâha-i luᶜbiyyâtta o gece ibrâz ettiği mahâret bahsine gelince orada bulunanların manzûru olduğu üzere ilk perdede intizâr-ı umûma arz eylediği telli pullu... kar.... yok yok (matmazel) diyorlar. Kızlardan ve söyledikleri türkülerden ve husûsiyle iş bittikten sonra perdenin bir müddet indirilmemesinden acaba halk bir şey anlayabildi mi? Ne yalan söyleyeyim ben.....!

İkinci perdede gösterilen Hürmüz Bey dramının bir takım ebyâttan ibâret olan üçüncü faslına ne buyurursunuz? Hele ben dramın evvelki fasıllarını bildiğimden midir

yohsa köle hâzır olduğu hâlde cariyelerin öyle çırıl çıplak efendilerinin huzuruna girişlerini ve iki sözün birini kölenin hüsn ü letafetine hasredişlerini âdât-ı İslamiyye'den olan harem usûlüne mugayir gördüğünden midir nedir şaştım kaldım. Elçi pek de taaccüb etmiş olmalıdır.

O gece sâha-i lu^{c}biyyâta konulan oyunlar ba^{c}zı dram ve operaların birer parçası olduğundan elçi beyin bunlardan ve sâir seyircilerden dahi üçüncü perde de gösterilen Telemak operası parçasından bir şey anlayamadıklarını Agop Ahbâr bile hissetti zann ederim. İtalya'da doğmuş ve İtalyalı meşhûr (Verdi) ve (Bellini) ve (Donizetti) gibi mûsikî ustalarının musikasıyla kulağı dolmuş bir zâta Hasköylü Benlioğlu'nun mahsûl-i tabîatı olan makamât ile Telemak operası dinletmeyi düşünmeli!..... Agop Efendi'nin himmeti âna da yetişti. İşte dinletti ya. Ama dinleyen bî-huzûr olmuş orası vezîfesi mi?

Matmazel Karakaşyan'ın söylediği (Âşıkım bir yâr isterim sâdık) şarkısından elbet mahzûz olmuşsunuzdur. Eğer güftesinden bir şey anlaşılsa ya^{c}nî matmazelin ne dediği işitilse idi belki ben de mütelezziz olurdum zann ederim.

İşte bunlardan başka Ayyar Hamza'nın ikinci faslı ve Kokona Yatıyor komedyası ve Bohemya Haydûdları gibi Agop Efendi Cenâbları bir iki şey daha daha gösterip tiyatrosuna hitâm verdi.

Az kaldı unutacaktım. Localara ve duhûliyyelere fiyat-ı kadîmenin nısfını zammederek halka şu oyunları oynamak (Sinîn-i vefîreden beri: ilâh) tiyatronun iddiâ olunan şânına yakışmayacağından maksadın para kazanmaya münhasır olduğu anlaşılıyor. Para da kazanmalı ya. Oynamadan murâd yutmaktır. Evet öyledir ama ibtidâ mensûb olduğu milletin usûl ve âdâtını bilmeli. Sonra da tiyatronun nâmı şerefini vikayeten Agop Efendi'nin menâfi^{c}i için İtalya Elçisi'nin himâyetinden istimdâd etmemeli.

... Ben de şu bizim küpü memleketimiz asîl-zâdelerinden birinin taht-ı himâyesine koysam acaba nasıl olur?

... A efendim cesâret yok cesâret.

Bir Varaka

Tîmûr köprü dubalarının başlarına bir çok taş yığmışlar. Elbet görmüşsünüzdür. Bu taşlar ne için imiş bilir misiniz? Dubalar yüksek yapılmış da köprünün mansıb olacağı rıhtım nisbetine tenezzül ettirmek için imiş. Bu hâlde mezkûr taşlar dâimî sûrette dubaların üzerinde duracak demek oluyor. Öyle ise bari bizim sokakların

çamurunu toplayıb da dubaların içine koysalar (hem şamdân temizlenir hem pilav yağlanırdı).

Diyojen

Bu hesâb fenâ değil lâkin bizim memleketi bu nevᶜ ihtirâat ile ihyâya çalışan şirketler müdîrleri ukalâ-yı dehrden oldukları cihetle hiç bir ihtâra kulak vermezler ve bildiklerinden şaşmazlar.

Ez-cümle tramvay arabalarının taᶜdîl-i sürᶜati için arkalarına da birer bâr-gîr koşulmasını geçen nüshalarımızın birinde Kara Panos Efendi'ye ihtâr etmiş idik. Kulağına girdi mi? Zerre kadar te'sîri oldu mu? Hayır.... Yine bildiğini işliyor....

İşte yine geçen gün Koska'da Ermeni milletinden bir adamı çiğneyip başını boynunu dağıtarak helâk ve ertesi günü de Galata'da Yahûdi milletinden bir şahsı ezip öldürmüştür. Şimdi köprü müteahhidi şu halleri görüp dururken vukuᶜ bulacak ihtâra kulak vermez ya... Ya verse de (Siz ibtidâ tramvay belâsından tehlikede olan cânınızı kurtarın da çamuru sonra düşünün) dese ne demeli?

Monte Kristo

Mâ-baᶜdı Numro 83

Caderousse - Öye ama habsden çıkar da sonra adamı da ne yapar bilir misin?

Fernand - Ne yapar ise yapsın.

Caderousse - Hem Dantes'i kim habs edebilir? Hırsız değil katil değil.

Danglars - Sen sus!

Caderousse - Neye susacağım? Anlamalıyım Dantes'i niçin habs ediyorlarmış bakayım? Dantes benim pek sevdiğim dostumdur. Aşkına Dantes! (Deyip bir kadeh şarâb daha içer.)

Danglars - Caderousse'ın ser-hôşluğu derece-i nihâyeye vardığını görerek Fernand'a dönüp Dantes'i öldürmek icâb etmeyeceğini şimdi onladın mı?

Fernand - Evet lâkin habs ettirmeye bir çâre beyân etmediniz..

Danglars - Aransa bulunur ama.... Adam neme lâzım. Benim vazîfemin hâricinde bir şey.

Fernand - Vazîfen olup olmadığını bilmem. Fakat kendi nefsimden kıyâs ile senin de Dantes'e garazın olduğunu hissediyorum.

Danglars - Benim Dantes'e garazım mı? Hiç bir garazım yok. Ben seni telâş ve meşakkat içinde görüp acıdığımdan söylüyorum. Mâdemki sen bu zehâbda bulunuyorsun var başının çâresine bak. Allaha ısmarladık deyip kalkıp gitmek istediğinde)

Bakıyyesi sonra

(Teodor Kasab)

---

85 Numro 8 Cumᶜertesi Kânûn-ı sânî 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve İdârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Madam! Geçenki mülâkatımızda mütekaddimînin dediklerini size arz etmek istemiş isem de vakit kalmadığından söyleyememiş olduğum maᶜlûmunuzdur. İşte bu gün vaktin müsâadesi olduğundan vaᶜdimi îfâ edeceğim.

Mütekaddimîn (Geceleyin kedilerin cümlesi kül rengidir) derler idi. Şimdi bu darb-ı meseli "Bana îrâd etmekten murâdın nedir?" derseniz işte murâdımı size söyleyeyim. Bu darb-ı meseli İstanbul'a isnâd etmek ister isen (Türkistân'da hanımlar hep bir değildirler) diye terceme etmelidir.

Daha söyleyeceğim var fakat biraz sabrediniz. Evvelâ nokta-i esâsiyyeyi ele alalım. Ben burada tahlîl ve tasfiye olunup olunup da cevher-i mahz hâline getirilmiş olandan bahsetmek istiyorum.

Bir takım zevzekler vardır ki kadınları müzeyyenât ve mahşelâttan elbise-i fâhireden ârî olmadıkları hâlde severler. Fakat ben size evvelce dahi söylemiş olduğum gibi hüsn-i terbiye görmüş bir adam olduğumdan bu zevzekler hüsünde bulunmadığı cihetle bir hanımı da elbise-i fâhiresi ve tezyînât-ı sâiresiyle görmekten mütelezziz olurum.

Şimdi bakınız... Kendisini müzeyyenâttan tahliye eden bir kadın aynen soyulmuş elmaya benzer. Hâlbuki elmanın letâfeti ve manzarasının hoşluğu hâl-i tabîîsindedir.

Elmayı soyduğunuz gibi ânın o güzel gül penbesi rengini ve nazara verdiği letâfeti mahv ü zâil etmiş olursunuz. Soyulmuş elma havâyic-i rûz-merreyi tesviye eden mevâdd hükmünde demektir. Soyulmamış elma ise insanın kâffe-i hissiyyâtını rûhlandırır ve bu hissiyyâta vüsᶜat verir bir manzara demektir.

Ey şimdi bunların kangısını daha ziyâde seversiniz? Ben soyulmamış elmayı severim. Bunun reng-âmîz kutniyyâtından daha reng-âmîz kisvesine hayranım. Hem de o

kadar hayranım o kadar hayranım ki hayretim iktizâsıyla imrenip de yiyecek olsam bile soymaya elim varmaz.

Fakat siz elmayı üzüm gibi soyulmamış yemek âdetâ hoyratça bir lezzet aramaktır der iseniz her yiğitin bir yoğurt yiyişi vardır cevâbını veririm. Her isti'dad tabîîdir ve zann ederim ki elmayı soyup da yiyenler bunu yalnız havâyic-i zarûriyyesini istîfâ ve ikmâl için isti^{c}mâl etmekte bulunanlar olup ânlar da meyvenin kabuğundaki nakş ve sûretin nazara aks ettiği letâfeti takdîre iktidârı olmayanlardır.

İşte bunun için elmayı soymadan yemek kabalıktır demeden evvel bir meyvenin kabuğunu soyunca içi çürük ve kurtlu çıkarbilmesini düşünmek lazımdır.

Çünkü bir elmanın içi dışı gibi güzel ve sağlam olmayıb çürük bulunması dahi melhûzdur. Öyle ise dışı o kadar güzel olan bir şeyin içindeki çürüklüğünü meydâna koymakta ne ma^{c}nâ vardır.

Soyulmuş elma sûret-i zâhiresince her şeye benzeyebilir yalnız çâşnîsi fark eder. Hâlbuki soyulmamış elma elma denilen meyvenin kâffe-i letâfetini hâvîdir.

O zevzek erkeklere demelidir ki mâdemki elmada nazar hayret veren şey şeklinde olan tenâsüble berâber hâl-i tabîîsinin zînet ve zarâfetidir. Pekâlâ yediğiniz zamân bu zinet ve zarâfeti niçin soyarak mahv edip de yiyorsunuz?

Meşhûr sözdür ki "Göz görünce gönül ister" derler. Gönlün bir şeyi istemesi ândan mütelezziz olması demektir. Öyle ise lezzet o görülen şeyi görüldüğü gibi isti^{c}mâl etmekle hâsıl olmalı değil mi?

Âh madam! Şu erkeklerin en çoğu bambaşka heriflerdir. Mülâhazasızdırlar. Tutarlar da muhabbet pek devâmsız şeydir derler.

Devâmsız mı! İnâyet buyurunuz madam! Siz hükmediniz!

Bunların şu hâli biraz vakit sonra sevdikleri kadından usandıklarından neş'et eder. Hem de öyledir ya. Çünkü dâimâ elmayı soyup da yediklerinden manzarasınca bir tebdil göremeyerek her gün şeker yiyen usanır sırrına mazhar oluyorlar.

İşte gördünüz mü madam? Şimdi i^{c}tirâf ediniz ki soyulmamış elmayı soyulmuş elmaya tercîh eylemekte ya^{c}ni elmayı hâl-i tabîîsinde yemeyi ziyâde sevmekte sizin zannettiğiniz kadar haksız değilim.

Şimdi gelelim eskilerin darb-ı meseline. Size demiş idim ki bu hükmü tahvîl

edilmek murâd olunur ise "İstanbul'da her kadın bir değildir" demeli. Evet en doğrusu böyledir. Bakın size söyleyeyim.

İstanbul hanımları o kadar ince o kadar şeffâf yaşmak tutunurlar ki bu yaşmağı koyacaklarına hiç koymasalar kocaları daha memnûn olur idi. İzmir hanımları ise ol kadar sık ol kadar koyu renkli bezler içine ol kadar mestûr-âne saklanırlar ki burnunun ucu bile görünmek ihtimali yoktur.

Şimdi gelelim size.

Siz bil'akis ol kadar zarîf-âne dekolte yakalı elbiseler giyersiniz ki insan soyulmuş elma yiyorum zannedecek ama siz diyeceksiniz ki elma var elmacık da var. Ba^{c}zıları soyulmadıktan sonra yenemez.

Ne kadar yanlış! İzmir hanımının çâr-şebi Trieste elmasının üstüne sarılan sigara kağıdı makamındadır. Ma^{c}lûm â Trieste elması yenilir iken üzerindeki kağıdı çıkarırlar. Elmanın asıl kabuğuna gelince benim efkârıma göre ânın soyulmaması lâzımdır.

Yağma Yok Kazan da Ye

Ah dünyada kazanıp da yemek ne iyi şeydir. İyi şeydir ama herkes kazanıp da yemek fikrinde bulunsalar!.....

Yazık! Yazık! Ki pek çok kimseler bu fikrin aleyhindedirler. Her bir şeyin iyisi nâdir olduğu gibi kazanıp da yiyenler dahi pek azdır. Yine Allah kazanıp da yiyenlere zevâl vermesin.

Tuhaf be! Kazanıp da yemek nasıl olur? Herkes kazanmadan mı yiyor?... Evet kazanıp da yemek şubat ayını (yirmi sekiz olduğu için) marta tercih etmekle olmaz. Sâat yedide kaleme gidip dokuzda çıkmakla da olmaz. Belki me'muriyyet maâşı mikdârının iki misli işi görmekle olur.

Lâkin beş bin guruş maâşlı bir me'muriyyette beş bin guruşluk hizmet görenlerimiz pek azdır....

Meselâ sabahtan ahşâma kadar çalışıp çabalayan bir ehl-i san^{c}at ahşâma çocuklarıyla yiyebileceği ekmeği ya çıkarır ya çıkaramaz. Öteden birisi me'mûr olduğu işi kendisine vazîfe bile addetmediği hâlde sekiz on familyayı geçindirebilecek ekmeği bir günde alır. Bârî bu kadar şeyi kendisi yiyebilse....

Acâib değil midir ki para dirâyetle kazanılmıyor. Zirâ nice dirâyetliler var ki en

geride kalmışlar nice dirâyetsizler de vardır ki o dirâyetlilere nisbetle daha ileride bulunur. Dirâyet de para ile kazanılmıyor. Çünkü öyle olsa en zenginlerin en dirâyetli olmaları lâzım gelir. Hâlbuki bunlar içinde de dirâyetli az bulunur. Dirâyetliler de dâimâ vakitlerini mâ-lâ-yaᶜnî şeylerle geçirdiklerinden mâlik oldukları dirâyetlerini az zamânda gaybederler zirâ para da dirâyetin zıddıdır.

Akıl bu ya baᶜzı düşünüyorum da efkârımda kundura boyayan bir çocuğu aylık almaktan ve bu hâlde kazanılmış para ile yalı yaptırmaktan başka bir şey düşünemeyen kelli felli baᶜzı zâta tercîh ediyorum. Zirâ lostracı çocuk anasını ve kendisini geçindirmek için sabahtan ahşâma kadar çalışıyor diğeri ise hiç bir iş görmediği hâlde maâş aldığı şöyle dursun kendisi için o maaşı da az görerek daha ilerisini düşünüyor.

İşte bunun için zahmetsiz kazanılmış para ile sâhib-i servet olanların yedikleri samsadan maᶜhûd usturacının yediği yavan ekmek daha tatlı ve daha nâfidir.

Hiç bir döğmeci dükkânına gidip herif işler iken seyir ettiniz mi? Yâhûd bir şey ısmarladınız mı ve bir iş yapar iken dikkatle baktınız mı?

Meselâ sanᶜatında mâhir bir döğmeciye bir mangal ısmarlansa döğmeci derhâl kırk mangal kulpu kapı tokmağı vesâir bu gibi hurde şeyleri kaynadarak eridir ve kalıba döker. Biraz sonra çıkarır temizler temizler ki aᶜlâ mangal.

Eğer döğmeci sanᶜatında mâhir değil ise ısâga ve iᶜmâl ettiği mangal be-heme-hâl kusurlu yaᶜnî delik deşik olur. Bu delikleri tıkamaya mecbûr olduğundan baᶜzı yerlerini çinko ile doldurur ve baᶜzı taraflarını da lehim ile tıkar ve bundan sonra bu gibi ayıblarını kapamak için bir de cilâ vererek mangalı mangal hâline kor. Fi-l-hakika mangala nazar olundukda isminden ve hâl ü şânından anlaşılır ki mangaldır. Lâkin o mangal iki gün kullanılır kullanılmaz tekmîl ayıbları meydâna çıkar.

İşte biz de fesi Viyanadan setrîyi pantolonu Fransa'dan gömleği kundurayı İngiltere'den getirterek hepimiz bir kıyâfete girdik ama sanᶜatında mâhir döğmecinin yapdığı mahlût-ül-eczâ mangal gibi yine mütehâlif-ül-efkâr bir hâlde mi kalacağız? On iki oğlu olan bir adam vefât edeceği vakit oğullarını çağırır ve on iki değneği bir demet ederek ânlara verir der ki: "Ey oğullarım bakalım hanginiz bu değnekleri kırabileceksiniz?" Ânlar da çalışırlar çabalarlar kıramayacaklarını haber verirler. Sonra ihtiyâr "Birer birer kırınız" deyince değneklerin cümlesini birer birer kırarlar. "Ey oğullarım! Gördünüz mü? Kuvvet ve kudret ittifâk ve ittihâddadır. Eğer siz de ben öldükten sonra hepiniz müttehid bulunur iseniz düşmenlerinizin baᶜzı adâvetinden emîn olur ve bil'akis müteferrik bir hâlde yaşar iseniz herkesin pençe-i kahr ve tedmîri altında bulunursunuz.

İşte yukarıda ettiğimiz teşbîh doğru ise biz bu teşbîhin hükmünde olan büyüklüğü hâlâ anlayamamışız. Anlayamamış olduğumuz için kabâhat bizdedir! Yohsa bu efkârın zıddına çalışan Neologos ve Manzûme gibi gazetelerde midir?....

Mösyö Thiers'in İngiltere Krâliçesine Gönderdiği Telgraf-nâmenin Tercemesidir

Haşmetlü Efendim Hazretleri;

Bu bende-i hâlisiniz velî-ahdınız prensin hastalığını işiterek ne kadar mükeddir oldu isem müşârün-ileyhin kesb-i sıhhat ettiği haberiyle dahi o kadar memnûn oldum.

İşbu kederimin ve sürûrumun ve devâm-ı âfîyetleri duâsında bulunduğumun kendilerine ifâdesi fevk-al-âde ricâ ederim. Çünkü Fransa'nın kendilerine olan muhabbetini ve cumhûri reîsin Fransayı sevenlere muhibb sevmeyenlere münfail olduğunu bilmesi lâzımdır.

Cumhûriyet-i mezkûre riyâseti lisânı ile arz ettiğim muvâlâtı kabûl buyurmanız mütemennâdır. Mukadden zevcinizin nâr-ı iftirâkıyla sûzân olan derûnunuzu bu def'a da oğlunuzun hasret-i iştiyâkıyla yakmaya adâlet-i ilâhiyye kail olmadığından müşârün-ileyhi size bağışlamıştır. Fransa Cumhûriyeti Reîsi pekâlâ bilir ki Cenab-ı Hakk hâkim-i âdildir.

İmzâ

Fransa Cumhûriyeti Reîsi

(Thiers)

İngiltere Krâliçesinin Cevâbı

Teşekkür ederiz.

İmzâ

İngiltere Krâliçesi

(Victoria)

İskenderiye'den Mektûb

9. Ramazân 88 târîhinde Dersaâdet'ten müfârakat ve üç gün kadar İzmir'de ikametle İskenderiye'ye muvâsalat ettik ve Şevvâl'in on beşine değin İskenderiye'de karantine müddeti ikmâl ederek hükûmet-i mahalliye ma'rifetiyle Süveyş'e sevk olunduk. Lâkin karantina da çekilen meşakkatler hiç bir yerde görülmüş şeyler olmadığından gazeteniz vâsıtasıyla vatandaşlarımıza birazını beyân etmek isterim. İskenderiye

karantinasının usûlü Dersaâdet karantina ve kordonlarına kıyâs olunmasın. Çünkü Der-i Aliyye'de kordon altına alınan mahaller ahâlîsinin teshîl-i maîşetleri husûsunda Hükûmet-i Seniyye-i cânib-i âlîsinden muâvenet-i lâzıme erzân ve bunlardan pek muhtâc olanlara rüsûmât-emânet-i behiyyesi vâsıtasıyla akçe ve erzâk tevzi[c] ve ihsân buyuruldu. İskenderiye karantinasında ise bütün bütün aks-i kaziyye müşâhede olundu. Şükürler olsun aç kalmadık. Vâkıâ kalmadık ama parasız kaldık. Çünkü.....

İskenderiye Karantinahânesinde İs[c]ârın Fîâtı

Frank	Kıyye	
2	1	Ekmek
4	1	Et
2	1	Pirinç (Mısır ve Reşîd yakın olduğu için)
4	1	Revgan-ı sâde
3	1	Şeker (Mısır şekerine kaht târî olduğu için)
1	1	Nohud
1	1	Tuz
1	1	Soğan
2	1	Tütün
-	0	Sigara kâğıdı deste 1
3	0	İsparmeçete paket 1
1	0	Kömür
-	0	Yumurta 1(Bu sene tavuklar kısır imiş)

İşte şu bahâlarla tedârik-i havâyic için tahmîn ve tasavvurdan ziyâde masârife mecbûr ve ol bâbda hükûmet-i mahalliyyeye arz-ı hâller takdîm eyledikse de

(karantinanın Fransızlar iltizâmında bulunduğu cihetle hükûmetin aslâ taarruz edemeyeceği) cevâbını alarak dûçâr-ı ye's ve fütûr olduk. Hâsılı şu tafsilâttan maksad nakd mevcûdumuz avdete kifâyet edemeyecek bir râddeye tenezzül ettiği cihetle tarafımıza bir mikdâr akçe yetiştirilmesi temennâsından ibârettir.

Cevâb-ı Diyojen

Anladım anladım akçe istiyorsunuz. Vâkıâ benim kullandığım yok ama işittiğime göre o mübâreğin de Der-saâdetçe fîâtı sizin İskenderiye karantinası is'âri fîâtından ziyâde ve bununla berâber nedret-i kılleti fevk-al-âde imiş.

Bir Varaka

- Hani yâ geçen gün Kubûrbeli nâm mahallde yangın olduydu.

- Evet oldu.

- Orada çalışan tulumbacılara bir mikdâr akçe taplamak için imâm efendi tarafından bir iâne defteri yapılmış.

- Pekâlâ yapılmış yâ.

- Hem imâm payı da hâtırdan çıkmamış.

- Anlayamadım ne hâtırdan çıkmamış?

- Amma uzatırsın hâ!

- Merak ettim de ânın için soruyorum.

- Pek merak eder isen defteri görebilirsin

Diyojen

Tulumbacılaran çalıştıkları sırada imâm efendi de yangının itfâsı için nefes filân ettiyse iâneden pay alabilir â.....

(Teodor Kasab)

---

86 Numro 11 Kânûn-ı sânî salı sene 1287 İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Amân tuhaf bir şey daha işittim. Bir yaşıma daha girdim. İnsan dünyada yaşadıkça neler görüp neler işitiyor. Galata'da bir avukat (daᶜva vekîli) var imiş. Kendisine erbâb-ı musâlihden biri mürâcaatla bir çâr-yek lâkırdı eder ise bir İngiliz lirası alır imiş! İnanmaz iseniz Basîret'e sorabilirsiniz. Bu söz lâtîfe değil sahîh. Bu herif hesabın uzamasından çekinmese söylediği sözleri kelime-be-kelime taᶜdâd edip telgraf gibi ücret alacakmış. Lâkin benim hayret ve dikkatimi celb eden burası da değil. Eğer bu zât bî-kâr ise kız bulamayacak da buna hayretteyim. Çünkü bu adam elbette karısı ile de konuşacak ya... Bu vaktini bedâva mı sarf edecek? Elbette ücretini isteyecek... Ay alacağı kızın müteallikatı tahammül edebilir mi? Ya evli ise?... Evli ise Allah imdâd eyleye meğer ki işârete alışmış ola....

Al Sana Bir Merak Daha

Hani ya geçen nüshalarımızın birinde aklım ermiyor diyerek bir çok akla hayret verir şeylerden bahs etmiş idik. İşte yine aklımın ermediği bir garîbe daha aklıma geldi. Merâk bu ya! Elbet benim gibi bir çok kimseler daha merak etmiştir.

Şimdi para verip gazete alıyoruz ve okuyoruz lâkin ne anlıyoruz? (Hiç) Ecnebî gazetelerinden? (Hiç-ender hiç) Vilâyet gazetelerinden (.....) yok yok. Vilâyet gazetelerini pek de yabana atmayalım. Hem de o kadar çürütmeyelim ama ne olursunuz diyeceksiniz hâ! Evet öyle ya! Doğru doğru bak yanlış anlaşılmasın vilâyet gazetelerinin baᶜzıları o kadar büyük ki hemen içine dört arşın çuka sığar ama diyecekler ki iki paralık mülevves bir kâğıd parçasına eşyâ sarılacak diye bir çok para verip de alınmazmış. Pekâlâ alınır hem de alıyoruz â. Suâli ayıb olmasın ama acaba ne alıyoruz hâ! Hâ! Gazete gazete gazetelerden maᶜlûmât alıyoruz ilerleyip gidiyoruz. Bak bu bâbda yine vilâyet gazetelerine hak verilmelidir. Baᶜzı kere de adamın soğuk su gibi imdâdına erişiyor. Geçende bir gün kıraâthânenin birine gittim. "Bugünkü gazete var mı?" diye suâl ettim. Meğer o gün günlerde pazar imiş. "İstanbul gazetesi yok lâkin yeni gelmiş

vilâyet gazeteleri vardır" diyerek elime bir gazete tutuşturdu. Ben de aldım yana yana okumaya başladım. Bir de bakayım ki Islahât-ı Cedîde'nin hemen birinci ikinci tevcîhâtlarıyla Hüsnü Paşa'nın nefye gidişini hikâye ediyor. Amma yeni gazete imiş diyerek bir az daha alt tarafına göz gezdirdim. Valî-i vilâyet efendimiz hazretlerinin sitâyişiyle niyyât-ı hibret âyât-ı celîlelerinden ibâret ibâreler ama ne ibâreler görmeli dil ile taᶜrîf edemem. Hemen şu kadarcık diyebilirim ki herif cevâb-nâme-i Veysî'yi belki de Firdevs-i Tûsî'yi bir iki karış kadar geçmiş. İşte muharrir de olur ise bu kadar olabilir. Lâkin ne çâre ki kaşındım kavrandım iki tarafıma bakındım ne bir kâmûs ve ne de bir ferheng elime geçti. Doğrusu ya esef ettim. Ama niye gazetenin hâline mi? Orası da var ya! Lâkin ziyâdesi benim anlayamadığıma aklımın ermediğine lûgat kitâblarının bulunmadığına hâsıl şu herkesin anlayabildiğine! Muharrir efendinin gazete yazıyorum diye sevindiğine para verip alanlara okuyanlara abonelerine mülkümüzde matbûâtın terakkisine daha çok â pek de uzatmayalım çığrımızdan çıkmayalım.

Sadede gelelim sadede. Sadede gelelim de ne diyelim? Diyecek yok. Allah ıslah eyleye Allah beterinden esirgeye. Şimdi bu bendimizi okuyanlar acaba hangi gazete imiş diye merak edecekler. Ben de olsam ederim â. Lâkin ne yalan söyleyeyim hiddetimden ben de çevirip ser-levhasına bakmadım. Artık bir kaçını istisnâ edelim de hemen cümlesi böyledir deyiverelim ve-s-selâm.

Hakayık'da Levant Herald'dan naklen küçük bir bend gördük. Bunun meâline göre Bursa'da coğrafiya ve hikmet gibi resimli kitâbların fürûhtu hükûmet tarafından menᶜ edilmiş.

Biz ser-levhamızdaki resmi kaldırdığımız vakit bir çok varaka almış idik. Bunların en çoğu resmin tekrâr konulmasını ihtârdan ibâret idi. İyi olmuş ki biz bildiğimizden şaşmamışız. Şimdi de üzeri resimli gazeteler düşünsün.

Muhâvere

- Cânım şu bizim şarâb fıçısına ne oluyor bilmem! Ağzı mühürlü olduğu hâlde içindeki şarâb eksiliyor.

- Dibi delinmiş veyâ fıçı çatlamış falan olmasın?

- Hayır efendim hayır! Her tarafına baktım hiç bir çatlağı sakatı yok...

- Öyle ise uşakların şerrine uğramıştır. Çünkü baᶜzı kere uşaklar fıçının dibinden delip çalarlar.

- Değil ay efendim değil. Bizim fıçının şarâbı altından değil üstünden eksiliyor.

Bir Varaka

Ey sâhib-i gayret Diyojen! Senden bir şey suâl edeceğim. Be-heme-hâl cevâbını ve bu bâbda olan mütâlaâtını beyân eyleyiver.

Üsküdar'da Uncular Sokağı'nda kahveci.... kahvesinde geceleri sâat dört dört buçuğa kadar Şah-nâme Târîhi kırâat ediyorlar ve haylice galabalık tecemmu^{c} ediyor. Bunlardan bir zât kırâat edip diğerleri mûmâ-ileyhin ağzına ağızlarını açıp kedi ciğere bakar gibi bakıp dinliyorlar. Okuyan ne okuyor? Dinleyenler ne anlıyorlar acaba? Biliyorlar mı ve bunlar deli midir? Yohsa akıllı mıdır? Bir takım bî-esâs şeyler ile imrâr-ı vakt ediyorlar. Ey Diyojen! Şu akılsız adamların nasîhat-ı lâyıkalarını tamamıyla senden isterim.

Diyojen

Zannımıza göre Şeh-nâme gibi bir kitâbın mütâlaasıyla iştigâl etmek mâ-lâ-ya^{c}nî değildir. Çünkü buna mâ-lâ-ya^{c}nî der isek sâir kahvehânelerde görülen işitilen ahvâle diyecek bulamayız. Ama anlamıyorlarmış. İşte dinliyorlarmış ya. Her dinledikleri şeyden istifâde etmek için hangi kırâathaneye mürâcaat etsinler?...

Aynen Diğer Varakadar

Amân Diyojen! Senden bir büyük ricâm var. Cânım Diyojen! Şu suâlime cevâb ver göreyim seni ha! Ma^{c}lûm ya Der-saâdet tramvayları bir ay zarfına kadar güzel işlemekte (Güzelden murâdım ahâlîyi istirâhatle taşımakta olmayıb bulunduğu tîmûr hattın üzerinde muntazam bir hâlde işlemekte idi) Hâlbuki geçenlerde Kabataş'a bil-münâsebe vukû^{c}bulan seyâhatimde tesâdüf işbu vagonların birine bindim lâkin ben de pişmân oldum. Çünkü adamı öldürürce silkip sarsıyor ki ta^{c}rîf kabûl etmez. Hani ya şu senin ma^{c}hûd köprü-içi vapurlarından numrolu duba vapuru gibi amân amân tövbe teşbîh edemedim. Ya onda sâde bir kuru gürültü var. Hâlbuki tramvayda ise mezkûr gürültüden başka bir de cânından usanmış oduncu bâr-gîr gibi aşağı yukarı inip çıkması var. O da oluvermeyip de hayvânların boynuna bir de kanpana takmışlar. Acaba bunlarda sebeb nedir? Düşündüm taşındım bulamadım. Yolların tesviyesi mi bozuldu? Hayır. Hayır efendim tesviyeden olmamalı zann ederim. Çünkü mühendisleri güzel Fransız mühendisidir. Bu yohsa ba^{c}zı telefât zuhûruyla vagonlara bir onur mu geldi? Değil desem..... Hâsılı aklım ermedi ve-s-selâm. Belki senin buna dâir ma^{c}lûmât-ı tammen

vardır. Şunu bana gazete-i mu^cteberen ile beyân ve îmâ eyleyesen cânım Diyojen.

Diyojen

Bu varaka idârehânenimize geldiği zamân tramvay hakkında daha sâir ba^czı varakalar gelmiş ve ânlar bir takım vukuâtı mutazammın bulunmuş olduğundan derc edilerek işbu varaka kalmış idi. Sâhibi tarafından bu def^ca vuku^c bulan ihtâra mebnî ânın da derc ile vuku^c bulan teehürden dolayı beyân-ı ma^czeret ederiz.

Diyojen Matbaasına

A cânım ne diyeceğimi ben de şaşırdım. Niçin şaşırdım bilir misiniz? Şunun için şaşırdım ki her kangı sabâh Ayakapısı iskelesine gittim ise Eyüb'den gelen vapurlar uğramayarak zavallı müşterîleri bırakıp gitmekte olduğundan bunun ne kumpanyası olduğuna bayağı şaşıp kalıyorum.

- Ne adam şaşacak ne var? Basbayağı kumpanyadır işte yedi kıt^ca vapuru da var. Ebnâ-yı vatana hizmet etmektedir.

- Amma hizmet hâ! Ama ne hizmet! Öyle bir hizmet ki herkesi bî-huzûr edercesine.

- Ne dedin?

- Ne diyeyim umûmun râhatını.....

- Acâib! Sebeb?

- Sen var sebebini sâat ikiye kadar Yemiş iskelesinde taht-ı mahbûsiyyette kalan müşterînden sor.

- Be hey birâder! Siz de hiç insâf etmiyorsunuz. Yemiş iskelesine güzel bir iskele yaptırıldığını görmedin mi?

- Hâ gördümdü lâkin iskelenin güzelliği yalnız büyüklüğüyle halkın behûde parasını almak için bir (kanara) dan ibâret olduğundan başka bir şey göremedim.

- Niçin? Niçin? Sebeb nedir? Beyhûde kimse para vermez.

- Nasıl vermez? Hem verir ve hem de kumpanyanın âdeti olduğu vechle

Ayakapısı'nda geriye alınacak yirmi parayı alamaz da..... Ey bunun çâresi?

- Çâresini varsın kumpanya düşünsün. Yok yok öyle değil. Biraz da biz düşünmeliyiz.

- Pekâlâ düşünüp taşınalım da gelecek gazetemize beyân edelim olmaz mı?

- Olur ya. Öyle ise gözetmekteyiz.

- Pek iyi gözetiniz in-şâ-Allah gelecek hafta bunun çâresini bulur iş'âr eylerim.

- Biz de o vakit arz-ı şükrâniyet ederiz.

Monte Kristo

Numro 64 Mâ-ba'dı

Fernand - (Kolundan sımsıkı tutarak) Oturunuz sizin kîn ve garazınız olmuş olmamış bana lâzım değil. Ancak benim husûmetim var. İşte aşkâre söylüyorum. Siz Dentes'i habs ettirmenin yolunu bulunuz. İcrâsı benden. Ancak işin içinde ölüm olmasın çünkü Mercedes'i de gaib etmiş oluruz.

Caderousse - (Masadan başını kaldırıp berikilere alık alık bakarak) Dantes öldü mü? Kim öldürecekmiş bakayım? Benim dostumdur. Öldüğünü ben ister miyim? Evveli ben âna verdiğim gibi bu sabâh o da bana para verecek oldu da ben almadım. Dantes'i öldürmenize bir vechle râzı gelmem ve-s-selâm.....

Danglars - Be hey budala! Sana Dantes'i öldüreceğiz diyen var mı? Murâdımız mahz-ı lâtîfedir. Hele sen ânın selâmetine bir şarâb daha iç. (Diye Caderousse'nin kadehini doldurur.)

Caderousse - İçerim ya! Ne zannettin? Sağlığına Dantes! Sağlığına! (Diyerek şarâbı içer)

Fernand - Cânım hani bulacağız çâre?...

Danglars - Sen bulamıyor musun?

Fernand - Hayır. Mademki sen taahhüd ettin bulmalı...

Danglars - Evet öyledir. Fransızların İspanyollara esbab-ı rühcânı işte böyle şeylerdir. İspanyollar geviş getirinceye kadar Fransızlar bir şeyi îcâd ederler.

Fernand - Ay cânım! Ne yapacaksan yap îcâd et bakalım.

Danglars - Garson bir parça kâğıtla hokka kalem getir!

Fernand - Ne yapacaksın?

Danglars - Ben gemi hâcesiyim. Bunlar benim âlâtımdır. Âletsiz bir şey yapamam.

Fernand - Garson kalemi kağıdı çabuk getir!

Garson istediklerini getirir.

Caderousse - (Elini kağıda vurarak) Şunu görüyor musun şunu? Şu adamı bıçaktan daha iyi öldürür. Ben kâğıttan korktuğum kadar tüfengten tabancadan korkmam.

Danglars - (Fernand'a hitâben) Cânım şuna şarâb koy. Daha göründüğü kadar serhôş değil. (Diyerek Caderousse'un kadehini gösterir)

Fernand - (Kadehi doldurur ve Caderousse içinceye kadar baktıktan sonra kadehin hamrîyetine dayanamayacağını kadehi yere bıraktığından anlayarak Danglars'a hitâben) Ey şimdi?

Danglars - Şimdi farz edelim ki Dantes son seyâhatinde Napoli'ye Vanip Adası'na vardığında Bonaparte tarafdârı olduğu Marsilya vâlîsine haber verilir ise.....

Fernand - Ben veririm.

Danglers - Verebilirsin ama söylediğin sözleri imzâ ettirirler ve seni haber verdiğin adamla muvâcehe ettirirler. Da^{c}vânın sıhhatini isbât edebilirsiniz ama Dantes dâimâ habisde kalmaz. Bir gün gün olur çıkar. O vakit vay kendisini habsettirene.

Fernand - Benim de istediğim o ya. Kâşki bir nizâ^{c} çıkarmak istese

Danglars - Pekâlâ ama Mercedes Edmond'un kılına dokunacak olursan senin baş düşmenin olur.

Fernand - Hakkın var.

Danglars - Böyle bir işe mübâşeret etmek isteyen yazısı belli olmamak için benim gibi şöylece bir küçük ihtâr yazar (diyerek sol eliyle ber-vech-i âti yazmaya başlar:

"Muhibb-i mülk ü vatan birisi tarafından Marsilya Vâlîsine ihtâr olunur ki dün İzmir'den hareketle Napoli'ye ve Elbe Adası'na uğrayarak Marsilya'ya muvâsalat edecek olan Firavun nâm geminin kapudân-ı sânîsi olan Dantes Mera cânibinden gasb tarafına bir ve Paris'de Bonaparte Komitesine gitmek üzere diğer bir kıtᶜa mektûbu hâmildir. Eğerçi merkûm ahz ü girift olunur ise zikrolunan mektûblar da ya üzerinde veyâ pederînin hânesinde veyâhûd Firavun sefînesindeki kamarasından meydâna çıkarılır."

Şimdi anladın mı? Senin intikam dediğin böyle alınır. Hem intikâm alırsın hem de kimse senden şübhe etmez murâd da hâsıl olur. Artık iş mektûbu bükerek üzerini Marsilya Vâlîsine yazarak göndermektir.

Caderousse - (Pek ziyâde ser-hôş idi ise de bu mektûb okunur iken dinler ve böyle bir teşebbüsün mugayir-i insaniyyet ve hamiyyet olmadığını anlayarak) Evet başka yapacak yok lâkin bundan büyük namussuzluk ve edebsizlik olamaz. (Diyerek elini mektûbu almaya uzatır.)

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

Numro 87 15 Kânûn-ı sânî Cumᶜa-ertesi sene 1287 İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Â Cânım Yine mi Nâmûs?

Bu günlerde galiba nâmûs hastalığı var ki pek çok nâmûs kırıklığına tesâdüf ediyorum. Ya bana bir şey oldu yâhûd nâmûslarının kırıldığını iddiâ eden kimselerin nâmûsları pek incildi. Dokunmadan kırılıyor sırça gibi değil ki Avrupa'dan bir kaç sandık getirtsek de..... Yok yok Avrupa'da bulunmaz maᶜlûm â.....

Ne ise işitmişsinizdir ya şu Kubûrbeli yangınını? İşte o yangının itfâsı emrinde gayretleri müşâhede olunan üç tulumba takımına mahalle imâmı efendi maᶜrifetiyle iâne toplanmış fakat bu iâneden hâce efendinin de hisse-mend olduğunu mahallenin mütehayyizân ahâlîsinden bir zât tahkik ederek gazetemize derc edilmek üzere bir varaka ile matbaamıza bildirmiş. Biz de mezkûr varakayı geçen nüshalarımızın birine derc ederek alt tarafına mezkûr yangının itfâsı için hâce efendi de duâ filân etmiş ise iâneden niçin hisse almamalıdır yollu bir mütâlaa yazmış idik.

Aradan bir iki gün geçti. Küpte oturup nâmûs ne olduğuna dair bir bend yazmakla meşgûl iken kapıdan içeri ulemâ zî ü kıyâfetinde lâkin yirmi beş yaşında kadar câhil bir hâce girdiğini görüp kıyâfetine hürmeten ayağa kalkarak merhabâ sabahlar hoyrolsun filân gibi bir iltifât beklemekte iken hâce kemal-i hiddetle:

- Tuhaf gazetesi sen misin?

- Hayır ben gazete değilim gazeteciyim.

- (Koynundan bir Diyojen Gazetesi çıkarârak) Bunu kim yazdı?

- Hâ buna Diyojen Gazetesi derler. İşte üzerinde yazılıdır. mündericâtını da ben yazarım.

- Ben seni filân bilmem... Şu.... Karabaş Mahallesi'nde olan yangını ve tulumbacıları kim yazdı?

- Cânım işte dedik ya! Bu gazeteyi ben yazarım. İçinde bir şey var ise mes'ûlliyyeti altındaki imzânın sâhibine âiddir imzâ da benimdir.

- Vây daha söylüyor! ben seni şimdi kaldırırım.

- Hâce efendi pek telâş etme! Biraz hiddetini teskîn eyle de sözün ve murâdın anlaşılsın.

- Cânım geçen gün Karabaş Mahallesi'nde yangın oldu. Söndükten sonra tulumbacılara bahşişler ve kesilen kurbânlar verildikten başka mahallece toplanılan dört yüz guruş iâne dahi bunlara taksîm ve iᶜta olundu. İçlerinden bir sandık takımı hisselerine isâbet eden yetmiş guruş kabûl etmediklerinden para imâm efendide duruyor. Ne vakit gelirler ise alsınlar. Biz parayı yemedik ya! İşte bunu yazmışlar.

- Hâce efendi Karabaş Mahallesi'ndeki yangını işitmedik. Ne vakit oldu? Bizim gazetede öyle şey olmamalı zannederim. Var ise göster bakalım.

- İşte al gazeteyi de oku.

- Hâce efendi siz okuyunuz da size dokunan neresidir bana anlatınız.

- Cânım bunu sen yazmadın mı? Niçin okumuyorsun?

- Ben yazdım ama okuma bilmem sen oku.

- Lâ havle....

Şu hale göre bizim hâce efendim harekesiz yazıyı daha sökemediği anlaşıldığından kendisine gazete okutmaktan sarf-ı nazarla zikrolunan varaka meâlinde hilaf vâkiᶜ bir şey olup da nâmûsuna dokunduğu hâlde bir varaka-i reddiyye yazdırıp matbaamıza verir ise ânı dahi derc ile tashîh-i mes'ele edeceğimizi güç hâl ile kendisine anlatınca (Öyle ise benim büyüğüme söyleyeyim) diye çıktı gitti. Ne garib şeydir ki bizim sözümüzden alınan zevâtın nâmûsları dellâlsız ikmâl olunamıyor.... Ne ise aradan yarım sâat geçer geçmez maᶜhûd küçük hace ile asıl nâmûsu kırılan büyük hâce kapıdan içeri girerler.

Lâkırdıyı uzatmayalım. Hace efendi kemâl-i hiddetle ve sesi çıktığı mertebe (Kırk sekiz ya mikdârı) "Bunu kim yazdı?" Diye haykırdığı gibi birden bire ürktüm. Bir de yüzüne baktım ki kır sakal göbeğe kadar. Başında bir kucak sarık kürklü biniş hâsılı arzı tûlü bir murabbaᶜ-üş-şekil bir hâce. Lâkin herifte bir ses var ki hiç sıtma görmemiş

olmalı. Üzerime hücûm edecek ama Allah râzı olsun o küçük hâceden bereket versin ki hâce efendiyi bırakmadı. Başladı bağırıp çağırmaya ama ne söylemiyor? Fakat kim dinliyor? Yine kendi. Herif kameti azıttı gürültüyü büyülttü. Bizim çocuklar da gürültüyü duvarlar. "Diyojen Babayı dövüyorlar imiş yetişelim amân kurtaralım" diye küpün etrafına toplanırlar. Herife söz anlatmaya çalışırlar. Lâkin kime....

Şaka hoş ama hâce efendi bellediğini pek güzel bellemiş. Kendi sözünden dönmez ve ben her bir şeyi ama her bir şeyi.... kabûl ederim de hırsızlığı kabûl etmem. Yirmi seneden beri mekteb hâcesiyim. Şimdiye kadar beş binden ziyâde çocuk yetiştirdim. Ânlara da sırası geldikçe bu yolda nasîhatlar verdim ve ne yapar iseniz yapınız.....bile olunuz (Kendisi ismiyle söylediyse de ben hicâb ederim) hırsızlık etmeyin." Küpün yanında bulunanlardan birisi hâce efendiye hitâben "Bir fenâlığı irtikâb etmemek için kâffe-i maᶜyûbâtı icrâ etmelerini şâkirdlerinize niçin telkin ediyorsunuz? dediğinde "Mal benim değil mi içine barut kor da atarım.... Bommm!!!.....

İmâm böyle olursa cemâat maᶜzûr..... Ne ise orası bize lâzım değil â. Baktık herif güzellikle gitmiyor artık çâr-nâ-çâr bir zabtiyye çağırarak dışarı çıkarabildik. Allah râzı olsun o ağadan ki nâmûsunun ikmâli için hükûmete mürâcaat etmesini hâce efendiye anlattırabildi.

İşte ben bu makule kimseler hakkında artık bir şey yazmaya tövbe ettim. Size de ihtâr ederim ki bu gibi şeylerden siz de ictinâb ediniz.

Dâyin ve Medyûn

Dünyada borçlı olmak gibi fenâ bir hâl yoktur derler öyledir ya borç gibi müzᶜic bir şey olmaz. Bunun daha fenâsı nâkis ve bed-hûy bir adama medyûn olmaktır. Vay öyle bir alacaklının eline düşen medyûnun hâline! Çünkü herif işini gücünü ve belki de râhat ve huzûrunu terk ile medyûnun muâmelât-ı dâd ü sitedinde ve cihet-i maîşetinde tekâsül ve isrâfını teftîş ve taharrîye nasb-ı nazar-ı rikkat eder. Alacağından başka bir şey düşünmez medyûnun yediğini içtiğini oturduğunu gezdiğini çok görür. Dâima tasarruf tavsiye eder. İster ki medyûn dahi borcunun te'diyesinden başka bir şeyi düşünmesin yemesin içmesin uyumasın el-hâsıl ne yapasa yapsın parayı versin.

İşte Avrupa halkı bugünkü gün böyle bir hâl temâşâsındadır. Bakarsınız ki bir gün Almanya kalkıp Fransa'ya hitâben:

- Cânım komşu şu (Lyon) ile (Belfort) arasında yapmaya uğraştığın şeyler nedir?

- Efendim hânemin o ciheti biraz taᶜmîre muhtâc olmuş da ânı taᶜmîr ediyorum.

- Güzel ama şimdi taᶜmîr için bir çok para sarf edeceksiniz.

- Elbet parasız iş olur mu ya! Parasız taᶜmîr etmenin bir usûlünü bilir iseniz bana da öğretseniz fenâ olmaz.

- Pekâlâ ama bu taᶜmîrler filân o kadar elzem midir?

- Olmazsa yapar mıyım?

- Vay borcunuzun te'diyesinden daha ehemm ve kademdir hâ?

Veyâhûd başka bir vâdîde müehheze ve izᶜâc için

(Komşu! Senin tutumunu beğenemiyorum. Bana pek masraf görünüyor. Senin bütün işlerin mîrâsyedicedir. Gûyâ düşünecek borcun yokmuş gibi oturup da ordu tecdîdi ile uğraşıyorsun. Öyle şey olur mu? Ben senin ordu tanzîm ve tezyîd edişinden hiç bir vakit korkmam. Çünkü kuvvetimin derecesini gösterdim. Artık istediğin kadar ordu tecdîd et vazîfem bile değil. Lâkin borç ödemekle tükenir maᶜlûm â böyle şeylere sarf edeceğin parayı zimmetine mahsûben verip de borcundan daha çabuk kurtulsan olmaz mı?

Daha doğrusunu ister misiniz? Ayıb değil â ben sizin şu borcu te'diye edebileceğinize inanamıyorum afv eder edersiniz. Kendimi te'mîn için bana istiglâl etmiş olduğunuz mahaller ahâlîsinin mutasarrıf oldukları kâffe-i emlâk ve eşyânın kıymet ve mikdârını bilmek üzere bir defterini tanzîme mecbûr olacağım) gibi sözler söylemesine Fransa ne cevâb versin?.... Çâresiz sükût belli ya! Siz olsanız ne dersiniz? Şimdi birisi gelse de senin bana borcun var iken ânı düşünmeyip de niçin sigara içersin? Niçin dolmuş kayığa binmeyip de başlı başına kayık tutuyorsun? Niçin yiyorsun? Niçin içiyorsun? Niçin borcunu düşünmeyip de uyku uyuyorsun? Gibi bir takım teklîf-i mâ-lâ-yutâka kalkışsa ne demeli? Cevâb verilse herifin merâm anlamayacağı sözlerinden anlaşılır. Yalnız kendisine nazar-ı nefretle bakıp için için Allah demeli. Başka ne denilir?.....

Lâkin bakalım bu tazyîk ve tahkirlerin sonu nereye varır? Neş'e-i muzafferiyyetle ser-mest-i gurûr olan ve Almanya'nın muhibbisi ve sevgilisi (büyük ve büyüklerden daha büyük) görülen Prens Bismarck'ın bu nevᶜi muâmelât-ı mahzara müzᶜice senin malı Almanya kaça olacak!.....

Bu bâbda olan mülâhazâtımıza dâir kendisine baᶜzı ihtârlar etmiş ve hattâ bir de mektûb yazmış idik. Cevâb değil kulak bile vermedi!... Bana kalır ise uyku hâlinde gafil

iken basıp zaîf tarafını bularak kendisine galebe edilen bir arslân tâ bu kadar incitilmese iyi olur. İşte ben bu kadar bilirim ve-s-selâm

---

Fıkra

Beyoğlu'nda bir kadının kocası vefât etmiş bî-çâre kadın müfârekat ettiğinden dolayı gözlerinden pek çok sirişk-i teessür dökerek nihâyet za^{c}f-ı basara dûçâr olmuş. Bî-çâre kadıncağız gözüne ârız olan za^{c}fı hiç olmaz ise biraz tahfîf etmek için bir kâhile gitmiş. Kâhil biraz tedâvî ettikten sonra li-ecli-t-tecrübe mezbûreye bir gözlük takar ise de gözüne uymaz. Bir daha verir o da gelmez. El-hâsıl sekiz on kadar gözlük gösterir hiç birisiyle mezbûre göremez yine gözlük almak ister. Kâhil daha beş on tane gözlük verir gözüne uymaz. Nihâyet herif hiddetlenerek kadına hitâben "Hanım sizin gözlerinizin galiba görmeye niyeti yok" der..

Gözlük dedim de hâtırıma geldi. Köylünün biri ihtiyârların gözlük ile okuduklarını görerek şehre geldikde doğru bir gözlükçü dükkânına girer. Gözlükçünün verdiği gözlüklerle bir kitâba bakıp tecrübe ederek "Bunlar olmadı çünkü okuyamıyorum" dedikde bî-çâre gözlükçü daha a^{c}lâlarını verir ânlar da olmayınca artık köylüye hitâben "Dostum yohsa siz okumak mı bilmezsiniz" dediğinde "Okumak bilsem senin gözlüğünü ne yapacağım?" cevâbını almıştır.

Bir Varaka

Vatandaşlarımıza bir hizmetçinin ekmek sevdâsıyla derûn-ı Köprü vapurlarının ne vechle müşterî almalarında sühûlet bulunduğu ihtârına kendimi borçlu eylemiştim. İşte beyân edeyim de bak.

- Hâ sahîh söyle bakalım.

- Evvelâ köprüde bilet verildiği mahallden Yemiş iskelesine bir telgraf hattı va^{c}zolunmalıdır.

- Ne dedin ne?

- Ne diyeceğim telgraf yapılmalı.

- Ey sonra?

- Sonra her vapur için başka başka bilet verilmeli.

- Bundan ne muhassenât hâsıl olacak?

- Şimdi husûle gelecek muhassenâtı da arz ederim.

- Söyle bakalım.

- Dur â cânım söyleyeceğim.

- Çabuk ol zirâ vakit dardır.

- Efendim bu vapurların her birinin ne kadar nüfûs alabileceği bilinip her vapur için verilecek biletler âna göre fürûht olunmalı. Meselâ (Fener) vapuru köprüden hareket ettikde ne kadar yolcu alabileceği evvelce bilinerek telgraf vâsıtasıyla hemen Yemiş iskelesine maᶜlûmât verilip vapur-ı mezkûrun tahammülüne göre daha ne kadar yolcu almak lâzım gelir ise ol mikdârı kabûl olunup ziyâde bilet satılmamalıdır.

- Ey sonra?

- İşte bu vechle her vapurun ne mikdâr yolcu almaya tahammülü vardır bilinip ve köprüden aldığı yolcunun mikdârı anlaşıldıktan sonra Yemiş'ten alması lâzım gelen yolcu mikdârınca bilet satıldığı hâlde hem yolcular râhat etmiş ve hem de vapur yolundan kalmamış olur.

- Acâib! Ziyâde gelen müşterîleri ne yapalım?

- Diğer vapura almak üzere âna da başka vapur bileti verilmeli.

- Ya herif beklemez ise?

- Beklemez ise uğurlar olsun.

- Yok olmadı müşterî kaçırmaya gelmez.

- Pekî a cânım kaçırma da sâat ondan sonra vapurların nöbetini beş dakika indirsinler.

- Ya buna vapur yetişir mi bilmem. Orasını kumpanya düşünsün.

- İşte kumpanyanın yedi aded vapuru var ya.

- Orasını müşterînin herkes rahatını istiyor. Her zamân sardalya balığı gibi istif olmakta lâyık mıdır?

Vâkıâ bu istifte büyük muhâtaralar hâtıra gelir. Hattâ geçende (İbret) Gazetesi'nde bir (sigorta)cı hakkında bir bend görmüştüm. Siz de görmüşsünüzdür ya. (Çünkü gazete okumak zevktir.) İşte o kumpanya derûn-ı Köprü yolcunun hiç birisini kabûl etmedi mi? Etti mi?

- Ya gördün mü beni Beni sen de tasdîk ettin. Âferîn öyle ise buna da hakk verirsin.

- Hakkın var â küfte-hor hakkın var ama eksiklik de var.

- Nedir çabuk söyle?

- Sabahları Ayakapısı'nda vapurdan geri kalan yolculara ne versin?

- Biz onu evvelki varakada yazmış idik zannediyorumda..... Her ne ise orası pek garîb bir şeydir. Oraya herkes toplanır bir de vapur uğramayarak geçdikde insan neye benzer bilemem. Adam orası dursun şimdi onun için de bir çok tafsîlâta mı kalkalım? O da başka vakte kalsın.

(Teodor Kasab)

Numro 88 19 Kânûn-ı sânî Cehâr-şenbih sene 1287 İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İnsanın Mâil-i Terakki Olması Tabîîdir

Cenâb-ı Hakk'ın insanlara ihsân buyurduğu meziyyet-i mahsûsadan biri de insanların mâil-i terakki olmasıdır. Meselâ bir kuşun çend-sene birbiri ardınca yaptığı yuvalar birbiriyle mukayese ve muvâzene edilse birinin diğerinden hiç bir farkı görülemez. Lâkin bir insan ise bugün yaptığı bir kulübeyi yarın bir kaç odalı bir eve ve daha sonra bir konağa ve gittikçe daha aᶜlâsına tebdîl etmek ârzûsundan geri duramaz. İşte bu misâlden anlaşılır ki insanların mâil ve müstaidd-i terakki olmaları tabîîdir ve insanın hayvânâta rüchâniyyetinin en büyük sebeblerinden birisi de budur.

Demek oluyor ki insanlardan her biri ayrı ayrı kendi milletinin terakkisi ve vatan ve memleketinin umrân ve maᶜmûriyyeti için elinden geldiği ve kudretinin yettiği kadar çalışmaya borçludur. Bu borcu edâ etmeyenler yaᶜnî vatan ve memleketinin terakkisi için dirîg-i himmet edenler insan sayılabilir mi? Zirâ Cenâb-ı Hakk insanlara terakkiye meyl ve istiᶜdâd ihsân buyurmuştur. Bu meyl ve istiᶜdâddan bî-behre olanlara da insan denilemez.

İnsan milletini familyasına tercîh etmelidir!.... Az bir mütâlaa ile bulabiliriz ki millet olmayınca familya da olamaz. Öyle ise insan milletinin istifâdesi için familyası menâfiᶜini fedâ etmelidir.... Öyle ya çünkü şimdiye değin ne kadar büyük adam gelmiş ise kâffesi bu kaziyye-i mühimmeye riâyetle büyüklük nâmını alabilmişlerdir. Meselâ bir asker kendi evlâd ü ıyâl ve akrabâ ü taᶜlîkatını düşünerek meydân-ı harbde kendisini tehlikeden vikaye etmek sevdâsında bulunur ise düşmen gelip vatanını harâb hânmânını ber-bâd ve evlad ü ıyâlini katl ü iᶜdâm etmez mi?

Ey öyle ise tezyîd-i şân ve şerefe çalışmayan adama insan denilebilir mi? Bizim Sinop'ta "Babasından mevrûs bir eve mâlik olan direklerini içinde bitmiş zanneder" derler. İşte bu söz pek doğru bir sözdür. Tıbkı bizim şık beyler de millet ve vatanını

ormanda bitmiş zannediyorlar. Elde eldiven gözde gözlük altında bir araba ya at konakta lüzûmundan ziyâde hâlâyık uşaktan başka bir şeyi kendilerine mâl etmezler.

Dünyada evlâdının saâdet-i hâlini te'mîn için istihsâl-i şâyân ve şeref yolunda hâb ve huzûrunu terk etmiş olan babasından mevrûs nihâyetsiz emvâli muhâfazaya çalışmayan şık beylere evlâd denilebilir mi?

İnsan vefâtından sonra dünyada ibka-yi nâm etmeye ve ebnâ-yi cinsinin tevkîr ve ihtirâmına nâiliyyet gibi bahâ yetişmez şân u şeref kazanmaya sa^{c}y ve ibret etmeli. Bu ise gayretli hamiyyetli olanlar için mümkin-ül-husûl bir şeydir. Ve bu gibi şân ve şeref kazanmak durur iken at araba sâat kösteği falan mâ-lâ-ya^{c}nî şeyleri kazanmaya sa^{c}y etmek ve bütün nazar-ı dikkatini bunlara hasretmek mugayir-i insaniyyet değil midir? Aklını fikrini böyle şeylerle işgal edenler şân gayreti gütmeyi düşünecek vakit bulabilir mi?

Doğrusu ben bu efkâr ü etvârda bulunanlara hiç ma^{c}na veremiyorum. Zirâ çocuk değiller ki nazar-ı dikkatlerini parlak şeylere ve kadın değiller ki akıllarını fikirlerini süse hasretsinler.....

Mütâlaât-ı Feylesofiyye

Dalkavukluk kalb akçeye benzer alanı fakîr eder vereni zengîn etmez.

Kadınların en büyük kuvvetleri hâl-i zaîflerindedir.

Güzel kadın kıymet-dâr bir elmas yüzüğe benzer.

Nev^{c}-i beşer beyninde olan muhâlefet ve tezâdd kendilerinin hükm-i aşka esîr ve mahkûm olduklarındandır.

Yüz bin erkeği idâre etmek dört kadını idâre etmekten kolaydır.

Bir kızın nâmûsunu çirkinlikten iyi muhâfaza edici bir şey olamaz

Çirkinlik bir kadının kıymetini mahv eder çünkü kadının kıymetini artıran şu^{c}le-i hüsndür.

Zamm olunmaktan korkmamalı şâyân-ı zamm ü takbîh olmaktan ihtirâz etmelidir.

Kızlarda kendilerini beğendirmek ârzûsu sevilmek hevesinden daha evvel hâsıl olur.

Temizlik her vakit lâzım ise de ihtiyârlık hâlinde elzemdir.

Dirâyetli bir adamın efkârında ısrârına sebât ve zevzek adamınkine inâd derler.

İrtikâb ettiği fenâlıklara pişmân olmayarak devâm eden kimsenin salâhını me'mûl etmemeli.

Sâhte-kâr kimse müstakîm-ül-etvâr olanları kendi tasavvurâtına kesb-i vukûf etmişler zannıyla ânların yanlarında gayet muhteriz-âne ve mütevâzı-âne bulunur.

Farfaralarda yiğit nâdir olduğu gibi yiğitlerde dahi farfara pek az bulunur.

Cenâb-ı Hakk insanları kâffe-i hayvânâttan güzel halk etmiştir diyenler Esprit Gazetesi muharriri Papaz Efendi'yi görmemişlerdir.

Cesâret keskin bir bıçaktır sû-i isti^{c}mâl olunur ise sâhibini telef eder.

Câzibesiz güzellik yemsiz oltaya benzer.

Ekserî kadınlar şeh-râh-ı şeytânette bir hayli mesâfe aldıktan sonra tarîk-i taassuba sülûk ederler.

Dünyada her şeye oldukça akıl erdirdim lâkin boş yere vakit gayb etmek ve israfa çalışmak gibi dünyada mâ-lâ-ya^{c}nî olmasa idi acaba Osmânlı kadınları vakitlerini ne ile geçirirler idi âna aklım ermiyor.

İnsan sâat rakkasına benzer ki bir gün olur hareketini ta^{c}tîl eder.

İnsan on altı sâat çalıştığı için sekiz sâat kurulması îcâb eder bir nev^{c}i sâattir.

Mutaassıblar ekserî vakitlerini dînsizlerin günâhlarını hesâb etmekle geçirirler.

Bir fakîr familyanın bir ahşâmlık taayyüş edebileceği akçeyi kumâr oyununda tehlikeye koyan be-heme-hâl ileride daha büyük bir fikri irtikâb eder.

Menâfi^{c}-i zâtiyye insanları müttehid ve yek-vücûd ettikten ziyâde birbirine hasm-ı kuvvî eder.

Riyâ fazlına câyir olmayan bir yolda hürmet etmek demektir.

Akılsız adamın kendi iktidâr ve liyâkatını görmekten gözleri kamaştığından

vefret-i zekâ ve liyâkat sâhibi olanların liyâkatlarını göremez.

Lûgat-i Osmâniyye'ye Devâm

Kazâ - Dikkatsizliğin netîcesi

İlm - Cehâlet bozuntusu.

Kazâ - İnsanın tabîî hassalarından biri.

Elçi - Milel-i sâire ahvâlini tecessüs etmeye hakk kazanmak için her millet tarafından kabûl olunmuş bir nevᶜ câsûstur.

Kulak - İnsanın aᶜzâsından biridir ki ekserîyyâ işitmek istemediği şeyleri işitmeye kullanır.

Çocuk - Ölümden uzak ihtiyâr.

İhtiyâr - Ölüye yakın çocuk.

Ateş - Ferhâd ile Şîrîn

Aşk - Ferhâd ve Şîrîn'in mangallarında ateş.

Kanbur - İçi akıl ve zekâvet dolu bir nevᶜ çekmecedir ki baᶜzıları bunu arkalarında taşırlar.

Karanlık - Hevânın güzelliğinden biridir ki çirkin kadınlar bunu zıddı olan aydınlıktan ziyâde severler.

Aydınlık - Hevânın güzelliğinden istifâde ettiren diğer hâli

Boynuz - Müverrihînin henüz lüzûmunu tahkik edemedikleri bir nevᶜi kemiktir ki şakaklarda olur.

Muhâvere

- Cânım Mehmed Ağa sizin evde bir gürültü var. Yine mi amele?

- Efendim hevâ gazı alacağım da ânın borularını yaptırıyorum.

- Acâib! Hevâ gazı mı? Sebeb?

- Efendim öbür gaz biraz bahâlı geliyor hevâ gazı daha ucuz imiş.

- Â cânım sen de ne tuhaf idâreler düşünürsün! Bir vakit ispermeçet sonra gaz daha sonra hevâ gazı!

- Ey efendim ne yapayım? İspermeçet işimize gelmedi ucuzdur diye beriki gazdan kullanmaya başladım. Bir kaç bin kadar şişe ve galon kırdım şimdi de merakı hevâ gazına saptırdım. Bunun boruları için de bir çok akçe sarf ediyorum. Bakalım bu heves ne kadar sürer?

- İşte dedim yâ her işiniz acâibtir. Geçen seneki merak hâtırınızda mıdır? amân efendim ne idi o? Vapur kömürü âdî kömürden daha ehvendir diye hep mangalları kaldırıp da bütün duvarlarını yıkarak her odaya birer ocak koydurmuş idiniz.

- Evet evet! Ama fenâ mı oldu? Kömürden bir hayli tasarruf ettik.

- Fenâ olmadı ama mademki idâre ve tasarruf arıyorsunuz duvarları yıkarak ocak koyacağınıza odalara birer soba koysanız daha ucuz olmaz mıydı?

- Vah vah! İşte burası aklıma gelmedi.

Fıkra

Brüksel şehrinde dört boynuzlu acâib bir öküz seyrettirirler imiş. Herkes birer frank vererek girip öküzü seyrettikleri sırada bir de kadın girmiş. Kadın böyle dört boynuzlu öküz görmediğinden gayet taaccüb ederek: "Amân yâ Rabbi bu nasıl öküz?" deyince Fransa şuarâsından meşhûr Victor Hugo dahi kadının yanında bulunduğundan "Madam bu öküz iki defᶜa evlenmiş" cevâbını vermiştir.

Diğer

Maᶜlûm â Avrupa kadınlarının yanında ruhsat-ı istihsâl alınmayınca sigara içilmez. Şömendöfer arabalarının birinde bir delikanlı bir de kadın bulunduğundan delikanlı koynundan bir sigara çıkarârak: "Madam sizi tütünün dumanı taᶜcîz eder mi?" diye vukuᶜ bulan suâline mûmâ-ileyh dahi "Zevcim şimdiye kadar yanımda sigara içmediğinden taᶜcîz edip etmeyeceğini bilemem" cevâbını vermiş.

Monte Kristo

Numro 86 Mâ-baᶜd

Caderousse - Âferin! Dantes benim dostumdur âna fenâlık eylediğini istemem.

Danglars - (Gözünü atılan kâğıda dikmiş olan Fernand'a hitâben) Be zevzek! Dantes'e kim fenâlık etmek istiyor?

Caderousse - Öyle ise söyle şarâb getirsinler. Dantes ile Mercedes aşkına şarâb içelim!

Danglars - Ser-hôş herif çok içtin. Bir kadeh daha içer isen ayakta duramayacaksın sızar kalırsın.

Caderousse - Ser-hôş muyum? Ayakta duramaz mıyım? Nesine bahs edersin sallanmadan gider çan kulesine çıkarsam?....

Danglars - Pekî bahsederim. Lâkin şimdi olmaz olmaz yarın. Hele bu gün yerimize gidelim. Çünkü vakit geçti. Tut kolumdan.

Caderousse - Gidelim ama kolundan tutmaya hâcet yok! Fernand gelir misin? Sen de bizim ile Marsilya'ya gidecek misin?

Fernand - Hayır ben Katalanya köyüne gideceğim.

Caderousse - Bizim ile gel Katalan'a gidişinle hatâ edersin.

Fernand - Marsilya'da işim yok gitmem.

Caderousse - Nasıl dedin? Gitmez misin? Sen bilirsin çocuğum şimdi herkes serbesttir. Haydi Danglars biz gidelim. O da varsın Katalanya karyesine gitsin. Danglars Caderousse'in yürümeye olan iktidârından istifâde ederek aldı götürdü. Lâkin Fernand'ın yolunu hem kısaltıp hem kolaylatmak için (Riyonove) rıhtımından avdet edecek yerde Saint Victor Kapısı'ndan girdi. Caderousse bunun kolundan tutmuş sallanarak arkasından geliyor idi. Bir yirmi adım kadar ileri gittikten sonra Danglars başını çevirip baktı ki Fernand yerinden kalkıp ortaya atılmış olan kağıdı kaparak ve çardaktan çıkarak koşmaya başladı.

Caderousse - O ne? Ne yapıyor bu! Bakar mısın şuna bizi aldattı. Katalan'a gideceğim dedi de Marsilya'ya gidiyor. "Ey Fernand! Yanlış gidiyorsun."

Danglars - Senin gözün yanlış görüyor dosdoğru eski hastahâne yoluna gidiyor.

Caderousse - Ben ise sağa dönüyor zannettim. Şarâb adamın başını döndürüyor da.....

Danglars - (Kendi kendine) İş yoluna girdi. Hele gitsin bakalım sonu nereye varacak?

Beşinci Bâb

Ertesi sabâh hevâ gayet güzel ve berrak bir gün idi ki güneşin reng-âmîz hutût-i şuâi laᶜl gibi parıl parıl parlar ve hutût-ı mezkûre cereyân ettikçe ve cism-i mansıbdan mübâadet eyledikçe daha sâfî bir rengle dalgalanır gider idi.

Reserve lokantasının ikinci katındaki salonda evvelce taᶜrîf eylemiş olduğumuz sûretle kahvaltı hâzırlanmış idi. İşbu salonun beş altı kadar büyük pencerelerden ziyâ alır gayet müferrih bir mahall olup her pencerenin üzerinde Fransa'nın en meşhûr memleketleri esâmîsi yazılmış idi.

Binânın her tarafı bir ağaç parmaklık ile çevrilmiş balkon gibi bir girinti ile muhât olup mezkûr girinti ile muhât olup mezkûr girinti işbu pencerelerin önünden dahi geçer idi.

Kahvaltı her ne kadar öğle vakti için hâzır bulunacağı evvelce karârlaştırılmış idiyse de misâfirler vakt-i mezkûreden bir saât evvel gelerek ve zikrolunan girintinin içine dolarak gezinmekte bulunmuşlar idi ki bunlar Dantes'in dostu olan bir kaç zâbit ile Firavun sefînesi'nin baᶜzı me'mûrlarından ibâret olup misâfirlerin her biri Dantes'e berşeref ve hürmet olmak için en güzel elbiselerini giymişler idi.

Mâ-baᶜd-ı sonra

(Teodor Kasab)

Numro 89 19 Kânûn-i sânî Cumᶜa-ertesi sene 1287 İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vâkiᶜ Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Fransa Muharririn-i Meşhûresinden Birisi İmparator-ı Sâbık Napolyon'u Ber-vech-i âti Tavsîf Eylemiştir.

"Napoleon sadece bir adam iken sevk-i sevâlifle apansız taht-ı hükümrânîye çıkıverdi. Mazhar olduğu muvaffakiyyetlere da aᶜdâsının tezyîf ve tazyîki sebebiyyet verdi.

Hazîz-i mezelletten zirve-i ikbâle suûdu zaᶜf hâlinde hâsıl olduğu gibi nâil olduğu şevket ve şükûhdan sukutu da o ikbâlin derece-i kemâlinde vukuᶜbuldu.

Hilâf-gîrânı Napolyon'un menâfiᶜini müstelzim harekât-ı ebleh-âneyi terk ettikleri zamân kendi kuvvet ve kudretini istiᶜmâle teşebbüs eyledi.

İşte o vakit kendi kuvvetine mürâcaat etti. Lâkin zarûrî bir ricᶜat üzerine bu kere de husemâsının menâfiᶜine kendisi hizmet etmiş oldu.

Bil-ihtiyâr ve bil-iltizâm yaᶜnî ne netîce hâsıl edeceği bilinerek yapılan şeyler pek azdır. Bir vakᶜanın vukuᶜunda dâimâ iki şey görülür. Hüsn-i netîce ise akıl ve dirâyet hamlolunur aksi ise tâliᶜ-i nâ-sâze kabâhat bulunur.

(Ne Yerin Ne Sevin)

- Vay şükür sağlığa! Cânım hayli zamândır görüşemedik nerelerde idiniz?

- Hiç sorma birâder!...

- Ne oldun Allah'ı seversen?

- Ne olacağım görüşmeyeli evlendim.

- Oh v'Allahi memnûn oldum. Allah imtizâc-ı hüsn vere doğrusu hazzettim.

- Amân amân vehleten o kadar memnûniyet gösterip de beni de sevindirmeyin. Çünkü aldığım kız nasılsa çirkince çıktı.

- Vah vah esef olunur!

- Evet burasına esef edilirse de verdikleri bin lira biraz hoşça!...

- İşte burası aᶜlâ.

- Evet aᶜlâ ama bin lira ile koyun almıştım nasılsa bir hastalık geldi topu da kırıldı.

- İşte burasına yandım.

- Hayır burasına da pek yanmayın. Çünkü ben koyunların derilerini bir Frenk'e sattım. Sermâyemi aldıktan sonra iki yüz lira da kâr ettim. Nihâyet bin iki yüz liraya bir ev aldım.

- Oh safâ-yi hâtırla oturun!

- Fakat ne fâide ki o yandı.

- Amân kardeş ne felâket ne türlü musîbet aklıma dokunacak!

- Hayır hayır bu musîbet değil belki sebeb-i meserrettir. Çünkü bizim bacı da evle berâber yandı.

Baᶜzı Fıkralar

Mahâretsiz ressâmın birisi bir ev yaptırmış. İyi görüştüğü ehibbâsından baᶜzılarına "İn-şâ-Allah evi evvelce sıvattıktan sonra kendi elimle istediğim gibi resmedeceğim" dediğinde içlerinden birisi de "Bana kalır ise evvelce resmetseniz de sonra sıvatmış olsanız daha iyi etmiş olursunuz" demiş.

İspanya zâdegânından ve serây-i krâlî hademesinden birisi İspanya Kraliçesi'ne alâka etmiş. Lâkin müşârün-ileyhâya arz-ı hâl etmek mümkün olamayacağını bildiğinden

bî-çâre vaktini âh ü figân ile geçirdiği cihetle günden güne sararıp solmakta ve eski şetâreti mahvolmakta olduğundan bir gün kraliçe bunun hâlini merak ederek keyfiyyeti ber-vech-i âtî suâl eylemiştir.

- Sende bir hâl hissediyorum sakın alâka olmasın?

- .....

- Susma söyle kimdir?

- Afvedersiniz efendim kim olduğunu söyleyemem.

- Bârî resmini göster!

- (Cebinden bir ufak âyîne çıkarârak) işte efendim resmi demiş.

Gevezenin birisi dâimâ öfkesinin şiddetinden bahsederek ben öfkelendiğim vakit maâz-Allah gözüme bir şey görünmez döverim.... ururum.... öldürürüm filân der imiş.

Koca geveze bir gün yine bu yolda söylenir iken zâtın birisi de merkuma "Sen sık sık öfkelenir misin?" diye sorduğunda "Hayır efendim hiç öfkelenmem" cevâbını vermiştir.

Duydunuz mu Mösyö Thiers yine isti^{c}fâ etmiş. Bu adamcağız da aynı küçük çocuklara benziyor. Çünkü insan ihtiyârladıkça tekrâr çocuk olmaz mı ya! İşte bizim Mösyö Thiers'de pek o kadar ihtiyârlamaksızın def^{c}a-i sâniye olmak üzere çocuk olmağa başladı. Şimdi Mösyö Thiers'i bir çocuklukla muvâzene ve mukayese eder isek iş meydâna çıkar.

Çocuklar bulundukları hâl-i tufûliyyetin îcâb ve ilcâsıyla ba^{c}zı vakit kendilerine şeker verilse nâzlanarak ve bir elini yüzüne kapayarak "İstemem sen ye" derler ise de diğer ellerini teklîf olunan şeye uzatırlar.

İşte Mösyö Thiers'de şimdi aynıyla bu hâlde bulunuyor ya^{c}nî bir eliyle isti^{c}fâ-nâmeyi imzâladığı hâlde diğer eliyle cumhûriyet riyâsetine sarılıyor.

Lâkin bir şey daha var. Fransızlar acâib adamlar bî-çâre Mösyö Thiers'i âdetâ bostan korkuluğu yerine koymuşlar mûmâ-ileyhin istediğini yapmazlar. Meselâ millet meclisine bir yeni resim alınmasını teklîf ettiğinde meclis (Olmaz cevâbını verir ve bu

cevâb da Mösyö Thiers'in cânını sıktığı cihetle mademki siz benim istediğimi istemiyorsunuz işte ben de isti^{c}fâ ediyorum) diye derhâl isti^{c}fâ-nâmeyi yazar. Yazar ama istemeyerek yazar. Çünkü meclisten (cânım şimdi reddettik belki ileride kabûl ederiz) cevâbını alır almaz derhâl isti^{c}fâsını geri alır.

Bî-çâre Mösyö Thiers'in Bordeaux'da çektiği eziyyetler hâlâ unutulmamıştır. Zannederim her gün desem mübâlâğa etmiş olurum ama mutlaka iki günde bir isti^{c}fâ eder ve üçüncü gün isticfâsını geri alır idi.

İşte muhabbet ve vataniyyesinin icbâriyle bu gibi hâllere tahammül ederek cumhûriyeti bir defca daha hâlis-âne ve kemal-i sadâkatle tecrübe etmeye mecbûr oldu lâkin bu mecbûriyyet ne kadar güç bir şeydir. Hiç olmaz ise isticfâsını geri almamak üzere verirken güzelce düşünse olmaz mı? Olur ama meşgûliyyet zihnini ol kadar istigal ediyorki böyle şeyler hâtırına bile gelmiyor.

- Diyojen! Mühendishâne Mektebi Harbiyye ile birleştirilmiş duydun mu?

- Öyle mi olmuş?

- Vay işitmedin mi?

- Bana öyle işler haber verirler mi ya!

- Niçin sen adam değil misin?

- Tuhaf! Her şeyi adama mı haber verirler?

- Ya kime verirler?

- Adamına! Adamına!

- Ha anladım demek ki sen adamsın ama öyle şeylerin adamı değilsin.

- Ne ise öyle diyorlar orasını geçelim. Ne olmuş?

- Cânım Mühendishâne Mektebi'ni Harbiyye İdâresi ile birleştirmişler acaba iyi mi oldu fenâ mı oldu?

- Ey "Mâl mâlın yanında yakışır" derler sahîhdir. Harbiyye Mektebi'nde her cins fünûn mevcûddur. Baytarlık bile. Şimdi âna istihkâm topçuluğu ve mühendisliği gibi sâir fünûn da ilâve edilir ise mekteb mükemmel olur.

- Mükemmel olur ama iyi mi olur fenâ mı olur orasını ben ne bileyim.

- Vay o kadarcık şeye senin aklın yetmez mi?

- Aklım yok ki yetsin.

- Anladım sen beni üzmek istiyorsun söylemiyorsun.

- A kuzum neye söylemeyeyim sanki korkuyorum mu zannedersin?

- Rasgoluğuma ve bunu takdîr eden adâlete müstenid iken neden korkayım?

- Öyle ise sen ser-güzeştini unutmuşsun?

- Hayır unutmadım. Lâkin o çamlar çardak oldu. Görmüyor musun Doktor Zifos'un hakkında kriptogamları o kadar şeyleri yazdım kimse bir şey dedi mi?

- Ey Basîret?

- Basîret ne olmuş?

- Kapandı. İşitmediniz mi? Hem de iki ay müddetle.

- Debbağ sevdiği deriyi yerden yere urar ânın için.

Lâklâkıyyât (*)

Ev kapısız olmaz. Kapı söğesiz bulunmaz. Taht kralsız kalmaz. Vükelâsız kral olmaz. Maâşsız me'mûr bulunmaz. Tâlib-i maâş olmayan olmaz. Dayısız yeğen olmaz. Karındâşsız dayı olmaz. Ser-levhasız gazete olmaz. Tâlibsiz rütbe bulunmaz. Cennetsiz tâlib olmaz. Cennet de sâhibsiz olmaz.

Şık bey saçı boyasız olmaz. Renksiz saç bulunmaz. Maᶜşûkasız âşık olmaz. Aşk âşıksız olmaz. Âşık ümîdsiz olmaz. Parasız sarrâf olmaz. Sâhibsiz para bulunmaz. Hazînesiz hazînedâr olmaz. Hazîne hazînedârsız kalmaz. Kilitsiz kasa olmaz. Kilit sürgüsüz olmaz. Kıyısız boğaz olmaz. Irmak yataksız olmaz. Yatak şiltesiz olmaz. Düğün gelinsiz olmaz. Namlusuz tüfenk olmaz Çapsız namlu olmaz. Cihâzsız gelin olmaz. Gelin güveğisiz olmaz. Tüfenksiz avcı olmaz. Şâkirdsiz hâce olmaz. Şâkird kitâbsız olmaz. Yapraksız kitâb olmaz. Yaprak sahifesiz bulunmaz. Yetimsiz vasî olmaz. Yetîm mâlı

(*) Zevzekiyyât vezninde çok ve lüzûmsuz söylemek.

vasîsiz olmaz. Vârissiz mîrâs bulunmaz. Dostsuz vâris olmaz. Mîrâsyedi dostu sû-i efkârsız bulunmaz.

Borçsuz medyûn bulunmaz. Medyûnsuz alacaklı olmaz. Mûcirsiz müste'cer olmaz. Mülksüz mûcir bulunmaz. Îcâr vermekten memnûn müste'cer olmaz. Îcâr memnûniyyetle verilmez. Sebebsiz keder olmaz. Hakîmsiz memleket olmaz. Hastasız hakîm bulunmaz. Hastada sıhhat olmaz. Hastalık mûcibsiz olmaz.

Bulgarlar aforoz olunmuş yâhûd olacakmış. Ama kim etmiş yâhûd edecekmiş orasını bilmeyiz belli ya. Etse etse veya edecek olsa Rum Patriği Efendi Hazretleri eder. Şimdilik burası da lâzım değil. Aforoz denilen şey nedir orasını anlasak?

Ben bilmem ya ba^{c}zı gazeteler diyor ki geçenlerde haçın suya atıldığı gün despotlardan üç kişi (Duâları üzerimde olsun âmîn) patrik efendiden izinsiz duâya gitmişler amân amân yanlış söyledim Patrik efendiden izin istemişler ama alamamışlar ânlar da başlı başlarına ve izinsiz olarak gitmişler Allah'a duâ etmişler görüyor musunuz şunları? Görüyor musunuz?..... Dünya da ne kadar acâib oldu! Hiç patrik efendinin izni olmaksızın duâ edilir mi? Edilse bile makbûl ve mücâb olur mu? Ne ise işte bir câhilliktir etmişler. Patrik efendinin bunların şu günâhını afv etmesi lâzım gelir idi ama iş öyle olmamış o gün kilisede de bulunanların hepsi aforoza kalkınmış. Bu aforoz mes'elesinde en ziyâde istigrâb edecek şey dünyada Hıristiyân tâifesinden aforoz cezâsına uğramamış hiç fert bulunmamasıdır. Çünkü Rumlar Katolikleri aforoz ettiler Katolikler de Rumların altında kalmamak için hem Rumları hem de Protestanları aforoz ettiler. Ötekiler de hepsine la^{c}net okudular. Demek ki bunların hepsi de aforozludur ama şurası var ki bunlardan bir tarafın aforozu mücâbe olacak. O taraf kangı taraftır? İşte âni bulmak güç. Kendi kavillerine bakılır ise her tarafı dahi hakkı kendisinde buluyor bana kalır ise hepsi de aforozludur (benden başka). Her ne ise işte patrik efendi hazretleri Bulgarları aforoz etmek istiyor yarın da Bulgarlar Rumları aforoz etmek sevdâsına kalkışır.

Yine şu Ermenilerden iyisi yok. Aforozu ne ederler ne de olunurlar Ermenilerin şu hâlini gördükçe gidip Ermeni olacağım geliyor ama ne yalan söyleyeyim ândan da korkuyorum. Çünkü bunlar da Hıristiyân oldukça aforozsuz olamazlar. İhtimâl ki ceblerinde koyunlarında bilmedikleri bir mahallden yanlışlıkla gelmiş bir aforoz bulunur. Şimdi yoksa da gün doğmadan meşîme-i şibhden neler doğar..... İşte Hason Efendi Mes'elesi var ya! Ne ise şimdilik kelbî mezhebinde devâm edeyim de bakalım Allah ileride ne gösterir?

- Vay beyimiz vakt-i şerîfler?....

- .....

- Amân efendim iltifâtınızdan mahrûm olacak mıyım?

- Efendim! Vay iki gözüm ama afv edersiniz. Hudâ-alîm bir dalgınlığım var idi ki...

- Ey bu dalgınlığın mûcibi ne? Hem de buna dalgınlık denmeyecek maâz-Allah âdetâ ye's gibi bir şey.

- A beyim bizim didon gaybolmasın mı?...

- Hangi didon?

- Cânım şu didon bâr-gîr yok mu idi ya? İşte o gaib oldu.

- Adam başınız sağ olsun o didon ihtiyâr bir şey idi.

- Fakat zannıma kalır ise damgası olduğu hâlde gaib olamaz.

- Evet efendim damgası var idi ama damgadan kim anlar?

- Nasıl kim anlar siz anlamaz mısınız?

- Hayır efendim çünkü anlaşılacak bir damga değil pek karışık bir şey idi.

- Allah Allah bunu siz damgalatmadınız mı?

- Yok a cânım yok didon bâr-gîri demedik mi ya? Fransa'da damgalanmış da buraya damgalı gelmiş.

- Ha öyle mi! Öyle ise ne yapmalı? Siz de böyle karışık damgalı hayvan isti^{c}mâl ve istihdâm etmemeli idiniz.

- Artık bir iştir oldu lâkin efendim işin bir ciheti daha vardır. Şimdiki hâlde damga husûsu modalaştı herkes bindiği araba marabaya bir damga uruyor.

- Bu neden?

- Neden olduğunu pek de bilemem fakat şu kadar zannederim ki şimdiki damgalar mâlını mâl sâhibinin tanıması için olmayıb bilᶜakis o mâl kimin olduğunu halk tanısın diyedir. Zirâ damga öyle evvelki gibi meselâ hilâl veya yıldız resimleri olmayıb yazıdır âdetâ yazı.

- V'Allahi tuhaf! Acaba ne yazıyorlar?

- Artık bunu da sormak lâzım mı ya? Damgaya ne yazılabilir? Ya isim veyâhûd ismin evvel-i harfi. Hâsılı ne istenilir ise o yazılabilir.

- Çok şey sahîhen tuhaf. Bir yaşıma daha girdim. Bakalım daha neler îcâd olunacak?

Matbaanın nakli münâsebetiyle gazetemizin işbu nüshası biraz geçse çıkmıştır.

(Teodor Kasab)

90 Numro Çehâr-şenbih 26 Kânûn-ı sâni 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

Matbaa ve idarehanesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Varaka

Diyojen! Seksen altı numrolu nüshanda münderic avukat fıkrası üzerine Basîret'ten aldığım maᶜlûmâta göre İngilizlerin ne kadar tamaᶜkar ve hisâbî adamlar oldukları ve bizim gibi bedâva nefes telef etmeyip on beş dakika laflanmak için bir lira aldıkları anlışılda.

Şu hesâba bakılınca Hakayık'ın tercemesiyle uğraştığı ve on dokusuncusunu dört yüz seksen yedi numrolu nüshasına derc eylediği maᶜhûd mektûblar müellifi ingilizlerin İngiltere Umur-i Hâriciyyesi bütçesinden acaba kaç lira kadar alacağı olmak lâzım gelir? Şu hesâbı bi-t-tedkik güzelce haber verebilir isek bravo!.

Diyojen

Avukatın on beş dakika için aldığı bir lira kelime ile nisbet olur ise müddet içinde gayr-i az mülâhaza takribi söyleyebileceği kırk beş kelimeye taksîm edilince (İngiliz lirası yüz yirmi sekiz guruşa olarak) beher kelime için iki guruş otuz üç para ve dakika hesâbına gidilir ise avukat ömrünün söz ile geçen her bir dakikası için sekiz guruş yirmi para ücret almış oluyor.....

(Allah kimseye böyle avukatlara muhtâc etmesin) Dakikası sekiz buçuk guruşa hâ.... Dilin var ise bir şey sor.....

Gelelim Hakayık'daki İngiliz mektûblarının müellifine!..... Bu zâtın bu güne kadar yazdığı yâhûd te'lîf ettiği mektûbların adedi on dokuzdan ve mündericâtı dahi Hakayık'ın sütûnca min-hays-ül-mecmûᶜ bin altı yüz on beş satırdan ve beher satır biribiri üzerine yedişer kelimeden ibâret olmasıyla İngiliz hesâbınca bu zatın dahi tâbiᶜ olduğu devlet bütcesinden (posta parasından başka) yalnız on dokuz mektûb için otuz bir bin dokuz yüz otuz altı guruş yirmi beş para alması îcâb ediyor. (Bizim Yeni Camiᶜdeki mektûbcular işitmesin)

Ama siz diyebilirsiniz ki İngiliz'in mektûblarındaki (esîr-i lûtf ve ihsânı ve dil-aşüfte-i fazl ve irfânı olduğum) veyahûd (Ah netâyic-şinâs mukaddemât-ı umûr efendim) gibi müstecimᶜ ve mukaffâ ve kaide-i diplomasi her devlet nezdinde merâm ve maksad tefhîm edebilmekten müberrâ olan taᶜbîrât için efrâdı müddet-i ömrünün dakikasını sekiz buçuk guruşa getirmeye çalışan bir milletin hükûmeti para verir mi? Bana kalır ise vermelidir. Çünkü ben bile şu halimle öyle göz boyayıcı sözleri (Kaça alırım) diyebilirim. Lâkin maᶜhûd mektûblar müellifninin kullandığı lisâna ve bu lisân delaletiyle kendi devleti nezdinde vücûb-i ehemmiyyetine nazaran işbu işᶜârât ve ihbârâtından dolayı mazhar olacağı mükâfâtı kelime adediyle veyâ dakika nisbetiyle istemekte muhtar bırakılacak olur ise İngiltere Hâriciyye bütçesine Allah kuvvet versin!...

Çünkü müellif-i mektûb mutlaka dakika hesâbına gidecektir. Hem de öyle hesâb etmeli ya ledünniyyâtından bahs eylediği Karadeniz Mes'elesi bundan takrîben iki seneye karîb bir zamândan beri mevkiᶜ-i bahse konulmuş idi. İki sene dediğimiz müddet 1,037,400 dakika demektir. Bu hesabla müellif 8,807,990 guruş ücret alacakdır. Vâkıâ sâir işle iştigal ettiği ve uykuda geçirdiği vakitlerin dâhil-i hesâb olmaması vârid-i hâtır olur ise de böyle bir ser-rişte üzerine kendi ücretinden tenzîlâta kalkışacak olsak herif râzı olmaz ve bunun için ikâme edeceği daᶜvâda (kendisi için söyleyeceği sözden ücret almayacağı cihetle sözde imsak etmez de) ben bu mes'eleye tamamıyla sarf-ı zihin etmiş olduğumdan her ne işde bulunsam yine fikrim bununla işgal eder ve hattâ gece rüᶜyâda dahi bununla uğraşır idim dese redd edebilir miyiz? Bize kalır ise edemeyiz. Çünkü kendisi bir ecnebi olduğu hâlde bize âid bir mes'elenin bu dereceye kadar ledünniyyâtına vukuf hâsıl etmiş olmasını bunun için ne kadar sarf-ı zihn eylediği muvâzeneye medâr olabilir ve bu dahi gece rü'yâsında bile yine buna müteferriᶜ maslahatlarla uğraşıldığını isbât eder.

Cânım şu Basîret Gazetesi'nin taᶜtîlinden en ziyâde ben mutazarrır oldum. Şöyle ki Basiret idarehânesi maᶜlûm bizim küpün üstündedir. Sâhîb-i imtiyâzı efendiye ekserî dostları tarafından balık filân hediye gelir idi. Aralıkda bir hizmetçinin birisi elinde tuhaf bir şey ile küpden içeri başını uzatarak "Basîret matbaası burası mı?" diye sorar idi. (Artık elindeki şey görüldükten sonra hayır burası değil denilmez ya!) Ben de " Ne istersin?" diye suâl ettiğimde merkum da bütün bütün içeri girerek "Beyefendi mahsûsen selâm söyledi ve bunu size gönderdi" diyerek getirdiği hediyeleri bırakır ve mahsûs-i selâm söyle teşekkür ederim. Cevâbını alarak çıkar gider idi.

O beyefendi her kim ise gönderdiği hediyelerin makbûl olub olmadığını anlamak için efendi-i mûmâ-ileyhe sorduğunda"Biz hediye filân görmedik" cevâbını alınca işi tahkike kalkışırlar ve hediyenin iyi olup olmadığını benden istifsara başladılar. Artık o

yolda gelen hediyye fenâ idi denilmez ya!Ben pekâlâ olduğunu söyler idim. Şimdi Basîret kapalıdan beri ne hediye gönderen var istakoz Basiret'in kapanmasından mutazarrır olduğum için teessüf etmeye hakkım yok mudur? Elbette vardır. Öyle ise böyle menâfiᶜ-i umûmiyye için çalışan gazeteyi niçin kapatmalı? Gazetenin kapatıldığı zamân mutazarrır olacaklarını akla bile getirmeyerek kapatmak muvâfık-ı hakkaniyyet midir? Efendim bize yazık değil mi? Sâyesinde bu kadar adam geçinmekte idi. Maᶜlûm ya gelen hediyelerden mediyelerden yalnız ben değil ya bizim çocuklar da hisse-mend olurlar idi..... Ama Rûznâme Gazetesi'nden bir kaç numro ziyâde satabilmek zuᶜm ve ümîdi ile sevincinden mecnûn olmuştur. Ama pek de sevinmesin. Çünkü Basîret kapandı ise İbret çıktı. Ama siz diyeceksiniz ki İbret şimdi çıkmadı eskidir.....

Hayır efendim hayır fi-l-hakika İbret eskidir. Lâkin bu o İbret değil. Eskisi şârivârî bulundu. Mâ-lâ-yaᶜnî yazardı. Şimdiki İbret ma-lâ-yaᶜnî yazmadan ise menâfiᶜ-i umûmiyyeye hizmet etmek istiyor. Bana kalır ise asıl yolunu şimdi tutmuş da kendisinin haberi yok.... Hele bakalım bir kaç nüshası elime geçer ise okur da ne yolda güldürdüğünü size haber veribilirim.

Geçen gün küpte oturup elime bir Hakayık alarak gülüp eğlenmekde iken bir de bakayım hamal kıyâfetinde fakat semersiz birisi içeriye girdi.

- Diyojen sabahlar hayır olsun!

- Eyvallah.

- Sen geçen gün gazetede bekçilerin İstanbul ahâlîsine lüzûmu yoktur demişsin.

- Hâşâ ben öyle söz söylemedim. Hem sen gazete mi okumuyorsun?

- Evet okuyorum. Hem yalnız ben değil esnâfımızdan en çokları okur. Gece herkes uyuduğu hâlde biz ne ile meşgûl olalım?

Bu herkes uyuduğu vakit biz ne ile meşgûl olalım sözüne güldüm. Çünkü sâat sekiz ve dokuzu geçtikten sonra sopa sesi işitilmeyişi o vakit bekçi babaların politika ile iştigallerinden ileri geldiğini anladım.

- Âferîn bekçi baba! Doğrusu ben seni okumak bilir zannetmez idim. Niçin Beyoğlu encümen-i ülfetlerinden birine aᶜzâ olmuyorsun?

- O benim aklımda fakat sen şimdi gazetenle söylediğin sözü geri alsan â.

- Ben gazetemle öyle söz söylemedim ki geri alayım. Hem yazamam fakat şu kadar diyebilirim ki gece gezdiğinizde çok şamata ediyorsunuz. Böyle gece yarısı beyhûde gezmekte ve ayaklarınızı taşlara topaçlara çarparak dolaşmakta ne maᶜnâ var? Evinize giderek râhatça gazetelerinizi okumuş olsanız daha iyi etmiş olursunuz.

- Ayaklarımızı taştan esirgemek sana mı kaldı?

- Hayır bana kalmadı ama bu yolda hareket etmeniz sizin için daha iyi olur zannettim de ânın için söyledim.

- Demek ki sen İstanbul'da hırsız dolu olduğunu bilmiyorsun?

Herifin bu lâkırdısı bana âdetâ tek'sîr etti. Vücûduma titremek geldi. İhtimal ki benzim de sararmışdır.

- Adam ağzını hayıra aç. Ben hırsızdan korkarım.

- Korkma ben buradayım eğer buraları ben muhâfaza etmemiş ola idim senin küpünü şimdiye kadar çoktan çalarlar idi.

- Amân bekçi baba bu nasıl lâkırdı? Artık dağ başında mı yaşıyoruz? Ha geçen gün bir gazetede okumuş idim ki hırsızlar evin birinin aşağı katının penceresini eğelemekde imişler. Ses Nasreddin Hâce'nin kemanından ziyâde cihetle eğenin gürültüsüyle hizmetçinin birisi uyanmış ve elinde bir tabanca ile hırsızları korkutarak kaçırmış. Bilirsin gazeteler her vakit değil ise de baᶜzı kere de doğru şeyler yazarlar.

- Evet okuduk. Benim maᶜlûmâtım var. Vakᶜanın zuhûrunda mahalle bekçisi gazete okumakla meşgûl imiş. Ne yapsın herif hem gazete okur hem de hırsızı mı kovalayabilir? Bunu yazan gazetenin doğrusu ya bu bâbda hakkı yoktur. Bu gibi şeyler dâimâ vukuᶜbulur ise de gazeteler yazmamalıdırlar. Yazacak şey kalmadır değil ya!

- Fi-l-hakika yazmamalıdır. Lâkin şurasını anlamak isterim ki mâdemki siz hırsız tutmak için dolaşırmışsınız sopanızın şamatısından heriflerin kaçaklarını niçin düşünmüyorsunuz?

- İşte bizim istediğimiz de o ya.

- Vay hırsızları tutmak için dolaşmaz mısınız?

- Ne! Tutmak için! Allah akıllar versin. Ânlar müsellâhdırlar. Hiç müsellâh adam tutulurmu?

- Sizin silâhınız yok mu?

- Var ama biz silah kullanmaya ânlar kadar meharetimiz yok.

- Anladım bekçi baba anladım. Fakat sana ricâ ederim ki şu sizin sopaların şamatasından uyuyamıyorum. Buna bir çâre bul.

- Kaçıncı katta yatarsın?

- Küpde kaç kat olur? İşte gördüğün katta.

- Öyle ise ikinciye çıkınız.

- Cânım işte ikinci yok dedik â!

- Ne yapayım? İkinci yok ise üçüncüye çık.

- Göğe çıksam uyuyamıyorum ve-s-selâm

- Bu da tuhaf. Gûyâ biz uyuyormuş gibi kendi uyuyamadığını anlatıyor.

- Sahîh işte bekçinin bu bâbda hakkı var. Öyle ya anlar uyuyorlar mı ki biz de istirâhat edelim.

Aldığımız Varakanın Aynıdır.

Dün Yemiş iskelesinden vapura binmek üzere Limon iskelesinden geçerken limoncu dükkanının birisinde iki zât oturmuş olduklarını yanlarına yakınca oturan bir Yahûdî'nin mûma-ileyhler tarafından tard ü def^{c} olunduğunu ve Yahûdî aslâ muhâlefet etmeyerek gideceğini ifâdeden sonra içmiş olduğu içki bahâsını vermek üzere dest-gâh başına vardık da kendini kovanlara birer şişe mastika ısmarlayıb akçesini vererek savuşup gider. Doğrusu bu vukuâtı gördüğümde merak ettim de bunu halletse etse ancak bizim koca Diyojen halleder diye suâle mecbûr oldum. Bu suâlimin cevâbına muntazırım.

Diyojen

Merkum Yahûdî'nin bundan maksadı olsa olsa ziyâde ser-hôş olarak mugayir-i edeb bir harakette bulunduklarında kendisinin intikam alabilmesidir. Fakat zannederim ki siz gelen rakıları içmemiş olmalısınız.

Monte Kristo

Mâ-baᶜdı-Numro 88

Firavun Gemisi halkı arasında gemi sâhibleri ikinci kapudânın düğün ziyâfetini havâdisi münteşir oldu ise de sâhib-i sefînenin Dantes'e olan bu derece ihtirâmına hiç birisi inanmadılar idi. Aradan biraz vakit geçer geçmez Danglars ile Caderousse gelerek o sabâh Mösyö Morrel'i görmüş olduklarından Reserve kahvehânesine geleceğini ağzından işitiklerini haber vermeleriyle münteşir olan havâdis'in sıhhatini meydâna koydular.

Fi-l-hakika biraz sonra Mösyö Morrel kapıdan içeri girdi ve gemi tâifesi mûmâ-ileyhi kemal-i tevkir ve taᶜzîm ile kabûl ettiler. Mösyö Morrel'in vürûdu Dantes'in yakında kapudân olacağı zannını takviye eyledi. Dantes gemi taifelerinin cümlesinin hüsn-i nazarını celb etmiş olduğundan sâhib-i sefînenin bu yolda bir inticâba mâil bulunması kendi ârzûlarına mutabık olduğu içindir. Mûmâ-ileyhin oraya vürûdu hakkında keyfiyyeti ihbâr için Danglars ile Caderousse Dantes'e gönderdiler.

Bunlar kahveden yüz adım ayrılır ayrılmaz düğün sâhiblerine râst geldiler.

Bunlar Mercedes'in dostu ve Katalan karyesi ahâlîsinden dört kız ile Dantes ve Dantesin babası ve Fernand'dan mürekkeb bir cemᶜiyyet idiler. Dantes nişânlısının elinden tutmuş idi ve Dantes'in ihtiyâr babası dahi kızın yanından gider idi.

Lâkin Fernand'ın benzi kaçık dudaklarından hissolunan bir nevᶜ tebessüm ise alâmet-i ye's ü nevmididen başka hiç bir şey ile te'vîl olunamaz. Lâkin bunun haline alemde kendilerinden ve o günkü hevanın letafetinden başka bir şey görmek akıllarına bile gelmeyen Dantes ile Merceder mi dikkat edecek.

Danglars ile Caderousse bunlar mülâkî olduklarında Mösyö Morrel'in geldiği haberini verdiler. Danglars Fernand'ın ve Caderousse da ihtiyâr Dantes'in yaᶜnî Dantes'in babasının yanına gittiler.

Bu ihtiyâr kabartmalı kumaşdan maᶜmûl elbise giyinmiş ve çelikten maᶜmûl düğmeleri gayet müzeyyen olarak tıraş edilmiş idi. Şapkasına taktığı kurdelalar ihtiyârın letâfetine ve elindeki budaklı bastonuna dayanarak yürümesi de reviş ü reftârına bir kat daha güzellik verir idi.

Mezkûr ziyâfette bulunmak ümîdiyle Caderousse Dantes'i familyasıyla barışdırdığından ihtiyâr merkumun yanında gider idi.

Gece görülen rü'yânın sabahleyin der-hâtır edileceği gibi çend-gün evvelki vukuât da Caderousse'in aklında yer tutmuş idi. Danglars Fernand'ın yanına vararak Mercedes kendisini unutmuş olduğundan dolayı çehresi kâh kızarır kah sapsarı olur hâsılı bir dakikada yüz bin türlü kıyâfetlere girerek gelinin arkası sıra gelir idi. Baᶜzı kere Marsilya tarafından bakarak bir büyük felâketin zuhûruna muntazır gibi bilâ-ihtiyâr vücûduna ârız lerzeyi dahi menᶜ edemez edemez idi.

Dantes tüccâr gemisi kapudânlarından olduğundan rubası gayet sâde ve asker üniformasıyla sivil rubanın ikisi miyânında bir tarzda idi. Bu hâlde yüzünün güzelliği sürûrundan hâsıl olan neş'e ile bir kat daha artmış idi.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

---

91 Numro Cumᶜa-ertesi 29 Kânûn-ı sâni 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

Matbaa ve idarehanesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Fecr-i Şimâlî

Şimdiye kadar babalarımızın ve bizim bildiğimiz âdet-i kadîme üzere baᶜzı geceler ve baᶜzı sâatlerde hevâ kızarır ve herkes penceresini açıp bakar. Ya şarkta ya garbda ya şimâlde yâhûd cenûbda olduğunu görerek tehlikeden emîn olduğunu anlayıb oturur bekçiyi bekler ve bekçi dahi yangın söndükten bir iki sâat sonra filân mahallede yangın var diyerek bağırır gider idi.

Şimdi acaba bu da medeniyyet te'sirinden midir nedir? O âdet de bozuldu. Yine baᶜzı geceler hevâ eskisi gibi kızarıyor ise de adına artık yangın demiyorlar da fecr-i şimâlî diyorlar. Hani ya geçen sene dahi olmadı mı idi? İşte geçen pazar-ertesi gecesi yine oldu. Böyle yangın alâmetlerine fecr-i şimâlî demek baᶜzı ıstılâh pârelemeye çalışanların kayıkçılara (Unkapanı) diyecek yerde (Çek Kapan-ı dakîke) dediklerine benzemez mi?

Â cânım tulumbacı senin fecr-i şimâli dediğini anlar mı bilir mi ya! İşte yangın ve-s-selâm. Beyoğlu yangınında kabahat tulumbacılara azvolunarak bunların kaldırılacağına dâir güft-gû cerayan etmiş idi ândan dolayı şimdi heriflerin kulakları kirişte. Kızıl bir şey hissettikleri gibi ne der isen de yangın var die tulumbayı omuzlayıp alabildiklerine koşuyorlar. Fecr-i şimâlî lâfzını yangının arabî ismi belleyerek ânı da söndürüz deyip gidiyorlar ama hiç bir şey söndüremeyer geri geliyorlar imiş anların da vazîfesi koşmak değil mi ya!

Bir Yatak Odasında

Bekçi - (Sokakta sopasını urarak) Fecr-i şimâlîde yangın var!!! Fecr-i şimâlide.

Kokana - (Pencereden başını uzatarak) Nerede nerede?

Bekçi - Fecr-i şimâlîde dedik ya.

Kokana - O ne tuhaf isim. Nerede o mahalle?

Bekçi - Bilmem ama Boğaz-içi'nde yeni yapılmış bir köy olmalı.

Kokana - (Pencereyi kapayarak) Vah! Vah! Yazık yazık! Bu soğukta!... Hem de yeni yapılmış evler! (Karyolanın yanına vararak kocasın) Ey uyan bakalım!..

Çelebi - (Esneyerek) Ne der o?

Kokana - Yangın var yangın.

Çelebi - Nerede?

Kokana - Sırmalı mı diyor. Sürmeli mi diyo....

Çelebi - Neresi imiş bu Sürmeli?

Kokana - Bilmiyosun ha? Vay o mahallede sevgilin yok mu?

Çelebi - İşine git karı işine! Benim el mâlında gözüm yok.

Kokana - Baksan â şimdi senden uslu nâmûslu erkek yok öyle mi? Hey gidi eski hovardı hey!

Çelebi - Cânım o dediğin köy müdîr mahalle midir? Bilmem diyorum.

Kokana - Bilmediğin daha fenâ ya. Bu kadar vakittir İstanbul'un kaldırımlarını eskitiyorsun da mahallelerini bilmemen ayıb değil mi?

Çelebi - Belki bilirim ama ihtamâldir ki isimini tebdîl etmişler.

Kokana - Ey şimdi ne yapacağız? Eşyâyı kaldırmalı.

Çelebi - Adam sen de pek uzakta görülüyor baksan â.

Kokana - Şimdiki ateşler uzak muzak bilmiyor Vâlide Çesmesi'nden Âyîneli Çeşme'ye Timurkapı'dan Samatya'ya gitmedi mi?

Çelebi - Gitti ama o yangınlarda evlerini boşaltanlar da yandılar.

Kokana - Yanmayanlar da oldu. Hiç olmaz ise uyanık durmalı. Kalk bakalım cihân -nümâya çık da gözetmekte ol yaklaşacak olur ise gel bin uyandır.

(Günâhı boyunlarına olsun komşularının rivâyetine göre çelebi cihân-nümâda fecr-i şimâlinin mahalleye gelmesini beklemekte iken uyumuş kalmış ve ânın yerine kokana yatakta uyanık yatmış ise yalnız.....değil)

Varaka

Diyojen'den suâl. Cevâb vermez ise kızarım.

Suâl

Kendi fakr u halini düşünmeyip de sâirin ahvâlini beyâna çabalayan ve dür-endişlik da^{c}vâsında bulunan şaşkınlara ne isim tesmiye olunur?

Cevâb

Beyoğlu sokaklarının dizlere kadar çıkan çamurunu görmeyip de rûz-gârın nereden estiğini teftîşe çalışan (Kombari'ye) ne nâm verilir ise.

Suâl

Sabahleyin Aya-kapısı'ndan vapura binmek üzere toplanıp da bir de vapurun ikisi iskeleye uğramayarak birbiri ardınca geçtikten sonra diğer vapurun vürûduna muntazır olan müşterîlere ne nazarla bakılmalıdır?

Cevâb

İşi gücü olmayıb da oturup beyhûde mâl-i hülyalarla vaktini geçirenlere ne nazarla bakılır ise ânlara da o nazarla bakmalıdır.

Suâl

Köprübaşı'ndan mâşiyen alel-kademiyye Aksaray'a bir çâr-yekte gidilir iken tramvaya binip de bir sâatte giden yolcuların ismi nedir?

Cevâb

İki kere beşin on ettiğini bilmeyip de aldığı Mısır buğdayının hesâbını parmakları üzerinde edenlere ne tesmiye olunabilir ise ânların ismi de o dur.

Suâl

Aslâ hâtırına mâ-lâ-yaᶜnî getirmeyip de elinin maᶜrifeti ile uğraşıp vakit geciren Osmânlı kadınlarına ne demeli?

Cevâb

Benim ânlar için hiç bir diyeceğim yoktur.

Suâl

İstanbul gazetecileri gibi (bakla falına bakan) bir çok kadınlar ile buna inanıp da fal baktıran herifler kimlerdir?

Cevâb

Senin benim gibi bir takım zevzeklerdir.

Suâl

Tîmûr köprünün şimdiki hâlinde iki cihetine yapılan parmaklıkların iᶜmâlinden dolayı sevinen akıllıya ne maᶜnâ verirsin?

Cevâb

Hiç bir vakit çıkmayacağı minare şerefesini uzaktan görüp de ben buraya çıkar isem düşmem diyenlere ne maᶜnâ verilir ise ânlara da o maᶜnâ verilir.

Suâl

Cebinde üç guruştan ziyâde akçe olmadığı hâlde Galata'da Sandıkçılar civârında bî-maᶜnâ dolaşan budalalara ne nazarla bakmalı?

Cevâb

Orada dolaşmak için cebin üç guruştan ziyâde para lâzım olduğunu bilenlere ne maᶜnâ verilir ise âna da o maᶜnâ verilir.

Suâl

Diyojen Gazetesi'nin havâdisât-ı dâhiliyye ve mudhikeye aslâ müdâhale etmeyip de (Mütâlaât-ı Feylosafiyye) nâmıyla derc etmiş olduğu bendi okuyup istifâde efkârında bulunan şaşkın adamlara nasıl gözle bakılmalıdır?

Cevâb

Politika gazeteleri okuyup da istifâde ederim zuᶜmunda bulunan şaşkanlara ne nazarla bakılır ise.

Suâl

Kendisinin mürtekib olduğu fuhşiyyât-ı fevk-al-âdeyi asla hâtırına bile getirmeyip de baᶜzı komşusuna edebsiz gözüyle bakıp sokaklarda layıksız güft-gûyâ mütecâsir olan ve bekçilik daᶜvâsında bulunan herze-vekîl-i kâinât ahmak heriflere kangı sıfatla bakılmalıdır?

Cevâb

Cevâbını kendi suâli içinde verdiği hâlde tekrâr bana suâle kalkışana demek lâzım ise.

Suâl

Bir kız mektebi idâresinde aczini her-bâr gazetesiyel inzar-ı âmmeye arz ve ihtâr etmekte olduğu hâlde bir de oğlan mektebi güşâd eden ..... zâdenin bulunduğu efkâra ne vechile hak verilir?

Cevâb

Elindeki iki paralık işi beceremediği hâlde daha büyük umûru der-uhdeye çalışana ve maᶜnâ verilir ise buna da o maᶜnâ verilmeli.

Geçen nüshalarımızın birinde Güllü Agop Çorbacı'nın Osmânlı Tiyatrosu'na halkı celb için her gün tuhaf ve yeni usûller bulup kullandığını söylemiş idik.

Bu günlerde elçi himâyesine mürâcaat etmek modasını bırakarak yeni bir usul daha îcâd etmiş. Geçen gün gûyâ Beyoğlu ahâlîsi Agop ne yolda eğlenceli olduğunu anlamış gibi Agopsuz cânları sıkılır imiş de yalvarmışlar yakarmışlar güç ile Alkazar'da Leylâ ile Mecnûn'u oynatması için kandırabilmişler de Agop Efendi'de gitmiş sahîhan oynamış.. Acaba kaç elçi geldi.....

(Monte Kristo)

Mâ-baᶜd-ı Numro 88

Mercedîs ise üzüm gibi siyâh gözleri lâᶜl gibi dudakları ve mânend-i serv salınıp yürümesi ve hadd-i zâtinde gülüşü güzel terbiye olmuş bir köylü kızı olduğundan kalbinde olan sevincinin kendisine verdiği neş'eyi de setr ü ihfâ edemeyerek dâimî tebessümle mesrûriyyetini huzzâra tefhîm eder idi.

İşte bu cemᶜiyyet La Reserve kahvesinden görülür görülmez Mösyö Morrel ileride ve gemi tâifesi ve sâirleri daha geride olarak bunların istikbâline çıktılar. İşte o vakit Mösyö Morrel Dantes'i kapudân Leclere'in yerine kapudân yapacağını gemi halkına anlattı. Dantes Mösyö Morrel'e mülâki olduğunda nişânlısının koluna kendisi bırakıp mûmâ-ileyhe takdim ederek birlekte kahveye vasıl oldular. (Mercedes babasına hitâben) - Cânım baba siz benim sağ tarafıma oturunuz. Sol tarafıma da şimdiye kadar bana karındaşlık etmiş olan amca-zâdem (Fernand)'ı oturtacağım diyerek Fernand'a edeb-âne bir nazarla baktı ise de bu bakış Fernand'ın yüreğine keskin bir bıçak gibi saplandı. ve dudakları bembeyaz oldu. Kanı kalbıne koyuldu. Bu esnâda Dantes'i dahi sağ tarafına Mösyö Morrel'i ve sol tarafına Danglars'ı alarak diğerlerine istediklere yere oturmalarını eliyle işâret ederek sofraya oturduyor. Sofra üzerinde bir takım sucuklar ve her nevᶜ balıklar ve istakozlar konulmuş olduğundan herkes yemeğe başladı. Dantes'in pederi lokantacının ihzâr etmiş olduğu beyâz şarâbtan bir kadeh doldurup ağzına götürdüğü sırada cemᶜiyyete hitâben "Cânım bu sükût nedir? Salonun içinde otuzu mütecâviz düğün halkının bu sükûtu neden ileri geliyor" dedikde

Caderousse - Teehhül eden bir zât dâima iᶜlân-ı mesrûriyyet edemez.

Dantes - Doğrusu bu dakikada kendimi pek ziyâde bahtiyâr hissediyorum ve şu anda keyifli görünmeye çalışmaya da lüzûm göremiyorum. Birâderim Caderousse eğer siz de teehhül edenlerin iᶜlân-ı mesrûriyyet edemeyeceğini bu maᶜnâda söylemiş iseniz hakkınız var. Hem de sevincin baᶜzı kere dimâğa te'siri âdetâ keder kadar insana sıklet verir.

Danglars - (Dikkatle Fernand'ın yüzüne bakarak Dantes'e hitâben) Sakın bu sıkletinize başka bir şey sebebiyyet vermesin? Yok yok bunu da zannetmem. Çünkü kâffe-i ârzûnuz kemâl-i suhûletle husul buluyor.

Dantes - İşte bana sıklet veren şey de her bir ârzûma suhûletle nâil olarak dünyada saâdetin nokta-i intihâsına kemâl-i suhuhûletle vasıl olduğumdur. Zirâ saâdet denilen şey ayniyle masallarda sihirle yapılmuş saraylara benzer ki her bir kapısında

birer ejderhâ bekler. O sarayı kabza-i be-sarfa alabilmek için ejderhâlara galebe etmelidir. Ben ise Mercedes'in zevci olmak şeref ve saâdetine hiç bir gûne zahmet ve meşakkat çekmeksizin mazhar oldum.

Caderrousse - (Gülerek) Mercedes'in zevci mi? Dur bakalım kapudan acele etme. Evvelce Mercedes'in zevci ol da bunu sonra söyle. Bakalım Mercedes'in bu bâbda efkârı ne yoldadır?

Bu lâkırdı üzerine Mercedes pancar kesildi. Fernand oturduğu sandalyede râhat edemez oldu.

Dantes - (Caderousse'e hitâben) Bu kadar az bir müddet için beni yalancı çıkardığına değmez. Fi-l-hakika Mercedes'i henüz tezvic etmedim. Lâkin (sâatine bakarak bir buçuk sâat sonra bu saâdete nâil olacağım dediğinde herkes hayretle Dantes'in yüzüne baktıkları sırada ihtiyâr Dantes ile Mercedes'e güler. Fernand dahi hırsından elini bıcağı üzerine götürdü.

Danglars - (Benzi atarak) Bir buçuk sâat sonra mı? Hiç öyle bir şey mi olur?

Dantes - Evet efendim bu dünyada pederimden sonra kendime en büyük veliyy-e niᶜmet addettiğim Mösyö Morrel'in himmetiyle kâffe-i mevâniᶜi defᶜ eyledik. Sâat iki buçukta vâlî konağına giderek akd-i nikahımız mukarredir. İşte şimdi saat biri çâr-yek geçiyor. Bir buçuk sâat sonra Mercedes Madam Dantes olacak der isem yanlış söylememiş olurum zannederim.

Fernanda bu lâkırdıyı işitince kapakları ateş gibi yanmakta olan göslerini kapadı. Yere düşmemek için sofrayı tuttu ve bu hâli huzzâra anlatmamak için elden geldiği mertebe gayret-i himmet eder idi ise de hila-ihtiyâr incecik bir âh çekti. Lâkin o aralık meclis gülmek ve şamata etmekle meşgûl olduğundan sadâsı gürültü içinde gayboldu.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

92 Numro Çerhâr-şenbih 2 Şubat 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

Matbaa ve idarehanesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İte dalanmadan ise çalıyı dolanması baᶜzıları için iyi baᶜzıları için de fenâ.

Şu frenk kısmı ne zekî şeydir cânım. Kendi metâᶜlarımızı bizden ucuz bahâ ile satın alıp da ağır fîât ile bizlere sattıkları gibi bizim darb-ı meselleri mezden dahi bizden ziyâde istifade ediyorlar.

Mesela bizde derler ki: " İte dalanmadan çalıyı dolanması iyidir." İşte biz şu güzel taᶜbîri hiç mühimmsemeyiz de efrenc takımı kadrini biliyor.

Rumeli demiryollarının şimdiye kadar olan ufacık nümûnesine bakılır ise teşbîhimiz pek güzel anlaşılır. Müteahhid Müteahhid mösyöler Küçükçekmece köprüsünden geçip ve oradan dahi doğru Erdirne'ye gidecek yerden Küçükçekmece gölünün etrafını dolaşırlar imiş. Sebebi de şu imiş ki Büyükçekmece'nin ötesindeki dağı delmek lâzım imiş de (kayalara dalanmadan ise gölü dolanalım) demişler. Tebrîk fenâ mıdır?

Bilmem yeni delinen Alp dağları ve Süveyş berzahının delinmesinden bu dağın delinmesi daha güç müdîr? Hendese okuduğum vakitten şu kadarcık bir sözü hâtırımda kalmış ki hatt-ı müstakîm denilen şey iki nokta beyninde bulunan en kısa mesâfe imiş. Edirne'den İstanbul'a bir ip tutulacak olur ise dağ göl dere tepe demeyip doğrudan doğruya gelir.

Bu dağ tepe dere denilen şeyler demiryol müteahidinin hem zararıdır hem de kârı. Zararıdır; çünkü hem hesâba sayacağı kilometro adedi az olur hem de yolun tesviyesi masârifi ehven olur. Ve kârıdır; Çünkü uydurubilip de dağı delip dereyi dolduracak yerde düz ovaları tutar giderler ise hem tesviye-i tarîk masârifi az olur ve hem hesâba sayılacak kilometronun adedi ziyâdelenir.

Doğrusu bu hesâb o kadar güzeldir ki ben kendim dahi demiryol müteahhidi

olsam bu yoldan şaşmaz idim ama ya yaptıracak olur isem..... Hâ o vakit ip tutarım doğrusu fersah başına şu kadar guruşa araba istikrâ edecek olur isem İstanbul'dan Feriköyü'ne gitmek için arabacıyı Kağıthane'den dolaşdırmam. Arabacı dolaşacak bile olur ise arabasından inerim ve hangi arabacı doğrudan doğruya Köprü'den Galata'dan gider ise ânın arabasıyla giderim ve-s-selâm.

İbret kalıbı kıyafeti değiştirerek erbâb-ı mütâlaayı evvelce humoristique sûretiyle yazmakta olduğu şeylerle güldüremediği hâlde şidi ciddî olarak yazacağı şeylerle güldürmek için başkaca bir sûret ve siret peydâ etmiş olduğunu geçen gün size haber vermiş idim. O nâzenînim haber verdiğim sûretle halka arz-ı didâr eyledi ve ser-bestî ve esâret ve hürriyet ve bilmem ne hakkında yazdığı muhâkemelerle erbâb-ı mütâlaayı epeyce güldürdüğü gibi geçen üç numrolu nüshasında Trabzon Gazetesi'ne vermiş olduğu dersle yalnız erbâb-ı mütâlaayı değil beni bile kâh kâh kâh güldürdü.

Bakınız keyfiyyeti size hikâye edivereyim.

Hani ya mahlûl -ı me'muriyyet vuku^{c}unda ta^{c}yin olunmak ümidiyle buradan mektûblar istihsâl ederek taşralara gider ve mülâzemet beyler ba^{c}zı müdîrler vardır ya...

İşte böyle nasbını bekleyen adamlar birer ikişer gele gele İskender'in ordusu kadar mülâzım Trabzon'da toplanmış hepsi ümîdlerini dört göz ile beklerler imiş. Derken kısmet bu ya üç mahallin me'mûriyyeti birden açılır. Bu mülâzımların cümlesi o üç nâhiye üzerine hücûm eder. Her biri kendisi me'mûr edilmesini ister. Trabzon Hükûmeti dahi bir kur'a çekerek kısmet kimlere çıktı ise me'mûriyyetleri ânlara verir.

Şimdi bu fenâ bir şey midir? Fenâ değildir öyle değil mi? Öyle ya! Hattâ Trabzon Gazetesi dahi bunu fenâ görmemiş bu sûret zât-ı âlî-i vilâyet-perâhînin kemâl-i adl ve nasfetinden ileri gelmiş bir şeydir diye gâyet şâir-âne bir medhetmiş. İş şundan ibâret olup bizim İbret babanın buna cânı sıkılmış da mezkûr Trabzon Gazetesi'ne ders okutmaya kalkışmış. "Sen böyle kâfiyeler bulacağına me'mûriyyet denilen şey kur^{c}a ile taksîm olunmaz. Erbâbını ararlar tararlar bulurlarda ânlara verirlerdi." diye uzun uzadıya sözler söylemiş.

Şimdi buna gülünmez mi ama ne kadar gülünür bilseniz? Matbûât-ı Osmâniyye'ye niçin hürriyet verilmiyor? diye Basîret'in bar bar bağırışına gülündüğünden ziyâde buna gülünür.

Â cânım! Â İbret ! Erbâbını arayıb bulupda me'mûriyyetleri ânlara tevdî^{c} etmeli diyorsun. Ne bilirsin ki bunlar erbâb değildir? Ya bunlar İstanbul'dan vilâyata taksîm olunurr iken dahi iktidârları böyle kur^{c}alar keşîdesiyle meydâna çıkmış ya'ni iktidar-ı

liyâkat-ı dirâyet bâ-kurᶜa kendi hisselerine isâbet etmiş adamlar ise o vakit ne diyeceksin?

Eğer sen böyle hep gülünç şeyler yazar isen erbâb-ı mütâlaa senden memnûn olur. Ben de memnûn olurum ama yazdığın şeyleri ötesinden başladığın için herkes ve bi-l-husûs ben bile istigrâb ederim. İşte bu sözümü dinle de baᶜde-zîn bir işi ortasından başlamayıb ibtidâsından bed' et.

Şuradan Bu

Şu Doktor Plej ne tuhaf adamadır. Kendisi farkına varmadığı hâlde rakîbi Doktor Durini'nin fâidesine hizmet ediyor. Yaᶜnî rakîbinin müşterîlerini çoğaltıyor... Öyle ya Doktor Plej'e gidip dişimi yaptırım diye dişlerini bozduranlar Durini'den başka kime gidip taᶜmîr ettirecekler?

Zannıma göre Eyüb vapurlarının idâresi bile temizliğin iyi bir şey olduğunu anlamış. Benim yalan söylemediğimi bilirsiniz ya. İster iseniz yemîn ederim. Geçen gün mezkûr vapurlardan birisini süpürler iken gözüm ile gördüm.

İstanbul gazetecilerinin aklı gayet keskin olduğunu ben neden anladım bilir misiniz? Gazetelerini okuyanların tabîatlarını pek güzel anlamış olduklarından. Zirâ erâcîf makulesi şeyler daha ziyâde sivrildiğinden hangimiz gazetemize daha ziyâde erâcîf koyabiliriz diye artık birbiriyle erâcîf yarışına çıktılar.

Yâhû şimden sonra ben duâyı yalnız kendim için edeceğim. Panosyan'ın dediği gibi (şıp diye) tutuyor. Baksanıza yılbaşı duâları içinde Matbûât İdâre-i Behiyyesi'ne Allah çok çok kapanacak gazeteler versin demiş idik. İşte der-akab müstecâb oldu da şimdi her gün bir gazete kapanıyor. İş böyle gider ise her gün bir gazeteye tahsîs olunsa bir yıl için üç yüz altmış gazete lâzım.... O kadar ise Atina'dan başka nerede bulunur?

- Behlûl!

- Efendim.

- Buraya gel! Şu mektûbu görüyor musun? Ama dur mühürleyeyim gel! Kimse

okumasın zirâ senin biraz kafan kalındır... Al bunu... Efendiye götür de cevâbını iste.

- Pekiyi efendim.

(Behlûl avdetinde mektûbu geri getirerek) - Efendim çabuk geldim mi?

- Âferîn işte böyle olmalı.

- İşte mektûbunuz.

- Ne o.?.. Efendiyi bulamadım mı?

- Buldum efendim.

- Buldun da mektûbu niçin geri getirdin?

- Ne yapayım ya?

- Cevâbını istemeli idin.

- İstedim ama vermedi.

- Mektûbu açmamış bile.

- Açtırır mıyım ya? Eline bile vermedim.

- Ey beyeefendi! Bir daha ağzına koymayacağını vaᶜd eder misin?

- Ederim iki gözüm ederim.

- Bir yemîn et.

- İşte dedik ya v'Allahi bir daha içmem billahi

- Âferîn gördün mü? Oh ne âᶜlâ. Doğrusu bana bir araba almış olsanız bu kadar sevinemez idim.

- Gördüm mü? Şimdi bu karârım artık bir kadeh rakıya değdi ya.

Baᶜzı Fıkralar

Katıra binmiş şişman bir papaz kırda gider iken ahşâm hulûl etmiş olduğundan geceyi o civârda bulunan şehirde geçirmeyi kurmuş ve râst geldiği köylüye "Vakit geçti ama acaba şehre girebilir miyim?" diye suâline merkum dahi "Acaib! Kaskoca samân arabaları giriyor sen niçin girmeyeceksin ?" cevâbını vermiş.

Korkuluk ve farfaranın biri düelloya da^{c}vet olunmuş. Merkum da işbu da^{c}veti kabûl etmemeye utandığından güç hâl ile düello mahalline gidebilmiş ise de eli titremekte kalbi tüpürdemeye başlar. Hâsılı elinden bir şey gelmeyeceğini anlar ise de temkînini asla bozmayarak hasmına kemâl-i şiddet ve hiddetle "Teslîm et silâhını yohsa şimdi seni dâr-ı ademe en kestirme bir yol ile gönderirim" filân gibi bir takım tehdidatta bulundu ise de hasmının bu gibi patırtılara pabuç bırakır takımdan olmadığını anlayınca da derhâl "Vazgeç be kardaş! Nâfile insanlıktan bî-behre imişsin ne olur silâhını teslîm etmekten al bemim kini sana vereceğim." diyerek sihâhını hasmının önüne atmış.

Zâlimin birisi fukarâ için yaptırmakta olduğu imâreti ukâladan bir zât görerek: "Doğrusu şu zâtın hamiyyet ve insaniyyetine diyecek yoktur. Dûçâr-ı fakr u zarûret ettiği adamları beslemek için imâret inşâ ediyor" demiş.

Birbirleriyle sevişir bir erkekle bir kızcağız bir gün musâhabet arasında erkek lâkırdıyı bir varakanın tab^{c} olunup olunmadığına intikâl ettirir de: "Evet ciğer-pârem tab^{c}olunduğundan şübhe etmeyiniz" der ve kız da: "Fakat nerş olunmadı ya" cevâbını verir. Ol vakit erkek "Bakalım şu tab^{c} ile neşr arasında ne fark bulacaksınız dediğinde matmazel "Pek çok!" diyerek biraz sükûtla kızarıp bozardıktan sonra: "Ruhlarım üzerine bir busecik tab^{c}edebilirsiniz ama neşr etmezsiniz" cevâbıyla sevgilisini nâil-i emel eyler.

Monte Kristo

Mâ-ba^{c}d-ı Numro 91

İhtiyâr - İşte anladınız mı? Vaktini gaib etmemek budur. Oğlum dün sabâh geldi... Bu gün sâat üçte levâzım-ı teehhül tehiyye etti... Bunu yalnız mellâh olanlar yapabilir.

Danglars - Pekâla ama... Konturato ve sâire icrâsı gibi muâmelat-ı ne vakit îfâ olunacak?

Dantes - (Gülerek) Konturato hâzırdır. Mercedes bir şeye mâlik olmadığı gibi ben de ândan zengîn değilim... Teehhülümüz pek fakir-ânedir. Bizim konturatomuzdan ne olur? Yazması kolay masârifi ise hiç yok (dediğinde huzzâr-ı meclis Dantes'in bu cevâbını takdîr ettikleri sırada)

Danglars - Öyle ise bizim nişân ziyâfeti zannettiğimiz düğün cem^{c}iyyeti imiş demek olur!

Dantes - Değil efendim değil... Bu cem^{c}iyyet nişân cem^{c}iyyetidir. Yarın Paris'e gideceğim. Gidip gelmek için sekiz gün yolda ve bir gün de Paris'te kalır isem buradan

dokuz gün müfâreket etmiş olacağım. Demek ki martın ibtidâsında Marsilya'dayım ve ikinci günü de düğün ziyâfetini icrâ ederim.

İhtiyâr evvelce meclisin hâl-i sükûnetinden şikâyet ederken oğlunun şu vaᶜdine heyet-i cemᶜiyyetin gösterdiği âsâr-ı sürûrdan dolayı îfâ-yi teşekküre hâzırlanır ise de söze meydân bulamaz. Ve Dantes dahi pederînin bu fikr ü tasavvurunu hisseylediği cihetle müteşekkir-âne yüzüne bakıf tebessümden başka bir şey deyemez. Encân-ı kâra muntazıra olan Mercedes ile yan gözle salonun sâatine bakıp her dakikasında yerinde duramaz birer hâle girdikleri sırada düğün sofralarının nihâyetinde olduğu gibi ekserîsi sofradan kalkıp dolaşmaya başladıklarından artık her kafadan bir ses ve her sesten bin türlü hây ve hûy hevesi işitilir oldu.

Cemᶜiyyetin ve ale-l-husûs Dantes'in şu hâl-i meseret-i iştimâlini Fernand'ı gördükçe bî-çârenin kalbinde hâsıl olan kîn ve nefret benzini reng-â-reng eder ve ettikçe kendisinin elinden bir şey gelemeyeceğini aklı kestiğinden hiç olmaz ise bârî meclisin şetâretini görüp işitmemek için sofradan herkesten evvelce kalkıp salonun bir tarafında gezinir idi.

Caderousse - (Sofrada içtiği şarabın te'siriyle Dantes'in evzâ-ı muhlis-ânesinden hoşlanmağa başladığı cihetle kendisine olan kîni kalbinden çıkarârak (Danglars'a hitâben) "Doğrusu ya Dantes iyi çocuktur! Nişânlısının yanında gördükçe sizin dünkü tasavvur ettiğiniz şakayı der-hâtır ediyorum. Şâyed öyle bir şey yapmış olsanız ne kadar yazık olacaktı.

Danglars - İşte gördün ya bize de ânın için bir şey yapmak. Vâkıâ Fernad pek mükedder idi ama ne yapalım? Mâdemki mahbûbesini rakîbine teslîme kendisi râzı olmuş artık bizim için hiç bir diyecek kalır mı?.. Dediği sırada (Fernand'ın) mosmor olduğunu Caderousse görüp sükût eyledi.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

---

93 Numro Cumᶜa-ertesi 5 Şubat 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

Matbaa ve idarehanesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zammolunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Mekteb-i Sultânî birinci ve ikinci direktörleri ikisi birden istiᶜfâ etmişler elbitte işitmişsinizdir. Ben de Hakayık'ta gördüm. Şimdi bu direktörlerin bi-l-ittifâk böyle ansızın istiᶜfâlarına ne maᶜnâ veririsiniz? Acaba hâcelerde istiᶜfâ edecekler mi? Şâyed öyle bir şey olur ise hâliniz nereye varır? Haydi diyelim ki bunların yerine Türk direktörleri ve hâceler taᶜyîn olunsun. Ulûm u fünûnu ve hele her şeyden ziyâde lâzım olan medeniyyeti bunlar bize taᶜlîm edebilir mi? Hem Türkler de ötekiler gibi direktörlük ve muallimlik edebilecek adam bulunur mu? Hepsini bir tarafa bırakalım Türkler hem-cinsine taᶜlîm-i medeniyyet edebilir denilse inanılır mı? Eyvâh! Eyvâh!... Şu mekteb sâyesinde elbette bir gün olur biz de adama benzeriz diye az çok bir ümîdimiz var idi. İşte o da münkatıᶜ oldu!... Âh senyörler! Âh mösyöler! Çelebiler! (Senyörler müsünüz nesiniz? Allah'ın ne türlü belâsısınız?) Bizi böyle eli bögründe ortada bırakıvermek sizin şânınıza yakışır mı? Yazık ki biz sizleri evlâdlarımızın sebeb-i feyz ü rifᶜati olacaksınız diye ne türlü hoşnûd edeceğimizi bilmez iken sizlerden ümid-var olduğumz lûtf u mürüvveti diriğ ile bizleri böyle vâdî-i cehl ü bedeviyyette bıraktınız!... Yazık yazık! Ne ise bırakalım insan düşündükçe kemâl-i teessüründen ağlayacağı geliyor.

Bu da Hesâb Değil

Diyojen Baba politikaya dâir havâdis yazmıyor diye baᶜzı müşterîlerimizin canı sıkılıyormuş. Sıkılır â. Lâkin bilmezler ki Diyojen'in mesleği nedir ve neden ibârettir? Ama ne çâre herkesin hâtırını hoş etmek de yok mu ya! İşte bu günlük olsun bârî biz de bir havâdis neşredelim. Gerçi bir parça eskice ise de elbet ânın da müşterîsi bulunur. Eski alanlar bitmedi ya! Her gün sokaklarımızda billûr bardaklar verelim eskiler alalım diye gezip duruyorlar. Pek de uzatmayalım da sadede gelelim...

Hani ya şu maᶜhûd eski Alabama mâddesi yok mu? Aşk âteşi gibi rüzgâr estikçe korlanır. Lâkin zannolunmasın ki dışı seni içi beni yakar. Âdetâ hem içi ve hem de dışı

bir parlak ateş görünüyor. Dûr-endîşânın hulyâ ve rü'yâlarına bakılır ve müneccimlerin istihrâclarına kapılır da ufk-ı politikanın yakında bir nâire-i dil-sûz meydâna geireceği husûsuna iᶜtimâd olunur ise hâl yamândır. Hemen küpün etrafına istihkâm vermeli. Lâkin bu da boş. Çünkü (Olacak olur çâr-nâ-çâr ister kalbini geniş tut isterse dar) medlûlünce bu da boş... Boş ama bunun elbette bir de dolusu vardır ya! Vardır lâkin orası benim neme lâzım? Biz gelelim ma nahnü fîhimize. Şimdi Alabama dediki ya! İşte bu Alabama mâddesi yine ufk-ı politikadan yüz göstermeye ve gittikçe siyah siyah bulutlar gökyüzünde rû-nûmâ olmaya ve bazen fecr-i şimâl gibi âl ve kırmızı âteşli alâmetler görünmeye başladı... Gerçi Avrupa diplomatları bunu da bir sûretle hall ü tesviye edebileceklerini me'mûl eyler ise de bizce biraz müşkilcedir! Çünkü Amerikalı on iki milyar frank tazmînât istiyor. Şimdi gelelim sâbık İngiltere'nin başvekîli (Disraeli) Bâzergân Cenâbları'na şimdi bu işi mühimsemeyerek yâhûd tesviyesini istemeyerek bir Yahûdî pazarlığına kalkışır da istedikleri on iki milyara karşı on iki guruş vererek pazarlığa girişir ise kimin inkâra mecâli olabilir ki? Bu pazarlığın olmayacağına ve netîce-i karârı kıyâmetin son gününe kalmayacağına... Ama diyecekler ki Diyojen mübâlağalıca söylüyor. Hayır hayır bana kalırsa belki de kıyâmetin son gününün en son dakikasına kalacaktır ki o vakit bu havâdis-i mühimmeyi en turfanda havâdis veren gazeteler ya yazabilecek veyâhûd ertesi güne bırakacaktır. Şurasına teessüf olunur ki mikrâzlı gazeteciler bu havadisin neşrinden mahrûm kalacaklardır. Cümleden biri de bizim maᶜhûd Beyoğlu gazetecilerinden (Courier d'Orient Gazetesi) nâm-ı yâd-gâr... Şaka hoş ama (Lord Disraeli) Cenâbları'nda da kullanılmış eski akıl vardır. Şimdi kalkar da eski defterleri karıştırır ise bak o vakit Amerikalı mutlaka aldanacaktır. Çünkü Amerika sekinesinin ekserîsi İngiltere'den hicret etmiştir. Elbet bunların esnâ-yi hicretlerinde üzerlerinde birer mikdâr vergi bakaayası kalmıştır. Şimdi o köhne defterleri tetibbuᶜ olundukda artık Rabbim imdâd eyleye. Anası danası danasının danası nemâsının neması diyerek yirmi milyar frank bir zimmet ile ortaya kor da Amerika muhâcirlerinden tâleb eder ise artık sen gel de pirincin taşını ayıkla... Buna yıllanmış âdetâ küflenmiş Yahûdî aklı ister ki bu hesâbları rü'yet edebilsin.

Gavga misk gibi kokuyor. Şunda bir İngiliz kaldı idi herifler ânı da Fransızlar gibi ber-bâd edecekler. Bir taraftan Amerika altı yedi milyar para ister ama para mangır filân değil. En aşağı olsa olsa İngiliz lirası yâhûd franktır. Bizim küpü bir kaç kere doldurur.

İngilizler zengîndir verebilir ama öbür tarafında Hind'in Çin'in mi eğri gözlü herifleri tutmuş vâlîyi öldürmüşler. Hiç İngiliz'e el kalkar mı? (Tekmil) Bu herifler deli mi olmuş? Yarın bir kaç zırhlı gönderip Hind'in külünü göğe savuracakları âşikârdır. Ama işte şu Alabama mâddesi biraz bozuyor. Zirâ iki belâ birden gelir ise doğrusu

ikisinin birden def'i güç bir şeydir. Bismarck aralarına girecek imiş. Amerika ile ingiliz'i barıştırabilir ise belki Hindlileri terbiye edebilirler Yoksâ korkuyorum.

Al sana bir takım yeni çıkma Îsâ gülleri daha. Aforoz aforoz ama doğrusu herifler becerdi işte iş becermek diye ben buna derim. İpin bir ucu Rumların elinde öbür ucu Bulgarların. Birisinde Rum inâdı öbürüsünde Bulgar inadı. Artık eyyâm olsa yıl olsa çeke çeke ipi kırdılar. O kadar çekmeye ip mi dayanır? Zincir bile olsa kırarlar idi. Şimdi bakalım kim kimi daha koyu aforoz edecek? Hangisi hangisine daha ziyâde nefret verebilecek? İki taraf dahi yekdiğerine lüzûm-ı bürûdeti çocuklarına ta'lîme kalkışmışlar. Hele bakalım ne olacak âhirette bulunan ehbabâdan birinin yazdığına bakılır ise Bulgarlar için müceddeden bir cennet inşâ olunmakta imiş. Siz de diyeceksiniz ki aforozlu heriflere cennet mi olur? Niçin olmaz? Bunlar kendi reis-i rûhânileri tarafından aforoz olmadı ya! Patrik Efendi aforoz etti. Olsa olsa Rumların cennetine gitmeye salâhiyyetleri yoktur. Koskoca bir Bulgar milleti kendileri için bir cennet yaptıramaz mı? Yaptırır da öteye bile geçer ve yakında da doldururlar.

Salı Günü

- Behlûl şu iki mektûbu görüyor musun? İşte birisi beyâzdır. Âni Âişe Hanıma götür. Öbürüsü de mâîdir. Âni da bizim kunduracıya götür. Bir çift kundura verecektir getir.

Çehâr-şenbih Günü

- Behlûl dünkü verdiğim mektûbları mahallerine götürdün mü?

- Götürdüm efendim.

- Ne dediler?

- Ne diyecekler? Mâî mektûbu Âişe Hanım'a verdim açtı okudu. Vah vah diye biraz hayıflandıktan sonra eski pabuçlarından bir çift verdi.

- (Efendi kendi kendine hay Allah belânı versin!) Ey sonra?

- Beyâz kâğıtlı mektûbu da kunduracıya verdim. Ândan da bir güzel dayak yedim. Senin efendin benimle eğleniyor mu? Ben kendisinden para istiyorum. O oturmuş da bana mektûb yazarak kaşımı gözümü medhediyor dedi.

Ha Güllü Agop ha Şirket-i Hayriye. Al birini çarp öbürüne. Tevâsul bulmakta biribirlerine o kadar benziyor ki taᶜrîf edemem. Güllü Agop halkı celb etmenin usûlünü pek iyi bilir ise de Şirket-i Hayriye şimdi celb etmekle o kadar mahâreti olmadığından arada sırada vapurlarına giden olur ise alıkoymanın usûlünü bulmuş. Altı numrolu vapurdan başlayarak bütün vapurları boyuyor imiş. Ama ne boya? Yağlı boya. Ökse gibi bir kere yapışır ise bir daha bırakmıyor imiş. Oturan kalkamıyor imiş giren çıkamıyor imiş çıkan şirketten gelmiyorum diyemiyor imiş damgalanırmış. Damgalı adam damgasını inkâr edebilir mi? Nasıl damga nasıl boyadır bilmem? Ama bu bâbda matbaamıza pek çok varakalar geldi. Bunları baᶜzıları diyor ki müşterîlere yolculara hiç habr veren olmamış. Baᶜzıları da der ki me'mûr haber vermiş ama müşterîler iskeleye çıktıktan sonra. bu da fenâ değil.... Hâtırıma Diyojen'in tuhaf bir sözü geldi. Diyojen sokakta gider iken odun yüklü ber hamal kendisine çarptıktan sonra destûr diye bağırınca Diyojen dönüp bir daha mı uracaksın? Cevâbını vermiş. Şirketin müsterîleri dahi me'mûrlar haber verince bir daha mı damgalayacaksınız demeli idiler.

Monte Kristo

Mâ-baᶜd-ı Numro 92

Danglars - Doğrusu ya.. Fernand'ın ettiği insaniyyet pek büyüktür. Hele baksanız â. Kız da ne derecede güzel imiş... Görüyor musunuz şu bizim kapudân olacak yâdgârı?... Âh ne olaydı da hiç olmaz ise on iki sâatçik ben âna kaim-makam olaydım!.. (Bunlar kendi kendilerine bu hayâllerde iken)

Mercedes - (Dantes'e hitâben) Artık gidelim. Çünkü bizi sâat ikiyi çâr-yek geçesiye değin bekleyecekler. İşte sâat iki oluyor demesine (Dantes) evet gidelim cevâbını vermesiyle hep birlikte avdete hâzırlandılar.

Danglars - Fernand'ın evzâᶜ u etvârına nasb-ı nazar-ı dikkat etmiş olduğundan o aralık Fernand'ın önünde oturduğu pencereyi açıp şiddet-i intizâr ile dışarı bakarak ve telâşından titreyerek ayağa kalkmak ister ise de âna da muktedir olamayarak düşüp yerine oturur. Acâib bir hâl ü harekette olduğunu görür. Bu sırada nerd-bândan ağır ağır ayak patırtıları ve silâh çatırtıları gibi acâib acaib işitilmeye başlayan şamatalar müteheyyiᶜ-i avdet olan cemᶜiyyet halkının telâş ve halecânını mûcib olmakla yekdiğerinin yüzüne bakışmaya başladıklarını müteâkîb dışırıdan salonun kapısı urulmakta ve (Açınız kanûn nânına!... Kanûn nâmına!...?) diye bir sadâ işitilmekle hemen kapı açılıp bir zâbıta me'muru ve bir onbaşı ile maiyetlerinde dört nefer müsellâh asker salondan içeri girdi. Cemᶜiyyet halkı bu hâli görünce dûçâr-ı havf u telâş olduklarından ve içlerinden Mösyö Morrel gelen zâbiti biraz tanıdığından istifsâr-i

sebib-i vürûdları için yanına varıp:

Morrel - Efendim ne istersiniz? Zannederisem yanlış geliyorsunuz...

Zâbit - Efendim yanlış gelmiş isek gitmesi kolaydır. Lâkin aldığımız emir buraya gelmek için olduğundan icrâya mecbûruz. İçinizde (Edmond Dantes) kimdir? Deyince cem^{c}-iyyet halkının cümlesi de bî-çâre Dantes'in yüzüne bakakaldığından Dantes bilâ-fütûr me'mûrun önüne doğru vardı.

Dantes - Efendim benim! Ne istiyorsiniz?

Zâbit - Emr-i kanûn ile sizi götürmeye me'mûrum. Buyurun!...

Dantes - (Telâş ile) Efendim sebeb?

Zâbit - Sebeni ben de bilemem. Fakat birinci istintâkınızda anlayabilirsiniz.

Mösyö Morrel böyle bir şeye sükûttan başka muâmele olamayacağını bildiğinden geri çekilmekle Dantes'in pederi ihtiyâr me'mûrun önüne atılarak ağlayıb sızlayarak arz-ı niyâza başladı. İhtiyârın şu hâli emr-i kanûnu hiç bir vechle te'hîr edemeyeceği der-kâr ise de zâbit mûmâ-ileyhin bir dereceye kadar merhametini celb eylediğinden kendisini te'mîn için

Zâbit - Efendim neden havf ediyorsunuz? Oğlunuzun olsa olsa gümrük veya karantinaya dâir bir mes'elesi vardır. Her ne ise kendisi izâh-ı keyfiyyet edince tahliye edereler.

Dantes- Bir tavr-ı müteaccib-âne ile bir tarafta durduğundan Caderousse (kaşların çatarak) yanına varıp

Caderousse - Bana baksan â bu ne demek oluyor?

Danglars - Ne bileyim? Ben de senin gibi hiç bir şey anlayamayıb taaccüb ediyorum.

Caderousse - (Etrafa göz gezdirerek Fernan'ı araştırdıysa da Fernard gitmiş olmasıyla göremediğinden ve bir gün evvelki vukuât Danglars ile Fernand'a beyninde cereyân eden müzâkerât ve tasavvurat hâtırına geldiğinden boğuk bir sadâ ile Danglars'a hitâben) Yoksa şu hâl dünkü şakanın semeresi midir?... Eğer öyle ise vây ânı yapanlara. Zirâ bu şaka şaka değildir....

Danglars - Ne münâsebet. Sen bilirsin ki ben kağıda yırttım.

Caderousse - Hayır yırtmadın. Bir köşeye attın... Kör değilim â !...

Danglars - Sen sus... O vakit ser-hôş idin... Bir şeyden haberin yok idi.

Caderousse - Fernand nerede?

Danglars - Ben ne bileyim?... Belki işine gitmiştir. Hele biz şu boş lâfları bırakalım da bu zavallıların imdâdına gidelim...

Bu sırada bî-çâre Dantes zâbit mûmâ-ileyh ve yanında bulunan askerlerle nerd-bânı inip kapının önünde bekleyen arabaya girmesiyle araba hareket etti.

Mercedes - (Balkon parmaklığının önüne gelip) Edmond selâmet ola!... selâmet ola!...

Dantes - (Nişânlısının bu sadâsını işitince) Arabadan başını çıkarıp Mercedes'im seni Allah'a ısmarladım diyerek ve araba köşeye gelinceye değin arkasına bakarak gaib olup gitti.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

---

94 Numro Pençşenbih 10 Şubat 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

Matbaa ve idarehanesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsan istemem

Küçük Bir Sehv-i Hesâb

Maᶜlûm â on beş gün içinde dört gazete taᶜtîl edildi. Bundan maksad acaba nedir? Maksad ne olduğunu bilemem ama ne ise bu yol pek iyi istediğim bir yoldur. Her gün erâcîf neşretmekten ise hiç çıkmamak daha iyidir. Doğrusu ya Hükûmet-i Seniyye'nin teşebbüsâtı içinde Diyojen'in fikrine muvâfık bundan iyi bir tedbîr olamaz.

Zirâ görüyorsunuz ki her gün bunların binlerce erâcîfini bulup meydâna koyuyorum koymaktan da yoruluyorum.

Fakat bu hesâb içinde bir yanlışlık var da ânı saklayamıyorum. Meselâ şu on beş günde dört gazete taᶜtîl edildi ki birisi iki ay müddetle Basîret ve dördüncüsü dahi dört ay müddetle Esprit (Amân dur şurada yüzüme bir istavroz edeyim) der. Lâkin çe-fâide ki bu nisbet üzerine İstanbul'da gazetelerin kökü kesilmeyecek. Zirâ İstanbul'da otuz altı gazete bulunduğuna ve bunlardan onbeş gün içinde dört tanesi taᶜtîl edildiğine göre bu otuz altı gazetenin cümlesi takriben iki buçuk ayda taᶜtîl edelip bitecektir. Ama bunların hepsi şu sûretle taᶜtîl edilinceye kadar öte taraftan Basîret'in müddeti bitip çıkmaya başlayacağından yine benim ârzûm hâsıl olamayacak yaᶜnî İstanbul bir haftacık olsun gazetesiz kalamayacak. Eğerçi hükûmet Basîret'i üç ay müddetle olsun taᶜtîl etmiş olsa idi bu ârzûm dahi yerini bulur idi.

Hâ! Bu gazete taᶜtîli dedim de aklıma geldi. Geçen gün birisi tarafffından bir mektûb aldım. Bu mektûbda Esprit Gazetesi yine kendilerini bir çok tahkîrler ile söğüp saydıktan sonra Katolikleri dahi müşârün-ileyhe hazretlerinin cânına kasda tahrîk etmiş olduğu hâlde dört ay müddetle taᶜtil edilip de Basîret bunun rabiᶜ derecesine varmayan bir kabâhat için ne sebebe mebnî iki ay müddetle taᶜtîl edildiği suâl edilmiş.

Bârî bu suâle cevâb vereyim. Yâhû bana bak â mektûb sâhibi sen böyle şeyleri niçin bana suâl ediyorsun? Sormamalı idin. Zirâ alacağın cevâb şudur.

(Bana kalır ise Basîret dört sene müddetle taᶜtîl etmeli idi. Esprit'i ise kırk sene az olur dört yüz sene müddetle taᶜtîl etmeli idi. Ben hakkı bu sûretle görürüm.

Afvedersiniz Güllü (Felli) Agop Efendi'nin tramvay gibi kulağından çokça tutyoruz ama o kendisi de... tiyatrosuna halkı celb için yeni yeni usûller ihdâsından geri durmuyor. En sonraki îcâd ettiği usûl de tiyatrosunun oyun iᶜlânlarında Ceylân ile Azîme üç perdeli bir dram ve (Sultân Mahmud asrı elbiseleri ile) oynayacağını beyân etmiş. Bu Sultân Mahmud asrı elbiseleri ne oluyor? Bunu ne vakit yaptırmış ve elbisenin kangı asrın elbisesi olduğunu niçin haber veriyor! Bir dramın letâfeti sûret-i tasvîr ve tahrîrindeki sanᶜatta ve oyuncularının gösterecege mahâret midir yohsa elbisede mi? Ceylân ile Azîme dramı Sultân Mahmûd asrında vukuᶜbulduğu tasavvur olunmuş ise elbette oyuncular o asrın elbisesini giyecekleri der-kârdır. Yok o asırda vukuᶜbulmamış ise o elbiseyi nasıl giydirebilir ?... Öyle ise oyuncuların iᶜlânında bahsin lüzûm ve maᶜnası var mı? İşte ben size bunun sebebini ifâde edeyim. Beyoğlu'nda bir takım Türkçe bilmez Frenkler vardır. İşte bunlar Güllü Agop'un tiyatrosuna giderler ise dramdan bir şey anlayamazlar ya yalnız bu elbiseyi görmek için gidecekler. Gördünüz mü? ukâlâ dümbeleği direktörüne kurnazlıklar ediyor. Dramı vâsıtasıyla para kazanamayacağını anlayınca oyuncularının giyeceği elbisenin nevᶜinden bahisle müşterî kızıştırıyor. Pîr ol Agop Çorbacı güllerin artsın... Kazandığın paralar kadar güllerin ..... Kadrini burada bilmiyorlar. Avrupa'ya gidecek olsan... İhyâ olursun .. İhyâ!

Misailidis Çorbacı'nın Yeni Kisveti

Cânım çoktan beri şu bizim Anadolu Gazetesi'nin muharriri Misailidis Çorbacı Tanbûreci civârında görünmedi. Cânım sıkıldı. Acaba bu herif ne oldu? Öldü mü kaldı mı? Hasta mı oldu? Taᶜtîl mi edildi? Diye merak ettim. Etrafa sorup suâle başladım. Öğrendim ki meğer bu iki aydır hasta imiş. Hastalığının ismini de öğrenememişler. Fakat ne olabilecek? Miᶜde üzgünlüğüne benzer bir şey olmalı. Çünkü maᶜlûm â bî-çâre hıyar turşusunu pek sever. Ândan geçemez. Şâyed bunu sû-i istiᶜmâl etmiştir.

Her ne hâl ise şimdi iyi olmuş ya. Çok şükür. Ancak haber verdiklerine bakılır ise bî-çâre çok düşmüş. Deriyi değiştirmiş. Görünüşte şimdiye kadar kullandığı deri yazlık. İşte şimdi hastalık dahi zaᶜf verdiğinden dört ayaklılardan birisinin derisini âriyeten alış giymiş. Ama hastalıktan bî-çârenin aklına da bir keder mi geldi ne oldu? Deriyi ters takmış. Yaᶜnî tüylerini iç tarafa getirmiş. Şimdi Misailidis Çorbacı hani ya o âkıl-ı kâmil Misailidis Çorbacı bu kadar bir şeyi anlayamz mı? Hususûsiyle gözlerinin önünde bu gibi bir kisveyi tabîî giymekte bulunanların nasıl giydiklerini görmüyor mu?

Bir de haber aldığıma göre ihtiyârlamış. Çünkü sûretindeki derînin içinde ak kıllar görünmeye baylamış. Vâh bî-çâre vâh! Acıdım. Sen böyle kocayacak adam mı idin?

Courier d'Orient muharriri Gianpietrie'nin başında post kalpak ve sırtında keçi derisinden bir kaput ve ayaklarında çarık ve elinde bir gayda ile bir de gayda ile bir de gavsala olduğu hâlde gayet güzel resmi alınıp Balkan dağlarında gezdirilmekte ve "Bulgarların veliyy-i niᶜmeti bu adamdır. Bu adam cennete dahi şu kıyafetle gidecektir" diye iᶜlân edilmekde imiş.

Öte tarafta Rumlar tarafından dahi Phare du Bosphore'u Kyrakopoli'nin başında papaz tâcı ve elinde asâ ve boynunda istavroz olarak bir resmi yapılıp Fener'de ve sâir Rum mahallelerinde gezdirilmekte ve "Bu mukaddes adam Rumların en azîz en mukaddesi olup cennete dahi bu kıyafetle gidecektir" diye iᶜlân edilmekde imiş.

Şimdi bunların ikisi dahi cennete gidecekleri anlaşıldı. Lâkin orada birbirine râst gelirler ise ne yapacaklar? İn-şâ-Allah cennette de böyle bir gavga çıkarmazlar.

Phare du Bosphore muharriri hastalanmış ve hakîmler her sabâh bir bardak Bulgar bozası içer ise şifâ bulabileceğini haber vermiş olmasıyla şimdi her kim kendisine bir bardak Bulgar bozası getirir ise gazetesinden üç numrosunu meccânen vereceğini ânın tarafından bi-l-vekâle iᶜlân olunur.

Mâ-şâ-Allah

Türkistan'a nisbetle Frenkistân hayliden hayli tarakki etti idi â. Herifler harf ve sanâyiᶜ husûsunda geceyi gündüz katarak çalışap çabalamakta ve ne yolda Türkistân'ın belki de bütün dünyanın paracıklarını celb edelim diye düşünmektedirler. Elbet terakki ederler..! lâkin tuhafı neresidir bilir misiniz?Bir müddettir işret husûsunda dahi efkâr-ı cihânı müsâbakata teşmîr-i sâk ihtimâm edip ve Amerikalılar ile İngilizler birbirlerine gereği gibi rekâbete düşüp âlem-i âdâbın zirve-i bâlâsına kadar suûd ediyorlar yaᶜnî uçarak gidiyorlar giderler â! Herifler teakki edecek? Şimdi en tuhafı ve agreb-i garâibi şurası olacaktır ki bir müddetten beri İngiliz etıbbâsıyla ukâlası beyninde hayli kîl ü kal olmuştur... "Etıbbânın ekserîsi işretin lehinde ve ukalâ gürûhu bilᶜakis aleyhinde bulunuyorlar. Etıbbâ işretin mesᶜûlliyyeti ve çok içildiği hâlde vücûda mazarratı der-kâr iken bilᶜakis fâidesi olduğunu iddiâ ve herkese mest ve lâ-yuᶜkal oluncaya kadar işret etmeyi tavsiye etmektedir" İşte şu dakikalara bir türlü aklım ermedi. Düşündüm taşındım

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

boşa koydum almadı doluya koydum dolmadı el-hâsıl mahkeme-i vicdânıma havâle ederek muhâkemeye karâr verdim. Bana vicdânım dedi ki etıbbâ gürûhu hakklıdır. Çünkü herkes hakkına râzı olmadığı hâlde hâkimin ne lüzûmu vardır bunun gibi bu âlemde insan işret etmediği ve muhâfaza-i beden hakkında mukayyed bulunduğu sûrette etıbbânın ne lüzûmu kalır? Öyle ya! doğrusu herifler neye bakılır ise men cihet haklı gibi görünür çünkü herkes kârının cellâdıdır. Şimdi bunca müddetler çalışıp çabalamış yalan yanlış her ne ise fenn-i tıbbı tahsîl etmiş artık bu kadar emeklerle tahsîl olunan bir fenni lüzûm hâlinde isti^{c}mâl edemedikleri sûrette ne semere hâsıl olabilir hiç buna adamın cânı sıkılmaz mı? Herkes mahâfaza-i menfaati husûsunda hürr değil midir? Zâhir herifler külfet-i gurbeti ihtiyâr! Herif Türkistân'a gelip de makinistliğemi tenezzül etsin yohsa amele olup da ekmek parasını çıkaracağım diyerek gece gündüz râhatını selb ederek çalışsın mı yohsa memleketinde oturup kunduracılığa mı kanaat etsin? Doğrusu bu da lâyık değil. E elbet herifler işretin lehinde bulunacaklar âyîne-i mücellâ gibi jeng ve gubâr-ı i^{c}tirazdan saftır.

Muhâvere

- Behlûl?

- Efendim.

- Ben gidiyorum. İki sâate kadar gelirim sen şu odada ateş yak.

- Pekiyi efendim.

- Bir yere gitme beni bekle.

- Pek iyi efendim. Ama karşı konakta beklerim beni oradan arayınız.

- Orada işin ne?

- Ya oda içinde ben de yanar isem!

- Behlûl?

- Efendim!

- Ben sana kahveyi sâat sekizde getir demedim mi?

- Evet efendim dediniz.

- Ey hani ya? Sâat sekiz buçuk oldu.

- Efendim su yok idi!...

- Oğlan çeşmeyi gözün görmedi mi?

- Gittim aldım.

- Ey niçin pişirmedin?

- Efendim ateş yok idi de...

- Niçin yakmadın?

- Yaktım efendim

- Niçin pişirmedin?

- Kahve yok idi de...

- Niçin gidip bakkaldam almadın?

- Para yok idi de...

- Niçin almadın?

- Efendim vermezsiniz de...

(Monte Kristo)

Mâ-baᶜdı numro 93

Mösyö Morrel düğün halkına hitâben (Siz beni burada bekleyiniz ! Ben şuradan bir arabaya binip Marsilya'ya gideyim. Çabuk size bir haber alır gelirim) diye çıkıp gitti.

Bunun azîmetinden sonra salonda kalan düğün halkı bir vakit bir hâl-i hayret-engîz kaldıkları misillü Dantes'in pederi ile bî-çâre Mercedes zahm-i felaketle mecrûh olan yüreklerinin acısını dinleyerek buna hayret ve eseflerinden şaşkın şaşkın birbirlerine bakarak nihâyet yekdiğerinin kucağına düşüp kaldırlar.

Bu aralık Fernand salona girip bir bardak su içtikden sonra bir sandalye üzerine oturdu. Tesâdüf bu ya o sandalyede evvelce Mercedes'in oturduğu sandalye idi. Caderousse Fernand'ın harekât ü sekenâtına nasb-ı nazar-ı dikkat etmiş olduğundan Fernand'ı o hâlde görünce Danglars'a hitâben (Görüyor musun şu Fernand'ı bütün bu hâllere sebeb odur)

Danglars - Ben zannetmem... Günâhı boynuna.

Caderousse - Öyle ama ya dün Fernand'a akıl öğrettin?..

Danglars - Adam sen de bir insan her söyledigi hevâi sözün taht-ı mes'ûliyyetinde kalacak ola idi.....

Caderousse - Evet lâkin hevâî diye söylenilen bir sözün te'siriyle bir adam felâkete uğrayıb müteessir olur ise o sözün sâhibi pek de mes'ûliyyetten kurtulamaz zannederim.

Bunlar bu sözlerde iken düğün hlakının her biri Dantes'in sûret-i ahz ü giriftinden dolayı birer sebeb beyân eyledikleri sırada içlerinden birisi Danglars'dan istifsâr -ı keyfiyyete başlayıb:

- Mösyö Danglars siz bu işe ne dersiniz?

Danglars - Ben zannederim ki gümrükten bir mikdâr mâl kaçırmış olmalıdır.

- O sırada siz gemi hacesi olduğunuz cihetle bilmeli idiniz.

Danglars - Vâkıâ öyle ama gemi hâcesi yalnız vürûdundan kendisine ma^{c}lûmat verilen zâlikleri bilebilir. İşte ben de bilirim ki geminin hamûlesi pamuk idi ve bu da İskenderiyye'den tüccârdan ve İzmir'de Mösyö (Paskal) mağazalarından alındı. Ma^{c}lûmâtım bundan ibârettir.

İhtiyâr - (Danlars'ın bu sözlerinden müteselli olarak denize düşen yılana sarılır dedikleri gibi) Âh şimdi hâtırıma geldi. Dün bana söylüyordu "Sana bir sandık tütün ile bir sandık kahve getirdim gemidedir" diyor idi. Var ise o olmalıdır.

Danglars - Şübhe yok elbette odur. Gördünüz mü? Biz gemide yok iken gümrük me'mûrları Firavun'un içine girerek kaçak olan mâlı bulmuşlar demek olur.

Mercedes bu sözlerin ve tesellîlerin hiç birine havâle-i sem^{c}-i i^{c}tibâr eylemediğinden ve bir yandan da kalb-i hazînini dağ-dâr eden ateş-i te'sîrata artık

tahammül edemeyerek içini çeke çeke ağlamaya başladı ve bunun üzerine ihtiyâr dahi söylediği sözün hükmünü kendisi dahi takdîr edeceği hâlde aklınca mûcîb-i tesellî olmak üzere dedi ki:

- Dur bakalım kızım! Daha kat^{c}-i ümîd edecek bir hâl yokdur.

Danglars - Ümîdimizi kesmeyelim.

Bunlarla berâber Fernand dahi bu (ümîd) kelimesini telaffuz etmeye davranmış ve tamam dudaklarını kımıldatmış olduğu hâlde nefesi yarıda kalıp mezkûr kelimeyi irâda muktedir olamadı. İşte bunlar bu müşâfehede iken düğün halkından olup nasılsa parmaklık önünde kalmış olan bir zât ansızın "Amân efendiler karşıdan bir araba gelir pek me'mûl ederim ki Mösyö Morrel'dir. Mösyö Morrel ise mutlaka bir hayır haber getirmektedir" demesiyle Mercedes ile ihtiyâr Mösyö Morrel'in istikbaline müsâraat ettiler. Ve ânlar aşağıya ininceye kadar Mösyö Morrel dahi yetişip kendisine kapı önünde mülâkî oldular fakat Mösyö Morrel hayır habere delâlet edebilecek bir çehre ile gelmeyip benzi kaçmış sararmış olduğundan Mercedes ile ihtiyâr kemal-i halecân ile (Ne var ne haber?) diye istizâh-ı keyfiyyete müsâraat

Morrel - (Başını sallayarak) Ne olacak efendim? İş umudumuz gibi değil imiş fenâ imiş.

Mercedes - Amân efendim kabâhati yok idi.

Morrel - Evet ben de öyle bilir idim. Lâkin kendisini ithâm ediyorlar.

Dantes - Sebebi ne imiş?.

Morrel - Bonapart tarafdârânından imiş.

İşbu Bonaparte zamânında târîhini bilenler bu sözlerin ne kadar te'sîri olacağını takdîr edebilirler. İşte bu ehemmiyyetli haber üzerine Mercedes cân havliyle bir haykırıp halecân-ı kalbinden ihtiyâr dahi düşdü bayıldı.

Caderousse - (Danglars'a) Ya! Siz beni aldatınız öyle mi? Fakat zarâr yok ben de bu ihtiyâr ile bu kızcağızın böyle ekdâr ü âlâm içinde olmasına meydân bırakmam. Her şeyi söylerim.

Gider hepsini söylerim.

Danglars - (Caderousse'un kolunda tutarak) Sus be şaşkın herif! Yoksa ben

karışmam. Sana Dantes'i kim töhmetsizdir dedi? Kim hakikaten Elbe Adası'na uğradı Dantes karaya çıktı ve sabahdan ahşâma kadar (Porto Ferraio'da) eğlendi bunun tasdîkine üzerinde bir mektûb bulur ise âna sahâbet etmek istemiş olanlar şerîki sayılırlar. Sen düşün.

Caderousse Danglars'ın sözünün sahîh olduğunu anladı. Dehşet ve hayret ile bakıp evvelâ bir adım ileri gitmiş ise de iki adım arkaya çekildi öyle ise bekleyelim diyerek.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

95 Numro Cumᶜa-ertesi 12 Şubat 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

Matbaa ve idarehanesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Cânım şu bizim doktorlar içinde ne tuhaf adamlar bulunuyor. Fi-l-hakika sâir sınıf halk içinde de bulunur ise de nasıl ise bunlarda daha ziyâdece. Meselâ bizim doktor Zifos terceme-i hâlini gazetemizde elbette okumuş ve ne kısım adam olduğunu anlamışsınızdır. O hâlde bu insan doktorların ahvâl ve evzâᶜlardan anlaşıldığına göre ya bunlar bütün vakitlerini mütâlaa ile ve yahud hasta-i mahrûk ve sakatların tedâvîsiyle geçirdiklerinden yeni çıkma metre ile bizim eski arşının hîn-i mukayesede birbirleriyle müsâvî gelmedikleri gibi bunların da şuûrları derece-i matlubesinden gittikçe tenâkus etmektedir

Beyoğlu'nda Doktor Zifos'un hem sınıfından ve Bordeano Çelebi'nin kafadârlarından bir de Doktor Brunetti var imiş. Bu zât bir müddetten beri La Turquie Gazetesi'ne hıfz-ı sıhhat-i insaniyye için bendler yazar ve bu bendlerinde melbûsat me'kûlât meşrûbâttan bahseder. Şimdi bu gibi şeyleri arkasını almış. Almış da mes'ele-i mezkûrede kadınlardan bahs etmeye başlamış... Tuhaf değil mi?

Doğrusu ben hasta olur isem ben bu doktordan başkasının vediği ilâcı istiᶜmâl etmem ve kendisinden başkasına da kendimi tedâvî ettirmem. Çümkü ilm-i yakîn bilirim. Fenn-i sıhhat-i insaniyyede bu kadar mâhir bir hekîmin tedâvî ettiği hasta ölmez. Ale-l-husûs taᶜrîfi gibi ilâc verir ise.. Ölmez de katᶜ-ı nazar olur bile olsa dirilir.... Acaba o taᶜrîfi ettiği ilâc neden ibâret? Artık orasını pek uzun yazmış olduğundan okuyamadım. Okuduğum yere kadar pek kapalı yazmış. Elbette kapalı yazar. Herif benim gibi mezheb-i kelbî zâhiblerinden değil ki murâdını açıktan açığa yazsın. Lâkin her hâlde bendin yukarısı okunduğu zamân alt tarafına ne olduğu kolaylıkla anlaşılıyor. Çünkü belli bir şeydir.

Her ne ise kadınlardan ne yolda bahs ediyor merâk etmemelidir. Çünkü Doktor Brunetti gibi nâmûslu bir adam bu bâbda ne yolda bahsedecek? Bahs ettiği şeyler her halde bir milletin terbiyesi kadınların elinde bulunduğundan genç kızların terbiyesine güzelce dikkat etmeli imiş filân gibi şeylerden ve şehrî bir hanımın köylü bir kadına

tercîh edilmesi lâzım gelir imiş. Çünkü şehri hanımlarının pamuk gibi elleri taranmış saçları letâfet-ül-endâmı bilmem nesi bilmem nesi var imiş. Köylü kadınları ise elleri nasırlı palas pandıras kıyafetli ve insanları kaba hâsılı hazzolunmayacak ve insanlığa yakışmayacak bir sûrette imişler ve şehrî hanımların bu hâlleri terbiye ve nezâketinden ve maᶜmlûmat-ı sâiresinden ve diğerlerinin ise terbiyesizlik ve câhilliklerinden ileri gelir imiş. Â hekîmbaşı bu gibi şeyleri gazeteye yazmakta ne maᶜnâ vardır? Kim bilmez ki şehrî bir hanımın pamuk gibi elleri taranmış saçları o latîf elbisesi ve bi-t-tahsîs o nâzik dili köylü kadınının nasırlı elinden ve sâiresinden.. ve sâiresinden... elbette iyidir ama sen diyeceksin ki ben burada terbiyeli maᶜlûmâtlı kadınların câhil ve terbiyesiz kadınlara müreccah olduğunu anlatmak istiyorum. Bu külfeti de ihtiyâr etmeye lüzûm yoktur. Meselâ bir kadın ile oturup da târîhten fûnundan politikadan bahsedilmez ya edilse bile sûret-i mükâleme ahşâmdan sabaha kadar bu yoldu cereyan edemez. İşte hekîmbaşı beynimizde şu kadar fark var ki sen sıhhat ve âkıbeti bir kadının târîh filân bilmesinde bulursun. Ben ise aksi bir hâlde bulunuyorum. Meselâ benim vücûdum sıhhatte olduktan sonra konuştuğum kadın târîh bilmez ise ben biliyorum ya. İn-şâ-Allah o da sonra öğrenir derim ve-s-selâm.

Allah Kazâsından Esirgesin

İstanbul'un yangınları maᶜlûm. Yangınlar maᶜlûm da esbâbı mechûl değil â? İşte dün akşam üzeri gördümgüm hâl yangın için sebeb olabilecek hâllerin birisi idi ama (yine Allah kazâsından esirgesin) diyerik gördüğümüz şeyi de hikâye edelim.

Bâb-ı zabtiyyeden Sultân Hamamı'na doğru gelir iken Âşir Efendi Hânı'nın ard kapısı hizâsında vardığımda o kapının karşısında (8) numroda olan hânenin altında bulunan kahvehâneden bir soba borusu çıkarılarak mezkûr hânenin saçağına kadar uzatılmış ve hânenin ahşap olan (Her tarafı ahşap ya) gûşesine o derece yanaştırılmış ki boru soba boruluğundan çıkıp tenekeden maᶜmûl yağmur oluğu diyecek bir hâle gelmiş. (Boru kızır ise ahşabı tutuşturacağı maᶜlûm) Sâde bu mu? Ya boru ortasından da kopmuş ve kopuk tarafının ağzı hânenin çürük kaplamalarına dayanmış ve hevânın dünkü soğukluğu iktizasınca sobasına fevk-al-âde ateş doldurulmuş el-hâsıl bir hâneyi yakmak için başka türlü vasâil-i ihrakıyyeye hâcet kalmayacak bir dereceye gelmiş. (Allah kazâsından saklasın!)

Bunu görünce o derece ürktüm ki kulağıma derîn derîn top sadâsı gibi bir şey gelmeye başladı. Bari kahvedekilere ihtâr edeyim diye kapıyı açtım. Bir de ne göreyim? Ben deyeyim elli siz deyiniz yüz elli nefer Ermeni hamalı (Panosyon'dan ma-adası mevcûd) Kahvenin içini o derece duman bürümüş ki ağalar birbirlerini göremeyecek bir hâle gelmiş. İskambil mi oynuyorlar idi ne yapıyorlardı pek göremedim ama diyeceksiniz

ki hamal olmadıklarını nereden bilirsin? Göğüslerindeki pirinç nişânlarından.

- Yâhû tutuşuyorsunuz!

- (Kahveci oldukça telâşlıca dışarı çıkarak) Ne istersiniz?

- Şuradan çıkan dumanın kökü siz de olduğundan âni size haber vermek (isterim).

- Evet biliyorum fakat soğuklar daha bir iki günlük kaldı da... Ne ise efendim (Allah kazâsından esirgesin)

- Evet ben de biliyorum. Allah kazasından esirgesin ama gören göz kılâvuz iztemez. Bu boru mutlaka kızar iş saçağa sarar derken toplar atılır tulumbalar filân ayaklanır me'mûrlar seğirtir. Zabtiyyeler askerler yetişir. Bir takım gayret ve himmetle ateş söndürülür. Sen ise kahve kutularıyla (var ise) fincanları yıkalayarak yangının hasârından mutazzırır olmamış olursun. Kezâlik yangın himmet-i mahsûsa-i fedâkâr-âneleri semeresiyle muntafi olan me'mûrîn dahi gazeteler lisânıyla alkışlanır. Ama ne olur ise bî-çâre hâne sahiblerine olur. Öyle ise (Allah kazâsından esirgesin) duâsını bî-çâre hâne sâhibleri vird-i zebân etmelidir seninle bana ne olsa olsa ben cânım ister ise kendi ihtâra mecbûr ve sen dahi kabûl veya adem-i kabûlde menfâatin mütâlaasıyla kendini ma^{c}zûr addedebiliriz.

İbret nâm gazetenin yedi numrolu nüshasında yazdığına göre geçenlerde rû-yi deryâya indirilmiş olan fırkateyn bir vakitten beri ve der-dest-i inşâ bulunan sırhlı fırkateyn-i hümâyûn imiş ve tûlu dahi iki yüz kadem olduğu gibi metânet ve rasânetçe birinci derecede olan zırhlılardan bulunuyormuş.

Ne güzel tahkikat! A cânım bâri gözüyle görmüş gibi bu kadar giydirip kuşatma! Çünkü fırkateyn-i mezkûre bir kere zırhlı değil ahşabdır. Ve Tâif nâm vapur-ı hümâyûn yerine yapılarak ânın makinesi konulacaktır. O senin dediğin zırhlı daha der-dest-i inşâdır. Her ne ise şunu tashîhden murâdım mezkûr gazetenin her bir havâdisine ehemmiyyet verenlere ihtardır ki bir gazete gözünün önündeki bir şeyi doğru doğruya tahkik edemediği hâlde Avrupa'nın ta öbür ucundan alıp yazdığı hâvâdis artık nasıl sahîh olduğunu anlamalı!

an- Ketebe-i Muhasebe-i Bahriyye

Hidâyet

---

91 Numrolu nüshamıza derc ile cevâblarını zîrine işâret etmiş olduğumuz es'ile-i maᶜlûme sâhibi tarafından bu kere bir varaka daha aldık. Zannımıza göre evvelki suâllerine verilen cevâblar hakikat hâle tevafuk etmiş ve kendisinin de hoşuna gitmiş de bu varakada bir suâl daha irâd ediyor.

İşte o da budur.

Suâl

Ey Baba Diyojen! Sen bir vakit fıçıdan çıkıp gündüzün elinde fener ile dolaşırken tesâdüf ederek böyle gündüz vakti fener ile gezmekten maksadını sorduğumda (Adam arıyorum adam) demiş idin... Şimdi yine suâl ederim ki o aradığın adamı buldun mu? Yoksa hâlâ arayıb duruyor musun? Merak ettim de....

Diyojen

Dâima sizin semtte gezdiğimden (Ne yalan söyleyeyim) hâlâ muvaffak olamadım. Ama baᶜd-ezin biraz da başka tarafları dolaşmak niyetinde olduğumdan şâyed bulabilir isem size de haber veririm.

İbret! Bana bak! Moskof gazetelerini Almanya evrâk-ı havâdisini Hind-i Çîn cerîdelerini okuyorum diyorsun bir takım şeyler dahi yazarak esâsını o gazetelere bina ettiğini haber veriyorsun. Lâkin gözün önünde bulunan gazeteleri niçin akumuyorsun? Hattâ halk iᶜtirâza dahi başladılar. "İbret gözünün önünde olan şeyleri de göremiyor" diyorlar. İşte iᶜtiraz-nâmenin birisini yukarıda derc eyledim. Eğer sen böyle gider isen ve hiç olmaz ise Hakayık'ın 442 numrolu nüshasındaki (Küçük Kuşcağızlar) bendini olsun görmez isen iᶜtirâz husûsunda ben dahi halkla berâber olacağım. Artık bir adam bu bendi de görmez ise âlemde neyi görür? Çünkü mezkûr bend yalnız sivrisinek gibi vızıldamamış bübül gibi şakımış sadâsıyla cihânı doldurmuş. İşte mes'eleyi anladın mı? İhtâr benden Kabûl edip etmemek senden.

Varaka

Petro-kapısı dâhilinde bir hanede sâkin hastanın satıcılardan

çektiği azâb

- (Sabaha iki saat kalarak Arnavud elinde fener ile sesi çıkabildiği kadar) Salep..... Salep

Hasta - İşte herifler yine çıktı! Kafa olsun da buna dayansın!

- (Diğer biri) Salebim kaynamış.. Sıcak sıcak kaynı...yor!...

- Isıcak çay.. Çaycı!

Hasta - Yâhû baksan â başımıza bir de çaycı çıktı.

- (Sabaha yarım saat kalarak savt-i girye ile ara sıra öksürerek) Taze simit!... Gevrek simit!... Sıcak simit!... Kıtır kıtır.. Hey...

Hasta - Bacı! Galiba safak söküyor şu perdeyi açsan. Â işte simitçi çıktı.

- Çalı süpürge... Eski kunduralara süpürgem var!...

- Karagöz Ebegümeci Hindibâ... Kıvırcık Ebegümeci Hindibâ

- Fal bakarım... Niyet yakarım... Maydonozlu fal bakarım.....

Hasta - Amân ya Rabbi!... Başım neyim kalmadı! Bu ne kadar satıcı hem ne kadar da çok bağırıyorlar şu hastalıktan kurtulur da kalkar isem sevabıma....

- Kaba börek... Sıcak börek... Poğaça... Bö...rek. Börek peynirli var sâde var börek... Börek sıcak börek...

- Sütlüdür... Kaymaklıdır... Muhallebim! Muhallebim! Pekmezlidir!

Hasta - İlahi ya Rabbi sen bilirsin! Ne belâya çattık. Başım çatlayacak cânım şu heriflere şuradan birisi...

- Malta mandarina var... Sulu limon...

- (Çatal sesle ve Samatya telaffuzuyla) Oynar oynar uskumrum var...

- Lahana Pırasa.. Kereviz.

Hasta - (Ey artık bu odada ve bu döşekte oturup yatmak mümkün olamayacak) diyerek kalkıp yorgan dizinde öteki odaya gider...

Allah bu hastaya şifâlar versin! Zavallıya ahşâm üzeri nöbet geliyor olmalı ki ahşâm ezânından başlayıb gecenin sâat dördüne kadar türlü türlü sadâlar ve acâib acâib edâlarla mısır buğdayı ve boza satanların iz[c]âcından şikâyet etmiyor.

Bir Varaka

Kâşki gitmeye idim gittiğime gideceğime pişmân oldum. Bir daha gider isem iki olsun. Gûyâ eğelnmeye gittik. Cânım şu maᶜhûd Güllü Agop Ahbâr'ın Ermeni Tiyatrosu'na ama denilecek ki Agop Ahbâr'ın tiyatrosu Osmânlı Tiyatrosu'dur. Fi-l-hakika öyledir ama kendi iᶜtikâdınca. Hem ben orada Türklükle Osmanlığa dâir bir şey göremedim gibi sâha-i luᶜbiyyâtta temâşâ-künâna arz ettikleri oyun Ermenice ifâde olunduğundan ândan bir harf bile anlayamadım. Yalnız ben değil orada bulunan Ermeniler de bir şey anlayamamışlar. Bî-çâreler "Ah kâşki Türkçe olsa da oyunun neden ibâret olduğunu anlayabilsek. Eğer böyle oduğunu bileydik doğrusuya gelmez idik. Yazık oldu paracıklarımıza" gibi birbirleriyle dertleşir dururlar. Ey şimdi böyle bir yere (Osmânlı) nâmını nasıl vereyim? Her hâlde Ermeni Tiyatrosu diyeceğim ama Agop Ahbâr Cenâbları kızacak imiş...

Daha tuhafı neresi oyun tekmîl oldu ortalık habshâneden kurtulmuş gibi kendilerini dışarı attıkları sırada Agop Efendi Cenâbları da nerd-bân başında halka (Efendilerim safâ geldiniz hoş geldiniz yine buyurunuz filân) gibi merâsim-i teşyîᶜyede bulunuyor idi. Hay Allah akıllar versin bir gececik oranın taᶜrîf olunan şu sıkıntısını çeken artık Agop Ahbâr'ın hâtıriçün bir daha gelecek ha!... Belki bu resm-i teşyîᶜi Madam Karakaşyan... icrâ ede idi matlûb hâsıl olur idi. Bu gece Ermeni tiyatrosunda gördüğüm garâib bundan ibâret zannolunmasın daha neler var... neler... deh-i miᶜde-nevâzlı güfteler fakat bunların mecmuᶜu Diyojen gibi beş on gazete dolduracağından yazmaktan sarf-ı nazar eyledim.

(Monte Kristo)

Mâ-baᶜd-ı Numro 94

Caderousse Danglars'ın sözü sahîh olduğunu anladı. Dehşet ve hayret ile bakıp evvelâ bir adım ileri gitmiş ise de (Öyle ise bekleyelim) diye iki adım arkaya çekildi

Danglars - Evet bekleyelim. Kabahâti yok ise bırakırlar var ise bir ehl-i fesâd için başını belâya sokmakta maᶜnâ ne?

Caderousse - Haydi gidelim! Ben artık burada duramam.

Danglars - (Salondan savuşmak için arkadaş bulduğuna sevinerek) Evet haydi

gidelim. Bunlar da varsınlar nasıl kolaylarına gelir ise öylece bu şekl-i hâlden kurtulsunlar.

Caderousse ile Danglars salondan çıkdıkda Fernand Mercedes'in sahibi kalmış olduğundan elinden tuttu ve Katalan karyesine götürdü. Dantes'in dostları dahi ihtiyâr pederîni baygın bir hâlde aldılar evine götürdüler.

Çok geçmeksizin Dantes'in Bonaport tarafdârlığıyla tevkif kılındığı havâdisi bütün memlekete münteşir oldu.

Mösyö Morrel Marsilya Vâlîsinin kaim-makamı Mösyö Villefort'u tanıdığından gidip Dantes'in ne olup ne olmayacağını kendisinden anlamak için Marsilya'ya gitmekte iken Danglars ile Caderousse'i yolda buldu.

Danglars'a hitâben:

- Sen bunu Dantes'ten umar mıydın?

Danglars - Efendim ben size Dantes'in bilâ-sebeb Elbe Adası'na uğramış olduğundan hakkında ba^{c}zı şübheler ettiğimi söylemiş idim.

Morrel - Bu bâbda olan iştibâhınızı benden başka birisine de söylediniz mi?

Danglars - (Yavaş ses ile) Dîvâne miyim! Bilirsiniz ki amcanız sebebiyle sizden dahi şübhe ederler. Çünkü amcanız hem Bonaparte'a hizmet etmiş hem efkârını dahi saklar bir adam değildir. Ânın için sizi dahi Napolyon'un taht-ı imparatorîden sukutuna teessüf ediyor zannederler. Kimseye bir şey söylemek olur mu? Şübhelerimi başkasına söylemekte gerek size ve gerek Dantes'e ne kadar keder geleceğini bilmez miyim? Ba^{c}zı sırlar vardır ki bir me'mûrun bu gibi şeyleri yalnız kendi âmirine söyleyip de başkalarından gizli tutması en büyük vazîfesidir.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

---

96 Numro Çerhâr-şenbih 16 Şubat 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

Matbaa ve idarehanesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Hey gidi masharalık hey!

Maᶜlûm â bu günlerde et kesimi yaᶜnî karnavaldır. Et kesimi demek bu günlerde et kesmek değildir. Hıristiyânların etten kesilmesi demektir. İşte bir kaç gün sonra perhîz gelecek artık Hıristiyânlar saâdet-i uhreviyyeye nâiliyyet için elli gün yemeyecekler ve bu müddet zarfında günâh da işlemeyecekler. Ânın için altmış gün evvel rezîllenmeye başlarlar. Hakları da var ya elli gün irtakâb-ı maᶜsiyet etmeksizin vakit geçirmek için altmış gün rezîllenmelidirler. Her ne ise bakalım bu günâhları ne yolda icrâᶜ ederler. Yüzlerine mashara olmak için yüzlük giyerler yaᶜnî mashara olurlar... Gûyâ mashara değiller imiş birazcık düşünülür ise anlaşılıyor ki bunlar dâimî mashara olmasalar böyle muvakkaten masharalığı kabûl etmezler.

Benim neme lâzım ama hiç olmaz ise mashara olduklarına göre bârî eğlenmenin yolunu bilseler. Hayır ânı da bilmezler fi-l-hakika sâir memleketlerde mashar olurlar ama gülüp eğlenmenin yolunu da bilirler. Bizim memleket masharaları öyle hayvan gibi bel bel bakınır dururlar. Bir kere bizim masharalarda zekâvet dedikleri şey hiç yok kupkuru rezâlet için mashara oluyorlar. İşte geçen gün Galata'da bu yâd-gârlardan birisine râst geldim amân bir az şununla eğleneyim diyerek herife (Gûyâ bu yüzlüğü takmamış olsa idin mashara olduğun belli olmaz mı idi?) dedim. Bizim koca mashara buna bir cevâp verecek yerde sükût saymaya başladığından tahammül edemeyerek (Ayol bu yüzlüğü takmalı ama ne kim adam olduğunu ve ne gürûhdan bulunduğunu bildirmemelidir. Sen ise mâhiyyet-i zâtiyyeni bu sözlerle meydâna koydun.) diyerek savuşup gittim. Biraz ilerde birine daha tesâdüf ettim. Dur bakalım belki bununla eğlenirim diyerek yanına sokularak (Babanın oğlu olduğundan hiç şüphem yoktur. Tâ bu kadar benzemek olur mu ya) dediğimde (Efendim! sen benim babamı nerede görün? cevâbını verdi. Baktım gördüm bunların erkek takımıyla eğlenmek kâbil değil eğer bir tane mashara kadın bulur isem ânınla eğlenirim diyerek gider iken karşıma bir tanesi çıkıverdi. Halinden istiᶜdâd-ı zelîhâ bir şey olduğunu anlayarak (Acâib İstanbul halkı deli midirler ki denizdeki balığı pazarlık etsinler) dediğimde kızcığın (Ne dedin? Ne

dedin?) cevâbı ile mukabele ettikten (Gûya demek istedim ki satılık olan bir şeyi senin gibi öyle kapalı tutmazlar. Müşterîsi çabuk çıksın diye açarlar da meydâna korlar) dedim. Kız da (Â cânım beni pek ziyâde mahcûb ettin baksan â yüzüm bile ne kadar kızardı) diyerek yüzlüğü çıkarınca kendisinin ne kadar ser-best ve akıllı bir şey olduğunu ve talebeleri utanmamak mahâretini tahsîl ile meşgûl bir mektebin mahsûlü idiğünü anladım.

Asıl garibi şurası ki bunlar eğlenmek maksadıyla mashara oluyorlar da kendilerinin eski masharalardan olduklarını setr için bir yeni mashara sıfatı daha takınmak mecbûriyetinde olduklarını hiç der-hâtır edemiyorlar.

Varaka

Uzatma Diyojen şu tîmûr köprü müteahhidi en sonra seni mahcûb etti ya. Ama sen dersen ki neden mahcûb edeceğim. İşte hitâm-ı emâreleri nümâyân oldu... Ne gibi diye suâl eder isen parmaklıkları bitti şirket vapurlarının yanaşacağı iskele ve nerd-bânları yapıldı. Hem boyanmaya da başladı. Artık şu günlerde hitâm buluverirse var ya ne kadar utanacaksın taᶜrif edemem ve-s-selâm.

Diyojen

Tuhaf be... Tîmûr köprünün hitâmından dolayı neden mahcûb olayım. Bu husûsda utanması lâzım gelecek bir kimse var ise o da üç senede köprünün üçte birini itmâm edeceğini sâhib-i varaka fikrinde olanlara umduran köprü müteahhididir. Ben ise bu bâbdaki ihtârlarımın te'sîriyle iftîhâr ettim.

Havâdisât

Eyüb Vapurları İdaresi tarafından me'murlara çımacılara baᶜde-mmâ yolcuları döküp sokmaları emir ve tenbîh olunduğu mesmûâttandır.

Altıncı Dâire tarafından küçük memûreler Beyoğlu konakları yemsimelerini ayartmamaları hakkında şedîden emir verilmiştir. Şehr-emâneti dahi kavâslarına artık acz-i izâfî o kadar tazyîk etmemelerini tenbîh buyurmuşlardır.

Bir haftadan beri hiç bir gazete taᶜtîl olunmadı bundan istidlâl olunur ki gazeteciler akıllanarak Mabûât Nizâm-nâmesi hâricine çıkmaktan ihtirâz ediyorlar.

Tîmûr köprünün ikmâline yeniden başlanılmış ve kemâl-i keremiyyetle saᶜy ve

ikdâm olunmakta bulunmuştur. Eğerçi böyle gayret ve keremiyyetle çalışmak devâm eder ise mezkûr köprünün bu senelerde bir şeye benzetileceği me'mûldür.

Rumeli Tîmûr yolları Müteahhidi Mösyö Hirsch'in İstanbul'a gelmek üzre idiüği rivayet olunuryor. İn-şâ-Allah yakın vakitte müteahhid-i mûmâ-ileyh denizden mi karadan mı olur dağdan mı yoksa ovadan mı olur buraya geldiğinde taahüd ettiği tîmûr yolunu Edirne'ye îsâle ve henüz bozulmuş olan mahallerin dahi ta'mîr ve termîmine himmet eder.

Tramvay idâresi çoluk çocuğun tehlikeden vikâyesi zımnında vagonların kenarlarına birer de kapı yaptırmaya başladığı gibi bundan böyle evvelki kadar kol bacak kesip biçmemeye dahi meclis-i mahsûsda karâr vermiş oldukları işitilmiştir.

İki Zât Beyninde Muhâvere

- Tramvay doğurmuş.

- Ne dedin ne?

- Ne olacak işte tramvay çocuk doğrurmuş diyorum.

- Adam sen de deli gibi konuşma hiç araba doğurur mu?

- Cânım araba doğurmaz. Ben de biliyorum lâkin tramvay vagonlarına nisbetle bir de küçük arabalar yapılmış da Karaköy'den Beşiktaş'a yüz paraya müşterî nakil ediyormuş.

- Ha öyle söyle.. Ben de tramvay arabalarını pek dolgun ve şişkin gördüğümden gerçeten vaz'-ı haml etti diyorsun zannettim de...

Meclis-i Cinâyette

Reîs - Efendiler mâdemki bu adamın cürmünü tahkîke medar olabilecek meydânda bir takım hâller vardır. Onun için bunun bir ay habsine hüküm olunmasını münâsib görüyorum.

- Allah ömürler versin efendim ama zevcem câriyeniz pek fakîredir. Çocuklarını bile güç hâl ile geçindirebiliyor. Hiç olmaz ise şu müddeti iki ay olsun yapınız.

Sokakta

- Duydun mu?

- Neyi?

- Cânım habsine hüküm olunmuş ne duruyorsun kaç saklan.

- Neye saklanayım elhamdülillâh atlattım.

- Amân nasıl oldu?

- Hüküm iᶜlâmını bana göndermişler ben de yakdım.

- Behlül!

- Efendim.

- Ben sana beni sâat sekizde uyandır demedim mi?

- Dediniz efendim ama....

- Ey niçin uyandırmadın?

- Bendiniz de uyumakta idim de....

- Uyansa idin?

- Kimse uyandırmadı ki.... Hem işte siz uyanmışsınız ya

- Uyandım ama saᶜat dokuz.

- Oh saᶜat sekizde uyanmış olsa idiniz dokuz da gelmeyecek miydi

---

Sakanın Hesabı

- Cânım kokana bu hesâb yanlış.

- Of amân sende işte yüz elli kırba yetmiş beş guruş etmez mi?

- Cânım öyle değil. Ben bir senedir su götürüyorum günde iki kırbadan eksik götürdüğüm yok.

- Ey sonra.

- Sonrası bir senede kaç gün var.

- Üç yüz alt.... Öyle değil mi?

- Evet evet öyledir doğrusu söyledin üç yüz altmış beş yüz sekiz yüz otuz kırba eder.

- Ay öyle ise bu kapının arkasındaki tebâşirleri kim yazdı?

- Kim yazdı diye diye sorma kim bozdu diye sor

- Bak şunun ettiği halta ben hırsız mıyım?

- Estağfirullah hırsız değilsin ama bu hesâbı nasıl anlamalı?

- Ben hesâb mesap bilmem adamı hırsız çıkarmazlar.

- Yok cânım siz değil belki beslemelerden biri yanlışlık ile silmiştir.

- Ha öyle söyle yoksa ben hiç senin hakkı yer miyim?

- Ne münâsebet anladın şimden sonra bir daha tebâşirleri siler iseniz besleme silmiş diyeceğim.

- Öyle ya hoy-rân herif neredeyiz buna İstanbul derler.

Sokakta

- Nereden geliyorsunuz?

- Rasâdhâne-i Âmire'den.

- Öyle ise iyi râst geldin elbette sâatinizi ayar etmişsinizdir benim ki pek iyi gider idi bu günlerde birkaç dakika geri kalıyor bir kere ᶜayar edeyim.

- (Sâate bakarak) Efendim sâat onu altı geçmiş.

- Ne! Onu altı mı geçmiş! Öyle ise seninki bir sâat geri.

- Ay Rasâdhâne-i Âmir'den geldiğim neden belli olacak ya.

- Dün akşam Güllü Agop'un tiyatrosunda mıydınız?

- Evet epeyce de eğlendik.

- Ne oynadılar?

- v'Allahi efendim ne oynadıklarını ben de merak ettim fakat bir i'lân bulup da anlayamadım.

(Müşâfehe)

(Of Allah cezânı versin kör müsün ne?) Biraz etrafına baksan â!

- Kör sensin ayağımın patırtısını da mı işitmiyorsun?

- Cânım karanlıkta.... İşte.....

- Fenerin nerede?

- Seninki nerede?

- Ben mehtâba çıktım.

- Ben de Fener gazinosundan geliyorum.

- (Mısırcı feryâd ederek elinde fenerle) Kavrulmuş kıtır kıtır Mısır buğdayı.

Derken bunlara tesâdüfle (More kardeşler karanlıkta ne yapıyorsunuz?) diyerek söze karışmak istidiğinde:

- Haydi sen mısırını sat da zevkine zevk kat. Arnavudluktan gelip de bizim mâbeynimize mi girmek istiyorsun? Sen daha ser-hôşsun eli bayraklısına çatmamışın iki kişiye bir söz sana ne? Ama fenerin var imiş biz de mehtâbda geziyoruz zannıyla karanlıkta tokuşuyoruz.

(İcân)

Çamaşır temizliğinin âdat ve ahlâkça ne derece lüzûmu olduğu cümlenin maclûmudur. İşte bu kaziyyenin derecâtı en ziyâde takdîr edenlerden birisi de Panosyan Ahbâr olduğundan vatandaşlarına bir hizmet-i müftehirede bulunmak ve bu cihetle ibka-yi nîk-i nâm etmek ve eski sancatını tekrâr ele almak niyetiyle Manzûme Gazetesi idârehanesinde müceddeden açmış olduğu bir çamaşırhânede hânda külhânda beytütet eden vatandâşlarının çamaşırlarını ehven fiyatla tathîr ve tenzîf edeceğini iclân eder. Diyojen dahi Panosyan Ahbâr'ın bu sancatta maharetini bildiğinden herkes kirlillerinin tathîriçin kendisine müraacaat etmelerini hâlis-âne tavsiye eyeler.

Diğer

Beyoğlu'nda büyük bir lokanta açıldığı ve Ortaköy. Fener. Balat. Galata ve İstanbul'da birer de şucbesi olduğu ve fakat mezkûr loktanta ve şuabâtı umûma mahsus olmayıb yalnız Rumlar ile Bulgarlara münhasır olduğundan bu iki millet tarafından ârzû olunan her nevci et yemekleri mezkûr lokantada bulunduğu bu sene perhiz tutmayacaklara ilân olunur.

(Monte Kristo)

Mâ-bacd numro 95

Morrel - Âferîn Danglars pek güzel söyledin. İşte bu sadakatin maclûmum olduğundan baczı gûne tedbirlerde bulunuyor idim.

Danglars - Ne gibi efendim?

Morrel - İbtidâ Dantes ile aranızda baczı gûne bürûdet hissetdiğimden senin hakkında efkârda bulunduğunu anlamak için kendi kapudân-ı evvel olduğuunda seni kapudân-ı sânî yapacak olur isem nasıl olacağını suâl ettim.

Danglars - Ay ne cevap verdi?

Morrel - Neden dolayı olduğunu açmayarak şu kadar dedi ki fi-l-hakika biraz ândan gücenmişsiniz. Ama sâhib-i sefînenin emniyyetini celb etmiş olan bir arkadaşından kendisinin dahi emîn olacağını söyledi.

Danglars - (Kendi kendine) Müraî!

Caderousse - Dantes iyi çocuktur doğrusu ya iyiliği inkâr olunamaz.

Morrel - İyi çocuklar ama işte Firavun kapudânsız kaldı.

Danglars - Efendim buradan ancak üç aya kadar hareket edebiliriz. İn-şâ-Allah o vakte kadar da Dantes habsten çıkar.

Morrel - Evet öyle ama ya bu üç ay esnâsında?

Danglars - Bendeniz yok muyum? Maᶜlûm-ı âlîniz der ki bir gemiyi usta kapudânların idâresi kadar bendeniz de idâreye muktedirim. Dantes habsden çıktığında kendinizce kimseye teşekkür etmeye mecbûriyyet etmezsiniz. Dantes kendi mevkiᶜine ve ben de evvelki me'mûriyyetime devâma başlarız.

Morrel - Teşekkür efendim fi-l-hakika bu yol iyidir. Ânın için işte şimdiden geminin idâresine başlamaya me'zûnsunuz bunu boşalttırınız. İnsanların düçâr oldukları felâket hiç bir vakitte işin geri kalmasına sebebiyyet veremez.

Danglars - Korkmayınız efendim. Acaba Dantes görülebilir mi?

Morrel - Biraz sonra size söylerim şimdi gidip Villefort'u görecegem Dantes hakkında biraz hüsn-i şehâdette bulunmak niyetindeyim. Mûmâ-ileyh her ne kadar mutaasıb kral tarafdârlarından ve vâlî kaim-makamı ise de oldukça insâniyyetli bir adamdır.

Danglars - Fenâ adam değildir ama fevk-al-âde harîs-i şândır. O da fenâ demek gibi bir şeydir.

Morrel - Ne ise bakalım siz şimdi gemiye gidiniz ben de biraz sonra gelirim.

Mösyö Morrel arkadaşlarından ayrılıp hükûmet konağına doğru gitti.

Danglars - (Caderousse'a hitâben) Gördün mü iş ne yolda gidiyor hala Dentes'e tesâhub efkârında mısın?

Caderousse - Hayır o efkârdan vazgeçtim ama böyle neticesi vahîm olan şakaları yapmalıdır.

Danglar - Tuhafsın be! Şakayı yapan ne benim ne sensin Fernand'dır. Sen biliyorsun ki ben kağıdı buruşturup bir köşeye ... Yakinen zannediyorum ki yırtmış idim.

Caderousse - Hayır hayır yırtmadığını pek iyi biliyorum hâla şimdi bile kağıdın buruşmuş olarak bir kenarda duruşu gözümün önündedir. Keşkî hâla orada dursa idi!..

Danglars - Ne yapayım kağıdı Fernand oradan almış ihtimâl ki beyâz etmek külfetini bile ihtibâr etemeyerek.... Belki de benim yazım ile göndermiş!. Amân! Hamdolsun ki yazımı olsun değiştirmiş idim.

Caderousse - Dantes'in böyle ehl-i fesâd olduğunu sen biliyor muydun?

Danglars - Hayır ben ânın âyânlığından başka hic bir hâlini bilmem lâkin şaka olarak yapılmış bir şeş olduğunu size söylenmiş idim ya lâtîfe yerine yaptığım şeyi ciddi yerine tuttu.

Caderousse - Ah kâşki bu işin içinde ben olmaya idim. Hiç vuku^{c} bulmasa daha iyi idi ya ne ise bu işin nihâyetinde bir büyük belâdet bize erişecektir.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Kasab Teodor)

Caderousse - Hayır hayır yırtmadığını pek iyi biliyorum hâla şimdi bile kağıdın buruşmuş olarak bir kenarda duruşu gözümün önündedir. Keşkî hâla orada dursa idi!..

Danglars - Ne yapayım kağıdı Fernand oradan almış ihtimâl ki beyâz etmek külfetini bile ihtibâr etemeyerek.... Belki de benim yazım ile göndermiş!. Amân! Hamdolsun ki yazımı olsun değiştirmiş idim.

Caderousse - Dantes'in böyle ehl-i fesâd olduğunu sen biliyor muydun?

Danglars - Hayır ben ânın âyânlığından başka hic bir hâlini bilmem lâkin şaka olarak yapılmış bir şeş olduğunu size söylenmiş idim ya lâtîfe yerine yaptığım şeyi ciddi yerine tuttu.

Caderousse - Ah kâşki bu işin içinde ben olmaya idim. Hiç vuku^{c} bulmasa daha iyi idi ya ne ise bu işin nihâyetinde bir büyük belâdet bize erişecektir.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Kasab Teodor)

---

97 Numro Cumᶜa-ertesi 19 Şubat sene 1287 İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehar-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşrolunur.

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vakiᶜ Camlı Han derûnunda kaindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlanatın beher satrından 3 guruş ve mevvadd-ı sairenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsan istemem

Hani ya geçen gün Phare du Bosphore muhariri tarafından bir iᶜlân derc etmiş ve meâlinde demiş idim ki Phare du Basphare muharriri hasta olduğundan ve ilacı dahi Bulgar bozası içmeye medâvemet etmekten ibâret bulunduğu etıbbânın ittifâkıyla anlaşıldığından her kim kendisine aᶜlâ Bulgar bozası getirir ise mûcib-i memnûniyet olacaktır.

İşte o zamândan beri kendisine dostları tarafından lâ-yenkatiᶜ Bulgar bozası getirilmiş ve o dahi istiᶜmâlde devâm etmiş olduğundan en sonra şifâyı bulmuştur!..... Şu kadar var ki şifâyı daha yeni bulmuş olduğundan etibbâ biraz vakit iş ve güç ile iştigal etmemesi lâzım geleceğini ve hiç olmaz ise üç ay müddetle işten güçten el çekmesini ihtâr etmişlerdir.

Ne ise işin ilerisi bize lâzım değil biz şimdi kendi mülâhazamıza bakalım.

Maᶜlûm â (Phare du Basphare) demek (Boğaz-içi feneri) demektir. Fenerleri Boğaz-içi'ne ne için koyarlar ânı da bilirsiniz ya? Hani ya şu gemiler boğazdan girer iken o feneri görsün de ânın delâletiyle içeriye girsinler için korlar öyle değil mi? Bizim Phare du Bosphore'dan en ziyâde Rum kapudânları istifâde eder idi. Dâimâ ânın delâlet ettiği hatt-ı hareketinden ayrılmazlar idi. Ey şimdi o fener söküldü acâba bundan sonra Rum kapudânları kangı fenerin delâletiyle hareket edecekler? İşte bu da bir hesâbdır.

Ha hesâb dedim de hâtırıma geldi. Hani ya ben geçen günler bir sehv-i hesâb bulmuş idim. On beş günde dört gazetenin taᶜtîli hesabı dolduramayacağını ve noksân bıracağını der-miyân eylemiş idim. İşte şimdi Phare du Bosphore hesâbı doldurdu. Fakat şimdi ise hesâbca diğer bir sehv ve diğer bir nisbetsizlik kaldı. Şu ki Fransızca olarak yazılan gazetelerden ikisi taᶜtîl edildiği hâlde Fransızca olarak yazılan gazelerden ikisi taᶜtîl edildiği hâlde Ermenice ve Rumca ve hattâ Türkçe gazetelerden yalnız bir aded kapandı. Bana kalır ise bunlardan dahi birer tane daha taᶜtîl edilmelidir ki nisbet yerini bulsun.

Benim kalbime gelen şeyler çıkıyor hâ! Binâberîn gayda biraz zırıltıyı kessin de sözüme kulak versin. Panosyan da kulaklarını dikip biraz dinlesin. Hakayık'a bir şey söylemem çünkü söylesem dinlemez.

Köprübaşı'nda

Sabahleyin

- Cânım me'mûr ağa! Ben şimdi bir onluk verdim lâkin köprü açıktır.

- Bekle şimdi kapanır.

- Bekleyeyim ama benim işim var.

- İstanbul tarafından hiç bir işin yok mu?

- İstanbul'da da var Galata'da da.

- Ah git evvelce İstanbul'daki işlerini gör de yarım sâat sonra gel köprüyü kapalı bulursun.

Öğle Vakti

- Me'mûr ağa! Biz köprü parasını yine verdik ama hâlâ köprü açık.

- Ey oğul! Sabâhleyin ben sana yarım saât sonra gel dedim. O vakitten beri üç sâat oldu. Ne yapayım? Köprü yine açıldı.

- Pekiyi şimdi ne yapacağız?

- Ne yapar isen yap. Bana ne? Fakat şimdi kapanır.

- Ne ise bârî gideyim de küçük bir işim daha var ânı da görüvereyim.

- Sakın yine geç kalma!

Ahşâm Üzeri

- Ey işte gördün mü? Yine açık. Bugün verdiğim köprü parası otuza bâliğ oldu. Hiç bir şeye yaramadı. Amân şimdi ne yapayım? Acaba köprü hiç kapanmaz mı?

- (Öfke ile) Ne aksi adammışsın be herif. Bıktım bu gün senden. Ben sana geç kalma diye tenbîh ederim sen ise yine bildiğin havayı çalarsın....

- Galata'daki işimi görmekten vazgeçtim. Hiç olmaz ise şimdi Ada vapuru kalkıyor âna bârî yetişebilsem!

- Bir kayık tut da vapura yetiş.

- İyi söyledin varayım bir kayığa bineyim.

Sâf-derûn bir zâtın besilice olan kuzusuyla bir ziyâfet vermesini kendisinden isterler. Bî-çâre herifceğiz kuzuyu bunlara yedirmeye gönlü râzı olmaz. Ahbâbları taleblerinde ısrâr ederler. Nihayet âciz kalarak bir gün kuzuyu keserek kendilerine bir ziyâfet vereceğini vaᶜd eder. Bunun üzerine yevm-i mevᶜûddan bir gün evvel kuzuyu boğazlar ise de yine kuzuyu heriflerin ellerinden kurtarabilmek için taᶜmîk-i fikr etmekte iken kapı çalınır bir de bakar ki sâir dostlarından birisi içeri girer. Herifceğiz bu adamı görür görmez mâl bulmuşsa döner. Der-akab derdini açar ve eğer buna bir çâre bulabilir ise kuzuyu kendisiyle birlikte yiyeceğini der-miyân ettikde herif evvelâ kuzunun nerede olduğunu öğrenir. Kuzu sâhibine daᶜvetli bulunan misafirler geldiğinde kuzunun çalınmış olduğunu ifâde etmesini ityân eder ve kendisi dahi biraz oturduktan sonra kalkar evine gider. Fakat yalnız gitmez herif görmeksizin kuzuyu alır da gider.

Ertesi gün sabahleyin erkenden kuzu sâhibinin evine gelir ve kuzuyu birlikte ne vakit yiyeceklerini ifâde ettikde zavallı adamcağız ber-vech-i âtî arz-ı hâline başlar.

- Birâder kuzu çalınmış.

- Âferîn güzel öğrenmişsin. Daᶜvet ettiğin kimseler geldiklerinde böyle söylemeli.

- Yok cânım sahîhan çalınmış

- Böyle ye's ü fütûr ile söyler isen inandırabilirsin.

- V'Allahi çalmışlar şaka söylemiyorum.

- Yemîn de etmeli ama inandıramaz isen. Fakat sizi yemîn etmeye mecbûr edecek kadar kuzunun çalınmadığında ısrâr etmezler zann ederim.

Gibi bir takım lâkırdılar ile kuzunun üstüne oturur.

Karakolhâne Önünde

Birinci Gece

- Ey dur bakalım! Hani ya fenerin?

- Vây buradan geçmek için fener de mi lâzım?

- Öyle ya gece fenersiz gezilmez.

- Pek iyi bundan sonra ben de fenersiz gezmem.

İkinci Gece

- Hemşehri! Azıcık sabret. Senin fenerin nerede?

- İşte efendim burada.

- Bunun mumu yok.

- Ey mum da mı lâzım?

- Öyle ya mumsuz fener olur mu?

- Eğer bu gecelik müsâade eder isen yarın akşam buna bir de mum alırım.

Üçüncü Gece

- Dur bakalım arkadaş! Böyle gece yarısı fenersiz nereye gidiyorsun?

- Fenersiz değilim efendim. Hattâ mum bile var. İnanmaz isen işte bak.

- Ey bunu niçin yakmadın?

- (Biraz tefekkürden sonra) Yakmak da îcâb eder mi?

- (Biraz hiddetle) O... Üç gecedir hâlâ sana anlatamadık mı?

- Afv edersiniz efendim. İyice anlamamış idim artık yarın akşam yakar da geçerim.

Dördüncü Gece

- Kimdir o fenersiz bu vakit? Hey dur bakalım!

- Bendeniz efendim. Bendeniz.

- Vay yine sen fenersiz misin?

- Hayır efendim fenerliyim fenerli. Hem dün akşamki emriniz üzerine feneri de mumu da yaktım. Şimdi yalnız mukavvâsı kaldı. İnanmazsanız işte bakınız.

Sofra Başında

- Baba ben kadayıf daha isterim.

- Artık kalmadı oğlum bitti.

- Hâ isterim.. İsterim işte tepside var.

- Yok dedim... (Tepsiyi göstererek) Şunlar mı oğlum? Ânlar.... Kadayıf değil

- Kadayıf değil de nedir? İşte pekâlâ kadayıf. Ben bilmez miyim?

- Hayır oğlum hayır. Onlar kadayıfın kemikleridir.

- Ah sen ver de ister ise kemikleri olsun ben anları gevelerim.

Kıraathânede

- Garson bir gazete getir!

- Hangisini istersiniz efendim?

- Hangisi olur ise olsun.

- Efendim hepsinden var ama o sizin istediğiniz gazeteden almıyoruz.

Diyojen İdârehânesinde

- Şuradan yetmiş dokuz numrolu bir Diyojen verseniz â!

- Yetmiş dokuz nomrolu Diyojen kalmadı.

- Ey sonra ne yapalım? Bana da ısmarlamışlardı da....

- İster isen seksen numrolu var ândan vereyim.

- (Kendi kendine mırıldanarak) Yetmiş dokuzla seksen arasında büyük bir fark yok ama acaba alsam nasıl olur?.. Lâkin ısmarlayan herif de pek nâkis ve meraklı bir adamdır. 97 diye bir kaç kere tenbîh etti....

Fıkra

İsviçreli bir yüzbaşı meydân-ı muhârebeden cenâze nakl ü defnine me'mûr olduğundan me'mûriyyetini îfâ için maktûl ve mecrûh olmayı önüne geleni defnolunmak üzere arabaya doldurtmakta iken maiyyetinde bulunan mülâzım merkuma hitâben (Efendim bunların ba^{c}zısında eser-i hayât hissediyorum. Bir kere dikkat olunsa dedikde) yüzbaşı sen anlara bakma hiç birisi öldüm demez.

Fıkralar

İki hırsızın salbı hakkında tastîr olunan fermân habshânede okunduğunda bunlardan birisinin salbına sebeb bir kaç çivi ve diğerinin bir kaç bin altın sirkat etmiş olduğu anlaşıldığından bir kaç bin lira sirkat eden sârik ötekine "Behey zevzek herif! İnsan asılmalı ama değmeli" demiş.

Delikanlı birisi bir kadına takılmak istediğinden yanından geçer iken "Şimdiye değin bu kadar güzel bir hânım daha görmedim" dediğinde hanım dahi (Teessüf ederim ki lakırdınızı ben de sizin hakkınızda söyleyemeyeceğim) cevâbını verdiğinden delikanlı da bilâ-teemmül (Acaba hanımefendi demek oluyor ki siz benim kadar da yalan söyleyemiyorsunuz) kelâmıyla kadına mukabele etmiştir.

İspanya'da aş yeren kadınlara pek ziyâde riâyet olunur imiş. Nasılsa bir gün kraliçe zâdegândan birisine bir tokat urmuş. İspanya zâdegânı ise gayet ser-best oldukları cihetle mûmâ-ileyh böyle bir tahkire sükût edemeyeceğini ve aleyhinde bir da^{c}vâda bulunacağını müşârün-ileyhâ anladığından hiddetini teskîn etmek için (Ne yapayım? Bu aralık tokat urmaya aş yermekte idim) diyerek kurtulmuştur.

Monte Kristo

Mâ-baᶜd-ı Numro 96

Danglars - Bize ne.... Varsın Fernand düşünsün. Kabahat ânındır. Bizim için tarîk-i selâmet dilimizi tutarak kimseye bir şey söylememektir. Eğer bu tedbîrden ayrılmaz isek bu yıldırımı üzerimize daᶜvet etmeksizin geçiririz.

Caderousse - İn-şâ-Allah in-şâ-Allah diyerek Danglars'tan ayrıldı ve zihninin meşgûliyyetinden kendi kendine söylenerek Milan Sokağı'na girdi.

Danglars dahi (Oh şunu da becerdik! Şimdi iş yoluna girdi. Ahmak herif de ağzını tutabilir ise her ne ise yakında büsbütün kapudân oluruz. Adam sende (Hâkimlerimizin hâlleri maᶜlûm değil mi? Ânlar Allah için söylerler) gibi mülâhazalarla iskeleye muvâsalatla bir sandala râkiben Firavun gemisine çıktı. Yukarıda beyân olduğu üzere Mösyö Morrel ile mezkûr gemide buluşmaya karâr vermişler.

Altıncı Bâb

Marsilya Vâlîsi Kaim-makamı Villefort

O gün Marsilya'nın Garnenfor Câddesi'nde bir konakta başka bir nişân ziyâreti verilmekte idi. Bu ziyafette hâzır bulunan zevât âhâd-ı nâs makulesinden olmayıb muᶜteberân-ı ahâlîden Napoleon zamânında me'mûriyyetlerinden istifâ etmiş olan hükemâdan Napoleon ordusunu terk ederken eski zâbitândan ve bir takım genç delikanlılardan ibâret idi.

Düğün halkı henüz sofraya oturmuş beyinlerinde cereyân eden mükâleme ise asr-ı halkın kîn ve garazlarına dâir olduğundan biraz hiddetlice idi. Çünkü beş yüz sene evvelinden bed' ile o asra kadar devâm etmiş olan agrâz-ı dîniyye henüz ortadan kalkmamış iken ihtilâlden sonra husûle gelmiş olan politika ifsâdâtı dahi bunlara munazzım olduğu cihetle her fırkanın birbirine olan kîni dahi artmış idi.

Birinci Napoleon dünyanın bir büyük kıtᶜası üzerinde saltanat sürdüğü ve yüz yirmi milyon ahâlîye hükmettiği hâlde beş altı binden ibâret nüfûsa hükmetmeye kadar tenezzül etti ve umûm nazarında da Fransa taht-ı hükümrânîsini büsbütün gaib ettiğine hükmedildi.

Cemᶜiyyet-i mezkûre aᶜzâsından (Marki Saint-Meran) isminde bir ihtiyâr ayağa kalkarak Kral OnSekizinci Louis aşkına bir kadeh içmelerini teklîf ettikde herkes yerlerinden kalkıp erkekler kadehlerini yukarı kaldırdılar. Bunun üzerine kadınlar da

ellerinde olan çiçek demetlerini sofranın üzerine koydular.

Saint - Meran Markizi (ihtiyârın zevcesi) Kuruca yüzlü ince dudaklı elli yaşlarında idi. Fakat henüz süsten vaz geçmemiş bir kadın idi.

Madam Meran cemᶜiyyete hitâben ihtilâl vaktinde çekilen sıkıntılardan bahsetti ve krâla olan sadâkatlerini beyân etti. Bizim krâlımız sahîhen Fransa'nın sevgilisidir. İhtilâlcilerin zorbası ise umûm tarafından laᶜnet olunmuştur. Öyle değil mi Villefort diyerek Villefort'a baktı.

Villefort -- Nasıl dediniz efendim? Afv edersiniz söylediğinizi işitemedim.

Saint - Meran Markizi (Zevcesine hitâben) Bırakınız efendim çocukları ânlar gençtirler. Şimdi ânlar düğünlerini düşündüklerinden politikadan bahse vakitleri yoktur.

Sarı saçlı elâ gözlü genç ve güzel kız:

- Afv edersiniz vâlidem. Mösyö Villefort'a bir kaç lâkırdı söylüyordum da kendisini meşgûl ettim ve sizin ifâdenizi işitemedi de... (Yüzünü Villefort'a dönerek) Efendim vâlidem cevâbınıza muntazırdır.

Villefort -- Cevâba hâzırım ama suâli iyice anlayamadım.

Markiz -- (Kızı Renee hitâben) Afv ettim kızım. Afv ettim dediğinde çehresinde görülen tatlı bir tebessüm kuru yüzüne yakışmaz idi. Villefort'a hitâben bizde olan fedâkârlık ve sebâttan bahsediyordum.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

---

98 Numro Çehâr-şenbih 23 Şubat sene 1287 İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çear-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda vakiᶜ Camlı Han derûnunda kaindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlanatın beher satrından 3 guruş ve mevvadd-ı sairenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsan istemem

Cerîde-i Tıbbiyye-i Askeriyye nâmıyla yeni bir gazete daha çıkmış gördünüz mü? Tuhaf değil mi? Ben gazeteler kapanıyor diye sevinir iken öte taraftan bir takım yeniler daha çıkıyor. Ne fâide bizim hesâb yine dolmayacak. Ben Bulgarca söylemeye me'zûn iken baᶜzı kimseler (Biraz sabret şimdi Bulgarca söylemenin vakti değildir) filân gibi bir takım sözler ile lisân-ı mezkûru söylemekten beni menᶜ ediyorlar idi. Acaba beni menᶜ edenler bu gazeteye nasıl izin verebildiler? Ama siz diyeceksiniz ki bu gazete baş ağrısı ayak ağrısı vesâir \bu gibi illetleri dâfiᶜ şeyler yazacak imiş. Pekâlâ ben de baş ağrısı verecek değil idim ya! Haydi farz edelim ki baş ağrıtmak için çıkacak mişim. Ağrıtacağım baş ne başı? Olsa olsa Bulgar başıdır. Ey Bulgar başından ne olur? Eğer ben menᶜ olunmamış ola idim hiç olmaz ise şurada bizim maᶜhûd Phare du Bosphore Çelebi ile ekser Rumları da sevindirir idim..... Her ne ise benim şimdiki zamânda Bulgarca söylemekliğim politikaya dokunurmuş.... Amân! Amân! Yanlış söyledim. Baᶜzı efkâra muvâfık gelmez imiş. Fakat beni Bulgarca söyletmiş ola idiler de o vakit göreydiler. Elbette ben ne isem yapıp Bulgarlar ile Rumları barıştırır idim. Şimdi daᶜvâyı büyütüler. İpi kırdılar da iyi mi oldu?.. Her ne ise benim neme lâzım ister iyi olsun ister fenâ. Mebhûs-ün-anhımız şu Cerîde-i Tıbbiyye-i Askeriyye değil mi? Müşterîlerine ânın güzel ve taze havâdislerini beyân edelim. Âh o gazeteyi görmüş olaydınız şübhe yok ki hayrân olurdunuz. Ama nesine? Mündericâtını bu kadar taze şeylere hasr etmesine. Meselâ Galata-saray'ının mekteb-i tıbbiyye ittihâz olunduğu zamân Cennet-mekân Sultân Mahmûd Hân Hazretleri'nin mekteb-i mezbûru bi-ş-şerîf îrâd buyurdukları nutk-ı humâyûn. Nûh Peygamber'in Ararat Dağı'na muvâsalatı. Bir takım hastalar. Ölenler. Kalanlar. Bu ayın şubat olup senenin de 1287 olduğu. Beher nüshası iki guruş ise de taşralar için posta ücreti zam ve ilâve kılınacağını ve bunlara dâir bir çok teveccühât-ı müşâhedât. Müdâvât. Tefrika. Emrâz-ı sıbyâniyye. Vakt-i hezmde tahaddüs eden ekşilikler. Daha neler neler. Sağları hasta edecek ibr çok tertîbler. Nihâyetinde de icrâ edemeyeceği vaᶜdlerle dolu bir mukaddimeyi hâvîdir.

Ey! Bizi okuyan sınıf-ı askerî. İşte gazetenin neden ibâret olduğunu size ta^crîf ettim. Şimdi siz de her ay yüzlüğü gözden. Yok yok cebten çıkarmalısınız. Menfaatiniz için bu gazeteyi de alıp okumalısınız. Zirâ gidişine bakılır ise ileride hastaların kesb-i sıhhat etmeleri için ilâc tertibleri neşredeceği anlaşılıyor. Allah muhtâc etmesin ama ne ise....

Sergi

Gelecek sene Viyana'da bir sergi-i umûmî açılacağını elbette işitmişsinizdir. Buna her devlet tarafından ve istek eden kimseler cânibinden eşyâ vaz^ci olunacağı gibi Der-saâdet mahsûlât ve masnûâtından dahi gayet tuhaf ve nefîs ba^czı eşya irsâl edileceğinden bunların tedârik-i tehiyyesi için bir de komisyon-ı mahsûs teşkîl olunmuş.

Bizim gayret ve muhabbet-i vataniyyemiz îcâbınca sergi-i mezbûra vaz^c ve teşhîre sezâ zîrde aşağıda murakkam eşyâyı komisyon-ı mezkûra arz etmekliğimiz lâzımdır.

Türklerin ne güzel sözler söyleyebildiklerini Avrupalılara bildirmek için Hakayık Gazetesi'nden bir nüsha.

Ahâlînin tehlikeden vikayesine me'mûr olanların ne kıyâfette bulunduklarını göstermek için tramvay önünde bulunan bayraklılardan bir tanesi.

Türkiyâ'da tramvay olduğunu isbât için Kara Panos Efendi'nin şapkasını. (Çünkü Kara Panos şapkasız olmadığı gibi Kara Panos olmaz ise tramvay da olmaz.)

Medenî Türklerin nümûnesi olmak üzere gözlüklü eldivenli eli bastonlu bir şık bey.

Türklerin zekâvetini isbât için Hamdi Beyefendi'nin uçurtması.

Ecnebîlerin Türkiyâ'dan olan nâmûslarının nümûnesi olmak üzere Pale du la Barier nâm Fransız asîl-zâdesinin kademce şikest olunup hâlâ zabtiyyede mahfûz bulunan nâmûs parçalarından bir tanesi Şehir postasıyla bir mektûbun Arnavud-köyü'nden İstanbul'a kaç günde geldiğini i^clâm için bir Şehir postası mektûbu zarfı.

Memâlik-i Şarkıyye'de hükûmet tarafından kapattırılan gazetelerin ne yolda çıktığını beyân etmek için Phare du Bosphore'un perine çıkmış olan Union d'Orient nam gazetenin bir nüshası ve Rumlar ile Bulgarların birbirlerine birâder-âne olan muhabbetlerini göstermek için bir Rum bir de Bulgar.

Temizliğin nümûnesi olmak üzere Eyüb vapurlarından birisi.

Memleketimizde öğleyin sâatin kaç olduğunu anlatmak üzere Kombari'nin sâatiyle ayâr olmuş bir sâat.

Bizim taraflarda görülen şeyleri Avurapalılara da göstermek için Kombari'nin dürbünü.

Türkistân'da ser-bestî-i matbûâtın derecesini göstermek için Basîret'in iki ve Ararat Gazetesi ile Phare du Bosphore'un üçer ve Makedonya ile Esprit'nin dörder ay müddetle taᶜtîllerini mûcib olan nüshalarından birer tane.

Türkiyâ'da tiyatro mûcidi direktörü oyuncusu musikacısı nümûnesi olmak üzere Güllü Agop Efendi'nin kendisi.

Türkiyâ mekteb hâcelerinin bir nümûnesi olmak üzere Kubûrbeli imâmı ve mekteb hâcesi efendi.

Şark âdâb ve ahlâkı muallimlerinin nümûnesi olmak üzere Panosyan'ın sol kulağı (Sağ kulağı kendisine lazımdır)

Tanzîfât-ı belediyyeden bir nümûne vermek üzere yağmur sonunda ve ay karanlığında Balık Pazarı ve Tahtakale'den mürûr ile Boğaz-içi'ne kadar çamura batmış tertemiz bir efendi.

İstanbul halkının nezâfeti ne derecede muhâfaza olunduğunu göstermek için tahmîs önünde sıkıca zifos yemiş bir hanım.

İstanbul'da seyâhat-ı bahriyyenin derece-i emniyyet ve selâmetini ve kayıkçıların mahâretini göstermek için Yemiş İskelesinde bulunan kayıklardan başı kıçı delik bir kayık ile henüz Trabzon dağlarından gelip kayıkçı olmuş bir laz.

İstanbul'da medeniyyetin vâsıl olduğu dereceyi göstermek için Kalpakçılarbaşı ve Taksim Bahçesi seyircelerinden iki sivilize.

Diyojen yukarıda saydığı şeylerin sergi-i mezkûre irsâlini komisyon-ı mahsûsa arz eder. Fakat şurasını da ihtâr eder ki bu eşyâyı öyle olur olmaz kimse ile gönderilmeyip şirket vapurlarından birisi içine konularak idâresi müdîrinin taahhüdü altında gönderilmelidir.

Sene başı yaklaştı takvîm modası da tazeleşti.

Gazetelerden baᶜzısı bilmem hangi efendinin takvîmini medhediyorlar. Efendi-i mûmâ-ileyh müverrihler gibi vukuât-ı mâziyye haber vermeyip vukuât-ı âtîyeyi haber veriyor imiş de ânın için medhediyorlar.

Bunun bir tanesini de bana gösterdiler. Keşşâf efendi bu sene vukuᶜbulacak hastalıklardan sağlıklardan zenginliklerden (züğürtlüklerden) ve sâireden ve sâireden bahs ettikten sonra politikadan dem urmuyor ve gûya foyası henüz meydâna uramamış baᶜzı yâd-gârlar var imiş gibi sene nihayetinde bunların dahi kahr ve tenkîl olanacağını bildiriyor. (Hakayık elbette bundan beş on tane almıştır.) Çünkü müneccim efendinin dediği sahîh çıkar ise ilâve milâve.... Anlarsınız â.

Bence hevâ hoş. müneccimin keşfiyyâtı içinde benim en ziyâde beğendiğim şey takvîmin en nihâyetinde ve seyire şâyân baᶜzı şeyler olacak demesidir.

Ben bu seyirleri temâşâ için daha şimdiden hâzırlanmaktayım.

Avukatın birisi bir mecliste ifâde-i hâl ederken aᶜzânın birinden başkası umûmen uyuklamakta olduklarını görüp sükût eylediğinden uyanık bulunan zât niçin sustunuz deyince avukat (Uyuyan zevâtı göstererek) "Efendileri uyandırıp rahatsız etmeyim diye sükût ettim" demiş.

Diyojen İdâresine

Doğrusu bu ya merak oldu da.... Suâl ediyorum şu ortada dönen (Diyojen) Gazetesi'ni okuyoruz. Lâkin Diyojen lafzının maᶜnâsını bilmediğimizden suâle mecbûriyyet hâsıl olarak işte utana utana istifsâr-ı mâddeye ibtidâr eder ve cevâbına muntazırım. Zirâ vâkiᶜ olan tahkikat âciz-âneme göre şu lafzın (diyo) ki iki ve (yentis) ki sakal maᶜnâsına olan iki kelimeden mürekkeb olduğu anlaşılmıştırlar. Acaba iki sakaldan murâd nedir?

İmzâ Hayrî

Diyojen

Ey oğul! Sen benim ismime böyle maᶜnâ verdiğin gibi ben de seninkine şu yolda maᶜnâ veriyorum.

(Hay) kelimesi Ermenice Ermeni ve (Rî) kelimesi dahi Fransızca gülüyor demektir.

Bu takdîrce ismin tekmîl-i maᶜnâsı Ermeni gülüyor çıkmaz mı?

Fransa'ya giderek Fransız lisânın tamamıyla ve Fransız ahlâkının iki para etmez olduğunu lâyıkıyla öğrenip anlamış olan zamânımızın fatîn ve zekî gençlerinden birisi mücerred Fransız ahlâkını istihzâ için güzel bir komedya yazmış ve mezkûr komedya geçen gece Fransız Tiyatrosu'nda mevzû-i mevziᶜ temâşâ edilmiştir.

Bu komedya huzzârın ol derece zevklerine gitmiş ve ol kadar gülmüşler ki âdeta güle güle bayılacak bir hâle gelmişler.

Ve bu oyunu (Ben) ismiyle yazan zât kim ise asıl ismini isteriz diye bar bar bağırıp çığırmaya başladıklarından perde tekrâr açılıp oyunculardan birisi çıkarak "Efendiler bu oyunu yazan zât asıl ismini vermek istemiyor" demiş. Fakat ne sebebe mebnî ise ertesi günü La Turquie (Ben) Komedyasının muharriri Hamdi Bey'dir diye iᶜlân eylemiş.

Âferîn Hamdi Beyefendi işte böyle olmalı. Sizin Fransızca böyle bir takım âsârınız olunca elbette kendi lisânınız olan Osmânlıca'da daha çoktur. Şu Fransız ahlâkını istihzâ edebilecek derecede yaᶜnî pek etraflı sûrette öğrenip bunların âdetlerini tezyîf eylemiş olmanız doğrusu pek zevkime gitti.

Eğer bizim ahlâkımızda da şâyân-ı istihzâ şeyler olup da ânların dahi bu yolda tezyîf ve ıslahına himmet buyurulsa da gerek (Ben) ve gerek (Sen) imzâsıyla neşrolunsa bunun için dahi başkaca ve daha ziyâde memnûn olurum.

Monte Kristo

Mâ-baᶜd-ı Numro 97

Villefort - Efendim ânlarda bu hâller yerine taassub var ya ânların indinde Napoleon hem âlim hem muazzam ve hem de müsâvâtın mücessemidir.

Markiz - Napoleon müsâvâtın resm-i mücessemi mi? Ey Robespierre'i ne yapalım? Zannederim ki Robespierre'i Korsikalı takdîm edersiniz. Hem Napolyon'a zorba ismi kâfî değil mi?

Villefort - Hayır efendim hayır. Bendeniz kimsenin hakkını ketm edemem.

Doğrusu bu adamların ikisi de müsâvâtın resm-i mücessemidir. Fakat müsâvâtı denâette diğeri de büyüklükte icrâ eder. Robespierre kralların katline kadar yürüdüğü gibi diğeri de halkı taht-ı saltanatın hizâsına kadar çıkardı. (Gülerek) Bunu söylemekten murâdım bunları redd etmek değildir. Robespierre'in başı kesildiği ve Napolyon'un taht-ı saltanattan düştüğü gün Fransa ve sâir kralımızı seven umûm-i millet için bir sürûr günüdür. Fi-l-hakika Napoleon büsbütün taht-ı imparatorîden sukût etti ise de henüz taraf-gîri Fransa'nın her tarafında bulunur.

Markiz - Sözlerinizde ihtilâl kokusu var. Fakat ben sizi maᶜzûr görüyorum. Çünkü pederîniz ihtilâl tarafdârı olduğu hâlde sizin büsbütün bî-behre olmanız muhâldir.

Villefort - (Kızararak) Hakkınız var efendim. Fi-l-hakika pederim ihtilâle karıştı. Lâkin kralın katline re'y vermedi. Maᶜlûmunuzdur ki pederînizin başını kesmiş olan satır az kaldı ki babamın dahi başını bedeninden ayıracak idi.

Markiz - Evet öyledir. Ama senin pederîni benim pederimle hem-efkâr olduğu için kesecek değiller idi. Zirâ biz efkârımıza sâdık kaldığımız zamân dahi pederîniz çarçabuk efkârını değiştirerek yeni hükûmet tarafdârı oldu. Kont Noirtier ünvânıyla Napolyon'un senatosuna aᶜzâ oldu.

Renee - Vâlide politikadan bahsolunmamaya karâr verilmedi mi idi?

Villefort - Ahvâl-i mâziyyenin tekrâr olunmamasını Matmazel Renee ile berâber size ricâ ederim. Ben pederimin fikrini değil ismini bile terk ettim. Pederim Bonaparte tarafdârı Noirtier'dir. Ben ise krâlcıyım. İsmim de Villefort'tur. Bir ağacın kökünde kalmış olan öze bakmayınız. Çünkü ağaç kökü ve özü ile berâber gaybolup gider. Siz ağacın henüz neş ü nemâ bulmakta olan fidanına bakınız.

Marki - Âferîn Villefort âferîn. Güzel söylüyorsun. Ben her vakit madama geçmişi unutmasını söyler isem de anlatamam. Fakat siz anlatabileceksiniz gibi görünüyor.

Markiz - (Villefort'a hitâben) Pekâlâ geçmişi unutalım. Bunu ben de isterim. Fakat siz efkârınızda sâbit kalmalısınız. Fakat elinize bir ehl-i fesâd geçer ise familyanızın o adam ile müttefik olduğu zannolunduğundan halkın gözü sizin üzerinizdedir.

Villefort - Bu zamânda me'mûriyyetim bu gibi hâllere müsâade olmadığını bilirim. Ve müsâade edememekte de maᶜzûrum. Şimdiye kadar bir kaç politika müttehimine avukatlık ettim. Bunda da bir dereceye kadar kesb-i mahâret eyledim.

Markiz - Acaba!

Villefort - Korkuyorum efendim. Napoleon Elbe Adası'nda oldukça Fransaya yakın sayılıyor. Ânın böyle hemen Fransa sâhilinden görünür bir yerde ikâmeti tarafdârânının ümîdlerini bütün bütün mahv edemez.

(Markinin dostlarından biri) - Devlet Napolyon'u Elbe Adası'ndan kaldıracak.

Marki - Evet ben Paris'den çıktığım zamân Napolyonu Elbe Adası'ndan kaldıracaklar diye söz var idi. Acaba nereye kaldıracaklar?

Villefort - Korsika yakınlarında bir adaya.

Marki - Oh ne aᶜlâ. Böyle bir adamı vatanı olan Korsika Adası ve hâlâ eniştesinin saltanat sürdüğü Napoli şehri ve oğlunu krâl etmek istediği İtalya memâliki civârında bulundurmak âdetâ dîvâneliktir.

Mâ-baᶜdı sonra.

(Teodor Kasab)

---

99 Numro Çehar-şenbih 26 Şubat 1287 sene İkinci sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehar-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

Matbaa ve idarehanesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Han derûnunda kaindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlanatın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sairenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsan istemem

Anlaşılmaz Bir Yanlışlık

Şu machûd Bulgar Mescelesi hakkında baᶜzı şeylerin müzakeresi için mâh-ı hâlin on beşinci günü Fener'de kâin Rum Patrikhanesi'nde millet-i muᶜteberâanından ve meclis-i rûhanî aᶜzâsından mürekkeb akdolunan cemciyyette Hâriciyye Müsteşârı Efendi Hazretleri de min gayri resm hâzır imişler bu mesliste cereyân eden müzâkerat üzerine hâsıl olan karârı Bab-ı Âlî'ye arz etmek için kaleme alınan takrîr müsveddesi tebyîz ile mahalline takdim olunacağı zamân müsteşar-ı müşarün-ileyh hazretleri yine yanlışlık olmamak için mezkûr takrîrin bir daha gözden geçirilmesini meclise teklîf etmiş.

Ayıb değil ya ben bu "Yine yanlışlık" sözünden hiç bir şey anlayamadım. Böyle bir takrîrde ne yolda yanlışlık olabilir? İbarece mi? Maᶜnâca mı? Yohsa takrîrin başka bir yere gidebilmesinde mi? İşte efendi-i müşarün-ileyh buralarını açmamış. Takririn bir daha gözden geçirilmesi hakkındaki teklîf ibârece imlâca maᶜnâca bir yanlışlık olmasın diyedir desek olmaz çünkü bu takriri kaleme olan zevât âlim fâzıl diplomat adamlardır. Bu zevâtın kaleme aldığı bir takririn sûret-i ifâde ve imlâsında sehv ve hatâ vukuᶜu ihtimâlden baîd değil midir? Yok yanlış bir mahalle götürülmemesi için olmalı desek bu da mümkün değil zirâ gideceği mahall öyle senin benim evlerimiz gibi ufacık bir ev değil kırk elli dâireden mürekkeb ve üç günlük yoldan görünür koskoca bir Bab-ı Âlî. Bir de şu "Yine" lafzı insanın zihnini büs bütün karıştırıyor. Bu ne demek gûya bundan evvelki takrirlerin birinde böyle bir yanlkışlık mı olmuş? .... İşte bu bâbda ne kadar taᶜmîk-i fikrettim ise o kadar hayretim tezâyüd etti istiğrabım çoğaldı hâsılı akıl erdiremedim ve-s-selâm. Eğer siz akıl erdirebilir iseniz aşkolsun.

Baᶜzı Habların Te'sîrâtı

Cânım şu Beyoğlu gazeteleri muᶜteriz-âne ihtârâttan hiç bir gün ve belki hiç bir sâat hâlî kalmıyorlar. Acaba bunlar ettikleri taᶜrîzlere haksız mıdırlar? Hayır efendim

hayır haklıdırlar. Hem de yerden göğe kadar haklıdır. Me'murların bu gazeteciler nazarında afv olunmaz hatâları pek çoktur ama ne çâre yine afv etmelidirler. Büyüklük âlî-cenâblık afv ile belli olur me'murlar da insandır nisyândan vâreste olamaz. Mesela bakınız Büyükada'da bir vakᶜa olmuş size taᶜrîf edeyim. Eldivenli gözlüklü bastonlu şık bir Rum delikanlısı geçenlerde zengîn familyadan bir kıza abayı yakar. Artık abayı kıza mı yohsa babasının parasına mı yakmış azıcık sabrederseniz. Artık orasını da anlarsınız. Kızın babası eski zamân adamlarından olduğu için kendisine dâmâd olmak isteyen delikanlının kalıbına kıyâfetine süsüne müsüne bakar da cebinde beş on guruşu bulunur ve bir karıyı idâreye iktidârı vardır zanneder. Bu zann ve tahmîn üzerine kızını kendisine akd ve tezvîc edeceğini ve (terâhume) olmak üzere oğlana bir kaç yüz de lira vereceğini vaᶜdeder. Ne ise nişân takılır. Nikâh kıyılıp da düğün başlatılacağı zamân güveği olacak yad-gar mevᶜûd paraları istemeye ve paralar peşînen verilmez ise düğün değil nikâh bile olamayacağını katᶜiyyen söylemeye başlar. Kızın babası dahi meblağ-i mezbûru bir seneden evvel te'diye edemeyeceğini ve eğer râzı olmaz ise kızını da veremeyeceği cevâbını verir. Bunun üzerine kız ile delikanlı gûyâ kendilerinin tezvîzine babası maniᶜ oluyormuş gibi (Besbelli kızın yüreği de delikanlıya ısınmış.) "Artık ne yapalım gelin odasına berâber giremez isek de mezârda olsun birlikte bulunuruz ya" diyerek bir nevᶜi hab yapıp yutarlar ve "İşte biz zehirlendik öleceğiz" diye feryâd ve figâna başlarlar. Bunların bu feryâdlarını işitenler derhâl Zifoslardan birini celb ile biraz tedâvî ettirerek şu iki aşık ve maᶜşuku varta-i helâktan kurtarırlar.

Şimdi Çokoy Bordeyano Cenâbları maᶜhûd habları zehirli zannederek kendisine mahsûs vakur-âne bir lisânla gazetesinde (bu misillü mühlik ve müessir şeyler fürûhtu memnûâttan olmasıyla mütecâsirlerinin buldurulması lazımdır) diyor ve şayed bulunmayacak olur ise "İşte me'mûrlar şöyledir böyledir ahalînin tehlikeden muhafazasına dikkat etmiyorlar" filân gibi haddini tecavüzle kendisi daᶜvaya kalkışacağı reviş-i işᶜar ve ihtârından anlaşılır. Fakat herif bilmez ki bu habların müessir-i eczası ekmek içidir. Şimdi me'mûrlar habı yutanların bu ekmeği kimden aldıklarını ne bilsinler? Bilseler bile ekmekçinin ekmek satması memnûᶜ değil ya! İki zevzek ekmek içinden hab yapıp yuttuklarıçün şimdi bütün ahâlîyi ekmeksiz mi bıraksınlar? Mâdemki Çokoy Bordeyano bu habları fürûht eden kimseyi bulmak hevesindedir gitsin Büyükada'ya an evvel karşısına gelen ekmekçiyi yakalasın. Ben işi tahkik ettim ekmekçiler ekmek için ile gayet müessir bir nevᶜi hab yapıyorlar imiş. Fakat bu habların kedersizce te'sîrini görmek için istiᶜmâl edenler mutlaka Güllü Agop Efendi kadar olsun tiyatro oyunculuğunda mahâreti olması şarttır. Çünkü evzâᶜ ve harekatı ile sancı baygınlık istifrâğ geliyor gibi icrâsı lâzım olan hâlleri belli etmemeli herkesi inandırmalı. İşte budalalarda bu mahâret olmadığınıdan foyayı meydâna çıkarmışlar. Ne gelin odasında ve ne de mezârda birleşememişler.

La Turquie Gazetesi okuyor musunuz yohsa sâde ismini mi işitiyorsunuz? Okumuyor iseniz bu gazeteyi her vakit mütalaa etmenizi ihtâr ederim. Çünkü muharriri bulunan Çokoy Bordeyano Efendi Cenabları gazetesine öyle bendler yazıyorki İstanbul'da değil dünyanın hiç bir tarafında görülmüş işitilmiş şeyler değil.

İşte geçen günkü yaᶜnî alafranga mart beş târîhli nüshasına politika hulâsası ünvâniyle bir bend daha doğrusu bir muammâ yazmış. Okudum anlayamadım ama benim anlayamamalığım politika-şinâs olmadığımdan veya cehâletimden iktizâ edebilir. Bend-i mezkûru size bil-etraf terceme edivereyim de anlayabilir iseniz anlayınız.

Mezkûr nüshasında bendin ünvânını ve istanbul fî 5 mart tarihini koyduktan sonra "Mâh-ı sâbıkın yirmi iki tarihinde ictimâᶜ eden mecliste Adliyye ve Bahriyye Nezâretleri zîrde muhârrer menfâlara dâir bir kanûn lâyihası arz ve takdîm etmişlerdir" demiş. Şu ifâdeye göre Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliyye ve Bahriyye Nezâreti celîlelerinden menfâlara dâir bir lâyiha takdîm olunduğu anlaşılır ama nereye takdîm olunmuş! Belli ya La Turquie'nin dediği gibi ise ya meclise ya makama takdîm olunmuş demek olacak ama kendisi buralarını îzâh etmediği cihetle anlaşılamışor. Ne isi şimdi orası dursun da menfâ tahsîsinden murâd ne olduğunu anlamak için dediği kanûn lâyihasına mürâcaat edelim.

(Lâyiha)

"Birinci mâdde: Haziran sekiz tarihinde neşr olunan kanûnun dördüncü ve beşinci mâddelerinin feshi"

Ne yalan söyleyeyim böyle bir kanûnun intişârından benim asla haberim yok. Eh olamaz ya ! Bir eğlence gazetesi bunu istihbâra mecbûr değildir. Hakayık ve La Turquie gibi politika söyler gazeteler haber alır.

"İkinci Mâdde: Kaledonya-i Cedîd'de vakiᶜ Daos nâm nîm-cezîre ile Antil cezâirinden İl Saint nâm cezirenin kalᶜa-bend cezâsiyle mahkûm olanlara menfa ittihâz olunması"

Layihanın şu fıkrasını anlamakta zihnim bütün bütün perişân oldu. Kaledonya-i Cedîd'de Antil cezâiri miyânında Osmânlı memâliki olduğunu bilmiyordum ayıb değil a Bordeyano kadar coğrafiya okumadım ki....

"Üçüncü mâdde: Guam Adası'nın ve bu kâfî görülmediği sûrette Kaledonya-i Cedîd'de vakiᶜ Mare Adası'nın Cezâ Kanûn-nâmesi'nin on yedinci bendi hükmüyle mahkûm olanlara menfâ ittihâz kılınması"

Buna ne buyurursunuz? Acaba hükûmet maâz-Allah nefy-i umûmî tasavvurunda mıdır ki menfa tahsisine (Guam adası kafi olamaz ise) diyerek Bordeano Çorbacı cezâir-i sâire irâe ediyor.. Bu da bir şey değil daha tuhafı Cezâ Kanûn-nâmesi'nin on yedinci bendi dediği fıkraya mürâcaatla anlaşılır hele bakalım...

Cezâ Kanûn-nâmesi'nin on yedinci bendi:

"Maktûlün cesedi veresesi olmadığı hâlde mensûb olduğu milletin maᶜrifetiyle defnettirilir.

İşte lâyiha dediği şeyin mündericâtı isimleri bâlâda muharrer cezâirin menfâ tahsîs olunması lüzûmunu ve on yedinci mâdde dediği fıkra dahi maktûl cesedinin ne yolda defnedileceğini ifâde ve beyândan ibâret olmasıyla Bordeano Çelebi'nin hulâsa-i politika diye yazmak istediğini ben anlayamadım ayıb değil â. Anlayabilen olur ise aşk olsun.

(Diyojenden suâl)

Hasanpaşa Karakolu civârında Sîm-keş-hâne ittisâlinde bir sebilin üzerinde taşa mahkûk olarak bir levha gördüm ki "Cemᶜiyyet-i Tedrisiyye-i İslâmiyye"diye yazılmış. Bu ne? Sebil üzerinde böyle bir levha ne içindir? Cevâb isterim.

(Cevâb)

Evvel zamân içinde orada "Fî-sebil-illâh" ders okuturlar idi. İşte o yazı iᶜsâr-ı sâlikadan kalma bir eser-i atîktir.

(İfâde-i Mahûsa)

Ben kendim dahi antikalardan olduğumdan mıdır nedir antika şeyleri pek severim. Binâberin şu suâle verdiğim cevâbı (Sâil beğenip beğenmeyeceğinden kat-i nazar) pek lezzetle verdim. Antika şeyleri ol kadar severim ki ser-levhamın altında (Gölge etme başka ihsân istemem) sözünü her gün tekrâr ile mütelezziz olurum. Hattâ bu bâbda Hakayık dahi benimle hem-efkârdır. O da antikaları sevdiğim için her nüshasında (Cemᶜiyyet-i ilmiyye matbaasında basıldı) diye tekrâr ve her tekrârıyla iftihâr eder.

Fıkra

Gayet zengîn ama nasılsa gençliğinde bir illet sebebiyle mi yohsa başka bir hâl vesilesiyle mi burnu düşmüş bir zâtın konağına sık sık bir sâil gelerek sadaka ister. Herif beş on parayı aldıktan sonra o zâtın gözlerinin ağrıdan sızıdan muhafazasıçün

Cenâb-ı Hakk'a duâ eder. Fakat her sadaka aldıkça gözlerinden başka bir yeriçin duâ etmez. Sâilin bu hali efendinin taaccübünü mûcib olur ve bir daha geldiğinde sebebini suâl etmesi zihninde karârlaştırır. Ne ise bir iki gün sonra sâil yine gelir paraları alır kemâ-fi-s-sâbık duayı da eder. Tamam gideceği vakit:

- Baba buraya gelsen â!

- (Gelerek) Ne istersiniz efendim?

- Cânım şu sen her vakit benden sadaka aldıktan sonra yalnız gözlerime dua edersin de başka hiç ber şey için duâ etmezsin bunun sebebi nedir?

- Evet efendim düşündüm taşındım duâya bundan başka muhtâc olan yeriniz yok.

- Acâib!

- Çünkü gözünüze bir illet gelecek olsa be-heme-hâl bir gözlük takmak icâb eder. Hâlbuki burnunuz yok gözlük takacaksınız takmamış olsanız fenâ hâlde müteesir olacaksınız.

Arab ulemâsından birinin kavlince bir adam bî-kâr olur yâhûd gözü kör bulunur veyâhûd yüzmek bilmez ise o adam yarım adam sayılır imiş. Şimdi bir bî-kâr a'mâ yüzmek de bilmez ise acaba adam sayılabilir mi sayılamaz mı?

İşte bu suâli Diyojen'in efkârına muvâfık sûrette halleden olur ise Diyojen'in bir aylık nüshası meccânen verilecektir.

Kapı Önünde

- Behlûl Ağa. Beyefendi evde mi?

- Hangi beyefendi?

- Cânım işte hâne sâhibi bey.

- Bizimki hâ?

- Evet.

- Efendim ânı kendisine sormalı.

(Monte Kristo)

(Mâ-baᶜdı Numro 98)

Villefort - Öyle ama 1814 muâhedelerini bozmaksızın Napolyon'a dokunulamaz.

Salevio - Ne? O muâhedeler bozulur ise ne olur? Kendisi bî-çâre dükü kurşuna dizdiği zamân o kadar ince fikirlerde bulundu mu?

Madam Saint-Meran - Pekâlâ düvel-i müttefike Avrupa'yı Napolyon'dan tahliye ettikleri gibi Villefort'ta Marsilya'yı Napoleon tarafdârânından tahliye edecek. Eğer kral sahîhan kral ise ânın hükûmeti kuvvetile me'mûrları sert olmalı. Çünkü fenâlığın önü ancak bu sûretle alınabilir.

Villefort - (Tebessümle) Öyledir efendim ama fenâlık olur biter de vâlî kaimmakam işin içine sonra girer.

Madam Saint-Meran - Taᶜmir etmek için öyle mi?

Villefort - Taᶜmîr olunamaz intikam alınır.

Salevio'nun kızı - (Renee'nin dostu genç güzel bir kız) Amân Mösyö Villefort biz Marsilya'da iken bize bu yolda bir muhâkeme göstermenizi ricâ ederim. Ben hiç mahkeme-i cinâyette muhâkeme seyretmedim. Tuhaf olur diyorlar.

Villefort - Evet efendim pek tuhaf olur. Çünkü tiyatro dramları gibi uydurma yapma bir şey olmayıb tabîî bir dramdır. Bu dramı oynayan adam tiyatro oyuncuları gibi perde indikten sonra gidip familyası ile taâm ederek yatağına yatmaz ertesi günü yine oynamak üzere habshâneye gider ve oradaki arkadaşı da cellâddır. İşte tiyatro temâşâsıyla mültelezziz olanlar için bundan iyi temâşâ olamaz. Az buçuk sabır eder iseniz öyle bir muhakeme vukuᶜbulacağı zamân size de ihbâr edeceğimi vaᶜd ederim.

Renee - (Benzi atarak) Kendisi söyler iken ben korkumdam titryorum da o gülüyor!

- Villefort - Ne yapalım efendim? Bu bir nevc düellodur..... Şimdiye kadar müttehemlerin katlini bir kaç defᶜa arz ve istidᶜâ etmiş idi isem de hâlâ icra olunmuyor. Kim bilir bu dakikada karanlıkta benim için ne kadar bıçaklar bilinmektedir....

Renee - (Daha ziyâde kederlenerek) Amân ya Rabb! Gerçek mi söylüyorsunuz?

Villefort - (Tebessümle) Gerçek söylüyorum. Hanım dostunuzun görmek emelinde olduğu ve bendeniz ise feyzime medâr olmak için vuku^{c}bulması ârzû ettiğim muhakemeler hâl-i hâzırı daha müşkile sardıracak Napolyon'un körü körüne düşmen ile hücûm etmeye alışmış olan askeri bir hartûc yakmak yâhûd süngü ile hücûm etmek lâzım geldiğinde otururlar da sonunu mülâhaza ederler mi? Bir adamı öldürmeyi arzettiklerinde acaba hiç düşünürler mi? Hem de ânlar hiç görmemiş oldukları Rusyalı ve Avusturyalı ve Macarlıları nasıl öldürürler idi. Eğer böyle olmamış ola idi şimdi bizim san^{c}atın da lüzûmu kalmaz idi. Ben kendim müttehemin gözlerinde hırsını gördüğümde cesaretlenip aşka gelirim. O vakit icrâ olunan muhâkemeye muhâkeme denmek câiz olmaz. Belki bir gavga ile karışık bir lâkırdı yarışıdır. Bu yarışta ziyâdece cevâb verir isem derhâl ben kemâl-i şiddetle hücum ederim. Nihayet gavga ya mağlûbiyyet veya galibiyyetle hitâm bulur. İşte da^{c}va böyle görülür. Fasâhat muhâkemede belli olur. Bir de müttehim benim nutkuma gülecek olur ise derhâl yanlış bir şey yaptığımı anlarım. Öyle cerbeze ve fatânetle karşısında olan müttehimmi cevâbdan âciz bırakcak kemâl-i ye's ü fütûrla başını önüne eğdiren adamın ne kadar müftehir ve mağrûr olması lâzım geleceğini siz düşününüz. Çünkü önüne eğilen baş be-heme-hâl kesilecektir.

Renee bir ah çekti.

Da^{c}vetlilerden birisi- Güzel söylediniz.

Diğer biri - Doğrusu ya böyle vakitte sizin gibi zâtları kullanmalıdır.

Diğeri - Mösyö Villefort şu geçen günkü muhâkemede sizi pek beğendim. Bilmem hâtırızda mı? Şu babasını öldürmüş olan katıl! Allah bilir herifen başını cellâddan evvel siz kestiniz.

Renee - Babasını öldüren varsın ne olur ise olsun anı aramam. Öyle adamlara nasıl ceza edilir ise azdır. Fakat şu bî-çâre politika müttehemleri.....

Ma-ba^{c}dı sonra

Numro 100 Çehâr-şenbih 1 Mart 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Şükür Yetiştirene

İşte dünyanın sonu da geldi. Bakalım bundan sonra neler olacak? Cenova şehrinde Vitantamor isminde ilm-i hey'ette yed-i tûlâsı olan bir müneccim tarafından bu defᶜa yeni bir kuyruklu yıldız keşfolunmuş ki bu yıldız dosdoğru gele gele küre-i arza çatacak ve dünyayı alt üst ettiği sırada bizim üzerimize kaynar su döküp bizi haşladıktan sonra kebâb edip yiyecek imiş. Şurasını ihtâr ederiz ki bu lâkırdımıza aşçılar kebâb böyle pişirilmez diye iᶜtirâza kalkışmasınlar. Çünkü bizim burada murâdımız kuyruklu yıldızın aşçılıkta olan mahâretini söylemek değil ânın da kebâbı bu yolda pişirdiğini beyân etmektir. Artık şimdi kuyruklu yıldıza bizi şöyle pişir böyle pişir. Biz sanᶜatla pişmek isteriz denilmez ya! Böyle kuyruklu bir belânın elinden yakayı kurtamaya bakmalıyız. Maᶜlûm â insan kısmı fatîn zekî âkıl olur. Kendisine geleceğini hissettiği bir felâkete müdâfaa edebilmek tedâbîrini daha evvel hâzırlar ve ârız olan felâketten kurtulmak için tedâbir-i müessire îcâd eyler. Meselâ vebâ ârız oldu karantina îcâd edildi. Koleraya kordon yangın için tulumbacılar buldular. Bakalım şimdi de kuyruklu yıldıza müdâfaa etmek için ne yolda tedâbîrde bulunacağız. Kebâb olmaktan kurtulmak üzere kendim için bir çâre buldum. O da küpü bırakıp geçen sene Kadı-köyü'nde tecrübesi icrâ olunup da aâteşin yakmadığı kasalardan bir tane alıp içinde kendimi muhâfaza etmektir. Eğer bu çâreyi siz de beğenir iseniz mezkûr kasalardan birer tane de siz tedârik etmelisiniz.

Hâ aklıma bir çâre daha geliyor ama bunu bizim kokonalarımız kabûl etmezler. Hani ya bundan çend-sene mukaddem Aynaroz'dan gelmiş olan bir papaz Beyoğlu'nda yangın ve kolera vukuᶜbulacağını dünyanın batacağını ve bunun kokonaların irtikâb ettikleri maᶜsiyetten ileri geldiğini haber vermiş idi. Fakat ne çâre ki o zamân herifin nasîhati dinlenilmedi. Buna âdetâ kokonalarımız gülüverdiler idi. İşte herifin sözleri gelip çıkıyor. Lâkin merkum papaz bu hâllerin vukuᶜuna mümânaat etmek için kokanaların ipekli fistanlarını dekolte rubalarını başlarındaki nev-i îcâd şapkalarını çıkarmaları (Tuhaf şey zâhir büsbütün soyunsunlar çıplak gezsinler) omuz ve meme ve bu gibi setre lâzım gelen mahallerini herkese göstermemeleri ve irtikâb-ı maᶜsiyetten

kemâliyle mücânebet ederek ibâdet ve tââtle vakitlerini geçirmeleri ve iffet ü ismetlerinin muhâfazasına kemâl-i derece iᶜtinâ ve dikkat etmeleri. Hâsılı her türlü fenâlıkları bırakıp iyi amellerde bulunmaları lâzım geleceği tedbîrlerini de ihbâr etmiş idi.

İşte o vakit papazın bu nasihatleri kabûl olunmadığından yangın oldu. Kolera zuhûr etti. Şimdi yalnız dünyanın batması kaldı. Hâ ne ise o da gelip çıkacak. İşte bu nasîhati hâlis-âne biz de tekrâr ederiz ki kokonalar artık akıllarını başlarına alsınlar günâhlarından istiğfâr etsinler de bizi de bu damiye-i azîmeden kurtarsınlar. Ama kokonalar günâh işlemeyi severler imiş. Orasına karışmam.

(Onaltıncı Greguvar Nâm Papa'nın Bir Tek Terliği)

Ey kariîn aşağıda yazacağım şeyleri sakın vukuᶜbulmuş bir hâdise gibi dinlemeyiniz. Bunlar büsbütün tasavvur ve tahayyül nevᶜinden uydurma şeylerdir. Hakayık ile İbret'in her gün yazdıkları bu kadar uydurma şeylere bakılır ise benim de şu kadarcık yalanım dinlenir zannındayım.

Kendisi Katolik olduğundan evliyâ kemiklerini ve mukaddes eşyâyı gayet sever dîndâr Beyoğlu'nda sâkin bir diş hakîmi ama bu misillü eşyâyı ne kadar sever bilir misiniz? Eğer kendisine böyle bir şey hediye edilse bütün dişleri bedâva söker çıkarır ve böyle şeyler mübâyaasıçün elinden gelse ciğer pâresi evlâdını satmaya râzı olur. Fakat bu derece dîndârlıkla berâber zannolunmamalı ki hani ya geçenlerde bilmem nereden Rum Patrikhânesi'ne gönderilmiş olan Hazret-i Meryem'in kuşağını gitmiş de ziyâret etmiş bulunsun. Bu zât buna iᶜtikâd bile etmez. Çünkü Katoliktir dedik ya o yalnız Hazret-i Meryem'in Katolikler'de olan kuşağına îmân eder. Şimdi biz bu hakîmi (D) ismiyle tesmiye edelim. Bu Mösyö (D)nin yatak odası bu misillü bir takım eşyâ-yi mukaddese ile dopdolu meselâ Hazret-i Îsâ'ya hıyânet eden Yahûdî'nin salb olunduğu ipin bir parçası... Hazret-i Yaᶜkub'un rü'yâsında gördüğü nerd-bânın bir ayağı... Hazret-i Cebrâil'in bilmem hangi Papa'ya kendi eliyle kanadından koparıp vermiş olduğu bir tüyü... Hazret-i Meryem'in koklamış olduğu zanbak çiçeğinin bir yaprağı... Hazret-i Eyyûb'un yaralarını yiyen kurtlardan birinin kurusu... Havâriyyûn'dan Petrus'un Hazret-i Îsâ'yı inkâr ettiği zamân ötmüş olan horozun ibiği ve bu gibi bir takım şeyler.

İşte bu zâtın ehibbâsından birisi geçenlerde Roma'ya gideceği cihetle kendisine Roma'dan baᶜzı mukaddes eşyâ getirmesini ricâ eder. Ne ise o zât Roma'dan avdetinde doğru mûmâ-ileyhin hânesine gelir ve bir mendilde sarılı getirmiş olduğu beyâz ve sırma işlemeli küçürek bir tek terliği kendisine verir. Koca Mösyö (D) bunu görür görmez bu

terliğin sebeb-i kudsiyyetini suâl ettiğinde dostu dahi "Bu terlik Onaltıncı Greguvar nâm Papa'nın huzûruna çıktığımda söylemiş olduğum lâkırdılar kendisinin memnûniyyetini mûcib olduğu cihetle bu bir tek terliği bana yâd-gâr olmak üzre hediye etti. Roma'dan size lâyık bundan başka hediye getirememiş olduğumdan ben de size hediye ettim" dediğinden bî-çâre Mösyö (D) göz pınarlarına birikmiş olan yaşları bilâ-ihtiyâr akıtmaya ve mezkûr terliği alıp yüzüne gözüne sürmeye ve ânın üzerine istavroz çıkarârak tapınmaya başlar.

Ve "Bu bâbda olan lûtf ve mürüvvetinize karşı size ne yolda bir iyilik etmekliğim lâzım gelir ise emretmenizi temennî ederim" dediğinden dostu dahi "Hayır efendim şimdiki hâlde dişlerim sağlam olduğundan sizin edeceğiniz iyiliğe ihtiyâcım yok. Allah göstermesin bundan sonra ağrır mağrır ise sana mürâcaat ederim" cevâbını verir. Bî-çâre Mösyö (D) bütün familyası halkını çağırıp o mukaddes terliği cümlesine öptürüp ziyâret ettirdikten sonra keyfiyyeti der-akab Beyoğlu ahâlîsine iᶜlân ve bunun ziyâreti zımnında akrabâ ü taᶜlîkatını ve tanıyıp görüştüğü kâffe-i ehibbâsını bir yevm-i mahsûsta daᶜvet eder. Ve bunlar dahi baᶜzı kendi ehibbâlarını daᶜvet ettiklerinden yevm-i mezkûrda mûmâ-ileyhin hânesi züvvâr ile mâl-â-mâl olur. Terliğin ziyâret olunacağı sâat hulûl eder. Terlik meydâna çıkar en evvel Mösyö (D) terliğe üç kere secde ettikten sonra mahsûsen yaptırmış ve önüne koskoca bir bal mumu yakarak önüne de asmış olduğu ipliği perdeli hücrenin yanına vararak perdeyi kaldırı. Başlar huzzâra öptürüp secde ettirmeye. İşte o zamân terliğin o cemᶜiyyet halkına ettiği te'sîr ama ne te'sîr istavrozlar duâlar senâlar ağlamalar ibâdetler... görülmeğe şâyân bir hâl idi. Ne ise esnâ-yi ziyârette cemᶜiyyet halkından henüz Paris'den gelmiş (Pabb) isminde bir delikanlı pabucu öptükten sonra kemâl-i dikkat ve hayrette pabuca bakıp geri çekildi. Biraz sonra (D)yi tenhâ bir tarafa alıp bu pabucun nereden eline geçtiğini suâl eylediğinde merkum dahi keyfiyyeti tamamıyla nakil ve hikâye eder.

Mösyö (Pabb) oradan çıkıp düşünerek gider hânesine gelir ve Paris'de (Ra) sokağında on beş numrolu hânede mukîme Matmazel (Mari'ye) âtîde münderic mektûbu yazar:

"İki gözüm ber vakit inci dişlerinin tesbîhiyle ne dereceye kadar ibâdet ettiğimi hâlâ unutmamışsınızdır. Çünkü ben de unutmadım. Ve ibâdât ve tââtı o tesbîh ile icrâ eder maᶜlûmun olan o dîndâr Katoliğim. Fakat şu senin zengînliğine kapılıp da muhabbet ve meveddet ettiğin ihtiyâr da el'ân hâtırımdan çıkmıyor. Her ne hâl ise şimdilik geçmişi bırakalım in-şâ-Allah bir gün ben de zengîn olur da kendimi size sevdirebilirim. Şimdilik sana bir ricâm var kabûl buyurarak cevâbının sürᶜat-i işᶜârını temennî ederim. Hani ya bundan mukaddem birâderimin Tunus'dan getirip de benim sana vermiş olduğum küçürek beyâz ve sırmalı işlemeli terliğin ne olduğunu bu mektûbu alır almaz bana

tafsîlen yazmalı. İşte ricâm budur. Bundan başka...."

Fî 16.....sene 1871 İmzâ

Pabb

(Pabb) Bu mektûbu postaya bıraktıktan yirmi iki gün sonra zîrdeki cevâbı alır:

"Muhibbim Pabb

Bana verdiğin terliklerin ne olduğunu sormuşsun. Ânlar eskidiler yenisi var ise gönder. Küpe bilezik broş gibi yedimde hiç bir yâd-gârın olmadığından terliklerin bütün bütün mahvolup gitmesine gönlüm râzı olmadığı cihetle bunun bir tekini hâlâ saklıyorum öbür tekini geçenlerde Roma'dan buraya gelmiş olan gayet zengîn ve âlî-cenâb bir seyyâh ile dostluk peydâ etmiş olduğumdan İstanbul'daki dostlarının birine lâtîfe nev^{c}inden bir oyun yapmak için benden istedi ben de yüzüne duramadığımdan verdim. İşte bu def^{c}a senin benden bu terliklerin ne olduğunu sormaklığın bana merak verdi. Çünkü o seyyâh buradan İstanbul'a gitmiş idi. Amân mektûbumun vusûlünde terliği ne için araştırdığını bana mektûbla bildirmeni ve beni meraktan kurtarmanı ricâ ederim. Bir gün sen de o âlî-cenâb seyyâh gibi Türklerin parasıyla zengîn olup da buraya avdet eder isen her hâlde sana olan muhabbetim iki kat olur."

İmzâ

Muhibben Mari

Greguvar nâm Onaltıncı Papa'nın pabucunu aylarca Beyoğlu ahâlîsi gittiler ziyâret ettiler öptüler ve hâlâ bu hâlde devâm etmektedirler. Ve Mösyö (D)nin hânesinde o ma^{c}hûd hücrede duruyor. Daha tuhafı neresi bunda bir de kerâmet anlamışlar. Dişi ağrıyanların yanağı üzerine konulduğu gibi derhâl diş ağrısı kesiliyor imiş. İsterler ise dişi ağrıyanlar gitsinler ziyâret etsinler.

(Mütenevvia)

Gazetelerin rivâyetine nazaran Zabtiyye Müşîri Devletlü Paşa Hazretleri İstanbul içinde silâh taşınılmasını men^{c} buyurmuş hattâ i^{c}lânın içinde de "İstanbul'da silâhlı gezmek memnûâttandır tutulanlar şedîden cezâ olunacaktır" ibâresi münderic imiş ben görmedim ya Beyoğlu gazeteleri söylüyorlar. Burası pekâlâ ama ben bir çok zâbitân-ı

askeriyye görüyorum ki hâlâ silahlı geziyorlar.

Etin okkası on ikiye çıkmış. Abonelerimize ihtâr ederiz ki et ucuz iken gelecek sene için kendilerine lâzım eti şimdedin mübâyaa ettikten sonra tuzluyarak iyice saklasınlar. Zirâ bu gidişle gelecek sene yirmi dört guruşa çıkacağına hiç şübhe olunmasın. Bulgarlar şimdi Ekzark bulmak derdine düşmüşler de sürülere bakan yok imiş.

Amerika Cumhûriyeti tarafından Der-saâdet Sefâreti'ne taᶜyîn kılınmış olan Mösyö (Bowker'in) İstanbul'u teşrîf buyurmuş oldukları havâdisi gazetelerde görülmüştür. Olunan rivâyete bakılır ise elçi-i mûmâ-ileyh her ne kadar Türkçe bilmez ise de gayet zekâvetli imiş. Oh ne aᶜlâ in-şâ-Allah bu zekâvet semeresiyle az bir zamân içinde lisânımızı öğrenir de ne derece âkıl ve zekî olduklarını anlar.

(Monte Kristo)

Altıncı Bâbdan Mâ-baᶜd

Villefort - Kralımız milletin pederi demek olduğundan ânı öldürmek veyâ taht-ı saltanattan düşürmek gibi hıyânet etmeyi düşünenler daha fenâ adamlardır. Çünkü buna muvaffak olurlarsa otuz altı milyonu mütecâviz milleti öksüz bırakmış olacaklardır.

Renee - Bu bâbda haklı olduğunuzu iᶜtirâf ve tasdîk ile berâber bu gibi müttehimler hakkında yine müsâadeyi elden bırakmamânızı size ricâ ederim. Bu ricâmı kabûl buyuracağınızı bana vaᶜd edebilir misiniz?

Villefort - (Tebessümle) Korkmayınız efendim müttehimler aleyhinde yazılması lâzım gelen takrîrleri birlikte kaleme alırız.

Madam Saint-Merân - Kızım sen kadınca olan işlerinin tesviyesi ile meşgûl ol da Mösyö Villefort'un işine karışma. Bırak ânı me'mûriyyetini tamamıyla îfâ etsin. Asrımızda askere riâyet yoktur. Feyz ü rifᶜat hemen hakîmlerdedir.

Renee - Âh kâşki hakîm olsa idim. Cân alıcı melek de melektir ama insana dehşet verir.

Villefort - (Nişânlısının yüzüne bakarak) Zavallı Renee!

Mösyö Saint-Meran - Kızım Mösyö Villefort Marsilya'nın ahlâk ve politika hakîmi olacak zannederim ki bu da güzel bir sanᶜat.

Madam Saint-Meran - Babasının ettiği baᶜzı hatâları da ıslâh edecek.

Villefort - Evvelce dahi beyân ettiğim üzere pederim evvelki yanlış efkârdan vazgeçti. Şimdi devlet ve millete muhabbet ederek evvelki efkârının yanlışlığını tamamıyla anladı.

Şimdi benden iyi kral tarafdârıdır. Zannederim bu hâlde bulunan adamın mâ-sabak hâli fenâlığına hükm için medâr olamaz.

Salevio - Geçen Tuileries sarayında bu yolda bir mükâmele vukuᶜbulmuş idi. Size nakledeyim. Mâbeyn müşîri "Ordumuzun bir zâbiti kızıyla Bonaparte tarafdârı Noirtier'in oğlunun tezvîci nasıl olabilir?" diye benden sorduğunda ben de bu yolda olan tezvîc ve teehhüller iki fırka beyninde ittifâk ve ittihâd hâsıl edeceğinden bu usûlün kral tarafından dahi tensîb buyurulmuş olduğunu beyân eder iken kral kapıda dinlemekte imiş. Kapıdan içeri girverdi ve (Dikkat etmeli ki Noirtier kelimesini ağzına bile almayarak) "Villefort iyi çocuktur. Kendisi genç ise de akılca ihtiyârdır. Bana olan sadâkatını bilirim. Saint-Meran'ın kızını aldığını kemâl-i memnûyyetle işittim. Bu tezvîc için benden ruhsat isteye idiler ben de tervîc eder idim."

Villefort - Kral bunu dedi mi?

Salevio - Kralın ağzından çıkan kelimeleri size söylüyorum.

Villefort - Amân ne himmet! Ne şeref! Bu yolda krala cânımı nasıl fedâ etmeyeyim?

Madam Saint-Merân - Âferîn işte böyle olmalı ki bende sizi seveyim. Âh şimdi elinize bir ehl-i fesâd geçse de ne hâlde bulunacağınızı görebilsek.

Renee - Valide ben bu ârzûnuzun adem-i husûlü için Cenâb-ı Hakk'a duâ ederim. Mösyö Villefort'a ufak hırsız yankesici ve iflâs daᶜvâları göndersin.

Villefort - (Gülerek) Bu ârzûnuz ayniyle bir hekîme baş ağrılı arı sokmuş kızamık ve bunlar gibi bir takım küçük hastalıklar gelmesini temennî etmek gibidir. Eğer benim vâlî olmaklığımı ister iseniz fenâ ağır hastalara tedâvî etmekliğimi duâ ediniz. Çünkü bir hekîme şöhret kazandıran şey iâde-i sıhhati güç hastalardan şifâyât olmasına sebeb olmakdır.

O anda Villefort'un ettiği dualar gûyâ kabûl olunmuş gibi hizmetçilerden birisi

içeri girerek kulağına bir kaç lâkırdı söylediğinden Villefort sofradan kalkıp dışarı çıktı ve biraz sonra gülerek içeri girdiğinde Renee'ye dışarı çıktığının sebebini anlatmak halecân ve ârzûsuyla yüzüne baktığını Villefort görerek istikşâf-ı mâddeye ibtidâr eyledi.

Villefort - (Renee'ye hitâben) Cânım efendim biraz evvel hekîm kocanız olmasını temennî ediyor idiniz. Fi-l-hakika hekîm değil isem de hekîmelere müşâhebetim vardır ki benim de ânlar gibi hiç râhatım yoktur. İşte böyle gelip nişân ziyâfetinden bile kaldırırlar.

Renee - (Havf ile) Sebeb ne efendi?

Villefort - Söylediklerine bakılır ise pek ağır bir hastalık içindür.

Renee benzi atarak amân ya Rabb dediğinde bütün halk dahi "Gerçek mi? Gerçek mi?" diye bağraşmaya başladılar.

Villefort - Görünüşte Bonaparte tarafdâranının bir gizli ittifâkını daha keşfetmişler. İşte buna dâir alınan mektûb şudur.

Diyerek mektûbu açtı ve ber-vech-i âtî karine başladı.

[*] (Sûret-i Mektûb)

"Muhibb-i mülk ü vatan birisi tarafından Marsilya Vâlîsi'ne ihbâr ve ihtâr olunur.

İsmir'den hareketle Napoli'ye uğrayıb emr-i cânibindan Porto Ferraio'ya bir mektûb olarak ânı mahalline teslîmden sonra alacağı cevâb gazab-ı cânibine gönderilmek üzere Paris'te bulunan Bonaparte komitesine diğer bir kıt^{c}a mektûb-ı hâmil dün Marsilya'ya muvâsalat eden Firavun Gemisi'nin kapudân-ı sânîsi bulunan Edmond Dantes ahz ü girift olunur ise komitenin mektûbu ya üzerinde veya pederînin evinde yâhûd gemide kamarasında meydâna çıkarılabilir.

---

[*] İşbu mektûbun 86 numrolu nüshamızda münderic sûretinde tertîb-i sehvî olarak ba^{c}zı yanlışlar olduğundan ânın dahi buna tatbîk-i lüzûmu ihtâr olunur.

(Teodor Kasab)

---

101 Numro Cumᶜa-ertesi 4 Mart 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

99 numrolu nüshamızda tertîb-i sehvî olarak cumᶜa-ertesi denilecek yerde sehven çehâr-şenbih denilmiş olduğundan tashîhine ibtidâr ve afv buyurulmasını da erbâb-ı mütâlaadan temennî ederiz.

İᶜlân-ı Resmî

Sâhib-i imtiyâzın ihtiyârıyla bir müddet taᶜtîl edilmiş olan gazetelerin tekrâr çıkarılabilmesi Matbûât İdâresi'nden ruhsat-ı istihsâline mütevakkıf olduğu ihtâr ve iᶜlân olunur.

Matbûât İdâre-i Behiyyesi işbu martın ibtidâsından ve (Hakayık'ın hesâbınca şubatın otuzundan) iᶜtibâren Diyojen'i de adam sırasına koyarak böyle bir emr-i resmiyye muhâtab etmiş. Hem de öyle emir ki Diyojen'in geçenki nüshalarının birinde yazdığı sehv-i hesâbı doğrultuyor. Binâen aleyh maa-t-teşekkür derc eyledim.

Artık iş İstanbul'u bir haftacık olsun gazetesiz görmek hakkında olan ârzûmuzun husûlüne kaldı.

Şimdiye kadar ârzû ettiğim şeylerin bir taraftan âyîne-i husûlde rû-nümâ olmakta olmasına nazaran bunun da karîben hâsıl olacağını ümîd ediyorum.

Fakat iᶜlân-ı mezkûrda münderic "Bir müddet" taᶜbîrinden murâd bir ay kadar zamân demek idüğine dâir baᶜzılar tarafından verilen îzâhât sahîh ise Cerîde-i Tıbbiyye-i Askeriyye'nin baᶜde-mâ on beş günde bir kere çıkarılması lüzûmunu sâhibine ihtâr ederiz. Çünkü otuz bir günlü bir aya tesâdüf eder ise halka sıhhat-bahş olayım derken kendisi habı yutar şifâyı bulur. Sonra karışmam....

Haberiniz var mı? Yunan Kralı Cenâblarının dünyaya bir oğlu dah gelmiş. Şimdi bununla sekiz mi oldu on iki mi hesâbı da gaybettik. Ama ne ise işte bu oğlunun vaftiz resminin sûret-i icrâsını Yunan gazeteleri tafsîlen haber veriyorlar. İşbu vaftiz âyîninin icrâsından sonra kral-zâdeye bir de nişân verilmiş.

İşte burası insanın zihnini tırmalıyor. Acaba niçin verilmiş? Doğduğu zamân elbette bir tane almıştır bu defᶜaki ikinci oldu. Bu gidişe bakılır ise bir de aşılandığı zamân bir de dişi çıktığı vakit. Artık işin yoksa say dur. Şimdi insan düşünmez mi ki bu çocuk bu kadar nişânları ne yapacak? Vâkıâ çocuk bilmediği cihetle ne verilse almakta maᶜzûrdur. Ama verenler ne için veriyor? İşte burası anlaşılmalı. Çocuk oynasın diye verildi desek daha küçüktür. Oynamayı ne bilsin? Oynayabilse de maᶜlûm â çocuk kısmı öyle parlak şeylere dest-res oldukça doğru ağzına götürüp nişânın kenarıyla filân yüzünü gözünü yırtarak ağlamaya başlayacak. İmdi bu kadarcık bir şeyi Yunanlılar gibi fatîn adamların anlamaları ve nişânları böyle çoluk çocuk eline geçecek olduktan sonra hiç olmaz ise bunların kenarlarını öyle pıtraklı mıtraklı yapmamaları lâzım gelir idi. Hem de efendim böyle çoluk çocuklara oyuncak olmak üzere verilecek başka bir şey yok mudur ki nişânlarını oyuncak ediyorlar? Buna yalnız ben değil herkes şaşmalıdır. Fakat ben düşündüm taşındım da buna yalnız bir maᶜnâ verebildim. O da beş ay sonra kopacağı haber verilen kıyâmette kendisinn kral hânedânından olduğunu isbât ile yakayı kurtarabilmesi mülâhazasıdır. Fakat kral cenâblarının marta kabağa yetiştirdiği çocukları Yunanlılar çok görmeye "Artık ziyâde oluyor yetişir" diye mırıldanmaya başlamışlar. Cânım bu Yunanlılar gibi mütelevvin insan da olmaz. Bundan evvelki kralları olan rahmetli Otto bî-çâresini "Sen çocuk yapamıyorsun" diye pabuçsuz kaçırdılar şimdi de buna "İşini gücünü çocuk yapmaya hasrettin artık çok oldu" diyorlar. Ne acâib ahlâk! Ne acâib dünya! Yapar isen yapma derler yapmaz isen yapma derler. Bizim vaktimizde böyle şeyler yok idi de şimdi bana bu misillü hâller pek tuhaf geliyor. Hâ! Bizim zamânımızda öyle zevzeklikler yok idi ise de kral da yok idi. Sakın bu hâllerin zuhûruna sebeb Yunan kralları olmasın!.....

Cânım şu Viyana'da açılacak sergi-i umûmîye baᶜzı eşyâ gönderilmesini komisyon-ı mahsûsuna nereden arz etmiş idik? İşte varaka varaka üzerine geliyor ama içinde baᶜzı tuhaf şeyler de var. Sahîhan gönderilmeye şâyân. Meselâ İstanbul zevzeklerinden bir nümûne olmak üzere bize tatsız tuzsuz suâller soran (Ermeni Gülüyor) Efendi'yi revâcı hepisinden ziyâde olan maᶜmûlât-ı sınâiyyede derece-i terakki ü mahâretimizi göstermek için Eyüb oyuncaklarından bir kaç tane. Altıncı Dâire me'mûrlarının Beyoğlu idâresince gösterdikleri saᶜy ü gayretin ü dikkat ve himmetin derecesini göstermek için Beyoğlu'ndan alınmış bir okka sodalı su. Kadınlarımızın ne derece mestûre bulunduklarını anlatmak için bir yaşmak ve bunların cân-bâzlıkta olan

isti^{c}dâdlarını göstermek için iki karış ökçeli bir çift potin. Lehçemizden bir nümûne olmak üzere karnavalda giydikleri yüzlükten bir tane. Okka kaç dirhem olduğunu anlatmak için bir tane okkalık. Ekmek. Me'kûlâtta nezâfette olan merakımızı isbât ve daha sâir bin türlü şeyler... Lâkin ben içlerinden şâyân-ı teşhîr bunları bulabildim. Ârsızın biri de tuhaflık nümûnesi olarak sen de gitmelisin diye bir varaka yazmış ise de varakasını yırttım attım. Hiddetlendim ve ânın dediğini yazmamaya yemîn ettim.

Rumeli şömendöferlerinin emr-i inşâsında görülen ba^{c}zı gûne hatâların ıslâhı hakkında Der-saâdet'de mukîm Kumpanya Direktör Vekili Mösyö (Autrey'ye) Nâfı^{c}a Nezâret-i Celîlesi tarafından yazılan tezkere üzerine mûmâ-ileyh bir takım külfet ve zahmeti ihtiyâr ederek La Turquie Gazetesi'ne bir bend yazmış ve bend-i mezkûrda bahsi Hükûmet-i Seniyye ile kumpanya beyninde mün^{c}akid-i muâhedeler ahkâmının kâmilen icrâ olunmakta bulunduğundan açarak tîmûryolların hiç bir mahalli çürük olmadığını ve bir hatt-ı müstakîm üzere yapılmakta bulunduğunu iddiâ etmiş ve bunun sûret-i sahîhada olarak anlaşılması için bir komisyon teşkîl olunmasını dahi ihtâr eylemiştir.

Âferîn Mösyö Autrey işte böyle olmalı korkmamalı. Cesâretli söylemeli ki işitenler de kansınlar. Ama hiç zannetmem ki pek de kolay kolay inansınlar. Çünkü yolun nümûnesi meydânda olmakla artık derece-i metânet ü rasâneti hakkında der-miyân edilen iddiâya "Gören göz kılâvuz istemez" cevâbı kifâyet eder. Hem bana kalır ise komisyon külfetine ne hâcet! Eğer bu bâbda söylediğiniz sözlerin doğru olmadığını anlamak ister iseniz bir gün bizim küpü teşrîf edin size birer birer hem de bil-etrâf anlatırım.

Hayır dostum hayır küpe gelmenize hâcet kalmadı. Yukarıki bendi yazdıktan sonra bana haber verdiler ki muâhede ahkâmına tevfîkan gayet metîn ve rasîn olarak yaptığınız tarîkin biri Küçükçekmece ve diğeri Yarım Burgaz tarafında olmak üzere iki parçası çökmüş. İşte bu haber sizin La Turquie'ye derc ettirmiş olduğunuz bendin sıdkını tamamıyla meydâna kor.....

Mu^{c}teber-i memdûh La Turquie Gazetesi'nin tuhaf tuhaf sözleri çok ya al sana bir dahasını! Koleranın icrâ-yi hükmettiği zamânlarda etıbbânın ne yolda hareket ettikleri cümleye ma^{c}lûm olduğu hâlde gûyâ hasebîce insanlara şeytânlara vazîfeleri hâricinde olarak bir çok hizmetler etmiş gibi bizim koca Zifoslara kordon îcâd ettikleri için mükâfât verilmeli imiş. Eğer verilmez ise La Turquie tavrı değiştirecek gibi zannolunur. Çünkü daha şimdiden kaşlarını çatmış gözlerini açmış acı acı "İşitişimize göre kolera vaktinde işlerini güçlerini terk ile o felâket-i uzmânın def^{c}ine çalışmış olan ehibbâdan ekserîsi kesb-i istihkâk etmiş oldukları mükâfâta olan el'ân dest-res olamamışlar"

demeye başlamış.... Ekserîsi mi? Vây demek olur ki bunlardan ba^czıları almışlar hâ? Acaba bunlar ne hakk ile mükâfât istiyorlar? Kolera esnâsında kendi keselerini doldurdukları için mi yohsa karantina kordon nev^cinden ba^czı gûne tuhaflıklar îcâd ederek "Beliyye birbirini velî eder" meselince kendileri de ahâlîye belâ-yı sânî oldukları için mi? Bana kalır ve koleranın İstanbul'a bir daha gelmemesi istenir ise bunlardan bil^cakis cezâ-yi nakdî almalıdır. Çünkü ânlara mükâfât verildikçe iyi bilmeli ki artık cânları sıkıldıkça ve akçe istedikçe o nuhûseti İstanbul'a getireceklerdir. Ey buna tâkat gelir mi?

İbret mi Hakayık'a taklîd-i efkâr ediyor yohsa Hakayık mı İbret'i mesleğinde isti^cmâl-i lisân etmek istiyor anlayamadım. İbret geçen nüshalarının birinde ahşâb bir gemiye bedel denize koca bir zırhlı indirildiğini haber verdi. Hakayık da müteâkıben Tophane Müşîri Devletlü Paşa Hazretlerinin ba^czı kılâ^c-ı hâkanîyyenin teftîş ve muâyenesi zımnında Kal^ca-i Sultâniyye'yi teşrîf buyurduklarını ihbâr eyledi. Hem de Lloyd Kumpanyası vapurlarından biriyle. İbret sonradan yanlışını tashîh etti.

Bakalım Hakayık ne zamân te'vîl edecek? Etmeli ya! Hatâda rekâbet edercesine taaccül edip de tashîh-i galatta teennî îcâb eder mi?....

Kıyâmet Alâmeti

Ba^czı gazetelerin verdiği haberlere ve geçenlerde Büyükada'da vuku^cunu iş^câr eylediğimiz hubb keyfiyyetine bakılır ise bu aralık kadınlarda aşk ve sevdâ te'sîriyle telef-i nefs-i zâlesini irtikâba meyil eserleri görülüyor. Eski zamânlarda bu mevsimlerde ya^cnî şubat ve mart aylarında hevâ-yi ışk hayvânât-ı sâirede ziyâdece olur ve damlarda kıyâmetler koparıldığı işitilir idi. Şimdi bunun insanlarda rû-nümâ oluşu acaba kıyâmet alâmeti midir? Eğer öyle ise belâ-yı ışkın te'sîriyle müteessire olup cânlarına kıymak isteyenler ne kadar acûle şeyler imiş.... İşte kıyâmetin kopmasına şunda ne kaldı? Ancak dört beş ay...

Ey biraz sabır edip de o vakit hep birlikte ya^cnî meftûn-i hüsn ü ânı oldukları ma^cşûkalarıyla berâberce âzimdâr-ı ahret olsalar olmaz mı??

Kıyâmet Alâmetlerinden Al Bir Daha

Şubat ayının yirmi sekiz ve ba^czı senelerde dahi yirmi dokuz gün olduğunu herkes bilir. Ama otuz olduğunu hiç işittiniz mi? Ben ömrümde otuz günlü bir şubat ayına daha tesâdüf etmedim.

Lâkin bu sene artık dünyanın en son senesi olduğundan şubat ayı tamam otuz gün ve otuz gece yaᶜnî yedi yüz yirmi saat ve dört bin üç yüz yirmi dakika imiş. İnanmaz iseniz Hakayık-ül-vekayiᶜnin Fî 30 Şubat târîhli nüshasına mürâcaat buyurun hall-i müşkil edersiniz.

Şubatın bu sene otuz gün olacağını evvelce tahkik ola idim Fî selh-i şubat sene "Dünyanın en son senesi" târîhi kordum. Koca Hakayık eksik olma....

(Monte Kristo)

Altıncı Bâbdan Mâ-baᶜd

Renee - İyi ama bu mektûb imzâsız olduktan başka üzeri de vâlîye hitâben yazılmış.

Villefort - Fi-l-hakika öyeldir. Lâkin vâlî burada olmadığından kendisine gelecek her nevᶜi evrakı açıp îcâbının icrâsını başkâtibe emretmiş. Ânın üzerine bu mektûb dahi başkâtibe gelerek o dahi okuyup anladıktan sonra hayli vakit beni aramış ise de bulduramadığından müttehimin tutulmasını emretmiş.

Madam Merân - Demek olur ki müttehimi ahz ü girift etmişler.

Renee - Cânım henüz müttehim olduğu belli değil.

Villefort - Evet efendim tutmuşlar. Eğer mektûb bulunur ise hastalığı biraz korkulucadır.

Renee - Şimdi bu bî-çâre nerede?

Villefort - Hükûmet konağında.

Madam Meran - Gidiniz efendim. Me'mûriyyetinizi vazîfenizi îfâdan geri durmayınız.

Renee - (Ellerini oğuşturarak) Amân Mösyö Villefort insâfı elden bırakmayınız. Nişân gününüzdür...

Villefort - (Sofranın etrafını dolaşıp ve Renee'nin oturduğu sandalyenin arkasına gelip kollarını dayayarak) Râhat olunuz iki gözüm elinden gelen himmeti dirîğ etmem. Lâkin kabâhati var ise hasb-el-îcâb hükm-i kanûnu icrâya mecbûrum. Hem o hâlde böyle muzırr bir otu kökünden kesmek de lâzımdır.

Renee kesmek lâkırdısını işitince vücûduna lerze ârız oldu. Çünkü kesilmesi lâzım gelen otun tepesinde bir insan başı var idi.

Madam Meran - Adam bırakınız şu kızı o da alışır.

Diyerek elini Villefort'a uzattı. Villefort dahi mûmâ-ileyhin elini öptü. Fakat ihtiyârın elini öptüğü ol vakitte öptüğü kendisinin olduğunu nişânlısına evzâᶜ ve etvârı ile kıza îmâ ve iᶜlâm edebildi.

Renee - (Kendi kendine) Bu iyi şey değildir.

Madam Meran - Âferîn sen de bütün bütün çocukluk ediyorsun. Hiç düşünmez misin ki hükûmet işleri senin efkârın ile geri kalabilir mi?

Villefort - Efendim kendisini maᶜzûr görünüz. Çünkü efkârında bizim kadar muzırr ve musîb olamaz. Ben size vaᶜd ederim ki me'mûriyyetimi icrâda hiç bir gûne tekâsül ve rehâvet göstermem dediğinde gözünü Renee'ye çevirerek kendisini kırmamak için her hâlde insâf ve müsâadeyi elden bırakmayacağını bir takım işâretler ile anlatıp ve bu ifâdesine tatlı bir tebessümle cevâb alıp kemâl-i mesrûriyyetle dışarı çıkdı.

Yedinci Bâb

İstintâk

Villefort salondan çıkar çıkmaz mesrûriyyetini iᶜlâm eden çehresini değiştirip me'mûriyyetine yakışır bir hey'ete tebdîl etti. Villefort her ne kadar maharetli bir tiyatro oyuncusu gibi çehresini her istediği hey'ete tebdîl edebilir idiyse de bu defᶜa başka bir sûrete ifrâğ etmek güçleşti. Çünkü kendisinin o dakika mesrûriyyet ve memnûniyyetine pederînin Bonaparte tarafdârı bulunduğu mülâhazasından başka mâniᶜ olabilecek hiç bir şey yok idi.

Pederînin işbu muhâlif efkârı kendisine pek cüz'î bir keder verir idi. Çünkü kendisinin me'mûriyyetinde tefeyyüz edilmesi pederînin efkârından tamamıyla ve belki ziyâdesiyle tevakki etmemesine mütevaffık idi. Kendisi henüz yirmi yedi yaşında olduğu hâlde mâlik olduğu serveti kendi saᶜy ü gayretiyle husûle getirmiş olduğu gibi genç ve güzel bir kızı tezevvüc etmekte idi. Fakat böyle bir kızı tezevvüc etmesi ateş-i aşk ü sevdânın ciger-gâhına olan te'sîrinden ileri gelmiş bir şey değil idi. Ve bu kıza olan muhabbeti dahi bir vâlî kaim-makamının zevcesini ne derece sevmesi lâzım gelir ise mûmâ-ileyhin meveddeti dahi ândan ibâret idi. Matmazel Renee gayet güzel olduktan başka kral nezdinde en muᶜteber familyalardan idi. Renee'nin pederi ve mâderîne yalnız kendisi vâris olması ve cihâz olarak Villefort'a yüz elli bin frank getirmesi fazlaca bir

meziyyet. İşte Villefort ahvâl-i ayînesini her taraftan gayet mükemmel gördüğünden kendisini bahtiyâr addediyor idi.

Mektûbu getiren zâbit sokak kapısında beklemekte olduğundan vicdânına bile te'sîr etmiş olan sürûrlu mülâhazaları birakarak çehresini bâlâda taᶜrîf olunan hey'ete tehvîl ile mûmâ-ileyhe suâle başlar.

Villefort - Efendi getirdiğiniz mektûbu okudum. O adamı tevkîf ettiğinize isâbet etmişsiniz. Şimdi gerek kendi ve gerek müttefikleri hakkında ne kadar maᶜlûmât alabilmiş iseniz söyleyiniz.

Zâbit - Efendim ittifâk-ı hafiyyeden hâlâ bir maᶜlûmât alamadık. Müttehimin üzerinde bulduğumuz kağıtları cemᶜ ederek mühürledik ve masanızın üzerine koyduk. Kendisi ise gelen imzâsız mektûbda muharrer olduğu vechle ismi Edmond Dantes olup Firavun nâm üç direkli geminin kapudân-ı sânîsi imiş ve bu sefîne dahi Morrel Kumpanyası'nın olduğundan İskenderiyye ve İzmir ve Marsilya arasında pamuk naklinde kullanılır imiş.

Villefort - Tüccâr gemisinde hizmet etmezden evvel hükûmet-i umûr-i bahriyyesinde hizmet etmiş mi?

Mâ-baᶜdı sonra

102 Numro Çehâr-şenbih 8 Mart 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Bin iki yüz seksen dokuz senesi geldi hûy goy goy cânım!

Allah cümleye mübârek eyleye hûy goy goy cânım!

Ağustosun on ikisine sâlimen îsâl eyleyi hûy goy goy cânım!

Şirket idaresinin tramvay hakkında olan

duâlarını kabûl eyleye hûy goy goy cânım!

Yemen ellerinde Veysel Karanî hûy goy goy cânım!

Göçtü kervân kaldık dağlar başında hûy goy goy cânım!

Türk mühendislerinin mahâretini tasdîk ettire hûy goy goy cânım!

Prens Milan'ı Nikola'ya şirîn göstere hûy goy goy cânım!

Şubat ayını otuz eden Hakayık'a kırk

birini de göstere hûy goy goy cânım!

Katar ve limanını tevsîᶜ eyleye hûy goy goy cânım!

Yemen ellerinde Veysel Karanî hûy goy goy cânım!

Göçtü kervân kaldıkdağlar başına hûy goy goy cânım!

Ol perverd-gâr-ı âlem Seyyid Ahmed

deresini şen eyleye hûy goy goy cânım!

Bârî Edirne'den İstanbul'a bir Şömendöfer

ihsân eyleye hûy goy goy cânım!

Paçacılardan başka ayak satıcılarını

belediyye me'mûrlarının izᶜâcından masûn eyleye hûy goy goy cânım!

Bulgarları istedikleri gibi bir Ekzark'a

mâlik eyleye hûy goy goy cânım!

Yemel ellerinde Veysel Karanî hûy goy goy cânım!

Göçtü kervân kaldık dağlar başında hûy goy goy cânım!

Eyüb vapurları idaresine vesâil-i tanzîfiyyeyi

ilhâm ve teshîl eyleye hûy goy goy cânım!

Galata'dan İstanbul'a bir tîmûr köprü inşası

için sermâyeli ve muᶜteber ve muᶜtemed

bir kumpanya halk eyleye hûy goy goy cânım!

Abonelerimizi bulundukları yerlerden baᶜd-ezîn

tedirgin etmeye hûy goy goy cânım!

Tütünün yed-i vâhid usûlüne girişinden

dolayı tiryâkilerine sabır ve tahammül ihsân eyleye hûy goy goy cânım!

Yen ellerinde Veysel Karanî hûy goy goy cânım!

Göçtü kervân kaldık dağlar başında hûy goy goy cânım!

Türkistan'da komedya müelliflerini teksir eyleye hûy goy goy cânım!

Kav-kibrit ile sigara kağıdı ticaretini de

Reji usûlüne idhâl eyleye hûy goy goy cânım!

Gazetelerin lisân-ı şikâyetini her neye müteveffık

ise ânınla ta^cdîl eyleye hûy goy goy cânım!

İbret'i tashîh-i galattan Hakayık'ı hatâsında

ısrâr ve inâddan halâs eyleye hûy goy goy cânım!

Yemen ellerinde Veysel Karanî hûy goy goy cânım!

Göçtü kervân kaldık dağlar başında hûy goy goy cânım!

Mümeyyiz. Utârid. Ve muvakkaten uykuda bulunan

sâirlerine ve husûsiyle Terakki'ye rahmet eyleye hûy goy goy cânım!

Et fiyatıyla havyar bedelini yekdiğerine tebdîl

eyleye hûy goy goy cânım!

Bu sene sâl-nâmesini alanlara Allah akıllar vere hûy goy goy cânım!

Takvîmler çoğaldı Allah halka günlerini şaşırtmaya

İstanbul'u bir haftacık olsun gazetesiz görmekler

cümlemize nasîb eyleye hûy goy goy cânım!

Yemen ellerinde Veysel Karanî hûy goy goy cânım!

Göçtü kervân kaldık dağlar başında hûy goy goy cânım!

Muhibbeden altından aylıklardan yıllıklardan sene başıgeldi âşûrâ harcı yâhû eyvallah

---

(Tuhaf bir Mübâlâğa)

Şimdiye kadar Panosoğlu'nun kulaklarından pek çok bahsederek sizi usandırdık. Ben usandım ya ne ise fakat buna yine kendisi sebebiyyet veriyor. Ben de sabır edemeyip çekmeye başlıyorum Çeke çeke uzatıp gidiyorum. Fakat bundan sonra

vazgeçeceğim yaᶜnî kulaklarını bırakarak gazetesini çekip uzatmaya başlayacağım. Çünkü gazetesinin boyu kulaklarından kısa olduğundan pek nisbetsiz bir hâlde kalmış. Hem de efendim bunun içindeki (Kulaklarının değil ha! Gazetesinin) mübâlâğalar da kulaklarından uzun.

Meselâ geçen 1871 sene-i mîlâdiyyesinde Süveyş kanalından mürûr eden gemilerin hesabını yapmış ama ne hesâb.... Ben şimdiye kadar böyle hesâb görmemiş olduğumdan mıdır nedir bilmem pek zevkime gitti. İşte bunun için o hesâbın hulâsasını size arz ediyorum.

Sene-i mezkûre zarfında kanaldan 546621 İngiliz 91841 Fransız 43113 Avusturya 29400 İtalya 16959 Osmânlı (Hay babam hay! Ölme Panosoğlu ölme ömrün kulaklarından uzun olsun) 13394 Mısır (Ölür isen bile sakın çürüme) 6711 Felemenk 4820 Moskof 4400 Belçika 4170 Amerika 3520 Almanya 3157 İspanya 1316 Norveç 919 Portekiz 660 Danimarka 408 Birmanya (Bu Birmanyalılar buraya niçin gelmişler!) hâsıl üç yüz altmış beş günde kanaldan geçmiş olan gemilerin yükûnü 771409 adede bâliğ olmuş.

A cânım Kalpakçılarbaşı tuhafcıları okur diye heriflerin gözlerini bu kadar da korkutmak olur mu ya! Benim bildiğim Osmânlıların işler henüz 16949 gemisi yoktur. Haydi bunun dörtte birini alalım da beheri her üç ayda bir sefer etmek üzere 4200 gemi hesâb etmiş diyelim. Zannederim ki o kadar da yoktur. Bu Panosoğlu odasına âyîne komasa iyi olur çünkü âyinede kulakları gözüne iliştikçe dünyada her şeyi ânlara benzetmek için çekip uzatıyor.

Şimdi hesâbın doğrusunu yapar isek siz de anlarsınız ki biri dört mü yoksa dört bin mi yapmış? Remî iᶜlâna bakılır ise 1871 sene-i mîlâdiyyesinin şehr-i kânûn-ı sânîsi zarfında kanaldan geçen gemiler 69 İngiliz 9 Fransız 8 Avusturya 6 İtalya 1 Osmânlı (Ne önünde ne arkasında sıfır olmaksızın yalnız bir) ve bir de kırk tonilâtoluk Mısır gemisi ki cemᶜan 101 kıtᶜadan ibâret. Bir senede geçenlerin mikdârını bulmak için mikdâr 12 darb olunur ise 1212 aded gemi eder. Haydi dört mikdârını koyalım da 4848 aded etsin. Haydi Panosoğlu'nun hâtırı ve gönlü kalmaması için 5000 diyelim. Ânın gösterdiği yekûndan da 1609 adedini kendisine bağışlayalım 70000 gemiyi de mübâlâğa hissesine çıkaralım da 700000 diyelim. Ey şimdi 5000 nerede 700000 nerde sakın bu herif bu hesâbı yapar iken arşın ile kulaklarının kaç arşın olduğunu ölçüyorum zannetmesin? Hayır hayır bunun kulaklarını uzundur dediysek 70000 arşın da yoktur â belki o kadar karış bile olamaz.

Gelelim şimdi bunun bir tuhaf cihetine daha. Panosoğlu'nun hesabınca günde 2140 ve dakika üç ve kırk sâniyede bir gemi geçmiş ve la-akall beher gemi bir biri

üzerine beş yüz tonilâtoluk (Bir tonilâto 1013 kilogram yâhûd 792 okka) olduğundan her gemide 507500 kilogram eşyâ farz olunur ise 771409 gemide 490864500 üç yüz doksan milyar sekiz yüz altmış dört milyon beş yüz kilogram eşyâ ya^cnî Hindistan'dan (Himalaya) dağları naklolunmuş olur.

Şimdi Allah için söyleyiniz bu gibi kulaklardan usanç gelir mi gelmez mi?

Alem-i mediniyyette yaşıyoruz ya. Alem-i medeniyyette yaşayan bir adamın cânı da hiç sıkılmamak lâzım gelir. Hele benim sıkılmaz. Çünkü azıcık sıkılacak olsam küpten çıkarım şuraya Köprübaşı'na giderim. Oradan bir tramvay vagonuna binip Aksaray'a doğru bir lâm-elif çevirerek eğlenir gelirim.

Fakat nasıl ve ne ile eğlenirim biliyor musunuz? Vagonunu şöyle bir köşesine oturup yine tramvayın kendisiyle eğlenirim. Ve ba^czân o kadar acâib hâllere tesâdüf eder ve öyle tuhaf sözler işitirim ki bunların tahatturuyla bir kaç günler eğlenirim. İşte geçen çehâr-şenbih günü ahşâm üzeri dahi yine bu yolda eğlenmek üzere kalktım tramvay vagonlarından yirmi sekiz numrolu arabaya bindim. O güne mahsûs olmak üzere kayışlara asılmış adam olmadığından başka vagonun içinde bulunanlar benimle berâber dört beş kişiden ibâret idi. Bunlardan birisi kalıb-ı kıyâfet yerinde tavr-u vakar değerinde bir adam olup bunun evzâ^c-ı lâübâliyânesinden ve arabacıların işine müdâhalesinden ve zıp zıp sıçrayıb ter ter tepinişinden ve aralık aralık pencereden başını çıkarıp önündeki arabaya kumanda edişinden tramvay me'mûrlarından olduğu bir dereceye kadar anlaşılabilir idiyse de üzerinde forması ve boynunda düdüğü olmadığından me'mûr olmadığını kimse anlayamadığı için kendisini herkese tanıttırmak istedi ve tanıttı ama herkes de âna kendilerini anlattı.

Şöyle ki arabanın ön tarafında bulunan bir kaç kadının Sultân Ahmed mevkifinde indikleri zamân bu nazlım bir ibrik hükûmetiyle kendisini göstermek için arabanın ön ciheti hafîfleştiğinden midir nedir arka tarafında bulunan yolcuları ön tarafa naklettirmişidi. Araba Dîvânyolu mevkifine geldiğinde yolcu bir kadın gelip ön tarafa oturunca me'mûr-i merkum evvelce ön tarafa naklettiği yolcuların yine eski yerlerine gelmelerini emreylediğinden üç beş dakika içinde bir iki kere yer değiştirmek külfetinde bî-zâr olan yolculardan ba^czısı ağızlarını bozarak (benim burada tekrâr edemeyeceğim ta^cbîrat ile) bir hayi söğüp saydılar ise de bu sırada me'mûr-i merkum gûyâ Türkçe bilmez ve söylenilen sözleri anlamaz bir hâle gelip bil'âhire emrini icrâ eyledi. Araba yola düzüldükten sonra Köprü'den beri berâber getirdiği arkadaşından başka orada bi-t-tesâdüf arabaya da^cvet ve celb eylediği sırnaşık bir pâdâşını berâber alarak çıkıp arabanın kadınlara mahsûs olan ve yolcu bir kadın bulunan ön tarafına oturup konuşmaya başladığını evvelce oradan çıkarılmış olan mektebli bir efendi görünce hemen kalkıp

kolundan tutarak me'mûru içeriye çektikten sonra beyinlerinde şöyle bir muhâvere vuku^{c}buldu. Ben de ânınla eğlendim.

Me'mûr - Ne istersiniz?

Mektebli - Orada oturulmaz bunu size anlatmak isterim.

Me'mûr - Ben me'mûrum her tarafta oturabilirim.

Mektebli - Her tarafta oturabilseniz bile kadın yanında oturamazsınız.

Me'mûr - Nizâmı bana siz mi öğreteceksiniz?

Mektebli - Sizden öğrendiğim nizâmı yine size öğreteceğim ayıb mı..?..

(Monte Kristo)

Yedinci Bâbdan Mâ-ba^{c}d

Zâbit - Hayır efendim daha pek genç bir delikanlı.

Villefort - Kaç yaşında kadar?

Zâbit - Ya on dokuz ya yirmi.

Villefort ile zâbit yürür ve hem de bu yolda mükâlemlerde bulunduklarından "Konsil" Sokağı'nın gûşe başına vâsıl oldular ve gûşe başında bir adamın bunlara muntazır gibi durmakta olduğunu gördüler. Orada beklemekte olan adam ise Mösyö Morrel idi. Bî-çâre Morrel Villefort'u görür görmez halecân-ı kalb ile yanına gelerek:

- Âh Mösyö Villefort sizi Allah gönderdi. Ne derece mükedder olduğumu size ta^{c}rîf edemem. Yanlışlıkla gemimin kapudân-ı sânîsi zabtiyye tarafından tevkif olundu.

Villefort - Haberim var efendim. İşte ben de ânı istintâk etmek için gidiyorum.

Morrel - Evet efendim lâkin siz müttehim zannolunan delikanlıyı tanımazsınız. Ama bendeniz pek iyi bilirim ki gayet nâmûslu doğru bir çocuktur. Gemicilkte ise hemen emsâli yoktur diyebilirim. İşte Mösyö Villefort bu çocuğu size bu kadar tavsîf edebilirim.

Villefort mutaassıb kral tarafdârlarından olup Morrel'in Bonaparte tarafdârı olduğu zannolunmakta olduğundan kibr ü gurûr ile Morrel'e cevâb verdi.

- Efendim maᶜlûmdur ki adamın şahsen halîm ahz ü iᶜtâsında doğru vazîfesinde mâhir olması kendisinin politikaca bir büyük töhmet sâhibi olabilmesine mâniᶜ değildir. Villefort bu sözleri gûyâ Mösyö Morrel'e zâtı hakkında söylüyor gibi Morrel'in yüzüne acâib bir nazarla baktı ve bu bakışı (Sen kendin için iyiliğine şahâdet edebilecek bir şâhid aramaklığın lâzım gelir iken ne cesâretle sâir birini tesâhuba kalkışıyorsun) kelâmını tefsîr ediyordu. Bunun üzerine Morrel kızardı. Kalbinin politikaca pek de Villefort'un istediği gibi olmadığını bilir idi. Villefort'a hitâben:

- Efendim hakkaniyyetle iş görmek borcunuz olduğunu hakkaniyyetten ayrılmamânızı rahm ü şefkatiniz bu bî-çâreyi dahi hisse-mend ederek bize geri vermenizi istidᶜâ ve niyâz ederim.

Morrel'in bu "Bize geri veriniz" lakırdısı Villefort'un zihnini dolaştırdı. Kendi kendine "Ey size geri mi verelim! Acaba bu Dantes İtalya İttifâk-ı Hafî Cemᶜiyyeti aᶜzâsından birisi mi ki? Bu herif bir meyhânede başında bir çok eşhâs olduğu hâlde tutmuşlar. Bu hâl ise mutlaka bir ihtilâle delâlet eder" gibi bir çok mütâlaalarda bulunduktan sonra Morrel'e hitâben:

- Korkmayınız efendim. Eğer bu adam sahîhan kabâhatsiz ise bana hakkaniyyetten ayrılmamaklığımı ricâ etmenize lüzûm yoktur ve eğer sâhib-i töhmet ise asrımızda bu gibi müttehimlerin cezâsız kalmaları sû-i emsâl olduğundan her hâlde borcumu îfâya mecbûrum.

Bunu söyleyip bitirdiğinde mahkemeye mutassıl olan hânesi önüne gelmiş olduklarından Morrel'e soğukça bir vedâᶜ ederek içeri girdi.

Salon kavvâslar ve hafiyye ve zabtiyye me'mûrlarıyla dopdolu idi. Ânların ortasında göz habsine alınmış ve gözlerinden ateşler uruyor gibi bir hâlde Dantes bilâ-hareket ayakta duruyor idi.

Villefort salondan geçer iken yan göz ile baktı ve eliyle verdikleri bir paket kâğıtı alarak ve mahbûsu götürmelerini emrederk odasına girdi.

Villefort'un Dantes'e bakışı gayet az bir zamân zarfında vukuᶜbulmuş idiyse de bu bakış Dantes hakkında olan efkârını bir dereceye kadar taᶜdîle medâr olabildi. Yaᶜnî Dantes'in açık ve enli alnından zekâvetini kaşlarının düşüklüğünden ve gözlerinin bakışından cesâret ve şecâatini ve kalın dudaklarından hulûs-i kalbini anlamış idi. Ve bu

dudakların arasından fil dişi gibi beyâz iki sıra ince dişleri görüyor idi.

Dantes'in bu hâli Villefort'un kalbinde hâsıl olan ilk hiss müttehim için hayırlı idiyse de Villefort; insan her bir şeyde ilk hisse kapılmamalıdır zirâ bu iyi hissin ekseriyyâ fenâlığı netîce vereceğini işitmiş olduğundan derhâl efkârını değiştirdi ve Dantes'in iyiliğine dâir aldığı ma^{c}lûmâta emniyyet edemedi. Ya^{c}nî kalbinin hissiyyâtını reddederek çehresini ayîne önünde böyle mühimm bir mes'elenin halline yakışabilecek bir hâle koydu ve makamına çıkıp oturdu. Aradan biraz geçer geçmez Dantes'i de içeri getirdiler.

Her ne kadar Dantes'in benzi atmış idiyse de yüzünde tebessüm eserleri gözükür idi. Odaya girdikde Villefort'a nâzik-âne bir selâm vererek gûyâ Mösyö Morrel'in odasında imiş gibi otaracak bir sandalye aramaya başladı ve Villefort'un gözleri kendi gözlerine ilişince hâkim huzûrunda oturulamayacağını anladı.

Villefort'un masası üzerine konulmuş olan evrak hayliden hayli çoğalmış idi. Çünkü böyle vakitlerde hafiyye me'mûrları sa^{c}y ü gayretle vazîfelerini icrâ ederek alabildikleri ma^{c}lûmâtı derhâl yazarak hâkimin masası üzerine korlar idi.

Villefort - (Kağıtları karıştırarak) kimsiniz? Adınız nedir?

Dantes - Adım Edmond Dantes'tir efendim. Morrel Kumpanyası sefînelerinden Firavun nam geminin kapudân-ı sânîsiyim.

Villefort - Yaşınız?

Dantes - On dokuz efendim.

Villefort - Tutulduğunuz sâatte ne ile meşgûl idiniz?

Dantes - Nişân ziyâfetim resmini icrâ ediyor idik efendim.

Villefort - (Bu nişân lâkırdısı üzerine bilâ-ihtiyâr titremeye başlayarak) Nişânınızın ziyâfetinde miydiniz?

Dantes - Efet efendim. Üç seneden beri sevdiğim bir kızı tezevvüc etmek üzereyim.

Her ne kadar Villefort öteden beri kayıtsız bir adam idiyse de Dantes'in hâli kendi hâline müşâbehet edip ve bu iki nişân ziyâfetinin bir anda icrâ olunmakta idüği nazr-ı dikkatini celb etti ve Dantes'in ıztırâb-ı derûnundan sesinin boğuk boğuk çıkması

kendi düğünü üzerinde iken tevkif olunmuş olmasından ileri geldiğini anlayarak Dantes hakkında rahm ü şefkati çoğalmaya başladı.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

---

103 Numro Cumᶜa-ertesi 11 Mart 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

On beş numrolu nüshamızın "Ahbâr-ı Gaybiyye" sütûnunu gözden geçirilir ise bizim gelecek ağustosta kopması mukarrer olan kıyâmeti geçen sene nisanda ibâre-i âtiye ile haber verdiğimiz zâhir olur. "Bir vakit gelecek ki tramvay ile timûr köprü hitâm bulacak. Fakat bu hâtime ya ferdâ-yi kıyâmete veyâhûd ihtimâldir ki kıyâmet bunların ferdâsına tesâdüf edecek" demiş idi.

Evet Diyojen yalan söylemez. O aralık Kara Panos Efendi'nin iᶜmâlât-ı terbiyedeki fart-ı ikdâmı cihetle tramvayın ahd-ı karîbde güşâdı akvâ-yi melhûzâttan idi. Ânın için timûr köprüye takdîm olundu. Demek ki tramvay kıyâmetin âdetâ alâmeti oldu. Ve tîmur köprü müteahhidinin iᶜmâlâtta görülen batâeti ise o kadar îzâha muhtâç olmadığından ânın hitâmı dahi ferdâ-yi kıyâmetin nihâyeti olacağı azâde-i taᶜrîfdir.

Hem şurada ağustosun ibtidâsına ne kaldı? Birinci dubanın târîh-i vazᶜı mazbûtunuz ise hesâb ile dahi hall-i müşkil edebilirsiniz. Bu kumpanya halkı aldatmakta hemen Napoleon sâlise sânî olmak istiᶜdâdını hâiz gibi görülüyor.

Evet mübâlâğa etmiyorum. Evvelki ramazânda bir gün küpümü İstanbul'a naklediyordum. Bir de baktım ki Galata tarafında üzerinde (j) harfi muharrer (1) numrolu bir duba duruyordu. Hasb-el-musalahat bir iki gün İstanbul'da kaldığımdan esnâ-yi avdette dubanın yedi kıtᶜaya bâliğ olduğunu yaᶜnî aradan topu iki gün mürûr eylediği hâlde yevmî üç duba vazᶜ ü rabt eylediğini gördüğümden bir haftaya kadar hitâmına âdetâ kail olmuş idim. Elâ mâ-şâ-Allah aradan bir buçuk seneye karîb müddet geçti olmadı ki dokuzuncu dubaya bir daha ilâve olunup da Osmânlı düzinesi tamam olsun. Bir de geçen gün yine yolum Köprü'ye tesâdüf etti. Ne göreyim? Dokuz duba da İstanbul cihetine konulmuş. Bu hâli görünce fevk-al-âde taaccüb ettim. Yaᶜnî bu sürᶜatin ve arada güzerân eden müddetdeki batâetin ne nisbetini ve ne de hikmetini pek çok mülâhaza ettimse de bir türlü bulamadım. Fakat şu netîceyi olsun istihrâc edebildim ki mesâfenin dörtte üçü tamam on sekiz ayda katᶜedilmiş. Şimdi rubᶜu kalmış. Demek ki rubᶜ-i mezkûr için de tamam altı ay lâzım geliyor. Hâlbuki ağustosa dört ay var. Kıyâmet ise hasb-el-hesâb ağustosun birinci gecesine tesâdüf ediyor. Köprünün itmâmında

mikyâs-ı hâzır delâletiyle altı ay daha vakit ister ki teşrîn-i evvel âhirinde hitâmı lâzım gelecektir. Ne fâide ki ağustosun ibtidâsı şühûr-i âlemin nihâyeti olmak hesâbıyla ândan sonra taş taş üstüne kalmamak tabîîdir. Varsın (Forge a Chantier) Kumpanyası bâki dubalar şimdiden taᶜtîl ile râhatına baksın...

Yâhâ şu aralık abonelerimize bir hâl ârız olmuş. Hiç bir yerde durup dinlenemez oldular. Mektûb üzerine mektûb gönderiyorlar. Meselâ mektûbun birinde "Ben Selânik'e gidiyorum. Gazetemi oraya gönder." On beş gün sonra gelen mektûbda "Bu defᶜa da Bağdad'a gidiyorum. Bundan sonra Bağdad'a." Daha sonraki mektûbda "Gazetemin İzmir'e gönderilmesini temennî ederim" gibi bir takım şeyler. Cânım bu hâle tahammül olunabilir mi? Bir insan senede bir iki defᶜa merciᶜini değiştirse ne ise ne. Fakat böyle her on günde bir değiştirdiklerinden ne yapacağımı ben de şaşırdım. Yohsa bu da mı kıyâmet alâmetidir.....?

Bulgar Ekzarkı istiᶜfâ etmiş yâhûd kabûl etmiyor imiş. Acaba bu herifler Ekzarksız mı kalacaklar?

Papazın birine vaftiz olunmak için bir çocuk getirmişler. Papaz ise çocuğu kaynar suya batırmış olduğundan bî-çâre çocuk haşlanarak aᶜlâ bir söğüş olduğunu papaz görünce kaldırıp çocuğu atar ve "Bu çocuk olmadı. Bir başkasını getirin" der. Bunlar da aynı bu papaz gibi Ekzark evveli haşladılar ama artık Ekzark sânîye iyice dikkat edip suyu biraz soğukca yapmak lâzım değil midir?

Ekzark dedim de hâtırıma geldi. Buna Bulgar Ekzarkı mı denilecek yohsa Bulgaristan Ekzarkı mı? Maᶜlûm â bir vakit Fransa'da krallarına Fransız Kralı mı yohsa Fransa Kralı mı denilse kedinse daha münâsibdir diye haylice gavgalar ihtilâller olmuş idi. Diplomatça bu iki kelimenin beyninde çok fark var imiş. Fransa Kralı dense Fransa büsbütün kendi mâlı olarak kendisi de memâlikinde hakkı olmayarak yalnız Fransazılara hükmedebilir imiş. Bu da tıbkı gel küpümü döğme beni döğ demeye benzer. Doğrusu ya ben ne küpümün ve ne kendimin dayak yediğine râzı olamam. Her ne ise gelelim şu Ekzark mes'elesine; bu hesâbca Ekzark Efendi'ye Bulgaristan Ekzarkı desek Bulgaristan hâricinde olan Bulgarlar kabûl etmezler. Bulgar Ekzarkı desek Rum Patrikhânesi hükmünde kalan Bulgarlar kabûl etmeyecek.... İşte sana bir mes'ele daha. Fakat halli pek güç değildir. Bana kalır ise Bulgarlara Ekzark Bulgarı" deyip mes'eleyi bitirmeli.

(Zencî Âşık ile Maᶜşûkası Beyninde)

- Âh iki gözüm! Bir gün senin ateş-i aşk ü sevdân beni deli edecek.

- Artık senin yalanlarına inanacağım hâ!

- Demek ki bu bâbda benim sana olan aşk ve muhabbetimden henüz emîn değilsin.

- Pekâlâ benim ne mi seviyorsun söyle bakayım!

- Seni başından ayağına kadar severim elmâsım. Bir kere mülâhaza buyursan â bir beyâz sevdiğinin yüzünde ufacık bir siyâh ben görecek olsa ânı ne yolda medh ü tavsîf edeceğini bilemez. Âdetâ o siyâh benceğizin dimâğına şiddet te'sîrinden deli dîvâne olur. Hâlbuki sen büsbütün bir bensin efendim.

- Hekîmbaşı bizim madam doğurdu.

- Tebrîk ederim. Ne doğurdu?

- Oğlan.

- Oh! Oh! Ne aᶜlâ Allah bağışlasın. Nasıl çocuk vâlidesi iyi midirler?

- Elhamdülillâh iyidirler. Ama bir şey var âna aklım ermiyor.

- Ne imiş efendim?

- Cânım çocuk dokuz ayda doğmaz mı?

- Evet.

- Bizim karı altı ayda doğurdu.

- Hâ! Ben size ânın sebebini anlatayım. Sizin bu ilk çocuğunuz değil mi?

- Evet. Ben evleneli henüz altı ay.... Altı yedi ay oldu.

- Her çocuk dokuz ayda doğar ise de ekser kadınların ilk çocuğu altı ayda doğar. Fakat ândan sonrası yaᶜnî ikinci üçüncü dokuz ayda doğarlar. Bunun için hiç merak etmeyiniz.....

Hem-şehrîlerimizden bir zât Avrupa memâlikinden birine gider. Sokakda gezer iken karnı acıktığından lokantanın birine girer ve bir çorba getirmesini garsona emreder.

Çorba gelir. Mûmâ-ileyh çorba pek sıcak olduğundan karıştırmakta iken bir de bakar ki çorbanın içinde bir ufacık fare yavrusu. Bî-çâre herif kızar öfkelenerek "Garson! Garson!" haykırır "Buyurun efendim" diyerek garson geldiğinde:

- Bak bir kere çobanın içinde bir sıçan var.

- Afv ederesiniz efendim. İyice bakınız. Biz kabûl etmeyiz iki tane olacaktır.

Hani ya şu bizim "Pale du la Barier" yok mu? Bir vakit de nâmûsunu şikest ettiğimizden parçalarını Bâb-ı Zabtiyye'de depozito etmiş ve 100 000 frank tazmînât akçesi taleb etmekte bulunmuşidi. İşte o zât geçenlerde bana bir mektûb yazarak "Afv edersin filân" gibi bir takım tarziyeler verdikten sonra "Benim kabâhatim yok idi beni da^{c}vâ etme ki o gün berâberimde olup senin küpünü kırmak isteyen herif teşvîk etmişidi. Benim kabâhatim yok yoktur. Ben gittim Bâb-ı Zabtiyye'den istid^{c}âmı geri aldım" diye bir çok da i^{c}tizâr etmiş durmuş. Pekâlâ ben afv ederim ama mâdemki bu kırılan nesneyi kendisi bu kadar kolaylık ile ta^{c}mîr edebilir imiş de Bâb-ı Zabtiyye'ye niçin o kadar zahmetler vermiş? Frenk bu ya tabîatleri anlaşılmaz ki anlatayım.

(Eski Terakki Gazetesi Tarafından Diyojen'e Mevrûd Varakanın Aynen Sûretidir)

Devâm-ı eyyâm ve beka-yı hayr-i encâmları için hasb-el-muhâlese müterettib-i zimmet-i hâlis-ânem olan duâ-yı tâm her subh ü şam îsâl-i bâr-gâh-ı cenâb-ı zü-l-intikam kılındığı ma^{c}lûm-ı seniyyeleri olduktan sonra arz-ı hâl-i kadîm muhlisleridir ki bir zaman ya^{c}nî senâ-kârlarının mânend-i iktâb-ı havadisât ve vukuât âlimle zallâm mesâmîyi hayrân-ı mehtâb ettiğim ahyânda telebbüs edegeldiğim libâsât fâhire-i mütâlaâtıma ve kendileriyle tezyîn-i endâm ve o cihetle beyn-el-enâm meydân-ı fahr ü mübâhâtta serîr-i âsmân-ı hirâm olduğum mülâzahâtıma (Galibâ ben uykudayım) zannıyla ba^{c}zı taraftan âtâle-i dest-hasâr (Hele bu Basîret idi ne ise geçmiş ola) olunmakta olduğu gibi bu kere dahi yeni çıkan ve nâmına (İbret) denilen bir gazete dahi geçen günlerde 20 numrolu nüshasında benim vaktiyle 76 numromda inzâr-ı âmmeye vaz^{c} olunmuş ve (Terakki mi ediyoruz yoksa tedennî mi) ünvânıyla muanven bulunmuş olan bend-i mahsûs mu (Hele altında veyâhûd üstünde Terakki'den alındığına dâir bir tenezzül görülse) ahz ü gasb eylemiş olduğundan ve acaba benim değil mi diyerek dikkat ve benim numromdakiyle merkum gazetedekini tatbîke müsâraat eylediğimde (Terakki) yerine ilerlemek ve (Tedennî) yerine aşağılık gibi bir takım ta^{c}bîrât ile dahi mâlımın

ba^{c}zı taraflarını lekelemiş olduğunu gördüğümden lûtfen ihkak-ı hakla zâyi^{c} olan hukukumun vikayesi ve ba^{c}de-mâ dahi böyle hukuk-i gayra tecâvüz olunmaması zımnında mütecâsirlerine tenbîhât-ı lâzıme ve ekîdenin i^{c}tâsı bâbında re'y ve mütâlaa sizindir efendim.

Geçenlerde Fransa'nın bir köyünde herifin birisi diğer birisine bir öküz bâzâr edip alıp götüreceği vakit banknot kuponları olarak öküzün bahâsını sâhibine verir iken nasılsa öküz dilini çıkarıp kaptığıyla yutmuş. Alan da satan da hayrette kalıp birbirine baktıkda ne yapacaklarını bilemeyip satın alan öküzü yularından götürmek için öküzün yularından satan dahi vermemek üzere kuyruğundan yakalayıb çekişmeye ve nihâyet gavga uzayıp döğüşmeye başlamalarıyla iş mahkemeye dayanmış. Bakalım hâkim böyle bir da^{c}vâya ne yolda hükmeder? Tuhafı burada ki avukat efendiler her nev^{c}i da^{c}vâyı düşünmüşler de öküzün banka biletlerini yiyeceğini düşünmemişler. Şu zarârın kimden tazmîni lâzım geleceğini bulayım diye pek çok düşündüm taşımdım bulamadım. Sâhibinin öküzü vermesi lâzım gelse herifin ne suçu var da durduğu yerde öküzünü gaybetsin? Satın alan parasından vaz geçsin desek ânın ne kabâhati vardır durur iken parasını gaybetsin? Öküzü zabtiyyeye verip habsettirmeli desek ot sanmış yemiş banknot olduğunu bilse yer mi? Hulâsa ben bir yol bulamadım bulan var ise aşk olsun!

(Monte Kristo)

Yedinci Bâbdan Mâ-ba^{c}d

Villefort'un kendi ziyâfetinden kaldırılıp mahkemeye çağrılması Dantes'in memnûniyyetle dolu olan kalbini âsâr-ı ye's ü nevmîdi ile mâl-â-mâl etmekten ibâret olduğu ve bu hâl Mösyö Meran'ın salonunda hikâye olunsa epeyi tuhafça görüneceğinden ve bunu orada hikâye etmek için efkârında ma^{c}nâca birbirine zıdd kelimeler tedârikiyle meşgûl iken öte taraftan bî-çâre Dantes cevâb vermek için yeni suâllere intizâr eder durur bunları zihninden düşündükten sonra Dantes'e:

- Söyleyiniz efendim.

Dantes - Ne söyleyeyim efendim?

Villefort - Mâddeyi anlatınız.

Dantes - Sorunuz bildiğimi anlatayım efendim. (Gülümseyerek) Şurasını şimdiden haber veririm ki çok şey bilmediğimden çok da haber veremem.

Villefort - Zorbaya hizmet ettiniz mi?

Dantes - Ben gemici olmak tasavvurunda iken o taht-ı hükûmetten sâkıt oldu.

Villefort - Sizin politikaca olan efkârınızı uygunsuz bir hâlde söylüyorlar.

(Villefort'a bu bâbda hiç bir şey söylenilmemiş idi ise de bu yolda baᶜzı suâller sorması bir ser-rişte alabilmek maksadına mübtenî idi.)

Dantes - Amân efendim sinnim henüz on dokuz dedim ya. Şimdiye kadar politikaca hiç bir fikir almamışım ve o yolda bir gûne maᶜlûmât ve mahâretim yoktur. Benim gibi bir adamın politikaca ne medhali olabilir? Tâlibi olduğum kapudânlığı verirler ise ânı da Mösyö Morrel'in himmetiyle almış olacağım. Politikaca bir fikr-i mahsûsda bulunmak şöyle dursun ârzû-yi kalbiyyem bile üç şeyden ibâretdir. Pederime itâat. Mösyö Morrel'e hürmet. Mercedes'e muhabbet. Bundan başka kendi hakkımda size verecek maᶜlûmâtım yoktur. Bunlarda ehemmiyyet verilecek şeyler değillerdir.

Dantes ifâde-i hâl etmekte iken Villefort ve tatlı çehresine dikkat eder.

Ve Renee'nin mücrimin ne yolda bir adam olduğunu bilmediği hâlde müsâadeli olunuz diye ettiği ricâyı tahattur eder idi. O zamâna kadar Villefort pek çok müttehem görmüş ve istintâk etmiş olduğundan Dantes'in ağzından çıkan her bir kelime kendisinin cürm ü kabâhatten biri olduğunu isbât eder idi. Bu delikanlı bir çocuk safvet-i kalb ve istikamet-i tabᶜından dolayı bahtiyâr addolunabilir idi ise de herkes ve hattâ eşhâs-ı muzırreye bile muhabbet ve meveddet gösterir idi ve bu hâlde Mösyö Morrel'in bile muhabbetini celb eylemiş idi. Müstantakın hiddet ve şiddetine göre Dantes'in evzaᶜ ü etvârında nezâket ve letâfetinden başka bir şey görülemez idi.

Villefort - (Kendi kendine) Vah Renee'nin ricâsını kabûlde hiç bir mâniᶜ göremiyorum. (Gülümseyerek) Eğer bu bâbda kendisini memnûn edebilir isem ortalığı tenhâca bulduğumda ihtimâl ki nâil-i mükâfât olurum.

Bu tatlı ümîd ile Villefort'ın yüzünde alâim-i şâdî ü meserret görünmeye başladı ve Dantes'in yüzüne baktığında ânın kendisine baktığını gördü ve kalbinde olan mesrûriyyetin âna dahi te'sîr etmiş olduğunu anladı.

Villefort - Efendi hiç bir düşmeniniz var mı?

Dantes - Benim neme düşmen olacaklar efendim? Me'mûriyyetim ne kadar küçük ise ben de me'mûriyyetimden o kadar küçüğüm. Zirâ tez-meşreb isem de maiyyetimde

bulunanları asla incitmem. On oniki gemicinin reîsiyim. Sorsunlar baksınlar ki hiç birisi benden dil-gîr midir? Ben de ânlardan hürmetten başka bir şey görmedim. Ve beni dâimâ büyük birâderleri makamında tutarlar idi.

Villefort - Her ne kadar düşmeniniz yok ise de sizi kıskananlar bulunur. Çünkü on dokuz yaşında kapudân olmak ve güzel bir kızı tezevvüc etmek hayli büyücek bir mahârettir. Belki bunlardan dolayı sizi kıskananlar da olmuştur.

Dantes - Hakkınız var efendim. Elbette siz dünyayı benden iyi anlamışsınızdır ve bu gibi hâlât ise dâimâ vuku^{c}bulan şeylerdendir. Eğer kıskançlık ile bana hıyânet etmek isteyenler dostlarımdan ise kim olduklarını anlamak da istemem. Zirâ anladığım zamân bi-t-tab^{c}i kendilerinden nefret ederim. Bu ise hiç bir vakit istemediğim hâllerdendir.

Villefort - Yanlış efkâr. İnsan dâimâ bulunduğu mevki^{c}de etrafına bakınmalı. Hakikaten uslu bir adam göründüğünüzden mugayir-i kanûn olduğuna da bakmayarak aleyhinizde aldığımız mektûbu size veriyorum. Bakınız yazıyı tanıyabilir misiniz?

Villefort mektûbu cebinden çıkarıp Dantes'e verdi. Dantes dahi alıp okuduğunda çehresi bozularak ve kaşları önüne düşerek

- Hayır efendim bu yazıyı tanımadım. Şekli düzgün olduğundan gayet usta elinden çıkmış taklîd bir yazıdır zannederim. (Villefort'a müteşekkiren) Doğrusu tâli^{c}im var imiş de siz gibi bir hâkim eline düşmüşüm. Benim aleyhimde bunu yazan her kim ise hakikaten düşmenim imiş.

Dantes bunun söylemekte iken gözlerinden çıkan ateş-i hiddeti Villefort gördüğünde işin sür^{c}at-i icrâsı zımnında şiddet-i ârzûsu olduğunu anladı.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

---

kesenizi kerem etsenize" dediklerinde Hristaki Efendi tütünüm toz olmuş diyecek değil â kendisini de gayet merhametli bir adam diyorlar. Allah eksik etmesin. Elbette Köprübaşı'na tiryâkilerin kafası şişmemek için bir tütün kisesi asacak ama içinde tütün bulunmak kavliyle. Boş olursa kapalı dükkânlara herkes asıyor.....

Allah Çocuk Şerrinden de Esirgesin

Babasının Dizine At Gibi Binerek

Hop Baba! Hop!..... Amân baba sen bizim Kostâki kadar beni hoplatamıyorsun.

- Oğlum Kostâki kimdir?

- Â baba sen Kostâki'yi bilmiyor musun? Hani ya sen evde olmadığın zamân her gün bize gelir idi... Ey hoplatsan â... İşte o bize her vakit gelir idi. Beni ne güzel hoplatır idi..... O dışarı gittiği gün anam ne kadar ağladı. Hop! Hop!.... Sen bilmiyor musun baba?.... Sen ânın gibi güzel hoplatamıyorsun... Hop! Baba Hop! Hop!

Oda Kapısı Önünde

Misâfir - Oğlum! Çelebi baban burada mı?

Çocuk - Burada efendim. (Oda kapısını urarak) Baba aç kapıyı. Hani ya senin patlıcan burunlu dediğin herif yok mu işte o geldi...

Misâfirin Kucağında

- Ey söyle bakayım baban benim için ne dedi?

- Ne mi dedi? ... Şey .... Cânım dedi ki tut burnundan istediğin yere götür. Ama nereye olduğunu söylemedi.

Çocuk Anasıyla

- Ana sen bana "Halt ediyorsun denilmez ayıbdır" demedin mi idi?

- Dedim ya iki gözüm sakın söyleme ayıbdır.

- Ey bizim besleme Mariçe niçin "Halt ediyorsun artık yeter" dedi?

- Kime dedi oğlum?

- Kime diyecek? İşte bu sabâh babama dedi.

Bu Dahi Anasıyla

- Ana ! Sen evde olmadığın zamân bizim Mariçe niçin erken kalkmıyor? Kahvesini bile yatakta içiyor.

- Kahvesini kim pişiriyor oğlum?

- Kim mi pişiriyor? Kim pişirecek babam pişiriyor. Hem ne kadar tatlı pişiriyor... Sen niçin öyle tatlı pişiremiyorsun?

Babasının İki Dostu Yanında

- Ana hâ iyi aklıma geldi. Hani ya babamın bir dostu yok mudur bizim eve her gün gelir idi.

- Hangisi oğlum? Babanın dostu çok.

- Cânım her gün gelen gözlüklü yok mu işte o.

- Ey ne yaptı oğlum?

- Ne yapacak? Geçen gün babamın yanından geçti de selâm bile vermedi. Ne terbiyesiz adam imiş o.

Çocuk Beslemeye

- İşte bir daha şarâb binliğine dokun da bak.....

- Ne yaparsın? Anana mı söylersin? Ben de seni gezmeye götürmem.

- Benim neme lâzım anam nişân koydu. Sen elini sürer sürmez bilecek.

Salonda Babasıyla

- Hay Allah belânı versin ne dedin?.. Bir daha söyle bakayım.

- Cânım işte söyledim ya. Ânlar odaya girdiler ben de ağladım. Bana on para verdiler "Haydi git bâhçede oyna" dediler. Ben de gittim şeker aldım.

Yâhû şu iş mutlaka kıyâmete kadar sürecek. (Âna bir şey kalmadı ya ne ise) İşte yine Rum Patriki Efendi Bulgarlar ile bir müzâkerede bulunmak istiyor imiş. Tuhaf şey. On on iki seneden beri bu kadar müzâkereler oldu bir şey hâsıl olmadı da şimdi bu defᶜaki müzâkere ile işe hitam mı verecekler? Ne gezer efendim ne gezer. Fakat bu teklîfi de Bulgarlar kabûl etmiyorlar imiş. Rumların söz dinleyeceklerini bilsem ânlara biraz nush ve pend eder idim ama zannederim ki dinlemezler. Vaktiyle Arnavud'un birisi bir ırmağa düşmüş. Bî-çâre tahlîs-i cân etmek için yüzmeye başlamış ise de arkasındaki abası ıslandıkça ağırlaşmaya başlamış. Ağırlaştıkça ağırlaşmış nihâyet bir dereceye gelmiş ki kendisini batırıp boğacak. Bî-çâre Arnavut bârî cânımı kurtarayım diye abayı ber-takrîb arkasından çıkarır ve kendisi dahi yüzerek sâhil-i selâmete vasıl oldukda arkasına döner bakar ki su abayı götürüyor.

Artık elinden bir şey gelmeyeceğini anlamasıyla abanın arkasından "Haydi sen de babamın cânı için gitmiş ol" dediği gibi Rumlar da Bulgarlara artık siz de babamızın cânı için gidiniz demelidirler.

(Aynen Varakadır)

(Diyojen İdârehânesine)

Vâh Baba Diyojen şimdiye kadar (Panosyan) Ahbâr... (Güllü İdis) bilmem ne daha bilmem ne.... Diyerek Ermeniler ile eğlenilmekte iken (89) numrolu gazetenize cevâb yazmış ve ism-i âciz-ânemi parçalayıb baᶜzısına Ermenice ve baᶜzısına da Fransızca aklınca maᶜnâ vererek ismimin tekmîl-i maᶜnâsından (Ermeni gülüyor) çıkmaz mı? Suâlini irâd buyurmuşsunuz. (Âferîn der. Ettiğine doğrusu hiç diyecek yok.) Böyle maᶜnâ veriş senin Ermeni olduğunu îmâ etmez mi? (Â Diyojen) Ahbâr benim imzâmı noktalı (h) harfi ile kendin yazıp dururken sonra (hay) (rî) harfleriyle (Ermeni gülüyor) maᶜnasını çıkarmak neden îcâb ediyor? Bu benim suâlime cevâbdır diye asla kabûl olunamaz. Ben (Diyojen)lâfzının maᶜnâ-yi lâğvîsini mutlaka ister ve cevâb aldıktan

sonra ismim olan (Hayrî)nin maᶜnâ-yi hakikisini beyân eyler isem de şimdilik benim ismimin maᶜnâsı senin işine gelişmez demekle iktifa ederim.

İmzâ

Hayrî

(Diyojen)

Vây oğlum! Sen daha burada mısın? Ben ise Viyana sergisine irsâlini tensîb etmiş olduğum uᶜcûbe defterine seni de kayd ile komisyon-ı mahsûsuna arz eylediğim cihetle elbette şimdiye kadar gitmiş veyâ gitmek üzere hâzırlanmakta bulunmuş olacağından artık böyle suâllerinden başım dinç olur zann ve ümîdinde idim.

Nokta bahsine gelince her ismin müsemmâsına lüzûm mutâbâkatı mülâhazasına mebnî sizinkini de masdarı (Hayret) olan hayr kelimesine mensûb zannederek noktasız yazış gibi küçücük bir hatânın te'hîr-i azîmeti îcâb eylemesi tecvîz olunamayacağından ve (Hayrî) ile (Hayrî) kelimeleri beynindeki bir nokta farkı (Ermeni gülüyor) ibâresinin maᶜnâsını asla tagayyür edemeyeceğinden iş geri kalmamak üzere isminizi hurûfundan beğendiğiniz harfin üzerine bir nokta vazᶜıyla güle güle sergiye gidip bir kerecik görünmenizi tavsîye ederim.

Fıkra

Vaktiyle Konya'nın garb tarafında ve mahall-i mezkûre bir sâat mesâfede olan bir karye ahâlîsi süt yoğurt yumurta filân satmak için her gün ale-l-sabâh Konya'ya gelirler ve getirdikleri şeyleri satarak yine köye avdet ederler ise de güneş kendilerinden daha evvel tulûᶜ ettiğinden her sabâh ziyâsı gözlerinin içine girerek zavallı herifleri taᶜcîz eder imiş. Bu hâl her sabâh devâm ettiğinden bir gün köylü bir araya gelerek bunun defᶜi için bir çâre düşünmeye başlarlar ise de bulamazlar. Nihâyet mâddeyi şehrin müftüsüne arz etmeye karâr verirler. Bir gün cümlesi kalkarlar müftü efendinin nezdine giderler ve mâ-cerâyı mûmâ-ileyhe anlatırlar. Müftü ise düşünür taşınır hiç bir maᶜnâ veremez. red eder herifler kabûl etmezler. "Mutlaka biz buna bir fetvâ isteriz" den başka bir şey söylemezler. Bi-çâre müftü âciz kalarak "Pek iyi ağalar siz bana üç gün müsâade verir iseniz kitâbları arar ve size bir fetvâ veririm" diye herifleri başından savar. Herifler üçüncü günü erkenden geldiklerinden "Ağalar bundan kurtulmak için baᶜde-mâ ahşâm şehre gelip sabahleyin gitmeniz lâzımdır" der ve bu ise köylünün işine gelmediğinden yine eski hâllerinde devâma başlarlar.

Monte Kristo

Yedinci Bâbından Mâ-baᶜd

Villefort - Cevâb veriniz efendim bakalım. Ama hâkim önünde müttehem gibi değil belki bir muhibbiniz ile konuşur gibi. Mektûbda yazılan şeylerin kangısı gerçek kangısı yalan?

Bunu söyledikde Villefort Dantes'in elinden almış olduğu maᶜhûd mektûbu nefret ve hiddetle masasının üzerine attı.

Dantes - Hepsi gerçek hepsi yalan efendim. İşte ben size pederimin ömrü Mercedes'in aşk ü muhabbeti ve kendi nâmûsum hakkı için yemin ederim ki şimdi size hakikat hâli tamamıyla arz edeceğim.

Villefort yüksek sadâ ile "Söyleyin efendim" dedi ve kendi kendine "Eğerçi Renee beni şu dakikada görmüş olsa artık baş kesici diyemez ya" gibi bir takım hülyalar eder idi.

Dantes - Efendim Elbe Adası'na müteveccihen Napoleon çıkar çıkmaz geminin birinci kapudânı Leclere hasta olduğu ve geminin tabîbi olmadığı cihetle bî-çârenin hastalığı gittikçe kesb-i şiddet etti ve Elbe Adası'na gitmeye acele ettiğinden bir limana girmedi ise de hastalığının üçüncü günü ahşâm üzeri artık ecelinin takrîb ettiğini anlayarak beni başına çağırdı ve "Dantes şimdi sipâriş edeceğim işi tamamıyla ve lâyıkıyla icrâ edeceğine beni te'mîn edebilir misin?" Dedikten sonra "Ey Dantes işte benim ömrüm tekmîl olduğu ve sen ise kapudân-ı sânî bulunduğundan benden sonra geminin idâresi sana kalacağı cihetle gemiyi Elbe Adası'na doğru sevk et ve oraya muvâsalatında şu mektûbu Mareşal Noirtier'ye ver. İhtimâl ki o dahi sana bir diğer mektûb vereceğinden ânı da al emrettiği mahalle götür. Bu işi kendim görmek ârzûsunda idi isem de ne çâre ki ömrüm vefâ etmedi. Artık bundan hâsıl olacak şerefe sen nâil olacaksın" dedi. Ben ise işbu emre "Pekâlâ kapudân baş üstüne lâkin beni Mösyö Noirtier'in yanına koymazlar" yollu baᶜzı iᶜtizârda bulunmak istemiş isem de derhâl bana bir yüzük verdi ve şâyed mareşalin huzuruna çıkmaktan menᶜ olunur isem mezkûr yüzüğü göstermemi emretti ve aradan bir az geçtiğinde kendisine bir nöbet daha gelerek ertesi gün hulûl-i ecel ile irtihâl-i dâr-i beka etti.

Villefort - Ey sonra siz ne yaptınız?

Dantes - Her ne ki yapmaklığım lâzım gelmiş ise ben de ânı icrâ ettim. Ve zannederim ki benim yerimde başka bir kimse olmuş olaydı ânın da benim gibi yapacağı âşikâr idi.

Bir adamın âhir-i ömründe yanında bulunanlara ettiği ricâ gayet mukaddes bir şeydir. Bi-l-husûs Kapudân Leclere bizim âmirimiz olduğu cihetle ânın söylediği sözler dahi emirdir ki îfâsı büyük bir borçtur. Ânın için ben de Elbe Adası yolunda devâm ile ertesi günü oraya muvâsalat ettim mareşalin mahall-i ikametine azîmet ettim ise de evvelce aklıma geldiği gibi dâiresi halkı beni kabûl etmemek istediklerinde derhâl maᶜhûd yüzüğü mareşal mûmâ-ileyhe gönderdiğimden aldıkları bir emir üzerine kapıları açtılar ve beni mareşalin nezdine götürdüler. Mûmâ-ileyh benden Kapudân Leclere'in sûret'i vefâtını suâl eylediğinden kâmilen naklettim ve biraz sonra kendisi dahi bir mektûb yazarak kendi elim ile Paris'e götürmekliğimi emr ü tenbîh eyledi. İşte ben Kapudân Leclere'in vasiyyetini lâyıkıyla icrâ edebilmek için bu mektûbu da mahalline îsâl edeceğimi vaᶜd ve gemiye avdet ile Marsilya'ya doğru müteveccihen hareket ettim. Muvâsalat eder etmez doğruca nişânlımın nezdine giderek muhabbetin hâlâ bâki olduğunu anladıktan sonra Mösyö Morrel himmetiyle düğün tedârikini gördük ve nişân ziyâfetinin icrâsında beni der-dest ederek huzûrunuza getirdiler. Niyetim bu gün nikâh resmini icrâ ederek yarın Paris'e azîmet ve vaᶜdimi yerine getirmek idi.

Villefort - İşbu vukuâtın sıhhatini ifâdeniz meydâna koyuyor. Artık kendinizi dostlarınız ile berâber ziyâfetinizi ve düğününüzü icrâ ediniz.

Dantes (Sevinç ile) - Demek ki artık habsolmayacağım efendim.

Villefort - Hayır hayır ânın lüzûmu yok. Fakat o mektûbu bana vermeli.

Dantes - Efendim o mektûb önünüzdeki kâğıtların içinde olmalı. Çünkü kâffe-i kâğıtlarımı toplayıb aldılar.

Diyerek odadan çıkmak için kapıya doğru gider iken Villefort "Biraz durunuz bakalım. Mektûbun üstü kime yazılı idi?" Diye vukuᶜ bulan suâline Dantes "Paris'te Kokron Sokağı'nda Mösyö Noirtier'e yazılıdır efendim" cevâbını verdi. Bu cevâb üzerine Villefort'un başına bir yıldırım düşmüş olsa idi kendisini o kadar dehşet ve hayret kaplamaz idi.

Kendisi sandalyesinden kalkarak ve masası üzerindeki kâğıtları çabuk çabuk karıştırarak o maᶜhûd mektûbu buldu ve üzerine taᶜrîfi nâ-kabil bir tavır ile bakarak mektûbun Mösyö Noirtier'e olduğunu anladığında benzi sapsarı oldu.

Mâ-baᶜd-ı sonra

(Teodor Kasab)

105 Numro Cumᶜa-ertesi 18 Mart 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Gianpietrie Çelebi Vartesellenir mi? Vartesellenmez mi?

Ben de şu Gianpietrie Çelebi'nin hâline acırım. Zavallı herifi çok incitiyorlar. İstanbul'da taş atmadık bir Ermenice tabᶜolunan Orakir Gazetesi kalmış idi. Geçen gün o da kalkmış herifin tepesine bir yumruk indirmiş ki Korsika'dan mı nereden geldiğini bildirmez etmiş. "Courier d'Orient Gazetesi Bulgarlara çok muâvenet ediyor. Ermeniler olsa etmez idi. Çünkü Ermeniler ânın muâvenetini vartesellemek yaᶜnî kazanmak için saᶜy ü gayret etmediler" demiş.

Şimdi Gianpietrie dostumuz (vartesellemek) kelimesinin kazanmak demek olduğunu anladığı hâlde öfkesinden pancar gibi kızarır elindeki mikrâsı bırakır ve kalemi alır ve başlar Orakir şu yolda atıştırmaya "Bu kabalıktır. Bu barbarlıktır. Bu Ermeniliktir. Bu Türklüktür. Adamın yüzüne karşı sen varteselleniyorsun denilmez. Böyle kelimelere cevâb vermeye ve ben de tenezzül bile etmem" Falan filân diyerek bir çok atıştırır.

Ben şurasını anlamadım. Bunda kızacak ne var? Vartesel kelimesini herkes gülerek telaffuz eder. Çünkü herkes bu dünyada kazanmak için uğraşıyor. Acaba bunun kızmasının sebebi Orakir bana varteselleniyorsun dediğinde beni varteselleme yolundan menᶜ eder korkusuyla mı? Her ne hâl ise "Ben Ermenileri niçin sevmez imişim? Bunu ne hakk ile söylüyorlar? Muş'da ve Van'da kendilerine hakâret eden Kürtlerin te'dîbini Hükûmet-i Seniyye'ye ben ihtâr etmedim mi? Bundan bir kaç sene evvel hükûmet Ermenilere kanûn-nâme-i millî ihsân etmek istediğinde ben mümânaat etmek istemedim mi? Orakir benim Ermeni milletine olan himmetlerimi unutuyor ise de umarım ki Ermeni milletinin benim hakkımda olan hissiyyâtına benzemez" demiş. Güzel işte yine dediğime geldi ya. Bu demek ki Ermeni milleti benim muâvenetimi varteselleyebilir... Cânım iyi ya mâdemki vartesellenebilir imişsin buna kızmakta maᶜnâ ne?... Kuzum Gianpietrie vartesellenebilir misin? Vartesellenebilmez misin? Şunu bize anlat da biz de meraktan kurtulalım.

İki Karpuz Bir Koltuğa Sığmaz

Hani ya geçenlerde erbâb-ı kalemden (Türk erbâb-ı kalemi ama kalem tîmûr kalem ya^{c}nî Acem kalemi değil Fransız kalemi) "Ben" Efendi Fransızca olarak "Uçurtma" ismiyle bir tiyatro komedyası kaleme almış idi. Biz de ânı gelecek sene Viyana'da açılacak sergi-i umûmîye vaz^{c}i edilmek için Exposition Komisyonu'na havâle etmiş idik. Yine mûmâ-ileyh "Ben" Efendi bu kere dahi Türkçe olarak (İki karpuz bir koltuğa sığmaz) ser-levhasıyla diğer bir komedya kaleme almış ve şu hâle göre kendisi iki karpuzu bir koltuğa sığdırmış demek olmuştur.

Hem de nasıl iki karpuz bilseniz ikisi de Tekfurdağı karpuzu değil. Yafa da değil. Biri Fransız karpuzu biri Türk karpuzu.

Şaka hoş ama bu komedyayı pek beğendim. O kadar beğendim ki muharririne bir şükrân-ı mahsûs olmak üzere i^{c}lân-nâmesini tezyîn bile ettim.

Komedyanın neresini beğendim bilir misiniz? Muharrir aramış taramış kariînlerini güle güle kırmak için Ermeni ahlâkını ve terakki-perver milletin şîve-i lisânını inticâb etmiş de ânı pek beğendim. Meselâ "Bâd-i ırakta Dırdır Efendi'nin karus edişi" şu şivede olan nezâkete ne buyurursunuz?

Kim bilir o terakki-perver milletin medâr-ı mahz-i terakkisi olan Panosoğlu bu komedyayı ne kadar tahsîn edecek ve muharirini dahi nasıl sitâyiş-i belîg-âne ile alkışlayacaktır. Artık ben bundan böyle her gün Manzûme alıp da okumalıyım ki muntazır olan sitâyişi elden (ta^{c}bîr-i esahh ile gözden) kaçırmayayım.

Ah Çocuk Şerrinden. Âmîn!

Hâcesi ile

- Hace efendi imlâ yanlışının fenâlığını ben de bilirim.

- Fenâdır ya. İmlâyı öğren de yanlış yapma.

- Yapayım da dayak mı yiyeyim? Babam bir gün anamın Kostaki Çelebi'ye yazdığı mektûbu cebinde bulmuş da o kadar öfkelendi ki az kaldı anamı dövecek idi. İmlâsı yanlış olmasa o kadar öfkelenir miydi?

Misâfir Kucağında

- Amân! Off! Unuttum! Kostaki Çelebi sen söyle bakayım?.. Ne idi şu Madam Kostaki'nin sana taktığı?.... Hani koyunlarda da olur.... Hâ aklıma geldi boynuz boynuz.

Kâğıthâne Millet Bahçesinde

- Baba ne olur anama sen bârî söyle de sakal tarağını bana versin.

- Nasıl sakal tarağını oğlum? Bizim evde sakal tarağı var mı ya? Benim sakalım yok ki.

- Hâ! Var işte ben bu sabâh anamın odasında buldum da vermedi.

Babasının İki Dostu Yanında

- Ana hâ iyi aklıma geldi. Hani babamın bir dostu yok mu her gün gelir her gün gelir.

- Hangisi oğlum? Babanın dostu çok.

- Çok ama hani ya her gün gelen gözlüğü yok mu işte o.

- Ey ne yaptı o?

- Ne yapacak babamın yanından geçti de selâm bile vermedi. Ne terbiyesiz adam imiş o.

Monte Kristo

Yedinci Bâbdan Mâ-ba^{c}d

Dantes - (Taaccüble) Evet efendim. Noirtier'i tanır mısınız? Devlet hâinlerini....

Villetfort - (Hiddetle) Hayır tanımam. Kralın sâdık tebaasını öyle tanımıyorlar.

Dantes - (Yeniden korkmaya başlayarak) Vây bir hıyânet mi var efendim? Her hâlde bendeniz size söyledim ya mektûbun içinde yazılanı bilmem.

Villefort - (Sert sadâ ile) İçindekini bilmez isen üzerinin yazısını bilirsin ya.

Dantes - Efendim üstünün yazısını bilmez isem mahalline nasıl götüreyim.

Villefort - Mektûbu açarak bu mektûbu kimseye gösterdin mi?

Dantes - Hayır efendim kimseye göstermedim.

Villefort - Elbe Adası'ndan Paris'de Mösyö Noirtier'e bir mektûb götürmek üzere olduğunu kimse bilmez mi?

Dantes - Yalnız mektûbu bana teslîm eden bilir.

Villefort - (Yavaş yavaş) O bile çok. O bile çok diyerek mektûbu okumaya başladı ve okudukça benzinin geçikliği çoğalmakta idi. Dudakları bembeyâz oldu. Elleri titrer idi ve gözlerinden çıkan ateş Dantes'e bin türlü acılı korkular verir idi. Nihâyet mektûbu bitirdikde Villefort başını ellerine dayayıb dondu kaldı.

Dantes - (Korku ile) Amân efendim ne oldu? Dediğinde Villefort cevâb vermedi. Ancak bir kaç dakikadan sonra başını kaldırıp mektûbu yine okudu. Dantes'e içinde ne yazılı olduğunu hakikaten bilip bilmediğini bir dahi suâl etti.

Dantes - v'Allahi size yemîn efendim bilmem. Lâkin efendim söz rahatsızca görünüyorsunuz. Ne baygınlık mı geldi? Bir hizmetçi çağırayım mı?

Villefort - (Hiddetle yerinde kalkarak) Yerinde dur ağzını açma. Burada sen emredemezsin.

Dantes - (Nedâmetle) Efendim size yardım için dedim..

Villefort - Benim senin muâvenetine ihtiyâcım yoktur. Sen kendini düşün. Suâllerine cevâb ver bakayım.

Dantes suâl beklediyse de nâfile. Villefort yeniden sandalyasine düştü oturdu. Buz gibi soğuk elleri ile alnından akan teri sildikde mektûbu yeniden bir dahi okuyup kendi kendine (Bu uşak bu mektûbdaa yazılanı bilir de şu Mösyö Noirtier'in dahi benim pederim olduğunu bir gün öğrenir ise bizim iş bitti) diyerek gûyâ bu bâbda Dantes'in aklında ne aradığını anlamak ister gibi yüzüne dikkatle bakıp gözlerinin içini teftîş eder idi. Bir de yüksek sadâ ile "Âh artık buna şübhe mi var" diye bağırmasıyla:

Dantes - Amân Allah aşkına olsun efendim şübheniz bende ise sorunuz da cevâb vereyim. Beni istintâk ediniz şübheden kurtulursunuz.

Villefort - (Helecânını yenerek ve kendini toplamak isteyerek) Efendim istintâkınızda gayet ağır töhmetleriniz görünüyor. İbtidâen size ser-best bırakacağımı

va°d etmiş idim ama elimde değildir. Evvelâ müstantik efendinin re'yini sormalıyım. Siz gördünüz ki ben size mülâyim muâmele ettim.

Dantes - (Teşkkür ederek) Eksik olmayınız efendim. Doğrusu bu iyiliğinizi unutamam. Zirâ bana hâkim muâmelesi etmeyip gûyâ dostum imişsiniz gibi bulundunuz.

Villefort - Pek güzel. Ancak sizi biraz daha burada alıkoyup da tevkif müddetinizin mümkün mertebe tenezzülü için çalışacağım. Hakkınızda olan en ağır töhmetin isbâtı işte şu mektûbtur. Bakınız işte atıyorum diyerek hakikaten Villefort sobanın yanına yaklaştı ve mektûbu ateşe attıkda yanıp kül oluncaya kadar başında bekledi.

Dantes - (Teşekkür ile) Âh amân efendim. Bu ne kerem! Ne inâyet! Ne fedâkârlık!

Villefort - Ama böyle bir mühim hizmeti size ettikten sonra sizin de bende emniyyetiniz olmasını taleb ederim.

Dantes - Emrediniz efendim cânım sizin.

Villefort - (Dantes'in yanına yaklaşarak) Emir değil nasîhat edeceğim.

Dantes - Söyleyiniz efendim bendeniz emir makamında tutarım

Villefort - Ahşâma kadar burada bekleyiniz. Belki benden sonra diğer birisi gelir. Sizi yeniden istintâk eder. Dediklerinizi aynıyla âna da söyleyiniz. Fakat şu mektûbtan hiç bir şey açmayınız.

Dantes - Baş üstüne efendim.

Villefort (Gûyâ yalvarıyor gibi ve hâlâ mektubun ateşin üzerinde uçmakta olan küllerine bakarak) Şimdi anlarsınız ya işte bu mektûb telef oldukda sizden ve benden başka böyle bir kâğıtın vücûdunu bilen yok. Size sorarlar ise bile inkâr ediniz. Korkmayınız kurtulursunuz.

Dantes - Pek iyi efendim inkâr ederim.

Villefort - (Çıngırağın ipine el uzatarak) Bundan başka hiç bir mektûb yok mu?

Dantes - Hayır efendim başka mektub yok.

Villefort - Yemîn eder misiniz?

Dantes - Ederim efendim.

Villefort çıngırağın ipini çektikten sonra zabıta me'mûru kapıdan içeri girdi ve Villefort ânın gidip yavaşça kulağına bir kaç lâkırdı söyledi. Zabtiyye me'mûru dahi emrini icrâ edeceğini bildirmek üzere başını önüne eğmesiyle Villefort Dantes'e "Buyurunuz efendi ile berâber gidiniz" dedi.

Dantes dahi Villefort'a bir daha müteşekkir-âne bakarak zâbıta me'mûruyla odadan dışarı çıktı.

Ânlar kapıdan çıkar çıkmaz Villefort tâkatı kesilmiş olduğundan sandalyesine düştü oturuverdi ve ber-vech-i âtî kendi kendine söylenmeye başladı.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

Numro 106 Çehâr-şenbih 22 Mart 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(Sadâ-yi Hakikat Meğer ki Altın Ses İmiş)

Hani ya Sadâ-yi Hakikat derler bir Ermeni gazetesi yok muydu ki maᶜhûd Hason Efendi daᶜvâsında o da bir taraftan kendi hakikat-i sadâsıyla bir çok türküler çağırır ve bir takım ahmaklar da bunu sâhîhan sadâ-yi hakikat zannederek cân kulağıyla dinler idiler. İşte o bî-çârelerin gazete lisânında sadâ-yi hakikat diye dinledikleri sadâ bütün altından çıkar imiş. Her ne ise işte o Ermeni gazetesinin sahibi bu günlerde Hason Efendi tarafdârları ve lâ-yuhtîlik müverrihleri aleyhine ikame-i daᶜvâ ederek bunlardan bir çok lira taleb ve iddiâ etmekte imiş. Lâkin bu zât-ı sadâkat-simâtın taleb eylediği liralar mukaddemâ ikrâz ettiği veyâhûd abone bedelâtından birikmiş kalmış bir şey olmayıb bu liralar Hason Efendi tarâfdârlarından baᶜzı zevâtın "Eğer sen bizim lehimizde gazetene bendler yazar isen sana şu kadar lira veririz" gibi ettikleri bir vaᶜdden ibârettir. Şimdi bu herifler "Biz daᶜvâyı gaybettik gaybettiğimiz daᶜvanın avukatına para vermeyiz" dediklerinden ve bu hâl de gazetecinin nâmûsuna dokunduğundan artık daᶜvaya kalkışmış fakat Hakayık'ın rivâyetine göre beyinlerinde bir de kontrat yapılmış imiş. doğrusu gazetecinin daᶜvâ etmeye hakkı vardır. Herifceğizi âdetâ tahkir etmişler. Şimdi bu zât hakâreti kabûl eder mi? Hiç de nâmûs yok mu?...

Cânım ben gazetecilerimiz iki para etmezler diye bar bar bağırırım da yine dinlettiremem. Gazetelere iftirâ ediyor derler. Buyurunuz her gazeteci böyle der ama ânın gibi işlerini tesviyeden âciz olmadıklarından kendi gayblarını kendileri meydâna koymazlar. Meselâ Gianpietrie Çelebi gibi hem varteselleniyorsun hem varteseller de kendisine sen varteselleniyorsun dediklerinde hiddetlenir kızar.

İşte burasını biliniz de şimdiden sonra gazetelerin rivâyetlerine bakarak Bulgarlar haklı imişler. Hayır Rumlar haklıdırlar. Hason Efendi iyi adamdır. Yok yok fenâdır gibi bir takım sözlere inanmayınız.

Şu bizim gazetelerin aklına şaşarım. Yalnız şaşmak değil artık yavaş yavaş kızmaya başlayacağım.

Efendim müneccimler haber verdiler ki gelecek ağustosta bir kuyruklu yıldız gelip dünyaya çarpacak ve ortalığı alt üst edecek. Öyle ya buna hesâb derler. Müneccim olacak herif saymış dökmüş hesâbını buldurmuş bu hükmü vermiş. Âlemde papazlar kadar müdekkik ve âlim adam olur mu? İşte ânlar bile bu hesâbı kabûl etmişler. Kıyâmet dedikleri şey bu olduğunu kitâblardan istihrâc ile kiliselerde keyfiyyeti halka bildirmişlerdir.

Şimdi bu müneccimler bu papazlar ve bunlara inanan halk cümleten boş fikirli adamlar imiş de yalnız kendileri dolu fikirli imiş gibi gazeteci nâzenînler umûmu istihzâya başladılar. Amân artık neler söylüyorlar neler...

Müneccimlerin papazların dediği gibi kıyâmet bu kadar yaklaşmış olsa deccâl çıkacakmış ve bunu dinleyenlerde boynuzlar peydâ olacakmış. Daha bilmem neler olacakmış. Hâsılı müneccimleri ve papazları tekzîb için ağızlarına geleni söylemekten geri durmuyorlar.

Â gazeteciler! İşinizi gücünüzü yalnız istihzâya hâzır edeceğinize bir az da ahvâl-i âlemi nazar-ı dikkate alsanız ve papazların ahbâr-ı mukaddesesi ile mukayese etseniz olmaz mı?

Siz deccâl çıkmadı zannediyorsunuz öyle mi? Şaşarım aklınıza bu kadar piyanolar bu kadar harmoniler falanlar fıstıklar deccâl değil de nedir? Ama bunları herkes dinliyor da niçin boynuzları çıkmıyor diyeceksiniz hâ! Orasın da kim bilir? Ben vücûdunu isbât edemez isem siz ademini iddiâ edebilir misiniz?

Kıyâmet alâmetleri hakkında olan rivâyâttan biri de Rîm-Papa'nın uyanması değil mi? Ey Rîm-Papa Hazretleri sanki uyanmadı mı? Uyandı hem de öyle uyandı ki gözleri fal taşı kadar açıldı.

Hâsılı kıyâmet yakındır efendim yakın! Allah cümlemize selâmetler versin! Eğer genç kadınlar dahi doğurmaya başlasa ve ale-l-husûs ba^{c}zı gelinler altıncı ayda dünyaya çocuk getirmemiş olsalar kıyâmetin hemen yarın öbür gün kopacağını derhâl hükmeder idim. Bereket versin ki doğurmakta kusûr etmiyorlar....

Basiret sıladan gelmiş gördünüz mı? Hem de sıla hevâsı kendisine ne kadar yaramış semîrmiş boy çekmiş. Âdetâ benim tanıyamayacağım bir dereceye gelmiş. Hem

de getirdiği havâdisler doğrusu değerli şeyler. Şimdi âhirette bir takım yeni modalar çıkmış yalnız fincancı katırlarını ürkütenlere dayak yok imiş. Matbûât hakkında hard ü mürd filân fıstık eğlence kuru kestane satanlar için dahi dayak varmış. İşte bunları gözden geçirmeli. Geçirmeli de ibret almalı. Ber-meslek selâmetten ayrılmamalı.

Hâ! İbret meslek filân dedim hâtırıma geldi. Cânım şu Aleksan Sarrâfidis Ahbâr ne garib bir adam? Gömlekten ziyâde meslek değiştiriyor. Gazeteyi kirâcı bâr-gîrinden de daha başka bir hâle koydu. Karşısına kim çıkar ise bindiriyor. İbtidâ plânlanıp kuskunlanıp meydâna çıktığı zamân üzerinde epeyce adama benzer birisi var idi. Vâkıâ hayvân sürmekte Cezayir süvârileri gibi değil idi. Ursa boşa gider idi ama yine gider idi. Fakat ne çâre herifi daha menzîl-i maksûduna varmaksızın indirdi. "Ben böyle müşterîyi istemem. Şen şakacı gülüp oynayıcı bir müşterî isterim" dedi. Diğer birisini bindirdi. Bir mi ya bir kaçını birden bindirdi. Kimi asıl koltağa binmiş kimisi sağrıya kimi kuskuna sarılmış kimi kulağa. Kuyrukta bir adam kulakta bir adam. Hepsi şen hepsi şakacı. Efeyce de buna gülmüş idik. Herif bunların da zevkini kaçırdı. Hâsılı indirdi bindirdi bindirdi indirdi. Hiç birisini yerine kadar götürmeyip her birini yarı yolda bıraktı.

En sonra birisi geldi. "Ben hem şakacıyım; güler söylerim. Hem şakacı değilim; ağlar sızlarım. Sen bu hayvana beni bindir" dedi. O da bindirdi. Bu zâtın da acâib bir hâli var idi. Şakacılık damarı tutup da gülüp oynadığı zamân öyle bir vazᶜda bulunur idi ki görenlerin ağlayacağı gelir idi. Ağladığı zamân dahi herkes kah kah kah güler idi. Bu zamâna kadar ol hayvan epeyce bed-huy olmuş idiyse de mûmâ-ileyh güler ağlar bey ohşaya mohşaya nasılsa epeyce yol almakta idi. Aleksan Çorbacı buna ne kabâhat bulsun? Evet buna da sen hayvânımı layıkıyla süremiyorsun! Dizgin edemiyorsun. Alabildiğine gidemiyorsun. Yoldan kalıyoruz. Ahşâm oldu." demeye başladı. O bî-çâre ağlar güler beyin her ne kadar hayvân sürmekte epeyce mahâreti var idi ise de dört naᶜla veyâ alabildiğine gidemez. Getmeye kalkışacak olsa tutunamaz. Hâsılı Aleksan Efendi'nin dediği kadar sürebilmekten âciz idi. Bî-çâre Aleksan Ahbâr'ı dinlemeyip "Ben yavaş yavaş giderim" der. Gene bildiğinden şaşmaz gider iken Aleksan yol üstünde kuyruğunu tava sapı gibi dikmiş o nâzenînim kulakları kısmış gemi azıya almış dört naᶜla gitmekte bulunan Panosyan'a râst geldikde Panosyan'a bu sürᶜati vermiş olan İngiliz kamçısını yakalayıb hayvânına bir kamçı urdu ki hayvân ürktü. üzerindeki güler ağlar bey dahi düştü.

Hele şimdi birini daha yakalamış. Bu zâtın da mahâreti bütün bütün ağlamak imiş. Bakalım ne kadar ağlayacak ve böyle yaşlı göz ile nereye kadar gidecek? Eğer Aleksan yanında ve İngiliz kamçısı yine elinde ise bir yere gidemeyip tepe aşağı geleceğini kendisine haber veriyorum. Eğer doğruca yol murâd ediyor ise dizginleri de kamçıyı da kendi eline almal güzelce bir şose yolu bulmalı orada estire estire yavaş yavaş gitmeli...

Al Sana Bir Acâib Vakᶜa Daha

Rusçuk'dan Levant Herald Gazetesi'ne yazıldığına göre Gebreveh ahâlîsinden Viyana'da tahsîl-i fünûn etmiş bir Bulgar delîkanlısı hâline münâsib bir hizmet bulmak için Rusçuk'a gelmiş ise de istediği gibi bir iş bulamadığından memleketine gitmek üzre Rusçuk İskelesinden kayığa biner iken zabtiyye me'mûru kendisine pasaport suâl etmesini müteakib merkûm râh-ı firârı tutar. Zabtiyye de arkasından kovalamaya başlar. Bu sırada delikanlı kaçıp kurtulamayacağını anlayarak cebindeki revolveru çıkarıp zabtiyyenin üzerine ateş eder ise de kurşunu isâbet ettiremediğinden ve zabtiyyeyi de taᶜkîbde devâm eder gördüğünden revolverun ağzını kendi ağzına çevirip boşaltarak kendi kendini katl ü itlâf eyler. Naᶜşı hükûmet konağına götürülerek üstü başı aranıldıkda cebinden zuhûr eden baᶜzı evrak hükûmetin şübhesini celb ettikten derhâl tahkikat ve tedkîkât-ı lâzımeye ibtidâr olunur.

İşte bizim koca Levant işbu vakᶜayı buraya kadar nakl ü hikâye ettikten sonra diğer gazetelerin bu delikanlının (sahîh hem delî hem de kanlı imiş) bir fesâd cemᶜiyyeti aᶜzâsından olması muhtemel idüği hakkında olan mütâlaalarını redd ve cerh etmek istiyor. İyi ama redd ve cerh edeyim derken tasdîk etmiş de haberi yok. Meselâ merkûmun üzerinde bulunan bir takım evrâk kendisinin ne mal olduğunu meydâna koyarak Gebrevehce baᶜzı tahkikata başladığı hâlde artık Levant'ın bu bâbda lisân-ı tesâhub-ı istiᶜmâl etmesine kahkaha ile gülmekten bir şey denilemez ki....

Bir de merkûmun böyle bir kesdirme yoldan diyâr-ı ademe gittiği haberi Bükreş'te gayet zengîn Yorgioğlu Kristo nâm-ı Bulgar'ın vâsıl-ı semᶜi oldukta mûcib-i hasedi olduğundan "Ben daha çabuk giderim" diye o dahi fec'eten naᶜlları atmış olduğundan Levant'ın rivâyetine göre o adam ismini bilmediği bir hastalıktan ölmüş. Bî-çâre sağlığında gayet cömert bir adam olup Bulgar gençlerine bir çok ziyâfetler ve milletine iâneler etmiş imiş.

Cânım pekâlâ varsın Levant Herald bu herifleri tesâhub etsin dursun. Evvelce kendi kendisini vurup öldüren delikanlı dîvâne mi imiş ki kendisinden pasaport sorulur sorulmaz kaçmaya ve zabtiyyeyi öldürmeye kalkışmış? Sonra elinden kendi kendisini öldürmekten başka bir şey gelmemiş! Hiç doğru olan adama pasaport sorulur ise bu hâlde mi bulunur?..... Tuhaf şey!

Hem Levânt Herald'ın bu mâddeyi tesâhub ederek küçültüvermesine bir maᶜnâ veremiyor mu? Acaba Hükûmet-i Seniyye sû-i zannolunan adamların kâffesini der-dest ederek asacak da bunu mu menᶜ etmek istiyor? Maᶜlûm bir şeydir ki böyle bir vakᶜada

iştirâki zannolunan baᶜzı kimseler celb olunarak istintâk edilir. Eğer kabâhatsız ise sebebli tahliye olunur. Yok sâhib-i cürm ise cezâsını görür. Bir gazeteci bunu bildiği hâlde yine bu gibi tefevvühâtta bulunur ise nizâmdan hükûmetten kanûndan insaniyyetten bî-behre olduğuna ve bana kalır ise hıyânetliğine bile hükmolunur.

Kapı Önünde Hâne Sâhibi ile Dilenci

- Efendim Allah rızâsı için! Başınız gözünüz sadakası bir ekmek parası!

- Para yok inâyet ola.

- Efendim karnım aç. Bir parça kuru ekmek olsun...

- O da yok. İnâyet ola...

- Cânım hiç olmaz ise bir bardak su da mı yok?

- Ne para var ne ekmek ne de su... İnâyet ola dedik ya!

- Öyle ise ne duruyorsunuz? Geliniz berâber dilenelim.....

Aynen Varakadır

Diyojen İdaresi Cânib-i Behiyyesine

Bu günlerde zann-ı galibime kalır ise maᶜhûd köpek semtine varamıyorsanız eğerçi gitmiş olsa idiniz elbette tramvay Bâb-ı Âlî civârında kâin mevkifinin ne hâlde olduğunu görür ve netîce-i keyfiyyeti anlar idiniz. Şöyle ki mevkif-i mezkûre sekiz on çift hayvân ale-d-devâm bulundurulmakta olduğuna ve hayvânât-ı mezkûre yorgun gelerek dâimâ mahall-i mezkûrda feşân vermelerinden dolayı terâkim eden yolları câddenin kenarına doğru yaᶜni tâ salkım söğüde cereyân etmekte bulunduğuna binâ marîn ve âbirîn ile berâber tramvayda bulunan müşterîlerin hayvânları tebdîl oluncaya değin taaffünden izᶜâc olunmakta olduğu maa-mâ-fîh mezkûr yol akıntısı yevmiyye yirmi otuz metro mesâfe katᶜ etmekte olduğundan bir kaç güne kadar Bahçe-kapısı'na vâsıl olacağı ind-el-hesâb tebeyyün eylemesiyle eğerçi şimdiden tedâbîr-i serîasına bakılmaz ve tramvayın tîmûryol oluğuna tesâdüf eder ise şirket direktörü bulunan zâtın odası kapısına kadar varıp bir göl hey'etine gireceğinden (ilac-ı vâkıa pîş-i ez-vukuᶜ bâ-yed-i gerd) dirîğ-i sevdendâr ve çevkâr-ı reft ez-dest) medlûlünce şimdiden çâresine bakılmak üzere keyfiyyetin kendisine ihtâr buyurulmasını hâlis-âne ricâ ederim.

Monte Kristo

Sekizinci Bâbdan Mâ-baᶜd

İf Kalᶜası

Villefort'un odasından salona çıktıklarında zâbit iki çavuş çağırarak ve verdiği emir mûcibince biri sağ ve diğeri sol tarafına geçerek Villefort'un dâiresinde bulunan kapıdan mahkeme konağına girdikten ve bir takım daracık yollardan ve kapılardan geçtikten sonra bir kapı önünde durdular ve kapıyı açtırarak Dantes'i içeri koydular ve kapıyı üzerine kapadılar. Dantes kapıdan içeri girdikde baktı ki pencere demir parmaklı ve kapısı mahkemece kilitli temizce bir oda olduğundan Dantes'e korku bile gelmedi. Çünkü Villefort'un tavır ve hey'eti ve gösterdiği hilmi bî-çârenin aklına hiç bir şey getirmedikten başka bir çok dahi ümîdler verir idi.

Dantes'in mahall-i mezkûre girişi öğleden sonra alafranga saât dört olduğundan yavaş yavaş ahşâm karanlığı basmaya ve gözlerinin kuvveti eksildiğine mukabil kulağının hissi artmakta idi. Küçük bir şamata işittiğinde kendisini çıkarmaya geliyorlar zann ederek derhâl kapı yanına koşar ve patırtının sâir cihete savuşup gittiğini anladığında yine gelir sandalyesi üzerine oturur idi.

Nihâyet gece alafranga saât ona gelince artık Dantes kendisinin oradan çıkarılacağından ümîdini kesti ve ayak patırtılarına kulak vermez iken bir ayak patırtısı daha işitti ve patırtı gele gele mahbûs olduğu odanın kapısı önüne kadar gelerek orada durdu. Kapıya bir anahtar sokup kapı açılır açılmaz zindân gibi olan odanın içi iki şuᶜle ziyâsıyla âdetâ gündüz gibi bir hâle geldi ve bu hâlde Dantes'in en evvel gözüne ilişen dört zabtiyyenin tüfengleriyle kılınçlarının parıltısı idi. O hâlde Dantes ayağa kalkarak kapıya doğru bir kaç adım gitmiş idi ise de kapı önünde müsellâh dört zabtiyyeyi görür görmez korktu ve korkusundan olduğu yerde kaldı.

Dantes - Beni almaya mı geliyorsunuz?

Çavuş - Evet.

Dantes - Mösyö Villefort tarafından mı?

Çavuş - Öyle olmalı.

Dantes - Pekiyi buyurun gidelim.

Zabtiyyelerin Mösyö Villefort tarafından gelmeleri bî-çârenin yüreğinden korkuyu büsbütün kaldırdığından kemâl-i emniyyet ile zabtiyyelere teslîm oldu.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

---

107 Numro Cumᶜa-ertesi 25 Mart 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Gördünüz mü beni? Artık benim de kendi kendimi beğeneceğim geliyor. Kuvvet-i kelâm olur ise bu kadar olsun.

Hani ya geçen numroda İbret kuskunlu kolanlı bir kirâ bâr-gîrine binmiş ve bunun üzerine evvelce binmekte olan adam lâyıkıyla koşturamadığı için Aleksan Ahbâr İngiliz kamçısıyla hayvan sürmek üzere diğer birisini bindirmesinden nâşî bu müşterîye dahi güzelce bir şase yolu bulacak orada yavaş yavaş estirmesini ihtâr etmiş idim.

Şimdi bu sözü tamamıyla kabûl ettiler. Doğru ve haklı olduğunu iᶜtiraf eylediler. Hattâ hayvan yorulmasın diye baᶜd-ezîne haftada üç gün yola çıkarıp kusûr günler râhat ettirilmesine karâr vermişler. Güzel ama yola çıkarıldığı günler dahi yine çok sürmemeli. Zirâ hayvânın çatlaması her gün yola çıktığından ileri gelmez. Yolda iken şiddet-i sürᶜatle sürülmesinden neş'et eder. İşte buralara dahi dikkat edilir ise menzîl-i maksûda muvâsalat kolaylaşır.

Panosoğlu Manzûme-i Efkâr nâm gazetesini kapattırmak istemiş. Hem de kapamışlar. Müddet-i taᶜtîli iki ay imiş. Vâh vâh! Teessüf ettim efendim. Kim teessüf etmez? iki ay taᶜtîl iki.. Elbette teessüf ederiz. Müebbeden taᶜtîl edile idi ne ise ne. Yalnız ben değil â Mamul Gazetesi de teessüf ediyor. İki ay dediğin şey bir gün gibi gelir geçer. Ândan sonra yine çıkaracak diye teessüfe mutlaka hakkı vardır.

Herkes teessüf ediyor herkes teessüf ediyor ama bakalım Panosoğlu kendisi teessüf ediyor mu?.... Çünkü bir rivâyete yalnız bir de değil bir kaç rivâyete göre Panos İdis'in şu fedâkârlığına mukabil millet tarafından açılan iâne defterinde cemᶜ edilen iâne iki yüz liraya varmış. İki ay iki yüz lira tamam mütenâsibdir.

Sahîhan ne aᶜlâ şey. Gazeteciler bundan sonra artık taᶜtîl edildikleri zamân dahi teessüf etmeyecekler. Çünkü iki ay iki yüz lira. Hem de bir gazete ne kadar çok kapanır

ise halk nazarında kadr-i iᶜtibârı artacağı kaziyyesi nazar-ı dikkate alınır ise iş daha aᶜlâlaşır. Arta arta elbette bir gün gelir ki iki ay taᶜtîl iki bin liraya kadar fırlar. Nasıl gazeteci olmak zevkinize gidecek mi?

Âferîn Panosoğlu sen Basîret gibi çıkmadın. Basîret kendisi için iki meslek taᶜyîn etmiş ve bu iki meslekten ayrılmayacağını iᶜlân etmekte bulunmuş idi ise de iki ay taᶜtili için iki yüz değil iki lira cemᶜine dâir bile bir defter açıldığı hakkında maᶜlûmât alamamış idik. Binâberîn gazetecilik yukarıki nisbete göre zevke gidecek bir şey görülür ise de aşağıki hesâba göre zevke gitmeyecek zannederim. Ne ise yine benim küp içinde nağmelerimin kulağıma tınîn-endâz-i inᶜikâs olmasıyla hâsıl eylediğim lezzet pek ziyâde zevkime gittiği cihetle kendi nağmelerime kendim hayran olmaktan başka hem bir şeye kulak verdiğim yoktur. Ne iki yüz lira iâne için iki ay bu lezzetten mahrûmiyyetine ve ne de boş yere top uğruna gitmeye râzı olmayacağım geliyor.

Âteşle Barut

Şu dünyada ne akıllı adamlar vardır!... Doğrusu insan bunların yaptıkları şeylere bakıp da hayran oluyor.

Ben gözümle görmedim ama pek mevsûk olarak işittim ki biri sinnen otuzu mütecâviz ve diğeri âna mütekarib iki karındaş bir kaç ay mukaddem bir torba derûnunda tavan arasına saklamış oldukları iki kıyye barutu "Her ne lüzûm üzerine ise" indirdiklerinde görürler ki yağmurdan ıslanmış. Barut gayet aᶜlâ İngiliz barutu olup o hâlde bırakılır ise bir işe yaramayacağından ve bunun böyle mahvolup gitmesini de tecvîz edemediklerinden barutu kurutmaya karâr vermeleri üzerine derhâl biris matbahdan bir kadayıf tepsisi getirip mangalın üzerine kor ve barutu dahi ânın içine boşaltır. Kendileri de maᶜhûd mangalın âteşini eşip sigaralarını yakarak ve ellerine birer kaşık alarak başlarlar barutu karıştırmaya. Hem karıştırırlar hem muhabbet ederler. Bunlar bu hâlde iken vâlideleri odadan içeri girip mangal üzerinde barut kuruttuklarını görünce bir haylice düşünüp taşındıktan sonra kendilerine hitâben "Ây oğullar! Siz bu barutu böyle kurutuyorsunuz ama şeytanın işi yok belki bir kazâ çıkar! Beni dinler iseniz bunu bir başka türlü kurutunuz" der. Oğulları dahi "Kırk yılda bir kadın sözü dinlemek iyidir derler" diye barut tepsisini mangalın üzerinden kaldırırlar.

Ey şimdi böyle akıllıların şöyle işlerine insan hayrân olur mu olmaz mı?...

Diyojen'e derc olunmak iltiması ve Fî 16 Âşure sene 1289 târîhi ve bir Osmânlı kadını imzası ile Selanik postasından bu hafta aldığımız bir kıtᶜa mektûbta mukaddemce

Hakayık hakkında etmiş olduğumuz duâlardan birisi sahîbe-i mektûbun zevkine giderek bunun husûl-i te'sîri ile defᶜ-i külfet emrinde baᶜzı güzel hesâblar bulmuş ve bulduğu hesâblar bir dereceye kadar bizim hesâbımıza da muvâfık gelmiş ise de bir çok tafsîli ve belki .... mûcib olmamak üzere aynen dercinden sarf-ı nazar kılındı.

Biraz da Letâif Yazalım

Köprübaşı'ndaki tîmûr köprüyü gördünüz â! Gördünüzse neme lâzım? Görmediniz ise gidip görebilirsiniz. (Hâsılı ve-l-maᶜnî) Ben sizin ayağınıza köstek olmam (â). Gidip görmekte sizi hür (bırakırım). Zirâ küre-i arz üzerinde bulunan beni beşerin cümlesi hürdür. (Olur ya) Siz de hürsünüz. Fakat size yalnız şunu ihtâr ederim ki köprüyü görmeye gittiğiniz zamân hâl ve heybetini nazar-ı dikkat ve mütâlaa-i (kiyâset) ile imtihân ediniz. (De gidi! O vakit de!!!!!) Şu ihtisâb önü cihetinden başlayan ucu Galata'ya doğru nasıl uzanıp gitmiş. Hele Galata cihetindeki ucunun bu tarafa doğru gelişi yok mu? (Ha! Gerçek) şimdi bu ihtisâb önündeki uç Galata'ya kadar gidecek imiş. (Gider ya!) Galata cihetindeki uç dahi ihtisâb önüne kadar gelecek imiş. (Gelir ya!) Ve bunlar orta yere gelince birbiriyle bitişecek imiş. (Bitişir ya!) (Hâ! Gerçek) O zamân üzerinden adam geçecek imiş. (Geçer ya!) Ânın üzerinde vapurlar (önlerinde) satılacak eğlence gazeteleri dahi alıp okuyacak adam bulunacak imiş. (Bulunur ya!) Hele maᶜşûkasının (Dam ve sâlina) el erdiremeyecek âşıklara ne buyurursunuz? (Efem hâ?)

İstanbul'un ekser mahallinde birer ayazma olduğu gibi Dolmabahçe'de dahi bir ayazma var imiş. Her sene martın dokuzuncu günü Rum milleti tarafından mezkûr ayazma ziyâret olunduğu gibi bu sene dahi yevm-i mezkûrda baᶜzı kokonalar çelebiler bir ay ziyâret-i ayazmaya gitmişler imiş. Bu ayazmanın cihet-i kudsiyyet ve bu ziyâretin sebebi ise Hazret-i Îsâ'dan üç yüz sene sonra put-perestlik âyînini terk ile dîn-i Yesûî kabûl ettiklerinden ve bu dînde sâbit-kadem kaldıklarından dolayı âyîn-i mezkûr erbâbı tarafından Sivas Gölü'ne atılmış ve mezkûr gölde donup kalmış olan kırk zâtın yortusu imiş de ânın için senede bir defᶜa oraya giderek ziyâret ederler imiş.

Her kangı dîn erbâbından olur ise olsun putlara tapmak istemeyip de Cenâb-ı Hakk'a ve onun emrine îmân ve itâat yolunu fedâ eden zevât elbette her vakitte ve her millet nazarında medh ü taᶜzîme şâyânda ve zannederim ki burasını kimse de inkâr edemez. Levant Times nâm İngiliz gazetesi sâhibinden mâ-adâ çünkü bu zevât Osmanlıları şeh-râh-ı medeniyyete sevk etmek niyetiyle mülkümüze gelmiş olduğundan ve bu gibi mugayir-i medeniyyet olan hâllerin ortadan kalkmasını hâlis-âne ârzû ettiğinden istihzâ olarak (Tramvay arabaları hayli para kazandılar ve Kara Panos Efendi taassubun da insana para kazandırdığını anlamış olmalıdır) demiş.

Merkumun bu lûtfuna doğrusu teşekkür etmeliyiz. Ama ben bu âdette medeniyyete terbiyyeye dokunur hiç bir şey göremiyorum. Bundan da fazla olarak Levant Times Gazetesi'nin sebât-ı efkârda efkârda olan muhassenâtı bilmeyip de bu gibi zevâta hürmet ve riâyet edenleri istihzâ etmesinde bir büyük haksızlık ve belki hadsizlik görüyorum. Hem â cânım bir adamın sofrasında ekmeğini yer iken kendisi yüzüne karşı zemm ü takbîh edilebilir mi? Hamdolsun bu gibi hâller bizim ne Türklerimizde ne Rumlarımızda ne Ermenilerimizde ne Yahûdilerimizde ve nede Çingânelerimizde yoktur. Sâir milletlerde ve bi-l-husûs İngiltere'de bu yolda terbiye görmüş çok adam bulunacağını da me'mûl etmem.

Acaba İngiliz milleti bize taᶜlîm-i medeniyyet için seçip seçip de en âlim en fâzıllarını mı gönderiyorlar yohsa en câhillerini mi?... Yazık! Yazık ki gazeteci olduğu hâlde hukuk-ı milel de bilmiyor. Hayf sad hayf bize de ki bu ve bu gibi heriflerden nezâket insaniyyet terbiye medeniyyet me'mûl ediyoruz.

Monte Kristo

Sekizinci Bâbdan Mâ-baᶜd

Dantes zabtiyyelerle berâber sokak kapısı önüne geldiğinde bir de baktı ki kapı önünde bir araba ve arabacının yanında bir de kavvâs oturuyor.

Dantes - Bu araba benim için mi?

Çavuş - Sizin için.

Dantes bir kaç şeyi daha suâl etmek istemiş ise de zabtiyyeler meydân vermeyip hemen arabanın kapısını açarak içine attılar. Bu hâl Dantes'in gücüne gitti ise de karşı durmak mümkün olamayacağından arabanın içine girdi. Ve zabtiyyelerden ikisi yanına ve diğer ikisi dahi karşısına oturdu. Araba da yürümeye başladı. Dantes arabanın yanlarına bakdıkda sık kafesler ile kapıtılmış bir nevᶜi habshâne olduğunu anladı. Fakat öyle olduğu yerde ilâ-nihâye durmayıb gider müteharrik bir habshâne idi. Her ne kadar arabanın kafesleri gayet sık idiyse de Dantes deniz tarafına doğru gittiklerini anladı ve biraz sonra bir merkez önünde durarak en evvel arabacının yanında olan kavvâs inerek merkeze verdiği haber üzerine merkezden on iki asker çıktı ve arabanın kapısı açılarak Dantes ve refâkatinde bulunan zabtiyyeler arabadan çıktılar ve sokağın fenerleri ziyâsıyla Dantes askerlerin parıl parıl parlayan silâhlarını gördü ve zihninde "Acaba bu kadar kuvve-i harbiyye benim için mi?" diye düşünür idi. Askerlerin deniz kıyısına doğru dizilmiş olduğunu gördüğünde kendisi için olduğunu anladı.

Arabadan indikten sonra Dantes'i alarak cümlesi birlikte iskelede bulunan bir sandala doğru gittiler. Sandalın yanına vardıklarında kavvâs sandalın baş ve Dantes ile dört zabtiyye dahi kıç tarafına oturdular. Sandal da iskeleden açıldı.

Dört kürekçi kürek çekmeye başladı. Liman ağzında bulunan zincir sandaldan olunan emir üzerine indirilerek sandal açığa çıktı.

Dantes denizin hevâsını aldıkda kalbinde bir mesrûriyyet hissetmiş idi ise de bir gün evvel nişân ziyâfetinin icrâ olduğu "Reserve" nâm mahallin önünden geçtiklerini gördüğünde bilâ-ihtiyâr serd birâh çekti ve gözüne ilişen iki pencerenin içerisi gayet aydınlık ve kulağına musikî vesâire sadası eriştiğinden orada dahi bir nişân ziyâfeti icrâ edilmekte idüğinü anlayarak yüzünü semâya doğru kaldırıp Cenâb-ı Hakk'a duâ etmeye başladı.

O hâlde sandal yolunda devâm etmekte idi ve limanın karşısına gelmiş idi. Dantes bu gidişten hiç bir şey anlamadığından çâvûşun birine "Cânım beni nereye götürüyorsunuz" diye suâl ettiğinde "Şimdi anlarsınız. Size maʿlûmât vermekliğimiz memnûʿdur." cevâbını aldı. Askerlerin âmiri tarafından aldıkları emri icrâ edeceklerinden bunlardan maʿlûmât almak ârzûsuyla baʿzı şeyler sormak beyhûde olduğunu anlayarak sükût eyledir.

Bî-çâre Dantes'in aklından o anda bin türlü şeyler geçmekte idi. Bi-l-husûs böyle küçük sandal ile uzak gitmek mümkün olamayacağından ve gittikleri taraflarda ise hiç bir gemi bulunmadığından kendisinin götürülüp uzak bir mahalle bırakılacağını hükmetmekte idi. Kendisini bağlamayıb ellerini dahi ser-best bıraktıklarından Villefort'un kendisine göstermiş olduğu hüsn-i muâmele ile berâber "Eğer Noirtier ismini ağzına almaz isen hiç bir şeyden korkma" gibi bir takım sözlerinden ve bundan da katʿ-ı nazar kendisinin gözü önünde mektûbu Villefort'un yakmış olduğundan bir dereceye kadar ümîd-vâr idi. Gece karanlığında görmeye alışmış olan gemici gözleriyle etrafına bakarak bulundukları mahallin neresi olduğunu teftîşten hâli olmaz idi.

Sandal Katalan karyesi limanı önüne vâsıl olmuş olduğunda orada Dantes'in zâten mahzûn olan kalbi bir kat daha kesb-i te'sîr etmeye başladı ve mezkûr karye Mercedes'in mahall-i ikameti olduğundan sandaldan mahall-i mezkûre atf-ı nazar ettikçe gûyâ mahbûbesi cânı cânânı Mercedes'in kendisine intizârda olduğunu tahmîn eder idi. Bu gibi bin türlü hayallerde bulunarak gider iken karye içinde yalnız bir ışık gözüne ilişti ve kendi tahminiyle mezkûr aydınlık Mercedes'in odasında idi. Fi-l-hakika gecenin o vaktinde Mercedes'den başka uyanık bulunacak bir kimse daha bulunacağı meʾmûl olunmaz idi. Dantes efkârının heyecânından yüksek bir sadâ ile hâlini Mercedes'e iʿlâm etmeyi kurdu ise de çâvûşlardan hicâb ederek yine derhâl vazgeçti ve yalnız gözlerini

aydınlığa dikerek deryâ-yı tefekküre daldı. Ama aradan biraz vakit geçer geçmez aydınlık gözü önünden gaybolup gitti. Bir de Dantes başını sandalın içine çevirip de baktığında sandal engine doğru gitmeye başlamış ve rüzgâr dahi esmekte olduğundan bir de yelken açılarak kemâl-i sürᶜatle gitmekte olduğunu gördü.

Her ne kadar Dantes çâvûşa baᶜzı şeyler suâl etmek istemez idi isede sandalın böyle engine doğru gitmesine hiç bir maᶜnâ veremediğinden çâvûşun elini eline aşkına olsun bana cevâb ver. Ne töhmetle mahkûm olduğumu bilmez isem de ismim Kapudân Dantes. Kendim Fransızım. Şimdiye kadar asla doğruluktan ayrılmamışım. Sizi te'mîn ederim ki tâliᶜim her neyi hükm eder ise anı kabûl edeceğim. Size tekrâr ricâ ederim ki beni nereye götürüyor iseniz haber veriniz."

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

108 Numro Çehâr-şenbih 29 Mart 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satırından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satırından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Rumeli'nde Keşfiyyât

Hakayık'ın pazar-ertesi günü çıkan nüshasında "Rumeli'nde Keşfiyyât" ünvânlı bir bend var. Okumadınızsa tavsiye ederim. Zirâ hakikaten kimsenin hâtır ve hayâline gelmeyecek keşfiyyâtı hâvîdir. Şu Frenkler olmasa idi acaba ne vakitlere kadar böyle keşfiyyât-ı nâfiadan mahrûm olarak cehl ü nâdânî içinde kalacaktık(?)

Değil ahvâl-i âleme hâlâ içinde bulunduğumuz memleketin ahvâline vâkıf değilmişiz. Cehâletimizin derecesini anlayıb da utanalım. Yerlere geçelim!

Bu bendin şâyân-ı dikkat yeri fenn-i tabakat erbâbından yaᶜnî şömendöfer mühendisleri gürûhundan Mösyö "Hochstetler" nâm-ı zâtın Avusturya Coğrafiya Cemᶜiyyeti Gazetesi'ne derc ettirdiği fıkra denilen parçasıdır. Ama ne parça!... Yürekler acısı!

Doğrusu dayanamayacağım. Durun size aynen nakl edeyim. Okuyun okuyun da.... yine okuyun. Hele ben okudukça okuyorum.

Na işte Parçanın Bir Parçası

"Bir seyyâh Hırvatistan hududundan Memâlik-i Mahrûsaya duhûl eylediği ve diğer bir yolcu da vapurla Der-saâdet'e çıkıp oradan berren garba doğru seyahat ettiği hâlde ikisi de başka başka şeyler görecektir.

Acâib!! Hiç me'mûl değil! Bense Hırvatistan hudûdunda da İstanbul gibi kalᶜa kapıları var yolcular oralardan çıkıp Edirne-kapısı veyâhûd Mevlevîhâne-kapısı mezârlıklarından geçerek yollarına giderler zann ediyordum. Meğerse burada bizim gördüklerimizi Hırvatistan hudûdundan geçenler görmez imiş! Hây kör herifler hây! Ey sebeb?

T.C. Yüksek...

Parçanın Alt Parçası

"Çünkü Edirne Vilâyeti Bosna'ya hiç bir vechle müşâbih değildir." Ya! İşte gördünüz mü hikmeti varmış. Orası hâtırıma gelmedi mi di? Yoksa Edirne Bosna'ya benzeyecek olsa hiç Bosna yolcuları Edirne yolcularının gördüklerini görmezler idi. Kör mü bu herifler? Vâkıâ öyle. Edirne başka Bosna başka. Bak hiç kimsenin hâtırına gelmiş mi? Tevekkelli akl-ı Frengistan dememişler.

Parçanın Daha Alt Parçası

"Bosna Vilayeti dağlar ve ormanlar ve boğazlar ve sâire ile memlû manzarası lâtîf bir memlekettir."

Çok şey! Dağlar ormanlar var hâ? Acaba o boğazların içinde de bizim Boğaziçi'ndeki gibi şirket vapurları var mı ki?.. Olmalı. Hattâ günâhı boynuna ama bizim Şirket-i Hayriye'nin meydânda görünmeyen 7 ve 9 ve 10 ve 16 ve 24 numrolu vapurları mutlaka o boğazlarda işliyor zannederim. Ey nasıl ticâreti yolunda mı bârî?

Daha Alt Parçası

"Edirne Vilâyeti ise düz ve sahrâdır. İstanbul'dan Edirne'ye kadar yolcu ne bir ağaç ve ne de bir dağ görür.

Yok! İşte bunda zırvaladın. Edirne-kapısı'ndan çıkınca o kadar koskocamân servî ağaçlarını görmedin mi? Vâkıâ daha ilerisini bilmem belki de dediği gibi dümdüzdür... Fenâ değil â. Şömendöfer az masrafla vücûda gelmiş olur.

Parça

"Denizde olduğu gibi o cânibde dahi sahrâda yolu şaşırmamak için pusula ile seyâhat olunabilir."

Yolcuların kıble-nümâ taşıdıkları tevekkelli değilmiş. Bense yalnız kıbleyi bulmak için zannediyordum da her seyâhat eden salâbet-i dîniyye ile mükellef imiş maᶜnâsını veriyordum. Öyle ise ise Abbâs yolcu. (Âhirete değil hâ! Edirne'ye. Edirne'ye.) Gideyim de bizim Çelebi Misailidis'ye aᶜlâ tahin helvâsıyla devâ-i misk götüreyim. Hediye etmek için değil yanlış anlamayınız. Bir kaç okka pastırma ile mübâdele etmek için. Zirâ bir müddettir yine pastırmanın iyisine hasret olduk. Gelmiyor mu bilmem....

Vây biz sadedden çıktık! Pusulayı şaşırdık.... Ey sonra?

Daha Alt Parçası

"Seyâhatın mebde'i pek de hoş gelmeyip çünkü esnâ-yi râhde ahâlînin killet ve arzın sâdeliğinden insana usanç gelir."

Ey artık baklayı çıkarmalı! Zirâ aklen bu meblağı senyör bütün bütün saçma söylemeye başladı. Ne halt eder! Seyâhatın hangi mebde'i? Ciheti taᶜyîn etmedikce mebde' ve müntehâ' olurmu? Eğer bundan murâd lâ-ale-t-taᶜyîn her kangı noktadan seyâhate çıkılacak olursa oranın ahâlîsinde kıllet ve arzında sâdelik görülür demek ise Memâlik-i Mahrûsa'da hiç kimseler yok cinler top oynuyor demek daha muhtasar olmaz mı idi? Yoksa ahâlî Afrika veyâhûd Amerika vahşîleri gibi seyâhat edenlere alışıncaya kadar kaçıp göze mi görünmüyorlar?..... Ahâlîdeki kılletle arzın sâdeliği seyâhatin mebde'ine atfolunmuş demek olur ki müntehâsında ahâlînin kesretiyle arzın ziynet ve maᶜmûriyyeti görülecek şu hâlde acaba müntehâ-yi iᶜtibâr edeceğimiz noktadan seyâhate bed eden yine ahâlîde kıllet ve arzında sâdelik mi görecek? Haydi kıllet-i ahâlîyi vahşiliklerine verip de herifleri gözönünden kaçıralım. Ya arzının maᶜmûriyyetini neremize sokalım?.... Tuhafı o değil. Senyör böyle memlekette seyâhatten usanç gelir deyip de hâlâ içinden çıkmıyor.

Parça

"Dü-şemsin hararetine de ağustos ayında tahammül olanamaz" Nerede? Erzurum'da mı?..... Orası belli değil. Besbelli Memâlik-i Mahrûsa'nın her cihetinde. Hem ağustos ayında şemsin harâretine o kadar taaccüb neden lâzım geliyor? Kânûn-ı sâni değilya bu. Elbette sıcak olacak.... Çünkü ağustostur. Tuhaf be!

Gazetemizde yer olmadığından alt parçalarını ilerideki Diyojen'e bıraktık. Yaᶜnî bakıyyesi var demek istiyorum.

Byzantis Gazetesi diyor ki "Halîç-i tersâne'de kâin Salı-pazarı'nda yanan bir gemiye bir İngiliz vapuru çatıp batırmıştır." Byzantis pek doğru sözlü gayet dikkatli bir gazete olduğundan ben ânın şu ifâdesinde bir yanlış bulmak şöyle dursun yanlış aramaya bile lüzûm göremem. Fakat mâdemki Salı-pazarı Halîç-i tersâne'ye girmiş veyâhûd Haliç-i tersâne Salı-pazarı önüne çıkmıştır da Der-saâdet gazeteleri bu bâbda bana niçin ibr gün maᶜlûmât vermediler? İşte ben buna kızarım.

Fakat hiddet arasında şunu da unutmayalım. Görüyorsunuz ya artık Salı-pazarı'nda yaᶜnî karada yanan gemilere dahi vapurlar çatıp batırıyorlar.... İşte bu da kıyamet alâmetlerinden birisidir. Bakalım Beyoğlu'nda mösyöler madamlar ne zamân

sandallar ile gezmeye başlayacaklardır. Eğer bunu da görür isek artık kıyâmete gerçekten hâzırlanmalıdır.

Suâl

Diyojen Baba sen gazetelere yalancılık azv etmek istiyorsun. Bunların ne vakit yalan söyledikleri var?

Cevâb

Ben yalanlarını birer birer isbât ederim. Sen bir kelime gerçek sözlerini bulup göster de.....

Aynen Varakadır

Timûryolunun Makri Köyü Mevkiᶜi Önünde Me'mûr ile Yolcu

Me'mûr - Afv edersiniz burası me'mûriyyet yeridir kapını önünde durup içeri bakmak yasaktır.

Yolcu - Ne demek?

Me'mûr - Ne demek olacak? Yasaktır dedik â.

- Güzel ama böyle bir yasağa dâir Hükûmet-i Seniyye tarafından hiç bir gûne emr-i resmî vukuᶜbuldu bu yasağı kim etmiş?

- Cânım buranın yasağını biz ederiz. Daha bilmiyormusunuz?

- Hayır hayır. Hiç bir vakit de edemezsiniz. İsteseniz de tanımayız. Çünkü bizim memlekette sizin yasak merᶜî olamaz.

Bu me'mûr hiddetlenerek ve Fransızca mırıl mırıl mırlanarak öte tarafa doğru gittiğinden

Diğer me'mûr - Siz burada ne ister?

- Biz arabaların vaktiyle gelip gitmesinden başka bir şey istemez.

- Vapur islim bitti. Biz telgraf çeker başka vapur gelecek siz çabuk gidecek.

- Mösyö bu kapının önünde durmak ve içeri bakmak yasak imiş öyle mi?

- (Oui oui) öyle ya.

- Öyle ise içeride oturtmak yasak değil mi?

- Nasıl değil?

- Ya içeride oturan yolcu değil mi?

- (Oui oui) Yolcu.

- Ey ânlara niçin yasak yok?

- (Non non) Ânlar kadındır.

- Ey şurada duran ihtiyâr dahi kadındır. Âni niçin içeri almıyorsunuz?

- (Mais) O bizim dost değil.

- Hâ şimdi anladım. Pardon sizin dost olur ve güzel bulunur ise sizin kumpanya çok çok ikrâm yapar öyle değil mi? Âferîn senyör. Böyle nizâmlara ne demeli?

- Burada çok lâf yok durmayınız.

- Durunuz senyör durunuz Araba gelip gidince kadar burada duracağım. Ben de sizin gibi seyr edeceğim. İşine el vermiyor ise kapıyı kapayıver...

- Kapı kapar olmaz.

- Biz de buradan gitmek olmaz.

- (Türkçeyi şaşırarak) (Me prevenir)

- Senyör sebebini ben bilirim. Gidemem ve-s-selâm

Monte Kristo

Sekizinci Bâbdan Mâ-ba^{c}d

Çâvûş eliyle kulağını karıştırarak arkadaşına baktıkta ânın dahi "söylenir ise ne zararı olur" makamında bir işaret ettiğini görünce Dantes'e hitâben

- Siz Marsilyalı ve bi-l-husûs gemici olduğunuz hâlde bu vakit nereye gittiğimi sormak îcâb eder mi?

Dantes - Vâh bilmiyorum.

Çâvûş - Bilmediğinizi ben de biliyorum. Bu kadar bir şeyi bulabilecek kadar da izᶜânınız yok mu?

Dantes - Besbelli yok ki bulamıyorum.

Çâvûş - Acâib!

Dantes - Sizi te'mîn ederim ki akıl ile de bulamıyorum. Size ricâ ederim nereye gittiğimizi söyleyiniz de beni meraktan kurtarınız.

Çâvûş - Nizâmın hâricinde nasıl bulunulabilir?

Dantes - Nizâmın sizin bana haber vermenizi menᶜ ettiği şeyi on dakika yarım sâat sonra öğreneceğiz. Fakat bu kadar vakit halecânda kalacağım. Bu halecândan beni kurtarmanızı tekrâr ricâ ederim ve bunu gûyâ bir dostuma suâl eder gibi soruyorum. Ben kaçmak veyâhûd öğrendiğim vakit söze karşı durmak fikrinde değilim velev ki o fikirde olayım elimden ne gelebilir?

Çâvûş - Siz ya Marsilya limanından dışarı çıkmamışsınız veyâhûd gözleriniz iyice seçemiyor ki nereye gitmekte olduğumuzu anlayamıyorsunuz. Yoksa güzelce bir kere etrafınıza baksanız nereye gittiğimizi anlar idiniz.

Dantes ayağa kalkarak sandalın gitmekte olduğu tarafa dikkatlice baktıkta takrîben yüz arşın kadar ötede bir siyâh kaya üzerine binâ olunmuş olan İf kalᶜasını gördü ki bu kalᶜa yüzlerce senelerden beri bir takım korkulu rivâyetlerle Marsilya ahâlîsinin gözlerini yıldırmış idi. Dantes aklında fikrinde yok iken mezkûr kalᶜaya gittiğini anladığında bir kâtil katline dâir olan fermân okuduğunda ne hâl kesb eder ise kendisi dahi aynıyle öyle bir hâl kesb ve "Amân İf kalᶜasına mı gidiyoruz? Orası politika müttehemlerine mahsûs bir mahbusdur. Benim bir cürm ve kabâhatim yoktur. Hem orada ne müstantak bulunur ne hâkim ki"....

Çâvuş - Ben bildiğim orada yalnız bir müdîr bir kaç habishâne bekçisi ve bir mikdâr muhâfaza askeri ile sağlam duvarlardan başka bir şey yoktur.

Dantes (Çâvûşun elini kuvvetlice sıkarak) - Ey şimdi beni İf kalᶜasına habsetmeye mi götürüyorsunuz?

Çâvûş - İhtimâldir ama arkadaş adamın elini bu kadar sıkarlar mı?

Dantes - Ne demek hiç muhâkemesiz istintâksız adam habs edilir mi?

Çavuş - İstintâk da muhâkeme de hepsi oldu.

Dantes - Mösyö Villefort'un vaᶜdi nerede kaldı?

Çavuş - Ben Mösyö Villefort'un vaᶜdini bilmem. Şu kadar bilirim ki şimdi İf kalᶜasına gidiyoruz.... Ey bana bak ne yapıyorsun?... Arkadaşlar tutunuz şunu!...

O anda Dantes denize atılarak kaçmak istemiş ise de çâvûşun gözü üzerinde ve her hareketlerini teftîşte olduğundan derhâl Dantes'in niyetini anlayarak sıçrayacağı zamân yakasından yapışmış idi. Der-akab dört çâvûş bunu tutup sandalın içine indirdiler.

Çavuş (Dizini göğsüne dayayarak) - Sen vaᶜdini böyle mi muhâfaza edersin? İşte şimdi bir daha kımılda buradan hakk için (Elindeki tabancayı şakağına dayayarak) bir kurşunda cânını alırım.

Dantes'in o hâli gördükde ândan sonra kendisine fâidesi olmayacak olan hayâta bir hâtime çekmek için çâvûşun emrine itâat etmemek sûretini kurdu ise de bir taraftan böyle bir felâkete apasız uğradığından ve Villefort'un vaᶜdleri dahi hâlâ hâtırında idüğinden belki çabuk kurtulurum ümîdiyle ve diğer taraftan gece vakti kendi kendisini öldürtüp de naᶜşını denize ittirmeyi tecvîz edemediği cihetle hırsını teskîn için ellerini ısırmaktan başka bir çâre bulamadı.

Aradan biraz vakit geçer geçmez sandal dahi karaya yanaştığı cihetle kürekçilerden birisi kayanın üzerine sandalı bir ip ile makaraya bağladı. Dantes'in yakasından ve kollarından tutmakta bulunan dört çavuş bî-çâreyi kaldırarak ve karaya çıkarârak yavaş yavaş yürümeye başladılar. Arkaları sıra dahi eli tüfengli bir kavvâs gelir idi.

Dantes başına gelen bu belâ-yı nâ-gehânîden âdetâ ser-hôş gibi bir hâle gelerek ve yürümesini dahi gaib ederek gayet ağır yürür idi. Bir de baktı ki yolun üzerine asker dizilmiş ve ayaklarının hareketinden nerd-bân çıkmakta olduğunu anladı. Nerd-bânı çıktıktan sonra bir kapı açılarak bunlar içeri girdiklerinde kapı derhâl yine üzerlerine kapandı. Dantes o hâlde bir mikdâr aklını başına alarak etrafına dikkatle baktıkta dört yüksek duvar ile muhat murabbaᶜ-üş-şekl bir avluda bulunduğunu anladı.

Çâvûşlar artık Dantes'in kaçamayacağına idrâk kendisini ser-best bırakmışlar idi.

Mahall-i mezkûrda takrîben on dakika kadar bekledikten sonra kulağına "Habis nerde?" diye bir sadâ geldikde derhâl çâvûşlar "İşte burada" cevâbını verdiklerinde "Gelsin berâber" dedi. Bunu üzerine Dantes herifin arkasına düşerek bir rutûbetli mahalle girdi. Duvarlarından su gibi ter akar orta yerde bir iskemle üzerine konulmuş bir kandîl kör kör yanar idi. İşte bu kandîlin ziyâsında Dantes kılâvuzu bulunan herifi gördü. Peşmürde kıyâfetli ve alçak sûretli bir herif idi. İçeri girdikde habishâne me'mûru Dantes'e hitâben "İşte bu gecelik mahall-i kâşâneniz burasıdır. Vakit geç olduğundan nâzır efendi yatmış. Yarın sabahleyin kalktığında hakkınızda nasıl emir verir ise âna göre mahall ta^{c}yîn olunur. Karnınız aç ise ekmek var. Su da ister isen şu küptedir. Köşede biraz da samân olduğundan yat üzerinde uyu. Bir mahbûs için bundan ziyâdesi harâmdır. Geceler hayr olsun." diyerek ve Dantes'in cevâbını beklemeyerek ve hattâ ekmeğin nerede olduğunu bile göstermeyerek çıkıp gitti. Merkûm kandili dahi götürmüş olduğundan zavallı Dantes karanlıkta kaldı.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

---

109 Numro Cumᶜa-ertesi 1 Nisan 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Geçen Nüshamızdaki (Rumeli'nde Keşfiyyât) Bendinin

Alt Parçaları

"Edirne'ye gitmek isteyen yolcular bahren Tekfurdağı'na çıktıktan sonra oradan talikalarla yirmi dört sâat zarfında Edirne'ye vürûd ederler"

Doğrusu güzel keşif. Yirmi dört sâatte hâ! Besbelli arabaların dingilleri sigortalı.

Parça

"Silivri ve Çorlu üzerinden olan posta yolu yol nâmına bile şâyân değildir"

Acâib!.. Sıçan yolu hâ? Öyledir de niçin posta yolu demişler? işte adam buna yanar. Senyör (Hochstetler) hakikatini keşfedip de böyle iᶜlân etmese idi ben hâlâ gerçekten posta yolu var iᶜtikadında bulunacaktım. Yazık değil mi? Herkes hamâkatıma verecekti. Hay Allah râzı olsun senden Mösyö (Hochstetler). Allah murâdını versin. Evlâdlarını bağışlasın. Görünür görünmez kazâdan belâdan esîrgesin.

Parça

"İstanbul bedenlerinden yarım kilometro buᶜd-ı mesâfede vâkiᶜ yol-ı kadîm Romalılar zamânından kalmış bir kaldırımdan ibâret olup bir tarafında dahi telgraf direkleri rekzolunmuştur"

Acâib! Bense telgrafı muhtereât-ı âhireden zannediyordum. Meğerse eski Romalılar zamânında kalma imiş!... İnanmazsanız gidip görebilirsiniz. Telgraf direkleri kaldırımın bir tarafında (Unkapanı'nın hamalları sıra sıra semerleri) gibi dizilmiş duruyormuş. Yalan söyleyecek değilim a. Herif keşf etmiş. Hem bu hesâbca kangı yolun kenarında telgraf direği varsa eski Romalılar zamânından kalmış olacak.

Vâkıâ bizim küpün köşesine de telgraf telleri merbût. Eğer bundan beş sene evvel kendim yaptırmamış olaydım mutlaka bizim küp de Romalılar zamânından kalmadır derdim. Eğer senyörün bu keşfi böyle bir iddiâya sened olursa bârî küpü yapan usta alacak bakıyyesini tahsîl için nâfile gelip gitmese meğer ki kendisinin de eski Romalılardan kaldığını musaddak bir sened ibrâz ede. Bir de kangı yolun kenarında telgraf direği görürseniz Edirne yoludur. Hemen tutup gidiniz. Alhlah selâmet versin. Ama varacağınız yer Ankara imiş. İnanmayınız mutlaka Edirne'dir Avanakça görüp de sizi kandırmasınlar isterseniz Edirne olduğunu isbât için cebinize ihtiyâten bir Hakayık nüshası alabilirsiniz.

Parça

"Bu yoldan yalnız öküz arabalarından ve posta Tatarlarından başka kimse mürûr ü ubûr etmez"

Görmediniz mi? Tevekkelli bu yoldan kuş uçup kervân geçmemezlik etmiyor. Çünkü Edirne'ye bu yoldan seyâhat için ya öküz arabalarında Silivri kömürü çuvallarının arasına sıkışmalı veyâhûd postahâneye gidip Tatar yazılmalı. Lâkin bizim kâşif senyör her nasılsa kendi arabasıyla o yoldan geçmek şerefine nâil olduğunu kemâl-i mefharet ü ehemmiyyetle ehibbâsından birine nakleylediği istihbâr olundu.

Parça

"İstanbul'dan Edirne'ye kadar olan mesâfe otuz Almanya mîlinden ibâret olduğu hâlde posta Tatarları yalnız hayvânlarını değiştirmek üzere yolda tevakkuf ederek bu mesâfeyi otuz kırk sâatte katᶜ ederler"

İnanmazsanız Tatarlardan da sorup öğrenebilirsiniz. Yalan söyleyecek değil â. Eğer içinizde maᶜhûd eski Romalılardan kalma yoldan geçmek için Tatar olmuş varsa böyle olduğunu pekâlâ bilmesi lâzım gelir. Ama bu hesâb maᶜhûd yolun ikinci kısım yolcuları olan öküz arabaları hakkında sahîh değildir. Yanlış anlaşılmasın. İşte buraları keşfiyyâttandır. Hurdeye dikkat isterim.

Parça

"İstanbul berren İkinci Theodosios İmparator'un zamânında yapılmış olan kalᶜa bedenleriyle muhâttır"

Öyledir. İstanbul'un etrafı tahta perde ile muhâttır zannedenler varsa haltederler gelsinler de görsünler. İşte herif keşfetmiş.

Parça

"Bu bendler hemen İstanbul'u berren bütün âlemden tefrîk etmiştir denilse câizdir"

Amân! Sahîh mi? Şimdi biz bütün âlemden hâric miyiz? Zihnime dokunacak! Bense dünyanın en şerefli bir noktasında bulunuyoruz diye seviniyordum. Öyledir de şu habîs bedenleri niçin durduruyoruz? Yıkıp da âlemi görmeli değil miyiz?... Edirne'ye giden maᶜhûd öküz arabalarıyla Tatarlar kadar da olamamışız be! Bereket versin ki deniz tarafı için bir şey demiyor yohsa aklıma dokunacak. Âlemde ne var ne yok bilmeyelim? Bu olur şey mi?

Parça

"Berren İstanbul'un etrafı nefs-i İstanbul ahâlîsine bütün bir arz nâ-maᶜlûm hükmündedir"

Ne yapalım? Kabâhat bizim mi? Theodosios İmparator'un yaptığı bedenlerden aşıp da etrafta olanı tahkik mümkün değil ki! Yere geçesi bedenler Ye'cûc ü Me'cûc seddleri gibi. Bizi bütün âlemden tefrîk etmiş. Etrafımız bizce Afrika'nın arâzî-i mechûlet-ül-ahvâli.

Parça

"Der-saâdet ahâlîsinin nısfı Anadolulu olduğu gibi ahâlîsinin efkâr ve ahlâkı dahi ekserîyyâ Asya tarafına meyyâldir"

Çok şey! Bizim Bağcı Bayram Ağa'yı ben hâlâ İşkodralı zannediyordum! Meğerse o da Çelebi Misailidis dostumuzun hem-şehrîsi imiş... Vâkıâ öyle olmak lâzım gelir ya. Çünkü İstanbul'un Rumeli ciheti maᶜhûd bedenlerle muhât. Rumeli ahâlîsi nasıl gelebilir? Şimdiye kadar kim bilir İstanbul'un etrafı tahta perde ile muhât imiş belki bir aralığından geçilir" ümîdiyle buralara kadar gelip de me'yûsen avdet etmiş ne kadar Rumelili vardır!... Lâkin şu bizim kâşif senyör nasıl girdi? Orasını merak ediyorum.... Kâşif bu ya besbelli bir geçit keşfetmiştir. Hây şeytân herif hây! Bizim efkâr ve ahlâkımız da Asya tarafına meyyâl ha? Dikkat etsem yüreğim yanmaz. Tevekkelli Çelebi Misailidis'yi Gianpietrie'ye tervîc etmiyorum! Acaba şu muhabbet nereden geliyor diye taaccüb ediyordum. İşte sebebi şimdi anlaşıldı. Ne yapılım ayol kır atın ya hûyundan ya suyundan. Hem ândan başka Rumeli tarafına nasıl meyledelim? Maᶜhûd bedenler Rumeli kıtᶜasını arâzî-i mechûlet-ül-ahvâl hükmünde bırakmış. Tabîatiyle açık taraflara meyletmişiz. Her ne ise bizce yine şu meyil için bir kaç sebeb bulunabilir ama kâşif

senyörün Asya taraflarına meyl etmesine ne maᶜnâ verilir? Orasını da biz keşfedebilsek.

Alt tarafını yine gelecek nüshaya bıraktık. Biter tükenir şey değil ki. Gûyâ senyör bütün dünyayı keşfetmiş.

Aynen Varakadır

(Dalkavukluk sebeb-i rifᶜattir)

(Celb-i matlûb edici sanᶜattır)

(Kim ki bu mesleği eylerse devâm)

(Şübhesiz sâhib-i ehliyyettir)

"Kavuk" maᶜlûm olduğu üzre eskiden şimdiki fes yerine üzerine sarık sarılarak kullanılır bir nevᶜi baş kisvesi olup "Dal" lafzı ise dal kılıç ve dal peçe ve sâir emsâlî kelimât-ı müstaᶜmelede olduğu gibi bir şeyi kendine mahsûs olan örtü ve sarığı ve mahfazadan hâlî bir hâlde tutmaya mahsûs edât-ı ıstılahiyye olmasına göre dalkavuk lafzı sıraksız yaᶜnî sâirin giydiğine benzemez bir kavuk giymiş adama denmek lâzım gelir. Ve ıstılahımızda müdâhin gürûhuna dalkavuk taᶜbîri ekâbiri eğlendirmek üzre herkese muhâlif ve dahhak ve handeyi mûcib püskülsüz fes gibi sarıksız kavuk giymiş olmalarından neş'et eder. Ve her söylenen söze (evet) demeyi (kavuk sallamak) taᶜbîrinden dalayıu dahi bir münâsebet alır.

İmdi dalkavukluğun şu maᶜnâca eshâbına pek de mûcib-i şeyn ve âr olacak ciheti görülmek îcâb etmeyeceği misillü bunun âdâb ve şerâit mukteziyyesi dahi müdâhane olunan zâta her ne bahiste olur ise olsun nâzik-âne ve mülâyim-âne tasdîk ve tahsîn cevâbiyle mukabele eylemek ve ânın söylediği söz ve beyân eylediği re'y velev selim-i akla taban tabana zıdd olsa da ânı tamamıyla muvâfık-ı akl u hikmet ve belki aynı ilhâm ve kerâmet gibi gösterici sözler söylemekten ibâret ve buna karşı görülecek muâmele ise akçe bohça atiyye ve hediye ve sâir metalib-i hasene ü reddiyyeye nâiliyyet olduğu cihetle bir muktezâ-yi beşeriyyet netîcesine tamᶜa olunmayacak bir şey olmadığı dahi inkâr olunamaz.

Bundan mâ-adâ şiddet-i mizâc ve hiddet-i zihn sâhibi olup da olunan suâle ve söylenen söze mutlaka doğru fikir beyân edeceğim diyerek ya nakz ve tagyîr veyâhûd hatâsını ıslâh-ı taᶜmîr yolunda cevâb verip sâil ve kailini kendisinden dil-gîr eden ukalânın hiç bir vakit dâire-i refâha istihkak kabûl göremedikleri dahi âşikâr iken ehl-i irfânım diyen insan müdâhane ictinâbda hatâ görmek mecbûriyyetinde bulunur.

Öyle ya adam bir iki söze evet demekle ve akla menâfi ve adl ü hikmetin hilâfı bir kaç re'yi tahsîn ve tasdîk edivermekle insanlıktan düşmez ya ne olur? Kendine lûtf ve inâyet eylemesi me'mûl olan bir zâta kat^{c}en ta^{c}rîz karıştırmayarak cevâb vermekten çekinmese diline diken mi batar?

Doğrusu ben şu müdâhane-kârlığı râhatça yaşamak için kolay bir yol ve hiâfını maksada mus^{c}ab-ül-vusûl bir tarîk nihâyet mechûl görüyorum.

Ez-cümle senin İskender'e karşı söylediğin ve hâlâ ser-levha-i iftihâr-kede nişân-ı hikmet-şinâsı addeylediğin sözden dolayı küpten çıkmazlık nâmında kalışını der-hâtır ettikçe dalkavukluğu her zamân için tahsîl-i refâha her şeyden akdem ve enfa^{c} buluyorum.

Şüûnât-ı âleme olan ihtiyâr-ı müsellem hakîmleri bahsinde edille-i sâire îrâdından gınâ-bahş olmağla mütâlaa-i meşrûhama bir cevâb-ı munâsib ihsânıyla def^{c}-i zünûn buyurmanızı ricâ ederim.

Diyojen

Efendim gönül kimi sever ise güzel odur. Hattâ gönlünün sevdiğine dest-res olmak için dînini değiştirenler bile bulunur. Eğer insanlığa muvâfık bir surette yaşamak murâd olunur ise mes'ele ber-akis olur. Bir dakika evvel kendisine urmuş olan eli yalamaya kadar yalnız kelbler tenezzül eder. Cenâb-ı Hakk insanların ekserîsini zâhiren bir renk ile telvîn eylemiş ise de derûnları bûkalemûn gibi bin türlü rengi hâvîdir. Benim fikrime kalır ise el yalayarak kuyruk sallayarak gayrın taht-ı esâretinde et^{c}ime-i nefîse ile taayyüş etmekten ise hürriyyet-i hayvâniyyesine tamamıyla mâlik olan ve küçücük kursağını bir çok zahmetlerle doldurabilen kuşlar gibi geçinmek daha ûlâdır yok eğer "Ben ez-zahmetle daha lezîz lokma bulabilir iken bir çok mihen ü meşâkk çektiğim hâlde kuru ekmekle niçin vaktimi geçiyerim" denilir ise âna da şu yolda bir cevâb verilebilir. İnsanlığı be-hakk takdîr edebilenler indinde ma^{c}lûm olduğu üzere dalkavukluğun bâdî-i nazarda az görünen zahmeti berikinin zahmetinden pek ziyâdedir. Müdâhane etmekte olduğun zâtın her sözüne bu gün "Evet" cevâbını verdiğin gibi yarın da uracağı tokatlarara tahammül edebilir isen o hâlde bizim koyun çobanının arkadaşı kadar râhatın olabilir. Yok eğer bu gibi hallere tahammül etmeyecek olur isen bugünkü yaptığın binâyı yıktıktan sonra bir de nânkörlük sıfatını kazanırsın. Benim ma^{c}lûm olan hâlim iktizâsınca demek ki bu fikir de Diyojence bir fikirdir. İster iseniz âdâb-ı Osmâniyye'den istişhâd makamında size ba^{c}zı fıkralar da îrâd edebilirim. Ez-cümle kıssadan hisse nâm risâlede bizim Ahmed Midhat Efendi'nin tasavvur eylediği "Ulüvv-i Himmet" ser-levhalı hikâye bunun için makam-ı istişhâdda îrâd edilebilir.

Hikâyenin tamamı îrâd-ı tafsîlinden bil-mecbûriyye sarf-ı nazarla yalnız netîce-i muhâkeme makamında yazmış olduğu bir kıtᶜayı kıtᶜanıza mukabeleten îrâd ederim.

Kıtᶜa

(Bir dilim ekmeğe minnet etmem)

(Açlığımdam ölürüm kör olayım)

(Aç kalıp aç öleyim ûlâdır)

(Ger ölürsem yine tek hür olayım)

Tanbûreci Hânlı Misailidis Çorbacı'nın bu defᶜa o muᶜteber-i memdûh Anatoli Gazetesi'ne derc ettiği bir bend pek ziyâde zevkime gittiğinden aynen buracığa nakleyledim.

"Âferin Şişmanoğlu Hacı Murâd Ağa"

"Germir hâanedân-ı kadîminden Şişmanoğlu iᶜtibârlu gayretlü Hacı Murâd Ağa Cenâbları Yozgat Sancağı dâhilinde Karîbler karyesi ve Sungurlu ve Abladahmen ahâlîsine hediye olmak üzere mâl-i bedeninden bedellerini ödeyerek Abrilios (Nisan) ibtidâsından iᶜtibâren Yozgat Kilisesi Proestosu (Başpapazı) Germirli fazîletlü (cânım şu dünyada ne kadar fazîletlü adamlar var da ben bilmiyorum!) Nikodimos Efendi maᶜrifetiyle üç adet gazete göndermemizi tenbîh eylemiştir"

"Âferîn sad âferîn"

"Anadolu'nun beher tarafında nice karyeler var ki ahâlîsi gazete ve kitâb okumaya heves ederler ise de zavallıların kudretleri olmadığından mahrûm kalırlar. Ne olur baᶜzı kimseler Hacı Murâd Ağa'dan İbret alarak (İbret'i Murâd Ağa satmaz Aleksan Sarrâf İdis Ahbâr satar ama şimdi o da satamaz) etraflarında kudretsiz bulunan karyeler ahâlîsine kimi gazete kimi kitâb gönderseler de bir takım fukarâ ve zuafânın cehâlet gafletinden uyanmalarına sebeb olsalar!"

Diyojen

Öyle ya senin işine de böyle gelir hem şamdân temizlenir hem pilav yağlanır ama o senin yüz iki âferînini alan Şişmanoğlu Hacı Murâd Ağa gibi hamiyyetli aşçıbaşılar daha var mı ki bir taraftan edevât-ı beytiyyeyi tathîr ve diğer taraftan pişirdiği yemeğin

nefâsetine dikkat etsin.... Ne dersiniz erenler size de Anatoli Gazetesi'ne müşterî olmak hevesi geliyor mu? Üç gazeteye abone olanlara yüz iki âferîn verir ise bir tanesine müşterî olanlara otuz dört âferîn düşer. Param olsa ben tamam on nüshasına abone olur idim. Üç yüz kırk "Âferîn" kazanırdım.

(Monte Kristo)

Sekizinci Bâbdan Mâ-ba^{c}d

Bî-çâre Dantes o karanlık mahallde yalnız kaldığı ve zâten kalbi dahi me'yûs ve mükedder bulunduğu cihetle habshânenin kâr-gîr kemeri üzerine yıkılarak kendisini altında kalmış zanneder idi. O hâl ile geceyi geçirdi. Sabâh olur olmaz habhâne me'mûru gelmiş ise de Dantes kapıyı kapayıb da gittiği zamân bıraktığı noktada durmakta bulmuş ve gözlerinden akan yaşlardan yüzü gözü şişmiş idi. Merkum bir kaç kere Dantes'in etrafında dolaşarak hâline dikkat ettiyse de asla bir tebeddül görmedikten başka kendisini görüp görmediğini dahi anlayamayarak Dantes'in omuzuna eliyle dokundu. Bunun üzerine birdenbire ürkerek başını çevirip baktıkda yanında habshâne me'mûrunu gördü.

Me'mûr - Ayakta mı uyudunuz?

Dantes - Bilmem.

Me'mûr - (Taaccüble) Karnınız acıkmadı mı?

Dantes - Bilmem.

Me'mûr - Bir şey ister misiniz?

Dantes - Nâzırı görmek isterim.

Me'mûr omuzunu çekerek dışarı çıktı ve Dantes'i orada bırakarak kapıyı kapayıb gitti.

Dantes ol vakit kâffe-i hissiyyât-ı kalbiyyesini lâyıkıyla anlatmak için göğsünü yırtarcasına bir âh çekti ve gözünün yaşı ırmak gibi akmaya başladı.

Yüzü üzerine kapanarak Cenâb-ı Hakk'a bir çok niyâz ve duâlar etti. Ve kendi kendine "Âh! Acaba ne kabâhat işlemişim de böyle bir mücâzât-ı şedîdeye dûçâr oldum" der idi.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

110 Numro Çehâr-şenbih 5 Nisan 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Şu Manzûme Gazetesi'nin taᶜtilinden dolayı açılan iâne defterinde toplanılan liraları işittikçe ne yalan söyleyeyim hemen Levant Herald'dan ben de bir bend tercme etmek azmine düştüm. Düştüm ama çabuk kalktım. Yaᶜnî düşündüm taşındım işime gelmiyor. Bana lira verecek kimseyi bulamadım. Eğer siz buluverir iseniz haber veriniz.

Acaba benim dostlarım kapandığımı işittiklerinde "Vâh! Vâh! Bizim Baba Diyojen yine gûşe-i vahdete çekilmiş. Gidelim şunun hâtırını soralım" diye bir takım hediye-i behiyye ile gelir zannında mı bulursunuz? Eğer zannda bulunur iseniz şaşarım sizin aklınıza. Beni en ziyâde sevenlerden bunu yapacak acaba Kombari mi? Şirket-i Hayriye mi? Kubûrbeli imâmı mı? Eyüp vapurları mı? Pale du la Barier mi? Yahsa maᶜhûd Esprit Gazetesi muharriri Papaz Efendi mi? Sâirleri ise şu kapanmış bir daha meydâna çıkamasın diye cümlesi bi-l-ittifâk gelip başımı ezeceklerinde hiç şübhem yoktur. Allah yine aklıma zevâl vermesin. Bu gibi sevdâ-yi hâme saparak çürük tahtaya basar mıyım?..

Bu Hesâba Ne Buyurursunuz?

Geçen martın otuzuncu günü Galata'da Mehmedali Paşa Hânı'nda tramvay şirketi hissedârlarının Süvâri Generali Kara Panos Efendi'nin taht-ı riyâsetinde olarak bir meclis akdolunmuş. Mezkûr mecliste mûmâ-ileyh Kara Panos Efendi tramvay şirketinin 1871 senesinden beş ay zarfında olan muhasebâtının bir hulâsasını çıkarıp okumuş. Hesâb da tuhaf rapport de tuhaf. En tuhafı Kara Panos Efendi'nin kendi rapportunun bir tarafında "Şimdiye kadar vukuᶜbulmuş olan kazâların kendi tecrübesizliklerinden ve me'mûrlarının mübtedîliklerinden ileri geldiğini beyân etmiş ise de kim bilir orasını okuyup geçtikten sonra unutmuş mudur nedir diğer tarafında da mezkûr kazâların mücerred ahâlînin tramvay arabası görmedikleri cihetle bunun tehlikesinden kendilerini muhâfaza edememiş olduklarından neş'et ettiğini der-meyân etmiş." Biraz daha alt tarafında "Elhamdülillâh bundan tecrübece olan nevâkısımızı ikmâl etmiş

bulunduğumuzdan ba^{c}de-mâ bu gibi hâlâtın vuku^{c}bulmayacağını kuvviyyeyen ümîd ederiz" demiş.

Edersiniz efendim edersiniz. İstanbul ahâlîsi berberliği size de öğretir. Ahâlî-i mezkûrenin hem-cinsine olan himmet ve muâvenetleri doğrusu inkâr edilmez.

Gelelim rapportun hayvânca olan muhasebâtına. Bunların 221 hayvânı ölüp beher tanesi Macaristan'dan 4178 guruş 22 paraya olarak iştirâ kılınmış. Tuhaf şey! Hükûmet-i Seniyye topçu asker için Macaristan'dan mübâyaa ettiği atları bâr-gîrleri ikişer bin altışar yüz guruşa almakta olduğu hâlde bunlar gidip de dörder bin bu kadar guruşa almakta ne ma^{c}nâ var.

Hiç bir kere Hükûmet-i Seniyye'den suâl yok mu? Böyle gidip kör kör yine alıp da sonra niçin zarâr etmeli? Hayvânâtın beheri yevmiyye üç guruş otuz iki paralık arpa samânı yemekte bulundukları cihetle sıhhat ve âfiyetleri matlûb olan bir derecede imiş. Tuhaf şey! Günde bu kadar arpa samânı kim yese sıhhati yerinde olmaz....

Şirketin kâffe-i me'mûrîni 178 nefere bâliğ olduğundan bunların da beherine yevmî yedi guruş verilmekte imiş ve kânûn-ı evvel otuz birine kadar 218987 guruş vermişler. (Acaba bu hesâbda Leval Efendi ile Revlâki Efendi'ye verilen biner lira da dâhil midir?) Ne ise ama hayvanlara dört guruşa yakın para sarfolunur iken me'mûrlara yedişer guruş vermek doğrusu haksızlıktır. Bunda adam var ki bir köpeği için ayda dokuz yüz guruş sarf eder.

Geçelim muhâsebenin öbür cihetine. Ağustos ibtidâsından kânûn-ı evvel nihayetine kadar 199 gün zarfında gerek İstanbul ve gerek Galata tarafında mezkûr rapport mûcibince 876321 yolcu nakletmişler ve bunların beherinden ind-el-nisbe kırk dokuzar para aldıklarından cem^{c}an yekûn 1072495 guruş hâsıl olmuş. Artık bu hesâbın doğru olup olmadığını benim için aramak lâzım gelmez. Orasını hisse-dârân hesâb etsin. Ta^{c}rîfeleri de meydândadır.

Yâhû züğürtlük ne a^{c}lâ şeydir. Bütün zenginlerin parasını hesâb eder. Zenginler ise yalnız kendi parasını hesâb eder. Şimdi gelelim hâsıl olan ticârete ve koca gülültüden beş ay zarfında hâsıl olan ticâret 469806 guruş dört paradan ibâret imiş. Fakat hissedârlar mezkûr ticâretten hesâbın kesr-i mısdâkı olan dört parayı bile alamayacaklar imiş. Çünkü vâridât bu senenin fâiz ve vuku^{c}bulacak sâir masraflarına karşılık olmak üzere tevkif kılınacak imiş. Pekâlâ bu bâbda yerden göğe kadar hakları var. Çünkü bir adam bu sene diktiği ağacın meyvesini yine bu sene yiyemez ya. İşte bunlar da sabır etmeli ki koruk helvâ olsunda tramvay hissedârları da bir lokma yiyebilsinler.

Eğer Kara Panos Efendi ruhsat verir ise bir şey suâl edeceğim... Adam ben suâl edeceğim de ister ise kendisi de sonra bir cevâb versin. İşte edeceğim suâl "Şu mahâsebe defterinde kâffe-i masârif ale-l-esâmî yazıldığı hâlde gazetecilere verilen paralar niçin yazılmamış? Bir de masârif defterinde me'mûrînin üniformaları için 47947 guruş gördüm. Doğrusu taaccüb ettim. Kâffe-i me'mûrîne üniforma yapımışda kendisi için niçin yaptırmamışlar?

Kara Panos Efendi öyle bir meclis riyâsetine başı bozuk rütbesiyle nasıl çıkmış? Her hâlde gelecek sene bir de kendisi için yaptırmalıdır. Öyle generallik olmaz....

Bulgarların geçenlerde Vidin'den celb etmiş oldukları Ekzark Efendi'nin hele şükürler olsun Der-saâdet-e vâsıl olabildiğini gazetelerde okumuşsunuzdur. Hoş gelmiş! Safâ gelmiş! Gelmiş ama Rum Patriki Efendi ile hoş geçinemeyecekler gibi görnüyor. Çünkü hâlâ gidip de Patrik Efendi'nin ellerini öpüp hayır duâsını alamamış. Kendisi ziyâde mahcûb bir adam olduğundan öyle birden bire gitmeye de utanıyormuş. bunun için Bulgarlar düşünmüşler taşınmışlar bir de meclis akd etmişler. Ne ise güç hâl ile Rum Patriki Efendi'ye bir kıtᶜa tezkere göndermeye ve bununla Ekzark Efendi'nin kendisine geleceğini ihbâr eylemeye karâr vermişler ama yazılacak tezkereye bir sûret vermemişler. Papazlar "Şu yolda yazalım" der sâirleri başka vâdîde yazılması lüzûmunu iddiâ eyler imiş. Hâsılı iki tarafın efkârı tezkere mes'elesinde dahi bir noktada ittihâd edememiş ve meclis üç kere toplanmış üçü de bir işe yaramamış.

Doğrusu öyle bir tezkere pek de kolay kolay yazılmaz. Ama çâre ne şöyle böyle ne ise uyuşuvermeli idi. bu infâksızlığa teessüf ettiğimden derhâl bir kaç müsvedde kaleme alarak Rumca nüshamla kendilerine arz eyledim. "Hangisini beğenir iseniz ânı gönderîniz. Yok eğer ânlar beğenilmez ise bana ihbâr-ı keyfiyyet ediniz. Size başkalarını yazarım" dedim. Bakalım ne cevâb çıkar.

Sâhibi Bir Gazete Hey'et-i İdâresinin Hüsn-i Kuruntusu

-Gazetemin her hâlinden katᶜ-ı nazar hiç olmaz ise şimdiye kadar henüz taᶜtîl görmemesi olsun teşekkür edilecek bir şeydir â?

Muharriri - Gazete gazete yine bizim gazete muharrir muharrir yine ben. Şimdiye kadar ne gazeteyi taᶜtîl edecek bir şey yazdım ve ne de sâir gazetelerle bir takım mücâdele ve mübâhaseyi daᶜvet eder bir söz kaleme aldm. Efendim âlemle uğraşmakta maᶜnâ ne?...

Mürettib - Ben şu işten aᶜlâ iş bulamam. Gazetenin ücret-i tertibiyyesi yolunda işi de şikâyet olunacak kadar değil. Hem de öyle başka mürettibler gibi maharrirlerin okunmaz derecede olan el yazısını çıkarabilmek için göz nuru dökmek belâsı da yok. Hep basma yazıdan diziyoruz. El yazısı olarak yalnız dizdiğimiz şey bendin altında bir (Basîret) veyâhûd bir (Hakayık) kelimesinden ibârettir. Hem öyle sucuk gibi sıkı gazete neye yarar? Her bendin arasına birer ve her filenin altına üstüne ikişer üçer satır boş etmek gazeteye başka bir hüsün verir.

Müvezziᶜ - Ne taᶜtîli? Başım var imiş ki şu gazetenin müvezziᶜliği hizmetini yakaladım. Aylık ne ise yolunda bârî. İşi yok ya. Topu topu sekiz tane abonesi var. Hem de efendim deli miyim ki sultân Selîm'e Fâtih'e Aksaray'a Beşiktaş'a Kasımpaşa'ya filân gidip de aboneleri arayıb bulayım? Sekiz gazete dört guruş. Bunları kırk paraya Köprübaşı barakasına sattıktan sonra herif paraları peşîn peşîn sayıyor. Allah bereket versin.

Tuhaf değil mi? Herifin birisi geçenlerde Hükûmet-i Seniyye'ye bir ârz-ı hal takdîm ederek "Penlub" isminde Rumca bir gazete tabᶜ ü neşrine ruhsat-ı iᶜtâsını istidᶜâ etmiş. Mezkûr gazetenin mevâdd-ı mündericesi ise modaya mahsûs olup resimleri dahi hâvî bulunacak imiş. Bunun üzerine Hükûmet-i Seniyye cânibinden bu gibi evrâkın fâidesi olmadıktan başka bir takım câhil kadınların israfa tabîî olan meyillerine bir kat daha kuvvet vereceğinden cevâb-ı red almış idi.

İyi ya şimdi bu herif aldığı cevâb-ı red üzerine "Sen sen isen ben de benim" der gibi derhâl Atina'ya bir adam gönderir ve gazetesini orada tabᶜ ettirmeye ve Der-saâdet'de satmaya başlar. Hattâ bir nüshasını ben bile gördüm.

Şaşarım o aklına! Devlet-i Âliyye sâyesinde kazanmış olduğu bir kaç yüz lirayı bu yolda hebâ edecek çok geçmeksizin eski hâlini bulacak fakat hiç olmaz ise o paracıkları Atina'da sarf edeceğine burada sarf etse de baᶜzı fukâra da fâide-mend olsa olmaz mıydı diyecek idim ama bunun lüzûmu yok. Laᶜnet olsun ânın yüzünden hâsıl olacak fâideye. Parayı bizde kazandı varsın istediği yerde ziftlensin.

Fıkarât

Bir yolcu gemisi Akdeniz'e gider iken gayet şiddetli bir fırtına çıkar. Gemi batmak derecelerine gelir. Kapudân o aralık yolculara "Amân! Görüyorsunuz ki batmaya bir şey kalmadı. Yanınızda ağırlık veren eşyalarınızı denize atınız. Hiç olmaz ise cânımızı kurtaralım." der demez vapur halkı eşyâ-yi mevcûdelerini bahre ilka ettikleri sırada yolculardan birisi de yanında bulunan zevcesini kucaklamış denize atmak ister.

Bî-çâre kadıncağız âvâzı çıktığı kadar haykırır bağırır kimse de fırtınanın şiddetinden ve havf-i vahşiyetten herife "Ne yapıyorsun?" demeye vakit yok. Ne ise güç hâl ile kadın sesini kapudâna işittirir. Kapudân birden bire bu sesin geminin baş tarafında olduğuna hükmeylediğinden kan başına sıçrar. Koşarak kadının yanına gleri ki herif yakalamış denize atmak istiyor. Bu hâli görünce kapudân herife hitâben:

- Ne yapıyorsun be herif?

- Denize atacağım efendim!

- Sebeb?

- Cânım siz demediniz mi ki ağırlık veren eşyânızı denize atınız. İşte ben de emrinize imtisâl ediyorum. Çünkü benim bundan başka ağırlık veren eşyâm yok.

Monte Kristo

Sekizinci Bâbdan Mâ-ba^{c}d

O gün Dantes mahbesde bir kaç lokma ekmek yiyerek kâh bir yerde oturur hâlini tefekkür eder ve kâh sıkıntısından yerinde durmayıb dolaşır ve yüzmekde gayet mâhir olduğundan o gece sandal ile gelir iken kendisini denize bil-ilka sahil-i selâmete çıkarak derhâl bir ecnebî gemisiyle ya İtalya'ya yâhûd İspanya'ya firâr ve kendisinin orada bulunduğunu ve kendisini gelip bulmasını Mercesedes'e ihbâr etmeyip de kemâl-i emniyyet ile sandalda ikamet ettiğine ve nihayet başını böyle bir belâya uğratıldığına pişmân olur idi. Kendisi İtalyanca ve İspanyolcayı pekâlâ bildiği kapudânlıkta mahâreti dahi olduğu cihetle oralarda geçinmek husûsunda sıkıntı çekip çekmeyeceğini asla mülâhaza bile etmez idi. Eğerçi aklını başına alıp buna muvaffak ola idi mahbeste geçireceği ömrü Mercedes ile pederi nezdinde geçirebilir idi. Ne çâre ki bu bâbda olan ihtiyâtsızlığı kendisini o saâdetten mahrûm eyledi.

İşte Dantes birer birer bunları der-hâtır ettikçe mümkün değil gözüne uyku girmez idi.

Me'mûr-i merkûm ertesi günü sabahleyin yine Dantes'in yanına geldi:

- Ey bugün dünden iyi misin?

Dantes - .....

Me'mûr - İstediğin bir şey var ise söyle. Elimden geleni dirîğ etmem.

Dantes - Nâzırı görmek isterim.

Me'mûr - İşte ânın ihtimâli yok.

Dantes - Niçin?

Me'mûr - Nizâm-nâmede buna müsâade yoktur.

Dantes - Ey neye müsâade vardır bakalım?

Me'mûr - Parasını verir isen yemeğin biraz daha iyisini yemeye cânın sıkıldıkça gezmeye ve baᶜzı kere de kitâb okumaya müsâade vardır.

Dantes - Bu yemek benim için aᶜlâdır. Kitâb okumakta dahi ârzûm yoktur. Gezmek de istemem. Yalnız emelim nâzırı görmektir.

Me'mûr - Eğer her geldiğimde böyle olmayacak şeyler ile başımı ağrıtacak isen bundan sonra ben sana yemek bile getirmem.

Dantes - O da pek aᶜlâ. Sen yemek getirmez isen ben de bir ayak evvel açlığımdan ölür giderim. Daha ne olur?

Dantes'in ölümü kendisi için bir hâl-i saâdet makamında tutmakta olduğunu işbu cevâbından anladı. Me'mûr habs başına hükûmetten yarımşar frank almakta bulunduğundan eğer Dantes öyle bir hâl olur ise kendisi haylice mutazarrır olacağını der-hâtır ederek hemen mülâyim-âne muâmele etmeye başladı.

- Sözümü dikkatlice dinle. İstediğin şeyin sahîhan bil ki ihtimâli yoktur. Artık bir daha bu fikirde bulunmasa hem de efkâr-ı insaniyyeden haricdir ki nâzır gelsin de habshânede bir mahbûs ile mükâleme etsin. Fakat şu kadar olabilir ki bir gün kendisi gezmekte iken önünden geçer ise o vakit sen de hâlini ifâde edebilirsin.

Dantes - Pekâlâ ama kendisinin buraya gelmesine ne kadar vakit lazımdır?

Me'mûr - Kim bilir? Bir iki üç ay mı yohsa bir sene mi beklemek lâzımdır?

Dantes - Ama o kadar müddet pek uzun. Ben ise şimdi görmek isterim.

Me'mûr - Ben sana bir şey söyleyeyim mi? Öyle gayr-i memnûn şeylerden vazgeç

yohsa on beş güne kalmaz deli olursun.

Dantes - Adam sen de.

Me'mûr - v'Allahi deli olursun. Çünkü insana delilik başka türlü gelmez. İşte geçenki vukuâtı sana taᶜrîf edeyim de bak. Bu odada senden evvel oturan papaz aynı senin gibi aklını bir noktaya hasr ederek dâimâ nâzırı görüp âna bir milyon frank vermek iddiâsında gezerdi de deli oldu gitti.

Dantes - Bu odadan çıkalı ne kadar oldu?

Me'mûr - İki sene.

Dantes - Mahbesten çıkardılar mı?

Me'mûr - Ne münâsebet zindâna attılar.

Sekizinci Bâb

Dantes - Ben papaz değilim deli de hiç. Eğer böyle gider ise ihtimâl ki deli de olacağım. Lâkin teessüf ederim ki aklım başımda olduğu hâlde yine delilik isnâd ediliyor. Ben sana bir milyon frank takdîm edemem. Çünkü o kadar servete mâlik değilim. Eğer en evvel Marsilya'ya gittiğinde Katalan karyesinde Mercedes nâm kızcağıza benden iki satır bir mektûb götürür isen sana cebimde olan üçyüz frankı verebilirim.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

---

111 Numro Cumᶜa-ertesi 8 Nisan 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Geçen 110 numrolu nüshamızda Monte Kristo'nun nihâyetinde tertîb sehvi olarak (sekizinci bâb) denilmiş ise de bunun orada asla lüzûmu olmadığından tashîhine ibtidâr olundu.

Cânım bir çok insanlar var ki henüz medeniyyetten haberi yoktur. Maᶜlûm â Avrupa'da bir adamın ismi gazetelerle neşrolunur ise o adam için pek büük bir şereftir. İşte bu şerefin kadr ü kıymeti henüz mülkümüzde lâyıkıyla takdîr olunamıyor. İsmi gazete ile iᶜlân edilen zâtın âdetâ cânı sıkılıyor. Öfkeleniyor. Ez-cümle Türk gazetecilerinden maᶜhûd Aleksan Sarrâfidis Ahbâr Cenâbları dikkat isterim herif gazeteci sarık hamalı değil... Geçenlerde letâif tarzıyla yazdığımız bir takım doğru sözlere hiddetlenmiş hiddetini de ketm edemeyerek ötede beride söylenip duruyormuş. Ey şimdi bu zât-ı Felâtûn-simât isminin gazete ile iᶜlân edilişine kızmalı mıdır?... Bana kalır ise kızmamalıdır. Çünkü (tarîk-i terakkide mek parmak) ilerlemiş olan ve medeniyyetten zerre kadar olsun duygusu bulunanlar için kızmamak lâzımdır. Bu zât ise gazetecidir yaᶜnî medeniyyet hâcesidir. Hayyların eşbehidir.

Vâh! Vâh! Doğrusu buna ben de teessüf ettim. Kâşki o kadarcık da söylemeye idim. Nâdim oldum. Pişmân oldum. Ama â cânım benim kerâmetim mi var? Ben ne bilirim ki böyle medeniyyet hâcesi bir zât bu gibi küçücük şeylere hiddetleniversin? Benim murâdım mûmâ-ileyhin tâ Mühendisyan Efendi'ye kadar bütün İstanbul halkı bilmiş tanımış olduğundan halk nazarında bir kat daha kadr ü kıymetinin artması için gazeteye küçücük bir bend yazmış idim. Fakat ne çâre ki kalemimiz hissiyyât-ı kalbiyyemizi lâyıkıyla terceme edemediğinden midir nedir bilmem bizim ahbâr kızmış. Ne bileyim ben gazetesine bindirdiği adamlara gazetesinde münderic sâir erâcîfin zirine kendi ismini de koyduruyor idi de ben de yazar isem gücenmez zannetti idim.

İngiltere Kraliçesi Victoria Hazretlerinin 1855 senesinde Viken Adası'nda ikamet ettikleri esnâda Prens de Gaille Cenâbları henüz hâl-i sebâvette idi.

Prens müşârün-ileyh bir gün ikâmetgâhları civârında bulunan bir göl kenârında oynamakta iken yanında sepetini midye ile doldurmuş bir fakîr çocuğu gelir. Prens derhâl çocuğun yanına giderek sepetinde ne olduğunu anlatıktan sonra sepeti baş aşağı eder ve midyeleri döker. Çocuk ise midyelerini yerden toplapı tekrâr sepete doldurduktan sonra prensin önüne koyarak "Eğer sepeti bir daha devirir isen o vakit başına geleceği şimdiden düşünmelisin" der.Bunun üzerine prens hiddetlenerek "Devirir isem bana ne yapabilirsin" diye sepeti ikinci defᶜa olmak üzere devirir devirmez çocuk daha evvel hâzırlamış olduğu maᶜhûd İngiliz yumruğunu prensin yüzüne indirdiği cihetle prensin yüzü gözü şişer ve yaygarayı basarak doğruca vâlidesine koşar ve vukuᶜ-ı hâli vâlidesine anlatınca müşârün-ileyhâ hazretleri dahi "Pek aᶜlâ olmuş eğer sen bu hâlde olmaya idin ben seni daha başka bir yolda terbiye eder idim" demiş ve derhâl merkum çocuğun anasını babasını huzûruna celb ederek çocuğun taᶜlîm ve terbiyesini kendisine bırakmalarını ihtâr ve kendi evlâdı gibi terbiyesine dikkat edeceğini vaᶜd eylemiş ve bu vaᶜdini îfâ dahi etmiştir.

Diyojen

Âferîn kraliçe hazretleri! Ben Avrupa'da böyle hakk-şinâs hükümdâr kalmamış zannederdim. Lâkin bu zannım vâhi çıktı. Eğerçi kâffe-i zanniyyâtım dahi bu yolda sû-i zann çıksa binlerle teşekkür eder idim.

Vatanımıza hemücek gelmiş Fransızlar ile ülfet ârzûsunda bulunan vatandaşlarımıza sühûlet olmak için kaleme alınmış Türkçe ve Fransızca lûgat kitâbıdır.

(Mukaddime)

Fransız milleti ahlâkı bilinmez sözü sohbeti anlaşılmaz işlerine akıl sırr ermez acâib bir mahlûktur. İşte bunun için vatanımızda bulunan mösyölerle ülfet etmeye mecbûr olan vatandaşlarımıza mücerred bir hizmet etmek ve Fransızlarla konuşmanın en tehlikesiz yolunu göstermek efkârıyla işbu lûgat kitâbını yazdık. Fakat Diyojen teşekkür meşekkür istemez. Hamiyyet-i milliyyesinin icbârıyla vatandaşlarına bu gibi bir hizmeti kendine borç bildiğinden ânı îfâ etmek ister.

İşte bu kadar bir mukaddime kâfîdir. Şimdi maksada şürûᶜ edelim. Lâkin siz de iyice dikkat etmelisiniz.

Bir Fransız "Bizim Fransa'da şarabı "(kav)" içine koruz" der ise sana garîb gelmesin. Zirâ Fransa'da şarâbı (mahzen =cave) içinde saklarız demek ister.

Bir Fransızın köpeğine (koş) dediğini duyacak olur isen sakın taaccüb etme. Herif köpeğe (yat=couche) demek istiyor.

Eğer Fransız'ın setresinde leke görür isen "Setrenizde leke var deme" (iskele=le quai) var diyorsun zanneder de güler. Eğer (leke=tache) olduğunu anlatmak ister isen "Setrenizde (taş) var" demek lâzımdır.

Fransızlardan birisi "Ben kahveyi tas ile içerim" der ise sakın hamam tası anlama (fincan=tasse) demek ister.

Eğer Fransız "Fransa'da kılınçları leğen içine korlar" der ise çamaşır leğeni zannetme murâdı (kın= le henne) dır.

Sakın bir Fransıza (sepet) lakırdısı etme. Hayvân (=bete diyorsun zanneder de kızar.

Fransızlar iyi adamlardır. Kendilerinden bir su isteyen olur ise iki su parası verirler. Fransız karısıyla konuşur iken (göz) kelimesini ağzından kaçırma. (Dilenci= gueuse) diyorsun zanneder de cânı sıkılır.

Bir Fransız esnâ-yi musâhabede "(Fil) iğne deliğinden geçer" der ise sakın herifin deliliğine hamletme. Zirâ görmemiş olsa söylemez. Filden murâd (iplik=fil) dir.

Bir Fransız'dan (amele) sorma. (Kanatlı cân=âme aile) olmaz diye sana güler.

Bir Fransız (kitâb) diyecek olur ise sakın herifin eline bir kitâb tutuşturma. Çünkü ânın muradı "Kim uruyor= qui taper" demektir.

Fransız'ın ağzından (don) kelimesi çıkar ise sakın aklına bir şey gelmesin. Senden bir istediği var da ânı (ver=don) demek istiyor. Eğer (ver) diyecek olur ise dediğinde kadeh getirme. Küçük karındaşını (=frere) söylüyor.

Sakın bir Fransız'a "sizin dama çıkalım" deme. Herifi kızdırırsın. Kızdığında da haklıdır. İhtimâl ki memnûn olanları da bulunur ama ânları tanımak biraz güçtür. Hâsıl iyice anlamaksızın hiç birisiyle dama dâir söz etmemeli.

Ahbâr-ı Gaybiyye

Bir vakit gelecek ki:

Halk gazeteleri yalnız tevcîhât haberi almak için okumayıb ahvâl-i âlemi muvâzeneye medâr-ı ittihâz etmek üzere yirmi yâhûd kırk paraya kıyıp gazete alacaktır.

Telgrafların aklı yirmi kelimeye dahi münhasır kalmayacak ve taahhüdsüz mektûbların dahi taahhüdlü mektûblar gibi mahalline îsâli lüzûmu hükm-i kanûn mukzîyyatından olacaktır.

Bir vakit gelecek ki: Diyojen hûy goy goy cânım ilâhisini istediği gibi çağırabilecektir.

Tramvay'ın îrâd ve masârifine dâir Kara Panos Efendi verdiği hesâbları kabûle halkı mecbûr edemeyecektir.

Tramvayın çalmakta olduğu düdüklerden halkın kulağı dolup artık kimse zurnadan peşrev beklemeyecektir.

Panosoğlu'nun kız mektebinde yetiştirdiği kızlarla oğlan mektebindeki şâkirdânı izdivâc ettikleri gün medeniyyet ışığı rû-nümâ olacaktır.

Kombari'nin atıp atıp da sesini işittiremediği zevâl topunun sâdâsı elbette bir gün işitilecektir.

Karaköy yokuşunu yüksünenlerin dibinden geçmek külfetini ihtiyâra muhtâc olacaklardır.

Bizim mısırcılarla bozacılar seslerinin herkese teᶜsirini hissettikçe sadalarını üst perdeye çıkaracaklartır.

Bir vakit gelecek ki: Çokoy Bordeano (Çokoy) lafzının mevâzin ve mukaffâsı ve âni bulur ise maᶜnâsını arayacaktır.

Hakayık vakayiᶜ-i hakikadan devralarak yemek defterine hasr-i sütûn ettikçe aşçıların taâm risâlesi mütâlaasına iştihâsı kalmayacakdır.

Bir gün olacak ki: Kesret-i vakayiᶜ Hakayık'ı Dişçi (Pliz) iᶜlânı neşrinden mahrûm edecektir.

Karîben takarrübü melhûz olan kuyruklu yıldız dahi bi-t-tevahhuş küreye çarpmak hatâsından ictinâb edecektir.

Bizim Pale du la Barier li-ecl-il-ikmâl mukaddemce depozito etmiş olduğu nâmûsunun parçalarını almak üzere Bâb-ı Zabtiyye'ye mürâcaata mecbûr olacaktır.

Bir gün olacak ki:

Kendi aleyhlerinde şikâyât-ı mütevâliye vuku^{c}bulan şirketler adem-i istimâ^{c} inadını bi-t-tenkih âna bedel bizim Panosoğlu'ndan kulak istibdâline mecbûr olacaklardır.

Hiç bir vakitte şubat ayı otuz gün olamayacak ve şâyed yirmi dokuz olduğunda bile ertesi güne mart ibtidâsı denilecekdir.

Medeniyyet ilerledikçe ve sene-i kameriyye sene-i şemsiyyeye müdevver oldukça çömlek hesâbına Hâce Nasreddin kadar istigrâb edilemeyecekdir.

Frakarât

Tama^{c}kârın birisi nasılsa dostlarından ba^{c}zılarına bir ziyâfet verdiğinden ahşâmdan yiyip içtikten gülüp oynadıkdan sonra hânelerine avdet ederler iken hâne sâhibi merkum tama^{c}kâr "Efendiler in-şâ-Allah bu gece rahatsız olmamışsınızdır. Her ne kadar yemek de azca idiyse de hazmı kolay olur" dediğinde misâfirlerden birisi evet "Efendim bu ahşâmki az yemeğin hazmı bizim için ne kadar kolay ise sizin için o kadar güçtür" cevâbını vermiş.

Düklerden birisi bir gün Versail'den Paris'e gitmek üzere arabasına bindiği esnâda üstü başı temiz birisinin arabanın yanına yaklaşarak "Amân efendim kerem ve inâyet buyurunuz da (kolundaki paltoyu göstererek) şu paltoyu Paris'e gitmek için arabanın bir gûşesine sıkıştırıvereyim" dediğini dük mûmâ-ileyh işittikde "Pekâlâ ama Paris'te kime vereceğiz?" demesiyle herif derhâl "Efendim orasını düşünmeyiniz. Çünkü bendeniz paltonun içinde bulunacağım" cevâbını vermiş.

Fransa Kralı Beşinci Karl bir gün kalkıp bende-gânından birisinin konağına gitmiş mûmâ-ileyh dahi konağı yeni yaptırmış olduğundan kral konağın her tarafını gezmiş ve pek beğenmiş ise de matbaha geldikde konağın cesâmetine nisbetle matbahı

pek küçük bulunduğundan sâhibine "Konağın pek aʿlâ ama matbahı pek küçük yapdırmışsın" dediğinde mûmâ-ileyh dahi "Efendim eğerçi matbah daha büyük olsa idi konak bu kadar büyük olamazdı" kelimâtıyla mukabele eylemiş.

Monte Kristo

Sekizinci Bâbdan Mâ-baʿd

Me'mûr - Benim mektûb gönderdiğim duyuru ise me'mûriyyetimi gayb ederim. Ben deli miyim ki üç yüz franga nâiliyyet için me'mûriyyetimden mahrûm olayım.

Dantes - Beni dinle! Eğer ya mektûbu veyâhûd gidip benim burada mahbûs bulunduğum haberini Mercedes'e götürmez isen bir gün kapı arkasında seni beklerim ve şu iskemle ile kafanı kırarım.

Me'mûr - Vây sen göz de korkutuyorsun hâ! Senin aklına şimdiden hiffet gelmiş olmalı ki merkum papaz da aynı senin gibi başlamış ve üç gün sonra büsbütün çıldırmış idi.

İşte sen yakında zincire urulacak deli olacaksın. Aklını başına al yohsa İf kalesinde zindânlar vardır hâ (der iken Dantes'in iskemleyi başı üzerinde çevirmekte olduğunu görünce) pekâlâ pekâlâ mâdemki murâdın öyledir işte ben şimdi nâzıra haber vereceğim. Dantes (iskemleyi yere koyarak gözleri ise âdetâ deli gözüne tebeddül ederek) - Âferîn haydi git hem çabuk gelmeli.

Biraz sonra me'mûr bir onbaşı ve dört neferle kapıdan içeri girip askerlere Dantes'in zindâna götürülmesini nâzırın emrettiğini söyledi. Neferler dahi Dantes'i tuttular. Dantes ise bir baygınlık ile askerlere asla mukavemet etmeksizin doğruca zindânın kapısına vardı. Askerler Dantes'i kapıdan iterek derhâl kapıyı üzerine kapadılar. Bî-çâre Dantes zindânın karanlığından gözleri dahi görmediğinden ellerini önüne uzatarak duvarı buluncaya gitti güç hâl ile duvarı bularak gûşesine büzülüp oturabildi ve gözlerini karanlığa alıştırıncaya kadar oracıkda taş gibi kaldı. Habshâne me'murunun dediği gibi Dantes'in çıldırmasına hiç bir şey kalmamışdı.

Dokuzuncu Bâb

Villefort Saint-Meran Markizi'nin hânesine avdetinde ziyâfet halkını solunda kahve içerler iken buldu ve içeri girdiğinde herkes merakla "Ne varmış ne varmış?" diye suâle başladılar.

Villefort - (Madam Saint-Merân'a hitâben) Sizi şu hâlde bırakıp gideceğimden dolayı afvınızı ricâya geldim. (Mösyö Merân'a dönerek) Efendim size iki çift sözüm var. Fakat gizlice.

Madam Meran - (Villefort'un çehresinin kaçıklığına ehemmiyyet vererek) Amân ne var? Maslahat sahîhan ağır bir şey mi?

Villefort - O kadar ağır ki bir kaç gün için burayı terk edeceğim.

Madam Meran - Nereye gideceksiniz?

Villefort - Efendim Paris'e gideceğim. Bir sipârişiniz var ise...

Herkes birbirine baktı.

Mösyö Meran - Bir diyeceğim var diyor idiniz. Buyurunuz benim odaya gidelim.

İkisi berâber kalkıp Mösyö Meran'ın odasına girdiklerinde

Villefort - Efendim iş fenâ! Hemen şimdi Paris'e gitmek lâzım geliyor... Efendim saygısızlık ise de mevcûd eshâmınız var ise satmaya bakınız.

Mâ-ba^{c}dı sonra

---

112 Numro Çehâr-şenbih 12 Nisan 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Paskalya esnâsında cünha-i hafîfe eshâbından olan mahbûsînin muvakkaten sebîlleri tahliye buyurulacağı der-kâr olduğundan dilleri belâsıyla varta-i taᶜtîlde dûçâr olmuş olan gazetelerin dahi bu sırada bir haftacık için ihlâ-i sebîllerine müsâade buyurulsa bî-çâreler memnûn olurlar idi. Lâkin paskalyadan sonra hiç söyletilmeyip yine derhâl kapatılmak şartıyla.

Lâkırdı beynimizde kalsın şu Çokoy Bordeano'nun o kadar tuhaf sözleri var ki insanı gülmekten kırıyor. İşte yine bir şey yazmış size kelime-be-kelime terceme edeyim de okuyunuz. Evvelce bunun Fransızca olarak aynen naklini münâsib görmüş idim lâkin sonra bu fikirden caydım. Çünkü Fransızca bilenler anlamayacaklar. Bu zâtın Fransızcasını hemen benden başka layıkıyla anlayabilecek yoktur. Zirâ ben üç senedir gece gündüz bu Fransızca'yı öğrenmeye çalışıyorum. Ne ise sözü uzatmayalım. İşte o şeyin tercemesi "Vâlide Çeşmesi'nde vâkiᶜ bir arsayı geçenlerde Karabet nâm kimesnenin bir Ermeni'ye satmış ve evvelce elli aded lira-yi Osmânî'de almış hâlbuki arsanın ferâğı icrâ olunur iken merkum Karabet'in arsada hiç bir gûne hakkı olmadığı anlaşıldığından on beş lira cezâ-yi nakdî ahzine ve iki ay müddetle habsine hüküm olunmuş."

Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti'nin bu gibi bir kabâhati irtikâb edenleri mücâzât ettiği daha yeni görülmüş bir şeydir. Bir millet gazetesinin bu gibi kavânînden haberdâr olması lâzım ise de Ulah Osmânlısından bundan daha ziyâde maᶜlûmât beklenilemez. Her ne ise orası şöyle dursun şu Karabet Ahbâr'ın bulduğu sanᶜat pek ziyâde zevkime gitti. Para âşıklarına tavsîye ederim. Râhatca taayyüş için bundan aᶜlâ sanᶜat olamaz. Elli lira peşînen aldıktan ve bunun on beş tanesini cezâ-yi nakdî verip ve iki ay kemâl-i refâh ile habshânede vakit geçirdikten sonra yine otuz beş lirası mevcûd bulunacak aylığı on yedi buçuk lira gelir veresisiz zahmetsiz bundan aᶜlâ para kazanmak tarîki bulunur mu? Eğer ben para kazanmak fikrinde bulunsam bu yolu ele alır ve İstanbul'un istediğim yerlerini ucuzca fîyâtla şuna buna satar idim.

Şu millet gazetesi sâhibini ele almış iken size geçen gün yazmış olduğu mühimmce bir havâdisi de anlatayım da yüreğim râhat olsun.

"Şimdiden sonra şirket mühürleri hakkeden hakkâkların kefâletine rabt olunmalarına ve kefîl veremeyenlerin sanᶜatlarının işletilmemesine şûrâ-yı devlette karâr verilmiş. Bu tedbîrin derece-i muhassenâtını taᶜrîf bile iktizâ etmez."

İktizâ etmez ama eğer isbât edebilir isen! Şûrâ-yı devlet böyle bir karâr vermez. Çünkü hükûmet erbâb-ı sanᶜattan işleyebilmeleri için kefîl istemez. Esnâf tezkeresi mecidiye filân gibi şeyler ister. Hakkâklardan kefîl istenilir ise ressamlardan hattâtlardan fotoğrafçılardan hâsılı ne kadar yazı yazan var ise kefîl istemeli. Hattâ â Çokoy Bordeano eğer sen de yazı yazmak bile idin seni bile kefâlete rabt etmeli idi mi? Acaba şûrâ-yı devletin karârı ne gibi ve kimlere dâir idi de Bordeano Çelebi böyle yazmış.

Diplomat Nedir?

Diplomat acâib bir mahlûktur. Harekât ve sekenâtında sâirlerini taklîd etmedikten başka kendi kendini bile taklîd etmez. Meselâ çivi gibi sağlam durur iken kalkar hekimler getirir yatağa yatar amân öldüm ölüyorum diye figâna başlar. Ertesi gün bir de bakarsın ki turp gibi kalkar ötekiye berikiye vizite etmeye balo vermeye başlar.

Cânım ne uzağa gidelim meselâ bir gün kalkarsın hevâ güzeldir diyerek bir kayığa binip Kâğıthâne'ye gider ve ahşâma kadar pek güzel eğlenirsin. Ahşâm evine avdette bir de işitirsin ki Kâğıthâne'de o gün yağmur yağmış kar yağmış şiddetli rüzgârlar eserek toz toprak cihânı tutmuş. Hattâ diplomatın rubaları bile ıslanmış. Sakın bunu işittiğinde "Ben öyle bir şey görmedim" deme. Herif bin yemînler eder ve hattâ yıldırım düşüp kendisine bile isâbet eylediğini iddiâ ve isbât eder.

İşte diplomat bu yolda bir mahlûktur. Gelelim ahlâkçasına. Diplomat her şeye inanır hiç bir şeye inanmaz. Sırasına göre dîndârdır. Îcâbı hâlinde dînsizdir. Baᶜzı kere âlim ve baᶜzı defᶜa câhildir. Pek yiğittir. Pek korkaktır. Hâsılı işini bitirinceye kadar bûkalemûn gibi bin renge girer çıkar. Sen yatağında râhatça uyuyor zannettiğin vakitte o şurada burada gezmektedir. Sen ânı şurada burada geziyor zannettiğin zamân yatağında âfiyetle uyumaktadır. Karşısında niyyât ve harekâtına dikkat eden olur ise doğrusu icrâsı güç sanᶜattır becerebilene aşk olsun.

Bizim gazetelerimiz emr-i zirâate dikkat edilmiyor diye bar bar bağırırlar da ne ekip biçmek lâzım geleceğini hiç ihtâr ve taʿrîf etmezler.

Bârî ben iʿlân edeyim ki baʿde-zîn (lâbada) ve (somak) yaprağı ziyâde revâc ve kıymet bulacağından bahçe ve tarla sâhibleri bu yapraklardan yetiştirmenin kolayına baksınlar.

Aynen Varakadır

İnsâfınıza basmaz iseniz yine siz bilirsiniz

Biri der örs ile çekicin naʿy-i sâkk mıdır ve nasıl meydâna getirildi öbürü dahi tavuk mu evvel yoksa yumurta mı der. İmdi bunların nasıl meydâna getirildiğini ve kangısının evvel idüğini kime taʿrîf ve tefehhüm etmeli ve ücret-i hallîye yaʿnî keşfiyye olarak vaʿd edilen (senelik Basîret'i) kimden almalı? İşte ben bu müşkilâtı bu akşam uykuya yattığım vakit düşündüm ve buldum. Beni te'mîn etsinler kendilerini bu sırra âgâh edeyim. Sûret-i te'mîne gelince Basiret'in vaʿdini kabûl etmem. Çünkü o adamı kandırıyor da sonra vermiyor. Eğer Diyojen sen bana kefîl olur ve elini göğsüne koyarak ileride bir senelik Basîret vermeyi taahhüd eder isen işte suâl olunan müşkilâtı keşfe hâzırım ama Hâce Nasreddin'in keşf-i esrârı makulesinden olmamak şartıyla. Mûmâileyhin keşf fıkrası maʿlûmdur zannederim. İster iseniz hikâye edeyim. Eğlence de lâzım ya. O fıkrayı belki işitmeyen de vardır. İşitenleriniz ister iseniz kulaklarınızı tıkayınız. (Fıkra) Hâce merhûm her fenne âşinâyım ve fünûn sâyesinde keşf-i esrâra dahi muvaffakım iddiâsında olup nerede olursa olsun her tarladan bir kesik saçma sapan funûna müteallik baʿzı şeyler söylerdi. Herifin birisi hâcenin yine böyle lâf ettiği yerde bir gün eline bir yumurta alıp hâcenin yanına gelerek hâce eğer şu avucumun içindekini bilirsen her ne ister isen sana veririm demesi üzerine hâce herifin elini tutup bir aşağı bir yukarı bakarak gûyâ fünûna mürâcaat etti gibi biraz da tefekkür ve mülâhazadan sonra herife hitâben yâhû şunun şekl ü hey'etini ve levn ü kıyâfetini bana haber versen olmaz mı demiş ve herif dahi pekiyi hâce bunun şekl ü hey'eti kabuklu ceviz kadar ve levni beyâz içinde biraz da sarısı var deyince hâ bildim bildim şalgamı oymuşlar da içine sarı havuç doldurmuşlar demiş. İntihâ işte benim keşfedeceğim müşkilât bu kabîlden değildir. (Senelik Basîret'e) bakalım ve illâ yağma yok.

Diyojen

Böyle mühimm ve halli müşkil iki mes'elenin hakikatine kesb-i vukûf için Basîret elbette bir seneliğini dirîğ etmeyeceğinden sâhib-i varakanın şu mes'eleler hakkında olan keşfiyyâtını beni iknâʿ edecek sûrette hemen îzâh ve işʿâr eylemesi muntazırdır.

Aynen Varakadır

Hâl ü şânı ind-i âlînizde maᶜlûm olup eğlence gazetelerinize mukaddem ve muahheren derc olunmakta bulunan Kubûreli imâmı namını veren sahte vakar ve düzme etvâr imâm efendinin münâsib hizmetlerde istihdâmına dâir bendleri nüshalarınızda görülerek şâyân ü tahsîn olmakta ise de Kubûrbeli imâmlığı nâmını ele vererek aklınca bu tedbîr ile kendini bildirmemiş gibi zanneyleyen eblehin bi-l-îcâb hâl ü şân u şöhret nâmını bütün bütün meydâna koymak tedbîrinden neş'et etmekle beyânına cür'et olunmuştur.

Efendi-i mumâ-ileyh çarşıda sahhâf mekteb haceliğinden muaf Çukur ve nâm-ı diğer Karabaş Mahallesi'nde imâm olup Kubûreli imâmı benim demiş. Pek tuhaf. İşte efendi-i mûmâ-ileyhin mahallesi şöhretiyle derc-i sahîfe edilerek tashîh-i mâdde edilmek hasseten niyâz-ı âciz-ânemizdir efendim.

Mahalle mührü

Diyojen

Bizim şimdiye kadar attığımız taşlar mahalleye veyâhûd mahalleliye değil idi. Kendisini bize tanıttırmış ve Kubûrbeli imamı diye bildirmiş olan maᶜhûdda idi. Binâberîn ismin hiç bir dahli yoktur. Atılan taş be-heme-hâl yerini bulur. Maa-mâ-fîh bundan böyle o zâta (Kubûrbeli imâmı) demeyiz. Artık adını öğrendik ya baᶜde-zîn igrâbda âna da mahall düşer ise ism-i musahhahını îrâd ederiz.

Geçen Nüshamızdaki Lûgat Kitâbının Alt Tarafı

Şâyed önüne bir Fransız gelir ise (otur) deme (git) de deme. Otur der isen etrafına bakınır git der isen kimi ve nereye götüreyim der.

Fransız "Benim evimda bir kaç tane (sal) var" diyecek olur ise sakın Kalas'dan gelen sallar zannetme dîvân-hâne(=salle) demek ister.

Fransızlar gayet ahmak olduklarından (top)u görmüşler de köstebek (?taupe) zannetmişler.

Fransızlar gayet dîndâr oldukları cihetle (Küre) ye papaz(=curre) derler zirâ kendi fikirlerince bu dünya papazındır.

Fransızlar hesâb bilmezler hattâ beş beş daha kaç olur der isen bir çift (çapa) olur cevâbını verirler.

Cânım bu heriflerin tuhaf hâlleri çoktur. Köpek kurt vesair havânât-ı vahşîyye ağızlarına(=gueule) (göl) derler. Hem efendim (kol)u yakalığa tutkala(=col) teşbîh eden insandan bundan daha ileri me'mûl olanamaz.

Sakın Fransız'a "Sen (doğru) sun" deme. (Kırmızı köpek=chien rouge) diyorsun zanneder de kızar belki seni düelloya bile da^{c}vet eder.

Fransız elimde kan var diyecek olur ise adam öldürmüş yâhûd elini kesmiş zannetme. Elinde (değnek=canne) bulunduğunu haber veriyor.

Fransız "Bir kaç okka (tabak) aldım" diyecek olur ise "Hiç tabak okka ile satılır mı?" diye i^{c}tiraza kalkışma haksız çıkarsın. Zirâ o tabaktan murâdı (tütündür=tabac)

Fransa'da (deli)leri meclis-i cinâyette muhâkeme ve mücâzât ettiklerinden bir Fransız burada bizim delilere riâyet ettiğimizi görür ise kendisine acâib görünür ama bî-çâre bilmez ki bizde dahi (eshâb-ı cürm ü cinâyet) cinâyet meclislerinde muhâkeme edilir.

Bir Fransız senden bir şey satın almak ister ise sakın (kesâddır) deme (bu ne demek=qu'est-ce a dire) diyorsun zanneder.

Bir Fransız "Kuşun iki (eli) var" der ise herifi istihzâ etme kanat(=aile) demek ister.

Bir Fransız "(Pire)yi pek beğendim" der ise "Hiç pire beğenilir mi?" diye gülme Atina'nın limanıdır.

Vaktiyle patriklerden birisi sıfat-ı rûhâniyyeyi haiz bulunan bil-cümle metropoliten vesâire ikametgahlarında birden ziyâde kadın hizmetçi kullanılmasını ve istihdâm olunacak hizmetçi kadının dahi lâ-akall altmış yaşından aşağı bulunmamasını kat^{c}iyyen ve şiddeten emr ü tenbîh etmiş. Bu emrin üzerine metropolitlerden birinin beheri yirmişer yaşında olmak üzere gayet hasnâ üç kız hizmetçi kullanmakta olduğunu Patrik Efendi istihbâr ettiğinden metropoliti huzuruna celb ile "Sen benim emrimi işittin mi? Öyle bir emir-i kat^{c}î üzerine hem güzel hem genç hem de üç hizmetçi kadın istihdâmına nasıl cesâret ediyorsun?" diye bir hayli tekdîr ve tevbîh eyediğinde merkum dahi "Evet efendim emrinizi işittim ve mûcibince amel etmek için öylesini aradım ise de ne çâre ki altmış yaşında yek-pâre bir hizmetçi bulamadığımdan emrinizin tamamen infâzına... bu sûretle muvaffak olabildim demiş.

Diğer

Efendinin birisi turfanda olarak bahçesinde yetiştirmiş olduğu gayet aʿlâ incirden iki adedini koparıp ve bir de mektûb yazıp telimen dostunun birisine göndermiş. Uşak mektûbu ve incirleri alarak kapıdan çıktıkda yolda hem gider hem incirlerin aʿlâlığına bakar. bir taraftan da ağzının suyu akar. Yemek ister yiyemez korkar. Nihayet tahammül edemez bir tanesini yutar. Bir müddet daha giderek efendisinin dostunun evine vâsıl olur. Doğruca herifin yanına giderek mektubu eline verdikten sonra inciri de yanındaki masanın üzerine koyar. Sâhib-i hâne incir mektubda iki ama masa üzerinde bir tane olduğunu görünce uşağa hitaben "Ey oğul! İncir iki olacak. Hani ya bunun birisi?" diye suâl edince hizmetçi "Efendim yolda gelir iken birisini ben yedim" cevâbını verir. Bunun üzerine mûmâ-ileyhin cânı sıkılarak "Baksan â şuna ikrâr da ediyor. Utanmaz mısın be sana emânet verilmiş inciri nasıl yedin?" gibi bir takım sözler ile hizmetçiyi tekdîr ettiğinden hizmetçi dahi "Amân efendim hiddetlenmeyiniz! Bakınız ben şimdi size nasıl yediğimi taʿrîf edeyim. Meselâ efendim şu incir değil mi? Ben bunun evvel şöyle sapından tuttum kaldırdım. Baktım ki pek güzeldir pek iyi olmuş gönlüm istedi şöyle ağzıma atıp... yedim" diyerek öteki inciri de yuvarlamış.

Monte Kristo

Dokuzuncu Bâbdan Mâ-baʿd

Saint-Meran-Nasıl var ise?.. Benim bütün variyetim eshâma yatırılmıştır. Altı yedi bin franka kadar....

Villefort - Beni dinler iseniz satınız yoksa gaybolur.

Saint-Meran - Nasıl satayım? Ben Marsilya'da sehmler Paris'te

Villefort - Sarrâfınız yok mu? Bana bir mektûb veriniz vakit gaybetmesin satsın. Belki şimdi bile vakit geçmiştir.

Saint-Meran - Amân öyle ise vakit gayb etmeyeyim diyerek yazıhânesine oturup Paris'deki sarrâfına bir mektûb yazdıktan sonra Villefort'a verdi.

Villefort acele ile kapıdan çıktı. Me'mûriyyetine yakışır bir çehre ile ağır ağır yoluna devâm etmeye başladı. Biraz sonra kendi hanesi kapısına vasıl oldukda orada kendisini beklemekte olan Mercedes önüne çıktı. Bî-çâre kızcağız Dantes'in akşam olup gelmediğini görünce karanlıkta Katalan karyesinden çıkıp sevgilisinin ne olduğunu öğrenmek için Villefort'un nezdine gelmiş idi. Villefort ise merkumeyi görür görmez

tanımakta zahmet çekmedi. Zirâ bî-çârenin evzâᶜ ü etvârı kendisinin Mercedes olduğunu Villefort'a iᶜlâm etmiş idi. Villefort kızı görünce güzelliğine hayrân olduğunu cihetle Mercedes nişânlısının ne olduğunu ve nerede bulunduğunu suâl ettiğinde gûyâ kendisini müttehem ve Mercedes'i hâkim zannetti.

Villefort - Suâl ettiğiniz kimsenin kabâhatı büyüktür ve kurtarabilmeye muktedir değilim dediğinde Mercedes ağlamaya başladı. Villefort dahi hânesi kapısından geçirmek istediyse de Mercedes menᶜ ederek "Amân efendim hiç olmaz ise bana öldü mü kaldı mı ve nerededir? Beyân buyurunuz da beni de meraktan kurtarırız." demek istediyse de Villefort "Bilmem" cevâbını vererek ve kızı bir tarafa iterek kapıdan içeri girdi ve kapıyı kapadı. Girdi ve odasına girdiğinde dizleri titremeye gözleri karârmaya başladığı cihetle sandalyesi üzerinde yıkılıp kaldı ve bu bî-çâreleri böyle bir felâkete mücerred me'mûriyyetini ve pederîni vikaye için uğraşmış olduğunu ve bî-çâre Dantes ise suçsuz bulunduğunu düşündükçe hâtırı perîşân oldu ve o anda kıyâmete kadar unutulması gayr-i mümkün bir çâre iltiham kabûl etmez bir yâre açıldığını hisseyledi.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

---

113 Numro Çehâr-şenbih 15 Nisan 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Hay Kaskatı Kalası!

Bizim Bordeano Çelebi yine bir şey keşfetmiş. Musîbet dellâlı gibi her gördüğü fenâlığı iᶜlân ve ihtâr etmek âdetidir. Maᶜlûm ya! Lâkin bu seferkini kime ihtâr ediyor? Millete mi? Hükûmete mi? Orasını anlayamadık.

Diyor ki: "Her millet âlem-i medeniyyette müterakkıyâne hareket üzere iken bizim Osmânlı milleti kalıb-ı bî-rûh gibi kalmış kımıldanmıyor."

Bordeano dostumuzun gazetesi maᶜlûm ya! Millet gazetesidir. Fakat kangı milletten bahsetmek istiyor? Orasını anlayan varsa alnını karışlarım. Herifceğiz şu sözle acaba kangı Osmânlı milletini murâd etmiş? Bi-l-husûs "Bizim Osmânlı milleti hareketten kalmış" demekten murâdı ne oluyor? Ben Osmânlı sıfatıyla kendimi yokluyorum kerki gibi harekette buluyorum. Komşum Hacı Mahmûd Ağa'ya bakıyorum vâkıâ sinni biraz ilerlemiş ama harekat ü sekenâtta kusûru yok gibi görüyorum. Taᶜtil günleri Beyoğlu'nda şurada burada seyir yerlerinde milletdâşlarıma dikkat ediyorum hepsi harekette. Bu herif de yalan söyleyecek değil ya. Elbette bir kaskatı kalmışına tesâdüf etmiş ki böyle söylüyor. Ama kimdir? Nasıl şeydir? Bilemem.

Besbelli hareketten kalmış bildiğimiz bir nevᶜi millet veyâhûd milletdâşlarımız var demek olur. O hâlde bunları uyandırmanın çâresi nedir? Acaba ne ile harekete gelirler? Orasını söylememiş..... Söylemiş ama pek kapalı yaᶜnî mahrem-âne geçmiş. Bana kalırsa bu adamın şu taᶜrîzinden murâdı ticâret olmalı ama bizim için değil. Yanlış anlaşılmasın. Kendi nefs-i izîzi için. Evet. Kendi için. Çünkü maᶜlûmunuzdur ki bu zâtın bir müddetten beri Mısır çarşısı ile bir münâsebeti var. Her nasılsa Mısır çarşısı emtiâsının revâcına hizmet etmeyi iltizâm etmiş. Binâen aleyh neft yağının veyâhûd sâir bahârât-ı mahrekenin sürümüne medârı olur diye millete böyle bir iftirâ etmeyi kurmuş.

Lâkin hakikat-i hâl bu merkezde midir? Görenler Allah için söylesin. Bu iftirâyı eden Frenkler insâf etsinler. Kaskatı kalmış dedikleri milletin hareketinden az bereket mi buldular?

Âferîn Gianpietrie!

Gördün mü gazeteciyi? Herif erkektir erkek. Söz istemem. Öyle Bordeano dostumuz gibi musîbet dellâllığı etmez. Herif mizâca hizmet eder. Yoksa milletin hareketi bu kadar yok kaskatı kalmıştır bilmem nedir diye herkesi me'yûs etmez. Bilᶜakis ölüye cân verecek hevâdis yazar.

İşte geçen günkü nüshasında Avrupa'dan gelmiş Madam "Claris Zeissca" nâmında bir prima donnanın Beyoğlu'nda baᶜzı opera parçalarını okuyarak bir güzel "Konser" vereceğini ve bu hâtûn kişinin sesi fevk-al-âde güzel olduğu gibi kendisi de nazar-ı dikkati câlib bulunduğunu iᶜlân ve tavsiye etmiş.

İşte gördün mü? Herifçioğlu gazetecidir. Ben ânı bilirim. Efendim herif de bizim gibi hareketten kalmış millete gazetecilik etmek istiᶜdâdı var.

Lâkin Gianpietrie bunu boşuna iᶜlân etmemiştir. Bana kalırsa mutlaka Bordeano ile araları bozuk olduğuçün Mısır çarşısı temettuᶜuna halel getirmek maksadıyla yazmış olmalı. Hây pişkin .... Şeytan hây!

Bulgar Mes'elesinin Hâle En Muvâfık Sûretle Halli

Hamdolsun Bulgarlara Ekzark intihâb olunabildi. Allah bağışlasın atvel-i ömr ile muammer eylesin. Rabbim dört gözle büyütsün. Bu zâtın ismi (Antimos Efendi imiş. Tuhaf değil mi? Rum Patriki Efendi'nin ismi de (Antimos) Efendi. Beyinlerinde şu kadarcık bir fark var ki Bulgarlarınki birinci Rumlarınki altıncı. Şimdi altıncı birinciyi tanımamakta olduğundan bu hâlde giderler ise bunların yakında bir münâzaa çıkaracakları kuvviyyen zannolunmakta imiş. Birinci "Ben Ekzark oldum" demekte ve altıncı dahi "Benim iznim olmadıkça hiç bir şey olamazsın" cevâbıyla mukabele etmekte imiş. Fi-l-hakika istihsâl-i ruhsat etmedikçe hiç bir şey olamayacak deniliyor. Çünkü Patrik Efendi bunun başına duâ okudamadıkça kilisece ayrılmış olurlar imiş.

Pekâlâ ama bunlar ayrıla ayrıla ne olacaklar? Meselâ bir evin içinde bulunan halkın kâffesi ayrı oturup ayrı kalkarlar ayrı yiyip ayrı içerler ise o evin hali neye varır?

Hasunistler. Antiler. Ermeniler. Katolikler. Rumlar cümlesi bir cins oldukları hâlde inâd uğuruna parça parça olarak işlerini güçlerini bırakıp cennete sen gideceksin ben gideceğim diye gavgaya başladılar. Bu yetişip artmış iken bir de şimdi Ekzark tarafdârı ve hilâf-gîrâne mi çıksın? Eğer beni dinler iseniz şu iki Antimos'u mezc ederek

bir yapalım. Hem iyi olur hem de sağlam. Fakat bu ameliyyât kim bu be ile olmaz kilisece olur. Avusturya ve Macar Devleti gibi iki yerde kral olanlar yok mu? İşte biz de aynı ânın gibi iki cemâate bir patrik yapalım. Meselâ Altıncı Antimos ya'nî Rum Patriki Efendi ile Birinci Antimos Efendi'yi karıştıralım ikisinden hâsıl olacak yere Rumların â Patriki ve Bulgarların Ekzark'ı diyelim. O zamân hem Rumların ve hem de Bulgarların iddiâları yerini bulur. Kilise de ayrılmaz. Şu mes'ele de ortadan kalkar.... Fenâ mı?

Ben mes'elenin bu yolda hallolunabilmesi için hiç bir mâni' ve müzâhim göremiyorum ve şu sûretle tesviyeye Bulgarların râzı olacaklarını dahi işitiyorum. Binâen aleyh şu müşkilin bu yolda bitirilmesine muhâlefet edenler var ise ânlar da Rumlar demek olacağından artık günâh ve mes'ûliyyeti üzerlerine olmak üzere başka bir sûret-i tesviye bulup göstermeleri lâzım gelir.

Diyojen İdaresine Mevrûd Tezkire

Geçen cum'a günü Kâğıthâne'de gördüğüm tuhaf bir vak'ayı olduğu gece kaleme olup gazetenize derc olunmak temennâsıyla matbaanıza gönderdim. İşbu varakam kabûl ve derc buyurulduğu hâlde ba'de-zin dahi seyir yerlerinden ufak tefek havâdisler vereceğimi va'd ederim.

Varaka

Geçen Cum'a Günü Kâğıthâne'de

Hanım - Arabacı bizi bir daha dolaştırsan â.

Arabacı - Â cânım yetişir artık. Hayvânlarda tâb ü tüvân kalmadı görmüyor musunuz?

- Kuzum arabacı bir daha bir daha ricâ ederim.

- Â... Çattık ... Bâ-gîrlerin tozdan rengi belli olmuyor. Bizim müşterîler hâlâ gezmekten usanmadılar.

- Ay efendim araba kirâsından başka bahşîş falân da.... veririz. Sen bizi sâirlerine de kıyâs etme. Bir daha dolaş da şu çalgı çalınan mahallde dur.

- Dolaş da dur mu?

- Evet işte şurada şurada.

- İstanbul'a ne vakit gideceğiz?

- Görmüyor musun işte bizim bey çalgı çaldırıyor. Ne vakit emrederse.

- Şimdiye kadar bey falan yok idi. Bir de bey mi bulduk.

- Â! Bu arabacı acemî olmalı. Çok şey! Bense hevânın şu güzelliğini Kâğıthâne'nin ilk haftasıdır. Gideyim biraz gezeyim diye o cânım esvâbları ucuz ucuz satıp para tedârik etmişdim.

- Sizin beyefendi niçin harçlık vermedi de.....

- Ayol dur bakalım. Daha ne oldu?..... Birden bire.....Â ne kolay?...

- Ya ben de bâr-gîrin çiftine iki bin guruş peşîn verinceye dek dudaklarım patladı. Şurada duralım da biraz da çalgı dinleyiniz.

Hanımın Beyefendisi ile Musikacılar Beyninde

Bey - Bir fasıl daha yapınız da bahşîşinizi verelim.

Musikacı fasıla başlar ve hitâmından sonra temennâyı bastırır. Beyefendi de cebini mebini karıştırır bir beyâz mecidiye çıkarıp ihsan eder.

Musikacı - Efendim bunu hangimize ihsân buyurdunuz?

Bey - cümlenize cümlenize.

- Amân beyim ne diyorsunuz?

- Ne diyeceğim? İşte cümlenize dedik ya.

- Efendim mürüvvet büyük. Hiç sekiz kişi bir mecidiyeye kifâyet eder mi?

- Niçin etmez? Sermâyeden zarâr mı edeceksiniz?

- Efendim bu ilk haftadır. Husûsiyle iki sâattir şurada efendimizi eğlendiriyoruz.

- Acâib daha ne vermeli?

- Efendim bir buçuk lira vereceksiniz.

- Ben musika falan bilmem. Cânın isterse al yohsa haydi def[c] ol git. Başka param yok.

- İşte bu Frenk esvâblarına böyle aldanıyoruz. Ben de kıyâfetinden bir bey zannetmiştim.

Arabacı - Hanımefendi gördün mü sizin beyefendinin ettiğini?

- Ne etti?

- Daha ne edecek? Çalgıcılara verecek para bulamadı da.....

- Çek arabacı çek gidelim. Zirâ vakit geç kaldı. Ben de çalgıcının sözüne ortağım. Â cânım kimse bilemiyor ki bir kolluk ile bir de yakalık ile bir de kalıblı festen ibâret. Zannıma göre beyin kordonu da kaplama olmalı.

- Âna ne şübhe.

Kâğıthâne'nin ilk haftasında rezâlet bu dereceye varır ise dünkü ikinci haftasında kim bilir neler olmuştur?

İhtâr

Çalgıcı esnâfının Kâğıthâne'de bulacakları müşterîlerle pazarlığı kesip biraz da pey almayınca fasıla başlamamalarını ve müşterîlerin dahi çaldıracakları hevânın bahâsını kesmeyince çalgı çaldırmamalarını hâlis-âne ihtâr ederiz. Çünkü iş bittikten sonra olacak pazarlıkta uyuşamamaktan dolayı tekevvün edecek münâzaa hiç bir mahkemede mesmûᶜ olamayacaktır. Meğer ki mudârebe müntic ola.

Fıkarât

İngiliz'in biri sinir zaᶜfına uğradığı cihetle hekîmin birine mürâcaat ederek derdine çâre bulmasını iltimâs eder. Hekîm dahi duş (soğuk su dökünmek) etmesini tertîb ve taᶜrîf eder. Bir kaç gün sonra hekîm merkum İngiliz'e sokakta râst geldiğinden (Nasılsınız duş fâide etti mi? Benzinizi iyi görüyorum) diye vukuᶜbulan ifâde ve istifsârına merkûm İngiliz (Evet efendim duş pek ço fâide etti.) cevâbını vermesiyle hekîm (Öyle ise devâm ediniz in-şâ-Allah karîben sinirleriniz gereği gibi kuvvetlenir) demesi demesine İngiliz (Evet efendim ben de öyle anlıyorum ama şu şemsiyye tutmak belâsı olmasa. Çünkü kollarımı pek yoruyorum) demiş.

Bî-kârın birisi hân gûşesinde hastalandığından hem-şehrîlerinden birinin gönderdiği hekîm herifi muâyene ettikten sonra reçete yazmak için bir parça kâğıt aramış

ise de yanındaki iskemlenin altında bulunan bir tabaka kaba kâğıttan başka odada kâğıt olmadığını anlamasıyla mezkûr kaba kâğıtın bir parçasını koparıp üzerine reçeteyi yazmış ve hastaya hitâben (İşte bu an altı aded hab olacaktır. Bu gün bunların her yarım saatte birer tanesini yutarsınız. Ben yarın yine gelirim) diyerek kalkıp gitmiş.

Hekîmin avdetini müteâkıb hasta mezkûr kâğıtı on altı parça ederek hekîmin dediği gibi her yarım sâatte birer parçasını yuvarlayıb yuvarlayıb yutmaya başlamış ve ahşâma kadar bitirmiş. Ve ertesi gün hekîm gelerek hastanın derece-i sıhhatini ve habların sûret-i te'sîrini istifsâr eyledikde bî-çâre hasta (Evet habların epeyce fâidesi oldu fakat cân evimde ziyâde şişkinlik ve ağırlık var) demesiyle hekîm diğer bir reçete yazmaya hâzırlanınca hasta (Amân bu sefer bir ince kâğıt üzerine yazsanız çünkü kaba kâğıtı yutmak pek zor oluyor) demiş.

Monte Kristo

Dokuzuncu Bâbdan Mâ-baᶜd

Fi-l-hakika o vakte kadar Villefort bir çok müttehimlerin hîn-i muhâkemelerinde katlleri lâzım geldiğine dâir nutuklar îrâd ederek terk-i dağdağa-i dâr-ı dünya etmelerine bâdî olmuş idi ise de bunlar sahîhan müttehim olduklarından dolayı kalbine ol kadar te'sîr olmaz idi ise de bî-çâre Dantes'i büsbütün berî-üz-zimme olduğu hâlde nişânı ziyâfetinden kaldırtıp kurtulması gayr-i mümkün bir mahallde müebbeden vaᶜz-ı kürek edişi kendisine hâkimlik değil âdetâ cellâdlık gibi görünüyor ve yine Dantes'i kurtarıp kurtarmamakta müttereddüt bulunur idi. Villefort keyfiyyeti bu dereceye kadar zihninde muhâkeme ettikten sonra yukarıda beyân-ı te'sîrât kendisine dehşet ve hayret verdiğinden eğerçi o dakikada ya Mercedes yâhûd Renee Dantes hakkında istişfâᶜ edecek olsa idiler Villefort'un Dantes'in habsten çıkarılması için îcâb eden emri vereceği şübhesiz idi ise de kapı açılıp içeri bir hizmetçi girerek arabanın hâzırlanıp kapı önünde beklemekte olduğunu haber vermesi üzerine Villefort ayağa kalkıp yazıhânesi gözündeki akçeyi cebine doldurduktan ve bir mikdâr da oda içinde şaşkın şaşkın dolaştıktan sonra hizmetçinin arkasında olduğunu hissederek kapıdan çıktı ve arabasına binip Mösyö Saint-Meran'ın hânesine gideceğini haber verdi ve anda Mösyö Villefort'un Dantes'i kurtaracağı hakkında olan tasavvurlar da mahvolup gitti.

Mösyö Saint-Meran vaᶜdini îfâ için mektup yazdırmış idi. Renee ile vâlidesi dahi kendi odasında otururak Mösyö Villefort'a muntazır idiler. Mösyö Villefort Renee'yi gördüğünde birdenbire yine Dantes hakkında istişfâᶜa kalkışacak zannınla yüreği oynadı ise de o güzel kızcağızın aklını fikrini işgal eden şey sevgilisi Villefort'un sebeb-i azîmeti ne idüği kaziyyesi olduğundan mûmâ-ileyhin nişânı ziyâfeti esnâsında gittiği ve ne vakit geleceği nâ-maᶜlûm olan bir mahalle azîmetine bâdî olanlara laᶜnet okur idi.

Renee bu hâlde bulur ise acaba Mercedes ne hâlde bulunmalı idi?

Zavallı kızcağız Villefort'tan ayrıldıktan sonra o civarda kendisini beklemekte olan Fernand'ı buldu ve ağlayarak ânınla berâber evine gelebildi ve o hâlde yatağına yattı. Lâkin te'sîrât-ı kalbiyyesinden ne Fernand'ın sözlerini dinler ve de etrafında olanlar hisseder idi. Gecenin bir mikdârı böyle geçtikten sonra kandîl söndü odanın içi karanlık oldu. Fakat Mercedes evvelce kandîlin ziyâsından istifâde etmiyor idi ki bu defʿa söndüğünden mutazarrır olsun. Hattâ Fernand'ın o gece hiç yanından ayrılmamış olduğunu bile ertesi gün anladı.

Mösyö Morrel Dantes'i kurtarmak için Marsilya'da sâhib-i nüfûz ne kadar tanıdığı zevât var ise kâffesine gitti ve Dantes için ricâ etti ise de Dantes politika töhmetiyle habsedildiği havâdisi münteşir olduğu ve Napolyon'un bir daha taht-ı impartorîyi ele geçireceği me'mûlü cihetiyle Morrel kâffesinden soğuk muâmele görerek me'yûsen hânesine avdet etti. Kendisi dahi mes'elenin müşkilce olduğunu ve bu bâbda kimsenin elinden bir şey gelemeyeceğini anlayarak netîce-i hâle muntazır oldu kaldı.

Caderousse ise pek ziyâde mahzûn ve kederli bir hâlde idi. Fakat ânın da Morrel gibi Dantes'i tahlîs için bir çâre araması lâzım gelir iken iki şişe şarâb alarak hüzün ve kederîni ser-hôşluk ile defʿ etmeye çalıştı ise o akşam iki şişe şarâb aklını bütün bütün başından aldığı ve gidip bir mikdâr şarâb daha almaya muktedir olmadığı cihetle efkârını bütün bütün dağıtacak kadar ser-hôş olmadığından bir ayağı kırık masa üzerinde bulunan iki boş şişenin karşında oturarak ve başını ellerine dayayarak gözünün gördüğü kâffe-i eşyânın raks eder gibi dönmesini seyreder idi.

Mâ-baʿdı sonra

(Teodor Kasab)

---

114 Numro Salı 18 Nisan 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İᶜtizâr

Hani ya paskalya günlerinde matbaalar ve mürettibler taᶜtîl ettiklerinden gazeteler bi-t-tabᶜi çıkamazlar ya işte Diyojen dahi bunun aksine olarak yevm-i muᶜtâdından bir gün evvel çıktı.

(Bir Kıyâmet Alâmeti Daha!)

Kıyâmet yaklaşınca âlemde nizâm ve intizâm kalmayacakmış. Bu bir eski sözdür artık buna inanırsınız ya! İşte nizâmsızlık intizâmsızlık da baş gösterdi. Artık şâkirdler hâcelerini dahi beğenmez oldu. Efendim Cenovalı "Palantamor" hani ya şu meşhûr müneccim (yaᶜnî en mahâretli yalancı) bu zât gökyüzünde bir büyük kuyruklu yıldız keşf eylemiş idi. Şimdi bunun şâkirdi iᶜlân ediyor ki hâcesinin keşf ettiği kuyruklu yıldız boştur. Gökyüzünde kuyruklu yıldız diye gördüğü şey dürbünün içinde kalan bir kıl imiş. Muahharen bu kılı şâkird görmüş de dürbünü temizlemiş. Hem de kendisi iddiâ ediyor ki bu sene öyle bir yıldız doğmayacak imiş.

Gördünüz mü efendim kıyâmet alâmetini? İşte böyle dünkü şâkirdler bu gün hâcelerinin yanlışını tutmaktadırlar. Â çocuk bunu yalnız senin hâcen görmedi ya! Sâir hâceler dahi gördüler. Keşf ettiler. Pekâlâ haydi diyelim ki senin hâcenin dürbününde kıl var idi de o kılı bir kuyruklu yıldız şeklinde gördü. Ya diğer hâceler (Gözendeki) mi oldular? Ânlar da kendi gözlerindeki kılı mı gördüler? Haydi öyle farz edelim. Ya müneccimlerin hayvân gibi gözendeki olmalarına ne buyurursunuz? Buna kıyâmet alâmeti denmez de ne denir? Efem.

---

109 Numrolu Nüshamızda Münderic (Rumili'nde Keşfiyyât) Bendinin Alt Parçaları

Der-saâdet'e mürur ü ubûr eden emtia ile eşyâ bahren nakl olunduğundan Edirnekapısı'nda ve garb tarafında bulunan kapılarda sebze-vât ve kireç nakleden baᶜzı bârgîrlerden başka yolcu ve hamûle yoktur.)

Bak senyör neler öğrenmiş. Galiba Kireç ve Yedi kule lahanası da yüklenmiş. Âferin âferin bunda da ikmâl-i maᶜlûmât etmişsin.

Parça

(İşte Sarayburnu'na kadar şömendöfer inşâ olunduğu takdîr de bu hâlin diğer hâle munkalib olacağı âşikârdır.)

Ne olacağı? Hâ hâ anladım. Şunu açık söyle ki galiba o zamân senin gibi mübtedîler sebze ve kireç taşımaktan kurtulup (merkeb-ün-nâr) vasıtasıyla taşınacak öyle mi?

Parça

(Ve asrımızda da mevcûd olan gayret iktizâsınca bununla iktifâ olunmayacağı der-kârdır.)

Balon da mı yapacaksın? Öyle ya bakalım tabakât-ı semâda da mükâşefâta başla da sonra.....

Parça (Paris ile Basra beynindeki olan bu'd-i mesâfe Amerika'da vâkiᶜ (Newyork) tan (San Francisco) ya kadar olan mesâfe kadar değildir. Çünkü biri Paris'le Basra'nın ve diğeri Newyork'la San Francisco'nun mesâfesidir. Nitekim Viyana ile Washington arasındaki buᶜdiyyet İstanbul ile İspanya beynindeki buᶜdiyyete müsâvî olamaz. Acaba bundan maksadı ne? Dur bakalım.

Parça

(Hâlbuki Amerika'da mesâfe-i mezkûre şömendöferle katᶜ olunuyor. Avrupalılar Paris'den Basra'ya kadar tîmûryol hattı temdîd etmeyince (Rusvöz) dağlarını katᶜ ile Bahr-i Muhit-i Şimâlî ile Bahr-i Muhit-i Garbî sevâhili beyninde şömendöfer ihdâs etmiş olan Amerikalılara muâdil bir emr-i azîm icrâ etmiş olmazlar)

Anmaşıldı Avrupa'da her şey muhâsede efkârıyla yapılıyor. Öyle ise Yunanîler de Bahr-ı Siyâh'tan Baltık Denizi'ne kadar Rusya memâlikinde bir kanal güşâdına muvaffak olamazlarsa topu iki saatlik bir kanal yapmakla Mösyö Lesseps'in Süveyş cedveline muâdil bir şey yapmış olmazlar. İşte senin sözüne benziyorum. Eğer keşf-fürûşluk

bundan ibâretse sen bundan sonra Diyojen'den nice serâirin keşfine himmet olunduğunu görüp âferîn-hân olmaklığın mukarrerdir.

Muhâvere

- Kokona ben sana gücendim.

- Â! Niçin kuzum Diyojen? Amân etme ben sana ne yaptım da gücendin? Ben seni severim. Ber-kâmil uslu akıllı ve hükemâdan bir adamsın. Halka güzel güzel nasîhatler ediyorsun. Hiç ben seni incitmek istermiyim?

- İşte beni inciten böyle sözlerindir ya. Sen bunu başka yerde de söylemiş ve hattâ ben Diyojen'i kadınları sever ve ânlara i^{c}tibâr eder adamlardan değildir zannederken ânın da haçı koynundan çıktı demişsin.

- Evet geçenlerde bir mahallde ağzımdan öyle bir lâkırdı kaçırdım ama... Amân Diyojen Baba pek ricâ ederim gücenme.

- Hayır güceneceğim .... Acâib! Kokona ben Diyojen isem adam değil miyim? Kadınlara i^{c}tibar ve muhabbet etmeyen erkek adam sayılır mı? Hem sen niçin bana baba diyorsun?

- Herkes öyle demiyor mu ya?

- Herkes başka sen başka.

- Niçin? Ben nasıl demeliyim ya?

- Sen baba deme bey de. Çelebi de. Çorbacı de. Kuzum de. Gözüm de. El-hâsıl baba ta^{c}bîrinden başka ne der isen de.

- Vây! Baba lâfzı fenâ bir şey mi?

- Yok fenâ değil ama..... Senin lisânından işitişim hoşuma gitmiyor. Ne yapıyım?

- Artık lâtîfeye başladın.... Demek ki bir daha baba demez isem gücenmeyeceksin değil mi?

- Gücendim ama ..... Seni gördüm unuttum ve şimden sonra sen de ban baba ta^{c}bîrinden vazgeç.

- Amân Diyojen bab..... Şey ..... Çelebi diyecektim de... Amân Diyojen Bey Diyojen Efendi gücenme de ben de şimden sonra sana her ne ister isen ânı derim.

- Her ne ister isem der misin? Ama her ne ister isem....

- v'Allahi derim billahi derim. İster isen bir tecrübe et de bak.

- De bakayım "Âh iki gözüm Diyojen ben seni ne kadar severim!"

- "Âh iki gözüm Diyojen ben seni ne adar severim!" İşte dedim gördün mü?

- "Ben seni çelebiye bile değişmem" de.

- Yok! İşte o olmadı. Ânı diyemem..... Lâkin ister isen çelebinin akrabâsından birine değişmem deyeyim. Yalan söylememiş olurum.

- Yok yok! Öyle deme. Ânı istemem. Beni çelebiye değişir misin değişmez misin ânı söyle.

- Â! Sen de adamı zora koşuyorsun. Hiç ben seni çelebiye değişmem denilir mi?

- Denilmez? Demek sen beni çelebiye değişiyorsun.... Utanıp kızarma. Pek iyi söyledin. Hem seni çelebiye değişirim demiş olsan bile o taᶜbîre ben istediğim gibi maᶜnâ vererek daha ziyâde memnûn olurum.

- Amân Diyojen bu sözleri bırak da bana bir iki havâdis ver.

- Ne gibi havâdisler istersin bakayım? Tevcîhâttan mı tenkihâttan mı idâreden mi bütçeden mi tîmûr köprüden mi tramvaydan mı kıyâmet alâmetlerinden mi yoksa Kara Panos Baba'nın raportesinden mı?.....

- Yok yok! Ben öyle şeylerden bir şey anlamam. İşte evvel-bahâr geldi güller çiçekler açmaya ve bülbüller ötmeye başladı. Boğaz-içi'nin vakti geliyor. Geçen hafta Kâğıthâne'nin ilk haftası idi. İşte bana şunlardan haber ver. Ne var ne yok bakalım.

- İşte sen geçen pazar gitmiş idin ya sakın inkâr etme. Ben seni orada gördüm. Artık gözünle gördüğün şeyleri bir de ben mi haber vereyim?

- Evet gittim. Lâkin doğrusu ben senin gibi her şeye dikkat edemem. Ben hazz ettim ise belki sen beğenmedin.

- Ben niçin beğenmeyeyim?..... Sen beni yine gücendireceksin.

- Amân niçin ne dedim ki güceneceksin?

- Daha ne diyeceksin? Kâğıthâne'yi belki beğenmedin diyorsun. Hiç Kâğıthane'ye özür bulunur mu? Öyle bir cemᶜiyyete ve ne arasan bulunur seyir yerine kusûr bulan adamın..... hususiyle erkeğin ağzı çarpılır.

- Anlamadım.

- Cânım şimdi değil midi ki benim de hevâî-meşreb olduğumu sen iddiâ ve ben dahi erkek olup da hevâya mâil olmayan kimse insan add olunamayacağını isbât etmiş idik.

- Evet ettik.

- Pekiyi hiç bir erkek Kâğıthâne'den hazzetmez olur mu?

- Vây Kâğıthâne erkeklerin bi-t-tabᶜi mâil oldukları hevâîliğin icrâsına mahsûs bir mahall midir?

- Artık orasını bilemem. Ancak kendisini adam sırasına koyan erkeğin hevâî-meşreb olduğunu pekâlâ bilirim.

- Amân iyi dedin. Ben ise Kâğıthâne'yi yalnız biraz hevâ almak ve tenezzüh etmek için gidilir bir mahall zann eder de aralık aralık gider idim.

Afv edersiniz o da yalan. Sen kimi aldatacaksın? Hevâ dediğin oradakileri kül kedisine döndüren o ince toz mu? Eğlence dediğin atların arabaların arasında çiğnenmek mi yoksa seyir dediğin arabaların içindeki Müselmân kadınların baᶜzılarına baᶜzı şık beylerin attıkları mektûblar mıdır?

Mâ-bâᶜdı var

Aynen Varaka

Al Diyojen Sana Bir Mühim Havâdis

Geçen salı günü Azap - kapısı'ndan tramvay arabalarının birine binip Kabataş'a kadar gittim. Fakat bilet parasını ben iki guruş zanneder idim. Meğer kırk para imiş.

Allah için söyler isek Azap-kapısı'ndan Beşiktaş'a kadar kırk para gayet ahven olup lâkin murâdım bunu söylemek değil tuhaf şurasıdır ki Fındıklı mevki'inde bir asker yüzbaşısı fakirin bulunduğum arabaya süvâr oldu. Düdük çalıp araba kalktıktan sonra bilet alın diyerek herif geldi. Yüzbaşı kırk para verip Beşiktaş bileti istedi ise de biletçi kırk para daha vereceksiniz demesiyle yüzbaşı niçin iki guruş vereyim ben Fındıklı'da bindim cevâbını verip bunlar bu vechle muhâvere ve muâraza eder araba da alabildiğine gider iken yüzbâşı yirmi para daha verecek oldu ise de biletçi yine kabûl etmediğinden mûmâ-ileyh öyle ise arabayı durdur ben çıkayım der demez herif düdüğü çaldı araba durdu. Yüzbaşı çıktı. Tahmînen bir yüz elli adım kadar mesâfe yürüdü. Kabataş mevki'inde tekrâr bindi. Kırk para verip menzîl-i maksûduna erdi.

Diyojen Baba'dan buna dâir uzun uzadı mütâlaa isterim.

Bir merd-i garîb

Diyojen

Tramvay idâresinin her bir muâmelâtı yolunda mı ki ücret-i nakliyyesinde nisbet ve i'tidâl olsun!

Fıkarât

Birinci Napolyon'un oğlu olup Roma Krallığı ünvanını alan Duc de Reichstadt hengâm-ı sabâvetinde bir gün Tuilleries Sarayı'nın alt katında bir odada davul çalarak eğlenmekte iken nasılsa cânı sıkıldığından davulu hızlı hızlı çalmaya ve haykırıp bağırmaya başlaması üzerine ta'lîm ve terbiyesine me'mûr prens der-akab kalkıp odanın perdelerini indirmiş ve bunun üzerine dük-i mûmâ-ileyh niçin perdeleri indirdiğini suâl ettiğinde "Bu gün pazar değil mi ya? Gelen geçen pencereden bakıp da senin öfkelendiğini görürler ise....." cevâbını verir vermez çocuk da sesini kesmiş.

Monte Kristo

Dokuzuncu Bâbdan Mâ-ba'd

Danglars ne mahzûn ne mükedder idi. Belki düşmeninden intikâm aldığı ve Firavun gemisinde olan me'mûriyyetinin kesb-i kuvvet ettiği için memnûn ve mesrûr idi. Danglars öyle bir adam idi ki on paralık bir istifâde için en sevdiği bir dostunu fedâ edebilir idi ve ne vakit ki Danglars böyle bir şeye muvaffak olur ise o akşam yemek yiyerek yatağına yatar rahatca uyku uyur idi.

Dantes'in babası ihtiyâr ise derya-yı ye's ü nevmîdî gark olmak derecesine gelmiş idi.

Onuncu Bâb

Tuilleries Sarayı'nın Bir Ufak Odasında

Villefort Paris yolunda üç kılâvuzla ateş gibi gitmekte olup biz Tuilleries Sarayı'nın ibtidâen Napolyon'un ve Onsekizinci Louis'nin sevdiği ve bugün Louis-Philippe'in kabinetosu olan ufak adaya girip bir nazar edelim bakalım ne görürüz.

Bu odada Kral OnSekizinci Louis bir masanın önünde oturmuş elinde Latince bir kitâb karıştırarak ve (Blacas) isminde ve elli elli iki yaşında kadar kır saçlı kişi sâde lehçeli ve zarîf elbiseli bir kimsenin sözlerini dinliyor gibi durur idi.

Kral - Ey ne diyor idik?

Blacas - Efendim bendeniz korkuyorum.

Kral - Sen korkuyor musun? Ne var? Yoksa rü'yânda yedi semiz inekle yedi zaîf inek mi gördün?

Blacas - Hayır efendim. Öyle bir rü'yâ görmüş olsam yedi sene bolluk yedi sene kahtlığa delâlet eder. Ancak zât-ı haşmet-simât efendimiz gibi dûr-endîş bir kralın müddet-i saltanatta evvel-Allah kahtlıktan korkmayız.

Kral - Ey ya siz neden korkuyorsunuz?

Blacas - Efendim bendeniz cenûb tarafında bir fırtına olmasın diye korkarım.

Kral - Beyhûde korkuyorsunuz cenûbda hevâ pek güzeldir.

Blacas - Efendim kerem ve inâyet ediniz bârî bu sâdık kulunuzu te'mîn için cenûb tarafındaki vilâyetlere asdika-yi bende-gânınızdan bir kaç kulunuzu li-ecl-it-teftîş irsâl buyurup ahvâl ve efᶜâllerini tahkîk ve tedkîk eylemelerini emr buyurunuz. (Kralın cevâb vermeyip elindeki kitâbı karıştırmaya başladığını görerek) Efendim Fransa'nın zât-ı haşmet-meâbınıza olan sıdk u muhabbetten dolayı emniyyet hâsıl etmiş olduğunuz hakk-ı devletiniz vardır. Ancak bendenizin de korkularımın pek de beyhûde olmadığına inanmakta hakkım vardır zannederim.

Kral - Bu havfınız kimin tarafındandır?

Blacas - Bonaparte tarafından veyâhûd taraf-gîrânı cânibinden

Kral - Mösyö Blacas sana bir şey diyeyim. Sen beyhûde havfınla beni işimden menᶜ ediyorsun.

Haşmet-simâtınızda vâhi emniyyetinizle beni gece uykularından menᶜ ediyorsunuz.

Kral - Dur bakayım cânım dur bakayım. Şu kitâbın şurasında ne demiş? Sen biraz sonra söyle. (Kitâbın kenarına bir kaç kelime yazdıktan sonra) Ey söyle bakayım şimdi dinliyorum.

Blacas - (Villefort'un tahkikatını kendi iş-güzârlığı gibi gösterip ândan istifâde etmek ârzûsunu ber-taraf ederek) Efendim bendenizin havfım bütün bütün hevâyî değildir. Marsilya'dan emniyyetim olan me'mûrlardan biri bu defᶜa Paris'e koşup gelerek bendenize bu korkuyu verdi. Bendeniz dahi efendimizin tehlikede olduğunu anlayarak seğirtip ihtâr için huzurunuza geldim. (Kralın kendi sözlerine kulak vermeyip yine kitâb okumakta devâmını görünce) Efendim emriniz olur ise artık bu bahsi kapatayım bârî.

Kral - Hayır şu elini uzatsana.

Blacas - Hangisini efendim?

Kral - Hangisi olursa olsun .... Na işte solda.

Blacas - Şuracığa mı efendim?

Kral - Ben sana solda derim sen sağ elini uzatırsın. Benim solumda demek isterim..... Hâ şimdi buldun. Orada Zabtiyye Nâzırı'nın dünkü göndermiş olduğu rapport olacak..... Hâ işte kendisi de gelir.

(Kral o esnâda fi-l-hakika içeri girdikde olan Zabtiyye Nâzırı Mösyö "Dandre'ye" dönerek) Mösyö d'Andrea şu Bonaparte hakkında en yakında aldığımız maᶜlûmâtı Mösyö Blacas'a söyleyiniz. Hiç bir şey saklamayınız bakalım. (Elbe) Adası gerçekten bunun dediği gibi yakında patlayacak bir volkan mı imiş?

Mâ-baᶜdı sonra

115 Numro Cumᶜa-ertesi 22 Nisan 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Rusya Sefîri General İgnatieff Cenâbları paskalya günü nâ-mizâc bulunduklarından patrikhâne kilisesine giderek icrâ-yi âyîn edemedikleri mesmûâtımız olmuştur.

İşte paskalya da geçti. Allah nicelerine yetiştirsin. Yetiştirsin ama daha evvel kilise havlılarında tabanca ve tüfeng atmak âdet-i kerîhesini defᶜ eylesin. Efendim ben bu âdetin îcâbât-ı mezhebiyyeden olduğuna dâir kütüb-i dîniyyede bir gûne sarâhatın vücûdunu tahattur edemiyorum. Ya ben âyîn-i Hıristiyânîyi lâyıkıyla bilmiyorum yâhûd kütüb-i dîniyyede sarâhat yok. Fakat beyhûde itᶜâb-ı fikr etmeye ne hâcet şimdiye kadar bunca müşkilâtı defᶜ ü halletmiş olan târîhe mürâcaat eder isek hakikat hâl pekâlâ meydana çıkar.

Bir kere tüfeng tabanca istiᶜmâlinin mevkuf-ı aleyhi barut olduğu herkesin maᶜlûm ve musaddakıdır. Buna kimse iᶜtirâz edemez çünkü barut olmayınca tabanca tüfeng patlayamaz. Hâlbuki târîh bize haber veriyor ki barutun ne mîlâd-ı Hazret-i Îsâ'da ve ne Saint Petrus zamânında ve ne de Rumların Atina'da Hıristiyân oldukları av ânında vücûdu yok idi.

Uzağa gitmeye ne hâcet bir takım ayaklı kütüphânelerin rivâyetine bakılır ise bunun İstanbul kiliselerinde îcâdı yirmi beş otuz seneden ziyâde değil imiş. Her ne ise bu gün Patrik Efendi ve Rum milletinin en küçük çorbacıları bu âdetin mugayir-i dîn ü mezheb ve âdetâ büyük bir rezâlet olduğunu ikrâr ve iᶜtirâf ediyorlar?

Bu bâbda Hükûmet-i Seniyye'ye âid bir şey var ise o da sokaklardaki çapkınları tutup terbiye etmektir. Hâlbuki bu borcu hükûmet be-hakk îfâ ediyor. Patrik efendi ve mahalle çorbacıları dînce ve ahlâkça sakîl olan böyle bir âdetin menᶜi zımnında ellerinden gelen himmeti niçin sarf etmiyorlar? Her kilisenin birer ikişer tulumbaları ve bunlara mahsûs onar onbeşer tulumbacıları ve sâir hademesi var da yine kiminin başını

yaran ve kiminin gözünü çıkaran ve kilise havlılarında tabanca atan çapkınları tutturup kapıda bekleyen zabtiyyelere teslîm etmiyorlar.

Şurası inkâr olunamaz ki her sene gerek Patrik Efendi ve gerek mahalle papazları efendiler halka dâimâ paskalyada tabanca atmamalarını tenbîh ediyorlar. Hâlbuki her gün her gece kütüb-i mukaddesenin nehyettiği efʿâl ve harekâtı irtikâb etmemelerini tenbîh ettikleri hâlde ânı bile ısga etmeyenlere böyle bir kuru tenbîhin kifâyet etmeyeceği ve o makule denîleri şedîden te'dîb-i terbiye lâzım olduğu raʿnâ-i maʿlûmları ise de gerek Patrik Efendi ve gerek Rum çorbacıları bunların te'dîb ve terbiyelerini kendilerine vazîfe etmiyorlar veya bu hâllere zımnen kendileri müsâade gösteriyorlar ve bu iki sûretle dahi kendi rehâvetleri seyyiesiyle idâre-i rûhâniyyelerine teslîm olunmuş milletin ahlâkının bozulmasına sebeb oluyorlar. Mâdemki milletin büyükleri bu yolda hareket ediyorlar Hükûmet-i Seniyye de gerek Patrik Efendiyi ve gerek çorbacı olacak çelebileri kilise içinde atılan tabancalardan dolayı mes'ûl tutmalıdır. Bize kalır ise reîs-i rûhânî kendi borcunu edâ etmediği hâlde cismânî reîslerin bu fenâlığı defʿe kalkışmalarında yerden göğe kadar haklı olduklarını anlatmalıdırlar.

Aynen Varakadır

Muhâbir-i hafiyyenizden olduğum hâlde âtî-l-beyân efkârımdan istihlâs buyurmanızı istirhâm eylerim.

Bulgar milleti tarafından yeni intihâb olunan Ekzark için gazete-i meşhûrenizden şimdiye kadar maʿlûmât-ı kâmile alır idiysek de bir kaç günden beri Ekzark-ı müşârün-ileyhin ne harekette bulunduğunu haber vermediğiniz cihetle gayet müteessif ve mükedder olduğumdan müşârün-ileyhin sıhhat ü âfiyetinden ve efʿâl ü harekâtından kemâ-fi-s-sâbık kulları gibi muntazır olan kimesneleri haberdâr etmenizi ricâ ederim.

Bende-i

Y . K

Diyojen

Ekzark efendiden sana ne haber vereyim? Cenâb-ı Hakk hayır duâsını isteyenlerin üzerinden eksik etmesin. Şimdi kırmızı yumurtayı da yediğinden elbette daha iyi olmalı... Dur! Dur! Birden bire kırmızı yumurtayı yedi dedim ama doğrusu yediğine pek de emin değilim. Çünkü maʿlûm ya Rum Patriği Efendi paskalya günü gidip kilisede duâ okumasına müsâade etmemiş o hâlde yumurtayı nasıl yiyebilir?... Lâkin doğrusu pek mutî bir adam imiş ki Patrik Efendinin emrine itâat etti. Şu kadar var ki bunun duâ

etmediğinden dolayı hâsıl olan günâh acaba kime âiddir.

Kendisine diyecek olsak ne yapsın elinde değil. Patrik Efendi'yi atf etsek o da kanûna itâate borçludur. Kanûna diyecek olsak bu da olmaz. O kanûn Cenâb-ı Hakk tarafından konulmuştur. Pekiyi ama bu günâh kimin? Ben yükletecek kimseyi bulamıyorum ve bir mal hiç bir vakitte sâhibsiz olamayacağından ister iseniz geliniz şunun yarısını siz alınız yarısını da bizim küpe dolduralım da bî-çâre günâhı orta yerden kaldıralım.

Geçenlerde Beşiktaş taraflarında tramvay arabalarından birinin çiğnediği bir delikanlı hakkında gazeteler mufassalan ma^{c}lûmât vermediler. Belki sebebini siz de bilirsiniz.

Dâr-ı ademe gitmiş olan bî-çâre henüz yirmi beş yaşında bir Rum delikanlısı olup bir sene mukaddemde teehhül etmiş imiş. Zevcesi bir Ermeni kızı olduğu hâlde merkum dâm-ı aşk ü muhabbetine giriftâr olmuş ve nihâyet istinkâh ve izdivâc dahi etmiş mûmâ-ileyhâya olan muhabbetinin derecesini artık ta^{c}rîf iktizâ etmez. Bu zavallı paskalyanın takarrübü cihetle zevcesine bir takım şeyler alarak götürmekte imiş.

İşte böyle bir delikanlıyı tramvay arabalarından birisi (Artık kabâhat ölende mi yoksa öldüren de mi bilmem) bacağı üzerinden çiğnemiş ve ağır sûretle mecrûh eylemiştir.

Şu ma^{c}hûd Levant Times nâm İngiliz Gemici Gazetesi bunu ehemmiyyetten ârî olarak yarım ağız ve iki çift söz ile haber verdikten sonra der-akab hekîm getirtilerek muâyene ettirilmiş ve gösterilen lüzûm üzerine bacağı kesildikten sonra herif ölmüş" diyor.

Ey Levant Times! Sende bu kafa olduktan sonra her türlü hezeyânı edersin ama böyle tuhaf bir hezeyân daha söyleyebileceğinde henüz müttereddidim. Bunun bacağının kesilmesine niçin lüzûm gösterilmiş?Zavallı delikanlının daha çabuk ölmesi için mi? Benim bildiğim böyle bir uzvun kesilmesi insanı ölümden kurtarmak içindir. Hem bu hekim nasıl hekim imiş ki herifin bacağı kesilmesi lüzûm olduğunu anlamış da kesildiği zamân öleceğini anlayamamış. Bana kalır ise hekim olan ol hâlde bulunan bir bed-bahtın artık öleceğini anlayıb da mahşere bir ayakla göndermemeli idi. Bu doktor dostumuz ise ya ölmeyecek bir adamın ayağını kesip öldürmüş veyâhûd ölecek bir adama beyhûde eziyyet vermiş. Her ne ise burasını geçelim. Süvâri Generali Kara Panos Efendi'nin geçenlerde yaptığı ve inzâr-ı âmmeye koyduğu rapporterde İstanbul ve Galata taraflarında işlemekde olan tramvay arabalarının yüz doksan dokuz günde 876321 yolcu

naklettiğini haber vermiş idi. Acaba bu hesâbda en kestirme bir yol ile âhirete götürdüğü bî-çâreler de dâhil midir? İşte burasını beyân etmemiş. Bana da burası merak oldu da anlamak istiyorum. Benim saydığım şimdiye kadar sakatlarla berâber yirmiyi geçti.

Defterin mesârif cihetinde de (İdâre. Mağaza. Mevkif. Sigorta. Bilet. Kazâ masrafları) diyerek 65510 guruş koymuş idi. Bundan 5510 guruşunu idâre mağaza ve sâire masârifâtına karşılık tutalım da altmış bini kazâ masârifi iᶜtibâr edelim... Amân! Sakın meblağ-ı mezbûri bu kazâların vukuᶜbulması için sarf ettiler demek istiyor zannetmeyiniz. (Ânın için herifler milyonlarla lira sarf ettiler) Bî-çâre rahmetlilerin akrabâ ve taallukatlarına verilen paraları haber vermek isterim. Eğer Kara Panos Efendi mezkûr altmış bini bunların hısımlarına verdi denilir ise adam başına üç bin guruş isâbet edecek. Bir adamın diyeti ise otuz altı bin guruş olduğundan bunlar diyetin on ikide birini vermiş olacaklar. Ne ise bu da fenâ değil fakat benim işitişime göre mûmâ-ileyh Kara Panos Efendi daha güzel bir yol bulmuş. Tramvay yolunda fedâ-yı cân edenlerin taallukatlarına zırnık bile vermemiş. Doğrusu vermemelidir. Ânlar da niçin gidip yol üzerinde durmuşlar? Şimdi oradan seni geçecek diye Kara Panos Efendi'nin arabaları işlemesinler mi? İşte üzerinden geçer de seni bir daha o yoldan geçemeyecek bir hâle kor. Hem de bir para da vermez. Hakkı var ya! Cânım herif ustadır baksanıza 65510 guruşla altı aydan mütecâviz bir müddet zarfında hem idârehânesi mesârifini tesviye etmiş ve hem arpa samân mağazaları kirâsını ve sigorta ücretini vermiş mevkifler yapmış biletler bastırmış. Efendim nerede böyle idâreli süvâri generalleri? Herif eski kafalardandır eski....

Fıkarât

Emâneten alınan kitâbın iâde olunmamasına sebeb kitâbı tevkif eylemek mündericâtını ezberlemekten kolay olduğu imiş.

Diğer

Baᶜzı kimesne söylediği nükteli lâkırdıyı veyâhûd yaptığı musannaᶜ zarâfeti dâimi surette kullanmasından dolayı çürütmeksizin terk edemez imiş.

Diğer

İki kadın bir erkeğe meylederek severler ve ikisi de beni beğensin diye kendilerine türlü türlü zînet verip herife işve-bâzlıklar ederler imiş ve merkûm dahi ikisini de incitmeyerek hoşça geçindirmeyi âdet eylemiş olmakla bir gün kadınların birisi kinâye olarak merkuma der ki ikimizde denize düşsek ötekine olan muhabbetten

nâşî beni kurtarmaya bile gelmezsin demesi üzerine merkum yine incitmeyecek sûrette sizin iyi yüzmek bildiğinizi bildiğimden gelmem diye cevâb vermiştir.

Diğer

Fransa müellefelerinden biri müddet-i ömrü pek ufak doğradığı için sâniyeli sâati hiç sevmem der imiş.

Diğer

Herifin biri Kâğıthâne'de çalgı çaldırmak istediğinden çalgıcıları çağırır. Merkumlar dahi gelip birden icrâ-yi âhenge mübâşeret ettiklerinde yok ben buna para vereceğim öyle angarya hükmünde hepiniz birden çalıp çarçabuk bitirmek istemem. Birer birer çalınız da dinleyelim demiş.

Diğer

Herifin biri bir mahallden geçerken orada bulunan bir kadına adem-i dikkatinden nâşî âşinâlık etmeksizin savuşmuş ve bu hâl mûmâ-ileyhânın gücüne giderek "Vây böyle basıp geçmeniz neden îcâb ediyor?" dediğinde "Afv edersiniz eğer size dikkat etmiş olsaydım geçemeyeceğimi bildiğimdendir" demiş.

Diğer

Herifin biri ahbâbından birinin bahçesine gidip muhabbet ederler iken bahçe sâhibi (ağaçlardan birini göstererek) "Şu ağacı meş'ûmetinden dolayı hiç sevmem" demesi üzerine merkum sebebini suâl eylediğinde "Üç ıyâlım kendilerini bu ağaca asmışlardır" dediğinde merkûm "Amân birâder şundan bana bir aşı verseniz" demiş.

(Monte Kristo)

Onuncu Bâbdan Mâ-ba^{c}d

Mösyö Dandre (Önündeki sandalye üzerine elleriyle dayanarak) - Zât-ı haşmet-simâtınız dünkü takdîm ettiğim rapporteryi okudular mı?

Kral - Evet evet ben okudum ama Blacas arıyor da bulamıyor. Meâlini lisânen olsun kendisine söyleyiniz.

Dandre - (Blacas'a hitâben) Efendim zât-ı haşmetlerinin sâdık bendelerinin kaffesi Bonaparte'ın Elbe Adası'nda ne yaptığına dâir yeni aldığımız havâdislere mesrûr

olmalıdırlar. Vaktini can sıkıntısı ile geçirmekte ve sabahtan ahşâma kadar amelenin çalıştığına bakıp eğlenmekte imiş.

Kral - Kaşındığını da söylesen â.

Blacas - Kaşındığını mı?

Kral - Kaşındığını ya!..... Vây senin o kahramânın hastalığından haberin yok mu?(*)

Dandre - Efendim ândan mâ-adâ herif yakında aklını da gaib edecek gibi görünüyor.

Blacas - Aklını mı gaib edecek?

Dandre - Evet efendim ba'zı kere ağlıyor ba'zı kere gülüyor ve ekser ya deniz kenarında sekdirme oynuyor ve bir taşı beş altı kere sekdirebilir ise gûyâ bir Austerlitz Muharebesi kazanmış gibi seviniyor. Bunlar delilik değil de nedir?

Kral - (Gülerek) Ya delilik nişânesi ya akıllılık. Eski zamânın büyük generalleri de denize taş atarak eğlenmezler miydi ya? Ne ise ânı bırakınız da şunun ıslah-ı efkâr ettiğini naklediniz.

Blacas - Amân bakalım şu nasıl ıslâh-ı efkâr etmiş?

Dandre - Efendim geçenlerde bir resm-i geçitte eski zâbitândan bir kaçı bunun Fransa'ya avdet etmesini ricâ etmeleri üzerine o da (gidiniz kralınıza hizmet ediniz) diyerek başından def' ettiğini pek iyi bilirim.

Kral - (Blacas'a hitâben) Ey buna ne dersiniz?

Blacas - Efendim yanlışlık ya kavlinizde veyâhûd Zabtiyye Nâzırı bendenizde olmalı. Fakat nâmûs ve şeref hazret-i kralîlerini vikaye bi-l-hassa Zabtiyye Nâzırı bendelerinin dikkatine muhavvel bulunduğundan yanlışlığın kullarında olması ihtimâli daha kuvvetlidir. Lâkin huzûr-i kralilerinde şunu da arz etmek isterim ki bendelerine bu havâdisi veren kimseyi huzûr-i hazret-i mülk-dârînelerine celb ile isticvâb buyurmalarını ricâ ve niyâz ederim.

Kral - Pekiyi siz her kimi ister iseniz ben de huzûruma kabûl ederim. Fakat benim

(*)Napolyon yüzbaşı iken Toulon muhâsırasında bulunmuş ve orada uyuz hastalığına uğramış olduğundan müddet-i ömründe mezkûr hastalığı tamamıyla savuşturamamış idi.

elimde de bir kâğıt ucu bulunmak iktizâ eder. (Zabtiyye Nâzırı'na hitâben) Dünkü şubat yirmi târîhli idi. Bu gün ise martın üçüdür.

Dandre - Hayır efendim henüz elde bir şey yok ise de bu sabâhtan beri beklemekte idim. Belki şimdiye kadar getirmişlerdir.

Kral - Öyle ise çabuk gidiniz de bakınız getirmişler mi? Eğer henüz gelmemiş ise (gülerek) siz bir tane yazdırıp getiriniz. Rapporteler böyle yapılmaz mı?

Dandre - Hamdolsun efendim böyle gayretli me'mûrlarımız var iken öyle uydurma rapporteler yazmaya mecbûr olmayız.

Kral - Pekâlâ şimdi gidiniz fakat çabuk avdet etmelisiniz.

Dandre - On dakika sonra yine huzûr-i kralîlerinde mevcûdum.

Blacas - Ruhsat-ı mülk-dârîleriyle bendeniz de gideyim arz ettiğim adamı getireyim. Çok beklemesin zirâ iki yüz fersahlık yolu üç günde gelmiştir.

Kral - Telgraflarımız mükemmel ve kendi getirdiği havâdisi üç dört sâat içinde bildirebilmesi mümkün iken boş yere niçin bu kadar zahmet ihtiyâr etmiş.

Blacas - Amân efendim kerem ve inâyet buyurdunuz. İşbu ifâde tâc-dârîleri bî-çâre muhbirim kullarının vâsıl-ı sem^{c}i olur ise pek ziyâde mûcib-i mahzûniyyeti olur. Hiç olmaz ise ânı kullarına tavsiye eden Mösyö Salevio'yu kırmamak için bu bî-çâreyi iltifât-ı kralîleriyle mesrûr buyurmalarını temennî ederim.

Kral - Salevio karındaşımın mâ-beyncisi sâlevio mu?

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

---

116 Numro Çehâr-şebih 26 Nisan 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Tîmûr köprü kalktı. Bilir misiniz niçin kalktı? Fakat şimdiye kadar orada ne bekliyor idi ândan da haberiniz var mı? Hiç me'mûl etmem. Sizin zâten neden haberiniz var ki bundan da haberiniz olsun. Durunuz bârî bunu da size ben haber vereyim.

Hani ya geçen sene ben Beylerbeyi dağı üzerine çıkıp Boğaz-içi'ni seyr etmiş idim. Boğaz'ın manzara-i umûmiyyesine göre bunun vaktiyle bir hareket-i arz vukuᶜuyla açılmış olması ihtimâlini teslîm ettikten sonra tekrâr bir hareket-i arzla yine bitişebilmek ihtimâlini dahi der-miyân eylemiş idim. Ve böyle bir inkılâb zuhûr eder ise tîmûr köprünün açık kalan diğer ucu birleşerek bütünce bir köprü sûretini kesb edeceğini de mühendislerine haber vermiş idim. İşte benim o zamânki verdiğim vaᶜd üzerine mühendisler şimdiye kadar muntazır olmuşlar. Ve fakat bu vaᶜd yerini bulmayınca ve köprünün dahi yerini bulmadığı görülünce ve bi-l-husûs diğer bir nüshamda bu köprünün hitâmı ferdâ-yi kıyâmet kalacağı ve kıyâmet ise ağustosun on ikisinde vukuᶜbulacağı haber verilmiş olduğundan evvelki sözüme edilen iᶜtimâd gibi buna dahi iᶜtimâd edilince hiç olmazsa ferdâ-yi kıyâmetten evvel iki parçasını bir yere getirebilmiş olmak için şimdi kaldırıp daha dar bir mahalle konulmak üzere içeriye götürmüşler. Ne yapsınlar köprüyü uzatmak daha müşkil olup fakat yerini küçültmek elbette daha kolay olacağı bil-hendese sâbittir.

Fakat bakalım bu herifler âkıl mı etmiş yoksa ne etmiş? Âkıldır zirâ Diyojen'in ulu orta söylediği lâkırdılara bile iᶜtimâd ederek hükmüne muntazır olmuşlar değildir. Zirâ hükm-i zamânı hesâba koymayıb bıldır söylediğim sözün hükmü bu sene dahi bâkîdir zannında bulunmuşlar.

Â efendiler ben boğazın tekrâr bitişmek ihtimâlini geçen sene haber vermiş idim. Bilirsiniz ya geçen sene demek bu sene demek değildir. Geçmiş olan sene demektir. O geçti gitti. Biz şimdi elimizde olan seneye bakalım.

Ey bu sene boğazın bitişmek ihtimâli yok mudur demek isterseniz ben bu bâbda

henüz sarf-ı zihin etmedim fakat Hakayık'ın rivâyâtına göre İngiltereli meşhûr mühendis Matrestok Russell hendeseye urmuş ölçmüş bişmiş de boğazın bitişemeyeceğini ve binâberîn Rumeli şömendöferleri ile Anadolu şömendöferleri birleşemeyeceğini anlayarak buraya gelmiş ve bu iki şömendöfer vagonlarını birbirine nakletmek için gayet cesîm bir araba vapuru yapmasını Hükûmet-i Seniyye'ye teklîf eylemiş.

İşte buna bakılır ise demek olur ki boğaz birleşmeyecek. Lâkin biraz güçcedir ama azıcık kendimi sıkar isem zannedebilirim ki bu Matrestok hendesece haber verildiği kadar mâhir değil imiş. Çünkü boğazın birleşmeyeceğini keşf edebilmiş ama İstanbul'da bir Şirket-i Hayriye olduğunu keşf edememiş. Â kuzum böyle büyücek ameliyyâtta her gûne teshilât ve her türlü suûbâtı dahi hesâba katmalıdır. Vâkıâ Şirket-i Hayriye henüz boğazın bitişip bitişmeyeceğini hesâp edip bitirmiş olmadığına mebnî midir nedir? Her ne ise daha böyle teklîfde bulunmuyor. Ama hesâblarını yoluna koyup da muvâfık bulur ise sana mı kaptırır. Yağma yok Matrestok! Yağma yok.

Fakat yine kendisini ma^{c}zur görmeliyiz. Zirâ tâ Londra'dan herif İstanbul'da ne var ne yok nasıl keşf edebilsin? Hâlâ İstanbul'da ne var ne yok yerlisi bile bilmiyor. Şirket vapurları mı var? Derûn köprü mü var? Tramvay mı var? Beyoğlu tüneli var mı? Geçen sene yapılıp bu sene bozulan Rumeli şömendöfer kumpanyası mı var? Hâsılı içinde ne var ne yok ahâlîsinin bile bilemedikleri memleketi Londra'daki bir İngiliz'in hiç bilemeyeceği der-kârdır.

Geçen pazar günü hızırilyâs nerede idi bilir misiniz? Kâğıthâne'de değil idi. Ihlâmur'da Küçük Çiftlik'de Göksu'da möksuda değil idi. Değil idi efendim değil idi. Haydarpaşa'da idi. O gün Üsküdar'a işleyen şirket vapurlarıyla araba vapurlarının çektiğini bir Allah bilir bir de ben.

Benim bildiğim hızırilyas günü herkes denize ârz-ı hâl atar. Bu hızırilyâsda halk biraz da daha serbeti ve hürriyet peydâ ettiğinden midir? Nedir? Kimse ârz-ı hâl atmayıb Haydarpaşa'da şifâhen ârzûhal etmeye gitmişler. Lâkin ne yolda ârz-ı hâl ediş görseniz. Ben gördüm fakat şimdi o ârz-ı hâllere ne yolda "îcâb-ı icrâ oluna çekildigini görmek merakındayım.

Şu kadar var ki bin bir ayak bir ayak üstünde değil idi. Ben bunun aksini müşâhede ettim. Ba^{c}zı yerde iki ayağı dört ayak üstünde gördüm ve şu hâli o kadîm darb-ı meselin hilâfın bulunduğundan bunu da kıyâmet alâmetlerinden birisi addettim.

Kıyâmet dedim de hâtırıma geldi. Meğer Cenovalı Mösyö Palantamor'un keşf ettiği kıyâmet sahîh imiş. Çünkü bu kıyâmet geçen pazar günü Haydarpaşa'da koptu.

Hem de ne kıyâmet? Hepsi kıyâmda... Hepsi kıyâmda dedim â artık bir şey!

Fakat hâtırı kalmasın ama şu bizim Mösyö Palantamor benim tahmîn ettiğim kadar âlem bir adam değilmiş. Zirâ yalnız bir kuyruklu yıldız keşf etmiş. Be cânım yalnız bir kuyruklu yıldız mı vardır? İlim hey'etinin mukaddemâtını olsun görmedin mi? Hiç olmaz ise bu pazar gelip de yıldızların envâ'ını Haydarpaşa'da görmeli idin. Sen o kıyâmetin vuku'unu topu topu bir kuyruklu yıldızla keşf ettin hâ? Pîr ol müneccim efendi ânın neleri var idi neleri! Küçük yıldız. Büyük yıldız. Kuyruklu yıldız. Sakallı yıldız. Saçlı yıldız. Hem â cânım bunlar isimleri hey'et kitâblarında mezkûr şeyler olduğundan herkesçe ma'lûmdur. Ben orada yeniden bir takım yıldızlar keşf ettim. Hem görseniz ne parlak yıldızlar. Püsküllü yıldız bıyıklı yıldız boy.... ne ise keşfiyyâtımın sırrını size açayım da sonra "Biz keşf ettik" diye benim hakk-ı istikşâfımı elimden alasınız öyle mi?

Siz de gidiniz de keşf ediniz. Ama siz vaktiyle Palantamor'un haber verdiği kıyâmete inanmadınız ki ben inandım. Muntazır oldum. Gittim keşf ettim.

Fakat siz de teessüf etmiyiniz. Bu yıldızlar İstanbul'da iken ânların sademâtiyle daha çok kıyâmetler kopacak. Nöbet nöbet gider gider keşf edersiniz.

Bend-i Âtîyi Aldığımız Bir Varaka Üzerine Yazıyorum

Meğer işler hep boru imiş. Mutlak boru değil ya yerine göre kâh boru kâh zurna kâh düdük.

Tramvay. Şirket-i Hayriyye. Derûn-i Köprü. Gece sokak bekçileri. Galata'da (Onnafatofa)cıların borusundan zurnasından düdüğünden ve hele o ma'hûd ma'cûncunun dilli düdüğünden başka bir düdük daha çıkmış. Ama ne düdük? Bu düdük öteki düdüklere de benzemiyor bambaşka hem de fâidelice bir şey.

Bağlarbaşı'nda medeniyyet ilerlemiş. Ekmekçi gelip de çat çat kapıyı çalarak (ekmekçi geldi) diye haykırmak kaba görünmeye başlamış ve halkın terbiyesi ve fikri inceldiğinden ince bir şeye lüzûm görülmüş. Ânlar da tutmuşlar incecik ve ince sesli birer düdük peydâ etmişler. Şimdi ekmekçiler sokağın başına geldiği gibi bir düdük öttürdükleri ânda evlerden beslemeler... Hani ya şu sâdece giyinmiş genç ve güzelce kızcağızlar sokak kapılarının önlerine çıkıp ekmekçi baba attan aşağı inmeye hâcet bile görmeyerek ta'yînleri at üzerinde verir olmuş. Fakat siz halkta zevzek mi istersiniz. Bu güzel âdet medeniyyetin dahi rezâletini çıkarmışlar.

Şimdi Bağlarbaşı'nın Kapıönü panayırlarının erbâbı bulunan beylerden her biri düdüklerini eline almış sabâhleyin veyâhûd akşam üstü hangi sokağın beslemeleri matlûba daha muvâfık ise sokak başına gelip çırrrrrrr bir cırıltı ta'bîr-i âhirle zırıltı der iken her evden bir besleme sokağın orta yerinde: "Ekmekçi gel burada". Diye her birinde bir intizâr nihâyetinde de bir kahkaha kuhkuhu veyâhûd kihkihi.

Gördünüz mü medeniyyeti? İşte ben cânım kurban olsun der isem böyle bir medeniyyete kurbân olsun derim.

Olmayacak. Herkes medeniyyette ileri gidiyor ben henüz olduğum yerde kalmışım. Bundan sonra bir zırıltı peydâ ederek haftada iki def'a çıkan sesimi zırıltılı mırıltılı çıkarmalıyım. Fakat ben inceli kalınlı hâsılı türlü türlü seslerimi lâyıkıyla işittirmek için borumu isti'mâl etmeliyim. Yohsa basun filân mı? Galiba en hayırlısı önüme mevsim cihetiyle bir âlây gaydacı Bulgar katmaktır.

Derûn-i Köprü Vapurlarından Sekiz Numrolu Vapurda ve Halıcı İskelesi Önünde

Kamarot - Beyler. Efendiler Eyüb'e yok. Buyurun bakalım Köprü'ye doğru gidecek yolcuları alalım.

Bir kadın - Â ey oğul Eyüb'e gitmeyecek mi?

Kamarot - Gitmeyecek dedik â!

Bir iki efendi - Çünkü Eyüb'e gitmeyecek idi köprüde bize niçin "gidecek" dediniz?

Kamarot - Kim dedi?

Diğer bir kaç efendi ve bir kaç kadın - Biletçi dedi â! Biletçi dedi.

Kamarot - O ne bilir?

Hâlk bir ağızdan - Bu ne rezâlet! Biletçisi bilmez. Kamarotu bilmez. Vapurdan çıkmayız efendim.

Makinist (Teneffüs için çıkmış bulunduğundan)[1] - Cânım kamarot niçin böyle söylüyorsun? Dördüncü nöbet değil mi? Eyüb'e kadar gideceğiz.

---

[1] Çünkü makina mahallinde beş dakika sabr edebilenin alnını karışlarım.

Kapudân - (Davlumbâz üzerinde)[2] Sus sen! O senin bileceğin şey değil. Sen yerine in. Şimdi "Davran heyt" diyeceğim.

Makinist - Tamam ben zâten patladım. Başımı kessen inmem.

Dümenci - Kapudân baba! Kapudân baba! Makinecinin hakkı var. Sen haksızsın. Dördüncü sefer değil mi ya? Eyüb'e uğrayacağız. İnanmaz isen taᶜrifeye bak.

Kapudân - Be cânım gitmeyeceğiz dedik â! (Kamarota) Git şu taᶜrifeyi getir. (Kamarot gider.)

Çımacı - (Kendi kendine) - Kâşki Eyüb'e gitmesek. O iskeleye biraz güçce yanaşılıyor. Zâten çıma da düğüm düğüm.

Kamarot - (Taᶜrifeyi getirerek bağıra bağıra) - İşte taᶜrife. İşte ama bundan bir şey anlaşılmıyor. "Sekiz numrolu vapur dördüncü seferinde Eyüp iskelesine ister ise uğrayacak istemez ise uğramayacak." diyor.

Kapudân -- İşte gördün mü kim haklı imiş? İster isem giderim istemez isem gitmem.

Varaka

Gördünüz mü yâhû insanların hasedini! Be herifler ne oldu size! Varsın o da olmayıversin. Koskoca Fransa'ya sığışamayacak mısınız? (Mareşal Bazaine) i divân-ı harbe gönderiyorlar. Suçu ne? Ne yapmış? Hırsızlık mı etmiş? Hıyânet mi etmiş? Mülk ve millete ne zarâr eylemiş? Kanlı mı? Hayır bunların biri de değil. Herifceğizin başı sıkılmış (Meuse'i) Prusya askerine teslîm eylemiş de sapını almış selâmete çıkmış. İyi ya. Bunda ne var ki herifi divân-ı harbe yollamalı! Sizde hiç mi akl u fikrden eser kalmadı. Bir kere düşünmeli. Belki teslîmden başka çâre yok idi. Â cânım haydi farz edelim ki çâre olmuş olsun. Belki gönlü öyle hükmeyledi. Olur ya insanlık bu. Bir adamın bir vakti olur ki cihân gözüne görünmez. Her istediğini bir şeyle taltîf eder. Belki o da Prusyalıları (Meuse) den başka bir şeyle hoşnûd edemeyeceğini ağladı. Hem cânım söylemesi ayıb başka işleri yok mu ki artık bu kadar (Meuse)in arkasına düşüp gidiyorlar. Öyle (Meuse) gibi kalᶜaların başka yerde lâfı mı olur? Çünkü Hind'de Çin'de Felemenk'te Amerika'da daha uzaklarda yakınlarda (Meuse) gibi kalᶜaların hesabı yok. Öyle (Bazaine)i divân-ı harbe göndermesinler. Gelsinler kendileri (Meuse)den büyük ve

---

[2] Vapurun köprüsü yok ki kapudân köprü üzere bulunsun. Hayır hayır hatâ ettim. Köprüsü var ama bizim gördüğümüz köprülerden değil.

küçük her ne soydan isterler ise irili ufaklı .... Haber vereyim ale-l-hesâb olarak hemen alıversinler. Parası peşîn olmasa da olur.

Fıkarât

Fransa krallarından birisi bir kontun konağına gitmiş. Kont mûmâ-ileyhin bahçesi gayet muntazam olduğundan kont ile berâber bâhçeyi gezerler iken bahçevân tüysüz bir adam olduğu gibi kontun da sakalı kırmızı imiş. Kont eğlenmek için bahçevâna: "Cânım sen erkek değil misin? Hiç dünyada böyle sakalsız erkek bulunur mu?" Dediğinde bahçevân: "Bendeniz erkeğim ama dünyaya azıcık geç geldiğimden midir nedir benim için yalnız bir kırmızı sakal kalmış. Ben de düşündüm taşındım artık kırmızı sakalın da olmaması olmasından hayırlıdır diyerek kabûl etmedim reddettim ve ânın için böyle sakalsız kaldım." cevâbını vermiş.

Diğer

Herifin birisi vaᶜz dinlemek için kiliseye gitmiş isede cemâat gayet çok olduğundan bî-çâre pek uzakta kalmış. Ve papazın dediklerinin hiç birisini işitememiş. Vaᶜz tekmîl olup halk kiliseden çıktıktan sonra birisi herifin yanına gelerek papazın ettiği vaᶜz ve nasîhat neye dâir idügini suâl ettiğinden merkûm da "O eliyle vaᶜz etti. Bende gözüm ile dinlediğimden bir şey anlayamadım" demiş.

Diğer

Zatın birisi dostlarından birinin hânesinden kendi evine avdet eder etmez derhâl evinden geldiği dostuna bir tezkire yazarak meâlinde gümüş sigara tabakasını gelir iken orada unuttuğunu ve tezkireyi getiren kimse ile göndermesini ricâ etmiş ise de mektûbu mühürlemek üzere iken yanı başında tabakasını bulduğundan derhâl mektûbu açarak zîrine tabakasını bulduğunu ve nâfile zahmet edip aramamasını yazmış ve mektûbu mühürledikten sonra derhâl uşağıyla irsâl etmiş.

Monte Kristo

Onuncu Bâbdan Mâ-baᶜd

Blacas - Evet efendim.

Kral - Bu maddeye dâir de bir şey yazmış mı?

Blacas - Hayır efendim. Yalnız Villefort'u tavsiye etmiş ve huzûr-ı hazret-i kralîlerine çıkarmaklığımı ricâ etmiş.

Kral (Taaccüble) - Ne? Villefort mu? O Marsilyadan gelen adamın ismi Villefort mudur?

Blacas - Evet efendim.

Kral - Cânım sabâhtan beri ismini niçin söylemedin?

Blacas - Zât-ı haşmet-meâb efendimizin ânı tanıdığından haberim yok idi.

Kral - Ben Villefort'u tanırım. Gayet âkıl ve şân şöhreti sever bir adamdır. Sen bunun babası Noirtier'i de bilmez misin?

Blacas - Sâbık senato aᶜzâsından ve cumhûriyet tarafdârı Noirtier mi? Amân taraf-ı kralilerinden öyle adamın oğluna me'mûriyyet mi verilmiş?

Kral - Senin aklın ermez. Ben sana Villefort şân ve şöhreti sever diyorum. Bir küçük şöhret için babasının üzerine basar da geçer. Git şunu bana çabuk getir.

Blacas kralın emri üzerine odadan çıktı ve kral odada yalnız kaldı.

Mâ-baᶜd-ı sonra

(Teodor Kasab)

---

117 Numro Cumᶜa-ertesi 29 Nisan 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Yâhû şu günlerde hevâ ne kadar fenâ gidiyor. Pek çok kimseler küçük büyük hastalıklardan baş alamıyorlar. Kimisi tebdîl-i hevâ kimisi taᶜtîl-i meşgûliyyet ediyor. Ez-cümle şu bizim Prens de Bismarck bu zâtın bu yakınlarda eski derdi yine depreşmiş. Çifliğine çekilmiş kendisini tedâvî ettirmeye başlamış.

Yazık! Yazık! Bu zavallı adamcağız kendisini toplayamayacak. Nihâyet mahv olup gidecek yalnız Almanya'yı değil bütün dünyayı ağlatacak. Çünkü ne vakittenberidir bu bî-çâre hastadır.

Hele geçen seneki hâli doğrusu hiç bir vakitte unutulacak bir hâl değil idi. Bereket versin hekîmlerin nasîhatlariyle ağır ağır Paris'e kadar gitti ve Versail'de bir müddet ikamet etti de dûçâr olduğu illetten bir mikdâr kurtulabildi. Fakat ne çâre ki bütün bütün geçiştiremediğinden işte bu sene yine tekerrür etti. Gazetelerin rivâyetlerine göre bu defᶜaki hastalığı geçenkinden de daha ağırca imiş. Hekîmler her hâlde bir tebdîl-i hevâ etmesi lüzûmunu ihtâr ediyorlar ise de bu da bir mikdâr olsun kendisini toplamasına tevakkuf ettiğinden şu günlerde mecbûrâttan sarf-ı nazar olunmuş. Fakat şurasına istigrâb ediyorum ki Almanlar müşârün-ileyhin hastalığının ne kadar imtidâd edeceğini keşfederek yedi ay zarfında iyi olacağına hükmetmişler.

Eğer siz bu keşfe inanmaz iseniz Levant Herald'a mürâcaat edebilirsiniz.

Levant'ın her gün gözümüzün önünde olan istikamet ve reviyyeti cihetiyle ben inandım ama Almanların bu derece sürᶜatle terakki ettiklerine istigrâb ettim. Ya herif beş ayda iyi olur ise?.. O hâlde Almanlar her verilen hüküm ve karârı kanûna tatbîk ettiklerinden elbette bunu da tatbîk etmişlerdir. Ve Almanlar için muhâfaza-i kanûn belki Bismarck'ın canını muhâfazadan daha mühim olduğundan o vakit bî-çâre Bismarck daha iki ay yatağında yatmaya mecbûr edecekler. Aksi hâlde yaᶜnî yedi ayda kesb-i ifâkat edemez?.. O zamân da ister istemez ölüm halinde bile olsa mahall -i me'mûriyyetine getireceklerdir. Çünkü dedik ya herifler kanûnu muhâfaza edecekler. Ey

Osmânlılar anlamalı ki her millet kendi kanûnlarını nasıl vikaye ediyorlar. Ne ise Cenâb-ı Hakk an-karîb şifâsını ihsân etsin. İşte Diyojen'in gece gündüz duâsı budur.

Ölmesin Dramiko yaşasın Mişkiyo şimdi. Muhârebede tüfengi endâmıyla atan Yahûdîler kalmadı. İzmir'in Rum çapkınları hani maᶜhûd eğri fesli kaba şalvarlı ve "Gamudu tenbestüsü tenamânusu" deyip giden paliyakaryaları yok mu? İşte Yahûdîler ânların bile mânelerini ağlatmışlar... Cânım ne dersin bunların bu derece şecâat ve cesâretlerine insanın inanmayacağı geliyor. Vukuᶜbulan kanlı bir muhâreberede Yahûdîlerden beş palikaryalardan sekiz kişi ölmüş ve dört Yahûdî ile yedi palikarya da mecrûh olmuş. Demek ki Yahûdîler palikaryalaşmış ya palikaryalar Yahûdîleşmiş. Bana kalır ise Yahûdîler palikarya olmuşlar. Çünkü herifler evvelki maᶜhûd âl çakşırı ayaklarından çıkarır çıkarmaz tavrı değiştirdiler yeğnileştiler yüreklendiler... Fakat Marmara Adası'nda biraz korkaklık göstermişler... Ama efendim Marmara denilen yer pek geri kalmış bir mahallidir. Oranın sâir ahâlîsi terakki etmiyorlar ki bunlar etsinler. Yok! Yok! Sâir ahâlîye nisbetle Yahûdîler ileri gitmişlerdir. Lâkin ne yapsınlar ki İzmir'de Yahûdî başına on palikarya düşmüş. Marmara'da ise Yâhûdi başına yirmi beş kûfeci ile yirmi beş balıkçı isâbet etmiş. Her ne kadar bunlarda şecâat ve besâlet olsa artık elli kişiye de karşı duramazlar... Eğer târîh okumaya merakınız var ise siz de bilirsiniz ki bir vakit İngilizler vahşî adam görmek için Amerika'nın şimâl taraflarına giderler idi. Ve bunlardan birisini tutarak Paris'e götürmüşler de adam başına birer franka seyrettirmişler idi. Bunların medînlere yaᶜnî bizlere acâib görünmesinin sebebi sütten kesildikleri vakit insan eti yemeye alıştıkları imiş. İşte böyle adamlardan yanı başımızda var imiş ve her gün bâd-ı hevâ görür imişiz de hâlâ haberimiz yok. Meğer bunlar kamış bayramında mücerred insan eti yerler imiş. Bu sene de İzmir'de bir çocuğun kanını içmişler Marmara'da ise kırk beş yaşında koskoca bir herifi etiyle kemiğiyle büsbütün yemişler. Doğrusu çok acâib tabiat! Şu ufak çocuğa ne demeli? Sizce kuzu gibi pirinç ve fıstık üzüm ile doldurulur ise zararsızca taᶜmı olacağı zannolunur ise de şu kırk beş yaşındaki herifi ister kızartsalar isterler ise doldurup da fırına verseler... Hâsılı her ne yolda pişirseler hiç bir lezzeti olmaz. Ben yemedim ya lezzeti olmamak lâzım gelir. Ne ise palikaryalık sanᶜatını takınmışlar ama hâlâ ağızlarının tadını öğrenememişler.

Şu nâmûslu doğru sözlü millet gazetesi Rumeli Yeni-şehri civârında altmış kişiden müretteb ve Ervantaki nâm Yunanlı eşkiyâ reîsinin kumandası altında bir fırka eşkiyâ olduğunu haber verdikten sonra "Bu havâdisin sıhhat ve adem-i sıhhati hakkında maᶜlûmât-nâmemiz yoğ ise de ileride buna dâir maᶜlûmât alıncaya değin bu kadarla iktifâ olunmalıdır" gibi bir de mütâlaa yazmış.

Â Bordeano Çelebi mâdemki buna dâir ileride maᶜlûmât alacaksak da niçin şimdiden iᶜlân ediyorsun?

Lu Turquie'nin bu sözü aynı "Bir fırka eşkiyânın Yenişehir civârına geldiklerini bilmiyorum fakat olabilmek ihtimâli vardır. Zirâ eşkiyâ fırkaları baᶜzı şehirlerin etrafında çok defᶜa görülmüştür ve Yenişehir de âdetâ bir memlekettir. Dünyada gayr-i mümkün hiç bir şey olmaz. Dur şunu tafsillice haber alayım da buna inanmadı mı inanmamalı mı size söylerim" demeye benzemez mi?

Doğrusu artık ben bu gazetecilerin yanlışlarını tashîh etmekten bıktım. Zirâ bunlar artık işi zevzekliğe döktüler kim görse anlayabilir bir hâle getirdiler. Ben ne kadar tashîh ettim ise ânlar o kadar hatâda bulunuyorlar. Artık tahammül kalmadı ama yine tahammül edeceğim zirâ işimiz anlara kaldı. Çünkü bundan başka şeylere karışanlara dayak var.

Ve Byzantis nâm Rum gazetesinin muharriri Ksenis Çorbacı Doktor Duruni isminde bir diş hekîmi bulmuş ve bunu gazetesiyle ber-vech-i âtî medh ve tavsîf etmiş.

"Bir dişi çıkarmak fenâ şeydir. Çünkü insanı sakat etmek hamallıktır."

Tamam bu Doktor Duruni'nin bir avurt dişi çıkardığını işitecek olur isem sen hamal imişsin demeye hakkım olacak sonra nizâᶜ istemem.

"Bütün çekilen dişlerin hıfz olunması mümkündür."

Ben bunu eskiden de bilir idim. Dişçi berberlerin yüz seneden beri çıkardıkları dişlerin tesbîh gibi dükkânları önünde asılı durduklarını ve pekiyi hıfz olunduklarını her gün görmekteyim. Fakat ben dişimi çıkarttıktan sonra artık ânın hıfz olunması neme lâzım? Sağlam olup da dükân önünde duracağına varsın biraz çürükçe olsun da ağzımda bulunsun. "Bir diş iyi kurşunlandığında gûyâ hiç ağrı görmemiş gibi bütün ömürde gerek sıcak ve gerek soğuk şey içmeye kullanılabilir."

İşte burasını anlayamadım. Dişin deliğine mi koyup da içmeli imiş? Öyle ise niçin kurşunlamalı? Yâhûd kurşunlandıktan sonra nasıl içmeli?

"Bir diş her ne kadar az çürümüş ise o kadar kolay kurşunlanır. İşte ânın için bir dişin bütün bütün çürümesini beklememeliyiz. Çünkü asla kendiliğinden iyi olmaz." Acâib! Bunu İksanis Efendi demese idi İstanbul'da kimin aklına gelebilir idi? Yâhûd çürümeye başlayan bir diş kendiliğinden iyi olabilse idi Doktor Duruni ne ile geçinecek idi?

"Türkistan'da herkes perde gibi ağızlarını örtmek için uzun bıyık taşıyorlar ve bu hâlde bulunanların dişleri görünmediğinden tathîrinde tekâsül ediyorlar."

Şimdi anladınız mı Frenklerin bıyıklarını tıraş edip de bizim uzun bıraktığımızın sebebini? Hâ ben size anlatayım. Ânların dişlerini tathîr ettikleri ve bizim tathîr etmediğimiz görünmemek için imiş. Pekâlâ Mösyö Ksenis kendi dişlerini temizlemekte devâm ettiği hâlde bıyıklarını niçin tıraş etmiyor? Acaba kaç yaşında olduğunu herkes görür diye mi? Öyle ise hakkı var. Herkese yaşını göstermekte maᶜnâ ne? Hem Mösyö Ksenis ve âna benzer Frenkler gülmemelidirler... Teessüf olunur ki Allah kadınlara da bıyık vermemiş. Bu husûsta asıl ânlara iktiza eder idi. Her ne ise vermemiş.

"Zarârsız diş hiç bir vakit çürümez."

Ya öyle hâ! Cânım bu herifler ne tuhaf şeyler biliyorlar. Fakat şu zarârsız diş dediği ne oluyor? Şu herif hiç dilini de ısırmamış mı ki dişin zarârını biliyor? Yoksa kendi dişlerini çıkartmış da peltek mi söylüyor?..... Gördünüz mü â Doktor Duruni â Çelebi Ksenis? Biz dişlerimizi sizin kadar vikaye etmez ve bıyıklarımızla örter isek de hiç olmaz ise sözümüzü doğru söyleriz ve yaşımızı kimseye göstermeyiz. Siz işte dişlerimizi hıfz edelim diye hem yaşınızı meydana kor ve hem de ser-hoş gibi söylersiniz.

Fıkarât

Efendinin birisi sâyisinin hayvânlar için almış olduğu otu gördüğünde sâyise hitâben "Â! Bu ne fenâ ot. Hiç insan olan bunu para verir de alır mı?" demesi üzerine sâyis hiddetlenerek "Efendi şimdi bu ot fenâ mıdır? (Eline bir demet ot alıp hayvânlara vererek) işte hayvânlar kapış kapış yiyorlar. Artık sen otun iyisini bunlardan ziyâde bilmezsin ya" demiş.

Diğer

Bir nehir üzerine inşâ edilmiş olan gayet güzel bir köprünün üzerinde bir herif görülür. Herifin elinde bir arşın bir de perkâr durma köprüyü enine boyuna ölçer biçer. Der iken bu herifi köprüyü inşâ eden kalfa görerek "Acaba kimdir? Mâhir bir mühendis de köprünün sûret-i inşâsında bir fenâlık mı gördü?" diyerek doğruca herifin yanına gidip köprüyü niçin ölçtüğünü ve sûret-i inşasında bir noksanlık mı gördüğünü suâl edince herif de "Hayır sûret-i inşâsı pek âᶜlâ ve en ziyâde tahsîn-i âferinimi celb eden şey köprüyü nehrin bir kıyısından diğer kıyısına yaptığınızdır. Eğer bir ucundan diğer ucuna yaᶜnî nehrin tûlüna göre yapmış olayidiniz o hâlde hem boyu uzun olur ve hem

ziyâde masrafa ihtiyâç görünür ve hem çok vakitte vücûda gelir idi." Cevâbını vermiş.

Diğer

Papazın birisi Cenâb-ı Hakk'ın gayet âkıl bulunduğuna bir delîl olmak üzere "Ey cemâat! Bakınız Cenâb-ı Hakk ne kadar akıldır ki mevti hayâttan sonra koymuştur. Ya bunun aksini iltizâm ede idi ya'nî memâtı hayâttan evvel va'z ede idi biz ne vakit tövbe eder idik?" demiş.

Diğer

İki Arkadaş Beyninde

- (Arkadaşının kesesindeki bir altını görerek) Cânım birâder şu bir altını borcun olan beş liraya mahsûben versen â.

- Tuhaf! Bir lirayı sana vereceğime borcumun beş lira kalması daha iyi der.

Diğer

Kadının birisi küçük perhîzde iki gün perhîzi bozduğundan papazın birine giderek "Amân efendim bu perhizde hasta olduğum cihetle iki gün perhiz tutamamış idim. Acaba bunu büyük perhîzde tutsam nasıl olur? Câiz midir? Dediğinde papaz efendi "Ah zararı yok bî-l-husûs şimdi idâre ve tenkîhât vakitleri olduğundan o da olunabilir" demiş.

Monte Kristo

Onuncu Bâbdan Mâ-ba'd

Kral odada beş dakika kadar yalnız kaldıktan sonra Blacas Villefort ile berâber kapıdan içeri girdiler. Villefort'un rubası tozlu ve huzûr-ı kraliyye çıkacak bir hâlde değil idiyse de kapıdaki bekçiler Blacas'a hürmeten bırakmışlar idi.

Kral - Buyurunuz Mösyö Vellefort buyurunuz.

Villefort bir kaç adım ilerleyerek resm-i selâmı icrâ ettikten sonra kralın emrine muntazır oldu kaldı.

Kral - Bana mühim bir şey ifâde edeceğinizi Blacas haber verdi. Sahîh mi?

Villefort - Efendim me'mûl ederim ki Mösyö Blacas'ın ifâdesi sahih olduğunu

ziyâde masrafa ihtiyâç görünür ve hem çok vakitte vücûda gelir idi." Cevâbını vermiş.

Diğer

Papazın birisi Cenâb-ı Hakk'ın gayet âkıl bulunduğuna bir delîl olmak üzere "Ey cemâat! Bakınız Cenâb-ı Hakk ne kadar akıldır ki mevti hayâttan sonra koymuştur. Ya bunun aksini iltizâm ede idi yaᶜnî memâtı hayâttan evvel vaᶜz ede idi biz ne vakit tövbe eder idik?" demiş.

Diğer

İki Arkadaş Beyninde

- (Arkadaşının kesesindeki bir altını görerek) Cânım birâder şu bir altını borcun olan beş liraya mahsûben versen â.

- Tuhaf! Bir lirayı sana vereceğime borcumun beş lira kalması daha iyi der.

Diğer

Kadının birisi küçük perhîzde iki gün perhîzi bozduğundan papazın birine giderek "Amân efendim bu perhizde hasta olduğum cihetle iki gün perhiz tutamamış idim. Acaba bunu büyük perhîzde tutsam nasıl olur? Câiz midir? Dediğinde papaz efendi "Ah zararı yok bî-l-husûs şimdi idâre ve tenkîhât vakitleri olduğundan o da olunabilir" demiş.

Monte Kristo

Onuncu Bâbdan Mâ-baᶜd

Kral odada beş dakika kadar yalnız kaldıktan sonra Blacas Villefort ile berâber kapıdan içeri girdiler. Villefort'un rubası tozlu ve huzûr-ı kraliyye çıkacak bir hâlde değil idiyse de kapıdaki bekçiler Blacas'a hürmeten bırakmışlar idi.

Kral - Buyurunuz Mösyö Vellefort buyurunuz.

Villefort bir kaç adım ilerleyerek resm-i selâmı icrâ ettikten sonra kralın emrine muntazır oldu kaldı.

Kral - Bana mühim bir şey ifâde edeceğinizi Blacas haber verdi. Sahîh mi?

Villefort - Efendim me'mûl ederim ki Mösyö Blacas'ın ifâdesi sahih olduğunu

zât-ı kralîleri dahi şimdi iᶜtirâf buyuracaklardır.

Kral - Buyurunuz efendim vakᶜayı ifâde ediniz. Fakat ibtidâsından başlayınız Çünkü ben her şeyde nizâmen hareketi severim.

Villefort - Efendim me'mûriyyet-i bende-gânem dâiresinde zât-ı haşmet-meâblarının düşmenleri tarafından yapılmış olan bir ittifâk keşf ederek keyfiyyeti mümkün mertebe sürᶜatle kralıma arz etmek için Paris'e koştum geldim. Bendenizin anlayışım bu defᶜaki ittifâk her günkü keşfolunanlara benzemiyor. Bu ittifâk taht-ı kralîlerini gasb etmek için bu günlerde bir isyân tehlikesini netîce verecek gibi görünüyor. Efendim Bonaparte üç gemi ihzâr etmektedir. Kendisinin bu hareketi her ne kadar mecnûn-âne bir hareket ise de yine korkulur. Bu ânda ihtimâl ki Elbe Adası'ndan çıkmış olmalıdır. Nereye gitmiş olduğu lâyıkıyla anlaşılamadıysa da zannolunur ki Napoli taraflarına ve Toskana sevâhiline ve belki Fransa'ya bile çıkaracaktır.

Maᶜlûmunuzdur ki Bonaparte'ın İtalya ve Fransa ile münâsebeti bâkîdir.

Kral (Telâş il) - Evet maᶜlûmumdur. Hattâ geçen günlerde bir Bonaparte tarafdârânı cemᶜiyyetinin Fransa'da teşkîl olunmuş olduğu işitilmiş idi. Ancak siz şu tafsîlâtı nasıl aldığınızı bana anlatınız.

Villefort - Efendim çoktan beri gözüm Marsilya ahâlîsinden ve ehl-i fesâddan birisinde idi ve Marsilya'dan azîmetim günü der-dest edip istintâk ettim. Bu adam bir gemici olduğundan hafiyyen Elbe Adası'na gittiği ve oradan Paris'e geçerek Bonaparte tarafdârı komitesi re'sine baᶜzı emirler götürmeye me'mûr olduğunu anladım. Komite reîsinin ismini öğrenmeye çok çalışmış isem de mümkün olamadı. Şu kadarını öğrenebildim ki götürmeye me'mûr olduğu emir Bonaparte'ın yakın vakitte Fransa'ya avdet edeceğinden bunu efkâr-ı ahâlîyi birleştirmesinden ibârettir.

Kral - Bu istintak ittiğiniz adam şimdi nerededir?

Villefort - Mahbûsdadır efendim.

Kral - Bu havâdis size gayet mühimm mi göründü?

Villefort - O kadar mühimm göründü ki efendim bu havâdisi nişân ziyâfetimin üzerinde almış iken bile cemᶜiyyeti bırakıp zât-ı haşmet-meâb efendimize bu havâdisi vermek için vakit gaib etmeyip koştum geldim.

Kral - Evet aklıma geliyor. Matmazel Saint-Meran ile izdivâc edecek idiniz zannederim.

Villefort - Efendim zât-ı kralîlerinin sâdık kullarından birinin kızıyla.

Kral - Sizin şu keşfinizde bundan başka maᶜlûmât yok mu?

Villefort - Efendim bu kadar maᶜlûmât ittifâkın ne kadar tehlikeli bir hâlde bulunduğunu isbâta kâfîdir zannederim.

Kral - (Tebessümle) ittifak mı? Adam bu asırda öyle ittifâkların kuvvede büyütülmesi kolay ise de icrâ olunup meydana gelmesi güçtür. Şimdiye kadar mahrûm olduğumuz ecdâdımın tahtına çıkalı çok olmadı. Ve gözlerimiz gerek mâzî ve gerek müstakbel ve gerek şimdiki hâl için bî-dârdır ve on aydan beri vükelâmız dahi Bahr-i sefîd sevâhiline olan dikkatlerini tazᶜîf etmişlerdir. Bonaparte Napoli'ye çıkacak olur ise düvel-i müttefika aleyhine kıyâm eder. Toskana'ya gidecek olur ise girdiği günden düşmen toprağında bulunmuş olur. Fransa'ya gelecek olur ise kendisi zâten ahâlî tarafından laᶜnetlenmiş olduğundan bir tabûr asker ile ânın hakkından geliriz. Ânın için kuzum Mösyö Villefort pek keder etmeyiniz ve bununla berâber size olan teşekkürlerimi de kabûl ediniz.

Blacas - A! İşte Mösyö Dandre.

Fi-l-hakika o dakikada benzi geçmiş elleri ayakları titrer ve gözleri dönmüş olduğu hâlde Zabtiyye Nazırı Mösyö Dandre oda kapısında görüldü.

Villefort - Saygı ederek dışarı çıkmaya davrandı ise de Blacas elinden tutup alıkoydu.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

---

118 Numro Çehâr-şebih 3 Mayıs 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Hamdolsun şu koca müneccim Palantamor bizi yalan çıkarmıyor. Öyle olmalı ya biz de elimizden geldiği kadar ânı yalan çıkarmamaya saᶜy ve gayret ediyoruz. Fakat Allah verse de ikimizin birden kuyruklu yıldız yalanımızı çıkarmasa. Çünkü efendim bunların her verdikleri söze inanılmaz. Bunların ahlâkı acâibtir. Gelirim der de gelmez. Baᶜzı defᶜa da hiç haber vermeksizin gelir baᶜzı zamânda yanından geçer de uğramaz. Hattâ bir kuru selâm olsun vermez. Fakat bunun geleceği baᶜzı alâmetler ile taᶜyîn olunur imiş. Meselâ dünyaya bir kuyruklu yıldız çarparak kıyâmet kopacağı zamân yeryüzünde gayet acâib bir canavar görülecek imiş. Bak ben gördüm. Bir değil bir kaç tanesini de gördüm fakat mahlûkâttan hiç birine benzemez. Taş denilmez kımıldanıyor. Ağaç da değil tebdîl-i mekân ediyor. Balık desem işitiyor. Kuş desem uçmuyor kanadı yok. İnsan denilemez aklı yok. Hâsılı canavar ve-s-selâm. Bundan başka kuyruklu yıldızın geleceğine ve kıyâmetin kopacağına delâlet eder bir çok alâmetleri haber vermiştik ya şimdi bir kaç tanesi daha göründü ânları da haber vereyim. Bakalım ağustos on iki de doğru olup olmadıkları meydâna çıkar.

Napoli'de volkan patlaması Meksika'da Antakya'da hareket-i arz vukuᶜbulması İzmir Yahûdîlerinin kahramânlığı Rodos Adası eşeklerinin çayır arpa samân yerine insan parmağı yemeleri .... Sakın bu havâdisi yanlış zannetmeyiniz gazeteler yazıyor. Gazetelere eğer inanmaz iseniz size mücmelen taᶜrîf edeyim. Şöyle ki eşeğin birisi zannolunduğuna göre mevsim münâsebetiyle yediği çayıra katık olmak için sâhibinin ve ânı kurtarmaya gelen bir bî-çârenin parmaklarını yemiş. Gördünüz mü evvelleri eşeklerde böyle bir iştihâ var mıydı?.... Ama siz diyebilirsiniz ki ânlar da kamışa giriyorlar duâda... Her ne olur ise olsun bence kıyâmet alâmetidir. Tîmûr köprünün iki kilise arasında kalmış bir but-perest gibi nerede duracağını şaşırıp iki köprü arasında mütehâyyir kalması.... Tîmûr köprü dedim de aklıma geldi. Şu bî-çâre köprüye şimdiye kadar yer bulunamadı. Bu bâbda politika gazeteleri de beyân-ı efkâr etmiyorlar. Bârî ben aklıma geleni söyleyeyim. Belki kabûl ederler ne biliyorsunuz? İki köprü arasında amed ü şûdu teshîl için tîmûr köprüyü Unkapanı köprüsünden Galata köprüsüne uzatmalı. Ben

bundan münâsebetli bir yer daha bulamıyorum. Şimdi ben bunu söyledim ya ama tutmayacaklar imiş. Varsınlar tutmasınlar. Her ne ise yine gelelim şu kıyâmet alâmetlerine. On beş günden beri hiç bir gazetenin taᶜtîl olunmaması Osmânlı Bankası me'mûrlarının alafranga nisan yirmi yedide Saint-Etienne yortusunu tutmaları Aziziye Vapur Kumpanyası bir yeni müdîr eline geçtiğinden baᶜde-mâ alınacak me'mûrların Hason tarafdârı olmadıkça kabûl olunamayacağının iᶜlân edilmesi Rum Patriki Efendi'nin General İgnatief'in bir an evvel kesb-i âkıbet etmesinde olan ârzûsu Ekzark Efendi'nin Allah'a yalvarmak için Patrik Efendi'den ruhsat istemesi iki üç aydan beri hiç yağmur yağmadığı hâlde hiç kimsenin aklına yağmur duâsına çıkmak gelmemesi ey şimdi bunlar kıyâmet alâmeti değil de nedir? Bence öyle kıyâmet alâmetidir ki eğer Palantamor kıyâmetin kopacağını haber vermemesi olaydı ben bunlardan keşf eder ve size haber verir idim.

İki Sivilize Beyninde

- Efendim tramvay sosyetesinin aksiyonerlerinin assembler jeneralinde direktör Mösyö Kara Panos'un okuduğu rapporeti gördünüz mü?

- Hayır efendim görmedim. Acaba içinde ne var?

- Doğrusu bendenizin a preoccupationumu mûcib oldu.

- Detayları memoireınızda mıdır?

- Evet efendim haylice benefice çıkarmışlar ve böyle gider ise bu sosyetenin aksiyonları rencherir olacak.

- Bu sene ne dividende vermişler?

- Efendim bu sene dividende vermeyecekler ve dört yüz bu kadar bin guruş binefisi bu senenin exerciceine gerek interetleri vermek ve gerek executer olacak travailların depenselarıçin ilâve edecekler.

- Bendeniz yalnız şu Diyojen Journal'inde compte rangeesini okudum fakat bir kaç defectueux özite gösteriyor ki hâkpâyınızın a s'assertion konterdir.

- Adam Diyojen'e ne bakarsın o bir humoristique şârivârîdir. Ânın defaut bulmadığı şey yok ki.

- Hakkınız var efendim ama Diyojen'in observationu bendenize juste göründü.

Meselâ Mösyö Kara Panos her bir employelerine yevmiyye yedi guruş entretien masârifi göstermiş ve bozulan voixların eskiyen materyalin intretne ettiği fraileri hiç hesâba katmayarak administaration masârifi depo loyersi station constructionu a s'asseoir ve sâir masârifler için yalnız altmış beş bin guruş göstermiş. Bu da bir semestre esnâsında bu creaiabel midir?

- Efendim inanmayınız. Bu Diyojen calomnieyi bi seviyor. Ekserî a s'assertionları mensongedur ve ale-l-husûs tramvay sosyetesini sistematikman persecuter yapıyor...

(Bu mükâleme Eyüb vapurlarının birisi içinde bir Ermeni ile bir Müselmân beyninde vuku^{c}bulduğunu kendi kulaklarım ile işitmiş ve mükâleme bu râddeye geldikde vapur da Yemiş'e yanaşmış bulunduğundan ânlar köprüye gitmek üzere vapurda kaldılar ben de İstanbul'a çıktım. Bu mükâlemede Diyojen mübâlâğa etmiş diyenler olur ise şu kadar cevâb verebilirim ki gerek şirket vapurlarında ve gerek Beyoğlu Taksim Bahçesi'nde gerek Kâğıthâne'de ve gerek sâir bu gibi mahallerde ekserî işitilen mükâlemeler bâlâdakinden sivilizedir.)

Elhamdülillâh şu barbarlıktan kurtulduk medenî olmaya başladık. İnsanın gördükçe işittikçe keyfi gelir. Efendim nasıl keyfi gelmez? Ortalık medeniyyet hürriyet ser-bestî..... ile dopdolu. Acaba mukaddemleri azıcık vakarını tanır bir efendi haremiyle velev ki iki adım olsun sokakta gidebilir miydi? Bak şimdi askerî zâbitânı haremiyle Kâğıthâne'den kayığa binerek ve ahşâm üzeri kayıkta muhabbet ederek (kaşk..... şey konağına diyecektim) avdet ediyor. Henüz şarkı çağırmıyorlar idiyse de yarın o da olur ve Frenkvârî hanımını koltuğuna takar tiyatroya baloya Taksim Bahçe ve sâir yerlere de gider. İşte terakki de böyle böyle olur.

Aynen Varakadır

115 numrolu nüshanızda göndermiş olduğum varakamı aynıyla basıp cevâbının da zîrinde muharrer gördüğümden dolayı fevk-al-hadd memnûn olmadım desem ya^{c}nî memnûniyyetimi ketm etsem yalan söylemiş olurum. Mûmâ-ileyh Patrik Efendi'nin paskalya günü Rum Patriki Efendi'nin izin vermemesinden dolayı duâ etmemekliğinden hâsıl olması tabîî..... bulunan günahın nısfını bendeniz diğer nısfını dahi sizin küpe vaz^{c}i ve tahmîl eder isek ortada bir şey kalmaz buyurdunuz. Pek a^{c}lâ! Bu Patrik Efendi böyle mutî^{c} ya bendeniz pazar günü Fener'de bulunduğum cihetle kendisinin nâ-me'zûn olduğu hâlde ve lobisi âyînini icrâ ettiğini gördüm. Buna ne edelim? Bu perhîz ne bu lahana turşusu ne? Eğer bundan dahi hâsıl olacak..... günâhı yine biz alır isek sizin küp

dolduktan dolduktan başka bendenizin dahi yürüyecek hâlim kalmayacaktır. Bunu ne yapacağımıza dâir cevâb ister ve imzâm S.K harfleri olacağına sehven Y.K yazmış olduğunuzdan tashîhini niyâz ederim.

Bende-i S.K

Diyojen

O! Oo! Artık sen de işi "Ben yemem cebime koy" hesâbına çıkardın. Alacak günâh bulmuş da daha nâz ediyor. Bi-l-husûs öyle azîz mukaddes zâtların günâhını almak gibi sevâb olabilir mi? Almamak daha büyük bir günâhtır. Hem günâhı afv etmek ellerinde değil mi? Sen şimdi al da ânlar mahşer gününde sana sahâbet ederler. Hem o günâhlardan ve hem de kendi ettiğin günâhlardan seni kurtarırlar. Yok eğer ısrâr eder de bu kadar bir günâhı almamakta înâd eder isen ândan hâsıl olacak günâhı kim afv ettirecek? Eğer beni dinler ve sevâb kazanmak ister isen nazlanma bu günâhı ve bundan sonra edeceklerinin nısfını da al ki dünya ve âhirette behre-dâr olasın. Zirâ bunlar böyle giderler ise daha çok günâh işleyecekler gibi görünüyor.

Fıkarât

Papazın birisi her ne vakit vaᶜz etmeye başlasa henüz söz bitmeden kendisi tıkanır durur ve söyleyecek bir lâkırdı bulamaz imiş. Kadının birisi merkumun çıkartmış olduğu resmi görerek yanında bulunan bir kadına "Amân efendim bakınız şu papaz tıbkı vaᶜz eder gibi duruyor" demiş

Diğer

Herifin birisi rü'yâsında bir yumurta yediğini görmüş. Sabâh oldukda bir muabbire rü'yasını naklettiğinden muabbir de "Elinize altın ve gümüş olmak üzere bir çok paralar geçecek. Yumurtanın sarısı altına ve beyâzı da gümüşe işârettir" diye taᶜbîr eder. Fi-l-hakika aradan bir kaç gün geçer geçmez muabbirin dediği gibi herifin eline altın ve gümüş olarak bir çok paralar geçtiğinden taᶜbîrin bu derece muvâfık bir sûrette isâbetine herif hayrân olarak muabbire bir teşekkür etmek için kalkar nezdine gider ve baᶜde-t-teşekkür bir kaç da mecidiye vererek kalkıp gider iken muabbir efendi "Efendim bu verdiğiniz yumurtanın beyâzı içindir. Acaba sarısı için bir şey yok mu?" kelâmını îrâd eder.

Diğer

Papazın birisi bir prense vâiz olmak istediğinden bunu her gün bir yolda kendisine ifâde ettirir ve kendisi de istidᶜâ eder ise de prens bundan hazzetmediği cihetle kendisini kabûl etmeyeceğini anlatmak için papazı celb ile "Sen bana hâce olmaklığımı ârzû ediyor imişsin ama benim öyle uzun uzadıya vaᶜz ü nasîhat dinlemek âdetim olmadığından sizi kabûl edemeyeceğimi beyân ederim" demiş olmakla merkum papaz derhâl mukâbele ederek "Efendim daha aᶜlâ ya benim de çok çok vaᶜz ve nasîhat etmek âdetim değildir" cevâbını vermiş.

Diğer

Hâfız-ı kütübün birisi Evkaf Nâzırının birinden açık bulunan bir me'mûriyyetin kendisine ihâle olunmasını istidᶜâ etmesi üzerine nâzır-ı mûmâ-ileyh "Pekâlâ olur bu hizmeti de sana versek o hâlde bi-t-tabᶜi ikisini birden lâyıkıyla göremeyerek apışır kalırsın. Bunun için her hâlde sen kendi işine bakmalısın" dedikde hâfız "Efendim kulunuz eyleşmem ikisini lâyıkıyla idâre ederim. Zirâ kütübhâneye bir gün bile gittiğim yoktur" demiş.

Diğer

Kibârdan bir zât cân-bâzın birinden gayet aᶜlâ bir at istediğinde bî-çâre cân-bâz her gün gayet aᶜlâ atlar getirir idiyse de mümkün değil ki beğendiremez. En nihâyet bî-çâre cân-bâz âciz kalarak bir at ile bir kısrağı müstashiben mûmâ-ileyhin konağına gelerek "İşte efendim bir at ile bir de kısrak. Bakınız artık istediğinizi bunlara emrediniz de yapsınlar" demeye mecbûr olur.

Monte Kristo

On Birinci Bâbdan Mâ-baᶜd

Onsekizinci Louis Zabtiyye Nazırının çehresinin bu hâlde bozulmuş olduğun gördüğü anda önündeki masayı hiddetle iterek "Ne oldu Mösyö Dandre? Sende hissettiğim havf ve dehşet Blacas'ın haber verip Villefort'un tasdîk ettiği havâdislerden mi ileri geliyor? Söyle bakalım ne duruyorsun?" dediğinde Zabtiyye Nazırı cevâb vermeyip gitti "Amân efendim" diyerek kralın ayağına kapandı.

Kral - Cânım söyle bakalım ne oldu?

Dandre - Âh efendim başımıza gelen bu belâ bu felâket nedir? Ben nasıl müteselli olabileceğim?

Kral (Yüzünü buruşturarak) - Efendi size söylemenizi emrettim duymadınız mı?

Dandre - Efendim şubat yirmi sekiz târîhinde zorba Elbe Adası'ndan çıkıp mart ibtidâsından Fransa'ya vâsıl olmuş.

Kral - Fransa'ya mı? Ne tarafa?

Dandre - Antibes civârında küçük bir limana çıkmış.

Kral - Ne? Zorba mart ibtidâsında Antibes yakınında Paris'den sadece iki yüz elli fersah mesâfede bir noktaya vâsıl olmuş da bu havâdisi sen bu gün mart üçde mi aldın?.... Efendi bu dediğin şey gayr-i mümkündür. Ya aldığın havâdis yanlıştır ya sen çıldırmışsın.

Dandre - Amân efendim havâdis sahîhtir.

Kral (Taᶜrîfi mümkün olmayan hiddet ve şiddet alâmetleri göstererek ve ayağa kalkarak) - Fransa'ya mı dedin? Zorba Fransa'ya gelmiş hâ? Demek ki siz bu adama dikkat etmiyor idiniz?... Öyle ya müttefik bulunmadığınızı kim bilir?

Blacas - Efendim Mösyö Dandre gibi sâdık bir kulunuzdan ihânet me'mûl müdür? Bu bâbda cümlemizin basîretimiz bağlanmış gibi görünür. Yalnız Mösyö Dandre değil bizler dahi uykuda imişiz.

Kral (Villefort'a) - Efendi siz söyleyiniz bakalım? Siz de uykuda değil idinizdi ya. Belânın geleceğini siz keşf edip haber verdiğiniz gibi ilâcını da taᶜrîf ediniz.

Villefort - Efendim zorba cenûb tarafı ahâlîsinin menfûrudur. Harekete oradan başlar isek ahâlîyi isyân ettirmek kolaydır.

Dandre - Öyle ama orada durmuyor. Gap ve Sisteron taraflarında ilerliyor.

Kral - İlerliyor mu? Ne? Niyeti Paris'e mi gelmek imiş?

(Zâbtiyye Nazırı en açık bir tasdîkten farksız bir şekilde sustu ve sonra Villefort'a hitâben Gap ve Sisteron ahâlîsini de cenûb vilâyetleri gibi isyân ettirebiliriz zanneder misiniz?

Villefort - Efendim işbu vakᶜa zât-ı haşmetlerinin mükeddir olacağını kemâl-i teessüfle bilir isem de oranın ahâlîsinin efkârı cenûb ahâlîsinin efkârına benzemez.

Kral (Dandre'ye) - Bu iyi maᶜlûmât. Acaba maiyyetinde ne kadar asker var imiş?

Dandre - Bilmem efendim.

Kral - Bilmez misin? Yohsa bu husûs üzerine maᶜlûmât almayı unuttun mu? Öyle ya mühîmm bir şey değil ki...

Dandre - Efendim maᶜlûmât alamaz idim. Aldığım haber yalnız karaya çıktığından ve ne tarîk ile ilerlediğinden ibâret idi.

Kral - Pek iyi bu haberi nasıl aldın?

Dandre (Kızarıp başını önüne eğerek ve havf ile) - Telgaf ile efendim.

Kral (Bir adım ileri gidip kollarını göğsüne kavuşturarak ve öfkesinden benzi sararark) - Demek ki düvel-i müttefika mâᶜrifetiyle. Bu adam yirmi beş sene durup henüz muᶜcîze gibi bir tarîk ile babalarımın tahtına çıkarak bu yirme beş sene esnâsında şu Fransa'nın gerek umûr-i idâresini ve gerek ahlâk ve etvârını anladıktan sonra onu tuttuğum kuvvet patlayıb beni telef edecek öyle mi?

Dandre - Kader kader Allah efendim!

Kral - Demek ki düşmenlerimizin dediği sahîhtir. Ne yeni bir şey öğrenmişiz ne bildiğimizden bir şey unutmuşuz öyle mi? Ben de Bonaparte gibi bir takım hâinlerin tuzağına düşmüş olsam ne ise ne lâkin kendi bendelerinin ortasında ânlar bana kendileri gibi bakmaları vazîfelerini ve fâidelerini netice vereceğini bilmeleri lâzımdır. Zirâ benim râhatım kendilerinin râhatıdır. Ben yok iken hiç bir şey değil idiler ve ben taht-ı kralîyyeden düşer isem yine hiç şey olamazlar. Bunlar böyle iken fenâ hâlde düşüp hamiyyetsizlikten adem-i liyâkatten..... olmamalıdır. Evet efendi hakkın var. Kader kader Allah'tır.

Mâ-bâᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

Numro 119 Cumᶜa-ertesi 6 Mayıs 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Asmaaltı'nda Camlı Hân'ın matbaasında haftada iki defᶜa tabᶜ ü neşr olunur.

İdâresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Bâb-ı Âlî'de îrâd buyurulmuş olan nutk-i hümâyûna orada dinlememiş iseniz gazetelerde görmüşsünüzdür. Bu nutuk bir pâdişahdan beklenilen nutuktur ki derecesini herkes takdîr etmiş ve her vechile takdîr ve teşekküre şâyân sûrette îrâd buyurulumuştur.

Ben gazetelerin nutk-u hümâyûn-i mezkûr hakkında söyledikleri sözleri gördüm. Her biri bir yolda medhetmiş. Fakat Hakayık öyle bir yolda medhetmiş ki şaştım. Evvelâ medh-nâmenin altında şöyle bir imza var.

Bende-i istân-gerdûn-i îvân-i şâhâneleri

Hakayık Gazetesi Müdîri

Filib

Bu imzânın sâhibi medh-nâme-i mezkûr metninde dahi şimdiki hâlde Hakayık Gazetesi'ni kendisi tabᶜ ü ihrâc etmekte bulunduğunu zât-ı şâhâneye arz u beyân ediyor. Ben şimdiye kadar Hakayık'ı (Rüşdî) nâmında bir adam tabᶜ ü neşr ediyor zannında idim çünkü gazetenin zîrinde o imzâyı görmekte idim.

Şimdi siz bundan ne anlarsınız? Hiçbir şey anlayamazsınız öyle değil mi? Evet ben de anlamamış idim hattâ sakın (Filib) lafzı (Rüşdî) lafzının mahlası olması diye bir hayli düşündüm ise de Rüşdî Müselmân ismi olup Filib ise Hıristiyân nâmı bulunduğundan bunda dahi ber-vech-i münâsib bulamamış idim. Hele çalıştım çalıştım aklım erdiği kadar yine bir şey buldum. Size hikâye edeyim de bakayım beğenir misiniz?

Efendim şu "Bende-i istân-gerdûn-i îvân-i şahâneleri Hakayık Gazetesi Müdîri Filib" bundan iki sene mukaddem Terakki Gazetesi'nin taraf-ı eşref-i hazret-i mülûkâneden nâil olduğu âtıfet-i celîleye müşâreket etmek istemiş. O zamân Terakki Gazetesi

(Ali Râşid) diye bir imzâ ile neşrolunur idi. Bu imzâ o imzâ ile mücâdeleye çıkmış. Şimdi dahi böyle bir şey olur ise (Rüşdî) imzâsıyla o kocamân imzâ arasında bir muhalefet çıkmasın diye imzâ-yi mezkûr sâhibi efendi "Bu medhi gazetenin asıl sahibi yazmadı ben yazdım amân sakın yine bir yanlışlık olmasın" diye metn-i medh-nâmede verdiği sarâhate kanîᶜ olamayarak altında da kocamân bir imzâ koymuştur.

Acaba sokağı ile idârehânesinin numrosunu niçin koymamış? İşte şimdiki hâlde şaştığım şey bu kaldı. Ötekileri ben buldum ya! Bunu dahi siz bulunuz..

Birisi Mütassıb İki Zât Beyninde

- Cânım efendim bu felâketler nedir? Geçen gün yine İtalya'da bir volkan patlamış hayli yerleri harâb ve iki yüz kadar insanı da telef etmiş.

- İtalya neredir?

- Efendim İtalya Avrupa memleketlerinden birisidir.

- Adam sen de gavur memleketi değil mi? Ânlar bu îmansızlıkta kaldıkça başlarına daha çok şeyler gelecek.

- Amân efendim inâyet ediniz böyle şey söylemeyiniz. Antakya'da da oldu memleket yere battı birçok cân telef oldu.

- Acâib! Antakya'da ne olmuş?

- Haberiniz yok mu? Bir büyük zelzele ile memleket yere batmadı mı?

- Ne vakit olmuş?

- Hemen bir aya yaklaştı. Gazeteler kıyâmeti koparıyor dünyanın her tarafında iâneler toplanıyor sizin hâla haberdâr olmamânız tuhaf şey.

- Ben sana bir şey diyeyim mi? Ben böyle şeylere sarf-ı zihn bile etmem. Zirâ insanın hep çektiği kendi kusûrudur.

- Cânım bu bî-çârelerde ne kusûr olabilir? İşte bir zelzele geldi memleketlerini evlerini köylerini harâb etti herifler ne yapsınlar? Meselâ İstanbul'un da yangını İstanbul ahâlîsinin az mı mutazarrır ediyor? Bu kadar mâl bu kadar cân telef ediyor her gün gözümüzle görüyoruz. Ey elemizden ne geliyor?

- Sanki İstanbul ahâlîsi Antakya'dan iyi mi? Ânlar daha fenâ. Acaba bana yüz kişide dînini diyânetini bilir bir kişi bulabilir misin? Her ne ise dedim ya herkesin çektiği kendi kusûrudur. İnsanda kusûr olmasa Cenâb-ı Hakk hiç felâkete dûçâr etmez. Antakya ahâlîsi de kim bilir ne kadar dînsizlik îmânsızlık ile vakitlerini geçiriyorlardı da Cenâb-ı Hakk da ânları böyle bir yolda musâb etti. Şimdi kime ne demeye hakları var hef kendi cezâlarıdır varsınlar çeksinler.

- Acâib! Şimdi bunların uğradıkları felâket kendi seyyielerinden mi ileri gelmiş?

- Âna ne şübhe. Bir memleket ahâlîsi ki Cenâb-ı Hakk'ın emrini tutup nehyinden ictinâb etmez ise elbette böyle bir belâ ile te'dîb olunur.

- Tuhaf şey! Sen İtalya'nın nerde olduğunu bilmediğin hâlde bu gibi esrâr-ı ilâhiyyeyi keşfediyorsun hâ?

- Hâşâ! Ben keşfetmiyorum meydânda olan bir şeyi sana anlatmaya çalışıyorum.

- Demek ki bu adamlar ettikleri günâhlerın mücâzâtını görüyorlar öyle değil mi? Eğer öyle ise o beşikteki sabî çocukların ne cürm ve kabâhatları var idi ki bunlar da telef olup gittiler?

- Meşhûr meseldir kurular arasında yaşlar da yanar.

- Hayır öyle değil bu dediğin darb-ı mesel ağaç hakkında olduğundan insan için kullanılamaz. Kurular arasında yaşlar da yanar ama günâhkar ile günâhsızlar birlikte cezâ göremezler zirâ Cenâb-ı Hakk âdildir. Meselâ bunun babası katil idi diyerek oğlunu da cehenneme atmaz.

- Bana baksan â! Evlâd senin rahmetli baban dindâr bir Müselmân idi. Senin lâkırdılarına bakılır ise yazık o babanın sana verdiği emeklere! Acaba sen de Frengistan'a mı gittin?

- Bu suâlinizden anlaşılır ki kalben âdetâ benim dînsizliğime hükmediyorsunuz ama bu bâbda bana atfetmek istediğiniz dînsizliği ben de size reddediyorum. Çünkü evi barkı batmış harab olmuş ekmeksiz susuz kalmış bir takım felâket-zede-gâne herkes iâne toplamakla meşgûl iken teessür bile etmeksizin "Cezâlarıdır çeksinler" gibi lâkırdılar söylemek ve âdetâ rû-yi memnûniyyet göstermek dîndâr ve zerre kadar rahm ü şefkati olanlar için muhâldir.

- Sevinirim ya! Elbette eden bulur dîne îmâna gelsinler adam olsunlar.

- Ben sana bir şey söyleyeyim mi o zavallıların sahîhan cürm ve kabahatları bile olsa orası Cenâb-ı Hakk'ın bileceği ber iştir. Bizim ânlara acımaklığımız ise îcâbât-ı insaniyyedendir. Eğer sen ânların da dîndâr olarak sana benzer adam olmalarını ârzû ediyor isen bulundukları hâlde kalmaları bence daha iyidir. İşte sana uğurlar olsun dinlemeye vaktim kalmadı ve-s-selâm.

Kırallık İddiâsında Bulunan Don Carlos Tarafından İspanyalılara Hitâben Neşrolunan Beyân-nâmedir

"Ey İspanyalılar! Bir hükümdarın vazîfesi ya milletini sâhil-i selâmete çıkarmak veyâhûd milleti uğrunda fedâ-yı cân etmektir."

Nitekim Napoleon (Sedan) vakᶜasında cânına bedel bi-z-zât kendini nâmûsuna bedel yalnız seyfini fedâ eyledi.

"Cenab-ı Hakk beni ecdâdımın medfeni olan vatanımın arz-ı mukaddesine yüz sürmek niᶜmetine nâil ettiğinden dolayı secde-i güzâr-ı teşekkürüm"

Gözü İspanyol tahtında yüzü Fransa'ya müteveccih firâra muntazır olmasa idi ne ise ne.

"İspanyol milletine selâmlar ederim. Bir vakit dünyada en birinci millet iken şimdi ne felâket içinde olduğumuz taᶜrîfden müstagnîdir"

Bundan böylesi hiç hesâbda yok... Havalar böyle giderse ne buralar tesâdüf olunacağı beyândan âzâdedir.

"Tekrâr sizin içinizde bulunabildiğimden kendimi mesᶜûd addederim ve an-sahîh ifâde-i mâ-fi-z-zamîr eylerim. Vicdânınız benim sözlerime hakk vereceğinde şübhe etmem"

Bu bâbda hakkınız var çünkü şübheli pazar miᶜdeyi bozar. Burası Türklerce durûb-i emsâldendir.

"Hüzünlerinizi bilirim şikayetlerinizi işitmişimdir"

Vâh bî-çâre kim bilir ne kadar mahzun ne kadar me'yûs olmuştur ama yine orasını kendi bilir.

"Cümleniz beni da^{c}vet ettiniz işte ben de geldim"

Hoş geldiniz safâ geldiniz kademler getirdiniz ama pekçe durmalı hâ!

"Ben dahi cümlenizin hamiyyet-i milliyyesine mürâcaat eylerim"

Acaba yel kayadan ne alır zannedersiniz? Tuhaf şey! Hiç yoktan bahis olunur mu?

"Hep İspanyalılar benim karındâşımdır"

Galibâ Fransızlar süt birâderi olmalıdır.

"Ecdâdımâzın diyâneti pây-mâl oluyor"

İşte burası şübheli. Acaba şimdi mi?

"Ehl-i ırz adamlar tahkîr olunup çapkınlar feyz ve rağbet buluyor"

Demek oluyor ki adet-i kadîmeye riâyet veyâhûd Yunanistan'a rekâbet olunuyor.

"Erbâb-ı fesâd galebe ediyor hazîne-i devlet yağmaya gidiyor"

Demek ki yağma yok lafzının aslı yok meğer yağma var imiş eline geçerse biraz da sen kap da zevkine bak.

"İ^{c}tibârımız mahvolmuş emvâle tasallut olunuyor"

İşte burası sahîh olmalı ki gasbları protesto için Fransa'ya gidiyor.

"Sanâyi^{c} munkarız ve harab olmuştur"

Adam sen de nargile kırılır ise sırı sağ olsun be!

"İşler böyle giderse bî-çâre ahâlî aç ve bî-ilâc ve İspanya dahi şereften ârî kalacaktır"

İşte bu boş efkâr. Fransızlar kadar da aklınız yok mu? Farelere kıran mı girmiş niye aç kalacaksınız.

"Ecdâdımız bu kadar seyyiâta tahammül edemezdi"

Elbette açlığa göğüs vermek her yiğidin karı mıdır?

"Ey İspanyollar Allah ve vatan hükümdârınız uğruna kıyam ediniz benim kim olduğumu ve murâdım ne idüğini elbet bilirsiniz"

Hay hây zâtınız pes-pâye bir zât murâdınız taht bunu bilmeyecek ne var.

"Benim murâdım İspanya'yı meydâna çıkarmak ve hakkaniyyet ve adâlet üzre mücedden bir hükûmet teşkîl etmektir"

İşte burası pek doğrudur ve hem de akla pek baîd değildir. Çünkü eskiye i^{c}tibar olmadığı darb-ı meseli meşhûrdur.

"Ben ahz-i intikam iddiâsında değilim. Ahz-i intikam sevdâlarında bulunanlar da o ârzûlardan vazgeçivermelidir" Ne yalan söyleyeyim burasını anlayamadım fakat zannedersem bu da diplomasidir. Bir dakik fıkra olmalıdır ki ahz-ı intikam azminde bulunanları okşayarak pençe-i muâhiziye geçirdikten sonra zamîrinide cây-gîr olan hasûmanını fi^{c}le çıkarmaktadır.

Ben inanmadım ama belki siz inanırsınız bir kere bana ifâde olunduğu gibi size nakledeyim de siz de işinize gelir ise inanınız gelmez ise inanmayınız.

Geçen gün müşterîlerimizden mu^{c}teber bir zât (hepsi mu^{c}teberdir ya ne ise) şirketin bilmem kaç numrolu vapurunda sâatini unutarak vapur Köprü'ye yanaştığında çıkmış köprüyü geçmiş Eminönü'ne varmış bir de sâate bakmak için elini cebine sokar ki sâatin yerinde yeller esiyor. Bunun üzerine birden bire epeyce telâş etmiş ise de vapurda bıraktığı hâtırına gelerek döner bir de bakar ki vapur kalkmış gidiyor. Ânın üzerine biraz düşündükten ve sıkıca olan işini bir iki sâat zarfında görüp bitirdikten sonra idârehâneye giderek keyfiyyeti Şirket-i Hayriye Nâzırı Hüseyin Efendi'ye ifâde eyler. Efendi-i mûma-ileyh dahi sâatin şekl ü kıyafetini ve ne sûrette idüğini mûma-ileyhden sorup anladıktan sonra sâatin kendi yanında olduğunu ifâde etmiş ama sâat sâhibi bahşîş olarak üç çâr-yek mecidiye vermeksizin sâatine dest-res olamamış.

Yâhû bu ne sadâkat! Bu ne hammiyyet! Ne insaniyyet! Zannederim ki dünyanın hiçbir tarafında böyle hukuk-şinâs bir idâre daha bulunamaz. Fakat ben sokakta bir sâat bulsam götürüp sâhibine teslîm eylesem sâhibi de bana çıkarıp bahşîş verse doğrusu kabûl edemem. Zirâ doğru bir adama doğruluk ettin diye mükâfât vermek bence âdetâ en büyük bir hakarettir. Şirket vapurları sokak değil ya! İçinde de mücerred bu gibi şeylere dikkat etmek için maâşlı me'mûrları olduğundan müşterînin vapurda bıraktığı böyle bir şeyi bulsalar ve sâhibi de arayıp sormasa o hâlde gazeteler ile neşr ü i^{c}lân ve eğer yine

gelmez ise geldiği vakit verilmek üzere güzelce hıfzetmek me^cmûrların birinci derecede borçlu oldukları bir şeydir. Me'murlar ise bu borcu kendileri için vazîfe bilmeyip menfaat-i zâtiyyeden addettikleri cihetle küçücük bir şeyden büyücek bir istifâde etmeye çalışıyorlar. Lâkin bu zâtın yerinde ben olsa idim ne bir para bahşîş verir ne de sâati alır idim keyfiyyeti doğrudan doğru Bâb-ı Zabtiyye'ye arz eder idim. Geçen sene bir dost o gün terziden gelmiş olan paltosunu nasıl ise şirketin on yedi numrolu vapurunda unutup gitmiş ve ertesi gün mezkûr vapurdan aradığından kamarot poltonun kendisinde mahfûz olduğunu haber vererek derhâl getirmiş ve bahşîşini de istemiş lâkin bizim dost bir para vermemiş. İşte ahâlî bu yolda harekte eder ise bunlar akıllanabilirler yohsa geçen gün vapurda gözlüğünü unutan (M) Efendi gibi kamarota alıp cebine koymadığı için üç guruş ve sâatini bırakan müşterî üç çâr-yek mecidiye bahşîş (Şirket unutulan eşyânın kıymetine göre bahşîşini de ta^cyîn ediyor zannolunur) verirler ise bunların hâli ıslâh edilemez ve bu bâbda olan kabâhat de her hâlde yine kendimize âid ve râci^c olur.

Hulâsa-i kelam doğruluk iddiâsında bulunan bir adamın bir yerde sadâkatini gördüğünde âna bahşîş vermek efkârında bulunmak âdetâ hamâkattır zirâ o adam bilir ki doğruluktan ayrılacak olur ise pençe-i kanûna dûçâr olacaktır.

(Monte Kristo)

Onbirinci Bâbdan Mâ-ba^cd

Dandre bu zehir zenbelek tekdîri işiterek başını önüne eğmiş durur idi. Blacas alnından akan teri sildi. Villefort ise kral nezdinde haysiyyetinin arttığını anlayarak içerisinden sevinir idi.

Kral - (Kelâmında devâm ederek) Ben böyle bir felakete dûçâr olayım da telgraf ile haber alayım hâ! Tuilleries Sarayı'nın nerd-bânlarından bu yolda rezâletle inmekten ise pederim Onaltınca Louis gibi başımın kesilmesi bana daha iyi değil midir? Efendi rezâletin Fransa'da ne demek olduğunu bilir misiniz?..... Bilmeniz lâzım gelir idi bilmeniz.

Dandre - Amân efendim merhamet ediniz.

Kral - İleri gel Villefort ileri gel! Şu Zabtiyye Nazırı olacak herife bu hallerin daha evvelce haber alınması mümkün olduğunu anlat.

Dandre - Zorbanın niyetlerini anlamak nasıl mümkün olabilir idi?

Kral - Mümkün değil idi hâ! İşte size bir büyük lâkırda daha. Ancak ben ölçmüş

anlamışım büyük lakırdılar da büyük adamlara benzer. Taht-ı idâresinde kalemler me'mûrlar câsûslar ve bir buçuk milyon hafiyye masârifi olan bir me'mûr için Fransa sevâhilinden altmış fersah ötede ne olup ne olmadığını görmesi mümkünsüz imiş. İşte Villefort baksana ânın için bu kadar sühûlet yok iken senden iyi dikkat eder imiş ki senden evvel ve senden ziyâde maᶜlûmât verdi ve senin aldığın telgraf ânın elinde bulunmuş olsa idi beni kurtarır idi.

Zabtiyye Nazırı gözlerini gazûb-âne Villefort'a doğru çevirdiğinde Villefort mütevazı-âne bir tavır ile boynunu büküp durdu.

Kral - Blacas ben bunu senin için demiyorum zirâ sen hiç bir şey keşfetmedin ise de Villefort'un verdiği havâdisleri mühimmsemeyip para kapmak ârzûsuyla gelmiş olduğuna hükmeder idi.

Bu taşın zabtiyye nâzırının bi sâat evvel pek ziyâde emniyyet ile söylediği sözlere idüğini Villefort anladı ve Villefort'un yerinde başka birisi olsa idi bu kadar medhden dolayı mağrûr olur idi. Fakat Villefort her ne kadar zabbtiyye nazırının kralın nazarından bütün bütün düştüğünü gördü ise de yine bunu kendisine düşmen etmek istemez iken Napolyon'un niyet ve merâmını anlayamamış idiyse de hâl-i idbârında kendi niyyâtını anlayabiyeceği ve bunun için yalnız Dantes'i istintak etmesi kifâyet edeceği mülâhazasıyla Villefort kralın Dandre'ye olan hiddetini teskîn etmek için krala hitâben:

- Efendim bu vukuâtın sürᶜatine bakılır ise yalnız Hakk tarafından gönderilmeş bir fırtına zorbanın Fransa'ya çıkmasını menᶜ edebilir idi. Zât-ı hazret-i Kralîlerinin kullarının zekâvetine isnâd ettikleri bir şeyi yalnız tesâdüfi bir keşften ibârettir ve bu vakitte böyle tesâdüfî olarak alınmış bir haber üzerine kendim de sâdık-âne hareket etmeden başka bir hüner göremiyorum. Ânın için bendeniz mâlik olduğum liyâkattan ziyâde liyâkatıma hükm olunmamasını niyâz ederim ki ileride şimdiki efkârınıza mugayir bir fikre dûçâr olmayasınız.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

120 Numro Çehar-şenbih 10 Mayıs 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Cum^{c}a ertesi ve çehâr-şenbih günleri tab^{c} ü neşr olunmak için verilen evrak derc olunmadığı hâlde dahi sâhibine reddolunmaz.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

"Hakayık nâm gazetenin geçenlerde nutk-i hümâyûnu yazdığı sırada"

"Zîrine vaz^{c} eylemiş olduğu gayet uzun..... bir"

"İmzâya dâir bizim cum^{c}a-ertesi nüshamıza derc ettiğimiz"

"Bir bend hakikaten Basîret Gazetesi tarafından tahsîn olunmakta"

"Bulunduğunu mezkûr uzun imzâ sâhibine ihtâr ederiz"

Fransa müşâhir-i şu^{c}râsından Victor Hugo nâm zât Paris muhâsarası esnâsında yazmış olduğu manzûm bir kitâbın bir yerinde fare kedi köpek at eşek ve sâir hayvân etleri yediklerinden dolayı "Karnımız Hazret-i Nûh'un sefînesine döndü" demiş. Acaba Fransızların sâir müşâhir-i şu^{c}arâsının yazdıkları şi^{c}rlerde hep bu yolda mı yazılmıştır? Hazret-i Nûh'un gemisi içinde tahta kurusu bit pire de var idi. Paris ahâlîsi bunlardan da yemiştir desek bunlar öyle karın doyuracak lokma değildir. Yok yenemişler desek Victor Hugo gibi bir şâir-i meşhûru tekzîb etmiş olacağız. Her ne ise şimdilik bunu da defterin bir köşesinde kayd edelim. Belki ileride iktizâ eder.

Havâdisât-ı Garîbe

Nasreddin Efendi merhûmun "İn-şâ-Allah" fıkrasını bilirsiniz ya! Hani ya bir gün in-şâ-Allah demeksizin tarlaya gitmeyi niyet etmiş de gidememiş ve cebren dağları tepeleri dolaştıktan sonra evinin önüne gelip de kapıyı çaldıkda içeriden "Kimdir o?" diye edilen suâle "İn-şâ-Allah ben geliyorum" cevâbını vermiş. İşte tıbkı bunun gibi herifin birisi de in-şâ-Allah demeksizin Büyükada'ya gitmek üzere evinden çıkmış ve

köprüye geldiğinde yanlışlık ile Kadıköy vapurlarından birine binmiş. Bî-çâre herifceğiz yanlış vapura bindiğini derhâl anlayarak dışarı çıkmak istemiş ise de ne çâre ki buna da muvaffak olamayıb denize düşmüş. Sakın yüreğiniz oynamasın boğulmamış yalnız vakitsiz bir deniz hamamı yaptıktan sonra çıkmış yâhûd çıkarmışlar ve evine sırsıklam götürmüşlür.

Geçenlerde Galata'da Saint-Benedetto Manastırı'ndan on altı yaşında güzel bir matmazel gaib olduğundan gazeteler "Her kim bulmuş da getirir ise kendisine bir çok mükâfât olunacaktır" diye bar bar bağırıyorlar. Bu on altı yaşındaki matmazeli her kim ki bulmuş ise başlıca La Turquie matbaasından istedikleri cihetle oraya getirip eğer şimdiye kadar almamış ise... Mükâfâtını almalı fakat ne yalan söyleyim böyle on altı yaşında bir kızın gaib olması bana pek garîb görünüyor ve vatanımızda bir kaç guruş bahşîş mukabilinde merkumeyi götürüp La Turquie matbaasına teslîm edecek kadar bir helâl-zâdenin daha kalmış bulunduğunu hiç ümîd etmiyorum. Asrımızda helâl-zâde-i sâdık yalnız şirket vapurlarıyla kamarotlarını tanıdığımdan böyle bir kelepir ânların bile ellerine geçse ânlar bile götürüp de La Turquie matbaasına teslîm etmezler...

Rusçuk'da ne olmuş işittiniz mi? Her hâlde bir takımınız işitmiş ve bir takımınız da henüz işitmemiş olacağından işitmemiş olanlar öğrenerek işitmiş olanların hâtırlarına götürmeleri için benim de yazmaklığım lâzımdır. Rusçuk'da Bulgarların birisi sizler bâki eyler ölmüş. (Bulgarlar zâten ölüme taᶜbidirler) Ne ise Allah rahmet eylesin. Fakat baᶜzı Bulgarlar topu attıkları zamân bir takım metrûkâtı çıkar idi ise de bu bulgar bâkide kalanlara yalnız yirmi beş bin guruş borcunu bırakıp da gitmiş ve besbelli borçlu bulunanları cennete koymazlar imiş ki papaz efendiler mütevefâyı defnetmeyerek ortada bırakmışlar. Ne ise uzatmayalım. Bu mâdde tâ vâli paşaya kadar duyulduğu cihetle müşârün-ileyh hazretleri papaz efendilere bir ölünün artık borcunu tesviye edemeyeceğini anlatarak mütevefâyı defnettirebilmiş.

İşte bu da size Ünye havâdisi. Ünye'de bir hamile kadın bir gün nasılsa bayılmış olduğundan ihtimâl ki merkumenin borcu yok imiş ki ölmüş zannıyla imâm efendiler derhâl kaldırmışlar defnetmişler. Ertesi gün bir takım delikanlılar mezârlıktan geçerler iken mezâr içinde bir şamata işitmişler ise de merkumenin cadı olduğuna hükmederek korkmuşlar ve koşarak şehre gelip keyfiyyeti haber vermişler. Ertesi gün ukelâ-yı mahalliyyeden bir takım zevât (Bak Ünye'de de akıllı zevât var imiş) kalkarak

merkumenin medfûn bulunduğu mezârın yanına giderler ve mezârı açıp bakarlar ki bî-çâre kadıncağız çocuğunu doğurmuş ise de çocuk da kendisi de henüz ölmüşler. Doğrusu ben Ünye'de böyle bir haberi aldığının ertesi günü gitmek lâzım olduğunu anlayabilecek kadar akıllı adamlar bulunacağı hiç me'mûl etmez idim. Ne ise işte ben bunlara da kıyâmet alâmetidir diyorum.

Geçelim Marmara'ya. Geçen gün bu mübârek adada bir Hıristiyân'ı Yahûdîlerin yediklerini gazetelerin rivâyet üzerine biz de yazmış idik. Fakat gazeteler iğfâl etmiş beni ben de sizi aldatmışım da haberim bile yok idi. Fakat bu defʿa maʿlûmât-ı sahîheye dest-res olduğumdan ber-vech-i âtî tashîh ederim.

Hani ya mezkûr adada bir değirmen yok mu? İşte o değirmenin arkasında herifceğizi bulmuşlar. Fakat herifin orada ne ile meşgûl bulunduğunu söylemiyorlar. Artık bu da söylenilecek bir şey değildir ya? İşi olmayan ne yapar? Elbette vakit geçirmek için ya sinek avlar yâhûd karıncaları sayar. Hâsılı bir şey ile vakit geçirir. Ne ise bir takım kimseler merkûmu gördüklerinde "Vay sen Yâhûdilerin miʿdesinden nasıl çıktın?" diyerek bî-çâreyi çalyaka hükûmet konağına götürürler. Başlarlar istintâka. Ama kimi? Herifde dil yok ki cevâb versin. Dili tutulmuş diye istintâkı da bırakmazlar. Merkumu sıkıştırdıkça sıkıştırırlar. Nihâyet dilsizi kalem kağıt istemeye mecbûr ederler. Kalemi kağıdı getirdiklerinde bir gün bir Yâhûdi meyhânesine girer bir kadeh rom içer içmez kendisini gaybettiğini ve cinnet getirdiğini tahrîren ifâde eder.

İşte sana bir kıyâmet alâmeti daha. Bakınız bu adam öye bir akıllı deli imiş ki kendi çıldırdığını bile pek güzel biliyor. Acaba kıyâmet yaklaştığı için akıllılar deli ve deliler akıllı mı oldu? Yohsa benim mi şuûruma halel geldi de bu ikisini tefrîk ve temyîz edmiyorum.Ne ise biraz daha İstanbul'dan bahs edelim.

Patrik Efendi tarafından geçenlerde afaroz edilmiş olan Bulgar despotlarından üç zâtın mugayir-i kanûn afaroz edildiğinden dolayı Patrik Efendi'yi ithâm etmek için Ekzark Efendi Rumca ve Bulgarca bir güzel risâle kaleme almakta imiş. İşte burası zevkime gitti. Bir taraftan Patrik Efendi Ekzarak Efendi'yi ithâm etmeye çalışır iken diğer taraftan Ekzark Efendi'nin âna galebe edişi kendisinin ne derece âkıl ve dirâyetli bir zât olduğunu isbâta kâfidir zann ederdim.

Ekzark Efendi şimdi Bulgarlardan senevî altı Milyon guruş istetmekte ve bir

takım câhiller da meblâ-ı mezbûri zihinlerinde pek ziyâde büyütmekte imişler. Bana kalır ise Ekzark Efendi için meblâğ-ı mezbûr ne çok ve ne de azdır tam karâr. Çünkü şu bizim iyi sâatte olası (Ermeni Gülmüyor) Efendi'nin verdiği maᶜnâya göre Ekzark kelimesi altı hükûmet maᶜnâsı ifâde ettiğinden Patrik Efendiden bi-t-tabᶜi altı kere büyüktür. Patrik Efendi ise senevî nihâyet bir milyon guruş alıyor bu hesâbca Ekzark Efendi de altı milyonu bükmeli. Hem niçin çok olsun? Courrier d'Orient'in tahrîr ettiği nüfûsa bakılar ise Bulgarlar gittikçe artmaktadır. En evvel altı milyon iken şimdi çoğala çoğala hemen otuz altı milyona kadar çıktı. Meblağ-ı mezbûr bu kadar nüfûsa taksîm olunur ise beher Bulgar'a altı para iki akçe düşüyor. Doğrusu ya böyle bir Ekzark'a mâlik olmak için senevî altı para iki akçeyi dirğ etmemelidir.

Tramvay arabaları kadîm müşterîlerinden biri imzâsı ile Levant Times Gazetesi'nde görülen mektûb bi-t-terceme ber-vech-i âtî derc olunur.

Hükumet-i Senniye tramvay şirketine imtiyâz iᶜtâ buyurduğu zamân hukuk-i ahâlînin vikayesini dahi mukavele-nâmesine derc etmiş bulunduğu bi-iştibâh ise de tarmvay şirketi idâresi işbu hukuk-i ahâlîyi vikaye etmek için sarf-ı zihin bile etmemektedir. Birinci vazîfeleri arabalara tahammülünden ziyâde yolcu almak zann ediyorlar. Büyüklerine yetmişer ve küçüklerine lâ-akall kırkar kişiyi birbiri üzerine istif edercesine dolduruyorlar. Ve bu arabalara koştukları hayvânlar ise takattan kaldıkları cihetle arabaları yalnız arabacıların ihbârıyla çekiyorlar. Arabaların önünde giden bayraklıların vazîfeleri yol üzerinde kimse bulundurmamak iken ânlar da bu vazîfelerini terkle yumruk dövüşüne kalkışıyorlar. Biletçilerin hâlini kâle bile almak iktizâ etmez. Zirâ bir kaç tanesi müstesnâ olarak cümlesi pis ve kaba heriftir. Her ne kadar bunlara üniforma dahi verilmiş ise de ekserîsi yine o eski maᶜhûd robalarıyla gezmektedirler.

Bu şirketin çoktan beri hukuk-i ahâlîyi vikaye etmemesinin seyyiâtını el'ân görmekteyiz. Lâkin bu hâllerin menşe ve sebebi oranılmadığından artık tahammül olunamayacak bir hâle geldi. Geçen günler Köprü'den Beşiktaş'a kadar olan mesâfeyi bir sâat zarfında katᶜ edebildi. Fakat bunun yarım sâati Fındıklı ve Kabataş mevkiflerinde diğer arabaları beklemekle geçti. Bu teşkilatın sıhhatini her gün müşterîlerden ekserîsinin yarı yolda arabadan inerek yaya gitmeleri ve hayvânlar yorulmaksızın Ortaköy'den Köprü'ye on dakikada gelmekleri isbât edebilir.

Aynen Varakadır

Yüz on sekiz numrolu nüshanızda asker zabitanı haremiyle Kâğıthâne'den kayığa binerek ve ahşâm üzeri kayıkta muhabbet ederek konağına avdet eylediklerinden bahsle medeniyyetin terakki etmekte olduğunu yazmışsınız. Fi-l-vâki işte terakki de böyle böyle olur. Hattâ beher gün Azap-kapıs'ndan Beşiktaş'a işlemekte olan tramvay arabalarında dahi kadınlar erkeklerle zânû-be-zânû ve şayed erkek müşterî bulunmaz ise biletçileri olsun oturarak gidip gelmeye başlamışlardır. Çünkü mezkûr arabaların hin-i ihdâsında erkeklerle kadınlar arasına mevzu^{c} bir perde-i hicâb var idi. Acaba şimdi bu perde mi kalktı yoksa perde var da kadınlar mı yohsa erkekler mi tecâvüz etmektedir? Yoksa sizin terakki-i medeniyyet dediğiniz te'sîr etmelidir..... Şu müşkilin bilinemediğinden hall ve îzâhı ricâ olunur efendim

Diyojen

Hây Allah san akıllar versin! Sen dünyada hâla hicâb perdesi mi arıyorsun?.... Zâten o koca şalvarları çıkardığımız zamân biz o perdeyi yırttık attık. Âni şimdi yanlız bizim küpün önünde bulabilirsiniz ama böyle gider ise ben de mezheb -i kelbiyi bırakarak ve o perdeyi kaldırarak adam olmanın yoluna bakacağım.

Monte Kristo

On Birinci Bâbdan Mâ-ba^{c}d

Dandre müteşekkir-âne bir nazarla bakıp Villefort ise maksadına vâsıl olduğunu ya^{c}nî kralın hüsn-i zannından hiç bir şey gaîb etmeksizinn zabtiyye nâzırının bir gün kendisine büyük bir hizmette bulunabilecek derecede muhabbetini celb ettiğini anladı.

Kral-Pekiyi efendiler. Buyurunuz artık size lüzûm kalmadı. Bundan sonrası harbiyye nâzırının işidir.

Blacas-Efendim hâk-pâylarına şunu arz etmekle iftihâr edebiliriz ki ordu zât-ı haşmet-simâtlarına sâdıkdır. Rapporterlerin ordunun hükûmete olan muhabbetine dâir daimâ mufassalan verdikleri ma^{c}lümât meczûm-i âlîleridir.

Kral-Artık bana rapporter mapporter lâkırdısı etmeyin. Ânların ne idiğünü gördük... Ha rapport dedin de hâtırıma.(Dandre'ye hitâben) Şu Saint Jak Sokağı hakkındaki bir havâdis işittin mi?

Villefort taaccüb ve korku ile bakıp dinlemeye başladı.

Dandre-Efendim bu sabâh bu şey için maᶜlûmât getirmiş idiysem de zât-ı haşmetlerinizin dikkati başka mâdde üzerine celb olundu ve artık şimdi anların iktizâsı kalmadı.

Kral-Ne münâsebet bana kalır ise bilᶜakis bu mâddenin bugünkü aldığınız maᶜlûmât ile münâsebeti olduğu ve generalin katlinden dolayı memâlikimiz içinde bir büyük ittifâk bulunduğunu zannındayım. Generalin ismini işittiğinde Villefort birden bire titremeye başladı.

Dandre-Fi-l-hakika efendim ibtidâ zann olunduğu gibi General Kenell'in kendi kendini öldürmeyip be-heme-hâl bir kâtil ma'rifetiyle öldürülmüş olduğu şimdi anlaşıldı. Zannolunur ki gaib olduğu gün general bir Bonaparte tarafdârânı gulübüne gitmiş. O gün sabahleyin bir adam gelerek kendisini Saint Jak Sokağı'na daᶜvet etmiş ise de o sâatte generalin bulunan hizmetçisi sokağın adını bellemiş de hâne numrosunu unutmuş.

Zabtiyye Nâzırı bu vukuâtı krala söyler iken Villefort gayet dikkatle dinlemekte ve baᶜzen kızarır ve baᶜzen sapsarı olur ve korkusandan ne yapacağını bilmez idi.

Kral (Yüzünü Villifort'a çevirerek) - Efendi bu bâbda sizin fikrinizi ne yoldadır? Ekserîsi general Bonaparte tarafına mâil idi zannederler ise de ben bana sâdık olduğunu pek iyi bilir idim ve kahpelik ile katl olunmuş olduğuna da şübhem yoktur.

Villefort - İhtimâldir efendim. Lâkin bunlardan başka hiç maᶜlûmât alınamamış mı?

Dandre - İzleri bulundu. Generalin hizmetçisinin taᶜrîfine göre generali daᶜvet etmek için gelen adam elli elli iki yaşında teni esmer gözleri siyah kaşları sık ve bıyıklı bir adam imiş. Geldiğinde mavi setreli ve hattâ legion d'honneu nişânının gülü setresinin iliğinde takılı imiş. Dün bu eşkâlde ve bu elbise de hafiyye me'mûrları bir adamı taᶜkîb etmiş iseler de adam izini gaib ettirmiş .

Bu tafsîlâtı işittikce Villefor'un hâli o kadar fenâlaşır idi ki nihâyet dizleri titremeye başlayıb ayak üzerinde duramayacak bir hâle geldiğinden bir sandalyeye dayandı ve hafiyye me'mûrlarının vasf olunan adamı gaib ettiklerini işittiğinde bir mikdâr ferahlıca nefes alabildi.

Kral-Efendi bu adamı arayıb bulmalısınız. Zirâ general gerek Bonafart tarafdârları ve gerek sâirleri maᶜrifetiyle telef edilmiş olsun her hâlde şimdiki sırada elimizde tutamak olur idi ve ânı öldüren her kim ise şedîden terbiye olunmasını isterim. Acâib şeydir ki zabtiyye me'murları (Bir adam ödürmüşler. Kâtilin izlerini bulabildik)

dediklerinde bütün vazîfelerini icra ettiler zann etmişler.

Dandre - Zât-ı haşmet-mâbları hiç olmaz ise bu aralık kullarından memnûn olacaklar.

Kral- Pek iyi pek iyi burunuz gidiniz. Villefort sen uzak yoldan geldin elbette yorulmaşsundur. Git biraz râhat et. Pederînin evine mi indin?

Villefort (Canı sıkalarak) - Hayır efendim.

Kral - Pederîni görmedin mi?

Villefort - Efendim doğru Mösyö Balcas'ın konağına gittim ve oradan dahi buraya geldim.

Kral - Göreceksiniz ya?

Villefort - Zannetmem efendim.

Kral (Tebessümle) - Hâ evet aklıma geldi. Mösyö Noirtier ile aranızda bürudet var ve bürûdetin sebebi dahi ben olduğumdan size bir kat daha teşekkür ve mükâfâta borçlu oldum.

Villefort - Zât-ı kralîlerinin bendelerine gösterdiği hüsn-i teveccühten iyi mükâfatı ne ümîd eder ve ne de isteyebilirim efendim.

Kral - Her ne ise şimdilik şunu alın da ve sonra sizi unutur isem çekinmeyiniz kendinizi hâtırıma getiriniz. Maᶜlûmdur ki kralların kuvve-i hafızası biraz kısa olur.

Kral bu kelâmları söyleyerek göğsünde takılı legion d'honneur nişânını çıkarıp Vilefort'a verdiğiden Villefort'un gözleri mağrûriyyet ve sevinç yaşı ile doldu ve nişânı alıp öptükte "Başka bir emriniz yok mu efendim?" demesi üzerine

Kral - Dediğim gibi gidiniz râhat ediniz. Bana Paris'te lüzûmunuz yok ise de Marsilya'da pek çok hizmetler edebilirsiniz. Bunu unutmayınız. Blacas siz burada kalınız. Dandre siz de gidiniz bana harbiyye nâzırını gönderîniz.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

---

121 Numro Cumᶜa-ertesi 13 Mayıs 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Cumᶜa ertesi ve çehâr-şenbih günleri tabᶜ ü neşr olunur.

Tabᶜolunmak için verilen verak derc olunmadığı hâlde dahi sâhibine reddolunmaz.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Allah nazardan saklasın

Âmîn!!! Siz de âmîn deyiniz. Amân nazar değmesin zirâ bu derece-i kemâle henüz vâsıl olduğumuzdan bizi çekemeyenler pek çoktur.

Ama ne olduk? Hangi kemâle eriştik?... Cânım işte medeniyette derece-i kemâle vâsıl oduk. Hamdolsun nemiz eksik. Medeniyette derecemiz hangi milletten aşağı bir hâldedir. Şükürler olsun nemiz yok. Şehir postamız mı yok? Şömendöferlerimiz telgraflaramız mı yok? Tramvaylarımız ve her nevᶜi şirketlerimiz mi yok? Bu günlerde nisan yağmuru gibi yağan bankalarımız mı yok? (Püf)lü malakoflu şinivenli madamlarımız kokonalarımız matmazellerimiz mi yok? Tiyatro oyunları yazan müelliflerimiz mi yok? Eğlenceli eğlencesiz resimli resimsiz çıkmış çıkacak kapatılmış kapatılacak gazetelerimiz mi yok? Pây-i taht ile havâlîsi beyninde intikalâtı teshîl edecek her nevᶜi vasıtalarımız mı yok? Taş. Demir. Ağaç. Köprülerimiz mi yok? Antika taş parçalar ile dolu müzehânemiz mi yok? Tiyatro. Kafe Şantan. Balo. Dernek ve bu gibi şârivârî gazetelerimizden eğlenceli mahallerimiz mi yok? Beşinci ile yedinci yoksa da Altıncı Dâiremiz mi yok? Rasadhâne-i Âmiremiz mi yok? Rasadhâne-i Âmiremizin damı mı yok? Damında dürbünü mü yok? Dürbünün ince ucunda ehl-i rasadımız mı yok? Ehl-i rasadın elinde bir tel ucu mu yok? Bu telin öbür ucunda nısf-ül leylde zevâli bildirecek topumuz mu yok? Ayımız güneşimiz yıldızlarımız mı yok? Millet bahçelerimiz mi yok? Zifoslardan mı mahrûmuz? Nelerimiz yok nelerimiz yok... Olmayan şeylerimizi saysak daha kolay değil mi? Ancak yok yok ki ne sayalım şunda bir noksanımız var zann eylerdim. Hâlbuki o da yokmuş da benim hâla haberim yok. Allah eksik etmesin gazetelerimizi bu günlerde ânı da keşfettiler. Benim yok zannettiğim şey bir (mae'stro) idi. İşte Beyoğlu Yangın Tarlası'nda imiş. Kendi malımız olarak bir de mae'stro ve Peyzânı var imiş.... Ama şu mae'stronun ne olduğunu size haber vereyim. Efendim mae'stro demek çalgıcı başı demektir. Ânlara mösyö denilmez. Çünkü mae'stro denelir.

Bunlar operaları nota usûlüne korlar.

Şimdi bizim Peyzâni isminde bir mae^cstromuz var imiş hem de bu zât yalnız değil bir de matmazel Çâmhâçerveto isminde şâkirdi var imiş ki şinivenlerinden potinlerine kadar hep hüner ile dolu imiş o kadar güzel türküler çağırır ve sesi dahi o kadar tatlı imiş ki işitenler hayran olup kalıyorlar imiş ve yürükken bile fistanının harıldısı bile bülbül sadasından fark olunmaz bir derecede imiş. Geçen gün Beyoğlu'nun en (zârîf) konaklarının birinde vuku^cbulan bir suarede hâcesiyle berâber çalışmışlar çağırmışlar oynamışlar da gazetelerimiz gayet tahsîn etmişler...

Öyle bir hünerli matmazeli ben bile tahsin ederim. Görünüşte genç imiş. Târîh-i keşfi Amerika keşfiyle müsavi olmayıb 1288 senesi mayısının sekizinde imiş.

İşte gördünüz mü? Artık bize Frenklerin "Siz medeniyyette geri kalıyorsunuz" demeye hakkı olabilir mi? Böyle bir kızcağız ile bir de mae'stro hocası bizim kendi malımız olduğu hâlde artık mükemmel sayılmaz mıyız? Hemân Allah nazardan saklasın. Âmîn.

Ben kıyâmet kopacak dünya batacak Palantamor yalan söylemez der ve emsâli asla vuku^cbulmamış bir takım alâmetlerini sayar dökerim de yine bizim ba^czı şık beyleri inandıramam. Çünkü beyler sivilizedirler eski efkârlar batıl derler. Ne ise ânlar yine inanmasınlar. İşte bir kıyâmet alâmeti daha Fransız gazetelerinde okudum. Şöyle ki Fransa'da bir matmazel kendi kendisini itlâf etmiş. Ama buna şimdi bizim beyler "Böyle şeyler dâimâ olabilir meselâ bir kız bir delikanlıyı sever ve delikanlı da kızı sever. Fakat naat edeler. Artık o bî-çârelere ne yapsınlar. Saint-Benedetto Manastırı'ında gaib olan kız gibi kendilerin gaib etmeyi düşünemeyerek (Artık bu hâlde dünyada cehennem azabına çekmekten ise bir ayak evvel ölüp gitmek evladır) diye ken kendilerini itlâf ederler" derler ve asla ehemmiyet bile vermezler.

Pekâla ama tâ Hazret-i Adem'den bu güne gelinceye kadar canından bıkmış olanların âdetleri ya tabanca ya bıçak ya ip ya zehir ile veyâhûd denize ve kuyuya atılarak ölmek idi. Lâkin merkum ahrete bu yolların hiç birisinden gitmeyip menzîl-i maksuduna kazık başından uçup gitmeyi zihninde daha kestirme bulmuştur... Amân ya Rabb ne günlere kaldık. Bir kız kendi kendisini nasıl kazıklayabilir! Hem bu yalan değil hâ! Yukarıda dediğim gibi Fransız gazetelerinde okudum. Eğer bizimkiler olsa idi inanmaz idim... Bî-çâre kızcağız gece gündüz ateş-i aşk ile yanıp tutuştuğu sevgilisinin fakir hali cihetiyle peder ve vâlidesinin kendisini vermeyeceklerini anladığında derhâl elinde bir süpürge sopası alarak odasına girmiş ve kapısını iyice kapamış ertesi gün

öğleler olup da kızın odasından çıkmadığını validesi görüp merak ederek ve zevciyle berâber kızın odası kapısını kırarak içeri girip bakarlar ki ne baksınlar. Kız bir sırık üzersine çıkmış oturuyor. "Oraya neye çıktın? Aşağı insen a" dediğinde kız dahi "Kızlarını kendi istedikleri kocaya vermeyen analar babalar nihayet evladlarını bu hâlde görürler" demiş ve bir saat sonra ruhunu da teslîm etmiş.

Ey Beyoğlu çelebileri dünyada neler olurmuş anladınız ya artık bundan sonra matmazellerinize iyi bakınız yohsa... Ben karışmam hâ!

Ey Hıristaki Efendi bilir misin ki İstanbul halkı ne kadra hile-kâr ne kadar hezarfenn adamlardır? Eğer şimdi bilmiyor isen çok geçmeksizin öğrenirsin. Bu halk şimdi başbaşa vermişler hafiyyen İstanbul'a tütün getirebilmek ve seni mutazırrır etmek için bir yol aramışlar ve bulmuşlar. Sokak köpeklerini ileride kendisine verilecek bir bokca tütünü eve getirmeleri için daha şimdiden terbiye etmeye başlamışlar ve madamların fistanları ve malakofları altında ve kayıkların altlarına ya'nî suyun içine birer sandık yaparık o sandık içinde kendi evlerine aşırabilmek mümkün olacağına karâr vermişler.

İşte gördün mü ey Hıristaki Efendi İstanbul ahâlîsinin hîle-kârlığını. Acaba sen işin böyle olacağını ma'mûl eder miydin? Zannetmem. Çünkü sen hîle-kâr değilsin ki bu gibi bir hud'a ile seni mutazarrır edeceklerini düşünebilesin. Fakat şimdi ben sana haber verdim ya işte iyice dikkat etmeli ve bu desîse ile tütün kaçırttırmamalı. İkisi ne ise ne önü alınabilir fakat birisi ya'nî madamların malakofları altında götürecekleri tütünün men'â çâresini bulmak güç artık ânın için de sen çâre bul. Hâsılı sana ihtâr ve nasîhat ederim ki bunların kurdukları tuzağa basmamak için ayağının altına iyice dikkat et. Ha! Şurasını da unutmayalım bu halktan bir takımı tek seni tütün satamasın diye yerine marul ve somak ve bu gibi tütün yaprağına benzer yaprakları kurutup içmek yolunu önlerine gelenlere ihtâr ve ifâde ediyorlar imiş. Artık buna ben kaşımam. Eğer bütün İstanbul ahâlîsini tütün yerine somak yaprağı içmeye alıştırabilirlar ise merâmlarına nâil olacaklar ve seni mutazarrır edeceklerdir. Çünkü somak yaprağınını alınıp satalmasını da men' etmeye hakkın yok ya.

Fıkarât

Bir zât cân-bâzlardan birinden iki bin guruşunu peşinen vermek ve iki bin guruşunu da borçlu kalmak şartıyla dört guruşa bir at satın almış aradan beş altı ay geçtikten sonra can-baz bir gün efendinin konağına gelerek at bahasından bâki iki bir guruş alacağını istemesi üzerine efendinin cânı sıkıldığından "Be herif ben atı senden iki bini peşîn ve iki bini de veresi olmak mukavelesiyle dört bin guruşa satın almadım mı?

Her hâlde sana iki bin guruş borçlu kalacağım" diyerek bî-çâre cân-bâzı tardetmiş.

- Bu kadar ne düşünüyorsun birâder bir kederîn mi var?

- Sorma karındâşım pek ziyâde pek.

- Amân nedir? Söyle bakayım.

- Ne olacak geçenlerde bir zâttan ödünç bir kaç bin guruş almış idim verememdiye korkuyorum da...

- Amma tuhafsın ha! O korkuyu alacaklım çeksin sen zevkine bak.

Mürtekibin birisi hastalanarak öleceği zamân ötekinden berikinden ve emvâl-i eytâm ü sâireden ettiği irtikablardan dolayı cehennem azabı hâtırına gelerek korkmaya başladığından oğlunu nezdine çağırarak ve havf ü haşyetini ifâde ederek emvâl-i emlâkının kâffesi fukarâya tevzi[c] edilmek üzere vasiyyet edeceğini söyledikte oğlu "Amân ne yapıyorsun sen korkma cehennemin sıkıntısı nihayet iki gündür sonra âna da alışırsın" demiş.

Madamın biri ay tutulduğunu gördüğünde dürbün ile seyretmeyi niyet ederek rasadhâneye gitmek üzere kalkıp giyinmeye başlar ise de vakit geçmeye başladığından hizmetçiler madama "Amân efendim çabuk olunuz hemen ay kurtulmak üzere olduğundan sonra göremezsiniz" dediklerinde madam "Zararı yok rasadhâne müdîri dostum bir zâttır kendisine edeceğim ricâ üzerine yine tutturur ben de seyrederim" cevâbını vermiş.

İki bey birisini ortalarına alarak istihzâ edip eğlenmeye başladıklarından herif bunlara "Beyler benim nem ile eğleniyorsunuz? Ben ne ahmak ve ne de zevzekim fakat şimdi ikisinin ortasında bulunuyorum" diyerek bunları mahcûb etmiştir.

(Monte Kristo)

Onbirinci Bâbdan Mâ-ba^{c}d

Villefort Tuilleries Sarayı'nda çıkıp ırmağın kenarına doğru ilerlediğinde önüne gelin bir boş arabaya binip hoteline vâsıl oldukta kendi arabısının iki sâate kadar hâzır olmasını ve kendine biraz kahvaltı götürmelerine emredip odasına girdi. Aradan on dakika geçer geçmez yemeği hâzırlanmak üzere iken kapının çıngırağı çalındı ve dışarıda kendi isminin söylendiğini işiterek (Acaba benim burada olduğumu kim ve nasıl öğrenmiş?) diyerek taaccüb etmekte iken hizmetçi içeri girip (Efendim bir ecnebî gelmiş sizi görmek istiyor ve ismini söylemiyor) dedi.

- İsmini söylemiyor mu? Ne ister imiş?

Size söyleyeceği var imiş efendim.

- Bana ha?

- Evet efendim size.

- İsmimi biliyor mu?

- Biliyor.

- Ne şekilde adamdır.

- Elli elli iki yaşında hemen siz boyda gayet esmer kaşları gözleri ve sakalı siyah.

- Rubası nasıl?

- Bir uzun mâî setreli ve setrenin iliğinde legion d'honneur nişanı kordonu var.

- Villefort kendi kendine (Amân tâ kendisidir) der demez ecnebî der-akab kapıdan içeri girip (Cânım nedir bu güçlükler evlâdın babasını kahve ocağında bekletmesi Marsilya modası mıdır?) diyerek kendi bastonunu ve şapkasını bir köşeye koydu ise Villefort dahi (Ah amân baba siz olduğunuzu anladım idi) dedikte ecnebî dahi (Ey oğul anladın da beni dışarıda ne bekletiyorsun?) demesi üzerine Villefort mütehayyir-âne bakmakta olan hizmetçiyi tardetti ve pederi ile yalnız kaldılar.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

---

122 Numro Çehar-şenbih 10 Mayıs 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Matbaa ve idârehânesi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Cum^{c}a ertesi ve çehâr-şenbih günleri tab^{c} ü neşr olunmak için verilen evrak derc olunmadığı hâlde dahi sâhibine reddolunmaz.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İ^{c}lânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Bulgar Mes'elesi'nin Hitâmı

Amân şu mes'ele üzerine aklıma bir fıkra geldi. En evvel ânı nakledeyim siz de ister iseniz okuyabilirsiniz.

Zâtın birisi oğlunu nezdine çağırarak "Oğlum Paris'e gidip orada fenn-i tıbbı tahsîl ederek İstanbul'a avdet eylediğinde hekîmlik edip para kazanacaksın" der.

Oğlu ise İstanbul'dan kalkar Berlin'e gider. Hiç bir şey tahsîl etmez ve İstanbul'a avdetinde konsolit oynayarak para gaib eder.

Babası bir gün merkumu çağırarak "Oğlum emrimi yerine getirdin mi?" diye vuku^{c}bulan suâline merkum dahi "Evet efendim emrinizi yerine getirdim" cevâbını bastırır.

Şimdi bu fıkrayı okudunuz ya gelelim o ma^{c}hûd mes'eleye.

Aklanızdadır ya geçen gün Bulgar Eksarkı Efendi'ye bir fermân verilmiş idi. Bu fermân kendisinin kendisinin sûret-i hareketini tahdîd etmiş ya^{c}nî bir duâ-maân okuduğunda Patrik Efendi'nin ismini zikretmesi kilise o mukaddes yağı patrikten alması ve dînce olan mesâilde Patrik Efendi ile maiyyetindeki ruhbân meclisinin re'yini sorması birer birer zikr ü tahrir olunmuş ise de bu zât geçen gün okuduğu duâda Patrik Efendi'nin ismini zikretmemiş ve kendisinden yağ değil sirke bile almamış dînce mesâilde istifsâr-ı re'y etmekten başka Patrik Efendi'nin aforoz ettiği bir takım kimseleri afv etemekte imiş. Her ne ise hükm-i fermâna mugayir bir harekette bulunmuyor ya bunların zarârı yok.

Hani ya geçen pazar günü Patrik Efendi üç despotu aforoz etmiş cennette giremeyecek bir hâle koymuş idi. Hem bu yolda aforozlu olanlar mezârlarında çürümezler simsiyah marsık gibi bir hâle gelirler. Hattâ ben âhirette ikamete me'mûr

iken bu marsıklardan çuval çuval götürürler idi. Yaᶜnî demek isterim bunu gözümle de gördüm. İşte üç despotu tutmuş da Eksark Efendi afv etmiş. (Cenâb-ı Hakk kulunu bir taraftan ağlatır ise öbür taraftan güldürür.) Bunu da Patrik Efendi duymuş hiddetlenmiş. Cânı sıkılmış. Ekzark Efendi'yi de tard etmiş. Fakat Ekzarklığından değil ve din metropolitliğinden. Çünkü bu zâtın Ekzark olduğunu henüz Patrik Efendi duymamış imiş... Ne yapsın? Nasıl duysun? Öyle sessiz sadâsız Ekzark'ı kim duyar? Bu bâbda kabâhat yine Bulgarlarındır. Zirâ otuz altı milyona bâliğ olan gaydalarından hiç olmaz ise bir kaç yüz tanesiyle mûmâ-ileyhin İstanbul'u teşrîfinde bir mükemmel âlay yapmadılar ki herkes haberdar olsun İstanbul'a koşsun. İşin daha tuhafı artık Ekzark Efendi kilisede duâ okuyamayacak hâle gelmiş. Yaᶜni duâ okur ise derhâl patrik tarafından aforoz olanacak imiş. İşte ben de buna biraz ziyâdece güldüm. Aforoz eder de ne olur? Ekzark Efendi sâir bir takım kimseleri afv ettiği hâlde kendi kendisini mağfiret ettiremez mi? Fakat Ekzark Efendi patriği aforoz eder ise elinden ne gelir? Şimdiye kadar hiç bir kimseyi afv etmedi ki şimdi kendisini mağfiret ettirebilsin.

Yukarıdan beri söylediğimiz bir çuval sözün netîcesi Bulgar mes'elesi hitâm buldu. Hem öyle bir sûretle hitâm buldu ki bir daha meydâna gelemeyecek. Çünkü Rumlar Bulgarlardan ayrıldılar. Artık bundan sonra birinin gittiği cennete diğeri gidemeyecek.

Al Sana Bir Mesᶜele Daha

Bu mes'ele de Hason Efendi mes'elesidir. Ermeni Katolikleri bir Patrik isterler. Çünkü maᶜlûm ya hükûmet Hason Efendi azl olunmadıkça bunların beynindeki nizâᶜın defᶜ olmayacağını anlayarak Hason Efendi'yi azletmişti. Fakat mes'ele hâlâ bitmedi. Gidişe bakılır ise bunlar da Rumlar ile Bulgarlar gibi ayrılacaklar zannolunur.

Geçen gün aldıkları buyruldu üzerine Hason tarafdaranı toplanırlar derhâl Yan isminde birisini Katagikos yaᶜnî patrik intihâb ederler ve serîan İstanbul'a gelmesi için bir de telgraf çekerler. Yazık telgraf ücretine çünkü bir işe yaramamış. Keyfiyyeti Hason Efendi'ye zıdd olan taraf işitir işitmez doğruca Bâb-ı Âli'ye gitmişler ve bu patriğin sûret-i intihâbı hakkında reᶜyleri munzamm olmadığından kabûl edemeyeceklerini arz etmişler. Bunun üzerine hükûmet de tutmuş bu iki fıkrayı Galata-sarayı'na doldurmuş ve orada karındaş karındaş birisini intihâb etmelerini emr ü fermân buyurmuş.

Hason hilâf-gîrânı tutarlar birini intihâb ederler ise de bir yandan Hasonistler "Bu patrik Papa'dan aforozludur. Biz bunu kabûl etmeyiz" diye ekserîyyet bunlarda velev ki Papa tarafından aforozlu olsun orasını bunun himmeti ile cennete gitmek isteyenler düşünsünler" yollu bir cevâb vererek daᶜvâyı şimdiki hâlde örtbas etmiştir. Eğer Hükûmet-i Seniyye bunların aralarını bulmamış olsa idi bu bâbda kendilerine

vaktiyle Roma usûl-i intihâbiyyesini tavsiye eder idim. Şöyle ki her iki taraf ne kadar patrikliğe münâsib papazları var ise bunların cümlesini celb etmeli ve Haydarpaşa veyâ sâir bir büyük meydânda efrâd-ı millet hâzır bulunduğu hâlde bunların başına birer büyücek dana ciğeri koyarak senato gibi orta yere dökmeli ve öte tarafından dahi evvelce hâzırlanmış olan çaylağı salıvermeli ve bu çaylak hangi ciğere konar ise derhâl iki taraf âni patrik intihâb etmeli idi. Fakat hükûmet işi bitirip mes'eleyi hallettiğinden artık bu tedbîre lüzûm ve ihtiyaç kalmadı. Lâkin zannederim ki bunlar da nihâyette Rumlar ile Bulgarlar gibi birbirlerinden ayrılacaklar ve bir takımının gittiği cennete öbür takım gitmeyeceklerdir.

Buna dâir bir Ermeni gazetesinden okuduğum fıkrayı ber-vech-i âtî irad etmeyi tensîb ettim.

Mezkûr ermeni gazetesi diyor ki: Fuâd Paşa merhûm bir mecliste Devlet-i Aliyye Hıristiyan tebaasının mülkün terakkisine mani^{c} oldukları söylemiş idi ise de sebebi ne idüğini haber vermemiş idi.

İşte şimdi biz ânın sebebini keşfettik ve kendisine hakk da verdik. Nasıl vermeyelim? Mesela bir sadrazam zaat dörtte beşte Bâb-ı Ali'yi teşrîf eder ve hemen umûr ve husâsâtı rü'yet ve tesviyeye başlar iken bir de bakar ki kapıdan içeri me'mûrinden birisi girerek Rum Patriki Efendi'nin geldiğini ve arz edecek ifâdesi olduğunu haber verip içeri gelmesi emrini alarak Patrik Efendi'yu bil-istishâb huzûr-ı sadrâzamiyye idhâl eylediğinde Patrik Efendi ne ifâde etse iyi tutar da "Efendim filân papaz şarâbına su katmadığından her hâlde bunun tekdîr ve tevbîhi lazımdır" der ve bunun ifadesine niçin diye küçük bir i^{c}tiraz olunacak olur ise derhâl "Efendim günâhtır ve mugayir-i dîn ü âyîndir" cevâbını vererek ve tenbîh edileceği va^{c}din alarak çıkar gider ve sonra o papaz celb oluanarak"Sen şarâba niçin su katmıyorsun" diye tekdîr olundukda o dahi "Efendim günahtır mugayir-i din ü âyîndir" diye i^{c}tizâr eder ve ve bundan sonra rakısına bile su katmaması emrini alarak çıkar gider. Ânın kapıdan çıkmasını müteakıb kapıdan içeri ya Ermeni Katagikos yâhûd da Protestan bilmem nesi girerek o dahi bu gibi bir ifâde de bulunur... Sadrâzam Hazretleri bir de sâate bakar ki on bire gelmiş vakit geçmiş olduğundan o gün hükûmetin işleri yüz üstüne kalmış olur. Bana kalır ise yine pek a^{c}lâ terakki ediyoruz. Ya Thiers ya Bismarck gelsin şu dolabı beş dakika olsun çevirebilir ise alnını karışlarım.

İstanbul hânları bütün banka idârehânesine tabdîl olundu. Bakalım böyle böyle daha neler olacak? Geçenlerde bir de İstanbul Bankası açılmış. Hisse satın olmak için banka idâresine gidenleri gördüm de hâtırıma bir fıkra geldi.

Panorgo gayet ayyâr bir Rum imiş. Hattâ isminin maᶜnâsı bile ayyâr demektir. Bir gün bir kayıkla Kız Kulesi önünden geçen iken o yakınlarda tîmûrlu ve içi koyun dolu bir geminin kapudânı Bulgar olduğundan bunun kayıkta yayılıp oturduğunu ve fesini îmânî üzerine yıkmış bulunduğunu görerek Patrik Efendi'nin Ekzark Efendi'yi aforuz ettiğinden dolayı bütün Rumlara kızmış bulunduğu cihetle başlar Panorgo'ya söğüp saymaya Panorgo dahi böyle bir arsızı terbiye etmeyi murâd etmiş ise de zâhîren hiç bir gûne hiddet alameti göztermeyerek ve gûyâ o hakâret-âmiz sözleri duymamış gibi "Kapudân koyunlar satılık mı?" diye suâl eder. Kapudân kemâl-i hiddetle "Evet satılıktır ama tanesi iki lirayadır açlıktan ne haber" demesi üzerine Panorgo dahi " Cânım pek aᶜla iki liraya olsun. Hükmün para ki geçer. Senin koyunlarını cebren almıyorum ya! Alır isem veririm iki lirayı da öyle alırım" gibi bir makabelede bulunduğundan kapudânın ruhsatı üzerine gemiye çıkar ve irice bir koyun intihab ederek " İşte alacağım koyun budur al iki liranı" dediğinde kapudân "Hayır bu büyüktür dört liradan aşağı olmaz" cevâbını vermiş olduğundan merkum dahi derhâl çıkarıp dört lirayı verir ve "Şimdi bu koyun binem oldu bâ" demesiyle kapudân dahi "Evet sizindir ne ister iseniz yapabilirsiniz" gibi bir mukâbelede bulunduğundan merkum koyunu tuttuğu gibi denize atar ve bunu gören diğer iki bin koyun dahi hepsi kendilerini denize atmaya başlarlar. Kapudân bu hâli görünce ağlayarak menᶜ etmeye çalışır iken Panorgo kayığa binerek yine fesini eyerek mahall-i maksûduna gidir.

İstanbul ahâlîsi aynı bu koyunlara benzer birin geçtiği köprüden mutlaka öbürleri de geçecek. Geçenlerde diğer bir bankadan gördükleri zarâr kendilerine az gelmiş gibi her ne işe girseler gaybetmeleri gayr-i mümkün olan Hıristaki Zarîfî gibi bir kaç âl-altın sarrâfın hisse aldıklarını duydukları gibi neden ne çıkar hiç hesâb etmeyerek çıkarılan hisselerin iki mislini almışlar da gazetelerle iᶜlân olunan nizâm-nâmede bütün umûr-i idâre ve icrâat-ı sâire müessisleri olup isimleri muharrer olan dört kişinin elinde olduğuna hiç dikkat etmemişler. Heman Cenab-ı Hakk gani gani ticâretler ihsân etsin.

Moste Kristo

Onikinci Bab

Villefort'la Babası

Hizmetçi kapıdan çıktıkda Mösyö Noirtier kapıdan kendilerini dinlemesin diye korakarak yerinden kalkıp kapıyı açtı ve kapı önünde kimse olmadığını gördüğünde içiri girip kapıyı kapattı.

Noirtier - (Tebessümle) Oğlum bugünkü mülâkattan memnûn olmamış gibi görünürsün.

Villefort - Estağfirullah efendim pek ziyâde memnûn oldum. Böyle ansızın teşrifinizden dolayı şaşkın gibi bir hale geldim.

Noirtier - (Ber iskemleye oturarak) O sözü ben sana söylemeliyim. Çünkü yirmi sekiz şubat târîhiyle yazmış olduğun bir mektûbda teehhül etmek üzere olduğunu işᶜâr ettiğin hâlde mart ibtidâsında Paris'desin!

Villefort - (Babasına yaklaşarak) Bu seyâhatim ancak sizin selâmetiniz için idi ve hamdolsun buna da muvaffak oldum.

Noirtier - (Oturduğu koltuğa yaslanarak) Allah'ı sever isen! Beni kurtarmaya geldin hâ! Çok şey! Amân şunu bana bir iyice naklet bakayım.

Villefort - Sen bir Bonaparte tarafındârânı kulübü olduğunu işitmişsindir.

Noirtier - Evet. Ben onun reîs-i sânîsiyim. Ey sonra?

Villefort - Amân efendim sizin bu derece cesaretinizden ben korkuyorum.

Noitier - Sen işine bak oğlum. Ben cumhûrlar tarafından nefyolmuş bir samân arabasıyla Paris'den kaçmış bir adamım. Bu gibi şeyler adamı her şeye alıştırır. Hele sen maddeyi naklet bakalım. Bonaparte tarafdaranı külübünde ne olmuş?

Villefort - Ne olacak? General Kenell'i akşam saat dokuzda evinden alıp oraya götürmüşler ve ertesi gün naᶜşını ırmağın içinde bulmuşlar.

Noitier - Bunları sen kimden duydun?

Villefort - Kralın kendi ağzından işittim efendim.

Noitier - Öyle ise bu bâbda ben de sana baᶜzı havâdis haber vereyim.

Villefort - Vereceğiz havâdisten dahi maᶜlûmâtım vardır efendim.

Noitier - Ne! Haşmetlü imparotor hazretlerinin Fransa'ya geldiğini işittin hâ!

Villefort - Amân! Ayaklarını öpeyim baba en evvel kendi ve sonra benim selametim için yavaş söyle. Evet o havadisi bilir idim. Hem sizden de evvel öğrendim. Zirâ üç gündenberi aklım başımda olmadığı hâlde Marsilya'dan Paris'e koşmaktayım.

Noirtier - Üç günden beri mi? Sen çıldırdın mı? Üç gün evvelsi Napoleon

Cenâbları daha Fransa'ya muvâsalat etmemiş idi.

Villefort - Varsın muvâsalat etmemiş bulunsun. Ben niyetini biliyor idim.

Noirtier - Kimden öğrenmiş idin?

Villefort - Elbe Adası'ndan size yazılmış bir mektûbdan.

Noirtier - Bana mı?

Villefort - Evet efendim size bu mektûbu getiren adamân çantası içinde buldum. Eğer başkasının eline geçe idi ihtimâl ki bu anda kurşuna dizilmiş olacak idiniz.

Noirtier - (Kahkaha ile gülerek) Acaba Bourbonlar böyl sürᶜatle iş görmeyi impartordan mı öğrendiler?... Kurşuna dizilmiş olacaktım hâ! Amma yaptın! Şu mektûb nerede bakayım? Orta yerde bırakmayacak kadar akıllı olduğumu bilirim.

Villefort - Yaktım efendim yaktım. Çünkü o mektûbun vücûdu senin mûcib-i memâtın olacak idi.

Noirtier - Senin için de istikbâlde müstelzim-i vehamet idi. Fakat yine senin taht-ı himâyende oldukça asla kimseden korkman.

Villefort - Yalnız himâye mi efendim? Sizi bu gibi vartalardan dahi kurtarıyorum.

Noirtier - Hay Allah sana akıllar fikirler versin kurtarıyorsun da hâ? Fakat şu hikâyeyi bana güzelce anlatsan â.

Villefort - Efendim size bunu layıkıyla anlatabilmek için tâ sizin kulüpden bahs etmeye başlamalıyım.

Villefort - Galiba zabtiyye me'mûrları bu kadarcık bir şeyi de çok görüyorlar! Acaba niçin arayıbda bulmuyorlar?

Villefort - Kendisin henüz bulmamışlar ise de izini keşfetmişler.

Noirtier - Evet bu resmi lakırdınız zabtiyye me'murları vazifelerini layıkıyla icra edemekdikleri zamân "Evet kendilerini bulamadık ama izlerini bulduk" derler. Hükumette bunlar buldukları izi gaybedinceye kadar râhat-ı kalb ile vaktini geçirir.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

Numro 123 Cumᶜa-ertesi 20 Mayıs 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

Matbaa ve idaresi İstanbul'da Asmaaltı'nda Camlı Hân derûnunda kâindir.

Cumᶜa-ertesi ve çerhâr-şenbih günleri tabᶜ ü neşr olunur.

Tabᶜ olunmak için verilen evrak derc olunmadığı hâlde dahi sâhibine reddolunmaz.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşdur.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Bulgar ve Hason Mes'elelerinin Netîcesi

Biraz vakitten beri vukuᶜbulan hâllere bakılır ise Hükûmet-i Seniyye bütün mes'eleleri ortadan kaldırıp denize dökmek istiyor. Hâlbuki burası ekserîmizin işine gelmez. Bez mes'elesiz yaşayamayız. Mes'ele bizim mâ-bih-il-hayâtımızdır. Birbirimize kînimiz garazımız olmaz ise ne ile eğleneceğiz? Nasıl vakit geçireceğiz? Akşam işret meclisinde kimlere söğüp sayacağız? Kimi fasledeceğiz? Hükûmet buralarını nazar-ı ehemmiyyete almadıktan başka kalkmış da "Ben ortalıkta mes'ele bırakmayıb hepsini halledeceğim" deyip gidiyor. Hâlbuki mes'eleleri ortadan kaldırmak bizi mahvetmek demektir.

Terakki edelim ama mes'elelerde terakki edelim.

İn-şâ-Allah bu mes'eleler ortadan kalkmaz. Zirâ kalkar ise hâlimiz fenâ. O vakit yaşamaya lüzûm kalmaz.

Hamdolsun hükûmet o niyetine nâil olmadı ve olmayacak. O ne kadar açık göz ise biz ândan açık gözüz. Şimdi Bulgarlara bir fermân verdi bir Ekzark yaptılar. Güzel ama Bulgar karındâşlarımız deli mi? Hiç mes'elesiz yaşayabilirler mi? Ânlar Ekzark isterlerdi ama mes'ele de ortadan kalmamalı idi. İşte ânın için kimisi Ekzark Efendi'ye ve kimisi Patrik Efendi'ye tâbiᶜ olacaklar imiş. İşte sana bir yeni mes'ele daha!

Gelelim Rumlara:

Geçenlerde Patrik Efendi'nin daᶜveti üzerine Bulgar mes'elesi hakkında ictimâᶜ etmiş meclise gelmek istemeyen baᶜzı ufak Patrik efendilerin ve metropolitlerin büyük Patrik Efendi'nin emrine itâat etmediklerine bakılır ise bunlar da iki taraf olup bir mes'ele çıkaracaklar gibi görünüyor. Artık hükûmet de ister ise varsın ya şarablarına su

veyâhûd rakılarına şarâb katmayı yasak etsin herifler yine bildikleri yoldan şaşmayacaklar.

Ermeni Katoliklerine gelince:

Ânların bir takımı da yeni intihâb olunan patrik Papa Hazretlerinden aforozlu olduğu cihetle tanımak istemiyorlar imiş.

Şimdi Hason efendi hilâf-gîrânından ve Papa'nın lâ-yuhtîliğine inananlardan bir takımı dahi günâhtan korkarak bu aforozlu denilen Patrik Efendi'nin elini öpmeyeecekler ve gerek utandıklarında ve gerek başka sebeblerden dolayı Hason Efendi tarafdârânıyla da birleşmeyecekler. Bir üçüncü mes'ele de onlar çıkaracaklar ve böylece bir mes'elenin hallinden iki mes'ele doğmuş olacak. Eğer hükûmet ister ise varsın onları da halletsin. Hamdolsun biz onların dahi her birinden beşer tane daha mes'ele çıkarmak yolunu biliriz. Senin mes'ele dediğin mesellerde rivayet olunan (Hydra) nâm yedi başlı deve benzer ki her kangısı kesecek olsan derhâl yerine yedi tane daha çıkar.

Mütenevvia

Altıncı Dâire Beyoğlu'nda ve Galata'da kumâr oynanan mahelleri kapatmakta ve Bâb-ı Zabtiyye ise bu gibi mahallerin İstanbul taraflarında açılmasını men[c] etmekte imiş. Acaba bu iki idâre dört gözleriyle şirket vapurları içinde oynanılan oyunu görmüyorlar mı? Yohsa hükümleri bahren câri değil mi?

La Turquie Gazetesi'nin Selanik'den alarak derc ettiği mektûbu Cerîde-i Havâdis dahi bi-t-terceme edenlere teşekkür eder isek de doğru terceme naklettiğinden La Turquie Gazetesi "Bendlerimizi terceme etmelerini de ricâ ederiz zirâ geçenki Selanik mektûbunun Rûznâme-i Havâdis ekser yerlerini bütün bütün bizim söyledinize muhalif bir sûrette terceme etmiştir" diye yazmış ise de hakkı yoktur. Çünkü kendi gazetesi değil mi istediği gibi terceme eder.

Ekserî gazeteler Hakayık Gazetesi'ne beş yüz lire ihsân olunduğunu yazıyorlar. Bu havâdis sahîh ise niçin Hakayık idâresi bir teşekkür-nâme yazmadı?

Patrik Efendi'nin kendisini aforoz etmesi üzerine Ekzark Efendi bütün Bulgar kiliselerine bir kıtᶜa-i tenbîh-nâme irsâl ederek meâlinde kendileri hakkında laᶜnet edenlere hayır duâ etmelerini nasîhat etmiş.

Ne güzel nasîhat İncîl-i Şerîf'de dahi "Bir kimse yanağınızın birene bir tokat urur ise derhâl öbür yanağınız çeviriniz ve sizin için bed-duâ edenlere siz hayır duâda bulununuz" diye emr olunmuştur. Fakat Hazret-i Îsâ'dan bu ana gelinceye bu emr-i celîli Ekzark Efendi'den mâ-adâ kimse îfâ etmemiş olduğundan bunun hulûs-i ḳalb ile tenbîh olunduğunda müteredditdim.

Geçen çehâr-şenbih günü akşam üzeri Eyüb'e gitmek üzre Köprü'den hareket ederek Yemiş İskelesine uğrayan vapur şiddetle iskeleye çarparak bir tarafını kırmış ve sekiz on kişiyi çürük limon gibi denize dökmüş olduğundan âhâd-i nâstan bir takımı derûn-i Köprü vapurları idâresi hakkında baᶜzı gûne nâ-lâyık tefevvühâtta bulunmuşlar.

Yâhû bu İstanbul ahâlîsinden baᶜzısı Fransa'oa yeni çıkan modayı taklîd için bir takım kızcağızların kendi kendilerini öldürdükleri gibi öldürülse yine akılları başlarına gelmez. Vapur iskeleyi yıktıysa ânlara ne? İskele idârenindir ne kırışırlar? Biletçileri döğmeye ne hakları var? Denize düşmemek ve cânlarını tehlikeden vikaye etmek isteyenler iskele üzerinde durmasınlar. İskele idârenindir dedik ya ister yıkar ister yakar hâsılı ne ister ise yapar..... Hem denize düştüler ise boğulmadılar ya... Eğer ânlar vapura girseler idi bu kadar yağmurun altında çıkıncaya kadar ıslanmayacaklar mıydı? Doğrusu bu bâbda büyük bir haksızlıkta bulunmuşlar.

Suâl Cevâb

(Diyojen'in müşterîlerinde biri cevâbını isteyerek bir kaç suâl sormuş olduğundan sorulan suâller ile verilen cevâblar ber-vech-i âtî derc ve tahrir olunmuştur)

Suâl - Kandilimiz var da fitilimiz neye yok?

Cevâb - Fenerimiz olup da mumumuz olmadığı için.

Suâl - Rûznâmemiz var da şeb-nâmemiz niçin yok?

Cevâb - Muharrirlerin gözleri gece görmeyip gündüz gördüğü için.

Suâl - Ticâretimiz var da paramız neye yok?

Cevâb - Ticaretimiz olduktan sonra parını ne lüzûmu var.

Suâl - Arnavud-köyü var da Boşnak köyü niçin yok?

Cevâb - Mütemekkinleri Boşnak olmayıb Arnavud olduğundan.

Suâl - Tîmûryollarımız var da teneke yollarımız niçin yok?

Cevâb - İsimde bir be's yoktur sen mâddeye bak.....

Suâl - Şirket-i Hayriyemiz var da şirket-i şerriyemiz niçin yok?

Cevâb - İsminde şirket-i şerriyye dersek belki halka yarar bir şirket olur diye korkarız da...

Suâl - Altıncı Dâiremiz var da altıncı dümbeleğimiz niçin yok?

Cevâb - Her sazdan çalacak değil ya....

Suâl - Basîretimiz var da bağlayacak bağı neye yok?

Cevâb - Var ama Matbûât İdâresi'ndedir.

Suâl - Kuruçeşmemiz var da yaş çeşmemiz niçin yok?

Cevâb - Beyoğlu'na bir tane yaptıracaklar imiş.

Suâl - Takvîm-i ticâret var da takvîm-i zarâr niçin yok?

Cevâb -Sırrını kimseye bildirmemek için.

Suâl - Moda burnu var da Moda kulağı niçin yok?

Cevâb - Panosyan'ınkiler nedir ya?

Suâl -Kâğıthânemiz var da mukavvahânemiz niçin yok?

Cevâb - Medenî olalı ağır şeyleri sevmeyip haffîf şeyelere heves ettiğimiz için.

(Monte Kristo)

Onikinci Bâbdan Mâ-baᶜd

Villefort - Bu bâbda haklısınız ama sahîhan General Kennel'in naᶜşının ırmakta bulmuşlar. Şimdi bunun elbette bir katili vardır.

Noirtier - Katili mi dedin? Ne isbâtları var imiş? O ırmakta her gün baᶜzı gûne dûçâr-ı ye's olarak kendi kendini atmış boğulmuş naᶜşlar bulunur.

Villefort - Efendi General Cennel'in kendisinini bir me'yûsiyyetten dolayı öldürmediğini siz de tasdîk edersiniz kanûn-ı sanîd denize de girilemeyeceğinden bu zann da boştur ânın için her hâlde bunun bir katili vardır.

Noirtier - Kim demiş?

Villefort - Kral kendisi diyor.

Noirtier - Kral ha! Ben de ânı General Kennel'in Politika sebebiyle katlolunmadığını bilecek kadar akıllı bir adam zannederdim. Sen de bilirsin ki politik için adam öldüren kimse katil olmaz belki bir maniᶜ defᶜ etmiş olur. Eğer ister isen keyfiyyetin nasıl olduğunu sana anlatayım. General Kennel Elbe Ada'sından bize tavsiye olunduğu için bizim kendisine emniyyet-i tâmemiz olduğundan bir gün içimizden birisi bunun evine giderek ve "Dostlarınızdan birkaçı bir gün içimizden birisi bunun evine giderek ve "Doslarınızdan birkaçı Saint Jak Sokağı'nda bir hânede akdettikleri mecliste sizi bekliyorlar" diyerek daᶜvet etti. General Kennel de bî daᶜvete icâbetle kalkıp geldi ve cereyân eden müzârerat üzerine kaffe-i esrâr ü efkârımızı anladıktan sonra "Ben kral tarafdârıyım demeye başladı. Bunun üzerine aᶜzâ-yi meclisî birbirine bakarak kendiseni oradan aldığı maᶜlûmâtı hiç bir kimseye söylemeyceğine yemîn etmesini teklîf ettiler ise de Kennel kerhen bir yemîn etti ki bundan kapıdan çıkar çıkmaz aldığı maᶜlûmâtı îcâb edenlere bildireceği aşîkâr görünür idi. O hâlde bile yine kendisine müsâade ettik ser-best ser-best kalktı gitti. Lâkin ne yapalılım doğruca evine gitmemiş ihtimâl ki yolunu şaşırmış olmalı ki böyle bir kazâya uğramış. Doğrusu sen valî kaim-makamı olduğun hâlde bunun katili vardır dediğine şaşıyorum. Haydi olsun diyelim. Fakat nasıl isbât edeceksin? Sen imparator tarafdârı olanların başlarını kestiğin zamân biz sana katil mi diyoruz? Yalnız bugün bize ise yarın sizedir demekle iktifâ ediyoruz.

Villefort -Yarın sanadır efendim ama bu intikam pek dehşetli sûrette alınacak. Hem anladım ki siz zorbanın gelmesine muntazırsınız.

Noirtier - Evet.

Villefort - Hatâ ediyorsunuz efendim zorba Fransa'da on fersah mesâfe bile ilerleyemezler derhâl tutarlar.

Noirtier - Evlâdım bu dakikada imparator Granville yolu üzerinde yâhûd ânın onbir sâat kurbunda bulunduğundan ayın yirmi beşinde Paris'dedir.

Villefort - Ahâlî ayaklanır.

Noirtier - İstikbâl için.

Villefort - Maiyyetinde üç dört kişi olduğundan âna karşı koskoca bir ordu gönderiliyor.

Noirtier - Evet Paris'e kadar muhâfaza etmek için... Evladım sen hâlâ çocukluğu bırakmamışsın. Zannediyorsun ki imparator bir kaç adamla (Cannes)a çıkmış ve taᶜkîb olunmakta idüğini telgrafla haber almışsınız fenâ maᶜlûmât değil fakat ânı taᶜkîb edenler isterler ise Paris'e kadar arkasından koşsunlar yine hiç bir tüfeng bile patlamayacak.

(Mâ-baᶜdı sonra)

(Teodor Kasab)

---

124 Numro Cumᶜa-ertesi 20 Temmuz 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânındadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Şu başı ucumuzdaki numronun âhâd hânesine bakınız da iki aydan beri nerede olduğumu sormayınız.

Bundan iki ay evvel yaᶜnî 24 [1] Rebî-ül-evvel sene 89 ve 20 Mayıs sene 88 târîhinde Matbûât Müdîrliği Cânibinden aldığımız Beyân-nâme-i Resmî'dir.

Diyojen Gazetesi 121 numrolu nüshalarında âdâba mugayir fıkralar neşreylediği gibi 123 numrolu nüshasında dahi hükûmete dokunacak bir makale-i tezyîfiyye ile bir de resim derceylemiş olduğundan 12 Mart sene 1868 Karâr-nâme mûcibince târîh-i iᶜlândan iᶜtibâren iki ay müddetle taᶜtîl edilmiştir.

Tercemân-ı Dîvân-ı Hümâyûn

Saᶜdullah

Çirkin görülen fıkralar mekteblerde çocuklara ibâre sökmek için okuttukları fıkralardır ki Fransızca'dan terceme olunmuş idi.

Dokunaklı denilen bend Diyojen'in muhtelif lisân üzre çıkan nüshalarının kâffesine dercolunan "Hâtime-i mesâil ve mes'ele-i havâtim" ünvânlı benddir ki milel-i muhtelife-i şarkiyyenin Saltanat-ı Seniyye cânibinden gösterilen bunca teshîlât ve ikdâmât-ı müessire ü müşfik-âneye mugayir olarak yekdiğeri beyninde her-bâr vukuᶜa getirilen mesâil ve gavâilin beyhûde ihlâl-i huzûr ü istirâhâtı ve izâe-i vakti mûcib olduğunu müşᶜir idi.

Ehemmiyyet verilen resim ise Diyojen'in son nüshalarındaki resimdir ki - Müşterîlerimizin meşhûd ve meczûmları olduğu vechle - yalnız La Turquie Gazetesi'nin

---

[1] Gördünüz mü? Bir tane de ..... burada.

ikbâlde olanları tebhîr ve menkûbları tahkîr ettiğini makam-ı tezyîfde tasvîrden ibâret idi.

Şu üç nev^{c}i cünhanın mütecâsiri Matbûât İdâre-i Behiyyesi nazarında tasavvur olunduğu kadar müttehem görülmediğinden yalnız iki ay müddetmle gazetenin ta^{c}tîli gibi hafîfçe bir cezâ ile iktifâ edildi. İftihâr ve teşekkür ederiz.

Vâkıâ iki ay müddetle ta^{c}tîl cezâsının ebede nisbet edilecek olsa bir sâniye kadar hüküm ve te'siri olamaz. Bâ-husûs ki dört ay müddetle ta^{c}tîl edilen var.

İşte bugün müddet-i ta^{c}tîl tekmîl olduğundan yine gazetemizi neşre başladık.

Tevekkeltü alâ-Allah

(Teşekkür)

Müddet-i ta^{c}tîlimizde gerek ehibbâmız tarafından ve gerek umûm cânibinden hakkımızda gösterilen teessür ve muhabbet ol derece mûcib-i iftihâr ü minnet olmuştur ki mazhar olduğumuz cezânın kat kat mükâfât-ı tazmîniyyesi yerini tutmuştur.

İle-l-ebed hâtır-nişânımız olacak böyle bir nümâyiş-i lûtf-kâr-ânenin teşekkürünü edâya âciz kaldığımıza i^{c}timâd buyurulsun.

Garaz ve ivâzdan berî olarak vatanına hizmet etmeye çabalayanları hükûmetin temkîn-i âkıl-ânesinden ziyâde halkın teşvîk-i hâlis-ânesi taltîf ve tatyîb ediyor imiş. Bu hakikatin mâhiyyetini bu def^{c}a lâ-yuhtî-âne cezmeyledim.

(Diyojen'in Avdeti)

İşte yine geldim dostum yine geldim. Hem öyle bir şerefli günde geldim ki bütün milleti bir gün evvelinden beri sûr eder gördüğümden ben de âciz-âne "İbret" nâzlısı gibi "İstikbâlimiz emîndir" nidâsıyla ahenk-i sûre pey-revlik etmeye geldim. Vücûdca eski hâldeyim ama ahlâk ve fikirce hükemâ-yi Yunaniyye'nin sekizincisi gibi insan-ı kâmil ve pek dûr-endîş geldim.

Sizi o kadar göreceğim geldi ki işte bugünkü pencşenbih günü tülû^{c}-i şemsten evvel alaturka sâat yedide ve alafranga sâat ikide şafakla berâber sokağa uğradım. - Sabâh şerîfiniz hayrolsun.

Ben galibâ hissolunmaz derecede kendim bile farkına varamadığım sûrette tarîk-i sitkametten çıkmışım âdetâ haydûdlaşmışım... Söyleyişe bakılırsa pek fenâ bir şey olmuşum.

Meselâ feylosofluk ve Diyojenlik mesleğini terk etmişim de herkesin terbiyesini bozuyormuşum. Halkın huzûr ve râhatını selb ile ortalığın altını üstüne getirip karmakarışık ediyormuşum. Hâsılı eli kıran baş kesen imişim de haberim yok.

İnanmıyor musunuz?.... Alîm-Allah öyle. Size haydûdlaşmışım dedimse yalan da söylermişim demedim ya. Hattâ cezâ bile gördüm. Eğer öyle adam olmasa idim ânlara edilen muâmele bana da edilir mi idi?...

Hani ya o güzelim geçmiş vakitler!... Bugünkü günde [1] bize müfsid-i ahlâk nazarıyla bakanlar işte o geçmiş zamânlarda gayret ü hamiyyetimizi ve hasbet-en-lillah vatanın menâfi^{c}i için çalışıp çabaladığımızı bilir ve takdîr ederler idi. Böyle müşkil zamânlarda muhtelif menâfi^{c}e karşı gazetecilik gibi bir mühimm vazîfeyi der-uhde edip de hüsn-i sûretle idâre eylediğimizi i^{c}tirâf ve tahsîn ederek teşvîk ve tergib eyler idi.

İşte o geçmiş zamânlarda Frenk mukallidlerinin millet ve memleket hâinlerinin kurdukları tuzaklarla çevirdikleri dolapları bozmaya hüsn-i nazarları sâyesinde muvaffak ve binâen aleyh samîmî iltifâtlarına mazhar olduğumuz zevât bugünkü günde besbelli bu meslek-i selîme bedel "Diyojen mesleğini değiştirmiş" fikrini bildirici lisân kullanmayı daha ziyâde işlerine uygun buluyorlar.

Diyojenlik hakkıçün zamânımızda edilen hüsn-i hizmete mukabil gösterilen şu muâmeleleri gördükçe adam hiddetinden ne yapacağını bilmiyor. Âdetâ başını alıp insan cem^{c}iyyetlerinden uzak kaçmayı gözüne alıyor.

Ne çâre ki muhibb-i insanım. Hattâ hem-cinsim kalben bana benzediğiçin kendimi pek severim.

Bununla berâber revâcı bedîhî olan "Evet efendim. Kerâmet buyurdunuz" lisânını tahsîle muvaffak olamayacağımı kuvviyyen cezm eylediğim için kemâ-kân "Peygamber" deyip de "Nuh" diyemeyeceğimi maa-t-teessüf i^{c}tirâf ve binâen aleyh akşam ki yediğini ertesi sabâh unutan yâd-gârları min gayri haddin istihfâf eyleriz. Elbette bu kadar hakikat-bîn içinde hakikaten hakikat-bînlik edici biri bulunur. Siz de pekâlâ bilirsiniz ki fıçımı bir kenara atarak ale-l-ıtlak reviş-i zamâneye ve bil-hâssa usûl-i memlekete itbâ^{c} etmek bence o kadar müşkil bir şey değildir. Lâkin bir zamâne adamı kendi cildi içinde nasıl râhat ediyorsa ben de o râhatı kendi postum sırtımda iken hâsıl etmek isterim.

---

[1] Dünkü güne kadar demek isteriz.

Şu kadar ki felâket adem-i emniyyeti mûcib olduğundan yukarıda dediğimiz ebedî şühûra taksîm etmemek için ba^{c}de-mâ ihtiyât-kârâne davranacağım. Bundan böyle eshâb-ı hırs u ağrâz hakkında açıktan açığa ta^{c}rîz etmeyip lastikli sözler ve akreb gibi sokar kinâye ve îmâlarla cânını yakacağım. Hâsılı kelbîliği tilkiliğe tahvîl edeceğim. Bundan sonra bana Kelbiyye mezhebinden yerine tilki mesleğinden şöhreti veriniz.

Öyledir a. Meselâ geçende teşkîl olunan "İstanbul Bankası'nın müessisi nâzırı müdîri Mösyö "Koronio" olduğunu bilip dururken nizâmât-ı esâsiyyesine doğrudan doğruya ta^{c}rîz etmek cinnet değil midir?

Günlük bahâya çıkıyorsa isti^{c}mâl edenler kasâvet çeksin. Bana ne? Hâlbuki isti^{c}mâl edenlerin umûru bile değil. Beher dirhemi iki bin zirâ bir arsa kıymetinden bahâya çıksa yine alıp kullanırlar.

Öyle ise deli gibi günlük alanlara ta^{c}rîz edeceğime tebrîk etsem daha münâsib ve matlûbda muhâtara sizce hâsıl olmaz mı?...

Ve-l-hâsıl işte böyle. Bu söz beynimizde kalsın. Geliniz biraz da sizinle ta^{c}tîl müddetimdeki vukuâtı bir gözden geçirelim.

(Her Şeyden Bahis)

Söze bile herkesin kadr ü haysiyyetine göre teşrîfât-ı mültezim olduğundan evvelâ kendimden başlıyorum.

Yukarıda anlattık ya. Ahlâk ve âdâba dâir tahsîle gereği gibi ihtiyâcım var idi. Binâen aleyh müddet-i ta^{c}tîlimdî asla vakit zâyi^{c} etmeksizin fenni-i ahlâk tahsîline koyuldum. Ve o derece ihtimâm ve heves gösterdim ki görseniz taaccüb ederdiniz. Şimdi bu fenn-i mühimme bir Ermeni gazetecisi kadar vâkıfım.

Hakikaten nâfi^{c} ve lâzım bir ilim imiş. Vaktiyle ehemmiyyet vererek tahsîline rağbet etmiş olaydınız Manzûme ve Fırat gazeteleriyle müşterîlerinin inzâr-ı âmmede bu kadar makbûl ve mergub olmalarına ve bî-çâre Diyojen ile müşterîlerinin her yerde her vakit herkes tarafından makdûh ve menfûr bulunmasına sebeb ne olduğunu şimdi benim öğrendiğim gibi siz de öğrenmiş olurdunuz.

Ben bu ilmin câhili iken yazdığım şeylerle bütün müşterîlerimin ahlâk ve terbiyelerini ifsâd ediyormuşum... Hay Allah ıslâh eylesin!

Bereket versin ki müşterîm yok gibidir! Bir kere zihninizde bulunuz. Eğer sâir

gazeteler kadar benim de müşterîlerim olaydı bütün Memâlik-i Mahrûsa ahâlîsinin ahlâk ve terbiyelerini ifsâd etmiş olacaktım! Cenâb-ı Hakk muhâfaza etmiş... Yoksa İstanbul ahâlîsi az kalsın Lût kavmi gibi ağustosun on ikisinden evvel yere geçecekmiş.

Elhamdülillah ki ta'tîl imdâda yetişti de ahlâk ve terbiye fennlerini tahsîl ettim. Artık bundan böyle korkmayınız hemen geliniz abone olunuz.

Vaktiyle benim gibi i'tikadsızları eğlendiren mezheb gavgaları bir müddettir işitilmez oldu. Kâffesi hall ü tesviye edilmiş.

En son def'a bir de Yahûdîlerin Hahambaşı İntihâbı Mes'elesi zuhûr etti ama zuhûruyla berâber mahvolması bir oldu.

Bir tane daha var. Lâkin burada değil.. Memleketyn'de.

Ulahlar ne kadar iyi adamlardır bilir misiniz? Artık hiç böyle şey olmaz... İnsan modeli mübârekler! İnanmazsanız eazz-i ehibbâmdan dirayetlü Mösyö Bordeyano Cenâblarına sorunuz. Hem o kadar mütedeyyindirler ki olursa bu kadar olsun.

Bir Hıristiyân için dînine kuvvî olmak ne demektir? Hazret-i Îsâ'yı çarmıha çeken Yahûdîlere ezâ ve cefâ etmektir. Ama diyeceksiniz ki bu şenâati icrâ eden Memleketeyn'deki Yahûdîler değil. Vâkıâ öyle ama o habîslerin sülâlesinden olduklarıçün bi-t-tab'i âbâ ve ecdâdlarının vârisleridirler.

İşte bu sebebe mebnî Memleketeyn'den bütün Yahûdîleri sürüp çıkarmak istiyorlar.

Bu mes'eleden bahis açıldıkça müşârün-ileyh Bordeano Cenâbları kemâl-i mefharetle (İsmail şehrindeki karışıklıkta Ulahlar tarafından hiçbir Yahûdî karısına ilişilmemiştir)diye bar bar bağırıyor.

Elbette. Demircek de söyledik ya. Ulahlar ol kadar mütedeyyin ve sâlih adamlardır ki öyle dîn düşmeni polislere ilişmek gibi büyük bir günâh işlemekten ise ânların kendilerine itâle-i dest-i ta'rîz etmelerini daha hayırlı sayarlar.

Bir de Yahûdîler Ulahların ahlâk ve terbiyesini bozuyorlar imiş. Ne büyük habâset!

Meselâ tutup da sâir memleketlerden bir çok karı getiriyorlarmış bu olur mu? Ulahların karıya ihtiyâcları olmadıktan başka fazlasını memâlik-i ecnebiyyeye gönderip

dururlarken gûyâ bulunmaz bir Hind kumaşı gibi başka yerlerden toplayıb toplayıb da memlekete doldurmak muᶜzibliğin çiftçesi değil midir? Eğer ihtiyâcları olaydı Beyoğlu ve Galata'nın bir takım meşhûr mahalle ve hâneleri Ulah kızlarıyla leb-â-leb dolar mı idi? Doğrusu şu çiftlere ne yapsalar azdır! "Cünbüş mü bu"!

Taᶜtîlim müddetinde bildiğimiz gazetelerden hemen hiç biri cezâ görmedi gibi. Yalnız bir aralık "İbret" Gazetesi bir dizgin etmek istedi ama ânın da dizginine çarparak dört ay müddetle naᶜllarını göğe dayadılar.

Aleksan Efendi bu hamlede de söktüremedi. Lâkin teessüf etmesin. Gazetesinin muharrirliği Yuşᶜa toprağı gibi işsizlik sıtmasına birebir geliyor. Tecrübesi edildi. Hemen durmasın gazetesini müzâyedeye koysun. Me'mûlünden ziyâde tâlib zuhûr etmezse bana tü desinler.

Ama muharrirlerinin me'mûriyyeti kendi işine elvermez imiş de hizmet istemeyen ve yalnız gazete ile geçinmek isteyen adam arar imiş. Keyfi bilir. O da bulunmaz değil ya.

İbret'in son defᶜaki hâlinden biraz uzunca bahsetmeyi gönül ârzû ederse de meydânda olmadığıçûn sükût eyleriz.

Gelelim Basîret'e:

Bu şîve-kârlar şîve-kârı da taᶜtîl akabesine uğramadı. Ya herif bizim gibi sersem deli değil!

Lâkin birşey yaptı ki olur olmaz budalanın harcı değil. İstanbul sokaklarını kurbân arefesine veyâhûd Karosmanoğlu Çiftliği'ne çevirmek istedi. Az kaldı bizim mansûblardan gördüğümüzü kendisi maᶜzûllardan görecekti bereket versin ki "Çoban evlik" dediği adamlar kuzu gibi.

İşte ben ânlara bir güzel yol göstereceğim. Makbûl ve maᶜkûl gözülmezse beni de Basîret'in yanına çeksinler.

Ne diyeceğimiz anladınız a?.... İbret muharrirliği!

Gelecek ramazânın üçünde çıkacak. O vakte kadar gidip Aleksan Efendi'ye dünyada nâmı unutulan rüşvet denilen şeyden bulup buluşturup verecek birer muharrirlik yakalasınlar. Bayrama kalmaz elbette birer şeye benzerler.

Şurasını da söyleyelim ki gazetenin muharrirliği ile müdîrliğinin farkı vardır. Yanılıp da müdîrliği almasınlar. Zirâ müdîrden kaim-makam yapmıyorlar imiş.

Bir kere muharrirliği edindikten sonra artık korkmasınlar. Bol bol "İstikbâlimiz emîndir" diye Hamza-nâme kadar bendler yazsınlar.

Hakayık ile La Turquie efendilerimize gelince ânlar hakkında ta'tîl düşünmek mahz-i hatâ ve hatâ-yi mahzdır.

Münâsebet gelmişiken size bir fıkra nakledeyim. Çirkin fıkralardan değildir korkmayınız.

- Fıkra -

Herifin biri o derece hilm-i himârîye mâlik imiş ki dünyada hiddet ve gavga veyâhûd birinden bir tokat yemek gibi şeyler nedir asla bilmez imiş.

Şu meşhûr Sarı Çizmeli Hacı Mehmed Ağa herifin bu hâlini bir türlü zihninde bulamaz ve "Elbette bu herife ben bir tokat urarım" diye ahdedip bir bahâne bulmak için artık işi gücü bırakarak herifin peşine düşer. Bir gün herif hamama gitmiş imiş. Hacı Mehmed Ağa işitince hemen ardı sıra o da koşup içeri girer. Bakar ki herif kurnanın birini temizlemiş dolsun diye bekliyor yanına giderek kemâl-i şiddet ü hiddetle "O kurnada ben yıkanacağım kalk oradan başkasına git!" diye herifi tersler. Beriki Hacı Mehmet Ağa'nın şu zorbalığına mukabele etmeyi asla hâtırına getirmedikten başka kemâl-i riâyet ü müsâraatle kalkıp diğer kurnanın başına oturur. Ve ânı da bir hayli zahmetle temizleyerek suyunu doldurmakla meşgûl olur. Bizim Hacı Mehmed Ağa herifin şu itâat ve meskenetinden dolayı ânda beklediği hiddeti kendi nefsinde hissederek yine kalkıp yanına gider. Ve "Öteki kurnadan hazzetmedim. Burada yıkanmak isterim. Sen kalk." diyerek herifin kolundan tutup atar. Beriki yine ses çıkarmayıb başka kurnanın başına gider. Ve-l-hâsıl bu minvâl üzre tekmîl kurnaları birer kere ziyâret ederler. Herif Hacı Mehmed Ağa'nın tahkîrine katlanarak hiddetini mûcib bir ipucu vermez.

Nihâyet-ül-emr bizim Hacı Mehmed Ağa herife tokat urmak hadd-i imkânda olmadığını cezmederek yanına varıp "Birâder ben sana bir tokat urmayı tasmîm ettiğim hâlde muvaffak olamadım. Ve olamayacağıma da inandım. Îmân getirdim. Şimdi ben senin hiçbir kimseden bir fiske yemeyeceğini iddiâ ederim. Benimle bahis eder misin?" demiştir.

Hakayık'ın Filib Efendisini gerek nâil olduğu rütbe-i sâniye için ve gerek bizim

gibi Allahlık olmaksızın yalnız idâre ettiği bir gazetenin mes'ûliyyetini resmen der-uhde eylemeye cesâret eylediğiçin an-samîm tebrîk ederiz.

Çünkü kendisi bi-n-nefs tecrübe etmiştir ki devlet baᶜzı kere bir gazeteyi taᶜtîl ile iktifâ etmeyip büsbütün lağveyler.

Ya Panosoğlu'nu unutalım mı?

Evet. Yine Panosoğlu!.... Kıyâmete kadar Panosoğlu! Sen ne zannettin â Panosoğlu?

Bu nazlılar nâzlısı dostumuz bu sene de ber-muᶜtâd idâresiyle iftihâr ettiği Samatya'nın kızlar mektebini yaᶜnî içindekileri ardına takıp maᶜhûd zift suyuna gitmiş ve o süt kuzuları mini mini çocuklara yaᶜnî henüz on yedi on sekiz yaşına basmış duducuklara bir çok emeklerle öğretmiş olduğu "Kankan" denilen hora oyununu huzzârın ağızlarının suyunu akıtacak sûrette oynatmıştır.

Âferîn himmet-geh! Çok gayûr imişsin Panosoğlu. Bir müddettir bu dostumuzun "Manzûme-i Efkâr" nâm muᶜteber ve meşhûr politika ve âdâb gazetesinde mensûbiyyetiyle müftehir olduğu millete hitâben gayet hamal-âne ve eşekçi-âne şütûm-i galiza görülmeye başladığından sebebini tahkike mecbûr oldum. Ve tahkik ederek öğrendim.

Ne imiş? Meğerse bu şîve-kâr yetişmiş kızların mekteb hizmetçileri tarafından gayet şenîᶜ bir töhmetle ithâm ve beyn-el-milele rezîl ve bed-nâm edilmiş imiş de kendini temyîze veyâhûd tarhaya çıkarmak için bu da kendi payına milleti ithâm ve tahkir etmek istiyor imiş!.... Doğrusu çok büyük himmet!

Amân ne himmet! Ne büyük cesâret!... Dil ile taᶜrîf mümkün değil. Meğer ki yazdığı bendleri aynen gazetemize nakledelim.

İn-şâ-Allah gelecek nüshada görür ve o zamân sebebini etrafıyla anlamaya râgıb olursunuz.

İbtidâ-yi emirde belki biraz nâz ederiz ama korkmayınız. Yine bir tafsîl-i hikâye edeceğimizi vaᶜdeyleriz.

(Teodor Kasab)

125 Numro Cumᶜa-ertesi 26 Temmuz 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Şimdiye kadar Diyojen'e tefrika sûretiyle derc edilmekte bulunan Monte Kristo hikayesi her birisi Diyojen büyüklüğünde tahmînen yirmi ikişer tertîb olmak üzere altı cildden ibâret ve bunun Diyojen vâsıtasıyla ikmâli ise pek uzun bir zamâna mütevakkıf bir keyfiyyet bulunduğu cihetle hikâye-i mezkûrenin bundan böyle haftada iki veya üç defᶜa birer tertîb olarak tabᶜ ü ihrâcı ve gazete müvezziᶜleri vâsıtasıyla beyᶜ ü fürûhtu tensîb kılınmış ve ol vechle tabᶜ ü ihrâcına mübâşeret olunmuştur.

Monte Kristo'nun her bir cildi hîn-i tekmîlinde birer mecidiyeye satılacaktır. Fakat Diyojen ile berâber abone olmak isteyenler için altı cildi iki mecidiyeye verilecektir. Müteferrik sûretle almak isteyenler için tertîbi kırkar parayadır.

Geçen çehâr-şenbih günü sunûf-i ahâlî tarafından yekdiğerini tebşîr ve tebrîk ederek fevk-al-âde sürûr ve inbisât eserleri gösterildi. Sebebini sordum "Tevcihât var" dediler. Maᶜlûmdur ki her yerde olduğu gibi burada da aralık aralık vükelâca tebeddül vukuᶜbulur idi. Ve baᶜzı mensûbîn müstesnâ olarak herkes "Giden efendimiz gelen paşamız" deyip geçer idi. Bu ne hikmettir ki halkın bu tebeddülde azledene duâ nasbolunana yine duâ ederek azlolunan için bir şey demedikten başka gösterdikleri meserret bu hâlden memnûniyyetlerini îmâ etsin.

Ne garîb şeydir ki taht-ı taᶜtîlde bulunan bir gazete bu bâbda hâsıl ettiği memnûniyyeti ketm edemeyip beyân-ı meserret için imzâlı ilâve çıkarsın halk da kapışa kapışa alıp sevine sevine okusun. Bu öyle bir hikmet ki benim aklım ihâta edemiyor.

Şurasını beyân edelim ki şu ifâdeden maksadımız kendi efkârımızı beyân etmek olmayıb hâsıl olan taaccübümü ve efkâr-ı umûmiyyeyi anlatmaktır. Yohsa baᶜzı yâd-gârlar misillü ölüye laᶜnet ve menkûba hakâret gibi zebûn-küşlüğü irtikâb edenlerden değiliz.

Fıkra

Hizmetkârın biri asla âyîneden anlamadığı hâlde kendisinin fenn-i mi^{c}mârîde mahâret-i kâmilesinden ve efendisinin hânesinin ba^{c}zı yerleri müşrif-i harâb olduğundan bahsle hânenin lüzûm-ı ta^{c}mîrine sâhibini iknâ^{c} ve irzâ eylemesiyle aldığı ruhsat üzerine işe başlamış. Başlamış ama herifin yalnız âyîneden değil dünyada hiç bir şeyden haberi olmayıb zâten çorbayı kâsede pişirir tencere ile sofraya getirir takımından olmasıyla tavan arasını kömürlük kömürlüğü yatak odası yapar. Duvarların taşlarını çıkarıp yerine tahta kaplar. Odanın kilimini tavana çakar tavan kâğıdını odaların döşeme tahtaları üzerine yapıştırır. Kapıların kilitlerini pencerelere pencerelerin mandallarını kapılara takar. Âyîneleri tersine ve resimleri baş aşağı asar. El-hâsıl evin altını üstüne çevirir sâhibinin bile tanıyamayacağı bir hâle getirir. Bu sırada şu münâsebetsizliklerini kendine ihtâr edenler olur ise de "Böyle iyi olur ve hâne sâhibi öyle istiyor" cevâbıyla inâdında ısrâr eder. Bil'âhire sâhib-i hâne görür ki iş olacak şey değil herifi def^{c} ile hânesini hâl-i sâbıkına iâde edecek ve öteki herifin keyfine tatbîkan yaptığı münâsebetsizlikleri ıslâh eyleyecek diğer birini tedârik ve ta^{c}yîn eder.

Yiğit Hakayık. Kahramân Hakayık. Arslân Hakayık. Koca Hakayık. Âferîn Hakayık. Pepe Hakayık. Bravo Hakayık.....

Bakınız insanın adı meydana çıkar kendi izzetlenirse nasıl fikri parlıyor nasıl yürekleniyor?

Menfaat-i umûmiyyeye hizmet eder halkın servet ve saâdetine çalışır bend ister misiniz? Hakayık'ı okuyunuz Efendim Hakayık'ı okuyunuz! O zamân anlarsınız ki bâ-tapu bâ-hüccet bâ-sened bâ-berât bâ-fermân tasarruf oluna gelen evler tarlalar bağlar bahçeler dalyanlar sâhibinin değil umûmun imiş.

Ne buyurdunuz? Umûm kimdir diye mi suâl ediyorsunuz? Ya siz kim oluyorsunuz? Kendizi irice bir vücûd görüyorsunuz da gerçekten irice bir vücûd mu zannediyorsunuz? Öyle ise idrâkınıza binlerle hayret milyonlarla taaccüb!!!

Siz efendim âdetâ umûm dedikleri şahs-ı ma^{c}nevînin bir cüz'üsünüz. Hikmet-i tabîiyye okumuşsunuzdur â. Hani her cismin cüz'ü ferdlerini birbirinden ayıran mesâmmât yok mu? Bizim aramızdaki fâsılalarda hep o kabîldendir. Ama siz diyeceksiniz ki mesâmmât-ı vüs^{c}at de mesâmmât üzeredir. Bizim fâsılalar ise öyle değil. Meselâ iki adam olur ki aralarından su sızmaz. İki adam da olur ki aralarından deryâ geçer. Ya â gülüm biz umûmu ecsâm-i sulbeden zannetmiyoruz vâkıâ ba^{c}zıları ânı lastiğe teşbîh etmişler. Lâkin bize kalırsa ecsâm lâtîfedendir hevâya yok hevâya değil âdetâ

ebre benzer. Bir sûretle latîf bir sûretle nâ-mahsûstur ki vücûduyla ademini tefrîk etmek "Yoğu var eylemeye hayli çalıştım ama oldu sa^{c}y ü talîm lev ve lev lây-i adem" beytini dikkatle okumaya tevakkuf eder.

Bu ne demek Allah'ı severseniz siz bir şey düşünüyorsunuz ki lâkırdı söylüyorsunuz da umûm denilen o görmez işitmez görülmez işitilmez cism-i azîmden ayrı bir vücûd mu olacaksınız? Sizin gibi zihniniz de düşünüyor o da ayrı bir şahıs mıdır? Sizin gibi lisânınız da lâkırdı söylüyor o da ayrı bir şahıs mıdır? Şimdi ayağınızın küçük parmağı kalksa da kundura benim mâlımdır başka parmakları teşrîk edemem dese haklı mıdır?

Haklı değilse sizin de filân sokakta filân numrodaki hâne benimdir demeye hakkınız olamaz. İşte fetvâsını da Hakayık veriyor. Târîh ve coğrafiyadan dahi deliller gösteriyor. Yine kanmazmışsınız o da sizin keyfiniz.

Diyojen'e kendi küpü elverir Hakayıkda bunları söylüyorsa millete muhabbetinden söylüyor. Siz eğer cânınız isterse yarın kalkarsınız safâ-yı hâtırla Hakayık'ın matbaasına gidersiniz safâ-yı hâtırla istediğiniz tarafa otururşunuz safâ-yı hâtırla gelen paranın istediğiniz kadarını alırsınız. Bu sûretle söz de medeniyyet-i sahîhadan ve saâdet-i hâlden müstefîd olursunuz.

Pek sıkıştırırsanız burası benim de işime gelir. Ama ben Hakayık matbaasına gitmezmişim de tramvay şirketi idâresine gidermişim orası kendi bileceğim şey lâkin biri yanılır da bizim küpe gelecek olursa işte o zamân fenâ döğüşürüz.

Rumeli Şömendöferleri

Kumpanyanın bir çok yolsuzluklarını nazar-ı teessüfle görüyoruz. Bu yolsuzluklar: Sâatlerin alafranga olması. Me'mûrların Türkçe bilmemeleri ile berâber yolculara bed-i muâmele ve hakâret göstermeleri. Bilet fiâtının pek fâhiş olması. İ^{c}lânât ve biletlerin Fransızca yazılması mâddeleridir.

Kumpanya daha yeni olduğuçün şu yolsuzlukları yakında ıslâh edeceğini ümîd eyler isek de bir kere hâlis-âne ihtârı münâsib gördük. Eğer te'sîri olmaz da Şirket-i Hayriye'nin yolunu tutarsa Hudâ hakkıçün fenâ hâlde ağzımıza geleni yazarız.

İşte bu ihtârı nazar-ı mütâlaaya alsın da şirkete rahmet okutmasın.

Yaz geldi rahmet kesildi yerine patrik yağıyor! Kudüs-i Şerîf Patriki bir

İskenderiyye Patriki iki Antakya Patriki üç bizim Panos Ahbâr'ın dediği gibi ve gayrihüm gayrihüm ötede beride ne kadar patrik var ise İstanbul'a teşrîf ettiler. Murâdları Bulgar Mes'elesi'nin Halli mes'elesini halletmektir. Bârî ağustosun on ikisine kadar burada otursalar "Eğer bu kadar a^{c}zânın bir yerde ictimâ^{c}ı kıyâmet alâmeti değilse" belki duâları berekâtiyle İstanbul doğacağı keşfolunan kuyruklu yıldızın şerrinden halâs olurdu.

Panosoğlu'nun Rezâleti

Geçen nüshamızda Panosyan'ın taht-ı idâresinde bulunan Samatya'daki mekteb hizmetçilerinden biri tarafından ithâm olunduğunu yazmış idik.

İftirâ ettik zannolunmasın. Hattâ geçen hafta içinde çıkan "Levant Times" nüshalarından birinde şöyle bir bend var idi. "Dünkü gün Samatya'daki Ermeni Millet Meclisi'nin a^{c}zâsı tarafından Manzûme-i Efkâr Gazetesi'nin kullandığı lisândan şikâyeti hâvî Makam-ı Sadâret-i uzmâ'ya bir arz-ı hâl tekdîm olundu. Îcâb-ı hâlin icrâsıçün mezkûr arz-ı hâl Zabtiyye Nezâret-i Celîlesine havâle buyurulmuştur."

Maa-hazâ pek kapalı olduğundan bu bendden yine bir şey anlaşılamaz. Evvelâ Manzûme'nin kullanıldığı lisân nedir? Sâniyen bu Manzûme kim oluyor? Buraları belki Levant Times'ın bile mechûlüdür. Binâen aleyh Diyojen bu bâbda îzâhât-ı lâzımeyi Panos Ahbâr'a müteallik bir iş olduğuçün maa-l-memnûniyye i^{c}tâya müsâraat eder.

Manzûme'nin bundan iki sene evvel naklettiği bir fıkra rüzgârı bu def^{c}a Panosoğlu'nun başına esmeye başladığından giymiş olduğu arslân postunu sırtından alarak kendisinin ne mâl olduğunu ve kulaklarının uzunluğu tevekkelli olmadığını meydâna çıkardı.

Vaktiyle Panos-perest olan Ermeniler bugünkü günde herifin lâkırdısı oldukça bî-çâreyi la^{c}netsiz yâdetmiyorlar.

Şimdiye kadar böyle mekteb gibi mahallerde misli nâ-mesbûk olan bir vak^{c}a-i garîbeden dolayı şu sâatte bütün Ermeni milleti Panosoğlu'nun üzerine gözlerini dikmiş her dakikada vak^{c}anın bir garîb cihetini keşfediyorlar.

Ma^{c}lûmdur ki Panos-zâde milletin akçe ve iânesiyle Samatya'da meydâna gelmiş "akapyan" nâm kızlar mektebinin müessisi süsünü vermek ister. Müdîridir. Ya^{c}nî mektebin idâresiçin milletin verdiği iâne-i nakdiyyeyi hüsn-i isti^{c}mâl ile berâber çocukların ta^{c}lim ve terbiyeleri esbâbının istihsâline me'mûrdur.

Hâlbuki kendine sorulsa utanmadan "Mücerred kendi ağa paşa efendi keyfim için kese-i fakîr-ânemden inşâ ettim yalnız başıma idâre ediyorum" der.

Bu mektebdeki çocuklar onaltı ile onsekiz yaş arasında yetişmiş koca koca gelinlik kızlar olduğu hâlde Panos-zâde bunlara teşrîh okutuyor!... İnsâf olunsun. İnsanın her tarafından bahseden böyle bir fenn yetişmiş kızlara tedrîs edilir mi? Fazla olarak "Amerika usûlü" diye ad koyduğu bir nevᶜi ser-bestlik fennini taᶜlîm ve velî vasî âmir akrabâ gibi şeylere bile riâyet etmemek bu ser-bestlik iktizasından olduğunu tefhîm ediyor. Hâsılı yalnız şarkı söylemek piyano çalmak dans etmek gibi fennlerde fevk-alâde gayret ve ihtimâm gösteriyor. Çünkü yortu ve resm günleri bütün ahâlîye karşı bîçâre kızcağızlara "Kankan" oynatmakla iftihâr ediyor.

İâne nâmına bir mecidiye verdikten sonra bu mektebe girerek kızlara biraz piyano çaldırıp şarkı söyletmek ve dans ettirmek ve cimnastik yaptırmak gibi imtihân icrâsına herkesin salâhiyyeti olabilir.

Hâl böyle iken Direktör Panosoğlu bir müddettir "Mücerred kendi ağa paşa efendi keyfi için" mektebde kendine mahsûs bir oda döşeyip ve içine bir de yatak koyup kemâli gayretinden geceleri bile mektebde kalarak "Sivilizasyon" mahsûllerinin en müntahablarından olan şu fennleri vukuât-ı yevmiyyeyi geceleri kendine bildirmeye me'mûr bir kızcağıza tedrîs ve taᶜlîm etmeye başlar. Lâkin bu hâller nasılsa sivilizasyon bilmez kalın kafalı hâm-ervâhlara çirkin görünerek kız babalarının emniyyetsizliğini ve binâen aleyh geçen sene iki yüz kızdan mürekkeb olan mekteb çocuklarının bu sene ancak otuz kadar kalmasını mûcib olur.

Hattâ bu hâle hiddetinden Panos-zâde gazetesiyle "Varsın Ermeniler kızlarını mektebe vermesinler. Zâten kendi ağa paşa efendi keyfim için yapılmış bir mektebdir. Ben da Anadolu'dan hâm Ermenilerin kızlarını celb eder ve ânlara sivilizasyon öğretirim" diye bar bar bağırır.

Hiç düşünmüyor ki Maârif Nezâret-i Celîlesiyle patrikhâne böyle hoppalıkları yutmaz.

Bununla berâber Samatya Millet Meclisi işi bâ-mazbata Patrikhâne'ye bildirmiş ve tahkik-i mâddeye devâm etmekte bulunmuştur.

Mâddenin bir kısmını Panos-zâde utanmadan Manzûmenin 1918 numrolu nüshasında gayet eşnâᶜ sûrette hikâye ediyor. Utanmazsanız okuyabilirsiniz. Hele ikinci sahîfesinin son sütûnunda iki fıkra var ki gazeteye dercetmek şöyle dursun hâlâ sokaklarda çırçıplak gezen şu Deli Mustafa bile söyleyemez. Utanır! (Al yanaklı çarşaf

ile bir acâib yanak hikâyesi) Bu gazete şu hâliyle bir takım familyalar içine giriyor! Hattâ mektebdeki sâir kızların ellerinde dolaşıyor! Vâkıâ Matbûât İdâresi'nden şiddetlice bir tekdîr gördü ama ne hükmü var? Herif başka türlü lisân kullanmak bilmiyor. Zorla olmaz â. Kabâhat böyle edeb ve terbiye bilmez hamal herife gazetecilik gibi bir milletin ahlâk ve terbiyesine hizmet etmek vazîfe-i mühimmesini verenlerdedir. Yoksa ben kendisinde zerre kadar kusûr görmem.

İşte patrikhâneye vuku^{c}bulan iştikâ bu herifin gûyâ mektebdeki kızlara tasallut etmesi gibi gayet çirkin ve ağır bir mâdde üzerinedir. Rivâyet olunduğuna göre şâhidlerin bu bâbdaki ifâdeleri müttehimi pek ağır töhmetle ithâm ediyor imiş. Maa-hazâ biz mübâlâğa ediyorlar deriz. Zirâ bî-çâre ma^{c}sûmelerin nâmûsuna halel getireceğiçin sözü kolluğa vermemek lâzım geleceğinden tatlıya bağlanmasını da tavsiye eyleriz.

Şimdi Panosoğlu ya^{c}nî gönlü sultanı kendi külhenini köpoğlu bu mâddenin ulüvvlenmesine hiddet ederek ma^{c}sûmiyyetini isbât için bütün millete söğüp saymaya cür'et eder.

Ama ne cür'et!... Dil ile ta^{c}rif mümkün olamayacağıçün Manzûme'nin üç nüshasına sıra ile derc ettiği bendleri ber-vech-i zîr aynen nakl ü tezbîr eyledik.

Ahlâk Bozukluğu

"Biz bundan bir iki sene mukaddem milletimizde der-kâr olan ahlâk bozukluğundan bahs ile yüzde seksenimizin yalancı irtikabcı na-merd (var) ve kezâ ve kezâ olduğunu ikrâr eylemiş idik. Şimdi de şunu ikrâr ederiz ki ol vakit ziyâdesiyle yanılmışızdır. Zirâ hiç değil ise yüzde yirmi ahlâk bozukluğuna mübtelâ olmayanlarımız vardır gibi göstermişizdir. Ne büyük cömertlik! Hâlbuki şimdi kemâl-i vicdân üzere ikrar ederiz ki milletimizde ahlâk bozukluğu ol dereceye vâsıl olmuştur. Elem-bahş sahîhlik değil yüzde yirmi değil yüzde on yüzde onbeş yüzde beş hemen yüzde bir bile halâkı temizlerimiz bulunmakta değildir".

"Bir milletin serveti ve şân u şerefinin ise başka bir şey ile olamayıb ancak ahlâk temizliği ve âdâb ü terbiye ile olacağında şübhe yoktur".

"Bizim hesâbımıza nazaran nefs-i İstanbul'da şu kadar Ermeni kalabalığı içinde sahîhan adam denilmeye şâyeste ancak bin kişi çıkabilecektir. Diğer kalanları birbirinden farklıca olarak yalancı iftirâcı ser-hôş küfür-bâz hile-bâz hakksız îmânsız müsrif nekes hodbîn ahmak câhil fudûl irtikâbcı mürâî ve müdâheneci adamlardırlar [1] .

---

[1] Daha yok mu!

Ne Allah tanırlar ne insan tanırlar ne dîn tanırlar ne millet tanırlar ne merhamet bilirler ne insaf bilirler ne evlâd severler ne her şeyde her selâmda konuşmada her görüşmede ancak şahıslarınca bir kâr çıkarmak düşünürler. Bunlar son derece de nâ-merd yaᶜnî (vad) dırlar kendilerinden zenginden kuvvetliden ve nüfûzludan dâimâ korkup ve kendilerinden zaîfleri ve fakîrleri dahi dâimâ hayr yaparlar ve her zulmü fukâraya dullara ve öksüzlere ederler. Bunlar her milletten korkarlar ve kendi milletimize geldiği gibi her hakâreti ederler. Şöyle ki âdî bir mübâşirden bir zabtiyyeden ve bir âdî Frenk'den veyâhûd sâir bir millet resmî adamından çekindikleri kadar katogikosdan ve patrikden bile çekinmezler ve onlara ettikleri hürmetin nısfı kadar hürmet bunlara etmezler. Bunlar İslâm yanında İslâmlık satarlar Rum yanında Rum olurlar ve Frenk yanında Ermenileri bozarak hulûskârlıklar etmeye çalışırlar. Bunlar için kilise ve mezheb bir âlettir. Kangı mezhebde beş para kâr görseler onu ya kabûl ederler ya medhederler veyâhûd kendi mezhebimize karşı tahkir bile görseler sükût ederler".

"Bunların tekmîl ümîd ve iᶜtikâdı çalışarak doğru söyleyerek nâmûslu sûretle hareket ederek ve ulûm u fünûn öğrenerek geçinmek de olmadığından dâimâ hîle ve desîse düşünürler yalanlar söylerler yemînler ederler Allah'ı aşağı indirirler şeytânı yukarı çıkarırlar ve ezmîne ve sınıf ve derecesine göre lâkırdı ederler."

"Bunlarda hiçbir tekmîl ilm ü hüner ve sanᶜat ü işgüzârlık gerçi yoktur lâkin yalnız bir sanᶜatta ol kadar ileri gitmişlerdir ki hemen millette ayaklarına gelebilen yoktur diyebiliriz. Bu meşhûr hünerleri de tekmîl mürâîlik tekmîl müdahânecilik ve tekmîl irtikâbcılıktır".

Bunlar yerine Ermeni'ye göre lâkırdı etmeyi yaᶜnî başka yürek ve başka lisân kullanmayı pekâlâ bildiklerinden âlim ile âlim câhil ile câhil genç ile genç kâmil ile kâmil

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

126 Numro 26 Temmuz 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânındadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Hayli müddettir Hakayık okumamış olduğumdan geçen gün beş on aylık nüshalarını bir gözden geçirerek şakulledim. Bunlarda bir garîb lisân ile yazılmış baᶜzı bendler gözüme çarptı. Bu bendler Hakayık'ın mahsûl-i fikri ise bu günkü yazdığı bendlerin ibâret ve ifâdâtı ötekilere niçin tevâfuk etmiyor? Evvelâ buna bir cevâb verse.

Sâniyen kesret üzre istiᶜmâl eylediği "İdâre-i sâbıka" terkîbinin bundan on bir ay evvele gelince kadar geçmiş bir zamâna alem olduğu için o müddetten berisi hakkında ne diyeceğimizi bilemediğimizden bir ayak evvel paçaları sıvayıb işe başlasa da biz de öğrensek.

Heyhât!

Baᶜzı gazeteler bir çok taşra me'mûrlarının sık sık tebeddül etmesi jurnalcilerin inhâlarından neş'et etti diyorlar imiş. Heyhât!

Hakayık Gazetesi şahsa mensûb olmayıb da makama mensûb olan kapı ağaları gibi her asır ve zamânda "Efendimiz" kelimesini diline vird ederek sâir gazetelere rüchân iddiâsı ediyormuş. Heyhât!

Namaz kılmayan cânlar üzerlerinde resimli sikke vesâire bulunduğunu özür gösterirler imiş. Heyhât!

Hakayık'a on bir ay kadar muharrirlik etmiş olan bir zât gazetelerine idâre-i sâbıka aleyhinde bendler derc etmek ârzûsunda bulunan gazetecilerin ayağına gelip de kendisini arayacaklarına mağrûren hânesinden çıkmıyor imiş. Heyhât!

Şehir Postasıyla Aldığımız Mektûb

"Azlolan sadrâzam efendimizin millete pek çok hizmetler ettiğini ve hattâ Edirne'ye işleyecek kara vapurları Frenklerin elinde iken alıp bizim devlete mâl etmiş olduğunu işiterek pek çok duâsında bulumuş idim. Lâkin bu kara vapuru her gün bizim evin önünden geçiyor. Me'mûrlarına dikkat ediyorum hâlâ başı şapkalı Frenkler

görüyorum. Acaba bana ol vakit yalan mı söylediler? Yoksa kara vapuru me'mûrlarına Müslümân olsa bile şapka mı giydiriyorlar. Amân oğlum pek merak ettim. Benim üstüme lâzım bir şey değil ama Allah kimseyi doğru yoldan ayırmasın. Biz böyle şeyleri günâh bildiğimizden eğer bu şapkalı me'mûrlar Müslümân değilse bârî beyhûde laᶜnet edip de ben günâha girmeyeyim. Siz böyle şeyleri herkesten iyi bilirsiniz. Kerem ettiğiniz gazetenizle bildiriniz ki benim gibi kara vapuru müslümânların mâlı olmuş zann edip de şabkalara maᶜnâ veremeyenler var."

Âhûrkapı sâkinelerinden

Habîbe Hâtûn

Bu hanımın bilmek istediği şeyin doğrusunu hâlâ biz de bilmiyoruz. Vâkıâ şömendöferin Osmânlı mâlı olduğunu biliriz ama me'mûrların yakalarındaki Fransızca hurûf ile kıyâfetlerine ve yüzde iki Frenk binmediği hâlde sâatlerin alafranga ve biletlerin Fransızca ve ücretin frank hesâbından bozma oluşuna biz de mütehayyeriz. Eğer hall-i müşkil etmeye muvaffak olursak iᶜlanına müsâraat edeceğimizi vaᶜd eyleriz.

Maa-hazâ kumpanyaya hitâben bir tuhaf vakᶜa nakledelim. Bu geçen cumᶜa günü gezmek üzere şömendöferle bir kaç ahbâb Filorya'ya doğru gitmiş idik. Vagondan çıkarken içimizden biri mendilini unutur. Avdetle "Kondüktör" e suâl ederiz. Ne cevâb alsak iyi?..... "Şizden sonra başka yolcu girdi ise mendil zâyiᶜ olmuştur. Yoksa bizim elimize geçse idi yüz bin liralık şey olsa gaib olmaz" demesin mi? İşte bu cevâba sen de hayrette kal ben de.

Acâib! Kumpanyanın me'mûrları o derece iffet eshâbı imişler ki birinci mevkiᶜe binebilecek yolculara sirkat ve irtikâb idnâbı câiz olurmuş da ânlara olmazmış demek oluyor. Besbelli bu iffet ve istikamet sâhibi me'mûrlar Rumeli şömendöferleri mâddesinin devletçe ahîren mevzûᶜ-i bahs edildiği sırada tedârik ve taᶜyîn şeyler olmalı. Zirâ isrâf ve irtikâb gibi fenâlıkların önü alınmış bir zamânda kumpanyanın mukâvelenâmesi tebdîl ve ıslâh edilmiş idi.

Hani ya idâre-i sâbıka [1] zamânında taşra me'mûrlarının tahkik ve teftîş hâlleri zımnında vilâyetlere takım takım gönderilen jurnalcilerin şimdiye kadar vukuᶜ bulan tahkikatına dâir ne İstanbul ve ne de vilâyât gazetelerinde hiçbir şey göremediğimden bunların ne ile meşgûl olduklarını düşünmekte idim. Vilâyât merkezlerinde bulunan muhâbirlerimizden bu defᶜa aldığımız mektûblara göre bî-çâre jurnalcilere vardıkları mahall vâlî ve mutasarrıfın üç günden ziyâde yerinde oturduğuna tesâdüf edememişler ki hâlini tahkike başlasınlar. Öyle ya henüz gelmiş ve yorgunluğunu almadan yola çıkmış

[1] Bu idâre-i sâbıka Hakayık'ın vird-i zebân eylediği idâre-i sâbıka olmayıp bir ay evvelden bir bir zamandır.

bir me'murun nesini tahkik etsin. Kendileri der-bend me'mûru değil ki yol tezkerelerini yoklasın. İşte bu cihetle jurnalciler hâllerini tahkike me'mûr oldukları zevâtı bir gün "Hoş geldiniz safâ geldiniz!" ertesi gün "Uğurlar olsun Allah selâmet versin!" istikbâl ve teşyîᶜden başka bir şeye muvaffak olamamışlar imiş...

Hani ya biz abonelerimizin gazetelerini bu gün Selânik'e yarın Erzurum'a öbür gün bilmem nereye gönderilmesi için vukuᶜbulan işᶜârları üzerine acaba bunlara ne oldu da bir yerde durup oturmuyorlar diye geçen nüshalarımızın birinde kendilerinden şikâyet etmiş idik. Meğerse hafîflik kendilerinde değil imiş.

İstanbul ahâlîsinin ahvâl-i garîbesinden biri de muannidlikleridir. Cânım Şehr-emânet-i Behiyyesi daha geçenler kıvırcığa beş karamâna dört buçuk guruş narh vererek bu fiyattan ziyâdeye et alınıp satılmamasını şedîden emr ü iᶜlân etti. Etti ama ahâlî menfaatini tanımaz ve emre itâat etmez acâib fikirde bir takım inâdcı adamlar olduklarından hani ya geçen ramazânda ahâlî-i gayr-i Müslime'nin gündüz sigara içmemeleri için emânet-i müşârün-ileyhâ cânibinden emir vukuᶜbuldu mu idi? İşte âna kulak vermedikleri gibi buna da ehemmiyyet vermeyerek hâlâ etin okkasını sekiz buçuk guruşa alıp duruyorlar. Frenkler bize tevekkelli barbar demiyorlar. Heriflerin yerden göğe kadar hakları var.. Böyle itâatsız ahâlîye Şehr-emâneti ne yapsın? Narh dinlemiyorsunuz diye habs etse olmaz cezâ-yi nakdî alsa o hiç olmaz. Çünkü kendisi menfaat-i ahâlî maksadıyla ete beş guruş narh vermiş. Ahâlî dinlemeyip sekiz buçuk guruşa alıyor. Şimdi bunun üzerine bir de cezâ-yi nakdî konulsa artık etin okkası yirmi beş guruşa gelir. Bu da maksada büsbütün mugayir olur....

Tuhafı neresi? Bu kadar halk narha kulak vermiyor da hani ya şu maᶜhûd bâr-gîr üzerinde koyun lâşesi satan herifler yok mu beş guruşdan bir para aşağı et vermiyorlar.

Bunlar zâten yüz paradan dört guruşa kadar et satar idi şimdi ağızları yükselmiş. Ben pazarlık etmeye uğraştıkça "Narh beş guruşdur" diyorlar da başka bir şey demiyorlar. Bârî narhın bunlara taalluku olmadığı anlatılsa da ben de pazarlık külfetinden kurtulsam.

Bordeano'nın Nâmûsu

Bir müddetten beri Çokoy Bordeano şirket idâresinin Hüseyin Efendisini idâresini kapudânlarını kahvecilerini hizmetçilerini el-hâsıl şirketine müteallik her ne var ise kâffesini yere batırmak istiyor.

Fakat zannolunmasın ki Bordeano'nun bu kadar bağırıp çağırması şirketin

menâfi^{c}-i umûmiyyeye muhâlif bir halini görüp ânın ıslâhı içindir. Hayır. Hayır. Şirket yüzünden büyücek bir ziyân görmüş de ânın için.

Geçenlerde şirket idâresi tarafından kömür mübâyaa kılınacak imiş. Bordeyano bunu duymaz derhâl kalkmış şirket idâresine gitmiş. Elinin altında bir kömür tüccârı olduğunu ve ucuz vereceğini ve gayet â^{c}lâ bulunduğunu hâsılı bir simsârın ne yolda ağız kullanması lâzım gelir ise öylece ifâde etmiş ve bunda kendisinin de bir kaç yüz lira simsârlık alacağını dahi söylemiş. Kim bilir şirket idâresi böyle bir millet gazetecisine kömür dellâllığını yakıştıramadığından mıdır nedir bunun haber verdiği kömürü almamış. İşte artık Bordeyanu cenâblarını zabt edebilir isen et. Efendim kim zabt olunabilir? Bir kaç yüz liralık bir zarâr. Herif şirket hakında ağzına geleni söylemeye başlar.

Bunun üzerine şirket idaresi de bu hiddetin sebebini ifâdemiz vechle yazarak Levant Times nâm Gemici Gazetesi'ne göndermiş ve bu vâsıta ile umumun nazar-ı mütâlaası önüne koymuş. Şimdi Bordeyano Cenâbları bana simsâr dediler diye daha ziyâde kızmış nâmûs da^{c}vâsına kalkışmış anlıyor musunuz? Nâmûs da^{c}vâsına nâmûs!.....

Acâib! Simsârlık ayıb mı imiş? Hiç ticâret etmek nâmûsa dokunur mu? Bir insan elbette bir ticâreti elden kaçırdığı zamân teessüf eder. Mükedder olur. Meselâ ben denyada ne kadar insan var ise benim gazeteme abone olmadıkları için kendimi mutazarrır addederim.

Bordeano gel sen şu hiddetten vazgeç. Biliyorum â köftehor. Gaybettiğin liralara ziyâdece teessüf ediyorsun fakat geçmişe esef fâide vermez. Para yalnız kömür satmakla kazanılaz ya! İnsanın azıcık aklı başında olur ise para kazanmaktan kolay bir şey yoktur. İşte ben sana bir kaç yol göstereyim. Elbette kömür dellâllığından kazanacağın paranın bir kaç mislini kazanırsın. Kulağını dik de iyice dinle.

Evvelâ : Tramvay Süvâri Generali Kara Panosoğlu'nun atları bu kadar zahmete tahammül edemediklerinden pey-der-pey gebermekte imişler. (Beni dinleyip de öküz koşmuş olsaydı hem bu olmaz ve hem sühûletle gider ve alaturka da olur idi) Şimdi bu zât Macar'dan hayvân celbi için adam arıyormuş. Celb olunacak hayvânların mikdârı senevî altı binden on iki bine kadar imiş. Yüzde on beş de komisyon verilir imiş.

Sâniyen : Sulukule demirci esnâfı bu yazın kısa gün ve uzun gecelerinden vakitlerini bedâva geçirmeyip bir çok maşa yapmışlar. Şimdi bunları Beyoğlu'nda sattırmak için bir anbâr ve bir de dellâl arıyorlar imiş ve bunların behrinde ikişer para bi-aynihî verecekler imiş. La Turquie matbaası ise geçenlerde ilâve kılınan arsa vâsıtasıyla epey vüs^{c}at kesb etmiş olduğundan şunu der-uhde eder isen haylice kârlı çıkarsın.

Sâlisen : Geçenki tebeddülât üzerine Mısır Çarşısı'nda gönlek fiyatı pek ziyâde tenezzül etmiş olduğundan maâz-Allah ileride şâyed bir aksine terakki tarafdârı Bâb-ı Âlî'den içeri girer ümîdiyle bir mikdâr gönlek alıp saklamakta küllî ticâret me'mûldur.

Bir çok nasîhatlarım var ise de in-şâ-Allah ânları da birer ikişer söylerim. Artık sen hepsini gözden geçir de hangisini beğenir isen ânı kabûl edersin.

Cânım memleketimizde pek zengîn birisi var idi. O kadar zengîn o kadar zengîn ki âdetâ asrımızın Karûn'u denilebilir.... Off! Adı da hâtırıma gelmiyor... Hani ya bundan beş altı ay mukaddem tütüncülük etmeye karâr vermiş idi... Hây Allah lâyıkını versin dilimin ucunda da söyleyemiyorum. Kristo... Hırista. Hâh! Hıristâki Efendi Hazretleri. Tuhaf şey bir iki aydan beri kimse ile görüşmediğimden midir nedir bilmem âdetâ dostlarımın ismini bile unutmak derecesine gelmişim. Her ne ise Allah beterinden esirgesin. İşte bu zât tütün kıymak veyâhûd tütün i^{c}mâl eder bir nev^{c}i makina bulmak için mi ne için ise kalmış Avrupa'ya gitmiş. Gitmiş ama öyle sallapati gitmemiş. Gayet ihtiyâtlı davranmış. Meselâ "Hasta olurum da Avrupa'da kendimi tedâvî ettirecek hakîm bulamam bulsam da belki bana bayağı adam gibi bakarlar" diye zâtına mahsûs olan hakîmi ve "Traşım gelir de traş olacak bir berber bulamam" korkusuyla berber'ini de birlikte götürmüş. Âferîn! Hıristâki Efendi âferîn! Cânım herif ihtiyâtlı dûr-endîş bir zâttır. (Dûr-endîş olmasa zengîn de olamazdı ya!) Öyle ya insanlık bu Avrupa'da hastalanacak olsa da kendini tedâvî ettirecek hakîm bulamasa veya bulsa da herifler kendine âdî bir adam gibi tedâvî etseler ne yapar? Ya traşı gelip de berber bulamasa traşsız Frenklerin yüzüne nasıl bakar? Bunlar hep hesâb değil mi? Fakat bizim Beyoğlu yâd-gârları bu kadarcık bir şeyi anlayamamışlar da benden soruyorlar. Allah akıllar versin lâkin şu kadar var ki acaba maiyyetinden hakîm bulunduğu gibi maâ-eczâ bir eczâcı dükkânıyla bir de eczâcı ve bir kaç çırak da bulunur mu?.....

Ahlâk Bozukluğunun Mâ-ba^{c}dı

"Velev sâ ve verial [1] ile Velev sâ ve verial ve harial [2] ile harial olurlar"

"Bunlar evedârân [3] ve sâir azîz kitâba ve ahlâk kitâbına i^{c}tibâr etmeyip illâ her yaptıkları hakkında kendilerini haklı çıkarmak için bir takım fenâ darb-ı meseller kullanır. Meselâ (Bal tutan parmağını yalar. Köprüyü geçene kadar şeytâna dayı demeli. El öpme ile dudak aşınmaz. Yalan ahz ü i^{c}tâ makinesinin yağıdır.) ve gayrihüm ve gayrihüm derler."

---

[1] Medenî ve âlim
[2] Vahşi ve câhil
[3] İncîl-i Şerîf

"Milletimizde hasedcilik ol derecede ileri gitmiş ve kökleşmiştir ki herkes birbiri yaptığını kıskanır. Herkes birbiri işine karışır. Herkes birbiri yediğini içtiğini ve giydiğini fasl u zemm eder".

"İftirâcılık dahi hasedcilik kadar ileri gitmiştir. Bunlar birbirine kötülük yapmak istediklerinde her fenâ tarîki tutarlar. Uğraşırlar çalışırlar ve nihâyet her nevᶜi iftirâya dahi kalkışırlar ve esef edecek garîb yeri de şurasıdır ki kâffesi de az çok fenâ yürekli bulunduklarından dâimâ bir fenâlık işitmeye hem ârzûları vardır ve hem de bir meylânları. Şöyle ki iyi bir havâdis işittiklerinde eğer hasedlerinden hâşî bütün bütün mahzûn ve mükedder olmasalar dahi hiç değil ise bî-kayd olur. Hâlbuki fenâ bir havâdis bir iftirâ ve kötülüğe dâir bir yalan işittiklerinde akl u fikre ve zamîr ü zimmete ne kadar mugayir olur ise olsun ânı de hem inanırlar ve hem de esef edecek yerde gülerler ve sevinirler.

Bunlarda dîn ü îmân ve insâf ü merhamet ol kadar yoktur ki dâimâ aldatmak için bî-çâreler ve baştan çıkarmak için gözleri kapalı sefîller ararlar. Bu bâbda tekmîl maᶜlûmât alınmak için dâğâkân horhorlardo[4] ve patrikhânede dinlenilen duâların dinlenmesi iktizâ eder.

Bunlar asla iyi ile fenâyı fark etmezler. Biri milletin harâbını mûcib olmakta imiş ve diğer biri dahi millete büyük büyük fedâkârlıklar ve hizmetler etmekte imiş ikisine dahi ayn-i nazarla bakarlar. Ona da selâm verirler ona da. Ona da iltifât ederler ona da. Ve hattâ kötülük yapanlara daha ziyâde iᶜtibâr ederler ve teveccüh gösterirler. Çünkü hem kendi ahlâklarına muvâfık bulurlar ve hem de korkak olduklarından bir gün kendilerine dahi bir fenâlık yapmasın diye korkarlar.

Mâ-baᶜd-ı sonra

(Teodor Kasab)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

---

[4] Millet- meclisleri

72711

"Milletimizde hasedcilik ol derecede ileri gitmiş ve kökleşmiştir ki herkes birbiri yaptığını kıskanır. Herkes birbiri işine karışır. Herkes birbiri yediğini içtiğini ve giydiğini fasl u zemm eder".

"İftirâcılık dahi hasedcilik kadar ileri gitmiştir. Bunlar birbirine kötülük yapmak istediklerinde her fenâ tarîki tutarlar. Uğraşırlar çalışırlar ve nihâyet her nevᶜi iftirâya dahi kalkışırlar ve esef edecek garîb yeri de şurasıdır ki kâffesi de az çok fenâ yürekli bulunduklarından dâimâ bir fenâlık işitmeye hem ârzûları vardır ve hem de bir meylânları. Şöyle ki iyi bir havâdis işittiklerinde eğer hasedlerinden hâşî bütün bütün mahzûn ve mükedder olmasalar dahi hiç değil ise bî-kayd olur. Hâlbuki fenâ bir havâdis bir iftirâ ve kötülüğe dâir bir yalan işittiklerinde akl u fikre ve zamîr ü zimmete ne kadar mugayir olur ise olsun ânı de hem inanırlar ve hem de esef edecek yerde gülerler ve sevinirler.

Bunlarda dîn ü îmân ve insâf ü merhamet ol kadar yoktur ki dâimâ aldatmak için bî-çâreler ve baştan çıkarmak için gözleri kapalı sefîller ararlar. Bu bâbda tekmîl maᶜlûmât alınmak için dâğâkân horhorlardo[4] ve patrikhânede dinlenilen duâların dinlenmesi iktizâ eder.

Bunlar asla iyi ile fenâyı fark etmezler. Biri milletin harâbını mûcib olmakta imiş ve diğer biri dahi millete büyük büyük fedâkârlıklar ve hizmetler etmekte imiş ikisine dahi ayn-i nazarla bakarlar. Ona da selâm verirler ona da. Ona da iltifât ederler ona da. Ve hattâ kötülük yapanlara daha ziyâde iᶜtibâr ederler ve teveccüh gösterirler. Çünkü hem kendi ahlâklarına muvâfık bulurlar ve hem de korkak olduklarından bir gün kendilerine dahi bir fenâlık yapmasın diye korkarlar.

Mâ-baᶜd-ı sonra

(Teodor Kasab)

[4] Millet- meclisleri

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

127 Numro Cumᶜa-ertesi 29 Temmuz 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numroda Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Haddin Var ise Bir Meslek Tut da Ânda Devâm Et!

Sadrâzam vasîyyetnâmesi meydâna çıkar muhâkeme etmek bize kalır. Tevcîhat vukuᶜ bulur gazetelerimiz hazrâtı o bâbda ciddi bir fikir beyânını yine bize bırakır. İskender gelir gölge eder eflâtûn çıkar küpü yuvarlar büyüklerden ben de bıktım. Fakat ne çâre ki Hakayık muhlisimiz böyle dilsiz Basîret Efendimiz böyle basîretsiz durur ise zavâllı Diyojen'den başka işe karışacak adam yok.

Hâ gerçek! Bizim bir de Rûzname var idi. Yüzyirmi ikinci karnda bize vâsıl olan rivâyete göre kendini okuyan üç beş kişi için o da şimdi kemâl-i azîmet ile baᶜzı bendler yazıyormuş. Nemize lâzım âkıbeti hayır ola!

Biz şimdi lâtîfeyi bırakalım da oldu olacak biraz da fikrimizi söyleyelim.

Maᶜlûmdur ki dünyada efrâda müteallik ne kadar hukuk var ise hepsinin hâmîsi kanûn-ı cezâdır. Kanûn-ı cezâ fiᶜlden sâkıt durdukça dünyada devlet teşkîl etmeye nizâm yapmaya terakkiye medeniyyete aslâ imkân kalamaz.

Cezâ tabᶜan menfûr bir şey iken kâffe-i edyân ve kâffe-i hükemâ tarafından iltizâm olunması bu mütâlaaya mebnîdir. Yoksa şu yakınlarda gördüğümüz gibi sırf birinin hevesine hizmet için değil.

Her ne ise biz galiba şunu demek isteyecek idik. İdâre-i sâbıkanın (Âlî Paşa idâresi zannolunmasın) mübâlâğalı filânlı bir çok sû-i istiᶜmâl altından bahsolunuyor. Rivâyete göre bir çok şeyler olmuş bir çok şeyler gitmiş. Bunların içinde iki mes'ele var ki zihnimize dokunuyor.

Ânlar da muhâkemesiz adam nefyetmek ve fermân-ı âlî ile azilden masûn olarak Dîvân-ı Ahkâm âᶜzâlığına "tasarrufları" te'mîn olunmuş bir takım zevâtı fermânlarda meşrût olduğu üzere rızâlarıyla başka bir me'mûriyyete taᶜyîn etmeden veyâhûd bi-l-

muhâkeme töhmetleri sâbit olmadan hizmetlerinden ihrâc eylemek husûslarıdır.

Bunun birincisi cezâsız kalır ise emniyyet-i şahsiyye gitmiş veyâ ta^{c}bîr-i âhirle Gülhâne Hatt-ı Hümmâyûnu zulüm ile pâ-mâl edilmiş demek olur.

İkincisi cezâsız kalır ise Memâlik-i Devlet-i Aliyye'de ser-best muhâkimin vücûduna ve o sûretle adâletin cereyânına imkân kalmaz.

Ama netîcesi ne olur? İhtimâl ki bir Benderli daha çıkar vatanımızı bir kere daha muhâtara-i izmihlâle düşürebilir.

Şimdiki idâreden halkın me'mûl ettiği hamiyyet ve hakkaniyyet hem ma^{c}delet ve hem de saâdet-i âtîyemiz için zarûreten lâzım olan öyle bir kanûnperverliğin icrâsından geri durmayacağına kâfildir. Nefy ü ihrâc olunan zevâtın dahi geçmişe mâzî deyip de haklarında vuku^{c}bulan muâmeleye inzâr-ı halkda liyâkat göstermeyecekleri me'mûl olunuyor.

Mösyö Kombari'ye müjdeler! Yakında nâmı Avrupaca defter-i hükemâya dâhil olunacaktır.

Niçin mi buyurdunuz? Acâib! Haberiniz yok mu? İstanbul râsıdları bir kaide-i mahsûsa keşfettiler. Rusya sâatiyle Türk sâati nihâyet üç dakika kırk sâniye fark ediyor.

Geçende küçürek iki adam büyücek bir zâta gitmek için mukavele etmişler. Bir sâat de ta^{c}yîn eylemişler sonra içinden biri biraz geç gelmiş. Aralarında bir gavga bir kıyâmet kopmuş. Beriki ötekine yalancı öteki berikine edebsiz demiş. Görültü büyümüş nihâyet eshâb-ı fenn ortaya girmiş. Bir de ne görsün meğer kabâhat sâat farkında imiş.

Elbet bu hâller bu keşifler Avrupa'ya aks eder â. Bir kere de Avrupa'ya aks ederse elbette Mösyö Kombari hükemâdan ma^{c}dûd olur â.

Şehir Postasıyla Aldığımız Varakadır.

Cum^{c}a-ertesi günü çıkan 120 numrolu sadâret tebdîlinden dolayı "Bu ne hikmettir ki halkın bu tebdîlde azledene da^{c}vâ nasbolunana yine da^{c}vâ ederek azlolunan için hiç bir şey demedikten başka" ibrâsini gördüm ne büyük hatâ!

Halk bu tebdîlde azlolunan hakkında hiss-i derûnu hâlen ve kalen yekdiğerine i^{c}lândan geri durmaktan başka yâd-ı dâimîsi için ma^{c}zûliyyet târîhleri söyleyerek iflâha yâd-gâr bırakıyorlar.

Binâen aleyh maᶜzûl-i lâ-hakk hazretleri hakkında bir şey demiyor dediğiniz halkın misli mesbûk olmamış bir sûretle iᶜmâl-i fikr ve idâre-i lisân eylemekte olduğunu iᶜlân ederek hatânızı tashîh eylemenizi ihtâr ederim.

Ummân İçinde Çalkalanır Bir Sefînede Muhâvere

Yolcu - Kapudân tebrîk ederiz. Doğrusu ehliyyetli imişsiniz.

Kapudân - Böyle şeyler fıtrîdir efendim fıtrîdir.

Yolcu - Her neden olursa olsun. Dün hamlacı iken bugün kapudân olmak hakikat güç görünür.

Kapudân - O bana göre değil. Fakîr bu iş uçün yaratılanlardanım.

Yolcu - İn-şâ-Allah gemiyi lâyıkıyla idâre edersiniz.

Kapudân - O şübhe götürür mü hiç?

Yolcu - Estağfirullah! Şübhe maᶜnâsına değil. Lâkin dün uğradığımız limandan barut almış idiniz ândan bir muhâtara tevellüd edemez mi?

Kapudân - Barutun ne tehlikesi olur? Yarın korsana râst gelirsek ne yaparız. Baruta âteş verip gemiyi hevâya atmayalım da miskîn miskîn teslîm mi edelim.

Yolcu - Acaba geceleri zâbitlerin odalarında aydınlık bırakmadığınız barutun tutuşması korkusundan mıdır?

Kapudân - Yok .... İdâre için...

Yolcu - Ya sizin kamarada yanan mumların yirmi otuz kadarını tenezzül etseniz tasarrufa mutabık olmaz mı?

Kapudân - Olamaz efendim olamaz. Bendeniz gece görmeliyim. Mumların biri eksik olsa göremem.

Yolcu - Gece vakti ne göreceksiniz ya? Herkes uykuda....

Kapudân - İşte ben de tâife uykuda mı uyanık mı ânı göreceğim â.

Yolcu - Hâ tâife dediniz de hâtırıma geldi. Açlıktan ölüyoruz diye şikâyet ediyorlar.

Kapudân - Halt etmişler. İşte her kırk günde bir aylık alıyorlar â daha ne isterler?

Yolcu - Cânım ânlar aylıktan bahs etmiyorlar. Sofradan aç kalkıyorlarmış.

Kapudân - Zift yesinler! Dört yüz dirhem ekmeği üç yüze indirdik de az geliyor öyle mi? Cânları isterse tâifelik etsinler istemezlerse cehenneme kadar yolları var. Başkası çok....

Yolcu - Güzel ama yerlerine alacağınız takım gemiye alışmamış olur da sanᶜatlarını bilmezlerse sıkıntı çekilmez mi?

Kapudân - Ânlar sanᶜat bilsin diye kim demiş? Sanᶜatı kapudân bilecek. Ben bileceğim..

Yolcu - Pekâlâ! Yine siz bilirsiniz. Lâkin bî-çâreler açlıktan pek sızlanıyorlar. Sizin aldığınız dört okka ekmek de biraz çok görünüyor. Hiç olmazsa bir okkasını şunlara verseniz de ağızları kapansa olmaz mı?

Kapudân - Ağızlarını ecel kapasın! Ekmeği kapudân yiyecek. Kapudân kuvvetli bulunacak. Ben yiyeceğim. Ben kuvvetli olacağım.

Yolcu - Bir de bunların taᶜyînini kestiğinizden gemi sâhibine ne fâide olabilir? Siz de takımın taᶜyînini kesmişsiniz başka takıma ziyâde taᶜyîn vermişsiniz. Bakılırsa masraf ziyâdeleşmiş.

Kapudân - Gemi sâhibinin fâidesi ânların vazîfesi değil... Kendilerine az taᶜyîn verilmek lâzım geldi ve-s-selâm.

Yolcu - Kapudân lâkırdıyı bir tarafa bırakalım. Biz nereye gidiyoruz? Buralar sığ. Sakın gemi oturmasın?

Kapudân - Acâib ben burada değil miyim?..... Ulan dümenci gel şu güverteyi yıka.

Dümenci - Efendim dümeni kime bırakayım?

Kapudân - Miçoya ver miçoya .... Gel .... Bana baksana ... Sen orada ne yapıyorsun?

Bir Gemici - Efendim bendeniz geminin terzisiyim. Yelken yırtılmış da yapıyorum.

Kapudân - Âni bırak da mâdem dikiş bilirmişsin gel şuraya kundaram sökülmüş âni dik... Bana baksana .... Hişt ... Hey ... Sen ne yapıyorsun sen orada.

Bir Diğer Gemici - Kulunuz geminin demircisiyim.. Cânkurtarandaki zincirin bir halkası kırılmış âni takıyorum.

Kapudân - Bırak âni. Zincirin ne lüzûmu var. Kafesin parmağı kırılmış. Hâzır içinde tavuk da yok gel şuna bir parmak tak..... Gel .... Herif ... Sen burada ne uğraşır durursun?

Bir Diğer Gemici - Bendeniz marangozum. Dümenin bir yeri zedelenmiş âni taᶜmîr ediyorum.

Kapudân - Vay sen taᶜmîr etmek bilirsin hele gel ibtidâ geminin şu sâatini taᶜmîr et vaktimizi bilmiyoruz. Dümeni başkası yapar. Kıyâmet kopmaz â... Baksana göğsü ilikli hey ... Buraya gel... Sen orada ne başını eğmiş durursun?

Bir Zâbit - Bendeniz gemi hâcesiyim efendim. Hesâblara bakıyorum.

Kapudân - Hesâba bakmanın vakti mi ya? Biz akşama ne yeriz? Gel şurada bir helvâ bas.

Zâbit - Efendim kömürün yerini bulamıyorum.

Kapudân - Odun yok.

Zâbit - Efendim gemide odun yok...

Kapudân - Sen de bakalım göğün direklerini kes! Kahbe oğlu koskoca tahta geminin içinde bir yakacak şey bulamıyor musun? İndir şu ufak direği bir helvâ da pişirmez mi?

Yolcu - Amân kapudân ne yapıyorsun? Gemi direksiz olur mu?

Kapudân - Sen ne korkuyorsun? Yan gel zevkine bak. Direk giderse Allah yok mu?

Yolcu - Kapudân Allah var ama direksiz gemi olmaz.

Kapudân - Be adam işte iki tanesi daha var. Hem de sana ne oluyor? Yolcu bre adam sen yerine sağ selâmet gitme de cevâb vereceksin.

Yolcu - Haydi beni bir tarafa bırak. Geminin sâhibine ne cevâb verecesin.

Kapudân - Bunları ben kendi kendime yapmam ya elbette geminin sâhibi emir etmiştir.

Yolcu - Acâib! Geminin sâhibi sana direği yak da helvâ pişir mi dedi?

Kapudân - Benim bilişim öyle.

Yolcu - Kapudân eğer mahâretin dediğin gibi anadan doğma bir şey ise ölünceye kadar zekâvetle böyle kalır bir türlü değişmez.

Muhâvere

- Nedir bu bet beniz?

- Ne olacak işte beniz bet.

- Kinâye lâzım değil â kuzum ne ağlıyorsunuz?

- Sorma başına geleni nerd-bândan teker meker değil paldır küldür birden yere yuvarlandım da tâ binek taşına düştüm.

- Acâib. Biri mi itti? Ayağın mı sürçtü?

- Nasıl olduğunu ben de bilmiyorum. Bir kazâ-i nâ-gehânî gibi başıma geldi.

- Vücûdunuzda ıztırâb var mı?

- Nasıl olmasın her tarafım hurde-hâş oldu. Ne tatutacak elim ne basacak ayağım kaldı. Hattâ şiddet-i ıztırâb zihnime bile dokunuyor.

- Vâh vâh.... Amân ihmâl buyurmayınız. Elhamdülillah aklınız başınızda yaşlı başlı adamsınız. Kalkınız gidiniz Vezîr Hân'ında çıkıkçılara kırıkçılara gösteriniz sarıp sardırınız. Ağlamayınız efendim. Ağlamayınız zirâ ağlamak bebeğe yakışır.

Diğer Varakadır

Baᶜzı câhil (Sözüm yabana) kişi zâdeler Frengistân'da olduğu gibi Türkistân'da dahi "Nobilitas" dedikleri asâlet vardır iᶜtikadında bulunuyorlar.

Ben ise bunlara "Paravana" nazarıyla bakıyorum.

Bu iki iᶜtikadın kangısı doğrudur? Îzâhât-ı muknia ile bildiriniz.

Bir hâtıra ünvânı 48 ve (7662) imzâsıyla geçen çehâr-şenbih günü matbaamıza gönderilmiş olan varakanın gazeteye derci mutasavver ise de varaka-i mezkûre mündericâtı üzerine baᶜzı istîzâha ihtiyâc görüldüğünden varakanın gazetemizde derci mültezim ise îzâhât-ı lâzımeyi iᶜtâ eylemek üzere sâhibinin matbaamıza mürâcaat buyurulması muktezîdir.

Alabama Mes'elesi

John Bull (Boğa Yuvan demek ise de burada İngiliz maᶜnâsınadır) ile John Attain (Bu da Amerikalı demektir. İki zât mes'ele-i mezkûre hakkında ber-vech-i âtî mektûblaşırlar.

Birinci Mektûb

Geçenlerde arabanızın tekerleği bizim arabanın arka tarafıyla sol tekerleğinin parmaklıklarını kırmış olduğu cihetle bu bâbda ne gün mütâlaâtta bulunduğunuzu anlamak isterim.

Dostunuz John Attain

İkinci Mektûb

Azîz Dostum John Attain

O gün arabamı amca-zâdenize âriyeten vermiş olduğumdan o gün vukuᶜbulan kazâdan dolayı hâsıl olan ziyânı benim tazmîn etmekliğim lâzım gelmiyeceği zannında isem de mâdemki bu bâbda beni mes'ûl tutmak istiyorsunuz o hâlde eğer kabûl eder iseniz amzâ-zâdelerinizden İsviçreli Hulls Reidman'ın re'yi ne mürâcaat edelim

Muhlisiniz John Bull

Üçüncü Mektûb

Sevgili John Bull

Raytman'ın re'yine mürâcaat etmek hakkında olan fikrinizi tahsîn eder ve maa-l-memnûniyye kabûl edeceğimi de arz eylerim

John Attain

Dördüncü Mektûb

Azîzim John Attain

Vekîliniz bulunan Mösyö Rater Sale'in göndermiş olduğu hesâb pusulasını Mösyö Reidman bana gösterdi. Mezkûr pusuladan arabanızın kırılması sizi pastırma ticâretinden dolayı beş yüz bin dolar zarara uğratmış ve bu zararla kâffe-i zarâr ve ziyânınız beş yüz bin yedi buçuk dolara varmış olduğu anlaşılıyor. Lâkin ziyân-ı mezkûrdan kabûl edebileceğim arabanızın yalnız masârif-i ta^{c}miriyyesi olan yedi buçuk dolar olup bâkîyyesi ise âdetâ şâyân-ı hande ve istihzâdır.

John Bull

Beşinci Mektûb

Muhibbim Efendim Hazretleri

Mademki siz işi Reidman'a havâle ettiniz artık benim hesâblarıma ictirâz etmeye hakkınız yoktur.

John Attain

Altıncı Mektûb

Muhibbim John Bull

Da^{c}vâyı Raytman'a havâle etmekten caydım. Çünkü kendisi İngilizce bilmediğinden sonra sizin gülüna iddiânız üzerine bir terslik çıkaracağı şübhesizdir.

John Bull

Yedinci Mektûb

John Bull

Beyhûde münâzaa etmekte ma^{c}nâ ne? Bu iddiânın şâyân-ı istihzâ olduğunu Hulls

Reidman'a ifâde edelim ve ânın vereceği cevâba kaniᶜ olalım.

John Bull

Sekizinci Mektûb

Efendi

Bu iddiânın vâhi bir şey olacağını kabûl ediyorsunuz da niçin vazgeçmiyorsunuz? Reidman arabanız taᶜmîri için ne kadar para sarf etmekliğimi hükmeder ise o hükmü kabûl edeceğim der-kâr ise de servet-i mevcûdemi de bu yolda hebâ ederek mahv olup gidememekte maᶜzûrum.

John Bull

Dokuzuncu Mektûb

Efendim eğer ben iddiâmdan vazgeçecek olar isem istihzâya sezâ asıl o vakit olurum. Fakat şimdi iddiâmda tâb-ı takaddümüm.

Dostluğunuzdan merdûd

John Bull

(Şu nihâyetteki iki mektûb biraz sertçe ise de John Bull ve John Bull yine evvelki gibi birâder-âne ve muhibb-âne geçinmektedirler)

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

128 Numro Çehâr-şenbih 2 Ağsutos1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa günleri neşr olunur

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağında 30 numarada Musvar Hânındadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Tuhaf şey! Acâib iş!! Garîb mâdde!!! Agreb mes'ele!!!!!

Hani o nazenin Hakayık? O bendler o alkışlar o taᶜrizler o tezyîfler o kuruluşlar o savurukluklar ne oldu? Yok mu bend-i mahsûs? Yok mu hukuk mes'eleleri? Yok mu ekonomi politik kaideleri? Yok mu kafiyeler? Yok mu şiᶜrler? (Hâ gerçek! Ara sıra şiᶜr var o da târîh)

Bir gün şirket vapurlarından birine girer davlumbaz üstüne çıkarım. Yanıma bir kaç beyefendi... bey... efendi ... filân gelir. Vapur "İslim" koyuverince bunlar da bülend-âvâz ile bir şarkıya başlarlar. Derken "İslim" kesildiği gibi sadâlarının yarısı ağızlarında yarısı havada kalır. Hakayık'ın âvâzlarını nidâları da âna benzedi. Ânın bu hâline bakanlar Nedîm merhûmun

"Ey Nedîm ey bülbül-i şeydâ niçin hâmûşsun

Sen de evvel çok nevâlar güft-gûlar var idi." Beytini tekrâr ediyorlar.

Cehennemde Bir Muhâvere

Diyojen - Koca Machiavelli! Ne de kibâr-âne kurulmuş oturuyorsun! Yoksa zebânîlere de zulüm üstâdı mı oldun?

Machiavelli - Bî-çâre Diyojen kitâbımın acısı hâlâ yüreğinden çıkmamış! Biliyor musun? Acaba ben o kitâbda zâlimlere husûl-i merâm için vâsıta mı göstermek istedim yoksa murâdım esbâb-ı zulmü gösterip de halkı mütenebbih etmek mi idi?

Diyojen - Düşündüğün şeye bak! Kitâbının dünyada hükmü kaldı mı ki yüreğimde acısı dursun? Biliyor musun ki sen buraya geldikten sonra dünyada ne Makyaveller peydâ oldu. Ne kaideler çıktı. İcâdına muvaffak olduğun fenni- muhterem ne kadar ilerledi.

Machiavelli - Acâib benim kitâbımda olmayan kaideler mi icâd olundu? Şunlardan biraz îzâhât verir misiniz?

Diyojen - Eğlenmezsen konuşalım.

Machiavelli - Eğlenmek nedir? Sanemlerden sükûnet câsûslardan kulak istiâre eder de öyle dinlerim.

Diyojen - Pekâlâ hem dinle hem de söyle meselâ sen bir adamı başından def' etmek istesen ne yaparsın?

Machiavelli - Bulunduğum yerde cellâd yok mu? Zındân yok mu? Papaz yok mu? Müfterî yok mu? Birinden birinin eline veririm çıkar gider.

Diyojen - Her yer İtalya mülkü her vakit "Borgia" zamânı değil? O kadar becerikli adam da bulamazsan elinden ne gelir?

Machiavelli - Hiç bir çâre kalmadıysa mahkeme de mi yok? Elbette başına bir mesele çıkarır herifi bir sûretle ithâm ederim.

Diyojen - Ben demezmiydim ki dünyada âkıl geçinenlerin hepsi delidir! Sen siyâset şeytânlıklarında allâme geçinirken hâlâ ânı bilmiyorsun ki zulmiyyeya lâzım olan kendi hasımlarını bile mahkemeye cesaret etmemektir. İcrâ-yı garaza adâleti vâsıta etmeye gelmez. Sonra o vâsıtayı insanın kendi aleyhinde de isti'mâl ederler.

Machiavelli - Âferîn Diyojen! Sen hakikaten Eflâtûn'dan büyük bir hakîm imişsin. Kitâbımın böyle bir kaide-i sahîhadan mahrûm kaldığına ne kadar müteessif isem senden şu lâkırdıyı öğrendiğime o kadar müteşekkirim.

Diyojen - Hoşunuza mı gitti? Pekâlâ. Fakat suâle cevâb vermedin?

Machiavelli - Bak ben öyle celladsız zındânsız papazsız müfterîsiz muhâkemeye cesâretsiz bir iş görmeye muktedir değilim.

Diyojen - Şükret ki müktedir olanlar peydâ olmaya başladı.

Machiavelli - Ey ne yapılabilirmiş bakalım.

Diyojen - Elverişli bir adam bulursan tabîb-âne ve hakîm-âne ameliyyât ile herife pehlivân yakısı hassiyyeti verirsin. Uğraşdığın adamın bir tarafına yapıştırırsın. Ölür gider ve-s-selâm.

Machiavelli - Söylediğinizi anlar gibi oluyorum. Lâkin .... Ameliyâtın kokusu meydâna çıkar da ya bana dokunursa...

Diyojen - Evet o muhâtara var. Fakat her zamân sigorta ile iş görülmez yâ. Bir az vakit şakuller şûkullersin nihâyet ser-mest-âne bir cesâret edersin netîcesinden ne çıkarsa bahtına.

Machiavelli - Bendeniz o kadar kan harâretiyle iş görmek tarafdârı değilim. Îcâd olunan kaide bu makule şeyler ise hiç ehemmiyeti yok.

Diyojen - Bunu beğenmedin öyle mi? Dur sana bir şey daha sorayım. Molla seni elinden gelmeyecek bir hizmete ta^{c}yîn etseler sonra da iş isteseler ne yaparsın?

Machiavelli - Hizmetimin vazîfesini icrâsı elimden gelecek bir yola tahvîl etmeye çalışırım.

Diyojen - Uymazsa?

Machiavelli - Bırakıp kaçmadan başka çâre yok.

Diyojen - Teessüf etme. Anın da çâresini buldular.

Machiavelli - Ne imiş bakalım!

Diyojen - Hani ya bir çalgı vardır. Dolabını çevirdikçe üstünde şekli rengi birbirine benzemez bir takım resimler la-yenkati^{c} öteye beriye koşar durur. Bilmem senin vaktinde îcâd olunmuş muydu?

Machiavelli - Çocukluğumda öyle bir şey görmüştüm gibi geliyor.

Diyojen - Gördükde hiç ibret almadın mı? O resimlerin hâline zâhirde bir nazîre yaparsan çala sırım bir köşe kapmaca oyunu çıkarırsın olur gider.

Machiavelli - Sana göre belki olur gider fakat ben yapamam. Sonra adama deli derler. Çünkü öyle oyunlar oyuncaklarla eğlenmek çocuklara mahsûstur.

Diyojen - Koca diplomat! Ben şuraya eğlenmeye geldim. Sen sözlerimi ciddî hamlediyorsun da Diyojen'i ilzâm etdim zannediyorsun öyle mi! Mâdemki murâdın bahsetmek imiş haydi bakalım şu suâlime de bir cevâb ver. Prens Bismarck gibi Almanya'nın ittihâdını bahâne edip de Fransa'nın iki eyâletini kendi milliyetlerinin dâire-i ittihâdından ayırmak veyâhûd Mösyö Thiers gibi Fransa'da ne kadar cumhûrcu

var ise cumhûrun bekâsı nâmına kurşuna dizmek yollu tedâbir-i hakîm-âne hiç hâtırına geldi mi idi?

Machiavelli - Murâdın âlemin âlem-i terakki olduğunu göstermek ise işte anladık. Artık çekil oradan sen de bana gölge etmeye başladın!

Meraklı bir beyin sevgili pamuk kedisi bir cenkte farelerin vücûduna açtığı yaralardan gözden nihân olması üzerine söylediği mersîye-i mütehassir-ânedir.

Kedimin her gece böbrekle dolardı sepeti
Yok idi niᶜmetinin rahatının giç adedi
Çeşm-i şehlânigehi fârik iken nîk ü bedi
Sardı etrafını bin dürlü âdular türedi
Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi
Buna yandı yüreğim ah kedi! Vah kedi!
Keyfi gelse bıyığın oynadarak mırlar iken
Kızdırırsan yüzüne atlayarak hırlar iken
Kuyruğu geçse ele dırlanarak zırlar iken
Sofradan her kedinin defᶜini hâzırlar iken
Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi
Buna yandı yüreğim ah kedi! Vah kedi!
Kîseyi kopsa dökerdi yere hep pâreleri
Ciğere işler idi tırnağının yâreleri
Koşturur oynar idi kukla gibi fâreleri
Deliğe sokmaz idi bir gün o âvâreleri
Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi
Buna yandı yüreğim ah kedi! Vah kedi!
Ne zamân bir tarafa hışm ile saldırsa eğer
Başı kaplan kesilip kuyruğu gûyâ ejder
Hasmını yan bakışı eyler idi zîr ü zeber
Yanına uğramamış idi havf ü hazer
Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi
Buna yandı yüreğim ah kedi! Vah kedi!
Ürperip tüyleri bir kere deyince mırnav
Korkudan başlar idi lerzişe bakkalla manav

Saldırırdı adama bulmuz ise başka bir av
Yüzünü görse köpekler diyemezken hav hav
Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi
Buna yandı yüreğim ah kedi! Vah kedi!
Sokulunca yatağa koğmak ile gitmez idi
Okşamakla tokadı tekmeyi fark etmez idi
Yiyecek görse gözü mırlaması bitmez idi
Neylemezdi daha kalsaydı eğer nitmez idi
Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi
Buna yandı yüreğim ah kedi! Vah kedi!
Etmedik yer mi kodu savleti dünyada harâb
Ne imâret ne kebâbcı salaş ne kasab
Hep şaşıp kalmış iken bahtına akran-ı etrâb
Akibet öyledi devrân ânı da mahv ü türâb
Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi
Buna yandı yüreğim ah kedi! Vah kedi!

(Eski zamân Tenkihât Modası)

(İki Kâtib Beyninde)

- Efendim (Selâm)

- Cânım bu ne?

- Evvelleri (Selâmün aleyküm) denilmez miydi?

- Evet.

- Ey! Hani ya şimdi bunun aleykümü?

- Hasb-el-tasarruf tenkih edildi.

(İki Zarîf)

- Amân efendim gayet tuhaf bir hikâyet tasvîr ettim takrîr etsem bayılırsınız.

- Amân! Nedir?

- Takrîr edeyim mi efendim?

- Amân çabuk olunuz.

- Efendim bir zât câriyesini o kadar sever imiş ki aşkından çıldırır imiş fakat binlerce engeller elinden bî-zâr imiş. Hele bir gün hânesini engellerden hâlî bulmuş râstgele câriye dahi o gün evde kalmış herif bu fırsatı ganimet bilerek memnûnen ve.....

- Ey efendim sonra?

- Bitti efendim.

- Amân nasıl bitti hikâyenin en tatlı yerinde kaldınız bunun alt tarafı yok mu idi?

- Var idi efendim ama alt tarafını tenkih ettim.

(Hakîm ile Oğlu Ölen Bir Zât)

- Ah hakîm efendi oğlum pek genç vefât etti öyle değil mi? Yirmi beşinde nev-civân idi.

- Ne yapayım efendim siz sağ olunuz! Oğlunuz ne sanᶜatta idi?

- Ah meᶜmûr idi meᶜmûr.

- Evet işte onun için böyle genç vefât etti çünkü meᶜmûrlar tenkihâta dûçâr olmadılar mı ya besbelli bunun ömrü dahi tenkih edilmiş.

(Musikacı ile Mîrâsyedi)

- Cânım Panayot! Bu rezâlet ne? Sen evvelî hicâz karabatağını böyle mi çalar idin?

- Efendim kulunuzu tekdîr buyurmayınız sebebleri var kusur kulunuzda değildir.

- Sebebi ne olacak?

- Evvelâ hasb-el-tassuf kara batağın suyunu kestiler batak kurudu. Sâniyen dikkat

buyuruyorsunuz ya kemânın ahenkleri hep yarımdır. Çünkü sesler tenkihâta uğradığından yarım sesler ancak çıkarabilirim. Sâlisen pîş-revi yukarıdan aşağı tamamı tamamına çalmıyorum hasb-el-tenkihât yüzde altmış yedi buçuğunu ancak çalabiliyorum.

(Rütbe-i Hâmiseden İki Zât Beyninde)

- Efendim tenkihâttan bizim kadar istifâde eden bulunmadı.

- Niçin efendim?

- Çünkü rütbelerimiz hâmise değil mi ya. İslâhât-ı hâzıra sırasında şimdiye kadar icrâ buyurulan tenkihât yüzde kırka vardı. Beşten yüzde kırk nisbetinde tenkihât vuku^{c}bulur ise beş hemen hemen üç kalır bu hâlde biz sâlisen ölmüş oluruz.

(Hâce ile Falakadaki Çocuk)

- Amân hâce efendi ayakların Ka^{c}be'ye varsın.

- Seni habîs seni! Evvelleri yirmi değnek vurur idim ama duâ et tenkihâta.

(Nefer İle Nöbetçi Çâvûş)

- Yâhû çâvûş ağa artık beni değiştir.

- Oğlan dur bakalım daha sen nöbete geleli yarım sâat olmadı.

- Ay nöbet müddetleri de tenkih edilmedi mi ya?

(Âşık ile Ma^{c}şûk)

- Hayır hayır sen benden soğudun.

- Niçin Elmasım?

- Evet sen benden soğudun diyorum evvelki kadar beni sevmiyorsun.

- Cânım v'Allahi...

- Yok yok üstüme karşı yemîn etme ben kör değilim yâ görüyorum senin muhabbetin azaldı.

- A kuzum billâh yanlışın var muhabbetim henüz ber-kemâldir. Eğer tenkihâta uğradı ise âna diyeceğim yok...

(Limonatacı ile Müşterî)

- Oğlan bu limonata nasıl limonata?

- Nesi var efendim?

- Nesi var nesi yok bilmem senin evvelki limonatalarına benzemiyor galibâ limonu eksilmiş.

- Efendim hakkınız var yalnız limonu değil hasb-el-tenkihât şekeri ve suyu dahi mütenâsibe-i tenkih edildi.

(Saka ile Arab Câriye)

- Oğlan saka! Kırba içinde daha kaldı hepsini niye boşaltmadın?

- Kaldı yâ! Dadı kaldı. Kırba içinde kalan suyu tenkih ettim.

(Anasıyla Oğlu: Çocuk Tıbbiyyelidir)

- Oğlan niçin öyle sıkım sıkım sıkınıyorsun nefesini habsediyorsun adamakıllı nefes alsan â?

- Anacığım insan bir dakikada otuz beş nefes alır idi fakat tenkih edile edile şimdi dokuza indi ne yapayım idâre edebileyim diye böyle nefes almaya mecbûrum.

(Bir Mahbûs ile Habshâne Me^{c}mûru)

- Ey aç bakalım kapıyı çıkar şu pırangayı!

- Niçin?

- Bizim müddet bitti.

- Sebeb?

- Tuhaf söylüyorsun be! Tenkihâttan haberin yok mu? Senin aylık indirildi. Bizim ta^{c}yîn indirildi. Her şey indirildi. Her şey indirildi de bizim müddet-i mahbûsiyyet indirilmedi mi?

(Sâatçi ile Müşterî)

- Sâatçi bizim sâat silindi mi?

- Silindi efendim.

- Elbette ayâr dahi etmişsindir.

- Ettim efendim işte bakınız.

- Vay sâat daha dokuz ben akşam oldu zannediyordum ama yine akşam ya bu ayâr fenâ.

- Hayır efendi fenâ değildir. Vâkıâ akşam işte güneş de batıyor. Batıyor ama her şey on iki dokuza indirilmedi mi yâ? Ben de a'yârı tenkih ettim.

Mâ-ba'dı sonra

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı
Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

129 Numro Cumᶜa-ertesi 5 Ağsutos 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa günleri neşr olunur

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Bir Zamân Geldi Ki

İstanbul'da eğlence için çıkmakta olan Diyojen kadar ciddî lâkırdı söyler bir gazete kalmadı.

Hakayık'ın bundan böyle icrâ-yi arz için me'mûriyyete gelemeyeceklerinden bahs ettiği "Erâzil" sözü yazan veya yazdıranlardan ibâret olduğu tamamıyla anlaşıldı.

Şükürler olsun hevâda bir tebeddül vukuᶜbuldu. İstanbul'da sular şimal rüzgârının önüne düşmekten kurtuldu.

Bir hey'etin hem bidâyeten hem istînâfen hem temyîzen rü'yet-i daᶜvâ etmesi vazîfesi değiştikçe beyninin vazᶜiyyeti dahi değişmesine mütevakkıf olduğu anlaşılarak "Mahkeme-i kebîre-i merkeziyye"ler lâğv olundu.

Devlet me'mûları her gün bir yerde gezer Tatar demek olmadığı tebeyyün eyledi.

Yirmi otuz sene kitâb önünde dirsek çürüterek ve düşmen karşısına göğüs gererek bir mertebe kazanan zâtlar gördükleri hakâreti nâmûslarına âid bilmeye ve nâmûslarını hayâtlarından hürriyetlerinden azîz tutmaya ve binâen aleyh kendilerini hâlâ töhmet altında gibi bilerek nâmûslarının bir muhâkeme-i aleniyye ile hayâtı iâde olununcaya kadar daᶜvâ ve inzivâ hâlinde bulunmaya karâr verdiler.

Bir zamân da gelecek ki daha pek çok şeyler olacak.... Ânları da sırası düştüğü vakit söyleriz.

Karaferye'den Mektûb

Ne de acâib vakitlere kaldık!

Maᶜlûmunuz olmak gerektir ki buraları (cadı) menbaᶜı olmakla maᶜrûftur.

Tanzîmât târîhinden beri belâdan kurtulduk zannında bulunurken bundan biraz evvel yine zuhûr etmesin mi?

Buralarda köy kethüdalığıyla geçinir bir adam var idi. Adına Bektâş Dayı derler idi. Baba paşa yolunda gayet mütegallib gayet şirret bir adam olduğundan dünya elinden bî-zar olmuş idi. Akıbet âhirete teşrîf etti.

Meğer herif çok yaşamışsa da dünyasına doymamış nasılsa çâresini bulur (cadı) olur. Pancar gibi kan kırmızı bir sûret kaplan gibi iliştiği yeri kapırır bir tırnak peydâ eder. Bir hışm bir şiddetle memlekete uğrar.

Ama bilseniz ne de mashara bir (cadı) olur! Ahşâm zî-hayâta musallat olan ervâh-ı habîse yanında halt etsin! Her gece evlere girer. Seccâdeyi abdest-hâneye serer. Abdest-hâne nâ^{c}leynlerini sofranın üzerine. Mangalı baş aşağı devirir mangal kapağını baş yukarı çevirir. Âhûrdaki hayvânları evin üst katına çıkarır. Üst katındaki insanları âhûra indirir. Çekmeceleri açar. Paraları mücevherleri bahçeye döker. Bahçeyi kazar. Eline geçen taşları süprüntüleri çekmecelere doldurur. Tavanı eğriltir. Nerd-bânı düzeltir. Evdeki gelini babasının dâmâdı kayınvâlidesinin koynuna kor. Sevmediği istemediği ne kadar adam hayvân filân varsa bir dakika bir yerde oturtmaz bir dakika uyku uyutmaz. Kimini kolundan tutar pencereden aşağı atar. Mahallede ne kadar köpek bulabilirse arkasına düşer havlatır. Kimine sabaha kadar taş taşıtır kimine lâ-yenkati^{c} ortalık süpürtür. Sevdiği istediği adamlar hayvânlar filânları ise minâre tepesi yar ağzı cân-bâz ipi gibi durulamayacak bir yere çıkarır bırakır. Herkesten para çarpar her sofradan ekmek kapar.

Akıbet iş bir dereceye gelir ki herkes cânından hayâtından bî-zâr olur. Cenâb-ı Hakk'tan bu belânın def^{c}ini niyâza başlarlar. Memleketin en gayretlileri bununla da iktifâ etmezler. Nüsha yazarlar (cadı) ile bi-n-nefes uğraşmaya kalkışırlar. Bu teşebbüslerin her biri muvaffakatının a^{c}dâdına bir dereceye kadar hizmet eder. Fakat bir te'sîr-i kat^{c}î hâsıl edemez.

Akıbet halkın râhatını iltizâm eden eshâb-ı hamiyyetten bir zât da^{c}vât-ı hayriyye için îcâbet-gâh olmakla meşhûr olan bir mübâret makama gider. İbâd-ullah üzerinden musîbetin def^{c}i için kemâl-i hulûs u sadâkâtle niyâz-ı merhâmet eyler

Be-tevfîkullah ki duâsı makbûl olur. "Cadı" yine sûrâh mezârına çekilir. Cenâb-ı Hakk'a yüz bin şükürler olsun şimdi herkes evinde râhatça işiyle meşgûl olmaktadır.

Cuma^{c}-ertesi günü yakarlar mı imiş mahkemeden giderler üzerinde i^{c}lâmı okurlarmış ne yaparlarmış bilmem. Şimdi ânı yapıp da bütün bütün elinden kurtarmaya çalışılır.

Bir Konakta

Efendi - Behlûl!

Behlûl - Efendim!

Efendi - Behlûl mi dedim ya? Ayol ben seni çağırmadım.

Behlûl - v'Allahi Behlûl dediniz efendim.

Efendi - Oğlan ben deli değilim â dediğimi bilmez miyim? Ahmed'i çağır Ahmed'i. Ahmed!

Ahmed - Efendim.

Efendi - Gelsen â şuraya bakayım... Ama sen olmazsın. Mehmed'e söyle de o gelsin.

Ahmed - Mehmed! Gel seni efendi istiyor koş...

Efendi - Mehmed şuradan Belhûl'ü yanına al da... Ama dur Behlûl olmaz Ahmed'i al da git şey edin....

Mehmed - Ne edelim efendim?

Efendi - Cânın çıkmadı ya be! Dur biraz lâkırdımı dinle... Şundan Beyoğlu'na gidin... Yâhûd Beyoğlu'na çıkmak lâzım değil Galata'ya git orada da bulunur. Bana biraz şey alınız... Ama bak okkası kaçadır iyi sor soruştur ki aldanmayasın.

Mehmed - Nenin efendim?

Efendi - Ne dedin nenin?

Mehmed - Nenin okkasını soralım ki aldanmayalım?

Efendi - Oğlan ben sana okkası mı dedim? Hiç okka ile satılır mı? Sen de mi sağırsın? Ben sana arşın dedim.

Mehmed - Pekiyi efendim.

Efendi - Elhamdülillâh anlayabildin mi? Haydi git sor da bakalım kaçadır karşını? Okkası deme arşını.

Mehmed - Pekî efendim.

Efendi - Haydi haydi git seni göreyim. Git ama aldanma ha! Aldanırsan yâhud bir hıyânet eder de beni aldatırım zannedersen şaşarım aklına.

Mehmed - Estağfirullah efendim haddime mi düşmüş?

Efendi - Haydi bakalım koşunuz üçünüzü de göreyim. İçinizden biri bir münâsebetsizlik ederse ötekinden öğrenirim hâ!

Mehmed - Efendim yalnız Ahmed ile gidecek değil mi idim?

Efendi - Ben sana Behlûl'ü de al dedim. Kulağın eşek kulağı mı?

Mehmed - Pekî efendim pekî.

Efendi - Şimdi siz üç adam oldunuz. Hesâb et bakayım gidip gelmek için Köprü'ye kaç para vereceksiniz?

Mehmed - Efendim yirmişer paradan altmış para eder.

Efendi - Âferîn gördün mü gözü açık olmalı. Pekî Galata'ya gitmek lâzım değil. Gidin bana şundan o para ile bakkaldan biraz şeker alınız da bir helva basınız.

Mehmed - Pekî efendim o para bizim cebimizden mi çıkacak?

Efendi - Hây merkeb hây! Cebinizden çıkmayıb da fesinizden mi çıkacak?

Tenkihât Mâ-ba^{c}dı

(Bir Geveze ile Bir Sâkit)

- Cânım ne kadar çok söylüyorsun! Be biraz da nefes al â herif.

- Ne o cânınız mı sıkıldı?

- Sormak lâzım mı ya?

- Vây çok mu söyledim?

- Daha ne kadar söyleyeceksiniz sabâhtan beri ağzın durmuyor.

- Sen duâ et tenkihâta yoksa... Bu söylediğim ba^{c}de-t-tenkihât kalan mikdârdır. Ya sen beni evvelce dinlemiş olsa idin?.....

(Borçlu ile Alacaklı)

- Cânım şu bizim iki yüz lirayı ne zamân vereceksin?

- Nasıl nasıl iki yüz lirayı mı?

- Hesâb et bakalım efendi! Senin galibâ tenkihâttan haberin yok. Sizin iki yüz lira kaça indi bilir misiniz?.....

(İki Delikanlı Beyninde)

- Beyefendi siz kaç yaşındasınız?

- Onsekiz beyim.

- Öyle ise kırk sene sonra altmış sekiz yaşında olacaksınız.

- Niçin efendim elli sekiz etmez mi ya?

- Öyle ama sizin bildiğiniz çamlar bardak oldu. Şimdi dokuz aya bir sene diyorlar.

- Hayır efendim öyle ise sizin yanlışınız var. Dokuz aya bir sene demiyorlar bir seneye dokuz ay diyorlar. O hesâbca kırk sene sonra bendeniz kırksekiz yaşıma gireceğim. (Bu aralık beş yaşında bir kız geçerek) - Evet evet beyin hakkı vardır. Ben de o hesâbı ediyorum. Seksen sene sonra altmış beş yaşıma gireceğim de âna daha şimdiden seviniyorum.

- Evet bu hesâb herkesten ziyâde sizin işinize yarar.

(Âlem-i İşret)

- Yâhû arkadaşlar meclisimiz a^{c}lâdır. Mezece hayli tasarruf ediyoruz rakıca edilen tenkihât dahi az değildir. Bu ıslahât-ı serîa semeresiyle meyhâneciler nazarında dahi i^{c}tibârımız artıyor. Hangisinden ne kadar rakı istikrâz edecek memnûnen verecekler. Arpa suyu ipsend cin likör gibi şeyleri bütün bütün fesh ve lâğv ettik. Şarâbın der-kâr olan lüzûmuna mebnî ibkası ve hattâ bir dereceye kadar dahi zammı lâzım geldi. Yemek mîâdının ıslâhı dahi fenâ mıdır? Sabâhleyin kahvaltı öğle vakti

kuşluk ikindi üstü mi°de bastırış akşam dahi bu yemek muvâzenece açıklar görünmesinin birinci sebeblerindendir. Şimdi bunları yalnız bire indirdik.

(İçlerinden birisi) Hepsi ne ise ne ama rakıdan edilen tenkihat pek yolsuz. Rakının cümlece müsellem olan hüsn-i hizmetine mükâfâta zammı iktizâ-yi hâl ü maslahattân idi. Yine her hâlde emr ü fermân...

(Diyojen ile Kara Panos)

- Panos Efendi! Bu aralık sizin tramvayın adam öldürdüğünü işitmiyorum.

- Öldüreceği adamların mikdârı tenkihâta uğradığı cihetle bize pay düşmüyor.

(Bir Câhil ile Müneccim Kombari)

- Kombari Efendi! Ben bir şeyi pek merak etmekteyim. Merakımı hâlletmenizi ricâ ederim.

- Nedir efendim?

- Yazın günler uzanır da kışın kısalır. Bu neden neş'et eder? Bir kaç kişiye sordum bunu bilse bilse Kombari Efendi bilir dediler.

- Efendim kışın günlerin bir mikdârı tenkih olunur lâkin buna teessüf etmemeli. Bir gün gelir ki maa-ziyâdetin yine zamm edilir.

(İki Mâliyye Kâtibi)

- Cânım bu sene kış geçti kar yağmadı bahar oldu yine yağmıyor. Garîb değil midir?

- Evet fakat galiba geçen senenin bütçesine bu kış için masraf hânesinde (kar) göstermemiş olmalıdırlar. Acaba bu senenin bütçesinde masraf hânesine (yağmur da) yürütmediler mi?

- Elbette yürütmüşlerdir. Çünkü senin dediğin gibi kar yağmur bunlar masraf değildir îrâddır. Her îrâdı kalem kalem yürüttükleri hâlde bunları niçin yürütmesinler?

- Öyle değil yanlışın var. Yağmur denilen şey bir nev°i maâşa benzer arâzî bize mahsûlât versin diye maâşı i°tâ ederler. Şimdi maâşât tenkih edildiği sırada bu dahi ya tenkih edilmiştir veyâhûd bütün bütün bu me'mûriyyet lâğv olunmuştur.

(Mahalle Bekçisiyle Ahâlî)

- Yangın var boğaz.....

- Cânım bekçi baba yangın nerede?

- Söyledim â!

- Yalnız boğaz dedin o kadar mı?

- Hayır yalnız o kadar değil idi. Asıl tenkihât iktizâsınca (Boğaz-içi) kalmış idi. Fakat küsûr mu... yoksa kusûr ... (Ne der bilemiyorum) kalmasın diye (içi) dahi tenkih edildi de yalnız (Boğaz) kaldı. İşte ben borcumu îfâ ettim.

(Kayıkçı ile Müşterî)

- Efendi Ortaköy'e buraya buyurunuz!

- Ortaköy'e kaç sâatte gidebilir?

- Kırk dakika varabilirim efendim. Hevâ lodostur sular yukarı.

- Kaç para istersin?

- Bir altılık efendim.

- Öyle ise senin tenkihâttan haberin yok. Şimdi sen Ortaköy'e yirmi üç dakikada ve dört guruş on para ya gider isen ancak nisbet yerini bulmuş olur.

(Ahlâk Bozukluğu'nun Mâ-ba^{c}dı

"Bunların bildikleri yanlış ve yalan şeylere dahi inanıp ehemmiyyet verirler. Çünkü doğru ve iyi şeyden hoşlanmazlar. Birisi gelip de bu gün bir adam gördüm ki denizin üzerinde karda yürür gibi yürümekte idi der ise ve eğer buradan birisine zarâr dokunacağını görürler ise ânı da hem inanırlar ve hem de bedâva dellâl olurlar. Lâkin mugayir olarak birisi gelip de filân adam bir sâatlik yolu üç çâr-yekde kestirebilir der ise ve eğer bunun tahtından ya bir iyilik doğacak ise veyâhûd fasl u zemm etmekliğe dâir kendiler için bir sermâye çıkmayacak ise inanmazlar."

"Bunlar iyi bir şeyi iyi bir adamı veyâhûd bir iyiliği sevmedikten ve

ârzûlamadıktan başka dünyada fedâkâr fâzıl ve hâmid ve bâr-güşd [1] adam bulunmasına dahi inanmazlar. Bunlar hiç değil ise baᶜzı atîk milletler gibi bir iyi ve bir de fenâ Allah'a yaᶜnî iki Allah'a inanmayıb ancak bir fenâlık Allah'ına îmân getirdiklerinden her fazîletin tahtında bir niyet-i fâside ararlar ve öyle maᶜnâ verip şaşkınları kandırırlar. Bunlar için sadaka vermek dilenciyi çoğaltmaktır. (Bunu dedikleri vakit fukarânın geçinmesi için başka çâre düşünmezler hâ!) Kiliseye gittinmi gösteriş içindür. Birisinin hânesine gittinmi fenâ bir niyete mebnîdir. Bir kadın ile görüştün ve bir kız ile konuştunmu ırzına kasd etmek içindür. Ve gayrihüm ve gayrihüm ve bu iᶜtikadda olmalarında da hakları vardır çünkü kendileri sahîhan öyledirler yaᶜnî [2] herkesin fukarâ kalmasını ve sefîl olmasını isterler ki kendiler yüksek sınıfta bulunmuş olsunlar. Kiliselere adam aldatmak ve bir gün kilise ve mekteb işine karışıbilmek için gedirler. Zirâ öyle şaşkın ahâlî içinde temiz fırıldaklar çevirebileceklerini pekâlâ bilmektedirler..... Bunlar hangi

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı
Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

[1] Bu kelime Panosyan'ın kendine mahsûs bir lûgat olmalıdır ki biz anlayamadık.
[2] Bu yaᶜnî ile teşrîh merâm etmek istemiş ise de biz bir münâsebet bulamadık.

130 Numro Çehâr-şenbih 9 Ağsutos 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Monte Kristo hikâyesinin birinci ve ikinci cüz'leri sekiz sahîfe yaᶜnî işbu Diyojen nüshasının ikişer misli olduğu hâlde tabᶜ ü ihrâc edilerek ikişer guruş fîyâtla Bahçe-kapısı'nda tenbâkûcu dükkânında ve Köprübaşı barakasında ve gazete müvezziᶜleri elinde satılıyor.

Matbûât Nizâm-nâmesi

Kanûn nedir? Nizâm nedir? Ânı hakîm-âne taᶜrîf etmek İbret'e yakışır. Eğer bir daha çıkabilirse....

Ama taᶜrîfi sahîhi sahîh olmazmış. Orasını da Hakayık düşünsün. Eğer İbret bir daha çıkıncaya kadar yaşamaya muktedir olursa.....

Ben de ol tasavvûrât ile uğraşır hükemâdan idim. Bir fâide görmedim. Bir şey bilmediğimi bilmedikten başka bir şey bilemedim. Şimdi yalnız gözümün gördüğü aklımın erdiği ahvâli düşünüyorum.

Binâen aleyh benim iktizâmca "Kanûn ve nizâm hükmü dâimî-ül-cereyân olan evâmir-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden ibâretdir." Çünkü düstûr öyle diyor.

Lâkin itᶜab-ı efkârı vesîm derecesine götürdüğüm hâlde şunu idrak edemiyorum ki matbûât nizâm-nâmesi namıyla hükmü dâimî-ül-cereyân olmak üzere sudûr eden evâmir-i seniyyenin cereyân-ı hükmünü dâimî sûretle karâr-nâmeler nasıl taᶜtîl edebilir?

Vekîlin re'yi asîlin irâdesini icrâdan ıskat edebileceğine dâir Yunan sofistaiyyesinden bile bir kaide işitmemiş idim.

Ama biz nizâm-nâmeden memnûn muyuz? Doğrusu aranırsa pek de memnûn değiliz denilemez. Nizâm-nâme memleketimizde hiç bir gazeteyi lâğv etmedi. Hattâ taᶜtîl eylemedi.

Ânın hükmünce vâkıâ biz Devlet-i Aliyye'nin dost ve müttefiki bulunan hükümdârâna dokunur elfâz ve taᶜbîrât istiᶜmâl edemeyeceğiz. Fakat "Fransa Cumhûr-i Reîsi Mösyö Thiers Cenâbları vakᶜa-i ahîrede medhali olmak töhmetiyle mahkûm olanlardan sekiz ihtiyâr hâtûnla onar on ikişer yaşında beş çocuğu lûtfen ve tenezzülen kurşuna dizdirmişlerdir" diyebileceğiz ya.

Vâkıâ Vükelâ-yi Saltanat-ı Seniyye'ye dokunur söz yazmayacağız. (yazmak da istemeyiz) Lâkin "Filân zât filân me'mûriyyette iken filân fiᶜliyle filân nizâmı ihlâl eyledi" demeye muktedir olacağız ya.

Vâkıâ hasm-âne ve mütearrız-âne lisân kullanamayacağız. (kullanmayı da kim düşünür) Ancak hadd ü edeb dâhilinde olarak herşeyden bahsetmeye me'zûnuz ya.

Karâr-nâmeler ise âna nisbet "Zerka-yı Arab [1] " denilmeye şâyestedir. Hattâ tevellüd ettiği gün İstanbul'da üç gazete birden mahv oldu.

Ândan sonra muhâkemesizce sebebsizce taᶜtîl edilen gazetelerin mikdârı ise bundan biraz evvel gördüğümüz tebeddüllerden pek de geri kalmaz değil mi?

Hele biz birkaç kere kapandık. Buna ekser taᶜtîllerimizin veya zuhûrlarımızın 4 adedli bir numraya tesâdüf etmesinin şeâmetinden başka bir sebeb tasavvur edememiş idik.

Çünkü kulak kuyruktan bahsettik. Kapandık. Burundan kulaktan bahsettik bir şey demediler. "Hazîne. Fare" dedik kapandık "Hazîne muşambası" "Fare otu" dedik. Bir şey demediler. Gazetemizin nihâyetine iki resim koyduk kapandık. Üst tarafında altmış bir ve 74 numrolu nüshada dahi uzun kulaklı birer resim neşreyledik. Bir şey demediler.

İşte Matbûât Nizâm-namesi'nin hâli. Başka Karâr-nâmelerin te'sîri... Şimdi umar mısınız ki Karâr-nâmeler bundan sonra da beka bulsun? Heyhât biz bir takım bî-çâreleriz. Küpte oturmaya ağaç yaprağından esvâb giymeye kabâhatimiz olduğu vakit her türlü cezâya kailiz. Fakat Allah için olsun hiçbir sebeb gösterilmeden dilimizi kesmeye beynimizi ezmeye hele açlıktan miᶜdemizi hareketsiz bırakmaya ikdâmın bir fâidesi var mıdır?

Bizim Sokrates şâkirdleri derlerdi ki "Hiç kimse söz söylemekle veyâhûd yazı yazmayla umûmda efkâr hâsıl edemez. Olsa olsa umumun efkârına tercemân olabilir" şimdiki eshâb-ı dirâyette "Her hükûmet efkâr-ı umûmeyi bilmeye muhtâcdır" diyorlar.

---

[1] Nuhûsette darb-ı mesel olmuş bir karıdır.

Hakikat hâl böyle ise efkâr-ı umûmiyyeyi hükûmete bildirmek için gazeteler gibi bir lisân-ı sadâkat mevcûd iken ânı koparıp da yerine tahkik-i efkâr hizmetini îfâ için câsûs denilen uzun kulakları kullanmakta ne letâfet tasavvur olunabilir?

İhsân filân lâzım değil. Şu üstümüzdeki gölgeyi kaldırsınlar da biz de biraz ısınalım. Biz de biraz nefes alalım. Cânîleri katilleri Girid âsîlerini Yunan haydûdlarını mahkeme önüne çektiler. Hâlâ da çekiyorlar. Muhâkemesiz nefyolunmak muhâkemesiz habs-i lisâna uğramak muhâkemesiz maîşetten ayrılmak muhâkemesiz aç bırakılmak yalnız bî-çâre me'mûrlarla gazetecilere mahsûs bir belâ mıdır?

Ama idârenin adâletine emniyyetimiz yok mu? Eğer olmamak lâzım gelseydi hiçbir vakit efkârımızı bu kadar ser-best söylemeye cesâret edemezdik.

(Hayâl ve Hâtıra Gelmez Neler Görülmüştür)

Meğer bizim ne de umulmaz yerlerde dostlarımız var imiş!!!

Fransızca bilir misiniz? Bilirseniz elbette (Nord) Gazetesi'ni okumuşsunuzdur.

Ne buyurdunuz? Fransızca mı bilmiyorsunuz? Teessüf ederim.

Öyle ise bârî Basîret'i okuyunuz.

Yâhûd ânın da ne lüzûmu var. Ben söyleyivereyim:

Avrupa'da (Nord) derler bir gazete vardır. (Nord) Fransızca şimâl demektir. Ma^{c}lûm â şimâlin mevki^{c}i soğuktur halkının beyni de biraz soğuk olur pek de mecâz filân bilmezler. Ânın için bir gazetenin adına şimâl deyince iyi bilmeli ki elbette o gazete şimalin Tercümân-ı Efkâr'ıdır. Meselâ burada olduğu gibi bir Ulahlının elinde bulunarak hemen yalnızca Ermeni veya Bulgar mesâiline hasr-ı efkâr eden gazeteye (La Turquie) ya^{c}nî Türkistân ve on bir ay türlü türlü lisânlarla yalan söylemekten ve dalkavukluk etmekten başka bir şeye yaramayan bir gazeteye (Hakayık-ül-vekayi^{c}) ünvânı vermezler. Böyle kinâye gibi tesmiye bi-n-nakîz gibi bedî^{c}-i san^{c}atları şarkın fikrindeki cevdet ve hayâlindeki galeyân îcâbâtındandır. (Âferîn bana! Koca Diyojen! Ben feylosofluğu ele alınca böyle tahkikat meydâna çıkarırım).

Ne diyecektik? Hâ (Nord) Gazetesi'nden bahsolunuyor idi. Şimdi bunun adına şimâl dedikleri Rusya gazetesi olduğu içindir. Burası anlaşıldı.

İşte Rusya'nın vâsıta-i efkârı olan bu (Nord) Gazetesi (Ta^{c}rîfâtı çok mu uzattık?

Afv edersiniz. Dünyada söz anlayan olur anlamayan olur.) İşte o (Nord) Gazetesi vuku^cbulan tebeddüle teessüfle berâber bundan evvel ittihâz olunan tenkihât ve ıslâhâtın ikmâlini devlete tavsiye ediyoruz!!!

Biz bu dostluğa bu hüsn-i niyete teşekkürden başka ne diyebiliriz? Munsif-âne söyleyelim şu tenkihât fenâ bir şey mi idi? Ama meselâ siz diyeceksiniz ki devletin otuzar kırkar sene hizmetinde bulunmuş bir kaç yüz emekdârı açıkta bırakıldı.

Güzel ama kesilen aylıklar hazîneye kalmadı ya? Ânlardan aldılarsa başka me'mûrlara verdiler.

Devlette kimse mükâfât görmesin mi? Para birinden kesilmeyince nerede bulunur da başkasına verilir?

Ama (Nord) Gazetesi'nin bu türlü re'yleri okunur iken şunun bunun tenkihat korkusuyla donlarına kedi kaçar imiş.

Onu da doğru söyleyenler mi düşünsün?

Siz zanneder misiniz ki tenkihattân biz müstefîd olup durur iken Rusya dostumuz mutazarrır olur? O fikirde iseniz hezâr taaccüb!!!

Efendim şurasını iyice bilelim hükûmetin tuttuğu bir kaide musâlihin bir cihetine münhasır olamaz hattâ tenkihâtı ihtiyâr edenler dahi tenzîlâtı yalnız maâşa hasretmediler. Memâlik-i Mahrûsa'nın tâ..... bir köşesinde olan Tunus Vilâyeti'ni de Hilâfet-i İslâmiyye'nin doğrudan doğruya irâdâtı câri olan dâireden çıkardılar imtiyâzlı bir eyâlet yaptılar.

Mahâreti seyretmeli ki Memleketyn ile Sırbistan idâre-i dâhiliyyelerinde istiklâle ve Mısır imtiyâz ve râîne nâil oluncaya kadar arada nehirler gibi kanlar döküldü. Tunus'un böyle bir feyze mazhariyyetine ise kan değil hokkalık kırmızı mürekkeb bile sarfolunmadı.

Ama siz yine diyeceksizin ki Memleketyn'in Sırbistan'ın Mısır'ın devlete vergisi var. Tunus iki buçuk milyonlu bir yer iken tâbi^c olduğu memlekete niçin kırk para vermesin?

Sübhân-Allah vergi bir iyi şey midir? Fukarâyı mutlaka ezmeli mi? Varsın orası da müstesnâ bulunuversin. Kıyâmet kopmaz a..

(Bahse tutuştuk az kaldı sadedi gaib ediyor idik).

Lâkırdıyı nerede kesmiş idik? Hâ... Tunus'un imtiyâzlı bir eyalet olduğunda.....

Pekâlâ iş ândan sirâyet edip de Yemen'in dahi mülkün yekûnunden tarhına teşebbüs olunmadı mı ya? Ben pek iyisini bilmem.... Lâkin olundu diyorlar... Eğer olundu ise ... Farz bu ya o hâlde Tunus'dan Yemen'e sıçrayan tenkihât Yemen'den Bağdad'a Bağdad'dan Erzurum'a Erzurum'dan Bulgaristan'a sıçrayamaz mı idi? Elbette sıçrayabilir idi. O hâlde şimâlde (kafiye oldu be) bulunan dostumuz ne zarâr eder idi. Hiç....

Belki bir kaç eyalet kazanır idi.

Biz ne zarâr eder idik? Yine hiç... Hattâ Ekzarhus'dan dolayı Rumların Kürdlerden dolayı Ermenilerin şikâyâtından kurtulurduk.

Ya ıslâhât husûsunda "Nord" Gazetesi'nin isâbet-i efkârına bir diyeceğiniz var mı?

Bir kere dikkat buyurunuz muhâkim a^{c}zasının azlden masûniyyeti kalktı. Demek ki memlekette mahkeme kalmadı. Hemen hiç bir me'mûr idâreye muktedir olacak kadar bir hizmette devâm edemedi. (Devâm edenler var ise elbette yüzde ondan ziyâde değildir.) Demek ki mülkümüzde idârenin yüzde doksanı tenkih olundu. Dünyada bundan büyük terakki bundan büyük ıslâhât mı olur?

Bir kere siz de düşününüz ki insanın saâdeti cem^{c}iyyetin lağvından değil midir?

"Köpek sen benden a^{c}lâsın ki kürkün eskimek bilmez" kavl-i hakîm-ânesi hâtırınızdan çıktı mı?

Ya hele Kelbiyyûn veyâhûd sokakta gezen köpekler kadar olsun dünyada râhat ve saâdet görmekliğimize mahkeme ile idâreyi lağv etmeyince nasıl muvaffak olabiliriz?

Yok mu ukalâ? Yok mu şimâl tarafdârları? Geliniz "Nord" Gazetesi'nin gösterdiği yoldan ayrılmayalım. Geliniz tenkihâtta devâm edelim. O sâyede bir çok adam açlığından ölür. Başımızdaki belâlar mendefi^{c} olur.

Geliniz ıslâhâtın hiç arkasını bırakmayalım. Şarkta garbda şimâlde cenâbda şuna buna biraz yerler terk edelim. Şu bu o yerlerimize mâlik olunca elbette elimizde kalan yerleri de ister. Belki bu talebi dahi makrûn-i müsâade olur. O hâlde ise bizi evlerimizde bırakmazlar dağlara çekiliriz. Giyecek bulamayız. Binâen aleyh çıplak kalırız. Oturacak yer bulamayız. Binâen aleyh akrabâlık kalkar. İstediğimiz yerde gezer istediğimizi yeriz.

İstediğimiz sâir şeylerin cümlesini icrâ ederiz. Biz de hayvân oluruz. Bârî bu yolda olsun insaniyyete misal gösteririz.

Benim yalnız bir şey cânımı sıkıyor. "Nord" Gazetesi duysa ânın benden bin kat ziyâde cânı sıkılır zannederim.

Şurada bir şey peydâ oldu adına efkâr-ı umûmiyye diyorlar. Bu mübârek efkâr-ı umûmiyye halkı adamlıkta devâm ve terakkiye teşvîk ediyor.

Nord Gazetesi'nin ârzû ettiği gibi memleket tenkih ettirmeye ve idâre ile muhâkimi kaldırarak ebnâ-yi cinsimizi ictimaᶜ ve medeniyyetten tenfîr etmeye katᶜiyyen muhâlefet eyliyor.

Teessüf edelim. Hakikaten teessüf edelim. Nord Gazetesi gibi ne kadar şimâl muhibbi var ise cümlesiyle berâber bir yere gelelim. El birliğiyle bebek gibi ağlaşalım vâh yazık üç kere... beş kere .... üç beş bin kere vâh yazık.

(Ahlâk Bozukluğu'ndan Mâ-baᶜd)

Adam ile görüşeler konuşalar gözleri ya mâllarında ve ya da ırzlarındadır gittikleri evde bayağılıklara başlarlar. Bir kadın yüzlerine güldü mü bir kız ellerini sıktı mı ve bir genç ser-bestçe gelip iki çift lâkırdı etti mi bunların fikri bulandı ândan sonra edebsizliklerini icrâya kalkışırlar aldatıp merâmlarını icrâ edebildiler ne aᶜlâ icrâ edebildiklerinde ise en büyük köpekliği ele alarak ve gidip ötede beride büyük bir iftihâr ile artık orada Allah dîn îmân ve insâf ve insaniyyetin işi yoktur. Ben filân filân karı ve kızı.... diyerek iftirâlar ederler öğünürler ve böylelikle dahi çok defᶜa zavallılara korku vererek pençelerine geçirirler" Hele şimdiki delikanlılarımızdan çokları bu iblîs tarîkini tutmuşlardır. Aslâ kızların gözleri açılarak aldatmamayı öğrendiklerini istemezler ve âdetâ o husûs için kudurmaktadırlar. Hem bunlar öyle hısım ve akrabâ ve dost dahi tanımazlar ve hattâ kolaylık olmasına mebnî hısım ve akrabâları câhillerini daha ziyâde baştan çıkarmaya çalışırlar. Bunlar pazar ve yortu günlerini ve kış gecelerini ve düğünleri ve cemᶜiyyetleri ancak bu tarz çapkınlıklara tahsîs etmişlerdir ve işte ol sebebe mebnîdir ki öyle günlerde hiçbir fazîlet merkezinde ve cemᶜiyyetinde galabalık bulamazsın. Biz geçen sene Samatya'da öyle bir (Covino) tanıdık ki kendi kızkarındâşının sekiz yaşında bir kızını baştan çıkarmaya çalışmış olduğunu sahîh sûrette bize bildirmişlerdir. Vâkıâ böyle yabânîlikler her vakit ve her yerde vukuᶜbulabilir lâkin bizim anlatmak istediğimiz şudur ki biz de ale-l-seviye olmaktadır. Biz bugün ve bu sâat öyle kalem sâhibi tanırız ki her gece kör kandil eve gitmekte her oturduğu mecliste şunun bunun kırısın ve kızını fasletmekte ve başkaları da cân atarak dinlemekte olduktan başka milletçe en büyük me'mûriyyetlere dahi ahâlî kendisinin değil ne olduğunu bilmediğinden illâ ne çiçek olduğunu pekâlâ bilmekte olduğu hâlde

kabûl ve iᶜtibâr etmektedir. (Milletimizde ahlâk temizliği seyredelim....) Evet biz bugün ve bu sâat öyle kalem sâhibi tanırız ki girdiği hânenin familyasına bir leke sürmeye çalışmıştır selâm verdiğini bir zarâra uğratmıştır. Sokaklarda râst geldiği kadının ve kızın bacağını sıkmayı ve bir yerini çimdiklemeyi ve envâᶜi harf-endâzlıklar etmeyi kendine bir âdet etmiştir. Baᶜzı geceler sabâhlara kadar mahalle arasında gezinerek pes hırsızlığı etmektedir ve bu köpekliklerini de çoklar bizden çok iyi bilmekte imişler. Bu cümle ile dahi bu insan cinsi tortusu hâlâ bugün ve bu sâat hem millet ve hem de kilise ve mekteb me'mûriyyetinde bulunmakta olduktan başka edebsizlik merkezi olan ağzından dahi ahâlî için nasîhatler çıkarmakta imiş ve ahâlî bunu böylece bildiği hâlde adam diye kabûl etmekte konuşmakta ve söylediğine ve yazdığına ve okuduğuna kulak vermekte imiş. Artık biz kaba lisân ile ve nezâket sâhiblerinden maᶜzûr dileyerek deriz ki bunlardaki kulaklar adam kulağı olmayıb illâ merkeb kulağı [1] olmalıdır ve bu makule adam ile görüşen ve konuşan adamlarda da zerrece âr ü nâmûs bulunmamalıdır. İmdi milletimizde ahlâk temizliği seyredelim..

Kezâlik biz bugün ve bu sâat öyle birisini tanımaktayız ve çokları bizden çok iyi tanımaktadırlar ki kalem tutmaya değil bir iğne tutmaya dahi kudreti olmadığı hâlde kendini kalem sâhibi yerine koymaktadır ve bu adam tâ çocuklağından beri ömrünü yalnız meyhânelerde ve kârhânelerde ve direnglerde geçirmiş ve hâlâ geçirmekte olduktan başka her sene Alem Dağı'na gidip haftalarca kendi gibi bir takım edebsizler ile çok defᶜa oğlanlar yaᶜnî küçükler oynattığını ve her nevᶜi rezâlet ve kepâzeliği icrâ eylediğini yüzlerce adamlar görmüşlerdir bu insan şeklinde canavar yılda onbir ay boş gezer bir ay kadar gûyâ iş tutar ve kimse bilmez nasıl geçinir bu da bir esrârdır. Lâkin milletimizde ahlâk bozukluğu ol dereceye vâsıl olmuştur ki böyle esrâr tarîkiyle dahi binlerce adamlar yaşayabilmektedirler ve garâibi şundadır ki bu makule çapkınları ehl-i ırzlar familyaları içine kabûl etmeyip ve bir seng bile inanmadıkları hâlde ve binlerce adamlar da bunun kendilerinden ziyâde kötü olduğunu bildikleri takdîrde korkularından nâşî iᶜtibâr edip konuşacak mertebede (Vaduseni) irtikâb etmektedirler ve bu adam insan sıfatının hâricinde olup âr ü nâmûs ve şeref ü iᶜtibâr denilen şeyin yalnız lûgatlarını işitmiş olduğu hâlde bir de ötede beride millete ahlâk ü âdâb nasîhati ve dersi vermekte imiş.

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

[1] Nasıl bilir? Nasıl bilir?

131 Numro Çehâr-şenbih 12 Ağustos 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Hakikaten memleketimizde terakki var. Husûsuyla edebiyyât cihetinde....

Lâtîfe söylüyorum zannetmeyiniz. Bu kadar ciddî şeyler zevzeklik götürmez.

İnanmadınız mı? İşte size bir mükemmel delîl. Eshâb-ı kalemden biri bir meşhûr celâlî beyine dâir "Bir fâcia-i târîhiyye" tertîb ediyor ki hitâm bulmuş olan ilk meclis şudur:

(Perde açılınca tarz-ı kadimde mülûk-âne döşenmiş bir oda ortada bir işret takımı odanın bir köşesinde cellâd bakışlı bir gazûb adam görünür.)

Celâlî - Hâkim

(Celâlî kendi kendine)

Biz neyiz? Nereden geldik? Nereye gideceğiz?

Of off! Biz bir şeyiz ki ne olduğumuzu hâlâ kendimiz de bilmeyiz! İçimizi dışımıza çevirseler kendimizden en ziyâde yine kendimiz iğreniriz! Kalbimizin hazîne-i maᶜneviyyâtını açsalar içinde bulunacak seyyiâtın kendimize bile maᶜlûm olduğunu istemeyiz! Laᶜnet böyle vücûda.... Biz bir yerden geldik ki mahrecimize mevridimize bir nigâh eylesek hicâbımızdan yere geçeriz! Anamızın sütünden evvel beslendiğimiz kanları düşünsek istikrâhımızdan belki tâ geberinceye kadar ağzımıza bir şey koyamayız! Nefrîn böyle maîşete.

Bir yere gideceğiz ki daha kapısı açılmadan manzara-i hâilesine bakanların dehşetle her tüyünden ecel terleri dökülmeye başlar! Ya o içindeki yılanlar çıyanlar!! Ya o nihâyetindeki berzahlar azâblar!!! Adam.... ben de mi inanayım ki insan için bir hayât-ı sâniye vardır? Ne beyhûde hayâl.... Ne münâsebetsiz ümîd..... Lâkin.... eğer bu hayât sahîhan burada hitâm bulacak ise... Eğer ben bu âlemden gitmekle benliğimde âlem

vücûddan gidecekse.... Cünûn..... cünûn..... cünûn .... olmaz..... Bin kere olmaz.... Yüz bin kere olmaz.... Ben ben değil miyim? Elbette dişimle tırnağımla tabîatın göğsünü bağrını paralarım. Kendimi zindân-ı ademden tahlîs ederim. Eğer muktedir olabilirsem.... Ya olamazsam?..... Kim bilir?..... Hayf böyle âkıbete!

Ne de acâib şey! Bana bu dehşetli fikirler bu kara haberler nereden hutûr ediyor?

Ah! İnsanlar.... İnsanlar....

(Biraz mütâlaadan sonra mütehakkim-âne)

Pek güzel! Siz kendinizi bu dünyaya hâkim-i mutlak bilirsiniz. Demek ki bir hâkim-i mutlakın vücûdu câiz imiş. Ya niçin kendimize bir hâkim-i mutlak tanımak istemiyorsunuz?

Diyorsunuz ki "Senin bir sözün bir adamı kahrediyor" Ya niçin sizin de bir nefesiniz yüz bin hayvânı mahvettiğini düşünmüyorsunuz?

Diyorsunuz ki "Kanûn-şiken sen mülkün nizâmâtını bozmaya kalkıştın" Ya niçin kedinin kuyruğunu keserek merkebi kısrağa çekerek turunca limon aşılayarak her gün kanûn-ı tabîatı ber-bâd ettiğniiz hiç hâtırınıza gelmiyor?

Diyorsunuz ki "Sen beyt-ül-mâlâ veyâhûd herkesin mâlına nasıl tasarruf edebilirsin?" Ya niçin siz ağıldaki koyunların yapağısına bahçedeki ağaçların meyvesine tasarruf ediyorsunuz?

(Kemâl-i hiddetle)

Hâd-perestler! Hâinler! Küştenîler!

(Biraz kendini toplayarak)

Âh îmânım fazlullâh âh! Hakksın hakk. İnsan âdetâ hurûftur. Ânı terkîb edip de ma^{c}nâ-yi hakikati çıkarmaya cân ister.

Bak şu erkânsızlara ki kendileri yalnızca bir harf iken canlanmak istiyorlar fi^{c}llerinde ihtiyâr-ı da^{c}vâ ediyorlar. Terbiyelerine baksan feryâdları göğe çıkıyor. İstiklâline meftûn olan hayvânlar gibi - İster güler yüz göster ister korkunç ol - zinciri boynuna yakın görünce elleriyle ayaklarıyla dişleriyle tırnaklarıyla fedâ-yı cân edercesine müdâfaa ediyor.

Garîbdir ki taştan duvarı yürüten babalar hâlâ mürekkeb-i âlemi istedikleri yolda yürütemediler. Avâlimi yerinden oynatan küçükler hâlâ dünyanın hâricinde bir merkez bulup da küre-i arzı yerinden oynatmaya muktedir olamadılar.

Âh öyle bir merkez bulunsa da orada olsun bir kere ayağım düz basa. Nazarın hakk için şu dünyayı dağdan dağa küreden küreye çarpar yüz bin parça ederim. İçindeki ateşler ibʿâde yayılır. Karşısına geçer bir kıvılcımından çubuğumu yakar keyfime bakarım.

(Mahzûn-âne)

Baba mürüvvet .... Kemer-besteler aşkına mürüvvet.... Yalı uşağıyım. Kayıkçılıktan geldim. Kokorozla büyüdüm. Küstâhlık edersem afv et. Uyandırdığın çırağı sır etme. Osmânlı pek cigerimi yakıyor. Tekkelerimizi kapadılar. Hepimizi göçürmek istediler. Sûfîlerimize yapmadıkları kalmadı. Şâh İsmail'e bile kılınç çektiler. Âyîn-i cem câiz değildir dediler. Mum söndürmek insana yakışmaz iʿtikadında bulundular.

Ben bunun için kılıca sarıldım. Ben bunun için her belâya göğüs gerdim.

(Bu sırada hâkim ile bir takım tebaa görünür)

O nedir? İkbâlim mi geldi? Hükûmete mi geçtim? Öyle ya. Öyle ya. Öyle değil mi?

(Kemal-i şiddetle)

Cellâdlık kim ister? Câsûsluğa kim heves eder? İçinizde para ister ikbâl ister adam yok mu? Söyleyin.... Söyleyin ... Söyleyin!

(Celâlî düşer bayılır)

(Hâkim)

Yıkıldı... Âkıbet yıkıldı....

Bak dîvâneye ki daha hâlinden emîn değil. Eski ikbâlinin iâdesini düşünüyor.

(Müteenniyâne)

Düşünsün. Düşünsün. Halkta bir garîb iʿtikad var. Akrebi azıp da açtığı yaranın

urmadıkça yara iltiyâm bulmaz diyorlar.

(Perde kapanır)

Müellifin kuvve-i hayâline söz yok. Hele târîhi pekâlâ göz önüne getirmiş. Yalnız eserin şu parçasını okumakla insan Devlet-i Osmâniyye'nin taassuben imhâsına çalışır Lâzistân'da yetişmiş Bektâşî tekkelerinde tahsîl-i ıstılâh u âdâb etmiş bir harîs celâlî tasavvur eder. Şu kadar var ki öyle bir celâlî de o kadar hâkim-âne tasvvurların vücûdunu pek de akıl kabûl etmez. Burasını müellifine ihtâr ederiz.

Koyun kovalarken tuzağa tutulmuş bir kurt ile o kurtun elinden kurtulmuş bir koyun beyninde muhâvere

Kurt - Koyun birâder niçin bu tarafa bir kere teşrîf etmiyorsunuz? Beynimizdeki hukukun iktizâsı bu mudur? v'Allahi ben muktedir olabilsem yanınıza geleceğim....

Koyun - Beynimizde vücûdundan bahs ettiğiniz hukukun netâyici pek garîb çıkmış idi. Arkadaşlık bu kadar taᶜkîbi mi iktizâ eder?

- Â birâder sizi ben mi kovaladım? Niçin böyle yanlış fikirlerde bulunuyorsunuz?

- Acâib ya kim kovalamıştı?

- Cânım yine kendi arkadaşlarınız.. Yok tâᶜliniz.. Hâ gerçek o da değil. Çoban kovaladı.

- Ben bu kadar senedir çobanımızın sayesinde geçiniyorum. Bana hiç bir vakit böyle muâmele ettiği yoktu ya!

- Ne bileyim ben? Nasılsa bu sefer de öyle oldu. Şuraya teşrîf etseniz de berâberce başımızın çâresine baksak olmaz mı?

- Başımızın ne türlü çâresine bakacağız?

- Beni şuradan kurtarınız size aliyy-ül-aᶜlâ hârislik ederim. Aᶜlâ yağlı yağlı yemekler getiririm. Ömrümüz oldukça kardeş gibi geçiniriz.

- Teşekkür ederim. Bizim hârise ihtiyâcımız yok. Sizin anladığınız ve yediğiniz yemekler bizim miᶜdeye yakışmaz. Hele biz mübârek dehânıza bir kere daha düşmek şerefine heves edenlerden değiliz. Uzaktan merhaba.

Hem Taze Hem Duyulmamış

La Turquie'nin Hakayık'ın daha evveli memdûhu biraz sonra makdûhu olanlardan ve şimdi şu iki mu^{c}teber gazete tarafından haklarında ne nazarla bakıldığı daha bilinemeyenlerden bir büyük zât bir dostuyla dünkü gün düşmüş bir kudret tarafından hakkında neşrolunan müftereyâttan bahs ederken der ki "Ben bu müftereyâttan iki cihetle bî-zârım. Çünkü hakkımda hem hırsız hem budala dediler. - Budala dediler miydi ya? - Şübhe yok. Ben yedi sene mühimm mühimm me'mûriyyetlerde bulunarak elimden milyonlarla altın geçmiş iken üç yüz bin guruş kadar cüz'i bir paraya irtikab etti demek hem hırsız hem budala demenin aynı değil midir?"

Şirket Vapurunda Bir Muhâvere

Bir kâtib - Mâ-şâ-Allah yine Hakayık serpildi çıktı.

Bir diğer kâtib - Amân ne diyor?

- Mektûb şeklinde bend yazıyor.

- O eski âdetidir zarârı yok. Bakalım mektûbunda ne diyor?

- Acâib şey! Hakayık'ın bir muhibbi var imiş. Fransa ile İspanya'ya seyâhate gitmiş. Şimdi Berlin'den kendisine bir mektûb gönderiyor.

- Var ise o bî-çâre de Hakayık gibi yolunu şaşırmış.

"Teressüm neresi Kâ^{c}be ey A^{c}râbî
În râh ki tu meyrevî be-Türkistân-est"

- Amân daha ne cevher yumurtluyor?

- İsterseniz okuyunuz.

- Yok siz okuyunuz da bana hulâsasını söyleyiniz. Çünkü ifâdesi pek âhenglidir kulağım gıdıklanır.

- Mektûbun ibtidâsına bir satır nokta koymuş da ba^{c}zı esbâbdan dolayı dâhilî politikamıza dâir şimdilik mülâhaza beyânından sarf-ı nazar etmiş. Bunu bir münâsib vakte talluk eylemiş.

- Bu münâsib vakit yalan söylemeye kâse-lîsâne dalkavukluklar etmeye devlet ve milletin ne kadar asdikası var ise haklarında avᶜave-zenliğe müsâid bir zamân demek oluyor. Ânı ilâ mâ-şâ-Allah bir daha görmeyeceğimizden eminiz.

- Evet memlekette ne kadar gazete var ise en mühimm mesâil-i siyâsiyyeden bahse muktedir olduğu zamânlarda Hakayık'ın sükûtuna bir maᶜkûl sebeb bulmak müteassir görünüyor.

- Amân hele bakınız daha neler söylüyor? "Reîs-i idâreye geçen zâtın ehliyyet ve iktidârı hakkındaki emniyyet-i kâmile" kendince mûcib-i tesliyet etmiş. Acaba Hakayık bundan yirmi beş gün evvel de bu iᶜtikadda mı idi?

- Bir yıl evvel başka iᶜtikadda idi. Yirmi beş gün evvel yine başka iᶜtikad da idi. Şimdi yine başka iᶜtikadda bulunursa ne lâzım gelir? Evvelki haysiyyetini mi gaib edecek?

- Lâkin ben Diyojen'e acırım. Eğlence gazetesi diye çıkıyor da o yolda fâide görmek istiyor. Elimden gelse ihtâr ederdim. Bundan sonra ciddiyyâttan ayrılsın. Çünkü murâd adam güldürmek ise bunda gazeteler var ki istedikleri masharalığı mekteb seyrine çıkan külâhı çıngıraklı boyunu havruzlu deliler de ihtiyâr edemez.

- Oku birâder oku da biraz eğlenelim. Hâzır vakit geçiyor.

- Bitirdim. Hulâsası arâzî kimsenin malı değil imiş müşterek imiş.

- Evet vaktiyle daᶜvâ-yi nübüvvet eden kezzâblardan biri "Her kim cennette bir köşk isterse evinin parasını bana versin" der imiş. Galibâ Hakayık da "Her kim terakki ve medeniyyet talebinde ise mâlının yarısını bana versin" demek istiyor.

Köhne Bir Muhâvere

(Nerede olduğunu kim bilirse aşk olsun)

Kethüda Bey - Ağalar size izin verildi. Başınızın çâresine bakınız.

Bir uşak - Efendim biz bu kapının emekdârıyız. Hizmetinde pîr olduk. Bundan sonra elimizden hiç bir iş gelmez. Kabâhatimiz nedir ki bize izin veriliyor?

Kethüda bey - Tasarruf için.

Diger bir uşak - Tasarruf lâzım ise niçin sizden başlanılmıyor? Siz cümlemizin büyüğü değil misiniz? Böyle şeylerde misâl göstermek size düşmez mi?

Kethüda Bey - Misâl filân size lâzım değil. Efendileriniz bu hânedânın maᶜmûr olmasını istiyorlar. Tasarruf edecekler. Sizi istemiyorlar ve-s-selâm. Allah Allah! Zorla mı hizmet edeceksiniz?

Diğer bir uşak - Hayır efendim o demek değil. Efendilerimizden kimleri murâd buluruyorsunuz?

Kethüda - Sübhân-Allah! Bu hânedânı terkib eden beyleri efendileri biliyor musun?

Yine o uşak - Bilmiyorum efendim. Bir kere ânlara sorunuz bakalım bizi mi istemiyorlar sizi mi?

Kethüda - Bak sana bir şey söyleyim. Bana ad ile sân ile deli fişek derler ihâfeden filândan korkmam. Öyle avukatlıklar da dinleyemem. Buradan da bir vakit gitmem. Cehennem olun ve-s-selâm.

Uşaklar - Biz şimdi gidiyoruz. Fakat bir vakit gelir ki siz de.... gidersiniz.

Şömendöferle Gelen Mektûb

Çatalca'dan Fî Mart

(Târîhe iᶜtirâz olunmasın bu kadar vakitte ancak gelebilir)

(Bir Hikâye)

Evvel zamânda bir pâdişâhın hazînesine bir hırsız girer bir hayli şey çarpar gider. Ertesi gün hazîneyi açanlar bir tarafında delik bulamazlar. Herkes de merak ziyâdeleşir. Nihâyet bir iᶜlân neşr ederler. "Hırsız kimse afv olundu. Yalnız gelsin eşyâyı ne türlü çaldığını göstersin" derler. Fakat hırsız bir türlü meydana çıkmaz.

Eskisinden daha cesûr daha mâhir bir hırsız gelir. Sirkatin nasıl vukuᶜbulduğunu "Ben göstereririm" der.

Hazîneyi açarlar. Herifi içine koyuverirler. Herif içeri girer. "O hırsız filân mücevheri şöyle almış cebine koymuştur. Filân kiseyi bu türlü kaldırmış sarığına sokmuştur. Şunu şöyle bunu böyle yapmıştır. Eğer benim kadar akıllı olaydı şuradaki

çekmeceyi de şu sûretle koltuğuna buradaki sandığı da şu vechle arkasına alırdı. Şöylece pencereden çıkar böylece aşağı iner giderdi" der oradan sır olur.

Ahlâk Bozukluğunun Mâ^{c}ba-dı

Umûm ahlâkı bozukların artık elenmiş elenmiş de yüze gelmiş olan bu alçak takımı dünyada herşeyi irtikâb etmekte ve yalnız ötekine berikine sarkıntılık ederek yaşamaklığı bir tarîk-i ittihâz etmektedirler ve hesabları da kendileri için doğrudur. Çünkü bunlar ehl-i ırz takımının kendüye bir renc-ber etmekte olduğu şu (Irzsızdan ırzını satın almalı. Çamura taş atmamalı zirâ üstüne sıçrar) darb-ı mesellerini pekâlâ bildiklerinden hiç bir şeyden korkmamaktadırlar. Bunlar Alah'tan korkmazlar. Çünkü dîn ü îmân ve insaniyyet ile işleri yoktur ve Allah da bunlara doğrudan doğruya cezâ vermez. Çünkü bi-z-zât kendileri milletimize bir azabdırlar. Bunlar için eğer bir cezâ var ise o da bizim bu millette bulunmamızdır. Bizim amel ve hareketlerimizdir. Bizim her edebsizliklerini meydâna çıkarârak âleme rüsvâ etmemizdir. Ama bunlar aldırmazlar ve utanmazlar imiş. Zarârı yoktur her hâlde yaptıklarını kendi başlarında bir gün bulacaklardır. Hiç değil ise târîhlerimiz erlerinden aşağı la^{c}netler okuyacaklardır. Bunlar hükûmetten de korkmazlar dahi ahlâkça ba^{c}zı kavânîn bâbında kemâl-i esef üzre söyler ki büyük gayret ve dikkate muhtâç bulunmaktadır ve terakkiyatımızda görülecek.

Mâ-ba^{c}dı sonra

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

132 Numro Çehâr-şenbih 16 Ağustos 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Galiba hevâ daha değişmeden evvel Paris'te uçurtma oynamışlar. Bir kaç gündür İstanbul'a mâî kâğıt yağıyor!

İşin en garîb yeri şurası ki kâğıtların üstünde yazı var. Yazıların içinde maᶜnâ var. Maᶜnâların arasında îmâ var.

Gûyâ Memâlik-i Osmâniyye'de emniyyet-i umûmiyyeyi âlet ederek istifâde etmek için kırk milyon nüfûs sermâyeli bir şirket teşekkül etmiş. Müdîrlerinin isimleri maᶜrûf. Hattâ o kadar maᶜrûf ki birini söylesek üç beş yüz kişi birden hâtıra gelir.

Bu şirket bir makine yapmış. Ânınla baᶜzı hârik-âdeler izhârına iktidâr-ı daᶜvâ iniyor. Makinesini Avrupa devletleriyle matbûâtın himâyesine vermek için bir me'mûr gönderildiği ve para ile sâir levâzımın sonradan gönderileceği beyân olunuyor... Nerede? O mâî kâğıtta.

Şurasına dikkat ister. Kâğıta Karagöz diye imzâ konulmuş. Bu Karagöz elbette sizin evdeki Mihalıç kuzusu değildir. Kadri Efendi'nin oynattığı mukavvâ parçası da o kadar iş göremez. Tırnova'daki Karagöz Çorbacı ise Bulgar mes'elesinden filân da baᶜzı oyunlar oynamaktan kaçınmaz. Fakat kırk milyon adamın emniyyetinden bir şirket teşkîline muktedir olamaz.

Demek ki dünyada maᶜrifetli bir Mösyö Karagöz var.

Ama diyeceksiniz ki acaba bu zât niçin Karagöz ismini ihtiyâr etmiş? Ne bileyim ben.. Belki perde arkasından bir Kargöz indirmek istediği içindir.

Her ne ise Mösyö Karagöz elimize geçse de mâdemki emniyyet-i umûmiyyeyi istifâdesine âlet etmek ister bir şirket bulmuş maksadına hizmet edecek baᶜzı yollar öğretsek.

Şimdi ben Karagöz'ün yerinde olsam meselâ tîmûryol işlerine kemâl-i hâhişle girişirim. O ticârette Monsieur le Baron Hirsch Cenâblarını yalnız bırakamam.

Bundan başka fabrikacıların meğer mülkünden söz anlarlığından bahs olunuyor. O cihetle esliha gibi sefîne gibi sipârişlerde de taahhüdât altına girmekten çekinmem.

Elbette bir kaç yerin rejisini de üzerime alırım.

(Hele bir ii ay evvel ola idi fesimi hevâya atardım teşrîfât ile da^{c}vetiyye harclarını iltizâm etmeye bi-eyyi-hâl çalışırdım. İnsanı böyle şeyler ihyâ eder).

Ya hele bir de istikrâz simsârlığına muvaffak olabilirsem benimle kim söyleşir? Böyle işlerde bir para gibi yüz bin lira kazanılabilir?

İşte biz bildiğimizi ve hâtırımıza geleni hayr-hâhâne ve bî-garaz-âne söyledik. Ama Mösyö Karagöz kabûl etmez imiş. Orasını da kendi bilir. İşin içinde ne bir para kârımız var ne bir para zarârımız var.

Ayaksız Bir Dest-gâha Kafasız Bir Dalkavuk

Dünya böyle gider ise orta oyunu tekerlemelerinin bir takımı doğru çıkacak. Haberiniz yok mu? Gemici ile Boğaz Feneri dövüşmeye başladılar. Neden olduğunu da söyleyeyim mi? Bundan biraz zamân evvel bizim Gemici Levant Times'e matbaa-i âmireden "El kisesinden ihsân develer olsun kurbân" kabîlinden olarak bir dest-gâh verilmiş. Fakat ihsân pek uğurlu gelmemiş. Dest-gâhı veren zât o sırada makamından ayrılmış. Dest-gâhın ayakları yine matbaada kalmış.

O acı Gemici'nin yüreğine işlediğinden midir nedir? Umûma karşı dünyada ferd-i vâhidin cesâret edemeyeceği yolda bir dalkavukluk tutturarak karayı beyâz göstermeye uğraşıyor.

İşte buna Phare du Bosphore'un cânı sıkılıyor. Sizin de olsa sıkılır ya! Başlar ta^{c}rîze o söyler Gemici söver. Nihâyet Fener Gemici'yi düelloya çağırır. Gemici ne buyursa beğenirsiniz? "Benim o bülbül gibi nefîs sadâlarla meddâhlığa me'lûf olan bağazcığım senin gibi hoyrat herif elinde kesilmeye lâyık değildir" der yakayı kurtarır.

Lâkin Phare du Basphore'un sözleri de acâib! Gemici'ye ser-hôş diyor. Hangi İngiliz gemicisinin ayık gezdiği görülmüş ki bu ser-hôş olmasın! Bir de işretin parasını Phare du Basphore vermiyor â. Herif iki çakacaksınız hezeyân söyleyecek. Âna da mı meydan yok? Allah Allah!...

Şehir Postasıyla aldığımız varakanın baᶜzı fıkraları)

Diyojen asâyı Hakayık'a diktin. Âni bu kadar mashara etmeye hakkın var mı? Hakayık fenâ mı dalkavukluk etti? Ama yalan yazmış yanlış yazmış gemisini yüzdürdü ya! Bilmez misin ki "Tezyîn edecek mertebe eşᶜâra yalan kat" diyorlar. Bu yalan nesirde câiz değil midir? Hakayık düzme mektublar yazdı. Türlü şeylere sülûk etti. Ne etti ise etti işini gördü ya. "Hab yap da para kap" derler.....

Ama siz diyeceksiniz ki şimdi foyası meydana çıktı. Varsın çıksın yalan ile müdâhîne gibi bir sermâye elden iken neden pervâsı olabilir?.... Müselles-ül-şekil hablar yapıp hâzırlamaktadır. Şu aralık cânlar teveccühde istihârede celvetiyyeye devâm etmekte olduklarından bunların netâyic-i hâsılasını zabt ederek ileride bendler neşredecek. Bendler neşredecek ki hani ya o büyük bendlerin suları ve belki denizler bile tathîr edemeyecek... Artık Diyojen dayansın lâtîfe hoş ya biraz dilini tut! Encâm mütâlaa ile! "İltifât eyler gedâ ferzend-i nâ-binâsına! medlûlünce felek bu ya şâyed bir gün olur da (Allah göstermesin) Hakayık'ın murâdı üzere tersine döner ol vakit Diyojen Sinop'a değil belki bir adada soluğu alabilir belki alamaz. İşte hayr-hâhâne bu kadar ihtâr ederim. La Turquie hakkında dahi ihtârım vardır bundan sonraya taᶜlîk eyledim. Çünkü zâtınızı sahîhan severim. Sakın gücenme dost sözü ağır söyler aklanı başına al!....

an-zuhr-ül-gayb

muhibbiniz

(Bu muhibbimizde tuhaf bir zât! Felek tersine dönerse sanki dünyada yalnız ben hatârda imişim de kendisi ve sâir halk emniyyette kalacak imiş gibi bana nasîhat veriyor!)

---

128 Numrolu Nüshamızda Münderic Kedi Mersîyesi'ne Erbâb-ı Kalemden Bir Zâtın Nazîresidir

Köpeğim her gece kazganlar ile yerdi yemek

Yok idi yaptığına kaptığına dahledecek

Çeşm-i gec beynine mahsûs idi keskin görmek

Ne bulursa süpürür idi hemen yahni börek

Bir gece bulmayacak hânede nâ-geh ekmek

Sallasırt eyledi kuyruğunu bî-çâre köpek

Acıdık doğrusu ya ah köpek! vah köpek!

Bulsa bir şaşkın eşek derisini yüzer iken

Karnı doysa nice bin nâz ile göz süzer iken

Halkı aldatmak için dürlü düzen düzer iken

Vaᶜde-i sayd ü şikâr ile bizi izer iken

Bir gece bulmayacak hânede nâ-geh ekmek

Sallasırt eyledi kuyruğunu bî-çâre köpek

Acıdık doğrusu ya ah köpek! vah köpek!

Görse bir kimsede bir pâre kadar nân-ı azîz

Kapar idi ânı yek hamlede bî-cenk ü sitîz

Huşk ü ter kende-kadîd etmez idi hiç temyîz

Hâsılı kimselere vermez idi cây-i girîz

Bir gece bulmayacak hânede nâ-geh ekmek

Sallasırt eyledi kuyruğunu bî-çâre köpek

Acıdık doğrusu ya ah köpek! vah köpek!

Gazab-ı âlûd olarak bir tarafa olsa devân

Savleti eyler idi her dü cihânı lerzân

Kendisi bir köpek ama nice yüz bin arslan

Pençe-i kahrına kılmıştı fedâ-yi ser ü cân

Bir gece bulmayacak hânede nâ-geh ekmek

Sallasırt eyledi kuyruğunu bî-çâre köpek

Acıdık doğrusu ya ah köpek! vah köpek!

Öyle vird etmiş idi avᶜaveyi leyl ü nehâr

Kim ânı eden olurdu cânından bî-zâr

Ehl-i beyt olmuş idi cümle müheyyâ-yi firâr

Gözün üstünde kaşın var diyemezken ağyâr

Bir gece bulmayacak hânede nâ-geh ekmek

Sallasırt eyledi kuyruğunu bî-çâre köpek

Acıdık doğrusu ya ah köpek! vah köpek!

Öyle az himmet ile gayret ile gitmez idi

Kesmesek ekmeğini hâneyi terk etmez idi

Bir kedi eğer av[c]avesi bitmez idi

Daha dursaydı aceb neyler idi nitmez idi

Bir gece bulmayacak hânede nâ-geh ekmek

Sallasırt eyledi kuyruğunu bî-çâre köpek

Acıdık doğrusu ya ah köpek! vah köpek!

Konuya komşuya da vermiş idi hayli zarâr

Olmadık kalmadı âzürde-i dendânı meğer

Bir iki kendi gibi kelb-i tabasbüs-güster

En sonu ânları da kıldı heder-i hükm-i kader

Bir gece bulmayacak hânede nâ-geh ekmek

Sallasırt eyledi kuyruğunu bî-çâre köpek

Acıdık doğrusu ya ah köpek! vah köpek!

Bir Kadın ile Bir Fasulyeci Arnavud

- Hani ya Âişe kadınnnn... İyi Âişe kadınnnn

- (Bir evde bir ihtiyâr kadın pencereden) Hû kimdir o?.... Ne çağırıyorsun?

- Yok mori çağırdı. Ben satar fasulye bir okka kikuruş.

- A... Ayol kimi istersin ne çağırıyorsun diyorum.

- More cânım satar ben Âişe kadın fasulye.

- Hay Allah cezâ versin.... Anladım Âişe kadın fasulyesi satıyorsun. Lâkin ayol

sen Âişe kadın diye bağırıyorsun niçin Âişe kadın fasulyesi demiyorsun?

- Eve mori duymadın sen. Vardır tenkiyât.

- Hâ anladım sen de tenkihâta uğramışsın.

(Mülk ü vatanın hayır-hâhı bulunan Diyojen Gazetesi Matbaası)

Hani ya geçen sene illet-i mahûfe hükmünü şiddetle icrâda iken Kasımpaşa deresinin bil-cümle bilâd-ı erbaa sekinesine ne derece sû-i te'sîri görülerek gerek ahâlînin Hudâ-negerde bir daha o gibi zarûret-i mûris-ül-küdûrâtı görmemesi ve gerek Hükûmet-i Seniyyet-i ebediyyet-ül devâmın Allah için dînce esîrgemezcesine edilen bunca masârif-i fevk-al-âdesinin ileride bir daha senden ictinâben envâ^{c}-i taafünât ü mazarrâtı dâî olan o ma^{c}hûd derenin bir hüsn-i sûrete ifrâyı tasavvur buyurulup Dâire-i Belediyye-i Sâdise tarafından bir kaç kereler edilen keşf ve tahmînden sonra ilâ-nihâye on dört bin lira masrafla Tramvay Kumpanyası tarafına ihâle olunduğu veya olunacağı Der-saâdet'in cerâid havâdisiyle bil-defaât i^{c}lân olunmadı mı idi?

İşte hâlâ çâr-çeşm-i tahassürle tasavvurât-ı ma^{c}hûdenin icrâ-yi fi^{c}liyyâtına muntazırız.

(Ha gerçek işe yalan karışmasın geçenlerde birkaç amele gelip derenin bir kenarında bir ufacık su yolu güşâd ederken yine pişmân olup bırakıp gittiler idi)

Öbür taraftan yine taaffünatından bahs edilen Hasköy deresinin civârında tavattun tutan makinist İngilizler sefârethâne vesatetiyle (Şehr-emânet-i Behiyyesi'ne olmalı) hâllerini anlatarak mezkûr Hasköy deresine a^{c}lâ-yi hâlis harcla memzûc bir tonoz kemer inşâ ettirip de bizim Kasımpaşamızın ma^{c}hûd deresi şu bir iki gündür yağan yağmurdan hâsıl olan sel ile karışık lağımların necâseti evlerimizi ve dükkânlarımızı birkaç kere yıkayıp mazarrât-ı adîdesi bu gibi daha birkaç varakayı imlâya kâfî olan belâyâ-yi azîmesini âyâ nokta kadar bize musallat edecek. Vâkıâ Dâire-i Belediyye dahi bu işe haylice sarf-ı efkâr etti ise de bi-aynihî Hasköy İngilizlerin ta^{c}cîzâtı gibi Beyoğlu senyörlerinin iz^{c}âcâtı mecbûriyyetiyle hâlâ Büyük Câdde'nin şoseleri kaldırım ve lağım ve gazları ve Taksim Bahçesi'nin envâ^{c}i tezyînâtı dâireyi hâlî bırakmaz ki ânların bahçelerine mukabil biz de bârî necâset kokusu içinde yaşamaktan kurtulalım. Ancak geçen seneden beri aldığımız va^{c}dlerden daha me'yûs olduğumuzdan başka i^{c}mâr-i mülk ü memleketçe bütün cihânın gözlerini kamaştırmış olan sadr-ı lâhik efendimiz hazretlerinin ihyâ-yi bilada masrûf olan himemât mütevellî-i cihân-ârisleri âsâr-ı

fi^{c}liyyesiyle meşhûdumuz olduğundan sadr-ı âlî-i vekâlet-i mutlakaya sâye-endâz-i iclâl buyurulmaları bizi yeniden bir ümîd-i necâta düşürmüş ve fi-l-hakika an-karîb nâil-i âmâl olacağımız azm-i kuvvîsinde bulunmuş olduğumuzu arz ü inhâ etmenizi sigar ü kibârımızı gazete-i mu^{c}teberenizden bekleriz.

Ahlâk Bozukluğunun Mâ-ba^{c}dı

Bu makuleden bir edebsiz aleyhinde hükûmete teşekkî ettiğimi aylarca ve belki de yıllarca kapıya gidip gelmek iktizâ etmekte olup ve ehl-i ırz adam ise da^{c}vâcı olduğundan öyle aylarca ve yıllarca işini ve gücünü ve kâr ü kesbini bırakarak arkasından dolaşmayacağında şübhe yoktur. Ehl-i arz için bir dakika gaib etmek büyük zarardır. Hâlbuki edebsiz için zarâr yoktur.

Zâten nâmûs yoktur ki nâmûsunu i^{c}tibarı yoktur ki i^{c}tibârını şerefi yoktur ki şerefini ve duygusu yoktur ki duygusunu ve mâlı yoktur ki mâlını gaiib eder diye korksun. Bunlar ahâlîden dahi korkmazlar. Çünkü hem-efkâr isterler ise milletin yüzde doksan dokuzu bilerek bilmeyerek kendi efkârındadır. Her nereye gitseler dost ve arkadaş bulmaktadırlar ve hattâ milletçe en yüksek mecliste bile yer bulabilmektedirler. Çünkü hâliyle ahlâkı bozuk olan ahâlînin ekserî kendileriçin kur^{c}a vermektedir.

Bî-çâre haylar zavallı ahbârlar! Hiç me'mûl ederler mi idi ki besleyip büyüttükleri karga şimdi gözlerini oymaya çalışacaktır.

Herifler millet gayreti güderek bu kadar çalıştılar çabaladılar giydirdiler kuşattılar hâsılı uzun kulağı insan hâline koyup meydâna çıkardılar. İşte o nazlımda makam-ı teşekkürde gazetesine o ma^{c}hûd ahlâk bozukluğu bendini yazarak o koca milleti tahkîr eyliyor. Terzîl edinir. Ve o millete kendisinin bile aynen kabûl edemeyeceği ba^{c}zı hâller atf ve isnâd eyliyor. Efrâd-ı milletin ise mâhiyyeti meydanda olan bir herifin tefevvühatından haddsizliğinden edebsizliğinden ne derece müteessir olacaklarını ta^{c}rîf iktizâ etmez "Zar zor pâlân ursan eşek yine eşektir" mısrâ^{c}ı gibi ba^{c}zı beyitlerin tekrâr ve tezkâriyle müteselli oluyorlar.

Her ne ise bu def^{c}a Panosyan Ahbâr gazetesinin üçüncü numrolu nüshasında mezkûr bendin alt tarafını okuduk ve ba^{c}zı fıkralarını on beş senelik gazeteci eskisinin cevher-i zâtiyyesini ya^{c}nî kulaklarının uzunluğu nisbetinde iktidâr ve kabiliyyetinin kısalığını muvâzene için bir güzel mîzân olabileceğinden ber-vech-i zîr aynen nakleyledik.

"İşittiğimize göre bir takım sâhte âsfâ-serler (Muhibb-i millet) gûyâ muhabbet-i

milliyyelerinden nâşî bu ahlâk bozukluğu bendimize karşı hiddetlenmekte imişler. Lâkin bizim hiç şüphemiz yoktur ki merkumânın hiddetine sebeb gayret-i milliyyeleri olmayıb illâ ba^{c}zı çirkinler ile ba^{c}zı ihtiyârların kendilerini pek bir ak sûrette göstermekte olan âyînelere bakmak istemedikleri gibi bunlar dahi bizim bu bendimize a^{c}lâ Fransız âyînesi derûnunda tasvîrlerini görür gibi ahlâkları tasvîrini görmeleri olmuştur. Besbelli bu adamlarda ol mertebe âşikâr sûrette ahlâk bozukluğu olmalıdır ki bizim bin kişi için ayırdığımız ahlâk temizliği sancağı altına dahi girmeye cesâret edemediklerinden mezkûr sancağı güşâd edene küfr ü hakaret ederek teselli bulmaya mecbûr olmuşlardır".

"Samatya'da dilencilik bu senelerde her semtten ziyâde ileri gitmektedir. Bir iki bin lira ile bir iki kilise yapılabilir iken on bin yirmi bin lira dilenilerek bir mükemmel kilise yaptırmaklık niyetiyle dagakan horhor (Millet Meclisi) tarafından her tarafa dilenciliğe el atılmıştır. Hattâ Rusya'ya bile mürâcaat olunmuştur. Sebeb çünkü hallimizin ahlâkında dilencilik vardır eğer mezkûr kör hûy olmasa idi yüz kıt^{c}a meyhâne ve kahve beslemekte olan bir Samatya ahâlîsi şimdiye kadar on kere

Mâ-ba^{c}dı Var

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı
Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

Çünkü gazete kapandıktan sonra ister muhâkeme edilsin ister edilmesin gazetecinin menfaatince olan te'sîri kat'en değişmez.

(Devir) isminde bir eğlence gazetesi çıkmış gördünüz mü? Görmedinizde şübhem yoktur. Galibâ dur ya mübârek dediler de dur deyinceye kadar gözden dûr oldu. İlk numrosunda bir ay müddetle ta'tîl olundu sebebi de pek çok güldürdünüz. Bana suâl olunursa fenâ olmadı zirâ insanın gülmeden okumaya vakti olmuyor ki okusun. Başka yazdıklarını bir tarafa bırakarak isbât-ı müddeâ etmek üzre bir kaç satırını ber-vech-i âtî derceyledim. Gülmeden okuyabilirseniz aşk olsun.

"Ey vekîl-i mutlak ve sadr-ı sâdık!

Sen bizim kim olduğumuz biliyor musun? Bize Osmânlı derler Osmânlı! Sakın başka zannetme biz buraya nerden geldik hem nasıl geldik ve ne zamân geldik ve niçin geldik ve ne yapmaya geldik? Bilmez isen öğren.

Ey vezîr-i sadîk!

Biz buraya iki yüz atlı geldik içimizde eşekli katırlı develi kimse yoğ idi bu kıyâfetle Söğüt nâhiyesinden fırlayıb Kavak karyesine kadar gittik.

Ey gayretli vezîr şimdi sen bize mekteb ver yıkarsak kabâhat bizim! Bize hürriyyet ver sû-i isti'mâl edersek kabâhat bizim! Bize bıçak ve elimizi kesersek kabâhat bizim! Bize tüfeng ver düşmeni öldürürsek kabâhat bizim! Bizi ateşe at yanarsak kabâhat bizim....."

Şimdi buna hâlâ gülüyorsunuz ha! v'Allahi ben de gülüyorum fakat bunu yazan bendi bitirdikten sonra kendi kendine (amân ya Rabbi İstanbul'da da böyle bir zekî adam var mı imiş deyip) gitmiş ve o gece bir râhat uyku uyumuş olmalı. Râhat uyku uyumaya çâre bu ise ben ne duruyorum? Şimdiden sonra ben de böyle bendler yazacağım ancak bir de karın doyurmaya çâre olacak bir berd yazmanın usûlünü de bize öğretse de birkaç aded de öyle bendler yazsak.....

Bedâva Bir Kâr!

Her kim Beyoğlu Zabtiyyesi'ne gidip geçenlerde Avrupa'dan sahte telgraflar çekerek Bursa'yı alt üst eden ben idim der ise derhâl kendisine beş yüz lira verilecektir. Yalan söyleyecek değilim â inanmaz iseniz Beyoğlu gazetelerindeki i'lâna mürâcaat ediniz.

O sâhte telgrafların sâniᶜini her kim haber verir ise muhbir velev sâhte-kârlıkta fâil veya şerîk bulunmuş olsun cinâyeti afv olunarak kendisine beş yüz lira mükâfât verileceği sarâhaten mündericdir.

İşte bundan aᶜlâ kar mı olur? Ama bu mükâfât en evvel gidip ihbâr keyfiyyetiyle kabûl-i cinâyet edene verilecek imiş. Varsın öyle olsun mâdemki iᶜlân olunan mükâfât yalnız sâhtekâra âid değildir ihbâr-ı keyfiyyette geri kalanların da evvel gidip haber veren ile iddiâ-yi şirkte hakkı olabilir.

(Bir Vakakadır)

Muhibb-i vefâ-şiârım efendim

Doğrusu İstanbul gazeteleri hakkında her ne kadar söz yazsanız hakkınız var zirâ hiç birisi kendi vazîfesini tanımıyor. Gazetecilik gayet nâzik ve gayet güç bir sanᶜat olduğundan herkesin kârı değildir zirâ gazete denilen şey ileride müverrihînin yazacakları târîhlere meâhiz olacaktır. Ânın için gazeler vekayiᶜ-i be-hakayık-hâ haber vermeye borçludurlar zirâ yanlış bir şey yazarlar ise ileride târîhlere dahi yanlış geçer.

Gazetecinin vazîfesi çok ise de en evvel yazdığı şeyin sıhatine dikkati lâzımdır hâl böyle iken mesela şu Phare du Bosphore muharriri bu günlerdeki nüshalarının cümlesinde Levant Times muharriri Mösyö Hanly hergün öğleden sonra konyak içip serhôş oluyor diye ısrâr ediyor. Şimdi Phare du Bosphore'dan alarak târîh yazacak adam elbette mûmâ-ileyh Mösyö Hanly'nin adına Konyakçı Hanly diyecek o ise konyak içmeyip rom ve hergün öğleden sonra başlamayıb ekserîyyâ öğleden bir iki sâat evvel içmeye başladığı cümlenin maᶜlûmudur.

Binâen aleyh ahlâkımız müverrihlerinin yazacakları târîhin sehv ve galattan muhâfazası anın için ricâ ve niyâz eder ki işbu varakamı önümüzdeki Diyojen nüshasına dercediniz de ileride gelecek müverrihler vatanımızın şu asrî matbûâtından bahsettiklerinde bir de İngiliz Gemici Gazetesi muharriri olarak Konyakçı Mösyö Hanly vardı demesinler Romcu Mösyö Hanly vardı desinler.

Ekser Fransızlara Almanya gavgasındaki mağlûbiyyetlerinin sebebi soruldukda kendilerinin muhârebeye hâzır olmadıkları cevâbını veriyorlar imiş.

Acaba bunlar müsâlahaya ne vakit hâzır idiler ki...

Al Sana Bir Kıyâmet Alâmeti Daha

Ne olacak? Dünyada doğru söyler hiçbir adam kalmamış! Evet kalmamış ya!! Bir iki seneden beri birisi türedi halkın kimi (Diyojen) kimisi Diyojen Baba deyip hakkında olan hüsn-i zann ve ihlâs-ı iᶜtikadları taᶜrîf olunmaz bir dereceye vardı. Ben de merak ederek hergün bunun ahvâlini suâl ettimse âlemde asla bir şeye taalluku olmayıb dünya ve mâfîhâdan aᶜrâz etmiş bir feylosof olarak müddet-i ömrünü bir küp içinde imrâr ve hattâ İskender gibi bir pâdişâhın ihsânını adem-i kabûl ile âlemde şöhret-şiâr olmuş bir hakîm imiş. Şöyle imiş böyle imiş diye bir çok vasıflarını dinledikçe ve gazetesinin mündericâtını ve ale-l-husûs 130 numrolu nüshasında (Biz küpte oturmaya ve ağaç yaprağından esvâb giymeye kailiz) kelâmını gördükçe ben de herkes gibi zihnimde öyle bir perhîz-kâr Diyojen tasavvur eylediğimden şu zâtı gidip ziyâret ve bir hayır duâsını alayım efkârıyla küpün ne semtte olduğunu suâl ve Abâcılar-içi'nde olduğunu haber alarak vâh bî-çâre besbelli abâ kırıntıları ile küpü sarıp sarmalayıb şu kışın şiddetinden muhâfaza olmak için buraya gelmiş olmalı diye mahall-i mezkûrda burada bir Diyojen var imiş aceb mahalli neresidir dediğimde som kâr-gîri kapısının iki kanatları güşâda bir ebniye-i aliyye gösterdiler. Cânım burası değil benim istediğim Diyojen küp içinde otururmuş dedim. Evet işte burasıdır diye kapıda bulunan müteaddid huddâm beni alıp hâneni birinci katına ândan ikinci kata ve hâkezâ böyle birkaç kat dâireleri geçerek nihâyet üst katta birbiri içinden geçilir birkaç dâireye münkasım ve bir mahalli akmişe-i nefîse ile mefrûş ve gayet müzeyyen bir mahalle îsâl eylediler ve sadr-ı sedirde câlis birisini işte budur diye uzaktan gösterdiler. Ol zamân artık ne hâlde bulunduğum taᶜrîf istemez kemal-i hayret ü dehşetimden (Efendim güzel nâmınızı işittim ânın için geldim) demekten başka bir lâkırdı bulamayıb bel bel ve alık alık etrafıma bakmaya başladım. Benim bu hâlim ol feylosof-i hâne ber-dûşun manzûru oldukta büyüklüğe mahsûs bir tavır ile bizi taltîf ve birkaç resmî kelâmdan sonra lâkırdısını hânesinin ikmâl ve intizâmı bahsine çevirip (Şuraya bir konsol ısmarlamış idim hâlâ gelmedi buranın sâati ile âyînesi hâzır ise de konsol olmadığından mahalline konamadı) gibi olmaz bitmez bir tûl-i emele dûçâr ve akl u fikri bir takım işgalât-i dünyeviyyeye giriftâr olduğunu görerek artık bundan böyle âlemde bir kimsenin kelâmına inanmayıb ve böyle kavli fiᶜle uymaz adamların kurbiyyetinden kemâl-i derece ictinâb ve teneffür eylediğim hâlde vedâᶜ ederek avdet eyledim.

Ey Diyojen! Bunu sana yazıp göndermekten murâdım ihtişâmına hased etmek değil ancak sen bu debdebe ve dârâtın ile tecerrüd ve feylosofluk daᶜvâsında bulunursan benim ne olmaklığım îcâb eder? Ve sizin şu taᶜrîf olunan hânenize küp taᶜbîr ederseniz

benim karpuz salaşı gibi olan evceğime ne demeliyim? Gücenme darılma doğru ve haklı bir cevâb isterim.

İmzâ

Bu hâlinizi görmezden evvel

muhibbiniz şimdi müteneffiriniz

Diyojen'in yüz yirmi sekiz numrolu nüshası pek çok aranmakta ise de matbaamızda kalmadığından ve sebeb-i taharrî ise mezkûr nüshada münderic Kedi Mersîyesi idüği haber verildiğinden zikrolunan mersîye işbu numromuza dahi dercedilmiştir.

Meraklı bir beyin sevgili pamuk kedisi bir cenkte farelerin vücûduna açtığı yaralardan gözden nihân olması üzerine söylediği mersîye-i mütehassir-ânedir.

Kedimin her gece böbrekle dolardı sepeti

Yok idi niᶜmetinin râhatının hiç adedi

Çeşm-i şehlânigehi fârik iken nîk ü bedi

Sardı etrafını bin dürlü âdular türedi

Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi

Buna yandı yüreğim ah kedi! vah kedi!

Keyfi gelse bıyığın oynadarak mırlar iken

Kızdırırsan yüzüne atlayarak hırlar iken

Kuyruğu geçse de dırlanarak zırlar iken

Sofradan her kedinin defᶜini hâzırlar iken

Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi

Buna yandı yüreğim ah kedi! vah kedi!

Kîseyi kapsa dökerdi yere hep pâreleri

Ciğere işler idi tırnağının yâreleri

Koşturur oynar idi kukla gibi fâreleri

Deliğe sokmaz idi bir gün o âvâreleri

Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi

Buna yandı yüreğim ah kedi! vah kedi!

Ne zamân bir tarafa hışm ile saldırırsa eğer

Başı kaplan kesilip kuyruğu gûyâ ejder

Hasmını yan bakışı eyler idi zîr ü zeber

Yanına uğramamış idi havf ü hazer

Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi

Buna yandı yüreğim ah kedi! vah kedi!

Ürperip tüyleri bir kere deyince mırnav

Korkudan başlar idi lerzişe bakkalla manav

Saldırırdı adama bulmaz ise başka bir av

Yüzünü görse köpekler diyemezken hav hav

Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi

Buna yandı yüreğim ah kedi! vah kedi!

Sokulunca yatağa koğmak ile gitmez idi

Okşamakla tokadı tekmeyi fark etmez idi

Yiyecek görse gözü mırlaması bitmez idi

Neylemezdi daha kalsaydı eğer nitmez idi

Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi

Buna yandı yüreğim ah kedi! vah kedi!

Etmedik yer mi kodu salveti dünyada harâb

Ne imâret ne kebâbcı ne salaş ne kasab

Hep şaşıp kalmış iken bahtına akran-ı etrâb

Akibet eyledi devrân ânı da mahv ü türâb

Kedimi gaflet ile fare-i idbâr yedi

Buna yandı yüreğim ah kedi! vah kedi!

Mezkûr kiliseyi yapabilir idi. Nasılsa kendi içlerinden baᶜzı cenâb-ı taş-pâyân vakarlı zâtlar zuhûra gelmekte ve irtikâb olunmakta olan dilencilikten dolayı hicâb ve kendi kendilere teşekkî etmektedirler".

Ey şimdi gördünüz mü bu zâtın dirâyetini? Bu millet gazetecisinin fatanetini? Herif hâlâ kiliselerin bir takım eshâb-ı servetin iânesiyle yapıldığını bile bilmiyor. Vâh Panosyan vâh! Sen bu kadar câhilsin hâ!... Amân durunuz aklıma geldi. Şu herifin kulaklarından yapışmış iken biraz daha çekip uzaltayım.

Tuhaf değil mi? Bu nâzlım geçenki nüshalarının birinde Midhat Paşa Hazretlerine bir takım nasîhatlar vermiş. ben şimdiye kadar bu yolda hiç bir şey görmediğimden midir nedir pek zevkime gitti. Tıbkı Van manastırlarında seksen sene mülâzemet etmiş küflenmiş paslanmış bir papaz kaleminden çıkmış gibi yaᶜnî henüz misli görülmedik bir tarz-ı garîbde ve bir üslûb-i acîbde yazılmış. İşte okuyunuz da bakınız.

[1]"Efendim şevketlü kudretlü pâdişâh-ı adâlet-penâh efendimiz hazretleri sizin gibi bir zât-ı fatânet-simâta mâlik olmuşlardır. Bu bir şereftir ve kâffe-i vatan evlâdları için bu bir niᶜmettir. Bu bir ikbâldir. Ve bir büyük istikbâl şafağıdır".

[2] "Efendim bugünkü gün buyurulduğunuz post veyâhûd makam pek mukaddes bir posttur lâkin mes'ûliyyet gülleri ve dikenleriyle memlûlüdür.

[3] "Mezkûr makam-ı celîl yalnız bir ya bir kaç yüz veyâhûd bir kaç bin kişinni ya ikbâl ü idbârı veyâhûd hayât ve memâtını müeddî olucu bir makam olmayıb illâ otuz milyon ahâlînin ikbâl ü idbâr ve hayât ve memâtını bâdî olucu pek büyük bir makamdır".

[4] "Mezkûr posta mâlik olan zât otuz milyon ahâlînin hâle ve istikbâle dâir olan mes'ûliyyetini der-uhte etmiş olacağından hâliyle otuz milyon ahâlînin akıl ve dirâyetçe adâlet ve hakkaniyyetçe ve hüsn-i tedbîr ve icrââtça mâ-fevkinde bulunacaktır".

---

[1] A Panosoğlu sen böyle kimsenin bulup çıkaramayacağı bir takım şeyleri istihrâc içün bu kadar elkâb fikretme. Sonra çabuk ihtiyâr olursun. İşi az buçuk oluruna bağlayıvermelidir. Cân senin cânın o kuzum.

[2] Âferîn Panosoğlu Allah senden razı olsun! İhtimâl ki bu makam yâhûd postun mes'ûliyyetli bir makam veya post olduğunu Midhat Paşa bilmez idi elbette şimdi öğrenmişlerdir. Fakat şu kadar var ki yazdığın bu cümle Ermeni Türkçesi midir yohsa Türk Ermenicesi midir! Eğer bu kadarcık bir müşkilimi halleder isen nerede Allah postunda veyâhud makamında dâim ve ömrünü de kulaklarından uzun etsin.

[3] Yâhû eğer şu herif naᶜlları atar ise hâlimiz yamân çünkü o vakit bu gibi şeyleri kim yazacak? Ve halkın sehvlerini kimse tashîh edecek? Ben şimdiye kadar umûm tebaa-i Osmâniyye'yi yüz elli ile iki yüz arasında tahmîn etmekte idim. Hâlbuki otuz milyon imiş.

[4] Burası pekâlâ fakat bu otuz milyon insanın kâffesini takaddüm etmiş bulunan bir zâta ders vermek nasîhat etmek iktidârını hâiz olan kimsenin ne mertebe ve menzilinde bulunması lazım gelir? İşte burasını muvâzene etmemiş.

[5] "Efendim milletlerin ve devletlerin çok defᶜa yalnız birer zât ya ikbâl ve saâdet hâlini veyâhûd harâb ve mezelletini mûcib olmuşlardır".

Mâ-baᶜdı var

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

[5] İşte burada saçmaladık ama zarârı yok hepsi içinde mahz-i hikmet yâhûd hikmet-i mahz olamaz ya arada bir de böyle saçmalarda bulunur.

134 Numro Çehâr-şenbih 23 Ağustos 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Numromuza dikkat buyurulsun. Tenbîh-nâme de aldık.

(Numro 130)

"Hele biz bir kaç kere kapandık. Buna ekser taᶜtîllerimizin veya zuhûrumuzun 4 adedli bir numroya tesâdüf etmesinin şeâmetinden başka bir sebeb tasavvur edememişdik."

Elbette bu numromuzu gördünüz.... Ne diyelim?..... Tevekkeltü âl-Allah.

Gayet Mühimm İᶜlânât

Diyojen'in uşak fıkrasını hâvî olan yüz yirmi sekizinci nüshası bittiğinden ve pek ziyâde arandığından yakında tekrâr tabᶜ olunacaktır.

Diyojen'in 127 numrolu nüshasında neşr olunan muhâkeme bendinin hükmü yakında çıkacak imiş. İsterseniz o bendin sûretini de tekrâr biz çıkarırız.

Diyojen'in 127 numrosunda hâli taᶜrîf olunan kapudân direği kırarak pişirttiği helvâyı yiyememiş. Cânı isteyen var ise buyursun.

Diyojen'in 128 numrolu nüshasında Hakayık'a hitâben neşr olunan "Ey Nedîm! Ey bülbül-i şeydâ! Niçin hamûşsun? Sende evvel çok nevâlar güft ü gûlar var idi" beytini bir zât hüs-i hatt ile yazmış. Bir diğer zât da litoğrafya ile taş üzerine çekiyormuş. Bittiği zamân kırâathânelerde Sahhaf Çarşısı'nda barakalarda Sultân Bayezid ile Mahmûdpaşa başında yaᶜnî orada bulunan kâğıtçılarda satılacak imiş.

Ama gazete müvezzi^{c}lerine verilmeyerek imiş. Çünkü müvezzi^{c} eline her ne düşerse murdâr oluyormuş.

Diyojen'in kedisi bitti ama ibtidâ ki basılan da bitti. Sonra ayrıca bastırılan dört bin beş yüz de bitti. Daha sonra istediler otuz üç numrolu nüshamıza koyduk ve iki bin beş yüz bastık o da bitti. Yine bastıracağız o da bitecek. Yine bastıracağız o da bitecek. Yine bastıracağız o da bitecek gibi görünüyor.

Diyojen'in kedisi bir tuhaf mırlamaya başlamış. Bu mırıltıdan hicâz-kârî tuhaf bir makam çıkmış. İnanmazsanız i^{c}lânât-ı âdiyye sırasına bakınız.

Tuhaf şey! Diyojen'in kedisi ba^{c}zılarına pek de güzel görünmüş. Hattâ eshâb-ı tabîatten biris kurbağa gözüne âşık olmak kabîlinden olarak "çeşm-i şehlânigehine" meftûn olmuş. Kediciğimin vasfında söylenilen mersîyenin her mısrâ^{c}ını zihnine almış ânların her birinden birer resim çıkarmış. Yakında cümlesi birden basılacak. Her yerde satılacak her yerde.

128 numromuzda olan Machiavelli bahsini beğenmemişler. Çünkü galiba Makyavel'i bilmiyorlar. Darılmayınız ânı bir daha bastıramayacağız. Çünkü bassak satılmaz.

Lâkin 129 numroda olan cadı bendini bir kere mi olur bir kaç kere mi olur yine basacağız. Çünkü pek çok istiyorlar. Pek çok satılacak.

Nord Gazetesi'nin efkârını tervîc için yazdığımız bendi Petersburg'dan istemişler. Elimizde iki nüsha kalmış idi. Birini gönderdik diğerine bir lira verseler veremeyiz. Çünkü içinde matbûât nizâmnâmesine dâir ba^{c}zı bahsler var. Şâyed matbûât odası isterse ne gönderelim? Ânı da yeniden bastıramayız ya! Bastıracak olsak bir lira masrafını korumaz.

130 numromuzda olan tiyatro parçası o kadar hüsn-i kabûl olunmuş ki Eren-köyü Beşiktaşı Tekyesi'nden bile tekrâr tekrâr aynını istediler. Müellifine ihtâr ederiz. Fâciası ne vakit biter ise bize getirsin. Gazetemize de koruz ayrı basar bedâvaca kendine de veririz.

132 numromuzda münderic mâî kâğıtı bolca zannetmişler. Değil Paris'ten gerçekten İstanbul'a mâî kağıt geldi. v'Allah billâh. İnanmazsanız tecrübesi bedâvaca. Gidiniz Beyoğlu'nu bir kere arayınız.

132 numromuzda münderic olan Kedi Mersîyesi'nin nazîresine beste yapıyorlar.

Galibâ resim de yapacaklar imiş. Tabîat bu ya herkes bir şeyi sever...

133 numrolu nüshamızda Matbûât Müdîrliği'nin tenbîh-nâmesi var idi. Fakat dörtlü bir numroya tesâdüf etmediğinden gazete kapanmadı.

Geçen on bir ay zarfında vuku^{c}bulup da^{c}vetiyye ve teşrîfâtî harcını iltizâma hırslandığımız teveccühâta dâir bir istatistik cedveli yapılmış. Umûm-ı teveccühâtın yekûnu altı bin sekiz yüz bu kadara bâliğ oluyormuş. Bu istatistik cedveli yakında basılıp idârehânede satılacaktır.

Pardon Doktor Zifos

Bundan sonra hekîm hastaya şifâ verir dediğinize de inanacağım.

Hattâ ayak terlerimiz ucuzdur buyursanız ânı bile inkâr edemeyeceğim.

Hakkın var. Meğer yemek daha hazm olmadan uykuya yatmak yatakta eliyle kalbi örtmek ne de muzırr şey imiş.

Geçen gece nasılsa yemek çokça kaçmış. Başıma sersemlik geldi. Sâat daha üçe varmadan gözlerimin kapakları gûyâ kirpiklerime birer çeki taşı asılmış gibi sinirlerimin mukavemetine galebe ederek aşağı aşağı düşmeye başladı. İhtiyârsız uyudum. Hattâ uyurken iyice biliyorum elimi de yüreğimin üstüne koymuş idim.

Bir de kendimden geçip de rü'yâ âlemlerine girince ne göreyim? Mâ-haşrullah bir galabalık. İğne atılsa yere düşmüyor. Herkes kemâl-i hayretle bir şeye muntazır olmuş duruyor. Öteden "Karakuş hortladı" diye acı acı bir feryâd koptu. Herkesin gönüllerini öyle bir dehşet istîlâ etti ki çehrelerde aksini görenler bir kat daha medhûş oluyordu. Bu hâl-i ıztırâb arasında karşıdan bir koca âlây belirdi.

Âlây yaklaştıkça ne göreyim ki? Arasında bir Rusya bayrağı mevc urarak geliyor.

Gele gele yanımıza vâsıl oldu. Bir mürtefi^{c} makama rekz edildi. Durup dururken içinde olan Karakuş tecessüm etmeye başladı. Nihâyet canlandı. Nâzende nâzende bir salınışla meydâna uğradı. İlk ağızdan "Devrân benimdir. Hükm-i Karakuşî ne demek olduğunu şimdi görürsünüz" diye çatlak borudan çıkar gibi sâmia-hırâş olacak bir sadâ ile feryâda başladı.

Ben ise kendi kendime "Karakuş Mısır'da vefât etmiş Mısır'da defnolunmuş idi. Şimdi hortlak olmuş. Pekalâ olsun lâkin ânın Rusya bayrağında ne işi var" diye

mütâlaada bulunadurayım Karakuş feryâdı azdırdıkça azdırdı.

"Bu târîh" "Hatm-i rahm" târîhidir. Kimse "Adl ü ihsân" kelimelerini ağzına almasın. Kimse kanûna nizama istinâd etmesin. Kimse hakkına mağrûr olmasın. Ben ne fermân edersem o hâsıl olacak. Bana kim fermân bir olursa dünyada o râhat edebilecek" yollu dehşetli dehşetli naᶜreler atmaya başladı. Gittikçe ağzı köpürdü. Gözleri döndü. Tüyleri ürperdi. Koltukları kabardı. Bir kanat urdu. Büyük büyük bir takım adamların her birini bir tarafa fırlattı. Bir kanat daha urdu. Bir çok bünyesi kuvvî zâtları zîr ü zeber eyledi. Galibâ bu sadmeler kendince birer tecrübe etmiş. Hayvân kudretinin o derecelerde te'sîrini gördükten sonra azdıkça azdı. Başladı muttasıl kanatlarını sallamaya.

Rü'yâ bu ya! Kanatlarının ihtizâzından o kadar dehşetli bir hevâ peydâ oldu ki galabalığın içinde üniformalı ne kadar adam varsa hiç birisi bir dakika bir yerde durabilmek mümkün olamadı. Hattâ yerinden oynayan bir adam üniformasız da olsa ayağı yerden kesilir kesilmez arkasında bir üniforma peydâ oluverdi.

Sırmalı esvâb giyinmiş hadsiz hesâbsız adamların yaldızlı kelebekler gibi uçuşup durması - Veyâ daha doğrusu istenilirse dâimâ uçuşup bir yerde duramaması - o kadar tuhaf görünürdü ki herkes böyle bir azîm dehşet içinde iken bî-ihtiyâr gülerdi.

Karakuş ise yalnız kanadının ihtizâzıyla böyle bir tarafa temâşa vücûda geldiğinden dolayı hâllenerek ser-mestâne vecd ve heyecânını artırmakta olduğu gibi bir taraftan dahi bir minkar salladı.

Kanadının kuvvetiyle uçuşanların üstünden başından her ne döküldü ise cümlesini topladı avretine sakladı. Bir kaç kere daha minkar salladı. Keseleri torbaları hazîneleri kubbeleri gemileri tîmûryollarını! Tütüncüleri sarrâfları hâsılı önüne râst gelenleri birer ikişer belᶜ etmeye başladı. Bu kuvvetle pazusuna güvendi bir pençe attı. Yerin kocamân bir parçasını zorla kopardı bir adamın eline teslîm etti.

Rü'yâ hâli acâib. Sanki bir hamîr gibi imiş koparılan parça ile toprak arasında ince ince bir takım râbıtalar vardı. Düşündükçe hâlâ gözümün önüne geliyor. Biz bu kargaşalığa baktıkça "Ya Rabb bu işittiğimiz hüküm Karakuş'u da geçti. Önümüzdeki mahlûk deccâl midir? Dâbbet-ül-arz mıdır? Karakoncolos mudur? Ne belâdır?" diye düşünmekte Karakuş ise lüzûmsuzdur fâidesizdir yollu feryâdlarla bir pençesini atarak yerin bir iki parçasını daha koparmaya diğer pençesini uzatarak:

"Bunda hazîne var. Hazînede defîne var. Defînede iki milyon fâide var." yollu sözlerle tramvayın tîmûrlarını filânları yerinden sökmeye çalışmakta gagası dünyayı belᶜ

etmeye kanadı memleketin altını üstüne getirmeye isti^{c}dâd göstermekte idi ki kulağıma gayet şiddetli bir "illallah" sâdası geldi ve birdenbire uyandım.

Meğer gördüğüm rü'yâ imiş. İşittiğim ses ise mahalle câmi^{c}inde sabâh ezânı okunurmuş da kelime-i tevhîdin son parçasından ibâret imiş. Rü'yâ elbette bir sâat kadar sürmemiştir. Fakat bir yıl lâ-yenkati^{c} kâbûs pençesinde kalmış kadar hüküm verdi.....

Ey ihvân-ı vatan! Gelin kaide-i hikmetten ayrılmayalım. El-hazer el-hazer hazımdan evvel uykuya yatmadan..... İctinâb! İctinâb! Yatarken göğsü üzerine el koymadan.....

Ufacık Bir Muhâvere

- Amân Behlûl! Âh Behlûl! Âh âh âh!

- Efendim ne olursunuz herkes gülmek sevinmek için işret eder siz ise içtiğiniz şey kadar gözünüzden yaş döküyorsunuz.

- Amân Behlûl! İşret benim yüreğime su mu serpiyor sanıyorsun? Gönlümdeki ateşi alevlendiriyor. Hâlime baksana! Ben bundan sonra ne ile eğlenirim?

- Ey efendim o da bir iş mi? Hiç bir eğlenecek bir şey bulamazsanız bârî Diyojen okuyunuz.

(Bir Şalgamın Yarısı Bu Yarısı O)

Bundan sonra Doktor Zifos'un huzzâkatine değil alâim-i semâ altından geçen kızlar erkek olur diyenlerin kavline bile i^{c}timâd edeceğim. Amân ne de mashara mashara garîbeler zuhûr ediyor! Bakınız başımıza gelenlere!!!

Meğer Hakayık'ın fikri Basîret'in mesleği var imiş. Sübhân-Allah! Ya-Rabbi nelere kadar değilsin!!!

Mösyö Hakayık Devlet-i Âlîyye'nin istikrâzâtına dâir bir defter yapar da altında der ki "Asıl gazetelerin vazîfesi bunun gibi mühimm mevâdda dâir çâre cûyâna re'yler beyân etmektir. Yoksa filân gazete mukaddemâ filân zâta mensûb idi. Ben de şimdi falan zâta intisâb ederim yollu hareketlerde bulunmak cesâret ve ma^{c}rifetten eser değildir"!!!

Vâkıâ Hakayık yalnız filân zâta değil seksen altı kere falan zâta intisab etmişti. Fakat şimdi yağmacıya... Hakayık'ı değil gerçekten nâmûslu gazeleri bile yanaştırmıyorlar. Devlet de anladı ki hükûmetin dalkuvuğa ihtiyâcı yoktur. Var kuvveti pazuya vermeli. İki yüz elli nüsha satmalı. Fasulye piyâzıyla geçinmenin çâresine bakmalı. "Bardak oldu şimdi eski çamlar"

Ağa Basîret! Devir'in neşrittiği ilâvedeki mülâhazayı yazmak senin hangi lisânına yakışmazdı ya? Biz kırk kişi mi değiliz? Yoksa kırk kişiyiz de birbirimizi mi bilmeyiz? Arkadaşlar! Siz masharalığı bu dereceye kadar götürürseniz bize de ekmek kalmayacak. Diyojen hakikaten eğlence gazeteliği sıfatından isti^{c}fâ edecek.

Ne buyurursunuz? Birer çıngıraklı külâh kesende meydân-ı muhabbete çıksak acaba nasıl olur?

(Bir Çocuk Tarafından Gelen Varakadır)

Cânım Diyojen sen çok yaşamışsın. Çok gezmiş hükemâ-yı be-nâmdan olduğunu bey babamdan işittim. Ânın için âtîde beyân edeceğim müşkilimi halletmek üzere size mürâcaat ediyorum. Bendeniz henüz sekiz buçuk yaşındayım. Adalara Kartal'a işleyen Aziziye İdâre-i Mahsûsası vapurlarına biner isem para almıyorlar. Şirket-i Hayriye'ye süvâr olursam yarım nevl alıyorlar. Şömendöferle tramvaya râkib olduğumda tam nevl istiyorlar. Acaba Ada vapurlarında adamdan ma^{c}dûd değil miyim? Şirket-i Hayriye'de yarım adam mıyım? Ayağım karaya basınca büyük adam mı oluyorum? Ve-l-hâsıl ikisi berrî ikisi bahrî dört nev^{c} şirketlerin birbirine uymaz şu hâlleri nedir? Çocukluğum cihetiyle ayıb değil ya aklım bir türlü ermedi.

İmzâ

D.....d

(Bu şirket ve kumpanyaların işine benim de aklım ermiyor.)

Ahlâk Bozukluğu'nun Mâ-ba^{c}dı

(6) "Bu mülk ve millet dahi sâye-i ma^{c}mûriyyet-vâye-i nazret-i pâdişâhîde sizin gibi bir zât-ı muazzama muhtâc bulunmakta idi. Bu ikbâle nâil oldu ve kâffe-i ümîd ve ârzûları ikmâlini görmekliğin şeref ve iftihârına dahi nâil olacağı emel-i ağlebdendir".

---

(6) O! Oo! Artık sana ma^{c}tûh diyeceğim geliyor. Bunu şimdi yukarıda söylediğin hâlde ne çabuk okuttuk?

[7] "Efendim otuz milyon ahâlîden ale-l-husûs hiç değil ise yirmi dokuz milyonu pençe-i zulmette esîr bulunduğundan ulûm ve fünûn ışığına ve köyler ve kasabalar ve şehirler mekteblere medreselere hastahânelere bî-çârehânelere ıslâhhânelere hakîmlere eczâcılara ve cerrâhlara muhtâc bulunmaktadır. Memâlik-i Mahrûsa'nın her tarafından matbaalar gazeteler envâ[c]i kitâblar ve ulûm u fünûn ve medeniyyetin her şu[c]besine dâir cem[c]iyyetler cem[c]iyyet-gâhlar ve uhuvvetler ve emniyyet ve muâvenet sandıkları zımnında ihtiyâc şedîd sadâları işitilmektedir".

Mâ-bâ[c]dı var

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

[7] Allah! Allah! Bu da tuhaf şimdi otuz milyon halktan bir milyonu aydınlıkta yirmi dokuz milyonu karanlıkta kalmış öyle mi? Eğer öyle ise bunlar gelip de o "Ulûm ve maârif ışığından" niçün istemiyorlar? Acaba o karanlıkta kalanlar dilsiz midirler? Burada köylere kasabalara şehirlere mekteb medresenin ve sâirenin hiç lüzûmu yoktur. Bu gibi şeylere insanlar muhtâcdır. Haydi bakalım Panos şu medeniyyet sâyesinde köyleri şehirleri kasabaları da okutup yazdırarak adam edebilir misin?..... Matbaa kitâb ve sâireye olan ihtiyâcımıza dâir biz hiç bir sadâ işitmiyoruz şübhesiz ki bu da o ma[c]hûd kulakların semeresidir. Hem darılma ama senin gözlerinde za[c]fiyyet olmalı.

135 Numro Cumᶜa 25 Ağustos 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Elli yaşını geçenlere müjdeler! Bundan sonra dünyada bize ekmek kalmıyor.

Biraz daha böyle giderse çocuklar analarından ak sakallı doğmaya başlayacak.

Dün matbaamıza daha on yedi yaşına girmemiş bir çocuk gelir. Yeni mektebden çıktığına kalemini tecrübe için şu zîrdeki bendi yazdığına İstanbul'da bulunan sâir Türkçe gazeteler parlak dalkavukluk ve soğuk masharalıktan başka bir şeye yaramadıklarından dolayı bize mürâcaat eylediğine dâir bir çok mukaddimeler serd eder de eserini gazetemize bastırmak ister.

Cânım biz eğlence gazetesiyiz deriz. "Ya öyle ise niçin Âlî Paşa'nın Vasiyyet-nâmesi'ni muhakeme ettiniz? Niçin câsûslara dâir ciddî ciddî sözler söylediniz? Niçin sadr-ı sâbık hazretlerinin muhakemesine lüzûm olduğunu iᶜlân eylediniz?" yollu bir takım şakşakalara başlar.

Ay oğul sonra bize Matbûât İdâresi ne der? Gel başımızı belâya uğratma yollu sözler söyleriz "Matbûât odası şimdiye kadar ciddî yazdığınız sözler için bir şey demedi ki şimdi söylesin" kılıklı taᶜrîzâtın ardını arasını kesmez.

Hâsılı şeytân bize hem bendini kabûl ettirdi hem gazetemizi vaktinden bir gün evvel neşre muktedir oldu.

Şimdi bu yaşta bir çocuğun kalemindeki mahâretine mi hayrân olursunuz sözündeki nüfûza mı?

"İşitildiğine göre sadr-ı sâbık ühbetlü devletlü Mahmûd Nedîm Paşa Hazretleri istikrâz-ı ahîr müteahhidlerinden baᶜzılarına gûyâ hizmetlerine mükâfât olmak üzere Meclis-i Vükelâ'nın re'yi munzamm olmaksızın İrâde-i Seniyye taalluk etmeksizin yüz bin lira iᶜtâ etmiş olması üzerine bundan bir kaç gün mukaddem makam-ı sâmî-i

sadâretle o zamânlar Meclis-i Hâss aᶜzâsından bulunan vükelâ-yı fihâm hazârâtı beyninde başlamış olan muhâbere hitâm bularak müşârûn-ileyh hazretleri istintâk ve muhâkeme için pencşenbih günü Bâb-ı Âlî'ye daᶜvet olunmuştur.

Nizâm ve kanûn hadd-i zâtında kendi kendini icrâ ettirmek hassiyyetinden mahrûm olmağla muhâfaza-i merᶜiyyet ve masûniyyeti cihân-ı adâletin silâh-ı müdâfaası denilmeye şâyân olan kaide-i mes'ûliyyet ve kanûn-ı cezânın her ihtiyâc görülen mesâilde husûl-i vesâtetine muhtâc olduğuçün bu mukaddime-i beşârât memleketimizde maᶜdeletin hüsn-i cereyânına kâfil olabilecek mevâddandır.

Vâkıâ Makam-ı Celîl-i Sadâret Saltanat-ı Seniyye'nin usûl-i idâresi hükmünce Hilâfet-i Celîle-i İslamiyye'nin vâsıta-i icrâ-yi irâdâtı ve mesâlih-i devletin merciᶜ-i küllîsi olduğuçün oraya gelen zevâtın bir imtiyâz-ı hürmet ve mutâiyyete mazhariyyeti münker değilse de bu temâyüz hiç bir vakit İrâde-i Seniyye'den hâric olarak devletin en zarûrî olan havâyicine sarf için bir takım şerâit-i şâkka ile istikraz ettiği mübâlâğı hâd-be-hâd ibzâr etmek ve Tanzîmât-ı Hayriye ve Nizâmât-ı Seniyye'yi pây-mâl ederek muhâkemesiz adam nefyedebilmek varamaz. Ve vardırıldığı hâlde devletin kavâid-i esâsiyyesi tamamıyla kâin lem-yekûn hükmüne girerek cümlesinin yerine irâde-i keyfiyye kaim olmuş olur.

Bunun gibi buhranlar ise her devlet için en şedîd sadmelerden maᶜdûd olduğu gibi Saltanat-ı Seniyye'nin bulunduğu hâl ve mevkiᶜde der-kâr olan nezâket cihetiyle muhâtara sâir devletlerden bir kaç kat şedîd olur.

Hattâ Avrupa'dan muahharen avdet eden eâzımdan biri idârenin sonraki hâli bir iki ay daha sürmüş olsa neûzü-b-illâh teâla Avrupa'dan şiddetli bir müdâhale vukuᶜbulmak mukarrer olduğunu söylemekte bulunduğu sûret-i mevsûkada işitilmiştir.

Şurasına tavsiye-i dikkat ederiz Saltanat-ı Seniyye'nin beka ve istiklâlini te'mîn eden esbâbın en kuvvetlisi bulunduğu mevkiᶜ hükmünce tamamiyyetinin Avrupa muvâzenesine olan lüzûmudur. Avrupa'yı kendi menâfiᶜine bile hizmetten âciz kalacak bir mevkiᶜde bırakmamalıdır ki bu lüzûmdan lâyıkıyla istifâde etmek kabil olabilsin.

Devlet-i Aliyye'nin tamamiyyeti Sultân Mahmûd-ı sânî zamânında dahi politika muvâzenesine lâzım ve bu lüzûm o vakitler düvel-i muazzamayı idâre eden bir hâl hükûmet indinde dahi maᶜlûm idi. Maa-mâ-fîh o zamânın vükelâsı hâkan-ı merhûmun ârzû ettiği ıslahâtı fiᶜle getirmeye muktedir olamadıklarından devletin bulunduğu idâre-i örfiyye ile berâber Osmânlıları Avrupa nazarında medenî sıfatında göstermek kabil olamadığıçün Yunanistan'da silâha mürâcaat eden bir kaç haydût fırkasına memâlik-i garbiyyede müessis-i medeniyyet olan Eski Yunanlıların hayr-ül-halefi nazarıyla bakıldı.

Efkâr-ı umûmiyyenin galeyânı bir dereceye geldi ki İngiltere ve Fransa hükûmetleri bi-z-zarûre hıfz-ı hayât için zehir içmek yolunda bir meslek ihtiyâr ederek Navarin vak^{c}asını fi^{c}le çıkardıktan başka Rusya'nın süngülerine tâ Silivri'de görünecek kadar meydân verdiler.

Reşîd Paşa merhûm bu hakikati tamamıyla idrâk ettiğiçin Tanzîmât'ı neşrederek ve husûsiyle Avrupa'nın taht-ı nezâretine bırakarak Devlet-i Aliyye'yi tekafül-i umûmî dâiresine kabûl ettirdi. Gerek kendisi ve gerek mektebinde yetişenler idârede bir çok hatâlarıyla berâber hiçbir vakit bu noktayı gözden ayırmamış ve medeniyyet-i garbiyye pey-revliğinde sahîh ve ca^{c}lî bir hayli terakkiler ibrâz ederek Avrupaca efkâr-ı umûmiyyeyi okşamakta ihmâl etmemiş idiler.

O kuvvetle Rusya'nın silâh-ı desâisine galebe ederek Kırım Muhârebesi'nde üç devleti Saltanat-ı Seniyye'ye muâvenet edebilmek iktidârında bulundular. O kuvvetle Napoleon gibi Fransa halkını işgal için dünyanın her cihetinde gaile taharrî eder bir adam Avrupa'nın nefs-i emmâresi bulunduğu zamânlarda bile Memleketeyn ve Karadağ ve Cidde ve Sırbistan ve Suriye ve Girid mes'elelerini bir dereceye kadar ez-mazarrat görerek tesviye edebildiler.

Bu meslek-i medeniyyet cûyânede devâm etmek ve husûsiyle bu devâmın bir ehemmiyyetini hiçbir vakit Avrupa'nın nazarından ayırmamak hâricî politikamızın esâsıdır.

Çünkü Cenâb-ı Hakk ile-l-ebed şevket-nümâ-yi istikrâr eylesin. Devlet-i Aliyye'nin ileride ve belki pek az zamân içinde iktidâr-ı zâtiyyesi ile her türlü hukukunu muhafazaya muktedir olmak şöyle dursun Sultân Süleymân zamânının ikbâl ve azametini bile ihraza muvaffak olacağına kemâl-i şevk ve hâhişle ümîd-vârız. Şu kadar var ki Allah göstermesin yine şimâl taraflarından mülke bir taaddî zuhûr eder de etrafımızda bulunarak şimdiye kadar kendi ecelini istikbâl edercesine bir garîb politika ihtiyâr eden ufak tefek hükûmet ve idârelerde yine bu sakîm yolda devâm ederse bütün bütün maiyyetsiz kalmamak zarûretinde olduğumuzu hâtırdan çıkarmayalım.

Hele muayyine muhtâc olduğumuz zamânlarda bile tabîî bize yâr olan kuvvetleri hasımlarımıza tarafdâr etmek hiçbir aklın kabûl etmeyeceği ve hiçbir kalbin ârzû etmeyeceği şeylerdendir. Avrupa ise bizi hakikaten kanûn altında idâre olunur bir kavim addetmedikçe muâvenetimize kıyâm etmeyeceğini pek kanlı ve pek ağır tecrübelerle anlamıştık.

Dâhile gelince rûh-i evkat ıtlâk olunan efkâr-ı umûmiyye bir seneden beri ibrâz etmekte olduğu sükût-i müteessirle ve feryâd-ı ma^{c}delet cûyâne temâyülâtını izhâra

başladı. Ne kuvvette ne mekânette ne ârzûda da bâ-husûs ne sadâkâtte bulunduğu bütün bütün meydâna çıktı. Müşârün-ileyhin muhâkemeye celbinden dolayı koca pây-ı taht içinde yirmi hâne görülemezdi ki sûr-i sürûr hâlinde bulunmasın.

Fakat şurasını lâyıkıyla bilmek lâzım gelir ki halk bu hâli mücerred hazîne-i celîleye irâdede zâyiᶜ olan yüz bin lirayı kazandırmak hevesinden ibâret değildir. Vâkıâ dünyada hiç bir kavim vatanın saâdeti için vermekte veya bedelini te'diye etmekte olduğu paranın Meclis-i Vükelâ karârı altında bile bulunmayacak kadar yolsuz bir tarz ile israf edilmesine kail olamaz. Fakat hıfz-ı nizâm husûsunda olan ehemmiyyetin derecesi herkesçe maᶜlûm olduğundan makam-ı sadâreti ihrâz etmiş bir zâtı muhâkeme tahtında görmek hakk indinde yüz bin değil yüz milyon lira kazanmaktan bile yüz bin derecede kıymetdârdır.

Herkes Tanzîmât-ı Hayriye ve Nizâmât-ı Seniyye'yi mâl ve cân ve nâmûs ve hürriyetine ve Avrupa'nın hakkımızda hüsn-i iᶜtikadına kâfil biliyor. Ve binâen aleyh mâl ve cân ve nâmûs ve hürriyeti ve vatanın menfaati kadar mukaddes tutuyor. Halkın bâlâda bahsolunan muhâkeme emrini kazandığımız pek çok şeylerden büyük bir muzafferiyyet addetmesi dahi ânın içindür.

Ümîd olunur ki emr-i muhâkeme bu hadd içinde tutulmaz. Vesâir muâmelât-ı nizâm-şiken-âneye taᶜmîm edilerek ibtidâ edilen mebnâ-yi adâlet etrafıyla ikmâl buyurulur".

Tuhaf Bir Fıkradır

Vaktiyle Bâb-ı Fetvâ Çûkadârlarından Mehmed Ağa nâmında birisi me'mûren Dimetoka'ya gitmek üzre Havsa kazâsına varıp menzilhâneden hayvân değiştireceği sırada biraz ısınmak ve dinlenmek üzre sıcak bir mahall arayarak Havsa mahkemesinin önünden geçer iken mahkemenin üst katındaki pencerelerden birinin camı arkasından

Kadı Efendi - Mehmed Ağa... Yukarı gel!

Mehmed Ağa - (Yukarı çıkarak) Efendim ne istersiniz buyurun?

K - Mehmed Ağa birâder Havsa'ya gelirsin de beynimizdeki hukuka hürmeten bir kere mahkemeye uğramak yok mudur?

M - (Kadıyı tanıyamadığından) Efendim afv edersiniz sizi bilemedim.

K - Cânım Mehmed Ağa bunca seneler İstanbul'da kapı yoldâşlık etmedik mi?

M - (Bilemediğinden mahcûb olarak) Efendim ricâ ederim kendinizi bildiriniz?

K - Cânım hani ya ben bir vakit kapıda arz-ı hâlci efendiye hizmet etmez mi idim!...

M - (Dikkatlice yüzüne bakarak) Vây Ispanakçıoğlu sen misin? İşte şimdi bildim lâkin bu kıyâfet ne? Sakal kavuk filân gerçekten adama dönmüşsün? Ey nasıl oldu da böyle Havsa Kadısı oldun be?

K - İşte beni tanıdın ya artık alt tarafını sorma.

M - Söyle söyle Ispanakçıoğlu beni merakta bırakma.

K - Cânım işte her nâsılsa arz-ı hâlci efendinin sâyesinde tarîk-i kazâya dâhil olarak buraya geldim.

M - Pekiyi ama seni ilmin yok mahkemeyi nasıl idâre ediyorsun?

K - Adam ne var? O da bir şey mi? Ben burada cehlime vâkıf olanları mahkemeden birer birer def[c] ettim yerlerine kendim gibi derme çatma bir kaç câhil tedârik ettim. Şimdiki hâlde mahkemeye mürâcaat edenleri zar zor istediğim gibi sulhederek kullanıp gidiyorum.

M - İyi ama böyle böyle hukuk-i ibâd nasıl olur? Hem de bunun sonu çıkar mı?

K - Adam işin mi yok? Her ne ise ben vaktimi hoş geçiriyorum ya halkın işi nasıl olursa olsun ben oraları düşünmem bile.

M - Çok şey!!! Lâkin bu gidiş ehl-i insâf harcı değil.

K - Cânım hele sen şimdilik oraları geç gel seninle biraz rakı içelim de muhabbete bakalım ötesi nene lâzım. (diyerek yerinden kalkar odanın içindeki dolapta gizlemiş olduğu hasrlıdan iki fincan doldurur. Mehmed Ağa ile içerek yine yerlerine otururlar).

K - (Bir aralık pencereden dışarı bakarak) Mehmed Ağa hele şu tesâdüfe bak Allah müstahakkını versin bizim müftü olacak müteassıb birisi var o geliyor hele sen yine şu dolabı (diyerek kendisi de mangala kâğıt doldurur müftü gelince her nasılsa bir sûretle savdıktan sonra)

K - Amân Mehmed Ağa bak indi şimdi de bizim köy îmâmı geliyor kurulu gayet

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

sofu bir herifdir hele şu dolabı ört de bakalım şunu da geçiştirelim (diyerek kezâlik mangala bir kağıt atar bir sûretle savar ândan sonra karye muhtârı ve mahalle ihtiyârı filân da gelirlerse de her birisi geldiğinde kezâlik dolabı örtüp mangala kâğıt atarak ve her birisini bir sanîa ile hiçe satarak defᶜeder şu minvâl üzre bir iki sâat oturdukları cihetle Mehmed Ağa gerek dışarıdan ve gerek içeriden gereği gibi ısındığından uzunca ülfet ve muhabbeti avdetine taᶜlîk ederek kadıyı külfetsizce bir vedâᶜ ile yoluna devâm eder lâkin Mehmed Ağa bunun gerek ahvâline ve gerek mahkemeyi öyle bir sûret-i garîbede idâresine ziyâdesiyle taaccübde kaldığından o günün ahşâmısı varıp gecelediği köyde kadıdan hoşnûd olup olmadıklarını ahâlîden suâl eder.)

Köylülerden kimisi - Bırak bırak sorma şu câhili!

Baᶜzısı - Anma! Anma! Bırak şu uğursuzun adını!

Bir takımı - Amân açma şu zâlimin lâkırdısını!

M - (Şu hâlden daha ziyâde taaccübde kalarak) Be cânım o adam size ne yaptı ki bu derece nefret ediyorsunuz?

Köylüler - Ne mi yaptı? Ne mi yaptı? Çoktur ağa sen ne söylüyorsun? Ânın yaptığını cihânda kim yaptı?

M - Cânım hemşerî ağalar! Bu adam haksız yere bir şey mi hükmetti!?

Köylüler - Âh! Kâşki yalnız öyle olsa!! Bunlar bir şey değil....!!!

M - Ey yohsa mazlûmların cezâlanmasına fetvâ mı verdi!?

Köylüler - Âh! Keşkî dediğin kadar olsa!! Bunlar bir şey değil.....!!!

M - Ey bârî siz söyleyiniz! Bu adam ne yaptı? Kime fenâlık etti?

Köylüler - Ne yapmadı? Fenâlık etmediği kim kaldı?

M - Cânım iyi ya bir adam ne fenâlık edebilir ki umûma sirâyet etsin?

Köylüler - Âh zâlim âh! Daha ne yapacak mahkemenin sicilini yaktı.... Sicili.....!!!

M - Acâib!!! Lâkin bu işte kendisince ne fâide hâsıl?

Köylüler - Evet işte bizim de en ziyâde yanıp kaldığımız orası değil mi ya? Bu iş kendisince de pek muzırr olduğu hâlde cumᶜa günleri mahkemede işret kullanırken yanına girenler ağzının kokusunu anlamasın diye kemâl-i cehlinden sicilin kâğıtlarını yırtar yırtar mangala atar idi ve böyle böyle kaç yıllık koca defteri ateş-i cehline pür-yâb etti. İşte bundan dolayı ibâdullâhın işi gücü karmakarışık oldu gitti. Şimdiki hâlde kazâmız kuyûdâtından yalnız menzilhâneye müteallik bir kaç parça şey kaldı ki o da defter kabının dış tarafına yapıştırılmış olduğu için yalnız ânları yartıp yakamadı yohsa ânlardan başka eski usûl nâmına hiç bir şey bırakmadı!!!

M - Şu hâlde engüşt-ber-dehân hayret olarak hemşerîler meğerse gerçekten hakkınız varmış. Artık varın söylenin istediğiniz kadar bundan sonra sizinle berâberim.

İşte sana söz anlamaz budalanın birisi daha! Cânım ne de acâib insanlar var! Bu da kalkmış kara vapurunun vakt-i hareketleri alaturka sâat ile olmayıb da alafranga olduğu için taarruz etmeye. Oh ne aᶜlâ! Be adam sen deli misin? Kara vapuru dedikleri şey hiç alaturka hareket edebilir mi? Alaturka hareket eylese şimdiki sürᶜati kalır mı? O zamân bizim maᶜhûd öküz arabalarına dönmez mi? Sokakta bizim yürüyüşümüz ile Frenklerin yürüyüşünü görmüyor musunuz? Arkasından birisi kovalıyor gibi onlar nasıl sürᶜatli yürürler böyle yürüyüş alafrangaya mahsûs değil midir? Yoksa sen bu şömendöfer sürᶜat-i seyrini maᶜnevî bir kuvvetten mi kıyâs ediyorsun? Böyle ise şaşarım aklına! Ancak bunlar Avrupa'dan gelmiş ve orada terbiye olmuş olduğundan böyle tez reftârdırlar. Şimdi bir Türkistân ahâlîsinin usûl ve âdetine ittibâ-en bu kadar katarlar reviş ve hareketini değiştirebilirler mi? Tuhaf be! Hem ne zarârı var ey efendim? Ama senin sâatin gurûbî imiş alafranga yap zor bir şey değil ya! Kombari'nin topunu duymuyor musun? O zamân sen de sâatini on ikiye getir olur sâatin zevâli! Ve-s-selâm. Ha diyeceksin ki evkat-ı hamseyi nasıl bileyim ânı da müezzin efendiden suâl eyle bu kadarcık şey aklına gelmiyor mu? İşte ben sana söylüyorum böyle olduğunu bil de artık öyle olmayacak şeyleri efkâr edip beyhûde mırıldanma!!!

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

136 Numro Salı 29 Ağustos 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Kedi ile Fare Beyninde Bir Muhâvere

Kedi - (Gazûb-âne etrafına bakınarak) Mırnav...Mırnav...Tiss.....

Fare - (Kemâl-i telâş ile koşarak) Ciyk... Ciyk....

Kedi - (Hiddet ve mehâbetle) Ne tarafa? Fare Bey.

Fare - (Kuyruğunun üzerine oturmuş ve iki ayağıyla şâha kalkmış olduğu hâlde sıkı sıkı burununu kulaklarını oynatarak) Efendim..... Şey.... Pek yan bakıyorsunuz da..... Merhametinize mürâcaat ederim. Kulunuzdan efendimize ne zarâr terettüb edebilir? Bendeniz veliyy-i niᶜmetimin me'kûlâtına mı karışabilirim? İhsânınız sâyesinde bir kaç mısır buğdayıyla geçinip duruyorum. Fermân buyurunuz. Koz kabuğuna gireyim. Aczime merhamet buyurunuz.

Kedi - (Vakur-âne) Bu kadar telâşa Sebeb?

Fare - (Eski vazᶜında ve fakat daha şaşkın bir hâlde) Hayır efendim... Lâkin.... Kulunuzu efendimize fenâ anlatmışlar da.... Bilmem çâkerinizi de ebnâ-yi cinsime mi kıyâs buyurursunuz? Bendeniz zât-ı ulyânıza gerçekten hizmet etmek ârzûsunda bulunanlardanım.

Kedi - (Mütecellid-âne) Re'yiniz sâib. Sizin gibi âcizeye lâyık olan da budur. Eğer sâdık-âne hizmet ederseniz ber-hurdâr olursunuz yuvanız da elinizde kalır.

Fare - (Kendi kendine) Bunun "İçi Çıfıt çarşısıdır" derler ama.... Ne bileyim..... Hele dur bir bakayım.... (Kediye hitâben) A veliyy-i niᶜmetim elhamdülillâh hiç bir şeyde acziniz olmadığı gibi tecribeye de iktidârınız meydândadır. Bir iş fermân buyurunuz. Eğer uhdesinden gelemez isem o vakit yine irâde sizindir.

Kedi - (Tahkir-âmîz bir nazar ile) Siz pek çok deliğe deşiğe girer çıkarsınız. Bakayım... nerelerde lokma var? Nerelerde biz hazretlerinden bahsolunuyor?

Fare - Zât-ı ulyânıza göre her yerde lokma bulunabilir. Fakat bir yerde bahs işitmiyorum. Eğer işitsem alimallah dişimle tırnağımla söyleyenlerin dilini dudağını koparırım.

Kedi - (Gazabından tüyleri ürpererek ve hücûma müheyyâ gibi görünerek) Habîs! Beni de mi aldatmaya çalışıyorsun?

Fare - (Vazᶜiyyetini gaib ederek ve ifrât-ı sürᶜatle bir köşeye çekilip yerlere kapanarak) Amân efendim.... Estağfirullah.... Ben ne makule herifim.... Kusûrumu afv buyurunuz.... Şeytâna uydum..... Ciyk..... Ciyk.... Ciyk.....

Kedi - (Gayet tehdîdli bir sûretle) Mırrrrr.... Doğru söyle bakayım.

Fare - Söylüyorlar efendim... Her şey söylüyorlar efendim..... Efendimize zâlim diyorlar efendim.... Memleketin altını üstüne getirdi diyorlar efendim.... Matbahlarda ciğer bırakmadı diyorlar efendim.... Yan yan bakışına tâkat gelmez diyorlar efendim.... Nerede kese görürse parça parça eder diyorlar efendim..... Kedi değil mesellerde işittiğimiz Tekir Çâvûş gibi cinnî tâifesindendir çünkü râst geldiğini çarpar diyorlar efendim.....

Kedi - (Vakûr-âne) Sen yüzmek bilir misin bakayım? Galibâ buradan karşı taraflara da geçiyormuşsun.

Fare - (Yine yüzünü yerlere sürerek) Evet efendim.... Yüzerim efendim.... Cinsimiz suya batmaz efendim... Karşıya da geçerim efendim.... Orada daha fenâ şeyler söylüyorlar efendim... Pek fenâ efendim....

Kedi - (İfrât-ı gazabla dişlerini göstererek ve tüylerini ürperderek hücûm üzere bulunduğu hâlde) Mırrr..... Mırrrr..... Tiss..... Tiss.... (Fare kedinin pençesinde) Ciyk.. Ciyk.... Amân efendim... Merhamet buyurunuz efendim...

(Kedi bu sırada fareyi fırlatır pencereden aşağı atar)

Fare - Kahr olunuz efendim... Ciyk... Allah.... Belim kırıldı.... Vücûdum paraç parça yara içinde... Hele ne ise yine de bütün bütün yiyecek zannetmiş idim.... Buna da çok şükür.... Allah... Ciyk... Ciyk... Ciyk...

Kızılcân ile Akbaba'nın Muhâveresi

Kızıl -- Îmânım erenler hû!

Ak -- Eyvallah Baba cân demin artsın.

Kızıl - Erenler nazarın ile hayli demdir kalbleri birleştiremedik koklaştıramadık.

Ak - Hakksın erenler hakk! Maᶜlûm â devrân müsâid değil ne yapalım şimdilik hoş gör erenler hoş.

Kızıl - A îmânım fakîrce yürümek müşkil bârî serrâ' nazarın yürü.

Ak - Erenler şimdicek fakîrce de hayli müşkilât var yürüyemem şu hâl-i pîrîde Hakk'a bile yürüyemiyorum nerede kaldı ki nazarına yürüyeyim.

Kızıl - Ne için îmânım ne mâniᶜ varmış yürü de Akyazılı Sultân meydân görsün dem-i devrân sürülsün lokmalar nûr olunsun hayrât-ı tulumbalar işitilsin Oklu Bayır'da tîg seyrânına çıkılsın ne var meydân erenlerin değil mi?

Ak - Eyvallah Baba bu nutkunda Hakk'ı münkir değilim lâkin nazarın pîr evinde terbiye görmüş cânlardan olup da böyle ne için meydan görmemiş tîg-i bend kuşanmamış fenâyı sarılmamış hâm-ervâh gibi nutuk haklıyorsun galiba çelik istiyorsun çelik

Kızıl - Neden erenler neden?

Ak - Nasıl neden? Nazarın kabz ü bastı ârif değil misin nasıl cânsın? Biraz hâmûş ol hırka-pûş ol pek dur şimdilik tek dur.

Kızıl - Allah Allah erenler aynı nutkunuz gibi pîr evinden de sıkı bir nutuk yetiştirildi derhâl hâmûş oldum ise de pek hoş olamadım.

Ak - Ne ise hoş-nâ-hoş o nutukdan sonra demek ki tek duracaksın.

Kızıl - Ey ne yapayım duracağım ama baᶜzı dem sürülürken cân sıkıntısından hücrede hiç cânlar da bulunuyor. Bütün bütün devrilemiyor Baba.

Ak - Îmânim ânda be's yoktur zirâ hem kasık niyâz eder hem de erenlerin cilve ve nâz eder. Durma cünbüşlen Baba cünbüşlen.

Kızlı - İşte îmânım erenler şu muhabbetlerde kalblerin birlikte olmasını ârzû etmekteyim.

Ak - Hayır hayır fakîri hiç ârzû eyleme muvakkaten terk et. Çünkü nazarın şimdilik merdûdsun eğerçi kalbler birliğe dönülürse fakîrin paşmakları çevrilir seyyâh verirler olamaz erenler.

Kızlı - Vay îmânım kalbler birleşmemiş olsa paşmağın çevrilmeyecek mi i°tikadında bulunuyorsun? Geç îmanım oralardan geç!

Ak - Yok fakîrinde nazarın gibi sağ ayakkabı olmadığımı gerek paşmakçı dede gerek sâir hep tarîk cânları anladı fakat biraz daha meydan verilse de pîrlik deminde ganîce îmân tedârik eylesem derim.

Kızıl - Baba geç. Geçenden o nazarımızda iken olurdu şimdi keşkûle ne düşmüş ve nasîb ne olmuş ise Hakk erenler berekât versin dîde paşmaklarını lâkin zâviyeyi elden çıkarmamânın çâresini gör.

Ak - Vay erenler zâviye elden çıkar mı dersin?

Kızıl - Nazarın âna şübhe mi edersin?

Ak - Amân erenler bu nutkuna pek yandım çok sıkıldım.

Kızıl - Îmânım ne yan ne sıkıl eski hücrene tıkıl! Ne yapacaksın elden ne gelir? Bak fakîr öyle zâviyeye mâviyeye muhabbet gösterdi mi? Hemen gözümün birini şarka birini de garba dikip îmân celbiyle uğraştım.

Ak - Allah ne diyeyim ne nutuk edeyim bilemem. Hakk erenler nazarında olan îmânı bütün bütün selb eylesin yakandan Ak yavaş fukarâsı bir dem eksik olmasın eksik çelikden bir ân hâlî kalmasın çukurdaki gözüne münâfık şeş-peri girsin.

Kızıl - A erenler ne için böyle bed bed nutuk edersin.

Ak - Amân nasıl etmeyeyim nasıl? Hep nazarın ile hemden bulunan cânların çekeceği derd ve belâlara Sebeb hep nazarının küstahlıkları değil mi?

Kızıl - Ne için Baba fakîr küstahlığı neden olsun? Bu bî-çâre kime eğri bakmış kangı cânı incitmiş bir takım cânlara feyz yetiştirmedim mi bu küstahlık mıdır?

Ak - Pîr ol himmetin var ola kibrin lâne-i mâr ola â Baba cân topu topu beş altı kadar hâm-ervâhı feyzlendirdin hesâba gelmez cânları zedeledin şimdi fi°lini inkâr mı edeceksin? Fakîr dolgunum nutuk haklatma.

Kızıl - Hakla îmânım erenler hakla göreyim nasıl cân zedelenmiş.

Ak - Be münâfık artık fakîri de mi kandırmak istersin? Gözlerin görmez ise kulakların da işitmez mi? Bak gör işte sarsdığın cânlar meydândadır nazar ki hep yok borusu çalıyorlar hasletini neşr için mersîye okuyorlar rü'yâlar naklediyorlar mezârlardan hortlaklar çıkarıyorlar bütün meydan odalarında nazarın haklanmadıkça muhabbete kaynak veremiyorlar.

Kızıl - Hâ şu hâlleri mi hikâye edersin eyvallah eyvallah âgâh oldum Baba o cânları fakîr gördüm ki cîn evine yürüyorlar tas hakkı yiyiyorlar kalblerine demir âlâtı dokunduruyorlar teslîmiyyette bulunup meslek fakîresin olmuyorlar ânın için der-gâhdan tardları ve birazlarının seyâhâtleri muktezî göründü pîr evinden ahz-i icâzetle paşmakları çevrilmişidi bu cânları mı nutk buyuruyorsunuz?

Ak - Evet evet îmânım işte bu cânlardır. Lâkin böyle pek küçük bir özür bile denilemeyecek hâlleri bahâne edip de Baba cân bu kadar cân ürkütülemez.

Kızıl - A îmânım amma sakarsın hikmet tahtında hikmet.

Ak - Hâ o hikmet nedir?

Kızıl - O cânlar çıkarılmadıkça Baba bizim keşkûl-i fukarâ leb-â-leb dolamaz.

Ak - Eyvallah ha Baba sırrı keşf et şöyle.

Kızıl - Nazarından neyi sakladım ki bunu ketm edeyim işte hikmet bu

Ak - Çok güzel erenler. Ey şimdi keşkûlü tamamıyla doldurdunuz mu?

Kızıl - Nazarından neyi sakladım ki bunu ketm edeyim işte hikmet bu.

Ak - A erenlerim nazarın maşrikden mağribe yürüdükde nice keşkûl ve kemerler doldurulduğu cümlece mesmûᶜ idi ânlar boşaldı veyâhûd pîr uğruna nisâr edildi de bu keşkûl yeniden mi dolduruldu?

Kızıl - Erenler o mesmûât hilâfdır kangı hâm-ervâh öyle laf urmuş ol vakit keşkûlümüz dolmaya karîb idiyse de yine noksân var idi. Deryâ kutbu iken biraz daha kanca kılmışidim yine eksik idi. İşte bu kere Baba pek hoş oldu hoş.

Ak - Vâkıâ nazarınca hoştur ama sonu pek boştur. Bak erenler tâ Gül Baba Dergâhı'na kadar küstahlığın duyuldu oradan bile pîr evine nutuk gönderildiği bir daha bu câna meydân verilmesin

Kızıl - Amân erenler fakîrin ahvâli Karabaş cânlarca da malûmudur ya!

Ak - Baba edeb erenlere nazarını Uzunkulak cân diyeceğim.

Kızıl - Sebeb ne erenler?

Ak - Ne demek? Sebeb ne kavlinden fi^{c}linden gerek ak gerek kara zâhir olmadık nesne var mı?

Kızıl - Amân erenler kanca kıldığım Kızıl îmânlara vâkıf var mı?

Ak - Nasıl yok nasıl? Sarsılan cânlara pîr evinden bir işâret olsa da görsem nazarını ne sûretle çelikleyeceklerdir.

Kızıl - Baba cân işâret me'mûl müdür?

Ak - Ziyâde isti^{c}dâd görüyorum berzahın yakındır Baba yakın. İşte ilâmeti belirdi.

Kızıl - Amân îmânım ne niyâz üzere bulunsak ne vechle kemer-beste olup da selâmette olsak? Amân erenlerim nutuk hakla.

Ak - Eyvallah Baba. Bu bâbda fakîrce nutuk-ı müteazzirdir zirâ buna kasık niyâzı kaynak piyâzı gerekmez.

Kızıl - Îmânım etme bunun hiç mi yolu yok? Fakîre yol erkân ışk et.

Ak - Baba ne ışk edeyim? Yüz bin aded nefîr çalsan kıpkızıl kesilsen yol yoktur. Olsa olsa bir yol bulabilirim başka çâre bulunamaz.

Kızıl - Nutuk ile â rûh-i revânım nutuk hakla.

Ak - Erenlerim doğrusu câna seyyâh vermektir anlayamadın mı?

Kızıl - Şaşırdım erenler derk edemedim aç nutkunu şerh eyle.

Ak - Baba hırkayı çekip bir hoşça kakırdamakdır.

Kızıl - Erenler amân daha dayanmak isterdim şimdi nasıl kakırdayım?

Ak - Nazarın bilir artık fakîr nutukdan kesildim.

Kızıl - Ey şöylece kakırdamış gibi bir hâlde olsam olmaz mı?

Ak - Olamaz Baba laf urma sonra tepene çiviler kakılarak belki kalbine de Azrâil düdüğü çalınarak kakırdarsın.

Kızıl - Amân erenler yüklenecek er yok mu?

Ak - Mahvın için çalışacak yer götürmez er var ama yüklenecek ere aklım ermez.

Kızıl - Ey îmânım ne yapalım ne tedbîr edelim?

Ak - Yapacak kalmadı mersîyelerin er meydânında okunayor artık Baba mırıldanma hırıldanma hemen kakırda da durağın baldıranlık olsun ve-s-selâm.

Yâhû Diyojen bu günlerde terakki-i maârifi görüyor musun ortalık münşeât risâleler ile doldu. Lâkin içlerinde pek tuhafları zuhûr ediyor. Meselâ Muharrerât-ı Nâdire (Galibâ isim yanlışlıkla tesmiye olunmuş bana kalsa "Muharrerât-ı Resmiyye-i Mâziyye" demeli) nâmiyle çıkan resâil ile geçende tab^{c} ü neşr olunan Gencîne-i Münşeât'ın ittihâdı olur şeylerden değil. Gencîne-i Münşeât (Muharrerât-ı Nâdire'nin mündericâtından gayri olarak muharrerât-ı sâbıkayı derc edeceğiz) der. Ve bir de Muharrerât-ı Nâdire'nin beşinci cüz'ünü kopya eder yâhûd o ânın. Ne ise arada bir yanlışlık olmalı galiba Gencîne-i Münşeât "Muharrerât-ı Nâdire mündericâtının ayıbını diyecek yerde gayrı demiş" isterseniz Muharrerât-ı Nâdire'nin beşinci cildi 197 sahîfesiyle Gencîne-i Münşeât'ın birinci cüz'ü 14 sahifesindeki Bedirhân Bey'e yazılan mektûbu mukayese etmeli. Ha unutmayalım şu kadar fark var ki birinde Bedirhân diğerinde Bedirhân yazılı.

(Sevâbına bârî birisi daha şu mektûbu neşr etse de üzerine Bedirhân Bey'e yazsa... Eşfed ile Neşfed arasında bir de eşhedü peydâ olurdu)

Ahlâk Bozukluğunun Mâ-ba^{c}dı

(8) "Efendim Memâlik-i Mahrûsa'nın tarafından ovalar dereler ormanlar ma^{c}denler ve tarlalar mülk ve vatan servet ve ma^{c}mûriyyetini bâdî olmak için gerçi biz her lahza hâzırız lâkin çalışan kullara teşvîk edici yüreklere emniyyet verici me'mûrîn ve akl ü

(8) Haydi! A kuzum budala mısın? Hiç tarlalar odalar modalar haykırırlar mı? Nidâ ederler mi?... Sen galibâ esrâr yemişsin. Yohsa zerre kadar aklı olan bu gibi saçmalar söylemez.

fikre yardım edici alınlara ve enginlere muhtâcız diye rûz ü şeb nidâ etmektedirler".

[9] "Efendim vatanımızın kâffe-i duygulu olanları her medeni millet ile tekmîl-i muvâzene üzere bulunabilmek için her ıslahât her takaddüm ve her maᶜmûriyyet ve servetin mâyesi ve vâldesi olan sahîh-i hürriyete (Azâdının) tekmîl-i adâlete ve tekmîl-i hakkaniyyete bekleme derler".

Mâ-baᶜdı var

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı.

Beyoğlu'nde Haçopulo Çarşısı numro 13

[9] Ne ifâde-i selîse? Ne taᶜbîrât-ı lâtîfe? Ey vatanın duygulu evlâdları hürriyetin mertebe-i gayesine varsalar yaᶜnî azâdına nâil olsalar ne olacaklar?

137 Numro Cumᶜa 1 Eylül 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Böyledir Ahvâl-i Âlem-i Kâh Şâd u Kâh Gam

Bu kâr-gâh-ı âlem bir hikmet-âne-i ibret-engîzdir ki meselâ İstanbul'un bir köşesinde ateş-i hânmân-sûz tenkihâta uğramış yürekleri yanık sabâhlara kadar gözleri uyanık nice felâket-dîdeler göründüğü zamânlarda bile Galata'nın bir köşesinde baraka-i hurd-fersâ-yi aşk ü sevdâ ile cebleri boşanmış gönülleri bulanmış bunca felâket-zedeler meşhûd olur.

"Ehl-i mâtem-giryede kitâb-ı kısmet-handede cân satanın verdiği maᶜcûn zûhâhînlidir."

- Efem.....! Kafiyeli şiᶜrli yazı yazmak yalnız dalkavuk veya taᶜbir-i âhirle Hakayık muharriri olmaya mı mütevakkıftır? İsteyince biz de yaparız. Ne buyurdunuz? Hezâr öksürük! Sormak ayıb olmasın ama siz Galata'da hiç çalgılı gazinolara gider misiniz? Ne yalan söyleyeyim ben giderim. Gider de iyi halt mı ederim orasını bilmem fakat yine giderim. Hattâ geçen ahşâm da gitmiş idim.

Buyuracaksınız ki çalgılı kahvede ne var? İbtidâ bir çalgı var. Elbette Diyojen'in kedisi ândan iyi mırlar. Hele tramvayın boruları gelip geçer iken o nâzenîn kemânlara o nâzlı flâvtalara ahenk tuttukça insanın yüreği karga sesi işitmiş gibi delik delik oluyor.

Daha mı ne var? Lebbeyk.. Her türlü işret var. Ama kimisinde göz taşı kimisinde şap. Şarâbında sirke konyağında şarâb (Gördün mü kafiyeyi) bulunurmuş orasına karışmam.

Ama uzun ediyorsunuz! Her nesi varsa ânı da söyleyecek değilim â. Allah Allah! Bu kadar da yalvarmaya tâkat mı gelir? Ey... evet.. işte... var ne yapacaksınız?

Ne var mı buyurdunuz? Be efendim.. hani ya şu... şiz hiç "Arabada kızlar var" şarkısını işitmediniz mi? Ândan da söylüyorlar.

Ne kaşınızı gözünüzü oynatır durursunuz? Kızlar var dediğime mi? Evet.. yine derim var.. var... var... İnâd bu ya var....

Amân... Hele bir tanesi var. Saçları yapma. Kendinin ki ne türlü olduğunu bilemem. Kaşlar tıbkı iki sülün. (Sakın tabîatsizliğe haml buyurmayınız sülün güzeldir. Hattâ Çinliler pek severler. En baş yemekleri bile sülün yemeğidir) Ya gözler! Kara desem değil. Maun rengi desem o da değil. Mâî hiç değil. Yeşil nerede?... Sarıya benzese câna minnet. Hâsılı renkler hâricinde bir şey.

Lâkin burnun letâfetine hiç bir diyecek bulunamaz. Kaşlardan aşağı inildi mi bir çukur. Biraz daha aşağıda bir tümsek. Biraz daha aşağıda bir çukur daha. Daha aşağı inildi mi bir tümsek daha. Merhûm Hayrâtiye Köprüsü yanında halt etsin.

Âh hele o ağız! O başka şey! O büyük şey! Hakayık'ın belâlarından da büyük. Basîret'in tenâkuslarından da büyük. Merhûm İbret'in nüfûs bendinden de büyük. Phare du Bosphore'un kıt'asından da büyük. Diyojen'in cadısından da büyük. Hattâ Prens Bismarck'dan bile büyük.

Çene şeytânın birliğine emânet. Zenahdân değil ama ağzıyla çenesinin ortasındaki çukur gerçekten bir kuyuya teşbîh olunsa pek de mübâlâğa sayılamaz.

Gerdanını görmedim. Şu kadar gördüm ki omuzları kulaklarıyla müsâvî idi. Bununla berâber - vâkıâ bâiddir ama - boynu olmak da ihtimâl bütün bütün hâric değildir.

Şimdi endâmına mı geldik? Omuzları dört karış sekiz parmak arzında. Beli ândan ince değil ki bir mikyâs daha beyân edeyim.

"Memeler sanki iki yağ tulumu budur erbâb-ı safânın ulûmu"

Kollar tîmûr pehlivân ile pençeleşmekten pek de aciz kalmaz. Her parmağı Kemer patlıcanı kadar yoksa ben fakîr oğlunuzun eline iki parmağım kadar var. Tırnakları yangından kurtulma bakır gibi yamru yumru delik deşik. Bacaklar insan belinden ayaklar bahçe belinden nişân verirdi. (Hem kafiye var hem cinas!!! Beğenmez iseniz yine keyfiniz bilir) Ya o işveler! Ya o nâzenînlikler!

"Serv-i nâzım takla-bazım pek beğendim ben seni" ârsızlığına karşı gerd gerd

geğirir "Şev-hâ mey kend ki her ne kend" mısrâ^{c}ına bir tazmîn-i mücessem olur idi.

"Üftâdeler avâreler meftûnlar bî-çâreler" dedikte hâtırıma bir şey geldi. Hakikaten kurbağa gözüne âşık olan her kim ise bizim memlekete gelmiş olsa idi elbette müşkil-pesend reîsi addolunabilirdi.

Yine diyelim aşk ile şevk ile "Üftâdeler avâreler meftûnlar bî-çâreler" içinde başı açık var. Fesli açık saçık var. Sarıklı var. Sarıksız vücûdu zâten ma^{c}lûm püsküllü bilâ-mevcûd. Püskülsüz budala da ma^{c}dûm değil. Cübbeli var. Paltosuz var. Şalvarlı var. Donsuz var Kunduralı var. Potinsiz var. Sakallı var. Bıyıksız var. İşte bi -- eğer ta^{c}bîr-i câiz ise -- insan cehennemi.

Ef^{c}âle gelince âferînler yerde yüzüyor. Tahsînler hevâda uçuyor. Alkıştan eller paralanıyor. Feryaddan boğazlar yırtılıyor.

Se creer tonnerre!! (Ay gerçek Fransızca söyleyecek değiliz.) "Napar odiaolos" (Rumca hiç söylemeyecek idik â) Sözümüzü şaşırdık. "Hây Allah iyilik versin!!" Bu Türkçe'dir değil mi?

Evet Türkçe'dir. Lâkin şampanya kelimesi Türkçe değil. Hem belâya bak ki Türkçesi de yok.

Efem. Şimdi şampanya hâtırınıza nereden geldi mi buyurdunuz? Siz gerçekten bizim gerçekten bizim çalgılı gazinolara gitmemişsiniz. Oralarda aklı zıvanadan sıçrayanların sâyesinde o kadar şampanya tapası kırılıyor ki seyredenler şampanya eyâleti Prusya korkusuyla yerinden fırlamış da sıçraya sıçraya eğlenmek için bizim gazinolara gelmiş zannederler.

Oralarda para su gibi mi akıyor? Evet akıyor. Altın oluktan mı dökülüyor? Evet dökülüyor... Lâkin ne yapalım?.. Çâre ne?.. Elden ne gelir?.. Âkıbet Mahmûd bâd..

Yalpak şeytân.... Yanaz çocuk ... Yaramaz çocuk... Şırnaşık çocuk.... Dün yine matbaamıza gelmesin mi? Tü.... ne de kara belâya çatmışız! Bir türlü yakamızı elinden kurtarmak mümkün olamadı.

İşte muhâveremizi yazıyorum siz benim yerimde olunuz da reddediniz.

Çocuk - Kuzum Diyojen ... Bir şey söyleyeceğim yazıversene... Ne olursun ay oğulcuk... İşte kâtibliğe hevesim var -. Seni de çok adam okuyor. Ben de yazdığım şeylerin okunduğunu gördükçe hevesleniyorum. Benim mini mini Diyojenciğim...

Yazacaksın değil mi?

Diyojen - Yazamam yavrum. Sen bizim gazetenin lisânını bilmiyorsun hep senin istediğin gibi şeyler şazarsak - Hani şimdi Diyojen'i çok okuyorlar demiyor muydun - sonra hiç okuyan kalmaz.

Çocuk - Hele şuna bak. Sanki sizin gazetenin lisânı da bir şey mi? Aklına geleni söyleyiverirsin olur gider.

Diyojen - Sen ağzına geleni söylemee başladın. Şuradan selâmetle gider misin?

Çocuk - Oh benim mashara Diyojenciğim. Pamuk kediler gibi güzel Diyojenciğim. Şekerler gibi tatlı Diyojenciğim. Darılma ey oğulcuk ben fenâ bir şey söylemedim.

Diyojen - Çocuk sırnaşma. Seninle uğraşmaya vaktim yok. Anlaşıldı mı?

Çocuk - Diyojen. Söyleyeceğim lâkırdıları yazmassın ama küpünü kırarım. Ömrüm oldukça karşında durur gölge ederim. İskender'in ne kadar silâhı Eflâtûn'un ne kadar kitâbı var ise getirir birer birer başına ururum. Ağlarım ağlarım ağlarım gözlerimi yumruk gibi şişiririm. Döğünürüm döğünürüm döğünürüm vücudumu pestil gibi çürükler içinde bırakırım. Babama giderim. Anneme giderim. Halama giderim. Dayıma giderim. İmâm efendiye giderim. Nâtûr hanıma giderim. Diyojen beni döğdü derim. Kıyâmetleri koparırım. Seni bir daha mahalleden geçirmem v'Allahi hâ! Eğer yapmazsam küpünden alçak olayım.

Diyojen - Ve-s-selâm be çocuk bizimle zorun ne?

Çocuk - Zorum ne mi? Ben gazeteye yazı yazacağım. Anladın mı? Gazeteye yazı yazacağım. Türkçe'den başka lisân bilmem şimdi çıkan Türkçe gazetelerinin hepsi de kalemi kör değneği hokkası dilenci çanağı kâğıdı "Makamın cennet ola" pusulası zannetmişler. Ben sâile yedekçi olamam. Ânın için sana geliyorum. Sen yine ise deli dolu söylüyorsun.

Diyojen - Hâ....

Çocuk - Oh benim papağan Diyojenciğim. Oh benim kanarya Diyojenciğim. Oh benim... Oh benim.... Koyuverecek kuzusu Diyojenciğim. Adam baksana nasıl yalvarıyorum. Niye o kadar kaşlarını çatıyorsun ya?

Diyojen - Ey. Pekâlâ. Pekâlâ. Şu hayvân teşbîhleriyle iltifâtı bırakalım da işimize bakalım.

Çocuk - Ben cadıyı gördüm.

Diyojen - Hangi cadıyı?

Çocuk - İşte cadıyı...

Diyojen - Tuhaf şey! Nerede gördün? Nasıl gördün?

Çocuk - Söylemem...

Diyojen - Lebbeyk.

Çocuk - Söylemem ya... Oh ya... O çocuk ya... Senin dünyadan haberin yok ya... Oh ya ... O çocuk ya...

Diyojen - Ey sonra nasıl ederiz?

Çocuk - Demin koğuyordunuz ya bırakır gideriz.

Diyojen - Sen bilirsin... Ama gitmesen iyi olur... Gel şu cadıyı nasıl gördüğünü söyle de yazalım.. Şekerden yemişten bir şey ister misiniz beyim?

Çocuk - Bir limonata ısmarla bakayım.. Diyojen'in bir de mecmûasını getir... Bir kedi şarkısının notası... Bir Monte Kristo... Hâ gerçek bir mai kâğıtlı uçurtma isterim... Şimdilik hâ... Yoksa billâhi bırakır kaçarım...

Diyojen - İşte beyim... Geliyor beyim... Ay efendim... Sen de bizi öteki gazetelere çevirdin... Âdetâ kendine dalkavukluk ettiriyorsun â...

Çocuk - Yine mi hiddetlendiniz?

Diyojen - Yok... Estağfirullah ... Hani biraz da işimize baksak derim... İşte mâî uçurtma da geldi.

Çocuk - Üstünde yazısı yok. Fransız mâlı değil lâkin ne ise... Ben cadıyı gördüm... Ama nasıl gördüm? Rü'yâda gördüm.

Diyojen - Ey....

Çocuk - Allah hayırlara tebdîl eylesin. Bir galabalık.. Bir galabalık... Bir galabalık! Ben de sanki içlerinde bulunmuşum. Herkes cadı gelecek... Cadı gelecek... Cadı gelecek diye... Sevinişiyorlar gülüşüyorlar hattâ bayramlaşıyorlardı. Ben kendi kendimce cadı gelecek de.. ne olacak?. Bu kadar sevinmenin maᶜnâsı nedir? Nedir diye taaccübde iken cadı gelmiyor.. Cadı gelmiyor.. Cadı gelmiyor... yollu bir feryâd koptu.. Kimsenin benzinde kan kalmadı.. Herkes "Bu cadı vatanı da yutacak.. ipi tutanı da yutacak" diye söylenmeye başladı.

Ben.. ne telâşın hikmetini anlayabildim... ne lâkırdıların maᶜnâsını. Ömrümde başıma gelmemiş derecellerde hayretlere uğradım. Ben öyle alık alık etrafıma bakınıp dururken herkes birer birer dağılmaya başladı.. Derken hevâ karârdı.. Kandiller yandı.. Sonra yine hevâ açıldı.. Ortada cadı diriliyor diye bir feryâdı koptu. Etrafıma baktım. Kimi gördüm? Aᶜzâsının her biri ayrı ayrı titremekteydi.

Yine hevâ karârdı. Bulunduğum yer Boğaz-içi gibi ve iki tarafa ayrıldı. Şimâl tarafında cadı dirildi. Cenûb tarafında yarın cadının aᶜlâmı okunacak. Vücûdu çalı ile çırpı ile tezekle.... filân ile yakılacak sadâları ayyûka çıkmakta idi.

Bu hâlde yine hevâ açıldı. Etrafıma baktım kimseler yok. Uzaktan dalga çağıltısı gibi derîn derîn bir ses gelmeye başladı. Dikkatle dinledim. Yine cadı geliyor cadı geliyor diyorlar.

Dikkat ettim. Öteden bir takım vakarlı heybetli adamlar gelmeye başladı. Etrafımda olan bir iki kişi bu adamları görünce işte cadı işte cadı İnsanlar içine karışmış diye bir velvele kopardılar.

Dikkatle baktım. İçlerinde biri var. Yüzü kırmızı mı bir aşı boyası fıçısına iki ayak takmışlar da gezdiriyorlar sandım. Beş yaşında iken işitmiş idim. Cadı kan tulumuna benzer derler idi. Bunu görünce o rivâyet aklıma geldi.

Daha dikkatle baktım. Kıyâfeti korkunç mu? Korkunç mu? Korkunç mu? Korkunç mu? Sanki zulüm yâhûd ölüm cânlanmış da ortada geziyor kıyâs ettim. Üç yaşında iken işitmiş idim cadı mezârdan çıkınca Azrail'e vekîl olur imiş. O hikâye hâtırıma geldi.

Ben bunları düşünüp durur iken o heybetli vakarlı adamlar cadıyı ortalarına aldılar yüksekçe bir yere doğru çektiler gittiler. Bütün memleketin taşlarına topraklarına varıncaya kadar her zerresi lisâna geldi. Elhamdüllillah mahkeme cadının yakasını elden bırakmıyor yoksa bu cumᶜa-ertesi günü kurtulup da mezârında râhat kalaydı kim bilir

daha nelere cesâret eder idi demeye başladı. Dört yaşında işitmiş idim cadıları cum^{c}a-ertesi günleri mezârlarında bulurlar. Cum^{c}a-ertesi günleri üzerlerine a^{c}lâm okurlar. Cum^{c}a-ertesi günleri yakarlar imiş. O mesel hâtırıma geldi.

Bu hâlde uyandım. Muabbir muabbir dolaştım. Cadıyı yaktılar mı yakacaklar mı Bir türlü tahkik edemedim.

Diyojen - Çocuk Allah lâyıkını versin. Bana Karakuş'un rü'yâsında çektiğim eziyyetleri hâtırıma getirdin. Hâlâ tiril tiril titriyorum.....

Çocuk - Korkma Diyojen! Bu kadar dehşetli rü'yâlar çiçek illeti gibi insana ve insaniyyete ömrü içinde bir kere gelir imiş. Ben hakîmlere sordum. Tekerrürü muhâldir diyorlar.

Kedi Mersîyemiz nazmen nazîre söylendiği gazetemizde görülmüş idi. Bu mersîyeye eshâb-ı hünerden bir zâtın hicâzkârı olarak tertîb ettiği bundan evvelki nüshada i^{c}lân olunan beste dahi eshâb-ı tabîatten diğer bir zât makam-ı Kara Mahmûdî den bir nazîre yapmakla meşgûl olduğu işitilmiştir.

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

Numro 138 Çehâr-şenbih 6 Eylül 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nushası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrında 6 guruşa alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Fıkra

Bir takım ördekler gölün birinde yüzüp yıkanmakta iken dere kenârında işittikleri ayak patırtısından ürküp etrafa bakındıkları sırada derenin kenarında imâmeli binişli gözleri sürmeli yetmiş seksen yaşında misvâkı başında bir adam görmeleriyle böyle zî-i salihada bulunan bir zâtın kendilerine hiç bir mazarrat gelmeyeceğini tahattur ederek yine kendi âlemlerinde suya dalıp çıkmaya başlarlar. Bu aralık şahs-ı maᶜhûd binişi altında olan elini çıkarıp ördeklerin üzerine bir taş atarak birin kanadını kırar. Ördekler bu hâli görünce vakvaka feryâdı göklere çıkarârak huzûr-i hâkime gidip şahs-ı maᶜhûd ile icrâ-yi muhâkemelerini isterler. Ânın üzerine vukuᶜ bulan murâfaa herifin dahi bir kolunun kesilmesi hükmüyle netîce bulduğundan hâkim kısâsın icrasını emr eylediğini ördekler tekrâr feryâda âgaz ile amân efendim! Bizi bu felâkete uğratan bu adamın kolu değil belki zî ve kıyâfetidir. Binâen- aleyh merkûz tısıltı olan zulm ve gadrı setre-i medâr ittihâz eylediği şu hey'et ve kıyâfetin tecrîd buyurun ki baᶜde-zîn gödüğümüz yerde kendisinden kaçalım demişler...

Diğer

Bir sürü tilki bulundukları dağın bir köşesinde dolaşıp dururken zağar ve tazılar ile bir kaç avcının kendilerini taᶜkîb etmekte olduklarını uzaktan görmeleriyle beyinlerinde çâre-i firârı müzâkereye başlayıb kimisi münferiden kimisi müctemian kaçmayı teklîf ve âkıbet her biri ayrı ayrı bir tarafa savuşmak sûreti tasvîb olunduğu sırada içlerinden bir ihtiyâr tilki bana kalır ise selâmet şu cemiyyeti bozmayıb topluca kaçmaktadır. Çünkü ayrı ayrı kaçacak olursak artık kürkçü dükkânında birleşebiliriz demiş.

Tütün ticâreti bundan bir sene kadar mukaddem dûçâr olduğu illetten rehâ-yâb olamayarak şehr-i Ağustos'un otuz birinci pencşenbih günü ahşâm üzeri terk-i dağdağa-i dünya eyledi.

Müteveffâ sâyesinde yirmi beş binde mütecâviz eşhâsı ve bunların başında bulunan evlâd ü ıyâlleri lâ-akall beşer kişiden ibâret farz olursa yüz yirmi beş binden ziyâde nüfûsu idâre ve iâşe eder bir sahî eder.

Cenâzesi geçen cum'a günü ale-l-sabâh Hristaki ve Kara Panos Efendilerle Zarîfî bâzergân ve sebeb-i mevtî olan diğer zât tarafından salla omuz edilerek ve sâyesinde taayyüş eden dükkâncı dest-gâhcı kıyıcı tahsildâr dellâl simsâr çırak olarak yüzelli bin nüfûs vâ hasretâ!.. Vâfir-i kattâl çağırarak ve dört yüz bin kadar tiryâkî dahi başlarına birer Bafra yaprağı takıp icrâ-yi mâtem için ağlayın... bağırarak muntazam âlây ile İstanbul'dan üç sâat ötede bir mahalle götürülüp defnolunmuş ve ibka-yi namı için başına bir taş dikilip üzerine dahi şu beyt yazılmıştır.

Himmet-i Mahmûd Nedîmle iltizâm oldu duhân

Sebeb verdi Hristaki aff eder otlakçılar

Reji Kolcusu ile Bir Zât

- Cânım efendim sormak ayıb olmasın şu içtiğiniz sigaranın tütününü nereden aldınız?

- Senin ne vazîfen?

- Afv edersiniz efendim kaçak tütün müdîr değil midir? Bilmek isterim de.....

- Kaçak tütün olması şüphesiz nereden aldın?

- Vâkıâ efendim siz küberâdan bir zât olduğunuzdan öyle kaçak tütün içmeyeceğiniz ve içeceğiniz tütünü elbette rejiden alacağınız der-kârdır. Fakat şu sigaranızın kokusu bizim Reji tütününün kokusuna benzemiyor da....

- Acâib! Niçin?..... Gübre kokusuna benzemiyor hâ!

Hakayık'ın dilini bizim kedi mi yedi yoksa arslan görmüş deve gibi ürktü de ağzı mı köpürdü? Ne oldu ben de bilmem.

Hani ya o mühimm bendler makâleler o ehemm havâdisler icrâatlar hele âlemi

hayrân eden güzelim hikmetler göze görünmez oldu gitti.

Hani ya tardlar tarhlar darblar taksîmler nefyler isbâtlar falanlar filânlar hakkında siyâset dellâlı olan Hakayık lâl oldu gitti. Ben de bilmem ne oldu?

Şu aralık bir çok gazeteler suâl-i cevâb yok yüz bin lira diyerek az çok sözler yazıyorlar.

Hakayık'da ise bundan lam cim kat^{c}en bahis yok. Bana inanmaz iseniz pencşenbih yâhûd cum^{c}a-ertesi gününden beri çıkan nüshalarını alınız da birer birer okuyunuz bir şey bulabilirseniz o vakit söyleyiniz.

İşittiğime göre Hakayık bu günlerde sağır olmuş da böyle şeyleri duymuyor imiş. Bu sahîh ise gam yemesin hemen varsın Panosyan Ahbâr'dan bir kulak alsın.

Yok böyle olmayıb da misâllerde söylendiği mislü (cadı) lar yıl uykusuna yatarmış. Bu yâd-gâr dahi bir daha kalkmamak üzre derîn bir uykuya varmış ise-Heyhât!

Acâib? Hakayık eyyâm-ı mahsûsasında çıkıyor. Cinâyet İstikrâz Rumeli şömendöferi bendlerini i^{c}lânlarını yazıyor. Dahâ ne yazacak denilirse..... Â cânım biz de. Bu adamın nefesi bütün bütün tutuldu demedik ya. Uykusu arasında bir insan sayıklamaz mı? İşte bu da sayıklıyor. Âna kim karışır. İsterse rüyâ da görsün kıyâmetin son gününe kadar sayıklasın yatsın....

Sâbık Fransa İmparatoru Napoleon Cenâblarının akrabâsından bir zâtın İspanya'da mutasarrıf olup bu kere mezâda vermiş olduğu emlâkına Rumeli tîmûryolu müteahhidi Baron Hirsch'in zamm ile tâlib olması üzerine İngiliz gazetelerinden birisi "Böyle imparator ve hânedân-ı kralîye lâyık emlâkı Baron Hirsch alsa çok görülmez. Çünkü Türkistan Timûryollarından kazandığı servet az şey değil idi" diyor.

Bizim Baron Hirsch'in Türkistan'da kazandığı serveti acaba bu ingiliz dostumuz niçin çok görüyor? Yoksa bir ingiliz gibi bizim de hizmetimizde bulunanları sefâlete uğratmamızı mı istiyor?

Biz Türk'üz ihsân ve atiyyeye me'lûfuz hizmetimizde bulunanları ihyâ etmek için elimizde meskûkât-ı mütedâvüle bulunmasa bile çoluğumuz çocuğumuzun üstünde başında bulunan Mahmûdiyye altınlarını söker veririz.

Demir köprü nihâyet yerini buldu. Şükür olsun bu günlere de yetiştik. Fakat köprünün Unkapanı ile Azap-kapısı arasında biraz uzunca gelerek sıkıştığından mıdır nedir beli kırılmış gibi görünüyor. Bana kalır ise bir az hazîne muşambası urulsa fenâ olmaz. Çünkü ben bir vakit uğradığım bel ağrısıdan o ilâc ile ile kurtulmuş idim.

Unkapanı'ndan kaldırılan eski köprü Ayvansaray ile Halıcıoğlu arasına konulmak istenilmiş ise de oralar ahâlîsi acâib ve ihtiyâtsız adamlar olduklarından şâyed üzerinden birisi geçer mülâhazasıyla o efkârdan sarf-ı nazarla köprünün bozulup yakılmasına karâr vermiş.

Reji Kumpanyası bizim Panasoğlu'nun ahlak bozukluğu bendini okumuş olduklarından tütün paketlerinin üzerlerine Türkçe ve Fransızca ve Rumca yazılarla fîât işâret eylemiş olduğu hâlde Ermenice yazmamış.

Şu hâle nazaran Reji Kumpanyası ahlâkı bu kızlarla alış veriş etmeyecek demek olur.

Hakayık câriyeniz devrin ta^{c}tîli ilgaya tebdîl olunduğuna dâir galiba Levant Herald'dan yâhûd gemiciden rivâyeten bir söz nakleder de alt tarafına mahbûbunu rüyâda görmüş ve sonra uyanmış âşıklar gibi hazîn hazîn içini çekercesine acâib! Bir "Doğru olmamak gerek" ilâve eder.

Taaccüb olunmasın def^{c}-i iğbâr-ı Hakayık değil Anti-Hasonist fedâkârlarının bile kendinin def^{c} edemedikleri infi^{c}âlât-ı noksâniyyedendir.

Hele Hakayık bu bâbda bütün bütün ma^{c}zûr görülebilir. Çünkü işittiğimize göre hani imzâsında mı bilmem nesinde geçenlerde bir tebdîl vukû^{c} bulmuşdu ya.

O tebdîl mi yoksa başka bir tebdîl mi? iki yüz elli liraya oturmuş. Bu bir rivâyet.... Günâhı söyleyenlerin boynuna.....Bizce karanlık.

Bir Varakadır

Bâr-gîr hamallarının ellerine düşen hayvânlara tahammüllerinden ziyâde ve pek insâfsız ve nisbetsiz sûretde yük urmakta oldukları şimdiye kadar her görenin nazar-ı

merhametini celb edip durur iken şimdi de tramvay bunlara rahmet okutuyor.

İçine otuç kişi kadar binmiş bir tramvay arabasını geçen gün o bî-çâre hayvâncağızların Soğuk Çeşme Yokuşu'na ne hâl ile çıkardıklarını görenlerin yüreği elbette parça parça olmuştur: Acaba bunlara insâf ve merhamet eder kimse zuhûr etmeyecek mi?.. Zannıma göre hayvânâta tahammülünden ziyâde yük urulması hakkında nizâm vardır.

Küçüklerin envâ'i mazarrât ve kabahatiyle berâber mazhar oldukları müsâadeye şu hayvâncıkların dahi mazhariyyeti lüzûmunu Kara Ponos Efendi'ye ihtâr ederiz.

Rûznâme-i Cerîde-i Havâdis'in bin dokuz yüz doksan iki numrolu büyük nüshasında "Saltanat-ı Seniyye'nin Rumeli Timûryolu Kumpanyası'nın Der-saâdet Vekîli Mösyö (Outrey) bu kere istifâ-yı me'mûriyyet eylemiş olduğundan mûmâ-ileyhin yerine Der-saâdet Rusya Sefârethânesi Müsteşârı Mösyö (Kumani) Der-saâdet vekîli ve ta'yîn olunmuş" olduğu muharrerdir.

Mösyö Outrey dahi bir vakit Fransa Sefâret Müsteşarı idi ândan münhall olan me'mûriyyetin Beyoğlu haritasınca bir İngiliz'e vusûliçin yukarı doğru gideceğini zanneder idik ama aşağı doğru gidecek yolda Rusya Sefâretine tasâdüf eylemesine bakılınca ileride Mösyö (Kumani) dahi istifâ edecek olur ise me'mûriyyet hatt-ı hareketi iktizâsınca Avusturya Sefâret me'mûrlarından yerine vâsıl olacaktır.

(Müşterî ile Tütüncü Beyninde Bir Muhâvere)

Müşterî- Tütüncü bakalım Reji dostumuzun tütününden versene. Okkası terâzisi yok ama ne ise.

Tütüncü- Al efendim yüzlük yüz ellilik ikiyüz ikiyüz ellilik üç yüzlükden onar dirhemlik birer paket.

- Â oğul bu paketler onar dirhemlik diyorsun ama sekiz dirhem bile gelmeyecek. Acaba bunlarda mı tenkih olundu?

- Efendim eski bildiğiniz okka değildir ki dirhem de o dirhem olsun. Şimdi kilogram hesâbınca okka üç yüz yirmi beş dirheme tenezzül etti ânın için on dirhem de sekize indi.

- Oh v'Allahi i^{c}lâ. Doksan senesi olmuş da okkaların tenezzülü zamânı gelmiş ve yâhud bir seneden beridir icrâ olunan tenkihâtta seneler de tenkih olmuş haberimiz yok.

- Yok yok ne doksan senesi oldu ve ne de seneler tenkih olundu. Okkanın üç yüz yirmi beş dirhem i^{c}tibârı Reji idâresinin imtiyâzâtındandır.

- Öyle ise diyecek yok â kuzum ama benim işittiğim Reji eski okka hesâbı ile satacaktır ve parasını da geçer akçe olacaktır. Eğer dediğin gibi bir imtiyâzı olsa i^{c}lânında beyân olunur idi. Bundan fazla şimdi bir de lirayı fîât-ı asliyyesi üzre hesâb etmek istiyorsun. Bu hesâbca yüz elliye diye sattığın tütün iki yüze geliyor.

- Evet gelir â mecbûren alacaksınız!

- Pekâlâ gelsin ama bârî içilecek tütün olsa. İşte bunun gübreden az farkı var bu kadar inhisârdan evvel satılan otuz guruşluk tütünden de aşağı.

- A efendim dumanın doğru çıktığına bak başka şey nene lâzım..?

- Tamam sözünde doğrusu bu. Lâkin insan diğerinden beş kat ziyâdeye aldığı şeyin tab^{c}a muvâfık olmasını istemez mi? Adam bu tütünü içtikçe yüreği yanmaz mı ve sebeb olanlar hayır ile yâd etmez mi.

- Evet evet. Fakat ne çâre ki hazînenin bu işte kilitli temettu^{c}u var imiş ânın için katlanmalı.

- Güzel ama çelebi bu temettû'u hazîne tütün satanlara birer resm tarh etmek gibi sâir tedâbir ile hâsıl edemez mi idi? Bizim bildiğimiz gibi hazînenin menfaati halkın râhatıyla meşrût değil midir?

- Vâkıâ öyledir fakat ânı bilenler bilir yoksa zâhirde hazîneye îrâd bulmak bâtında bir koca memleket ahâlîsini ızrâr ile berâber Rejî İdaresi'ne esir etmek yolunda mülâhazasız iş görenler bilemez ya.

- A cânım biz sana bu tütün mâddesi mülâhaza ile yapılmış akıllı işidir demedik ki bize hekîm-âne mekîm-âne söz söylemeğe kalkışıyorsun. Biz bu işin kör körüne yapılmış bir şey olduğunu anladık mı ya artık sözü kısa kes. Ne ise oldu başa bir püsküllü belâ geldi lâkin Şehr- emâneti mi bakacak kim bakacak ise kerem etse de bârî satılan tütünleri bir kere gerek dirhemce ve gerek kıymetçe bir muâyene etse. Faydası olmaz ise bile bir göz dağı verse halka biraz tesellî olur veyâhûd Rejî İdaresi keyfe mâ yeşâ hareket edecek kimse karışmayacak denilse de herkes de tütünü terk etmenin yolunu bulup bu belâdam kurtulsa.

(Teodor Kasab)

---

139 Numro Cumᶜa 8 Eylül 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numroda Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Yâhû Duyuldu Hasan'ın böreği ne dersiniz? Üç yıldan beri koskocamân ak sakalım ile hikmet-amîz letâfet-engîz resâil ve mesâil (*) yazıyorum söylüyorum da bir kere olsun kimsenin mazhar-ı takdîri olduğu bilmiyorum. Bak şu bizim günümüzü şaşırtan çocuğun yazdığı bend herkesin nâil-i tahsîni olduğu gibi (Rûznâme-i Cerîde-i Havâdis) dahi bu bâbda (Diyojen'e teşekkür) ünvânlı bir makale neşreylemiş. Bi-l-mukabele biz de teşekkür ederiz. Bu makalesinde (Avrupa'dan ahîren Der-saâdet'e muvâsalat etmiş olan eâzımdan bir zâtın sonraki hâli bir iki ay daha devâm etmiş olsa idi Avrupa cânibinden müdâhale vukuᶜbulması mukarrer olacağına dâir) bizim yazdığımız sözü te'yîden (yine o zât Viyana'dan mürûrlarında görüştüğü en büyük bir zât tarafından Devlet-i Aliyye'den bahs olunduğu sırada evvelki idâre Saltanat-ı Seniyye'nin teşviş-i idâresine bâis olup devâmı pek çok mazarratı dâî olmak muhtemel iken vukuᶜ bulan tebeddül o mahzûr ve muhâtarayı defᶜ ve izâle eylediği beyânla sûret-i hâlise ve mahsûsa beyân-ı memnûniyyet olunduğu resîde-i semᶜ-i tahkiki idüğini) yazmıştır. Âferîn çocuk bu teşekkür bana değil zât-ı müstakîm-ânenizedir. Takvim'den sonra Türkçe'de birinci gazetede olup şimdiye kadar "Keçeden minâre değme yıkıldım ve edeplerinde gâh nîm-i resmî ve gâh gayr-i resmî kisvesi içinde soğuktan sıcaktan kendisini sakınan (Cerîde) bile hem şîve-i ifâdeni ve hem de sıdk-ı müddeânı tasdîk ediyor.

Ya Rabbi ne günlere kaldık? Ya Rabbi ne kadar bunaldık? Hani ya o Pişekâr (Hakâyık Bey)? Hani ya (Basîret Hazretleri)? Taş batar tavşan uyur. A oğullar Osmânlılar tavşanı araba ile avlarlar. Mütebasbısân ise böyle uzaktan bakar....

Doğru söz hiçbir zamânda eğri olmaz farazâ eğri söz bir zamândan kerhen tasdîk olunsa bile elbet bir zamânda eğriliği meydâna çıkar. Anladınız mı çelebiler?

Ey çocuk sen de âferîn aldım diye bir daha yaramaz yaramaz matbaama gelip

(*) Hakâyık şu tersîᶜ-i murassaᶜ suûbetlerine dikkat

başıma püsküllü belâ olma elverir artık zirâ senin lisânın acâib! Çocuktan al haberi der iken başımızı nara yakacaksın

---

Esrâr-nâme

Geçen akşam korkunç korkunç rü'yâlar gördüm yardan uştum ağırlık bastı. Âftâb-ı cihân-tâb henüz tenvîr-i âb û türâb etmeksizin püşter-râhat kalkıp arkama fiyom kürkü elime terkeş çubuğu Hıristâki Efendi'nin reji duhânıyla mâl-â-mâl keseyi aldım. Tahta pâ-pûşuyla doğru Taksim'deki bahçeye gittim. Gözümü İskender semt-i selâmetine diktim de bir şekerli kahve ile bir konyak parlattıktan sonra seherin hâli mevkiᶜin manzara-i letâfet iştimâli Tenessüm-i sabâ ile berk ve şükûfenin mânend-serv-i mevzun iki yaka ihtizâz ve meyleni. Hele rû-yi deryâda küçük küçük dalgaların yekdiğerini taᶜkîb eder gibi sâkin-âne cûşiş-i cereyânı beni hilye-i şuûrdan tecrîd hubb-i fenâdan tebrîd eder derecelerde bir hâl-i vecd ve şevke getirdiği sırada gözüm bir hurde-bîn olup önünde zerrât gibi bir çok parıltılar tayyar-âne başladığını gördüm. Pertev-i per ü bâli meşᶜale-i subh-revişinin vebâli şaᶜşaa-yı bârika-yi kemâli mihrimizin sehâb-ı zevâli sandım. Böyle bir temaşâyı hayret-i bahş-âde iken birden bire kendimden geçiverdim. Uykuya mı daldım? Hülyâya mı kapıldım? Ne olduğumu ben de bilmiyorum kendimi bir âlem-i zulmet içinde buldum ne bakayım ki gûyâ seher vaktine sihr edilipte kapkara karar karârmış mevkîᶜin letâfet-i manzarası ummacı kıyâfetine girmiş ağaçlar fidanlar şehr ve kavağa dönmüş rû-yi deryâ katran olmuş dalgalar birer ejder kesilmiş. Hevâ-yı nesîmi zehr-i helâhil ile mezcedilmiş. Bu hâl bu elacibi görür görmez her tarafımı hezârân hezâr-beht ve hayret kaplayıb ya Rabb kıyâmet mi koptu? Haşr ve neşr mi oldu!!! Bilemeyerek işlediğim bir günâhtan dolayı cennetde iken cehennemlik mi oldum? Diyerek meşgûl-i istiğfâr iken bir de Üsküdar'dan doğru havâyi fişenkler çarh-ı felekler ardı arası kesilmeksizin atılmaya başladı

Hele ne yalan söyleyeyim fişenklerin her şerâresi kanatlı cadı gibi uçduğu hâlâ gözümün önünden gitmiyor Böyle bir hâl-ı pür-melâl içinde iken bâhçevân (Efendi kalk! Çubuğun düşmüş kıvılcımı atkını yakmış etrafını duman bürümüş!) diye yakamı paçamı çekmekte olduğu hâlde birden bire gözümü açtım kendimi bahçeye geldiğim zamânda oturduğum iskemle üstünde ağaçları hâl-i tarafa ve tende denizi hâl-ı sükûnetde buldum. Ancak güneş doğup bir mızrak boyu fırlamış rüzgâr biraz şiddetli esmeye başlamış. Bahçenin evvelki hâlini rüyâda gördüğü ahvâlini düşündüm. Şimdiki gördüğüme de bakdım hayret içinde hayrette kaldım. Amân yâhû bana ne oldu bu ne hâldir? Diye vâfir-ummân mütâlaaya daldım çıktım. Buna bir Sebeb bulamadığımdan fart-ı hiddetle bizim terkeşe saldırdım. Lüle de tütün kül olmuş. Bizim Hristâki Efendi'nin rejisi ile memlû keseyi yine ele aldım içinde ne bulsam? Aᶜlâ makine vâsıtasıyla deniz suyu tâviyle kıyılmış. Ispanak lasansor Labada kuzukulağı somak kenan yaprağı bostan teresi

bunlardan başka bir de haşhaş yaprağı çıkmasın mı meğerse beni Reji duhânı yaᶜnî haşhaş mest-ül-yaᶜkal etmiş. Esrâr şerrine uğramışım da hâlâ kendimden kendim bile haberdâr değilim

---

Bak indi şu bizim maᶜhûd kedi ne kadar bahtiyâr ne kadar sâhib-ül-vakâr ve-l-iᶜtibâr imiş.

Ne dersiniz Herifçi oğlu gözden nihân olmadıkça kadri bilinmedi gitti.

De gidi kedi de Cilve-nümâ-yı meydan-ı vâyeyla olduğu zamânlarda mırnav edişi turfe-nevâ. Nice salîsî acaba belâ. Göz süzüp bıyık oynatışı olmaz edâ. Hele kuyruk sallayışı görülmemiş temâşâ iken mukadderi anlaşılmadı gitti.

Ama kedi deyip de geçivermeyelim. O kadar terbiyeli. O kadar usta. O kadar mashara. O kadar gülhânî. İdi ki denize düşse yüzer çarakmandan uçsa dört ayak üstüne düşer sever isen mırlar kovar isen mır mırnav nâğmâtına başlar idi.

İşte böyle bilginç böyle hezâr-fenn kediciğim gözden nihan olur olmaz "Zâten dahi meçhûl değil ise de" bütün bütün ne mahlûk olduğu maᶜlûm oldu.

Ne dedim dur bakayım? Ey belki pazara mı çıktı. Yoksa ay akşamdan mı doğdu. Yok yok. Şarkı çıktı. Şarkî değil garbî. Öf. Ne kadar söylediğimi ben de bilmiyorum.

Doğrusu eyl-i âlem mütehessir-âne mersîyeler söylüyorlar.

Makâm-ı âşinâ-yı rüzgâr o mertebelere hicâzkârî besteler bağlıyorlar. Notalar yapıp âleme teşhîr ediyorlar. Hâsılı tefe koyup çalıyorlar. Ne buyurursunuz bu hevâları beğenmiyorlar da bir de türkmân ağzı koşma kara mahmûrî makâmından tekerleme düzüyorlar saza söze de uyduruyorlar. Ya Rabb bu ne kadar mazhariyyet? Bu ne büyük muvaffakiyyet bârik Allah.

Bak indi bir kere mersiyeler. Besteler. Notalar. Ezgiler. Şarkılar. Maniler. Bunların hepsi sana caba. O mersiyeye erbâb-ı kalemden birisi (Mırnav-nâme) nâmıyla şerh yapıyor imiş. Hattâ yarı yerine dahi gelmiş. Hitâmında tefrika kılıklı basılmak üzere bize gönderecek. Müjdeler olsun size!

Sözüne iᶜtimâd eylediğimiz bir zâtın rivâyetine göre şerhe pek çok ezhâb-ı istiᶜdâd nazmen ve nesren takrîzler hâzırlıyorlar bir takım erbâb-ı hamiyyet dahi bu şerhin üstüne bir hâşiye düşmek üzere kalemlerini şimdiden yontuyorlar imiş.

Saᶜyları meşkûr ola.

Eyvâh şu bizim kediye doğrusu hiç bir diyecek yok! Âlemde kabûl-i umumî olursa da bu kadar olabilir.

Lâkin benim gözüm yok Allah daha ziyâde eylesin

İstanbul ve Galata ve Beyoğlu Ahâlîsine Gayet Mühimm Bir İ^{c}lân

Müjdeler...! Bin kere müjdeler..! Üsküdar ve Eyüb ahâlîsine de müjdeler.... Gözleriniz aydın artık gazetelerde kahve-hânelerde seyir yerlerinde çarşılarda pazarlarda yetmiş... Yok daha yetmemiş a cânım şöyle olmuş... Böyle olacakmış daha henüz olamamış... Yok yok bir kaç güne kadar olup bitecekmiş diyerek mübâhese ve muhâverelere mahall kalmadı. Artık ahâlîmiz bir büyük intizâr ve endîşeden kurtuldu ancak bir ufacık merak olunan mahalli var anı da beyân ve ta^{c}rîf eylediğimde o endîşeden de kurtulursunuz. Ya^{c}nî demek isterim ki nice zamânlardır beklenilmekte ve bütün gün eni boyu ölçülüp biçilerek acaba şöyle mi olacak? Hayır hayır böyle olacak deyi zihinleri iştigâl eden ma^{c}hûd demir köprü yerine konuldu!!! Lâkin üzerinden geçenler zemîninin tahta ile döşenmiş olduğu iddiâ ediyorlar belki de öyledir. Ancak te'mîn ederim ki pek az zamânda o tahtalar mahvolacak yalnız tîmûr kalacak. Hattâ bir mikyâs olmak üzere üzerinden gelip geçenlerin nazar-ı dikkatine arz ederim. Köprünün vaz^{c}ından üç gün mürûrunda mezkûr tahtalar yüzde beş nisbetinde kendilerini çektiler. Bu hesâb vechle altmış gün mürûrunda kâmilen mahvolacak yalnız tîmûr kalacak. Kalacak ama ta nelice hâsıl olacak bilir misiniz?

Şimdi siz Frenkleri beğenmezsiniz.... Öyle değil mi? Herifler ne yapsalar yine yaranamazlar. Çünkü bizlerin merakı bir şey gördük mü hemen başlarız vay ne demek?.. Bu şöyledir... Yok yanlıştır... Bu olamaz ya efendim böyle şey olmaz deyi bir şeyin nihâyetini beklemeden gürültü ve patırtı etmeye kalkışırız. Bu oldu mu ya? Bir kere dikkat buyurulsun bu köprü bize neler keşfettirecek:

Evvelâ: Tahtaları mahv olacak yalnız demirleri kaldığı hâlde bir köprü (İskerleti) teşrîhi görmüş olacağız akemm.

Sâniyen: Bin yıllık ta^{c}bîrlerimizi tashîh edeceğiz ne demek bu âlem-i terakkide her şey terakki eder de o bin yıllık ta^{c}bîrlerimiz ve darb-ı mesellerimiz öyle eski hâliyle kalmak olur mu? Allah için söyleyin buna hangi insâf kâil olur? Çünkü bir kere köprü denildi mi biz hemen zihnimizde bir kemer veyâ bir bend tasavvur ederiz. Gûyâ dünyada kemersiz hörgüçsüz köprü olmazmış. Sübhan-Allah ne de yanlış zehâb!! İşte al sana iki başları düz ortası çukur bir köprü. Şimdi buna ne dersin? Ama biz evvelleri büyük ve hörgüçlü burunlara köprü gibi derdik. Şimdi ise bu ta^{c}bîri yassı ve ortası basık burunlar

hakkında isti^{c}mâl etmek lâzım gelir. Meselâ günün birinde bir herifin burnunu ta^{c}rîfde köprü gibi dedin mi herif bunu işittiği ânda gelir adamın kulağından yakalar köprüyü gözüne sokar. Gördün mü belâyı? O zamân ne cevâb vermeli? Çâre yok Galata'ya koşup çalgılı gazinolardan bir çalgıcı madam yok yo yanıldım... bir matmazel bulup ânın yüzünü göstermeli. Öyle değil mi? Herif o zamân ne diyebilir? Hiç herif ne desin buna tahsînde başka kimse bir şey diyemez. Fakat lâtîfeyi bir tarafa bırakalım da biraz da ciddî söyleyelim sizi de meraktan kurtaralım.

Tîmûr köprünün bu tarzda inşâsı mücerred Frenklerin bizlere olan muhabbet ve sıyânetleri eseridir. Ya^{c}nî şu ma^{c}hûd kuyruklu yıldız şâyiası üzerine şâyed geriye çarptığı zamân dünya alt üst olursa yine köprünün nisbetine halel gelmemek mülâhazasına mebnîdir. Dünya her ne zamân alt üst olursa bizim kârlı çıkacağımızı Frenkler daha iyi bilmiş oldukları için bu tedbîrde bulunmuşlar. Ve bu dirâyetlerine mükâfâten kıymetinden ziyâde para almışlardır.

Unkapanı'ndan Reji İdâresine

Kaidemiz üzere paketlerle kapalı olarak satmakta olduğum tütünden herkes aldığı sırada mâh-ı hâlin ikinci cum^{c}a-ertesi günü iki çâr-yek fîâtlı tütünden bir kadın bir paket istedi. Ben de verdim o da bir bez parçasına bağlı işte iki çâr diyerek bir çıkın bıraktı tütünü aldı gitti. Bir de çıkını açsam ki ne bakayım yirmi paralık bakır çâr-yeki olduğunu gördüğümde hemen kadının arkası sıra koştum soluk soluğa güç hâl ile yetiştim. Amân hanım aldığınız bir paket tütün için ii çâryek diye verdiğiniz akçe yirmi paralık bakır çâryeğidir üzeri kapalı olduğu cihetle sonradan anladım. Paketin fiyatı olan iki beyâz mecidiye çâr-yeği taleb eyledim. Kadın: Sen tütünü kapalı olarak vermedin mi? Ben de parasını kapalı olarak verdim. Bu bâbda daha para istemeye ne hakkın var senin verdiğin tütün paketinin içinde nasıl tütün olduğunu ben bilmeyerek ve kat^{c}en ses çıkarmayarak kabûl ettiğim hâlde parasını kapalı olarak niçin almıyorsun? Bunun içinden istiyak tarlası çıksa sen geri alır mıydın? Diye cevâb verdi beynimizde laf uzadı netîce bir arbede çıktı. Nihâyet iş zâbıtaya dayandı ben da^{c}vâmı ber-vech-i muharrer beyân o cevâbını tekrâr etti..... iş böyle giderse sermayeyi Diyojen'in şehlânigehî kedisine yükleteceğimizde asla şübhe edilmesin idâremiz bozuk gidiyor bir de bizim idâre başlayalı tiryâkîler modalaştı da Frenk cigarası arıyorlar şu hâlde Avrupa'yı da Reji etmeliyiz ki ahz ve i^{c}tâmıza sekte gelmesin bunlardan başka tenbâkûyu da reji etmeli Mısır'a İran'a şuraya buraya mahsûs me'mûrlar göndermeli nargile şişeleri için Viyana Londra Fransa fabrikatörlerini dahi reji etmeliyiz. Mârpuşlar lüleler içinde bil-cümle esnafı reji tahtına koymalıyız. Kahvelerdeki köhne nargilere Reji damgası vurup damgasız nargile şişelerini sırlarını mârpuşlarını yakmalıyız

yakmalıyız kırmalıyız el-hâsıl maksûdumuz ticâret ise kıtaât-ı hamse-i âlemi Reji idâresine sokmalıyız bendenizden bir ihtâr. Artık ilerisini siz bilirsunuz ve-s-selâm

İmzâ

Meşhûde

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat'ın matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

Numro 140 Salı 12 Eylül 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nushası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrında 6 guruşa alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

"Bebek Eğlencesi"

- Hacıyatmaz niçin yatmıyorsunuz?

- Efendim kurşun akıttılar.

- Şeytân kulağına kurşun bunu da hiç işitmemiştim hay Allah iyilik versin. Bu kurşunu size ağır bassın okka çeksin diye mi akıttılar?

- Dünya bu ya! İşte bu da yeni bir moda. Fakat pek ince eleyip sık dokumaya başladınız. Onun orası senin üzerine lâzım değil.

- Darılma, öfkelenme, demevî-yy-ül-mizâcsınız; Kan başınıza sıçrar da bir şey olursunuz!

- Ne demek darılma öfkelenme? Âdetâ hiddet topluklarıma nerd-bân kurdu da diz kapaklarıma doğru tıpış tıpış çıkmaya başladı.

- Hay gidi şaklayan hacıyatmaz hay! Ne tahaf mukallidliği de hiç elden bırakmazsın. Sizin bu hâllerinizi görenler henüz peynir dişi çıkmış sakallı bebek sanırlar. Zirâ ağlarken güler gülerken ağlar severken kapar kaparken seversiniz.

- Ne sandın ya? İnsan dediğin böyle olmalı bir dakikada bin türlü renge boyanmalı netîcesinde ol âlem ânın hâline hayrân olup kalmalı.

- Âferîn hacıyatmaz! Aklın kadar ömrün uzun olsun âkıbetin hayr olsun!... Şimdi lâtîfeyi ber-taraf demincek sizinle sohbete başlar başlamaz bendenize bir şey merak oldu. Biraz hiddeti bırak da insanca konuşalım.

- Nedir bakalım söyle görelim?

- Şu vücûdunuzdaki sivilceler çıbanlar ne oluyor?

- Kan fesâdıyla karışık isilik.

- Ay hakikat isilik ise sana bir ilâç ta^{c}rif edeyim. Bunun en kolay çâresi denize girmektir. Lâkin siz efendimiz bu ağırlığınızla denize girer iseniz tepesi üstü mü gidersiniz yoksa kavak mı durursunuz?

- Bak indi merak eylediğin şeye! Bendeniz yengeç gibi yüzgeçliği bilir dakayık-ı bahriyyeye âşinâ deryâ-dil adamım. Öyle kolayca batmam. Belime kabak da bağlar isem batmak nerede sayd ü şikâr bile eder de gönlümü eğlerim.

- Demek oluyor ki tabîatinizde denize batmamak var.

- Öyle ya bir de kabak sana caba.

- Tabîatten bahs olunmaz. Lâkin kabak bağladığınız vakit ictima^{c}-i sâkineyn vâki^{c} olup nutk-i müteazzir olmaz mı daha ne istersin.

- Öyle hacı baba. Pek doğru söz. Kabak tadı vermekte de ma^{c}nâ yok ya. Fakat deniz vakti geçti bu kan fesâdıyle karışık isiliğin devâsını ne güne göreceksiniz?

- Adam o da bana tasa mı? Tebdîl-i hevâ edeceğim.

- Niyet-i şerîfiniz ne taraflara?

- Alacaklılar eğer yakamı koyuverirler ise erenler himmetiyle Yakacık'a gideceğim. Çünkü oranın hevâsındaki şiddet-i bürûdet kan harâretine mahz-i sıhhat imiş.

- Sormak ayıb olmasın ama Yakacık ne taraftadır?

- Kartal'ın üst başında.

- Kimlerle gideceksiniz?

- Bizim ev halkıyla.

- Rabbim selâmet versin! Kartal'dan başka Yakacık'ın bir kesdirme yolu yok mu?

- Kadı-köyü'nden Nerd-bânlı-köyü'nden dahi gidilebilir.

- Nerd-bânlı köyü nereye düşer?

- Cânım Uzun Çayır'ın yanındadır. Orasının bir adına da Erenler köyü derler.

- Hâ! Nerd-bânlı-köyü'nün bir adı da Erenler Köyü öyle mi?

- Evet öyle ya!

- Hay Allah seni ıslâh etsin hiç bilmez idim. Fakat hacıyatmaz demiş dakayık-ı bahriyyeye vâkıf olduğunuzu söylediniz pek güzel. Hakayık-ı berriyyeyi dahi ârif misiniz?

- Evet ne sandın? Onun da iᶜlâ-bâlâ bilirim. Yer köstebeği gibi karın üstünden yürürüm de izimi belli etmem.

- Öyle ise pek iyi efendim bunu sormakdan maksadım Nerd-bânlı-köyü ismi gibi çapraşık mapraşık bir yer olduğunu kelâmınızın gelişinden anlıyorum. Kanınızda ise fesâd olduğunu siz söylediniz. Şimdi o köyden geçtiğiniz zamân "Nerd-bândan iner iken" "Ayağıma battı diken" türküsüyle hayret oluverip de düşerseniz sonrasında kıyâmete kadar "Hacı kalkmaz" derler bizler de "Heyhat!" deriz ve-s-selâm.

İştirâk-i emvâl mes'elesi İstanbul'da gerçekten ilerlemeye başladı. Bu türlü terakki fikirlerinde Avrupa'ya bile müsâbakat ediyoruz!!!

Daha geçende adamlar gördük ki umûmun mâlından yüz binlerce liralara tasarruf etmeyi mubâh bilirlerdi.

İşittiğimize göre şimdi eşhâsın mâlına tasarrufta kendini haklı görenler de peydâ olmaya başladı. Hattâ geçende bir zât bir kâğıtçı dükkânına girer diğer bir zâtın kağıt üzerine basılmak üzre bıraktığı damgayı görür "Tamam bu benim ismime mutâbık bizim kâğıtların üzerine basıver" der damgası gayet güzel bir kaç deste kağıt kazanır.

Rivâyete bakılırsa bu damganın sâhibinde fennî yazısıyla gayet nefis bir de mühür var imiş. Öteki zât bir himmet savurur da ânı dahi müşterek kullanmaya muvaffak olabilirse iştirâk-i emvâlin en harâketli taraftârlarından olan Hakayık tarafından nazım ile nesir ile büyük büyük tahsînlerea âferînlere mazhar olur zann ederim.

(Diyojen İdâresine)

Sevgili kedisinin kazâ-zede olmasından müteessir olup mersiyeler neşr ü iᶜlân ve her yüreği yangını giryân ciğerlerini biryân eden efendiye âcizlerinden selâm ve şu vukuât-ı âtiyeden müteselli olmasını beyân ettik. Eğer ki kedisi şimdilere değin sağ ve bizam kediler gibi dûçâr-ı sefâlet olarak leyl ü nehâr figân ü zâr ve hâne halkını

müheyyâ firâr ettirdiğini görmüş olsa daha ziyâde müteellim olacağı der-kâr idi.

Çünkü bî-çâre kediciklerin her sabâh çâr-çeşmle vürûduna intizâr ve sadâ-yi girye-ül-edâsını istimâᶜa cân-nisâr eyledikleri ciğercilerin bir müddet beri terk-i geşt ü güzâr eylemeleri zavallıcıkların izdiyâd-ı dâd ü feryâdları olarak râhat ve huzûrumuzu münselib eylediklerinden bi-z-zarûre merkumların terk-i kâr ü kesb eylemelerine sebeb aramaya mecbûr oldum. Bunların kimi atlı kimi yayan duhân rejisine dîdyân ve bu yüzden ticâret-i zâtiyyelerini terk ile o yola revân olduklarını tahkik eyledim. Fi-l-vâkiᶜ merkumların şekil ve hey'etleriyle sahte yapışlarından ve ara sıra bellerine taktıkları kılıçlara ciğer sırığı olmasın diye yan gözle bakışlarından ve sırığı kılıca tebdîl eylediklerine sevinerek cinbaş gibi sırıdışlarından ciğerci Arnavudlar'dan olduklarını ve kendilere muhâlefet edecek olur ise orman kebâbı gibi ellerindeki şişe saplayacaklarını anladım. Bu heriflerin şu me'mûriyyete ta'yînlerini doğrusu pek beğendim. Çünkü bu işte bulunacaklar merkumlar gibi ciğer sırığı altından çıkmış ve suratlarına işkenbeden perde-i hicâb çekmiş olmasalar îfâ-yi me'mûriyyet edemeyeceklerini teslîm eyledim. Zirâ her sabâh dükkânına gidip gelen asnâfın iskele başında torba ve boğça ve kabaca görünen ceblerini arayıb taramak ve hazîne bendlerinin güşâdına kadar cür'et ederek kollarını bend ettirmek haylice maᶜrifettir. Aşk olsun babam.!

İmzâ

K M R

Geçen on buçuk ay sekiz gün zarfında ser-zede-i sâha-i zuhûr olan vukuât ve tebdîlâtı mübeyyin bir târîhçenin ve resm-i teşrîfât üzre bir de tevcîhât cetvelinin der-dest-i tahrîr ve tertîb idüği mesmûᶜmuz oldu.

Bu târihçenin reviş-i ifâdesi leff ve neşr-i müşevveş-i adiyyesinde yaᶜnî vakayiᶜin lisân-ı hâl ile taleb eylediği bir tarzda olarak kaleme alınıp başlıca mündericâtı emsileden "Binâ-yi maᶜlûm" binâdan maksûddan "Müteaddî. Lâzım. Ecvef. Nâ-kıs." nahvdan "Harf-i cerr. Muttasıl. Mansûb. Munfasıl." mantıktan tasavvurdan hâric tasdîkten ebᶜad "Safsata mugalata" hikmet-i tabîîden "İrâde-i keyfiyye" menasıbdan "devr ü teselsül" binecekten "Rumeli Şömendöferi" gezecekten "Yemen İlleri" yiyecekten "Mısır Buğdayı" içecekten "Tütün Rejisi" giyecekten "Tunus fesi" kuşanacaktan "Trablus şalı" yakacaktan "Maden kömürü" alacaktan "İstikrâz" çalacaktan "Bulgarî" musîkîden "Hüseynî ile muhayyer Kürdî" söyleyecekten "Rîmpapa" siparişten "İskori" istiâneden "İâde-i peşîn" kimyadan "Daᶜvetiyye" daᶜvâttan "Sübha-i sıbyân" ticâretten "Bank mank" tabakat-ül-arzdan "Bostan" bostandan "Anadolu yakasındaki

İşte bu zât tesâdüf ettiğimiz zamân yanındaki çocuğa nuût-ı ilâhiyyeye dâir ba^czı kasâid-i belîg-âne okuttururdu.

Kasâidin dehşeti ve çocuğun hazîn hazîn okuyuşu bizi hayli ağlattı. Ândan sonra babası zîrde muharrer duâ ile nutku îrâd eyledi.

Bilmem kendi fatânet[in]den midir yoksa babasının terbiyesinden midir? Bu esnâda çocuktan gâhî savt-i bülend ile âmîn sadâsı işitilir gâhî tahsîn emâreleri müşâhede olunur. Gâhî iki gözünden çıkan hattlar babasının söylediği sözün nafatamız ayasına müntehî olup gûyâ evvelden büyük adam imiş de sonra havâdis-i dehriyyenin sademâtiyle uzayıp küçülmüş gibi kendisinden öyle bir eser-i hüzn ve te'sîr nümâyân olur idi ki bu hâli gören müteessir olmamak ve ağlamamak muhâl idi.

"Duâ"

Cenâb-ı Hakk vatan çocuklarını yekdiğerine sarılmış fidanlar gibi biribiriyle müttehid ve yek-dil buyursun! (Çocuk-âmîn) Osmânlı milletinin şân u şerefini çâr-aktâr cihâna neşreylesin! (Ç-â) Kudurmuş köpeklerin serrinden etfâl-i nev-resîdganı himâye buyursun! (Ç-â)Ânları bilâ-maâş tanzîfât-ı esvâk ve gece bekçiliği hidemât-ı meşâkkasından ve insanları ânlardan halâs buyursun! (Ç- â) Tese'ül bahânesiyle evlerin kapılarını çalıp bilmeyerek açıldıkta öte beri sirkat eden gayr-i müteârif hırsızların vücûdlarını kaldırsın.(Ç-â)

Diyojen'in küpünü sırlandırsın ânın gibi bir feylosof hakikat-şiârı Türkiyemiz'den eksik etmesin! (Ç-â) Bâd-i sarsar ile harâbe-zâr olan vatanımızı gülşen-âbâd eylesin! (Ç-â) Basîret'in dîde-i basîretini feth ü güşâd eylesin! (Ç- â) Hakâyık [a] hiç olmaz ise bir hakikat söylemeyi nasîb ve müyesser eylesin! (Ç-â)

(Mâ-ba^cd-ı Sonra)

(Teodor Kasab)

---

141 Numro Cumᶜa 15 Eylül 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği Üç mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(Ak Baba il Kızıl Cân'ın İkinci Muhâveresi)

Ak - Îmânım erenler hû!

Kızıl - (Gayet hiddetle) Sükût.

Ak - Yâhû! Çatal nazârlı âşık nutuk yok mu? Erenlerin neden hâmûşsun? Îmânım niçin nâ-hoşsun? Nutuk hakla guşma sakın fakîri susma nutuk yarat baba nutuk..

Kızıl - (Kemâl-i gazabla eğri eğri bakarak) Yine sükût.

Ak - Beyt "Ey kızıl ey hirre cân şimdi neden hâmûşsun sen de evvel çok mırıldılar miyavlar var idi" n'oldu nazarına? Haydi îmânım haydi! Nutuk yarat koklaşalım. Gel ulû Tekir Baba'nın cemâli aşkına olsun bir nutuk hakla.

Kızıl - (Cân u yürekten içini çekerek bir âh edip) Ne tâliᶜi ber-bâd cânmışım! Bu hâm-ı ervâha vaktiyle neden kapılmışım! Bir dolgun ere benzer fakîre belki deste gül olur. Kemer-beste bulunur zannıyla şu oynattırdığımız kabağı boş câna bak! Fakîre şimdi münâfık cilvesi oynatıyor. Tartıyla nutuklar haklıyor yuf kalıbına!..

Ak - Îmânım nazarın hakîre ne için iliştin? Sebebi nedir? Ne ise aşk eyle de aşkın cemâl olsun. Cemâlin nûr olsun! Baba gel gazab-nâk olma tarb-nâk ol. Dem gör devrân sür. Böcek seyrânına çık. Cin evi halkından meldâ cânların kendini yık. Tîg muhabbetlerinden yık. Cünbüşte bulun safâ-nazar-ı âşık!

Kızıl - Yazık îmânım yazık ki! Fahr altındasın ikrâr üstündesin âyîn-i muhabbet bu mudur baba?

Ak - Ay erenlerim nazarın nutkumu guşûna mengûş etmiyorsun zannım yine çelik

istiyorsun çelik. N'oldun îmânım nazarına pis mi dedik? Ne huysuz cânmışsın! Eğer şu vezn ile hakladığımız nutka gazablandın ise o nutku fakîr yarattım. Ânın aslını vaktiyle nüdemâdan bir dolgun cân yaratmış. Geçenlerde Diyojen Baba ânı yâd eylemiş olduğundan hâmûşluğundan dolayı hâtıra geldi de fakîrde nazîre aşk ettim ne var îmânım bunda incinecek? Hoş gör baba hoş gör!

Kızıl - Çâre yok beyhûde çene takırdat! Bir cân ki kalıbı kütük böyle îmânı güdük ola. Ne nutuk haklarsın ki kalıbına te'sîr ede? Etmez.

Ak - Hakksın baba hakk. Ama biraz da fakîre bak. Hakîr pür-taksîrde vâkıâ nazarın kadar îmân ganî değildir. Çok güdüktür. Zirâ nazarına oynadığı gibi fakîre magrib sırrı oynamadı. Deryâ kutbu olup da karantıya sokularak tekne niyâzına yakılmadı sonra da gavs olup karaya suya hükmedip kızıl kara cânlar mest edilerek sınır yarılmadı anınçün güdüktür münker değilim. Fakat şimdi îmân yarıştırmanın demi değil. Şu ilişiğinizin sebebi aşk et îmânım?

Kızıl - Vay Baba cân ilişiğin sebebinden şimdi tecâhül hâ?

Ak - Îmânım tecâhül etmem kalıb eskidir belki tedâhül.

Kızıl - Erenlerim pek de unutulacak kadar oldu mu ya? Ne ise hani geçenlerde fakîri meydan odasındaki ayn-i cum^{c}a okudulardı hakîri erkânsız nefîrler üflenmiş diye o ulû cânlar sıkıp zedelediler. O demde fakîre ne için hazar yaradılmadık? Neden o yolsuz çalınan nefîrleri fakîr yükletmek istedik? Îmânım nasıl nasıl ilişmeyeyim? Nasıl yuf borusu çalmayayım? Kalıbına Azrâil düdüğü öttürmüş olsam hakkım var îmânım.

Ak - Çal öttür îmânım nazarın çalmak için fakîreden sırr oynatmak için yaradılmışız. Lâkin nazarının veled-i ma^{c}nevîsi yok mu ya? O da inkâr olunmaz baba. Doğrusu ceng ü âhengde yeni yetişmiş er küçüğüdür. Ne ise îmânım geç demek ki fakîre olan ilişik yalnız yüklenmediğimiz için erenler.

Kızıl - Doğrusu bu îmânım hem yüklenmedik hem de o ulû cânlar arasında fakîri pek ziyâde üzdük.

Ak - Ay Îmânım nazarında o meydan odasında mestân gibi herkese ne gözler sözdün?

Kızıl - Îmânım hakîr gibi paşmakları çevrilmiş kalıbı devrilmiş câna öyle tartılı tartısız nutuklar haklama îmânın yoksa dermânını olsun saklama Baba cân!

Ak - Bak erenlerim bak! Nazırının seyyiâtı pek çoktur küstâhlığının hesâbı yoktur. Değil boynundaki teslîm küstâhlığından alnındaki haydarînin habbesi mikdârını bile yüklenemem. Zirâ Gül Baba Dergâhı'nın komşularından Dalyancı Karabaş cânların en ulû pîrinden her nasılsa bir teslîm koparmışsın sonra o ulû pîr nazarının ne küstâh olduğunu anlamış belki de geçende Gül Baba'dan gelen nutkun kokusunda duymuş. Şimdi teslîmi geri istiyor anladın mı? Küstâhlığın Gül Baba'dan geçti de tâ Kızılelma'ya kadar duyuldu. Bütün cihâzını soyacaklar. Cübbeye varınca alacaklar fakîr bu hâlde nasıl yüklenebilirim?

Kızıl - Â îmânım devrân içinde kalıbı bir yaradılan bey dolgun bir ulû erden uyanmış. Mücerred ikrârı vermiş. Meydan görmüş. Sırrında nice sırlar oynamış. Hayvân hakkı yerine bütün Akyazılı Kızıl Deli yürütmüş. Kıpkızıl kesilmiş fakîr gibi bir maᶜsûm cândan öyle küstâhlıklar umulur mu? Îmânım! Bunlar münâfık nutkudur. Sakın kulak tutma Baba cân!

Ak - Hakksın yine hakk. Sahîh bey ulû erden uyandık âna hem îmânım âgâh hakk erenler demini dâim kalıbını kibrinde kaim etsin (Saîdî) Baba'nın ravzası kelbisin îmânım nazarını koklayanlar bilir ne cânsın baba ne çiçeksin erenler...

Kızıl - Â îmânım babanın fakîrde oynayan o büyük sırrına da âgâh mısın?

Ak - Ne demek erenler nasıl âgâh değilim. Hani şu babanın üç defᶜa öz cevherini massettin. O sırr değil mi ki o demde kalıbın baştan ayağa dek feyz ile leb-rîz oldu. Cihânda hangi câna böyle sırr oynadı. Ne mutlu baba ezelde sâde nazarına verilmiş bir haslettir baba.

Kızıl - Ay erenlerim nûrum! İşte fakîr hazretten bu vechle istifâza etmişiken hakîrden artık küstâhlık sâdır olabilir mi? Buna inanılır mı îmânım?

Ak - Hâ Baba cân! İrfân isterim irfân! Zâhir geç bâtına gel burada pek ince dikkat edecek yer var. Sırr içinde sırr var. Artık rûşen edelim keşfedelim.

Kızıl - Eyvallah nûrum sırrı keşfet âgâh olayım erenler.

Ak - Îmânım babanın cevheri massedildiği dem kendisinin ziyâde cezbe dolgunluğuna râst geldi. Cevheri hem özlü hem de ganî yürüdü tamamıyla hazmedemedin. Sonra nazarında vecd hâli zuhûr eyledi. Artık ne yaptığını bilmedin. Bütün cânları birbirine kattın cânlar nazarının hâline baktılar şaştılar: Bu ne cândır? Bu ne hâldir? dediler. Hayrette kaldılar nazarına benzetmedik şey bırakmadılar baᶜzıları : Bu cân yağ küpü bal mal arıyor adam baba şeklinde cadı olmasın? dediler. Baᶜzı cânlar da hayır bu cadı değil. Bunun her tüyü bir türlü saz çalıyor. Çalmaktan usanmıyor bu deccâldir dediler. Hayır hayır bu deccâl de değil nazarlarına bakınız bu adam hey'etinde

hirret-ül-arzdır. Böbrekler tırmalar ciğerler pençeler kanlar sındırır bunu torbaya koyalım meydan göstemeyelim dediler de nazarını torbaya koydular o vakit hep cânlar pençenden hâlâs oldu. Yoksa incitmedik cân bırakmıyor idin. Îmânım anla nasıl küstahmışsın erenler anla!

Kızıl - Erenlerim sahîh mi o kadar küstâhlık eyledim mi? Hakîre nihâyet olmasın îmânım.

Ak - Baba nasıl bühtân ettiğin küstâhlığın onda birini kara su ile karalamış olsak câvidân kadar yüz kitâba sığmazdı erenler.

Kızıl - Îmânım şu küstâhlıklardan bir ikisini olsun cemâlin hürmetine nutuk eyle de fakîrde kalayım erenler.

Ak - İşte îmânım meydânda bunların hangi birini nutuklayayım dur erenler bârî en küçük iki küstahlığı ışk edeyim sana gûyâ âgâh dinlesin hâ! Ne ise hani erenler şu pîr evinde mevcûd gerek erden gerek bacıdan ziyân torbalarını ucuz ucuz o acı ottan doldurup bol bol duman ağazı üfleyen kâğıttan zurnalar çalan hesâba gelmez nice bin cânı ne hale koydun? O acı otu cânı nasıl mest edip sındırırdın o acı ot bir takım karabaş cânlara hasrettin kasrettin de o birkaç nazarına ne tatlı geldi îmânım?

(Mâ-ba^{c}dı sonra)

Diyojen'in mezheb ü meşrebi herkese merak olmuş da Diyojen acaba Moskov mudur? Rum mudur? Bulgar mıdır yoksa Katolik midir? Katolik yoksa Hasonist yâhûd Anti Hasonist midir? Protestan mıdır? Yahûdî midir? Kıbtî midir? Türk müdîr? Arab mıdır? Acem midir? İngiliz gemicisi midir? Yunan palikaryası mıdır nedir diye muttasıl aslımızı araştırıyorlar.

Merak etmesinler ben bunların hiç birisi değilim. Diyojenim Diyojen ve-s-selâm.

İşte sana bir merak daha! Tütün rejisi şimdi sermâyeyi kolay tedârik ediyor lâkin kış gelip de ağaç gazeli patlıcan yaprağı kalmayınca o zamân İstanbul ahâlîsine acaba ne içirecek? Yohsa kendi de (Husemâ-yı Duhân) cem^{c}iyyetine mi dâhil olacak? Kuzum Diyojen beni şu meraktan kurtar.

İmzâ

Bende-i sâbık

duhân-âşâm

Diyojen doğrusu hem hased ve hem de taaccüb eyledim. Neye olacak 139 numrolu nüshanda (Elime terkeşi çubuğu Hıristâki Efendi'nin Reji duhânıyla mâl-â-mâl keseyi aldım) demişsin bir keseyi Reji duhânıyla nasıl mâl-â-mâl edebildin? Bu sefâhatâ mâl mı yetişir! A oğul tütüne cüz'î müşâbeheti olan kıyılmış yaprakların kibrit kutusu kadar bir paketi altı guruşa altı!! Bunun ile bir keseyi doldurmaya nakd-i mevcûdun nasıl kifâyet etti? Eğer sahîh ise (Roçilt) gibi bir adam imişsin işte buna hased ederim ya! Hem şu vakitte tütün taᶜbîr olunan yâd-gâr ile bol bulamaç çubuğa doldurulup zâyiᶜ edilir mi? Hele ben hilâl kalınlığında bir sigara yapıp yaktığım zamân verdiğim paraları düşündükçe içtiğim tütün fitil fitil burnumdan geliyor! Doğrusu sana hased eyledim ister gücen ister gücenme.

İmzâ

Mehmûz-i duhan

Bâlâdaki bir ikinci varakaların cevâbları ileriki nüshamızda verilecektir.

(Bir Vakᶜa-i Garîbenin Mâ-baᶜdı)

(Nutuk)

Oğlum! Bu âlem bir mahkeme-i adâlettir ki ânda zâlim olana zulmüne göre mücâzât âdil olana adline muâdil mükâfât olunur. Hiç bir sâhib-i hakkın hakkı heder olmaz. Ve hiç bir zâlimin zulmü mücâzâtsız bırakılmaz. Zâlimlerin zamân-ı devlet ü ikbâline bakma! Ânlar elbette bir gün azîz-i zü-l-intikamın olan mâlik-i seyf adâletiyle kahr u tedmîr olunurlar. Ama âdiller her ne kadar hazîn ve keder içinde bulunsalar bile hazîne-i gaybdan elbette bir mükafât-ı ebediyyeye nâil olurlar. Âkıbette zâlimlerin idbârına âdillerin ikbâline dâir gazetelerde gördüğümüz havâdis bu daᶜvâyı isbât ve takdîke kâfî değil midir? İmdi oğlum her hâl-i kârını rızâ-yi ilâhîye tevkîf eyle ki bedreka-i hidâyet ile derece-i kusvâya nâil olasın. Muhâlefet eyleme ki terbiye-i maᶜneviyyeye müstahakk olup çâh-ı idbâr u nuhûsete düşmeyesin (Çocuğun bir fikr-i amîk ile hasr-ı nazar eylemesi!!!)

Oğlum! Gazetelerle görüyorum ki esnâ-yi tenkihâtta afv olunup da başka işe yaramayan ve muktedir olmayan bî-çâregân münâsib me'mûriyyetlerde istihdâm ve maâşları beş binden aşağı olup mahall-i me'mûriyyetine devâm eder ve elinden iş gelir me'mûrların maâşlarına mikdâr-ı münâsib zammolunacakmış. Ve buna karşılık beş binden yukarısı tutulacakmış. O bî-çâreler bu ihsân-ı nâ-gehânîye nasıl çâr-çeşm-i intizâr ile müterakkıb oluyorlar? Metbûᶜ-i müfahhamları pâdişâh-i adâlet-güster

efendimizle Fehâmetlü Devletlü Midhat Paşa Hazretlerine bu husûsta nasıl duâlar nasıl teşekkürler ediyorlar biliyor musun? İşte burasını kalemen veya şifâhen ifâde etmek mümkün değildir. Yalnız ânlar değil başlarındaki çoluk çocuk cümlesi âlem ve âlemiyân yed-i kudret-i ilâhiyyesi altında bulunan mülk-i hakikînin huzûr-i maᶜnevîsinde dest-güşâ-yi niyâz ve temâdî-i ikbâl hazret-i şehinşâh duâsıyla eşk-rîz-i meserret oluyorlar. Buna oğlum elbette vâliden de karşılarında ve sende teşekkürler edersiniz. Çünkü ol vakit meşakkat çekilmedikten başka sana lâzım olacak kitâblar da alınabilir. (Çocukta tahsîn emâreleri)

Ey şecere-i hayâtımın tatlı meyvesi! Ey ciger-pârem oğlum! Efkârım biraz daha mümtedd olur ise keşfediyorum ki hemm ü keder saikasıyla yakında pençe-i mevte giriftâr olacağım. (Çocuk bu sözden müteessir olup yürekler dayanmaz derecede ağlaya ağlaya babasının boynuna sarıldıkda buna bir taraftan bizim teessürât-ı kalbiyyemiz diğer taraftan mahall-i harîkin yüreğinin yanıklığı zammolarak ol hâlde mahall-i mezkûr deşt-i Kerbelâ'yı andırırdı). Yok oğlum murâdım hissiyyât-ı derûniyyemi anlatmaktır. Ve el'ân vakit öleceğini kim bilir? Gelelim biz sadede. Eğer bana bir emr-i ilâhî vâkiᶜ olur ise rüşdiyye mekâtibinden birine girmelisin. Çünkü ben seni gayr-i muntazam mahalle mekteblerine gönderip de hengâm-ı sabâvetini mâ-lâ-yaᶜnî ile tazyîᶜ ettirmemeye hattâ mekâtib-i rüşdiyyede okunacak fennleri anlamaya kabiliyyetin olmasın. Ben sana.....yazarak bir tarz-ı mahsûsta okuttum. Ândan sonra ahlâk risâlelerinin hulâsasını Kavâid-i Osmâniyye'yi ufak ufak ibâreler ile tanzîm ederek okuttum. Şimdi mâ-şâ-Allah gazeteleri saldır saldır okuyorsun. Ândan sonra biraz Hesâb ve Mecmûat-ül-mühendisîn'in kısm-ı evvelini ve namaz sûrelerini okuttum. Şimdi ânlardan da oldukça bî-gâneliği izâle ettik. Rüşdiyye mekâtibine girecek olsan elbette okunacak dersleri anlayabilirsin. Oğlum oradan çıktıktan sonra açılması me'mûl bulunan ve ârzû olunan mekâtib-i âliyeden birine girmelisin. Zirâ asrımızın îcâbından başka dinimizde ilim pek eazz ve elzemdir.

Tahsîl-i ilm her Müslim ve Müslime'ye farzdır. Bunun şeref ve meziyyetini nâtık pek çok âyât ve ahâdîs vardır. Ez-cümle şu âyet-i kerîme..... ulemânın sîne-i iftihârına taᶜlîk olunacak bir nişân-ı zî-şândır "Hiç bilenlerle bilmeyenler müsâvî olabilirler mi?". Oradan çıkdıkda sâir çocuklar gibi gözünü hazîne-i devlete dikme. Başka bir işe sülûk eyle. Gülşen-i serâyın maîşet ünvânlı bendini okuyup neler söylediğini ve asrımızdaki me'mûrîn inkılâbâtını gözünle gördün. İşitmiyor musun ki bizim mezheb sâhibimiz İmâm-ı Aᶜzam Hazretleri İlm-i hukukta derece-i kusvâya varmış iken hâkimlik teklîf olundukda kabûlden imtinâᶜ buyurdular. Kendi sanᶜatlarıyla bey gibi geçinirlerdi. Hem bir de düşünelim hepimiz eshâb-ı maâş olunca hükûmet kimden para alsın da bize versin. (Çocukta tahsîn emâreleri)

Hadika-i fevâidimin mahsûlü oğlum. Vaktiyle babalarımız bizi bu yolda terbiye ettiler şimdi geçinişimiz hükûmetin lûtf-i mahsûsuna münhasır kalmaz idi. Kendi kazancımızla geçinirdik. Lâkin ne fâide ki böyle terbiye etmediler. Ânın için biz maᶜzûruz. Ama sizin terbiyeniz muntazam ve mükemmel olduğu hâlde çalışmazsanız kabâhat sizindir. Mes'ûliyyet size âiddir. İmdi çalışın gayret edin o vakit hem siz müstefîd olursunuz hem vatanımız başka renk ve letâfet kesb eder. İşte ben sana bu kadar nasîhat edebilirim. Ötesini senin zekâvetine fatânetine havâle eylerim. (Çocukta memnûniyet emâreleri)

Söz buraya müncerr oldukta nukta hitâm verip bizi gördü. Ve bir âşinâlık ederek hemen kalktı gitti. Bu hâlden taccüb ve hayrette kalkıksa da kendisine sormaya cesâret edemedik.

(Teodor Kasab)

---

142 Numro Salı 19 Eylül 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği Üç mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı - 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Akbaba ile Kızılcân'ın İkinci Muhâveresinden Mâᶜbaᶜd

Kızıl - Baba ben ânı hizmet için ettim bu küstahlık mıdır?

Ak - Fakîr nazarının her hizmeti içinde bir hikmet gördüm.

Kızıl - Erenler bu acı otun da hikmeti var mı ya?

Ak - Nasıl yok erenler? Acı otlar derdlere devâdır derler âgâh değil misin?

Kızıl - Hikmetten çok dem uruyorsun îmânım geç oradan. Hani bir daha nutuk haklayacaktık haydi!

Ak - Hâ birisi de erenler hani Rûmîler diyârına tayy-i mekân ettirilecek çarhlar sandıkların yolunu bozup o yolcu yabancı cânı bir mest edip sındırırdın ki mürâî cânlar ne büyük hizmet oldu diye koşuştulardı. Nasıl ayâr cânsın! Şu kâinâtta ne kadar cân var ise sındırırsın cümlesini demlesen kanmazsın duymazsın baba!

Kızıl - Baba cân bu defᶜa duyar gibi oldum fakat kanıkmaya meydân kalmadı.

Ak - Nazarın kanıkmış olsan da nazarının nazarları duymaz.

Kızıl - Îmânım nazarlarım ne için duymaz nasıl nutuktur bu?

Ak - Ey gel sana anlatayım îmânım bak makbûl yaradılmış cânlar bir şeye nazar salarlar ise nazarları bir noktada cemᶜ olur. Nazarın ise nazarlarını nereye salsan. Biri cenûba biri şimâle meylediyor ikisi birleşmiyor. Lâkin dikkat edilirse şimale meyil cenûbdan daha ziyâde nazarında hikmetsiz şey yok dedik ya. Bu da boş değil îmânım fakat dolgun cânlar âgâhtır işte duyamadığının sebebi budur baba!...

Kızıl - Ey îmânım nazarın artık kalıbıma ilişmeye başladın nazarlarım şarktan garba cenûbdan şimâle her nasılsa böyle yaradılmış çevrilir mi doğrulur mu bu kıble-nümâ mıdır?

Ak - Erenlerin pusula mıdır kıble-nümâ nıdır fakîr de bilemem. Şu kadar anladım ki berzahın pek yakındır ama subha mıdır? Şâma mıdır? Nazarın daha iyi ârifsin îmânım.

Kızıl - Etme îmânım yine kalıbımı çürüdüyorsun.

Ak - Âni ben çürütmüyorum. Hani ya Diyojen Baba'ya geçende bir yavru cân gelip zuhûrât nakleyledi mi idi? İşte ânın taᶜbîri iktizâsınca çelikleneceksin kalıbının merkezinden kara çalı ile mıhlanacaksın. O vakit çürüyeceksin îmânım.

Kızıl - Ey Baba cân fakîri îmâncı erenler korur îmânım nazarın zevkinde ol baba. Ara sıra muhabbetler edelim. Koklaşalım. Lâkin erenlerim nazarınla olan bu muhabbet nutuklarını Diyojen Baba yâd ettikçe nazarın ilişivermişsin. Baba cân ilişme sakın hoş gör bu erenler cilvesidir. Dolgun cânlar cünbüşüdür.

Ak - Îmânım nasıl ilişmeyeyim bak hâm ervâhlar esrârımızı bütün fâş ettiler. Fakîri dil-hırâş ettiler.

Kızıl - Baba cân ilişme hoş gör. Nazarın demini sür. Cürᶜaları o hâm ervâhların sakallarına serpi serpi ver. Safânı artır âleminde ol yine böyle kalıbları birleştiririz. Ey erenler şimdilik sezâ yâ hû!

Bir Varaka

Anadolu'dan hemücek gelmiş hamalın biri bir gün İstanbul sokaklarında gezerken bir kutu bulur kutunun üzerinde her ne kadar o civârlardaki zabtiyye merkezinin me'mûruna mahsûs idüği muharrer ise de bî-çâre hamal okumak bilmediğinden kutuyu açar bakar ki içinde bir iftihâr nişânı "Tamam! Oh ne aᶜlâ benim de markam yogidi bunu bana Allah gönderdi" deyip göğsüne takar.

Bir kaç gün öylece gezer bunun bu hâini görenler acaba askerden mi çıkmış yoksa bir gavgada mı bulunmuş taraflarına zâhib olarak herkes hamalın hakkında başkaca bir hürmet ve riâyette bulunduklarını dahi bî-çâre hamal hissedemeyerek lâübâliyâne gezmekte iken geçende bir gün Şehr-emâneti me'mûrları kemâl-i taᶜzîm ve tekrîm ile bunun yanına gelip "Hani ya sizin markanız" diye suâl ettiklerinde elini göğsüne urarak di hâ!!! Görmüyon mu? Diyerek göğsündeki nişânı gösterdikte me'mûrîn bu nişân bunun

olduğunu ve bunda mutlaka bir yanlışlık var idüğini anladıklarından nişânı göğsünden alıp merkez me'mûrlarına teslîm ve kendisine başkaca bir marka verilip sîne-i verilip sîne-i iftihârı ânınla tezyîn edildiği mesmûât-ı garîbe ve vukuât-ı acîbeden olarak haber alınmıştır.

Diyojen'e Mahsûs Olarak Mısır'dan Vürûd Eden Telgraf-ı Hafîdir

Cemîl Paşa merhûmun vefâtı haberi Fransa'ya her yerden ziyâde te'sîr ettiği vârid olan telgraflardan anlaşılmış. Hâlbuki buraca olan te'sîrât Fransa'dan dahi ziyâde olduğu hâlde vefât haberinden üç gün sonra teessür-i mezkûr bir kat daha teşeddüd eylemiştir.

(Duhân Rejisi İdâresinin İ^{c}lânâtı)

Tütün Kumpanya Meclisi (Meclis değil mültezim odası) aşırı mertebe esef etmiş. (Vâh vâh galibâ me'mûl ettiği ticâret hâsıl olmayacak) Şunun için ki (Ne için efendim buyurunuz bakalım) dükkânlarda küçük tütün paketi bulunmadığıyla (İşte şurası tuhaf! Kumpanya kendi yaptığını da bilmiyor. A cânım o kibrit kutusu kadar paketleri kim yaptı?) tütünün yapılmasınca ba^{c}zı gûnâ noksâniyet vuku^{c}bulduğuna (Noksâniyet ne demek bütün bütün murdârdır. Gerçi murdârlık tütünün hîn-i muâyenesinde direktörlerinin isti^{c}mâl etmemesinden neş'et ettiği bedîhî ise de noksâniyyetine sebeb veren kim olduğunu bilemem) ve bu sebeblerden dolayı ahâlî hem tas^{c}îbâta dûçâr ve hem de memnûn olmadıklarından (Âferîn kumpanya işte bunu doğru söyledin. Bak kusûrunu nasıl i^{c}tirâf ediyor) vuku^{c}bulan sehviyyâtı düzeltmek üzre (İn-şâ-Allah bu sehviyyâtın içinde tütünün taaffünü de dâhildir. Her ne ise haydi bakalım düzelt) evvel-emirde şimdilik olarak (Ne güzel şiveli terkîb ne de a^{c}lâ lisân-ı diplomatik bilmem daha aşağısını okumadım ama anlaşılan şu i^{c}lândan murâdları her ne ise ileride yine icrâ etmeyecekler) der-akab küçük paket bulunmayan dükkânlarda (Allah bilir bu herifler yaptığını bilmiyor. Be cânım o servi kozalağı çerminde eğer ta^{c}bîr kapa düşmezse deve kestânesi hacminde paketleri kim yaptı çatlayacağım bi!) büyük paketleri açıp ahâlîye dilediği tütünden kaç dirhem isterler ise vermeleri için esnâfa ruhsat verilmiş (Mürüvvetinle bin yaşa ömrün tramvay yolları kadar uzun olsun. Her ne ise bu bir parça fıkra hakkında iyi fakat o yukarıda geçen şîve-i terkîbi güzel "Evvel-emirde" ile karışık "Şimdilik olarak" ta^{c}bîrini kaldırmalı. Tütünleri düzeltmeli. Ya^{c}nî fiyatına nisbet kabûl ettirmeli. Hulâsa açık satılmazsa bile herkesin parasına göre paket bulundurmalı da ahâlînin hoşnûdsuzluğunu bu karâr da bırakmamalı) ve ahâlînin istirâhatlarıyla memnûn olmalarıçün ne derecede çcalışmakta olup (Hâ! Bak heriflerin murâdı yalnız mükeyyifâta dâir olan tütünü düzeltmek değil bizim istirahatımıza çalışacak imiş. Öyle ise râhatsız

olanlar Tütün Kumpanyası'na mürâcaat etsin râhatlandıracakmış anlayamadın mı? Efendi latîfeyi bırak da bak ben sana anlatayım. Meselâ yarınekmek rejisi et rejisi su rejisi olacak hattâ sokakta gezmek ve uyku uyumak bile Reji tahtında bulunacaktır. Eğer me'kûlâta müteallik şeyler olur ama herkesin hürriyetine âid şeyler nasıl olur diyeceksin? Ya seni sokaklarda beğendiğin yerlerde enine boyuna gezdirmezler ya! Selâtîn cevâmi^{c}i içlerinde ahşâmlara kadar uyutmazlar ya! Elâ kuzum sabahleyin konaktan çıktın mı bir de bakarsın ki kapının önünde bir me'mûr efendim teşrîf ne tarafa filân yere denildimi oranın mesâfesine mahsûs biletlerden bir adedini sirke fıçılarına yapıştırıldığı gibi alnına yapıştıracak ve ta^{c}rifesi mûcibince senden para alacak işte uyku da buna makis tutulacaktır. Meselâ öğle namazından sonra hacı babaya bir miskinlik çöktü de câmi^{c}de uyumak istedi değil mi? Kaç sâat uyuyacak ise bir bilet alıp alnına yapıştıracak ândan sonra uykuya varacak. Biz sadedden çıktık ama afv edersiniz gelelim bahsimize) ve âzâde-i beyân olduğu üzre böyle bir büyük umûrun bidâyetinde her hâlde sırasına konuluncaya değin biraz vakte mahtâc (Ne demek tütünün iyi olması ya^{c}nîfiyatına göre bulunması neden vakti muhtâc oluyor anlayamam) ve ne güçlük çekilmesiyle vücûda geleceği cümle indinde müsellem bulunduğundan (Efem anlayamadık bu naz kime zirâ mültezim lâkırdısı değil yeni teşkîl olunmuş bir hizmete ta^{c}yîn olunup da idâresinde acz gösteren me'mûr sözü) bu bâbda ahâlî dahi insaf ederek ta^{c}cîl etmemeleriçin kendilerine ricâ olunur. (Aklına fikrine insâfına mâ-şâ-Allah herif yetmiş seneden beri me'lûf olduğu bir şeyden bir anda devredilsin ve ânınla beraber tabîatına muvâfık bir tütün bulamasın bulsa bile yirmi para verip aldığı tütünü üç guruş verip almaya iktidârı olmasın nihâyet yüzler gözler şişip hastalansın da yine ta^{c}cîl etmesin....)

Vâh zavallı Basîret! Nâzik Basîret! Bî-çâre Basîret! İnce Basîret! Çelebi Basîret! Sen gazetecilik gibi güç bir san^{c}ata düşecek adam mı idin? Hayır hayır değil idin ama mel^{c}ûn şeytânın işi gücü yok da tutmuş seni gazeteci etmiş.

Hakikaten de gazetecilik pek güç bir san^{c}attır. Hamallıktan da güç her şeyden de. Bunları ben cebimden uydurmuyorum â. Basîret'in geçen salı günkü nüshasında bir kaç sütûn arasında döktüğü göz yaşlarının içinde gördüm. Gazeteciliğin güçlüklerini sayıştırdıkça figânı göklere çıkıyordu. Ancak Basîret'in hakkı var ise de doğrusunu da söylemeli ya kabâhatin bir parçası da kendisinindir. Niçin. Gidip de şeytânın agvâsına uyarak öyle bir güç san^{c}atı ihtiyâr etmeli. Gençliğine çelebiliğine nâzikliğine nâzikliğine kibârlığına eline yüzüne gözüne yakışır mı? Evet ben de gazetecilik ediyorum. Ediyorum ama! Ben kaba saba bir adamım da bana güç görünmez..... Şurası da var ki ben Basîret gibi kalkıp da elimin çamuru ile hamir işlerine karışmam zevzekcesine aklıma geleni yazarım.

Önüme gelene gülerim. Bugün tramvayı tutarım yarın tütün rejisi ile eğlenirim. Hiç bir yazacak bulamadığım hâlde de Panosyan'ın kulağına gel beri derim. Öyle olur olmaz hamîr işlerine karışmam. Benden büyüklere benden akıllılara öğüt vermem. Bilmediğimi bilir gibi göstermem.

Kapatırlar güler otururum. Açarlar oturur yazarım. İşte benim işim böyle gelmiş böyle gider. Bey Basîret ise bu yolda bir meslek ihtiyârı yerine kalkmış adam içine karışmak istemiş sağa sola nutuklar etmeye kalkışmış elbette kolay değildir ya iki sözü bir arada söylemek hayli hünerdir dünkü söylediğini bugün unutmamak yarınki söyleyeceğini bugünden iyice mütâlaa etmek.... kolay şey değil â efendim en güç sanᶜattır. İşte ânın için bana kalırsa Basîret Beyefendi iyi adını zevzekliğe çıkarmaksızın vakit erken iken gidip şu civârlarda bir çoban olsa pek fenâ olmaz.

Hani ya kendisi de geçenlerde çobanlığı gayet kârlı ve kolay bir sanᶜattır diyerek bütün yanına gelenlere selâm verdiklerine uzaktan gördüklerine ve hattâ görmediklerine bile elinize birer değnek koltuğunuza Bulgar gaydası arkanıza şâyak başınıza birer kalpak ve yanınıza birer köpek elinize bir parça ekmek alarak gidiniz çoban olunuz diye öğüt vermiyor mu idi? Gel Basîret Baba sen benim sözümü dinle gazetecilik gibi böyle bir güç sanᶜatta ısrâr etme yoksa ben karışmam böyle gidersen herkesin kapısının önünden Bağdad'a bir yol gider derlerse de az vakitte senin kapını önünden tîmârhâneye kırk iki yol gidecektir.

Hani ayda bir çıkar bir Devir Gazetesi yok mu idi bu ay o çıkmıyormuş da ânın yerine Bedir nâmiyle bir gazete çıkıyormuş ama o gazete dahi kaç günde bir çıkacak haber alamadık. Şimdilik bir gün çıkıp bir gün çıkmıyor ve çıktığı gün okumaktan yorulanlar çıkmadığı günde istirâhat ediyorlar işte bu usûl fenâ değildir ancak yorgunluğu ziyâde verdiğinden bu dahi Devir gibi ayda bir çıksa fenâ olmaz.

İşbu Bedir Gazetesi sözü uzatmayıb kısa keseceğini mukaddimesinde vaᶜd etmiş ise de vaᶜdinde durmayıb ilk nüshasını yine sımsıkı doldurmuş. Tastamam yirmi dört sütûn yaᶜnî sekiz sahîfe lâkırdı söylemiş ve bu lâkırdıları söyleyen de (Şimdiye kadar ilm-i matbûâtta isbât-i vücûd etmemiş imiş ise de bu Bedir Gazetesi'nin çıkması lüzûmuna mebnî artık bu bâbda isbât-i vücûd etmesi îcâb etmiş imiş de ol sebebden baş göstermiş bizce hiç göstermese daha iyi olur idi ama artık göstermiş ne yapmalı in-şâ-Allah Mustafa Baba'ya râst gelir de başına bir duâ okutur bir de bunun sâhib-i imtiyâzı kim ise o mechûl bir zât olarak yerine bir vekîl bırakmış adı da Mehmed Cevdet imiş ama şimdi ahâlî hiç tanımamış görmemiş olduğu müekkilin vekîlini nasıl kabûl edecek hiç olmaz ise vekîlinin baş gösterdiği gibi kendisi de vücûdu şöyle dursun yalnız başını gösterse idi de ne başı olduğunu anlasa idik merakta kalmamış olur idik. Çünkü

kendisini tanımış olsa idik vekîlini de âna göre tanıyıp iᶜtibâr eder idik.

Husemâ-yı Duhân Cemᶜiyyeti Tarafından Diyojen'e

Vâkiᶜ Olan Beş Altı Suâlin Ber-vech-i Âtî

Cevâblarıdır

Birinci suâl -- Tütün Reji İdâresi Reîsi gelen tütün tüccârlarına niçin sert muâmele ediyor niçin tenezzül edip huzûruna kabûl etmiyor?

Cevâb (Sâir tütün tüccarları arz-ı hâl verip de hâd-be-hâd kendisine mürâcaat ettiklerinden azametine dokunup bunlara âdî muᶜciz nazarıyla baktığıçündür)

İkinci suâl - Tütünü yed-i vâhid usûlüne koyarak vatana hizmette bulunduğuna mükâfât üzere Hristâki Efendi'ye şimdiye kadar niçin bir iftihâr nişânı verilmedi?

Cevâb (Vatana bu misillü hizmette bulunanlara mükâfât olarak iftihâr nişânı verilmek usûlü elli günden beridir ki mahvoldu)

Üçüncü suâl - Reji Nizâm-nâmesi'nde paketlerin içilmesi şedîden yasak iken şimdi niçin içiliyor?

Cevâb (Nizâm-nâme-i mezkûr yapıldığı sırada İstanbul ahâlîsi denizde balığı pazar eder ve alır zannında bulunduklarından)

Dördüncü suâl - Reji İdâresi tütünleri bir okka dört yüz dirhem hesâbıyla alır da niçin okkasını üç yüz on dirhem hesâbıyla satar?

Cevâb (Bilmem!!!)

Beşinci suâl - Reji Kumpanyası'nın Hükûmet-i Seniyye ile olan kontratosunda tütünün okkasını yirmi guruştan üç yüz guruşa kadar satacağı muharrer ve musarrah iken niçin otuz altı guruştan dört yüz seksen guruşa katar satıyor?

Cevâb (Reji idâresi tütünleri bir okka dört yüz dirhem hesâbıyla alır ve sonra üç yüz on dirhem hesâbıyla satabilir de ânın için)

Altıncı suâl - Tütünün en fenâsını niçin askerlere veriyor?

Cevâb (Sakallarını döktürüp de traş külfetinden âzâde etmek için)

Yedinci Suâl - Reji kumpanyası hey'eti de elbette Reji tütünü içerler lâkin bunlardan hangisinin hangi cins tütün içmesi münâsib olur?

Cevâb (Bunlardan Zarîfî Yenice. Kara Pano Bafra. Hristâki Samsun. İçerler zannederim.

Mektebde

Çocuk - Amân hâce efendi çocuklarını döğecek imiş. Arıyorlar imiş.

Hâce - Ey oğul kim döğecek imiş?

Çocuk - v'Allahi bilemem ama öyle diyorlar.

Hâce - Mâdemki kim döğeceğini bilemiyorsun kim döğecek ise döğsün de döğdüğü vakit ben de ânı döğerim.

(Teodor Kasab)

---

143 Numro Cumᶜa 22 Eylül 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Devir ne acâib devir idi! İnsan düşündükçe istigrâb etmemek elden gelmiyor! Ne buyurdunuz? İstiâze mi etmeli dediniz? Evet devir pek garîb devir idi. İnkılâblı devir idi. Devir ede ede bir Bedir çıkardı ki görenler mâ-şâ-Allah! Tebârek-Allah! Ay gördüm Allah! Âmentü billâh! Aylar mübârek elhamdülillâh! Dediler. Gördünüz mü devir inkılâb eder ise neye munkalib olurmuş? Bedire. Hem öyle Bedir ki zulümât-i devri ile etrafını göremez dereceye gelen gözleri tulûᶜ ile kamaştırdı. Rabbim bu Bedir'i ay ahîrine değin fenâ ve bulutlu hevâlardan ve husûf-i nâgeh-zuhûrdan mahfûz ve me'mûn ve Nasreddin Hâce merhumun eski ayları ne yaparlar suâline (Kırkarlar kırkarlar yıldız yaparlar) diye verdiği cevâb-ı sırrına mazhariyyetten masûn eylesin amîn! Âmîn ama şuâ-i dua hedef-i icâbete resâ olsa bile mâdemki Bedir Devir'den maklubdur yine Devir'e inkılâb edebilmesi me'mûldür temâdî-i ziyasına pek de aldanmamak yaᶜnî ihtiyâtı elden bırakıp fenersiz sokağa çıkmamak lâzımedendir.

(Bedir) hakkında şu ettiğimiz duâlar da kifâyet etmeyecek zannederiz. Cânım böyle sabırsız böyle acûl şey olmaz ki bir daha olsun!..

Acelesinden öyle şeyler yazıyor ki okudukça insan gülmekten katılıyor!

Bakınız zuhûrunun üçüncü günü çıkardığı üç numrolu nüshasının havâdis-i dâhiliyyesi sırasında sadr-ı sâbık Mahmûd Paşa Hazretlerinden istirdâdı mahkûm olan maᶜhûd yüz bin liraya dâir yazdığı bendin nihâyetinde (Acaba akçenin istirdâdından başka kanûnen dahi bir muâmele yok mu imiş?) diye bir (mülâhazacık) ilâve ediyor.

Acâib! Müşârün-ileyhi mevkiᶜ-i muhâkemeye çeken ve akçenin kendilerinden istirdâdını hükmeden kanûn değil mi? Elbette kanûndur. Çünkü irâde-i keyfiyyenin icra-yi hükm edebildiği zamânlar çoktan geçti... Ama sen diyeceksin ki yalnız istirdâd ile iş biter mi? Hakkın var ama sana iş bitti diyen var mı? Acelen ne dur bakalım! Mademki

kanûn hükmüne mugayir bir hareketten dolayı müşârün-ileyhi taht-ı mes'ûliyyetine aldı ve yüz bin liranın istirdâdını hükm ile hukuk-i hazîneye müteallik ciheti ikmâl etti. Elbette bundan dolayı kendisine müteferri^{c}-i muâmelât-ı cezaiyyeyi de mevki^{c}-i icrâya koyacaktır.

Ma^{c}hûd yüz bin liranın sûret-i ibzârı hakkında ba^{c}zı te'vîlâtı şâmil İmpartial Gazetesi'nin İstanbul muhâbirinden alıp derc ettiği mektûbu Levant Times Gazetesi'nde okuduk. Bunun için ba^{c}zı gazetelere bendler yazdırılacağını (yâhûd yazılacağını) evvelce rivâyet kabîlinden olarak işitmiş idik. İşte İmpartial Gazetesi Levant Times'i yardak olarak te'vîle başladılar. Biz ânlara haber veririz ki bu iş artık bitti. Bunun için nâfile zahmet almasınlar. İki kere iki dört eder.

Rumeli şömendöfeerlerinin sâbık Der-saâdet Vekîli Mösyö Outrey'nin yerine kumpanya cânibinden Rusya Der-saâdet Sefâreti Müsteşârı Mösyö Kumani ta^{c}yîn olunmuş olduğunu geçenlerde bir gazeteden naklen ifâde ve ol bâbdaki efkârımızı ilâve etmiş idik.

Mösyö Kumani'nin şömendöferleri vekâletine me'mûriyyetini Hükûmet-i Seniyye kabûl ve tasdîk eylemediği bu def^{a}a Teatis nâm Gazetesi'nde görülmüştür.

Teatis'in şu rivâyeti sahîh ise yüz otuz sekiz numrolu nüshamızda gösterdiğimiz hatt-ı hareket iktizâsınca bu me'mûriyyet Avusturya Sefâret me'mûrlarından birine vâsıl olacak olup ancak hatt-ı hareketi yukarı doğru çevirip işi İngiltere Sefâreti me'mûrlarından bir zâta îsâl etmesini kumpanyaya hâlis-âne tavsiye ederiz. Ma^{c}lûm a İngilizlerin böyle işlerde mahâreti sâirlerine müreccahdır.

Gördünüz mü İbret Gazetesi yine çıkmış! Hoş çıktı safâ çıktı. Lâkin hâtırıma geliyor ki bu gazete mukaddema ta^{c}tîl olunduğu sırada bir varaka neşrederek ramazânın üçünde çıkacağını i^{c}lân etmiş idi. Kendi ta^{c}yîn ettiği vakitten evvel zuhûruna ne buyurursunuz? Bana kalır ise ramazânın başında çıkacağını yazar iken in-şâ-Allah dememiş olmalı ki böyle bî-vakt zuhûr etti.

La Turquie'de münderic bir istatistike göre Amerika Hükûmât-ı müctemiasında yirmi bir milyon köpek var imiş ve bunların biri için lâ-akall sekiz dolar sarf edildiği cihetle masârif-i seneviyyesi 268 milyon dolara bâliğ olur imiş.

(Türkçe hesâb eder iseniz otuz üç milyon altıyüz bin keseye) (lira değil keseye)

kadar bâliğ olur. Yalan değil ise çok şey!

Vâkıâ bizim memleketteki köpekleri hesâb etsek yirmi bir milyon diyemez isek bile yine bir çok milyona varır.

Hele bir iyisi bizim köpekler için bir para sarf edildiği yoktur. O çâşt-dân millet kendi boğazlarını yine kendi himmetleriyle doyurup ne hazîne-i devlete ve ne de hiç bir veliyy-ül-niᶜmete muhtâc olmazlar.

Köpekciklerimize yine âferîn. Öyle değil mi? (Bedir) işte gördün mü insâfca lâkırdıyı? Gûyâ bizim köpekler hükûmet sandığından maâş isterler veyâhûd bir me'muriyyet istihsâli için büyük efendilerimizi taᶜcîz ve tasdîᶜ ederler imiş gibi herkes bunların aleyhine kıyâm etmiş idi.

Kimisi cümlesini öldürmeli kimisi hayır adaların birisine nefy etmeli orada kendi kendilerine ölsünler der idi.

Bunların kabâhati ne imiş! Geceleri havlarlar veyâhûd (uu uu) diye ulurlar imiş.

Havlarlar ya! Herkes ser-best de ânlar olmasın mı?

Hem herifler ehl-i kanâat çalışır çabalar karnını doyurduğu gibi şarkı çağırmaya başlar. Ânlara sizin gibi gamları kasâvetleri yoktur ki düşünsün taşınsın teryâ-yı gâm ve kasâvete dalsın. Herifler hürdürler be yaşasın köpekler.

Fıkra

Bir şahıs yâve-gû bir hekimin yanına gidip bî-fâide sözler ile hekîm mûmâ-ileyhi bir zamân müteezzî ettikten sonra pek çok söyledim artık sükût edeyim dediğinde hekîm âna cevâb olarak "Sen söz söylemedin ki hattâ sükût edeyim diyorsun" demiş

Diğer

Herifin birisine bu gün mâh-ı sâferîn kaçıdır diye vukuᶜbulan suâle ben bu beldenin ahâlîsinden değilim maᶜlûmum değildir diye cevâb vermiş.

Milliyyet efkârı dünyanın her tarafında gittikçe ilerlediğini biliyorduk. Meğer bu fikir memâlik-i Osmâniyye'de her yerden büyük terakki göstermiş. Bir derecedeki insanlarda kalmamış cemâdâta da sirayet etmiş. Hattâ Ortaköy ile Bebek arasında olan karyeye "Arnavutköy" diyorlar. İnanmazsanız şirketin iᶜlânlarına biletlerine davlumbâz

Reji İdâresi'nin bu kere dest-res olduğumuz nizâm-nâmesinin şâyân-ı dikkat baᶜzı bendleri ber-vech-i âtî dercedilerek müntericâtı hakkında vârid-i hâtır olan mütâlaât zîrlerine işâret kılınmıştır.

(Reji Kumpanyası İdâresi Cânibinden irae edilen mağazadan duhân alıp fürûht etmek olan... nam kimesne ruhsat-nâme-i mezkurun zuhrunda mestûr dokuz bendi şâmil nizâm-nâmenin asla ve katᶜen mugayir ve hilâfında bir gûne hâl ve harekette bulunmayarak ber-mûcib-i nizâm-nâme-i müessese tütün fürûhtu için mûmâ-ileyhe memhûr ve mümzâ olarak işbu ruhsat-nâme iᶜtâ olundu)

Pekâlâ hangi diyelim ki bu tütüncüler rejinin nizâm-nâme-i müessese dediği usûle itbâᶜa kendilerini mecbûr addetsinler! Etmezler ise acaba Reji İdâresi ne yapacak şurasını öğrenmek için işim olmasa bir kaç gün tütüncülük eder idim!.....

(Tütüncülük sanᶜatında bulunup tütün alıp fürûht edecek olan esnâf evvel-emirde duhân Reji İdâresi Cânibinden mukaddem cerîdelerle edilen iᶜlân mûcibini ruhsat-nâme tezkeresinin ahziyle zîrde beyân olunan borçludan bâ-senet nizâm-nâmeye mutâvaat)

- Acâib tütüncülük de sanᶜat imiş hâ! Ben ise ticâret zannederdim. Vâkıâ bir takım süprüntüyü tütün diye kâğıtlara doldurup ve üzerini kapatarak satıp halkı aldatmak sanᶜattır ama bu sanᶜat şimdiye kadar tütün satanlarda görülmüş bir şey olmadığından belki rejiye mahsûs bir mahârettir.

Rejiden tütün almamış oldukları hâlde okkası dört yüz dirhem olarak Vâlide Hanı'nda vızır vızır tütün satmakta olan bir nevᶜi esnâfa acaba Reji lisânınca ne taᶜbîr olacak?

(Birinci bend : Bulunmuş olduğu dükkânda fürûht etmek için iktiza eden mikdâr duhânı kendi dükkânına karîb olan Reji Kumpanyası'nın kendisine irâe eylediği ve mukayyed bulunduğu mağazadan ahzedeceği)

Bu tütünleri satacak herifler eski dükkânlarında değil ki müşterîlerini bilsin de âna göre satabileceği duhanın mikdârını taᶜyîn etsin. Hem baksanıza "Kendi dükkânına karîb olan Reji Kumpanyası" taᶜbîriyle kaydediyor. Demek oluyor ki tütün satılacak olan dükkân hem kumpanyaya karîb olacağı hem de satacak olacağı adamın kendi mâlı bulunacak. Bu hale göre dükkân kirâ ile tutulmuş olur ve kumpanyaya uzak bulunur ise derûnunda tütün satılamayacak. Öyle ise Vâlide Hânı'nda tütün satanların böyle bir maᶜnâsız nizâm altına girmemek için gizli gizli alışveriş etmede hakları var imiş.

(Bend-i sâmin : Almış olduğu duhânların paketlerinde muharrer ve murakkam fiyat-ı mukarriresinden ne ziyâde ve ne de eksik fiyatla satamayacağı)

Heriflerin göbekleri çatlayarak ak ile karayı seçerek ba^{c}zı tiryâkîler yüzünden bir türlü belâlar geçirerek yirmi paralık tütünü zor belâ üç guruşa satabiliyorlar. Ândan fazlaya nasıl satabilirler? Halka zor ile verecek değiller a! Bir de vermişler kim alır?....

Gelelim eksiğe beşinci bend hükmünce mademki tütüncüler alacakları tütünlerin parasını peşînen vereceklerdir. Artık mal kendilerinin olmaz mı? Ve insan malını ister satar ister bahş eder ne yapar ise yapar artık kimse karışır mı?. Bu hâlde diledikleri fiyata satmaya niçin salâhiyyetleri olmuyor yohsa salâhiyyet dahi tütün ile berâber taht-ı inhisâra mı girdi?

(Bend-i sâbi^{c} : Şâyed verilen duhân paketlerinin üzerine vaz^{c} olunan marka ve murakkam bulunan fiyatların da veyâ fekkolunmuş ve silinmiş cüz'î bir emâre görüldükte bu misillü hale mütecâsir bulunan esnâf sâhtekâr demek olup ve cezâ-i kanûn-nâme-i hümâyûnda münderic sahte-kârân hakkında ne gûnâ mücâzât-ı şedîdeye uğrayacağını her hâlde bileceği)

Demek oluyor ki paketin içi nasıl olur ise olsun be's yok yalnız hey'etinde ve marka ve fiyatında bozukluk olmayacak ve olur ise yapanlara sâhte-kâr nazarıyla bakılacak.

Artık tütüncüler öyle bir şey vuku^{c}undan ihtiraz etsinler.

Etsinler ama bunlar tütün mü satacak yoksa paketlerin üzerine kondurmamak üzere sinek mi avlayacak? Şâyed birisi konar da markanın önüne bir nokta kor ise tütüncü âna ne yapsın?

Kime edilse bilinemeyen muâmele-i cezâiyye bahsine gelince (üzerinde tütün yazılı içi somak yaprağı dolu) paketler sanâyi^{c}i müstesna olarak paketlerin şekl ü hey'etini tagyîre mütecâsir olan tütüncüler (cezâ-i kanûn-nâme-i hümâyûnda münderic sâhte-kârân hakkında ne gûnâ mücâzât-ı şedîdeye uğrayacağını her hâlde bilecekler) imiş....

Bizim bildiğimiz cezâ-i kanûn-nâme-i hümâyûnda sâhte-kârlar münderic değildir. Yalnız sâhte-kârlar hakkında icrâsı lâzım gelen muâmelât-ı cezâiyye mündericdir. Reji İdâresi kendine mahsûs ve öyle sâhte-kârân esâmîsini hâvî bir cezâ kanûnu îcâd etmiş ise orasını bilemeyiz.

(Mâ-ba^{c}dı sonra)

(Teodor Kasab)

---

144 Numro Salı 26 Eylül 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defʿa salı ve cumʿa günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İʿlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Tuhaf Bir Vakʿadır.

S - Vây birâder şükür görüştüğümüze. Kaç vakittir nerelerde kaldınız?

C - Âh âh! sorma başıma gelen belâyı.

S - Hayır olsun.

C - Hayır şer bir kere aldandık. Bir daha öyle her evrak-ı havâdiste gördüğüm şeylere inanmaya ve Hakayık'ın kavline iʿtimâd edip yola çıkmaya pek büyük tövbe ettim ama çe fâide ki bir kere paparasını yedim.

S - Acâib bu nasıl şey?

C - Geçen gün İzmid tarîkiyle Geyve ve oradan da Adapazarı'na gitmek üzere buradan vapura binip ahşâma İzmid'e çıkarım. Hani Hakayık'da mahâll-i mezkûr yollarının intizâmını zâten işittik idi ya burası kulağımda kaldığından gece mehtâbda serin serin yolu kolaylar giderim hülyâsıyla bir hayvân tutup çıkarım. Vâkıâ bu yollar birinci derbende kadar aʿlâ ve vaktiyle gayet raʿnâ yapılmış ise de şimdiki hali ve hele ilerisi köprü gailesinden âri olduğu hâlde bozulan köprülerin yalnız direkleri kalıp ortası kalbur gibi delik deşik olduğu dört sâat ileriye varınca haber aldım ise de iş işten geçti ve sâat beşe yanaştı.

S - Amân bârî dön ki bir muhâtaraya uğramayasın.

C - Hele dinle. Hayvânın yuları elimde ve Hakayık'ın şu iʿlânından dolayı duâsı dilimde olarak bir bataklıktan yol arayıb yarı bellerime kadar çamura karıştığım hâlde tasâdüf ettiğim bir arabada diğer benim gibi kavl-i mezkûre aldanıp yola çıkan üç kişiye tesâdüf edip bununla müteselli olarak ve var kuvveti cümleten tabanlara vererek ve

eğerçi zikrolunan köprülerde şâyed pek çok olduğu gibi bizim hayvânların ayağı geçip kırılacak olur veyâ sâir sûretle bir zâyiât vuku^{c} bulur ise evvel hâlde tazmîni için nereye mürâcaat edeceğimizi söyleşerek güç hâl sahili bulabildik ama ne çektik!!

S - Çok şey! demek ki Hakayık'ın ol havali şoselerinin intizâmına dair uzun uzun bendler nereye gitti?

C - Eğerzçi âna inânıp da yola çıkan olur ise işte beni nümûne tutsun ve bir daha kimse aldanmasın ve mezkûr köprülerin bu hali kesb edişi yalnız çivilerinin henüz gönderilmediğinden zuhûra gelmiş olmakla bu çivileri her kim gönderecek ise Allah âna insâf vere ve böyle görünür görünmez kazadan cümlemizi emîn eyleye. Âmin

---

Yakayı Ele Verdik

Bizim mekteb çocuğu cum^{c}a günü matbaamıza yine gelmesin mi. (Çattık belâ-yi mübrem) Kaşlarını çatmış yarı bir âşinâlık ile oturdu. Oturdu ama bu oturuş evvelki oturuşlardan hayli farklıca idi.

Çocuk kemâl-i vakar ile: Ey (Diyojen)! Doğrusu söylemek ve istikametten ayrılmamak ve iyiyi kötüyü tekâpûdan ârî olarak der-miyân etmek mesleğinin mizâcının iktizâsındandır. Ben böyle bilirim ve benim mekteb arkadaşlarım dahi böyle bilirlerdi. Fakat senden nâfile.

Diyojen - Ey çocuk! Sen de nâfileye buraya gelmediğini anlıyorum. Bu nazların bu yapışların elbette bir şeyi çıkacaktır â. Haydi bakalım sen nâfile demek ne demek?

Çocuk - Demek â sende nâfile.

Diyojen - Cânım pekâlâ ben nâfile ama sen öyle nâfile bir şeytana benzemiyorsun. Murâdın nedir?

Ç - Sen feylesof bir adamsın. Feylesoflar tabîat-ı âleme vâkıf ve efkârlarını esrâr ve hafâyâ-yı hükmîye cihetlerine atıfdırlar.

D - Bak bak haspa çocuğa öyle bir takım müsecca^{c} sözler öyle babayâne fikirler ile bizi kendi karşısında kendi yaşında kendi makamında add ediyor. Â çocuğum söyle cânım muradın nedir?

Ç - Söyleyeyim ama dediğimi yapacak mısın?

D - Hele söyle bakalım. Yapılacak bir şey iste. Pek iyi fakat öyle çocuk işlerinin hepsi yapılamaz.

Ç - Â Diyojen! Bizim seninle beynimizde haylice vakitten beri ülfetimiz vardır. Şimdiye kadar hikmet ve hakikate mugayir benden bir lâkırdı işittin mi?

D - Pekâlâ cânım of! Söyle istediğin nedir? Yazı yazdırmak mı istiyorsun?

Ç - Hi hi. Âferin Diyojen sen daha ihtiyarlıkla bunamamışsın.

D - Yok çocuk â. Vakit vakit gelip başımı patlatıyorsun. Onunla berâber de fazla muâmelâta hakkın yoktur. Artık senin yazını yazmayacağım.

Ç - Sen yazmaz isen hani ya bir başka gazete var idi. Benim yazdığımı beğeniyor. O nedir? Onun ismi nedir? Oraya gider yalvarır yazdırırım.

D - Hakayık!

Ç - Bırak şunu. Lâlam aklımda bir şeydir o. Ben ânı sevmem.

D - (Durunuz bakalım iş nereye varır. Ânın murâdı Rûz-nâme'dir anlaşıldı. Çünkü geçende bir âferin almış idi) Basiret.

Ç - Sâde siret. Hayır hayır (Diyojen) hani ya geçende ben sana yalvardım da gazetene yazı yazdım sonra benim yazdığıma âferin yazmış idi. Zor-nâme mi ne idi o?

D - O zor-nâme değil oğlum. Ruz-nâme'dir. Fakat orada sana pek yüz vermezler. Çünkü senin meşreb ve terbiyeleri birbirine mugayir müteaddid lâlaların olduğu cihetle terbiyen pek tamam değildir diyemez isem de nâzlı büyüdüğün cihetle her ne kadar senin zekâvet-i efkkârını beğenecekleri meczûm olup fakat orada seni pek söyletmezler.

Ç - Ne demek? Benim lâlalarım çok olmakla meşrebimin hâtırda olmaması neden lâzım gelsin? Ben hepsinin terbiyesini görmüş ve kendi kendine bir mizac hâsıl etmişim. Terbiyesiz demeye salahiyetiniz var mı?

D - Estağfirullah terbiyesiz demedim afv edersin. Bak işte lâlalarında kabahat ama senin mizacın bir parça titizce.

Ç - Kuzum Diyojen! Baba Diyojen! Benim işim var. Arkadaşlarımla eğlenmeye gideceğim. Benim yazımı yaz. Bak göstereyim eğer beğenmezsen yazma.

D - Amân ya Rabbi! Bu çocuğun elinden kurtulamadım. Haydi bakalım çıkar yazını bir okuyalım. Sakın delilik olmasın!

Ç - Nasıl delilik Diyojen baba nasıl delilik? Doğruluk.

D - Okuyalım bakalım şunu. Hevesi hoşnûd edelim. Ne yapmalı?

(Diyojen Matbaasına Bendimdir)

Sadr-ı sâbık Mahmud Nedim Paşa Hazretleri mesned-i sadâreti ihrâz eylediği dakikadan infisâline kadar kaffe-i teşebbüsâtında gösterdiği arz u kîn ve efkâr-ı hâdserânesi maᶜlum ve seyyiâtının başlıcaları emvâl-i hazine-i devleti bezer ü telef ve bir kaç müşterî bilâ-muhakeme velâ cünha öteye beriye tard ü nefy ile cümleyi dûçâr-ı hayret ü esef etmesi maddeleri idüği meczûmdur.

Şevketlü padişahımaz efendimiz hazretleri müşârün-ileyhin seyyiât-ı vâkıasına vukuf-ı hâsıl ve azlile istintâk ve muhâkemesi hitâm bulunmuş ve yapılan mazbatası hâk-i pay-ı şâhâneye takdim olunup mûcibince mahkûm be yüz bin liranın tahsîline İrâde-i Seniyye taalluk eylemesi üzerine makam-ı âlî-i vekâlet-penâhiden bir kıtᶜa tezkere-i sâmiye terkim ve irsâl olunarak paralar istenilmiştir.

İstenilmiş ama sonra ne olmuş? Buraları gazetelerde görülemiyor. Çünkü muahharen zuhûr eden şâyiaya nazaran Mahmud Paşa servetinin yüz bin lirayı vermeye müsâadesi olunduğu cevâbını vermiş ve bir rivâyette dahi hükme iᶜtirâz ederek iâde-i muhâkeme talebinde bulunmuş ise de malından tesviye ve istifâ olunmasına İrâde-i Seniyye tekrâr şeref-sünûh etmiş.

Hâlbuki ben çocukluğumla berâber yüz bin lirayı bir kaç kere ödeyecek kadar çuval dolusu liraları aldığını bilir ve yerlerini irâe ve taᶜyîn edebilirim.

İâde-i muhâkeme talebi sahîh ise burası pek garîbdir. Ancak Meclis-i Hass-ı Vükelâ derece-i evvelî mahkemesi olduğu gibi zât ve maslahatâ müteallik olan delîller temme-t-tedârik bir iki senedden ve yolda vukuᶜu melhûz olan mücâvebe iki sözden ibârettir. Orası dursun velev ki yüz bin lira haydi tamamen verilsin hey'et-i devlet ve şehinşah-i zî-şevkete maᶜlûmât verilmemesi ve keyfî mûcibince hareket eylemesi akçe-i istirdâr-ı şahâdet kâfidir. Bu kadar fenâlıklar böyle bir kaç müşterî hâksızlığı etmekliler..... daha daha nelerin iktiza ettirdiği muâmele-i cezâiyye hâlâ anlaşılamadı. Şemş-i hakikat-sehab istinâd altında ve gözler intizârda kaldı.

Şimdi ilâve kabilinden işitiliyor ki gûyâ sadr-ı sâbık müşârün-ileyhin federleri müteveffâ Necîb Paşa'nın Bağdad Vâlîliği hengâmda Bağdad hazinesinde otuz bin kese kadar alacağı kalmış ve Nâmık Paşa Hazretlerinin Şûrâ-yi Devlet riyâsetlerinde beher mâh bin bu kadar kese hazîne-i celîleden te'diye ve bu sûretle otuz bin kesenin tesviye

olunmasını taht-ı karâra aldırıp hattâ iki aylık kadar aldıktan sonra infisâli vuku^{c}bulmuş. Buralarını herkes bildiği cihetle tafsîle hâcet yoktur ancak netîce-i muntazıranın mir'at-ı şühâdda cilve-nümâ olması cümleden ziyâde merakımı celb etmiş ve âdetâ ciğerimi yakmıştır.

D - Âferin çocuk bu yazışlar bu düşünüşler çocuk işi değil bu genç yaşta bu isti^{c}dâd çok şeydir.

Ç - Ben çocuğum ama adam akıllı çocuğum. Sen orasından vazgeç. Şu merakımı ben ne sûretle izâle edeyim? Ne tarafa gidip kimden ma^{c}lûmât arayayım.

D - Artık ben orasını bilemem. İşte hâtırın için son def^{c}a olarak yazını yazdım. Benden başka şey sorma.

Muhâvere

Vâlidesi - Oğlum Allah sana Reji tütünü gibi mestûre bir kız kısmet eylesin!

Oğlu - Vâlide inkisâr mı ediyorsun?

Vâ - Niçin oğlum?

Oğ - Görmüyor musun o münâfıkın içi dışına benziyor mu? Tütün diye aldığın mestûrenin içinde neler çıkıyor.

Vâ - Ben içmiyorum ki içinden neler çıktığını bileyim. Ancak bunları evvelki tütünler gibi pazar mahallerinde kaldırım üzerlerinde açık saçık hâlde görmediğimden söylüyorum.

Oğ - Hâ anlaşıldı. Demek ki sen onun mestûreliğini nezâketinden zann eyledin öyle mi?

Vâ - Zâhir oğlum elbet iyi bir şeydir ki böyle kâğıtlara sarmışlar dükkânlarda raflara koymuşlar kâşki sen de ondan alsan.

Oğ - Öyle ise kâğıtlar içinde gördüğün nazlımı sana göstereyim. (Gösterir) İşte akkası da yüz guruşa olduğu üzerinde yazılı.

Vâ - Â! O nedir o!... Gibi simsiyâh. Utanmadan bunu tütün diye nasıl satıyorlar. Â oğlum senin de hiç gözün yok mu? Alır iken niçin açıp bir kere içine bakmıyorsun?

Oğ - Â valideciğim parasını verip almadıktan sonra hiç içine baktırırlar mı?

Vâ - Â bu ne alır iken de içine bakmadan böyle kapalı mı almalı?

Oğ - Hây hay!

Vâ - Âyol herkes parayı sokakatan mı topluyor?

Oğ - Herkes parayı sokaktan toplamıyor ama onlar herkese içireceğini topluyor.

Vâ - Amân ya Rabbim! Âhir-zamân... Daha neler göreceğiz!

Oğ - Anladın mı valide? İşte benim için istediğin kızın mestûreliği Reji itütünü gibi olur is sonra içinde ne mal çıkacağı ma'lumun olsun da hemen Cenâb-ı Hakk cümlemisi içi dışına uymazsızlıktan esîrgesin. Yohsa insan böyle âleme maskara olur.

Tütünsüzlükten ciğeri yanmış bir tiryâkinin haline kesb-i vukuf eden bir zât tarafından söylenip makam-ı âşinâ diğer biri cânibinden makam-ı nihâvend de bestelenmiş olan şarkı tuhaf bir eser olduğundan derc ve neşri münâsib görünmüştür.

Tütün şimdi paketlerde nihandır

Yamândır hâl-i tiryâki yamândır

Rejinin müddeti hayli zamândır

Yamândır hâl-i tiryâki yamândır

Duhan etti o rütbe-i kesb-i kıymet

Yetişmez kıyye ile ahze kudret

On iki dirhemi etmez kifâyet

Yamândır hâl-i tiryâki yamândır

Çok kullanmada eylerse ısrâr

Olur üç günde iflasa giriftar

Frenk sigarası içmekse dûçâr

Yamândır hâl-i tiryaki yamândır.

(Muamma)

Rejenin zararı mütevâtir... Ahâlîsinin bu bâbda gördüğü zarâr meydânda.... Reji zarâr eder!! Ahâlî zarâr eder!! Aradı kazanan kim ?? Bilen varsa salâ???

---

7 numrolu Bedir'in 8. sahîfesinin 3. sütûnunda muharrer eğlencenin cümle-i âhiri.

(Hakayık'a)

"Zirâ on onbeş lira ile basar-ı basireti boyanarak bol bol oda başı duâsına kimsenin vakti yoktur kuzum" Bedir.

Anladın mı Panosoğlu?.. Öyle bir tabak fasulye piyazına kantolara duâlara kimsenin vakti yok diyorlar!!..

Biraz da insâf-ane söyler isek Allah da kimseyi Bedir'in duâsına muhtac etmesin.

Lâkin ne bahâcı adam imiş.. Onbeş lirayı da beğenmiyor... En fenâsı burası ki işittiğime göre (Lâzım gelen çavuş duâlarını) Bedir Gazetesi taht-ı inhisâra almak istiyormuş.. Duâ rejisi olacak imiş. (A safas yardımcı gallas).

Teodor Kasab

---

145 Numro Cumᶜa 29 Eylül 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Yeni doğan Bedir geçen bir nüshasında bir rü'yâ görmüş.

Gûyâ Diyojen'i küpünün içinde olduğu hâlde hakayıktan yapılmış bir çadır altında bulunan bir zâtın huzûruna getirmişler.

O zât dahi Diyojen'i istintâk'a çekip bana cadı diyen sen mi idin? Kedi diyen sen mi idin? Dedikçe Diyojen dahi (Hayır efendim amâm efendim) der imiş. Nihâyet kaldırmışlar Diyojen'i küp ile berâber Sirkeci İskelesinden denize atmışlar. Elbette siz de bu rü'yayı (görmüşsünüzdür diyemem fakat) okumuşsunuzdur. Lâkin siz umar mısınız ki Diyojen öyle cevâb versin?

Diyojen! Diyojen! Hani ya şu (Gölge etme başka ihsân istemem) Diyojen!

Hiç bu Diyojen sahih olan bir şeye evet demekten korkar mı? Öyle olsa doğru olan bir şeye dahi hayır deme mi lâzım gelir?

Diyojen neden korksun? Kendisini küp ile berâber Sirkeci'den denize atacaklar imiş öyle mi?

Tamam küpü berâber olduktan sonra mâdemki Sarayburnu akıntısı garba doğru akıyor mademki Çanakkali Boğazı'nın akıntısı garba akıyor mademki Septe Boğazı'nın akıntısı dahi garba doğru akıyor. Akıntıdan akıntıya çalkana çalkana Amerika'ya kadar gider. Hattâ yolda gider iken Gelibolu'ya bir de selâm verir.

Amerika'ya gider mi? Orasını (Gölge etme başka ihsân istemem) demeye müsâid görür ise yine küpceğizinin önüne çıkarak o beyti söyler durur. Zaten bundan başka ne söylediği var ki? kimin kediseni pist dedi? Kimin köpeğine hoşt dedi?

Ben bir şeyden korkar idim. Ba^czı piçler gelip küpü kırmasınlar der idim. Fakat Atina'da ânı da ânı de gördüm o da başıma geldi.

Bir kere yağmurdan ıslandıktan sonra artık serpintiden ne pervâm kalır?

Yâhû şaka hoş ama Bedir'in rü'yâsı çıkıverir ise ne yaparız? Elbette (Hayır efendim amân efendim) demeyiz. Ânı ne ben derim ne Bedir. Çünkü bizim merhûm ve mağfûrün-leh (Devir) dahi demez idi.

Fakat biz "Evet ben idim ne yapacağın bakayım yalanı söylemiş idim?" dedikçe acaba o çadır altında zât ne kadar tehevvür eder idi?

v'Allahi şu hâli görmek ve bununla dahi eğlenip gülmek için âdetâ böyle bir rü'yâ dahi ben görmek istiyorum.

Fakat Bedir'in gördüğü gibi öyle denizin kabarmaz geminin yalpa urmaz filânı görsem korkarım zannediyorum. Çünkü maâz-Allah sahîhan korkulacak bir şeydir.

(Baron Hirsch Tarafından Nâfia Nezâreti Celîlesine)

(Arz-ı Hâl)

Arz u beyâna hâcet olduğu üzre âcizlerinin sâye-i Saltanat-ı Seniyye'de Rumeli demiryolu imtiyâzından dolayı mashar olageldiğim müsâade ve ihsân-ı fevk-al-âde ve hele tesviye-i ahirede dest-res olduğum servet ü sâman pek ziyâde olarak şu yüzden evvel ve âhir nâil olduğum inâyât ve müsâadât-ı celîleden doluyı ne türlü hamd ü senâ etsem yine vazîfe-i şükr-güzâriyi be-hakk ifâ edemem. Binâen aleyh ol babda ıtnâb-ı mukaddemat-ı âdiyyeden sarf-ı nazarla mezkûr demiryolunun te'mîn ve teksîr-i vâridatı hakkında lâyıh-ı hâtır-kasır olan ba^cz mütalaâtın arz ü beyânına ictisâr ederim.

Ma^clûm-i âlî-i nezâret-penâhileri buyurulduğu üzere bir memlekette demiryolu inşasından maksad o mülkün vasâit-i nakliyyesini teshîl ve bu sühuletle muâmelat-ı ticâriyyesini tehvîn ve tevfîr etmek olup bu da derûn-i mülkte olan şehir ve kasabalar ve karyelerin ekserîyyet üzre demiryolu güzer-gâhında bulunmasına mütevvefık olduğu hâlde bil^cakis bizim demiryolu güzer-gâhı üzerinde ne bir karye ve kasaba ve ne de bir şehir bulunmadığından ve bu hâlde memâlik-i sâirede demiryollarından edilen istifâde burada kabil olamayacağından mezkûr Rumeli demiryoluna baid kalmış olan şehir ve kasabalar ile karyelerin güzer-gâha nakledilmesi zımnında ahâlîsine evamirm-i ekide istârı ve ısga edilmediği takdirde âdetâ kuvve-i cebriyye icrâsı hakkında iktizâ-yi hâlin

îfâsı husûsuna müsâade buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men leh-ül-emrindir.

Bende-i

Baron Hircsh

Bedir Gazetesi on numrolu nüshasının ahvâl-i umumiyye bendinde (Baᶜzı Tedârükât-ı Sulhiyye) ünvânıyla derc etmiş olduğu makalenin nihâyetinde (ingiliz gazeteleri "Berlin mülâkatı sulhu te'mîn ediyor ama zımnında çok ahkâm görünüyor" mütâlaâtıyla uğraşıyorlar) dedikten sonra: Acaba biz ne mütâlaât ile uğraşıyoruz? Burasını Diyojen'den sormalı. demiş

Biz Bedir Gazetesi mütâlaâtı ile uğraşıyoruz. Bu iştigalimiz Bedir'in sâhib-i imtiyâzı vekîline kifâyet etmez mi?

Diyojen Gazetesi İdâre-i Behiyyesine

Bendeniz İstanbul'a kadar bir seyâhat etmek üzre bundan bir buçuk ay mukaddem memleketimden çıkıp sekiz günden beri İstanbul'dayım. Lâkin seyâhat denilen şey ne kadar fâideli imiş. İnsan pek çok şeylerden maᶜlumât alır efkârını tevsîᶜ eder. Yanlışlar zehâbını tasbîh eder. Hâsılı daha pek çok şeyler kazanır yalan değil işte bu seyâhat-i maᶜruzede nefsimde tecrübe ettim pek çok yanlışlar maᶜlûmatı tashih ettim. Ez an cümle Hakayık şöyle söyledi böyle yazdı.... diyerek herkesin ağzından değil ve bu Hakayık'ı zann ve tasavvur ederim meğer bayağı bir varak-pâre imiş. Yazıklar olsun şu benim evvelki maᶜlumatıma ne dersiniz. Biz de gazetelerin gayet ve mahiyyetini tahkiki ettim. Gazete te'lif etmek pek kolay bir şey imiş. Hattâ bu tahkikat üzerine ben dahi gazete neşrine mübâşeret edeceğim ismini ve mukaddemesini bile hâzırladım. Her ne kadar mûcib-i tasdîᶜ ise zirde muharrerdir kırâat buyurun. Kırâat buyurduktan sonra mezkûr gazetenin ne yolda hizmet edeceğini anlarsınız.

Gazetenin İsimleri

Muallim-i hakayık-ı hayalet	Hace-i riyâ ü rezâlet	Muarrif-i küfr-i niᶜmet
Nâşir-i denâet	Müpsid-i ahlâk-ı millet	Mürtekib-i fısk-ı habâset[1]

Mukaddimesi

İşbu gazete hakayık-ı ahvâlden bahsedecek ve haftada beş defᶜa çıkacaktır. İki yüzü dahi kara olacaktır. Müdâhinliğe dâir her ne olur ise olsun meccânen kabûl ve sâir

---

[1] Tarafınıza ricâ ederim ki eğerçi buna dâir daha başka isimler hâtırınıza gelir ise Allah aşkına ilâve buyurun.

şeyler para ile tabᶜ edilecektir. Hey'et-i tahrîriyyesi bir sûri sürü keçilerden ibâret olacaktır. Direktörün rütbe-i kabiliyyeti derece-i saniyede ve kadd ü kameti file benzer bir şey olacağı gibi matbaa amelesinden yetişme olmak üzere intihab olunması şart kılınacaktır.

Ümid ederim ki gazetenin isimleriyle hem-nâm olanlar tarafından hayli muâvenet olunur. Hem ederler ederler haydi bakalım yüzü karalar işte çıkaracağım gazetenin isimlerini mukaddimesini okunuz â beğendiniz mi? Ben beğendim lâkin gazeteyi bir kaç gün sonra yine memleketime avdet edeceğim çıkarmayacağımı müteessifen arz eylerim. Hiç olmazsa ismini ve mukaddimesini iᶜlân edebildiğimden memnunum. Gazetenizin himmeti var olsun! Allahu-teâla Hazretleri mesleğini gaib ettirmesin!

N

M R

Diyojen

Biraz daha ilâve eder isek hem mukaddimenin süs bozulu ve hem de zevki kaçaru hâ!

Şimden sonra Diyojen "Allah ömrünü İstanbul gazeteleri muharririlerinin kuvve-i hafızası kadar uzun eyleye" lafzını düşmenlerinin duâ makamında istiᶜmâl edecektir.

(Levant Herald) nâm İngiliz Gazetesi sonraki taᶜtilinden sonra çıkan ilk nüshasında Mahmûd Paşa Hazretleri hakkında bir çok atıp tuttuktan sonra mezkûr taᶜtîlinden dolayı paşa-yi müşârün-ileyhe bir cesim daᶜvâ açacağını vaᶜd ile hattâ biz Londra'da İngiltere Kraliçesi'nin avukatı buluna mösyö bilmem neye dahi suâl ettiysen pek haklısın aç daᶜvânı kazanırsın demişidi. Yine mezkûr nüshasında söylemişidi. Müşterîleri daᶜvâ beklerken mezkûr gazete yelkenleri indirip şimdi Levant Times nam maᶜhûd Gemici Gazetesi kendi eskiden yoğurttan beyaz dese o siyah dediği hâlde şimdi ânın ile bil-ittifâk el ele vermişler gidiyorlar. Allah selamet versin. Ey!! Şimdi hakkım yok mu düşmenlerime bu yolda duâyı ihtiyâr ettiğim?

Sevgili (Diyojen'im)

143 numrolu nüshanızda (Bizim köpekler için bir para sarf eylediği yoktur o çalışan millet kendi boğazlarını yine kendi himmetleriyle doyurup ne hazîne-i devlete ne de veliyy-i niᶜmete muhtâc olmazlar (Köpekçilerimie âferin)..) fıkrası münderic olduğ esna-yı mütâlaada müsâhede kılındı. Bu insâfca lakırdınıza diyecek yok ise de baᶜzı

gazetecilerin (iᶜrâb ve ibâre) cihetinden vukuᶜbulan sehviyyatlarını tashîh buyurmakta ve öteden beriden sorulan suâllere dahi sanki iknâᶜ eder sûretlerle cevâb vermekte olduğumuza mağrûren (fıkra-i) mezkûrece (Maᶜnen) hâsıl olan müşkilatın (lûtfen) hall ve tavzîh ve benim gibi bir câhilin anlayabileceği sâde lisân ile hulâsa-i efkârın tasrîh buyurmanızı istirhâm ederim. Şöyle ki mezkûr fıkranın (ne hazine-i devlete) (ve ne de bir veliyy-i niᶜmete) terkîblerinde olan (ne) lisân-ı Türkî de âdât-ı selb ve nefy değil midir? Âdât-ı nefy ise alt tarafında (ölmezler) kelimesiyle te'kîd-i nefyye hâcet var mı ve burada (ölmezler) diyeceğimize (ölürler) demiş olsak acaba daha güzel (mâᶜnî) anlaşılmaz mı? Arabî kaidesinde istifhâm-ı efkâr câiz de (Türkçe) de cevâz yok mu? Buralarının etrafıyla bildirmenizi temennî ederim.

Diyojen

Evvelâ suâl buyurulan nefyolsun isbât olsun bizim değil. Haydi farz edelim ki yalnız siz anlayamamış veyâhûd anlamış da şöyle bir ip ucu tutarak Diyojen ile eğlenmesini istemiş olasınız lâkin Diyojen Türkçe Arabca Acemce bilmediğini kâmillere ve acemîlere bir kaç kere ihtâr etmiş olduğundan burada tekrârına hâcet yoktur. Bir de ayol bizi göreceğine ayın on dördü gibi Bedir'i göremedin mi?

Cânım Diyojen Efendi! Sana bir şey suâl edeceğim doğrusunu söylemenizi ricâ ederim. Bendeniz her gün mektebe gidip gelir iken tramvay arabalarını görüyorum. Bunlardan Galata'da olanları da görmek üzre geçen cumᶜa günü kitâb almak bahanesiyle o tarafa gittim arabaları gördüm va orada bir çok Yahudîler şömendöfer numrosu bir çâr-yek mecidiyeye diye bağırıyorlar. Sebebini suâl ettim karlı bir şey olduğunu anladım. Benim pederim âdi esnâf esnâf olduğundan yevmiyye bana altmış para veriyor. Bendeniz de yirmi parasıyla bir gazedte alıp okuyorum. Vâkıâ guruşluk gazelerin iyi olduklarını fiyâtından anlıyor isem de bunlara çâr-nâ-çâr yanaşamıyorum. Her ne ise okuduğum gazeteler dâimâ zengîn olun diyerek nasîhat verdiklerinden tamam tamam bu kâğıtlardan bir tane alınır ise zengîn olurum diyerek alacağım kitâbın parasını vererek bir tane aldım. Akşâm eve geldim babama gösterdim. Biraz tekdîr ettikten sonra hiç Frenkler beş guruş ile üç yüz bin frank verirler mi? Bunlar herkesi aldatmak için vâsıtadır dide. Bendeniz de cevâb olarak efendim böyle şey olur mu bizim mektebde bir çocuk diğer bir çocuğu aldatmış olsa hâce efendi birinci kere nasîhat eder ikinci kere tekdîr eder filân eder o çocuğu terbiye eder ve öyle fenâ huylarından vaz geçirir. Frenkler ise gayet terbiyeli ve medeni adamlar olduklarından herkesi ızrâr etmezler ve eğer birisi böyle bir şeye cesaret edecek olsa menᶜ olunurlar veyâhud gazeteler iᶜlân eder dedim ve gazetelerin ol derece nâfiᶜ şeyler haber verdiğini lâyıkıyla anlatmak için gazetenin birin garîbe diyerek Mösyö Thiers'in gecelik haftânının sehven bir kaç kere katᶜ olunduğu fıkrasını naklettim. Böyle dünyanın öbür ucunda cereyân eden vukuâtı haber veren gazeteler İstanbul'da olan bu misillü işleri haber vermezler mi dedim.

Bunun üzerine pederim güldü ve evlâdım köprünün karşı tarafında birer tarz ile Frenklerin aldıkları akçelerin hesâbı yoktur. Bir daha karşı tarafa gitme daha senin aklın ermez dedi. Kuzum Diyojen Efendi bu şömendöfer numrosu sâhte bir şey midir ve Frenkler adam aldatırlar mı ve Mösyö Thiers'in gecelik haftanının bir kaç kere katᶜ olduğu sahih midir? Buralarını doğruca söylemenizi ricâ ederim.

Bir şâkird

Diyojen

Ya Rabb! Sana sığındık! Sıbyânların elinde kaldık be! Evlâdım bana şimden sonra böyle güç suâller sorma benim aklım ermez. Müşkilini de halletmek istersen babanın şu "Hiç Frenkler beş guruş ile üç yüz bin frank verirler mi?"sözünü iyi mütâlaa eyle. İşte ben bu kadar diyebilirim.

Bedir

Efendim Hakayık-ül-vekayiᶜ Gazetesi bakmış ki Avrupa gazetelerinden baᶜzıları vekayiᶜin Hakayık'ını yazmıyorlar. Yalan yazıyorlar agraza hizmet ediyorlar. Bir takım özü doğru adamlar aleyhinde idâre-i efkâr ediyorlar.

Şimdi bu gazete Avrupa'da dahi bir şuᶜbe açacak imiş. Orada vekayiᶜin Hakayık'ından bahs eder bir gazete çıkaracak imiş hattâ diyorlar ki izzetlü Filib Efendi bu yakında Avrupa'ya gidecek imiş.

Şimdi siz benden bu havâdis üzerine efkârımın ne olduğunu sorarsanız. Doğrusu ben Avrupa'da dahi bir Hakayık-ül-vekayiᶜ çıkarılması lüzûmunu kemâliyle tasdik ederim zirâ Avrupa'da doğru havâdis yazan yalnız bir Morning Post Gazetesi vardır. Nasıl ki bunun Hakayık tarafından terceme edilerek okumuş olduğunuzu baᶜzı bendlerinden siz de anlamışsınızdır.

Fakat ne fâide ki ismi Hakayık-ül vekayiᶜ değil.

Ancak benim bir mütâlaam var. Bunun için Avrupa'ya İzzetlü Filib Efendi gitmemeli. İzzetlü Filib Efendi burada kalmalı çünkü İzzetlü Flib Efendi Almanca bilmez. Avrupa'ya Almanca bilir bir zât gitmeli. Hem Almanca bilmli hem de hikmetten dem urmalı. Almanca bilmez ise olmaz hoş bilirse de olmaz ya! Fakat hikmet bilmeyince hiç olmaz. Dünyada bir adam hiç bir şey bilmez ise hikmet olmasun bilmedir ki hiç olmaz ise hikmetten dem urabilsin. Burda hikmet dediğimiz şey sizin bildiğiniz dahi değildir. Şimdi hikemiyyât-ı Kostantiniyye nâmıyla yeni bir hikmet çıktı ânı bilmelidir.

Bu hâle göre İzzetlü Filib Efendi Almanya'da ne yapar? Hem Almanya matbaalarının makineleri vapur kuvvetiyle dönüyormuş!

Diyojen

Şu bendi herkes okumuş elbet meâlini ve muharririn merâmını da belki anlamıştır. Hattâ ben de bir dereceye kadar anladım fakat (Almanya matbaalarının makineleri vapur kuvvetiyle dönüyrmuş) bu ne demektir? Ha! Demek oluyor ki vapur ile çevirilen makineler çok yazı istermiş öyle mi? Çok şey! Zâhir İzzetlü Filib Efendi o kadar yazı bulamayacak öyle mi ya? Öyle ise yuf! İzzetlü Filib Efendi bir gece velev gündüz olsun bir sâat kadar uykuya yatsa bin gazete dolduracak kadar rü'yâ görür hülyaları da sana caba. Lâkin ben yine Bedir'in bu bâbda olan merâmını lâyıkıyla anlayamadım eğer izâh-i merâm ederse bendinde bir pardon cabası var.

(Teodor Kasab)

---

146 Numro Salı 3 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(Rumeli Ahâlîsi Tarafından Nâfıa Nezâret-i Celîlesine)

(Ars-ı Hâl)

Maᶜrûz-ı çâker-i keminelerindir ki

Rumeli tîmûryolları sâhib-i imtiyâzı Baron Hirsch tarafından nezâret-i celîlelerine takdîm olunan bir kıtᶜa arz-ı hâlde timûryolunun güzer-gâhı üzerinde hiç bir karye ve kasaba ve şehir bulunduğuna ve bir mülkte tîmûryolu inşâsından maksad o mülkün vesâit-i nakliyyesini teshîl ve bu sühûletle muâmelât-ı ticâriyyesini tehvîn ve tevkir etmek olduğundan bu hâlde memâlik-i sâire tîmûryollarından edilen istifâde burada kabil olamayacağından bahisle tîmûryoluna baid kalmış olan şehir ve kasabalar ile karyelerin güzer-gâha nakledilmesi zımnında ahâlîsine evâmir-i ekîde istârı ve ısga edelmediği takdîde kuvve-i cebriyye icrâsı husûsu arz ü beyân kılınmış olduğu gazetelerde mütalaa olunmuş kavilleri ise kuvve-i cebriyye istiᶜmâline hâcet olmayara maa-l-memnuniyye nakle hâzır ve müheyyâ bulunduğumuzdan mahall-i mezkûra nakilden sonra mûmâ-ileyh Baron Hirsch mezkûr tîmuryolunu oradan kaldırıp da diğer daha uzak mahalle götürmeyeceğine dâir evvel-emirde kendisenden sened-i kuvvî ahz olunmasına himem âli-i cenâb-ı asaf-ânelerinin ibzâl buyurulmasını istirhâm eyleriz ol babda ve her hâlde emr ü ferman hazret-i men leh-ül emrindir.

İmzalar

Beş Diyojen dolusu

Bir Varakadır

Pîr evine yeni bir falcı gelmiş lâkin neler keşfediyor görmeye şayeste bir şey. Hattâ bana haber veren de bu yolda taᶜrif eylediğinden geçen gün gidip bir fal ettirdim ber-vech-i âtî keşfe başladı.

Falcı

Deniz de mi dedim.. yohsa.. timûr içinde mi.. zannederim ikisinde olmalı.. biri fırından çıkmış.. diğeri fırının içinde.. deniz üstünden de hem tîmur kovuğunda bulunmuş yâhûd gezmiş.. yaver müstesnâ.. birler.. altılar .. daha daham.. yok yok... şimdi yalnız bunlar.. neam çalı yuttular.. aldıklarını isteyecekler.. verilenleri geri alacaklar.. vereni verem edecekler.. yediğini kusturacaklar.. fakat yedirdiğini zorla kendisine yedirmedikçe râhat edemeyecek hem kimse ucunu alamayacak gibi gözüküyor demiştir.

İşte benim vuku^{c}bulacağını bildiğim maddeleri aynıyla söylemiş olduğundan her kimin merâkı var ise pîr evinden suâl eylemesini hâlis-âne ihtiyâr ile tab^{c}ını ricâ ederim.

İmzâ

Bir fal meraklısı

Diyojen

Lâkin acâib keyfiyyet vakıâ pîr evinde dahi usta falcılar bulunur fakat bizim de efkâr-ı umûmiyye nâmiyle âyîneye bakar genç bir kız falcımız olup mukaddema mûmâ-ileyhâya baktırdığımız zamân verdiği haberler kâmilen bunun mugayiri idi. Hattâ bu varak üzerine tekrâr mürâcaatla yeniden baktırdığımızda yine kelâm-ı evvelini tekrâr ve te'yid ile ânın işi bitti bitti cevâbını vermiştir.

Tek mi? Çift mi?

Diyojen

Tek... Hayır hayır çift... Nedir o? Yıl.. Ne olacak galiba Vâlide Hânı'nda vuku^{c}bulan Acem gevgazı..

Öyle ise tek..

Hayır yine hayır.. Çift.

Cânım Vâlide Hânı'nda bir şey oldu.. Elbet tektir.. Hiç çift olur mu!!

Hem çift hem de bir çift iki çift üç çift dört çift beş çift altı çift yedi çift de değil de tam sekiz çift.. Eğerçi Bedir'in en sonra yazdığı dahi hesaba konur ise ol zamân sekiz çift bir tek olmuş olur.

(Diyojen) Anladınız mı?.. Herkes Vâlide Hânı'nda bir şey olmuş diyor ise gazetelerin rivâyetine bakılınca bir şey ya^cnî bir gavga olmamış tamam on altı muhârebe olmuş. Daha ziyâdesi var ise o da caba.

Vukuât-ı Vâlide Hânı

Hulâsa

(Bedir)

Vâlide Hânı'nda vuku^cbulan hâdise-i facîayı idârehânesi dahi haber almış. Derhâl bir me'mûr göndermiş fakat gece imiş... Karanlıkta kim kime hiç bir şey anlayamamış. Merak bu ya sabâha kadar da sabır ve tahammül de edememiş.. Artık o gürültüde ne işitmiş ise yazmış demektir.

Birinci Lâyihada Muharrer Vâkıa

Asâkir-i şâhâneden bir nefer Vâlide Hânı'nda ucuz tütün satıldığını işitmiş. Tütün almak için hâna girmiş. Keyfiyyet ba^czı tütün kolcuları tarafından görülmüş. Bir kanûna haber verilmiş kanûn içeri girmiş. Îrânîler kanûndan müdâfaaya başlamış kendisini darb etmişler sonra Bâb-ı ser-askerî'den on (nefer-i resmî) gelmiş (fotograf mı litograf mı) bilemiyoruz. Sonra Îrâniler azdırmışlar nihâyet bir bölük asker gelmiş. Zorla içeri girmişler süngü davramışlar (pek güzel davranışlar) askerden on üç Îrânîlerden bir hayli mecrûh varmış.

İkinci Lâyihada Muharrer Fıkra

Bir Îranî ekmek satarmış. Şehr-emâneti me'mûrlarından biri ekmeği tartmak istemiş. Acem de olmaz bu ekmek Îrân kârıdır. Tarafeyne kânaat gelmemiş müşâteme derken mudârebeye varmış. Îrânî çâvûş urduktan sonra hâne-i firâr etmiş. Bir asker kanûnu gelip îrâni'yi urmuş. Ânın üzerine Bâb-ı Ser-askerî'den (bu sefer) bir tabur celbine lüzûm görünmüş. Tabur gelmiş Îrânîlerin hânın pencerelerinden askerlerin başına taş ve çanak çömlek atması hücûm borusu çaldırılmasını îcâb etmiş bir hücûm gösterilmiş. Asâkir-i şâhâneden oniki îrânilerden bir hayli mecrûh vuku^c bulmuş.

Üçüncü Lâyihada Muharrer Fıkra

Bir Zât Tarafından Gelen Varakadır

Vâlide Hânı vak^casının bidâyetinden nihâyetine kadar ma^clûmâtım vardır. Der-saâdet'de misâfir bulunan Grand-dük (Krişiş'e bakılır ise bu hepsinden doğru çıkacak)

Îrânîler tecemmuᶜ etmişler. İş uzamış asker gelmiş. Kapı açtıralmış. Bir çok gûştan sonra zî-medhal olanlar Bâb-ı Ser-askerî'ye götürülmüş. Tarafeynden bir kaç kişi yaralanmış olduğuda rivâyet olunuyormuş.

Rûznâme

Geçen salı günü on iki râddelerinde nizâmiyye kanûnlarından Yusuf Çavûş Mercan'da tabla ile ekmek satan mechûl-ül-ism bir Îrânlı'dan (yaᶜnî ekmekçi Acem mechûl ağadan) beyinlerinde her nasılsa (orası bize lâzım değil â) münazaa zuhûr etmiş. İş büyümüş. Asker gelmiş. Îrânlılar taşlarla bıçaklarla kamalarla nizâmiyye üzerine bir yürüyuş göstermişler (Nitekim Bender Buşehr'de İngiliz askerine böyle hücûm etmişlerdi) ve bir kaç neferi berâberlerince alıp hâna götürmüşler. Nizâmiyye kolu dahi bunları kurtarmak için hân derûnuna girmiş. Tekrâr gavgaya tutuşmuşlar ve Îrânlılar şiddet ve kesretle hücûm etmişler ise de nizâmiyye neferâtı kurtarıp ve otuz kadar Acem alıp Bâb-ı Ser-askeri'ye getirmişler. Askerden ve Îrânlılardan bir kaç kişi mecrûh var ise de işin netîcesi henüz tamamışla bile mafiş iş.

İbret

Salı akşamı saat on ikide Mercan'da dört yol ağzında ekmik satan bir Acem ile bir asker beyninde her nasılsa zuhûr eden münâzaa orada bulunan tenbûkûcunun teşvîkiyle mudârebeyi müntic olarak Acemler tablalarının altında se-pâlarını kırarak münâzaa yatıştırılmasıçün bir kaç nefer asâkirin üzerine hücum etmişler. (yatıştıralım derken kızıştırmışlar) Bir mikdâr asker gelmiş. Acemler de Vâlide Hânı'ndan sopalarla yetişmişler (Ama nasıl Acemler palikaryalar imiş gerçi Acemlerden her esnâfta var ise de palikarya dahi olduğunu şimdi işittik) Acemler söz anlamamışlar. Nihâyet Acemlerin hücûmunu menᶜ için asker süngü davranmaya mecbûr olmuş. Bunun için Acemlerden çend (Fârisîdir) şahıs mecruh ve asâkîr-i şahâneden bir zâbit ile bir kaç nefer cerîha var olmuş.

Yüz kırk numrolu nüshanızda Akbaba ile Kızılcân'ın ikinci muhâveresinde îmânı gür taᶜbîri dünyalığı olmayan bi-çâregânı şaşırtmış ve hayerette bırakmıştır. Zatınız ise Diyojen bulunduğunuzdan zâtında dünyalığı olmayıb kuvvet-i lâ-yebût geçinenler ile tenkihâttan dolayı akçesiz kalmışlara dünyalık tedâriki yaᶜnî îmânı gür olmanın çâresini mübeyyin nasîhat-ı âlîlerini bekleriz.

İmza

Çıplak

Diyojen

Âferin çıplak bu saâl sahîh lazımdır. Buna cevâb verilir ancak baᶜzı eshâb-ı merak ve ehl-i dil taraflarından buna bir cevâb verilir mi bekleyelim.

Varaka

Hakayık Sâhib-i İmtiyâzı İzzetlü Filib Efendi'nin hürmetli matbaasını Almanya'ya nakledeceğini işitimiş iseniz de efendi-i mûmâ-ileyhin Almanya lisanına gayr-i âşinâ bulunmasını der-miyan ile bu azîmetin aslı olduğunu geçenki müshanızda yazmışidiniz... (Diyojen'in) bu kadar fark-ı nâ-şinâz olduğunu bilmezdim!!! Taaccüb ettim.. İzzetlü Filib Efendi'nin fâzih (vanca) bildiğini ve hâlbuki (Vanca) nükte (Almanca'dan) pek de fark olmadığını belki ya (Vanca) (Almanca'dan) veya (Almanca) (Vanca'dan) müştak idüğini kim bilmez?

Hattâ Misailidis Efendi bile.

Masal

Gazeteler Değil Tiyatrolar

Vâkıa bence şimdi ehemmiyyet kesb ettiğinden ol vakit tarihini numrosunu zabtetmemiş idim... Bilmem hangi târîh ve hangi numroda (Hakayık) şöyle bir şey neşretmiş idi. Belki hâtırında filânda vardır...

Hakayık

Bu gün (Ama o hangi gün idi? Diye suâl vârid olur ise târîhini zabtetmedim dedim ya bilemem) Evkaf Hazînesi'nin Dâr-ül-fünûn'a nakl edildiği (La Turquie) yazıyor.

Ye erbâb-ı mütâlaaya bir kerecik ihtâr ederim ki (La Turquie yazıyor) cümlesini hâtırdan çıkarmasınlar... Zirâ mes'elesine rûhu mesâbesindedir.

Câbi Molla Ağa

Bu adam sahîhan pek tuhaf.. Pek güzel yaşar bir adamdır... Vâkıâ her şeyden ziyâde işini aşını eşini düşünür... Yaᶜnî dâima çıkarına bakar... Her gün sabahleyin erken kalkar. Tedârükât-ı beytiyyesini baᶜde-l-itmâm vaktinde Evkaf-ı Hümayûn Hazînesi'ne gider işi gücüyle uğraşır.. Akşam evine gelir. İki parlatır.. Âlem vazîfesinde değil.. Eğlenir ise de yine havâdis-i eyyâmdan gafleti kendince pek güzel görmez.. Dünyada ne

oluyor ne bitiyor oralarını da etraftan araştırır.. Sorar.. Suâl de eder.. Hattâ baᶜzı gazetelerin kaffesini ve Diyojen'i bile alır... Akşam iki parlatır dedik ya... Parlattıktan sonra mahalle kahvesine gider de Evkaf ketebesinden Vahid Efendi ile ülfeti pek kadîm pek ziyâde olduğundan âna okutur.. Şu kadar ki yalnız dinler.. Öyle zihninde hâvadisi muhâkeme etmez... Bî-çâre (saf-derûn) adam hepsine inanır!!!

İşe (tarihini bilmediğim o gün yok mu) o gün bu vâkıayı yaᶜnî Evkaf-ı Hümâyun Dar-ül-fünûn'a naklini (La Turquie yazıyor) fıkrasını Vahid Efendi okur...

(Saf-derûn dedik ya) bu adam buna da inanır... Şu kadar ki (La Turguie) ne demektir?.. (Dâr-ül-fünûn) nedir? Vâhid Efendi'den sorar..

Vâhid Efendi

(La Turquie) bir matbaadır ki gazete basar. (Dâr-ül-fünûn) demek içinde ders okunan mahall demektir ki âdetâ senin anlayacağın kaba Türkçe mekteb demektir..

Câbî Molla Ağa

Pekâlâ..

Câbî Molla Ağa o sabahta kalkar.. Evvelce işini bitirir... Evkaf'a gideceğini düşünür.. Kendi kendine (Acaba Evkaf hangi matbaaya veya mektebe gitti!! der.

Başlar.. mekteb.. matbaa gezmeye)..

Bizim gayet tuhaf Câbi Molla Aga.. Doğruca Bâb-ı Âlî karşısında El-cevâib matbaasına gider.

Câbî Molla Ağa

Oğlum Evkaf buraya mı geldi?

Ahmed Fâris

(Eş neam)

Selim Efendi

Ne ister ne ister..??

Câbî Molla Ağa

Evkaf Hazinesi burada mı? La Turquie yazmış.

Ahmed Fâris Efendi ve Selim Efendi

(Selim Efendi) Yekteb (La Turquie) an-hazînetü-l-evkaf yecî fi-l-tabᶜatü-l-cevâib.

(Ahemd Fâris) La-mekûl.. An-hazâ alametü-l-kıyame.

Bizim Câbî Ali Efendi bu Arabca sözlere kızar. Oradan kalkıp doğruca Filib Efendi'ye gider.

(Mâ-baᶜdı sonra)

(Teodor Kasab)

---

147 Numro Cumᶜa 6 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı ve cumᶜa günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Kariîn-i kirâmın eâzım-ı muᶜteberânından baᶜzı zevât-ı kerem-sıfat "Diyojen daha çıkmadı mı? Diyojen bugün çıkamayacak mı?" diye suâl ettiklerini uzun kulakla işittim. Diyojen'i vaktinden evvel çıkarmak. Üç gün çıkarmak beş gün çıkarmak murâd buyrulduktan sonra bu da bir iş mi?

Hiç tavuk kümesinden vaktinden evvel piliçleri tavukları çıkardığınız yok mu? Ne yaparsınız? Elbette kümes kapısının önüne bir kaç avuç darı serpersiniz sonra da hayvancağızlara vahşet gelmesin diye kendiniz biraz çekilirsiniz.

İşte bu tecrübe sebkat etmiş ise Diyojen'i her gün değil her zamân çıkarmak mümkündür. Küpceğizin önüne bir kaç avuç darı serpmeli. O darı biraz nâdirce bulunur darıdır. Ama Diyojen'i çıkarmak murâd ettikten sonra yine bulunabilir. Kuş sütü değil â? Gayeti darıdır. Ama ser-bestî darısı miş. Gayeti darıdır ve-s-selâm.

İşte bu darıdan küpün önüne bir kaç avuç serpmeli biraz da (gölge etmemeli).

Bakınız o zamân Diyojen nasıl çıkar.

Zamânımızda insâf kaldı derler idi de benim dahi bayağı inanacağım gelirdi. Ama ne yalan imiş. Bakınız Zarîfi'ye Allah eksik etmesin. Allah bunun gibileri çağaltsın. Otuz bin lirayı vermiş işi bitirmiş. Gördünüz mü insâfı? Sahîhan Zarîfi'ye adam imiş. Böyle bir idârede halk ânı gördüklerinden dolayı hoşlanmıyorlardı. Şimdi hoşlandılar. Elbette hoşlandılar. Ben de hoşlandım. Otuz bin lira vermiş ya. Allah bereket versin. Allah bereketeni arttırsın.

Efendim olduktan sonra niçin vermemeli? Niçin âlî-cenâb olmamalı. Sen ver ki Allah da sana versin.

Ama rejide bulunduğu otuz gün zarfında o nerden üç yüz sigara içmiş de beher sigarası yüz liraya gelmiş. Mâ-şâ-Allah elbet öyle gelmeli. Zârîfî olmak başka nasıl olur? Ben Zarîfi olsam da bir Reji yapsam beher sigaraya üç bin lira bile verir idim.

Ne ise yine tekrâr edeyim. Allah bereket versin efendim. Hoş geldiniz safâ geldiniz. Rejiden ne kadar kusûrumuzu gördünüz ise afv edersiniz.

Bedir'in husûfe uğramasındaki havfımızı beyân etmiş idik. Uğradı ya.

Demek olur ki "Devir" müddet-i ömründe bir çıkar gazete imiş. "Bedir" dahi müddet-i ömründe on iki çıkar bir gazete oldu. Ben şaşıyorum ki bunların gerek sâhibi ve (hususiyle) gerek sâhib-i imtiyâzının vekîli ne mütâlaası az adamlar imiş.

Daha vaktiyle gazetelerinin başına (Bu gazete ömründe bir kere çıkacaktır) ve (Bu gazete dahi ömründe on iki defᶜa çıkacaktır) demeli değil mi idi?

Bunlar ise (yevmî gazete) ve (cumᶜa ve pazardan ma-adâ gazete) diye halka yanlış maᶜlûmât vermişler idi.

Şimdi şâyed bir de Süreyyâ çıkar ve ânın bir sâhib-i imtiyâzının vekîlinin olur da gazetesi müddet-i ömründe yirmi dört kere çıkacak ise bârî o olsun kaç defᶜa çıkacağını gazetesinin baş tarafında yazsın ki halk dahi ne edeceğini bilsin.

Cânım! Şu bizim halk da ne kadar saygısızdır. Ne hâlden anlarlar ne sözlerini sohbetlerini bilirler. Ağızlarında da bakla ıslanmaz.

Üç beş gündür idârehânemize yağmur gibi varakalar yağıyor. Sâhibleri dahi (lûtfen) dercedilmelerini ricâ ediyor.

Diyorlar ki Diyojen (4) aded-i meş'umuyla dâima kapanır iken geçende (44) diye bu aded-i meş'umun iki tanesini birden koyduğu hâlde niçin kapanmadı?

Ben bu kabil varakaları gazeteme koyar mıyım?

Hele nasılsa bu sefer gözlerine ilişmedi de kapatmadılar diye sevinmekteyim. Zâhir ben bu varakaları (lûtfen) derc ve matbûâta keyfiyyeti ihtâc edeyim de matbûât da yine beni taᶜtîl etsin öyle mi?

Ben artık kendi menfaatimi tanımaya başladım. Öyle zarârı kendime âid olan varakaları gazeteleme koymak şöyle dursun elime bile almam.

(Mühimm Bir İ^{c}lân)

Matbaalarda tütün bulunmasında şübheli olan Reji kolcular artık Bedir idârehanesine gitmesinler kütüphânelere filân dahi bakmasınlar. Çünkü orası kapandı eğer mutlaka tütün aramak isterler ise bizim küpe buyursunlar. Hem de ben Bedir hey'et-i tahrriyyesi gibi okumuş olmadığımdan kitâblarım filânım da yoktur. Yanlız bir gömlek giydiğimden hattâ ceblerim bile yoktur.

Daha kolay arayabilirler ve ihtimâl ki aradıklarını bulurlar!

(Reji İdâresine Haber)

Size tütün haber vereceğim. Fakat ihbâriyyesi benim ha! Zarîfî Efendi'nin Hıristaki Efendi'nin konaklarında beş on okka a^{c}lâ tütün olduğunu sahîh olmak üzre haber aldım. Hem de Reji tütünü değil. A^{c}lâ Yenice. Hemen gidif çıkarınız. Fakat ihbâriyyesi benim dedik â. Âni unutmamalı.

Züğürt ile Bir Âkılın Muhâveresi

A - Merhâbâ züğürt!

Z - Merhabâna merhabâ bir de sana al caba.

A - Verince ma^{c}bûd neylesin Mahmûd be hey... züğürt... nereye?

Z - Bir parça elime dünyalık geçti de Allah kurtarsın şu ma^{c}hûd rejiden tütün almaya.

A - Allah kurtarsın diyerek elindeki akçeyi yine tütüne vermek ne demek? Kazandığını vermek demektir ve teneffüre sahîhan taaccüb ettim dedim de bir şey geldi hâtıra..... Bak şeytâna her ne ise sükût.

Z - Âferin akıllı ben seni her şey bilir zanneder idim. Artık anlatayım sana. Bak bak ben nâmımı züğürt çıkartmakta muradım yok ise elhamdülillah banknotum var yalım var konağım var bağım var mâlim var yârim var altınım var elmasım var daha neler. Deli fişeklik bu ya ben ıztırâbımdan bahsimi sahih mi sanırsın? Usûldendir usûlden. Ben senin gibi yüz bin kişiyi cebimden çıkarırım. Allah kurtarsın dediğim tütünden demek isterim. Hani ya rejiden alınacak tütün değil âdetâ türlü yaprakların kurumuşundan kıyılmış bir şey olduğundan (yaptım) evet evet aldım diyecek yerde bak ben (yaptım dedim) ben yapmadım ya böyle sözümdeki sehv ve hatâlarımdandır. Acaba demden midir yohsa sinnim kemâlde de ateh mi getirdim bütün çektiğim günâhımı ben bilmiyorum bununla berâber Reji müteahhidleri ziyân göreceklerinden midir terk edecekler imiş eğerçi terk etmezler ziyan ederler ya bana ne altmış bin kişi böyle söylüyor.

A - Yüz bin benim gibiyi cebinden çıkaracaksın bilirim.... Hây hây çıkarırsın ya! Ne söylüyorsun ve nedem istersin? Bu gün sözlerin gayet acaib! Hasta mısın nesin serhôş musun kızıl sultânı ben de terk etmek istiyorum. Sen de artık dem geçirmekten ferâgat ile işte sen ikrâr etmeye başladın mevtini tefekkür lâzımdır. Altmış bin kişi senden sorar be sorar!

Z - Hayır hayır bir şeyim yok size ettiğim şakaya gücendiniz mi?

A - Ben gücenmedim. Sen yüz bin benim gibiyi çıkaracaksın bana bundan bir şey dokunmaz ve darılmam. Artık iplik pazar çıktı bu defᶜalık bu kadar hasb-i hâl el verir. Anlayana sivri sinek sazdır anlamayana davul zurna azdır az.

Z - Amân böyle mektûmen sözler neden lâzım geldi?

A - Evet evet bunlar gizli bir söz değil meydânda kulağını ardına ver gözünü aç aklını devşir. Ben senden bıktım ben sinin artık esirin miyim? Ahbablık bu kadar el verir. Ben seninle şerik değilim. Senin işin başka benim işim başka

Z - Amân yahu ben haydi deli fişeklik bu ya böyle olmuş şöyle gitmiş her ne olmuş ise olmuş senin için büyük meydânda dem-keş olduğunuzu ve bununla berâber daha neler.... neler söylüyor. Senin işin galiba benden fenâ zennederim.

A - Artık şimdi de beni diline doladın kimse senden emin olmayacak. Sen dem geçirmeyi terk ile senin için tedbîr ölmektir ölmek.

Z - Bir çok sükût..... !!!! Baᶜde amân sebeb sebeb?

A - Vây vây yine hiddet öyle mi? Ben artık karışmam işte bu kadar destûr (hatm-i

kelâm) gibi işte (hatm-i rahm) târîh imiş ve-s-selâm.

Masal

Gazeteler Değil tiyatrolardan Mâ-baᶜd

Câbî Molla Ağa

Evkaf buraya mı geldi?

İzzetlü Filib Efendi

(Tercemanına hitâben) Zo çıldırmıştır.. Ne?

Tercemân Bogos Efendi

(Gülerek) Bilmem...

El-hâsıl sözü uzatmayalım. Câbî Ali efendi (La Turquie) matbasından (no) denir kovulur. Panosoğlu'ndan zo denir koğulur. Mekteblerden kendisini pabucu büyüğe okut denir koğulur.. Akşama kadar mekteb matbaa gezer.. Nihâyet eve gelir.. Eve gelir iken yine eshâb-ı cibayetten Ali Efendi'ye râst gelir... Macerâyı anlatır.... Câbi Ali Efendi Evkâf'ın yerinde olduğunu nakleder.. Bizim Câbi Molla Ağa ertesi gün Evkaf'ı eski yerinde görür de bir daha gazetelere inanmaz!!!

Hakkı da var ya!!

Meğer kahveci Yaᶜkûb Efendi vakᶜanın vukuᶜ akşam tafsîlini Vâhid Efendi'den işitmiş ve zihninde güzelce hıfzetmiş imiş. Olacağına bak.. Dünkü gün Yaᶜkûb Efendi Şehr-emâneti önünden geçerken mevsim-i şitânın takarübünü ve kahvesine devâm eden zurafâ-yi ehibbasından baᶜzılarının o mevsimlerde (çay) istediklerini der-hâtır ile haydi bir de o bulunsun diye bir (çay) fürûhtu ruhsatiyyesi almak ister.. Şehr-emâneti'ne girer... Girer ama kime ne desin... Çünkü kimsenin kimseyi ve husûsen Yaᶜkub Efendi'yi dinlemeye vakti yok ki...

Ne oluyor da... Ne olacak bir (burun) yoklamasıdır gidiyor.

Yaᶜkûb Efendi bu ḥâli aşırı merak ise de kime sorarsa bir şâfî cevâb alamaz.. En sonra ehli vukuftan biri biraz sertçe ama zararsızca vakıayı şöyle nakleder...

Cânım sana ne oluyor!! Dünkü gün (Hakayık) Acemlerin vâkıasına dâir yazdığı

bendde Şehr-emâneti me'mûrlarından birin dahi (burnu) düştüğünü rivâyet ediyorsa da bu me'mûrun kim olduğunu söylemediğinden şimdi me'mûrînin (burun yoklaması icrâ olunuyor) der demez Yaᶜkûb Efendi bir kahkaha koparıp şu yukarıki yazdığım masalı hikâye ile öyle gazetelerin her yazdığına iᶜtimâd etmek câiz değildir demesi üzerine hikâye ândan âna aksedip ve herkes de burunlarının yerli yerinde olduğunu yoklama tamamında anlayıb yek-deiğerini tebrîk ve husûsen Yaᶜkûb Efendi'ye büyük büyük ikrâm ederler.

O arada Panosoğlu'nun müvezziᶜi Şehr-emâneti Dâiresi'nde bulunmasın mı!!! (Nakur yok) Beyoğlu'na..

Sıkı sıkı soluyarak (usta) değil değil şaşırdım (ahbâr) Şehr-emânetinde birinin (burnu) düşmüş.. Acemler gavga etmişler he.

Panosoğlu kemal-i telâşla... Oğlan burnum yerindedir??? Çabuk et diyorum.

(Birinci perde kapanır)

Zâde Fi-t-tanbûr Nağmeten Âhirî

Buyurunaz efendim! Çocuk bir kağıt göndermiş. Bakınız neler söyler.

"Diyojen! Bir memnûnum bir memnûnum ki dünyada hiç bir vakit bu kadar sevindiğimi bilmiyor. Niçin dersen birincisi bundan bir kaç gün evvel bir yerde "Diyojen pek ihtiyâr biraz ateh getirmiş" dedim. Kimse inanmadı. Şimdi delil gördüler inanmaya başladılar. İkincisi bizim birâderîn de yazdığı şeylere umûmun rağbet edeceği meydâna çıktı. Hem gazetenizin üstünde iki tane "dört" var iken kapanmasına bahane olmadı. A şaşkın geçen gün sana gelip de yazdığın muhâvereyi eden ve ibtidâsında "Sadr-ı sâbık Mahmûd Nedim Paşa Hazretleri" ve intihasında "Netice-i muntazaranın mer'et-i şuhûdda cilve-nümâ olmaması cümleden ziyâde merakımı celb etmiş ve adetâ ciğerimi yakmıştır" yazılı olan bendi veren ben mi idim? Biz vâkıâ birbirimize pek benzeriz. Ama iki çocuk birbiren bezemekle bir çocuk mu olmak lâzım gelir? Hiç de dikkat etmedin mi? Benim saçım kumral ânın saçı siyah....

Ne ise kardeş değil miyiz? Hâ o olmuş ha ben olmuşum zararı yok! Ama herkes Diyojen'e biraz sersem dermiş. Orası da ben düşünecek değilim ya.

Âferin benim cici Diyojenciyim! Şu kardeşimin yazdığı bendi kabûl ettiğine büyük büyük teşekkür ederim. Öteki gazeteler ak veyâhûd köse sakallı maᶜtûh görmeyince hiç bir bend kabûl etmiyorlar. Hattâ geçende bir şey yazmış idim bizim

ayvaz ile... matbasına gönderdim. Memnûniyyetlerle iftihârlarla almışlar dört gün evvel çıkardığı nüshanın baş tarafına yazmışlar! Ben götürmüş olsaydım çocuktur diye yüzüme bile bakmazlardı. Hem kardeşim pek iyi huylu bir çocuktur. Küçük iken kabahatini örtmek için bile yalan söylemezdi. Hele şimdi hiç söylemez.

Hani Mahmûd Nedim Paşa Hazretleri'nin mahkûm olduğu yüz bin lirayı bir kaç kere ödeyecek kadar çuval dolusu altınları olduğunu söylememiş mi? Bu lakırdısında sâir her sözü gibi doğru olduğuna iᶜtimâd ediniz. Mutlak müşârün-ileyhin bir kaç yüz bin ve belki bir milyon lira vermeye kudreti vardır. Bu daᶜvayı isbât etmek de pek güç bir şey değildir.

"Bana versinler inanmazlar ise teftişe"

Diyojen

Amân ya Rabb! Artık çocuklarında masharası olduk!

A çocuk karındaşın beni aldatmış diyorsun. Beni aldatabilmeyi muktedir olan ve aldıtmış olduğu yine senin şahâdetinle meydâna çıkan bir şeytan çocuğa ben ne yapabilir? İşte aldatmış. Fakat işin bir ciheti var. Demek olur ki o senin karındâşın senden daha şeytan imiş. Artık kendisinden gözüm korktu. O kadar korktu ki halâ şimdiki hâlde senin sen olduğuna inanamıyorum. Ya şimdi sen gibi gördüğüm çocuk yine o ise! Bu defᶜa da gelip beni bu yolda aldatmak istiyor ise!

Artık çâre kalmadı. Şimdiden sonra ne sana inanacağım ne âna. İn-şâ-Allah bir üçüncü karandaşınız daha meydâna çıkmaz. Zirâ bütün bütün kendimi gaybederim.

(Teodor Kasab)

---

148 Numro Salı 10 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve Cumca-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satırından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satırından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İᶜlân-ı Mahsûs

Bu nüshadan bed' ile Diyojen haftada üç defᶜa yaᶜnî salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri çıkacaktır. Bu hale göre bir senede yüz elli altı nüsha çıkaracağından işbu yüz elli altı nüsha bir senelik olmak üzere bir Osmânlı lirasına ve nıfsı bulunan yetmiş sekiz nüsha altı aylık olmak üzere üç mecide'ye verilecektir. Üç aylık müşterîlerinden Monte Kristo'ya abone olacak zevât için iki mecidiyeye verilecegi evvelce iᶜlân kılınmış idi.

Bu iᶜlânın hükmü yine bâkidir. Ancak müşterî olacak zevâtın Monte Kristo'nun birinci cildi hitâm bulmaksızın yazılması lâzım gelip birinci cild hitâm bulduktan sonra zuhûr edecek müşterîler kabûl olunmayacaktır.

"Gülmek Rejisi"

Diyojen gülmeyi Reji altına aldı. Bunun için kaleme alınan nizâm-nâmeyi ber-vech-i âtî iᶜlâna müsâraat eder.

Birinci mâdde - Küre-i arz ile etrafından üç sâat mesâfeye kadar mahallerde gülmek ve güldürmek Reji usûlüyle Mösyö Diyojen uhdesine ihâle kılınmıştır.

İkinci mâdde - Bu Reji yalnız gülmeye mahsûs olup duhân rejisinden tenbâkû hâric olduğu misillü bundan dahi ağlamak haricitir. Cânı isteyenler ser-best ser-best ağlayabileceklerdir.

Üçüncü mâdde - Mösyö Diyojen tebessüm ve dıhk ve kahkaha cinslerinden her nevᶜ gülmeleri kendi nüshalarından ibâret paketler içine koyacak ve üzerlerini dahi

"Gölge etme başka ihsan istemem" mühürüyle temhir edecektir.

Dödüncü mâdde - Reji dâhilinde bulunan mahallerde dıhk ve kahkayı mûcib ne kadar emtia var ise başka yere satılmayıb erbâbı bunları Diyojen rejihânesine getirecek ve oraya satacaktır. Diyojen dahi paketler içine koyarak ol vechle füruht edecektir.

Beşinci mâdde - Tebessüm veya dıhk ve kahkahanın kıymetlerine göre münkasım oldukları paketler (Tütün rejisi kadar insâfsız olmadığımızdan üç guruşa değil yalnız) kırk paraya verilecek ve yetmiş sekiz paketi üç mecidiyeye ve yüz elli altı paketi dahi bir liraya satılacaktır. (Bu sûret idâresini bilenlere mahsûstur).

Altıncı mâdde - Asâkir-i şâhâneye her şey nısf-ı ücretle verilmekte olduğundan Diyojen dahi bu nisbeti buldurmak için bunlara bir kere okuyarak iki def^{c}a gülmek salâhiyyetini veriyor.

Yedinci mâdde - Reji haricinde güldürenler ba^{c}de-zîn birer ondalık yine Diyojen hesâbına olarak güldüreceklerdir. Bundan başka sûretle güldürenler mes'ûl olacaktır.

Sekizinci mâdde - Mösyö Diyojen her mahalle takım takım kolcular çıkaracağından eğer hâne veyâ bir dükkânda büyük burunlar önünde ve uzun kulaklara karşı veyâhûd şık beyler veyâ Der-saâdet gazetelerinin müttehid rivâyetleri için gülen olur ise kaçak nazarıyla bakılarak iki kat ücret alınacaktır.

(Zeyl)

Mösyö Diyojen bu rejiyi bir ay idâre ettikten sora otuz bin lira verip de rejiden eline çekmeyecektir. Rejiyi hüsn-i idâre edip kimseyi aldatmayacak olduğundan Reji de devâm edecektir.

Tütün rejisi hakkında olduğu gibi bizim Reji hakkında dahi hümemek için inâd edenler olur ise inâdlarında muhtârdırlar. Şu kadar var ki Diyojen bunları himâye etmeyip şediden hicvedecektir.

İstanbul'da sahîh olmak üzere edilen her rivâyete artık inanacak hâlimiz kalmadı ama rivayetler pek çok da insan birisine inanmez ise diğerine inanacağı geliyor.

Geçen gün dahi Frenk'in birisi Beşiktaş'ın üst tarafında kendi kendisine denize akar bir su bulduğundan bahsle bu suyun imtiyâzını istemiş ve fakat bu su vakf olduğu için istediği ruhsat verilmemiş de Frenk şaşıp duruyormuş.

Ne şaşıyorsun çelebi? Vak vakftır zahir. Sen vakf ne demek olduğunu bilir misin? Dükkân hane han hamam ve sâire olarak bir çok şeyleri bir yere vakf ederler ki bunların hâsılatı o yerde cem^{c} olur.

Hiç coğrafiya okamadı mı? Denize vakf olunan su yalnız bu mudur? Tuna Kızılırmak Yeşilırmak Mâî Irmak Deli Kamçı Akıllı Kamçı hiç bunları görmedin mi? Bunlar hef denize vakf olunmuştur. İşte Sâhib-ül-hayrât ve-l-hasenât o suyu da Boğaziçi denizine vakf etmiş.

Şimdi bu gibi evkafı senin gibi temettu^{c}unu arayanlara teslîm etsinler de denizi kurutsunlar mı? Orada bu kadar balık bu kadar çağanoz bu kadar midye var. Bunları nereye iskân etsinler? Şirket-i Hayriyye'ye top mu attıracaksın?

Bak eğer başka tarafta deniz için su bulup da getirebilir isek sen de bu sudan istediğin kadar iç.

Ey erbâb-ı mütâlaa! Vâlide Hânı'nda ne oldu diye gazete okumak için nâfile hiç gözlerinizi yormayınız. Ben sizin için bu zahmeti ihtiyâr ederek Türk Rum Ermeni Fransız İngiliz hâsılı her gazeteleri okudum. Cümlesinin ulâsasını işte size yazdım. Bunu okuyunuz kâfîdir.

"Geçen haftanın günlerinden birisinde ya^{c}nî ya pazarertesi ya salı vayâhûd ihtimkâl ki çehar-şenbih günü sabahleyin sâat birde veya akşam onbir de vayâhud gece ikide ya Acemlerle asker arasında veyâ askerler ile şehr-emaneti me'mûrları miyânında veyâhûd ânlarla Acemler arasında bir münâzaa zuhûr etmiştir."

" Bu münâzaanın sebebi ekmekçi yâhûd börekçi ve yâhûd tütüncü bir Acem ya Vâlide Hanı'nın içinde veyâ dışında veyâhud civarında ve ihtimal ki başka bir hânda veyâ Bâb-ı Ser-askeri yanında veyâhud Uzun Çarşı başında bir askere veyâhûd şehr-emâneti çavuşuna ekmek veyâhûd börek veyâ tütün satar iken ya ekmeği tarttırmak istemediğine veyâ askerden çok para istediğine veyâhûd asker parayı vermediğine veyâhud ziyâde para verip de Acem'in redetmesi lâzım gelen beş parayı red ettiğine mebnî ya asker Acem'i veyâhûd Acem askeri ya sevdiği veyâhûd dövdüğü cihetle etrafta bulunan Acemler ya Acem'e veyahûd askere yardıma gelmişve askerler dahi yine böyle ya Acem'e veyâhûd askere yardıma gitmiş olduğundan iş büyüyüp ya Bâb-ı Ser-askerîden bir bölük veyâhûd tabur veyâ âlây veyâhûd yüz elli nefer asker veyâhûd Bab-ı Zabtiyyeden ol miktâr zabtiyye gelip veyâhûd gidip hâna girmek istemişlerdir.

Bunun üzerine hândaki Acemler ya odaların penceresinden veyâ damdan asâkir-i şahâne veyâhud zabtiyye üzerine ya taş toprak veyâhûd sandalye iskemle veyâhud mangal veya desti attıklarından asâkir dahi hanın kapısını kırıp veyâhud açıp içeriye girdiklerinde ya boru veyâ tranpet veyahûd davul çaldırmalarıyla berâber asker dahi ya süngüye ya tüfenge veyâhûd taşa toprağa davranıp işte arbede bu sûretle büyümüştür. Pek sahîh ve kavî olmak üzere haber verildiğinde göre Acemler tarafından ya beş ya on beş ya yüz on beş yaralı veyâhûd vefât veyâhûd yorgun vuku^{c}bulmuş ol mikdârı dahi ya esir edilmiş ya habsolunmuş veyâhûd taht-ı tevkife alınmıştır.

Asakir-i şâhâne tarafından ya bir yüzbaşının veyâ bir Şehr-emâneti çâvûşunun ya burunu ya kulağı cerh olunup bir kaç nefer asker dahi ya hafifce veyâhûd ağırca yaralanmıştır.

Bu vak^{c}a Der-saâdet için pek büyük veyâhûd küçük vakayi^{c}den olup zât-ı hazret-i sadrâzamı ile iran sefîri bunun için müzâkerât-ı lâzımeye lede-l-teşebbüs İran sefîri ya Acemleri Bâb-ı Âlî'nin dest-i terbiyesine teslîm edecek veyâhûd zarâr ziyân da^{c}vâ eyleyecek imiş.

İşte vukûâtın sıdk ü hakikati şunda ibâret olup eğerçi ya Hakayık ya Basîret ya Bedir ya Rûznâme-i Cerîde-i Havâdis yahûd Rum gazeteleri Ermeni veyâhûd Fransız ve İngiliz gazeteleri daha bir takım ma^{c}lûmât vermiş idiyse de bunlar ya yalan ya yanlış ya sıdk u kizbi muhtemel şeyler olduğundan şimdi matbûât-ı Osmâniyye de hulâsa etmiş olduğumuz şu ma^{c}lûmâtı ya kabûl etmenis veyâhud etmemeniz veyâhûd ister kabûl ve ister reddeylemesi için buraya derc eyledik.

Varaka

Al Sana Bir Hayırlı ve Tuhaf Şey

Bozdoğan kemerinden Edirne-kapı'sına varıncaya kadar bin yıllık Halkalı suyunun yolu bütün bütün zâyi^{c} olmuş. Bu kadar aramışlar altını üstüne getirmişler bulamamışlar. Eğer bu câddede tramvay olmuş ola idi ânın günâhına girer idik. İşbu suyun yolu zâten bozulup bitmesi koca Sultân Bayezıd Câmi^{c} şerifini medâris ve hayrât-ı sâireyi ve bunca hâneleri üç aydan beri kurutmuştur. Vâh vah vâh! Hakikaten vakıaya göre bu babda guyâ evkafın da kabâhati yoğ imiş. Eğer maliyye hazinesi para verirse ve evkaf hazînezi mübâyaasını murâd ederse ve tüccâr ile pazarlığı o yaparsa ve su yolcular hamamlarca hizmetleri kolaylaşıp da merhamet ederse yeniden timûr bos-ru döşenecek imiş. Ve eğer bunlar olmazsa vaktiyle bunca himmet ile hâsıl olan ve iki yüz otuz masura munzamm olduğu hâlde rub^{c}u öteden beri zâyi^{c} olagelen (Şimdi âna da râzı olduksa da yok) koca Halkalı suyu dağlara ve derelere akıp gidecek ve buradaki halk

ağzını poyraza açıp ve gözünü yağmur bulutlarına dikip yağmur duâsıyla meşgûl olacak. Tuhaf değil mi?

Al Sana Bir Garîb ve Nâ-dide Şey Daha

Taksim civârında câdde de bir müflis Frenk hem panaromacılık ve hem de meyhânecilik ediyor. Lâkin dükkânın kapısının dış tarafına bir kulaç büyüklüğünde muşamma^{c} üzerine yapılmış bir resim asmış. Murâdı müşterî celbi.

Bir de resm-i mezkûre dikkat ettikte beyt-i mükeremin resmi. Bunu biz ekserîyâ cevâmi^{c}-i şerîfe ve mevaki^{c}-i mukaddese de görmeye alışmış olduğumuzdan meyhane kapısında görüşümüz gücümüze gitti. Ve Altıncı Dâire'nin görmezliğini göztermiş oldu. Vâh vâh vâh!

Dâvud

Diyojen Matbaasına

Ey aydın güneş belli (Bedir) buluta mı girdi? Ba^{c}de-mâ yalnız (dir) çıkarsa haber onda mıdır? Fakat üçüncü def^{c}a olacağına işâret olmak üzere bâ-yi acemiyle noktayı dahi üçler de (Peder) çıkarsa artık Basîret Efendi'nin riâyet etmesi lâzım gibidir zannederim efendim.

Viyana sergisine gidecek eşyâ için Der-saâdette teşekküle eden komisyon sergiye gönderilecek şarâblar sirke olur ise ne yapacaklarını müzâkere etmekte imiş.

Bârî babam canı için şunlara da bir nasîhat vereyim. Ey oğul! Hâce Nasreddin birâderimizin hikayesini işitmediniz mi?

Hâce bir gün bir tavşan bulmuş. Evirmiş bakmış çevirmiş bakmış. Ne kediye ne geyiğe benzer bir hayvan olmadığından bunu cemâate göstermek için kırda bir ölçek altına kapamış ve gelip cemâati "Geliniz size bir şey göstereceğim" diye da^{c}vet etmiş.

Meğer kendisi gaybubet ettiği zamen bir piç gelip ölçeği kaldırarak altından tavşanı kaşırmış imiş.

Hace cemâatle gelerek "Ey cemâat işte bu...." diye ölçeği kaldırıp da altında tavşan çıkmadığını görünce cemâat huzûrunda mahcûb kalmamak için sözünü asla bozmayıb "Ölçek bundan sonra hakk ölçek olacaktır" demiş.

Şimdi komisyon dahi şarâbları Viyana'ya götürür. Komiser şişeyi bir eline ve bardağı öbür eline alarak "Efendiler işte buda Türkistan'ın şar..." diyecek içen sirke çıktığını görünce lakırdısı hiç bozmayıb "Kesi" demeli ve şarâbları Türkistân'ın sirkesi olarak teşhir etmeli.

Bu hâlde eğer sergi hey'eti "Hani ya sizin memlekette şarâb yok mudur?" diyecek olur ise ânın dahi cevâbı pek kolaydır. "Bizim memelekette şarâb içmek harâmdır" denilir ise kifayet eder.

Diyojen Gazetesi Matbaasına

Satır	Hatâ	.	Savâb
4	yanlışlar	.	yanlışlarını
7	Yanlışlar malᶜûmatı	.	yanlışlar mı
9	ağzından değil	.	ağzından dinler
11	biz de gazetelerin	.	bir de gazetelerin

İstanbul'dan esna-yi müfârekatımda (Diyojen'e) bir mektûb göndermiş idim. 140 numrolu nüshasında derc olunduğundan baᶜzı vukuât-ı râhiyyeyi hâvî olarak tekrâr bu mektubu evvelki mektûbumun yanlış tabᶜ ettirilen ibârelerinin balâdaki savâb ve hatâ cedveliyle berâber göndermeye cezaretlendim.

İstanbul'dan esnâ-yi müfarekatımda vapura gitmek üzere sirkeci iskelesinden bir kayığa bindim. İskeleden açılır açılmaz deniz yüzünde çabalar ve feryâd u figaneder bir.....Susssssss!!!.....
.....

Aynen Varaka

Geçen pencşenbih günü Yeni Câmiᶜ'den geçmekte iken önümde giden bir hammalın koltuğufnda bir insan bacağı gördüm.

Bir vakit Karadağ'da kolu kesilmiş olan bir adamcağızın kolunu kolduğuna sokarak gezinmekte bulunduğunu görmüş oldugumdan bunu da öyle bir şey zann ettim ise de hammalın ayaklarını saydığımda tamam bulunduğundan sakın bu hamalın üç bacağı olup da birisi kesilse şübhesiyle mes'eleyi hamaldan istizâha mecbûr oldum ve

sordum. Hamal "Baksan â benim bacaklarım kıllı. Bu erkek bacağına benzer mi?" diye önünde giden bir sedyeyi gösterdi. Amân yâ Rabb! Ne fecîᶜ şey! Bir bî-câre kadın al kanlar içinde yatıyor.

Meğer bu kadını bu hale maharet-i kâmilesi artık teslîm edilmiş bulunan tramvay yapmış. Şu kadar var ki kadıncağız derhâl vefât etmiş.

Bu vukâatı hangi matbaaya yazayım diye düşündüm. Hepsi terakkiyât-ı medeniyye-i hâzıranın tarafdârı olup bu gibi vukuâtı yazmak değil yazıldığı zamân bile setr edeceklerini bildiğimden Diyojen'i doğru söyler ve hem de doğruyu gâh gülerek ve gah ağlayarak söyler bir feylesof tanıdığımdan bu vakᶜayı dahi ağlayarak haber vermesi için kendisine yazdım.

Diyojen

Biz gülmeyi ve güldürmeyi Reji altına alarak ağlamayı ve ağlatmayı rejiden müstesnâ bırakmış idik isek de böyle gider ise galiba ânı da yed-i inhisarımız altına alacağız.

Lâtife hoş ama tramvay hakkında bir mütâlaa-i mahsûsa vardır. Mösyö Zarîfi bir takım yüreklerin inkisârından korkarak otuz bin lirayı fedâ edif işin içinden elini çekti. Acaba tramvay idaresi için bu sûret-i mûcib ibret olmayacak mıdır?

Vâkıâ tramvay Reji gibi olmayıb idâreye bir hayli para getiriyor. Lâkin neyleyim o parayı ki insan kanıyla mülemmaᶜ olduğu hâlde geliyor.

Doğrusu ya benim için arkasıyla yük taşıyarak kırk para kazanıp da geçinmek ciğer kanıyla mülemmaᶜ olarak kazanılacak kırk bin liradan evladır.

(Teodor Kasab)

---

149 Numro Pençşenbih 12 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç def'a salı pençşenbih ve cum'a-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Birazda Şundan Bundan

İstanbul'da sokakta bir Frenk gider iken arkası sırası bizimkiler ya'nî hoşhoşlar havlarlar idi.

İşte bunlar dahi o koca şapkalılar ile me'nûs olarak havlamaya başladıkları günden beri mübâhaselerde ve hattâ darb-ı mesellerde bile "Hakk" ta'bîri bayağı kalktı. Evvelleri "Bu işte senin ne hakkın var?" derler iken şimdi "Bu da muvâfık-ı medeniyyet midir?" yahûd "Bu da alafrangada var mıdır?" diyorlar. Bu bâbda her gün bin misâl görmekte olduğumuz gibi ahîren bir misâl dahi Phare du Bosphore Gazetesi gösterdi.

Diyorki:

"Altıncı Dâire kahvecilerden resm alıyorum diye kahvecilere sokak ortasına masa ve iskemle koymak için ruhsat veriyor. Fakat medenî memleketlerde böyle şey olmadığı için Altıncı Dâire dahi yapmamalıdır."

İşte gördünüz mü? Medeni memleketlerden gelen gazeteciler nasıl bahs ediyorlar? Bunu bizim gibi bedevi memleketlerde bulunan gazeteciler yazacak olsa ancak şu kadarcık diyebilirler idi. "Sokak umûmi bir yerdir. Bunu havâssa tahsîs etmek için kimsenin hakkı yoktur.

Binâberin Dâire dahi bu hakkı bulamaz ki kahvecilere şu müsâadeyi versin.

İşte gördünüz ya! Bizim bedevî gazeteler böyle derler diye böyle söylemek "alafrangada olmadığından" kapanırlar idi. Bundan sonra biz de böyle söyleyeceğiz. Meselâ diyeceğiz ki: Medenî memleketlerde bir gazetecinin "Lâf söylemesin" diye ağzını kapamıyorlar. Hâlbuki burada kapıyorlar. Bu alafrangada var mıdır?

Medeni memleketlerde bir gazeteyi muhâkeme etmeksizin cezâ ve tekdîr etmiyorlar. Hâlbuki İstanbul'da ediyorlar. Bu de muvafık medeniyyet midir?

Hâ gazete muhâkeme filân dedim de hâtırıma geldi.

Medeni memleketlerden gelip de bizim memlekette gazete çıkaran senyörler dahi muhâkemesiz cezâ görmek alafrangada olmadığından dâimâ muhâkeme görüyorlar.

Hattâ o kadar ki böyle gider ise Bâb-ı Âlî'de boş dâire kalmayıb cümlesi gazeteleri muhâkeme için (komisyon-ı mahsûs) dairesi ittihaz kılınacaktır. Çünkü medeni memleketten gelip bu bizim bedevî memlekette gazete çıkaran Phare du Bosphore halkın nâmûsuna dokunmak dahi alafrangada vardır diye cesâret alarak maᶜhûd yüz bin liranın bini Hûrşîd Beyefendi'ye verildiğini yazmış olduğundan bunun için dahi muhâkemeye çekilmiş. Bu hâle göre Bâb-ı Âlî'de gazete muhâkemesi komisyonu üçleşti.

Bundan sonra ben dahi belâ-yı tekdîrden kurtulmak için gazetemin başına LE DIOGENE yazacağım. Çünkü böyle alafranga yazılı gazeteyi ihtârsız mihtârsız kapatmak veyâhûd tekdîr etmek alafranga yoktur.

Söz sözü açar derler sahîh imiş. Hele alafranga söz olur ise uzanıp götürür.

Tebeddül-i ahîr üzerine Hükûmet-i Seniyye gazetelerde bir vakitten beri görülmekte bulunan mübâhasât-ı şahsiyyeden artık bahsedilmemek lâzım geleceğini emretmiş idi. Fakat gazetelere böyle bir emir verilmek alafrangada olmadığından ve muvâfır-ı medeniyyet bulunmadığından buna yine Diyojen'den başkası mutâvaat göstermeye başladı. İşte Levant Times ile Courier d' Orient dün azl olan sadr-ı sâbık übbehetlü devletlü Midhad Paşa Hazretlerine karşı bu hün bendler yazmaya başladılar.

Benim aklım ermez ama belki alafranga böyle imiştir. Belki medinî memleketlerde böyle yaparlar imiştir.

Haber aldığıma göre geçen gün ehl-i meraktan birisi tramvay ahbârlarını gezmeye gitmiş. Tîmûr çubuklar deposunu koşumlar deposunu vesâireyi vesâireyi gezdikten sonra nihâyet gayet müdhiş ve hevl-nâkda bir depo daha gezmiş.

Bu depoda tramvaya müteallik hiç bir âlet ve edevât olmayıb bir tarafında küçük büyük beyaz siyah on dokuz kadar insan naᶜşı ve bir tarafında otuzdan mütecâviz bacak veyâhud ayak bir tarafında da ol mikdâr kol ve hele bir tarafında da yüz elliden

müzecâviz küçük naᶜş ile bin beş yüze karîb köpek ve merkeb ayakları var imiş.

Bu zât işbu depoyu görünce ve vücuduna bir raᶜşe gelerek bunun hikmeti ne olmak ihtimâlini düşünmüş düşünmüş de bulamamış.

Bana kalırsa bunda iki hikmet vardır. Ya Tramvay İdâresi sene başı hesabında hissedârana şu kadar bin lira insan ve hayvan tezmînatı verdim dediği zamân masraf-ı mezkûrenin mahall-i sarfını göstermek için bunları o depoya yığmış veyâhûḍ yarın huzûr-ı mahşerde kendisine "Diyojen senin için şu kadar insan öldürdü. Bu kadar kol ve bacak kırdı. Şu kadar bin kelbi vesâir hayvânâtı kılıçtan (hayır değil tekerlekten) geçirdi" denildiği zamân idâre "Hayır efendim o bir mübâlâgacı adamdır. Daima mübâlâga eder. O kadar değildir bu kadardır" diye sahihini göstermek için anbâr etmiş olmalıdır.

İşte benim aklıma gelen bu. Eğer erbâb-ı fikr ü mütalaa buna başka bir maᶜnâ verir de bize mürâcaat eder ise biz de depoyu gezmiş ve görmüş de bir maᶜnâ verememekte bulunmuş olan zâtı merakından kurtarmak için sevâbımıza keyfiyyeti kendiseni ihbar ederiz.

Ey cânım! Dünya yeniden yeniye. Evvelleri bir kimseye suâl sorar idik de cevâb alamaz idik. Şimdi ise suâl sormadığımız hâlde cevâb alıyoruz.

Fenâ değil. Demek oluyor ki yeniden yeni tuhaflıklar zuhûr ediyor.

Meselâ Basiret kimse smuâl etmeksizin gazetesinin mukaddimesini yedi yüz elli yedinci numrosuna koyup bunda gûyâ kendisinden suâl eden var gibi mesleğini taᶜyîn etmiş. Fakat bizim bildiğimize göre böyle mukaddimeler gazetenin baş tarafına koymak lâzım gelir iken şimdi moda olarak üçüncü sütûna koymuş. Koymuş da şimdiye kadar devletin muazzamât-ı umûrunda bulunan zevâta ne iᶜtirâz ettiğini ve ne de etmediğini galiba ya iᶜtirazda haklı olduğunu veyâ iᶜtiraz etmemekte maᶜzûr bulunduğunu ve-l-hâsıl pek de dikkat edemedim ama ya bundan sonra da iᶜtirâz edeceğini veyâhûd etmeyeceğini ve bir ihtimâl göre haksız olur ise etmeyip yalnız haklı olur ise edeceğini beyân eylemiş. Demek oluyor ki mesleğini şimdi taᶜyîn ediyor. Fakat buna mesleğini kim sormuş ki taᶜyîn ediyor.

Halk ânı bilmiyor mu?..... İhtimâl ki kendisi öğrenmek üzere yine kendisi için yazmış olmalıdır.

Fakat Basîret pek tuhaflaştı. Size tavsiye ederim. Alınız okuyunuz. Eğlenecek pek çok şeyler bulabilirsiniz. Nâzenîn yeni bir şey daha keşfetmiş.

Diyor ki "Gelelim maksada şömendöfer de telgrafın bir başka türlüsüdür." Gördünüz mü? İşte bu keşf de yeni bir keyfdir. Bunu şimdiye kadar bilmezler idi. Öyle ya! Şömendöfer de telgrafın bir başka türlüsüdür. Ya'nî ikisi birbirine benzer. Şu kadar var ki şömendöfer iki hatt üzerinden yürür telgraf ise yalnız bir hatt üzerinden. Şömendöfer buhar kuvvetiyle yürür telgraf ise elektrik kuvvetiyle. Şömendöfer yeryüzünden gider telgraf ise hevâdan. Bir de yalnız bir fark kaldı. Şu ki şömendöfer yük ve yolcu götürür telgraf ise yalnız haber götürür.

Fakat dünyada Basiret gibi muhtera'lar çoğaldıktan sonra yarın öbür gün bunların ikisi dahi bir mâdde olduğu isbât olunur gider. İş bir kere "Şömendöfer de telgrafın bir başka türlüsü" olduğunu keşfetmek idi. Zâten makineleri kuvve-i elektrikiyye ile işletmeye çalışmıyorlar mı? Eğer buna muvaffak olurlar ise veyâhûd telgrafı kuvve-i buhariyye ile işletirler ise işte o cihetten dahi münâsebet bulunmuş olur. Bir de şimdi tîmûr yollarını bir tek hatt üzerinden işletmeye çalışıyorlar. Buna da muvaffak olur lar ise münâsebet daha ziyâde artar. Husûsuyla bir kere telgraf telleri üzerinden vagon yürütmek usûle keşfolunur ise o zamân bütün bütün "Şömendöfer telgrafın bir başka türlüsü" olur.

Koca Basîret keşşâfsın be!

Beni dinleyen ve benimle konuşanlar hep ahvâl-i âleme vakıf zevât olduklarını bildiğim için "Ortada bir Bulgar ve Rum mes'elesi var ve bunun için Bulgar Ekzarkya'sı Phare du Bosphore ile muhâkeme oluyor" diye kendilerine ma'lumât vermek iktizâ etmez. Ben her mes'eleye gülmekte olduğum gibi buna dahi güler yatar idim. Fakat bu yakında kulağıma ba'zı sesler geliyor ki muvakkaten olsun hande-yi ta'tîle ve gelen seslere kulak kabartmaya beni mecbûr ediyor.

Şimdiye kadar anladığımı size hikâye edeyim.

Phare du Bosphore Ekzarkya'ya "Sen panislavizm fikrindesin" dediği için Ekzarkya'nın namûsunu kırdığından bahisle beş yüz lire vermesi da'vâ edilmiş.

Bu şikâyet üzerine tarafeyn ol bâbda sûret-i mahsûsada akd edilen komusyona

da^{c}vet olunmuş. Komisyonda Phare du Bosphore'un kendisi mi yoksa önünde fener çekeni ya^{c}nî avukatı mı "Efendiler bu da^{c}vâ açıldı ama o nâmûsu kırılan kimdir? Bi-z-zât Ekzark Efendi ise da^{c}vâyı kendi nâmına etmeli. Da^{c}vâyı Ekzakya nâmına oluyor ise Ekzakya fermân-ı âlî'nin her hükmünü tamamıyla henüz icrâ etmediğinden ânın bir hey^{c}et-i müteşekkile olduğu sizce kabûl olunuyor mu ki da^{c}vâsını rü'yet edeceksiniz. Binaberin bi da^{c}vâyı red etmenizi ricâ ederim" deyince komisyon bu hey'et Ekzarkya hey'eti olduğunu ayrıca bir mahallde bir buçuk sâat kadar müzâkere ve mütâlaadan sonra ancak istihrâc edebilecek " Evet biz kabûl ederiz ki Ekzarkya hey'eti hükumet tarafından tanınmış bir hey'ettir" demiş. Ben bu da^{c}vâda hâzır değil idim. Yalnız keyfiyyet bu sûrette kulağıma çalındı da ânın üzerine kulak kabartmaya başladım.

Tuhafı neresi olacaktır bilir misiniz? Böyle yalnız Ekzarkya'nın bir hey^{c}et-i müteşekile oladuğunu kabûl için bir buçuk sâat mütâlaaya ihtiyâc-ı mess edince mes'elenin şuabât ve fürûatını mütâlaa için bir buçuk asır kadar zamana ihtiyâc-ı mess edecek de bir buçuk asır müddetten sonra muhakemenin netîcesi yine Ekzarkya'nın nâmûsu kırılmamış olduğuna müncerr olmak lâzım gelecek ve o hâlde Ekzarkya'nın iki eli böğründe ve Diyojen'in dahi gülmekten iki böğrü elinde kalacaktır.

Bana gelip de istiftâ edecek olsalar ben bütün da^{c}vâyı bir buçuk sâatte bitirir idim.

Da^{c}vâ ne imiş? Phare du Bosphore Eksarkya'ya "Panslavizm fikrindedir" demiş de nâmûsunu kırmış imiş. (Kendimi zabt edemiyorum gülmekten patlayacağım)

Bir Müselman'a (Sen müselman fikrindesin) derler ise nâmûsuna mı dokunmuş olurlar? Âlemde kim vardır ki kendi milliyetini kendisine teşebbüs edince darılsın? Yalnız bir Panosyon vardır. Bak Panosyan'a "Sen Ermenisin" derler ise de darılır. "Sen hayysın" derler ise de darılır. Çünkü o adamcağız Ermenileri hiç beğenmez. Geçenlerde Ermeniler hakkında neler demiş idi henüz unutmadınız â. O nazlımdan başka her kime milliyyeti isnâd edilse darılmaz. Öyle ise İslâv milliyyetine mensûb olan bir Ekzarya'ya "Sen İslâv fikrindesin" demek namûsunu neden kırsın? Acaba (İslâv) ta^{c}bîri (aforoz) dan daha fenâmıdır? Patrik Efendi Ekzarkya'ya aforozlar isnâd etmiş idi de yine darılmamış idi.

Hem â cânım! Ekzarkya'ya "sen İslâv fikrindesin" denildiği zamân kabûl etmeyip de red edecek olur ise bu hareket esâs maksada tevâfuk etmeyecek. Zirâ Pahare du Bosphore muharriri isbât etmiş ki gerek Avusturya'da gerek Memelik-i Şâhâne'de tamam altmış tane kulüb açılmış. Bunlar İslâv kulüb imiş. Ve maksadları da bütün dünyayı İslâv etmek imi. Eğer Ekzarkya'ya İslavlığı kabûl etmeycek olur ise İslâvlığa da^{c}vet olunacak halk değil hattâ İslâv evlâdı İslav olanlar bile "Hayır biz İslâvlığı kabûl

etmeyiz. Çünkü o bir fenâ şey imiş ki hattâ bizim Ekzarkya'ya (Sen İslâvsın) dedikleri zamân darılmış kızmış kabûl etmemiş" derler.

Benim neme lâzım? Benden istiftâ etmiş olsalar böyle söyler idim. Yok Ekzarkya'ya nâmsunun mutlaka kırıldığını daᶜvâ ederde mücerred beş yüz lira ile taᶜmirini istidᶜa eyler ise o da kendi bileceği bir iştir.

Bizim Boğaz-içi feneri pek parlak şey olduğundan şâyed beş yüz lirayı sarf ederek kırılan nâmûsu taᶜmîr eyledikten sonra bir beş yüz lirayı dahi avucu içine alır meydâna çıkar mütâlaasında bulunduğumdan Ekzarka'yı bu taᶜmirât ve termimâtla vakit geçirmekten muhâfaza için ihtâr ediyorum.

Taleb olunan beş yüz liraya zarâr ziyân nâmını dahi veriyorlar imiş.

Eğer bu sahih ise Phare du Bosphore muharririnin komisyondan söylediği gibi daᶜvâyı ticâret mahkemesine havâle etmek iktizâ eder. Çünkü ortada beş yüz lire zarâr ziyân var ise bu zarâr ziyân mutlaka Pahare du Bosphore Ekzarkya'ya "Sen İslâv fikrindesin" dediği zamân Bulgarlar "Hayır biz İslâv değiliz bu İslav Ekzarkya'sı nın kilisesine gitmeyinez" demiş olmalarından ileri gelmiş olacaktır. Öyle ise Ekzarkya ticâret uzûlünce defterlerini ticârete götürmeli. Evvelce kiliselerine kaç İslav gelir iken muahharen gelenler ne kadar azalmış olduğunu kayden isbât etmeli. Hesâb etmeli kitâb etmeli.

Hâsılı bu işte benim çün gülünecek cihetler pek çok görünüyor. Şimdiki hâlde yalnız dinlemekte isem de ileride işi bir iyi anladıktan sonra fıkraları koyuvereceğim.

Diyojen'den Bir Suâl

Diyojen! Geçen nüshanda bir su fıkrası var idi. bi-l-münâsebe "Şirket top mu atasın" demişsin. İnsanlık bu ya aklıma bir şey geldi. senden sormaya mecbûr oldum. Acaba şirketin top atması ihtimâlden baîd midir?

Diyojen'in Cevâbı

Evvela toptan murâd ne olduğunu anlayalım. Varan bir topu ise şirket me'mûrları atamaz. bak hevâdan güldür güldür topuna bir diyeceğim yoktur. Zirâ bu sûret-i ihtimâlden baîd değildir.

Top atmaktan murâd Krupp veyâhûd Armstrong ise ânı şimdi her hün Mösyö Thiers atıyor. Almanya'dan ahz-i intikâm edecek topları bu sûretle tecrûbe ediyor. Şirketin hangi hasmı var ki âna karşı top atsın veyâhûd atmaya hâzırlansın. Der-saâdet

gazeteleri ise ânlara bir kaç gümüş ve altın gülle atmak kifâyet eder.

Vâkıâ şirket ile donanma beyninde yalnız bir fark olup binaberin şirketin dahi top atabilmesi ihtimâli tesellüm olunur ise de fark donanmada top bulunduğu hâlde şirkette bulunmasında ibâret olmakla ihtimâl biraz tebâüd ediyor.

Maa-hazâ şirket idâresinin ulüvv-i himmetini tasdik ederiz. Bir himmet edecek olur ise top da atar kumbara da hattâ deniz lağımı bile atar.

(Âhir-zamân Çocuğu)

Süreyyâ Bey - Kimse olmasın!

Süt halası - Kız attârdır sen kaç. Süreyyâ Bey geliyor.

Çocuk - Â niçin kaçsın. Geçen gün kaçtı mı ki?

Süt hala - Vây kaçmadı mı?

Çocuk - Yok kadın nineciğim yok. Ablam kaçtı idi. Fakat Süreyyâ Bey koyuvermedi.

Çocuk - Baba sen bana yalnız bir yüzünü göseteriyorsun. Öteki yüzünü niçin göstermiyorsun?

Babası - Oğlum benim kaç yüzüm var ki?

Çocuk - Ben haber aldım haber aldım haber aldım. Senin iki yüzün var imiş.

Babası - Oğlum kim söyledi?

Çocuk - Anam söyledi. Sen iki yüzlü imişsin.

(Teodor Kasab)

---

150 Numro Cumᶜa-ertesi 12 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâîrenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Küp İçinde

Bir dost - Diyojen Baba!

Diyojen - .....

Do - Cânım Baba Diyojen?

Di - .....

Do - Allah Allah! Sana ne oldu?

Di - .....

Do - Cânım sağır mı oldun be?

Di - .....

Do - Şimdi hırsımdan çatlarım hâ! Baba cân sana lâkırdı söylüyorum.

Di - Susssssss.

Do - Sebeb?

Di - Daha üç gün olmadı.

Do - Cânım çıldırdın mı?

Di - Ay oğul! Üç gün olmadı dedim â!

Do - Hiç sesini çıkartmayacak mısın?

Di - .....

Do - Bu suâlime bir cevâb ver de gideyim.

Di - .....

Do - (Kendi kendisine) Besbelli bir damarı tuttu olmayacak. Artık üç gün sonra gelmeli.

(Dost Gittikten Sonra)

Diyojen - Oh! Hele yakayı kurtardık. Az kalmış idi ki.... Fakat ben deli miyim? Ben memâlik-i mütemeddineden gelmiştim ki..... Söyleyemeyeceğim söylemeyeceğim. Kendi kendime deli gibi söylenip duracağım da başka bir şeyden bahs etmeyeceğim. Reji benim neme lâzım! Hirsch mukavelesi mâddesi benim neme lâzım! Efkâr-ı umûmiyye neme gerek! Ama halk yeni çıkma nağmeler okuyorlar mırlıyorlar imiş. Bana ne! Varna şömendöferi zarâr ediyormuş direktörü ben değilim â! Basîret bi-l-garaz medh veyâ bağıracak iᶜtirâz etmeyecek imiş. Benden mi sorarlar! Diyecekler ki Diyojen'in bu sükûtu alafrangada yoktur. Olmayıversin. Muvâfık-ı medeniyyet dahi değildir. O da vazîfem değil. Baba ben şimdilik şurada küpün önünden güneşin temâşasıyla eğleniyorum. Gölge etmesinler de başka ihsân istemem.

Diyojen'in Cevâbı

Etyemez Mahallesi'nde yüz elli dokuz arşın bir arsa satılık olduğu hakkında fî 16 Şaᶜbân sene 1289 târîhli tezkîre-i âliyye-i kerîm-aneleri müfâd-ı âlîsi rehîn-i ikân-ı âcizi olmuştur. Bu arsa el-yevm on bin altıyüz guruşa olarak müzâyede de bulunup hâlbuki bende-i direm-hırîdelerin de bu kadar akçe mefkud olduğu cihetle bu mezâddan kasr-ı yed etmekliğim zarûrîdir. Ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men leh-ül-emrindir.

Fındıklı İskelesinde

Bir müşterî - Kayıkçı Ortaköy'e gider misin?

Kayıkçı - Âah!

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Müşterî - Oğlan! Nöbet parasından ziyâde vereyim.

Kayıkçı - Âah dedik â!

Müşterî - Yarım mecidiye vereyim.

.....

Diğer bir müşterî - Kayıkçı Kandilli'ye gider misin?

Kayıkçı - Gel iki beşlik ver.

.....

Evvelki müşterî - Ben sana Ortaköy'e on bir buçuk guruş vermiş idim ne gitmedin? Kandilli daha yakın mı?

Kayıkçı - Gelirken Beğlerbeği'nden de iki müşterî olsun alırım.

Müşterî - Beylerbeyi'nde müşterî bulacağını nerden bilirsin?

Kayıkçı - Hey guzum hey! Bu günlerde Anadolu gıyısına gidip de Beğlerbeği'ne uğramayan gayıkcı var mı?

Acâib! Gülüp eğlenmek isteyenlerde kendisini bizim takımdan add ediyorlar ağlayıb teselli bulmak isteyenler de. Çünkü kendileri güldükleri gibi ihvân-ı zamânı dahi güldürmek isteyenler de kalemleri mahsûlünü bana gönderirler kendileri ağladıkları gibi ihvân-ı zamânı ağlatmak isteyenlerde.

İşte bu defᶜa dahi (bî-çâregân-ı nüvvâb) imzasıyla bir varaka geldi. O bî-çâregânlar ağlıyorlar sızlıyorlar ağlayıp ağlıyorlar sızladıkları gibi halkı dahi ağlatmak sızlatmak istiyorlar.

Varakalarını aynen koymak iktizâ etmedi. Çünkü derli olanlar sözü biraz uzunca söylediklerinden bunlar dahi uzatmışlar. Bir kaç fürûᶜa dahi ayırmışlar. Götüre götüre baᶜzı füruᶜunu zülf-i yare kadar isâl etmişler. Binâberin hülâsa-i emellerini işᶜar edelim.

Efendim bu bî-çâregan-ı nüvvâb yüz kadar adamlar olup sekiz dokuz aydan beri bir işe konulmamış oldukları cihetle hâlleri pek dîger-gûn olduğundan ve mevsim-i şitâ

ile berâber Ramazan-ı Şerîf dahi hulûl eylediğinden artık erbâb-ı hamiyyet ve merhametin mürüvvet ve âtı fetine mürâcaata mecbûr olmuştur.

Diyorlar ki:

"Ramazânda büyük konaklarda imâm ve müezzin bulundurmak âdet olup bu Ramazân erbâb-ı merhamet bârî bizleri imâm ve müezzin olsun biz kendilerinden aylık istemeyiz. Yalnız hânelerimizin bir aylık erzâkını versinler maa-l-memnûniyye imâmlık ve müezzinlik hizmetlerini îfâ ederiz."

Bundan başka hâcelik ve kitâbet hizmetlerinde dahi istihdâm edilebileceklerini ve fakat Basiret'in tavsiyesi mûcibince çobanlık edemeyeceklerini dahi beyân ediyorlar.

Benim bu gibi dakayık-ı umûra aklım ermediğinden ol bâbda beyân-ı re'y ve mütâlaadan âcizim. Yalnız keyfiyyeti hikâye ettim. Artık erbâb-ı mütâlaa nasıl telâkki ise etsin.

Ahir-zamân Çocuğu

Çocuk - Baba sen ne yaptın?

Babası - Namaz kıldım oğlum.

- Sen namaz kılar iken anam gibi pencereye abanmadın ya?

- Vây anan da pencereye mi abanır?

- Abanır ya! Hem anam pencereye abanarak namaz kıldığı zamân senin gibi yavaş yavaş okumuyor hızlı hızlı okuyor. Ve ânı bir siyâh setreli efendi pencere altından dinliyor. Hattâ baᶜzı kere de o efendi okuyup anam dinliyor. Senin namazın namaza benzemiyor ki.

Babası (Vâlidesini tekdîren) - Kız îmânı yok!

Çocuk - Â baba â anamın ada değişti mi? Hâni ya sen geçenlerde anama "Elmasım" diye çağırıyordun da ben sana sorduğum zamân sen "Ananın adı böyledir" diyor idin. Şimdi niçin değişti.

Aynen Bir Varakadır.

Diyojen dâima acâib vukuât ve garaib hâlâtından bahs etmekte ve bununla erbâb-ı mütâlaaya gayretler bahs eylemekte bulunduğundan vukuatın agreb-i garî-bi olan bir vak^{c}ayı kendisine ber-vech-i âtî hikâye etmek azmindeyim.

Hiyâye etmek istediğim şey tasavvur ve tahayyül kabîlinden olmayıb sahih-ül vuku^{c} bulunduğuna ve hattâ mübâlâgayı bile irtikâb etmediğime mebnî bunun üzerine nasıl bir mes'ulliyet gelecek olur ise tamamıyla tarafıma âid kalmasını dahi imzâm altında olarak te'mîn eylerim.

Şam'da me'mûriyyet ve kitâbet peşinde dolaşır Ahmed Efendi isminde bir zât var idi. Var idi dediğimden bu zâtın şimdi mefkud olması anlaşılmamalıdır. Vücûdu hâla mevcûddur.

Bu zât kısmetini köşe bucak arayıb gezer iken Şam'da mukîm olduğu hâlde vefât eden Karslı Attâr Hasan nâm zengîn bir tâcirin on beş bin kese kadar nukud ve emvâl-i metrukesinin üzerine çullanmayı kurmuş ve bunun için öyle bir tedbîr bulmuştur ki sahîhan vukuâtın agrebi add olunacak ve şaşılıp kalınacak şeyi budur.

Bak dikkat et. Mes'eleyi etrafıyla hikaye edeceğim. Sen de ibret al. Bu bâbda halka dahi ibret ver.

Müteveffâ-yı mûmâ-ileyh emvâl-i metrûkesi yâd ellere geçmesin diye daha hâli hayâtında iken ekber evlâdı bulunan bir kerîmesini birâder-zadesine nikâh etmiş ve mûmâ-ileyhayı sabî ve subye bulunan diğer evlâdı üzerine vasî nasb eylemiş idi.

Bizim Ahmed Efendi bu keyfiyyetten haberdâr olunca nasıl eder ise eder ve ne yapar ise yapar vasî-i mûmâ-ileyhâya nikâh-ı evvelini tanıttırmayarak ve amm-zadesine varmaktan caydırarak kendi taht-ı nikâhına alır. Ve bu sûretle mumâ-ileyhânın hakk-ı vesâyetine dahi iştirâk eder.

Bu esnada müteveffânın ikinci kızı ya^{c}nî zevcesinin kız karındâşı olup henüz on bir yaşında bulunan bir yetime yine amm-zâdelerinin birisine menkûha olduğu defter-i kessâma mûma-ileyhâyı bâliğa olarak kaydettikten sonra bil-iğfâl amm-zâdesiyle birlikte ânı dahi kendi idâresi altına almakla şu hâlde iki kız karındâşın dokuz bin liraya karîb nakdini ve arâzi ve emlâkını kâmilen zîr-i zabtına geçirir.

Fakat iş yalnız bununla dahi bitmez. Çünkü müteveffânın bir oğluyla iki kızı daha bulunup ânların nakdî ve emlâkını dahi zabt ve tasarruf husûsunda hırs ve tama^{c}ının elinden kurtulamaz.

Vakıâ müteveffânını oğlu bulunan Mehmed Said yirmi dört yaşında bâliğ ve hattâ evlâd ü ıyâl sâhibi bir adam olduğundan bunun aleyhine muvaffak olmak biraz müskilce ise de mûma-ileyhe Mehmed Said âkıl ü reşid değildir diye da^{c}vâ eylemiş ve ol bâbda bir de hüccet istihsâl etmiş olmasıyla Mehmed Saîd'in istid^{c}ası üzerine keyfiyyet temyîz-i livâda ve muahharen bil-istinâf dîvân-ı temyîz-i vilâyette mûmâ-ileyhin rüşdü şühûd-i mu^{c}tebere ile isbât olunarak emvâlinin kendi yedine teslîmi hükmedilmiş idiyse de efendi-i mûma-ileyh "Hayır bu mutlak mecnûndur" diye bil-ısrâr iki seneden beri emvâli teslîm etmemekte ve senevî yüz bin guruşa karîb fâiz ve temettu^{c}u safâ-yi hâtırla der-ceb etmektedir.

Efendi-i mûmâ-ileyhdeki mahâreti muvâzene için size bir misâl îrâd edeyim. Müteveffâ Attâr Hasan emvâlinden iki yüz elli bin guruşu hayrât ve mîrâsa sarf edilmek üzere vasiyyet eylemiş ve bunun için birâderi Mehmed Ağa'yı nâzır ta^{c}yîn eylemiş idi.

Ber-minvâl-i muharrer hîle ve hud^{c}alarla hakk-ı vesâyeti almış olan mûmâ-ileyh Ahmed Efendi bu parayı dahi ber-mûcib-i vasiyyet sarfetmediğinden bî-çâre Mehmed Ağa gûyâ bir hayır işte bulunmak için efendi-i mûmâ-ileyh aleyhine da^{c}vâya kıyâm eylemiş idiyse de efendi-i mûmâ-ileyh mücerred Mehmed Ağa'dan ahz-i sâr için müteveffâ Attar Hasan'ın yine ber-minvâl-i muharrer emvâli eyâdi-i ecânibe geçmemek zımnında Mehmed Ağa'nın henüz sabî bulunan kızını yine kendi ikinci bulunan oğluna nikâh etmiş iken bu çocuk baliğdir nikâh olanı şimdi kabûl etmiyor başka kız istiyor diye tatlik ettirip kendi kız kardeşini nikah etmiş ve bu sûretle vücûh-i birre sarf olunacak iki yüz elli bin guruştan ma-âda sabî-i mezbûrun küllî emvalini dahi yed-i igtinâmına geçirmiştir. Daha bitmedi. Çünkü mâlını ahz ve iğtinâm edeceği bir varis daha kaldı. O dahi müteveffânın yine birâderi Mehmed Ağa'nın diğer oğlu bulunan Sa^{c}dî nâm sabî olup mücerred emvâl ve emlâki eyâdi-i ecânibe geçmemek için kezâlik sabi olduğu hâlde nikâh eylediği Hanife nâm bir kızdır.

Efendi-i mumâ-ileyh bu kız dahi yedi sekiz yaşında bir sabî iken Şam'da Sinâniyye Mahkemesi'nde kızın büluğunu isbât ederek ve ânın dahi nikâh olanı tanımadığını ortaya koyarak fesh-i nikâh ettirdikten sonra kendi şeriki Abdülganî-zâde'ye akd etmiş ve bu sûretle mezbûrenin hisse-i irsîyyesini dahi yed-i temettu^{c}una geçirmiştir.

Şimdi hikâye bu sûretle dinlediniz ya daha tuhaf bir ciheti var. Biraz da ânı dinlemenizi ricâ ederim.

Mûmâ-ileyhâ Hanîfe'nin birinci kocası Hanîfe henüz sabî bulunduğundan ve binâberin nikâh-ı evveli mefsûh olamayacağından bahisle da^{c}vâya kıyâm eylemişidi.

Mumâ-ileyh Ahmed Efendi şer^{c}an keşfi lâzım geldiğini görünce bu kız bâliğadır menkûhadır na-mehremdir keşf edilemez diye huzûr-i şer^{c}a ihzârdan imtinân göstermiş ve kızın emsâli bir kız şühûd-i mu^{c}tebere huzûrunda mahkmeye getirilerek adem-i bülûğu isbât edildiği hâlde yine kabûl etmemekte bulunmuşidi.

En tuhafı neresi çend-mâh mukaddem i^{c}lâm çıkarttığı kayyuma beş ay mukadddem amucası mezbûreyi kendi idâresine almak istidiği hâlde mumâ-ileyh Ahmed Efendi kızın henüz hakk-ı hızânetten sâkıt olmadığını bil-iddiâ merkuma teslîm etmemiş idi. Bundan beş ay sonra kızı bülûğa iblâg edip on üç yaşında bulunduğuna dâir i^{c}lâm dahi ahz eylemiştir.

İşte şimdi bu da^{c}vâ örük darık eski çarık İstanbul'a gelmiş ve burada der-dest-i rü'yet bulunmuştur.

İmdi âlemde bu gibi vakayi^{c}-i garîbe-i sahîha olduğu hâlde senin bundan haberdâr olmamaklığını tecvîz edemediğim için yazdım.

Vaktâ bî-çâre Attâr Hasan'ın mâlı eyâdî-i ecânibe geçmemesi çün sagîr ve sagire evladını biraderînin sagir ve sagire evladıyla tezvîc etmesi emsâli nâ-derece görülür bir vak^{c}a-i acîbedir. Fakat mûmâ-ileyh Ahmed Efendi'nin yirmi dört yaşında evli barklı bir adamın rüşdünü inkâr ve yedi sekiz yaşında bulunan ve üzerinden iki sene geçtiği hâlde henüz bülûğa ermemiş olan kızların rüşdünü isbât etmesi emsâli daha nâdir görülür agreb vukuâttan olduğuna hiç şübhe yoktur.

Rüşdü inkâr olunan babayiğit el-halctü hâzihi İstanbul'da bulunduğundan böyle bir paçavra bıyıklı sabîyi görmekliğin için senin küpe göndermek azmindeyim. İhtimâli olsada bir de sekiz yaşındaki reşîde kadınları dahi görün. Fakat bunlar reşîde ve nâ-mahrem diye Şam'da taht-ı zabtta bulunarak tek da^{c}vâ İstanbul'a düşmesin diye saklanıldığı ve Ahmed Efendi el-hâletü hazihi Vilâyet-i Arabî Kâtibi olarak bu nüfuz dahi kızları muhâfazaya kâfî bulunduğu cihetle kızları bu dest-i kuvvîden kurtarmak mümkün değildir.

Nasıl hikâyemi beğendiniz mi?

Diyojen

Evet hikâyeyi beğendim. Fakat hâla taacüb etmekteyim ki sekiz yaşındaki bir kız bâliğa olsun da yirmi dört yaşındaki bir çocuk neden baliğ olmasın? Şam'ın suyu erekğe yaramıyor demek dahi mümkün olamaz. İhtimâl ki Şam'da çocuklar pek çabuk bülûğa vâsıl oluyorlar da muahharen on altıyı on yediye geçtikleri gibi bülûğlarını zâyi^{c} ediyorlar.

Doğrusu ya ben da^{c}vâya kendiğimden bir hüküm verememekteyim. Bakalım bu da^{c}vâyı rü^{c}yete Şam'ın muktedir olamayacağı der-kâr bulunup da^{c}vâ elbette İstanbul'a geleceğinden hakayık ve dakayıkını sonra anlarız.

(Teodor Kasab)

---

151 Numro Salı 17 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç def'a salı pencşenbih ve cum'a-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Beyoğlu'nda bir meyhâne kapısı üzerinde Mekke-i mükerremenin resmi asılmış olduğu hakkında 149 numrolu nüshamızda bir varaka müderic idi.

Mahall-i mezkûr meyhane olmayıb bir baraka olduğu ve o resim Diyojen'in ihtârından daha bir hafta mukaddem Altıncı Dâire tarafından görülüp kaldırıldığı resmen ihtâr olunmuştur.

"Bir Varakanın Aynıdır"

Diyojen! Darılma ama böyle gider ise nazar-ı rağbetten düşersin. Herkes senden söz beklemekte herkes senden nükteler intizâr etmektedir. Sen ise seninle görüşmeye ve müşâfehe etmeye gelen adamlara bile sıfr-ı sükûtla muâmele göstermektesin. Eğer bunda bir hikmet var ise doğrudan dağruya meydâna koy. Yok ise bârî sorulan suâllere olsun cevâb ver. İşte şimdi benim sana sorduğum suâl sebeb-i sükûtundan ibârettir.

"Diyojen'in cevâbı"

Ben zâten hakkımda inzâr-ı rağbeti kazanmaya hiç çalışmadım ki şimdi o nazardan düşeceğime teessüf edeyim. İnzâr-ı rağbet bana kendiliğiyle geldi.Ne zamâna kadar devâm edeceğini ve ne zamân mahv olup gideceğini yine o inzâr-ı rağbet bilir.

Şimdilik dünya bir araya gelse söylemem. Yalnız gündüz muzîdir ve gec muzlimdir gibi kelimâttan başka hiç bir şeyden bahs etmem. Eğer hakkımda haber vediğiniz inzâr -ı ragbet ciddî ve samîmî bir şey ise ben söz söylemek değil bembeyaz çıksam bile devâm eder. Yok ciddî ve samîmî bir nazar değil ise fıkdânıyla dahi müteesssir olmam.

Bilirsiniz ki ben bir kaç bin sene evvel dünyadan elimi eteğimi çekmiş idim. Şimdi iâde-i hayât edişim mahzâ sizin içindir. Eğer söylememek lâzım olan bir zamânda

söyler isem sonra hiç söyleyememekliği müstevcib olur. Ben ise dâimâ söylemek isterim. Ne olur? ben size ekser husûsatta müsâade ediyorum ya! Sizin nice mülâhazasızlıklarınızdan iğmaz ediyorum. Siz de bana biraz müsâade ediniz ki şimdiye kadar söyleye söyleye yorumuş olan vücûdum biraz da dinleye dinleye rahatlasın

.....

Diyojen'in Seyâhati

Allah eksik etmesin dost çok hem de dostluklarının derecâtına nihâyet yok.

Geçen gün hadsiz hesâbsız dostlardan biri küpün yanına geldi ve benimle ber-vech-i âtî müşefeheye başladı.

- Ne var ne yok Baba Diyojen?

- V'Allahi her şey çok yalnız müsâade yok.

- Cânım dahi senin bir tramvayın var idi? Sen ânın medh ü senâsını ede ede bitiremez idin.

- Evet var idi zâhir. Sanki ne demek istersin?

- Bir şey demek istediğim yok. Fakat senin o sevgili tramvayın yavruladı da sen hâlâ bu keyfiyyetten haber almamış gibi duruyorsun.

- Yavruladı mı?

- Hay hay.

- Lâtîfe mi ediyorsun sahîh mi söylüyorsun?

- Cânım "Omnibüsler"

- Hâ! İşittim.

- Yalnız işittin mi görmedin mi?

- Yalnız işittim.

- Etme â Diyojen! Git şunları gör. Her gördüğün şey sana bir fikir verdiği gibi o da bir fikir verir.

Dostum mûmâ-ileyh ile vuku^{c}bulan şu müşafehe üzerine geçen pazar-ertesi akşamı kalktım o galabalıkta Karaköy'den geçmek zahmedine katlanarak yokuşu tırmanmaya başladım ve Voyvoda'dan sola sapan yola saptım. Saptım ama az kaldı ki aklımı sapıtacak idim. Kaç çeki hesâb edebilir misiniz? Hâ! Durunuz ismini söyleyeyim odun (olmadı anlayamazsınız "hâneden" ma^{c}nâsına olan evden okursunuz. Yine Arabîsine murâcaat lâzım geldi) hatâb.

Efendim bu Almanlar da soğuktan ama korkuyorlar ha! Her biri kendileri kadar şişman hamam kütüklerini damlara kadar yığmışlar. Âh şu ak sakalımla şu yırtık pıktık gömleğimle bir tarafım açılmasın aşağıdan bakanlar gülmesin diye sakına sakına benim odunları tırmandığımı görmeliydiniz ki.....

Her ne ise tımana tırmana çıktık. Sürtüne sürtüne indik. Arkama baktığımda bu koca akabeyi nasıl geçtiğime ben detaaccüb ettim.

Meğer o da bir şay değil imiş. Meğer o sokağı alçatmak için kazmakta imişler. Bir çok kazmışlar. Bir çok kazdıklarını neden bildim bilir misiniz? Önüme koca bir yar çıktı. (Biraz da edîb-âne mazmûn satalım mı?) Yarın üstünde de bir yar. hem o yar her çekiye uyar.

O anda aklıma ne geldi bilir misiniz? yer altından kazılan tîmûryolu oradan geçtiğini işitmiş olduğumdan şâyed yol kazıla kazıla tarana tarana tünel ile sath-ı zeminin ma-beyni incelmiştir de benim bastığım yer çöküp aşağı uçacaktır diye düşündüm.

Farz et ki düşmüşüm. Ne olmak ihtimâli var? Hakayık Basiret "Diyojen tünele düşmüş" diye bendler yazacaklar imiş varsınlar yazsınlar. Ânlar dahi beş on paralık ticaretlerine bakacaklar.

Köprü üstünde gazete satanlar "Hakkayık Bâsîret şimdiki çıkan diyojen havadisi yere gecmiş" diye bağıracaklarmış varsınlar bağırsınlar. Ânlar da kısmetlerini arıyorlar. benim korktuğum şey bastığım yer çöker ve benim gibi bir ihtiyâr tünele düşer de karşımda ve kazıntıdan hâsıl olan yar üstündeki kız kâh kah kâh güler mütâlâgası idi.

Korkarım yine benim kaba adam olduğumu hükmedeceksiniz v'Allahi hakkınız var. Hükmetmelisiniz çünkü o sedd üstündeki kızın yerlere kapanarak ve fıkır fıkır kaynayarak bir kahkahasını görmek için bir yere geçmek fedâkârlığını ihtiyâr etmeliydi.

Fakat o hâlde benim başka bir mütâlaam daha var idi.

Bu simsiyah olasıca kapkara kesilesice ak sakalı elime almış idim. Sakal pamuk gibi ya^{c}nî karşımdakinin vechi gibi. Ben bu hâlde o o hâlde iken kahkahası mutlaka istihzâ için olacağını bilirdim.

Maa-hazâ yine medeniyyet-i hâzıraya teşekkür etmeli. Halk ne kadar nâzikleşmiş. Bakınız ne kadar nâzikleşmiş? Benim bu ihtiyârlığımla yolumu kesen sedd-i mümânaatı iktihâm edemeyeceğimi o nazik matmezel hissetmesiyle berâber bana yardım için dest-i muâveneti temdîd ve takdîm etmesin mi?

Ne o? Kıskandınız mı? Cânım bir kere hâlimi tefekkür buyurunuz. Benim gibi bir adam için sû-i fikrde bulunmaklığın ma^{c}nâsı var mıdır? Fakat ne dersiniz kızın muâvenetine arz-ı ihtiyâc etmek bizim erkeklik nâmûsuna dokunmasın mı?

Hâcet yok efendim hâcet yok dedim.

Nasıl? Nazik-âne söyleyebilmiş miyim?

zararı yok efendim zararı yok demesin mi? Elini usazmış hâlâ çekmiyor.

Ama ne el? El el ama kendi elime baktım. Sararmış kanı çekilmiş kurumuş damarları oklağı gibi kabarmış tırnakları bozulmuş uzamış arasına yağ ve kir dolmuş bir eli o pamul pamul küçük kısaca ve kalınca parmaklı her parmağın dibine leblebi sığar kar parçası gibi bir ele takdim etmeyi gönlüm tecvîz etmedi.

Çâre ne? Çâr-nâ-çâr! takdime mecbûr oldum.

Elini uzattı ben de tuttum. Şimdi ayağım bir yere basıp da kuvvetime o muayyenenin kuvvetini zam ile sıçramak lâzım geldi. Fakat bunu kim yapacak? Yeninin içerisi görünüyordu. Gözlerim orasıyla meşgûl olduğu için ayağımın basacağı yeri görmeye fazla bir kaç gözüm yok idi.

Ama siz diyeceksiniz ki Baba Diyojen bizim bildiğimiz Diyojen değil imiş. Evet diyebilirsiniz â Baba Diyojen pek çok mhusasâtta sizin bildiğiniz Diyojen değildir. siz ânı yavaş yavaş anlarsınız.

Zâten bu vak^{c}ayı ben da^{c}vet etmedim vak^{c}a beni da^{c}vet etti. Ne yapayım bir kere dûçâr oldum.

Sözü uzatmayalım. Baş ağrısı da^{c}vet etmeyelim. Elimi elini verdim. İkimizin var kuvvetiyle yarı aşmaya savaştık. Fakat kuvâmız kifâyet etmedi. O beni çekeyim der iken ben ânı çekmeyim mi? O beni yukarı almaya çalışır iken ben ânı aşağı almayım mı?

Ben ıkına sıkına yukarı çıkacak iken o paldır küldür aşağı indi.

Hâ!!! Sizi gidi sizi gidi O sû-i zehâbınızı değişitiriniz anladım anladım. Ne koz kırmak istediğinizi anladım. Şimdi siz demek istersiniz ki o aşağı düştüğü zamân zâten incelmiş bulunan zemîn niçin çökmedi? Niçin ikimiz berâber yerin dibine geçmedik. Sakın hâ! Diyojen hakkında i'tikadınızı bozmayınız.

Yukarıda ikimizi birden çekip kurtaracak kuvvet kalmadı baktık ki olmayacak sol tarafa büküldük. Yirmi otuz adım attıktan sonra o billûr tenle berâber billûr sokağını bulduk. Yine sağa büküldük. Bir kaç gaz borusu kırıntısını (Çünkü tesviye-i tarîk için boruları kırmışlar idi) geçtikten sonra kendisi geldiği yere giderek ben dahi yeni medeniyyetçe resm ve dâî bi-l-icrâ amnibüs mevkifine vardım. ber de ne göreyim? Dokuz tane araba yüzden mütecâviz yolcu bir kaç yüzden ziyâde de seyirci bin bir ayak bir ayak üztünde mahşer-i ma-halak -Allah!

Ortada bir gürültü "Falaka yok mu? Falaka gelmedi mi? Hani ya falaka?" avâzeleri göklerde uçuyor.

Ol sâat aklıma yeniçeri devri geldi. "Birisini falaka değnekle döğecekler ama acaba kimi döğecekler diye etrafa bakmaya başladım. Fakat bu asır medeniyyetinde falaka değnek ile adam döğmek nasıl mümkün olacağını bir türlü kestiremez idim. Meğer öyle değil imiş. Arabalar dört hayvan koşmak lâzım geldiğinden kılâvuz mevki'ne koşulacak hayvanlar için koşum falakası isterler imiş. Hattâ böyle dokuz arabanın ictimâ'ı ve içinde yolcular hıncahınç dolu olduğu hâlde gidememeleri falaka olmadığı için imiş.

(Mâ-ba'dı sonra)

Avrupa gazeteleri Rusya tarafından Prusya hududu üzerinde kemâl-i keremi ve müsâraatla inşâ kılınan istihkamâtı ve Bahr-i Baltık'ta tedârik edilmekte bulunan donanmayı nazar-ı dikkate alarak ol bâbda uzun uzadıya beyân-ı efkâr etmekte olduğundan Moskova'nın resmi gazetesi bu bâbda ber-vech-i âtî cevâb veriyor.

"Avrupa gazetelerinin Prusya hududu istihkâmâtıyla Bahr-i Baltık donanması hakkında görülen telâşları pek abesdir. Rusya Dvleti'nin sulh ve müsâlemeti muhâfaz yolunda görülen himmeti artık bütün dünyü tarafından tasdîk olunmuşdur.

Bu istihkâmat ile donanmadan maksad şayed Almanya imparatoru Hazretleri iade-

i vizite için Petersburg'u teşrîf edecek olur ise Rusya hudûdunu bomboş ve kâffe-i tazîyâttan hâli görmeyin allı yeşilli bayraklar ile donatmış görmesi içindir. Kılâᶜ ve bıkaᶜ gibi mevâkiᶜ-i resmiyye olmayınca regarenk bayrakları ağaç dallarına asacak değiliz â. Donanmaya gelince şâyet misâfirîn-i kirâm Bahr-i Baltık tarikiyle tişrif edecek olurise denizce resm-i istikbâlin şânlarına lâlık bir sûretle icrası içindür. Denizce edilecek resm-i istikbale hakikaten dikkat etmelidir. Çünkü o kız gibi güzel zırhlı gemiler gelin gibi donanıp da beyâz barut dumanından ibâret ince tül ile duvaklandıkları zamân inzâra letâfet-bahş olurlar. İşte istihkâmât ile donanma inşââtından maksad yalnız budur."

Rejinin Vefâtı

Tütün ticâreti merhûmun keyfiyyet-i vefatını bundan mukaddem yazmış idik.

Dünya herkes için fânî olduğu maᶜlûmdur. Hepimiz vefât edeceğiz. İşte bu kerede "Reji" vefât eyledi.

Müteveffâ pek muᶜteber bir zât olduğundan tertib olunan cenâze âlayı gayet mükellef ve muntantan idi.

Şöyle ki:

İki yüz kadar şeker renk elbiseli kolcular kılınçlarını ve tabancalarını baş aşağı tutup en önde giderlere idi. Bunların arkası sıra daha ondalıkcılık etmekte bulanan cemâatten iki yüz kadarı siyâh-pûş matem oldukları hâlde yürmekte idiler.

Ânlardan sonra bir Ermeni tütün kıymak için mahsusen icâd etmiş oduğu makineyi bir siyâh çuka il örtülü olduğu hâlde başına alıp maa-t-teşhîr götürür ve cenâzeye en yakın olarak dahi rejinin câsûsluk hizmetinde bulunan zevât yürür idi.

Orta yerde Reji gayet müzeyyen br tâbût içine konulup tâbutun bir kolundan Zarîfî ve bir kolundan Hıristâki ve diğerinden Kara Panos ve bir kolundan dahi ahiren Paris'ten gelin direktör tutmuşlar en önde kalıbını kıyâfetini tavsîf edemeyeceğim bir zât dahi bir bakraçın içine azacık deniz suyu koymuş ve bir kaç tütün yaprağıyla etrafa serpmekte bulunmuş idi.

Müteveffânın hısım ve akrabâsı bulunan Austero Ottomane Austero Turc bankaları ve tramvay şirketi me'mûrları dahi cümleten hüzünlü ve matemli oldukları

hâlde cenâzenin arkası sıra giderler idi.

İşte müteveffâ rejiyi böyle bir alây-ı vâlâ ile götürüp Ferî-köyü'ne defnettiler.

"Dikkat"

Ben halkımızın mütâlaasız olduklarını her zamân söylerim de yine inandıramam. bu mu^cteber cenâzeyi kara yer altına gömdüler de cemâatten bir adam olsun gidip mezârı üstünde bir makale irâr etmedi. Şimdi buna mütâlaasızlık demem de ne derim?

Ben sevâbı sever bir adamım. Haydi bâri şunun için bir makale ben irad edeyim. Vâkıâ günlük öd ağacı filân gibi bir şeyim yok ise de işte bir kaç lüle tütün yaktım.

Şimdi dinleyiniz makelemi

"Ey cemâat!

Bu merhûmu nasıl bilirsiniz? İyi bir adam bilirsiniz değil mi? Hakk taksîratını afv eylesin. Sahîhan iyi bir adam idi. Bu bî-çâre tütüne pek mübtelâ olduğundan ne kadar tütün var ise kendisine hasr etmiş idi. Fakat bu kadar tütün mi^cdesine dokunduğundan gün-be-gün fenâlaşmaya başladı. Paris'ten mösyö Direktör isminde bir hâkim getirdeler. Mumâ-ileyh deniz suyu tavsiye eylemiş idi. Âh işte asıl sebib-i mevti bu oldu. Erbâb-ı fatânet bundan almalıdırlar. Bakınız dünyü hiç kimseye kalmıyor. Herkes birer birer vefât ediyor.

Artık bu yattıkca Cenabı hakk Mösyö tramvay'a ömürler versin duâsıyla müteselli olmayınız. Ve bu bi-çârenin dahi smi anıldıkca hayr ile yad etmey-liyiz. İstanbul halkının insaniyyet ve nezâketinden ümîd-vârım. Her pazar gecesi değil adetâ her gece bu merhumun ruhu için tütünden tütüsüler ve buharlar yakacakları der-kârdır."

İşte bu sene de senyörün birisi uçtu. Vâkıâ bir hayli çırpındı mırpındı ise de nihâyet uçtu. Fakat haber verildiğine göre uçmuş uçmuş tamam Dolmabahçe pîş-gahına gelince kolu kanadı kesilerek cambur cumbur denize düşmüş. Birisi kuyruğundan yakalamış yoksa ne imiş zırıl zırıl yerine gelmiş.

Vâkıâ böyle şeylerin bence hiç bir ehemmiyeti yoktur. Ancak herif uçar iken bin beş yüz iki bin kadar halk el çırpmışlar da ana taaccub ettim.

Bilirsiniz â hikmet cihetiyle insan âdetâ bir hayvandır. İnsanın sâir pek bir çok

hem-cinsleri güzel güzel iki kanadını açıp da râhat râhat uçtukları hâlde hiç kimse el çırpmaz da kendilerinden birisi ıkına sıkına biraz uçacak olsa herkesin el çırpmaktan avuçları kabarır.

Sanki insanların bundan murâdı kuşlara "Siz uçuyorsunuz da biz uçamaz mıyız?! diye süs satmak mıdır? Ayıb ayıb. Uçmalı ama sâir uçanlar gibi uçmalı. Kartal gibi uçmalı. Rejinin rûh-i revânı gibi uçmalı. Yoksa böyle küre-i kamerden bir balona asılıp da uçanlara hayvânât-ı tâire âdetâ kahkaha ile güler.

Ama diyeceksiniz ki "Pekâla sen uçabilir misin?" Mâ-şâ-Allah istesem uçarım ya! Fakat istemem... Yoksa hem ben bu senyör gibi dünyayı üzerime yüklenip uçmam. bu kadar büyük kuşlar var birinin ayaklarına sarılır berâberce uçarım. Hanım tay hikâyesinde gibi müezzini hâtırınıza getiriniz de bakınız ki evvel zamânda nasıl uçarlar imiş?

Ne ise yine birisi uçtu diyelim.

(Teodor Kasab)

---

152 Numro Pencşenbih 19 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç def'a salı pencşenbih ve cum'a-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Diyojen Gazetesi'nin yalnız "Teodor Kasab" satırından başka her satırını biraz vakitten beri çizmekte bulunan Matbûât Kalemi me'mûrlarına (haddimiz yoksa da) arz ve ihtâr olunur ki eğer Levant Times and Shipping Gazette Teşrîn-i Evvelin on üçü tarihli nüshasının üçüncü sahîfesinde ve birinci sütûnunda Monde Gazetesi'nden (mes'ûlliyyeti yine mezkûr Monde Gazetesi'ne bırakarak) nakl olunan ve yedi bedden ibâret bulunan bir fıkranın şâyed kenarını çizmemişler ise bârî mezkûr Gemici Gazetesi'nin Teşrîn-i evvelin on beş târihli nüshasında ve üçüncü sahîfesinin ikinci süzûnunun on birinci satırından on altıncı satırına kadar olan bir ibareyi çizsinler.

Halkda da tuhaf adamlar ama çoğaldı! bundan evvelki nüshamızın târihi 17 konulacak yerde sehven 14 konulmuş olduğundan "Diyojen'in bunda da bir hikmeki vardır" diye bir büyük mes'ele çıkarmışlar. İçlerinden ba'zıları dahi bayağı merak etmiş ve kimisi de Diyojen'in artık vaktini sâatini gaybeylediğini hükmeylemiş.

Cânım bunda ne var? Herkes bu kadar yalan söylüyor. Varsın da bir de bizim mürettib ayın on yedisine on dört demek kadar bir yalan söylemiş olsun.

Hem söylediği yalan fenâ fenâ değildir. sizin işinize gelir. Zirâ ayın on yedisine yirmi dört dememiş. Ma'lum â mübâret ramazan üzeri eğer öyle bir yalan söylemiş olsa idi o zamân kabâhati büyük olur idi.

"Biz de Efkâr-ı Terakki"

Size en evvel bir hikâye söyleyeyim.

- Tenbelhane muhterik olmazdan mukaddem orada belli başlı bir tenbel var imiş. Her gün havlıdaki dut ağacının altına uzanıp yatar imiş. Bir gün rüzgâr ağaçtan irice bir dut düşürür. Dut gele gele tenbelin tamam bıyığı üzerine konar. tenbel bunu görünce (üşenmeden) Cenâb-ı Hakk'a levazim-ı şükrâniyyeti bi-l-ifâ "Ya Rabb bâri bir de adam gönder de dutu ağzımın içine itsin" der.

Tenbelin bu ârzusu beyân edişi yaᶜni dutun ağzına itilmesini isteyişi âdetâ efkâr-ı terakkiden maᶜdûddur. Çünkü bıyığı üzerine düşen dutu ağzı içine itmek ihtiyâcını düşünmekten üşenmekdahi muhtemeldir.

Ben Türkistan'da efkâr-ı terakkiyi muvâzene ettim. Ettim de bizim tenbel babanın bu efkâr-ı terakkisi ile tamamı tamamına mütenâsib buldum. Bakınız sehvim var mıdır yok mudur? Meselâ Beyoğlu ahâlîsi yanı başlarında bu kadar suları göreler. Kendilerinin ise susuzluktan dudakları patlar idi. Fakat daha bu asr-ı terakkiye gelinceye değin suları derece-i kifâyede olmadığını düşünmekten üşenirler idi. hele bu asr-ı terakkide "Âh şu suyu ayağımızın dibine getiren olsa" diyebilecek kadar gayret aldılar.

Meselâ Osmanlılar.

Cihânı feys-i maârifle dopdolu görmekte oldukları hâlde şimdiye kadar maârife olan ihtiyaclarını düşünmekten bile üşenirler idi. Hele şimdi düşünmeye başladılar. "Âh bize de bahş-ı maârif eden olsa" diyecek kadar himmet edebiliyorlar.

Ahvâl-i âlemde ettiğim dikkate göre bunların şimdiki ârzûları galiba yerini buldurulacaktır. Hükûmet Beyoğlu ahâlîsine su getirecek ve baᶜzı kimseler Osmanlılara bir Osmânlı lûgati yapıverdikleri gibi daha sâir bir takım şeyler dahi yapıvereceklerdir.

Ancak efkâr-ı terakki bir derecede kalmayıb gün-be-gün artacağından hiç şübhe etmem ki halkımız bu emelleri hâsıl odukltan sonra dahi "Âh şu suyu ağzımın içine döken olsa" ve "Âh şu maârifi bir nevᶜ ameliyyât-ı mahsusa ile kafamızın içine sokan olsa" diyeceklerdir. Ey artık bunun bu kadırını da kim yapar ya! Hükûmetde İstanbullu Türkiyalı Osmânlı değil mi? İşin bu derecesinden o zamân dahi hükûmet üşense elbette haklıdır.

Ama siz diyeceksiniz ki "Â Diyojen efkâr-ı terakkinin artması için şimdiye kadar sen hiç bir ihtarda bulunmadın."

Evet bâdi-i emirde hakkınız vardır. Fakat bir mülâhazam var ki mâniᶜ oluyor. O mülâhazada yukarıda başlamış olduğum hikayenin bakıyyesidir.

- Bizim tenbelin bir de refiki var imiş. Tenbelhanede harîk zuhûr ettiği zamân ikisi bir odada bulunurlar. Bunlar yerlerinden kımıldanmaya üşendikleri için yangın gele gele ta kendi odalarına kadar gelir. Nihayet refîki gayrete gelerek "Yâhû artık tavan üzerimize dökülmeye başladı çıksak mı?" deyince tenbel "Adam üşenmeden söylediğin lakıdıya bak" cevâbını verir------

Şâyed söyleyecek olsam beni de böyle "Üşenmeden söylediğin lakırdıya bak" diye susdururlar mülâhazasıyla kendimi ihtârdan menᶜ etmekteyim.

Efkâr - terakkiyi kendi hâline bırakıyorum. Zirâ görüyorum ki ben hiç bir şey söylemeyecek olsam bile efkâr-ı terakki yavaş yavaş derece-i lâzımesini bulacak ve halkımız daha şimdiden başlamış oldukları "Bizi yangından muhâfaza ediniz. Köpeklerden muhâfaza ediniz. Bizi yüklenip götürmek için şömendöferler yapınız. Bizim karnımız doymuyor doyurmak için zirâati tevsîᶜ ediniz" gibi müstedᶜayâtı nihâyet "Bizim uykumuz gelmiyor bize ninni çağırınız" derecesine kadar isâl edeceklerdir. Artık buna söyleyecek söz kalır mı?

(Diyojen'in Seyâhat-nâmesi'nden Mâ-bâᶜd)

Ben her zamân derim ya halkımız tecribesizdir. Orada bir tecribekâr adam olmuş olaydı kimse beklemeye be yoldan kalmaya mecbûr olmazlar idi.

Helc çok şükür! Bir tecribekâr adam ben bulundum. Dedim ki: Yâhû! Şurada dokuz araba var. Dörderden otuz altı bârr-gir var. Sizin şu omnibüse tıkıldığınız gibi birbiriniz üstüne ve yekdiğerinizin kucağına oturmak nisbetiyle bir bâr-gîre dört kişi binebilir. Otuz altı bâr-gîr yüz yirmi dürt yolcu nakleder. Zâten burada ancak o kadar yolcu varsınız. Hem bundan Kara Panos Efendi dahi memnûn olur. Zirâ hiç olmaz ise araba bu defᶜaki eskiyeceğinden kurtulur. Yok! Eğer maksadınız mutlaka bu arabayı götürmek ise bir araba içinde on dört kişi varsınız. Yedi insan iki hayvan yerini tutabilir. İçinizden yedisi arabaya koşulsun sonra diğer yedisi ânları değiştirsin yâhûd on dördü birden koşulsun. Bu sûretle arabayı istediğiniz yere kadar götürebilirsiniz.

Ben bu nasîhati verince bir kahkahadır koptu. Diyojen olduğumu herkes anladı. "Hâ! Diyojen burada imiş!" etrafıma üşüştüler. Her biri bir şey sormaya başladı. Baktım ki olmayacak yarı yolda seyahatten döndüm. Omnibusler hakkında bu kadar bir fikir almakla iktifâ eyledim. Daha vaktimiz var ya bir itikade göre hayât denilen şey dahi câvidânîdir. Size bundan sonra omnibüs âlemine dâir bol bol maᶜlûmât veririm.

Hem ne âlem? Allah için bir hülyâ buyurunuz. O arabayı gözünüzün önüne getiriniz de fıçıya sardalye yerleştirir gibi kadın erkek on dört kişiyi sığıştırabiliniz..... İçi sıkıntılı olan kadınlara demevi-yy-ül mizâc erkeklere hakk imdâd eyleye.

Ne ise şu seyâhat yorgunluğunu defᶜedeyim de sonra yine görüşür konuşuruz.

"Avrup Tüccârına Hâlis-âne Bir İhtâr"

Siz zannedersiniz ki Diyojen sizin dostunuz değildir. Nâfile inkâr etmeyiniz. Yakınen bilirim ki bu zanndesınız. Fakat acaba benim sizin için düşündüğüm kadar sizin için düşünür benden başka bir dostunuz daha var mıdır?

Ben gece gündüz sizin için düşünürüm. Dâimâ sizin menâfiᶜinizi ararım. İşte bu defᶜa ticâretiniz için size yeni bir yol buldum ki ber-vech-i âtî araz ederim. Bakalım ticâretinize ettiğim şu hizmetten dolayı bana ne mükâfât edesiniz?

Siz ticâret ârzûsuyla İstanbul'a bir takım fazla şeyler gönderiyorsunuz ki ânların burada hiç revâcı yoktur. Meselâ kitâb harita gönderiyorsunuz. Destere burgu renge çekiç çift makineleri matbaa edevâtı filân gibi edevât gönderiyorsunuz. Bunları burada kim alsın da ne yapsın? Size ihtâr ederim ki bunları göndermekten sarf-ı nazar ediniz. burada pek ziyâde revâc bulacak bir takım eşyâ var. Ânları gönderîniz.

İşte şimdilik size bir defter takdim ediyorum. Bu defterde münderic eşyâyı gönderîniz de bakınız ne kadar revâc bulur? siz de ne kadar ticâret edersiniz?

(Defter)

Gazetelere derc olunmak için hâzır yazılmış bendlerin envâᶜı

Gazete kapatmak için gönderilecek beyân-nâmelerden aᶜlâ matbûᶜ olarak

Gazete aleyhinde ikame edilen daᶜvâya daᶜvet için muhâkeme-i mutbûat komisyonunudan gönderilecek matbûᶜ taᶜvetiyye tezkereleri

Denize düşenleri kurtarmak için lastik kuşakların en aᶜlâ cinsinden olarak üzerlerini dahi (şirket ve derûn-i köprü vapurlarına mahsûs cân kurtaran) yazılı olduğu hâlde bir kaç milyon kuşak.

Beyoğlu ahâlîsi için defᶜ-i harâretine medâr olur su veyâhûd toz nevᶜinden bir nevᶜ kimyevî terkîb.

İstanbul'u Alman çalgıcı kızları istilâ edeliden beri Fransızca öğrenmiş olduğuna pişmân bulunan beyler için Fransız ve Almanca ve henüz hiç bir lisân bilmeyenler için (henüz Fransız kızlarının dahi vücûdun kalkmadığı cihetle) Türkçe ve Fransızca ve Almanca mükâleme risâleleri.

Ba^{c}zı gizli hastalıklara kendi kendisine muâlece edebilmek için henüz mahcûb bulunan beylere mahsûs olarak cepde taşınır küçücük bir tıbb risâlesi.

Beyoğlu'ndaki çalgılı kahveler ile tiyatrolarımız için en müntahablarandan kızlar.

Suya ihtiyac olmaksızın çamaşır yıkayabilmek için nev-icâd bir terkîb.

Mevcûd ve ma^{c}rûf olan müsekkerâttan başka yeni çıkma bin nev^{c}i müsekkerat var ise anlardan irsâli. Yok ise dahi bâri rakının envâ^{c}ını bil-icâd be-heme irsâli.

Halktan parayı çekmek husûsunda şimdi elimzde bulunan bankalardan daha ustalıları bir banka usûlü var ise ânların nizâmâtıyla bir çok piyongo biletleri. İstanbul'da vakit biraz ağırsa geçtiğinden çabuk vakit geçirdiğimzi irâe eder bir nev^{c}i sâat

Hesâb görmeye mahsûs olarak defter. Fakat irâd hânesi olmamak şartıyla. (Bunlar her şeyden ziyâde satılır).

İstanbul'a gelen oyun kağıtları az geldiğinden bir kaç milyar paket daha.

Sizin tütünler daha ucuz ise Ramazân üstü olduğundan vakit gayb edilmeksizin Der-saâdet'e tütün isâli.

(İhtâr-ı Mahsûs)

Sakın ha! Zinhâr gazeteci gönderilmemesi. Zirâ revâcı yoktur. Küflenir kalır. Eğer gazeteciye benzer bir taklid var ise âna diyecek yoktur.

"Ramazan Mukaddemâtı"

Çocuk - Hâ? Babacığım. Ramazan baba geliyor. Kandillere gideriz a?

Kız - Baba! Bayramlıklarımı Ramazânda mı alacaksın?

Zevce - Ah yetiştirene kurbân olduğum geldi Yine âlem şenlenecek yine bet bereket artacak. (Kocasına) Cânım efendi sen ne düşünüyorsun? Mübârek günler geldi. Baksan a çoluk çocuk bile seviniyor.

Zevc - Evet. Gelmiş. Duydum.

Zevce - Vay sen biliyor mu idin? Sana başkası mı söyledi?

Zevc - Ben de bilirim ama bakkal benden evvel hesâb ediyor.

" Fener Gazinosu'nda"

- Yâhû baba câ yoruldunuz yürümüyosunuz haydi bakalım bir kaç daha yürüyelim.

- Amân el-amân takat kalmadı.

- Güzel ama şunun şurasında mübâreğin şeref-i hululüne bir kaç günden ibâret bir zamân kaldı. Sonra pişmân oluruz.

Rumeli Şömendöferlirin fâidesini fi^{c}len müşâhede etmeye başladık. Her gün vagon vagon havâdis taşımakta olduğu gibi bize dahi aynen ber-vech-i âtî derc ettiğimiz mektubda münderic havâdisi getirmiştir.

(Sûret-i Mektûb)

Çatalca kasabası sakinlerinden bir zâtın sekiz yaşında kerrrrrîmesi kiaz yer iken (Kazâ-yi nâ-gehâni9 çekirdeği genzine tıkanıp bî-çâre kızcağız (Ham hum) tekellüm etmeye başladığını peder ve mâderi ve sâir zevi-l-erhâmı görünce kemâl-i sürc^{c}at ve telâş ile kızcağızın iâde-i savt-i zatiyyesi çâresinie teşebbüs olunarak pek çok sa^{c}y ve kûşiş olunmuş ise de derûn-i kasabada derde devâ verebilecek (tabîbin) vücûdu nâ-bûd (dünyada bile yoktur a) idüğinden çâresiz haliyle terk olnuduğundan ve aradan bir kaç seneler mürur ile (kızcağızın) tâlibleri zuhûr etmeye başladıktan sonra bir gün mezbûreyi görücüleri9 ser-â-pâ seyer ü temâşâ ettikleri sırada ..... Sakb-ı enfinde bir ufacık filiz müteşahede ederler. Alıcı gözle baktıkları cihetle tahammül edemiyerek nihâyet filizin ucunu iğne ile tutup çektiklerinde mezkûr çekirdeği filizlenmiş olduğu hâlde kızcağızın (burnundan) çıkarıp derhâl (be-hikmet-i Allahü-kteâlâ savt-i sâbıkasına nâiliyyetle bî-çâre dahi serîn-zebân-ı mefhâret eylediği mevsûk-ül kelim bir zattan mervîdir.

Diyojen

Sâhib-i mektûb eğer mevsûk-ül-kelim bir zât tarafından rivâyet ediydiğini söylememiş olsa idi erbâb-ı mütâlaadan ba^{c}zıları bu havâdise inanmazlar idi. Fakat ben

hikmet bildiğim cihetle mevsûk-ül-kelim bir zât tarafından rivâyet edimemiş bile olsa yine inanarım.

Çatalca'dan kiraz yerken çekirdeğinin genzine sıçraması pek muhtemeldir. İnsanın mayası ise toprak olduğuna ve toprakta kuvve-i inbâtiyye bulunduğuna mebnî mürûr-i zamânla filizlenebilmek ihtimâli dahi der-kârdır. Hattâ dizi soğanı muallakta kaldığı zamân bile filizlenmiyor mu?

Fakat benim merak ettiğim başkadır. Hâzır kızın burnundan bir kiraz ağacı uç göstermiş . Bunu daha filiz iken mahvetmekliğin malı var mıdır? bu gibi şeyler terakki-i zirâata delâlet eder. Fakat halkımız ekonomi-i politik bilmez ki bu gibi esbâb-ı servet ve sâmandan istifâde etsin. ben olsa kiraz ağacını tîmâr ederek büyütür idim Tâ ki kızdan iki cihetle mahsul alınabilsin.

(Teodor Kasab)

---

153 Numro Cumᶜa-ertesi 21 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pencşenbih ve cumca-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

İᶜlân-ı Mahsûs

Diyojen ramazâna mahsûs olmak üzere her gün bir ilâve çıkaracak ve bu ilâveyi akşamları sâat onda neşredecektir.

(Zabtiyye Müşîriyyet-i Celîlesi Tarafından)

Türkçe ve elsine-i muhtelife üzerine tabᶜ ü neşr olunmakta olan gazeteleri müvezziᶜler ve Köprübaşı ve Galata gibi mermerr-i nâs olan mahallerde medâr-ı revâc olmak üzere bir mâdde-i mahsûsa terdîfiyle meselâ Rusya ve Karadağ ve tevcîhât havâdisi gibi bir takım bülend-âvâz ile çağırıp bağırmakta oldukları maa-t-teesüf görülüp işitiliyor gazetenin mündericâtı gazete mütâlaa edenlerin maᶜlûmu olacağı cihetle halka gazeteyi okumadan meâlini tahkiye ve beyân abes olacağından mâ-adâ öyle bir mâdde-i mahsûsa isnâdıyla halkın ezhânını teşviş ve ihlâl ise umur-i zâbıta vazîfesine riâyeten bilᶜahire bu makule tafevvühâta tasaddi edenlerin te'dîbini istilzâm edeceğinden buraları maᶜlûm olmak ve müvezziᶜlerin gazetenin nâm-ımahsûsuyla beyᶜ ü fürûhta mecbûr oldukları gazeteler sâhib-i imtiyâzları maᶜrifetiyle kendilerine tebliğ ve tefhim kılınmak üzere bâ-irâde-i aliyye Nezâret-i Zabtiyye tarafından ihtâr-ı keyfiyyeti müsâraat olunur.

Diyojen

Bunun diyojen daha iki sene evvel defaâtle hem de Türkçe ve Rumca ve Fransızca olarak Hükûmet-i Seniyye'nin nazar-ı dikkat-ı aliyyesine arz etmiş idik. Demek oluyor ki tes'sîri şimdi görüldü. Buna da teşekkür ederiz.

En ziyâde teşekkür ettiğimiz şey işbu beyân-nâme-i âlî bizim için güzel bir tecrübe olmasıdır. Demek oluyor ki Hükûmet-i Seniyye'nin nazar-ı dikkat-i sâmiyesine arz olunan husûsât iki seneye kadar be-heme-lâl te'sîrini gösterecektir. Binâberin hiç olmas ise iki seneye kadar olsun be-heme-hâl tesîrâtı müşâhede kılınacağı ümidiyle Hükûmet-i Seniyye'nin nazar-ı dikkatine daha baᶜzı husûsâtın arz ve irâdına müsâraat kılındı.

Efendim. Karaköy ve Beyoğlu ve Balık Pazarı gibi pek işlek olan yerlerden hamalların mürûr ü ubûru için (Köprüden gelilerin geçmesi gibi) bir zamân taᶜyîn edip gündüzleri büyük efendilerimiz ve hanımlar ve madamlar oralardan galabalığı sökebilmek için bin meşakkatla geçerler iken harîk hamamlarının (Hây hûy!) diye yarıp yıkıp geçmeleri tecvîz buyurulmamalı.

Üç buçuk guruş kirâ ile bir bâr-gîre binen adamın dahi halkı bu sûretle tacîze salâhiyyeti olmamalı.

Taksim suyu ile iska olunan yerlerde halk ibr desti suya kırk para kadar vererek suyun kıyyesi âdetâ yirmi parayı bulduğundan bunlara dahi merhamet etmeli.

Husûsula ber-minvâl-i muharrer beyân-nâmeyi tastîre sebebiyyet göstermiş olan gazeteler mâddesi nazar-ı dikkate alınarak mevcûd gazete sâhibleri bil-imtihân eğer gazeteci olmaya sinnen ve hâlen ve şânen istihkakları yok ise imtiyâzları ellerinden alınmalı ve müstahaklarna dahi imtiyâz vermekten geri durmamalı.

Şirket-i Hayriye'ye be-heme-hâl merâm anlatıp ateş kayıklkarı Üsküdar'a yirmi paraya yolcu götürdüğü hâlde vapurların otus paraya götürmeleri çok ve fâhiş olduğu mutlaka teslîm edilmeli.

Terakkiyât-ı medeniyyemizdeki sürᶜate ne buyurursunuz? Şimdiye kadar meselâ Diyojen yine numrosunu (4) rakamlı bir adede tesâdüf ettirdi diye kimsenin haberi olmaksızın koca mühürlü bir zarf gelip kapayıverir idi. meselâ Deveir menâfiᶜ-i devlete mugayir harekette bulunduğundan lağv olunuvermiş idi. Bak şimdi kapanacak olan bir gazeteyi "Yâhû geliniz filân gazeteyi kapayacağız seyrediniz" diye Bâb-ı Âlî 'de azîm bir komisyona götürüp orada "İşte kapayacağımız gazete budur" diye iki üç yüz adama göztermek tarîk-i medeniyyeti bulunmuş.

Fakat Matbûât-ı Osmâniyye bu imtiyâzı öyle bâb-ı hevâ kazanmadı. On beş yirmi gazetinin iki aydan dört aya kadar taᶜtîle uğraması ve ikisinin külliyen lağv edilmesi gibi

bayağı büyücek bir fedâkârlıkla kazandı.

Vâkıâ bundan sonra öyle yalnız öyle yalnız on beş gün bir ay gazetenin çıkmamasından ibâret bulunan bir cezâya yağma yok. Bir liradan elli liraya cezâ-yi nakdî bir haftadan bir seneye kadar habs filân dahi var. Lâkin zararı yok. Matbûât-ı Osmâniyye yine bu terakkiyât-ı medeniyyeyi teşekkür etmelidir. Hiç olmaz ise hükûmet bir komisyona "Ey komisyon siz ne dersiniz ben bu gazeteciyi bir haftadan bir seneye kadar habsedeceğim veyâhûd bir liradan elli liraya kadar cezâ-yi nakdî alacağım ḥabs mi edeyim cezâ-yi nakdî mi alayım? Habs ise bir seni mi edeyim bir hafta mı? Ceza-yi nakdî ise bir lira mı alayım elli lira mı?" diye soruyor.

Bundan anlaşılır ki eğer komisyondan birisi "Efendim bu zavallı gazeteci züğüttür elli lira alma bir lira al veyâhûd vücûdu zâifdir bir sene habs etme bir hafta habs et" dese elbette hükûmet bu söze havâle-i semᶜ-i iᶜtibâr edecek. Çünkü soruyor ibret'i bu imtiyâzla mümtâz etmişler de ânı hikâye etmek istiyor.

Hani ya şu emr-i tahririne mütealli işler için "Gor gor gor" Efendi'ye mürâcaat olunacak olan ibret. (Gorgor Efendi değil ibret çekilmiş) Geçen gün Bâb-ı Âli'de muhâkemeye çekilmiş (O söylemiş daᶜvâcısı olan hükûmet söylemiş hâkim olan hükûmet söylemiş hâzır-ı bi-l-meclis olan hükûmet söylemiş nihâyethükumet "İşte muhâkemeniz hitâm bulmuştur" demiş).

Daha ben bir şey anlayamadım. Hükûmet diyor ki bir kaç güne kadar verilecek karâr neşrolunacaktır. Karâr neşrolunsun da hitâm bulan muhâkeme ne imiş o zamân anlayacağım.

Basiret okuyor musunuz?Umûm-i millet Hıristaki Efendi'ye teşekkür etmeli imiş. Biliyor musunuz niçin? Çünkü Hırıstâki rejiyi bozmuş Hıristâki Efendi rejiyi bozmuş!

Âferin Basîret! Senden başka doğru sözlü iᶜtibârlı nâmûslu hiçbir gazete yoktur.

Öyle efendim! Vâkıâ rejiyi Hıristâki Efendi yapmış idiyse de yine o bozmadı mı? Elbette umûm-i millet Hıristâki Efendi'ye teşekkür etmelidir. Ya bozmamış ola idi ne olurdu?

Umûm-i millet Hıristâki Efendi'ye teşekkür etmelidir. Hem bu teşekkür vech vech olmalıdır.

Evvelâ: Hıristâki Efendi Hazîne-i Celîleye dört yüz bin lira vâridât buldu.

Sâniyen: Tütün rejisi nefret-i âmmeye dûçâr olduğu zamân kabûl-i ammeye mazhariyyeti için tütünleri (velev ki muvakkate olsun) iliştirdi.

Sâlisen: Hıristaki Efendi devlet ve millete muzırr olan bu rejiyi bozmaya himmet eyledi.

Bu saydığımız cihetler hep Basiret-i Nâm-ı Millet Gazetesi'nin şahadetiyle vuku^{c}bulmuştur. Binaberin elbette umûm-i millet Hıristâki Efendi'ye teşekkür edecektir.

Maa-hazâ umûm-i milletin teşekkür edeceği zevât yalnız Hıristâki Efendi dahi değildir. Baron Hirsch ne günümüze duruyor. Rumeli Şömendöferleri mukâvelâtını ta^{c}til etmedi mi?

Umûmen teşekkür olunacak zevât çok. Hemen Basiret sahifelerini biraz daha büyültsün de bol bol teşekkürler etsin.

Buna mukâbil biz de sahîfelerimizi büyültüp Basiret'in millet nâmına olan bu gibi hizmetlerine bol bol teşekkür edeceğiz.

Yahû! Bu yakında avâdis yine bir çoğaldı ki! Hem havâdislerin cümlesi de benim hakkımda.

Size bir günde aldığım havâdisi haber vereyim:

Aldığım havâdis değil. Benim hakkımda yine bana verdikleri havâdisi.

Fakat havâdis birbirini nasıl tasdîk veya tekzîb eyledrine dikkat etmeli. Meselâ geçen fencşenbih günü. Hani ya dün değil evvel gün yekdiğerinin topuklarına basarak ya^{c}nî birbiri ardı sıra tama altı kişi küpün yanına geldi. Evvelâ her biri ber-vech-i âtî bana hitâb ettiler.

"Diyojen seni küpten mi çıkarmışlar?" "Diyojen seni küpe mi bindirmişler?" "Diyojen seni küpten mi indirmişler?" "Diyosenin küpte cânın sıkılarak küpü terk mi edecekmişsin?" "Diyojen sen küpü ter etmişsen sebebi sebebi ağzına paçavra tıkadıklarından mıdır?" "Diyojen senin için bir şey söylüyorlar aslı var mıdır?"

Havâdsi gördünüz a. İşte bunlar hemen bir an diyebileceğim bir zamanda geldi.

Tuhafı neresi ben daha bunlara ne cevâp vereceğim diye düşünür iken anlar birbiriyle mücâdeleye başladılar. Artık dinleyiniz mücâdeleyi.

"Yok a cânım küpe binmemiş inmiş" "Hayır yine gelmiş ama binememiş" "Yok yok bir kere binmiş de yine inmiş" "Değil a cânım ağzına paçavra tıkadıkları yok baklava tıkayacaklarmış da Diyojen ânın ne olduğunu bilmeyerek de paçavra zannederek ürkmüş" "Hayır hayır hepsi yalan en doğru havâdisi ben aldım Diyojen küpün dışında imiş de şimdi içine sokulmuş" "Yok a cânım" "Evet efendim" "Hayır sen bilmiyorsun" "Ben kuvvetli bir yerden haber aldım"

Baktım ki olmayacak. Hemen iki elimin birer parmağını kulaklarıma tıkadım. Ve "Yâhû işte ben kulaklarımı artık tıkadım Kimseyi dinlemeye vaktim yok. Hattâ Diyojen sağırdır deseniz de tasdîk etmeyeceğim. Diyojen vefât etmiş deseniz de inanmayacağım. Hepiniz boş gazenin baş kalfası hepiniz havâdis fabrikacısı" diyerek cümlesini susturdum.

Amân ya Rabb havâdisin kesret ve vefret ve tenevvü^{c}ünden insanın oturup da kendi hâlini düşünecek vakti yok ki.....

Artık Beyoğlu ahâlîsi su için yine şikâyet ederler ise haksızdırlar. İşte iki seneden beri Kağıthane'de duran makine Mühendis Süleymân Bey'in himmet-i mahsûsasıyla kurulmuş ve geçen gün Şehr-emâneti ve Altıncı Dâire ve Evkaf meb^{c}ûsânı huzûrunda tecrübesi icrâ kılınmıştır.

Bu makine on altı sâat zarfında tamam iki milyon sekiz yüz seksen bin litre su çıkarırmış. Fakat bu bî-çâre makine yalnız başına çalıştığı ve diğer refîkleri bulunan makineler kendisine yardım etmedikleri cihetle suyu Zircirlikuyu'ya kadar çıkaramayıb Kâğıthane deresine dökmüş.

Zararı ne? Bir kere çıkarmış a siz âna bakınız. İşte iki seneye kadar bir zamân içinde bu kadar muveffakıyyet görüldü. Elbette daha bir zamâna kadar birkaç makine çalışa çabalıya bir iş becerebilirler.

Yelev ki suyu Zincirli kuyu'ya çıkaramamış olsun. Kağıthane deresine döküğü fenâ mıdır? O güzel mevki^{c}in deresi büyür ve nezâre bir kat daha halâvet-bahş olur.

Yalnız boğazımızı mı düşüneceğiz? Gözlerimizi düşünmeyecek miyiz?

Çıkarsınlar çıkarsınlar efendim. Kağıthâne deresinin suları taşsın çoşsun. Bol bol aksın. Ben de gider seddlerin üzerinde otururum da zevk ederim.

Hanım - A efendim sâat yediyi geçti her zamân dörtte kalkar idin?

Efendi - Cânım zâten önümüz remezen değil mi?

Dâye - A beyim öğle okundu. Kalfa-gede de gelmiş bekliyor artık mektebe gitsen a!

Çocuk - Hey!! Dâyeciğim!! Ben gitmem!

Dâye - Haydi beyim haydi. hiç mektebegitmemek olur mu? Sonra câhil kalırsın.

Vâldesi - kız! kız! Artık çocuğu üzdüğün elverdi. Gitmeyi versin Bir gün hafız olmaz ya. Zaten önümüz de ramazandır.

Kadın - Ah mübâret! Bet bereket hep sende. Hele şu kelle şekerlerine bak. Hele şu sâde yağlara zeytûn yağlarına bak. Ya bu hass undan ne güzel baklava olur. (Kocasına) Değil mi efendi? Ah kâşki her gün ramazan olsa...

Efendi - Her gün ramazân mı olsa? Pek kolay. Benim her gün bir altın sâatim olup da rehine verdikten sonra her gün ramazanda olur her gün ramazan da olur her gün bayram da.

Fakir - Yahû şu konağa giden fıçı fıçı yağlar torba torba unlar kazevi kazevi pirinçler ne için gidiyor?

Bir adam - Ramazan gelmedi mi ya? Oruç tutacaklar.

Fakir - Ya öyle mi!... ben de zannederim ki oruç tutmak aç durmak demektir.

Hanımlar Miyanında memnûniyyet

Oh hele çok şükür! Bu sene Ramazan-ı şerîf'de bayezid henüz yasak edilmedi. Amân a cânım o geçen seneki haber ne idi? Bayezid'de bir araba bulunmayacak deyif kestiler. Kalpakçalar başı da yok. Artık ümmet-i Muhammed çatlasın mı idi? birn iyisi bu sen kimsenin aklına mı gelmedi yoksa bize mi merhamet ettiler de azıcık nefes almaya müsâade ettiler?

Nâdire Dudu - A ben de bu ramazân Bayezıdlik olarak üç tane ferâce hâzırladım. Ne yapayım bizim gençliğimizde böyle şeyler yok idi. Rahmetli hep üzerime yatağan bıçağılar yürür idi. Bârî şimdi biraz dünyamı göreyim.

Hanımlar birbirine - Gördünüz mü? Gördünüz mü? Ahretini görmeye çalışıp duran Nâdire Dudu bile dünyasını görmek istiyor. O hâline göre bizden gayretli. İçimizde üç ferâce üç şemsiye hâzırlayan kim var?.

En zarîf bir hanım - İn-şâ-Allah siz beni görürüsünüz. Her gün için bir başka renk ferâce giyeceğim. Şemsiyem dahi bir o renk.

Bir meraklı Kız nasıl ettin? Efendiyi nasıl kandırdın? Ben benimkinin başının etini yedim güç hâl ile dört ferâce tedarik edibildim.

Zârif - Sen kolayını bilmezsin ki. Çarşıda bizim Kirkor ile mukavele ettim. Bana her gün bir ferâce bir şemsiye gönderecek. Bir günlük kir âsı iki mecidiyeye kuzum. Bayrama kadar altmış mecidiye eder. Hem parasını da peşîn istemiyor. "Bayram ertesi yavaş yavaş verirsin" diyor. Araba için de kolayını buldum. Her akşam sâat ondan onbir buçuğa kadar bir buçuk mecidiye.

Âkıllıca bir hanım - Kız bu borçları nasıl ödersin?

Zarîf - O da benim umurum mu? Benim gençliğim var kuzum. Az buçuk dünyamı göreceğim. Buna Ramazan-ı Şerif derler senede bir gelir.

Aldığımız Bir Varakanın Aynıdır

Der-saâdet gazetelerinden nazar-ı memnûmiyyetle okuduğuma Şehr-emânet-i Bahiyyesi tarafından Der-saâdet sokaklarını tenvîr için iki yüz aded gaz feneri mübâyaa edilmiş olduğunu anlamış idim.

Dün gece ehibbâdan tuhaf bir zâtla Ayasofya'dan avdet eder iken Bâb-ı Âli'nin kapısı üzerinde iki fener yandığını gördüm. O kadar şu^{c}leli yanmakta idi ki kapı

üzerinde yanmakta olan feneri başını yukarı kaldırmaksızın görmek mümkün değil idi.

Refikim bulunan zât kapı üzerindeki fenerleri bana gösterdi de dedi ki işte Şehr-emânet-i Behiyyesi'nin yakacağı petrol fenerleri bundan daha güzel yanmayacağını te'mîn edebilirim. Bârî şu iki yüz feneri yakacaklarına buna edilecek masrafla bir kaç yüz bin kağıt fener alsalar da gelene geçene birer tanesini verseler. Zirâ maksad aydınlıkta yürümek değil mi? Herkesin eline alıp götüreceği bir kağıt fener elbette yolu daha ziyâde ziyâdâr eder.

Nasıl senin bu bâbda fikrin nedir?

Diyojen

Benim fikrim olacak? ne gaz yakmaya hâcet var ne de fener dağıtmaya. Zâten fenersiz gezmek yasak değil mi? Herkes geçeceği yolu elindeki fenerle ziyâlandırmaya nizâmen mecbûr olunca başka şeye ihtiyac kalmaz.

(Teodor Kasab)

---

154 Numro Cumᶜa-ertesi 21 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Artık ramazan geldi ya! Bârî şimdi söyleyeyim.

Efendim Agopyan Güllidis Efendi tiyatrosunca olan terakkiyat iᶜlân ediyor.

"Ramazanda herkesi memnûn edeceğim" diyor. Bir taziyâne-i sevk ve gayret etmiş de ânın için tarîk-i terakkide böyle koşa koşa yol almış.

Rûzname'nin haber verdiğine göre bir düzine yaᶜnî tamam on iki nefer kız var imiş.

Bunlara mukabil bir buçuk düzine yaᶜni on sekiz nefer dahi erkek var imiş. Hizmetçileri filân da yolunda imiş.

Ne kadar (yan) var ise terakkiyât-ı asriye sâyesinde mösyö olmuş. Hele bir takımlarının ismi pek hoşuma gittiğinden sizin hoşunuza gider diye yazacağım.

Mösyö Fasulyacıyan!

Mösyö Tospatıyan

Mösyö Papazyan!! (Hason duymasın)

Mösyö Çaprastcıyan

Mösyö Sancakcıyan!

Mösyö Berberyan!

Mösyö Gümüşciyan!

Mösyö İdâreciyan!

Gördünüz mü mösyöleri. Osmânlı Tiyatrosu'nun mösyölerini. Bunlar içinden en ziyâde zevkime gideni (ne saklayayım) Mösyö Fasulyacıyan'dır. Ama Mösyö Çalı Fasulyacıyan mı yoksa Ayşekadın fasulyacıyan mı bilemem.

Teesüf ederim ki bir Mösyö Bayırturpcıyan yoktur.

Akstrislerden hoşuma giden isim dahi iki tane (Matmazel Bağdadlıyan) var imiş. Ânlar olacaktır. Çünkü şarkının muktezâsı bu.

Artık bu kadar terakkiyattan benim gibi bir terakki-perver memnun olmaz mı ya?

Vâh vâh vâh! Ben bile acıdım! Bilirsiniz ki ben dâimâ sizin gayretinizi görürüm.

Hâ! Sözüm kime haberiniz var mı? Sözüm hanımlara zâten benim sözüm kimlere olur ki? O kaba saba hoyrat erkeklere ben söz mü söylerim? Hanımlara hanımlara!

Vâh vâh vâh! Hakikaten teessüf ettim. Bu sene Bayezid mayezıd heniz yasak edilmediği cihetle sizde gödüğüm memnûniyyeti mübeşşir-âne iᶜlân etmiş idim. Bir de bu gün gazeteleri okuyayım ki bu kara haberi size vermeye dilim varmıyor ama Bayezid yasak edilmiş.

Âh yalnız Bayezid da değil. Kalpakçılar Külâhçılar hepsi heps. Fakat teselli bahş olacak bir ciheti var.

Bu yasak hani ya şu açık saçık ferâcesinin yakasını omuzlarından aşağı düşürmüş pamuk diz çorablarını dahi göstermek için eteklerini kasmış şemsiyesini bir tarafa eğmiş nâzenînler için imiş.

Siz kadına kadıncık gezdikten sonra size kim nedir?

Hattâ erkeklere bile yasak edilmiş ama ben o yasağı kendi üzerime almam. Benim saçlarım yağlanmış tanmış değil ki. Benim sakalım bıyığım öyle kesilmiş kırkılmışbudanmış mudanmış değil ki. Benim başımda beşmlik tepeli ve kaşlarımın üzerine doğru indirilmiş fes yok ki. Arkamda kasıklarıma muhâzî kısa ceket elimde eldiven ve baston ayağımda paçası yırtık dar pantolon bir karış ökçeli sıkı potin yok ki. Gözüme de tek gözlük koymam. Bu hâle göre yasağı üzerime alınmam. Âni yukarıda hâllerini az buçuk saymış olduğum hanımların mânendi bulunan beyler düşünsün.

Hem efendim tenezzüh edecek olduktan sonra yalnız konumuz Bayezid'e

mayezide mi kalmıştır? Ben şimdi Galata'da oturuyorum. Bᶜzı baᶜzı tramvay ile Beşiktaş'a Ortaköy'e ve omnibüs ile Taksim'e kadar gidiyorum.

Tophâne var Kabataş var. Beyoğlu'nda Büyük Câdde var Taksim önü var (Kimse duymasın barî kulağınıza söyleyeyim) Municipalite bâhçesi de var Municipalite bahçesi.

Ne ise siz kadın kadıncık olunuz da sizin için gezecek yer çok. Fakat sakın hâ! Ferâcenizin yakasını omuzlarına doğru düşürmeyiniz.

Çene mi Dedin?

Bulgar Ekzarakı Phare du Bosphore ile olan daᶜvâsını mutlaka kazanağında şübhe kalmadı.

Avukatı bulunan Mösyö Amyabel geçen günü muhakemede sâat yedide söze başlayıb pâye-pây üç sâat nefes almaksızın lâf söylemiş.

Lâtîfe değil. Mübâlâğa dahi etmiyorum. Bârî yemîn edeyim. Hudâ-âlim öyle.

Hattâ sâat ona gelince komisyon: "Cânım biraz sus vakit geldi. Gideceğiz" Dedikte Mösyö Amyabel söyleyeceği daha henüs bitmediğinden bir sâat kadar daha müsâade istemiş ve bu bir sâat müddet komisyon tarafından istiksâr edildiği cihetle bir müddet o rutin müzâkereden sonra on beş dakika daha zamm etmişler.

Ancak Mösyö Amyabel söyleyeceği sözleri on beş dakika da dahi bitiremediğinden baᶜzı gazetelerde güldüğü vecihle (bakıyyesi sonra) deyip kesmiştir.

Tuhaflardan birisi Yeni Câmiᶜ-i şerifin nerd-bânları üzerinde iki kör dilencinin birbiriyle ettikleri muhâvereyi dinlemiş.

Dilencinin birisi diğerine şimdiye kadar ahz ü iᶜtâsının kesâdından ve yevmiye ancak seksen guruş kadar kazanabilmekte olduğundan bahsle mübârek ramazânın şerephulûlünden dolayı alış verişin revâc bulacağı hakkında ümîd var bulunduğunu der-miyân eylemiş.

Bunu sahîh -ül-vukuᶜ olmak üzere gören ve işiten zât haber verdi ve tuhafı şurası

ki bu keyfiyyeti şaşarak haber verdi. Bunda şaşacak bir şey yok. İstanbul bu! Bi adam gündeliğini yüz guruşa getirmez ise ayda iki üç yüz adam mı denilir. Meğer ki müddet-i ömrünü ise âna adam guruşa bir yere satmış olsun. Benim haber aldığıma göre Almanya'dan Der-saâdet'e bir zât gelib dilencilerin sermâyesinden bir banka güşâd edecek imiş.

Erbeb-ı hesâb İstanbul'da lâ-akall yirmi bin dilenci tahmîn edif beherinin sermâye-i mevcûdunu dahi bir hadd-i mutavassıt olmak üzere beşer yüz lira hesâb ettiklerinden bankanın mevcûdu on milyon liraya kadar varacağını hükmediyorlar.

Neme lâzım. Benim bunların sermâyesinde gözümüz yok â. İsterler ise tenkihâta uğrayanlar veyâhûd Der-saâdet'te bulunan dilencilere mürâcaat edif sadaka veren me'mûrîn ve ketebe ve sâire dahi sermâye-i mevcûdlarını bir Alman'a versinler de yüz milyon liralık bir banka dahi ânlar güşâd etsinler.

Typos nam Rum gazetesi cum^{c}a-ertesi gününden bed' ile ramazân-ı şerîf şerefhulûl eylediğinden Bâb-ı Âlînin bir ay ramazân ta^{c}til edeceğini yazıyor.

Bu havâdise cümleden ziyâde ben inanırım. İnanmayacak bir şeyi olsa bile bililtizâm inanırım. Zirâ şimdiki hâlde haftada dört def^{c}a küpten çcıkartmakta ve ödümü kopartmakta olduklarından bârî bir ay olsun râhat edeceğim demektir.

Memâlik-i Müctemia-i Amerika'da Tab^{c} Olunmakta

Bulunan Gazetelerin Mikdârı

Memâlik-i mezkûre dâhilinde bulunan New York'da senevî 492770838 gazete tab^{c} olunmaktadır ki bu mikdâr gazete Amerika'nın sâir mahallerinde tab^{c} olunmakta olanların iki kat ziyâdesidir. Pennsylvania'da senevî 233380332 ve Massachusettes'de 108601903 ve İllinais'de 102686204 ve Ohio'da 93594448 ve Kaliforniya'da da 4586408 gazete çıkarılmaktadır.

Rûznâme

Diyojen

İstanbul'da otuz gazete çıktığı hâlde on dördü kapandığı ve üç mahâkeme altına alındığı görüldü.

Acaba Amerika'da bu kadar gazeteden kaçı kapanır ve kaçı muhâkeme altına alınır.

Ramazâniyyelik Muhâvere

İki Mahalle Çocuğu Beyinde

- Bu yıl fener kapamayacak mıyız yine?

- Umman birâder! Çünkü o da kâğıt ve muşâmma[c] fener asrında idi... Cânına yandığım şu Frenk mallarının çalınacak kapılacak yeri yok ki. Herif eline takıf gidiyor. Taşlasak camı kırılır üst tarafı elinde kalır. Orası galebelıklı. Bir şeyi atar da adamın kafasına râst gelirse... yarar vâh!

- Adam sende korktuğun düşündüğün şeye bak! Kafamı yararsa işime de yarar ya?

- Benim saım sopum yok!

İki Bektaşî Arasında

- Yâhû terâvihle ne âlemdesin hoş musun?

- Eyvallah erenler fakîrce öbür namazlardan kıl kadar farkı yok.

İki Boğaz-içili Beyninde

- O değil ama bu meh-tâb hevalar müsâid gitsede bir kaç geceler sandal ile İstanbu'a inip gezsek.

- İn-şâ-Allah! Amân pek şükür-sitân Çin'in ser-bülendi olur... Bizim Boğaz-içi'nde eğlenti yok ki! Husûsen Anadolulu yakasınında.

İki Şık Bey Arasında

- Âh birader Bayezid'de galebelik olmuyor ve bârî şu geçen kandîl gecesinin

rengini bulmuyor ki. Arabalara "Vây vây ne gonce-i gülşen-sarây-i dil-ârâm bârikallah bir mâh-lika-yı serv-i hırâm" diyeyim ve..... Gaib eyledim bir daha göremedim ki "Şimdi cihân-gîr aşkın açtığı yâre sînemi pâre pâre eylediğinden seniyye-be-seniyye nâf-be-nâf gunûde-i bâlîn üns ü itlâf olmaktan başka cerîha-i dile çâre kalmadığını" anlatayım!

- Biz ramazânı âh eğlencesi boldur diye gözler idik. Böyle olduğu sûrette âh Çamlaca âh bir kere yaz gelmeyecek mi?

- Â birader orada mâşiyen alel-kademiyye gezerek ve toz deryâsına batarak "... mağa ya Rabb toza gark olmayarak hep bittik" demek de kolay değil idi.

- Âh ânın en güzeli Beyoğlu eğlencesi ama mevkuf-ün-aleyhi biz de biraz...

Karı ile kocası Beyninde

Karı - Efendi şu çocukların bayramlıklarını alsan da yavaş yavaş diksem!

Koca - Bakkalın borcunu vereyim de.....

Karı - Â efendi nereden vereceksin?

Koca - Esvâblıkları nereden alacak isem.....

Karı - Demek oldu ki bize bu yıl bayramlık yok!

Koca - Kangı sene var idi ki.....?

Pek tuhaf değil ise de okunur bir hâlde olduğundan şu bir kaç muhâveriemi Diyojen babamızın kabûl edeceğini ümîd eyler ve kendisiyle oldukça muârefem olduğundan mahsûs illerini öperim. Kabûl edemeyeceği takdîrde hiç olmazsa sebebini söylesin ki biz de basacak diye intizâra kalmayalım.

Diyojen

Hoş geldin. Safâ geldin. Özledik. Küpe buyurunuz.

Varaka

Efem! Ne dediniz beyoğlu Daire Belediyyesi tarafından Firüz Ağa ile sormagir mahallesi beyninde bir şuᶜbe-i idâre mi açılmış buyurdunuz?

Evet. Evet ama.....

Cânım alemde ne de lâkırdı anlamaz habbeyi kubbe yapar sözü koz anlar insanlar var. Yohsa böyle suyun şarıltısın gitmek bizim halkımıza mı mahsustur? Efkârımızı izâh edelim. Gûyâ dâire-i mezkûrenin Fîruz Ağa'ya olan buᶜdiyyet mesâfesi münasebetiyle hem ol civarın nezâfet vesâiresine bakmak ve hem de eshâb-ı müsalaha mûcib-i yüsr-i suhûlet olmak üzere oralarda bir hâne isticâr olunarak bir idâre şuᶜbesi açılmış. Ve hattâ idaresi dahi mezkûr Beyoğlu Dâire-i Belediyyesi Riyâseti Muâvini Selim Efendi'ye ilâve-i me'mûriyyet edilmiş gib baᶜzı uzun kulaktan öyle bir zös işitmiş idim.

(Bizde ahmaklığı seyr et. Hiç böyle bir şey olmuş olsa bunu ballandıra ballandıra gazeteler yazmaz mıydı?) her ne ise benimde şu günlerde ufak bir işten dolayı dâire-i mezkureye gitmekliğim lâzım gelmediğinden şimdi ol kadar mesâfeyi ihtiyâr etmekten ise hasb-el civakiyye yeni açılmış olan şuᶜbeye gideyim diyerek kalktım. o sokakları fırıldak gibi döndüm. Râst geldiğime sordum. Hâsılı bir haber alamadım. Ziyadece de yoruldum.)Biz sanki yoldan kaçındık da dâireye gitmedik) Nihâyet yorgunluk almak üzere orada bir kahveye oturdum. yine tekrâr imâm efendiye bekçiye miuhtara filâna sordum. Kimse bilmiyor ve-s-selâm. Lâkin bu derecede yalan söyleneceğini de aklım kabûl etmediğinden (Çocuktan al haberi derler sahîh imiş) oralarda oynamakta bulunan çocuklardan suâl eyledim. Hây allah râsı olsun. İmâm efendiden aᶜlâ mahalleyi çocuklar biliyor.

Ben - Oğlum burada komisyon konağı varmış. Nerdedir?

Çocuk - Nasıl komisyon? Hâ ekmek tartanlar mı?

Ben - Evet oğlum evet.

Çocuk - Bilmiyorum. (Diğeri o çocuğa hitâben) mehmet hani ya geçen gün şurada kapının önünde oturuyorlardı. Burada gürültü etmeyin driye bizi koğmadılar mı?

Ben - Cânım oğlum sana para veririm. Hadi bana orasını göster.

Çocuk - Oh sonra buradan benim ökselerimi alsınlar değil mi?

Hulasa-i kelâm çocuklar göstermedi. Bir sahîh haber de alamadım. El-an merakta

kaldım Cânım Diyojen senin maᶜlûmatın olur ise söyle de beni meraktan kurtar.

Diyojen

Ne bileyim â oğul. Dâire bu. kim bilir kaç şuᶜbesi var.....

Gelecek sene Viyana'da güşâd olunacak sergi-i umûmide şark usûl-i mi'mârîsi üzerine esnâf takımının ikamet eylediği hânelerden birer hâne inşâsı fraoğramında dâhil bulunduğundan her tarafca icûbı icrâ edilmeye başlmış idi.

Şu aralık Viyana gazeteleri Mısır'ın servet-i bi-nihaesinde bahsetmeye ve adetâ Avrupaca hükümdârların ikâmet ettikleri saraylar Mısır'da esnâf takımının hâneleri demek olduğunu der-miyân etmeye başladılar.

Sebebi?

Çünkü Mısır tarafından Viyâna'da mısır'ın esnâf haneleri nümunesi olarak bir kaç yüz bin lire masrafla âlî bir saray binâ olunmakta imiş.

Diyojen'in ramazanda birer ilâve çıkaracağını iᶜlân etmiş ve ilk gün akşam sâat on bir buçukta birinci ilâveyi neşr eylemiş idik.

Ancak Diyojen'in haftada üç defᶜa çıkarılması ilâvenin her gün çıkarılmasına mamniᶜ olduğuna ve akşam sâat on birde çıkarılması dahi idâresince baᶜzı mertebe müşkilât gösterdiğine mebnî ileve Diyojen'in çıktığı günler yaᶜnî pazar çeharşenbih ve cumᶜa güneleri hem de sabahleyin çıkarılmaya karâr verilmiştir.

(Teodor Kasab)

155 Numro Pencşenbih 26 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç def'a Salı pencşenbih ve Cum'a-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(İhtar)

Muharrirlerimizden ilâveye me'mûr olan zât birdenbire keyifsiz lendiği cihetle bir kaç gün ilâvemizin teehhür edeceğini ebâb-ı mütâbaya maa-t-teessüf arz ederiz

Hani ya geçenlerde Töbini imsasıyla Avrupa'ya bir sahte telgraf çekilmiş ve bunun mütecâsirleri bâb-ı Zabtiyyece Kemâl-i ehemmiyyetle taharrî olunmuş ve bu telgraf maddesine iştirâki bile olsa gelip Bab-ı zabtiyye'ye ihbâr-ı keyfiyyet ettikte kabâhati afv olunmayla berâber kendisine beş yüz de lira verileceği bir i'lan-ı resmî ile va'd olunmuşidi.

Bunun üzerine Diyojen de va'dolunan beş yüz lirayı alarak bir mikdâr da refâh ile geçinmek için kalkıp evet bu mâddenin fâili kendisi olduğunu ve bu bâbda olan kabâhatinin afvıyla berâber beş yüz liraya muntazır bulunduğunu bâb-ı Zabtiyye'ye arz etmiş ise de şimdiye kadar va'dolunan beş yüz liraya değil bir bakır onluğa bile nâil olamadığından ber-mûcib-i va'd hakkını tekrâr istemeye müsâraat eder.

Osmânlı Tiyatrosu Hademesinden Ba'zıları Tarafından Arz-ı Hâl

Ay âkıl-ı hakim. Ey feylesof-i meşhûr. Amân amân! Halimize merhamet et. Bize edilen bunca hakaret nedir? Buna Allah kail olur mu? Amân amân! Başın için hâlimize merhamet et. Tiyatroda ne kadar Ermeni var ise hepsi mösyö olmuşlar. Biz evvelleri hiç olmaz ise (Baron) idik şimdi ânı da elimizden aldılar. Evvelleri bârî Türkler bize (Ağa) derler idi. Şimdi o da gitti. bizi cascavlak bıraktılar. Bu asr-ı medeniyyette nasıl

rezalet. Bize müsâade et biz de (Mösyö) olalım. Ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr ü fermân sizindir.

Kapriyel Saçyan kulları

Kirkor Manukyan kulları

Mardiros kulları

Diyojen

İstidᶜanızı isᶜâf ettim Bundan sonra kulluktan muâfsınız. Hepinizi mösyö ettim. Varın sağlığıma duâ edin.

"Beyoğlu Halıkının Hülyası"

"Hani ya baᶜzı mevkiᶜler vardır ki koca bir dağ eteğine tesâdüf eder. Her kayasının yarığından ve çatlağından sular fışkırır. Bu sular gayet berrak ve âdetâ turna gözü gibidir. Hepsi bir yere toplanarak güzel ırmaklar teşkîliyle taştan taşa çarptıkça çağlayanlar vücûda getirir. Bu sular görenlerin içmeyeceği olsa bile içeceği gelir. Şimdi kendimizi öyle bir mevkiᶜde bulsak da yüzümüzü suya batıra batıra kana kana bir su içser ve baᶜde (oh) deyip yan gelsek....."

Bir Varaka

"Gözümle görüm ve kulağımla işittim"

Kılıç Ali Paşa Câmi'inin son cemâat yerinde üç aylar sûhtesinden birisi namaz kılmakta idi. Hani ya namaz kılanlardan baᶜzıları olkuduğunu halka duyurmak için bil-iltizâm biraz dikçe okur. Bu zât dahi bu kâbilden idi. Ramazân hâli bu ya merak ettim. "Acaba şu zât hangi sûre ile namaz kılıyor" diye kulak verdim. meğer okuduğu "Elif küsün enini elif kesa inini elif götür önünü" değil mi imiş?

"Su Mes'elesi Gün-be-Gün Tuhaflaşıyor"

İnanılmaz ama diyorlar ki dün değil evvelki gün Taksim-önü'nde hanım oruçhaliyle....bayılmız. Etrafta bulunanlar "Amân bir bardak su yok mu?" diye haykırdıkları sırada üç aylar sühtesinden birisi en ziyâde gayretli çıkarak dest-i tazarruᶜunu bâr-gah-ı kabûle kaldırıf bir yağmur duâsı okumuş!

Ne dersiniz? Cenâb-ı Hakk sûhtenin duâsını kabûl etti. İşte yağmurlar yağmaya başladı. Demek ki kendisi görül sâhiblerinden bir zât imiş. Fakat her vakit böyle ettiği duâ kabûl olabilecek adam nerede bulunur? Ne ise bu defᶜa bu zâtın himmetiyle yağmurlar yağdı.

Altıncı Dâire'ye ihtâr ederiz ki şu bendleri teᶜmîr mi etmek lâzım yıksa Kaağıthane'den su getirilebilmek için bir kaç tane daha makine mi lâzım her ne lâzım ise tedârik etse de biz de böyle bir kadının bayılmasına ve bir gönül sâhibi zâtın duâ etmesine muhtâc olmasak.

Beyoğlu'nda Bir Kahvede

Müşterî - Kahveci bir kahve getir.

Kahveci - Sâde mi şekerli mi?

Müşterî - Şekerli şekerli.

Kahveci - Su ile berâber mi susuz mu?

Müşterî - O nasıl lâkırdı?

Kahveci -Çünkü bir bardak da su verilir ise kahve otuz beş paraya.

Müşterî - (Hiddetle) Oğlan otuz beş para kahve on para su

Kahveci - Yirmi beş para kahve on para su.

Müşterî - Su istemem fakat kahve niçinyirmi beş paraya?

Kahveci - Çünkü su fiyatının evvelki derecesine nisbetle bir fincan kahveye beş paralık fazla su gidiyor.

Altıncı Dâire Tafından İᶜlân

Mahallâtta bulunan çeşmeler şu aralıkta kurumuş olduklarından dolayı maᶜzûrdurlar. Zirâ bunların reîsi bulunan Taksim bile (Balık baştan kokar) fehvâsınca bendlerden su alamadığı cihetle o dahi Beyoğlu ahâlîsinden en ziyâde susuz kalmış bir bî-çâre gibi dudakları kuruyup kalmıştır. Şimdiki hâlde sebeb hep bendlerde kaldığından halk daᶜvâsını bunlarla görmelidir.

Fakat dâhîl-i dâiresinde bulunan halka öteden beri peder-âne ve mader-âne bir muâmele-i şefkt-karânede bulunan âltıncı Dâire iki üç seneden beri susuzluktan mustarib olan halkın bu defᶜa artık ciğerleri kavrulmaya ve dîlleri dimâğları kurumaya başlamış olmasına şefkat ve merhamet ederek ve bu hâlin devâmını hiç bir vechle tecvîz edemeyerek mücerred ahâlî hakkında olan ber-minval-ı muharrer mürevvet-i peder-ane ve mader-ânesini göstermek için birisi Azap-kapısı'na ve diğeri Tophâne'ye olmak üzere iki adet su hazinesi vazᶜ etmiştir.

Bu hâzinelerden ahâlîye ve sakalara meccânen su verileceğinden Kasımpaşa ve Fîrâz Ağa veyâhud Pangaltı taraflarında her kim susar ise hemen gerek Azap-kapısı'na ve gerek Tophâne'ye hâsılı kendilerine kurb ve civâriyyetleri olan hazîneye gelip bedâva su içmeleri için iᶜlân-ı keyfiyyete ibtidâr kılındı.

Diyojen

Bu bâbda Altıncı Dâire'ye umûm nâmına olarak bir teşekkür edecek idik. Fakat Basiret Nâm-ı Millet Gazetesi bize meydân bırakmıyor ki. Derhâl teşekkürü bastırıyor. Bârî biz de o muᶜteber Millet Gazetesi'ne teşekkür edelim.

"Bir Sûhe ile Bir Kuyum"

Kuyum - Sûhte karındâş bu akşam çorbayı bizim evde içelim mi?

Sûhte - Adam sende ne bulunur ki?

Kuyum - Ne mi bulunur? Çorba aᶜlâ zeytûn yağlı fasulye. Aᶜlâ zeytûn yağlı

imâmbayıldı. Aᶜlâ zeytûn yağlı lahana filavı. Aᶜlâ seytûn yağlı dolma. Aᶜlâ zeytûn yağlı....

Sûhte - Cânım bu ne kadar zeytûn yağlı?

Kuyum - Şaka hoş ama birâder. Bu ramazân câmiᶜ-i şerîfe verdikleri yağ ne güzel bir yağ! Şerbet gibi!

Kadim-i kariîn bizim bir Doktor Zifosumuz var idi. Acaba unuttunuz mu? Bir müddetten beri bu zât-ı Aristo-sıfâtın zikrini ağzımdan işitmediğiniz cihetle ihtimâl ki unutmuşsunuzdur. Hem unutmuş ve hem de binim unuttuğumu hükmetmişsinizdir.

Fakat ben unutmadım. Hem unutmam hiç öyle yegâne-i rüzgâr olan ve mülk ü milletimize bu kadar hizmetleri sebkat eden bir zatı unutur muyun? Her gün hâtırımda her gün aklımda fakat kendisi şâyân-ı ihtirâm bir zât olduğundan her gün zikretmek istemem. Ne zamân yeni bir keşfiyyâta muvaffak veyâhûd kolera filân gelir de kriptogamlar meydâna çıkar sie o vakit keşfiyyâtını kemâl-i teşekkürle halka arz eylerim. İşte bu defᶜa dahi yeni bir şey keşfetmiş ve bunun her devletten iftihâr nişanları olduğu gibi bu defᶜa Yunan Devleti'nin (Soter) nâm iftihâr nişanına dahi nâil olmuş.

Güle güle takınsın in-şâ-Allah iyi günlerde takınır.

Kendisini bu mükâfâta nâil eden şey nedir biliyor musunuz? Kolera esnâsında kriftogamları keşfettiği gibi bu defᶜa dahi kurbağanın damarları arasında cevelân ve cereyân eden kanı görmüş ve keşfetmiştir de Yunan Devleti tarafından mezkûr iftihâr nişanına mazhar olmuştur.

Lâkin bu nişan gümüşten imiş. Şimdi siz dersiniz ki asramızda nice nice keşfiyyâta mazhar olan Doktor Zifos'a yunan Devleti altın bir iftahâr nişanı vermeliyli? Fi-l-hakika öyl. Lâyık olan da budur. Fakat bunun daha vakti var. Doktor Zifos ne vakit şirket ve derîn-i Köprü vapurlarında Diyojen'i taᶜcîz eden tahta kehleleriyle o mini mini beyaz-be-beyâz hayvancıkların deᶜi için bir şey icâd veyâhûd keşfederek Diyojen'i bunlardan kurtarır ise.

Acele etmeyiniz sabırlı olunuz mumâ-ileyh beş on gün sonra buna da muvâffak olur. Şimdi gümüş nişân aldığı gibi o zamân da altın nişan alır. Hemen Cenâb-ı Hakk öyle bir vücûdu kirptogamlardan muhâfaza buyursun.

Körboğaz Tenekeci Dükkânında

- Cânım Yahûdî bunun ağzı muhkem değil. Bundan bal akar. Ben sana demedim mi idi?

- Cânım sultânım. Sen de aşağı tutmazsın.

- Oğlan koynuma koyacağım.

- Koymayıver efendim. Elimde tut.

- Hay kafir Yahûdî hay. Mübârek akşam üzeri beni günâha sokacak. Oğlan sofradan kalkınca akşam namazına kalktığımız zamân kutuyu nereye koyacağım?

- Ey sen de. Hem yiyecek. Hem de koynuna!.....

Diyojen Tarafından Hıristiyânlara ve Yahûdilere

iᶜlân-ı Resmî

Bu sene sizin için tütün içmek yasak değil. Eğer içersiniz sigara ateşini burnunusa sokmayacaklar. Cümlenizi maᶜlûmu olmak için iᶜlân-ı keyfiyyet ibtidâr kılındı.

Bir müddetten beri İzmir'de Rumca olarak basılmakta olan (İsmir) nâm gazete haftada bir kere de eğlence olarak çıkmakta imiş.

Bu gazete eğlencelerinin birinde "Acaba Diyojen Baba niçin izmir'e gelmiyor? İstanbul'ün sarayları konakları vesâir âlî binâları gizlerini kamaştarırda ânlara nisbetle kulübe menzilesinde kalan İzmir hanelerine tenezzül mü edemiyor?" gibi fıkra neşretmiş.

Tuhaf şey! Acâib hâl! Hiç Diyojen gibi küpte oturan bir adamın istanbul'un sarayları konakları gözlerini kamaştırır mı? Diyojen ânlardan ne istifâde edebilir? Diyojen'in gözlerini kamaştıracak ve istifâdesini mûcib olacak bir şey var ise o da İzmir Rum kızlarının güzel gözleridir.

Fakat Diyojen İzmir kızlarının güzel gözlerini görmek ve Anları seyretmek için istanbul gibi Rumeli Anadolu şömendöferleri Şirket-i Hayriye derûn-ı Köprü vapurları tramvay omnibüs arabaları nezâket ve letâfette cümleyi kendilerine hayrân eden yüzleri düzgünlü madamları matmazelleri Hakayık'ı Basîret'i İbret'i bir takım gazete da^{c}vâları yarısı Ermenice yarısı Türkçe tiyatrosu tiyatrosunda Fasulyacıyan Bayırturpcıyan aktörleri aktrisleri ve on bir ayda çalışıp çabalayıb kazandığını bir ay ramazânda yer ve bitirir âlî-cenâb ahâlîsi ve sâiresi ve sâiresi olan bir memleketi terk edebilir mi? Bakalım sizin bunlara karşı İzmirinizde ne vardır? Hattâ ibreti bile bizden alıyorsunuz öyle değil mi? Hem efendim bütün cihân dâire-i medeniyyete girdiği hâlde İzmir ahâlîsinin sahrâ-yi bedevviyyet ve vahşette kaldıkları göz önünde duruyor.

Mesclâ İzmir hanımları kendilerini göstermemek için örtünüp sarınırlar. İstanbul hanımları ise kendilerin daha güzel gösterebilmek için gayet ince yaşmaklar tutunurlar. İzmir çeşmeleri dâimâ yaş bulunur. İstanbul çeşmeleri kupkuru durur. Siz hâla içtiğiniz suyu kuyulardan çeker içersiniz. Biz ise havadan yağmasına intizâr ederiz. Siz de suyun bedâva olduğuna mukabil bizde okkası kırk para kadar eder.

İşte bunlar isbât eder ki siz hâla tarik-i medeniyyete ayak tamamış ve sahrâ-yi bedevviyytte yolunuzu gaymbetmişsinizdir.

Yazacak daha pek çok şeyler var ise de vereceğiniz cevâba göre ânları da yazarım. Şimdilik bu kadar.

Tuhaf değil mi bu günlerde hâtırıma ne kadar eski şeyler var ise ânlar geliyor. Hem de münâsebetsiz şeyler.

Hani ya bizim Çokoy Bordeano'nun Şirket-i Hayriye ile bir nâmus da^{c}vâsı var idi. Şirket-i Hayriye bu mu^{c}teber gazeteciye kömür simsarlığı isnâd etmiş ve bu ise Bordeano'nun nâmûsunu kırmış olduğundan şirket aleyhine bir da^{c}vâ acmışidi.

O vakitten beri bu mâdde hakkında ne kendisi gazetesine bir bend yazdı. Ne de sâir gazeteler bir şey söylediler. Acaba bu da^{c}vâ ne oldu? Acaba Bordeano'nun nâmûsu ta^{c}mîr olunarak bir müddet daha kullanılabilecek hâle getirildi mi? Acaba yüzüne sürülmüş olan kömür tozu silinde mi? Buralara dâir bize ma^{c}lûmat veren olsa da bu bâbda hâsıl olan helecânımızı def^{c} etse. Çünkü gazeteci değil miyiz ya elbette birbirimizi düşünmeye borçluyuz. Bâ-husûs ki bu zât dâima gazetesiyle bizi eğlendirir ve cânımızın sıkıntısı def^{c} eder idi.

Erbâb-ı maᶜrifetten bir zât tahta kehlelerini öldürmek için bu defᶜa bir makine îcâd etmiş ve bunu gelecek sene Viyano'da açılacak sergiye vazᶜ olunmak için buradaki komusyon-ı mahsûsuna takdim eylemiş olduğu işitildi.

Bu makineyi sâhibi güzelce kurduktan ve kurup eline geçen tahta kehlelerini makinenin mahall-i mahsûsuna tıkdıktan sonra makineyi çevirdikte tahta kehleleri derhâl mahvolur imiş.

Yâhî insanlar terakki ettikçe neler icâd ediliyor. Hattâ tahta kehlelerini bile el ile öldürmeyi herkesin miᶜdise gözürmediği için makine ile öldürmek yolunu bulmuşlar. Fakat ben yine babamdan gördüğümü işlerim. Babam bu hayvâncıkları bir çanak su içinde biriktirir idi.

Teodor Kasab

156 Numro Cumᶜa-ertesi 28 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Cânım siz ne kadar meraksız adamlarsınız benimle bu kadar görüşürsünüz de hiç dikkat etmiyor musunuz ki ben şimdiye kadar dinime mezhebe dâir size bir harf bile söylemedim. Dikkat ediyor iseniz niçin sebebini sormadınız?

İstanbul'da ise Rum Bulgar Ermeni Protestân Katolik var sonra Rum katoliği Ermeni Katoliği Ermeni Katoliğinin de Hasonist ve Anti Hasonist olmak üzre iki nevᶜi var hiç ahalîsi bu kadar mezhebe münkasım olhan bir memlekette dinden bahs olunmaz mı?

Zirâ istanbul'da ve mezheb şirket vapurlarından tıramvây arabalarından bile çok. Bari bunun sebebini size ben söyleyeyim.

Anladım ki benden hiç bir şey isteyeceğiniz yok yalnız size ne söyler isen anı dinler gidersiniz. Efendim bunun sebebi şimdiye kadar ortada bir kapak mesᶜelesinin olmadığıdır.

Hâ şimdi siz diyeceksiniz ki "Diyojen aklına hîlafet getirmiş vâh vah yazık bak bî-çâreye saçma söylemeğe başladı dînden bahs eder iken kalpağa nakl kelâm etti."

Hayır efendim ben ne aklıma hiffet götürdüm ne de saçma söylemeye başladım. Sizin yukarıda cennetime hükm edişinise kalpak ile dîn ve mezheb kelimeleri arasında bir münâsebet bulamadığınızdır. Hâlbuki ikisi beyninde bir münâsebet vardır ki taᶜrîf kabûl etmez. Zirâ kalpağın vücudu dinin yahûd mezhebin vücûdun müstelzim olur. Galibâ bu taᶜrîfimden de bir şey anlayamadığınız öyle ise âtîdeki tafsîlâttan anlarsınız.

Şu Yukaruda saydığımız halkın ulemâ-yı dînini neden tanursunuz? Elbette başlarına giydikleri kapaklardan hâtırınızdan çıkmamış olmalıdır?

Bulgarlar ile Rumlar bundan masadım birbirlerinden ayrıldılar Rumlar Bulgarları afaroz ettiler. Onlar da kendilere bir Ekzark(?) buldular. Şimdi onun vesâletiyle mükâfat-ı uhreviyeye nâil olmak hevesine düştüler. Maᶜlumdur ki bunlar birbirlerinden ayrılmazdan mukaddem reîs-i ruhânî metropolit ve papazları bir şekilde bir biçinde kalpaklar giyerler idi. Hâlbuki şimdi Bulgarlar mezhebce Rumlar'dan ayrıldıklarından ve kalpağın vücûdu ise mezhebin vücudunu müstelzim olduğundan ve eğer bu iki milletin papazları bir şekil ve biçimde kalpak giyseler efrâââd-ı millet kendi papazını tanıyamayacağından Bulgarların da kendi mezheblerine muvâfık bir kalpak giymeleri lüzumu Rum Patriği efendi tarafından Bâb-ı bâlî ye arz olunmuş

Bu mesᶜele ahrete müteallik olduğundan buna da büyücek bir mesᶜele rengi verileceği der-kâr ve Rum Patriği efendinin de daᶜvasından haklı olduğu âşikârdır. Zirâ ben Rum yahud Bulgar olsam da ahrette mensûb olduğum millet papazlarını tanıyamadığımdan dolayı cehennemde kaᶜa-bend olunsam doğrusu gereği gibi canam sıkılır. Her ne ise daᶜvâ Bulgarlar Ekzarkî kalpağının değişmesinde. Fakat Par dö Bosfor Gazetesi bu bâbda diyor ki "Ekzark Efendinin o rütbeyi kazanmasına başındaki kalpak sebebiyyet verdiğinden şimdi ânı değiştirir ise o hâlde yeniden giyeceği kalpağa tabiᶜ pek az Bulgar bulunacaktır. Zirâ Bulgarlar kalkpaktan başka bir şey tanımazlar."

Ey yukarudan beri verdiğim tafsîlâttan kalpak mesᶜelesinin ne olduğunu ve kalpağın vücûdu dînin vücûdunun müstelzim bulduğunu anladınız ya hakkımda hâsıl sû-i efkârınızı sahîh ediniz ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân sizindir.

Cennet

Biraz da cennettten bahs edelim.

Ağır başlı gazetelerimiz cennet hakkında bir bend-i mahsûs yazmaz. Lâkin anlar bundan bahs etmedikler için cennetten hâli olmaları da lâzım gelmez. Eğer güzelce dikkat edilir ise gazetelerimiz yekdiğerine deli derler. Meselâ Hakâyık direktörü izzetlü Mösyö Filib ibret-i sâhib-i imtiyâzı Alekson Efendi. Basiret müdîrü Ali Efendi hakkında bu yolda idare-i lisân ettiği gibi Basîret sahîbi de cümlesinin ve cennetine hüküm eder. Bu zatlar ise muᶜteber ve memdûh bulundukları ve bunların sözlerine iᶜtimâd-ı tamme bulunduğu cihetle hepsine inanacağım bedîhi olup o hâlde bunların da cümlesinin birden mecnun bulunduğu anlaşılor.

Fakat cennet nedir?

Efendim mekteb hocalarına sorulur ise cennet denilen kelime bir ism-i âmdır fakat bu ta^{c}rîf hocalara mahsûs olup insanlar için pek de kâfî değildir. Sathîce bir ta^{c}rîf etmek ister isen cennet bir hâldir ki eğer o hâl bir kimseye arz bulamaz ise o vakit ismine deli diyerek tımâr-hâneye atarlar.

Tımar-hâne ise küre-i arzın hiç bir mahallinde vak^{c}i olayıb deli bulunan yerlerde bulunur. Deliler ise akıllılar himmetiyle dünyanın he tarafında mevcuttur. Zirâ dünyada akıllı olmasaydı deli de olamazdı. Demek olur ki dünyada deli bulunmasının sebebi akıllıların mevcûd olmasıdır.

Delilerin dünyanın her tarafından bulunduğunu söylemiş idik. Meselâ Galata da bulunur. Fakat bu ta^{c}birimden sakın Havyar Hânı'nda bahs ediyor zannetmeyiniz. Ortaköy'de bile bulunur. Lâkin ricâ ederim. Ekzark-ya olduğunu hükm etmeyiniz. Benim beş yüz lira verecek vaktim yok.

Deliler tımâr-hânede bulunur. Fakat dışarıda bulunmaz i^{c}tikadında olmayınız.

Delilerin merkezi tımâr-hânedir ve ellerinde de deli olduklarını mübeyyin akıllılar tarafından verilmiş şahâdet-nâmeleri de var. Lâkin dışarıda da akıllalar bulunur ki ânların başlarında çıngırakları olmadığı gib akıllı olduklarını müş^{c}ir deliler tarafından verimiş şahâdet-nameleri de yoktur.

Geçenlerde de Rusya'da bir kaç da gazeteci çıldırmış ve Rum gazetelerinin rivâyetini bakılar ise ânlar islâv oldukları için çıldırmışlar

Demek olur ki bütün İslâvlar tecennün edecekler. Fakat bu kaideden de Ekzark Efendi'yi müstesnâ tutmak lazımdır. Çünkü evkâtı bulunan ma^{c}hûd çerenin sahibi Mösyö Amyâbel'in ifadesine bakılar ise Ekzark Efendi İslâv değil imiş.

Slâv olubda çıldıranlar bir çıldırmak diye gazetelerle ilâ ettiler ise de ben ânların dediklerine inanamam yine slâvları deli mamkamında tutarım Mösyö Amyâbel'in müşterîlerinden mâ-adâ zirâ Rum gazetelerine dahl emniyyetim vardır ki ânlar yalan yazmazlar. İşte ben cennet hakkında bu kadar yazabilirum. Siz de bu bâbda daha ziyadesini öğrenmek ister iseniz tımâr-hâneyi teşrîf buyurunuz.

"Lisân-ı Sıdk"

"Lisân-ı sıdk" ismiyle bir eğlence gazetesi daha çıkacak imiş. Eğlence gazetesi demekten murâdım benim gibi ağırbaşlı, uslu, akıllı, durmuş, oturmuş bir adamın çıkardığı ciddi gazete değil. Hakâyık Basîret, Rûz-nâme gibi eğelenceye mahsûs olan gazete demek isterim.

En evvel bu gazetenin ismine güldüm. Ama bakınız ne isim takınmış. Lisân-ı Sıdk! Yaᶜni doğruyu söyleyeceği lisân!!

Ne buyurdunuz efendim?

Acaba bu gazete nelerin doğrusu söyleyecek dâhilî havas desek Valide Hanı meselesi gözümüzün önünde durdukça ve Bedir merhûmun gözümüzün önünde durdukça ve Bedir merhûmun sergüzeşt-i hâli henüz hâtırlarda bulundukça istanbul'da doğruyu yazar bir gazete çıksa bilmek ihtimâlini lâ-yuhtîliğine her hâlde imânım bulunan Papa hazretleri bile haber vermiş olsa "Ey vekil-i Mutlak-ı Yesevî yalnız bunda hatâ ettik" derim.

Havâdis-i Hariciyye Berlinmülâkâtını Rusya'nın Karadeniz istihkamatını kafkasya tedârükânı bizim tedârükâtla mukabele ettirmekten sonra her şeyde lizân-ı sıdk kullanabilor.

Fakat on milyon istikraz yüz büyük mes'elesini tanzîmât-ı Hayriyye keyfiyyeti rejiyi lisana almak ister ise derhâl lisân-ı sıdkını tâ kökünden keseceklerini bilmelidir.

Vâkıâ buraları benim vazîfem değil. Ânın lisân-ı sıdkını kestikleri zamân ağzından kanlar akarak (ze ze ze ze ze ze ze) (Biz ze ze ze ze) edişini görükçe ben yine kahkalar ile güler bayılır. Fakat dilini çıkarır çıkarmaz kestirmemek için şöyle bir babayane nasîhat vermek azmine düştüm. Her hâlde kendisi serbesttir hürdür. "Yaşasın ser-bestî yaşasın hürriyet" deyebilor.

Cenâb-ı kadî-yül-hacat saçı yitmedik yetimler yüzü suyu hürmetine üç dört günden beri yağmakta bulunan yağmurları ihsan etti de Beyoğlu ahâlîsinin kavrulmuş çatlamış olan dimâğlarına merhem-sâz-ı âtıfet oldu. Li-l-hamd.

Rivâyet ediyorlar ki Pangaltı taraflarında bir çok çocuklar yalın ayak baş kabak sokakları dolaşıb bârân-ı rahmetle yüzlerini yıkamağa dahi edemeyerek ağızlarını havaya açıp ağızlarına isâbet eden ve biriken suları içerler imiş.

Hânelerde ne kadar zeytûn yağı şişesi sirke şişesi şarâb şişesi.... şişesi ..... şişesi var ise cümlesini temizleyip küpleri tencereleri kabları kaçakları dodurduktan sonra bunları dahi doldurmuşlar.

Hattâ baᶜzı daha sivri akıllılar yağmur oluklarını kuyularına kadar uzatıp kuyuyu dahi doldurmaya ve hiç olmaz ise acı suyun içine biraz da tatlı katarak karıştırmaya bile himmet etmişler.

Akıllılar diyorlar ki artık bu defᶜa ki kahtlık üzerine Kağıt-hâne makinalarını mutlaka ikmâl ederler. Fakat ben zannediyorum ki bu makinalar kağıt-ğıthane deresine su akıtıp ânı büyültmek içindir. Zirâ geçende icrâ olunan tecrübe anı gözterdi ve tecrübe-i mezkûresine iᶜtirâz etmedi.

İngilizlerin ne kadar ağır adam olduklarını ve henüz tanımadıkları adam ile bir kaç seneler bir yer de kapalı kalsalar bir harf bile söylememek tabîatları muktezâsından bulunduğunu taᶜrîf-i iktizâ etmez. İşte ingilizlerden birisi Paris'de bir gazinoda oturrarak gazete okumakla iştigal eder. Fakat gazinoda müşterî olarak tâ karşısında arkasını sobaya dönerek oturmaş bir fransız'dan başka kimse olmadığı cihetle ingiliz aralıkta bir eğilerek bu gülerek fransız'a ve derhâl sâatine bakar yine biraz gazetesini okur yine bu hâlde bulunur aradan biraz geçer geçmez yine tekrâr eder. Hâsılı İngiliz'in bu halleri Fransız'ın nazar-ı dikkatini cib eylediğinden "Acaba bu herif bana böyle sık sık niçin bakıyor" diye düşünür durur iken ingiliz yanından geçen bir garsonu çağırarak "Garson şu karşıda oturmakta bulunan mösyöyü tanıyor musun?" diye ettiği suâle "Hayır efendim tanımıyorum" cevâbını alınca "Öyle ise git" diyerek garsonu savar ve yine Fransız'ın hâne dikkatte ve sâatine bakmakta devem eder.

Bir müddet sonra İngiliz yanından bir garsonun daha geçmekte olduğunu görünce ânı da çağırır ve evvelkine ettiği suâli tekrâr edince garson "Evet efendim tanıyorum2 cevâbını verdiğinden "Öyle ise git setrisinin arka eteğinin sabadan tutuşup on yedi dakikadan beri yanmakta olduğunu kendibine haber ve" demesi üzerine garson der-akab gider kıyafeti çıkara Fransıza bil-ahbâr hemen hemen tutuşmak derecesine gelmiş olan setrîyi söndürür.

Bunun üzerine Fransızın kemal-i halecân ile amân efendim on yedi dakikadan beri etiğinim yanmakta bulunduğunu görüyorsunuzda niçin haber vermediniz? Vukuᶜ bulan suâline İngiliz garsona hitâben "Buna sebeb kendilerini tanımak şerefine henüz nail olduğumdur" Cevâbı ile mukabele etmiştir.

Ya maâz - Allah bî-çâre Fransız o aralık tutuşmuş olsa idi bizim koca ingiliz kendisini tanımak şerefine nâil olmadığı için Fransıza muâvenet edememekde maᶜzur bulduğundan "Acaba bir adam kaç sâatte ne kadar dakika ve ne kadar sâniyede yanıp mahv oluyor" diyerek herif yanar iken öteden yine sâatine bakıp duracak imiş bereket versin ki garsonun Fransızı tanımasına.....

Kolera senâ-karımız Avrupayı ziyârete çıkmış. Şimdi Peşte de imiş. Telgrâfın verdiği havâdise göre evvelki gün kırk kişiye vizite verip bunların dahi on yedi kadarı kendisine iade-i vizite resmini icrâ etmişler.

Diyojen tarafından Telgraf

Peşte'de Kolera Sena-kârımıza

Sakın hâ! Aklınıza uyupta İstanbul'a geleyim demeyiniz. Çünkü İstanbul şimdi senin bildiğin istanbul değil. Öyle senin istediğin gibi hükm ettirmiyorlar. Hattâ lâkırdı bile söyletdirmiyorlar. Sonra iki aya taᶜtîl cezâsına dûçâr olursun. Ve yâhut be-der gibi bütün bütün lağv edilirsin. Hem de İstanbul'da geçinmek güçleşti. Su yok. Okkası kırk paraya böyle fenâ fenâ bir memlekete gelib de ne yapacaksın. Şimâle git şimâle.

Diyojen

Mesmûâta nazaran Basa hoca efendilerden baᶜzıları iftâra gecece gidiyorlar imiş. Vaktiyle bulunmaları kokulor ki baᶜzı güne şikâyeti mucîb olur.

İftardan Sonra

Bektâşi - Hû erenler!

Hane sâhibi - Amân babacan ne çabuk.

Bektâşi - Yürüyelim erenler yürüyelim.

Hâne sâhibi - Cânım biraz daha sabr etseniz de terâvîhi de birlikte kılsak.

Bektâşi - Fakir ânı tekkede de edâ edebilor.

İki Arkadaş

- Acaba mahiyye bu akşam ne yapmış.

- Ya hâfız yazmış.

- Tuhaf cânım bunda yazı şekli yok âdetâ kayığa benzeyor.

- Allah Allah! Yalan mı söyleyeceğim daha dün akşam efendi okudu.

Çocuk babası ile

(Babasının kucağında olduğu hâlde) - Baba senin bıyıkların siyâhda kaşların niçin beyaz?

- Çok terliyorum da oğlum ânın için

- Vay ter kaşlarının boyasını çıkarıyor mu imiş.

Şâkird ile Hâcesi

- Cânım hâce efendi gündüz bu kadar aydınlık iken bir de güneş var. Gece ise o kadar karanlıkta bir ay var ki o da her geçe çıkmıyor niçin?

- A zozuk güneşin gece olmadığını neden biliyorsun hiç o kadar karanlıkta insan ânı görebilor mu?

Yangından Çıkmış Hânım ile Hizmetçi

- Amân Behlül bizim ev de tutuşuyor!

- Hayır efendim hayır o tutuşmaz.

- Ayol baksana saçaklarından ateş almaya başladı.

- Hânım yanmaz dedim yanmaz efendi sigortaya koydu kapının üzerine teneke mıhlandı. Sen merak etme.

- Be görmeyesin işte alev almaya başladı.

- (Dikkatle bakarak) Hâ! bak bir kere imansız frenkler efendiyi aldatmışla tüh!

---

* Teodor Kasab*

Ahmed Midhad matbaasında basıldı

Beyoğlu'nda Haçopolo çarşısı numro 13

157 Numro Salı 31 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç def'a Salı pencşenbih ve Cum'a-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağında 30 numarada Musvar Hanındadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Cânım! ortada (Devir) ve (Bedir) patırdısı hâlâ eksik olmadı. Basîret'in "İzmir'de basılan Bedir Gazetesi'nden naklen" diye derc eylediği bir bende bakılır ise İzmir'deki Devir dahi Bedir'e munkalıb olduğu anlaşılıyor.

Ne bileyim dünyada neler olup bitiyor da benim haberim olamıyor. Yoksa dünyada hiç bir şey olmuyor da yalnız Basiret mi ihdâs ediyor.

Amân Basîret ihdâs eder dedim de hâtırıma geldi.

Geçen gün Basîret Avrupa gazetelerinden naklen Cezâyir ahâlî-i müsellemesinden bir takımının Tunuz ve sâir memalik-i şâhâneye hicret ettiklerini yazmış ve La Turquie dahi bunu cerh ile Avrupa gazetelerinden hiç birisinin böyle bir şey yazmamış olduğunu der-miyân eylemiş idi.

Bu iki millet gazetesi beyninde milletce ve milleyetce bir büyük gavga çıkacağına ve ihtamâl ki yekdiğerinden nâmûs-ı da'vâ etmek için Bâb-ı Âli'de bir komisyon daha akd edileceğine çok muntazır oldum fakat Basîret mes'eleyi sükût ile helletdi.

Demek oluyor ki Basiret gibi İbret gibi Hakayık gibi eğlence gazeteleri sermâyesiz kalınca havâdis fabrikalarında derhâl üç beş havâdis tasarlayıveriyorlar imiş.

Fenâ değil â? Bu asr-ı terakkide hâla Avrupa emtiası mı revâcla sürülecek? Biraz da bizim dâhili fabrikalar işlemili değil mi?

Bir rü'yâ gördüm. " Rabbi yessir" okur iseniz ve "Hayırdır in-şâ-Allah" derseniz söyleyeyim.

Fakat daha şimdiden öyle hayıra veyâhûd şerre de yorulacak bir şey de değil. Zirâ ta'bîri müşkil. Etsem etsem yine ben ta'bîr ederim. Fakat vakite muhtâc. Hem de bir gün beş gün bir hafta beş hafta değil. Bir çok vakitte ve birçok vakit düşünmeye muhtâc.

Şimdilik rü'yâyı nakledeyim:

Güzel tesviye edilmiş yaya kaldırımı araba kaldırımından ayrılmış tars-ı cedîd bir sokakda yürümekde imişim. Vakt-i gurub şimden sonra garb cihetinin kızardığı ve suların karârdığı zamân idi. Önümde ve yüz yüz elli adım kadar mesâfede bir adamın yere çömelerek eliyle bir şeyi yere batırmakla çalışıyo gibi uğraşdığını fark etdim ve bunun üzerine adımlarımı sıklaşdırarak yanına yaklaşdım. Ne göreyim? Orada sokağı arzânî bir sûretle kesmiş koca bir hendek içinde müzahref dolu. Hendeğin içine genç ve gayet güzel bir kız düşmüş. "Amân beni kurtar" diye gördüğüm herife arz-ı dehâlet ettikçe herif kızcağızı başından veyâhûd omuzundan kakarak bütün bütün batırmaya çalışıyor.

Vakit akşam dedik â mürûr ü ubûr gayet seyrek. Bir zamân sonra ebnâ-yi sebilden birisi gelip herife "Yâhkû bundan ne istiyorsun? İşte zavallı denize düşmüş gibi yılan bile görse sarılacak" der demez ağzı aşırı bir yumrukdur yedi. Ândan sonra bir kaç kişi daha ağzına kimisinin suratına basdı yumruğu. Atdı şamarı. Urdu sîleyi. Hattâ ben dahi gayrete geldim. Hiç olmaz ise benim sinnime merhamet eder zannettim. Bir tekme de bize urdu.

Rü'yâ hâli acâib! Pek de dikkat edemedim ve nereden geldiğini anlayamadım. Fakat bakdım ki bir el o zatı hendeğin başından geriye çekdi. Kendisi yine gerim gergerim gerinir. Kıvrım kıvrım kıvranır. Yerleri yaracak gibi ter ter tepinir. İtrafı yıkıp harâb edecek gib çır çır çırpınır. Hep yine hendek başına gelip kızcağızı batırmakla meşgûl olmak ister. Fakat hendek başında sekiz on kadar şapkalı Frenk peydâ oldu. Hepsi şapkalarını ellerine alıp o zatı "Kış kış" diye kışkırtmaya başladılar.

İşte bu hâlde iken uyana kaldım. Rü'yânın dehşet ve adem-i dehşetini muvâzene edecek henüz önünden gitmemekdedir. Amân ne güzel idi! Amân ne cüvân idi! Tombul tombul yanaklar. Bir kucak saç. Hele o hâl-i perîşânîsi kırk yıl daha gözümün önünden gitmez.

Lisân-ı Sıdk isminde bir eğlence gazetesinin tab'ü neşr olunmaya başlayacağını yazmış ve zikr olunan gazete öyle yapamayacağı bir işi üzerine aldığından dolayı sonra pişmân olacağını dahi kendisine gerek rumûz ile ve gerek omuz ile anlatmış idik.

Hele sözümüzü tutmuş. (Lisân-ı Sıdk) yerine besbelli güllük gül-istânlık deyip de kısa keseriz fikrine girmek için bir medhal olmak üzere gazetesinin ismini Hadika koymuş.

Benim bundan heniz haberim yoğ idi. Köprü üstünde "Akîde taze çıkan" diye kulağıma bir gürültü geldiğinden ve simidin ve sâirenin en a^{c}lâsı ramazânda çıkıp sâir vakitler zamândan ma^{c}dud değil imiş gibi o kadar ehemmiyyet verilmediği cihetle ramazânda taze çıkan akidenin be-heme-hâl dişe dokunur bir şey olacağını kestirdiğimden yüz dirhem mikdâr almak için başımı akîdeyi satana çevirdim ve yüz dirhemi kaç paraya olduğunu suâl ettim.

Herif "Efendim bu okka ile değildir" dedi. Bu hâl üzerine Acem pidesi gibi arşın ile satılması ihtimâli hâtırıma geldiğinden "Arşını kaça?" dedim. "Arşınla da satılmaz tanesi yirmi paradır" dedi. Bir de dikkat edeyim ki herifin (akîde) diye sattığı (Hadika) isminde bir gazete imiş.

Başdan aşağıya süzdüm ve içinde en ehemmiyetli ve enziyâde mütalaaya şâyân bir fıkra olduğundan yalnız âni ber-vech-i âtî harfiyyen nakleyledim.

"Fransa meşâhîr-i hikâye-nüvîs-ânından Alexandre Dumas'ın monte Kristo nâmında olan te'lîf-i lâtifi Diyojen heyet-i tahrîriyye tarafından terceme edilmektedir."

"Tab^{c} olunan cüz'leri ikişer guruş fî ile her yerde satılmaktadır."

İşte ehemmiyyetine hayrân olduğum fıkra şudur. Â benim Rabbim ne kadar da tahkik!

Bu gazete daha dün çıktığı hâlde Monte Kristo'nun Alexandre Dumas tarafından kaleme alındığını ve hem de bu te'lîfin lâtif olduğunu ve hattâ Alexandre Dumas'ın Fransa meşâhîr-i hikâye-nüvîs-anından bulunduğunu bile tahkik etmiş.

Yalnız bu kadar mı ya? Bunun Diyojen hey'et-i tahrîyyesi tarafından kaleme alındığını bile öğrenip ikişer guruşa her yerde satıldığını da haber almış. Ancak şimdiye kadar kaç cüz^{c}i çıkmış olduğunu öğrenememiş ise de tahkik ve tedkik de olan bu derece mahâretine mnazaran elbette âni dahi öğreneceği şübhesizdir.

Doğrusu böyle bir gazeteye nâil olduğumuzdan ve bize bu derece mühimm fıkraları dahi kemal-i ve bize bu derece mühimm fıkraları dolayı müellifini tebrîk etmekle kendimizi bahtiyâr add ederiz.

Bir başmuharrir (?) ama hangi gazetenin başmuharriri olduğunu katᶜiyyen bilemem. Fakat lisânına bakılır ise ibret'in emr-i tahrire müteallik işler için merciᶜi bulunan Gregor Efendi değil. Ya Hakayık'ın ya Basîret'in hâsılı lâ-ale-t-taᶜyîn bir başmuharrir Rumeli şömendöferlerinin Edirne şuᶜbesi Dede-ağacı'na isâl edilmemiş olduğuna darılarak ve gücenerek ibret'in kırk dokuz numrolu nüshasına şiᶜr ve inşâ ile dolu bir bend karalıyormuş.

Bend-i mezkûr'un mukaddemâtında (Çünkü bir mukaddemesi yok mukaddemâtı var) bir çok parlacık parlacık cevâhirler yumurtladıkdan sonra ulüvv-i efkârının te'sirât-ı ruhâniyyesinde kendisi dahi müteessir olarak tama kanı kızışdıktan sonra şömendöfer aleyhine açmış ağzını yummuş gözünü.

Fakat hakkı var mı zannedersiniz? Ne gezer? Zaten bizim memlekette hangi mes'elede hangi gazetenin hakkı var idi ki!.. Bu da gazetelerde şimdiye kadar bir çok emsâli görülen safsataların birisi. Doğrusu ya hükumet benim elimde olsa idi bu gazeteyi bir kaç sene müddetle taᶜtîl ederim.

Bakınız neler söylüyor:

"Rumeli tîmur yolu gibi oraları ihyâ etmeye salih bir fırsat-ı uzmâ elde iken hiç düşünmeden iş görmeyi büyük vazife ve menfaaten mazarrat çırarmayı en büyük mahiret add eden ve bi-lutfihi teâlâ biraz zamândan vücûdları riyaset-i idareden zâil olan zevât-ı maᶜlûmenin himmetiyle Edirne'den akdeniz'e îsâl edilen tîmûr yol şuᶜbesine Dede-ağacı gibi etrafında ot bitmez insan yaşamaz bir mevkiᶜ-i merkez-i ittihâz olunmuş timur yolu gib en büyük bir vasıta-i maᶜmûriyyet dahi bahs ettiğimiz yerlerce mûcib-i harâbiyyet oluyor."

Diyojen

Â çocuğum niçin böyle mülahazasız lâkırdı söylüyorsun? O kadar mülâhazasız söylüyorsun ki kendi söylemediğin sözle yine kendini ilzam ediyorsun. Dede-ağacı senin dediğin gib bir yer ise o yer kimin aklına gelir idi? Hiç düşünmeden iş görmeyi en büyük vazîfe add edenler mahall-i mezkuru tahattur edebilirler miydi? Elbette düşünmüşler taşınmışlar da orasını intîcâb etmişler.

"Acâib. Gelibolu'yu bırakıp da Edirne yolunu Dede- ağacı'na indirmekde ne fâide var idi?"

Diyojen

sen bu fâideyi bulmak için çok düşünmüş olmalısın ama nâfile. mevkiᶜ-i mezkuru bulmak için kim bilir ne kadar düşünmüş taşınmış olan zevât o fâideyi bulmuşdur.

"Edir'ne'nin Dede-ağacı'na buᶜdu Ğilibolu'ya olan buᶜdundan yüz kilometro kadar azdır. Acaba bu yüz kilometronun masrafından mı korkulmuş?

Diyojen

Korkulmuş ise ne lâzım gelir? Senin mültezim olan tasarrufâttan haberin yok mu? Halk beş para tasarruf etmek için ne kadar düşünüyor görmüyor musun? Biz o kadar idareli adamlarız ki mehtâb olan gecelerde Altıncı Dâiremiz li-ecl-it-tasarruf gaz bile yakmışor. İstanbul cihetinden şimdiye kadar sokaklardı tenvîr etmediğimiz mücerred-i tasaruftan başka ne fikre mebnîdir?

"Eğer öyle ise şuralır düşünülmemiş ki evelâ Dede-ağacı'nda liman yok mevkiᶜ ise dünyada mevcud olan rüzgârın kaffesine açık. Binâen aleyh tîmur yolu üss-ül-harekâtına tabîî bir liman yapılacak. Göle ifâ-yi ihtiyaca kâfî bir limanın yapılması kumpanya tarafdarlarının hesâb-ı fürûhtuna bakılır ise lâ-akall on beş milyon franka tevakkuf ediyor. bu masraf az bir şey midir?"

Diyojen

Tuhaf söyüyorsun be! Dede-ağacı'nı yukarıda dem etmiş idin işte medhi ediyorsun. mevkiᶜinin dünyüdüki rüzgârların kaffesine açık olması ne büyük niᶜmettir. Biz İstanbul'da bir yudum poyrazcı için yirmi otuz bin lira sarf ederek Boğaz-içi'nde yalı yaptırıyoruz. Âh! Şu yazın ağustos sıcağında beni Dede-ağacı'na götüren olsa a bol bol poyraza karşı ağzımı açsam. Böyle bir ferah yere aᶜlâ havz gib bir liman yapmak için on beş milyon frank gitmiş çok mu? Biiz Boğaz-içi'nde iki arşın yer kazanmak için yaptırdığımız rıhtıma neler sarf ediyoruz?

"Akdeniz'de donanması bulunan devletlerden biriyle münâsebet münkatıᶜ olur ise istediği zamân Dede-ağacı'ndan istanbul'a on on beş saât içinde bir mangaya tesâdüf etmeksizin azdan az kırk elli bin asker dökebilecek bu mahzuru refᶜ için limanı tahsîn etmekten başka çâre var mıdır? Öyle sevk-ül-ceyşe üss-ül-harekat olabilecek bir mevkiᶜin tahkîmi ve istihkâmâtının mühimmât-ı kâfiye ile techizi kaç yüz bin kese ile hâsıl olur? Harb zamânlarında bu şuᶜbede tahrîb mi olunacak yoksa şüz kilometronun masârif-i inşâiyyesini kazanmak için yüz binlerce keseler mi gözden çıkarılacak."

Diyojen

Hangö bir sehvinî tashîh edeyim a kuzum. Bizim hiç bir devletle münâsebetemiz münkatı^{c} olmaz. Yedi kral ile barışığız ama birisi darılacak imiş de asker dökecek imiş. Varsın döksün ânın da ba^{c}dehu icâbına bakarız. Bir de tutmuş da istihkâmın kaç yüz bin kese ile hâsıl olacağını bana soruyor. Beni sana mühendis diye kim anlattı? Kç yüz bin kese giderse gitsin. Yüz binlerce keseler gözden mi çıkarılacak diyorsun. Bunun sormakda ma^{c}nâ ne? Cebden çıkacak ne demek istiyorsunuz?

"Eshâb-ı vukufun rivâyetine göre Dede-ağacı her rüzgârın muarrız-ı şiddetinde bulunmak cihetiyle orada bir liman yapılmak mümkün değil gibidir. Altı yedi ayda yapılabilecek şeyleri her kış vuku^{c}u muhakkak olan fırtınalar altı yedi sâatte kâmilen tahrîb edeceği limanın inşâtıyla uğraşam mühendislerin dahi pek kolaylıkla inkâr edemeyeceği hakikatlerdendir."

Diyojen

Öyle olsun. Olur ise ne olur? Yapacağımız limanı yıkarmış. Biz sağ alalım yine yaparız. Bu kadar tüneller açan bu kadar dağları yaran cedvelleri güşâd eden hep biz değil miyiz? Bunu da yaparız. Yine bu muharrir değil miydi ki bizim bütün dünyaya göğüs verebileceğimizi hükmediyordu. Deniz denilen şey bütün dünyanın içinde dâhil değil midir? Âna da göğüs veririz.

"Eski Yunanlılar deryâyı teskîn geçilir bir hâle getirmek için en sevgili gençleri kurbân ederler de sâhile kanlarını dökerler imiş. Şimdi biz de karayı üzerinde sür^{c}atle gidilir bir hâle getirmek için en ziyâde sevmekliliğimiz lâzım gelen ebnâ-yi vatanın zamân-ı hayâtını ifnâ ederek vücûda getirip de vatanın emniyyet ve saâdeti için hükûmete verdiği altınları denize mi îsâr edelim?"

Diyojen

Sana bunu kim dedi? Artık sen bizi bütün bütün budala mı sanıyorsun? Hiç altın denize dökülür mü? Biz ânı bin bin ayırıp sandığa basarız. Yağma yok baba yağma yok. Herkes beş paraya beş çıkın uruyor. Biz liman yapmak için denize taş toprak atarız. Ânı da elimizin teriyle atarız. Bizim elimizde ter çok yerde de taş toprak çok. Terler terler atarız. Atar atar terleriz.

"Tutalım ki bin türlü fedâkârlıkla liman yapılsın. Etrafı da tahkim ve techîz edilsin. Bu şu^{c}be ne kazanacak? edirne'den Dede-ağacı'na varıncaya kadar yolun kenarında ve arzan on beşer yirmişer sâat civarında ticâret ve san^{c}attan eser görünmüz.

Tîmur yol Dede-ağacı'ndan Edirne'ye veyâhud Edirne'den Dede-ağacı'na adam mı taşıyacak? Öyle ise yolcuları yalnız Edirne'ye gitmek ve oradan gelmek zarûretinde bulunan on on beş eshâb-ı mashalata münhasır kalır. Çünkü Dede-ağacı'nda bir kaç gün oturup da hayâtını hıfz edebilmek bir meyyit zannolunarak defn olundukdan sonra mezârdan çıkmaya muvaffak olmam hikmetdedir. Tîmûr yol yapılmış hâlâ sahilde üç yüz evli bir köy yok üç bin mezârlı bir kabristân peydâ olmuş."

Diyojen

Daha hâla timûr yolu ne taşıyacak diye soruf durur ve hattâ şu yukarıda naklettiğimiz fıkrasının altında "Maᶜmûlat mı götürecek?" "Zahîre mi nakledecek?" diye sözü uzatıp gidiyor. Hayır bir şey nakletmeyecek. O üç bin mezârlı kabristân yok mu hani ya sen bilirsin ki yarın rûz-i maşerden her mezârdan bin bir tane yalnız Mehmed adlı çıkacak. Lâ-akall yüz yüz elli tane isim vardır. Bu hesâba göre üç bin mezâr bir kaç milyon mevtâyı hâvîdir. Her mevtânın ruhuna dahi senevî bu kadar şeyler hediyye ediliyor. İşte tîmûr yolu bunları taşıyacak. Bunlar az mı? Yerde üç yüz evli bir köy yok iken üç bin kabirli bir mezâristâna mii taaccüb ediyorsun? Bir de İstanbul'u nisbet et bakalım ne bulursun? Telâş etme evvelâdan âdet böyledir.

"Timuryollarının fâidesi yalnız nakl-i mevcûda münhasır değildir. Bir yere medeniyyet ve terakki yol ile gelir. Dünyada ne kadar yol yapılmış ise etrafının sümmeden ve maᶜriyyetine sebeb olmuşdur. Hâl böyle iken Dede-ağacı şuᶜbesi maksad-ı aslîyede katᶜen hizmet edemeyecek. Çünkü sâhilden Uzunköprü'ye ve belki Edirne'ye varıncaya kadar şuᶜbenin etrafına tesâdüf eden ovalar zâten çoraklı bataklıkdan ibâret olduğundan ve Meriç'in taşması cihetiyle hâsıl ettiği taafünat hummâ kadar şiddetli sıtmalar vebâ kadar müssir ve sârî hummâlar kemend-i cellâda rekâbet edecek kadar mühlik kuş palazları hâsıl edegeldiğinden devr-i Âdemden beri-Hattâ buraların merkez-i medeniyyet olduğu zamânlar bile kabûl-i imaret etmemişdir. Bu yolda bir tarafdan bir tarafa yalnız ilel-i sâriye mi taşınılacak? Uğradığı yerlere kasabalar yerine kabristânlar mı yapılacak?"

Mâ-baᶜdı sonra

(Teodor Kasab)

158 Numro Pençşenbih 2 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pençşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(Bir Fıkra)

Vaktiyle bir adam çıldırır. Ber-muᶜtâd tîmûrhâneye dayarlar. Herifte ise cünûn mâder-zâd bir illet olmakla berâber ihtiyâtkârlığını ve menfaat-bînliği selb etmediğinden mecnûnların çektiği eziyetleri görünce ne kadar aklı varsa başına gelir deliliğini bir fırsat zamânında meydâna çıkarmak için uslu görünmeye karâr verir.

Bu gidişle yavaş yavaş tîmarhânenin zâbitlerine çatar. Muâvin suretinde baᶜzı işlede istihdâm ederlre. Mizâclarınca gitmekten bir vakit ayrılmaz nihâyet kendini akıllıca gösterir zincirden kurtulur.

Bu hâl ile zâbitler içinde düşe kalka geçinip giderken bir gece fırsatını bulur. Delilerin içine girer. Müdîrlik kendine tevcîh olduğunu iᶜlân eder. Azılılardan bir kaçını çözer yanına alır müdîr odasına gelir kurulur. Birinci işi müdîrin uşaklarını filânlarını bulundukları yerlerden refᶜetmek olur. Fakîr ve âlîl ne kadar süprüntücü saka filân var ise topunu birden devletni ekmeğini bedâva yiyiyorlar diye sokaklara salıverir.

Zâbitlerden birini tutar "Sen geçen gün bizim için aldığın abâlardan şu kadar para kazandın" der. Bahçenin bir köşesindeki süprüntülükte bağlanmasını emreder. Bir diğerini tutar "Ben bir iki ay evvel kazana bir kağıt kalyon daha kuyuverecektim bu adam kağıt bekçilere lâzım zâyiᶜ etme dedi beni menᶜetti herkes eğlenceden mahrûm kaldı" der hastalanıncaya kadar eziyetlere uğratır.

Bir diğerini daha tutar "Seni hayvan seni biz gizli konuşurken sen gelir dinlerdin. Şunun kulaklarını kesiniz de biraz insana benzesin" der huzûrundan defᶜeder.

Sâirlere yabanlık esvâblarını giydirir. Eline bir kırbaç alır. Bir köşe kapmaca oyunu çıkarır. Çala sırım herkesi öteye beriye koşturmaya başlar.

Bir iki kâtip yakalar. Kimine "Müdîrin yanında oturup da bana eğri bakan sen

değil mi idin? Şunu bir sıcak yere habsedin" der.Bî-çâreşi kaptıkları gibi hamamın külhenine tıkarlar.

Kimine "Jurnali yazarken adımı mimlersin ha! Alın şunu dâirenin cihân-nümâsına çıkarın da soğuktan mim gibi büzülsün kalsın" der o sırada her ne hâl ise müdîr imdâda yetişir. Deliyi bin belâ ile tutarlar. Götürürler. Penceresinin başına oturturlar.

Ötekinin berikinin biraz nefesi genişler kimi "Be ne de azgın deli imiş. Hiç birimiz şimdiye kadar hâlini anlayamadık" kimi "Ben ânı daha Tunus feslerini yıttığı vakit anlamış idim" kimi "Ben de v'Allahi hani öteki gün Mimiko ile Yorgi ağız dalaşı ederken Mimiko'ya sâhib çıktığı zamân söylediği sacmalardan fehmettim. Ama kime anlatırsın?" kimi "Ben girip de ayırdığı vakit gözlerinin dönüşünü beğenmedim lâkin pek ehemmiyyet vermemiş idim" kimi "Cânım ne söylüyorsunuz ânın her hâlinden deliliği belli idi hiç aklı olan adam rââst geldiğinin kesesini kapar mı? Görüştüğü adamlara baksanıza yağcı ânlardan azgın dili mi var"? yollu dereden tepeden hasb-i hâl ederdursunlar.

Deli penceden bunları dinler dinler ve cândan ve gönülden bir âh eder de der ki "Söyleyin ağalar söyleyin şimdi meydân sizindir bir müdîrliğime daha bakar o zamân konuşuruz.

Aynen Varakadır

Ey hakim-i nüktedân!

Çoktan beri nüshalarınızla mülâkat arzûsunda bulunduğum hâlde sadr-ı esbak zamânı tenkihât sırasında mevkiᶜ-i me'mûriyyetimde istikrârım ümîdleri azaldığından husûl-i matlabı Der-saâdet'e muvâsalatıma taᶜlîk etmek mecbûriyyetinde bulunmuş idim.

İşte evvelce teferrüs etmiş olduğum vechle bizim me'mûriyyetler tenkihâta uğradı ben de o sâyede İstanbul'a geldim. Tamam visâlinise yeniden ümîd aldım ta ibtidâki numrodan bedᶜ ile geçmişlerin mücellidine ve bundan sonra dahi sırasıyla eyyâm-ı mukannesinden arz-ı cemâl edeceği nüshalarını âguş-i mütâlaaya çekmek ârzûsuna düştüm.

Bir kaç günden beri başka bir gaileye uğradım. O gailede ismimi ve mahall-i ikametimi bildirmemek ârzûsundan ibâret oluyor. kendim bi-z-zât ikamet-gâhınız olan küpe gelsem ismim değil şahsım bile meydâna çıkacağından şehi pastasıyla işbu mektubumu irsâl etmeyi tedbîr eyledim. Bendeniz hakîm olmadığım hâlde böyle bir

müşkilin halli çâresini buldum. Dünya halkına ve hattâ iskender'e bile irâe-i tarik-i rüşd ve sedâd eden sizin gibi bir hakîm-i müşkil-keşânın ismimi ve mahall-i ikametimi bilmemek şartıyla beher hafta çıkan nüshaları bendenize isâlin çâresini bulacağında şübhe yoktur.

İmzâ

Aceb kimdir

Diyojen

Mektûbun imzâsı "Aceb kimdir" yazılı. Kim olur isen ol benim neme lâzım Benim borcum mâdemki istiyorsan gazeteyi sana gönedermektir. Ânın için en kestirme bulduğum yol gazeteni müvezzi^{c}ler vasıtasıyla yedinize isân işte gazeteni mezkûr vâsıta ile bu numrodan bed' ederek göndermeye başladım. Şimdi sen herhangi müvezzi^{c}e râst geli isen âna "Vere benim gazetemi" dediğinde boşa çıkmayacağından emînim. Ancak herifîn de bahşîşi verilmeli. Fakat kırk paradan ziyâde verme çünkü daha ziyâde verir isen aldınırsın. Daha başka bir müşkilin var ise âni da yaz halletmeye hâzırım.

Geçenlerde handa mı sokakta mı bir vak^{c}a daha olmuş idi ya işte ânın gibi ya Ayvansaray yâhud Eğrikapı veyâhûd Balat'da bir vak^{c}a daha olmuş fakat bu vak^{c}a ne Acemlerde askerler beyninde bir münâzaa ve ne de zel zele ve sâir türlü felâket nev^{c}inden bir şey olmayıb gazetelerin verdikleri haberlere inanır iseniz yangın imiş. Fakat ne vakit yanmaya başlanmış? Kaç sâat devâm etmiş? Harîk-zedegân kimler imi? Harîkin verdiği mazarrat nedne ibâret imiş? Nasıl olmuş da sönmüş? Buralını lâyıklıca anlayamadım. Lâkin benim anlamamaklığım sizin anlamamaklığınızı îcâb etmez ya! İşte size ma^{c}hûd gazetelerin rivâyetini yazayım da belki anlarsınız.

Neologos

Mesmûâtımıza göre dün gece Eğrikapı mahallesinde harmîk zuhûr etmiş ise de o gece yağmakta bulunan himmetiyle iki bakkal dükkânı üç kahve ve bir de fırın yandığı hâlde bastırılmıştır.

Anatolikos Astir

Dün gece alaturka saat dokuzda Eğrikapı mahallesinde harîk zuhûr etmiş ise de o gece yağmakta bulunan himmetiyle iki bakkal dükkânı üç kahve ve bir de fırın yandığı hâlde bastırılmıştır.

Phare du Bosphore

Dün sabahleyin sâat birde yağmur şiddetle yağmakta olduğu hâlde İstanul'da Ayvansaray mahallesinde bir yangın vuku^{c}bulmuş fakat lehi-l-hamd Kâğıthane denizinin muhtelif mahalleriyle Tersane'den gelen yardımcıların himmetiyle bir ve ile bir de büyücek konak yandığı hâlde itfâ edilmiştir.

Levant Times

Dün gece İstanbul'da Eğrikapı'da zuhûr eden harîk on ikiyi mütecâviz hâne ihrâk etmiştir.

Diyojen

Eğer rivâyetleri kaffeten yazacak olsam bilirim zihniniz bütün bütün karışacak ânın için sâirlerinden sarf-ı nazar eyledim ve bu yukarıdaki rivâyetleri musaddak Typos Gazetesi'nden de bir teşekkür-nâme görüldü. Bu teşekkür-nâme yukarıda zikrolunan kahveler evler dükkânlar ve o büyük konak yandığı esnâda yangının itfâsı emrinde ve harîk-zedegân haklarında gayet ve şecâatle çalışmış olan (Kostanti Oruçoğlu) (İvâkim misailidis) (Haçoyıvan Kirkoriadi) ve (Lazari Bayramoğlu) nâm kimseleri harîk zamânındaki sa^{c}y ü gayretlerinden dolayı kendilerini medhten ibârettir.

Bu zatlara Diyojen de teşekkür eder. Fakat bunlar içindeki (Oruçoğlu) ile (Bayramoğlu) öteden beri birbirlerine taban tabana zıdd oldukları hâlde bu yangın esnâsında beyinlerindeki bu zıddiyyeti bu muhâlefeti ber-taraf ederek ebnâ-yı cinslerinin selâmeti için cân-sipârâne çalışmaları doğrusu şâyân-ı teşekkürdür.

(Fıkra)

İngiliz düşeslerinden birisi ingiltere'de bir baloya gitmiş baloda Frank'in biri mûmâ-ileyhânın ayağına basarak durmuş ve bir müddet ayağını düşesin ayağı üzerinden kaldırmamış olduğundan düşesin cânı sıkılayrak herifin ayağına basması sıkletini mûcib olduğunu refîkine söyledikte refîki "Niçin haber vermiyorsunuz demek ki herif ayağınıza bastağını bilmiyor" demesine "Kendisine henüz takdim olunmadım hiç tanımadığım adama nasıl siyleyim" sözüyle mukabele etmiştir.

(Şömendöfer Makalesinde Mâ-baᶜd)

Diyojen

Şu koca bendin ta başından başlayalım. Tîmûryolları senin zannın gibi maᶜdûmu dahi makletmez. Heyûlâyı hiç. Yalnız mevcûdâtı nakleder. sen benim yukarıkı zevzekliğime bakme bu sözüme dikkat et. meselâ ben sana bir selâm göndereceğim vakit şömendöferle göndermem. O selâmımı bir mektûbun içine koyarak kendisine vücûd verdikten sonra gönderirim. Medeniyyet ve terakki yol ile gelmez. Ne kara yolundan ve ne de deniz yolundan. Hevâdan dahi uçup gelmez. Yol ile Bordeano ve Gianpietrie gibi gazeteciler gelir. Tiyatro takımı ve hanende kızlar da gelir. Artık beni çok söyletme işte anlıyorsun a hepsi gelir. Fakat medeniyyet mantar gibi o memleketin toprağından çıkar. Yollar etrafının temmeden ve maᶜmuriyyetine hizmet edeceğini kendin iᶜtirâf ettiğin harab yeri maᶜmûr etmk için yaptık a. Yaptığımız yol Edirne'ye doğru hastalık nakletmeyecek hasalıkları vagon vagon iskeleye götürüp sâir mahsûlât-ı dâhiliyyemiz berâber hârice göndereceğiz. Ve ânın yerine yük yük sıhhat ve âfiyet getirecek galiba sen istiyorsun ki her yol bizim istanbul tramvayı misillü Galata gibi aᶜlâ bir câddeden geçsin öyle mi? Hey yavrum hey sen anadan doğma mı bu kadar akıllısın yoksa sonradan mı aklın başına geldi? Her baht-i siyah Kara Panos mu olsun? sen ne diyorsun a çocuk? Yolun uğradığı yerlere kabristân yapsak sanki fenâ mı olur? Asramız asr-ı tekakki değil mi gide gide oralarda türbeler peydâ olur. Üzerinde bir kubbe yanı başına bir de tekye yapılır türbedârı pos-nişîni sofra mülâzımını falanı filânı şenlenir gider. maᶜmûriyyetin boynuzu kulağı kolağı olmaz a.

"Bir de kışın Meriç taşıyor. Timûryolunun güzer-gâhı olan yerleri su basıyor vapur denizde olduğu gibi karada mı yüzecek yoksa senede yalnız altı ay mı işleyecek."

Diyoen

Senede altı ay işleyen vapurlar Tuna vapurlarıdır. da avusturyalılar bizim kadar akıllı olmadığı içindür. Biz çok düşünüyoruz da mahall-i mezkurun böyle bir muhzûru var ise düşünürüz vagonlarımızın altına birer duba ve dubalarımızında altına birer kızak yaparız su basmaz ise tîmur yolumuzun üzerinden tekerlepiy gideriz basar ise yüzeriz donar ise kayarız. O da olmaz ise iki kanat yapıp uçarız be! İnâd değil mi bu?

"Çünkü Gelibolu kasabası bir ufak burun üzerinde tesâdüf ederek vüsᶜat ve emniyyetle dünyada pek az misli bulunabilir bir limanı ikiye bölmüştür ki biri en şiddetli lodosta ve diğeri en serd poyrazda üçer beşer yüz gemi muhafaza der."

Diyojen

Yine mi burun? Gelibolu'da da mı burun? Adı batasıcanın bir kaç zamândır adı batmış idi. İki limanın ortasına doğru uzanıp gitmiş demek.

Bir kulağı lodosa bir kulağı poyraza göğüs vermiş demek. Efendim hiç de daha böylesini işitmemiş idim. Ne ise o burun şu tarafa kalsın evvelâ şunu hesâb ederim ki Gelibolu limanı üçer beşer yüz gemi muhâfazasına kâfî imiş fakat biz bu kadar gemiyi nereden bulacağız? mesela benim bir kasam olabilir ki milyonlar istiâb eder. Fakat o milyonları nerden bulalım? Hem a çocuk sen bu Gelibolu limanını medh edemedin. senin taᶜrîfine kalır ise bizim dâimâ gözlerimiz hevada kalacak. Poyraz baş gösterdi mi gemileri yısa babam öteki limana lodos baş gösterdi mi berikine karşısanda bir de Çardak ve Lapseki limanları var diyorsun. Eğer civâriyyet arıyor isen Dede-ağacı limanının civârında koca selânik körfesi var.

Gelibolu limanı beş yüz gemi alır ise selânik körfezi beş bin tanesini alır. biraz daha öteye gider isen daha ne limanlar var.

"Rivâyet-i vekᶜaya göre Hazine-i Celîle izn-i cefîne feermânlarından senevî otuz bin kese kadar harc almakta imiş. Dede-ağacı merkez olunca boğazdan geçen gemi pek nâdir kalacağından tabiatiyle bi iradın hiç olmaz ise sülüsânı gaib olacak. Merkez Gelibolu'ya tahvîl olunur ise Hazine-i Celîle öyle bir menbaᶜdan da mahrûm kalmamış olur"

Diyojen

Ben pek senin kadar mühendis değilim ama yine her hâlde işe azıcık aklım sarıyor. Otuz bin kesenin sülüsânı yirmi bin kese etmez mi? Bu da iki milyon kadar frank eder. Sen yukarıda demiş idin ki Dede-ağacı'na yapılacak liman on beş milyon franka yapılıyor ve her sene de deniz şu ifâdene göre demek olacak ki bize limanın mâlı on yedi milyona varacak. Varıversin efendim giden iki milyon frank oluversin efendim. bir daha ver. Boğazdan gemiler geçmediği için mi bu îrâd gayb olacak. Marmara'da karadeniz'de Azak denizinde bu kadar gemiler var unlar mahbûs kalmayacaklar ya çıkacaklar çıkdıkça bizde alırız. Ha girenden almışız ha çıkandan.

Artık Gelibolu'nun ehemmiyet-i cerbiyyesine dâir söylediğiniz sözleri ve tîmûryolu merkezi oraya tahvîl olunur ise düşmen eline geçmiyeceği hakkında verdiğiniz te'minâtı hiç dinleyemem. Ben öyle soğuk soğuk lakırdılardan korkarım. Yalnız bir fıkra var ki âna ehemmiyyet vermek isterim. O fırkada tîmûryolu merkezi Gelibolu'ya tahvîl edilir ise bir İstanbul da oraya yapılmış olacağı kaziyyesidir.

Buna ehemmiyyet veririm. Fakat ba^{c}zı şartlarım var. O İstanbul'un sokaklarının istikameti Mösyö Sümüklü Böcek nâm nühendis tarafından mı ta^{c}yîn olunacak? bizim İstanbul'un sokaklarında olduğu gibi o İstanbu'un sokaklarında da köpekler öğretebilecek mi? Binâları eczâ-i müştailleden olup da bir kıvılcımla şehrin yarısı yanabilecek mi? Bu yangını seyre koşmak için tulumbacıları hamalları ve sakaları olacak mı? O istanbul'un sokaklarında yağmur yağıp da seller göller denisler peydâ olduğu vakit sırsıklam olduğu hâlde sırtında adam taşıyacak hamallar kaç para ücret esteyecekler? köpeklirenin akd-i izdivâcına insanları şahâdet edecek mi? bu istanbul'un bir Galatası olacak mı ki milyonlarca sırık ve arka hamallarının mermerri olan üç arşın bir yoldan tramvay dahi geçsin bir Beyoğlusu olacak mı ki ahâlîsînin susuzluktan dudakları patlasın bâ-husûs Basîret'in umûm nâmına teşekkürüne mazhar olacak bir Dâire-i belediyyesi olacak mı?

İşte bu şartlar yerini bulur ise ne ise ne yoksa bizim İstanbulumuzda su çıkmadı ya Allaha emânet kupkuru.

Bayezid Camiî'nde

Vâiz ile Bektaşi

Vâiz - "Dersten sonra" Yâhû efendiler. Cenab-ı Hakk bir sadaka veren on verecek. On verene yüz yüz veren bin ihsan edecek.

Bektâyî - Al öyle ise sana on para. Bunu kapıdan çıkınca sadaka ver. Bir kere on olsun. Yine ver yüz olsun. Yine ver bin olsun. On bin olsun yüz bin olsun bir milyon olsun sonra da otur safâ-yı hâtırla zevkine bak.

(Teodor Kasab)

159 Numro Cumᶜa-ertesi 4 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(Muhâverinin Feylesofcası)

Gazetemin şimdiye kadar kullanmış olduğ lisân dahi size göstenmiştir ki halim ve vazᶜım ve sûret-i fikir ve itikâtım halka bütün bütün bambaşka göründüğüne mebnî midir nedir herkes benimle görüşmeye rağbet eder. Küpümün önüne her gün bir çok adamlar gelerek türlü türlü bahisler üzerine müşâfene ve muhâvereler ederim ve bir çok adamlamlarla dahi tahrire-i mahâbereler eylerim.

Şimdiye kadar görüştüğüm ve muhabereler ettiğim zevâd dünü kâmilen ferâmûş ederek yalnız feryadı düşünmekte olduklarından bana dâimâ nasıl öleceğinden ve nasıl gideceğiden bahse suâller sorar idiler.

Bu suâller dahi hiç olmaz ise ferdâsını düşünenler taraflarından irâd olunup hâlbuki bir takım zevâd dahi eksik olmaz idi gene dün ne bu gün ve ne de yarın umurunda olmadığından suâlleri yalnız kedinin ayağı dört müdîr yoksa kuyruğu ile berâber beş mi olur gibi şeylerden ibâret idi.

Benim için bu gibi suâllere cevâb vermek peynir ekmek yemekten daha kolay olacağığnı size taᶜrîf-i iktizâ' etmeyip fakat geçen gün bir zât geldi ve o baᶜzı suâller sordu ki kolay olmak şöyle dursun Kayseri pastırması yiyebilmekten daha güç geldi.

Size şu zâtın kıyafetini azacık taᶜrîf eder isem sûret-i muhâveremiz hakkında başkaca bir fikre zâhib olacağınızı ümîd ederim.

Kendisi genç değil. İhtiyar sakalını kesip düzletmiş ve husûsiyle halefi ve halkla berâber kendisini aldatmak için boyamış olan ihtiyardın değil. Boyundan boyun bağı ve başında fino fes dahi yoğ idi. Alafranga kisve dahi dahi giymemiş idi. Orta boylu gayet zaîf yüzünden kan kalmamış zaiflikten avurdu avurduna geçmiş iki şakak kemiği yumurta gib fırlamış sırtında bir cübbe başında kirli bir sarık işte böyle aliyy-ül-acâib bir adam idi.

Bilor musunuz sözü en evvel nereden başladı. Bakınız nerden başladı:

- Diyojen! İki üç seneden beri herkes senin için feylesoftur diye diye kulaklarımı dodurdular. Ban dos doğrusunu söyle felylesof mısın değil misin?

Buyurun efendim. Cevâb bulunuz da veriniz. Başka bir adam olsa yine cevâb bulup vermek mümkün. Fakat herif bu suâli öyle br türlü söyledi ki ağzından çıkan her harfi bir gülle zann ettim. Binaberin bir yandın düşüne düşüne şu cevâbı verdim.

- Efendim ben kendimin ne olduğunu henüz nazarımda taᶜyîn edemedim. Vâkıâ halk "Diyojen feylosoftur" diyor ama halkın da hangi bir sözüne inanmalıb Baᶜzısı da Diyojen delidir diyor. Artık halime dikkat et de beni nasıl buluyor öyle kabûl et.

- Feylesof bulacağım geliyor.

- Sen bilirsin efendim

- Diyojen!

- Efendim!

- Şu insanların haline feylesofâne bir nazarla baktığın zamân cemᶜiyyet-i beşeriyeyi nasıl buluyorsun. Bana bir teşbîh ile taᶜrîf et.

- Vallah ne diyeyim bilmem. Ben daha hâla bir tek insanı neye teşbîh edebileceğimde hiç bir söz söylemese beyân-ı efkâr etmese "Bu da br cins hayvândır" diyeceğim geleck. Fakat güyâ hayvanlığın kapamak için ayağına bir don sırtına bir ᶜanterî başına bir külâh giymiş de hayvanlığa mahsûs olan şekl ü vazîᶜden dahi çıkmış. Hele ağzını açıpta bir söz söyleyecek olsa hayvanlığında dahi şübhe ediyor.

- Niçin?

- Zirâ diyorum ki bunlar hayvan olacak olsalar cins-i hayvânın bir nevᶜ-i mahsûsu olmak lâzım gelip bu hâlde sâir hayvanlarda olduğu gibi cünlesinin mutarriden bir fikri ve müttefikan bir mesleği olmak lâzım gelir di. Hâlbuki bunlarda o da yok. Her biri bir başka fikre zâhib olduktan mâ-adâ bir teki bile bu günkü fikrini yarın beğenmeyip her gün değiştirir durur.

- Bu tasvîrin güzel. Hem de pek güzel. Demek istersin ki insanlar hiç olmaz ise hayvân olacak olsalar bir meslek mahsûsları olmak lâzım gelib meselâ bir yılandan kokmak insin için bir cibillet ise umûm insanların korkması lâzım gelir iken bir sınıf

insanlar yılanlara âşık olmuş gib secde dahi ederler. Pek-aᶜlâ. Acaba hiç bir zamân gelemez mi ki insanlar kendilerinin hiç olmaz ise hayvan olduklarını anlasınlar.

- Ben iki bin beş yüz sene evvel dünyada idim. O zamân insanlar için böyle bir istiᶜdâd görmedim. bu gün yine dünyadayım hâlâ göremiyorum. O zamân bir adama "Seni hayvân seni" derler ise kızar ve darılır idi. Şimdi dahi hâla darılır.

- Güzel ya bunu farz-ı muhâl kabilinden olsun farz edemiyor musun?

- Ah âh kardaş. Farz ediyorum. Farz ediyorum ama insanların hali acâyib. Zâten cennetine hükm edenler bulunuyor. İhtimâl ki bu farzı artaya koyar isem sen bile cennetime hükm edersin.

- Hayır hayır. Benden artık emîn ol. Fikrin ne ise açıktan açığa söyle. Lâf yalnız ma-beynimizde kalacağını yakinen bil.

- Sen hiç hayvânların ulumasını ötmesini anırmısını dikkat kulağı ile dinlemedin mi? Elbette dinlemişindir. Ama hani ya meydânda hiç bir sebeb ve mûceb olmadığını vakitteki esvâtını demek isterim. Meselâ gece yarısında köpeklerin ulumasını sabâha karşı eşeklerin anırımı ve bunlara mukâbîl bülbüllerin ötmesi vesâire.

Bunlar niçin savtlarını tebdîl etmezler? Çünkü daima niyâzları bir zât vacib-ülvücuda hitâb olduğundan bunlardan hir birin itikadlarında artık yer etmiş bulunan fikr-i tevhid kendilerine başka bir veliyy-i niᶜmet başka bir sâhib-i kudret ihtâr etmez ki ana dahi hitâb icin başka bir savtla bağırsınlar. İşte insanlar sâir hayvânlar kadar muvahhid olsalar idi.

Her insanın lisanında bil - cümle maᶜnalarına şâmil olmak üzre bir (hak) lafzı vardır. İşte yalnız bu kifâyet etmelidir. Fakat evet kâfî midir. Hayır. İnsanlar andan başka okadar kimseler arz-ı ihtiyâc ederler ki taᶜrife sığmaz. Sözü niçin uzatıp gideyim? Şöyle en kesdirme bir yol bulupda ana sülûk edeyim? Sâir hayvânlar kadar meziyyet-i hayvâniyeye nâiliyyetini arzı ettiğimiz sret-i fikrini tebdîl edip kendisi hatt-ı müstakimin hatt-ı müstakîm olduğunu görüp durduğu hâlde o bir lokma ekmeği umduğu adam âna " Hatt-ı münhânidir"diyecek olsa derhâl kabûl etmekten katᶜ-ı nazar sâirlerin huzurunda dahi o hattın hatt-ı münhâni olmasını daᶜvâ eder. Böyle olan bir mahlûkda meziyyet-i hayvâniyyenin en büyüğü demek olan efkâr-ı ittihâd nasıl bulunur? Beka-yı hayâtını gayrın beka-yı vücûdunda arayan bir bî-çâre ne menzilette kalır. Hâlbuki beka-yı vücûdu gayrın beka-yı vücudunu müstelzim olan adamların beka-yı vücûdu dahi diğer bir gayrın bekâ-yı vücûduna mütevakkıftır. Ah insanlar sâir hayvanlar gibi istediği zamân kuyruğunu omuzuna urup istediği gibi gezebilecek iktidârı hâiz olsa..

- Âferîn Diyojen. Doğrusu ya. Dikkatine pes. Ben insanları daha başka bir türlü tasvîr etmekte idim. Senin dediğin gibi bir insanın gayra arz-ı ihtiyâc ettiğini görmekle berâber bu arz-ı ihtiyâc edişi dahi mücerred kendi nefsi için olduğunu ve insanlarda meselâ koyunlar kadar olsun efkâr-ı cemîyyet olup da bir yolda kendilerine delâlet için arz-ı ihtiyac eyledikleri kösemenin gittiği uçuruma dahi gitmekten âcrâz eylediklerini dahi görür idim. İmdi insanların böyle bir fikr-i garîb ile hazîz-i mezelette ah ü enîn içinde kıvranıp gitmelerine sen bak bak da gül ve ben dahi yanıp da eğlayım.

Mümkünât

Haksız bir dacvâda baczı fedârkârlık ihtiyâriyle hak kazanılması ki şâhid ve niyayet bir yemin ile bir adamın mutazarrır edilmesi

Devâir-i devletce mübayaa olunan eşyanın hîn-i mübayâa ve sâiresinden sü-i isticmâl karışması Bir müstüntükın bir tarafı iltizâm ile iki taraftan da verilen cevâblardan eksik ve ziyâde yazması ve nihâyet istintâkta tanzim edeceği fezlekeyi âna göre uydurması

Bi-l-îcâb (m) işâretiyle sâhte bir tezkere-i sâmiye tanzim edilmesi

Bir zata gelen mektubu postadan (irsâle mahal kalmaksızın) alınıp vâkıf isrâr olunması.

İbret'in yazmış olduğu (Reji) bendine istenildiği gibi macnâ verilmesi .

Veznedârlar, şehrî ve ya senevî (Muamelatına Göre) kendisene bir kaç bin guruş sandık kırıntısı bırakması ve istediği gibi para kullanması.

Geceleri baczı iskelelerden, gümrükten eşya kaçırılması.

Sefâin süvarilerinden Arabistan sevâhiline amed ü şüd edenler esir götürüp gece veya erkek kıyapetine sokup tâife diyerek gemiden çıkarması

Taraf-ı devletten edilen iltizâm ve ihâlâttan ve satılan baczı eşyadan memûrlarının müstefid olması

Kumpanyalardan göğürte bileti alınmış iken muahharen vapurda birinci kamarada oturulması

Gayet mühim bir maddeyi telgraf memurlarının bir bedel mukabilinde beyân edilmesi

Bir kalem zabiti maᶜiyeti efendilerinden birisini (Ve o ne kadar müstaidd olur ise olsun) istediği kadar mağdûr etmesi

Baᶜzı imâmlardan mugayir usulü nizâm olarak ilmuhaber alınması

Beyoğlu'nda Sakîn Millet-i Hoş Hoşiyye

Tarafından Feryâd-nâme

Geçen üç dört gün zarfında yağan yağmur bizim için her köşe başında yalaklar peydâ eylemiş iken felek yine devrederek şimdi onları kuruttu.

Yine ağzımız dilimiz kurumaya bayladı. Ol zamân içinde yalnız bir lokma ekmek için insanların eteklerini öpmekte idik. Şimdi ise bir yudum su için dahi yüzümüzü yerlere sürmeye başladık. Ol zamân içinde bizi yalnız kasap be bakkal dükkânlarından tardederler idi..

Şimdi ise sucu dükkânlarından dahi tardediyorlar. Cemᶜiyyet-i medeniyy, müzaheret-i umumiyye ile kâffe-i havâyic-i hayvaniyyeyi tesviye etmek için akdedilmiş olan cemᶜiyyetler değil midir. Bu cemᶜiyyetlerin en çok aᶜzası dahi insanın gayrî olan hayvânât değil midir. Sizin bu kadar nakliyâtınızı bizim eşek karındaşlar ediyorlar. Bekciliğinizi biz ediyoruz. Hânındeliğinizi bülbül karındaşlar ediyor.

Yumurtanızı. sürünüzü hâsılı ey insanlar siz yalnız başınıza kalsanız açlağınızdan öleceğiniz der-kâr olup mahzen bizim kalsanız sayemizde yaşayorsunuz. Hâlbuki İstanbul denilen cemᶜiyyet-i medeniyyenin Beyoğlu denilen en güzel bir mahallesinde her medeniyyenin Beyoğlu denilen en güzel bir mahallesinde her hayvânın susuzluğundan dudakları çatladığı gibi hele bizim gözlerimiz dahi patlamaktadır.

Bu bâbda olan feryadımızı kine dinletmeli? Hepimiz bu cemᶜiyyetin içindeyiz. Elimiz kazma kürek tutsa biz gider size ve bize bu işi görür idik. Hâlbuki insanların eli herşeyi tuttukları hâlde dahi yine tenbel tenbel yerlerinde oturuyorlar. Artık bâri feryâdımızı Diyojen'e dinlettirelim dedik. Ve bu feryad-nameyi yazdık. Bâki irade.....

Bir Genç ile bir ihtiyâr

- Aişe kadın bugün şeyh câmi'de ne dedi biliyorsun ya?

- Âh iki gözüm. Cennete ihtiyârlar girmeyecek dedi.

- Öyle ise sen kahırlanmalısın.

- Niçin kahırlanayım? İhtiyaralar gençleşipte öyle girecek dedi. Öyle zâhir! Ben bu yetmiş yaşımda cennete girerim de ne yaparım? erkekler otuz iki yaşında kadınlar dahi on altı yaşında girecek dedi. Tamam münâsib değil mi?

Efendi ile Hanım

- Hanım bu gün câmi'de olmalı idin ki?

- Ne oldu efendi

- Ne olacak cennete erkeklere dört dünya hâtûnuyla sekiz dâne hûrî ve sekiz yüz dâne gılmân var imiş.

- O sizin şeyh cenneti de benim başıma cehennem mi edecek?

İki Câriye Beyninde

- Kalfa kız. Cennete beylere efendilere hûrîler vereceklermiş.

- Öye kadeşim öyle. Ben dikket ettim. Odalık vermeyecekler imiş.

- Biz ne yaparız.

- Baba gılmânlarda efendilere beylere imiş.

Hocası çocuğu falakaya yatırmış:

Hoca - Sen oruç yersin ha! Seni edepsiz seni. Mübârek günde oruç yenir mi?

Çocuk - Vallahi hocacığım yemedim. Billahi hocacıgım oruç yemedim. Ayakların kubbeye varsın hocacığım oruç yemedim. Topu topu iki gevrek yedim. Vallahi hocacığım başka ne oruç yedim ne bir şey.

Dayağı yedikte yerine gidip ağlar:

"Â! Hâ!! kendisi... de sigarayı içiyor da! Hâ! Amân ayaklarım! Sabahleyin susamlı simitleri ben mi yediydim! Hâ! Amân anacağım! Hem beni gönderdi çarşıdan aldırdı hem de bana bir lokma bile vermedi. Of! Of!

- Hoca efendi sizden bir mes'ele sormak isterim.

- Buyurunuz efendim.

- İnsanın ağzına bir dâne susam düşse orucu bozulur mu?

- Efendim orucuna göre. Ba^{c}zı oruç vardır ki bir susam değil bir susamlı simid düşse bile bozulmaz. Hattâ ben geçen gönül a^{c}lâ bi kuşluk taâmı ettim bozulmadı.

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat matbaasında basıldı.

Beyoğlu'nda Haçopolo Çarşısı numro 13

160 Numro Salı 7 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç def'a salı pencşenbih ve cum'a-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Bu yakında içimin ne kadar sıkıntısı olduğunu biliyorsunuz. Ne küpün içinde ne önünde hâsılı bir yerlerde durup oturamamaktayım. Hattâ o sevgili güneşim bile baktıça sıklet vermeye başlıyor. Sebebi ne olduğunu da kestiremiyorum. Husûsuyla geçen akşâm kalktım sopacığımı elime alıp hangi yol önüme geldi ise gitmeye başladım.

Nereye kadar gittiğimi bilemem. Çünkü memâlik-i mütemeddinede her tarafa her semte her mahalleye her sokağa her gûşeye her bucağa o kadar isim takmışlar ki bu isimleri bellemek fünûn-i akliyye ve nakliyyeyi tahsîlden daha güçtür. Binaberin nereden geçtim ne tarafa büküldüm nihâyet nereye vardım size ismiyle ma'lûmat verememem. Şu kadar var ki gide gide yolum koca bir meszarlığa ve gurûb şimdi âdetâ bir sâat geçmiş olduğundan mezâr taşlarının taş oldukları fark olunamıyor idi de her biri ayakta durmuş bir insan gibi görünüyor idi.

İhtiyarlık haliyle bunları evvel-emirde âdetâ insan zannettim. Feslisi kavuklusu külahlısı filânı olduğundan acaba bu cem'iyyet burada ne arıyor diye evvel-emirde aldanmış idim. sonradan anladım ki olduğum yer bir mezârlık ve gördüğüm adamlar dahi besbelli müteallik oldukları mezârları ilâ nihâye bekleyip başka birisi şâyed o mezâra girmek isterse mâni' olmak için korkuluk tarzında yapılmış sun'i şeylerdir

O aralık bir zamân dahi nsanların bu fikrine şaştım. Dünyada yekdiğeriyle dirlikleri olmadığı gibi mezârda dahi kimse ile dirlik edemeyeceklerini bildikleriden iki buçuk arşın tûlunda bir arışn eninde koca bir mahalli yalnız kendilerine hasretmiş hâdendiş olmalarına istiğrâb eyledim.

Bir de karşımdaki taşın birisi canlanmasın mı? Lâtîfe etmiyorum âdetâ canlarndı. Yalnız kımıldamak değil. Salına salına bana doğru gelmeye başladı. Heyulâ olsun diye dikkat ettim hayır. Heyûlâ değil. Âdetâ geliyor. Gele gele geldi. Meğer bir adamcağız imiş.

Doğrusu ya ben ânı gördüğüm zamân bir hayli korkmuş idim. Çünkü mezârlık hâli

bu. Maᶜlûm â? Fakat dikkat ettim ki o da beni görünce kortku ve yanıma geldiği zamân bir aralık keşkûlü bana uzatıp söz söylemeye davranarak benden sadaka istemek azminde bulunduuğunu anladım ise de beni böyle yıtık pırtık bir gömlek içinde görünce benim sadaka verecek bir adam olmadığımı görerek bir kere irkildi. "İns misin cinn misin" dedi. "NE insim ne cinnim senin gibi benî Ademimi" didem. Geldi kerki gibi yanıma sokuldu.

Herif - Doğru söyle sen kimsin?

Ben - Sen doğru söyle sen kimsin? Sakın cadı olmayasın?

Herif - Senin isimn

Ben - Benim ismim Diyojen Baba.

Herif - Ha! Diyojen mi? Ben ânın isimini duydum. Fakat sen o Diyojen isen öyle cinnden cadıdan filân dan korkmazsın.

Ben - Cinnden şeytândan korkmam. fakat cadıdan korkarım. Bilirsin ya böyle mezârlıklarda cadı madı tehlikesi vardır. Fakat ben de seni tanıdım. sen köprü üstünde bulunursun. binâberin sana emniyyet ettim. Artık kokmayacağım.

Herif - Cânım ben de seni tanırım. Derler ki Diyojen ibr feylesof adamdır. Hattâ ben senin ulviyyetini meddeten dahi görmüşüm. Ben her gelen geçene Allah rızâsı için beş para veririz dediğim hâlde ellide birisi bana beş para vermez. Fakat sana gelen geçenlerin onda dördü kırk para verir. Artık senin için cinnden cadıdan korkmaklığın maᶜnâsı var mıdır?

Ben - Kuzum ben cadıda bir rûhâniyyet vardır veyâhûd mâddeten bir kuvveti vardır diye korkmam. Biliyorum cadı kıpkızıl bir tulum kandır. Hattâ kocakarılar derler ki eğer cadıya bir bıçak ucuyla dokunmuş olsanız derhâl kanı yerleri doldurarak mahv olur. Ancak cadının bu hâlini ve böyle kolay kolay fenâ bulacağını herkes bilemediği cihetle o hınzır o kadar kan dökmüş o kadar ciğer kanı emmiştir ki hesâba sığmaz. Ben şimdiki hâlde yalnızım. binâberin cadıdan ve cadı gibi cinnden periden korkmakta maᶜzûrum. Eğerçi benim küpte bir cemâat olacak olsa hiç korkmaz idim.

Herif - Pekâlâ sen cadıdan kokuyorsun da böyle mezârlıkta filân da ne geziyorsun? Senin bir küpün var imiş ânın içinde oturup zevkine baksan â?

Ben - Evet hakkında var. Fakat ben gayet sâf bir adam olduğumdan ve zâten

küpün içinde dahi ya ben yalnız bulunup bana yürek verecek hiç bir kimsem bulunmadığından bu akşam biraz defᶜ-i gamla berâber şayed bir ins bulurum diye çıkmış idim. İşte şimdi buraya geldim seni buldum. Eğer sen daha bir yürek tesellîsi verir isen şuradan râhat râhat yerime avdet ederim. Vermez isen yine.....

Herif - Yahu Diyojen Baba! Sen bilir ki benim gibi böyle mezârlığı kendisine cây-i karâr-ı ittihâz eden adam mutlaka iki yüzlüdür. Biz bir takım maᶜneyiâttı mutlaka kârımıza revâc vermek için irâd ederiz. Yoksa ekser şeylerin hakikatini biliriz. Senin cadı diye korktuğn vücûd bir cisim-i bî-rûhtur. Her kim kendisinden korkar ise ânın gözüne görünür ve kendisini korkutur.

Bunun heyûlâ-yi mazarratından kurtulmak için ânldan asla korkmamak lâzım gelir. Eğerçi kendisini korkutmak mümkün ise korkutmalı. Zirâ cadının korktuğu yere gelemeyeceği ehl-i tecrübe geçinen adamlar indinde tecrübe olunmuştur.

Mezârlık zaten korkunç bir mahall olduğu gibi o mezârlık ahâlîsinden maᶜdûd olan maᶜhûd miskîn dahi beni bu gibi bir takım sözler ile gâh korkutmuş ve gâh tesellî vermiş olduğundan m-netice-i muhâvere kalbimde olan sıkleti pek de defᶜ edemediyse de fakat cadı hakkında olan fikrimi büsbütün değiştirdiğinden ve cadıdan korkmak ve sâire gibi bir takım mevhûmat dahi üzerimden tamamen zâil olduğundan geldiğim yolu tutarak küpe avdet eyledim.

Dağarcık

Herkes kendi cemâzi-yel-evvel meydâna çıkmasını pek ârzû etmediğinden ben dahi şimdiye kadar size evvel-zamân içindeki ser-güzeşt-i ahvalimi hikâye etmemiş dim.

Lâkin bu zamâne çocuklarının ellerinden kim kurtulur? Ahmed Midhad nâmında saygısızın birisi (Dağarcık) isminde ve Evrâk-ı Perîşân tarzında bir mecmûa çıkarmış. Nereden öğrenmiş kime sormuş bilmem. Hâsılı bizim tercem-i hâli baştan aşağıya yazmasını okudular. Ne hoşuma gitti. Amân insanın tercemi-i hâlini yüzüne karşı okurlar ise ne tuhaf oluyor? Hây köptehorlar hây.....

İki Taraftan Nedâmet (58 Numrodan Mâ-baᶜd)

Reji İdâresi reyiyi aldığına

Devlet rejiyi Reji İdâresine verdiğne.

Reji İdaresi idareyi hükûmete terk ettiğine

Hükûmet Reji idâresini kendi üzerine aldığına

Bir kızı sevip bayıldığı kocaya vardığına.

Bir koca sevip bayıldığı kızı aldığına

Ba^{c}zı duâ-gûlar filân zâta çatamadığına

Ba^{c}zı çatkınlar gilân zata çatmış bulunduklura

Hirsch tîmur yolları mukavelesini ta^{c}tîl eylediğe

Hükûmet tîmûr yolları mukavelesini ta^{c}tîl ettiğine

El-cevâib idâresi ibret bir kerede kendi eline geçmiş

iken başkalarına kaptırdığına

Başkaları dahi o gazeteyi El-cevâibten kurtarıp çıkardığına.

Devir Gazetesi imtiyâz aldığına

Hükûmet Devir Gazetesi'ne imtiyâz vediğine.

Mikrâzlar ikrâz eylediğine

Müstakrazlar istikraz ettiğine

Beyoğlu ahâlîsi Altıcı Dâire'den su istediğine.

Phare du Basphore Gazetesi Ekzark Efendi'ye slav dediğine

Ekzark Phare du Bosphore aleyhine da^{c}vâ açtığına

Eyüp ahâlîsi derûn köprü vapurlarına bindiğine

berûn köprü vapurları Eyüp ahâlîsini bindirdiğine

Hükûmet Ded-ağacı'na da şvmendöfer şu^{c}besi yapmaya karâr verdiğine

Bir baş muharrir de bu karâra i^{c}tirâz eylediğine

Ba^{c}zı ferersiz çıkanlar fenersiz çıtığına

Ba^{c}zı zabtiyyeler de fenersizleri tuttuğuna

Geçen akşam Galata Câddesi ve köprü'den Hamîdiye'ye doğru olan sokak ne güzel olmuş idi. Altın sarısı renginde kum döşenmiş ve inzârda âdeza bir kalîce-i zein

şekli hâsıl etmiş idi. Bunu görünce aklıma bir hikâye geldi.

(Hikâye)

Efendinin birisi haftanın ekser günlerini müteaddid bağlarında köşklerinde konaklarında imrâr ederek baᶜzı baᶜzı yine gayet güzel müferrih bir yerde vâkiᶜ diğer bir hânesine gelmek dahi muᶜtâdî imiş. Fakat diğer bir hânesine gelmek dahi muᶜtâdî imiş fakat hâne-i mezkûrun o güzelim minderleri yastıkları vesâiresi üzerine mum yağı ve yemek suyu filân dökülmüş ve pis murdâr bir hâlde bulunurmuş. Bir gün yine efendi hane-i mezkûru teşrîf edeceği haber alınınca uşaklar minderlerin üzerine temiz pâk patiskalar serif nasılsa haneyi efendiye temizce göstermişler. Fakat tamam efendi avdet eder iken pencerenin bir deliğinden rüzgâr girerek örtünün ucunu kaldırmakla iş meydâna çıkmış.

Aldı Yürüdü

Diyojen haftada üç defᶜa çıkarak.

Reji idaresi zarâr ü ziyânı sineye çekerek.

Devir ve Bedir Gazeteleri tası tarağı toplayarak.

Tramvay arabaları kol bacak kırarark.

Hanımlar alafranga giyinerek.

Basîret bayrağı açarak.

Panosyan kulaklarını kısarak.

Bizim avᶜave-yi gûyan tâifesi kuyruklarını omuzlayarak.

Milletimiz medeniyyet tahsîl ederek.

Hakayık hükûmetten dem urarak.

Derûn Köprü vapurları yolcularını denize dökerek.

Şirket vapurları kadı-köyü vapurlarına çatmak üzereiken yolcular vâ-veylâyı koparak.

Mösyö Agop Güllüyan aktörlerinin isimlerini alaca bulaca ederek.

Bulgarlar gayda çalarak.

Aziziye Kumpanyası iki günde bir isim ve üç günde bir idâre değiştirecek.

Hıdîviyyet-i Mısriyye Habeş'e iᶜlân-ı harb ederek.

Âşir efendi Hadikası'nda güller sünbüller kuruduğu için ıspanak kabak dikerek.

Rum Patriki Bugar Ekzark'ını aforoz ederek.

Beyoğlu ahâlîs çanak çömlek küp destiye müteallik şeylerini yağmur suyu ile doldurarak.

(Alt tarafı geliyor)

Bir Tuhaf Riâyet

Geçenlerde Dimitri Aristarki isminde bir zât Rum Patrikhânesi'nde husûsat-ı milliyye müzâkeresiçin ictimâᶜ etmekte bulunan millet meclisine hitâben Rumtimâᶜ etmekte bulunan millet meclisine hitâben Rumca gazetelerden baᶜzılarına bir biri ardınca üç mektûb yazarak bir takım nasihatlar vermek istemiş ve biz de Rumca nüshamızda hem kendisine hem yazdığı nazihatlara bir hayli gülmüş idik.

Hani bir beyaz kısrağa bindiği ve sâyis arkasından geldiğ hâlde haftada üç kere Bâb-ı Âli'yi teşrife rağbet buyuran Byzantis Gazetesi baş muharriri Dimitros Kseniz Efendi yok mu? İşte o da bizi takliden bu mektûblara o gülmek istemiş ise de nasılsa lâyıklıca gülemediğinden midir nedir bilmem mektubların muharriri Dimitri Aristarki fenâ hâlde kızarak ve uzun uzadıya tahkir-amiz bir bend kaleme alarak Teatis nâm Rumca gazetelereden birine derc ettirmeye mecbûr olmuş.

İşte o bendde kullandığı taᶜbîrât:

"Zamirsiz mahlûk. Müşârün bi-l-benân Ksenis. Cümlenin maᶜlûmu olan hâin ve câsûs. Damgalı insan kusûru. Byzantis Gazetesi'nin okuma bilmez baş muharriri. Meslek ve iᶜtikadı umûmun kerâhetini mucib olan herif. Maymun. Müfterî. Münâfık. Yedi denizin taşra attığı. Küre-i arz üzerinde bir kuru galabalık. Umacı. Nefret-i halkı kazanmış umumun tahkirine mazhar olmuş akçe budalasa gazeteci."

Bir Ksenis efendi zamirsiz mahlûk. Müşârün bi-l-benân Ksenis. Cümlenin

maᶜlumu olan hâin ve câsûs. Damgalı insan kusûru. Byzantis Gazetesi'nin okuma bilmez baş muharriri. Meslek ve iᶜtikadı umûmun kerâhetini mûcib olan herif. Maymun. Müfterî. Münâfık. Yedi denizin taşra attığı. Küre-i arz üzerinde bir kuru galabalık. Umacı. Nefret-i halkı kazanmış umûmun tahkirine mazhar olmuş akçe budalası gazeteci midir değil midir pek iyi bilmediğimizden ve bu gibi ötekiyi berikiyi tahkire kalkışanların ise kanûnen te'dîb olunacakları maᶜlûmumuz bulunduğundan bunun mütecâsiri bulunan Dimitri Aristarki aleyhine ikame-i daᶜvâ etmesini ve Diyojen'i dahi tarafından vekîl nasb eylemesini tahkire şâyân ibr zât değilsen her hâlde daᶜvâya kıyâm etmelisin eğer aksi harekette bulunur isen bu sözleri tamamışla kabûl etmiş olmaklığın lâzım geliyor kelimâtıyla ihtarımızı te'kid ü te'yid bile etmiş idik. Hâlbuki bu zât bizim şu yukarıki ihtârı dinlemedikten başka gazetesinde meâli âtîde münderic bendi yazmıştır.

Geçenlerde baᶜzı gûne hakâreti hâvi bir mektûb neşr edilmiş ve bunun mütecâsiri ise tarafımazdan ikame-i daᶜvâ olunduğunda te'dîiib edileceği maᶜlûm bulunmuş ise de aleyhimizde bu gibi hakârete cesâret eden zâtın asîl-zâde bulunması ve (isimleri mechûl) akrabâsı tarafından söylediği sözlerin red edilmesi cihetle biz de asâletine hürmeten ve familyasına riâyeten böyle bir daᶜvaya kıyâmdan vazgeçtik."

Tuhaf riâyet değil mi? Acaba halka ahlâk ve nâmus dersi veren istanbul gazeteleri tarafından daha neler işiteceğiz? Acaba gerek İstanbul'da gerek Avrupa'da ve gerek dünyanın başka mahallerinde bulunan asîl-zâdelerden her biri kendi asâletlerinin derce-i kuvvetine göre Ksenis efendi'ye ne kadar hakâret edecekler?

Bize kalır ise böyle ahire riâyeten bu tahkirleri kabûl edeceğine Kseniz Efendi zamirsiz mahlûk. Müşârün bi-l-benan Ksenis. cümlenin maᶜlûmu olan hâin ve câsûs. Damgalı insan kusûru. Byzantis Gazetesi'nin okumak bilmez baş muharriri. Meslek ve iᶜtikadı umûmun kerâhitini mûcib olan herif. Maymun. Müfterî. Münafık. Yedi denizin teşra attığı. Küre-i arz üzerinde bir kuru galabalık. Umacı. Nefret-i halkı kazan gazeteci olmadığını isbâtla kendi kendisine riâyet etse idi daha iyi olur idi.

Üsküdür'ın On Üç Numrolu Vapurunda Bir Mübâhase

Bir sûhte - Yâhû yine âferin be! On üç numrolu vapur yirmi dakikada geldi.

Bir Zâbit - Yirmi dakikada geldi geldi ama siz sâate Fındıklı önünde bakmış idiniz. Yirmi dakikada Fındıklı'dan buraya geldi.

Sûhte - Yok â cânım. Köprüden.

Zâbit - Hayır hâce efendi hayır fındıklı'dan.

Kapudân - Nasıl Fındıklı'dan? Köprüden buraya yirmi dakikada geldik.

Bir Bektâşi - Artık afv edersiniz ereneler köprüden buraya yirmi dakikada değme bir ateş kayığı bile gelemez.

On Üç Numrolu Vapur

Baş tarafındaki tâife - (Boru ile) Kayıkçı! Hey! bir çifte

Kayıkçı - Ne telâş ediyorsun yetiş de çiğne.

(Teodor Kasab)

---

161 Numro Pencşenbih 9 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağında 30 numarada Musvar Hanındadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Cânım hani ya bir lâkırdı vardır "Geç olsun da güç olmasın" derler. İşte ben dâima bu yolda hareket ederim. meselâ iki yoıl evvelki söylediğim bir şeyin hükmü iki sene sonra çıktı diye asla teessüf etmem.

Bakınız yavaş yavaş gazetecilerimizin gözleri açılmaya başladı ve bu bâbda ibret gazetesi baş muharriri cümlesini takaddüm etti. İn-şâ-Allah diğerleri de buna pey-rev olurlar da Diyojen'in üç seneden beri üç lisânla ettiği feryâdları görürüler ve işitirler.

İbretin baş muhariri beyefendi mestûr gazetenin 55 numrolu nüshasına uzun uzadıya bir bend yazmış ve bunda kapitalisyon nâmıyla bütün Avrupaca meşhûr olan ve ecnebîlere mülkümüzde bir çok imtiyâzlar veren muâhedâtın vatanımıza olan mazarratından bahs etmiş. Hâlbuki Türkçe'nin gayr-i lisârda çıkan gazeteler ise mülkümüzde mevcûd olan ecnebi imtiyâzâtı fesh ve lağv olummadıkça vatanızmazda terakki ve maᶜmûriyyet ahâlîmizde servet ve sâman görülmeyeceği hakkında bir çok bendler yazmışlar ve bar bar bağırmışlar idi.

Türkçe gazeteler ise şimdiye kadar bu nokta-i mühimmeye atf-ı nazar etmeyerek bun nisbetl ikinci derecede kalan sâir şeylerden bahs etmişler şimdi ise ibret Gazetesi baş muharririnin bu nokta-i mühimmeyi gözü önünde alışı diğerlerini de bu yolda bendler yazarak milletimizi böyle bir belây-yı uzmâdan kurtarmak yolunu aramaya mecbûr eder.

Şurasını da söyleyelim ki bu muzırr ise Allah eksik etmesin içlerinden baᶜzı nâmûslarını adâleti elden bırakmayarak bunlardan bizce haber veriyorlar. bizim fâide vemazarratımızı dahi bizden ziyâde düşünüyorlar da biz hâlâ hâb-ı gafletten uyanamıyoruz!.....

Yahû şu bir kaç günden beri yağan yağmurların ne kadar çok fâidesi görüldü. Vây o sususlukdan dilleri damakları kurumuş olan Beyoğlu ahâlîsi ne derece memnûn oldu. Fakat bunun bir başka cihetten daha fâidesi görülmeye başladı. O da Beyoğlu ahâlîsinin suya olan ihtiyâçlarını hükûmet hâtırına getirip gökten başka bir yerden daha su gelebilmek ihtimâli olup olmadığını anlamak üzere bir komisyonun teşkîl kılınmasına medâr olmasıdır.

Gördünüz mü? "Geç olsun da güç olmasın" darb-ı meselinin hükmü burada da meydâna çıktı. İşte komusyon da teşekkül etmiş. Artık su gelmesine ne kaldı? Yavaş yavaş o da gelir. bakalım bir kere komisyon şu mes'elesini mevkiᶜ-i bahse çeksin. İstanbul ahâlîsinin suya olan ihtiyaçları sahîh midir değil midir anlasın. Buralarını lâyıçıktıktan sonra komisyon evvel-bahardan tâ sonbahara kadar suyu nereden getirip nereye götürmeli? Ne ile getirip ne ile götürmeli ve ne vakit getirip ne vakit götürmeli? Ne için getirmeli ne için götürmeli? Nasıl getirmeli nasıl götürmeli? Ariz ve amik mütâba ve müzâkere ile ve nihâyet-ül-emr bir şeye karâr verir. Eğer o karârda Hükûmet-i Seniyye'nin nazar-ı tahsînini cilb eder ise o vakit icrâ-yi icâbına mübâşeret olunur. İcâbının icrâsına mübâşeret ise hazinede para bulunmasına ve hevâların ne yağış ve ne de kurak olmasına ve sâir bu gibi bir takım mâniᶜlerin baş göstermemesine mütevakkıfdır. Fakat bir kere de mübâyeret olunur ise bir kaç sene zarfında yapılır biter biz de küplerimiz su ile doldururuz..... İn-şâ-Allah..... İn-şâ-Allah diyelim ki sonra Nasreddin'in hesâbına çıkmasın.

Bir müddeten beri Gedik Paşa'da Osmânlı Tiyatrosu nâmında ve Güllü Agop Efendi'nin taht-ı idâresinde devâm etmekte bulunan tiyatronun proğramlarından birisi elime geçtiğinden alıp mütâlaa etmiş ve aktör ve aktristleri pek zevkime gittiğinden mezkûr proğramdan naklen geçen nüshalarımızın birisine isimlerini derc edivermiş idim. bizim o nüsha nasılsa Osmânlı Tiyatrosu aktörlerinden Mösyö Fasulyacıyan ve rüfekası eline geçer. Derhâl ya okuyop ya okutturup meâlini anladıklarında ve kendilerinin isimlerini orada gördüklerinde pek ziyâde hiddetlenirler. Kızarlar. Ânın üzerine şapkaları bastırarak Ermenice tabᶜ olunan memûl nâm eğlence gazetesinin idârehânesine gelerek Diyojen'in haddi bildirilmesini rica ederelr.

Memûl Gazetesi'nin sâhibi mösyö Ayvazyan cenâbları ise bu ricâyı derhâl kabûl eder ve ayvazlara mahsûs bir lisân ile Diyojen'e cevâb vermeye kalkışır. Bi-çâre henüz Türkçe öğrenemediğinden bizim bend Ermenilerin ahlâk ve âdatı aleyhine yazılmış zann ederek ve bunun üzerine başı byni dönerek o da Türklerele Rumların ahlâk ve âdâtlarını istihzâ etmeye ve hiç güleceği yok iken zorla olsun gülüp eğlenmeye başlar. Fakat insan nefsine icbâre ede de caᶜlî olarak gülerse ne soğuk oluyor bilir misiniz? İnsan öyle

güleceğine ağlasa bin kat daha iyidir.

Hâ! Aklıma geldi az kaldı ki umutacak idim. Hani ya bir vakit Panosyan gazetesine "Ahlak Bozukluğu" ser-levhasıyla bir bend yazmış ve o bendde ağzına gelen hezeyânı etmiş idi. Ânın o bendine bütün ermenice gazeteler cevâb verdiği hâlde bizim koca Ayvazyan cenâbları o bendi sükût ile tasdik ve belki tahsin eylemiş idi. Ne ise anlar geçmiş şeyler benim neme lâzım? Biz gelelim bahse:

Ayol â Ayvazyan Çelebi biz gazetemizde milliyyete dokunur ibr şey yazmadık ve yazmayız da. Fakat Mösyö Fasulyacıyan Mösyö Bayırturpçuyan ve daha sâir mösyö yanlar ile eğlendik ama bunlar Mösyö Fasulyacıyan ve Mösyö Bayırtupçuyan olmasa idi de Mösyö Fasulyacidis mösyö Bayırtoridis yâhud mösyö Ahmed Mösyö Mehmed olsa idi yine eğlenir idik. Ve daha eğleneceğiz. Yaᶜnî demek isteriz ki bir adam dahi kendi millenini hâiz olduğu elkabı beğenmez de gider bir ecnebî millet elkabıyla kendisini telkî eder ise kim olur ise olsun eğleniriz. Anladın mı kuzum?

Cânım bir kere şu Osmânlı Tiyatrosu denilen mahalli düşünelim. Bir kere olsun gidelim görelim. Aktörlerinin isimleri mösyö olduğunu ber-taraf edelim de oynanılan oyunlara bakalım. Fransız ahlâk ve etvarı üzerine yazılmış türkçe bilmez bir ermeni tarafından terceme edilmiş bir oyun şimdi bunu fazla olarak henüz (Gayret) i (Garyet) telaffuz eden bir aktörde sahne-i temâşâya vazᶜi eder ise ve bu oyun Osmanlıların tezhîb -i ahlak etmeleri için oynanılır ise artık gülünmez mi? Eğlenilmez mi?

Mösyö Ayvazyan cenâbları bizim bir takım orta oyunu meddâh Karagöz gibi şeylerimizle eğlenmiş. Bu gibi şeylerin medeni millette yakışmayacağını anlatmak istemiş.

Fi-l-hakika biz Karagöz'ün kaba kaba sözlerini ve o câhil meddâhların naklettikleri hikâyeleri dinleriz Zuhûrî kolunun da ıslah-ı hâli lâzım olduğunu teslîm eyleriz. Bunlar her ne kadar mükemmel değiller ise de Fransız şuarâsından Musset'in kadehimiz küçük ise de bizim olduğu için ândan içeriz dediği gibi bunlar da bizim kendi metaᶜımızdır. Bunların kaba sözleri kaba hikâyeleri hep Türk ahlâkı üzerine binâ edilmemiştir. Senin bu gün istihzâ ettiğin orta oyunu yarın ıslah edildiğinde asıl Osmânlı tiyatrosu olacaktır. Güllü Agop'un tiyatrosu denilir fakat Osmânlı tiyatrosu denilemez. Çünkü içinde Osmanlılığa müteallik hiç bir şey yok.

Cümlenin maᶜlumu olduğu bizim de defaâtle söylediğimiz üzere tiyatro denilen şey âdetâ bir mekteb-i ahlâkdır. ve oynanılan oyunlar ise tezhîb-i ahlak için veilen derslerdir ki Fransız ahlâkını tashîh için yapılmış bir oyun ise hiç bir vakit Türk ahlâk ve etvârını tashîhe medâr olamaz. Belki ifsâd eder. Daha tuhafı neresi? Bizim Osmânlı

Tiyatrosu'nda oynanılan oyunlar ne Maârif Nezâret-i Celîlesine veyâhûd da tiyatroya mahsûs bir komiteye gösterilmeksizin Agop Efendi tarafından Fransız müellefâtından bilâ-intihâb oynanılıyor. Acaba Agıp Efendi Osmânlı milletinin ahlakını bi kadar iyi anlamış mıdır ki bu gibi vasıtalara mürâcaat etmek külfetini ihtiyâr etmiyor?

Her ne ise biz ânın tiyatrosunun fâidesinden vazgeçmiş olduğumuzdan şimdi kendimizi mazarratından vikaye etmik istiyoruz. Mösyö Avazyan Cenâbları da öyle aklının ermediği işlere karışacağına kendi işleriyle iştigal etse daha iyi etmiş olur.

Etfâl-i Müslime'nin taᶜlîm ve terbiyeleri maksad-ı saâdet murâdıyla teᶜsîs edilmiş olan Dâr-üş-şafaka nâm mektebin nâ-tamam kalmış olan inşâat-ı cüzᶜiyyesinin ikmâl ve itmâmıçün ahâlîce bir iâne-i umumiyyenin lüzûmu istanbul gazeteleri tarafından (Ale-l-husûs Basiret gazete-i riyâ-kârı cânibinden) bi-d-defᶜat irâe ve beyân olunmuş idi.

Evet hem beyân ve iᶜlân olunmalı ve hem de tergib ve teşvîk de edilmeli. Ve şübhe olmamalı ki böyle musirren işâa ve iᶜlânın fâidesi mutlaka görülür: Zirâ hey'et-i müttehide-i Osmaniyye'yi teşkîl eyleyen milel-i gayr-i Müslime vatandaşlarımıza başlı başına böyle mükemmel mektebleri bulunup da yalnız islam milletinin bulunmadığıçün ânlar bile bizimle evlâd-ı Müslime mektebi olan Dâr-üş-şafaka'nın meydâna şühûda taîlim terbiyeleri için inşa olunan Dâr-üş-şafaka'ya iâne edenzevâta verilecek makbûz senedidir" ibâresi muharrer bulunan senedleri idâre-i mahsûsasından ahz ederek iâne buyurdukları gibi geçen sene dahi bütün Müselmânlar tarafından olarak kurbân derileri verildi ve şimdi dahi şu iâne-i umûmiyyeyi milletimizden bekliyoruz ve lâyık olan dahi her taraf kudretleri yettikleri kadar akçe toplayıb vermelidir. Lâkin mürebbi-i millet ve müşevvik-i ümmet geçinen gazetelerinimz dahi şöyle edilecek iânenin bir ay teşvîk umûma arz ve iᶜlân için ayrıca para ve yatmaklık ve tabasbus beklemeleri tenâsübden kangısıyla mütenâsibdir?..... Ne ise evlâd ve ahfâdımızın şu mektebde iktisâb-i ilm ve maᶜrifet edeceklerini anladığımızdan bu defᶜa beldemiz olan Kasımpaşa'nın üç mahallinde (mecmaᶜında) birer defter açarak iâne-i nakdiyye toplamakta olduğumuzu ve her ne kadar bunun cüz'î bir şey olacağını biler isek de sâir Müselmân kardeşlerimizin şu yolda tergipleriçin muᶜteber gazetenizle iᶜlân buyurmanızı umûm Müselmânân nâmına ricâ ve niyâz ederiz

İmza

Kasımpaşa

Ahâlî-i İslâmî

Sofra Başında

- Cânım benim aklım ermiyor.

- Neye efendim?

- Neye olacak bu topun atılmasına. Evvelki akşam on ikiye beş kala atıldı. Dün akşam tamam on ikide atıldığı hâlde işte bu akşamda (sâtini göstererek) on ikiyi beş geçerek patladı. Acaba bu top muayyen bir sâatte atılsa olmaz mı?

---

7 Teşrîn-i sâni tarîhle Londra gazetelrinin İstanbul'dan alarak neşrettikleri aşağıki telgraf Levant Times'da görülmüştür. "Cumᶜa-ertesi günü Sir Jhon Elliot huzûr-i hazret-i pâdişâhîye çıktığından taraf-ı eşref-i pâdişâhîden sadr-ı esbak Mahmûd Paşa Hazretlerinin bir daha makam-ı sadârete gelmeyecekleri hakkında te'mînât verilmiştir."

Diyojen

Bu havâdisin sıhhati hakkında her ne kadar levant Times İncîl'e el basıyor ise de telgrafı İngiltere'ye çeken Renotor Kumpanyası me'mûrları bu mülâkatta zât-ı şahahenin İngiltere sefîrine ne söylediğini nereden işitmişler?

Bayzantis Gazetesi'nin verdiği habere göre Hakayık Müdîri İzzetlü Filib Efendi Devletlü Mustafa Fazıl Paşa Hazretleri hakkında bir takım erâcif neşretmiş olduğundan müşârün-ileyh hazretleri tarafından gazete-i mezbûr aleyhine ikame-i daᶜva olunacak imiş.

Cânım işte ya baksan â Ksenis Çorbacı gazeteleri muhâkemeye daᶜvet etmek âdetâ modalaştı Dimitri Aristarki nâm dostumuzun sana zamîrsiz mahlûk. Müşârün bi-l-benân Ksenis. Cümlenin maᶜlûmu olan hain ve câsûs. Damgalı insan kusûru. Byzantis Gazetesi'nin okumak bilmez baş muharriri. Meslek ve iᶜtikadı umûmun mucib-i keraheti olan herif. Maymun. Müfterî. Münâfık. Yedi denizin taşra attığı. Küre-i arz üzerinde bir kuru galabalık. umacı. Nefret-i halkı kazanmış umumun tahkirinemazhar olmuş akçe budalası gazeteci demesi üzerine eline bir iyi fırsat geçmiş idi niçin zamirsiz mahlûk. Müşar-ün-bi'l-benân Ksenis. Cümlenin maᶜlûmu olan hâin ve câsûs. Damgalı insan kusûru. Byzantis gazetesi'nin okumak bilmez baş muharriri. Meslek iᶜkadı umûmun mûcib olan herif. Maymun. Müfterî. Münâfık. Yedi denizin taşra attığı. Küre-i arz

üzerinde bir kuru glalabalık. Umâcı. Nefret-i halkı kazanmış umûmun tahrikine mazhar olmuş akçe budalası gazeteci olmadığını isbâta kalkışarak. Tebriye-i dikkat etmedik.

Gazetelerden birinin sûret-i resmiyyede olarak verdiği habere göre Dimitraki Efendi yeni dünya hâriciyye-i kitâbet-i beheyyesi başkîtâbeti muâvinliğine taᶜyîn. Diğer birisi de yine resmen Reji idâresi meclis-i idâresi riyâsetine me'mûriyyetini iᶜlân etmiş. Diğer bir üçüncüsü dahi yine resmî olarak Reji idâresi idâre meclis aᶜzâlığına taᶜyîn olunduğunu yazmıştır.

Bundan anlaşılıyor ki mutlaka Dimitraki Efendi yeni dünya bir şeyi olmuş fakat ne olduğu anlayılamıyor. Acaba ne olmuş? Bârî kendisi lütfen maᶜlûmat verse de ne olduğunu layıkıyla anlayarak defᶜ-i merak etsek.

Bir vakit İstanbul'da hâne kalmayıb gulübe tebdîl olunmakta idi şimdi o moda geçti yerine banka modası çıktı. Eshâm ve Kambiyo Şirketi nâmıyla altı yüz bin İngiliz lirası sermâyeli bir banka daha teşkîl olunmuş ve yarınki gün alafranga sâat ondan üçe kadar yaᶜnî beş sâat zarfında İstanbul ahâlîsine ikrâm olarak mezkûr liraların münkasım olduğu altmış bin hisseden beş bini iᶜtibâr-ı umûmi-i Osmânî idâresined füruht olunacak imiş.

Sandığında altını bulunan koşsunlar heriflerin yedine sarı sarı altınları teslîm ile bedelenide bir kaç boyalı moyalı kağıtları alsınlar. Güzeldir saklaması da kolay olur. Allah etmesin bir yangın mangın olacak olur ise altın ağır olduğu için anı aşırması da güçtür.....

Lâkin Yâhû benim bu hesâba da aklım ermiyor. Bu şirekit teşkîl eden mösyöler altımış ir hissenin elli beş binini kendilerine alıkoymuşlar. Acaba ne yapacaklar? İstanbul ahâlîsine ikrâmen verdikleri bu beş bini de kendileren saklasalar daha iyi değil miydi? Acaba şirketin ileride çok para kazanacağını hissetip de mi hisselerin on iki de birini ahâlîye vererek on birini kendileri alıkorlar? Bunların da alıkoya idier artık mal göz mü çıkarır? Yok hâtırları kalmasın diyerek bu beş bini İstanbul ahâlîsen takdim ediyorlar ise İstanbul ahâbisinin hâtırları kalmayacağından emîn olsunlar kokmasınlar aklıllarına bile getirmezler. Yok eğer o elli beş bini de sonra satacaklar ise şimdi satmamalarında maᶜnâ nedir? İşte bu hesâbları ben anlayamıyorum anlayan var ise aşk olsun.

Hadika Gazetesi muharriri geçenlerde bir mahallde bir kaç kişinin bizim bundan evvelki nüshamızda hâlini taᶜrîf ettiğimiz maᶜhûd müdîrin başına bir kırmızı fes giydirerek ve ânın üzerine bir mâî püskül ile etrafına da bir kırmızı çenber geçirerek eğlenmekten olduklarını ve muharrir-i mûmâ-ileyhin yazışından anladığınıza göre (mühimm) maᶜnâasınnı ifâde eder Fransızca bir kelime yazdıkların görmüş ve bunu gecenki nüshasında bize de haber vermiş.

Teşekkür ederiz.

Fakat biz Diyojen'in 152 numrolu nüshasının ibtidâsında biraz vakitten beri gazetemizin içinde her ne görülür ise başına bir kırmızı fes ile bir de çenber taktıklarını bildiğimiz iᶜlân etmiş idik yalnız şu mâî püskül ile mühimm kelimesini bilmiyorduk ve bunu da öğrendimiz için kendisene yeniden teşekkür ederiz. Şu kadar var ki akıllara giydirdikleri fes ile püskül ne ise ne ama deliye püsküllü fes giydirmekte ne maᶜnâ var bilemem?

(Teodor Kasab)

162 Numro Cumᶜa-ertesi 11 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Terakki

Memleketimizde terakki için gazetelerin hepsi duâ etmektedirler. Siz bu duâlara âmîn diyor musunuz? Sakın hâ demeyiniz. Lâtîfe etmek istemiyorum en ciddi söylediğim bir söz var ise o da budur.

Sakın hâ âmin demeyiniz! Çünkü bizim muharrirler hiç bir şey bilmedikleri gibi ettikleri duânın dahi iyiliini fenâlığını bilmediklerinden sizin için fenâ dua ediyorlar. ^Allah bize terakki ihsân etsin" diyorlar.

Bilir misiniz terakki ne demektir? "Terakki" bir çok senedenbire çıkmamakta olan gazete demek değildir.

"Terakki" bir şeyin büyümesi ve ile gitmesi demektir. Fakat eski hâli üzere büymesi ve ileri gitmesi demektir.

Şimdi gazetelir duâ ettikleri terakki hâsıl olacak olsa ne olur bilir misiniz? Şimdi sokaklarımızda bir karış çamur var iken insan boyu çamur olmuş olur.

Öyle ya başka ne olur? Terakki eski hâlinden daha ziyâde çoğalmak ve ileri gitmek değil mi?

Mesela Şimdi sokaklarımızın karanlığı ne derecede olduğu maᶜlûmdur. Daha ziyâde terakki edecek olsalar bunlar zulmet cihetiyle âdetâ cehennemden nişân verecek.

Yalnız sokaklara da mahsûs değil â. Galata Kulesi'ni de misâl-i ittihâz edebilirsiniz. Gazetecilerin hülyâ ettikleri terakkiyat yerini bulacak olur ise bu kule uzaya uzaya nereye kadar gider hesâb edeniz.

Amân amân v'Allahi tuhaf! Bunların şu duâsına âmîn demeyiniz diye size tenbih ettim ama bir duanın bu günlük olmak üzere kabûlünü şimmdi cânım istedi.

Amân ne tuhaf olacak! Hele bir kere İstanbul'u o hâlde gözünüzün önüne getiriniz. İstanbul'a tûlânî gösterir bir billûr parçasından bakmış gibi bir manzara peydâ edince kahkaha ile gülmemek mümkün müdîr? O minâreler gemi direkleri filân uzanıp uzanıp gitmiş. Fakat terakki yalnız boyuna doğru gitmek değildir. Enine doğru gitmek dahi erakki içinde dâhildir. O hâle göre câmiᶜ kubbeleri gemiler ve sâire dahi yapılmış gitmiş uzun yüzlü insanların bütün bütün uzanmış değirmi çehreliler dahi evvelkinin beş on misli yasılmış.

Maᶜlûm â terakki her şeyde olacaktır. O hâlde köpeklerin yaygarası da çoğalmayacak mı? Tabla-i varaka satıcıları daha çok bağırmayacaklar mı? Bir gürültü bir kıyâmet ma-halak-Allah gidecek

Ben size küçücük bir fikir vermek için bu kadar saydım. Öyle bir ruz-i terakkide Kalpakçılarbaşı Agop'un tiyatrosu Beyoğlu ne kadar ilerleyecek? Hükûmetin ıslahâtı ne kadar çoğalacak? Hele Panosyan'ın kulakları ne kadar uzayacak? Siz hesâb ediniz.

Eğer memleketinizini böyle bir hâlde dâimî sûretle kalmasını ister iseniz gazetelerin dâimi sûretle makbûl olmak için âmin deyiniz

Ben ise terakki istemem inkılâb isterim. Sokaklarımız Pislikten temizliğe munkalıb olmalı seyir ve cemᶜiyyet mahallerimizin rezâleti edebe munkalib olmalı. Altıncı Dâire sahîhan bir dâire-i belediyyeye munkalib olmalı. Kupkuru kalan Beyoğli yapyaş ibr hâle munkalib olmalı. Sözü uzatmaya hâcet var mı? Artık beni yormayınız. Panosyan'ın kulakları insan kulağına munkalib olmal. Güllü İdis'in tiyatrosu Osmânlı Tiyatrosu'na munkalib olmalı. Munkalib munkalib olmalı. Munkalib olmal. Munkalib olmalı. Munkalib olmalı. Olmalı. Olmalı olmalı. Olmalı. İlâ âhirihi.

Gayet Tuhaf Bir Fal

Bir kaç vakittendenberi memleketimizde baᶜzı adamlar görülüyor.....

Yine tuhaf mı söyledik. Hiç şübhe etme. Sanki evvelleri memleketemizde adam yok mu gibi yalnız bir kaç senedenberi baᶜzı adamlar görülmeye başladığını der-miyân ediyoruz.

Fakat o kadar da cehâletimize vermeyiniz. "Bir kaç senedenberi memleketemizde baᶜzı gerçekten adamlar görülüyor" demek istemiş idim.

Adamın gerçeği olur mu diyeceksiniz. Hây hay hem gerçeği olur hem de yalancıktanı.....

Ne ise sadedden çıkmayalım da biz işimize bakalım.

Bir kaç vakittenberi memleketimizde baᶜzı adamlar görülüyor ki bunlar kendilerini umûm-ı insaniyyetten ve bir cemᶜiyyet-i mediyyeden ve bir komiteden ve hattâ bir familyadan bile hâric tutan adamlar gibi yalnız kendi çıkarlarını yalnız kendi vücûdlarını düşünmeyip umûm-ı ebnâ-yi insan için ve husûsuyla kendilerinin mensûb oldukları cemᶜiyyet-i medeniyye için düşünüyorlar. Hele bunlardan baᶜzıları var imiş ki gûyâ kendileri sadr-ı izzet-i murabbaᶜ-nişîn iseler de hem-şehrîleri saâdette olmadıklarından kendi saâdetlerinde dahi lezzet alamıyorlar imiş gibi işlerini güçlerini bırakıp yalnız "Saâdet-i umûmiyye hürriyett-i insâniyye huku-i medeniyye" diye bir çok fikir yorar yürek üzer bahsler üzerinde kafa patlatırlar imiş.

Bunlardan bir tanesini de ben gördüm ve bu zât tesâdüf ettiği bir şeyi hikâye etti ki pek hoşuma gittiğinden makledeceğim.

Fakat hâlini zâtıyla muvâzeneye medâr olmak için evvelâ kendini nasıl gördüğümü size anlatayım.

Bu adam genç idi. Fakat benim size nezâfetlerin den süslerinde müslerinden bahs ettiğim gençlerden değil. Besbelli bunların efkârı fevk-al-ade olmalarına mebnî bulunmalıdır ki halleri dahi bambaşka bir şey:

Ayağından mı başlayayım yoksa başından mı? Haydi aşağıdan yukarıya çıkayım.

Ayakta koca bir İngiliz potini. Hani şu köselesi (Kâtipçesi gâvsâlesi midir?) bir buçuk parmak kalın. Morca abâdan bir dar pantalon yine bu abâdan kısaca bir palto. Boynunda kocamân bir boyun bağı.

Başında iri ve kalıbsız bir fes ve fesin büyüklüğüne gayr-i mütenâsib bir püskül. İşte rubası bu. Şimdi gelelim tuvaletine.

Saçlarını dümdüziye kırktarmış. Sakala makas urdurmak yok. Yüzünü yalnız hamama gittiği zamân yıkar. Tırnakları zarûrî alafranga hâline girmiş yaᶜnî bir karış kadar olmuş. Alafranga ile ancak şu kadar fark var ki alafranga tırnakların içi temiz olur bunun ki yağ ve kir dolu. Kunduralar alındığı gündenberi henüz boyanamamış. Biraz da tavrından mı bahs edelim?

Mantık-ı ulemâsı insan için bir taᶜrîfe göe "Dahhâk-ı bi-t-tabᶜ" derler ise de bu zât ulemâ-yi müşârün-ileyhimi tekzîb için hattâ "Mütebessim-i bi-z-zarûne" bile değil. Kaşlar burnunu üzerine kadar inmiş ve burnunun kalakları kulaklarına kadar kabarmış. Dudakları burnundan dört parmak ileriye kadar fırlamış idi. (Mübâlâga mı ettik ne yaptık?

İşte bu zât-ı şerîf bizim küpe gelir. Birbirimizi daha kalû belâdan beri tanıdığımıza ikimiz dahi kâil olduk ki derhâl tanıştık. Konuşmaya başladık,

Ne o kulak mı kabartıyorsınız? "Acaba Diyojen bu adamla ne konuştu?" diye anlamak mı istiyorsunuz? Yağma yok ağabey! Bu kadar aleniyyet amerika'da bile sökmez. Sizin nenize lâzım? Ne konuştuk ise konuştuk. Nâfile üstüme varmayınız söylemem. Israr etmeyiniz dedim.

Pekalâ madem ısrâr ediyorusnuz söyleyeyim. O dedi ki Alî'nin dört öküzü var. Ben dedim ki birinin gözü kördür. İşte bundan ibâret.

Elbette! Ya? Zorlayınca bu kadar söylerim. Hem ben size ne konuştuğumuzu söylemeyi vaᶜd etmedim ki. Yalnız bana hikâye ettiği bir fâlı söyleyeceğimi vaᶜd ettim. Zâten bendimizin ser-levhası-Gayet Tuhaf Bir Fâl - Değil mi?

Efendim bu adam fâl mes'elesini şöylece hikâye etti:

..... Dün yine cânım sıkılmaya başladı. Sırtımdan çatalmak işten bile değil. Bin fikir beynime bin hülyâ kalbime hücum etti. Of didim kalktım Bayezıd yolunu tuttum.

Bir de yolumun üzerinde karının birisi "Fâl bakar niyet bakar" diye bana hitâb etmesin mi?

Hây anasını! Dur bakayım şu karı ne halt edecek dedim. Çünkü bunlar çoktanberi merakım idi. Baᶜzı adamlar bunların âdetâ gaybdan haber verdiklerin iddiâ ederler idi de ben kendilerini tezyif eder idim. Meğer iş içinde iş var imiş. Bunların bir şeyden haberi yok. Abuk sabuk söylüyorlar. Fakat karşılarındaki adam yüreğindeki mektûmâtını bunların ihbârâtıyla tatbîk ettiği için her ne söylerler ise kalbine tevfîk etmeye çalışıyor. Yaᶜnî gaybı fâlcı karı keşfetmiyor. Gayb sahibi kendisi keşfediyor. Bizim elimize üç bakla verdi. Gâyâ niyetimiz tutup baklaların üzerine üfledik. Karı çalkaladı çalkaladı attı. Başladı söylemeye.

Senin yüreğinde bir büyük sıkıntı var. Fakat yalnız aşk değil. Ama yine aşk. Umduğun eller elinde. Dert üstü murâd üstü ama biraz güç. Engelleri çok. Hem engel

hem düşmen. Senin için çok fenâ düşünüyorlar. Senin ağzını dilini bağlamaya çalışıyorlar. Boyunlarına tavşam başı. Orta boylu şişmanca orta yaşlı ablak çehreli bir karının fitnesi var. O karı olmasa umduğun senin. Mâî boncuğn deyişine bakar ise ve eğri düşmesine dikkat eder isek ortada mâîce gözlü eğrice sözlü bir de adam var. Fakat kız senin için yanıp yanıp tutuşuyor. Âh beni alsa diyor. Lâkin bak esne neredesin? Etrafını kuşatmışlar. Bir iki üç dört beş gün mü diyeyim? Beş hafta mı beş ay mı yoksa beş yıl mı? Hâsılı sabır lâzımk. Senin bir dostun var. Su yolu ile bir yere gitmiş. Yalnız senin dostun odur. Bak baklaya yüzü senin tarafında. O dostun burada olsa işin daha ziyâde kolay olacak.

İşte karının sözleri. Şimdi sen bunları tevcih et. Vâkıâ karı her gelene bunu söylüyor. Ama her gelen de bini raz-ı dîline muvafık buluyor. Doğru ben fâla inanmaya başladım. Mûmâ-ileyhin şu sözü üzerine ben dahi kendim için düşünmeye başladım.

Diyojen yine ne demiş diye herkes bir ma^{c}nâ vemek ister. Vâkıâ ben saçma sapan söylüyorum. Besbelli herkes âni raz-ı dîline muvâfık buluyor ki...

Mes'ele-i Şarkıyyenin En Mühim Bir noktası

Hele mes'ele-i Şarkıyyenin en mühim bir noktası dahi elhamdülliliâh hallolundu.

Efendim! bizim gazetecilerin ağzıma baka baka Osmânlı politikasının gayretini güden hamiyyetliler yalnız bir Rusya'dan korkarlar idi. O bi-çâre kendi hâlinde bir adamcağız olup ne komşunun "Kedisine"..... Pist de ve nede bir kimesnenin "Köpeğine"..... hoşt der idi. Bil'akis bunları okşar sever idi.

Asıl korkulacak memleketeyn idi.

Amân yarab! Hâlâ korkacağım geliyor. Memleketeyn! Memleketeyn!!.....

Hele elhamdülillâh mes'elenin bu mühim noktası halledildi. Prens Şarl Hazretleri Bâb-ı Âlî'ye bir uzun mektûb yazmış imiş ve bu mektûbla benim korkumu def^{c} etmiş imiş.

Siz benim her lâkırdıma lâtîfe nazarıyla bakdığınız gibi korkarım bu sözlerime de lâtife nazarıyla bakarsınız. Ancak hatâ edersiniz. Hiç politikadan umr-i mühimmeden omeristik bir lisânla bahs edilir mi? Politika dediklerini çubuğu yakmalı kaşları çatmalı da öyle mes'eleyi size izâh edeyim de bakınız lâtîfe midir sahîh midir?

Prens Şarl mektûbunda diyor ki: Zât-ı hazret-i şehinşâhi bendeleri hakkında olan teveccühât-ı mülük-ânelerini te'kîd ü te'yîd buyurmuş oldukları cihetle ben dahi memleteyni memâlik-i Osmâniyye'ye rabt eden revâbıtı te'kîd ü te'yîd edeceğim. Çünkü Memleketeyn Hükumeti devlet-i Aliyye'inin tamamiyyet-i mülkiyyesini muhâfazada olan manâfi^{c}i be-hakk takdîr eder.

İşte gördünüz ya! Mes'ele panosyan'ın kulakları gibi eğlenceye gelir şeyelerden değil. Ya maâz-Allah Prens şarla Hazretleri Devlet-i Aliyye'nin tamamiyyet-i mülkiyyesinde olan ehemmiyeti takdîr etmemiş olsa idi?!! Bilmez misiniz? Vaktiyle değil Prens Şarl Hazretleri hattâ Fransa imparatoru Napolyan bile bu ehemmiyyeti takdirde azacık terâhi gösterecek olsa ne kıyâmetler kopardı? Kondular bize sermâyeler kediye yüklenir olmadık şey kalmaz idi. Şükür etmeliyiz şükür etmeliyiz. Prens Hohenzollern Hazretleri ber minvâl-i muharrer bu ehemmiyeti tanıdı. artık Devlet-i Aliyye'nin tamamiyyet-i mülkiyyesini muhafazaya himmet ve inâyet buyuracak imiş!!!...

Prens müşârün-ileyh hazretleri ta Bâb-ı Âlî ile bi-l-müzâkere karâr vermeyince asâkir-i mevcudesini otuz binden yukarıya çıkarmayacak imiş. Ne zamân iktizâ eder de Bab-ı Âlî ile uzlaşır ise o zamân çıkaracak imiş.

Şimdi Basiret-i Nâm-ı Nim- Resmî Millet gazetesi olsa idi yine pür-hiddet "Zâten senin asker ne ne lâzım? Hepsini terk et. Sen himâye-i Devlet-i Aliyye altındasın" diye kıyâmetleri koparır id. Bumillet gazetesi hiç bir şeyin aslını bilmediği gibi bunun dahi aslını bilmediği için böyle söyler idi.

Ben ise şeyin aslanı bildiğim gibi bunun dahi aslını bildiğim için söylemem.

Zirâ yukarıda gördük â Prens Şarl Hohenzollern-Sigmaringen Hazretleri memâlik-i şahenenin tamamiyyet-i mülkiyyesini muhâfaz için askerini arttıracak başka bir şey için değil. Biz ne mutluyuz!

Hem â cânım! Ben nasıl memnûn olmam nasıl teşekkir etmem ki Eflâk ve Buğdan emâreteyn-i müctemiyyetini ve vayvodası asâletlü Prens Şarl Hohenzollern-Sigmaringen Hazretleri hem memâlik-i şâhâneden tamamiyyet-i mülkiyyesini muhâfazayı der-uhde eder ve hem askerini bu maksad üzerine iktizâ eder ise arttırmak gayretinde bulunur ve hem de hiç kimseye bir zararı dokunmayacağını te'mîn eder. "Etrafımda bulunan devletlere dahi zararım dokunmaz" der. Ne ile Avusturya devletlerinin dahi müteşekkür kalacakları der-kârdır. Ya bunu te'mîn etmemiş olsa idi? Şübhe yok idi ki Rusya ile Avusturya'nın dahi tamamiyyet-i mülkiyyesi tehlikede kalır idi.

Buraya kadar saydığım şeyler bütün ince politikaya müteallik hususattır.

İhtimal ki bunları sizin zihniniz pek ihâta etmez. Fakat bir takım vaᶜd-i mürüvvet-kârânesi daha var ki ânın fevâidi bütün bütün meydânda bulunduğundan elbette takdîr edersiniz.

Ez-cümle diyor ki "Bundan böyle memleketeyne gelecek tebaa-i Osmaniyye'yi her türlü himâye edeceğim" bakınız bakınız bu ne büyük bir inâyettir.

Şimdiye kadar böyle bir hemâye olmadığı için Bükreş'e gidemişor idik. Artık bundan sonra prens hazretlerinin himâyesi sâyesinde "Yax'a" bile gideriz.

Allah seni eksik etmesin Şarl Hazretleri. Var ol. Eksik olma. Sen olmasa idin bize Avrupa ne yapmaz idi. Sen bir kere fikr-i müsâlahat-kârâneye düştükten sonra yalnız benim değil umûm diplamatların yüreğine emniyyet gelecek. Var ol. Var ol.

İbret bir vakitten beri ârzû olunan müsâvatın ramazân akşamları tramvay içinde görülen dercesi tramvay me'mûrlarının nazır-ı dikkatini celb etmiyorsa bâri zabtiyyenin nazar-ı dikkatini cilb etmesini ârzû ediyor.

Bu keyfiyyeti bize dahi haber vermişler idi. Evvelleri yalnız erkekler kadınlara taşkınlık ettikleri hâlde şimdi anları da erkeklere taşkınlık etmekte bulunduklarını vesâireyi söylemişler idi. Fakat bu hâl efkâr-ı terakkiye tamamı tamamına muvâfık geldiğinden ben iᶜtiraz edecek acihetini bulamamış idim.

Şimdiye kadar erkekler kadınları derce-i nihâyede râhatsız ederler idi. O zamân kadınlar erkeklerden şikâyet ettiler mi? Şimdi memleketimizde müsâvât-ı hukuk gün-be-gün dercesini bulmakta olduğundan ânlar dahi kendilerine düşmen işi yapıyorlar

Ama pek diz-be-diz oturuyorlar imiş. Elbette otururlar. Terakkiyat daha ziyâde olur ve müsâvat dahi daha ziyâde yerini bulur ise diz-be-diz değil kucak kucağa bile oturabilirler. Beğenmez iseniz menᶜ ediniz. Siz menᶜ etmezseniz ânlar bu müsâadeden niçin istifâde etmesinler.

(Teodor Kasab)

163 Numro Salı 14 Teşrîn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç def'a salı pencşenbih ve cum'a-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağında 30 numarada Musvar Hanındadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İ'lânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Yüzsüzlük ve Büyüklük

Biraz da hayâlden mi bahs edelim.

Arslan bi zamân nasıl olmuş da karinolara ya'ni geşt-hâr olan hayvânlara teveccüh etmiş. Bu aralık tilki zamânı kendisine muvâfık bularak ve yan yatıp çamura batıp nasılsa arslanın nazargâh-ı teveccühüne vararak bir kere mazhar-ı teveccüh olduktan sonra artık bil-cümle geşt-harlara ulviyyet da'vasına düşmüş.

Vâkıâ tilkinin bu ikbâlinden geşt-harların ba'zıları memnûn olmuş olacakları derkârdır. Ancak kaplan falan gibi geşt-hârların dahi en necîbleri durur iken bu kadar azameti tilkiye çok görürler imiş.

Her ne ise burası şimdilik bahsin haricinde olup biz asıl hikâyemizde devâm edelim.

Bir gün tilki ne kadar geşt-hâr var ise hepsini bir ziyâfete toplayıb orada nice hayvânâtın koparıp çıkarmış olduğu ciğerler ile ve yürekler ile donanmış olan sofrada hepsi cem' olmuşlar.

Bu cem'iyyette erbi vur ya'nî giyâh-hâr olan hayvânların en çoğu med'uvv olmayarak ziyâfet yalnız geşt-harlara mahsûs imiş ise de nasılsa koç dahi muâvin cümlesinden bulunmakla berâber oturduğu yer dahi tamam tilkinin mukabiline tesâdüf etmiş.

Tilki bu! Hâlini hikâyeye lüzûm var mı? Ne kadar kibirli ne kadar azametli ne kadar hâd-perest bir tahvesttir. Bunu kim bilmez? Bu habîs bî-çâre koçu karşısında görüce "Bunun burada ne işi var kendisi geşt-hâr mıdır? Fakat mâdemki gelmiş artık bunu şuraya oturtunuz diye kaldırmış kendisinin sol tarafından üç dört hayvân daha aşağı

bir yere oturmu bu muamele zavallı koçun pek ziyâde gücüne giderek âdetâ sofraya bir tekme vurup kalmak istemiş ise de geşt-hârlardan ve geşt-hârların dahi azlemi bulunan tilkiden havf ederek bir âh-ı cân-gâhla havsalasına vüs^{c}at vermiş ve her hâled sabretmiş. Ancak felek durur mu?. Döner. Döne döne bir noktaya gelmiş ki arslan geşt-hârlara olan teveccühünü kaldırıp giyâh-hârlara bahx ederek bu def^{c}a dahi gîrûdâr Koçun eline geçmiş ve geşt-hârlar zelîl ü hakîr kalmış.

Bu inkılap içinde iken mevsim-i bahar şeref-i hulul etmiş ki bil-cümle hayvânât mün^{c}im-mutlak hazretlerine arz-ı teşekkür için tamam Hızırilyâs günü bir büyük ve kadim meşe ağacından ibâret bulunan ma^{c}bedlerinin altına toplanmışlar. orada geşt-hâr ve giyâh-harlardan ibâret bir büyük cem^{c}iyyet mevcud olup giyâh-hârlardan re's-i umûrda bulunan ba^{c}zı kimseler ayrıca bir mahalde bulunur imiş. Bizim Tilki çelebi bir etrafına ve bir kere kendisine baktıktan sonra evvelki azameti gibi bir azemte hâla malikim zannıyla doğruca gidip evvelki tahkir v tezlîlinden hâli kalmadığı giyâh-harlar rü'esâsı yanına oturmak yüzsüzlüğünü kabûl etmez mi?

Hâlbuki yalnız giyâh-harlar değil geşt-hârlardan bile eksisi tilkiden müteneftir oludkalır için o habîsi rü'esân-ı müşârün-ileyhüm hazeratının yanında görecek olurlar ise anları dahi nazar-ı nefretle görecekleri müşârün-ileyhümün ma^{c}lûmları olduğundan tilki gelince bunların cümlesi dağılıp ve savuşup başka yerlerde oturmuşlar.

İyi ya tilki bârî bu talkiri anlamış olsa.. Hayır anlamak istemediğinden sonra anlayabilmek muhâldir.

Nazeninim o günkü resm-i mahsûsun akşamısı "bârî kalkayım bizim koç babaya gideyim vâkıâ kendisini vaktiyle darıltmış isem de belki unutmuştur. Vâkıâ kendisi giyâh-hâr ise de ne zararı var bu akşamlık için bende o hâli ihtiyâr edeirm" diyerek kalkmış Koç'un hânesine gitmek yüzsüzlüğünü dahi ihtiyâr etmiş. Yüzsüzlüğün iki katlısı!!!

Şimdi siz olsanız ne yapardınız. Tilkiyi kapıdan dışara tardedersiniz. Öyle değil mi? Fakat koç büyük bir koç olup büyüklüten mütelezziz olduğundan tilkiyi tard etmemiş.

Hüsn-i kabûl etmeyeceği der-kâr ise de tilki tard olmadığından dolayı memnûn kalmıştır.

Şimdi bu hikâyeden hisse almak ister iseniz şunu nazar-ı mütâlaaaya alınız ki eğer tilikden başka birisi olsa idi daha vaktiyle ne halkı incitir ve ne de evvelce tahkir etmiş olduğu bir kimsenin hânesine misafirliğe gitmek yüzsüzlüğünü ihtiyâra mecbûr

olur idi. Fakat koç koç olduğundan evvelce bir zalimin haraketine tahammül ettikten sonra muahharen eline fırsat geçtiği hâlde dahi ahz-i intikama ehemmiyet vermemiştir.

Cizvit papazının birisi pek tuhaf bir hesâb yapmışta gazetelerde nerş imiş. Bu hesâb cennet ahâlîsinin istatistiki imiş ya^{c}nî Katolik kilisesinde ne kadar ismi yazılı ve yortusu tutulur azizler var ise sınıf sınıf taksum ve san^{c}atlarını da adedlerile göştermiş. Bunardan iki aşçı bir kapıcı on iki papaz sekiz hanenden üç müfettiş yirmi çiftçi bir besleme bir harmancı üç bağcı beş bağçevân yirmi çoban bir çoban kızı üç öküzcü bir kaçzı iki çulha on kunduracı iki terzi bir serrac bir ebe kadın bir halıcı üç çilingir iki duvarcı iki dülger iki ekmekçi bir balıkçı iki arabacı bir eczâcı on altı halyık bir kitâbcı altı düşes üç kontes bir mumcu iki hizmetçi iki mühr-dâr üç habs-hâne bekçisi altı cellad iki zen-pâre beş piç ber tiyatro aktörü on bir mürtedd dört büyücü yedi hadım on altı kör bir sağır bir dilenci bir de hem sağır hem dilsiz iki tek gözlü iki verem iki deli var imiş.

(Diyojen'in bu bâbda mutâlaa-i mahsûsası)

Bu istatistıki yapan zât gib adamların ahret hakkındaki ma^{c}lumâtına hiç sözüm yoktur. Bunalrdan ba^{c}zıları vardır ki ahret hakkında bir takım ma^{c}lûmât-ı coğrâfiya ve târihiyye dahi vermiştir.

Hattâ cennetin resmini dahi göz ile görmüş gibi yaparlar. Binâberin mûmâ-ileyhin şu istatistikine yok. İsmi olmayan zevât paşalar falanlar değildir. çünkü bu cennet Katoliklere mahsûs bir cennet olduğu için olrada paşa, bey, efendi, ağa falan bulunmaz.

Ancak hiç bir papaz isimi de göremiyorum. Acaba papaslardan cennete gidecek hiç bir adam yok mu. Haydi diyelim ki gazeteciler gitmeyecek. Ânlar cehennemliktir. Fakat bir hükümdâr isim. vükelâ ismi dahi yok. Bunalr cennet ile cehennem arasında kalacak disem o da olmaz. Çünkü orası bana ve benim gibilere mahsûstur. Hem ehl-i cehennem ile muhâbere etmek için o yer bize elverişlidir. Eğer istatistik sâhibi efendi bunları henüz tahkîk etmemiş ise ana sözüm yok.

Muayyeb ve Müstahsen

Dünyada muayyeb olan nedir müstahsen olan nedir. Hiç bunun üzerinde a^{c}mâl-i fikr ettiniz mi? Hani ya zennetmeyiniz ki bu bâbada lâ-yetegayyer bir kanûn vardır. Hayır. Hayır. Yoktur. Dünyada hangi şey ekser ise halk ânı müstahsen görmüş ve hangisi

T.C. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

akall ânı maib eddetmiştir. Meselâ dünyada Diyojen bir feylosof Diyojen olmuş olsa idi mutlaka Diyojen müstahsen olur idi.

Yalnız ben miyim? Hepsi böyle. Eğer üşenmez iseniz geliniz de sizinle bir kaç şeyi birlikte saydım.

Eğer dünyada herkes deli olsa idi zuhûr edecek olan ibr akıllı elbette müstahsen olmaz idi.

Konünler muayyeb değil âdetâ melᶜn oldular. Eğer dünya bütün bütün Komon olsa idi bunlar müstahsen olur idi.

Mesela herkes ser-hôş olsa ayıklar muayyeb olur idi.

Dünyüdü fihaşelik taᶜmim etse arz-ı ehlilik maîb olur idi. Hırsızlık şimdi maîbdir. Herkes hırsız olsa o zamân iffet maîb olup hırsızlık müstahsen olur idi.

Umûm insanlar yalancı olsalar doğru söyleyenler maîb olur idi.

Denâet taammüm edecek olsa cemmiyyet mutlaka maîb olur idi.

Artık sözü daha ziyâde uzatmaya hâcet görterilmemelidir.

Şu söylediğim şey istisnâsız bir kaide-i külliye olup işte ben bu kaideye tevfîkan hükmediyorum ki müdâhinlerin müstahsen ve ser-best ve özü ve sözü doğru olanların maîb olması alemde hemen herkesin müdâhin olmasından ileri gelip eğerçi herkes merd oğlu merd olacak olsa işte o zamân müdâhinlek merdûd olur idi.

"Baş olmak"

Herifin birisi oğluna dâima nasîhat verir imiş ki oğlum baş ol da ister isen soğan başı ol.

Ben bu hikâyeyi bir zamân kadar nazar-ı ehemmiyyetten uzak tutar idim. Fakat muahharen vukuᶜbulan tedkikatım bu fıkranın bir hikmet bir fıkra olduğunu nazarımda isbât eyledi.

Baş ol da ister isen soğan başı ol! Öyle ya alemde en büyük hüner insan başı olmakta buluyor. ister isen soğan başı ol, ister ise baş soğanı ol bunda hiçbir fark yok.

Size hikmetin bu noktasını biraz izâh edeyim.

Bir iskeleye giderseniz. Elinde değnek bir hammâlın sırtında semer yoktur. Yük taşımaz. Sâir hammallar gibi kan tere batmaz. Ancak hayvanlar gibi yük taşıyan hammâllar bu gün on guruş kazanabilolar ise hamal başı veyahut baş hamal otuz kırk guruşa para demez. Bu para hangi hizmetin mükâfâtı? Yalnız elinde bir değnek tuttuğu için değil mi?

Kezâlik iskelede bir adamı elinde bir kanca tutmuş görürseniz bu "Ben kayıkçılar kahyasıyım" diye burnunu büyütür. Diğer kayıkçılar kandili'ye, bebek'e kadar akıntıya kürek çekerek ömür yıpratarak para kazanırlar götürürler ânın bir miktar küllisini boş olan kahyaya verirler. Bu kadar saâdet yalnız iskele başında elinde birde kanca tutması için değil mi?

Misâli böyle pek aşağı şeylerden almadığıma bakmayınız daha büycet esnâflar hakkında dahi bu misâl câridir.

Meselâ tiyatroya gidersiniz bakarsınız ki koca bir mızıka takımı çalıyor. Herkes "Bu mızıka falan baş mızıkacının mızıkası" diye baş mızıkacının namını yâd ederler.

Ve mızıkanın icrâatı üzerine bir âferîn diyecekler ise âferîni yalnız baş mızıkacıya tahsis ederler. Baş mızıkacı ne yapar? yalnız eline aldığı değnekle oynayor gibi sallar durur ve ba^{c}zı kere dahi yeri tepmeler gibi ayağını yere urur.

Kezâlik bir gazete şöhret ü nâm kazanır. Herkes takdîr eder. Herkes eferin der. Fakat bu âferînler bu takdirler gazetenin altında ismi muharrer olan zata mahsus kalır. meselâ Hakâyık gazatesi hâtıra gelince derhâl zihin-i izettlü Filib Efendi'ye intikal eder. Hâlbuki asıl işi gören izettlü Filib Efendi değildir. İzzetlü filib Efendi yalnız dar pantolunun ve kısa paltosunu fino fesini dahi oturtarak azemt sanar durur.

İşte âlemde sâadet tamamıyla başlarda olduğunu yakinen keşf ettim.

Binâ-berin cümlenize nasîhat ederim ki baş olunuz. Baş olunuz/ Ama diyeceksiniz ki alemde herkes baş olur ise sonra dünyada baştan başka hiç bir şey bulunmaz. Zararı yok. Varsın öyle olsun. alemde herkes baş olduğu zamân dahi elbette bir kanûn bir kaide bir usûl olu ve o başlar hep baş başa vererek bir şekil ve sûret peydâ eder.

"İnsanların Kendisine ettiğini kimse edemez imiş"

Bizim Ahmed Midhat "Dağarcık" ismiyle çıkarmış olduğu bir mecmûada benim

terceme-i hâlimi yazmış ve daimâ ahlâk ve âdât-ı umûmiyyenin hilâfını iltizâm etmiş olduğumu der-miyân eylemiş.

Vâkıa bu hâl yalan değildir. Fakat burada ben size bunun vechini şerh etmez isem korkarım ki "Diyojjen muᶜteriz-i umumî imiş" diye aleyhimd bir sû-i fikirde bulurnursunuz.

Evet ben dâima ahlâk ve âdât-ı umûmiyyenin hilâfını iltizâm eder idim. Milor muzunuz niçin? Zirâ görürüdüm ki insanların kendi kendilerine ettiklerini hiç bir kimse etmez. Bârî ben kendi kendime etmemiş olayım diye bu hâli ihtiyâr eyler idim. Evvelâ şuna dikkat ediniz. Bir takım şeyler vardır ki insanlar Andan manhrûmdur. Meselâ serbestçe idare-i efkâr etmekten mahrûmdurlar. bunlaı kim mahrûm etmi? Hiç kimse. Mahzâ yine kendileri imiş ki kanedilerin mahrûm etmiş. Hattâ bu mahrûmiyyet bu gün o dereceyi bulmuş ki farazâ mürtekib ve yelancı ve namussuz bir adam diğerine "Yahu beni nasıl bilorsun" diye soracak olsa "Efendim size afâf-i ehl-i arz doğru sözlü müredâ ibr adam bilorum" demeye kendisince mecburiyyet görüyor.

En tuhafı neresi? İnsan baᶜzı kere bu mecbûriyyete neden düçar olduğunu düşünor düşünor da vechini bulamıyor. Ben baᶜzı gazeteciler gödüm ki meselâ Panosyan'ın kulağı pek büyük ve pek nisbetsiz olduğunu teslîm ediyorda gazetsinde andan bahs etmek lâzım geldiği zamân "Mösyö Panosyan'ın kulakları o kadar zarîf o kadar latîfdir ki o zât-ı muhterem kulaklarıyla müftehir olacak olsa bi-hakkın bîcâdır" demeye mecbûr oluyor.

Tama tama! İşte bu misâl benim hoşuma gitti. Şimdi bunun üzerine aᶜmâl-i efkâr edelim.

Şimdi herkes benim gibi insanın kendisine ettiğine kimse edemez sözüne ehemmiyyet vermiş ve bini râs-ı hikmet tutmuş bârî kendisini kendi ettiğinden kurtarmaya çalışmakta bulunmuş olsa. Ben Ponasyan'ın kulakları hakkında olan efkârımı nasıl ki açıktan açığa meydâna koymakta isem ânlar dahi öyle etse. Acaba ne olur idi? Panosyan bize ne yapar idi.

Evet kızar. Üzerimize saldırır. Ancak biz bir "Guguk" deriz ürkütürüz. Hâsılı her tarafa saldırır fakat her taraftan kulaklarını gayr-i mütenâsib olduğu sözünü işitince artık evde dahi kulaklarının gayr-i mütenâsib olduğuna katar kırkar mırkar âdetâ bir kulak haline koymaya çalışor idi.

Efendim insanların kendi kendilerine ettiklerini sahîhan giç bir kimse etmez. kendi kendilerinin esîri olmuşlar. İşte ben bilorum ki... Beyefendi oruç tutmuyor. Oruç

tutmuyor da sokakta bir sigara bile içemiyor. Sebebini sordum. Ayıbtır memnûᶜdur dedi. kim ayıb etti? An-asl memnûᶜ olan şey sigarayı içmektir. Bir kere ânı için memnûiyyet-i hakikiyyeyi bozdukta sonra ikinci memnûiyyet ancak kendisinin kendisi için koyduğu bir memnûiyyettir.

Ben vaktiyle Atina'da iken bakardım ki bir takım insanlar yine kendileri gibi insan oğlu insanların ta elvehtiyelerine kadar inanırlar idi. "Cânım bunlar insandır bunları cascavlak pazara çıkarsan daha ziyâde kıymet bulmazlar yine insan bahâsına giderler" der idim. Hayır kimseye inindırımaz idim. Her biri gidip anlar arz-ı perestiş ederler idi.

İşte Dağarcık'ta ki terceme-i hâli görüp de sakın zannetmeyiniz ki ben bir maksad üzerine mebnî olduğu hâlde muhâlefet-i umûmiyye ile mecbûl oldum. Maksadım halka asl hürriyet-i insaniyye ne olduğunu göstermek idi.

Bakınız insanların kendi kendisen ettikleri ne kadar büyüktür. Ber kadın ister istemez kendilerinin mecbûrî olacağını bildikleri hâlde ânlar kendilerini kadına mecbûr ederler. Artık o yalvarışlar o yakarışlar. cânım azacık sende naz etesen a. Sen anın muhtacı olacağına anı kendine muhtac etsen a. Bak bana. Ben ne harekette bulundum. İskender-i kebîri kendi ayağıma getirdim. Nasıl getirdim bilor musunuz. öyle halk gibi gidip "Amân bana bir dilim ekmek ihsan et" diye yalvarmadım. Eğer öyle yalvarmış ola idim İskender "Hâ bu da bir dilim ekmek muhtacı eker buna bir dilim ekmek verir isem azemti tasdik edecek" der idi etmediğim için kendisi "Diyojen bir dilim ekmek ile ele getirilmeyecek biraz kibrimi kırayım da şuna kendim gideyim" dedi.

Şimdi bundan bir misâl alınız. O iskender'in azameti ne idi? İşte bir Diyojen ânı ayağına getirdi. Eğer insanlar cümleten benim fikrimde ola idi ne olur idi? Elbette iskender herkesin ayağına gitmeyene kendisi mecbûr olur idi.

Hâsılı benim elimdeki reᶜs-ül-hikmet "İnsanın kendisine ettiğini kimse edemez." kanûnundan ibârettir. Eğer terceme-i hâlimi okur iken ahvâl-ı harîk-ül-ademe taaccüb eder iseniz sonra nazar-ı insaniyyette nazar-ı hürriyyette müttehem olursunuz. çünkü o hâlde bir minvâl-i muharrir kunun-u hikmet-nümûnun sıdk u sıhhatine dahi iᶜtimadınız olmadığı meydâna çıkar.

(Teodor Kasab)

Ahmed Midhat matbaasında basıldı

Beyoğlu'nad Haçopolo Çarşısı numro 13

164 Numro Pencşenbih 16 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı Pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Tiyatro Mâddesi

Gedikpaşa'daki tiyatro hakkında 161 numrolu nüshamızda münderic bir fıkrada Memûl Gazetesi'ne vermiş olduğumuz ecvibe ile Memûl'ün efkârını (Her ne kadar henüz bilmiyor isem de) muhâkeme yollu Hadika Gazetesi'nin on iki numrolu nüshasında münderic fıkarâtı okuduk.

Bu fıkarâta Diyojen'e mahsûs olan şîve-i lisân ile mukabele etmek elimizde olduğu gibi Hadika muharirinin sûret-i elimizde olduğu gibi Hadika muharririnin sûret-i muhâkemesi dahi bir kaç guguklara değer şeyler olduğu der-kâr ise de tiyatro denilen şey intişâr-ı maârifin mülken mazarrat ve adem-i mazarratı hakkında bir vakit devletce görülen ehemmiyyetten pek büyük ehemmiyyeti haiz olduğuna ve bu bâbda hiç olmaz ise halkımıza olsun bir fikr-i sahîh vermek kemâl-i ehemmiyyetle lâzım idüğine mebnî şakayı ber-taraf ederek mes'eleden ciddî ve samîmi bir sûretle bahs etmeyi halkımıza olan muhabbet-i kâmilemiz üzerine arzû ettik.

Evvelki fıkramızda buna da ne hâcet şimdiye kadar ittihaz etmiş olduğumuz meslek-i mahsûsda göstermiş idik ki göstermekte olduğumuz muhâlefeti Osmânlılıktan başka bir milliyyet sahâbeti yolunda gösterecek kadar teng vicdan dinlemez.

Biz fıkramızda demiş idik "Osmânlı Tiyatrosu ismini hâiz olan bir tiyatronun aktörleri mösyö ve ve aktrisleri matmazel olamaz. Hâlbuki Güllü Agop Efendi'nin tiyatrosu Fransız oyunlarının Türkçeye tercemesinden ibâret olduğu için Osmânlı Tiyatrosu olamaz. Tiyatro icâdından maksad halkımıza bir mekteb-i tecrübe ve edep açmak demek ise bu tiyatro o maksadı hâsıl edemez" demiş idik.

Hadika muharriri beyefendi şu sözlerimizden evvelkisini kabûl edip diğerlerini red yollu sözler söyler ve söylediği sözlerin hoş yanı ve ale-l-husûs yekdiğerini naks eden fıkarâtı atılır da ne demek istediği araştırılır ise şunlardan ibâret kalır:

"Fransızcadan mütercim oyunun ahlâkca sû-i te'sîrini anlayamıyoruz. Beyoğlu'nda Fransızca oynanan oyunlar mûcib-i mazarrat mı oluyor ki İstanbul'da oynanan tercemesinden menfaat hâsıl olamasın."

İşte muharrir-i müşârün-ileyin dört sütûnda söyleyip ancak söyleyebildiği sözler şundan ibârettir.

Sözü uzatmaya ne hâcet. Biz şu iki maksadı aslı üzerine muharrir-i müşârün-ileyhe iki fıkra sorarız.

Birincisi

İsim taᶜyîn edemem. Çünkü Osmânlılığın en mukaddes gördüğü bir noktadır. Filân efendi zevcesini avrupa ahlâkı üzerine filân beye takdîm edebilir mi edemez mi? Eğer takdîm edebilir der iseniz Avrupa oyunlarının ahlâk-ı Osmâniyye'ye mugayir gelmeyeceğini teslîm ederim.

İkincisi

Beyoğlu'nda oynanan oyunlara giden Osmânlılar ne fikir ve mütâlaa ile gidiyorlar? O tiyatroları nazarlarında bir mekteb-i edeb bularak mı gidiyorlar? Bunu muharririn insâfından sorarım. Fakat "Evet mekteb-i edebdir de ânın için gidiyorum" der ise bunun için ayrıca bir bahse girişeceğimi dahi ihtâr ederim.

Hadika'ya diyeceğimiz cevâb yukarıda geçen iki bendden ibârettir. O bitti. Şimdi biraz da sevgili Osmânlılar ile konuşalım.

Osmânlılar!

Adamın adam olabilmesi için bir çok tecrübelere ihtiyacı der-kârdır. Tiyatro denilen şey adamların tecrübe arkası sıra koşup bir takım müşkilâta uğramalarına hâcet bırakmayarak tecâribi kendi oyağına getirmek demektir. Demek olmuyor ki tiyatro esâsen lâzımdır.

Tiyatro hemen medeniyyet kadar lâzımdır. Fakat medeniyyet bir memlekette hâricten girmeyip içinden çıktığı gibi tiyatro dahi hâricten gelmez içinden çıkar. Bizim medeniyyetimiz bize müsâade eder mi ki ez-cümle baloda polka oynar iken familyamız aᶜzâsından bir erkek veyâhûd diğer bir kadın miyanında cereyân eden hile ve hadaadan ibret alalım.

Güllü Agop Efendi'nin ki değil Osmânlı Tiyatrosu lâzımdır. Ne zamân? Ol zamân

ki bizde hiç olmaz ise Osmânlılardan onda ikisi akâid-i ahlâk âdât ve vukuât-ı Osmânîyye'ye vâkıf olmak lâzımdır ki mülteziz olabilsinler. Bu ne ile olur? Şübhe yok ki bir parçacık maârifle. Biz henüz eli mertek sanır iken bir de tutup da mösyö bilmem ne Paris âşüfte-gânının serâir-i ahvâline dâir yazdığı oyundan ne ibret alabiliriz? Ama diyeceksiniz ki evet maârifimizin bu günkü derecesine göre olsun elde bir tiyatromuz bulunsun. Tamam hakk yedinizdedir. Fakat elde olacak o tiyatro dahi hiç olmaz ise zuhûrunun ıslâh edilmişinden ibâret bulunsun.

Ba'zı Tuhaf Fıkralar

Bir zamân bî- namaz ile şeytan arkadaş olmuşlar. Şeytan bî-namazın asla Cenâb-ı Hakk'a secde-güzâr-ı niyâz olmadığını görünce "Yâhû arkadaş ben Cenâb-ı Hakk'ın halk ettiği Hazret-i Âdem'e bir kerecik secde etmekle emr olundum. Etmediğim için kıyâmete kadar mazhar-ı lâ'net oldum. Sen ise her gün beş vakit namazda seksen secde ile emr olundun hiç birisini etmiyorsun. Acaba seninle benim aramda ne kadar fark vardır" demiş.

Zâtın birisi gayet a'lâ bir alma kürk giymiş ve kibr ü azametinden kabarmaya başlamış. Bu aralık kürk lisân-ı hâl ile kendisine demiş ki "Benim evvelki sâhibim sırtında beni gördükçe kabardığı için tîr-i terbiyeye dûçâr oldu. Sen ândan ibret almıyor musun?"

Nefsine sû-i kasd etmiş ve bıçak ile kendisini bir kaç yerinden urmuş olan bir zâtın halk etrafına toplanarak her biri bir gûne teessüf ettikleri sırada debbâğın birisi dahi şöyle teessüf eder imiş "vâh vâh vâh! Hem cânına kıymış hem derisine. Şu deri ne güzel sepiye gelir idi. Fakat ne çâre? Akılsız herif delik deşik etmiş bırakmış."

Teşrîn-i sânînin on ikinci pazar günü Üsküdar iskelesinden sâat dört buçukta hareket eden on üç numrolu vapur içindeki altı yüz kadar yolcu şirket direktörü Hüseyin Hâkî Efendi hamamdan çıkıp da vapura girdiği zamân "Efendim sıhhatler olsun. Âfiyetler olsun. Gözlerimiz yollarda kalmış idi. Hoş geldiniz safâ geldiniz. Emriniz olur ise artık vapur hareket etsin vâkıâ çok gecikmedik topu topu yarım sâat kadar vakit geçti ama hareketimiz her hâlde fermân-ı samîniz menûttur." Diye alkışlamışlar. Bunun için idârehânemize bir çok kâğıtlar geldi ama hepsi de Hüseyin Hâkî Efendi'ye arz ve te'mîn husûsiyyeti ve bir çok teşekkür ve duâyı hâvî olduğundan yalnız şu fıkrayı koymakla iktifâ eyledik.

Panosyan'ın ahlâkca olan tedkikatı maᶜlûmunuzdur â.

Geçen gün bir ahlâk bendi daha yazmış. Fakat bu bend evvelki bendi gibi hayylara mahsûs olmayıb haddinin bütün bütün hâricinde imiş.

Ne olmuş?

Ne olacak!

12 Mart 1867 târîhli kârarnâme neci?

Bir ay müddetle tavîle-i istirâhatâ çekilmiş.

Timûr köprüyü gördünüz mü? Görmediniz ise size taᶜrîf edeyim. Hâni ya Karaköy tarafına kurulduğu zamân iki tarafından gide gide orta yerinden birleşmeye kırk elli metro kalmış olduğu zamân yok mu? İşte yine o hâle rücûᶜ etmiş. Gazeteler kabâhati zırhlı gemiye buluyorlar. Gemi gelmişde çatmış diyorlar. Kabâhat gemide niçin olsun? O Londralı akıllı izᶜân köprü koca zırhlının geldiğini görmüyor muydu. Yolun oborta yerinde ne işi var idi? Şöyle bir kenarcığa niçin çekilmedi? Zırhlı gemi bu şakaya gelir mi? Âni Eyüp vapurları gibi Eyüp oyuncağı mı zann etti?

Ne ise La Turquie üç aya kadar bürû' tamm kesb edeceğini te'mîr ediyor. Bir daha aklını başına alsın da öyle ayak altında gezinmesin.

Levant Times diyor ki köprünün buraca taᶜmîri mümkün olabileceği şübhe götürmektedir.

Ağa Basîret'e ihtâr!

Sizin Frenk hekîmleri hakkında yazdığınız bendi ânlar görmüşler. Uzun uzadıya cevâblar vermişler hem de herifler hiç insâf etmemişler. Hiç nezâketler göstermemişler. Sen o bendi gördün mü? Gördün ise cevâb verdin mi? Görmedinse göstereyim. Verdin ise göster. Çünkü arada bizim eğlence zâyiᶜ olacak da yüreğim âna yanıyor .

Reji idâresinin devlet uhdesine geçtiğinden dolayı ne kadar memnûn olduğumuzu bilirsiniz.

Bu işin yine bir kokusu çıkmaya başladığı gazetelerin reviş-i işᶜaretten anlıyoruz.

Levant Times diyor ki: Dükkâncılar yüzlük tütünü yüz ellilik diye satıyorlar ve sirkati şimdi bu yüzden ediyorlar. Bunun için hükûmet şu nasîhati veriyor.

"Paketlerin ağzını mühürlemeli....."

Gördünüz mü nasîhati! Halkın kapalı paketleri açtırıncaya kadar başına hâl gelmiş idi. Şimdi bir de Levant Times'in ağzına bakarak tekrâr kapattırılmasına mı çalışacağız? Âferîn gemici aklınla bin yaşa.

Ben nasîhati yalnız erbâbına vermek azminde bulunduğumdan bu bâbda sükût etmek ister idi isem de artık çâresiz kaldığımdan bârî nasîhati vereyim.

Efendim Reji-hânede bir hükm komisyonu teşkîl ederseniz Beykoz'da yirmi paralık tütün alanlara yüzlük tütün yüz elliye verilir ise çeksin şikâyet etsin. Komisyon-ı mezkûr o dükkâncıyı en ağır cezâ ile mücâzât eder.

Tramvay vagonu Tophâne'de bir kasabı çiğneyip öldürmüş.

Bu kasab bizim direktör olan "Kasab" değildir. Zirâ bizim direktörün ismi Teodor olduğu gibi belinde bıçağı masâdı filân da yoktur. O kasabın ismi Hristo olduktan fazla belinde bıçak mesâd filân da var imiş de ânın için tramvay kendisini çiğnemiş.

Esham ve kambiyo şirketi nâmıyla ahîren teşkîl olunan bir banka hakkındaki fikimizi 161 numrolu nüshamızda yazmış idik.

Sened-i enderiyye ismiyle erbâb-ı mâliyyeden bir zât Courrier d'Orient

Gazetesi'ne bir mektûb gönderip o mektûbda uşbu bankayı teşkîl eden zevâtın ne kadar doğru adamlar olduklarını ve teşkîl ettikleri bankanın ne derece şâyân-ı ehemmiyyet bulunduğu meydâna koymuş.

Bu mektûb neşr olunduktan sonra aklı olanlar ândan hisse almak değil hattâ ba^{c}d-ezîn Galata'dan dahi geçmemeleri lâzım gelir iken bizim saf-derûn İstanbul halkı yine yüz on bin İngiliz lirası yazılmışlar.

Mektûb-ı mezkûrun hükmünü İstanbul'da olan efkâr-ı mâliyye ve sarrâfiyyeyi ileride size anlatacağım.

Vâkıâ Courrier d'Orient Gazetesi hiç bir arz ve ivâza gördüğümüze kalır ise

bundan bütün bütün dahi fâide siz kalmamıştır. Çünkü bundan sonra her ne zamân böyle bir banka güşâd olunur ise iᶜlân-nâmesi en evvel Courrier d'Orient'da görülecek ve ihtimâl ki ânların böyle olmadığına ve sahîhen emniyyete şâyân olunduklarına dâir şahâdet-nâmeler dahi derc olunacaktır (?)

İstanbul'un baᶜzı umûr ve mevâdd-ı nâfiaya olan ihtiyacâtı miyânında Beyoğlu'na su götürülmesi hakkında iki üç seneden beri Nâfia Nezâreti Celîlesi tarafından edilen teşebbüsâta zamîmeten iktizâ-yi hâlin bi-l-müzâkere karârlaştırılması husûsu Ticâret Nezâret-i Celîlesi'ne havâle kılınmış idi.

Memleketimizin kesb-i servet ve saâdet etmesi husûsunun birinci esbâbından ticâriyyeye günbegün verilen revâc ve vüsᶜat cümlesinden olmak üzere bu işe de evvelce bizim dahi yazmış olduğumuz vechle asla vakit zâyiᶜ ettirilmeksizin nezâret-i müşârün-ileyhâ tarafından bi-l-müzâkere karâr verilerek ol bâbda sadâret-i uzmâya takdîm kılındığı Beyoğlu gazetelerinde kemâl-i mesrûriyyetle mütâlaa eylediğimizden bu haber-i meserret eseri susuzluktan dudakları patlayan Beyoğlu ahâlîsine kemâl-i müsâraatla tebşîr ederiz

---

Hanım ile Efendi

- Cânım beyim ne düşünüyorsun? Bayram da geldi.

- İşte ben de ânı düşünüyorum ya.....

İki Efendi

- Cânım birâder bayram gazeteler niçin çıkmaz?

- Mesrûr olan halkı taᶜcîz etmekten bayram günleri olsun ihtirâz ettikleri için.

Bir Bektâşi ile Bir Zât

- Yâhû Baba Efendi ârife pazar günü mü imiş?

- Fakir âna şaᶜbânın otuzunda tesadüf etmiş idim

İhtâr

Monte Kristo'nun bir kaç haftadan beri çıkamayışına kariîn-i kirâm tarafından baᶜzı güne taᶜrîzler vukuᶜ bulmakta olduğu işitilmiştir. Bunun bir müddetten beri gecikmesi hiç bir sebebe müstenid olmayıb yalnız ramazan-ı şerîf münâsebetiyle terk-i müretteblerinin biraz ez-cümle işlemleriyle Monte Kristo'nun tabᶜ olunmakta bulunduğu matbaanın ise pek ziyâde meşgûl bulunmasından ileri gelmiştir ve bayram ertesi ise bu mâᶜniler tabîî kalmayacağından evvelki vaᶜdimizi îfâ edeceğimizi ihtâr ve geçen vakitleri de tazmîn edeceğimizi vaᶜd ederiz.

(Teodor Kasab)

165 Numro Cumᶜa-ertesi 18 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pencşenbih ve cumca-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(Tashîh)

Hani ya ben size bir zamân bir kapudân hikayesi söylemiş idim. Siz benim söylediklerimi unutmayacağınızdan mutlaka bu hikâyeyi dahi unutmamışsınızdır.

Bu hikâye çin lisânından terceme edilmiş idi. Meğer bizim mütercim Çince'yi lâyıkıyla bilemediğinden hikâyeyi fenâ terceme etmiş.

Tuhafı neresi Pekin şehrinde de bizim Diyojen'i okuyan var imiş. İşte orada bulunan karilerimizden birisi bu hikâyenin sûret-i mütercemesini aslına muvâfık bulamadığından ve kendisi hikâye-i mezkûreyi İngilizce'ye terceme ederek gönderdiğinden biz dahi keyfilleti tashîh için hikâyeyi İngilizce'den Türkçe'ye terceme ederek ber-vech-i âtî derc ediyoruz.

Hikaye bir muhavereden ibâret olup mahâvere dahi şu vechle başlar ki:

Kapudân - (Umûma hitâben) Yâhû ummân-ı belânın tâ orta yerinde imişsiz. Bana kalsa öyle değil ama öyle diyorlar. Bana kalsa ortalık sütlimanlık ama deniz dağlara çıkıyor imiş. Ne ise çâre yok. iYolcuların efkârına da biraz hizmet etmeli. Kumandama dikkat ediniz.

Tayfalar - Buyurunaz efendim.

Yolcular- Ah kapudân baba halimiz pek fenâ pek fenâ. Hattâ ister iseniz bize dahi emrediniz. Hep geminin içinde değil mişiz?

Selâmetimiz için biz dahi cânla başla çalışırız.

Kapudân - (yolculara) Siz râhattâ olunuz. Siz karışmayınız. Siz bize duâ ediniz. (Dümenciye) Dümenci! Gel bakayım. Şu paltomun içinde kaplı olan kuzu derisi yırtılmış şunu dikiver. Zirâ üşüyorum.

Dümenci - Ya efendim dümeni?

Kapudan - Anı terziye ver. Sen dikinceye kadar çeviriversin.

Yolculardan bir ihtiyâr - Cânım kapudân baba o nasıl olur ya? Hiç düm...

Kapudân - (Ağzına bir tokattttt urarak) Sus murdar herif. senin haddin mi? (Kilarcıya) Gel buraya kilarcı. Nasıl bizim pislikler yolunda ya! Âferin! Ânlar öyle salsın da sen gel bana ikincilik et. İkinci kapudânını çehresi benim hoşuma gitmiyor. Sen yine güler yüzlü şîrîn sözlü bir herifsin. (Kılâvuza) Dediğimi iyi dinle. Sonra başını ezerim. anbarcı fenâ hareket ediyor. Bundan sonra anbar kat^{c}iyyen senden mes'ûl. Bir de o atexçi himmet etmiyormuş. Makineci kazganda istim bulunmuyor diye şikayet ediyor. Haydi git o işi yap.

Kılâvuz - Pek iyi efendim baş üztüne.

Kapudân - şey gel buraya! Şu orta direğin tepesindeki makara bozulmuş. Şimdi gitmeli yerine bir yeni makara koymalı.

Kılâvuz - Efendim daha henüz aşağıya inmedi idim.

Kapudân - Haydi diyorum... Fakat dur. Biraz üşüdüm. Aşağıya git yatağımı hâzırla.

Kılâvuz - Baş üstüne efendim.

Kapudân - Gel diyorum! Gel buraya! Şu aşçıya daha halâ yemeği tuzluca yapmasını anlatamıyorum. Git bana tuzluca bir sucuk kızartması yap. Hem o aşçıya söyl de bir irtifâ^{c} alsın. harita üzerinden hasâb etsin. kaç derece tûl ve kaç derece arzda isek çabuk bana bidirsin. (Bir kaç kişinin bir kenarda konuştuğunu görünce) O ne benim manevralaramân aleyhinde mi söz söylüyorlar? Alınız şunları anbarda habsediniz habîsleri. (ikinci kapudâna9 Sen boş mu duruyorsun? Bu havada boş durulur mu? Al şu bizim çomarı aşağı götürde sıcak su ile güzelce bir yıka.

Yolcular - (Birbirlerine) Öyle ise selâmetteyiz.....

İşte hikâyenin asıl Çincesi bu imiş. Vâkıâ bizim yazdığımız bunun bütün bütün de hilâfına değil ama aslına kemâliyle mütâbık olması için tashih-i keyfiyyete ibtidâr kılındı.

"Mâliyye ve Sarrâfiyye"

Kazanmak ve husûsuyla zahmetsizce kazanmak âlemde en tatlı şeylerden olduğu için herkes bu yola müsâraat gösterir. Memleketimiz bulunan İstanbul'da bir zamân kazanmak ve hem de kolayca kazanmak yalnız hükûmet me'mûru sıfâtını hâiz bulunmaya müteveffık olduğundan herkes o yola heves eder id.

Vâkıâ bu yolda bir çok kimseler nâil-i emel olurlar id. çünkü beş on bin kese akçeye mâlik bir kavvâs-başı ve kezâlik bu kadar servete nâil bir paşa kethüdası gibi adamlar dahi görmüşüzdür.

Lâkin sonraları bu yol biraz saplaştı. Herkes istediği gibi emine boyuna gezmeye muvaffak olamamaya başladı. Meselâ kavvâs-başılıkta kazanç yalnız ayda beş yüze ve paşa kethüdalığında ise yedi yüz elli ve nihayet bine münhasır kalınca az zahmetle çok kazanmak için başka tarîklere mürâcaata mecbûriyyetlere elverdi.

Bundan sonra dahi meydâna muâmele-i mâliyye ve sarrâfiyye denilir bir yol çıktı . bu yol insanı daha çabuk ve daha zahmetsizce menzîl-i maksûdu eriştirir göründü. Çünkü sırtında zenbîl taxıyan bir kasabın bu yolda miyoner olduğu görüldü.

Lâkin maliyye ve sarrâfiyye yolunda kazanmaya mahsûs olan behre yalnız bir paşanın mazhar-ı hüsn-i teveccühü olmakatna ibâret değildir. Pek çok ma^{c}lûmâta ve daha doğrusu pek çok şeytânlığa menûttun. Frenkler ise bu yolda şeytanetleri asırlardan beri taallüm ede ede şimdi gelip ilerisini güllük gülistanlık gösterdikleri târik-i mâliyye ve sarrâfiyyede bize reh-zenlik ediyorlar ve her birimizi birer birer soyup soğana çevirerek vaktiyle kavvâs-başlılık ve paşa kethüdalığında kazanılmış olan akçeleri dahi elimizden alıyorlar.

Bu bendi yazmaktan maksad eğlence değildir. Umûr-imâliyye ve sarrâfiyye hakkında halkımıza bir fikr-i sahîh vermektir.

Umur-i mâliyye ve sarrafiyye esâsen neden ibâret bulunduğunu bir kere muvazene edelim.

Üç dört kişi meydâna çıkıyorlar. İçinde Müselmân değil hattâ Osmânlı olarak dahi kimse bulunmadığı hâlde bir banka güşâd ediyorlar. Bu bankanın hisse senedi diye bir takım kâğıtlar çıkarıyorlar. O kağıtları verip yerine bizim sandıklardaki altını alıyorlar. Avrupa ise kuvve-i ma^{c}lûme-i mıknatısiyyesiyle bizim altınları derhâl cezb ü celb ediyor. elimizde kuru bir kağıt kalıyor. Vâkıâ paramazın kirâsı olarak bize yılda şu kadar para veriyorlar. Ancak biz bugün alınız kağıdınız veriniz paramızı diyecek olsak

verebilecekler mi? ne mümkün? Bizim paralar bin dolaba girdi gitti. Maâz-Allah biz öyle bir lâkırdı söyleyecek olsak kumpanya dahi derhâl topu atar sonra elimizde bulunan kâğıt duvar kağıdı kadar olsun para etmez.

Kambiyo Şirketi nâmiyle yeni bir banka daha güşâd edildiğini yazmış idik. İşte bankalardan bir misâl olmak üzere bu banka hakkında Courrier d'Orient'da münderic bir mektûbun en mühimm yerlireni size terceme ve tefhîm edeyim.

Sâhib-i mektûb diyor ki:

Efendiler! Siz altmış bin hissenizden elli beş bini satılmış olduğunu iᶜlân ederek satılacak yalnız beş bin hesseniz kaldığını der-miyân etmiş idiniz. Bu hâle göre siz elli beş bin hissenin ilk taksîti yüz on bin İngliz lirasını der-dest etmişsiniz demektir. Öyle ise hani ya sizin kasalarınız? Merkez idâreniz nerede? Siz mezkûr beş bin hisseyi Credit General Ottamân'da satmış idiniz. İdiniz daha ziyâde emniyyet kazanmaz mı idiniz?

Eğer bu elli beş bin hesse satılmış bitmiş idiyse satın alanların esamîsini mübeyyin niçin bir levha tazîm ederek iᶜlân etmediniz? O hâlde halk kimler ile ortak olduklarını görür ve daha ziyâde emniyyet eder idi.

Halktan toplayacağınız paralar için senede yüzde altı fâiz verecek imişsiniz. Ancak her kim taksitleri vakt ü zamânında veremeyip de geciktirecek olur ise cezâ olmak için kendisinden senede yüzde on iki hesâbıyla bir faiz yaᶜnî cezâ-yi nakdî alacak imişsiniz. Hâlbuki böyle bir hâlde yalnız evvelce vereceği paradan yüzde bir kadar fazla almaya hakkınız fünûn-i mâliyye iktizâsındandır. Yoksa yüzde on iki değil. Hele bedeli ifâ olunmayan hisseleri hiçe çıkarmak hakkında olan firârınız bütün bütün bâtıldır. Zirâ bunun usûl-i mahsûsası iktizâsınca bu gibi hisseleri piyasaya çıkarıp satarak bahâsı neye baliğ olur ise sarf-ı temettuᶜunu sâhibine vermek lâzım gelir.

Bu kumpanyayı siz üçünüz teşkîl ediyorsunuz. Demek oluyor ki müessis sizsiniz. Fkata bununla berâber idâresi dahi sizin elinizde olduğundan müdîrleri dahi sizsiniz. Fazla olarak mecâlis-i idâre aᶜzâsı dahi sizden ibâret. Pekâlâ bu kadar müsâadâta mukabil size altı yüz bin lirasını tevdiᶜ edecek olan hissedarlara gösterdiğniz te'mînat nedir? Sizin beherinizin ikişer bin hisseden altı bin hisseniz var te'mînât bu mudur? Hâlbûki bu altı bin yine sizin sandığınızda ve kusûr hisseler ile berâber yine sizin zîr-i idarenizde bulunduğundan bunlar orada mevcûd mudur yoksa sattınız elden çıkrdınız mı kimin haberi olacak? Böyle mühimm bir bankanın müessislerden sonra ayrıca müdîrleri ve hissedârların intihâbıyla bir meclis idâresi ve umûm hissedarlardan ibâret bir hey'et-i umumiyyesi olmak ve bütün işler aleni ve aşikâre görülmek iktizâ etmez mi? İᶜlânınıza göre siz beş sene iş başında bulancak imişsiniz. Güzel. Fakat ândan sonra yerinize

kimler gelecek?. Her ne kadar bu kumpanyanın müddetini taᶜyin etmemiş iseniz de halk buna iki yüz seneye kadar kendisini hissedâr bilir. Öyle sine işin ilerisi ne olacak? Âni da şimdiden te'mîn etmeli değil mi?

Eğer iᶜlânlarınızda sizin idârenizi teᶜmîn edecek sâir baᶜzı hükümler mahzûf olup da ben anlayanıyor isem orası başka. Yoksa iᶜlân ettiğinz husâsât üzerine halk size emniyyet edemeyerek sizden meccâniyyet gösterse haklıdır.

İşte mektûb-ı mezkûrda şu son banka hakkında gösterilen mülâhazatın en mühimmleri şu olup hâlbuki istanbul halkı bu mülahazât bedihi iken gidip körü körüne yine tamam beş bin hisse yazılmışlardır.

Vâkıâ Diyojen sizin bildiğiniz medeniyyetin muktezayatını ele alır da ol vechle düşünür ise sizi sandıklarınızdaki akçeden istifade etmekten menᶜeylemez. İstifâde etmeli. Fakat öyle her râst gelenlerin ve husûsuyla kendi memleketlerinde açlıktan imanları gevreyip karın doyurmak için buraya gelenlerin size verdikleri süslü bir kâğıt parçasına mukabil elinizdeki altınları vermeyiniz. Adam olunuz? kendiniz için kendiniz bankalar açarak kendi akçenizden yine kendiniz istifâde ediniz.

Bismiyle çıktık yola
İstanbul'da gaz maz yoktur
Hele sâyile sâ
Ramazan verdi şehre fer
Katibler hokka yüz tutmuş

Fenerimiz söndü mola
Çatmayalım karakola
Heyamola yısa
Mâhiyyelendi câmiᶜler
Bir mâhiyye ihsân ister

Eyzan

Sofradan koğsan sıvışmam
Köşeden sahur yemeği

Başka sohbet girişmem
Yüz bin altına değişmem

Eyzan

Ereğli'den kömür gelir
Açığı rahattır ama

Para bana ömür gelir
Gizlisi pek ağır gelir

Eyzan

İftar vakti başlar döner
Ben keyfimi çattım ama

Reji bilmez tiryâkîler
Arkadaşım tütün ister

Eyzan

Reji biraz çer çöp sattı
Ya Rabbi sana çok şukur

Bir akşam üstü top attı
Ramazân câna can kattı

Eyzan

Taramvayın hâli budur
Amân Esper yavaş koştur

Durak yerini unutur
Paraya halk oruçludur

Eyzan

Vapur karada geziyor — Gören bilmem ne seziyor
Maᶜrifetli çarık gemisi — Döndükçe altın kesiyor

Eyzan

Demiryolu demirdendir — Kârının hepsi birdendir
Herkesin ağzına düşmüş — Uzanır sanki şîrdendir

Eyzan

Mâlik olanlar bu yola — Selâm vermez sağa sola
Biz uzaktan seyrederiz — Size bin âfiyet ola

Eyzan

Beyoğlu râhatâ dalsın — Hep oruç bize mi kalsın
Su yok is müsâvât var — Bir yıl da ânlar bunalsın

Eyzan

Gazeteler yemek ister — Halka söz söylemek ister
Kapanmak var â sultanım — Söylemeye yürek ister

Eyzan

Ramazan mâh-ı siyâmdır — Açlıktan kârım tamamdır
Müşterîler unutmayın — İki gün sonra bayramdır

Eyzan

Havadisin biraz da ehemmiyyetlicelerinden bahsedelim mi?

Husufe dûçâr olan Bedir gazetesi şimdi iâde-i hayât etse de üç imparatorun Berlin'de vukuᶜbulan mülâkatının şark hakkında yaᶜnî bizim hakkımızda ne gibi teᶜsîrâtı olabileceği hakkında ettiği muhâkemelerin derecâtını görse.

Rûznâme geçen bir nüshasında Batum limanında Rusya'ya hediye edilmesi Rusya tarafından ârzû olunduğu hakkında bir fıkra yazmış idi. Fakat bu gazete halk nazarında artık ihtiyarlamış ve bunamış gibi bir nazarla görüldüğünden bi-çârenin hiç bir sözüne ehemmiyyet verilmediği gibi bu sözüdahi hasır aralığına gitmişidi.

Vâkıâ ben "Basîret" namiyle gözlerini yumup giden "Hakayık-ül-vekayiᶜ nâmiyle ismi müsemmâsına uymayan gazetelerden ziyâde Cerîde-i Havâdis'in pir-âne ve müdir-âne sözlerine ehemmiyyet verdiğim için zikrolunan gazeteninn ber-minval-i muharrer fıkrasını nazar-ı ehemmiyyete almışidim. Ancak Bedir merhumun muhâkematını henüz birinci mukaddeme-i netâyici olduğu için işin ilerisine göz dikerek sesimi çıkarmamış idim.

Şimdi kulağıma baᶜzı sesler daha geliyor. (Kudüs-i Şerîf'de! İslâm! ile! Hıristiyân! Mücâdelesi!) Diye ehemmiyyetli ehemmiyyetli bir şeyler söylüyor. Ahiren Tuna Vilâyeti'nde dahi (İslam!! ile!! Hıristiyân!! Gavgası!!) filân yollu kocamân sözler işitilmeye başladı. Bundan makaddem bu gib şeyler gazetelerde dehdehe ve geh geheler ile yazılmaz idi. Acaba şimdi niçin böyle bambaşka bir lisânla yazılıyor. Bir şamar yiyenler mecrûh sûretine konulup "Tarafeynden on yirmi otuz kırk mecrûh vukuᶜbuldu" diye hem Fransız lisânıyla yazılan gazetelere dahi konuluyor. Avrupya anlatmamk için mü?

Memleketeyn emaretinin hudûdunun hâricine çıkması Karadağlıların tekrâr çıldırması dahi Bedir'in berm-minvâl-i muharrer muhâkemâtla uğraştığı zamânlarda idi.

Vâkıâ benim neme lâzım! Hani ya bu gibi havâdisler me'lûf olduğum kahkahadan beni velev ki bir dakika için olsun menᶜ ediyor da yüreğim âna yanıyor. Yoksa korkumdan değil. Çünkü Avrupa ahvâl-i umûmiyyesinden bize taalluku olacak mesâile kemâl-i dikkatle bakmak ve aralıkta bir böyle dâhilî vukuâtı ve efkârı âlemin hâliyle tatbik etmek me'mûrîn-i hükûmetin vazîfesidir. Ben me'mûr değilim â.

Ahvâl-i dâhiliyye filân dedim de hâtırıma geldi. İzmirliler dahi galibâ artık haddlerinin hâricine çıkmaya başlamışlar. Der-saâdet'e bir mahzar-ı umûmî göndermişler haberiniz var mı?

Diyorlar imiş ki:

Vâlîlerimizin böyle dört günde bir kere azledilmesi bizim umûr ve husûsât-ı adiyyemize hukukmuza ticâretimeze sekte veriyor. Vâkıâ her maslahatın merciᶜi var ise de zamân-ı idâre her hâlde vâlînin elinde olduğundan böyle re's-i idârede bulunan me'mûrların sık sık tebeddül etmesi emr-i siyâsetçe pek büyük sû-i te'sîri müstelzim olur.

İşte yalnız bunların şu haddsizliği fazladır zannedirim. Sizin nenize lâzım? Bu gibi hamîr işlerine karışmaya size kim salâhiyyet vermiş? size bir vâlî lâzım değil mi? zeyd olmasın da Amr oluversin. Her vâlî vâli demek değil midir? Devletin halkın asla ser-bestî vermemekte Hudâ-alim hakkı vardır. Â kardâş biraz da ser-bestî verecek olsa bakınız ne kadar haddsizli ediyorlar. Tevcîhat-ı resmiyyeye varıncaya kadar müdâhale ediyorlar.

Ne ise verilen havâdis-i sahîhaya göre bir seneden ziyâde zamândan beri sebkat eden tecârib-i mütevâliye ve mütemâdiye üzerine Hükûmet-i seniyye bayrâm ertesi bir büyük ıslâhâta teşebbüs buyuraca ve artık o zamân taᶜyin olunacak hatt-ı hareket

üzerinde devâm edilip Avrupa'nın altı yedi aydan beri görülen acâib hallerine karış bizce hangi palitikanın ittihazı lâzım ise düşünülüp âna tebaiyyet edilecek ve dâhilen dahi servet ü saâdet-i milliyyemizin eshâbı ne ise araştırıp ve bulunup o esbâba kemâl-i müsâraatla tevessül edilecek imiş.

(Teodor Kasab)

---

166 Numro Salı 16 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Ağalar! Efendiler!! Beylerim!!! Paşalarım!!!! Bayram-ı şerîfiniz mübârek olsun. Cenâb-ı Hakk emsâl-i kesîresiyle müşerref eylesin.

Bir takım saygısız gazeteler hem de millet gazetesi nâmını aldıkları hâlde bayram münâsebetiyle çıkmazlar. Ancak sizin sevgili Diyojen'iniz bunlar gibi saygısız değildir.

Buna bayram derler. Her millet bayramları geldiği gün giyinirler kuşanırlar çoluğuyla çocuğuyla hısmıyla akrabâsıyla vatandaşlarıyla musâfaha ederler. Bir adam bayram günü dahi kendisini habs eder kalır ise ben âna adam mı derim? Hattâ hükûmet bile bayram günleri mahbûslardan baᶜzılarını dahi salıverir.

Hâsılı ben o münâsebetsizliği edemedim. Bayram günü daha ziyâde sürûr ve behcetle çıktım. Cümlenizin îd-i şerîfinizi tesᶜîd ederim.

Ey erbâb-ı mesâlih! Sizin dahi îd-i şerîfinizi tebrîk ederim.Artık ramazân-ı şerîf geçti. Oruç yorgunluğu bayram sürûruyla geçer. İn-şâ-Allah bundan sonra mesâlihinize bakılır. Siz de hân köşelerinden kurtulur vatanlarınıza gider çoluklarınız çocuklarınız ile mülâkat edersiniz.

Ey mekteb şâkirdanı! Sizin de bayramınızı tebrîk ederim. Ramazân-ı mübârekin şeref-i hulûl-i münâsebetle bir aydan beri derslerinizi taᶜtîl etmiş idiniz. İşte o mübârek bizi yine hâlimize terkle gitti. Bundan sonra yine derslerinize devâm edeceksiniz.

Ey Beyoğlu ahâlîsi! Sizi dahi tebrîk ederim. Ramazan hâli size su yetiştirmek için arîz ve amîk mütâlaa ve tezkire mâniᶜ idi. Şimdi bayrama vâsıl olduk. Bundan sonra Komisyon-ı Âlî enine boyuna mütâlaâte himmet buyuracaktır.

Ey Osmânlılar! Umûmunuzun bayram-ı şerîfinizi tebrîk ederim. Senede bir defᶜa şeref-i hulûl eden ramazan-ı şerîfte istirâhat ve âramiş lâzım olduğundan (baᶜzı

gazetelerin rivâyetlerine göre) Hükûmet-i seniyye büyük bir ıslahâtı bayram ertesine taᶜlîk buyurmuş idi. İşte bayram-ı şerîf meymenet-efza-yı vürûd oldu.

Bu gün bayramın ikinci günüdür ki salıdır. Yarın çehâr-şenbih. Öbür gün pençşenbih ve bayram ertesi ise de kalemlerde muâyede-i umûmiyye olduğundan iş görülmez. Daha öbür gün dahi cumᶜa taᶜtîlidir. İn-şâ-Allah cumᶜa-ertesinden bed'an ile ıslahâta mübâşeret olunacaktır.

Mesrûr olunuz. Mesrûr olalım. Bayram günleri sürûr günüdür.

"Kapitülâsyonlar"

Diplomatlar lisânında "kapitülâsyon" ismi almış olan mâdde memleketimizde ticâret ve taayyüş eden ecnebîlerin hâiz oldukları imtiyâzâttan ibâret olup geçen gün ibret bunların lâğvî hakkında bir bend yazmış ve bu bende Phare du Bosphore ahîren bir cevâb vermiş idi.

Bu mes'ele Osmânlılık nazarında en ziyâde ehemmiyyet alan bir mes'ele olduğundan ve şakadan makadan katᶜ-ı nazar Osmânlılık nazarında böyle en ziyâde ehemmiyyet alan mesâilde Diyojen sükût edemeyip ağzını kapasalar işâretle olsun merâmını ifâde edeceğinden şimdiye kadar Türkçe ve Fransızca ve Rumca lisânlar ile bu mes'ele hakkında az çok söz söylediği gibi bu kere dahi ibret ile Phare du Bosphore'un şu mübâhiseleri münâsebetle kendi fikrini söylemeye mecbûr olmuştur.

İbret işbu kapitülâsyonların ilgası daᶜvâsında bulunan sâir hamiyyetlüler gibi vatanımızda ticâret eden ecnebîlerin ber-minvâl-i muharrer imtiyâzâta nâil olmaları bir memlekette iki hükûmet bulunmak gibi bir müşkil gösterdiği ve ale-l-husûs bir memlekette imtiyâza şâyân halk var ise o da memleket-i mezkûrenin yerli ahâlîsi olmak lâzım gelip hâricden o memlekete gelerek ticâret edecek olanlar daha ziyâde bir imtiyâza mazhar olmak şöyle dursun belki memleket-i mezkûreden edecekleri istifâdeye mukabil kendi taraflarından bir fedâkârlık göstermek lâzım geleceği sûretlerini tasvîr ettikten sonra kapitülâsyonların mutlaka ve be-heme-hâl lâğvını iddiâ eder.

Bu daᶜva umûmî bir daᶜvâdır. Osmânlı olup da bu daᶜvâda bulunmayan olamaz. Hattâ Avrupalılardan bile "Âlemde kanûn hep birdir. Kanûn denildikten sonra mazmûnu izhâr-ı hakk demek olacağından ve herkesin matlubu dahi bundan ibâret bulunduğundan Memâlik-i Şâhâne kanûnlu mahkemeli bir memleket olduktan sonra artık orada kapitülâsyonlara hiç bir ihtiyâc yoktur." Diyenleri dahi gördüm

Vâkıâ Phare du Bosphore dahi bu fikrin hilâfında bulunmuyor. O da bizim gibi bunların lâgvi lüzûmunu hükm ve belki da^{c}vâ bile ediyor.

Ancak iki fıkra söylüyor ki bu bâbda müddeîlerin birisi dahi ben olduğum hâlde doğrusu o fıkraları nazar-ı ehemmiyyetten teb^{c}îd edemiyorum.

Phare du Bosphore'un efkârına göre biz bir ecnebiyye kapitülasyonların lâgvini teklîf ettiğimiz zamân ecnebî bize "Pekâlâ lâgv edelim. Fakat o hâlde biz hukukumuzu hangi adâletin himâyesine tevdî^{c} edelim? Hangi mahkemeniz var ki bizim hukukumuzu ihkak etsin?" Der ise ne cevâb vereceğiz?

Phare du Bosphore demek istiyor ki elimizde iki mahkeme var. Birisi mahkeme-i şer^{c}iyye diğeri mahkeme-i nizâmiyye. Mahkeme-i şer^{c}iyyede şâhidin şahâdeti üzerine hükm veriliyor. Pek güzel. Esâs pek kuvvî. Ancak şâhid-i kâzibe ne diyelim? Mahâkim-i şer^{c}iyye civârındaki kahvelerde işi gücü yirmi guruşa şahâdet etmekten ibâret ve bununla geçinir adamlar var. Bunlar kat^{c}en haberdâr olmadıkları işler üzerine dahi şahâdet ediyorlar. Hattâ bundan iki üç sene mukaddem taraf-ı meşîhattân bu bâbda bil-cümle muhâkeme bir emr-nâme-i umûmî dahi yazılmış idi. İmdi bir hakk ki yirmi guruş ücretle getirilmiş iki şâhidin şahâdet-i kâzibesiyle zâyi^{c} olup gidecek bu hakkı başka bir hâmînin himâyesi altına vermek lâzım değil midir?

İşte Phare du Bosphore'un birinci fıkrası budur ki meydânda bulunan ahvâle nazaran doğrusu bu fıkrayı reddetmeyi pek fuzûlî bir hareket görmekteyim

Bundan sonra Phare du Bosphore yine diyor ki mahkeme-i nizâmiyyeye gelince. Bir mahkemenin aliyy-ül ıtlak ser-best bulunması lâzım gelip hattâ evvelce a^{c}zâ-yi muhâkemin kayd-ı hayât şartıyla me'mûr olması ve azlden masûn bulunması kanûnun on birinci bendine derc edilmiş ve üzerine "Mûcibince amel oluna" diye hatt-ı hümâyûn dahi şeref-tastîr buyurulmuş idi. Bu kanûn dâimî ve lâ-yetegayyer kalmış ola idi kapitülâsyonların lâgvi da^{c}vâsı için elimizde en büyük ber sened olur idi. "İşte bizim böyle bir kavî kanûnumuz ve bu kanûnun teşkîl eylediği ser-best ve muhikk bir mahkememiz var" diyebilir idik. Ancak ne fâide ki bundan tamam bir sene mukaddem o kanûnun hükmü ayaklar altına alındı. Çünkü kayd-ı hayât ve azlden masûniyet şartı ile ta^{c}yîn olunan a^{c}zâdan dört neferi bilâ-mûcib ve bilâ-muhâkeme azl edildi. Ve bunlar azllerinin sebebini sorduklarında: "O kunûnun kuvveti kalmadı" Cevâbı verildi.

İşte Phare du Bosphore'un irâd eylediği ikinci fıkra dahi bundan ibârettir ki reddi biraz müşkilcedir.

Şu iki fıkra meydânda oldukça doğrusu ben yalnız kapitülâsyonların devâm-ı vücûdundan dolayı ilânihâye müteessif kalarak bunların ilgası için bin ecnebî ile pençeleşmeye cesâret alamam. En mühimmi neresi? Mahkemelerimizin bu hâlde bulunmasından dolayı yalnız kapitülâsyonların devâmı için değil kendi hukukumuzu dahi nazar-ı dikkate alarak ânın için dahi başkaca müteessir ve müteessif olurum.

Mahâkim-i şerᶜiyyede yalan şâhidlerinin hâli ikinci derecede teessüf edeceğim bir şey olup birinci derecede teessüf edeceğim hâl ise mahâkim-i nizâmiyyede bunca milyon nüfûsun muhâfaza-i hukûkunu kâfil olan bir kanûnun dahi hükmü "Ben Yeniçeriyim yeniçerice hareket ederim" den ibâret bulunan bir fikir tarafında yok hükmüne konulduğu hâlde hiç bir mes'ûliyyete dûçâr olmaması ve halkın o kanûna olan emniyyeti yerine başka bir emniyyet gösterilmemiş bulunması kaziyyesidir.

Bir sâil "Âzâde-i muhsûsa-i şâhâne ile hükmü tasdîk ve merᶜiyy-ül-icrâ oluması tasvîb buyurulmuş olan bir kanûn dahi te'mîn-i hukuk edecektir?" Diye bir suâl irâd edecek olsa biz ne cevâb vereceğiz?

İşte yalnız şu fıkra ecnebîlerin bize mahsûs olan imtiyâzâtı kendileri kabûllenmek gibi en büyük bir haksızlıklarını yüzlerine urarak bu kapitülâsyonların Türkiyâmıza gösterdiği mümânaat-ı azîmeyi defᶜ edilmeye maniᶜ oldu. Bizi âlem-i medeniyyete karşı yalancı gösterdi. Ândan da katᶜ-ı nazar kanûna olan iᶜtimâd ve emniyyetimizi dahi kaldırdı.

Millet bu hâle sebeb olan matbuᶜ-i muazzamının hatt-ı hümâyûnunun dahi hükmünü fesh eden zâta ne dese hakk kazanmaz?

Ama matbûâtın bu bâbda hiç bir şey dememesi ve böyle en büyük bir vakᶜa-i fâciayı unutması emr olunmuş.

Matbûât demez ise halk diyor. Matbûât unutur ise bile halk unutmaz. Çünkü şânımıza gelen bu leke kolay kolay temizlenmez.

Maa-hazâ Phare du Bosphore'un bu iki fıkrayı irâd etmesiyle artık kapitülâsyonlarını lâgvi daᶜvâsından vazgeçelim demiyorum. Bu daᶜvâda yine sebât edelim. Fakat en evvel bu iki fıkraya nasıl cevâb verebileceğimizi düşünelim.

Hayf ki buna biz ne cevâb vermiş olsak maddeten cevâb vermiş olamayacağız. Mahâkim-i nizâmiyye kanûnunun Âlî Paşa'nın vefâtı gününe kadar gerek halk nazarında ve gerek âlem-i medeniyyete karşı der-kâr olan emniyyeti iâde edildiğinden sonra vereceğimiz cevâbların hepsi şâir-âne bir heyûlâdan ibâret kalacaktır.

İmdi İbret'e nasîhat ederim ki şimdilik kapitülâsyonların lâğvı hakkındaki da^{c}vâsını ta^{c}vîk etsin de bir kere elde olan kanûnlarımızın temîn-i ahkâmını istesin. İşte o zamân kendisini yiğit sayarım

---

(Bu Günkü Gün)

Bu günkü gün en ziyâde eğlenmee sâlih olan şey Basîret Çelebi ile Phare du Bosphore Efendi'nin yekdiğerine olan hüsn-i teveccühleridir.

Amân ikisini de okumalısınız ki zevkini çıkarabilesiniz

Efendim Basîret politika bilmez. Phare du Bosphore dahi Türkçe bilmez. Basîret tutar Fransa'da bu gün yarın bir ihtilâl çıkacağını ve hattâ çıktığını Thiers'in hemen hemen tard olunacağını yazar. İspanya ile Portekiz'in ittihâdı bizim memlekette bir zamândan beri meydâna çıkmış olan ittihâd-ı islâm fikrine benzediğini der-miyan eder.

Phare du Bosphore dahi Basîret'in bu efkârını tezyîf etmek ister ise de herif (kader gecesi) terkîbini Fransızca (kadir gecesi) ya^{c}nî (muktedir gece) ma^{c}nâsında olarak terceme edecek kadar Türkçe'nin câhili olduğundan o da mesalihini ağzına yüzüne sürer bulaştırır.

Şimdi bunların hangisi haklıdır demek istersiniz. V'Allahi bana sorarsanız ikisi de tezyîfe şâyân. Ancak Phare du Bosphore Türkçe bilmez ise bârî başka bir lisân bilir. Politika bilir. Ahvâl-i umûmiyyeye haberdârdır. Mantıkça bir şey kaleme almaya muktedirdir. Ancak Türkçe'ye taalluku olan bir şeyden bahs etti mi bi-aynihi gayet hâzık bir Frenk hakîmin Türkçesi istifsâr ederek akayım derken taşırdığına benziyor. Basîret ise Türkçe bilmez politika bilmez hiç bir şey bilmez. Bununla berâber bir şeyden geri kalmaz.

Ez-cümle geçen pençşenbih günkü nüshasında (Fransa'nın bu günkü hâli) diye bir bend başlar ve Fransa'nın bu günkü hâlinden bahs etmek isteyen muharrir bakınız ne cevâhir yumurtlar size aynen yazayım.

(Bu bendi kaleme aldığım zamân Paris'ten son def^{c}a olarak çekilen telgrafları gözden geçirmemiş olduğumdan şu ânda Fransa'da cereyân eden ahvâle tamamıyla kesb-i ıttılâ edememişimdir. Lâkin Fransa hakkında gelen telgrafların hâvî olacağı mevâdd-ı âciz-âne şimdiden keşf ve tahmîn edebildim zannındayım.)

Gördünüz mü muharriri? Şimdi sen ol da gülme. Efendim telgraf kumpanyalarına

ne hâcet. Basîret muharriri Paris'te olan bir şeyi bir teemmül ile burada istihrâc ediyor.

Geçenlerde bir havâdis çıktı idi ki Basîret havâdis i'mâl eder imiş. Meğer öyle değil imiş. Meğer i'mâl etmez imiş. İstihrâc..... eder imiş.

Koca millet gazetesi. Eksik olma be! Hây elâ gözlü Basîret hây! Sen var iken hiç biz terakki etmezmiyiz. İttihâd-ı İslâm bile yaparız be. Galata hekîmlerine cevâb bile veririz. Mülkümüzde bir Bordeano'nun La Turquie'si bir de Ali Efendi'nin Basiret'i.....

Bu yakında Beyoğlu ahâlîsinin Altınca Dâire hakkında hüsn-i teveccühleri arttıkça artmaktadır.

Meğer dâire-i mezkûrede bir nizâm bir kanûn daha var imiş. Hangi hâne veyâ dükkân dâire-i mezkûreye vereceği avâidi vermez ise dâire o hâne veyâ dükkân kirâya verileceği zamân kontoratosunu tasdîk etmez ve îcâr ve istîcâr husûsuna müsâade göstermez imiş.

Biz bunu bilmiyor idik. Çünkü eski Yunanlıların ve bir dereceye kadar Romalıların vergisini vermeyen hânenin kiremitlerini kapı ve pencerelerini sökmeleri kaziyyesi pek eski bir zamânın siyâseti olduğundan unutmuş idik.

Bunu şimdi bize Orient İllustree (Şark-ı Musavver) Gazetesi ihtâr ediyor.

Gazete-i mezkûrenin şu ihtârı dâirenin aleyhinde gibi göründüğünden dâire tarafdârları kıyâmetleri koparıyorlar. "Dâire halktan alacağı akçeyi istifâ etmez ise re'sine muâvinine me'mûruna hademesine ne versin husûsuyla şimdi bayram üstüdür her kese akçenin lüzûmu vardı" diyorlar.

Doğrusu ya! Buna ben de hakk veririm. Orada adamcağızlar geçinmeyecek mi? Elbette maâş isterler maîşet isterler. Halk vergisini versin ânları güzelce beslesinde ânlar dahi kontoratoları tasdîk etsin.

Bedâva olmaz kuzum. Yağma yok sözü darb-ı mesel hükmüne girdi.

Altıncı Dâire harîk mahallerinin yollarını tanzîm edecek sokak ortalarında kazılan hendeklere çukurlara şimdilik kandil asıp ileride tesviye eyleyecek. Büyük Câdde üzerinde bile henüz ikmâl edilmemiş olan gazları ikmâl edecek çamurları kaldırıp kaldırımları yapacak. Hâsılı edecek eyleyecek yapacak ise de ne çâre ki halk bunun için para vermiyor ve verdikleri para me'mûrlarını bile doyuramıyor ki yapsın.

Baba ile Oğlu

Çocuk -- Baba bayramda niçin top atarlar?

Baba -- Evlâdım ramazândaki masarife tâkat getirilmediği için

---

Bayram Günü

Bir ser-hôş ile bir hâce

Hâce -- A cânım mübârek ramazan daha dün gitti. Bu gün bu hâl ne?

Ser-hôş -- Âh hâce efendi. Ramazâna riâyetimden böyle ettim. O mübâreke bu günden daha uzak bir gün var mı?

Oruc Tutmayanlar

- Beyefendi bu ramazân ne hafif geçti.

- Evet benim o kadar herif geçti ki Hudâ-alîm ramazân olduğundan sanki haberim olamadı.

Bayram Tebrîki

Hanım -- Âh efendi şu mübârek bayrama insanın nasıl kurbân olmayacağı gelir? Baksanıza sabahtan beri mahalle imâmından bekçisinden al da komşu çocuklarına varıncaya kadar gelip hep elimizi öpüyorlar.

Efendi -- Evet parasıyla olduktan sonra herkes gelir.

(Teodor Kasab)

167 Numro Pençşenbih 23 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı pençşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç Mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Müdâhanecilik

Âlemde herkes için geçinmek mecbûriyyeti der-kârdır. Hattâ halkın servet ve saâdeti yaᶜnî (sözün açıkçası) râhatça geçinebilmesi için bir takım yollar gösteren millet gazeteleri bu bâbda bir çok tarîkler gösterdikleri sırada çobanlığa varıncaya kadar tavsiye etmişler idi.

Diyojen kulunuz öyle kaba saba şeylerden hoşlanmadığı cihetle halkımıza öyle çobanlık gibi hamallaktan farkı olmayan bir tarîk-i maîşeti tavsiye edemez dâimâ nezâketten hoşlandığı ve hem de müdâhanecilik nâzik-âne bir sanᶜat bulunduğu gibi ekser sunuf halkımızca bu bâbda bir dereceye kadar maᶜlumât dahi olduğu cihetle o tarîkin tevessüᶜüne hizmet etmek azmine düşmüştür.

Müdâhanecilik baᶜzılar indinde mezmûn olmuş ise de bence hakları yoktur. Çobanlığı tavsiye edip de müdâhaneciliği zemmeylemek bi-aynihî hamallığı kaldırımcılığı rencberliği tavsiye edip de kuyumculuğu zemm etmeye benzer. Bu zemmin münşî nedir bilir misiniz? Müdâhanecilik kuyumculuk kadar güç olmasına mukabil çobanlık dahi hamallık kadar kolay bulunmasından ibârettir.

Bakınız müdâhanecik ne demektir? Müdâhanecilik demek bir adamın kendi efkâr ve mütâlaa-i mahsûsasına galebe ederek efkâr ve mütâlaa-i mahsûsasını ahir bir adamın efkâr ve mütâlaa-i mahsûsasına tatbik ile berâber o adamı yine kendi efkâr ve mütâlaa-i mahsûsasına celb etmektir.

Taᶜrifimiz galiba pek ince oldu. Diyojen o kadar incelikten de hoşlanmaz binâberin bunu azıcık îzâh edelim.

Müdâhanecilik ne demektir anlamak ister misiniz? Meselâ Zeyd müdâhanecidir Amr'a müdâhane edecek. Fakat Zeyd Amr'a edeceği müdâhaneden kırmızıyı sarı göstermekle istifâde edecek. Hâlbuki Amr kırmızıyı cenkârî olmak üzre beller

Şimdi Zeyd içinde bulunuduğu müşkilâtı muvâzene etmeli. Zeyd en evvel levn-i muayyenin tabᶜan kırmızı olması hakkındaki olan efkâr ve muâmele-i muhsûsasını fedâ edip Amr levn-i muayyen mezkûru bil-irâe "Lâkin şu renk ne latîf bir cenkârî" dediği zamân müdâhin bulunan Zeyd "Mâ-şâ-Allah efendim doğrusu bu derece hiddet-i zekânız abd-i ahkarınızı hayrân etti. Cenkârî denilen şey kırmızı ile sarının bil-ictimâᶜ arasından baᶜzı mâîmsi yeşilimsi renkler görülmesinden ibâret değil midir efendim? İşte efendim bunu seyf-i sârim zekânızla kesip biçtiniz. Baᶜzı cihetle bunu kırmızıdır diye daᶜvâ eder durur. Ancak abd-i ahkarınızın zannı kasır-ânesine kalır ise cenkârî kırmızıdan ziyâde sarıya temayül eder. Bilmem a eğer bu zannı âcîz-ânem veliyy-i niᶜmetimiz efendimizin dahi takdîr ve tasvîblerine mazhar olur ise o zamân şübhem kalmamış olur idi" diye en evvel Amr'ın hakikat hâle bütün bütün muhâlif bulunan daᶜvâsını cân u yürekten tasdîk ettikten sonra kendi fikr-i akreb olması ne boş bir fikirdir olsa olsa cenkârî siyâha yakın olabilir" dediği zamân müdâhin kendi efkâr ve mütâlaa-i mahsûsasını âtîye bi-t-taᶜlîk fi-l-hâl Amr'ın daᶜvâsını cân u yürekten tasdîk eder.

Zannıma kalır ise müdâhaneciliğin derecâtını şu misâl ile taᶜrîf edebildik. Nasıl? Güç bir sanᶜat değil mi? Vâkıâ güç bir sanᶜat ama en revâclı sanᶜat da bu. Ben bu sanᶜatın baᶜzı erbâbını tanıyorum ki bir rengi siyâh kırmızı yeşil ve mor diye hükmeden mütenevviᶜ ve mütehâlif erbâb-ı iddiânın dördünün dahi efkârına hizmet ederek netîcesinde en büyük şânlara şereflere ve husûsuyla istifâdelere mazhar ve nâil olmuştur.

Şimdi geçinmesinden aczi olan veyâhûd geçinmesinden aczi olmayıb da daha ziyâde vüsᶜat-i maîşet arayan zevâta nasîhat ederim ki şu zamâna göre maksadları sâir tarîklerden ziyâde bu tarîk te bi-l-suhûlet hâsıl olabilir fakat bunun baᶜzı kavaidini bilmek lâzımdır.

Bir müdâhin en evvel müdâhane edeceği adamı be-hakk tanımak ve o adam sofu mudur kalender-meşreb midir yoksa şu yakında görülmeye başladığı vechle kayd-ı diyanetle mukayyed olmamak daᶜvâsında mıdır? Baᶜde bugünkü tebᶜîd iktizâsınca o zât-ı şerîf eski Osmânlı yaᶜnî zulm ve tahkir sınaşmış takımdan mıdır yoksa yeni Osmânlı yaᶜnî zulm ve tahkire mümkün değil tahammül edemeyen kısmından vicdânını fünûndan ibâret bilen takımdan mıdır? Buralarını lâyıkıyla bilmek lâzımdır.

Ancak yalnız bu kadarı dahi kâfî değildir. Müdâhin olacak adam hezâr-fenn olmalı. Âlî bir fikre sâhib bulunmalı. Zirâ şâyed müdâhane edeceği adam hem kalender-meşreb hem yeni Osmânlı hem de erbâb-ı fünûn olur ise efkârını hüsn-i idâre edebilmeye kâfî bir behre bulabilmek başka türlü olamaz.

Âh! Felekte işim olmamalı üşenmemeliyim ve istifâdem dahi yalnız müdâhaneye münhasır olmalı da ben bir müdâhin olmalıyım. O zamân mükemmelce bir müdâhin görebilir idiniz.

Ne çâre ki halkın gösterdiği rağbet beni tervîh-i efkârdan başka bir şey ile muvazzaf etmediği ve benim için en büyük istifâde belledîğim şu iş başka bir istifâde tahrîsine hâcet bırakmadığı ve hamaratlığım ise yalnız bu işi îfâ etmeye müsâid olduğu cihetle müdâhaneye vaktim yoktur.

Şimdiki hâlde bir çok müdâhinler görmekteyim o kadar çok ki sayamam saymak lâzım gelse müdâhin olmayanları saymalıyım zirâ bunlar o kadar azdır ki pek kolay sayılabilir. Fakat size doğrusunu söyleyim mi? Gördüğüm bu kadar müdâhinler içinde be-hakk müdâhin hiç kimseyi görememekteyim. Zirâ be-hakk bir müdâhin olacak olsa bütün dünyayı pençe-i istilâsı altına alması lâzım gelir.

Şu bend müdâhinliği tavsiye ile berâber o bâbda iki kaide-i külliyye vazᶜetmiştir. Halkımızı bir kere bu iki kaide-i külliyyenin taᶜyîn ettiği dereceye vâsıl olmuş görür isem alt tarafını dahi o zamân îrâd ederim.

Lâkin artık benim de gayretime dokundu. Hele Basîret olsam hiç çekemezdim ya. Basîret olmadığım hâlde dahi bizim millet gazetesine edilen hakâretler cânıma kâr etti.

Efendim bu ne büyük rezâlet. Bir takım Frenk gazeteleri Basîret'i sahîhan katᶜ-i nazar Basîret okuyanlara da bu nazarla bakıyorlar.

Yalnız bu nazarla baksalar da bir şey değil. Âdetâ kaba saba muannid-i musirr zevzek terakkiye gayr-i kabil medeniyyetten bir behre bedevî yabanî vahşî nazarıyla bakıyorlar.

Nerede insaniyyete mürüvvete merhamete ahlâka terbiyeye mugayir harekete tasaddî eden bir adam görseler "Hâ! İşte bu da Basîret okuyanlardandır" diyorlar.

Bilirsiniz ki ben garaz-kâr değilim. Gayretime dokunuyor da ânın için söylüyorum herif ne kadar olsa ne kadar olsa millet gazetesi nâmını almıştır. Bu nâmı kendisine veren yoksa da kendisi almıştır. Acaba Basîret Fransız gazeteleri okuyor mu? Ricâ ederim okusun. Okusun da saygısız Frenklere cevâb versin. Cevâb versin ki ben de verdiği cevâbları okur iken güle güle bayılayım.

Kuzum Basîret! Haydi de. Bana bir eğlence daha çıkart. Zirâ bu yakında cânım sıkılıyor. Şu Frenklerle yaka yakaya baş başa saç saça bir bulaş. Bulaş ki ben de güleyim cihân da gülsün.

Basîret'in geçen cumᶜa-ertesi günkü nüshasını okudunuz mu? Eğer okumadınız ise asıl okunacak yeri ki baş tarafında bulunan bir ihtâr-ı muhsûstur. İşte ânı ber-vech-i âtî naklediyorum.

- İhtâr-ı mahsûs -

"Maᶜlûmdur ki ümmet-i İslâmiyye'nin senede iki bayramı olup ânlardan birisi îd-i saîd-i fıtr olarak o dahi işbu pazar-ertesi günü şeref-hulûl edecektir.

(Basîret) millet gazeteliğiyle müftehir olup milleti ise millet-i İslâmiyye olduğundan ve îd-i saîd-i mezkûrun idrâkiyle iktisâb olunan meserrât-ı milliyyeden ânın dahi bir hisse-i mahmidet bulunduğundan bu sebeble üç gün taᶜtîl edecek ve bu müddet zarfında politikaca zuhûr edecek vukuât-ı hâriciyye ile ahvâl-i dâhiliyyeyi cemᶜ ü icmâl ile karilerine arz eyleyecektir".

Gördünüz mü şu millet gazetesinin çıtı pıtı dillerini? İşte bu diller beni kendisine hayrân ediyor. Nasıl hayrân olmayayım ki yeni yeni taᶜbîrler de îcâd ediyor. Acaba siz (Ümmet-i İslâmiyye) taᶜbîrini işittiniz miydi? İşte bu taᶜbîri de o millet gazetesi îcâd etti. Doğrusu kendisine "Umûm nâmına" olarak teşekkür ederim. Bak! Bak! Ne güzel şeyler de haber veriyor. Ümmet-i İslâmiyye'nin senede iki bayramı olup bunun birisi de îd-i saîd-i fıtr imiş. Ve o îd-i saîd-i fıtr dahi işbu pazar-ertesi günü şeref-hulûl edecek imiş.

Gördünüz mü gazete dediğin böyle olmalı bu gibi müşkilleri halletmeli. Hem Basîret'in milleti millet-i İslâmiyye imiş. Bak bunu şimdiye kadar kimse bilmezdi elhamdülillah ki öğrendik. Fakat kendisine şunu ihtâr ederim ki keşfiyyâtta bu kadar ileri gitmesin zirâ halkımız câhil olduğundan ve gazeteciliğin ne demek olduğunu bilemdiğinden belki sonra kendisine kâhin nazarıyla bakarlar.

Ecel-i Kazâ

Ecel-i Kazâ ilk defᶜa olmak üzre Güllü Agop Efendi'nin tiyatrosunda sâha-i icrâ ve temâşaya vazᶜ edilerek pek çok kimesneler müşâhedesine rağbet ettikleri sırada biz dahi azîmetle temâşâ ve kemâl-i dikkatle muâyene eyledik.

İşbu dramın cihet-i tasvîrine hiç bir kimsenin diyeceği olmadığı gibi sûret-i işᶜârı dahi doğrusu değil en iyilerinden birisi denilecek kadar latîfdir. Hattâ bu zemîne gayet yakın olarak İngiliz meşâhîr-i şuârasından Shakespeare'in dahi Romeo ile Juliet nâm bir oyunu vardır ki muharrir efendi letâfet kitâbında bu oyunla dahi rekâbet edebilmekte haklıdır. Şu kadar var ki tiyatronun birinci perdesinden bed' ile dördüncü perdesine

kadar tasvîr ve tecsîm edilen efkâr-ı âliye ve dakikaya mukabil netîce-i hikâye demek olan beşinci perdede Niᶜmet'in fedâ-yı hayât edişi sûreti o nisbette küçük kalmaktadır.

Eğerçi muharrir efendi Niᶜmete henüz pederînin heyûlâsıyla ödü patlayarak vefât edecek kadar zaᶜf-ı kalb vermemiş olsa idi de hiç olmaz ise pederîni şahsen gördükten veyâhûd Pertev'in imdâdına yetişmek gayret-i kibar-ânesinde bulunan Nuᶜmân yeni hasm zannederek ândan ürktükten sonra yüreğine indirip öldürmüş olsa idi o zamân oyun daha tabîî ve binâberîn daha latîf olur idi.

İşte oyun hakkında der-miyân edeceğimiz mütâlaa şundan ibâret olup bundan sonra muharrir efendiye şunu dahi ihtâr ederiz ki kendisinin baş muharriri olduğu Hadika Gazetesi ile Diyojen miyânında Osmânlı Tiyatrosu için hiç bir sened olamaz. Mâdemki Türkler Ecel-i Kazâ gibi oyunları kendileri yazmaya muktedirdirler. Eyâ Fransızların bizim ahlâk ve âdât-ı Osmâniyye'ye uymayacak olan oyunlarını bil-müterceme sâha-i temâşâya vazᶜ etmeye ne mecbûriyyetimiz vardır. Bu oyun muharririni tahsîn edeceğimiz ve âferîn diyeceğimiz kadar güzel olduğu hâlde halk indinde bayağı te'sîrsiz gibi kalmış olması Hadika muharriri ve husûsuyla Fransız oyunlarına tarafdârlık eden yardağı için bir ibret olmaya dahi sezâdır. Halkımızın tabᶜına bir takım baletto ve operet gibi boş oyunlar ile kesel ârız olmuş olduğundan böyle dram sûretiyle yazılan oyunlardan lezzet alacak kadar halkta hiss kalmamış demektir. Güllü Agop Efendi'nin bu derecceye üç senede nâil olabilmesi ve bir halkın edebiyyât-ı milliyyesince olan hissiyât-ı mahsusa bu kadar az bir müddet zarfında bozulması yine bir muvaffakiyyettir.

Ecel-i Kazâ'nın sûret-i icrâsına gelince haber aldığımıza göre oyuncular bu oyunu topu topu üç defᶜa tekrâr eyledikleri hâlde oynamış olduklarından şu hâle bakılır ve oyunun nezâketi dahi hesaba katılır ise kendilerine her hâlde aferîn demeye mecbûr kalacağız. Lâkin biz âferîni Ecel-i Kazâ gibi nâzik bir oyunu üç defᶜada bu kadar oynayabilmekle tahsîn etmekten memnun olamayız.

Bu gibi oyunlar aylarca tekrâra muhtac olduğu cihetle eğerçi bunlar yirmi otuz defᶜa terâr edip de baᶜdehû be-hakk icrâ edilmiş ola idiler o zamân kendilerinden daha ziyâde memnun kalır idik.

Bizde dost eksik olduğu yoktur. Yine Allah eksik etmesin.

Bunların her biri bir şey sorduğu sırada dün değil evvelkisi gün değil daha evvelkisi gün birisi dahi gelip Şark Mes'elesi ne demek olduğunu suâl eyledi ve bu suâliyle berâber "Şark Mes'elesi var da Garb Mes'elesi niçin yok? Garb Mes'elesi olur ise Şimâl Mes'elesi ve bu da olur ise Cenûb Mes'elesi olmayacak mı?" suâlini dahi dermiyan etti.

Bu üç mes'elenin vuku^{c}bulup bulmayacağı hakkındaki efkârımı der-miyân etmezden mukaddem Şark Mes'elesi hakkındaki fikrimi meydâna koyayım.

Dostum! Şark Mes'elesi ne demek olduğu öğrenmek mi istersin?

Şark Mes'elesi demek bak ne demektir.

Meselâ sizin mahallede hânenin birisinde gölgesinden korkar dâimâ kendi hâlinde geçinir bir kimseye fenâlık etmediği gibi etmek dahi istemez bir adamcağız oturur. Bu adamcağızın hâl-i sükûneti mahalleli tarafından haber alınınca bugün "Efendi sizin evin boyası yok parlak görünmüyor bizim mahallede böyle köhne sûret-i hâne yakışık almıyor sen bu hâneni boyatır mısın yaldızlar mısın parlatır mısın parlatmaz isen biz yaparız sonra masrafına tahammül edemezsin parlatmaz isen biz yaparız sonra masrafına tahammül edemezsin ha!" diye ser-zenişe başlarlar. Ba^{c}dehû akşam mahalle kahvesinde yine o adamcağızın hânesinde lâkırdı boyasızlığında değildir. Sizin kiremitler akıyor bundan bizim hanelere su sızacak hânelerimizi harâb edecek. Sen mutlaka hâneni güzelce bir ta^{c}mîr ve ıslâh etmelisin" ve bir diğeri dahi "Yalnız bu da kâfî değil ânın hânesinde birkaç cam kırılmış her tarafından rüzgaz esmekte olduğundan kendi pencerelerinden girmekte bulunan serpinti bizim duvarı rutûbette bırakıyor. Komşuluk hakkı bunu tecvîz etmez. Ânı dahi bir yoluna koymalıdır" der. Hâsılı kimisi bahçesinin tanzîmini kimisi hâne döşemelerinin ıslâhını tavsiye eder durur.

Hâlbuki bu adamcağız hânesini bunların istediği gibi tezyîn edecek olsa o zamân dahi "Yok hacı baba bu hane pek güzelleşti sen şimdi bu haneye layık görülmüyorsun" diyecekleri der-kârdır.

İşte Mes'ele-i Şarkiyye bu demektir. Şimdi bir de Mes'ele-i Garbiyye kaldı.

Efendim Mes'ele-i Garbiyye evveleri var idi. Fransa Kralı Birinci Fransuva Cenâbları İspanya muhârebesinde baş aşağı geldiği zamân vâlidesine "Elimizden hepsi gitti bir bakıyye-i nâmûsu kaldı" diye bağırdığı zamân var idi. O zamân İstanbul gazete olmuş ola idi hergünkü nüshalarında "Mes'ele-i Garbiyye" diye bendler görür idiniz. Lâkin şimdi Mes'ele-i Şarkiyye'nin vücûdu Mes'ele-i Garbiyye gibi bir zıddının vücûdunu mültezim olamadığından yoktur.

Mes'ele-i Şimâliyye'ye gelince. Bu yok değildir vardır. Hattâ Mes'ele-i Şarkiyye şimâl bizim üst tarafımızda olduğu için Mes'ele-i Şarkiyye renginde görünmüştür. Eğerçi şimâl bizim alt tarafımızda bulunmuş olsa idi o zamân Mes'ele-i Şimâliyye bütün bütün ortadan kalkarak Mes'ele-i Cenûbiyye baş gösterir idi.

İşte şimdi dostumuzun suâllerine bu kadar cevâb vereceğiz.

Terakki bir şeyin hâliyle ileri gitmesi demek olup bu sûret bizim işimize yaramayacağından bizim inkılâb istediğimizi bundan mukaddem yazmış idik.

Gianpietrie senâ-kârımız bu sözümüzü tamamı tamamına kabûl eder ve her şeyde terakki matlûb olduğu gibi coğrafiyaca matlub olan terakkiyi dahi inkılâba kalb eder ba^{c}de Avrupa'nın altında girip üstünden çıkmak üzre şimdilik müntehâ-yi şark-ı cenûbî ve garb-ı cenûbîden başlar.

Bu babdaki birinci icraâtı İspanya'nın pay-i tahtı olan Madrid şehrini Memleketeyn'e merkez-i emâret olarak şehrini dahi İspanya pay-i tahtı ta^{c}yîn etmiş idir.

Lâkin coğrafiyaca bu inkılâb taammüm eder ise ne güzel olacak Allah verse de Gianpietrie bu inkılâbâttan vazgeçmeyip de devâm eylese.

(Teodor Kasab)

168 Numro Cumᶜa-ertesi 25 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Muhârebe-i Aleniyye

Suriye vilâyeti ahvâline dâir baᶜzı maᶜlûmâtı 150 numrolu bir Diyojen nüshası kenarına yazarak göndermiş olan zâta deriz ki nüsha-i mezkûre üzerine koymuş olduğu imza kâfî olmayıb eğer maᶜlûmât-ı mezkûrenin Diyojen'le iᶜlânını murâd eder ise kendisi gelip imzâsını te'mîn etmelidir. Yoksa Diyojen bunu yazmaktan korktu diye küpünü taşlatmaya salâhiyyeti olamaz.

"Haşmet Ağa'ya yâhûd Efendi'ye ihtimâl ki Bey'e ve Mümkün ki Paşa'ya Cevâb"

"Osmânlı Tiyatrosu Mes'elesi"

Osmânlı Tiyatrosu mes'elesinde karşımıza geçip de söz söyleyen zât "Haşmet" isminde imiş. Bu Haşmet dahi ya Haşmet Ağa veyâhûd Haşmet Efendi ve ister ise Haşmet Paşa imiş. Kendisi böyle söylüyor. Ne ise adamcağız "Çok söylemeyip hemen cevâbımızı verelim" diye bu kere dahi Hadika'ya beş sütûnlu!..... bir bend yazmış ve bununla bizim 164 numrolu nüshamızda münderic cevâba mukabele etmek istemiş.

Birinci derecede mukabele etmeye çalıştığı şey "Ben sana bundan evvel tamam dört sütûn söz söylemiş idim. Sen ânların haşviyyâtı var diye indire indire dört satıra kadar niçin indirdin bu insâf mıdır? Bu mürüvvet midir?" den ibârettir. Bundan mı ibârettir?. Hiç Haşmet Ağa ya Efendi veyâhûd Bey ve belki de Haşmet Paşa böyle dört satırla ifâde-i meram edebilir mi?

Beş sütûndan ibâret bendinin iki buçuk sütûnunu yalnız bu makuleye hasretmiş ve fakat o iki buçuk sütûnun - haşviyyâtı daraya çıkarılır ise - demek istediği lâkırdı yine yukarıda derc ettiğimiz dört satırdan ibâret kalmakta bulunmuştur.

Biz de bu iki buçuk sütûna cevâb olarak şu iki buçuk satırı yazalım:

"Darılma ağam. Efendim. Beyim. Paşam. Ba^{c}d-ezîn dört sütûnunuzu dört satıra indirmem. Hâtırınız için sekiz satıra iblâğ ederim."

Bundan sonra Muharrir Ağa. Efendi. Bey. Paşa. Gûyâ Diyojen bir kaç sene evvel söylediği sözü ferâmûş eder imiş gûyâ iki numrolu nüshamızda Güllü Agop Efendi'nin tiyatrosu hakkında başka bir fikir ve tasavvurda bulunmuş imişiz de şimdi o fikirden udûl etmişiz gibi iki numrolu nüshamızda ve tiyatro hakkında ne söylemiş olduğumuza mürâcaat etmeyi tavsiye buyurmuştur.

İşte o bend şudur ki vaktiyle gazetemizin başmuharriri tarafından verilen fikir üzerine izzetlü Âlî Beyefendi tarafından kaleme alınmıştır.

"Üç seneden beri bazı zevâtın himmetiyle vücûda gelen Türk"

"Tiyatrosu'na bu def^{c}a on sene için taraf-ı devletten imtiyâz"

"verilmiş. Dorusu teşekkür ve tebrîk edilir."

"Ancak İstanbul'un Fransızca tekellüm eder (sivilize)lerini"

"râddede görülmüyor. Vâkıâ Direktör Agop Efendi'nin"

"himmetiyle bidâyet teşekkülünden şimdiye kadar pekçok terakki etmiş"

"ise de (Marşapa. Baryam. Ense. Cılbak."

"He efendim) gibi sözler henüz bâki olduğundan muhtâc"

"olduğu taraftan himmet ve iâne görüp de düzülmedikçe yalnız"

"bî-çâre direktörün fedâkârlıkları bu gidişle tiyatro maksadını"

"imtiyâz müddetinin hitâm ve inkızâsına kadar meydâna koyamaz"

"(Sivilize)lerimiz mâdemki Fransızca biliyor ve tiyatroyu"

"seviyorlar şu işin aşağı işini bırakıp da yerli mahsûlüne"

"iâne etseler ya^{c}nî âdâb ve terbiyemize muvâfık sûrette ba^{c}zı"

"oyunlar terceme ve tertîb ederek iâne etseler ne olur."

"Böyle bir hizmet alafragalığa halel getirmez. Belki"

"sâhibini (Jean Voltaire) diye yâd ettirir. Lâkin Mösyö"

"Noci nâm doktorun şahâdet-nâmesiyle çürüğe çıkarak"

"(Amozon) kurᶜasından yakayı kurtaran (Pale du Cristal)"

"Minnet altında kalırsın. Ârzûlarına hizmet etme."

"Laᶜnet altında kılırsın. Senin tuttuğun yolun efᶜâl"

"ve âsârından değilse akvâl ve etvârından tiyatro ve maksadına"

"hizmet olduğunu anlayanlar sana yardımdan geri durmazlar."

"Âlî himmetler hizmetlerini kimseye sormazlar. Sen devâm"

"ve gayretten geri durma. (sivilize) lerin ianesini"

"rü'yâda görsen bile hayra yorma. Sana imtiyâz ihsan"

"eden bâb-ı maᶜdelet me'yekit. Oraya arz-ı hâcet et."

"Hâcetin revâ olur. Ümîdin yerini bulur."

Bu bendin hükmünde bugünkü efkârımıza mugayir ne var ki? Bârî ağamız efendimiz beyimiz paşamız haber verse de anlasık. Bize kalır ise yalnız tiyatronunu o zamân bulunduğu hâlin terakkisine hasr-ı himmet ederek bu bendimizde gösterdiğimiz ümîdleri dahi boşa çıkardı.

164 numrolu nüshamızda kendisine sormuş olduğumuz iki suâlden "Zevceyi bir şahs-ı âhire prezanta edebilmek ahlâk-i Osmâniyye'ye muvâfık gelip gelemeyeceği" hususunda ibâret bulunan birincisine cevâb olarak bir buçuk sütûn yazı yazıp meâlinde "Avrupa oyunları elbette bizim ahlâkımıza tevâfuk etmez. bir milletin ahlâkına müteallik şeyleri diğerinin bi-t-tab4i işine yaramaz. fakat böyle şiyler yekdiğerinin ahlâkına vukûf içindir. Yoksa ahlâk dersi almak için değildir" demek işlemiştir.

Çok söz söylemeksizin cevâb vermek için beş sütûn bend yazan ve hattâ mantık bildiğini ve kanûn-ı münâzaraca mübâhese için hâzır bulunduğunu daᶜvâ eden ağanın yâhûd efendinin yâhûd beyin veyâhûd paşanın mantığını münâzarasını gördünüz mü? Bir de tutmuş da Diyojen'in bir kaç sene evvelki söylediği sözü unutmuş olduğundan bahisle

fikrinde sebâtı olmadığını der-miyân ediyor.

A gözüm nuru sen bir kaç sene evvelki sözünü değil daha birkaç gün evvelki sözünü dahi unutmuşsun ya!

Bizim bahsimiz ne idi? Sen Avrupa oyunları bizim ahlâkımıza tevâfuk edeceğini da^{c}vâ ediyor idin. Ben dahi Avrupa ahlâkı bizim ahlâka tevâfuk etmeyeceğini der-miyân ediyor idim. Hattâ zevcenin bir şahs-ı âhire prezanta edilmesi bizim ahlâka sığar mı ki esâsından birisi işbu prezanta sûretinde ibâret bulunan bir ahlâk bizim ahlâkımıza tevâfuk etsin diye sana merâm anlatmaya çalışmış idim. Sen de bu mes'eleyi işte yine bu beş sütûnlu bendinin baş tarafında tekrâr tasvîr etmiş idin. A benim kelâmında tenâkuz olmaya ağam efendim beyim paşam yazmakta olduğun bendin alt tarafını yazar iken üst tarafını niçin unutuyorsun?

Sen bana "Mâdemki tenâkuz kelam mı buldun niçin ândan istifâde etmedin" diyorsun. Pekâlâ. Bundan evvel etmedim ise şimdi edeceğim.

İşte senin tarafından esas da^{c}vâ Avrupa ahlâkının bizim ahlâka mugayir gelmeyeceği sûretinden ibâret iken mücerred "Bilirim" dediğin mantıktan haberin bile olmadığı ve (etmem) dediğin tenakuzu bırakarak ihtiyâr ettiğin seyyiesiyle bir gün sonra o esası bırakarak benim da^{c}vâ ettiğim vechle bir milletin ahlâkı diğer bir millete elvermeyeciğini kabûl sûreti gösteriyorsun. Mantıktan kanûn-ı münâzaradan dem uracağına fikrini derip devşirip de yazı yazsan böyle mantıksızlığı münâzarasızlığı tenâkuzu yapmaz ve oldukça yazı yazabilir idin. Çünkü reviş ifâdelerin tatlıcadır.

Fakat haydi diyelim ki Avrupa oyunlarının bizim ahlâka muvâfık gelmeyeceği da^{c}vâsını teslîm için sözünüzü bu revişe döktünüz zirâ en ehven cihet bundan ibâret kalacaktır.

Mu^{c}terizimiz ne kadar iktidarı var ise işbu ilk suâl cevâbının hitâmıyla ikinci suâl cevâbının ibtidâsına kadar yazdığı dört sütûnda sarf etmiş ve artık sarf edecek iktidar bulamadığından "Beyoğlu Tiyatrosu'na gidenler ânı bir mekteb-i ahlâk bularak mı gidiyorlar" dan ibâret olan ikinci suâlimize sekiz satırlı bir cevâb verebilip bunun hükmünden dahi "Orasını ben bilmem eğer sen bilir isen gel bahse girişelim" demiş. Ve fakat fenn-i münâzaraya dâir kitâbları bir gözden geçirmekliğimi dahi tavsiye etmiş.

Bunları gözden geçirmeye hâcet yok. Hiç olmaz ise yalnız şu kadarı hâtırımda kalmış ki bir adam bir mes'ele üzerine adem-i vukûfunu "Velev ki bil-ihtiyâr olsun" i^{c}tirâf eder ise diğerini münâzaraya da^{c}vet etmekte ve ale-husûs kanûn-ı münâzaraya dâir kitâbları bir gözden geçirmesini tavsiye eylemekte hakk kazanamaz. Bir kere evvelki

suâl üzerine iyi kötü bir cevâb vermeli de münâzarayı ba^{c}dehû ânın üzerine binâ etmeli.

Ağamız efendimiz beyimiz paşamız bendinin nihâyetinde bizim Osmânlı halkına tiyatro hakkında vermiş olduğumuz fikrin dahi hilâfını iltizâm ederek demek istemiş ki medeniyyet bir memleketin içinden çıkmaz. Hâricden gelir. Tiyatro dahi böyledir. Hem ne hâcet tiyatro dediğimiz şeyin esâsı vekayi^{c}-i târîhiyyeyi tecsîm ettirerek halka arz etmek değil midir?.

Hayır ağam! Tiyatronun esâsı bundan ibâret değildir. Meğer sen henüz tiyatro ne demek olduğunu dahi bilmediğin için bu da^{c}vâ-yi bâtılda bulunuyormuş!

En evvel şunu bil ki tiyatronun esası ahlâktan başka hiç bir maksad üzerine mebnî değildir. Bir şâir bir muharrir esâsını târîhe binâ ederek güzel bir oyun kaleme alır ise mutlaka bir târîh bu oyundan ibârettir mi zannedersin? Eğer târîh dahi bilmez isen belki bu zannda da bulunabilirsin.

Şâir veyâ muharrir eğerçi târîhe binâ ederek bir oyun tanzîm etmek ister ise meşâhirden birinin bir vak^{c}asını esâs tutar ve sonra tashîh-i ahlâk için erbâb-ı temâşâya irâe edeceği dersleri kendi vicdânında tasvîr eder.

"Avrupa'da ise 1515 sene-i mîlâdiyyesinde trajedinin mûcidi addolunan Trissino'den evvel tiyatro Romalılara taklîd ile başlamıştır" diye ismini tezkâr etmiş olduğun şâir (İtalya'nın Gotlar'dan Tahlîsi) nâmıyla târîhçe bir oyun tanzîm etmiş idi. Acaba İtalya'nın tahlîsi bi-aynihî bu şâirin yazdığı gibi midir dersin?

(Hem de baksanız a ağa bey paşa. Siz Trissino'i tiyatroyu Romalılara taklîd eden milletlerden addetmişsiniz. Bu zât İtalyan idi. Ya^{c}nî sizin efkârınıza göre tiyatroyu îcâd eden Romalıların memleketinden idi. Şimdi Fransızca okuduğunuz oyunları tercemedir. Hani ya Trissino'i bize Fransız olarak sattım i^{c}tikadında bulunmamak için söylüyoruz.)

Hâsılı eğer siz hâlâ târîh tiyatrolarda oyanan oyunlardan ibârettir zannediyor iseniz pek ziyâde safvet-i kalbinize verirler. Zirâ tiyatroda geçtiği kadar muntazam ve vukuât-ı târîheyi tabiat-ı zamân mümkün değil îka^{c} edemeyip ânları bir fikr-i âlî îka^{c} edebilir.

Şimdi söz tiyatronun târîh olmayıb ahlâk mektebi olduğunu teslîm ediniz ve tiyatronun en mühimm bir şu^{c}besi hâl-i hâzır ve vukuât ve âdâtını tashîh için yapılan komedilere ve dramlara mahsûs olduğunu anlayınız da bir de tiyatronun bir memleketin içinden mi çıkar yoksa dışından mı girer olduğunu öğrenmek için size karındâşca vereceğim fikre güzelce kulak veriniz.

Bizim bahsimiz Osmânlı tiyatrosu hakkındadır. Avrupa yaᶜnî Fransa tiyatroyu Yunanlılara tatbîk ettiği zamân Fransız tiyatrosu yapmamış idi. Belki lisân-ı aslîden Fransızca'ya mütercem olan bir Yunan Tiyatrosu yapmış idi. İngiltere'de Shakespeare ve muahharen Fransa'da Beoumarchais ve Hugo ve emsâlî İngiliz ve Fransız tiyatroları yaptılar. Acaba bunları Roma ve Yunan tiyatrolarıyla ne münâsebeti bulabilirsiniz?

Bize gelince bizim için tiyatroyu ne Yunan'dan ne Roma'dan ne Fransa'dan ne de İngiltere'ne almaya ve ânlara tatbîk etmeye hâcet yoktur. Gerek tatbîk ve taklîd suretiyle olsun ve gerek min-el-kadîm mevcûd bulunsun halkımızda tiyatro fikri ve elimizde bir de tiyatro vardır ki ismine (Zuhûrî) diyoruz.

İmdi Zuhûrî denilen tiyatro terakkiyât-ı zamânıyyeye nisbetle geride kalmış da şimdi ihtiyâcımıza gayr-i kâfî bulunmuş ise bunu bu günkü ihtiyâcâtımıza kâfî olabilecek dereceye îsâl etmeliyiz. Yaᶜnî Zuhûrî'yi şimdi oynamakta olduğu havlılardan veyâhûd âhûr gibi yerlerden çıkarıp Gedik Paşa Tiyatrosu gibi bir muntazam yere götürmeliyiz. Ecel-i Kazâ gibi dramları ve buna mütenâsib olan komedileri orada ânlara oynatmalıyız.

Yoksa Zor Nikâhı'nı Türkler zorla dahi beğenemezler. Hele Kokona Yatıyor'u ihtimâl ki Hıristiyânlar dahi hoş göremezler.

Küçücük Bir İhtâr

Der-saâdet gazetelerinin ekserîsinde olduğu gibi Hadika muharrirlerinde Haşmet Ağa. Efendi. Bey. Paşa dahi hasmına hâric tahkirlerde bulunduğu görüldü. Bizim kendisine en evvel ettiğimiz hitâb (Beyefendi) idi. Hattâ bir zamândan beri erbâb-ı kaleme başkaca bir hürmet olmak için (müşârün-ileyh) âdât-ı işâreti istiᶜmâl edildiğine mebnî bu sûret-i haseneye dahi tatbîk-i hareket etmiş idik. Buna karşı muᶜterizimizin (Hamal) taᶜbîri biraz gayr-i mütenasib düşüyor zannederiz.

Şunu da kayıd ve der-miyân edelim ki maksad-ı taᶜzîm ve hürmetten ibâret olan fikrimize mukabil istihfâf ve tahkirden ibâret olan fikrin adem-i münâsebetini göstermektir. Yoksa hamal olduğumuz farz edilse bile bunu câhil olmak kadar ayıb görememekteyiz.

Beyândan âzâde olduğu üzere kâffe-i hayvânât benî Âdem'in nefᶜini mûcib-i hizmet için halkolunan bunun bir sınıfı sûreten hâl ve haşyette bulunmuşlar ve bir sınıfı dahi mutî ve mûnis olup me'mûr oldukları hidemât-ı maᶜlûmeyi îfâya cân ve baş telef

etmekte oldukları meşhûd ve müsellem mevâddan bulunduğu ve bu âciz bî-vayelerin hem-cinsi olan nevᶜ-i Fürs adamların nakl-i ihmâl ve iskâllerine me'mûr olup ekl ü şurbumuza lâyıkıyla bakıldığı sûrette beherimiz bir adam yâhûd yüz yirmi kıyye yük nakleylediğimiz ve mukaddemâ tasannuᶜ olunmuş olar dört adam râkib olur bir arabayı kuvve-i teshîliyye-i zayᶜat ile bir yâhûd ikimiz çekmekte iken geçende makine ve tarîk-i muâvenet ve kuvvetle hareketin suhûleti mülâhaza olunarak tahmînen iki bin kıyye ağırlığında tasnîᶜ olunup işletilmekte olan tramvay arabalarına bizleri koşarak her defᶜasında ayaklarımız titreyip ve her tüyümüzden bir çeşme cereyân ederek ikimiz yetmiş kadar adam nakleylediğimiz ve hususuyla İstanbul yolunun yokuş mahallerine gelince artık göğüs ve ayaklarımız tutmaz derecesine gelip bir hatve yürümekten telef olmaklığımız ehven geldiği ve vâkıâ bazı yokuş mahallerde iki re's arkadaş daha ilâve olunduğu inkâr olunamaz ise de dördümüz sekiz nihâyet on altı adam nakline kudret-yâb olduğumuz ve araba ve makinesinin muâvenet-i teshîliyyesiyle nihâyet-ün-nihâye otuz adam naklettirmeye idarenin hakkı olabileceği farz olunsa bile böyle her defᶜasında elliden yetmişe kadar adam nakletmekliğimiz kurbiyyen telef olmamızı müeddâ olacağından bu zulme idare ve râkibler kail oluyor ise de munsifîn indinde bir vechle tecvîz olunamayacağından tazallüm-i hâlimizi mübeyyin işbu feryâdımızın cerîdenizle idareye ihtârı kalem-i insâf ve merhametinizden müstedᶜâdır.

Bende-i

Tramvay-keşân

Bî-çâreyân

(Diyojen matbaasına)

Güzerân eden şehr-i şerîf-i ramazânın yirmi sekizinci Cumᶜa-ertesi günü süslü müslü hanımın birisi muᶜtâdı üzre çarşıya gidip dâm-ı aşkına düşürdüğü bir bey ile sözleşdikten sonra bey o gece edecekleri zevk ve safâya mükâfâten hanımı terzi dükkânına götürüp kendisine beş bin guruşluk elbisebiçtirerek ve akçesini dahi peşînen bil-iᶜtâ karâr-ı vâkiᶜ mûcibince geceyi birlikte geçirirler.

Sabâh oldukta bey hanımdan gördüğü muamelât-ı dil-garîb-âneden dolayı bey mahsûs kalarak âna mukabil o gün çarşıya gidip kendisine bir elmaslı broş alacağını vaᶜdeylediğinden hanımı halâyıkıyla berâber kuyumcunun birisine götürerek ifâdesi üzere elli bin guruşluk bir aded broş mübâyaa eylemek üzere kuyumcudan ahzederek bu misillü şeylerin mâhiyyetini anlayıcı şurada ahbâbıma gösterip geliyim ve familyam burada dursun ifâdâtını kuyumcuya baᶜde-l-beyân merkum zanpara broşu götürüp

sokağa saçmasıyla berâber ferre kelimesinin masdarına kadar gitmekte kalsın kuyumcu ise zavallı üç dört sâat bekleyip broştan bir haber gelmediğinden ve efendiniz gelmedi diye hanımından suâl eyledikte cevâb bulamayıb lâl kulduğundan hükûmete olunan mürâcaatı üzerine me'mûr-i mahsûs gelip mezbûre hanımı ahz ü girift eylemiş ise de Ramazân-ı Şerîf münâsebetiyle taht-el-kefâlet ol vakit salıverilip şimdilik ise mezkûr broş esmânı olan elli bin guruş hanım-ı merkumeden der-dest tazmîn idüği bu kere işitilmiş olduğundan hanım-ı mezbûre efkâr ve etvârında bulunanlara ibret almak için işbu vukuât-ı garîbenin gazeteniz eliyle neşr ve işâatı ricâ olunur.

(Teodor Kasab)

169 Numro Salı 25 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 güruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Cenâb-ı vâcib-ül-vücûd kesîr-ül-lûtf ve-l-kerem ve-l-cûd hazretleri Beyoğlu ve Tophane ve Beşiktaş teşne-gân ahâlîsine merhamet ederek evvelki gece ganî ganî rahmet daha ihsân etti. Fakîr-i fukâra kabını kacağını doldurdu.

Susuzluk tamam derece-i yaklaşır iken böyle yağmurların inzâl buyuruluşuna bakılır ise hâricten Beyoğlu'na gerilecek bir ayak evvel getirilmesi için aceleye hâcet kalmayacaktır. Zirâ Cenâb-ı münᶜim-i mutlak hazretleri her kulunun ihtiyâcını görüp ve anlayıb çâresini derhâl yetiştirmekte olduğunu isbât için ber-minvâl-i muharrer yağmurların vakt ü zamânında nüzûlünden büyük bir ihsan olamaz.

Doğrusu bu yağmur teslîm ve tesellüm hakkında olan fikir ve iᶜtikadımı bir kat daha takviye eyledi. Binâberin hem-şehrîlerime tavsiye ederim ki bundan sonra bir takım ihtiyâçlarını gazeteler vâsıtasıyla der-miyân etmeyip cân u yürekten cenâb-ı kadi-l-hâcâta arz-ı hâcet etsinler.

Amân ya Rabb! Amân! Amân! Rabbim kimseyi bu zamâne çocuklarının eline düşürmesin....

Vâh! Bî-çâre Basîret acıdım. Çünkü herkes eğlenmeye başladığından eğer ben de eğlenmekte devâm edecek olur isem kimsesiz kalacaksın. Buna ise insâfım râzı olmuyor.

Adam artık bu kadar da olur mu ya? Zamâne çocuğunun birisi tutmuş da Hadika'ya koca bir mektûb yazarak maᶜhûd Antakya iânesinden dolayı Basîret'den suâl sormuş.

Tuhaf! Artık Basîret gibi bir millet gazetesi aleyhinde de bu sû-i fikr revâ mıdır? Koca bir milletin medâr-ı mefhareti olan elâ gözlü Basîret öyle şeyler yapar mı? Hattâ Basîret La Turquie nâm-ı diğer millet gazetesine cevâb verdiği sırada bu Antakya

iânesini millet için mesbûk olan hizmetlerinden en büyüğü olmak üzere der-miyân etmiş idi!.....

İşte herif cevâb vermiş. Bârî bu cevâbı kabûl etseler de sukût eyleseler. İşte defterini iᶜlân edeceğim diyor. Bârî biraz daha sabır etseler de görseler.

Benim cânım Hadika'ya sıkıldı. İzzetlü Filib Efendi'nin Girid ahâlîsi için toplamış olduğu iâneyi takdîr ve tahsîn etmiş de Basîret'in iânesinde o saygısız sâhib-i mektûbda hem-efkâr çıkmış. O adamın mektûbunu kabûl etmeli mi idi? Mâdemki kabûl ettin "Basîret öyle şey yapmaz sus ayıbtır bunu kimse duymasın biz Basîret'i tanırız" filân dememeli idi? Zamânımızda saygı kalmamış ki buralarını düşünsünler. En ziyâde teessüf ettiğim cihet neresi? Topu topu elimizde bir millet gazetesi var idi ânı da halkın nazar-ı rağbetinden düşürüyolar da buna yüreğim yanıyor. Bir zamân Hakayık'ı okumak ağır başlı adamlar indinde ayıb sayılır idi. Şimdi Basîreti okumak dahi ayıb sayılmaya başladı.

Ey ne yapalım? Hakayık okuma ayıbdır. Basîret okuma ayıbdır. İbret okuma içinde yeni bir şey yoktur. Hadika okuma Osmânlı Tiyatrosu'nun gayretinden başka bir şey görmezsin. ey halk ne okusun?

Hâ?

Ne dediniz?

Cânım sıkılmayınız söyleyiniz. Diyojen okusun mu dediniz? Etmeyiniz Allah'ı severseniz. Baksanız tevâzuᶜumdan yüzüm kızardı. Estağfirullah efendim Diyojen'de okunacak ne var ki "Tenekeye dönmüş bir gazetedir" Diyojen'in abuk sabuk sözlerinden ne çıkar ki? Politikadan bahsetmez. Ahvâl-i dâhiliyyemizin dakayıkına dâir bir fikir vermez. Her nüshasını bir takım deli saçmasıyla doldurur. Bunun neresini okumalı.

Ne ise artık Basîret'e müzâheret edeceğim. Eğer bundan sonra Basîret hakkında fenâ bir şey yazarlar ise derhâl cevâbını benden alsınlar.

Bî-çâre Basîret! Çoluk çocuk masharası oldu be. Buna hamiyyet kail olur mu?

Meşâhîr-i Hükemâ-yi Asırdan Üsküdarlı

Selîm Beyefendi Tarafından

Mektûb

Ey feylesof-i maᶜrûf! Tahkik bilmiş ol ki cenâb-ı hakîm-i ale-l-ıtlak hazretleri kurbağaya kuyruk vermemiştir. Tâ ki kıçı üzerine oturduğu zamân râhat edebilsin.

İnsanlara dahi boynuz vermemiştir. Tâ ki tramvayda sardalye gibi sıkıştıkları zamân boynuzları birbirini rahatsız etmesin. Hakîm olanlar dâimâ bu gibi dakayık-ı kâinata dikkat etmeli.

Âlem-i menâm ki tecelli-gâh-ı enâmdır benim orada seyâhatim gibi seyâhat kimseye müesser olmadı. Bundan altı yedi gün evvel o âlemde bulutlar karârmış şimşekler çakmaya başlamışidi. Sordum İbret'in vaktiyle yazmış olduğu kırmızı yağmur yağacak dediler.

Meğer İtalyalı münecimin keşfetmiş olduğu kuyruklu yıldız hâlâ küre-i arza musallat olup kırmızı yağmur yerleri yıkadıktan sonra bu yıldız şa^{c}şaa-efzâ-yi tulû^{c} olacakmış.

Ben daha şimdiden çubuğu yaktım iskele kahvesi önüne iskemleyi attım kuruldum. Kırmızı yağmur yağdığı gün şimdi beyaz yaşmaklı hanımları kırmızı yaşmaklı görerek kahkahayı koparacağım.

Ne yapayım? Kahkahayı koparmayım da ne edeyim? Âlemin hâli o dereceyi buldu ki artık ağlamak da akçe etmiyor. Bir kere bu hâle geldikten sonra artık kahkaha ile gülmek lâzım. Bak ey feylesof bak âlemin hâli hangi dereceye geldi. Santigratın yetmişine ravmorun ise ellisekizine... Artık gülünmez mi?

Hey gibi bir zamân hey! Erbâinde kar tûfân. İstanbul'dan ateş kayığı gelemez olur idi. O zamânın hamsiler bile şimdiki uskumrulardan daha bereketliydi. Ne yapsın bî-çâre hamsiler? Hürriyet ve adâlet göremediler ki neşv ü nemâ bulsunlar.

Cânım bunları görüyorlar da kimse sesini bile çıkaramıyor. Bizim Mustafa Bey bile ağzını açıp harf-i vâhid söyleyemiyor. Böyle kimse ilişik etmez ise hanımlar da elbette kırmızı yaşmak bile tutunurlar.

Hani ya günâhı benim üzerimden gitsin diye bu mektûbu yazdım. Ben kâin vâlidemin erbâb-ı iffetten olduğunu meydâna koyayım da senin kâin vâliden erbâb-ı iffetten değil ise ânın çâresine de sen bak. İşte benden söz bu kadardır.

Mühür
abede-i sâlim
kulları

"Kıskançlık"

"Aldığımız Bir Varakadan Hulâsadır"

Zevcesini kıskanmayan koca hiç bulunmaz ama kocasını kıskanmayan zevce nâdiren bulunur imiş.

Kocasını kıskanmayan kadınlar mutlaka kıskançlığını başka bir kimseye saklayanlar olduğunda şübhe etmemelidir. Zirâ bir kaide-i külliyye olarak kabûl olunabilir ki karının kocasını kıskanması mutlaka ve be-heme-hâl kemâl-i muhabbetinden ileri gelir.

Âtî de hikâye edeceğim keyfiyyet bu muhâkemeyi icrâ için medâr olabilir.

Muhakeme muhzırlarından birisi Tophâne'de bir haneye gelir gider imiş. Nasıl gider gelir imiş artık orasını mahallenin îmâmı ile muhtârından sormalı.

Her ne ise mahzırın hanımı bu halden haber alarak bir gün süpürge sapını kaptığı gibi gelir. Hâne-i mezkûrda kaç kadın yakalayabilmiş ise basar sopayı. Bir aralık bunları önüne katarak sokağa çıkarır ve o gün salı olmak ve pazar kurulmak münâsebetiy pazar galabalığı etraflarını alıp da kadınları kurtarıncaya kadar bî-çârelerin kemiklerini kırar.

İşte gördünüz mü? Bu vakᶜa elbette hanımın iffet ve istikametinden ve kocasına olan kıskançlığından ileri gelir.

Baᶜzı hanımlar da vardır ki efendi meselâ Arab câriyeye ilişir ve bunu hanım dahi görür (köpeğe lâyık olan o dur) diye sesini bile çıkarmaz. Acaba hanımı böyle olan ağalar memnûn olabilirler mi? Bana kalır ise olmamalıdırlar. Zirâ nasıl ki hanımı kendisinin Arab'a ilişmesine ses çıkarmıyor ise o dahi bir beyaza ilişip dolaştığı zamân kocasının ses çıkarmamasını istemekte maᶜzûr olacaktır.

Aranılsa kıskançlığın muhabbetten ileri geldiğini isbât edecek pek çok vukuât bulunabilir. Aranmasa dahi bulunabilir. binâberin olmamaları ve bil- akis memnûn kalmaları için ihtâr-ı keyfiyyete mücâseret eyledim.

Diyojen

Hanım değil mi? Kıskansa da be-kadîr kaskanmasa da diyorlar.

Size kulağıma çalınan baᶜzı havâdisi haber vereyim mi?

İşte dinleyiniz: Fakat inanıp inanmayacağınızı der-uhde edemem.

Medeniyyet ve insaniyyetin mutezası artık anlaşıldığından İstanbul'da bir gazhâne inşâsıyla sokaklar serîan tenvîr edilecektir.

Köpeklerin cânı insanların cânından daha kıymetli olmadığından hükmedilebildiği gibi bir pây-i tahtın mandıra hâlinden çıkarılması lüzûmu teslîm edildiğinden İstanbul köpekleri artık Hayırsızadalara nefy edilecek imiş. (Yazık)

Frenkler harîk belâsı İstanbul'un bütün bütün harâbına kadar sebeb olmaya müstaidd-i mesaibden bulunduğunu keşfederek Şehr-emâneti dahi inanabilmiş olduğundan şimdiki tulumbacılar rezâleti yerine adam akıllı bir yangıncı hey'eti teşkîl edilecek imiş. Basîret ve La Turquie gazeteleri millet gazetelir imiş!!!..... Viyana gazetelerinin rivâyetine göre ba^{c}d-ezîn vükelâca tebeddül olmayarak herkes işinde gücünde devâm edecek imiş.

Tramvay ba^{c}d-ezîn adam öldürmeyip şirket dahi veliyy-i ni^{c}met mi olan ahâlîyi memnûn etmeye çalışacak imiş.

Beyoğlu'na getirilecek olan su mahzâ Altıncı Dâire-i Belediyye'nin himmet-i mahsûsasıyla getirtilecek imiş.

Diyojen bundan sonra hiç bir şeye ilişik etmeyip dâimâ saçma sapan sözlerle vakit geçirecek imiş.

Memâlik-i şâhâneden kapitülâsyonları kaldırmak kat^{c}iyyen matlûb olduğu cihetle bunun birinci derece de mevkuf-i aleyhi olmak üzre muhâkim ve mecâliz ale-l-ıtlak ser-best bırakılacak ve hükmü lâ-yetegayyer ve bilâ-istisnâ her şahsa ve her ferde şâmil olmak üzre bir de kanûn yapılacak imiş.

panosyan'ın kulakları kısalacak imiş!!!

Güllü Agop Efendi'nin tiyatrosu Osmânlı Tiyatrosu imiş!!!

Bu kere tanzîm olunan Maârif-i Umûmiyye Nizâm-nâmesi mekâtib-i sıbyâniyye ve rüşdiyyeyi ıslâha kâfî imiş

(İ^{c}tirâf-ı Kusûr)

Biz şimdiye kadar Byzantis Gazetesi'nin muharriri Aksani Efendi'nin haftada üç

kere binip de Bâb-ı Âlî'ye teşrîfe rağbet buyurduğu hayvâna kısrak der idik. Ne büyük kusûr etmişiz meğer o hayvân nisâ tâifesinden değil imiş kendisi gibi zükûr tâifesinden imiş.

Aksani ile atının arasında baᶜzı müşâbehetler vardır. Her ne kadar atının dişleri yerli ve tabîî olup Aksani'nin dişlerine benzemez ise de ayaklarının inceliği pek benzer. Atının tüyleri beyâz olduğu gibi saçları dahi ağarabilirdi ama terakkiyât-ı asriyye yardım eylediğinden ağaracak yerde yağızlanmakta olmasıyla bu hâl-i müşabehet tammeye mâniᶜ oluyor. Eğer terakkiyât-ı asriyye ata dahi bu himmeti etse at dahi yağızlaşır idi.

Aksani'nin atı kendisi gibi nağme eder veyâhûd kendisi atı gibi nağme-perdâz olur.

Atının levend-âne reftârı kendisinde maa-ziyâdet vardır.

Ancak levend-âne reftârı atına benzer dediğimize bakıp da Aksani dahi atı gibi kuyruk tutar zannetmeyiniz. Çünkü yaradan kendisine nasılsa kuyruk takmamış.

Atı ile kendi beyninde baᶜzı farklar dahi vardır. ez-cümle atı teper kendisi tepmez... Vâkıâ bir kere tepmiş ama o da şâzz kabilindendir.

Bir farkı dahi şudur ki Aksani atına biner at Aksani'ye binmez.

Bak ben başka gazetecilere benzemediğimden kusûrumu iᶜtirâf ediyorum. Başka gazeteciler Aksani'nin atına bir kere kısırak dediler mi bunun at olduğunu gözleriyle görmüş olsalar bile yine inâdlarından dönmezler idi.

Bir de insan kusûrunu niçin iᶜtirâf etmemeli. Kusûrunu bil-iᶜtirâf istiᶜfâ etmeli ki diğerlerini irtikâba salâhiyyeti olabilsin.

Atının haseb ü nesebi Aksani'nin haseb ü nesebi gibi mechûl olup eğerçi ikisinin bir ırka vardığı hakkında bir rivâyet var ise de târîhçe buna dâir sarâhat olmadığından reddederiz.

Herkes der ki Aksani yazıhânesine girdiği zamân üstü başı at sineği ile doludur. Fakat ben buna taaccüb etmem. Aksani atıyla dâimâ yek-vücûd olduklarından sinekler hangisi at hangisi Aksani fark edemezler. Husûsuyla Aksani Efendi'nin kuyruğu olmadığından sinekler taᶜcîz edememesi sinekler için Aksani'yi ata tercîhe sebebtir.

Hây Şirket-i Hayriye hây! Eskidin baba eskidin. Artık baᶜzı tuhaflıklarını hikâye kabilinden olarak yâd ediyorlar.

Hele bakınız ne tuhaflıkları var!

Evvel zamân içinde kalbur samân içinde Şirket-i Hayriye kapudânlarından birisi Anadoluhisârı İskelesinde bulunan çımacının kanbur olmak münâsebetle çımayı derhâl babaya geçirmediğine her gün darılır ve her gün herifi tekdîr eder ve her tekdîr ettikçe başına bir iskemle atar imiş.

Günlerden bir gün çımacı kupadânı yine böyle darıltıncaı kapudân ber-mu^{c}tâd herifi söğüp sayıb fakat bu def^{c}a bî-çârenin başına atacak hiç bir şey bulamadığından kendisini atması lâzım ve bu zamâna kadar vapur dahi suların muların akıntısıyla iskeleye yanaşmış olduğundan makineye yapdos makamında olarn (evler heyt!) kumandasını vererek kendisini iskele üzerine fırlatır fırlatmaz meğer o kumarda yerine ileriye hareket kumandası bulunan (davran heyt!) kumandasını vermiş olduğundan ve vapur dahi zâten bağlanmamış bulunduğundan kapudân çımacıyı bırakıp iskele üzerinden makineciyi söğmeye müsâraat etmiş ise de vapur iskeleden açıldığı cihetle artık söğmek tepinmek dahi akçe etmeyerek vapur dümenciin vesâirenin himmetiyle Çengel-köyü'ne kadar gidebilmiştir.

Nasıl tuhaf değil mi? İnsanın işi olmamalı da şirketin bu gibi tuhaflıklarını mübeyyin bir kitâb tertîb etmeli. Ne revâc bulur idi?

Yunanistan'dan gelen gemileri karantiya koymak lüzûmunu kime iktiza eder ise âna arz ederiz. zirâ Atina'da bir çok zamândan beri bir nev^{c}i illet-i sâriye mevcûddur ki bu illetin şu yakında Der-saâdet'te dahi aksetmesi Avrupa için bile endişe ve teessüfü mûcib oluyor.

İllet-i mezkûre henüz mevcûd olduğundan ta^{c}rifi pek uzun uzadıya tafsîlâta muhtâc ise de halkımız bunu re'y-el-ayn görmüş oldukları cihetle iki kelimeden ibâret bulunan ismini söylemşi olsak bunun ne kadar acâib bir illet olduğunu anlarlar.

Efendim bu hastalık bu gün Comondoros yarın Deli Yânî'nin öbür gün Volgaris'in me'mûriyyetlerinde olan tebeddülden ibâret bulunan hastalıktır.

İşte bu hastalığın derûn-i memâliğe idhâlini men^{c} için Çanak-kalesi'ne bir karantina koymak lüzûmunu min gayri hadd ve âciz-âne arz ederiz.

(Teodor Kasab)

Numro 170 Perçsenbih 30 Teşrîn-i sânî 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağında 30 numarada Musvar Hanındadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nushası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrında 6 guruşa alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Diyojen Tarafından

Üsküdar'lı Sâlim Beyefendi'ye Mektûb

Ey hakîm-i kerim!

Yazmış olduğun mektûbu kemâl-i tevkir ve ihtirâmla okudum.

Dakayık-ı kâinâta dikkat hakkında etmiş olduğun tavsiye benim en evvel almış olduğum ders olduğundan ben dâimâ o dikkatten ağmâz etmemekteyim. Hattâ o dereceye kadar dikkat ediyorum ki Cenâb-ı Hakk'ın insanlara niçin kuş gibi uçmak üzre iki kanat ve balık gibi yüzmek üzre beş kanat vermemiş olduğunun bile hikmetini buldum. Hikmeti ise o hâlde insanın (terelli-yalellâ) hevâlarında uçması ve yâhût (müstefᶜilâtün müztefᶜi lâtün) bahr-i remellerinde boğulasıya kadar yüzmesi lâzım geleceğinden mahzâ bunlardan kurtarmak sûretinden ibâretdir.

İbret'in haber verdiği maᶜhûd yağmur hakkında erbâb-ı fünûnun keşfiyyâtına ve hattâ yine o gazetede dahi verilen maᶜlumâta göre bu yağmur kırmızı kırmızı nice bin haşerâttan ibâret imiş de yağmurun kırmuzılığı ândan neş'ret eder imiş. Kırmızı haşerât dediğimden istakoz olmasına intikal edip de korkma. Bunlar gayet zararsız ve âdetâ heyûlâ nev'inden şeyler şeyler imiş.

Vakıâ şimdiki papatya gibi beyaz yaşmaklı hanımların yaşmakları bu yağmurda kıpkızıl kesildiği zamân pek tuhaf olacaktır.

Sen bu keyfiyyeti Üsküdar'da İskele Kahvesi7nin önünden mi seyr edeceksin?.. Ben dahi Galata Kulesi'nden sana bir temennâ ile âşinâlık eder isem mukabeleyi imsâk ederek beni mahcûb etmezsin ya.

Sen mektûbunda bir zamânki erbaîni arıyorsun, ben ise bir zamânın evvel-baharını aramaktayım. Amân ya rab o evvel-bahâr ne güzel bir mevsimdir. Âlemde her şeye hayât taze gelmiş her şey teceddüd etmiş. Ortalık misk gibi kokar. Bu zamânlarda evvel-bahâr gelse bile şirket-i Hayriyye ile şehir içinde bulunan değirmenlerin ve fabrikaların vapur kömürleri kokusundan başka bir koku duyulmus ki.

Fakat ne çâre! O da bir zamân imiş geçmiş gitmiş. Şimdi biz hayâlî cihan değin o zamânı yalnız hülyada görüyoruz. Bizim Mustafa Beyefendinin bile artık kasr-ı lisân etmiş olduğunu yazıyorsunuz. Ben kendisine geçen gün tesâdüf ettim. Mîr-i mumâ-ileyh şimdi sâadete mazhar olmuş. Artık kasr-ı lisân etmez de ne yapar.

Bak bir kere mülahaza et ne sâadete mazhar olmuş. Ayaklarına bir çift nâ^{c}leyn giymiş beline me'lî bir beştemal bağlayıb üzerine dahi kapıcıbaşı formalı bir setre uydurmiş. Yanlız başı açık kalmış idi. Eğer bir de külâh edinse artık tavrından geçilmyecek.

Yazık yazık Mustafa Bey bizim umduğumuz gibi çıkmadı.

Sen kayın vâlidenin erbâb-ı iffetden olduğunu ortaya koymuş ve gûyâ günâhı üzerinden atmışsın. Ben ise böyle mülâhazasılık edemem. Sen kayın vâlidenin erbâb-ı iffetden olduğunu nerden biliyorsun? Senin kayın validen o yâd- gâr değil midir ki sizin bacının babası olacak herife mercimeği fıruna vermiş ve mâcerâsını bütün âlem duymuş idi. Erbab-ı iffetden olarak yalnız bir kayın vâlide vardır ki o da benimdir. Çünkü bana zevce olacak kızı henüz doğurmamış zirâ daha kocaya varmamış ve belki henüz kendisi dahi dünyaya gelmemişdir.

Bir kadın "Bu benim kocam olacak" diye kişiye haber verdiği hâlde hânesine erkek kabûl ederde sen âna hâlâ herbâb-ı iffetden dersin. Şaşarım aklına Sâlim Bey şaşarım. Eyvallah eyvallah!

(Diyojen)

"Avrupa Kahvesi"

Hadika tutar da sahîfelerine Osmânlı Tiyatrosundan başka bir şey derc etmez. Bu asr-ı terakkide bahse şâhân yalnız bir Osmânlı Tiyatrosu mu vardır? Daha neler var neler var! ez- cümle Avrupa Kahvesi var.

En evvel yerini mi ta^{c}rîf edeyim?

Galata'da Büyük Câdde üzerinde. Fakat numarası yok idi. Hizmetçilerine sordum

bilmiyorlar idi. Ânlar direktöre sordular o da bilmişor idi. Ayıb değil â. Bir adam allâme-i zamân olamaz â. Yanı başındaki dükkânın numarası 118 olduğuna ve dükkânların numaraları ekserîyyâ karşılıklı verildiğine göre eğer numaraların mebde'i Tophâne tarafı ise Avrupa Kahvesi'nin numarası 120 ve mebde'i Karaköy ciheti ise o hâlde 116 olması lâzım gelecek.

Kahvenin içinde neler yok! Neler yok! Bir tarafında Alman çalgıcılar. Bir tarafında Yahûdi çalgıcılar. O hizmetçilerin yekûnunu müşterîlerin yekûnundan beş tane ziyâde buldum.

İşte medeniyyet buna derler.

Alman kızları miskâl kamışı gibi bir sıraya dizilmişler ve karşılarındaki müşterîlerin içinde bir de bir dudağı yerde bir dudağı gökte gecenin zifîri karanlığından karanlık bir Arab oturmuş idi. Kızların hepsi gözlerini Arab'a dikmiş başka yere ayırmıyorlar ve yalnız en başta duran bir tanesinden başka cümlesi her biri cihân - değer o şeker handeleri Arab'a ediyorlar idi. Galiba cümlesi de Arab'ı seviyorlar idi Gönül bu ya!

Başda duran bir kız Arab'a tebessüm etmiyor demiş idim. Kime tebessüm ediyor idi?

Kime tebessüm edecek? Tamam mukâbilinde oturan bir beye. Efendim bey! Süslenmiş mi süslenmiş mi süslanmiş mi. Başındaki mevlevî külâhına karîb fes (Çünkü Ermeni idi) kızgın kalbde ettirirmiş. Saçları ise zeytinyağı içinde terbiye edecek i'lân-ı piyaz haline konmuş. Hele bıyıklar? O kadar muntazam bütülmüş o kadar süs verilmiş idi ki sanki birinin iki tarafına iki hamsi balığı yapıştırmış idi.

Yalnız başını taᶜrîf ettim alt tarafı siz anlarsınız. İşte en başta oturam kız dahi yanlız bu iki gözüme hasr-ı nazar hayret etmiş idi.

Ah imkânı olsa da o nâzenînin yüreğine girsem. Kim bilir neler düşünür idi. Zâhir hâlinden ve ve tavrından varışından gelişinden anladığıma göre herifin kalbi mutlaka şöyle der idi:

"Burada benden güzel kim var. Ben durur iken bu kız kimin yüzüne bakar. Hem beni mutlaka seviyor. Sevmemiş olsa öyle böyle dâimâ yüzüme bakar hande eder mi idi? Ah bende ânı severim. Ya bilirim"

Fakat bu hülyâda yalnız bu adam değil idi. Karşıda gûyâ katran kazanına girmiş

çıkmış da öyle gelmiş gibi gemici oturmakta idi. Hem kafası kuzgun.

Hiç şübhe yok ki o da bu fikirde idi. Zirâ ibr hizmetçi yanına gelip " Ağa ben yakışmaz isem kim yakışır be" diye mukabele edişi bunu isbât eder.

Ya kahvenin tezyînât-ı dâhiliyyesi? Avrupa'da ne kadar büyük bina var ise hepsi kahvenin içinde idi. Yaᶜnî resimleri yapılmış ve şâyed bakanlar anlayamazlar diye altlarına isimleri dahi yazılmış idi.

İşte asr-ı terakkiyâtımızın semerât-ı cezîlesinden olarak memleketimizde böyle yerler dahi vardır. Yalnız Osmânlı Tiyatrısu'ndan bahs edip de böyle yerlerden bahs etmemek revâ mıdır? Halkımızı buralara dahi da'vet etmeli değil mi?

Neme lâzım? ben vazîfemi îfâ ettim. İşte Avrufa Kahvesini dahi erbâb-ı safâya vasf eyledim. Başka gazeteler dahi kendilerine taalluk-i vazîfeyi ister îfâ etsinler ister etmesinler.

Sûal-i Cevâb

(Sûal) Avrupa memâlikinin ekserîsinde insan sigorta kumpanyâları olup der-sâadet ki her nevᶜi banka ve el-hâletü hâzihi İstanbul'da revâc bulmadığına Sebeb nedir?

(Cevâb) Tramvay ihdâs olduğu için.

(S) Ekser kahvehaneler âyine vesâire ile tanzîm edildiği hâlde tulumbacı esnâfına mahsûs olan kahvehânelerin ale-l-umûm tavaları görünmez derece reng-âmîz kâğıtlarla tanzîm edilmesinde ma'nâ nedir.

(C) Mezkûr reng-âmîz kağıtların harîka istiᶜdâdı olduğu için.

(S) Gedik Paşa Tiyatrosu'nda Ramazan-ı Şerîf'in yirmi sekizinci cum'a ahşâmı oynatılan Ecel-î kazâ fâciası için fiyat niçin bir buçuk katına çıkarıldı?

(C) Güllü Agop Efendi muharririn kendi kesesinden hiç bir şey vermemiş olmak için.

(S) İstanbul kaldırımlarnın ekserîsi bir kaç seneden beridir niçin taᶜmîr olunmaz?

(C) Bir kaç seneden beri bozuk kaldırımlarda yürümeğe alınmış olanları yürümelerini şaşırtmamak için.

(S) Beyoğlu'na komisyon-u âlî'nin getirteceği suyun masârifinden en ziyâde kimin hisedâr olması lâzımdır?

(C) Tünel sâhib-i imtiyâzının.

(S) Şömendöfer ile tramvay beyninde fark nedir?

(C) Şömendöfer kömür yakar tramvay cân yakar fakat şirket her ikisini câmi^{c}dir.

Phare du Basphore Gazetesinin rivâyetine göre Beyoğlu'nda bulunan sakalar umûmen bir mahzar tertîbiyle fıçı ve varil ile su satan sucular dan Hükmet-i Senniyye'ye şikâyet etmişler ve "Efendi bunlar üç guruşluk suyu iki guruşa satıyorlar bu cihetle bizimle rekabet ve müzâbakat ediyorlar karımıza kesâd gelir halimiz dîger-gûn oluyor" demişler imiş.

Sizi gidi sucular sizi! Niçin bu sakalarla rekabet ve müsâbakat ediyorsunuz? O bî-çâreler sizin gibi fıçı ve varil ile su taşımıyorlar. Kırba ile taşıyor kırba ile!

Zavallı sakalardan alıp veremediğiniz ne? Bırakınız şu bî-çâreleri kendi hâllerine. Varsınlar biraz da ânlar kâ retsinler ânlar da çoluk çocuk sâhibi. Ânlar da memleketlerinde vergi yiyorlar. A^{c}şâr veriyorlar. Bedel-i ağnâm veriyorlar. Rüsûmât veriyorlar. Veriyorlar, veriyorlar, veriyorlar.

Ama İstanbul tarafında kırbası beş paraya verilen suyu Beyoğlu'nda iki üç guruşa veriyorlar imiş. Ne zarârı va? Orası Beyoğlu'dur. Alafrangadır. İstanbul tarafında kahvenin dahi iki fincanını beş paraya ama Beyoğlu'nda iki guruşa işte saka babalar. ben ânlara darıldım. Ber dahâ rekabet etmeyecekler. Siz bildiğiniz gibi satanaz. Kırbası kaça idi? iki guruşa değil mi idi? Dörde veriniz. Yağma değil mi bu? Sekize bile verebilirsiniz. Bu asır böyle götürür.

İki Yankesici

- Şu efendinin boğazındaki sâat kordonuna dikkat ediyor musun? Ne mâl?. Sokağa atsan yirmi lira eder.

- Fakat galibâ sokağa atmak niyetinde değil. Boğazında iken ne eder sen ânı söyle de başka şeye merak etme.

Es'ile-i âtîye Diyojen'den suâl edilmis ise de cevâblarının iᶜtâsı Diyojen'e âid olmayıb iktizâ eden taraflara âid bulunduğundan yalnız es'ilenin derciyle iktifâ ederiz.

(1) Ramazan gecelerinde Aksaray Câddesinde gezip eğlenen hanımlar için zâbıta tarafından kollar taᶜyîn olunduğu hâlde sâriklerin taᶜkîb ve der-desti husûsuna niçin ehemmiyet verilmez.

(2) Nezâfet ve imâreti yerinde olan cevâmiᶜ nazar-ı dikkat olunur da Çengel - köyü kendisi dahi yıkılmaya yüz tutmuş câmiᶜ ile sâir bu gibi câmiᶜler oldukça vakıfları dahi olduğu hâlde niçin bu hâlde terk olunuyor.?

(3) Galabalık olan mahallerin kâffesinde ve hattâ zuhûru kollarında bile birer ikişer zabtiyye bulunduruluyor da menfaat ve mazarratı devlete âid olan Rumelî Şömendöferleri mevkiflerinde niçin bulundurulmuyor.

(4) Dünyanın her tarafında tramvay omnibüs gibi şirketler ednâ bir zarâr bile îrâs etse derhâl tazmîn ettirilir de bizim tramvay her gün adam öldürmek kol bacak koparmak gibi zararlar îrâs ettiği hâlde niçin sükût ile geçiştirilir?

(5) Her şey mevkiᶜ- i fiᶜl ve icrâya konulmazdan mukaddem mülk ve millete bahş edeceği fevâid ve mazarat uzun uzadıya mütâlaa kılındığı hâlde acaba demir köprünün bir zırhlının çatmasıyla kırılacağı ve bir müddet taᶜtîle dûçâr olacağı hâtırlara niçin gelmemiş?

Anadolu şömendöferi Türk malı olduğundan hesâbât-ı câriyyesinin dahi Türçe olması lâzım gelir iken kâffe-i muâmelâtı ecnebî lisanıyla olur olsa Türkçe'nin hiç bir şeye yaramayacağı.

Diyojen Babaya Bir Hikaye

Humbaracı Yokuşu'nda 49 numrolu hânenin sahibi Boğaz-içi'nde eğlenir ve işi olmadığından İstanbu'a per nâdir iner hâlbuki mezkûr hâneden kirâcı çıkarak bir kaç mâh boş durur iken bir gün mahalleli evin yıktırıldığını görürler ve bu hedmin sahibi tarafından olduğuna zâhib olarak kimin nesine lâzım hiç bir şey söylemezler hânedir güzelce yıkılıp hattâ baᶜzı mahallerinde çimento ve arpa ekmek gibi tazyîât ile ot bile bitirilir. Hânenin sâhibi ise bir gün hânesini yoklamak üzere gelerek yerinde bir virâne

görünce (Acep bizim ev burada değil midir) gibi şüpheye düşüp biraz daha yukarı ve bir miktar aşağı arar tarar ve-l-hâsıl yokuşun hiç bir tarafında kendi evine benzer diğer bir hâne göremeyince mezkûr virânenin kendi arsası olup fakat haberi olmayarak hedm [o]lunduğunda güç hâl ile karâr kılar meğerse kendi evinin arkasına servet ve nüfu[z]luca bir zât-ı şerîfenin arsası mülâsık bulunduğundan henüz yaptırmış olduğu ebniyelerin sokağa olacak nezâretlerine mâniᶜ olayor diye hedm ettirmiş ve şimdi ise zikr olunan ebniyelerin kapısıdır diye bî-çârenin arsasını dahi bütün bütün kabûllenmek istermiş herif bağıra dursun ve mahelleli bunun arsasıdır yıkıldığını dahi gördük diye dursun koskaca bir ev gös göre sırkat olkunmuş ey Diyojen buna ne derisin.

İmza

E.G

Diyojen

Allah derim

Mefharitlü Aksani Efendi ile Misailidis Efendi ve birde (Nasıl bir?) üçde neologos maharrirlerine Yunan Devleti tarafından nişânlar verilmiş imiş.

Allah versin.

Ben de vermesin demek istemedim. Neologos muharrirleri gibi bir Millet gazetesi muharrirleri nişân olmaz da kim alır?.

Hattâ Basîret-i Nâm- ı Millet Gazetesi'yle La Turquie nân-ı cüb ederim.

Ben olsam herkese nişan veririm. Nişân bir hizmet mukabilinde verilmez mi?

Yok demeyiniz elbette bir hizmet mukabilinde verilir. Hâlbuki insanın doğması kadar büyük bir hizmet olamaz.

Çok hınbıllar var ki doğmaşı dahi becemeyerek ve belki anasının karnına bile düşemeyerek münᶜadim olup gidiyor.

(Ahmed Midhat Dağarcık'ın ikin nüshazındaki "Velâdet" bahsini okur iseniz doğmak ne büyük bir maᶜrifet oluduğunu anlarsınız)

İmdi bir adam doğmak kadar büyük bir hizmet gördükten sonra elbette bir nişâne kesb-i istihkak edebililor.

İşte böyle bir hakka istinâden ben dahi bir nişân isterim. Kral Georgios Hazretleri mutlaka bana da bir nişân vermelidir. Çünkü ben de iş gördüm. Zirâ doğdum.

Ama siz diyeceksiniz ki Diyojen nişân ile yapar?

Allah Allah hiç bir şey yapamaz ise helvaya verirde yer.

(Teodor Kasab)

Numro 171 Cumᶜa-ertesi 2 Kânûn-i evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa çehâr-şenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur.

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağında 30 numarada Musvar Hanındadır.

Bir seneliği 4 mecidiye ve altı aylığı yarım Osmânlı lirası üç aylığı- 1 mecidiye ve bir nushası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrında 6 guruşa alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

.....

.....

.....

.....

Ne yazayım? Şu çıkardığım bend yerine ne koyayın?

Bu bendin yerinde bir bend var idi. Düşündüm taşındım mümkün değil koyamayacağım. Zirâ koyduğum gibi küpün içinde hapis edileceğim. İşte bunun için nâçâr bendi kaldırdım. Ne yazayım? Ânın yerine ne koyayım? Yeri açık kalmaz ya? Elbette birşey koymalı.

Haydi bakalım bismillâh:

Elif	küsün	enini	.Elif	kesa	aynını	Elif	götür	önünü.
Be	küsünü	benini	.Be	kesa	benini	Be	götür	bönünü
Te	küsün	tenini	.Te	kesa	tenini	Te	götür	tevnini
Se	küsün	sini	.Se	kesan	sini	Se	götür	sivnini
Cim	küsün	ceni	.Cim	kesa	ceni	Cim	götür	cevnini
Ha	küsün	hanı	.Ha	kesa	heni	Ha	götür	hununu
Hı	küsün	hini	.Hı	kesa	hınını	Hı	götür	honunu
Dal	küsün	denini	.Dal	kesa	dinini	Dal	götür	dününü
Zel	küsün	zenini	.Zel	kesa	zınını	Zel	götür	zununu
Za	küsün	renini	.Za	kesa	rinini	Za	götür	rununu
Ra	küsün	zenini	.Ra	kesa	zinini	Ra	götür	zevnini
Sin	küsün	seni	.Sin	kesa	sinini	Sin	götür	sününü
Şın	küsün	şeni	.Şın	kesa	şeni	Şın	götür	şununu
Sad	küsün	sanın		kesa	sınını	Sad	götür	sununu

.....

Öf bundan da bıktım. Saçma ve ya[la]ndan usandım. Cânım ne yazayım. Ne yazayım ki başımı kendim derde sokmuş olmayayım. Bârî biraz da havedan bahs edeyim.

Geçen gün hevâ azıcık bozulmuş idi. Bir mikdâr cenûb rüzgârları esti. Lâkin hasb-el- mevsim yine bozulacak. Boralar filânlar kopacak. Yağmurlar yağacak. Kış değil mi bu? Kar bile düşecek. Mart dahî hükmünü icrâ edecek sonra yine hevâ açılacak. Bahâr-ı bahş vürûd olacak.....

.....

Hayır. Hayır. Bu da cânımı sıktı. Cânım sıkılıyor. Ne yazayım. Zirâ (Uçtu uçtu) dan mı bahs edeyim? Uçtu uçtu kaz uçtu. Uçar! Uçtu uçtu kız uçtu. Uçmaz. Ama ba'zı kere uçururlar. Uçtu uçtu kuz[u] uçtu. İşte bu uçmaz.

.....

Yok yok. Bu da değil. Beni eğlendirecek bu da değil galibâ cânım tebdîl-i hevâ istiyor. Yine seyâhate mi çıkacağım ne yapacağım. Hele dur biraz da fikren hülyâlar ile vakit geçireyim. Biraz da küpün içine çekilip de âleme karşı gözlerimi yumayım. Çünkü açtım açtım kimseyi göremedim. Göslerimi yumayım da yine elif küsün enini ile iştigal edeyim.

.....

Tiyatro Mese'elesi

Hadika'da bendi münderic bulunan Haşmet'e verdiğimiz cevâb üzerine Hadika bir muhâkeme yapmış ve bu mes'elede ihtiyâr-ı sükût eden muharrire muhâkeme ile hakk vermiş. Bizde son def'a olmak üzre Hadika'nın o bendi aynen derc ederek mülâhazâtımızı kavs içinde beyân eyledik.

(Diyojen'in 168 numrolu nüshasında bana cevâb olarak yazdığı türrehâtı okuyanların iz^{c}ân ve insâfına mağrûren cevâbsız bırakmak mecbûriyyetende bulunduğumu i^{c}lân ederim.

Haşmet

(Pek isâbet buyurursunuz)

Hadika'nın Mütâlaası

Refikimiz Haşmet'in şu suretle mübaheseden taraf-ı nazar etmesine biz de hakk veririz. Çünkü kırâat edenlerin meşhud ve meczûmları olduğu üzre Diyojen'in verilen cevâbların meâlini anlamak istediği gibi kendi cevâbı dahi tamamiyle kaide-i münâzaraya mübâin ve tenâkuz-ı efkâr ile memlû olduğundan hangi fikri iltizâm ettiği anlaşılmıyor.

(Bunu yalnız siz diyorsunuz. Acava erbâb-ı mütâlaa dahi böyle mi derler zannedersiniz? Diyojen'in hangi fikri iltizâm ettiğini henüz anlayamadınız hâ? O ise kaide-i münâzaraya mübâin olduğunu ve efkârında tenâkuz bulunduğunu neden hükm ettiniz? Bir adam anlamadığı fikrin tenâkuz bulabilir mi? Fakat ben sizin bu sözünüze inanman. Çünkü aşağıda fikrimin tenâkuzlarını gösteriyorsunuz ki mutlaka fikrimi anlamışsınız demektir.)

İsbât-i müddeâ için ba'zı sözlerini derc edelim ki garazkârlığa haml olunmasın.

(O kadar çocuk değiliz.. Hiç olmaz ise sakalımıza ak düştü.)

Evvelâ Diyojen'in iki numrolu nüshüsında müderric olup aynen bu nüshaya nakl eylediği bendde "Sevelezelerimiz mâdemki Fransızca biliyor ve tiyatroyu seviyorlar şu işin aşağı işini bırakıp da yerli mahsûlüne iâne etseler ya'nî adâb ve terbiyemize muvâfık sûrette ba^{c}zı oyunlar terceme ve tertîb ederek iâne eylese ne olur?" demiş iken bu kere ne üzerine bahs olunduğunu tefekkür etmeksizin "Bu bendin hükmünde bu günkü efkârımıza mugayir ne var ki?" demiş!

(Evet yine soruyorum ki bu günkü efkârıma mugayir bunda ne var? Ne üzerine bahs olunduğunu tefekkür etmeyen ben değilim. Neden bahs edeceğini şaşıran sizsinis. Bahsimiz Avrupa ahlâkı üzerine yazılıp Türkçe'ye terceme olunan oyunların yüzde doksan dokuzu bize gelmez. Ecel-i Kaza gibi yerli mahûlü olmalı diyor idim. Daha anlatamadık mı? Davul mu çalalım?)

Sâniyen Refikimiz cevâbında "Biz bendimizde (Beyoğlu'nda Fransızca oynayan oyunlara mûcib-i mazarrat mı oluyor ki İstanbul'da oynayan tercemesinden menfaat hâsıl olmasın?) demedik. (Bir oyunun mebnî-i aleyhi olan vak'a ahlâkça ma^{c}kul iken başka lisâna nakli hâlinde neden aksî zuhûr etsin de ahlâk bozukluğuna hizmet eylesin) dedik." dediği hâlde bu sözün meâline vâkıf olamayıb ikinci sahîfenin ikinci sütûnunun altınca satırında "Sen Avrupa oyunları bizim ahlâkımıza tevâfuk edeceğini da^{c}vâ ediyor idin" demiş!

Evet. Öyle dedim. Yine öyle diyorum. Refikimizin yukarıki daᶜvâsından bundan başka ne çıkar ânı söyle de anlayalım)

Sâlisen İkinci sahîfenin birinci sütûnunun otuz üçüncü satırında Haşmet'in "Bir milletin ahlâk ve terbiyeye müteallik şeyleri diğerinin bi-t-tabᶜ işine yaramaz. Fakat böyle şeyler yekdiğerinin ahlâkına vukuf içindir yoksa ahlâkına vukuf içindir yoksa ahlâk dersi almak için değildir" Sözü kendi efkârına muvâfık olduğu tasdîk ettikten sonra üçüncü sahîfenin birinci sütûnunun on sekizinci satırında "En evvel şunu bil ki tiyatronun esâsı ahlâkdan başka bir maksad üzerine mebnî değildir." ve yine mezkûr sütûnun yirmi üçüncü satırında "Bir şâir ve muharrir eğerçi târîhe binâ ederek bir oyunu tanzîm etmek ister ise meşâhîrden birinin bir vakᶜasını esâs tutar ve sonra tesbîh-i ahlâk için erbâb-ı temâşâya irâe edeceği dersleri kendi vicdânında tasvîr eder" ve yine üçüncü sahîfenin ikinc sütûnunun dördüncü satırında "Şimdi siz tiyatronun târîh olmayıb ahlâk mektebi olduğunu teslîm ediniz" diyerek tenâkuz etmiş!

(Gördünüz mü söz anlayan efendimizi. Gel evlâd bârî sana keyfiyyeti mekteb çocuğuna ders okutur gibi okutayım. Şu yukarıda bir birini nakz eder sûrette görüğün üç fıkranın birinci ki "Tiyatro ahlâkdan başka bir maksad üzerine mebnî değildir" sözü "Tiyatrodan maksad ahlâk da" demektir. Bunu sende anlarsın ya? İkincisinde bir muharrir esâsını târîhe isnâd eylediği ve vakᶜada tashîh -i ahlâk için erbâb-ı temâşâya vereceği dersi vicdânında tasavvur eder demekten maksad dahi muharririn merâmı ahlâka hizmet demek olduğunu dikkat eder isen anlarsın. Hoş başkaları dikkat etmese de anlar. Üçüncüsü de "Şimdi tiyatro târîh mektebi olmayıb ahlâk mektebi olduğunu teslîm et" demek dahi tiyatronun ahlâk mektebi olduğu daᶜvâsını te'bîd etmektir. Bu üç fikrin hangisi hangisine benzemez ki yekdiğerini nakz edeceğini hükm ediyorsun?)

Râbian Tiyotro denilen şey bir memleketin içinden çıkar hâricinden gelmez dediği hâlde bu sözü isbât için üçüncü sahîfenin ikinci sütûnunun onbirinci satırından bedan ile îrâd ettiği delîlde "Avrupa yaᶜnî Fransa tiyatroyu Yunanlılara tatbîk etdiği zamân Fransız tiyatrosu yapmamış idi. Belki lisân-ı aslînden Fransızca'ya mütercim olan bir Yunan tiyatrosu yapmış idi" diyecek Haşmet'in "Tiyatro Avrupa'da Romalilara ve Yunanlılara taklîd ile başlamıştır" sözünü tasdîk ile tenâkuz eylemiş!

(Biraz târîh okur iseniz bunu böyle söylemezsiniz. Çünkü o zamân tiyatronun bir memleket içinden nasıl çıkdığını anlarsınız. Bunu size benim anlatmaklığımz lâzım ise ben ânı bundan evvelki bendimde anlatmış idim. Ânan anlayamadınız ise benim burada size bir cild târîg yazmaya vaktim yoktur. Tiyatro ahlâk mektebi olduğunu daᶜvâ eden Diyojen'in karşısında bir milletin ahlâkı diğerine uymadığını iᶜtirâf eden muᶜterizin şöyle bir tenâkuzumuzu hükm etmesine kıyâmete kadar şaşarım)

mâhiyyetini enzâr-i umûmiyyeye vazᶜ edeceği cihetle şayed küçük bir sehv ve hatâsı olur ise umûm-i muvâcehesinde mahcûb kalır" demiş idi. Bunların hiç birisine kulak vermeyiniz.

Dünyada gazetecilikten kolay hiç bir şey yoktur. Hattâ Arabca'dan bile kolaydır. Hani ya meşhûr bir meseldir ki derler: "Arabca bilir misin? Uydur uydur söyle"

İşte gazetecilik ne kadar kolaydır size bir misâlini göstereyim. Hem öyle bir misâl ki bend-i mahsûs değil. Muhâkeme-i siyâsiyye değil. Havâdis-i dâhiliyye değil. Yalnız bir tercemeden ibâret 8 Kânûn-ı evvel târîhiyle Salzburg'dan bir telgraf gelir bu telgrafı evvelâ ibret şu vechile terceme eder:

"Burada imparatorun pederi yetmiş yaşına resîde olduğundan dolayı icrâ-yi şehr-âyîn olunmuştur."

Sonra Basîret dahi yine bu telgrafı şöyle terceme eder:

"Bu gün imparator Fransuva Josef Hazretlerinin velâdetinin yetmişinci senesi olduğundan hânedân-ı imparatorî yevm-i mahsûsu icrâ ettiler"

Gördünüz mü? Gazetecilik uydurup uydurup söylemekten ibâret değil mi imiş? Hattâ telgraf tercemelerini bile uydurup uydurup yazovermeli.

Korkmayınız! Bu sözleri dargınlığımdan söylemiyor. Benim neme lâzım. Ben bilᶜakis böyle şeylerden memnun olurum. İşim gücüm ne? Eğleneceğim. Bunlar da olmasa ne ile eğlenmeli? Patlamalı mı? Yalnız halkımız gazeteciliği güç bir şey zann etmesinler diye bir minvâl-i muharrer bir makaddime bast ve temhîd etmiştir.

O mukaddimeyi bitirerek şimdi dahi eğlenceme bakarım.

Evvelâ birinci tercemeye ele alalım.

Burada yaᶜnî Salzburg'da imparatorun Pederleri yani Salzburg İmparotorunun pederleri hem de "Pederi" değil "Pederleri!" yetmiş yaşına vardığından.....

İbret! Sormak ayıb olmasın ama Salzburg imparatoru kimdir? Kendisi kaç yaşındadır ki babası yetmişe varmış? Hem de babası sağ iken oğlu nasıl imparator olmuş? Babası rızâsıyla mı tahtını tâcını oğluna vermiş. Ayıb değil â? Câhilim. Sorarım.

Bu gün imparator Fransuva Josef Hazretlerinin demek oluyor ki Avusturya İmparatoru'nun velâdetinin yetmişinci senesi olduğundan yaᶜni Avusturya imparatoru

Fransuva Josef Hazretleri yetmiş yaşına vardığından.....

Ağa Basiret! Fransuva Josef Hazretleri İstanbul'a geldiği zamân dünyü görmüş idi. Sende görmüş idin ya. O zamân dahi yetmiş yaşına girmiş mi idi? Yoksa buradan avdetlerinden sonra mı yetmiş yaşına kadar fırlamıştır?

Ha! Şimdi aklıma geldi. Sen bir vakit çıkarmaya başlamış olduğun resmî gazetede müşârûn - ileyhin resmini yapmış ve terceme-i hâlini yazmış idin. Elbette orada târîh-i velâdeti vardır. Ricâ ederim bir kere mürâcaat et de İstanbul'a geldiği zamân bu kadar ihtiyâr mı imiş yoksa sonradan mı ihtiyarlanmış bana haber ver. Artık bu ricâmı olsun kabûl edersin ya. Uzatma kafadârız.

Ben eğlenceye koyuldum ama erbâb - ı mütâlaanın bu bâbda benden mᶜlûmat-ı kat'iyye ve sahîhe isteyeceklerini der-hâtır etmiyorum. Yalnız zevzeklik ile de iş bitmez. Eğlenceyi ber-taraf edelim de karilerimize maᶜlûmat-ı lâzımeyi verelim.

Efendim Salzburg'da bir imparator var imiş ya kendisinin ve yâhûd babasının velâdeti yetmişinci seneye vardığı için şehr-âyîn icrâ edilmiş. Bu imparatorun ismi Fransuva Josef olduğu dahi cümle-i rivâyâttandır. Benim kendi aldığım maᶜlûmat mahsûsaya göre şimdi icrâ olunan şehr-âyîn oğlu için imiş.

Babasının şehr-âyînî ise velâdeti yüz otuz sekizinci seneye vardığı zamân icrâ olunacaktır.

Gördünüz mü gazeteciyi. İşte o da benim. Maᶜlumâtı verdikten sonra böyle vermeli. Âferin bana! Yine bana! Yine bana!!

Bu gün dahi bahsimiz gazetecilerden açıldı.

Basîret-i Nâm-ı Millet Gazetesi'nin rivâyetine göre şehr- emâneti me'mûrları esvkâk ve pazarda satılan meyve vesâirenin nezâfetine ve nefâzetine dikkat ediyorlar imiş! Fakat buna dâimâ dikkat etmek lâzım imiş.

Maᶜnâ murâd olundukda.....

Güzel ama şehr-emâreti esvâk ve pazarda satılan gazetelerin nezâfetine ve nefâzetine ne zamân dikkat edecekler? İşte gazeteci olan asl bunu sormal.

Yine mi gazetecilerden

Orakir bir aya müddetle ta^{c}tîl kılınmış idi. Bu ta^{c}tîlini i^{c}lân için çıkardığı varakada evvelki kabâhatinin iki mislî bir kabâhat daha etmiş olduğuna mebnî müddetine iki ay daha zam olunmuş. Bilmiş ol Orakir Yine ısrâr eder isen iki ay daha yine eder isin dört ay daha hâsılı ilâ nihâye gidersin. Zirâ aylar seneler bitmez. Hem de yazıya pek kolay gelir. Maâz- Allah "Bin sene müddetle ta'tîl olundun derler ise karışmam. Vâkıâ bin sene pek çoktur ama pek kolay gelir. Yazı verirler de sonra sen pişmam olursun.

(Teodor Kasab)

172 Numro Salı 2 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağında 30 numarada Musvar Hânındadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(Bir Varaka)

İbret Gazetesi'nin elli beşinci nüshasında vücûd-i insanda en azîz ve muhterem olan mahall göz olup göze ârız olan illete erbâbı aranılmayarak âhâdın taᶜrîf eylediği mualeceler ile olunan tedâvîde ekser uyûn âkıbeti vahim bir derde dûçâr ile sâhibini giriftâr-ı ıztırâb-ı gûnâ-gûn eyler diye bast-ı mukaddemâtından sonra Beyoğlu'na Mösyö Fischer nâmında birisi gelerek bu misillü göze ârız ve târî olan her nevᶜi illeti ameliyyât-ı cerrâhiyye icrâ etmeksizin kendisinin ihtiraᶜı olan bir nevᶜ gözlük vâsıtasıyla tedâvî eylemekte olduğunu ve mûmâ-ileyhin kehhâllikte olan mahâret-i fevk-al-âdesi her hükûmetin vermiş olduğu şahâdet-nâmeler ile musaddak bulunduğu derc ve iᶜlân eylemiş.

Âcizlerin hekim olup müddet-i medîdeden beri gözlerime ârız ve bu sebeble tahsîlime mâniᶜ ve muârız olan illeti her ne kadar baᶜzı zevât-ı hikmet-simâta arz ve irâe ile defᶜ ve izâlesini yed-i iktidârlarına tevdîᶜ ve ihâle eylemiş isem de şimdiye kadar bir müncerr olacağını düşünür iken sâlif-ül-beyân İbret Gazetesi'nde münderic iᶜlanı okuduğum anda "Denize düşen yılana sarılır" fehvâsınca hemen bâ-kemâl-i istiᶜcâl mûmâ-ileyh Fischer'in maᶜlûlîne taᶜyîn ettiği bir vakit de ikamet eylediği mahalle gittim ve zâten ifâde-i merâm edecek kadar Fransızca'ya dahi âşinâ olduğumdan mûma-ileyhin tercemânına mürâcaâta vakit bırakmaksızın mefrûşâtça fevk-al-âde müzeyyen ve mutantan olan odasına duhûl eyledim. Ancak girdiğim odanın yerinde bir masa ve üzerinde kendisinin intişâr-ı şöhret ve mahâretine hâdim olan Türkçe ve Fransızca bir takım gazeteler olup gelen zât Türk ise kabl-el-muâyene eline bir Türk gazetesi ve eğer sair milletten olup da lisân-âşnâ ise bir Fransız gazetesi verip anlarla sanᶜatını göstermekte olduğu cihetle âcizlerin dahi sâirleri misillü elime bir İbret Gazetesi sunmuş olduğundan baᶜde-l-kırâat her ne kadar kendisinin muâyene etmek âdeti değil ise de yukarıda dahi demiş idik "Denize düşen yılana sarılır" hilâf-i âdet olarak sinîn-i vefîreden beri ağrısıyla muztarib olduğum ve her şeyden azîz bildiğim o bî-çâre gözlerimi kendisine göstermiş ve bu dâ-ül-udâl-i çeşmânıma bir çâre bulması için

istirhâm eylemiş isem de mûmâ-ileyh tarafından (muâyeneye alışmadığından mı nedir) icrâ olunan muâyenede illet-i mezkûreyi teşhîsten aczini gösterdiği gibi defᶜi maddesi dahi iktidârının mâ-fevki olduğunu her ne kadar lisân-ı hâli söylemiş ise de âcizleri yine durumu bozmayarak kendi gözlerime çâre-cûy-i devâ olmaktan sarf-ı nazarla yalnız mûmâ-ileyhin sanᶜatta olan derece-i mahâret ve iktidârını anlamaya hasr-ı dikkat ederek "Bir gözde perde veya ecnebî bir cisim olur ise teveccühle çâre bulunabilir ve tedâvî olunur" diye vâkiᶜ olan istifsârıma ve kendisinin ihtiraᶜı olan sâlif-üz-zikr gözlüklerin birini istiᶜmâlden başka bir çâre bulunamayacağını maᶜraz-ı cevâbda beyân eylemiş ancak kendisi dahi benim yerime olsa serd olunan böyle vahi ve mugayir-i fenn lâkırdılar ile aldanmayacağını bilmesi ve maa-hazâ kendisinin bu fennde adem-i mahâretini fennen etvâr-ı mâ-mişvârından teferrüs eylediğimi hisseylemesi üzerine bir takım mugalatolor ile iknâᶜa kalkışmış ise de artık bu ağızlara yanaşmayacağımı anladığından defᶜ-i gaile için mezkûr gözlüklerden bir takımını meydâna çıkarârak bunlar ile gözlerini alıştırır isen bir şey kalmaz diye beni te'mîr eylemek emniyyesiyle mesrûdât-ı vâhiye-i ebleh-firîbânesini yine tekrâr eyledi. Ve binaen aleyh bahâlarını sorduğumda li-ecl-it-tedâvî gelen maᶜlûlînden gözlük parası olarak bir buçuk altın ve vizite parası dahi bir altın ki cemᶜan iki buçuk altın bir müşterîden almakta olduğunu bir zemîn-i mübâsibede der-miyân ve tezkâr eylemesi üzerine merak bu ya muâyene eylediğimden mezkûr gözlükler ile sâir gözlükçü dükkânlarında gördüğüm ve elime alarak müşâhede eylediğim gözlükler beyninde bir fark göremediğim misillü lede-l-hâce diğer dükkânlarda daha aᶜlâsını bulabileceğime kuvviyyen yakin hâsıl eylediğimden nâşî mûmâ-ileyhin gözlüklerinden iştirâ eymekten keff-i efkâr ile mücerred bahâlarını öğrenmekle iktifâ eyledim.

İşte efendim mûmâ-ileyh ile hîn-i mülâkatta cerî-i mâ-cerâ vukuᶜbulan mükâlemede kendisinin meşhûr Kehhâl Fischer olmayıb âdetâ bir Gözlükçü Fischer olduğu ve bu vâsıtalar ile ortalığı (İstanbul halkını) aldatıp da Avrupa'ya yaᶜnî vatanına savuşan mösyöler zümresinden bulunduğu anlaşıldı ise de itᶜâb-ı efkâr ettiğim şey İbret Gazetesi'nin o derece tantana ile iᶜlân edişine bir maᶜnâ veremediğim maddesi olup öyle mûmâ-ileyhin derece-i Hudâ-kat ve mahâreti musaddak yedinde diploma veya şahâdet-nâmesi olup olmadığı ve eğer var ise makrûn-i sıhhat bulunup bulunmadığı tahkik ve tedkik edilmeksizin derc-i sahîfe-i iᶜlân eylemesi ve binaberin aldatışa ve halkı soyup da soğana çevirmeye bil-kuvve vâsıta olması eğerçi Matbûât Nizâm-nâmesi ahkâmına mugayir ise de hakikat mâddeyi insan vicdânında muhâkeme edecek olur ise bir dereceye kadar İbret Gazetesi'ni dahi maᶜzûr görür. Çünkü kendisinin hakîmliği yok ki öyle diğer bir zatın şöhret ve ismiyle gelmiş olan bir hakîmin derece-i iktidarını anlasın bâ-husûs bir gazeteye bir iᶜlân bir kaç guruşla dahi derc edilebilmek imkânı der-kârdır. Asıl şâyân-ı dikkat bu gibiler Tıbbiyye Nezâreti tarafından muâyene oluna geldiği hâlde mûmâ-ileyh hakkında ağmâz-ı ayn olunmasına ve pazar-i avam-firîbânede ferş eylemiş

olduğu emtia-ı fesâdînin revâc bulmasına kadar meydân verilmesine teessüf ederiz. Çünkü mûmâ-ileyh Fischer Efendi ikamet eylediği odasını ol derece donatmış ki oraya giren zât kemâl-i derece-i hicâbından nâşî hakîmi kaç altın ile memnûn edebilirim diye düşünür ve belki her kaç guruş istenilir ise iᶜtâsında tereddüd göstermeyeceği ednâ mülâhaza ile bulunabilir.

İşbu varaka-i âciz-ânemi tahrîr ve takdîmden murâdım mûmâ-ileyhin fenn-i kehhâlinde adem-i mahâretini ve öyle bir câm ile eskâm-i uyûnun defᶜ ve izalesi muhal olduğunu inzar-ı âmmeye arz ve iᶜlân ile gerek mûmâ-ileyhin ve gerek o misillülerin esâsen derece-i sıhhatten ârî ve pes-i perde-i hafâda mütevârî olan dâm-ı tezvîr mekr ve ihtiyâllerine halkımızın tutulmalarını ve mûmâ-ileyh Fischer'in dahi ben kehhâlim diye muhtacîni aldatmaktan sarf-ı nazar ile tervîc-i ticâret için bir gözlükçü dükkânı açarak Gözlükçü Fischer diye gazeteler ile iᶜlân ettirmelerini tavsiye etmektir.

Ben

M . Ş

"Aldığımız Varakının Aynıdır"

Diyojen Baba!

160 numrolu nüshanızda 58 numrodan mâ-baᶜd (İki Taraftan Nedâmet) serlevhasıyla münderic bulunan bir bendde (Bir kız sevip bayıldığı kocaya vardığına Bir koca sevip bayıldığı kızı aldığına) terkîbiyle olan kıssaları arîz ve amîk mütâlaa ve tedkik eyledim. Fi-l-vâkiᶜ bunların medlûlü eshâb-ı tecrübe için doğrudan doğru kabûl ve tasdîk olunabilir ise de kavlinizde mevcûd olap henüz lezzet-i tecrübeyi tatmamış olan hâlât ve bu yolda vukuᶜa gelen ahvâl muhabbet-i iştimalin netâyic-i hâsılasına kesb-i vukuf eden baᶜzı zevâtın iᶜtâ eyledikleri maᶜlûmât zikrolunan kaziyyelerden istinbâd olunan maᶜnânın aksini göstermekte ve bu cihetle kavlinize dahi tereddüt ve hayret elvermekte olduğundan baᶜzı îzâhât talebine mecbûr oldum. Fakat kendim hevâî olmak münâsebetiyle bu da bedâva zannolunmasın ki îzâhât-i matlûbeye dest-res olduğumu müteâkib kabûl buyurulduğu hâlde min gayri hadd tuhaf tuhaf varakalar takdîm edeceğim. İşte suâlim bir kaç şeyden ibârettir:

Birincisi : Tarafeynden zuhûru melhûz olan nedâmet ekserîyyet üzre ne gibi şeylerden olabilir ve esbâbı nedir ve menşe'li nasıl başlar?

İkincisi : Beyân buyurulan kaide sûret-i umûmiyyede olup da her bir kavâid ve usûlde cârî olduğu gibi bunun dahi bir suretle müstesnâsı olmak ihtimâli yok mudur?

Üçüncüsü : İş yalnız nedâmet derecesinde kalarak biter mi yoksa daha ilerisine gider mi?

Dördüncüsü : İbtidâ nedâmet o iki bahtiyârdan kangısında zuhûr eder?

Beşincisi : Nedâmet emr-i izdivâcdan dolayı mıdır yoksa bidâyet-i muhabbetten husûl-i izdivâc arasında zâyi^{c} edilen müddet ciger-sûz-i iftirâktan nâşî midir?

İşte bu beş şeyi zihnimce kestiremediğimden bunların meskit ve mukni^{c} cevâblarını zât-ı Felâtûn-simât-i hikmet-şinâsîlerinden beklerim. Bunu böyle merak edişimin asl-ı sebebini suâl etmeyiniz zirâ gençlik ma^{c}lum â ne bilirsiniz? Şâyed bendeniz için de elde öyle bir eğlence bulunur da Hakk esergesin netîcesinde böyle bir nedâmet hâsıl olur. Kar-ı evvelde kişi âkıbet-endîş gerek.

İmzâ

Bir kız düşkünü

"Bu Varakaya Zeylen Diğer Varaka"

Diyojen! İşte eazz-i ehibbâmdan birisinin vesâtet-i çâker-ânemle takdîmini temennî etmiş olduğu varakayı takdîm ediyorum ismini öğrenmek ister iseniz hurûf-i hecâ-yi arabiyyenin içinde dâhil olan harflerden mürekkeb bir isimdir. Basıp basmayacağınızı iyice bilemem. Fakat şu kadar var ki tab^{c} buyurulduğu hâlde sâhib-i varaka meraktan kurtulur memnûn olur. O memnûn olursa ben memnun olunurum. Ben sevindiğim sûrette sen mesrur olursun. Çünkü sen asır gençlerinin memnûn olmasıyla memnûn olmaz mısın ya?

(Bendenizi bilirsiniz)

"Ecvibe"

Es'ile-i hamseden ziyâde "Beni bilirsiniz" dediği hâlde bilemediğimi zât-ı şerîfin sözü nazar-ı dikkatimi celb eyledi. Varakayı derc eder ve suâllerine cevâb verir isem sâhib-i varaka memnûn olacak imiş. Buna diyecek yok. O memnûn olur ise kendisi dahi memnun olacak imiş. Haydi buna da diyecek olmasın. Fakat o memnûn olunca benim dahi memnun olmaklığım neden lâzım gelsin. Ben asrın gençleri memnun olur ise memnûn olmaz mı imişim ya?

Tuhaf! Bunu şimdiye kadar tecrübe etmemiş idim. Acaba asrın gençleriyle benim

ne münâsebetim olabilir. Ben de genç olsam. Fakat ben doksanlık bir Diyojen. İmdi bundan sonra es'ile-i hamseye cevâb vereceğim. Fakat şu şartla ki "Bendenizi bilirsiniz" diyen zât dahi kendisini bana bildirmekle berâber şu asrın gençleri memnûn olduğu zamân benim dahi memnûn olmaklığım neden lâzım geleceğini bana anlatsın. zirâ anlamadığım bir şeyi ne kabûl ederim ne red.

Gelibolu Mutasarrıfı Kemâl Bey azledilmiş olduğundan Der-saâdet'e geliyor imiş. Diyojen, nu: 172, 2 Kevvel 1288 Sah

Bu haberi Hadika'dan aldık.

Hoşuma neresi gitti biliyor musunuz? Gazeteler her zamân bir me'mûruna bir zât taᶜyîn olunduğu. O mahall-i me'mûriyyetine gittiğini yazarlar idi de azl edildiğini ve Der-saâdet'e gelmek üzere bulunduğunu yazmazlar idi. Şimdi Hadika'nın keyfiyyeti bermenvâl-i muharrer yazması gözüme yeni bir şey göründü de hoşuma gitti. İhtimal ki her gazete böyle yazsa gözlerimiz buna dahi alışır idi.

Hakikatlü Diyojen Bacacığım

Hulûl eden (2289) sâl-i pür-fâl-i cedîdlerini tebrîk ederim. Bendeniz üç yüz senesine nâil olur isem kendimi bahtiyâr addederim der iken hele hamd olsun ki iki bin sene-i hicriyyesine yetiştik. Duâcınız otuz yaşında olduğumdan bizim Hakayık Çelebi'nin himmetiyle şimdi bin otuz yaşına bâliğ oldum getir elini öpeyim babacığım.

Şimdi benim hesâbıma göre âlemin seni bin yaş daha tezâyüd etmiş olduğunu ebnâ-yi vatana tebşîr etmek için sizin gibi bir hakîm-i kerîme muhtac olduğumdan li-ecl-it-tebşîr şu varakacığımı gazete-i muᶜteberenizle iᶜlân etmenizi temennî ederim.

Amân benim süt sakallı babacığım gel beni kırma.

Bak yalan çıkmamak için işte o (2289) senesini irae eden ilâve-i Hakayık'ın arkasına yazdım.

Amân babacığım gel beni mahzûn etme şu varakamı iᶜlân et. Şu seneye muvaffak olduğumuzu benim varakam ve imzâm ile tebşîr eyle.

İmzâ

Kantâr me'mûru

Necîb

Yine mi Gazetecilerden

Ağa Basîret mâliyye ketebesinin ba^{c}d-ezin sâat beş buçukta gelip on buçukta gitmeleri emrolunduğunu yazdıktan ve bu usûlün devâir-i sâireye dahi ta^{c}mîmini temennî eyledikten sonra (ve fakat imtidâd ve devâmı dahi temennî olunur) demesi.

Amân ya Rabb! Ne cesâret?

Cesâret değil ne küstâhlık?

Cânım hükûmetin vaz^{c} eylediği bu gibi usûl ve verdiği evâmir devâm ve imtidâd etmiyor mu ki devâm ve imtidâdı temennî olunuyor?

"Hükûmet yasağı üç gün sürer" sözü darb-ı mesel olmuş ise bu darb-ı meselin hükmü şu asr-ı terakkide dahi hâlâ bâki midir?

Tuhafı neresi? Gûyâ evvelleri ketebe ve me'mûrîn sâat sekizde gelip dokuzda gider imiş gibi Basîret bu kere beş buçukta gelip on buçukta gitmeleri hakkındaki emri yeni bir şey zannederek bunun sâir devâire dahi taammümünü ve fakat devâm ve imtidâdını temennî etmiş!..

Ben bu gibi şeylere şaşmaz da ne yaparım?

Diyojen Matbaasına

Diyojen Efendi seni gayet sever ve her gün eşileri çıkan nüshalarını alıp okuyarak ve içinden ba^{c}zı güzel güzel hikâyeler ve kelimeler öğrenerek gider mektebde çocuklara söyler ve öğretirim ya^{c}nî bu makaddemeden merâm sana arz-ı hulûs olmayıb muhabbetimi beyândan ve senin vâsıtanla haylice hikâyeler ve kelimeler öğrenmekte olduğumu teşekküren ifâde'den ibârettir. Fakat alıp okuduğu nüshalarından anlayamadığım kelimeleri bir kaç def^{c}a sana sordum beni eğleniyor zannıyla hiç birisine cevâb vermedin ben henüz mekteb-i rüşdiyye şâkirdânından olduğum hâlde senin gibi bir hâce-i âlim ile eğlenmek benim haddim midir? Şimdi de bir şeyi suâl edeceğim ama yine cevâb vermeyerek beni mahcûb edeceksin diye ihtirâz ediyorum. Ben mektebde hâcemden işittim ki bir adam bilmediği şey sorup öğrenmek ayıb olmayıb belki öğrenmemek ayıb imiş. Böyle olduğu sûrette bir hâceden suâl olunan şeye dahi cevâb vermek ayıb olmayarak vermemek ayıb olacağını anladım ve bu hâlde sana soracağım şeyin cevâbını alacağıma yakin hâsıl ederek sormaya mecbûr oldum. Mahsûsen ellerini öperim şu ricâmı kabûl et. Geçende 163 numrolu nüshanızda yazmış olduğunuz tilki ile koyun hikâyesini okudum. Bu hikâyeyi bundan mukaddem dadımdan da dinlemiş

olduğumdan aşırı hazzettim fakat dadım layıkıyla takrîr ve tefhîm edemediği gibi daha Arabî ve Fârisî'yi kemâliyle bilemediğinden sizin yazdığınızın dahi Fârisî olarak yazılmış olan (geşt-hâr) ve (giyâh-hâr) kelimelerinin maᶜnâsını anlayamadım lûgat kitâbına baktım yine bir şey istifâde edemedim çünkü lûgat kitâbı (geşt) kelimesine gezmek ve dolaşmak ve (hâr) kelimesine hakîr ve zelîl maᶜnâsı veriyor. Bu iki kelimeyi kavâid-i Fârisî'nin geçenki dersimizde okumuş olduğumuz ve sıfr-ı terkîbî kaidesine tatbîkan terkîb etsen hakîr olarak gezici gibi bir maᶜnâya gelip bunun ise orada hiç münâsebeti yoktur. Velev bu münâsebet alsa bile (giyâh) benim bildiğim ot maᶜnâsına olduğu hâlde (hâr) kelimesiyle terkîinde bir maᶜnâya gelemeyeceğinden ve tertîb-i sehvî desem böyle beş on yerde sehv olamayacağından bunların mantıktan istiâre târikiyle diğer maᶜnâları olacağını bildim ve henüz mantık okumamış olduğumdan size mürâcaat mecbûr oldum. Şu bendimi her ne kadar uzunca ise lûtfen bi-ibâretihâ gazete-i muᶜteberenize derc ile muntazır olduğum cevâbının iᶜtâsından gayet ricâ ve niyâz ederim her hâlde irâde efendimindir.

Bende

Mekteb-i rüşdiyye şâkirdânından

bir çocuk

Diyojen

Kendim o makule hayvânlardan olmadığım gibi o lûgatlar benim ismim dahi olmadığı cihetle güzelce belleyememişim. Şimdi bu ihtârınızla ettiğiniz tashîh ve ıslâha teşekkür ederim.

Rüşdiyyelerimiz bu kuvvette şâkird yetiştirdikten sonra hep devâm etmeliyiz.

(Teodor Kasab)

173 Numro Pencşenbih 5 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İş bu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

"Fransa"

Çoktan beri bizim Fransızları unutmuş idik. Biz unutmadık. Ânlar kendilerini unutturmuşlar idi. Şimdi yine kendilerini ihtâr etmeye başladılar.

Maᶜlûmdur ki Fransızlar esârete tahammül edemezler. Hürriyet isterler. Öyle bir hükümdârın taht-ı esâreti altında bulunmak anlar için gücdür. Eğer esâreti altında bulunmak anlar için gücdür. Eğer beş on hükümdârın taht-ı esâret-i altında bulunmaktan ibâret demek olan şimdiki hükûmetleri gibi bir hükûmet altında bulunur ise o zamân "Yaşasın hürriyet" diye naᶜra atarlar.

Böyle çocuklu mizâclı halka şeker filân göstererek aldatmaya çalışan dahi ne kadar bulunur bilir misiniz? Sakallarımızın telleri kadar.

Hürriyet denilen şeyin Fransızlar için kırmızı boyalı micili bir şeker olduğunu herkes bildiği cihetle bir yandan Orleanslar diğer taraftan Bourbonlar ve hattâ yine hükûmet-i cumhûriyye için Gambettalar filânlar ve hâtırınıza gelmez â tâ Napolyon'a varıncaya kadar taraf taraf herkesin elinde birer şeker Fransa'yı aldatmaktan hâli kalmamakta idiler.

Vâkıâ bir vakit Mösyö Thiers'in şekeri cümleden ziyâde tatlı görünür idi. Ama şimdi Fransızların ağız şapırtmalarına bakılır ise hükûmet-i kraliyye tarafdârlarının şekeri tatlılaşmaya başlamış.

Askerler ise kışlalarında ve koğuşlarında imparotor-ı sâbık Napoleon tarafından tevzîᶜ olunan ve mâyesi esrârdan ibâret bulunan şekerleri yiyerek ve şüküre gelerek (Yaşasın Napoleon Usta'nın şekeri) diye naᶜra atmaktadırlar.

İşte anladınız ya! Bu çocuklar yakın vakitte yine bir şeker gavgasına çıkacaklar.

Allah varse de gavgayı bizim küp civârında etmeseler. Çünkü çocukluk maᶜlûm â! Şâyed bizim küpe dahi bir sarkıntılık vukuᶜbulur. Çünkü biz de kendilerine hayli gerçek ve doğru sözler söyledik.

Âlemde baᶜzı kimseler vardır ki efkâr ve tasavvur denilen şeyi tepesinden yukarı dallı budaklı çatallı ve boynuzlu kulaklı çıkar. İnsan efkâr ve tasavvurât-ı mezkûrenin her ucuna temdîd-i nazar edecek olsa imtidad-ı nazarının taᶜyîn edeceği hutut gözü önünde o kadar acaîb o kadar garîb bir heykel teşkîl eder ki adam şaşar da kalır.

Bu kabîl ulüvv-i efkâra mâlik olan zevâtın birisi dahi La Turquie Nâm-ı Millet Gazetesi'ne fikir veren zât-ı Felâtûn-sıfâttır.

Bu zât-ı mahâsin-endîş memleketimizin terakkiyât-ı mâddiyye ve maᶜneviyyesiyle tezyînât-ı dâhiliyye ve hâriciyyesi hakkında niçin efkâr ve tasavvurât-ı âliye neşr etmişidi ki herkes şaşmış kalmışidi.

Ez-cümle Boğaz-içi'nin iki tarafına gayet cesîm ağaçlar dikilerek büyütülmesini tavsiye eylediği zamân Diyojen bu ağaçları millet gazetesinin efkâr-ı âliyesi kadar nazarında büyültmüş ve hattâ ağaçların büyüye büyüye ve iki tarafa dal budak ata ata yekdiğeriyle çatışıp kameriyye gibi Boğaz-içi'nin üzerini örteceğini dahi tasavvur eylemişidi. İmdi Diyojen'i bu kadar vesî bir tasavvura icbâr eden fikrinin ne kadar âlî olabileceğini hâlâ muvâzene edebilirsiniz.

Bu sâhib-i fikr şimdi bir şeyi daha tasavvur ediyor. Fransa ile İngiltere arasında kâin Calais Boğazı'nın altından yaᶜnî tahte-l-bahr bir tünel kazılarak şömendöfer geçirilmesi öteden beri tasavvur edildiğinden ve bu defᶜa ise zikrolunan tünelin inşâsı için daha yeni ve daha ziyâde ümîd-bahş olur karârlar verilmiş bulunduğundan bu karârları tahsîn ve takdîr ile Anadolu kıtᶜasını Rumeli kıtᶜasına rabt etmek için Üsküdar'a deniz altından bir tünel açılmasını re'y etmiş ve bu bâbda bir çok kavâid ve muhassenât saymıştır.

Saydığı muhassenât içinde Anadolu şömendöferlerinin Rumeli şömendöferleriyle kesb-i iltisak edeceği ve binaberin Anadolu ile Rumeli arasındaki mürâselât epk ziyâde sühûlet ve ehveniyyet bulacağı gibi şeyler ziyâde sühûlet ve ehveniyyet bulacağı gibi şeyler hep mevcûd olup şu kadar var ki o zamân halkımızın Şirket-i Hayriye'nin yed-i kahrından kurtulmuş olacağını yazmamıştır. Diyojen bu fikri pek ziyâde takdîr edebilir idi. Ama yalnız ber-minvâl-i muharrer halkın Şirket-i Hayriye şerrinden kurtulmuş olacağı ve şimdi Rumeli sâhilinde tramvay olduğu gibi o zamân Anadolu sâhiline dahi yapılarak ve bunlar tünel vâsıtasıyla yekdiğerine ilsâk edilerek Anadolu sevâhilince dahi

bir takım adamların ahrete seyâhatleri teshîl edileceğini derc etmemiş olduğu için kabûl etmeyecektir.

Binâberîn diyecektir ki:

Eğer maksad pay-i taht-ı Saltanat-ı Seniyye'de tünel görmek ise işte hamd olsun kule-kapısı'ndan Galataya kadar bir tünelimiz olacak ve bir memleketin tünelden muntazır olduğu menfaat ve saâdeti bu tünel îfâ edecektir.

Yok eğer maksad mücerred Anadolu şömendöferi vagonlarını Rumeli şömendöferleri üzerine ve bununkileri âna nakletmek ise Şirket-i Hayriye o kadar himmetten sakıt oldu mu ki bunlar için dahi birer araba vapuru ihdâs etmesin. Ama bu hâlde yine Aziziye ile bir rekâbet çıkarmış. Zincir ko yârânındır.

Vâkıâ turuk ve maâbir bir memleketin mecârî-i saâdetidir. Ancak bir kere şehrimizin içinde olan yolları tevsîᶜ etmeli ve iktizâ eden câddeleri açmalı da andan sonra denizin dibinden dahi câdde açmaya himmet etmeli. Ve bunu da bi-l-hpusûs paramız var ise yapmalı. Hâlbuki bizim karada bile maâbirimiz yoktur

Gördünüz mü? Eğer La Turquie benim istediğimi daha muhassenâtın içine katmış olsa idi hiç bunları söylemeyecek idim. O hâlde şöyle diyecek idi.

Evet! Evet! Vatanımız gibi değil Devlet-i Muazzama-i Osmâniyye'nin pây-i tahtın hattâ bütün cihânın pây-i tahtı olmaya lâyık ve sezâ-vâr bulunan bir şehr-i şehîrde şömendöfer olsun tramvay olsun balon uçsun Şirket-i Hayriye'ye derûn-i Köprü vapurları bulunsun Beyoğlu tüneli olsun da bu şehrin en güzel bir mevkiî demek olan Boğaz-içi'nin altından niçin bir yolumuz bulunmasın? La Turquie'nin teklîf ettiği bu yol her hâlde şân-ı azamet-nişân-ı Osmânî'ye lâyıktır. Hemen bir istikrâz dahi bunun için akd edilerek derhâl yolun inşâsına mübâşeret kılınsın.

Hem ben bunu der idim hem de Basîret-i Nâm-ı Millet Gazetesi dahi derhâl benimle hem-efkâr çıkarak bu sûreti tasdîk ve tahsîn ettikten sonra bu bâbda umûm milletin müteşekkir olacağını dahi iᶜlân eder idi.

Göz Açıcı Fischer'in Gözlerini Açmışlar

La Turquie'nin rivâyetine göre geçen gün üstü başı temiz beyin birisi millet gazelerinin kavline göre kehhal-i meşhûr Fischer'in dükkânına gidip altın saplı ve en aᶜlâ cinsinden altı aded gözlük ayırmış.

Bu zât esnâ-yı sohbette kendisinin ecille-i ricâlden bir zâtın ser-katibi olduğunu anlattıktan sonra gözlüklerin fîâtını sorar ve kehhâl-i meşhûr ve nâm-ı diğer sahîhle gözlükçü Fischer dahi müşterînin yağlısını bulduğu ve gözlerini iyice açacağı hülyâsıyla iki yüz kırk frank ister. (Bin iki yüz guruş eder.) Bunun üzerine bey elini cebine sokup fevk-al-gaye bir mahcûbiyyetle akçe cüzdanının yanında olmadığını der-miyân edince Fischer ise bir sâatten beri beyin gayet kibar-âne bir tavırla konuştuğunu görünce Türklerin alafrangalığı gibi Fischer dahi alaturkalığı ele alarak "Zararı yok efendim teklîf mi var? Borcunuzu ne zamân olsa te'diye edersiniz" yollu kelimâtla hattâ gözlüklerden birisini beyin burnuna dahi kendi eliyle takarak kapar koyuverir. Ancak bey henüz avdet etmediği cihetle cihetle göz açıcı Fischer'in ayakları suya ererek gözleri fal taşı gibi açılır.

Şimdi hikâyeyi anladınız â? Bunun bu kadarı tuhaf bir şeydir. Ancak siz buna inandınız mı? İnandınız ise memleketimizde cârî olan humk-i umûminin hâlâ devâm etmekte bulunduğu gibi bundan böyle dahi devâm edip gideceğini hükmedeceğim.

Şunu bilmiş olunuz ki Fischer'i göz hekîmi diye iᶜlân eden gazeteler evvel-emirde halkın gözlerini boyuyorlar da sonra halk gözlerini açtırmak için Fischer'e mürâcaat ediyorlar.

Gazetelerde şimdi La Turquie'nin yazmış olduğu fıkra gibi fıkarâtı yazmak bir baht-ı siyâha ikbâl kazandırmak için evrâk-ı havâdisin akçe kuvvetiyle yazdıkları iᶜlânâtın başka türlüsü demektir.

Gûyâ Fischer'in gözlükleri derde dermân imiş de anları sirkat etmeye kadar halkca bir mecbûriyyet hâsıl olmuş idügini halka anlatmak için bu gibi vukuât yazılır.

Memleketimizde intişâr-ı fünûnu insan cümleden ziyâde böyle şeyler için ârzû eder. Fischer dedikleri gözlükçü fenn-i kihâlette bu derece mâhir olduktan sonra milyonlar milyarlar kazanmak için Avrupa'da niçin kalmaz da İstanbul'a gelir? Çünkü Avrupaca emrâz-ı ayniyye gözlük denilen alet vâsıtasıyla defᶜ yaᶜnî emrâz-ı dâhiliyyeye ziyânın merhem olamayacağını bildiklerinden ve hükûmetler ise öyle bir takım kallâşlere halkı aldatmak husûsunda müsâade vermediğinden oralarda dolablarını çeviremezler

O kadar saf-derûnluk bize mahsûstur ki bir gazetede her ne görmüş olsak derhâl inanalım. Ve bu kadar müsâade dahi bizim memâlik-i Osmâniyye'ye mahsûstur ki herkes istediği gibi halkı aldatabilsin.

İki Zât Beyninde Muhâvere

Aldığımız Bir Varaka Hükmü Üzerine Binâ Edilmiştir

- Vây beyim! Efendim! Görüşemez olduk.

- Evet şu yakında fakîrhâneden çıkmamaktayım

- Bu uzletin sebebi?

- Nereye çıkmalı? Nereye gitmiş olsam karşıma cân sıkıntısı denilen o nâzlım hemen çıkıveriyor.

- Güzel ama devlethâneye giremiyor mu?

- Pek giremiyor efendim. Mütâlaâtla meşgûl oluyorum da...

- Amân Allah aşkına şurada tütüncü dükkânında biraz konuşalım. Hıyânetsin v'Allah. Hudâ-alîm göreceğim geldi.

Tütüncü Dükkânında

- Ey daha ne var ne yok efendim? Havâdisten bir şey yok mu?

- Nereden duyacağım? Havâdis duymayayım diye uzleti ihtiyâr ettim ya!

Tramvay Geçer

- Amân bakınız bakınız. Ne tuhaf! Kadınlar bir tarafta erkekler bir tarafta. Ya düdük peşrefi?

- İşte cân sıkıntısının biri de bu ya!

- Amân efendim! Mürüvvet buyurunuz. Eğlencenin birisi de budur demiş olsanız belki becâdır. Halk için bu kadar sühûlet-bahş olur ne var ki? Memleket içinde nakliyyâtı teshîl ediveriyor.

- Evet efendim. İntikalâtı intikalâtı. Şimdiye kadar intikalât vâkıâ kırkı geçti.

- Anlayamadım efendim.

- Halka sühûlet-bahş oluyor buyurdunuz da anı söylüyorum. Hiç artık yatakta âh

ve enin ile muztarib olmaya hâcet yok. Tramvay o işi ân-ı vâhidde ve bi-s-suhûle bitirmektedir. Böyle gider ise müddet-i imtiyâzı nihâyetine kadar....

- Cânım efendim. Sözünüzü bal ile kestim. Bu tramvayın müddet-i imtiyâzı ne kadardır?

- Der-saâdet'de nev^{c}-i beşer kalmayıncaya kadar.

- Hudâ-hâfız!! O nasıl lâkırdı? Yoksa imtiyâzı kıyâmetin son gününe kadar bâkidir demek mi istediniz?

- Hayır. Müddet-i imtiyâzı nihâyet elli altmış sene olabilir. Fakat tramvayın her döktüğü kan için mes'ûl olmaması lâzım gelir ise iş yine dediğime varacağı dahi der-kârdır.

- Cânım beyim. Siz müddet-i uzletinizde acâib olmuşsunuz. Lâkırdılarınızdan bir şey anlayamıyorum.

- Niçin?

- Pek kapalı söylüyorsunuz da ânın için.

- Acâib! Bârî biraz daha muvazzahca lâf söyleyeyim. Efendim ehl-i merak hesâb etmiş. Tramvay Beşiktaş ile Aksaray'dan ibâret iki kolda bir sene zarfında kırk adam telef etmiş. Bu iki câdde en geniş ve muntazam câddelerimizdir. Hâlbuki şimdi bir takım mahallât arasından ve dar sokaklardan da geçecek ve tramvay yavaş yavaş İstanbul'un her tarafına kol atacak. O hâlde haber istihracâtıyla bulmuşlar ki yevmiyye yirmi otuz kişinin intikalini teshîl edecek..... İmdi tramvay bu himmeti ele aldıktan sonra müddet-i imtiyâziyyesi zarfında İstanbul'u boşaltabilemez mi?

- Evet mübâlağasından kat^{c}-ı nazar hesâba biraz aklım erdi. Fakat bu müddet zarfında tevellüdât vuku^{c}bulmayacak mı?

- Güzel ama bu müddet zarfında Azrâil dahi ta^{c}til-i ameliyyât etmeyecek â? Elbette hâneler içinde o dahi me'mûriyyetini îfâda devâm edecek.

- Ya taşradan İstanbul'a kimse gelmeyecek mi?

- Gelecek! Gelecek! Fakat aglebi eceli gelenler gelecek.

- V'Allahi tuhafsınız! İşte bu gibi mülâhazalardır ki dâimâ sizin cânınızı sıkıyor.

(Varaka)

Kuzum Diyojen zâten seni bilirim bu defᶜa gazetende gördüğüm mektûb üzerine gidip Sâlim ve Mustafa Beyleri de gördüm bunlar da uryânî eriği gibi câhî cavlak adamlar olup acaba bu gürûhtan daha var mıdır? Hepiniz kaç kişisiniz? Reîsiniz kimdir? Cânım Diyojen lûtfen beni meraktan kurtar hem de ayıb olmaz ise (Hoş bu tekellûf sizce îcâb etmez ya!) bir şey daha suâl edeceğim sizin kar ü kesbiniz ve bu alemde meşgûliyyetiniz nedir? Ve emr-i taayyüşünüz nasıldır? Ve telezzüzât-ı dünyeviyyeden ne ile mütelezziz olmaktasınız? Şuralarını îzâh ederek beni hâlinize vâkıf eylemenizi istirhâm ederim

İmzâ

El-mechûl

Ben dostunuz

Diyojen

Bunun cevâbını ileriki nüshada alırsınız.

Gûş fılından da geniş hem de yoğundur kulağım

Semᶜ-i ucun on içü misli fuzundur kulağım

Yazda yelpaze olur dahi küreğimdir

Her şeye pek yakışır başka oyundur kulağım

Hırs ile ursam eğer düşmenimin ensesine

Patlatır gözlerini tosundur kulağım

Havf edersem sararır öfkelence kızarır

Renkten renge girer bûkalemûn

Kulağımın dibine söyleler anlayamam

Hissten azâde durûr sanki odundur kulağım

Oyunu sonra çıkar şimdi gören anlayamaz

Kırmadan ne simiz gelme koyundur kulağım

Şenlimden kulağım fark edemem ekser ya

Ol kadar yavan olup cebe nümûndur kulağım

Birbiri üstüne kırk adam alır her birisi

Altı bâr-gîr koşulur öyle vagondur kulağım

Rabt ve tesviye edilse ikisi birbirine

Sanır elbet gören deşt-cünûndur kulağım

Zû rezâletçe haber dese anar rencân

Şıp diye anlar ânı öyle uzundur kulağım

Halkın ahlâkı bozulmuş çalışır ıslaha

Nice bendler yazılı elli sütûndur kulağım

Her işe böyle yarar da hased ehli çekemez

Diyojen'in bilirim bağrına hundur kulağım

(İ[c]lân-ı Mahsûs)

Hacı Osman Ağa imzâsı ve 6 Kânûn-ı Sânî târîhiyle idârehânemize gönderilen ve içinde Fransızca (konyak) diye bir pusulası dahi melfûf bulunan zât eğer gözlükçü Fischer aleyhindeki varakayı aynen gezeteye derc ettirmek ister ise bizim gıyâbımızda olarak vaz[c] etmiş olduğu imzâya i[c]tibâr olunamayacağı cihetle gelip imzâsını tasdîk etmesi iktizâ edeceğinden gelip imzâsını tasdîk etmesi iktizâ edeceğinden ya bu günkü pencşenbih veyâhûd yarınki cum[c]a günü idârehâneye teşrîf etmesi niyâz olunuz.

(Teodor Kasab)

174 Numro Cumᶜa-ertesi 9 Kanûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada üç defᶜa salı pencşenbih ve cumca-ertesi günleri neşr olunur.

İdaresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hanı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası altı aylığı üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Geçen günler Levant Herald'ın taᶜlîl olunduğuna dâir bir şâyia çıkmış idiyse de muahharen gazete-i mezkûr intişârda devâmıyla şâyiayı tekzîb etmiş olduğundan merak ederek şâyia-i mezkûrenin menşe'inin aramaya başladık ve bulduk.

Meğer bunu ihtirâᶜ edenlerin pek hakkı var imiş ya hattâ Matbûât İdâresi Diyojen'den ibâret olsa levant'ın şu yakında görülen neşriyyâtı iktizâsınca taᶜtîl değil âdetâ bütün bütün lağv ve ilga bile eder idi.

Bir zamândan beri bu gazete acâib acâib fikirler neşr etmeye başlamış. O kadar acâib ki saltı biz değil herkes taaccüb ediyor.

Bakınız ez-cümle Kânûn-ı evvel'in dördü târîhli nüshasında neler söylüyor "Elli seneden beri Türkistan'da kesb etmekte olduğu terakkiyatın şahidi olmak üzere asrımızda maᶜzûl olan sadrazamlara ipek kaytan gönderilmemekte olduğunu görüyoruz. Ve hattâ mütevveffâ Fuâd ve Âli Paşaların familyalarına edilen muâmeleye benzer muâmelat dahi görmüyoruz. en sonraki terakkiyatımız iktizasınca azolan sadrazamların hakkında hüsn-i teveccühât-ı seniyyenin bekasını müşâhede ediyoruz. Bu kadar terakkiyatımız en vâzıh delîli olarak şu vakᶜa sebkat etmiştir ki: Tebrîk-id-i sâid vesilesiyle sadr-ı esbak Übhetllü Devletlü mahmud Nedim Paşa Hazretleribaᶜd-ezin makam-ı celîl sadârete geçemeyeceği taraf-ı eşref-i mülûk-âne den hüküm buyurulmuş olduğu hâlde bile hâk-pây-i sâmi-i şehriyâriye yüz sürdükte yine teveccühât-ı mülûk-ânenin âsar-ı zâhire ve bâhiresini müşâhede ile karir-ül-ayn olmuş ve mesned-i celil-i sadârette bulunduğu nüddet bezl ü bî-dirîğ eylediği cehd ü himmetin semrâtı her ne kadar inzâr-ı kabûlü celb edememiş ise de maa-mâ-fîh teveccühât-ı alem-şumûl-i mülûk-âneden hisse-mend olduğu lûtf-i tecceccühten mahrûm olmamaştır. Cihanı atıfet ve inâyetinin minnetdârı bîrûn zât-ı kerim-ül-sıfat-ı hazret-i mülûk-ane maddiyatından katᶜ-i bnazar sadr-ı esbakları hakkında ber-kemâl olan teveccüh-i cihan-kıymetlerinin bekasına delalet etmek üzre şimdiye kadar mesbûk olan inayet ve hisânlara zamimeten

bu kere dahi bir atiyye-i hümâyûn ihsân buyurmuş ve bu atiyye-i hümâyunun mikdârı ise on bin liradan ibâret olduğu rivâyet edilmekte bulunmuştur"

Vâkıâ Levant Herald bu bendde bir dereceye kadara lisân-ı şâyeste ve taᶜzîm istiᶜmâl etmiş. ancak bendinin baş tarafında şimdiye kadar azledilecek olan sadrâzamlara ipekli kaytan gönderilmesi fıkrasını ne lüzûm görmüş de der-miyân etmiş anı bilemem.

Dedik ya levant'ın bu yakındaki neşriyyâtı pek başkalaştı. yukarıdaki fıkranın alt tarafında tutmuş Halib'de Hıristiyânlar hakkında vukuᶜbulan haksızlığı yine böyle kendisini taᶜtili mûcib olacak bir sûretle yazmış.

Meselâ demiş ki:

"Haleb Hükûmeti bir kaç seneden bire Hıristiyânlar zimmetinde terâküm eden bedel-i askerînin tahsîline kalkışdıkta Hıristiyânlar rû-yi muhâlefet gösterip bundan yirmi sene kadar mukaddem Halib İsyânı'nda Müselmânlar Hıristiyân mahallâtını yağma ettikleri sırada vukuᶜbulan zarâr ve ziyanlardan dolayı hükûmet kendilerine borçlu oldğu tazmînâtın bakkıyyesini henüz te'diye ve îfâ etmediği cihetle şimdi istenilen bedelât-i askeriyyenin ândan mahsubunu der-miyân ettikleri hâlde bu teklîf taraf-ı hükumetten mahsubunu der-miyân ettikleri hâlde bu teklîf taraf-ı hükûmetten kabûl edilmemiş ve binâberin şarktan Hıristiyânların mazlûmiyyetti fikri kuvvet bulabilecek esbâbdan olmaküzere bu hâl dahi görülmüştür"

Ne demek? Artık Matbûât-ı Osmâniyye'nin derece-i hürriyyeti bu kadara vardı mı ya?

Hükûmet-i Seniyye'nin cevâbı fenâ mı tazminât borcu inkâr edilmemiş ya? Tekâlîf-i mîriyye tahsîli başka şeydir. Düyûn-ı milliyyeyi îfâ o da başka bir şeydir. Eğer bu bendi Rus gazetelerinde görmüş olsaydık taaccüb etmez idik. Fakat gûyâ hükumet ne olur ise olsun yalnız para tahsîl edilsin fikrinde imiş gibi londra'da dahi câiz olmayacak bir ser-bestî-i lisân ile bu bendi (bâ-husûs) yukarıki şaᶜşaalı bende zeylen yazmak salâhiyyetini Levant Herald'a kim vermiş bunları yazabilmeyi kendisine bir maᶜrifet mi addediyor? Herkes yazabilir. Fakat Matbûât-ı Osmaniyye'nin hükmüne riâyeten ve bâ-husûs Hükûmet-i Seniyye hakkında borçlu olduğumuz hürmet ve riâyet ve itâata ittbâ-en yazmıyoruz.

Doğrusu ya Levant'ın bu gbi neşriyyatı menᶜ edilmek lüzûmu der-kârdır. Çünkü halk hakayık-ı mevaddı bilmez. Varır zihnini taglît eder. Biz keyfiyyeti hâlis-ane arz ve ihtâr ediyoruz.

İcrâ Matbûat-ı Müdiriyyet-i Behiyyesinin elindedir.

"Gazeteler Münşeâtı"

Maᶜlûmunuzdur ki her gazete fünûn ve maârife olan hidemâtından bahseder.

Fakat siz buna ne maᶜnâ verirsiniz? Fünûn ve maârife hizmet-ten maksad halkımız için kitâblar terceme ve te'lîf ve tabᶜ ü neşri gibi bir maᶜnâ mı istihrâc edersiniz? Sahîhini ben söyleyim öyle mi?. Güzel ama gazetelerin bu daᶜvâsına şimdiye kadar ben dahi bir maᶜnâ veremedim ki size sahîhini söyleyim. Zirâ Osmânlı felsefesinden bir kanûn vardır. "Bal bal demkle ağız tatlılanmaz" derler. Ben bu kanûna tatbikan gazetelerin bal bal dedikleri hâlde ağız tatlılanmadığını görüyorum.

Maa-hazâ mâdemki sözü açtık söylemeliyim. Gazetelerin fünûn ve maârife olacak hizmetleri neden ibâret olabilmesi ihtimâl dahîlindedir. Bunu anlayabilmek için iᶜmâl ve itᶜab-ı fikrederek bulduğum neticeyi size beyân etmeliyim. Pekâlâ iᶜmâl-i efkâr edeyim:

.....
.....

Evet bir dereceye kadar buldum. Bunların fünûn ve maârife olabilecek hizmetleri halka edebiyyâtın etrakkiyâtı hakkında bir nümune göstermek olacaktır. Zirâ başka bir maᶜnâ veremidm. Çünkü şimdiye kadar bu gazetelerin "Yâhû! Vatandaşlar! Bilen bilsin bilmeyen âgâh olsun. iki kere iki dört eder" dediğini ve fünûn ve maârifin intişârına şöyle bir hizmet ettiğini ne gördüm ne işittim. Fakat "Lisanımız bir millet-i mütemeddine lisânına benzemiyor. Yazılan şeyleri beş on kişiden başka kimse anlamıyor. Biz orta sınıf ve belki en aşağı derece halkın [1] dahi anlayabileceği ve bununla berâber Osmânlı sarf ü nahvının reddetmeyeceği bir lisân yapmaz isek terakki edemeyiz dediklerini hem gördüm hem işittim. Hattâ lisânın sâdeliğini iltizâm edip de ol bâbda iᶜmâl ve itᶜâb-ı efkâr eden baᶜzı gazetecilerin bir takım kavaid neşrettikleri dahi vardır.

Öyle ise ben ki nasılsa lisândan ziyâde felsefe namiyle bir eğlenceye sarf-ı zihn etmiş bir adamım. Ve benim gibi daha sâirleri olacağını dahi bilirim. Gazetelerin edebiyyâtından bize nümûne ve meşk olması lâzım gelecek parçaları bir yere Cemᶜile şöyle bir nazar etmeyi ve hattâ bunları benim gibilerin nazar-ı mütâlaasına dahi arz etmeyi lâzımeden addettim. Şöyleki:

---

[1] Bence halkın aşağı sınıfı olmaz ama gazeteler öyle söylüyor.

- Rûznâme-i Ceride-i Havâdis -

"Çünküm nîm resmidir"

"Tevsîᶜ-i turuk u maâbir bir memleket-i mütemeddine için mevârid-i servet ü samân asâgır ve ekâbir olup devlet-i edeb-müddet-i Osmâniyye'nin zîr-i zıll-ı zalîl adl ü ref'etinde buluanan sunâf-i halkın tezâyüd ve tevâfür servet ve sâdeti musaddat hayr-i peder-âne ve avâtıf ve niâyât-ı müşfik-ane cümlesinden olmak üzere ittisâᶜ-i turuk u maâbir hakkında dahi erzân ve şâyan buyurulan lûtf ve himmetin semerât-ı celîle ve cezîlesi ke-ş-şems fî vasat-in-nehâr zâhir ve bâhir olmağla..... ilâ ahirihi"

Nasıl? Beğendiniz â? Bu revişe bir bahane bulacak iseniz Hakayık'ı tahsîn ediniz.

-Hakayık-ül-vekayiᶜ-

"Kâse-lîsân-ı zamânın ser-âmedânı ve taᶜbîr-i âhirle arz-ı beyân avanak-ı medihahânı vekayiᶜin hakayıkına hakayık-ı vekayiᶜ nazarıyla bakmamaktan Hakayık-ül-vekayiᶜe ne bir şeyn ve ne de şan-ı sadakat-nişânına bir nakîse-i bedâhet-i karîn yaᶜnî av'avekünânın lâfz ve maᶜnâdan ve hattâ işâret ve imâdan ârî ve müberrâ olan av'ave-i mütebasbıs-ânesinden kadr-i vakarına halel geldiği emrinde ferd-i ferîd-i âferîdeye ilm-i yakin gelir"

Buna ne buyurdunuz? Sanᶜatlı lâkırdıdır değil mi? Lâkırdıyı incili tesbîh gibi dizmiş "gelir" sözünü dahi tesbîhin imâmesi gibi sarkıtıvermiş. Bana kalırsa edebiyyâtı... Bu meşkten taᶜlîm etmeli.

Bu da mı ağırca? Hem ağırca hem de başka türlüce mi? Galibâ biraz da şaᶜşaalı lâkırdı istersiniz. Öyle ise alınız ibret'i.

-İbret-

Her harfi kanla yazılmış denilebilecek surette gûnâ-gûn meâsir-i celâdetle mâlî ü meşhûn olan Târîh-i Osmânî şöylece bir gözden geçirilsin. Hind sahrâlarında şaᶜşaa-pâş-i uyûn-i cihân olan seyf-i sârim-i Osmâniyye'nin tâ Viyana civarındaki halkın bile yüreklerini lerzân etmesi gibi nice bin celâdet görülmez mi?

B..M

Nasıl! Okur iken bile yürekleriniz tir tir titredi mi? Galibâ bu kadar celâdet dahi tab-ᶜı nâziğinize tevâfuk etmeyecek. Daha sâdece bir şey mi istersiniz? Hadika'ya

mürâcaat buyurulsun. Husûsuyla Osmânlı Tiyatrosu mes'elesine dâir yazılan bendlere.

-Hadika-

"Avaz kasab hep bir hesâb. Kasaba mı hitâb? Hitâba mı cevâb? Mantık bilmek lâzımdır ki sözümüz anlaşılsın. Tenâkuz-ı kelâm câiz midir? "Gündüzdür işte güneş doğdu hattâ şirket vapurları bile düdüklerini çalıyor" demiş! Ne tenâkuz!. hiç gündüz güneş doğar mı? Bârî şirket vapurları gündüz işlemiş olsa..... Biz bunu halkın insâfına havâle ederiz"

İşte size hem sâde hem de cân sıkmaz bir ibâre. Cân sıkacak neresi var ki.

O ne? Buna da mı kusûr buldunuz? Galibâ size lisân beğendiremeyeceğiz. Cânım hiç olmaz ise Basîret'i alınız.

-Basîret-

"Devlet ve millet-i muazzamamızın pay-i tahtı olan ittihâd-ı İslân'ın dahi merkez-i muazzam-ı a^{c}zamı olan dünyanın en güzel bir memleketi olan İstanbulumuzda şimdiye kadar bir kehhâl-i beşhûr olmaması umûm millet için fenn-i celîl-i kehhâletten mahrûm olmaklıklarımızı mûcib ve müstevcib idi. Ahîren Paris'den (Fransa Hükûmeti'nin pây-i tahtıdır) bir (doktor) gelmiş. Bu zatın ismi (Fischer) olup (fenn-i kehhâlette) yed-i tûlâsı olup elini kimsenin gözüne sürmeyip (mu^{c}ciz)e nev^{c}innden bir nev^{c}i gözlükleri müftehir olan (Basîret) kendisine umûm millet-i muazzama-i Osmâniyye namına olarak teşekkür ederek umûm millet-i Osmâniyye'yi ve millet-i muzazama-i islâmiyye'yi bu doktora mürâcaat etmeye tavsiye eylerek ma-t-teşekkür i^{c}lân-ı keyfiyyete mürsâraat gösterir!!!....."

Artık buna bir diyecek yok â?. Rabtı mabtı yolunda. Kavis içindeki lûgatlar filânlar. Hâsılı istediğiniz kitâbet. Dudaklarınızı büktünüz ya? Amân! Millet gazetesi için böyle dudak büküş!.. Görür ise karışmam. Sonra açar mı ağzını yumar mı gözünü ne kadar kitâbeti var ise o zamân meydâna döker.

Olmayacak. Siz galibâ şârivârîk bir şey istiyorsunuz. Al işte Letâif-i Âsâr'ı.

"Aksaray'da tramvay yine adam çiğnemiş. Çiğner â!!.. Niçin çiğnemesin? Yalnız bir mi ya? Daha neler! Neler neler de maydonozlu köfteler????"

İşte size bir de şârivârik. Eğer benim re'yimi sorar iseniz ben yalnız Letâif'den aldığım dersi meşk edeceğim.

(El-Meçhûl Sen Dostumuza Cevâb)

Suâlleriniz şunlardan ibâret idi:

(1) Siz hepiniz kaç kişisiniz?

(2) Reîsiniz kimdir?

(3) Kâr ü kesbiniz ve bu âlemde meşgûlünüz nedir?

(4) Emr-i taayüşünüz nasıldır?

(5)Telezzüât-ı nefsâniyyeden ne ile mütellezzizsiniz?

"Evcibe"

(1) "Siz" diye taᶜyîn ettiğiniz adamlar ki biziz. İsmine "Dünya" denilir bir tîmârhânede sâkin bir takım adamlarız. Adedimizi taᶜyîn edemem. Ancak ben kulunuz ile Üsküdarlı Sâlim Bey Mustafa Bey Şevkî Efendi Sâlih efendi Düğümlü Efendi ve Çöp Atlamaz vesâire girde-i ukalânın en ileri gelenlerindeniz.

(2)Mustafa Bey hikmet kendisinde teshîs etmiş yaᶜnî bir hikmet-i mücessem olduğundan ânı kendimize reîs intihâb etmişiz.

(3) Bizim kâr ü kesbimiz halka nakdîne-i teveccüh mukabilinde akl u hikmet satmaktır. Bu kâr ü kesble gece gündüz iştigal ederiz. Hattâ o kadar iştigal ederiz ki bizim ne kadar gayûrve ne kadar çalışkan olduğumuzu bilmeyenler bize acıyarak bir kaç müddet terk-i meşgûliyyet etmekliğimizi âdetâ emrederler.. Biz yukarıda ismini söylemiş olduğumuz tîmârhâne sekinesi gibi iᶜmâl-i şaka ile iştigal ederek bir çok maâdin-i takîle cemᶜ ve idhârına katᶜen iltifât etmeyiz.

(4) Emr-i taayüşümüz pek yolunda ve pek ziyâde teşekkür edeceğimiz bir sûrettedir. Bizim için her şey mebzûl indimizde her şey makbûldür. Bulur isek yeriz teşekkür ederiz bulmaz isek yemeyiz yine teşekkür ederiz. Maîşetimiz dâimâ halelden berîdir. Dünya'da hüsn-i işimizi tagyîr edebilecek hiç bir vakᶜa yoktur. Hânemiz yanımız mâlımız çalınmaz. İşte emr-i taayüşümüz dahi böyledir.

(5) Suâlinizin en büyüğü bu. Biz telezzüzât-ı nefsâniyyeden ne ile mütelezziz oluruz bilir misin? Hani ya siz kendinizce "tîmarhâne" taᶜbîr ettiğiniz bizim dâr-ül-fnûn

yok mu? Hani ya siz oraya geldiğniz zamân bizimkiler sizin hâlinize bakıp gülerler kahkahalar koparırlar size baᶜzı nasîhatlar dahi verirler. Siz ise ânlarla "delidir" diye eğlenirsiniz. İmdi biz hükemâ indinde dünya denilen asıl tîmârhânede siz sâkinsiniz.. Biz dahi sizi temaşaya gelmişiz. Sizi temaşâ eder iken bize bakıp bakıp gülmeniz çır çır çırpınmanız ter ter terpinmeniz ve bir aralık abuk sabuk sözler ile bize nasîhat vermeye kalkışmanız ve bâ-husûsu bizimle böyle temâxaa iken bir aralık gidip artık halinize yürekler tayanmayacak dece uğraşıp çalışıp ağır şakk kadar bir altıncık ele geçirince o maᶜdeni elinizde evire çevire baka baka sevinleriniz yok mu? işte biz bunları temâşa ile mütellezziz oluruz. En büyük telezzüzatımız bundan ibârettir.

Memûl Gazetesi bizimle bir mübâhese açmak istiyor imiş. Fakat biz âna ne cevâb bulabiliriz? Şu kadar var ki ânın o terbiyeli sözlerini yine kendisine hitâben dercle tezyîn-ı sahâif ve sutûr ederiz. Eğer sözleri bir kimseye dokunur da cebâb vermek ister ise ânalır derce dahi hâzırız.

Baksanız nâ Diyocen Çelebi Osmâniyye Tiyatrosu aktörlerinin isimleri hâlâ zevkinize gidiyor mu? v'Allahü-l-lazîm sizin yardaklarınız dahi bizim hoşafımıza gitti ve gitmektedir hâla.

Hele şu atder petor (?) Jön Türklerimizin câsûsluğuna hiç diyecek yok â.

Meğer bunlar Osmâniyye aktörlerinin Memûl'ül idârehânesine gelip gitmelerini gözetmekte imişler. Ve bundan nâşî hiç şübhe arz olunmaz ki aktörlerin izini gözetip her kangı mahalle gidip gelirler ise ol bâbda kesb-i maᶜlûmat edinmektedirler. Bu derece merak sâhiblerine hiç diyecek yok:

Ahlat armudu Jön Türklerimizin zuᶜmunca gûyâ Memûl Türkler ile Rumların ahlâk ve âdetlerini istihzâ eder imiş. Jön Türklerimizin bu bâtıl tarîki ise aynen baᶜzân fitne-kâr ve müfsidlerin (Gavur denmsin de) nakarâtına benzer. Fakat çe-fâide ki o çamlar bardak oldu ne lâzım şimdi bunları ber-taraf edelim de keyfimize bakalım.

Sen şu (İster ağla ister gül) bestesini pesden geçsene bir bakalım efem.

Meğer-çe Panosyan'ın Ahlâk Bozukluğu ser-nâmesiyle derc eylediği bahis üzerine hemen kâffe-i Ermeni gazeteleri karşı yazmış iken yalnız Memûl sükût etmiş imiş ve belki tahsîn etmiş imiş imiş.

Acaib! Siz İstanbul da mı yaşıyorsunuz yoksa mı Kıstanbul'da? Bir müddetten

beri Memûl'ün hemen her bir nüshasında ve her bir sütûnunda Manzûme aleyhinde yazılanları görmüyor musunuz? Yoksa mı görüp de fark edemiyorsunuz? Hiç değil ise Hadika'nın Anbarson Ahbâr'ına suâl ediniz.

Fakat bizim Jön Türkler Osmâniyye Tiyatrosu'nun Bayır Turplarına pek gözleri kalmış olmalıdır ki yine bu defᶜa el uzatmışlar her ne hâl ise eğlencelerie maniᶜ olmak istemeyiz.

Ermeni aktörlerin telaffuzu galat imiş pekâlâ. Hani şu sizin Osmânlı kitâbet-i lisânına âşinâ telaffuzu yerinde. Ehl-i hüner. Revişi mayhoş. Zarâfeti bâlâ. Tedbîri aksak sesi kalbi etvârı nâzenin endâmı revenden aktörleriniz. Hani şu Amedci Kalemi'nden çıkma okkalar deviren kalemler kıran ayn çatlatan aktör efendileriniz bunlar kangı fare deliğinde icrâ-yi luᶜbiyyât etmektedirler. Efem.

(Mâ-baᶜdı sonra)

(Teodor Kasab)

---

175 Numro Salı 12 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç Mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Bir Varaka

Baᶜzı suâlleri hâvî olup Diyojen'in verdiği cevâblar kavis içine alınmıştır.

- Diyojen! Sıkı davran. Öyle lâf ile iş bitmez. Var işime bak da öyle davran. Sana bir kaç suâl soracağım -

"Varışına gelişim tarhanana bulgur aşım. Varıver bakalım efendi."

- Ben dünyada en ziyâde azamet-fürûş olmak ârzûsundayım. Herkes azametimden tir tir titresin diyorum. Bir bakışla çarh-ı felekin mihverini kırmak ârzûsundayım. Celâdet-i azametimden dağlar havf etsin. Bunun için ne yapmak lâzım?-

"Câhil olmak. Câhil olur isen küçük bir vazᶜ-ı mahsûs ile matlûbun hâsıl olur. Çünkü kimse seni yine beş paraya almaz bile . Sen kere kaşların çattığını zamân dünyayı titrettim zannedersin."

- Diyojen! Ben o kadar zengîn olmak istiyorum ki Karûn benim sadakama muhtâç kaldığına kanâat edeyim. Bir ihsânımla seni Karûn edebileyim. Cihân benim mülk-i sahîhim olsun. Bunun için ne yapmak lâzım?-

"Deli olmak. Eğer hadd-i zâtında zükûretin birisi isen hem deli hem muannid olmak lâzım. Deli olmalısın ki cihânın malı senin olduğu itikâd ederek beni bir anda Karûn edesin. Muannid-i musirr olmalısın ki cihânın malı senin olduğu sana bildirildiği zamân mutlak benimdir diye ısrâr edesin."

- Diyojen! Ben o kadar cery ve o kadar cesûr olmak istiyorum ki şecâatime dağlar dayanmasın. Meselâ bir naᶜre attığım zamân işitenlerin korkusundan galebe edemesin Kahramân kâtil gibi fırıl fırıl ortada döneyim de yanıma kuloğlu sokulamasın-

"Karılar içinde bulun. Çünkü sana o hâlde "Varıver be kahramân" diyemeyecek

olanlar yalnız karılardır. İster isen müdâhinler içinde de bulunabilirsin. Çünkü ânlar seni memnûn etmekle müstefid olacaklar ise senin şecâatine bir kat daha şecâat katarlar. Fakat yüzlerine dikkatlice bakma. Zirâ bıyık altından güldüklerini görürsün de cânın sıkılır."

- Diyojen! Ben o kadar âkıl olmak ârzûsundayım ki akıl ve izᶜânıma bütün cihânın hayrân olmalsını isterim. Verdiğim re'y ârâ-yi sâirenin cümlesine nüfûs etmesini ârzû ediyorum. Bunun vechi?-

"Zâlim olmalısın. Azlem olmalısın. Ta ki Şeyh Saᶜdi'nin dediği gibi sen gündüze gece diye re'y ettiğin zamân yanında bulunanlar "Evet hattâ işte ay bile bedr hâlinde doğmuş) diye güneşle isbât-ı daᶜvâna müsâraat göstersinler."

- Diyojen! Bir ârzûm daha var. İstiyorum ki halk beni sevsin. O kadar sevsin o kadar sevsin ki yüreklerinde benden başka kimsenin muhabbeti olmasın-

---

"Senin gibi bir adama göre işte yalnız bu ârzûnun husûlü ihtimali yoktur."

Gelecek sene Viyana'da güşâd olunacak sergi-i umûmîde vaᶜz-ı mevkiᶜ-i teşhîr edilmek üzere her erbâb-ı sanᶜat bir şey hâzırladığı sırada Der-saâdet ressâmlarından birisi dahi "Beyoğlu Büyük Câdde'si" iki kıtᶜa resim hâzırlamış.

İşbu resimler gayet cesîm levhalar üzerinde yağlı boya ile müressem olup Büyük Câdde'yi kuş bakışı bir nazarla irâe etmektedirler. Bunlardan birisi tarîk-i mezkûrun mevsim-i sayfdaki ve diğeri dahi mevsim-i şitâdaki hâlidir.

Birinciside bir pazar akşamı imiş ki Fransız Sefârethânesi'nin önünde yaᶜnî Beyoğlu Büyük Câdde'sinin dört buçuk arşın arzı olan mahallinde beş on kadar araba ve atlar birbirini çiğneyerek koşmakta ve arabaların önünde pırasa kadar değil fakat at kuyruğu kadar bıyıklı sefâret kavvâslarının çala kamçı halkı yarıp yıkmakta oldukları görülür.

Bu hengâmenin üst tarafında yaᶜnî Haçopolo Çarşısı civârında kadın erkek çoluk çocuk bin bir ayak bir ayak üzerinde iken bir zâtın sürücü bâr-gîriyle ve sürücüsü dahi arkasında olduğu hâlde halkı at tırnağı altında ezerek geçtiği görünür.

O gün besbelli lodos rüzgârı kuvvetlice hübûb ediyormuş ki tozdan göz gözü görmeyip bu toz ve dumanın içinde ve Galata-sarayı'nın daha üst tarafında Altıncı Dâire'nin sokak sulamaya mahsûs olan arabalarından birisi kıçından dört tel su akıtarak gitmekte ise de bir kaç tane sucunun su şişelerini o sudan doldurmaya çalıştıklarına

mebnî yere bir damla su düşürmedikleri görünür.

Bunun daha üst tarafında ya'nî İngiliz eczâhânesi yanında ve sokağın üç arşın arzı bulunan mahallde geçen yaz yapılmakta olan cesîm binâda işleyen duvarcıların kemâl-i dikkatle kırdıkları tuğla parçaları sokaktan birbirinin omuzlarına basarak geçen halkın üzerine yağmur gibi yağdığı ve bu hengâmede kafası yarılan bir binâberîn ağlamakta bulunan bir Frenk'e karşı altıncı Dâire kavvâslarından birisinin gülmekten çatladığı rü'yet olunur. En yukarıda Taksim Çeşmesi'ne bir kaç yüz saka ile sucuların ve bir çok dahi eli destili adamların hücûm ederek kırbalarla varillerle şişelerle destilerle azîm bir muhârebe ettikleri muşâhede kılınır.

Bu levhanın hey'et-i umûmiyyesi ne kadar tuhaf ise mevsim-i şitâyı gösteren levha dahi o kadar eğlencelidir.

Mezkûr levhada dört yol ağzından bed'ân ile tâ Galata Sarayı civârına kadar geçen halkın yağmurdan ve husûsuyla saçak damlalarından ve oluk çağlayanlarından tesettür için açtıkları şemsiyeler sokağa sığmaz derecede olmakla berâber tarz-ı atîk kaldırımın kayganç taşları üzerinde ayağı kayıb düşenlerin ve şemsiyesiyle berâber baş aşağı gelenlerin vaz'ları pek tuhaftır. Hele Galata Sarayı önünde ve her tarafın akıntısı birikerek koca koca göller teşekkül eden yerde mürûr eden bir arabanın tekerleklerinden ve hayvânların ayaklarından iki tarafa sıçrayan çamurların bir takım madamaları ve şık beyleri zifos içinde bırakmasını mübeyyin olan cihetine baktıkça insan gülmekten kasıkları tutuyor.

İngiliz Eczâhânesi ile El-Hamra arasında der-dest-i inşâ bulunan bir kaç büyük binâların çamuru ve kireci sokağa yayılarak geçilmek mümkün olmadığından bir takım arka hamallarının o geçitten adam geçirişleri ve arabaların dingile kadar ve bâr-gîrlerin dahi dize değin batmaları ve husûsuyla saplanıp kalmış olan bir bâr-gîri çamurdan çıkarmak için karnı altından geçirilen şeritlere merbût halatın uçlarını yolun iki tarafından kâin binâların damları üzerinde beşer onar nefer Altıncı Dâire me'mûrlarının kemâl-i himmetle çekmeleri dahi levhanın en ziyâde tahsîne sezâ bir parçasıdır. Taksim önü âdetâ bir deniz kesildiğinden içinde bir kaç vapur işlediği görülmüş ise de bu hâl sırf mübâlâgadan ibâret bulunduğuna mebnî bizim nazar-ı tahsînimizi celb edememiştir. Maa-hazâ eminiz ki bu iki levhada Altıncı Dâire'nin tasvîr olunan ulüvv-i himmeti üzerine zekrolunan sergi-i umûmî komitesi tarafından birinci mükâfâtı Altıncı Dâire alacaktır.

Diyojen İdâre-i Behiyyesi

Basîret matbaasına bir mektûb gelse de sâhib-i imtiyâzı okusa veyâ La Turquie'yi mütercimi bir gözden geçirip meselâ âtîde muharrir olduğu gibi ba^{c}zı havâdis görerek terceme etse ânın zîrine ne vechle mütâlâga-i mahsûsa ilâve ederler bilir misiniz? Elbette bilirsiniz. Benim bilişim dahi Basîret'i okuduğumdandır. Amân okuduğum için beni de Basîret gibi yazı bilmez kitâb bilmez ulûm ve fünûn bilmez hâsılı bilmez bilmez bilmeyiniz.

İşte böyle başlar:

(Taşra muhabirimizden bir zât tarafından gazetemize mahsûs tahrîrât)

Veyâhûd (Havâdis-i âtiye La Turquie'de görülüp mesleğimize muvâfık bulunmakla bi-t-terceme neşre ibtidâr olunur)

Filân kazâ kaim-makamının mahall-i me'muriyyetine muvâsalatı gününden beri hukuk-i ibâdı muvâfık-ı kanûn ü şerîat-ı ihkâka i^{c}tinâ ve vergiyi ahâlîye kerân gelmeyecek sûrette tevzî^{c} ve istîfâ ve turuk ve maâbiri bir tarz-ı nevîn üzre inşâ etmektedir. Binâen aleyh ahâlî fevk-al-âde kendilerinden memnûn ve hoşnûd görülmektedir.

Geçende be-hikmet-i teâlâ kesret üzre bârân-ı nüzûl edip bundan dolayı mezrûâtca telefât ve hayvânatca dahi ba^{c}zı mertebe zâyiât vuku^{c} bulmuş ise de leh-ülhamd nüfûs-i insaniyyece hiç bir gûne telefât vuku^{c}u işitilmemiştir.

(Basîret)

Basîret millet gazetesi olmakla müftehir ve işbu iftihârını dâimâ o muazzam milletine zâkir ve mekerrir olduğuna ümmet-i İslâmiyye'nin kaffesi şâhiddir. Kaim-makam mûmâ-ileyh şu varak-pârenin mâye-ül-iftihârı olan millet-i Osmâniyye'nin bir ferdi ve o milletin ikametten olan kazâ-i mezkûr ahâlîsinin kaim-makamı olmakla hüsn-i icrâât-i meşrûhası Basîret'İn en derece mûcib-i iftihârı olduğu yâr ü ağyâra nihân ise sâirlerine ayândır (sec^{c} için) fakat bârânın şiddet-i nüzûlünden nâşî vuku^{c}bulan telefâttan dolayı hakikaten müteessiriz.

Bu bâda kaim-makam-ı mûmâ-ileyhe azıcık ta^{c}rize cür'et ediyoruz. Ne çâre hamiyyet bırakmaz ki. Me'mûrîn-i mülkiyyemiz ulûm u fünûnun kâffesince behredâr

bulunmak milletin birinci derece ârzû-gerdesi olmasıyla kaim-makam-ı mûmâ-ileyhin her türlü ulûm u fünûnu câmi^{c} olması lâzım geldiği hâlde şiddet-i nüzûl bârânı bir kaç gün evvel anlayabilip de bu kazâ-i âsmânînin vuku^{c}bulacağından ahâlîyi haberdâr ede idi bi-t-tab^{c}i herkes hayvânâtını mahsûs mahallerde hıfz ve vikaye ve mezrûât üzerine dahi hânelerindeki kalîçe ve kilimleri toplayarak bast ve ferş edecekleri bedîhî idi. Maa-mâ-fîh kaim-makam-ı mûmâ-ileyh mademki sâdık-ı millettir Hudâ-negerde böyle bir kazâ-i nâ-gehânî bir kere daha vuku^{c}bulacak olur ise bir kaç gün evvel keşfiyle ahâlîyi haberdâr eylemesi bütün millet ağzından Basîret tavsiye ve ihtâr eyler.

İşte gördünüz mü Basîret'in şimdiye kadar ettiği mütâlaâtı? Şimdi biz bu gazeteyi nasıl millet gazetesi bilelim? Biz Basîret kadar deli miyiz ki Basîret bizim ağzımızdan diyerek her istediğini yazsın bir de gazetemizin bendleri Avrupa gazetelerine naklolunuyor diyorsun!!! Bu sahîh değil ama sahîh olduğunu bilsek artık hepimiz kalkıp (yâhû senin tavsîf ettiğin kadar ahmak değiliz şöyle böyle değiliz) diyerek haddini bildirmeli.

Allah için sizin de bu bâbda olan mütâlaanızı beyân buyurmalarını ricâ ederim.

Efrâd-ı millet-i Osmâniyye'en

bir ferd

H . T

(Memûl'ün Bendinden Mâ-ba^{c}d)

Fi-l-hakika Karagöz'ün kaba kaba sözlerini ve o câhil meddâhların hikâyelerini itâle-i sımah ile dinlemekte olduğunuzu inkâr etmemişiz. Fakat bilir misiniz acaba ne tuhaf şeyi olacak şu Zuhûrî kulun ıslâh-ı hâli. Bir def^{c}a ol çatlak zurnayı Diyojen Çelebi'nin eline verseniz dümbeleğin çomaklarını da muharrirleri alsalar. Hadika Hanım da yaşmağı tülbenti bağlasa. Bizim âlim Jön Türklerimiz de şalgam başlı çubuk elde cedik pabuç ayaklarında meydânda oynasalar. Hakikat Zuhûrî kulunun böylece ikmâli husûsunda nisbeten tiyatroya hâcet kalır mı efem? Hiç medenî tiyatro oyunlarının zerrece ehemmiyyeti kalır mı ya? Efem. efeem.

Ama bu tiyatro oyunlarının Türk âdâb ve ahlâkına mazarratı var imiş ey şu buluşunuza söz yük. Ne lâzım öyle ise Hasköy Tiyatrosu gibi kâffesini de harâb etmeli ve-s-selâm. Hele şu Jön Türklerimiz Osmânîyye tiyatrosunun mazarratından kendilerini vikâye etmek istedikleri hâlde diğer taraftan geceleri sabahlara kadar Pirinçin'in

gazinosunda ve mahall-i sâirede pusulalarını şaşıracak derecede sarf-ı evkat eylemeleri şâyân-ı taaccüb değil mi? Nespa. Efem.

Ancak şu Tiyatro-yi Osmânî'de bil-cümle vükelâ-yı fihâm hazarâtının mevcût bulundukları hâlde Türk âdâb ve ahlâkına mugayir bulunduğunu tefrîk etmeyip de siz bunu oturduğunuz (Paradi) mevkiᶜinden nasıl fark edebiliyorsunuz buna hâlâ taaccüb etmeyiz?

Buracıkta bırakalım Diyojen Çelebi'nin yakasını. Az buçuk da Hadika-zâde ile görüşelim.

Şu Tiyatro-yi Osmâniyye aktörlerinden baᶜzılarının ecnebî olduklarından ve baᶜzılarının zevzekliklerinden nâşî şapka giyinmeleri Hadikâ'nın bu derece hiddetini mûcib olacağını eğer evvelinden fehm etse idik v'allahü-l-azîm Beyoğlu şapkacı dükkânlarını kâffesini kapar idik. Çünkü bilir misiniz işler nereye varıyor? Hadika-zâde'nin kavlince vaktiyle hacı hocalar Karabetler Ohannesler enbarsonlar bu günkü gün paşa bey efendi oldukları hâlde çıkıp da şapka giyinmeleri âdetâ halt etmek olup mûmâ-ileyh hazretleri ise bunu asla kabûl etmez imiş ve daha böyle devâm eder eder sûret-i resmîde daᶜvâcı olacak imiş. Ey ne sallanıp duruyorsun şu yapacağını bir sâat evvel yap da biz de biz de seyredelim. Çünkü merâmımız eğlenmek a.

Allah'ı seversen Hadikâ-zâde siz bu maᶜlûmâtı nerede tahsîl ettiniz? Lûgat pazarında mı yoksa kudret pazarında mı?

Meddâh Karagöz ve orta oyunları Türklerden ziyâde Ermeniler içinde rağbet bulur olduğunu nereden tahkik ettiniz? Ve bir kaç Ermenilerin böyle ahlâka mugayir oyunlarda hâzır bulundukları için bu oyunlar iyi mi olmuş olurlar?

Ey sivri akıllı Hadika-zâdem bu yolda oyunların hâd-bîn ve kaba oldukları zimnen kabûl ettikten sonra bunların Türk oldukları için millet ve lisân gayretinden tahrîk olunarak teşâhuba kalkışmanıza bu dellâllıktır der isek acaba gücenir misiniz Allahı seversen kuzum efendim doğru söyleyin? Siz varaka mı yazıyorsunuz yoksa kocakarı masalı mı okuyorsunuz? Darb-ı mesel kılletine (çalı idi çırpı idi evim idi ya. İyi idi uyu idi kocam idi ya.) diyerek bin yıllık küflenmiş ve medenî bir lisâna yakışmaz böyle bir darb-ı meseli kaleme aldığınıza asla bir ar ve hicâb duymadınız mı doğru söyleyiniz lisân-ı gayret mi göstermek yoksa bu sefer de siz kendiniz istihzâ etmek mi niyet eylediniz? Hadikacığım îvâzın şerbetesini yakalayıb da hoşlanacağına ise biraz da kalemine ve lisânına dikkat eylesen zannımızca daha iyi olur. Çok kocakarı masalı dinleyecek vakitler geçmişler. İnanmaz isen şu senin Enbarson Ahbârına suâl et bir kere.

Fi-l-vâkiᶜ siz akılda bir Diyojen Çelebimiz dahi var ise de gayrı bu yolda saçma sapan sâir bir takım vâhi iddiânız cerhe lâyık olmayıb kozunuzu beyninizde paylaşınız. Çün sizin bu haliniz yok mu billahî çok zevkime gidiyor.

İn-şâ-Allah an-karîb-üz-zamân sizin beğenmiş olduğunuz lisân ile yaᶜnî Diyojen'in denize düşüp yılana sarıldığı gibi beyn-el-ahbâb tekellüm edemeyip sâirler sâyesinde söylemekte olduğu lisân ile mülâkâta mübâşeret eylediğimizde kendi bildiğimiz ve ıstılâhımızı Jön Türklere beğendirebileceğimiz kadar bil-cümle efkârlarımızı kendilerine tafsîlâtıyla beyân etmekliğe hâzırız.

İntihâ

Ufacık Bir Hasb-i Hâl

Cenâb-ı Hakk taşına toprağına zevâl vermesin şehrimiz yine çamur okyanusu kesildi. İnsanlar boğazlarına kadar yüzüyor. Bir taraftan bâr-gîrlerin attığı bir yandan arabaların sıçrattığı zifoslardan elbiseler çiçek çıkarmış Arabalara benziyor.

- Bir de gazeteler hiç satılmıyor. Böyle giderse Allah herkesten ziyâde gazetecilere imdâd eyleye.

Hele Hakayık lâ havle ile yaşıyormuş! Basîret başka şey. O millet gazetesi. Siz o ne bakarsınız?

O yağmur demez satar. Çamur demez satar. Toz demez satar. Toprak demez satar. Hâsılı ne olursa olsun satar ve-s-selâm.

(Hadika)

Diyojen

Âferîn Hadika! Sen de artık yola girdin be! Ama bu gidişle ne bileyim ama..... haydi korkutmayayım.

Maa-hazâ aşkolsun sana bu gurbet. Hâ kuzum göreyim seni....

(Teodor Kasab)

176 Numro Pencşenbih 14 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Fenn-i Mâlîye Dâir Yeni Bir Keşf

Geçen gün fenn-i mâlî erbâbının eâzımından birisi evliyâ-yı umûr efendilerimizin eâzımından diğer bir zât huzûrunda tütün rejisinden bahs açıldığı sırada "Efendim Avrupa'nın hiç bir usûlü bizim memlekete tatbîk-i kabûl etmediği gibi Reji usûlü dahi tatbîk olunamayacağı sebkat eden tecrübemiz üzerine anlaşıldı. Çâker-i sâdıkınız bu gibi şeyler için başka bir usûl tasavvur ediyorum her tütün içecek adamdan ayda on guruş Reji resmi almalı. Cânı isteyen tütünü terk etsin" demiş.

Basîret! bu gibi vekayiᶜ cereyân ediyor da sen kulaklarının üstüne mi yatıyorsun? Teksîr-i vâridât ve terfîh-i hazîne kazıyye-i matlûbe-i mergubesi hakkında bu derece iᶜmâl-i efkâr eden zevât-ı kirâma "Umûm millet nâmına" olarak niçin teşekkür etmiyorsun?

Lâtîfe değil mûmâ-ileyhin keşf etmiş olduğ yol fenni-i mâlîce en büyük keşfiyyattan addolunacaktır.

Evvelâ şuna dikkat etmeli! Hükûmet ne demektir? Allah hükûmetleri niçin yaratmıştır? Şübhe yok ki halkın vergi ve aᶜşârını vesâir tekâlif-i mîriyyesini toplamak için. Halk ne demektir? Allah halkı niçin yaratmıştır? Şübhe yok ki tâbiᶜ olduğu hükûmete vergi-i aᶜşâr ve tekâlif-i sâire vermek için

Hem bu sûret o kadar bedîhîdir ki iᶜtirâz götürecek bir noktası bile yoktur. Çünkü dikkat edecek olur isek bir milletin şevketini nerede buluruz? Tabiᶜ olduğu devletin zengîn olmasında. Bir devlet nasıl zengîn olur? Âşikârdır ki halkın verdiği tekâlifle. Ale-l-husûs devletimizin el-hâletü hâzihi on beş milyon lira kadar îrâdı olup bunun on milyon kadarı borçlarımızın fâiziyle re's-ül-mâline verildiğinden kusûru masârif mukannene ve (gayr-ı mukannene) mize kifâyet etmemekte ve ale-l-husûs yeniden akd-i istikrâza müsâade göstermemektedir. Binâberîn şu hâlin defᶜiçin halkın tekalif-i mîriyyeyi arttırmasından başka çâre var mıdır?

Basîret buralarını düşünmüş olsaydı teksîr-i vâridât için ber-minvâl-i muharrer i^cmâl-i efkâr eden zât rüûs-çeld sıfâta elbette umûm millet lisânından teşekkür eder idi. Hele Diyojen bu fikri ol kadar tasdîk o derece tahsîn eyler ki ta^crîf kabûl etmez. Hattâ bunu ta^cmîm etmeyi dahi mütâlaa ediyor. Diyor ki: "Ben hükûmet olsam ya^cnî halktan tekâlif almak için yaradılmış bulunsam da böyle ya^cnî halktan tekâlif almak için yaradılmış bulunsam da böyle kırk milyon nüfûstan mürekkeb ve bana tekâlif vermek için yaradılmış tebaam olsa şu usûlü vaz4 ve ta^cmîm ederdim. Ez-cümle birisin çağırıp der idim ki yâhû sen ekmek yemeye mecbûr musun öyle ise ayda yirmi guruş vereceksin. Su da içmek ister misin? İhtiyâçda ekmek ile su müsâvî olduğundan yirmi guruş dahi ânın için vereceksin bunları verir isen ser-best ser-best ekmek yiyip râhat su içebilirsin. Vermez isen ba^cd-ezîn yiyeceğin ekmeğe ve içeceğin suya kaçak nazarıyla bakılarak cezâ-yi nakdîsini alırız. Bundan sonra bir hanımı çağırıp der idim ki hanım sen istediğin gibi giyinip kuşanacak mısın? Öyle ise şapkanız için beş şiniveniniz için onbeş tüyleriniz ve sâir tezyînâtınız için on fistanınız ve malakofunuz için yirmi bir karış ökçeli potinleriniz için yirmibeş guruş Reji vereceksiniz. Bu rejiyi vermez iseniz melbûsâtınıza kaçak nazarıyla bakarak hakkınızda muâmele-i nizâmiyyeyi icrâ ederiz."

Siz Diyojen şaka eder zannedersiniz ama bu lâkırdısı şaka değildir. Yukarıda tütün için ayda on guruş hesâbıyla Reji vaz^c edilmesini teklîf eden zât Hazîne-i Celîleye senede kaç guruş îrâd buluyor bilir misiniz? Kırk milyon nüfûstan ibâretiz ihtiyârlarımız tiryâkiliklerinden dolayı içiyor. Gençlerimiz zarâfet için içiyor. Çocuklarımız dahi analarının karnında iken ânların içtikleri tütünü teneffüs ettikleri cihetle alışmış bulunduklarından dolayı içiyor ve hattâ anadan doğduğu zamân lâyık olan bir sigara takdîm etmektir. Şu hakikatlerle berâber haydi farz edelim ki nüfûsumuzun yarısı içiyor. Ayda onar guruştan senede yüzyirmi guruş eder. Bir lira değil. Hazîne-i Celîle lirayı yüz guruşa alır. Adam başına bir lira bir hums yirmi milyon nüfûstan senevî tamam irmi dört milyon lira vâridât bulmuş demektir.

Buna mukabil Diyojen'in şerh ettiği sûret kabûl edilecek olsa ekmek su et sebzevât elbisehâne meşrûbât ve sâir havâyic ve levâzımât için bi-l-istisnâ her adamın senevî azadn az ikişer lira i^ctâ etmesi lâzım gelir ki seksen milyon lira eder. Hesâbı unutmayınız hâ! Yirmi dört milyon lira dahi tütün rejisi olarak bulunmuşidi. Vâidât ânınla yüz dört milyon liraya bâliğ oldu.

Bundan sonra her izdivâc edecek kız ile erkekten ömründe bir def^caya mahsûs olmak üzre ellişer lira alınıp kırk senede bir devir vuku^cbulacağına mebnî tek başına senevî beş yüz bin nikâh vuku^cbulur ise elli milyon lira dahi ândan alınıp zâten elde on beş milyon lira vâridât-ı kadîmemiz bulunduğundan vâridâtımızın mecmû^cu yüz altmış dokuz milyon liraya bâliğ olur.

Nasıl hesâbımızda bir Sehv yok â?

İşte îrâdımız bir kere bu dereceyi bulduktan sonra iki seneye kalmaz tekmîl borçlarımızı vermekle berâber şimdiye kadar memûrlarımızdan tenkih ettiğimiz maâşları bâligân-mâ-belâg zammeder ve ayları yine otuza indirir ve hattâ Avrupa'ya dahi akçe ikrâz eder idik.

Diyojen'in nesine lâzım mâliyye fenninden bahis açıldı da ânın için söylüyor yoksa böyle bir muvaffakiyyete mazhariyyetinden dolayı millet gazeteliğiyle müftehir olan Basîret umûm millet nâmına olarak kendisine bir teşekkür edecek olsa elverir gider.

---

172 numrolu gazetemizde "Bir kız düşkünü" imzâsıyla es'ile-i hamseyi hâvî gelen barakanın zeylinde muharrer "Beni bilirsiniz" imzâlı diğer bir varakada Diyojen'in asır gençleriyle olan münâsebeti ortaya konulmuş olduğundan mezkûr es'ile-i hamseye verilecek ecvibeyi bu münâsebetin neden ibâret olduğunun gösterilmesine taᶜlîk eylemiş idik. Şimdi es'ile sâhibi diğer bir varaka ile o münâsebetin neden ibâret bulunduğunu göstermiş olduğundan biz dahi cevâblarımızın vereceğiz.

Evvelâ göndermiş olduğu diğer varakayı dercedelim.

(Varaka)

Baba Diyojen!

(Ben doksanlığım asrın gençleriyle ne münâsebetim olur anlatmalı) buyurmuş idiniz.

Senin ânlarla münâsebetin olup olmayacağını bilemem fakat ânların sana elbette bir münâsebetleri olmasını baᶜzı şeyler ile istidlâl ediyorum yaᶜnî senin gibi doksanlıklardan doksanda birisi senin nüshalarının yanına bile yaklaşmaz benim gibi asır gençlerinin dahi yüzde doksanı yanından ayrılmaz eyyâm-ı şebâblarının sürᶜat-i güzârını duâsı demek olan haftada üç günü hemen bir sâat zarfında gelsin diye beklerler seni alıp ne kadar meşgûl iseler işlerini terk ile görüşmeye başlarlar ve nihâyet vücûdları riyâz-ı Osmâniyye'de perveriş-yâb olduğu cihetle elsine-i sâirece çıkan nüshalarının karileri üssen öteye beriye atmayıb baᶜde-l-kırâat vazᶜ-ı fark kitâbhâne-i iftihâr ve iᶜtibâr ederler. Demek ki elbette bir münâsebetleri olmalıdır bir adam kendine münâsebeti olanların memnûn olmasını ister zannederim. Ama senin yok imşi! Olmayabilir ya! Ben hem kesip atmamış mıydım? "Olmazmısın?" dedim "Olmam" dersin yanıldığım cihetle kusurumu da afv ediverirsin biter gider. [El-mechûl ben] dostunuza cevâb verip de (Beni bilirsiniz) kölenizi mahrûm etmede ne maᶜnâ buluyorsunuz? Hâd ben her şeyden mahrûm

olmaya alışığım lâkin bilen bilmeyen Diyojen izhar-ı acz etti cevâb veremedi derler ve leküm-ül-râ-yi fi-l-küll-ül-ahvâl

Bende

M . N

Şu suâlin her biri bir kaçar suâli hâvî olduğundan bunları muhâvere tarzına dökerek ol vechle cevâb vermeyi münâsib gördük. Asl-ı suâllerin münşî-i tarafeynden nedâmet hussunda sevip bayıldığı kocaya varan kız ile sevip bayıldığı kızı alan erkek olduğu der-hâtır edilmeli.

(Birinci Suâl)

S -- Tarafeynden zuhûru melhûz olan nedâmet ekserîyyet üzere ne gibi şeylerden olabilir?

C -- Ekserîyyet üzresini aramak lâzım değil. Yekdiğeriyle bil-izdivâc birbirinin esîri olmalarından ibârettir.

S -- Esbâbı nedir?

C -- Birbirinden bıkmak usanmak.

S -- Menşî nasıl başlar?

C -- Bir birin sevip almış oldukları cihetle evvel-emirde muhabbette şiddet göstermelerinden başlar. Eğer birbirini sevip almış olmaya idiler o zamân "Erişir menzîl-i maksûduna âheste giden" hükmü yerini bulmuş olur idi.

(İkinci Suâl)

S -- Beyân buyurulan kaide sûret-i umûmiyyede olup da her bir kavâid ve usûlde cârî olduğu gibi bunun dahi bir sûretle müstesnâi olmak ihtimâli yok mudur?

C -- Aradığınız şey yalnız "İhtimâl" ise ânı hiç bir vakitte inkâr edemeyiz. Âlemde ihtimâlin haricinde hemen hiç bir şey yok gibidir.

(Üçüncü Suâl)

S -- İş yalnız nedâmet derecesinde kalarak biter mi?

C -- Eğer nedâmete katlanmayı icbâr eder husûsât dahi baş gösterir ise yalnız nedâmet derecesinde kalarak biter. Husûsât-ı mezkûre ise arada iki üç çocuk peydâ olması ve bâ-husûs bacının zengîn olup zevcîn züğürt bulunmasıdır.

S -- Yoksa daha ilerisine gider mi?

C -- Hây! Hây! Bu da olur. Kolayı bulunduktan sonra o bâr-girândan bütün bütün yaka silkmeye kadar varılır. Zâten râbıta neden ibârettir? Bir çift sözden ibâret değil mi?

(Dördüncü Suâl)

S -- İbtiâ nedâmet o iki bahtiyârdan hangisinde zuhûr eder?

C -- Evvela hangisi daha güzel ise. Sâniyen hangisi daha zengîn ise. Sâlisen hangisi daha evvel kendisine diğer birisini paylamış ise.

(Beşinci Suâl)

S -- Nedâmet emr-i izdivâcdan dolayı mıdır?

C -- Öyle ya! Başka neden dolayı olacak?

S -- Yoksa bidâyet-i muhabbetten husûl izdivâc arasında zâyi^{c} olan müddet-i ciger-sûz-i iftirâktan nâşî midir?

C -- Yo!. İşte hatânız yalnız bunda. Bu iki bî-çârenin muâmele-i vâkıadan dolayı elde bir kârları kalır ise o da ta^{c}yîn ettiğiniz müddet zarfındaki lezzet ve halâvetten ibârettir.

Bir suâl var idi ki en mühimmi olduğu hâlde siz sormamışsınız bârî anı da kendi kendime ben sorayım.

(Suâl)

S -- Bu nedâmet yalnız sevip bayılarak vuku^{c}bulan izdivâca mı mahsûstur? Yoksa âdî izdivâclarda dahi var mıdır?

C -- Nedâmetin tarafeynden olması yalnız sevip bayılarak vuku^{c}bulan izdivaclara mahsûstur. Diğerinde ise medâmet yalnız bir tarafta kalır. Çünkü evvelkisinde birisi (Ah beni alsa!) ve diğeri (Ah şunu alsam!) demiş idi. İkincisinde ise birisi taleb edip diğeri dahi muvâfakat göstermiştir.

Bir Hanım İmzâsıyla Aldığımız Varakadır

Amân Diyojen Baba! Kendimi bildim bileli ya^c^nî gazete okumaya başladım başlayalı Türklerin de Frenkler gibi medenî olmaya başladıklarını ve yakın vakitlerde bizim de Frenkler gibi dört başı ma^c^mûr bir hâle geleceğimizi ve hattâ bunu isbât etmek için kış mevsiminde çamurundan yaz günlerinde tozundan toprağından geçilmeyen şuse yolların yapılmakta olduğunu ve Şirket-i Hayriye vapurlarının çoğalması ve tîmûryolları tramvaylar inşâ edilmeye başladığını dâr-ül-fünûnlar yapıldığını Dilojen Gazetesi çıktığını anasız babasız kızların ta^c^lîm ve terbiyeleri için Dâr-ül-muallimât nâmıyla bir binânın yapılmakta olduğunu görmekte ve okumaktayım.

Doğrusunu söyleyim mi Diyojen Baba bundan en ziyâde memnûn olduğum cihet bizim gibi âciz kadınların evvelki hâl-i tahkirden kurtulup insanca muâmele görmeleri lâzım geleceği kaziyyesidir. Zirâ işitiyorum ki o medenî Frenkler kadınlara pek çok riâyet ederler imiş. İşte bunun için halkımızın tamamıyla medenî olmalarına dört göz ile intizâr etmekte idim. Fakat geçen gün bir vak^c^aya tesâdüf ettim ki yukarıki intizâr ettiğim şeyin yakın bir zamânda hâsıl olacağından me'yûs oldum. Şöyle ki:

Üsküdar'a ikamet ettiğim cihetle geçenki boralar esnâsında hasb-el-îcâb Fındıklı'ya geçmeye ve akşama yine avdet etmeye mecbûr olduğumdan ve nişâne-i medeniyyet olan Şirket-i Hayriye'nin araba vapuru ise Üsküdar'dan Kabataş'a işlemekte bulunduğundan o vâsıta ile geçmeyi münâsibce gördüm.

Yanıma dadımı alarak evden çıktım. İskeleye indim. Bora! Kıyâmet kopuyor. Deniz dağlara çıkıyor. Boranın şiddetini denizin sertliğini size anlatabilmek için araba vapurunun üzerindeki tentenenin kaldırılmış olduğunu beyân ederim.

Ne ise vapura girdik. Yukarıda durabilmek ihtimâli olmadığı gibi aşağıda ya^c^nî kenarlarda dahi erkekler oturduklarından biz oradan da mahrûm olduğumuzdan yan kamaralarından birine girmeyi münâsib gördük ve vapurda tesâdüf ettiğimiz üç kadın ile birlikte tamam kamaralardan birine girmek istediğimizde orada vapur himetçilerinden birisi derhâl yanımıza gelerek "Hanımlar orası erkeklere mahsustur siz yukarı çıkınız" diye bizi çıkardı kamara kapısını da kilitledi. biz bî-çâreler bu hitâbı işittiğimizde ne yapacağımızı şaşırdık olduğumuz yerde ya^c^nî kamara kapısı önünde sebîlhâne bardağı gibi dizildik kaldık. Biraz sonra me'mûrlardan içimizden cerbezelice bir kadın heriften oturacak bir yer istedi ve bir mikdâr dahi herif ile muâraza etti hele güç hâl ile herifi utandırarak o borada yukarıda durulamıyacağını herife anlattı da bizim için küçük bir kamara açtırabildi.

İşte Diyojen Baba tesâdüf ettiğim vak^c^a bundan ibârettir. Şimdi sen hikmet ki

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOK...

yukarıki me'yûsâtımda haksız mıyım? Gazetelerin bizim de medeniyyette ileri gittiğimize delîl ittihâz ettikleri Şirket-i Hayriye vapurlarında kadınlar için duracak oturacak yer yok. Yoksa Diyojen Baba Türkiyâ'daki kadınlar nevᶜ-i insanın hâricinde bir mahluk mudur? Bu bâbda mütâlaa-i mahsûsanı beklerim.

Diyojen

Dûçâr olduğunuz bu gibi belâlar maksûdun neden ibâret olduğu henüz taᶜyîn edilememiş bulunmasından ileri geliyor. Hattâ sizin bile sehviniz var. Bizim Avrupalılar gibi olmaklığımızı ârzû etmeniz veyâhûd olacağımız emelinde bulunmaklığınız en büyük yanlışlardan birisidir. Herkes bu gibi sehivlerde bulunur ise Şirket-i Hayriye dahi şikâyet ettiğiniz gibi kusûrlarda bulunduğu hâlde maᶜzûr tutulur. Sizin aklınız var ise Frenk olmayı istemeyiniz adam olmayı isteyiniz çüünkü Frenleşerek dahi adam olmadıktan sonra hikâye ettiğiniz gibi muamelât-ı tahkiriyyeden kurtulamayız fakat adam olur isek âdemiyyet ve insaniyyet bize hükmünü icrâ ettirebileceğinden kadınların dahi hukuk-i medeniyyeden hisse-mend olduklarını Şirket-i Hayriye'ye tekdîr edebilir.

Frenkleştiğimizden dolayı terettüb eden mazarratlardan sizin yaᶜnî kadınların ne kadar mutazarrır olduğunuzu bilseniz Frenkler'in size gösterdiği şapkalardan şinivenlerden cicilerden bicilerden de vaz geçerek hiç olmaz ise eski hâlinizde kalmaya râzı olurdunuz.

Şimdi beğenilmeyen kaba saba Türkler vaktiyle hukuk-i medeniyyeden kadınların dahi hisse-mend olduğunu bi-t-takdîr ez-cümle seyir yerlerinde kadınlara sûret-i mahsûsada mahall ayırırlar idi. Şimdi ise sizi millet bahçelerine ve jardan monisepal gibi alafranga seyir yerlerine kabûl etmiyorlar.

Barbarlık zamânı diye şimdi taᶜyîb ettiğimiz ettiğimiz yeniçeri zamânında erkekler içinde bir kadın görülünce kadındır kısa ayaklıdır diye herkes saᶜy-i himâyesinde bulunurdu. Şimdi ise hakkınızda ne derece riâyet ettiklerini görüyorsunuz.

Sözü uzatmaya ne hâcet başına bir top şâl sarmış ve henüz kırmızı yenenilerinden vazgeçmemiş olan kocalar aşk ve sevdâ-yi âileyi henüz gaybetmemiş olduklarından her akşam zenbîlceğizini doldurup evceğizine gelir. Devâmında kusûr etmez. Aklı fikri hânesindedir. Acaba Frenkleşmiş olan beylerde ne kadar familya muhabbeti görebilirsiniz? Ânların aklı fikri neredir?

Teessüf ederim ki halkımızın Avrupa medeniyyeti mi iktisâb etmeleri emelindesiniz? Bu fikr-i cedîd değil midir ki bir takım ecnebî kadınlarını Osmânlı

hanımlaına tercîh ettiriyor? Eğer siz de Diyojen Babacığınız gibi Frenkleşmeyerek insanlaşmak cihetini iltizâm etmiş olsanız yalnız Şirket-i Hayriye'nin muâmelât-ı mesrûdesini görmekle dil-gîr olmayıb her hâlde hukuk-i medeniyye ve şahsiyyenizin muhâfaza edildiğini dahi görür ve müsteîd olurdunuz.

İşte benim mütâlaa-i mahsûsam bundan ibârettir.

(Teodor Kasab)

---

177 Numro Cumᶜa-ertesi Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Hadîka otuz iki numrolu nüshasında "Ünvân istemez" ser-levhası ile bir bend yazarak kendi taᶜbîrine göre on bir aylık bir idâre zamânında Rusya politikasının gayet sükûneti gayet sükûnetli bir hâlde geçmiş olmasına taaccüb eylemiş ve bunun sebebini düşünüp düşünüp de bulamamış.

Vâkıâ Hadîka ve sâire gibi yalnız dalgın dalgın düşünüp fikrini mesâilin künhüne kadar sokamayan gazeteler bu gibi sebâb u hakâyıkı bulamazlar ise maᶜzûr sayılırlar. Fakat Diyojen bu gibi şeyleri yek nazarda görmekte olduğundan Hadîkanın çalışıp çalışıp göremediği eshâb-ı gözünün önünde duruyormuş gibi görmüş ve bunları Hadîka arayıb arayıb bulamadığı hâlde kendisi eliyle koymuş gib bulmuştur.

Zikr ettiği on bir aylık bir idâre zamânında siyaset kitâblarının başında altın yazı ile şu beyt yazılmış olduğu vaktiyle haber verilmiş idi.

Beyit

Âsâyiş dü gîtî tefsîr în dü harf-est

Bâ-dostân taltüf ba-düşmenân müdârâ

O zamân fenn-i siyaset erbâbının ser-âmedânından birisi bu beyti şu sûretle şerh etmiş idi.

(Âşâyiş) zevk ü safâ istirâhat ü saâdet (dü) iki (gîtî) cihan maᶜnâsına olup birisi sâhil-hâne ve diğeri devlet-hane nâmını olabilor. (Tefsîr) MaᶜlûM (în) bu demektir hazâ maᶜnâsına (dü) mesbûk (harf) maᶜlûm (est) edât-ı haber dir dir maᶜnâsına küll dır dir haber (bâ) edât-ı musâhabet ile maᶜnâsına (dostân) dostun cemᶜi (telattüf) lûtflaşmak yaᶜnî lûtf almak lûtf düşmanın cemᶜi (müdârâ) en hulâsa maᶜnâsı uyuşuvermek demektir.

Mahsûl-i beyt (Eğer sâhilhâne-kede ve devlethâne-kede izz ü istirâhatla cân

beslemek ister isen dostlarından al dostlarına ver hâsılı gayretini güdenlerin hem lûtflarını bekle hem lûtf et doşmanlarına gelince yüreğini üzmemek için ânlarla dahi uyuşuver)

Gördünüz mü hikmeti? Şimdi burada ta'yîn edilecek iki şey vardır. Şâir ve daha doğrusu bu beyti mecmûa-i siyâsiyyâta yazmış olan muharir dost ve düşman sözleri ile kimi murâd etmiştir?

Böyle bir dakik-i meselede şu noktayı ta'yîn etmek haylice müşkildir. Ancak Diyojen için müşkilatın mümteni'i ve muhâli olabilor mu? Yek nazarda bunu da halledebilor.

Düşman denilen şey insanı dâimâ bî-huzûr ve dost ise bi-l-vücûh-if erruh-yâb ve mesrûr eder.

Şimdi düşünmeli mezkûr on bir aylık idâre zamânında bizi kim bî-huzûr eder kim mesrûr eylerdi? Düşünmeye ne hâcet "Şu şöyle gider bu böyle gelir bundan şu fenâlık çıkar o fenâlıktan bu mazarrat-ı istintâc olunur" gibi sözlerde bulunanların bizi bî-huzûr edeceği ve bunun hilâfı halinde bulunanların mesrûr eyleyeceği der-kârdır.

İmdi (Âsâyiş dü gîtî tefsîr în dü harf-est * Bâ-dostân taltûf bâ-düşmenân müdârâ) beytinin düstûr-i hikmet edildiği bir zamânda Rusya gibi kadîm dostumuz ve hayr-hâh komşumuz ile muâmele-i lûtfiyyeden başka ne münâsebetimiz olabilor?

Bununla berâber her gün bin dürlü acı havâss ile bizleri bî-huzûr etmekte bulunan rukabâmızla dahi ceng ü cidâle çıkmadık â ânlarla da uyuşuverdik.

İşte Sebeb budur ki on bir ay müddet Rusya politikası sükûnette idi.

Ama diyeceksiniz ki şimdi nasıldır? Bunu da "Millet gazeteliğiyle" müftehir ve mebtenic olan Basîret'den sorunuz.

Hepsini Diyojen söyleyecek her şeyi Diyojen haber verecek değil a.

İstanbul Gazetelerinin Bir Yolsuzluğu Daha

Beyoğlu'nda Kadın

Kulüpleri

İstanbul gazetelerin ta'dâd ve terkîme sığmaz yolsuzlukları cümlesinden birisi dahi bu asr-ı maârifin semere-i celîlesi olarak Beyoğlu'nda güşâd edilen kadın kulüplerine i'tiraz etmeleridir.

Bunlar da'vâlarında (akıllarınca) hak kazanabilmek için kulüblerin adını değiştirerek ol bâb da şu sûretle idâre-i lisân "Beyoğlu'nda Altıncı Dâire'nin agmâz ve hattâ müsâade-i mahsûsasıyla bir takım fenâ hâlli kadınlar arz-ı ehlî mahallât arasında açılan hânelerde toplanmaktadırlar. Hattâ ba'zı kız mektepleriyle erkek kulüpleri civarında dahi açılayor ki cümleden ziyâde nazar-ı teessüfü celb eden hâl budur"

Bakınız bunların şu fikirleri ne kadar yolsuz bir şeydir. Evvelâ bunlara fenâ hâlli kadınlar denilmesi doğru mudur? Bunlar hâllerinden memnun olmamış olsalar o hâlde devâm etmezler idi. Demek olur ki hâllerinden memnun imişler. Binâ-berîn bunlara fenâ hâlli kadın demek bil-vücûd-i mantıka mugayirdir.

Sâniyen bunların mahallât arasında ikamet ettiklerine i'tirâz ediyorlar. Pekâlâ. Bu kadınlar ne yapsınlar? Dağ başında mı otursunlar? Medeniyyetin bu kadar terakkiyâtı görülen ve hâlâ bedevîleri bile iskâna çalışılan bu asırda bir bölük nâzik kadınların bedeviyyeti ihtiyâr etmelerine medeniyyet müsâade eder mi? Kız mektebine ve erkek kulübüne civâr oldukları medâr-ı i'tirâz olunur ise bu bütün bütün haksızdır. Bu hâlleri vakitleri yolunda olan hanımlar ve madamlar kendilerine mahsûs olmak üzere kulüpler teşkîl etmişler. Tuhaf! Medeniyyetin bunlar miyânına da şümûlü istenilmiyor mu? Ama bunlarda bir dereceye kadar efkâr-ı şeytanet var imiş. Zâten zamânımızda efkârı şeytanet kimde yok?

Hem bizim en ziyâde hiddet ettiğimiz şey bu gazetelirn altıncı dâireye diye i'tirâz etmeleridir. Altıncı Dâire'nin kanûnunda nizâmında olması bunlara müsâade eder mi? Altıncı Dâire ne zamân kanûnunun nizâmının hâricine çıkmıştır?

Masârifât husûsunda tasarruf ve vâridât husûsunda teksîr ü tevfîr birinci derecede mültezim olan bu asırda Altıncı Dâire'nin sûret-i hareketi her hâlde şâyân-ı medh ü sitâyişdir.

Bir kere şunu mülâhaza edelim. Altıncı Dâire neye me'mûrdur. Memleketimize medeniyyeti sokmaya değil mi? Medeniyyet ne ile olur? Gazlar kaldırımlar ile yolların tahâret ve letâfeti ile değil mi? Bu ne ile olur? Şübhe yok ki para ile.

Öyle ise kız mektepleri ve erkek kulüpleri Dâire'ye ayda ne veriyorlar? Şübhe yok ki "Biz intisâr-ı maârif-hâdimiz" diye on para vermedikten sonra belki iâne dahi isterler. Hâlbuki bu gazetelerin hâlleri vakitleri fenâ dedikleri madamların kulüpleri Altıncı Dâire'ye senevî veyahut şehrî bu kadar vergiler veriyorlar. Şimdi Dâire bunları her şeye tercîh etse haklı değilmidir.

Doğrusu ya! Diyojen'in en ziyâde istirâb ittiği haksızlıkların birisi dahi gazetelerin bu bâbda ettikleri mütâlaadır.

(İhtâr)

Viyana sergisi için Beyoğlu Büyük Câddesi'nin iki kıt°a resmini tersîm etmiş olan zâta Phare du Bosphore Gazetesi ba°zı şeyler ihtâr ediyor ise de bî-çâre Türkçe bilmediğinden sevâbıma ben tercümânlık edivereceğim.

Phare du Bosphore bu locaların pek güzel şeyler olacağını teslîm ve tasdîk ettikten sonra eğer o ressâm-ı mâhir Bank OttomanSokağının dahi resmini yapacak olsa Viyana sergisinde bunun dahi inzâr-ı hayret ve tahsîni kazanacağı mütâlaasında bulunur. Bundan başka diyor ki:

Altıncı Dâire dâhilinde kâin mahallerde tersîm ve tasvîri daha kolay bir şey var ise o da çend-sene mukaddem Mustafa Fâzıl Paşa hazretlerinin riyâsetleri altında olarak Altıncı Dâire ma°rifetiyle bir gurebâ hasta-hânesi yapılmak için güşâd edilen baloda toplanılan yedi bin lira ile inşâ edilmiş olan hasta-hânedir.

Ancak ben o mâhir ressâma bu kadar kolay bir resmi tavsiye edemem bunu kim olsa resm eder. O kadar kolay resm eder o kadar kolay resm eder ki bir hevâ tersîminden bie kolaydır.

Phare du Bosphore'un erbâb-ı temâşâya dahi bir tavsiyesi var ki ânı da terceme etmeye lüzûm gördüm.

Gazete-i mezkûr temâşâ-i garâibe merakı olanların âtîdeki mahalleri seyr ü temâşâ etmesini tavsiye ve ihtâr ediyor.

Evvelâ -- ingiltere Sefâret-hânesi önündeki a°lâ kaldırımı.

Sâniyen -- Tepebaşı'ndan Fransız Kahvesi'nin köşesinde bulunan kaldırımı.

Sâlisen -- Hendek Câddesi'nin medhalini.

Râbian -- Anadolu Sokağı'nı.

Hâmisen -- Asmalı Mescid Câddesi'ni.

Sâdisen -- Beyoğlu Büyük Câddesi dâhil-i hesâb olmadığı hâlde Yeniçarşı Sokağı'nı.

Avrupa Raconuyla Türkiye Raconu

Maᶜlumdur ki Avrupalılar dâimâ racoca laf söylerler.

Raconca söylenilen lakırdıya dahi olsa olsa yine raconca cevâb verilebilor. Hâlbuki her halkın kendine göre bir raconu olup muâmelâtını o raconca yürütün. imdi geçen gün Karaköy'de börekci fırınında fırınında börekci tezgâhtarı (*) ile Fransız bozuntusu bir Senyör beyninde vukuᶜu görülen bir mubâhase Avrupa raconuyla Osmânlı raconunu karşı karşıya getirmiş olduğundan mübahase-i mezkurenin hulâsa vechle olsun bu mahalle derci münâsib görülmüştür.

Frenk (kemâl-i hiddetle) -- Ey börekji sen politika bilmez?

Börekci (hiç tavrını değiştirmeyerek) -- Politika molatiha tanımam.

Fr -- Ben müşterî sen lâzım bana riâyet yapacak.

Bö -- Göpeğe bah! Ben seni gırmızı dibli Varna mumuyla daᶜvet etmedim ya.

Fr -- Sen bana köpek demez. Ben müşterî sana para verecek

Bö -- Ne halt eder ağanın bâr-gîri be! Ben de sana börek vereceğim. Paraları pedava vermiyon o satılacah böyle çiçek gibi malım olsun.

Fr -- Sen böyle fenâ adam kimsenin börek almayacak. Kimse bu dükkânda börek yemeyecek.

Bö -- Hulan gözün görmüyor mu? Şunun şurasında yirmi kişi göpek gibi gapışa gapışa yiyiyorlar. Zabağın ağşamına dek bu tükkan böyledir.

Fr -- Sen çok fenâ herif eşek herif

Bö -- Hiş çorbacı defol diyom

Fr -- Racon bilmez. Fenâ adam.

Bö -- Hulan defol diyom. Zabağın gafana dabağı yirsen görürsün.

Fr -- Bak bir kere hem racon yok hem dayak var.

(*) Destgâhdarı imlâ hatamıza verilmesin

Bö -- A be racon dediğin ne oluyo? Cezâ-yi nakliyye mi?

Fr -- Evet ne vakt racon yok cezâ-yi nakdîye var

Bö -- Ey elindi toğuz oğlu senin için de bir rila verem deyip tabağı yerleştirdi. Bunun üzerine etraftan yürüyüp gelen izdihâm daha ziyâde dikkate mahal bırakmadığından tahkikatın bu kadarcığıyla iktifâ edildi.

Gazeteleri Osmânlı Postasıyla gönderilmekte olan müşterîlerimizden her hafta aldığımız şikâyet-nâmeler artık bizi mahcûb edecek dereceye vardı. Gazeteleri sırasıyla gitmemek şi[yle] dursun ba^{c}zıları âdetâ hiç alamıyorlar imiş. Fakat biz def^{c}-i hicâb için gazeteleri tamamıyla Posta İdâresine verdiğimizi isbât edebilir ve mahcûbiyyeti Posta İdâresine havâle eyleriz.

Acâib şeydir! Hıdîviyye ve Nemçe ve Moskof ve Fransız Postaları ile gönderdiğimiz gazeteler tamamıyla vâsıl oluyor da bizim posta ile yine bizim memleket dâhiline gönderdiğimiz gazeteler vâsıl olmuyor.

Ne yapalım. Bârî postaların ıslâhı için Cenâb-ı Hakk'a duâ edelim.

"Müşterîlere Hitâb"

Her şeyde Diyojen bir tuhaflığa tesâdüf ettiği gibi bu işte dahi tuhaflıklardan hâli kalmamaktadır. Çünkü postaya on para verip gazetenizi gönderiyor. Ve bundan sonra gazeteniz yedinize vâsıl olamadığı için yazdığınız mektuplara dahi kırk para Şehr Postası ücreti veriyor. Ne ise. Hangi numaralarınız eksik ise yazınır. Yerlerine bu gidişle iktizâsına göre belki de zarf içinde ve üzeri taahhüdlü olarak göndermeye kadar varacağız.

Diyojen'in Küpüne

Paris'te basılan Gazette du Mones Paletta (İdâre-i Belediyye Gazetesi) tercemesi âtîde muharrer bir makale neşretmiştir. (Matbaanıza bu misillü gazetelerin gelmediğini şimdiye kadar ânlardan bahs etmemiş olmanızdan istidlâl ettiğim için ma^{c}lûmât olmak üzere yazıyorum fakat nüshalarını istememeniz şartıyla)

(Terceme-i Makale)

Osmânlı Devleti'nin pây-ı tahtı olan İstanbul'un eyyâm-ı şitâda bârânın nüzûlünden nâşî esvâkı kaplayan çamurlar ve bataklıklar için elastik kundura fabrikaları

işdiye kadar iᶜmâl ettikleri bu misillü kunduraları olan istiᶜmâl edenlerden ekserîsinin nihâyet bir haftaya kadar kullanabilip muahharen diğerini almaya muhtâc olduklarından artık bunlara rağbet etmemekte bulunduklarını ve baᶜzılarını dahi hâne ve meskenleri ve mahall-i ahz ü iᶜtâ ve ticâretleri Beyoğlu ve Galata taraflarında bulunmayıb dâhil-i sur olan nefs-i İstanbul içinde olduğu cihetle bazen geçtikleri büyücek büyücek bataklıklarda elastikleri bütün bütün çamura batarak ya ikisinden mahrûm ve yâhût bir tekinin maᶜdûm olmasıyla mağmûm kaldıklarını bi-l-istihbâr bu bâbda bir çâre ve tedbîr-i tahrîsine ibtidâr eylemişler ve nihâyet baᶜde-mâ İstanbul ahâlîsi için -- Araba ve bârgîrleri olanlar müstesnâ olmak üzere -- bir nevᶜi hafîf demirden çizme ve potin ve çamurluk iᶜmâline ve bunların dahi ihtirâᶜ ederek üzerlerini ânınla cilalandırmaya ve eğer galoş iᶜmâl olunur ise çamurun içine batacağı vakt zil sesine müşâbih bir sadâ vermek için sustalarına dahi bir nevᶜi âlet takmaya karâr vermişler

İntihâ

Anladın mı baba Diyojen senin aklına böyle bir tedbîr vârid olabilor mu bakalım. Varsın İstanbulumuzun sokakları camurlu olsun ve -- aliyy-i kavl Hadika -- bahr-i okyanus kesilsin yine bizim için düşünen sevgili Frenklerdir. Sanᶜatları pây-dâr ve gayretleri istidâr olsun..

Mütercim gazete-i

mezkûr

kim ise o dur

Diyojen Gazete-i Muᶜteberi Matbaasına

Eytâm-ı zükûr ve inâsa mahsûs olup nâ-tamam kalmış olan Dâr-üş-şafaka mektebinin ikmâli için İstanbul mahallâtından dahi iâne edilmesi gazeteler tarafından ihtâr olunmasına mebnî Kasımpaşa'da Rüstem Ağa'nın Kahvehânesi'nde zâbitân-ı askerî ve me'mûrîn ve esnaftan olarak toplanıp ülfet ve insaniyyet eden ahbab miyânında dahi bir defter açıldığını mukaddemâ neşr ve iᶜlân etmiş idik. Bu kere defter-i mezkûrla toplanmış olan bin beş yüz yetmiş dokuz guruş on parayı (Vâᶜd edip de incâzı bahsine rağbet etmeyenler artık beklenmeyerek) Maârif Nezâret-i Celîlesine takdîm ve teslîm edilerek bir kıtᶜa makbuz ilm ü haberi alınmış olmayla lûtfen gazetenizle iᶜlân olunması müstercâdır.

(Teodor Kasab)

---

178 Numro Salı 19 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Diyojen'in Kara Kitâbı'ndan [1]

Rusya ve Almanya İmparatorları Miyânında Bir Muhâvere

Rusya İmparatoru tarafından Almanya İmparatoru'na

Haşmetlü karındâşım hazretleri

Cenâb-ı Hakk'ın lûtf ve inâyetine teşekkürler ederim ki vücûdum kemâl-i sıhhat ve âfiyettedir ve vücûdum kemâl-i sıhhat ve âfiyette oldukça zât-ı imparatorîlerinin dahi kemâl-i afiyetleri için duâ etmekteyim.

Berlin'de vukuᶜbulan mülâkatımız politikâ âlemince hayliden hayli dağdağayı mûcib mûcib olmuş idiyse de gerek hulûs-verlerinin ve gerek zât-ı imparatorîlerinin aksâ-yi âmâli sulh ve müsâlemet-i umûmiyyeyi muhâfazadan ibâret olduğuna dâir Almanya ve Rusya evrak-ı havâdisinin verdikleri te'mînât pek büyük hüsn-i te'sîr hâsıl eylemiştir. Eğer Sırbiyye ile Eflak ve Boğdan ve Karadağ'ın şu günlerde görülmekte olan baᶜzı hevesler mülâkatımız esnâsında vukuᶜbulmuş ola idi inzâr-ı umûmiyyede pek çok sû-i te'sîr hâsıl edeceği ve hattâ bunları Rusya'nın ve Almanya'nın teşvîkatına hamledenler dahi bulunacağı der-kardır idi. Hele Cenâb-ı Hakk böyle bir sû-i nazardan dahi bizleri Muhâfaza etmiştir.

Hulûs-verleri şimdiki hâlde bu küçük prensliklere nasîhatle meşgûl olmakta ve kendileri için bekâ-yı selâmet-i devlet-i metbûalarına inkıyâd ve mutâvaat-ı kâmilede olduğunu te'mîn etmekteyim. Elbette zât-ı vâlâ-yı haşmet-penâhîleri dahi Prens Şarl

[1] Fransızların mâî kitâbı İngilizlerin yeşil kitâbı olup içinde politikaya dâir baᶜzı evrak olduğu gibi Diyojen'in dahi siyâh kitâbı vardır.

mahdûmunuza bu bâbda nesâyih ve vesâyâ-yi lâzımeyi dirîğ buyurmamaktasınız.

Slâv ve Cermen ittihâdları hakkında münteşir olan rivâyât ezhân-ı umûmiyyeyi hâlâ tehyîc eylemekte olup ancak bu heyecânın bekası dahi sulh ve müsâlemet-i umûmiyye için bir büyük etmeliyiz. Hattâ bu bâbdaki rivâyetlerin çoğalması beynimizde kemâl-i yümn ve sa^{c}dla der-kâr olan muhâleseti dahi inzâr-ı âmmede kuvvetinden düşürüp Cenâb-ı Hakk göstermesin Rsuya ile Almanya'nın tâ muhârebeye mecbûriyyet göreceklerine kadar hükümler vermektedir. Hattâ ba^{c}zı gazeteler Memleketyn'in Almanya'ya mı yoksa Rusya'ya mı münâsebeti olduğu hakkında bir takım efkâr-ı vâhiye ile uğraşmaya başlayıb hâlbuki Memleketeyn ile nefs-i Almanya arasında bir takım Slâv milletlerinin bulunması kendileri için bir büyük mâni^{c} oluyor.

Her ne hâl ise ne zât-ı vâlâ-yı inparatorîlerinin ve ne de hulûs-verlerinin maksadı bir takım politikalarla yeniden kişver-güşâlık azmine düşmekten ibâret olmayıb mücerred efkâr-ı umûmiyyeyi teskîn olduğundan bu husûsta ne yapmak lâzım gelir ise tarafeynden dahi dirîğ buyurulmayacağı husûsunda emînim.

(Alexandr)

Almanya İmparatoru Tarafından Rusya

İmparatoru'na

Haşmetlü karındâşım hazretleri

Nâme-i vefâ-allâmelerini kemâl-i tebcîl ve intihâcla mütâlaa eyledim ve kemâl-i sıhhat ve âfiyetleri haber-i meserret eserinden dolayı secde-güzâr-ı şükür ve mahmidet eyledim.

İşbu mektûb-i vefâ-üslûbu Prens Bismarck hulûs-verlerine gösterdiğimde me'lûf ve mecbûl olduğu latîf tebessümle Rusya devlet-i muazzaması gibi cihânı titretmekte bulunan bir devlet-i kuvvî-i şevketin efkâr-ı umûmiyyeyi te'mîn için gösterdiği bunca himmetlere istigrâbla "Biz vaktiyle bir Fransa İmparatorluğu bilir idik ki âlemi esâsından sarmakla mütelezziz idi. Bu kadar ta^{c}zîm be-hakk Rusya devlet-i muazzamasına lâyık ve sezâ-vâr iken devlet-i müşârün-ileyhânın te'mîn-i efkâra mecbûriyyet görecek mertebede tevâzu^{c} göstermesi büyüklüğün en âlî mertebesidir" dedi. Memleketeyn ve Sırbistan ve Karadağ'ın şu yakında hissolunan hevesleri ve Cermen ve Slâv ve ittihâdı hakında gerek Rusya ve gerek Almanya eğer bir harf söyleyecek olsa te'mîn-i efkâr şöyle dursun bütün bütün tehyîc-i efkâr edeceği hulûs-verlerince şübhesizdir Zirâ efkâr-ı umûmiyye bir kere Rusya ve Almanya aleyhinde (şübhe yok ki be-gayr-i hakk) bir sû-i zanna düşmüş ve gerek Rusya ve gerek

Almanya'nın mahzâ menâfiᶜ-i hulûs-verlerini muhâfaza için ettikleri br iki teşebbüs dahi bu sû-i zanna kuvvet vermiş olduğundan şimdiki hâlde bizim için sükûttan başka hiç bir yol yoktur.

Hulûs-verlerinin bir kaidesi vardır. Kendimce bir emelim olsa bile bunun husûlüne kendim çalışmam. Ânı bir kere efkâr-ı umûmyyeye bırakırım. Efkâr-ı umumiyye kâh iᶜtirâz ve kâh muvâfakatla o maddenin ya aleyhinde veyâhûd lehinde ne kadar şiddeti varsa gösterdikten sonra mes'eleyi benim için hâzır pişirmiş ve katarmış olur. Ben dahi o zamân hâzıra konarım. Bâki hulûs ve uhuvvet.

(Guillaume)

Hele Anlayabildik!

Doğrusu ya! Ne kadar gazete var ise gidip Altıncı Dâire'ye iᶜtirâf-ı kusûr etmelidirler. Zirâ bir adam aslını bilmediği bir şeyi kaleme almak lâzım iken cümlesi birden aslını faslını bilmedikleri hâlde Altıncı Dâire'ye karşı bendelr yazmaya başlamışlar idi.

Meğer sebebi var imiş. Meğer Altıncı Dâire'nin sokaklardan çamurları süpürtmemesinde hikmet var imiş.

Ayıblanmaz â! Buna ticâret derler. Terakki-i ticâret için devletler milletler bu kadar fedâkârlık gösteriyor. Bu terakkiyât içinde Altıncı Dâire hâlâ geride mi kalsın?

bizim de hâlden haberimiz olamayacak idi. Bereket versin ki Beyoğlu seyyâhlarından birisi haber verdi de öğrendik.

Bu zât dedi ki:

Geçen gece Tepebaşı'ndan doğru gelmekte idim. Bir de kulağıma azîm bir çekiç patırsı geldi. Kendimi âdetâ Tersâne-i Âmire fabrikalarının birisinin yanında zannettim. Acaba ne ola diye gürültünün geldiği mahalle doğru getmeye başladım. Bakayım ki koca bir dükkân içinde beş altı kadar tîmûr ocağı on onbeş amele harıl harıl bir şeyler yapıyorlar. Yaptıkları şey uzun zunu bir takım tîmûrlar ise düşündüm düşündüm bunların ne olmak ihtimâli olduğunu mümkün değil hükmedemedim. Derken gözüme Altıncı Dâire kavvâslarından birisi ilişti. Bu temâşâdan hâsıl olan merakım üzere kavvâsı âdetâ mâl bulmuş Magribî gibi telakkî eyledim ve hemen keyfiyyeti suâle başladım.

Ben -- Merhabâ kapı yoldaşı!

Kavvâs -- Merhabâ.

- Cânım kavvâs ağa merak ettim bu ustalar ne işliyorlar?

- Yasaktır söyleyemem. Hem buraya girmek dahi yasaktır.

- Adam sen de gece yarısı beni burada kim görecek hem bir sigara yapar mısınız? Tütünüm pek aʿlâdır. Reji tütünü değil.

- Getir bakayım

- Bu bir acele işe benziyor.

- Evet acelece. Frenk'in birisi yeni îcâd bir çamur terâzisi ihtirâʿ etmiş. Dâire-i belediyye ile kontorato etmişler. Sokakları süpürmemek ve aralıkta bir yağmur duâsına çıkmak dâirenin borcu. Her terâzi için bir çâr-yek lira vermek dahi Frenk'in borcu. İşte ânın için beni buraya koydular.

- Pekâlâ bu terâzi nasıl şey?

- Baston gibi bir şey. Bununla çamurun derînliğini ölçecekler. Şimdiye kadar sokaklardan gelip geçenler kendilerini yağıştan muhâfaza için şemsiye kullanmazlar mı idi? Bundan sonra yağıştan dahi korumak için bir de çamur terâzisi kullanmaya mecbûr olacaklar. Hesâb ettiler kitâb ettiler Altıncı Dâire dâhilinde bunlardan elli bin tane satılacağını ve dâirenin on iki bin beş yüz lira kazanazacığını hükmettiler.

İşte seyyâh bize şu maʿlûmâtı verdikten sonra keyfiyyeti anlayabildik. Demek oluyor ki Altıncı Dâire'nin sokakları hâliyle bırakması kendi elinde değil imiş. Mücerred mîzân-ül-tıyn mevcûdu senyör ile olan mukavelesine mebnî imiş.

Artık işin hakikatini anladık. Eğer şimdiye kadar biz de dâire hakkında bir sû-i fikr göstermiş isek afvını ricâ ederiz.

"Bir Varaka"

Gelecek sene Viyana'da güşâd olunacak sergi-i umûmî için ressâmın birisi Beyoğlu Câddesi'nin yazlık ve kışlık ahvâlini musavver iki kıtʿa levha tanzîm etmiş olduğuna dâir gazetenizde münderic bir bendi kemâl-i memnûniyyetle mütâlaa eyledim.

Fakat zann-i acîz-âneme göre bu resimler Viyana'ya gider ise gerek Viyanalılar ve gerek dünyanın her tarafından oraya toplanacak olanlar bir ressâmın nazar-ı dikkatini celb edecek olan ve şâyân-ı temâşâ bulunan yalnız Beyoğlu Câdde-i Kebîr'i olduğu zannedeceklerdir.

Hâlbuki bizde resme şâyân ve temâşâya sezâ-vâr yalnız Beyoğlu Câddesi mi var? Akşam saat onbirden sonra Balık Pazarı'nda küfelerini bir birinin üzerine yığan ve küfeden küfeye geçmekten başka yol bırakmayan salatacı maydonozcuların vesâirecilerin hâli tasvîr ve tersîme şâyân değil midir? Unkapanı Meydânı... Meydânı değil deryâsı ne günümüze duruyor?

Bundan başka gerek ahvâl-i hâzıra ve gerek ahvâl-i mâziyyeye dâir levhalar tanzîm edecek daha nelerimiz var?

Ez-cümle geçen yaz Bebek piş-gâhında yeni çıkmaya şarkılar ile icrâ edilen mehtâbiyyeler inzâr-ı hayrete arz etmeye şâyân tablolar tersime kâfî zemînler değil midir? Ah resim bilsem ne levhalar yapar idim ne lavhalar yapar idim ki Viyana sergisinin altın madalyası dahi bana az gelerek âdetâ benim için murassa'ını îcâd ederler idi.

Diyojen

Evet! Eğer siz resim bilseniz ne levhalar tanzîm eder idiniz ne levhalar tanzîm eder idiniz ki yalnız memâlik-i şâhânede ve Avrupa'da değil küre-i arz üzerinde sizi oturtacak yer bulamazlar idi.

Bend-i Âtî Phare du Bosphore'dan terceme olunmuştur.

Güzel giyinmiş ve kuşanmış ve ellerine yeni eldiven takmış efendinin birisi Voyvoda Câddesi'nde gûyâ câddeyi kaplamış olna çamura bir şey düşürmüş de ânı arıyormuş gibi bir vaz'da görülür idi.

Meğer bu adamcağız topuğa kadar batmayı göze aldırarak fakat bununla berâber o çamur deryâsını nasıl geçebilmek mümkün olduğunu mütâlaa eyler imiş. Tamam yolun ortasına geldikte iki taraftan gelen ve birisinde dört ve diğerinde iki hayvân koşulu olan iki omnibüsün arasına sıkıştı ki hayvanlar tırnaklarından her istikamete doğru püskürme çamur yağdırır idi.

Yolun müsâadesi yok ki kaçsın. Nihâyet bî-çâre ne olur ise olsun göze aldırarak

çamur içine bir dalıştır daldı ve duvar kenarına yaklaştığı zamân çamur diz kapaklarından az buçuk daha aşağıda idi. Bâr-gîrlerin sıçrattığı zifosların yüzüne ve gömleğine ve vücûdunun sâir taraflarına hücûmu yine başka. Bu aralık zavallı adamcağız bu a^{c}ceb-ül-acâib banyodan ürkerek gûyâ tahaffuz garazıyla arkasını döndü. Bu def^{c}a ise omnibüsün ikincisi adamcağızın o kadar yakınından geçti ki araba geçtikten sonra paltosunun rengi ne olduğu fark edilemez idi.

Bundan sonra duvar yanından ayrılarak ekşice bir çehre ile Pencşenbih-pazarı yolunu tuttu şu kadar var ki ahz-i intikama medâr olmak üzre giden arabanın arkasından arabacıya yumruğunu gösretir idi.

Adamcağız bu hâl ile evine geldikte tamam yıkanıp temizlenirken Altıncı Daire kavvâslarından birisinin kapıya geldiğini gördükte kendi kendisine "Belki daire-i belediyye şu hâlimden dolayı bu adamı beyân-ı ma^{c}zerete me'mûr etmiştir" demiş ise de herif "Efendim uşağınız sokağa süpürüntü attığından ve bu ise sokakların nezâfeti hakkında mer^{c}iyy-ül-icrâ olan nizâma mugayir bulunduğundan yirmi guruş cezâ-yi nakdî vereceksiniz" dediğini işitince artık sabra tâkatı kalmayarak temizlemekte olduğu çamurlu paltoyu kavvâsın kafasına çalmıştır.

Diyojen

Öyle ise îfâ-yi vazîfeye me'mûr olan me'mûrîn hükumete gösterdiği harekât-ı tacâvüziyyeden dolayı dahi beş on lira cezâ-yi nakdî vermesi lâzımdır.

Vâh! Vâh! Teessüf ettim.

Beyoğlu'nda bulunan ecnebî ve husûsuyla pek ma^{c}rûf asîl-zâdelerden birisi hayvânını pek ziyâde sevdiğinden ne zamân boş bir vakit bulsa hayvânını öpüp sevmek için o vaktini âhûrda geçirir imiş. Nasılsa bu zât mu^{c}tâdı vechle geçen sabâh yine hayvânın da iştihâsı mı gelmiş ne olmuş bilmem o da efendisinden bir şeftali almış.

Fakat hayvân şeftaliyi alır iken nezâket cihetini unutup tabîat-ı asîlesiyle hareket etmiş olduğundan şeftali ile berâber mösyönün dudağını da almış götürmüş ve bî-çâre mösyö ise neye uğradığını bilemeyerek al kan içinde yatağa düşmüş....

Vâkıâ muhabbet âleminde bir dudağın değir yoktur. İnsan dostuna bir dudak fedâ edebilir. Ancak bu zâtın şu aralık politika ve dîn üzerine söz söylemek için dudağa ihtiyâcı var imiş de ânın için biraz teessüf ediyor imiş.....

Diyojen Baba'ya

Hürmetlü baba efendi!

Maᶜlûm ya İstanbul'da Türkçe ve Türklere mensûb topu üç beş gazete çıkar. Birisi İbret biri de Basîret (...Millet Gazetesi'dir) Hakayık Hadika Rûznâmemiz de var. Murâd Hakayık-ül-vekayiᶜin hakayıkından ve Hadika'nın ezhâr ve esmârından Rûznâme'nin çırçırından bahis değil. Burada bir suâl yeri var ki düşündüm taşındım ve mes'eleyi ilm-i mıntıkada tatbîk ettim bir türlü akıl erdiremediğimden ve gazeteniz bilmem hangi numrosunda herkesin düşünüp de halledemediği müşkilâtı yek-nazarda hâl ve keşf etmekte olduğunuz muharrer bulunduğundan bi-z-zarûre size mürâcaata mecbûr oldum. Şöyle ki Türkler cumᶜa Yahûdîler cumᶜa-ertesi Hıristiyânlar Pazar günü taᶜtîl ederler. İbret Rûznâme ve Hakayık'ın tutulmaya sâhib-i imtiyâzları hıristiyân olsun da pazar günleri yortu tutsunlar. Ya şu sâhib-i imtiyâzlarının ismi Âşir olan Hadika (yevmî politika gazetesi) ve husûsuyla (millet gazetesi) nâmıyla mübâhî ve müftehir olan ve ismi Ali bulunan (Basiret'in) pazar günleri yortu tutmalarının illet-i zahiriyyeleri görülemediğinden gaiyelerinin îzâhatı umûm millet nâmına zât-ı feylosof-ânelerinden beklerim.

A - F

Diyojen

Bunlardan Hadika'yı âdetâ tekdîr lâzımdır. Hattâ pazar günü çıksa bile tekdîr etmeli. Zirâ (yevmî gazete) dedikten sonra her gün çıkması lâzımdır. Sözünde sebâtı olmayanlara ise tekdîr vâcibtir.

Basîret'e gelince Basîret pazar günü çıkmadığı için mes'ûl olamaz. Ancak cumᶜa-ertesi günü dahi çıkmadığı için mes'ûldür. Zirâ millet gazetesi olduğundan ve millet-i muazzama-i Osmâniyye'nin üç milletten yaᶜnî İslâm Hıristiyân Yahûdî halkından ibâret olduğu dahi resmen taşmış bulunduğundan Basîret'in (nîm-i resmîliği dahi mervî olduğuna göre) cumᶜa-ertesi günü be-heme-hâl çıkmaması lâzımdır.

Eğer sâhib-i varaka bu cevâbımı beğenmedi ise neresine iᶜtirâzı olduğunu beyân etmelidir.

(Teodor Kasab)

---

179 Numro Pencşenbih 21 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(Biraz da Politikadan Bahsedelim)

Bu aralık baᶜzı gazetelerde okuyoruz ki Rusya devlet-i fahîmesi (Batum) limanını istemekte ve "İskele yapacağım" demekte imiş. Bir takım gazeteler düvel-i mütehâbbeden Rusya devlet-i fahîmesi gibi cümleden ziyâde musâfât ve muhâdenetimiz der-kâr olan bir muhterem komşu ile hukuk-i kadîmemizi ferâmûş ederek envâᶜ-i iᶜtirâzâta kalkışıyorlar.

Bunların aklına şaşmaz da ne yaparım? Efendim teklîfimiz mi var? Bir dosttan bir liman esirgenir mi? Lüzûmu olmasa istemezdi işte iskele yapacakmış.

Bir adam hiç bir şey bilmezse bârî eskilerin lâkırdısına tetbîk-i fikr ü hareket etmelidir. "Kaz çıkacak yerden ördek esîrgenir mi" derler.

Bu bugün âlî-cenâblığımızı göstermekle berâber öte taraftan Bahçesaray'ı da biz isteriz. Eğer Rus dostumuz "Ne yapacaksın?" derse "Bir bahçe ile bir de aᶜlâ saray yapacağım" deriz. Yarın dahi (Gözleve'yi) ister ve orada dahi bir gözlemeci dükkânı yapacağımızı der-miyân eyleriz... Öbür gün Hocabey'i isteriz ve bunun için de bir sıbyân mektebi yapacağımızı sebeb gösteririz.

İş bir kere Rusya gibi dostumuz olsun "Yağını çıkartacağız" deyip Sibr'i isteriz "Helva basacağız" deyip Kazan'ı isteriz "Başımıza giyeceğiz" deriz Karakalpak'ı isteriz "Meze edeceğiz" deriz Balıklava'yı isteriz malakofuna varıncaya kadar isteriz. O da çıkarır verir. Bizden iyisine verecek değil â.

Gazetelerde mütâlaa ve izᶜân olsa böyle politika mes'eleleriyle dahi uğraşmak zahmetini Diyojen'e çektirmezler idi. Fakat ne fâide kimsede izᶜân kalmamış!

(İzvornik) Kalᶜası'nı da Sırblar istiyormuş diyorlar. Bak bu olur şey değil. Öyle

mini mini bir Sırbiyye'nin koskoca bir Osmânlı devletiyle omuz öpüşmesine âdetâ haddsizlik derler. Bizim âna vereceğimiz hediyeye mukabil o bize ne verebilir ki?

Vâkıâ Prens Milân (Obranoviç) henüz pek genç bir çocuk ise de yanında bulunan ihtiyârların emr-i hükûmet bir Eyüb oyuncağı olmadığını anlatmalıdırlar.

Diyojen'in Siyâh Kitâbı'ndan

Rusya İmparatoru Hazretleri Tarafından, ۱۷۹, 21 K.evvel 1288

Hıdîv-i Mısır Hazretlerine

Fahâmetlü devletlü efendim hazretleri

Devâm-ı afîyet ve cevdetleri duâsından sonra şu vechle bast-ı makal ve îrâd-ı mâ-fi-l-bâl ederim ki dünyada terakkiyât-ı medeniyyeden başka hiç bir şeyden mütelezziz olmayan gönlüm hıdîviyyet-i celîle-i Mısriyye'nin Süveyş kanalı gibi bir maᶜber-i umûmîyi hudûd-ı hıdîviyyet dâiresinden geçmiş bulmakla berâber her tarafa kol kol şömendöferler güşâdı gibi servet-i memleketin birinci derecede medâr-ı tezâyüdü olan esbâbın istikmâl edişini en büyük bir lezzet-i memnûniyyetle görmektedir.

Mevkiᶜ-i riyâsetinde bulunduğum Rusya Devleti dahi husren bu iki cihete ehemmiyyet verip nehirleri kanalları ile bir birine rabt etmek ve memleketin her tarafına her tarafına tîmûryolları uzatmak kâr-i her-rûzî olduğundan esbâb-ı maᶜmûriyyetin istikmâli husûsunda Mısır'ı dahi tıbkı Rusya memleketi gibi görünce elbette gönlümün memnûn kalmakta hakkı vardır.

Hele taᶜmîm-i medeniyyet şânından olan hükûmetlerin hem-civârı bulunan halkı nâire-i vahşet içinde yanmakta görmekle dil-sûhte olduğuna mebnî bizim taraftan Asyâ-yi vustâdaki zulmet-ı bedeviyyeti kaldırarak yerine nûr-i medeniyyet saçmaya çalışıldığı gibi oraca dahi Habeş diyârında bu sûret-i haseneye teşebbüs edilmesi dahi başlıca memun ve müteşekkir olduğum bir haldir.

Baᶜzı rukabâ Rusya Devleti'nin ber-minval-i muharrer taᶜmîm-i medeniyyetle bareber bir takım ufak tefek ve gayr-i muntazam ve barbar hükûmetlerin zulüm ve taaddîsi altında yanmakta bulunan halkı ânların dest-i gadrından kurtarmasına cihân-gîrlik maᶜnâsı verdikleri cihetle bunun için senâ-hânları ne kadar müteessif olmakta isem bu su-i fikri zât-ı hıdîv-âneleri hakkında dahi gördüğümden dolayı da o kadar mükedderim.

Maa-hazâ bizlerin murâdı cihânı bi-z-zât kendi yed-i idâremiz altına almak olmayıb belki bir muntazam devletin yed-i idâresinde görmek olduğuna ve eğer bu nasîb men-taraf-illâh Rusya Devleti'ne müyesser ise âna hiç bir kimsenin diyeceği olamayacağına mebnî bu bâbda hiç bir fikr-i muhâsımın iᶜtirazına bakmayarak çalışmak boynumuzun borcudur.

İmdi elbette zât-ı hıdîv-âneleri dahi bu fikri edenlerinden biri tarafından bizim koca bir kıtᶜa-i fesîhaya taᶜmîm-i maᶜmûriyyet ve medeniyyet ettiğimize mukabil Mısır'ın dahi bir mahall-i maᶜlûmda böyle bir himmette bulunması Rusya Hükûmeti için kadri takdîr kılınacak bir niᶜmettir.

Bu himmetlerinin bekasıyla hakk-ı hulûs-veri de olan teveccüh hıdîv-ânelerinin devâmı duâsını tekrâr ve hatm-i kelâm ederim.

(Alexandr)

Eyvâh! Eyvâh! Devâsı bulunmayacak bir derde giriftâr oldum. Halli yed-i iktidârımda olmayan müşkilâta tesâdüf ettim.

Âh bed-bahtım! Vâh bî-çâreyim! Kimlere mürâcaat edeyim? Kimlerden istiâne edeyim? Bir şey ki herkesin iktidârı fevkindedir kim bana kuvvet-üz-zahr olur?

Efendim Basîret (Nâm-ı Millet Gazetesi) bî-çâresinin bu kere dahi yakasını ele almışlar. Bu derece hayfıma bu derece ye'sime sebeb odur.

Ben söz vermiş idim ki bundan sonra her kim Basîret'e hilâf-gîr olur ise karşı koyayım elimden geleni sarf edeyim mutlaka o millet gazete-i muᶜteberini kurtarayım ancak çe-fâide şimdi yakasında dest-i makaderet-peyvest görüyorum ki âna mukabil benim elim küçücek kalıyor.

Â Basîret! Â Kardâş! Sende de kabâhat var elinin hamîriyle erkek işine ne karışırsın?

Cebhânecilik senin nene lâzım?

Fişenghâne-i Âmire yüz bin fişeng iᶜmâl ediyormuş bir milyon ediyormuş yüz milyon ediyormuş senden mi sorarlar?

İşte Cerîde-i Askeriyye gibi bir pençe-i kuvvîye giriftâr olursun da postu vermeyince kurtulamazsın.

Ben şimdi Cerîde-i Askeriyye'ye ne yapabilirim? Gücüm yetmez kuvvetim yetmez "Yâhû hem-şehrî sen âna bakma. Kusurunu afv et" filân desem de dinlemez "Zâbitimden böyle emir aldım" dedi mi mümkün değil sözünden dönmez. İşte askerlik böyle acâib bir şeydir ben sana zahîr olurum dedi isem git askerlerle de düş kalk demedim ya.

Maa-hazâ bir kere söz vermiş bulundum şimdi hiç olmaz ise teessüf olsun etmemek elimden gelmez. Âh Basîret! Vâh Basîret! Beni kahredeceksin Basîret!

Ahmed Midhat Efendi Dağarcık'ından ahîren tabᶜ ü neşr etmiş olduğu üçüncü numrolu nüshada "Felsefe ve Felâsife" ser-levhalı bendde felsefe ne demek olduğu hakkında bir takım mesâlik erbâbının ettikleri taᶜrîfi yazmış da benim ettiğim taᶜrîfi yazmamış.

Hâtırım kalır idi ama o çocuk benim hâtırımı gözetmeyip hattâ yine bend-i mezkûrun bir tarafında usûl-i felsefede benim mesleğim dahi bir meslek olduğunu der-miyânla berâber fakat cumhur tarafından kabûl edilmediğini yazmıştır. Şu hâle göre kendisine kalacak hâtırım dahi kalmamış demektir.

Maa-hazâ benim de ağzım yok değil. Ben de felsefe hakkındaki kendi taᶜrîfimi der-miyân ederim.

Yâhû! Felsefe ne en meşhûr feylosofmların dediği gibi nefs hakkında tedkikat ne nefsi kainâta tatbîk ne ilâhiyyât ve ne de Ahmed Midhat'ın yeni vazᶜ eylediği taᶜrîf iktizâsınca kainâtı yekdiğeriyle tatbîk ve muvâzeneden ibâret değildir. Felsefe demek hayvanlığını unutmuş olan insanlara hâlâ hayvân olduklarını anlatmak demektir.

Ama Ahmed Midhat benim mesleğimi kabûl etmiyormuş. Ahmed Midhat değil â fakat cumhûr-i felsefe nazarında makbûl olmadığını der-miyân ediyor. Elbette olmaz. Çünkü cumhûr-i felsefe olduklarını kabûle tenezzül buyurmazlar da ânın için olmaz. Varsın olmayıversin. Bence makbûldür. Bence makbûl olacağı gibi beni sevenler indinde dahi mutlaka makbûldür.

Diyojen Tarafından İᶜlân

Bundan sonra Şeytân akıntısı'na Şeytân akıntısı denmeyecek Melek akıntısı denecek çünkü o isim fenâ olduğu cihetle hâtırlardan çıkması lâzımdır.

Bundan sonra Şeftali Sokağı'na Şeftali Sokağı denmeyecek (Şeftali) lûgatında

âdâb-ı umûmiyyeye mugayir maᶜnâsı olduğundan "Elma Sokağı" denilecek.

Bundan sonra Bitpazarı denmeyecek o lûgat pek kerîh olduğundan hiç olmaz ise Pirepazarı denecek. Bâ-nisbe daha mülâyimce imiş.

Bundan sonra (Yerebatan) denmeyecek bu taᶜbîr müdhiş olduğundan baᶜd-ezîn (Göğeçıkan Mahallesi) denecek.

Bundan sonra (Eşekbağırtan) yokuşu denmeyecek pek kaba olduğundan (Bârgîrkişneten) yokuşu denecek.

Bundan sonra (Cellâd Çeşmesi) denmeyecek yüreklere dehşet verdiğinden baᶜdemâ (Giyotin Çeşmesi) denecek.

Bundan sonra (Yağkapanı Balkapanı) denmeyecek sıçan kapanına iltibas düştüğünden (Yağpazarı Balpazarı) denecek.

Bundan sonra Cehennem Sokağı denmeyecek Cennet Sokağı denecek.

"Aldığımız Varakadır"

"İki taraftan nedâmet" ser-levhalı bendimiz üzerine bir zâtın sevdiği kızı alan erkek ile sevdiği erkeğe varan kız nedâmetleri hakkında sormuş olduğu suâllere verdiğiniz cevâbları mütâlaa ettim. bu mes'ele hulûs-verlerinin dahi merakını mûcib bir şey olup ancak ecvibe-i mezkûre içinde her hâlde baᶜzı Diyojen şakaları gördüğümden bu keyfiyyet hakkında Diyojen'de ciddî bir maᶜlûmât istemeye mecbûr oldum.

Diyojen'in her yazdığı şey hikmet-ül-avâmdan bir esâs üzerine mübtenî olduğu gibi bend-i mezkûr dahi kadınların "Sevip alma boşanıp varma" darb-ı meseli hükmü üzerine mebnîdir. ancak şurasını anlayamıyorum ki teehhülden maksad muhabbet olduğu hâlde bu muhabbetin izdivâcdan daha mukaddemce husûlünden niçin fenâlık hâsıl olsun. Hâlbuki baᶜzı efkâra göre Hıristiyânlarda kız ile erkeğin evvelce yekdiğerini görerek ve severek almaları bî-nihâde husûl-i muhabbet için bir büyük yardım eder imiş hattâ bu sûret bir rivâyete göre şeriat-ı garrâyı dahi mugayir değil imiş.

Hâsılı mes'ele-i mezkûre senâ-kârınızca pek ziyâde nazar-ı ehemmiyyette bulunduğundan Diyojen Baba'nın bu bâbda ciddî bir maᶜlûmât vermesini ricâ ederim.

Diyojen

Pekâlâ! Size de ciddî bir maᶜlûmât vereyim.

Frenklerin sevip teehhül etmeleriyle bizim sevip teehhül etmekliğimiz birbirine aslâ teşbîh kabûl etmez.

Ânlar bir birini yalnız tanımakla sevmeyip uzun uzadıya tecârible dakayık-ı ahvâl ve ahlâklarına varıncaya kadar takkik ederler. Çünkü Avrupa âdât ve ahlâkı bu tahkike müsâiddir. Yaᶜnî orada bir kızın bir erkeği sevmesi ayıb olmadığından bir birini istedikleri gibi ölçüp biçebilirler. Bizde ise bu sûret muayyebâttan ve binâberîn memnûâttan sayıldığı cihetle birbirini sevenler yalnız zâhir hâlde bir muhabbetle severler ve yekdiğeriyle izdivâc edip kırk gün kadar geçtikten sonra sarımsağın kokusunu çıkarmaya başlarlar.

Maa-hazâ zannetmeyiniz ki iki tarafın bu nedameti Avrupa izdivâcları için mutasavver değil. Hayır! Nedâmet orada dahi vardır. Ve mutlak olacaktır. Şu kadar ki ânlarda ayrılık biraz güçce olduğundan çâr-nâ-çâr katlanırlar. Ve bu sebebe mebnîdir ki evvelce güzel tedkik ederler.

Nedâmet hangi teehhülde olmayacağını öğrenmek ister misiniz? Teehhülden murâd yalnız hissiyyât-ı şehvâniyyeden ibârettir iᶜtikadını bırakıp da teehhül demek insan kendisi için bir refîk bulmaktır iᶜtikâdına tebaiyyet gösterilir ve binâberîn aşk ve muhabbeti sonraya bırakarak evvel-emirde cesban soyu sopu maᶜlûm famiyaca terbiyeleri meydânda bir kimse bulunur da izdivâcdan sonra muhabbet kendi kendisine baş gösterir ve terakki ede ede derece-i lâzımesine varır ise yalnız bu izdivâcda nedâmet olmaz. Usanc değil. Nedâmet olmaz. Ve zevc ile zevce yekdiğerinin refîk-i sâdıkı olarak ol vechle hareket ederler. İşte size verecek ciddî cevâbım dahi bundan ibârettir.

(Divacuvan) Matbahasına

Şafkalu bür Förlenkle göpek gibi tevlaşduğumuzda garnumdan çıkarduğum lâflaru oflaz görüp (Kazatığınıza) taplu cuzukdu yerlüğünü bür ohuyucu gulağuma vızladuğundan hünarumu süze büldürmek gasdı ilen garyemüzde colak edbu Barlak Mustafacuğa kanclüğümde düzdüğüm aşıkluk zerlemasunu beğenürsüğüz diyi gönderüverdim.

İmzâ

Börekçi Çırağı

Türkoğlu Türk

Gaymah diyeman cöhresi gardan bile akdu

Boynu göğü ak yanağu da pek yalabakdu

Işılak gözü camuz gözüne benziyo tam da

Ağzum acılu görüb sanki yalakdu

Bür körpa guzucuğ gözüdür sumsuku etdü

Boynu gusabuk cözüvecük emme topalakdu

Gaynardı o gözel cöhresü gıbgırmuzu oldu

Öpdüm yüzünü şarpadanağ tatlu gabakdu

Pak cölvesü tatlu yüzüyü kesk gözül ancak

Sağ gıcu gırık gafası kel golu da colakdu

Bürlükde yatağ lâfunu anlatdıru vidin

Tonguz kağızıvedidü düdüğün pek de yapraktır[1]

[1] Bu lisâna herkes me'nûs olmadığından gerek mektûb gerek gazelin tercemesine lüzûm gördük.

Terceme-i Mektûb

Şapkalı bir Frenk ile Köpek gibi atıştığımızda karnımdan çıkardığım sözleri güzel ve muvâfık görüp gazetenize ve pek güzel bir yolda yazmış olduğunuz kulağıma eriştiğinden hünerimi size bildirmek kasdıyla karyemizde çolak nâm Parlak Mustafacığa gençliğimde tanzîm eylediğim âşıklık gazelini beğenirsiniz diye gönderdim.

Terceme-i Nazm

Kaymak diyemem çehresi kardan bile aktır

Ama boynu güveği(gerdeni) yanağından güzeldir

Parlak gözü âhûrdaki mandanın gözlerine benziyor

Bunu görünce ağzım su yalağı gibi açık kaldı

Kendisi etine dolu bir körpe kuzucuktur

Boynu cüz'îce kısa ama toparlaktır

O güzel kızdı çehresi kıpkırmızı oldu

Zirâ şarpadak yüzünü öptüm ki kabak gibi tatlı idi

Cilvesi pek tatlı yüzü pek yumuşak bir güzel ise de

Sağ ayağı kırık kafası kel kolu dahi çolaktır

Birlikte yatalım sözünü anlatıverdim

Hınzır kızdı da dediğin daha pek uzaktır dedi.

(Teodor Kasab)

180 Numro Cumᶜa-ertesi 21 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Geçen günler dahi demiş idim ki bu yakınlarda Levant Herald'a bir şey oldu. Yalnız âna değil İngilizlere bir şey olmuş idiğünü şimdi anlamaya başladık.

Salı günkü nüsnhasında Londra'nın Times Gazetesi'nde okuduğu bir bend üzerine binâ eylediği uzun bir bend-i mahsûsta yine neler söylemiş neler. Okusanız da görseniz.

Ama diyeceksiniz ki sen terceme et de okuyalım. Yağma yok beyim. Levant Herald İngiliz olduğu hâlde "Times'in bendini dercedemem Matbûâ Müdîrliği'nden korkarım" diyor. Ben Matbûât İdâre-i behiyyesi'nden korkmaz mıyım?

Pek ser-best bend yazmak yaᶜnî istediğini doğrudan doğruya söylemek Avrupa gazetelerine mahsûstur. Biz de ise istediğini eğriden eğriye söylemek ecnebî lisânı üzerine basılan gazetelere mahsûs olup Türkçe gazetelere ise hiç bir şey söylememek mahsûstur. Binâberîn Levant Herald'ın ne yazmış olduğunu anlamak ister iseniz Fransızca öğreniniz? Âni okuyunuz.

Benim kızdığım yer neresi? Kızdığım değil daha doğrusu taaccüb ettiğim neresi bilir misiniz? Ortada bizim hiç bir irâdetimiz yok. dâimâ Avrupalı dostlarımızın hâtırını yapmaya çalışırız. Bununla berâber yine bir râhat huzûr görmeyerek bütün gün dağdağalar içinde yuvarlanır gideriz.

İngiliz dostlarımızın bu defᶜa ki dargınlığı dahi bir zamân Rus dostlarımıza göstermiş olduğumuz musâfât ve muhâdenetten çıkmış imiş.

"Türkiye bir zamândan beri pek fenâ bir hâlde gidiyor. rus politikasına tâbiᶜ oldu. Vâlîleri derûn-i memâlikte posta Tatarları gibi koşturdu gezdirdi. Vükelâya köşe kapmaca oynattı. Bugün nizâm koydu yarın lağv etti. Vükelâdan müşîrândan adamları bilâ-muhâkeme nefy etti" diye gûyâ bu işlerin hepsini İstanbul'da bulunan Rusya Sefîri yapmış gibi hâlâ darılıp duruyorlar. Dünkü işleri Rusya'nın hâtırı için yapmış olduğu

teslîm edilir de bugün dahi İnilizlerin hâtırı için yapmış olduğu teslîm edilir de bugün dahi İngilizlerin hâtırı için başka türlü harekete mecbûr olur ise yarın dahi Almanya çıkar o da başka bir hareket eder. Öbür gün Avusturya daha öbür gün İtalya ve helümme cerrâ İspanya Danimarka Hollanda mollanda çıkar durur.

Zannederim ki bu işin de çâresini nihâyet yine benden soracaklardır. "Diyojen bu Avrupalı dostlar etramızı alıyorlar. Birisi Bulgarların taleb ettikleri veri vermez isen darılırım ve bir öteki ise sakın verme verir isen hâtırım kalır diye iᶜtirâz eder. Kimisi sen filânın tarafını iltizâm ediyorsun beni seversen iltizâm etme der kimisi hiç kimseyi sevme beni sev diye ısrâr eder. Bunlara karşı ne muamele edelim" diye nihâyet benim re'yimi isteyeceklerdir. Çünkü müşkil-güşâ benden başka kimse yok.

Fakat sanki ben böyle bir mühimmce mes'eleye çâre bulamaz mıyım zannedersiniz? Buldum bile. Ben size dâimâ derim ki başınız sıkıldıkça hikmet-il-avâma mürâcaat ediniz. İşte hikmet-ül-avâmın düstûrundan bu mes'ele için bir çâre istihrâc edebildim.

Şöyle ki:

Vaktiyle zâtın birisi dört evli imiş. Karıların her biri her gün başının etini yer durur. "Filânın yüzüne baktın bana bakmıyorsun filâncaya bir kat ruba yapacak imişsin bana niçin yapmayacaksın filânı galiba benden çok seviyorsun" diye bî-çâreyi dîvâne etmek derecesine gelmişler. Nihâyet adamcağız bir gün karıların birisini yanına çağırıp "Yâhû! Emîn ol ki seni cümlesinden daha çok severim hepsi de her şey senin uğrunda fedâ olsun hattâ sana nişâne-i muhabbetim olmak üzere işte bir mâî boncuk vereyim bu sende oldukça gönlümde sende olduğunu yakinen bir" der ve bu sûretle diğer üç karıya dahi birer mâî boncuk verir.

Ândan sonra karılar yine bir baş ağrısı çıkarttıkları zamân "Telâş etmeyiniz mâî boncuk kimde ise gönlüm ândadır başkası boş" deyince karıların her biri "Oh boncuk bende" diye sükût ederler imiş.

İmdi şimdiki hâle göre bizim dahi tatbîk-i hareket etmekliğimiz lâzım gelen kanûn budur. Avrupa'daki dostalırımızın hepsine birer mâî boncuk verebilir isek bir şamata çıktıkça "Mâî boncuk kimdeyse ânı severim" de kurtulur idik.

Diyojen'in Siyâh Kitâbı'ndan

Taraf-ı Hıdîvî'den Rusya İmparatoru, No:180, 21 K.evvel 1788

Hazretlerine

Haşmet-meâb İmparator Hazretleri

Hakk-ı senâ-verîde envâᶜ-i iltifâtı hâvî işᶜâr ve tesyârına inâyet buyurulan nâme-i vefâ-i allâmeleri zînet-bahş-i dest-ibcâl oldu.

Nâme-i mezkûr hıtta-i Mısriyye'de servet ve maᶜmûriyyetin terakkisi niyet-i hâlisesiyle teşebbüs edilen inşâât ve bir takım bî-çâregân pençe-i bedeviyyet ve fakr u zarûretten istihlâs emrinde gösterilen hüsn-i niyyât üzerine ser-â-pâ envâᶜi takdîr ve tahsîni hâvî olduğundan bu bâbda ne kadar memnûn ve müteşekkir kaldığını taᶜrîf mümkün değildir.

Hıdîviyyet-i Mısriyye henüz teşekkülü yarım asrı bulmamış yeni bir hükûmet olup şeh-râh-ı terakkide kendisine bir istikamet tutturamayarak elbette kadîm ve müesses devletlere tatbîk-i hareket edeceğinden senâ-verleri maᶜmûriyyet ve medeniyyet yolunda ancak Rusya devlet-i fahîmesini örnek ittihâz etmekteyim.

Rusya Devleti gibi Hıdîviyyet-i Mısriyye'nin dahî efkârı şömendöferlerin yalnız emtiâ-i ticâriyye nakletmesinden ibâret olmayıb şömendöfer denilen şey hîn-i hâcette asker ve top ve tüfeng dahi nakledebileceğinden gerek inşââtça ve gerek sûret-i idâresince âna göre davranılıp memleketin urûk aᶜsâbı demek olan böyle mühimm bir şeyi yine Hıdîviyyet'in dest-i himmetine tevdiᶜ etmekteyim.

Hürriyyet hürriyyet ser-bestî sözlerini kendisine vird-i zebân etmiş baᶜzı serserîlerin hayâl-hânelerinde dûçâr olduğumuz me'ûliyyete hiç ehemmiyyet vermeyerek birtakım akvâm ve kabâil-i vahşiyyeyi dâire-i medeniyyete sokmak emrindeki karâr imparatorîleri dahi senâ-verleri için tatbîk-i hareket olunacak bir keyfiyyettir. Oraca Rusya Devleti'nin bir Sibr'i ve bir Sibr'i maᶜmûr edecek Lehistan'ı olduğu gibi buraca dahi bir Habeş ile bir de Sahrâmız vardır.

Vâkıâ Sibr'i maᶜmûr etmek için Lehistan kâfî olmadığına mebnî Asyâ-yi vustâ'ya dahi lüzûm görünmüş ise de buraca şimdiden daha işin o derecesine gitmek lâzım gelmeyip hattâ Sahrâ sözünü dahi zât-ı vâlâ-yı imparatorîlerine sûret-i mahremiyyette olarak söylemekten başka hiç bir kimseye ve hiç bir sûretle söylemek iktizâ etmeyip yalnız Habeş Memleketi'ne taᶜmîm-i medeniyyet husûsuna hasr-i himmet edilmek lâzım gelecektir.

Fakat karârım Rusya Devleti nasıl ki her taraftan hafîf müttehemleri Lehistan'a ve Lehistan'dan ağır müttehemleri Sibr'e göndererek bu sûretle hem Lehistan ismini (Rusya) ismine tahvîl ve hem de Sibr'i bir memleket-i maᶜmûreye tebdîl etmekte ise ben dahi Habeş'i Mısır ile ve Sahrâ'yı dahi Habeş ile maᶜmûr edebilirim zannıdayım.

El-hâsıl kâffe-i harekâtımda Rusya'yı taklîd etmekte olduğumu makam-ı iftihârda

dahi söyleyebilirim. Eğerçi zât-ı imparatorîleri İngiltere'nin yeşil ve Fransa'nın mâî kitâblarında bu yolda beyân-ı hâl edilmiş olduğuna tesâdüf buyurulacağı der-kâr ise de işbu arîzamla zât-ı haşmet-penâhlarına gösterdiği safvet-i kalb ve sıdk u hulûs ânlarda mefkûd olduğundan ânların hiç birisine hüküm vermek iktizâ etmeyeceğini dahi te'mîn edebilirim.

Geçenlerde bende-gân-ı imparatorîlerinden Mısır'a gelmiş olan bir seyyâhla vuku^{c}buldu. Seyyâh-ı mûmâ-ileyh zengibar ve Madagaskar taraflarında ba^{c}zı Mısır seyyâhlarıyla mülâkât ettiğinden ol taraflarca Mısır'ın sarf ettiği himmetlerin semerâtı hakkında te'mînât-ı lâzıme almış olduğunu hikâye etmekle bu sûret-i mahzûziyyet senâverîyi müstevcib olmuştur. Şunu arz ve hikâyeden murâdım celb-i efkâr hakkındaki teşebbüsâtım dahi bi-aynihî devlet-i mufahhamaları usûlüne muvâfık olduğunu göstermektir. (Bir memleketi fethetmezden evvel efkâr-ı umûmiyyesini feth etmek lâzımdır) sözünü kendime üss-ül-harekât ittihâz eyledim. Hindistan'a ve Asyâ-yi vustâ'ya dahi Mısır seyyâhları der-dest-i i^{c}zâm bulunduğumdan bunlar Rusya memâlikine girdikçe hükûmet-i imparatorîlerine ez-cân-u dil tebaiyyet etmeleri hakkında ahâlî-i İslâmiyye'sine nasîhat ve vesâyâ-yi lâzımeyi îfâda kusûr etmeyeceklerinden zât-ı imparatorîleri emîn olabilirler.

Bu gibi teşebbüsâttan olsa olsa yalnız İngiltere devlet-i fahîmesi biraz müteessir olup ancak kendisinin dahi âlemin her tarafınca olan teşebbüsâtı bundan başka bir şey olmadığı cihetle bizlere darılmakta bir gûne hakk kazanamayacağı der-kâr olup husûsuyla hüsn-i teveccüh-i imparatorîleri Mısır hakkında ber-devâm olduktan sonra o ehemmiyyet dahi azalacağından mücerred istibka-yi teveccühât haşmet-penâhîleri te'mînâtından başka hiç bir emelim yoktur. Bâki sıdk u hulûs. (İsmail)

Hakk-şinâs Olmak İçün Mösyö Fischer'den Ornek Almalı

Mûmâ-ileyh (Kahhâl-i meşhûr Fischer) diye şöhret almış bulunduğundan ve bu şöhreti ise yalnız satırı üç buçuk guruşa i^{c}lânat derc eden hamiyyetli gazeteler kendisine bahş eylediğinden mâhiyyeti gözlükçülükten başka bir şey olmadığını ba^{c}zı erbâb-ı hamiyyet Mekteb-i Tıbbiyye'ye arz eylemeleri üzerine mekteb-i mezkûr taht-ı Saltanat-ı Seniyye'ye böyle umûm Avrupa tarafından tanınmış bir kehhâl-i meşhûr geldikten sonra mektebce tanınması mûcib-i teessüf olunduğundan bahisle hangi mektebde tahsîl ettiği ve derecesi neden ibâret bulunduğu görülmek ve öğrenilmek üzre yedinde bulunan diplomasıyla berâber mektebi teşrîf etmesi der-miyân edilmiş idi.

Bu mektûb üzerine göz açıcı Fischer'in gözleri faltaşı gibi açılarak Fransa Sefâreti'ne iltică ile bu bâbda kendisine bir çâre gösterilmesini istid^{c}â eyledikte evvelce

mahiyyetini konsoloshâne takdîr edip edip konsolos efendi Mekteb-i Tıbbiyye'ye cevâben ve kezâlik resmen bir mektûb yazmış ve meâlinde Mösyö Fischer'in kehhâl olmayıb fakat alış verişini gayet aᶜlâ bilir. Mâhir bir gözlükçü olduğunu ve bununla berâber (Der-saâdet'de artık yükünü tuttuğu cihetle) az bir zamân içinde Fransa'ya azîmet edeceğini bildirmiştir.

Mûmâ-ileyhin velev ki yalnız sefârethânesine olsun mâhiyyet-i asliyyesini iᶜtirâf etmesi elbet hakk-şinaslıktan ileri gelir bir keyfiyyettir. Eğer Basîret Gazetesi dahi Fischer kadar hakk-şinâs olsa (Menâfiᶜ-i vataniyye ve havâdis-i umûmîye dâir millet gazetesidir) şöhretinden böyle resmen istiᶜfâ ederdi.

Fakat bizim haber aldığımıza göre Mösyö Fischer Avrupaca olan şöhret-i kâmilesini Der-saâdet'de bir kat daha ikmâl eylediği gibi şimdi de İran'a gidecek ve İran şâhı tarafından şîr ü hûrşîd nişânının üçüncü rütbesini aldıktan sonra tekrâr İstanbul'a gelip Doktor Pliz gibi levhasını (İran Şâhı Hazretlerinin Gözcübaşısı Doktor Fischer) sûretine bi-l-tebdîl bu yolda olan iᶜlânâtını koydurmak için İzzetlü Filib Efendi'nin Hakayık-ül-vekayiᶜ Gazetesi ile yedi sene müddet kontorato edecek imiş.

Âlem âlem-i terakki değil mi? Terakkiyât-ı medeniyye tarafdârânı bunları gördükçe elbette memnûn olurlar.

İki Efendi Beyninde

- Ne o birâder? Allah versin bugün çehremizde bir beşâşet görüyorum.

- Evet efendim. Mahdûm kölenizi mekteb-i iᶜdâdiyyeye sokabildim di.

- Mâ-şâ-Allah. Mübârek olsun mübârek olsun! Fakat nasıl kolayını buldunuz? İşittiğime göre bu sene biraz güçce imiş.

- Evet biz de güç halle anak ihtiyât sınıfına idhâl edebildik.

- O ne demek?

- Nasıl ne demek! Haberiniz yok mu?

- Neden?

- Cânım mekteb-i iᶜdâdiyyelerde bir de ihtiyât sınıfı yok mu ya?

- v'Allahî bundan haberim yok idi. İhsân eder iseniz maᶜlûmât kesb etmiş olurum.

- Başka mekteb-i iᶜdâdiyyelerden pek de o kadar maᶜlûmâtım yok ama bizim mahdûmu verdiğim mektebe dâir maᶜlûmât-ı kuvviyye aldım. Efendim gûyâ askerlik yalnız asker evlâdına mahsûs emiş gibi mekteblere ekserî asker mahdûmları kabûl olunuyor. Bununla berâber hâricden ve mekteb-i rüşdiyyeden gelenler dahi kabûl olunmak lâzım. Bir taraftan da baᶜzı büyük efendilerimizin tavsiyesiyle çocuklar geliyor. Meselâ mektebin nizâmı yüz şâkird iᶜdâdiyyede ve yüz şâkird dahi harbiyyede bulunmasından ibâret olup gelen şâkirdân ise bu mikdârdan ziyâde bulunmakla o fazla için ihtiyât sınıfı nâmında diğer bir sınıf dahi yapmışlar.

- Evet evet. Bir dereceye kadar anladım. Mektep bedâva olduktan başka elbise ve etᶜime ve aylık dahi verildiğinden bu hâl ileri gelir.

- Öyle ya efendim. Herkes bendeniz gibi yalnız çocuğunu okutmak maksadına mebnî göndermiyor. Masrafından kurtulmak için dahi gönderenler pek çok. Orası lâzım değil â. Biz sözümüze bakalım. İşte mekteb-i iᶜdâdiyyenin mevcûdu yüz nefer şâkirdden ibâret olmak lâzım gelir iken şimdi elli nefer şâkird kabûl edemeyecek bir sene idi. Fakat bendeniz nasılsa büyücek bir taraftan bir emir istihsâl ettim de çocuğu bu bayram ertesi mektebe idhâl edebildim. Bakalım elbette ihtiyâttan sınıfı geçebilir.

- Cânım efendim çocuk bu ihtiyâtta bulundukça ne okuyacak?

- Rüşdiyyede okunan baᶜzı dersleri.

- O ne demek? Rüşdiyye var iken bu ihtiyâta ne lüzûm vardır yoksa rüştiyyeler ihtiyatın ihtiyâtı mıdır? Yüz nefer mevcûtlu bir mektebin elli nefer ihtiyâtı olur ise demek olur ki iᶜdâdiyye her sene kendisine lüzûmu olan şâkirdândan ziyâdesini besliyor.

- Evet efendim öyle ama baᶜzı pek büyük yerlerden çocuk geliyor. Almazlar da ne yaparlar?

- Evet! Fakat biz de şaşmaz da ne yaparız. Zirâ bu ihtiyât lâkırdınızdan anlaşıldığına göre mektebin nizâmı hâricinde olduktan sonra bugün elli olabilir gelecek sene yüz elli ilâ-nihâye gider. Fakat bu ihtiyât sınıfları hakkında olan masârif bu derecede nasıl görünür?

- Orası bendenizin üzerine elzem değildir efendim. Bendeniz mahdûm kölenizi mektebe kaydettirebildiğimden dolayı müteşekkirim.

- Evet! Sizin üzerinize sahîhan elzem olamaz. Yalnız sizin değil kimsenin üzerine elzem değildir. başınızı ağrıttım ama afv edersiniz mâddeyi tuhafça gördüğümden anlamak husûsunda bir dereceye kadar ileri gittim.

Teşekkür

Dün matbaamıza bir zât geldi. Diyojen'den iki nüshaya abone oldu. Fakat bu zâtın nezâketine zarâfetine hayrân oldum. Nasıl olmayayım ki kendisi matbaaya geldiği zamân beni öyle yalın ayak başı kabak gördüğünden ve hevâ ise yağmurlu çamurlu olduğundan hâlime merhamet ederek ve kendi ayağında bulunan iki çift ayakkabıdan bir çift kaloşu bana bırakarak gitmiş. Allah râzı olsun şimdi safâ-yi hâtırla giymekte ve kendisine de büyük büyük teşekkürler eylemekteyim. Fakat sakın tekrâr gelip unuttum diye istemesin.... Hayır hayır kendisindeki nezâket buna mahall bırakmız.

(Teodor Kasab)

---

181 Numro Salı 21 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Diyojen'in bu günlerde kahrı var. Hem de büyük bir kahır.

Kaç katımında koçunu sürüye katmış idi. Bir kaç senedir katılmamış olan kaç şevkli şetâretli olmak lâzım lâzım gelir iken koça bir hastalık ârız olmasın mı?

Şimdi kaç hasta!

Köyün elde mâhir baytarlarını en üste çobanlarını celb ediyor. Mümkün değil koçun hastalığı ne olduğunu keşf edemiyorlar.

Bir hükm var ki azacık akla yakın görünüyor. Diyorlar ki bir vakit sürüye bir kurt girmiş ve bütün hayvânât o kurtdan tevahhuş etmiş olduğundan ve şimdi kaç rüyâsında yine kurdu görmekde bulunduğundan hastalığı böyle bir haşyet hastalığı imiş.

Bunun için Frenk baytarlarına mürâcaat lâzım gelir imiş. Mürâcaat etmişler. Vâkıâ baᶜzıları mes'eleyi teslîm ederek kaça zikr olunan kurdu unutturmak lâzım olduğunu re'y etmişler. Fakat ters akıllı Frenk ne kadar istersiniz? Baᶜzıları dahi "Hayır öyle olmaz. Kurdu sürüye salıverip yırtıcılığını icrâya meydân bırakmayarak gerek kaç ve gerek koyunların engele kesb-i ünsiyyet eylemelerine ve artık havf ve haşyete mahall görmemelerine himmet lâzımdır" diyorlar imiş.

Re'yerin şu ihtilâfına mebnî kaç üzülüp gidiyor da Diyojen âna teessüf ediyor.

Ama bakılsa kabâhat yine Diyojen'dedir. Mâdemki koçun hastalandı dermânını yine sürünün kendi çobanından iste. İşte yerli baytarlar yerli çobanlar koç kurtdan tevahhuş etmiş diyorlar. Çoban kalkıp kurdu kışkırtsa ve bir daha sürünün semtine uğratmasa gerek koyunlara ve (Husûsiyle) gerek koça itmînân gelir idi. Geceleri dağın içinden kurdun iniltisi işidilip durur iken koçun vahşeti[ni] manzume sahîbi Mösyö Panosyan yine beğenmesin varsın "Ahlâksızdırlar nursuzdurlar" desin. Fakat devlet-i

aliyyenin hâs tebaasından hayy zümresi ne kadar ahlâklı ne kadar nurlu ve kadar pîrli olduklarını gösterdiler.

Mes'eleyi belki millet gazetelerinde veyâhût yevmî politika gazetelerinde görmüş ve okumuşunuzdur. Ancak bu mes'ele ne Antakya iânesine ve ne de Osmânlı Tiyatrosu'na kıyâs kabûl etmediğinden bir kere dahi Diyojen'in vereceği ma^{c}lûmâtı görmenizlüzûmu der-kârdır.

Hani ya bizim birela gözlü Altıncı Dâiremiz vardır. İşbu (Dâire-i sâdise) her vazîfesini hüsn-i îfâ eylediğinden ve geçende mütevâliyen ve mütemadiyen yağmış olan yağmurlarda bile sokakların tathîr ve tanziminde tecvîz kusur etmeyerek kimsenin üzerine bir damla su düşmediğinden başka çamur dahi kunduraların gâv-selesini aşmadığından artık nöbet Beyoğlu'nun tezyînât-ı sairesine gelmiş ve bunun için Mekteb-i Hayriyye civârında kâin Ermeni Kabristânı'nın dahi bahçeye tahvîli iktiza eylemiştir.

Dâire-i Sâdise "Bu asr-ı medeniyyette Beyoğlu gibi medeniyyetin cıvcıvlı yerinde terakkiyât-ı medeniyyenin esmârı olan envâ^{c}-i güzel şeyleri görmeye alışmış olan güzeller koca Ermeni Mezârlığının dehşet-âmîz görünüşüne tahammül edemeyerek buna mukabil orada envâ^{c}-i şükûfelerle donanmış bir bahçe görmekten elbette müteşekkir kalacaklardır." Der iken eroğlu Ermenîler "Zu ne demek olsun üçyüz bin lira kıymetinde olan mezârlığımızı elimizden alıyorlar" diye mezârlığa dolmuşlar ve içine bir baş kırmızı soğan ektirmeyeceklerini kat^{c}iyyen beyân etmişlerdir.

Ermeniler muhill-i mezkûrî mezârlık olduğu için vermeyiz diyorlar. Üç yüz bin lira değerli bir arsa olduğu için vermek istemiyorlar. "Bâd arağın malıdır" diyorlar.

Mezârlığın orta yerine bir çadır kurmuşlar üzerine dahi koca bir siyah hac vaz^{c} etmişler ve mezârlığın muhâfazasını hacın sâhibine havâle eylemişler idi ise de kendileri dahi muhâfaza da kusur etmemekde bulunmuşlar idi.

Altıncı Dâire kazma kürek elde olduğu hâlde mezârlığa saldırmak ister. Dört yüz kadar Ermeni dahi "Kiş piş" diye ürküdürler. İş büyüye büyüye geçen cum^{c}a günü Dolmabahçe'ye kadar varır. Ermeni tebaa-i sâdıkası bir arz-ı hâl mahsûs ile mes'eleyi hâk-pây-i hümayûn-u mülûkâneye arz ederler.

Diyorlar ki maiyyet-i hümâyunda bulunan zâbitân cem^{c}iyyeti dağıtmak istemiş iseler de altı tane baş papaz ve yirmiye karîb diğer papazlar kilise elbise-i muhteremesiyle ve bin beş yüz kadar cemâat kemâl-i hürmet ve ta^{c}zîm ile arz-ı hâlin be-heme-hâl hâk-pây-i hümââuna îsâlini istirhâm ve istid^{c}a eylediklerinden zâbitân mûmâ-ileyhüm dahi kabûl ederek cemâat-i mezkurenin istid^{c}ası ise her hâlde mukarin-i hak

olduğundan taraf-ı eşref-i mülûkâneden isᶜâf buyurulmuş ve mezârlığın kemâ-fi-s-sâbık Ermeni Kilisesinin malı olmasına müsâade-i hümâyun mülûkâne erzân buyurulup bu sûretle Altıncı Dâire'nin kazması ve kürekleri omuzunda kalmıştır.

(Bârî Dâire kazmaya küreğe davranmış iken başa çıkmasa da gitse Beyoğlu'nun baᶜzı mahallerinde kaldırım kırıntısı kalmış ise ânları sökse...)

Ermenilerin bu sûretle hareketinden ve nihâyet emr-i âtıfet ve inâyet celîle-i mülûkâneye dahi mazhariyyetlerinden herkes memnûn olup yalnız Mösyö Panosyan'ın memnûn olmamış olacağını vârid-i hâtır olabileyor. Zirâ kendisi vaktiyle Ermenileri ahlâksız (gayretsiz) diye tavsîf eylemiş olub cemâat-i mezkûrenin şimdi şu hareketleri ise evvel ki iddiâsının hiâfını göstermişdir ki bir adamı tekzib eylediği zamân darılacağı ve hâtırı kalacağı dahî der-kârdır.

Maa-hazâ bu mes'elede Altıncı Dâire'nin hiç bir kabâhati yok imiş. Zirâ devâir-i hükûmetin birinci vazîfesi hakk-ı ahakk-ı hümayûnda umûmun daᶜvât-ı hayriyyesini celb etmek olduğundan bu işi dahi netîcesinde Ermeni milleti tarafından bir duâ-i hayr celb edebilmek için yapmış imiş. Bu duâ ise evvelki pazar günü mezârlıkta yirmi re's kurban zebhiyle icrâ edilmiştir.

"Basîreti Müdâfaa"

Bu yakında küçük büyük herkes Basîret'in aleyhine kıyâm etmiş olduğundan Diyojen'in bu muᶜteber ve memdûh millet gazetisin ne kadar sevdiğini bilmediklerinden her gün kucak varakalarla Diyojen'i Basîret aleyhine igzâya çalışayorlar.

Ahyâren saygısızın birisi daha koca bir mektûb yazıb aklınca en mühim bir noktada Basîret'i tuttum zann etmiş.

Bundan mukaddem Basîret Tiflis'den Kudüs-i Şerîf'e (Rusya Devleti tarafından!!) bir şimendifer yapılacağını mı yazmış ne yapmış? Varaka sâhibi bunu serişte-i ittihâz ederek artık "A budala a ahmak Tiflis'den Kudüs-i Şerîf'e kadar şimendiferi Rusya devleti nasıl yapabilor. Sen millet gazetisiyim diyorsun Rus milletinin gazetesi misin" diye neler söylemiş ki burada tekrâr edemem. En hafif sözü şu yukarıki sözler olduğu için ânları îzâh edebildim.

Sensin budala! Sensin ahmak! Milletine ulum ve fünûn neşr eden bir muᶜteber millet gazetesi ol kadar mühendis değil midir ki Tiflis'den Kudüs-i Şerîf'e kadar şimendiferin nasıl yapılacağını bilemesin. Sen aklınca Memâlik-i şâhâne'den geçecek

diyorsun da ânın için mi iᶜtirâz ediyorsun?

Hayır efendim hayır! Memâlik-i Şâhâne'den geçmeyecek. Şimdi yeni bir şimendifer îcâd edilmiş. Vagorları balonlara rabt ederek sevk ediyorlar. Tiflis'den kalkan vagonlar balonlara merbûten Kudüs-i Şerîf'e kadar gidecek. Sen câhil olduğun için ulûm-ı fünûnun keşfiyyat-ı cedîdesini bilmiyorsun da bizim millet gazetesine ânın için iᶜtirâz ediyorsun.

İşin ne merkezde olduğunu şundan anla ki Rusya devlet-i fehîmesi bu şimendiferi Tiflis'den Kudüs-i Şerîf'e kadar bir tünel açıpta ol vechle yapacak idi. Fakat esnâ-yi râhda maâdin-i hümâyûn tesâdüf edeceğinden ve maâdin-i hümâyûn ise maâdın hümâyun olduğundan karâr verilememiş.

Sende kuvve-i hâfıza bu kadar ki Basîret'in intişâr-ı ulûm ve fünûn hakkındaki unutmayasın. Hafâyâ-yi umûra dahi vukufun bu kadarki işin içinde daha neler olduğunu bilesin. Bundan mukaddem Basîret keşf ve iᶜlân etmiş idi ki şimendifer ile telgraf arasında hiç bir fark yoktur. İmdi bu kere Rusya devletinin böyle bir emele düşmesi üzerine Basîret o bendi yazdıktan mâ-adâ şimdi dahi uzun bir bend-i mahsus hâzırlamakta ve meâlinde bu Kudüs-i Şerîf şimendiferinin İran'dan bi-l-imrâr Basra körfezine ve oradan bir kablo yaᶜnî deniz telgrafı vâsatısıyla Umman denizinden ve Bahr-i Ahmer'den Süveyş'e getirip baᶜdehû Süveyş'ten balonlar ile Kudüsi Şerîf'e îsâl edilmesi olacağını tavsiye etmek karârında imiş.

Şimdi sen bu yolun kestirme olduğunu da inkâr etersin. Fakat elektrik ne kadar serîᶜ olduğunu ve bununla şimendifer vagonları bir sâniyede Tiflis'den Süveyş'e gelebileceğini bilmediğin için inkâr edersin. Elektriğin ne kadar sürᶜatli olduğunu Basîret'e sor da bak.

Sâhib-i varaka bir de tutmuşda varakasının en nihââetinde "Acaba Basîret bu havâdisi nereden almış?" diye sormuş.

Nereden alacak? Petersburg'dan aldığı tahrîrât-ı mahsûsadan istihrâc etmiş. Velev ki sâhib-i varakanın dediği gibi kendisi iᶜmâl etmiş olsun. Basîret üç senelik gazete olduğu hâlde hâlâ bir havâdis fabrikası edinememiş mi olsun.

"Böyle gider ise Neologos ve sâir gazeteler gibi Basîret dahi bir Rus nişanı alacaktır" diyor. Ne olmuş? Basîret'e dahi bir nişân verir ise Rus nişânları bitmez a? Hem Neologos ne ise Basîret de a. O da millet gazetesi o da.

Diyojen Matbaasına

Sizin cerîde nüshalarından baᶜzıları mütâlaa-i güzârım olmaktadır. bu günlerde gördüğüm nüshalarda yekdiğeriyle sevişip tezevvüc eden zevc ile zevce beyninde iddiâ olunan muhabbet az vakit içinde mübeddel-i münâferet olarak mûcib-i müfârekat olduğunun sebebini suâl zımnında gelmiş olan varakayı ve baᶜdehû letâif ile karışık cevâbını ve bu husûsta gelen diğer varaka ile ciddî cevâbını dünkü nüshada cümleten okudum vâkıâ işbu ciddî cevâb yolunda ve akl ve hikmete muvâfık sûrette ise de pek de sâile-i kanâat verecek derecede muvazzah göremeyip mes'eleyi daha îzâhlıca şerh etmesini iltizâm eylediğimden uşbu varakayı yazıp vermeye mecbûr oldum.

Bosna ve Hersek kıtᶜalarında âdeti kadîmeleri üzere yetişmiş kızlar ahşâm üzeri seyrân-gâh mahallerde tecemmuᶜ ederek teehhül edecek zevât bunları Hakk-teâlâ'nın yarattığı sûrette görüp söyleşip birbirlerinden hoşlapı sevişip alırlar ilâ âhir-ül-emr geçinip giderler ve bizim İstanbulumuzda bazen fenâ-i hânelerde bir fahişe ile bir çok görüştükten sonra tevbe-kâr edip akd ederek ömürleri oldukça ânınla geçinip gidenler de pek çok görülmüştür. Bu sûrette sevişip alıp da sonra geçinememeye Sebeb ne imiş işte şimdi söylemenin sırası geldi.

Bu beldede tâife-i nisvân sokaklarda ve seyir mahallerinde yaşmak ferâce içinde ama kendilerini setredecek sûrette değil yalnız maâyibini göstermeyecek bir hâlde yaşmak ve ferâce düzgün hotoz kokoroza şemsiye bir karış öökçeli fotin motin ve-l-hâsıl esbâb-ı zînet ve tecemmülün cümlesini cemᶜ ederek süse boğulup gezerler görenler meyl ü muhabbet ederek almasını kurar baᶜdehû soygunluk hâlinde görür ki evvelki gördüğü hâl başka şimdiki başka beynlerinde olan fark beyn-es-semâi ve-l-semek hüsn ü cemâlden nasîbi yok ahlâkı bozuk sefâhâtla âlüfte olmuş her istediğini almak yapmak derece-i iktidârından hâricde kalmış ay şimdi bunların beyninde nasıl hüsn-i muâşeret olur nasıl geçinebilorlar işte kaide-i külliyeye tatbîkan verilecek cevâb budur ama baᶜzı süfehâda aksî kaziyye zuhûr eder ise âna iᶜtibâr olunmaz sefînin yapdığı işlerden bahs etmek câiz değildir sefîh ne demektir ânın da maᶜnâsını îzâh edelim de iş tamam olsun.

Sefîh demek aklının muvâzenesi bozuk menfaatiyle mazarratını fark etmeye iktidârı yok işini aşını bilmez demektir mesela bir sefinin eline bir çok mîrâs geçer az vakitte yer bitirir bir akçeye muhtâc kalır bir âkıl eline geçerse o bir fazla sermâye olduğundan ânınla îrâd-ı akarât edinerek daha ziyâde vüsᶜat hâle nâil olur hâl atyeb hiç bir mal yok iken mirâs bir hayırsız maldır kimseye fayda etmezdedikleri ahmaklık değil midir

Al sana bir misâl daha âkıl olan adam Cenâb-ı Hakk'ın takdîr eylediği kısmete

kanâat eder îrâdı kadar masraf açar alâ külli hâl geçinir gider sefîh olan îrâdın ziyâde masraf açar borç eder fâizle akçe alır sonra idâresi daha güçleşir yine istikrâz eder ta şu dereceye gelir ki îrâdının çoğu fâize gider sonra kendi de perîşan olur düşünmez ki evvela îrâdı tamamen elinde kalırken masarifine yetiştiremezse sonra bir çoğunu akçe fâizine veripde kendisine az bir şeyi kaldığı hâlde nasıl yetiştirebilor sözü uzattık ama herkesin menfaatine dâir bir mes'ele olduğundan belki fâide-mend olan bulunur ümidiyle yazdık ve-s-selâm

---

Ta'bîr-nâme

Rü'yâda ya Altıncı Dâir[e] me'murlarından birisini görür veyâhût Altıncı Dâire'de bulunur isen altı ay yağmur yağmayacağından emîn olmalıdır.

Rü'yâsında âvîze gören kimse ertesi günü Anadolu gazetesi sâhibi Misâilidis Çorbacı'yı Yunan nişanını takınmış olduğu hâlde görecektir.

Sıkıntılı ve korkunç rü'yâ gören kimse mutlaka ertesi günü Basîret okuyacaktır.

Rü'yâsında kendisini tramvaya binmiş gören ir kaç gün evinden çıkmamalıdır. Zirâ bir kaç güne kadar mutlaka ya kolu yâhût ayağı kıralacağına delâlet eder.

Bir gazeteci rü'yâsında Bâb-ı Âlî'nin Hâriciyye Dâire'sini görür ise ikinci nüshası için yazı yazmaya zahmet buyurmasın zirâ ta'tîl-i makarrdır.

İzzetlü Filib Efendi rü'yâsında İbret'in (Ayın) harfini görür ise gözlerini güzelce açsın. Çünkü yine bir mes'ele çıkacağından ve tatlı tatlı mübâhaseler ile erbâb-ı mütâlaanın âferîni kazanacağından emîn olmalı.

Rü'yâda kurt veya kedi veyâhût cadı görmek maâz-Allah-i teâlâ hayra alâmet değildir. Her gece abdest alarak tevbe ve istiğfâr etmeli de öyle yatmalı hattâ bu rü'yâyı görmekten masûn olmasın. Çünkü bu rü'yâ rahmânî değildir şeytânîdir.

Hadîka gazetesi rü'yâda Diyojen'i görür ise yine bir Osmanlı'nın Türkçe bir oyun kaleme almış olduğunu hükmedebilor. Fakat (Haşmet) Ağa ya efendi yâhût bey veyâhût paşayı görür ise mutlaka yine Fransızca'dan bir şey terceme edilmekte bulunduğuna delâlet eder.

(Bakıyyesi yavaş yavaş)

Dün aşkam kavede Hadîka gazetis ohudular. Firenk ohhalarını bozacahlarmış da gene bizüm ohhaları tutacahlarmış. Dorğusu çoh eyi yaparlar. Niçin dersan ki bahhal mahhal müsinni yaldadırlar. Aama yoh ki sâde müsinni ki o halhalı dimorlar kaç dirhem gelir. İstanbul'daki böyle ya bizim memleketlerde nasıl ola. O dağ başlarında böyle ince işleri kim bile. Ey ne vahit ki bilemirler yaldanırlar. Vallah çoh duvâ ederim kibuları kaldıralar da gene eski babalar yapduhları ohhaları çıharalar. Yohsa böyle Firenk hîleleri bizi yahır gedir. Hemde istirem ki bu pusulamı gazateye yazasız. Ey nola ki bu fahîre mehramet idesiz hiç nüvvâb yohdu.

Bekçi Kürd

Hasan

(Teodor Kasab)

182 Numro Pencşenbih 27 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

Hakâyık şimdiye kadar görülen hünerlerine ve maᶜrifetlerine bir ᶜilâve-i fâika olmak olmak üzre bu kere dahi 763 numrolu nüshasında şu fıkrayı gördüğümüzdan dolayı kendimizi bahtiyâr add ederiz.

Bakınız nazlım neler karıştıryor?

(Diyojenin cumarertesi günkü nüshasında taraf-ı Hıdîvi'den Rusya İmparatoru'na mektûb ünvânıyla ve hattâ (İsmail) imzâsıyla bir makâle gördük devletin asdika-yi ekâbirinden bir zât hakkında imzâsıyla sahte mektûb neşr derecesinde tecâvüz-kârane muâmelenin bu mektubun neşr-i birincisinde bunun zâtiyyâta dâir bir şey yazılması için vukuᶜ bulan emr-i âlî-i sadâret-penâhi'den sonra zuhûru ise en çok taaccüb-i mûcib şeylerdendir idâre-i behiyye-i matbûâtın yalnız gazetelerle neşr olunan o emrine bakılsa böyle bir mektûb neşr edilmek burada muhâl olmak lâzım gelir zann ederiz)

Biz maᶜhûd mektûbu kaleme alır iken işin her köşesini bucağını yoklamışidik. Ancak bu mektûbun ciddî bir şey olduğunu zann edebilecek kadar ahmak değil gazete yazanlar da değil gazete okuyanlarda Trabzonlu kayıkçılar içinde bile bulunacağı sahîhan hâtırımızdan geçmemişdi.

İstanbul'da kadınlar ve çocuklar bile Diyojen'in mizâhcı bira dam olduğu gibi gazetesinin dahi mizâha mahsûs olduğunu herkes işitmiş ve anlamış iken Hakâyık'ın kulaklarına (pamuk küçük gelir) paçavra tıkanmış olduğu kimin hâtırına gelir. Panosyan kadar da mı olamadık zu!!

Sahtekârlık yaᶜnî resmî tarzında mektûb yazıp neşr etmek ve bunu sahîh olmak üzre kabûl ettirmeye çalışmak Hakâyık'ın eski sanᶜatı olduğunu cihân bilir ve bu bâbdaki temettuᶜ ve istifâdesi ne olduğunu dahi vatan içinde gözü kapalı kulağı tıkalı yaşamayan Osmânlı evladı bilir. Diyojen için âlemde ne menfaat tasavvur edebilirsin ki sahtekârlığa kadar mücâseretini iᶜlân olduğunu umûm karşısında isbât edebilerek ona

sahtekâr sensin diye göğsünü gere gere red edebilir.

Şu fıkrayı yazmakdan murâdınız matbûât-ı idâre-i behiyyesinin hakkımızda nazar-ı dikkatini celb etmek ise aya dünyada kendinizden kûteh-beyh bir vücûd daha farz edebiliyormusunuz ki böyle bir maksada hizmet etmeye kalkışmışsınız.

Fıkrada zât-ı hazret-i Hıdîv-i fahîmiye arz-ı ihtisâs gibi bir isti^{c}dâd dahi görülür ise de bunu hükm etmeye yüreğimiz râzı olmuyor. Zirâ teessüf edilmez mi ki zât-ı Hıdîv-i fahîminin Hakâyık gibi muhtasları olsun?

Mâdemki umûmun menâfi^{c}i için her nev^{c}i havâdisden bahs eden gazeteler bile henüz mizâh gazetesi ne demek olduğunu ve böyle bir gazeteye derc olunan mektûb ne mahiyyette bulunduğunu bilmiyor. Bu bâbda iki sözle ma^{c}lûmât vermiş olsak fâideden hâli kalmayacaktır.

Diyojen sırf eğlenceye mahsûs bir gazete olduğu için müdericâtında asl ü esâs aranmaz. Vukuât-ı zamânın eğlenceye yarayabilecek cihetleri üzerine idâre-i efkâr eder. Falan tarafından mektûb der ise mektûbun kimin tarafından olduğunu aramamalı içinde eğlence vr mı buna dikkat etmeli.

İmdi Rusya İmparatoru tarafından tasvîr edilen mektûb ile taraf-ı Hıdîvi'den tasvîr edilen mektubûn müdericâtı hulâsa edilir ve şimdiki politika ve teşebbüse tatbîk olunur ise eğlencenin kangı cihette olduğu bedheten görülür. İster ise Hakâyık yine göremesin yâhûd görmesin..... fakat .....bize en ziyâde te'sîr eden şey millet-i Osmâniyyenin efkârını tenvîr edecek olan gazetecilik kaleminin böyle bir takım adamlara verilmesidir.

İşimiz gücümüz kalmadı da artık pösteki saymaya başladık. Hakâyık ile Hadîka başlamışlar Diyojen'i de da^{c}vet ediyorlar. Çoluk çocuk elinde kalmadık mı ya? Haydi bârî biraz da lâlâ paşa eğlendirelim.

Hakâyık hesâbınca elli sene yaşayan bir adam altı bin gün uyur altı bin gün çalışır. Sekiz yüz gün yol yürür. Bin beş yüz gün taâm eder. Beşyüz gün hasta olur. Dört bin gün eğlenir imiş.

Hesâbıyla bin yaşasın böyle olur ise elli yaşındaki babalık ömründen beşyüz elli günü dahi rü'yâsında görür demektir. Çünkü hesâbdan bu kadar gün taşıyor.

Diğer hesâba göre elli yaşındaki adam yevmiyye dört okka ekmek ve bir okka otuz altı dirhem et ve sekiz okka kadar da yemîş yer ve içki içer imiş. Patlamadığına taaccüb edersiniz ya?!.....

İşte umûmun menâfi^{c}i için her nev^{c}i havâdisten bahs eden gazete umûmu şu havâdisle müstefîd etme ye çalışıyor demektir.

Hadîkanın hesâbına gelince ser-â-pâ yanlıştır.

Bizim memlekette elli yıl yaşayan bir adam yirmi beş yıl uyumuş ve beş yıl uyanık olduğunu hâlde miskîn yatağı içinde pineklemiş ve beş yıl çalışmaya üşenmiş üç yıl iş için ve yedi yıl dahi bakkalı kasabı dolandırmak için çalışmış ve kusûr beş yıl dai oturup derdine yanmış ve bu elli yıllık gölgesi bulunan elli yıl dahi râhat ve huzûr görememiştir.

Yemeklere gelince:

Bizim memlekette elli yıl yaşayan bir adam öyle et sebze gibi çürük şeylerden kat^{c}-i nazar muntazam câddelerimizde gelip geçen arabalardan atlardan yüz elli bin okka kadar zifos yemiş.

Hâcesinden veyâhûd ustasından ve muahheren bacısından bin beş yüz değnek üç bin yumruk dört bin beşyüz sille altı bin tekme dokuz bin çimdik yemiş.

İşte Diyojenin hesâbı da bundan ibâret. Sehvi var ise Basîret Nâm-ı Millet Gazetesi tashîh buyursun.

Alkazar'da bir Muhâvere

Bir müşterî ile direktör beyninde

Direktör -- Baksanız â efendi nereye gidiyorsunuz?

Müşterî -- Yukarıya.

Dal -- Yukarıya nereye?

Mim -- Üst kata

Dal -- Yasaktır.

Mim -- Niçin? Oradakilere yasak değil de bana mı?

Dal -- Evet size yasaktır.

Mim -- Ne demek? Param cebimde. Bedâva şeyi kabûl etmem şimdiye kadar kaç para kayıb ettim de vermedim?

Dal -- Yasaktır â gözüm.

Mim -- Gidip Altıncı Dâireye haber vereyim mi?

Dal -- Sus sesini çıkartma haydi çıkacağın var ise çık sen dışarıda mışarıda söylüyorsunda onun için seni menᶜ ediyorum. Halk gibi adam akıllı gelsen sana kim ne der?

Diyojen

Evet adamakıllı hareket edildikten sonra ihtimâl ki Altıncı Dâire bile bir şey diyemez. Maa-hazâ yine kulakları çınlasın.

Dilenci ile Bir Bey

Dilenci -- Beyim Allah rızası için! Beyim başınız gözünüz sadakası! Beyim bir ekmek parası!

- Allah versin baba.

- Bir ekmek parası beyim.

- Baba ufaklığım yok. İnâyet olan.

- Ben bozarım. Beyim.

- Bir mecidiyem var.

- Ben bozarım efendim.

- Hâ! Mecidiye değil lira imiş.

- Onu da bozarım efendim.

Diyojen'in Taᶜbîr-nâmesinden

Rü'yâsında sâbık Reji meᶜmûrlarından birisin gören adam şimdiki Reji usûlünün

her tiryâkîden ayda onar kuruş vergi alınmak sûretine tahavvül edeceğini kestirebilir.

Bir adam yer altında vapur düdüğü çalındığını rü'yâsında işitir ise; o gün Galata'dan Beyoğlu'na tahte-l-arz işleyecek olan yolun küşâd edildiğini hükm edebilir.

Her kim rü'yâsında Çokoy Bordeano'yu görür ise Beşiktaş'tan Üsküdar'a deniz altından bir yol açılacağına delâlet eder.

İzzetlü Filib Efendiyi rü'yâsında her kim ferahlı görür ise; bir kaç güne kadar bir gazetenin taᶜtîl edileceğini ve gâyet mahzûn görür ise bir kaç güne kadar bir gazete çıkmaya başlayacağını istihrâc etmeli.

(Millet gazetesi sâhibi Ali Efendi hakkında dahi bu taᶜbîr sahîh olduğu cümle-i rivâyettendir V'Allahü aᶜlem bi-s-savâb)

Her kim rüyâsında Galata borsasını bayraklarla donanmış görür ise mâliye hazînesinin yeni bir istikrâz akdine teşebbüs edildiğine delâlet eder.

Rü'yâda ketebenin et aldığı görülür ise; bir kaç güne kadar bir maâş verilecek demektir.

Kadınların siyah yaşmak tutunmaları ya millet bahçelerinin veyahut kalpakçılar-başının kadınalar yasak edileceğine dâlldır.

(Ve kabl bu sûret yeni bir tenkîhâta dahi delâlet edebilir. Allahümme ve kına)

Her kim rüyâsında bir çok Hasonistler ile bir çok Anti-Hasonistler nefy olunduğunu görür ise artık bu meselenin devletce hâl edilmiş olduğu hükm olunur.

Rum ve Bulgar meselesi dahi bu kaideden hâric değil imiş.

(İlerisi çıkar)

İbret Gazetesi bizim direktör Kasab Efendi'den bazı suâller sormuş. İşte keyfiyyeti muhâvere tarzına dönerek birer birer cevâbları verildi.

S -- Cânım Kasab Efendi! Sizin memlekette (Kayseride) herkes kasab mıdır?

C -- Hayır! Her memlekette olduğu gibi bizim memlekette kasablar memleketin ihtiyacıyla mütenâsibdir. Hattâ ben fazla kaldığımdan kendime dükkân bulamadım.

S -- Her kasab dükkânında o mahlûkattan bulunur mu?

C -- Tuhaf! O mahlûkat yalnız kasab dükkânlarında mı bulunur. Evlerde konaklarda filânlarda bulunmaz mı? Kasab dükkânlarında dahi bulunduğu kadar bulunur.

S -- Yüzlerini kasab süngeriyle silerler mi?

C -- Dört ayaklı olur ise söylemezler. Çünkü onlanır ihtiyâcı yoktur. Fakat iki ayaklı olanlarının yüzlerini silerler.

S -- Eşek boyamak mı kolaydır onların yüzlerini boyamak mı?

C -- Onlar ikisini de boyamakta pek mâhirdirler. Fakat Kayseri'de boyanmış olan bir eşek bir kaç sene harbde gezer ise boyası çıkacağından eşekliği meydâna vurmağa başlar. Bina birin bunlar bir kaç senede bir kere gidip tekrâr boyanmalıdır. Çünkü bizim memlekette boyası her ne kadar has ise Allah yapısı olmayıb kul işi olduğundan seneler mürûrundan sonra elbette çıkar. Hattâ tabiî boyaların bile bir kaç sene sonra çıkdığı saçların ve sakalların ağarmağa başlaması ile maᶜlûmdur.

Diyojen'in Siyâh Kitâbı'ndan

Rusya Harbiye Nazırı Gorçakof

Tarafından Der-saâdet elçisi General İgnatiyef

cenâblarına, No. 182, 27 K. evvel 1288

Rusya devletinin şu günlerde birinci derecede düşünmekte olduğu Bulgar kilisesi meselesi hakkında taraf sefirânelerinden müşâhede olunan köşkün doğrusu teessüf-i azîmi mûcib olmaktadır.

Bundan maksad bu mesele tamam hâl edilmek derecesinde gelmiş idi. Acaba şimdi ne mâᶜna ne mizâhım hulul etti de işi gevşettiniz.

Bundan mukaddem Rusya devleti peterburg'da bir sinod yaparak Rusya'da bulunan Ortodoksları İstanbul patrikine olan irtibattan kurtarmış idi. Şimdi Bulgar için dahi bir ekzarak yaparak onları da muahharen Moskova sinoduna celb edebilmek için İstanbul Patrikinden ayırmaya çalıştığı maᶜlumunuz olmak lâzımdır. Bu hale göre şu yakında görülen müsâmahalarınıza teessüf etmek elimizde midir?

Bu bâbda gûne mahzûrlara tesâdüf etmekte ise seriᶜan yazınız ki bizce çâresine bakmak lâzım ise bakalım

(Gorçakof)

General İgnatiyef tarafından Prens Gorçakof'a

Bulgar meselesi hakkında tahrîrât-ı asîl-ânelerini aldım ve burada bulunduğum müşkilât zât ve âlây-ı asil-ânelerince maᶜlûm olamadığı cihetle hakk-ı âciz-ânemde gösterilen müessir dil-gîriden dolayı hakikaten müteessif ve müteessir oldum.

Bulgar meselesinin dil-hâh-ı nezâret-penâhileri vechiyle tesviye edilebileceğine dâir emniyet veren zamân öyle bir zamân idi ki o zamânda değil Bulgarlar için yalnız ber-ikrâz-ı hayâ edinmek daha büyük işlere bile muvaffak olabilir idik. Ancak o zamân şimdi elimizden gittiği gibi Türkler'de hiç meᶜmûl edilemeyecek surette görülen bir fikr-i cedîdesini bozmanın tekrarı için dahi ümîdimiz mefkûddur.

Bununla berâber o asrın bir daha tekrârı için elden gelen himmeti diriğ etmemekte ve bir kere ele geçirir isem kâffe-i mesâlli derhâl tesviye edebileceğimden asla ve katᶜâ me'yûs olmamaktayım.

Şimdiki hâlde der-saᶜâdet Rusya Sefârethânesinin pek çapraşık bir noktada bulunmasından katᶜ-i nazar geçende yanağıa ârız olan bir kazâdan dolayı dahi söz söylemeğe âdetâ iktidar kalmamış olduğundan artık avn ü inâyeti Cenâb-ı Hakk'dan beklemekteyim.

Şu kadar var ki bu asırda Rusya Devlet-i ileriye çıkacağına dâimâ muhâfaza sûreti gösterir politika kullanmış olsa daha akıllıca hareket etmiş olacağını tamin edebilirim.

(İgnatief)

İbrette şöyle bir fıkra okudur. Fakat gayet ağır ağır okuyarak aralıkta bir beyn-el-kavsîn olan mülâhazatta dahi bulunduk.

- Napolyon'a icrâ olunan ameliyyât ha? Acaba ne ola)...) Hüsn-i netice hâsıl etmiştir. (Hele çok şükür sû-i nice hâsıl etmemiş)

Bu fıkranın ne kadar mesûliyeti var ise İbret'in üzerine bırakmış olacağımız derkârdır.

İzmir'de tabᶜ ve neşr olunan (Devir) gazetesinin elinden dâdla feryâdı hâvî bir

kaç defʿadır Diyojen'e Şikâyetnâmeler gelmiş ve en sonra vürûd eden birisi Devr'in hâric-i ez-edeb mündericâtta bulunduğunu dahi daʿvâ eylemiştir.

Vâkıâ muharir olan bir adam umûmun zıddını iltizâm etmekle ve dikine tirâş gitmekle kendisini bir iş gördüm zann eder. Ancak böyle baba Diyojen'i taʿcîz ettirecek dereceye kadar da varmağı mutlaka lâzım görmez.

Diyojen devr-i kemâl derece ser-best ve ser-bâz olduğundan dolayı muaheze etmiyor. İstanbul'a şikâyetciler gönderipte kendisi taʿcîz edildiğinden dolayı halden şikâyet ediyor.

Bak İstanbul dûrî ne iʿlân idi. Ne yapacak idi ise bir günde yapıp edip işi bitirivermişti.

(Teodor Kasab)

---

183 Numro Cumᶜa-ertesi 27 Kânûn-ı evvel 1288 sene Üçüncü sene

DİYOJEN

İşbu gazete haftada iki defᶜa salı pencşenbih ve cumᶜa-ertesi günleri neşr olunur

İdâresi Galata'da Fermeneciler Sokağı'nda 30 numarada Musvar Hânı'ndadır.

Bir seneliği bir Osmânlı lirası ve altı aylığı Üç mecidiyeye ve bir nüshası 1 guruşadır.

Taşralar için posta ücreti zam olunur. İᶜlânâtın beher satrından 3 guruş ve mevâdd-ı sâirenin satrından 6 guruş alınır.

Gölge etme başka ihsân istemem

(İstikamet)

Ey erbâb-ı mütâlaa! Lâtîfeyi bırak da biraz hâlimizi düşünelim. Eğri oturup doğru söyleyerek şimdiki hâlde mestûr olan hakikatleri umûmun nazar-ı itlâᶜına arz edelim.

Bilir misiniz şimdiye kadar bizi bu hâlde bırakan şeylerin en büyüklerinden birisi nedir? Bizde istikamet olmamasıdır.

"Diyojen yine sert lâkırdı söylüyor" diye taccüb etmeyiniz. Artık lâkırdıyı sertce söylemek lâzım geldi de ânın için söylüyorum.

Vâkıâ Diyojen çıktı çıkalı daha bu kadar ser-best bu kadar sert bir lâkırdı söylediği yoktur. Ancak hep zevzekce söz söylemekten artık bıktığı usandığı cihetle bu gün dahi sert söz söylemeyi kurmuş ve bunun için her şeyi göze aldırmıştır.

"Bizde istikamet yoktur" diyorum. Bu sözüme dikkat ediniz. Olsa "vardır" der idim. Yok da ânın için söylüyorum. Vâkıâ bütün bütün yok değil. Ancak istikamet pek küçük şeylere mahsûs olup biraz büyüklere geçince hiç kalmamakta ve bütün bütün tükenmektedir.

Ama diyeceksiniz ki istikamet Avrupa'a dahi yoktur. Ufak tefek şeylerde var olduğu görülürse de büyüklere gelince orada dahi yoktur.

Evet sizi seddetmek. Tasdîk eylerim. Dünya'nın her tarafı bir gibi bir şeydir. Fakat Avrupa benim neme lâzım. Ben kendi memleketime bakarım. İstikamet bizim memlekette olmadığını der-miyân ederim. Zirâ istikamet olmuş olsa bu hâlde kalmamış olacağımızı bedâhete görmekteyim.

Bir sözü söylemeli ama isbât etmeli. Öyle değil mi?

Hây hây! Diyojen isbât edemeyeceği şeyi mevkiᶜ-i bahse çekmez. İşte size isbât edeyim.

Bizim küpün nerede bulunduğunu bilirsiniz â? Gazetenin baş tarafında da yazılıdır. Şimdi küpten Bâb-ı Âlî'ye kadar istikamet neden ibârettir? Ben hesâb ettim. Cenûbdan şimâle doğru nihâyet üç yüz metrodan ibârettir.

Hâlbuki küpten çıktığım gibi bir kere şimâl-i şarkîye sonra şarka baᶜdehû cenûba bir aralık cenûb-i garbîye yine şarka muahharen cenûba ve yine şimâl-i şarkîye bükülerek en nihâyet şimâle bi-t-teveccüh Bâb-ı Âlî'ye girilmekte ve bu sûretle bin beş yüz metro yol yürünmektedir.

Şimdi siz buna istikamet mi dersiniz? Eğer memleketimizde istikamet olmuş bu hâlde mi kalır idik?

Yalnız bu kadar değil. Her şey buna makis Boğaz-içi derûn-i Köprü de böyle. Bir kaç arşın yerinde istikamet var gibi görünüyor. Hâlbuki azıcık dikkat edilecek olsa mikdârı müşâhede olunur.

Hele o Kâğıthâne deresi! O Kağıthâne deresi!! En büyük hîle-kârlar gibi hiç bir nokta-i istikamet göstermez.

İşte birinci derecede şikâyet edilecek hâlimiz bizde istikamet olmamaktan ibâret bulunduğu cihetle hepimiz bir ağızdan (Allah doğruluktan ayırmasın) diye duâ etmeliyiz ki belki bir dereceye kadar istikamet hâsıl olsun.

(Ahmed Midhat'ın Dağarcık'ı)

Ahmed Midhat Dağarcık'ının şimdiye kadar üç numrosunu çıkarmış olduğu gibi bu kere dahi dördüncüsünü neşreylemiştir. Resâili mezkûrenin mazhar olduğu rağbete bu senelerde tabᶜ ü neşr olunan âsâr-ı erbâb-ı kemâlden pek azı nâil olabilmiş ve herhangi büyük yere gidilse Dağarcık'ın des-i rağbet ve iᶜtibârdan idüği görülmekte bulunmuştur. Muharriri şu mazhariyyetinden dolayı elbette müteşekkir kalır.

Dağarcık'ın müncericâtını gerek terceme ve gerek tasvîr sûretiyle şâir-âne bir yolda kaleme alınmış şeylerle berâber baᶜzı muhâkemât-ı feylesof-âneyi hâvîdir ki bizce muharririnin en ziyâde teşekküre şâyân hizmeti bundan ibârettir.

Erbâb-ı vukufa maᶜlûm olmak lâzım geldiği üzere (felsefe) denilen şey iki kere iki dört eder olduğunu kabûl edebilecek her zihnin reddedemeyeceği delâil ve senedâtla

müberhen olup hattâ baᶜzı mesâilde felsefe ihtilâf ettiği ve biri diğerinin re'y-i hilâfını iltizâm eylediği hâlde insan ikisinin re'yini de okuyacak olsa âdetâ ikisini de ayrı ayrı kabûl etmeye lüzûm görür.

Vaktâ ki felsefenin bir şuᶜbesi Yunanistan'dan memâlik-i felâsifeden baᶜzıları hükm-i Kur'ânla tevfîk edilemediğinden ve o zamânlar ise İslâm beyninde yüzlerce mesâil-i müşkile bunca kanlar dökülmesini mûcib olmakta bulunduğundan ulemâ-yi İslâm içinde felsefeyi reddedenler hüsn-i telâkkî eyleyenlerden ziyâde bulunmuştur.

Fakat diğer taraftan Avrupa felsefeyi bir kere tamamen kabûl ettikten sonra bunu diyânet-i İseviyye ile bi-t-tatbîk gûyâ Hıristiyânlığın ağleb-i cihâtını felsefeye kemâliyle mutâbık bulduklarından nâsın te'mîn-i efkârı zımnında felsefenin bu cihetinden pek çok istifâde eyledikleri gibi millet-i İslâmiyye kemâl-i şevket ve kudretiyle gerek İspanya ve gerek Rumeli ve husûsuyla Rusya cihetinden Avrupa'yı tir tir titrettikleri ve Avrupalıların etekleri tutuştuğu zamân felsefeyi İslâmiyyet aleyhine dahi istihdâm etmiş ve İslâmiyyetin âdetâ fünûnun hasmı ve hakikatin düşmeni ve erbâbını esârete sevk eder. Ve âhiret nâmıyla bir yeni âlem-i diğer tasavvur edip ân da İslâmları cennet denilir bir mahall-i ayş ü işreti vaᶜdle aldatır ve cehennem denilir bir mahall-i ikabla korkutur bir şey olduğunu nice delâil-i bâtıla ile iᶜlân ederek merhamet ve adâlet-i İslâmiyye her girdiği memleket ahâlîsini kendisine müştâk eder iken halkı bu sûretle İslâmiyyet aleyhine teşvîk eylemişlerdir.

Salâbet-i milliyye arbâbı işin şu cihetine dikkat etmelidir ki Avrupalıların felsefeyi kendilerine mâl ederek İslâmiyyet aleyhinde istiᶜmal etmelerinden bu gün dahi hâlâ mazarrat görmekteyiz. Vaktiyle ulemâ-yi İslâmiyye'nin felsefe aleyhinde göstermekte bulundukları nefret iktizâsınca el-yevm elimizde felsefe sahîhan teneffür edilecek bir derecede kalıp o dahi kütüphânelerde mahbûs olduğuna ve el-yevm nev-resîde-gân-ı Osmâniyye hemen ale-l-umûm Fransızca'ya heves edip o lisân üzere yazılmış kütüb-i felsefeye tesâdüf ettikce bunların kendi lisânında olmadığını nazar-ı dikkate alarak (Vay meğer hakikat-i asliyye olarak başka bir hakikat varmış benim şimdiye kadar sakladığım akaid boş bir şey imiş" diye maâz-Allah akaid-i asliyyesinden nedâmet getirenler dahi pek çok görülmektedir. Hâlbuki Avrupa ahâlîsine dikkat edilsin. Kendi akaid-i dîniyyelerini istihfâf eden yüzde kaç görülür? Fakat bizde Frenkleşip de milliyyetini diyânetini istihfâf edenler yüzde sekseni tecâvüz eyler.

İşte bu sûret diyânetçe Avrupa'ya karşı pek mazarratlı bir mağlûbiyyet değil midir?

Hâlbuki Ahmed Midhat'ın kavline göre felsefe demek hakikatten ibâret ise İslâmiyyet'in hakikat olduğu müsellem bulunanlara felsefenin İslâmiyyete tatbîki en

kolay bir işdir. Ez-cümle ekl-i hınzırın tahrimi Frenkleşmiş olan Türklerden aglebinin handesini celb etmiş bir keyfiyyet olup ancak ahîren bu lahmın içinde bir nevᶜi kurt olduğu ve mühlik bulunduğu keşfolunmuştur. Şu hâle göre bunu felsefe dahi tahrîm eder ve binâberîn hükm-i Kur'an'la doğrudan doğruya mutabakat eyler. Ahmed Midhat felsefenin reddedebileceği hiç bir hüküm yoktur ki Kur'ân'da bulunsun diye daᶜvâ ediyor. Bu daᶜvâsı müsellemdir. bu gün bulunsa bile yarın bir keşf-i cedîde her hâlde hükm-i Kur'ân'ı te'yîd edecektir.

İmdi içinde bulunmakla müftehir olduğumuz şu asır ki Hicret'in onüçüncü asrıdır leh-ül-hemd sâye-i Osmâniyân'da (hem de sahîhan sâye-i Osmâniyân'da İslâmiyyet Emeviyye ve Abbâsiyye zamânındaki teşettütten kurtulmuş ve Osmânlı bayrağı (sancak-ı şerîf) diye kabûl edilecek bir mertebe-i kudsiyyeti bulmuş olduğundan baᶜd-ezîn felsefeyi Müselmânlara göstermeye ve fakat aynen mütercimlikten vaz geçip Ahmed Midhat'ın iddiâsı gibi (Felsefe-i İslâmiyye'yi meydâna çıkarmaya nev-civân-ân-ı Osmâniyân himmet etmelidir ki hâtta değil yalnız İslâmiyyeti ber-minvâl-i muharrer Avrupa'ya karşı haksız bir mağlûbiyyetten kurtarmak hattâ Dağarcık muharririnin daᶜvâsı üzre İslâmiyyet'in her şeye ulviyyetini gösterip ânları mahcûb ve mağlûb eylemelidir. Gazetemizin Direktörü Kasab Efendi'den Kayseriyye'de eşek boyamak mı kolaydır yoksa köpek boyamak mı suâlini sormak gibi asılsız esâssız bir takım şeylerle uğraşmaktan ise muharrir gibi felsefe-i İslâmiyye'yi hiç yoktan vazᶜa muktedir olan bir fikr-i âlî gerek mensûb olduğu milletin gerek gayretini güttüğü dinin en ziyâde müstefîd olacağı bir mes'elede Ahmed Midhat'a muâvenet değil belki âna delâlet etse fenâ mı olur?

Kasab Efendi dahi burasını kendisinden suâl eder.

(Diyojen'in Taᶜbîr-nâmesi'nden)

Bir kız rü'yasında şeker yer ise kısmeti çıkacağına delâlet eder. Yer ekin şeker ağzında yavanlaşır ise hayra alâmet olmadığından bir kara horoz kurbân etmelidir.

Erkek için rü'yada buğdaş yemek bu maᶜnâyı ifâde eder. Rü'yada bir adam dişi çıktığını görse bir cân gayb edeceğine delâlet eyleyeceği öteden beri maᶜlûm bir keyfiyyet olup ancak Kara Panos Efendi bir dişi çıktığını görür ise tramvay şirketinden bir bâr-gîr çitlayacağını istidlâl eder.

Eğer tramvaylardan birisi kırmızıya boyanmış olduğunu görür ise birkaç güne kadar o araba bir adamın intikalini teshîl edeceğini anlayarak daha iş vukuᶜbulmaksızın deflerce muâmele-i kaydiyyesini icrâ eder.

Rü'yâsında bir adamın dudağını bâr-gîr ısırır ise o günlerde bir takım fenâ sözlerle meşgûl olup bunlardan vaz geçmesine işârettir.

Agop Efendi rü'yâsında tiyatrosundaki gazların parlak yanışın görür ise matmazellerin umûm tarafından mazhar-ı tahsîn olduğunu hükmedebilir. Eğer bütün bütün sönmüş görür ise korkmesin. Zirâ bu da tahsînin son derecesi demek imiş.

Vükelâdan bir zât vükelânın köşe kapmaca oynadıklarının rü'yâsında gördükte sevinse de câzidir yerinse de. Zirâ ihtimâl ki en âlî bir dereceye vâsıl olabilir ve ihtimâl ki.....

Bir adam rü'yâsında Ahmed Mithat'ı görür ise yakında felsefenin İslâmiyyet ciheti olmak üzere (Felsefe-i İslâmiyye) namıyla yeni bir meslek-i felsefe çıkacağını hükmetmelidir.

Bizim vâkıf-ı küll olan İzzetlü Hakayık Efendi geçen gün bir nüshasında Mösyö Bismarck Hazretlerinin odasını ta'rîf etmiş idi.

Ben de eğer müsâade buyurursanız bizim küpü ta'rîf edeceğim. Küpü ta'rîf edeceğim ama ibtidâ neresinde başlayayım? İsterseniz önce mevki'ini haber vereyim.

Bizim küp her nereye olsa nakli kabil-i süknâlardan olduğu için ben elhamdülillah yazın yalı tutmak kışın konak aramak külfetlerinden vâresteyim.

Evvel-bahâr geldi mi küpü omuzladığımlan Boğaz-içi'ne giderim ama neresine neresinin hevâsı mizâcıma muvâfık gelirse orasına.. Bak geçen sene Bebek'e nakledecektim fakat Temmur'un ondokuzuna kadar orasının hevâsını pek mühlik manzarasını pek korkunç gördüğümden gitmekten sarf-ı nazar etmiş idim. Sonra bir gün uyandım ki hevâ birden bire tahavvül etmiş hani ya o mühlik hevâlı o korkunç manzaralı yer yok mu fevk-al-âde bir sükûnet hârik-ülâde bir letâfet peydâ etmiş.

Fakat bir seneden beri vehâmet hevâsını gördüğüm bir mevki'in böyle bir gece içinde tersine dönmüş gibi bir hâle getirdi ki âdetâ inanmayacağım geldi. Birçok düşündüm. Birçok teemmül ettim. Nihâ gece içinde tersine dönmüş gibi bir hâle getirdi ki âdetâ inanmayacağım geldi. Birçok düşündüm. Birçok teemmül ettim. Nihâet bunun rü'yâ olduğuna karâr vermek istedim ama ki gözlerim açık olduğu için âna da ihtimâl vermeyerek küpten dışarı fırladım artık uyanık olduğuma emniyyet-i kamile hâsıl ettim. Fakat bu teemmül tamam iki gün sürmüş! Anlamalı ki ne derecelerde emniyyetsiz hâllerde imişim.

Sözü uzatmayalım küpü omuzladığım gibi Bebek'in üst tarafındaki Mahmûd Baba'nın türbesinin yanına naklettim. Tâ bundan yirmi gün evvele gelinceye kadar orada kaldım zirâ hevâlar bu sene pek mu^{c}tedil gittiğinden Boğaz-içi'nin tabîî olan sükûneti o zamân pek güzel hisseylemekte idi. Lâkin sonra hevâlar soğumaya başlayınca rutûbet etrafı aldı ben de küpü yine omuzlayarak İstanbul'a naklettim. Şehzâdebaşı'nın Horhor tarafından lodosa nâzır bir vîrâneye yerleştirdim. İşte bizim küpün bir senelik vukuâtı mâzî ve müstakbel için bir mikyâs olabilir zannındayım.

Gelelim içerisine

Ağzı bir buçuk ve karın tarafı iki buçuk zirâ^{c} a^{c}şârî ittisâ^{c}ındadır.

Kapısı makamında olan ağzından girince karşıya İskender'in gölgesi tesâdüf eder.

Geçen sene Mercan'dan karşıya naklederken omzumdan düşerek yuvarlandığından karnı çatlamış idi. Bereket versin ahrete vuku^{c}bulan üç def^{c}a ki seyâhatimde Matbûât Kalemi'nden lûtfen irsâl buyurulan yol tezkerelerini zâyi^{c} etmemiştim. O çatlak yeri de enleme kapadım ne çâre ayol serde ihtiyârlık var soğuktan korkarım.

Bir de sopam vardır ânı herşeyden ziyâde muhâfazaya mecbûrum. Hattâ küpe bile âna verdiğim kadar ehemmiyyet vermem zirâ cadıdan pek korktuğumdan gece gündüz yanımdan ayırmam rü'yâda bile (şeytân kulağına kurşun) görecek olsam ânınla ihâfe eder şerrini def^{c} ederim.

Bir de bîsim vardır sokağa çıktıkça sırtıma giyinirim gece yatarken yarısını altıma serip yatak yarısını üzerime örtüp yorgan ederim.

Bir de dağarcığım vardır. Küpün dip tarafında durur. Dağarcığımı pek ziyâde severim. Çünkü ondokuzuncu olimpiyatta [1] zebh olunan kurbanlardan birinin derisinden ma^{c}mûldür içinde iki edilmiş dört yüz okkalık bir öküzdür. Şimdi siz diyeceksiniz ki bizim Baba Diyojen çocuk mudur ki aşık saklıyor?

Hayır yavrucuklarım çocuk değilim. Fakat bu aşıklarda birkaç hâsse vardır da ânın için saklıyorum. Bunlarla pek çok hafâyâya kesb-i yakin ederim. Ez-cümle sağ bacaktan çıkan âşîk hükümdârların prenslerin minesteruların hâsılı erbâb-ı hükûmetten ma^{c}dûd olanların tâli^{c}ini haber verir. Meselâ acaba bu sene (Rova Guilaum) ya^{c}nî Prusya Kralı ve bütün Almanya İmparatoru Guillaum ne olacak diye hâtırıma gelince atarım. Ne vaz^{c}da durursa sebkat eden tecrübelerim sâyesinde başına ne gelecekse keşfederim.

---

[1] Olimpiyat Eski Yunanlıların dört senede bir def^{c}a icrâ ettikleri ilâh bayramıdır.

Hattâ şu yılbaşında ameliyyât icra ettirerek evvelki gün semeresini görmüş olan Üçüncü Napolyon'un âkıbet ahvâlini daha yirmi sene evvel yaᶜnî cumhûriyet riyâsetinden vazgeçmeyeceği ve hiçbir vakit imparator olmayacağı hakkında ettiği kasemde Hans olduğu gün keşfetmiş idim. Ânın için ben daha o zamân Napolyon'a Sedan'da esîr tutulmuş ve iki sene sonra bir yılbaşında ameliyyât-ı cerrâhiyye icrâ ettirdik olmuş nazarıyla bakmakta idim. Yaᶜnî Diyojen için Dapolyon bunları yirmi sene üç ay mukaddem olmuş idi.

Garîbi şurasında ki ne vakit bir hükümdârın tâliᶜini tecrübe için aşık attım bir kere olsun yanılıp da çok oturduğunu görmedim bakalım bir günde de Çim İmparatoru'nun tâliᶜi için atacağım ne zuhûr ederse haber veririm.

İkincisi de müverrihlerin müelliflerin şâirlyerin edîblerin gazetecilerin tâcirlerin tâliᶜine mahsûstur. Hattâ yeni dünyada geçen gün vefât eden New York Triyen Gazetesi zavallı (Huares Girelli'nin) tâliᶜini vefâtından on beş gün evvel yoklamıştım işte aşıkların hikmetini anladınız ya.

Dağarcıkta Eflâtûn'un sevdiği bir keçiden kalma bir çift de boynuz vardır. Bunu da niçin saklıyorum bilir misiniz? Ara sıra bakıp da Eflâtûn'u hâtırıma getirmek için

Bizim dağarcığın hâvî olduğu eşyâ bundan ibârettir. Ândan sonra köpte bir de bizim maᶜhûd fener vardır ki ba-zân iktizâ ettikçe yakar da adam ararım.

İşte azîzlerim Diyojen'in küpünü bundan sonra merak etmeyin. Zirâ batâet-i ahvâlini tamamen haber verdim.

(Teodor Kasab)

II. GAZETEDE YAYINLANAN İLANLAR

İcLÂNÂT

(Sû-i zann) İsmiyle biri gülünç (Esâret) ismiyle diğeri acıklı iki hikayeyi mutazzammın letâif-i redâyât risâlesi yedişer buçuk guruşa Bahçe-kapısı'nda Tenbâkûcu ve Köprübaşı'nda gazete barakasında satılmaktadır.

Bu iclân Diyojen Gazetesi'nin 24,41,42,43 ve 44 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Lisân-ı Türkî'de ifâdesi gayet selîs bir zât tarafından Fransızca ders verileceğinden istek edenlerin li-ecl-it-tahkîk matbaamıza gelmeleri iclân olunur.

Bu iclan Diyojen Gazetesi'nin 24,32,33,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44 ve 45 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Bir zâtın eser-i hâmesi olan (Ayyar Hamza) üç fasıl komedya Bahçe-kapısı'nda Tenbâkûcu Hasan Ağa ve Çenberlitaş'da Tütüncü Celîl Ağa ve cümle kırâathâneler ile gazete müvezziclerinde yedişer guruşa satılmaktadır.

(Kokana Yatıyor) ve (Misâfiri İstiskal) nâm komedyalar dahi üçer buçuk guruşa mezkûriyelerde satılmaktadır.

Bu iclân Diyojen Gazetesi'nin 33,34,38,39,40,41,42,44,45,47,48,49,52, 53,55,56,57,58,59 ve 60 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Bundan akdem Üsküdar civârında bulunan macl-lûlîne icrâ-yı tedâvî ederek fenn-i tıbbda olan mahâret-i kâmilesi cümle tarafından tasdîk edilmiş olan doktor (Corcivera) bıraktıktan beri asâkir-i şâhâne tabâbetinde

müstahdem olarak taşralarda bulunduğu hâlde bu defᶜa avdetle cumᶜa-ertesi ve pazar-ertesi ve salı ve çehâr-şenbih günleri İstanbul'da Köprübaşı'nda sâbık-ı ihtisâb karşısında sekiz numrolu Viçenso Hânı Ezcâhânesi'nde sâat birdan altıya kadar gelecek olanlara müdâvât edeceği ve tabîb-i mûmâ-ileyhin ilel-i sâire ile beraber kadınlara mahsûs baᶜzı illetlere mahâret-i kâmilesi bulunduğu iᶜlân olunur.

Bu iᶜlan Diyojen Gazetesi'nin 35, 37, 38, 39, 40, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 55, 57 58, 60 ve 65 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Mühilât Aziz Efendi nâm kitâb-ı letâfet-nisâb tertîb tertîb tabᶜ olarak beher tertîbi yirmişer paraya fürûht edilmekte olduğundan iştirâsına taleb olanların Çenberlitaş'da İzzet Efendi matbaasıyla kıraâthânelere mürâcaât etmeleri.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 33 ve 34 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Ağustos-ı Frenkî'nin ikisinden iᶜtibâren cumᶜa-ertesi ve pazar müstesnâ olduğu hâlde Diyojen'e ilâveten Fransızca birer rûz-nâme çıkarılmakta olduğu iᶜlân olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 38 ve 39 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Mekteblerde istiᶜmâl olunmak üzre mükâfât-ı sâniyeli nümûne-i inşâ nâm risâle Bayezid'de 128 numrolu kâğıtçıda ve sâir kitâp satılan mahallerde ve baᶜzı kıraâthânelerde yarımşar mecidiyeye satılmaktadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 24,39,41,42,43,44,45 ve 46 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Fusahâ-yı asrîye ve bülega-yi sâbıkanın nesren ve nazmen âsar-ı müfîde ve mergubelerinden ahz ü derc edilmiş olan (Müntahabât-ı Âsar-ı Osmmâniyye nâm kitap) 30 guruş fiyatla Hakkâklar'da 41 numaralı Sahhâf Ahmed Efendi ve Sahhâf Çarşısı'nda Halepli Hacı Hüseyin Efendi ve Bahçe-kapısı'nda Tenbâkûcu Hüseyin Ağa'nın dükkânlarında fürûht olunmaktadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 24,43 ve 44 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

(Müntahabât-ı Âsâr-ı Osmaniyye)

Huzûr-ı şevket-mevfûr cenâb-ı tâc-dârîye hâlâ mesend-nişîn sadâret-i uzmâ fahâmetlü devletlü Âlî Paşa Hazretleriyle şûrâ-yi devlet reîsi devletlü Kâmil Paşa Hazretleri cânib-i âlîlerinden arz ve takdîm buyurulan teşekkür-nâmeler ve ser-kurenâ-yı hazret-i şehriyârî devletlü Nevres Paşa ve maârif-i umûmiyye nâzırı devletlü Safvet Paşa ve ticâret nâzırı devletlü Kabûlî Paşa ve umûr-ı nafıa nâzırı devletlü Edhem Paşa ve evkaf-ı hümâyûn nâzırı devletlü Kemâl Paşa hazerâtının ve müellifîn-i meşhûreden Veysî ve Nergisî ve Kara Çelebi-zâde ve Mustafa Necîb Âsım ve Âlî Çelebi ve Pîrî-zâde Sâhib ve Naîmâ ve Mehmed Sadeddîn Efendilerin ve şurâ-yi be-nâmdan Bâkî ve Haşmet ve Râgıb ve Rûhî-i Bağdâdi ve Surûrî ve Fehîm ve Sâmî ve Aynî ve Fuzûlî ve Âkif ve Şeref ve Fıtnat ve Leylâ ve Esᶜad Muhlis Paşa ve Nefᶜî ve Nedîm ve Vehbî vesâirenin müellifât-ı mergubelerinden me'hûz baᶜzı mevadd-ı müfîde ve âsâr-ı manzûme iş bu mecmûada mündericdir ve beher nüshası otuz guruşa olamak üzre Hakkaklar'da 41 numarada Sahhâf Ahmed Efendi'nin ve Sahhâflar Çarşısı'nda Halepli Hacı Hüseyin Efendi'nin ve Bahçe-kapısı'da Tenbâkûcu Hüsnü Ağa'nın ve Köprübaşı'nda Tütüncü Antonâki'nin dükkânında fürûht olunmaktadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 45,47,48,49 ve 55 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

İdâre-i Mahsûsa-i Aziziye İ'lânı

İşbu ağustosun on sekizinci pazar günü hevâ müsâid olduğu hâlde li-ecl-it-tenezzüh İdâre-i Mahsûsa-i Aziziye vapurlarından Hereke nâm vapur gündüz sâat yedide Büyükada'dan hareketle Heğbeli Burgaz Kınalı adalarıyla Kadı-karyesi'ne uğrayarak tarabya ve Büyük Dere'ye gidecektir ve gece sâat dörtte Büyük Dere'den hareketle mezkûr iskelelere uğrayarak Büyükada'ya avdet eyeleyecektir.

Fiyat

Adalardan Tarabya ve Büyük Dere'ye

10 Yalnız gitmek veya gelmek

15 Gidip gelmek

Kadı-köyü'nden Tarabya ve Büyük Dere'ye

7 Yanlız gitmek veya gelmek

10 Gidip gelmek

Adalar'dan Kadı-karyesi'ne

6 Yalnız gitmek veya gelmek

10 Gidip gelmek

Çocuklardan işbu nevlin nısfı alınacaktır. Tarabya'dan Büyük Dere'ye yolcu kabûl olunmayacaktır.

Bu i'lân Diyojen Gazetesi'nin 46 numrolu sayısının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Kinelaroş

Galata'da Yüksek Kaldırım'da 68 numaralı Velic Eczâhânesinde satılmakta olduğu.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 50 51 52 53 54 55 56 58 59 65 68 ve 69 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

İşbu seksen yedi senesi Eylül ibtidasından iᶜtibâren Ayastafanoz tarîkine işlemekte olan vapurların kıyâm-ı hareketlerini mübeyyin iᶜlândır.

Ayastafanoz'dan hareket

Dakika	Saat	
15	12	Ayastafanoz Makriköy Samatya yenikapı
15	01	Ayastafanoz Makriköy
30	02	Samatya Yenikapı

Köprüden hareket

45	10	Yenikapı Samatya
00	10	Yenikapı Makriköy Ayastafanoz
45	10	Yenikapı Samatya Makriköy Ayastafanoz

Köprü'den pazar günleri hareket

15	02	Yenikapı Samatya Makriköy Ayastafanoz Filorya

Filorya'dan pazar günleri hareket

30 09 Filorya Ayastafanoz Makriköy Samatya Yenikapı

Adalar tarafına işlemekte olan vapurların kıyâm-ı hareketlerin mübeyyin iᶜlândır.

Adalar'dan hareketleri

Dakika	Sâat	
00	12	Büyükada Heğbeliada Burgaz Kınalı Köprü'ye
30	11	Pendik Kartal Maltepe Büyükada Cakomi Heğbeli Köprü'ye
00	1	Pendik Kartal Büyükada Cakomi Heğbeli Burgaz Kınalı Köprü'ye
30	3	Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı Köprü'ye
00	8	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı yalnız cumᶜa-ertesi sâat yedide

Köprü'den hareketleri

00	2	Maltepe Kartal
00	3	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik cumᶜa günleri Kadıköy'e uğrayarak
00	8	Köprü'den Heğbeli Cakomi Büyükada yalnız cumᶜa-ertesi günleri
15	9	Kınalı Burgaz Heğbeli Cakomi Büyükada Karatal Pendik
00	10	Maltepe Heğbeli Büyükada Cakomi Kartal Pendik
40	10	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada

Yalnız Pazar günleri Adalar'dan vapurların hareketleri

30	11	Büyükada Heğbeli Maltepe
30	11	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı Kadıköy Köprü'ye
15	7	Pendik Kartal Büyükada Cakomi Heğbeli Burgaz Kınalı
00	8	Pendik Kartal Maltepe Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı Kadıköy Köprü'ye

Köprü'den hareketleri

40	1	Kadıköy Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Maltepe Kartal Pendik
00	3	Kınalı Burgaz Heğbeli Cakomi Büyükada Kartal Pendik
00	1	Kadıköy Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik
00	11	Maltepe ve Büyükada

Kadıköy tarîkine işlemekte olan vapurların kıyâm-ı hareketlerini mübeyyin iclândır.

Köprü'den hareket

Kadıköy sabah seferi		Köprü'den sabah seferi	
Dakika	Sâat	Dakika	Sâat
30	12	30	12
15	01	15	01
00	02	00	02
00	03	00	03
00	04	00	04
00	05	00	05

Yalnız cumca ve pazar günleri

Ahşam seferleri Kadı-köyü'nden			Ahşâm Köprü'den	
45	08	Yalnız Cumca ve Pazar günleri	45	08
45	09		45	09
30	10		30	10
15	11		15	11
00	12		00	12

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 50, 51 ve 52 numrolu sayılarının 4. sahifesinde yer almaktadır.

Letâif-i rivayâtın gençlik nâmıyla biri gülünç ve teehhül nâmıyla diğeri acıklı iki hikâyeyi muntazammın ikinci cildi dahi çıkmış ve Tenbâkûcu Hasan Ağa'da ve Köprübaşı'nda gazete barakasında birinci cildiyle bereber satılmakta bulunmuştur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 54 ve 55 numrolu sayılarının 4. sahifesinde yer alamkatadır.

İşbu seksen yedi senesi eylül onbeşinci gününden iᶜtibâren Ayastafanoz tarîkine işlemekte olan vapurların kıyâm-ı hareketlerini mübeyyin iᶜlândır.

Ayastafanoz'dan hareket

Dakika	Saat	
30	12	Ayastafanoz Makriköy Samatya Yenikapı
30	01	Ayastafanoz Makriköy
45	02	Samatya Yenikapı

Köprü'den hareket

00	2	Yenikapı Samatya
00	10	Yenikapı Makriköy Ayastafanoz
45	10	Yenikapı Samatya Makriköy Ayastafanoz

Köprü'den pazar günleri hareket

30	02	Yenikapı Samatya Makriköy Ayastafanoz Filorya

Filoryadan pazar günleri hareket

30	09	Ayastafanoz Makriköy Samatya Yenikapı

Adalar tarikine işlemekte olan vapurların kıyâm-ı hareketlerini mübeyyin iᶜlândır.

Adalar'dan hareketleri

Dakika	Sâat	
00	12	Pendik Kartal Maltepe Büyükada Cakomi Heğbeli Köprü'ye
30	12	Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı Köprü'ye
15	01	Pendik Kartal Büyükada Cakomi Heğbeli Burgaz kınalı Köprü'ye
30	03	Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı Köprü'ye
00	08	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı yanlız cumᶜa-ertesi yedide ve cumᶜa günleri Kadı-köyü'ne uğrayarak

Köprü'den hareketleri

15	02	Maltepe Kartal
15	03	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik cumᶜa günleri Kadı-köyü'ne uğrayarak Köprü'ye
00	08	Köprü'den Heğbeli Cakomi Büyükada yalnız cumᶜa-ertesi günleri
15	09	Kınalı Burgaz Heğbeli Cakomi Büyükada Kartal Pendik
10	10	Maltepe Heğbeli Büyükada Cakomi Kartal Pendik
45	10	Kartal Burgaz Heğbeli Büyükada

Yalnız pazar günleri Adalar'dan vapurların hareketleri

00	12	Büyükada Heğbeli Maltepe
00	12	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı Kadıköy Köprü'ye
15	07	Pendik Kartal Büyükada Cakomi Heğbeli Burgaz Kınalı
00	08	Pendik Kartal Maltepe Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı Kadıköy Köprü'ye

Köprü'den hareketleri

00	02	Kadıköy Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Maltepe Kartal Pendik
15	03	Kınalı Burgaz Heğbeli Cakomi Büyükada Kartal Pendik
00	10	Kadıköy Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik
00	11	Maletepe ve Büyükada

Kadıköy tarîkine işlemekte olan vapurların kıyâm-ı hareketlerini mübeyyin iᶜlândır.

Köprü'den hareket

Yalnız cumᶜa ve pazar günleri

Kadıköy'den sabâh seferi

Dakika	Sâat
45	12
30	01
15	02
15	03
15	04
00	05

Köprü'den sabah seferi

Dakika	Sâat
45	12
30	01
15	02
15	03
15	04
00	05

Ahşam seferleri Kadı-köy'ünden

45	08
45	09
30	10
15	11
00	12

Ahşam seferleri Köprü'den

45	08
45	09
30	10
15	11
00	12

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 54 numrolu sayısının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Rusya Kumpanyası vapur ve Odessa şömendöferlerinin iᶜlânı

Mahall-i idâresi Galata'da Mumhâne sokağındadır

İstanbul'dan hareket eden vapurlar

Salı günü Der-saâdet'den Odessa'ya bir vapur hareket edecek olup Hersona ve Nikolayka ve Bahr-i Azak'da kâin bil-cümle limanlara ve Kafkasya'ya ve kâffe-i Rusya şömendöferlerinin uğradığı mevkiᶜlere irsâl olunmak üzre konulan eşyâyı kabûl ile mahallerine îsâl-i aktarması vardır.

Her on beş günde bir kere pencşenbih günleri alafranga sâat dokuzda bir vapur hareketle İzmir ve Sakız ve Rodos cezîreleriyle Mersin ve İskenderun ve Antakya ve Trablusşam ve Beyrut ve Akka ve Port Said'e uğrayarak İskenderiyye'ye gitmek üzere bir vapur hareket edecek ve vapur-ı mezkûr Der-saâdet'den İzmir'e yirmi altı sâatte muvâsalat etmektedir.

her cumᶜa-ertesi kezâlik bir vapur İnebolu Samsun Ordu Giresun Trabzon Batum iskelelerine uğrayarak Poti'ye gidecek mezkûr vapur dahi Kafkasya'da ve Azak Denizi'nde ve Kırım'da bulunan kâffe-i iskelelere aktarma eder ve Kafkasya ile Acemistan dâhiline şömendöferle irsâl eder. Londra'ya dahi baᶜzen aralık postası irsâl olunarak Marsilya ve Havre ve Anvers'e uğrayarak Londra'ya vâsıl olur. İdârehâneye verilen mâl ve para ve gazete doğruca irsâl olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 53, 55, 56, 57, 59, 60, 63, 64, 65, 68, 77, 78 ve 79 nunrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

İşbu eylülün yirmi altıncı cumᶜa-ertesi Üsküdar'da Bağlarbaşı'nda kâin Tiyatro-i Aziziye'de gayet şaᶜşaᶜlı sûretle icrâ-yi luᶜbiyyât olunacağı iᶜlân olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 55. numrolu sayısının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Fincancılar Yokuşu'nda Bosefyan Hânı'nda üçüncü katta kâin dört numro ile murakkam odada ikamet üzre bulunan Îrân Devleti tebaasında olup Mirzâ Bey ismiyle müsemmâ ve hâzık-ı tabâbet ile me'lûf olup ve göz illetine dâir gerek ağrısıçün ve gerek âlîl olsun ez-her cihet illet-i mezkûrelere mûmâ-ileyh tedâvî etmekte olup ve hattâ Fındıklı'da Dere-içi'nde Hacı Receb Mahallesi'nde sâkin merhûm Dırama Nâzırı İsmail Ağa'nın çıraklarından Hidâyet Emîne nâm mezbûrenin dokuz mâhdan mütecâvüz âlîl olan gözünü bâ-şahâdet-nâme mahallesi cânibinde mezbûrenin gözünün açıldığı beyn-en-nâs müşâhede birle ve yine diğer Fındıklı'da Dere-içi'nde Tophâne-i Âmire Nakkaşlarından Mehmed Ağa'nın bir seneyi mütecâvüz âlîl olan gözünü bi-izn-i Hudâ şifâ-yâb bulduraraк mahallesi tarafından bir kıt'a alınan zîri temhîrli tasdîk-nâmeleriyle müsbet olduğundan istek eden zevâtın oda-i mezkûreye sabâhın on ikisinden sâat dörde kadar teşrîfe rağbet olunması içün işbu i'lân-nâmeye ibtidâr kılındı.

Bu i'lân Diyojen Gazetesi'nin 56 numrolu sayısının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Adalar ve Kadıköy ve Ayastafanoz tarîklerine işleyen Aziziye-i Mahsûsa vapurlarının kahve ocaklarıyla Kadı-karyesi'nde kâin gazinonun işbu seksen yedi senesi teşrîn-i sânî ibtidâsından i'tibâren bir seneliği bi-l-müzâyede îcâr edileceğinden tâliblerinin haftada iki def'a pencşenbih ve cum'a-ertesi günleri sâat beş altı karârlarında Yalıköşkü'nde kâin İdâre-i Mahsûsa-i Aziziye mahalline gelmeleri ve işbu teşrîn-i evvelînin on altıncı cum'a-ertesi gününde nihâyet karâr-dâdesi çekileceği ma'lûm olmak için i'lân olunur.

Bu i'lân Diyojen Gazetesi'nin 60 ve 61 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

El tavında ve üç ayağı sekili ve alnı akıtmalı birisi iki buçuk ve diğeri üç buçuk yaşında iki re's a'lâ arab atı satılık olup mübâyaasına tâlib olanların Diyojen idârehânesine mürâcaat eylemesi i'lân olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 62 ve 63 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Almanya müverrihlerinden meşhûr (Kamb) nâm müverrihin te'lîf-kerdesi olan Amerika Târîhi muahharen Fransızca'ya nakl ü terceme olunmuş ve bu kere müteveffâ Halil Rifᶜat Paşazâde Mahmud Celâleddin Beyefendi lisân-ı letâfet-resân-ı Türkî'ye tercemesine himmet buyurmuşlar. Gerek tarih-i mezbûrun nefâseti ve gerek ibâresinin selâseti yakın vakitlerde te'lîf olunan tarihlerin cümlesine rüchâniyyeti olduktan başka şâyân-ı dikkat bir eser-i cemil olduğundan tarih-i mezbûrun üç kısma münkasım olup biri (Kristof Kolomb) ve biri (Fernand Cortez) ve diğeri (Pizarro) tarihi olarak on sekiz yirmi cüz'den ibâret olduğu hâlde tabᶜ olunmakta olduğundan hîn-i hitâmında yirmişer guruşa fürûht olunacağı mukarrer ise de şimdiden müşteri olanlara on ikişer guruşa verileceğinden ve birinci cüz'ü çıkmış olduğundan ol vechle aboneye tâlib olanlar çıktıkça cüz'-be-cüz' almak üzere şimdiden idârehânemize rağbet buyurmaları ihtâr olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 65,66 ve 69 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktır.

(Muarref-i Usûl-i Kitâbet) Kitâb-ı mezkûr eşref-i sanâyiᶜ-i inşâ ve kitâbeti her bir mansıb ve rütbe eshâbının rütbe ve haysiyyetlerine münâsib kaleme alınmış hulûs ve tebrîke hâvî tahrîrâtlar ile cevâb-nâmeleri mübeyyin olduğu ve cild-i sânîsi dahi asâkir-i berriyye ve bahriyyeye müteallik husûsât-ı askeriyyeye dâir tahrîrât ve mazbata ve istidᶜâ ve senedât-ı mütnevvia ve baᶜzı husûsî talebinde arz-ı hâller ve telgraf-nâmeler ne sûretle yazılabilir olduğu muarrefdir iştirâya tâlib olanlar yirmi beş guruşa olarak Sahhâflarda altmış beş numaradaki ve Hakkâklar'da Amed Efendi dükkânlarından ahzeylemeleri.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 67,68,69,70,75,145 ve 150 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Meşâhîr-i küttâb ve şuarâ-yi sâlife-i Osmâniyye'nin letâif üzerine kaleme alınmış hikâyât ve mektûbât ve kıtᶜa ve ebyât ve güldürücü fıkraları ve Karakuş vezîrin hükkâmını şâmil (Nevâdir-ül-turuk) üçüncü cüz'ü dahi bu kere tabᶜ olunarak Sahhâflar'da Hacı Hasan ve Hakkâklar'da Ahmed Efendiler ve Bahçe-kapısı'ndaki tenbâkûcu dükkânında altışar guruşa satılmakta ve birinci ve ikincisiyle Dalkavuk Fîrûz'un hikâye-i mudhikesi dahi orada bulunmaktadır.

Bu iᶜlan Diyojen Gazetesi'nin 69 numrolu sayısının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Ârif-i hakayık-ı rubûbiyyet ve vâkıf-ı esrâr-ı ulûhiyyet Mevlânâ Celâlüddîn-ül-Rûmî kaddes-sırruh efendimizin mağz-i Kurᶜân kütüb-i tasavvufda adîm-ül-akrân olan Mesnevî-i macnevî kitâb-ı celîlinin defter-i evvelîne güzîde-i evliyâ-yı Rûm mufassal-ı envâᶜ-i ulûm sâhib-ül-tefsîr-ül-müsemmâ be-rûh-ül-beyân İsmail Hakkı Hazretlerinin yazdıkları şerh-i garîb ve üslûb acîb ki taᶜrîfden müstagnî (Rûh-ül-Mesnevî) ile müsemmâ olan iki mücellid şerhleri bu defᶜa matbaa-i âmirede güzelce tashîh olunup iki cildi

Eczâ Kıymet	Mücellid Kıymet
100	110

Ser-tâc-ı şuarâ-yi Acem dâfiᶜ-ül-hemm mevsil-ül himem Şeyh Saᶜdî Şîrâzî Hazretlerinin (Kitâb-ı Bostân)

Eczâ Kıymet	Mücellid Kıymet
11	13

Muallim-i Fârisî üstâd-ı küll Mevlânâ (Sûdî)nin Bostân üzerine şerh-i latîfi iki cild olup ikisi bir cilde

ve iᶜlân-ı alafranga	Eczâ	Mücellid
Kıymet	Kıymet	Kıymet
56	43	51

Fürûht olunan mahalleri Sahhâf Çarşısı'nda Bedestân Sokağı'nda Küçük Esᶜad Efendi Sahhâf Çarşısı'nda Mîrî Sahhâfı Hacı Hasan Efendi Bahçekapısı'nda Acem Hüseyin Ağa'nın dükkânlarında Hakkâklar'da Erzurumî Mehmed ve Ahmed Efendiler dükkânında.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 66,67 ve 68 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Amerika Târîhi'nin birinci cüz'ü çıkmış olduğunda abonesine rağbet buyurmuş olanlar şimdiden idârehânemize mürâcaat eylemeleri iᶜlân olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 70,71,72,73,74 ve 75 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

İzmid tarîkine âmed ü şûd eden Aziziye-i Mahsûsa vapurları işbu teşrîn-i evvelin yirminci cumᶜa-ertesi gününden iᶜtibâren sabâhları sâat üç buçuk râddelerinde cesr ü cedîde Ayastafanoz vapurlarının yanaştıkları iskeleden hareket edeceği maᶜlûm olmak üzere iᶜlân-ı keyfiyyete ibtidâr kılındı.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 71,72,73,74,75,77,79 ve 80 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Hiçbir kitâbın yazısına kıyâs olmayarak aᶜlâ birinci nesh-i hatt ile Rûhî-i Bağdâdî Hazretlerinin eşᶜâr-ı külliyyâtını bu defᶜa sarı kâğıd üzerine olarak tabᶜ olunarak Hakkâklar Çarşısı'nda 42 numrolu Hakkâk Dânâ Efendi'nin dükkânında ehven fiyatla eczâsı satılmaktadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 78 numrolu sayısının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Rusya Devleti'nin General Konsolat-hânesi'nde

Baltacı Kumpanyası'nın Rusya Devleti tebaası tüccârından Diponendio Kondori'nin zimmetinde olan matlûblarının ru'yet ve tahkîki zımnında tâcir-i mûmâ-ileyhin alacaklıların mâh-i hâlin dokuzuncu pencşenbih günü sâat altı buçuk sularında Rusya Konsolathânesi'nde hazır bulunmak üzere iᶜlân-ı keyfiyyet ibtidâr kılındı.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 76,77,78,79 ve 80 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Aziziye Kumpanyası'nın İᶜlân-ı Mahsûsudur

İşbu seksen yedi senesi kânûn-ı evvel ibtidâsından iᶜtibâren Adalar tarafına işlemekte olan vapurların kıyâm-ı hareketlerini mübeyyin iᶜlândır.

Adalar'dan hareketleri

Dakîka	Sâat	
45	2	Büyükada Heğbeliada Burgaz Kınalı Köprü'ye
45	2	Pendik Kartal Maltepe Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı

Köprü'den hareketleri

00	10	Maltepe Heğbeli Cakomi Büyükada Kartal Pendik
45	10	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada

Yalnız pazar günleri Adalar'dan vapurların hareketleri

00	3	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı
30	9	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı

Köprü'den hareketleri

00	4	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik
00	10	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik

İşbu Kadıköy tarîkine işlemekte olan vapurların hareketleri

Köprü'den hareket

Kadıköy sabah seferi

Dakika	Sâat
15	2
30	3
30	4
30	5

Köprü'den sabâh seferi

Dakika	Sâat
45	2
30	3
30	4

Ahşâm seferleri Kadı-köyü'nden

Dakika	Sâat
15	10
15	11
45	11

Ahşâm seferleri Köprü'den

Dakika	Sâat
15	9
15	10
15	11
00	12

Yalnız pazar günleri vapurların hareketleri

Sabâh seferleri Köprü'den

Dakika	Sâat
45	3
45	4

Sabâh seferleri Kadı-köyü'nden

Dakika	Sâat
45	3
15	4
30	5

Ahşâm seferleri Köprü'den

Dakika	Sâat
00	3
30	4

Ahşâm seferleri Kadı-köyü'nden

Dakika	Sâat
45	9
15	11

Ayastafanoz tarîkine işlemekte olan vapurların hareketleri

Ayastafanoz'dan hareket - Sabâh -

Dakika	Sâat	
45	3	Ayastafanoz Makriköy Samatya Yenikapı
		Köprü'den hareket - Ahşâm -
30	10	Yenikapı Samatya Makriköy Ayastafanoz

Bu iᶜlan Diyojen Gazetesi'nin 80 numrolu sayısının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Mahmutpaşa civârında Yeşil Direk Bakkalı Sokağı'nda kâin fevkânî tahtânî yedi oda ve iki sofa ile bir matbah ve biᶜr-i mâ'-i lezîz ve bir mikdâr bahçeyi şâmil hâne ehven fiyatla satılık olduğundan istek eden zevâtın o civârda vâkiᶜ meşhûr Berber Şâh-nazar'dan suâl eylemeleri

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 84 85 86 88 ve 89 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Merhûm Şinâsi Efendi'nin Metrûkât-ı edebiyye ve tıbâiyyesi zi-l-kaᶜdenin ibtidâsı cumᶜa günü satılacağından rağbet buyuran zevâtın mahall-i müzâyedeyi Bâb-ı Âlî karşısında elli yedi numrolu matbaadan suâl eylemeleri

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 82 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Şehzâde Câmiᶜ-i şerîfi Sokağı'nda Şehîd Ali Paşa Kitâb-hânesi ittisâlinde üç numara ile murakkam dört beş oda ve kuyu ve bir mikdâr açıklığı müştemil olan sagîrhâne fürûht olunacağından görmek isteyen zevâtı bekçi maᶜrifetiyle derûnunda bulunanların gezdireceği ve pazarlığının dahi kim ile olacağının mahalle imâmından suâl olunması iᶜlân olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 88, 89 ve 90 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Beyoğlu ahâlîsi tarafından gösterilen ârzu ve iltimâsa mebnî Güllü Agop Efendi'nin taht-ı nezâretinde bulunan Osmânlı Tiyatrosu Kumpanyası işbu salı günü ahşâmı yaᶜnî çehâr-şenbih gecesi Alkazar nâm tiyatroda Leylâ ile Mecnûn hikâye-i ibret-nümâsını bir s□ret-i mükemmelede icrâ edeceklerinden iᶜlân-ı keyfiyyete ibtidâr olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 89 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

İşbu seksen yedi senesi Şubat ibtidâsından iᶜtibâren Kadıköy tarîkine işlemekte olan vapurların kıyâm ve hareketlerini mübeyyin iᶜlândır

Köprü'den hareket

Kadıköy sabâh seferi		Köprü'den sabâh seferi	
Dakîka	Sâat	Dakîka	Sâat
15	2	15	2
00	3	00	3
00	4	30	4
15	5		

Ahşâm seferi Kadı-köyü'nden		Ahşâm seferleri Köprü'den	
Dakîka	Sâat	Dakîka	Sâat
15	10	15	9
15	11	15	10
45	11	15	11
		00	12

Yalnız pazar günleri

Sabâh seferleri Köprü'den		Sabâh seferleri Kadı-köyü'nden	
Dakîka	Sâat	Dakîka	Sâat
00	3	15	2
45	4	00	4
		30	5

Ahşâm seferleri Köprü'den		Ahşâm seferleri Kadı-köyü'nden	
Dakîka	Sâat	Dakîka	Sâat
00	9	45	9
30	10	15	11
00	12		

İşbu seksen yedi senesi Şubat ibtidâsından i'tibâren Ayastafanoz tarîkine işlemekte olan vapurların hareketlerini mübeyyin i'lân

Ayastafanoz'dan hareket

Sabâh

Dakâka	Sabâh	
00	2	Ayastafanoz Makriköy Samatya Yenikapı Köprü'den hareket
		Ahşâm
30	10	Yenikapı Samatya Makriköy Ayastafanoz

Bu i'lân Diyojen Gazetesi'nin 91, 92 ve 93 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

İdâre-i Mahsûsa-i Aziziye

İşbu seksen yedi senesi Şubat ibtidâsından i'tibâren Adalar tarîkine işlemekte olan vapurların kıyâm ve hareketlerini mübeyyin i'lân

Adalar'dan hareketleri

Dakika	Sâat	
00	2	Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı Köprü'ye
10	2	Pendik Kartal Maltepe Büyükada Cakomi Heğbeli Burgaz Kınalı

Köprü'den haraketleri

00	10	Maltepe Heğbeli Cakomi Büyükada Kartal Pendik
45	10	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada

Yalnız Pazar günleri Adalar'dan

vapurların hareketleri

00	1	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı
30	7	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı

Köprü'den hareketler

30	3	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik
00	10	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 93 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

İzmid tarîkine işlemekte olan İdâre-i Mahsûsa-i Aziziye vapurları işbu gelecek mart ibtidâsından iᶜtibâren sâat üçte Köprü'den hareket edeceği azîmet yolcuların maᶜlûmu olmak içün iᶜlân olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 99 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Fenn-i te'lîf ve inşânın hâce-gânından ve meşâhîr-i şuarâ ve zurafâ-yi Osmâniyye'nin ser-âmedânından Veysî ve Nâbî ve Kâmî ve Hıfzî ve Müstakîm-zâde ve Çeşmî-zâde Reşîd ve Osmân-zâde Ahmed Tâib ve Şeyhî ve Hasbî Efendiler ve Dâmâd İbrahim ve Bağdad Vâlîsi Hasan Paşalar ve Habeşî-zâde Rahîm ve Ümmetî Beyler ve Cevrî Çelebi ve Musâhib Dürrî ve Haşmet ve Bursalı Hasîb ve Hanîf ve Sahîb ve Nedîm ve Vehbî ve Kânî ve Sürûrî Efendiler ve Selîm Giray Hân vesâirenin letâif üzerine mübtenî mekâtîb ve hikâyât ve fıkarât ve eşᶜâr ve Hafız Süyûtî'nin ahkâm-ı ferâmûş tercemesinin müştemil olan ve (Nevâdir-ül-zurafâ) ismi verilen mecmûaları birinci ve ikinci ve üçüncü cildleri altışar;

ufak kıtᶜada ve evzânı kenarında sarı kâğıt üzerine basılmış ve alafranga ciltlenmiş gülistân sekizer;

Dalkavuk Fîrûz ve Muᶜteriz Kâr-dân'ın hikâyesi altışar guruşa Bahçe-

kapısı'nda tenbâkûcu ve Sahhâflar'da Hacı Hasan ve Hakkâklar'da Ahmed Efendiler dükkânlarında satılmaktadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 98 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Asrımızın şuarâ-yi niyâmından Hakkı Bey'in mersiyesi bu kere tabᶜ olunarak Köprübaşı'nda gazete barakasıyla Bahçe-kapısı'nda tenbâkucu ve Hakkâklarda Tophâneli Mehmed Efendi'nin dükkânlarda kırkar paraya satılmaktadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 101 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

İzmid tarîkine âmed ü şûd eden Mahsusa-i Aziziye vapurları işbu martın sekizinci çehâr-şenbih gününden bed' ile cesr-i cedîdin sabâhları sâat iki buçukta hareket edeceği cümlenin maᶜlûmu olmak üzre iᶜlân-ı keyfiyyete ibtidâr kılındı.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 102 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Diyojen'in birinci numrosundan yüzüncü numrosuna kadar alafranga olarak yaptırılmış olan cildleri yüz yirmişer guruş fiyatla idârehânemizde salıtmakta bulunduğu iᶜlân olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 103, 104, 105, 106, 107 ve 108 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Erbâb-ı kalemden bir zâtın (İki Karpuz Bir Koltuğa Sığmaz) ser-levhasıyla Ermeni ahlâk ve reviş ifâdesi üzere kaleme almış olduğu bir komedya yedişer buçuk guruşa olarak Bahçe-kapısı'nda Tenbâkûcu Hasan Ağa ve Köprü-başı barakasıyla Dîvân-yolu'nda Tenbâkûcu Celîl Ağa'nın dükkânlarında fürûht olunmaktadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 105, 106 ve 107 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Ayasofya-i kebîr Kadınlar Hamamı'nın karşısında yedi oda ve bir taş oda ve hamam ve bahçeyi ve tahtında iki dükkânı şâmil on dört numrolu hâne ehven fiyatla satılacağından tâlib olanların Ayasofya-i kebîr Müezzin-başısı Hacı Azîz Efendi'ye mürâcaat buyurmaları.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 105, 106 ve 107 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

İşbu seksen sekiz senesi mart sekizinci günden iᶜtibâren Kadıköy tarîkine işlemekte olan vapurların kıyâm ve hareketlerini mübeyyin iᶜlândır.

Kadıköy Sabah seferi

Dakika	Sâat
45	12
45	01
45	02
45	03
45	04

Köprü'den sabâh seferi

Dakika	Sâat
45	12
45	01
45	02
00	04

Ahşâm seferleri Kadı-köyü'nden

Dakika	Sâat
15	10
15	11
45	11

Ahşâm seferleri Köprü'den

Dakika	Sâat
15	9
15	10
15	11
00	12

Yalnız Pazar günleri vapurların hareketleri

Sabâh seferleri Köprü'den		Sabâh seferleri Kadı-köyü'nden	
Dakika	Sâat	Dakika	Sâat
45	1	00	1
15	3	30	2
45	4	00	4
		15	5

Ahşâm seferleri Köprü'den		Ahşâm seferleri Kadı-köyü'nden	
Dakika	Sâat	Dakika	Sâat
00	9	45	9
30	10	15	11
00	12		

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 105 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

İşbu seksen sekiz senesi Mart onsekizinci gününden

Adalar tarîkine işlemekte olan vapurların kıyâm

ve hareketlerini mebiyyin iᶜlândır

Adalar'dan hareketleri

Dakika	Sâat	
45	12	Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı Köprü'ye
45	12	Pendik Kartal Maltepe Büyükada Cakomi Heğbeli Burgaz Kınalı

Köprü'den hareketleri

00	10	Maltepe Heğbeli Cakomi Büyükada Kartal Pendik
45	15	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada

Yalnız pazar günleri Adalar'dan vapurların hareketleri

00	12	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı
30	7	Pendik Kartal Büyükada Heğbeli Burgaz Kınalı

Köprü'den hareketleri

00	3	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik
00	10	Kınalı Burgaz Heğbeli Büyükada Kartal Pendik

Bu iʿlân Diyojen Gazetesi'nin 105 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

İşbu seksen sekiz senesi Mart onsekizinci gününden iʿtibaren

Ayostafanoz tarîkine işlemekte olan vapurların

hareketlerini mübeyyin iʿlandır.

Ayastafanoz'dan hareket

Dakika	Sâat	Sabâh
00	1	Ayastafanoz Makriköy Samatya Yenikapı

Köprü'den hareket

Ahşâm

30	10	Yenikapı Samatya Makriköy Ayastafanoz

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 105 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

İᶜlân-ı Resmî

Eshâm-ı cedîde-i âdiyyenin nisan ibtidâsında iᶜtâsı nizâm-nâme-i mahsûs ahkâmından olan fâizinin önümüzdeki nisan ibtidâsından iᶜtibâren beher hafta pazar-ertesi ve salı ve çehâr-şenbih günleri sâat altıdan dokuza kadar iᶜtâsı tertîb kılındığından eshâb-ı eshâmın eyyâm-ı mezkûrede Mâliyye Hazîne-i Celîlesinde olan dâire-i mahsûsasına mürâcaat eylemeleri iᶜlân kılınır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 109 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Beşiktaş'da Hatab Meydânı Sokağı'nda köşe başında ve câdde üzerinde kâin tahtânî ve fevkanî kâr-gîr gazino ile ittisâlinde bulunan üç bâb kâr-gîr dükkân ve müteferriât-i sâiresi satılık olduğundan tâlib olacak zevâtın mezkûr gazino müste'ciri Huce Karabet'e mürâcaat buyurması iᶜlân olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 110, 114, 117 ve 122 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Geçende neşrolunan eshâmın mukaddemâ dahi bil-defaât iᶜlân olunduğu vechle işbu nisan ibtidâsından iᶜtibâren iᶜtâsı nizâm-nâme-i mahsûs ahkâmından olan fâizin günü gününe tesviyesine geçen pazar-ertesi günü bed' olunduğundan henüz gelip fâizlerini olmayanların öbür hafta pazar-ertesi ve salı ve çehâr-şenbih günleri sâat altıdan dokuza kadar Mâliyye Hazîne-i Celîlesinde dâire-i mahsûsa mürâcaat eylemeleri be-tekrâr iᶜlân kılınır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 111 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

{Mütakromatipi}

Bir nevᶜi resimdir ki kâğıt üzerine menkuş olduğu hâlde murâd olunan bir diğer kâğıt yâhûd bez kâfûru ve tahta ve taş vesâir şey üzerine yapıştırılıp bir iki sâniye bırakıldıktan sonra menkuş bulunduğu kâğıt kaldırılıp resim öbür mâddeye kalır ve âdetâ ânın üzerine nakşolunmuş gibi görünüp ne el ile ve ne de su ile hakk ve hazfolunmadığından gerek hâne duvarları tezyînine sâhib-i merak olunanlara ve gerek her esnâfa ne kadar müfîd olduğu bedîhîdir.

Bu nevᶜiden olarak Nûr-i Osmâniyye Câddesi'nde Yani Paluka'nın mağazasında elvan-ı müteaddide ile müzeyyen şâyân-ı temâşâ eşhâs-ı mütenevvia ve envâᶜi tuyûr ve hayvânât ve ezhâr ve mevâkiᶜ-i garîbe ve ebniye-i cesîme ve zevât-ı meşhûre resimleriyle sâir pek çok nakışlar bulunup ehven fiyatla satıldığı ve sâhib-i mağaza tarafından müşterîlere ne türlü yapıştırılması dahi taᶜlîm ve irâe olunacağı iᶜlân olunur. 12

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 111 113 115 116 118 ve 122 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Gulliver nâm müellifin Seyâhat-nâmesi nâmiyle İngilizce kaleme alınan kitâb baᶜzı vukuât ve ahvâl-i garîbeyi şâmil olup muahharen umûm lisânlara terceme edilmiş ve bu kere dahi gayet açık ibârât ile Türkçe'ye naklolunup kırâathânelerde ve Çenberlitaş'da Celâl ve Bahçe-kapısı'nda Hasan Ağaların dükkânlarında ve Köprübaşı barakasında birer çâr-yek beyâz mecidiyeye satılmaktadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 120 ve 122 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Anadolu'dan gelmiş gayet usta bir baytar asla zahmet vermeksizin at ve merkeb ve sâire bir takım hayvânâtın yirmi dört sâat sonra sonra evvelki gibi işlerde kullanılabilmek şartıyla idiş etmekte bulunduğundan ihtiyâcı olan Aksaray'da Arabacılar-içi'nde Harputlu Bekir'in kahvesine mürâcaat etmeleri.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 123 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Kireçburnu'nda Ağaçaltı nâm mahallde Panayotaki'nin gazinosu üzerinde bir bâb kâr-gîr hâne îcâra verileceğinden istek edenlerin merkum Panayotaki'ye mürâcaat etmeleri iᶜlân olunur. 3

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 122 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Diyojen'in birinci numrosundan yüzüncü numrosuna kadar olan mecmûasının mücellidi yüz yirmi eczâsı yüz guruş fiyatla idârehânesinde satılmaktadır.

Diyojen idârehânesini Galata'da Fermeneciler Sokağında otuz numrolu Musevri Hânı'na kaldırdığı cümlenin maᶜlûmu olmaz üzre iᶜlân kılınır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 125, 126, 128 ve 129 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Debbâğhâne'de bulunan		Klorahâne'de olan	
Hamam	Bakkal dükkânı	Bakkal dükkânı	Mahzen
1	1	1	1
Kahve	Tütüncü dükkânı	Kahve	Tütüncü dükkânı
1	1	1	1

Beykoz'da kâin Debbâğhâne ve Klorahâne'de bulunan sekiz bâb dükkân ve hamamın müzâyedeleri bil'âhire îcâra verileceğinden tâlib olanların işbu temmuz-i rûmî'nin yirmi dokuzuncu cumᶜa-ertesi günü Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî'ye gelmeleri.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 126 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Galata'da Azap-kapısı Câmiᶜ-i şerîfi karşı sırasında Tîmûrciler-içi'nde kâr-gîr olarak kebîr iki kömür mağazası ehven fiyatla kirâya verileceğinden tâlib olanların Bahçe-kapısı'nda Kebâpçı dükkânı ittisâlinde Berber Hacı'dan suâl eylemesi.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 126 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Şimdiye kadar Diyojen'e tefrika sûretiyle derc edilmekte bulunan Monte Kristo hikâyesi her birisi Diyojen büyüklüğünde tahmînen yirmi ikişer tertîb olmak üzere altı ciltten ibâret ve bunun Diyojen vâsıtasıyla ikmâli ise pek uzun bir zamana mütevakkıf bir keyfiyyet bulunduğu cihetle hikâye-i mezkûrenin bundan böyle haftada iki veya üç defᶜa birer tertîb olarak tabᶜ ü ihrâcı ve gazete müvezziᶜleri vâsıtasıyla beyᶜ ü fürûhtu tensîb kılınmış ve ol vechle tabᶜ ü ihrâcına mübâşeret olunmuştur.

Monte Kristo'nun her bir cildi hîn-i tekmîlinde birer mecidiyye satılacaktır. Fakat Diyojen ile beraber abone olmak isteyenler içün altı cildi iki mecidiyeye verilecektir. Müteferrik sûretle almak isteyenler içün beher tertîbi kırkar parayadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 126, 127 ve 128 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Ecel-i Kazâ

İbret muharrirlerinden Tevfîk Bey'in beş fasıl üzerine te'lîf eylediği Ecel-i Kazâ ünvânlı (Fâcia) yaᶜnî dram bir iki nevᶜi hurûfla gayet güzel kâğıt üzerine tabᶜ olunmuş ve - 7 guruş fî ile âtîdeki yerlerde satılmakta bulunmuştur.

Bahçe-kapısı'nda tenbâkûcu Köprübaşı'nda gazete barakası Çenberlitaş'da Celîl Ağa Sultân Bayezid'de 108 numrolu Kâğıtçı Hacı Kadrî

Efendi Sultân Ahmed Kırâathânesi gazete müvezzi^{c}leri.

Bu i^{c}lân Diyojen Gazetesi'nin 129, 130, 131, 132, 133, 134 ve 135 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Monte Kristo hikâyesinin birinci ve ikinci cüz'leri sekiz sahîfe yacnî işbu Diyojen nüshasının ikişer misli olduğu hâlde tabc ü ihrâc edilerek ikişer guruş fiyatla Bahçe-kapısı'nda tenbâkûcu dükkânında ve Köprübaşı barakasında ve gazete müvezzîclerinde satılmaktadır.

Bu i^{c}lân Diyojen Gazetesi'nin 131, 132, 133, 134 ve 135 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Geçende bir zâtın sevgili kedisine söylemiş olduğu mersîyeye bu def^{c}a yine bir zât tarafından yapılmış olan besteye tertîb ve tanzîm kılınan nota tab^{c} ettirilerek beher nüshası yüzer para fiyat ile idâremizde ve Köprübaşı barakalarıyla Bahçe-kapısı'nda Tenbâkûcu Hasan Ağa'nın dükkânında ve gazete müvezzi^{c}leri yedinde satılmakta olduğunu ve meşk etmek murad eden zevâtın dahi meşk edecek zatı ve mahallini öğrenmek üzere idârehânemize mürâcaat eylemesini ihtâr ederiz

Bu i^{c}lân Diyojen Gazetesi'nin 134, 135 ve 136 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Geçende bir zâtın sevgili kedisine söylemiş olduğu mersîyeye bir zât tarafından yapılmış olan besteye tertîb ve tanzîm kılınan nota ile "Tal^{c}at eyler mi düyûma sû-yi Kâğıthane'den" şarkısı ile "Vatan" şarkısına yapılmış olan notalar bu def^{c}a tab^{c} olanarak beher nüshası altmışar para fiyat ile idârehânemizde ve Köprübaşı barakalarıyla Bahçe-kapısı'nda Tenbakucu Hasan Ağa'nın dükkânında ve Tophâne Kırâathânesi ile gazete müvezzi^{c}leri yedinde satılmakta olduğunu ve meşk etmek murâd eden zevâtın dahi meşk edecek zâtı ve mahallini öğrenmek üzere idârehânemize mürâcaat eylemeleri ihtâr olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 138 ve 139 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Monte Kristo hikâyesinin birinci ve ikinci ve üçüncü ve dördüncü cüz'leri sekiz sahîfe yaᶜnî işbu Diyojen nüshasının ikişer misli olduğu hâlde tabᶜ ü ihrâc edilerek ikişer guruş fiyatla Bahçe-kapısı'nda tenbâkûcu dükkânında ve Köprübaşı barakasında ve gazete müvezziᶜleri elinde satılıyor.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 136 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Tütünün vücûdca tıbben der-kâr olan mazarrât-ı adîdesine bir çâre-i indifâᶜ olmak ve herkes paralarını gözü önünde yakıp israf eylemekten ise umûr-i hayriyyeye bezleylemek maksadına binâen (Husemâ-yi Duhân Cemᶜiyyeti) nâmiyle Diyojen idâresinde bir cemᶜiyyet teşkil olunmuştur. Bu cemᶜiyyete dâhil olmak isteyenler ayda on guruş aᶜzâ ve tütün içmeyeceğine cemᶜiyyeti te'mîn eyleyecek ve içtiği hâlde cemᶜiyyetten ihrâc olacaktır.

Eylül'ün ibtidâsından intihâsına kadar dâhil olanlar bu cemᶜiyyetin müessisleri olacak ve cemᶜiyyetçe toplanılacak akçe müessis ve sâir aᶜzâların re'yiyle umûr-i hayriyye sarf edilecek ve cemᶜiyyetin vazâif-i esâsiyyesiyle müteferriâtı ileride nizâm-nâme-i mahsûs ile taᶜyîn ve tahdîd kılınacaktır. Şu cemᶜiyyete dâhil olacak zevâtın Diyojen idâresine mürâcaat eylemeleri.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 137, 138 ve 139 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

(Terceme-i Hikâye-i Heft-Peyker)

Cild-i evvel	Cild-i sânî	Cild-i sâlis	Cild-i râbiᶜ	Cild-i hâmis	Cild-i sâdis
Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş
7	7	7	7	7	7

Nasâyıh-ül Etfâl

Guruş-1

Terkîb-i Bend

Guruş-1

Yedi iklim yedi hükümdâr yedi kız yedi köşk yedi gün yedi hikâyeyi hâvî olup herkesi okumasına mecbûr eden ve ta^crîfden müstagnî bulunan Heft-Peyker'in altıncı cildi dahi bu kere Emîn Yemenî Efendi'nin ikdâmıyla lisân-ı Farisî'den Türkçe'ye terceme ve tab^c olunarak diğer cildler ile beraber zîrde muharrer mahallerde satılmakta ve dahi bi-l-umûm çocukların hüsn-i terbiye ve ahlâkın istihsâline dair Maârif Nezâret-i Celîlesinin ruhsât-nâmesi üzre efendi-i mumâ-ileyhin te'lîf eylediği Nasâyıh-ül Etfâl Risâlesi ikişer buçuk ve inşâd eylemiş olduğu Terkîb-i Bend'i dahi ikişer guruş fiyatla fürûht olunmaktadır.

Bahçe-kâpısı'nda Hasan Ağa Köprübaşı barakası Çemberlitaş'ta Celîl Ağa Mercan Yokuşu'nda Abdurrahîm ve Sultan Ahmed Kırâathâne-i Umûmîsi.

Bu i^clân Diyojen Gazetesi'nin 136, 137, 138, 139 ve 140 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Doktor Corcivera

Târîh-i i^clânından i^ctibâren Yüksek Kaldırım'da Voyvoda Konağı karşısında Mösyö Lefaki'nin eczâhânesinde cum^ca pazar pazar-ertesi pencşenbih günleri sâat üçten sekize kadar hâzır bulunup her türlü hastalıklara bakacak ale-l-husûs kadınların sinir helecân kalp merak öksürük illetleriyle âdet sancılarına ve emsâlî ilel ü emrâza dahi icrâ-yı tedâvî edecektir.

Bu i^clân Diyojen Gazetesi'nin 140, 141, 143, 144, 147, 148, 149 ve 150 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Hicaz ve Yemen cihetlerine temdîd olunacak hutût-ı telgrafiyye için mübâyaasına lüzûm görünen eşyânın şerâit-i ma^clûme üzerine münâkasası icrâ olunacağından tâlib olanların işbu i^clân târîhinen i^ctibâren Telgrafhâne-i Âmire'ye mürâcaat eylemeleri lâzım geleceğinin i^clânına ibtidâr kılındı.

Bu i^clân Diyojen Gazetesi'nin 140 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Gelibolu Mutasarrıfı Kemâl Beyefendi'nin âsâr-ı siyâsiyye ve edebiyyesinden evrâk-ı perîşân ünvânıyla neşrine ibtidâ eylediği külliyâtın cild-i evvelin devr-i istîlâ ile Selâhaddîn Eyyubî'nin terceme-i hâlini hâvî olan birinci cüz'ü tabᶜ olunarak yarım mecidiyeye fî ile âtîdeki yerlerde satılmaktadır.

Köprübaşı'nda gazete barakası Bahçe-kapısı'nda Tenbâkûcu Hasan Ağa Çenberlitaş'ta Celâl Ağa Sultân Bayezid'de 108 numaralı Hacı Abdülkadir Efendi Sultân Ahmed Kırâathâne-i Umûmî Şehzadebaşı'nda Mehmed Efendi Kır□ath□nesi Sultanhamamı'nda Yenigeçit İttisâlinde Eczâcı Küçük Yan Pir'in dükkânı.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 140, 141, 142 ve 143 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

(Monte Kristo)nin beşinci cüz'ü dahi çıkmıştır. Evvelki iᶜlân olunan mahallerde satılmaktadır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 141, 142 ve 143 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn hâcelerinden kolağası Süleymân Şevket Bey'in te'lîf eylediği (Muhtasar Coğrafiya) kitabı mekteb-i rüşdiyyede taᶜlîm ve tedrîs olunmak üzre Maârif-i Umûmiyye Nezâret-i Celîlesi tarafından intihâb olunarak tabᶜ ve temsîl olunarak Şehzâdebaşı ve Sultân Ahmed kırâathâneleriyle Hakkâklarda Sahhâf Ahmed Efendi'nin ve Bahçe-kapısı'nda Tenbâkûcu Hasan Ağa'nın dükkânlarında sekizer guruşa fürûht olunmakta bulunmuştur. 4

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 143, 144 ve 146 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Hicaz ve Yemen cihetlerine temdîd olunacak hut□t-ı telgrafiyye içün mübâyaasına lüz□m görünen eşyânın şerâit-i mac□l□me üzerine münâkasasının icrâsiyle talebine ihâlesi der-dest icrâ olduğundan tâlib olanların ve daha ziyâde maclûmât almak isteyenlerin Telgrafhâne-i Âmire'ye mürâcaat eylemeleri bundan evvel ic□lân kılınmış idi.

İşbu münâkasa der-dest ikmâl olup nihâyet Teşrîn-i evvel'in sekizine kadar netâce verileceğinden eşyâ-yi mezkûreyi der-uhde ve ic□tâya daha tâlib var ise müddet-i mezbûre zarfından hemen Telgrafhane'ye mürâcaat eylemeleri ic□lân kılındı. 3

Bu ic□lân Diyojen Gazetesi'nin 145 ve 147 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Behmet Bey ile Nâzenîn-i ehvenin ahvâlini beyân eder. Mevzûn olarak bir zât tarafından tertîb olunan dram 2 guruş fiyat ile fürûht olunmaktadır. Satılan mahaller:

Camlı Hân'da numro 13. Bahçe-kapısı'nda Tenbâkûcu Hasan Ağa. Şehzâdebaşı'nda Mehmed Efendi'nin Kırâathânesi. Köprübaşı'nda barakada. Çenberlitaş'da Tenbâkûcu Celîl Ağa. Sultân Ahmed'da Kırâathâne-i Umûmî. Gazete müvezzic□lerinde dahi bulunur.

Bu ic□lân Diyojen Gazetesi'nin 146, 148, 149 ve 150 numrolu sayılarının 4. sahîfesinde yer almaktadır.

Nihâyet dokuz on yaşlarında Macar cinsinden bir reîs bir araba bâr-gîri satılacağından istek edenlerin Beşiktaş'da Arabacılar Kahvesi'nde Arz-ı Hâlci Hacı Şer□f Efendi'ye mür□caat buyurmaları.

Bu ic□lân Diyojen Gazetesi'nin 147 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Bedir Gazetesi lağvolunduğundan müşterîleri yedlerinde bulunan senedâtın zahriyyeleri mûcibince ya akçelerini Diyojen idâresinden istirdâd etmeleri veyâhûd bedellerine Diyojen almaları iᶜlân olunur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 147 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Monte Kristo'nun altıncısı dahi çıkmış ve gazete müvezziᶜleri yedinde satılmakta bulunmuştur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 148 ve 149 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Monte Kristo'nun yedincisi dahi çıkmış ve gazete müvezziᶜleri yedine satılmakta bulunmuştur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 150 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Yemen ve Hicâz cihetlerine temdîd olunarak telgraf hattı için Avrupa'dan celbine lüzûm görülen eşyâ-yi telgrafiyyenin şerâiti vechle bil-münâkasa takarrür edecek fiyat ile iᶜtâsına tâlib olanların nihâyet şehr-i teşrîn-i evvelin sekizine kadar bu işe netîce verileceğinden telgrafhâneye mürâcaat eylemeleri fî 27 Eylül sene 1288 tarihinde beyân ve iᶜlân kılınmış ve eşyâ-yi mezkûrenin münâkasasıyle tâlibleri uhdesine der-dest icrâ bulmuş olduğundan bu eşyâ-yı iᶜtâya daha tâlib olduğu sûretle şehr-i mezkûrun gayesine kadar telgrafhâneye mürâcaat eylemesi ve müddet-i mezkâreden sonra mürâcaat eden olur ise ihâlesi icrâ olunmuş bulunacağından zarûrî kabûl olunamayacağı bu kere dahi son defᶜa olarak mahsûsen iᶜlân kılındı. 3

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 151, 152, 153, 154, 155 ve 156 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Eyüb civârında Yâ Vedûd Mahallesi'nde kâin bir hamam ve bir hâne müştemilât-ı sâiresiyle beraber îfâ-yi dîn zımnında Hâriciyye Kitâbet-i Behiyyesi tarafından satılığa çıkarıldığı istihbâr kılındı.

Eml□k-i mezkûre tarafımıza âid olup sâhib-i matlûba vefâ-i ferâğ edilmiş olduğuna ve hâlbuki sâhib-i matlûbun da'vâ eylediği akçe yedimizde hâzır bulunup iş yalnız a'lâmca bir bir sehv-i hesâbdan dolayı muhâkim-i hukukun iki buçuk seneden beri verip verip de veremediği hükmü vermesine mütevakkıf kaldığına mebnî eğerçi böyle akçemiz elimizde ve da'vâ der-dest hüküm bulunduğu hâlde emlâk-i mezkûreyi iştirâya tâlib zuhûr edecek olur ise bizim asıl sâhib-i emlâk olmak haysiyyetiyle takrîr veremeyeceğimizi ve binâberîn emlâkın iştirâsından dolayı müşkilâta uğrayacakları ihtâr yollu i'lân kılınır.

Bu i'lân Diyojen Gazetesi'nin 152 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Haleb'den Deyr tarîkiyle Bağdad'a temdîd olunacak hatt-ı telgraf içün mübâyaasına lüzûm görünen eşyânın şerâit-i ma'lûme üzerine münâkasası icrâ olunacağından tâlib olanların işbu i'lân târîhinden i'tibâren Telgrafhâne-i âmire'ye mürâcaat eylemeleri lâzım geleceğinin i'lânına ibtidâr kılındı.

Bu i'lân Diyojen Gazetesi'nin 154 ve 155 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Diyojen'in 1 numarasından 100 numarasına kadar cildsiz olarak yüz guruşa ve 1 den 150 numarasına kadar olan nüshalarından eksik olanları dahi ikmâl edilerek tamam olduğu hâlde alafranga ciltlettirilip yüz yetmiş guruş fiyatla idârehânemizde füruht edilmektedir.

Bu i'lân Diyojen Gazetesi'nin 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 175, 178, 179, 180 ve 181 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Zebân-ı Fârisî'den lisân-ı Türkî'ye tercüme olunan Hikâye-i Rehnümâ-yı Garâib kitâb satılan mahaller ile cerîde müvezzi^{c}lerinde ve umûm kırâathânelerde beher nüshası yüz para fiyatla satılır.

Bu i^{c}lân Diyojen Gazetesi'nin 155, 156, 157, 158, 159 ve 160 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Rusya memâlikinde mevcûd bil-cümle şömendöfer hattlarının haritası Istabl-ı âmire Ser-baytarı Binbaşı Rif^{c}atlü Mehmed Efendi tarafından tertîb ve tanzîm ile bu def^{c}a tab^{c} ettirilerek beheri beş guruş fiyat ile Köprübaşı barakalarıyla Bahçe-kapısı'nda Tenb□k□cu Hasan Ağa'nın dükk□nında ve Tüphâne Kırâathânesi'nde ve idâremizde fürûht edilmekte olduğundan i^{c}lân-ı keyfiyyet ibtidâr olunur.

Bu i^{c}lân Diyojen Gazetesi'nin 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164 ve 166 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Ahmed Midhat'ın Dağarcık nâmiyle tab^{c} ü neşr ettiği mecmûa dörder guruş fiyatla Tenbâkûcu Hasan Ağa ve gazete müvezzi^{c}lerinde satılıyor.

Bu i^{c}lân Diyojen Gazetesi'nin 159, 162, 163 ve 164 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Altıncı Dâire lisân-ı hâl ile husûsât-ı âtiyeyi i^{c}lân ediyor.

Beyoğlu'nda Büyük Câdde'den başka sokakları tenvîre Altıncı Dâire borçlu değildir.

Sokaklarda ebniye döküntüleri ve açılan hendek ve çukurlar üzerine bir kandil asmak nizâmı iktizâsından ise de Altıncı Dâire kendisini bu nizâmdan müstesnâ tutuyor.

Yalnız bu da değil. Nizâmât-ı mevcûdenin hasenâta dâir ne kadar

kuyûdâtı var ise cümlesinden kendisini muâf tutup hasen□tın gayrısını icrâda muhtar bulunuyor.

Binâberin Beyoğlu'nda Büyük Câdde'den başka sokaklarda ve Büyük Câdde'nin dahi baᶜzı yerlerinde gece karanlıkta bir hendeği veya bir çukura düşer de bir tarafınız sakatlanır veyâhûd boğaza kadar çamura batar iseniz Altıncı Dâire'ye hâtırınız kalmasın. Gücenmeyiniz. Darılmayınız. İşte şimdiden keyfiyyet maᶜlûmunuz olarak sonra gücenmemeniz ve darılmamanız içün iᶜlân-ı keyfiyyet ibtidâr kılındı.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 164 numrolu sayısının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Unkapanı'ndaki gazinoda bayramda hergün ve bayramdan sonra cumᶜa ve pazar günleri ince çalgı terennüm-sâz olacağını gazino sâhibi müstemiîne iᶜlân eder.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 165, 166 ve 167 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

(Dağarcık'an İkincisi)

Ahmed Midhat Dağarcık'ın ikincisini dahi neşr eylemiş ve birincisi gibi bu dahi dörder guruş fiyatla gazete müvezziᶜleri elinde satılmakta bulunmuştur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 168, 169, 170, 172, 173, 175, 176, 177 ve 178 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Monte Kristo'nun sekizincisi dahi çıkmış ve önümüzdeki cumᶜa-ertesi günü dokuzuncusu dahi çıkarması mukarrer bulunmuştur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 169 ve 170 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Paris'de ön dört sene tahsîl-i fünûn ile şahâdet-nâme alarak bu kere İstanbul'a gelmiş olan bir zât Türkçe tekellüm-i muktedir olduğundan ârzû edenlere Fransızca ders verecektir.

İktizâ-yi hâlde matbaamıza mürâcaat oluna.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 169, 170 ve 171 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Monte Kristo'nun dokuzuncusu tabᶜ ü ihrâc edilmiş ve kemâ-fi-s-sâbık gazete müvezziᶜleri yedinde satılmakta bulunmuştur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 172, 173, 174, 175 ve 176 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Monte Kristo'nun onuncusu tabᶜ ve ihrâc edilmiş ve kemâ-f□-s-s□bık gazete müvezziᶜleri yedinde satılmakta bulunmuştur.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 177, 178, 179, 180, 181, 182 ve 183 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Rehnümâ-yı Garâib'in ikinci cüz'ü Çenberlitaş'ta Celîl Ağa ile Köprübaşı barakasında satılır.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 178, 179, 180, 181, 182 ve 183 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

(Dağarcık'ın Üçüncüsü)

Ahmed Midhat Dağarcık'ının üçüncüsünü dahi tabᶜ-ı neşr eylemiştir.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 179 180 181 182 ve 183 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

Sultan Bayezid'de Kökçüler-kapısı'nda altlı üstlü oda ve tahtında bodrum bulunan 129 numaralı dükkân ve Koska civârında Çoban Çavuş Mahallesi'nde Çerkesli Sokağı'nda üst katta iki oda ve kiler ve orta katta bir oda ve selâmlık olarak bir oda ve matbah ve kuyu ve kömürlük ve otuz arşın bahçeyi hâvî 5 numrolu hâne satılık olduğundan tâlibi olan zevât matbaamıza mürâcaat eylemeleri.

Bu iᶜlân Diyojen Gazetesi'nin 179, 180, 181, 182 ve 183 numrolu sayılarının 4.sahîfesinde yer almaktadır.

II.GAZETEDE ÇIKAN KARİKATÜRLER

"Şu acâib mahlûkun ne idüğini bilene Diyojen'in ilk nüshasından bu nüshaya kadar olan numroları meccânen verilecektir."
Bu karikatür Diyojen Gazetesi'nin 74. sayısında çıkmıştır.

"Gûyâ pây-i taht ile havâlîsi beyninde intikalâtı kolaylandırmak pek elzem imiş de"
Bu karikatür Diyojen Gazetesi'nin 121. sayısında çıkmıştır.

"Girenlere günlük tütsüsü çıkanlara nâ burun"
Bu karikatür Diyojen Gazetesi'nin 123. sayısında çıkmıştır.

KAYNAKLAR

I. MAKALE VE İNCELEMELER

AKGÜN, Nafiz-Aziz Demircioğlu, "Basın", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, I.c., Dergah Yayınevi, İstanbul 1977, s.155-160 ve 314-338.

EBUZZİYA, Ziyad, "Diyojen", İslam Ansiklopedisi, IX. c., İstanbul 1994, s.479,480.

GERÇEK, Selim Nüzhet-Servet İskit, "Âlî Bey", Aylık Ansiklopedi, I(10), İskit Yayınevi, İstanbul 1945, s.294.

KOÇU, Reşat Ekrem, "Diyojen", İstanbul Ansiklopedisi, IX.c., İstanbul 1965, s.4630-4632.

KOLOĞLU, Orhan, "Osmanlı Basını İçeriği ve Rejimi", Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, I.c., İstanbul 1983, s.68-93.

SEVİNÇLİ, Efdal, "Namık Kemal'in Diyojen'deki İmzasız Yazılar Sorunu", Tarih ve Toplum, I(26), İstanbul 1986, s.63,64.

SUNGU, İhsan, "Diyojen Gazetesi", Aylık Ansiklopedi, I.c., İskit Yayınevi, İstanbul 1945, s.339-341.

II. KİTAPLAR VE BENZERİ KAYNAKLAR

AKYÜZ, Kenan, "Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi", İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1986.

----,----, "Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri I (1860-1923)", İstanbul 1982.

ARISOY, M.Sunullah, "Türk Gülmece ve Yergisinden Seçmeler-Hiciv ve Mizah Antolojisi", Varlık Yayınevi, İstanbul 1977.

BANARLI, N.Sami, "Resimli Türk Edebiyatı Tarihi" I-II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1987.

BAYRAK, M.Orhan, "Türkiye'de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü", Küll Yayınları, İstanbul 1994.

BİLGEGİL, Prof.Dr. M.Kaya, "Yakınçağ Türk Kültür ve Edebiyatı Araştırmaları-Yeni Osmanlılar", I.c., Baylan Matbaası, Ankara 1976.

--------,--------, "Yakınçağ Türk Kültür ve Edebiyatı Üzerine Araştırmalar-Müteferrik Makaleler", II.c., Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1980.

BORATAV, Pertev Naili, "100 Soruda Türk Halk Edebiyatı", Gerçek Yayınevi, İstanbul 1992.

Büyük Larousse, Milliyet, İstanbul 1992, 24.c.

CAN, Mustafa, "Tanzimat Dönemi Süreli Yayınlarından Edebi Dergilerle Gazetelerdeki Yazıların Toplu Bibliyografyası", Selçuk Üni. Sos. Bil. Ens., Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1992.

ÇAPANOĞLU, M.Süleyman, "Basın Tarihimizde Mizah Dergileri", Garanti Matbaası, İstanbul 1970.

DUMAN, Hasan, "İstanbul Kütüphaneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Katoloğlu 1828-1928", Renkler Matbaası, İstanbul 1986.

EBUZZİYA, Tevfik, "Yeni Osmanlılar Tarihi", Uyarlayan Şemsettin Kutlu, Hürriyet Yay., İstanbul 1973.

ELÇİN, Şükrü, "Halk Edebiyatına Giriş", Akçağ Yay., Ankara 1993.

ENGÜNÜN, İnci, "Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları", Dergah Yay., İstanbul 1991.

ERTUĞ, Hasan Refik, "Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi", I.c., Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1960.

GERÇEK, Selim Nüzhet, "Türk Gazeteciliği", Devlet Basımevi, İstanbul 1931.

GÜRAY, Sevim, "Ahmet Vefik Paşa", TDK Yay:250, TTK Basımevi, Ankara 1991.

GÜVEMLİ, Zahir, "Türk Mizah Edebiyatı Antolojisi", Varlık Yay., İstanbul 1955.

İNUĞUR, M.Nuri, "Basın ve Yayın Tarihi", Çağlayan Yayınevi, İstanbul 1982.

İSKİT, Server, "Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları", Ankara 1943.

İstanbul Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yay., İstanbul 1994, 1-7 c.

JELTYAKOV, A.D., "Türkiye'nin Sosya-Politik ve Kültürel Hayatında Basın 1729-1908", Matbaacılığın 250. Kuruluş Yıldönümüne Armağan, Çev. Basın-Yayın Umum Müdürlüğü, İstanbul 1979.

KABACALI, Alpay, "Çeşitli Yönleriyle Şair Eşref Hayatı Sanatı Yergileri", İstanbul 1988.

KABAKLI, Ahmet, "Türk Edebiyatı", Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 1989-1990. I-III.c.

KARAALİOĞLU, S.Kemal, "Türk Edebiyatı Tarihi", İnkılâp ve Aka Basımevi, İstanbul 1980, I-II.c.

KARADAĞ, Metin, "Türk Halk Şiiri", Uludağ Üniversitesi Necatibey Eğitim Fak. T.D.E. Bölümü Yay., Balıkesir 1991.

LEWİS, Bernard, "Modern Türkiye'nin Doğuşu", Çev. Prof.Dr. Metin Kıratlı, TTK Basımevi, Ankara 1988.

ORAL, Fuat Süreyya, "Türk Basın Tarihi I.Kitap Osmanlı İnparatorluğu Dönemi", Yeni Adım Matbaası, Ankara 1968.

ÖZÖN, Mustafa Nihat, "Nâmık Kemâl ve İbret Gazetesi", Remzi Kitabevi, İstanbul 1938.

PARMAKSIZOĞLU, Abbas, "Türk Gazetecilik ve Basın Tarihi", Dizerkonca Matbaası, İstanbul 1959.

PERİN, Cevdet, "Tanzimat Edebiyatında Fransız Tesiri", Pulhan Matbaası, İstanbul 1946.

SEVENGİL, Refik Ahmet, "Türk Tiyatro Tarihi - Tanzimat Tiyatrosu", Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1961, III.c.

ŞAPOLYO, Enver Behnan, "Türk Gazeteciliği ve Her Yönüyle Basın", Güven Matbaası, Ankara 1969.

TANPINAR, Prof. Ahmet Hamdi, "19uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi", Çağlayan Kitabevi, İstanbul 1988.

TOPUZ, Hıfzı, "100 Soruda Türk Basın Tarihi", Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973.

TÜRKMEN, Fikret, "Letâif-i Nasreddin Hoca", Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1989.

YILDIZ, Hakkı Dursun, "150.Yılında Tanzimat", TTK Yay., Ankara 1992.

YÜCEBAŞ, Hilmi, "Hiciv ve Mizah Edebiyatı Antolojisi", Milliyet Yay. İstanbul 1976.

-----,-----, "Türk Mizahçıları Nüktedanlar ve Şairler", İstanbul 1958.

ZİYA PAŞA, "Zafername" Haz. Fikret Şahoğlu, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1975.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ